169

TRACTATVS DE

IVRE PATRONATVS

OMNIVM I. V. C. CLARISSIMORVM, QVI QVIDEM HACTENVS EXTANT.

D. Cæſaris Lambertini Epiſcopi Inſulani.

ROCHI DE CVRTE.

PAVLI DE CITADINIS.

IOANNIS NICOLAI.

Nunc demum in vnum collecti in gratiam iuris ſtudioſorum: in quibus quicquid ad hanc materiam pertinet, in eaq; controuerſum eſt, adeo copioſè, accuratè, ſummaq; cum diligentia, denique ita methodicè digeſtum eſt, vt nihil omnino deſiderari poſſit.

NVNC DEMVM multis in locis illuſtrati & locupletati, & plurimis mendis repurgati.

CVM INDICE rerum & verborum copioſiſſimo.

LIBER SECVNDVS.

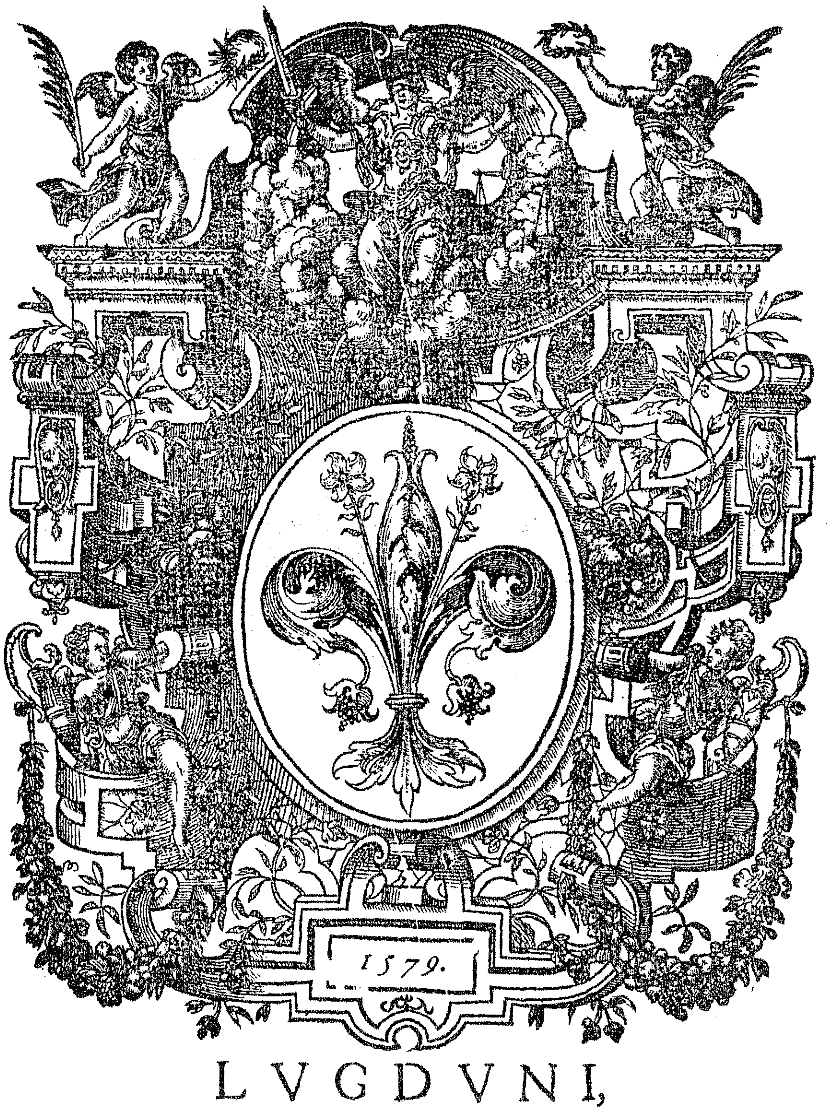

LVGDVNI,

SVMPTIBVS PHILIPPI TINGHI FLORENTINI.

Cum Priuilegio Regio.

ELENCHVS QVÆSTIONVM;

ET ARTICVLORVM PRIMAE PARTIS HVIVSCE SECVNDI LIBRI.

CANON NVMERORVM.

Prior numerus marginalis Articulorum ordinem ſucceſſiuum ſignificat. Numerus interior Articulos & Quæſtiones principales; Poſterior vero numerus chartarum ſeriem demonſtrat.

¶Diuiſio huius Libri. fo.1

¶Prima pars Secundi Libri vocatur ordinationis eccleſiæ præparatio. fol.eo.

¶In.j.q.princ.primæ partis huius ſecundi Libri.

292 DE diffinitione præſentationis & ſic quid ſit præſentatio.art.1. fol.eo.
293 An præſentatio ſit ius.art.2. fol.eo.
294 An præſentatio ſit donatio.art.3. fol..eod.
295 An patroni dicantur eligere.art.4. fol.2.
296 In q̄bus differant & cõueniant p̄ntatio & elect.articu.v. fol.2
297 An patronus dicatur ordinare eccleſiam.art.vj. fo.eo.
298 An patroni dicantur conferre eccleſiam.art.7. fol.3
299 An patronus dicatur concedere eccleſiam.art.8. fol.eo.
300 An patronus dicatur offerre clericum.art.9. fo.eo.
301 An patronus dicatur commmendare clericum.art.10.fo.eo.
302 An patronis competat ius petendi clericum.art.11. fol.e.
303 Quæritur in genere de oĩbus terminis ſimilibus p̄ntationi q̄uo differant & concordent cum præſentatiõe.art.12. fol.e.

¶In.ij.q.prin.primæ partis.ij.Libri.

304 ¶Quis poſſit præſentare in eccleſijs patronatis:& an ius præſentandi ſit prohibitorium.art.1. fol.5.
305 An patronus excommunicatus poſſit præſentare ante abſolutionem:& eius præſentatio teneat.art.2. fol.eod.
306 An p̄ron⁹ ſuſpẽſ⁹ admittat̄ ad p̄ntãdũ ĩ eccł̃ia p̄ronata.ar.3.f.6
307 An criminoſi q̄ nõ p̄nt p̄ntare vel aliter impediti:& q̄ acq̄ſiuerũt ius pa.ex male acquiſitis:vel de bonis alterius: vel aliorũ nomine poterint p̄ntare licet ius pa.acquiſiuerint.ar.4.fol.e.
308 An patre patrono viuente filij eius poſſint præſentare in eccleſia patronata vacante.art.5. fol.eo.
309 An quando ius pa.competit vniuerſitati ſeu populo filijfamilias poſſint præſentare.art.6. fpl.7
310 Si filiusfamilias ſit patronus qui aliunde habet ius pa.quàm à patre pater vel filius præſentabit.art.7. fo.eo.
311 An quando ius pa.competit parrochię:vniuerſitati:vel populo:fœminæ viduæ:& virgines præſentent.art.8. fo.eod.
312 An patronus pupillus poſſit præſentare.art.9. fo.e.
313 An tutor pupilli patroni poſſit præſentare in eccleſia patronata pupilli vacante.art.10. fol.8
314 An religioſus poſſit præſentare ſine licentia ſui abbatis ſeu alterius ſuperioris.art.11. fol.e.
315 Q̄n præſentatio ꝑtinet ad monaſteriũ vel ad aliq̄d collegium ſeu capitulum:an p̄ntabit abbas:ſeu alius ſuperior:ſeu caput: an vero conuentus monaſterij: capituli: vel collegij:& quid de monaſterio monialium.art.12. fol.9
316 Q̄n ius pa.cõpetit cõuentui vel capitulo:an cõuerſi: nouitij: vel non profeſſi:archidiaconus:archipresbyter: & alij nõ canonici habeant vocem:& præſentare poſſint.arti.13. fol.10
417 An capitulũ ſed.vacan.poſſit p̄ntare aliquẽ inſtituendũ ad beneficium iuris pat.ſui epiſcopi vel prælati defuncti vel p̄ſtare conſilium ſeu conſenſum:& quid prælato ſuſpẽſo.ar.14. f.e.
318 Si ædificat̄ capella vel altare intus eccleſiã p̄ronatã rõne ſoli q̄s p̄ntabit cum ↄſtruente & dotãte rector illius eccleſiæ vel eius p̄ronus:& q̄d q̄n vna eccleſia dotat capellam vel altare: vel q̄n vna eccleſia fundat̄ in fundo ꝓprietatis alteri⁹ eccł̃iæ q̄s p̄ntabit rector ipſi⁹ priæ eccł̃iæ vel eius p̄ron⁹.art.15.f.11.
319 Si fundator altaris cũ ↄſenſu ep̄i reſeruauit ſibi ius p̄ntandi:& titio vel alijs quos ipſe duxerit pro libito voluntatis eligendo:& bis p̄ntauit cum titio inſtitutione ſequuta:an tertio loco poſſit reijcere titium & admittere alium.articul.16.fo.eo.
320 ¶Si p̄ronus eſt furioſus: prodigus: vel alias habens curatorẽ: an curator vel ipſe poſſit præſentare.articul.17. fol.12
321 An ille cui factum fuit legatum iuris pa.poſſit præſentare ante approbationem epiſcopi.art.18. fo.e.
¶Conclu.decla.amplia.limita.& reſtric. quæ colliguntur ex hac.ij.q.prin.& eius.18.arti. fol.e.

¶In.iij.q.prin.j.partis ſecundi Libri.

322 ¶An poſſidẽs ius pat.præſentare poſſit ſicut verus patronus: & quid in bonę fidei poſſeſſore.art.1. fo.13
323 An male fidei poſſeſſor poſſit præſentare:& quid ſequuta inſtitutione:& iure pa.euicto à vero p̄rono:an inſtitutus amoueatur:& quid poſito edicto.art.2. fol.eod.
324 An inuaſor,violentus poſſeſſor vel intruſus poſſit præſentare:& eius præſentatio admitti.art.3. fol.14
325 An mota lite ſeu cõtrouerſia quaſi poſſidenti ſuper iure pat. ſeu p̄ntandi in eccleſia vacante poſſeſſor poſſit præſentare anteq̄ lis finiatur:& an debeat ſequi inſtitutio.art.4. fol.15
336 Si concurrit poſſeſſor bo.fid.& poſ.ma.fi.in præſentando: cuius præſentatio in inſtitutione præferatur.art.5. fol.16
327 Si verus patronus præſentat vnum,poſſeſſor bon.fi. alterum: quis illorum ſit potior in inſtitutione.art.6. fo.eod.
328 Quis præferatur in inſtitutione p̄ntatus à ma.fi.poſ. vel præſentatus à proprietario qui non eſt in poſſeſſione.art.7. f.17
329 Si verus p̄ronus p̄ntat:& t̄n nec ipſe nec alius eſt in quaſi poſſeſſiõe:an p̄ntatio ſit nulla tanq̄ facta à nõ poſſidẽte.ar.8.f.e.
330 Si ꝓprietarius & p̄ronus putatiuus ſunt in poſſeſſione: & vn⁹ p̄ntat vnũ:alter alterum q̄s ipſorum p̄ferri debeat in inſtõne: & ſi eſt inſtitutus p̄ntatus à p̄rono putatiuo poſſeſſore cõſtito de nõ iure poſſidẽtis:an inſtitutus amoueatur.art.9.fo.eo.
331 Qualiter quaſi poſſeſſio iuris pat.ſeu præſentandi acquiratur & quæ acquirantur in acquiſitione ipſius.art.10. fo.18
332 An quaſi poſſeſſio iuris pa.ſeu p̄ntãdi acq̄rat̄ ex vna p̄ntatione inſtitutione ſequuta:an vero requirant̄ plures.art.xj. f.19
333 Si tutor p̄ntauit ꝓprio noĩe vna cum pupillo ſciẽte & patiẽte in illius iure pat. & p̄ntatio fuit admiſſa & ſequuta inſtitutio:& mortuo tutore eius filius & hæres vacante eadẽ eccł̃ia: iterũ p̄ntauit cum dicto pupillo pubere effecto reclamãtib⁹ t̄n aliquibus qui prætendebant ſe eſſe p̄ronos,qua reclamatione non obſtante ſequuta fuit inſtitutio; an ſit acquiſita quaſi poſſeſſio iuris pa.ipſi tutori & eius filio.art.12. fol.e.
334 An quaſi poſſeſſio iuris p̄ntandi acquiratur per aliquem præſentantem:ſi confirmata fuit præſentatio in cauſa principali: & poſtea caſſata in cauſa appellationis.nu.13. fol.20
335 Si caſſat̄ p̄ntatio ꝑ p̄ronũ facta q̄ antea erat in quaſi poſ.iuris p̄ntãdi:an ꝑ talẽ caſſationẽ perdat quaſi poſ.art.14. fol.eo.
336 Duo exiſtẽtes in quaſi poſ.p̄ntãdi bis p̄ntent:& bis eorũ p̄ntatio caſſat̄ alia ex cã q̄ ex defectu quaſi poſ. deinde vnus ipſorum p̄ntat:alter vero nõ:& hæc præſentatio confirmatur:an præſentans retineat ſuam quaſi poſ. & non præſentans perdat eam ex quo non præſentauit.art.15. fo.21
337 An aliquibus patronis præſentantibus & aliquibus non præſentantib.amittant eorum quaſi poſſeſ.ar.16. fo.eo.
338 Si p̄roni admittũt cũ eis in p̄ntatione nõ p̄ronum an eis p̄iudicet:& ille admiſſus acquiret ius pa.vel quaſi poſ.ar.17.f.22
339 Si fit p̄ntatio ab aliquo q̄ nõ eſt verus p̄ron⁹ nec in quaſi poſſ. p̄ntandi & ſequuta eſt inſtitutio:& poſtea fiat p̄ntatio à p̄rono vel exiſtente in quaſi poſ. an prima præſentatio & inſtitutio ſequuta ſit nulla; vel primus præſentans dicatur eſſe in quaſi poſ.& ideo ſecunda præſentatio nulla.art.18. fo.23
340 An patronus vti poſſit iure ſuo in præſentando: & poſſeſſore non citato nec aliter priuato.art.ix. fo.eo.
341 An ꝑ exercitiũ alteri⁹ act⁹ cõpetẽtis p̄rono: puta q̄a honorat̄ & tractat̄ vt p̄ronus acq̄ratur quaſi poſ.p̄ntandi.art.20. fol.e.
342 Si vn⁹ p̄ntauit pluribus vicibus:alter vltĩa vice q̄s illorũ dr̄ in quaſi poſ.& p̄ferat̄ in p̄ntatione in noua vacatiõe.ar.21.f.24.
343 An quaſi poſ.defuncti vel ſ̄ceſſoris dicat̄ eſſe & cõtinuari in hæredem vel ſucceſſorem qui adhuc nõ p̄ntauit.art.22.f.eo.

* 2 344 Quibus

344 Quibus modis amittat quaſi poſ.ſeu iuris pa. pñtãdi.ar.23.f.e.
345 Ius pa.an dicatur poſſideri vel quaſi poſſideri.art.14. fo.25
¶Conclu.ampli.limi.reſtric.exten. & decla.quæ colliguntur ex ſupraſcripta.iij.q.prin.& eius.24.art.ponuntur. fo.26

¶In.iiij.q.princip.j.partis.ij.Libri.

346 An pñoni eccłia vacãte poſſint pñtare p ꝓcuratorẽ.ar.1.fo.e.
347 An patroni poſſint cedere vel conſtituere procuratorem ad præſentandum in beneficijs vacaturis.art.2. fo.27
348 An generalis procuratoris conſtitutio ſe extendat ad præſentationem in vacaturis beneficijs: & quid ſi cõſtituens vnum tantum habet ius pa.art.3. fo.e.
349 An data alicui poteſtate conferendi beneficia intelligatur data poteſtas præſentandi in eccleſijs in quibus conſtituens habet ius pa.& econtra.art.4. fol.28
350 Si ſunt dati duo procuratores inſolidum ad præſentandum: & vnus ipſorum præſentat & præſentatus renuntiet pñtationi:an alter poſſit ſcđo pñtari:& præſentatio teneat.art.5. f.e.
351 Si patronus conceſſit alicui poteſtatem pñtandi vel ad pſentandum procuratorem conſtituit:an ipſe etiam poterit præſentare:& præſentatio teneat.art.6. fol.eod.
352 Nunquid religioſus datus procurator ad pñtandum vel eligendum ſine licẽtia ſuperioris poſſit pſentare vel eligere:& ſi hæc fecerit teneat præſentatio vel electio.art.7. fo.e.
353 Si alicui mandatur vt pſentet cum conſilio talis: an ſine illo teneat præſentatio.art.8. fol.eo.
354 An ſtante lege vel ſtatuto ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum,poſſit ſine illo conſtituere procuratorem ad præſentandum.ar.9. fol.eod.
355 An pñonus poſſit plures procuratores conſtituere ad pſentãdum:& quid ſi inter ſeipſos diſcordent.art.10. fol.eod.
356 An procurator qui à diuerſis habet mandatum ad pñtandũ vel patronus habens mandatum ad præſentandum à compatrono poſſit diuerſos præſentare.art.xj. fo.30
357 An ꝓcurator falſ° pñtare poſſit:& cui° pñtatio teneat.12. f.e.
358 An dãs mãdatũ ſeu pñtãtẽ ad pñtãdũ poſſit reuocare:& ipſe vel alter eius noĩe pñtare:& qd ĩteruenıẽte inſo.art.13.fol.eod.
359 An reuocatio ꝓcuratoris ꝯſtituti ad pſentãdũ debeat deueni re ad notitiã reuocati vel ſaltem ordinarij vt nõ teneat ipſius pñtatio:ſed pricipalis vel ſucceſſiui dati ꝓcuratoris.ar.14.f.e.
360 An patronus poſſit præſentare per nuncium.art.15. fo.31
361 An patronus poſſit præſentare p̃ literas vel epiſtolam in eccleſia vacante.art.16. fol.eo.
362 An pr̃ poſſit pſentare pro filio:frater pro fratre : cõiunctus ꝓ coniuncto:amicus maxima amicitia aſtrictus pro amico patronis præſertim cum cautione de rato.art.17. fol.eo.
363 An patroni vel exiſtens in quaſi poſ. pſentandi poſſint inter ſe conuenire vt alternis vicibus præſentent.art.18. fo.32
¶Concluſ.amplia.limi.exten.reſtric.& decla.quæ colliguntur ex iſta.iiij.q.prin.& eius.18.art.ponuntur. fol.eo.

¶In.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

364 ¶An patronus vel exiſtens in quaſi poſ. pſentandi pñtet in eccleſia collegiata cum vacat:& ſi non præſentet:an eligat vna cum collegiatis.art.j. fol.33
365 An pñonus ſaltẽ habeat ꝯſentire electioni factæ p clericos de rectore in eccleſia collegiata poſtq̃ eligere non poteſt: & an ſine conſenſu electio ſit nulla:& an ipſo iure.art.2. fo.34
366 Nunquid pñoni habebũt pſentare ad dignitate:canonicatus: præbendas:vel alia beneficia in eccleſia collegiata vel cathedrali exiſten.vel exiſtentia.art.3. fol.35
367 An patroni habeant præſentare in monaſterijs monachorum & ſic regularium.art.iiij. fol.36
368 An pñoni habeant pñtare abbatiſſam vel prioriſſam ſeu ſaltẽ moniales & capellanos ĩ monaſterijs monialiũ.art.5.fol.eod.
369 An pñoni poſſunt pſentare in eccleſijs mendicantium vel in capellis in eorum diſtrictu fundatis.art.6. fol.eo.
370 An patronus in eccleſia non collegiata ſed parrochiali vltra præſentationem rectoris habeat etiam pſentare clericum q̃ adiuuare debet illum in diuinis.art.7. fol.eo.
371 An in hoſpitali ſeu oratorio cadat præſentatio.art.8. fo.e.
372 An in eccłia ſeu capella de p ſe ſtante ſeu affixa alteri eccleſię ĩ altari affixo ſeu portatili & ĩ baſilica cadat pñtatio.ar.9.f.37
373 An in pceptoria cõmẽda bagliua religionis hieroſolimitanę ſtauria fraternitatibus & ſimilibus cadat pñtatio.art.10.fo.e.
374 An in collegio ſcholarium & in ſedilibus in eccleſia affixis cadat præſentatio.art.xj. fo.e.
¶Cõcl.ampl.&c.q̃ colligunẽ ex.s.ſcripta.v.q.&ei°.xj.ar.hñr.f.e.

¶In.vj.q.prin.j.partis ſecundi Libri.

375 ¶Quando in eccleſijs & locis in quibus habet locum ius pa. & præſentandi præſentatio fiat.art.1. fo.37
376 Qñ dicať eccłia vacare vt pñon° poſſit in illa pñtare.art.2. f.e.
377 An per renunriationes dicantur beneficia vacare ita ꝙ patronus poſſit præſentare.art.3. fol.38
378 Si pẽdẽte pria pñtatiõe facta à clerico pñono pñtať ſcđs prio pñtato renũtiãte:an debeat admitti & inſtitui ſcđs.ar.4.fo.e.
379 An pñoni poſſint iterũ pſentare qñ pñtãs nõ ꝯſenſit:vel poſt cõſenſum renũtiauit ſeu morit ante inſtitutionẽ:aut qñ non tenuit præſentatio propter crimen vel aliam cauſam non ꝓcedentem ex culpa præſentantis.art.5. fol.eod.
380 An eccleſia ſeu beneficium quę vel quod permutantur: dicãtur vacare per renunciationem adeo ꝙ patronus poſſit in eis præſentare.art.6. fo.eo.
¶Conclu.ampli.exten.limi.reſtric.& declara.quę colliguntur ex iſto.vj.art.& eius.12.dubijs habentur. fo.43
381 An ſcđa pñtatio facta teneat prima non caſſata.art.7. fol.44
382 An ſi rector eccleſię patronatę priuetur rectoria propter ei° demerita illa eccleſia dicatur vacare: adeo ꝙ patronus poſſit ad illam alium præſentare.art.8. fol.209.eo.
383 Si beneficium vacat de iure non autem de facto:an patronus poſſit ad illud præſentare.art.9. fol.45
384 Quid ſi rector eccleſię ſit priuat° ipo iure illa pp aliqđ delictũ an pñonus poſſit pñtare anteq̃ id ſit declaratũ.ar.10. fol.eod.
385 Quid ſi aliquis non eſt priuatus de iure ſed de facto ſuo beneficio:an patroni poterint alium præſentare.art.xj. fol.eod.
386 An.c.j.vt lit.pẽd.libr.vj.diſponẽs ꝙ pẽdẽte lite inter duos electos:vno ipſorũ moriente:vel liti cedente nõ poſſit alter eligi habeat locũ in duobus pñtatis litigantibus.arti.12. fol.47
387 An.ca.ij.vt lit.pendẽ.libr.vj.diſponens ꝙ beneficiato ꝯ quem de beneficio litigatur cedente vel decedente electores non poſſe alium eligere vt cum ſuperſtite litiget habeat locum in præſentatione.art.xiij. fol.eo.
388 An ſtante in eccleſia patronata perpetuo adminiſtratore vel commendatario dato à papa dicatur vacare vt ad eam patroni præſentare poſſint.art.14. fol.eod.
389 An per promotionem ad epatum vacet beneficium patronatum & ad illud patroni præſentare poſſint.art.15. fo.48
390 An ſi rector alicuius beneficij pñonati obtineat ſm incõpatibile primũ vacet vt pñoni poſſint in eo pñtare.art.16. fol.49
391 An per pſentationem ad ſecũdum beneficium patronatum incompatibile vacet primum etiam patronatum vel requiratur inſtitutio & poſſeſſionis adeptio.art.17. fol.eo.
392 Quia plures ſunt modi vacationis beneficiorum vltra deceſſum:& ceſſum an ſemper patroni poſſint pñtare.art.18.fo.e.
393 An patroni poſſint præſentare ad eccleſiam vacaturam vel de præſentando promittere anteq̃ vacet.art.19. fol.eo.
394 Pone inſtitutũ eſſe ſenẽ valetudinariũ vel infirmũ,an ſibi coadiutor dari poſſit ſine cõſenſu patroni: & quid in perpetuo: & quid in temporaneo coadiutore.art.20. fo.50
395 An habens beneficium patronatum poſſit in illo ſibi eligere ſucceſſorem ſaltem cum conſenſu epi & pñoni.art.21.fo.eo.
396 An patronus præſentet in beneficio patronatu vacante in curia:& ſic an diſpoſitio.c.j.de preben.lib.vj.reg.cancel.& extra uagan.de beneficijs effectis cum eorũ reſeruationibus includant beneficia patronata.art.22. fol.eod.
¶Concluſ.ampli.limi.reſtri.exten.& declara.quę colliguntur ex ſupraſcriptis.22.art.habentur. fol.51

¶In.vij.q.prin.j.par.ſecundi Libri.

397 ¶Qui poſſunt in beneficijs patronatis præſentari:& an eſt neceſſe ꝙ ſint clerici.art.1. fol.52
398 An clerici primę tonſurę præſentari poſſint.art.2. fol.eo.
399 An clericus coniugatus pręſentari poſſit.art.3. fo.eo.
400 an heremitę:ꝯuerſi:frẽs:& monachi:ſimplices:deo deuoti: ac frẽs tertij ordinis ſancti Franciſci pñtari poſſint.ar.4. fol.eod.
401 An milites hieroſolomitani templariorum & huiuſmodi pſentari poſſint.art.5. fol.53
402 an mulier in beneficio patronatu pñtari poſſit.art.6. fol.e.
403 an laici in locis patronatis pñtari poſſint.art.7. fol.eod.
404 an filiusfamilias poſſit pręſentari.art.8. fol.54
405 an ſeruus poſſit pręſentari.art.9. fol.eod.
406 an monachus ſine licentia abbatis pręſentari poſſit:& in quibus monachi ęquiparantur ſeruis: & in quibus filijsfamilias. articul.10. fol.eo.
407 an illegitime nati poterint pręſentari: & quid de legitimatis. articul.xj. fol.55

408 An

408 An corpore vitiati poſſint præſentari.arti. 12. fol.eo.
409 An bigami poſſint præſentari: & quid ſi cum eis eſt diſpenſatum.art.13. fol.eo.
410 An neophitus præſentari poſſit.art. 14. fol. 56
411 An clericus habēs vnū beneficiū in eccleſia p̄ronata poſſit ad aliud in illa vel alia eccleſia exiſtēs præſentari.art. 15. fol.eo.
412 An ep̄s vel habentes maiorem qualitatem pręſentari poſſint ad beneficium patronatum.art. 16. fol. 57.
413 An duo ad vnum beneficium p̄ſentari poſſint diuiſim vel inſolidum ſeu ſaltem ſucceſſiuè.art. 17. fol.eod.
414 An aliquis inuitus ad beneficiū p̄ſ̄tari poſſit.art. 18. fol.58
¶Cōcl.ampli.&c.quæ colliguntur ex.ſ̄.ſcriptis. 18.art. fol. 59
415 An monach⁹ vel al̄r religioſus ꝓfeſſ⁹ poſſit p̄ſ̄tari ī eccl̄ia parrochiali ſecl̄ari p̄ronata vacāte & qd ī ſimplici b̄n̄ficio.ar. 19.f.e.
416 An ad hoc vt teneat præſentatio facta à p̄rono de monacho vel al̄s religioſo profeſſo requiratur ꝙ fiat in cōcordia adeo ꝙ ſi fiat in diſcordia non teneat.art.xx. fo.61
417 An p̄ronus laicus poſſit ad eccleſiā parrochialē ꝯſuetā regi ꝑ clericos ſeculares tāto t̄pe cuius initij &c.nūc vacātē p̄ſentare canonicū regularē: & ꝑ ep̄m inſtitui ip̄o remanēte canonico regulari:& in ſuo clauſtro reſidēte diſtributiōes quotidianas & p̄tē ꝓuētuū ſuū canonicatū tāgētē ꝑcipiēte: an vero p̄ſ̄tatio & inſtō nō teneat:adeo ꝙ impetrans apoſtolicus poſſit petere dictā eccleſiā tanq̄ de iure vacantē.art.21. fo.e.
418 An abbas poſſit p̄ſentare monachū ī capella ī qua tanq̄ p̄ronus p̄ſ̄tauerat plures clericos ſeculares ꝑ ep̄m inſtitutos:& ꝑ eos recta ſpacio quadraginta annorum & plus.art.22. fol.62
419 An in capella vel altari eccleſię regularium etiam mendicantium poſſit præſentari clericus ſecularis.art.23. fol.eo.
¶Cōcl.ampl.&c.q̄ colligunt̄ ex.ix.& ſeq.art.vſq; ad.23. fol.63
420 An clericus nō de gremio capitulo.ciuitate vel diœce.ꝑegrinus vel incognitus poſſit ꝑ patronum in beneficio vacante præſentari.art.24. fol.64
¶Cōcl.ampl.&c.q̄ ex p̄cedent.art.colliguntur habent̄.fol.eod.
421 An quiſquis clericus cuiuſcunq; ſit ętatis ſeu ordinis p̄ſentari poſſit ad beneficium vacans.art.25. fol.66
422 An poſſit p̄ſentari ſeptēnis ad eccleſiā ſine cura dignitate vel ꝑſonatu:quę tamē appellat̄ rectoria vel priorat⁹.ar.16.fo.67
423 An in capellania in qua ex diſpoſitione fundatoris ꝑ capellanum celebrandę miſſę poterit p̄ſentari non ſacerdos & ſic dicatur ſacerdotalis.art.27. fo.eod.
424 Si fundator diſpoſuit in capella p̄ſentari p̄sbyterū ſeu capellanum idoneū qui ꝑ ſe vel alium miſſas celebret:an poterit ad illam p̄ſentari nō ſacerdos actu celebrans.art.28.fol.eodem.
425 An ad capellam ſacerdotalem poſſit p̄ſentari non ſacerdos ętate tamen idoneus ad ſacerdotium.art.29. fol.68
426 An lege appoſita ꝑ fundatorē ꝙ p̄ſentādus ſit talis ordinis ſacri poterit illa immutari ſaltē pro vna vice per fundatorē hr̄des ſucceſſores eius cum ep̄i conſenſu & p̄ſentari aliquis ad illam inferioris ordinis.art.30. fo.69
¶Cōcl.ampl.&c.q̄ colligunt̄ ex p̄cedē.6.art.habentur. fol.233

¶In.viij.q.princ.j.partis.ij.Libri.

427 ¶An quis poſſit præſentare ſeipſum.art.j. fo.71
428 An ſaltem in beneficijs ſimplicibus p̄ronus clericus:& in collegijs ſecularibus laicus poſſit p̄ſentare ſeipſum.art.2. fol.72
429 An p̄ronus q̄ eſt clericus ſi nō p̄ōt p̄ſentari poſſit ſaltem porrigere p̄ces habenti inſtituere vt beneficium ſibi conferat: ſiue ſit magnum:ſiue ſit minimum.art.3. fo.e.
430 An habēs inſtituere ſiue ſit ep̄s:ſiue inferior: ſiue cap̄l̄m ſede vacā.ſaltē motu ꝓprio poterit p̄rono exiſtēti clerico beneficiū ꝯferre: & an clericus de familia poſſit inſtōnem petere in perſona ſua virtute ordinationis fundatoris.art.4. fol.73
431 An patronus poſſit p̄ſentare clericum compatronum ad beneficium communis iuris pa.art. 5. fo.e.
432 An exiſtentibus pluribus patronis p̄ſentantibus clericum cōpatronū poſſit & ipſe cū illis etiā ſeipſum p̄ſentare.art.6.f.74
433 An ſaltem ipſe p̄ronus clericus p̄ſentationi de ſe factę à compatronis habebit conſentire.art.7. fo.e.
434 An conſenſus coelecti vel comp̄ſentati à compatronis faciat numerum & illum augeat.art.8. fol.eo.
435 An ꝓcurator conſtitutus à patrono ad præſentandum poſſit præſentare conſtituentem.art.9. fo.e.
436 An ꝓcurator ſubſtitutus ad p̄ſentandum poſſit p̄ſentare cōſtituentem vel ſubſtituentem.art. 10. fol.eo.
437 An donatarius iuris pa.poſſit p̄ſentare donatorem p̄ſertim ſi hoc ſtetit ex pacto expreſſo vel tacito.art.xj. fo.75
438 An pater poſſit p̄ſentare filium:& econtra:nepotem vel conſanguineum.art. 12. fo.e.
439 Si p̄roni cōpromiſerūt in p̄rem: compr̄oni clerici vel alij patroni extranei:an pr̄ arbitrabit̄ filiū fore p̄ſ̄tandū.arti. 13. f.e.
¶Cōcl.amp.&c.q̄ colligunt̄ ex iſta.viij.q.prin.& eius.ar. 13. f.e.

¶In.ix.q.prin.j.partis ſecundi Libri.

440 ¶An clericus excōicatus poſſit præſentari.articul. 1. fol.76
441 An clericus ſuſpenſus poſſit præſentari.art.2. fol.eo.
442 An clericus interdictus poſſit præſentari.art.3. fo.eo.
443 An clericus irregularis poſſit præſentari.art.4. fo.77
444 An clericus depoſitus poſſit præſentari.art. 5. fo.e.
445 An clericus hæreticus poſſit præſentari.art.6. fo.e.
446 An credentes receptatores:fautores:& defenſores hæreticorum poſſint præſentari.art.7. fol.78
447 An clerici ſchiſmatici poſſint præſentari.art.8. fo.eo.
448 An clerici apoſtatę poſſint præſentari.art.9. fo.e.
449 An clerici ſimoniaci poſſint præſentari.art. 10. fo.79
450 An p̄ſentādus & p̄ſentātes faciētes pacta & cōuentiōes p̄ſertim iuratas cōmittāt ſimoniā:& ille p̄ſentari poſſit.ar.xj. f.e.
451 an clericus ambitioſus poſſit præſentari.art.12. fol.eod.
452 an ille qui anteq̄ p̄ſentaretur p̄ſentationem acceptauit poſſit præſentari ad beneficium quod acceptauit.art. 13. fol.e.
453 an clericus homicida poſſit præſentari.art. 14. fo.e.
454 an clericus periurus poſſit præſentari.art. 15. fo.e.
455 an clericus infamis poſſit præſentari.art. 16. fol.80
456 an exiſtens in peccato mortali poſſit præſentari.art. 17. fo.eo.
457 an clericus ſodomita poſſit præſentari.art. 18. fol.e.
458 an clericus adulter poſſit præſentari.art. 19. fo.82
459 an publicus concubinarius poſſit præſentari.art.20. fo.83
460 an clericus vſurarius poſſit præſentari.art.21. fol.84
461 an falſificans literas apoſtolicas poſſit p̄ſentari.art.22. fol.85
462 an criminoſus in genere poſſit p̄ſentari.articu.23. fol.e.
463 an clericus illiteratus poſſit p̄ſentari.articul.24. folio eodem.
464 an ordinatus ad p̄sbyteratū:& bis admiſſus ad eccleſias parrochiales ꝑ eūdē ep̄m p̄ſ̄tat⁹ ad tertiā poſſit repelli.ar.25.f.86
465 an clericus hyſtrio: buffonus: ſcurra: ioculator: ludio: minus: & ſimiles:poſſint præſentari.art.26. fo.87
466 an præſentatus non admiſſus vitio perſonę poſſit in illa vel alia eccleſia iterum pręſentari.art.27. fol.eod.
467 an p̄ſentans indignum poſſit ab alijs præſentari.art.28.fo.eo.
¶Conclu.cum ampli.& limi.remiſſiuè habentur. fo.88

¶In.x.q.prin j.partis ſecundi Libri.

468 Qui dicantur idonei vt p̄ſentari poſſint ad beneficium p̄ronatum:& de qualitatibus in illis requiſitis.art. 1. fo.e.
469 an quilibet præſentatus debeat p̄ſumi idoneus ſi aliud nō apparet.art.2. fol.89.
470 Si patroni poterint p̄ſentare digniorem & idoniorem: an ſalua conſcientia p̄ſentabunt dignum & idoneum:& an teneat huiuſmodi electio & præſentatio.art.3. fo.e.
471 an patroni p̄ſentantes non idoneum vel indignum puniant̄ aliqua pœna:& p̄ſertim vt priuentur illa vice iure p̄ſentandi: & quid in p̄ronis eccleſiaſticis & quid in laicis: & qualis erit indignitas:vt eam pœna ſequatur.art.4. fo.93
472 an ſi ꝑ p̄ronos eſt p̄ſentatus non idoneus vel indignus poſſit ep̄s in caſibus in quibus p̄ōt diſpenſare circa illos defectus:& facere illum idoneum & dignum: & validare p̄ſentationem etiam patronis inuitis.art.5. fol.95
473 Si eſt appoſita lex ꝑ fundatorē ꝙ p̄ſentādus nō habeat aliud beneficium:an ep̄s poſſit circa hoc diſpēſare in caſu quo poteſt circa pluralitatem beneficiorum.art.6. fol.96
474 an ep̄s poſſit diſpenſare in qualitatibus beneficij patronati ꝑ fundatorem appoſitis vt pręſentetur non ſacerdos cum fundator voluerit ſacerdotem pręſentari.art.7. fol.eo.
¶Concl.ampl.&c.q̄ colliguntur ex pręd̄ictis ponunt̄ remiſ.f.e.

¶In.xj.& vlti.q.prin.j.par.ſecundi Libri.

475 an clericus poſſit p̄ſentari per procuratorem:pr̄ ꝓ filio: conſanguineus ꝓ cōſanguineo:cum ꝓmiſſione de rato vel omnino requiratur pręſentia pręſentandi.art. 1. fo.e.
476 an ſaltem induci poſſit ex conſuetudine:& valeat vt quis etiā abſens pręſentari poſſit.art.2. fo.eo.
477 Si præſentandus eſt notus habenti inſtituere an quamuis abſens præſentari poſſit.art. 3. fol.97
478 Si præſentatur abſens & ab inſtituente acceptatur: an præſumatur inſtituens ipſius habere notitiam.art.4. fo.e.
479 Si abſens caſu quo p̄ōt eſt p̄ſ̄tatus an debeat acceptare infra tempus datū ad præſentādū: & an poſſit fieri acceptatio per ipſius l̄r̄as ipſius ꝓcuratorem vel conſanguineū.art. 5. fo.eo.
¶Cōcl.ampl.&c.q̄ ex hac.xj.q.prī.& ei⁹.5.ar.colligunt̄ h̄n̄t̄.f.98

¶Finis tabul.q.princip.& art.primę par.ſecundi Lib.

Tabula quæſtionum principaliũ poſitarum cum ſuis art.in hac ij.parte huius.ij. Libri operis, ſecundum ordinem quo iacent annotato.

A parte anteriori numero articulorum continuato à principio operis. Et in medio annotato numero ipſarum quæſtionum principalium & articulorum particularium. A parte vero poſteriori annotato numero chartarum in quibus principia articulorum ſunt poſita,vt infra.

¶Continuatio huius ſecundæ par.ij.lib.ad primã partẽ.fo.98

¶In prima.q.princip.ij.par.huius ſecundi Libri.

Infra quantum tempus præſentatio fiat.

482 ¶Infra quantum tempus patroni eccleſiaſtici & ſeculares p̃ſentare debeant.art.1. fol.eo.
483 Si ius pat.eſt commune eccleſiaſtico & ſeculari:an habeat ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum.art.2. fo.100
484 Si eccleſiaſticus eſt patronus ex vna cauſa: & plures laici ex pluribus:an habebunt ſemeſtre vel quadrimeſtre.art.3. fo.e.
485 Patronus eccleſiaſticus donatarius an habebit quadrimeſtre vt habebat donator ante ſemeſtre ex perſona ſua quia eccleſiaſticus.art.4. fo.e.
486 Si ex duobus patronis laicis:vnus donat ius patr. alicui eccleſiæ:alter retinet:an retinens habebit quadrimeſtre vel ſemeſtre ad præſentandum.art.5. fol.eo.
487 An poſſit induci per conſuetudinem ꝙ eccleſiaſtici & ſeculares patroni habeant plus vel minus temporis q̃ ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum.art.6. fo.eo.
488 An fundator bñficij in limine fundatiõis de ꝯſenſu epi poſſit augere vel minuere tp̃s datũ à iure ad pñtandum.art.7.fo.eo.
489 An tẽpus datum à iure conſuetudine vel à fundatore p̃ronis ad præſentandum currat à die ſcientiæ vel vacationis: & an currat impeditis & ignorantibus.art.8. fol.eod.
490 Si lis eſt inter p̃ronos vel inter epm & p̃ronos vel inter pñtatos ſup inſtõne vel alia quæuis lis: & nõ finiat̃ infra tẽpus datũ ad pñtandũ:an ꝓuiſio deuoluat̃ ad ordinariũ.art.9. f.102
491 Si eſt lis inter comp̃ronos eccleſiaſticos & laicos ſup iure pa. an debeat finiri infra ſemeſtre vel quadrimeſtre.art.10.f.105
492 An lite inter electores ſup iure eligendi non finita infra trimeſtre prouiſio deuoluatur ad ſuperiorem.art.xj. fol.eo.
493 An patronis quibus eſt prohibita pñtatio per ſuperiorem currat tempus.art.12. fol.106
494 An ſufficiat patronis præſentare vltima die quadrimeſtri vel ſemeſtri.art.13. fol.eo.
495 Qualiter ſemeſtre vel quadrimeſtre computetur ſm̃ menſes an ſecundum dies anni:& quot dies erunt pro mẽſe: & quid in anno biſextili.art.14. fo.eo.
496 Semeſtre vel quadrimeſtre datum patronis ad præſentandũ an erit vtile vel continuum.art.15. fol.eo.
497 In beneficio nouiter fundato quando incipit currere ſemeſtre vel quadrimeſtre.art.16. fo.107
498 Si præſentatus non conſenſit pñtationi vel acceptauit pñtationem:& poſtea illam renunciauit vel mortuus fuit ante inſtitutionem an p̃ronus habebit iterum ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum poſt prædicta.art.17. fol.e.
499 Si præſentatio nõ teneat & reuocat̃ puta ꝓpter occultum crimen ante inſtitutionem an habebunt patroni iterum ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum.art.18. fol.108
500 P̃ronus pñtans indignũ illo reſtituto ꝑ papã an iterũ habebit ſemeſtre vel quadrimeſtre à die reſtõnis cõputãdũ.ar.xix.f.e.
501 Si rector bñficij eſt priuatus illo:& tamen ipſe publicè & notoriè vt rector adminiſtrat an p̃ronis curret tempus à die priuationis prædictę vel à die mortis.art.20. fol.eod.
502 An ꝓcurator præſentans infra tempus datum ad præſentandum debeat fidem facere de mandato.art.21. fol.eo.
503 An ſufficiat p̃ronis eligere pñtandũ inter ſe vel lr̃as pñtationis ſeu inſtr̃m tradere pñtando infra ſemeſtre vel quadrimeſtre niſi infra illud tempus actualis fiet præſentatio.ar.22. f.e.
504 An p̃roni vltra pñtationem infra dictum tempus debeant ẽt inſtare vt fiat inſtitutio alias pñtatio non teneat:& an hoc teneatur facere præſentatus.art.23. fol.109
505 Si p̃ronus pñtat corã nõ habẽte ius inſtituẽdi:& interim labitur tempus ad pñtandũ:& poſtea intellexit ius inſtituendi ad aliũ ſpectare an poſſit corã illo iterum pñtare. art.24. f.e.
506 An teneat̃ p̃ronus ꝓbare ſe pñtaſſe infra tẽpus à iure ſtatutũ ſi id neget̃ vel præſumet̃ infra tẽpus præſentaſſe.art.25.f.110
507 An patronus non pñtans infra tempus à iure ſtatutum poſſit purgare moram.art.26. fo.eod.
508 An lapſo termino & p̃ronis negligẽtibꝰ vel lite nõ finita hñs inſtituere poſſit admittere p̃ronum ad pñtandũ.art.27. fo.eo.
509 An tempus datum à iure ad pñtandum poſſit abbreuiari per habentem inſtituere in appoſitione edicti.art.28. fo.111.
510 Durante ſemeſtre vel quadrimeſtre dato ad pñtãdum ad quẽ ſpectet eccleſiæ vel beneficij cuſtodia.art.29. fo.112
511 An ſtãte cuſtodia eccleſiæ p̃ronatæ vacãtis poſſit in illa œconomus poni & per quem.art.30. fo.113
512 Si vacat eccl̃ia pp ꝯtẽtiões p̃ronorũ qd fiet & qualr̃ ſit eccleſiæ ꝓuidẽdũ maximè vt ad ꝯcordiã reducant̃.arti.31. fol.eo.
¶Concluſiones:ampli.declara.limi.exten. & reſtric.quæ colliguntur ex ipſa ſupraſcripta prima.q.principa. huius ſecundæ par.ſecundi lib.& eius.xxxj.art.habentur. fo.115

¶In.ij.q.prin.ij.partis.ij. Libri.quando & vbi.

513 ¶Qñ & ſic quo tp̃e ſtabilito pñtatio fieri debeat: & an ſit expectanda traditio cadaueris rectoris ſepulturæ.art.1. fo.117.
514 An pñtatio debeat fieri de mane & dicenda miſſa ſpiritus ſancti an quacunq; hora.art.2. fo.e.
515 An præſentatio poſſit fieri die feriato: & præſertim in honorem Dei.art.3. fo.eo.
516 An pñtatio poſſit fieri per patronum de nocte.arti.4. fol.eod.
517 An extra tempus ſemeſtri vel quadrimeſtri patroni poterunt præſentare.art.v. fol.118
518 Vbi & ſic in quo loco & an extra territorium habentis inſtituere præſentatio fieri poſſit.arti.6. fo.eod.
519 An p̃roni debeant conuenire in eccleſia pro pñtatione faciẽda:& an in ea fieri poſſit:& an ſi fiat extra eã teneat.ar.7.fo.e.
520 Nunquid p̃roni debeant ſimul conuenire in pñtationis actu: an quilibet de per ſe alijs non vocatis pñtare poſſit: & an nõ vocati poſſint agere de contemptu.art.8. fol.119
521 An parrochiani dicant̃ pñtare vt ſinguli velut vniuerſi adeo vt ſi tanq̃ ſinguli maior pars patronorum poſſit præſentare minori parte non vocata.art.9. fol.121
522 Si ius pa.cõpetit parrochianis qs erit vocãdus dñs directꝰ domus abſens vel conductor domus patris.art.10. fo.eod.
523 Si populus habet ius patr.an tantum regentes vniuerſitatem præſentabunt:an vero vniuerſi.art.xj. fol.122
524 Si ius pat.ſpectat ad populum & non regitur per aliquos:ſed ipſe populus pñtat:an inter eos computabũtur fœminæ virgines & viduæ & filijfamilias pro repñtando populum vel faciendo duas partes.art.12. fol.e.
525 Si in populo p̃rono ſunt infantes & maiores ſeptẽnio hñtes tutores vel curatores ad actum pñtationis qui erunt vocãdi infantes & minores vel eorũ tutores ſeu curatores.ar.13.f.e.
526 An vox infantis accreſcat cõp̃ronis vel cuius erit.art.14. fo.e.
527 Si in vniuerſitate admittuntur pupilli vel mulieres ad pñtandum an voces eorum computabũtur in numero.arti.15. f.123
528 An patroni poſſint admittere inter eos non patronum in electione pñtandi: vel in ipſa pñtatione minori parte vel vno compatrono contradicente.art.16. fo.e.
529 An maior ps p̃ronorũ poſſit pñtationẽ cõpromittere minori parte inuita:ſeu vno tantum contradicente.art.17.fol.124
530 An in pñtatione patronorum ſit ſeruanda forma. ca.quia vt de electio.art.xviiij. fo.125
531 Si ius pa.ſpectat ad vniuerſitatẽ: an maior ps ipſius nõ aſcendens ad duas ptes non inſtante termino iuris poſſit aſſignare terminũ pñtationi faciẽdę & determinare vt cõgregent̃ vocati ſeu ad certum ſonum cãpane ꝓ tali loco: ꝓ tali die & hora:& ad quem ſpectet congregatio capituli.arti.19. fo.e.
532 Si ius pa.ſpectet ad particularem ex vna cã: & ad collegiũ ex alia cã: & ille particularis ſit de collegio an poſſit pñtare cũ collegio & etiam iure particulari.articul.20. folio 126
533 An à maiori parte poſſit appellari extraiudicialiter cõtra maiorem ne fiat præſentatio.art.21. fol.eod.
534 Quæ actio cõpetit p̃ronis ꝯ impediẽtes eos pñtare.ar.22. f.e.
¶Conclu.ampli.limit.exten.reſtric.& declara.quæ colliguntur ex ipſa.ij.q.prin.& eius.xxij.art. fo.eo.

¶In.iij.q.prin.ij.partis ſecundi Libri.Quomodo fiat.

535 ¶An patroni dicantur proprie præſentare vel repræſentare: eligere:conferre:vel quid ſimile.art.1. fol.127

536 An

536 An valeat præſentatio ſi patronus dicat habēti inſtituere volo præſentare.art.2. fo.128

537 Quid ſi patronus dicat epiſcopo præſento vobis ad talem eccleſiam,& non dicat quem,vel dicat quem,& non ad quam eccleſiam:vel dicat pn̄to Titiū: & non dicat cui.art.3. fo.eo.

538 Quid ſi patronus dicat præſento Titium:& non dicat eius cognomen:quis erit præſentandus,vel nullus.art.4. fo.eo.

539 An valeat præſentatio ſi patronus dicat epiſcopo præſento quem talis præſentabit.art.5. fo.129

540 An patroni poſſint plures ad vacantem eccleſiam præſentare vt is inſtituatur quem habens inſtituere elegerit.art.6. f.e.

541 An patroni poſſint compromittere præſentationem faciēdā in poſſe aliquorum,& præſertim laicorum.art.7. fo.eo.

542 An præſentatio alternatiua facta à patrono laico ſiue clerico teneat.art.8. fo.130

543 An præſentatio patroni cōditionalis incerta dubia ſeu obſcura teneat:art.9. fo.131

544 An patronus præſentans debeat vti verbo ſingularis numeri puta præſento:vel pluralis præſentamus.art.10. fo.132

545 Quibus verbis præſentatio fieri debeat per patronum: & ſic quæ ſit forma libelli præſentationis.art.11. fo.eo.

546 An in præſentatione de ſubſtantia requiratur ſcriptura. articul.12. fo.133

¶Conclu.ampli.&c.huius quæſtionis remiſſiuè habentur. fo.eo.

¶In iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.Coram quibus.

547 ¶An de neceſſitate præſentatio fieri debeat coram habente inſtituere.art.1. fo.eo.

548 An fieri poſſit pn̄tatio per actualem præſentationē literarū patroni habenti inſtituere directarum.art.2. fo.eod.

549 An poſſit fieri pn̄tatio per publicum inſtr̄m habenti inſtituere pn̄tandum factū per p̄ronum de pn̄tatione.arti.3.fo.eo.

550 An pn̄tatio debeat fieri coram epiſcopo ſolo, vel coram eo & capitulo ipſius.art.4. fo.134

551 An poterit patronus ſaltem ex conſuetudine habere ius abſolute dandi eccleſiam ſine epiſcopo.art.5. fo.eo.

552 Si eccleſia patronata eſt ſita in cōfinibus duarum diœceſum coram quo epiſcopo fiet præſentatio art.6. fo.eod.

553 Si patroni præſentant vnum clericum ad beneficium coram plebano habente poteſtatē inſtituendi alterum coram epiſcopo quæ iſtarum præſentationum teneat.art.7. fo.eod.

554 Si patronus clericus præſentet vnum coram vicario epiſcopi non habente poteſtatem inſtituendi deinde alterum corā epiſcopo quæ iſtarum præſentationum teneat.art.8.fo.135

555 Si patronus pn̄tat coram exiſtēte in quaſi poſ. inſtituēdi, an ſatiſfaciat adeo vt non labatur ſibi tempus.art.9. fo.eod.

556 In eccleſiis pertinētibus ad religioſos pleno iure pn̄tatio corā epiſcopo vel coram ipſis religioſis fieri debeat.art.10.fo.eo.

557 Si aliqs ex forma mādati habet pn̄tare cū ꝯſenſu ſeu ꝯſilio alicuius:an pn̄tatio neceſſario ſit faciēda corā illo.art.11.fo.eo.

558 An ī pn̄tatiōe de ſubſtātia reqrant̄ alię pſonę q̄ pn̄tātis pn̄tati & īſtituētis,& an ī illa poſsīt eē alię pſonę extraneę.art.12.f.e.

¶Conclu.ampli.exten.reſtri.& declara. quæ colliguntur ex ſupraſcripta.iiij.q.prin.& eius.xij.art.habentur. fo.136

¶In v.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

559 An pn̄tatus ad b̄n̄ficiū habeat acceprare pn̄tationē. art.1.f.e.

560 An ſit ſtatut⁹ termin⁹ pn̄tato ad acceptādū pn̄tationem:& ſic an c.q̄ ſit.de ele.lib.vj.habeat locū in pn̄tatione.art.2. fo.eo.

561 An præſentatus habens duas præſentationes cogatur iuſtante aduerſario vnam eligere:& ſic an.c.vt quis duas, de ele. li.6.habeat locum in præſentatione.art.3. fo.137

562 An præſentatus à patrono cogatur inuitus præſentationem acceptare:& inſtitutioni acquieſcere.art.4. fo.138

563 An præſentatus poſt præſentationem de eo factam poſſit vel debeat agere gratias p̄ſentanti abſque labe ſimonię.ar.5.f.e.

564 An pn̄tatus poſſit aliqd tpale pn̄tāti dare,vel cenſum eccl̄iæ imponenti ſoluendū pn̄tanti qualiter puniatur.art.6. fo.eo.

565 Qui erunt effectus præſentationis per quos præſentatus poſſit aliquid facere.art.7. fo.eod.

566 Per pn̄tationē p̄roni pn̄tat⁹ an acqrat i⁹ ī re vł ad rē.ar.8.f.139

567 Per pręſentationem contrahitur matrimonium ſpirituale de præſenti vel ſponſalia de futuro.art.9. fo.140

568 Quis fungatur maiori prærogatiua p̄ſentās vel inſtituens, & beneficiato plus iuris tribuat.art.10. fo.eo.

569 An pn̄tatus non inſtitutus poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ & ſi adminiſtrat qua pœna puniatur:& præſertim an puniat̄ pœna.c.auaritiæ.de ele.li.vj.& qua pœna puniatur clericus recipiens & laicus præferens.art.11. fo.eo.

570 An præſentatus ante inſtitutionem vel poſt pendente lite mota contra præſentationem vel appellationem aduerſus inſtitutionē poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ.art.12.fo.140

¶Conclu.declara.ampli.limi.exten. reſtri. quæ colliguntur ex iſta.q.v.prin.& ſuis.xij.art.habentur. fo.141

¶In vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

571 ¶An habens inſtituere habeat acceptare præſentationem ſeu admittere.art.1. fo.eo.

572 An citationes ſpeciales & generales per edictum. & ſic diſpoſitio.d.c.ſi.de ele.li.vj.habeat locū in pn̄tatione.art.2.fo.e.

573 An diſpō.d.c.ſi.habeat locum in poſtulatione,collatione: ordinatione:conſecratione.& aliis prouiſionibus.ar.3.fo.142

574 An diſpō.d.c.ſi.de citatione certa & edicto generali apponēdo habeat ſolum locum in dignitatibus:an vero de omnibus beneficiis curatis:ſimplicibus,hoſpitalibus, & præſertim in illis de ſacerdote in ſacerdotem non requirentibus inſtitutionem.art.4. fo.eod.

575 Si vni perſonæ competit præſentatio & inſtitutio reſpectu diuerſimodę qualitatis.an debeat apponi facere edictum & ſic obſeruare formam.d.c.ſi.art.5. fo.eod.

576 An diſpō.d.c.ſi.habeat ad quemcunque pertinear inſtitutio: ſiue ſit epiſcopus ordinarius,ſiue inferior prælatus.art.6. f.e.

577 An immiſſio edicti poſſit fieri per exiſtentem extra territorium ſuum ar.7. fo.143

578 An diſpoſitio.d.c.ſi.habeat locum in concordi p̄ſentatiōe:& quare.art.8. fo.eod.

579 Si ſint plures compræſentati an debeant apponi plura edicta: & ſic habebit locum diſpoſitio.d.c.ſi.art.9. fo.eo.

580 An quando certus compreſentatus vel oppoſitor debeat ēt fieri citatio per edictum.art.10. fo.eo.

581 Appoſito edicto generali & non facta citatione ſpeciali compræſentato:vel oppoſitori certis,an teneat inſtitutio: & præſertim ſi tales fuerunt præſentes.art.11. fo.144

582 An nō p̄uiis citatiōib⁹ p edictū ſemp & particulari exiſtētib⁹ pſonis certis inſtitutio ſequuta ſit ipſo iure nulla.ar.12.f.145

583 Quid ſi cōſtaret cōprēſentatū & oppoſitorē ius non habere maximè p p̄cedētē proximam vacationē adhuc requirantur dictę citationes,& præſertim per edictum.art.13. fo.eo.

584 An per conſuetudinem loci poſſet tolli vt non ponatur edictum poſt præſentationem ſeu electionem.art.14. fo.146

585 An coelectus vel cōpn̄tatus qui nōdum electioni ſeu pn̄tationi cōſenſit ſit vocādus citatione ſpeciali.artic.xv. fo.eod.

586 Si h̄n̄s īſtituere īformauit ſe de his quæ ēt nemine opponēte debet ingrere:an teneat īſtō facta ſine vocatiōe.ar.16.f.147

587 Si habens inſtituere ſe informauit de his quæ etiam nemine opponēte debet ingrere,an teneat ille pceſſus ſi poſtea cōfirmat ſiue īſtituat ſine vocatiōe:& an tęnęat electio vł pn̄tatio,vel ſolum erit irrita inſtitutio vel ꝯfirmatio.ar.17.fo.eo.

588 An in caſſatione electionis ſeu pn̄tationis requiratur edictū. generale vel citatio particularis.art.18. fo.eo.

589 An ſufficiat habenti inſtituere facerę mandatum de citando: vel debeant expediri verę citationęs.art.19. fo.eod.

590 Si requirantur plures citationes ſi expediantur aliquę: & aliquę non,an inſtitutio vitietur in totum vel ſolum quo ad non vocatos.art.20. fo.eo.

591 An in huiuſmodi citationibus neceſſaria ſit appoſitio peremptorij.art.21. fo.eo.

592 Quæ erit forma huius edicti generalis apponendi.art.22. f.e.

593 In qua eccleſia & loco debeat fieri grida ſeu citatio per edictum.ar.23. fo.148

594 Per quem affigi & tolli debeat edictum: & quanto tempore debeat manere affixum, & cui fiet relatio: & per quem illa ſcribetur.art.24. fo.eod.

595 An teneat inſtitutio facta ỹ.terminū edicti.arti.xxv. fo. eod.

596 An ꝯparēs poſt terminum edicti ſit audiendus.ar.26. fo.149

597 An verus patronus audiatur poſt terminū edicti etiam in præſentatione malęfidei poſ.inſtitutione ſequuta.ar.27.fo. eo.

598 An vltra citationem generalam & ſpecialem de ſubſtantia inſtitutionis requiratur diſcuſſio p̄ſentationis.art.28. fo.eo.

¶Conclu.ampli.limi.exten.reſtri.& declara. quæ colligunt̄ ex ſupraſcripta.vj.q.prin.& eius.28.art.habentur. fo.150

¶In vij.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

599 ¶An p̄roni facta prima pn̄tatione poſſint variare & alterum pn̄tare,& qd in patronis clericis,& qd in laicis,art.1. fo.151

600 An poſſit à poſtulatione ſeu nominatione variari: & cur, ſecus in electione & in pn̄tatione patroni clerici.art.2. fo.152

601 Quid ſi pn̄tatio per p̄ronos clericos nō ſit perfectè facta: puta qa abſente pn̄tato vel pn̄te,& adhuc non ꝯſentiēte: vł facta abſente īſtituere habēte:vel facta p inſtr̄m:ſeu literas nōdum inſtituere h̄n̄ti:vna cum pn̄tando oblatum:vel oblatas poſſit alterum interim præſentare.art.3. fo.eo.

602 Quid ſi patroni clerici proceſſerunt per viam ſcrutinij nunqd

poterint

poterint variare publicato ſcrutinio : & quid in laicis. articul.4. fo.eo.

603 Quid ſi patronus eccleſiaſticus preſentauit vnum habenti ius inſtituendi:an poterit præſentare alterum habenti ius inſtituendi.art.5. fo.eo.

604 Quid ſi patronus eccleſiaſticus iure vniuerſali præſentauit vnum ſingulariter quod facere non poterat:an poſſit poſtea præſentare alterum collegialiter.ar.6. fo.153

605 Quid ſi p̃ronus eccleſiaſticus dixerit volo pñtare,vel dixit epo præſento vobis ad talem eccleſiam, & non dixit quem: & non ad q̃ eccleſiam:vel nõ dixit cui: vel dixit præſentaõ Titium ſine cognomine:an poſſit poſtea canonicè & rectè alterum præſentare.art.7. fo.eo.

606 An patronus eccleſiaſticus poſſit præſentare plures ſimul vt inſtituatur quem elegerit habens inſtituere.art.8. fo.eo.

607 Si patronus eccleſiaſticus variat plures præſentando, an puniatur in hoc vt ad ſuperiorem deuoluatur prouiſio.artic.9. fo.eo.

608 Quid ſi patronus eccleſiaſticus præſentauit aliquem qui renunciauit præſentationi,ſed non legitime, & p̃ronus pñtauit alterũ:& primus pñtatus poſtea legitimè renũciauit:an ſecũda præſentatio teneat ex quo facta tẽpore quo variare nõ poterat, reconualidetur per ſequentem legitimamrenunciationem:& an patronus poſſit iſtam ſecundam præſentationẽ reuocare & alterum præſentare.art.10. fo.eo.

609 An ſtante themate prox.arti. expectans apoſtolicus poſſit illus beneficium acceptare,vel epiſcopuc illud alteri conferre.art.11. fo.eo.

610 An procurator vel ceſſionarius patroni eccleſiaſtici poſſit variare quamuis principalis non poſſit.art.12. fo.eo.

611 Si patronus eccleſiaſticus & laicus habent commune ius pa. an ambo poterunt variare, vel neuter,vel ſolus laicus,& ſi ſolus laicus quis erit inſtituendus:primus præſentatus ab vtroque:vel præſentatus in variatione:& an hoc vltimum habeat etiam locum in duobus præſentatis à patronis laicis,vno variante,& altero non.art.13. fo.154

612 Si patronus eccleſiaſticus primo contulit vel conceſſit eccleſiam poſtea præſentando:an dicatur variare,vel teneat præſentatio,& quid ſi dicat eligo talem vel eligo preſentandum art.14. fo.eo.

613 Si patronus promiſit præſentare vnum:an poſſit præſentare alterum ſeu variare.art.15. fo.eo.

614 Si patronus præſentauit vnum & iurauit non præſentare alterum,an poſſit variare.art.16. fo.155

615 An ſicut poteſt variare patronus laicus,ita poſſit variare eius procurator,& quid de compromiſſario.art.17. fo.eo.

616 Si laicus eſt patronus ex præſcriptione vel priuilegio,an poſſit variare.art.18. fo.eo,

617 An ſi ius pa.ſpectat ad collegium ſeu vniuerſitatem laicorum poſſit etiam collegum variare ſicut particularis laicus.articul.19. fo.156

618 An primus legitimè præſentatus poſſit appellare contra ipſum patronum vt non præſentet alterum.art.20. fo.eo.

619 Patronus laicus quomodo variare poſſit,, & plures præſentare vnico contextu plures præſentando vel ſucceſſiuis temporibus,an poſſit recedere à primo præſentato,vel accumulatiuè preſentare ſecundum.art.21. fo.eo.

620 Si patronus laicus præſentat ſecundum & non dicat accumulando:an ſecunda præſentatio valebit,& præſumet̃ accumulatiue facta.ar.22. fo.eod.

621 An patronus laicus poſſit variare totiens quotiens voluerit:an vero non poſſit vltra duos præſentare.art.23.fo. 157

622 Patroni præſentant duos,& inter præſentatos oritur lis,quia quilibet prætendit ſe eſſe inſtituendum,an hoc caſu licita ſit variatio aliquibus ex partibus præſentantium.art.24.fo.158

623 An in variatione patroni laici habens inſtituere habet optionem ſeu gratificationem inſtituẽdi quẽ velit.art.25.fo.eo.

624 Si ſc̃do pñtatus eſt idoneior primo vel econtra, an habens inſtituere poſſit optare & inſtituere idoneum omiſſo idoneiore.art.26. fo.eod.

625 Si patronus primo pñtauit idoneũ poſteat pñtauit non idoneũ vel indignum:an debeat puniri vt etiam idoneus pñtatus non inſtituat̃,ſed quilibet extraneus quem voluerit eps: vel poterit optare alterum de duobus.art. 27. fo.159

¶Conclu.ampli.limi.exten.reſtri. & declara. quæ colligunt̃ ex ſupraſcripta.vij.q. prin.&eius xxvij.art.habentur.fo. eod.

¶In viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

926 ¶Quid ſi hñs inſtituere dicat nõ recipio vel nõ admitto præſentatum:an p̃ hoc videat̃ ipſum repudiare.art.1. fo.160

627 Si p̃ronus pñtat & eps non admittit præſentatum: an patronus teneatur de nouo alterum præſentare.art.2. fo.eo.

628 An præſentans,& præſentatus quilibet de per ſe,vel vterque ſimul poſſunt eſſe in iudicio pro petenda inſtitutione & tuẽdis iuribus pñtationis:& ſic pñtãs & præſentati.art.3.fo.eo.

629 An præſentãs & pñtatus poſſint in hoc iudicio petende inſtitutionis per procuratores ꝯparere,& an pater pro filio. cõiũctus pro coniuncto cum cautione de rato.art.4. fo.eo.

630 Quo iure inſtitutio preſentati petatur.art.5. fo.eo.

631 An in petenda inſtitutione requiratur libellus.art.6. fo.eo.

632 An pro petenda inſtitutione ſufficiat talis qualis petitio : puta peto me ad præſentationem per tales patronos de tali eccleſia factam inſtitui.art.7. fo.eo.

633 Quæ eſt forma libelli pro petenda inſtitutione.art.8. fo.eo.

634 Proceſſus pro obtinenda ĩſtitutione:an ſit iudicialis vel extra iudicialis.art.9. fo.161

635 An inſt.tutio peti poſſit priuſquam petatur caſſatio alterius præſentationis.ar.10. fo.eo.

636 Aliquo ꝯdictore non exiſtente,an petita inſtitutione requiratur diſcuſſio & inquiſitio:tam circa pñtantes,q̃ circa perſonas præſentati:& ipſam præſentationem.art.11. fo.eod.

637 Iſta diſcuſſio inſtitutio precedens ſeu inquiſitio in quo loco, à quibus,per quem:& quomodo fieri debeat.art.12. fo.eo.

638 Quid hẽbit ĩdagare & inq̃rere ĩ hac diſcuſſione hñs ĩſtituere & an ipſe poſſit opponere vł opponi facere ꝯ pñtãtes, pñtatũ,& ipam pñtationẽ,& quę opponi poterũt.arti.13.fo.eod.

639 Quæ habebũt p̃bare pñtatus:& pñtãs ſimul vel alter ipſorũ inſtitutionem petens in hac diſcuſſione.art.14. fo.eo.

640 An habens inſtituere teneatur admittere & inſtituere : & admittere preſentatum niſi aliud ipſe obiiciet̃ & probet contra eorum perſonas & ipſam præſentationem.art.15. fo.162

641 Præſentatus ſine cauſa ab habente inſtituere malitioſè non admiſſus,an habeat aliquod ius contra ipſum:& quæ remedia intentare poſſit.art.16. fo.eo.

642 An habente inſtituere nolente hoc facere poſſit adiri ſuperior vt eum compellat inſtituere vel ipſe inſtituat ſi præfixo ſibi termino hoc non fecerit.art.17. fo.eod.

643 Quis teneatur probare malitiam epiſcopi non inſtituẽtis primum præſentatum vel illa præſumatur.ar.18. fo.eo.

644 An hęc malitia nõ ĩſtituẽtis ꝯſideretur circa primum pñtatũ nõ admiſſum,an aũt circa ſm̃ nõ admiſſum.art.19. fo.163

645 Q̃uo eps cõpelletur prouidere primo pñtato ſpreto p̃ eũ: & an requiratur libellus & iudiciarius ordo.art.20. fo.eo.

646 Quid ſi duobus litigãtibus in curia ſuper eccleſia patronus eccleſiæ hoc ſciẽs pñtat alterum infra tẽpus datũ à iure ad ipſam eccleſiam diœceſano qui ſciẽter ipſum in ea inſtituit nũquid alter litigãtiũ pro quo lata eſt ſñia in curia habeat actionem contra patronum & diœceſanum.art.21. fo.eo.

647 Si vnus ex duobus pñtatis,vel alius pro impetratione illius eccleſię vacantis accedit ad curiam Romanã:& interim patroni variant ſeu de nouo pñtant & eps inſtituit, & accedẽs ad curiam impetrat literas à papa non facta mentione de pñtatatione vel variatione cum illam ignorauerit,an tales literæ valeant in præiudicium inſtituti.ar.22. fo.eo.

648 Qua pœna puniatur inſtituere habens ſi ſine cauſa refutauit pñtatum & malitioſè illum non inſtituit.art.23. fo.eo.

649 An etiam patronus agere poſſit contra epiſcopum non inſtituentem præſentatum ab eo.art.24. fo.164

650 Q̃uo hñs inſtituere dicatur ſpernere pñtatum.ar.25. fo.eod.

651 Si eps admiſit clericum ad ordines & ad beneficia tanq̃ idoneum ſi pñtatur ad beneficium iuris pa.an poſſit eps eum repellere ex defectu ſcientiæ.art.26. fo.eo.

¶Cõclu.ampli.lim.extẽ.reſtri. & declara. quæ ex ſupraſcripta viij.q.prin.& eius.xxvj.art.colliguntur. habentur. fo.eo.

¶In ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

652 ¶Cõparente virtute edicti ſeu ſpecialis citationis aliquo ꝯdictore vel pñtatore alterius pars quæ primo pñtauit & præſentatus ab ea:an velut certi ſint citandi ſpeciali citatione: & iterũ apponẽdum ſit edictũ pro incertis. articul.1. fo.eod.

653 Si pñtato vno ſit pñtatio alterius abſentis exiſtẽtis in Romana curia vbi iſte accumulatus habeat citari:& q̃uo certus abſens citabitur ſi eſt nimium diſtans.art.2. fo.165

654 An opponi poſſit ꝯ pñtatẽ,& pñtatũ ꝙ p̃ ſimoniã data pecunia vł altera re ſeu d̃bito remiſſo facta ſit pñtatio.ar.3.fo.eo.

655 Quæ opponi poterunt contra præſentantes præſentatum & ipſam præſentationem remiſſiuè.art 4. fo.eo.

656 An opponi poſſit pñtationẽ factam eſſe per metũ.ar.5.fo.eo.

657 An opponi poſſit pñtationem fuiſſe factam impetuoſè ſeu calore iracundiæ ſeu ebrietatis.ar.6. fo.eo.

658 An apponi poſsit contra preſentationem illam eſſe factam clandeſtine,& an fieri poſsit clandeſtine.art.7. fo.166

659 An

659 An patronus poſſit admitti contradictor etiam ſi non præſentauerit & vſque ad quod tempus art. 8. fo. eod.
660 An admittitur extraneus ad opponendum contra præſentationem pro impedienda inſtitutione. art. 9. fo. eo.
661 Si contra præſentatum ſeu præſentandum opponitur exceptio notorij defectus ad impediendam inſtitutionem: an opponentem poſſit pœnitere: & ab exceptione recedere. articul. 10. fo. eod.
662 An populus opponere ſe poſſit contra præſentatum potius de facto quam de iure: an inuitis eis ſit inſtituendus ſi de ſcandalo dubitetur. art. 11. fo. eo.
663 An in cauſa harum præſentationum & contradictionum ꝓcedendum ſit ordinarie: vel ſummarie: ſimpliciter: & de plano: ſine ſtrepitu & figura iudicij art. 12. fo. eo.
664 An in iſto iudicio contradictorio inſtitutionis ſummario requiratur libellus admittantur exceptiones dilatorie, & neceſſario interuenire debeat litis conteſtatio. art. 13. fo. eo.
¶Conclu. remiſſiuè habentur. fo. eod.
¶In x. q. prin. iij. partis. ij. Libri.
665 ¶An in iſta cauſa inſtitutionis ſtantibus contradictoribus ſit dandus terminus vtrique parti ad ponendum, & probandum art. 1. fo. eod.
666 An in hoc iudicio inſtitutionis ſtantibus contradictoribus ſit ponendum per ipſas partes articulandum & excipiendum. articu. 2. fo. eo.
667 An in iſto iudicio inſtitutionis ſtantibus contradictoribus ſit præſtandum partibus iuramentum de calumnia ſeu de veritate dicenda. art. 3. fo. eod.
668 Qualiter probetur ius pa. antiquum & articuletur. articul. 4. fo. eod.
669 Qualiter probetur ius pa. modernum & articuletur. artic. 5. fo. 168
670 Qualiter articuletur & probetur quaſi poſ. iuris pa. ſeu præſentandi. art. 6. fo. eod.
671 An ius pa. ſeu eius quaſi poſ. vel præſentandi poſſint probari per inſtrumenta præſentationum & inſtitutionum præteritarum vel per literas ordinariorum eorum ſigillo ſignatas abſque notario & teſtibus. art. 7. fo. 169
672 An probato vno fructu iuris pa. puta honoris vel vtilitatis ſit probatum totum ius pa. ſeu quaſi poſ. ipſius iuris pa. ſeu præſentandi. art. 8. fo. 170
673 An ius pa. probetur per literas inciſas antiquas in marmoreis ſeu aliis lapidibus: ſiue in campanali. art. 9. fo. eo.
674 Quid ſit ponendum in exceptionibus pro excludendo dicentem ſe patronum iuris pat. antiqui vel moderni, ſeu dicentē ſe exiſtere in quaſi. poſ. & alium huius iudicij art. 10. fo. eod.
675 Quę poterunt opponi: & de quib. excipi contra perſonas pręſentantium: præſentati, & ipſam pñtationem. arti. 11. fo. 171
676 An patronus pro compatrono, conſanguineus, & familiaris, poſſint eſſe teſtes in probationibus iuris pa. ſeu quaſi poſ. ipſius: & aliorum huius iudicij. art. 12. fo. eo.
677 An facto tali proceſſu requiratur ipſius publicatio. articu. 13. fo. eo.
¶Conclu. remiſſiuè habentur. fo. eo.
¶In xj. & vlt. q. prin. ij. part. ij. Libri.
678 ¶An in iſto iudicio inſtitutionis ſummario poterunt teſtes reprobari: & ſic fieri debeat proceſſus repulſæ teſtium reſpectu perſonarum: & dictorum per eas. art. 1. fo. eo.
679 An in iſto iudicio ſummario inſtitutionis requiratur de neneſſitate concluſio: & ſi fuit facta: an iudex poſſit admittere articulos & alias probationes. art. 2. fo. eo.
680 An in iſta cā inſtitutionis ſummaria reqratur ſnīa in ſcriptis & in ea fieri debeat condemnatio expenſarum. art. 3 fo. 172
681 An inſtitutio ſapiat naturam ſeu habeat vim ſententiæ diffinitiuę vel interloquutorię. art. 4. fo. eo.
682 An à ſentētia inſtitutionis appellari poſſit. art. 5. fo. eo.
683 An à ſententia inſtitutionis tranſeat in rem iudicatam ſi non appelletur, ſeu ſi appellatio proſequuta non fuerit, & quid de aliis cauſis beneficialibus. art. 6. fo. eo.
684 Si in cā inſtōnis īteruenit ꝓcurator vel ꝯiūcta pſona ī cuius pſona ipſorū vel dñi erūt verba ſnīæ ꝯcipiēda. arti. 7. fo. eod.
685 Si contra vnum ex patronis lata eſt ſententia & alius obtinuit: vtrum obtinenti totum ius accreſcat. art. 8. fo. eo.
686 An ſententia lata contra præſentantes noceat præſentato & econtra. art. 9. fo. eo.
¶Conclu. declara. exten. reſtri. & intelligen. quæ ex ſupraſcriptis tribus quæſtionibus principalibus & earum att. colligūtur habentur. fo. eo.

¶Finis tabulæ quæſtionum prin. & art. ij partis. ij. Libri.

Tabula quæſtionum principaliū poſitarum cum ſuis art. in hac iij. parte huius. ij. Libri operis, ſecundum ordinem quo iacent annotato. A parte anteriori numero articulorum continuato à principio operis. Et in medio annotato numero ipſarum quæſtionum principalium & articulorum particularium. A parte vero poſteriori annotato numero chartarum in quibus principia articulorum ſunt poſita, vt infra.

¶Continuatio huius. iij. par. ij. lib. operis ad ij. par. fol. 174

¶In j. q. prin. iij. partis. ij. Libri. Quid ſit inſtitutio, qui inſtituāt: & in quibus beneficiis cadat.

687 ¶Quid ſit inſtitutio. art. 1. fo. eo.
688 Si patronus pñtat epiſcopus quid faciet confirmabit vel inſtituet: conferet, vel quid aliud faciet: & iſta qualiter differant, & quod iſtorum plus iuris tribuat. art. 2. fo. eo.
689 Quis pōt inſtituere: & an ſolus ep̄s de iure cōi. arti. 3. fo. 175
690 An ep̄s habeat inſtituere cū ꝯſenſu capl̄i vel ſolus. ar. 4. fo. eo.
691 An vicarius generalis epiſcopi ſine ſpeciali mandato inſtituēdi inſtituere poſſit. art. . fo. eo.
692 An poteſtas inſtituendi committi poſſit per epiſcopum alicui ſpecialiter maximè antequam vacet eccleſia. art. 6. fo. eo.
693 An capl̄m ſede vacāte ſeu ei⁹ vicarij poſſint īſtituere. ar. 7. f. e.
694 Si eccleſia eſt in confinibus duarum diœceſum: quis ex iſtis epiſcopis iſtituet. art. 8. fo. 176
695 Si papa delegat alicui vt ad præſentationem eius quem noueri patronum ordinet eccleſiam. an talis delegatus poſſit inſtituere vel ille ad quem ius inſtituendi ſpectabat, & hic multa de præiudiciis tertij. art. 9. fo. eo.
696 An ius inſtituendi ex iure ſpeciali priuilegij vel præſcriptionis competere poſſit inferioribus prælatis & ſimplici clerico, & quid de iure deſtituendi. art. 10. fo. 177
697 An ius inſtituendi poſſit competere laico ex priuilegio papę. art. 11. fo. eo.
698 An ius inſtituendi ex antiquiſſima præſcriptione cuius initij. tij & c. competere poſſit laico. art. 12. fo. eo.
699 Patronus eccleſiaſticus qui ſibi retinuit dominium & cuſtodiā rerū donatarum eccleſię de ꝯſenſu ep̄i, an poſſit ad illam tēporaliter ponere: & deponere presbyterum. art. 13. fo. eod.
700 An patronus laicus poſſit habere ius deſtituendi inſtitutum: & quid ſi hoc ſibi reſeruauit in fundatione. art. 14. fo. 178
701 An laicus poſſit habere ius inſtituendi gubernatorem ſcholarem, vel priorem in hoſpitali, collegio ſcholarium: oratorij priuatis & ſimilibus. art. 15 fo. eod.
702 Si ius pa. venit aliquo legitimo titulo ad religioſos exemptos in eos tranſiet etiam ius inſtituendi: vel tantum ius præſentādi, & ius inſtituendi remaneat apud epiſcopum vel alium inferiorem qui hoc ius habebat. art. 16. fo. eo.
703 An inſtitutio competat abbati in eccleſiis ſibi ſubiectis pleno iure. art. 17. fo. eod.
704 In quib. eccleſiis & beneficiis inſtitutio fiat. art. 18. fo. eo.
¶Conclu. ampli. limi. exten. reſtri. & declara. quæ colliguntur ex ſupraſcripta. j. q. prin. & eius. xviij. art. habentur. fo. eo.
¶In ij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.
705 ¶An inſtitutio fieri poſſit antequā fiat pñtatio. art. 1. fo. 179
706 An inſtitutio facta ſine præſentatione patroni illo ſpreto remaneat ipſo iure iure nulla vel irritanda: & quomodo conualeſcat per ſuperuenientem conſenſum. art. 2. fo. eo.
707 An inſtitutio facta ꝑ ep̄m ſpreto p̄rono: vł ꝑ a̅r poſſit reuocari ꝑ eiꝰ gnālē vicariū, & ꝑ illū pñtatio p̄roni admitti. art. 3 f. 182
708 An inſtitutio per habentem inſtituere poſſit fieri poſt mortem præſentantium. art 4. fo. eo.
709 An & qñ pñtatio fieri poſſit ꝑ p̄ronū poſt inſtōnē. ar. 5. f. 183
710 An inſtituere hñti ſit p̄fixū tp̄s ſemeſtre ad inſtituēdū ſicut collatori ad conferendū: & ibi ꝙ vbi non eſt à iure præfixum tp̄s præfigat ſuperior: vt apparet de negligentia. art. 6. fo. eo.
711 Si inſtitutio ſpectat ad epiſcopum an archiepiſcopus poſſit illi ſtatuere terminum ad inſtituendum & illo elapſo ipſe ſupplere negligentiam. art. 7. fo. 184
712 Prouiſione deuoluta ex negligentia patroni ad habentem inſtituere: & ex negligentia habentis inſtituere ad ſuperiorem: an habebunt ſemeſtre ad prouidendum. & ſic an c. ij. de conceſ. præb. in omnibus habeat locum vnde ep̄o deuoluatur ad capitulum & ad alios ſuperiores. art. 8. fo. eo.

713 An inſtitu

713 An inſtitutio fieri poſſit die feriato.art.9. fo.eo.

714 An inſtitutio fieri poſſit in quocunque loco eccleſiaſtico vel ſeculari.art.x. fo.185

715 An inſtitutio fieri poſſit extra territoriũ ſeu diœce. habentis inſtituere art.ij. fol.eod.

716 An per ſolam admiſſionem præſentationis factam per ſuperiorem ſit facta inſtitutio abſque eo quòd exprimatur verbũ inſtituo.art.12. fol.eod.

717 An inſtitutio facta per errorem vel non canonicè teneat, vel inſtitutus debeat amoueri.art.13. fol.eod.

718 An inſtitutio facta per metum valeat, & an vitiet ſpontaneã electionem ſeu præſentationem.art.14. fol.eod.

719 An inſtitutio facta impetuosè calore iracundię ſeu per ębrie tatem teneat.art.15. fo.eod.

720 An inſtitutio facta per ſimoniam teneat.art.16. fol.eod.

721 Si pñtatus eſt forenſis qualiter inſtitui poterit.art.17. fol.eo.

722 An ſemel inſtitutus poſſit iterum inſtitui:& tit.multiplicari. articul.18. fol.eod.

723 Si ille qui habebat inſtituere efficitur patronus vel iure deuoluto habebat prouidere eccleſiam:an vnico actu fiet per ipſum præſentatio & inſtitutio vel diuerſis vicibus & diuerſa habeat tempora ad id agedum.art.19. fol.186

724 Qualiter debeat ad inſtitutionem procedi.art.20. fol.187.

¶Conclu.ampli.limi.exten.reſtri.& declara. quæ colligunt̃ ex ſupraſcripta.ij.q.prin.& eius.xx.art. habentur. fol.eod.

¶In iij. q.prin.iij. part.ij. Libri.

725 Quis præſentatus inſtitui debeat ad beneficium patronatum poſt præſentationem.art.1. fol.eod.

726 An ſit inſtituendus is qui præſumptiuè fuit canonicè inſtitutus, puta quia diu præſentatus manſit:& fuit in quaſi poſ. beneficij, & ſic an titulus præſumatur.art.2. fo.eod.

727 An nulliter præſentatus vel indignus poſſit inſtitui, & inſtituens illum puniatur.art.3. fo.eod.

728 An præſentatio facta à patrono excommunicato ſequuta inſtitutione teneat.art.4. fo.188

729 Si præſentatus tempore præſentationis factæ per patronum erat indignus, & tempore quo venit ad ordinarium vt exequeret̃ pñtationẽ erat effectus dignus, an poſſit inſtitui, & ꝙ tempus attendatur pñtationis vel inſtitutionis.art.5.fo.eod.

¶Conclu.remiſſiuè habentur. fo.eod.

¶ In iiij. q.prin.iij.partis.ij.Libri.

730 An ſi plures ſint præſentati à patronis ſit inſtituendus ille qui à maiori parte ipſorum eſt præſentatus, vel requirantur omnes, vel ſaltem duæ partes.art.1. fo.eod.

731 Ad hoc vt valeat præſentatio facta à pluribus patronis requiratur quòd ſint plures reſpectu omniũ, an vero reſpectu minorum partium.art.2. fo.eod.

732 An in præſentationibus ſit facienda collatio:non ſolum numeri ad numerum:ſed etiam zeli ad zelum:& meriti ad meritum:ſicut in electione.art.3. fo.eod.

733 Si bonus à maiori:& meliori à minori parte patronorum præſentantur quis in inſtitutione præferatur.art.4. fo.eod.

734 Si bonus & dignus à minori numero, nõ bonus ſeu indignus à maiori numero pñtetur q̃s inſtitui debeat.art.5. fo.eod.

735 An in pñtatione requiratur ꝓ inſtitutione habẽda ꝙ ſit facta nõ ſolũ à maiori numero:ſed ẽt à ſaniore parte.art.6.fo.eod.

736 Duo ſunt patroni ex vno naſcitur vnus, ex altero naſcuntur tres, ille vnus pñtat.B.duo ex illis tribus pñtãt.F.ille tertius ex tribus pñtat.G.vel nullum pñtat vel concurrit cum præſentante.B.quis ex iſtis inſtitui debet.art.7. fo.190

737 An præſentatus à maiori parte patronorum ſi non poteſt admitti ſine ſcandalo ſit inſtituendus.art.8. fo.eod.

738 An patroni diſcordes poſſint compelli per epiſcopum ad cõcordiam quòd alternis vicibus præſentent.art.9. fo.eod.

739 An perſona præſentata ſi eſt patrona computabitur & faciet numerum cum præſentantibus & illũ augeat.art.10.fo.eod.

740 Patrono variãte & accumulatiuè duos ſucceſſiue pñtante:an vnus ſit inſtituẽdus vel ille quẽ optauerit ep̃s.art.11. fo.eod.

741 Si duo habent ius inſtituẽdi inſolidum: & vnus præſentatur coram vno:& alter ſecundo loco coram alio:an primo præſentatus debeat inſtitui.art.12. fo.eod.

¶Conclu.ampli.limi.reſtri.& declara.quæ colliguntur ex ſupraſcripta.iiij.q.prin.præſentis.iij.par.habentur. fo.191

¶In v. q.princ.iij.partis.ij.Libri,

742 ¶Si patroni diuidunt vota ſua in pari numero duos præſentãdo quis erit inſtituendus.art.1. fo.eod.

743 Si patroni in pari numero diuidunt vota ſua duos præſentãdo:quorum vnus eſt idoneior altero: quis inſtitui debet:& an epiſcopus habebit optionem.art.2. fo.eo.

744 Si ex duobus in pari numero præſentatis æqualis idoneitatis vnus eſt pauper alter diues, quis erit inſtituẽdus, & quid ſi diues ſit idoneior.art.3. fo.eod

745 Si ex duobus in pari numero p̃ſentatis, vnus eſt de linea ſeu de ſanguine patronorum:alter extraneus, quis præferatur in inſtitutione:& an epiſcopus optabit.art.4. fo.192

746 Si ex duobus in pari numero præſentatis, vnus eſt illius loci ſeu ciuitatis:alter forenſis & idoneior:quis erit inſtituendus: & an epiſcopus habebit optionem.art.5. fo.193

747 Si ex duobus in pari numero præſentatis, vnus idoneus eſt de genere patronorum:alter extraneus ſed idoneior, quis erit inſtituendus.art.8. fo.eod.

748 Si ex duobus in pari numero præſentatis vnus eſt de genere patronorum, alter extraneus, an compatronus pręferatur extraneo in inſtitutione.art.7. fo.eod.

749 Si ex duobus in pari numero pręſentatis vnus erat ordinatus ad titulum illius eccleſiæ, alter non:an intitulatus data paritate in reliquis debeat præferri in inſtitutione.art.8. fo.eod.

750 Quid ſi ex duobus in pari numero præſentatis vnus eſt nobilis:alter ignobilis quis erit inſtituẽdus, & an epiſcopus habebit optionem.ar.9. fo.eod.

751 Si ex duobus in pari numero præſentatis vnus eſt potentior altero vel induſtrioſior quis erit inſtituendus, & an epiſcopus habebit optionem.art.10. fo.194

752 Si ex duobus æqualiter præſentatis vnus eſt doctor alter nõ: an iſte doctus pręferatur altero:& an epiſcopus habebit optionem:& quid ſi doctor ſit plebeius.art.11. fo.eod.

753 Si ex duobus in pari numero præſentatis, & data paritate in reliquis:vnus tamen eſt canoniſta:alter theologus, quis erit in inſtitutione præferendus.art.12. fo.eod.

754 Si ex duobus in pari numero præſentatis, vnus eſt ſenex, alter iuuenis, vnus in dignitate conſtitutus:alter non:vnus maioris ordinis, alter minoris, vnus primo receptus, alter poſterius:& quid in epiſcopo, & quid in doctore poſterius receptis in canonicos quis præferatur.art.13. fo.eod.

755 Si ex duobus à pari numero præſentatis, vnus fuit ſemper bonus, alter peccator:ſed poſtea reductus, quis præferat̃ in inſtitutione.art.14. fo.195

756 Si ex duobus à pari numero præſentatis vnus patiebatur defectum in natalibus, & cum eo fuit diſpenſatum etiam ad curatum, alter vero fuit ſemper legitimus quis præferatur in inſtitutione.art.15. fo.eo.

757 Duobus æqualiter præſentantibus, an pñtatus ab eo qui magis contulit in deducendo eccleſiam ad eſſe ſit præferendus in inſtitutione præſentato ab illo qui minus contulit:& quid de præſentatis ab hæredibus inæqualiter inſtitutis, & quid ſi vnus ipſorum eſſet de familia fundatorum.art.16.fo. 193

758 Si laicus & clericus ſunt patroni:& æqualiter diuidunt vota eorum duos præſentando quis inſtituetur præſentatus à clerico, vel erit locus gratificationi.art.17. fo.eod.

759 Quid ſi patroni præſentantes duos, vnus ipſorum eſt nobilis: ſeu in dignitate conſtitutus, ſiue doctor: ſiue ſenex: ſiue pubes, alter eſt patronus ignobilis, ſeu non in dignitate conſtitutus: ſiue indoctus, ſiue iuuenis, ſiue impubes:quis inſtituetur:vel erit locus gratificationi. articul.18. fo.196

760 Quis ſit inſtituendus ex duobus præſentatis à duobus patronis æqualia iura habentibus maſculo ſcilicet & fœmina:puta à fratre & à ſorore.art.19. fo.eod.

761 Si ex decem patronis, quatuor præſentant vnum: tres alterum:& alij tres alium caſſata præſentatione quatuor: quia facta de indigno:an illi duo præſentati dicentur eſſe in æquali præſentatione:vt locus ſit gratificationi.art.20. fo.197

762 An patroni diſcordes duos præſentantes poſſint conuenire vt ambo præſentati inſtituantur.art.21. fo.eod.

¶ Concluſi.amplia.limit.exten.reſtric. & declara. quæ colliguntur ex ſupraſcripta.v.quæſtio.princip.& eius.xxj.art.habentur. fo.eo.

¶In vj.q.prin.iij.par.ij.Libri.

763 ¶Si in iure pat.pupilli, tutor & pupillus caſu quo poteſt præſentant diuerſos quis inſtitui debeat:& an ſit locus gratificationi.art.1. fo.198

764 Stantibus tribus filiis patroni pupillis: & matre tutrice præſentante vnum: & alio filio pubere præſentante alterum quis inſtituetur: & an erit locus gratificationi. articul.2. fo.eod.

765 In iure pa.vxoris concurrentibus vxore & viro diuerſos præſentando:quis ipſorum inſtitui debeat: & an erit locus gratificationi.art.3. fo.eod.

766 Si concurrant in præſentatione patronus laicus, & procurator diuerſos præſentãdo:quis inſtitui debeat:& an erit locus gratificationi.art.4. fo.199

767 Duobus ꝓcuratoribus à p̃rono laico datis ad præſentandum

ſi diuerſos

ſi diuerſos præſentat quis inſtituetur:& an erit locus gratificationi.articulo. 5. fo.eo.

768 Si concurrunt poſſeſſor bonæ fidei:& poſſeſſor male fidei diuerſos pñtando quis inſtitui debeat: & an ſit locus gratificationi.articulo.6. fol.eo.

769 Si concurrũt verus patronus & poſſeſſor bonę fidei diuerſos pręſentando quis inſtitui debeat:& an erit locus gratificationi.articulo.7. fo.eo.

770 Si concurrunt malę fidei poſſeſſor & ꝓprietarius qui non eſt in poſſeſſionne:quis inſtituetur:& an erit locus gratificationi.articulo.8. fo.eo.

Conclu.remiſſiuè habentur. fo.eo.

¶In.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

771 ¶An eccleſia patronata commendari poſſit per ordinarium ſine patronis.arti.1. fo.eo.

772 An habens inſtituere poſſit conferre beneficium patronatum ſine patronis propter euitanda ſcandala. articulo. 2. fol.eod.

773 Si patroni priuantur iure pñtandi quia præſentauit indignum an ſuperior inſtituet ſine patronis.artic.3. fo.eo.

774 Si patroni non præſentant infra tempus iuris: an ſolus ſuperior conferat eccleſiam.art.4. fo.eo.

775 Si lis ſuper iure pa.non finitur infra tempus iuris: an ſuperior conferat eccleſiam.art.5. fo.eo.

776 An collatio facta per ſuperiorem infra tempus datum ad præſentandum conualidetur ſi patroni non pręſentant vel taceant.art.6. fo.200

777 An ſolus ordinarius poſſit inſtituere in permutatione beneficiorum patronorum ſine patronis.arti.7. fo.eo.

778 Cum ex duobus præſentatis ſuperior habet optionem:an dicatur conferre beneficium.arti.8. fo.eo.

779 An epiſcopus ſine præſentatione poſſit inſtituere ipſummet patronum egenum.art.9. fo.eo.

780 Quando habens inſtituere confert propter litem iuris patro. non finitam:quia euincens poterit pręſentare alium quam illum cui ſuperior beneficium contulerat.art.10. fo.eo.

781 Quando ad ſuperiorem ex culpa vel negligentia patronorũ deuoluitur poteſtas conferandi beneficium: quis intelligetur ſuperior ordinarius vel inferior habens inſtituere. articulo.11. fo.eo.

782 Si ius pa.ceſſet in totum an cõferetur beneficium ſine præſentatione.arti.12. fo.eo.

783 Superior ad quem deuoluta eſt poteſtas conferendi eccleſiã ex aliqua cauſa legitima: an debeat illam conferre iuxta inſtitutionem & naturam bñficij vel illis ſpretis ad ſui libertum articulo.13. fo.eo.

¶Conclu.remiſſiuè habentur. fo.eo.

¶In.viij.q.prin.iij.partis.ij.Libr.

884 ¶An legatus de latere poſſit diſponere de iure pa.patroni eccleſiaſtici:& illius beneficium reſeruare & cõferre ſine patroni præſentatione.arti.1. fo.201

785 An legatus à latere poſſit de iure pat.laici diſponere ſeu illius beneficium conferre abſque eius præſentatione. articulo. 2. fol.eod.

786 An legatus à latere poſſit diſponere de iure pat. acquiſito per laicum nõ ex ędificatione vel dotatione eccleſiæ:ſed ex præſcriptione vel priuilegio.arti.3. fo.eo.

787 An legatus à latere poſſit diſponere de iure pa. cõmuni eccleſiaſtici & laici.arti.4. fo.202

788 An legatus à latere poſſit conferre beneficium patroni eccleſiaſtici ſitum in ſua prouincia quamuis patronus non ſit illius prouincię.arti.5. fo.eo.

789 Si facta eſt pñtatio per patronum eccleſiaſticum cum inſtõne non ſequuta:an legatus poſſit illud benficium alteri conferre in præiudicium præſentati.art.6. fo.eo.

¶Conclu.ampli.& limi.quę colliguntur.ex hac.viij.q.prin.& eius.vj.arti.habentur. fo.eo.

¶In.ix.q.prin.iij partis.ij.Libri.

790 An papa poſſit præiudicare iuri pat.patronorum eccleſiaſticorum:& beneficium illius reſeruare:& ſine eorum pręſentatione conferre.arti.1. fo.202

791 An papa poſſit prouidere de beneficijs patronatis laicorum ſine ipſorum præſentatione.arti.2. fo.eo.

792 An præſumatur papã velle præiudicare patronis laicis in eius literis & gratijs beneficiorum.art.3. fo.203

393 Si papa mandat prouideri ad cuiuſcunque prouiſionẽ:ſeu ad cuiuſcunque conceſſionem:ſiue collationem: ſeu ad cuiuſcunque ordinationem: ſeu ad cuiuſcunque inſtitutionẽ ſpectantem:an comprehendatur beneficium ſpectans ad pñtationem laicorum.art.4. fo.eo.

794 Quid ſi papa ſcribat motu proprio pro aliquo beneficiando: an cenſeatur appræhendere beneficium iuris pa.laicorum.articu.5. fo.eo.

795 Quid ſi in literis papæ mandetur prouideri alicui de beneficio etiam ſi ad alicuius præſentationem ſpectaret:an intelligatur de præſentione competente patrono laico.art 6. fo.eo.

796 Quid ſi papa mandat alicui prouideri de beneficio ad pręſentationem quorumcunque ſpectante:an includat. ius pa. laicorum.articu.7. fo.204

797 An ſub prouiſionibus papę includatur beneficium iuris patr. clerici non ratione eccleſiæ: ſed ratione ſui patrimouij. articulo.8. fo.eo.

798 Si pñtatio pertinet communiter ad clericum ratione eccleſię & ad laicum ſuo iure:an per derogationem papę intelligatur derogatum vtrique vel neutri.arti.9. fo.eo.

799 Quid ſi in literis papæ dicatur nõ obſtante iure pa.laicorum: & non obſtantib.ſtatutis eccleſiæ ſi eſſent aliqua ſtatuta particularia concernentia in indiuiduo beneficium de quo ſcribitur.requirente certas qualitates in perſona prouidenda:an includatur ſub dictis literis.arti.10. fo.205

800 An autem literæ apoſtolicæ derogantes expreſſè iuri pa.laicorum comprehendant ius pa.Ducum:Marchionum,Principũ Regum:ſeu Imperatorum.arti.11. fo.eo.

801 An permutationes beneficiorum patronatorum factę in curia valeant non facta mentione de iure patr.ipſorum laicorum.arti.12. fo.eo.

802 An beneficia patronata laicorum dicantur vacare in curia:& ſic impetratio illorum teneat non facta mẽtione de iure pa. ipſorum.arti.13. fo.206

803 An literę apoſtolicæ ſaltem includant beneficia laicorum patronorum nõ ex fundatione:cõſtructione: ſeu dotatione eccleſiæ:ſeu ex priuilegio papæ.arti.14. fo.eo.

804 Quid ſi apparet de certa ſcientia papæ de quo beneficio ſcribat:an intelligatur eſſe derogatum iuri pat.laici:licet non exprimat illud eſſe de illo iure.arti.15. fo eo.

805 An in reſeruatione extrauagan.execrabilis Io.xxij. includanẽ etiam beneficia patronata laicorum.arti.16. fo.eo.

806 Nunquid literæ apoſtolicæ ad hoc vt noceant patronis eccleſiaſticis debeant de eorum iure patro.expreſſam mentionem facere vt illis præiudicet.artic.17. fo.eo.

807 An literæ apoſtolicæ noceãt patronis laicis religioſè viuentibus & portãtibus habitũ religioſum:ſeu gaudẽtibus priuilegio fori eccleſiaſtici:vt ſunt benignate: fraternitates diſciplinatorũ:fratres & ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci: operarij fabricæ eccleſiæ:hoſpitalarij pœnitẽtes: Ieſuati: vniuerſitas ſcholarium in qua ſunt plures clerici quam laici:licet expreſſam mentionẽ non faciant de eorum iure pa.ar.18.fo.eo

808 Quid ſi literæ apoſtolicæ diſponãt de beneficio non quidem vaçante:ſed de proximo vacaturo: & in quibus imminebat patronis laicis ſpes præſentandi: puta in beneficio vacaturo ꝑ promotionem ad epiſcopatum: an teneat reſeruatio non factamentione iuris pa.laici.articu.19. fol.eo.

8o9 Si beneficiũ olim fuiſſet de iure patr.laici:hodie vero patroni eccleſiaſtici:an comprehendaẽ ſub literis apoſtolicis ſi nõ fiat mentio expreſſa de ipſo iure patr.olim laici.articu.20.fo. eo.

810 Quid ſi ſit beneficiũ in quo patronus laicus habet omnes fructus iuris pat.excepto fructu præſentationis vt eſt in eccleſia collegiata: an in literis apoſtolicis de illo prouidentibus ſit facienda mentio illius iuris pa.laici.art.21. fol.207

811 Quid ſi in ſupplicatione petatur derogari patronis laicis:licet de iure pat.eorum clarè non conſtet: & poſtea patroni non probant tempore impetrationis clarè conſtare de eorum iure patr. an dicatur eis derogatum quantũcunque hodie doceant ad eos verè ſpectare.artic.22. fo.eo.

812 Quid ſi aliqui eſſent patroni:non tamen in quaſi poſ.præſentandi:quia in illa eſſent alij de patronis,an de quaſi poſſidentibus ſit facienda mentio in literis apoſtolicis.art.23. fol.eo.

813 Quid ſi patroni laici de quibus in impetratione apoſtolica nõ eſt facta mentio ſcientes impetrationem tacuerunt per quatuor menſes:an validetur impetratio.artic.24. fo.eo.

814 Quid ſi ſit ius pa.acquiſitũ per laicũ ex præſcriptiõe: an de eo in literis apoſtolicis facta ſit expreſſa mentio.art. 25. fo.208

815 Si patroni inter ſe conueniunt ꝙ alternis vicibus præſentent derogatio expreſſa per papam: an præiudicet illis qui ſolum habebãt præſentare illa vice vel erit in præiudicium omniũ. articu.26. fo.eo.

816 Si pręſentatio ſpectat ad duos non ſimul ſed ſucceſſiuè:& per papam ſcribatur vt prouideatur alicui de beneficio ſpectante ad præſentationẽ duorum:an poſſit prouideri de tali beneficio.artic.27. fol.eo.

Elenchũs Quæſt.& Art. Tertiæ partis,ij. libri.

817 Quid ſi in caſu p̃cedentis art,qñ ambo non exprimuntur,ſed alter tantum,an tale beneficium includatur.art. 28. fo.eo.

818 Quid ſi ſcribatur p papam ꝙ alicui prouideatur de beneficio ſpectante ad præſentationem alicuius:& illę habet pñtare de cõſenſu aliquorum an includat in illis literis.art. 29. fo.eo.

819 Quid ſi Papa mandat conferri beneficium ſpectans ad inſtitutionem epiſcopi nunquid compræhendat beneficium ad ꝙ fit præſentatio maximè per laicum.art.30. fo.eo.

820 Si papa mandat prouideri de beneficio ſpectãte ad pñtationem alicuius an derogetur habenti inſtituere.art.31. fo.eo.

821 Quid ſi conuenerunt patroni laici de pñtando.B.illum eligẽdo:& antequam eum pñtaſſent executor Papę datus ad prouidendum in illa diœce.confert illam eccleſiam:ſi poſtea patroni pręſentant cui debebitur beneficium prouiſo vel præſentato,art.32. fo.eo.

822 Si vnus ex duob.pñtatis vel alius pro impetratione illius beneficij vacantis accedit ad curiam romanam:interim patroni variant:vel de nouo pñtant:& epiſcopus facit inſtitutionem iſte impetrãs literas à ſummo pontifice non fecit mentionẽ de pñtatione vel variatione ex quo illam ignorabat: an tales literæ valeant in præiudicium inſtituti.art.33. fol.209

823 Si ius pa.ſpectat ad collegium an ſufficiat facere mentionem de perſonis ſingularib.illius vel debeat fieri per verbum collectiuum.art.34. fo.eo.

824 An reſcriptum per ꝙ mandatur prouideri alicui de beneficio ſpectante ad prouiſionem talis epiſcopi extendatur ad beneficium iuris pa.tunc laico ſpectan.ſed poſt datam donati ipſi epiſcopo.art.35. fo.eo.

825 An ſufficiat ad effectum,vt bñficium cadat in gratia expectantis quod ante gratiam fuerat fundatum:licet cõſenſus epiſcopi ſuperueniat poſt datam gratiæ.art.36. fo.eo.

¶Conclu. ampli. limi. exten. reſtri. quæ colliguntur ex ipſa.ix. q.prin.& eius.36.art.habentur. fo.210

¶In.x.q.prin.iij.par.ſecundi Libr.

826 ¶An religioſi penes quos eſt dominium rerum tpalium eccleſiæ parrochialis ex vi iuris pa.vel ex alia cauſa habent :& illã diœceſano præſentare clericum inſtituendum : & teneantur illi aſſignare competentem portionem reddituum pro ipſius victu & alijs iurib.perſoluendis.art.1. fo.eo.

827 Pñtatione facta per iſtos religioſos de clerico diœceſano: an diœceſanus debebat illis ſtatuere terminum competentẽ infra quem habebant præſentato cõgruã portionẽ aſſignare ex qua poſſit viuere:& iura epiſcopalia ſoluere.art.2. fo.eo.

828 An diſpoſitio cle.j.hoc titu.in eo ꝙ mandet diœceſano procedat in inferiorib.ad quos ſpectat inſtitutio aliquo iure particulari.art.3. fo.211

829 Quid ſi diœceſanus admittet præſentatum per religioſos nõ aſſignata portione congrua;quia fecit contra inhibitionem. d.cle.j.an tenea.art.4. fo.eo.

830 Quę eſt ratio ꝙ patronus laicus non debeat aſſignare portionem præſentato ſicut iſti religioſi patroni eccleſiaſtici.art.5. fo.eo.

831 Quid ſi tales religioſi præſentant per procuratorem ꝓcuratori vel iſtis religioſis terminus aſſignabitur.art.6. fo.eo.

832 Si prædictus terminus non fuit præfixus per diœceſanum an per eum poſſit ſuppleri.art.7. fo.eo.

833 Quid ſi in præſentato reperitur aliquod impedimentum an priuentur patroni pro illa vice iure præſentandi:& diœceſanus ſolus prouidebit.art.8. fo.eo.

834 Quid ſi infra terminum pręfixum per diœceſanum religioſi non aſſignant debitam portionẽ pñtato:an pręſentatus amoueatur vel diœceſanus illam aſſignabit.art.9. fo.eo.

835 Si lapſo termino & aſſignatiõe nõ facta ad diœceſanũ deuoluitur aſſignatio:quid habebit ipſe prius facere aſſignare portionẽ:& poſtmodũ inſtituere vel econtra.arti.10. fo.eo.

836 In caſu præcedenti an diœceſanus poſſit ipſe talem portionẽ aſſignare:vel pñtãtes ad talẽ aſſignationẽ cõpellere. artic. xj. fo.212

837 Qui ſunt iſti pręlati eccleſiarum qui hñt pñtare & portionẽ aſſignare ipſi religioſi vel eorum vicarij.arti.12. fo.eo.

838 Quid ſi ſit contentio ſup iſta portione infra terminũ p̃dictũ vel poſt: vt q̄a dicũt patroni vel p̃ſbyteri exceſſũ eſſe in pluri vel in minori vel antiquã portionem ſufficere vel auctã eſſe ep̃o hoc denegante:& an appellari poſſit: ex quo onerata eſt cõſcientia epiſcopi.arti.13. fo.eo.

839 In q̄b'rebus aſſignabit̃ hęc portio in poſſeſſionibus vel in redditibus:& q̃uo dietim:menſatim:vel annuatim.ar.14. fo.eo.

840 Quę & qualis portio ſit aſſignanda pręſbytero pręſentato & quale onus ſibi reputandus per ipſos religioſos : ſeu per epiſcopum in caſu deuolutionis.arti.15. fo.eo.

841 Quia portio debet eſſe ſufficiens etiã pro oneribus epiſcopalibus ſoluendis quæ ſunt iſta onera epiſcopalia p ipſos perſoluenda & an præſcribi poſſint.arti. 16. fo.eo.

842 Si ipſi religioſi ſubeũt aliqua onera:& aliqua præſentati quæ portio dabitur præſentatis.art.17. fo.213

843 An epiſcopus in facienda compulſione de qua in d.cle.j. ꝓcedat cã cognita & iuris ordine ſeruato vel ſummariè & de plano ſine figura iudicij.arti.18. fo.eo.

¶ Conclu.remiſſiuè habentur. fo.eo.

¶ In.xj.& vlti.q.prin.iij.partis ſcđi Libri.

844 ¶ Qualiter inſtitutio actualis fiat & de eius verbis: & an ſit eadem cum inueſtitura.art.1. fo.214

845 In inſtitutione actuali an requirantur perſonę publicę:& de ſubſtantia requiratur ſcriptura.arti.2. fo.eod.

846 An iſta inſtitutio ſeu inueſtitura ꝓbari poſſit per teſtes & ſcripturas:& præſertim literas ordinarij.arti.3. fo.eo.

847 An quis inueſtiri poſſit pñs vel abſens per aliũ: ſiue alius pro eo cum mandato vel ſine.arti.4. fo.eo.

848 Nunquid iſte qui recepit inueſtituram pro abſente poſſit eſſe laicus.articu.5. fo.eod.

849 An per inſtõnẽ ſeu inueſtituram transferatur corporalis poſſeſſio bñficij in inſtitutũ ſeu inueſtitum.art.6. fo.215

850 An iſtitutus ſeu inueſtitus poſſit adminiſtrare ante inſtallationem ſeu inductionẽ in corporalẽ poſſeſſionẽ.art.7. fo.eo.

851 Quãr poſſeſſio bñficij p inſtitutũ acquirat̃.arti.8. fo.eo.

852 An poſſeſſio bonorũ beneficij tranſeat in inſtitutũ p ſolã inſtitutionẽ vel adeptionẽ poſſeſſionis beneficij ſine traditiõe & apprehenſione rerum particularium.art.9. fo.eo.

853 An poſſeſſionem beneficij adeptam per inſtitutum, vt ſupra ipſe inſtitutus retineat ſi forte per tyrannum ab ipſo beneficio expellatur.art.10. fo.eo.

854 Si conſtat clericum per epiſcopum inſtitutum:ſed nõn conſtat præſentationem pręceſſiſſe niſi per literas epiſcopi illam narrantium an præſumatur præceſſiſſe:& valeat inſtitutio.articu.11. fo.eo.

855 An inſtitutio validet præſentationẽ inualidam.art.12. fo.eo.

856 An inſtitutio facta clandeſtine teneat.art. 13. fo.eo.

857 Cuius expenſis præſentatio totus proceſſus cum inſtitutione fiant præſentantium præſentati vel eccleſiæ.art.14. fo.eo.

858 De forma literarum ordinarij facientium fidem de præſentatione & inſtitutione.art.15. fo.216

¶Conclu.remiſſiuè habentur.

¶Finis tabu.q.prin.& arti.tertiæ par.ſecundi Libr.

INCIPIT SECVNDVS LIBER TRACTATVS DE IVRE PATRON. BASILICA HIERONYMI LAMBERTINA NVNCVPATI, EDITI

per eundem Reuerendum patrem I. V. D. dominum Cæſarem Lambertinum Canonicum & Archipresbyterum Trañ. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopum Inſulanum.

¶ Liber Secundus, eccleſiæ patronatæ ordinatio.

¶ Diuiſio huius Libri Secundi.

1 *Libri ſecundi ad primum continuatio.*
2 *Liber ſecundus quid continet, quomodóque appelletur.*

1 EXpeditus de primo libro † huius tractatus Baſilicę Hieronymi Lambertine, qui vocatur iuriſpa. acquiſitio, deueniendũ eſt ad Secũdum Librum, quem appellauimus ſupra in diuiſione totius operis, eccleſiæ patronatæ ordinatio. quia igitur ſupra in d. j. lib. latè vidimus qualiter iura pa. creentur, qualiter acquirantur, qualiter ad hęredes deſcendant: & quibus titulis ad extraneos transferantur. & demum in quibus eccleſiis & locis cadat iuſpat. merito nunc in iſto. 2. lib. tractandum eſt, qualiter ipſę eccleſiæ patronatæ ordinentur: quæ quidem ordinatio conſiſtit in primo ipſius iuriſpa. fructu: qui eſt præſentatio, quæ ad ipſius perfectionem ordinarij inſtitutionẽ requirit. Pro faciliori ergo intelligentia, viſum eſt mihi hũc
2 ſecundum librum in tres partes principales diuidere. ¶ † Prima vocabitur ordinationis eccleſiæ patronatæ præparatio: in ipſa enim tractabimus, qui poſſunt præſentare, & qui non: & quid de exiſtentibus in quaſi poſſeſſione præſentandi: in quibus eccleſiis: & an, & quando præſentatio cadat, qui poſſunt præſentari, & qui non: & de eorum qualitatibus, quæ omnia ſunt præparatoria ipſius eccleſiæ patronatæ: & ideo eius primam par. appellabimus, ordinationis præparationem: vt modo diximus. ¶ Secunda vero pars principalis appellabitur ordinationis eccleſiæ patronatæ actualitas. quia in ea tractabimus de ipſa actuali præſentatione. j. quantum tempus præſentatio ipſa fiat: quomodo fiat: coram quo fiat: de variatione præſentantium: quid iuris competat præſentato: de actibus ſucceſſiuis in ipſa pręſentatione, de diſcordia præſentantium: & de toto proceſſu vſque ad inſtitutionem excluſiue: & ideo dicitur ordinationis actualis. ¶ Tertia autem & vltima pars principalis appellabitur, Ordinationis eccleſiæ patronatæ perfectio: nam in ea tractabimus dẽ inſtitutione præſentatorum: quis inſtitui poſſit, & qui non: in quibus eccleſiis inſtitutio cadat: qui poſſunt inſtituere: præſentati in diſcordia quomodo inſtituantur: de actuali inſtitutione: quando ordinarius inſtituet ſine præſentatione: quid de legato à latere: & quid de ſummo pontifice, & quia huiuſmodi inſtitutio tribuit perfectum ius præſentato: & non ipſa præſentatio. & ſic eccleſiæ patronatæ ordinatio perficitur ex ipſa inſtitutione: ideo ipſa tertia pars dicitur, Ordinationis perfectio.

¶ Prima pars ſecundi libri ordinationis eccleſiæ præparatio.

1 *Patrono iuris patronatus eccleſiæ, quæ, & quot competant.*
2 *Patronus vergens ad inopiam, de bonis eccleſiæ alendus eſt.*
3 *Eccleſiæ fundatio potiſſima eſt cauſa remiſſionis peccatorum, & cultum diuinum procurat.*
4 *Ex iure patronatus ſalus oritur.*

QVia Vt proxime diximus, modo tractandum eſt de præſentatione, quæ fit per patronos, fructus prouenien s ex ipſo iure pa. ideo præmitto, patronis, qui tot & tanta pro deducenda eccleſia ad eſſe & bene eſſe fecerunt, competere aliquos fructus. & ſecundum ſummiſtas hoc tit. & maximè Goſ. de Trano in §. compe-
1 tit. † patrono dicendum eſt tria patrono cõpetere: videlicet ius honoris, vtilitatis, & oneris, & declarat iſta: videlicet honorem conſiſtere in præſentando rectores in eccleſiis non collegiatis: in collegiatis vero præſtando aſſenſum electioni iam factæ. alleg. cap. nobis. hoc titu. ¶ Dicit etiam conſiſtere hunc honorem: quia primus in proceſſione incedit: & pre aliis honoratur. d. c. nobis. & c. pie mentis. xvj. q. 7. & c. frigentius. q. 7. ¶ Vtilita-
2 tem vero conſiſtere: quia ſi vergat ad † inopiam alendus eſt de bonis eccleſiæ. xvi. q. 7. c. filiis. & c. quicunque. & d. c. nobis. Et ſubdit onus cõſiſtere, quia tenetur defendere eccleſiam ab omnibus oppreſſionibus: & omnia iſta dicit notari duobus verſib. videlicet patrono debetur honor, onus, vtilitáſque: præſentat præſit, defendit, aletur egenus. ¶ Hoc idem ſequitur ibi ſumma Hoſt. hoc tit. in j. col. ver. quid comperat. & gl. in d. c. pie mentis. Inn. in hac rub. in ver. ex iure pa. autem. & ibid. Abb. in c. nobis. in 2. col. & ibi omnes Archi. in c. 2. in 1. col. hoc tit. lib. 6. d. Car. in hac rub. in j. q. ſumma directorij iuris. hoc ti. §. vij. ¶ Et voluit prædicta Gay. in repe. c. fi. de elect. lib. 6. in 15. col. cum quatuor ſeq. & latè ibidem in 23. col. & ſeq. vbi addit vnum, ꝙ non ſolũ
3 † prædicta competunt patrono, quæ reſpiciunt temporalia: ſed etiam proueniunt de iure pa. aliqua ſpiritualia, quæ à doc. admittuntur: nam etiam prouenit ex iure patro. quia fundatio eccleſiæ eſt potiſſima cauſa remiſſionis peccatorum: & prouenit ẽt ex eo cultus diuini augmentum, & illius honor: propter quæ
4 patronus ſatis de iure meretur: vt ibi per eum. Et adde † prouenire etiam ex iure pa. ſalutem, vt cito de purgatorio eximantur. c. animæ defunctorum. cum pluribus iuribus ibi. ¶ Et ꝙ competant ſupraſcripta patrono. ſ. honor vtilitas, & onus, tenet aperte Pau. de cit. in hoc tract. in vj. par. in tribus primis quæſtionibus. & per diſcurſum, & do. Roch. ſimiliter in hoc tract. in verbo, honorificum. in verbo, oneroſum. in verbo, & vtile. & faciunt quæ diximus ſ. in j. part. i. lib. in j. q. prin. in j. art. dum loquuti fuimus de diffinitione iuriſpa. & iſta eſt communis omnium doc. ſententia. & ſupraſcripta omnia veniunt latè diſcutienda in hoc 2. & 3. lib. In iſto primo lib. erimus tractaturi, vt ſ. diximus de vno fructu honoris, qui conſiſtit in præſentatione, & ſic in ordinatione eccleſiæ.

¶ Prima quæſtio prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentatio, quid.*
2 *Præſentatus præſens eſſe debet.*

QVæro Primo in genere, de declaratiõe huius fructus iuris præſentationis: & ex hoc oriuntur ij. ſcripti art. ¶ Et primus erit de diffinitione præſentationis: quia de ea primo quærẽdum eſt: vt latè diximus. ſ. in j. q. prin. j. par. lib. in i. ar. dum tractauimus de
1 diffinitione iuris pa. † & ſic quid ſit iſta præſentatio: & dic, ꝙ pręſentatio eſt exhibitio quædam facta de clerico præſente ſenſibus corporis, illius, cui fit præſentatio. ita Abb. in c. ea noſcitur. in 2. no. de his, quæ fiunt à præla. ſine cõſenſu capituli. alleg. gl. bonam. in cle. dudum. in verb. præſentari. de ſepult. quã approbant ibi communiter doctores. idem Abb. in c. cum parati. in j.
2 col. de appel. vbi etiam do. Propo. & do. me. Corſe. † & ex hoc inferunt Abb. & doc. prædicti præſentatum debere eſſe præſentem, & abſentem non poſſe præſentari etiam per nuncium, vt vult etiam Im. in c. ea noſcitur. de quibus dicemus. j. in præſenſenti lib. in iſta par. in xj. q. prin. in eius art. ſequitur prædicta do. Roch. in hoc tracta. in eius principio dum declarat terminos in j. char. ante fi. 4. col. in ver. tertio quæro.

¶ Secundus art. j. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentatio an ſit ius. & n. 3.*
2 *Præſentatio dicitur effectus iuris patronatus, & ẽt fructus iuris patro. n. 4.*

1 Et ideo Secundus erit articulus: † an præſentatio ſit ius. Iſtum art. format. d. Roch. in hoc trac. in verbo, ius. in 3. q. & dicit credere, ꝙ non: quia præſentatio eſt actus facti. nam vt diximus in præced. ar. in eius diffinitione, præſenta-
2 tio eſt quædam exhibitio de clerico præſente facta & c. † & dicitur effectus iuris pa. vt dicit gl. in c. j. hoc tit. ſeu fructus ipſius: vt per Abb. & alios in c. conſultationibus. hoc ti. & per gl. fin. in c. cum Bertoldus. de re iud. & ſepius diximus. ſ. in ij. art. 8. q. princ. & in 3. art. x. q. prin. 2. par. 1. lib. ¶ Niſi dicamus, ipſum præſentari, eſſe bene facti: ſed præſentationem, prout eſt annexa ſpiritualitati. i. inſtitutioni, dici ius: vt ſentit Abb. in c. quanto. in 2. col. de iudi. vbi dicit ꝙ pręſentatio eſt ius annexum ſpiritualitati. &
3 clarius hoc decidit in c. ſuper eo. per illũ tex. de of. dele. ¶ † Vel dicas, præſentatio antequam ſit deducta ad actũ, eſt ius: poſtea quam deducitur ad actum, eſt factum: vt in ſimili dicũt doc. Io.

de ana.& alij Mod. de accuſation. in rub. de accuſ. & alij de bo.
poſſ.in rub.C.qui admit. Et ꝙ præſentatio ſit fructus iuris patr.
4 videnda †ſunt omnino, quæ circa hoc accumulat do. Fely. in
c.cũ olim.in j.col.de ma.& ob.vbi inter cætera attingit,an in di
ſpoſitione faciente mentionem de fructib.cõprehendatur prę
ſentatio.Et vide de prædictis Phi.decium in c.ſuper eo.in j.no-
ta.de offic.deleg.

¶Tertius art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio an ſit donatio & n.5.10.*
2 *Præſentatio viam prouiſioni parat.*
3 *Præſentatio dat ius ad rem,non in re.*
4 *Inſtitutio dat plenum ius in iure patronat.*
6 *Beneficij collatio,dicitur quædam donatio,& quid de præſentatione. nu. 8.*
7 *Collatio quare non tranſeat ad Capitulum ſede vacante.*
9 *Dõatio proprie eſt quãdo nulla vrget donãdi neceſſitas,ſed ſola liberalitas.*
11 *Inſtitutio quo caſu dicatur potius donatio,quam præſentatio.*
12 *Libellus valet,in quo dicitur ſibi competere ius donandi in eccleſia.*

1 Erit Tertius art. †an præſentatio ſit donatio. & dic Abb.in
c.fi.in pe.no.de conceſſ.præb.dicere per illum tex.præ-
ſentationem patroni, poſſe dici donationẽ.nam ille tex.ibi nõ
loquitur de collatione:quia illa non cadit in patronum, maxi-
me laicum:vt in c.fi.hoc ti.ideo debet intelligi,dicit ipſe,de prę
ſentatione:& dicitur donatio : quia præſentatus ſi eſt idoneus,
debet conſequi omnino beneficium.c.decernimus.16.q. 7. &
hoc idem voluit ibi Hoſt.& Io.An.& poſt eos.d.Car.in 2.no.q
2 dicunt:ideo dici†præſentationem donationem, quia per eam
paratur via prouiſioni.alleg.c.paſtoralis.hoc tit.ſequuntur prę
dicta Imo.But.& omnes do.Car.ẽt voluit prædicta in c.ea noſ-
citur.in fi.6.opp.in 2.col.de his quæ fiunt à præla.&.Gay.in re-
pe.c.fi.de elect.lib.6.in 19.col.vbi dicit ex iure pat.non compe
tere patrono, vt poſſit ꝯferre, ẽt ſi eſſet clericus.vnde ſi primo
vni conferat,& poſtea alium præſentet, non obſtante appella-
tione primi,poteſt ſecundus recipi:vt ibi per eum & ideo dicit
in xlv.col. eſſe aduertendum, præſentatum dici donatarium, &
præſentantem donatorẽ : quia præſentatio eſt donatio.allegat
Fran.ideſt Car.in c.ea noſcitur.in 3.col.& ſubdit iſtud obtinere
beneficium habere originem à patrono præſentante, & ſic illi
plus teneri, q̃ inſtituenti.alleg.l.j. ff.de orig.iur.pendet tamẽ ex
officio inſtituentis.cle.2.de offi.ord.quaſi velit,ex quo originẽ
3 habet à præſentante, ꝙ ille dicatur donare.¶†Et quamuis prę
ſentatio det ius ad rem,& non in re:vt no.in c. cum Bertoldus.
4 de re iudi.†& inſtitutio dat plenum ius.c.ex frequent.de inſti.
reg.j.de reg.iur.lib.6.tamen ex quo inſtitutus omnino tenetur
inſtituere præſentatum à patrono:& ſi ſecus faceret, non tene
ret præſentatio.d. c.decernimus. 16. q.7. ideo liberalitas dona-
5 tionis potius attribuitur præſentãri,q̃ inſtituenti.¶†Et ex hoc
dic præſentationem dici donationem eo reſpectu:quia poterat
reuera præſentare illum, vel illum,& tamen præſentauit iſtum
vnde videtur potius voluiſſe donare iſti,quàm alteri:& in hoc
conſiſtit liberalitas donatoris,quamuis omnino teneatur præ-
ſentare. ¶Sicut in ſimili dicimus, ꝙ quamuis epiſcopus omni-
6 no beneficium†vacans teneatur conferre, tamen illa collatio
dicitur quædam donatio:vt in c.fi.de off.vic.lib.vj.vtitur enim
prælatus quadã liberalitate in cui conferendo : vt in c.relatum.
de prę̃b.vnde cõputat̃ inter fructus ep̃atus.qa vr̃ qdam fructus
habere hãc præeminẽtiã,ꝯferendi cui vult.ita Ab.& doc.in lo-
cis.s̃.alleg.& in c.cũ olim.poſt gl.ibi in 2.col.de maio.& ob. &
7 Ab.ante fi.2.col.in c.verũ.de foro cõp.vbi dicũt hanc eẽ rõnẽ,
quare collatio ñ tráſeat in cap̃lm ſede vacãte,ſicut alia iuriſdõa
lia:vt ĩ d.c.cũ olĩ.& voluit ẽt ibi do.Fel.in 2.col.in ver.ĩq̃tũ Ab.
aſſignat nouã rõnẽ,vbi ẽt d̃r p̃ntationẽ eẽ fruct⁹ iuris pat.alleg.
gl.fi.in d.c.cũ Bertoldus.& diximus.s̃.in euidẽtia.ſicut ergo col
8 latio d̃r dõatio †pp p̃dicta:ita ẽt præſentatio dẽt poſſe dici dõa-
tio ead.rõe.¶Eſt bñ verũ Ab.quẽ ſequũt̃ doc.ĩ d.c.relatũ.d̃ p̃b.
in pe.nota.dicere vnũ.ſ.gl.in § fi.23 q.6.velle ep̃m dici dare p̃bẽ
9 dã,ñ cutẽ dõare. nã ꝓprie dõatio, ẽ†qñ nulla neceſſitas vrget
donãdi,ſed ſolũ liberalitas.l.j.ff.d̃ don.in collatiõe vero & ẽt in
10 p̃ntatione†ẽ neceſſitas ĩ ꝯferẽdo & p̃ſentãdo:ſed nõ reſpectu
cui⁹.iõ ñ põt dici vera dõatio,ſed quaſi dõatio:qa poti⁹ iſti,q̃ il-
11 li donat:vt ꝓxime diximus.†Dicerẽ bñ vnũ ꝙ ſi patron⁹ p̃ſen-
taret vnũ,& poſtmodũ p̃ntauit alium, accumulando,qd̃ facere
põt.c.qd̃ aũt.hoc ti.cũ iſto caſu optio ſit ordinarij,quẽ velit in-
ſtituere.c.cũ aũt.hoc tit. ꝙ eo caſu potius inſtitutio, q̃ p̃ntatio
dicat̃ dõatio:ex quo ordinari⁹ vſus ẽ dõatione, qa magis vni,q̃
alteri gratificari voluit,vt in iurib.s̃ alleg.¶Niſi dicas nõ eẽ prę
ciſa in poſſe ipſius ordinarij gratificari:ex quo debet gratificari
idoneiori:vt in d.c.cum aũt.vnde ẽt ſi ex malitia diſtulerit inſti
tuere primum præſentatũ,vt fieret ſcd̃a præſentatio,& inſtitue
ret ſcd̃o loco p̃ntatum, tenet̃ ꝓuidere primo p̃ntato de alio ſi-
mili bñficio:vt in d.c.paſtoralis.hoc ti.iõ dici poſſet,ꝙ oĩno di
cat̃ dõatio reſpectu p̃ntantis,habito reſpectu ad initiũ,quo tp̃e
poterat p̃ntare illũ idoneũ,ſeu aliũ magis idoneũ:& tñ p̃ntauit
potius vnũ,q̃ aliũ:& licet poſtea vel antea p̃ntaſſet alterũ,non
ita idoneũ,ex quo ordinari⁹ habet oĩo inſtituere idoneiorẽ,vi-
detur illi donaſſe:ſed iſta nõ ſunt alicuius vtilitatis, quia reuera
vt s̃.diximus, nõ eſt propria donatio,ſed quaſi donatio.¶Et ita
ẽt reperi do.Roch.in prin.huius trac.in fi. 1.col. 2.char.dicentẽ
p̃ntationem poſſe dici largo mõ donationẽ, alleg.c.ex inſinua-
12 tione.& idem Abb.hoc tit.† Ex hoc infert,ꝙ ſi patronus in li-
bello diceret ſibi cõpetere ius donãdi in eccl̃a,p hoc ñ vitiaret̃
libellus.ita dicit decidere Abb.in c.2.hoc ti.& ita eſt tenẽdum.

¶Quartus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni eligere ne dicantur.*
2 *Præſentatio non transfert ius in præſentatum niſi tantum ad rem,non in re.*
3 *Libellus,in quo dicitur quòd patroni elegerunt,ſuſtinetur.n. 10.*
4 *Patronus ex vi iuris patronatus an conſequatur poteſtatem eccleſiam concedendi, vel proprium rectorem eligendi.*
5 *Præſentatio propriè,non electio pertinet ad patronum in iure patronatus,ſicut propriè inſtitutio ad epiſcopum ſpectat non confirmatio.*
6 *Patronus debet actualiter præſentare.*
7 *Patronus quibus verbis vti debeat,cum aliquẽ inſtituendũ præſentat epiſc.*
8 *Præſentatio facta per perſonam eccleſiaſticam ratione eccleſiæ, & non patrimonij,dicitur electio & n 9*
11 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus acquiritur per actualem præſentationem inſtitutione ſequutæ.*
12 *Præſentatio,large dicitur electio.*
13 *Electio & præſentatio quid differant.*
14 *Libellus, in quo dicitur, peto eccleſiam meam ſuſtinetur, & exponitur, id eſt,ius patronatus.*
15 *Libellus vt ſuſtineatur,verba impropriantur.*
16 *Iura loquentia de electione,plerunque in præſentatione procedunt.*

1 Quæritur Quarto, †an patroni dicantur eligere:& vr̃
dicendum,ꝙſic:ꝓut eſt text.in c.2.ibi,ante-
quã vnũ eligant presbyterũ. & in c.3.ibi,plurimorũ eligitur, &
approbatur aſſenſu,& in c.nobis.ibi, vnus presbyter à patrono
eligitur.hoc tit.tñ Ab.in d.c.2.in 4.nota.ſup illo verbo, eligãt.
notat ꝙ patroni dicuntur largo mõ eligere presbyterũ,non tñ
2 ſtricte eſt electio:†qa p p̃ntationem ñ transfertur ius in p̃nta-
tum.c.quod autem.hoc titul.niſi tm̃ ad rem, non in re:vt nota-
tur in c.cũ Bertoldus.de re iud.ſed p electionẽ ſic,no.gl.in c.q̃-
to.lxiij.diſt.vnde ꝓprie p̃ntatio & non electio ſpectat ad patro-
nũ,& ſubdit ipſe, ꝙ ꝓ tãto p̃roni dicuntur eligere:qa ante p̃n-
3 tionẽ debent vnũ eligere ex oĩb.& illũ p̃ntare.†vñ(d̃t ipſe)nõ
vitiari libellũ:ſi dicatur,patroni elegerũt.& remittit ſe ad id,qd̃
legitur & notatur in c.nobis. hoc ti.& iõ do. Car. ibi apoſtillat
tex.eligãt,ideſt,p̃ntant:vt ibi p eũ.& hoc vult Ab.in d.c.nobis.
in fi.j.col.in ver.nota ibi,à p̃ronis eligatur.vbi dicit,ꝙ largo mõ
d̃r patronum ibi eligere:& d̃ electiõe, q̃ prius ĩ. ſe facit eligẽdo
vnũ ex plurib.& poſtmodum illũ p̃ntant ep̃o, ñ tñ eſt ꝓpria e-
lectio,d̃ qua iura tractant.& ꝓ hoc facit ille tex.in d.c. nobis ad
literã.dũ dicit̃,vnus presbyter à patrono eligit̃:& ꝓ inſtitutio-
ne habẽda ep̃o loci p̃ntatur.loquitur ergo ille tex.dũ vtitur ver
bo,eligit̃,de elec. quæ fit inter ſe eligẽdo vnũ ex plurib.& poſt
modum eſt faciẽda p̃ntatio loci epiſcopo:vt clare loquitur ille
tex.ſm quẽ alij tex. s̃.allegati intelligi debẽt,cũ ſit illorũ decla-
4 ratiuus.& iſtud etiam Ab.in c.fi.in 3.no.hoc ti.vbi dicit,†ꝙ pa
tronus ex vi iuris pat.nõ conſequitur p̃tãtẽ eccleſiam cõcedẽ-
di, neque ꝓpriũ rectorẽ eligendi, ſed præſentandi inſtituendũ
ep̃o loci:vnde ꝓpria vocabula qbus vti debemus in hac mate-
5 ria ſunt iſta,ſm cũ.prout ex illo tex.†dicit colligi patronũ pro
prie nõ eligere ſed p̃ntare & ep̃m ꝓprie nõ ꝯfirmare:ſed inſti-
tuere.ꝓ quo facit qd̃ d̃t idẽ Ab.& ibi oẽs in c.autoritate.d̃ inſt.
6 vbi ponit has differẽtias.†Et ſubdit ibi Ab.referendo Io.An.pa
tronum ñ releuari,ſi ĩ.quadrimeſtre vel ſemeſtre ſibi à iure cõ
ceſſum, ſolũ eligit p̃ntandũ.nã dẽt ẽt realiter & actualiter præ-
ſentare,vt ibi p eũ.¶Vnde ẽt ſubdit in iſtis interuenire quãdã
electionẽ impropie dictã : qa p̃ronus primo in mẽte eligit, vel
ẽt ſimplici verbo,vt electũ p̃ſentet ep̃o,nõ.n.poſſet præſentare
niſi pri⁹ eligeret p̃ſentandũ:vnde iura dicẽtia p̃ronum poſſe eli
7 gere,debẽt intelligi improprie.d̃ elec.p̃dicta. ¶†Dãt ego doc.
practicã,vt ipſe refert in p̃ntatiõis actu.non. n.dẽt dicere p̃ron⁹
p̃nto vobis clericũ,cui eccleſiã ꝯceſſi,ſeu ꝯtuli: ſed dẽt dicere,
hũc clericũ elegi vobis p̃ntãdũ:& ſic cũ p̃nto,quẽ p vos ĩſtitui,
peto &c.hæc Ab.vbi s̃.tenuit ẽt p̃dicta idẽ Ab.in c.querelã. per
illum tex

illum tex.in pe.no.in 2.col.de elec.faciunt dicta Archi.in c.de-
cernimus, in j.col.16.q.7.& idem voluit Gay.in reper. c.fin.de
elect.lib.6.in.19.col.¶Io.And.vero in additionibus Spec.hoc
tit.in 3.col.in verſ.teneat.vult etiam prædicta:ſed dicit nunquã
ſe elegiſſe præſentandum, ſed tantummodo præſentauit.dicit
tamen non ſufficere illam electionẽ eſſe factam infra tempus,
niſi fecerit actualem præſentationem: vt ſupra diximus. ¶Io.
Cal.vero in conſ.8:incip.an.ca.auaritiæ.in tit. de electio.in fol.
9.videtur tenere patronos eligere:tamen nihil firmat, vt eſt i-
8 bi videre.¶† Do.Abb.autem in d.c.cum autem.in 3.not.dicit
vnum, præſentationem patroni eccleſiaſtici ratione eccleſiæ
non ratione patrimonij(ſecundum Inno. ibi)habere vim elec-
tionis:qa quemadmodum electores variare nequeunt, vt in c.
publicato.de ele.ita nec patronus clericus,cui cõpetit præſen-
tatio ratione eccleſiæ, vt ibi.& ſic videtur velle poſt Inn. illam
præſentationem,poſſe dici electionem.& idem tenet ipſe Ab.
in c.paſtoralis.in vlt.no.hoc tit.ſequitur latè do. Fel.in ca.cum
Bertoldus.in 3.col.in ver.& aduerte,ꝙ licet.de re iud. vbi ex i-
ſto dicto infert ad aliquos effectus, vt alias in hoc libro erimus
dicturi,dum tractabimus de differentiis inter patronum eccle-
ſiaſticum & laycum.¶Tu vero pro iſto dicto vltra allegata per
eum adde Lap.alle. 4.do.noſter Pap.in v.col.ver.ſed nunquid.
& Dom.poſt Archi.in c.2.in 4.col.de præben.lib.6.& in c.2.in
j.col.in fi.2.opp.de elect.e.lib.& in c.quam ſit in j.reſp.in princ.
fi.col.eod.tit.& libr. & in c.ſcient cuncti.in fi.col.in ver.in fi.gl.
e.tit.& lib.& diximus.ſ.in j.libr.in 9.q.princ.in 3.artic. vbi trac-
tauimus de beneficiis,quæ procedunt de ſacerdote in ſacerdo-
9 tem.†& ſic patet per prædicta, ꝙ licet præſentatio quæ fit per
laycum,dici non poſſit electio: præſentatio tamen,quæ fit per
perſonã eccleſiaſticam,ratione eccleſiæ,& non patrimonij.po
10 teſt dici electio, ꝑ ſupradicta.¶† Sed ad vnum aduerte, quod
dixit Abb.in d.c.2.hoc titul.in fi.quarti notabilis,libellum non
vitiari,ſi in illo dicitur patronos eligere:quia patroni etiam di-
cuntur eligere,ſed large, vt ibi per eum:nam ſi libellaretur per
aliquem petentem inſtitui, & dixiſſet ſe fuiſſe electum per pa-
tronos, ex quo non dixit ſe fuiſſe præſentatum, tenerem non
procedere illum libellum:vt inſtituatur ipſe,& non alter: quia
eſſet incertus & nõ concludens: potuit eñ eſſe p atronos eum
elegiſſe inter ſe,& non præſentaſſe: & ſic non poſſet petere ſe
inſtitui, ex quo non fuit præſentatus:vt per eundem Abb.in c.
fi.hoc ti.Et hoc idem dicerem,ſi libellus fieret ad hoc,vt patro-
ni demonſtrent ſe in quaſi poſ.iuriſpa.& ideo dicerent ſe ſem-
per elegiſſe,niſi illud verbum impropriaretur, & interpretaret.
id eſt præſentaſſe,ſecundum quod fecit do.Card.in d.c.2.ita i-
11 bi illud verbum,interpretando:†quia non per ſolam electio-
nem,quæ fit per aliquos,inter ſe acquiritur quaſi poſſeſſio iu-
ris patro.ſed per actualem præſentationem inſtitutione ſequu
ta:vt late dicitur in c.conſultationibus. hoc tit.& dicetur latè.
j.in hac parte.q.prin.in ſuis artic.vnde aduertendum eſſet circa
iſtam ſaluationem libelli, qualiter fieri poſſit.Sed pro Abb.vi-
de Fed. conſ.ccij.nobilis quidã.in 2.col.in ver.non obſtat,ꝙ il-
le filius pubes.vbi dicit ꝙ ſi patronus fuit vocatus ad eligendũ,
12 non poteſt dicere non fuiſſe vocatum ad præſentandum †:qa
præſentatio largo modo loquendo dicitur electio:& vnum ca
pitur pro alio. & Gay.in repet.c.fi.de elect.libro 6.in 2.char.in
3.col.in verſ.item nota ex dicto Io.And.& in 16.col.dicit præ-
ſentare, & eligere, eſſe terminos ſynonymos.Et hoc idem te-
net Paul.de cita.in hoc tract. in 3.parte.in 32.q.prime cauſæ.in
13 2.col.†Reperi poſtmodum do.Roch.in hoc tract.in eius prin
cipio.in 4.qõ.dum ponit differentias inter præſentationem &
electionem, in 4.different.vbi etiam tenet præſentationẽ poſ-
ſe dici electionem.& adducit Barb.in conſ.33. incip.pſalmiſta.
in pe.col.in 2 vol.& dicit,quod ſupra diximus de ſaluatione li-
belli.allegando pro illo dicto etiam Abb.in c.poſt electionem.
14 in gl.in verbo inſtitutione.& adducit etiam,†ꝙ ſi patronus di
cat in libello, peto eccleſiam meam, ſuſtinetur libellus,& ex-
ponitur,id eſt,iuſpa.ita Abb.in c.pro illorum.in j.not. de præb.
& remittit ſe ad autoritates allegatas per do.Fely.pro hoc in c.
auditis, in 2.col.de præſcr.& ad multa ſimilia relata per eũdem
15 Fel.in c.examinata.in v.col.†nam verba impropriantur, vt li-
bellus ſuſtineatur.l.ſi olei.vbi notat Bart.C.loca.l.ſed ſi poſſeſ-
ſor.§.item ſi iurauero.vbi Bar.& Mod.ff.de iureiur.¶Et plerun
16 que iura † loquentia de electione,procedunt in præſentatio-
ne.& alleg.Lap.vbi ſupra.& Fede.in conſ.ſuo.133.incip.ſuper
puncto.& ita tene:vt ſupra diximus.

¶Quintus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio & Electio,in quibus & quot differant, per diſcurſum n.3.5.6.
7.8 9.10.11.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.*
2 *Electio non poteſt fieri niſi ꝑ perſonas eccleſiaſticas. Secus in præſentatione.*
4 *Canonicus non dicitur habere ſucceſſorem.*
12 *Electi vox computatur in numero eligentium. Secus in voce præſentati.*
27 *Præſentatio & electio in quibus conueniant.*

1 Quæritur Quinto,†quia proxime diximus præſenta
tionem,vere non eſſe electionem in quib⁹
differant præſentatio & electio,& in quibus cõueniant, & ſum
matim hæc concluſiue dic in multis differre, & in multis con-
currere.Et primo differunt in origine:nam preſentatio proue-
nit ex iurepa.acquiſito per patronum ex illis cauſis, puta funda
tione,conſtructione,vel dotatione:vt diximus ſ.in j.parte.pri-
mi lib.in 2.q.princip.in 2.art.electio vero prouenit ex iure ca.
nona canonico collato. c.cum eccleſia.de elect.xvj.q.vlt.con-
gregato c.1.de elect.& per totum.& bona gl.in c.quamquam.
de elect.lib.6.ſuper verbo,deuoluetur.circa medium in verſi.
vt igitur.& iſtam diffe.videtur ſentire do.Abb. in c.j.in fi.primi
nota.de elect.& etiam Io.An.in mercu.in regu.quod alicui gra-
tioſe.de regu.iur.lib.6.& aliquid ſentiuimus.ſ.in j.part. j.libr.in
9 q prin.j.arti.in ver.6.pro iſta par.adducitur.& voluit id,quod
de canonicis eſt dictum, excellẽtiſſimus.I. V.D. dominus Bon
Iacobus ſcotus patauinus, qui poſtmodum monachus ſancte
Iuſtine effectus,appellatus eſt dominus Theophilus in ſuo ele
gan.tract.de preſtantia canonicorum eccleſię cathedralis ciui-
2 tatis Padue in.2.parte in 28 preſtantia.¶†Secundo differunt;
quia præſentatio poteſt fieri per laicum, & per clericum:vt di-
ctum eſt ſupra in j.q.prin.j.par.j.lib.in v.art.c.vnico.hoc ti.& in
proceſſu.j.ſepius dicetur: electio vero fieri non poteſt,niſi per
perſonas eccleſiaſticas: vt eſt dictum in proxima prece.diffe.&
in c.meſſana.& in c.ſacroſancta.de elect.per eundem dominum
Bon iacobum in d.tracta.de preſtantia canonicorum.in j.par.in
6.q.quia ius canonie non cadit in laicum: imo etiam ſi in limi-
ne fundationis apponeretur iſta conditio, ꝙ patronus laicus e-
ligat cum canonicis prælatum,non teneret:vt latè diximus ſu
pra in j.parte primi libri in 9.q.princi.in primo arti. in 7.limita.
3 tertie concluſionis ¶Tertio differunt: quia præſentatio † ca-
dit in muliere etiã reſpectu pręſentationis rectoris maſculi,qui
eſt capax huius iuris: vt per hoc.in c. nobis.hoc tit.& in ca.fi.de
conceſ.præben. & diximus.ſ.in 2.artic.7.q.prin.j.part.primi li-
bri.mulieres etiam ſeculares & religioſe non poſſunt eligere,
niſi in in electionibus mulierum in monaſteriis, non autem vi
rorum.in c.indemnitatibus.& per totum.de electio. ¶Quarto
differunt: quia ius præſentandi tranſit titulo ſucceſſionis, per-
mutationis,& etiam venditionis:vt notatur in iſta rub.per doc.
& per gl.in c.pie mentis.xvj.q.7.& multis etiam aliis titulis:vt
latè diximus.ſ per totam ſecundam part.primi libr.hoc tamen
non eſt in iure eligendi: quia non tranſit cum ſucceſſione hæ-
reditatis:imo beneficium eccleſiaſticum non debet deferri ſuc
ceſſiõe pluribus de eadem domo, ne videatur delatum, potius
ex ſucceſſione,quam ex canonica inſtitutione.c.ad extirpãdas.
4 de filiis presby.Abb.in c.venerabilis.de elect.in v.col.imo †ca
nonicus non dicitur habere ſucceſſorem: vt vult Abb. in c.re-
latum.el.2.de teſta. & in c.quoniam Abb.de offi.deleg.nec qs
poteſt ſibi eligere ſucceſſorem.c.accepimus.de pact. Vnde nec
alij contractus ſuper canonia fieri poſſunt: nec etiam cum vni-
uerſitate temporali ius eligendi tranſire poteſt: vt diximus ſu-
pra in 11.art.v.q.princ.2.part primi libri.vbi ponitur ratio dif-
ferentie,quare iuſpa.tranſit cũ vniuerſitate vendita,ius eligen-
5 di vero non.¶Quinto differunt:quia ad hoc,vt† clerici habe-
ant ius eligendi,oportet eos eſſe in eccleſia,vt collegium,& nõ
vt ſingulariter beneficiati,bonus tex.cum gl. in c.delicta.de ex-
ceſ.præla.Abb.in c.i. in 2. no.de elect.& non poſſunt aliter eli-
gere,vt ibi,patroni vero præſentant etiam vt ſingulares:vt per
Abb.& omnes in.c.3.in vlt.col.hoc tit.voluit hanc differentiã
etiam do.Roch.in hoc tract. in prin.in 4.q.in 2.differen. ꝑ qua
allegat Abb.in c.auctoritate.de inſti.Sexto differunt:quia præ-
6 ſentatio †nititur gratia.ca.3.hoc tit. & diximus latè ſuprà in j.
q.princ. prime part.j.libr.in 4.art.electio vero innititur iuri cõ-
muni.c.j.& per totum. de elect.gl.in d. ca.quanquam.de elect.
lib.6.ſuper verbo,deuoluetur.circa medium.Et iſtã diffe.ponit
Abb.in d.c.3 poſt prin.ſecunde col hoc ti.vt ibi per eum & Io.
And.in c.2.ſuper gl.fi,in pen.col.de in integrum reſt.ſexto dif-
7 ferunt, quia † pinguius ius habent electores, q̃ præſentantes:
vt colligitur ex gl.63.diſt.c.quanto.iuncto.c.quod autem.hoc
tit.& voluit Abb.in d.c.3.poſt prin.2.col.ſenſit hoc Roch.in d.
8 4.q.in j.diffe.¶Septimo differunt, quia per † electionem tri-
buitur ius prælature, & adminiſtrandi ſaltem in habitu:vt not.
gloſſ.in c.quanto.63.diſtin. & plenè per do.Fel.in ca.cum ber-
toldus.ĩ 2.col.de re iud.per præſentationem vero tribuitur ius
ad rem,id eſt,ad beneficium conſequendum:vt latè per Abb.&

poſt eum per d.Fel.in d.c.cū Bertold.& per Ab.in c.querelam.
de electio.& in c.2.hoc ti.& in aliis iurib.alleg. in præced. artic.
& de hoc ſuo loco in præſenti libro dicetur.¶Sequitur hāc dif
fe.d.do.Roch.in d.4.q.in 1.diffe.allegat Ab.in c. nobis. hoc tit.
& in c.auctoritate. de inſtit. & an & quando electio tribuat ius
electo.dicitur tradi per d. An.& alios.& maxime per Fran.Are-
tinum in c.ſuper his.in 2.not.de accuſ.¶Et ex hoc ſequitur oc
9 taua differentia.nam per electionem†initiatur matrimonium
ſpirituale:vt in c.cum inter canonicos.de electio.& c.fi.de trāſ
latio.præla.ſed per præſentationem non ꝯhitur aliquod vincu-
lum ſpirituale.ita Abb.in d.c.querelam.de elect.in 2.col.in pe.
notab.¶Decima eſt differentia:nam electio eſt ius mere ſpiri-
tuale.c.meſſana.& c.ſacroſancta.& per totum.de elect.præſen-
tatio vero non eſt ius mere ſpirituale,ſed annexum ſpiritualita
ti.c.quanto.de iudi.vbi plene Abb.&omnes.notat Inn.in c.qđ
ſicut.de elect.& ita voluit etiam do.Ab.in d.c.querelam.in pe.
10 nota.& dicetur.j.Deo duce.in 3.lib. in eius loco. ¶Xj.†diffe-
runt:nam in præſentatione admittitur accumulatio,quia patro
nus accumulatiue duos præſentare poteſt. c. cum autem.& c.
quod autem.hoc tit.clem.2.eo.tit.& tamen in electione eſt ſe
cus.c.publicato.de elect. voluit Lap.alleg. 8.præſentatus ꝑ pa-
tronos.hoc ti.fol.3. in j.col.& dicetur.j.in 2.par.huius lib.in 7.
q.prin.in 22.art.¶Xij.differūt:quia pupillus præſentat,vt in hac
par.dicetur.j.in 2.q.prin.in 9 art.& tñ nō eligit.c.le.vt hi qui.de
eta.& quali.ſicut & dicimus pupillum ſponſalia ꝯhere poſſe.de
deſpon.impu.c.literas.ſed non matrimonium.c.vnico.eo.ti.li.
vj.Lap.d.allegatio.8.fol.4.1.col.¶Xiij.differūt:nam vota alter
11 natiua in†electionibus non admittuntur:in præſentationibus
vero ſic.ſecundum Lap.in d.allega.8.fol.4.col.1.& dicetur.j.in
2.par.huius libri in 3.q.prin.in 8.art.vbi de hoc.¶Xiiij.differūt:
12 †quia in electione perſona electa computatur in numero eli-
gentium.c.cumana.c.cum in iure.de elect.in præſentatione ta-
men vox præſentati non computatur.Gaſp.cal.conſ.ix.an per-
ſona præſentata,hoc ti.fol.lxj.& dicetur late infra in hac prima
par.huius libri in 8.q prin.in 8.art.vbi latè.¶Xv.differunt,quia
circa electionem data eſt forma per canonem.c. quia propter.
de elec.quæ tamen non eſt ſeruanda per patronos laicos in prę
ſentationibus eorum.Lap.in d.allega.8.in fol.3.in 1.col. & de
hoc ēt dicetur.j.in 2.par.huius lib.in 2.q.prin.in xviij.art.¶Xvj.
13 differunt:† nam patroni q̄uis præſentes & non impediti,con-
ſtituunt procuratores ad præſentandum:vt no.Fed.cōſ.xcix.&
tamen hoc fieri non poteſt in electione.c.ſi quis iuſto.de elec.
lib.6.& c.quia propter.§.illud.eod.tit.voluit etiam Lap.in d.al-
leg.8.fol.3.in 1.col.& dicetur.j.in hac par.huius lib.in 4.q.prin.
in 2.art.in verſi.verum eſt aduertendum.¶Xvij.differunt:quia
14 †electio non poteſt fieri per literas in d.c.ſi quis iuſto.de elec.
lib.6.& d.c.quia propter.eo.tit.& tamen præſentatio poteſt fie
ri per literas.quod quomodo procedat dicemus.j.in præſenti
15 parte in 4.q.prin.in 16.art.¶Xviij. differunt: nam†omnes eli-
gentes debent inſimul conuenire,& inter ſe paciſci:vt vna vice
decem:altera vice alij decem eligant: quia electio debet fieri à
maiori parte.d.c.quia propter. cum concor.& tamen patroni
poſſunt conuenire:vt vna vice præſentet vnus:alia alter:late di
ximus ſ.in 2.par.primi libri.in 2.q.prin.in 36.art.¶Et ex iſta ſe-
quitur. 19.diffe.ꝙ licet eligentes debeant conuenire in vnum
locum.d.c.quia propter.tamen præſentantes quando non præ
ſentant:vt collegium,non debent conuenire in vnum.Abb.in
d.c.3.hoc tit.& dicetur j.in ſecunda par.huius libri in 2.q.prin
cipa.in 8.art.vbi hæc quæſtio.cadit.¶Sequitur etiam & 20.dif
ferentia.nam licet poſſit agi de contemptu in electionibus à ca
nonico non vocato,c.ꝙ ſicut.et in c.bonæ.de elect.cum ſimil,
tamen in præſentatione,& maxime,quando non fit,vt à colle
gio de contemptu per patronum nō vocatum agi non poteſt.
Abb.in d.c.3.in fi.verbis.licet ibi ēt dubitet agi non poſſe de cō
temptu, quamuis fiat præſentatio per collegium de quo dice-
mus.j.in 2.part.huius libri.in 2.q.prin.in 8.art. ¶XXj.differunt.
16 nam†maior pars canonicorum compromittunt electionem,
non obſtante ꝯdictione minoris.c.cum in iure.de elect.cum ſi.
quod tamen fieri non poteſt per patronos in præſentatione re
ctoris,de quo j.in 2.par.huius lib.in 2.q.prin.in xvij.art.¶XXij.
17 differunt:quia in electionibus non†admittuntur vota alterna
tiua,conditionalia,vel incerta.c.2.de electio.lib.6.& tamen vo
ta alternatiua in præſentatione admittuntur vt dicetur.j.in 2.
par.huius libri in 3.q.prin.in 8.&ſeq.art.¶XXiij.differunt:quia
18 electio fieri poteſt de†abſente.arg.c.ſi tibi abſenti.de præb.lib.
6.cum ibi notatis.& tamen præſentatio non poteſt fieri de ab-
ſente:cum neceſſe ſit præſentatū eſſe præſentem:vt in c.eā neſ
citur.de his.quæ fiunt à præl.& dicetur j.in hac par.in fi.q.prin.
19 in 1.art.¶XXiiij.differunt:quia†in electione multa ſunt à iu-
re ſtatuta in c.quam ſit.de elec.lib.vj.quæ tamen de neceſſitate
non habent locum in pręſentatione:vt dicetur j.in ſecūda par.
huius libri in v.q.princ.in ſecundo art.¶XXv.differunt:quia in
electionib.alia†ſunt ſtatuta per c.auaritiæ.de elc.lib.6.quæ ta-
20 men per omnia nō habent locum in præſentationibus:per ea,
quæ dicentur. j.in 2.parte huius libri in v.qu.princ.in 11.artic.
21 ¶XXvj.differunt: quia† in electionib. cathedralium eccleſia-
rum ad eligendum datur tempus trimeſtre.c.ne pro defectu.de
elect.in eccleſiis vero inferiorib.ſemeſtre.c.2.de præb.& ꝑ Ab.
in d.c.ne pro defectu.in notabilib.in præſentationibus vero pa
tronis laicis ſemper datur quadrimeſtre patronis vero clericis
ſemeſtre:vt eſt tex.in c.eam te.hoc tit.& in c.vnic.eod.tit.lib.6.
& dicetur late.j. in 2.par.huius lib.in j.q.prin.in j. art. ¶XXvij.
22 differunt:quia tempus præfixum electioni† non currit impedi
tis:vnde non eſt opus petere reſtitutionem in integrum,ſi im-
pedimentum durauit vltra tres menſes.tex.&ibi omnes.& ma
ximè Abb.in v.nota.& in c.ne pro defectu.in j.col.de elec.& ta
men tempus patrono ſtatutum ad præſentandum, currit ipſi
patrono impedito vel ignoranti.doctores,& præſertim Ab.in
c.2.& in c.cum propter.hoc tit. de quo latè dicetur.j.in 2.part.
23 huius lib.in 1.q.prin.in 8.art.¶XXviij.differunt: quia†ſi eſt lis
inter præſentantes aſſerentes ſe patronos,& non finitur j.tem-
pus datum ad præſentandum,epiſcopus cōferr.c. cum vos. vbi
omnes de offic.ord.& tamen ſi eſt quæſtio ſuper electione, nō
inuenitur tempus limitatum pro terminā da lite electionis. Ita
pulchre Io.And.poſt Hoſt.in c.2.ſuper gl.fi.in pe.col.de in inte
grum reſt.& dicetur j.in 2.par.huius libri.in j.q.prin.in 9.& 11.
art. vbi de primo dicto tractabimus. ¶XXix. differunt: quia in
24 electione†requiritur pro forma ſubſtantiali verbalis electio,
vnde non ſufficit factum eligentium electionem tacite impor-
tans. Abb.per illum text.in capit.eccleſia veſtra.in 2. notab. de
electio. in præſentatione vero hoc non requiritur pro forma:
ſed ſufficit præſentantem quibuſcunque verbis vti, vt diximus
ſ.in hac.q.prin.in 3.art.dum tractauimus,an præſentatio ſit do
natio.& latius in 4. artic. dum tractauimus an patroni dicantur
eligere & dicet.j.& præſertim in 2.part.huius lib.in 3.q.princ.
in 11.art.dum tractauimus quibus verbis vti debeat præſentās.
25 ¶XXX.differunt:quia†in electionibus fit collatio numeri ad
numerum,zeli ad zelum, & meriti ad meritum:vt eſt tex.in ca.
cumana.de electio.vbi Abb.& voluit idem Abb.in c.quia prop
ter.eo.tit.& doct.in c.ſi quando.e.tit.lib.6.quæ tamen non fiūt
in præſentationibus:vt late dicetur.j.in 3.par.huius libri.in 4.q.
prin.in 3.art.¶XXXj.differunt:quia lite mota ſuper iure pa.exi
ſtens in quaſi poſſeſſione præſentandi,licitè præſentat, & inſti-
tutio ſequi debet.& hoc non habet locum in electione:quia in
ſtitutio ſequi non debet,ſecundum Ioan.And.poſt Hoſt.in d.c.
2.ſuper gl.fi.in pe.col.de in integ.reſtit. de quo dicetur j.in hac
parte in 3.q.princ. in 4 art.dum tractabimus de quaſi poſſiden-
26 te præſentante.¶XXXij.differunt:quia per electionem†factā
per procuratorem conſumitur ius eligendi,non tamen per prę
ſentationem factam per procuratorem conſumitur ius præſen
tandi:vt dicetur j.in hac par.in 4.q.prin.in 6.art.in ver.aduertē-
dum eſt etiam. ¶XXXiij.differunt: quia electionem ſequitur
confirmatio:præſentationem vero ſequitur inſtitutio. Abb.in
c.autoritate.de inſtitut.& habetur in tit.de elec.& de iure patr.
per totum & dicetur j.in vltim.art.præſentis.q.prin.& iſta pro
27 nunc ſufficiant.†In quibus vero concordent electio & pręſen
tatio,patet & ex prædictis.arg.§.actionum.inſtit.de actio.& gl.
in c.cum venerabilis.de exce. ¶Sed tamen dicas electionem &
præſentationem concordare in appoſitione edicti. iuxta diſpo
ſitionem.c.fi.de elect.lib.6.qui tex.loquitur de electio.& tamē
gl.2. ibi vult illum etiam habere locum in præſentatione:vt la-
te dicetur j.in 2.par.huius libri.in 6.q.prin.in 3. art. ¶Concor-
dant etiam,quia decretalis,vt quis duas.de elect.lib.6.habet lo
cum etiam in præſentatione:vt vult Lap.allegatio.8.fol. 3.vbi
plures concordantias & diſcordantias ponit:vide ibi.¶Poſſunt
etiam plures alię concor.& diſcor.colligi ex proceſſu huius tra
ctatus,quæ accumulare eſſet potius laborioſum,quam ſubtile:
ideo omitto:& prædicta ſufficiant.

¶Sextus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni an dicantur ordinare eccleſiam.*
2 *Ordinatio tradit omne ius.*
3 *Patronus largo modo dicitur ordinare eccleſiam.& n.6.*
4 *Ordinatio eccleſiæ pertinet ad epiſcopum,non ad patronum.*
5 *Ordinationem pro inſtitutione poni.*
7 *Intellectus ad c.ex inſinuatione.extra de iure patron.*
8 *Ordinandum offerre epiſcopo,quid.*
9 *Ordinatio diuiditur in tres partes.*

1 Succeſſiue Sexto quæro, †an patroni dicantur ordina
re eccleſiam.& dic quòd tex.in c.ex inſinua
tione.hoc

tione.hoc tit.videtur velle patrono competere ordinationem
2 eccleſiæ.†ergo maius ius, quam præſentare, cum per ordina-
tionem tradatur totum ius:vt in c.2.de ſupplen.negli.præla. &
in c.cum vos.de offi.ord.& clare in c.cam te.hoc tit.vbi cũ epiſ
copus cõfert eccleſiam iure deuoluto, dicitur illam ordinare:
vt ibi.tamen per præſentationem datur ius ad rem,&non in re:
vt in c.cum Bertoldus.de re iudi.quomodo ergo ille text.dicit
patrono competere ordinationem eccleſiæ.ideo Ab. in d.c.ex
3 inſinuatione.metu huius contrarij,colligit ex illo tex.ꝙ†patro
nus largo modo dicitur ordinare eccleſiam:&hoc reſpectu præ
ſentationis, quam facit de rectore. & propter hoc idem Ab.in
4 c.ſuggeſtum.hoc tit.ſtatim ante ver.in gl.fi.dicit†ordinationẽ
eccleſiæ ſpectare ad epiſcopum,non autem ad patronum.alle-
gat.c.nouerint.x.q.j.nam ordinatio eccleſiæ, etiam ſe extendit
ad videndum rationem de fructibus,quod quidem non compe
tit patronis laicis: ſed patronis clericis.c.cum & plantare.de pri-
uile.& notatur in c.in lateranen.de præb.vel ad epm.d.c.noue-
rint.Ergo non poterit dici laicum ordinare eccleſiã. & ideo Io.
And.in d.c.ex inſinuatione.poſt Philip.exponit ibi verbum, or
dinandas,ideſt,quo ad præſentationẽ.non ergo, ꝙ ſit mera or-
dinatio : & ꝙ ordinatio eccleſiæ ſpectet ad epiſcopum, & non
ad patronum:voluit Gay.in repeti.c.fi.de elect.lib.6.in prin. 16.
5 co.vbi dicit ordinationem†poni pro inſtitutione.allegat Car.
in c.ſuper eo.de offi.dele.& dicit hoc etiam ſentire Hoſt.in ſum
ma huius tituli in reſp.ſecundo.in §.qualiter.poſt princ.& in §.
quid iuris.in prin.& Spec.in hoc tit.in forma præſentationis.&
doct.in c.3.hoc tit.¶Do.Philip.de ſarra.vero in d.c. ex inſinua-
tione.ſolum refert Abb. dicentem patronum largo modo dici
ordinare eccleſiam. ¶Et eodem modo facit do. Roch.in hoc
tracta.in prin.in præludiis,in 4.q.in ver.alibi largo modo.vbi ad
6 dit ex hoc inferri, ꝙ ſi patronus†in libello diceret ſibi compe-
tere ius ordinandi eccleſiam,per hoc non vitiaretur libellus:qa
largo modo ordinare dicitur.alleg.Abb.in c.2.hoc tit.&eundẽ
Abb.in ſimili in c.poſt electionem.in glo.in verbo inſtit.de cõ-
7 ceſſio.præb. ¶†Ego in hoc puncto dicerem illum text.in c.ex
inſinuatione. habuiſſe reſpectum ad præſentationem patroni,
vt canonicam inſtitutionem epiſcopi ſecutam:ex quibus duo-
bus ſimul iunctis,eccleſia patronata canonice ordinatur : nam
ex ſola ordinatione epiſcopi ſine præſentatione patroni, ordi-
natio eſt irrita:vt vult text.in c.decernimus.xvj.q.7.& ideo ille
text.dicit,ꝙ facta oblatione præſentati per patronos, quia epi-
8 ſcopo offerat ordinandum in eccleſia,& illud offerre,non†eſt
aliud,niſi actualiter præſentare:vt in cle.dudum.de ſepul. iunc-
ta gl.ibi.& poſt hoc per epiſcopum inſtituitur,vt ibidem habe-
tur.&ideo dicit in fi.ille tex.c.ex inſinuatione. quos ipſi funda-
tores condignos elegerunt ordinari:& ſic in eccleſia patrona-
ta non eſt perfecta ordinatio,niſi concurrant præſentatio præ-
cedens,& inſtitutio ſequens:& hęc dicetur perfecta ordinatio:
&ideo hunc ſecundum librum appellauimus,eccleſiæ patrona
9 tę ordinatio,& ipſam†ordinationem ſubdiuiſimus in tres par-
tes.Prima eſt,quæ continet pręparatoria ordinationis eccleſię.
Secunda, quæ continet actualem præſentationem. Et tertia,
quæ continet perfectionem ordinationis: & ſic inſtitutionem,
cum qua perficitur ordinatio:vt diximus.s̃.in diuiſione huius li
bri in ſui principio & ſic dico hæc voluiſſe conſiderare text. in
d.c.ex inſinuatione. ¶Sed huic conſiderationi obſtare videtur
verbum,libere,appoſitum in illo tex.& ſic ꝙ non requiratur a-
liud,quam ordinatio patroni:ad quod ego reſponderem debe
re intelligi libere,ſcilicet,vt nil coactum præcedat:& ſic pręſen
tationem debere eſſe liberam:& non,ꝙ voluerit tollere inſtitu
tionem:quia contradiceret iuri.l.c.j.de reg.iur.lib.6. & in c. ex
frequentibus.de inſtitu.ſed debemus dicere,iuriſlatorẽ,cui om
nia iura ſunt nota,taliter loqui,vt iura non diſcordent, ſed con
cordentur.c.cum expediat.cum ſimi.de elect.lib.6.nam pręſen
tans dicitur vti liberalitate in quem præſentando,ſicut & colla
tor in cui conferendo,non neceſſitatur à principio:vt late dixi-
mus s̃.in 3.art.cũ tractauimus,an præſentatio ſit donatio.¶Po
teſt dici etiam illud verbum,libere,ibi appoſitum fuiſſe à iuriſla
tore,vt excludat quodcunque impedimentum occupantium:
quia eccleſia ibi erat occupata:quod demonſtrãt illa verba,mo
nitione præmiſſa,ↄpellas.igitur vult ibi tex.occupatores com-
pelli ne moleſtent patronum,ſed permittant illum libere pręſen-
ſentare.nota iſtos intellectus ad d.c. ex inſinuatione. in verbo,
libere.quia ſunt ſubtiles & veri,& ſic concludendum eſt patro
nos non dici ordinare eccleſiam proprie,ſed largo modo.ſalua
retur tamen eorum præſentatio,quamuis fieret ſub verbo, or-
dino:vt ſupra dictum eſt.

¶Septimus art.j.q.prin.j.par.ij.Libri.

1 *Patronì an dicantur conferre eccleſiam & n.2.& n.5.6.8.11.*
2 *Collatio proprie ad patronum non pertinet.*
*Limit.in patrono illiterato,& quando aliter conſtat de mente patroni. Et e-
tiam,quando ptaronus dicit,Confero & præſento.& n.7.9.10.*
4 *Patronus quando petit clericum in eccleſia inſtitui per epiſcopum, dicens ſe
ſibi contuliſſe eccleſiam,eo ipſo poſſe repelli eum ab epiſcopo.*
12 *Patronus conferens eccleſiã,an ſit excõmunicatus & collatio teneat.remiſ.*

1 Et ex hoc Contingit†ſeptimo loco dubitari:an patro
ni dicantur conferre eccleſiã.& videtur tex.
in c.illud.& in c.nullus.hoc titu.patronum non poſſe conferre
eccleſiam monaſterio vel canonicis,ſine conſenſu epiſcopi:er-
go cum eius conſenſu ſic.¶Tamen hoc non militat:quia tex.
in c.fi.hoc ti.decidit contrarium,vbi eſt caſus,quòd ſi patronus
etiam clericus,prius contulit beneficium:ex quo collatio non
2 tenet, poterit præſentare : quia†patronis præſentatio , & non
collatio ſeu conceſſio ſpectat,vt ibi habetur.¶Et tex.c.illud.&
c.nullus.s̃.allegati loquuntur vt verbum conferre intelligatur,
ideſt donare vt omnes ibi illum text.intelligunt de donatione:
3 nos†vero non loquimur de donatione,ſed de collatione,quę
fieri nõ poteſt per patronum:per d.c.fi.qui tex.ad literam dicit,
ꝙ cum ex vi iuris pat.non conceſſio(& ſic collatio)ſed præſen
tatio pertineat ad patronum &c.tanto magis, quia ibi erat pa-
tronus eccleſiaſticus : & tamen non potuit conferre : nec eius
collatio habuit effectum præſentationis. & ideo neceſſe fuit i-
terum præſentare:nam ſi habuiſſet effectum præſentationis nõ
potuiſſet iterum præſentare cum patronis clericis non liceat
variare , iura ſunt clara:& tamen admiſſus fuit ad præſentandũ:
ergo prima collatio nulla.& ita tenet ibi Innoc. poſt antiquos
doctores.& Io.An.dicit Boa.dixiſſe,ꝙ ſi non vidiſſet illum tex.
putaſſet contrarium.& ideo dicit ibi poſt Pet.& Ab.antiquum
4 ipſe Io.And.ꝙ quando patronus†petit clericum in eccleſia in
ſtitui,per epiſcopum,dicens ſe cõtuliſſe ſibi eccleſiam, eo ipſo
epiſcopum poſſe illum repellere:per d.tex.c.fi. & ſubdit ibi ſup
gl.ſecunda.patronum non poſſe vti his verbis,concedo,do,tra
5 do, dono, hanc eccleſiam : poterit†tamen dicere, concedo vt
habeas hanc eccleſiam:& tunc ponitur concedere,pro conſen
tire,vt ibi per eum.¶Do.Car.vero in d.c.fi.in notabilibus.dicit
etiam prædicta.tamen in prima opp.tenet Boati.dicentem,ꝙ ſi
non vidiſſet illam decretalem,aliter putaſſet male cogitaſſe, &
dixiſſe:quia illa reg.ſi non valet,quod ago,vt ago &c.habet lo
cum,quando actus continet plura in effectu.c.paſtoralis.de do
natio.c.inter dilectos.§.cęterum.de fide inſtru.ſed collatio non
continet in ſe præſentationem:ideo ſunt diſtincta.c. cum in il-
lis.de præb.lib.6.¶Et in ſecunda op.Car.plus dicit illum cui fa-
cta fuerat collatio à patrono , non poſſe appellare à ſequenti
præſentatione:quia ſua non intererat ex quo nõ fuerat pręſen-
tatus,ſed ſolum ſibi facta erat collatio,quæ fieri non poterat,&
erat nulla.& prædicta omnia etiam refert & ſequitur do. Abb.
in d.c.fi.& ibi omnes. & hoc idem voluit Dom.in c.j.de præb.
lib.6.in 2.col.in ver.quæro an patronus.per tex.ibi.& in d.c.fin.
6 ¶Et ſic ex illo tex.c.fi.habemus,patronum etiã clericum†non
poſſe conferre, ſed præſentare:& conferendo, ſi adhuc ſumus
infrà quadrimeſtre,ſi eſt laicus vel infrà ſemeſtre,ſi eſt clericus
poterit adhuc præſentare,collatione nulliter facta,non obſtan
te etiam,ſi per illum, cui facta eſt collatio,appellaretur:vt ibi.fa
cit vltra dictum.c.fi.c.cum laici.hoc tit.ſequitur Gay.repet.c.fi.
de ele.lib.6.in xix.col.vbi etiam alleg.Hoſt.in ſumma huius tit.
§.quid competat.& Arch.in c.cum in illis.in verſi.præſentatio-
nem.de præb.lib.6.¶Sequitur prædicta non tamen ita late do.
Roch.in hoc trac.in verbo,honorificũ.in xliij.q.q limitat hanc
concluſionem procedere, niſi patronus dicat, confero & præ-
7 ſento,† quia tunc vtile per inutile non vitiatur. alleg.Card.in
d.c.fi.in pen.col.allegantem hoc idem tenere ibi Hoſt.vt etiam
nos ſupra retulimus ipſum dominum Card.in prima op.ibi ex
cuius verbis hoc idem percipitur. ¶Et hoc dictum corrobora-
tur:quia ſi patronus,qui contulit, poteſt ex interuallo infra ta-
8 men tempus datum à iure ad præſentãdum:vt†s̃.diximus præ
ſentare.per d.c.fi.& videtur corrigere primum errorem,quan-
to magis corrigere poterit incontinenti, cum dicit,confero &
præſento. nam quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe. l.lecta.
ff.ſi cer.pet.cum ſi. & ideo potius permittitur correctio incon-
9 tinenti,quam ex interuallo vulgatis iuribus.¶†Aduerte tamẽ
quòd ſi eſt patronus aliquis illiteratus,& dicat,confero ſeu cõ-
cedo tibi vel tali tale beneficium videtur tenere loco præſen-
tationis:vt voluit Roch.in hoc tracta.in præludiis in 4.q. cum
quærit,quid differant præſentatio & electio, dum dicit non vi-
tiari libellum,ſi aliquis dicat ſibi competere ius conferendi-q1
debet intelligi,id eſt, præſentandi, inferendo quòd ſicut patro-
nus largo modo dicitur ordinare eccleſiam:ita largo modo &
conferre.allegat Abb.in c.2.hoc tit.&in ſimili in c.poſt electio

nem.in gl.in verbo,inſtitu.de conceſſ.præb.& latius hoc tenet
idem Roch.in verbo,honorificum.in d.xliij.q. vbi contra con-
cluſionem ſupra formatam dicit facere tex.in c. fi.de conceſſi.
præb.vbi notant Abb. & Imol. quòd largo modo donatio vel
collatio poteſt ſumi pro præſentatione : & ſic videtur, quòd
ſi patronus dicat, confero vel dono eccleſiam iſtam:verba ha-
bere vim præſentationis, & ſic hoc videtur contra concluſio-
nem ſupra formatam.dicit Roch. neſcire aliter ſoluere,niſi cō
10 ſiderandam eſſe mentem patroni. †Et ideo ſecundo modo li-
mitat concluſionem ſupra ſcriptam,procedere,niſi ex aliis cō-
iecturis poſſet percipi mentem patroni fuiſſe præſentare,nō au
tem conferre:quia potius eſſet conſideranda mens, quam ver
ba.c.quanto.de priui.c.intelligentia. & ibi gl. allegans concor.
de verb. ſig.& iſtam limi.dicit firmare do.And.Barba.conſ. 34.
ſcripſit pſalmiſta.in pe.col.in 2.vol.vbi dicit,quòd ſi teſtator di
cat,volo colla. ſpectare ad hæredes meos illud verbum, colla-
tionem,accipitur pro præſentatione:quia ſecundum eum ver-
ba debent intelligi,prout congruunt materiæ & perſonæ:& fa
ciunt quæ diximus ſupra in 3.& 4.art.huius.q.¶Ego circa hanc
limi.conſiderarem,vt in principio huius paſſus dixi procedere
in patrono illiterato dicen.confero ſeu concedo tibi,vel tali ta
le beneficium,& ad epiſcopum accedente : quia videtur poſſe
ſuſtentari, quòd accedendo ad epiſcopum vadat ad præſentan
dum:& ſic intelligatur præſentare, cum mens ſua non ſit iuri ꝯ
ria,per notata per Hoſt.in d. §.quid competat.& per Car.in c.di
lectus.& c. ex tenore.de conceſ.præben. & in c. ea noſcitur. de
his,quæ fi.à præla.& in ca.illud.hoc tit.vbi Abb.& alij. ſequitur
Gay.in d.repet.c.fi.de elect. lib.6. in d. 19.col. qui vltra prædic-
ta allegat notata in l.ſtipulatio iſta,habere licere.ff.de verb. ob.
vnde ſecundum eum, ſecus ſi patronus conferret beneficium,
& non ageretur de accedendo ad epiſcopum pro inſt.conſeq.
quia tunc videretur vere conferre, quod facere non poſſet.per
notata per Roff.in materia iuris patro.in §.nunc videndum.in-
fra quod tempus.vt ibi per Gay.quod etiam voluit Pau.de cita.
in hoc tract.in 3.par.in 32.q.1.cauſæ poſt medium.2.col.¶Di-
11 cendum eſt †etiam patronum non poſſe conferre mero iure,
per d.c. fi. ſed ex priuilegio ſummi pontificis bene poteſt con-
ferre,etiam ſecundum quod eſt ius mere ſpirituale.iſta eſt glo.
aurea.xvj.q.7.in ſumma in fi.quæ loquitur de rege noſtro Apu
lie ex priuilegio habente beneficiorum collationem.& glo. 1.
in fi.& in c.imperium.x.diſt.de quibus gl.euangeliſta regnico-
la do.An.de iſernia facit feſtum in preludiis conſtitutionum re
gni.in 3.col.& Io.And.in ſpe. in tit.de leg.in §.nunc tractemus.
in ver.ſed nunquid legatus.vult etiam idem Io.An.Pet.de anc.
& Dom.loquentes de Rege Franciæ,Vngariæ, Apuliæ, & An-
gliç in c.2.de præb.libro ſexto.& plura accumulat Fel.in c.dile
cto.in prin.de teſtib.& in c.cauſam, quæ, in 3.col.in ver.dum di
cit Abb.priuilegia.de preſc.& dixi ſ.in prima parte primi libr.in
x.q.prin.in ſecundo art.& iſta etiam eſt limitatio ad d.c.fi.huius
tit. quod ſimiliter voluit Gay.in d.repeti.c.fi.in xliiij.col. de ele
12 ctio.lib.6.¶An autem patronus †cōferens eccleſiam,ſit excō-
municatus & collatio teneat: & quomodo clericus recipiens
puniatur: dicetur infra in ſecunda parte huius ſecundi libri. in
v.q.prin.in pluribus art.quia ibi melius cadit.

¶Octauus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patrono non competit eccleſiæ collatio,ſed præſentatio tantum & nu.2.*
3 *Patronus ſi dicat,præſento iſtum ad eccleſiam : concedendo ei patronatum, an propter hoc faciat eum patronum.*
4 *Præſentatus non acquirit ius patronatus,ſine inſtitutione.*
5 *Conceſſio verb.improprie accipitur pro præſentatione iuxta mentem concedentis.*

1 Sequitur viij.querere †ex predictis,an patronus dicatur
concedere eccleſiam. & licet hic articulus ſit
deciſus ex ſupraſcriptis ex quo cōceſſio dicitur collatio.& tex.
2 in d.c.fi.hoc tit.†dicat ad literam quòd ex vi iuris pat.non con-
ceſſio,ſed præſentatio pertineat ad patronum: & interpretetur
conceſſio pro collatione:vt diximus poſt princi. preced.art.er-
go ſicut patronus non poteſt conferre eodem modo,nec con-
cedere eccleſiam:& ideo omnia,quæ diximus ſupra de collatio
ne,habebunt locum in conceſſione.¶Et propterea do. Fel. in
c.cum venerabilis.in prin.quærit in fortioribus terminis, pone
3 †quòd patronus dicat,preſento iſtum ad eccleſiam conceden
do ei patronatum : an propter hoc faciat eum patronum. & de
cidit quòd non:quia per iſta verba, dat tantummodo ius peten
de inſtitutionis. allegat Domin.in c.primo.§.primo. in fine.de
vſu.lib.vj. qui tamen hoc non dicit.idem dicit do. Fel. in c. exa-
minata.in v.col.extr.de iud.ſequitur prædicta do.Roch.in hoc
tracta.in verbo,honorificum.in xlv. q.vbi compro bat hanc de
ciſionem,quia non eſt in facultate patroni, in alium transferre
ius patro.ſine conſenſu epiſcopi , niſi transferat in locum reli-
gioſum:iuxta tex.& ibi plenè notata per Abb.& doc.in c.illud.
hoc titulo ergo non eſt mirum, ſi per dicta verba ius patro. nō
transferat. ¶Ego ex his dicts īfero ad principale intentū noſtri
art.nam ſicut ius patron. donari non poteſt ſine conſenſu epiſ-
4 copi : †ita nec ſufficit præſentare ſine inſtitutione canonica,vt
præſentatus acquirat beneficium ſeu eccleſiam:regu.j.de regu.
iur.lib.6.c.ex frquentibus.de inſtitu.ſi ergo per verbum,conce
do,non transfertur ius patron.ita nec per verbum,concedo,di
cetur facta præſentatio,niſi fieret coram epiſcopo petendo in
5 ſtitutionem : †quia verbum conceſſio impropriaretur iuxta
mentem concedentis, & intelligeretur pro præſentatione : vt
clare de iſto verbo , concedo, impropriato loquitur Roch. in
prin.tract.in præludiis in 4.q.& in verbo, honorificum, in xliij.
q.vt ſupra retulimus in præcedenti articulo j.vnde omnia ibi di
cta hic repetita cenſeantur.

¶Nonus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patrono competit oblatio.*
2 *Offerre idem quod præſentare.*
3 *Appellatur verbo,& facto.& quid vtrumque.*
4 *Offertur verbo,& facto,& quomodo idipſum.*

1 Oritur dubium Nonum,†an patronus dicatur of
ferre clericum : & videtur dicen-
dum.quòd ſic.per tex.in c.decernimus.xvj.q.7.ſed ſupra in 6.ar
2 ti.hoc declarauimus cum tractauimus de verbo ordinare:†ver
bum offerre non eſſe aliud , quam præſentare : & tanto magis,
quia præſentandus debet eſſe præſens in præſentationis actu.
gl.in clem.dudum.de ſepul. Abb.& doct.in c.ea noſcitur.de his,
quæ fiunt à præla.vnde cum præſentandus ſit præſens,& offer-
3 tur ordinario, tacitè præſentatur : †quia facto præſentatur , &
non verbo:ſicut dicimus appellari verbo cum quis dicit,appel
lo:& appellari facto,cum arripit iter accedendo ad ſuperiorem
4 vt latè per do.Propo.& Moder.in rubr.de appel.†ſic præſenta
tur verbo dicendo præſento talem : & præſentatur facto cum
offero illum inſtituendum.

¶Decimus art.j.q.prin.j.par.ij.Libri.

1 *Patronus clericum poteſt commendare.*
2 *Commendare,idem eſt,quod laudare.*
3 *Pontificis ſolum eſt,dare in commendam.*

1 Et ex Hoc quæro. x. †an patronus dicatur commendare
clericum.& dicendum eſt,quòd ſic:vt in c.monaſte-
2 rium.xvj.q.7.†nam idem eſt commendare, quod laudare:non
3 autem intelligas commendare,ideſt,dare in cōmendam:†quia
hoc ſolum ſpectat ad papam,vt dicetur.ſ.in vlti.art.huius quæ-
ſtionis. & iſtud commendare, & ſic laudare , fit eodem modo,
quo fit oblatio de clerico,quæ loco præſentationis habetur:vt
in proxi.præceden.arti.diximus.nam cum commendatur cleri-
cus præſens ordinario:iuxta gl.in d.cle.dudū.de ſepul.& patro-
nus dicit illum eſſe idoneum ad tale beneficium vacans:& ideo
eſſe inſtituendum tacitè ipſum præſentat:& ſic dicendum,vt in
præcedent.artic.

¶Vndecimus artic.j.q.prin.j.par.ij.Libri.

1 *Petitio ſeu ius præſentandi,an & quando competit compatrono.& n.2.*
3 *Petitio,an,quæ,& quando præſupponat præſentationem.*
4 *Petitio facta à patrono, vel non patrono,quid importet & ſunt quinque differentiæ,an fiat à patrono vel non,quæ patent per n.5.6.7.*

1 Sequitur Deciſio ex præcedentibus.xj.ar.†an patronis
competat ius pñtandi: & in hoc eſt dicendum
Arch.& doc.in c.hortamur.71.diſt.cōcluſiſſe parrochianos nō
fundantes,conſtruentes,vel dotantes eccleſiam,nō poſſe præſ
cribere ius præſentandi,ſed petēdi ſic:vt late diximus ſ.in j. par.
1.lib.in x.q.prin.in v.art.præſertim in fi. & ideo.d.Roch.in hoc
tract.in prin.in præludiis, in fi.4.q.quærēs de hoc ſe remittit ad
Arch.ī d.c.hortamur.¶Et ꝙ hoc ius petendi clericū,pōſſit ha-
beri, & præſcribi per parrochianos, vel alios ēt non patronos,
diximus ſimiliter ſ.in 2.par.primi libri in 8.q.prin.in 3.art.dum
tractauimus,ſi ius pa.competit parrochianis,qs præſentat,loca
tor,vel ꝯductor domus:& ibid.qd in iure petendi.¶Et ſic ex p̄-
2 dictis apparer ēt non patronū poſſe hr̄e ius petendi.¶†Et ideo
in hoc paſſu concludo,ꝙ aut loquimur de iure petendi quē in
ſtitui,& nulli dubiū eſt ꝯpetere patrono:& ēt præſentato,p̄uia
tamen

tamen præſentatione.Et ꝓ hoc faciunt, quæ dicūt doctores.in
c.cum vos.de offi.ordina.dū tractāt de lite pēdēte inter pręſen-
tatos & p̄ſentādos,& inter p̄ſentatos,dicunt litē verti,quia am-
bo petunt ſe inſtitui:inter p̄ſentantes verò dicunt litē poſſe eſ-
ſe duplicem,vel ſup ipſo iure patrona.vel etiam ſup inſtitutio-
3 ne†obtinenda,& ſic ꝑ eos petita,& huiuſmodi petitionē nulli
dubium eſt p̄ſupponere p̄ſentationē:vt ſupra dictum eſt.¶Aut
loquimur de petitione, quā faceret patronus inſtituēdi aliquē
nulla p̄ſentatione p̄uia:& dicēdum eſt habere vim præſentatio-
nis:quia petendo illum inſtitui,facto ſeu tacitè eum præſentat:
vt diximus de offerente & cōmendante in ꝓximis duobus pręce-
4 ceden.articu.¶†Aut iſtud ius petendi competit non patronis,
vt in locis ꝓximè allegatis. & tunc nō habet vim præſentatio-
nis:quia præſentatio ſaltē tribuit præſentato ius ad rem:vt no-
tatur in.c.cum Bertoldus.de re iudi.Petitio vero, quæ fit ꝑ non
patronos, nullum penitus ius tribuit:vt per Arch.in.d.c.horta-
mur.& iſte duæ petitiones in hoc primò differunt. ¶Secundò
5 †differunt:quia petitio patronorū facta à maiori parte, neceſ-
ſariæ inducit inſtitutionē, ſi eſt facta de habili.c.j.& iij. hoc titu.
petitio verò non patronorum, non inducit neceſſitatem inſti-
tutionis:vt colligitur ex dictis Arch.in.d.c.hortamur. ¶Tertiò
6 differunt,quia†abſq; præſentatione & petitione patronorum,
collatio ordinarij eſt nulla.c.decernimus.xvj.q̄o.vij.collatio ve
rò ordinarij,quæ fieret abſq; petitione,non patronorum habē-
tiū petere,teneret:vt colligitur ex dictis Arch.in d.c.hortamur.
7 ¶Quartò differunt, quia†in petitione patronorū eſt ponēdū
edictum.c.fin.iuncta glo.de electio.libro ſexto.qui text.non ſe
extendit ad petitionem non patronorū,vt ibi patet.¶Quinto
patroni habēt p̄ſentare, & petere infra ſtabilitum tempus à iu-
re.c.eam te.ca.quoniam in quibuſdam.&.ca.cum propter.cùm
ſimi.hoc titu.in petitione verò non patronorum nullum repe
ritur tēpus ſtabilitum,vt de ſe patet.& ſic ſemper poſſunt pete-
re,donec per ordinarium fiat prouiſio,& multa alia adduci poſ-
ſent,quæ quilibet de per ſe conſiderare poterit.

¶Duodecimus art.j.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Prouiſio, verbum eſt generale, continens modos, per quos eccleſiæ prouidetur.*
2 *Prouiſio, verb.poteſt ſpectare ad inferiores eligendo, & ad ſuperiores confirmando.*
3 *Poſtulatio,quotuplex,& quid ſignificet.& nu.4.*
5 *Poſtulatio & electio in quibus differant.Et in quibus conueniant.nu.14.*
6 *Poſtulatio nullo modo patrono competit.Limit.nu.15.*
7 *Nominatio quotuplex,quid importet, Et quid electio. & nu.8.9.10.11.12.& 13.*
16 *Publicatio fit,poſt ſcrutinium electionis.Et an illa ſit neceſſaria.nu.18.*
17 *Publicatio non eſt neceſſaria in præſentatione,niſi præſentatio ad collegium ſpectet.*
19 *Præſentatio, quid importet. Quid commendare & quid perpetua adminiſtratio.Et quid coadiutoria.Et quid inſtitutio,& quotuplex & quibus modis capiatur inſtitutio.& nu.20.21.22.23.& 24.*
25 *Inſtitutio quandoque capitur pro collatione libera.*
26 *Inſtitutio & confirmatio in quibus differant.*
27 *Admittere,verb.quid ſignificet,& quid collatio.& nu.29.*
28 *Inſtituere,verb.quomodo accipiendum.*
30 *Collatio & electio,in quibus differant.*
31 *Inueſtitura quotuplex ſit.Et quid importet,& eius effectus.& quid donatio. Et quid acceptatio.& nu.32 & 33.*
34 *Executor quibus verbis vtatur conferendo beneficium.*
35 *Recipere,quid.Et quotuplex. Et quid ſignificet. Et quid aſſignatio. Quid itē ordinatio,nu.36.& 37.Quid committere.Quid diſponere.nu.39.& 41.*
38 *Patronus dicitur large eccleſiam ordinare.*
40 *Committere & conferre,quid differant.*
42 *Particularia omnia ſpecificari non poſſunt.*
43 *Prouiſionis eccleſiæ patronatę deuolutio,an fiat ad epiſcopum,an ad habentem inſtituere.*
44 *Inſtallatio verb.importat veram & realem poſſeſſionem.*
45 *Promotio,quid.Et in quo ab electione differat.*
46 *Optio.quid.*
47 *Ex collatione,electione,præſentatione, poſtulatione, electione, inſtitutione, & confirmatione quodnam ius transferatur.*
48 *Præſentatio ſolum,patrono ſpectat.limit.*
49 *Collatio,verb.largè ſumptum,præſentationem & electionem includit.*

Pro clara Intelligentia huius termini p̄ſentationis,quęro in genere de omnibus ſimilibus terminis:
vt magis lucide eius intelligentia haberi poſſit. ¶Et dic primò,
1 †nos habere in iure terminum prouiſionis:& hoc verbum, ꝓ-
uiſio, eſſe generale, continens omnes modos, per quos eccle-
ſiæ prouidetur:& de eo ſunt plures tex.maximè in.c.vt circa.in
2 princi.de electio.libro ſexto. vbi glo.in verbo, electiones. †di-
cit hoc verbum ꝓuidere,poſſe ſpectare ad inferiores eligendo,
& ad ſuperiorem cōfirmando. & hoc idem vult gloſ. in verbo,
prouiſionem.per illum tex.in.c.primo.& idem in.c.quorundā.
ibi,prouiſionibus. & in c.conſtituto.& in ca.ſi eo tp̄e.vbi etiam
gloſſ.eodem titul.& libro.de quo verbo etiam ponit Domi.in
d.c.j.in primo reſpon.in.iiij.colum.& in.d.c.vt circa.poſt gloſſ.
in verbo,electionis.& in.c.cum,cui.in vlti.nota.eod.titu.& lib.
& in.c.ſi pro te.de reſcrip.libro ſexto & domi.Feli.in c. cū Ber-
toldus.in.ij.colum.de re iudica. Et ideo quatenus verbum pro
uiſio ſpectat ad inferiores,poteſt dici prouiſio, præſentatio, &
econtra.& ſic patronum prouidere vna cū ordinario inſtituen
3 te:ſicut diximus ſupra in vj.articu.de verbo,ordinare.¶†Habe
mus etiam poſtulationem:& iſta eſt duplex.Quædam minus ſo
lemnis,per cuius admiſſionem non conſequitur poſtulatus ius
prælaturæ, ſed habilitatur,vt poſſit eligi:puta cū poſtulatur lai-
cus,vt faciat ſe promoueri ad ordinem ſacrum, ad effectum, vt
eligi poſſit,vel poſtulat̄ monachus ab abbate, ſimiliter vt poſ
4 ſit eligi. ¶Alia eſt poſtulatio†ſolemnis, per cuius admiſſionē
conſequitur poſtulatus plenum ius:ita quòd admiſſio facta per
ſuperiorem habet vim electionis & confirmationis : & ideò in
iſta ſecunda poſtulatione ſeruanda eſt forma. c. quia ꝓpter. de
elec.de quibus ꝑ Abb.in.d.c.quia propter.in j.reſponſ.in 3.col.
5 & in.c.j.de poſtula.præla. ¶†Et in quibus differant poſtulatio
& electio,habetur in gloſ.in verbo,vera poſtulatio.in.c.vnico.
de poſtu.præla.libro ſexto,& ꝑ ſummiſtas in titu.de poſtu.præ-
6 la.& per abb.& docto. in ipſa rubrica. ¶†Et iſte poſtulationes
nullo modo poſſunt competere patrono nec per eum fieri:q̄a
patronus debet idoneum præſentare.c.ij.de ſupplen. negligen.
præla.c.iij.hoc titulo. &. c.cum vos. vbi omnes de officio ordi.
7 ¶†Habemus in ſup nominationem quæ eſt triplex:nam quæ-
dam nominatio eſt minus ſolemnis, quæ fit de aliquo eligēdo:
vt quando aliqui præponuntur in collegio,tanquam boni viri,
vt de eis fiat ſcrutinium:& per hanc nominationem nullum ius
acquiritur nominatis,vnde poterit collegium,nemine iſtorum
electo,ad alios tranſire:vt in.c.quod ſicut.in.§.ſuper eo.de dec.
8 ¶†Secunda eſt nominatio, quæ fit in ſcrutinio electionis:& ꝑ
talem nominationem , in vero ius non acquiritur nominato:
arg.c.ſi tibi abſenti.de p̄ben. lib.vi.ſed nominans:ſi dignum no-
minauit:non poterit amplius variare, publicato ſcrutinio:licet
9 anteà ſic.c.publicato.de elect. ¶†Tertia eſt nominatio ſolem-
nis,cùm duo vel plures nominantur principi:& petitur vt ex il-
lis eligat vnum. & ex hac nominatione etiam nō acquiritur ius
nominatis : ſed nominantes non poſſunt variare , ex quo illam
nominationem p̄ſentauerunt ſuperiori.ita Abb.pulchre in.d.c.
quod ſicut.de electio.in.ij.col.allegando Hoſti.pro hoc vltimo
in c.bonæ.el j.de poſtu.præla.& Abb.in c.cùm inter vniuerſos.
in iij.col.& in c.auditis.in ij.colum.de electio.Ioan.cal.& Butri.
10 in c.cum in iure.de elec.¶Et†nominatio,largo modo poteſt
appellari electio.nam is,qui nominat,aliquem eligēdum,quo-
dammodo priùs illum mente eligit:ſicut diximus in præſenta-
tione,ſuprà in iiij.artic.ita do.me.in d.c.quod ſicut.& in ſuo re-
pertorio ad Abb.in verbo nominatio. & iſta nominatio poteſt
dici p̄ſentatio:vt voluit.d.Car.poſt Pau.& ibi omnes in cle. plu-
res.in §.quibus.in ij.nota. & dicemus infrà in ij.par.huius lib.in
iij.q.princ.in j.articu.¶Sed aduerte,quo ad primam nominatio
nem:quia videtur eſſe eadem vel ſimilis cùm præſentatione lai
11 ci:quia per primam†præſentationem non vetatur iterum pręſentare accumulatiuè tamen:vt in c.quod autem.hoc titu. Sed
differunt quia in nominatione non accumulatiuè fit.¶Cōcur-
rit præſentatio cum ſecunda nominatione , quando patronus
eccleſiaſticus p̄ſentat, qui non poteſt variare.d.c. quod autem.
Sed diſcordant quia nominato non acquiritur ius:vt ibi.pręſen
tato verò per patronum eccleſiaſticum ſic c.cum Bertoldus.cū
ibi nota.de re iudic.c.cum vos.& quæ ibi notantur de offi. ordi
na.c.ij. de ſup.neglig.præla. & de hoc vltimò dicemus Deo du-
ce.infrà in ſecundà parte huius lib.in v.q̄o. princi.in viij. articu.
¶Concurrit præſentatio cùm tertia nominatione : ſicut quan-
12 do accumulatiuè plures præſentātur,epiſcopus†habet optio-
nem cui velit inſtitutionem dare. d.c.quod autem. & p̄ſentans
non pōt amplius variare : ita fit in tertia nominatione:quia nec
nominatis,vt ibi,ius acquiritur.& in iſta tertia nominatione eſt
13 maior ſimilitudo.¶†Succeſſiuè habemus electionem,quę ꝓ-
priè eſt,quando canonici alicuius eccleſiæ eligunt prælatum:&
per eum transfertur ius in re:vt per doc.in c.cum Bertoldus.de
re iudi.& gloſ.magiſtra.in c.quanto.lxiij.diſt.& per Abb.& doc.
in c.primo. & in c.tranſmiſſa.& per totum.de elec.ita Abb.in c.
autoritate.de inſti.& quid ſit iſta electio.ponit Abb.in rubri.de
poſtu.præla.& quòd ſit nomen verbale:& ideò habere duplicē

ſignificationem, actiuam.ſ.& paſſiuam l.ij.ff.de duobus reis. po
nit Abb.in rubri.de electio. in fi. ¶ Et iſta aſſimilatur in aliqui-
14 bus præſentationi.ſ.quando† p̄ſentatio ſpectet ad collegium,
quòd vocentur illi de vniuerſitate: & in eodē loco conueniūt,
& agunt de contemptu: vt in c.iij.hoc tit. & dicemus latè infrà
in ij.par.huius libri in ij.q.princi. in pluribus articu. ¶Differunt
tamen in multis, vt ibidem: & p̄ſertim quia forma data per c.
quia propter.non habet locum in p̄ſentatione: vt ibidem dice-
mus in xviij.articu.& multas alias differentias & conuenientias
15 poſuimus ſ̃.in v.præcedent.arti. ¶†Large tamen dicuntur pa-
troni eligere, quia priùs eligunt p̄ſentandum: vt dicit Abb. in c.
16 ij.finali huius tituli.& diximus ſ̃.in iiij. p̄ceden.arti. ¶†Succe-
dit etiam publicatio, quæ fit poſt ſcrutinium electionis: nam fa
cta electione per ſcrutinium, de neceſſitate publicatur di.c.quia
ꝓpter. & c.publicato. de electio. quæ quidem publicatio non
17 eſt neceſſaria in p̄ſentatione: †quia publi. omnia fieri poſſunt ꝑ
patronos: vt pulchre vult Gay.in d.repe.c.fina.de electio.lib. vj.
in lvj.col.& nos dicemus latè infrà in ij.part. huius lib. in iij. q.
princ.in j.articu.¶Niſi p̄ſentatio ſpectaret ad collegium vel vni
uerſitatem: & fieret ꝑ ſcrutinium: quia tunc in eo ſeruaretur,
quòd in electione ſeruatur: vt proximè diximus in electione &
in loco ibi remiſſo.¶Eſt etiam p̄ſentatio electionis: nam publi-
cato ſcrutinio & electione facta: electores quanto citius pote-
runt, debent electionem electo p̄ſentare, & eius aſſenſum pete
re: vt in c.quam ſit eccleſias.de elect.lib.vj.¶Et huiuſmodi pre-
ſentatio non cadit in p̄ſentatione patronorum de neceſſita.ſed
p̄ſentatus debet acceptare p̄ſentationem: quia ad eū ſtat, ſi vult:
& ſi præſentatus, recuſat: præſentans non habebit aliud tempus
ad preſentandum: licet ſecus in electione.c.ſi electio.de elect.li-
bro vj.& dicemus latè infrà in ij.part.huius lib.in v.q. princi. in
ij.artic.ex multis ibi adducendis.¶Vnde dicerem, ex quo p̄ſen-
tandus debet eſſe præſens.vt in clem.dudum.vbi gloſ.de ſepul.
non eſſe faciendam aliam p̄ſentationem p̄ſentationis ipſi p̄ſen-
tato, qui p̄ſens eſſe debet. Niſi dicamus ipſum eſſe abſentem:
quia cognitum ordinario: per ea, quæ notantur ꝑ Abb. & doc.
18 in c.ea noſcitur.de his, quæ fiunt à præla.¶Sed†nec tunc dice-
rem neceſſariam huiuſmodi p̄ſentationem: ſed ſufficere talem
qualem notificationem. Niſi eſſemus in præſentatione, quæ fie
ret per collegium vel vniuerſitatem ſiue eccleſiaſticam ſiue ſe-
cularem: vt vult Ioan.an.Imol. & omnes in d.c.quam ſit. in pri-
mo reſpon. volentes diſpoſitionem illius text. habere locum
etiam in p̄ſentatione eccleſiæ patronatæ: ſecus, ſi p̄ſentatio ſpe-
ctaret ad patronos ſingulariter, de quo erimus dicturi infrà deo
duce.in ij.par.huius lib.in v.q.princi.in ij.articul. ¶Et ex præce-
den.p̄ſentatione habemus acceptationem electionis, quæ fieri
debet ꝑ electum infrà menſem, poſtquam ſibi p̄ſentata eſt ele-
ctio: vt in text.d.c.quam ſit.& ꝓximè dixi. ¶Iſta etiam accepta-
tio habet locum in p̄ſentatione, quando p̄ſentatio fit in eccleſia
patronata ꝑ collegium, ſiue eccleſiaſticū, ſiue ſeculare: vt vult
Ioan.and.& Domi.in d.c.quam ſit. in j.reſpon. Quando verò p̄-
ſentatio ſpectat ad particulares, quia p̄ſentandus eſt p̄ſens, & ſta
tim conſentit, non cadit hæc ſolemnis acceptatio: vt dicemus
19 infrà in ij.part.huius libri in v.q. princi. in ij.articu. ¶†Conde-
ſcendo ad p̄ſentationem patronorum, quæ ꝓpriè ad patronos
iuſpatro.ſeu p̄ſentandi habentes ſpectat, nec ꝑ eam transfertur
aliquod ius ſpirituale in p̄ſentatum, ſed ſolum, ſi p̄ſentatus eſt
idoneus, inſtitui debet ꝑ ſuperiorem.xvj.q. vij. decernimus.ha-
bet tamen p̄ſentatus ius ad rem, & nō in re: vt notatur in c. cum
Bertoldus.vbi omnes de re iudi.& ita vult Abb. in d.c.autorita-
te.de inſti.& iſta veritas comprobatur in toto hoc opere. ¶Di-
cimus etiam eſſe aliam ordinationem ordinādorum, quæ fit de
ordinandis habēti ordinare: vt in c.ſignificaſti.& in c.vt noſtrū.
de offic. archi. & ibi Butri. nam archidiaconus dicitur p̄ſentare
ordinandos: ſed iſta p̄ſentatio eſt largo modo ſumpta: & ſimili-
ter illa p̄ſentatio electionis, de qua ꝓximè diximus. Vera ergo
p̄ſentatio eſt illa patronorum: vt ꝑ Abb. vbi ſ̃. ¶Reperimus e-
tiam verbum, offerre: vt in c.decernimus.xvj.q.vij.& idem eſt,
quod p̄ſentare, vt ex dicto text. colligitur & diximus ſ̃.in ix.p̄ce
20 den.arti.¶†Inuenimus etiam commendare: & iſtud ꝓpriè eſt,
cùm aliquod beneficium datur in commendam perpetuam: &
iſta ꝓpriè datur per papam: vt per gloſſ. & docto.in c. nemo. in
verbo, commendare.de electio.lib.vj. de qua dicemus infrà in
hac parte in vj.q.princi.in xiiij.articu.¶Alia eſt commēda, quæ
fit de beneficio vacante, quando vacat ſedes ordinarij: quod nō
poteſt conferri per capitulum: & ideò commendatur alicui tā-
quam economo, & durat, donec ſedes ſit plena: & illi beneficio
ꝓuideat de rectore. Et iſta eſt ad inſtar cuſtodie eccleſiæ vacan-
tis: vt in c.cum vos.de offi.ordi. quæ cuſtodia poteſt compete-
re patrono eccleſiaſtico: vt ibidem h̃r. & dicemus ĩ.in ij.par.hu
ius lib.in j.q.prin.in xxix.art. Alia eſt ꝯmenda, q̃a aliq̃s commē-
dauit, id eſt, laudauit aliquem habentem inſtituere. & idem eſt
quod p̄ſentatio patronorum: vt in c.monaſterium. xvj.q.vij. in
21 fi.& nos diximus.ſ̃.in.x.p̄ceden.arti. ¶†Eſt & ꝑpetua admini-
ſtratio, quæ ꝑ ſolum papam committitur: nam papa cum non
vult eccleſiam conferre in titulum.ponit in ea ꝑpetuum admi-
niſtratorem: & idem eſt quod commendare vt ꝓximè diximus
de commenda quæ fit per papam, remittendo nos ad.d.xiiij.ar-
22 ticul. ¶†Eſt etiam coadiutoria cùm futura ſucceſſione: & iſta
ſimiliter fit ꝑ ſolū papam p̄lato ſeni, vel valetudinario: de qua
etiam dicemus infrà in hac parte in vj. q. principa. in xx.articu-
lo. Fit etiam ꝑ ordinariū, ſine tamen futura ſucceſſione: vt in
23 titulo de clerico ægrotante, ꝑ totum.¶†Confirmare verò, ꝓ-
priè fit de electione: nam quia ius eſt tranſlatum ꝑ electionem
in electum c.tranſmiſſa.de electio.vt ſuprà diximus.ſuꝑ verbo,
eligere, non eſt neceſſe ſuperiorem conferre, vel inſtituere: ſed
tantum confirmare electionē iam factam: vt notatur in c.nihil.
24 de electio.ita Abb.in d.c.auctoritate.de inſtitu ¶†Succedit in
ſtitutio, quæ eſt triplex.prima & ꝓpria eſt, quę à iure ſumitur, ꝓ
tranſlatione non libera iuris à ſuperiore facta, quando ſcilicet
p̄ſentatus ꝑ patronum inſtituitur.nam ibi ius plenum transfer-
tur, cum patronus nullum ius ſpirituale tranſtulerit: & eſt illa
tranſlatio non libera: quia ſuperior velit nolit, tenetur illud ius
transferre in p̄ſentatum, idoneum tamen. & in hoc inſtitutio
differt à collatione: & ideò in confirmatione & inſtitutione, q̃a
non ſunt libere, ſuccedit capitulum ſede vacante: & non in col-
latione, quæ eſt libera: vt in c.j.de inſtitu.libro ſexto.& in c.cum
olim.de maiori.& obediē.Et de iſta inſtitutione loquitur Abb.
in c.poſt electionem.ſuper gloſſ.in verbo, inſtitutione.de con-
ceſſio.p̄ben.& do.Roch.in hoc trac. in princi.in p̄ludiis, in v.q.
vbi tractat de diffi.inſtit. ponit quid ſit inſtitutio, & quotuplex.
Cuius dicta latè ponemus infrà in iij.parte huius lib.in j.q. prin.
vbi cadit diffinitio inſtitutionis. ¶Quandoq; inſtitutio capitur
25 † pro collatione libera, prout capitur in c.ex frequentibus.de
inſti.vbi cum collatione confunditur, cōcordando cum c.om-
nes baſilicæ. xvj.q.¶Quandoq; verò capitur ꝓ inſtitutione au-
torizabili, quæ fit quo ad curam populi tantum: puta quia colla
tio ſpectat ad inferiorem p̄latum epiſcopo: & ꝓ cura populi nō
exēpti, recurritur ad ep̄m: vt in c.j.de capel.mona.lib.vj. ¶Quā-
doq; & quartò inſtitutio capitur ꝓ inductione in poſſeſſionē:
& iſta ꝑtinet ad Archi.de iure communi: nam poſt tranſlatum
ius in beneficiatum Archi.habet illum inducere in corporalem
poſſeſſionem.vt in c.ad hæc.& ĩ c.cum noſtrum.de offi. Archi.
26 Ita Abb.in d.c.autoritate.¶†Et quo ad primam inſtitutionē,
adde do.Roch.vbi.ſ̃.in vj.q.quærentem quid differat inſtitutio
à cōfirmatione? & dicit ſecundum Abb.in c.nobis in v. no. hoc
tit. ꝓpriè loquendo hanc eſſe differentiam: quia confirmatio fit
de electo: & dicitur ſuperior confirmare, quaſi ſimul firmare:
quia per electionem iam erat tranſlatum ius: vt.ſ̃. in confirma-
tione diximus. Inſtitutio verò tribuit plenum ius: ſubdit tamē
ſe credere largo modo inſtitutionem poſſe dici confirmationē
illa ratione: quia dicitur p̄ſentationē largo modo poſſe dici ele-
27 ctionem.vt diximus ſ̃.in iiij p̄ceden.artic. ¶†Dicimus etiā ad-
mittere, quod verbum, ſecundum Archi.in c.j.de inſti.lib.vj.im
portat recipere & examinare: inſtituere verò id, q̄d approbare,
& confirmare: & ſic inter ſe hæc verba differre. Sed ibi Ioannes
mona.vt eum refert & ſequitur Gemi.& ſimiliter Phili. corne.
tenent totum oppoſitum: & ſic ꝙ admittere ſit cōfirmare: & ap
probare. Inſtituere verò ſit in poſſeſſionē mittere do.Roc.in d.
prin.ſui tract.in vij.q.dicit ſe credere veriorē eſſe opinio. Archi.
in ꝓpoſito noſtro: quia dicere, ꝙ inſtituere p̄ſentatū, ſit in poſ-
28 ſeſſionem mittere, †nō eſt accipere ꝓprium ſenſum verbi in-
ſtituere: ꝓut intēdimus: licet inſtituere, quandoq; importet miſ
ſionem in poſſeſſionem.vt ꝑ Abb.in d.c.auctoritate.de inſtitu.
& ꝑ Hoſti.Butri.Card.& Imo.in rub.de inſti.& ꝑ Abb.in c.ij. de
conſue.tamē ꝓpriè loquēdo inſtitutio aliter ſumitur: vt ſ̃.eſt di
ctum & quòd admittere, non importet inſtituere: ſentit Abb.
in c.ex literis. in verſ.quādoque mouetur.hoc tit.¶Tu dic opi.
Arch.etiam procedere: nam omnis præſentatio admittitur, ſed
adhuc inſtitutio requiritur, vt patet in practica: nā facta præſen-
tatione per patronos per habentem inſtituere, fit admiſſio, ſi &
inquantum hoc eſt reſpectu examinationis de ea facienda: quia
ſi reperitur bona eſt admiſſa: ſi verò non, ſecus: & ſic proceditur
in proceſſu: vt in ij.parte huius lib. in loco ſuo latius dicetur: &
demum fit inſtitutio: vt ſimiliter dicetur in iij. parte huius libr.
29 ¶†Collatio verò ſeu conceſſio (quæ idem ſunt.vt in c.ſi.cum
ibi nota.hoc titu.) eſt, quando abſq; alicuius electione vel præ-
ſentatione epiſcopus confert beneficium ſua mera liberalita-
te: quia liberalitate vtitur in cui conferendo: vt in c. fin. de offi.
vicar.lib.vj.& in capit.relatum. de præben. & ideò in fructibus
cōputatur: vt ibi ꝑ doc. & non tranſit, in c.ſede vacāte.& in d c.
cum

enim olim.de maio.& obedi.& in c.vnico.ne ſede vacan.libr.vj.
& diximus ſ.in iij.præcedē.artic.& in hoc collatio differt ab in-
ſtitutione:vt ſ.diximus.Et vult Abb.in d.c.autoritate.& in rub.
de inſti.& ꝙ collatio,& conceſſio,quo ad beneficia,ſunt idem,
patet etiam in toto tit.de conceſ.præb. in quo tractatur de col-
30 latione beneficiorum: & tamen vocatur conceſſio. ¶†Quid
autē differat collatio & electio:vide Abb.in d.rub.de inſti. & in
c.autoritate.eod.ti.& in c.ij.de conſue. ¶ Inueſtitura autem eſt
31 multiplex:†nam quādoq; fit ipſa inueſtitura nulla præceden-
te collatione quia dicit ſuperior fortè capiendo anulū vel bir-
retum,inueſtio te de tali beneficio: & tunc talis inueſtitura idē
eſt propriè, ꝙ collatio: quia ſatis operatur,ex quo transfert ius
in inueſtitum:vt no.Io.and.in c.ex trāſmiſſa.de electio. ¶Quā-
doq; prius præceſſit præſentatio vel electio:& tunc inueſtitura
cenſetur inſtitutio vel cōfirmatio: quia idē importare videtur.
Quandoq; prius ñ ſolum præceſſit præſentatio vel electio:ſed
etiam p̄ceſſit inſtitutio,ſeu cōfirmatio:aut mera collatio:& ſe-
quitur inueſtitura:puta per anulum,vel birretum,vel quid ſimi
le, & tunc ſi fit talis inueſtitura in abſentia illius rei, quæ inue-
ſtitur:& talis inueſtitura eſt quaſi confirmatio iuris p̄cedentis
eſt relinquere quaſi beneficium in ſuis manib. nam videtur ſu-
perior,quantum in eo eſt, illud beneficium in inueſtitum trāſ-
ferre: vnde poterit apprehendere poſſeſſionem propria auto-
ritate: ſed per illam inueſtituram non trāſfertur poſſeſſio cor-
poralis: quia requiritur in apprehenſione ipſum corpus, niſi a-
liud habeat conſuetudo, iuxta ea,quæ habentur in c.ij.de con-
ſue.& per Inno.in c.cū literis.de reſti.ſpolia. ſed ſi fit in p̄ſentia
beneficij,& nullus alius eſt in poſſeſſione illius,tūc p inueſtitu-
rā transfertur poſſeſſio corporalis:arg.l.quod meo.ff.de acq.poſ.
& no.in d.c.tranſmiſſa.de elec.& in d.c.ij.de conſuet.Et ita Ab-
ba.concordat gl.contrarias in d.c.autoritate. & p̄ſertim gl. in c.
ſi quis deinceps. in verbo, inueſtitura. xvj.q.vij. ¶ Habemus ſi-
32 militer †donationem in beneficialibus quæ poteſt dici idem,
quod collatio & præſentatio:vt not.in ca.fi.de conceſ.præben.
& in c.fi.de offi.vicarij.lib.vj.& conſiſtit donatio in cui conferē
do,vel in quem præſentando:& hoc modo poteſt dici præſen-
33 tatio:donatio:vt diximus ſ.in iij.articu.præcedē.¶† Extat etiā
acceptatio beneficij,quæ fit per expectantem apoſtolicum. de
qua in c.j.in §.ex parte vero.& in §.econtra.de conceſ.præben.
libr.vj.quæ quidem acceptatio poteſt fieri & ante vacationem
34 & poſt: & in caſibus ibi aſſignatis.¶† Notandum eſt etiam,ꝙ
quando per Papam ſcribitur exequutori de aliquo prouiden-
do,non debet dicere exequutor,recipio te ad talem præbendā
ſeu ad canonicatum,vel in canonicum:ſed debet dicere,confe-
ro tibi talem canonicatum vel præbendam:ſeu prouideo te de
tali canonicatu & præbenda.ſecundū Compoſt.in c.eam te. de
reſcri.& Io.an in c.ſi tibi abſenti.de præben. lib.vj. ſuper verbo,
date.ſequitur Domi.in c.cum aliquibus.in iiij.col. & ibi Philip.
corne.de reſcript.lib.vj. ¶Sed cū mandatur aliquibus habenti-
bus recipere canonicū,vt talē in canonicum recipiāt:hoc ver-
bū recipere,importat ꝙ illum inter ſe in canonicū admittāt: vt
35 eſt text.pulchre diſtinguēdo in d.c.cum aliquibus.†Et de iſto
verbo recipere, & quotuplex ſit, & in quibus differat a colla-
tione:eſt text.& Domi.ibi in c.cum in eccleſiis. de præb.li.vj.&
Imol.in c.maioribus.in ij.col.de præben. Et quid differat a ver-
36 bo eligere,ponit Card.in conſi.ciij.diſcutiam præmiſſa.¶†Ha-
bemus ſimiliter verbū aſſignare: & eſt diuerſum à verbo con-
ferre:aliud enim eſt conferre beneficiū: & aliud aſſignare:quia
vt diuerſa ponuntur in c.ſuſceptum.de reſcrip.li.vj.tamen quā
doq; aſſignare,ponitur pro conferre.vt eſt text.in ca.inter dile-
ctos.in fi.& in c.grauem.de exceſ.præla. ¶Quandoq; aſſignare
idem eſt ꝙ inueſtire:vt no.Inn.in c.propoſuiſti.de conceſ.præ-
ben.in gl.j.Ita Domi.in d.c.ſuſceptum.in ij.no.ſequitur ibi Phi-
lip.corne. ¶Et prædicta nō poſſunt patronis competere: cum
non habeant recipere,aſſignare,conferre,vel inueſtire:vt ſ.la-
te in aliis ſimilibus terminis diximus: qualiter autem differant
aſſignare,& conferre,ponit Cardi.in c.referente.in viij. not. de
37 præben.¶†Extat etiam ordinatio,quæ ſpectat ad ordinarium:
& eſt verbum plenum:nam cum eccleſiæ prouidet,dicitur illā
ordinare: & ideo vere non ſpectat ad patronum,ſed ad epiſco-
pum.Abb.in c.ſuggeſtum.hoc tit.ſtatim ante verſ.in gloſſ.fi. &
alleg.c.nouerint.x.q.j. & iſta ordinatio ſe extendit etiam ad vi-
38 dendum rationem de fructibus.¶Largo modo†vero patro-
nus etiam dicitur eccleſiam ordinare.vt in ca. ex inſinuatione.
in fi.hoc titu.& diximus ſ.in vj.proximo præceden.articul. Sed
do.Roch.in d.princ.operis in præludiis.ante fi.v.q. dicit inſtitu-
tionem,poſſe appellari ordinationem.alleg.d.c. nouerint. & c.
decernimus.xvj.q.vij.ſed re vera ibi ordinatio eſt accepta vna
cum præſentatio. & iſto reſpectu patroni & epiſcopus dicun-
tur eccleſiam ordinare.vt late diximus in d.vj. artic. ¶Sumitur
etiam ordinatio pro collatione, vel beneficij aſſignatione. vt
probatur in c.iij.hoc tit.& firmat do. Propo.in c. epiſcop.xxiiij.
39 diſtinc.¶†Verbum committere vero importat prouiſionem
ad tempus:puta quia committitur per religioſos eccleſia alicui
ad tempus,cum hoc fieri poteſt,& differt à collatione, quæ fit
vita illius durante,cui confertur:& ideo vt diuerſa ponūtur. Ita
colligitur ex tex.& gl.cle.vnice.in verbo,committere. de ſup-
plē.negli.præla.vbi do.Cardi.in iij.not.poſt Pau.ibi notat dictā
40 differētiam qui Pau. dicit† committere propriè eſſe ad tēpus:
conferre vero perpetuò,allegat clemen.quia contingit. de re-
lig.domi.in verbo,vt autē.& ꝙ ibi not.in gl.ſi intelligeretur,&
dicit eſſe ſimile de ſtatu monachorum, c. cum ad monaſteriū.
verſi.tales.& in c.monachi.§.priores.eod.ti.& dicit idem tene-
re Zenzel. & Mar.licet Lau.dicat in caſu d.clemē.prædicta idē
eſſe,vt ibi per eum.quem ibi Cardi.in iij.no.refert & ponunt p̄-
41 dicta ibi Anch.& Imo.¶†Verbum, diſpoſitio, comprehendit
omnem modum reformandi beneficium,ſecundū Lau. per il-
lum text.in clemen.vnica,de ſupplen.negli.præla. alleg. in arg.
c.licet,in prin.de præben.libr.vj.& hoc Lau.dicit verum, etiam
42 ſi omnia nō ſint†ſpecificata:non enī poſſunt omnia particula-
ria ſpecificari c.qui ad agendū.de procu.lib.vj.l.ſed & ſi.§.quæ-
ſitum.ff.ſi quis cautionibus.Sufficit ergo clauſula generalis:ſe-
cus,ſi non apponeretur:quia tūc venirent ſolum ſpecificata c.
cum in illis.§.cum autē.de præb.lib.vj.¶Et licet hæc dicat Lau.
tamen videtur ſibi ipſi contradicere: nam vltra prædicta ſubdit
verbum diſpoſitio, comprehēdere omnem reformationē:ma-
ximè vbi generalis clauſula,ſiue plenario,ſiue vniuerſalis præ-
cedit: arg.c.ſolite.de maio.& obe.& ponit literā,ibi diſpoſitio-
nem,id eſt ordinationē:arg.c.ſuper eo.de offic.deleg. ¶Sed pri-
mum dictū verius.& probatur in text.d.clemen.vnice. quia di-
cit ad eorum diſpoſitionem nō adiecto termino aliquo genera
li:puta omnem vel quāuis: & prædicta vera in diſpoſitione nō
odioſa. Sed in odioſa,vt in impetratione,verbū, diſpoſitio, eſt
ſpecies diſtincta à collatione d.c.cum in illis.de præben.libr.vj.
pro hoc c.deliberatione.de offi.deleg.eo.lib.vbi ponuntur pro
diſtinctis:tamen ſi etiam in diſpoſitione reſtringibili apponere-
tur ſolum verbū diſpoſitio, poſſet inducere omnem modū re-
formationis:& etiam electionem .per id ꝙ tenet gloſ.in verbo
quāuis.in fi.in clemē j.de præben.licet hoc non affirmet.¶Sed
Cardi.ibi prædicta referēs in ij.no.dicit ita tenere Rotā Roma-
nā: ſed re vera quo ad diſpoſitionē & determinationem d.cle-
men.vnice.ex quo per electionē non perficitur actus text.in p̄-
dicta clement.vnica. non facit cōprehendere ſub verbo,diſpo-
ſitionem.electionē,nec p̄ſentationem:vt Cardi. ibi in.j. opp. &
in vj.q.ex ratione in ea contenta,ſed in aliis bene ſub iſto verbo
diſpoſitione includitur electio & p̄ſentatio, quando fit diſpo-
ſitio per habentem poteſtatē diſponendi ſuper iure patro. pu-
ta patroni eccleſiaſtici per legatū vel Papam:patroni laici vero
per Papam ſolū.c.cum dilectus.hoc tit.c.dilectus. de offi.leg.&
43 Abb.in c.iij.hoc ti.¶†Ad quem autē fiet deuolutio prouiſio-
nis eccleſiæ patronate, ad epiſcopū, vel ad habentē inſtituere?
habetur per Cardi.ibi in j.opp.in vj.q. & late dicetur ĵ.in ij.par-
44 te huius lib.in v.q.prin.in ix.arti. ¶†Verbum vero,inſtallatio,
importat veram & actualem poſſeſſionem. vt ponunt Abba.
& doc.in c.tranſmiſſa.de elect.& in ca.cum.in vij.colū. de con-
ſtitu.& per do.Feli.in c.cum Bertoldus.in ij.colum. de re iudic.
45 ¶†Quid autem importat verbum, promotio, & in quo diffe-
rat à verbo,eligere.Colligitur ex verbis Abba. & aliorum in c.
omnipotentis.de accuſa.& quod verbum promotio ſe exten-
dat non ſolum ad dignitates, ſed etiam ad ordines, habetur de
46 tempori.ordi.per totū.¶†Vltimo pro nunc habemus optio-
nem,quæ fit per canonicum antiquum de canonicatu nouiter
vacante alteri collato: vt dimiſſo ſuo accedat ad iſtum canoni-
catum nouiter vacantem:ſeu illius præbendam:quæ optio lo-
cum habet,cum conſuetudo loci hoc habeat: vt eſt text. & ibi
docto.in c.fi.de conſue.lib.vj. ¶Optat etiam epiſcopus cū pa-
tronus variando duos præſentat: de qua dicemus ĵ. in ij.part.ij.
lib.in vij q.prin.in xxv.artic.¶Optat etiam epiſcopus vnum ex
præſentatis ſtantibus ſuffragiis vel iuribus præſentantiū æqua-
libus:vt dicemus infra,in iij.parte iij.lib.in v.& vj.quæſtionibus
47 prin.¶†Quod autem ius transferatur ex collatione,electione,
præſentatione,poſtulatione,electione,inſtitutione, confirma-
tione,& ſimilibus,habetur per Feli.in cap.cum Bertoldus. in j.
& ij.colum.de re iudica.& de elect.& confir.etiam traditur per
doct.vbi Franc.aret.in cap.ſuper his.in ij.not.de accuſa.licet ex
ſuprascriptis late pateat. ¶Ex quibus etiam patet qualiter dif-
ferant collatio,præſentatio,& inſtitutio:de quibus etiā habetur
per text.& doc.in d.c.cū illis.§.cū autem.de præben.li.vj.¶De-
claratis etiam omnibus ibi terminis.dic etiā quod licet præſen-
48 tatio tñ † ſpectet patrono:tñ largo modo plura de prædictis

ꝯfundũtur:nam vt ſ̃.diximus p̄ntatio põt appellari donatio vel collatio c.fin.de conceſ.p̄ben.vbi Inno.& Abb.& Barba. conſi. xxxiij.ſcripſit pſalmiſta.in pe.col.in ij.vol.vbi pulchre loquitur, qñ iura loquentia de elec.habeant locum in p̄ntatione:& vt ſ̃. diximus ꝙ p̄ntatio põt dici ordinatio d.c.ex inſinuatione.& di ximus ſ̃.in precedẽ.vj.arti.Et ideo Roch.in prin.trac. in preludijs.in iiij.q.infert ꝙ ſi patronus in libello,dicat,ſibi competere ius eligendi,conferendi,donãdi,vel ordinãdi eccleſiam,nõ per hoc vitiaretur libellus.alleg. Abb.in c.ij.hoc tit.& in c.poſt electionem.in verſi.gl.ſuper verbo electione.de cõceſ.præben.Et ſi patronus dicat,peto eccleſiam meã,ſuſtinetur libellus:& exponitur ideſt ius patr.ꝙ in ea habet.Ita Abb.in c. pro illorũ.in j. not.de præbẽ.& vltra ad auctoritates ſ̃.allegatas,adducit etiam de hmõi ſaluatione libelli Bar.in l.ſi olei.C.locati. & in l. ſed & ſi poſſeſſori.§.itẽ ſi iurauero. vbi Alexã.& oẽs maximè Moder. ff.de iureiuran. Subdit etiã plerũq; iura loquentia de electione ꝓcedere in præſentatione. vt pulchre habetur per Lap. in allegatio.viij.incip.p̄ſentatus.& Fede.de ſenis.ccxxxiiij.incip. ſuper puncto.adde ꝙ voluit Domi.vt ſ̃.retuli in c.iij. de præbend.in j. 4 9col.circa med.ij.q.lib.vj.verbũ†collatio,large ſumi,& includere præſentationem & electionem:intellige tamẽ accedendo ad ſuperiorẽ: vt ſ̃.dixi in vij.p̄ceden.artic. Et ideo dixit Rota.cccclxxxvj.in nouis hoc tit.Iſta verba prouiſio, p̄ſentatio, & electio obliquari vt gratie ſortiãtur effectũ. ¶Et de verbis impropriãdis ꝓ ſaluatione libelli,vide Feli.in c.auditis.in ij. col. de præſcr. & in c.examinata.in v.col.de iudi.Et per iſta habes iſtos terminos declaratos:& hanc materiam explanatã melius quam alibi.

Concluſio. Amplia.extẽſio.limitatio.reſtrictio. & declaratio. quæ ex omnibus ſupraſcriptis in p̄ſenti j.q.princ.& eius duodecim articu.poteris in eis per te videre:quia illa colligere:eſſet iterum ſupraſcripta trãſcribere: & ideo omitto.

¶ Secunda quæſtio principalis.j.partis,ij.Libri.

1 *Ius præſentandi eſt probibitorium.*
2 *Præſentare quilibet poteſt,niſi prohibitus.*
3 *Iuris patronat.edictum eſt prohibitorium.& n.4.*

1 Quæro Secũdo principaliter quis p̄ſentare poſ-
2 ſit in eccleſiis patronatis.† Et dic breuiter ius p̄ſentandi eſſe ius prohibitoriũ: † vt omnes cenſeantur permiſſi &admittantur ad p̄ſentandum qui non reperiuntur prohibiti: cum ſimus in materia permiſſiua:prout eſt iſta l.nec nõ.§.ꝙ eis,ff.ex quib.cau.maio.cap.inter corporalia.circa mediũ.vbi gl.no.de tranſla.epi. & habetur per gl.in c.ex literis.hoc titu.& faciũt quæ diximus ſ̃.in j parte j.lib. in vij.q.princ,in j.artic,vbi diximus ius patr. eſſe edictũ prohibi-
3 torium † vt omnes p̄mittantur eſſe patroni qui non ſunt ꝓhibiti:& eodẽ modo dicimus quẽlibet poſſe p̄ſentari,qui non eſt ꝓhibitus:vt argumentatus eſt do.Roch.in hoc tracta.in verbo honorificũ.in.iij.q.in.ii.col.in verſi.ꝓ eadem cõcluſione. & dicetur j̃.in hac parte in vij.q.prin.in j.articu. ¶ Vnde cõcludo ꝙ
4 oẽs patroni † eccleſiarũ vel exiſtẽtes in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, qui nõ ſunt prohibiti, poſſunt p̄ſentare c. pie mẽtis.& ꝙ ibi no.xvj.q.vij.& in.c.j.c.iij.& c.nobis.hoc tit.& per totũ.& de quaſi poſſeſſore in c.cõſultationibus.& in ca.ex literis. eod.tit.¶Sed dubitatur de aliquibus in ſpecie,qui ſunt patroni vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione p̄ſentandi,an poſſint p̄ſentare:& ad p̄ſentandũ admittanť,de quibus in infraſcript.articulis.

¶Secundus articulus.ij,q.prin,j.partis,ij.Libri.

1 *Patronus excommunicatus an poſſit præſentare, & eius præſentatio teneat ante abſolutionem.& nu.2.7.11.12.14.*
3 *Iuris patronatus exercitia,& munera.*
4 *Excommunicatus executor prouidere poteſt beneficium acceptandi.*
5 *Excommunicatus poteſt beneficium acceptare.*
6 *Acceptare,quid.*
8 *Executor ſimplex eſt miniſter.*
9 *Excõmunicatus canonicus retinet canonicatũ:inhabilis tamen ad eligendũ.*
10 *Præſentatio eſt actus legitimus à lege dependens.*
11 *Excommunicatus an poſſit cum alijs eligere.*
13 *Excommunicatus an poſſit eligere.*
15 *Excõmunicatus poteſt ius patronatus in alium transferre titulo permiſſo.*
16 *Excommunicatus an poſſit cum alijs eligere.*
17 *Excommunicato non ſunt interdicti actus facti.*
18 *Præſentandi actus licet ſit facti:ipſa tamen præſentatio eſt iuris.*

1 Et ſic Quæritur, an†patronus excõicatus poſſit p̄ſentare: & eius præſentatio teneat ante abſolutionem. ¶Et videretur dicendũ,Primo ꝙſic:quia ex quo excõicatus acquirit ius pat.ex fundatiõe,cõſtructione,ſeu dotatione eccleſię,& efficitur illius patro.vt late diximus ſ̃.in j.par.j.lib.in.vij.q.prin.in x.arti.& patroni p̄ſentant, vt ꝓximè diximus:ergo excõicatus: quia patronus ſeu exiſtẽs in quaſi poſſeſſione p̄ſentãdi, poterit p̄ſentare,& admitti debet:ſicut & in iure patron.admittitur, vt
2 ſ̃.eſt dictũ.¶† Tamẽ doc.in c.nobis.hoc ti.tenent cõiter:ꝙ licet excõicatus acquirat ius pa. tamẽ exercitiũ eius ꝯſequi non
3 poterit,& ſic p̄ſentare,ꝓceſſionaliter†honorari, & in egeſtate alimẽtari:quia iſta ſunt eius exercitiũ,& fructus.vt vult gl.in d. c.pie mẽtis xvj.q.vij.& ſic p̄dicta nõ cõſequitur patronus excõi catus,donec erit in excõicatione,& nõ fuerit conſequutus abſolutionẽ.Ita vult Ioã.and.Butri.& Cardi.in d.c.nobis.in ij.col. in v.q.& Abb.in fin.j.no.in j.col.& cõiter oẽs.hoc tit.ꝓ quo dicto:dicũt facere,ꝙ no.in ſimili in c.veritatis. de dolo & contuma.& in c.decernimus.de ſenten.excõi.lib.vj.in nouella per Io. and.& ita tranſeunt:tamẽ aduerte,ꝙ Rota.cxxviij.executor ex-
4 cõicatus in titu.de ſenten.excõmu.in antiquis,† vult executorem excõmunicatum poſſe prouidere acceptanti beneficium, maximè ſi ille ignorat exequutorem excõicatum:quia non inſpicitur perſona,quæ prouidet,ſed cui acquiritur prouiſio: argu.l.ſi legatũ.ff.quib.mod.vſufruc.amit.l.cogi.§.hi, qui ſolum. ff.ad treb.l.fin.ff.de leg.ij.l.j.§.ſed ſi legatum.ff.ſi quis aliquẽ te-
5 ſta.ꝓhi.¶†Rota etiã cxxvj.excõmunicatus poteſt beneficium acceptare.in titu.de ſenten.excõmu.in antiquis,tenet excõicatum poſſe beneficiũ acceptare: licet ſibi non poſſit prouideri.
6 & mouetur: †quia acceptare, eſt actus p̄paratorius iuris, & eſt declaratio voluntatis:& non eſt actus ſpiritualis,nec iudicialis: ſed extraiudicialis: vnde argumentatur ibi excõicatum etiam poſſe optare,Cum is qui præſentat, eſt perſona, quæ prouidet. Item p̄ſentatio eſt actus præparatorius:& eſt actus extraiudicialis:vt plene per Gay.in repe.c.ſi.ante fin.vlt.col.de elect.libr.vj. & eſt etiam declaratio volũtatis p̄ſentantis: quia vult illum inſtitui,& nõ alium:& inſuper nõ eſt actus ſpiritualis.ca. quanto. de iud.nec iudicialis.vt ſ̃. ergo fieri poterit p excõmunicatum, per dicta Rote vbi proxime.¶ Tamen Rota in ſpecie quæren-
7 do de quæſtione†noſtra,vtrũ patronus excõmunicatus poſſit p̄ſentare,determinat ꝙ non clxj.patronus excõmunicatus.hoc tit.in antiquis: & dicit hoc maximè ſi ſit clericus,quaſi idem, ſi ſit laicus:& ſubdit iſtam eſſe veritatem.¶Licet videretur contra:quia per p̄ſentationem p̄ſentanti nihil acquiritur: imo magis ab eo aliquid decreſcit,quare videretur dicendũ eum poſſe p̄ſentare:arg.notatorum per Archi. in c.pia.de excep.lib.vj. ſuꝑ verbo,excludunť.ad ꝙ l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Treb. & hoc idẽ tenet Rota ccccxxvij. patronus excõmunicatus. in antiquis.quæ deciſio fuit antea Rote.ij. hoc titu.in antiquioribus:quæ ſimiliter ita incipit,vbi diſputat quid ſi facta p̄ſentatione à patrono excõmunicato,& eſt ſequuta inſtitutio,teneat.de qua erimus tractaturi.j̃.Deo duce in iij.parte huius ij.libr. in iij. q.prin.in iiij.art.& quæ ibi dicentur, facient ad propoſitũ p̄ſentis artic.¶Nec obſtant. ſ̃.adducta de exequutore:quia ibi illud fit ꝓpter intereſſe illius,qui impetrauerat, ne deluderetur: nec poteſt ita dici in præſentando: quia ille nullũ ius habebat ſicut
8 impetrans vt de per ſe patet. ¶†Itẽ exequutor eſt ſimplex miniſter:p̄ſentans vero omnino eligit ſeu p̄ſentat,quem vult:nec eſt actus præparans ſicut in acceptatione:nam præparat neceſſitatiue:quia ille omnino eſt inſtituendus c.decernimus.xvj. q. vij.& hoc tit.per totum,nec eſt mera declaratio voluntatis: cũ ſit actus diſponens.quia præſentat omnino inſtituendum:& licet non ſit ſpiritualis:eſt tamen annexus ſpiritualitati d.c. quãto.arg.c.tranſlato.de conſti.& ideo iudicandũ de eo,vt de ſpirituali: & ita dicit Rota prædicta ccccxxvij. ¶Nec obſtat,quod ſit actus extraiudicialis: quia de hoc in proceſſu ij. partis huius lib.erimus tractaturi. ¶Nec etiam obſtat dictũ c.pia. quia omnino eſt vtile,& commodum ipſi præſentanti, præſentare quẽ vult.ꝙ eſt contra d.c.pia.& d.c.intelleximus. de iudi. Et per iſta tenerem cũ Rota vbi ſ̃. de qua miror:ꝙ non allegauerit in terminis Ioan.an. Card.& Abb.vbi ſ̃. Et hoc idem videtur voluiſſe Do.c.vnico.in §.vero.in iij.col.hoc titul.lib.vi.poſt Spec.per eum allegatum:dum dicit ementem villam ab excommunicato,poſſe præſentare,quaſi velit dicere:licet venditor præſentare non potuiſſet:vt diximus de iſto articu.ſ̃.in ij.parte j.libr.in ij. q.prin.in xxviij.artic.videtur etiam iſtam partem tenuiſſe Paui. in trac.de ſede vacan.in ij.parte in v.q.in ij.col.& alleg.Rota de
9 qua.ſ̃.¶†Quibus adde,ꝙ ſicut canonicus excommunicatus tenet canonicatum, & tamen eſt inhabilis ad eligendum: vt eſt tex.in c.cum inter.R. vbi loquitur de ſuſpenſo & de excõmunicato.in c.illa quotidiana.de elec.& in c.cum dilectus. de conſuetu.& per Abba.in d.ca.illa.in ca.fin.de procura.& plene per Firma.in tract.de epiſco.in j.lib.in iij.parte in xxxj.quæſt.Ita nec

patronus excommunicatus quamuis ſit patronus:tñ nõ p̄t prę
10 ſentare, nec ad p̄ſentationem admitti debet.¶† Facit etiã, qa
præſentatio eſt actus legitimus à lege dependens.c. 3.hoc ti.&
ꝑ totum: & iſti actus ſunt ꝓhibiti excommunicatis.c.intellexi-
mus.cũ ſua materia.de iud.ergo bene exercitium p̄ſentationis:
ꝓceſſionis,& vtilitatis:cum ſint extra eccleſiam illis communi
cari non poſſunt.d.ca.intelleximus.& de ſent.excom.ꝑ totum:
poſſent multa adduci,quæ excommunicatis ꝓhibita ſunt exer-
ceri:de q̄bus me remitto ad remiſſiones datas in d. 7.q.princ.j.
11 partis.j.lib.in x.art. ¶† Ad vnum tamen aduerte:ꝙ nos loqui-
mur de excommunicatione maiori, à iure vel ab hoĩe illata,nõ
autem de excommunicatione minori,quæ ɔ̃hitur ꝑ participi-
um:ſicut ẽt dicimus de canonico excommunicato excommu-
nicatione maiori,ꝙ non p̄t eligere:ſed excõicatus excõicatio-
ne minori, bene p̄t eligere. Ita & in caſu noſtro licet patronus
12 excõmunicatus excõicatio.†maiori nõ poſſit p̄ſentare:tamen
excommunicatus excõicatione minori bene poterit p̄ſentare:
non obſtãte ꝙ ſit cũ peccato mortali per arg.à maiori:cum ma
ius ſit electio,q̃ p̄ſentatio.vt diximus in ꝓximè præced.j.princ.
q.in 4.& v.art.Et ſic ẽt in præſentatione ꝓcedunt, quæ dicunť
in d.c.illa.de ele.& maximè ꝑ Abb.& in c.ſi celebrat.de cle.exc.
miniſt.iũcto.c.nobis.de exce.& iſtã puto veritatem: & hoc idẽ
plenè ꝑ Firma.in trac.de ep̃o.in j.li.in 3.par.in 31.q.¶Vbi plus
13 dicit †requiri ẽt excommunicatum eſſe publicatum, ad hoc
vt non poſſit eligere:& ſic in caſu noſtro præſentare.alleg.Bal.
in mar.in ver.excommunicatus.in ver.j.& idem dicit de ſuſpẽ-
ſo.de quo dicemus in ꝓximo art.¶Ego dico dictum Firma.ꝓ-
cedere, vt requiratur publicatio ad effectum annullationis ac-
tus ſed ſi ɔ̃ p̄ſentantem excommunicatum ꝑ aliquem oppone
retur, & ꝓbaretur illũ eſſe excommunicatum, repelleretur ab
ipſa pręſentatione:ꝑ tex.claros in d.c.pia.& in d.c.intelleximus.
14 ¶† Dicerem etiam vnum:ꝙ ſi patronus eſt excommunicat⁹,
ex quo habet quadrimeſtre vel ſemeſtre ad p̄ſentandum, ſi nõ
præſentat,debet expectari,qa forſan faciat ſe abſoluere:& poſt
modum valide p̄ſentaret:quia beneficium legis nemini &c.iu-
ribus vulgari.& hoc voluit rota prædicta. 527.patronus excõ-
municatus.in fi.in antiquis hoc tit. alleg.c.quia diuierſitatem.
de conceſ.præb.¶Dicit etiam ipſe Firma.in d.3.part.in 38.q.ꝙ
exiſtens in peccato mortali,p̄t eligere.alleg.c.ꝑpetuæ.& ibi gl.
de elec.li.6.& adducit illud euangelij:qui ſine peccato eſt &c.
Io.8.c.ergo fortius & præſentare.¶Qui Firma.ibidẽ in 2. part.
2.prin.3.lib.dicit excommunicatum:& irregularem confirma
15 ri non poſſe,ita nec inſtitui : in 20.q.¶† Aduertendum eſt ad
aliud quod.s̃.tetigi:nam licet excommunicatus non poſſet pręſentare:poterit tamen in alium ius pa.transferre,titulo p̃miſſo.
vt vult gl.in c.vnico.in ver.ſemeſtre.hoc tit.li.6.& ibi omnes.
& Io.An.& Car.in c.fi.de conceſ.præb.& dicemus.j̃.in hac par
te in 4.q.prin.in 2.art.dum tractabimus, an patronus poſſit an-
tequam vacet eccleſia, alteri committere actum p̄ſentationis
faciende?Et faciunt quæ diximus.s̃.in 2.par.j.lib.in 2.q.princ.in
16 28.art. ¶† Et an excommunicatus cum aliis eligere poſſit,&
ſic p̄ſentare?ponit Firma.in d.3.part.j.lib.in 31.q.& do. Abba.in
d.c.illa.de elect.& tandem Firma.nihil concludit: nihilominus
in electione magis communis opinio eſt:ꝙ nõ poſſit:quia par-
ticipat cum aliis.& idem diceret ſi præſentatio ſpectaret ad col
legium: ſed ſi præſentatio ſpectaret ad particulares: quia quili-
bet p̄t præſentare de per ſe, præſentatio excommunicati non
vitiaret alias præſentationes: & hæc diſtinctio p̄t colligi ex dic-
tis per Abb.& doct.in c.3.hoc ti.& ex multis dicendis in 2.par.
huius lib.vbi tractabimus de præſentationibus,quæ fiunt ꝑ col
legium : vel per ſingulares.¶Reperi poſtmodum do.Roch.in
hoc tract.in ver.competens alicui.in 8.q.vbi tractat, an excom
municatus poſſit acquirere ius pa.& concludit cum doct.s̃.al-
legatis:ꝙ poſſit acquirere ius pa.ſed non eius exercitium:& ſic
17 ꝙ non poſſit p̄ſentare. ¶† Pro opinio.tamen,ꝙ poſſit p̄ſenta-
re adducit: quia actus facti non ſunt excommunicato interdic
ti.vt ꝑ multa cõcludit Ab.in c.veritatis.in pe. col.de dol.& cõt.
ſed pręſentare,videtur quid facti:vt de ſe patet.igitur,&c.¶Ta
men dicit contrariam opinionem magis placere,pro qua addu
cit Lap.alle.8.in c.præſentans.circa medium.vbi dicit,ꝙ ſi præ-
18 ſentans†vel pręſentatus eſt excommunicatus,pręſentatio eſt
inualida:& reſpondet ad motiuum proximè factum:ꝙ licet ac
tus præſentandi ſi facti:tamen ipſa præſentatio eſt iuris:quia dr̃
ius annnexum ſpiritualitati ideſt inſtitutioni.vt declarat Abba.
in c.quanto.in 2.col.de iud.& diximus.s̃.in præced.q.prin.in 2.
art.& ita eſt tenendum.¶Reliqua circa hanc materiam.vide s̃.
in j part.j.lib.in 7.q.prin.in x.art.dum ibi tractauimus, an excõ-
municatus poſſit acquirere ius patron. Et j̃.in hac parte in 9.q.
princi.in 1.articul.dum tractabimus: an excommunicatus poſ-
ſit præſentari.

¶Tertius articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus ſuſpenſus an admittatur ad præſentandum. Et quid de ſuſpenſo.& nu.2.4.5.8.9.*
6 *Suſpenſus à beneficio, ſuſpenſus eſt etiam ab eius fructibus.*
7 *Canonicus ſuſpenſus à beneficiis, quare eligat, patronus vero ſuſpenſus non præſentet.*

1 Et ex Hoc,tertio loco dubitari p̄t, † an patronus ſuſpen-
ſus admittatur ad p̄ſentandum? Et vr̃ dicendum ꝙ
ſicut non admittitur patronus excommunicatus:vt in p̄ceden-
ti art.dictum eſt:Ita nec ſuſpenſus:cum iſta duo æquiparentur:
vt c.j.de ſent.exc.li.6.& ſicut excommunicatus non p̄t eligere:
vt in d.c.illa.de elec.ita nec ſuſpenſus.vt in d.c.cum inter. R.de
2 elect.in fi.vnde† eodem modo, ſicut excommunicatus nõ p̄t
p̄ſentare:Ita nec ſuſpenſus:ꝑ ea quæ.s̃.diximus in p̄cedenti art.
iunctis dictis iuribus.ſc.d.c.cum inter.R.cum.d.c.illa. ¶Tamen
in iſto art.eſt aduertendum,ꝙ ſuſpenſio eſt quædam eccleſiaſti
ca cenſura,qua interdicitur aliquod officiũ vel exercitium cõ-
petens certæ ꝑſonæ eccleſiaſticæ,aliquando à ꝑſona,aliqñ à iu
re prolata:vt elicitur ex gl.in c.ad reprimendam.de of.ord.& in
c.cupientes.de pœ.vnde cum ius pa.ɔpetat laicis:vt de iure pa.
per totum.neſcio quomodo poſſit eſſe ſuſpenſus,cum hoc ex
ercitium competat laico,& nõ ꝑſonæ eccleſiaſticæ: & ideo vr̃
ſuperfluũ.de iſto art.querere:niſi dicatur poſſe eſſe patronos ẽt
perſonas eccleſiaſticas: vt in c.ex literis.vbi quædam abbatiſſa,
& alie perſonæ eccleſiaſticæ erant patrone.& in multis aliis iu
ribus huius ti. & iſto caſu cum alicui ꝑſonæ eccleſiaſticæ com-
petit ius pat.ratione alicuius eccleſiæ: cum ſua p̄ſentatio largo
modo dicatur electio,& habet vim electionis: vt dixit Inno.&
poſt eum Abb.in c.cum autoritate.in 3. no.hoc ti.cũ aliis alle-
gatis.s̃.in ꝓxima præcedenti.q.prin.in 4.art.in ver.dominus ab
3 bas vero.ſicut † igitur ſuſpenſus ꝓhibetur eligere.vt in d.cum
inter.R.de ele.eodem modo & p̄ſentare ratione eccleſiæ:cum
illa præſentatio habeat vim electionis.vt s̃.¶Et plus dico,ꝙ ſi-
ue illa ꝑſona eccleſiaſtica,quæ habet p̄ſentare ratione eccleſię,
ſit ſuſpenſa ab officio,ſiue à beneficio,non poterit p̄ſentare:qa
ſi ab officio tm̃ eſt ſuſpenſus ꝓhibetur eligere: & ꝑ conſequẽs,
vt s̃.p̄ſentare.vt in d.c.cum inter.R.de elec.vbi Abb.colligit ex
illo text.no.ꝙ electio, ſeu poteſtas eligendi inhæret officio,vt
ibi per eum in vlt.no.Et latè per eundem in c.cum dilectus. in
4.col.ſuper gl.in ver.à ſuſpenſis.de conſue.vbi dr̃ ſuſpẽſum ab
officio,eſſe ſuſpenſum à poteſtate eligendi, conferendi,confir
mandi,inſtituendi,& ſimilium iuriſdictionalium, ergo eo mo-
4 do & præſentandi. ¶† Si vero eſt ſuſpenſus tantum à benefi-
ciis,ex quo debet poſſe canonicus ſuſpenſus à beneficiis, elige
re.c.cum Vintonienſis.iuncto.c.cum in cunctis.de elect.& vo-
5 luit Ab.in d.c.cum dilectus. de conſue.in v.col. ¶† Ego tamẽ
tenerem,ꝙ non poſſit præſentare: quia quando illa ꝑſona ec-
cleſiaſtica ratione alicuius ſui beneficij habet p̄ſentare:& illud
beneficium habet ius pat.quia negari non p̄t,quin p̄ſentare, ſit
fructus illius iuris pa.& ſic illius beneficij habentis ius pa.ca. cũ
Bertoldus.& ibi gl.& Mod.de re iud.c.conſultationibus.& c.ex
6 literis.vbi gl.hoc ti.& ſuſpenſus à beneficio, eſt †etiam ſuſpẽ-
ſus ab eius fructibus.vt voluit gl.s̃.allegata in d.c.ad reprimen-
dam.de of.ord.& in d.clem.cupiẽtes.de pœnis.& in d.cum di-
lectus.& ibi omnes de conſuetu.ergo dr̃ etiam ſuſpenſus ab ex
ercitio p̄ſentationis,ꝑ prædicta.¶Et p̄t aſſignari rõ diuerſitatis
7 †quare canonicus ſuſpẽſus à beneficiis, eligat: & patronus ſu
ſpenſus nõ præſentet:quia ſi canonicus eſt ſuſpenſus,à benefi
ciis,vr̃ ſuſpenſus ab aliis q̃ exercitio electionis: licet electio di-
cať fructus canonicatus:qa magis inhæret officio,q̃ beneficio:
vt s̃.eſt dictum ſed p̄ſentatio q̃uis inhęreat officio ex quo vr̃ iu
iuriſdõnalis vt.s̃.eſt dictum:tamen etiam ſpecifice inhæret be-
neficio habenti illud ius pa.cum ſit p̄ſentatio: tñ cogita circa i-
ſta:quia difficilia.¶Si vero eſt ſuſpenſus ab vtroque.ſ.officio&
beneficio, non eſt aliquod dubium, ꝙ præſentare non poſſit:
vt in d.c.cũ dilectus ꝑ Abb. & doc.ad quos etiam eſt recurren-
dum circa prædicta:quia latè hæc ibi materia tractatur: & licet
nihil dicant de p̃ntatiõe:tñ ex eorũ dictis p̃nt colligi s̃. ſcriptæ.
8 & alie deciſiões.¶† Sed aduerte ad vnum p̄dicta ꝓcedere, qñ
aliqua perſona eccleſiaſtica habet ius pa. & p̄ſentandi ex rõe ec
cleſiæ,ſeu alicuius eccleſiaſtici benefici : ſed ſi habet ratiõe ſui
patrimonij,quo caſu cenſetur laicus:vt dicunt doc.in c.illud.&
in c.ex inſinuatione. hoc ti. non poſſum videre qualiter poſſit
cõp̄hendi ſub ſuſpẽſione officij nec beneficij,cũ ab officio non
dependeat: quia etiam ſi eſſet laicus illud habere poſſet:à bene
ficio ſimiliter minime,cum non ex eo,ſed ex patrimonio ꝓce-
dat. Quid ergo dicendum?certè dicerem eum p̃ntare poſſe,qa
ꝑ ſuſpenſionem quis non prohibetur communicare cum aliis
vt in gl.s̃.allegatis:niſi ſpecialiter ex aliqua cã ab illo exercitio
præſen

præſentandi ſuſpēderetur: quo caſu potius diceretur quedam
prohibitio q̃ vera ſuſpenſio, quod ēt fieri poſſet ꝯ laicum: & nō
eſſet in paris termini ſuſpenſionis, ſm eius declarationem quã
9 s̃. retulimus. ¶† Aduerte ēt ad aliud p̄dicta ꝓcedere caſu, quo
procedunt in ſuſpenſione maiori, ꝓlata à iure, vel ab homine.
& ita loquitur tex. in d.c. cum inter. R. & in d.c. cum dilectus. de
conſue, ſed in ſuſpenſione minori, quæ ꝓuenit, vel ex aliquo
peccato mortali. vt ī c. q̃ſitum. de cohab. cl. & mul. vel ex parti-
cipatione cū excōicatis non hn̄t locum p̄dicta: quia bene talis
ſuſpenſione ſuſpenſus ſicut p̄t eligere: vt p Abb. in d.c. cum in-
ter. R. in vlt. no. & in d.c. illa. de elec. & in d.c. cū dilectus. de cō-
ſue. ſup gl. in ver. à ſuſpenſis. p tex. in d.c. ſi celebrat. de cler. exc.
miniſt. ita & multo magis præſentare. Et faciunt quæ latè dixit
Firm. in tract. de epō. in j. lib. in 3. par. in 31. q. Et in ſpecie de ſuſ-
penſis ibidem. 42. q. Et plenius ibid. in 59. q. Et faciunt quæ dixi
mus in proxime præcedenti articulo.

¶ Quartus articulus, ij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentare an poſſint hæretici, credentes, defenſores, fautores, receptatores hæreticorum, apoſtatæ infames ſimoniaci & ſimiles.*
2 *Præſentare an poſſint qui ex malè partis ius præſentandi ſibi acquiſiuerunt.*

QUÆRO Quarto in genere, an irretiti aliis criminibꝰ vel
1 vitiis, † puta hęretici, credētes, defenſores, fau-
tores, & receptatores hæreticorum, ſchiſmatici, apoſtate, infa-
mes infamia iuris, vel facti, ſymoniaci, & hmōi poſſint pręſenta
re: quia ſatis abunde. s̃. in j. part. j. li. in 7. q. prin. in q̃ plurib. art. ibi
appoſitis tractauimus: an p̄dicti ſint capaces acquiſitionis iuris
pat. & concluſimus in aliquibus ꝙ non. in aliquibus vero ꝙſic:
ſed tamen durante crimine vel cenſura illos carere exercitio
iuris patr. & ſic non poſſe præſentare: ſupfluum eſſet illa hic trã
ſcribere: ad ibi dicta ergo me remito. ¶ Et idem dicendum de il
2 lis, qui acquiſiuerunt ius pat. ex malè † acquiſitis, an poſſint p̄-
ſentare: an ipſi, vel qui præſentabunt. diximus latè. s̃. in d. j. part.
j. lib. in 8. q. prin. in x. art. cum ſeq. nolo ibi dicta hic tranſcribere
videatis ibi: vbi etiam in d. 8. q. prin. in vj. 7. 8. & 9. art. habetis: de
aliis acquirentibus ius pat. aliorum nomine, qui habeant præ-
ſentare, videte ibi latè: licet aliqua in ſpecie de iſtis vltimis in
ſequen. articu. dicemus.

¶ Quintus articulus. ij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentare an poſſint filij in eccleſia patronata vacante patre patrono viuen*
2 *Patris & filij vox eadem reputatur.*
3 *Paternum amorem nullus vincit.*
4 *Paterna poteſtas pietate potius quam acerbitate conſtat.*
5 *Filius non poteſt amicum præſtantiorem habere ſuo patre.*
6 *Filius non poteſt carnem ſuam odio habere.*
7 *Filius tenetur patrem alere, & econtra.*
8 *Filius quicquid quærit, patri quærit. hodie tamen quo ad vſumfructum. & numer. 17.*
9 *Filius quodammodo dicitur habere dominium in bonis paternis.*
10 *Iniuria filio facta, patri videtur facta.*
11 *Procurator non admittitur in cauſa capitali. fallit in patre pro filio.*
12 *Iudex non admittens patrem pro filio in crimine capitali, facit litem ſuam & tenetur in ſyndicatu.*
13 *Filius patre viuente nullum ius habet in iure patronatus patris & ideo præſentare, non poteſt patre viuente. Limita, quando præſentat vt patris procurator, vel quando eſt patronus, vt vnus de ciuitate. & n. 14. 15.*
16 *Pater & filius cenſentur vna perſona.*

1 ET IDEO Quintò loco † quęro, an patre patrono viuēte,
filij eius poſſint p̄ſentare ī eccleſia patronata va
cante? Et primo videretur dicēdum ꝙ ſic: quia ex quo pater eſt
patronus, & filius ſit eadem pſona cū patre. 35. q. 3. §. hac auto-
ritate. & l. fi. C. de impub. & aliis ſubſti. ergo filiꝰ videtur eſſe pa-
tronus: ſicut & pater: & ideo eo viuente ēt poterit p̄ſentare: &
p maximè hoc ꝓcedit pp maximam cōionem, quæ eſt inter pa
2 trem & filium: † nā ex patris & filij, eadē reputat̃: vt inſt. de inut.
ſti. §. ei q. hinc ēt eſt, ꝙ magis veretur pater de filio, q̃ de ſe ipſo.
3 l. iſti quidem. in fi. ff. quod me. cau. † nullus n. amor vincit amo
rem p̃rnum. C. de cura fur. l. fi. in prin. hinc ēt dicitur affectionis
ſanguinis rationem habēdam eſſe l. 2. ff. de recep. & l. grauis. ff.
4 ſolu. matr. † paterna. n. poteſtas potius in pietate, q̃ in atrocita-
5 te conſiſtit. l. diuus. ff. de parri. † Et ideo nō p̄t filius habere me-
liorem amicum patre ſuo. vt no. gl. in l. quidam cōſilium. ff. de
hæred. inſt. pater. n. videtur in filium eius naturam conſeruare.
6 l. liberorum. ff. de verbo. ſign. & ibi no. in gl. nec † p̄t ideo car-
nem ſuam odio habere. d. l. 2. ff. de recep. lō ēt dr̃ ꝙ reſpuere au
7 xilium paternum valde eſſet iniquum. l. fin. C. ad macedo. † pp
que omnia voluit lex naturalis filiū debere alere patrem. l. ſi qs.
§. liberis. in prin. & §. ſi impubes. ff. de libe. agno. & l. j. C. de alen.
lib. & ecōuerſo voluit patrem debere alere filiū. l. j. §. ſoleat. C.
de rei vx. act. & in auct. vt li. ma. & aui. §. ſin aūt. & filium debere
ſuccedere patri. vt l. cum ratio. C. de bo. poſ. & ecōuerſo patrē
8 debere ſuccedere filio. vt. l. nam & ſi paren. ff. de inoff. teſt. † &
quicquid filius acqrit, patri acquirit: vt l. placet. ff. de acqui. hær.
quod hodie limitatur, quo ad vſumfructum tantum remanen-
te ꝓprietate apud filium. l. cum oportet. & l. cum non ſolum. in
9 prin. C. de bo. que libe. † & ecōuerſo filius dicitur habere quo
dammō dominium in bonis paternis: vt l. in ſuis. ff. de lib. & po
ſthu. & tenetur filius patrem offenſum adiuuare: & ſi eſſet in pi
culo, ne occidatur pater, & filius negligit ipſum adiuuare: tan-
quam occiſor tenetur pœna parricidij: vt l. vnum. ff. ad leg. Pō-
pe. de parri. & econuerſo ſi filio fiet iniuria, patri pmittitur age-
re. l. ſed ſi vnus. §. filiofamilias. & l. ſeruo. §. filio. & l. pater. ff. de in
iu. & inſt. de iniur. §. patitur. ff. de pact. l. in perſonam. & l. non ſo
10 lum. §. ſi pater. ff. de procura. † quia iniuria quæ fit filio vide-
11 tur fieri ipſi patri. l. j. §. j. ff. de iniur. & d. §. ſi patri. † hinc etiam di-
citur, ꝙ licet in capitali cauſa non admittatur procurator. c. ve-
niens. de accuſa. l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iudic. tamen pater
pro filio admittitur. Ita Barto. in d. §. ad crimen. & ibi omnes. &
Bald. in l. reos. C. de accuſa. & omnes in d. ca. veniens. & maxi-
mè Ana. poſt antiquos. & Barthol. cæpol. in con. ſuis crminali-
bus conſ. 45. cum multis ſequentibus multorum aliorum doc
torum. & conſ. 20. & conſ. xlj. & conſ. 75. vbi dicūt viginti doc
tores, ita obſeruatum fuiſſe, & in iſto conſ. 75. dicitur hoc etiã
12 habere locum in patre iudeo. † Et dicunt etiam iudicem, ſi nō
admiſerit, facere litem ſuam, & teneri in ſindicatu. Et idem vo-
luit Aug. de arimino in addi. ad Ang. in tract. malef. in gl. qui iu-
dex videns, ꝙ inquiſiti non parentes in ſua contumacia pſiſtūt.
in 3. col. in fi. addi. in c. quæro an talis bannitus tali banno. Et p̄-
dicti conſulentes dicūt iſtam eſſe communem opinionem om
nium. & idem d̃t Maria. ſoc. in ſua aurea repeti. d. ca. veniens. de
accuſa. in 3. q. prin. 2. par. prin. in lxx. col. ¶ Cum igitur ſint tan-
te communiōes inter patrem & filium, merito dici p̄t etiam vi-
uente patre, poſſe filium, ſicut & pater præſentare: prout vnus
pro alio facit. vt s̃. vidimus. Ita & in iſto caſu dici debet filium ꝓ
13 patre poſſe p̄ſentare. ¶† Tamē iſtis non obſtantibus. Mat. in
cle. 2. hoc ti. quem ibi refert & ſequitur d. Card. in 6. col. in 8. q.
dicit filium patre viuente nullum ius habere in patronatu pa-
tris: cum etiam patre defuncto non tranſeat in filium, niſi cum
hæreditate, vt ibi p omnes: & ideo patre viuente filij non poſ-
ſunt p̄ſentare: ſed tantum eo defuncto & ipſis hæredibus, vt ibi.
Sequitur ibidem Anc. & hoc idem tenuit Fede. de ſen. conſ. cxj.
qō talis eſt. in 6. col. in ver. p̄terea ſi filius eſſet. & pulchre Gaſp.
cald. conſ. 19. conceſſum eſt. in finalibus verbis, hoc tit. fol. 62.
& ita vident̃ omnes cōcludere. Sequitur do. Roch. in hoc trac.
in verbo, competens alicui. in 7. q. in fi. vbi dicit hoc eſſe dubi-
14 tatum. ¶† Tu aduerte, ꝙ aut pater eſt patronus tanquam pſo
na priuata, & ſingularis: aut tãquam vnꝰ de vniuerſitate: aut de
parrochia, ꝙ eſſe p̄t. vt latè diximus. s̃. in j. par. j. lib. in 7. q. prin. in
vlt. art. & in 8. q. prin. in v. art. ¶ Primo caſu, qn̄ pater eſt patro-
nus tanquam pſona priuata & ſingularis, & tunc aut filius vult
præſentare nomine patris, & nulli dubium eſt eum poſſe: ſicut
& quemlibet procuratorem & perſonam coniunctam: vt dice
mus. j̃. in hac parte in 4. q. princ. in 17. artic. ¶ Aut vult præſen-
tare proprio nomine, & non eſt dubium eum non poſſe: quia
patre viuente non eſt patronus, & ita procedunt dicta docto-
15 rum. ſ. Mat. Card. Fed. & aliorum. ¶† Secūdo vero caſu princi-
pali, qn̄ eſt patronus, vt vnus de vniuerſitate: vel de parrochia:
& tunc ſi fiet p̄ſentatio p omnes: & non p aliquos electos, ex
quo per capita parrochianorum p̄ſentãt: vt j̃. dicetur latè in 2.
parte huius. 2. lib. in 2. q. princ. in 9. art. quia & ipſe filius etiam
eſt patronus, bene p̄ſentat patre viuente: & ſic videtur velle. Fe
de. in d. conſ. 111. in verſic. p̄terea &c. de qua dicemus in ſequ.
16 art. ¶† Non obſtant modo. s̃. in contrarium adducta: quòd pa
ter & filius cenſeantur vna & eadem pſona: & alia multa ſimi-
lia denotantia cōionem inter eos, &c. quia re vera cenſentur
vna perſona fictione iuris, ſed in veritate ſunt diuerſæ: vt dicit
Ab. in c. conſuluit. hoc tit. in alio ꝓpoſito. Nec p hoc ſequitur,
ꝙ poſſit p̄ſentare patre viuente: quia hęc eſſet maxima ſeruitus
eccleſiæ, quæ pmittenda non eſt ar. c. ſignificauit. de teſt. & cer
tè omnia illa adducta ſunt à lōgè: ſed hic accumulare volui po-
tius, vt videretur reducta materia patris & filij, quam ꝙ ſtringe-
ret. ¶ Ad vnum tamē aduerte, quòd ſi filiusfamilias acquiſierit
17 ius patr. erit aduertēdum, an † illud acquiſierit ex bonis pater-
nis, qa tū patri acquiſiuiſſet, & ipſe pater deberet p̄ſentare: aut
de bōis caſtrēſibꝰ, ſeu quaſi, vel de aduentitiis: vt in illis, in qbꝰ
pater habet vſumfructū, pater p̄ſentet: ī qbus vero, n̄ p̄ſentabit
filius: vt

filius: vt pulchre cõſiderauimus.ſ.in.j.parte.j.lib.in.viij.q.prin.
in.ix.articu.& dicetur.j.in.vij.proximo articulo.

¶Sextus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

2 *Filiusfamilias an poſſit præſentare in iure patronatus competenti vniuerſitati, vel populo diſting n.2.*
3 *Ius patronatus an populo, vt omnibus facientibus populum.*

1 Et ideo Sexto quæro,† an quãdo iuſpa.cõpetit vniuerſitati, puta populo, filijfamilias poſſint pñtare?
Fede.de ſenis in terminis in d.ↄſi.cxj.q.talis eſt.in verſi.preterea ſi
filius, dicit, ꝙ ſi parrochiani eccle.ſint patroni, vt pater & filius
eligũt.& hoc idẽ voluit Specu.in titu.de ſindico.in.§.qd de ſindico à caſtro vel villa ↄſtituto.vbi dicit,ꝙ in cõſtitutiõe ſindici
facta ab vniuerſitate, filiiſfamilias interuenire debet:ſubijcit tñ
ↄſuetudinẽ eos nõ vocare.¶Do.Roch.in hoc trac.i ver.cõpetẽs alicui.in.vj.qõ.q̃rit de iſto artic. & refert Fed. & Spec.vbi.ſ.
i ↄriũ dicit facere; qa pater & filius cẽſentur vna & eadẽ pſona,
& p vno capite cõputãt.alleg.gl.hoc no.fñ l.ij. C.q æ tate lib.
x.q̃ p nota.alleg Bal.in.l.ẽt.in pen.col.C.de execu. rei iudi, & i.
l.fi.C.de impub.& quæ alleg. Ale.in ↄſi.xlviij.viſis & oportunẽ
digeſtis.in.j.col.in.i.volũ, ¶Ipſe tamen Roch.arbitratur eſſe di
2 ſtinguendum ꝙ † ſi filijfamilias habeat domicilium in domo
patris, eis non competat ius præſentãdi, vel vocem dandi:ſecus, ſi habeant domicilium alibi. Iſtam diſt.comprobat p theoricam Inn.in c.cum ex iniuncto.in fin.de ope.noui nunci.vbi
formaliter dicit generaliter loquẽdo, ꝙ in gerendis ab vniuerſitate filijfamilias ſunt vocandi, ſi alibi q̃ in domo patris habeant domicilium: ſed vbi cum patre domicilium habent, pater
tantum vocandus eſt: & cum illa doctrina tranſeunt alij ibi, &
eam refert Alex.de imo.in l.illud.ff.quod cuiuſque vniuerſi nomine.& iſta diſt.eſt æqua, & rationabilis, ſm eum.¶Tu aduerte iſtam diſt.eſſe fundatam, quã lo ius par.competeret habitãtibus i loco, adeo ꝙ ↄſideraretur domus, ſeu domicilium, & ſic
facientes domum, put eſt Mediolani ex ↄſuetudine, que ibi inoleuit.de qua latè diximus.ſ.in 2 part.j.lib.in 8.q.prin.in 3.art.
vbi fit qõ ſtante dicta ↄſuetudine, & eccleſia vacante quis præſentabit, directus dominus domus, an cõductor: & diſtinximus
ibi:an haberent præſentare habẽtes ius pa. vel ius petitionis: vt
ſi ius præſentandi ↄpeteret domino directo, ſi vero ius pñtandi competeret ↄductori, & rõ huius diſtinctionis eſt: vt exinde
colligitur:quia ſi competeret parrochianis vt patronis, non eſſet attendendum domicilium, ſi vt non patronis eſſet attendẽdum. ¶Pariformiter diſtinguerem in caſu noſtro: videlicet an
3 ius pat.† competat populo vt competeret omnibus facientibus populum: & ſic tã filijsfamilias q̃ pribusfamilias: ſi vero cõpeteret facientibus domos: tũc procederet diſtinctio d.Rochi.
ſi aũt cõpeteret vniuerſitati: tũc haberent pñtare regentes vniuerſitatẽ: vt dicetur.j.in 2.par.huius lib.in 2.q.princ. in xj.artic.

¶Septimus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Pater vel filius habet ius præſentandi in iure patronatus ipſius filijfamilias tamen diſting.nu.3.4.*
2 *Filius patri non acquirit in ſpiritualibus vel annexis & nu.5.*

1 Quæro Septimo,† ſi filiusfamilias ſit patronus, vt quia ei donetur ius pa. vel aliter legitimè cõcedatur:
an pater habeat ius præſentandi, an vero ipſe ſolus.Roch.format hunc art.in d.verbo, competens alicui.in 13.q.& dicit videri dicendum, patrem debere p2tare: quia ad eum ſpectant fructus bonorum aduentitiorum filij.l.cum oportet. C.de bo.quæ
lib.& l.fi.e.ti.cum ſimi. Contrarium dicit eſſe concludendum:
2 † quia in ſpiritualibus vel quaſi, filius nõ acquirit patri: nec curatur de patria ptãte.c.ſi annum.de iud. li.6. & ita in ſimili dicit
3 decidere Abb.in c.conſuluit.hoc ti. ¶† Tu aduerte eſſe ↄſiderandum, ꝙ aut nos loquimur de iure patr.aliquo habili ti.tranſlato ad filium, vel ex priuilegio habẽtis poteſtatem ↄcedendi
4 † conceſſo filio: & rectè concludit Roch. præſentationem ſpectare ad filium, cum ſimus in annexis ſpiritualibus, & ſic in iure
patro.c.quãto.de iud.cum annexorum idem ſit iudicium c.trãſ
5 lato.de conſt.† & in ſpiritualibus filius non acquirit patri proxime dictum eſt: ſic nec in annexis.¶Aut nos loquimur de iure pat.acquiſito p filiumfamilias, ex fundatiõe, ↄſtructione, vel
dotatione: & tũc dicẽdum eſt vt latè diximus.ſ. in 8.q.j. partis.
j.li.in 9.art.diſtiguendo, an prædicta fecerit filiusfamilias ex bonis caſtrẽſibus, ſeu quaſi, vel ex aduentitiis: vt ibi latè diximus.
& iſta eſt pura veritas: & ex prædictis apparet qualiter prædicti
articuli differant inter ſe: & in hoc vlt. membro nõ militat reg,
c.ſi annum.de iud.lib.6.quia filiusfamilias fundando de bonis,
in quibus pater habet vſumfructum, fraudaret patrem vſufructu: & licet fauore pie cauſæ, vt ibi diximus, priuetur fructu temporali: non tamen debebit priuari fructu ſpirituali, ſeu quaſi,
inde prouenienté. Nota, quia eſt ſubtilis ratio & procedens.

¶Octauus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Viduæ vel virgines admittuntur ad præſentationem iuris patronatus competentis parrochiæ, vniuerſitati, vel populo de iure, ſecus de conſuetudine.*

1 Succeſſiue Octauo quæro,† an cũ iuſpa.cõpetit parrochie, vniuerſitati, vł populo, fœminæ viduæ & virgines admittantur ad præſentandum. Inn. in c. cũ ex
iniuncto.in fi.de noui ope.nun. dicit ꝙ cum ius patr.competit
vniuerſitati, fœminæ virgines & viduæ ſunt vocãde ad præſentandum: & licet non loquatur in ſpecie: in iure pa.tamen hunc caſum includit, dum dicit tales perſonas fore vocandas in gerendis per vniuerſitatem: ſubiicit tamen Inno. conſuetudinem tales non admittere: & ipſam conſuetudinẽ eſſe attẽdendam in
hoc, vt ipſe ſentit. Sequitur prædicta d.Roc.in d.ver.competẽs.
in j.q.in j.col.in ver.quinimo.vbi dicit hoc eſſe diligenter notãdum: & ibid.vult hoc remiſſiuè, in fi.7.q.¶Tu circa hoc diſtingue, vt vltimo loco conſiderandũ diſtinximus in filiisfamilias.
ſ.in proximo præcedenti.6.articulo.

¶ Nonus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Pupillus an poſſit legitimè præſentare.& n.3.*
2 *Pupillus à legitimis actibus excluditur ſine tutore.*
4 *Pupillus nihil agit in ſui præiudicium ſine tutore.*
5 *Sportulas minores decurionum accipere ſuffragium tamen inter alios non adferre.*
6 *Pupillus non poteſt accuſare, nec teſtificari, nec hæreditatem adire.n.7.*
8 *Pupillus maior ſeptennio, poteſt præſentare, etiam ſine tutore multo magis pubes ſine curatore.& n.18.*
9 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale valet.& nu.17.*
10 *Pupillus poteſt contrahere ſponſalia poſt infantiam.*
11 *Matrimonium ſpirituale non contrahitur per præſentationem.*
12 *Matrimonium contrahi inter eligentes & electum.*
13 *Præſentationis actus fit ſine figura iudicij.*
15 *Hoſpitale regendum non committitur, niſi diſcretis & idoneis.*
16 *Poteſtas vel patria, vel tutoria, vel curatoria nihil poteſt in ſpiritualibus.*

Quæro Nono, an patronus pupillus poſſit præſentare, & ipſius præſentatio admittatur in eius eccleſia patronata vacante. ¶Et in hoc eſt aduertendum in huiuſmodi materia plures in hoc libr. poſſe formari arti. de pupillo.
¶Primus eſt, an pupillus admittatur ad præſentãdum in eccleſia, in qua habet ius pa. vacante: & de iſto erimus hic tractaturi.
¶Secundus eſt art.an tutor pupilli admittatur ad pręſentandũ.
de quo in ſequen.art. ¶Tertius erit art. ſi vniuerſitas habet ius
patr.ſeu populus, an infantes maiores ſeptennio habentes tutores vel curatores.ipſi vel ipſorum tutores vel curatores, ſint
vocandi in pręſentationis actu.& de iſto tractabimus.j.in 2.parte huius.2.lib.in 2.q.princ.dum tractabitur, qualiter præſentatio fiat in 13.art. ¶Quartus erit art. ſi vniuerſitas habet ius pat.
& admittit pupillum ad pręſentandum: an eius vox ↄputabitur.
de qua erimus tractaturi.j.in d.2.q.princ.in 15.artic. ¶Quintus
eſt articul.an vox infantis erit infantis.vel accreſcet con patronis de qua ẽt in d.2.q prin.in 14.art. ¶Sextus eſt art.ſi pupillus
præſentat vnum, caſu quo poteſt, & tutor alium, quis præferatur in inſtitutione? de quo erimus dicturi.j.in 3.par.huius. 2.li.
in 6.q.prin.in j. art.vbi diſcutiemus de pręſentatiõibus factis in
diſcordia, quę veniet inſtituenda. ¶Septimus erit art.quid ſi tutor ſeu tutrix trium pupillorum, præſentauit vnum: pubes verò alium, quis præferatur in inſtitutione? de quo etiam dicem⁹
1 j.in d.6.q.prin.in 2 art.¶Venio igitur ad illũ, de quo † nũc tractaturi ſumus, videlicet, an pupillus poſſit præſentare, & eius
præſentatio admitti debeat. ¶ Et in hoc prima facie videretur
2 dicendum, quòd non, ſine tutore. nam † pupillus à legitimis actibus excluditur ſine tutore. 2.qu.7.§.tria.2. quæſt. 1.ca.prohibentur.& 2.q.6.ca.diffinitiua. talis enim ætas prona eſt ad malum. 12.q.2.ca.j.nec poteſt eſſe ad iudicium. ff.de re iud. l.contra pupillum.ca.ſi annum.de iud.libr.6.& tutor intelligitur dominus rerum pupil.l.qui ſimul.ff.pro emptore.§. ſi tutor.& talis ętas ignorat, quicquid videt.C.de falſa moneta.l.j.¶Præterea, nam clarum eſt clericum tali iure non vti infra pupillarem
etatem.ca.ex eo quod.de elec.libr.6.Et latè, quòd eligere non
poſſit per Firma.in tracta.de epiſcopo. in j.libro.in ter.parte in

9.q.mul

9.q.multo fortius non debet vti tali iure pat.ratio,quia melius
eſt ius clerici in eligendo : quam patroni in præſentando : cum
primum ſit de iure.c.j.de elec.& per totũ:ſecundũ vero de gra-
tia.facit.qđ no.Inn.in c.2.in fi.vlt.gl.de noui ope.nun.Cum tra
ctat q ſint vocãdi in electiõe.& in c.fi.in prin.ne clerici vel mo-
na.dum đr, ꝙ cum ad vniuerſitatẽ ſpectet electio, maiores.14.
ann.ſunt vocandi:& tutores minorum.14.ann. vt ibi per eum:
malitia.n.in hoc non ſupplet ætatem,nec in monaſterio, vt in
præallegata decretali ex eo.¶Præterea videmus,& in ſpiritua-
3 lib.bñficialibus, †& dependentib. ab eiſdẽ impubes non agit,
nec excipit nec põt in iudicio comparere:ergo nec præſentare
cum ſit quodãmodo actus iudicialis.¶Præterea,pupillus in ſui
4 præiudicium†nihil agit ſine tutore.C.de auct.præſtan.l. clarũ.
niſi tñ in ſponſalibus.15.q.3.de cauſis.de reſtit.ſpol.c.ex parte:
ſed pñtando põt ſibi præiudicare ſi videlicet pñtat indignum:
qa priuatus eſt ſuo iure ea vice:vt no.per Hoſt.&alios in c.cum
vos.de offi.ord.& vr̃ caſus in auth.C.de epiſc.& cler.§.ſi qs ora
torij domũ.ex quo nõ habet ɔ̃rium de iure canonico.vt patet
in c.j.& 2.de noui ope.nun.& c.lege.circ.fi.x. diſt. ergo admitti
nõ debet. ¶Et ſi in aliis admittitur pupillus, tamẽ cum tutoris
autoritate admittitur:multo ergo fortius hic, cum ſit ɔ̃ ius:ſed
de gratia.d.c.3.hoc tit.arg.xlij.diſt.c.diſciplina.de elect.vbi peri
culum.lib.6.vnde vr̃ ꝙ impubes nõ poſſit præſentare ſine tuto
re.arg.ff.de ędil.edic.l.2.§.3.Iſta ſunt quæ adducũtur ꝓ hac par-
te diſputatiua p Pau.de eleaza.in q.ſua.4. patronus eccleſiæ.in
5 2.col.đ qua.j.¶Præterea facit,qđ đr minores ſportulas†decu
rionũ accipere ſuffragiũ:tamen inter alios non afferre.l.ſpuri⁹.
§.minores.ff.de decurio.& ſi princeps det veniã ætatis minori-
bus,non videtur ɔceſſiſſe:ꝙ ſine decreto alienent, vel citra pfe
ctã ętatẽ liberã adminiſtrationẽ habeãt.C.de his q ve.ęta.impe.
6 l.eos.†Iſti.n.accuſare non poſſunt nec teſtificari.2.q.1.prohi-
bẽtur.4.q.3.c.1.nec teſtamenta facere.2.q.3.§.diffinitiua.vt oĩa
iſta pro hac parte adducit gl.in verb.ſuffragium.in d.c.ex eo.de
7 elec.lib.6.¶†Præterea pupillus hæreditatem adire non poteſt
etiam lucroſam ſine tutore,inſti.de aucto.tuto.§.ſed nec. Item
perſona pupilli eſt in poteſtate tutoris.inſt.de tute.§.eſt autem.
fortius ergo res & iura 12.q.1.c.præcipimus.vnde đr.dominus
rerum pupilli,vt ſ.dictum eſt:ergo præſentare non poterit ſine
tutore ſicut nec prædicta explicare.Iſta adducit Domini.ꝓ hac
parte in d.c.ex eo.in 2.col.ſup gl.in verbo,ſuffragiũ.de elec.lib.
6.¶Et iſtã partem tenuit quidam Guil. doctor antiquus:& do.
Fede.de ſenis conſil.cij.nobilis quidam.in primo dubio.vbi di-
cit præſentationem non debere celebrari à pupillo ſed à tuto-
re: quia pupillus non habet diſcretionem, nec maturitatẽ con-
ſilij,quæ in eligendo requiritur : merito talia non per eum,ſed
per tutorem debent expediri.adducit ad hoc qđ nota.in d.c.ex
eo.de elec.lib.6.& qđ no.Inn.& Hoſt.in d.c.2.de noui opẽ.nũ.
Et ſubdit, nõ obſtare, ſi dicatur tales pupillos nec eorum tuto-
res habere vocem in eligendo,per d.c.ex eo:quia voces illorũ
remanſerunt penes alios compronos puberes:ſicut eſt in d.ca.
ex eo,nec eorum loco alter admittitur:nam reſpondetur illud
obtinere,cum quis habet eligere iure collegij, ſecus,ſi rõne pa
trimonij:in iſto.n. caſu tutor ad quem pertinet tuitio perſonæ,
& bonorum adminiſtratio,iſtud ius exercebit pro pupillo:ſed
in collegio ſi aliqui ſunt excõicati, ſuſpẽſi, impuberes,vel alias
inhabiles,ius & voces illorum recidunt in alios.vt in c.bonæ.&
c.congregato.de elect.& c.vnic.ne ſede vac.lib.6.cum ſimil.&
omnibus eſt notum,alias ſequeretur,ꝙ ſi omnes eſſent pupilli,
ius præſentandi deuolueretur ad ſuperiorem: & ſine culpa ipſo
rum fieret eis preiudicium.¶Nec obſtat etiam ſubdit ipſe ſi di-
catur talem præſentationem debuiſſe fieri per curatorem vel
ꝓcuratorẽ ſi maiores erant ſeptennio & non per tutorẽ. vt in
d.c.ſi annum.de iudi.in 2.reſp.lib.6.nam reſpondetur, qđ illud
c.loquitur in iudicio cauſæ ſpiritualis:nos vero loquimur in ac
tu ſpirituali extra iudicium,quę ſatis ſunt diuerſa.vt patet in c.j.
de ꝓcura.in j.reſp.de elec.ſi quis.§.qd ergo.lib.6.Ita Fed. vbi ſ.
& iſtã partem etiam tenuit idem Fede.ɔſi.lxv.infraſcriptæ quæ
ſtiones.in v.q.2.col.vbi hoc idem firmat non pupillũ:ſed tuto
8 rem præſentare.¶†Contrariam partem,& ꝙ pupillus p̃ronus
dummodo ſit maior ſeptennio,poſſit præſentare etiam ſine tu
tore:& eius præſentationẽ admitti debere, tenuit Bart.brixien.
in q.ſua dominicali inci.tutor cuiuſdam:& mouetur,qa ſine tu
tore poteſt pupillus ſuam conditionem facere meliorem:inſt.
de auctor.tuto.in prin.facit.8.q.1.licet. & filius pr̃i pręponitur.
2.q.7.quærir̃.& pupillus in iudicio eſſe põt ſine tutore.de reſti.
ſpolia.ex parte. ¶Et ꝙ pupillus habens diſcretionẽ poſſit præ-
9 ſentare, † adducitur arg.de matrimõio carnali ad ſpirituale,qđ
eſt validũ in iure.c.ſicut abſens.7.q.1.c.1.& 2. & per totum de
tranſla.epiſcopi.& eſt gl.pulcherrima in c.cum.n.in ca.nuptiæ.
7.quæſt.1.& in cap.accedens.de præbend.& in c. penult.de rap-
10 tor. cum ſimilib. † ſed pupillus contrahit ſponſalia poſt infan
tiam.cap.acceſſit.& cap.literas. de deſpon.impuber.cum ſimil.
& ſic contrahit vnum de illis tribus, quæ ſunt in coniugio, vi-
delicet ſponſalia matrimonij,& copula.20.quæſtione.1.c.no-
ſtrates.27.qõ.1. cum nunciatur, vbi de hoc:& ſimiliter in con-
iugio ſpirituali ſunt tria,c.inter corporalia.& c.vltimo.de tranſ
11 la.epiſcopi.per†præſentationem enim non contrahitur matri
monium ſpirituale:quia nullum vinculum ſpirituale cõnectit,
ſed eo pſeuerante acquiritur ius ad rem:præſentatio.n.eſt futu
ri iuris promiſſio ſicut ſponſalia ɔ̃here. Et per hoc patet aliud
eſſe in electione:nam per eã cũ cõſenſu electi ɔ̃hitur matrimo-
nium.de elect.c. cum inter canonicos.Inter. n.eligentes & ele-
12 ctum†ſpirituale matrimonium ɔ̃hitur:vt ibi per eum:ſed non
per præſentationem.vt dictum fuit.ſ.in j.q.prin.præced.in 4.&
v.art.¶Item,electio fit nomine eccleſiæ,& collegij : præſenta-
tio vero nomine proprio:vnde impubes nõ agit hoc,ſicut mẽ
bruꝫ collegij:ſed eius vox remanet penes capl̃m, ꝙ ñ eſt in pa
trono;qui præſentat tanquam ſingularis, & iure proprio. facit
quod no. Vincen:& Compo.de elect.capitul.eccleſiæ vr̃e,& ar
gu.xvj.q.7.c.ſi plures.alias ſequeretur abſurdũ,de quo.ſ.Fed.in
parte ɔ̃ria,quæ quidẽ pœna non habetur in iure expreſſa : ideo
&c.c.pene.de pœniten.diſt.1.gl in c.fi.hoc tit.Et ideo non mi-
rum,ſi aliud in electione:& aliud in præſentatione : & per hæc
in conſequentiam eſt reſponſum ad d.c.ex eo.de elect.lib.6.al
legatum pro parte ɔ̃ria qđ non ob. ¶Præterea pro iſta parte fa
cit:nam pro ſpiritualibus pupillus non vr̃ eſſe ſub poteſtate tu-
toris quo ad ea,quæ ſunt ſecundum canones:cũ liberetur,quo
ad illa à paterna poteſtate:vt in præalleg.c.ſi annum.de iudi.lib.
vj.Canones enim de tutoribus & curatoribus non poſuerunt
tanquam de materiis non nobis neceſſariis.gl.ſing. in d.c. ſi an-
num.in verbo debebis.& ꝙ liberetur à patria poteſtate,no.27.
q.2.c.1.& ibi ſubiiciuntur poteſtati curatoris, quo ad inſtantiã
iudiciariam , non quo ad exercitium ſpiritualium : & hæc duo
ſunt diuerſa:ſed ius pa.cenſetur ſpirituale,ratione connexi.c.de
iure.hoc tit.arg.c.quod in dubiis.de conſe.eccle.vel alta.c.quã-
to.de iudi. vnde cum præſentatio ſit exercitium iuris pat. quod
cenſetur iure ſpirituali,vt ſ.dixi:reſtat pupillum pręſentare ſine
13 tutore.¶†Præterea præſentatio non eſt actus,qui fiat in figu-
ra iudicij:ſed fit omni tempore, & nullo aduerſario citato ſecũ
dum quod no.pro porrectione libelli.ſed videtur ꝙ præſcripta
& facta ſtatim poteſt ius ſuum proſequi præſentatus. c.cũ Ber-
toldus.de re iud. ea aũt, quæ non fiunt in figura iudicij, poteſt
impubes exercere ſine tutore:vt notatur in Spe.hoc tit.in prin.
licet in ſpecie ego non inuenerim.& C.qui admi.ad bonorum
poſ.l.1.& l.bonorũ.& de iure deliberandi.l.ſi infanti.ergo præ-
ſentare põt.¶Nec ob. id,quod dicitur de teſtamentis & aliis al
legatis pro patre ɔ̃ria: quia loquuntur de his,quę fiunt in figura
iudicij,vel de his,quę ſunt voluntatis teſtatoris.ſed pręſentatio
eſt neceſſitatis : nec ſunt ſimilia, præſentari, teſtari,& alia:& e-
tiam præſentando pupillus vtitur tali re , quæ ſeruando ſeruari
non poteſt. l. lex quæ tutores.ff.de adminiſt.tut.hæc Barth.Bri-
xien. vbi.ſ.quem refert Pau.de eleaz.in d.iiij.q.patronus.in pe-
nult.col. ¶Poſtmodum ipſe Pau.diſtinguit, concordando has
duas opiniones contrarias , quòd aut pupillus habet tutorem,
aut non.Primo caſu,ſi tutor vult conſentire infra tempus legi-
timum,ſatis videtur, quòd cum eo debeat præſentare:& ſic lo-
quuntur(dicit ipſe) ll. ſupra allegate pro par. Guliel. ¶Si vero
non habet tutorem;vel habet,ſed non vult conſentire, hoc ca
ſu,ſi eſt doli capax,hoc eſt maior ſeptennio,ſit vera opinio Bar
tho.Brixien.& Tancre. rationibus.ſ. allegatis. ¶Et ſic vt vides
etiam Paul.de eleaza. videtur velle pupillum poſſe præſentare
ſine tutore eo non habente tutorem , vel habente , & nolente
conſentire:& ſic videtur tenere opin.Bartho. & Tancredi:mo
derata tamen ſecundum quod dicit Ioann. Andr. vt j. dicetur.
¶Et iſtam part. Tancre.& Bartho. tenet etiam aperte Archi. in
c.decernimus.in prin.xvj.q.vij.¶Et Ioann.Andr.in d.c.ex eo.de
electio.libr.vj.ſuper gloſſ.in verbo,ſuffragium.in ij.colum.licet
14 dicat honeſtum modum†præſentandi eſſe, pupillum præſen-
tare autorizante tutore : & ſic videtur velle idem , quod Paul.
vbi ſuprà.¶Et ibidem Domin.in 2.colum. ſequitur opin. præ-
dictam : quam dicit ſequi Paul.in dict. quæſt. per eum diſputa-
ta, ea maxime ratione : quia nullo iure cauetur tutorem admi-
niſtrare ſpiritualia : ergo nec præſentare, cum ſit ſpiritualitati
annexum. dict.cap.quanto.de iudi.¶Et loquuntur omnes do-
cto. prædicti , dummodo pupillus ſit maior ſeptennio , ſi vero
minor,concordant tutorem præſentare.vt dicetur in proximo
ſequent.articul.¶Iſtam etiam par.intellectam,vt ſ.tenuit Lap.
alleg.viij.fol.iij.in j.col.præſentatus per patronum.hoc titul.&
allega.lxxv. fol.xxvij.in titul.de election.in vltim.col. caſus ta-
lis eſt.&c.ea potiſſima ratiõe:quia poteſt ſponſalia ɔ̃here,licet
non matr

non matrimõium.vt ibi per eum. ¶Iſtam etiam partem tenuit
Butr.in conſ. 30.viſis puncto.in vlt.dubio.& Pet.de Anc.conſ.
355.viſis puncto.in vlt.dubio.quod conſilium eſt in omnibus,
& per omnia idem cum cõſ.proxime alleg.Butr. ¶Hanc partẽ
etiam tenuit Rot.321.no.gl.Io.And.hoc ti.in antiquis. & rot.
422.fuit dubitatum hoc tit.in nouis,in vltimis verbis, & Abb.
in c.fi.in fi.de conceſ.præb.dum volunt præferendum eſſe præ
ſentatum à pupillo maiore ſeptennio præſentato à tutore: er-
go volunt pupillum poſſe præſentare ſine tutore. & hoc idem
tangit:ſed non decidit Abb.in c.j.in ver.quid autem ſi compe-
tit.hoc ti. ¶Hanc eãdem par.tenuit Gaſpa.Cald.in cõſ.9.popu-
lus eccleſiæ.hoc tit.fol.lxj.& Paui.in tract.de ſede vacã.in 2.par.
in.v.q.in 2.col. ¶ Quam etiam partem videtur tenere Gay. in
repe.c.fi.de elect.lib.6.in 44.col.licet remiſſiue loquatur. ¶Re
peri poſtmodum hunc art.tractare Pau.de cita.in hoc tracta.in
6.par.in 3.art.in xl.q. Et tandem concludentem pupillum poſ-
ſe præſentare ſine tutore etiam inuito tutore,vel curatore: vt
etiam voluit ibidem ĩ 7.part.in 13.q. ¶Reperi ſimiliter poſtre-
mo d.Roch.in hoc tract.in verbo,competens alicui.in 3.q.vo-
lentem & concludentem cum communi:& allegantem etiam
Bal.in conſ.clxv.inc.ordinatio teſtamẽti.in 4.vol.ſubiicientem
15 ibi,ꝙ licet ius pa.hoſpitalis † competat impuberibus & pupil-
lis:tamen ſecus eſt in regimine ipſius hoſpitalis, quia ñ cõmit-
titur,niſi diſcretis & idoneis. ¶Et expreſſius hunc articu.tractat
Roch.ibidem in 4.quæ.& tandem allegatis aliquibus de ſupra
ſcriptis concludit, demum pupillum poſſe præſentare ſine tu-
tore:& iſta videtur & eſt communis omnium docto. ſentẽtia.
¶Tu circa hunc art.aduerte ad vnum, ꝙ Bart.Brixienſ.Tancr.
Io.Andr.Pau.maxime de eleaza.& alij videntur velle iſtam par
tem eſſe veram,ea potiſſima ratio. quia ius pa.eſt ſpirituale ſeu
16 ſpiritualitati annexum, ſuper quo ſpirituali ñ † operatur nec
patria,tutoria,nec curatoria poteſtas:vt in d.c.ſi annum.de iud.
lib.6.Vnde ſi eſt maior ſeptennio tanquam exercens actum ex
traiudicialem poterit pręſentare:vt ſ.latè fuit dictum:ſed pon-
dera ꝙ tex.in d.c.ſi annum.loquitur de ſpirituali procedente a-
liunde,quam à patrimonio: vt vult ibi gl.in verbo,eiuſdem:&
magis clare gl.fi.ibi dum dicit,habet enim locum illa reg.in pa-
trimonialibus &c.& gl.in verbo,eiuſdem.dicit non enim de pa
trimonialibus tractamus &c.Sed ius pa.eſt patrimõiale vt vo-
luit apertè Feder. in d.conſ.102. nobilis quidam.in j.dub.quia
ſi aliter diceremus,eſſet neceſſe dicere,ꝙ nunquam tutor poſ-
ſit præſentare etiam cum pupillus eſt minor ſeptennio:quia da
bitur ſibi curator ab epiſcopo:vt dixit ibi Fede.& dicetur latè.j.
in ſeq.art.& ꝙ ſit patrimoniale,patet, quia tranſit cum hæredi-
tate vt diximus latè ſupra in 2.par.j.lib.in 2.q.prin.in omnibus
eius arti.ergo non poſſumus dicere tex.in d.ca.ſi annum.poſſe
allegari pro hac parte ꝙ pupillus non ſit ſub tutore,quo ad ius
pa. vel ſub patre: ſi forſan aliunde, quam ab eius hæreditate il-
lud habuit,cum ius pa.ſit de patrimonio: & ideo ſecundum il-
lud regulabitur,ſicut ſimiliter dicimus ius pat.etiam tit.onero-
ſo trãſire cum vniuerſitate bonorum:vt diximus latè.ſ.in d.2.
part.j.libri in 3.5.8. & 10.quæſtiõib.principalibus,& in earum
art. ¶Vnde dicerem meliorem rationem ꝯcludentem eſſe pro
17 hac communi opi.quia † pupillus maior ſeptennio,contrahit
ſponſalia,& per præſentationem contrahuntur ſpõſalia,& va-
lere arg.de matrimonio carnali ad ſpirituale:vt ſ.eſt dictum:co
gita ſuper iſta mea noua conſideratione:quia certè concludit.
18 ¶† Ex prædictis omnibus inferas multo magis patronum pu
berem,licet minorem xxv.annis, poſſe præſentare ſine autori-
tate curatoris, cum pupillus maior ſeptennio : & ſic impubes
poſſit præſentare ſine autoritate tutoris.& per tex.in arg.opti-
mum.in d.c.ſi annum.de iud.lib.6. An autem pupillus poſſit ac
quirere ius pa.& quid de infante ex fundatiõe eccleſiæ: & aliis
cauſis diximus.ſ.in j.par.j.libri.in 7.q.prin.in.14.art.

¶Decimus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Pupilli tutor an poſſit præſentare in eccleſia patronata pupilli diſtingui.n.3*
2 *Pupillus ſine tutore an ſponſalia poſſit contrahere.*
4 *Pupillus maior ſeptennio, licet poſſit præſentare: non poterit tamen litem proſequi,quę oritur in iure patronat.ſed eius tutor.*

1 Et ex Iſto preceden. artic. reſultat deciſio decimi articul.
videlicet: † an tutor pupilli patroni poſſit præſen-
tare in eccleſia patronata pupilli vacante. Et vt vides omnes
doct.ſ.allegati,& etiam Feder. in d.conſ.cij.nobilis quidam.in
j.dubio videntur velle & concludere tutorem poſſe præſenta-
re eſt bene verum,eos in hoc diſcrepare: ꝙ ſi pupillus præſen-
tat ſine tutore,poteſt,& eius pręſentatio preualeat:vt dicetur.
j.in 3.par.huius lib.j.6.q. prin.in j.articul. ¶Sed vnum turbat i-
ſtam conclu.quod habetur in d.c.ſi annum. de iud.ex quo tex.
appareat ꝙ ſiue pupillus ſit maior ſeptennio, ſiue minor,nun-
quam tutor pro eo vel pater agit ſeu aliquid facit: ſed curator
datus ab epiſcopo,vel procurator ab eo conſtitutus, authori-
zante epiſcopo in cauſis ſpiritualibus: vt ibi eſt tex.ſed ius pat.
eſt tale,vt colligitur ex c.quanto.de iud.iuncto.ca.tranſlato de
cõſt.ergo &c. ¶Nec valet ſol.ſi dicamus illud procedere in ac-
tibus iudicialibus:ſecus in extraiudicialibus:prout eſt præſenta
tio:quia licet re vera iſta ſol.poſſet procedere attenta litera. d.
c.ſi annum.tamen attenta ratione tex. quia in ſpiritualibus pa-
ter non habet ſe intromittere, & ſic nec tutor,quę procedit,i-
ta in iudiciariis,ſicut in extraiudiciariis:ipſa ſolu.non eſt bona.
¶Vnde melior eſt ſol.illa quam.ſ.poſuimus in proximo prece
den.art.in fi.illum tex.loqui in ſpiritualibus habitis aliunde per
pupillum,quam ex patrimonio:ſed ius pa.quod habetur ex pa-
trimonio & hæreditate, tutor datur ipſi principaliter,& bonis
in conſequentiam, ſicut in conſequentiam tranſit ipſum ius
pa.cũ hæreditate: ita & eius adminiſtratio tranſit in conſequẽ-
tiam cum hæreditate in ipſum tutorem : ſicut etiam in ſimili
tranſit pœnes cõducentem ad magnum tempus,& ad emphy-
2 teotam ville.c.ex literis.& c.cum ſeculum. hoc ti. ¶Nec † ob.
ſi diceretur,ergo ſi hoc eſſet verum,ſequeretur ex eo,ꝙ etiam
pupillus maior ſeptennio,qui nõ habet adminiſtrationem bo-
norum,non deberet poſſe præſentare:ſed tãtum ipſe tutor:re-
ſpondetur aliam eſſe rationem in præſentatione,quam in aliis
bonis hæreditatis: ſicut etiam dicimus tutorem habere tuitio-
nem perſonę pupilli:tamen ſine tutore cõtrahit ſponſalia.d.ca.
literas.cum concor.de deſpon.impube.& iſta eſt vera ratio , vt
ſ.dixi in proximo preceden. arti.quia alias ego non poſſem vi-
dere quomodò pupillus ſine tutore poſſet præſentare:& ideo
Lap. Abba. doctor optimus proxima dicta ſolum ratione fuit
motus in ſuis allegationibus in d.proximo preceden.art.allega
tis. ¶Et ꝙ tutor poſſit etiam præſentare tenent omnes doct.al
legati in preceden. art.& ſignanter dom.Roch. in verbo,com-
petens.in d.4.q.& Pau.de cita.in 6.parte in 3.arti. in 40.q.& in
7.parte in d.13.& 14.q.in qua dicit idem poſſe dici de omnib⁹
3 aliis perſonis quę ſunt ſub tutela vel cura. ¶† Vnde in iſto ar-
ticulo dicerem:ꝙ aut pupillus eſt patronus ratione patrimonij
pr̃ni:& tunc ſemper tutor poteſt præſentare:ſiue ſit maior ſep-
tẽnio,ſiue minor. ¶Eſt bene verum,ꝙ ſi pupillus præſentat po
tius pręſentatus à pupillo maiore ſeptennio admittetur, quam
præſentatus à tutore,ſtante tamen idoneitate præſentati à pu-
pillo:vt ſuo loco dicetur. ¶Si vero eſt minor ſeptennio tutor
præſentabit, & non ipſe: & ſi bene ipſe præſentaret preferetur
pręſentatus à tutore,cum ipſe infans careat ratione,& ignoret
quid diuidat.l.j.in fi.C.de falſa moneta. ¶Niſi malitia ſuppleret
ętatem:quia tunc forſan poſſet attentari præſentatum à mino-
re ſeptennio debere admitti,& præferri:argu.c.iuuenis.de ſpõ-
ſa.& eorum,quæ dicit Io.And.& Dom.in d.ca.ſi annum.in §.ſi
vero,ſuper gl.in verbo, infante.de iud.lib.6. ¶Si autem pupil-
lus habet ius pat.aliunde,quam à patre: & non habet patrem:
& dicendum:vt in proximo precedent.membro dictum,& cõ-
cluſum eſt. ¶Si autem habet patrem, pater p̃ſentabit ſicut tu-
tor:arg.l.cum oporteat.& l.cum non ſolum.de bonis,quæ lib.
& videtur velle tex.in d.c.ſi annum.in fi.iuncta gl.pe.in prin.et
noua mea ponderatione ad illum tex.ſ.quia ius pa.cenſetur pa
trimoniale, vt in fi.præced.arti.dixi.Et pro hoc faciunt quæ di-
4 ximus.ſ.in 7.proximo præced.artic. ¶† Adde vnum, quod o-
miſi dicere in proximo preced.artic.quòd licet pupillus maior
ſeptennio poſſit præſentare:tamen ſi lis oriatur in illo iure pa.
non poterit ipſe illam proſequi:ſed eius tutor: argu.d.ca.ſi an-
num.de iud.cum vertatur lis ſuper ipſo iure patro.quod de pa-
trimonio cenſetur:vt latius dictum eſt.

¶Vndecimus articulus.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentare nun poſſit religioſus ſine licentia ſui abbatis.*
2 *Religioſus non habet nec nolle nec velle:& eius vox funeſta dicitur.*
3 *Religioſus nec ciuiles actiones,nec ſpirituales habet actus.*
4 *Monachus non habet liberum arbitrium, nec agere poteſt pro iniuria ſibi il lata,nec de aliis negotiis diſceptare,nec laicorum conſortio vti.*
5 *Monachus non poteſt eſſe teſtamentorum executor:nec compromiſſum vel arbitrium in ſe recipere.*
6 *Religioſus ab electione non eſt excludendus.*
7 *Religioſus quos actus poſſit exercere.*
8 *Religioſus an poſſit eſſe amicabilis compoſitor.*
9 *Excommunicatus ſi quid ſuo nomine impetrat,nullum eſt:Secus ſi pro alio.*
10 *Facere dicitur,qui per alium facit.*
11 *Mulier admittitur pro aliis in extraiudicialibus.*
12 *Religioſus poteſt aliquem obligare abſque ſui abbatis imperio.*

13 *Filiusfa*

13 *Filiusfamilias non agit pro ſe, ſed pro aliis.*
14 *Monachus poſſit ne teſtificari.*
15 *Mors ciuilis naturali non æquiparatur, niſi in expreſsis in iure.*
16 *Monachus proprio nomine agere non poteſt, alieno poteſt.*
17 *Religioſus, verbum. quot modis capiatur.*
18 *Religioſi appellatione, venit clericus in fauorabilibus.*
19 *Religioſus an & quando poſſit præſentari.*
20 *Monachus ſeruo equiparatur in multis.*
21 *Religioſus, cui data eſt poteſtas eligendi à patronis, hoc poteſt etiam ſine ſuperioris licentia.*

1 Quæritur Vndecimo, an religioſus † poſſit preſentare
ſine licẽtia ſui abbatis. Et aduerte, ꝙ Pau. de
eleaz a. formauit hãc quæſtionem in ſtrictis terminis: videlicet
quando datur religioſo à patronis laicis poteſtas ad eligendũ,
& præſentandum, qui abſque ſui ſupioris licentia elegit, & præ
ſentauit idoneum: an talis præſentatio valeat: & ſic ille religio-
ſus non erat patronus. ¶ Et pro parte nega. ꝙ talis ñ poſſit præ
ſentare: nec eius preſentatio admitti ſine licentia ſui ſuperioris
2 adducit j. ſcripta: † videlicet, ꝙ religioſus non hẽt nec velle nec
nolle: cum certum ſit eum, neque literas, nec quicquam aliud
dare vel accipere poſſe ſine ſui ſuperioris licentia. 12. q. j. c. non
dicatis. Item funeſta eſt vox ipſius, & mũdo mortuus eſt: adeo
3 † ꝙ nec ciuiles habet actiones, nec ſpirituales habet actus. 2. q.
7. c. placuit. & 16. q. j. c. j. & c. qui verè. & de elect. quam ſit. & c.
religioſum. lib. 6. & de ſepul. c. religioſi. & in ipſo ingreſſu cor-
pus, & animam, dedicauit Deo. aut. hæc conſt. interpre. pri. cõ-
ſtit. coll. vj. & C. de ſac. ſan. eccle. auc. ingreſſi. 17. q. vlt. c. ſi quis.
4 † Item cum monachus dicatur ſeruus, non habet liberum ar-
bitrium. 54. diſt. c. multos. Item non poteſt agere pro iniuria ſi-
bi illata. no. de ſentent. excommu. c. parrochianos. inſt. de iniu.
§. ſeruus autem. Item non debet eſſe diſceptator aliorum nego
ciorum. 16. q. j. c. monachi à monaſterio. & c. de perſonarum. &
l. repetita. C. de epiſ. & cle. Item à conſortio laicorum debet eſ-
ſe abſens. aut quomodo oporteat monachos. §. j. de off. ord. c.
quanto. 16. q. j. ca. placuit. el 2. Item ſine imperio ſui prælati ni-
5 hil poteſt. 16. q. j. c. monachi. & de poſtulando. c. 2. † Item non
poteſt eſſe exequutor teſtamentorum, nec executionem ſuſci
pere etiam in relictis ad pias cauſas abſque ſui prælati licentia.
de teſtam. c. ſi religioſus. lib. 6. ibi ex quo voluntas tertij expec
tatur. Item cõpromiſſum vel arbitrium in ſe recipere non po-
teſt. ff. de arbi. l. item ſi vnus. §. fi. & no. ĩ Spe. de arbi. §. ſi qui. ver.
ſed quid de monacho. & Hoſt. in ſumma de arbitr. §. quis poſſit.
ver. ſi. Cum igitur iura prohibeant hæc fieri, vt ſ. probatum eſt,
ergo quod ꝯtra ius fit debet pro infecto haberi. l. non dubium.
C. de leg. x. diſt. c. vide. & ſic eius electio vel præſentatio nõ va-
let, quemadmodum nec valeret ſententia: arg. c. dilecti. de arbi.
& C. e. ti. l. vltim. & ſic talis præſentatio tanquam nulla non de-
bet per ſuperiorem admitti. ¶ Pro contraria vero parte, ꝙ dic-
ta præſentatio valeat, & teneat etiam facta à religioſo nomine
6 patronorum, adducit idem Pau. certum eſſe † religioſos ab e-
lectionibus non eſſe excludendos. Imo vocandos & eorũ vo-
cem, conſilium, & conſenſum requirendum, 63. diſt. c. obeun-
tibus. de conceſ. præb. c. nulla. in fi. de elect. c. ne pro defectu. &
7 c. cum inter. in prin. † Item religioſus & monachus eos actus,
qui pertinent ad pietatem & miſericordiam exercere poſſunt:
etiam vt videtur ſine abbatis imperio & beneficio iuris com-
munis: vt tutelam miſerabilium perſonarum gerere, aduocare
& ſimilia agere. 85. diſt. c. vlt. & argu. 88. diſt. c. j. & c. eps guber-
nationem. & ſufficit à iure ſemel fuiſſe cõceſſum. c. quia in cau-
ſis. de procura. & de iureiur. c. & ſi xps. in fi. de eta. & qualita. ca.
accepimus. §. licet. in verbo, ſuperabundanti. & poſtulare po-
teſt pro miſerabilibus perſonis, ſecundum Vinc. & no. per Ab.
in c. præcipimus. de poſtulan. & maximè in his quæ pertinent
ad pacẽ. arg. c. vlt. de tranſact. de mutuis peti. c. j. de ſimo. c. que-
8 relam. Item non ſufficit religioſo inimicitias † aliorum exerce
re, niſi eas extinguere ſtuduerit. xj. q. 3. iniuſtum. Item videtur,
ꝙ arbitrator ſeu amicabilis compoſitor eſſe poteſt. quod appro
bat Dy. & hoc per auc. vt differentes iudices. §. ſi vero contin-
git. colla. 8. ff. pro ſocio. l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. Item, mo-
nachus vel canonicus regularis comparatur ſeruo. 54. diſt. ca.
multos 12. q. j. ca. non dicatis. Sed ſeruus poteſt pro alio impe-
trare: licet pro ſe non poſſit. C. de preci. impera. offeren. l. in v-
niuerſis. ſic & in caſu noſtro licet non habeat velle, nec nolle:
vt agere poſſit ſuo nomine, ſi facit aliquid pro alio, videtur va
9 lere: arg. de re iud. c. cum I. & A. de accuſa. c. olim. † ſic etiam di-
citur de excõicato qui ſi impetrat ſuo nomine, nullum eſt ipſo
iure. c. ipſo iure, de reſc. li. 6. tamen ſi pro alio impetrat valet im
petratio, ſecundum Ber. vt no. de procu. ca. conſulti. & idem vi-
detur ſentire Io. mo. in c. pia. de excep. lib. 6. & Compo. in c. ſu-
per literis. de reſcr. Item, hic videtur tantum conſiderari debere
perſonam eius, qui mandauit: & cuius contemplatione illud fa
10 ctum † eſt: quia ille dicitur facere, qui per alium facit. ff. de ad-
mi. tuto. l. ita tamen, §. geſſiſſe. 16. q. j. c. conſuetudo. in fi. de ſen.
excommu. c. mulieres. in fi. & de reg. iur. c. qui per alium. libr. 6.
11 † Item mulier admittitur pro alio in extraiudicialibus: vt po-
te ad impetrandum: quæ alias ad iudicium non admitteretur.
ff. de reg. iu. l. j. C. de proc. l. alienam. ſic ergo erit dicendũ in re-
11 ligioſo. Item religioſus † poteſt aliquã obligare abſque ſui ab-
batis imperio, licet non ſibi tamẽ alteri epo vel eccleſiæ etiam
non ſuc. ca. inſinuante. qui clerici vel vouentes. & eſt expreſ-
ſum in c. dudum. de conuer. coniug. vbi fuit queſita actio & ex
ceptio non ſolum epiſcopo, ſed vxori ex ſtipulatione illorum
religioſorum, quorum non intererat ſingulariter. & hoc eſſe
videtur propter ius publicum, quod conſiſtit in ſacris, & ſacer-
dotibus. 50. q. c. ius publicum. facit. c. quanquam. de vſur. lib. 6.
Item adducitur aliud ſimile ex ſponſalibus cõtrahitur publicæ
honeſtatis iuſtitia licet matrimonium non teneat, quia cõſen-
ſum non habet: & ita valet quo ad alios: licet non quo ad ſe. c.
13 j. de ſponſa. lib. 6. ¶ † Item filiusfamilias non agit pro ſe, ſed p
alio: quia eius perſonam gerit. l. cum non ſolum. C. de bonis,
quæ liber. ff. de procura. l. j. c. non iniuſte. & c. qui generaliter. de
procura. ¶ Item ad hoc adducitur: quia ob dictam electionem
& præſentationem in nullo detrahitur iuri & dominio abba-
tis, nec in aliquo venitur contra cõfeſſionem: ergo poteſt ſim
pliciter quemadmodum quodlibet aliud, quod pietatẽ vel re-
ligionem aſpiceret. de conſecra. diſt. j. c. vlt. Expreſsè ergo inni-
titur hæc & ſimilia poſſe: ex quo non egreditur obediẽtiam ſui
14 abbatis. ¶ Item † & teſtificari poteſt. ca. nuper. de teſt. & de iu-
reiur. ca. & ſi Chriſtus. ¶ Item tabellionatus officium exercere
poteſt in negocio hæreſis. de hære. c. vt officium. §. hoc at con-
ſcriben. lib. 6. & cætera poteſt quæ ipſis expreſſe non ſunt pro-
hibita, vt euagari, vt ſecularium vel eccleſiaſticarum litium vel
negociorum diſceptatores eſſe: vt extra ne clerici vel mõachi.
c. j. de ſimo. c. j. de offi. ord. c. quanto. & de elect. ca. quorundam.
lib. 6. ¶ Item cum idem religioſus iam queſierit ex electione p-
ſonam approbandam per epm: & ſibi ſubditam ſine aliqua tran
ſgreſſione, poteſt epiſcopum adire, cum ei ſubſit: & ſit ſubiec-
tus. arg. ad hoc. 16. q. j. c. qui verè. & 2. q. 7. c. cum paſtoris. multo
fortius petita licentia, ꝙ poſſit adire etiam ſine expreſſione, vt
præſentaret, & valebit præſentatio. ¶ Item dici non poteſt, ꝙ
electio & præſentatio non valeat ſaltem ex eo, quia nõ poteſt
egredi monaſterium, ad hoc, vt faciat præſentatio ius querere.
c. cũ Bertoldus. de re iudi. quia ſine licẽtia abbatis nõ põt egre-
di monaſteriũ ad præſentãdũ epo electo, hoc faciet per literas
vel inſtrumẽtum publicum, quod fieri poteſt. de his quæ fiunt
à præla. ſine conſenſu cap. c. ea noſcitur. & argum. 54. diſt. c. j. 2.
& 3. vel alteri permittat præſentationem cum omnia poſſit, ſi-
ne quibus actus expediri non poteſt. c. præterea. de offic. deleg.
& quæ ſunt vicina mãdato. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum.
ff. de proc. c. in cauſis. de elect. Et ſic non obſtant iura in ꝯrium
allegata quæ loquuntur cum datur religioſo materia vagandi
vel veniendi cõtra ſuam profeſſionem & obligationem: & ſic
etiam intelligitur. c. ſi religioſus. de teſta. li. 6. & quod dicitur fu
15 neſtam eſſe eius vocem, intelligitur, quo ad premiſſa: † quia
ciuilis mors non æquiparatur naturali: niſi quatenus eſt expreſ
16 ſum in iure: vt notatur. 16. q. 2. c. placuit. el 2. † Nec obſt. quod
dicitur religioſum agere non poſſe: quia verum eſt nomine
proprio: ſed alieno ſic. d. c. cum. I. & A. de re iud. Iſta ſunt que in
hac materia adduxit Paul. de elea. in d. ſua cõſi. q. q loquitur, qñ
patroni voluerunt religioſos pro eis præſentare. que quidem
17 quæſtio Pau. incipit à patronis. ¶ † Tu aduerte, ꝙ querendo
ita generaliter, an religioſus poſſit præſentare, eſt difficilis re-
ſponſio propter eius generalitatem: vnde eſt ſciẽdum hoc ver
bum, religioſus, capi largiſſimè, vt de omni chriſtiano. c. p hu-
mani. de homi. lib. 6. Large de chriſtiano honeſte viuente: quia
qui impendit Deo debitam religionem, poteſt dici religioſus.
tex. in c. eccleſia ſanctæ Marie. de conſt. Stricte, & tunc intelligi
tur de illis tantum, qui promittũt tria ſubſtantialia regulæ, vide
licet paupertatem, caſtitatem, & obedientiam. Ita notatur in ru
bri. de regula. per Io. Andr. Io. de ligna. Butri. Abb. & omnes. &
per Abb. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſt. & ibi per d. Fel.
in prin. & latè per d. me. Corſe. in ſuo deuoto tract. de fratribus
ieſuatis in 2. q. & in j. q. latè etiam tractauit de verbo religio. vi-
18 de ibi. & in d. 2. q. dixit † in fauorabilibus appellatione religio-
ſorum venire clericos ſeculares. alleg. gl. ĩ c. præſens. in verbo,
religioſos. 9. q. 3. & tex. cum gl. in verbo, religioſi. in c. nullus i-
19 taque. j. q. j. cum multis aliis allegatis ibi. ¶ † Hoc ſic premiſſo
dicamus, ꝙ ſi nos loquimur d̃ religioſis largiſſimè & largè ſum
ptis, & ẽt de clericis ſecularibus, ſiue ſint patrõi ipſi, & ſic velint
nomine ipſorum præſentare, ſiue nomine alieno, & ẽt clerici

nomine

nomine ſuarum eccleſiarum forſan patronatum,dummodo a-
lias ſint legitimi præſentare poſſint.& in hoc non eſt dubium,
quia cenſentur & ſunt vt alij chriſticole patroni laici & clerici.
¶Si vero loquimur de religioſis ſtricte ſumptis:& tunc ſi volu
mus quærere,vtrum poſſint proprio eorum nomine tales reli
gioſi præſentare:& dicendum eſt ꝙ non : quia proprium habe-
re non poſſunt,niſi in communi:vt de regu.per totum.& quæ
20 notantur in c.in præſentia.de prob.vnde quicquid †acquirunt
monaſterio acquirũt.d.c.in præſentia auc.ingreſſi.C.de ſac.ſan.
eccl.in prin.c.cum ad monaſterium.de ſta.regu.& in hoc æqui-
parãtur ſeruo,qui quicquid acquirit,domino acquirit.l.placet.
ff.de acq.hære. & inſti.de his qui ſunt ſui vel alieni iur.in princ.
& in multis aliis ſeruo æquiparantur.de quibus late per do.me.
in ll.do.Marcum Anto.Baueriam Bononien.in l.j.§. ſeruum q
in fuga.ff.de acq.poſſ.vnde cum ius pa. quod forſan ipſe habe-
bat,tranſeat in monaſterium,& ſit monaſterij,& ipſe nõ habeat
nec velle nec nolle:& ſit in poteſtate ſuperioris:cuius eſt regi-
men monſterij:vt dictum eſt ſ. in allegationibus factis.pro pri-
ma par. non eſt dubium religioſum non poſſe præſentare , ſed
ſuperiorem.vt dicetur in inferioribus articulis, niſi eſſet caſus,
ꝙ aliquis religioſus haberet proprium,quod eſt impoſſibile in
ſtricte religioſo.vnde dicunt docto. ꝙ vt latè hoc proſequitur
do.Fel.in prin.d.c.eccleſiæ ſanctæ Mariæ.de conſti.ꝙ iſti fratres
& ſorores tertij ordinis,non dicãtur ſtricte religioſi:ex quo ha-
bent proprium: vnde ſecundum prædicta poſſunt præſentare,
& de iſtis me remitto ad loca ſ.allegata.¶Aut volunt religio-
ſi pro alio præſentare,& vt vides Pau. de eleaza. vbi ſupra con-
cludit eum poſſe præſentare. ¶Tu vero conſidera , ꝙ quando
patroni vellent aliquem religioſum ſtricte conſtituere procu-
ratorem ad præſentandũ,nullo modo ipſe religioſus, caſu quo
poſſet eſſe procurator, conſtitui poterit ſine licentia ſuperio-
ris.& de hoc tractabimus.j.in hac par.in 4.q.prin.in 7.artic.vbi
erit materia de præſentationibus, quæ fiunt per procuratores.
¶Aut vero patroni,qui habẽt præſentare,concordant in vnũ,
vt ille præſentetur, qui eligitur à tali religioſo, & præſentatur.
& tunc tenerem cum Pau.religioſum hoc facere poſſe:cum ſit
mera electio perſonæ commiſſa,ſicut dicimus de fratre mino-
re poſſe eum eſſe exequutorem, quando ſolum perſonarum
electio eſt facienda,cum nullum litigium,nulla pecuniarum e-
xactio,ſeu diſpenſatio vertatur:prout voluit Bar. in tract.mino
ricarum,in 3.lib.in 4.c.vnde cum hic ſic commiſſa à patronis ſo
la electio præſentandi , & etiam præſentatio : cum forſan reli-
gioſus melius noſcat idoneum, quam patroni, cum forſan ha-
beat in confeſſione eligendos:vt dicit ibi Bart.merito hoc fieri
poteſt,& eius electionem poterit epiſcopo per literas notifica-
re,prout dicit Pau.vbi ſ. Bene verum tamen eſt, ꝙ ſi ipſe vellet
accedere ad epiſcopum,& actualiter præſentare,non poſſet ſi-
ne ſuperioris licentia, cum non poſſit egredi monaſterium ex
quo non habet nec velle nec nolle.¶Adde quòd poſt prædic-
ta reperi do.Fede.de ſen.conſ.ciiij.primo quæritur in 3.& 4.du-
bio tenentem contra opinionem Pau.imo concludentem,ꝙ ſi
eſt datus religioſus ad eligendum vel præſentandum ſine licen
tia ſui ſuperioris,non poteſt eligere nec præſentare : imo plus,
quòd ſi præſentauit, non tenet præſentatio, per multa late per
eum ibi dicta.ſed certe opinio eius non videtur bona,quãtum
24 † ad electionem : quia religioſus cui data eſt poteſtas à patro-
nis eligendi,ac præſentandi, bene hoc facere poteſt, etiam ſine
ſui ſuperioris licentia.per ea quæ dixit Bartol.vbi.ſ præſentare
autem,quod non poſſit, cum non valeat egredi monaſterium,
tenerem cum Federico licet in veritate Federicus videatur vel
le in d.4.dubio,ꝙ in illo caſu religioſus fuerat conſtitutus pro-
curator ad præſentandum. & ideo concludit eius præſentatio-
nem ẽt factam,non tenere,vt ibi per eum:quæ eius dicta erunt
diſcutienda in d.4.q.princ.in 7.art. vbi tractabimus,an & quo-
modo poſſit præſentare procurator , & ideo non diſcederem
à ſupra formata diſtinctione.

¶Duodecimus art.ij.q.prin.j.par.ij.Libri.

1 *Abbas ſolus poteſt diſponere de his,quæ pertinent ad cultum diuinum,vel vtilitatem monaſterij.*
2 *Abbas poteſt præſentare cum conſenſu maiorum,et ſanioris partis eius capituli.Limit.n.6.& 16.*
3 *Eccleſia collegiata ſi habet præſentationem,præſentabit prelatus de conſenſu Capituli,vel maioris vel ſanioris partis.& n.4.*
5 *Verba narratiua diſpoſitionem inducunt.*
7 *Præſentatio facta ab abbate ſine conſenſu capituli,eſt ipſo iure nulla.*
8 *Conſentire,maius quid eſt,quam conſulere.& n.11.*
9 *Cap.nouit.de his,quæ fi.à præl.quare requirat conſilium tantum capituli:& c.ea noſcitur.eod.tit.requirit conſenſum.& nu.10.*
12 *Conſenſus capituli in geſtis vel gerendis à prælato an in dubio interueniſſe præſumatur.& n.13.*
14 *Solemnitas extrinſeca,nunquam præſumitur interueniſſe,ideo probãda eſt.*
15 *Abbas ſi præſentauerit per quadraginta annos ,ſine conſenſu collegij , nun poſſit præſcriptionem allegare.*

Quia In præced.art.eſt dictũ, an & quando religioſus po-
teſt præſentare:ſequitur duodecimo loco quærere
quando præſentatio pertinet ad monaſterium , vel ad aliquod
collegium,an pręſentatio poſſit fieri per ſolum abbatem,vel ſu
periorem,& caput collegij:an vero requiratur conſenſus con-
uentus,monaſterij capituli,vel collegij : & quid etiam quando
pertinet ad monaſterium monialium. ¶Et videtur prima facie
fore dicendum ſufficere præſentationem fieri per abbatem ſu-
periorẽ collegij vel abbatiſſam:& non requiri conſenſum con
1 uentus monaſterij,collegij,vel capituli.†nam ea,quæ pertinẽt
ad cultum diuinũ,vel ad vtilitatem monaſterij,diſponũtur per
ſolum abbatem:vnde tota poteſtas monaſterij eſt penes abba-
tem.tex.eſt in c.nulla. 18.q.2.& fac.quod no.Inn.in c.porrectũ.
de reg.ſed præſentare,pertinet ad cultum diuinum:quia pręſen
tatus inſeruiet diuino cultui.c.1.2.& 3.hoc tit.Item ad vtilitatẽ
monaſterij.arg.c.ex literis.c.conſultationibus.& c.nobis.hoc ti
tu.& quia ad monaſterium pertinet ius pa.dicitur de poteſtate
monaſterij:ergo ſol⁹ abbas vel abbatiſſa,ſeu caput collegij,hoc
facere poteſt.Et đ hoc videtur tex.apertus in c.ex literis.hoc ti.
vbi ſola abbatiſſa præſentauit,& nihil dicitur de conſenſu capi
tuli ſui,ſeu monialium:ergo idem etiam in abbate qui habet ſa
niorem intellectum,cum ſit maſculini ſexus.& hoc colligit ibi
2 Abb.ex illo tex.in vlti.nota. ¶†Tamen circa hoc non eſt inſi-
ſtendum,cum ſint iura aperta,debere pręſentare abbatem cum
conſenſu maioris & ſanioris partis eius capituli. & idem multo
fortius in abbatiſſa:vt de hoc eſt tex.in c.nouit.in c.quanto. de
his quæ fiunt à præla.& tex.ad literam de hoc in c.ea noſcitur.
3 eo.tit.vbi habetur clariſſimè,ꝙ ſi eccleſia †collegiata habet prę
ſentationem,præſentabit prælatus de conſenſu capituli,vel ma
ioris & ſanioris partis: & loquitur in indiuiduo de præſentatio-
ne,videlicet quando eccleſia ſeu collegium habet ius patro. in
aliqua alia eccleſia,vt prius ipſi de collegio vel monaſterio eli-
gant inter ſe præſentandum, & electus à maiori & ſaniori par-
te præſentabitur per abbatem.&ita concludunt omnes doc.ibi
& videtur velle etiam d.Card.in cle.j.§.abbatem.in j.op.de ſtat.
mona.& ideo dicit Pau.de cita.in 6.par.in fi.13.q.ſite in 3. artic.
4 poſſe ſperni † ab ordinario præſentationem factam ab abbate,
vel alio prælato ſine conſenſu capituli,vel maioris partis,quan
do tale ius præſentandi ſpectabat ad eccleſiam:vt in c.nouit.c.
quanto.& in c.ea noſcitur.vbi per Abb.latè, de his quæ fiunt à
præla.niſi priuilegium vel conſuetudo aliud ſuadeat:vt ibidem
per Abb. ¶Contraria non procedunt : quia bene prælatus ſeu
abbas diſponit de monaſterio:ſed tanquã dominus gubernans
in alijs tamẽ:quam in præſentatione, quæ pertinet ad collegiũ
ſeu monaſterium:vt eſt ibi tex.& bene ipſe præſentationem ex
plicat,ſed ſecundum voluntatem conuentus. ¶Nec etiam ob
5 ſtat.d.c.ex literis.hoc tit.†quia illa ſunt verba narratiua,quę nõ
inducunt diſpoſitionem.Vel & melius licet dicatur ibi abbatiſ-
ſam præſentaſſe,nõ negatur quin illud fecerit ex conſenſu ma-
ioris & ſanioris partis eius capituli:maxime cum hoc præſuma
tur.d.c.ea noſcitur. & j.dicetur.& ſic nõ eſt inſiſtendum vbi eſt
6 caſus legis. ¶†Aduerte modo ad plura pro declaratione præ-
dictorum. & primo hoc eſſe verum abbatem præſentare cum
conſenſu ſui capituli,quando præſentatio pertinet ad collegiũ
inſimul cum abbate:quia tunc fiet præſentatio:vt ſ. ſed ſi perti-
neret præſentatio ad collegium tantum, tunc non præſentabit
abbas de conſenſu collegij : ſed ſindicus electus per capitulum
ad iſtum actum.ita Inn.in d.c.ea noſcitur. vbi apponit contra il-
lum tex.eſt tex.in l.j.ff.quod cuiuſque vniuer.nom.& eſt tex.in
c.edoceri.de reſcri.& ſoluit vt ſ.videlicet:iura prædicta habeãt
locum cum pręſentatio pertinet ad collegium tantum ſine ab-
7 bate,ſequitur prædicta d.Card.ibidem in 1.col.in 1.op. ¶†Ad-
uerte ſecundo do.Goff.de Trano conciuem meum tenuiſſe v-
nam opi.ꝙ ſi in caſu d.c.ea noſcitur. prælatus ſolus præſentaret
ſine cõſenſu capituli ſui, præſentationem eſſe ipſo iure nullam
& exponit tex.in d.c.ea noſcitur.ibi vacuari, id eſt,vacuam pro-
nunciari.& pro iſta ſua opi.adducit tex.in c.nouit.eod.ti.vbi in-
ſtitutio facta ab epiſcopo ſine conſilio ſui capituli,eſt ipſo iure
nulla. ergo idẽ ẽ in caſu noſtro.¶Hoſt.vero tenet ꝯ Goff.vide
licet ꝙ requiratur ſententia: & mouetur, quia euacuatio fit ra-
tione contemptus capituli,niſi ratificet.de elect.c.quod ſicut.§.
ſi autem.Et ad c.nouit.reſpondet debere exponi ſecundum.d.
c.ea noſcitur.alleg.c.qualiter. de elect. & hoc etiam ſentire di-
cit gl.antep.in d.c.ea noſcitur.¶Do.Car.in d.c. nouit. tenuit in

caſu illius.c.nouit inſtitutionem eſſe ipſo iure nullam, in vlt.q.
ibi,ſed non ita eſſe in caſu.d.c.ea noſcitur,quia ille tex.loquitur
quādo de iure ſpeciali ſpectabat pręſentatio ad collegium.quo
caſu procedit,quod ibi dicitur,ſi prælatus ſolus præſentet,præ-
ſentationem tenere, licet perſonæ de capitulo poſſint agere
de contemptu:non enim poteſt dici facta contra legem.ſed,ca.
nouit.loquitur de inſtit.quæ de iure cōi ad prælatum cum con
ſilio capituli:& ſic ſi omittatᷣ, fit ꝯ ius:ideo ſunt nulle per.l.non
dubium.C.de legi.&ita vult gl.ibi in d.c.nouit. in verbo caute.
8 ¶†Tu pondera magis eſſe conſenſum quam conſilium,& ma
gis iuris habere hñtem conſentire,quam habentem conſilium
præſtare: qui conſenſus omnino eſt habendus, & ſequendus,
conſilium vero ſufficit peti:& illud ſequi quis non cōpellitur.
iſta probantur per c,cum in veteri.de elect.& per c. cum olim.
de arbi.& late ſentit Abb.in c.quanto.in 3.no.de his,quæ fiunt
à præla.& voluit glo.aperte in c.vnico.in verbo, cum conſilio.
ne ſed.vacan.lib.6.cum multis aliis,quæ ad hoc poſſent adduci.
¶ Hoc ſic ſtante neſcio videre rationem, quare potius teneat
actus factus non habito conſenſu,quam actus non habito con
ſilio, cum omni iure totum ꝯ̃rium eſſe deberet. & ideo tenerē
cum Goff.conciue meo & exponerē text.vt ipſe facit,cum hu-
iuſmodi expoſitio ſepe ſepius in iure fiat:vt multa ſimilia addu
ci poſſent,quæ breuitatis cauſa omitto:cōſidera circa hæc:quia
9 credo procedere,quicquid dixerint Hoſt.& Card.¶†Aduerte
tertio doc.multum inſtare cur in caſu.c,nouit.requiratur tantū
conſilium capituli:& in caſu,d.c.ea noſcitur.requiratur conſen
ſus, & ſic ſentiunt conſenſum eſſe pluſquam conſilium. & do.
Card.ind.c.ea noſcitur.in 2.col.in 7. opp. ſoluit, dicendo alias
cum eſſet ſcholaris,ſe dixiſſe rationē diuerſitatis eſſe:quia colla
tio concernit canonicos,tanquam corpus.d.c.nouit.præſenta-
tio vero concernit eos,vt ſingulos,competit enim illis:quia đ
bonis illius eccleſiæ fuit fundata alia eccleſia.c.3. de eccl.ædifi.
& ſic fuit facta alienatio bonorum eccleſię,quę concernit illos
de capitulo,vt ſingulos:quia de ſingulorū præiudicio agitur. ꝑ
hoc d. c.nouit.Subdit tamen,ꝙ licet hoc videatur ſubtile dictū:
tamen nimis reſtringit d.c.ea noſcitur.poteſt enim præſentatio
ſpectare collegio,ēt dato ꝙ de bonis eccleſiæ non fuerit illa fa
bricata:vt quia collegio patronus donauit iuspatro.illius.c.vni
co.hoc ti.lib.6.nec ēt eſt verum alienationem concernere ſin-
gulos:quia alias vnius ꝯ̃dictio vitiaret.reg.in re cōi.de reg. iur.
lib.6.c.cum omnes. de conſt.cum ergo ſufficiat conſenſus ma
ioris partis capituli:vt d.c.ea noſcitur.& in c.j.de his, quæ fiunt
à maio.par.capitu.ergo non ſunt prædicta dicenda.& ideo ipſe
do. Car. non ſtat huic ſue rationi fabricatæ, per eum dum eſſet
ſcholaris.¶Sed tranſit ad aliam ſol.videlicet dici poſſe ēt in col
lationibus debere interuenire conſenſum capituli in hoc,vt ꝓ
cedatur ad collationem:ſed in eligendo perſonam,cui fiat col
latio,pręlatus expediet hoc cum conſilio capituli:arg.d.c.ea no
ſcitur.iuncto cum.d.c.nouit. Sed ipſemet d. Car.dicit iſtam ſol.
eſſe diuinatoriam: nec habere multam rationem. Tu dic imo,
nullam habere rationem:nam ſi conſenſus capituli haberet in
teruenire in collatione,ab ipſo capitulo eligeretur:vt fit in d.c.
ea noſcitur. vnde non eſt dicendum eligi perſonam cum con-
ſilio &c.vt ipſe dicit.ideo ipſe do.Car.tranſit ad tertiam ſol.ſeu
rationem:vt dicit. Dic verius,ꝙ tex.in d.c.ea noſcitur.loquitur
quando aliqua diſpoſitio pertinet ad collegium iure ſpeciali, ſi
cut præſentatio,nam de iure communi pertinet ad collegium:
ſola electio principalis prælati.de elec.c.j.&facit pro hoc quod
dixit ipſe in c.cum eccleſia.de elec.in 3.q. & in d.c. ea noſcitur.
præſentatio competit collegio iure ſpeciali:vt probatur ibi,dū
dicit tex. collegia ius habent præſentandi. & hoc caſu prælatus
expedit de conſenſu collegij:vt ibi.&hoc non ſolum in preſen
tatione,ſed etiam in collatione vel alia diſpoſitione,quæ ſpec-
tat collegio iure ſpeciali:& idem eſſet etiam,ſi ſpectaret de iure
communi dummodo eſſet tale quod poſſet expediri prælato
viuente:quia licet in iudicio ſolus prælatus agat, & conuenia-
tur pro talibus,c.edoceri.de reſcrip.& quod ibi notat Inn.tamē
10 in extraiudicialibus ſecus:quia debet facere cum conſenſu col
legij:vt in d.c.ea noſcitur.videtur tamen male poſſe exemplifi-
cari de tali diſpoſitione extraiudiciali competente collegio de
iure communi.nam communia iura concedunt adminiſtratio-
nem ſoli prælato:vt notatur in d.c. edoceri.ſed caſu quo eſſent
aliqua alia, procęderet quod ſupra eſt dictum. ſed quando iure
ſpeciali,poteſt multipliciter exemplificari.Vnde dic per iſta, ꝙ
ex quo diſpoſitio fuit acquiſita collegio,debet collegiū requi-
ri,non acceſſorie tantum,puta vt conſulat,ſed etiam vt conſen
tiat.ſecus in collationibus quæ de iure cōmuni ſpectant ad præ
latum cum conſilio capituli.d.c.nouit.& dicit iſta eſſe notanda
ſingulariter.nam ex his infert,ꝙ quæcunque diſpoſitio extraiu
dicialis competens collegio, expediri debet de aſſenſu prælati:

quod dicit facere ad multa:& cum iſta vltima ratione tranſeūt
11 omnes.¶†Ex quo colligitur magis eſſe,conſentire,q̄ conſule-
re: & maius præiudicium verſari circa actum:qui habet fieri cū
conſenſu,q̄ cum conſilio.Et ideo fortificatur mea ꝯſideratio ſ.
formata,potius debere eſſe nullam præſentationem ſine cōſen
ſu collegij,q̄ collationem ſine conſilio ipſius:arg. optimū in c.
decernimus.16.q.7.negari.n.non poteſt,veros patronos.i.ipſū
collegium non pręſentaſſe.cogita circa hoc.¶Aduerte quarto
doc.fuiſſe varios:an iſte cōſenſus præſumatur interueniſſe, vel
non,& gl.3.in d.c.ea noſcitur.videtur velle, per illum tex.in du
bio præſumi conſenſum capituli interueniſſe:licet poſſit pro-
bari ꝯ̃rium:aliqui doct.ibi aliter,vt latè proſequitur ibidem do.
Car.in 3.col.& ſeq.in ver.quæro de intellectu literæ in plurib.
opp.ſeq.& poſt eum ibi do.Abb.in pen. & fi. col. ſed proſequi
12 eorum dicta,eſſet examinare illum profundum articulum:†an
in geſtis ſeu gerendis à prælato in dubio conſenſus capituli prę
ſumatur interueniſſe.de quo ibi per doct.latè & per Archid. &
d.Propo.in c.diaconi.lo vlt.xciij.di.& fa.Rot.xix. vbi p̄ſentatio.
de præb.&Rot.j.de his,q̄ fi.à præl.in ant.& eſſet ēt examinare il
lud chaos,an & qñ ſolēnitas extrinſeca præſumatur interueniſ
ſe in actu.de qua ēt ꝑ doc.in c.ea noſcitur. & ꝑ doc.pleniſſime,
maximè ꝑ d.Fel.in c.ſicut.in 12.col.cū.7.ſeq.de re iud.& diximꝰ
latê.ſ.in j.par.j.lib.in 2.q.prin.in 7.ar.& in 2.pt. j.lib.in j.q.prin.
13 in 8.art. †Ideo quo ad caſum noſtrum omiſſis omnibus dictis
doctorum,quia poterunt in lo.ſ.all.videri,ſequendo.d.Abb.in
d.c.ea noſcitur.in fi.dic breuiter,ꝙ aut cōuentus ꝯ̃dicit præſen
tationi allegando ſe nunq̄ ꝯſenſiſſe,& tunc in dubio(dicit ipſe)
puto onus probandi incumbere prælato: vt ſenſerunt doct.an-
tiqui in d.c.ea noſcitur. dummodo ꝯ̃dicant debito tēpore iux-
ta ea,quæ dixit ipſemet Abb.in c.2.de his,quæ fiunt à præla. &
ridiculum eſſet dicere oppoſitum. nam ſemper prælatus dice-
ret capitulum conſenſiſſe,& difficile eſſet probare ꝯ̃rium:arg.c.
quoniam ꝯ̃.de prob.& 6.q.2. c.ſi tm̄.& c.placuit.¶Si vero ꝯ̃di-
catur ab extraneo:& tunc ſi ante executionem actus,credo(di-
cit ipſe)onus probandi incumbere abbati, ēt ſi ſit actus, in quo
ſufficit tacitus conſenſus:quia non debet abbas vagari cum ia-
ctura illius,cuius intereſt.nam actus de ſe eſſet nullus, ſi non in-
teruenisſet cōſenſus.ergo is,cuius intereſt,poteſt inſtare, vt do
ceatur de conſenſu.arg.c.cauſam.de iud.& eius quod notat gl.
in c.j.de electio.lib.6.facit lex prætor edixit,ff.de iureiur.¶Sed
ſi non opponitur,præſumitur conſenſus tacitus:& ſic dicit poſ
ſe intelligi illum tex.cum gl.in d.c.ea noſcitur. Sed vbi requiri-
14 tur conſenſus expreſſus,nunquam ego†præſumerem(dicit ip
ſe)pro conſenſu:quia eſt ſolemnitas extrinſeca,quæ nunq̄ præ-
ſumitur:vt in l.quicunque.§.fi.ff.de publ,& text.in l.ſciendū.ff.
de verb.obl.cum ſim.alias iura fruſtra requiſiuiſſent ſcripturam
in quibuſdam caſibus:vt in c.j.de his,quæ fiunt à præla.& eſt gl.
in c.j.de cenſi.lib.6.& per hoc,ſubdit ipſe,obuiatur multis frau
dib.quæ poſſunt euenire.vnde cū in caſu noſtro nō requiratur
conſenſus adeo expreſſus, vt neceſſaria ſit ſcriptura, ſtarem in
hoc vltimo caſu in glo.vide tamen Rotam quam ſ.allegauit n,
19.& male,quia reuera eſt.cv.quæ incipit,ibi præſentatio,in ti.
de collatio.præb.in antiquis.quæ dicit,tutius eſſe abbatem,qñ
præſentat,dicere ſe præſentare de conſenſu capituli:& hoc eſſe
vtile ipſi capitulo pro conſeruatione iurium ſuorū:vt ibi.& ita
tene,prout ſ.eſt diſtinctum per Abb.¶Aduerte quinto & vlti-
mo tex.in d.c.ea noſcitur. in fi. velle tunc in præſentationibus
requiri conſenſum capituli,qñ prelatus non haberet ꝯ̃rium ex
antiqua & approbata conſuetudine, vel aliquo priuilegio diſ-
ponentibus ipſum ſolum ſine collegio poſſe præſentare: & ſic
ſi præſcripſerit ꝯ priuilegium in hoc,ꝙ ſine eius conſenſu præ-
ſentare poſſit.& hoc omnes doct.ibi ſequuntur:cum ſit tex.ex
preſſus & clarus:imo dicit ibi Car.in 4.col.in verſi. oppono.ad
15 idem in eo quod dixi poſt Hoſti. ꝙ ſi abbas præſentauerit †per
quadraginta annos ſine cōſenſu collegij, poteſt allegare ſe præ
ſcripſiſſe,ne teneatur requirere conſenſum collegij. & hoc nō
eſſe abſurdum,cum ius approbet iſtud,& imputabitur collegio
negligenti,qui tm̄ ſiluit,allegat.c.cumana.de electio. & c.cum
eccleſia ſutrina.& c.cum olim.de cauſa poſſeſ.& proprie.¶Re-
peri poſtmodum Pau.de cita.in 6.parte in 3.art.in lj.q.tenētem
in dubio ius patro.videri conceſſum eccleſiæ:& ideo ſiue ſit ca
thedralis,ſiue non,habebit ipſe præſentare cum conſenſu capi
16 tuli.alleg.c.ſignificaſti.& c.fi.hoc titu.¶†Reperi ēt do.Roch.
formantem hunc articulum,in verbo,competens alicui.in 11.
q.quærentem de hoc articulo,& ꝯcludentem,ꝙ ſi præſentatio
competit collegio, vel monaſterio, illa debebit fieri à prælato
cum capitulo vel maiore parte capituli, niſi conſuetudo præſ-
criptio vel priuilegium aliter ſe habeat:per d.c.ea noſcitur.& ꝑ
Rotam vbi ſ. ſed fore aduertendum præſentationem debere
fieri per abbatem vel prælatum tanquam caput collegij, cum

conſenſu

conſenſu tamen capituli vel maioris partis,ſecundum Inno.in
c.ea noſcitur. & Rota vbi proxime.

¶Decimustertius art.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Ius patronatus quando capitulo & conuentui,conuerſi,nouitij,vel non pro-*
feſſi,an habeant vocem & præſentare poſſint.
2 *Capituli appellatione,conuerſi,non comprehenduntur.*
3 *In epiſcopi electione qui nam vocem habeant.*
4 *Canonici ſoli ob excellentiam comprehenduntur in ſtatuto vel lege faciente*
mentionem de capitulo.
5 *Præſentare poſſunt qui habent vocem in capitulo,collegio,conuentu,vel mo-*
naſterio.

1 An quando Iuſpa.†competit conuentui vel capitu-
lo conuerſi,nouitij,vel ñ pfeſſi habeant
vocẽ.& præſentare poſſint.Ab.in c.j.in fi.de procu.videtur cõ-
cludere ꝙ non:quia tales ꝯuerſi laici indubitanter in ſpirituali-
bus non admittuntur cum aliis clericis:puta in electione præla
ti.per c.ex eo in fin.de elect.lib.6.vbi clare dicit tex.nec profeſ-
ſos nec conuerſos habere vocem in electione. ¶Et ſi diceres,
præſentare non eſt mere ſpũale,ſed annexũ.c.q̃ro. de iudi.imo
tranſit cũ tpalib.& cũ ſucceſſione tpalium. c.3.c.ex literis.c.cũ
ſeculũ.hoc tit.& dicitur de patrimonio.& diximus.ſ.in fi.9.&in
x.art.pxime præced.nec valere argumentationem de ele. quæ
eſt mere ſpũalis.c.meſſina. c.ſacroſancta.de elect.ad pñtationẽ
cum in multis differant:vt diximus ſ. in proxima præce. q.prin.
2 in v.art. ¶Reſpondetur pdictos†non profeſſos ſeu conuerſos
ẽt in tpalib.nõ admitti:quia appellatione capituli,non ꝯprehẽ-
duntur ꝯuerſi tex.eſt in c.& ſi Chriſtus.in fi. de iureiur.iuncta ſ.
ſcriptione.vbi ẽt Ab.hoc notat, & hanc partem ſequitur dom.
Roch.in d.verbo,competens alicui.in 12.q.qui pro hac cõclu
ſione in ſimili dicit facere,quod decidit gl.approbata in c.pen.
de cleri.non reſid.in verbo,aſtiſios.quæ dicit capellanos&alios
beneficiatos in eccleſiis collegiatis nonvocari ad cõmunes tra
ctatus,nec eſſe de corpore collegij canonicorũ,ſubdit prędictã
ẽt concluſionẽ tenere Ang.in §.hoc ẽt.in 2.col.in auth.de alie-
natione & emphy. ¶Tu adde ſimile, nã ſolum canonici eccle-
ſiarum cathedraliũ, ñ aũt alij inferiores neceſſario ſunt vocan-
di ad ꝯcilium prouinciale.ita Hoſt.Io.An.Bur.Abb.& Im.in c.fi.
per illum tex.de his quæ fiunt à maio pa.ca.& voluit Ab.in ſua
diſpu.incip.eps,& quidam rector.in 3.dubio.in v.col.& Propo.
& c.canones.15.diſt.col.3.& do.Bon Iacobus ſcotus patalus in
tract.de præſt.canonicorũ.in xvii præſt. ¶Qui ẽt voluit in 28.
3 præſtan.ſolos canonicos eccleſiarũ†cathedralium habere vo-
cem in capitulo,ad eligendũ epn,& ſimilia faciendum,& non
alij inferiores ẽt ſi ſint archipresbyteri,archidiaconi.ppoſiti,vel
ſimiles.alleg.gl.& doct.in c.pen.de cleri.non reſi.& Ab.in c.au-
ditis.col.2.de ele.& in c.cum olim.col.3.de re iud.& Gemi.poſt
alios in c.fi.de præb.col.3.in 6.& idem Gemi.& Propo. in c.ſa-
crorum.§.ex his.63.diſt.& doct.in c.cum eccleſia.de cauſa poſ.
& prop.& doc.in cle.j.de elec.¶Hinc idem Bon Iacobus in 29.
4 præſtantia,voluit,†ꝙ vbicunque in lege vel ſtatuto vel alia diſ
poſitione fit mentio de capitulo,tũc ſoli canonici ob excellen
tiam comprehenduntur:&non archipresbyter,archidiaconus,
decanus,& ſimiles.iſtud probat tex.in c.eam te.& in c.ex parte
decani.& ibi Butr.& Im.notant de reſcri.& in c.bonæ. el 2.in ſ.
ſcriptione,ibi,ppoſito,& capitulo.de poſtu.pla.& in c. cum in-
ter vniuerſas.ibi ad decanũ & alios canonicos.de ele. notat Ab.
in c.auditis.col.2.de elect.& in c.dilecti.in prin.& ibi Fel.de ma
iorita.& obed.Abb.in c.cum olim. col.3. & ibi Fel. col.4.de re
iud Abb.in c.poſt electio.col.2.de conc.præ.& Gem.poſt alios
in c.fi.col.2.de præb.lib.6 & Im.poſt antiquos in cle.j.col. 6.de
reg.& Fel.in procemio Greg.col.12.& in c.cũ.M.col.x.de ꝯſti.
¶Ex oĩb.igitur ſ.ſcriptis ꝯclude ſi ius pa.cõpeteret alicui capitu
lo,cõuentui,collegio,vel monaſterio,non ſolũ conuerſos lai-
cos,non profeſſos nõ habere vocem,nec poſſe præſentare,ſed
ſi competit capitulo,nec archidiaconus,archipresbyter,vel prę
poſitus,& ſimiles poterunt præſentare:ſed ſolum canonici.&
ſic concludendum illos poſſe præſentare in caſibus ſ. ſcriptis,
5 †qui habent vocẽ in capitulo,collegio cõuentu,vel monaſte
rio:& non illos,qui vocem non habent, & iſta eſt bona & tuta
reg.in materia.

¶Decimusquartus art.ij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Capitulum an & quando ſede vacante, poſſit aliquem præſentare in benefi-*
cio iuris patronatus ſui epiſcopi,vel prælati defuncti.& n.16.
2 *Inſtitutio plus quidnam eſt,quam præſectatio.Limit.n. 14.*
3 *Capitulum poteſt ſede vacante inſtituere præſentatos,in locum defuncti epi-*
ſcopi,& an præſentare.n.6.
4 *Capitulum non ſuccedit epiſcopo in collationibus beneficiorum.*
5 *Ius in re,maius eſt,quam ius ad rem.*
7 *Capitulum ſede vacante in iuriſdictionalibus,epiſcopo ſuccedit.& n.11.*
8 *Beneficiorum collatio,eſt quædam donatio.& quid de præſentatione.nu.10.*
9 *Ratio vbi eadem ibi idem ius.*
12 *Capitulum ſede vacante an ſuccedat epiſcopo,quõ ſit accipiendum.& nu.17*
13 *Capitulum epiſcopo non ſuccedit,niſi in caſibus à iure expreſſis.*
15 *Intellectus ad § cum vero.c.1.extra ne ſede vacan.*
18 *Epiſcopum eſſe ſuſpenſum,& ſedem vacare,æquiparantur.*

1 Contingit Dubitari. 14.†an capitulum ſede vacante
poſſit præſentare aliquem inſtituendum ad
beneficium iuris pat.ſui epiſcopi,vel prælati defuncti.¶Et pri-
ma facie vr dicendũ ꝙ ſic p reg.vulgatã & tritam capitulum ſe
de vac.ſuccedere epo in his, quæ ſunt iuriſdõnis ẽt per ſe exer-
cendo tex. in c.cũ olim.de ma.& ob.& diximus latè.ſ.in j.par.j.
lib.in 2.q prin.in 9.ar.in ver.his ſic præmiſſis:ſed præſentare eſt
iuriſdictionis arg.notatorũ in c.tranſmiſſa.de elec. & diximus
ſ.in hac.q.prin.in 3.art.ergo in hoc capitulũ ſede vac.ſuccedet.
2 ¶†Secũdo pro iſta par.facit,nam plus eſt inſtitutio,quam prę
ſentatio:quia plus iuris confertur p inſtitutionem quã per pñ-
tationem,vt apparet ex c.cum Bertoldus.de re iudi.iunctis no.
per doct.& maximè per Abb.in c.autoritate.de inſti. & eſt tex.
in c.cum dilectus.hoc tit.& in c.dilectus.de offi.deleg. & dice-
tur late.j.deo duce.in 3.par.huius lib.in x.q.prin.in v.art.&dixi-
3 mus in 1.proxi.præce.q.prin.in vlti.art.ſed capitulum ſede†va
cante poteſt inſtituere pñtatos in locum epi defuncti: quia in
hoc ei ſuccedit.vt hodie eſt tex.apertus in c.j.de inſti.lib.6.ſi po
teſt facere id quod eſt plus : ergo multo fortius & præſentare
quod eſt minus. arg.auct.multo magis.C.de epiſc.& cler.cum
vulg. ¶Nec habet obſtare id, quod dicitur capitulum non ſuc-
4 cedere in†collationibus beneficiorum:vt in d.c.j.de inſti. & in
c.illa.ne ſed.vac & in c.vnico,eo.ti.lib.6.quia ibi illud eſt ſpãle,
nam in conferendo , prælatus vtitur quadam liberalitate in cui
conferendo: vt notatur in c.relatum.de præb. & tribuit omne
ius:vt per Abb.in d.c.autoritate. ſed in pñtatione non eſt mere
liberalitas:quia parum facit patronus præſentando,aut nihil,&
nullum ius perfectum tribuit præſentato:ſed tñ quoddam prę
ambulum & ius ad rem:vt notatur in d.c. cum Bertoldus. de re
iudi.¶Nec obſtat ẽt,ꝙ ſi hoc eſſet, ex quo capitulum poteſt in
ſtituere,pñtaret ſibi pſi:quia idem eſt in electione & confirma
tione:vt patet in c. cum olim.de maio. & obed. & iſto caſu ad-
miſſio ad poſſeſſionem habebit vim pñtationis & inſtitutiõis:
vt probatur in c.cum aliquibus,de reſcript.& in c.cum in eccle
ſiis de præb.lib.6.facit conſilium do.Car.quod refert in cle. qa
contingit.de relig.do.& ita videtur ſentire,licet non firmet,ſed
potius teneat ꝯrium Pauinus in tracta.de ſede vac.in loco j.al
legando,pro ſecunda par.huius art.¶Tamen his non obſtanti-
bus contrariam partem tenuit Guliel. in Spec.in ti.ne ſede vac.
circa med.vbi dicit,ꝙ ſicut capitulũ ſede vacan.non poteſt con
ferre beneficia,vt ibi per eum:ſic nec ad ipſa beneficia pñtare:
quia non per præſentationem ius acquiritur præſentato , ſicut
per electionem vel collationem.c.cum dilectus.hoc tit.& plus
dicit ꝙ ſi eps talem præſentationẽ admiſit, aliquid non prodeſt
admiſſo,nec inſtitutio eius,ex quo præſentatio nulla.c.2.ne ſe-
de vacan.& c.cũ inter vos de re iud.prope fi.ita formaliter Spe.
vbi ſ.¶Iſtam ẽt par.tenuit Archi.in c.vnico.in prin.de inſti.lib:
6.ſequendo Spec.vbi proximè quẽ in vno dãnat:quia dicit prę
ſentatum conſequi ius in re.& hanc dicit eſſe rationem:&hoc
non eſſe verum,cum tandem cõſequatur ius ad rem petendam
vt in principio.c.cum dilectus.vt & in c.paſtoralis.hoc tit.quaſi
velit dicere Archi. nõ eſſe bonam rationem Speculatoris:quia
5 præſentatus†acquirit ius ad rem, vt ſ.ille vero,cui eſt facta do-
natio,vel electus,acquirit ius in re,quod eſt plus : vt vult Ab.in
c.autoritate.de inſtit.dum ponit differentias inter iſta verba. &
Abb.in c.2.in 4.nota.hoc tit.& diximus late ſ.in proxima.j. q.
prin.in 4.& 5.art.in 7.& ẽt 8.differen.& late ibid.in vlti.art. Sed
Arc.vbi ſ. ita intellectus non aſſignat aliquam rationem ad di-
ctum Spe.ſed tñ ſimpliciter tranſit,vt ſ.Et ſimiliter facit ibi do
minicus ante finem,ex quo ſolum ſe remittit ad Arch.nil aliud
dicendo.¶Iſtam part.etiam Spe.ſequitur d.Car.in c.illa.ne ſed.
vac.ſtatim poſt nota.& apoſtillationes tex.cum declarat gl.fina
lem ibi , quæ vult ꝙ ſicut capitulum ſede vacante non poteſt
conferre beneficia ſpectantia ad collationem epiſcopi:ita nec
eligere.& ſubdit do. Car.nec præſentationes exercere. & alle-
gat Spe.vbi ſ.ac dicit facere quod notatur in c. ſcriptum. ſuper
gl.quæ incipit hoc ideo.de elect.& ita ſimpliciter tranſit.¶Su-
peruenit poſtmodum Pauinus in tract.de ſed.vac.in 2.par.in v.
q.princ.in j.col.in ver.ſed an capitulum,ſed.vac. & relato Spec.
vbi ſ.ſubdit hoc videri ſenſiſſe gl.fi.in d.c.illa.ſecundum quoſ-

dam.& Io.And.in d.c.ſcriptum.ſuper gl.in verbo hoc ideo,refe
rẽdo Hoſt.ibidem hoc tenere. & dicit pro hoc facere:quia præ
ſentatio eſt fructus:& fructus eſſe reſeruãdos ſucceſſori. c.quia
ſæpe.de elect.cũ concor.lib.6.¶Et addit idem videri dicendum
vbi electio vel præſentatio eſt facienda de prælato per alium iu
re ſpeciali de prælati conſenſu : vt dicit notare gl. ſuper verbo
6 conſilio.in c.j.in fi.ne ſede vac.lib.6.¶Subdit†etiam tunc non
currere tempus habentibus eligere, & præſentare cum eius cõ
ſenſu tanquam impeditis.per c.fi.de elect.& per c.quia diuerſi-
tatem.de conceſ.præb. Et ſic concludit capitulum ſede vacan.
non poſſe præſentare,ſicut nec conferre : quia hoc non eſt iu-
riſdictionis niſi voluntariæ licet in ɔ̃rium faciat:quia iuris &c.
c.cum dilectus.hoc tit.& c.dilectus.de offi.deleg.¶Et in tãtum
dicit iſta procedere, ꝙ poteris facere talem concluſionem , vt
vbicunque ſuccedit in collatione capitulum ſede vacante ſuc
cedat,& in præſentatione ẽt vbi præſcripſiſſet ɔ̃ aliquos haben
tes,tunc priuilegium aut ius conferendi vel præſentandi, & ẽt
vbi alias periculum eſſet in mora ¶Et in fi.ſubdit,& ꝙ capitulũ
non poſſit præſentare:probat tex.in c.ea noſcitur. de his quæ fi
unt a præla.iuncto.c.fin.de regula,lib.6.cum ibi nota. in ſimili.
¶Interponit etiam ibi Pauinus aliqua facientia pro parte ɔ̃ria,
reſpondendo vni tacitè obiectioni,prout ſ.retulimus in fi par.
affirmatiuè. licet videatur magis inclinare in hanc partem,imo
7 per ea concludere.¶†Tu in iſta materia dic latius,& præmitte
vnum,ꝙlicet ſede vacante capitulum in iuriſdõnalibus epiſco-
po ſuccedat.c.cum olim,c.is qui.de maio.& obe.cum ſimili. tñ
in collationibus beneficiorum,quæ pertinent ad epm tm̃ licet
ſint iuriſdictionis:vt no.in c.tranſmiſſa.de elect.& ponit Ab.in
d.c.cum olim.in 2.col.non ſuccedit capitulum.text.eſt nota.in
c.2.ne ſede vacan.& in c.vnico.eo.ti.lib.6.& licet per antiquos
doc.multe fuerint aſſignatæ rationes:tamen vera ratio eſt:quia
8 collatio†beneficiorum,eſt quædam donatio:vt in c.fi.de offic,
vica.lib.6.vtitur enim prælatus quadam liberalitate in cui con-
ferendo:vt in c.relatum.de præb. vnde computatur inter fruc-
tus epatus:quia videtur quidã fructus habere hanc præeminen
tiam conferendi cui vult: vel latè dicunt Moder.& maxime do.
Fely.in d.c.cum olim.in 2.col.in ver.inquantum Abb.aſſignat
de maio.& obed. ideo voluerunt iura iſtam liberalitatem non
tranſire in capitulum,ſicut nec libertas diſpenſandi fructus pro
uenientes ſede vacante.d.c.quia ſæpe.de elect.lib.6.ita formali
ter do.Abb.in d.c.cum olim.poſt gl.ibi.in 2.col.& idem Ab. in
c.verum ante fi,2.col.vbi omnes Moder.de foro compet.& in
d.c.illa.& do.Fel.late in d.c.cum olim.in 2.col.in d.ver.inquan-
9 tum Ab.aſſignat hoc ſic præmiſſo.¶Facio regu.tritã &c.†vbi
eſt eadem ratio ibi d̃bet eſſe eadem iuris diſpoſitio.l.illud.ff. ad
l.Aquil.l.à Titio.ff.de verb.obl.c.inter cæteros.de reſcrip.cum
ſimi.ſed eadem eſt ratio in præſentatione,quæ eſt in collatione
ergo idem ius,ſed in collatione,ius vult, vt non ſuccedat capi-
tulum ſede vacante:ergo dicendum non ſuccedere in præſen-
tatiõe.¶Quod modo ſit eadem ratio probatur:nam ita præſen
10 tatio†dicitur donatio,ſicut & collatio dicitur donatio illo ſo-
lo reſpectu : quia vtitur liberalitate in cui conferendo , & ſic in
cui præſentando.ita voluit Ab.in c.fi.in pe.no.de conceſ.præb,
& late diximus ſ.in prox.q.prin.in 3.art.itẽ ita dicitur præſenta-
tio fructus iuris patronatus,ſicut & collatio fructus collationis
prout eſt gl.in c.cum Bertoldus.de re iudi.& ideo non tranſit in
illum,cui villa,in qua erat ius pa.fuit pignorata:vt eſt ibi text.&
voluit Abb.in c.ex literis. in j.col.hoc tit.& diximus latè ſ. in 2.
part.j.lib.in 9.q.prin.in 2.art.ex quo fructus hñt reſtitui,& ꝙ iſ-
ti fructus æquiparẽtur,voluit aperte do,Fel.in d.c.cum olim.in
2.col.in ver.in quantum abb.de maio.& obe.vnde cum iſte fru
ctus habeat reſtitui ſicut ille,idem dicendum eſt de vtroque.&
ita probata eſt hæc minor.& iſta eſt vera ratio dicti Spe.& non
illam,quam ipſe ponit bene impugnata per Arch.& hanc ratio
nem in iſto propoſito ſenſit licet non ita aperte Pauinus vbi ſ.
¶Et quòd iſta duo collatio & pñtatio tanquam fructus confe-
rendi & ius præſentandi equiparentur, adducitur Rota 575. v-
trum ſicut.in antiquis,quæ vult ꝙ ſicut præſentatus per exiſten
tem in quaſi poſſeſſione præſentandi , & inſtitutus non poteſt
amoueri,non obſtante,ꝙ conſtet de proprietate alterius.c.cõ-
ſultationibus.hoc tit.ita & in collatione facta ab illo qui eſt in
quaſi poſſeſſione conferendi:licet appareat de proprietate alte
11 rius illius iuris.¶†Secundo pro iſta par.adduco reg.ꝙ capitu-
lum ſede vacante ſuccedit epõ in his, quæ ſunt neceſſariæ iuriſ
dictionis,& ſic vbi fieri non poteſt,quin ille actus fiat.tex.& gl.
in cle.j.in verbo,capituli.de hære.& Abb.in d.c.cum olim.in iij.
col.& ibi omnes Mod.& diximus.ſ.in j.par.j.lib.in 2.q.princ.in
9.art.in verſi.3.adducitur.ſed præſentare, non eſt iuriſdictionis
neceſſariæ,ſed voluntariæ : quia non currit tempus ſecundum
pauinum vbi.ſ.ergo in iſta iuriſdictione capitulũ non ſuccedit

¶Tertio poteſt adduci ratio pro iſta par.ꝙ in caſibus dubiis, an
12 †capitulum ſede vacante ſuccedat epiſcopo , ſi vel ne, ſemper
debemus iudicare ɔ̃ capitulum,ſecundum Abb.in c.2.in 2.not.
ne ſede vac.ſed iſte caſus ſaltem dicitur dubius : ergo iudican-
13 dum ɔ̃ capitulum.¶†Poteſt adduci & quarto ratio,quia capi-
tulum nõ ſuccedit epõ niſi in caſibus à iure expreſſis:vt eſt tex.
quem omnes ibi ponderant in d.c.2.ibi.cum nuſquam inuenia
tur cautũ ne ſede vacante.& diximus.ſ.in j.par.j.lib.in 2.q.prin.
in 9.art.poſt prin. ſed iſte caſus non inuenitur permiſſus à iure:
imo videtur expreſſum oppoſitum per argumẽtum a collatio-
ne ad præſentationem:vt ſ.diximus: ergo ɔ̃ capitulum.¶Vnde
cum pro iſta par.ſint rationes prædictæ,& faciat tex.in d.c.ea no
ſcitur.iuncto.c.fi.de reg.li.6.à ſimili. & ſint autoritates tantorũ
doctorum nec reperiatur aliquis ɔ̃rius, merito pro iſta par. eſt
concludendum.¶Nec obſtant ɔ̃ria,quia ex ſupradictis ſunt re
ſoluta, & etiam eſt reſolutum illud de inſtitutione maioris po-
tentiæ,quam præſentatio.nam illud ibi procedit,quia eſt iuriſdi
14 ctionis neceſſariæ. ¶Itẽ licet†maius ius conferat inſtitutio,tñ
ex parte ɔferentium plus eſt præſentare,q̃ inſtituere:vt dixit pul
chre do.Fel.in c.cum venerabilis.in 12.col.& in prin.13.de ex-
cep.& dicetur. j.in 3.par.huius lib.in d.9.q.prin.in v.art.& ideo
non militant in ɔ̃rium adducta.¶Aduerte tamen ad vnum,qđ
videtur voluiſſe Pauinus, vbi.ſ. dum dicit ꝙ vbicunque ſucce-
dit in collatione capitulum ſede vacante,ſuccedit & in præſen-
tatione, ſubdit ẽt vbi præſcripſiſſet ɔ̃ aliquos habentes priuile-
gium vel ius conferendi,vel pñtandi : & ẽt vbi alias periculum
eſſet in mora.nam videtur velle Pauinus, ꝙ vbi epõ ſpectat ius
conferendi vel præſentãdi iure ſpeciali:puta præſcriptione ſeu
priuilegio ꝙ ſede vac.capitulum in illis ſibi ſuccedat.& ſic vide
tur ſequi opin.Io.And.qui hoc voluit in c.quanquam.de elect.
lib.6.quem ſequitur.d.Abb.in d.c.illa.in 1.col.licet in d. c. cum
olim.teneat ɔ̃.Io.An.& ſic ſit ſibi ɔ̃rius de quo ibi per do.Fel.la
te in 2.& 3.col.de maio.& obed.de quo quidem dicto tractaui
mus.j.in 3.par.huius lib.in j.q.prin.in 7.art,vbi melius cadit.vn
de in hoc dic, vt ibi:quia iſte punctus eſt ſubtilis & multum du-
bius.ſed aduerte,ꝙ Pauimus tenet hic dictum Io.And.vt appa-
ret ex ſ.ſcriptis.¶Inquãtum vero ibidem dicit Pauinus iſta ver
ba,& etiam vbi alias periculum eſſet in mora,pro eo facit dictũ
c.ne ſed.vac.lib.6.in vltimis verbis.& ſecundum illum tex.exẽ-
plificarẽ hæc pauca verba Pauini,ꝙvbi vacatio ſedis eſſet nimis
longa:& periculum immineret eccleſiæ vacanti, quæ eccleſia
vacans habebat conferri vel præſentari per aliquem alium in-
feriorem cum ɔſilio epi,ꝙtunc poterit ille hñs conferre vel pñ
tare ɔſulere capitulum.¶Sed certe hoc vltimum nõ probatur
in illo tex.quia in illo caſu qui habet ɔferre, vel ſecundum nos,
præſentare,poterit ſine illo ɔſilio ɔferre, vel præſentare,quan
do periculum immineret:& ideo ſi ita voluit loqui Pauinus,vi-
delicet ꝙ iſto caſu capitulum ſuccedat,male loquutus eſt.¶In
ſuper verba Pauini non poſſunt adaptari ad caſum dicti text.qa
ſi bene inſpiciantur eius verba,Pauinus,loquitur,qñ eps habet
ɔferre vel præſentare,& non alius cum eius ɔſilio,ſecundũ ca-
15 ſum dicti tex.¶†Vnde exemplificarem dicta verba Pauini,vbi
alias periculum eſſet in mora,ſecundũ caſum c.vnic.in §.cũ ve-
ro.ne ſede vac. videlicet:quando collatio ſeu pñtatio ſpectaret
ad capitulum cum ɔſilio,non dico conſenſu, pp gl.in ver.cum
conſilio,in §.vbi vero ib.& ideo dico cum conſilio tm̃ capituli:
certum eſt, ꝙ capitulum non poterit conferre nec præſentare
ſede vacante:vt ibi eſt caſus.& exceptio quæ eſt in illo tex.non
poteſt verificari ſede vacante:vt patet.& vult ibi gl.in verbo,ni
ſi.tamen ſi hoc caſu eſſet periculum in mora:quia tantũ requi-
rebatur ɔſilium epi,capitulũ ſed.vac.poterit ɔferre,vel pñtare,
ſicut poſſet aliquis priuatus hñs iſta iura exercere cum conſilio
epi,& non cum ɔſenſu.& hoc per tex.in d.§.vbi vero.in fi.& gl.
in verbo.cum conſilio.& gl.fi.ibi in fi.Et ſecundum hunc intel-
lectũ Pauini nota pulchrũ intellectum ad.d.§.cum vero.ꝙlicet
ibi ponantur duo caſus : videlicet cum eſt ſedes vacans,vel eps
ſuſpenſus.& ad iſtum vltimum caſum de epõ ſuſpenſo ponatur
vna limitatio:videlicet,vt capitulum poſſit conferre ẽt ſine cõ
ſilio vel ɔſenſu epi,qui requirebatur in collatione qñ ipſe epiſ-
copus eſt in mora faciendi ſe abſoluere,tñ ex text. §.ſequentis.
in fi.ponitur alia limitatio ad partem primi caſus : videlicet : vt
cum capitulum habet cõferre cum conſilio epiſcopi,non dico
conſenſu:& ſedes vacat,ſi periculum eſt in mora vacationis ec
cleſiæ inferioris,quæ conferri habet:poterit capitulum illo nõ
expectato conferre:per tex. in d.§.vbi autem.in fi.cũ ſit eadem
ratio in vtroque caſu ſecundum Pauinum,vbi. ſ. in illis paucis
verbis ita intellectis.& nota prædicta ad intelligentiam,d.tex.c.
vnici.ne ſed.vac.lib.6.quia noua & forſan ibi per aliquem non
tacta. ¶Vnde pro vera intelligentia prædictorum diſtinguerẽ
16 ſic.†nam ex quo ex ſ.ſcriptis apparet, ꝙ ſicut capitulum ſede
vacante

vacante non confert,ita nec præſentat, & quotieſcunque pōt
conferre,pōt ēt præſentare:per late ſ.deducta,maximè per Pa-
uinum,cum reuera in vtroque caſu ſit eadem ratio,per claram
meam demonſtrationem.¶Poſſumus dicere,ꝙ aut pñtatio ſpe
ctabat ad epm ſolū,aut ad epm, & capitulum inſimul, aut ad ca-
pitulum cum conſilio,vel conſenſu epi:aut ad aliquem inferio
rem prælatum ſimiliter cū conſilio vel cōſenſu epiſcopi. ¶Pri
mo caſu,quando præſentatio ſpectabat ad epiſcopum ſolū,nō
eſt dubium,capitulum ſede vacante in hoc ei non ſuccedere,ſi-
cut nec in collatiōe:vt in c.j.de inſti.li.6.& in c.illa.ne ſede vac.
& in d.c.vnico.in prin.eo.tit.lib.6.& ita loquitur Guliel.in Spe.
& omnes eum ſequentes & iſte caſus eſt clarus.¶Secundo ve-
ro caſu,qñ præſentatio ſpectabat cōiter ad epiſcopum, & capi-
tulum,& tunc ſimiliter non eſt dubium, capitulum ei ſuccede-
re,ſicut & in collatione,quæ ad eos cōiter ſpectat:ſiue iſta com
munio ſit,qa epiſcopus habebat interuenire:vt canonicus,ſiue
vt prælatus.per tex.nouum in d.c.vnico.in prin.& ita ēt voluit
Io.And.in addi.Spe.in tit.ne ſed.vac.in verbo, vacauerint.& iſte
caſus ēt eſt clarus.¶Tertio caſu,qñ præſentatio ſpectabat ad ca
pitulum,cum ꝯſilio vel conſenſu capituli,& ſimiliter nō eſt du
bium eam non tranſire ad capitulum ſede vac. ſicut nec in pri-
mo caſu.¶Eſt bene verum,ꝙ in vno horum caſuum:videlicet
cum ſpectabat præſentatio ad capitulum cum ꝯſilio epiſcopi,ſi
periculum eſſet in mora ob longā vacationem,tunc non expe
ctato conſilio ſucceſſoris,ēt ſed.vac.poterit capitulum præſen
tare:ſecus vero,ſi haberet præſentare cum conſenſu epiſcopi:ꝑ
ea,quæ diximus.ſ.in ver.vnde exemplificarem dicta verba Paui
17 ni. ¶Quarto† & vltimo caſu, qñ præſentatio ſpectaret ad ali-
quem alium inferiorem prælatū vel priuatum aliquo iure ſpe-
ciali cum conſilio vel conſenſu epiſcopi, tunc in hoc in nullo
ſuccedit capitulum.Sed ſi iſte inferior habebat præſentare cum
conſilio epiſcopi, & ſimiliter periculum eſſet in mora, poterit
præſentare ſine illo conſilio,nec tenebitur adire aliquem loco
epiſcopi pro tali conſilio:per tex.in dict.§.vbi vero. Aut habe-
bat præſentare cum conſenſu epiſcopi, & tunc omnino eſt ex-
pectandus ſucceſſor in epiſcopatu, qui conſentiat: nec poterit
ſine tali conſenſu ille præſentare: nec capitulum loco epiſcopi
conſentire:arg.gl.ibi in verbo,cum ꝯſilio.&ita ēt aperte voluit
Pauinus vbi.ſ.dum dixit,ꝙ idē.ſ.ꝙ non ſuccedat capitulum ſe-
de vacante,videtur dicendum,quando præſentatio facienda eſt
de prælato per aliū iure ſpeciali,de epiſcopi ꝯſenſu.& alle.gl.in
d.verbo cum conſilio. ¶Et aduerte me poſuiſſe in hac diſtinc-
tione iſtos caſus præcedentes:remanere videtur alter caſus, vi-
delicet,qñ præſentatio ſpectaret ad prelatū cū conſilio vel con
ſenſu capituli,& hunc caſum non poſui, qa ſi præſentatio ſpe-
18 ctabat† ad epiſcopū cum conſilio capituli,hic caſus includitur
in primo caſu,vbi diximus,quando præſentatio ſpectat ad epiſ-
copum ſolū,ex quo,qñ ad epiſcopū ſolū, ſemꝑ intelligiť cum
cōſilio capituli.iuxta.c.nouit.& c.q̃to.de his quæ fi.à præl.ſi ve-
ro pñtatio ſpectabat ad epiſcopum cū conſenſu capituli,inclu-
ditur ſub ſecundo caſu, qñ pñtatio ꝑtinet cōiter ad epiſcopum
& capitulū:arg.c.ea noſcitur.de his quæ fi.à præla.& eorū quæ
diximus.ſ.in prox.præced.12.art.¶Vnū non omittā, ꝙ omnia
iſta ꝓximè dicta,ſicut habēt locū ſede vacante,ſic ēt habebunt
locū ſede plena,& epiſcopo ſuſpenſo:ꝑ tex.in d.c.vnico. ne ſe-
de vac.lib.6.vbi fit quaſi prædicta diſtinctio:& æquiparanť hæc
duo,ſedē vacare,& epiſcopū eſſe ſuſpenſum:vno tñ addito, qđ
hr̃ in d.§.cū vero.vt ibi patet. ¶Reperi poſtremo Paul.đ cita.in
hoc trac.ī 6.par.in 33.q.ſimpliciter ſequētē Speculatorē,vbi ſ.

¶Decimusquintus art.ij.q.prin.j.parti.ij.Libri.

1 *Capella vel altare ſi edificetur in eccleſia patronata, ius præſentandi cui competat cum conſtruente & dotante.& n.3.7.9.10.*
2 *Contentum ſequi naturam continentis.*
3 *Patronus non poteſt diſponere de rebus vel bonis datis eccleſiæ, ſed epiſcopus ſeu rector.*
5 *Præſentationis fructus.*
6 *Patronus eccleſiæ,in dubio iudicari debet patronus eccleſiarum.*
8 *Rector eccleſiæ primæ præſentat in capella vel altari fundato in fundo proprietatis eccleſiæ patronatæ,vel de eius bonis.*

Quæro xv,quia ſ.in j.par.j.li.in 8.q.prin.in 6.art.fuit cō-
cluſum,ꝙ ſi fiat capella vel altare intꝰ aliq̃ eccle-
ſiam,eccleſia illa rōe ſoli collati,erit ēt patrona cū ꝯſtruente &
1 dotāte,vt ibi.¶†Merito hic q̃ri dēt,ſi edificatur capella vel alta
re intus eccleſiā pr̃onatā, qs pñtabit cū ꝯſtruente & dotāte an
rector ipſius eccleſiæ,intus q̃ eſt capella fundata. ¶Et antequā
ad inferius dicenda ꝯdeſcendam,ꝯſidera vnum,qđ pulchre ꝯſi
derauit do.Fel.in c.cum venerabilis.in 12.col.in ver.ꝯſidera ſe
cundo.de exce.eſſe tres caſus.Primus eſt,qñ vna eccleſia dotat
aliam,vel capellā de bonis ipſius.Secundus, qñ vna capella fun
dať intus aliā eccleſiā,vt eſt titulus articuli nr̃i. Tertius qñ vna
eccleſia ſeu capella fundatur in fundo ꝓprietatis alterius eccle-
ſię.Circa quos caſus doctores ſunt varij.Aliq n. volūt in iſtis tri
bus caſib.eccleſiam vel capellā ſcđo ꝯſtructā ſpectare ad totalē
inſtitutionē prælati primæ eccleſiæ:ꝓut voluit Butr.in c.cū ec-
cleſia.& in c.q̃relā.in 3.col.de elect.aliq vero volūt pñtationē
eccleſiæ vel capelle nouiter fūdatæ,ſpectare ad primā eccleſiā.
& iſtā par.tenet do.Fel.vbi ſ vt ibi ꝑ eū latè. ¶Hoc ſi præmiſſo,
2 reſtat dubium† in caſib.præmiſſis.qs pñtabit ꝓ ipſa prima eccle
ſia,rector ſeu prelatus eius,an pr̃onus ipſius? & dic ꝙ Rot.clviij.
incip.vbi abbas đt.hoc tit.vult,ꝙ vbi abbas đt ſe pr̃onū alicuius
eccleſię,ſi ĵ.eccleſiā edificēť capellaniæ,videnť pertinere ad ab-
batem q̃tum ad ius pa.in dubio.qa ex quo abbas eſt pr̃onus ec-
cleſiæ,ꝯſequenter vr̃ eſſe pr̃onus ipſarū capellaniarū vt contē-
tum ſequať naturam ꝯtinentis:arg.l.ad teſtiū.§ ſi ff.de teſta.cū
lege ad eos igitur inſulti.ff.de acq.re.do.& l.ꝙ ſicut.de peric.&
cōmodo rei vendi.& facit qđ no.ꝑ Inn.in c.cū venerabilis. ſuꝑ
verbo,authoritate.in gl.fi.de exce.& facit.c.ad audientiam.đ ec
cle.edifi.& c.poſtulaſti.hoc ti.cū ibi nota.ꝑ Inn.in gl.pen.& qđ
no.Io.An.in c.2.de inſti.lib.6.& ꝑ Archi.in c.presbyter.in 2.gl.
circa fi.de cap.mona.& đt quendā dñm pro hoc allegare.c.3.cir
ca prin.de cap.mon.& ꝓ hoc facere.c.qm̃.de deci.& in iſta opi.
fuiſſe maiorē partē dñorum,licet faciat ꝯ qđ notať in c.ad hæc.
ꝑ Ber.in fi.gl.2.de fil.presb.ita formaliter Rota vbi.ſ. ¶Et idem
in terminis voluit alia Rot.dccclxxij.inci.in eccleſia q̃ ſpectat,in
antiqs.vbi ēt concludit capellas fundatas in eccleſia ſpectantes
ad præſentationem abbatis ex reditibus extrinſecis, cuius fun-
datores nō retinuerūt ſibi ius pa.totū illud ius pa.ꝑtinere ad ip-
ſum abbatem:qa ius patr.abbatis ſe extendit ad illa, quæ ſunt ĵ.
eccleſiā.arg.ff.de dam.infec.l.dāni.§.ſi is,q vicinus. do.Abb.ve-
ro in c.3.in 3.col.in ver.ſed dubitatur de qōe.đ eccl.ædifi.ſolū
đt ipſam primā eccleſiā eſſe pr̃onā cū edificante & dotante:ſed
non præſupponit in prima eccleſia aliū hr̃e ius patro.nec đt,qs
pro ea pñtabit rector vel patronus ipſius ſi habet patronū. ſed
idē Abb.in d.c.cū eccleſia.in fi.pe.col.de elec.dicit apertè recto
rem ipſius eccleſiæ ꝓ ea præſentare cum ꝯſtruente: & dotante
capellanū in capella intus eam fundata rōe iuris pa.acquiſiti ex
collatione ſoli.eſt bñ verum,ipſum abbatē nihil dicere,ſi prima
eccleſia habebat patronū vel ne.¶Do.Fel.aūt in d.c.cū venera
bilis.in 12.col.ſtatim poſt principiū eius:& ēt in ver.limita, niſi
eccleſia.& ſeq.ſolum refert Rot.in loc.ſ.all.alio tñ numero,&
dicta doctorū,de qb.ſ.& nihil eligit: ſed potius vr̃ ſequi Ab.ita
3 ſimpľr loquentē vt ſ.retulimus. †Ego vero tenerem pñtatio-
nē in ipſa capella pertinere ad rectorē primæ eccleſiæ, & nō ad
4 patronū ipſius,† & moueor iſto fundamēto:certū eſt patronū
de rebus vel bonis datis eccleſiæ,imo ēt & de ipſa eccleſia,poſt
quam fuit ad eſſe deducta, nihil poſſe diſponere, ſed oīa eſſe in
diſpoſitione epi ſeu rectoris.tex.eſt in c.j.& ij. & in c.nouerint.
x.q.j.quaſi per totum.vnde tñ habebit illa tria honorem:onus:
& vtilitatē.vt not.gl.in c.piæ mentis.16.q.7.& illā vtilitatē.ſ.ꝙ
in caſu inopiæ ſibi prouideatur habet de manu rectoris: vt not.
in d.c.piæ mentis.& in c.quicunque.eadem cā & q̄ōne.& in c.
nobis. hoc tit. de fructibus aūt eccleſiæ patronus non ſe habet
impedire, niſi tñ videre,ne dilapidentur:vt no.ꝑ Ab.in c.nobis
in 2.col.in ver.& vltra,hoc tit.& dicetur ĵ.deo duce.in 3.libr.in
2.q.prin,in 1.art,& ꝙ non poſſit hr̃e de fructib.probatur aperte
in c.præterea.el 2.hoc tit.vnde illorum adminiſtratio ꝑtinet ad
rectorem ipſius:vt ibi patet.& notatur in c.præſenti.de offi.ord.
& facit tex.in c.nullus.18 q.2.& hoc ē clariſſimū.¶Si ergo fun
datur capella intus,vel in ſolo alicuius eccleſiæ, licet patrona-
tæ,non fundatur ſuper aliqua re patroni:ſed ipſius eccleſiæ, cu
ius rei adminiſtratio ꝑtinet ad rectorem ipſius: vt ſ.ergo diceť
fundata capella ſuper ſolo eccleſiæ,& non patroni:& ipſi eccle
ſiæ acquiſitum eſſe iuſpa.& ita loquitur.Ab.vbi.ſ.& diximus in
5 j.par.j.lib.in 8.q.prin,in 6.art.pñtatio† aūt,quæ ex illo iure pat.
prouenit,eſt eius fructus:& ſic ipſius eccleſiæ.c.ꝯſultationibus.
hoc tit.& in c.cum Bertoldus.de re iud.vnde.ſ.in prox.præced.
art. diximus poſt Pauinum iſta ratione capitulum ſede vacante
non poſſe præſentare in iure pa.ſolius epō cum ille fructus pñ
tationis ſit ſibi reſeruandus,ſicut & alij fructus epatus:ꝑ ca.quia
ſæpe.de ele.lib.6.ſi ergo pñtatio eſt fructus:& fructus non ſunt
patroni eccleſiæ,ſed rectoris.quō poterimus dicere patronum
habere in iure pat.acquiſito ꝑ eccleſiam,cum qua circa eius bo
na nihil habet cōe,& non potius rectoris,cuius de iure ſunt fru
ctus eccleſiæ.Certe neſcio videre quō hoc fieri poſſet:& iſta ſo
la ratione inconuincibili tenerem hanc opinionem, quicquid
dixerit Rot.vbi ſ.quæ quidem ſaluari poteſt in ſuo caſu:vt ĵ.di-
cetur.¶Non obſt.modo Rot.ꝑ ædictæ & iura per ipſum alleg.

6 quia†vt.ex eorũ verbis apparet,loquũtur, qñ reperitur eccle-
ſia vel capella:qa in dubio patronus eccleſiæ præſumitur &iudi
cari debet patronus capellarum.& ita apte loquitur Rot.prædi
cta.clviij.vt ex eius verbis clare colligitur.& pro hoc facit quod
dicit do.Fel.in fi.d.ver.Conſidera ſecundo in d. 12.col.in c.cum
venerabilis.de excep. ꝙ in dubio præbendæ, quæ ſunt in eccle-
ſia præſumũtur dotate de bonis eccleſiæ,cũ ipſa eccleſia.¶Ro
ta vero.dccclxxij.videtur loqui ẽt qñ edificata eccleſia,&ea hñ
te rectorem ab aliis fuerunt edificatæ capellæ,vt ex eius thema
te apparet:vnde illi non vr̃ rñſum.ſed põt dici, ꝙ forſan ibi vna
cum eccleſia, quæ fiebat ab abbate, fiebant capellæ ab aliis, qui
noluerunt eſſe patroni:vnde cũ ipſe capellæ erãt in eccleſia, pa
tronus eccleſię debuit eſſe ẽt patronus capellarũ:& certe ſi be
ne intueantur eius verba, ita videntur loqui. Nec obſtant iura
ꝑ eas alleg.quia loquuntur in aliis terminis,vt in eis patet & di-
cta Inn,per.ipſ.alleg.& tex,in d.c.poſtulaſti.hoc tit.loquitur,qñ
patronus eccleſiæ erat ẽt & patronus præbendarum in illa exi
ſtentium : ſi vis intelligere,ꝙ in vna eccleſia erant plures tituli:
ſed reuera ille tex.loquitur in pluribus eccleſiis parrochialibus
& ſic nihil facit.¶Nec aliquid facit tex.in d.c.3.de eccle. ædifi.
qa ille tex.potius facit ꝯ,cum ibi reſeruetur ius patr.eccleſiæ,&
eius rectori,de cuius bonis dotatur alia eccleſia nouiter cõſtru-
cta:ita debet eſſe,& in caſu noſtro ex datione ſoli:& certe in ca-
ſibus Rot.non erat qõ inter patronum & rectorẽ vt hic,ſed in
ter patronũ & epm̃.nam ſi fuiſſet caſus nr̃, ibi forſan aliter exti-
tiſſet deciſum:ex quo. n. nihil. ibi dicebatur ꝓ rectore ſatis fuit
iuriſlatoris decidere ꝓ patronis eccleſiæ principalis. ¶Et hoc
modo intelligi poterit Abb.in ꝯſ.cvj.caſus ſup quo.in j.col.ver.
præterea.& 4.in 2.vol.vbi d̃t poſt Io.An.in c,nobis.hoc tit.cõ-
7 ſtruentẽ eccleſiã effici patronum:& in†conſequentiã hr̃e præ
ſentationẽ,nõ ſolũ principalis rectoris:ſed ẽt capellanorũ inſti
tuendorum in capellis. nam debet intelligi illud dictũ cũ capel
læ fuerint fundatæ vna cũ eccleſia.quo tpe adhuc ſolũ erat pa-
tronus principalis eccleſiæ,ſed poſtq̃ fuit ipſius eccleſię pñtabit
rector capellanos in capellis in ipſo ſolo eccleſiæ fundatis vna
cum ꝯſtruente & dotante.Et pro hoc faciunt, quę diximus s̃.in
j.par.j.li. in 3.q.prin.in 17.art.cũ tractauimus,an ſi ꝯſtruatur ca-
pella vel altare in eccleſia patronata alicuius illius patroni ẽt re
quiratur cõſenſus vltra conſenſum dioceſani,& diximus ꝙ nõ.
¶Et vide ẽt,quæ diximus in d.3.q.prin.in 16.art.dum ibi tracta
uimus,an inuito prælato eccleſiæ poſſit in illa conſtrui capella
8 vel altare,& requiratur illius cõſenſus. ¶†Et aduerte prædicta
omnia, ẽt militare, qñ aliqua capella vel eccleſia eſſet fundata
in aliquo fundo proprietatis eccleſiæ patronatæ,vel de eius bo
nis:quia adhuc pręſentabit rector,&nõ patronus,cũ ſit eadem
ratio:faciunt dicta per do.Fel.in d.c.cũ venerabilis.in 12.col,in
ver. conſidera.2.de excep.& diximus.s̃.in j.par.j.lib.in 8.q.prin.
9 in 6.art.& faciunt quæ diximus ibi.in 7.art.¶†Aduerte ẽt,ꝙ ſi
primus patronus in limine edificationis principalis eccleſiæ ſi-
bi reſeruauit ius,vt ſi fiant in ea aliquæ capellæ ratione ſoli,ipſe
habeat eſſe patronus,&non rector futurus:quia ſi hanc reſerua
tionem ſibi fecit de conſenſu ordinarij ſi poſtmodum in ipſa ec
cleſia fiant capellæ,primus patronus ratione ſoli erit patronus
capellę:& non rector.probatur hoc in d.c.præterea.el 2.hoc ti.
& voluit Inn.in c.poſtulaſti.hoc tit,relatus ab Arch.in c.horta-
mur.poſt prin.pe.col,lxxj.di.dũ dixit clericos poſſe hr̃e electio-
nes & collationes præbendarum & dignitatum ẽt in eccleſiis
collegiatis:quia ſic ꝯſtitutum fuit à principio,intellige cũ con-
ſenſu epi,dixi s̃.in j.par.j.lib.in 9.q.princ.in j. art.in 22.amplia.3.
conclu.& in 3.artic.in ſecundo motiuo.¶Reperi poſtmodum
do.Roch.in hoc tract.in verbo conſtruxit.in 7.qu. tangentem
10 hunc articulum,& dicẽtem, ꝙ ſi eccleſia†parrochialis edificat
in fundo ſuo,vel intra corpus ipſius eccleſiæ, vnã capellam vel
altare ſeu aliam eccleſiam, tunc prælatus maioris eccleſiæ erit
prælatus vtriuſque.allegat Abb,in c.cum eccleſia vulterana. in
vlt.col.de ele.& do.Fel.in d.c.cum venerabilis.in 12.col.& eos
moueri per gl.ſingularem in c,eã te.in verbo,pendeant.de ęta,
& qualit.& intelligunt hoc procedere, dummodo eccleſia ſibi
ædificauerit eccleſiam vel capellam in ſui adiutorium ꝑ innu-
meroſitatem populi:ſecus,ſi ædificauit,vt eſſet beneficium per
ſe ſtans:quia tunc de neceſſitate debebit ibi præſentari ꝑpetuus
rector,intelligendo per rectorem primę eccleſiæ:ſi in fundo ec
cleſiæ fuit fundata vel de eius bonis conſtructa ſeu dotata : &
Abb,vbi s̃.alleg.Inn.in d.c.eam te.& dicit do.Roch.facere,quæ
dixit.d.Fely.in c.ex parte.s̃.in j.col.de reſcrip.vbi multa pulchra
accumulat de iſtis altaribus & capellis : & multa quæ poteſt fa-
cere rector eccleſiæ ſine patrono:ponit Roc.in verbo, honori
ficum in 3.q.maximè in 2.co.in ver.item poterit rector.de qui
bus deo ducc.j.in 3.lib.& ſuo loco dicetur.Et ſic tenuit.d.Roc.
opinionem,quam.s.concluſi,quã apertius tenet ibidem in ver
bo,eccleſiam fundauit,in x.q.licet reuera non in omnibus tan-
gat caſum arti.noſtri.ſ,qñ prima eccleſia ẽt habebat patronum.

Decimusſextus art.ij.q.prin.j.par.ij.Libri.

1 *Altare ſi quis conſtruxerit & dotarit in eccleſia cum epiſcopi conſenſu & au
toritate, adiecta conditione quòd ſacerdos præſentetur ad dictum altare p
ſe et Titiũ,vel per alios,quos ædificans duxerit pro libito voluntatis eligen
dos,deinde ipſe edificans vna cum dicto Titio pręſentauit ſacerdotẽ,qui fu-
it inſtitutus, nunc imminet tertia præſentatio facienda,& edificans iuncto
ſibi alio,& excluſo Titio,vult præſentare,an id poſſit,& n.3.5.9.12.*
2 *Alternatiue ſufficit alteram partem eſſe veram.*
4 *Epiſcopi autoritas neceſſaria eſt in creando iure patronatus.*
6 *Interpretatio larga facienda eſt in fauorabilibus.*
7 *Alternatiua ſonat in coniunctam in fauorabilibus & n.8.14.*
10 *Patronus,cui variare permittitur,ſemel & non vltra variare poteſt.*
11 *Eccleſiam ſi quis edificat,ſimpliciter , & permittit ordinarium prima vice
conferre,videtur declaraſſe ſuam volũtatem eſſe,eccleſiam fore liberam.
ſecus ſi prima vice præſentauit.*
13 *Epiſcopi eſt ſpectare qualitates volentis eſſe patronum.*

Quæro xvj.de quodam caſu,in quo cõſuluit Pe.de Anc.
1 vt j.dicetur†quidam conſtruxit & dotauit alta-
re in eccleſia cũ epiſcopi autoritate,adiiciendo ꝙ ſacerdos præ
ſentetur ad dictum altare per ſe & Titium,vel per alios,quos ip
ſe edificans duxerit pro libito voluntatis eligendos:deinde ip-
ſe edificans vna cum dicto Titio bis præſentauit ſacerdotem,q
fuit inſtitutus,nunc imminet tertia pręſentatio facienda,&ipſe
edificans iuncto ſibi alio,& excluſo dicto Titio, vult præſenta-
re,an poſſit, hoc facere.hic caſus accidit tpe Pe. de Anch.ſuper
quo ipſe conſuluit,& eius conſilium incipit,quidam edificauit
& eſt poſitum inter conſilia Calda.hoc.ti.nu.20.fol.62. ¶Qui
pro par.affirmatiua,ꝙ alter debeat admitti ad præſentãdum, &
Titius excludi adducit iſtam rationem:ius pa. acquiritur altero
de tribus modis, videlicet ex ſoli collatione,conſtructione,vel
dotatione:vt no.in c.piæ mentis.16.q.7.& late fuit dictum s̃.in
j.part. j,libr. ſed iſte Titius nihil horum fecit : ſed ille principa-
lis. ergo cum nunc velit alium admittere non poteſt conqueri
Titius,qui vere non eſt patronus.¶Secundo pro iſta parte ad-
ducit formam poſitam in ædificatione, in qua reſeruauit ſibi a-
lios nominare,quæ forma ſeruanda eſt.c.Eleutherius.18.q.2.c.
ſignificatum. de præb.c.ſignificauit.de teſtib. vnde excludendo
Titium,videtur declaraſſe alium voluiſſe eſſe patronũ.c.ex ore.
de his, quæ fi.à maio.par.cap,11.q.3.c.extimant. & quod vtro-
2 bique notatur.¶†Tertio mouetur,natura alternatiuæ eſt,alte
ram partem verificari.c,inter cæteras.de reſcrip.reg.in alterna-
tiuis.de reg.iu.li.6. cum igitur fundans alternatiue conſtituerit
patronos,ſufficit Titium vel alium elegiſſe, cum ergo voluerit
3 alium admittere,& Titium excludere ſufficit ei.¶†Pro contra
ria par.vero ꝙ Titius ſit patronus & non poſſit excludi,nec ille
alter præſentare adducit Pet.de Anch.clarum eſt patronũ crea
ri in edificatione &dotatione beneficij facta approbatione per
4 epm̃.x.q.j.c.nouerint.& c.regenda,& c.decretum.†nam auto-
ritas epi eſt neceſſaria in iure pa. creando à clerico vel laico : vt
in d.piæ mentis.& in c.nobis.hoc tit.& dictum fuit.s̃.in 1.par.j.
libri.in 2.q.prin.in v.artic.& hoc vt poſſit examinare,& videre
quis erit bonus patronus,quæ erit dos,qualiter ſit gubernanda
eccleſia,& ſimilia:vt in auth.de monachis. §.illud.colla.1.& de
conſe.diſt.1.c.nemo.cum igitur in creatione dicti beneficij fue
rit nominatus Titius,& eps̃ cõſenſerit, vr̃ acquiſitum per eum
ius pa. vel ſaltem ius præſentandi. & non per alterum non no-
minatum,qui nec per epm̃ videri potuit, an expediret eccleſiæ
illum eſſe patronum. & hoc maximè probant duæ p̃ſentatiões
factæ per ipſos, quæ declarauerunt voluntatem ipſius edifican
tis.d.c.ex ore.de his quæ fi.à maio. par. capi.maxime,quia dictæ
preſentationes facte per Titium nõ fuerunt facte iure precario
ſed ſuo nomine & habuerunt etiam ſuo iure ipſum Titium ef-
ficere poſſeſſorem ſeu quaſi ipſius iuris.c.querelam.de elect.c.
cum eccleſia.de cau.poſ.& propr. ex qua etiam poſſeſſione bo
5 ne†fidei,adhuc ceſſante proprietate,ius præſentandi compete-
ret,donec legitimè euinceretur. vt d.c. querelam,& c.conſulta
tionibus,hoc tit. & plenius. & notatur in regu, quod alicui.de
reg.iur.lib.6. in mercuria.¶Præterea pro iſta par. adducit; nam
aut fundator non erit patronus,eo volente alium nominare in
patronum : aut ſi eſt ſimiliter, & Titius erit cum eo. & tenet in
hoc conſequentia:quia in iſto iure preſentandi rectorem,illi,q
conſtitutus fuit per epiſcopum,fuit inſtitutus in perſonã vtriuſ
que,& re &verbis,ergo vtriuſque par eſt ius:& per retentionẽ
alterius alter retinet.ſicut in vſufructu dicitur.ff.d̃ vſufru.accre
ſcendo.l.j.§.idem ait.& ff.de lega.3.l. re coniuncti. ſi igitur iam
fuit pa

fuit patronus Titius, ergo ſine facto ſuo illo iure priuari non potuit. l. id, quod noſtrum. ff. de reg. iur. & reg. ſine culpa. eod. ti
6 tu. lib. 6. ¶ Præterea & tertio † in talibus diſpoſitionibus fauorabilibus certum eſt debere largam interpretationem fieri. ca. cū dilectus. de don. & maxime ꝯ eum qui diſpoſuit: vt in reg. ꝯ eū.
7 de reg. iu. li. 6. hinc eſt, ꝙ in † hmōi diſpoſitionib. alternatiua ſonat in cōiunctam. vnde ſi teſtator dixit, ille aut ille ſit hæres vel tutor, vterq; hæres erit, vel tutor. C. de verb. ſign. l. pen. & l. generaliter. & C. de inſtit. & ſubſt. ſub cond. fac. l. pen. vbi not. Bart.
8 in diſpoſitione fauorabili, & priuilegiatiua, verba † alternatiue prolata eſſe coniunctiue intelligenda. & ſic dictio, vel & aut, ponitur pro &: vt notatur in c. ex parte conuenticenſis. de reſcrip. ad hoc bene facit quod dicit lex de auo, qui ſtipulatus eſt ſibi aut nepti ſue dotem reddi: vtrique ſtipulatum eſſe intelligi. ff. ſolut. matrim. l. Cayo. item illi vel illi debes ſoluere. nam etiam altero inuito vtrique ſeu alteri poteſt ſoluere. ff. de leg. 3. l. ille aut ille. niſi ſit alternatiua ordinis. c. mandante. de præb. in ſecundo reſp. li. 6. vnde cum hic fuerit, illa alternatiua, vel, ſufficit alterū admittendo. ¶ Nec obſt. dicit ipſe Titium non dotaſſe &c. quia ex voluntate edificantis & de autoritate epiſcopi cenſeri debet dotaſſe vel edificaſſe: & ſic Titius prædictus velit nolit edificans debet præſentare cū eo: & ille alter non debet admitti nec eius
9 præſentatio. ita Pet. de Anch. vbi ſ. ¶ † Tu circa prædicta dic nullum eſſe dubium Titium non debere excludi, & alium non debere admitti. & ad hoc dicendum me mouent verba conſtitutionis iuris patro. dum ipſe edificans voluit præſentationem fieri per ipſum, & Titiū vel per alios, quos duxerit eligendos: quæ quidem electio debebit fieri quam primum præſentat: & non
10 omni vice, vt euitemus infinitatem, ſicut dicimus, † ꝙ patronus laicus cui de iure variare permittitur, accumulatiue tamen poterit ſemel, & non vltra variare: vt dicemus ꝭ. in 2. part. huius ſecundi libr. in 7. q. prin. in 23. art. ſicut ēt diximus. ſ. in 1. par. 1. lib. in 9. q. prin. in 2. art. in ver. nec dicatur, ꝙ licet ex pacto in limine fundationis appoſito patronus poſſit mutare capellanos ꝓ libito voluntatis, intelligitur ſemel & non vltra vt euitetur infinitas. ¶ Quod autem dicta electio de Titio vel de alio, debeat fieri quam primum cadit præſentatio, apparet ex his, quæ diximus ſ. in j. par. j. lib. in 2. q. prin. in 4. art. in verſi. eſt bene verum,
11 † ꝙ ſi aliquis edificat eccleſiam, & nihil dixit de iure patr. & permittit ordinariū prima vice conferre, videtur declaraſſe voluntatem ſuam fore ipſam eccleſiam eſſe liberam: ſi vero prima vice præſentauit, videtur declaraſſe illam eſſe patronatam. ita pulchre do. Ab. in conſi. cvj. caſus ſuper quo. in finalibus verbis. 2. col. & in prin. ſeq. & diximus late in d. 4. art. eo. modo & in caſu noſtro, licet reſeruet ſibi ius pat. & præſentandi & Titio vel alteri quem velit eligere, & tempore electionis. ſ. cum præſentat elegit bis Titium, illum admittēdo ad præſentandum proprio nomine inſtitutione ſequuta, ille intelligitur electus, & non poterit amplius variare, cum reſeruauerit ſibi eligere Titium vel alium, & elegit Titium, adimpleta eſt reſeruatio, per ſupradicta.
12 ¶ Nec dici poteſt fundatorem velle admittere † alium in ſui præiudicium: quia verteretur etiā præiudicium ipſius titij. diximus late de iure accreſcendi. ſ. in j. par. j. lib. in 4. q. princ. in v. art. ¶ Et per maxime prædicta procedūt, nam ſi aliter diceremus, ſequeretur, ꝙ iſte alter eſſet patronus ſine conſenſu epi, cum eps conſenſerit Titio, vel alteri eligendo & admittendo Titium in præſentatione titius fuit electus: & ſic in illo conſenſus epiſcopi cōſummatus: & ſine conſenſu epiſcopi qs non poteſt effici eccleſiæ patronus: vt ſ. eſt dictum ergo &c. ¶ Sequeretur etiā aliud
13 abſurdum: quia epiſcopus † qui habet videre qualitates volentis eſſe patronum: vt ſ. eſt dictum in omni præſentatione, & mutatione, haberet videre hmōi qualitates. quod certe qualiter ꝓcedere poſſit, non video, vt illud de quo eſt diſceptandū in principio actus, diſceptetur in quolibet fructu ipſius actus, ac in omni tempore, & in infinitum. ¶ Aduerte tamen ad dicta do. Pe. de
14 Anc. vbi ſ. nam tertium eius motiuum pro hac pt. ꝙ † alternatiua ſonat in coniunctā, per iura per eum allegata, concludit ꝙ ſi ſolum Titius eſſet admittendus, ſed & alter eligendus: & tamen ipſe concludit oppoſitum. ſ. ſufficere Titium non excludere. & aliū non debere admitti. vnde ꝓ eius opi. potius ꝯcludunt motiua mea. Aduerte ēt ad vltima dicta Pe. de Anc. q̄ retulimꝰ ſ. in ver. nec obſt. dicit ipſe. nā vult tertiū nō fundantē, ꝯſtruētē, vel dotantem admitti in iure pat. ex voluntate edificantis, & de autoritate epiſcopi cēſeri debere dotaſſe vel edificaſſe. Tu dic melius, edificantem acquirere ius pa. & volendo tertium eſſe patronum ſecum, vt in caſu noſtro, vel in totum tacite donare illi tertio illud ius pa. per ſe acquiſitum in partem, vel in totum de cōſenſu epi: vt late diximus. ſ. in j. par. j. lib. in 4. q. prin. in x. art. & in pluribus aliis locis ibi adductis. vbi vide omnino. ¶ Reperi poſtmodum do. Roc. in trac. in verbo, ipſe vel is, à quo. in fi. 17. q. in ver. ſub oritur ēt alia qō querentem de articulo noſtro, & allegantem conſilium vltimum Cald. quod dicit eſſe Pe. de Anch. pro illius deciſione: & tādem ſubdit ſibi placere prædictam deciſionem eo fundamento: quia fundans admittendo dictum titium bina vice eum ſatis elegit: & ſic ſeruari ſuam diſpoſitionem factam tempore fundationis.

¶ Decimuſſeptimus art. ij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentare ne poſſit curator furioſi vel prodigi.*
2 *Argumentum à minori ad maius, valet affirmatiue in iure.*

1 Si patronus Eſt furioſus, † prodigus, vel alias habens curatorem, an curator poſſit præſentare. Pau. de cita. in hoc tract. in 7. par. in 14. q. dum in præced. q. quæſiuiſſet, an pupillus vel minor poſſit præſentare inuito tutore vel curatore: quærit in 14. q. de art. noſtro. & dicit ſimiliter poſſe rñderi de omnibus aliis perſonis, quæ ſunt ſub tutela, vel cura: vt furioſi habentes dilucida interualla, prodigi, & ſimiles, vt ita concludatur in eis, ſicut concluſum eſt in pupillo, & tutore, ſeu curatore: vt late diximus. ſ. in x. proximo præce. art. arguen-
2 do à fortiori, vt ſi hoc eſt in pupillo, in † quo non eſt tantus ſenſus, quanto fortius in alio in quo militat maior ratio auth. multo magis. C. de ſac. ſan. eccl. & ita reſidet Pau. vbi. ſ. qui ponderauit dilucida interualla in furioſo, vt eo tempore pręſentare poſſit: ſi vero in totum eſſet furioſus, non eſt dubium eius curatorem ſolum præſentare, & aliter hic non inſiſto: ſed me remitto ad ſ. late dicta in dicto. x. arti. præſentis quæſtio.

¶ Decimuſoctauus art. ij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Legatarius iuris patronatus an & quando poſſit præſentare ante approbationem talis legati factam per epiſcopum. & n. 2.*

1 Quæro xviij. † an ille, cui factum fuit ab aliquo legatum iuris patro. poſſit pręſentare ante approbationē talis legati factam per epiſcopum. & in hoc breuiter concludo, certum enim eſt ius pa. transferri in alium tit. legati, vt diximus ſ. in 2. part. 1. lib. in 6. q. prin. in j. art. certum eſt ēt ita demum ius pa. transferri tit. legati in laicum, ſi interuenit conſenſus epiſcopi. ſecus, ſi legatur eccleſiæ: quia tunc nō requiritur: vt diximus in d. 6. q. prin. in 2. art. & in j. q. prin. d. 2. par. 1. lib. in 2. art. eſt bene verum talem conſenſum poſſe interuenire ex poſt ante tamen mortem teſtatoris. vt diximus in d. j. q. prin. 2. par. j. lib. in 17. art. iſtis ſic ſtātibus hic, cui fuit legatum ius pa. ante epiſcopi approbationem, nihil habet, vt ex ſupradictis apparet: & ideo præſentare non poteſt ſicut diximus de eo, qui donauit ius pa. alteri ſine conſenſu epi ꝙ adhuc pñtare poterit: vt in d. j. q. prin. 2. part. 1. lib. in 19 art. & ita in terminis ꝯſuluit Gaſpar. cald. conſ. 6. an
2 valeat hoc tit. fo. 61. † qui dicit rōem eſſe quia tale legatū non tenet ante approbationem de eo factam per epiſcopum. arg. de præb. ſi tibi abſenti. lib. 6. & de reſcr. ſi ꝓ te. eo. lib. & late de hoc dicto poſuimus ſ. referendo ēt do. Roch. in d. j. q. prin. 2. par. 1. li. in 17. art. in ver. hanc ēt par. vr̄ tenere Gaſp. & faciunt quæ diximus ib. in 18. art. dum tractauimus de legatario donante ius patron. alicui eccleſiæ ante approbationē legati, & de hærede donante illud alteri eccleſiæ, vide oīo ibi. & præſertim in d. 17. art.

Ex omnibus Dictis in hac ij. q. princ. & eius. xviij. art. collige concluſionem, ius præſentandi eſſe ius prohibitorium, vt omnes cenſeantur permiſſi, & admittantur ad præſentandum, qui non reperiuntur prohibiti: vt ſ. in 1. art. Declara primo hanc concluſionem, ꝙ patronus excōicatus donec eſt in excōicatione, caret exercitio excōicationis: vt dictum eſt. ſ. in 2. art. Intellige primo hanc declarationem eſſe verā in excōicato excōicatione maiori à iure, vel ab homine lata, non aūt excōicatione minori, quæ ꝯhitur ꝑ participium: vt in d. 2. art. in ver. ad vnum tñ aduerte. ¶ Intellige ſcḋo dictā decla. ꝓcedere, dummō excōicatus ſit ēt publicatus: vt in d. 2. arti. in ver. vbi plus dicit. ¶ Reſtringe hāc intelligentiā, niſi opponatur ꝑ partem de excōicatione ꝯ pñtantem: qa repelleretur quis non publicatus: vt ibid. in ver. ego dico dictū Firma. ¶ Intellige tertio. d. declara. ꝙ quāuis excōicatus patronus non poſſit pñtare, expectabitur tñ ꝑ totum quadrimeſtre, vel ſemeſtre, ſi forſan abſoluatur, vt ibid. in ver. dicerem ēt vnum. ¶ Intellige. 4. d. decla. nam licet excōicatus nō poſſit pñtare: poterit tñ in aliū ius pa. transferre titulo permiſſo, vt ibi. in ver. aduertendum eſt ad aliud. ¶ Intellige quinto hanc decla. ꝙ ſi præſentatio ſpectaret ad collegium, & interueniret excōicatus, vitiaretur pñtatio, non tamen ſi pñtatio ꝑtineret ad particulares, vt ibid in verſ. & an excommunicatus. ¶ Declara ſecundo hanc cōcluſionem, ꝙ

ſicut patronus excõicatus non p̃t pñtare, ita nec ſuſpẽſus: vt di-
ximus. ſ. in 8. art. ¶ Intellige primo. d. decla. ꝓcedere in perſonis
eccleſiaſticis pſonis: quia in illis cadit ſuſpẽſio, non aũt in patro
nis laicis; vt in d. 3. art. in ver. tñ in iſto art. ¶ Intellige. 2. d. decla.
ꝓcedere in pſonis eccleſiaſticis rõe eccleſiæ vel beneficij, quia
ſuſpenſi ab officio vel bñficio poterũt pñtare, & nõ in clericis
rõe patrimonij pſonis: quia cenſentur laici quo ad illud ius pa.
vt ibi. in ver. ſed aduerte ad vnũ. Intellige. 3. hanc decla. ꝓcede-
re in patronis ſuſpẽſis ſuſpẽſione maiori à iure, vel ab hoĩe ꝓ-
lata, non aũt ſuſpẽſione minori quæ oritur ex pctõ mortali vel
ex participio: vt ibi. in verſi. aduerte ẽt ad aliud. ¶ Declara tertio
d. concluſionẽ, vt nec pñtare poſſint irretiti aliis criminib. vel
vitiis, vel q acquiſiuerũt ius pa. ex male acquiſitis: vt diximus. ſ.
remiſſiuè tñ in 4. art. ¶ Intellige hãc decla. plurib. modis, q colli
gi pñt ex locis, ad quos me remiſi in d. 4. arti. ¶ Declara. 4. hanc
concluſionem, ꝙ pr̃e patrono viuente filius non poterit in ec-
cleſia pſonata patris vacante pñtare, p dicta ſ. in v. art. ¶ Reſtrin
ge hãc declara. ꝓcedere, ſi filius vellet pñtare noĩe proprio: ſed
ſi vellet pñtare noĩe pr̃is, bñ admitteret, vt ꝓcurator ſeu vt con
iuncta pſona ſicut & extraneus & alia cõiuncta pſona ſm eam
diſtinctionẽ, & dicetur. j. in iſta par. in 4. q. prin. in xvij. art. vbi de
hoc. Reſtringe. 2. dictã declarationem ꝓcedere, qñ pater eſſet
patronus, vt pſona priuata ſed qñ vt vnus de vniuerſitate ſeu
parrochia, de qua ẽt vniuerſitate vel parrochia eẽt filius: qa cen
ſetur patronus vt pater ẽt patre viuente pñtabit: vt in d. v. & 6.
art. ſecundum meam. d. diſt. Reſtringe. 3. niſi filiusfamilias acq-
ſiuerit ius pa. de bonis caſtrenſibus ſeu quaſi: quia tunc ipſe præ
ſentabit & non pater: vt diximus in fi. d. v. art. & latius in 7. art.
¶ Amplia hanc decla. ꝙ filiusfamilias viuente patre non poſſit
pñtare, ẽt ſi filiusfamilias acquiſiuiſſet ius pat. ex bonis patris, vł
ſuis, aduentitiis tñ, in qbus pr̃ haberet vſumfructum, p ea quæ
diximus in fi. d. v. art. & in 7. art. latius. ¶ Declara. v. d. conclu. ꝙ ſi
ius pat. competit parrochie vniuerſitati vel populo, filiusfami-
lias, & ẽt fœminæ virgines & viduę de parrochia vniuerſitate
vel populo admittuntur ad præſentãdum, vt dictum eſt. ſ. in 6.
& 8. artic. ¶ Reſtringe hanc declara. ꝓcedere, qñ ius pa. compe-
teret populo, ſed ſi cõpeteret facientibus domos, tũc facientes
domum admitterentur filiifamilias fœminæ viduę & virgines
non facientes domũ vero, non admitterentur vt diximus ibid.
¶ Declara 6. d. conclu. quòd etiam pupillus ſi eſt patronus po-
teſt præſentare ſine tutore: & eius præſentatio eſt admittenda
vt dictum eſt. ſ. in ix. art. ¶ Amplia iſtam declarationẽ, vt multo
magis poſſit pñtare patronus pubes, licet minor vigintiqnque
ann. ẽt ſine autoritate curatoris: vt in d. 9. art. in fi. ¶ Amplia ij.
ipſam declara. procedere, ẽt ſi pupillus ſit in aliqua vniuerſitate
tpali vel parrochia pſona: qa admittitur cum aliis ad præſentan
dum. de quo tñ dicetur latè. j. in 2. part. huius. 2. lib. in 2. q. princ.
in 13. art. ¶ Amplia tertio. d. conclu. intm̃ procedere, ꝙ ſi pupil-
lus pñtat vnũ, & tutor aliũ, potius inſtitui, dẽt pñtatus à pupil-
lo, q̃ à tutore. per ea quæ dicemus. j. in 3. parte huius 2. li. in 6. q.
prin. in j. art. vbi de hoc. ¶ Limita mõ dictã decla. ꝓcedere in pu
pillo maiore ſeptennio. ſed in pupillo minore ſeptennio eſt ſe
cus: quia non põt pñtare, ſed tutor, curator, vel alter, ad hoc de-
putatus. vt dictum eſt. ſ. in 9. & 10. art. Limita ſecundo. d. decla.
ꝓcedere de mero iure: ſed cautius eſt & honeſtius pupillum pñ
tare, cum autoritate tutoris: vt dictum eſt in d. 9. art. ¶ Declara
ſeptimo. d. cõcluſionẽ, ꝙ ẽt tutor: ſeu curator pupilli, ſeu mino-
ris põt pñtare in bñficio iuris pat. pupilli ſeu minoris: vt dixim⁹.
ſ. in x. art. iuxta diſt. ibi poſitam. ¶ Declara octauo d. concluſio-
nẽ, ꝙ id, qđ diximus in pupillo & minore, & in eorum tutore &
curatore eſt dicendum ẽt in aliis adultis ex aliqua cã curatorẽ
habentib. vt in furioſo habente dilucida interualla in prodigo,
& ſimilib. p dicta. ſ. in pen. art. ¶ Declara nono. d. concluſionem
ꝙ religioſus non poterit pñtare, nec admittetur ad pñtandum,
cum non habeat velle, nec nolle: vt dictum eſt ſ. in 11. art. ¶ Re
ſtringe primo iſtam declara. procedere in religioſo ſtricte ſum-
pto, qui profitetur tria ſubſtantialia regulæ, non aũt de religio-
ſo large & largiſſime ſumpto: vt ibi. in verſ. tu aduerte. cum ſeq.
Reſtringe ſecundo. d. declara. ꝓcedere in religioſis ſtricte ſum-
ptis, cum vellent nomine ipſorum pñtare: quia non poterunt,
ſed alieno nomine: puta quia patroni conuenerunt, vt electus
à tali religioſo pñtatur, bene põt religioſus eligere, & electum
ſuperiori notificare: vt dictũ eſt ibid. in ver. aut vero patroni. De
clara decimo, ꝙ qñ præſentatio ptinet ad aliquod monaſteriũ
virorum, vel monialium: vel ad collegium ẽt ſeculare: pñtatio
non debet fieri p abbatẽ vel abbatiſſam ſeu p prælatum ſolum:
ſed debet interuenire conſenſus ſui monaſterij & collegij, ſeu
maioris & ſanioris partis: vt dictum eſt. ſ. in 12. arti. ¶ Amplia j.
iſtam declara. intantum procedere, ꝙ ſi fieret præſentatio p ab
batem, ſine cõſenſu ſui capituli, præſentatio eſſet ipſo iure nul-
la, ſecundum Goffr. ſed ſecundum Hoſt. annullanda. vt ibidem
dictum eſt in ver. aduerte ſecundo. ¶ Amplia ſecũdo. d. conclu.
intantum ꝓcedere, ꝙ licet collationes & inſtitutiones debeat
facere prelatus cum conſilio ſui capituli: tamen pñtationem de
bet facere cum conſenſu ſui capituli, & non cum conſilio: p di-
cta ibid. vbi ponitur rõ diuerſitatis in ver. aduerte tertio. ¶ Am
plia tertio. d. declara. intantum ꝓcedere, ꝙ ſi prælatus ſolus pñ
tat, & capitulum ꝯdicit, non præſumetur de conſenſu capituli
pñtaſſe: vnde ipſi abbati incumbet onus probandi interueniſſe
conſenſum ſecundum quandam diſtin. Ab. p dicta ibid. in verſi.
aduerte quarto. ¶ Reſtringe primo. d. decla. ꝓcedere qñ pñta-
tio ptineret ad collegiũ ſimpliciter, & ſic intercluſo abbate: qa
tunc præſentabit abbas cum conſenſu capituli: ſed ſi ſpectaret
præſentatio ad collegium ſine abbate, tunc non præſentabit ab
bas, ſed ſindicus à collegio ad hoc creatus per dicta ibid. in verſ.
aduerte modo ad plura. ¶ Reſtringe ſecundo. d. declara. ꝓcede-
re de mero iure: ſed ſi ex aliquo priuilegio, conſuetudine, vel
præſcriptione approbatis abbas haberet hoc ſpeciale, vt poſſit
ſine conſenſu collegij pñtare, ſolus pñtabit. p dicta ibid. in ver.
aduerte quinto & vltimo. ¶ Declara vndecimo capitulũ, ſede
vac. non poſſe pñtare aliquẽ bñficiandum ad bñficium iuris pa.
prælati defuncti. vt diximus. ſ. in 14. ar. ¶ Amplia primo. d. decla
ra. ꝓcedere, ẽt ſi pręſentatio non pertineret ad ipſum prælatum
ſed ad capitulum, cum conſenſu tamen vel conſilio p̃lati: quia
capitulũ ſede vac. pñtare nõ poterit: per dicta ib. in 3. caſu. ¶ Re
ſtringe iſtam amplia. procedere, quando capitulum haberet pñ
tare cum conſenſu prælati: ſed ſi cum conſilio eius, & periculũ
eſſet in mora, poſſet capitulum præſentare, illo non obſtante:
p dicta ibid. in d. 3. caſu. ¶ Amplia ſecundo. d. declara. procedere
etiam ſi præſentatio ſpectaret ad alium iure ſpeciali de prælati
conſenſu vel conſilio: quia capitulum ex eius parte non poterit
nec conſentire, nec conſilium præſtare: quia ſi conſilium & pe-
riculum eſt in mora, abſque illo fiet præſentatio, ſi conſenſus
expectabitur nouus epiſcopus: per dicta ibid. in 4. caſu. ¶ Limi-
ta modo iſtam declara. procedere, quando præſentatio ſpectat
ad epiſcopum ſolum: ſed ſi ad epiſcopum communiter cum ca
pitulo, bene capitulum ſede vacante præſentare poterit. ¶ Am
plia modo omnia ſupraſcripta in præſenti declaratione, vt non
ſolum habeant locum ep̃o mortuo: ſed ẽt ep̃o ſuſpenſo: p dicta
ibidem in fin. in verſi. vnum non omittam. ¶ Declara duodeci-
mo. d. concluſionem, ꝙ quando præſentatio ſpectaret ad mo-
naſterium, capitulum, vel collegium monachi profeſſi canoni
ci, & collegiati admittẽtur, nõ aũt ꝯuerſi nouitij & non ꝓfeſſi,
nec canonici, nec collegiati, quamuis ſint archidiaconi, archi-
presbyteri, & in aliis dignitatibus conſtituti, vel inferiores cle-
rici. vt diximus. ſ. in 13. arti. ¶ Declara decimotertio, quòd ſi ius
patro. competit alicui eccleſiæ patronatæ in capellis intus eam
fundatis ratione ſoli collati cum conſtruente, & dotãte, rector
& non patronus primæ eccleſiæ præſentabit: per ea quæ pul-
chre diximus. ſ. in xv. artic. ¶ Amplia primo. d. declara. procede-
re, etiam quando aliqua capella eſſet fundata in fundo proprie
tatis eccleſiæ patronatæ, vel de eius bonis: quia adhuc præſenta
bit rector, & non patronus primæ eccleſiæ, per ea, quæ diximus
ibidem in prin. verſus finem, in ver. & aduerte prædicta. ¶ Limi
ta primo. d. declara. procedere, quando capella edificaretur poſt
eccleſiam patronatam, fundatam, & rectori aſſignatam: ſed ſi
fundaretur cum ipſa eccleſia, & ante ipſius aſſignationẽ patro-
nus principalis eccleſiæ, & non rector futurus erit patronus ca
pelle ex ſoli collatione: vt diximus ibidem poſt Rotas in verſi.
rota vero. ¶ Limita ſecundo, d. declara. procedere quãdo capel
la fundaretur intus aliquam eccleſiam patronatam tempore re
ctoris: vt ſ. & hoc ſciebatur: ſed ſi reperitur conſtructa capella
in dubio præſumetur conſtructa cum eccleſia: & à patrono ec-
cleſiæ: & ideo ipſe & non rector præſentabit in ea. vt ibidem di-
ximus poſt rotam in verſ. non obſtant. ¶ Limita tertio. d. con-
clu. procedere, niſi patronus in limine fundationis principalis
eccleſiæ ſibi reſeruaſſet ius: vt ſi fierẽt in ea capelle ratione ſoli,
ipſe efficeretur patronus, & non rector, & interuenit conſenſus
epiſcopi: quia tunc ipſe præſentabit. & non rector: vt diximus
ibidem in ver. aduerte etiam, quòd ſi patronus. ¶ Declara. 14. ꝙ
ſi fundator altaris cum conſenſu epiſcopi reſeruauit ſibi, & Ti-
tio, ius præſentãdi vel aliis, quos elegerit ſi præſentauit cum Ti
tio ſequuta inſtitutione cum Titio præſentabit, & non cũ alio:
per late dicta. ſ. in xvj. art. ¶ Declara decimoquinto, quòd ſi ali-
cui factum fuit legatum iuris pa. non poterit pręſentare ante ap
probationem epiſcopi, ſi eccleſia vacauerit: ſed præſentabunt
hæredes fundatoris. vt diximus. ſ. in 18. arti. ¶ Alias declaratio-
nes poteris ꝑcipere à late dictis in j. part. j. lib. in 7. & 8. quæſtio-
nibus principalibus in earum artic. Et in his quæ dicemus in 2.
parte. 2. libri. in 3. q. princ. in eius articulis.

¶ Tertia

¶Tertia quæſtio principalis.j.partis.ij.Libri.

1 *Ius patronatus quaſi poſſidens, an poſſit præſentare, ſicut verus patronus. & num.7.*
2 *Ad præſentationis validitatem ſufficit præſentantem eſſe in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi.*
3 *Fructus rei naturalis, ad poſſeſſorem pertinet, non autem ad dominum.*
4 *Poſſeſſor non facit fructus naturales ſuos.*
5 *Præſentatio dicitur fructus induſtrialis.*
6 *Poſſeſſionem alterius occupãs, tenetur ad reſtitutionem fructuum omnium.*
8 *Ad electionis validitatem ſufficit eligentem eſſe in quaſi poſſeſſione eligendi.*
9 *Ad actum præſentationis non requiritur vera proprietas, ſed ſufficit præſentantem eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi.*
10 *Præſentare vt poſſit poſſeſſor ſufficit eſſe poſſeſſorem bonæ fidei iuris patronatus, in conſequentiam: & non præſentialiter. & n. 11.*
12 *Præſentationem eſſe validam vt aduocatus concludat quid ei obſeruãdum.*

QVæro Tertio principaliter: quia.ſ. in genere in prin.proximè præced.q.prin.fuit dictum in eccleſiis patronatis præſentare patronos vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione iuris p̃ſentãdi, & in d. q.fuit latè dictum de patronis. Nunc reſtat in hac. 3. q.prin.diſſerere de exiſtẽtibus in quaſi poſſeſſione iuris pat.ſeu
1 præſentandi.¶†Et ideo nũc magis in ſpecie quæro, vtrũ quaſi poſſidens ius pa.poſſit præſentare, ſicut verus patronus? & in hoc non eſt dubium, cum ſit tex.apertus & ad literam, in c.cõſultationibus.in j.ſui par.hoc ti.vbi dicitur clare, ꝙ ad validita-
2 tem præſentationis ſufficit pręſentantem eſſe †in quaſi poſ.iuris præſentandi: vt ibi patet vbi fortius dicitur inſtitutum ad p̃ſentationem eius, qui tunc ius pa. eccleſiæ poſſideat, remoueri non debere, licet illud ius ab eo poſtmodum euincatur. & ita illum tex.communiter doct.ſummant.¶Vbi do.Abb.poſt alios in j.col.quærit de rõe dubitandi, & decidendi ad illum tex.& dicit rationem dubitandi fuiſſe, qa præſentatio pertinet ad patronum, vt hoc ti.p totum.& 16.q.7.c.decernimus.& c.filius.cũ ſi. ex quo ergo eſt cõpertum illum p̃ſentantem non fuiſſe patronum, videbatur inſtitutum eſſe amouendum: & alium ponendum ad p̃ſentationẽ veri patroni. Pro hoc text.in.c.ex inſinuatione.hoc tit.vbi tenens eccleſiam ſine p̃ſentatiõe, dr̃ occupator & detentor.¶Sed rõnem decidendi in ↄ̃rium eſſe: quia præſentare eſt quidam fructus iuris pa.vt ibi eſt tex.& no.in ca. cũ
3 Bertoldus.de re iud.†vnde quemadmodum fructus rei naturalis pertinet ad poſſeſſorem bonæ fidei, & non ad dominum: vt inſt.đ rer.diui.§.ſi quis à non dño.& no.in c.grauis.de reſt.ſpo. Ita & iſte fructus iuris p̃ſentandi pertinet ad poſſeſſorem, & nõ ad dominum: ſed ex quo quis conſumpſit fructum, nõ tenetur illum reſtituere. Ita p pręſentationem & inſtitutionem iſte fru
4 ctus vr̃ cõſumptus: & ideo inſtitutus remoueri ñ debet.¶†Et ſubdit ibi Abb ꝙ ſi diceretur poſſeſſor nõ facit fructus naturales ſuos. vt in l.fructus.ff.de vſur. reſpondetur ſecundum Inno.
5 † præſentare nõ eſſe fructum naturalem, ſed induſtrialem: qa in præſentando requiritur oĩs induſtria, cũ habeat p̃ſentare idoneum, & ĩ.tp̃s à iure conceſſum: vt ĩ.p diſcurſum dicemus. Itẽ præſuppoſito, ꝙ eſſet fructus naturalis, ex quo bona fide eſt cõſumptus & poſſeſſor non eſt effectus locupletior, non tenetur ad illius reſtitutionem: vt plenè dicit ſe dixiſſe in d.c.grauis.de reſt.ſpol.¶Et ex his dicit Abb.apparere rõnem decidendi in.ij. par.d.tex.c.conſultationibus.vbi dr̃, ꝙ ſi aliquis non poſſideat, ſed tñ credebatur patronus, & p̃ſentauit, ac ſequuta fuit inſtitutio, & poſtmodum ↄſtat illum nõ eſſe patronum, nec ſaltem poſſeſſorem, inſtitutus ad præſentationem illius remouendus eſt. vt dicit ibi tex.in fi.ratio decidendi: ergo in iſto ſecundo caſu fuit: nam ſi p̃ſentans nõ erat in poſſeſſione, nõ potuit illum
6 fructum facere ſuum: †vnde quemadmodum occupans poſſeſſionem alterius, tenetur reſtituere oẽs fructus. vt in c.nõ licet. 12.q.& in d.c.grauis.& in l.ſi nauis.ff.de rei vend. Ita & iſti fructus præſentationis ſubiacẽt reſtitutioni, quod fit p remotionẽ Inſtituti. Ita Abb.ad literam in d.c.cõſultationibus.in j.col.hoc tit. Vult ẽt prædicta d.Car.ibi.in j.col.in 1. & 2.q.& clarius in fi. q.vbi dicit Hoſt.dixiſſe rationem illius tex.eſſe, ne eccleſiæ diu vacarent: ſed certè dicit ipſe, melior eſt illa rõ: quia præſentare eſt fructus.¶Dicit etiam d.Car.ibi in fi.j.q.ꝙ licet inſtitutus ẽt ſi euincatur ius pa.non debeat amoueri: tamẽ ſi euincitur in reliquis: puta in honore, vtilitate, & aliis debet recognoſcere ĩ patronum illum, qui euincit: & non illum, qui eum præſentauit: & hoc ibi volunt omnes: & idem Card.ibidem in vlt.q.vbi etiã dicit iſtum euincẽtem vacante poſtmodum eccleſia p̃ntaturũ. de ſupplen.negl.præl.c.2.de of. deleg.dilectus.¶Et ſubdit ibi, licet ille inſtitutus poterit repræſentari ab euincente.c.ſi vero. hoc tit.ſed certè tex.in d.c. conſultationibus.hoc non videtur velle, ſed ſi ep̃s & inſtitutus vellent fieri: poſſet nullo tamẽ mo
7 do amoueri. vt eſt ibi tex.apertus.¶† Collige ergo ex ſ. dictis concluſionem poſſeſſorem, ſeu quaſi iuris patronatus, ſeu præſentandi valide præſentare, ſi eſt in bona fide: adeo ꝙ inſtitutus ad illius præſentationem, licet ius pa. poſtea euincatur ab alio, non eſt amouendus: præſentatus vero à non poſſeſſore, ſed ab eo, qui credebatur patronus conſtito de nõ patronatu vel poſſeſſione præſentantis, amoueri debet. ¶Tu adde iſtam cõcluſionẽ firmare omnes docto.in d.c.conſultationibus.Car.Abb. & ſimiliter oẽs in c.ex literis. vbi etiam eſt text.hoc tit.¶Et ad-
8 ducunt doc.ſimile de ele.†quod ad validitatem electionis ſufficit eligentes eſſe in quaſi poſſeſſione eligendi.c.quęrelam.de elec.¶Et aliud ſimile ad validitatem collationis ſufficere cõferentem eſſe in quaſi poſſeſſione conferendi: vt in c.cum olim. de cauſa poſ.& proprie.¶Et prædicta etiam vult do.Abb.adducendo iſta ſimilia, & rationem, de qua.ſ.in d.c.quærelam. in 2. col.in ver.item nota, ꝙ ad validitatem. & ibi omnes ſcriben.de elect.& idem Abb. in cap.Cumana.vbi ſimiliter prædicta adducit in 3.col.in ver.pro clariori intellectu.& per diſcurſum.& ibi etiam alij, de elect.& in c.2.in pe.& fi.col.& maximè in ſina.verbis, de reſt.in integ.& in c.cum eccleſia ſutrina.ante fi.v.col.de cauſa poſſeſ.& proprie.¶Hoc idem voluit Archi.in c.ſi plures. 16.q.7.& in c.vnico.in j.col.in ver.item nota.hoc tit.lib.6.& ibi etiam Io.Andr.in nouella, in 2.col.in verſi.dicit etiam. & ſequen.& Dom.in 2.col.in verſi.quæro qualiter.¶Sentit etiam prædicta do.Card.in clem.j.poſt prin.4.col.in 8.q.hoc tit. & in
9 conſ.69.vacãre quadam.in 2.col.in 2.dubio.† dicit vnum mirabile, quo ad actum præſentationis non requiri veram proprietatem, ſed ſufficere præſentantem eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi: & ita quo ad præiudicium præſentationis laicorũ debere in gratia fieri mentionem, ſi ſint in quaſi poſſeſſione patronatus, ſicut ſi eſſent veri patroni, imo in hoc dicerem (dicit ipſe) ꝙ ſi eſſent ſolum patroni, non autem in quaſi poſſeſſione præſentandi, ſed alij de ipſis patronis, non expediret fieri mentionem: ex quo per literas apoſtolicas eis nõ pręiudicatur quo ad præſentationem: quia non ipſi, ſed quaſi poſſeſſores habẽt præſentare.alleg.quod no.Inn.in c.cum eccleſia.de cauſa poſ. & propriet.ſequitur do.Fel.in tract. quando litere apoſto.no. patro.in 8.col.in 9.limita.& Pau.de cita.in hoc tract.in 6. part. in 17.q.Et nos dicemus.ĩ.in 3.parte.2.lib.in 9.q.prin.in 23.artic.¶Iſtam etiam concluſionem cum ſua ratione, de qua.ſ.tenuit rota. 575.vtrum ſicut.hoc titul.in antiquis.¶Et rota. 141.
10 poſſeſſor bonæ fidei. hoc titul.in nouis.† vbi dicit, aliud magis mirabile intantum poſſeſſorem bonæ fidei pręſentare poſſe, vt ſufficiat poſſeſſorem eſſe bonæ fidei iuris patr. in conſequentiam, & non principaliter: vnde dicit quòd poſſeſſor bonæ fidei caſtri, ville, ſiue ciuitatis, vigore cuius competit ius præſentandi ad eccleſiam, ibi vel alibi ſitas, licet nunquam antea præſentauerit, poteſt ad eandem præſentare: quia dignitas ſiue caſtrũ, videtur hoc ius præſentandi ſemper retinuiſſe, & poſſediſſe.iuxta not.per Inn.in c.cum ſuper.de cauſa poſ.& proprie. & in ca. in literis. de reſt. ſpol.non obſtante guerra dicto poſſeſſori ſuper dicta villa vel caſtro mota quæ non impedit ipſum in præſentando: vt ibi per eum ex quo non eſt mota in ſpecie ſuper ipſo iure pa.de quo alias.ĩ.in iſta. q.prin.dicemus quando quæſtio mouetur ſuper ipſo iure pa.¶Tu adde ad hoc dictum rot. Car.in c.ex literis. per illum tex.in j.col.in j.oppo.hoc titul.vbi intelligit illum tex.vt ille miles diceretur poſſidere ius pa.quia poſſidebat villam, non ꝙ iam alias præſentaſſet cum illa eſſet prima præſentatio poſt contractum factum ad firmam.¶Et p̃dicta omnia etiam vult breuiter Gay.in rep.c.ſi.de elect.li. 6.in fi. 17.col.vbi dicit ſufficere, quem poſſidere villam: licet nunꝙ̃
11 præſentauerit.¶Et prædicta †etiam procederẽt in quaſi poſſidente in patrono putatiuo & in tolerato.de quibus in ſpecie.ĩ. erimus dicturi.& multa circa iſta idem Gay. ibi dicit in 38.& 39. col.qui idem dicit ibidem in lj.col.de patrono putatiuo & tolerato.& Paul.de cita.in hoc tract.in 3.part.in prin. 32.q.j.cauſæ. ¶Tenuit etiam iſtam partem Rot. 268.collatio ſiue præſentatio, in nouis.hoc titu.vbi etiam ponit rationem, de qua.ſ.Idem etiam tenet Lap.allega.89.in Dei nomine, factum, ſuper quo conſilium, fol.38.in tit.de rerum permu.in 6.col.in ver.venio ad ſecundum caput, & in conſ.8.in ver.itẽ ſi litigant.vbi loquitur de patrono putatiuo præſentante: & voluit aperte etiam idẽ Lap.adducendo rationem de qua.ſ.in all.132.in Chriſti nomine &c.circa pręmiſſa.fol.62.quæ eſt vlt.in 2.col.in ver.commodum enim.¶Voluit etiam iſtam par.Petr.de Ancha.conſi. xx.quidam edificauit.circa medium poſito inter conſilia Cald. hoc tit.fol.62.¶Et do.Abb.conſil. 54.caſus contingentia.poſt prin.2.col.in j.vol.& in conſ.106.caſus, ſuper quo.in fi.pe.col.

in fi.j.dubij.in 2.vol.¶Et d. Fede.de ſenis conſ.cxj.quæſtio talis
eſt.in 6.col.poſt eius prin.¶Tenuit etiam prædicta Bald.in c.in
literis.ante fi.j.col.de reſt.ſpolia. ¶Et Alex. latè in ſubſcriptio-
ne quadam incipiente: ſed his tamen non obſtantibus poſt ei⁹
conſ. 75.inc. viſis ponderatis & narratis.in 4. vol.vbi poſtquã
prædictam concluſionem retulit cum ſuis rationib.poſt princi
pium dicte ſubſcriptionis, refert d.Ant.in d.cõſultationib.hoc
12 tit.†dicentem,cautum debere eſſe aduocatum,ſi vult conclu-
dere p̃ſentationem eſſe validam non ſufficere cõcludere,ꝙ ta-
lis credebat̃ & habebatur vt p̃ron⁹:niſi cõcludat eũ eſſe in qua-
ſi poſſeſſiõe iuris pa. vt ibi ꝑ eum. Sequitur ẽt iſtã ꝯcluſionem
& eius rõnem doctor mod. Paul. de monte pico in ſua ſolẽni
repeti.§.titia cum nuberet.l.titia cum teſtõ. ff.de lega.2. in 31.
char.in j.col.in 39.q prin.¶Tenuit ẽt iſtam concluſionem Ol-
dra.conſ.312.thema qõnis eſt tale.in 2.col.in verſ.& dato ſine
præiudicio.vbi dicit in iſta materia vnum mirabile, ꝙ licet aliq
aliqñ poſſediſſent,& modo in immediate præced. p̃ſentatione
alter p̃ñtauit,& ſic poſſidet,illa quaſi poſſeſſio vltima põderat̃,
& non p̃cedens,ad hoc,vt habeat locũ diſpoſitio.d.c.ꝯſultatio
nibus.all.de cauſa poſſeſ.& ꝓprie.cum eccleſia ſutrina. & ff.de
vſuca.l.is qui.§.ſi quis bonafide.& ff.ꝓ emptore.l.qui fundum.
§.qui bonafide.vt ibi latè ꝑ eum.ad quod adde Bal.in d.c.cũ ec
cleſia ſutrina.in pe.col.in ver.oppo.vlterius.& d.me. Corſe.in
ſuo reperto.in ver.poſſeſſio.in 8.col.in ver.ad poſſeſſionem ꝓ
bandam.quod dictum,eſt maxima declaratio ad iſtam materiã:
prout eam ordinabimus in fi.huius quæſtionis.¶Reperi poſt-
modum Pau.de cita.in hoc tract.in 6.par. tractantem hanc ma
teriam latè,intricato tamen modo:& quæ ipſe dicit,o͠ia dicun
tur in ꝓceſſu huius qõis:firmat tamen cõcluſionem ſ̃. ſcriptã,
quam etiam tenet in 8.part.in 2.q. ¶Reperi etiam d.Roch.in
hoc tract.in ver.competens alicui.in 14.q. vbi ponit quis dica-
tur quaſi poſſidere.de quo.ĩ.ſuo loco dicemus. ¶ Et prædicta
etiam voluit Phil.decius in conſ.cxvij.diuino &c.& pro tenui.
in 2.col.& in conſ.134.viſo puncto.in j.col.

¶Secundus articulus.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutus ad præſentationem male fidei poſſeſſoris,conſtito de malafide,& euicto iure patronatus per patronum,an moueri debeat.& n.15.18.*
2 *Poſſeſſor malæ fidei non facit fructus ſuos,& n.4.*
3 *In poſſeſſione ſua tuendus eſt etiam predo.*
5 *Preſentatio facta à poſſeſſore bonæ fidei,p̃ualet factæ à malæfidei poſſeſſore.*
6 *Poſſeſſor bonæ vel malæ fidei quis dicatur.& n.7.9.11.13.*
8 *In poſſeſſionem miſſus autoritate Iudicis,præſumitur in bona fide, modo Iudex Iuris ordine ſeruato hoc fecerit.*
10 *Iuſtitiam cuilibet miniſtrari,Reipublice.intereſt.*
12 *Poſſidens iure reluctante,præſumitur in mala fide.*
14 *Bona vel malafides an & quando præſumatur in incorporalibus.*
16 *Hoſpes turpius eiicitur,quàm non admittitur.*
17 *Iuris beneficium,nemini eſt auferendum.*
19 *Conſentire videtur etiam in ſui præiudicium, ille qui iuſſus loqui, tacet,& numer.20.*
21 *Edicti ſola affixio,an faciat ſequi confirmationem.*

Et quia Supra dictum eſt de poſſeſſore bonæfidei & illũ
valide p̃ſentare & inſtitutum ad eius p̃ñtatione
1 amoueri non poſſe, ẽt iure pa.euicto à vero patrono.†Merito
ſecundo loco quærendum eſt, quid ſi poſſeſſor malæ fidei p̃ñ-
tat,an eius p̃ſentatio teneat,& ſequuta inſtitutione, & iure par.
euicto ꝑ verum patronũ:an inſtitutus amoueri debeat.Et bre-
uiter dic ſecundum gl.pe.in d.c.conſultationibus.& clarius per
Inn.ibi & in c.2.de in integ.reſt.quaſi poſ.etiam malęfidei iuriſ
pa.præſentare:ſed eo euicto per verum patronum inſtitutũ eſ-
ſe remouendum ex ratione adducta in proximo præcedẽ. arti.
2 † nam quemadmodum poſſeſſor malæ fidei non facit fructus
ſuos:vt in d.c.grauis.de reſt.ſpoliat. Ita nec ille,qui in malafide
eſt in quaſi poſ.præſentãdi:cum præſentare ſit fructus iuris pa.
d.c.conſultationib.hoc tit.& d.c.cum Bertoldus.de re iud.& ꝓ
hoc all.Inn.in l.certum.C.de rei vend.& ff.de rei ven.l.ſi nauis.
Sequitur prædicta do.Car.in d.c.conſultationibus.poſt alios in
j.& clarius in 2.q.& ibidem Abb.in j.col. in ver. & ex his infer-
tur ad deciſionem.& in c,ex literis.in vlti.col.hoc tit.& in c.2.
in pe.& fi.col.de reſt.in integ.& in d.c.cum eccleſia ſutrina.an-
te fi.v.col.& in conſ.cvj.caſus ſuper quo.ante fi.pen. col. in fi.j.
dubij.in 2.vol.& Pau.de monte pico in d.ſua repe. §.titia cũ nu
beret.l.Titia cum teſtamento.ff.de leg.2.in 39.q.in 21. char.in
j.col.& Alex.in d.ſubſcriptione inc.ſed his tamen non obſtan-
tibus,quæ eſt poſita poſt conſi.75.viſis ponderatis,& narratis.
in 4.vol.& Abb.in d.conſ.54.caſus contingentia. poſt princ.2.
col.in j.vol.& Petr.de Ancha.in d.conſ.xx.hoc tit. poſito inter
conſ.Cal.fol. 62.q. quidam edificauit.dum Abb. & Petr.requi-
runt bonamfidem poſſidentis:ergo ſecus in exiſtente in malafi
de.& ſimiliter videtur velle Rot.575.vtrum ſicut.ãte fi.hoc ti.
in antiquis, dum requirit bonam fidem:& Rot.eo.modo indu
cta.cxlj.poſſeſſor bonæfidei.hoc ti.ĩ nouis.Rota vero.268.col-
latio ſeu pręſentatio.hoc ti.in nouis.magis latè loquitur in hac
materia:& dicit ꝙ præſentatio facta per poſſeſſorem,ẽt violen
tum,de cuius violentia ſeu mala fide non cõſtat,valet & tenet:
3 †quia predo ẽt in poſſeſſione tuendus eſt.c.in literis:de reſtit.
ſpol.Sed ſi conſtaret de hmõi violentia & mala fide,caſſaretur
collatio & p̃ſentatio ꝑ eos facta:q̃a p̃ñtare eſt fructus poſſiden
4 tis.d.c.conſultationibus.ſed malæfidei poſſeſſor nõ facit †fru-
ctus ſuos , imo tenetur de extantibus , rei vendicatione & de
conſumptis,cõdictione ſine cã. C.de rei ven.l.mala.& ff.de rei
ven.l.ſi nauis.alias ſi q̃s.§.fi.inſt.de off.iud.§.ſed ſi in rẽ.& §.illo-
rum,& all.Inn.pro iſtis cõcluſionibus in d.c.in literis.in prin.in
verſ.item no.ꝙ ſi quis eſt.& no.per eundem Inn.in d.c.conſul-
tationibus.& ſic vt vides,iſta Rot.vult aperte,ꝙ donec conſtet
de malafide & iure alterius,teneat præſentatio facta ẽt à poſſeſ
ſore malæ fidei:vt dixi in prin. huius articuli. Et iſtam rotam ſe-
quitur Alex.in d.ſubſcriptiõe in fi.pe.col.¶Vbi dicit in hac ma
teria aliud, ꝙ ſi reperitur facta vna præſentatio à poſſeſſore ma
5 læ fidei, & †alia à poſſeſſore bonæfidei,præualet illa,quæ eſt fa
cta à poſſeſſore bonæ fidei.all.quod no.Inn.in vlt.gl.in c.nihil.
de elec.quam videtur ſequi Gay.in rep.c.fi.de elec.li.6.in lj.col.
& Pau.de cita.in hoc trac.in 6.part.in 38.q. & iſta concluſio eſt
6 communis veritas omnium doct. ¶† Sed circa hos duos arti.
reſtat vna maxima difficultas pro vera intelligentia ipſorũ,quã
do quis dicatur in poſſeſſiõe bonæfidei vel malæfidei.Inn. mul
tum inſtat.in d.c.conſultationibus.& poſtremo Pau.de cita.in
hoc trac.in 6.par.in 38.q.preſertim.in 2.col.¶Sed tu generali-
ter & clare dic, ſequendo dicta Abb.in d.c.conſultationibus.ꝙ
habens conſcientiam rei aliene dicitur in mala fide: in bona fi-
7 de vero dicitur † eſſe,qui poſſidet cogitatiõe domini vt puta:
quia putat ſe eſſe dominum ſeu patronum.vt probatur in ca.ſi
virgo.44.diſt.j. & iſtam concluſionem volunt ibi omnes doct.
& maximè Pet.de Anch.poſt Inn.& Card.in 2.col.in 3.q.& A-
lex.in d.ſubſcriptione de qua. ſ̃.in ſuis conſiliis: & volunt om-
nes in locis.ĩ.allegandis.quæ ſcientia probari poterit, quando
conſtat de aĩo.vt in d.c.ſi virgo.& per Abb.vbi.ſ̃. ¶In dubio ve
ro alia ponitur concluſio ſecundum Inn.in d.c. conſultationi-
bus.ꝙ aut autoritate iudicis fuit miſſus in poſſeſſionem,& præ
8 ſumitur † in bona fide , dummodo iudex iuris ordine ſeruato
hoc fecerit:alias ſecus:adducit pro hoc quod legitur & no.in l.
iuſte poſſidet.ff.de acqui.poſ.& in l.fi.C.ſi per vim vel alio mo.
& in c.conquerente.de reſt.ſpol.& in c.cum cauſam.de of.del.
& ſubdit Abb.vbi ſ̃.hoc dictum eſſe bene notãdum,autoritatẽ
iudicis non excuſare, ſi non ſeruauerit iuris ordinem:& ideò il-
lum teneri ad reſtitutionẽ omnium fructuum, ac ſi propria au-
toritate accepiſſet.Sequitur do.Car.ibi in d.2.col. in 3.q.& om
nes & Alex.in d.ſubſcriptione in vlt.col.¶Si autem iudex legi
time interpoſuit autoritatem:& tunc aut ille erat in bonafide,
& clarum eſt dici in bonam fidem : maximè autore prætore.d.
9 l.iuſte poſſidet.& in hoc etiam non eſt dubium.¶Aut †erat il
le in malafide:& videtur primo geſta per illum poſſeſſorem ꝓ-
pter iudiciariam autoritatẽ tenere.arg.l.barbarius. ff.de of.prę-
tor.& facit quod de prælato not.in cap.nihil.de electio.& in l.
j.ff.de falſo tutore.Contrarium vero dicit Abb.concludere ibi
Inn.dicit enim,aliud eſſe in patrono,aliud in prælato : nam pa-
tronus non habet autoritatem ex publico, nec innititur auto-
ritate publica,ſed priuata:pręlatus autem habet autoritatem ex
publico,& iuri publico innititur. Ideo tenent geſta per eũ col-
lata:ſecus autẽ in patrono.quod dicit Abb.eſſe bene notandũ:
& adducit ſimile de geſtis per excommunicatum,vt teneant il
lo tolerato, quæ facit ratione publici officij:ſed in his,quę facit
iure priuato non.Ita Abb.poſt Inn.vbi ſ̃.quem ſequitur ibi Pe.
de Anch.& Alex.in d.ſua ſubſcriptione in vlt.col.ſubdens An-
cha.ipſa verba Inn.eſſe bene notanda memorie pro autoritate:
quod ſcilicet ſententia iudicis non purgatur mala fides illius ꝓ
quo talis ſententia lata eſt vel autoritas interpoſita.ſequitur ẽt
Inno.ibi d.Ant.¶Dom.Card.vero in d.ca.conſultationibus.in
2.col.in 4.q.in opp.illius quæſtiõis.& etiam in c.ex literis. hoc
titu.magis clare in 3.oppo.in 2.col.in hac materia dixit dictum
Inn.non procedere indiſtinctè:ſed etiam ſi patronus ſit male fi
dei,tamen ex quo habebatur pro poſſeſſore bonæ fidei: nec a-
lius ſe oppoſuit, debeat præſentatus inſtitui , nec debet poſtea
remoueri etiam ſi quis modo diceret illũ fuiſſe malę fidei poſ-
ſeſſorem: nam ex quo inſtitutus eſt ad præſentationem poſſeſ-
ſoris autore p̃tore:& ĩſtitutio habet vim diffinitiuę:& in ea lo-
cũ habet diſpoſitio.c.fi.d̃ ele.li.6.vt no.ĩ gl.2. quaſi velit dicere

Card.ꝙ ex quo fuit appoſitum edictum:& nemo cõparuit,niſi
ille,qui poſſidebat autore p̃tore,& p̃ſentatus ab eo fuit inſtitu-
tus,nemine ↄ̄dicente, non debet amplius remoueri:vnde ſub-
dit Card.vbi.ſ.ſecus ſi aliquis ſe oppoſuit &c.quaſi velit diſtin-
guere d.Car.aut ille, qui erat in mala fide, & poſſidebat autore
prætore,p̃ſentauit:& nemine ↄ̄dicente fuit inſtitutus:& tene-
bit inſtitutio:aut aliquo cõtradicente:& nõ tenebit:& iſto ca-
ſu procedat dictum Inn.vbi ſ.¶Tu adde ad illud,quod dicit̃.l.
10 † Barbarius. non habere locum in geſtis iure priuati quod la-
tè ponit d.Fel.in c.rodulphus.in vlt.col.de reſcr.adde etiam:nã
ad hoc vt habeat locum.d.l.barbarius. ſufficit ꝙ agatur & inter
ſit vnius tãtum:& dicitur agi de publica vtilitate:q̃a intereſt rei
publice cuilibet iuſtitiam miniſtrari.Ita Im.in l.quidam conſu-
lebant.in 4.col.in ver.& aduerte.ff.de re iud.& latè per d.Fel.&
do.me.Corſe.in c.cum dilecta.de reſc.in 2.col.in ver.lex barba
rius.vbi per d. Fel.plures declara.inuenies ad.d.l.barbarius.quę
ſeruiẽt in caſu noſtro,ꝑ quas poteſt dici in hoc caſu habere lo-
11 cũ.d.l.barbarius.Sed illis omiſſis,q̃a ibi † videri poterũt,ↄ̄ſidera
vnum ꝙ licet patronus præſentet iure priuato: tamen non ſua
præſentatio deducit homines in errorem, ꝙ ille poſſit p̃ſenta-
re:ſed autoritas iudicis,ꝓpter quam ille patronus poſſidet,quę
autoritas prouenit ex iure & officio publico, & ñ priuato. Sed
tene id, quod dicit Car.propter ſuam bonam cõſiderationem.
vt latè.ĩ.dicemus.¶Alia eſt concluſio quę traditur per doct.in
12 hac materia, ꝙ in dubio poſſidẽs † reſiſtente iure præſumitur
in mala fide:pro hoc.l.quemadmodum. C.de agricol. & cenſi.
lib.xj.& in reg.qui contra iura.de reg.iur.lib.6.niſi longo tẽpo-
re poſſideat vel poſſeſſionem ꝓbabilibus cõiecturis acquiſiue-
rit.Ita Inn.in d.c.2.de reſtit.ſpolia.& rota.268.collatio.hoc tit.
in nouis.refert & ſequitur Abb.in d.c.conſultationibus. in vlt.
col.vbi dicit ex hoc dicto eſſe notandas illas duas exceptiones,
quæ originaliter ſunt Inn.in d.c.2.de reſt.in integ.facit.ca.cum
eccleſia ſutrina.& q̃d ibi ipſe dixit de cauſa poſ.& ꝓprie.¶Aut
non poſſidet iure exiſtente:& tunc in dubio præſumitur in bo-
na fide.Sequitur prædicta Alex.in d.ſua ſubſcriptiõe.in pe.col.
in ver.ꝓ confirmatione.& quando ſit iure reſiſtente, exempli-
ficat poſt Inn.quando extrinſecus à capitulo vellet intereſſe e-
lectioni:tunc ſola poſſeſſio non ſufficit:vnde in dubio prę̃ſumi
tur in mala fide:& ſic non teneret p̃ſentatio,niſi aliter iuſtifica-
retur ex iuſtitia tituli vel probationibus probabilibus.l.cum igi
tur.§.j.l.in liberis.§.fi. ff.de libera.cauſa. vel niſi iſta poſſeſſio iu-
ſtificaretur per longinquitatem poſſeſſionis. ¶Et ex iſtis nota
aliam concluſionem in materia:ꝙ in dubio poſſeſſor ſine ti.prę
ſumitur in malafide,maximè in rebus ſpiritualibus,vel quaſi.&
iſtam concluſionem ponit Alex.in d.ſua ſubſcriptione in hac ꝓ
prie materia, in pen.col.in ver.præterea videtur.pro qua allieg.
Bar.in l.fi.C.vnde vi.& in l.celſus.ff.de vſuca.vbi dicit bonam fi
dem præſumi,ſi p̃cedat titulus verus,vel putatiuus:ꝙ cum titu-
13 li acquiſitionis iuris pa.ſint † fundi collatio,cõſtructio, vel do
tatio,ſi nõ ſit aliquis tit.iſtorum ſaltem putatiuus,quia putatur
quaſi poſſidentem aliquid iſtorum feciſſe, nõ præſumit̃ in bo-
na fide:vel ſecundum eum,ex ſucceſſione,donatione, vel aliis
habilibus tit.de quibus.ſ. in 2.par.j. lib.per diſcurſum latè dictũ
fuit:& iſtam puto optimam reg.in hac materia:ꝙ quando poſ-
ſidens habet tit.creationis iuris pa.puta quia fundauit,conſtru-
xit,vel dotauit eccleſiam:ſeu alium ti.puta ſucceſſionis, & ſimi
lium.de quibus ſ. vbi proximè, ſi ille tit.ſit putatiuus,in dubio
præſumendum eſt illum quaſi poſſidentem eſſe in bona fide,
donec aliter expreſsè conſtet de eius malafide. & iſtã reg.ſem-
per tenerem,q̃ quotidie obſeruari vidi cũ iura pa.ſint antiquiſ-
ſima & difficilis ꝓbationis: & ideo ꝓbatur quaſi poſſeſſio cum
aliquo ti.de quibus.ſ.puta, quia hæres talis qui ſimiliter dũ vi-
xerat,erat in quaſi poſ.iuris pat.& ſic obtinetur.¶Diceres ne ꝑ
hoc non habentem aliquem titulum,prę̃ſumi in malafide,ꝓut
vult Alex. vbi.ſ.nã ſicut acceptamus partem ipſius ↄ̄cluſionis
poſitæ ꝑ eum debemus acceptare aliam partẽ.Ego hoc nõ dif-
14 finio: q̃a ſi vellemus tranſire ad iſtam materiam,† an & q̃ñ in
incorporalibus p̃ſumatur bona vel malafides, eſſet lõga diſcor
dia: & extra prin.noſtrum ꝓpoſitum,de qua eſſet recurrẽdum
ad ea,quæ plenè dicit Ab.in c.ſi diligenti,in 3.col.ſuꝑ gl.in ver,
bona fide.de reſcr.ꝑ plures col.ſeq.& ibi latè dom.Fel.in 2.col.
in verſi.inquantum Abb.concludit,ꝙ in incorporalibus.Et idẽ
Abb.in c.fi.in fi.eo.ti.& ad Bar.in l.j.ff.de itinere actuque priua.
& in l.celſus.ff.de vſuca.& ad alia loca allegata ꝑ eos in ſ. dictis
locis ex quibus poterunt colligi ſecundum accidentiam facti,
quando quaſi poſ. eſt in malafide & quãdo in bona:iuxta reg.
15 & doctrinas ibi poſitas,¶† Tu in fi.huius.2.art.conſidera vnũ:
doctores omnes concludere præſentationem factam ꝑ quaſi
poſ.iuris pa.ſeu p̃ſentandi,donec non ↄ̄ſtat de malafide, admit-
ti debere:& p̃ſentatum inſtitui:ſed ↄ̄ſtito de malafide,& iure al
terius illũ inſtitutum debere remoueri: ſicut remoueri debet p̃
ſentatus ab illis,qui credebantur p̃roni,& nõ erãt cõſtito de nõ
iure ipſorũ:vt in vlt.par.d.c.cõſultationibus.& diximꝰ in prox.
præced.art.Ita oẽs doc.in iſto art.vt ſ.vidiſtis: nam ex eorũ dic-
tis habemus quaſi poſſidentem ẽt malafide poſſe p̃ſentare:& e-
ius p̃ſentationẽ admitti:& illam ſuꝑioris inſtitutionẽ ſequi de-
bere p̃ſupponimus ẽt in hoc exiſtentem in mala fide poſſidere:
& ex quo fuit ſequuta inſtitutio, fuit ↄ̄ ſe oppoſitũ & dictũ,&
nullo cõparente & ↄ̄dicente fuiſſe factã inſtitutionem.iuxta.c.
fi.iuncta gl.2.de elec.lib.6.& ex iſtis inſtitutum legitimè fuiſſe
inſtitutum: & ipſam inſtitutionem quantum ad eius perſonam
habere vim diffinitiuæ: vt in d.c.fi.de ele.lib.6.& voluit Car.in
d.c.ex literis.hoc ti.in 2.col.in 3.opp.& in d.c.cõſultationibus.
in 4.& 5.q.in 2.col.licet poſtea conſtet de malafide quaſi poſſi
dentis p̃ſentantis. Cur debet illa mala fides p̃iudicare inſtituto
omni iuris ordine ſeruato:& maximè alio non cõparente ĩ.ter
minum edicti,cum ꝓ eo ſit ſñia diffinitiua?certè nõ video,q̃uo
hoc fieri poſſet:maximè quia ipſi doc.vidẽtur velle inſtitutum
poſſe remoueri,q̃ñcunq; conſtet de malafide, quaſi poſ.p̃ſentã
tis: & ſic ẽt extra tempus quadrimeſtri datum à iure p̃ronis ad
p̃ſentãdũ.& ſi tu diceres,iſti,q̃ credebant̃ eſſe patroni & exiſtẽ-
tes in quaſi poſ.cum malafide,æquiparantur: & in illis hoc eſt
ſtatutum d.ca.conſultationibus.in fi. ergo v̾r idem eſſe in iſtis.
Reſpondeo negando prædictos æquiparari:quia illis,de quibꝰ
in d.c.conſultationibus.non erit quaſi poſſeſſio, ſed tantũ cre-
debãtur patroni: ſed iſti erant in quaſi poſſeſſione cũ malafide
t̃ñ:& alter non cõparuit.& prę̃ſentatus inſtitutus fuit,aliàs cer-
tè daretur cã,vt delictum illius exiſtentis in malafide,magis no
ceret inſtituto, qui ꝓceſſit ſimpliciter credẽs illum patronum
q̃ ſibi:cum ſi remoueatur maior verecundia erit inſtituit,q̃ præ
16 ſentantis.arg.c.quemadmodum.de iureiur.turpius † eiicitur,q̃
non admittitur hoſpes:& ꝙ multum differat eſſe aliquẽ in poſ-
ſeſſione:& aliquẽ non eſſe, ſed credi eſſe: vult gl.fi.quã ibi Ab.
ponderat in 6.col.circa med.in c.nihil.de elec. aliud eſſe gerere
ſe pro prælato: & eſſe in poſſeſſione prælaturæ:& aliud crede-
re quem eſſe prælatum, & non eſſe in poſſeſſione. & ibi Abb.
Ita intelligit.d.c.conſultationibus.ergo ſic in caſu noſtro. ¶Et
ſi diceres, poſſeſſor malæfidei nõ facit fructus ſuos vt ſ. dixim
in ratione huius concluſionis:& ſi hoc eſſet,faceret fructus ſu-
os.dic iſto caſu non ꝓuenire hoc ex fructu præſentationis ma
læ fidei poſſeſſoris:ſed potiꝰ hoc eſſe vigore ſñiæ diffinitiuæ,vi-
delicet inſtitutionis ſuꝑioris.¶Dicerẽ t̃ñ,ꝙ conſtito de malafi-
de p̃ſentãtis & de iure alterius,ille q̃ eſt verus p̃ronus, vel poſ-
ſeſſor bonæ fidei,iterum repræſentabit inſtitutum,& non ꝙ a-
moueat̃:arg.c. ſi vero.hoc tit.¶Dicerem ẽt aliud,ꝙ facta inſti-
tutione ſi ante t̃ñ lapſum termini appellatorij cõpareret aliq̃s,
& appellaret à dicta inſtitutione ↄ̄ſtito de malafide poſſidentis,
amouebitur inſtitutus: & ita v̾r velle Car.in d.c.conſultationi-
bus.in 2.col.in v.q. ¶Et maximè hoc ꝓcederet ante lapſũ qua
drimeſtri:nam iſto caſu poſſet attentari:ꝙ ẽt ſi eſſet facta inſtitu
tio & lapſus terminus appellatorius & opponeret ſe patronus
vel bonę̃fidei poſſeſſor cõſtito de eorum iuribus, amoueret̃ in
17 ſtitutus; quia beneficium † iuris nemini eſt auferendum,vul-
gatis iurib.Nec obſtaret terminus edicti ꝓpter malã fidem prę
ſentantis: nam terminus edicti ponderatur: cum apponitur ad
inſtantiam veri patrõi vel bonæfidei poſſeſſoris aduerſus alios
compatronos:vt colligi põt ex.d.c.fi.de elect.li.6.loquente de
habẽtib.iꝰ eligẽdi:& ſic malafides poſſidẽtis in hoc caſu p̃põde-
rat non comparitionem patroni ĩ.terminum edicti.Iſta ego ex
me ↄ̄ſideraui:& aperuit mihi viam d.Car.vbi ſ. ¶Pro qua mea
opinione facit gl.in ver.his amotis.in c.hæc quippe.in fi.3.q.6.
que aperte dicit ſñiam latam ↄ̄ præſentantem nõ nocere præ-
ſentato abſenti,vt ibi:videtur velle etiam hanc opi.Inn.in c.Cu
mana.in vlt.col.ante fi.de elec. vbi dum dixiſſet electionem fa
ctam à bonæfi.poſ.tenere: à malæfidei vero poſſeſſore nõ.ſub-
dit elegans verbum:hæc autem vera videntur in illis poſſeſſori
bus malę̃fidei, quorum facto non tuetur cõfirmatio,vel aliter.
vt no.de iure pa.c.cõſultationib.& ſic vult expreſsè vigore cõ
firmationis confirmatum,& ſic etiam inſtitutum nõ fore amo
uendum:& vide quæ.ĩ.dicam in v.art.huius 3.q.princ. & iſtam
opinio.tenet etiam apertè Bald. in c.in literis.in fi. col.in verſi.
quæro, aliquis eſt intruſus.de reſti.ſpolia.& ita vidi ſeruari in
practica.¶Et ſi tu diceres, quid pluris habebit poſſeſſor bonæ-
fidei,dic ſe habiturũ pluris; quia ſiue ab inſtitutione ſit appella-
tum,ſiue non,ſiue poſt quadrimeſtre,ſiue ante conſtet de iure
alterius, inſtitutus nõ remouebitur.vt in d.c. cõſultationibus,
Item,q̃a ſi ſola præſentatio eſt facta,ꝑ ſolam oppoſitionẽ alte
rius ante litem cõteſtatam non retractabitur inſtitutio.de quo
tamen dicetur.ĩ.in hac q.3.in 4. articu. vbi videbimus qualiter
hoc procedat,quæ non militãt in poſſeſſore malefidei.¶Et de
eligentibus

eligentibus exiſtentibus in mala fid.vide plenè p Firma.in tra.
18 de epo.in j.lib.in 3.par.in 49.q.¶† Reperi poſtmodum d.Ro.
in hoc tract.in ver.competens alicui.in 22.q.in ver.ſed hic ca-
dit quæſtio acceſſoria.quęrentem de huiuſmodi difficultate in
propriis terminis meis:pone ꝙ iſte præſentans malefidei nullũ
habeat aduerſarium, ſed ſolus præſentat: & ad eius inſtantiam
proponatur edictum publicum, vt moris eſt: & nemo com-
pareat,& ſequatur īſtitutio:an ſi poſtea veniat verus patronus
vel poſſeſſor bonæ fidei, & petat reuocari inſtitutionem, offe-
rens ſe ꝓbaturum malā fidem præſentantis,an erit audiendus?
& concludit ꝙ non:& ita dicit decidere Gem.in c.2.de of. vic.
lib.6.in 2.col.dicentem,ꝙ ſi epſ inſtituiſſet aliquem ad petitio
nem eius, qui aſſerit ſe patronum emiſſo edicto publico ꝓ illa
vice præiudicatũ erit patrono vero:alleg.no.in c.2.de his, quæ
fiunt à præla.vbi Io.An.& Abb.dicunt:ꝙ ſi contempti non ꝯ-
dicunt: j̃. tp̄s edicti, non poſſunt amplius ꝯdicere.& alleg.etiã
Card.in d.c.conſultationibus. in 4.q.in fin.& in ſeq.& in d.c.ex
literis.in 3.contrario. adducit etiam d.Fel. hanc concluſionem
firmantem in c.cum Bertoldus.in 4.col.in verſi. quid autem ſi
ordinarius.de re iud.&mouetur Fel.inter cætera:quia quando
19 aliquis eſt iuſſus † loqui,ſi tacet,vr̃ conſentire etiam ad ſui p̃-
iudicium.l.de ætate. §.qui tacuit.ff.de interrog.act.c.2.de con-
feſ.lib.6.no.Inn.in c.j.de his quæ fi.à maio.par.ca. Si ergo ꝓpo
ſito edicto verus patronus non comparuit ſibi eſt imputandũ.
¶Et reſpondet Roch.ad iura & autoritates.ſ̃.allegatas,ꝙ con-
ſenſus tacitus veri patroni, qui non comparuit in termino, æ-
dicti confirmauit illam præſentationem,& ſubſequenter inſti-
tutionem, & præiudicauit ſibi pro illa vice:& ideo poſtea non
auditur,petẽdo reuocationem. ¶ Ex qua rõe infert Roch.idẽ
eſſe,qñ ille,qui p̄ſentauit,nullo mõ fuiſſet poſſeſſor,ẽt cũ mala
fide:q̃a ſi p̄ronus non comparuit j̃. terminum edicti ſibi impu-
tet: & hoc ẽt dicit eſſe de mente doctorum vbi.ſ̃.¶Fatetur tñ
Roch. p̄ronũ in futurum recognoſci debere ab inſtituto ver-
baliter:vel per inſtr̃m,ſm̃.d.Ant.in c.ex literis.hoc ti.vel patiẽ-
do ſe repræſentari ab illo.iuxta.c.ſi vero.hoc ti.¶Poſtmodum
dicit Roc.aliquem ſubtilis ingenij poſſe inſtare contra hãc cõ-
cluſionem:& dicere cur doct.in d.c.conſultationibus, maximè
Abb.in vlt.no.indiſtincte dicunt inſtitutionem factam ad præ-
ſentationẽ eius,qui nõ eſt p̄ronus,nec bonæfidei poſſeſſor,re-
uocari debere:& tñ ipſi ſciebant veriſimiliter diſpoſitionem.d.
c.ſi.cum gl.2. licet ꝙ in p̄ſentationibus ꝓponuntur edicta:ergo
ſentiunt, ꝙ nõ obſtãte edicto ſit faciẽda dicta reuocatio. ¶Ad
hoc reſpõdet Roc.Abb.& cæteros doc.fuiſſe loquutos ſm̃ tp̄s
d.c.conſultationibus. quo tp̃e edicta nõ ponebãtur:& nõ erat
in obſeruantia diſpoſitio.d.c.ſi.& ita d.Car.in c. ex literis,in ter
tio ꝯrio intellexit tex.d.c.conſultationibus.¶Demũ ipſe Roc.
limitat prędictam concluſionem,vt non ꝓcedat,quãdo ep̄s in
ſtituiſſet vel contuliſſet beneficium ſine alicuius p̄ſentatione:
q̃a ſi j̃.tp̄s debitum cõpareret p̄ronus,& vellet aliquem p̄ſenta
re & peteret inſtitutum amoueri deberet audiri: quæ limitatio
dicit colligi ex verbis Gem.in d.c.2.in 2.col.de of.vicar.lib.6.&
dicit poſſe eſſe rõnem:q̃a tunc non eſt,quid imputetur p̄rono,
ex quo non fuit citatus nec emanauit edictũ:in collatione eñ
beneficiorum non ꝓponitur edictũ,ſecundum Hoſ.quẽ refert
& ſequitur Abb.in c.2.de his quæ fi.à præla.alle.not.in d.ca.ſi.
de elec.li.6.ꝓ qua limi.Roc.dicit eſſe text.in c.decernimus.16.
q.7.& ſe declaraſſe in ver.honorificũ.in j.q. & ita reſidet Roc.
vbi.ſ̃.¶Certè placuit mihi cum reperi Roc.tenẽre opi.meam,
20 qui tamen in vno diſcordat:nã †quod diximus in inſtituto ad
præſentationem malęfidei poſſeſſoris,voluit ẽt habere locum
in inſtituto ad p̄ſentationẽ illius,q nunq̃ fuit in poſſeſſione:ſed
tñ credebatur p̄ronus.iuxta.2 par.d.c.ꝯſultationibus,& moue
tur illa potiſſima rõe: q̃a verus p̄ronus vel bonæfidei poſſeſſor
fuit citatus p edictũ, & non cõparuit:imputet̃ ergo ſibi.¶Nos
vero.ſ̃.in inſtituto p̄ſentato ab eo qui credebatur patronus di-
ximus oĩno habere locum diſpoſitionem.2.partis.d.c. conſul-
tationib. & ſic illum inſtitutum debere reuocari ꝯſtito de iuri-
bus patroni vel bonæ fidei poſſeſſoris,q̃uis fuerit appoſitũ edi
ctum:& allegauimus gl.& doct.in c.nihil.de elec. ¶Et pro hac
mea opin.ꝯ Roch. in hoc adduco:nam ſublata ratione citatio-
nis edicti abſque dubio,aliter erit dicendum in inſtituto ad prę
ſentationem malæfidei poſſeſſoris,vt non remoueatur: & ali
ter erit dicẽdum in inſtituto ad p̄ſentationem illius qui crede-
batur patronus.& nunquam fuit in poſſeſſione: cũ differãt iſta
duo,vt ſ̃.eſt dictum.Non ob.ratio d.Roch.de edicto:q̃a quam
uis emanauerit edictũ,emanare debuit ad inſtantiã illius q cre-
debatur patronus: cũ non eſſet nec in poſſeſſione fuiſſet: & iõ
patronus aduertẽs illum nunq̃ ꝓbaturum,nec ꝓprietatẽ,quaſi
poſ.iuris pa.ſeu p̄ſentauit ñ curauit nec ꝯparere:ſed voluit gau
dere beneficio legis,p quod quadrimeſtre cõceditur ad p̄ñtan-
dũm,nec illa inſtitutio debebat fieri non conſtito de ꝓprietate
vel quaſi poſ.p̄ſentantis. vt colligitur ex dictis doct.in d.c.ꝯſul-
21 tationibus.& in c.ſi.de elect.lib.6.nam ſola affixio †edicti facit
ſequi cõfirmationem: &in caſu noſtro inſtitutionem:ſed debe
re etiam ꝯſtare,ſaltem de quaſi poſ.eligentium&p̄ſentantium:
in inſtituto vero ad p̄ſentationem malęfidei poſſeſſoris,potuit
conſtare ſaltem de quaſi poſſeſ.ipſius p̄ſentantis: & de mala fi-
de non fuit oppoſitum:& merito canonice ſequuta fuit inſti-
tutio: vnde quicquid dixerit Roch.tenerem cum opinione,de
qua.ſ̃.vt nõ amoueatur Inſtitutus ad p̄ſentationem malæ fidei
poſſeſſoris,etiam conſtito poſtmodum de mala fide: ſed bene
deberet amoueri inſtitutus ad p̄ſentationem illius q nunquam
fuit patronus:nec in quaſi poſ.iuris pa.ſed credebatur patron⁹.
Nota omnia iſta: quia noua & ſubtilia. Et hæc ſufficiant pro i-
ſto art.Et vide quæ dicentur in ſeq.art.

¶Tertius articulus.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Poſſeſſor violentus,vel inuaſor,an poſſit præſentare,& eius præſentatio ad-
mitti.diſting.nu.4.*
2 *In poſſeſſione ſua quiſque tuendus eſt,vel etiam prædo.*
3 *Geſta per illum,qui gerebat ſe pro tali an valeant et teneant,perinde ac ſi eſ-
ſet talis.& n.5.*

1 Dubitatur Tertio loco,†an ĩuaſor vel violẽtus poſ-
ſeſſor poſſit p̄ſentare:& eius p̄ſentatio ad-
mitti.Et dic breuiter,ꝙ de inuaſore format q̃õnem Arch. in c.
eum qui. de præb.li.6.in ver.inuaſor.& tandem dicit quoſdam
tenere:ꝙ ſi talis inuaſor pacifice poſſidet, & ab eccleſia tolera-
tur,pt p̄ſentare:alias non:& remittit ſe ad no.in ſumma.24.q.j.
& p Inn.in d.c.nihil.in vlt.gl.de elec.& p eũdem in c. ſi vero.in
gl.hic colligitur de ſñia excõicatiõis.Tu adde hoc idẽ velle gl.
in c.hanc.in §.nemo in hæreſi.j.q.j.De poſſeſſore verò violẽto,
de cuius violentia vel mala fide non conſtat. ponit Inn.in c.in
literis.in prin.in ver.item nota ꝙ ſi quis.de reſt.ſpolia.& in d.c.
conſultationibus.& Rota.268.collatio ſeu p̄ſentatio. hoc ti.in
nouis.quæ poſt Inn.concludit expreſsè collationem ſeu p̄ſen-
tationem factam p poſſeſſorem ẽt violentum,de cuius violen-
2 tia ſeu†mala fide non conſtat,valere,& tenere:q̃a ẽt prædo in
ſua poſſeſſione tuendus eſt.alleg.d. c.in literis.de reſt.ſpol.Sed
ſi cõſtat de hmõi violentia &mala fide,caſſat̃ collatio,ſeu p̄ſen
tatio p eum facta:q̃a p̄ſentare eſt fructus poſſeſſionis &c. Et al-
leg.Inn.vbi ſ̃.& in ſi.refert dictum Archi. de inuaſore proximè
deductum,Sequitur ẽt Inn.de violento poſſeſſore Car.in d.c.
conſultationibus.in prin.2.col.in prin.2.q.hoc ti.ſequitur etiã
prædicta:& maximè dictum Rot.& Arch.Alex.ĩ d.ſubſcriptio-
ne in c.ſed his tñ non obſtantibus.in ſi.2.col.in ver.ꝓ confirma
tione.quæ ſubſcriptio eſt poſita poſt conſ.75.in c.viſis põdera-
tis.in 4.vol.&idem à ſimili de elec.tenet Firma.in tract.de epo.
in j.lib.in 3.par.in 46.q.¶Et idem de intruſo pacifice poſſiden-
te,donec conſtet de eius intruſione,videt̃ ſentire Rota prædic
ta in ſui fine per eius verba ſm̃ ea quæ all. ¶Tu conſidera ꝙ ex
quo Archi, & alij de iſtis ſe remittunt ad no.in c.nihil.de elec.
& ad alia iura de quibus.ſ̃. videntur ſe remittere ad illam lon-
3 gam†materiam:an geſta per illum qui gerebat ſe ꝓ tali,valeãt
& teneãt,ac ſi eſſet talis?de q̃b.in dictis Io.& maximè p Abb.in
d.c.nihil.in 6.col. de qua materia hic diſſerere omitto:quia lõ-
ga eſſet hiſtoria:ſed caſus noſter eſt:an p̄ſentare poſſit violent⁹
poſſeſſor,inuaſor,vel intruſus:puta quia iuspa.habebat vna ec-
cleſia in aliam: vel quis inuaſit aliq̃ villam:vel in eccleſia patro
na ſe intruſit.Et deciditur hic art.per dicta.ſ̃.in proximè præce.
4 art.† nam præfati ex quo ſunt violenti poſſeſſores, inuaſores,
vel intruſi, ſunt in malafide.Vnde ſic diſtinguerem,aut iſti poſ
ſident pacifice.& tolerantur,ac de eorum iniuſta cauſa,violen-
tia , inuaſione , vel intruſione non conſtat : & volentes præ-
ſentire admittuntur: ſicut & illi qui ſunt malęfidei poſſeſſores:
eſt bene verum quòd conſtito de prædictis , inſtitutus ad eo-
rum pręſentationem eſt remouendus.ſecundum quod dicunt
omnes in poſſeſſore malæ fidei:licet ego in hoc diſtinguerem
propter inſtitutionem ſequutam preuio edicto : ſicut nouiter
diſtinxi & conſideraui in proximo præceden.articu. in verſ.tu.
in fin.huius.2.articu. &c.vſque ad ſi.¶Aut vero iſte violentus
ingreſſor,inuaſor , vel intruſus non poſſidet,ſed tamen pacifi-
ce reputatur:&communiter tenetur patronus:&ſimiliter alio
non ꝯparente,admittitur eius præſentatio,& præſentatus inſti
tuitur:ſed conſtito de non iure ipſius,& de eius violentia,inua
ſione, & intruſione ſingula ſingulis referendo, caſſatur eius p̄-
ſentatio,& etiam inſtitutus remouetur indiſtincte:ſicut dicim⁹
de illis , qui non poſſident , ſed tantum reputabantur patroni:
per text.apertum in dicto capitul.conſultationibus.& diximus
latè.ſ̃.in

latè.ſ.in j.præced.art.& per iſta mea diſt.aut poſſident vel non
facit ſimiliter diuerſitas caſuum poſita per Abb.in c.nihil.ſuper
gl.fi.in 6.col.de elec.vbi quærit,an geſta per illum,qui gerebat
3 † ſe pro prælato,valeant & teneant:nam caſu quo valent, po
tius valent, ſi gerens ſe ꝓ p̄lato poſſidebat,q̃ ſi non poſſidebat.
vt ēt latè dixi in fi.p̄ce.art.vbi clare hæc mea diſtinctio eſt pro-
bata:& ita intelligerē Arch.rotā:& alios vbi ſ.cū iſte art.depen
deat à dictis in præced.duobus art. ¶ Et de materia intruſorum
vide late d.Fel.in c.in noſtra.in 7.& 8.col. in 2.correla.de reſc.
& de poſſeſſore colorato ibidem in 22.col.in 36.corre.

¶ Quartus articulus.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Poſſeſſor vel quaſi bonæ fidei ius patronatus an poſſit præſentare mota ſibi lite ſuper ipſo iure pat.vel præſentandi in eccleſia vacante, & an inſtitutio debeat ſequi.& n.9.10.11.12 13.14.*
2 *Lite pendente non poteſt quiſquam prohiberi vti ſua poſſeſſione,ſicut prius.*
3 *In poſſeſſione qui eſt,poteſt fructus colligere.*
4 *Poſſeſſio litigioſa nō ſufficit ad hoc vt qs interim fructib.vtatur.& n.5.7.*
6 *Matrimonium contrahendo quis quodammodo alienat perſonam ſuam.*
8 *Fructus non ſubiacent reſtitutioni,niſi à tempore litis conteſtate.*
15 *Fructus percepti dicuntur à bonæ fidei poſſeſſore, quoquo modo ſint à terra ſeparati,ſiue per ſe ſiue per alium ſuo nomine, etiam ſi caſu ab alio,nō ſuo nomine.*
16 *Præſentans quis eſt in quaſi poſſeſſione iuris patronatus,bona fide,& vacat eccleſia,præſentat aliquem ad illam,facta præſentatione,cōparet quis dicens ſe proprietarium,& fatetur illam eſſe in quaſi poſſeſſione,præſentatus debet inſtitui.Et quid ſi lis fuit ſuper inſtitutione.nu.21.22.Idem ſi mouetur ſibi controuerſia ante præſentationem, non autem lite conteſtata Et quid lite conteſtata n.17.18.19.20.*
23 *Salutis æternæ nemo præſumitur immemor.*
24 *Litem mouere ſuper poſſeſſorio impediat præſentationem,nō eſt veriſimile.*

QUIA Proxime in præce.art.eſt dictum quaſi poſ.iuris pa.
poſſe præſentare,& quid in bonæ fidei poſſeſ.& qd
1 in malæfidei:†Reſtat q̃rere quarto loco,an mota lite ſeu con-
trouerſia quaſi poſſidenti ſuper ipſo iure pa.ſeu prēſentandi in
eccleſia vacante, an ipſe quaſi poſſeſſor poſſit p̄ntare anteq̃ lis
finiatur,& ſi poterit præſentare,an debeat ſeq inſtitutio:& du-
bium facit (vt j.dicetur latè) quia ex quo ſibi mouetur lis ante
p̄ſentationem,vr̄ cōſtitutus vel incipit ɔſtitui in malafide:& ſic
videtur non poſſe præſentare: quia de ea incipit apparere ante
p̄ſentationem. ¶ Aduerte ꝙ de hac materia loquuntur multe
gloſe.Sed magis plenè loquitur gl.pe.Io.in c.hæc quippe. 3.q.
6.& gl.Ber.fin.in c.cum veniſſent.de reſt.ī integ. & ſimiliter gl,
fi.in c.ex literis.hoc tit. quæ quidem gl.intricate loquuntur:&
maximè principalior illarum in d.c.ex literis.nam primo arguit
ꝙ exiſtens in poſ. non poſſit præſentare lite mota.Deinde dicit
contrarium ſecundum quoſdam:& ſunt Vinc.Tanc.& Goffre.
vt ibi dicetur.deinde gl.ibi.ſed litera recedit ab hoc per literam
illius tex. poſtea ibi: vel ſi dicatur adhuc valeat: dicēs ꝙ etiam ſi
præſentare poſſit,p̄ſentatus non inſtituetur: & tandem multis
variationibus interpoſitis in fi.concludit illum nō præſentare,
vel ſi p̄ſentauerit,ſuſpēdi inſtitutionem: vt ibi eſt videre:gl.ve-
ro fi.in d.c.cum veniſſent.de reſt.in integ. quærit de eligentib⁹
in quaſi poſ.eligendi.exiſtentibus,& ēt de p̄ſentātibus. ¶ Sed tu
referas apertius opi.doct. & dicas in hac materia primam opin.
fuiſſe in d.gl.pe.c.hæc quippe,diſtinguentis:aut reus eſt in paci
fica poſſeſ.eligendi,ſeu præſentandi,licet moueatur ſibi cōtro
uerſia ſup iure pa.duntaxat:puta quia actor nō negat reum eſ-
ſe in quaſi poſ.p̄ſentandi ſeu eligendi : ſed dicit ius eligendi ſeu
præſentandi pertinere ad ſe:& tūc poterit poſſeſſor eligere ſeu
præſentare:ſed differetur inſtitutio ſeu confirmatio in euentū
litis. ¶ Aut mouetur quaſi poſſeſſori quæſtio ſup poſſeſſiōe iu-
ris p̄ſentandi vel eligendi: vt quia negatur illū eſſe in poſſeſſio-
ne:& fortè agitur interdicto vti poſ.tūc dicebat Io.reum nō de
bere eligere ſiue præſentare lite pendente,ex quo non conſtat
2 †de ſua quaſi poſſeſſione: ſed ſi eligeret vel præſentaret,elec-
tio eius,vel præſentatio erit in pendenti;non.n,debet ſupior il
las caſſare:q̄a fortè erat in poſſeſſione:& de hoc eſt ɔtentio,an
ſit in poſſeſſione. ¶ Ad iſtā opi.Io.d.Abb.in d.ca.cū veniſſent.
ſup gl.fi.in v.col. de reſt.in inte.addit ad primum eius membrū
rationem illius dici poſſe eſſe:quia pendente lite non pōt aliqs
ꝓhiberi vti poſ.ſua ſicut prius.vt in c.j.vt lite pend. Confirma-
tio vero vel inſtitutio differtur:quia cum electio ſeu p̄ſentatio
ſint quaſi quidam fructus iuris eligendi ſeu p̄ſentandi:vt no.in
c.querelā.de elec.& in c.cōſultationibus.ſubiacēt.n.reſtitutio-
ni à tpe litis conteſtationis:vnde ſicut poſſeſſor,q ſuccubuit in
dn̄io fundi, debet reſtituere oēs fructus pceptos à tpe litis cō-
teſt.vt in l.certum.C.de rei vend.& no.in ca.grauis.de reſt.ſpo-
lia.Ita electio ſeu p̄ſentatio ſubiacere quodammodo reſtitutio
ni,ſi fuit facta poſt litē cont.Ideo nō debet fieri cōfirmatio vel
inſtitutio:q̄a ſi illā facerent,& poſſeſſor ſuccūberet in ꝓprieta
te nō poſſent ampli⁹ illi fruct⁹ reſtitui:q̄a n̄ dēt electio ſeu pre-
ſentatio caſſari,ex quo fuit ſequuta ɔfirmatio ſeu inſtitutio:vt
in d.c.querelā.& in c.ɔſultationibus.differt̄ ergo confirmatio:
vt poſſeſſore ſuccūbente ſaluum ſit ius ipſi actori, vt poſſit eli-
gere ſeu p̄ſentare,& ſic habere illum fructū,qui pcip.t̄ poſt litē
cont. ¶ Ad ſcd̄m vero membrum Ioā.addit Abb.ex illo inferri
poſſe notabiliter, ꝙ ſi tu negas me eſſe in poſſeſſione alicuius
fundi, & moueas mihi quæſtionē ſup poſſeſſione, ego autē li-
te pendente pcepi aliquos fructus,Iudicem lite pendente non
debere mihi p̄cipere vt reſtituam illos fructus: q̄a hoc pēdet à
3 qōe prin.nam † ſi ſum in poſſeſſione, poſſum colligere fruct⁹:
& dicit ad hoc facere quod ipſe dixit in c. ſignificāte.de appel.
¶ Et iſtam opi.Io.& diſt.ſequitur quia ſibi placet d. Ant.in.d.c.
cum veniſſent.de reſt.in integ,& in d.c.ex literis.hoc tit. ¶ Tu
aduerte ꝙ ſm̄ iſtam illationem quam fortificat Ab.videtur vel
le opi.Io.ꝙ ēt ſi litigatur ſup iure pa.ſolum poſſe fieri p̄ſentati-
onem:ſed non debere ſequi inſtitutionem:& tamen eius ver-
ba in d.c.hæc quippe.videntur velle ēt debere ſequi inſtitutio-
nem:ſed ſi agatur ſup poſſeſſorio : tunc non poſſe fieri p̄ſenta-
tionem : & ſi fiat,inſtitutionem retardari : & ita intelligunt Io.
Tanc.Vincē.Gof.& alij antiqui : ꝓut omnes refert & ſequitur
Archi.in d.c.hæc quippe.& d Car.in d.c.cōſultationib.in 2.col.
in op.2.q.& in vlt.q.in fi.col.hoc tit. & in d.c. ex literis.in pen.
col.in 14.q.dum dicit primum verius.ſ.valere p̄ſentationem&
inſtitutionem ſequi: niſi inducatur qō ſuper hoc: an poſſideat
4 vel non,quo caſu differtur inſtitutio:quia † poſſeſſio litigioſa
non ſufficit,vt quis interim vtatur fructibus & remittit ſe ad id
quod plenius dixit hanc partem tenendo in d.c.cum veniſſent
de in integ.reſt.& ſubdit ita intelligi id,quod no. in d.c.hēc qp-
pe.3.q.6.& ſic opi.Io.ibi poſita.& quod voluit idem Io.in d.c.
cum veniſſent.& ita intelligi gl.fi.in d.c.ex literis.ibi quoſdam:
& ſic non videtur Io.voluiſſe etiam in primo membro retarda
ri inſtitutionem:ꝓut ipſum declarauit Abb.vt ſ.diximus. ¶ Se-
cunda fuit opinio B.gloſato.noſtri in gloſis.ſ.allegatis,qui in-
diſtincte tenuit,ꝙ qualiſcū que pendeat lis ſup iure eligēdi ſeu
præſentandi,non debet reus eligere ſeu p̄ſentare pendente li-
te,ne ɔtingat poſtmodum caſſari:ſed ſi de facto elegit vel p̄ſen
tauit,talis electio,vel p̄ſentatio ſtabit in pendēti : vt in d,c.cum
veniſſent.de reſt.ī integ.& ꝓ iſta opi.vr̄ tex.in d.c.ex literis.hoc
ti.& tex.in c.fi.de m̄rimo.contrac,ɔ inter.eccle.& tex.in c.2.de
noui ope.nun. ¶ Superuenit tertio loco Inn.in d.c.cum veniſ-
ſent.& in d.c.conſultationibus.quem ēt ibi refert d.Car.ij.col.
in j.q.& primo vr̄ dicit ipſe poſſidentem in omni caſu,donec fe
ratur ſn̄ia,p̄ſentare poſſe,ſi eſt in bona fide: licet tamen eſt ſibi
mota lis ante p̄ſentationis actum,quia remanet poſſeſſor: vt in
c.j,& in c.laudabilē.vt lite pendente.& remanet bonę fidei,quo
ad fructus & vſucapionem.l.ſi poſt acceptum. ff.de rei ven.l.rē
licet ſit mota ſibi qō,ſi non intelligit ſe habere iniuſtā cām : &
in litigando,nō eſſe malefidei,ideo p̄ſentare pōt:& p̄ſentat⁹ ab
eo inſtitui debet. ¶ Poſtmodū Inn.recedit ab iſta opi.& tenet ɔ
5 rium ꝙ † imo eſt malęfidei poſt lit.cont.& interrūp.t̄ p̄ſcr.l.cer
tum.C.de rei ven.l.nemo.C.de acqui.poſ.vnde concludit Inn.
indiſtincte fore tenēdum:ſiue vnus ſit in poſ.pacifica:& ſic ɔ ip
ſum agatur ſup iure pa.ſiue duo cōtendant ſe eſſe in poſſeſſio-
ne,quēlibet poſſe eligere ſeu p̄ſentare pēdēte lite: nec fore re-
uocandā electionem ſeu p̄ſentationem pp litis pendentiam ꝑ
tex.in d.ca.cum veniſſent.Sed poſtmodū electio vel p̄ſentatio
illius ɔfirmabitur vel inſtituetur quę obtinebit in cā ꝓprietatis
vel poſſeſſionis,adducit in arg.d.c.cum veniſſent.& l.j.ff.vti poſ
ſide. ¶ Non obſtant modo iura adducta per B. qui tenet de di-
recto contrariam opinio.Et primo ca.ex literis.hoc tit.quia il-
le tex.non probat præſentationem ſeu electionem non debe-
re fieri lite pendente:ſed ſolum probat à contrario ſenſu,ꝙ nō
debet fieri inſtitutio ſeu confirmatio:& hoc dicit Ab.potuit eſ-
ſe propter rationem quam ipſe adduxit ad primum membrum
6 opinio.Io.Ita Inn.vbi ſ. ¶ Ad tex.† vero in c.fi.de matrimo.cō
trac.contra interdi.eccl.Reſpondet Inn. ibidem eſſe ſpeciale in
matrimonio vt non contrahatur lite pendente ſuper alio ma-
trimonio.& dicit Abb.in d.ca.cum veniſſent.in vlt. col. putare
rationem ſpecialitatis eſſe:quia cōtrahendo quis matrimoniū,
quodammodo alienat perſonam ſuam : quia non dicitur am-
plius habere poteſtatem ſui corporis. vt in c.non debet.de cō
ſan.& affini.& ſic alienaret rē quodammodo religioſam. Item
ibi verſatur periculum; nam cōmitteretur adulterium cū ſcd̄a,
ſi poſtmodum ꝓnunciaretur ꝓ matrimonio. ¶ Ad. ca. vero.2,
de noui oper.nuncia. Reſpondet ſimiliter Inno.eſſe etiam ſpe-
ciale in denūciatione noui operis; vt nihil debeat ædificari poſt
nouum

nouum opus nunciatum. Itẽ dicit ibi nõ poſſe ædificari ſine p̄-
iudicio alterius, ſi denuntiatio eſt iuſta. ¶Et iſtam opi. Inno. ſibi
placere dicit do. Abb. in d. c. cũ veniſſent. in princ. fina. col. (vbi
omnia prædicta refert) quia ex quo quis p̄tendit ſe eſſe in poſ-
ſeſſione, nõ debet ꝓhibere ſua poſſeſ. vti, ex quo nõ ſubeſt ali-
7 quod ſcandalum: nulli. n. fit † præiudicium ſi ambe partes ꝓ cõ-
ſeruatione iuris ipſorum eligunt ſiue p̄ntant: ſatis. n. eſt differri
cõfirmationẽ ſeu inſtitutionẽ. ſed ſi ſubeſſent ſcandala, fateor
(dicit ipſe) iudicem poſſe ꝓhibere vtrique parti ne eligant ſeu
præſentent. vt in l. equiſſimũ. ff. de vſufr. & quod not. Io. de lig.
in cle. 2. de re iud. ¶Tu adde ad hoc, quod habet in c. j. & 2. hoc
ti. & quod latè de hmõi ſcandalo dicetur. j̃. in 2. par. huius li. in
j. q. prin. in vlt. art. ¶Et ſubdit Abb. poſt medium fi. col. d. c. cum
veniſſent. do. Ant. ſentire ibi vnum dictum, quod ſibi ſatis pla-
cet: dicit. n. ꝙ ſi præſentatio fuit facta à bonæfid. poſſ. ante litem
motam, debet fieri confirmatio ſeu inſtitutio: licet ante inſti-
tutionem ſit lis mota ſuper iure ſeu ꝓprietate iuris eligendi vł
ipſo iure pat. ſeu præſentandi: & dicit Abb. rationem poſſe eſſe
8 iudicio ſuo: quia ex quo pręſentatio fuit † facta ante litem, mo
tam nõ ſubiacet amplius reſtitutioni per conteſtationem poſt
ea factam: nam ſicut fructus percepti non ſubiacent reſtitutio-
ni, niſi à tempore litis conteſtate vt s̃. eſt dictum. Ita nec virtus
iſtius electionis ſeu pręſentationis iam præſentate ſuperiori an
te lit. conte. debet impediri per conteſtationem ſuperuenien-
tem: & ſic dicit ipſe hoc limitat multum illum tex. & ita reſidet
Abb. ¶Et iſtam opi. Inn. de qua. s̃. tenet ẽt Alex. in dicta ſubſcri
ptione in c. ſed his tamen non obſtantibus. in 2. col. in ver. præ-
terea dato ẽt, quæ ſubſcriptio eſt poſt conſ. lxxv. viſis pondera
tis, in 4. vol. ¶Superuenit Hoſt. in d. c. cum veniſſent. qui dicit ſi
bi non placere opi. Io. de qua. s̃. quia dat locum figmentis. nam
de facili aduerſarius volens impedire electionem, ſeu pręſenta
tionem, diceret reum conuentum non eſſe in poſſeſſione eli-
gendi ſeu præſentandi. Sed in materia diſtinguit, quòd aut eſt
ꝯtentio ſup iure præſentãdi aut ſup iure eligendi, primo caſu ñ
poterit lite pendente fieri præſentatio: & ſic poterit intelligi. c.
ex literis. hoc tit. ratio qa non multum pręiudicatur patrono ſi
non præſentat j̃. tpa à iure ſtatuta ad præſentandum: nam ſi nõ
deciditur lis j̃. p̄dicta tempora, p̄t ep̄s eccleſiæ prouidere: vt in
c. qm̃. & in c. eam te. hoc ti. ¶Scd̃o caſu ſi eſt cõtentio de iure e-
ligendi, cũ non ſint determinata tpa ad litem decidendam, arg.
c. dudum. c. cõgregato. de elect. poterit fieri electio lite pẽden-
te: & ita ꝓcedat. d. c. cum veniſſent. in fi. & pro iſta diuerſitate fa
cit: quia patronus innititur gratie. c. 3. hoc ti. capitulum vero iu-
ri cõi. vt in c. j. de elec. ¶D. Ant. non placet iſta diuerſitas, quam
ponit Hoſt. nec ẽt Abb. in d. c. cum veniſſent. circa med. fin. col.
quia de iure non probatur: & ad d. c. ex literis. reſpondetur vt s̃.
per Inn. arg. à contrario ſenſu ꝓcedere, ibi quo ad inſtitutionẽ:
& non quo ad præſentationem: vnde ille tex. declaratur p tex.
in d. c. cum veniſſent. ſecundum Abb. ibi. ¶Sed re vera ego vidi
Hoſt. in ſumma huius ti. in §. quid iuris. in ver. ſed ſi vacante ec
cleſia quæſtio moueatur: & tamen videre meo non diſtinguit,
prout. s̃. diximus, ſecundum relationem Abb. ſed videtur tene-
re opi. Io. declaratam, prout eam intellexit Car. vt s̃. retulimus
illam addendo in vno caſu. ¶Dicit ergo aut quæſtio mouetur
vacante eccleſia ſuper proprietate tantum iuris pat. & tunc al-
ter. ſ. poſſeſſor nihilominus p̄ſentabit. & alle. d. c. conſultationi-
bus. & in arg. l. vbi. ff. de aqua quoti. & æſti. & ſic in iſto mẽbro
ex quo allegat dicta iura, & maximè. d. c. cõſultationibus. vł vel
le, ꝙ fiat præſentatio, & ſequatur inſtitutio. prout fuit in d. c. cõ
ſultationibus. nam ibi non retardabatur inſtitutio, prout dixit
9 Abb. voluiſſe Io. vbi. s̃. ¶Aut † mouetur qõ non ſolum ſuper
ꝓprietate, ſed etiam ſup poſſeſſione, vel ſup poſſeſſione tm̃ qa
quilibet p̄ntat & quilibet dicit ſe habere ius: & ait fore diſtin-
guendum: ꝙ aut iſta qõ eſt inter clericũ, & laicũ, vel inter cle-
ricos; & tũc cã eſt terminanda j̃. ſex mẽſes. c. eam te. hoc tit. c. 2.
in fi. de ſuppl. negli. præla. c. ad audientiam. el j. de eccl. ædifican.
¶Aut eſt qõ inter plures laicos: & tunc cã eſt decidenda j̃. qua
tuor menſes. ca. cum pp. hoc tit. quibus menſibus vel quatuor.
elapſis, & cã non deciſa poterit epiſcopus eccleſiã ordinare ſal-
uo iure illius q attẽdebit, iuxta iura. s̃. allegata: vt ille q poſtmo-
dum obtinebit inſtitutum p epiſcopũ repſentat. c. ſi vero. hoc
ti. ¶Quaſi velit ſub iſtis verbis Hoſt. ex quo in iſto ſecundo mẽ
bro figurauit caſum ſup poſſeſſorio, & q libet p̄ntat, ambos poſ
ſe p̄ntare: & ſic ſm opi. Io. in j. mẽbro: & Inn. indiſt. ꝙ ꝓcedat in
iſto caſu. ¶Videtur velle ẽt Hoſ. inſtitutionem eſſe pendentẽ:
quia dicit quid iuris ſi lis non deciditur j̃. tempus? quaſi velit di-
cere: ꝙ ſi deciditur ſecundum illam fit inſtitutio: & ſic ſecundũ
Io. & Inn. qui in hoc concordant. ¶Sed quid, ſi nõ deciditur j̃.
tempus prefixum? hic caſus non ponebatur: nec p Ioã nec per
Inn. & Hoſt. eum ponit: & dicit ꝙ prouidebit ep̄s, & ordinabit
eccleſiam: cum hoc tamen, vt ſit ſaluũ ius vincentis, vt illum in
ſtitutum per ep̄m repreſentet: & ſic iſto caſu p̄ſentatiões factæ
non habebunt locum: ſed ep̄s inſtituet aliquem alium, quẽ ve-
lit iure tamen ſuo, & ñ ex p̄ntatione. ¶Et certè in ſumma Hoſ.
bene loquitur: habui poſtmodum ipſius literam in d. c. cum ve
niſſent. in §. nos igitur. in pe. col. inueni eum diſtinguentem vt
s̃. retulimꝰ poſt Abb. ſed rectius & clarius loquutus fuit in ſum
ma, vt ꝓxime vidiſtis. ¶Rot. cxlj. poſſeſſor bonæfidei, hoc ti. in
10 nouis fuit in vna † opinione motionẽ litis iudicialis non impe
dire poſſeſſionem in præſentando: niſi lis ſit ſuper ipſo iure pa.
ſeu poſſeſſionem p̄ntandi ei mota, & lis cõteſtata eſſet: qa poſt
hmõi cont. mala fides inducitur: & ſic nõ facit differentiã inter
litẽ ꝓprietatis & poſſeſſiõis: ſed vult in vtroq; caſu ante litem
cont. poſſe p̄ntare poſſeſſorẽ, poſt vero nõ: & alleg. Inn. in d. c.
cum veniſſent. & in d. c. ꝯſultationibus. & in c. in literis. de reſt.
ſpol. qui re vera ita nõ loquit̃, vt s̃. eſt dictum. ¶Bal. aũt in d. c.
cum veniſſent. de reſt. in integ. dicit vnũ verbũ in hac materia,
11 electiões bñ poſſe fieri in ꝯdictio. poſſeſſorũ: qa poſſeſſio † ne-
mini eſt auferenda niſi cũ modis & tpibus licet interim neutra
confirmabitur, donec ſit diſcuſſum de iure: & adducit ſimile. ff.
de excuſa. tut. l. diximus. ¶Et ſic Bal. non tangit primum mem-
brum: videlicet qñ agitur de ꝓprietate iuris pa. & vnus tm̃ poſ
ſidet: an ille poſſit præſentare: ſed ſolum tangit ſecũdũ mẽbrũ
quando litigatur ſup poſſeſſione: qa ambo dicunt ſe poſſidere.
¶Do. Abb. vero in d. c. ex literis. in pe. col. ſup gl. fi. hoc ti. poſt-
quam recitauit opi. gl. ibi dicit ſe velle in hac materia latius lo-
qui, q̃ alij, colligẽdo aliqua dicta d. Ant. & declarando ipſam ma
teriam ampliando terminos gl. & diſtinguit ſic. ¶Aut quis eſt
in poſſeſſione ſine aliqua ꝯtrouerſia: & tũc poteſt præſentare:
& inſtitutus non debet remoueri ẽt iure pa. euicto, ſi eſt in bo-
na fide: ſecus, ſi in mala: & allegat rões repetendo ea quæ dicũ
tur in d. c. ꝯſultationibus. & nos diximus latè. s̃. in ꝓximis p̄ced.
tribus arti. ¶Aut præſentans erat in poſſeſſione bonæ fidei: &
mota fuit ſibi lis ſeu controuerſia ante præſentationem: & tũc
aut lis eſt mota ſuper poſſeſſione, qa negatur ipſum poſſidere:
& non debet admitti præſentatio, qa ſuper hoc pẽdet qõ: & ſic
debes intelligere (dicit ipſe) d. c. cum veniſſent. de in integ. reſti.
& ita vult gl. ibi: & in d. c. hæc quippe. 3. q. 6. ¶Quandoque mo
uetur controuerſia non ſuper poſſeſſione: ſed ſuper ꝓprietate
iuris pa. vt quia alius dicit ipſum eſſe patronum: licet reus ſit in
poſſeſſione: & iſte caſus eſt dubitabilis de quo ꝓprie loquitur
gl. ibi ſecundum eum, & p̄t pręſentare, ſicut & alios fructus col
ligere: ſed præſentatio non debet admitti per ſuperiorẽ, ita vt
inſtituat p̄ntatum: ſed poterit admitti ſimpłr & differri inſtitu-
tio in euentũ cauſæ: & rationem eſſe dicit: qa poſſeſſor tenetur
reſtituere oẽs fructus quos ꝑcepit poſt litẽ conteſtatã: vt dicit
12 ſe dixiſſe in d. c. grauis. de reſt. ſpol. Sed † ſi inſtitueretur p̄ſenta-
tus lite pendẽte & ſuccumberet, p̄ſentato in ꝓprietate ñ poſſet
reſtituere illum fructum: qa legitimè inſtitutus remoueri non
debet: & ideo pp impoſſibilitatem reſtitutiõis fructus dẽt differ
ri inſtitutio. ¶Et adducit ſimile: ꝙ ſi quis dilapidat fructum poſt
13 litis † conteſtat. nec eſt ſoluẽdo fructus ſequeſtrantur: vt dicit
ſe dixiſſe in c. ſi. de ſeq. poſ. & fru. ¶Sed in rebus prophanis põt
poſſeſſor ꝑcipere fructus, & vti libere poſſeſſione ſua lite pen-
dente: qa poteſt eos reſtituere vel æſtimationem ipſorum, qđ
quidem fieri non poteſt in fructu annexo ſp̄ualitati ꝯſumpto,
& ineſtimabili: ita Ab. vbi. s̃. ¶Tu circa iſta eius dicta aduerte ad
plura. Et primo ad ſcd̃m ſuum membrum: dũ vult ꝙ ſi ꝯtrouer-
ſia eſt ſup poſſeſſione: qa ambo dicunt ſe p̄ſentare ex quo am-
bo poſſident ſi ꝯtrouerſia fuit ſibi mota ante p̄ntationẽ nullũ
præſentare: nam in hoc eſt ſibi ꝯrius Abb. ex quo in d. c. cũ ve-
niſſent. in prin. fi. col. eſt ſequutꝰ opi. Inn. & dixit illã ſibi placere
q̃ eſt in iſto caſu ambos poſſe pręſentare: quia quilibet tuendus
eſt in poſſeſſione ſua: licet inſtitutio differatur: & tamen hic vo
luit contrarium cum velit nullum poſſe præſentare. ¶Aduer-
te ſecundo Abb. dicere in iſto membro. Ita velle gl. in d. c. hæc
quippe. & ſic Io. & tamen eſt ꝯrium cum Io. velit iſto caſu poſſe
fieri præſentationem: vt s̃. diximus in eius opinione. ¶Aduer-
te tertio in iſto membro Abb. debuiſſe clarius eſſe loquutum,
& ſubdiſtinguere: videlicet aut poſſidẽs bonafide præſentauit
ante motã ſibi ꝯtrouerſiam, ſed non fuit ſequuta inſtitutio: aut
poſt; vt in primo caſu præſentatio teneat: & inſtitutio ſequi de-
beat, non obſtante controuerſia mota, ſm d. Ant. vt s̃. diximus.
¶In ſecundo caſu dicere, vt dixit ipſe: & certè iſta fuit mẽs ſua:
licet poſtmodum defecerit: quia vt vides ponderauit informa
tionem dicti mẽbri litem fuiſſe motã ante præſentationẽ. ¶Ad
uerte quarto in tertio eius membro rõnem aſſignatam p eum.
ſ. quia fructus ꝑcepti poſt litẽ ꝯteſtatã ſunt reſtituẽdi &c. (quã
s̃. ſæpe adduximus) non concludere in omni parte dicti: nã iſta
ratio concludit poſt litem cõteſtatam: dictum vero loquitur, ꝙ
mota lite

mota lite ſuper proprietate, poteſt poſſeſſor p̄ſentare:ſed præ-
ſentatus non debet inſtitui:& ſic non loquitur poſt litem con-
teſtatam, ſed lite mota vnde generalius eſt dictum eius ratio-
ne.¶Ego in hoc dicerem ſicut dixit do.Ant. vt ſ.retulimus.ꝙ
ſi præſentatio eſt facta ante motam litem:licet poſtea lis moue
tur,ſeq debet inſtitutio,non obſtante lite mota ſuper proprie-
tate: quia ille fructus præſentationis non ſubiacet amplius re-
ſtitutioni,ſecundum Abb.poſt do.Ant.vt ſ.diximus.¶Eodem
14 modo dicere † poſſumus,ꝙ ſi præſentatio eſt facta ante con-
teſtationem litis, & ſic etiam lite mota, ſed ea non conteſtata,
omnino debet ſequi inſtitutio etiam lite conteſtata ſuper pro
prietate:quia ille fructus non eſt reſtituendus,ex quo non fuit
collectus poſt litem coteſtatam:ſed ante per ſupradicta:& pō-
dera iſta quia ſunt veriſſima & certè procedunt.¶Et adde non
obſtare, ꝙ ante litem conteſtatam non fuerit facta inſtitutio:
quia ſufficit factam fuiſſe præſentationem ad hoc: vt ille fruc-
tus dicatur collectus: & ad hoc adduco ſimile quod dicit Bart.
in l.ex diuerſo.in 2.col.in ver.ſequitur alia diuiſio ff.de rei vēd.
15 ꝙ † à bonefidei poſſeſſore dicuntur fructus percepti, quoquo
modo ſint à terra ſeparati:ſiue per ſe:ſiue per alium ſuo nomi-
ne,etiam ſi caſu ab alio,non ſuo nomine: vt ibi per eum & per
omnes.Ita in caſu noſtro per ſolam præſentationem dicitur il-
le fructus collectus,licet per inſtitutionem dicatur conſumpt9:
vt volunt doct.in d.c.conſultationibus. hoc tit. nota iſta quia
16 noua & vera. ¶ † Vnde pro clara intelligentia iſtius materiæ
ego formarē plures caſus.Primus erit,quādo aliquis eſt in qua
ſi poſ.bo.fide.& vacat eccleſia, & ipſe præſentat aliquem cleri-
cum ad illam,qua præſentatione facta comparet dicens ſe pro-
prietarium,& fatetur illum eſſe in poſſeſſione: ſed vult proba-
re ſe proprietarium: & iſto caſu ex quo agitur petitorio, ille p̄-
ſentatus debet inſtitui non obſtante ꝯtrouerſia mota, ex quo
ille fructus præſentationis collectus fuit ab illo,qui erat poſſeſ
ſor bonæfidei & non ſubiaceat reſtitutioni: & ita procedat ſo-
lemne dictum do.Ant.ſ.relatum quod ſequitur Abb.in d.c.cū
veniſſent.de in integ.reſtit. licet alij doct.hunc caſum non teti-
gerint:& ſentit etiam Abb.in d.c.ex literis.in ſecundo membro
ſuæ diſtinct. cum ponderauit p̄ſentationem fuiſſe factam poſt
litem motam.¶Secundus eſt caſus, quādo ſimiliter aliquis eſt
in poſſeſſione bonafide, & vacat eccleſia,& mouetur ſibi con-
trouerſia ab aliquo ſimiliter ſuper proprietate ipſius iuris pat.
& actor fatetur illum poſſidere:& adhuc non eſt lis conteſtata:
ſed ſunt in dilatoriis quæ præponuntur ante litis conteſta.c.pa
ſtoralis.de exce.& adhuc ille poſſidens bonafide poteſt pręſen
17 tare:& eius p̄ſentatio inſtitui debet:quia † adhuc dicitur in bo-
nafide,ex quo non eſt lis cont. & iſte fructus ex eo,quia nō eſt
collectus poſt litem conteſta.ſed ante,non venit reſtituendus.
d.l.certum.C.de rei vend.& no.in d.ca. grauis.de reſt.ſpolia.ſe-
cundum meam nouam conſiderationem quam retuli.ſ.in ver.
ego in hoc dicerem.& plus dico ꝙ ſi non eſſet ſequuta inſtitu-
tio poſſet ſequi etiam poſt litem conteſt.quia per præſentatio-
nem,iam ille fructus fuit collectus vt ibi diximus. ¶Nec ob. ꝙ
in c.conſultationibus.ponderetur præſentatum à bonæfi.poſ-
ſeſ.fuiſſe inſtitutum,ad hoc,vt non remoueatur &c.quia ibi lo-
quitur tex.quando ius pa.eſt euictum p proprietarium:nam ad
hoc. vt nō remoueatur requiritur ꝙ ſequuta fuerit inſtitutio:
ſed in iſtis duobus caſibus per litis motionem, imo nec per li-
tis conteſta.ius pat.non dicitur euictum: ſed tantum dicitur fic
te poſſeſſorem conſtitutum in malafide:quæ ficta malafides nō
habet impedire,vt præſentatus à poſſeſſore cum erat in bonafi
de non inſtituatur,vel vt remoueatur:quia ad remotionem re-
quiritur totalis euictio,& vera malafides:vt in d.c.conſultatio-
nibus.imo non ſufficeret malafides,vt diximus in fi.præceden.
art.& ſimile dicemus.j.in hac. 3.q.princ.in 6.art.in primo caſu.
18 ¶ † Tertius eſt caſus,quādo poſſidens bonafide mota ſibi cō-
trouerſia ſuper iure pa.& ſic proprietate:& ſimiliter actor fate-
tur illum eſſe in poſſeſſione:vel hoc probatur,& eſt lis conte-
ſtata,& tunc ex quo incipit eſſe, ſeu eſt in malafide fictè: vt di-
cunt Bar.& alij in d.l.ex diuerſo. ff. de rei vendi.in pe.col.pote-
rit præſentare,& præſentatio debet ſimpliciter admitti: ſed re-
tardabitur inſtitutio,ex quo ille fructus eſt reſtituendus vſque
ad finem litis ſi lis deciditur infra ſemeſtre vel quadrimeſtre:vt
j.dicetur:& ita procedat opinio Inn.Abb.& aliorum:& ſic de-
bet intelligi opin. Io. licet videatur velle debere ſemper ſequi
inſtitutionem:cum lis eſt ſuper proprietate: vt ſ.dixi: nam illā
ſuam opinionem & ſequacium intelligerem in duobus caſi-
bus præcedentibus: in iſto vero vt retardetur, vt ſ & hoc caſu
finita lite infra dictum tempus ille inſtituetur,qui fuit præſen-
tatus ab illo, qui obtinuit in proprietate:& ratio huius dicti eſt
illa,quam ſ.ſępe retulimus poſt Abb.& alios:& ita intelligi po
teſt Bal.in d.c.2.de reſt.in integ. ¶Sed ego multū miror de hac
deciſione:nam in veritate ille poſſidens eſt in bonafide,licet di
catur ficte eſſe in malafide ob conteſtationem litis, hoc ſic ſtā-
te:certum eſt,etiam ꝙ ſi lis non finiatur infra ſemeſtre vel qua
drimeſtre epiſcopum poſſe prouidere,vt ſibi videbitur:vt dixit
Hoſt.vbi ſ.& j.d.certu:& poterit eſſe illum actorem ſuccumbe
re:& quia non erit lis finita infra illud tempus epiſcopum con-
ferre illud beneficium ad ſui libitum:& poſſeſſorem ſine cauſa
pro iſta vice eſſe fraudatū præſentatione: & poſſet adduci fraus
in hoc:nam epiſcopus poſſet ſubmittere aliquem q nunquam
fuit patronus vt litem moueat: & illam differat vltra tempus p̄
dictum,ad hoc,vt ipſe conferat ad ſui libitū,quod quidem non
eſt permittendum, ſed potius iſtis vt aliis fraudibus obuiandū.
c.ſedes.cum vulga.de reſc.vnde putarem magis veram opinio.
Ioan.Vincen.Tancr.& Goffr.quam etiam tenet Io.An.in d.ca.
conſultationibus. & Hoſt.prout ipſum.ſ.retulimus,ex quo al-
leg.d.c.conſultationibus.quam ibi approbat do. Card.in vlt.q.
in vlt.col.& in d.ca.ex literis.vt ſ.dixi.quam iſtam,& certè po-
tius debet illa dici communis quam iſta cum pro illa ſint plu-
res doct. & numero & autoritate:cum pro ea videatur omnis
ſchola antiquorum doct. Sed ſaltem ego dicerem pro euitāda
hac abſurditate quæ emanare poſſet ab huiuſmodi fraude: ꝙ ſi
lis finiatur infra dictum tempus, differatur inſtitutio vſque ad
finem dicti temporis: & tunc ille inſtituatur qui fuit præſenta-
tus ab eo, qui obtinuit vt.ſ. Sed ſi infra dictum tempus lis non
eſt finita,potius fiet inſtitutio in perſonam præſentati ab exiſtē
te in poſſeſſione,quam fiet prouiſio per epiſcopum ſolum:ſed
lite terminata poterit fieri repræſentatio: arg.c.ſi vero hoc tit.
Nec ob.malafides:quia non eſt vera malafides, ſed ficta:nec eti
am obſtat reſtitutio facienda illius fructus &c.quia ille fructus
amplius ſeruando ſeruari non poterat:& ſic ſibi non poterat re
ſtitui: quia ſi non inſtitueretur præſentatus à poſſeſſore,fieret
collatio per epiſcopum: cogita ſuper hoc: quia optima conſi-
deratio:& ita concordabitur opinio Ioan.Inn.& Abb.& pro i-
19 ſta mea conſideratione poſſent multa adduci, quæ † permit-
tuntur,quæ alias non permitterentur in his quæ ſeruando ſer-
uari non poſſunt: ſed breuitatis cauſa ea omitto.¶Vnde hunc
tertium caſum ita formarem vt ſ.addēdo litem fuiſſe deciſam
infra tempus datum ad præſentandum:nam debet inſtitutio re
tardari vſque ad illud tempus: & poſtea debet inſtitui ille, qui
20 fuit præſentatus ab obtinente. ¶ † Sed quartus eſt caſus,quan
do vacat eccleſia lite mota & poſt litem conteſtatam ſit præ-
ſentatio à poſſeſſore:& lis erat ſuper proprietate, vt ſ.Et vt di-
ximus litis deciſio retardatur infra temp9 ſemeſtre,cum patro-
ni ſunt ambo clerici,vel vnus clericus,& alter laicus: vel infra
quadrimeſtre,cum ambo ſunt laici:& tunc licet præſentatione
facta inſtitutio ſit retardata vſque tunc: tamen quia lis non eſt
finita, inſtituetur præſentatus à bonæfidei poſſeſ. vt ſ.diximus
in præceden.caſu:& hij quatuor caſus loquuntur & locum ha-
21 bent quādo lis eſt mota ſuper proprietate. ¶ † Quintus caſus
eſt quando poſſeſſor eſt in bonafide: & antequam ſibi mouea-
tur lis etiam ſuper poſſeſſione præſentat: & alter comparet: &
dicit ſe poſſidere,vel mota lite ſuper poſſeſſione præſentat:&
tunc licet aliqui dicant eum non poſſe præſentare:tamen vera
eſt opinio Inn,& Abb.in d.c.cum veniſſent.de reſt.in integr.&
Inno.in d.c. conſultationibus.licet Abb.aliud videatur ſenſiſſe
in d.c.ex literis.hoc tit.ꝙ ambo poſſunt præſentare:quia quili-
bet tuendus eſt in poſſeſſione ſua,vt ſ.dictum eſt.Sed præſenta
tio ſimpliciter admitti debet:& inſtitutio retardari vſque ad fi-
nem litis: quæ ſi deciditur infra tempus,de quo.ſ.prout fuerit
deciſum,fiet inſtitutio,ſi vero non deciditur infra dictum tem-
pus epiſcopus, prouidebit ad ſui libitum vel de vno præſenta-
torum: non tamen ratione præſentationis: ſed iure ordinario
vel de alio ſecundum Hoſt.in ſumma.ſ.allegatum.& latè dice-
tur.j.in iſto.2.lib.in 2.par.in 2.q.in 1.artic.¶Et ſi tu diceres: cur
iſta diuerſitas inter precedentem caſum & iſtum?Reſpondeo i-
bi conſtare quis ipſorum litigantium verè quaſi poſſideret per
confeſſionem actoris agentis ſuper proprietate:& ideo prǽſen
tatus ab illo debebat inſtitui. Sed in caſu iſto ex quo ambo di-
cebant ſe quaſi poſſidere,non conſtabat de vero quaſi poſſeſſo
re.Et ideo non immerito Hoſt.vbi ſ.de iſta prouiſione facien-
da per epiſcopum quando lis non terminatur infra tempus,ni-
hil dixit in primo caſu, ſeu membro, quando agebatur de pro-
prietate:ſed in ſecundo quādo agebatur de poſſeſſione ſic.Iſta
enim duo ſunt diuerſa & nihil habent cōmune.l.naturaliter.§.
nihil commune.ff.de acqui.poſſ.Et in iſtis terminis iuris pat.di-
xit Arch.& ibi Ioan.And.& Dom.in c.vnic.hoc ti.lib.6.& vide
de hoc ea quæ dicemus.j. in 6.art.præſentis.q.¶Et per iſta hęc
materia habetur clariſſima vltra omnes,& maximè Modernos:
nam Gay.in repe.c.ſi.de elec.lib.6.ante ſin. 17.col. paucis remiſ
ſionibus eſt contentus,nihil eligendo nec concludendo,vt ibi
per eum

per eum: & ſimiliter facit ante fi. 39. col. ¶ Idem facit Firma.in
trac.de epiſcopo.in j.lib.in 3. par.in lij.q. ¶ Reperi etiam Pau.de
cita.idem facientem in hoc tract.in 6.par.in 38.q.in 2.col.& in
vltimis verbis vbi indiſtinctè videtur concludere,poſſeſſorem
mota lite non poſſe præſentare etiã ſi fructus non venirent re-
ſtituendi. ¶ Reperi demum.d.Roch.in hoc trac.in verbo,com-
petens alicui.in 23.q.tractantem hunc articul.latè, & referen-
tem opiniones,& dicentem primam eſſe ꝙ lite mota poſſit fie
ri præſentatio, & illam Abb.in d.c.ex literis.dicere communi-
ter ſentire doctores.pro qua etiam adducit Bal. in l.2.in vltim.
22 col.C.de ſerui.& aqua. ¶ Secundam† opinionem dicit eſſe li-
te mota non poſſe præſentare:& ſi fiat, debere retardari inſtitu
tio vſque ad exitum cauſæ.& illam opinionem tenere d.Alex.
in conſ.75.viſis.in pe.col.in 4.vol.adducit etiam Rotam primã
in c.poſſeſſor.hoc ti. in nouis,volentem ꝙ licet quando mota
eſt quæſtio ſuper caſtro vel villa, in qua ſit ius pa.poſſit pendẽ
te lite per poſſeſſorẽ fieri præſentatio:ſecus eſt quando lis mo-
ueretur ſuper iure ſeu poſſeſſione præſentandi eſt lis conteſta
ta. alleg.etiam Felin.in ca.cum Bertoldus.in vlt. col. de re iud.
¶ Pro tertia opinione ponit opinio.Io. ſupra relatam. ¶ Quar-
tam opinionem ponit Inno.in ca.2.de reſt.in integ.quam dicit
ſequi Abba.vt ſupra retulimus. ¶ Quintam ponit opinionem
Hoſt.in d.c.cum veniſſent. ¶ Et ſexto loco ponit opi.do.Card.
in d.ca.ex literis.demum dicit ſibi placere tertiam opi.quæ fuit
Io.velut comprobatam meliori fundamẽto.& illam ſequi Ar-
chi.in d.c.hæc quippe.& Hoſt.in ſumma huius tit.in verſi.quid
iuris.in fi.& in ſecundo membro diſtin. prædictæ.ſ. quando eſt
mota quæſtio ſuper poſſeſſione,vt tunc non debeat admitti p̃-
ſentatio,& concordare etiam cum Rota & Card.ſupra relatis.
& tenendo hanc concluſionem dicit non obſtare quod dixit
Hoſt.in d.c.cum veniſſent.diſt.Io.dare locum figmentis:quia ſi
dicamus ꝙ mota quæſtione ſuper poſſeſſione non poſſit fieri
præſentatio, ꝙ ad impediendum præſentationem ſemper ad-
uerſarius diceret alterum non eſſe in poſſeſſione:ad hoc reſpõ-
det,non eſſe veriſimile, quem dicere alium non poſſidere: &
eum ſuper hoc ad iudicium trahat, quando ſciet eum poſſide-
re propter iuramentum calumnie,quod præſtatur in iudicio e-
23 tiam ſpirituali hodie;per ca.j.de iur.calum.lib.6.†nemo enim
præſumitur immemor ſalutis eterne.l.fi.C.ad l.iul.rep. ¶ Item
non eſt veriſimile, propterea ꝙ agens vel litigans temere be-
ne cogitare poteſt ſe in expenſis eſſe condemnandum, l. eum,
qui temere.ff.de iudic.l.properandum.§.ſin autem alterutra.C.
de iud.c.finem litibus.de dolo & contuma. ¶ Præterea dicit nõ
24 eſſe veriſimile quem mouere †litem ſuper poſſeſſorio ad effe
ctum impediendi præſentationem:quia in themate huius arti-
culi præſupponitur litem fuiſſe motam antequam eueniſſet ca
ſus p̃ſentationis faciendæ: & ſic præſupponitur eccleſiam va-
caſſe lite pendente:vnde ceſſare videtur fundamentum vel ab-
ſurdum, quod dicebat Hoſt. militare. Quando autem eccleſia
iam vacante oriretur lis vel inter patronos,vel inter epiſcopũ.
& patronum,vel inter præſentatos,remittit ſe ad ea, quæ dixit
in verbo,honorificum.in 24.q.Et demum ipſe Roch.refert di
cta Abb.poſt d.Ant.& ita reſidet in hoc paſſu.Tu tamen nõ re-
cedas ab his,quæ.ſ̃.concluſimus: quia reuera rectè procedunt,
Et de hoc artic.vide Phil.Dec.in conſil.127.plura dubia. ¶ Ad-
uerte tamen ad vnum:quia modus fraudis, quæ cõmitti poteſt
per epiſcopum,quem poſuimus.ſ̃.in 3.caſu,ĩ ver.ſed ego mul-
tum miror,ꝙ poſſet ſubmittere aliquem,qui nunquam fuit pa
tronus vt litem moueat & illam differat vltra tempus datum
ad præſentandum, ad hoc vt ipſe epiſcopus conferat ad ſui li-
bitum.nam hæc fraus committi poſſet,quando lis moueretur
poſt eccleſiam vacantem,& titulus articuli noſtri eſt,ſed quan-
do moueretur eccleſia adhuc non vacante poſſet dici abſolu-
te id,quod concluſimus in ipſo tertio caſu non habito reſpec-
tu ad diſtinctionem,quam ibi poſui pro euitanda illa abſurdita
te;nam dicta Roch.de quibus.ſ̃.militant & in illo caſu.

¶ Quintus art. 3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Poſſeſſor bonæ fidei,& poſſeſſor male fidei, ſi concurrant in præſentando,v-*
ter præferatur.& n. 2.3 4.
5 *Poſſeſſoribus duobus exiſtentibus,altero bonæ, altero male fidei,ſi alter v-*
num,alter alterum præſentauit,& præſentatus a male fidei poſſeſſoribus
fuit ab ipſo inſtitutus,conſtito de mala fide,inſtitutus remoueri debet.

1 Quæro Quinto,†ſi concurrunt poſſeſſor bonæfidei &
poſſeſſor malæ fidei in præſentando, quia quili
bet præſentat vnum, quis præferatur in inſtitutione? Et certè
iſte articulus eſſet ponendus.j̃.in 3.part. huius ſecundi libr.vbi
2 †tractabimus, quando præſentationes fiunt in diſcordia,quis
p̃feratur,&c.ſed vt tota materia quaſi poſſidentiũ ſit vnita, vo
lui hic de eo quærere. ¶ Et dic breuiter Innoc.in d.c.conſulta-
tionibus.formaſſe hunc articulum & concluſiſſe fore preferẽ-
dum præſentatum à bonæfidei poſſeſſore: qa ſi malæfidei poſ-
ſeſſor non debet admitti:imo ſi eſt admiſſus,cõſtito de eius ma
la fide, inſtitutus eſt remouendus.multo fortius debemus dice
re,eſſe præferendum præſentatum à bonæ fidei poſſeſſore,& re
pellendum præſentatum à ma.fid. poſſ. & hoc idem volunt ibi
omnes & maximè do.Ant. & Car.in 2.col.in v.q.& Alex.in d.
ſubſcriptione inc.ſed his tamen non obſtantibus.in prin.fi.col.
quæ ſubſcriptio eſt poſita poſt conſil.75. viſis ponderatis.in 4.
vol.& iſta eſt veritas,maximè cum præſentatus à bon.fi.poſſ.p̃-
feratur præſentato à proprietario : vt dicetur in proximo ſeq.
art. quod eſt plus. ¶ Sed certè hic articulus haberet parum du-
bietatis ideo Inn.in d.c.conſultationibus formauit eum in for-
tioribus terminis:puta,ꝙ malæ fi.poſ.præſentauit vnum:& bo.
fi.poſſ. alium.dicit Inno.ꝙ licet epiſcopus admittat præſentatũ
3 à †poſſ.ma.fi. ꝑꝑ incertitudinem, ideſt, quia certum non erat
de mala fide:& ideo ſit tuendus in poſſeſſione. c.2.de reſt.in in
teg.tamen quandocunque poſtea conſtabit de veritate remo
uebitur præſentatus ab eo & præficietur præſentatus à bon.fi.
poſſ.pœnes quem eſt fructus iuris pa.alle.c.cum Bertoldus.de
re iud. ¶ Quod dictum Innoc.dom.Card.in d.c.conſultationi-
bus.in 2.col.in v. q.dicit eſſe notandum & intelligendum præ-
ſupponẽdo vnum.ſ.ab inſtitutione fuiſſe appellatum, alias ha-
beret vim diffinitiue: vt dicit ſe dixiſſe in d.c.ex literis.in tertio
contrario. & ſic dicit ipſe ex facto ſequenti non venit retractã-
da: quaſi velit dicere do.Card.imo ita dicit, ꝙ ſi fuit inſtitutus
4 preſentatus à ma.fi.poſſ.quia credebatur eſſe bone †fidei,& ab
illa inſt.non fuit appellatum:licet poſtmodum de ea conſtet,il
le inſtitutus non ddbet remoueri.quia inſtitutio tranſiuit in rẽ
iudicatam,& ideo non venit poſtea retractanda.& ſic tenet o-
pinionem quam ego.ſ̃. tenui in 2.proxi.præced. art.in verſ.tu.
in fi.huius ſecundi art.& quæ ibi dixi vſque ad finem, inſtitutũ
præſentatum à ma.fid.poſſ.ſi non fuit appellatum, non debere
poſtea remoueri conſtito de mala fide in eius præiudicium: vt
ibi latè dixi vbi pro mea opi.do.Car.allegaui. ¶ Sed miror,qua-
liter poſſit procedere iſte caſus formatus ꝑ Inno.ſi ambo erãt
in poſſeſſione, & putabantur ambo bonæ fi. poſſ.ꝙ epiſcopus
magis vnum ex præſentatis, quam alium voluerit inſtituere.
¶ Niſi dicamus,ꝙ ex quo iſti ambo erant in poſſeſſione, & cre
debantur bone fidei poſſeſſores,videbantur compatroni, & ex
via gratificationis vel ratione maioris meriti,epiſcopus potius
inſtituit vnum,quam alterum : iuxta no.in c.3.hoc ti.& j̃.in 3.
5 par.huius ſecundi libr.per diſcurſum latè dicetur. ¶ † Et ita re-
peri poſtmodum do.Roch. in hoc tract. in verbo competens.
in 22.q. formantem hunc articul.ꝙ ſi duo ſunt quaſi poſſeſſo-
res iuris pa.vnus bonæ fidei,& alter malæ fidei,vnus præſentat
vnum,& alter alium, epiſcopus inſtituit præſentatum à mal.fi.
poſ.an talis inſtitutus debeat remoueri : & concludit ꝙ ſic. per
rationes de quibus diximus ſupra in ſecundo articulo.

¶ Sextus arti.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus verus ſi præſentauit vnum, & exiſtens in quaſi poſſeſſione bonæ*
fidei,alium,vter potior ſit in poſſeſſione.& n.2.4.5.6.9.10.
3 *Proprietas abſorbet cauſam proprietatis.*
7 *Præſentatus à proprietario curare debet litem ſuam agitari ab ipſo.*
8 *Præſentatus à bonæ fidei poſſeſſore curet ſe cito inſtituendum.*

1 Quæro Succeſſiue.6.†pone ꝙ verus patronus p̃ſenta-
uit vnum,exiſtens in poſſeſſione bo.fi.præſen-
tauit alterum: quis illorum ſit potior in inſtitutione? Et huius
art.etiam hic non eſſet locus,ſed alibi, vt dixi in p̃ced.arti. ¶ Et
ſimiliter dic breuiter ꝙ Inno.in d.c.conſultationibus. hoc tit.ꝑ
illum tex.quem ibi omnes ſequuntur. & maximè Abb.in vlti.
col.& idem Inn.in d.c.cum veniſſent. de reſt.in integ. & in ca.
cumana,de ele.tenet eẽ potiorem præſentatum à bo.fi.poſ.qa
ipſius ſunt fructus,vt latè fuit dictum in j.præced. arti.huius.q.
prin.&idem vult do. Ant.in d.c.conſultationibus.quem refert
& ſequitur Alex. in d. ſubſcriptione. inc. ſed his non obſtanti-
bus poſita poſt conſilium.75.viſis ponderatis.in 4.vol.vbi etiã
alleg.Innoc. in c.cum eccleſia.de elect.melius dixiſſet de cauſa
poſ.& proprie.voluit etiam Abb.in c.cumana.in pen.col.ſuper
gl.fi.de elect.& Bald.in c.in literis.ante fi.prime col.de reſt.ſpo
lia.& Gay.in repe.c.fin.de elect.lib.6.in lj.col.qui ita intelligi de
bet.& hoc idem voluit Lap.allega.89.in Dei nomine factum,
2 ſuper quo.in 8.col.in ver.item ſi litigent.vbi dicit †ꝙ ſi litigãt
præſentatus à patrono vero, & præſentatus à non vero, ſed à
putatiuo,præfertur præſentatus à putatiuo.& allegat.d.c.con-
ſultatio

ſultationibus.iſtam etiam par.tenuit Abb.in conſ. 54.caſus con
tingentia.poſt prin.2.col.in j.volu. ſequitur ẽt prædicta Pau.de
monte pico in ſua ſolemni repet.§.Titia cum nuberet.l.titia cũ
teſtamento.ff.de leg.2.in 21.char.in j.col.in 39.q.princ. ¶Do.
Abb.vero in d.c.conſultationibus.in fin.col.dicit ſe intelligere
prædicta vera,quando fuit proceſſum ad inſtitutionem & ante
quam conſtaret de iure proprietatis:ſecus autem, ſi prius con-
3 ſtiterit de ꝓprietate: †quia proprieras abſorbet cauſam poſſeſ-
ſionis:vt in c.dilectus.de cauſ.poſſ.& proprie. ¶Sed tu aduerte,
ꝙ ſecundum verba Lap.in d.conſ.Pau.de monte pico, & alio-
rum in locis.ſ.alleg.videtur,ꝙ iſta concluſio procedat,etiam ſi
non eſt proceſſum ad inſtitutionem:quia tunc quæritur quis ꝓ
feratur,ẽt non inſtitutione ſequuta.& præſupponunt etiam cõ
ſtare de proprietate illius cum formant queſtionem quis prefe
ratur præſentatus à proprietario vel à bo.fi.poſſ.& ſic dicta Ab.
non videntur procedere. ¶Tamen Imo.in d.c.cumana.in vlti.
col.circa med.de elect.format hunc artic. quando aliquis dice-
bat ſe eſſe in poſſeſſione,& aliquis ſe eſſe proprietarium,ſed nõ
in poſſeſſione:& de nullo iſtorum conſtabat:ſed ambo cũ pro
teſtatione fuerunt admiſſi:ꝙ ſi poſtmodum conſtat amborum
dicta eſſe vera.ſ.illum eſſe in poſſeſſione,& alium eſſe proprie-
tarium, vox erit poſſeſſoris : quia eius debet eſſe cõmodum.&
ſic iſta conſiderantur ante inſtitutionem ſeu confirmationem:
licet actus præſentatiõis ſeu electionis fuerit factus antequam
conſtaret de proprietate:inſtitutio vero poſtquam proprie cõ
ſtitit.& hoc dictum Inn. facit ad ea quæ diximus.ſ.in 4.arti.in j.
& 2.caſu.& ſic etiam Inn.in parte videtur contra Abb.vbi ſ.qd
4 dicendum. ¶†Tu dic poſſe eſſe caſum huius articuli pluribus
modis primus eſt,quando poſſeſſor præſentauit,& poſtea ↄpa-
ruit proprietarius,dicens ſe proprietarium,&præſentat alterũ:
& vlterius non proſequitur cauſam ipſe:ſed eſt lis inter præſen
tatos:& licet ambo probent intentionem præſentantium,quia
præſentatus à poſſeſſore probat illum eſſe in poſſeſſione, præ-
ſentatus vero à proprietario probat illum eſſe proprietarium.
& iſto caſu , ex quo præſentatio fuit facta à poſſeſſore bonæ fi-
dei,ille eſt inſtituẽdus.& ita procedat dictum Inn.in d.c.cuma-
5 na.de elec. ¶Nec obſt.ꝙ nunc conſtet de †propietate:quia nõ
debet repelli præſentatus a poſſeſſore bonæ fidei.Sed ſi tu dice
res ad quid ergo ponderatur inſtitutio, ad hoc vt remoueatur
in d.c.conſultationibus.hoc tit.& in c.querelam.de elect.reſpõ
detur,in dictis iuribus magis ponderatur præſentationem fuiſ-
ſe factam à poſſeſſore bon.fi.quam ꝙ fuerit facta inſtitutio.Vel
melius reſpondetur illum tex.loqui,quãdo patronus ipſe pro
prietarius euicit ius par.quo caſu debebant ſibi reſtitui fructus,
qui extabant,iuxta materiam.c.grauis.de reſt.ſpo.& l.ex diuer-
ſo.per Bar.ff.de rei ven.niſi fructus fuerint conſumpti,vt ibi:vñ
ideo in illo tex.ponderatur inſtitutio:quia per illam ille fructus
præſentationis videtur conſumptus:ſed nos loquimur,quando
ñ fuit lis inter poſſeſſorem & proprietarium,ſed inter præſenta
tos:quo caſu res acta inter illos,non debet præiudicare poſſeſ-
ſori,vt fructus etiam qui extant, reſtituat, vulgata reg.res inter
alios acta.de regu.iu.lib.6. & conſidera hunc caſum : quia puto
veriſſimum,& ſecũdum eum,loquitur ibi Inn.nam tractat quæ
vox erit ↄputanda in numero,vt electus à maiori parte confir-
metur:& ſic inter electos erat quæſtio.& ita etiam Abb.eum re
fert & ſequitur in d.c.cumana.in pe.col.ſuper gl.fi.de elect. ¶Se
6 cundus †caſus eſt,quando poſſeſſor bo.fi.preſentauit vnum,&
poſtea proprietarius comparuit,& præſentauit alterum, & mo
uit litem poſſeſſori ſuper proprietate:& tunc ſi ille præſentauit
ante litem motam,vel ante litem conteſtatã,inſtituetur & præ
feretur præſentato à proprietario:quia ille fructus nõ ſubiacet
reſtitutioni,iuxta late dicta.ſ.in 4.art.iuxta primum & ſecũdum
caſum.& iſto modo poſſunt etiã intelligi doc.ſ.allegati. ¶Ter
tius eſt caſus,quando poſſeſſor bo.fi.præſentauit vnũ,proprie-
tarius alterum,quæ præſentationes fuerunt factę,ſiue ante,ſiue
poſt litẽ conteſtatam : ſed ex negligentia fuit retardata inſtitu-
tio,intantum quòd conſtitit de iure proprietario, & tunc præ-
feretur præſentatus ab illo. Sed ſi præſentatio à poſſeſſore fuit
facta ante litem conteſtatam,vel litem motam,& ſequuta fuit
inſtitutio,antequam eſſet cognitum de proprietate, illa præua
leret:ſi vero fuit facta poſt litem conteſtatam,expectabitur euẽ
tus litis:vt diximus.ſ.in d.4.art.in tertio caſu.& in iſto caſu pro
cedat opinio Abb.requirentis fuiſſe proceſſum ad inſtitutionẽ,
antequam conſtaret de iure proprietatis. & ita poterit ſaluari i-
ſta,quæ apparet contrarietas doctorum. ¶Quartus poſſet eſſe
caſus,quãdo facta præſentatione per poſſeſſorem,& inſtitutio
ne ſequuta, conſtaret de proprietate alterius, & tunc ille vellet
præſentare:quia adhuc ſupererat tempus, vel non.& iſte caſus
eſt clarus ꝙ non admittatur cum non remoueatur præſentatus
à bo.fid.poſ.inſtitutione ſequuta:vt eſt caſus in d.c.conſultatio
7 nibus. & nota iſta quia noua & certe procedunt. ¶†Sit igitur
cautus preſentatus à proprietario, vt litem agitari faciat ab ipſo
proprietario : & ipſe compareat,& aſſiſtat pro intereſſe ſuo, vt
8 euitet dicta in primo caſu. ¶†Et econtra ſit cautus præſentatus
à poſſeſſore bonæ fidei,vt quam citius poterit,inſtitui ſe faciat,
vt euitet dicta in 2.& 3.caſu,prout ex eis colligi poteſt. ¶Repe
ri poſtmodum do.Roch.in hoc trac.in verbo,cõpetens.in xix.
q. quærentem de hoc art.& dicentem præferri præſentatum à
poſſ.bo.fi.allegando Abb.in d.c. conſultationibus. & in conſil.
ſuo 54.chriſti.circa prin.in 1.vol.& Bal.in l.2.in vlti. col. C. de
ſer.& aqua.Rotam quintam. quidam.in tit.de præben.& Fel.in
trac.ſuo quando li.apo.no.patro.in pe.col.in verſ.limitatur. ix.
9 ¶†Poſtmodum limitat hanc concluſionem, vt non procedat
quando ante inſtitutionem factam conſtaret de ꝓprietate:quia
præſentatus à ꝓprietario,eſſet inſtituẽdus vt ſ.diximus.Et pro
hoc dicit facere,quod decidit Io.An.in c.dilecti.in prin. de arbi
tris,ꝙ ſi homines vnius caſtri ſint in quaſi poſſeſſione paſcuan.
di infra limites alterius,& poſtea oriatur contentio inter homi
nes dictorum caſtrorum ex eo,quia paſcua non ſufficient vtriſ-
que,tunc præferentur domini illorum paſcuorum.arg.c.ſugge
ſtum.de decimis.cum aliis ꝑ eum alleg.quem refert & ſequitur
10 Rom.in ſing.incip.communitas.char.18.col.4. ¶†Secundo li-
mitat ipſam concluſionem non habere locum in ma. fi.poſſ.de
qua dicemus in ſeq.art.In fi.poſtmodum dicit eſſe aduertẽdum
Inn.in c.in literis.quem ſequitur Ab.in c.cum eccleſia Sutrina.
de cau.poſ.& ꝓpr.tenere contrarium.ſ.electionem poſſeſſoris
eſſe ꝓferendam electioni ꝓprietarij, & illam eſſe potius confir-
mandam ꝓſupponendo.ꝙ de iure ꝓprietarij conſtet:vt etiã nos
ſ.ponderauimus. & ſic videtur recedere à limitatione : ideo tu
conclude,ꝑ diuerſificationẽ caſuũ:vt ſ.fecimus.Et vid̃ Phi.dec.
conſ.117.diuino &c.& ꝓ tenui.in 2.col.& in conſ.129.diuino
&c.& ꝓ tenui.ante fi.3.col.& in conſ.134.viſo puncto.in j.col.

¶Septimus arti.iij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatus à malæ fidei poſſeſſore,an à proprietario,qui non eſt in poſſeſſione ſit præferendus in inſtitutione.& n.2.6.*
3 *Poſſeſſor male fidei nullum fructum debet conſequi.*
4 *Poſſeſſione pelli quis non debet ſine iudicio. & n.5.*
7 *Fructus pertinent ad proprietarium ,nemine poſſidente, vel poſſidente ,ſed mala fidei.*
8 *Inſtitutus ad præſentationem veri patroni, licet non ſit in poſſeſſione præſentandi, remoueri non debet,ex quo alius non eſt in poſſeſſione.*
9 *Præſentatus à poſſeſſore male fidei , de cuius mala fide non conſtat, præfertur in inſtitutione præſentato à proprietario.*
10 *Præſentatus à proprietario male fidei,de cuius mala fide non conſtat,præfertur in inſtitutione præſentato à proprietario.*
11 *Proprietarij eſt curare, vt ſtatim conſtet de mala fide poſſeſſoris, antequam procedatur ad inſtitutionem.& quid agendum male fidei poſſeſſori nu.12.*
13 *Præſentatorum à male fidei poſſeſſore,& à proprietario, litigantium inter ſe vter præferatur.*

1 Dubitatur Septimo: †quis præferatur ſi duo fuerunt
præſentati vnus à ma.fi. poſ. & alter à pro-
prietario, qui non eſt in poſſeſſione.& iſtius articuli etiam lo-
cus non erat hic:ſed hic collocatur ex cauſa aſſignata.ſ.in prin.
quinti art.& dic breuiter hunc articulum formaſſe Abb.in fi.d.
c.conſultationib.hoc tit.& ibi dixiſſe iſto caſu tenere præſenta
tionem factam ꝑ proprietarium.& ſic dicit notare Inn.qui quo
tidie ad hoc ſolet allegari in d.c.cumana.de elec. ¶Sed poſtea di
cit ↄrium & verius tenere eundem Inn.in c. in literis. de reſtit.
ſpol.nam patronus non poterit præſentare. cũ non eſſet in poſ
ſeſſione,nec licet ꝓpria autoritate ſpoliare etiam inuaſorem:vt
in d.c.in literis. nulla ergo præſentatio poſſeſſoris : quia erat in
mala fide, neque proprietarij:quia nõ erat in quaſi poſſeſſione
& dicit fore addenda quæ ibi Abb.dicit in c.ex literis.hoc tit.&
ita reſidet in hoc art.Abb.vbi.ſ. ¶Aduerte eundẽ do.Ab.hunc
art.latius fuiſſe proſequutum in d.c.cumana.in pe.col.ſuper gl.
2 fi.referendo dicta Inn.primo.quid quando cõcurrunt †præſen
tatus à poſ.bon.fi.& à proprietario,poſtmodum quid, quando
concurrunt præſentatus à poſſeſſ.ma.fi.& præſentatus à ꝓprie-
tario,vbi reuera non loquitur de præſentatione,ſed de electio
ne , & dicit quòd quando concurrunt iſti duo in electione ſic
in præſentatione poſ.ma.fi.& proprietarius ſecundum Inn. ibi
3 valebit ſuffragium proprietarij: quia vbicunque nemo † eſt in
poſſeſſione vel aliquis eſt:ſed mala fide,omnis fructus rei,perti
net ad proprietarium : quia poſſeſſor male fidei nullum fructũ
debet conſequi:vt l.mala fide.C.de condi.ex lege.& dicit Abb.
nota.bene hoc dictum Inno.quia non videtur ex toto placere
4 domino Antonio. nam †non debet quis expelli à poſſeſſione
ſine iudicio : & ſubdit Abb. profecto ſe non videre quomodo

ꝓſſit valere vox proprietarij alio exiſtente in poſſeſſione,cum
antequam declaretur per ſententiam iudicis, eũ eſſe poſſeſſo-
rem male fidei,ad ipſum ſpectauit perceptio omnium fructuũ:
nec debet interim ex ꝓelli: cum & predo ſit in ſua poſſeſſione
tuendus;vt in d.c.in literis.de reſt.ſpol. ¶Nec dicit obſtare.d.l.
ma.fi.quam allegat Inn.quia loquitur,qñ ꝓprietarius conuicit
5 poſſeſſorem male fidei in† iudicio;tunc enim priuatur poſſeſ-
ſor commoditate prouentus:ſed ante ſnĩam non debet priuari
ex officio priuato:vt in d.c.in literis.& ſubiungit ipſum met In
noc.in d.c.in literis.hoc dictum ɔ̃rium ſentire,dum dicit,nunq̃
valere electionẽ ꝓprietarij alio exiſtente in poſſeſſione mala fi
de:ſed oportebit poſſeſſorem prius deiici ꝑ ſententiam iudicis.
Et iſtam par.videtur ſequi Gay.in repe.c.ſi.de elec.lib.6.in ij.co.
¶Tu aduerte ad hæc dicta abb.in c.cumana. q̃a non ſunt ita ri-
gida ſicut ea,quæ dixit in d.c. conſultationibus, & in aliquibus
videtur ſibi ɔ̃dicere:nam in d.c.conſultationibus.videtur con-
cludere,ꝙ ẽt conſtito de mala fide poſſeſſoris, nulla ſit ſua præ-
ſentatio ꝑꝑ malam fidem,& eo caſu etiam nullam eſſe præſen-
tationem ꝓprietarij, quia non eſt in poſſeſſione:& ſic vtroque
caſu eſſe nullam:vt ibi apparet in c.cumana.vero videtur velle
præſentationem poſſeſſoris male fidei præualere,donec de ma
la fide conſtet:ſed ſi conſtaret de mala fide, & ſuper ea fuerit iu
dicatum valere p̄ſentationem ꝓprietarij: & ſic ɔ̃ id, qđ dixerat
6 in d.c.conſultationibus.nullã valere. ¶Aduerte etiam†melio-
rem eſſe ſuam opinionem in d,c.cumana.quod iudicato de ma
la fide teneat pñtatio ꝓprietarij,q̃ illa ſua opinio in d.c. conſul-
tationib. quæ eſt,nullam ipſarum pñtationum valere iſto caſu.
nam nullo iure ipſa ꝓbatur:ſequeretur.n.ex eo,ꝙ nullo exiſtẽ-
te in poſſeſſione:quia ꝓprietarius ẽt nõ eſſet in poſſeſſione, pñ
tare non poſſet,cum idem ſit nullum eſſe in poſſeſſione,& eſſe
ſed mala fide: & ſuꝑ eo iudicatum.& tñ iſtud inconueniens ſe-
queretur ex illa opinione Abb. ꝙ expulſo ma.fi.poſſ.nec ꝓprie
tarius admittatur:quia non eſt in poſſeſſione:& eſſet ɔ̃ reg. for
7 matam ꝑ Inn.& omnes,†ꝙ nemine exiſtẽte in poſſeſſione vel
aliquo exiſtente cum mala fide fructus rei ꝑtineant ad ꝓprieta-
rium,imo ɔ̃ id,quod colligit idẽ Abb.in d.ca.conſultationib.in
8 pe.no.vbi dicit, †ꝙ inſtitutus ad p̄ſentationẽ veri patroni licet
non ſit in poſſeſſione p̄ſentandi, non debet remoueri: ex quo
alius non eſt in poſſeſſione.& addit hoc tenere Inn.in d.ca.cu-
mana.ex quo dicit inferri fruct⁹ fundi ꝑtinere ad dñm,licet nõ
ſit in poſſeſſione,ex quo nullus alius eſt in poſſeſſione.Et ideo
Pau.de monte pico.in repe. §.Titia cum nuberet.l.titia cum te-
ſta.ff.de leg.2.in xxj.char.in 39.q.in 2.col.in ver.vnum tñ nota.
dixit dictũ Abb.in d.c.conſultationibus.de quo.s̃.eſſe mirabile:
ſed ſibi non placere,& ɔ̃ illud tenere Alex.in conſ.lxxv.viſis põ
deratis.in vlt.col.in 4.vol.dicentem ita tenere d.An.in d.c. con
ſultationibus.cum Inn.& ideo remittit ſe ad Abb.in d.c.cuma-
na.quaſi velit dicere Abb.ibi corrigere dictum ſuum.Tu aduer
te dum Pau.allegat.d.conſ.Alex.eum voluiſſe allegare ſubſcri-
ptionem Alex.quæ eſt poſt.d.conſ.& incipit, ſed his tamen nõ
obſtantib poſt prin.ſi.col. ¶Aduerte.3.abb.in d.c.cumana dice
re do.An.tenere ɔ̃ Inn.& tñ Alex.in d.ſubſcriptione. de qua. s̃.
9 dicit do.An.tenere cum Inn. ¶†Dic tu latius ꝓ concordia do-
ctorum,diuerſificando caſus. & primus caſus erit, qñ poſſeſſor
etiam male fidei,de cuius mala fide adhuc non conſtat, p̄ſentat
vnum,& ꝓprietarius p̄ſentat alium: & dicit ſe ꝓprietariũ, licet
ille ſit poſſeſſor,ſed eſt male fidei:& tñ de eius mala fide nihil cõ
ſtat,ſed reputabatur bonæ fidei:& ſi iſte fiunt ante litem conte
ſtatã,p̄ſentatus à poſſeſſore ẽt male fidei:de cuius mala fide non
conſtat:ſed p̄ſumitur eſſe in bona fide,debet inſtitui,& p̄ferri p̄-
ſentato à ꝓprietario:ſi vero hæc fiunt poſt litem conteſtatam,
retardabitur inſtitutio,ſecundum late dicta.s̃.in ꝓxi.p̄ced.4.&
6.art. & ſi facta inſtitutione conſtat de mala fide p̄ſentantis, fiet
vt dictũ eſt s̃.in d.4.art.& hoc ideo eſt; quia ex quo de mala fide
non conſtat,niſi quia ita dicit ille, qui vult aduerſari, reputatur
bonæ fidei:vt de poſſeſſore bone fidei iudicari debet:& hoc mõ
ꝓcedet dictum Abb.in d.c.cumana.ꝙ donec de mala fide iudi-
cabitur,erit tuendus in poſſeſſione ſua.& ita loquitur Inn.in d.
10 c.in literis. ¶†Secundus eſt caſus, qñ malefidei poſſeſſor p̄ſen
tat vnum,& ꝓprietarius alium:& incontinenti conſtare facit đ
mala fide poſſeſſoris,& iſto caſu p̄fertur p̄ſentatus à ꝓprietario
in inſtitutione,& ille inſtitueretur.& ita ꝓcedat opinio Inn. in
d.c.cumana.reiecta opi.Abb.in d.c.ɔſultationib.volentis nullã
p̄ſentationem valere:quia valebit illa ꝓprietarij, ex quo nullus
alius eſt in poſſeſſione:& conſtat exiſtentem in poſſeſſione,eſ-
11 ſe in mala fide. ¶†Et ideo ſit cautus ꝓprietarius, vt antequam
ꝓcedatur ad inſtitutionem, ſtatim faciat conſtare de mala fide
12 poſſeſſoris. ¶†Et ſit cautus poſſeſſor,ꝙ faciat ſtatim cum p̄ſen
tat,cõſtare de poſſeſſione ſua:quia licet poſtea compareat pro-
prietarius & p̄ſentat alium,antequam lis cõteſtetur,inſtituetur
13 præſentatus ab eo. ¶†Tertius eſt caſus,quando poſ.ma.fi.p̄ſen
tat vnum,ꝓprietarius vero alium, & amplius ſe non impediũt:
ſed p̄ſentati inter ſe litigant,quis ipſorum inſtituendus ſit:& de
mum conſtat de mala fide poſ.p̄ſentantis vnum,& de ꝓprietate
p̄ſentantis alium:& iſto caſu ex quo conſtat de mala fide poſſeſ
ſoris,antequam p̄ſentatus ab eo fuerit inſtitutus,inſtituet p̄ſen
tatus à ꝓprietario.Nec obſtat,ſi dicatur,ſicut diximus.s̃. in ꝓxi.
p̄c.ar.in primo caſu,ꝙ res inter alios acta &c.quia ibi eramus in
caſu,in quo ꝓbata fuit bõa fides,quo omnino faciebat fructus
ſuos:nec obſtabat proprietas: quia non fuit deducta ad hoc,vt
priuaret poſſeſſorem fructib.ſed in caſu noſtro ꝓbata fuit mala
fides:quo caſu p̄ſentatio ꝑ ipſum facta non tenuit:& ꝙ illa non
teneat,iudicatur:ſed quia ille alter ꝓbauit intentionem ſuam.ſ.
præſentantem eum eſſe proprietariũ,inſtituetur:& ſi bene pon
derentur verba Inn.in d.c.cumana.in iſto ꝓprio caſu loquũtur,
qñ elegerunt poſſeſſor male fidei,& ꝓprietarius,& erant in cõ
firmatione obtinenda:& dubitabatur cuius ſuffragium numera
ri deberet. & dicit ibi Inn. ſuffragium ꝓprietarij. & per iſta om-
nia ſunt concordata. nota ea,quia ita dilucidata non inuenies.
nam doctores confuſe loquuntur. ¶Reperi poſtmodum do.
Roch.in d.verbo,cõpetens alicui.in 19.q.in ver.ſecundo limi-
ta tangentem hunc paſſum,& tenentem neutram præſentatio
nem valere,allegando Inn.& Abb.vbi.s̃.& Imo. in d c.cum ec-
cleſia Sutrina. de cauſa poſ. & ꝓprieta. in vltimis verbis. ſubdit
tamen do.An.ibi voluiſſe hoc caſu præſentationem veri patro
ni tenere.& ita reſidet ibi Roch.ſed tu tene, vt s̃.diuerſificando
caſus: quia alias veritas haberi non poteſt.& vide Phil.deci.in
conſi.cxvij.diuino &c.& pro tenui.in 2.col.

¶Octauus art.3.q prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentatus à vero patrono.eo non poſſidente vel alio,inſtituendus eſt.*
2 *Paria ſunt,nullum eſſe in poſſeſſione,& eſſe aliquem in malafide.*

1 Quæro Octauo circa prædicta:†pone,ꝙ verus patron⁹
pñtat,& tamen nec ipſe nec alius ſit in quaſi poſ
ſeſſione, an præſentatio ſit nulla tanq̃ facta à non poſſeſſore.d.
Roc.in ver.competens alicui. in xx.q.format hunc arti.& dicit
ex dictis in præced.q.concludi præſentationem tenere:quia v-
bi conſtat aliquem eſſe verum patronum, poterit præſentare,
licet non ſit in quaſi poſſeſſione.& ita dicit ꝓbari in d.c.conſul
tationbus.à ɔ̃rio ſenſu,ꝓut ibi notauit Abb.qui ẽt ad hoc alle-
gauit Inn.in c.cumana.de ele.inferendo ꝑ hoc fructus fundi ꝑ-
tinere ad dominum, licet non ſit in poſſeſſione: ex quo nullus
alius eſt in poſſeſſio:& ſubdit hoc nullam habere dubitationẽ.
& ideo vlterius non eſſe inſiſtendum. ¶Tu aduerte nos s̃.ſcrip
ta dicta Abb.retuliſſe in præced.art.in ver.aduerte etiam melio
rem eſſe & ibi pñtem articulum fuiſſe deciſum ꝑ argumentum
à fortiori. nam ſi in aliquibus caſibus præſentatus à ꝓprietario
præfertur in inſtitutione præſentato à ma.fi.poſ.vt ibi diximus
quanto magis inſtitui debet hic pręſentatus à ꝓprietario nullo
alio poſſeſſore exiſtente.Certe multo magis,maxime,ſtante il-
la reg.ꝙ nemine exiſtente in poſſeſſione fructus rei ſpectant ad
ꝓprietarium,vt ibi diximus. ¶Sed ad aliud eſt aduertẽdum.nã
do.Roch. in ſi.d.ſue.xx. qõnis dicit hoc nullam habere dubita-
tionem:& tamen paulo ante hoc eſt ibidem in 19.q.in verſ.ſe-
cundo limita,tenet oppoſitum in fortioribus terminis: videli-
2 cet cum†concurrunt præſentatus à ma.fi.poſ.& præſentatus à
ꝓprietario,non poſſidente,neutrum ipſorum eſſe inſtituendũ
& tamen idem eſt,nullum eſſe in poſſeſſione,& eſſe aliquem in
mala fide:vt diximus in præce.art. in ver. aduerte etiam melio-
rem.& ſic apparet de cõtrarietate ipſius do.Roch.in minori ſpa
cio medietatis vnius col. tamen conclude, vt proxime in iſto
art.diximus, cum reuera non eſt dubitatio in hoc.

¶Nonus art.3.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Præſentatus à vero patrono poſſidente, an præferatur in inſtitutione præſen-
tato à putatiuo patrono compoſſidente.& n.4.*
2 *Præſentatis duobus,an & quando locus ſit gratificationi.*
3 *Poſſeſſio abſorbetur à proprietate.*
5 *Inſtitutus à bone fidei poſſeſſore,non debere amoueri etiamſi conſtet poſtmo-
dum de iure proprietarij.*
6 *Præſentatus à putatiuo patrono,bona fide poſſidente,et inſtitutus non debet
remoueri ad inſtantiam veri patroni compoſſidentis,vel per eum præſenta
ti.& nu.7.8.*

1 Pone Nono duos eſſe in quaſi poſſeſſione iuris patr.† &
vnũ eſſe verũ patronũ, aliũ vero putatiuum:& am-
bos duos diuerſos præſentare:qs ipſorũ duorũ pręferri debeat
in inſtitutione:do.Roch.quærit de hoc in d.verbo,competens
alicui.

alicui.in xxj.q.& dicit hanc.q. formaſſe Bal.in d.l.2.in vlt.col.C.
de ſerui. & aqua. & decidiſſe fore p̄ferendum pñtatum à vero
patrono,intantum q̃ſi p̄ſentatus à putatiuo,inſtituatur,poterit
alter p̄ſentatus à vero patrono illum facere remoueri, & ratio-
nem eſſe ſecundũ eum:quia p̄ſentatus à vero patrono,fuit præ
ſentatus à iuſto poſſeſſore.alleg.Inn.in d.c.conſultationib.quē
dicit Roch.ſibi hoc non dicere:licet dicat pñtationem factam à
iuſto poſſeſſore, & ſic à poſſeſſore bonæ fidei tenere:ſed in ca-
ſu noſtro ita poteſt eſſe poſſeſſor bonæ fidei putatiuus patro-
nus, ſicut verus.caſum dicit eſſe,iuncta gl.in verbo poſſidebat.
2 in d.c.conſultationibus.quare ipſe Roch.credit,q̃ ſi † putatiuus
patronus ēt poſſideret bona fide,inſtitutus ad eius preſentatio
nem,non deberet remoueri:q̃a hoc caſu quantũ ad ipſam præ-
ſentationem factam,pinde eſt, ac ſi eſſet verus patronus:p ea q̃
dicit ſe dixiſſe ibi in 4.q. vbi ipſe nõ tractauit de hoc:ſed potius
debuit ſe dixiſſe in 14.q.vbi poſuit de pñtatione,quæ fit p qua-
ſi poſſidentem:& cum duo fuerint præſentati,vt præſupponit̃
in themate articuli,fuit locus gratificationi.c.cũ aũt.& ibi not.
hoc tit.¶Arbitratur tamen Roch.deciſionem Bal.poſſe ſaluari
in caſu,q̃n ante inſtitutionē conſtaret de ꝓprietate veri patro-
ni, non pp ipſius fundamentum: quia non concludit vt ſ̃. ipſe
3 Roch.dixit ſed ex eo:† quia tunc non conſideraretur poſſeſſio
ex quo ꝓprietas illam abſorbet.c.cum dilectus.de cauſa poſſ.&
ꝓprie.hoc enim caſu bñ verum eſt,præſentatum p verum p̃ro
num,poſſeſſorē,poſſe facere remoueri pręſentatũ p putatiuum
patronum,quantumcunque pariter poſſeſſorem,p fundamen-
tum.d.c.cum dilectus.& ſatis dicit eſſe de mēte Abb.in d.c.con
ſultationibus.in fi.¶Et ſubdit fore notãdum circa prædicta de
4 patrono putatiuo,q̃ † vbi talis patronus non eſt in quaſi poſſeſ
ſione, pñtatio p eum facta indiſtincte nihil valeret:vt dicit eſſe
caſum in d.c.conſultationib.& ibi Abb.colligere in ij.no. ſubii-
cientem p hoc eſſe limitandã.l.Barbarius.ff.de of.præſi.& addu
cit rõem:quia pñtatio eſt fructus &c. de qua late diximus. ſ̃.in
j.art.& p hoc dicit Roch.eſſe dicendũ pñtatum p talē p̃ronum
putatiuũ,non poſſidentem,ēt inſtitutũ poſſe remoueri.q̃ncun
que compareat verus patronus vel legitimus poſſeſſor.& ita re
ſidet do.Roch.vbi.ſ̃.¶Tu aduerte,q̃ſi nos loquimur de p̃rono
putatiuo non poſſidente,habemus caſum de eo in d.c.conſul-
tationib.in 2.ſui part.de quo diximus.ſ̃.in j.art. huius q̃õnis. &
ita loquitur Roch.in iſto eius fine.¶Aut loquimur de patrono
putatiuo ſolo poſſidēte,& tunc dicendum eſt de eo,vt de quo
cunque poſſeſſore,ꝯſiderando bonam fidem, & malam fidem.
& an de ea conſtet vel ne:& quid ſi lite mota vel conteſtata,cũ
concurrit cum ꝓprietario,& ſic in omnibus,& per omnia,vt ſ̃.
in pręced.art.huius.q.prin.diximus,cum tractauimus de bo.vel
ma fi.poſſ.ꝯcurrente cum ꝓprietario. ¶Si vero nos loquimur
de patrono putatiuo non ſolo exiſtente in poſſeſſione, ſed poſ
ſidente vna cum ꝓprietario,& reuera hic eſt caſus Bal.in d.l.2.
& iſte caſus in ſpecie non eſt tactus hucuſque, & expreſſe, ſed
bene includitur in dictis in præced.art.à fortiori. nam nos habe
5 mus.c.conſultationib.vbi † concluditur inſtitutum à bo.fi poſ.
non debere amoueri,etiã q̃ conſtaret poſtmodũ de iure ꝓprie
tario.Idem dicendũ in hoc caſu. nã à ꝯrio ibi colligitur,q̃ ſi eſ-
ſet pñtatus à poſ.ma.fi.ſupueniente ꝓprietario,& ꝓbante d̃ iu
re ſuo,amoueretur pñtatus & inſtitutus. Si igitur hoc eſt in pro
prietario ſupueniente, q nõ poſſidebat nec pñtauerat tp̃e, quo
pñtauit poſſeſſor,quanto magis hoc eſſe debet in ꝓprietario ſi
militer poſſidente,& præſentante tp̃e, quo pñtauit ille cõpoſ-
ſeſſor, quo caſu non cadit cõtumacia emanans ab edicto:vt di-
ximus in fi.ſecundi art.ſ̃. & ſic in iſto caſu ceſſat ratio ibi poſita:
& tanto magis pñtatus à poſſeſſore male fidei putatiuo p̃rono,
venit amouendus ad inſtantiam ꝓprietarij,vel pñtati ab eo : &
ita debemus dicere loquutum fuiſſe Bal.magr̃m legis,& cano
6 num, cum allegat Inn.ita loquentem. ¶† Difficultas remane-
ret, quid ſi ille p̃ronus putatiuus & poſſeſſor vna cum ꝓprieta-
rio fuiſſet in bona fide an pñtatus ab eo & inſtitutus poſſet re-
moueri ad ipſius ꝓprietarij,vel pñtati p cum inſtantiã,ſecundũ
caſum Bald.& dicendũ videtur,q̃ non.p d.c.conſultationib.tñ
caſus diuerſificari poſſet:quia ſi bene ꝯſideretur,caſus.d.c.con-
ſultationib.loquitur ille tex. quando ſolus poſſeſſor bone fidei
q poſſidebat, præſentauit, & ſequuta fuit inſtõ:& poſtea ſup-
uenit ꝓprietarius,q̃ non poſſidebat:& cõſtare fecit de iure ſuo,
merito non erat reuocanda inſtitutio:maxime,quia debuit præ
ceſſiſſe edictum,& ſucceſſiue contumaciam ipſius proprietarij:
in caſu vero noſtro nil iſtorum fuit.nam patronus verus erat in
poſſeſſione,præſentauit tp̃e,quo pñtauit compoſſeſſor,& ante
quam eſſet inſtitutus pñtatus à poſſeſſore,non fuit in contuma
cia edicti, ſtante hac maxima diuerſitate.cur dicendum diſpoſi-
tionem.d.c.conſultationib. habere locum ēt in hoc caſu. certe
ſi nos volumus intelligere dictum Bald.indiſtincte,& fuiſſe lo-
quutũ de p̃rono putatiuo compoſſidente ſiue bo.fi.ſiue ma.fi.
eius autoritas eſſet ꝓ hoc caſu.Niſi ꝯ prædicta diceremus ipſas
diuerſitates aſſignatas non militare:quia ille non ſunt rationes
finales deciſionis.d.c.conſultationib. cum ratiões illius ſint:q̃a
poſſeſſor bone fidei lucratur fructus:& ille fructus fuit conſum
ptus p inſtitutionem: & ideo non poteſt amoueri inſtitutus: q̃
quidem rõnes ēt militant in caſu noſtro:nã licet ambo fuiſſent
in poſſeſſione, ambo collegerunt fructũ:quia ambo pñtarunt,
ꝓprietarius poſſidens,& patronus putatiuus compoſſidens bo
na fide:ſed quia ius pat.apud oēs p̃ronos ſiue ꝓuenientes ex di-
uerſis cauſis,ſiue ex vna,eſt inſolidũ:vt no.gl.in c.j.hoc ti.& di
ximus late.ſ̃.in j.par. 1.lib.in 3.q.prin.in j.art.cum plurib.ſeq.q̃li
bet inſolidum collegit fructũ ſuum:tñ quia vnus erat inſtituen
dus,& non duo,& ſucceſſit gratificatio epiſcopi:iuxta c.cũ aũt.
cum ibi notatis hoc tit.& voluit gratificari pñtato à poſſeſſore,
in illo ſolo fuit conſumptus fructus.& ſic militant rationes.d.c.
conſultationibus.in hoc caſu: alie ergo diuerſitates , quæ non
ſunt rationes finales.d.c.cõſultationib. licet militent in hoc ca
ſu,non ſunt in conſideratione.¶Accedat ad hoc in præſenti ca
ſu eſſe maiorem rationem,q̃ in caſu.c.conſultationib. quia hic
patronus verus pñtauit cũ compoſſeſſore:quia & ipſe putabat
eum p̃ronum,tanta erat bona fides poſſidentis fortificata p ad-
miſſionem factam p ipſum verum p̃ronum,q̃ tanto minus po-
terit petere remotionem inſtituti etiam conſtito de iurib.poſſi
dentis.& ꝓ hoc facit qd̃ dicemus.ĩ.in hac.q prin.in 2.art.de p̃ro
no admittente nõ poſſeſſorem ad pñtandũ ſecũ,in c.vero.con
ſultationib.ꝓprietarius nõ admiſit ſecum poſſeſſorem bo.fi tã-
to minus ſibi præiudicauit:& nihilominus non amouetur præ-
ſentatus à poſſeſſore,inſtitutus multo magis nõ debet amoue-
ri in caſu noſtro,p ꝓxime dicta.¶Vlterius corroborantur præ-
dicta:nam iſta diuerſitas quæ vr̃ eſſe inter hunc caſum:& caſum
d.c.conſultationib.videtur conſiſtere in hoc:quia hic nõ ſolus
poſſeſſor,qui eſt in poſſeſſione,ſed ēt verus p̃ronus,at ibi ſolus
poſſeſſor eſt in poſſeſſione:iſta diuerſitas nihil concludit. nam
aut volumus conſiderare ius pa.diuiſibile,qd̃ quidem non eſt,
aut indiuiſibile:ſi diuiſibile qd̃ diſpoſitũ eſt in toto:& ſic in vno
poſſidente debet habere locum in parte : & ſic in poſſidente in
parte.l.q̃ de toto.ff.de rei vend.c.paſtoralis.§.item cum totũ.de
offi.del.ſi dicemus illud indiuiſibile:ꝓut vere eſt quilibet eſt pa
tronus inſolidum:vt ſ̃.dictum eſt.Ergo vnius præſentatio. quã
ſequitur inſtitutio eſt conſideranda,& non alia reiecta per ea q̃
notantur in d.c.j.iunctis not.in d.c.cum aũt.hoc ti.Et certe hęc
7 eſt pulchra & noua † ampliatio ad d.c.conſultationib. vt non
ſolum procedat in præſentatione,quę fieret p quaſi poſſidentē
abſolute ꝓprietario non poſſidente nec pñtante:ſed etiã in pñ
tatione,quæ fieret p poſſidentē vna ſimul cum ꝓprietario poſ-
ſidente,inſtitutione ſequuta,ēt ꝓprietario eodem tp̃e aliũ pñ-
tante conſiderata bona fide vel mala fide illius poſſidentis me-
re,ſecundum diſpoſitionem d.c.conſultationibus.& eorũ quæ
ibi dicuntur per doct. nulla habita conſideratione de citatione
edicti.¶Et pro complemento huius noue & nunquam in ſpe-
cie tacite difficultatis,eſt aduertendum,qualiter in hoc caſu ꝓ-
cedant,quæ diximus.ſ̃.in 4.art. quando eſſet lis mota inter am-
bos poſſidentes:quorum vnus eſt proprietarius:alter non,vt in
caſu noſtro:quia cum ambo poſſideant,& ambo pñtauerint:&
ſic vſi fuerint eorum quaſi poſſeſſione,& fructum collegerint:
licet lis ſit inter eos ſup ꝓprietate, quia ſup poſſeſſione eſſe nõ
poteſt, cum p̃ſupponatur vtriuſque poſſeſſio. & hic caſus non
fuit conſideratus in d.4.art.vnde dicerem,q̃ſi lis fuit mota,ſiue
ante vacationem eccleſiæ, ſiue poſt ſup ꝓprietate conſiderabi-
tur,an lis ſit conteſtata vel ne.que ſi eſt conteſtata, retardabitur
inſtitutio.ſi vero non eſt conteſtata,non retardabitur:p ea,quę
8 diximus in d.4.art. ¶† Sed in hoc caſu ꝯſidero vnum:videlicet
huiuſmodi diſtinctionem eſſe ſupfluam. nã iuxta thema huius
articuli,vt ſæpius dixi,conſtat ambos eſſe in poſſeſſione,& inſo
lidum:& ſuccedere gratificationem ep̃i:iuxta.c.cum aũt.hoc ti.
ergo ſtatim poterit fieri gratificatio non expectatata conteſta-
tione litis. Niſi dicamus litem fuiſſe conteſtatam ante vacatio-
nem eccleſiæ: quo caſu licet conſtet de poſſeſſione vtriuſque:
tamen quia p conteſtationem litis videtur apparere mala fides
poſſidentis:vt diximus in d.4.articul.merito dicendum eſt ep̃m
non poſſe gratificari:& ideo fore diuerſificandos caſus,vt feci-
mus in d.4.art.præſertim in 3.& 4.caſu.guſta omnia iſta,quia ſa
piunt,& nunquam fuerunt tacta à patribus noſtris.

¶Decimus art.3.q.prin.j.part.2.Libri.

1 *Iuris patronatus ſeu præſentandi quaſi poſſeſſio,qualiter acquiratur.Et quæ requirantur in eius acquiſitione.*

2 *Poſſeſſionis ſeu iurium incorporalium acquiſitio quæ requirat.Remiſſ.*

3 Iuris patronatus quaſi poſſeſſio acquiritur præſentatione clerici ſeu rectoris, facta domino ſciente & non contradicente, & patiente. & n.4.
5 Scientia vel neſcientia domini, vnde colligatur.
6 Incorporalia ſi vacant, vt quia nullus ea poſſideat, non eſt neceſſe habere ſcientiam vel patientiam in acquiſitione quaſi poſſeſſ. illorum.
7 In acquiſitione quaſi poſſeſſionis iuris patronatus requiritur ꝙ præſentatus ſit admiſſus per ordinarium, & inſtitutus, & poſtea habitus tanquam rector illius eccleſiæ, ad quam eſt præſentatus, & ꝙ ſit effectus ſequutus. nu. 8.9. Et quòd præſentatus ſit in bona fide, & credat ſe vti iure ſuo, non alieno n. 10. Et vnde colligatur quem vti ſuo iure, vel alieno, in illa præſentatione. nu. 11.14.15.
12 Predo & poſſeſſor male fidei, eſt reſtituendus, niſi conſtet in iudicio de furto, rapina, & bona fide.
16 Præſentare vt quis poſſit, & admitti debeat præſentatio, imo & inſtitutio ſequi, quid requiratur. & nu. 17.
18 Quaſi poſſeſſio acquiritur & conſeruatur etiam per conſenſum, qui præſtatur per patronum in permutatione.

1 Et quia Supra late tractauimus, † an & quando poſſeſſores vel quaſi iuris pa. ſeu præſentandi poſſunt præſentare, merito decimo loco eſt videndum: qualiter iſta quaſi poſſeſſ. iuris patr. ſeu præſentandi acquiratur, & quæ requirantur in acquiſitione ipſius. ¶ Et certe Inn. in c. in literis. in pe. col.
2 de reſt. ſpol. † late tractat, quæ requirantur in acquiſitione poſſeſſionis, ſeu quaſi iurium incorporalium: cuius dicta proſequi longa eſſet hiſtoria. poterunt ibi videri: quia ipſe & alij ſcribentes ibidem late ꝓſequuntur. ¶ Iſta ſimiliter materia ponitur late ꝑ eundem Inn. Abb. & alios in c. bonæ. el 2. de poſtu. præla. & in c. cumana. de ele. & in c. conquerente. de offi. ord. & in c. 2. de reſt. in integ. & in c. cum eccleſia Sutrina. de cauſ. poſſ. & ꝓprie. & in c. dilectus. de cap. mona. & ꝑ Cald. in conſiliis. ĩ. allegandis. tãgitur etiam aliqualiter hæc materia ꝑ Gay. in repe. c. fi. de ele. in 6. in 38.39. & lj. col. & dicit ꝑ vnicum actum pñtationis inſtitutione ſequuta, acquiri quaſi poſ. pñtationis, de quo à ſimili ꝗ̃ acquiſitione quaſi poſ. eligendi ꝑ Firma. in trac. de epõ in j. lib. in 3. par. in 16. & 36. q. qui ꝗdem doctores omnes variè loquũtur: & multa ponunt: quæ reꝗrantur in acquiſitione quaſi poſſ. iuriſpa. & præſentandi ſeu eligendi. ¶ Nos vero vt magis clare & ordinate ꝓcedamus, quodlibet requiſitũ de ꝑ ſe diſcutiemus
3 cum omni poſſibili veritate. ¶ Primum igitur † requiſitum ẽ, vt quis præſentet cum eccleſia cuius iuris pat. quaſi poſ. acquirere vult, vacat, clericum ſeu rectorem in illa, ſciente domino, & nõ ɔ̃dicente vel patiẽte: qa in iſtis incorporalib. iſta patientia multum operabitur. vt in l. 2. C. de ſerui. & ꝑ Inn. in d. c. bonæ. el. 2. ꝗ̃ poſtul. præla. & in d. c. conquerente. de offi. ord. & in d. c. in literis. in prin, vlt. col. de reſti. ſpol. & in d. c. 2. de reſti. in integ. & in d. c. cum eccleſia Sutrina. de cauſ. poſ. & ꝓprie. ¶ Hoc idem voluit Ab. poſt alios in d. c. bonæ. ante fi. 3. col. & ibid. Bal. & in pe. col. in ver. pone imperator. vbi dixit in hac materia, ꝙ ſi aliquis
4 ɔ̃ quos preſcribitur, ſcit illum † poſſidere, & aliquis non, ɔ̃ ſcientem tñ præſcribitur, & non ɔ̃ neſcientem. vide ibi. ¶ Voluit ẽt prędicta idẽ Abb. in d. c. conquerente. in fi. verbis. & allegat pro hoc. l. 1. & 2. C. de ſer. & aqua. vbi dicit, illius requiri ſcientiã, cuius eſt res, quæ poſſideri vult. & hoc idem vult ibi late Bal. in pe. col. plura exempla adducens. & Gaſp. cald. conſi. 6. incip quæ requirantur, in tit. de cau. poſſeſ. & ꝓprie. & in conſ. 12. ſimiliter in ci. quæ requirantur. hoc ti. ¶ Voluit ẽt Bar. in l. j. C. de itinere actuque priua. & idem Ab. in d. c. 2. ante fi. de reſtitu. in integ. & in d. c. cum eccleſia ſutrina. in v. col. in ver. ſecundo principaliter requiritur ſcientia. vbi plus dicit, ꝙ ſcientiã vel neſcientiam dñi
5 † arbitrabitur bonus vir ex multiplicatione actuũ, vel ex qualitate ipſorum, & aliis circunſtantiis. de quibus per Inn. in d. c. bonæ. ¶ Idem do. Abb. in d. c. in literis. de reſt. ſpol. in 7. & 8. col. vĩ velle ẽt, ꝙ non requiratur iſta ſcientia, niſi ad validandum actũ factũ ex ipſa poſſeſſione, non aũt, ꝙ iſte non ſit poſſeſſor, vt reſtituatur. & ẽt ad hoc, vt donec de neſcientia domini cõſtet, admittatur tanquam poſſeſſor: quia ſi predo admittitur, vt diximꝰ ſ. in 3. art. fortius iſte, licet ibi Ab. non firmat pedes in mere corporalib. ¶ Hoc idem voluit do. Roch. in hoc trac. in verbo, competens alicui. in 14. q. in ver. 4. & vlt. requiritur. vbi dicit ſecus eſſe in rebus corporalib. alleg. l. fi. & quod ibi notatur. C. de præſ. longi temp. & pulchre declarare Bal. in l. i. & 2. in 1. col. in verſi. 4. oppono. C. de ſerui. & Bar. in l. j. §. 2. in 3. col. ff. de itinere actu-
6 que priuato. ¶ Et ſubdit aduertendum † eſſe circa prædicta, ꝙ ſi incorporalia vacent, quia nullus illa poſſideat, tunc non eſt neceſſe haberet ſcientiam vel patientiam alicuius in acquiſitione quaſi poſ. illorum. ita dicit concludere Abb. in d. c. in literis. in 8. col. de reſti. ſpol. & allegare Inno. in d. c. bonæ. ¶ Tu dic circa hoc requiſitum, ꝙ quando nouus poſſeſſor præſentat cum aliis compatronis, & fuit admiſſus: vt proxime dicetur: ex quo admiſſio & inſtitutio non fit, niſi poſito edicto. c. fi. iuncta gl. 2. de electio. li. 6. ꝓ̃ſumitur ſcientia eius, quo ad hoc, vt illa præſentatio cum inſtitutione efficiat illum poſſeſſorem: quia debuit ſciuiſſe ex quo edictum emanauit eccleſia vacante, & de rectore eſt ꝓ-
7 uiſa. ¶ † Secundum requiſitum eſt, ꝙ ille, præſentatus ſit admiſſus per ordinariũ, & inſtitutus, & poſtea habitus ſit tanꝗ̃ rector illius eccleſiæ, ad quam eſt præſentatus. ita Inn. in omnibus locis ſ. allega. & Abb. in d. c. bonæ. in 3. col. & in aliis locis ꝓxime adductis. & ibi Bal. & omnes alij doct. & vltra eos hoc ẽt voluit Gaſp. cald. in præalleg. conſ. 6. de cauſ. poſ. & 12. cum tribus ſeq. hoc tit. & Alex. conſ. lxxiiij. viſo puncto. in verſi. & ꝑ hoc poteſt dici. poſt princ. 4. col. in 4. vol. & Abb. in conſ. 54. caſus contingentia. poſt prin. 2. col. in 1. vol. & in hoc omnes doc. concordãt
8 vt non dicatur † quis in quaſi poſſ. iuris pat. & pñtandi: licet pñtauerit, niſi ſit ſequuta inſtitutio in pñtato, & confirmatio in electo: qa alias ꝗlibet pñtaret, vt acꝗreret quaſi poſſ. vnde requiritur inſtitutio, vt appareat, ꝗ̃ ex quo illa pñtatio fuit admiſſa, & ſequuta eſt inſtitutio, vere ſit in poſſeſſione iuris patrona. & pñtandi, & hoc eſt clarum. voluit hoc ẽt do. Roch. ibi. in d. 4. q. in ver. 2. requiritur. adducendo do. Car. in c. ex literis. in 2. oppo. hoc tit. & Abb. in conſ. cvj. incip. caſus. in pen. col. in 2. vol. dicentem ſequuta inſtitutione quẽ dici in quaſi poſſeſſione, & non prius. adducit ẽt Bal. in conſ. 22. quidam nobilis. in fi. in 3. volu. vbi dicit ꝙ ſi quis non eſt admiſſus, neque repulſus, vel eſt appoſita cõditio, de cuius veritate incerti ſumus, ꝑ talem pñtationẽ non dici quem poſſidere. & hoc idem dicit velle Butr. in reper.
9 c. fi. in vlt. col. de cauſ. poſ. & proprieta. ¶ † Ego fortius dico ait Roch. ẽt neceſſe eſſe inſtitutionem vel confirmationem fuiſſe ſequutam effectum. vnde ſecus eſſet ſi ab inſtitutione fuiſſet appellatũ: & in cauſa appellatiõis fuiſſet caſſata ipſa inſtitutio, vel confirmatio: quia tunc talis inſtitutio vel confirmatio nullum ꝓduceret effectũ: arg. c. ꝗ̃ autem. in fi. hoc tit. de quo dicemus ĩ. in hac. q. in 13. arti. ¶ Dicit ẽt Roch. principaliter requiri, & ꝓ tertio, & principali requiſito ponit, ꝙ inſtitutus habitus fuerit tanquam rector vel capellanus in poſſeſſione rectorie vel capelle: vt ẽt nos diximus in pñti requiſito. alleg. Cal. vbi. ſ. allegã tem notata ꝑ Inn. & Hoſt. in d. c. 2. de reſt. in integ. & ꝑ Io. And. in c. conſultationib. hoc tit. & fatetur hoc requiſitum videri in effectu idem cum p̃cedenti: ex quo eſt effectus inſtitutionis, me-
10 rito ergo poſui ꝓ eodem requiſito. ¶ † Tertium principale requiſitum in hac materia eſt, præſentãtem eſſe in bo. fide, & credere vti iure ſuo, & non alieno, vnde ſi p̃cariè hoc facit, vel nomine alieno, non acquiret quaſi poſſ. iuris pat. & pñtandi. ita Inno. Abb. Bal. & omnes in locis ſ. alleg. & maximè Abb. in d. c. cũ eccleſia ſutrina. in v. col. Cal. & Abb. in ɔſiliis. ſ. allegatis. ¶ Aduerte primo ad vnum ꝗ̃ dicit do. Abb. in d. c. cum eccleſia Su-
11 trina, in v. col. ꝙ quando † quis vtatur in illa pñtatione iure ſuo vel alieno, colligitur ex cõiecturis & ex qualitatib. actuum, ſm quod iudicabit bonꝰ vir, poterũt ẽt inſpici verba ipſius pñtationis, vt ſi dicat expreſsè, ſe velle vti iure ſuo: vel quia fuit ꝓhibitus: & nõ obſtante ꝓhibitione exercuit actum. alle. c. abbate. & quod ibi notatur, de verb. ſig. & quod notabiliter ponit Inn. in c. 2. de reſtitu. in integr. vbi etiam Abb. in fi. ¶ Aduerte ſecundo ad aliud, quod dicit Abb. vbi ſ. nam ibi quærit, an ſufficiat quod intendebat vti tanquam iure ſuo: an vero ſit neceſſe, quod credebat vti iure ſuo, ita ꝙ requiratur bona fides. & refert Inn. notabiliter dicentem, ꝙ quo ad acquirendam poſſeſſionem, vel quo ad effectum agẽdi poſſeſſorio recuperandæ, ſi ſpoliaretur, non refert, an intenderet, vel crederet vti iure ſuo, vnde non facit vim an ſit in bona fide, cum etiam p̃do ſit reſtituendus. c. in literis. de reſtit. ſpol. & c. ſeq. quę verba dicit Abb. fore multum notãda quo ad duo. ¶ Primum ꝙ acquiritur quaſi poſſeſ. in iſtis
12 incorporalib. etiam cũ mala fide, & metu interueniente. ¶ † Secundum, ꝙ p̃do, & poſſeſſor male fidei ſit reſtituendus. niſi cõſtet in iudicio eſſe p̃donem, quod dicit eſſe notandum ꝓ limitatione. c. in literis præallegati. & dicit facere c. ad decimas. de reſtit. ſpol. & quod notat Inn. in c. ɔſtitutus. de filiis presbyteror. & prædicta etiam pulchre voluit Io. And. in nouella, in d. c. bone. ſup gl. 3. in 3. col. ¶ Subdit poſtmodum ipſe Abb. primum dictum eſſe limitandum & dicendum, non eſſe vim, an bona fide vel mala acquiſiuerit, ſcilicet quo ad acquirendam poſſeſſio. vel quo ad agendum interdicto recuperandæ: & illud ita proce-
13 dat. dic ſecus tamen eſſe, quo † ad validitatem electionis, ſeu pręſentationis, vel alterius actus: quia ſi eſt in mala fide, non valet præſentatio, vel electio: ex quo poſſeſſor male fidei non facit fructus ſuos: ita nec iſte valide exercet, cum præſentare. ſit fructus &c. quandocunque ergo conſtiterit de iniqua poſſeſſione
14 caſſabitur præſentatio ſeu electio. ¶ Aut † quæritur quo ad facultatem agendi interdicto retinendæ, & tunc dicit ipſe, ſi ɔ̃ tertium, non eſt vis, an intenderit vti iure ſuo, an vero crediderit

vti iure

vti iure ſuo:ſed quo ad illum à quo habuit poſſeſſionem:opor-
tet ꝙ non acquiſiuerit poſſeſſionem vi,clam,vel precario:nam
tunc ſuccumberet,& ēt in illo interdicto vti poſſidetis:vt in l.j.
in fi.ff.vti poſſide.ſecundum Inn.& ſubdit.aduerte tamen,ꝙ ſo
la mala fides in acquirendo non impedit:quo minus poſſit agi
interdicto vti poſſidetis:vt dicit notabiliter Inn.in c.2.de in in-
teg.reſtit.& facit.d.c.in literis. ſed vt agatur interdicto de itine.
actuque priuat.vel de aqua quotid.& eſtiua. requiritur bona fi-
des:& ſic quod credebat vti iure ſuo. & hoc probabitur ex aliq
bus coniecturis: vt ibi per eum. ¶Et ꝙ ſufficiat ipſum vti tanꝗ
iure ſuo,ſentit Bald.in d.c.conquerente.in pe.col.in ver.& no-
ta quod s̃.de officio ordina.& apertius idem Bal.in d.c.cum ec-
cleſia Sutrina.in pe.col.in ver.& ponitur ꝙ iſti clerici. ¶Et ad-
de ad p̄dicta eundē Abb. ſimiliter diſtinguere in hac materia in
15 d.c. bonæ. in 3. col. ¶Ex † quibus eius dictis tu circa omnia iſta
tria requiſita conſidera,ea eſſe pluſquam tria:ſed in tribus prin
cipalioribus deducta.Nam primo requiritur,ꝙ præſentet.Secū
do,ꝙ præſentet ſciente primo poſſeſſore & patiente.Tertio,ꝙ
ſequatur inſtitutio vel confirmatio. Quarto, ꝙ ab inſtitutione
non ſit appellatum.Quinto,ꝙ confirmatus ſeu inſtitutus teneca
tur,vt inſtitutus vel confirmatus.Sexto,ꝙ ſit in bona fide,& ſic
ꝙ credat vti iure ſuo:vt omnia iſta s̃.diximus. & ita ſeparata po
nit Cald. in dictis conſiliis. ſed vt vidiſtis, ſub iſtis tribus omnia
includuntur:& ſic tria ſunt requiſita, ſecundum Abb. in fi.d.c.
2.de in integr.reſti. ¶Tamen ego conſidero ex dictis Abb.pro
xime relatis, quod aut nos loquimur quo ad acquiſitionē poſ-
ſeſſionis iuris patr.vel præſentandi, vt præſentatio, quæ fit per
eum vel fieri habet,in futurum,admittatur:& ſi illo iure ſpolie-
tur,reſtituatur.& quantum ad hoc,quo ad acquiſitionem iuris
patro.& præſentandi, non requiritur aliud niſi præſentatio,&
inſtitutio ſemel facta:vt dicetur in ſeq.art.&de neceſſitate non
requiritur patientia aduerſarij,nec bona fides:nec ꝙ præſentatus
ſit habitus pro rectore &c.quia vt vidimus s̃.in iſta.q.prin. in 2.
16 cum quatuor ſeq.ar.quo,ad hoc † vt aliquis poſſit præſentare,
& admitti debeat præſentatio,imo & ſequi inſtitutio,ſufficit eſ-
ſe in poſſeſſione, quamuis ſit in mala fide, vel violentus predo
ſeu intruſus:& etiam mota lis ante tamen litis conteſt.& etiam
ſi concurrat cum bonę fidei poſſ.vel proprietario,donec de ma
la fide vel prædictis conſtet:vt ibi plene diximus: quia ſatis eſt,
quem eſſe in quaſi poſſeſ. que quidem quaſi poſſeſ. acquiritur
ex præſentatione,ſequuta inſtitutione: & ibi nō eſt bona fides,
nec in violento poſſeſſore predone,vel aliis patientia domini,
& reliqua: & tamen vt s̃.eſt dictum præſentatio admittitur, &
dicitur poſſeſſor:& ſi eo ſpoliatur,reſtitui debet.iuxta.c.in lite-
ris de reſtitu ſpol.vbi plene per Inn. & alios & pro hoc adduco
id quod dixit Abb.in d.c.conſultationibus.in vlt.nota. poſt In-
no.in d.c.2.de reſtit.in integ.ꝙ licet præſentatio facta à nō poſ
ſeſſore, ēt inſtitutione ſequuta,non teneat: tamen acquirit illi
quaſi poſſeſ.in futurum.ecce,quod ibi ſecundum terminos illi⁹
vltimi notabilis,ille præſentabat,qui non erat in poſſeſſione,&
ſciebat ſe nō eſſe, ſed ſolum credebatur eſſe patronum: & tamē
ex illa præſentatione ſequuta inſtitutiōe acquirit quaſi poſſeſſ.
in futurum.& ideo tenerem cum Abb.in locis s̃.alleg.ſufficere
præſentantem intendere,vti iure ſuo, licet non credat:& ſic ſit
17 in mala fide. ¶Si † vero nos loquimur,quo ad effectum,vt præ
ſentatio & inſtitutio teneat,& habeat alia priuilegia,quæ habet
præſentatio facta à bo.fid.poſ.iuxta tex.& doct.in d.c.conſulta-
tionib.& diximus late s̃.in j.v.& vj art.præſentis qōnis.& etiam
quo ad hoc, vt præſcribat contra dominum,bene requiruntur
omnia alia requiſita s̃.adducta: vt late diximus s̃.in 2. parte pri-
mi lib.in vlt.col.prin.in 1.art.& ſi bene aduertatur, ita loquitur
18 maior pars doct. s̃ allegatorum ¶Et adde quaſi poſſeſ † acqui
ri & conſeruari etiam per conſenſum qui præſtatur per patro-
num in permutatione:vt nouiter dicemus ĩ.in 1.part 2 lib.in 6.
q.prin.in 6.art.in 4.dubio.in ver.ideo dictis s̃. ¶Do.Roch.vero
in d.14 q.in 1.requiſito,indiſtincte tenet requiri bonam fidem,
non adducendo ſupraſcripta: nec ad ea aduertendo:ſed tranſit
ad aliam difficultatem:an ſufficiat vnica præſentatio ſequuta in
ſtitutione:de qua dicemus in proximo ſeq.art.Et de iſtis requi
ſitis vide Phi Decium in conſ.cxvij.diuino &c. & pro tenui. in
3.col.& in conſ.cxxiiij.placet mihi.in 1.col.& ꝙ mala fides no-
ceat,ponit ipſe in conſ.cxxix.diuino &c.& pro tenui circa me-
dium.2.col.&de iſto art.etiā ipſe ponit in conſ.134.in 1.&2.col.

¶Vndecimus art. 3. q. princ. 1. partis. 2. Libri.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus acquiritur vnica præſentatione, & inſtitu-
tione ſequuta.*
2 *Præſentatio eſt de illis actibus,qui non fere conceduntur ratione amicitiæ.*
3 *Quaſi poſſeſſio ſeruitutis probatur,ſi probatur quem ſemel vſum.*
4 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus acquiritur per conſenſum preſtitum per pa-
tronum in permutatione beneficij,inſtitutione ſequuta.*
5 *Actus vnicus ſufficit ad acquirendam quaſi poſſeſſ eorum,quæ non fere con
ceduntur ratione amicitiæ, ſed tantummodo conceduntur his, qui habent
ius id faciendi.*
6 *Quaſi poſſeſſio licet acquiratur ex vnico actu præſentationis,inſtitutione ſe-
quuta,non tamen dicitur verè patronus.*

1 Et ex iſtis Sequitur vndecima dubitatio, ſeu articulus
† an quaſi poſ.iuris pat.ſeu præſentandi acq-
ratur ex vna præſentatione, & inſtitutione ſequuta,an vero re
quirantur plures.& dic breuiter ſufficere vnam,per text.in d.c.
cum eccleſia Sutrina.de cauſa poſ.& proprie.vbi Bal.dicit illos
clericos fuiſſe verboſos,dicēdo ſe bis elegiſſe. & etiam videtur
tex.in d.c.conſultationibus.hoc tit.iuncto vlt.no. Abb.dum di-
xit,per vnicam præſentationem factam à non patrono,acquiri
poſſeſ.in futurum.& ita etiam Inno.in d.c.2.de reſtit. in integr.
& ibi Abb.ante fi. vbi ponendo ſupraſcripta tria requiſita, dicit
requiri præſentationem &inſtitutionem,& ſic vnicam.& idem
Abb.in d.c.bonæ.el 2.in 3.col.de poſtul præla.& latius idē Ab.
2 in d.c.cum eccleſia Sutrina.in 4. col. † maxime, cum iſte actus
præſentandi ſit de illis actibus, qui non ſolent de facili concedi
ratione amicitiæ:prout ibi dicit etiam de electione,adducendo
gl.3.& Inn.ibi.& dicit ſentire Bar.in l.j.in §.hoc interdicto.ff.de
iti.actuque priu.& ſubdit in ſimili hoc probari in l.j. §.quæſitū.
3 ff.de aqua quoti.& eſti. † vbi ad probandum quaſi poſ.ſeruitu-
tis,ſufficit probare quem fuiſſe ſemel vſum. & ad idem adducit
c.cum de beneficio. de præb.lib.6. ¶Prædicta etiam vult Inno.
in d.c.in literis.de reſtit.ſpol.& in d.c.2.de reſti.in integ.& facit
tex.in c.quærelam.de elect.& in c.cum olim.de cau.poſ.& pro
prie. ¶Et hoc etiam vult Abb.in conſil.54 caſus contingentia.
4 poſt prin.2.col.in 1.vol. † vbi plus dicit,quaſi poſ.acquiri etiam
per conſenſum præſtitum per patronum in permutatione be-
neficij,inſtitutione ſequuta, ex quo habetur loco præſentatio-
nis:& pręſentantem dici eſſe in quaſi poſ.pręſentandi:vt ibi per
eum,quod eſt ſumme notandum. ¶Et voluit expreſsè Alex.in
conſ.lxxiiij.viſo puncto.in ver. & per hoc poteſt.in 4.col. in 4.
vol.& Bal.in c.j.§.ſi vero vaſallus.in tit.quę ſit inueſt.in vſi.feu.
¶Sentit etiam hanc par.Gasp.Cald.in d.conſ.12. quæ requiran
tur,& in ſeq.apertius an acquiratur hoc tit.& Pe.de ąnch. in cō
ſil.xx.poſito inter conſilia Cal.quidam edificauit.circ.med.hoc
tit.fol.62. ¶Hoc idem ſenſit Od.conſi.cccxij. thema quæſtio-
nis.ante fi.pen.col.hoc tit. vbi dicit vltimo loco præſentantem
dici in poſ.licet in præced pręſentationib.alij pręſentauerint:&
ſic videtur velle ex vnica præſentatione, ſequuta inſtitutione,
acquiri quaſi poſſeſ. ¶Et voluit etiam Guy.in rep.c.fi.de elect.
lib.6.ante fi.39 col. ¶Do.Roch.tenet etiam ſupraſcriptam opi
nionem in d.verbo,competens alicui.in 14.q. in primo requiſi
to.quam dicit ſentire gl.& Abb.in c.ſi vero.hoc tit. & clarius i-
dem Abb.in c.j.in ver.& hæc faciunt.de relig.dom.& illam fir-
mare Cald.in c.ex literis.in 2. col. in 2 oppo. hoc tit.& pulchre
Bal.in conſ.22.quidam nobilis.in fi in 3.volu.& Bald.in l.j. in j.
5 col.C.de ſeruitu.& Bar.in d.l.j.§.hoc interdicto. dicentes, † ꝙ
in his,quæ non ſolent concedi ratione facultatis,vel amicitiæ,
ſed tantummodo permittuntur his,qui habent ius id faciendi,
vnicus actus ſufficit ad acquirendam quaſi poſſeſ. & exemplifi-
catur ibi per eos:quam doctrinam ponit etiam Bar.in l.ſicuti.§.
ſi quæratur.ff.ſi ſerui.vendi.do.Car.voluit etiam in conſi.3.ſub
tit.de cauſ.poſſeſ.& proprie. & hanc etiam concluſionem te-
nuit ibidem Roch.in princ.15.& 16.q. ¶Reperi etiam Paul.de
cita.in hoc tracta.in 6.par.in 17.q.hoc idem tenentem licet mul
6 tum intricatæ, & dicentem,ꝙ licet † acquiratur quaſi poſſeſſ.ex
vnico actu præſentationis,inſtitutione ſequuta:non tamen di-
cetur vere patronus:vt ibi per eum.& iſta eſt communis omni
um doct.ſententia in hoc paſſu,quam tenet Phil.decius in con
ſi.124.placet mihi.in j.col.& in ꝯſ.126.in cā dñi Franciſci.in 2.
col.& in conſ.127.in j.col.& in conſ.134.viſo puncto.in j.col.

¶Duodecimus art. 3. q. prin. 1. partis. 2. Libri.

1 *Tutor ſi quem præſentauit nomine proprio vna cum pupillo in eccleſia iuris
patronatus pupilli,eo ſciente & patiente,& cuius præſentatio fuit admiſ
ſa & ſequuta inſtitutio mortuo tutore eius filius & hæres vacante eccle-
ſia iterum præſentauit cum dicto pupillo effecto pubere: reclamantibus ta
men aliis præcedentibus ſe eſſe patronos.qua reclamatione non obſtante ſe
quuta fuit inſtitutio, an ſit acquiſita quaſi poſſeſſio dicti iuris patrona. &
præſentandi ipſi tutori & eius filio. & n.2.15.17.*
2 *Præſentationis quaſi poſſeſſio iuris patronatus acquiritur per vnicū actum.*
3 *Taciturnitas nocet,vbi poſſum prohibere,& non prohibeo. & nu.11.*
4 *Actus quotieſcunque fit à duobus,quorum alter habilis,alter inhabilis,pro-*

ꝑter habilem ſuſtinetur actum.& n.14. Limit.n.20.
5 *Inſtrumentum confectum à duobus notariis,altero bone,altero male fidei.ſu ſtinetur propter notarium fidelem.*
6 *Domeſticus poteſt teſtificari in caſu habente commiſſionem commodi & incommodi.*
7 *Præſentatio facta à non poſſeſſore,nec patrono,licet ſequatur inſtitutio,non per hoc videtur facta à poſſeſſore.& n.8.*
9 *Plura vbi requiruntur ad formalem eſſentiam actus, deficiente vno, actus corruit.Limit.n.10.25.*
12 *Taciturnitas cum ſcientia & patientia tum demum nocet,quando vltra taciturnitatem interuenit actus poſitiuus.*
13 *Mercator recipiens literas cambij,& ſubinde non contradicens,videtur eas acceptare.*
16 *Diſcipulus ſui præceptoris opinionem ſequi debet.*
17 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus & præſentandi acquiri vnico actu,ſequuta inſtitutione.*
18 *Conſenſum tacitum non præſumi ex taciturnitate,quomodo ſit accipiendũ.*
19 *Taciturnitatem cum ſcientia & patientia non nocere ſine aliquo caſu poſitiuo,in quibus habeat locum.*
21 *Præſentatus per quaſi poſſeſſorem male fidei,& inſtitutus,reuocatur quandocunque conſtito de mala fide præſentantis.fallit,vbi eſt præſentatus etiã ab vno ex patronis veris,vel à bonæ fidei poſſeſſore.& n.22.*
23 *Poſſeſſionem acquirere etiam eum, qui ſit in mala fide, quomodo ſit accipiendum.*
24 *Ad poſſeſſionem quaſi acquirendam iuris patronatus vel præſentandi,multa requiruntur.*

Ex iſtis Duobus proxime præced.art. apparet deciſio 12.
de quodam caſu,qui in facto Trani accidit in quo
conſuluit d.me.Corſ.dum Padue legeret rogatus à quibuſdam
1 ſcholaribus meis conciuib.& eſt talis; †Si aliquis tutor præſen-
tauit proprio nomine vna cum pupillo in eccleſia iuris patr.pu
pilli, ſciente & patiente pupillo:& eius præſentatio fuit admiſ-
ſa & ſequuta inſtitutio, ac mortuo tutore ipſius filius & hæres
vacante eadem eccleſia iterum præſentauit cum dicto pupillo
effecto pubere: reclamantibus tamen aliquibus aliis prætẽden-
tibus ſe etiam eſſe patronos:& ipſa reclamatione non obſtante
ſequuta fuit inſtitutio,an ſit acquiſita,quaſi poſſ.d.iuris patr. &
præſentandi ipſi tutori, & eius filio.& iſte caſus fuit in perſona
quondam magnifici domini Franci.filingerij mei affinis tutoris
nobilis Raſaldini de cunio in eccleſia ſanctæ Mariæ anunciate
campi longobardorum dicte ciuitatis Trani:& pretendentes ſe
patronos,fuerunt nobiles de domo caſtaldorum : & filius dicti
domini Franciſci fuit quondam dominus Iacobus filingerius.&
do.me.conſulendo in hoc caſu:vt ſ.dicit ꝙ prima facie videtur
dicendum, tutorem & eius filium adeptos fuiſſe ius præſentan
di:& effectos eſſe quaſi poſ. ¶Et primo pro hac part. adducit:
2 nam †per vnicum actum præſentationis quis adipiſcitur quaſi
poſ.iuris patr, & allegat aliqua ex adductis in proximo præced.
art.ſed tutor ipſe ſemel præſentauit:& ſimiliter eius filius,& ſe-
quuta eſt inſtitutio,ergo acquiſiuerunt quaſi poſſ. d. iuris patr.
3 ¶†Secundo mouetur iſta ratione:nam vbi per prohibitionem
meam poſſum prohibere,quod fit,ne fiat,& taceo,tunc taciturnitas
pro conſenſu habetur. 54.di.c.ſi ſeruus,ff.de re iud.l.ſępe.
11.q.3.c.quando.de re iud.c.pe.l.Cai.ff de pig.act.&notatur in
c.nonne.de præſump.ergo cum patroni veri qui potuiſſent ꝓhibere,non
prohibuerunt: imò pupillus dum eſſet pupillus, &
etiam pubes effectus cum eo, & cum filio præſentauit tacite,imo
potius expreſsè permiſit: ex quo non prohibuit. ¶Tertio
4 adducit reg.ꝙ vbicunque actus fit †à duobus,quorum alter eſt
habilis, & alter inhabilis, ſuſtentatur actus propter habilem. &
adducit ad hoc quod voluit Bal.in l.imperator.ff.de ſtatu hom.
5 †vbi dicit,ꝙ ſi duo notarij ſunt rogati de eodem inſtrumento
& vnus eſt probatæ fidei, alter vero eſt damnate opinionis, &
conficiunt inſtrumentũ,nihilominus ſuſtentatur inſtrumentũ
propter fidelem notarium.facit ad hoc notab.tex.in l.ſi quis ex
argentariis.§.j.ver.quid enim ſi inutilis.ff.de edend.& text.not.
in l.ſi communem.ff.quemad.ſerui.amit.& quod voluit Per.de
6 Anch.in c.ſuper eo.de teſti.dicens †ꝙ vbi commodum& incõmodum
ſunt adinuicem admiſſa, poteſt domeſticus teſtificari
pro domeſtico per illum tex.quod dictum dicit eſſe aureum.&
limitare mirabiliter legem etiam.C.de teſti. & multa alia de mi
ſtura adducit,quæ adduximus.ſ.in 1.par.1.li.in 1.q.prin.in 6.ar.
vbi multa nos etiam adduximus.Vnde cum facta fuerit præſen
tatio per pupillum,& etiam poſtea per eundem puberem verũ
patronum:licet cum tutore non patrono,& eius filio,actus valebit,per
prædicta.¶Poſtmodum ipſe do.me.dicit iſtis& aliis in
ↄtrium facientibus nõ obſtantibus contrariam partem putat de
7 iure fore,& eſſe verlorem.¶†Et mouetur primo:quia præſen
tatio facta ab eo,qui non eſt in poſſ.nec patronus, licet ſequatur
inſtitutio,nõ per hoc videtur facta à poſſeſſore.ita dicit col
ligere do.Ab.per illum tex.poſt alios doct.in d.c.conſultationi
bus.hoc tit.vnde cum ipſe tutor non eſſet patronus,nec in qua
ſi poſ.licet præſentauerit : & ſequuta fuerit inſtitutio, non per
hoc fuit facta à poſſeſſore.¶Secundo mouetur:nã ille qui non
eſt verus patronus,& mala fide præſentat,ſciens ius præſentan
di non ad ſe,ſed ad alium ſpectare,nõ conſtituitur in quaſi poſ.
iuris præſentandi.Ita no.doc.omnes poſt gl.in d.c.conſultatio-
nib.& clarius Inn.ibi in 2.de reſtit.in integ.vnde cum iſte tutor
præſentauit mala fide, ſciens ius pat. ſpectare ad pupillum, non
acquiſiuit quaſi poſ.nec filius,cum fuerit proclamatum ꝑ alios
patronos.¶Tertio pro iſta par.adducit conſilium ſextum,quæ
requirantur.Io.Cald.de cauſ.poſ.& proprie. vbi ponuntur mul
8 ta,quæ requiruntur †ad acquiſitionem quaſi poſ.iuris pat.ſc.ꝙ
poſſeſſio ſit iuſta: licet ex poſtfacto fiat iniuſta : & ad hoc vt ſit
iuſta requiritur primo quem præſentaſſe,& præſentationem eſ
ſe admiſſam, præſentatum inſtitutum & habitum pro rectore,
ſcientia illius cui præiudicatur,bona fides præſentantis:& ꝙ cre
diderit ſe vti iure ſuo.&allegat iam adducta.ſ.in x.art.vbi nos la
te prædicta adduximus:vnde cum in caſu illo in tutore non fue
rit bõa fides, nec credidit ſe vti iure ſuo,licet alia interuenerint
9 non dicitur eſſe in poſſeſſione iuris præſentandi. ¶†Quarto,ꝓ
hoc adducit:nam vbicunque plura requiruntur ad eſſentiã for
malem alicuius actus, omnia debent interuenire:imo vno defi
ciente,corruit ille actus.l.tutor,qui repertorium.§.pecuniæ. el
j.ver.ſi euidenter doceatur.ff.de admi.tut.& ff.de tutel.& ratio.
diſtrahen.l.j.§.pręterea,ibi vtimur,&c.&l.fi.ff.de diuor.l.j.§.hoc
autem ff.de itine.actuque priua.voluit Bar.in conſ.113.proceſ
ſum eſt. Cum ergo in caſu noſtro requirantur plura,& non in
teruenerint principaliora.ſ.bona fides,& ꝙ crediderint vti iure
ſuo,ergo actus corruit,cum nihil dicatur actum,cum aliquid ſu
pereſt ad agendum.l.cum Syllanianum.C.ad Syl.l.ſi vnus.C.de
teſta.c.maiores.de baptiſmo.& c.nihil.7.q.j.¶Nec ob.dicit do.
10 me.ſ.in contrarium adducta,vnicum actum eſſe †ſufficientem
ad acquirendam poſſeſ.ſeu quaſi : quia illud negatur maxime in
caſu noſtro:vt notant doct. in d.c.cum eccleſia Sutrina.¶Præte
rea poſito caſu,ꝙ ſufficeret, tamen ad hoc, vt ille actus valeret,
requiritur bona fides:vt ſ.eſt dictum,que hic non interuenit,er
go &c.¶Nec obſt.ſecundum.ſ. vbi poſſum prohibere, & non
11 prohibeo,taciturnitas nocet &c. †quia hoc non eſt verum,cũ
tacens non præſumatur cõſentire in actu ſibi præiudiciali:vt eſt
celebre dictum Inn.in c.cum in geneſi.de elect.& notant doct.
in c.nonne.de præſumptio.leg.& no.in l.qui patitur.ff.mandat.
per Roma.& alios in l.2.§.voluntate.& in l.poſt dotem.ff.ſolu.
12 matri.¶Præterea tunc taciturnitas cum †ſcientia & patiẽtia no
cet,quando vltra taciturnitatem interuenit actus poſitiuus.tex.
eſt bonus in clem.j.de procura.vbi ſi ſcienter quis recipit inſtru
mentum,quo conſtituitur procurator, videtur tacite ſe obliga
re ad illud officium.& hoc ideo quia vltra taciturnitatem inter
uenit actus poſitiuus. Ad idem facit c.ſane. de his,quæ fiunt à
maio.parte capi.& tex.ſingula.in l.cum oſtendimus.§. fi.ff. de ſa
tiſda.tuto.ſecundum Roma.in l. 1.ff.de verb.oblig.& no.Bar.in
l.quo enim.ff.rem ratam habe.& in l.Titius Seio.ff de conſtit.
pecu.& ad hoc facit bonus tex.in l,ſi filiusfamilias.la 2.&ibi An
13 ge.ff.ad macedo.quem tex.inducit ibi pro literis cambij,†ꝙ ſi
mercator recipit literas cambij,& continuo non ↄdixit, videatur
eas acceptaſſe.& hanc partem tenet Abb. in c. non iniuſte.
in gl.2.in 3.col.de procu.& ibidem do.Ant.poſt Inn.& Abb.in
c.ad petitionem.licet ergo verus patronus ſciuerit,&paſſus fue
rit:non tamen fecit aliquem actum poſitiuum per quem videa
tur conſenſiſſe:ergo ei non præiudicat. ¶Vel tertio & melius,
reſpondeo,dicit ipſe,ꝙ licet ſciã & patientia ſibi præiudicaſſet.
per notat. per Inn.in c.2.de reſt.in integ.& Io.cal.in præal.con-
ſi.tamen ex quo in tutore nõ fuit bona fides, nec etiam in eius
filio,non fuit in eis conſtituta poſſeſſio iuris præſentandi,adeo
vt in futurum eadem facere poſſit.per no.in d.c.conſultationi-
14 bus.¶Nec ob.vltimum ꝙ actus †factus ab habili & inhabili ſu
ſtentetur per habilem:quia fateor dicit ipſe,illam præſentatio-
nem fuiſſe validam quo ad illum actum tantum:ſed ꝙ in futurũ
ius acquiratur filio tutoris:negatur:vt dixi propter malam fidẽ
per iura præallegata : & ſic per conſequens concludendum tu-
torem vel eius filium nõ acquiſiuiſſe ius pat.nec poſſeſſionem,
eius ſeu, quaſi ratione prædictarum præſentationum factarum
in mala fide.Ita reſidet do.me.in d.conſ.in primo dub.quod cõ
ſilium incipit,in nomine ſancte & indiuidue &c. ponderato di
ligenter & accurate &c. quod condidit Padue dum ordinariam
ibi iuris pontificij legeret in anno. M. cccexcix. quo tempore
15 ego non acceſſeram Patauium: †ſed eram in patria à qua diſce
ſi, vt ad illius gymnaſium me conferrem ſtudẽdi cauſa in anno
dom.M.cccexciiij.xij.in d.die 16.Octob. & ibidem applicui die
15.Nouem.¶Quid igitur in iſto caſu dicemus certe ex quo ita
conſuluit

conſuluit & concluſit do.me.vt s̃. eſt dictum, deberem ego &
16 eius opinionem ſequi:quia †diſcipulus ſui præceptoris opinio
nem ſequi debet,iuxta.l.3.§.j ff.de cond.ob cauſ. & latè dixim⁹
s̃.in 1.par.1.lib.in 9.q.prin.in 3.art.in ver.tamen cum Iurecon-
ſultus.nihilominus quia illud ꝓcedit,quando opinio pręcepto
ris ſapit veritatem:quia alias ſecus:iuxta illud, Amicus Plato,a-
micus Socrates,magis amica veritas:vt ibidem diximus. & ego
nimium dubitem de iſta concluſione do.mei in hoc caſu illam
diſcutiamus. ¶Et primo circa eam conſidero in titulo articuli.
nam vt patet ex eius themate,ipſe quęrit,an ſit acquiſita poſſeſ
ſio,vel quaſi iuris pat.& præſentandi per dictum tutorem,& e-
ius filium:& ſic non videtur quærere, an ſit acquiſitum ius pat.
quæ quidem ſunt diuerſiſſima,an ſit acquiſita poſſeſſio,&an ſit
acquiſita proprietas:iuxta.l.naturaliter.§.nihil commune. ff.de
acqui.poſſ.& per Arch.&doct.in c.vnico.hoc tit.lib.6.quæ qui
17 dem conſideratio ſeruiet ad.j̃.dicenda. ¶†Secundo conſidero
primum motiuum factum ꝓ parte tutoris, eſſe veriſſimum: vt
late diximus ſupra in proximo præce.art.&nullus diſcrepat.ſed
eſt communis opinio,per vnicum actum præſentationis acqui
ri quaſi poſſeſ.iuris pat.&p̄ſentandi, ſequuta inſtitutione:vt la-
te per Abb.in d.c.cum eccleſia Sutrina. & ibi per omnes. ¶Et
ex hoc ſequitur malam fuiſſe ſolutionem datam per ipſum do.
me.ad dictum primum motiuum, illud negando. & allegando
doctores in d.c.cum eccleſia Sutrina.cum ibi hoc firmetur: vt
s̃.eſt dictum. ¶Nec etiam tenet ſecunda ſol.data ad dictum pri-
mum motiuum hic non fuiſſe bonam fidem:vt j̃.dicetur:& ita
remanet inconcuſſum primum motiuum. ¶Conſidero tertio,
ſecundum motiuum pro parte tutoris eſſe validum. quia pro-
batur iuribus in eo allegatis. ¶Nec obſt.ſolutiones per do.me.
18 ad illud datas.& prima,ꝙ ex †taciturnitate non præſumatur cō
ſenſus in actu præiudiciali&c.nam fateor non præſumi conſen
ſum:negari tamen non poteſt.quia affuerit ſcientia & patiētia:
& iſta in caſu noſtro requiruntur,& non conſenſus:vt diximus
late.s̃.in x.art. huius quæſtionis principalis in primo requiſito.
¶Similiter nec obſt.ſecunda ſol.taciturnitatem cum ſcientia&
19 patientia non nocere†ſine aliquo actu poſitiuo: quia illud eſt
in caſibus in quibus requiritur quid vltra ſcientiam&patientiā
vt in iuribus ꝓ hoc ibi allegatis,ſed ex quo in caſu noſtro req-
ritur tantum ſcientia & patientia, ad quid ergo requiremus vl-
tra actum poſitiuum,certe ſuperfluū eſt. ¶Et ideo ipſe do.me.
hoc conſiderans(& ſic ſe non poſſe negare ſufficere ſolam ſci-
entiam & patientiam imo ex aliquibus cauſis illa p̄ſumi,vt dixi-
mus.s̃.in x.ꝓxi.art.in primo princ. requiſito: quanto magis in
caſu noſtro vbi de ea apparet:quia tutor præſentauit cū pupil-
lo:& eius filius præſentauit cum eo pubere facto ſciētibus aliis,
qui p̄tendebant ſe patronos:& reclamauerunt:non tamen ali-
quid concludens ꝓbarunt)tranſiuit ad tertiam ſol. dato ꝙ eſſet
ibi ſcientia & patientia,tamen defuit bona fides:& ideo non va
let. & ad hanc ſoltu. reſpondebimus. j̃. & ſic reſtat roboratum
ſecundum motiuum partis tutoris & filij. ¶Conſidero quarto
20 tertium motiuum partis tutoris,ꝙ actus factus ab habili† & in
habili.ſuſtentatur ꝑꝑ habilem &c.non concludere quo ad prin
cipale intentum tituli quęſtionis à themate extracti.ſ.an ipſe tu
tor,& filij acquiſiuerint quaſi poſſ.&c. ſed ad hoc, videlicet,an
actus p̄ſentationis eſſet reuocandus.& concludit ꝙ non,etiam
conſtito de mala fide:& etiam dato ꝙ eſſet vera opinio docto-
rum,ꝙ quandocunque conſtaret de mala fide p̄ſentantis,p̄ſen-
tatus licet inſtitutus eſſet remouendus, quam ego non tenui s̃.
in hac.q.prin.in 2.art.in fi.& hoc firmat idem do.me.in ſolutio
ne huius tertij motiui:dum fatetur actum iam factum, eſſe vali
21 dum: licet neget acquiſiuiſſe quaſi poſ.in futurū. ¶†Et ex iſto
motiuo iuncta ſol.do.me.colligo vnum,quod puto veriſſimū
& omiſi dicere.s̃.in d. 2. art. ꝙ data ꝓ vera opinione doctorum
ibi poſita,p̄ſentatum ꝑ quaſi poſ. malę fidei, ēt inſtitutum, eſſe
reuocandum quandocunque conſtito de mala fide p̄ſentantis:
vt s̃.tamen hoc eſt verum,quando eſſet inſtitutus ad præſenta-
tionem ſolius poſſeſſoris malefidei:ſed qn̄ eſſet p̄ſentatus à qua
ſi poſſ.malefidei,ab vno ex veris patronis vel ab vno alio quaſi
poſ.bone fidei,& ſequuta eſſet inſtitutio,licet poſtmodum cō
ſtet de mala fide illius p̄ſentantis, non remouebitur inſtitutus:
quia remanebit ex vi p̄ſentatiōis factæ ꝑ vnū ex veris patronis
vel ꝑ vnum ex quaſi poſ.ma.fi. ꝑꝑ ꝯmunionem ſeu miſturam,
ac ēt alia ratione:qa ex quo ipſe ſolus patronus vel bonæ fidei
quaſi poſſeſ. comparuit, & p̄ſentauit infra iuris terminum , vel
edicti,& alij veri patroni non iſte comparens in hoc caſu habet
omne ius pro iſta vice,qa alij non comparuerunt : vt, j̃.dicetur
in 2.par.huius ſecundi lib.in 6.q.prin.in 4.art.vnde licet p̄ſenta-
uerit etiam ille quaſi poſ.malæ fidei.tamen non reuocabitur in
ſtitutus:ex quo fuit inſtitutus etiam ad p̄ſentationem vnius ve
ri patroni,vel bo.fi.poſ.quia omne ius habebat pro iſta vice,ex
quo alij non p̄ſentarunt. & nota hoc dictum : quia ſæpe accidit
in facto,& eſt maxima declaratio ad opi.illorum tenentium in-
ſtitutum ad p̄ſentationem malæ fidei,quaſi poſ.conſtito de ma
la fide,fore remouendum:quia non ꝓcedit, qn̄ cum eo p̄ſenta-
uit vnus ex veris patronis,vel bo.fi.quaſi poſ. ¶Cōſidero quin-
to primum motiuum do.me.ꝯ partem tutoris non ꝓbare.ſcili-
22 cet†ꝙ p̄ſentatio facta ab eo qui non eſt in poſſeſſione,nec p̄ro
nus,non videtur facta à poſſeſſore:licet ſequatur inſtitutio : vt
dicit colligere Abb.in d.c.conſultationibus. nam reſpondetur
verum eſſe,& ita ibi colligere Abb.qui tamē ibidem dicit aliud
in vlt.not.ꝙ licet non videatur facta à quaſi poſſeſ.tamen ꝑ illā
p̄ſentationem acquiritur in futurum quaſi poſ.vnde cum titul⁹
articuli noſtri ſit,an tutor ꝑ illam p̄ſentationē acquiſiuerit qua
ſi poſ.in futurum ꝑ d.doctri.Abb.eſt concludendum eum acq-
ſiuiſſe quaſi poſ. & illa doctrina eſt in terminis, vnde acquiſita
quaſi poſſ.in futurum ꝑ ipſum tutorem eo mortuo multo for
tius potuit illā continuare eius filius. & ita illud primum moti-
uum eſt magis pro tutore,& filio,q̄ ꝯ. ¶Cōſidero ſexto,nec ſe-
23 cundum †motiuum ꝯtutorem concludere:nam in illo dicitur
ſcientem ad alium ſpectare ius pat.eſſe in mala fide:& ideo non
poſſidere,nec in quaſi poſſeſſione, conſtitui : ſed tutor fuit hu-
iuſmodi ergo &c.reſpondetur enim hoc eſſe falſum.Nam quā
uis quis ſit in mala fide,acquirit nihilominus poſſeſſionem, cū
mala fide tamen: & quaſi poſſeſſor dicitur:vt diximus late.s̃.in
x.art.p̄ſentis quæſtionis.vnde cum titulus p̄ſentis articuli ſit,an
ille tutor vel eius filius acquiſiuerit quaſi poſ.dicendum eſt, ꝙ
ſic. licet cum mala fide, tamen poſſeſſor dicitur , quid tandem
obſtat mala fides? obſtaret ſolum vt inſtitutus remoueretur ſe-
cundum opinionem doctorum s̃.relatam in quarta conſidera-
tione, non tamen obſtaret quo ad hoc, vt non dicatur acquiſi-
uiſſe quaſi poſſeſſionem:vt j̃. latius dicetur. ¶Vel ſecundo reſ-
pondetur,ꝙ licet hoc ꝓcedat in ipſo tutore,tamen filius erit in
bona fide:vt j̃.dicetur.&ꝑ iſta reſtat ſublatum ēt ſecundum mo
tiuum factum ꝯ tutorem. ¶Conſidero ſeptimo tertium moti-
uum.ꝯ partem tutoris ſimiliter non procedere.nam licet plura
24 †requirantur ad acquirendam quaſi poſ.iuris patr. vel p̄ſentan
di,vt in eo tamen omnia concurrunt, niſi bona fides in tutore:
vt ibi patet.quo fit,ꝙ ex quo bona fides neceſſario non requiri
tur ad acquiſitionem poſſeſſionis, licet requiratur quo ad vali-
ditatem actus:vt diximus late.s̃. in d.x.art.merito.d. tertiū mo-
tiuum non ꝓcedit ¶Sed dato,& non conceſſo,ꝙ bona fides re
quiratur,licet defuerit in tutore,tamen dedit cauſam acquiren-
di ius par.in futurum iuxta doctri.Ab.in d.c.conſultationib.vn-
de cum ſuperuenerit eius filius, eo defuncto, & inuenerit pa-
trem ꝓprio nomine præſentaſſe,voluit& ipſe p̄ſentare nec per
hoc eſt conſtitutus in mala fide:quia tanq̄ hæres dicitur eſſe in
bona fide, nec ꝑ ſolam reclamationē aliquorum aſſerētium ſe
patronos:vt in themate dicitur,conſtituitur in mala fide:vt per
Inn.in prin.c.2.de reſtit.in integ.Item qa ꝑ ſolā litis conteſtatio
nē,& ex fictione iuris qs conſtituitur in mala fide:iuxta.l.certū.
C.de rei vend.& diximus late.s̃.in 4.art.p̄ſentis q.poſt doc.in d.
c. conſultationib. vn̄ cū hic ſolū fuerit ꝓclamatū nec aliter ad
vlteriora ꝓceſſum,nec de non iure illius ꝓbatū ꝑ ꝓclamantes:
quod apparet,ꝙ ſi ad vlteriora ꝓceſſum extitiſſet p̄ſentatus à di
cto filio tutoris,& ab illo patrono pubere nō fuiſſet inſtitutus:
vnđ apparet apte illos ſolū ſimpliciter ꝓclamaſſe:quo caſu poſ
ſeſſor non impeditur:vt diximus late.s̃.in d.4.artic.p̄ntis q̄onis.
¶Et ex iſta conſideratione ceſſant omnia,q̄ dicūtur,tutorē,& fi
lium fuiſſe in mala fide ꝓpria:quia mala fides nō nocet quo ad
acquiſitionē quaſi poſ.iuris pat.ſed quo ad reuocationē p̄ntati
& inſtituti:vt diximus in d.x.art. ¶Scđo, ꝙ licet tutor fuiſſet in
mala fid.n̄ tn̄ eius filius:vt s̃.diximus. vnde ſeqtur ſaltem filium
acquiſiuiſſe quaſi poſ. ¶Et ex iſtis ēt reſultat octaua ꝯſideratio
25 ad quartū motiuū,ꝙ vbicūq; plura†reqruntur ad eſſentiā for
malem alicuius actus,vno deficiente:corruit ille actus, non mi
litare:qa bona fides non reqritur ad eſſentialē formalē acquiſi-
tionis poſſeſſionis,ſed ad eſſentiam formalē non remotionem
p̄ntati inſtituti:vt diximus.s̃.in d. 12.art. ¶Vel ſecundo reſpon-
detur bonā fidem adfuiſſe, ſi non in tutore, ſaltem in eius filio.
&ſic patet ꝯcluſionē do.mei nō ꝓcedere:ſed tutorē vel ſaltem
eius filiū ꝑ p̄ſentationē p̄dictā acqſiuiſſe quaſi poſ.p̄ntandi in il
la eccleſia. ¶Nec p̄t dici d.me.forſan voluiſſe intelligere illos n̄
acquiſiuiſſe ius pat.& ſic ꝓprietatē:qa certe de hoc non q̄reba-
tur:vt diximus.s̃.in j.ꝯſideratione.nec erat lapſum tn̄ tp̄s, vt fi-
lius tutoris potuiſſet præſcribere. vnde vera concluſio ſit , de
qua.s̃.contra do.me.ſubmittendo me ſemper eius correctioni.

¶Decimustertius art.3.q.prin.1.par.2.Libri.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi,an acquiratur per aliquem præſentantem*

confirmata præſentatione in cauſa principali, & poſtea caſſata in appellationis. & nu.2.7.
3 *Appellatio confirmationem præſentationis ſuſpendit.*
4 *Præſentationis pars, eſt confirmatio.*
5 *Appellatio an & quando extinguat vel ſuſpendat pronunciandum.*
6 *Præſentantis mala fides non debet nocere inſtituto per diffinitiuam, niſi ab illa inſtitutione fuiſſet appellatum infra terminum appellatorium.*

1 Dubitatur Decimotertio, †an quaſi poſ. iuris præſentandi acquiratur ꝑ aliquē pñtantē ſi cõfir-
mata fuit pñtatio in cã principali, & poſtea caſſata in cã appella
tionis. ¶Iſtũ art. poſuit Gaſp. cal. in ꝯſ. 13. an acquiraẽ. hoc ti. fo.
2 61. vbi ſuꝑ iſto caſu ꝯſuluit, & cõcludit ꝙ nõ: q̃a ad †hoc vt poſ
ſeſſio requiraẽ, acquiriẽ ꝯfirmationē habuiſſe effectũ: vt dr̃ pate
re in c. cumana. de elect. nã actus carẽs effectu, hoc non inducit
ẽ, illud. c. cũ laici. c. ſuggeſtũ. & c. fi. hoc tit. ¶Scd̃o ꝓ hoc addu-
cit: q̃a talis nõ p̃t dici poſſeſſor bonæ fidei: ergo pñtandi ius nõ
acquirit. ꝓbatur hæc illatio, in c. cũ Bertoldus. de re iud. & in d. c.
cõſultationib. hoc ti. & de elec. dudũ, el 2. poſt prin. & alleg. Inn.
in locis. s. alleg. in x. art. Et ꝙ talis dicaẽ poſſeſſor malæ fidei, pa-
tet (dr̃ ipſe) q̃a nõ poſſidet autoritate iuris vel p̃toris. l. iuſtè à ꝯ
rio. ff. de acq. poſ. & no. ꝑ Inn. in d. c. ꝯſultatiõib. Imo nec bo. fides
dẽt p̃ſumi in hoc caſu: & allegat plura iura. ¶Et ſubdit nõ obſta
re ſi dicaẽ: ꝙ talis pñtatio ſemel fuit ꝯfirmata in cã principali: er
go ex illo vnico actu acquiſita fuit poſſeſſio. d. c. cũ eccleſia Su-
trina. de cã poſ. & ꝓpr. q̃ ſ videtur dictã ꝯfirmationē fuiſſe caſſa
3 tã in cã appellationis. Cõſtat †. n. ꝙ pendente appellatione, is, q
pñtauit, ñ ducebatur poſſeſſor, cũ ꝑ appellationē ſuſpẽſa fuiſſet
ꝯfirmatio. c. veniẽtes. de iureiu. c. ſæpe. & c. oblationes. de app. &
facit optime qd̃ no. Hoſt. in c. cũ literis. in fi. magnæ gloſæ, de re-
ſti. in integ. nec ẽt dici p̃t ſecundũ Cald. ꝙ ꝯſtituerit eum in poſ-
ſeſſione, ipſa pñtatio ꝑ eũ facta, cũ cõfirmatio ſit caſſata: q̃a illa
ꝑ ſe ſumpta, nec ſibi nec alteri tribuit aliqd̃ ius. c. dilecto. de p̃b.
c. ex frequẽtib. de inſtit. reg. j. de reg. iur. lib. 6. effectus. n. eſt ꝯfirma
tio. vt no. Inn. in c. cum ſup. de cã poſ. ſine qua ꝯfirmatione talis
poſſeſſio ſiue retẽtio facti pœnã mereẽ: & inducit. c. noſti. de ele.
c. qualiter. & c. auaritiæ. eo. ti. lib. 6. talis. n. pñtatio, cũ non ſit pfe
4 cta, nõ tribuit ius ſine confirmatione iuris. †cũ confirmatio ſit
pars pñtationis. c. poſtquam. de ele. & c. nihil, & qd̃ no. ꝑ Io. An.
in c. publicato. e. ti. & ꝑ Inn. in c. cũ dilectus. de conſuetu. & in c.
dilectus. el 2. in gl. incip, iſte. n. de præb. & c. 2. de reſt. in integ. Et
ita ẽt tenuit Roch. in hoc tract. in verbo, cõpetens alicui. in 14.
q. in fi. 2. requiſiti. vt diximus. s. in x. ꝓx. præced. art. in fi. 2. req̃ſi
ti remittẽdo nos ad hic dicẽda. & alleg. Cal. vbi. s. & dicit hoc eſ
ſe ſatis de mente d. Alex. in præalleg. conſ. ſ. lxxv. viſis. in 4. vol.
¶Tu aduerte aliter nõ poſſe dici, q̃ Gaſp. cald. cõcluſit illa potiſ
5 ſima rõe: nã inter doct. magna eſt altercatio †an appellatio ex-
tinguat vel ſuſpẽdat ꝓnunciatum, cũ aliqua iura velint ꝙ extin
guat, aliqua vero ꝙ ſuſpendat. de qua late ꝑ doct. in d. c. venien
tes. de iureiu. & ampliſſimè ꝑ Barb. in c. paſtoralis. in §. p̃terea. in
2. col. in ver. nota, ẽt ex eodē verbo. cũ ſex col. ſeq. de offi. del. &
ꝑ Præpoſi. & alios: & p̃ſertim do. me. Corſe. in rub. de appel. in j.
char. & ꝑ Bal. Ang. & Mod. in l. tale pactum. in §. q ꝓuocauit. ff. de
pac. & in plurib. aliis locis. ¶Et aliqui ex eis ꝯcludũt ꝓnunciatũ
extingui, aliq ſuſpẽdi, aliq vero (ꝓut vnus ex eis fuit Im. in d. c.
paſtoralis. in § p̃terea. & do. me. in d. rub.) diſtinguũt: ꝓut ex nũc
extingui, ꝓut ex tunc ſuſpendi: ſuſpendit. n. ſi prima ſñia confir-
matur: ſi vero infirmatur, extinguit: vt ibi ꝑ eos. Cũ igiẽ ad hoc,
vt acquiratur quaſi poſſ. iuris præſentandi, requiratur fieri pñta
tionē, & ſeq inſtitutionem: vt diximus. s. in x. art. in 2. requiſito.
Et in caſu noſtro fuerit facta pñtatio, & ſequuta ꝯfirmatio ſeu
inſtitutio in prima ſñia, & appellatũ ab ea, ſubito inſtitutio fuit
extincta: ꝓut ex nũc: & ſuſpenſa, ꝓut ex tunc: ſed ſequuta ſentẽ-
tia reuocatoria prime fuit illa ſuſpẽſio reducta in extinctionē:
& ſic ꝓnunciatũ: videlicet inſtõ extincta & caſſata non dicetur
facta pñtatio, & inſtitutio ſequuta: nec ẽt inſtitutus habitus eſt
ꝓ rectore: ꝓut omnia iſta in acquiſitione huius quaſi poſſeſſ. re
quiruntur: vt diximus. s. in d. x. art. merito ſine dubio dicendum
6 eſt in hoc caſu non eſſe acquiſitam quaſi poſſeſ. ¶Et †pro hoc
hoc ego adduco in terminis do. Car. imo loquentem in fortio-
ri caſu in c. ex literis. in 2. col. in 3. opp. & in d. c. conſultationib.
in 4. & 5. q. in 2. col. hoc tit. quã retulimus. s. in 2. art. hu9. q. prin
in ver. tu, in fine huius art. nam cum ibi tractaretur, an pñtatus à
male fidei poſſeſſ. & inſtitutus conſtito de malafide præſentan-
tis, debeat remoueri: & doct. dixerint ꝙ ſic: Car. in locis. s. allega
tis tenuit ꝙ non: quia malafides pñtantis non debet nocere in-
ſtituto ꝑ diffinitiuam, niſi ab illa inſtitutione fuiſſet infra termi-
num appellatorium appellatum: quia tũc ſi in cauſa appellatio-
nis conſtaret de malafide, virtute illius appellationis, quæ ſuſpē
dit pronunciatum, & ſic inſtitutionē, conſtito de malafide præ-
ſentãtis, debebit inſtitutus remoueri: ecce qualiter ſimus in for
tioribus terminis: nam non tunc ille pñtans acquirebat quaſi
poſ. ſed iam acquiſiuerat, & erat in quaſi poſ. & ſequuta inſtitu-
tio iſtius nouæ pñtationis in prima cauſa: ſed ab ea poſtmodum
appellatum: & tamen virtute illius appellationis cauſa reuideẽ,
& conſtito de malafide remouebitur inſtitutus: quãto ergo ma
gis hoc debet eſſe in caſu noſtro, vbi ille p̃ſentans non erat ꝑ an
tea in quaſi poſ. ſed nunc acquirebat quaſi poſſeſ. & ſequuta fuit
inſtitutio in prima cauſa, & caſſata in cauſa appellationis. Certe
multo magis. ¶Sed aduerte: nam aut iſta caſſatio inſtitutionis
fuit facta ex defectu pñtantis: puta, quia in cauſa appellationis
conſtitit de non iure, vel malafide eius: & caſus eſt clarus illum
non acquiſiuiſſe quaſi poſſeſ. nam ſi iam in ipſa quaſi poſſeſ. ex-
titiſſet, conſtito de prædictis, & ſuper illis iudicato, quaſi poſſeſ.
amitteret: & hoc eſt clarum. ¶Aut vero inſtitutio, quæ fuerat
facta in prima cauſa fuit caſſata, in ſecũda ex defectu pñtati, vel
alio defectu, & tunc eſſet dubium, an ꝑꝑ talem caſſationem nõ
acquireret quaſi poſſeſſ. Et certe in hoc caſu dicerem eum non
acquirere quaſi poſſeſſ. cum nunc intendebat illam acquirere:
& tamen non eſt ſequuta inſtitutio cum effectu, quæ quidem
requiritur ad illam acquirendam: neſcio quomodo poſſumus
7 dicere, ꝙ acquiſiuerit: cogita tamen ſuꝑ iſto caſu: q̃a † eſt diuer-
ſus à caſu ſeq. cum in illo præſentãs iam perantea fuerat in qua
ſi poſſ. & illam acquiſiuerat: & ideo ſi eius pñtatio caſſatur ex a-
lio defectu, q̃ non iuris, vel non poſſeſſionis ſuæ, nõ debet eius
poſſeſſioni iam acquiſitæ nocere. Cogita, quia forſan poſſet di
ci contrarium, ſed ego ſemper tenerem quod dixi.

¶Decimusquartus art. 3. q. prin. 1. part. 2. Libri.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi, an amittatur præſentatione caſſata per patronum facta, qui erat in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi.*
2 *Quaſi poſſeſſio quibus modis acquiratur: quibus item amittatur. & nu.7.*
3 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi amittitur caſſata præſentatione per ſententiam cum ius præſentandi alteri adiudicatur.*
4 *Ordinarius punitur non admittendo præſentatum ſine cauſa.*
5 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi perditur caſſata præſentatione ex defectu perſonæ præſentate, & præſentantis: vel facta extra tempora.*
6 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi amittitur caſſata præſentatione, eo quia cõſtitit præſentantem non poſſediſſe, vel mala fide poſſediſſe, antequam facta eſſet inſtitutio.*

1 Condeſcendo Igitur ad decimumquartum art. † ſi
caſſatur pñtatio per patronum facta
qui antea erat in quaſi poſ. iuris pñtãdi, an per talem caſſationē
ꝑdat quaſi poſſeſ. ¶Iſtum art. ponit ſimiliter Io. Cald. in cõſ. 14.
caſſatur pñtatio. hoc tit. fol. 62. & diſtinxit ꝙ aut caſſatio eſt fac-
ta ſimpliciter: & non ꝑ hoc ille, qui quaſi poſſidebat, ꝑdet quaſi
2 poſſeſ. † quia ſicut ſunt certi modi acquirẽdi quaſi poſſeſ. incor
poralium, ſic & amittendi, de quibus dicit notari ꝑ Inn. in c. in li
teris. de reſti. ſpol. & ille modus non videtur de illis: ergo &c. Et
ita etiam argumentatur in c. petrus. de homi. & in c. cum vene-
rabilis, de excep. adde & in § actionum. inſtit. de act. ¶Aut caſſa
3 tio eſt facta: † quia ius præſentandi per ſententiam alteri adiudi
catur, vel in alium tranſlatum eſt: & ideo caſſatur præſentatio il
lius, qui erat in quaſi poſſeſ. & tunc ꝑ talem ſententiam ille, cõ-
tra quem eſt lata, perderet quaſi poſ. ex quo tranſiſſet in rem iu
dicatam: quia eſt actus ꝯrius ei. facit quod no. Hoſt. in c. cum ec
cleſia. de cauſa poſſ. & ꝓpr. & qd̃ no. Inn. in c. 2. de reſti. in integ.
in prin. magnæ gl. & de conceſ. præb. cũ nobis. Ita reſidet Io. cal.
vbi. s. ¶Tu circa eius dicta aduerte: & primo circa primum mẽ-
brum diſtinctionis dum dicit: aut caſſatio eſt facta ſimpliciter, &
non perdidit quaſi poſſeſ, &c. quia caſſatio nullo modo fieri po
4 teſt ſimpliciter & ſine cauſa, ex quo † ſi ſine cauſa non admitte-
retur, puniretur ordinarius: vt per glo. 1. & ibi Abb. in c. paſtora-
lis. & in gl. in verbo, malitioſè. hoc tit. & Inno. & Abb. in c. cum
autem. eo. tit. & j. dicetur in 2. parte huius. 2. lib. in 8. q. princ. in
5 16. art. & ſeq. cum cauſa ergo caſſatio præſentationis fiet. ¶† I-
deo melius dicerem, aut præſentatio caſſatur ex defectu perſo-
næ præſentate, & præſentantis: puta, quia præſentatio facta fuit
de indigno, vbi eſt culpa vtriuſque, quo caſu pro illa vice amit-
tit ius præſentandi. vt j. dicetur ſimiliter in hac parte in x. q. prin
cip. in 4. art. vel extat facta præſentatio extra tempora, & ſimili-
ter pro illa vice non admittitur. vt j. etiam dicetur in d. 2. parte
huius lib. in 2. q. prin. in v. art. & in iſtis caſibus non perdit quaſi
poſ. nullo modo: & ita intelligi poteſt primum membrum di-
6 ſtinctionis Io. cal. ¶† Aut caſſatur præſentatio ſimpliciter alio
reſpectu: puta quia conſtitit illum non poſſediſſe, vel mala
fide poſſediſſe, antequam eſſet facta inſtitutio, & ideo caſſata
fuit præſentatio, licet non ſit iudicatum ius patronatus alteri
compare

competere:vt in 2.memb.diſtinctionis Io.cal. & in iſto caſu di-
cerem ẽt amiſiſſe quaſi poſ.vel illam ñ acquiſiuiſſe:per d.ſ.in 2.
12.& 13.art.pñtis.q.prin.¶Capio ſecũdum membrum diſtin-
7 ctionis Io.cal.ſ.aut caſſatio eſt facta:quia ius præſentãdi † ꝑ ſen
tentiam alteri adiudicatur,vel ĩ alium trãſlatum eſt: & tũc talis
caſſatio inducit amiſſionem quaſi poſ.¶ Circa hoc membrum
eſt ẽt cõſiderãdum: ꝙ ſi talis ſnĩa eſt lata circa poſ.nõ dicitur a-
miſiſſe poſſ.ſed ſuccubuiſſe in poſſeſſorio:ſi in petitorio,& tũc
recte procedit illud membrũ.ꝓ iſto meo dicto facit totus ti.de
cauſa poſ.& proprie.Et circa hunc art.ñ eſt amplius inſiſtendũ.

¶Decimusquintus art.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *In quaſi poſſeſſione iuris præſentandi duo exiſtentes,bis præſentant,& bis e-
orum præſentatio caſſatur,alia ex cauſa q̃ ex defectu quaſi poſſeſſiõis.De-
inde vnus ipſorũ præſentat,alter vero nõ: & præſentatio hæc cõfirmatur,
an præſentãs retineat ſuã quaſi poſſeſſionẽ,& nõ præſentãs eã ꝑdat.n.2.4.*
3 *Quaſi poſſeſſio non amittitur per non vſum.*
5 *Quaſi poſſeſſio non amittitur caſſata præſentatione ex alia cauſa, quàm ex
quaſi poſſeſſione.*

1 Et ex Iſtis ſuccedit decimusquintus art. † duo exiſtentes
in quaſi poſ.præſentãdi bis præſentãt: & bis eorum
præſentatio caſſatur alia de cauſa, q̃ ex defectu quaſi poſſeſ.De-
inde vnus ipſorum præſentat:alter vero ñ:& hæc ꝑſentatio cõ-
firmatur.Quæritur modo,an ꝑſentãs retineat ſuã quaſi poſ. &
non præſentãs perdat eam? ¶ De iſto art. formaliter quærit ẽt
Io.cal.in conſ.xv.duo bis præſentãt.fol. lxii.hoc ti.qui dicit poſ
ſe induci plura ꝓ & ꝯ ſecundum dicta Inn.in c.2. de reſti.in int.
2 tamẽ dicit ipſe ſm terminos propoſitos,† puto nullum perdi-
diſſe quaſi poſſ.ex quo aliud non apparet : de præſentante non
3 eſt dubium:de alio non præſentãte probatur : † nam per nõ v-
ſum quis non dicitur perdere quaſi poſſ. niſi quando appareret
eſſe ſpoliatum:puta quia cum vellet præſẽtare,ñ fuit admiſſus,
vel non pręſentat, ex quo credit ad ſe nõ pertinere ius præſen-
tandi, quod quaſi poſſidebat:vel quia non auſus eſt ꝑſentare ꝯ
voluntatem illorum:quia ad ſe tñ ius pa.ſpectare dicebat : vel
eorum qui quaſi poſſeſſionẽ habẽt:iſta dicit probari in l.3.ff.de
acq.poſ.l.amittenda.& l.quemadmodum.& l. clam poſſidere.
§.qui ad nũdinas.e.ti.oportet ergo per aliquem actum exterio
rem apparere eum ſpoliatũ quod qdẽ ñ eſt in caſu prædicto.Et
hoc confirmatur in caſu propoſito:quia hic ambo poſſidebãt,
& vnus præſentauit: nec apparet ex ſua præſentatione voluiſſe
alterum ſua poſ priuare:& hoc q̃ maximè in præſentatione:cũ
nõ habeat præſentãs requirere alium compatronum:iuxta no.
per Io.An.& doc.in c.3.hoc ti.¶Facit ẽt ſecũdum eum:quia re
4 quiritur ex parte † præſentãtis eius ſciẽtia, vt ſciat illũ priuare in
tendẽdo vti iure ſuo:alias non præiudicaret compatrono:iux
ta not.per Inn.ĩ c.bone.el 2.in gl.magna in verbo, illud autem.
de poſtu.præla.& ita dicit debere intelligi no.per Inn.in c.que
relam.in verbo,dicũt quidam.de electio.Ita Io.cal. vbi ſ. ¶Ad
quæ vltimo loco dicta de ſcientia aduerſarij ſunt addenda,quæ
diximus.ſ.in x.præcedẽ arti.preſertim in primo requiſito: circa
hunc art.Certe non eſt inſiſtendum:quia ſecundũ thema illius,
illi per binam caſſationem præſentationis non amiſerunt quaſi
poſ.quia præſupponitur in eo ex alia cauſa q̃ ñ quaſi poſ. ꝑſen-
tationes fuiſſe caſſatas.quo caſu durat quaſi poſ.per dicta. ſ.in
proximè præced.duobus art.hoc ſic ſtãte , vnus qui ꝑſentauit,
& præſentatus ab eo,fuit inſtitutus, ꝯtinuat ſuam quaſi poſſ.&
in ea non eſt dubium:alter qui nõ ꝑſentauit,nõ dicetur amiſiſ
ſe quaſi poſ. quia nõ interuenerũt requiſita in amiſſione quaſi
poſ.vt hic Io.cald.dicit:& dictum fuit ſimiliter in ꝓximo ꝑced.
art.nam ſi eius quaſi poſſ. non eſt acquiſita à compoſſeſſore, ab
alio etiam nõ eſt acquiſita:remanſit ergo certe penes eum:vt
dicemus ĩ.in ſeq.art.cum diſcutiemus:an aliquibus patronis ꝑ-
ſentantibus,& aliquibus nõ:nõ præſentãtes amittãt quaſi poſſ.
5 de quo.ĩ.in ſeq.art.¶ † Notandum bene eſt,tam ex art.præce.
quam ex præſenti,caſſationem præſentatiõis ex alia cauſa, quã
quaſi poſ.non facere quaſi poſſidẽtem amittere ſuã quaſi poſ.

¶Decimusſextus art.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Quaſi poſſeſſionem an amittant non præſentantes : quando aliqui patroni in
quaſi poſſeſſione exiſtentes,præſentant.& n.2.25.*
3 *Poſſeſſio non amittitur ſine animo.*
4 *Ad electionem qui conueniunt,dicuntur facere vnum capitulum.*
5 *Rem ſuam negligens, poſſeſſionem amittit, alio etiam de facto poſſidente
certo tempore,iudicis arbitrio.*
6 *Poſſeſſio exigendi penſionem non amittitur, licet omiſerim ex cauſa illam
petere.*
7 *Poſſeſſio eligendi non amittitur ex non electione ſpectante ad aliquem vt ca-
nonicum.Secus in re ſingulari.n.8.19.*
9 *Iura loquentia de electione quantum ad amittendam vel retinendam poſſeſ-
ſionem,habent locum in præſentatione.& n.26.*
10 *Poſſeſſio iuris præſentandi non amittitur ex non præſentatione cum aliis:
quando illud ius ſpectat ad aliquem vt de collegio.*
11 *Poſſeſſio iuris eligendi amittitur per non eligentes,quãdo electio ſpectat ad
plures,non vt canonicos,ſed ex diuerſis iuribus.*
12 *Patroni vtentes vno iure,excludunt vtentes alio iure.& num.13. Limita
14.23.*
15 *Præſentatione vnius ex patronis ex parte patris,conſeruatur poſſeſſio om-
nium patronorum inde manantium.& n.24.*
16 *Poſſeſſio iuris eligendi, quomodo amittatur, quomodo item poſſeſſio iuris
præſentandi.n.17.18.21.22.*
20 *Res communis poſſeſſa ab vno ex ſociis,ab omnibus ſociis poſſideri intelli-
gitur.& n.27.*

1 Sequitur Ergo decimoſexto loco querere,an aliquib*
† patronis in quaſi poſ.exiſtentibus præſentã
tibus, & aliquibus non, non præſentantes amittant quaſi poſſ.
¶Iſtum art.in terminis ponit Inno.in c.querelam.in glo.ſua ſu
per verbo de nouo.de elect.& ponit quaſi ĩfraſcripta verba for
malia,quoſdam dicere negligentem rem ſuam per annum poſ
ſeſſionem eius amittere alio poſſidente de facto per illum an-
num,ꝓ quibus ſic dicentibus dicit facere in arg.l.ſi finita.§.non
2 tamen.ff.de damno infect.¶Et aliquos † alios dixiſſe,quem vt
amittat poſſeſſionem,debere negligere rem ſuam poſſidere, ꝑ
decem vel viginti annos pro quo facit inſt.de vſuca. §. & cum
hoc.& ff.de vſuca.l.ſequitur.§.ſi viam.& de acquir.poſ. l.poſſi-
dere.§.ſi ſeruus. ¶ Quod quidem ipſe reputat abſurdum : quia
tm̃ tempus videtur neceſſarium eſſe ad amittendam poſ.quan-
tum ad amittẽdam ꝓprietatem:& ideo dicit hoc eſſe relinquẽ-
dum arbitrio iudicis.all.l.j.§.vlt.ff.de iure delibe. ¶Subdit poſt-
modum:ꝙ licet ꝑ vnum annũ vel plus, ego omiſerim ex cauſa
petere debitam penſionem:vel ſi vna vice omiſi intereſſe elec-
3 tioni, non per hoc amiſi poſ.quæ † ſine animo non amittitur:
ſed quãdo peterem penſionem,ſi denegatur,tunc amitto qua-
ſi poſ.alleg.in arg.l.fi. C.de ſerui.& aqua.& tunc poſſum vti in-
terdicto recuperandæ poſſ. & in eo veniunt omnes penſiones
precedentium temporum:vt in d.c.querelam.& ſic à ſimili ſi v-
na vice non interfui electioni,non amitto quaſi poſ.eligen.ſed
alia vice iterata electioni intereſſe potero. ¶ Prædicta autem
intelligit eſſe vera,quando ſum in poſſeſſione intereſſendi ele-
ctioni : ſed ſecus eſſe,ſi eſſem in poſſeſſione, ꝙ ſolus eligerem:
quia tunc ſi eligat alter,& ꝓ electo habeatur à ſubditis,bene a-
mitto poſ. quia non videor habere animum tenendi poſſ.cum
electum ab alio patiar vti dignitate ſua:ſed cum debeo intereſ-
ſe electioni,quia electio nõ fit nomine cuiuſlibet canonici ſin-
gulariter,ſed nomine capituli, ideo non priuatur poſſeſſiõe il-
le,qui contẽnitur,& non intereſt electioni:quia capitulũ quod
eſt in poſſeſ.eligendi,non priuatur poſſeſſione eligendi:nec ẽt
ille,qui non intereſt:quia nõ ſuo nomine, ſed capituli hoc ius
poſſidebat. ¶ Subdit tamen prædicta vera,niſi fortè eſſent plu-
res , qui diuerſis iuribus deberent intereſſe electioni : vt erant
in c.ſcriptum.& in c.Cumana.de elect.nam ſi illi, qui vtũtur v-
no iure, excluderent eos qui alio iure vtuntur:tunc bene poſ-
4 ſunt agere interdicto recuperandæ poſ.quia licet omnes † qui
conueniunt ad electionem,dicãtur quãtum ad hoc vnum capi
tulum facere, tamen quo ad alia diuerſa ſunt & diuerſis iuribus
veniũt ad hãc electionem.Ita Inn.formaliter vbi ſ. qui licet lo
quatur in electione.idem tamẽ dicere poſſumus in pręſentatio
ne patronorum ¶Do.Abb.in fi.d.c.querelam.circa hanc mate
riam breuibus ſe expedit,remittendo ſe ad dicta Inno.ibi:& ad
quoddam conſ.Fed.ĩ allegandum:& ſic nihil aliud dicit. ¶Vn-
de pro clara intelligentia huius materiæ & omnium ſupradic-
5 torum Innoc. ex dictis eius concluſiones eliciam. ¶ † Prima
igitur erit concluſio, ex dictis Inno. de quibus.ſ.negligentem
rem ſuam,poſſeſſionem,eius amittere:alio etiam de facto poſ-
ſidente certo tempore,iudicis arbitrio,quod idem ſequitur Io.
And.Bald.& omnes in d.ca.querelam.& de hac. q.non eſt no-
6 ſtrum differre,cum non ſit materiæ noſtræ. ¶ † Secũda erit cõ
cluſio , ꝙ licet per annum vel plures ego obmiſerim, ex cauſa
petere debitam penſionem,nõ per hoc amiſi poſſeſſionem exi
gendi penſionem, quæ ſine animo non amittitur : ſed ſi quan-
do peterem penſionem, denegatur, tũc amitto poſſeſſionem,
& poſſum vti interdicto recuperandæ poſſeſſionis : & in eo
veniunt omnes penſiones præcedentium temporum : & hoc
idem expreſsè vult Hoſtienſ. Ioann. Andr. in dict. cap. quere-
lam. & ibi aliqualiter Bald. & omnes alij : & de hac concluſio-
ne minime etiam nos tractabimus , Cum ſimiliter non ſit meſ-
7 ſis noſtræ. ¶ † Tertia erit concluſio , quòd ſi vna vice non in-
terfui electioni,non amitto poſſeſſionem : ſed alia vice iterata

electioni intereſſe potero, qñ ſum in poſſeſſiõe intereſſendi pu
ta ſi fieret noĩe capituli: quia ñ ſuo noĩe, ſed capituli dr̃ poſſide-
re: & ideo poſſeſſio nõ amittitur, cũ remaneat pœnes capitulũ.
& ita ẽt in hoc ↄcludit Io. And. in d.c. querelam. in ij.col. & in
c. bonæ, el j. de poſtula. præla. ¶ Quarta erit cõcluſio, ꝙ ſi eſſent
plures, qui nõ vt canonici, ſed ex diuerſis iuribus deberent in
tereſſe electioni, ſi illi qui vtũtur vno iure, excluderẽt eos, qui
vtuntur alio iure, amittunt poſſ. & ideo agent interdicto recu-
perandæ: & ñ cenſebũtur quãtum ad hoc vnũ capitulum: licet
quãtum ad electionem, cenſeantur vnum: & in hoc ẽt concor
dat Io. An. & alij in locis ſ̃. all. ¶ Quinta erit cõcl. ꝙ ſi vnus eſt in
poſſeſſiõe, vt ſolus eligat, & eligit alter: & ille elect⁹ eſt reputa-
tus, & habitus ꝓ electo, exiſtens in poſſeſſione non eligẽs, amit
tet quaſi poſſeſ. ſequitur Io. An. Bald. & alij in locis. ſ̃. allegatis.
8 ¶ † Sexta erit concluſio, que clare ex dictis Inn. nõ elicitur: ſed
tantum Inn. ipſe dicit vnum verbum de ea, vt j̃. Sed ex dictis Io.
An. in d.c. querelam. ipſa clare apparet, ꝙ ſi aliquis ſingulari iu-
re eſt in poſſeſſiõe eligendi, cum aliis, ñ illo iure, vt vnus ex ca-
nonicis vel de capitulo: eo ipſo, ꝙ non eligit, amittit poſſ. quia
non eſt idem, ſicut quando ſpectat ſibi, vt canonico, nec videt̃
retinere in animo, ſi patiatur electum ab aliis reputari, & habe-
ri pro electo in illa dignitate, Ita Io. Andr. aperte in d. ca. quere-
lam. in ij. col. in ver. ſi vero eſt extraneus. & hoc idem videt̃ vel-
le dicere Inn. ibi, dum dicit illa verba: videlicet, ſed cum debeo
intereſſe electioni: quia electio nõ fit nomine cuiuſlibet ſingu
lariter, ſed nomine capituli, &c. quaſi velit aliud eſſe, ſi nomine
cuiuſlibet ſingulariter: & ſic ꝙ ſint plures ſingulares, & non v-
nus tantum: vt in præced. proxima conclu. nec vt noĩe capituli:
vt in 3. concluſione. ¶ Iſta ſunt, quæ volunt Inn. Io. An. & quaſi
omnes in ſ̃. dictis locis, quid dicendum in hac materia, reducẽ-
do illam ad caſum noſtrum. ſ. patronorum ñ præſentãtiũ. ¶ Et
omiſſis primis duabus concluſionibus, quia nõ faciunt ad ma-
teriam noſtram, vt ſ̃. diximus, dico omnes quatuor alias cõclu
ſiões verificari poſſe in patronis eccleſiaſticis, & ſecularibus p̃-
9 ſentantibus: † & ideo quæ dicta ſunt à docto. in locis. ſ̃. alle. de
habentibus eligere circa retinendam vel amittendam poſ. poſ-
ſunt extendi ad habentes p̃ntare, & ſic ad patronos, ad retinen-
dam vel amittendam poſ. nam dicta Inn. in d. locis: & alibi in ma
teria electionis, ſemper trahuntur ad præſentationem: tam in
acquirenda poſ. quam in retinẽda, & amittenda poſ. vt latè pa-
tet in art. præcedentibus totius huius. 3. q. prin. & ideo idem di
10 cendum fore videtur in præſentatione. ¶ † Tertia igitur con-
cluſio, ꝙ quando ſpectat electio ad aliquem, vt canonicum ex
nõ electione, nõ amittit poſ. poteſt verificari, quãdo præſenta-
tio ſpectaret ad aliquod collegium vel vniuerſitatem eccleſia
ſticam, vel ſecularem, ad quod, vel ad quam ſpectare p̃t p̃ſenta-
tio: vt diximus late. ſ̃. in j. li. in j. par. in 7. q. prin. in xv. art. dũ que-
rimus ibi: an ius pa. cõpetere poſſit vniuerſitati vel collegio, &
in 8. q. princ. in j. art. dum tractauimus de populo ſeu plebe pa-
tronis: & in iſto caſu per dicta Inn. Io. Andr. & aliorum in ſupra
allegatis locis vnus de vniuerſitate, collegio, populo, vel plebe
ex non præſentatione, cum aliis non amittat poſ. iuris præſen-
tandi, vt in iterata præſentatione præſentare non poſſit: quia
præſentare poterit ſicut canonicus poterit eligere: & iſte caſus
eſt clarus, & nullũ in hoc vertitur dubiũ: quia iura & rõnes lo-
quentia, & loquentes in electione cõpetenti capitulo, habent
locum ẽt in p̃ſentatione cõpetenti alicui collegio, vel vniuer-
11 ſitati ꝑ ꝓximè dicta. ¶ † Quarta concluſio, ꝙ ſi eſſent plures q
nõ vt canonici, ſed ex diuerſis iuribus deberent intereſſe electi-
oni, ꝙ illi, qui vtuntur vno iure, excludunt vtentes alio iure, nõ
eligentes. Mihi vr̃ hoc poſſe verificari in iſto caſu: licet tactum
ab aliquo ñ inuenerim. ſ. qñ fuerũt tres, qui eccleſiam deduxe-
runt ad eſſe, & ad bene eſſe: quia vnus dedit fundũ, alter cõſtru
xit: & tertius dotauit vno tp̃e, vel diuerſis tp̃ibus cũ cõſenſu tñ
ordinarij, qui omnes ſunt patroni inſolidum ex diuerſis iurib⁹,
quod quidem eſſe poteſt: vt latè diximus. ſ̃. in j. part. j. lib. in 3 q.
prin. in j. cum quinque ſeq. art. & in 6. q. prin. in 1. 3 4. & ſeq. art.
12 † nam deſcendentes ab illo qui dedit fundum, vtuntur vno iu
re: deſcendentes ab illo, qui ↄſtruxit, vtuntur alio iure: deſcen-
dentes vero ab illo, qui dotauit, vtũtur alio iure. Si ergo deſcẽ-
dentes ab illo qui conſtruxit, nõ præſentarunt ſemel, excludẽ-
tur à præſentantibus vtẽtibus aliis iuribus: licet agere poſſint ĩ-
terdicto recuperandæ: ſicut diximus. ſ̃. in d. 4. ↄcluſione. ¶ Quid
dicendum in hoc paſſu? certe omni iure videretur ita eſſe con-
cludendum, quando iſti tres ſeparatim fecerunt prædicta, & ha
betur vera notitia, quemlibet ſuo iure pœnitus ſeparatim ve-
nire ad p̃ſentationem: ſed quando non haberetur vera notitia:
quia cenſendum eſt omnes venire ad ius pa. vno iure vel ex tri
bus iuribus ↄfuſis: tñ quia omnes inſimul fecerunt illa tria, non
debemus dicere tunc fore dicendum: vt dicitur. ſ̃. in d. 4. cõclu.
Cogita tamen circa hoc: quia eſt pulchrum dictũ, & à nemine
quem viderim, ita ĩ ſpecie deductum. quod mihi vr̃ veriſſimũ,
ꝑ dicta Inn. Compo. Io. An. & aliorũ in locis. ſ̃. alleg. & faciunt
quæ diximus. ſ̃. in j. par. j. li. in 3. q. prin. in 8. art. in ver. & circa pri
mum membrum. quod quidem dictum ſi eſt verum, vt ego te-
neo, eſt maxima limitatio ad ea, quæ habemus concludere. j̃. in
13 6. conc. † ꝙ licet, quãdo ſunt plures patroni nõ p̃ſentantes vna
vice, nõ amittant quaſi poſ. quia præſentantes nõ præſumũtur
habere animum ſpoliandi compatronos, vt ibi dicetur: hoc ta-
men nõ procedat, qñ patroni ex diuerſis iuribus præſentant: &
omnes præſentãtes vno iure nõ conueniunt nec præſentãt: pu
ta habẽtes ius pa. ex cõſtructiõe: quia habẽtes ius pa. ex ſoli col-
latione, & ex dotatione, videntur habere animum ſpoliãdi illos
qui veniebãt illo alio iure, per ſupradicta: & hoc videt̃ velle ex
preſsè Abb. in conſ. 54. caſus cõtingentia. & in j. vol. in vlt. col.
dum ponit pro conſtãte, ꝙ vbicunque ius præſentandi ꝑtinet
ad plures ſimul, tunc præſentatio vnius, non nocet alteri: qua-
ſi velit ſecus eſſe, cum ſpectat ad plures nõ ſimul: ſed ex diuer-
14 ſis cauſis. ¶ † Bene tñ dicerem vnum, ꝙ ad hoc dicẽdum, vt lo
cum habeat, neceſſe erit oẽs illos, qui veniũt ex illo iure ↄſtru-
ctionis, ñ præſentaſſe ad effectum, vt veniẽtes ex illis aliis duo-
bus iuribus ſoli collationis & dotationis, videantur habere ani
mum ſpoliãdi eos: quia ſi aliqui ex illis præſentarũt, ñ viderent̃
excluſi nõ p̃ntantes: quia p̃ſentãtes ex illo iure ſuſtinebunt ius
non præſentantium, ex quo ad excludendos venientes vno iu
re neceſſe eſt neminem ipſorum interfuiſſe: vt clare videt̃ vel-
le tex. in c. Cumana de ele. vbi ponderatur omnes illos, qui ve-
niebãt, certo iure nõ elgiſſe &c. vt ibi: & hoc ẽt vr̃ velle Ab. in
15 præal. conſ. 54. in vlt. col. † dum dicit, ex præſentatiõe vnius ex
patronis ex parte patris ↄſeruari poſſeſſionem oĩm patronorũ
inde ꝓuenientium: vnde vnus ↄſeruat poſſeſſionem oĩm. Co-
16 gita circa iſta, quia noua & intacta: & credo ꝓcedere. ¶ † Quin
ta concluſio, ſi vnus eſt in poſſeſſione, vt ſolus eligat, & alter e-
legit, & electus reputatur: & habetur pro electo, qui ſiſtebat in
17 poſſeſſione, amittit poſ. † verificatur hæc concluſio expreſsè
in vno patrono vel exiſtente in poſ. ꝙ ſi alter præſentat, & p̃n-
tatus habetur pro legitimo p̃ntato, & ĩſtituto, qui prius erat in
poſſeſſiõe, amittit poſſeſſionem: & illam acquirit ille alter, qui
præſentauit. & hoc expreſsè probatur in tex. in c. conſultatiõi-
bus, hoc ti. vbi ꝑ vnicam p̃ntationem tex. vult poſſeſſionem ac
quiri: & ꝑ conſequẽs poſſidẽtem amitti: per plenè dicta. ſ̃. in ꝓ-
ximo præced. xj. art. dum ibi quæritur, an quaſi poſ. iuris patr. &
præſentandi acquiratur vnica præſentatione: & concluditur, ꝙ
ſic. Ita & ꝑ habentem eam amittitur quãdo. ſ. habẽs eſt ſolus pa
tronus, vt dicitur hic: & expreſſius dicetur in ſeq. concluſione:
vnde omnia allegata in d. xj. art. hic allegari poterint. & hoc ex-
preſſius vult Fed. in conſ. cij. nobilis quidam. in vlt. dubio. vbi di
18 cit Inn. in terminis voluiſſe in d.c. querelam. † ꝙ ſi aliquis ſit ſo
lus in poſſeſſione eligendi, & ꝑmittit aliũ eligere, amittit ſuam
poſſeſ. & licet Inn. loquatur in electione. & tamen Fed. dicit in
terminis eum loqui in præſentatione. & idem vr̃ velle Abb. in
d. conſ. 54. caſus contingentia. in j. vol. & in d.c. querelam. in fi.
dum allegat Fed. in d. conſi. Et ad prædicta ẽt faciunt, quæ dixi-
mus latè. ſ̃. in proximo preced. xij. art. dum tractauimus ibidem
de tutore præſentante ſemel cum pupillo, qui tutor nũquã fuit
patronus. & ẽt faciũt, quæ diximus. ſ̃. in immediate præced. art.
alleg. Io. cal. in conſ. xv. duo bis præſentant. fol. lxj. vbi etiã hoc
expreſsè videtur velle: & in hoc non eſt inſiſtendum. ¶ Expedi
tis igitur iſtis quinque concluſionibus, nulla illarum (vt ex il-
lis clare apparet) tangit noſtrum art. Sed ea dicta ſint ad maiorẽ
enucleationem art. noſtri, ac præſentis materiæ. Ideo ſequitur
19 6. concluſio, que vere tangit caſum noſtrum. ¶ † Et quia con-
cluſio dicit: ꝙ ſi aliquis ſingulari iure eſt in poſſeſſione eligẽdi,
cum alijs non ex iure, vt vnus ex canonicis, vel de capitulo, eo
ipſo ꝙ non eligit, amittit quaſi poſ. per dicta Io. And. expreſsè:
20 & tacita Inno. in d.c. querelam. ¶ † Iſta concluſio verificari p̃t
in præſentatione patronorum, qui reuera non collegiali iure,
ſed ſingulari vtuntur. Vnde reſpondẽdo formiter præſenti art.
eſſet dicendum ſecundum illam cõcluſionem, ꝙ aliquibus pa-
tronis præſentantibus, & aliquibus nõ, ñ præſentantes amittũt
poſſeſ. ſeu quaſi: quia non eſt idem, ſicut quãdo ſpectat ad eos,
vt ad collegium. vt diximus ſ̃. in 3. concluſio. ¶ Sed circa hoc
aduerte: quia Feder. in d. conſil. cij. nobilis quidam. in vltim. du-
bio. vbi eſt caſus: nam cum eſſent quatuor fratres patroni, tres
pupilli, & vnus pubes, & mater tutrix ipſorum trium, vocari fe-
ciſſet fratrem puberem, vt veniret ad præſentandum vna cum
ipſa tutrice: & pubes noluiſſet comparere, & illa præſentaſſet: &
ſequuta fuiſſet ĩſtitutio, querebatur in vltimo dubio: an ille pu
bes amiſiſſet quaſi poſ. præſentandi? Et dicit Fed. quòd prima fa
cie videretur dicendum quòd ſic: quia illi tres pupilli videntur

eſſe ſoli

eſſe ſoli in quaſi poſ.præſentandi,c.pe.de cauſa poſ. & ꝓprie.c.
conſultationibus.hoc ti.Sed tamen dicit ipſe,veritas eſt in ɔtra
rium: quia noluit eſſe in vno actu,vel eſt negligens : ſeu cõtu-
max,non vr̃ eſſe ɔtumax in alio,nec renũciare eidem,alle.c.cũ
olim.de teſt.& c.2.de dolo & cõtu.lib.6.& Inn.& Hoſt. in c.ec
cleſia veſtra.de elec.& in c.dilectus.de of.dele. & in c.2.de ſup.
negli.præla.¶Poſtmodum ſubdit iſtum art.tangi quaſi ad lite-
ram,per Inn.& Compo.in d.c.quærelam. de elect.ex gl. ipſorũ
21 dicit colligi:ꝙ ſi aliquis † habet ius eligẽdi cum aliis,dato ꝙ v-
na vice condemnetur,vel negligat eligere,non tamen amittet
proprietatem,nec poſſeſſionem.¶Præterea addit ipſe, ad hoc,
22 vt quis amittat quaſi poſ. requiritur † ſpoliantem habere ani-
mum ſpoliandi:ſed cum compatronus nõ habeat animũ ſpoli-
andi,ſed vtendi iure ſuo,merito nõ præſentãs nõ amittet quaſi
poſ.quod q̃ maximè apparet,ex quo tutrix requiſiuit illum,vt
veniret ad præſentandum cum ea. Et iſta dicit ɔcludi ex dictis
gloſarum Inn.& Comp.Ita Fed.in ɔſ.de quo ſ.¶Hoc idem ex-
preſsè tenuit ẽt conſulendo Io.cal.in conſi.15.duo bis p̃ſentant.
fol 62.de cuius caſu latè diximus in proximo præced.art.& mo
uetur per rationes Fed.licet ipſum non nominet:qui etiam all.
Inn.in d.c.quærelam,quem dicit ita intelligi debere: & eũdem
Inn.in c.bonæ.el 2.de poſtula.prælato.¶Hanc eandem ſenten
tiam tenuit ſimiliter conſulendo d.Abb.in ſ.allegato conſ.54.
in vlt col.qui licet etiam eſſet argumentatus ꝓ prima part.ꝓut
fecit Fed.tamen ɔtrarium tenet in vlt.col.& facit concluſionẽ:
23 ꝙ † vbicunque ius præſentãdi pertinet ad plures patronos ſi-
mul,licet appareat aliquos ex eis tñ p̃ſentaſſe,& ad eorũ præ-
ſentationem præſentatum inſtitutum fuiſſe:tamen ex quo nõ
appareat expreſsè illos patronos præſentaſſe animo ſpoliandi
alios ſua quaſi poſ. nõ ſit præiudicium aliis patronis in ſequen.
actib. nec circa ꝓprietatem,nec circa poſſeſſionem:quia negli-
gens in vno actu &c.Et hoc apertè dicit colligi ex ſubtiliter ta-
ctis per Inn. & Compo.in d.c.querelam. & clarius in terminis
noſtris poſuiſſe Federi.in conſ.117.in vlt.art.ſed debuiſſet alle
24 gare in conſ.cij.vt ſ.diximus.¶† Et addit plus dicere,per præ-
ſentationem vnius ex patronis ex parte patris conſeruari poſ-
ſeſſionem omnium patronorum inde ꝓuenientiũ:vt dicit col-
ligi ex locis ſ.allegatis.Iſta ſunt quæ præallegati doct.dicunt in
hoc paſſu quid dicendum:vt tu vides Fede.Io.Cal.& Abb vna-
nimiter videntur hoc concludere,per dicta Inn. & Compo.in
locis præallegatis:& ſ diximus in ipſa.6.conclu.Io. And.in d.c.
querelam.in 2.col.in ver.ſi vero eſt extraneus.videtur tenere
contrarium in hoc caſu.Et hoc idem videtur velle Inno in d.c.
querelam.in illis verbis,dum dicit,ſed cum debeo intereſſe ele
ctioni:quia electio nõ ſit noĩe cuiuſlibet ſingulariter, ſed noĩe
capituli:vnde certè non video,vbi hoc dicat Inn.nam licet.ſ.al
legata verba Inn.non confirment opi.Io.Andreæ vera,quia illa
expreſsè nõ dicunt:& ideo Io.And.vt vides in d.ver.ſi vero eſt
extraneus.ipſum non allegat:tamen nec opi.Fed. verba Inn.ꝓ-
bant:ſed melius illam ꝓbant eius verba in d.c.bonæ el 2.de po
ſtu.p̃la.¶Sed negari nõ poteſt Io. And. tenere ɔ Fed. niſi dica-
mus illa verba Io.And.venire continuatiuè ad præcedentia:nã
cum prius dixiſſet habentem eligere : vt canonicus nõ eligen
do vna vice non amitti poſſeſſionem:poſtea cõtinuat aduerſa-
tiue dicendo, ſi vero extraneus eſt,qui non vt canon.vt in præ-
ced.caſu eſt dictum:ſed ſingulari iure eligit,amittit poſ.&c.q d.
quia eligit cum canonicis,non iure capituli, ſed ſingulari : vt ſi
aliquis Abb.haberet interuenire cum canonicis in capitulo, &
ſic ſicut in caſu.4.concluſionis:& non in caſu huius.vj.conclu-
ſionis.Et ita intelligendo Io.And. non videtur facere concluſi
onem nouam,vt diximus:ſed eandem cum illa.4.concluſione:
& ſic non habendo contrarium expreſſum opinio Fede.Io.cal.
& Abb.tenenda eſt,maximè cum rationes eorum militẽt. Pro
quibus etiam faciunt ea,que diximus.ſ.in x.præcedẽ.arti.dum
ibi quæritur qualiter quaſi poſſeſſio iuris pa.acquiratur:& inter
alia requiritur animus ſpoliandi,& ſcientia ſpoliati,quæ hic cõ
currere non poſſunt: cum nec præſumatur talis animus in com-
patrono,ſed potius vtendi iure ſuo : nec ſcientia in compatro-
no,cum non poſſit ſcire illum velle aliud facere,quam vti iure
ſuo: & hoc potius præſumendum eſt, quam velit aliud facere:
vt vult etiam Abb.in d.conſi.54.& ita ego etiam concluderem
in hoc paſſu.¶Vnum tamen nota:nam Fed.in d.conſ.cij.ponit
magnum verbum:vt etiam ſi ɔdemnaretur alius, pro vna vice,
nõ amittat poſſeſſionẽ:nã ſi ita ruditer intelligeretur, ſequeret̃
ꝙ ɔdemnatus ẽt circa poſſeſſorium,retineat poſſeſſionẽ, quod
quidem non ꝓcedit: vnde intelligẽdum eſt illud verbum,ſi cõ
demnaretur ex aliqua alia cauſa.ita ꝙ pro illa vice non præſen
tauit : vt latè diximus.ſ.in 14.præceden.artic.dum tractauimus
ibi:an per caſſationem præſentationis factæ perdatur quaſi poſ
ſeſſio : & diſtinximus ex quo capite fiat caſſatio. ¶Aduerte ad
aliud circa iſtam concluſionem Fed.nam licet in caſu cõſilij ſui
videatur concluſionem procedere:quia ille compatronus fuit
vocatus:quo caſu videtur apparere compatronos non habuiſ-
ſe animum ſpoliandi compatronum,ex quo ipſum vocabant:
quod tamen Fed.non ponderat:ſed videtur velle hoc ꝓcedere
ſiue fuerit vocatus,ſiue non.Et hoc expreſſe videt̃ tenere Abb.
in d.conſ.54.cum non ponderet ibi aliquam vocationem:ſed
magis expreſsè hoc videtur velle Io.cal.in d.conſ.xv.cũ expreſ
25 sè dicit compatronum non eſſe requirendum,vt ibi.¶† Indi
ſtinctè ergo eſt tenendũ,ꝙ aliquibus patronis præſentantibus,
& aliquibus nõ,nõ p̃ntantes nõ amittunt quaſi poſ.quia p̃ntã-
tes conſeruant quaſi poſ.nõ p̃ntantium.Et iſta ſufficiant quan-
26 tum ad prædicta, quæ ſunt valde trutinata.¶† Collige tamen
ex omnio prædictis:quia ſeruient ad multa,j.dicẽda doct.ſ.alle
gatos adducere iura loquentia de electione in materia p̃ratio
nis:& ſic iura diſponentia in electione,habere locum in p̃ſenta
tione.quod plenè ꝓbatur in c.ſi.de ele.li.6 vbi oẽs.Reperi poſt
modum d.Roc.in hoc tract.in verb.competens alicui.in 17 q.
querentem.de hoc art.& concludentem: vt ſ.concluſimus p au
toritates Abb.Fed.& Cald.in conſiliis.ſ.deductis: non tamen il
la diſcutiendo,vt ſ fecimus.¶Et ꝓ premiſſa ẽt concluſione di-
27 cit facere tex.in l.cõis ſeruus.ff.de acqui.poſ.†vbi ꝓbatur ꝙ ſi
vnus poſſideat rem cõem, ab omnibus ɔſociis poſſideri intelli
gitur:& ꝑpea dicit ibi nota.Bart.ꝙ ſi plures ſunt hæredes,q ha-
beant bona cõia,& vnus ſolus adminiſtrat, & fructus ꝑcip r.di-
cuntur & alij poſſidere:quia ille qui adminiſtrauit totum,vr̃ geſ
ſiſſe iure familiaritatis,& communi nomine:& ita dicit tranſire
alios doct.ibi referre & ſequi d.Alex. ibidem qui legit illam le-
gem cum,l.qui iure familiaritatis præcedente:& hanc conclu-
ſionẽ ẽt ſentire Io.An.& Gem.in c.vnico.in ſi.hoc tit.li.6 poſt
Rofre.in quæſtionibus ſuis in q.18.& ſic reſidet Roch.vbi ſ.

¶Decimuſſeptimus art.3.q.prin.j.partis.2.Libri.

1 *Patroni ſi admittant ſecum in præſentatione aliquem non patronum, an hoc illis præiudicet,& ille admiſſus acquirat ius patronatus, vel quaſi poſſeſſionem ipſius.& n.2.& latè n.4.11.12.13.14,16 18.19.20.21.22.*
3 *Capitulum an poſſit admittere in electione epiſcopi quempiam qui de iure vel conſuetudine electioni ipſi intereſſe non poteſt.*
5 *Bona fides neceſſario non requiritur ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*
6 *Quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnica præſentatione,& inſtitutione ſequuta.*
7 *Tutor præſentans vna cum pupillo,patrono patiente,quaſi poſſeſſionem præſentandi acquirit.*
8 *Donationis natura.*
9 *Eccleſiæ non expedit plures habere patronos.*
10 *Eccleſia ſemel liberam ſeruitutem impoſterum non admittit.*
15 *Ad præſentandum cum patrono admiſſus,an & quando ſit in mala fide.*
17 *Cauſa limitata limitatum effectum parit.*

Quia Supra diximus qualiter compatroni præſentantes
conſeruãt ꝓprietatem & poſſeſſionem compatro-
1 norum non præſentantium,merito decimoſeptimo † contin-
git dubitari,quid ſi patroni admittunt cum eis in præſentatiõe
aliquem nõ patronum:an eis præiudicet,& ille admiſſus acqui-
rat ius pat.vel quaſi poſſ.ipſius.¶Circa materiam electionis de
iſto art.quærit Firma.in ſuo trac.de epiſcopo in 2.lib.in 3.part.
in 50.q. qui licet corrupte loquatur ex defectu impreſſorum:
tamen videtur concludere patronos nõ amittere quaſi poſ. li-
cet alium cum eis ad præſentandum admittent:vnde in alia ele
ctione poterunt eligere.Ita dicit firmare Floria.in l.ſi ſit conſti
tuta.ff.quemadmo.ſerui.amitta.& Inno. in d.c.querelam.de e-
lec.quia nõ ſolum ipſi admiſſi, ſed vna ſimul eligentes vel exi-
ſtentes in quaſi poſ.eligẽdi, & nõ electores admiſſi eligere po-
terunt.Et demum ipſe Firma remittit ſe ad dicta ꝑ eum in præ-
allegato tract.in 2.lib.in 3.parte in 2.q. vbi dum quærit,an cle-
rus vna cum canonicis debeat intereſſe electioni epi? poſt plu-
ra dicit , bene aduertant canonici , ne patiantur alios eligere e-
piſcopum:quia patiendo,perderent quaſi poſ.iuris eligẽdi:que
tamen non perditur ſi ſemel non eligãt ipſi,ad quos pertinet iꝰ
eligendi,ſi alii non eligant.alle.Flo.& Inn.vbi.ſ.in quibus om-
2 nibus dictis Firma.†vt vides ſolum videtur concludere admit-
tentes non habentem ius eligendi ad eligendum nõ amittere
quaſi poſ.niſi ſi cum illis ipſi nõ eligerent:quia tunc bene amit
teret quaſi poſ.vt in proximo præced.art.diximus : & maximè
in v.& vj.concluſione.¶Et ſic,vt vides in iſtis locis Firma. tan-
3 tum tangit, an iſti admiſſi acquirant quaſi poſſeſ.¶†Bene verũ
eſt,ꝙ iſtum art.videtur formare idem Firma.in d.lib.in d.3.par.
in 3. quæſtio. vbi quærit, an capitulum poſſit admittere in e-
lectione epiſcopi aliquem, qui de iure nec de conſuetudi-
ne ipſi electioni intereſſe non poteſt : & reſpondet quòd ſic,
allegando

allegando tex.in c.ſcriptum.de ele. quod dictum modificat dũ
modo vnus de capitulo non ɔdicat vt ibi. ¶ Et certè nec in iſta
q.Firma.videtur decidi art.noſter: nam poteſt eſſe, capitulum
poſſe aliquem non habentem eligere in electione vna cũ eis
admittere ad eligẽdum,& non intelligeretur acquiſiuiſſe quaſi
poſ.in electionibus futuris. quem pũctum non tangunt q̃ones
4 Firma. ¶ † Ego hunc art. videlicet an extraneus admiſſus acq-
rat quaſi poſ.eligendi vel præſentandi, non reperi ab aliquo in
ſpecie tactũ:ſed ex dictis in x.&ſeq.art.huius 3.q.prin.Conſide-
ro iſtum admiſſum acquirere quaſi poſ. quia in iſta admiſſione
ad eligendum vel præſentandum interueniunt oĩa requiſita in
acquiſitione quaſi poſ.de q̃bus.ſ̄. in d.x.art.nam iſta præſenta-
tio,quæ fit cum aliis, fit cum eccleſia vacat,& patronis ſcienti-
bus:& non ſolum non ɔdicentibus, ſed ẽt volentibus ex quo
admittunt ad eligendum,vel præſentãdum:vt hoc expreſsè vi-
deor tangere in d.x.art,in fi.j.requiſiti interuenit ẽt ĩſtitutio ſu-
perioris:quia hoc in themate art.præſupponere debemus:& q̃
5 uis †bonafides de neceſſitate non requiratur ad acquirendam
quaſi poſ.vt diximus in d.x.art. Interuenit tamen bonafides ad
miſſi:quia cum videt ſe admitti putat vel ſe habere ius in illa e-
lectione ſeu p̃ſentatione:vel ꝙ admittentes velint ſibi illud ius
de nouo tribuere: vnde cum iſte admiſſus habeat oĩa requiſi-
ta in acquiſitione quaſi poſ.merito dicendum eſt eum acquire
6 re quaſi poſ. ¶ † Ad quod ẽt facit id quod.ſ̄. diximus in xj.art.
præſentis,q.prin.ex vna præſentatione & inſtitutione ſequuta
7 quem acquirere quaſi poſ.vt ibi late. ¶ † Et facit ẽt,quod cõ-
cluſi in xij. art.p̃ntis q. tutorem p̃ntantem cum pupillo patro-
no acquirere quaſi poſ.p̃ntandi ꝑ latè ibi dicta.& faciũt ẽt,quæ
ſ̄.diximus in xv.art.p̃ntis.q.vnde allegata in dictis loc. poterũt
hic adduci. ¶ Vnum tamen eſt in hac materia,quod me turbat:
nam ſ̄.in j.par.j.li.in 2.q.prin. 2.art poſuimus tres modos ordi-
narios acquirendi ius pa.ſ.ſoli collationis,ɔſtructionis,& dota
tionis:& ibidem in x.q.prin.ꝑ totum poſuimus duos alios mo
dos extraordinarios acquirendi ius pa. ſ. priuilegij & præſcrip-
tionis.In ſecunda vero parte.d.j. libr. poſuimus omnes modos
transferendi ius pa.de patrono in nõ patrono; & tamen in nul
lo prædictorum modorum acquirendi vel transferendi ius pa.
reperitur iſte modus admiſſionis ad præſentãdum cum patro-
nis, merito cum hic modus non reperiatur ſcriptus,permitti ñ
debet, cum ſimus in materia ſtricta, in qua laicus dicitur inca-
pax:&ideo dicitur gratioſe conceſſum illis, qui prædicta tria fe
cerunt,& non aliis.c.3. hoc ti.& ideo non debet ad alios exten
di,& maxima fit difficultas in modo transferendi: vt diximus ſ̄.
in d.2.part.j.lib.in prin. j.q.prin. ¶ Et ſi diceretur hunc modum
8 includi †ſub modo transferendi ti.donationis,de quo diximus
ſ̄.in d.2.par.j.lib.in 4.q.prin per totum. Reſpondetur hoc non
militare;quia iſta non eſt vera donatio:nam nõ abdicat à ſe ius
pat.& alteri dat:vt eſt natura donationis:vt ibi eſt dictũ ex quo
ipſe ẽt vult præſentare, & præſentat cum non patrono. Vel ſi
bene eſſet donatio,vbi eſt conſenſus ordinarij, qui in donatio-
ne iuris pa.interuenire debet:vt diximus in d.2.part.j.lib.in j.q.
prin.in 2.artic. dicendum eſt igitur hunc modum admiſſionis,
9 cum non reperiatur in iure nõ habere aliquid operari. ¶ † Cõ
firmantur prædicta:nam nõ expedit eccleſiæ habere plures pa-
tronos:imo ſuperior debet ꝓuidere, ne ex multitudine patro-
norum eccleſia grauetur: vt dicit Card.in clemen.plures.ante
medium 3.col.hoc tit.& maximè,propter alimenta in neceſſi-
tate præſtanda:vt latè diximus.ſ̄.in j.parte.j.lib.in 3.q.prin.in 6.
art.dum tractauimus, an vno volente omnia facere, poſſit cõ-
pelli aliũ admittere,& ius pat.eſt potius odioſum eccleſiæ par-
ticulari,quã fauorabile: vt diximus.ſ̄.in j.parte.j.lib.in j.q.prin.
in vlt.arti.ſicut ergo eſt odioſum in totum, ita & in parte,ſ.ad-
dendo non patronum patronis:arg.l.quę de toto.ff.de rei ven.
10 & c.paſtoralis.§.item cum totum.de offi.deleg.† & intantum
eſt fauorabile eccleſiæ eſſe liberam,ꝙ ſemel libera non recipit
ſeruitutem.vt dicit Bald.in c.ſignificauit.in j.no.& ibi do.Fely.
de teſti.arg.l.fi.C.de bonis liberto.& diximus.ſ̄.in d.j par.j.libr.
in 2. q.prin.in 4.art.dum tractauimus de edificãte eccleſiam,&
nihil dicente. & latius etiam diximus de eccleſia libera non re-
cipientę ſeruitutem.ſ̄.in d.j.par.j.lib.in 6.q.prin.in j.& ij.artic.Si
igitur ex iſta admiſſione admiſſus efficeretur nouus patronus,
eſſent multo plures patroni,& eccleſia magis grauaretur in ho
noribus & alimentis:vt diximus.ſ̄.in d.j parte.j.lib.in 3. q.prin.
in 6.art.& de proxima libertate eccleſiæ,nõ ita cito ſperaretur:
ergo dici deberet per electionem nõ præſtari ius admiſſo. ¶ Et
ad prædicta etiam facit motiuum,quod feci.ſ̄.in 2.parte.j.lib.in
2.q.prin.in j.art.dum tractauimus an ius pat.ſolum tranſeat ad
hæredes ſanguinis: nam ibi in ſecundo,& tertio motiuo ꝓ par-
te, ꝙ non tranſeat ad hæredes extraneos, induco fauorem ec-
cleſiæ:vt citius efficiatur libera,eodem modo dicere debemus

in caſu noſtro:quia ſi iſta admiſſio non operaretur,citius eccle
ſia efficeretur libera,ꝑ ibi dicta maximè in 3.motiuo:cum iſtud
eſſe patronum ſit ex gratia & exorbitans:& ideo non eſt exten
dendum,vt admittere poſſit nõ patronum:& faciunt etiam di-
cta ibi in 6.motiuo dictæ partis,& licet ibi teneatur pars contra
ria.ſ.ius patr. tranſire ad quoſcunque hæredes dummodo ſint
hæredes: tamen reſponſiones date ad illa motiua in illo caſu à
iure permiſſo.ſ.ſucceſſionis,vt ibi patet non militant in iſto ca-
11 ſu admiſſionis,qui non reperitur à iure permiſſus. ¶ † Quid di
cendum in hoc paſſu? certè ſi ad verba arti. noſtri aduertatur,ſ̄.
ſcripta in oppoſitum adducta,non obſtant.nam nos quærimꝰ:
vtrum per iſtam admiſſionem ad electionem,vel præſentatio-
nem extranei admittentes eum præiudicent ſibi? & dicendum
eſt ꝙ ſic;quia cum ipſi ſoli potuiſſent eligere vel p̃ſentare,mo-
do vox eorum fuit diminuta,ꝓpter admiſſum, prout dicit Ab.
in c.cum Vintonienſis.& in c.ſcriptum de electione:& dicetur
plenè.j̃.in 2.par.2.lib.in 2.q.prin.in 16.art.dum tractabimus:an
vnius patroni ɔtradictio operetur, vt non patronus ad præſen-
tandum non admittatur,tamen ſibi non præiudicant: vt ipſi in
futurum præſentare poſſint; quia poterint præſentare.vt ſ̄.eſt
12 dictum poſt Firma ¶ † Aliud & ſecundum membrum art.no
ſtri eſt: an iſti admiſſi acquirant ius patro. vel quaſi poſſeſ.eius,
& in quaſi poſſeſſione eſt concludendum ꝙ ſic,per ſupra dicta.
13 Contraria non obſtant,† quia loquuntur in acquiſitione veri
iuris patr. in quo dicendum eſt admiſſum illud non acquirere:
cum iſta admiſſio non ſit modus à iure introductus acquiren-
di ius patronat. præſertim ſine ordinarij conſenſu, per fortiſſi-
14 ma motiua rationis.& iura,ſ̄. allegata. ¶ † Vnde ex prædictis
infero duo ab aliis nũquam tacta,ꝙ licet non patronus admiſ-
ſus ad præſentationem cum patronis & inſtitutione præſenta-
ti ſequuta acquirat quaſi poſ. & in ſeq. præſentatione admitti
debeat: tamen conſtito eum non eſſe patronum,non deberet
amplius ad præſentationem admitti ſicut nec alij quaſi poſ. iu-
ris præſentandi,de iure eorum non conſtito:iuxta no. in c.con
ſultationibus.hoc tit.& voluntatem compatronorum non o-
perari aliquid in hoc, cũ ordinariꝰ indagare debeat, ne eccleſia
pluribus patronis grauetur,quãto magis extraneis: ꝑ ſolemne
dictum Car.in d.clem.plures.ante medium.3.col.cũ aliis.ſ̄.ad-
ductis.vt etiam pulchre voluit Phili.Decius in conſ.cxlix. in 2.
dubio in 3.col.in ver.ſecundo reſpondetur.vbi loquit̃ de qua-
ſi poſ.& dicit illam non acquiri ꝑ admiſſum in p̃iudicium eccle
ſiæ,qui in conſ.124.in prin.pe.col.dicit hoc non ꝓcedere, cum
habere talem patronum, quia tunc non eſſet præiudicium, ſed
vtile eccleſiæ.Et ideo hodie ponitur edictũ non ſolum ꝓ inter
eſſe patronorum: ſed etiam ꝓ intereſſe eccleſiæ,ne forte ſit li-
bera vel non omnes præſentãtes patroni:& ſic cognoſcere ha
bet de iuribus p̃ntantium & meritis p̃ntati:vt no.omnes in c.fi.
de ele.lib.6.vnde ſi ordinario hoc non cõſtitit in prima præſen
tatione,cũ ſibi conſtitit,potuit hoc agere,vt ſ̄.dictũ eſt:& quia
nos in hoc caſu præſupponimus hunc admiſſum cũ aliis patro
nis præſentaſſe, & inſtitutionem ad eorum præſentationem ſe
quutam fuiſſe, nõ poſſumus dicere præſentatum ɔſtito de nõ
iure p̃ntantis,amouẽdum,facta diſtinctione bonæfidei vel ma-
læ fidei:vt diximus ſ̄.in hac,3 q.prin.in primis art.Sed bene dici
p̃t,ꝙ ſi in ſcd'a p̃ntatione iſte admiſſus ſolus p̃ntaſſet,& alij veri
patroni non, licet ſequuta fuiſſet inſtitutio, inſtitutus eſſet re-
mouẽdus,ſi ille admiſſus erat in malafide:ſi vero fuiſſet ĩ bona-
fide,non:prout diximus de aliis quaſi poſ.bonæ vel malę fidei,
15 ſ̄.in iſta 3.q prin.in dictis primis art. ¶ † Et ſi diceretur, quomo
do iſte admiſſus poſſet eſſe in malafide,ex quo veri patroni ad-
miſerunt eum? dico hoc poſſe eſſe,quãdo admiſſus ſciret ſe nul
lo modo eſſe patronum,nec habere aliquam ɔiunctionem cũ
illis,nec ſe alias p̃ſentaſſe. qui tñ ſcire debebat de iure illos pa-
tronos ſolos ipſum patronum facere non poſſe, nõ accedentę
cõſenſu epi,cum ignorantia iuris, nõ excuſet eum vulgatis iuri
16 bus. ¶ † Attentarem circa hanc primam illationem vnum, vt
omnia hęc dicta procedant,quando ius pa.ſpectaret aliquibus,
vt ſingularibus.iuxta no. in c.3.hoc tit. ſed ſi ſpectaret alicui v-
niuerſitati,ſeu collegio,vt vniuerſitati,ſeu collegio: tũc diſtin-
guerem,ꝙ aut admittunt illum pro illa vice,& nullum acquirit
admiſſus ius: nec in proprietate,nec in quaſi poſſeſſione: Cum
17 † limitata cauſa limitatum pariat effectum,vulgatis iuribus.Si
vero admiſerunt eum in vniuerſitatem vel collegium, & ſo-
lum fit diminutio vocum ipſorum,vt ſ̄.diximus:& ſicut erãt vi
ginti facientes collegium,erant viginti vnus, & remanet ſola
vniuerſitas,vel collegium patrona,vel patronum: & ſic nõ au-
getur numerus patronorum:&ideo non militant ſ̄.ſcripta nec
dicetur patronus de per ſe: ſed tanquam vnus de collegio
iam patronus,merito ſuprascripta in eo locum non habebunt.
¶ Si vero illi de collegio vel vniuerſitate admiſerunt extra-
neum æquæ

extraneum æque principaliter, vt collegium vel vniuerſitatẽ, augendo p̃ronos, vt ſicut erat collegium ſolus p̃ronus, nũc eſſent p̃roni collegium,& extrane⁹ admiſſus, ex quo oĩa ſ.ſcripta militabãt ĩ ipſo admiſſo: dicendũ erit de eo, ſicut modo dixim⁹
18 in iſta illatiõe ĩ extraneo admiſſo p ſingulares p̃ronos. ¶ † Et ſi diceretur in ſecundo membro huius diſtinctionis, cur nõ requiritur cõſenſus epi, cum videatur illud ius pa.trãſferri in extraneum reſpondetur q principaliter tunc non agitur de tranſlatione iuris pa.ſed de aggregando extraneum in collegium,& in conſequentiam venit, vt p̃ſentet cum collegiatis:& ideo nõ requiritur conſenſus epi, arg.rationis aſſignatæ p doc.in c.ex lite-
19 ris.& in c.cum ſeculum.hoc ti. ¶ † Aliud, quod ex prædictis infero, eſt, patronum non poſſe admittendo extraneum ad p̃ſtã dum dare ſeu donare ius pa. penitus non patrono, eo ẽt patrono remanẽte ſine conſenſu expreſſo ordinarij: quia ille tacitus cõſenſus ordinarij, qui vr̃ adeſſe in inſtõne, q̃ facit, non ſufficit ad faciendum illum patronum: licet ſufficiat illa inſtitutio poſt præſentationem ad faciendum ipſum quaſi poſſeſſorem: quia illa inſtitutio ſolum habet effectum inſtituendi, non conſentiendi, vt de ſe patet. ¶ Et ſi tu diceres, cur tu.ſ.in j.part.j.libr.in 4. q.prin.in x.art.concluſiſti, q ſi fundans, conſtruens: ſeu dotans eccleſiam, voluit illius ius pa.eſſe commune cum altero, vel in totum alterius, qui nihil dedit,& videantur in totum, vel in partem donatũ.& conſenſum epi adhibitum in fundatione eccleſiæ,& acquiſitionis iuris pa.habere ẽt vim conſenſus, qui requiritur in donatione, cur non ſic in caſu noſtro: vt inſtitutio ordinarij habeat vim & inſtitutionis,& illius cõſenſus, qui requirit in tranſlatione iuris pat.faciliter reſpondetur: nam conſentiẽs in fundatione, requiritur ad effectum: vt cognoſcantur qualitates volentium eſſe patronos:& tanq̃ cauſa efficiẽs ipſorum: & ſic põt habere locum in extraneo admiſſo in fundatione: vt diximus.ſ.in j.par.j.li.in 2.q.prin.in v.art.& in 2.par.d.j. lib.in 2.q. prin.in 4.art.inſtitutio vero nõ habet creare patronum, nec indagare qualitates eius: ſed ſolum, an ſit patronus:& an præſentatus ſit inſtituendus. Vnde cum non habuerit intentionem p quirendi qualitates noui patroni, ipſa inſtitutio non poterit ſe
20 extendere ad id, ad quod non habuit intentum. ¶ † Et ex iſtis facio aliam pulchram illationem, vt admiſſio extranei cum cõſenſu ordinarij, qui requiritur in prima fundatione, faciet illum extraneum patronũ, ſi admiſſio eſt facta in limine fundationis: inſtitutio vero hoc non operetur in admiſſo poſt fundationẽ: nota iſta, qa noua & nunq̃ cogitata, nec dicta,& certè p̃cedũt.
21 ¶ † Dicerem bene aliud, quod ẽt puto veriſſimum, q ſi iſte admiſſus eſſet in bonafide, qa putaret ſe admitti, tanquã patronũ, vel ſi ipſe erat in malafide, ſaltem ſucceſſores ĩ bonafide exiſtẽtes ſemper præſentantes ſpatio competenti ad præſcribẽdum, & vt verus patronus haberetur,& de non iure ſuo dicto tpe nõ conſtaret, præſcriberet ius pa.& acquireret illud ex p̃ſcriptiõe, vt ſit patronus cum aliis, vel ſolus, quod quidem fieri poteſt, p latè dicta.ſ.in 4.par.j.lib.in xj.& vlt q.prin.in j.& ſeq.art. & hoc vltimum expreſsè probatur in d.c.ſcriptũ.de elec.dum ibi con
22 ſuetudo ponderatur. ¶ † Eſt & aliud dicendũ, vt hæc admiſſio non patroni ad p̃ſentandum cum patronis fieri nullo modo poſſit vno ipſorum cõdicẽte: quia admiſſio fieri debet nemine diſcrepãte,& non aliter.ita Firma.in d.2.lib.in 3.par.in 3.q.allegando Rom.in ſing.ſuis, quod etiam voluit Abb.in d.c.ſcriptũ.& in c.cum Vintonienſis.in j.col.de elec.& de hoc latè dicetur j.in 2.par.huius 2.li.in 2.q.prin.in 16 art.vbi tractauimus, an patroni poſſint admittere non patronum ad præſentandum vna cum eis vno contradicente? Hic autem tractauimus, an admiſſus acquirat quaſi poſſeſſionem? Et hæc ſufficiant.

¶ Decimuſoctauus articulus.3.q.prin.j partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio facta à non patrono, etiam ſequuta inſtitutione,& poſtea facta à patrono licet tenet, illa irrita eſt.& n.2.3.*

Sequitur Modo decimooctauo loco dubitare, ſi ſit præſentatio ab aliquo, qui non eſt verus patron⁹, nec eſt in quaſi poſ.p̃ſtandi,& eſt ſequuta inſtitutio ordinarij, ſi poſtea fiet p̃ſtatio à patrono, vel ab exiſtẽte in quaſi poſ.p̃ſtandi, an prima p̃ſtatio & inſtitutio ſequuta, ſit ipſo iure nulla, vel primus p̃ſtãs dicat eſſe in quaſi poſ.& iõ ſcḋa p̃ſtatio nulla. Iſtum art.latè tetigimus.ſ.in j.art.p̃ntis.q.prin.vbi retulimus dicta doctorum, ſed quia ibi poſita non videntur principaliter dicta, ſed in conſequẽtiam dicti primi art.ideo hic magis in ſpecie formabimus hunc art.& dic breuiter cõcludendo, poſt Ab.
1 & doc.in d.c.conſultationibus.hoc tit.† q ſi aliquis non poſſideret, ſed tñ credebatur eſſe patron⁹ ſi p̃ſtauit, & ſequuta fuit inſtitutio,& poſtea p̃ſtat verus p̃ronus, vel exiſtẽs ĩ quaſi poſ. p̃ſentãdi, cum cõſtat illum primum p̃ſtantem, nõ eſſe p̃ronum, nec in quaſi poſ.p̃ſentandi, p̃ſtatio ſecunda tenebit,& prima erit nulla: & remouẽdus eſt inſtitutus. Ita tex.in d.c.cõſultationibus.& ratio decidẽdi fuit in d.tex.in vltima ſui par.nam ex quo p̃ſentans nõ erat in quaſi poſ. p̃ſtandi, non potuit illum fructũ facere ſuum: & ideo quemadmodum occupans poſſeſſionem alterius, tenetur reſtituere omnes fructus: vt in c. non licet. 12. q.2.& in c.grauis.de reſt.ſpo.& in l.ſi nauis.de rei ven.ita & iſte fructus p̃ſtationis ſubiacet reſtitutioni, quę fit p remotionem inſtituti. Ita Abb.ad literam in d.c. conſultationibus. quem ẽt retulimus.ſ.in d.j.art.huius.q.prin.& oĩa ibi p nos dicta, hic adde,& maximè dictum Alex.ibi allegatum referentem d.Ant.in d.c.conſultationibus.dicentem cautum debere eſſe aduocatũ, ſi vult concludere p̃ſentationem eſſe validam, vt non ſufficiat concludere, talẽ credi, reputari,& haberi vt patronum, niſi cõ-
2 cludat talem eſſe in quaſi poſ.iuris pa.ſeu p̃ſtandi. ¶ † Et ad ibi dicta, adde in tãtum hoc eſſe verum, talem p̃ſtationem factam à non patrono, nec ab exiſtente in quaſi poſ.licet ſequatur inſtitutio, non p hoc vr̃ facta à poſſeſſore: & ſic actus retro non trahitur: vnde licet acquirat quaſi poſ.in futurũ: vt diximus latè ſ.in p̃x.p̃ced.art.tamen prima præſentatio non vr̃ facta à poſſeſſore: quia non reuocaretur: vt ſit in d.text.c.conſultationib. Ita Abb.& oẽs ibi hoc tit.vbi ẽt in 2.no.dicit ſolum errorẽ cõmunem abſque poſſeſſione nõ ſufficere, vt actus geſtus à non poſſeſſore valeat:& ſic debere limitari reg.l.Barbarius.ff.de of. præſi.cum vulga. ¶ Et ad prædicta adde ẽt, quod dicit idem Ab.& ibi oẽs in ca.cum Bertoldus. in 3.col.in ver.q̃nq; p̃ſtatio.de re iu.vbi dicit p illum tex.aureum in hac materia, q ſi præſentatio eſt facta p eum, qui nõ eſt patronus, nec in quaſi poſſeſ.præſentãdi,& p̃ſentatus inſtituitur ab epo, putante p̃ſentãtem eſſe patronum, ſi poſtmodum p̃ſentatur alius p patronum exiſtentem in quaſi poſ.vltima p̃ſentatio tenet, prima non caſſata, nec aliter irrita, nec nunciata: & p̃ſtato acquiritur ius ac ſi nulla alia p̃ſentatio præceſſiſſet, & poteſt agere contra primo inſtitutum, vt remoueatur:& ſua p̃ſentatio admittatur,& inſtituatur, p illum tex. vnde colligit ibi primam inſtitutionem eſſe ipſo iure nullam:& tex.in c.illud.hoc tit.dicentem eſſe irritandam debere intelligi, id eſt, irritam declarãdam vt ibi p eum. ¶ Et ſic ex d.tex. c.illud. colligitur etiam q talis præſentans non acquirit in illa præſentatio.quaſi poſ. vt ſ.diximus. Et hoc etiam volũt doc.allegati ĩ d.j.art.hui⁹.q.prin.& Spe.in reper.ſuo aureo hoc tit.in 2.col.in ver.ſi credatur. & ſeq.& hoc etiam ſequitur Pau. de cita.in hoc trac.in vj.pat.in ſi.6.q.& in 17.q.& plenius ibidẽ in j.& 2.col.in 38.q. ¶ Ego ex ſ. dictis concludo talem præſentantem non acquirere quaſi poſſeſ.in illa p̃ſtatione, & eius p̃ſentationem eſſe nullam: an vero ſit nulla ipſo iure, vel annullanda, hic non eſt locus diſſerere: dicemus.j.de hoc in loco magis congruo: quia hic tantum tractamus de acquiſitione & admiſſione quaſi poſſ. præſentandi. Sufficit ergo hic concludere
3 † præſentantẽ non acquirere quaſi poſ.in illo actu: licet ſi non appareret de iure pa.ſeu quaſi poſ.illius acquireret quaſi poſ.in futurum: ſed cũ appareret de patronatu, vel quaſi poſ.alterius, p̃ſtatio prima eſt nulla,& ſcḋo loco facta tenet: vt ſ.prædicta oĩa cõfirmantur, p ea, quæ diximus. ſ.in 14.& 15.art.huius.q.nã ſi aliquis obtinuit in prima cauſa,& in ſecũda fuit inſtitutio caſſata, non acquirit quaſi poſ.& idem, q̃n caſſatur p̃ſentatio vt ibi multo fortius hoc eſſe debet in caſu noſtro, cũ hic nunq̃ fuerit quaſi poſ.& ibi dicta faciunt ad propoſitum præſentis articuli.

¶ Decimuſnonus art.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus iure ſuo poſſitne vti, etiam non citato nec aliter priuato.2.*
3 *In re ſua quilibet tuendus & defendendus eſt.*
4 *Intellectus ad c.cum Bertoldus.& c.conſultationibus.c.illud.de re iud.*
5 *Patronus proprietarius poteſt donare ius patronat. quod habet altero poſſidente, dummodo concurrant alia, quæ requiruntur, poſſeſſore non citato, nec aliter priuato.*
6 *Præſentatus à poſſeſſore præfertur præſentato à proprietario.*
7 *Patronus proprietarius poteſt præſentare poſſeſſore non citato, nec aliter priuato.*
8 *Poſſeſſor malæ fidei & proprietarius ſi concurrant, an & vtra præſentationum teneat.*

1 Et ex Supradictis ſuccedit decimuſnonus art.† an patronus vti poſſit iure ſuo, ẽt poſſeſſore non citato, nec aliter priuato? Hunc art.ponit Firma.in reperto.ſuo in ver.p̃ronus.in ver.79. vbi concluſiue & affirmatiue dicit patronum vti poſſe iure ſuo etiã quaſi poſſeſſore non citato, nec aliter priuato.& allc. Inn.in c.de multa.de præbẽ.dic in 2. col.in verbo, conferat.& Bald.in ſua margarita, in verbo, patronis.in verſic. ſecundo

2 ſecundo.vnde ex †hoc dici p̄t, ꝙ licet alius quaſi poſſideat ius
pa.verus patronus poterit pręſentare:quia dicetur vti iure ſuo
quaſi poſſeſſore nō citato,nec aliter priuato.ꝑ s̃.dicta. Ad quod
facit tex.in d.c.cum Bertoldus.de quo in ꝓximo præce.art.vbi
verus patronus pręſentauit,quaſi poſſeſſore nō citato,qui iam
præſentauerat:& p̄ſentatus ab eo īſtitutus fuerat ab ordinario:
nec illo priuato, vt ibi:& tamen eccleſia illa adiudicata fuit præ
ſentato à vero patrōo:& idem vr̃ factum in c.ex literis.& in c.
conſultatiōibus.in 2.ſui par.& in c.illud.hoc tit.¶Sed tu aduer
te,quia vidi Inn.in d.c.de multa.qui vr̃ dicere in omnibus,& ꝑ
omnia ꝯ̃rium:nam cū ibi ſuꝑ ver.conferre,colligat ex illo tex.
ꝙ licet is,ad quem ꝑtinet collatio, ēt alio poſſidente, ꝯferre p̄t
beneficiū illud ab alio poſſeſſum:& dicat hoc eſſe ſpeciale à iu-
re inductum in illo caſu,cum generaliter ſecus ſit,ꝑ tex.in c.cū
noſtris.de conceſ.præb.poſtea Inn.dicit non credere verum eſ
ſe,quod s̃.erat dictum fore ſpeciale ī eccleſia, vel beneficio:qa
imo generaliter eſt verum,eccleſias & alias omnes res noſtras
vel ad noſtram collationem ſeu ad ius ꝑtinentes,nos poſſe vē-
dere,& donare,& quocunque alio ti.ius quod in eis habemus,
in alios transferre.all.totum tit. C.de hæred.vel actione vend.
& ff.de contrah.emptio. l.qui tabernam. demum ipſemet Inn.
ibi opponit fortiter de.c.cum eccleſia.de cauſa poſſeſ.& ꝓprie.
3 vbi †dicitur nō valere electionem factam à canonicis,ad quos
de iure electio ſpectabat,contemptis his qui poſſidebant:eodē
modo non debet valere collatio, donatio,vel vēditio alicuius
rei, quam alius poſſidet, quamuis collator ius conferendi ha-
beat in ea. ſoluit ipſe veritatem fore, quemlibet tuendum eſſe
in poſſeſſione ſua,& ratione poſſeſſionis eum colligere fruct⁹.
all.c.ex literis.& ca.conſultationibus.hoc ti.& ideo ille qui eſt
in poſſeſſione eligendi,& ꝑ illa iura in poſſeſſione præſentandi
tuendus eſt in poſſeſſione ſua,& in collatione fructus,ꝙ eſt eli
gere,vel pręſentare:vnde quandiu ille,qui eſt in poſſeſſione e-
ligendi,vel præſentandi de iure eligere vel pręſentare habet.ꝑ
iura.s̃.allegata: & ſi alius elegerit,ad quem non ꝑtinet accipe-
re fructum,qualis eſt ꝓprietarius,non valebit electio, vel præ-
ſentatio eius:& ita dr̃ loqui.c.cū eccleſia.ſed dare alteri ius eli-
gendi,non eſt dare fructus poſ. & ideo non ꝑtinet ad poſſiden
tem ius eligēdi,alteri illud donare, nec impedire illum, ad quē
ꝑtinet,quo minus alteri conferat:vt ibi latè ꝑ eum:ecce,ꝙ Inn.
ibi expreſsè vult patronum non poſſe vti iure ſuo,& ſic p̄ſenta
re poſſeſſore non citato vel priuato. Ad hæc eius dicta faciunt
quæ diximus.s̃.in 6.& 7.art. præſentis.qō.quando concurrunt
in præſentando ꝓprietarius & poſſeſſor, quis præferatur:ergo
Inn.dr̃ totum oppoſitum eius quod dicit:&ad qd̃ ipſum all.Fir
4 ma.vbi.s̃.¶Et licet † iura,quæ.s̃.allegauimus.ſ.c.cum Bertol-
dus.de re iud.& c.conſultationibus.in vltima ſui par.ad c.illud.
in fi.hoc ti.videantur ꝓbare intentionem Firma.tamen illa iu-
ra ꝓbant intentionem Inn.quia c.cum Bertoldus.c.cōſultatio-
nibus.& c.illud loquuntur,quando nullo modo ille erat in poſ
ſeſſione pręſentandi,ſed tantum credebatur patronus,nam tūc
non erat citādus:vt aperte vult Abb.in d.c.cum Bertoldus.ſed
quando illa præſupponunt aliquem poſſeſſorem, illum præfe-
runt ꝓprietario,vt ibi patet.& vt pulchre ibi dixit Inn.& ēt in d.
5 c.de multa.de præb.quid ergo dicendum circa hoc.¶† Ego fa
cerem hos caſus:nam aut iſte patronus ꝓprietarius vult dona-
re ius pa.quod habet,& alter poſſidet: & ſic illo ſuo iure vti.ſ.
de re ſua diſponere : & dummodo alia concurrant.ſ.conſenſus
epi,nulla ſimonia,& ſimilia,non eſt dubiū eum hoc facere poſ-
ſe,vel aliter licite diſponere,non citato nec priuato poſſeſſore:
& ita loquit̃ clare Inn.in d.c.de multa.& hoc eſt indubitate ve-
rum:& idem facere poteſt conferens:quia poteſt conferre be-
neficium:licet alter illud poſſideat:quia ipſe dat illi,cui confert
ius ex eius collatione,& præſupponitur neminem eſſe in poſ-
ſeſſione iuris cōferendi:quia aliter diceretur, vt j.dicemus.ſed
bene alter erat in poſſeſſione beneficij:qa illud aliter habuerat,
vt ibi patet:& in hoc nullum eſt dubium.¶Alter eſt caſus,quia
aliquis eſt in poſſeſſione præſentandi,eligendi,vel ꝯferendi,&
ꝓprietarius prædictorum vult pręſentare,eligere,vel ꝯferre in
beneficio, in quo nemo eſt in poſſeſſiōe:& vt vidiſtis Firma.vr̃
velle nullā requiri citationē vel priuationem poſſeſſoris. Inn.
vero videtur velle oppoſitum,vel ꝙ præferat̃ poſſeſſor:& hoc
caſu eſt aduertendum:nam aliud eſt dicere,quis pręferatur præ
6 ſentatus à poſſeſſore,vel à proprietario:†& in hoc dico pręfe-
rendum præſentatum à poſſeſſore,habita ꝯſideratiōe bone, &
male ipſius fidei,vt latè diximus.s̃.in 6.& 7.art.p̄ſentis q.& hoc
vr̃ velle Inn.in d.c.de multa.ſ.fore p̄ferēdum præſentatū à poſ-
ſeſſore: & in hoc non eſt inſiſtendum.¶Aliud vero eſt dicere,
an proprietarius volens præſentare anteq̃ p̄ntet. habeat citari
facere poſſeſſorem,ſiue ſit bone,ſiue male fidei:& illo citato &
euicto iure pa.poterit p̄ntare,& non aliter:& hoc non vr̃ dice-
re Inn.ſed poti⁹ quēlibet poſſe præſentare, & præſentationem
7 poſſeſſoris pręferri:& ī hoc caſu dicerē nullo iure reperiri:†ꝙ
ꝓprietarius anteq̃ præſentet,prius habeat citari, & priuari face
re poſſeſſorem Sed videmus in oībus iuribus.s̃.all.in d.c.cōſul-
tationibus.in j.ſui par.in c.illud.in c.ex literis.& etiam in c.cum
Bertoldus.non requiri citationem,illum tex.ſic inducendo:nā
ſi pars,quæ ſuccubuit,fuiſſet in poſſeſſione,fuiſſet prælata pro-
prietario: & tamen ꝓprietarius præſentauerat ēt poſſeſſore nō
citato, nec priuato:ꝑut ſimiliter fecit in d.c.ex literis.& in c.ꝯ-
ſultationibus.non ergo requiritur ꝙ anteq̃ præſentet , habeat
citari,vel priuari facere poſſeſſorem:præſentabit ergo ꝓprieta
rius, etiam poſſeſſore non citato nec priuato : ſed de eius præ-
ſentatione habebitur illa rō,quæ habenda erit in inſtitutiōe cō
cedenda,vel in inſtitutione retractanda:vt in d.c.cum Bertold⁹.
& in aliis iuribus.s̃.all.quæ ita velle vidētur: & hodie ſic in pra
ctica obſeruatur:nā tam ꝓprietarius,q̃ quaſi poſſeſſor præſen-
tant:non facta citatione alicuius ipſorum: ſed ſolum fit citatio
generalis ꝑ edictum.iuxta diſpoſitionem.c.fi.iuncta gl.de elec.
lib.6.& in fi.ille inſtituitur qui eſt præſentatus ab habente po-
tiora iura.ſecundum iuris diſpoſitionem:& hoc modo pōt in-
telligi dictū Firma.& Bal.in marg. vt s̃.diximus:& ꝯcordabitur
cum Inn.vt s̃.¶Reperi poſtmodum d. Roc.in d.verſ.cōpetens
alicui.in xix.q.in ver.ſecūdo limita pręmiſſam conclu.vbi vult,
8 ꝙ ſi concurrant poſſeſſor male fidei & † ꝓprietarius,neutra ip
ſarum præſentationum teneat malæ fidei: quia eſt in mala fide
ꝓprietarij: quia ſibi non licet ꝓpria autoritate reaſſumere poſ-
ſeſſionē:tamen ꝯ̃rium ipſemet dicit ibidem in xx.q. vult.n.ve-
rum patronum poſſe præſentare: licet nō ſit in quaſi poſſeſſio-
ne,vt de eius ꝯ̃rietate diximus.s̃.in 8.art.nec dicetur ꝓprietari-
um non poſſe propria auctoritate reaſſumere poſſeſſionem:qa
ſemper illam in mente habuit:& effectus eius dependet ab inſti
tutione.vt s̃.dictum eſt,quare tene quod.s̃.concluſimus.

¶Vigeſimus art. 3.q.prin.j partis.ij.Libri.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus an acquiratur per exercitium alterius actus competentis patrono,quam præſentationis.*
2 *Per exercitium vnius iuris ſeu articuli cōprehenſi ſub vniuerſo,infertur ad poſſeſſionem iuris vniuerſalis.*
3 *Quaſi poſſeſſio iuris patronatus,acquiritur præſentatiōe facta,& inſtitutione ſequuta.*
4 *Eccleſia manere nequit ſine rectore canonice inſtituto.*
5 *Quaſi poſſeſſio præſentandi non acquiritur per exercitium alterius fructus iuris patronatus,& non præſentationis.*
6 *Quaſi poſſeſſione acquiſita omnium aliorum fructuum iuris patr.non queritur quaſi poſſeſſio fructus præſentationis,in quo requiritur inſtitutio.*

Quia Supra in vndecimo art.fuit cōcluſum ex vnica p̄n-
tatione cōcurrentibus aliis,de q̄bus.s̃.acquiri qua-
1 ſi poſ.iuris pa. Quærit̃ vigeſimo,†an ꝑ exercitium alterius act⁹
cōpetētis patrono,acquiratur dicta quaſi poſſeſſio ? vt puta qa
honoratur quis in eccleſia, & tractatur vt patron⁹.iuxta tex. &
ibi notata in c.nobis.hoc tit.Fed.de ſenis in conſ. ſuo. 224.ſuꝑ
primo puncto.in pe.col.in fi.decidit ꝙ ſic:& mouet̃,qa iſti ſunt
actus:vt cui debetur vnus,debetur in reliquis:quia ex eodē fō-
te ꝓcedunt. vnde concludit illum qui in aliis actibus compete̅
tibus p̄rono fuit in quaſi poſſeſſiōe,etiam præſumi eſſe in quaſi
poſſeſſione præſentādi:& hoc idem clarè firmat Io.An.in c.qd̃
alicui gratioſè.in fi.de reg.iur.lib.6.in mercuria. vbi formaliter
dicit ꝑ exercitium vnius actus cōpetentis p̄rono,eſſe quaſi poſ
ſeſſorem iuris pa.hanc eandem ꝯcluſionem aperte ſentit Abb.
ꝑ illum tex.in c.j.ver.& hæc faciunt.de relig.do.vbi dicit, ꝙ q̄n
2 non †ꝯſtat ius pa.ꝑtinere ad alium,præſumendum eſt ꝑtinere
ad illum,qui exercuit vnum ius competens patrono tm̄:& ibi-
dem in vlt.no.in prin.dicit eſſe menti tenendum,& ſatis notan
dum:ꝙ ꝑ exercitium vnius iuris ſeu art.cōprehenſi ſub vniuer-
ſo,infertur ad poſſeſſionem iuris vniuerſalis.¶Contrarium tm̄
tenet Ludo.Roma.in conſ.ſuo.368.præſens conſultatio.vt e-
ius dicta retulimus.s̃.in 2.part.j.libr.in vlt.q.prin.in 4.art.¶Do.
Roch.vero in d.verb.competens alicui.in xv.q.dicit hunc art.
eſſe notabilem,& de facto plerunque contingere poſſe:& rela
tis s̃.dictis duabus opinio. dicit præcedentem opinionem ma-
gis ſibi placere:& ꝑ illa Ludo.aliqua ex prædictis fundamentis
adduxiſſe:& q̃uis poſtea tenendo ꝯ̃rium illis reſpondeat:tamē
ille reſpōſiones dicit nō tollere ipſa fundamēta in ꝓpoſito no-
ſtro.Subdit tamen pręfatos doct. maximè Fed.in d.cōſ.ſentire.
d.concluſionem non procedere : vbi appareret alium p̄ntaſſe:
& ſic eſſe in quaſi poſſeſſiōe illius actus,quod dicit eſſe ſatis rō
nabile: & ad hoc facere plura ſimilia, quæ accumulat do. Fel.in
c.auditis

c.auditis.in 8.col.in ver.ſecunda declaratio.de p̃ſcr. ¶Et ratio
poteſt eſſe, ſecundum eum: quia tunc ceſſat p̃ſumptio, quæ ori-
ebatur in fauorem illius, q eſt in quaſi poſ. aliorũ actuum, vel al
terius actus q̃ p̃ſentationis. ¶ Dicit ẽt ipſam concluſionem li-
mitari ꝑ p̃dictos, vt non ꝓcedat, quando quis ꝓbaret quaſi poſ.
circa primordia actus: qa tunc non diceretur ꝓbaſſe quaſi poſ.
actus.alleg.tex.vt ibi illum Abb. declarat in 8.no.ca. Cumana.
de elect. ¶Et ſubdit quandoque ſecus eſſe: vt dicit eſſe tex.in l.
ſi partem.in prin.ff.quemadmo.ſerui.amitta. quem no.d. Fran.
de are.in l. 3.in prin.ff. de acqui.poſ.& demum ad p̃miſſam quæ
ſtionem, dicit fore omnino videndum d.Ant.de bu.in rep.c.fi.
col.29.& ſeq.de cauſa poſſeſ.& ꝓprie. & fore concludendum,
vt ibi ꝑ eum: quia plenè loquitur poſt alios per eum allegatos.
8 ¶† Tu conſidera qũo p̃dicta eſſe poſſunt ꝑ ĩ.ſcripta: nã qua-
ſi poſſeſſio iuris pa.ſeu p̃ſentandi, acquiritur p̃ſentatione facta,
& inſtitutione ſequuta: & hoc eſt magis neceſſarium requiſitũ
ꝙ ſequuta fuerit inſtitutio: vt in tex.c.conſultationibus. hoc ti.
& diximus latè.ſ.in x.art.p̃ſentis.q.prin.nec eſt tex.dicens qua-
ſi poſſeſ.acquiri inſtitutione. In aliis igitur fructibus iuris pat. q̃
p̃ſentationis, nõ cadit inſtitutio, vt de ſe patet: quomodo ergo
ex exercitio alterius fructus, quam p̃ſentationis, in quo nõ ca-
dit inſtitutio: quia illa ſolum requiritur in fructu p̃ſentationis,
poterit acquiri quaſi poſſeſſio in fructu p̃ſentationis. ¶ Inſuꝑ
quomodo poterit conſiderari diuerſitas caſuum, quæ fit ꝑ tex.
& doct.in d.c.conſultationibus.an fuerit ſequuta inſtitutio, vel
non ſequuta, an p̃ſentans ſit in bona fide vel in mala, an p̃ſenta
tio ſit facta mota lite vel non: an ante litẽ conteſtatam, an poſt:
iuxta ea quæ diximus.ſ.in pluribus art.præſentis.q.Ideo neſcio
videre qualiter ꝑ exercitium alterius actus, & fructus iuris pat.
poſſit acquiri quaſi poſſeſſio in fructu p̃ſentationis. ¶ Inſuper
4 hoc ꝓbatur iſto medio: † nam eccleſia non poteſt manere ſi-
ne rectore canonice inſtituto: reg.j.de reg.iur.li.6.c.ex frequẽ-
tibus.de inſt.tunc ſic aut loquimur de eccleſia libera: & illi pro
uidetur ꝑ ordinarium.c.2.& per totum.de conceſ.præb.nec ad
dit, ꝙ laicus ſe immiſceat, cum nec contra libertatem illius pro
iure pa.acquirendo p̃ſcribere poſſit: niſi ſpacio tanti temporis,
cuius initij &c.& tunc potius ex p̃ſumptione, ꝙ illa fundauerit
conſtruxerit, vel dotauerit eccleſiam, q̃ ex p̃ſcriptione dicitur
patronus: vt latè diximus.ſ.in j.par.j.lib.in x.q.prin.in v.art. Vn-
de cum ſit clarum illam eccleſiam eſſe liberam, & illi ꝓuideatur
ꝑ ordinarium, non cadit alium poſſe acquirere quaſi poſ.p̃ſen-
tandi: cum abſque p̃ſentatione illi ꝓuideatur. ¶ Si vero loqui-
5 mur de eccleſia patronata: & tunc neceſſe eſt † ꝙ appareat de
inſtitutione vltimi rectoris, ꝑ cuius ceſſum vel deceſſum eccle-
ſia vacat, ad cuius p̃ſentationem inſtitutus fuerit: & ſic ſemper
apparebit alius, qui p̃ſentauerit iuxta limitationem datam ꝑ Fe
de.quã.ſ.retulimus poſt Roc.niſi appareat alium p̃ſentaſſe &c.
& ſi bene fuerit ſequuta ꝓuiſio illius eccleſiæ, nõ ꝑ viam p̃ſen
tationis: ſed ꝙ ordinarius illam contulerit, dicetur ipſe eſſe in
quaſi poſſ.ꝯferendi: iuxta no.ꝑ Inn. in c.de multa.de p̃b.quæ.ſ.
retulimus in ꝓximo præced.art. Ergo non eſt dare caſum, ꝙ qs
poſſit acqrere quaſi poſſeſſionem p̃ſentandi ꝑ exercitium alte-
rius fructus iuris pa.& non p̃ſentationis. ¶Autoritates vero.ſ.
allegate loquuntur in p̃ſcriptione iuris pa.quæ non acquiritur
ꝑ vnicum actum.de quibus latè diximus.ſ.in 2.part.j.lib.in vlt.
q.prin.in 4.art.ad quæ ibi dicta me remitto. Et ſic concludo, ꝙ
6 † acquiſita quaſi poſ.omnium aliorum fructuum iuris pa.non
eſt acquiſita quaſi poſſeſſio fructus p̃ſentationis, in quo requi-
ritur inſtitutio. Et ad hoc adduco pulchrũ conſ.Phil. decij.149.
in cauſa iuris pa.in 2.dubio in 3.& 4. col.volentis quaſi poſ.iu-
ris p̃ſentandi, non acquiri nec ꝓbari ꝑ mandatum factum de p̃-
ſentando: imo nec ꝑ p̃ſentationem factam, inſtitutione non ſe
quuta ex aliquo defectu: & illum actum non præiudicare com
præſentanti, nec acquiri, nec probari, quia conſenſerit commẽ
de factæ per Papam de beneficio patronato, vbi expreſsè dicit
quaſi poſ.acquiſitam in commenda: & ſic in vno actu non ha-
bere locũ in præſentatione ſicut in alio actu: vide ibi omnino.

¶Vigeſimusprimus art.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentans vltimo præfertur in quaſi poſſeſſione iuris patronatus præſentandi antea pluribus vicibus. & n.6.10.*
2 *Electores ad hoc vt dicantur conſtituti in quaſi poſſeſſione eligendi, an neceſſe ſit electum vixiſſe per tempus xl.annorum.*
3 *Eligendi ius an quis habeat, vbi dubitatur, ſufficit probare quòd dederit vocem in proxima præcedenti electione.*
4 *Poſſeſſio iunior clandeſtina præſumitur.*
5 *Poſſeſſio vbi apparet antiquior, nouus poſſeſſor in mala fide præſumitur.*
7 *Præſumptio vna aliam elidit.*
8 *Clandeſtinitatis præſumptio tollitur per Iudicis inſtitutionem.*
9 *Præſentatio acquiritur per præſentationem præſertim vnicam, ſi inſtitutio ordinarij ſequuta fuerit.*
11 *Poſſeſſor vltimus præfertur illi, qui erat in poſſeſſione in pluribus anterioribus quaſi poſſeſſionibus.*

Circa Prædicta quæro vigeſimoprimo, de ſæpe occurren
ti art. pone ꝙ Titius p̃ſentauerit pluribus vicibus re
ctorẽ ad eccleſiam: vltimo loco Sempronius p̃ſentauit, q̃s iſto-
rum dicatur in quaſi poſſeſſione, & ſic qs erit potior in p̃ſenta
tione de nouo facienda diuerſos p̃ſentãdo ꝓ aſſecutione inſti-
tutionis. ¶Hũc art.tangit Fed.de ſenis in ſ.allegato conſ.224.
1 incip.ſuꝑ primo puncto.in pen.col.† & tandem decidit in poſ-
ſeſſorio obtinere illum, qui vltimo loco p̃ſentauit.alleg.tex.in
c.cum eccleſia ſutrina.ibi vlt.& immediate de cauſa poſ.& pro
prie.cũ aliis ꝑ eum adductis. Idem tenet Oldr.in conſ.ſuo.312.
thema q̃onis.circa fi.& Card.in c.ex literis.in 2. opp. hoc tit.&
Io.An.quem ibi refert & ſequitur Abb.in 7.col.in d.c. cum ec-
cleſia ſutrina. vbi dicunt non eſſe neceſſe electum vixiſſe ꝑ tp̃s
2 xl.annorum ad hoc † vt electores dicantur conſtituti, in quaſi
poſſeſſione eligendi: & ſic ſufficere vltimum, & vnicum actũ.ſ.
vnicam electionem, & vltimam eandem ꝯcluſionem facit do.
Fel.in c.cum acceſſiſſent.in antep.col.de conſt.allegando Fed.
in ſ.allegato conſ.dicunt tamen Fed.& Fel.in dictis locis: ſecus
eſſet, vbi ageretur petitorio: quia poſſeſſio non p̃ſcripta legiti-
mo tempore non tolleret p̃cedentem p̃ſcriptam.all.no.in c.cũ
de beneficio.de præb.lib.6.hoc idem ſentit Bart.in l.j.§.2.ff.de
3 itinere actuque priua.dum dicit, † ꝙ ſi dubitetur, an aliquis ha-
beat ius eligendi ſufficit ꝓbare, ꝙ dederit vocem in proxima p̃-
ceden.electione.& pro iſta opinione faciunt omnia per nos ad
ducta.ſ.in 11.artic. præſentis. q.prin. dum tractauimus: an pro
acquirenda quaſi poſſeſſione iuris præſentandi ſufficiat vnica
præſentatio inſtitutione ſequuta: an vero requirantur plures?
& concluſimus ſufficere vnam ergo vltimam.vt ibi latè. ¶ Cõ
4 tra tamen p̃dictam ꝯcluſionem † facit reg. quæ vult iuniorem
poſſeſſionem, p̃ſumi clandeſtinam.c.licet cauſam.vbi Inn.& a-
lij: p̃ſertim Ab.in x.no.de ꝓb.hinc dixit Bar.in l.celſus.in v.col.
5 ff.de vſuca.† ꝙ vbi poſſeſſio antiquior appareat, nouus poſſeſ-
ſor præſumitur in mala fide, & debere vincere probantem an-
tiquiorem poſſeſſionem: & idem Bart p̃dicta firmat in l.ſi duo.
in prin.in pe.col.ff.vti poſ.videtur ergo illum eſſe p̃ferendum,
qui prius fuit in quaſi poſ.poſteriori in præſentatione de nouo
facienda. ¶Sed ad hoc motiuum p̃õt reſponderi, ſm Io.An.(li-
cet Abb.ſibi contradicat) in d.c.licet cauſam.qui Io.And.alleg.
notata in c.j.hoc tit.vbi dicitur ius pat. & alia iura incorporalia
eſſe apud plures inſolidum.& hoc idem in ꝓpoſito ſentit Bart.
in.d.l.celſus.in v.col.ergo quaſi poſſeſſio iuris pat. poterit eſſe
licite apud eum, qui vltimo loco præſentauit.ita ſoluit d.Roc.
dum tractat de iſto art.in ſæpe dicto verb. competens alicui.in
6 16.q. † Tu vero dic hanc ſol.eſſe ꝯ concluſionẽ.ſ.formatam.
ſ.enim eſt concluſum præferendum eſſe illũ, qui eſt in vltima
quaſi poſ.illi, qui erat in pluribus quaſi poſſeſſionibus anterio-
ribus in noua præſentatione. In iſta vero ſol.ꝯcluditur ambos eſ-
ſe admittẽdos, cum ſimus in iurib.incorporalib. q̃ poſſunt eſſe
apud plures inſolidum. Et ideo d.Roc.trãſiuit ad aliam ſolutio
nem, q̃ eſt, ꝙ in terminis noſtris quaſi poſſeſſio iunior præfertur:
quia antiquior poſſeſſor fuit priuatus quaſi poſſeſſione ſua pa
tiendo & nõ ꝯdicendo vltimo præſentãti: iuxta not.ꝑ Inn.in d.
c.2.de in inte.reſt.in ſua gl.mag.& clarius ꝑ Bal.in l.j.in vlt.col.
ver.tu ad intelligentiam horum.C.de ſer.& aqua.& ꝑ d.Car.in
d.c.ex literis.in 2. ꝯrio. hoc tit.niſi enim ſcĩa & patientia primi
poſſeſſoris interueniſſet, vltimus poſſeſſor non acquiſiuiſſet
poſſeſſionem: vt ſæpius dictũ eſt, maximè ſ.in x.art.p̃ntis q̃õis.
& ꝑ Cal.in conſ.ſuo.xv.inc.duo bis p̃ntant.hoc tit.de quo latè
diximus.ſ.in xv.art.p̃ntis.qu. ¶Et nec iſta ſol.mihi placet: nam
reg.ſ.in ꝯrium adducta, vult iuniorem poſſeſſionem præſumi
clandeſtinam de iure: ſi præſumitur clãdeſtina de iure: qũo præ
ſumemus ſcientiã & patientiam primi poſſeſſoris in re præſum
pta clandeſtina à iure, ꝯ notata in c.is qui fidem.de ſponſa.cum
ſi. ¶Niſi diceremus huiuſmodi præſumptionem ñ eſſe iuris &
7 de iure, ꝓut eſt in d.c.is q fidem.& † iõ recipe ꝓbationem in ꝯ-
riũ, iuxta no.in c.quia veriſimile.de præſum.& tanto magis ho
die cũ facta p̃ntatione apponatur edictũ, vt oĩbus innoteſcat: iux
ta no.in c.fi.de ele.li.6.& ſic vna præſumptio elidit aliam: iuxta
no.ꝑ Abb.& doc.in c.cum inter.R.de elec.in 2.col.& in c.mu-
lieri.in j.col.& hoc modo poteſt ſaluari hæc ſcd̃a ſolutio, quã
ex prædictis credo procedere. ¶ Sed quia do.Roch.dubitabat
de ea ad prædicta nõ aduertens, tranſiuit ad tertiam ſol.& dicit
illam reg.ꝙ iunior poſſeſſio præſumatur clandeſtina, eſſe verã,
ſed tolli ipſam præſumptione: quia in caſu noſtro præſupponi-
mus vltimũ p̃ntantẽ fuiſſe in bona fide, & eius præſentationẽ
fuiſſe con

fuiſſe confirmatam per iudicem,ad quem ſpectat confirmatio
ſeu inſtitutio:& alia cõcurriſſe neceſſaria,ad legitimam acqui-
rendam ipſam quaſi poſſeſſionem : quæ dicit ſe enumeraſſe in
d.verbo,competens alicui, in 14.q.in ver.ſed pro intelligentia.
8 ¶Tu aduerte † circa hanc tertiam ſol. ꝙ ſi nos diceremus illã
præſumptionem clãdeſtinitatis tolli per iudicis inſtitutionem,
bona eſſet ſolutio,niſi forſan & ipſa inſtitutio fuerit clandeſti-
na,puta,quia eſſet facta abſque appoſitione edicti: quo caſu nõ
ſolum ipſa inſtitutio dicitur clandeſtina,ſed etiam nulla,vt vo
lunt doct.in d.c.fi.de ele.lib.vj.de quo latè dicemus ĩ.in 2.part.
huius ſecundi lib.in 6.q.prin.in 12.art.& ſic ad euitandam præ-
ſumptionem clandeſtinitatis,magis operatur appoſitio edicti,
quam inſtitutio,cum illa poſſit eſſe clandeſtina:edictum vero
9 non. ¶† Imo plus dico,ꝙ abſque appoſitiõe edicti hic vltim⁹
poſſeſſor nõ acquiſiuiſſet quaſi poſſeſſionem: quod probatur:
nam ita demũ quaſi poſſeſſio acquiritur per præſentationem
preſertim vnicam,ſi ſequuta fuerit inſtitutio ordinarij,alias ſe-
cus:vt latè diximus. ſ̃.in j.& xj.art.præſentis,q.princ. & clarum
eſt,vt proximè diximus,inſtitutionem ſequutam , eſſe nullam
ipſo iure,non preuio edicto : ergo illa vltima præſentatio fuiſ-
ſet ſine inſtitutione,cum idem ſit, non ſequutam inſtitutionẽ:
& ſequutam,tamen ipſo iure nullã. ¶Quo vero ad aliam par-
tem tertiæ ſol.dum Roch,dicit in caſu noſtro pręſupponi debe
re pręſumi vltimum pręſentatorem fuiſſe in bona fide propter
inſtitutionem,tenendo ſuam opinionem bonam fidem requi
ri de neceſſitate in acquiſitione quaſi poſſ. quod quidem nos
non tenuimus.ſ̃.in x.art. præſentis.q. prin.in vlt,requiſito.ma-
ximè,cum non ſequatur id,quod dicit Roc.ſequuta eſt inſtitu-
tio:ergo præſumitur bona fides in præſentante:quia poterit ſe
qui inſtitutio præſentati per malæ fidei poſſeſſorem:vt pręſup
ponit tex.cum ibi notatis,hoc eſſe poſſe in c.conſultationibus.
10 hoc tit.ergo malum præſuppoſitum d.Roh.¶Et ꝙ † pro qua
ſi poſſeſ.attendatur vltima pręſentatio & inſtitutio,voluit pul-
chre do.Phi.dec.in conſ.cxlix.in cauſa iuris pat, in prin, ſecun-
di,dub. & alij per eum ibi alleg.& in conſ.117.diuino &c.& ꝓ
tenui,in prin.3.col.& in conſ.126.in cauſa domini Franciſci.in
2.col.vbi tractat an præualeat vltima collatio præſentationi:vi
de ibi.& in conſ.129.diuino &c.& pro tenui.in 2.col.& 3.& in
conſ.134.viſo puncto.in prin.¶Demum do. Roch.in fi.16.q.
de materia regulæ,ꝙ poſſeſſio iunior præſumatur clandeſtina,
remittit ſe ad Bar.Imol.& doct.in l.ſi de eo.§.fi.ff.de acqui.poſ.
& ad Alex.in apo.ad Bar.in d.l.ſi duo.& ad do.me. Bartho.ſoci.
quem appellat excel.doctorem ætate noſtra in ſua repe.l.rem,
quæ nobis.in 4.q.& aliquid in ſecunda.ff.de acqui.poſ. Et tãdẽ
concludit eum,qui vltimo loco præſentauit pręferri in præſen
tatione de nouo facienda aliis, qui antea etiam plurib.vicibus
11 præſentauerant:& ſic reſidet ipſe do.Roch.¶† Quid dicendũ
in hac difficultate?breuiter ego concludo cum ſ̃.ſcripta cõclu
ſione,niſi in pen.præſentatione ambo præſentaſſent : quia tũc
primus non amitteret quaſi poſ.licet ſecundus ſolus in vltima
præſentatione pręſentaſſet:quia eſſemus in caſu conſilij.xv.Io.
cal.de quo latè diximus.ſ̃.in xv. art.præſentis quæſtionis prin.

¶Vigeſimusſecundus art.3.q.prin.j.partis.2.Libri.

1 *Poſſeſſio alia patris,alia filij.*
2 *Quaſi poſſeſſio patris ſeu anteceſſoris dicitur poſſeſſio filij ſeu hæredis ſuc-ceſſoris.*
3 *Iuris patronatus proprietas ſicut transfertur in hæredes,& quoſcunque habiles ſucceſſores,ita & poſſeſſio.*
4 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium tranſit in ſucceſſores hæredes abſque exercitio actus,per quem inducitur quaſi poſſeſſio.*
5 *Auctor teſtis fuit in matrimonio ſereniſſime domine Bonæ Sforciæ cum rege Pollonie.*
6 *Poſſeſſionem probare debet,qui allegat ſe ſpoliatum.*
7 *Quaſi poſſeſſio iuris pat.eſt ius incorporale.*

Quæritur Modo.22.loco, ſi pater meus præſentauit
ſeu quilibet meus anteceſſor,& ſequuta fu
it inſtitutio,adeo ꝙ eſt in quaſi poſ.præſentandi, an ego hæres
vel alter ſucceſſor in ipſo iure patronatus & p̄ſentandi,licet nũ
quam præſentauerim, ſeu quis ſucceſſor p̄ſentauerit: qa caſus
vacationis non accidit,dicemur eſſe in quaſi poſſ. ſicut diceba-
1 tur eſſe in quaſi poſ.noſter prædeceſſor?¶† Et primo videre-
tur dicẽdum ꝙ non: quia alia eſt poſſeſſio patris:alia filij,ſeu al-
terius ſucceſſoris.Nec obſt.id quod no,ꝑ doct.in l.in ſuis.ff.de
lib.& poſthu.patrem & filium dici eodem tempore poſſidere.
& hoc ex vi ſuitatis;quia hoc non procedit in iure patronatus:
quia patre patrono viuente filius in eccleſia iuris patronatus
patris vacante p̄ſentare non p̄t ; vt latè diximus.ſ̃.in 2.q.princ.
huius prime par.ſecundi lib.in v.art. & ideo videretur dicendũ
nos ſucceſſores nõ eſſe in poſſeſſione niſi ꝑ nos fiat p̄ſentatio,
2 & ſequuta ſit inſtitutio.¶† Tamen contraria pars eſt veritas,
ꝙ quaſi poſ.patris ſeu anteceſſoris dicatur poſſeſſio filij ſeu hæ
redis ſucceſſoris. ¶ Et ꝓ hoc primo adduco verba diffinitionis
iuris patronatus,de quibus.ſ̃.in j.part.j.lib.in j.q. prin. in j.artic.
dum dicitur ibi, ipſe vel is à quo cauſam habet. Cum ergo nos
habeamus patronum & quaſi poſſeſſorem idem cenſeri: vt dixi
3 mus.ſ̃.in prin. p̄ſentis.3.q.prin.† ergo ſicut in hæredes & quoſ
cunque habiles ſucceſſores transfertur ꝓprietas iuris patrona
tus:vt ſ̃.latè dictum eſt in 2.part.j.lib. ꝑ totum.ita transferri di-
citur etiam quaſi poſſeſſio iuris patronatus,& p̄ſentandi in hæ-
redes, & legitimos,ac habiles ſucceſſores.¶Secundo ꝓ hoc ad
duco in terminis Fede.in conſ.cij.nobilis quidam.in vlt.dub.v-
bi figurat caſum, de quatuor filiis,& ſic fratribus, vno pubere,
& tribus pupillis ſuccedentibus patri: & ſic in iure patronatus
patris mortui : & matre tutrice trium filiorum pupillorum,ec-
cleſia p̄dicta vacante,præſentante , & inſtitutione ſequuta fra-
tre pubere etiam vocato p̄ſentare nolente, an pp hoc ipſe ami
ſerit quaſi poſ.p̄ſentandi?& concludit Fede.ꝙ non : quia p̄ſen-
tatio tutricis & ſic fratrum conſeruant quaſi poſſeſſionem pu-
beris non p̄ſentantis:ecce qualiter hic pubes nunquàm p̄ſenta
uerat poſt mortem patris : & tamen dicitur eſſe in quaſi poſſeſ-
ſione p̄ſentãdi eo modo,quo erat pater illi ſuccedẽdo.& quã-
uis in prima vacatione eccleſiæ poſt mortem patris, tutrix fra-
trum pupillorum p̄ſentauerit,& non ipſe,nihilominus ipſe nõ
amiſit quaſi poſſeſſionem,quam habebat à patre : ergo conti-
nuatur poſſeſſio de patre in filium:& idem dicerem in quocũ-
que ſucceſſore, ꝑ illa verba diffinitionis , ipſe vel is à quo cau-
ſau habuit.de quo caſu Federici dixim⁹ ſ̃.in 16.art.p̄ſentis quæ
4 ſtionis prin.in ver.ſed circa hoc aduerte.¶† Tertio ꝓ iſta par.
adduco,quod pulchre voluit Bald.in reper.l.in ſuis.ff.de lib.&
poſthu.in prin,quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium trã-
ſire in ſucceſſores hęredes abſque quo ipſi ſucceſſores exerce-
ant actum,ꝑ quem inducitur quaſi poſſeſſio:quæ quidem auto
ritas Bal.cum d.cõſ.Fede.p̄buerunt mihi maximum honorem
Neapoli in ſacro regio Cõſilio. nam cum Neapolim petiiſſem
cum illuſt.domina duciſſa Mediolani domina Iſabella de Ara-
gonia,& ſereniſ.domina Bona Sforcia eius chariſſima filia pro
contrahendo matrimonio cum ſereniſ.Sigiſmundo rege Pol-
lonie ꝓ obſequiis ipſarum dñarum in quo quidem matrimo-
5 nio,† vt vnus teſtis rogatus fui, cum quampluribus aliis reue-
rendiſſimis dominis p̄latis,reperi magnificos dominos Baldaſ-
ſarem ſaluatorem & Laurentium de Alexandro fratres domi-
ne ſororie mee,litigantes cum nobilibus ſedilis ſeu platee por
tus dicte ciuitatis Neapoli:qui egerunt velut ſpoliati honorib⁹
dicti ſedilis:& in calculo ferendæ ſententię domini de conſilio
6 mouerunt dubium:quia † aſſerens ſe ſpoliatum debebat ꝓba-
re ſuam poſſeſſionem:& dicti actores nullam quaſi poſſeſſionẽ
honorum dicti ſedilis in eorum ꝑſonam ꝓbarunt,& ſic ſe qua-
ſi poſſediſſe.&ideo dicebatur fore repellendos à dicto iudicio:
quia non ꝓbarunt ſubſtantialia iudicij.& facto mihi tali dubio
&viſo ꝓceſſu,quia in eo reperi ipſos ꝓbaſſe patrem & alios an
teceſſores eorum quaſi poſſediſſe honores dicti ſedilis,dixi ta-
lem quaſi poſſeſſionem extendi ad eos, cum ſimus in iuribus
incorporalibus:& ſic ipſos etiã eſſe quaſi poſſeſſores:& ex hoc
ꝓbaram fuiſſe eorum intentionem,allegando dictum conſili-
um Fede.& doctrinam Bal.de quibus ſ̃.pp quę ipſi excellentes
doct.ſacri conſilij declarauerunt in fauorem dictorum meorũ
affinium:& ſic fuerunt reſtituti in honoribus dicti ſedilis,velut
nobiles dicti ſedilis: ꝓut nũc ſunt, & erunt.ſic & in caſu noſtro
7 dicendum eſt de quaſi poſ.iuris pa.† cum ſit ius incorporale,ꝙ
tranſeat ad ſucceſſores &c. & vltra tunc allegata hoc vult ex-
preſsè.Rota.exlj.poſſeſſor bo.fi.hoc tit.in nouis,ꝙ tranſlato iu
re pa.in aliquo cum villa,etiam ꝙ adhuc non p̄ſentauerit , dici-
tur eſſe in quaſi poſ. iuris p̄ſentandi. ita ergo etiam tranſlato iu
re pat.cum hæreditate vel alio titu.habili.& quod voluit Rota
voluit etiam Card.in c.ex literis.per illum text.in j.col.in j.opp.
hoc tit.& Gay.in rep.c.fi.de elect.lib.6.in fi.17.col.quorum di
cta retulimus.ſ̃.in primo art.p̄ſentis quæſtionis.in ver. & Rot.

¶Vigeſimustertius art.3.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Quaſi poſſeſſio quibus modis amittatur.*
2 *Quaſi præſentatio alicuius quando fuit caſſata per ſententiam,& ille ꝑmiſit eã tranſire in rem iudicatã,an tunc ꝑdat quaſi poſſeſſionẽ quã habebat.*
3 *In quaſi poſſeſſione iuriũ incorporaliũ retinenda nõ ſemper ſufficit animus.*

Quia Supra ſatis eſt dictum de effectibus quaſi poſſeſſio-
nis de modis acquirendi,& conſeruandi eam meri-
to modo

1 to modo 23. loco quærendum eſt, † quibus modis amittatur
quaſi poſſeſſio iuris pat. & licet ex s. ſcriptis pateant aliqui mo-
di. tamen dic in genere ſecundum Cald. in conſ. ſuo 15. duo bis
preſentant, hoc tit. fol. 62. quem perdere quaſi poſ. quando ap-
paret eum ſpoliatum, puta quia voluit præſentare: & non fuit
admiſſus: vel quando non præſentat, quia credit ad ſe non perti-
nere ius præſentandi, quod poſſidebat, vel quando non eſt au-
ſus preſentare contra voluntatem eorum, qui dicunt ad ſe tm̃
ſpectare ius præſentandi: & ſic quando per aliquem actum exte-
riorem appareat eum amiſiſſe ipſam quaſi poſſeſſionem. all. l. 3.
§. in amittendo. & l. quemadmodum. & l. clam poſſidere. §. qui
ad nundinas. ff. de acq. poſ. ¶ Et idem Cal. in conſ. 14. hoc tit. di-
2 cit, ꝙ quando præſentatio † alicuius fuit caſſata per ſententiam,
& ille permiſit eam tranſire in rem iudicatam, tunc perdet qua-
ſi poſſeſſionẽ, quam habebat. De quo dicto late diximus s. qua-
liter ꝓcedat in 14. art. præſentis q. ¶ Et ꝙ ille perdet quaſi poſ.
iuris pa. & etiam aliorum iurium incorporalium, qui excluditur
ab exercendo actum, & actus ille exercetur ꝑ alium: ꝓbat ẽt tex.
in c. cum eccleſia Sutrina. & ibi not. Abb. in 1. col. de cau. poſ. &
ꝓpri. & ibi dicit Abb. eſſe notandum, ꝙ in retinenda quaſi poſ-
3 ſeſſione † iurium incorporalium, non ſemper ſufficiat animus.
de quibus ẽt per Inn. in c. ex literis. de reſt. ſpol. & in c. 2. de reſti.
in integ. vbi ẽt Abb. & do. Flor. in l. ſeruitutes. la vlt. ff. de ſeruit.
ſequitur prædicta do. Roc. in hoc trac. in ver. competens alicui.
in 18. q. reliqua quo ad hunc art. poteris colligere s. in 10. 13.
14. 15. 16. & 17. art. huius quæſtionis.

¶ Vigeſimusquartus art. 3. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Ius patronatus an dicatur poſſideri vel quaſi.*
2 *Verba laicorum craſſo & vulgari modo accipienda ſunt.*
3 *Verba impropriantur vt actus valeat.*
4 *Incorporalia quædam vt nomina debitorũ, non poſſunt poſſideri. Et quid ita.*
5 *Poſſideri vel quaſi nihil poteſt, niſi certus ſit locus.*
6 *Poſſidere, eſt ſenſu ſentire ſe poſſidere.*

1 Quia Sæpe s. diximus de exiſtente in poſ. † ſeu quaſi iuris
pa. & præſentandi, merito 24. & vlt. loco expedit vi-
dere ius pa. an dicatur poſſideri, vel quaſi poſſideri. hunc art. for
mat Bal. in c. quanto. in fi. de iudi. qui poſt gl. ibi dicit ius pa. poſ-
ſideri. ſed ipſe Bal. dicit debere exponi. i. quaſi poſſideri. & all. ff.
de re. domi. l. ſeruus. §. incorporales. vnde ſubdit, ꝙ ſi teſtis dice-
ret ſe vidiſſe talem poſſidere ius pat. exponetur. i. quaſi poſſide-
re. all. ff. de iureiu. l. ſed & ſi poſſeſſor. §. ſed ſi rerum. vbi eſt text.
2 no. † verba laicorum debere intelligi groſſo & vulgari modo:
vt not. Cy. in l. ſi cum ante. C. de don. ante nupt. ¶ Barb. vero ibi
in fi. 8. col. ſequitur dictum Bal. cum eius illatione: ꝓ qua addu-
3 cit rationem, † nam verba impropriantur vt actus teneat. alleg.
tex. & gl. in l. & puto. ff. fam. erc. l. & Proculus. ff. de vſufr. l. ſi pa-
ter. ff. de vul. & pup. c. conſtitutus. de reli. do. l. pater Seuerinam.
§. conditionum verba. ff. de cond. & dem. addit ẽt text. in c. exa-
minata. de iudi. in ver. ius pa. eccleſiæ poſſidebis. & tex. in c. con-
ſultationibus. in ver. poſſidebas. hoc tit. vnde ſi Papa, qui eſt iu-
ris ſummi lator, vtitur illo verb. poſſidebas, multo fortius nos,
qui ſumus riuuli, poterimus libellando vti illo modo loquen-
di. ¶ Et addit ideo Bal. in c. j. qui feu. da. poſ. in vſi. feu. in 13. col.
in ver. extra quæritur. dicere etiam imperatorem fuiſſe loquu-
tum groſſo modo, & non ſubtili. all. no. in l. 1. ff. de ſer. fug. & de-
mum ꝓ expoſitione q̃ facit Bal. ad d. gl. in c. quanto. adduxit tex.
cum ſua gl. in c. conqueſtus. de fo. comp. in ver. quaſi poſſeſſio-
nem ¶ Adde ad omnia prædicta eundem Bal. in c. quærelam. de
ele. in 3. col. in ver. item cum populus dicere incorporalia ꝓprie
non poſſideri, ſed quaſi poſſideri: quia non plene nec corpora
liter poſſidentur. alleg. ff. de rer. domi. l. ſeruus. §. incorporales. s.
4 all. & l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſuc. ¶ † Subdit ẽt eſſe quædam
incorporalia quæ quaſi poſſideri non poſſunt: vt ſunt nomina
debitorum obligatorum. & l. fi. ff. quor. bon. & dicit eſſe ratio-
5 nem: quia † nihil poſſideri vel quaſi poteſt, niſi locus ſit certus.
l. locus. & l. 3. §. incertam. ff. de acq. poſſ. ſed nomina debitorum
nullum habẽt locum circũſcribentem ea, vel circũſcriptum ab
eis: quia non reſpiciunt certi loci facultates: nec ſubiacẽt alicui
rei corporali, qua mediante poſſunt quaſi poſſidere. vt ff. de iu-
di. l. fideicommiſſum. §. tractatum. l. fi. C. de præſcr. long. tempo.
6 ¶ Item omne † poſſidere, eſt ſentire ſenſu ſe poſſidere: ſed no-
mina debitorum non ſunt hmõi: quia non ſentiuntur. & natu-
raliter patet ẽt ex diffinitione poſſeſſionis ſeu quaſi ergo. Item
quaſi poſſeſſio incorporalium non acquiritur niſi per patien-
tiam aduerſarij. vt C. de ſer. & aqua. l. 2. ſed in nominib. debitorũ
non reperitur acquiſitio per patientiam, ſed ꝑ præſtationem: vt
per ſe patet ergo, &c. In iure pa. vero omnia prædicta reperiun-
tur: quia eſt locus certus, ſcil. eccleſia, capella, ſeu beneficium: & locus corporalis ſentitur poſſeſſio ſeu quaſi ꝑ ſenſum eius quaſi poſſeſſio acquiritur ꝑ patientiam aduerſarij. vt diximus s. in x. art. huius q. ergo licet non dicatur poſſideri, dicetur tamẽ quaſi poſſideri: vt per Bald. vbi s. ¶ Adde ẽt ꝓ dicto Bal. de quo s. ꝙ ius pa. dicatur quaſi poſſideri, tex. apert. in c. querelam. vbi oẽs. de ele. ibi populus in quaſi poſſeſſione preſentandi clericũ exiſtebat: ecce ille tex. vult ius preſentandi quaſi poſſideri. & tex. in c. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſ. & ꝓpr. ibi in cauſa quaſi poſ. vbi electio dicitur quaſi poſſideri. Et gl. ibi dicit quia incorporalia quaſi poſſidentur: & quia prædicta omnia ſunt clara, non eſt aliter inſiſtendum. & per iſta ſit expedita diſcuſſio materiæ, quaſi poſſeſ. patronorum iuris patronat. & præſentandi, imo & eligentium iuris eligendi melius, vt puto quam alibi.

Modo Vt omnia diſcuſſa in s. ſcriptis 24. art. clare pateãt, facies concluſionem generalem, ꝙ non ſolum veri patroni, ſed ẽt exiſtentes in quaſi poſſeſſione iuris pa. ſeu præſentandi valide præſentant: & eorum præſentatio eſt admittenda: & inſtitutio ſequi debet, per dicta s. in 1. art. vbi de rõe dubitandi & decidendi. ¶ Declara hanc concluſ. ꝙ prædicti dicuntur exiſtere in quaſi poſſeſſione iuris pat. & præſentandi & non in poſſeſſione: ex quo eſt ius incorporale, ꝑ dicta s. in vlt. art. ¶ Reſtringe iſtam declar. ꝓcedere, niſi eſſemus in dicto teſtis deponentis talem poſſidere ius pa. quia eius dictum interpretari debet. i. quaſi poſſidere: & ñ vitiabitur, ꝑ dicta s. in d. vlt. art. ¶ Amplia modo primo d. conclu. ꝓcedere non ſolum in quaſi poſſidente ius pa. ſed ẽt in inuaſore violento poſſeſſore, tolerato vel intruſo, ꝑ dicta s. in 1. art. in ver. & prædictam omnia ẽt vult. & in 3. art. ꝑ tot. ¶ Amplia ij. d. conclu. ꝓcedere ẽt in patrono putatiuo poſſidente, ꝑ dicta s. in 9. art. in verſ. aut loquimur de patrono. ¶ Amplia iij. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ in literis apoſtolicis gratioſis eſt facienda mentio. Ita de quaſi poſ. iuris patr. vel præſentandi alicuius, ſicut de vero patrono, & iure pa. alicuius ꝑ dicta s. in j. art. in ver. & idẽ Car. in conſi. ¶ Amplia iiij. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, vt cautius ſit concludere, præſentantem eſſe in quaſi poſ. iuris pa. vel præſentandi, q̃ eſſe verum patronum: quia eſt facilioris ꝓbationis quaſi poſſeſſio, q̃ ꝓprietas, ꝑ dicta s. in 1. art. in ver. prædictam ẽt concluſionẽ, & ẽt ꝓprietati præfertur: vt j. dicetur. ¶ Amplia v. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ attendetur vltima quaſi poſ. ex vltima præſentatione inſtitutione ſequuta acquiſita, & non præcedens quaſi poſ. ꝑ dicta s. in fi. 1. art. & in fi. xj. art. & latius in xx. artic. q̃uis iunior poſſeſſio dicatur violenta: quia non habet locũ in hoc caſu vt ibi. ¶ Reſtringe hanc ampl. niſi in penult. præſentatione præſentauerit alter cũ ipſo vltimo loco præſentante: quia q̃uis iſte alter in ipſa vlt. præſentatione non præſentauerit adhuc dicetur eſſe in quaſi poſſeſſione: vt in d. 20. art. in fi. & latius in 15. art. ¶ Amplia vj. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ ꝑ ſolam vnicam præſentationem inſtitutione ſequuta quis dicitur eſſe in quaſi poſſ. præſentandi: & illam acquirit ad effectum conclu. s. ſcriptæ ꝑ dicta s. in x. art. ¶ Amplia vij. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ ſi tutor præſentauit vnica vice ꝓprio nomine cum pupillo vere patrono, dicetur eſſe in quaſi poſſ. præſentandi. & tanto fortius ſi poſtea filius & hæres tutoris præſentaſſet cũ pupillo effecto pubere inſtitutione ſequuta: quia fortius dicetur eſſe in quaſi poſſeſſione, vt in caſu ſilingeriorum. de quo s. in 12. art. ¶ Reſtringe mõ has duas ꝓx. præced. ampl. vt ꝑ vnam præſentationem inſtõne ſequuta acquiratur quaſi poſſeſſio, primo ꝓcedere, niſi in cauſa appellationis inſtitutio & præſentatio ſit reuocata: quia non dicetur acquiſiuiſſe quaſi poſ. ꝑ dicta s. in 13. art. ¶ Reſtringe modo iſtam primam reſtric. ꝓcedere, ſi eſt caſſata inſtitutio in cauſa appella. ex defectu non iuris, vel non quaſi poſ. vel malæ fi. quaſi poſ. ſed ſi caſſatur alio defectu præſentantis vel præſentati, pñtans non amittet quaſi poſ. ꝑ dicta in d. 13. art. in ver. ſed aduerte, ꝙ aut iſta. ¶ Reſtringe ij. d. duas ampl. & ipſam conclu. ꝓcedere ipſa vnica præſentatione, & inſtitutione ſequuta in pedib. exiſtẽre: ſed illa caſſata ex quacũque cauſa, non dicetur illum acquiſiuiſſe quaſi poſſ. præſentandi, cum non fuerit ſequuta inſtitutio, ꝑ dicta s. in 14. art. & faciunt, quæ diximus s. in 21. art. in ver. imo plus dico. ¶ Amplia viij. iſtam conclu. & reſtric. ꝓx. factas intm̃ ꝓcedere, ꝙ exiſtens in quaſi poſ. præſentandi, illam non amittit: & vacante eccleſia valide præſentat, ẽt ſi bis caſſata fuerit eius præſentatio, non ex defectu quaſi poſ. vel adiudicationis alteri factæ: ſed ex aliis defectib. nã nihilominus valide velut exiſtens in quaſi poſ. præſentabit, cum iterum vacare contigerit eccleſia, ꝑ late dicta s. in xv. art. ¶ Amplia ix. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ præſentantibus aliquib. in quaſi poſſ. exiſtentibus, & aliquibus non, ex non præſentatione eorũ non præſentantes, non amittent quaſi poſ. quando iura collegij patroni præſentare habent, ꝑ dicta s. in 16. art. in ver. tertia erit concluſio. & in ver. tertia igitur concluſio.

¶Amplia x. prædictam conclu. & præcedentem ampli. intantũ procedere, ꝙ ex habentibus præſentare iure ſingulari, ſi aliqui præſentant, & aliqui non, non præſentantes non amittunt nec proprietatem, nec quaſi poſſ. vt in caſu Fede. de ſenis, de aliquibus fratribus præſentantibus, & aliquibus non: vt diximus ſ. in 16. art. in 6. conclu. in ver. iſta concluſio verificari poteſt. ¶Amplia. 11. prædictã conclu. & præced. duas ampl. intantum procedere, ꝙ aliquibus patronis vel quaſi poſ. præſentantibus, & aliquibus non, non præſentantes non amittunt quaſi poſ. etiam ſi vocati eſſent ad præſentandum, & nollent accedere vel non eſſent vocati: nihilominus non amittunt quaſi poſ. vt in d. 16. art. in verſi. aduerte ad aliud. ¶Reſtringe modo primo iſtas tres prox. præced. ampl. vt aliquibus præſentantib. & aliquibus non, non præſentantes non amittunt quaſi poſſ. nec proprietatem: quia compatroni vel compoſ. non videntur habere animum eos ſpoliandi, quando præſentatio ſpectat ad plures iure collegij vel iure ſingulari ex vna met cauſa: ſed qñ exiſtentes patroni ex diuerſis iuribus præſentant: puta ſoli dationis, aliq conſtructionis, & aliqui dotationis, ſi omnes habentes præſentare ex vno iure, puta conſtructionis, non præſentant, & alij præſentant non p̄ſentantes amittunt quaſi poſſ. licet agere poſſint interdicto recuperandæ ꝑ meam nouam conſiderationem, de qua ſ. in 16. art. in verſi. quarta concluſio, ꝙ ſi eſſent plures. ¶Reſtringe primo iſtam primam reſtri. quando omnes habentes præſentare vno iure puta ꝯſtructionis non præſentarent: quia amittunt quaſi poſſ. vt ſ. ſed ſi aliqui ipſorum præſentant cum aliis: licet aliqui alij ipſorum non p̄ſentent, non p̄ſentantes non amittunt quaſi poſ. ꝑ nouiter etiam dicta per me in d. 16. art. in ver. bene tamen dicerem vnum. ¶Declara iſtam reſtri. vt locum habeat, qñ habetur vera notitia tales eſſe in quaſi poſ. ex vno iure, & tales ex alio. ſed quando iſta notitia non haberetur, illud non eſt dicendum: ſed omnes vno iure venire per ſimiliter nouiter dicta ꝑ me. in d. xvj. art. in ver. quid dicendum in hoc paſſu. ¶Reſtringe ij. prædictas tres vlt. ampl. ꝓcedere in caſibus, de quibus ſ. ſed ſi vnus, qui nunquam fuit in quaſi poſ. p̄ſentat, & p̄ſentatus habetur ꝓ p̄ſentato, exiſtens in quaſi poſ. qui ſolus p̄ſentare habebat hoc patiendo amittit quaſi poſ. ꝑ late dicta. ſ. in d. 16. arti. in ver. quinta concluſio, ꝙ ſi vnus. ¶Amplia. 12. d. conclu. intantum ꝓcedere, ꝙ ſi patroni vel exiſtentes in quaſi poſſeſſ. admittant cum eis in p̄ſentando aliquem nõ patronum non amittunt ipſi quaſi poſ. ꝑ dicta. ſ. in 17. art. ¶Reſtringe iſtam ampli. ꝓcedere, vt non amittant quaſi poſ. in totum, ſed bene illa minoratur & debilitatur: quia admiſſi acquirunt quaſi poſſ. & ſic ſunt plures numero: & minor eſt pars cuiuſlibet, ꝑ ea, quæ dicũtur in d. 17. art. in ver. ego hunc articulum, diſtinguendo tamen vt ibidem in verſi. quid dicendum. vſque ad fi. ¶Et ex iſta reſtri. colligitur. 13. ampliatio ad d. cõclu. vt non ſolum dicantur eſſe in quaſi poſ. p̄ſentantes, ad quorum præſentationem ſequuta eſt inſtitutio, ſed etiam admiſſi cum patronis ad p̄ſentationẽ inſtitutione ſequuta, dicuntur etiam eſſe in quaſi poſſ. ita vt eorũ p̄ſentatio poſtea ꝑ dicta in 17. art. in d. ver. ego hunc art. ¶Reſtringe primo iſtam ampli. ꝓcedere in quaſi poſſ. quia ꝑ talẽ admiſſionem admiſſus illam acquirit, non tamen in vero iure pat. quia illud non acquiritur ꝑ admiſſionem ſolam ꝑ nouiter dicta & cõſiderata ꝑ me ꝑ rationes vrgentiſſimas in d. 17. art. in verſ. vnum tamen eſt quod me turbat. & in ver. quid dicẽdum. & in ver. aliud quod ex p̄dictis. vnde cõſtito de non iure admiſſi, amplius admitti non debet, vt ibi dicitur. ¶Reſtringe modo iſtam reſtric. ꝙ licet non habeat locum in acquiſitione iuris pat. tamẽ ſi ꝑ hæredem admiſſi tp̄e debito continuaretur, ex quo eſſent in bona fide, bene acquirerent etiam ius patr. ex præſcriptione ꝑ dicta. ſ. in d. 17. art. in verſ. dicerem bene aliud. ¶Reſtringe. 2. d. ampli. ꝓcedere, ꝙ admiſſus cum aliis patronis ad p̄ſentandum acquirat quaſi poſ. quãdo fit eo modo quo fieri poteſt. ſ. ab omnibus patronis nemine ipſorum diſcrepante: quia alias vno cõtradicente fieri nõ poteſt admiſſio, nec facta tenet, per dicta in xvij. art. in ver. eſt & aliud dicendum. ¶Amplia 14. d. concl. intm̃ ꝓcedere, ꝙ ſi nullo modo exiſtens in quaſi poſſ. p̄ſentauit & ſequuta fuit inſtitutio: quia credebatur patronus, ſi ſuperuenit exiſtens in quaſi poſ. amouebitur p̄ſentatus ab illo qui credebatur eſſe in quaſi poſſ. etiam prima p̄ſentatione non caſſata nec irritata, ꝑ dicta. ſ. in 18. art. ¶Amplia 15. d. cõclu. quam maxime ꝓcedere in exiſtente in quaſi poſ. bona fide: quia tunc præſentatus ab illo & inſtitutus: licet poſtea ꝯſtet de non iuribus præſentãtis: & ius pa. euincatur ab alio: nihilominus inſtitutus non remouebitur: quia ille fructus eſt acquiſitus bon. fi. quaſi poſſ. ꝑ late dicta. ſ. in j. art. & in fi. 6. art. in 4. caſu. ¶Amplia. 16. d. concl. & ꝓxime p̄ced. ampl. intm̃ ꝓcedere, ꝙ ad effectum ꝓxime dictũ ſufficit aliquem eſſe in quaſi poſſ. bo. fi. in ꝯſequentiam. puta, q̄a bona fide poſſidebat villam, in qua erat ius pat. licet nunquam in iure patr. illo p̄ſentaſſet poſtquam villam habuit, quia non vacauit eccleſia, ꝑ ſingulare dictum Rote in d. j. art. in ver. & rota. ¶Amplia. xvij. d. cõclu. & ꝓximas p̄ced. duas ampli. intantũ procedere, ꝙ ſi vnus eſt p̄ſentatus ab exiſtente in quaſi poſ. p̄ſentandi principaliter vel in ꝯſequentiã bonæ fidei: vt ſ. & alius à proprietario p̄fertur, & inſtitui debet p̄ſentatus à bo. fi. quaſi poſ. & non p̄ſentatus à ꝓprietario, ꝑ dicta. ſ. in 6. art. ꝑ totum maxime in quarto & vltimo caſu. ¶Amplia xviij. d. cõclu. & ꝓxime p̄ce. tres ampli. & maxime immediatam intantum ꝓcedere, ꝙ ſi exiſtens in quaſi poſſ. bo. fi. p̄ſentauit vnum, & dicens ſe ꝓprietariũ præſentauit alium: & aliter ipſi non ꝓſequuntur litem: ſed p̄ſentati & ambo probant intentionem p̄ſentantium, & ꝙ inſtitutio non ſit facta p̄ſentato à bo. fi. quaſi poſ. illi & nõ p̄ſentato ꝓprietario fieri debet, ꝑ dicta. ſ. in d. 6. art. in verſi. tu dic ꝓ poteſt eſſe. ¶Amplia. xix. d. conclu. & ꝓxime p̄ced. quatuor ampli. intantũ ꝓcedere, ꝙ ſi exiſtens in quaſi poſ. bo. fi. p̄ſentauit vnum, poſtea ꝓprietarius comparuit & p̄ſentauit alium, & mouit litem poſſeſſori ſuꝑ ꝓprietate: & p̄ſentatio fuit facta ab exiſtente in quaſi poſſ. bo. fi. ante litem motam vel ante litem conteſt. inſtitui debet p̄ſentatus ab exiſtente in quaſi poſ. bo. fi. ꝑ dicta in d. 6. art. in 2. caſu. ¶Amplia. 20. d. cõclu. & ꝓxime p̄ced. quinque ampli. ꝙ ſi aliquis eſt in quaſi poſ. bo. fid. & vacat eccleſia, & ipſe p̄ſentat aliquem clericum in ea, qua p̄ſentatione facta comparet dicens ſe proprietarium: & fatetur illum eſſe in quaſi poſſ. ſed vult ſe ꝓbare ꝓprietariũ: nihilominꝰ ille p̄ſentatus ab exiſtẽte in quaſi poſ. bon. fi. debet inſtitui non obſt. ꝯtrouerſia mota: ex quo ille fructus p̄ſentationis collectus fuerat ab illo, q erat in quaſi poſ. bo. fi. & non ſubiacebat reſtitutioni, ꝑ dicta. ſ. in 4. art. in ver. vñ ꝓ clara intelligentia in primo caſu. ¶Amplia. 21. d. ꝯclu. & ꝓxime p̄ce. 6. ampli. intantum ꝓcedere, ꝙ ſi aliquis eſt in quaſi poſ. bo. fi. & vacat eccleſia, & mouetur ſibi cõtrouerſia ab aliquo ſimiliter ſuꝑ ꝓprietate illius iuris patr. & ille fatetur ipſum quaſi poſſidere: & lis adhuc non eſt conteſtata: ſed ſunt in dilatoriis exceptionibus, quæ ꝓponuntur ante litem cõteſt. p̄ſentatus ab eo inſtitui debet: q̄a adhuc eſt in bo. fi. ex quo non eſt lis ꝯteſt. vnde ille fructus non venit reſtituendus, per dicta. ſ. in d. 4. arti. in ſecundo caſu. ¶Amplia. 22. d. cõclu. & ꝓxime præced. 7. ampli. intantum ꝓcedere, ꝙ ſi bene lis mota ſuꝑ quaſi poſſeſ. quia vnus ſe quaſi poſſidere dicit, & alter idem, ꝙ p̄ſentatio vtriuſq; admittenda eſt, ꝑ dicta ſ. in d. 4. ar. in v. caſu. in fi. ¶Reſtringe primo ꝓximam p̄ced. ampli. ꝓcedere quo ad actum p̄ſentationis & admiſſionis ipſius tantum, ſed non quo ad inſtitutionem: quia illa in caſu p̄dicto retardabitur vſque ad finem litis: vt ille inſtituatur, qui fuerat p̄ſentatus à vere exiſtente in quaſi poſſeſ. ſiue lis fuerit conteſtata, ſiue non. ꝑ dicta. ſ. in d. 4. art. in d. quinto caſu. in fi. vbi ratio diuerſitatis inter iſtam amplia. & duas proxime præced. aſſignatur. ¶Reſtringe ij. p̄dictas 8. p̄ced. ampl. ꝓcedere, vt in eis eſt dictum niſi exiſtens in quaſi poſ. bo. fi. p̄ſentaret vnũ & ꝓprietarius alium. quæ p̄ſentationes ſiue ſint factæ ante, ſiue poſt litem cõteſt. ex negligentia tamen fuit retardata inſtitutio intantum quòd conſtitit de iure ꝓprietarij. nam tunc inſtituetur p̄ſentatus à ꝓprietario. ꝑ ea, quæ diximus in d. 6. art. in tertio caſu. ¶Reſtringe. 3. prædictas ꝓxim. p̄ce. 8. ampli. ꝓcedere, vt inſtitutus ab exiſten. in quaſi poſ. bo. fi. iure pat. euicto, non remoueatur, vt alter ibi p̄ſentetur: ſed bene iure patro. euicto ꝑ ꝓprietarium illum inſtitutus ex tunc in antea: in patronum recognoſcet. & non illum qui eum p̄ſentauit: & in quaſi poſ. erat: cum ex euictione ceſſet eius quaſi poſſeſſio, ꝑ dicta. ſ. in 1. art. in ver. dicit etiam do. Card. ibi. ¶Amplia. 23. d. conclu. etiam ꝓcedere in patrono putatiuo quaſi poſſidente bo. fi. vna cum patrono proprietario, & diuerſos p̄ſentantes eodem tempore ſequuta inſtitutione in ꝑſonam p̄ſentati à patrono putatiuo bo. fi. quia amoueri non debet: ſed omnia in eo habebunt locũ quæ dicta ſunt in 8. p̄ced. ampli. ꝑ ea quæ diximus. ſ. in 9. art. præſertim in verſi. difficultas remanet. ¶Amplia. 24. d. conclu. intantum ꝓcedere, quòd etiam exiſtens in quaſi poſſ. mala fide valide præſentat: & ſequitur inſtitutio, ꝑ dicta. ſ. in 1. 2. & 3. art. & in x. art. in 3. requiſito. in ver. aduerte ſecundo ad aliud. ¶Amplia. 25. d. conclu. & ꝓxime præced. ampli. intantum ꝓcedere, quòd in præſentatione præfertur exiſtens in quaſi poſſ. ma. fi. ꝓprietario non exiſtẽte in quaſi poſ. ꝑ dicta. ſ. in 7. art. ¶Reſtringe primo ꝓxime præced. duas ampli. procedere, quando adhuc de ma. fi. exiſtentis in quaſi poſſ. non conſtat, & ipſe præſentat vnum; & proprietarius alterum: quia præſumitur eſſe in bona fide. & ideo præfertur ꝓprietario; & præſentatus ab eo inſtituitur. Sed ſi de eius mala fide conſtaret, vel mota lite poſt conteſtationem illius præſentaret: ſecus eſſet, quia præferretur, & inſtitueretur p̄ſentatus à ꝓprietario: vt diximus. ſ. in d. 7. art. in 1. 2. & 3. caſu. ¶Reſtringe. 2. dictas duas præced. ampli. ꝓcedere quo ad actum præſentationis, & etiam in caſibus ſuis, quo ad actum inſtitutionis, ſed non

quo ad

quio ad actum deſtõnis:quia licet quis ſit pręſentatus& inſtitutus,ſi poſtea de mala fi. pręſentantis ↄſtat,remouebitur pręſentatus:& alter ab euincente ius p.p:æſentabitur: & inſtituetur, per late dicta.ſ.in j.& latius in ij.art. ¶Extende modo j.iſtam ij. reſtric.etiam procedere,ſi conſtaret de mala fide præſentantis & de bona fide alterius in quaſi poſ.exiſtentis non præſentantis:quia remouebitur præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſ. ma.fi.inſtitutus:& exiſtens in quaſi poſſ.bo.fi.præſentabit aliũ, & inſtituetur:vt diximus ſ.in v.ar.vbi habetur,quomodo hoc eſſe poſſit. ¶Extende ſecundo. d. ſecundam reſtric.etiam procedere,quòd ſi patroni admittant ad præſentãdum cum eis nõ patronum;licet admiſſus acquirat quaſi poſſ.tamen cum apparebit de non iuribus ſuis,& ſic de mala fide,non admittetur in alia præſentatione,per nouiter dicta.ſ.in 12. art.in ver.vnde ex prædictis:& ſi non eſſet illud,quia cum aliis præſentauit,in totum amoueretur,vt ibi. ¶Reſtringe modo primo iſtam ſecundam reſtric. & ipſas duas eius extenſiones procedere, quando ad ſolius exiſtentis in quaſi poſ.præſentationem, fuit facta inſtitutio:quia conſtito de mala fide præſentantis,fiet inſtituti amotio.ſed quando eſſet aliquis præſentatus à ma.fi.quaſi poſſ. & ab vno ex veris patronis vel aliquo exiſtente in quaſi poſſ. bo.fi.& ſequuta eſſet inſtitutio: licet conſtet de ma.fi.alterius præſentantis,non remouebitur inſtitutus:ſed habebit vires inſtitutio à præſentatione aliorum,videlicet proprietarij,vel exiſtentis in quaſi poſſ.bo.fi.per ſingularia dicta.ſ.in 12.art.in ver ſi.& ex hoc motiuo. ¶Reſtringe.2.d.ſecundam reſtric. procedere, vt ſ. ſed ſi patroni admiſiſſent cum eis non patronum ad præſentãdum,licet appareat de ma.fi.admiſſi:nihilominus nõ remouebitur inſtitutus:ſed remanebit ex virtute præſentationis aliorum,per dicta pulchre,& nouiter in 17.art.in ver.& qa nos in hoc caſu. ¶Reſtringe. 3. iſtam ſecundam reſtric. procedere quando ſequuta fuit inſtitutio in præſentatione exiſtentis inquaſi poſſeſ.mala fid.& ſumus infra quadrimeſtre adhũc quia tũc inſtitutus remouebitur:ſed ſi extra quadrimeſtre vel ante, edicto poſito non debet remoueri per nouam conſiderationem,de qua.ſ.in 2.art.in ver.tu.in fi.huius ſecundi.vſque ad fi.licet aliqui contrarium teneant,vt ibi. ¶Reſtringe iiij.iſtam ſecundã reſtric.procedere,quando ab inſtitutione facta ad præſentationem exiſtentis in quaſi poſ.ma.fid.fuit appellatum:qa tunc remouebitur inſtitutus, conſtito de ma. fi. præſentantis: ſed ſi à proprietario vel exiſtente in quaſi poſ.bo. fi. appellatũ non fuit cum inſtitutio ſapiat naturam diffinitiue ſententiæ,trãſire dicitur in rem iudicatam: non remouebitur amplius inſtitutus, ſimiliter per meam nouam conſiderationem, de qua in d.2.art.in ver.tu.in fi.huius ſecundi art. vſque ad fin.& pulchre etiam in v.art.in ver.quod dictum Inno.do.Car.&c. ¶Amplia 26.d.conclu.& tres præce.ampli.intantum procedere:& multo fortius,vt omnia dicta in eis circa ma.fid.poſſeſ. habeant ẽt locum in putatiuo patrono ma.fi.poſſeſ.etiam præſentante vna ſimul, diuerſos tamen cum proprietario:& eodem tempore ſi inſtituatur præſentatus à putatiuo: multo magis amouebitur,per dicta.ſ.in 9.art.in ver.aut loquimur de patrono.&in ver ſi vero nos loquimur. ¶Declara modo primo has duodecim proxime præced. ampli. incipiendo à quintadecima cum earum reſtrictionibus,extenſionib.& aliis ſupraſcriptis,loquẽtes & loquentib.de exiſtente in quaſi poſ.bo.fi.vel ma.fi.ꝙ habens conſcientiam rei aliene,&ſic iuris patr.vel quaſi poſ.alterius,dicitur in mala fide.In bo.fi.vero dicitur eſſe,qui poſſidet cogitatione domini.puta,quia credit ſe eſſe patronum:vt diximus.ſ.in 2.art.in ver.ſed circa iſta duo: ¶Declara. 2. dictas ampli.& omnia ſ. dicta, ꝙ in dubio an quis dicatur eſſe in bo. vel ma.fi.eſt aduertendum,quòd ſi autoritate iudicis fuit miſſus in poſſ.ſeu quaſi alicuius rei ſeu iuris,præſumitur in bona fide:dũmodo iudex iuris ordine ſeruato hoc fecerit:vnde in dicto caſu,quando iudicis autoritate poſſidet ſeu quaſi, ſi vere erat in bo.fi.præſentatus,& inſtitutus ad eius præſentationem nũquã amouetur:vt diximus.ſ.in xv.ampli. per latè dicta.ſ.in d.2.art. in ver.in dubio vero. ¶Declara.3.dictas ampli.& omnia ſ. ſcripta,quòd ſi aliquis iudicis autoritate fuit miſſus in aliquã poſ. ſeu quaſi alicuius rei iuris ordine ſeruato, licet pręſumatur poſſidens ſeu quaſi in bo.fi.tamen eſt aduertẽdum in caſu noſtro, cum patroni non vtantur vera iuriſdiõne ex publico, quòd ille qui iudicis auctoritate iuris ordine ſeruato poſſidebat ſeu quaſi erat in mala fi.& præſentauit nemine ↄ̃dicente:& fuit inſtitutus:& tenebit inſtitutio:aut non nemine ↄ̃dicẽte,& non tenebit per dicta.ſ in d.2.art.in ver.aut erat ille in mala fi.& in ver. do.Car.vero.& iſta declaratio facit pro illis duabus reſtrictionibus per me nouiter datis ad ſecundam reſtric. præced.xxv.ampli.de quadrimeſtre elapſo,vel nõ:& de appellatione interpoſita vel non,de quibus ibi. ¶Declara.4.dictas ampli.& ſupradicta per aliam concluſionem,quæ eſt,quòd in dubio poſſidens reſiſtente iure præſumitur in mala fide; & idem in quaſi poſſidente,niſi longo tempore poſſideat ſeu quaſi,vel poſſeſſionẽ, ſeu quaſi ꝓbabilibus coniecturis acquiſiuerit,ſi vero non poſſidet iure reſiſtente:in dubio præſumitur in bo.fi.per dicta.ſ.in d.2.art.in ver.alia eſt concluſio,quæ traditur,vbi remiſſiue ponuntur exempla, quando quis dicatur iure permittente poſſidere,ſeu quaſi, vel non: ¶Declara quinto dictas ampl. & pręedicta omnia per aliam cõcluſionem,quæ eſt,quòd in dubio poſſeſſor ſeu quaſi ſine tit. præſumitur in ma. fi. maxime in rebus ſpiritualibus,vel quaſi:& in annexis, ſiue ſit titulus verus, ſiue putatiuus:vt puta:quia dicatur quaſi poſſidentem eccleſiæ dediſſe fundum:illã conſtruxiſſe vel dotaſſe ipſe vel is à quo cãm habet:& ſic quod putetur aliquod prædictorum à prædictis factum fuiſſe,per late dicta.ſ.in d.2.art.in ver.& ex iſtis nota aliã cõcluſionem vbi etiam additur idem eſſe,ſi habet titulum ſucceſſionis,donationis,& ſimilium de quibus.ſ.in 2.part. primi lib.quòd etiam ſi aliquis titulus ex prædictis ſit putatiuus in dubio præſumẽdum eſt,quaſi poſſeſſorem eſſe in bo.fi.donec aliter conſtet expreſſe de eius ma. fi. vt ibi late vbi etiam remiſſiue,quando requiratur titulus in incorporalib. & quando non. ¶Amplia.27.d.conclu.intantum procedere, quòd quaſi poſſ. prædeceſſoris,qui pręſentauit,tranſit in ſucceſſorem,quamuis adhuc ſucceſſor non præſentauerit: quia eccleſia non vacauit, per ea quæ nouiter diximus.ſ. in 22.articul. ¶Extende hanc ampli.intantum procedere, quòd ſi prædeceſſor præſentauit, & ſequuta fuit inſtitutio,& poſt mortem ipſius poſſeſſoris vacauit eccleſia,& aliqui ex hæredibus præſentarunt,aliqui non, adhuc non præſentantes ſunt in quaſi poſſeſſione dependente à quaſi poſſeſſione prædeceſſoris conſeruata per præſentationem cohærendum, per pulchrum conſilium Fed. de quo in d.22.artic. ¶Extendæ.2.hanc ampli.intantum procedere & continuari quaſi poſ.prædeceſſoris in ſucceſſorem in iurib. incorporalibus,quòd ſi ſucceſſor egerit interdicto recuperandę ſeu ſpolio,& nullam ſuam quaſi poſſeſ.probauerit,ſed prædeceſſoris ſui,reſtituetur in quaſi ſua poſſ. in qua ſuus prædeceſſor fuerat, tanquam ſi probaſſet ſuam quaſi poſ.vt in caſu dominorum de Alexandro de Neapoli de quo diximus in d. 20. art.in ver.3.pro iſta part. ¶Iſtis ampl.cum ſuis reſtric.extenſ.& decl.expeditis tranſeo ad limitationes huius principalis limitationis,& limito primo ipſam & omnia.ſ.ſcripta procedere,dũmodo exiſtens in quaſi poſ. dicatur vere exiſtere & exiſtat in quaſi poſ.ſed ſi tantum credebatur eſſe patronum, vel in quaſi poſſ.qui tamen nunquam fuit,&ideo ad ipſius præſentationẽ ſequuta fuit inſtitutio , conſtito quòd nunquam fuerit patronus nec extitiſſet in quaſi poſ. amouebitur indiſtincte inſtitutus:quia nulla præſentatio & inſtitutio,per dicta.ſ.in 1.arti. in ver.& ex his dicit ipſe.& plenius in 18.art. ¶Limita.2.d. conclu.& omnia ſ. ſcripta procedere,dummodo exiſtens in quaſi poſ.acquiſiuerit illam per requiſita à iure, de quibus.ſ.in x.art. alias non cẽſebitur verus quaſi poſſeſſor, vt gaudeat ſupraſcriptis omnibus prærogatiuis,vt ibi late. ¶Reſtringe tamen dict. 2.limi. procedere, vt prædicta omnia acquirantur ad effectum acquirendi verum effectum præſentationis & inſtitutionis:& ſic quòd inſtitutus non amoueatur amplius,ſed quo ad effectum acquirendæ quaſi poſſ.vt poſſit cum vacauerit eccleſia ꝑſentare,ſufficit præſentatio, & ſola inſtitutio ſequuta : vt diximus in d.x.art.in verſ.tamen ego conſidero.& in 12.art.in ver ſi.conſidera & ſeptimo. ¶Limita.3.d.conclu.& omnia.ſ.ſcripta ꝓcedere in acquirente quaſi poſ.pręſentandi:ſed ſi quis acqſiuerit quaſi poſ. aliorum fructuum iuris patro. puta honoris, proceſſionis,oneris,& vtilitatis,in quibus non cadit inſtitutio non ſe extendet ad fructum præſentationis:& ideo non admittetur eius præſentatio,per dicta ſupra in 20.artic. ¶Limita.iiij. d. conclu.& omnia ſupraſcripta procedere,dummodo exiſtẽs in quaſi poſ. præſentauerit antequam aliqua lis ſibi mota fuiſſet à proprietario ſuper ipſo iure patr.vel poſt ante tamen litẽ conteſt.quia ſequi debet inſtitutio:& eo exiſtente in bo.fi.nõ remouebitur inſtitutus: vt ſ.ſed ſi lis eſſet mora, & conteſtata, non debet ſequi inſtitutio,ſed expectari euentus litis, propter malam fidem,& illius fructus reſtitutionem,per dicta.ſ.in 4.artic.in ver.tertius eſt caſus. ¶Reſtringe modo iſtam quartam limit procedere,vt ſ.quòd retardabitur inſtitutio vſque ad finẽ litis,ſi lis terminatur infra tempus datum ad præſentãdum:ſed ſi lis moueretur, & eſſet conteſtata,& præſentatio fieret per exiſtentem in quaſi poſ.& illa nõ terminaretur infra dictum tẽpus,inſtitui debet præſentatus ab exiſtente in quaſi poſ.& non expectabitur euẽtus litis,vt inſtituatur præſentatus à proprietario, cum hoc eſſe nõ poſſit ex quo ſumus extra tempus,nec ab epiſcopo fiet collatio,vt fraus euitetur,per nouiter dicta &

conſiderata, per me in d. 4. art. in ver. ſed ego multum miror. &
in ver. ſed quartus eſt caſus. ¶Limita. v. d. conclu. & omnia ſu-
praſcripta ꝓcedere, quo ad omnia p̄dicta, quæ fieri poſſunt per
exiſtentem in quaſi poſ. ſed non tamen, ꝙ ꝓprietarius non ci-
tato exiſtente in quaſi poſ. non poſſit vti iure ſuo, & præſenta
re cum vacat eccleſia: licet poſtea inſtituendus ſit ille, qui de
iure inſtitui debet ꝑ dicta ſ. in 17. art. ¶Limita. 6. ſupraſcriptam
conclu. & omnia p̄dicta ꝓcedere, niſi exiſtens in quaſi poſ. illā
amiſerit certis modis, quibus amitti pōt, de quibus ſ. in 23. art.
quia tunc non poterit præſentare, nec inſtitutio ſequi, vt ibi.
¶Declara modo primo omnia ſupraſcripta, ꝙ quamuis in nō
patrono requiratur quaſi poſſeſſio, alias ad p̄ſentandum non
admittitur, vt ſ. in patrono tamen proprietario etiam non exi-
ſtente in quaſi poſſ. dicendum eſt admitti ad p̄ſentandum, nul
lo alio in quaſi poſſ. exiſtente, ꝑ dicta. ſ. in 8. art. ¶Declara ſecū
do ſupraſcripta omnia, ꝙ quamuis aliquis ſit putatiuus patro-
nus; tamen ſi non exiſtit in quaſi poſſ. præſentandi, eius p̄ſenta
tio eſt nulla, ꝑ dicta, ſ. in 9. art. in ver. & ſubdit fore notandum.
¶Et per iſta omnia tacta in omnibus ſ. ſcriptis vigintiquatuor
art. & ſic in tota p̄ſenti. 3. q. princ. ſunt breuiter & ordinate de-
ducta magis congrue & clare quam alibi inuenire poteris.

¶Quarta princ. q. primæ partis. 2. Libri.

1 *Patroni an eccleſia vacante præſentare poſſint per patronum.*
2 *Præſentare, eſt dare votum.*
3 *Patronus vel exiſtens in quaſi poſ. præſentandi, poteſt præſentare per procu ratorem in eccleſia vacante, vel pro illa vice alicui cedat ius præſentandi. & num. 6.*
4 *Præſentandi ius habens, poteſt præſentare clericum per literas.*
5 *Procurator datus ad eligendum ſubſtituere poteſt.*
7 *Canonici abſentes poſſunt vices ſuas alteri committere. & n. 9.*
8 *Prohibitus cedere, vel eligere, vel procuratorem ſuum conſtituere: poteſt tamen ſimplicem procuratorem conſtituere.*
10 *Electio tribuit ius electo in re, præſentatio ad rem.*
11 *Permiſſum cenſetur, quod non reperitur prohibitū in materia maxime permiſſiua.*
12 *Electio fieri poteſt per procuratorem.*

Quæro Quarto principaliter: quia ſ. viſum eſt,
patronos vel exiſtētes in quaſi poſ. præ-
ſentandi, vt late dictum eſt. ſ. merito quærendū eſt,
an iſti tales debeant p̄ſentare ꝑ ſeipſos, an poſſint
p̄ſentare ꝑ alia media: ex qua quæſtione oriuntur infraſcripti
1 art. ¶Et primus † erit, an eccleſia vacante poterunt p̄ſentare ꝑ
2 procuratorem. ¶Et poſſet prima facie dici ꝙ non: † quia p̄ſen
tare, eſt dare votum: vt ꝑ totū hunc titulum. & maxime ꝑ doc.
in cle. plures. hoc tit. & vox ꝓprie ſignificat clamorem & aeris
verberationem ſecundū deriuatores, & voluit Io. cal. in conſ.
17. p̄ſentato vno. hoc titu. fol. 62. vnde ipſe patronus p̄ſentare
3 deberet & non ꝑ ꝓcuratorem. ¶† Tamen contraria pars eſt
verior, patronum, vel exiſtentem in quaſi poſ p̄ſentandi, ꝑ pro
curatorem p̄ſentare poſſe: vt de hoc eſt text. ſecundum glo. &
omnes ibi in c. ea noſcitur. de his, quæ fiunt à præla. vbi Ab. &
Imo. poſt Car. & alios ex illo tex. colligit in 2. not. ibi, aut ꝑ lite
4 ras habentem ius præſentandi † poſſe præſentare clericum ꝑ li
teras: quia ꝑ eas cōſtituitur ꝓcurator. & ſic à maiori, ſi ꝑ literas,
ergo & per ꝓcuratorem. Sed clarior tex. eſt in c. fi. de conceſſ.
p̄b. vbi ꝓhibetur conſtitutio ꝓcuratoris ad p̄ſentandum bñfi-
cium vacaturum rōne voti captandæ mortis, & fraudis. Ergo
ꝯrium in bñficio iam vacante, vt non militet illa ratio: & hoc
omnes doc. ibi volunt ſaltem à ꝯrio ſenſu: vt. ſ. & p̄ſertim Inn.
Io. An. Card. Abb. & Imo. ibi & videtur tacite voluiſſe Abb. in
conſ. 76. inuocato, plura ſunt examinanda. in 3. dub. in 2. vol. &
expreſſius voluit Lap. allega. 8. p̄ſentatus ꝑ patronos, in 1. col.
vbi dicit expreſſe patronos cōſtituere ꝓcuratores ad p̄ſentan-
dum, etiam ſi ſint p̄ſentes, vel nō impediti: vt dicit notare Fed.
de ſen. conſ. xcix. quod quidem conſilium non reperi: ſed for-
ſan voluit allegaſſe cōſiliū. lxv. j. ſcriptæ qōnes. in fi. quinti du-
bij. & in 7. hoc idem videtur voluiſſe Rota. ccxj. non ſufficit pa
tronis. hoc tit. in nouis. voluit ēt Abb. vbi Præpo. in 2. col, vbi
etiam do. me. Corſe. in c. conſtitutus. el 2. de ap. & Paul. in trac.
de ſed. vacan. in 2 par. in v. q. in vlt. col. in verſ. quinimo. & pul-
chre Gay, in repe. c. fi. de elec. lib. 6. in xlix. col. poſt prin. vbi ēt
vult talem procuratorem poſſe p̄ſentare ſubſtituentem: vt in
d. ver. quinimo. de quibus tamē. j. dicemus latius in iſto primo
lib. in hac j. part. in 8. q. prin. in x. art. ꝑ cuius dicto facit glo, quæ
loquitur in electione, in verbo, de certa. in c. penul. in §. porro.
5 † quæ vult, ꝓcuratorem datum ad eligendum, poſſe ſubſtitue
re. quam gl. ibi ſequitur Io. And. ſed Dom. poſt alios ibi diſtin-
6 guit: ita & tu diſtinguere poteris in hoc caſu. ¶† Et iſta eſt veri
tas, quæ ꝓcedit in beneficio vacante: quia tūc conſtitui p̄t pro-
curator ad p̄ſentandum, & etiam ſubſtitui: vt ſ. ſi inſtitutus ha-
buit poteſtatem ſubſtituendi, ꝑ ea, quæ dixit Paulnus in d. trac.
de ſed. vac. in v. q. in vlt. col. in ver. quinimo. & in beneficio va-
cāte loquuntur omnes doc. allegati in locis ſ. ſcriptis. quid aūt
in vacaturis, dicetur. j. in ſeq. art. ¶Et ita reperi tenere Paul. de
cita. in hoc trac. in 6. par. in 32. q. & in hoc nulla eſt difficultas,
cum omnes concordent. & ita tranſeāt & in practica ſeruetur.
7 ¶Verum eſt aduertēdum, ꝙ abſentes canonici † ēt poſſunt vi-
ces ſuas alteri committere. c. ſcriptum. & ibi gl. c. quia pp. & ibi
glo. c. cum nobis. & c. congregato. de elect. ſed multa in eo re-
quiruntur. Primum, ꝙ abſens ſit iuſte impeditus vel iniuſte, dū
modo p̄ſentes conſentiant: vt ꝑ doct. in d. c. ſcriptum. Item, ꝙ
ſit abſens in loco in quo citari non debeat, d. c. quia pp. Item, ꝙ
committat vocem vni de capitulo, & non extraneo, inuitis ca
nonicis. d. c. quia pp. c. congregato. c. ſi quis iuſto. & ibi docto.
hoc tit. & ꝑ Præpo. poſt Abb. in c. conſtitutus. de ap. vt omnia
iſta plene ponit Firma. in trac. de epō. in j. lib. in 3. par. in 14. qu.
Nihilominus iſta non requiruntur in patrono conſtituente ꝓ
curatorem: quia non debet habere conſenſum compatrono-
rum, non eſt adſtrictus compatronum conſtituere: nec requiri
tur abſentia ipſius: ſed etiam ſi eſt p̄ſens, hoc facere p̄t: & quan
do eſt abſens, nō requiritur cauſa iuſta, vel ne, vt apparet ex di-
ctis ſ. ſcriptorum, qui indiſtincte loquuntur. Et facit ratio, qa
nō ſumus in actu electionis, qui tribuit ius electo, & ideo mul
te ſunt differentiæ inter meram electionem & p̄ſentationem:
de quibus ſ. in ꝓxima p̄ced. j. princ. part. in v. art. vbi vide. ¶Ad
uertendum eſt etiam ad aliud quod dixit idem Firma. in trac. de
epō. in 3. lib. in j. part. in xx. q. vbi dicit, ꝙ facta electione ꝑ ꝓcu-
ratorem: confirmatur ius eligendi, ſicut quando fit ꝑ principa-
lem. allegat. l. in argumentum, ſi is qui Stichum. & ibi Bar. ff. de
ꝓcu. vbi dicit fore videndum, qui tamen Bart. ibi nil aliud po-
nit niſi ſolum ſummarium. videlicet, electio facta ꝑ ꝓcuratorē
ita ꝙ ſumit ius eligendi, ſicut ſi facta eſſet per dominum: & ibi
apoſtilla dicit, ꝙ ꝑ illam. l. Bar. in l. ſi ſtipulatus fuerim illud. de
8 verb. obl. ponit pulchrum dictum, † ꝙ ꝓhibitus cedere vel eli
gere, vel ꝓcuratorem in rem ſuam conſtituere, poterit tamen
ſimplicem ꝓcuratorē conſtituere: & geſta ꝑ eum conſumma-
bunt factum, ſicut ſi geſta forent ꝑ ipſum conſtituentem. & al-
le. d. l. ſi is qui Stichum, & ꝑ iſtorum confirmatione facit quod
dicit Lap. alleg. 22. an ſufficiat. in 6. char. ꝙ canonicus contem-
ptus ratificando electionem factam de vno, non poteſt de con
temptu agere ꝯ electionem factam de alio: quia iam conſum-
pſit ius ſuum eligendi, vt ibi: & ſic conſumptio actus eſt magni
affectus. Hoc non poteſt eſſe in ꝓcuratore conſtituto ad p̄ſen-
tandum, nam non conſummabit ius p̄ſentandi: quia ex quo ſi
ipſemet patronus p̄ſentaret, poſſet variare & aliū p̄ſentare, ac-
cumulando tamen: vt in c. quod autem. & in c. cum autem. &
in c. cum pp. hoc tit. & erimus dicturi. j. in 2. par. huius ſecundi
lib. in 7. q. prin. in 17. art. & melius. j. in hac. 4. q. prin. in 6. art. &
ſic ius p̄ſentandi non eſt conſummatum, eo modo non dēt eſ-
ſe conſummatum quādo p̄ſentat ꝑ ꝓcuratorem, quia ipſemet
patronus poterit alium p̄ſentare: vt expreſſe vult Card. in d. c.
fi. in j. q. de conceſ. p̄b. ibi dum dicit, nam & ſi ipſe. ſ. ꝓcurator p̄-
ſentaſſet, ipſe. ſ. patronus alium p̄ſentare poſſet, vt ibi. & idē cla
rius vult Io. And. ibi poſt ſummarium, ſup verbo, non vacanti-
9 bus, nam dicit † vacantia poſſe ꝑmitti, non tamen ita ꝙ ꝑmiſ-
ſio afficiat. nam & ſi iam p̄ſentaſſet. ſ. ꝓcurator vel ipſe poſſet a-
lium præſentare. alleg. c. quod autē. & c. paſtoralis. hoc tit. quan
10 to magis ſi ſolum ꝑmiſerit p̄ſentare: & in † hoc etiā differt ele
ctio à p̄ſentatione: illa ēt ratione, quia electio tribuit ius electo
in re: p̄ſentatio vero ad rem. c. cum Bertoldus. vbi Abb. plene
de re iudi. & dictum eſt ſ. in j. q. prin. huius par. in v. art. ¶Ad p̄-
11 dicta adde, ꝙ nō ſolum † patronus p̄t conſtituere ꝓcuratorem
ad p̄ſentandum, ſed etiam poteſt cedere vel concedere alicui
ꝓ illa vice ius ſeu poteſtatem p̄ſentandi aliquem in eccleſia, ta
men iam vacante: vt pulchre concluſit Rota prima. patronus
clericus. in 2. dubio. hoc ti. in antiquioribus. ¶Reperi poſtmo
dum do. Roch. in hoc trac. in verbo, honorificum. in v. q. quæ-
rentem de hoc art. & concludentem, vt ſupra. & adducentem
ꝓ hac conclu. Fel. in c. cum venerabilis. in prin. de excep. in v-
no verbo. & adducit etiam in arg. tex. in c. accedens. de præb. v-
bi abſens poteſt inueſtiri de beneficio ꝑ ꝓcuratorem. dicit ēt
hoc ꝓbari, qa non reperitur ꝓhibitū: ergo cenſet ꝑmiſſum, ex
quo materia eſt ꝑmiſſiua. l. ne quando. §. ꝙ eis. ff. ex quib. cauſ.
ma. c. inter corporalia. circ. med. vbi pulchre gl. de tranſl. epi. &
ſubdit hoc arg. vſum fuiſſe in hac materia conſtitutionis ꝓcu-
ratoris Abb. in d, c. conſtitutus. de ap. & dicit etiam facere text.
per locū à ſpeciali in c. quia propter. §. illud. vbi hoc notatur

de elec

de elect.alleg.etiam Lap. allegatione. lxxix.in Dei nomine.in
4.col. volentem etiam patronum non impeditũ id facere poſ-
ſe.& Lap. alleg. 129.factũ,ſuper quo ꝯſilium petitur.in 17.col.
& Abb.in c.ex inſinuatione.in fi.hoc ti.Pro hoc ẽt dicit facere,
12 quia electio†poteſt fieri p ꝓcuratorem.l. ſi is, qui ſtichum.ff.
de procur.& l.item eorum.§.j. ff.ꝙ cuiuſque vni.no.& melio-
rem dicit eſſe tex.in ꝓpoſito noſtro in c.pen.de elect.lib.6 &
ſic reſidet.d.Roch.tu vero dic vt ſ.dictum eſt.¶Et adde, quòd
ſi aliquis ſimpliciter præſentat,in dubio proprio nomine p̃ſnta
re dicitur:vt voluit Phi.deci.in conſ.124.placet mihi.in 2.col.

¶Secundus art.4.q.prin.1.par.2.Libri.

1 *Promiſſio directa vel indirecta fcã à patrono de beneficio vacaturo,non tẽt.*
2 *Patronus alteri committere nequit præſentationis actum,nec procuratorẽ ad præſentandum conſtituere,antequam eccleſia vacet, Limit.n.8 9.et 10.*
3 *Excommunicatus non poteſt dare procuratorem ad exercendam actionem ſuam tempore excommunicationis, quo illam per ſe exercere non poteſt.*
5 *Leges tranſgredi licet ex magna cauſa.*
6 *Collator non poteſt promittere beneficium vacaturum, nec etiam dare cuiquam poteſtatem conferendi beneficium vacans.*
7 *Iuriſdictio vel poteſtas quæ habitu habetur, an & quando poſſit demandari & prorogari.*

QUIA Supra ꝯcluſum eſt patronos vel exiſtentes in qua-
ſi poſ. p̃ſentandi,poſſe ꝯſtituere ꝓcuratores ad præ
ſentandum,vel alicui ꝓ illa vice cedere ius p̃ſentandi,dummo
do eccleſia vacet.Secundo loco eſt quærendum,an patronus
poſſit antequam vacet eccleſia,conſtituere ꝓcuratorem ad p̃-
ſentandum,vel committere actum p̃ſentationis faciendæ.¶I-
ſte articulus terminatur per tex.aptum in c.fi.de ꝯceſ.p̃b.vbi ha-
1 betur†ꝙ directa vel indirecta ꝓmiſſio facta à patrono de bene
ficio vacaturo,non tenet.Et ideo ibi colligit Io.Andr.poſt do.
2 eius Marcilium†non poſſe alteri patronum committere actũ
p̃ſentationis:nec ꝓcuratorem ad p̃ſentandum conſtituere,an-
tequam eccleſia vacet, quaſi illud exercitium demandare non
poſſit,niſi ex quo vti illo poterit:& ſic dicit ipſe,habet poteſta
tem ligatam.alleg c.paſtoralis.de reſcrip. & ꝙ ibi hoc tenebat
do.ſu.in ſecundo reſponſo.& adducit ſimile,ꝙ nec hoc pt ele-
ctor.c.quia pp.de ele.nec collator.c.cõſtitutus.de conc.p̃b.&
dicit bene facere c.pe.in 2.rñ.de off.leg.lib.6.& bene facere.c.
Romana.§.i.de off.ord.eo.lib & c.bonæ.el 2.ad fin.de elect, &
quod ibi dicit dixiſſe poſt Vin.ſup verbo tractatum.& allega.l.
obſeruare.in fi ff.đ off ꝓcon.& dicit eſſe rationẽ huius deciſio
nis, fraudem vacaturarum. nam ad petitionem meam ꝯmitte-
ret nunc patronus actum p̃ſentationis faciendæ, cum vacaret
eccleſi ꝯſanguineo,vel intimo amico meo,de quo bene con
fiderẽ:& ſic vult dicere,ꝙ daretur cauſa captandæ mortis ¶Et
hoc modo ſubdit ipſe reſpondetur ad id,quod notatur in d.ca.
paſtoralis.in vlt.glo.de reſcrip.vbi habetur, ꝙ delegatus datus
cum clauſulis generalibus committere poteſt &c.ꝓcedit,quia
ibi ceſſat iſte timor fraudis.reſpondetur & aliter:nam licet ge-
neraliter iuriſdõnem q̃ p reſcriptum habet demandet:non ta-
men poſſet ſpecialiter demandare ſup rem, vel pſonam non-
3 dum expreſſam.¶Adducit†poſtmodum ſimile:nam videmus
excommunicatum non dare ꝓcuratorem ad exercitium actio
nis ſue tempore excommunicationis,quo illam p ſe exercere
non poteſt.c.fi.de ꝓcu.Et tamen poteſt addendo,illam in alte
rum transferre:vt notatur in c.vnic.hoc tit.libr.6.ſic patronus
exercitium p̃ſentationis non demandat tempore, quo illud e-
xercere non poteſt. ſ.quia non vacat.poterit tamen ius pat. in
alium transferre his modis qui notantur in c.cũ ſeculum hoc
tit.vt etiam diximus.ſ.in 2.part.primi lib.in 2.q prin.in pen.ar
gu.Non obſtat etiam, addit ipſe, id, quod dicitur papam ſuum
executorem legatum,qui reſeruauit dare vel committere alte
ri poteſtatem circa conferendũ beneficium nondũ vacans.nã
reſpondetur illud ſpeciale:quia in illis caſibus non reprobatur
via ad vacatura.ita formaliter Io.An.vbi ſ.¶Quæ omnia ad li
teram ſequitur do.Card.in d.c.fi.& in d.c paſtoralis.in §.quoni
am.de reſcrip. vbi etiam hoc vult ibi dom. me. Corſe. ſiculus.
4 ¶†Qui tamen dom.me.ibi ponit ſingulare dictum à nemine,
quem viderim conſideratum, per quod maxime limitatur iſta
concluſio.Io.And.& communis,patronum non poſſe conſti-
tuere procuratorẽ ad præſentandum ad beneficia vacatura,vt
illa ꝓcedat,niſi ex iuſta cauſa haberet ſe abſentare in longinqs
& remotis partibus:quia tunc auctoritate ordinarii interueniẽ
te,poterit aliquem ponere loco ſui,vt præſentet ad vacatura.
arg.c.quoniam.hoc tit.& c.vnic.ne ſede vac.& c.nihil.de elec.
& p Arch.in c.reatina.63.di.& dicit etiam facere tex.in arg. in
5 l.ſi hominem.ff.manda.vbi habetur†ex magna cauſa licere le
ges tranſgredi. Ad quam. l. ſolet in ſocium allegari ſingulare
dictum Inn.in c.j.de conſti.vbi p do.Fel.in 14.col.& ſeq. plura
accumulantur pro honoratu dicti Inn.& in d.l.ſi hominẽ.quæ
omnia faciunt ad p̃allega.dictum do.me.ꝓ cuius l.ſi hominem
etiam ornatu, plura dicit idem do.Fel.in c.nonnulli.in prin. in
6.col.in ver.limita hic.de reſcrip.¶Quod dictum do. me.licet
non inuenerim ab aliquo poſitum,illud tenerem.nam vt.ſ.di
ximus,ratio tex.d.c.fi.& doctorũ, ibi eſt vt fraus euitetur. ſed
in caſu noſtro cum abſentare habet patronus in partibus lon-
ginquis ex iuſta cauſa, & ponit aliquem in locum ſuum cũ au-
toritate ordinarij, omnis fraus ceſſare videtur pp interuẽtum
iudicis, per iura vulgata: ſicut dicimus de conſenſu ordinarij,
qui interuenit in tranſlatione iuris pat. quia facit ceſſare om-
nem ſuſpicionem ſimoniæ:vt diximus ſ.in ſecũda parte primi
li.in j.q.prin in 4.art. & ſic tenerem.cogita tamen ſup eo:quia
6 nouum.¶†Do.Ab.modo in d.c.fi.de conceſ.p̃b.colligit ex il
lo text.in vlt.not. ꝙ ſicut collator non poteſt ꝓmittere bene-
ficium vacaturum : ita nec dare alicui poteſtatem beneficium
conferendi antequam vacet, allegat.c.ij. & ca.conſtitutus. de
conceſ.p̃b.ſic & patronus non poteſt ꝓmittere p̃ſentationem
alicui nec dare in ſpecie poteſtatem p̃ſentandi,cum vacabit:qa
ea ratio.quæ eſt in collatione,militat in p̃ſentatione. nam ſpe-
rans ſe p̃ſentandum,deſideraret mortem ꝓximi, & ſi poſſet da
ri poteſtas p̃ſentãdi,ꝓcuraretur fraus:quia daretur amico hec
p̃ſãs: & ſic indirecte fieret ꝓmiſſio vacaturi.& hanc dicit fuiſ-
ſe rationem decidendi in illo tex.c.fi.ita ibi Abb.nil aliud dicẽs
& voluit etiam ibi Imo.& Rota prima.patronus clericus.in 2.
dub.hoc tit.in antiquioribus,dum dicit,ꝙ bene poteſt cedi po
teſtas p̃ſentandi ꝓ illa vice in beneficio vacan.Ergo non in va
caturo.voluit ẽt hoc expreſsè Lap.d.alleg.8.co. 1.hoc tit.ſimi
liter à ꝯtrario ſenſu.& expreſſius Paul.in trac.de ſed.vac.in 2.par.
in v.q.& in 2.& in vlt.col.in ver.quinimo & Guy.in repe. c.fi.
de elec.lib.6.in xlvij.col.& Fed.conſ.lxv.infraſcriptæ quæſtio-
nes.in 7.dub.& Pau.de cita.in hoc trac.in 6.par.in 41.q.& iſta ẽ
7 veritas,quæ non habet angulum.¶†Et an,& quando iuriſdic-
tio vel poteſtas, quæ habetur in habitu, poſſit demandari vel
ꝓrogari,longe tractatur p do.Fel.in d.c.paſtoralis.§.quoniam.
8 de reſcri.vbi eſt videndum.¶Dicerem†& aliud pulchrũ. d.cõ
clu.ꝓcedere in beneficiis vacaturis p mortem:ſed in beneficiis
vacaturis p renunciationem de ꝓximo faciendam,vel p pmu-
tationem acceſſu, vel alia cauſa:ex quo in illis ceſſat fraus cap-
tandæ mortis:quia neceſſario in pmutatione eſt facienda p̃ſen
tatio : & in renunciatione non cadit votum captandæ mortis,
poterit patronus conſtituere ꝓcuratorem ad vacatura ex cau-
ſis p̃dictis:& ꝓ hoc videntur expreſſe facere dicta doct. & ma-
xime Gemi.in c.fi.ante fi.de offi.vic. & in c.pen.in §.ꝓhibem⁹,
9 de of.leg.lib.6 & nota hanc limi.quia nouam ad d.c.fi.¶†Põt
etiam limitari,d.concluſio,vt ꝓcedat, quando alter quam ep̃s
eſſet,qui conſtitueretur ꝓcurator,vel cui daretur poteſtas pꝛę
ſentãdi ad vacatura in ſpecie:ſed ſi ep̃o daretur huiuſmodi po-
teſtas,nõ haberet locum.d.c.fi.ſed valeret poteſtas: quia in eo
non p̃ſumitur fraus:vt volunt doct.in c.ſignificaſti.hoc ti.ſecũ
dum vnum intellectum.de quo nos plene dicemus.j.in iſta. 1.
part.huius ſecundi lib.in 7.q.princ.in 24.art.in v.intellectu.vbi
vide.& hic intellectus facit ꝓ dicto do.me.Corſe.de quo ſ.vt
10 auctoritas ep̃i faciat ceſſare preſumptionem fraudis. ¶†Vnde
plus dico, quòd in omni caſu, in quo ceſſaret fraus & votum
captandæ mortis,ceſſaret diſpoſitio.d.c.fi.đ conceſ.præb. cum
ceſſet eius rõ finalis: & ideo poſſet patronus conſtituere pro-
curatorem ad præſentandũ etiam ad vacatura beneficia ¶Re-
peri poſtmodum.do.Roch.in hoc tract.in verbo, honorificũ.
in v.q.prin.in 2. col. in ver. limita modo iſtam concluſionem,
tenentem cõcluſionem prædictam.vt non poſſit conſtitui ꝓ-
curator ad præſentãdum ad vacatura beneficia,allegando pro
ea etiam Lap.allegatio.cxxix.in xvij.col.& Lud.rom. in conſi.
cccclxv.in re præſenti.& nihil aliud dicentem.

¶Tertius art.4.q prin. 1.part.2.Libri.

1 *Procurator an & quando poſſit reſtitui ad præſentandum in eccleſiis vacaturis.Et quæ requirantur vt valeat conſtitutio.& n.2.11.*
3 *Intellectus ad c.conſtitutus.de præbend.*
4 *Diſpoſitio generalis, quæ complectitur omnes ſpecies, æque operatur atque ſpecialis.*
5 *Libellus,in quo petitur hæreditas,valet, ſecus ſi petantur bona.*
6 *Taciti & expreſſa eſt conditio.*
7 *Patronus an poſſit vni dare poteſtatem conferendi in genere.& n.8.10.*
9 *Collatio & præſentatio differunt.*

ET IDEO Tertio loco dubitatur,quid ſi patronus vel exi-
ſtens in quaſi poſ. præſentandi conſtituit gene

talem procuratorem ad præſentandum in omnibus eccleſiis
1 in quibus habet ius pat.†an valeat,licet ſint eccleſiæ vacaturę
& quid ſi vnica tantum eſt eccleſia, in qua conſtituens habet
ius patr. ¶Hanc difficultatem primo mouit quidam dominus
Guido,qui tempore Io.An.fuit epiſcopus Mutinen.& exami-
2 nando præſentem articulum.& concludendo vt.s̃. dixit.†illā
concluſionem veram eſſe, ſcilicet ꝙ nec cedi auctoritas præ-
ſentandi ad vacatura, poteſt per patronum nec per eum ad p̄-
ſentandum procurator conſtitui,cum ſit ſpecialis commiſſio,
vel datur ſpecialis procurator,& ſpecialis eccleſia,vel benefi-
cium antequam vacet:ſed ſi patronus dat generalem procura
torem ad præſentandum in omnib.eccleſiis,in quib.habet ius
pat.putat valere dationem ꝓcuratoris.alleg.notata in c.conſti
tutus.de conc.præb.& in c.fi.e.ti.lib.6.Ita reuerendus do.epiſ-
copus Guido relatus à Io.And.in d.c.fi.de conceſ.præb.¶Qui
Io.And.dicit dictum Guido.tunc maxime verum,quando cō-
ſtituens habet iuſtam cauſam conſtituendi:puta quia ſe ad ſtu-
dium vel longinquam peregrinationem abſentat,& ſubdit,ꝙ
adhuc minus præſumetur fraus ſi illum omniumnegociorum
ſuorum ꝓcuratorem conſtitueret, cui illam committeret,his
concurrentibus vr̃ valere, dato ꝙ vnicam præſentationem ha
beret.ita Io.An.vbi s̃.ſ.in d.c.fi.de conc.præb. cuius dicta ſunt
ſumme notanda.¶Superuenit do.Car.ibi qui in 3.q.refert om
nia dicta do.Guidonis & partem dictorum Io.an.ſ.ꝙ minus p̄-
ſumeretur fraus,ſi illum conſtitueret ꝓcuratorem generalem
ad omnia negocia. ¶In quarta vero q.refert aliud dictum ex-
tenſiuum Io.An.ſ.etiam ſi haberet vnicam præſentationē, qñ
ↄcurrerent omnia ſupradicta.ſ.iuſta cauſa abſentiæ de longin-
quis partibus:&conſtitutio procuratoris ad omnia negotia:&
3 ita reuera loquitur Io.And.¶Sed†ſubdit,ꝙ ſi conſtitueret ꝓ-
curatorem ad omnes pręſentationes,cum non habeat niſi vni
cam,videtur idem,ac ſi ſpecialiter de illa dixiſſet:nam præſup-
poſito ꝙ mandatum comprehēdat etiam futura, de quo dicit
ipſe Car.ſe dixiſſe in c.fi.de reſcr.tamen ſi contingeret alias pręſentationes obuenire ſibi,ille ēt comprehenderentur in man-
dato:& ſic ceſſaret diſpoſitio.c.conſtitutus.de conceſ.præben,
quæ procedit,quando ſpecialiter conceditur poteſtas confe-
rendi primum vacaturum,tamen nec deciſio Guido. procede
re poteſt,vt ipſemet Car.in ſeq.q.ſeu ↄria dicit.¶Nam etſi cō-
ſtituat patronus procuratorem ad præſentandum in omnibus
4 eccleſiis ſuis,non debet valere ſicut nec in ſpecie, †quia pari-
ter operatur diſpoſitio generalis quæ cōplectitur omnes ſpe-
cies:ſicut ſpecialis.c.ex parte.de offi.deleg.vnde perinde eſt,ac
ſi conſtituiſſet procuratorem ſpecialiter ad præſentandum in
qualibet ſua eccleſia de per ſe.& ideo dicit ibi Card.quod vide
tur ſtandum huic ↄrio.& dictum Guido.non procedere:ſed di
ctum Io.An.ſic. quia quando conſtituitur procurator, omniū
negociorum ſpecies non ſunt expreſſe ſub genere,ſicut quan
do conſtituitur ad omnes pręſentationes.nam vltimo caſu nō
eſt proprie procurator generalis : ſed eſt ad plures ſpecies,ſub
5 quodam termino generali ſingulariter cōprehenſas. † quod
dicit multum referre, ſicut & alias ponit valere libellum,ſi pe-
titur hæreditas : & non valere , ſi petantur bona omnia alicu-
ius: vt in c.cum ad ſedem.de reſtit.ſpoliat. ¶Quibus Card. ipſe
non contentus in alia ſeq.op.iterum opponit contra etiam di-
ctum Io.an.& dicit,ꝙ ſi etiam conſtituatur procurator genera
lis ad negocia,non comprehenditur præſentatio.alleg. ꝓ hoc
c.fi.de offi.vica.lib.6.& ſubdit ꝙ Io.cal.volendo contrariū ſol-
uere,ſtat ipſi contrario: & ſic non eſſet dare modum,per quem
poſſit poteſtas præſentandi transferri ante vacationem.ſed Io.
cal.hoc conſiderans.dicit do.Car.voluit valere generale man-
datum, in quo fuit expreſſum aliquid requirens ſpeciale māda
tum,ſequuta clauſula generali:& tunc cōprehendere præſen-
tationes.& alleg.d.c.fi.& quod ibi no.de offi.vica.¶Addens iſ-
tud procedere.præſuppoſito patronum habere plures præſen
tationes:ſed ſi haberet vnicam,non veniret in verbis generali
bus: arg.eorum quæ notantur in cle.ſi dignitatem.de præb. in
gl.inci.de iſta.Item quia adhuc fraus militaret.d.c.conſtitutus.
6 c.2.& c.fi.de conceſ.præb.adducit etiam aliam rationem,†q̃a
taciti & expreſſi equa eſt conditio.c.dilecto.de præb.Pro præ-
dictis dicit etiam facere,quod dicimus de epiſcopo,ꝙ non trāſ
fert poteſtatem cōferendi beneficium vel beneficia in aliquē,
niſi conſtitueret eum vicarium:vt notatur in c.deliberatione.
in gl.antepe.de offi.leg.lib.6.& in c.ſtatutum. in gl.fi. de præb.
eo.lib.ex quibus omnibus concludit ipſe volentem transferre
poteſtatem præſentandi in alium,debere conſtituere procura
torem generalem ad negocia modo proxime dicto. ¶Subdit
demum pro dicto Guid.facere,quod ipſemet Car.dixit in c.cō
ſtitutus.de conceſ.præb.ſolum prohibere tranſlationem pote
ſtatis conferendi primum vacaturum in ſpecie:quia tunc vide
tur magis fieri fraus concilio,& ſic.c.2.de conceſ. præb. quam
quando fit tranſlatio in genere:licet difficile ſit,ſecundum eū,
hoc ſuſtētare, ꝑ ſupradicta: vnde dicit melius eſſe ſeruare mo-
dum ſupradictum.& ſic Io.cal.per ipſum relatū. hæc ſunt quæ
do.Car.late dicit in d.c.fi.de conc.præb.quaſi de verbo ad ver-
bum.¶Ex quibus videtur reprobare in totum dictum Guido.
ſ.vt etiam generalis conſtitutio procuratoris ad præſentandū
ad vacatura non valeat.&videtur dictum Io.An.intelligere &
reſtringere , vt procedat quando conſtituitur procurator ad
omnia negocia,cum ſpeciali mandato alicuius rei requirentis
ſpeciale mandatum: & cum ſubſequenti clauſula generali : &
dummodo habeat ipſe patronus plures præſentationes. ¶Et
ſic,vt vides,reſtringe dictū Io.An.primo, quia vult, vt non fiat
ſpecialis mentio de præſentatione facienda. ſed ꝙ includatur
in mandato per expreſſionem rei requirentis ſpeciale manda-
tum & clauſulam generalem ſequuram. ¶Secundo,ꝙ non ꝓ-
cedat, quando habet vnicam præſentationem. ¶Tertio ꝙ li-
cet Io.An.tenebat dictum Guido.ſed dicebat,illud maxime ꝓ
cedere, quando conſtituerat procuratorem ad negotia in ca-
ſu abſentiæ.do.Car.poſt Io.cal.in totum recedunt à dicto Gui
donis.¶Do.Abb.vero in d.c.fi.de conceſ.præb. videtur ſequi
Guido.& Io.And.dicit enim doctores habere dicere in gene-
re,poſſet dari hæc poteſtas præſentandi maxime ſecūdum Io.
And. quando ſubeſt cauſa:vt quia patronus vult ſe abſentare
in lōgam peregrinationem:& præſertim verſatur ſuſpicio, vbi
conſtituit illum generalem procuratorem omnium bonorū:
& pondera bene(dicit ipſe)quia doct. per illas dictiones maxi-
me & præſertim, quæ abundant, ſentiunt, ꝙ patronus poteſt
7 vni dare poteſtatem†præſentandi in genere:licet in epiſcopo
dicamus vt ſoli vicario generali hoc poſſit cōmittere: vt dicit
ſe dixiſſe in c.conſtitutus.de conc.præb.& ſubdit poſſe eſſe ra-
tionē diuerſitatis: quia patronus maxime laicus non hēt vica-
rium:ideo oportet,ꝙ poſſit ſibi conſulere per conſtitutionem
ſui procuratoris,cum illud officium ſit valde neceſſariū huma
no vſui.l.j.ff.de procura.¶Sequitur etiam Guido.& Io.And.ꝙ
ſufficiat generalis conſtitutio procuratoris,etiam ſi vnicam ha
beat præſentationem: vt s̃.retulimus.Paui. in ſuo trac. de ſede
vac.in 2.par.in v.q.in 2.col.in ver. & ꝙ non poſſit præſentare.
& in fi.col.in ver.quinimo. vbi plenius. ¶Sequitur etiam opi.
Io.And.Pau.in hoc trac.in 6.par.in xlj.q.Et in xlij.qu.dicit,ꝙ ſi
8 † patronus eſt eccleſiaſticus, non poteſt conſtituere genera-
lem procuratorem ad omnia negocia:& etiam ad generales p̄
ſentationes faciendas,niſi ſuo generali vicario ſoli. Ita dicit te
nere Abb.in d.c.fi.& in d.c.conſtitutus.ſuper gl. 2. de conceſſ.
præb.per.c.deliberatione.§.prohibemus.de offic.leg.lib. 6. &
ibi gl.in fi.per.c.fi.de offi. vica.& ibidem dicere Abb. legatū in
genere non poſſe alteri dare poteſtatem recipiendi reſignatio
nem beneficiorum,& illa cōferendi,quam ſoli ſuo vicario:qđ
dicit facere ad limitationem.c.fi.de offi.vica.& ad extenſionē.
d.§.prohibemus.&ita reſidet.¶Reperi etiam poſtmodum do.
Roch.in hoc tract.in verbo,honorificum.in v.q.in fi.prime co
lum.in ver.ſed hic ſuboritur. formantem hunc articulum, alio
modo: videlicet nunquid debeat conſtitui procurator ſpecia-
lis ad præſentandum:an vero ſufficiat procurator generalis:&
dicit procuratorem debere eſſe ſpecialem,& caſum eſſe ſingu
larem:prout refert do.Fel.ibi ponderaſſe do.ſuum in c.dilecto
de teſti. & eſſe rationes ſecundum eum, quia præſentatio eſt
quædam donatio:prout diximus.s̃ in j.q.prin.huius part. in iij.
art.ſed ad donandum requiritur ſpeciale mandatum.c.fi.de of
fic.vica.lib.6.l.contra iuris.§.ſi filius.ff. de pac.adeo ꝙ non ſuffi
ceret ſecundum eum.procurator vniuerſalis cum libera.addu
cit etiam Pau.de Caſ.in conſ.lvij.venerabilis vir.circa med.ha-
9 bentem mandatum ad conferendum beneficium,non†poſſe
præſentare,cum aliud ſit conferre,aliud præſentare.c.cum in il
lis.de præb.li.6.de quo in proximo art.dicemus. poſtea Roch.
refert dictum Io.cal.de quo.s̃. & tandem tenet cum Io.An. &
abb.& eorum opinionem dicit communiter teneri.¶Aduer-
te ad dictum Pau.de cit.volentis patronum eccleſiaſticum nō
poſſe demandare præſentationem niſi ſolo eius vicario gene-
rali,vt illud procedat in tali eccleſiaſtico,qui haberet generali-
tatem cauſarum, & conſtitueret vicarium. nam Abb.vt ipſum
s̃.retulimus.in ver.dominus Abb. vero loquitur in epiſcopo:
quia ſi non eſſet talis patronus eccleſiaſticus, qui ſolitus eſſet,
& poſſet habere vicarium generalem, cenſeretur vt priuatus
patronus. ¶Aduerte etiā ad thema articuli.d.Roc.vt requira-
tur ſpeciale mandatum in præſentatione eccleſia iam vacante:
quia tunc ſine dubio exprimi poteſt patronum talem conſti-
tuere ad præſentandum in tali beneficio vacante : vt diximus
s̃.in 1. art.& ſic de neceſſitate eſſet exprimendum : & hoc eſt
notandum.& ita reuera loquitur do.Fell. poſt do.ſuum vbi s̃.
tota difficul-

tota difficultas eſt, quomodo conſtitui poteſt procurator ad
vacatura. ¶Ego in illo paſſu conſidero dom.Car.motum eſſe
optimis rationibus.& voluiſſe opinio.Guid.nullo modo pro-
cedere,nec opi.Io.An.niſi cum illa modificatiõe Io.cal.quam
poſt Car.ſ. retulimus. & ſic vt in mandato nullo modo expri-
matur poteſtas præſentandi: ſed ſufficiat expreſſio alicuius rei
requirentis ſpeciale mandatum, cum clauſula generali, ſicut à
ſimili dicimus, licet ius patr.de per ſe vendi non poſſit.c. de
iure.hoc tit.& diximus.ſ.in 2.part.primi lib.in v.q.prin.in j.art.
tñ cum vniuerſitate vendita bene tranſit.c.cum ſeculũ.& not.
in c.ex literis.hoc titu.& diximus in d.v.q.in xj.art.hoc proce-
dit ſi non exprimatur ius pat.quia ſi exprimeretur ius pat.non
tranſit:vt late diximus in d.5.q.in 20.art.& ſic ne videatur in re
prohibita principaliter de iure pat.diſponere: & ideo, quia ne-
gari non poteſt, illa expreſſa videntur habere animum ad pñ
tationes, ac induceretur votum captandæ mortis, ac fieret
fraus.d.c.ſi.de conceſ.præb.cum do.Car. & cum Io.cal.& ideo
ſapienter do.me.Corte.in d.c.paſtoralis.in §.quoniam.vt pro-
cederet mandatum, voluit requiri conſenſum ordinarij ad
fraudes euitandas. ¶Vnde ſi nos volumus tenere opinionem
Guido.vel Io.And.dicerem illas tenendas,quando conſenſus
epi interueniret.& ſic caſum do.me.extenderem ad omnia mã
data ẽt generalia,de quo dicto do.me.fecimus mentionem.ſ.
in proximo præceden.artic.in ver.qui tñ do.me. ¶Sed quia vt
vidiſtis Abb.& alij communiter tenent non ſolum opi.Io.an.
ſed ẽt Guido.neſcio,quomodo poſſum[9] ab illis recedere. ¶Li
cet in veritate hoc vnum negari nõ poteſt, ſaltem ordinarium
habere poteſtatem examinandi, & videndi, ſi interuenerit ali-
qua fraus, & illa reperta, non admittendi procuratorem. ¶Et
tenta opi.Guido.maxime cum circunſtantiis requiſitis per Io.
And tanto fortius procederet,ſi obſeruaretur dictum Io. cald.
10 quod ſ. retulimus poſt Car. vt exprimatur in mãdato †aliqua
cauſa requirens ſpeciale mandatum, ſubſequuta clauſula gene
rali: quia tunc abſque dubio pcederet. ¶Sed vnum eſt quod
turbat hoc dictum Io.cal.& Car.volentium nullam fieri men-
tionem de pñtatione.nam conſtõ procuratoris, de qua p eos
non eſt tanti effectus,quanti conſtitutio procuratoris cum li-
bera:vt de ſe patet.& tamen d.Fran.Aret.quem ibi refert & ſe
quitur do.Fel.in c.dilecto.in 2.col.in ver.alij exponunt.de teſ-
tibus.colligit ex illo tex.(ſi verbum donatione appoſitum in il
lo tex.exponitur. i. pñtatione. prout vere exponi debet. & vt
loquitur.c.ſi.de conc.preb.vbi eſt tex.de eodem facto cum il-
lo)caſum ſingularem, procurator vniuerſalis etiam cum libe
ra, non videtur habere mãdatum ad præſentandum clericum
in beneficio,quia ad donandum requiritur ſpeciale mandatũ:
vt ſ.diximus.hoc idem vult expreſſe Pau.de Caſ.in d.conſ.lvij.
venerabilis.in 2.dub.in antiquis.in j.par.& in 4.dub.vult eodẽ
modo fore faciendam expreſſam mentionem de pñtatione,ſi
cut de collatione.& alleg.d.c.ſi.de offi.vica.lib.6.de quo conſi
lio dicemus.ſ.in 13.art.ergo eſſe non poterit, non fiat men-
tio de pñtationibus:vnde dicerem debere fieri mentionem de
dis:ſed ſi eſſet vnica,tenerem nullo modo valeret expreſſio:
niſi in vacatibus, in quib.dicerẽ eſſe neceſſariam:vt ſ.diximus
poſt Roch. in vacaturis etiam dicitur neceſſariam eſſe, ſed in-
teruenire non poteſt: vt ſ.ergo nulla cautela bona etiam Io.
cal.cogita.quia procedit motiuum:& quamuis ſ.dixerim poſt
Roch.do.Fel.& eius præceptorem in d.c.dilecto.& Pau.in d.cõ
ſi.loquutos fuiſſe in vacante, dico,illos etiam fuiſſe loquutos
in vacaturis pſupponendo idem eſſe in vacantib.cũ Fel.& Are.
illud colligat ex tex.in d.c.dilecto.de teſtibus,qui eſt pars decreta
lis.c.ſi.de conceſ.præb.quæ loquitur in vacaturis.& Pau.etiam
in d.conſ. loquitur de præſentandis ex poteſtate data in arren
damento,& ſic in futurũ vacauit:tamen tunc beneficium,& ſic
implicite comprehendant caſum vacationis de præſenti. vt ſ.
diximus: poſt Roch. ergo vtrunque caſum comprehendunt.
11 ¶†Erit igitur cautela illa exercenda in procuratore dando ad
præſentandum ad vacatura, vt ſint cauſæ abſentiæ, ſic generali
tas negotiorum, & expreſſio ad præſentandum: ſed fiet etiam
cum cõſenſu epiſcopi: vt omnes iſtæ dubietates ceſſent:quam
cautelam aſſumpſi à dicto do.me.de quo ſupra.

¶Quartus art.4.q. prin. 1.partis 2.Libri.

1 *Poteſtas conferendi beneficia cuipiam conceſſa, an intelligatur etiam con-ceſſa præſentandi, vide & n. 5.6.7.*
2 *Capitulum ſede vacante nec præſentare, nec conferre beneficia poteſt.*
3 *Capitulum vbicunque ſuccedit ſede vacante in collatione, ſuccedit etiam in præſentatione.*
4 *Regula, vbi ratio eadem, ibi idem ius.*
8 *Ex diuerſis non infertur.*
9 *Poteſtas data præſentandi, non includit poteſtatem conferendi.*
10 *Argumentum de minori ad maius affirmatiue non procedit.*
11 *Procuratorem conſtituens, ſi poteſtatem tantummodo habet præſentandi, tunc mandatum de conferendo, intelligetur de præſentando.*

1 Succedit Quarto dubitare, †an data alicui poteſtate cõ
ferendi beneficia, intelligitur data poteſtas
præſentandi in eccleſiis in quibus ſuus principalis habet ius pa
tron. Iſtum articulum formauit Pau.de ca.in conſ.57.venerabi
lis vir.in 2.dub.in j.part.antiquorum,qui videtur velle non ob
ſtante, in procuratorio ſit clauſula ad conferendum benefi-
cia,nihilominus pcuratorem non poſſe pſentare:cum aliud ſit
conferre,aliud pſentare:vt ẽt diximus.ſ.in j.q.pſentis partis, in
7.& 12.art.p c.cum in illis.de pb.lib.6. vnde cum de præſenta-
tione non ſit facta mentio in inſtrumẽto: ergo non venit.all.
in arg.c.ſi.de offi.vic.lib.6.& d.c.cum in illis.& ſic videtur tene
re Pau.de Ca.ibi. ¶Quid dicendum in hoc caſu ꝯ conclu.Paul.
de caſt.videtur facere doctrina Spe.in tit.ne ſed.vac.circ.med.
2 vbi dicit, ſicut capitulum ſe.vac.†non poteſt ꝯferre benefi-
cia,ſic nec pſentare poteſt, doctrinam ſequũtur Arc.Dom.&
alij in c.j.in princ.de inſti.& Car.in c.illa ſtatim poſt no.in apo-
ſtil.tex.cum declarat gl.ſi.ne ſede vac.& Pauinus in tract.de ſe.
va.in 2.par.in v.q.princ.in 1.col.in ver.ſed an capitulum.ſed ſi
datur poteſtas conferendi,bene poterit & præſentare, cum vi
deatur eadẽ poteſtas. ¶Ad quod ẽt facit reg. ponit Pauinus,
3 vbi.ſ.†dũ dicit,poſſe fieri regulã, vbicũque ſuccedit in colla
tione capitulum,ſede vacãte ſuccedit & in pſentatione,ẽt vbi
pſcripſiſſet ꝯ aliquos habentes tunc priuilegium aut ius confe
redi vel pſentandi:vnde cũ in caſu noſtro ſit data poteſtas trãſ
4 ferendi, videtur data ẽt pſentandi,per pdicta. ¶†Fortificatur i-
ſta pars per reg. tritam, vbi eſt eadẽ rõ, ibi debet eſſe eadẽ iuris
diſpoſitio.l.illud.ff.ad leg.Aq.c.inter cætera.de reſcri.ſed quia
eſt eadẽ rõ in pñtatione, quæ in collatione: ergo idẽ ius. Et
ſit eadẽ rõ patet:q pñtatio ẽt dr donatio.d.c.ſi.de conceſ.præ
ben.vt diximus.ſ.in j.q.prin.huius partis in 3.& 7.art.& demõ
ſtratur hoc fundamentum clare.ſ.in 2.q.prin.huius par. in 14.
art.in ver.facio reg.tritam. ¶Facit ẽt p pdictis, quod dicit Ro-
ta.575.vtrũ ſi quis,in antiquis.vbi equiparatur pñtatio & col-
latio:vt diximus in d.14.art. Ergo data facultate conferendi d
bet dici data ẽt poteſtas pñtandi,cum à pari pcedant, non obſ-
tant modo conſilium Pau.de Ca.quia Pau.nõ mouetur ibi hac
ratione tñ, ſed ẽt aliis rõib.& maxime. illa clauſula ibi erat
appoſita,ſ.ẽt ꝯferẽdi beneficia in congrua:vt ex pced.& ſeq.in
inſtrumento illius caſus dicit apparere. Item, quia illa clauſula
erat in inſtrumento pcuratorij,& virtute illius non poterat p-
ſentare ex rationib.ibi alleg.ſed tñ virtute vicariatus:& tamen
vicariatus erat reuocatus,vt ibi: Ex quibus omnibus, ita cõclu
ſit ibi Pau.& non ex illa ſola rõe: q debebat exprimi de pſenta
tione,quia facta expreſſione collationis, eſt donatio,videtur
ẽt facta pñtationis,quæ ſimiliter eſt donatio. ¶Poſſet tamẽ di-
ci vnum, prædicta omnia allegata.ſc. pñtatio & collatio à
pari pcedant,retorqueatur ꝯ,vt iã Pau.vr ſentire ſi à pari p
cedant,ſicut eſt facienda mentio de collatione in conceſſione
ptãtis.c.ſi.de offi.vic. ita dbet fieri mẽtio de pñtatione alias nõ
comprehendatur,ſicut aliter nõ cõprehenditur pñtatio:vt vo
luit Pau.de Ca.in loco alleg.in pced.art.& certe iſta rõ videtur
ſtringere. Et ad adducta in ꝯrium põt reſpõderi, loquuntur
in deciſionibus iuris,& non in commiſſionibus.vt de ſe patet.
5 ¶Ego circa †iſta aduerterem hunc caſum nõ poſſe ſuccedere
in patrono laico,cum non poſſit habere poteſtatem confere-
di:ex quo collatio eſt mere ſpũalis.c.2.de conceſ.præb.& per
ea quæ dicunt doct.in c.autoritate.de inſti.& diximus late.ſ.in
j.q.prin.huius par.in 7.& 12.art. ius mere ſpũale non cadit in
laicum.c.meſſana.& c.ſacroſancta.de elect.ſed in patrono ec-
cleſiaſtico, poteſt habere poteſtatem cõferendi aliqua bñfi-
cia ſaltem ex præſcriptione, quamuis non eſſet in dignitate cõ
ſtitutus per c.cum contingat.de foro comp.vt late diximus ſ.
in j.par.j.lib.in 9 q.prin.in 3.art.in ver.his igitur ſic præmiſſis fa
6 cio mihi regulam. vbi late hoc probauimus, †quamuis non
ſit in dignitate conſtitutus:& ſic poteſtatem etiam præſentan-
di:vt de ſe patet:vnde ſi cõſtituit aliquem eius vicarium gene-
ralem cum poteſtate expreſſa conferendi beneficia,& ſic donã
di:& ſumus in vicario generali, dicẽdum eſt illum poſſe etiam
præſentare. quod omnino videtur minus:& hoc procedit ma
xime,q vt pxime dixi Pau.d Ca.ibi non ſe fundat ſup hoc ſo-
lum:ſed ſup aliis:imo videtur velle, ſi vicariatus non fuiſſet
reuocatus,arrendator potuiſſet pñtare,faciunt quæ diximus ſ.
7 in 2.q.prin.huius par.in 14.art. ¶†Sed circa proxime dicta eſt
aduertendum ad duo. Primum, id, quod diximus caſum hu-
ius articuli poſſe cadere in patronum eccleſiaſticũ, habentẽ ius

conferendi,vt vicarius per eum conſtitutus,qui dedit p:ãtem
conferendi,poſſit ēt præſentare,ꝓcedat q̃do ius pa.ſibi compe
teret ratione eccleſiæ,non autem ratione patrimonij:quia tũc
non diceret patronus eccleſiaſticus,ſed ſecularis,& de eo cen-
ſetur,ſicut de patrimonio:vt no.in c.vnic.hoc ti.lib.6. non in-
cludetur ergo ſub vicariatu per eum conceſſo ratione eccleſię:
ſed tñ includeretur,ſi ratione eccleſiæ haberet ius pat. & plus
dico illius eccleſiæ, in qua conſtituit vicarium,& non alterius,
8 niſi illum†conſtitueret ad omnes eius eccleſias,cum ex diuer
ſis non inferatur.l.Papinianus exuli.cum vulga.ff.de min.¶Se
cundum, ad quod aduerti debet, eſt ꝙ bene tit.art.noſtri poſ-
ſet cadere in laicum , ſi laicus ex priuilegio haberet ius confe-
rendi,&ex iure pa.ſuo haberet ius pręſentandi:nam tunc etiam
in patrono laico caderet difficultas huius art.cum haberet exer
citium illius iuris.ſ.collationis,& præſentationis,& alicui gene
rali ſuo procuratori demandaret poteſtatem conferendi:an in
cluderetur poteſtas præſentandi,vt proximè diſcuſſimus:& ꝙ
laicus ex priuilegio poſſit habere ius conferendi,probat gloſſ.
ſummæ.16.q.7.loquente de rege Apuliæ:& doctor.in c.2.de
præb.libr.6.loquentes de pluribus regibus.de quibus diximus
9 ſ.in 1.part.1.lib.in 10.q.prin.in 2.art.¶†Non omittam vnam
concluſionem ſ.firmatam non conuerti : nam data poteſtate
præſentandi,non includetur poteſtas conferendi,quæ eſt ma-
10 ius:† nam de minori ad maius non procedit arg. affirmatiuè:
vt not.per Abb.in c.cum in cunctis.in 2.col.in ver.multo for-
tius.de elect.& per doct.in auth.multo magis. C.de ſacr.ſanct.
eccl.& per gl.& doct.in l. 1.C.de neg.geſt.& in l.ex diuortio.§.
ſi.ff.ſol.mat.& in l. 1.§.conſulto.ver.quoniam.ff.de his,quæ in
teſtam.delen,& in l.non debet.la`1.ff.de reg.iur. & ꝙ maius ſit
conferre,quam præſentare,diximus ſ. in 1.q.prin.huius partis
in 7.& 12.artic.¶Adde & aliud quod dicit Imol.in c.ſi.de con-
11 ceſ.præben.in prin.† ꝙ ſi conſtituens procuratorem,haberet
tantummodo poteſtatem præſentandi, tunc mandatum de
conferendo, intelligeretur de præſentando : quia aliter intel-
ligi non poteſt, quamuis eſſet vera illa opinio : quòd manda-
tum de conferendo,non ſe extendit ad præſentandum. Quam
ipſe Imol.tenet ibi,ſ.in d.c.ſi.& ſic cum Pau.de Caſt.& pro hoc
dicto Imol.facit quod diximus ſ.in 1.q.princ.huius partis,in 7.
art.verba patroni dicentis,confero,debere intelligi,id eſt præ-
ſento, ſic ſi non habet poteſtatem conferendi, ſi conſtituit
procuratorem ad conferendum, debet intelligi, id eſt,ad præ-
ſentandum:licet vera ſit opinio,quam ſ.tenuimus,quòd man-
datum de conferendo, ſe extendat ad præſentandum, quam
opin.tenuit Ioann.Andr.in d cap.fin.quicquid dixerit Imol.&
Paul.de Caſt.vbi ſ.quos ſequitur dom.Roch.in verbo, hono-
rificum.in 5.quæſt.prin.poſt princ.2.col.

¶Quintus art.4.q.prin,1.part.2.Libri.

1 *Procuratores duo ſi dati fuerint inſolidum ad præſentandum, ſi vnus ipſorum præſentat,& præſentatus præſentationi renuntiet,an alter poſſit ſecundo præſentare,& præſentatio teneat,3.*

2 *Occupans primus quis dicatur in materia poſtulandæ confirmationis,vel in materia electionis,*

4 *Inſolidum,verb.quid operetur in conſtitutione duorum procuratorum.*

1 Dubitatur Quinto, † ſi ſunt dati duo procuratores
inſolidum ad præſentandum,ſi vnus ipſo-
rum præſentat,& præſentatus renuntiet præſentationi : an al-
ter poſſit ſecundo præſentare, & eius præſentatio teneat ? ¶I-
ſtum art.formauit Lap.alleg 22,an ſufficiat hoc tit.qui dicit il-
lum alterum ꝓcuratorem non poſſe præſentare,nec eius præ-
ſentationem tenere:quia præſentationis actus fuit præoccupa
tus per primum, ex quo dati ſunt ſine clauſula. Nec hoc caſu
exigitur lit.conte. quia non ſumus in actu iudiciali,c.ſi duo.de
proc.libr.6.alleg.ad hoc Io.An.in c.ſi quis iuſto.in verb.occu-
pantis,de elect.eo.lib.Ita reſidet Lap.vbi ſ. ¶Io.An.vero in d.
c.ſi quis iuſto,in verb.occupantis. aperte dicit,ꝙ in materia po
ſtulandæ confirmationis, vel in materia electionis, ille dicitur
2 †primus occupans,qui primo comparet cum procuratorio,&
poſtulat ſe admitti:& dicit aliter ſumi in d.c.ſi duo.de proc.qua
ſi velit dicere : ꝙ cum ibi ſimus in actu iudiciali, requiritur litis
cont.ſed in illo caſu electionis,qui eſt actus extraiudicialis,nõ
requiritur litis conte.& ſic videtur ipſum allegare Lap. in caſu
præſentationis.¶Ad quod eſt addendum tex.in l.ſi pluribus.in
ſi.ff.de lega.2.vbi in re legata duobus,vel pretio,valet occupa-
tio quo ad electionem : & ſic non expectatur litis cont.ſecun-
dum Io.An.poſt Io.de fan.& ibidem Dom.in gl.ſuper verb.lit.
cont.in d.c.ſi duo,de proc.lib.6. quod idem vult ipſe Io.An.in
c.pen.in j.reſp.in ver.qualiter dicatur primo occup are.de elec.
3 lib.6.¶†Vult & aliud ibi Lap. ꝙ ſi eſſet clauſula in procurato-
rio , ꝙ non ſit melior conditio occupantis talis alter procura-
tor:licet alius præſentauerit,& præſentatus renuntiauerit, po-
terit ille alter ꝓcurator datus inſolidum,ſi adeſſet clauſula pręꝺ-
dicta præſentare alium.& facit tex.in c.pen.& ibi gl.in ver.dum
taxat.de elec.lib.6.quod confirmari poteſt:quia patronus con
ſtituit illos procuratores inſolidum ad beneficium vacãs,cum
dicta clauſula : vnde licet vnus ipſorum præſentauerit , & ille
renunciauerit,dicitur adhuc vacare prima vacatione:quia non
erat acquiſitum præſentato ius in re,ſed ad rem.c.cum Bertol-
dus.de re iudi.Ideo cum vacet eadem vacatione ille alter pro-
curator, ex quo in procuratorio eſt eadem ratio, poterit præ-
ſentare. ¶Vel ſaltem iſtud dictum Lap. procedere poteſt alia
ratione.Nemo negare poteſt patronum laicum poſſe variare,
& præſentare duos accumulando:vt in ca.quod autem.c.cum
autem.c.cum propter.& j.dicetur in 2.part.huius 2. lib.in 7.q.
prin.in 22.artic. merito alter procurator præſentare poterit,&
eius præſentatio admitti , vt admitteretur præſentatio princi-
palis,ſi variaret : & ille renuntiando inſtitui deberet,ſi alias eſ-
ſet idoneus præſentatus ab illo altero procuratore , qui rema-
neret,cum ille alter hoc facere poſſet virtute dictæ clauſulæ,ꝙ
4 non ſit melior conditio occupantis.¶†Aduerte Ioan.And.&
poſt eum Dom.in d.c.ſi duo.in 1.col.in verſi.quæro an proce-
dat iſte tex.& in 2.col.ſuper gl.j. volentem prædicta procede-
re,non ſolum, quando dantur duo procuratores inſolidum,&
apponitur verbum , inſolidum , ſed etiam ſi non apponeretur
verbum inſolidum,ſed ſimile illi.¶Subdit etiam Dom.in d.c.ſi
duo.in 2.col.in ver.quid ſi dicatur.poſt Rot.ibi alleg. prædicta
non ſolum procedere,ſi diceretur inſolidũ,cum verbo,quem-
libet:puta quemlibet eorum inſolidum:& ſic cum dictione di
ſtributiua:ſed etiam ſi diceretur ſolum,inſolidum, ſine illa dic-
tione diſtributiua.Reliqua in hac materia dic: vt in d.c.ſi duo.
quia ibi dicta hic ſeruient:& maxime,q̃d ſi ſunt dati duo ꝓcu-
ratores diuerſis tpibus, & quid ſi in diuerſis inſtr̃is? dic vt ibi
Dom.poſt alios:quia nolo illam materiam tranſplantare.

¶Sextus art.4.q.prin.1.part.2.Lib.

1 *Patronus an & quando poſſit præſentare,& eius præſentatio teneat,ſi conſtituit procuratorem ad præſentandum,vel alicui præſentandi poteſtatem conceſſit.diſting.n.3.4.5.*

2 *Poteſtatem dans alicui actum faciendi,non priuatur illa poteſtate.*

1 Poteſt Dubitari ſexto loco,† ſi patronus conceſſit alicui
poteſtatem præſentandi:vel ad pręſentandum ali
quem ꝓcuratorem conſtituit, an ipſe ēt poterit præſentare,&
præſentatio teneat?Hunc art.poſuit Gemi.in c.lex eſt.2.di.qui
pp gl.ibi expreſſe vult,vt non obſtante mandato,in quo patro
nus concedit ꝓcuratori, vel alicui ius ſeu facultatem præſen-
tandi, poteſt etiam patronus præſentare, cumulando iuxta. c.
cum autem,hoc ti.& ita dicit ſe dixiſſe in facto;refert & ſequi-
tur do.Fel.in c,cum venerabilis.de excep.in j.col. qui multa ibi
ponit de hoc verbo,concedere.ſequitur etiam ibi d.me.Corſ.
in j.char.qui allegat Bal.in l.non ambigitur. ff.de leg. & ſimili-
ter ibi multa dicit de verbo,concedere. ¶Tu adde Gem.idem
dicere in c.dudum.in ſi.j.col.de præb.in vj.vbi ponit hęc verba:
2 nam colligendo ibi ex illo tex.not.† ꝙ licet quis tribuat alteri
poteſtatem actum faciendi , per hoc non exuitur poteſtate il-
la,& maior remanet : dicit poſtea illum text.ſemel allegaſſe(&
non dicit vbi debuit eſſe in d.c.lex eſt.2.diſtin.)ꝙ licet procura-
tor patroni laici præſentauerit vnum, per hoc non excluditur
patronus à poteſtate accumulandi alium, cum penes eum re-
manſerit:vt dicit etiam ille tex.Et hoc idem voluit Phil.Dec.in
3 conſ.129.diuino,&c.& pro tenui.in prin.3.col.¶†Sed vt hęc
materia clarior habeatur , diſtingue , ꝙ aut eſt datus vnus pro-
curator tantum ad præſentandum , & tunc aut primo præſen-
tauit patronus, & procurator non poterit præſentare:quia pa-
tronus præſentando videtur ipſum reuocare , cum ipſe patro-
nus conſumpſerit præſentationem, per text. in l. ſi is, qui Sti-
chum à contrario ſenſu.ff.de proc.& diximus ſ.in j.art.pręſen-
tis q.prin.in ver.aduertendum eſt etiam.Nec dici poteſt in iſto
caſu procuratorem admittendum ēt accumulando, vt ibi dici-
tur in patrono, quia patrono remanet ius: vt eſt text.in d.c.du-
dum.ſecundum Gemi.ibi:& ideo accumulando hoc facere po
teſt,quod tamen ius ꝓcuratori non remanet, ſi principalis ex-
pediuit ea,quæ ſibi mandata erant. ¶Aut primo præſentauit
procurator , & poſtea poteſt etiam præſentare patronus accu-
mulando:& ita proprie loquitur Gemi.in d.c.dudum.nam pręſ-
4 ſupponit ibi†procuratorem prius præſentaſſe:& querit,an po
terit etiam patronus:& dicit ꝙ ſic accumulando : & ita ꝓcedat

quod dix

quod dixi in d.j.art.in ver.aduertendum eſt etiam. ¶Aut ſunt
dati duo ꝓcuratores inſolidum:& tunc aut cũ clauſula,ꝙ non
ſit melior conditio occupantis, aut ſine ea. ¶Si cum clauſula,
& tunc aut prius præſentauit patronus,& neuter ipſorum præ
ſentare poterit,cum iſte caſus cẽſeri debeat, ſicut primũ mem-
brum diſtinctionis,quando fuit datus vnus ꝓcurator,& patro-
nus prius præſentauit:vt proxime diximus. ¶Aut præſentauit
prius vnus procurator, & poſtea alter:& tunc quia ambo præ-
ſentare poſſunt,ex quo dati cum clauſula, vt diximus in proxi-
mo præced.art.& tunc ſi primus præſentatus renuntiauit, vt in
caſu d.præced.art.quia vna videtur remanere præſentatio,poſ-
ſet dici etiam patronum accumulando poſſe præſentare,per d.
c.cum autem.hoc tit. ¶Si vero primus præſentatus non renun
tiauit,ex quo facta eſt per ipſos ꝓcuratores bina accumulatio,
& vltra duos quis variando præſentare non poteſt : vt dicetur
late j.in 2.part.huius ij.libr.in 7.q.princ.in 23.art.videtur con-
ſumptum totum ius præſentandi,& ideo ſuccedit diſpoſitio d.
l.ſi is,qui Stichum.& eius quod diximus ſ.in d.j.art.in verſi.ad-
uertendum eſt etiam.& ideo patronus vltra ad præſentandum
non admittitur. ¶Si vero fuerunt dati pluſquam duo ꝓcura-
tores,cum illa clauſula,ꝙ non ſit melior conditio occupantis,
& tunc duo ipſorum accumulando præſentare poterunt, vt ſ.
& non vltra:quia vt ꝓxime diximus vltra duos non admittitur
variatio, vt infinitas euitetur. ¶ Aut præſentauit vnus ex illis
duobus ſeu tribus ꝓcuratorib. & poſtea patronus accumulan-
do præſentauit,& admittitur eius præſentatio: iuxta deciſionẽ
Gemi.in locis ſ.allega.& alij remanentes procuratores.poſtea
præſentare non poterunt, cum per primum procuratorem,&
patronum ſit facta bina præſentatio : & conſumptum pro illa
vice totum ius præſentãdi,per ſ.dicta.arg.d.l.ſi is qui Stichum.
5 ¶Intellige omnia prædicta procedere, niſi † patronus conſti-
tuens in conſtitutione iuraſſet non præſentare alium quam
præſentandum à conſtituto procuratore : quia tunc in nullo
prædictorum caſuum alium præſentare poſſet : & ſi præſenta-
ret, non admitteretur eius præſentatio tanquam facta à periu-
ro,per celebre conſ.Pau.de Caſt. 57.venerabilis vir.in 3.dub.in
j.part.in antiquis.de quo dicetur j. in hac q.princ.in 14.art. Et
iſta diſtinctio pro meo videre eſt veriſſima.

¶Septimus art.4.q.prin.1.part.2.Lib.

1 *Religioſus datus procurator ad præſentandum, vel etiam ad eligendum, poſſitne ſine ſuperioris licentia præſentare vel eligere.*
2 *Monacho in quot & quibus neceſſaria ſit ſuperioris authoritas & licentia.*
3 *Compromiſſarius ad eligendum, dicitur procurator.*
4 *Prohibita fieri, facta tenent.*
5 *Præſentatio facta à religioſo ſine ſuperioris licentia procuratore conſtituto, non valet. & num. 6.*

1 Cadit In ordine ſeptimus art. † nunquid religioſus datus
procurator ad præſentandum, vel eligendum,ſine
licentia ſuperioris,poſſit præſentare vel eligere?& ſi præſentat
vel eligit,an teneat præſentatio vel electio? ¶Iſtum art.forma
uit Fed.de Sen.in cõſ.104.inci.primo quæritur.in 3.& 4.dub.
2 & dicit ꝙ non:nam monachus † ſine licẽtia ſui ſuperioris non
poteſt conſentire electioni:non poteſt eſſe fideicommiſſarius:
non poteſt eligere ſepulturam:non poteſt eſſe iudex, aſſeſſor,
aduocatus,procurator, nec pt eſſe arbiter: vt omnia iſta ꝓban-
tur de electione,c.ſi religioſus.de teſta.c.2.de ſepult.c.fi.16.q.1.
c.monachi.el 2.c.qui vero.c.præſentium. 2.q.7.c.nullus.& vt
omnia concludam,dicit ipſe,nihil agere poteſt. 11.q.1.ca.non
dicatis.16.q.3.§.1.& plene p Spe.in tit.de arbi.in tit.de proc.&
de aduoc.& c.ex parte.de poſtu.dicit etiam canonem appella-
re monachum ſeruum.c.multos.54.diſt. & ſeruus non poteſt
3 eſſe arbiter:nec compromiſſarius.3.q.7.§.tria.verſ.ſeruus † &
compromiſſarius ad eligendum,dicitur ꝓcurator. c.quia pro-
pter.de elec.& c.pen.e.ti.lib.6. ¶Poſtea Fed.ipſe in 4.dub.tran
ſit ad ij.partem art. videlicet præſuppoſito talem religioſum ſi-
ne conſenſu ſuperioris elegiſſe, vel præſentaſſe,an teneat præ-
4 ſentatio,vel electio?& primo videtur velle ꝙ ſic:† quia multa
prohibentur fieri:quæ tamen facta tenent.l.patre furioſo.ff.de
his,qui ſunt ſui,vel ali.iur.c.ad apoſtolicam.de reg.c.pia. de ex-
cept.libr.6. & quod not.in c.1.in gloſſ.in verbo, intelligis.de
iudi.libr.6.& ff.de proc.l.filius.§.veterani. & l.ita demum.eod.
titul. tamen valet iudicium habitum cum procuratore mona-
cho, donec opponatur:vt not.Hoſt.in c.in noſtra. de procura.
ergo tenet præſentatio : quia ope exceptionis non fuit exclu-
ſus. ſicut etiam dicimus, ꝙ facit ſibi commatrem & contrahi-
tur compaternitas,etiam ſine licentia abbatis.18.q.1.perueni-
re. & multa ſimilia alia adducit, per quæ videtur probare præ-
ſentationem vel electionem factas tenere. ¶Poſtea in verſic.
5 item pone, † ꝙ aliqui honeſti.vſque ad finem. adducit multa,
quæ hic tranſcribere ſuperfluum eſſet,per quæ concludere vi-
detur talem præſentationem vel electionem factas non tene-
re,per d.text.in d.c.ſi religioſus.de elec.nam ſi non poteſt con-
ſentire electioni de ſe factæ quanto magis nec alium eligere:
& etiam quia ſi præſentat coram epiſcopo, vt facere debet, &
mandatum appareret inualidum : quia ſine licentia ſuperioris
non admittitur præſentatio, quaſi velit dicere : & ſic iſte caſus,
quòd præſentet, non poteſt euenire:quia ordinarius expellet
eum.Ita poſt multa reſidet ibi Feder.quem omnino vide:quia
pulchra ibi accumulat in materia. ¶Ego poſſem hic plura ad-
dere, quæ facere religioſi poſſunt, vel ſaltem facta teneant:&
quæ non,ſed quia eſſet potius laborioſum,quam ſubtile omit-
to. ¶Vnum dico quòd tranſirem in hoc articu.cum opinio.&
concluſione Feder. per d. c. non dicatis. 12.q.1. & per c.quo-
rundam.de electio.& per c.ſi religioſus. eod.titul. libro ſexto.
6 ¶ † Per quem text. plus dico talem præſentationem vel ele-
ctionem eſſe ipſo iure nullam ; quia illa verba, ipſo facto iuri-
bus euacuetur, omnino appoſita in illo text. important ipſo
iure, vt ibi omnes : vbi plus dicit Domin. quòd ſi ille ſuperior
conſentiret,ex poſt non ſufficeret,propter canonem latæ ſen-
tentiæ,& clauſulam decreti.Ita Domi. ibi in 1.col.in verſicul,
quæro quid ſi illa conſenſit. & ſic idem eſt in caſu noſtro: arg.
reg.gloſſ.in element.1.in verbo,eligatur. de election. Cogita
quia nemo dicit.

¶Octauus art.4.q.prin.1.part.2.Lib.

1 *Præſentatio ſi eſt facienda cum alicuius conſilio, an ſine illo, valeat.*
2 *Iura loquentia de electione, ſibi etiam locum vendicant in præſentatione.*
3 *Mandati fines ſedulo cuſtodiendi ſunt.*
4 *Collationem factam per canonicos contra papæ mandatum, valere.*
5 *Ad impoſſibile nemo tenetur.*
6 *Conſilium vbi habet adeſſe, debet interuenire ante & poſt.*
7 *Patronus ſi mandat requiri conſilium alicuius inhabilis perſonæ ad conſentiendum, non eſt requirendum.*
8 *Conſilium contra ius quomodo requiri, ſequi, & expectari debet.*

1 Sequitur Octauo dubitari, † ſi alicui mandatur, vt
præſentet cum conſilio talis, ſi præſentat ſi-
ne illo, an teneat præſentatio? & in hoc eſt aduertendum ad
id quod diximus ſ.in 3.quæſt.princ.huius partis, in fin. 16.ar-
2 ticul. † quòd iura loquentia de electione, habent locum e-
tiam in præſentatione:prout illa allegant omnes docto. ibi al-
legati:& maxime doct.in c.querelam.de elect. & apertius tex.
cum gloſſ.& doct.in c.fin.de elect.libr.6. hoc ſtante pro vero:
prout eſt,nos habemus text.in c.cum in veteri.de elect.vbi ha-
betur,quòd ſi mandatur habentibus eligere, cum cõſilio talis
eligentes debent illud requirere : & congruo tempore expe-
ctare reſponſum,alias electio non tenet:& ita omnes concor-
dant : ergo idem in præſentatione : & alter pulcher text. in c.
cum olim.de arbi.vbi omnes:& text. & ibi ſimiliter omnes:&
maxime Modern. j.allegandi.in c.ex parte. de conſtitutionib.
3 poſt Vincen.ibi:& Ioan.Andr.in c.j.ne ſede vacan.libr.6. † di-
ligenter enim fines mandati ſunt attendendi. c.cum dilecta.de
reſcrip.l.diligenter.ff.manda.& adeo hoc procedit:quòd ſi ha-
bens actum expedire cum conſilio alicuius, & eius conſilium
non requiſiuit, & actum expediuit, ſi ille talis non habebat ex
eius officio actum expedire : actus erit ipſo iure nullus : licet
non ſit clauſula decreti,ſi hoc à iure iubetur, vel ſi ab homine:
& vltra non proceſſit, annullando actum : pulchra dicta ſunt
Innocen. & Abb. in d. c. ex parte. de conſtitutionib.allegantes
gloſſ.ſingul.& optimam in clemen. 1.de iure patron. in verſic.
inhibentes. Pro qua dicit Abb. bene facere text. in c. dilectus.
4 de præbend. vbi valuit † collatio facta per canonicos contra
mandatum Papæ, licet ipſi puniantur : vt late de hoc loquitur
dom. Felin.in d. c. ex parte.in 3. colum. in verſicul.ſecunda li-
mitatio. de conſtitutionib. Ad cuius dicta recurrere poteris.
Vnde cum talis procurator non habeat actum expedire ex of-
ficio, ſed ex ſola poteſtate mandati, multo fortius conſilium
requirere tenetur : & non requirendo, actus quem expediret,
eſſet ipſo iure nullus, per prædicta. ¶ Eſt & aliud principale in
materia iſta dicendum, tale conſilium expectari debere, per
text. in dict. c. cum in veteri. & videtur etiam velle text. & ibi
gloſſ.& docto.in d.c.cum olim.de arbitr. & tenet Specul.& ibi
Ioan.Andr.in addit.in tit.de inſtrum. edit. in verſic. nunc vero
aliqua.& in verſ.ſed quid ſi dixit ſic.vbi infert,hæredem debe-
re requirere conſilium Titij : & expectare congruo tempore,

anteꝗ̃ ſoluat legata, quæ teſtator ſolui iuſſit de cõſilio Ti
tij: & etiam infert ad alias quæſtiones,vt ibi. ¶ Bene verum eſt,
ex quo præſentatio eſt faciẽda infra quadrimeſtre vł ſemeſtre,
& non vltra,ſi talis expectatio eſſet periculoſa,talis procurator
etiam reſponſione non expectata:nec requiſitione facta, ſi abſ
que periculo temporis,requirere illum non poſſet: vt ſui prin
cipalis iura conſeruaret,quæ præſentando conſeruantur:vt di-
ximus.ſ.in 3.q.p in huius partis in xvj.art.quaſi poſ.conſeruari
per præſentationem, procuratorem præſentare poſſe conſilio
non requiſito,nec expectato, per dicta Abb. in d.c.ex parte.de
conſtitu.per tex.in c.ſi.ne ſede vacan.lib.6.quem tex.dicit non
eſſe alibi ſecundum do.Card.in clemen.j.in vj.q.de ſupplen. ne
gligen.prælatorum.de quo tex.meminit etiam Rota.2. hoc ti.
in antiquioribus.& de eo latè per do.Felin.in d.c.ex parte.in 2.
col.in verſi.recipit prædicta concluſio.de conſtit. vnde in caſu
noſtro, ſi procurator datus ad præſentandum, videret tempus
5 † datum à iure labi, & non poſſet non ſolum expectare, imo
nec requirere ɔſilium illius,debet præſentare ꝓ conſeruatione
iurium ſui principalis;& non obſtabit tranſgreſſio mandati: qa
ad vtilitatem domini hoc facit:& ad impoſſibile nemo tenetur.
faciat homo.2 2.diſtinct.imo ſi principalis hoc ſciuiſſet,ita fieri
mandaſſet,dicta neceſſitate vrgente. ¶ Et licet dicatur, quòd cũ
requiritur conſenſus alicuius, requiratur omnino, licet conſi-
lium non,vt latè per doct.in d.c.cũ in veteri.tamen in caſu ne-
ceſſitatis dicerem, quòd ſi bene requireretur conſenſus alicu.
ex forma mandati,qui omnino interuenire debebat:vt not.in
d.c.cum in veteri.ſi tamen interueniret periculum pro conſer
uatione iurium principalis,dicerem bene poſſe præſentare abſ-
que illo:per ea,que latè diximus.ſ.in j.part.j.lib.in ix.q.princ,in
6 j.artic.in 6.limitatione. 3.conclu.ibi poſitæ. ¶ † Eſt & aliud in
hac materia dicendum, quòd ſi ſumus in caſu , in quo conſiliũ
interuenire poteſt, non ſufficit illum interuenire poſt : ſed de-
bet interuenire ante actum glo.in d.c.cum in veteri. vbi Abba.
7 in 7.not.& docto.de elect. ¶ † Aduertendum eſt etiam , quòd
ſi patronus mandat requiri conſilium alicuius perſone inhabi-
lis ad conſentiendum,non requiretur, nec eſt exequendum e-
ius conſilium ſecundum Bartol.in l.i.§.ſi plures.ff.de exercito.
& ponit exemplum de fratre ſancti Frãciſci.Et pulchre hoc po-
ſuit Firma.in ſuo elegan.tract.de epiſcopo.in 3.libr. in j.part.in
8 xlv.q ¶ † In materia huius artic.de conſilio & conſenſu requi
rendo, & ſequendo ac expectando, vel non,multa poſſent di-
ci.de quibus per Abb.& docto,in d.c,cum in veteri.de elect.in
c.cum olim.de arbit.in c.ex parte.de conſti.& in aliis iuribus.ſ.
allegatis:ſed quia propriè materiæ noſtræ non eſt, & eſſet tran
ſplantare dicta docto.in locis præallegatis, remitto me ad dicta
per eos ibi:& maxime per dom.Fel.in d.c.ex parte.in j.col.cum
quatuor vel quinque ſeq.& ad Firma.in d. ſuo tract.de epiſco-
po.in 3.lib.in j.par.in xlv.q. cum duabus ſeq. vbi multa addicit
licet copioſius do.Fel.vbi.ſ.

¶ Nonus art. 4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Longobardorum ſtatuto et iure ſtante quòd mulier non poſſit contrahere ſi-*
ne conſenſu propinquorum vel mundualdi, An mulier patrona poſſit con-
ſtituere procuratorem ad præſentandum ſine conſenſu vel propinqui vel
mundualdi. & n.2.7.10.
3 *Conſenſus propinquorum requiritur in conſtitutione procuratoris facienda*
per procuratorem. & n.6.
4 *Statutum prohibens contrahere cum bannito, comprehendit contrahentem*
per procuratorem.
5 *Statutum prohibens loqui cum bannito, comprehendit mittentes literas.*
8 *In dote conſtituta per minorem, non requiritur Iudicis decretũ, quamuis ſit*
de rebus ſtabilibus.
9 *Vacatio, periculoſa & damnoſa eccleſiis.*

1 Et ſic Succeſſiue nonus erit artic.† ſi mulier patrona vult
conſtituere procuratorem ad præſentandum ſtante
ſtatuto,quod viget per Italiam,vt mulier non poſſit contrahe-
re ſine conſenſu propinquorum, vel ratione iuris Longobar-
di,ſine conſenſu mũdualdi,qui idem eſt,ꝙ propinquus:an ha-
beat in conſtitutione procuratorij interuenire dictus conſen-
ſus? Hunc arti.ab aliquo non reperi tactum in iſtis puris termi-
nis : ſed dici poteſt primo dictum ſtatutum non habere locum,
2 quando mulier † conſtitueret procuratorem:quia non habet
interuenire conſenſus propinqui,ex quo eo caſu mulier vł fic
tè ɔhere,& non vere: & ideo dictum ſtatutum non extenditur
ad caſum fictum.l.3.§.hæc verba.de neg.geſt.& ita ſentit Bar.li-
cet non affirmet in l.apud Iulianum.§.fin.ff.ex quib.cau.in poſ.
ea.Et pro hoc facit text.in l.ſi quis in legatione.quem ibi pon-
derat Bal.ff.de iud. ¶ Contrarium tenet Fran.are.in l.ſi nulla.in
3 pe.col.de acqui.hære.† quòd ad hoc vt mulier vel minor poſ-
ſit conſtituere procuratorem, requiritur quòd in ɔſtitutiõe pro-
curatoris interueniat conſenſus propinquorum. Ad idem alle-
gat doctrinam Bart.in l.2.§.ſi.qui pe.turo.per illum text.& in l.
3.in prin.ff.rem rat.hab.ad idem facit dictum Bart.in l.2.§.libe-
4 ris.ff.de leg.præſt.vbi dicit,† quòd ſtatutum loquens & prohi-
bens ɔhere cum bannito, comprehendit etiam eum qui con-
traxit cum bannito per procuratorem : & ad idem poſſent ad-
duci notata per Roma.& Alex.in l.j.in prin.ff.de verbo.obliga.
5 † vbi dicunt, quòd ſi ſtatutum ꝓhibet loqui, vel punit loquẽ-
tem cum bannito,comprehendit mittentes literas bannito.Et
ita tenet d.me.in ll.dominus Chriſtophorus Albericus Papien.
in quodam eius tract.quem Padue legens edidit:ꝙ mulier non
6 poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum † quem po-
ſuit in l.tranſactionem.C.de tranſactio.in xix.limit.de quo ta-
men per alex.in l.quæſitum.ff.de in ius vocand.& per alium d.
me. in ll.do. Marcum Antonium Baueriam Bononien. Padue
de ſero legens in ſimili tract.ſtatuit,quòd mulier non poſſit cõ
trahere ſine conſenſu &c.quem poſuit in l.2.§.volũtate.ff.ſol.
matri.in 11.limit.qui tamen tenet contra Albe. quem quidem
artic.hic diſcutere non intendo:nam inoleuit practica:quod in
procuratoriis ſeu mandatis expediendis per mulierem requi-
7 ratur conſenſus mundaldi,ſeu propinqui. ¶ † Sed quæritur in
ſpecie in caſu præſentis artic,& eſt dicendum,quòd ſi bene vir-
tute ſtatuti vel iuris Longobardi requireretur conſenſus pro-
pinqui ſeu mundualdi in conſtitutione procuratoris , quæ fit
per mulierem:tamen in caſu noſtro nullo modo requiritur,cũ
ſimus in materia ſpũalitati annexa:& ſit contrahendum magis
cum præſentando,& ſic clerico,quam cum procuratore : & ſi-
mus in creando rectorem eccleſiæ , quæ omnia ſunt ſub foro
eccleſiaſtico,cap.quanto.de iudi.ca.de iure.hoc titu.vnde ipſa-
met mulier poteſt præſentare: & procuratorem ad præſentan-
dum conſtituere ſine conſenſu mundualdi ſeu propinqui : per
ea,quæ latè dicuntur per docto.& maximè Modern.& præſer-
tim do.Fel.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſtit. & maximè in
fin.xxviij.col.in verſic. quartus caſus eſt , quando ſtatutum ſeu
conſuetudo,& in ſequent.col. in verſic.bene facit quod notat
Bald. vbi magis in ſpecie dicit, quòd non obſtante tali ſtatuto
mulier poterit donare eccleſiæ ſeu clerico,ſine illa ſolemnita-
te:& allegat plura de quibus ibi nec circa ius pa.ſtatutum laico-
rum diſponere poteſt.d.ca. quanto. ſicut etiam dicimus de pu-
pillo,qui ſine conſenſu tutoris præſentat: vt latè ſ.in 2.quæſt.
prin.huius part.in ix.art.& in 17.artic: de aliis curatore indigen
tibus ſine illo præſentantibus:ſicut etiam dicimus quòd in do-
8 te † quæ conſtituitur per minorem, non requiritur decretum
iudicis, quamuis ſit de rebus ſtabilibus.de quo diximus.ſ. in v.
quæſt.prin.j.lib.in v.articu.& in 7.q.prin.in 14.artic.vbi de pu-
pillo vel infante fundante eccleſiam:nam omnia dicta in præal
legatis locis,faciunt etiam ad hunc articul.vide ibi. ¶ Et prædic
tis adde quod voluit Bald.in l.generaliter.in pen.& fi.col.C.de
epiſc.& cleri.& in aut.caſſa.C.de ſacr.ſanct.eccle.dictum ſtatu-
tum non habere locum , cum mulier vult contrahere in fauo-
rem eccleſiæ:præſentare enim vel procuratorem ad præſentã-
dum conſtituere , clarum eſt in fauorem eccleſiæ eſſe ne diu-
9 tius vacet: † cum vacatio ſit periculoſa eccleſiis: vt per totum
ne ſede vacante.& in c.vbi periculum.de electi.Solet enim va-
cationem multum eſſe damnoſam eccleſiis. & facit etiam à ſi-
mili quod vult ipſe Bald.in l.ſi ſponſus.ff.de donat.inter virum
& vxo.& in aut.omnes peregrin.in 3.no.C.communia de ſuc-
ceſſ.& faciunt quæ voluit gloſſ.& Moder.in c.verum.de con-
di.app.& voluit etiam prædicta d.me.Alb.in d.artic.in j.fallent.
Et notabiliter concludit Phil.Decius in conſ.124.placet mihi.
10 in 3.col.ſtatutum laicorum non ɔprehendere ius pã. ¶ † Con
clude igitur mulierem poſſe præſentare , & procuratorem ad
præſentandum conſtituere abſque conſenſu propinquorum,
vel mundualdi,non obſt.ſtatuto, vel lege Longobarda,dictan
tibus mulierem non poſſe ɔhere ſine conſenſu prædictorum.

¶ Decimus art.4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Procuratores plures conſtitui poſſunt ad præſentandum.*
2 *Procuratoribus pluribus conſtitutis ad præſentandum ſi diſcordent, quid a-*
gendum.
3 *Patronus ſi commiſit vices ſuas procuratoribus inſolidum, melior erit con-*
ditio occupantis, niſi ſit clauſula, quod non ſit conditio occupantis.

1 Quæritur Decimo, † an patronus poſſit plures ꝓcu-
ratores conſtituere ad pñtandum? & quid
ſi inter ſe diſcordent? Et circa primam par. huius articu.non eſt
dubium patronum poſſe conſtituere plures procuratores ad
præſentan

2 ad præſentandum::vt diximus.s̃.in iſta.4. q. prin.in v.art.† Ca-
dit ergo dubitatio in 2.par.art.quid ſi diſcordẽt in præſentãdo:
& in hoc ego dicerem, licet nullus tangat, quòd ſtante regula
pro vera. de qua diximus s̃.in fi.8.art.huius q.ꝙ iura loquentia
in electione,locum habeant in præſentatione.per text.in c.fin.
de elect.lib.vj.iuncta glo.& voluit clare Lap.alleg.8. in 2 colũ.
quæ incipit præſentatus per patronos eſſe recurrendum ad de-
ciſionem text.c.pe.in j. reſpon.de elect.in 6. in partibus in qui
3 bus eſt eadem ratio.¶Et † ideo dicerem quòd ſi patronus cõ-
miſit vices ſuas plurib. procuratoribus inſolidum, melior erit
conditio occupantis,niſi ſit clauſula:quòd non ſit melior con-
ditio occupantis:vt limitat illum tex.glo.ibi in verbo, dumta-
xat. quia tunc patrono nullo modo præſentante, ex quo per-
mittitur variatio.præſentatio vtriuſque procuratoris admitte
tur:vt diximus.s̃.in vj.art.præſentis q.princ. in pulchra diſtinc-
tione ibi poſita.¶Si autem non eſſet illa clauſula,& nullus oc-
cupator,ſed ambo ſimul concurrunt, tex.in d.c.penult.vult:ꝙ
admittatur ille in materia electionis, quem capitulum vel ma-
ior pars elegerit:& ſic in caſu noſtro eſſet dicendum,quem alij
patroni vel maior pars elegerit:de quo tamen dubitarem,cum
patroni non pręſentent,vt collegium, ſed vt ſingulares:vt in c.
quoniam.hoc tit.& ideo in eis non ſeruatur forma.c.quia pro
pter.de elect.vt voluit Lap.d.allega.viij.in j. col. fol.3.dicerem
bene, quòd ſi præſentatio ſpectaret ad collegium, & patroni
præſentarent, vt collegium, haberet locum diſpoſitio.d.c pe-
nult.j.reſpon. vt ſtetur illi quem maior pars elegerit.¶Si vero
præſentant,vt ſinguli:vel vt collegium,&non ſe concordant:
& tũc ſtetur ordini litere,vt ille admittatur,qui primo in inſtru
mento ſcribitur.¶Si autem non fuerunt dati inſolidum &non
cõcordent ſe ad præſentandum,neuter admitti debet : vt in d.
c.pe.in j. reſpon.& ita dicerem illum tex.habere locum etiam
in præſentationibus cum modificatione, de qua s̃.licet non in-
uenerim aliquem illum tex.extendentem ad præſentantes: ta-
men ex eadem ratione:ita tene.

¶Vndecimus art.4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Procurator habens mandatum à diuerſis ad præſentandum, an diuerſos præſentare poſſit, Et qualiter accipiatur habere mandatum à diuerſis. & nu 2.7.*
3 *Parrochiani præſentantes vnum iure ſingulari, non poſſunt præſentare alterum iure collegij.*
4 *Voces duas habens non poteſt eas duobus dare.*
5 *Delegatus habens vices collegæ, non poteſt duas ſententias proferre.*
6 *Electoris eſt idoneiorem eligere.*

1 Et ideo Querendum eſt vndecimo.†an procurator qui
à diuerſis habet mandatum ad præſentandum,
poſſit diuerſos præſentare? Et hic art.etiam ſeruiet ad verũ pa-
tronum ex diuerſis iuribus habẽtem ius pa. puta ex ſucceſſione
illius,qui fundauit,& poſtea ẽt ex ſucceſſiõe illius,qui dotauit,
vel ex hereditate paterna,& ex hereditate mr̃na,quia ambo pa
ter & mater diuerſis iuribus erant patroni,an poſſit voce,q̃ ha-
bet ex vna via,præſentare vnũ:& voce,quam habet ex alia via,
præſentare alterũ?¶Et breuiter dic Lap.all.22.an ſufficiat, fol.
vj.dicere ꝙ non.per.c.pe.in §.porro.de elect.lib.6. quia eadem
eſt ratio in præſentatione,quæ eſt ibi in electione:& ſic vult il
lum tex.loquẽtem in electione,habere locum in præſentatio-
ne:& dicit facere quod voluit Io.And.in c.nihil agit.de elec.&
2 ita reſider.¶† Ratio.n.dicti tex.eſt:quia qua conſcientia tene-
tur meliorem eligere vnò nomine,eadem conſcientia alio no
mine:quæ ratio militat etiam in præſentatione: & ibi gl.in ver-
bo,nihil agit.alleg.c.ſicut non ſuo.xlvj.diſt.adducit etiam ſimi-
le de delegato,qui ſubdelegationem recipit à ſocio.c.ſuper q̃
3 ſtionum.§.ſi vero.de of.dele.¶† Et ideo ibi ſubdit Lap. quòd
ſi parrochiani præſentauerunt vnum iure ſingulari, non pote-
runt præſentare alterum iure collegij: quia hic conſcientia re-
pugnat.¶Vnde adducit diſputationem Cald.volentis,quòd ſi
duæ electiones factæ fuerunt in diſcordia,& aliquis canonicus
in vtraque fuit contemptus,ſi alteram gratificauit,non poterit
proſequi contemptum.vt ibi: & idẽ videtur velle de elect.lo-
quendo etiam Firma. in tract.de epiſcopo.in j, libr.in 3 part. in
14.q.¶Ad idem,quod dicit Abb.in c.cum olim.de re iud.in fi.
4 3.col.habentem† duas voces, non poſſe eas dare duobus.per
text.in d.ca.pen.§.porro.de elect. lib.vj. & idem vult Abb.in c.
conſtitutis.lo.2.de appel.& voluit Ludo. Roma.in ſingul. 78.
ſcholaris &c.& in l.2.in princ.in 6.colum.ff.de verbo.obli.¶I-
dem voluit do.Fel.in d.c.cum olim.in 3.col.in verſi.dum dicit
Abb.qui prædictis allega.infert de caſu noſtro de procuratore
dato à patronis,ꝙ non poſſit plures præſentare:allegat Lap.vbi
5 s̃.& ſubdit etiam † de delegato habente vices collegæ, ꝙ non
poteſt duas ſñias proferre.& alle. Abb.poſt Vincen. in c.quam
uis.de off.deleg.¶Et hoc idem vult Pau.de cita.in hoc tract. in
vj parte ante fi.12.q.¶Reperi poſtea do.Roch.in hoc tract.in
verbo,honorificum.in 21.q.dicentem contra Lap.facere:quia
tex.in d.c.pen.allegatus per eum loquitur in electione, in qua
quis tenetur præferre idoneiorem: d.c.conſtitutis. de appel.&
ideo ibi militat illa ratio de eadem conſcientia:ſed illa ratio ceſ
ſat,quando quis teneretur pręferre magis idoneum:quia tunc
poſſet aſſumere vnum idoneum nomine proprio:& alium ido
neum nomine alieno:vt dicit velle Abb.in d.ca.conſtitutis.ſed
in præſentatione loquendo ſufficit præſentare idoneum ſecũ-
dum communiter omnes.in c.3 hoc tit.& probatur in c. mona
ſterium.16.q.7 & dicemus latè.j.in hac par.in x.q.prin.in 3.ar.
ergo poterit procurator compatronus præſentare vnum ido-
neum nomine ſuo: & alterum idoneum nomine meo: tamen
ipſe Roch.dicit tenendo concluſionem Lapi iſtud obiectũ nõ
obſtare: quia non eſt verum quem teneri de ſubſtantia eligere
idoneiorem,imo valere electionẽ factam de idoneo, all.gl.&
doct.in d.c.conſtitutis.eſt verum,ꝙ vulnerat cõſcientiam, qui
non eligit idoniorem, ſecundum Abb.ibi & Fede.in conſ.xcv.
ſuper dubitationum art.in prin.& propterea Abb.in d.c.conſti
6 tutis.dum dicit†eligẽtem debere præferre idoneiorem:ſubdit
verum eſſe quantum ad conſcientiam, ſecus autem quantum
ad validitatem electionis:ſed hoc idem eſt in præſentatione, ſe
cundũ Fel.vbi s̃.ergo firma remanet ꝯcluſio Lap.Et ita ego ẽt
tenerem:nam ipſe eligens vel præſentans ſua conſcientia duci
tur ad eligendum vnum magis.quam alterum,illa debet indu-
ci,tam nomine ſuo,quam alieno : ſiue ſumus in electione:ſiue
in præſentatione:non enim tunc diſcernit idoneiorem:ſed tan
tum ſequitur cõſcientiam ſuam,quę debet eſſe eadem in vtro-
7 que caſu.¶† Verum eſt illum tex.ſ.c.pe.velle prædicta vera eſ
ſe,& procedere, quãdo non eſt mandatum de certo eligendo:
quia tunc poſſet diuerſos pręſentare,ſecundũ diuerſa mandata
vel ſaltem vnum ſecundum mandatum,&alterum,ſecundũ ſe,
ſi nullus in mandato eſt expreſſus: vt vult ille tex.& Firma.vbi
s̃ & Fel.ſimiliter vbi s̃.quem ſequitur Roch. in d.21.q.Et vide
de iſto art.Phil.decium in c.quamuis.de of.deleg.

¶Duodecimus art.4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Procurator falſus an poſſit præſentare, & eius præſentatio valeat.*
2 *Dominus falſus vt non poteſt exercere actum ſuum, ita nec falſus ꝓcurator.*
3 *Vtile per inutile non vitiatur.*
4 *Procurator falſus quandiu non conſtat de falſitate ſua poteſt pręſentare, ſed vbi de ea conſtat præſentatio nulla eſt, item & inſtitutio.*

1 Poterit Duodecimo dubitari,†an ꝓcurator falſus p̃ſen-
tare poſſit,& eius p̃ſentatio valeat.Hunc articu.
non reperi tactum in præſentatione:ſed in electiõe per Firma.
in tract.de epiſcopo.in j.lib.in 3.part.in 47.q.qui dicit non tene
re electionem Ita dico.ego nec pręſentationem per reg.mẽã,
quòd iura loquentia de electione,habeant locum in præſenta-
tione:vt diximus s̃.in 3.q.prin.huius partis in fi. 14.art. & alleg.
Bald.in l.2.in antepe.col.C.de ſer.& aqua.ſed 7im.preſſione ho
dierna eſt in fi.pe.col.in ver.item ſicut falſus.vbi Bald. expreſsè
tenet falſum procuratorem non eligere.alleg. in arg. l.ſi is,qui
Stichum.ff.de ſerui. quem tex.videtur iudicio meo iſto modo
inducere:nam in illo tex.habetur,quòd ſi procurator eligit, cõ
ſumit actum eligendi:adeo quòd videtur dominum conſump
ſiſſe:vt diximus.s̃.in j.artic.præſentis quæſt.prin.in verſi.aduer-
2 tendum eſt etiam.vnde cum Bald s̃.in d.l.2.eſſet †loquutus:ꝙ
falſus dominus non poteſt exercere actum ſuum:ita nec falſus
procurator:nam ſicut valet argu. in d. l.ſi is qui Stichum. quòd
ſicut conſumere dicitur principalis actum eligendi: ita & pro-
curator ſic dici debet:quòd ſicut falſus dominus non elegit, ita
nec falſus procurator.¶Sed in hoc aduerte:quòd licet Bald.ibi
concludat,quòd nec inuaſor,nec violentus,nec falſus prælatus
eligit,& ſimiliter nec falſus procurator, quòd eius dicta nõ mi
litant:nã etiam inuaſor:violentus:poſſeſſor, intruſus,& ſimiles
bene eligunt & præſentant.vt diximus.s̃.in 3. q.princ. præſen-
tis partis in j.& 3.articu.& ſucceſſiuis.¶Bene tamen verum eſt
quòd eorum præſentatio nec electio admittitur, vt habeat e-
ius effectum,& ſic permanentis inſtitutionis, vel confirmatio-
nis:vnde dictum Bald.quòd eſt falſum procuratorem non eli-
gere,intelligerem,ideſt quòd eius electio ſeu præſentatio non
habebit effectum duraturum : vt diximus in proximis allega-
tis articul. & ſic præſentatio falſi procuratoris : licet admitta-
tur, ſi & inquantum & eius præſentatio ſortiretur effectum:
quia ſequeretur inſtitutio : tamen conſtito de falſitate ipſius
procurato

procuratoris, vel de non legitimitate ipſius, & de non domini
voluntate, ſi inſtitutio non eſt ſequuta, ſequi non debet. p not.
in c. conſultationibus. hoc ti. Si vero eſt ſequuta, debet inſtitu-
tus amoueri: vt ibi. nã ſi aliquis credebatur patronus: qui tñ nõ
erat, nec in quaſi poſ. p̄ſentãdi, & p̄ñtauit: & eius p̄ſentatio fuit
admiſſa: & ſequuta inſtitutio cõſtito de non iure p̄ſentantis: nec
de eius quaſi poſ. inſtitutus remoueri debet: nec ita præſentan-
ti acquiſita eſt quaſi poſſeſſio: per text. in ca. cum Bertoldus. de
re iud. vbi Abb. plenè & in d. c. conſultationibus. in 2. ſui parte:
& diximus latè. ſ. in 3. q. princ. præſentis partis in j. articul. in ver
ſicul. & ex his dicit ipſe. ¶ Firma. in d. tract. de epiſcopo. in j. libr.
in 3. parte. in 57. quæſt. ponit de duobus procuratoribus, quo-
rum vnus eſt falſus, & alter non: quòd vitietur electio veri pro
3 pter falſum, quæ materia eſt brocardica. † de quà habetur in re
gula vtile per inutile. de regul. iur. libr. 6. maximè per Io. Andr.
in mercur. & per doctor. moder. maximè Barbar. & dom. me.
Corſet. in c. quoniam Abb. de offic. delegã, & de falſo procura-
tore multa adduci poſſent, quæ omitto cum non ſint materiæ
4 noſtræ. ¶ † Et ſic conclude falſum procuratorem donec con-
ſtet de falſitate ſua, præſentare: ſed conſtito de illa, eius præſen
tatio non debet effectum ſortiri: imo ſi inſtitutio eſt ſequuta,
non tenet: & ideo verus patronus valide præſentat: ſicut & in
caſu. dict. c. cum Bertoldus. & in 2. part. d. ca. conſultationibus.

¶ Decimustertius art. 4. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentandi mandatum, & iuratum non reuocari, vtrum poſſit reuocari.*
2 *Poteſtatem diſponendi de rebus ſuis nemo poteſt ſibi adimere.*
3 *Iuramento ſuo contrauenire quis non poteſt.*
4 *Procurator conſtitutus ad præſentandum, etiam iurato de non reuocando, poterit reuocari: licet conſtituens periurus permaneat.*

1 Contingit Decimotertio dubitari, † an dans poteſta-
tem ſeu mandatum præſentandi, poſſit il-
lam ſeu illud reuocare, vt ipſe vel alter eius nomine preſentet,
& maximè ſi nõ reuocare iurauit? ¶ Hunc art. formauit d. Paul.
de Caſt. in conſ. lvij. in Chriſti. &c. venerabilis vir. in 3. dub. in j.
par. in antiquis: & dicit quòd ſic: nam in his, quæ dependent ex
mera voluntate vnius, nec ſunt contractus vel quaſi, nõ poteſt
quis ſibi legem ponere, à qua recedere non liceat: vt l. ſi quis, in
prin. de leg. 3. ſed conſtituere vicarium ſeu procuratorem ad p̄-
ſentandum in mera voluntate conſtituentis; conſiſtit ergo &
reuocatio, facit. ff. de pac. l. nemo. & quod not. in l. ea lege. C. de
2 condic. ob cauſ. vbi † non poteſt quis ſibi adimere poteſtatem
diſponendi de rebus ſuis, prout vult. ¶ Item (dicit ipſe) dicunt q
dam reuocare non poſſit: quia iurauit vel promiſit non reuoca
re, & quantum ad promiſſionem, iura. ſ. allegata etiam proce-
dunt, ſi promiſerit. vt ibi vult Pau. Quantum vero ad iuramen-
tum, dicit ipſe poſſe præſentare, licet remaneat periurus: vt no.
per Inn. & Io. An. in c. dilecto. de præb. ſicut ille, qui iurat nõ re-
uocare teſtamentum. 13. q. 2. c. vltima voluntas. & ibi not. per
gl. & per Barto. in l. ſi quis, in prin. ff. de leg. 3. per Cy. in l. j. C. de
ſacr. ſan. eccl. Spec. de leg. §. nunc tractemus. ver. ſed ſi legatum,
vt hoc etiam facit, ca. ſi in inter. de ſponſa. & ca. mulieri, de iure-
iur. libr. 6. vbi licet quis iurauerit contrahere cum vna, poterit
3 contrahere cum alia, licet remaneat periurus. ¶ † Nec obſtant
(dicit ipſe) iura dicentia quem non poſſe venire contra ſuum
iuramentum: vt in c. cum contingat. de iureiur. ca. quamuis. de
pact. nam illud eſt verum in his in quibus neceſſarium eſt adire
pretorem qui non debet quem audire contra proprium iura-
mentum niſi auctor periurij: ſecus in his in quibus non eſt ne-
ceſſe pretorem adire: quia in illis poteſt quis venire contra iu-
ramentum: licet remaneat periurus. Ita no. per Io. And. c. quod
ſemel placuit, de reg. iur. lib. 6. in mercur. & probatur in d. c. mu-
lieri. de iureiur. libr. 6. ¶ Subdit ipſe nunc ad propoſitum ſi quis
iuraſſet non reuocare nihilominus poſſet: quia in hoc non eſt
neceſſe pretorem adire: ſed ſi iuraſſet nullum præſentare durã-
te arrendamento ſecundum caſum Pau. ibi vel non præſentare
alium quam præſentandum à procuratore. Certum eſt non de
bere audiri: quia in præſentando habet neceſſe ſuperiorem adi
re. ſ. inſtituere habentem qui non ſolum non debebit ipſum au
dire contra ſuum iuramentum: ſed etiam tãquam periurum re
pellere: quod eſt ſumme notandum ad cautelam pro euitanda
variatione quam facere poteſt laicus. vt j. dicetur in 2. parte hu
ius. 2. libr. in vij. q. prin. in xvj. art. vbi videbimus: an iſte hoc mo-
do iurans poterit accumulando variare. vbi etiam ponemus
quod dicit Firma. in tract. de epiſcopo. in 4. lib. in 3. parte. in 13.
quæſt. poſt medium. 2. col. variationem non admitti in electio
ne ſepulchri ſi eſt iurata. ¶ Et p predictis faciunt multi effectus
iuramenti, qui accumulantur per domi. me. Corſet. in eius ſo-
lemni repeti. rubr. de iureiu. & per do. me. Baue. in rub. de ver-
bo. obl. & vide quæ forſan dicemus in proximo allegato artic.
¶ Et an periurus poſſit præſentare dicemus j. in hac parte. in 2.
4 q. prin. in v. artic. ¶ † Et ſic quo ad arti. noſtrum conclude cum
Pau. de Caſt. quòd ſi principalis patronus promiſit & etiam iu-
rauit non reuocare procuratorem conſtitutum ad præſentan-
dum poterit reuocare licet periurus remaneat: & alium conſti
tuere vel ipſum præſentare: ſed ſi iurauit alium non preſentare
quam præſentandum per procuratorem, non poterit ipſe, nec
alter pro eo alium præſentare.

¶ Decimusquartus art. 4. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, an ignorans poſſit reuocari. & n. 6. 7. 8.*
2 *Procurator ignorans reuocari poteſt quatuor concurrentibus.*
3 *Procuratore conſtituto ad manumittendum ſeruum, eo reuocato etiam ignoranter, eius manumiſſio non tenet.*
4 *Præſentandi actus eſt extraiudicialis, nec geri poteſt per vicarium, ſeu procuratorem ſine expreſſo domini mandato. & nu. 5.*

1 Et ex Hoc oritur occaſio. 14. art. † an reuocatio procura-
toris conſtituti ad præſentandum, vt teneat, & non
preſentatio principalis vel ſucceſſiui dati p̄curatoris, debeat de
uenire ad notitiam reuocati vel ſaltem ordinarij, vt non teneat
ipſius præſentatio? Hunc art. formauit Pau. de Ca. in d. conſ. 57.
in Chriſti &c. venerabilis vir. in 4. & vltimo dubio, in j. part. in
antiquis. qui prima facie dixit ſeruandam eſſe formam cle. cau-
ſam quæ, de elect. alias reuocationem non tenere. per text. ibi
cum gl. fi. coniuncta cle. cum illuſio, de renunc. ¶ Tamen poſt-
ea dicit contrarium, & pro eius opinione ducit notabilem re-
2 gulam: nam † quandocunque cõcurrunt quatuor, videlicet ꝙ
quis ſit conſtitutus p̄curator ad actus extraiudiciales. Item ꝙ
actus, qui geritur per procuratorem, vel vicarium, ſit talis, ꝙ ge
ri non poſſet ſine expreſſa voluntate domini. Itẽ, ꝙ reuocatio
non redundet in damnum pecuniarium alterius tertij, nec ipſi-
us procuratoris. Item, ꝙ ſit talis actus quem dominus de ne-
ceſſitate non habebat facere, tunc his quatuor cõcurrentibus
poteſt quis ignorans reuocari, nec valet quicquid facit procu-
rator poſt reuocationem, licet ignorans. Fallit in vno caſu tan-
3 tum: ſ. d. clem. cum illuſio. de renun. ¶ † Et dat exempla: nam ſi
conſtituo procuratorem ad manumittendum ſeruum meum:
deinde ipſum ignorantem reuoco, non valet manumiſſio fac-
ta per eum. ff. de manumiſ. vindi. l. ſi pater. hic enim illa quatuor
concurrunt: nam iſte actus eſt extraiudicialis, nec poteſt ſeruus
meus manumitti ſine voluntate mea. Item poſito, ꝙ non vale-
at manumiſſio, non damnificatur tertius: nec procurator: nec
ego habebam neceſſe manumittere. Item, dicit lex, ſi rem ali-
quam procuratori meo tradidi, vt tibi donet: deinde ipſum re-
uoco quamuis ignorans: licet poſtea ignorans tradat, non tran
sfertur in te dominum. l. 2. §. ſed & ſi quis donatarius. ff. de do
nat. nam & hic concurrunt omnia prædicta. Idem habetur. ff. ſi
cert. peta. l. eius, qui. §. quam vero. ff. de acqui. hære. l. ſi quis mi-
hi bona. § pe. de ſpon. l. ſi penituerit. Secus, ſi deficeret alterum
iſtorum: puta quia conſtitutus eſſet ad iudicia: tunc enim nõ ſo
lum in ſuam notitiam debet deuenire reuocatio, ſed etiam iu-
dicis vel aduerſarij. C. de ſatiſdando. l. j. ff. de procura. l. ſi procu-
ratorem, c. mandato. eo. tit. Idem ſi poterat geri ſine voluntate
domini: puta ſi alicui mandauero, ꝙ talẽ rem emat p me, quod
facere põt ſine mandato: nam tunc neceſſe eſt reuocationem
ſibi notificare, alias ſi emat, teneo ſibi, ac ſi non reuocaſſet, ne
in damno verſetur. ff. man. l. ſi madaſſem. Idem ſi reuocatio re-
dundaret in damnum alterius tertij: quia tunc neceſſe illi ha-
beo intimare ſeu notificare: puta ſi conſtituo procuratorem
ad exigendum debita: redundaret enim in damnum ſoluen-
tium reuocatio, ſi valeret. ff. de ſol. l. vero procuratori. §. j. inſtit.
manda. §. recte. de exercito. l. ſed ſi pupillis. §. proſcribere. Idem
ſi tenebatur dominus illum actum facere: vt l. fundi. de acqui.
poſſeſ. de publi. l. ſi quis prohibuerit. Ita traditur per doct. vide-
licet Dyn. Petr. Iacob. & Cyn. in l. mandatum. C. mand. ex quo-
rum dictis dicit ſe Paul. iſta collegiſſe. ¶ Sed in caſu noſtro con-
4 currunt omnia quatuor prædicta: nam actus præſentandi † eſt
extraiudicialis: nec poteſt geri per vicarium ſeu procurato-
rem ſine expreſſo mandato domini. capitul. final. de officio
vicar. nec damnificatur pecunialiter procurator ſeu vicarius,
vel aliquis alius ex reuocatione: licet enim non valeat præſen-
tatio, non cõſequitur præſentatus damnum, licet lucrum non
ſentiat. C. de cod. l. fi. nec etiam tenebatur dominus conſtituẽs
illud facere, ſi nolebat: Sequitur ergo, ꝙ poterit ignorans reuo
care. ¶ Nec obſtat clementin. cum illuſio. de renun. cum ibi ſit
caſus ſpe

caſus ſpecialis in procuratore conſtituto ad renunciandum ad ecclesiaſticam perſonam, in quo licet omnia prædicta concurrāt:requiritur tamen,quòd ad notitiam procuratoris vel ſuperioris deueniat,extra caſum illum habent locum ea,quę.ſ.ſunt dicta:& ita expreſsè ſentit ibi gl. in duobus vel tribus locis,ſi bene inſpiciatur:nos autem dicit ipſe,ſumus ĩ aliis terminis : ideo nihil ad propoſitum. ¶Poſtea ibi Paul.vult moueri, quòd etiā reuocatio in caſu ſui cōſilij peruenit ad notitiam ſuperioris: & ideo multo fortius ſufficit in illo caſu:vt ibi per eum. Quam eandem conclu. Pau. de prædictis requiſitis videtur ſentire Feli. in c.cum contingat.in 6.conclu.in v.colū.in 2.limi. quæ eſt in 6.col.de reſcri.allegando.d.conſ.Paul.licet corruptè. ¶Quod modo omnia iſta concurrant,& maximè primum.ſ.actum pręſentationis eſſe extraiudiciale probatur plenè.j.in 2. par.huius 2.libr.in 2.q.prin.in 3.art. ¶Secundum vero,quòd pręſentatio
5 non † poſſit fieri ſine expreſſo mandato,probatum eſt.ſ.in 3. & melius in iiij.articul.pręſentis.q.vbi dicitur:ita requiri ſpeciale mandatum ad præſentandum, ſicut ad conferendum. Quod damnum præſentantis non ſequatur, de ſe patet. Quod vero dominus,& ſic patronus non cogatur præſentare,patet etiam quia non præſentando fit deuolutio ad ſuperiorem: vt dicetur j.in 2.part.huius.ij.lib.in j.quæſt.princ.in j. artic. & ſibi imputa-
6 tur : ergo non compellitur. ¶ † Vnde conclude cum Paul.de Caſt.quia contradictorem in terminis non inueni ſufficere patronum reuocare procuratorem per eum datum ad præſentandum,vt præſentatio non teneat: licet ad reuocati notitiam nō deuenerit reuocatio,per pulchram rationem Paul.quę poterit
7 ad multa deſeruire : † licet tenerem cautius eſſe , ſi reuocatio deduceretur ad notitiam procuratoris , per ea , quæ vltimo loco ibi Pau.dicit,ſed ſi pręſentaret ipſe met patronus,reuocaretur tacite.vt diximus.ſ in 6.articu.præſentis quæſt.in diſtinctio
8 ne quam ibi poſui. ¶ † Imo dico aliud, quod teneo procedere eſſe neceſſarium reuocationem deuenire ad notitiam ordinarij.ne ſequatur inſtitutio : quia illa ſequuta de reuocatione nō conſtito,nec procuratori, nec ordinario, neſcio quomodo reuocari poſſet pro ornatu.d.clemen.cauſam,quæ.de elect.recurre ad plenè dicta per do.Fel.in d.c.cū contingat.de reſc.in v & vj.col.in vj.& vij. conclu.cum earum limitationibus. ¶ Et pro ornatu.d. clem. cum illuſio.de renunc.vide eundem Feli.in ca. ex parte decani.in viij.& ſequen.colum.in verſic. excipiuntur. de reſcrip.vbi etiam in j.col. & omnibus ſeq.plenè de reuocatione procuratoris.

¶Decimusquintus art.4.q prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio an poſſit fieri à patrono per nuntium.& n.4.5.*
2 *Electio nec per literas nec per nuntium fieri poteſt.*
3 *Conſenſus præſtari poteſt per nuntium, & per epiſtolam.*

1 Cadit Modo.xv.arti.† an patronus poſſit præſentare per nuncium? ¶Hunc art.nemo in ſpecie tangit in hac materia:ſed Firm.in tract.de epiſcopo in j.lib.in 3.part.in.15.q.
2 poſt doct.in c.ſi quis iuſto.de ele.li.6.† format eum in electione,qui dicit,nec per literas,nec per nuntium ſpecialem canoni
3 cum poſſe eligere,per tex.in d.c.ſi quis iuſto. ¶ † Subdit tamen quem poſſe præſtare conſenſum etiam per nuncium,vel per epiſtolam.allegat gl.Imo.& doct.in l.ſi cum dotem. §. ſi patri.ff. ſol.matri.& ibidem Ang.& Bar.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum. ff.de acqui.hære.& in l.j.ff.de contrah.empt.& in l.filius.in fi.ff. de don.& dicit notari in l.honores.ff. de decurio. & in l.titius. ff.de conſt.pecu.quod dicit eſſe verum,ſi nuntius ſit ſpecialiter
4 ad hoc miſſus,non ſi generaliter. ¶ † Ego ex ſupradictis colligo,ea quę expediri poſſunt per literas poſſe etiam expediri per nuntium : vt ex.ſ.allegatis patet.& etiam expreſſius volūt Ab. & alij doct.in c.prudentiam.in j.reſpon.ſuper glo. in verbo,cer
5 tum.de offic.deleg.vbi concludunt,quòd delegati † dati cum clauſula,quòd ſi non omnes,cauſam impedimenti & intereſſe non valentis,poterit per literas,vel ſaltem per nuntium condelegato intimare, vt ille ſolus procedere poſſit: hoc ſic ſtante in materia,puta præſentationis habemus, text.expreſſum in ca.ea noſcitur.de his,quæ fiu.à præla.& j.in ſequen.art. latè dicetur: ergo & per nuntium fieri poterit præſentatio,cum equiparentur. ¶ Et non obſtat,nūtium in electione non admitti:quia ibi propter ſcrutinium requiritur procurator ſolemniter,& de collegio conſtitutus:vt in d.c.ſi quis iuſto.& in c.quia propter. de elect. verum dico hunc nuntium debere ſpecialiter deſtinari, & fidem principalis deferre,& exprimi ad præſentandum:vt diximus ſ.in 3.& 4.articul.Et in beneficio vacante. vt diximus. ſ. in j.& ij.articul.præſentis quæſtio.princ.in procuratoribus qui ad inſtar illorum procedant.

¶Decimusſextus art.4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus an poſſit præſentare per literas vel per epiſtolam in eccleſia vacāte.& n.7.*
2 *Patronus poteſt præſentare clericum per literas.*
3 *Præſentatio facta per literas, vt valeat, quæ requirantur.*
4 *Ad præſentandum tempus currit etiam ignoranti & impedito.*
5 *Præſentatio fieri poteſt per literas,quibus ſi repugnetur,ſtabitur eis,donec contrarium probetur.*
6 *Procuratoris mandato ſtatur cum cautione de rato,ſi de eo dubitetur.*
8 *Præſentari poſſe abſentem cognitum per epiſcopum.*

1 Et ideo Decimoſexto dubitatur, † an patronus poſſit præſentare per literas vel epiſtolam in eccleſia vacante? Hic artic.eſt clarus,& ideo non inſiſtendum : nam de eo eſt tex. in d.ca. ea noſcitur.de his, quæ fiu.à præla.ibi aut per literas.per quem text. Io.Andr.Card.Abb.Imol.& omnes col-
2 ligunt notabile,patronum † poſſe præſentare clericum per literas.& adducunt rationem:nam & per eas conſtituitur procurator,clement.j.de procurato.& eſt text.& ibi gloſſ.in verbo literarum.& omnes in clemen.vnica.in § patronos.de exceſ.pręla.& facit etiam tex.in c.poſt electionem.de conceſſ. præbend. & pulchre voluit Lap.allegat.lxxv. caſus talis eſt, Titius patronus.in fin.2.colum.fol.xxvij.& voluit Abba.in conſil.lxxvj.inuocato &c.plura ſunt examinanda in 3.dubio.in 2.volu.qui dicit Cardi.dixiſſe in ca.ſane.hoc titul.Ita conſuluiſſe Ioan.Andr. Abba. antiquum : & Lap.de caſtel.hoc idem voluit Gay.in repet.c.fin.de elect.lib.6.in xlvj.colum.vbi dicit præſentationem fieri poſſe hoc modo : videlicet vt præſentandus actualiter ſe præſentet coram epiſcopo cum literis patroni.alleg.Fran.id eſt Card.in d.clemen.vnica.de exceſ.præla.in verbo, patrona.in j. oppo.& Ioan.Andr.in c.fina.hoc titul.& ibi Cardi.in fin.& Archi.in ca.j.in verbo,præſentatos.de præbend.libr.6.& Cardi.in clemen.dudum.in §.ac deinde.in 15.nota.de ſepul.qui doct. & maximè Card.in locis.ſ.allegat.declarant prædicta, vt non ſufficiant,niſi præſentandus illas literas præſentet:& ſic per eas videtur præſentatio fieri præſentato præſente,cum eius præſentia omnino requiratur : vt vult Abb. in dict.cap.ea noſcitur.& omnes docto. ſ.allegati : & de hoc vltimo dicetur latè j. in 2.
3 par.huius.2.lib.in 4.quæſt.prin.in 2.articul. ¶ † Et prædicta etiam vult Paul.de cita.in hoc tract.in 6.parte.in 32. quæſt.dicunt etiam prædicti doct.maximè Cardi. in dict. cle.non ſolum hoc requiri,ſed etiam neceſſe eſſe talem præſentationem fieri infrà tempus patronis à iure conceſſum,quadrimeſtre,vel ſemeſtre: & ſic non ſufficere.j.dictum tempus ſcribere literas: niſi etiam fiat illa actualis præſentatio per præſentandum de dictis literis: & de ſe ipſo habente inſtituere. ¶ Ad quæ dicta adde quod notat Rota.211.non ſufficit patronis.hoc tit.in nouis,quæ vult non ſufficere patronis literas præſentationis dare etiam præſentando:niſi infra tempus literę præſententur,& per eas præſentandus præſens præſentetur ſuperiori inſtituere habenti: & hoc fieret realiter,& cum effectu infra tempus à iure ſtatutum: & poſtea dicit,quòd domini Ceſatan.& Benedictus remanſerunt dubij,dicentes,ſi patronus tradidit literas infra tempus debitum induſtrioſo & diligenti præſertim præſentando : de cuius diligentia merito præſumendum eſt,non debet reputari negligens.aut ſibi aliquid imputari: argumen.eorum,quæ leguntur & notan.in c.ſignificante.de pigno.& per reg.quod per me non ſtat,hic non debet imputari,de eo qui mittitur in poſ.c.2. reg.quod per me.de reg.iur.libro 6.ad quæ per reliquos de Rota reſpondebatur patronum non feciſſe quod debebat:quia licet ſuffeciſſet præſentationem factam per patronum pręſentato infra tempus,quo ad hoc : vt conſentiat præſentationi de ſe factæ:tamen non ſufficit illud quo ad ſuperiorem, qui habet inſtituere præſentatum:argum. eorum quæ leg.& no.in c.quam ſit.de elect.libr.6. ¶Nec ob c.ſignificante.quia licet ibi debitor à periurio excuſetur per nuntij miſſionem,nihilominus remāſit obligatus:at hic in arti. noſtro, ſtatim lapſo tempore fuit ius pręſentandi deuolutum ad ſuperiorem,nec poſtea poterit pręſentare c.quod autem.hoc ti.& c.cum autem.c.ſicut. de ſuppl. negl.præla.& c.cum vos.de off.ord. & ponit poſtea rationem, quare debet actualis præſentatio fieri infra tempus à iure ſtatutum,de quo j.ſuo loco dicetur:& ita rota ipſa concludit. ¶Pro cuius conclu.faciunt ea,quæ dicunt.j.in 2. par.huius 2.lib.in 3. q prin.in xj.art.vbi tractaturi ſumus de valida forma præſentationis:vnde ſi aliter fieret, quam vt dixit Rota,vbi.ſ.non obſeruaretur dicta forma. ergo merito dicendum , prout ipſa Rota concluſit pro obſeruantia ipſius formæ: argu.c.cum dilecta.de reſcript.facit etiam pro ipſa Rota id,quod colligitur & nota.in capit. cum propter. hoc titulo. quòd etiam impedito propter

litem non

4 litem non finitam,ſed pendentem currit tempus : † & ibi dici-
tur tempus ad præſentandum currere, etiam ignoranti,& im-
pedito,de quo latè dicemus.j.in 2.par.huius.2.lib.in j.q.prin.in
8.arti. Si igitur impedito totaliter vel ignoranti currit tempus,
quanto magis & illi qui non erat totaliter impeditus , & pote-
rat prouidere per procuratorem?vt diximus.ſ.in j. artic. huius
q.vel per nuncium: vt in præceden.proximo art.quia igitur ſi-
bi elegit magis periculoſam viam, ſcilicet literarum,ſibi impu-
5 tetur.¶† Et intãtum poteſt fieri præſentatio per literas, quòd
ſi contradicatur literis , ſtabitur eis, donec contrarium, probe-
tur.c.poſt ceſſionem.de proba.vbi latè Moder.& c. cum à no-
bis.de teſti.vbi gloſſ. quam omnes ſequuntur, & Card.ibi in 2.
not.dicit ſingu.Abba.vero ſuper dict.gloſſ.videtur illam intel-
ligere ſtante ſigillo ,præſupponendo hoc eſſe virtute collegij
habentis præſentare,vt collegium:prout loquitur ibi text. Sed
ego intelligerem in quocunque patrono,cum ibi glo.colligat
nota.generale per literas poſſe præſentari,poſtea ſubdit,quid ſi
de eis dubitatur?& dicit illis ſtandum,donec contrarium probe
tur:vnde illi generaliter loquenti ſtarem. Verum ſi de falſitate
opponeretur,& probaretur, eſſet ſecus. Dicerem tamen debe-
re ordinario aliqualiter conſtare de literis, & ſigillo,ſi non ha-
bet illas notas : ſed magnum verbum eſt gloſſ.dicentis illis eſſe
ſtandum,à cuius dictis non recederem,tãquam à carrocio,vul-
garis doctri.de glo.loquentibus.¶Pro quibus etiam facit:nam
vt colligitur ex.d.c.ea noſcitur. de his,quæ ſi.à præl.valeat arg.
6 de literis ad procuratorium,& econtra : ſed nos habemus, † ꝙ
ſi dubitatur de mandato procuratoris, ſtatur illi, cum cautione
de rato.l.j.ff.de procur.& per Abba.in ca.coram.circa medium.
2.col.ſuper glo.j.& ibi Barba.de offic. deleg. Ergo idem dicen-
dum eſt de literis,donec contrarium cõſtet vt ſ.¶ Reperi poſt
modum dom.Roch.in hoc tract.in verbo, honorificum.in vj.
quæſt.tangentem hunc articu,an per literas poſſit fieri præſen-
tatio, allegantem Rotam ſupraſcriptam corruptam: & dicen-
tem illam voluiſſe ſufficere literas eſſe præſentatas epiſcopo,&
ipſum præſentatum ſe exhibere corporaliter in termino dato
ad præſentandum,& non requiri,quòd tempore præſentatio-
nis literarum præſentatus ſit præſens epiſcopo,quod dicit eſſe
iuridicum,& æquum, & arbitratur ſecũdum hanc deciſionem
eſſe limitandum,quod ſ.doctores dixerunt:& ſic quòd non re
quiratur, ita de neceſſitate vnico actu fieri præſentationem li-
terarum & præſentati:& hæc opinio mihi placet,dummodo v-
trunque fiat infra tempus datum ad præſentandum: quia cum
litere deuenerunt in poſſe habentis inſtituere ſemper loquun-
tur:& ſic ſemper præſentant;& ſic non ſolum,qñ recipiuntur:
7 ſed etiam qñ præſentat ſe pſentandus.¶† Et in fi.do.Roc.dicit
aliud nota.ex mente Abb.in prælleg.conſi.76.quòd quãdo e-
piſcopus admitteret præſentationẽ per literas de eo, qui ſe nõ
corporaliter exhibeat: tunc valeat præſentatio,quod dicit eſſe
ſatis equum:& facere no.per Abb.& doc.in c.cum acceſſiſſent.
8 de ꝯſt.¶Dicit etiam cognitum per epiſcopum,poſſe†præſen-
tari licet abſentem:vt per Abb.in d.c. ea noſcitur.de quo dice-
mus.j.in iſta par.huius.2.lib.in xj.q.prin.in 3.art.

¶Decimusſeptimus art.4.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Pater an poſſit præſentare pro filio patrono,frater pro fratre,coniunctus ꝑ coniuncto,amicus pro amico,patronus præſertim cum promiſſione de rato.& n.4.10.14.*
2 *Præſentare poteſt coniunctus pro coniuncto.*
3 *Agere poteſt ſine mandato coniuncta perſona pro coniuncta.Fallit in cauſis ſpiritualibus.n. 8.*
5 *Coniunctus vt poſſit agere pro coniuncto,quæ requirantur,& numer.15.23.& 26.*
Et in quibus ille non admittatur.n.6.
7 *Præſentatio ſpeciale mandatum requirit.*
9 *Præſentatio,cauſa eſt ſpiritualis,vel ſaltem ſpiritualitati annexa.*
11 *Perſona coniuncta admittitur pro coniuncta, vbicumque agitur de modico præiudicio,in cauſis etiam requirentibus ſpeciale mandatum.*
12 *Geſta per coniunctum non tenent,niſi ſequuta ratihabitione.*
13 *Præſentatio facta per coniunctum patrono,ad hoc vt noceat,requiritur ratihabitio.*
16 *Spiritualia æſtimationem non recipiunt.*
17 *Curiæ Romanæ ſtylus , vt quis admittatur cum cautione pœnæ ad quam ſe adſtringet volẽs agere:niſi dominus abſens infra certum tempus ratificet per literas patentes.*
18 *Conſanguineis multa permittuntur, alias prohibita, adeo vt infamis poſſit pro conſanguineo poſtulare.& n.21.*
19 *Religioſus poteſt aduocare pro coniunctis pro aliis minime.Lim.n.20.*
22 *Amici qui poſſint agere pro amicis.remiſ.*
24 *Paria ſunt,non præſentaſſe infra tempus,vel minus ſufficienter præſentaſſe infra illud.*
25 *Ratificatio quæ fieri debet in præſentationibus factis à coniuncto vel amico, an & quando fieri debeat.*

1 Quæro Igitur. 17.†an pater poſſit præſentare pro fi-
lio patrono, frater pro fratre , coniunctus pro
coniuncto,amicus maxima amicitia aſtrictus pro amico patro-
nis præſertim cum promiſſione de rato? ¶Hunc articulum nõ
reperi ab aliquo in ſpecie tactum:& licet Firma.in dict.tract.de
epiſcopo.in 1.libr.in 3.parte. in 54.quæſt.in materia electionis
videatur hanc quæſtionem formare:cum quærit,an canonicus
in electione poſſit dare vocem pro fratre filio : & reſpondet
quòd ſic.& alleg.l.illud.in princ.& ibi Barto. ff.quod cuiuſque
vni. no. tamen ſecundum iura quæ allegat loquitur in electio-
ne paſſiua, ſcilicet an poſſit dare vocem pro fratre, id eſt,elige-
re fratrem, & non pro eo, & eius nomine eligere:vt hic quæri-
mus,de quo dicemus.j.in præſenti parte in 2.quæſt.princ.in v.
2 articu.¶† Sed reſpondendo ad articul.noſtrum dico quòd pri
mo videtur dicendum coniunctum poſſe præſentare pro con-
3 iuncto,maximè de rato promittendo:†nam coniuncta perſo-
na admittitur ad agendum pro coniuncto, ſine mandato. l.ſed
& hæc.ff.de procu.& ad impetrandum etiam ſine cautione. ca.
nonnulli.§.ſunt & alij.de reſcript. & de vtroque notatur in ca.
ex parte decani.eod. ti.& in gl.j.in c.coram. de offic.deleg.eod.
modo , ergo dici debet coniunctum admitti pro coniuncto in
4 præſentatione.¶† Et licet iura inducta loquantur de coniun-
cto:idem tamen videtur dicendum de amico maxima amicitia
aſtricto.vt eleganter dixit Cy. in l.exigendum.C.de procu.pro
quo dicto Abb.in d.ca.coram.dicit facere gloſ. 1. ibi ſuper qua
idem dicit Barb.in 8. col.& in duabus ſequen.plura adducendo
facientia pro amicis maxima amicitia iunctis. de quibus ibi per
5 eum.¶† Tamen de hoc ego multum dubito propter ſequen
tia: nam regulariter habemus quòd ad hoc vt ꝯiuncta perſona
poſſit agere ꝑ coniuncta,requiruntur duo. Primum, quòd ca-
ſus non requirat ſpeciale mandatum.Secundum,quòd coniun
ctus caueat de rato.vt probatur in d.l. ſed & hæc.ff. de procura.
iuncta.l. Pomponius.in fin.ff.eod.titul.& l.illud. & l.patri.ff.de
mino.Et ideo dixit Card.in clemen.vnica.in verſicu.quem eti-
am.prope finem.poſt Paul.de conceſ.præbend. text. in dict.ca.
nonnulli.§.ſunt & alij.de reſcript.ponere caſum ſpecialem con
6 tra dict.regul.† quòd in requirentibus ſpeciale mandatum
non admittitur coniuncta perſona pro coniuncta. & idem no-
tant omnes in l.exigendum. C. de procura.per iura præallega-
ta.vt latè dixit dom.Felin.in dict.cap. nonnulli.§. ſunt & alij.in
7 princ.8.fallen.in 14.colum.†Sed nos habemus,quòd præſen-
tare,requirit ſpeciale mandatum.vt volunt omnes: & maximè
Card,in vltim.colum,in vltima opp.in ca.ſi.de conceſ.præben.
& Paul.de Caſtr.in conſ.lvij.venerabilis vir.in 2.dubio in j.par-
te in antiquis. & diximus latè.ſ.in fin. 3. & in 4.articul.præſen-
tis.q.Ergo licet de rato promitteret,& caueret coniunctus, ni-
hilominus deficeret aliud requiſitum.ſ. quia ſumus in caſu re-
quirente ſpeciale mandatum vnde non procedit regul.ſupra-
dicta.Imo eſt concludendum contrarium.ſ. non poſſe coniun-
ctum præſentare. ¶ Secundo moueor alia ratione : nam dicit
8 Specu.in titul.de coniuncta perſona.† coniunctam perſonam
non admitti in cauſis ſpiritualibus:quia in illis requiritur ſpeci-
ale mandatum.allegat dom.de Rota deci. 135.& Innoc. in d.c.
coram.de offi.deleg.vbi dicit ſe dicturum:& hæc concluſio vi-
detur quaſi in terminis : nam negari non poteſt , quin præſen-
9 tare †ſit cauſa ſpiritualis,ſeu ſaltem ſpiritualitati annexa.c.quã
to.de iud.c.de iure.hoc titu. cum ſimi.ergo in ea non debet ad-
mitti coniunctus, etiam cum cautione de rato , maximè etiam
cum requirat ſpeciale mandatum. ¶ Confirmantur prædicta:
nam pro dicto Spe.non eſt ſola illa ratio: quia cauſe ſpirituales
requirunt ſpeciale mandatum:ſed etiam quia ſi ratificatio non
fieret cauſa ſpiritualis,nõ reciperet eſtimationem:& ſic cautio
eſſet de vento,vt dicit Abb.Barba.& omnes in d.c.coram.ſuper
glo,j.que eandem videtur rationem allegare: ſed iſta præſenta
tio ſeu ius pa.non recipit æſtimationem: vt vult tex.in d.ca.de
iure.hoc tit.& diximus latè.ſ.in 2 part.j.lib.in v.q.princ.in viij.
articu, & ideo dicitur,quòd ſi fructus præſentationis conſumi-
tur, non poteſt reſtitui ; iuxta diſpoſitionem.ca.grauis.de reſti.
ſpol.vt dicunt Abb.& doct.in c.conſultationibus.& in ca.ex li-
teris.hoc tit.& diximus latè.ſ.in j.art.3.q.prin.huius partis.me-
rito eſt dicendum coniunctam perſonam non admitti in præ-
10 ſentatione pro cõiuncta.¶† Ego certe,quia video cõiter ob-
ſeruari contrarium. ſ. coniunctum admitti pro coniuncto in
præſentationibus cum cautione de rato;& ſi inuenio aliquem
tangentem

ſang.eptem hunc articu.& hoc dicentem,non poſſum conclu-
dere pro parte negatiua. ¶ Et ideo tenendo cum practica dici
poteſt partem affirmatiuam eſſe veriorem,pro qua adduco tex.
in d.c.nonnulli.in §.ſunt & alij. vbi requiritur ſpeciale manda-
tum:& tamen admittitur coniuncta perſona pro coniuncta:vt
eſt tex.ibi.& licet dicatur ſpeciale eſſe in illo caſu doct.& maxi-
mè Io.And.in c.conſtitutus.de reſt.in integ.& ibi Ab.in v. col.
11 aſſignant rationẽ:quia ibi agit de modico præiudicio. ¶ † Vn-
de dicunt ibidem doc.ex illo tex.§.ſunt & alij.induci maximam
limitat.ad d.l.patri. vt vbicunque agitur de modico præiudicio
admittatur coniunctus etiam in requirentibus ſpeciale manda
tum. ¶ Ego allego aliam rationem:quia ſumus in extraiudicia-
libus ad inſtar impetrationis beneficiorum: iuxta ea, quæ dicit
glo.magna in d.§.ſunt & alij.in fine.& latè do.Fel.ibi in j. fallẽ.
12 in 8.col. ¶ † Item quia geſta per coniunctum,nunquã tenent,
niſi ſequatur ratihabitio.l.j.C.quibus res iud.non no.nam licet
lex permittat tales perſonas agere ſine mandato,non tamẽ fa-
cit eos procuratores,tex. not.in l.3.§.j.ff.iud.ſolui.not.Abb. in
c.pe.in 2.col.de re iud.vt vult etiam prædicta do.Fely.in dict.§.
ſunt & alij.in 8.fallen.in 14.col.tunc ſic cum iſte rationes mili
tent etiam in præſentatione,cum ſit modici præiudicij,& ſim⁹
in extraiudicialibus: vt vult Lap.alleg.8.fol.3.in vlti.col. Et di-
cemus latè.j.in 2.part.huius.2.libr.in 3.q.princ.in 3.artic.ergo
&c. ¶ Et quòd ſit modici præiudicij, patet:quia ad hoc vt noce
13 at præſentatio facta † per coniunctum patrono, requiritur ra-
tihabitio: vt ſ.eſt dictum,vnde ſi ratificat, habemus intentum:
quòd non ſolum ſit modici præiudicij,ſed etiam quòd proſit,ſi
non ratificat, non noceat:non dicemus ergo ſolum eſſe modi-
ci præiudicij: ſed etiam vtile, ne labatur quadrimeſtre vel ſe-
meſtre & fiat deuolutio ad ſuperiorem. c.cum propter.ea:cum
autem.hoc tit.c.cum vos.de offi.ordi.igitur ille tex §.ſunt & a-
lij. in cuius caſu requiritur ſpeciale mandatum: & coniunctus
impetrat pro coniuncto,vt habeat ille beneficium:eadem rati-
one poterit coniunctus patrono pro eo præſentare,vt conſer-
14 uet:& non amittat quaſi poſ.præſentandi. ¶ † Iſta abſque du-
bio procedunt in patre & filio, cum cenſeantur vna & eadem
perſona.l.fi. C.de impube. & aliis ſubſti. maximè cum pater ha-
beat legitimam adminiſtrationem in bonis filiorum: vt dixim⁹
ſ.in j.part.j.lib.in 8.q.prin.in 9.art.& in hac parte in 2.q prin.in
7.art.ſicut etiam præſentare ex hac cauſa poteſt tutor in eccle-
ſia patronata pupilli:vt diximus in d.2. q.prin. huius partis in x.
artic, & præſertim in iure patr. quod filius haberet fundato ex
illis bonis filij,in quibus pater haberet vſumfructum,vt dixim⁹
in proximis alleg.ix.& vij.art. quia poſſet pater præſentare pro
filio. ¶ In aliis vero coniunctis idem dicerem,vero patrono ra-
tificãte,vel tempore ad præſentandum elapſo,& non reclamã-
te:quia rem vtilem patrono feciſſe videtur: & ſic tanquam vti-
15 lis negotiorum geſtor. ¶ † Et ex iſtis reſpondetur ad cõtraria:
& primo ad primum quod dicitur duo requiri ad hoc,vt coniũ
ctus cum cautione de rato, agere poſſit ꝓ coniuncto.ſc.cautio
de rato:& ꝙ ſit cauſa non requirens ſpeciale mandatum:reſpõ-
detur illud verum, niſi ſimus in cauſa extraiudiciali modici præ
iudicij: & quæ verti poteſt potius in vtilitatem domini, quam
in damnum.vt ſ.eſt dictum: & ſimiliter hoc maximè procede-
re poteſt patrono impedito vel longe abſente: ꝑ ea,quæ dicũ-
tur per docto.& maximè Card.in c.fi.de concel.præbẽ.de mã-
dato dato ad vacaturam ex cauſa.vt diximus.ſ. in 3.art.præſen-
tis.q. ¶ Et per iſta reſpondetur etiam ad ſecundum motiuum,
quod eſt ad ſpiritualia non admitti coniunctum: quia requirũt
ſpeciale mandatum: nam ad hanc rationem eſt reſponſum. ſ.
16 ¶ † Ad illud vero,quòd ſpiritualia non recipiunt æſtimationẽ.
dico hoc non eſſe in cõſideratione:quia nulla æſtimatio eſt fa-
cienda, vt ſufficiat patrono per.ſ.conſiderata: nam ex quo non
nocet patrono niſi ratificet:ſi ratificat habemus intẽtum:& nõ
cadit æſtimatio:ſi non ratificat, non nocet ei,& poterit compa
rere:& præſentare:ſi vero non præſentat ipſe & tempus labitur
iuuatur pſentatione facta per coniunctum in continuatione p̄-
ſentationum,& ſic non nocet:imo prodeſt: & facta eſt ſibi res
vtilis. & ſi diceres, ꝙ forſan curia vel aliqua pars aduerſa præ-
tendere poterit æſtimationem vel aliquod intereſſe.reſponde
tur per Abb.ſuper glo.j.in d.c.coram. in verſ.in eadem gloſ.ibi
æſtimabitur,dum colligit ex eo iuncto text.ſingulariter: quòd
in omni caſu ſpirituali admittitur quis ad agendum cum cau-
tione ſi dubitatur de mandato,licet cautio non ſit omnino ſuf
ficiens:quia cauſam ſpiritualem non poteſt quis æſtimare: ſed
prouidetur eo modo quo poteſt.ſ. vt ſatisfaciat inquantum ec
cleſia læſa eſt in eo, quòd abſens non habet ratum iudiciũ vn-
de dixit Hoſt.quòd propter ibi nota.& in c.per tuas.de arbi.ſer-
17 uatur in † curia Romana,vt admittatur quis cum cautiõe pœ
næ ad quã ſe aſtringet volens agere:niſi dominus abſens j.cer-
tum tempus ratificet per literas patentes: & dicit hanc eſſe bo-
nam prouiſionem:vt ponatur taxatio pœne &c. & ibi habetur
reſpectus ad intereſſe eccleſiæ ꝓprie. Vnde quanto magis hoc
modo prouideri poterit parti,& curie in caſu noſtro,cum eis ñ
res ſpiritualis, ſeu quaſi,vt fructus præſentationis,qui domino
reſtituendus fuiſſet,ſed intereſſe tantum eſt dandũ:certe multo
magis. ¶ Et ita ego tenerem cum iſte modus ꝑ curiam, & ordi-
narium ſeruetur, quæ omnia confirmantur ex illa alia ratione:
quia intereſt propinquorum conſeruare ius pat.propinqui cũ
poſſit ad eos transferri,ſaltem ti.hæreditario: vt in glo.in c.pie
mentis.hoc ti.de quo late diximus.ſ.in 2.par.j. libr. in 2.q.prin.
18 per totum. ¶ † Multa enim conſanguineis permittuntur,quę
aliis non: videmus enim infamem non poſſe poſtulare: & pro
conſanguineo non prohiberi:vt in l.j.§.fi.ff.de poſtu.l.patrono-
19 ne.ff.de aduo.diuer.iud. ¶ † Similiter dicimus religioſum nõ
poſſe aduocare.c.2.de poſtulan. & tamen pro coniunctis ſic.c.
fi.eo.tit.& c.ſacerdotibus.ne cle.vel mon.& not.Spec.in tit.de
aduo.§.j.ver.ſed nunquid religio.& voluit Abb.in c. per vene-
bilem.qui filij ſint leg.& in c.ſopite.de cenſi.& Bald.in l.placet.
& Innocen.in c.cum.I.& A. vbi etiam Abb.& Fel.de re iudica.
dicit tamẽ monachum poſſe eſſe procuratorem pro laico mag
no amico monaſterij,& pro principe: vnde dicit idem Inno.in
c.vnico. circa fi.de obli.à ratio. quòd licet clericus non debeat
aduocare pro laico,niſi in caſibus enumeratis. in c.j.& fi.de po
20 ſtulan. tamen poteſt ſemel in anno † vnam cauſam pro laico
accipere & aduocare:vt complaceat vno amico. ſequitur Ab.
in d.c.2.de poſtulan.& in c.in noſtra. de procura.& in d. c.p ve-
nerabilem.& in d.ca. ſopite. licet collectarius damnauerit hoc
dictũ in d.c.j.de poſtu:& in c.dilecti.de arb.tamen do. me.Corſ.
in c.accedentes.in princ.de reſcript.allegat pro Innoc.text.in c.
2.de poſtul.ibi ſuſceptores litigij illum inducendo hoc modo
nomen verbale non verificatur vna vice: ſed in pluribus. text.
iuncta doctrina Barto.in l.j.§.illud.ff.de tribu.& Abb.in c.j.in fi.
de iud.& Dom.in ca.j.de vita & honeſt.clericor.lib.6.Sed text.
in d.c.2.vtitur illo nomine verbali ſuſceptores: ergo non veri-
ficatur pro vna vice:& ſic pro dicto Innoc.communiter appro
21 bato, † & iſta incidẽter ſic dicta ſint multa alia,quæ permittun-
tur conſanguineis, accumulantur per excellen. dom. Matth.
de afflictis de Neapol. in rubr.repetitionis. l.ſancimus Impera-
toris Federici de iure prothomiſeos.quę modo eſt impreſſa,ad
22 illa me remitto. ¶ † Quid autem de amicis & qui ſunt illi ami-
ci,qui poterunt agere pro amicis cum cautione de rato:& quid
de conſanguineis ſpuriis: & in quo gradu debent eſſe conſan-
guinei: & omnia circa hanc materiam,vide per Barba.in dicto
c.coram.& plenius per Feli.in dicto c.nonnulli. §. ſunt & alij.in
viij.fallent.in 14.colum.cum ſex ſequen. ¶ Et multa priuilegia
coniunctæ perſonæ, vide per Ludo.rom.in l.j.in 2.colum.ff.de
in ius vocando. ¶ Reperi poſtmodum dom.Roch.in hoc trac.
in verbo, honorificum.in 5.quæſt. princ.in 2.colum. in verſic.
ſecunda quæſtio mouetur. dicentem ſe credere, quòd ſi quis
23 præſentaret nomine † alterius,tanquam negociorum geſtor,
vel procurator generalis,ſeu tanquam coniuncta perſona,ſi fi-
at poſtea ratificatio infra tempus datum ad præſentandum præ
ſentationem valere à tempore ratificationis.alleg.gloſſ.not.in
ſimili in cap.quam ſit.in verbo petere.de elect.libro 6. & face-
re optime nota.per docto.in dicto capit.acceden. dum conclu-
dunt: quòd ſi quis acceptat beneficium nomine meo, poſſum
ratificare.allegando pro ea Felin. in d. §.ſunt & alij.in viij.colũ.
quinimo etiam ſi nomine meo non eſſet facta præſentatio,ſuf
ficit poſtea illam ratam habere infra tempus. Ita dicit probari
in ca.quod ſicut. & ibi not. de elect. & ita decidere in terminis
de præſentatione dom.Barth.Bellenc.in apoſt.ad Abb.in c.cu-
ra per illum text.hoc titulo & ſubdit, ſi opponeretur non poſ-
ſe haberi ratum à me id, quod non eſt geſtum nomine meo,
dicit fore reſpondendum:vt per Abba.in capit.quod ſicut.in 3.
colum. de elect. & ſic vult ibi Roch. duo,negociorum geſto-
rem generalem procuratorem, & coniunctam perſonam poſ-
ſe præſentare cum cautione de rato: tenendo practicam: & ſe-
quendo quod ſupra tenui. ¶ Vult & aliud hanc ratificationem
fore faciendam infra tempus datum ad præſentandum, quod
etiam.ſupra tetigimus: & ſic non ſufficere procuratorem præ-
ſentaſſe infra dictum tempus: niſi infra illud fidem faciat de mã
24 dato: quia † paria ſunt non præſentaſſe infra tempus: vel mi-
nus ſufficienter præſentaſſe infra illud. argum.l. quoties.ff. qui
ſatiſdare cogan. & ita dicit decidere Lap. in allegat.xxij. an ſuf-
25 ficiat. ¶ † Ex quibus dictis domin. Roch. colligitur omni-
no ratificationem eſſe faciendam in iſtis præſentationbus
factis cum cautione de rato: quæ concluſio ſi ita ruditer intel-
ligeretur,deſtrueret machinam formatam ſupra.in præſenti ar
ticul.Ideo dicerem, quòd aut loquimur de præſentatione,quæ
fit cum

ſit cum cautione de rato per eum, qui admitti poteſt ſine mandato: ꝓut eſt coniuncta ꝑſona, & alij. de quib. ſ. & tunc ꝑ ratificatione habebimus, ꝙ principalis patronus aliter j. dict. tꝑs non præſentet: quia tacite ratum habet: & ita ꝓcedant omnia, q̃ nos ſ. diximus: aut loquimur de extraneo, qui non admittitur ſine mandato: ſed allegat mandatum, vt admittatur, cauet de rato: & tunc requiritur ꝙ fiat ratificatio j. tꝑs datum ad præſentandum: quia pręſentatio nulla erat: & iō accipit vires à tꝑe ratificatiōis: & ita ꝓcedit allegatio Lap placet tamen mihi Roc. concurrere cum opi. practices. de hac tamen ratificatione facienda vel non facienda j. tꝑs datum ad præſentandum, dicemus j. in ij. part. huius ij. lib. in 1. q. princ. in 21. art. vnde ibi dicenda hic adde, & cꝯ.

26 ¶ Conclude igitur † coniunctum vel amicum cum cautione de rato, admitti ad præſentandum pro coniuncto vel amico patrono, eo modo & forma quibus admittitur, in l. ſed ad hæc. ff. de procur. & maximè patrono abſente vel aliter impedito.

¶ Decimuſoctauus & vlt. art. 4. q. prin. 1. part. 2. Libri.

1 *Patroni, vel quaſi exiſtentes in quaſi poſſeſſione præſentandi, an poſſint inter ſe conuenire, vt alternis vicibus præſentent.*

2 *Feudatarij ſi non conueniant in regimine caſtri feudalis, ſunt concordandi à rege, vt regant alternis vicibus.*

3 *Præſentatio an poſſit fieri per inſtrumentum in abſentia ſuperioris, præſentato inſtrumento ipſi ſuperiori.*

1 Reſtat Decimooctauo & vlt. quærere, an patroni vel exiſtentes in quaſi poſ. præſentandi, † poſſint inter ſe conuenire vt alternis vicib. pręſentent: & ſic ꝙ vna vice beneficium vacando pręſentet vnus, alia vice alter. Hic art. videtur dubitabilis: quia hoc caſu vnus dicitur alteri cedere facultatē præſentandi in beneficio vacaturo, quod eſt prohibitum in c. fi. de conc. præb. vt diximus ſ. in 2. art. præſentis q. princ. & ideo, quia cum alternis vicibus patroni præſentant, vt præſentans nomine ſuo & compatroni præſentare: videtur hic alter modus vltra modum ꝑ ꝓcuratorem, ꝑ nūtium: ꝑ literas, ſeu epiſtolā ꝑ conſanguineos, & coniunctos conſanguinitate ſanguinis & amicitiæ: & ſic videtur quædam coniunctio quaſi ſpiritualis, de qua in d. c. coram. de of. del. & ꝑ Fel. in d. c. nonnulli. §. ſunt & alij. in 8. fall. in 3. lim. ipſius in fi. 15. col. de reſcr. ſed vt rectius dicam, ex vera conuentione ad euitandas diſcordias: vt eſt text. clarus in cle. plures. in fi. hoc tit. Ideo viſum eſt mihi de hoc hic in materia ꝓcuratorij mētionem facere ¶ Pro quo facit à ſimili, quod dicitur per gl. ſing. in c. licet. 16. q. 7. ꝑ l. quotiens. ff. de vſufr. ꝙ ſi
2 feudatarij non ſunt cōcordes † in regimine caſtri feudalis, ſunt concordandi à rege, vt regant alternis vicibus. Sequitur Rom. in ſing. in verb. feudum. in verſ. vbi feudatarij. ¶ Sed quia de iſto art. late diximus ſ. in 2. part. 1. lib. in 2. q. prin. in 36. art. in ver. capio ſecūdum membrum diſtinctionis, vbi quærendo an & quō ius pa. diuidi poſſit inter hæredes, tractauimus ēt de hoc: & ibi dicta ſeruient hic in patronis quibuſcunque ēt non inſimul hæredibus; ſed ex diuerſis partibus ꝓuenientibus cum ſit eadem, & maior ratio in illis, q̃ in hæredibus: cum non habeant tantam cognitionem: argu. c. j. hoc tit. & arg. eorum quæ dicuntur in 1. part. j. lib. in 3. q. prin. in j. art. & ꝑ totam ꝑſam 3. q. & ideo ibi di-
3 cta hic non replico. ¶ Poſſet † ēt hic quæri, an præſentatio poſſit fieri ꝑ inſtrumentum in abſentia ſuperioris præſentato ſuperiori inſtrumento? ſed quia hic art. melius cadit in 2. part. huius ij. lib. dum tractabimus de modo præſentationis faciendæ in 4. q. prin. in 3. art. vide ibi. & iſta ſufficiant pro iſta 4. q. prin.

Conclude Ex omnib. ſ. ſcriptis, patronum vel exiſtentem in quaſi poſſ. præſentandi, non ſolum poſſe ꝑ ſe ipſum præſentare, ſed ēt ꝑ alia legitima media ſine ipſius præſentia, ꝑ ea, quæ diximus ſ. in princ. huius præſentis 4. q. prin. ¶ Amplia j. hanc conclu. intūn ꝓcedere, ꝙ eccleſia vacante patroni poterunt cedere vel concedere alicui, ꝙ præſentent: vt diximus ſ. in j. ij. & vj. art. ¶ Amplia ij. d. conclu. intūn ꝓcedere, ꝙ patroni eccleſia vacante poterunt conſtituere ꝓcuratorem ad præſentandum: & ꝑ mediam ꝑſonam illius præſentare, ꝑ dicta ſ. in j. art. ¶ Extende j. has duas ampl. ꝙ licet ad hoc, vt canonicus poſſit eligere per ꝓcuratorem plura requirantur: & præſertim abſentia ipſius & iuſtum impedimentum, tamen in patrono non requiruntur iſta: quia ēt præſens, & non impeditus poteſt præſentare per ꝓcuratorem. ꝑ dicta ſ. in j. art. in verſ. verum eſt aduertendum. ¶ Extēde ij. has ampl. intūn ꝓcedere, ꝙ ſi quis habet ius conferendi & præſentandi, ſi dat mandatum de conferendo, intelligitur ēt datum de pręſentando, ꝑ dicta ſ. in 4. art. ¶ Reſtringe hanc exten. habere locum in ꝑſonis eccleſiaſticis, in quibus poteſt cadere ius conferendi cum ſint illius capaces, & habere ēt ius præſentandi, non in aliis non valentibus habere ius conferendi: vt in d. 4. art. in ver. ego circa iſta. ¶ Reſtringe ij. d. extenſ. & ſuam reſtric. ꝓcedere, quando ꝑſona eccleſiaſtica haberet ius pa. ratione eccleſiæ, ratione cuius habet ēt ius conferendi: quia conſtituendo vicarium cum mandato conferendi, intelligitur datum ēt ad pręſentandum: vt ſ. ſed ſi haberet ius pa. ratione patrimonij, vel alterius eccleſiæ priuatæ, dato mandato de conferendo, non includeretur mandatum de præſentando: vt in d. 4. art. in ver. ſed circa ꝓxime. ¶ Reſtringe iij. d. extenſ. & pędicta, vt ꝓcedant in patrono eccleſiaſtico conſtituente vicarium generalem: quia illi dare poteſt poteſtatem conferendi, & includitur mandatum de præſentando: ſed ſi conſtituerit ꝓcuratorem licet generalem: quia non poteſt ſibi dari ꝑtās conferendi, ita nec includitur poteſtas præſentandi: vt diximus in d. 4. art. coniunctis his, quæ diximus in 3. art. in ver. aduerte ad dictum Pau. & in ver. & in 42. q. ¶ Reſtringe prædictas reſtrict. ꝓcedere, vt ſolum habeant locum in ꝑſona eccleſiaſtica, niſi patronus laicus haberet ēt ex priuilegio poteſtatem conferendi, vt in certis regibus, quia tunc ſi cōſtituet aliquem ꝓcuratorem ad conferendum, intelligetur etiam ad præſentandum, vt diximus in d. 4. art. in ver. ſecundum ad quod. ¶ Reſtringe iiij. d. extenſ. ꝓcedere, ſi data eſt poteſtas vel mandatum transferendi, intelligeretur ēt data poteſtas præſentandi, ſed non cꝯ: quia data poteſtate præſentandi, non includetur poteſtas conferendi: vt in d. 4. art. in ver. nō omittam. ¶ Declara iſtam exten. ꝙ ſi aliquis habet poteſtatem ſolum præſentandi, & dat mandatum de ꝯferendo, impropriabuntur verba, & intelligētur de præſentando: vt in d. 4. art. in ver. adde ad aliud. ¶ Extende iij. dictas ampl. intūn ꝓcedere, ꝙ non ſolum patronus poterit cōſtituere vnum ꝓcuratorem ad præſentandum, ſed ēt plures in communi vel inſolidum: vt diximus ſ. in v. vj. & clarius x. art. ¶ Declara j. hanc extenſ. ꝙ ſi ſunt plures ꝓcuratores dati inſolidum, ſine illa clauſula, ꝙ non ſit melior conditio occupantis, melior erit conditio occupantis: & duo ex eis poterunt duos diuerſos præſentare: vt in d. x. art. in ver. & idem dicerem. ¶ Declara ij. hanc extenſ. ꝙ ſi ſunt plures patroni ſine illa clauſula creati à collegio, & diſcordant inter ſe præſentabit creatus à maiori parte, vt in d. x. art. in ver. ſi autem non eſſet. ¶ Declara iij. d. extenſ. ꝙ ſi ſunt dati plures ꝓcuratores ad pręſentandum, non vt à collegio, ſed vt à ſingulis, & diſcordant, ſtatur ordini literæ, ſi non eſt illa clauſula, vt primo nominatus in mandato, admittatur primo ad pręſentandum: vt diximus in d. x. art. in ver. ſi vero præſentauit. ¶ Declara iiij. ꝙ ſi plures ꝓcuratores non ſunt dati inſolidum, & non concordant, neuter admitti debet: vt in d. x. art. in fin. ¶ Declara v. d. extenſ. ꝙ duobus ꝓcuratoribus inſolidum datis vno præſentante: & præſentato renunciante præſentat ſecundus, ꝑ dicta ſ. in 5. art. ¶ Declara vj. d. extenſ. idem eſſe ſi ſunt dati duo ꝓcuratores non inſolidum, ſed cum clauſula, ꝙ non ſit melior conditio occupantis. nam in caſu præced. declar. poterunt ambo præſentare, licet non ſint dati inſolidum: vt in d. x. art. in ver. vult & aliud. cum ſeq. ¶ Declara vij. d. extenſ. ꝓcedere, ꝙ poſſunt dari plures ꝓcuratores inſolidum ad præſentandum: quia ēt ſi non ſit verbum inſolidum, ſed ſimile, intelligentur ēt dati inſolidum, vt diximus in d. x. art. in ver aduerte Io. And. ¶ Declara viij. d. extenſ. ꝓcuratores datos ad præſentandum, intelligi datos inſolidum, ēt ꝙ non apponatur verbum, quemlibet illorum: vt in d. x. art. in ver. ſubdit ēt domi. ¶ Extende iiij. dictas ampl. ꝓcedere intūn, ꝙ ſi vnus ꝓcurator eſt conſtitutus ad præſentandum à diuerſis vel patronus à ꝯpatrono, vel vnus habet ex diuerſis iuribus præſentare, non poterit diuerſos præſentare, ꝓut ſunt diuerſa mandata, & diuerſa iura: ſed ea conſcientia qua inducitur ad præſentandum ex vno mandato, vel ex vno iure, debet induci ad præſentandum eundem ex alio mandato, vel ex alio iure, ꝑ dicta ſ. in xj. art. ¶ Reſtringe hanc extenſ. ꝓcedere, niſi mandantes exprimant præſentandum: quia tunc poterit diuerſos præſentare ſecundum diuerſa mandata: & non attendetur eius conſcientia: vt diximus in d. xj. art. in fi. ¶ Extende v. dictas ampl. intūn ꝓcedere, ꝙ non ſolū patronus poteſt cedere ius vel conſtituere ꝓcuratorem ad præſentandum: ſed ēt poteſt addere, ꝙ ceſſionarius vel ꝓcurator habeat præſentare, cū conſilio talis, adeo ꝙ ſi non requirit, & congruo tꝑe expectat illud non poteſt præſentare: & ſi pręſentat, quamuis non ſit clauſula decreti, actus eſt ipſo iure nullus: vt diximus in 8. art. ¶ Reſtringe hanc extenſ. ꝓcedere, niſi mandans voluerit requiri conſilium, & immineret neceſſitas: puta quia ſi requireretur & expectaretur, laberetur tꝑs datū ad præſentandum: quia tunc ſine illo poterit præſentare etiam non requiſito nec expectato, vt in d. 8. arti. in verſi. bene verum eſt. ¶ Intellige hanc reſtric. ꝓcedere, non ſolum, ſi requireretur conſilium alicuius, ſed ēt, ſi requireretur conſenſus: quia ſtante neceſſitate ēt ſine conſenſu præſentare poterit: vt in d. 8. art. in verſi. & licet. ¶ Reſtringe ij. hanc extenſ. niſi mandans voluerit

requiri

requiri conſilium inhabilis: quia tunc ẽt ſine illo procurator præſentaret:vt in d.8.arti.in verſi.aduertendum eſt.¶Declara hanc extenſi.vt cum patronus velit procuratorem præſentare cum conſilio alicuius,teneat prçſentatio,ſi conſilium interuenit in actu:Secus,ſi ex poſt:quia ſi ex poſt, idem eſſet,ac ſi non interueniſſet:vt in d.8.art.in ver.eſt & aliud.¶Extende.6. non ſolum poſſe præſentare procuratorem verum,ſed etiam falſũ donec conſtet de falſitate,vt diximus.ſ. in 12.art. ¶Reſtringe hanc extenſi.procedere, niſi conſtaret de falſitate procuratoris:quia quamuis fuiſſet admiſſa eius præſentatio, conſtito de falſitate , non debet ſequi inſtitutio. & ſi eſt ſequuta inſtitutio , reuocatur & remouetur inſtitutio : vt in dict. 12.articul. ¶Limita modo primo dictas duas amplia. ꝙ quamuis procurator datus ad eligendum, eligendo conſumet actum, adeo ꝙ conſtituens non poterit eligere : tamen procurator datus ad præſentandum,ſiue ſit vnus,ſiue plures,præſentando non cõſumit actum,quin patronus etiã præſentare poſſit, vt diximus ſ.in j.art.in ver.aduertendum eſt.¶Declara primo iſtam limit. vt intelligatur,ꝙ dato vno procuratore,ſi patronus primo prçſentauerit, procurator non poterit præſentare etiam accumulando per dicta ſ.in 6.art.in ver.ſed ad hçc.¶Declara 2.dictam limi. ꝙ ſi primo præſentauit, procurator poterit adhuc poſtea p̄ſentare patronus accumulando:vt diximus in d.6.art.in verſ. aut primo præſentauit.¶Declara.3.d.limi.ꝙſi ſunt dati duo ꝓcuratores ad præſentandum cũ clauſula,ꝙ non ſit melior conditio occupantis:& patronus prius quam alter ipſorum prçſentauit,non poterunt procuratores etiam accumulando præſentare:ſicut diximus in proxima prima declaratione per dicta. ſ. in d.6.art.in ver.ſi cum clauſula. ¶Declara quarto dictam primam limi.ꝙ ſi ſunt dati duo procuratores,cum clauſula,ꝙ nõ ſit melior conditio occupantis,& ſucceſſiue diuerſos p̄ntarũt: & primus p̄ntatus renunciauit p̄ntationi,poterit patronus accumulando alium p̄ntare, ſi vero non renunciauerit,non poteſt:vt in d.6.art.in verſi.aut p̄ntauit.¶Declara.v.ꝙ ſi ſunt dati plures procuratores cum illa clauſula, ꝙ non ſit melior conditio occupantis,& duo p̄ntarunt diuerſos,non poterunt remanentes procuratores,nec patronus alium præſentare,cum per præſentationem illorum duorum finita ſit accumulatio:vt in d.6.art.in ver.ſi vero fuerunt.¶Declara.6.dictã limi ꝙ ſi ſunt dati plures procuratores, etiam pluſquam duo ad præſentandum,cum etiam dicta clauſula,ꝙ non ſit melior &c. ſi vnus ex illis tantum præſentauit vnum,& ſucceſſiue patronus præſentauit alterum, reliqui alij procuratores non poterunt præſentare alterum:quia per binam præſentationẽ ceſſauit accumulatio:vt in d.6.art.in ver.aut præſentauit vnus.¶Reſtringe iſtã primam limi.& omnes prædictas declarationes procedere,niſi patronus conſtituendo procuratorem ſeu procuratores,iuraſſet non præſentare alterũ,niſi præſentandum à conſtituto ſeu conſtitutis ꝓcuratoribus:quia tunc per procuratores ſeu procuratorem prius preſentantem conſummaretur actus,& non caderet variatio accumulatiua,etiam ſi p̄ntare vellet patronus vt diximus.ſ.in d.6.art.in fi.& latius in 14.art.¶Limita ſecũdo dictas ampli.vt ꝓcurator vel ceſſionari⁹ patroni p̄ntare poſſit nomine patroni, ſi non fuerint religioſi regulares:quia ſi fuerint religioſi regulares, quamuis habeant mãdatum vel ceſſionem à patrono, non poterunt p̄ntare ſine licentia ſuorum ſuperiorum,ꝑ dicta.ſ.in 7.art. ¶Extende hanc limi.intm̃ procedere,ꝙ requiratur licentia ſuperioris conſtituentis procuratores,ꝙ ſi religioſus eligeret vel p̄ntaret ſine illa,non teneret p̄ſentatio:vt d.7.ar.in ver.poſtea Fed.cum ſeq.imo eſſet ipſo iure nulla.vt ibi.in fi.in verſ.ꝑ quem tex.¶Limita.3.p̄dictas duas ampli.vt patronus poſſit ius cedere vel patronum conſtituere ad præſentandum beneficia vacantia:vt diximus in d.j.art.non aũt vacatura:vt in 2.art. ¶Extende hanc limi.vt mandatum ad p̄ntandum non ſe extendat ad vacatura , etiam ſi eſſet generalis procurator ad p̄ntandum in omnibus eccleſiis per dcã ſ. in 3.art.¶Reſtringe primo dictam limi.ꝓcedere,niſi ex iuſta cauſa patronus haberet ſe abſentare in remotis & longinquis partibus:quia tunc interueniente ꝯſenſu habentis inſtituere,poſſet conſtituere procuratorem ad præſentandum ẽt beneficia vacatura:quia ceſſaret omnis ſuſpicio fraudis : vt in d.2. art. in ver.qui tamen do. me.¶Reſtringe.2.d.tertiam limi. procedere:niſi patronus cederet ius ep̃o,vel illum conſtitueret procuratorem ad præſentandum: quia poterit hoc facere,etiam circa vacatura,cum non præſumatur in illo fraus:vt in d.2.arti. in ver.põt ẽt limitari.¶Reſtringe.3.d.tertiam limi.procedere,niſi eſſemus in beneficiis vacaturis per ꝓximam renũciationem faciendam ſimpliciter ex cauſa permutationis, vel ex quacunque alia cauſa, & nõ per mortem, ꝙ cum ceſſit fraus & votum captandæ mortis, poterit conſtitui procurator ẽt ad vacatura ex cauſis prædictis: vt in d.2.art.in ver.dicerẽ & aliud pulchrũ. ¶Et ex hoc ſequitur quarta reſtri.ad d.3.limita.niſi eſſemus in quocunque caſu,in quo ceſſaret fraus & votũ captandæ mortis:quia in illo ẽt ad præſentandum vacatura p̃t conſtitui ꝓcurator:vt in d.2.art.in ver.vnde plus dico.¶Reſtringe quinto.d. tertiam limi.& eius extenſi.vt ad præſentandũ vacatura beneficia ẽt generalis ꝓcurator cõſtitui non poſſit,ꝓcedere,niſi cõſtitueretur ẽt ad omnia negocia,& ex cã abſentiæ,vel iuſti impedimenti:q̃a tunc valebit mandatum ẽt ad vacatura, ẽt ꝙ exprimatur ad p̄ntandum quecunque beneficia,ẽt quãuis ius p̄ſentandi habeat in vno tm̃ beneficio q̃ maxime accedente ordinarij ꝯſenſu,ꝑ late dicta.ſ.in 3.art.verſus finẽ.¶Reſtringe.vj. d.tertiam limi.& omnia p̄dicta maxime in p̄ced.reſtric.vt ꝓcedant, cũ patronus laicus conſtitueret ꝓcuratorẽ generalẽ. ſecus,ſi ſit patronus eccleſiaſticus:q̃a ille non conſtituet ꝓcuratorem generalẽ:ſed vicariũ generalẽ:vt in d.3.art.in ver. & in xlij.q.& in ver.aduerte ad dictum Pau.¶Reſtringe & intellige hãc reſtri.ꝓut diximus.ſ.in 2.prin.extẽſio ſ.ſcriptarum duarũ ampl.Limita.4.dictas ampl.ꝓcedere,ꝙ ſiue ſimus in ꝯſtitutione ꝓcuratoris ad p̄ſentandum ad vacantia beneficia,ſeu ad vacatura,caſu quo poteſt,ſemper req̃ritur ſpãle mandatũ ad præſentandum vt de vacante dictũ eſt in d.3.art.in verſi.aduerte ẽt ad thema. & in 4.art.& in vacaturis dictũ eſt ſatis in d.3.art. cũ concluditur in gñali mãdato eſſe exprimendũ ad præſentãdũ. ¶Limita.v. dictas ampli. ꝓcedere, vt ꝑ ꝓcuratorem patronus p̄ntare poſſit,ſi ñ fuerit reuocatus:ſed ſi fuerit reuocatus,non poterit p̄ntare,cũ partonus,conſtituens,poſſit eũ reuocare,vt dictum eſt ſ.in 13.art.¶Extende hanc limi. vt ꝓcurator datus ad p̄ntandum,reuocari poſſit. ẽt ſi conſtituens ꝓmiſiſſet illum non reuocare.nã adhuc reuocare poterit:vt in d.13.art. ¶Extende.2.dictam.v.limi.ꝓcedere,ẽt ſi ꝯſtituens iuraſſet illũ non reuocare:q̃a adhuc reuocare poterit& tenebit reuocatio,licet remaneat piurus poterit tñ alium conſtituere,vt in d.xvj. arti. ¶Reſtringe p̄ced.exten.ꝓcedere,ſi conſtituens iurauit non reuocare ꝓcuratorem,quia reuocare poterit,vt ſ.ſecus, ſi iuraſſet non p̄ſentare alium q̃ p̄ſentandum ꝑ ꝓcuratorem:quia tũc non poſſet reuocare,nec ipſe, nec alter ꝓ eo p̄ſentare : vt in d. 13.arti.¶Extende.3.d.v.limi. intm̃ patronum poſſe reuocare ꝓcuratorem datum ad p̄ſentandum,ꝙ id facere poterit nõ ſolum expreſſe,ſed etiam tacite puta eo p̄ſentante ante ꝓcuratorem vno ꝓcuratore dato:vt in j.limi.ſ.data in 1.declara.& ẽt in plurib.ꝓcuratorib.q̃ adhuc non p̄ſentarunt:vt ibi.in ſeq.d̃clar. Extende.4.d.limi.intm̃ ꝓcedere,ꝙ patronus poterit reuocare ꝓcuratorẽ datũ ad p̄ſentandũ,& reuocatio tenebit,q̃uis nõ venerit ad notitiam reuocati nec ordinarij:vt diximus in 14.arti. ¶Reſtringe hanc exten. niſi ſequuta fuiſſet inſtitutio p̄ntati ꝑ reuocatum:q̃a ex quo non venit reuocatio ad notitiam ordinarij,tenebit:vt in d.14.art.in ver.dico aliud.¶Amplia.3.d.cõclu.principalem intm̃ ꝓcedere.ſ.patronum poſſe ꝑ mediatam ꝑſonã p̄ſentare , ꝙ ſtante ſtatuto Italiæ ſeu iure Longobardo, dictãtibus,ꝙ mulier non poſſit ꝯ̃here ſine conſenſu ꝓpinquorum,ſeu mũdualdi, nihilominus non ſolũ ipſa ſine mũdualdo p̄ſentare poterit: ſed ẽt cedere ius ſeu cõſtituere ꝓcuratorẽ ad p̄ſentandũ ſine ꝯſenſu munduakdi:vt dictũ eſt.ſ.in 9 art.¶Amplia 4.d.concluſ.principalẽ intm̃ ꝓcedere, ꝙ habentes ius p̄ntandi poterũt p̄ſentare,ẽt ꝑ nunciũ:vt in xv.art.¶Amplia.v.d. conclu.principalẽ intm̃ ꝓcedere,ꝙ habentes ius p̄ſentandi poterũt p̄ſentare ẽt ꝑ literas vel ꝑ epiſtolã,vt ſ.in xvj.art. Extẽde primo hanc quintã ampl.ꝓcedere,ẽt ſi ꝯ̃dicatur literis,quia ſtabitur eis, donec ꝯ̃rium ꝓbetur:vt in d.16.art.in ver.& intm̃ p̃r. ¶Reſtringe hãc exten.ꝓcedere,niſi dubitaret habens inſtituere : quia tunc vt eas admittat,debet ſibi aliqualiter conſtare de litera & ſigillo:vt in d.16.art.in ver.dicerem tamen.¶Reſtringe modo primo.d.quintam ampli.ꝓcedere, dummodo literæ ſcribantur ꝑ habentem p̄ſentare:& p̄ſententur habenti inſtituere,& etiam p̄ntetur p̄ſentandus ĩ. tempus datum ad p̄ſentandum:quia alias non ſufficeret literas ſcribere infra tempus,niſi alias ſ.ſcripta ſequãtur ĩ.dictum tempus:vt in d.xvj.art.in ver. ad quæ dicta.¶Reſtringe hanc reſtric.vt p̄dicta fiant ĩ. dictum tempus ſufficere,quamuis p̄ſentatio literarũ & p̄ſentandi non fiant vnico contextu,dummodo fiant ĩ. dictum tempus : vt in d.16.art.in ver.reperi poſtmodum.¶Reſtringe.2.d.reſtri. procedere, niſi literis ſcriptis & p̄ntatis ordinario. ĩ. dictum tempus ſequeretur inſtitutio ad p̄ſentandum abſentem: licet ſe infra tempus non ſe præſentauerit corporaliter:quia tenebit inſtitutio:vt in d.16.art.in ver.& in fi.¶Amplia.6.d.conclu.principalem intantum ꝓcedere,ꝙ pater ꝓ filio coniuncta perſona pro ꝯiuncta,amicus maxima amicitia aſtrictus ꝓ amico patronis, cum cautione de rato poterunt præſentare ẽt ſine mandato:vt diximus.ſ.in 17.art.¶Extende primo hanc ampli.procedere etiam

dere etiam in negotiorum geſtore: quia poterit præſentare cum cautione de rato:vt in d.17.art.in ver.reperi poſtmodum. ¶Extende.2.hanc ampli.intantum procedere,ꝙ in coniunctis & amicis præſentantibus & de rato cauentib.ſufficit tacita ratihabitio,dummodo infra tempus datum ad p̄ſentandum non ꝯdicat:vt in d.17.art.in ver.ex quibd.dictis. ¶Extende.3.d.amp. ꝓcedere ēt in ꝓcuratore p̄ñtante,& mandatum non oſtendēte:& de rato cauente: & de penitus extraneo nomine patroni p̄ſentante:quia ſi infra tempus datum ad præſentandum ꝓcurator oſtendit mandatum habile,vel habentes ratificare, ratificant,habebit vires præſentatio à tempore oſtenſi mandati, & ratificationis facte vt diximus poſt Roch.ante fi.xvij.art. ¶Reſtringe has tres p̄ce.ampli.princi. vt per nuntium literas & cōiunctas perſonas fieri poſſit p̄ſentatio in eccleſiis vacantib. nō aūt aliquid facere poterunt in vacaturis niſi tempore vacatiōis vt præſupponitur in prædictis.xv.xvj.& xvij.art. ¶Amplia. vij. & vlt,dictam conclu.prin.vt patronus poſſit p̄ſentare ꝓ patrono ēt in vacaturis alternis vicib.ſi ita inter ſe conuenerunt,per dicta.ſ.in 18.art.& in loco ibi remiſſo. & p̄ iſta clara ſunt omnia dicta in ſupraſcriptis decem & octo art.

¶Quinta princ.quæſtio primæ partis ſecundi Libri.

1 *Præſentatio in quibus locis fieri poſſit.*
2 *Patronus exiſtens in quaſi poſſeſſione præſentandi , an præſentet in eccleſia collegiata,cum vacat,& ſi non præſentet,an eligat vna cum clericis,vel quid faciat.Et quæ dicatur eccleſia collegiata.n.13.*
3 *Eccleſia conuentualis idem eſt,quod collegiata.*
4 *Eccleſia collegiata quomodo probetur.*
5 *Collegia diuerſa eſſe poſſunt in eccleſiis collegiatis,& non collegiatis.*
6 *Eccleſia collegiata dicetur etiamſi vnus in ea tantum remanſerit.*
7 *Eccleſiæ cathedrales,de iure ſunt collegiatæ.*
8 *Eccleſiam eſſe in poſſeſſione collegij quomodo cognoſcatur.*
9 *Patronus an & quando poſſit præſentare in eccleſia collegiata.& n.12.*
10 *Eligere,verb.pro præſentare.*
11 *Eccleſia conuentualis vnde dicatur.Et vnde collegiata.& n.13.*
14 *Patronus an poſſit eligere rectorem in eccleſia collegiata vna cum aliis collegiatis.*
15 *Intellectus ad c.cæterum.c.nobis.extra de iure patron.*
16 *Laicū non poſſe eligere in eccleſia collegiata.Et quid ita.n.17.Li m.n.19.*
18 *Patronus an de iure ſpeciali poſſit eligere rectorem in eccleſia collegiata vna cum aliis collegiatis.*
20 *Patronus laicus non poteſt in fundatione reſeruare ius eligendi,ſine cōſenſu & Papæ priuilegio.ius tamen præſentandi poterit ſibi reſeruare de conſenſu epiſcopi.*
21 *Electio & præſentatio præſcriptionē non admittunt in eccleſia collegiata.*
22 *Priuilegio quæſibilia,ſunt quæſibilia & præſcriptione.*
23 *Patronus tempore fundationis poteſt ſibi reſeruare de conſenſu ordinarij præſentationem prælati.*
24 *Clericus ſecularis an poſſit habere vocem in c.regulari,ex pacto in fundatione appoſito,vel ex conſuetudine,vel ex priuilegio.*

QVæro Quinto principaliter:quia.ſ.vidimus q̄ poſſunt p̄ſentare,& qui non:modo eſt querendum,in quibus eccleſiis & locis patroni vel exiſtentes in quaſi poſſeſ.præſentandi præſentant.
1 † & eſt dicendum eos p̄ſentare in illis eccleſiis & locis,in quibus habent ius pat.& cadit p̄ſentatio, vt in toto hoc tit.& late diximus.ſ.in j.par.j.li.in xj.& vlt.q.prin.p eius articulos. & late ponit Pau.de cita. in hoc trac.in 3.par.in prin.32.q.primæ cauſæ.vbi hanc materiam diſcurrit:& idem replicat circa medium 2.col.d.q.& do.Roch.ſimiliter in hoc trac. in verbo, in eccle-
2 ſiis. ¶Dubitatur†tamen de infraſcriptis articulis. Et ſic magis in ſpecie primo dubitatur:an patronus vel exiſtēs in quaſi poſ. p̄ſentandi p̄ſentet in eccleſia collegiata cum vacat:& ſi non p̄ſentet,an eligat vna cū clericis,vel q̄d faciat:& antequam huic articulo reſpondeam tractabo,quæ dicatur eccleſia collegiata
3 & quando ꝓ collegiata habebitur:†& in hoc eſt aduertēdum idem eſſe,dicere,eccleſiam conuentualem,& collegiatā:vt pulchre vult tex.iuncta gl.& ibi omnes in c.nobis.in §.cęterū.hoc tit.& ibi Ab.quem alleg.& ſequitur Pau.de cita.in hoc trac. in 3.par.poſt prin.2.col.32.q.2.cauſę.vbi vult eccleſiam collegiatam cōuentum,capitulum,collegium,& vniuerſitatem eſſe ſynonyma,de quibus etiam p doct.in c.cū terra, de ele.& in c.capitulum ſanctę crucis.de reſcr.Et do.Roc.in d.ver.in eccleſiis. in ſi.2.q.quęrit,qñ eccleſia dicatur collegiata:& quę ſint ſigna ad cognoſcendum eam:& ſe remittit ad declarationes doctorum in d.c.nobis.poſt gl.& ad do.Card.in cle.vt hi qui.in prin. in 3.col.in 4.q.de æta.& quali.& ad Alex.in conſ.lxiiij.viſo pūcto.in j.col.in 4.vol.& in ſeq.conſ.& ad Fel.in c.accedentes.circa prin.de p̄ſcri. ¶Hoc ſic p̄miſſo,gl.j.in c.nobis.in §.cæterum. hoc tit.quærit de p̄ſenti art.& ſoluit vt in ea:videlicet,ꝙ requi-
4 rantur ibi duo vel tres pſonæ. ¶Sed dic latius †eccleſiam probari collegiatā p priuilegia,quæ eam collegiatā fecerint.l.3.ff. de colle.illici.nā priuilegio ſtandū eſt ſi vero priuilegiū nec aliqua ordinatio apparet,ſed conſtat, ꝙ in fundatione fuit ordinatū:vt ibi eſſent tres vel plures,& ꝓ tot fuerit eccleſia dotata ſimiliter habebitur ꝓ collegiata.x.q.j.c.j.c.nemo.de conſe.di.j. c.cum dilectus.de conſue.de elect.c.j.de cenſi.q̄ro.quod tamē eſt intelligendū ſi dos conſtituta ſit pro ipſa eccleſia & nō pro aliis beneficiis in ea:vt j.dicetur: quia tunc poterunt eſſe plura beneficia in eccleſia.& p hoc non dicitur ipſa collegiata : nam
5 † etiam in eccleſiis collegiatis & non collegiatis poſſunt eſſe diuerſa beneficia.c.ſi.de conceſſ.p̄b.ſi autem conſtet fuiſſe ordinatum non haberi ius collegij in ea:ſed patronū habere p̄ñtationem:vt ponit Ioan. An. fuiſſe Paduæ in eccleſia de arena, vt ibi tm̄ vnus ſeu duo clerici eſſent,tunc non cenſebitur collegiata.& ſic loquitur c.pie mentis.16.q.7.& c. vt quiſquis. de vita & honeſt.cleri.ita Inn.in c.poſtulaſti.& in d.ca.nobis. hoc tit. ¶Hoſt.vero ibid.dicit,quaſdam eccleſias iure communi habere collegium,vt cathedralis & regularis,quæ ſunt ſufficienter dotate:& in quibus viuunt clerici in communi:vt in c.ne ꝓ defectu.de elect.& in c.cum dilectus.de conſue.& in c.qm̄. de vi.& hone.cle.& tales poſſunt habere ſigillum,arcam, & ſimilia. de ap.ſignificauit.vnde quod diſtinxit Inn.vbi ſ.debet intelligi in inferiorib.eccleſiis.c.dilecta.de exceſ.p̄la. & ideo in caſu ſuo dicit Hoſt.collegium vel quaſi poſſeſſio ipſius cognoſci p ſigillū ad vſum ipſius, & p tract.communem in capitulo.c.tertio loco.de ꝓb.& p arcam communem.ff.ꝙ cuiuſque vniuerſ. nomi.& p refectorium,& dormitorium commune.c.quoniā. de vit.& hone.cleri.de ſtatu monachorum.c. cum ad monaſteriū:& p cōem fraternitatē & ſimilia.c.inter.de don.& dicit hęc non repugnare primis dictis Inno. ¶Subdit & aliud in eccleſia non collegiata non admitti collegiū niſi patronus conſentiat, ēt ſi admitterent plures clerici: q̄a hoc ſolū non ſufficit,& requiritur etiam,ꝙ omnes conſentiant q̄ lędūtur de hm̄ōi mutatione ſtatus.c.monaſterium.16.q.7.& c.rationis.& c.ſi quis vult.
6 ¶Subdit ēt†ꝙ ſi in eccleſia collegiata nō remaneret niſi vnus adhuc remaneret collegiata : vt eſt gl.1.in d.c.nobis.& late in c.j.de elect.vnde ibi dicit Inno.ꝙ ſi forte ad pinguiorē fortunā deuenerit,vtetur iure collegij.Hinc ēt dicitur,ꝙ ſi ille vnus moritur,ep̄s eliget non nomine ſuo,ſed nomine eccleſiæ ſeu collegij:arg.c.ſi forte.lxx.di. ¶Si vero non apparet qualiter eccleſia ſit inſtituta.ſ.vt ſit collegiata,vel alio modo,dicit Inn.ꝙ tūc ſi clerici ſunt in poſ.quia faciunt tanq̄ clerici collegiati, defendentur in ea: & ſi patronus eſt in poſſ. ꝙ in ea faciat tanq̄ in nō collegiata, defendetur in ea,ſicut tanq̄ in non collegiata:& ita in illa faciet quouſque aliud probetur.c.cum veniſſent.de in integ.reſt.c.2.de ꝓba.c.ex literis.& c.ꝯſultationib.hoc tit.ff.de liberali cauſa.l.hic ordinata.ita late dixit do.Card.poſt præalleg. legatos doct.in d.c.nobis.in §.cæterum.hoc tit.in 2.& 3.col.ſu per gl.in verbo,in cōuentuali.quæ eſt prima illius.§. plures oppo.& quæſtiones. ¶Abb.vero in d.c.nobis.ſup.d.gl.magis cōcluſiue ꝓcedens,dicit, ꝙ an ſit eccleſia collegiata, vel ne, ſepe ſolet contingere hæc diſputatio inter epiſcopum & clericos eccleſię:q̄a ep̄s vult libere p collationem ꝓuidere:clerici vero dicunt electionē ad eos ſpectare,cū eccleſia ſit collegiata:& d̄ iure cōi electio ſpectet ad eos:vt in c.j.de elect.& ideo dat doctrinam qualiter cognoſcatur poſt Inn.in c.poſtulaſti. hoc tit. & Hoſt.& Io.And.in d.c.nobis.& primo ponit ꝓ concluſione eſſe recurrendū ad ordinationē ſeu inſtitutionē eccleſiæ. vt ſi fuerit ordinatū,ꝙ ibi eſſent plures collegiati, tunc eccleſia habebit iura collegij.ſi vero fuerit inſtitutū, ꝙ ibi eſſet rector ſolus vel cū clerico, tunc nō habebit iura collegij:& ita d̄r poſſe
7 intelligi.c.cum quiſquis.de vit.& hone. cle. ¶Item†eccleſiæ cathedrales & collegiatæ,de iure cōi ſunt collegiatæ.c.ne ꝓ defectu.de elect.c.2.de ſta.reg. ¶Si vero nō apparet d̄ ordine vel inſtitutione,videndum eſt vtrum eccleſia habeat priuilegium ſuper iure collegij : ſi vero non conſtat,defendatur eccleſia in poſſeſſione ſua : nā ſi eſt in poſſeſſione collegij,habebitur pro collegio,niſi ꝯtrium ꝓbetur : alias ſi non eſt in poſſ.tractabitur
8 vt beneficiū ſimplex dat etiam ibi Abb.doctrinā†q̄uo cognoſcatur eccleſiam eſſe in poſſeſſione collegij:& d̄r ꝙ ſi exercet iura pertinentia ad ſolum collegium,vt puta,quia clerici ꝯſueuerunt facere ſynodum,& p eū iurare,dicentur in poſſeſſiōe collegij.l.1.ff.ꝙ cuiuſque vniuer.nomi.& in c.imperatorum.& in c.in ꝑpetrandis.de iur.cal.vel q̄a habuit ſigillū cōe:arg.c.ſignificante.de app.Itē quia ꝯſueuerunt eligere p̄latū:vt in c.j.d̄ ele. & idem in ſimili : & poſtea remittit ſe de aliquibus in materia ad Fed.ꝯſ.lix. ¶Et ſubdit his ceſſantib.non ſufficere in eccleſia

eſſe plu

eſſe plures clericos beneficiatos, ad hoc, vt dicatur collegiata:
quia poſſunt eſſe ſingulares: vt eſt bonus tex. in c.dilecta. de
exceſ. prælа. & ita reſidet Abb. ex quibus omnibus patent plu-
res conclu. ad cognoſcendum, quę dicatur eccleſia collegiata,
quem ſimpliciter referendo ſequitur Paul. de cita. in hoc tract.
in iij part. in 32. q. j. cauſæ. ante med. 2. col. ¶Hoc ſic præmiſſo,
9 venio ad principale intentum huius art. ſ. †an patronus poſſit
præſentare in eccleſia collegiata, & an in ea eligat: & quid faciet
& dico de patrono: quia ẽt in eccleſia collegiata cadit ius pat.
vt diximus. ſ. in j. par. j. lib. in vlt. q. prin. in 3. art. ¶Et dic hodie
de hoc eſſe tex. apertum in c.nobis. §. ceterũ. hoc tit. vbi habe-
tur patronum non eligere in eccleſia collegiata: ſed in capel-
10 la ſic: & verbum †eligere, ibi ponitur pro pręſentare: vel qa lar
go modo idem eſt, vel quia patroni eligunt p̃ſentãdum, anteq̃
præſentent, vt ibi dicunt omnes. & maxime Ab. in 4. not. & di
ximus. ſ. in j. q. prin. huius partis. in 4. art. Et ſic hoc videtur ibi
text. decidere, q licet loquatur de eccleſia cõuentuali, idem eſt
ꝙ collegiata: vt ſ. diximus in prin. huius arti. & ideo ibi dt Abb.
poſt alios. in 3. notabil. quamlibet eccleſiam collegiatam poſ-
ſe dici conuentualem: licet de ꝯſuetudine hoc verbum refera-
tur ad eccleſiam religioſorum: & dic hodie conuentualium. i.
de non obſeruãtia: ſed de iure & ex vocabuli etymologia. hoc
11 verbum proportionabile eſt omnib. eccleſiis collegiatis: †nã
dicitur conuentualis à ꝯueniendo qa ibi ꝯueniunt: & collegia
ta à colligendo: quia ibi colliguntur. & dt facere qd habetur
12 in c. j. xv. diſ. ¶†Apparet igitur ibi caſus expreſſus, ꝙ patroni in
eccleſia collegiata non p̃ſentãt, qd idem colligunt ibi Io. And.
Car. & omnes q Car. in 3. no. d. §. cæterũ. dicit, ꝙ cum ipſo ꝙ ec
ſia ſit conuentualis, iudicatur patrona, quo ad ius p̃ſentandi: &
ideo dt hoc fieri nõ poſſe eo diſſentiente. & idẽ vult gl. j. in c.
principalis. lxiij. diſt. q̃ dt in epatu non cadere p̃ronatũ. Et ꝙ nõ
cadat in eccleſia collegiata p̃ſentatio vult Alex. conſ. lxiiij. viſo
pũcto. in 4. vol. vbi vult hoc ẽt ꝓcedere in eccleſia collegiata
in habitu, licet nõ in actu ꝑ plura pulchra vbi ponit ẽt late q̃ di
13 catur †eccleſia collegiata, & quæ nõ: q̃ in habitu, & q̃ in actu:
& voluit ẽt ſumma directorij iuris hoc ti. §. 7. & idẽ ponit Gay.
in repe. c. fin. de elect. libr. 6. in 18. col. vbi plus dicit, ꝙ ſi aliquis
erat patronus eccleſiæ, & ꝑmiſit illã effici collegiatam, amittit
ius p̃ntandi, qd habebat. alleg. Hoſt. in titul. de capel. mon. §. qd
iuris. in ver. illud dignũ. & Fran. ideſt Car. in c. ſuggeſtum. ad fi.
hoc tit. & ita ẽt voluit Abb. & Car. in rub. huius tit. in eius diffi
nitione: vt diximus. ſ. in j par. j. lib. in j. q. prin. in j. art. dum dam-
nauimus diffi. Hoſt. & ẽt recitauimus diffi. do. Car. & diximus
ẽt. ſ. in j. par. j. lib. in vlt. qu. princ. in 3. art. & hoc idẽ ſimpliciter
refert Pau. de cita. in d. 3. par. in 32. q. primæ cauſæ. poſt princ. 2.
14 col. ¶†Sed dubitari p̃t vt in alia parte p̃ntis art. dictũ eſt, an ſal
tem patronus habebit eligere cũ aliis collegiatis rectorẽ in ec-
cleſia collegiata. & primo videretur dicendũ, ꝙ ſic: ꝑ text. in c.
15 abbatem. xviij. q. 2. †ſed quia habemus text. clarũ, ꝙ non, ſũcta
gl. in c.nobis. in §. cæterũ. hoc tit. ideo ſecus dicendum eſt. & ad
tex. in d. c. abbatem. reſpõdẽt quidã illud eſſe veteris iuris. ſed ſe
cus eſſe de iure. d. c. nobis. vt ibi patet. q̃ ſolutio nõ placet. Car.
ibi in 3. col. in 2. opp. ¶Alia eſt ſolutio Tancr. vt in illo tex. nõ
dicatur eligere, ſed ꝙ poſtulet ꝯfirmari electionẽ. qd placet ibi
dem do. Car. in d. 2. op. ꝑ illa verba tex. d. c. abbatem, monacho
rum electio poſſeſſionis dñs: & ſic p̃ronus poſtulet &c. vnde
non ponitur p̃ronus inter eligentes: vt alle. Io. And. ibi. & ita ẽt
ꝯcludit ibi Abb. & oẽs doct. ſ. alleg. p̃ronum in eccleſia colle-
giata nõ poſſe nec eligere vna cũ clericis de collegio: qa elige
re eſt mere ſpirituale: & idem in laicum non cadit. c. meſſana. &
c. ſacroſancta. cum ſimi. de ele. Et Pau. in d. xxxij. q. j. cauſæ. in 2.
16 col. ſubdit †laicum nõ poſſe eligere in eccleſia collegiata: qa
eſſet ꝯ libertatẽ eccleſiaſticã. d. c. cũ terra. de elect. niſi ſibi hoc
in fundatione reſeruauerit, vt cũ aliis poſſet eligere. alle. nota-
ta in d. c. nobis. & ꝙ ideo laicus non poteſt eligere: qa electio
fit à plurib. vocib. & patronus vnicã habet: & licet eſſent plures
patroni, non tamen laici dicũtur eligere, ſed p̃ntare, conſenti-
re, vel poſtulare. alleg. Hoſt. in tit. de elect. §. in qbus. ver. vbi ve
ro. & addit ꝙ ſi quæratur, cur non eligũt patroni laici, ſicut p̃n-
tant. dicit hoc ꝓcedere ex ꝓhibitione canonis nolẽtis talẽ di-
gnitatẽ eccleſiæ ꝑ laicum ꝯferri: cũ forte in p̃iudiciũ eccleſiæ
poſſent aliquẽ eligere, q eſſet ꝯ dictã libertatẽ eccleſiaſticã. al-
le. d. c. cũ terra. & adducit ſimile: qa videmus canonẽ ꝓhibentẽ
laicũ inſtituere. c. nobis. hoc tit. c. decernimus. xvj. q. vij. qa p̃ro
nus nõ põt iura in epi p̃iudiciũ immutare, nec facere, ꝙ iura ca
nonica nõ habeãt locũ in ſua diſpõne. c. tua. & c. requiſiti. d teſ-
17 ta. l. nemo p̃t. ff. de leg. j. Tu dic rationem eſſe: quia eligere †eſt
ius mere ſp̃uale, qd nõ p̃t cadere in laicum: vt ſ. dictũ eſt. & tri-
buit ius electo, qd fieri non p̃t ꝑ laicum. ¶Sed reſtat dubium,
18 †an de iure ſpeciali poterit p̃ronus habere ius eligendi: videli
cet vna cum collegiatis. & gl. in d. c. nobis. per illum text. ibi dũ
dicit, niſi aliter de ſua iuriſdictione &c. videt velle ꝙ ſic, aliquo
iure ſpeciali: ſed poſtea de hoc dubitat, ꝑ dicta iura. c. Meſſana.
& c. ſacroſancta. de elect. & ideo videtur diſtinguere. ꝙ aut loq
mur in patrono eccleſiaſtico: & ſi hoc habet ex reſeruatione
facta in fundatione, vel ex longa ꝯſuetudine, poterit habere ius
eligendi cum clericis: quia eſt capax huius iuris, q̃uis ſit ſpiri-
tuale mere. Et ita dt tenere Tanc. & alleg. in arg. c. Eleutherius.
18. q. 2. ¶Aut loquimur de laico, & nullo mõ poteſt, niſi hoc
ſibi reſeruaſſet in limine fundationis de priuilegio & cõſenſu
papæ: & debere illud oſtendere: alias ſibi nõ creditur, ẽt nõ ſuf
ficere conſenſum epi, nec ꝯſuetudinẽ vel p̃ſcriptionẽ: vt ibi ꝑ
eam, quæ eſt ſumme notanda. & ſic videtur velle gl. tex. in d. c.
nobis. ibi de ſua iuriſdictione, loq tñ in patrono eccleſiaſtico,
quę eſſet magna reſtrictio ad illũ tex. vt ibi Car. vel de laico, dũ
modo ſibi reſeruauerit de licentia papę. ¶Alia fuit ſol. Vincen
tij poſt aliquos alios antiquos in d. c. ſacroſancta, ius eligendi ñ
cadere in laicũ ſolũ & ſic loquatur. d. c. ſacroſancta. ſed cũ aliis
ſic. & ita loquatur. c. nobis. alleg. c. ꝑ tuas. de arbit. qd tñ Io. An.
dt nõ ꝓcedere. ꝑ c. ex eo. de elect. lib. 6. & maxime ẽt, quia in c.
Meſſana. eligebant laici cũ clericis. & tñ nõ valuit. Ad c. ꝑ tuas.
de arbit. reſpõdet arbitrari nõ eſſe ita mere ſpirituale, ſicut eli-
gere, ẽt ſi ſuꝑ ſpirituale feratur arbitriũ, cũ non ꝑ arbitros, ſed ꝑ
illos ꝑ quos erit iudicatũ, exercetur actus ſpiritualis: maxime
ẽt quia in arbitrio eſt ẽt neceſſaria autoritas ſuperioris. d. c. per
19 tuas. quæ autoritas ſi †interueniret in laicũ, eo modo quo de-
bet ſcilicet ꝑ papam, poſſet ẽt eligere: vt ſ. eſt dictũ poſt gl. ibi.
¶Ideo fit tranſitus ad aliam ſolut. vt text. in c. nobis. loquatur
quando eccleſia eſt facta collegiata ſine conſenſu patroni, qa
tunc ei nõ nocebit: vt notatur in d. c. nobis. in gl. in verbo, in ca
pella. in fi. quia iſto caſu poterit præſentare. quæ ſol. eſt vera in
ſe: ſed mihi non videtur ꝓcedere: qa nõ ſumus in caſu illo, ſed
in caſu vere eccleſiæ collegiatæ, & in vera electione: licet etiã
ipſam ſol. teneat Pau. de eleaz. ibi Io. de ligna. & Card. in d. c. ſa-
croſancta. & Car. in d. c. nobis. q ita trãſit in hoc caſu. ¶Do. Ab.
vero. in d. c. nobis. ſup. d. gl. ĩ verbo, ſua iuriſdõne. in vlt. col. col
ligit ex ea nullum citra papam poſſe concedere laico p̃rono,
vt eligat prælatum vna cum clericis in eccleſia ꝯuentuali. & al
leg. c. 2. d iudi. vbi habetur epm nõ poſſe diſponere ſpiritualia
iudicio laicorum. & allegat. d. c. Meſſana. & reſpondet ad d. c. ꝑ
tuas. vt ſ. rñdit Io. An. ¶Poſtmodũ dat aliã ſol. q̃ dicit fuiſſe In
no. ex conſuetudine vel ſtatuto epi, poſſe p̃ronum interpone-
re partes ſuas in electionis tractatu. & ſic dt loqui illũ tex. d. c.
nobis ñ aũt vt eligat, vñ vox ſua ñ p̃ſtabit ſuffragiũ electiõi. &
licet fore videndũ, qd notat idẽ Inn. in c. qd ſicut. d elect. & ita
trãſit ẽt Abb. vbi ſ. ¶Summa vero directorij iuris. hoc tit. §. vij.
diſtinguit cũ gl. Aut ẽ pſona eccleſiaſtica, aut laicalis. & alleg.
iura ſ. allegata, ſentit tñ pſonã laicã poſſe interuenire tractatui
ñ aũt electioni, ſecundum dictum Inn. & Abb. ¶Ana. in d. c. de
hoc in 3. col. ſuꝑ gl. in verbo, regẽ. d ſimo. tenet laicũ hoc face-
re poſſe ex priuilegio papæ tñ & non ſufficere p̃ſcriptionẽ, ẽt
tãti tpis, cuius initij &c. ¶Et idẽ longe & latè ꝑ multa per eum
adducta: vult Ale. in d. ꝯſ. 74. viſo pũcto. in 4. vol. Vltimo ponã
vnã ſol. q̃ tacitè ſentit do. Car. ĩ d. c. nobis. in 3. col. ĩ 3. opp. hoc
20 ti. ꝙ licet †ius eligendi nõ poſſit reſeruare laicus patronus in
fundatione, ſine ꝯſenſu, & priuilegio papæ: tñ poterit ſibi reſer
uare ius p̃ſentandi d ꝯſenſu epi, quaſi velit dicere in fundatiõe,
vt in terminis reſeruationis, quæ fit d ꝯſenſu papæ: ſed qa addit
vnũ in eccleſia facta collegiata ſine ſuo ꝯſenſu: & ſic vr̃ rece-
dere ab his, quę ego dicebã: ſed eius verba præbent mihi viã ad
hãc ſol. ſ. ꝙ licet nõ poſſit eligere: poterit tñ p̃ſentare, qñ hoc
ſibi reſeruauit cũ ꝯſenſu ordinarij ĩ limine fundatiõis. arg. c. cũ
dilectus. d ꝯſue. & diximus latè ſ. in j par. j. lib. in 9. q. prin. in j. ar.
vbi latè. nã ſi talẽ appoſuit ꝯditionẽ d ꝯſenſu diœceſani, illa nõ
dicetur verè eccleſia collegiata, cum non eligatur ibi Abb. vel
rector: ſed erit collegiata quo ad reliqua: nam eccleſia põt eſſe
collegiata, etiam non habẽdo caput, cum ad eſſe collegij, non
requiritur ibi eſſet caput abbas vel rector. l. j. ff. quod cuiuſque
vniuer. no. Abb. in c. cum non ignores. d præb. cogita tñ ſuper
hoc: qa nouum: ſed ego teneo hoc ꝓ firmo, cũ hæc ꝯditio ap-
poni poterit. ¶Pro hac ſol. facit id quod dixit Pau. d eleaz. Io.
de ligna. & Car. vbi. ſ. ꝙ ſi eccleſia ſit collegiata ſine ꝯſenſu pa-
troni, non nocet patrono: & ſic adhuc pręſentat, ecce qualiter
eſt dare eccleſiam collegiatam: & ꝙ nihilominus patronus p̃n
tet in ea rectorem: ergo & multo fortius hoc poterit facere à
principio patronus cum ꝯſenſu epiſcopi: nam patronꝰ in prin-
cipio in limine fundationis habet maiorem auctoritatem, quã
poſt: vt ſatis fuit dictum. ſ. in j. part. j. lib. in 9. q. prin. in j. art. & in
hoc caſu ſufficit mihi dare eccleſiam collegiatam: & in ea cade
re præſentationem: vt in caſu proxime præced. dicto. hoc ergo

non erit abſurdum in caſu ſol.meæ.¶Sed huic conſiderationi
videtur obſtare vnum,quod ponit Alex.in d.conſi.lxxiiij.viſo
puncto.in fi.4.col.in verſi.& ſi quiſpiam diceret.in 4.volu.vbi
21 vult †ꝙ in eccleſia collegiata non ſolum non poteſt præſcri
bi electio nec præſentatio, qa illa cenſentur non annexa ſpiri-
tualitati : vt in c.quanto.de iudi. ſed mere ſpiritualis vt electio
in c.Meſſana.de ele.& c.ſacroſancta.eo.ti. ¶Cui poteſt primo
reſpõderi eius dictũ.ſ.ius pa. in eccleſia collegiata eſſe mere ſpi
rituale non ꝓbari in iure, cum iſtud ius cadat etiam in eccleſia
collegiata in laicum quo ad alia,quam quo ad p̃ſentationẽ : vt
diximus.ſ.in j par.j.lib.in vlt.q.prin.in 3.art.& ideo nõ cadit ibi
præſentatio: quia mero iure in illis cadit electio.c.j.de ele.quæ
eſt mere ſpiritualis,& iura,quæ allegat,non dicunt non cade-
re ius pat.nec præſentationem eſſe mere ſpiritualem:vt Alex.
dicit ſed electionẽ,quæ fit in ipſis eccleſiis collegiatis eſſe me-
re ſpiritualem,vel poteſt aliter reſpõderi,quòd ibi videtur ius
ſpirituale ad effectum, vt præſcribi non poſſit, vt proprie lo-
quitur ibi tex.& ſic præſupponitur eccleſiam eſſe ibi collegia-
tam à principio & in ea obſeruari ius eligendi ꝓprie: vñ non
poterat in illa præſcribi ius pat.& præſentandi:quia non cade-
bat in ipſa:& ideo dicebatur ſpirituale.ſed in caſu noſtro vbi à
principio ponitur iſta conditio,& reſeruatio.nota iſtam ſol.qa
ſi vera eſt,vt illam puto eſſe veram,erit alia ampliatio ad tertiã
concluſionem primi art.ix.q.prin.j. par.j.lib. vt ibi diximus.in
12.amplia. ¶Adde modo ad omnia prædicta& primo ad id qđ
diximus in ſolutione Inn.quam.ſ.retulit Abb. ꝙ ẽt laicus põt
interuenire tractatui de electione facienda expreſſe voluiſſe
text.in d.c.nobis.ibi,vt partes ſuas interponere debeat electiõi
tractãdæ.& ſic iſta vr̃ vera ſol.ꝙ hẽat hoc vel ex reſeruatiõe,vl̃
ex ꝯceſſione ẽt epiſcopi, vt poſſit interuenire tractat.electiõis
faciendæ,ſecundum Hoſt.inter rerum.de elect.Preces offeren
do, quas ſi ꝓ idoneo & vtili porrigat, equum non neceſſariũ
erit exaudiri.c.tuam.de æta.& quali.¶Conſidera tu ẽt ꝙ ſecũ-
dum gl.in verbo,de ſua.in d.c.nobis.& ibi doct.videntur velle
ẽt in patronis eccleſiaſticis:ſi volunt vocẽ habere in electione
eccleſiæ collegiatæ,eſſe neceſſe hoc habuiſſe ex cõſuetudine,
vel quia hoc ſibi reſeruauerint in fundatione de conſenſu epi
quamuis iſto iure ſint capaces. & hoc qa eſt, ꝯ ſeu ſaltem p̃ter
ius,vt patronus qui eſt extra collegium,eligat cum illis,q ſunt
de collegio.& ita vr̃ velle tex.in d.c.nobis.& ideo hoc debebat
ſibi reſeruare in fundatione cum cõſenſu epiſcopi:arg.c.cum
dilectus.de conſue.& dictum fuit. ſ.in j.par.j.li.in ix.q.prin.in j.
art.¶Conſidera aliud gl.in d.c.nobis.in verbo, de ſua iuriſdic-
tione,velle ita demum laicum habere electionem cum aliis de
collegio,ſi in limine fundationis hoc ſibi reſeruauerit,cum cõ
ſenſu ſeu priuilegio papæ : & ita videntur omnes ibi tranſire
ſumma directorij iuris.hoc tit.§.7.Alex.in conſ.ſ.alleg.Ana.&
alij in locis.ſ.all.& ex hoc duo inferunt.Primum reſeruationẽ
prædictam fieri non poſſe, niſi ſit facta à patrono de conſenſu
papæ. Secundũ inferiorem ẽt ordinariũ non poſſe conſentire
reſeruationi,vt patronus,eligat cũ collegiatis:& quamuis con
ſentiret,reſeruationem nõ tenere. Poteſt colligi & tertiũ hoc
priuilegium papæ nõ poſſe interuenire ex poſt,ſed in ipſa fun-
datione.¶Primum volunt omnes doc.in locis ſ.alleg.¶Secũ-
dum tractauimus ample.ſ.in j.par.j.lib.in ix.q.prin.j.art.in 3.cõ
clu.in 7.limit.¶Tertium autem,ꝙ hoc priuilegium papæ non
poſſit interuenire niſi in reſeruatione in limine fundationis,vi
detur aperte tenere gl.in verbo,de ſua.in d.c.nobis.hoc tit.ſed
doctores omnes.ſ.alleg.loquuntur indiſtincte priuilegium pa
pæ poſſe concedere alicui etiam laico vt interueniat cum cle
ricis,ſuffragium dando electioni,in eccleſia collegiata,quãuis
ſit ius mere ſpirituale. & ꝓ hoc adducitur. nam & collatio eſt
ius mere ſpirituale:& tamen laico conceditur quandocunque
per priuilegium papæ : vt de certis regibus dicitur eſſe conceſ-
ſum,de quibus diximus.ſ.in j.par.j. lib.in x.q.prin.in 2.art.dum
ibi tractauimus an ius pa.concedatur priuilegio papæ.¶Con-
ſidera aliud,quod colligitur ex dicta gl.in verbo,de ſua.& ex di
ctis omnium doct. in locis ſ. alleg. hoc vt laicus eligere poſſit
vna cum clericis in eccleſia collegiata,ꝑ eum acquiri nõ poſſe
ẽt ſi eſſet lõgiſſima ꝯſuetudo,vel præſcriptio ẽt tãti temporis,
cuius initij memoria non extat.ſequitur hoc idem Ab.in c.de
hoc.ſup gl.in verbo,regẽ.de ſimo.vbi ẽt Anania.ad hoc adde:
22 nam licet ſit regula,†ꝙ quæſibilia priuilegio,ſint quæſibilia p̃
ſcriptione.c.duo ſimul.de off.ord.c.cũ contingat.de foro com
pe.c.conqueſtus.9.q.3.Abb.in c.accedentes.in pen.no.& ibidẽ
do.Fel.de præſcrip cum ſi.tamen hoc ꝓcedit in capacibus: &
ſic in incapacibus poſſidentib.quia poſſeſſio eorum vetuſtiſſi-
ma non faciet illũ capacem ſicut priuilegium.ita do.Fel.late in
d.c.accedentes.in v.col.in ver.fallit ſecundo adducens Io.mo.
Io.an.& Dom.in c.2.de præb.in 6.& Dom.in c.catholicã.xj.di.
cũ multis aliis ibi accumulatis.& ita etiam voluit Ana.& alij in
locis ſ.alle.& maxime Alex.in d.conſ.74.viſo puncto.in 4.vol.
& diximus in d.j.par.j.lib.in 9.q.prin.in j.art.in 7.limi.& in 3.ar
ti.in 2.motiuo partis affirmatiue,in ver.firmatur ẽt,ꝙ iſtud ius.
¶Tractat hunc articulum etiam Pau.de cita.in hoc tract.in 6.
part.in 54.q.& in 7.par.in x.q.& in 8.par.in j.q.in ver.ſecundo
caſu.in quibus locis concludit,quod.ſ.concluſimus per diuer
23 ſa verba,& ſatis confuſe cum ſeq.art. ¶Reperi †poſtmodum
do.Roch.in hoc trac.in verbo,in eccleſiis.in 2.q.in ver.limita
tamen vbi expreſſe tenet:quod nouiter ego ſ.tenueram,p̃ro-
num tempore fundationis poſſe ſibi reſeruare de conſenſu or
dinarij p̃ſẽtationem p̃lati:quia tunc licet non poſſit eligere p̃-
latum:tñ poterit eum p̃ſentare.Ita dicit decidere do.Car. poſt
Pe.de ſtagno in d.cle.plures.in §.ſi.in ſi.hoc ti.& ſic ꝓ nouo in
tellectu meo ad.d.c.nobis.hoc tit. habemus auctoritatem do.
Pe.de ſtagno.do.Car.& do.Roch.¶Dicit ibi do.Roch.in verſ.
ſecundo limita laicum conuerſum patronum poſſe ſaltem ex
conſuetudine intereſſe electioni: vt per gl.in c.ex eo.in fin.de
elect.lib.6.& ibi ꝑ Abb.& in c.j.in ſi.de proc.declarando vt per
eum ibi & in c.cum olim.in vlt.col.de arb.& in locis memora
tis per do.Fel.in c.cum.M.ferrarienſis.in x.col.de conſtit.¶Di
cit ẽt ibid.in ver.3.limita.ꝙ ſi facienda eſt electio ad locum nõ
eccleſiaſticum, vel ad dignitatem ſecularem poterit patronus
eligere cũ electorib.adducit do.Car.in d.ca.nobis.in §.cæterũ.
in 4.opp.hoc tit.ꝑ tex.in §.ſi qs edificationem.in auct.de eccle
ſia.tit.& ſatis dicit de ſe patere,& aliquid dicetur.j.in tribus vl-
timis art.¶Subdit poſtmodum Roch.an autem clericus ſecula
24 ris poſſit habere †vocem in c.regulari, ex pacto in fundatio-
ne appoſito,vel ex ꝯſuetudine, vel ex priuilegio,eſſet dicendũ
vt ꝑ Fel.in d.c.cum. M.in x.col.& per iſta ſit expeditus p̃ns art.

¶Secundus art.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus an cogatur conſentire electioni facte per clericos de rectore in ec*
cleſia collegiata.Et ſi non vult conſentire, an electio ſit nulla.& n. 2.
3 *Patronus qui non habet iuſtam cauſam contradicendi,dicitur conſentire.*
4 *Patronus qui nõ vult conſentire,ſine cauſa rationabili,an caſſet electionẽ.*
5 *Epiſcopus non dandus,qui non diligitur.*
6 *Eccleſia collegiata quare admittat potius patronum conſentientem elec-*
tioni factæ iam,quam faciendæ.
7 *Patroni conſenſus in electione facienda de rectore in eccleſia collegiata,an*
te electionem non requiritur.
8 *Patroni conſenſus in electione facienda de rectore in eccleſia collegiata,re*
ſpectu petentium requiritur de honeſtate:reſpectu patroni,de neceſſitate.
9 *Electio fcã de rectore in eccleſia collegiata.ſine patrõi cõſenſu an ſit nulla.*
10 *Electio facta de rectore in eccleſia collegiata,patrono opponente contra e-*
lectum, ex iuſta cauſa,irrita eſt,modo cauſa conſtet.
11 *Electio facta de rectore in eccleſia collegiata,patrono non conſentiente,imo*
contradicente,ſine cauſa tamen,valet,dummodo ſit legitime facta.
12 *Priuilegio ſtante,vel epiſcopi priuilegio,vel conſuetudine,quòd electio nõ*
valeat,niſi ſequuto patroni conſenſu,conſenſus omnino requirendus eſt.
13 *Principis vel regis conſenſus an & quando requiratur in electione facienda*
in eccleſia collegiata,ante ipſam electionem.
14 *Princeps vel rex quo caſu poſſit opponere contra electionem factam. Et*
quando electio ſit irritanda.
15 *Conſuetudo an poſſit induci:vt electio retractetur,ſi non fuit petita à prin-*
cipio licentia eligendi.

1 Succedit Ex prece.art.2.dubitare,†an patronus ſaltem
habeat cõſentire electioni facte per clericos
de rectore in eccleſia collegiata,poſtquam eligere non poteſt
& ſi non vult ꝯſentire electioni facte ꝑ collegiatos,an erit nul
la electio.¶Iſte articulus videtur terminari ꝑ tex.in d.c.nobis.
§.cæterum.hoc tit.ibi, non electioni prælati faciendæ: ſed iam
facte honeſtius patroni poſtulatur aſſenſus.& gl.ibi in verbo,
honeſtius.videtur velle de neceſſitate fore poſtulandum aſſen
ſum.alle.c.cum terra.de elec.& melius đr probari in c.ſacroſan
cta.e.ti.& adducit rationẽ:quia poſſet excipere ꝯ dictum,ſi nõ
eſſet idoneus etiam poſt confirmationem, ſi male verſetur, &
tenetur omnia denunciare epiſcopo.xvi.q.7.c.filiis.& alleg.in
opp.arg.c.abbatem.18.q.2.quaſi velit dicere gl.q̃to magis an-
te confirmationem, & ſic poſt electionem turpius eiicitur,q̃
non admittitur hoſpes.c.quemadmodum.de iureiur.Idem te-
nuit Vin.in d.c.ſacroſancta.per d.c.cum terra.addens ꝙ ſi con-
demnatur,debet electio caſſari.¶Io.An.tenuit ꝯrium,dicẽs ſe
non videre effectum huius opi.nam& quando petet patronus
illam caſſari,poterit eius conſenſus requiri,non ſic in eo,q ha-
bet ius eligendi:& debuit à principio interueniſſe: quia in caſu
noſtro ad requirendum conſenſum patroni, non eſt determi-
natum tempus:ſecus in canonico reſpectu electionis: & ſic ſi
condemnatur,vitium ineſt electioni.¶Sequitur.d.Car.in d.c.
nobis.in

nobis.in §.cæterum.in j.opp.¶Do.Ab. circa hoc nihil dicit:&
ſic videtur tacite tranſire cum gl.licet in fi.quærat de remedio
ſi patronus non vult conſentire:vt j.dicetur. ¶Et eodem mo
do pertranſit ſumma directorij iuris.hoc tit.§.7.¶Glo.vero in
verbo,& princeps.in c.de hoc de ſimo. tenet opinionem quā
tenuit in d.c.nobis.& vult electionem non confirmari niſi ob
2 tento conſenſu patronorum:& ideo†ſi ille redimitur ꝑ pecu
niam,vel ante electionem vel poſt,redimens committit ſimo
niā.& ſic demonſtrat conſenſum fore neceſſariū,& ius tribue
re:quia committitur in eo ſimonia. ¶Dom.Abb.ibi dicit hoc
eſſe,falſum, non cōfirmari electionem,conſenſu patroni non
habito,ſi patronus non habet aliquā cauſam legitimā ɔ̃dicen-
di niſi hoc haberet de iure ſpāli,& à ſolo papa.alleg.text.cū gl.
in d.c.nobis.& tex.in d.c.cum terra.&ad gl.&tex.in d.c. de hoc
reſpondet in caſu illius tex.patronus debebat cōſentire ex pri
uilegio papæ,ſicut audiuit regem Frāciæ & alios principes ha
bere priuilegium ɔferendi. & ſubdit ꝙ de ɔſuetudine vel præſ
criptione ēt tanti tpis,cuius initij memoria haberi non poſſet,
hoc non haberet locū,de quo diximus late ſ.in j.parte.i.lib. in
x.q.prin.in 2.art. ¶ Ana.in d.c.de hoc.ſup d.gl.in verb.regem.
in 3.col.de ſimo.relata opin.glo.& Ab.ſubdit eſſe conſideran-
3 dum ꝙ gl.ibi habuerit bonum†intellectum,ꝙ ille patronus q
nō habet iuſtā cauſam ɔ̃dicendi,dr ɔſentire.l.dotē.ff.ſolu.ma-
tri.& facit qd per illā notat Bal.in l.nā ita diuus.ff.d adoptio.&
ideo gl.intellexit d illo,q habebat iuſtā cauſam ɔ̃dicendi,qua-
ſi ſi nō habuiſſet iuſtā cauſam,ɔſentire videbatur:vt in fi.ibi di-
xit Ana.¶Subdit ēt, ꝙ ſi ex priuilegio apoſtolico hoc patron'
laicus habebat omnino cōſentire,debebat,&aliter nō valeret
electio.& allegat ea q̃ dicūtur de Rege Frāciæ & aliis regib.ha
bentib.priāte ɔferendi poſtea,dt ɔſuetudinē vel p̄ſcriptionē id
facere nō poſſe: vt ibi.¶Ab.vero in d.c.cū terra.in v.not.in 1.
col. vult expreſſe dbere reqri ɔſenſum patroni poſt electionē
4 factā,& nō ante alleg.d.c.nobis.hoc tit.ſubdit†bene,ꝙ ſi p̄ro-
n' nō vult ɔſentire ſine cā rōabili,n̄ pp hoc caſſabit electio:ſed
tm̄ reqretur ɔſenſus,vt audiantur ſue exceptiones legitime, ſi
quas habet, & vt in poſterū nō poſſit opponere:& dr ꝙ forte
d.c.cū ſeculū.poſſet ſic intelligi ibi illum principem eſſe patro
num:& ſic eius ɔſenſum eſſe requirendū.¶Hoſt. vero relatus
à domino Car.in d.c.nobis.in §.cæterū.in fi.pe.col.in 7.q. hoc
tit.dicit facta electione cautū eſſe requirere aſſenſum patroni,
vt eius oppoſitiones p̄ponat:& de eis ante ɔfirmationē diſſe-
ratur.Et ſic vr̄ habuiſſe in mente verſum.d.c.quemadmodum.
turpius eiicitur. nā dt ipſe opponere poterit electū eſſe ipſius
patroni inimicum capitalē:& ideo eccleſia illū non ſuſtinebit.
c.petitio.d iureiu.cū iſta ſit iuſta cā,maxime cū patron' ſit prin
ceps,q habet eccleſiā defendere.24.q.v.c.princeps.Poterit ēt
5 opponi illum eſſe ſuſpectū.nā nō eſt†dandus in ep̄m,q non
diligitur.c.ſi forte.63.diſt.ſicut nec dbet in principē promoue
ri ſuſpectus eccleſiæ.¶Itē poſſet obiicere patronus electū eſ-
ſe prodigum inhoneſtum & malū adminiſtratorē:nam &,poſt
confirmationem poteſt talia denunciare.d.c.filiis.xvj.q.7.& d.
c.abbatem.xviij.q.2.vnde fortius hoc ante facere poteſt. d. ca.
quemadmodum.de iureiu.¶Et demū dicit,ꝙ ſi ſolum diſſen-
tiat & nil rationabile apponat , non ex hoc vitiabitur electio.
alleg.d.c.cum terra.& in c.quod ſicut.de elect.& Card.remittit
ſe ad ea,quę ſimiliter dixit in d.c.qd ſicut.in prin.in tertio ɔ̃rio.
¶Et Abb.ēt in d.c.qd ſicut.videtur velle & ſequi, quæ dixerat
in d.c.cū terra.de elect.¶Superuenit Gay.in repe.c.ſi. de elect.
li.6.in prin. 18.col.& vult in electione faciēda nō requiri ɔſen
ſum patroni:ſed ea facta patrono p̄ſentari,vt ſuū,ſi voluerit p̄-
ſtet aſſenſum:& q̃uis diſſentiret,n̄ irritabitur electio, nec ɔſue-
tudo,ſeu abuſio,poterit in ɔ̃rium allegari.alleg.d.c.cū terra. c.
inter vniuerſas.c.qd ſicut.c.ſacroſancta.& c. Meſſana. de elect.
& dt hoc eſſet qd dr in d.c.nobis. hoc tit. ¶Reperi poſtmodū
hæc eadem verba ponere Pau.de cita.in d.eius tract.in 3.par.in
32.q. 1.cauſæ.poſt prin.2.col.ſubdit tn̄ ibi talē petitionem cō-
ſenſus operari. qa patron' cū ille petitur,poterit oēs exceptio-
nes ſuas ɔ̃ electū opponere,& ſi non opponit,n̄ audietur po-
ſtea.alleg.Ab.in d.c.nobis.& in d.c.cū terra.& hanc partem ēt
videtur tenere idem Pau.ibid.in 7 parte.in x.q.& in 8.par.in 1.
q.in ver.ſecundo caſu.¶Reperi ēt demūdo.Roch.in hoc trac.
in verb. in eccleſiis,poſt prin.2.q.dicentē ſimpliciter ꝙ electio
ni factæ patroni poſtulabitur aſſenſus de honeſtate tm̄,& non
de neceſſitate,vt ſic poſſit ɔ̃dicere ne ɔfirmetur electus ſi iuſtā
cām ɔ̃dicēdi habeat.allegat dicta & no.in d.nobis.& in d.ſacro
6 ſancta.¶†Quare aūt in eccleſia collegiata potius permittitur
patronū ɔſentire electioni iā factæ,q̃ faciendæ.Car.in d.c.no.
bis.in §.cæterum.in 7.q.dr ideo hoc eē, ne videatur tolli liber
tas eligentiū.& alle.d.c.cum terra.vbi de iſta libertate plura ad
ducit Pau pulchra.¶Ego darem aliam rationē:quia ex quo pe
titur aſſenſus patroni,vt videri poſſit de meritis electi: & ante
electionem ignorabatur quis eſſet eligēdus, fruſtra hoc fieret,
cum eſſet vagari in incertum: & de meritis electi cognoſcitur
poſt electionē:vt ꝓbatur ꝑ plura iura:& p̄ſertim per c.ſi.d ele.
lib.6. vbi ad hoc ponitur edictū poſt electionē,vt cognoſci poſ
ſit de iurib.eligētium & meritis electi.vt ibi. Tu in hac materia
7 forma has dubitationes. Prima†an iſte ɔſenſus patroni in ele-
ctione facienda de rectore in eccleſia collegiata debeat inter-
uenire ante electionē, vel poſt.& tex.in d.c.nobis. & in d.c.cū
terra.cum omnibus.ſ.alleg.volunt nullo modo hmōi conſen
ſum requiri ante electionē,niſi aliud habeat de ſua iuriſdictio-
ne patronus,de quibus verbis late tractauimus ſ. in præced.art.
p̄ſertim ex rationib.ꝓxime adductis,ne impediatur libertas eli
8 gentium.& d.c.ſi de elect.lib.6.& hoc eſt clarum.¶†Secunda
dubitatio eſt,an de honeſtate vel d neceſſitate iſte aſſenſus pa
troni poſt electionē factam in eccleſia collegiata debeat inter
uenire,& tex.principalior in materia.ſ.d.c.nobis.videt expreſ-
ſe velle eſſe petendū de honeſtate,ꝑ verbum ibi poſitū.hone-
ſtius &c.& idem vr̄ velle tex.in d.c.cū terra. cum dicat,& non
prohibet peti &c. & licet gl.& aliqui doct.ſ.alleg.videātur vel
le de neceſſitate fore petendū & habendum poſt electionem,
illa potiſſima ratione:qa patronus habet opponere ɔ̃ perſonā
electam.& gl.prædictæ & doct.dicunt hoc etiam patronum fa
cere poſſe poſt cōfirmationem per hæc verba dicerem,ſi hoc
fieri poteſt poſt confirmationem,ergo non de neceſſitate an-
te confirmationem & poſt electionē eſſe petendum:vt tenuit
Io.And.& Card.vbi.ſ licet ego non tenerem abſolute patro-
num poſt confirmationem poſſe ſe opponere ɔ̃ electum, pro
eius præteritis demeritis:ex quo habemus tex.in d.c.ſi.de elec.
lib.6.præcludentem viam nō cōparētib.j.terminum edicti,vt
poſtea nō audiātur,ex illo capite poterit bene audiri patronus
poſt confirmationē, denūciādo ep̄o dilapidationem bonorū
eccleſiæ,quam faceret confirmatus:iuxta not.in c.filiis.& in c.
piæ mentis.xvj.q.7.de quo dicemus.j.in 3.lib.deo duce.cōclu-
de ergo hmōi ɔſenſum reſpectu petentium reqri debere d ho
neſtate,nō de neceſſitate,reſpectu vero ipſius patroni,videtur
immineri neceſſitas: quia ſi neſciret electionem factam ante
confirmationem,non poſſet vlterius audiri in eius oppoſitio-
nib.niſi ꝑ viam denunciationis:vt.ſ.eſt dictum.licet hodie non
poſſet p̄tēdi aliqua ignorātia ꝑ patronū:licet electores nō po-
terāt aſſenſum eius:qa poterit ipſe patronus hr̄e notitiam ele-
9 ctionis ex appoſitione edicti,ꝑ d.c.ſi.d ele. lib. 6. ¶†Tertia eſt
dubitatio, an nō petito dicto aſſenſu electio ſit ipſo iure nulla,
& ɔfirmari nō dbeat,ex quo d eo nō apparet.& in hoc cōclude
rē cū Io.An.Ab.& aliis in locis.ſ.alleg.electionem non eſſe ip
ſo iure nullā:imo patron' nō ſe opponēdo videtur dare aſſen-
ſum.& vult Io.And.in d.c.de hoc.d ſimo. & ꝓ hoc ēt facit qd
dixit Io.And.& poſt eū Car.vbi ſ.ꝙ ex quo nō datur terminus
ad ɔſentiēdū, qn̄ peteretur electio annullari poſſet peti ɔſen-
10 ſus:& in hoc etiam videntur omnes ɔcludere. ¶†Quarto du
bitatur,ſi patronus ſe opponit,& dt aliqua d quib ſ.ɔ̃ electum
an dbeat electio caſſari:& eſt ɔcludendū ꝙ ſic,ſi d illis conſta-
11 bit:& in hoc ēt oēs.ſ.alleg.doc.ɔcordāt.¶†Quinto dubitat,
qd ſi patron' n̄ vult p̄ſtare ɔſenſum electo ꝑ collegiatos:& c ēs
doc.ɔcludunt cōiter.ſ.allegati.& hn̄ ſecūdū Ab.in d. c. nobis.
in fi.ꝙ ſi ſine cā ɔ̃dicit,n̄ obſtat ɔ̃dictio:ex quo electio alias eſt
12 legitimè facta.& dicit facere.c.ſacroſancta. d elec.in fi.†Sexto
quæritur qd ſi ex aliquo ſtatuto epi priuilegio vel ɔſuetudine
p̄ronus habeat ꝙ electio iā facta nō teneat,niſi ſequatur oīno
ɔſenſus p̄roni.& ꝑ tex.in d.c.nobis oēs tenēt,& maxime Abb.
in d.c.de hoc.de ſim.oīno eius ɔſenſum eē petēdū, & habēdū
vt ibi per eū.¶Et nota omnia p̄dicta & hunc ɔſenſum debere
interuenire,& ſi de bn̄ficio electiuo p̄ronato fieret permuta-
tio, quia adhuc vltra ɔſenſum eligētium dēt interuenire ɔſen-
ſus patronorū:vt nouiter dicemus.j.in j.par.2.libr.in 6.q.prin.
13 in 6.art.in v.dubio.¶†Septimo dubitatur quid in aliis principi
bus.& regib.an eorū reqratur ɔſenſus an̄ electionē vel poſt:&
an poſſit ɔſuetudo hoc inducere , ꝙ reqratur an̄ electionē vel
ne:iſtud plenè tractat Ab.in d.c.cū terra.Abb.& doct.maxime
mod.in d.c.ſup his.de accu.et abb.in c ſi de ɔſue.et Abb.in d.c.
quod ſicut.de elect. vbi pulchre dicit poſt longam diſt. quam
poſuit in d.c.cū terra. Inn.ibi dicere ſimpliciter poſſe ex ɔſue-
tudine introduci,vt mors p̄lati nuncietur principi:et ab eo pe-
tatur licētia eligēdi p̄lati:ita ꝙ electio aliter facta,nō teneat:in
tereſt enim principis ne aliquis eligatur,qui poſſet reuelare ſe-
creta regni ſui.arg.l.oē delictum.§.exploratores.ff.de re milit.
14 †¶Vnde alibi dicit dixiſſe Inn.(& fuit in d.c.ſuper his.de accu.
regē poſſe ɔ̃ electionē factam opponere ſe habere ep̄m electū
ſuſpectum ratione p̄dicta:& ſi poterit hoc ꝓbare,debet electio
irritari.¶Ex quo dicto ſingulariter notat Ab.vbi.ſ.ex cā p̄dicta

ſuſpitionis,poſſe principem ſecularem non admittere prælatũ
cõfirmatum,vel inſtitutũ per papam. Poſtea dr̃ Ab.fore aduer-
tendũ:qa ꝯ dictũ Inn.vr̃ facere tex.in d.c.qđ ſicut,in ver.& ſi ſe
cus aliq per vſurpationẽ,vbi innuitur ꝯrium, vſum eſſe potius
15 abuſum.Et ſic videtur †non poſſe induci ꝯſuetudo vt electio
retractetur,ſi ñ fuit petita à principio licẽtia eligẽdi, ꝑ quo fa-
cit:qa aliquo mõ impediri nõ põt libertas eligẽdi.d.c.cũ terra.
ſubdit tamen ꝙ dictũ Inn. ſolet cõiter teneri. De hoc recurre
ad Ab.in d.cũ terra.& ad Fran.Are.in d. c.ſup his.de accu. & ad
do.Fel.ibidem in 7.col.in ver.extra gl.cum quatuor col.ſeq.&
per iſta habemus hunc articulum clariſſimum.

¶Tertius art. v.q prin.j.par.ij.Libri.

1 *Patroni an poſſint præſentare ad præbẽdas vel beneſiica ſita in eccleſia collegiata.& n.6.7.8.9.& 10.*
2 *Patroni poſſunt præſentare in eccleſia collegiata, ad dignitates,archidiaconatus & presbyteratus.*
3 *Patronus licet non habeat ius pręſentandi Prælatum in eccleſia collegiatæ: habet tamen poteſtatem præſentandi ad præbendas,quæ ſunt in eccleſia, ex quo patronus eſt etiam præbendarum.*
4 *Eccleſia collegiata ſibi caput debet eligere.*
5 *Patronus ad hoc vt habeat ius præſentandi,debet ſibi reſeruare ius patro.*

1 Quia Viſum eſt ſ̃.†pr̃onos non pñtare,nec eligere poſſe
rectorẽ in eccleſia collegiata,videndũ eſt tertio lo
co,nũqd pr̃oni hẽbñt pñtare ad p̃bẽdas,vel alĩa bñficia ĩ eccle-
ſia collegiata exñtes,& exñtia.¶Io.And.in c.ſi.đ ꝯceſ.p̃b.poſt
prin.colligit ex illo tex.in ver.bñficiis.laicũ in eccleſia collegia
ta poſſe pñtare p̃bẽdarios,licet ñ p̃latũ p illũ tex.Licet ibi Car.
in notabilib.dicat hoc ex illo tex.nõ ꝓbari.cũ nõ appareat illã
eccleſiã eſſe collegiatã,remittit tñ ſe ad ea,q̃ dicũt p doct.in c.
nobis.hoc ti.¶Vbi circa med.Io.And.idẽ tẽt.q Io.An.in c.j.de
2 off.arch.poſt Inn.†ibi dr̃ pñtationem dignitatũ loquẽdo đ di-
gnitatib.archidiaconatus & archipresbyteratus,& ſimilib. ſpe-
ctare ad eũ q illas dotauit , ecce qualiter iſte dignitates ſunt in
eccleſiis non collegiatis,ſed ẽt cathedralib. & tñ in ipſis cadit p̃
ſentatio patroni,qđ eſt notandũ.Et pulchre dicit Hoſt.in ſom
ma de electione in §.qs poſſit eligere.in vlt.co.in ver.ſed ſi q̃ris
ꝙ ſi eccl'ia collegiata vel cathedralis hẽt pr̃onũ:pr̃onꝰ põt p̃ſen-
tare archidiaconũ vel canonicũ ſeu alias bñficiatũ:quia ad ipm
ſpectat pñtatio,& ad p̃latũ inſtõ.all.c.ſacroſancta.de ele.& c.ſi.
đ cõc.p̃b.& c.nobis.§.j.c.paſtoralis.& c.ꝓpoſuiſti.hoc ti.& idẽ
tenuit ipſe Hoſt.in c. ſuggeſtũ.quẽ ibi refert & ſeqtur Ab.hoc
tit.¶Idem tenuit Card.in d,c,poſtulaſti.in vlti.col.in 6.q.Et li-
cet ibi in fi.Io.And. poſt gl. videatur velle eſſe neceſſe hoc ſibi
patronũ à principio reſeruare, tñ de hoc doctores non curãt,
& ideo eius verba debẽt referri potius ad eccleſiã collegiatã,
& ad rectorẽ ipſius, vt diximus.ſ̃.in j.art.in ver. vltimo pone a-
liam ſol.Vel dic opinionẽ gl.& Io.And. cõiter nõ teneri:vt dr̃
Ab.in d.c.poſtulaſti.ante mediũ.2.col.¶Supraſcriptã ꝯcluſio-
nẽ tenuit ẽt Abb.& illã colligit ex.d.c.ſi.vbi dr̃, ꝙ licet in eccle
3 ſia †collegiata pr̃onus nõ habeat ius pñtandi p̃latũ:qa electio
đbet ptinere ad collegiũ: vt in d.c.nobis.habet tñ ptãtẽ pñtan-
di ad p̃bendas q̃ ſunt in eccleſia,ex quo ẽſt pr̃onus ẽt p̃bendarũ
qđ dr̃ eſſe bñ notãdũ.& ſubdit p illũ tex.ita tenere cõiter doc.
ex quo erãt eccleſię collegiatæ:vt patet,ibi bñficiis eccleſiarũ.
Hoc idẽ tenuit ibi Abb.in d.c.nobis.poſt mediũ.2.col.in verſi.
& circa primũ.vbi dr̃ Io.And.ibi ſic ſentire,& ſibi ſatis placere.
alleg.in arg.d.c.ſi.& c.dilectus.de p̃b.& adducit rõnem.nã iura
in ꝯuentuali eccleſia ſolũ excludunt ab electione p̃lati pr̃onũ,
ſecus ergo in p̃ſentatione canonicorũ.qđ dr̃ notãdum.& alle.
Hoſt.in d.c.ſuggeſtũ.¶Idẽ voluit Ab.in d.c.poſtulaſti.cir.me.
2.col.vbi dr̃ hãc opinionẽ arbitrari veriorẽ.& eam ſimpliciter
poſuiſſe Io.An.in d.c.nobis.nã cũ ille tex.ſolũ ꝓhibeat electio
nẽ in eccleſia collegiata,pmittit pñtationẽ ad p̃bendas.Addu-
cit ẽt aliã rõnem.nã iura ſimpliciter ꝯcedũt pr̃ono ptãtẽ pñtã
di bñficia p eũ dotata.alleg.in arg.d.c.dilectus.el 3.de p̃b. quaſi
velit dicere,ſi p̃bendæ ſunt hmõi.& đ eis nõ loquitur tex.in d.
c.nobis. Ergo includũtur ſub gñali ptãte pr̃onis à iure ꝯceſſa.
& ſubdit ibi Ab.in dubio fore p̃ſumendũ p̃bendã dotatã đ bo
4 nis eccleſiæ,q̃ ipſemet patronus dotauit.¶Quibus †adde Egi-
dium de bellamera deciſi.dccxviij.collatio p̃bendarũ.q̃ alle. d.
Fel.in c.cũ venerabilis.in 12 col.in ver.ꝯſidera ſecũdo.in fi.de
exce.q̃ late vult eccleſiã collegiatã eligere ſibi caput,nõ tñ ca
nonicos ſed canonicatus ꝯferre epm, ẽt ſine collegij pñtatio-
ne.& ſubdit hoc habere locũ primo,niſi ꝯſuetudo aliud dictet.
ſecũdo niſi vbi p̃bẽda fuiſſet dotata de bonis eccleſiæ qđ in du
bio p̃ſumit:qa tũc pr̃onus pñtabit:& ſubdit ꝙ ſi laicus dotans
canonicatũ,ſibi ius pñtandi nõ reſeruet,ñ competat ius pa.col
legio.q̃ dicta do.Fel.dr̃ ibi fore notãda.¶Aduerte ad hæc vlti-
5 ma †dicta bellamere.nã videtur velle neceſſe eſſe ad hoc vt pa
tronus habeat ius pñtandi, ipſum reſeruare ſibi ius pat.alias nõ
eſſe patronũ.& hoc eſt ꝯ id,qđ fuit ꝯcluſum.ſ̃.in j.part.j.lib. in
2.q.prin.in 4.art.ſufficere quẽ fundare,ꝯſtruere,vel dotare ec-
cleſiã,ad eſſe patronũ, q̃uis ius pat.ſibi non reſeruauerit. p c.ſi-
gnificauit. & ibi notata de teſtib. qa bellamera dixit illa verba,
quaſi voluiſſet dicere,ꝙ ſi patronus dotãs canonicatum,nolit
eſſe patronus illius:nihilominus nõ pñtabit collegiũ:ſed oĩno
erit ſub collatione epi:& ita ꝓprie loquitur deciſio bellamere,
de quo.ſ̃.¶Et licet hęc dicta videantur clara tamen ſunt ꝯfuſa
& diuerſa pp diuerſitatẽ caſuum,q poſſunt ꝯſiderari in hac ma
6 teria.†Et ideo tu dic primũ caſum eſſe,qñ fundator,ꝯſtructor
ſeu dotator,fundarũt,ꝯſtruxerũt, vel dotarunt eccleſiã colle-
giatã ſeu cathedralem: & illi aſſignarunt ſufficientẽ dotem pro
prælato, dignitatibus,& miniſtris:iuxta ea.q̃ diximus.ſ̃.in j.par.
j.lib.in v.q.prin.in xxj.art.& quia nõ ſolũ p̃latus,ſed omnes di-
gnitates & officia fuerunt dotata p plures fundatores, & ſic p
ipſos patronos,q̃uis ergo patroni ipſi nõ pñtent prælatũ ex ra
tionib.de qbus.ſ̃.præſentabũt tamen ad oẽs dignitates canoni
catus p̃bendas,& bñficia in dicta eccleſia exiſtentes & exiſtẽtia.
& in hoc caſu loquũtur oẽs quaſi doctores ſ̃.ſcripti in locis p̃-
alle.¶Et in hoc caſu ſunt duo pulchra dicta.Primum quod ꝓ-
xime diximus prædicta habere locũ ẽt in archidiacono,& aliis
dignitatib.eccleſiæ cathedralis.prout voluit Hoſt.in ſumma đ
ele.in §.qs poſſit eligere in vltima col.in ver.ſed ſi quæris.¶Se
cundum ꝙ in dubio p̃ſumuntur dignitates præbendæ,& ſimi-
lia dotate de bonis eccleſiæ, quas ipſemet patronus illi contu-
7 lit:vt voluit Ab.in d.c.poſtulaſti.bellamera & Fel.vbi.ſ̃. ¶†Se
cundus eſt caſus,quando hmõi dignitates canonicatus & p̃ben
dæ crearẽtur poſt eccleſiam fundatam per patronum vel alios
extraneos:& tunc ſi p patronum,& nulli dubium eſt ipſum ad
prædictas dignitates præbendas & canonicatus pñtare,ſicut di
ximus in p̃ced.caſu.¶Si p extraneos,& tunc eſt diſtinguendũ,
aut edificarunt capellã vel altare,vel quid aliud locũ occupãs,
& ſic fundum habens,& quamuis rõe ꝯſtructionis & dotatio-
nis illi extranei erũt patroni,& poterũt pñtare in p̃dictis benefi
ciis nouiter ꝯſtructis:vt diximus.ſ̃.in 6.q prin.j.par.j.lib.in 7.ar
ti.& in v.q.prin.in 19.art.nihilominus ratione ſoli prima eccle
ſia erit ẽt pr̃ona: vt diximus.ſ̃.in d.j.par.j.lib.in 8.q.prin.in 6.ar.
p not.p Ab.in c.3 de eccl.edifi.Sed dubiũ remanet,ſtante patro
7 no eccleſiæ †collegiatæ in iſto ſupuenien.iure pat.capellę vel
altaris ratione ſoli cõpetẽs eccleſiæ,qs pñtabit,rector eccleſię
vel ipſius primus patronus:& ꝯcluditur ius pat.cõpetere ipſi ec
cleſiæ:& pro ea eius rectorẽ,& non primum pr̃onum pñtare,
niſi hoc.ſ.ꝙ rõne ſoli in eccleſiis fundandis ipſe primus patro
nus habeat pñtare in limine fundationis,ſibi reſeruauerit đ cõ
ſenſu epiſcopi:p ea,quæ late diximus ſ̃.in hac.j.part.huius ſecũ
di lib.in 2.q.prin.in xv.art.& ſecũdum hũc caſum loquutus eſt
Io.And.in d.c.j. de off.arch.poſt Inn.ſ.de bñficiis fundatis poſt
eccleſiã fundatam.& ita loquuntur omnia adducta in d.xv.ar.
8 ¶†Aut iſte dignitates,canonicatus,p̃bendę,ſeu alia beneficia
non ſunt talia,q̃ occupẽt locũ:& ſic quæ habeant locũ,vel cõ-
ſtruantur, ſed ſolũ conſiſtunt ex dotatione, & dicuntur creata
in abſtractu,de quibus diximus.ſ̃.in j.par.j.lib.in v.q.prin.in xv.
art.vbi tractauimus an ex ſola dotatione acqratur ius pa.& cũ
in illis non cadat ſolum nec cõſtructio,neſcio videre qualiter
prima eccleſia collegiata,& ſic primus eius patronꝰ,nec rector
ex fundatione vel cõſtructione poſſit eſſe patronus.præſenta-
bit ergo iſte dotans ſolus, & non habebitur in ꝯſideratione rõ
9 fũdi.Nota iſtud:qa credo ꝓcedere,& erit tertiꝰ caſus.¶†Quar
tus erit caſus, qñ qs poſt eccleſiam collegiatã,fundatã,& dota
tam patronus vel extraneus edificauit capellã creauit dignita-
tem,vel p̃bẽdã,& non reſeruauit ius pat. de ꝯſenſu epi:ex quo
eramus in eccleſia iã fundata,& dotata,in quo caſu requiritur
reſeruatio iuris patr.cum conſenſu epi:vt diximus.ſ̃. in j.part.j.
lib.in 6.q.prin.in j.& 8.art.& diximus ẽt ibidem in v.q.princ.in
xv.art.vbi tractauimus,an ex ſola dotatione acquiratur ius pat.
& in hoc caſu prouiſio huius capelle altaris vel dignitatis noui
ter ꝯſtructe ſpectaret ad ordinarium,& non ad primum pr̃onũ
quia poſtquam primus patronus edificauit eccleſia, reſeruato
iure pat.illius,circa creãda nõ hẽt ſe impedire:& iõ ꝯcluſimꝰ.ſ̃.
in j.par.j.li.in 3.q prin.ĩ 17.arti. ꝙ ſi ꝯſtruit capella vel altare in
eccleſia pr̃onata alicuiꝰ,nõ reqrẽt ipſiꝰ pr̃oni ꝯſenſꝰ,ſed diœce
ſani tñ:vt ibi diximꝰ.iõ ſtãte eccleſia fũdata & dotata, ĩ qua nõ
caderet ius pa.đ nouo aliqd ibi ꝯſtruẽs,ne videat̃ bñfactor,dẽt
exprimere ſe velle eẽ pr̃onũ:vt diximꝰ ĩ d.6.q.prĩ.ĩ j.ar.illđ aũt
qđ diximꝰ.ſ̃ ĩ j.pt.j.li.ĩ ij q.prĩ.ĩ 4 ar.q̃ẽt facẽs edificãs acqratꝰ
pa.p.c.ſigni.đ teſt.hẽt locũ ĩ nouiter fũdãte,ꝯſtruẽte,& dotãte
& ñ ĩ illo, q ſi ñ exprimeret ſe velle eẽ pr̃onũ.& ita dẽt ĩtelligi
dictum

dictum Bellamere de quo.ſ. & poterit etiam intelligi dictũ Io.
and.in c.poſtulaſti.in fi.hoc titu. ¶Reperi poſtmodũ Pau.de ci-
ta.in hoc trac.in vi.par.in xiij.q.in verſic.ſexto. volentem ſ.ſcri-
ptam concluſionem.ſ.patronum eccleſiæ collegiate poſſe pſen
tare ad pbendas illius.& idem voluit ibidẽ in liiij.q.& in vij.par.
10 in x.quæſtio.¶†Reperi etiam poſtmodũ do.Roc.in hoc trac.
in verbo, eccleſiis.in 1.q. volentẽ, ꝙ licet patronus non pñtet
epm in eccleſia cathedrali,pſentabit tamẽ clericos ad alia bene
ficia particularia. alleg.do.Propo.in c. impium. 10.diſt. & idem
Roch.ibidẽ in 2.q.dicit patronũ pſentare ad beneficia inferio-
ra exiſtentia in eccleſia collegiata canonicos vel clericos in ec-
cleſia collegiata.& ꝓ hoc adducit etiam Abb.in cõſi.ſuo 57. in
Chriſti &c.in 1.vol.in vlt.col.& Imo.in c.fi. in vlti.not. de con-
ceſ.pben.dicentẽ iſtã eſſe cõmunẽ opinio.adducit etiã Abb. in
c.cũ eccleſia Vulterana.in 3.col.de elec.& do.Prop.in c.j.in 21.
diſt.& remittit ſe ad dicenda p eum, in verbo, dotauit.in vlti. q.
vbi tractauit,an erigens præbendam,ex ſola dotatione acquirat
iuſpatro.de qua nos diximus in d.1.parte primi lib.in 6. q. prin.
in octauo artic.& demũ ipſe Roch.ponit rationem diuerſitatis,
cur patronus non eligat in eccleſia collegiata,ſed præſentet de
qua diximus ſupra.poſt docto.in c.nobis.& p Abb.in c. poſtula
ſti.hoc tit.& ponit Abb.in c.ſacroſancta.de electio.vbi etiã po-
nit quare electio prælati in eccleſia dicatur quid magis ſpiritua
le,quam præſentatio ad alia beneficia inferiora.& ad hoc faciũt
notata p Abb.& alios in c.quanto.de iudi.& ita reſidet Roc.ibi.

¶Quartus art.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni an debeãt præſentare in monaſteriis monachorum & ſic regulariũ.*

1 Succeſsiue Quarto † quæritur,an patroni habeãt præ-
ſentare ĩ monaſteriis monachorum , & ſic
regularium? & breuiter dic.ſ.in j.par.j.lib.in 11.& vlt.q.princ.in
4.arti.fuiſſe per nos dubitatũ:an iuſpa.cadat in monaſteriis mo-
nachorum, & fuiſſe cõcluſum quòd ſic, quo ad omnes fructus
iuriſpa.præterquam ad fructum præſentationis:quia in mona-
ſterio & conuentibus videtur eſſe collegium : vt diximus.ſ. in
prin.primi arti.huius.q. prin. & ideò in omnibus & p omnia de
monaſterio & conuentu dicendum eſt:vt diximus in d.j.arti.de
eccleſia collegiata patronũ non habere in monaſterio ſeu con
uentu , nec pſentare nec eligere. & ita pulchre expreſſe voluit
Abb.in conſi. 59.quidam dominus Iaco.in j.col. 2.vol.vt etiam
diximus in d.4.arti.vlti.q.prin.j.par.j.lib. ad quæ dicta potes re-
currere. & hoc idem voluit do.Roc.in hoc tra.in verbo, in ec-
cleſiis.in 3.q.conclude ergo in præſenti artic.in omnibus & per
omnia ꝓut cõcluſimus de eccle.collegiata.ſ.in j.arti.pſentis.q.

¶Quintus arti.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni monaſterij monialium an poſſint præſentare in eo abbatiſſam vel prioriſſam.*
2 *Moniales conſtituunt collegium in monaſterium.*
3 *Abbatiſſa per ſcrutinium eligitur.*
4 *Abbatiſſa iuriſdictionem habet, & beneficiorum collationem , liberamque monaſterij adminiſtrationem.*
5 *Abbatiſſa benedicitur non ſecus,quam abbas.*
6 *Patroni monaſteriorum,an poſſint moniales præſentare in ipſis. & 7.*
8 *Mulier præſentata in monialem,non cogitur renũtiare beneficio annalis probationis.Et quid de Abbatiſſa.*
9 *Moniales dicuntur habere canonias & præbendas in monaſteriis.*
10 *Patronus an poſſit præſentare mulierem etiam non profeſſam,ſed laicam.*
11 *Capellanus à patrono præſentatus in monaſterio,poteſt recuſari per moniales,ſi non fuerit idoneus.*
12 *Monialibus quis poſſit dare ſacramenta,& eas abſoluere.*

1 Dubitatur Quinto quid in monaſteriis moniali ũ:† an
monaſterij monialium habeant præſenta-
re abbatiſſam, ſi per abbatiſſam, vel prioriſſam, ſi per prioriſſam
regitur monaſterium,vel ſaltem moniales in ipſis monaſteriis
monialiũ. ¶ Et primo dicamus de abbatiſſa vel prioriſſa. & dic
Fed.de ſe.in conſi.95. ſuper dubitationum.in j.dub. & quaſi per
totum , videtur voluiſſe abbatiſſam fore præſentandam per pa-
tronam cum præſupponat ibi præſentationem de abbatiſſa à pa
trona fieri:& ideò quærit ibi quid ſi patrona potuerat præſenta
re magis idoneam in abbatiſſam &c. ¶ Tamen mihi hoc vide-
2 tur duriſſimum:nam † nemo negãbit quin moniales in mona-
ſteriis faciãt collegium. iuxta illud beati Hieronymi ad Paulam
& Euſtochiũ in ſermone aſſumptionis virginis glorioſiſſimæ
ibi:videlicet,vt habeat ſanctum collegium veſtrum &c. & ideò
3 in electiõe abbatiſſe ſeruatur electio † etiam p ſcrutiniũ & etiã
forma c.quia pp.de elec.vt in c.indemnitatibus,de elec.li. 6. in
4 §.ſane.vbi p dñicũ,in quo text.ponuntur ſpecialia † in electio-
ne abbatiſſe.nã abbatiſſa habet iuriſdictionẽ,& põt ẽt hr̃e colla
tionẽ beneficiorũ,ꝓut prædicta habet abbatiſſa ſancti Benedi-
cti de cuperſano in clericis laicis,& beneficiis terre caſtellanæ,
& voluit Abb.c.cum dilectus.in 3.col.de cõſue.c.dilecta.& ibi
not.de exceſ.præla.c.dilecta.de maio.& obed.& dr̃ hr̃e dignita
tẽ,& eſſe caput monaſterij.d.c.indẽnitatibus.& Abb. in c. cũ in
cũctis.in 2. col.de elec.abbatiſſa ẽt habet liberã adminiſtratio-
nẽ monaſterij ſicut abbas,& ꝓcedit cũ cõſenſu ſui capituli.c.2.
de his,quæ fiunt à præla. vbi Abb.colligit abbatiſſam diſpone-
5 re de rebus monaſterii,nõ obſtãte ſexu feminco † abbatiſſa, ẽt
bñdicitur ſicut abbas , licet bñdictiones habeant diuerſos effe-
ctus c.meminimus & ibi Abb.& doc.de accu gl. in cle.attẽdẽ-
tes.in verbo, bñdici.de ſtatu reg.& intãtũ dr̃ hr̃e collegiũ mo-
naſteriũ ꝙ mortua abbatiſſa.c. ſuccedit in adminiſtratione.cle.
ne in agro.§.abbate.de ſtatu regula.ſed ſi vacante eccleſia ſcan-
dalũ naſcitur inter illos de collegio,ita ꝙ ſuſpecta ſit earũ admi
niſtratio,tunc per ſuperiorẽ dari debet monaſterio adminiſtra
tor idoneus.& ita intelligitur c.cũ dilecta.de reſcri. & ibi Abb.
circa princi.facit in argu.c.fi.de ſtatu regu.imò abbatiſſa poteſt
habere clericos ſeculares, ſub ſe de iure ſpãli, puta ſi habet ca-
pellas ſub ſe ex priuilegio vel pſcriptione pleno iure.c. is, que.
& ibi Abb.& in c.dilecta.de maio.& obed. vt habet dicta abba-
6 tiſſa ſancti Benedicti. ¶† His ſic cõſideratis dico, ex quo in ab-
batiſſam ſeu prioratu ꝓceditur p electionẽ,& cadit in monaſte
riis monialiũ electio p illius capitulũ,& collegiũ nõ video cau
ſam,quare in eis nõ ꝓcedatur,ſicut in aliis monaſteriis virorũ:
& ſic ſicut in eccleſiis collegiatis,& per cõſequẽs dico fore cõ
cludendũ in illis nõ cadere patronorũ pſentationẽ : ſed omnia
ita militare in eis,ſicut & in eccleſiis collegiatis,adeo ꝙ nec pa-
troni cũ monialibus eligere poterũt:vt diximus.ſ.in j.art. præ-
ſentis quæſtionis. ſed bene ꝯſentiẽt electioni iam facte vt dixi-
mus.ſ.in j.art.ſimiliter præſentis quæſtionis. ¶Et adde vnũ ma
gis notãdũ,idẽ eſſe nõ ſolũ in monaſteriis,in quibus ſunt mo-
niales viuẽtes ſub aliqua ex religionib.approbatis : ſed ẽt in il-
lis,vbi iuxta quorũdã ꝓuinciales ꝯſuetudines ſunt mulieres q̃
nec ꝓpriis renũciãt,nec ꝓfeſſionẽ faciũt regularẽ,ſed viuũt vt
in ſecularibus eccleſiis canonici ſeculares faciunt, vt etiã in eis
hoc ſit obſeruandũ.arg.d.c.indemnitatibus. §.ſupradicta.ſi qui
dem per iura & rationes.ſ.allega.qui tex.vult etiã eius diſpoſi-
tionem militare. ¶Iſta planè ꝓcederent,ſi reſpõderemus ad d.
cõſiliũ Fede.ad quod licet videatur dura reſpõſio, tamẽ eſt le-
uiſſima.nã ſi bene aduertatur cõſiliũ pdictũ,videtur velle mo-
naſteriũ ſancti Bergiati fuiſſe ꝯſtructũ à quadã muliere, quę in
limine fundationis appoſuit quaſdã cõditiones,pacta,& reſer-
uationes de ꝯſenſu pape Ioãnis:vt in d.ꝯſil.patet. Cuius Ioãnis
pape literæ fuerũt porrecte ipſi Fed.& ex illis dubia colligit,vt
in eo,quo caſu vt vult gl.in ver.de ſua.& ibi oẽs ĩ c.nobis.hoc
tit.põt hoc fieri,vt in eccleſia collegiata pr̃onus nõ ſolũ pñtet,
ſed ẽt eligat cũ collegiatis rectorẽ illius eccleſiæ:ergo hoc fuiſ
ſe videtur in illo caſu: quia alias ꝯtradiceret oĩbus iuribus mũ-
di. ¶Cõclude ergo primã par.arti.nr̃i circa abbatiſſam vel prio
riſſam eligẽdã,vt in rectore eccleſiæ collegiate diximus in j. &
7 2.art.pñtis.q.prin. ¶† Reſtat mõ videre de alia pte hui9 art.vi-
delicet, an ſaltẽ pr̃oni monaſteriorũ monialiũ habebũt pñta-
re moniales in ipſis ſm facultates monaſterij:iuxta ea q̃ latè di
ximus ſ.in j.par.j.li.in 5.q prin.in xxj.art.dũ tractauimus, q̃ dica
tur dos cõpetẽs cuiuſlibet eccleſiæ. & in hoc reperio eũdẽ Fe-
de.d.ꝯſil.95.in 3.dub.dicẽtẽ pr̃onũ poſſe pñtare, quã voluerit
idoneã.ſ.mulierẽ in locũ deficiẽtis monialis ĩ monaſterio mo-
nialium, dũmõ ẽt ſit apta religioni, & recipi debet ad ꝓfeſſio-
nẽ:licet patrona potuerit pñtare magis idoneã:dũ tñ de ciuita-
te vel diœceſi loci exiſtat.alleg.c.hortamur. 71. diſt. & c. vlti-
mũ.de cle.peregri.& dicit facere ad hoc,quod not.in c.ſignifi-
caſti.hoc tit.& 15.q. 5.c.ſi quis epõrũ. ¶Subdit ẽt mulierẽ præ-
ſentatã in monialẽ, nõ cogi renũciare bñficio annalis ꝓbatio-
8 nis,ſic nec abbatiſſa c.ad apoſtolicã.de regu.dicit tamẽ in † hoc
eſſe differẽtiã : quia præſentata & nouitia põt infrà annũ ſi ſibi
placet exire,& redire ad ſeculũ:ſed abbatiſſa in fine anni nõ po
teſt eã nõ recipere ad ꝓfeſſionẽ,ſi eſt idonea:ſi verò nõ eſt ido
nea,põt eã nõ recipe,ſecũdũ ea,quæ not.Io.and. in reg. decet.
de reg.iu.lib.vj.in quæſtione ibi poſita.in nouel.in fi.ad hoc.16.
q.7.c.decernimus.ita Fed.vbi.ſ. quẽ ſimpliciter ſequitur Gay.
in repe.c.fi.de elec.lib.vj.poſt prin.48.col.dum vult patronum
poſſe præſentare quem voluerit in locum deficientis monia-
lis. ¶Et certè licet poſſet dici in caſu Fed.hoc eſſe ex priuilegio
papæ:vt diximus in proxima præceden. ſolut. tamen quia eum
allegat ſimpliciter Gay.vbi.ſ.dicerem hoc eſſe etiã de iure cõ-
muni. Et ſi diceretur, auctoritatem Gay. non prodeſſe ex quo

debet intelligi (vulgatis iuribus) ſecundum doctrinam quam
allegat.& ſic Fed.dico hoc oĩno eſſe tenendum, p ea,quæ dixi-
mus late in ꝓximo p̃ced.art.videlicet,patronũ eccleſiæ colle-
giatæ p̃ñtare in canonicatibus,& p̃bendis,ac beneficiis exiſten
tib.in eccleſia ipſa collegiata, q̃uis in electiõe p̃lati ipſius inter
uenire nec p̃ñtare poſſit:vt ibi diximus eodẽ mõ ſit in caſu no
9 ſtro.†nã iſtę moniales dicuntur habere canonias in iſtis eccle
ſiis & monaſteriis, & p̃bendas circa earũ victũ:vt pulchre vult
Abb.in c.cũ dilecta.ſup gl.fi.in prin.vlt.col.de reſcrip.vbi vult
monialẽ,ex p̃miſſu & cõceſſione abbatiſſe poſſe habere q̃ ſam
vtẽſilia,vt teneat ad vſum ꝓpriũ,qb.ſi mortua abbatiſſa illa ſpo
liatur,põt petere reſtõnẽ ſine expreſſo mãdato,quemadmo
dum ẽ. ſeruus ſpoliatus põt abſente dño hoc facere:vt in l. j. p
gl.& Bart.C.ſi p vim vel alio mõ negari.n.nõ poteſt ipſa vtẽſi
lia vel victus q loco p̃bendæ hr̃,monialẽ à monaſterio haberi:
& ſic à bonis datis p patronũ p̃ſi monaſterio: imo ſic in dubio
eſt p̃ſumẽdum:vt diximus in 3 p̃ced.art.in ver.qb.adde.in ver.
idẽ voluit.& in ver.ſciẽdum ꝙ in dubio.& ẽt qa ſimpliciter pa
tronis in capit.eccleſiæ collegiatæ p̃ñtatio & electio eſt ꝓhi-
bita,& nõ p̃ñtatio in mẽbris:vt diximus in d.3.præced.art.quia
omnia ibi dicta hic ẽt militãt.¶Credo bñ vnum,ꝙ ſi patronus
hoc ſibi reſeruaret de ꝯſenſu ordinarij, fortius ius haberet:per
c.præterea.hoc ti.& c.cum dilectus.de ꝯſue.& p ea,quæ late di
ximus.ſ.in j par.j.lib.in ix.q.prin.in j.art.vbi de reſeruationib⁹,
quæ fiunt in limine fundationis beneficij monaſterij vel alte-
rius eccleſiæ:& faciunt,q̃ ibi diximus in 3.ꝯcluſione. in v.am-
pli.dum diximus de cõditione,ꝙ diuidãtur reditus inter abba-
tem & monachos.¶Et ꝯſidera dicta Fede.ex quo loquitur de
10 oproſeſſione faciẽda,patronũ †poſſe p̃ñtare mulierẽ ẽt non ꝓ-
feſſam, ſed laicam:& ſic non teneri p̃ñtare monialem:qa mo-
nialis nõ põt de monaſterio diſcedere ſine licentia:arg.à ꝯrio.
c.monaſteriũ.de vita & ho.cle.& ita in hac.2.par.p̃ñtis art.ego
tenerem maxime,cum nõ repe:iã ꝯdictorem.¶Et ex deciſio-
ne huius.2.part.p̃ñtis art,põt decidi aliud incidẽs,de quo quæ-
ſiuit idẽ Fed.in d.ꝯſ.95.ſuper dubitationũ.in 4.dubio,an patro
ni monaſterij monialium poſſint p̃ñtare capellanũ, vt inſtitua
tur in monaſterio p̃dicto: & videtur Fed.ibi p̃ſupponere ꝙ ſic.
11 ¶†Dicit tñ abbatiſſam moniales & ꝯuentum poſſe recuſare
capellanũ p̃ñtatum per patronum,ſi non fuerit idoneus, & ſe
opponere,ne inſtituatur:quia ipſarum intereſt, cũ loco recto-
ris parrochialis habeatur:& dicit allegãdo Io.ꝙ poſſit ſibi op-
ponere nimiã iuuẽtutem:& alia relinquẽda arbitrio boni viri:
vt not.18 q.2.c.q religioſis.¶Subdit ẽt inſtitutũ & admiſſum
capellanum abbatiſſam & ꝯuentum non poſſe amouere,ſed ſi
indignus fuerit,poterit amoueri:amotio ẽt illius ex faciliorib.
cauſis fieri poterit, q̃ amotio rectoris parrochialis eccleſiæ, &
ipſe poterũt petere hãc amotionem ab illo,ad quem pertinet
amico patrono inuito:facit.c.ea quæ.de ſtatu reg.& c.pen.&
c.cum ex iniuncto.de hære.Ita reſidet ibi Fede.ex cuius dictis
colligitur patronũ monaſterij monialium poſſe ad illud p̃ñta-
re capellanum perpetuum,& illum inſtitui facere ad eius redi
tus, ad inſtar canonicatus, præbendæ, vel alterius beneficij in
eccleſia collegiata exiſtentis:vt diximus in 3.proximo p̃ced.
12 art.& ita ẽt ego teneo.¶†Tractat inſuper ibi Fede.qs põt da-
re ſacramenta monialib.& à quibus debeant petere licẽtiã ſu-
mendi ſacramenta,& qs poſſit illas abſoluere & viſitare:ibi vi-
de per eum:quia nõ eſt materiæ noſtræ.¶Et omnia prædicta
faciunt ad caſum noſtrum. Nam cum quædam magnifica dña
Antonia Palagana conſobrina patris mei, fundaſſet ex eius pa
latio ſito intus Tranum in pictagio ſancti Saluatoris ꝯtra do-
morum mearum, quoddam monaſterium monialiũ tertij or-
dinis ſancti Frãciſci ſub vocabulo ſancti Ioannis,in quo hodie
viget maxima ſanctitas & religio:illudq́ſ e dotaſſet ampla do-
te,& poſtmodum mortua fuiſſet ab inteſtato, & in ſua hæredi-
tate ſucceſſiſſet genitor meus cum quibuſdam aliis ſuis conſo
brinis,cum ius pat. competat fundanti etiam nihil dicenti , vt
diximus in j.part.j.lib.in 2.q.prin.in 4.art.& ius pat.cadat in mo
naſteriis:vt ibidem diximus in vlt.q.prin.in 4.art.& hic in pro-
ximo præced.art.& etiam in monaſterio monialium:vt in ſeq.
art.& ius pat.tranſit ad hæredes.vt late dictum eſt.ſ.in 2.par.1.
lib.in 2.q.prin.per totum:ergo ius pat. dicti monaſterij tranſi-
uit ad patrem meum, qui ſemper fuit in quaſi poſ. iuris hono-
ris,in primo loco ſedendo:& aliorum fructuum,& ab ipſo trã
ſiuit ad me,& ad fratrem meum: licet ad nos non ſpectet præ-
ſentatio ſeu electio miniſtre,quæ fit de triennio in triennium:
ſpectat tamen ad nos conſentire electioni, quę fit de miniſtra:
& ne confirmetur per miniſtrum prouincialem opponere iu-
ſta de cauſa ac præſentare ad dictum monaſterium ſorores ſeu
moniales, & capellanum per ſupraſcripta, quæ ad hunc effec-
tum ſunt notanda.

¶Sextus art.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus an poſſit præſentare in eccleſiis mendicantium, vel ſaltem in ca-
pellis fundatis in earum diſtrictu.*

1 Contingit Sexto loco dubitari,†an patronus poſſit p̃-
ſentare in eccleſiis mendicantium vel ſaltẽ
in capellis fundatis in earum diſtrictu.Et antequam huic dubi-
tationi reſpondeã,eſt aduertendum,nos.ſ. in j.par.j.lib.in xj.&
vlt.q.princ.in 7.art.tractaſſe,an in eccleſiis & capellis mendicã
tium habeat locũ ti.de iure pat.& quamuis multi tenuiſſent ꝙ
non:tamen nos concluſimus ꝙ ſic,quo ad ius honoris.ſ poſſeſ
ſionis,& preeminentie.Ideo dico ſi ius pat.in eccleſiis & capel
lis mendicantium habet locum ſolum in prædictis:ergo in eis
non cadit præſentatio,& maxime:quia hodie videntur mẽdi-
cãtes collegialiter viuere in qualibet earum religione:quia fa-
ciunt eorum capitula generalia, & prouincialia, in quibus eli-
gunt eorum pręlatos generales particulares cuiuſlibet loci,&
prouinciales ad tempus, vel ad vitam,iuxta eorum ordinatio-
nes.& ſic ad inſtar eccleſiarum collegiatarum:& idem in capel
lis fundatis in eorum eccleſiis: quia non habent proprios rec-
tores,ſed ſunt pro ornamento eccleſię ſub priore,vel guardia-
no illius loci:vt per Ana.in conſi.lxxxvj.in Chriſti.&c. pro ex-
peditione.& ibi Bologni.in additio.& Pet.de Anch.in ꝯſ.113.
in chriſti &c.iura quæ loquũtur.in prin.& facit quod dicit Ab.
à ꝯrio in ꝯſi.59.quidam dominus Iacobus.in 2.vol.& diximus
late.ſ.in d.vlt.q.prin.j.par.j.lib.in 7.art.& ꝙ nullus præſentetur
in eccleſiis mendicãtium.tenet etiam Roch.in hoc trac.in ver
bo in eccleſiis.in 3.q.poſt principium:& ante fi.2.col.

¶Septimus art.v.q.prin.j.partis.ij Libri.

1 *Patronus an & quando poſſit præſentare clericum, qui iuuet rectorem in
diuinis, vltra præſentationem rectoris in eccleſia parrochiali.*

2 *Patronus,verb.quomodo accipiendum.*

1 Dubitatur Septimo,†an patronus in eccleſia nõ col
legiata puta parrochiali vltra p̃ñtationem
rectoris habeat ẽt præſentare clericum,qui adiuuare debet re-
ctorem in diuinis. Hic art.intricate per doc.ponitur in c.poſtu-
laſti.hoc ti.propter materiam intitulationis clerici,quæ ibi tra
ctatur.de qua nos dicemus.j.in 3.lib.v.q.prin.in 6.art.Abb.cla-
re loquens in d.c.poſtulaſti.ꝓcedit,diſtinguẽdo:aut loquimur
de præſentatiõe ad ordines:& de intitulatione,& proſequitur:
vt nos ẽt erimus dicturi, vbi.ſ.Aut de præſentatiõe canonico-
rum in eccleſia collegiata,vt proſequitur:vt diximus.ſ.in 3.art.
p̃ñtis.q.Aut loquimur, quãdo eccleſia nõ eſt collegiata:& di-
cit in dubio patronum habere præſentationem rectoris:& ẽt
omnium aliorum clericorum:& ſic non vnus tantum. alleg.c.
princi.lxiij.diſt.quod dicit eſſe intelligendum,quando ipſi cle-
rici inſtituendi debent eſſe perpetui, ſecus (dicit ipſe) ſi rector
vult ſibi eligere vnum clericum,vt ſibi miniſtret in diuinis,nõ
dando illi beneficium in eccleſia:nam hunc poterit rector eli-
gere ad libitum.alleg.in arg.c.vt quiſquis clericus.de vi.& ho.
cler.& ita ẽt videntur velle omnes:& maxime Io.And.in d.ca.
poſtulaſti.& ibi Card.in vlt.col.in 6.q.& Pau.poſt eum Card.
in cle.plures.in fi.6.col.in 9.q.& ibi Pet.de Anch.in pe.col.in
3.no.& Imo.ibidem in x.col.in ver.gloſa rectoris.& ibi Abb.in
gl.ſuis in 3.ver.& repert.aureo hoc tit.in prin.fi.col.qui alle.d.
c.principalis.& Pau.in c.ſi de cenſi.& in c.cum vos.de offi.ord.
¶Ego dico in hoc non eſſe inſiſtendum: nam ſi patronus põt
p̃ñtare in aliis bñficiis in eccleſia collegiata quod eſt plus:vt vo
luit Abb.in d.c.poſtulaſti.& diximus ſ.in 3.art.p̃ñt.q.multo ma
gis poterit p̃ñtare miniſtros in eccleſia parrochiali,& minori.
¶Intellige tamen hãc concluſionem procedere eo modo &
forma,quibus diuerſificando caſus diximus.ſ.in d.3.art. videli
cet an dos illius clericatus emanauerit in fundatione vel poſt
ab ipſo patrono:ſecus ſi ab extraneo,vt ibi diximus.¶Intellige
2 †etiam iſtam concluſionem procedere,quando quis eſt p̃ro-
nus vere ex fundatione,conſtructione,vel dotatione: ſecus,ſi
ex præſcriptione:quia non poſſet præſentare,niſi inquantum
præſcripſit ſecundum omnes in locis.ſ.allegatis.

¶Octauus art,v,q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patronus hoſpitalis,an in eo poſſit rectorem præſentare,vel capellanum per
petuum.Et quid in oratoriis.*

1 Poſſet Etiam octauo dubitari , † an patronus hoſpitalis
poſſit in eo rectorem præſentare, vel perpetuum
capellanum?Et quid in oratoriis,an poſſit patronus pręſentare
capellanum

capellanum? Et de iſtis duobus eſt recurrendum ad ea,quæ dixi
mus in vlt.q prin.j.part.j.libr.in xj.& xij.art.vbi tractauimus, an
in iſtis cadat ius pa.& diſtinximus:Aut ſunt religioſa vel publi.
ca, ſeu non : vt primo caſu cadat ius patr. & eius fructus : & ſic
præſentatio ſecundo caſu non dic vt ibi.

¶Nonus art.v.q.prin.j.partis.ij. Libri.

1 *Patronus capelle eccleſiæ de ſe ſtantis,vel in alia eccleſia affixe,ſeu alicuius altaris affixi,an poſſit in eis capellanum præſentare.Et quid de altari portatili.n.2.*
3 *Præſentatio an in baſilica cadat.*

1 Poterit Dubitari nono loco,† an patronus eccleſiæ ca-
pelle de ſe ſtantis vel affixe in alia eccleſia ſeu al
taris affixi poſſit in eis præſentare capellanũ?Et de iſtis ēt tracta
uimus s̃.in d.vlt.q.prin.j.part.j.libr.in v.vj.& viij.art.quærendo,
an in eis cadat ius pa.& concluſimus ꝙ ſic:cum cadat in eis dos,
ideo cadit præſentatio capellani. vt ibi latè dictum eſt.¶ Quid
2 autem de altari† portatili?diximus.s̃.in d.j.par.j.li.in 9.arti.vbi
concluſimus in perſona eccleſiaſtica cadere ius pat.& fructum
3 illius eſſe vſum ipſius altaris,dic vt ibi.¶ † Quid autem de baſi
lica, an cadat in ea præſentatio? Et de hoc ēt tractauimus ibidē
in x.art.& concluſimus ius pa.cadere in illa,ēt ante cõſecratio-
nem:& ſic ſimiliter præſentationem.de quo etiam in d.j. par.j.
lib.in 4.prin.in ix.art.cum ibi tractauimus,quando incipiet cur
rere ius pa.cum incipit edificare vel perfecto opere, ſeu poſt ɔ-
ſecrationem:& magis communiter ɔcluditur pręſentationem
poſſe fieri dote data etiam ante cõſecrationem.Et ita commu-
niter obſeruari videmus,cum rare eccleſiæ conſecrentur.

¶Decimus art.v.q.prin.j partis.ij.Libri.

1 *Patroni præceptorie ſeu commende baſilice, vel aliarum religionum, an in eis præſentare poſſint.*
2 *Mulieres an ſint religioſe,vel ſeculares,vnde dignoſcatur.*

1 Poterit Enim ſucceſſiue & decimo loco dubitari, † an
patronus p̃ceptorie ſeu commēde baglive vel
hmõi religionis militũ Hieroſolymitanorũ ſancti Ioannis Ba-
ptiſtæ,templi dñi,& aliarum religionum poſſit p̃dictos in præ-
dictis locis p̃ntare?Et quid in p̃rono ſtaurie?Et licet hoc ñ tan-
gat ab aliquo:nihilominus qa p̃dicta loca ſunt religioſa, & fac-
ta ad inſtar hoſpitalium, q̃ proxime dicta ſunt de hoſpitalib. in
locis ibi remiſſis,cēſeantur dicta in præſenti arti.vt cadat in eis
p̃ntatio,ſicut cadit ius pa.niſi ꝓuideretur illis ex ɔſuetudine vel
priuilegio,ſeu alio iure p electionē:qa tunc cenſerentur vt ec
cleſiæ collegiatæ.¶De ſtauriis vero ſimiliter eſt aduertendum
an ſint religioſè vel ne,vt in eis cadat ius pa. qa ſi ſunt religio-
ſe,&non collegiate,cadat in eis p̃ntatio,ſicut dictum eſt de ho
ſpitalibus:Si vero ſunt ſeculares,& non religioſe,dicēdum eſt,
2 vt in ſeq.arti.q̃uo † autem cognoſcantur, an ſint religioſe vel
ſeculares,diximus s̃.in j.par.j.li.in j.q.prin.in x.art.vbi etiam latè
diximus de beguinaris, de fraternitatib⁹ diſciplinatorum, & de
fratribus,& ſororibus tertij ordinis ſancti Franciſci.

¶Vndecimus art.v.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni collegij ſcholarium,an poſſint ſcholares in eo præſentare.*
2 *Scholarium collegium,dicitur quaſi religioſum.*
3 *Collegium,vulgo del ſanto,ſitum in frontiſpicio S.Antonij de Padua,à quo conſtructum & dotatum fuerit.*
4 *Præſentatio non habet locum in ſcabellis & banchis locatis in eccleſia.*

1 Poſſet Etiam & vndecimo loco dubitari,† an patroni a-
licui⁹ collegij ſcholariũ poſſint præſentare ſcho-
lares in illo?Nos.s̃.in j.par.j.li.in vlt.q.prin.in 14.art.tractauim⁹,
an in iſtis collegiis ſecularib.cadat ius pa.& concluſimus ꝙ ſic:
& ideo cadit etiam in eis præſentatio, vt ibi latè diximus quib⁹
2 ibi dictis † adde collegium ſcholarium, dici quaſi religioſum.
vt vult Pau.de Ca.in conſ.145.in Chriſti &c.in quæſtiõe,quæ
vertitur.vbi dicit, ꝙ ſi teſtator dedit modum eligēdi ſcholares,
ille ſeruabitur : ſin autem ep̃s habebit ibi rectorem & ſcholares
eligere : quia ex quo pro victu ſcholarium pauperum eſt inſti-
3 tutũ,dicitur ep̃o ſpectare.vt ibi late: † & loquitur de collegio
quod eſt Padue in frontiſpicio eccleſiæ ſancti Antonij ordinis
minorum,quod vulgariter dr̃ lo collegio del ſanto:& fuit fun
datum,conſtructum,& dotatum à quodam Reueren.D D.Pil-
leo Car.Rauen. qui commiſit curam illius magnifico domino
Paulo Alcone,& Reueren.do.Fran.de Zab.poſtea digniſſimo
Car.de Flor.docto. noſtro famoſiſſimo nobilibus Patauinis vt i-
bi:q̃d conſ.vt refert Firma.in trac.de ep̃o.in 4.li.in 3 par.in x.q.
¶ Tu aduerte, ꝙ ſi hoc collegium diceretur eccleſiaſticũ, ſine
dubio eſſet tenēdum electionem nõ ſpectare ipſi patrono. ſed
illis de collegio. vt s̃ diximus de collegio eccleſiaſtico in j arti.
præſentis q ſed bene patronus poterit pręſentare ſcholares:vt
de dignitatibus inferiorib. canonicatibus p̃bēdis,& aliis be-
neficiis,diximus s̃.in 3.art.& de monialib⁹ in v.art.præſentis.q.
princ. ¶Si vero nos diceremus hoc collegiũ eſſe ſeculare, prout
vere eſt,licet pium reſpectu effectus: vt Pau.de Ca.dixit in præ
allegato conſ. & ſi fundator ſeu inſtitutor illius voluit rectorē
etiam præſentari p patronũ,ita obſeruabitur. Et ita ſenſit Paul.
ibi in d.conſ.dum dixit,ſi teſtator dedit modum eligendi ſcho
lares,ille ſeruabitur : ſi vero voluit ſeruari electionem, poterit
in electione patronus interuenire cum aliis collegiatis,cum ſit
collegium ſeculare,& de loco ſeculari, & non vero eccleſiaſti-
co,ſm̃ d.Car.in d.c.nobis.in §.ceterum in 4.opp.hoc tit.p text.
in §.ſi quis edificationem.in aut.de eccl.ti.voluit.d.Roc.in hoc
trac.in verb.in eccleſiis.in 2.q.in 2.col.in verſi.tertio limita.vt
eum retulimus.s̃.in j.art.præſentis.q.in ver.dicit etiam ibidem.
& ſic patronus hoc caſu poterit præſentare rectorem & ſcho-
lares , vel in electione rectoris interuenire cũ aliis collegiatis.
4 ¶† Quid autem in ſcabellis & banchis, quæ ſunt in eccleſia in
quibus cadit ius pa. large ſeu largiſſime:vt diximus.s̃.in d.j.par-
te.j.libri in vlt.q.prin.in vlt.art.an cadat in eis ius patr. & dicen-
dum eſt quòd non, cum illud ius patron. non habeat aliquem
fructum , niſi vſum illius ſcabelli : vt diximus in dicto vltimo
articulo.

Conclude Ex omnibus s̃. ſcriptis quæſtion. arti. & fa-
cias cõcluſionem : ꝙ in eccleſiis & locis in
quibus cadit ius pa.cadit præſentatio.vt diximus.s̃.in prin.præ-
ſentis.q.¶Amplia primo hanc conclu.intantum procedere, ꝙ
etiam cadit præſentatio non ſolum in rectore eccleſiæ parro-
chialis,& fiet per patronm ipſius:ſed etiam ipſe patronus p̃nta-
bit clericum,qui adiuuare debet illum in diuinis: vt diximus.s̃.
in 7.art.¶Reſtringe hanc amplia.procedere,ſi patronus à prin
cipio, vel poſt dedit dotem pro ipſo clerico : ſed ſi dedit extra-
neus de conſenſu ep̃i,ipſe præſentabit,& non patronus:vt dixi
mus in d.7.artic.ante finem:& in loco ibi remiſſo.¶Reſtringe
ſecundo.d.ampli.procedere, ſi primus patronus erat patronus
ex illis tribus cauſis : quia tunc præſentabit etiam clericum , vt
s̃.ſed ſi erat patronus ex pręſcriptione,præſentabit in eo tantũ,
quod præſcripſit:vt diximus in fi.d.7.art.¶Amplia ſecundo di-
ctam conclu.procedere,etiam in eccleſia ſiue capella de ſe ſtā-
te,ſeu affixa alteri eccleſiæ. & in altari affixo : quia cũ in illis ca-
dat ius pa.per patronum fiet præſentatio: vt diximus in 9.artic.
¶Amplia tertio.d.conclu.procedere,ēt in baſilica dotata,tñ li-
cet non conſecrata:qa cum cadat in ea ius pa.cadit ēt & pręſen
tatio,quæ fieri debet p ipſum patronum:per d.s̃.in 9.art.in fi.&
in loco ibi remiſſo.¶Amplia quarto.d.conclu.procedere,etiā
in hoſpitali & oratorio:qa cũ in illis cadat ius pa.patronus præ
ſentabit gubernatorem ſeu capellanum:per d.s̃.in 8.art.¶Am
plia quinto.d.conclu. procedere ēt in perceptoria commenda
bagliua religionis Hieroſolymitane:qa cum in illis cadat ius pa.
patronus præſentabit.vt diximus in x.art.¶Reſtringe hanc am
plia.niſi ipſe pręceptorie & ſimilia eſſent collegiata:quia de eis
dicendum eſt ; prout de collegiatis eccleſiis. j.dicetur. vt dixi-
mus in d.x art.¶Limita primo.d.conclu.procedere in aliis ec-
cleſiis collegiatis:quia in illis cadit ius pa.& præſentatio:ſed in
eccleſiis collegiatis;licet cadat in illis ius patr.non tamen cadit
præſentatio : ſed electio quæ fit per collegiatos.& non per pa-
tronum : vt diximus. s̃.in j.art.¶ Extende hanc limita.vt etiam
procedat in monaſteriis monachorum & ſic regularium: qa in
illis cadit electio:vt in eccl̃a collegiata:& non p̃ntatio patroni:
per dicta.s̃.in 4.artic.¶Extende tertio.d.limi. procedere etiam
in eccleſiis& capellis mendicantium:quia quamuis in eis cadat
ius patro.nihilominus non cadit aliquis fructus illius,niſi ſolus
honor in eccleſia:per dicta.s̃.in vj.artic.¶ Extende quarto. d.li-
mita.procedere etiam in monaſteriis monialium etiam regulę
non approbate:quia quamuis cadat in illis ius pa.non tamē ca-
dit in eis præſentatio patroni,ſed electio collegiatarum.per di-
cta.s̃.in v.art.& de regula non approbata ibi in ver.&adde vnũ.
¶Extende quinto d.limi. procedere etiam in collegio ſchola-
rium,ſi eſt eccleſiaſticum,& non ſeculare: quia quamuis cadat
in eo ius pa.non præſentabit patronus:ſed eligent collegiati:p
dicta.s̃.in xj.art.¶Extende ſexto.d.lim.cum eius extēſio.intan-
tum procedere.ꝙ nec patron⁹ eligere poterit cum aliis de col
legio:per dicta.s̃.in j.artic.in verſi.ſed dubitari poteſt.& in verſ.
alia fuit ſolut. Vincent. ¶ Extende ſeptimo dict. limit. & om-
nes prædictas extenſio. procedere , vt patronus eligere non

poſſit,etiã ſi hoc ſibi reſeruaſſet in limine fundationis ex priui-
legio & conſenſu ordinarij:vt in d.j.artic.in verſi. ſed reſtat du-
biũ.& idem in præſcriptione vt ibi.¶Reſtringe hanc extenſio.
procedere, niſi eſſet patronus eccleſiaſticus:quia poſſet ſibi re-
ſeruare,vt eligeret,cum aliis:vt in d. 1.arti.in verſi. reſtat dubiũ.
& in verſi.conſidera etiam. ¶Extende octauo.d.limi. cum eius
extẽſio.procedere, etiã ſi patronus ſe vellet iuuare præſcriptio
ne tanti temporis,cuius initij memoria nõ extaret : quia adhuc
patronus nõ poſſet eligere in eccleſia patronata,cum aliis : per
dicta in d.1.arti,in verſi.conſidera aliud. ¶Reſtringe hanc extẽ-
ſio. niſi eſſet patronus eccleſiaſticus;quia poſſet habere ius eli-
gendi cum aliis,ex preſcriptione ſeu conſuetudine:vt in d arti.
1.in verſi.ſed reſtat dubium.& in verſi.conſidera tu etiam. & in
verſic.conſidera aliud.¶Extende nono.d.limi.& eius extenſio.
procedere,non ſolum in eccleſia collegiata in actu : ſed etiã in
eccleſia collegiata in habitu,ſecundum conſi. Alex. ſ. allegatũ
in 1.artic.in verſi. & quod non cadat.¶Extende decimo multo
magis omnia prædicta procedere in eccleſia cathedrali : quia
quãuis cadat in illis ius patro. non tamen cadit præſentatio pa-
troni,ſed electio:vt dictum eſt ſ.in 1.& 3.arti. ¶Reſtringe pri-
mo d.limi.cum eius extenſio.procedere,niſi patronus laicus in
limine fundationis ſibi reſeruaſſet cum cõſenſu , vel priuilegio
Pape:ꝙ poſſet eligere caput collegij cum collegiatis: quia licet
hoc habere non poſſit ex præſcriptione;poterit tamen habere
ex priuilegio ſeu conſenſu Pape.per dicta ſupra in 1.artic.maxi-
mè in verſi,conſidera aliud,quod glo.& in v.artic.in verſic. iſta
planè procederent.¶Extende hanc primam reſtric.procedere,
etiam ſi Papa concederet hoc priuilegium patrono non in limi
ne fundationis,ſed poſt quandocunq;:quia adhuc quamuis lai-
cus poterit eligere cum collegiatis:vt in d. 1.arti.in verſi. tertiũ
autem.¶Reſtringe hanc primam reſtric. & eius extenſio. pro-
cedere patrono producente priuilegium Pape : vt admittatur
cum electoribus:quia tunc admitti debet : ſecus,ſi hoc allega-
ret,& priuilegium non produceret:vt diximus in d. 1.articul. in
verſ.aut loquimur de laico.¶Reſtringe ſecundo hanc primam
limi.& eius extenſi.procedere in vera eccleſia collegiata:ſed ſi
fuiſſet eccleſia ſimplex,& facta collegiata,ſine conſenſu patro
ni,adhuc patronus præſentaret : quia non potuit fieri collegia-
ta in eius præiudicium:vt in d. 1.artic.in verſic. ideo ſit tranſitus
ad aliam ſol.¶Reſtringe tertio d.limi.procedere,niſi patronus
laicus eccleſiæ collegiate in limine fundationis diſpoſuiſſet , ꝙ
non obſeruaretur electio;ſed etiam caput collegij præſentare-
tur per eum; quia procederet præſentatio,etiam in collegiata:
vt in d. 1.arti.in verſi.vltimo ponam vnam ſolu.& in verſic. re-
peri poſtmodum do.Roch.¶Reſtringe quarto d.primam lim.
cum eius extenſio.procedere,niſi quis reſeruauerit ſibi in limi-
ne fundationis de conſenſu ordinarij,vel de priuilegio inferio-
ris à Papa habuerit ꝙ poſſit interuenire in tractatu electionis fa
ciendę;quia in illa poterit intereſſe patronus,licet nõ poſſet eli
gere:vt in d. 1.articu.in verſic.poſtmodum dat aliam ſolu. & in
verſi.adde etiam ꝙ ſol.Inno.¶Reſtringe quinto d.limi. & eius
extenſio.procedere,niſi patronus eſſet conuerſus,& ex cõſue-
tudine poſſet intereſſe electioni : quia poterit intereſſe,quãuis
eſſet eccleſia collegiata:vt in d. 1.arti.in verſi.dicit etiam ibi do.
Roch.¶Reſtringe ſexto d.limit.& eius extenſio. niſi fieret ele-
ctio de rectore loci non eccleſiaſtici, ſed ſecularis:quia quãuis
ibi cadat electio, interuenire poterit patronus etiã laicus in ea.
vt in d. 1.articu.in fi.in verſic.dicit etiam ibidem.& in xj. articu.
¶Reſtringe ſeptimo d.limi.cum eius extenſi.procedere, vt pa
tronus eccleſiæ collegiatę monaſterij,&aliorum locorum ſu-
pra ſcriptorum,non poſſit eligere,habet tamen electioni con-
ſentire:per dicta ſ.in 1.ar.& etiã in v.in abbatiſſa.¶Declara pri-
mo hanc ſeptimam reſtri. prædictũ conſenſum patroni debere
interuenire poſt electionẽ,& non ante:vt in d.2.art.in verſi. tu
in hoc.¶Declara ſecũdo d.reſtri.dictũ conſenſum reſpectu eli
gentiũ illum peretiam debere interuenire de honeſtate reſpe-
ctu vero patronorũ de neceſſitate:vt in d.2.art.in verſ.ſecunda
dubitatio.¶Declara tertio d.reſtric. ꝙ defectus cõſenſus patro
ni nõ facit electionem nullã : imo ſe non opponendo conſen-
tit.vt in .d.2.arti.in ver.tertia eſt dubitatio. ¶Declara quarto d.
reſtric.ꝙ petito cõſenſu patroni per eligentes : ꝙ ſi electioni ſe
opponit, & iuſtã cauſam allegat, & probat, caſſatur electio per
ſuperiorẽ:vt in d. 2.art.in ver.quarto dubitatur. ¶Et ex hoc ſe-
quitur quinta declaratio,ꝙ petito cõſenſu patroni per eligẽtes
ſi patronus contradicat ſine cauſa,nõ obſtat eius cõtradictio:vt
in d.2.art.in ver. 5.duditatur.¶Reſtringe prædictas declara.ha-
bere locũ, niſi ex aliquo ſtatuto, priuilegio, vel conſuetudine
etiã ex priuilegio ordinarij cõſenſus patroni in electione omni
no eſſet habẽdus:quia tunc nõ requireretur cauſa, omnino ha-
bẽdus eſſet:vt in d.2.artic.in verſ.6.ſequitur.¶Declara ſexto in
electione prælati requiri cõſenſum principis loci, etiã non pa-
troni:diſtinguẽdo tamen,vt in d.2.art.in fi.in verſ.7. dubitatur.
¶Reſtringe octauo d.primã limit.cũ eius extenſio. procedere:
& eſſe verũ,vt patronus eccleſiæ collegiate nõ poſſit præſenta
re rectorẽ:ſeu prælatum nec in eius electione interuenire:vt ſ.
ſed bene poteſt præſentare ad dignitates,canonicatus,præben-
das , & alia beneficia exiſtẽtes & exiſtẽtia intus ipſam eccleſiam
collegiatã:vt in 3.art.¶Extende hanc octauã reſtri. procedere,
nõ ſolũ in eccleſiis collegiatis,ſed in archidiaconatu, archiepi-
ſcopatu,& aliis dignitatibus & beneficiis etiam eccleſiæ cathe-
dralis:quia ſimiliter in illis preſentabit patronus:vt in 3.artic. in
verſi.& pulchre,in ver.vbi circa.& in verſ.& in hoc. ¶Extende
ſecundo d.reſtric. procedere etiã in monaſterio monialium:vt
patronus quãuis non præſentet abbatiſſam,pręſentat tamẽ mo
niales:vt in v.art.in ver.reſtat modo videre.¶Declara hanc ex-
tenſio.ꝙ quãuis patronus præſentet mulierẽ in monialem, ha-
bebat ipſa abbatiſſa annũ profeſſionis:vt in d.v.art.in verſ. ſub-
dit etiã ꝙ.¶Extende tertio d.octauã reſtric.patronũ in mona-
ſterio monialiũ etiam pręſentare capellanum perpetuum,eius
reditus habentẽ.vt in d.v.art.in verſ.& ex deciſione. ¶Declara
hanc extenſio.ꝙ ſi patronus præſentauerit capellanum nõ ido
neũ,poterunt abbatiſſa & moniales eum recuſare,vt non inſti-
tuatur:vt in d.v.art.in verſi. dicit tamẽ. Imo inſtitutum poſſunt
petere amoueri ex cauſa in totum,per ſuperiorẽ:vt in d.v.arti.
in ver.ſubdit etiã inſtitutum.¶Reſtringe hanc octauam reſtri.
ꝓcedere, ſi ipſe primus patronus fuit fundator & inſtitutor be-
neficiorũ & præbendarum:quia tunc licet non eligat præſenta
bit tamẽ ipſe,& ſimiliter ſi poſt eccleſiam fundatam ipſe patro-
nus beneficiũ vel præbẽdã fundauerit,quia tũc ipſe pñtabit:ſe-
cus, ſi extraneus fundauerit de cõſenſu epiſcopi:quia tunc ipſe
extraneus & nõ patronus præſentabit,vt in d. 3.arti.in verſi. &
ideo tu dic.& in verſi. ſecũdus eſt caſus. ¶Declara hanc reſtric.
procedere,primo,ſi iſte extraneus poſt fundatã eccleſiam præ-
bendã erigens,reſeruauit ſibi ius pa.de conſenſu epiſcopi:quia
alias epiſcopus cõferet:vt in d.3.ar.in ver.4.erit caſus. ¶Decla-
ra ſecundo d.reſtric.nam licet poſt eccleſiam fundatam aliquis
fundat in ea beneficiũ vel præbendã , non primus patronus ra-
tione ſoli:ſed rector ipſius prime eccleſiæ præſentabit cum illo
extraneo:vt in d.3.art.in verſi.ſi per extraneos.& in ver.ſed du-
biũ remanet.¶Declara præceden.declara.procedere: cum per
extraneum erigitur beneficium , vel præbenda occupans locũ
in eccleſia:quia tunc rector primæ eccleſiæ,ratione ſoli præſen
tabit cum extraneo patrono : ſed ſi non occuparet locũ rector
primæ eccleſiæ nõ præſentaret cum extraneo:vt in d. 3.artic.in
verſic.aut iſte dignitates.¶Declara vltimo d.reſtric. ꝙ ſi ſumus
in dubio:an primus patronus fundauerit alia beneficia in eccle
ſia collegiata exiſtẽtia vel ne,præſumendũ erit, primum patro-
num fundaſſe à principio: & ſic ipſe præſentabit:vt in d.3. artic.
in verſi.item voluit Abb.& in ver.quibus adde.& in veſ. ſecũ-
dum ꝙ in dubio. ¶Limita ſecundo d. conclu. nõ habere locũ
in altari portatili, quia quãuis in illo certo modo cadat ius pat.
tamen non habet aliquẽ fructum illius, niſi ſolum vſum : & ſic
præſentatio nõ habet locum in eo:vt diximus ſ.in ix.arti. & in
loco ibi remiſſo. ¶Limita tertio d.concl.non procedere in ſe-
dilibus affixis in eccleſia : quia quãuis in eis certo modo cadat
ius pat.tamen non cadit aliquis eius fructus, niſi illius vſus pro
fructu:vt diximus ſupra in fine xj.articul.Et per iſta omnia ſunt
redacta plana.

¶Sexta principalis quæſtio.j partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio quando fiat per patronos,vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione.*
2 *Præſentatio eſt ſemper pœnes patronum,habitu:non autem actu.*
3 *Præſentatio eſt pœnes patronum actu tempore vacationis.*
4 *Presbyter poteſtatem habet abſoluendi in habitu:non tamen actu,niſi quan-
do ſibi conceditur à ſuperiore.*

QVæro Sexto principaliter: quia proximè vidi
mus in quibus eccleſiis & locis pſentatio fiat.Modo vidẽdum eſt,
1 †quando in ipſis eccleſiis, & locis in quibus ius præſentãdi habet locum
præſentatio prædicta per patronos vel exiſtentes in quaſi poſ.
2 præſentandi fiat? ¶†Et dico primo iſtam præſentationem eſſe
penes patronum ſemper in habitu, non tamẽ in actu:quia ſem
per patronus habilis eſt ad præſentandũ,ex quo ex iure pat.ha-
bet hunc fructũ præſentationis.vt in gl.hoc tit.& per totum.&
in gl.in c.pie mentis.16.q.7.&diximus late ſ.in j.part.j.lib.in j.q.
prin. in j.art.dum tractauimus de diffinitione iuris patr.& in j.q.
3 prin.huius par.in j.arti. ¶†Tamen hoc exercitium præſentan-
di non habet in actu,niſi tempore vacationis c.illud.hoc tit. &
expreſſius

expreſſius in c.fi. de conceſ.præb. & ibi Mar.Io.An præceptor:
& ipſe Io.An.Car.Abb.& oẽs:& Rom.conſil.465.in re pñti.&
diximus ẽt latè.ŝ.in iſta parte in 4.q.prin.in 2.art. dum tractaui
mus patronum non poſſe conſtituere procuratorem ad pſen-
tandum,nec habentem eligere,vel conferre ad eligendum,vel
4 conferendum,niſi eccleſia vacet:†ſicut etiam dicimus presby
terum habere pŕãtem abſoluendi in habitu,non tñ in actu,niſi
ſibi detur à ſuperiore:vt no.plenè: maximè per repetẽtes poſt
Abb.in ca.omnis.de peni.& remiſ.Et iſte ſit primus artic.huius
vj.q.prin.ex qua etiam oriuntur infraſcripti alij articuli.

¶Secundus art.vj.q.prin.j.partis.2.Libri.

1 *Eccleſia vacare tum ficte,tum vere,vt patronus poſſit præſentare.*
2 *Eccleſia quibus & quot modis vacare proprie dicatur.*

1 Et ſic Secundus arti.eſt,† quando dicatur eccleſia vacare
ad effectum,vt poſſit patron⁹ in illa præſentare? Et
dic,ꝙ eccleſia ſiue locus dr̃ vacare dupliciter,vere & fictè: ſeu
quaſi:vt vult plenè Paul.in trac.de ſe.vacan.in fi.j.col.in 7.præ-
2 ludio.¶Vere igit̃ dr̃ vacare pluribus modis.Et † primo ꝑ obi-
tum:qa mors oĩa ſoluit.vt in aut.de nup.§.deinde.colla.4.adeo
ꝙ ſi quis miraculoſe reſurgeret,ñ recuperaret ius priſtinũ.ꝓut
not.Egid.rom.in ſuo quolibeto:& Iac. Zochus in rub.de ſpõ-
ſa.& Ab.in c.fraternitatis.in fi.de frig.& malef.& no. Bal.in l.iu
ra.là j.ff.de leg.& Lud.ro.in rub.ff.ſol.ma.¶Hinc dixit Paul.vbi
ŝ.in prin.2.col.quod qñocunque vacet eccleſia,prælatus dici-
tur deceſſiſſe:ſed largo modo.Proprie autem iſta differũt inter
ſe:vt patet in ca.ſuſceptum.de reſcr.ẽt in gratiis deuenientibus
in alium.c.quamuis.el 2.de præb.in vj.& ibi gl.in ver.deceden-
tium.de quo remittit ſe ad c.ſi propter.de reſc.lib.vj. Et de iſta
vacatione vidẽtur loqui ti.de iure pa. & elec.& omnia iura,ad-
herendo magis proprie vacationi:& hoc idem videtur tenere
Roc.in hoc trac.in ver.honorificum.in 51.q.in fi.dum præſup
ponit verum modum vacationis eſſe per mortem.Et ſubdit gl.
in d.c.ſi propter. in verb.vacabunt. ponere modos vacationis
eccleſiæ,& in hoc non eſt dubium.

¶Tertius art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Eccleſia vacare dicitur per renunciationem vt patronus præſentare poſſit.*
2 *Renuntians ſeu cedẽs mortuus poteſt dici,quo ad beneficium illud cui ceſſit.*
3 *Beneficium vacare dicitur,item & eccleſia per renuntiationem.*
4 *Patroni conſenſus ſufficit in renuntiatione ex cauſa permutationis.*
5 *Eccleſia vacare non dicitur renuntiatione facta per ſimoniam.*

1 Et ideo Tertius eſt art.†an per renuntiationem dicatur
vacare eccleſia, ita ꝙ patronus poſſit pſentare?
¶Et ĩ hoc aduerte,ꝙ eccleſia ſeu beneficium dicitur vacare ẽt
per ſimplicem renuntiationem, vel per renuntiationem ex cã
permutationis:quia hic renũtians ſeu cedẽs põt dici mortuus,
2 quo †ad illud beneficium,cui ceſſit.7.q.j.ecce in quibus.33.q.
j.§.j.& 2.licet ſecus ſit in materia ſtrictiſſima, p.d.c.ſuſceptum.
de reſc.lib.6.& latè hoc ponit idem Paul.in d.tract.de ſede vac.
in 7.præludio.in 2.col.in ver.ſecundo per renũtiationem,vbi
ponit de renuntiatione Papæ,epi,& aliorum beneficiatorũ, v-
3 bi plenè maximè in remiſſionibus ibi poſitis.¶ † Vnde cum ꝑ
renuntiationem eccleſia vel beneficium dicit̃ vacare,& vacat,
merito patroni poterunt præſentare, qñ per renũtiationẽ vel
ceſſum vacat:& hoc voluit Rot.j.patronus clericus.in j.dubio.
& per totũ in antiquioribus.hoc tit.& Lap.all.22.non ſufficit,
fol.6.& vr̃ facere tex.in c.2.vt lit.pen.li.6.nã ibi ſi non vteretur
pñtatio fieret in caſu renũtiationis.¶Adde Guy.in rep.ca.fi.in
4 xx.col.verſ.ſimiliter videtur.† vbi vult ſufficere in renũtiatio-
ne conſenſum patroni. quod dictum intelligerem in renũtia-
tione ex cauſa pmutationis,nõ in ſimplici renũtiatione:qa in il
5 la requiritur vera pñtatio,vt ŝ.eſt dictum.¶† Aduerte,ꝙ ſi re-
nũtiatio fiat ꝑ ſimoniam,nõ vacat eccleſia,ſm Inn.& alios in c.
cum vniuerſorum. de rerum perm.& ita debet ĩtelligi.c.quod
in dubiis.& c.admonet.de renũ.Ita Paul.vbi.ŝ.¶Et ꝙ per renũ
tiationem dicitur vacare eccleſia vt poſſit ſequi præſentatio.
voluit etiam Roc.in hoc trac.in verb.honorificum.in 51.q.ĩ fi.

¶Quartus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatione prima facta à clerico patrono pendente,ſi ſecundus præſente-
tur primo præſentato renuntiante,an debeat admitti & inſtitui ſecundus.
& nu.2.3.*

1 Sed dubitatur Quarto loco,†ſi pẽdente prima pñ
tatione facta à clerico patrono,præ
ſentatur ſecundus primo præſentato renũtiante,an debeat ad-
mitti & inſtitui ſcđs? Hunc ar.formauit Rot.j.patronus cleric⁹.
in 3.& 4.dub.hoc tit.in antiquioribus. vbi eſt pulcher caſus in
patrono clerico,qui præſentauit.A.& antequam inſtitueret̃,in
manibus patroni renũtiauit:& ſi patron⁹ præſentauit. B.& an
tequam.B.inſtitueretur. Iterum.A. renũtiauit in manibus epi,
& ſic fuit inſtitutus. B.ſecũdo loco præſentatus:poſtea epiſco-
pus prætendens præſentationem & inſtitutionẽ de B. factam
non tenere:qa facta anteq̃ renũtiatio eſſe facta ab A.in eius ma
nibus,iure deuoluto contulit dictũ beneficiũ.C. & poſtea hoc
vidẽs.D.expectans apoſtolicus acceptauit illud beneficium vir
tute expectatiue:quærebat̃ quid iuris? & Rot.ibi determinat re
nuntiationẽ factam ab A.in manibus patroni,tenuiſſe,vel illã q̃
fecit in manibus epiſcopi: & iõ ratificatur pñtatio facta de. B.
& tenet ĩſtitutio:& declarat̃ C.& D.nihil iuris in dicto bñficio
hr̃e:vt ibi plenè,nolo tranſcribere ipſam deciſionẽ,videte per
vos.¶Pro cuius ꝯcluſione ꝯſidero facere id,qđ diximus.ŝ.in 3.
q.prin.huius part.in j.art.cũ plurib.ſeq. inſtitutionẽ ſequutam
operari,ꝙ licet conſtet de ꝓprietate alterius patroni nõ remo-
uebitur inſtitutus ad præſentationem poſſeſſoris:p.c.ꝯſultatio
nibus. hoc ti.quãto magis hoc operabitur hic iſta inſtitutio ſe-
2 quuta†ad pñtationẽ veri patroni,licet non fuerit facta renun-
tiatio pñtationis in manibus epiſcopi: ſed in manibus pr̃oni, q
ex hac cauſa pñtauit,& facta alia renũtiatiõe in manib⁹ epiſco-
pi ſequuta fuit inſtitutio.¶Ex qua deciſiõe colligerẽ vnum,ꝙ
3 ad effectum †vt pr̃on⁹ ẽt eccleſiaſticus dicat̃ poſſe præſentare,
& non variare,ſufficiat primo loco pñtatum ĩ manibus ſuis pñ
tationi renuntiare:quia illa renuntiatio ſic facta in illo caſu põ-
deratur per Rotam: verum dicerem hoc conſtare debere epiſ-
copo:quia alias non admitteret ipſum patronũ eccleſiaſticũ ad
ſcđam præſentationem:qa videretur variare,qđ facere ñ licet.

¶Quintus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio in quibus caſibus poſſit iterum fieri.*
2 *Electio in quibus caſibus poſſit iterari.*

1 Condeſcendo Ad quintum art. ex proximè dictis
†videlicet an patroni poſſint iterũ
pñtare,qñ præſentatus nõ ꝯſenſit præſentationi,vel qñ poſt ꝯ-
ſenſum renũtiauit,ſeu qñ moritur ante inſtitutionem, aut qñ
non tenet præſentatio ꝑꝑ crimen occultũ præſentati: ſiue ob
aliam cauſam nõ ꝓcedentẽ ex culpa præſentantis(qa ſi ꝓcede-
ret ex eius culpa,ꝓ illa vice nõ poſſet vlterius præſentare: vt di
cemus ĩ.in hac par.in x.q.prin.in 4.art.)¶Hunc art.in terminis
noſtris in materia pñtationis non reperi tactum,ſed in materia
electionis ſic:ꝑ Firma.in trac.de epiſcopo. in j.li.in 3.par. in 39.
q.qui ꝯcludit,ꝙ ſic:dũmodo prædicta ꝯcurrant ſine fraude: al-
legat.c.ſi electio.& ibi gl.& doc.de elec.li.6.dicit ẽt Bar.in l.ſex
tum.ff.de vaca.mune.aliter tenere,qñ electus renuntiet.ſ.ꝙ ad
ſuperiorem deuoluatur ius eligendi:ſed ipſe Firm. dicit fore te
nendũ,quod dicũt doct.in d.c.ſi electio.¶Tu dic Do.in d.ca.ſi
electio.in fi.3.col.verſ.in eadem gl.ibi ſtatutũ aperte dicere idẽ
per oĩa eſſe in patronis præſentantibus,qui licet in principio di
xiſſet primum exẽplum tex.d.c.ſi electio.ſ.de eo qui ꝯſenſit ele
ctioni:& renuntiauit non poſſe verificari in præſentatiõe,qua-
ſi voluiſſet dicere præſentatos non hr̃e ꝯſentire pñtationibus
de eis factis:nihilominus de hoc dicet̃.ĩ.in 2.par.huius 2. lib.in
2 v.q prin. in j.art. Tangit ẽt Dom.ſuper.d.gl.an habebunt † ite-
rum patroni quadrimeſtre vel ſemeſtre in caſibus prædictis ſi-
cut habent habentes eligere: & de hoc hic non ſumus aliquid
dicturi:ſed dicemus.ĩ.in d.2 par.j.q prin.in 17.art.¶Sufficit hic
concludere, quòd ſicut eligentes in caſibus prædictis poſſunt
iterum eligere,ſic & patroni iterum præſentare:& hoc videtur
firmari per Rotam.j.patronus clericus.hoc ti.in antiquioribus.
in præſenti art.deductam. ¶ Et facit ad hoc illa reg.quam ŝ.po
ſui in 3.q.prin.huius partis in 16.art.in fi. vbi diximus illa ſerui-
re ad multa iura loquentia de elect.habere locum in præſenta-
tione,quando militat eadem ratio: vt eſt gloſſ.in ca.final.de e-
lect.lib.vj.Et ita conclude.

¶Sextus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Patroni præſentatio an requiratur in beneficiorũ permutatiõe.36.38.39.*
2 *Beneficia vacare dicuntur per permutationem item poſſeſſio.& proprietas
beneficij.& n.3.*
4 *Actus autorizandi beneficiorũ pmutationes,principaliter depẽdet ab epõ.*
5 *Beneficia duo vnus poteſt habere de iure,& altero priuari ab epiſcopo, ni-
ſi acceſſerit diſpenſatio,que etiam poſtmodum conceſſa,ſufficit.*
6 *Temporis tractu non firmari,quod ab initio non valet.*

7 Colla.ti

7 Collatio epiſcopi facta de beneficio vacãte ſpectante ad præſentationem laici, ipſo ſpreto & irrequiſito, irrita eſt. & n. 9. 11. 15. 28.

8 Præſentatio locum habet in non collegiato beneficio. Secus in collegiato.

12 Epiſcopus poteſt vnire & diuidere beneficia & vni beneficio rem ſubtrahere, & alteri dare.

13 Alienare non dicitur, transferre rem eccleſiæ, de vna in aliam.

14 Actus quilibet collegij factus à maiori parte, an teneat.

16 Iure ſuo priuari nemo poteſt.

17 Electoribus in eligendo liberum debet eſſe arbitrium, dummodo conſentiant in idoneum.

18 In beneficij collatione licet non ſit libertas in dando: eſt tamen in cui dando.

19 Renuntiatio primo fieri debet per valentem permutare.

20 Fraudibus via præcludenda eſt.

21 Renuntiatio dicitur actus voluntarius.

22 Permutationes odioſe ſunt.

23 Beneficium vacans non poteſt ordinari per epiſcopum, patrono inuito.

24 Permutatio facta aliis, quam permutare volentibus, nulla eſt, niſi legitime facta ſit.

25 Patroni non poſſunt ſine cauſa contradicere preſentationi faciendę, vel iam factæ.

26 Permutatio beneficij patronati Neapoli fit de conſenſu patronorum.

27 Emphyteota non ſoluens canonem, eſt priuatus ipſo iure.

29 Renuntiatio an requiratur libera in permutatione beneficij facienda, vt faciat beneficium vacare.

30 Beneficij proprietas & poſſeſſio vacat per permutationem.

31 In beneficij patronati permutatione an vocari debeant patroni.

32 Eccleſiæ fidelius deſeruitur per proprium prælatum, quam per vacarium.

33 Patroni tam eccleſiaſtici, quã ſeculares non vocati in permutatione faciẽda beneficij patronati, an poſſint agere de contemptu. & n. 34.

35 Patronus contemptus & non vocatus à compatronis, in actu præſentationis, an agere poſſint de contemptu.

37 Reſignatio libera vt requiritur in permutatione, ita & præſentatio.

40 Patroni conſenſus præſtitus in permutatione beneficij patronati, habetur pro præſentatione. & n 41. 42.

43 Patroni conſenſus ſiue eccleſiaſtici, ſiue ſecularis an requiratur in permutatione beneficij patronati facienda, in quo cadit præſentatio. Et quid in beneficio, in quo ſeruatur electio.

44 Patroni conſenſus qui debet interuenire in permutatione beneficij patronati facienda, an poſſit interuenire poſt permutationem.

45 Patronus ſi non contradicit in permutatione ipſius beneficij patronati, intra quatuor menſes, & ante lapſum ipſorum quatuor menſium moriatur, videtur conſenſiſſe, & hæredes poſſunt contradicere vel conſentire intra temporis reſiduum.

47 Patroni an poſſint compelli ad conſentiendum permutationi beneficij patronati, vel ante, vel poſt facienda de beneficio patronato, & n. 48. 49.

50 Patroni laici non poſſunt compelli ad conſentiendum permutationi beneficij patronati nec ante, nec poſt, nec per epiſcopum, nec per legatum, niſi vrgente neceſſitate, & eccleſiæ vtilitate.

51 Patroni clerici largo modo eligere dicuntur.

52 Neceſſitas ſeu vtilitas ſunt cauſæ faciendarum plurimarum rerum.

53 Beneficij permutatio, an & quando teneat ſine patroni conſenſu.

54 Permutatio facta de eccleſia patronata, an ſit ipſo iure nulla, vel annullãda.

55 Permutatio facta de eccleſia collegiata per legatum cum conſenſu illorum ad quos electio ſpectat, vel collatio, non valet. Et idem iudicium de indignitatibus exiſtentibus in eccleſiis cathedralibus & collegiatis.

56 Permutatio facta de beneficiis non collegiatis, patronorum eccleſiaſticorum, autoritate prælati, etiam ſine conſenſu dictorum patronorum, valet. Et quid ita. Et quid in patronis ſecularibus habentibus ius patronatus ex priuilegio vel præſcriptione completa contra aliam eccleſiam.

57 Permutatio facta beneficij patronati patronorum ſecularium, vel miſtim ex tribus cauſis, fundationum, &c. auctoritate legati, non valet ſine eorũ conſenſu.

58 Permutatio facta beneficij patronati. auctoritate epiſcopi ſine conſenſu patroni propter neceſſitatem vel vtilitatem eccleſiæ, an & quando valeat, & n. 59.

60 Permutatio beneficij facta ſine conſenſu patronorum propter permutãtium vtilitatem vel neceſſitatem, auctoritate epiſcopi, non valet.

61 Permutatio eccleſiæ patronatæ facta ſine patroni conſenſu, auctoritate epiſcopi ad ſui libitum, an & quando valeat. & n. 62.

63 Patroni non vocati & ſpreti in permutatione, beneficij facta, duobus remediis iuuantur.

64 Permutatio beneficij patronati facta patronis vocatis, & non comparentibus non eſt nulla, ſed annullanda ipſis contradicentibus infra terminum. & n. 68.

65 Patroni vocati quando dicantur. Et qualiter fiat permutatio. & n. 66.

67 Vocatio continens peremptorium, eſt maioris virtutis, quam citatio per edictum.

69 Permutatio beneficij patronati facta ſine conſenſu patroni, an quoquo modo validari poſſit.

70 Patronus non habet præſentare in permutatione, ſed conſentire.

71 Patroni & epiſcopi factum requiritur ad plenum ius conferendi vel trãſferendi in clericum.

72 Actus, vbi plura requirit ad formalem ſui efficaciã, vno deficiẽte, corruit.

73 Conſenſus quando in facto requiritur, an & quando poſſit interuenire poſt factum.

74 Permutatione annullata ob defectum conſenſus patroni, an patronus poſſit alium præſentare, vel primi beneficiati redibunt ad ſuum beneficium.

75 Permutatione annullata ab non conſenſum patroni propter culpam ordinarij, primi beneficiati redeunt ad ſua beneficia. Secus, ſi culpa ipſius beneficiati, vel vtriuſque. & n. 77.

76 Puniri nemo debet ſine culpa.

78 Permutatione annullata, quia patroni fuerunt ſpreti ob nullius culpam, primi beneficiati ad ſua beneficia redeunt.

79 Emphyteota neſciens rem emphyteoticam vendens irrequiſito domino, non incidit in pœnam l. fi C. de iure emph. Et idem in hærede. n. 80.

81 Permutantes beneficia qualiter intelligantur eſſe ſine culpa.

82 Cauſa ceſſante. ceſſat legis diſpoſitio.

83 Præſentatio beneficij patronati ſub cõditione, ſi placeat domino, an valeat.

84 Emphyteota vendens rem emphyteoticam, ſaluo iure domini, vel ſub conditione, ſi domino placeat, non euadit pœnam l. fi. C. de iure emph. & n. 86.

85 Clauſula, nec aliter, nec alio modo quid operetur.

87 Conſenſus patronorum vbi requiritur in permutationibus, an requiratur conſenſus omnium nullo diſceptante, an vero ſufficiat conſenſus maioris partis omnium.

88 Patronorum conſenſus in permutationibus habentur loco permutationis. Et ideo inſtitutione ſequuta, conſeruatur quaſi poſſeſſio.

89 Patroni vocatio per edictum, eſt ſufficiens in permutatione beneficij patronati.

90 Vocati per edictum, vocati dicuntur.

91 Edicti appoſitio, eſt de iure nouo.

92 Canonicorum vocatio facienda eſt ante electionem, vbi agi poteſt de contẽptu, & n 94.

93 Vocatorum ad eligendum varie vocationes.

95 Permutationibus recte prouidetur per edictum.

Et quia Supra in tertio præceden. articul. fuit dictum, ec
cleſiam vel beneficium vacare, etiam quando va
cat per renuntiationem ex cauſa permutatiõis. Ideo ſextus eſt
1 art. † an eccleſia ſeu beneficium, quę vel quod permutantur, di
cantur vacare per renuntiationem adeo quòd patronus poſſit
in eis præſentare: & ſic an in permutatione requiratur præſen-
2 tatio patroni: vel quid requiritur: † & quòd in permutatione
dicantur beneficia vacare, apparet ex allegatis in d. 3. arti. & la-
tè per Paui. in d. tracta. in 7. & vltim. præludio in. 2. col. in verſi.
ſecundo per renuntiationem, & voluit text. in capit. j. de rerum
permut. libr. 6. & in clemen. vnica, eo. titul. & Rota. 399. bene-
ficia ex cauſa permutatiõis. & Rota. 863. ſi. A. & B. in antiquis.
3 de rerum permu. vbi habetur, quòd etiam dicitur vacare † poſ
ſeſſio, & proprietas beneficij per permutationem: & volunt
omnes docto. loquentes de hac materia in locis ĩ. allegandis,
dum omnes præſupponunt vacationem. Si ergo eccleſia vel
beneficium dicitur vacare: ergo debet habere locum præſen-
tatio patroni, per dicta ſ. in 1. & 3. art. ¶ Circa hanc materiam,
an in permutatione beneficiorum requiratur præſentatio pa-
troni, an vero ſufficiat conſenſus, & an contradictio faciat ac-
tum nullum, & ſimilia, plures ſunt opiniones, quarum ali-
quas referam: & poſtea diuidam hunc articul. in pluribus du-
biis, & concludam. ¶ Dic ergo Rotam. 307. permutatio facta
in titul. de rerum permutat. in nouis velle permutationem fa-
ctam per ordinarium de beneficio ſpectante ad præſentatio-
nem laici ipſo contempto, & non vocato, non eſſe nullam ip-
ſo iure, ſed annullandam per ſententiam, ſi ipſe contemptum
ſuum infra tempus datum ad præſentandum proſequatur: &
allegat. Feder. de ſenis in tract. ſuo de rerum permuta. in quæſt.
30. & Alexan. de lantilla in repet. capit. licet. de rerum permut.
libr. vj. in iiij. part. quæſt. 17. qui allega. capit. quod ſicut. de elec.
& capit. ea noſcitur. de his, quæ fiunt à prælat. in quibus locis
apparet contemptum. cap. non reddere actum nullum, ſecun-
dum expoſitionem Hoſti. & Ioan. Andr. ſuper verbo, conuer-
tit. alleg. etiam. ca. cum eccleſiis. de præbend. libr. vj. ¶ Qui do.
Fede. pro ratione allegat dictum Bald. in ele. j. de rerum permu.
quòd conſenſus iſtorum vocandorum, quorum intereſt, po-
teſt interuenire, & ante & poſt: & ſic per hoc dat intelligere per
mutationem nõ eſſe nullam, ſed annullandam: nam ſi eſſet nul
la, ratificari non poſſet, per. c. auditis. de elect. cum ſimi. ¶ Alex.
4 prædictus vero allegauit aliam rationem: quia iſte † actus au-
ctorizandi permutationes, principaliter dependet ab epiſco-
po: vt in cap. quæſitum. de rerum permuta. & nota. in clemen.
vnica.

vnica.e.ti.& licet debeat habere actum facere de conſenſu capi
tuli vel patroni:ñ tamẽ cauſa nulla eſt eo ipſo,ẽt ſi ad ipſum nõ
ſpectet collatio,cum ñ ſit omnino defectus ex parte facientis,
licet male faciat ꝯtemnendo illos,quorũ intereſt.vt in d.c.qđ
ſicut.& ꝙ ſufficiat conſenſus illorum ꝯtemptorum ex poſtfac-
to,inducit ipſe Alex.qđ dixerat in d.ſua rep.in j.par.q.7.ſ.ꝙ poſ
5 ſum habere duo beneficia †de iure,& tamen eps̃ p̃t me altero
priuare,niſi mecum ꝑ ipſum fuerit diſpenſatũ.quæ diſpenſatio
ſi ex poſtfacto interuenerit,ſufficit: vt ibi declarat & inducit ꝓ
hoc qđ no.Io.an.in c.licet canon.de ele.li.6.ſuper gl.pe.& no.
ꝑ eundem in c.2.de inſt.e.lib.¶Melius tamen ſecundũ Rot.ibi
faciunt no.per Inn.Io.mo.& Io.And.in c.2.de reb.eccl.nõ alie.
eo.lib.¶Et facit ratio ſecundum ipſum Alex.quia licet iſte cõ-
ſenſus non interueniat in liminibus ipſius permutationis: non
tamen cauetur in iure illum non poſſe poſtea interuenire,imo
expreſsè cauetur contrarium:videlicet ſufficere ſuperuenientẽ
6 conſenſum:vt in d.c.quod ſicut.vnde licet quod ab initio †nõ
valet,ñ firmetur ex ſolo tractu temporis:tñ ex nouo conſenſu
ſuperueniente bene firmatur:vt no.in reg.non firmatur.¶Re-
ſpondet modo Alexan. ad oĩa ꝯ̃ria quæ formari poſſent,& pręſertim ad d.c.decernim⁹.16.q.7.qui tex.vt dicit Rot.ibi,eſt cla-
rus in hac materia,vbi habetur irritam eſſe epiſcoporum colla
7 tionem †factam de beneficio vacante ſpectãte ad pręſentatio
nem laici ipſo contempto,& irrequiſito:ꝙ ille tex.loquitur in
eo caſu,in quo patronus debet requiri,in quo eps̃ ñ habet col-
lationem:ſed in permutatione ſecus,licet cum alio.¶Vel ſecũ
dum Rotã, ibi p̃t aliter reſponderi:videlicet.c.decernimus.lo-
qui in collatiõe voluntaria:ſecus aũt in neceſſaria,ꝑ cle. vnicã.
de rerum perm.¶Poſtea Rota ibi dicit Alex.dicere.ꝙ Lapus a-
liter ſentiebat in addi. ad concluſiones Fed.& refert opi. Lapi.
de qua ibi:ſed ipſa Rota tenet cum Pau.ꝙ ex quo poteſt inter-
uenire conſenſus ante & poſt,non eſſe ipſo iure nullam.Ita fir-
mat ibi Rota cum dicit ipſam tenere cũ Pau.& ſic reſidet Rota
vbi s̃.& dicit eſſe videndum, quod ponit in deciſio.331.ſuppo-
ſito ſub ti.de reſc.& de præb.in nouis.vbi idem videtur velle,ꝑ
ea,quæ allegat: licet faciẽdo quoddam motiuum ibi hoc dicat
in i.co.in 3.motiuo.vbi tñ videtur omnino velle tenere inter-
eſſe patronorum eos vocari in permutatione:vt videant,an ha
beant perſonam reſidentem:quia melius deſeruitur eccleſiæ ꝑ
proprium prelatum,q̃ per vicarium,vt ibi pulchre.¶Lap.Abb.
vero relatus à Dom.in c.vnico.in fi.col.de rerum per.lib.6. di-
ſtinguit in hac materia,ꝙ aut permutatio fit per legatum,aut ꝑ
8 ordinarium epiſcopum.Si per legatũ:& tunc ſubdiſtinguit:†ꝙ
aut ſumus in beneficiis collegiatis, & tunc etiam ſi fiet ꝑ lega-
tum cum conſenſu illorum,ad quos ſpectat electio, vel colla-
tio,non valet:vt in d.c.vnico.per.c.pe.de off.lega.nam ſi diſpo
ſitio illius.c.non cõprehenderet permutationẽ: tunc bene va-
leret,ẽt ſine illorum conſenſu:per.c.dilectus.de of.leg.& ꝑ c.ſi
abbatem.de elec.li.6.& per c.j.de of.lega.e.li.& de hoc non lo-
quimur, quia in eo non cadit præſentatio : vt diximus.s̃.in j.q.
prin.huius partis in j.art.¶Aut ſumus in beneficiis non colle-
giatis,in quibus cadit præſentatio: & tunc bene valeret permu
tatio,etiam ſine conſenſu illorum qui haberent eligere,& præ
ſentare in illis,ſi ſunt perſonæ eccleſiaſticæ:ſi vero ſunt patroni
laici,tunc non valeret, ſi contradicunt:nec impediret præſenta
tionem faciendam per eos:ſi autem non ꝯ̃dicunt, valeret:& di
cit idem eſſe ſi ſint ſimul patroni clerici,& laici:ſi ꝯſentiant vel
ꝯ̃dicant patroni laici tantum:licet patroni clerici ꝯ̃dicant, vbi
patroni laici conſentiunt.alle.ea quæ notan.in c.j.hoc ti.¶Ca
pio ſecundum membrum principale,quando permutatio fit ꝑ
ordinarium:& tunc aut fit cum conſenſu illorum, quorum in-
tereſt:& ẽt cum conſenſu capituli ſui:& tunc tenet:alias eſt nul
la ꝯ̃dicentibus eis,quorum intereſt:ita ꝙ abſque alia caſſatione
vel declaratione poterit collatio,electio,vel præſentatio fieri:
all.d.c.decernimus.& ca.cum Bertoldus.de re iud.¶Aut fit de
conſenſu illorum, quorum intereſt,ſed capitulum ſuum ꝯ̃di-
cit:& tunc non eſt nulla,ſed annullanda.all.c.ea noſcitur.de his
quæ fiunt à præla.vbi per Hoſt.licet Gof.ibi & Arc.63.diſt.c.fi.
& de elec.c.fi.li.6.& Io.An.in c.j.ne ſede vacan.dicant,ꝙ ſit nul
la.Si vero ſpectaret collatio, electio,vel præſentatio ad ſuũ ca-
pitulum,vel cõiter ad ep̃m & capl̃m, & tũc eis ꝯ̃dicentib.eſſet
nulla:ſicut ſi ad aliquos ꝑtineret.¶Et ſubdit ibi Dom.pręd icta
9 ꝓcedere in permutatiõib. †beneficiorum,vt beneficiorum &
temporaliter,non aũt in permutatione,vt in ꝓprietate & per-
petua: quia in illa & vnione ſi per ep̃m fiat, requiritur conſen-
ſus illorum,quorum intereſt, & ſui capituli ẽt expreſſus : vt ibi
10 latè Do.quia adducit rationem: † quia ſolẽnitatis obmiſſio in
temporali eſt de iure priuato,cui renuntiari poteſt:in perpetua
vero eſt de iure publico,cui renuntiari non poteſt.alle.c.ſi dili-
genti.de foro competen. & multa alia iura: ex quibus prædicta
colligi poterunt, vt ibi per eum:qui dicit ita etiam tenere Lap.
in addi.ad tracta.Fed.de rerum permut.in 30.q.¶Archid.vero
quem ibi ſequitur Dom.in 4.col.in c.nemo.de elec.li.vj.diſtin
xit in hac quæſtione aliter: & dicit hanc diſtinctionem eſſe ſm
Lapum:videlicet ꝙ ſi patronus non vocatur in permutatione:
& maxime laicus,eo impugnante illam,ñ valebit permutatio:
& poterit ẽt ea non caſſata vel reuocata aliũ præſentare:& hoc
tenet pro conſtanti & indiſtincte. Sed eius diſtinctio procedit
circa aliud: videlicet ꝙ aut talis permutatio fuit facta patrono
non vocato, & ꝑmutantes fuerunt in culpa,qui ſciebant eccle
ſias habere patronos,aut non fuerunt in culpa : puta quia hoc
ignorabant primo caſu,q̃do fuerunt in culpa patronis ꝯ̃dicen-
tibus poterunt ipſi patroni alios pñtare:nec permutantes habe
bunt illa beneficia:quia cum vacarũt,& patroni ꝯ̃dicunt,& vo
lunt alios pñtare, ipſi in totum excluduntur.Secundo caſu ve-
ro,qñ non fuerunt in culpa, & tunc licet patronis ꝯ̃dicentibus
nõ teneat pñtatio:tamen non poterunt facere patroni,quin ip
ſi permutantes reuertantur ad eorum prima beneficia: & dicit
facere.c.ſi beneficia.de præb.lib.6.& clem.j.de rerum perm.Ita
reſidet ibi Arch.Lap.& Dom.¶Do.Car.autem in ſolemni ſua
repet.c.quęſitum.de rerum perm.in fi.ix.col.in 36.q.& in opp.
ſequen.per totam.x.col. refert quaſi omnia ſupradicta : & ſub-
11 dit vnum ante fin.d.opp.ꝙ†quo ad eos quorum intereſt,duo
requiruntur:vt vocentur.ſ.& conſentiant : ſi ergo eis non vo-
catis,nec conſentientib.permutatio fit,dupliciter impugnatur:
licet ergo ex eo ꝙ non fuerunt vocati,habeãt neceſſe agere de
contemptu:ex eo tamen ꝙ non ꝯſenſerunt, ſufficit ꝙ ꝯ̃dicant,
etiam ſi non agant:& ſecundum hoc ſubdit Card.poſſe ẽt ep̃m
non vocatis quorum intereſt, ꝯferre beneficium nepoti ex cã
permutationis : ꝯ̃ quem ſi de contemptu ageretur, ipſe poſſet
ſe defendere de fructibus beneficij, qđ eſſet eorum grauamen.
¶Demum d.Car.ipſe in fi.d.x.col.& in ſeq.in 37.q.videtur vel-
le aliter diſtinguere : ꝙ quando permutatio eſt vtilis eccleſiis,
12 ẽt inuitis illis,quorum intereſt,poterit ꝑ ep̃m fieri:† quia epi-
ſcopus poteſt maiora facere.ſ.vnire,diuidere beneficia,& ſub-
trahere vni beneficio rem perpetuo,& dare alteri:all.de exceſ.
præla.c.ſicut.& cle.2.de reb.eccl.nõ alie.& c.conſtitutus.de re
lig.do.& c.3.de eccl.edifi.Si vero non eſt ita vtilis eccleſiis,non
poterit fieri patronis inuitis. ¶Poſtea dicit Fed.tenere ꝯ̃riũ:&
reſpondere ad iura.s̃.allegata illa locum habere in ſuis caſibus.
13 †Reſpondet ẽt non eſſe propriam alienationem, rẽ vnius ec-
cleſiæ in aliam transferri.ca. cum apoſtolica.de his,quæ fiunt à
præla.& hoc in caſu noſtro non dicit eſſe.Dicit ẽt poſſe conſu
li vtilitati eccleſiarum,aliter q̃ permutando.ſ.inutiles remouẽ-
do,vt eligantur boni.ca.cum nobis.de elect.¶Poſtea opponit
de cle.ne in agro.§.ad hoc.de exceſ.præla.& dicit Lapum tenẽ-
tem cum Fed.ſoluere ibi loqui de vnione: ſed ſi epiſcopus põt
vnire per quam igitur de perpetuo præiudicio collatoris, for-
tius debet poſſe permutare exigẽte vtilitate eccleſiæ,in quo a-
gitur tantum de præiudicio tẽporali.Ita Car. vbi s̃.qui vel cor-
rupte eſt ſcriptus,& male loquitur : vt ſuo loco.j.dicemus.¶I-
dem tenet d.Car.in cle.vnica in 2.col.in 4.q.de rerum perm.vi
detur diſtinxiſſe poſt Hoſt.& Pau.permutationẽ fieri poſſe cau
ſa neceſſitatis,& vtilitatis, non ſolum eccleſiarum, ſed ẽt perſo
narum: ſed quando fit intuitu perſonarum non poſſe fieri ſine
cõſenſu omnium,ad quos ſpectat electio vel præſentatio:ſi ve
ro fit intuitu eccleſiarum , ſufficere conſenſum maioris partis
quod idem dicit tenere Io.An.in c.vnico.de rerum permu.lib.
6.& adducit ẽt quod no.Inn.in ca.cum omnes.de ꝯſti.vbi dicit
in actu collegij,ſi fit in fauorem perſonarum, perinde eſſe,ac ſi
actus ꝯcerneret ſingulos,quod dicit fore notandum:ſubdit ta-
14 men ſe putare †verius quemlibet actum collegij à maiori par
te factum teneri.c.j.de his quæ fiunt à maio.par.ca.2.niſi requi
ratur expreſſum actum fieri debere,nemine diſcrepãte, vel per
duas partes:ſeu quid aliud:& remittit ſe ad dicta de hoc in d.ca.
quæſitum.de rerum permu.¶Do.Abb.poſtmodum in ſua di-
ſpu.Augerio.in 13.col.in ver.item apertius tenet cum Fed.per
mutationem beneficij patronati factam patrono non vocato,
fore irritandam:collationem vero factam per epiſcopũ patro-
no ſpreto,eſſe irritam:& in hoc caſu loqui.c.decernimus.16.q.
7.& aſſignat rationem diuerſitatis, quam.s̃. retulimus poſt A-
lex.quam dicit Abb.eſſe Fed.quia permutandi auctoritas prin-
cipaliter ſpectat ad epiſcopum.c.quæſitum.de rerum perm.col
latio non ſic:& alle.Inn. idem ſentientem in c.cum Bertoldus.
de re iud.in gl.in verbo memorato.ĩ ver.vel potes dicere.¶Ga
ſp.Cal.vero in conſ.2.an permutatio.in titul.de rerum permu.
15 fol.43.quærit de iſta quæſtione in fortioribus† terminis,vide
licet an permutatio beneficiorum facta ſine conſenſu illorum,
ad quos ſpectat electio,etiam epiſcopo vel eius vicario eis hoc
mandante,vt ipſi conſentiant,valeat?& dicit ꝙ non,per reg.qđ
omnes de

omnes.de reg.iur.lib.6. & per not.in c.j.de rerum perm.li.6.&
in clem.j.eo.ti.& per dicta per Hoſt.in c.quæſitum.de rerum ꝑ-
mu.& in ſumma eo.tit.§.quis poteſt.verſ.ſed nunquid.per quę
iura dicit ipſe, videtur probari ſupraſcripta concluſio.¶ Poſt-
16 modum dicit hoc plures rationes ſuadere:† & præſertim cum
nemo poſſit ſuo iure priuari ſaltem ſine cauſa.lvj. diſt.c.ſatis ꝑ-
uerſum. 16.q.ſi.c.inuentum.& de conſt.c.cognoſcentes,Sed ſi
ad mandatum ep̄i ſeu vicarij electores vel patroni haberent ne
ceſſario conſentire, vel ſi non obedirent,ep̄s hoc ꝑ ſe poſſet fa
cere ſine cauſa,ipſi p̄ſentare, vel eligere habentes, priuarentur
17 iure eis competēti:† quia in eligendo electoribus liberum de
bet eſſe arbitrium,dummodo conſentiant in idoneum. c.cum
terra.de elec.& facit.c.ſacroſancta.eo.ti.& idem in pręſentare
habentibus.c.decernimus. 16.q.7.& per hunc modum ipſi eli-
gere vel pręſentare habentes,haberent in perſonam certam ꝯ-
ſentire:ergo ſine cauſa priuarentur,vt ſupra,quod eſſe ñ debet.
¶Poſtea ſubdit hoc dictum fortificari: nam licet in collatione
18 beneficij † non ſit libertas in dando: eſt tñ libertas in cui dan-
do: q̄a libertatē habet collator conferēdi cui vult,dũm tñ ido-
neo.c.relatum.& ca.inter cetera.de preb.idem ergo pari ratiōe
in electoribus & patronis: vnde ſi diceretur ꝑmutationē in ca-
ſu noſtro valere, poteſtas dictæ libertatis aufertur: ergo nō di-
cendum.¶ Adducit ēt aliam rationem: nã ſi ep̄s poſſet ſic man
dare:diceretur poſſe ēt eis bñficium auferre illis à iure ꝯceſſum
19 quod eſſe ñ debet,ꝑ reg.indultũ.de reg.iur. li.vj.† Conſtat eñ
ꝑmutare volentem, primo debere renũtiare: & ꝑ conſequens
ante ꝑmutationē vacare beneficium: vt in c.j.& ibi no.de rerũ
permu.lib.vj.& in cle.j.e.tit. Sed quomodocunque vacat bene
ficium,electores eligere habent,& patronos præſentare ĩ.tem
pus à iure ſtatutum:& tempus p̄dictum eis ſubtraheretur,ſi mã
datum ep̄i eos aſtringeret: vt ꝑ ſe patet:ergo fieri non debet: &
facit ad hanc rationem c.ꝯmiſſa.in prin.de elect.li.vj.& cle.j.de
rerum ꝑmu. nam ibi patet facta renũtiatione debere ſequi col-
lationem: ergo eodē modo ꝯſenſum eligere vel p̄ſentare ha-
bentium:& ſic tolleretur eis ius à iure datũ quod eſſe non dēt:
& dicit bene facere notata in p̄dicta reg.indultũ.in fi.gl.¶Ad-
ducit ēt aliam rōem:nam ſi ꝯ̄rium diceret̃,eſſet aperta via frau-
dibus:ep̄s enim vbi ad alios ſpectaret electio, vel p̄ſentatio,vo-
lens priuare rectores ſeu patronos electione vel præſentatio-
ne pro prima vice ordinaret cum beneficiatis , vt dicerent eos
velle permutare, & moneret electores vel patronos ad cōſen-
tiendum: qui ſi conſentirent,haberetur intentus:ſi nō conſen-
tirent ĩ.terminum eis ab ipſo ſtatutum ꝑ ſe ꝑmutationem tota
liter expediret:& ſic iura,quæ volunt eorum requiri ꝯſenſum,
viderentur quaſi ludibria:ꝯ̄ id quod habetur in d.c. commiſſa.
20 in § porro.de elect.lib.6.† & iſtis fraudibus eſt via precluden-
da.c.ſicut tuis.de ſimo.c.quanto.de diuor,c.ſedes.de reſcr. cum
21 ſimi.¶Et quam maximè(dicit ipſe)prædicta procedunt;† quia
iſte actus renunciationis eſt mere voluntarius , ꝑꝑ quod man-
22 datum ep̄i non aſtringit.c.cum locum.de ſpon.† & permuta-
tiones ſunt odioſe:quia contra concilium.c.maioribus.de prę-
ben.Ideo ſunt reſtringende : & ex hoc recurritur ad ep̄m,etiã
ſi ad alium ſpectet electio vel præſentatio, ſaluo tamen iure p̄-
dictorum: vt ipſe ſi viderit expedire ex cauſa ꝯ̄.d. concilium di-
ſpenſet:& dicit ſic intelligi.d.c.quæſitum. de rerum perm. vn-
de non eſt extendenda licentia.c.tua. de decimis. ¶ Addit etiã
idem,ſi electores de quibus quæritur, eſſent laici qui haberent
ius pa,& ſic eligere, largo ſumpto vocabulo,vel ꝓprie loquen
do p̄ſentare, ꝙ non poſſunt ꝑ epiſcopum compelli ad conſen
tiendum, vel dato ꝙ non conſentirent , non poſſet ꝑ hoc ep̄s,
permutationem expedire,ita ꝙ teneret;quia ex quo ꝓcedit re-
23 nuntiatio, & ꝑ cōſequens beneficij vacatio, † bñficium quo-
uis modo vacans ꝑ epiſcopum, & ordinari non poteſt, inuito
patrono quouis modo: vt eſt expreſſum in d.c,decernimus.16.
q.7.c.cum dilectus, hoc ti.ergo concludendum ꝑmutationem
24 non valere.¶ Addit † ſimiliter non obſtare cle,i.de rerum per-
mu.quia verum eſt permutationem factam aliis, quam ꝑmuta
rē valentibus non valere:niſi ꝑmutatio ſit facta legitime:& ſic
verba illius cle,intelligũtur ciuili mō : facit c.2.& c.cum adeo.
& c.cauſam.de reſcr.& l.ſi cui.ff.de ſerui.alias ſequeret̃ ꝙ hodie
nō obſtaret fraus,ſimonia,vel aliud vitium, quod dicit eſſe ab-
ſurdum:& ꝙ ad hoc facit.d.cle.in principio ibi:iure vtētibus:&
quod ibi no.in gl.2.quaſi ſecundũ formam iuris debere fieri:&
c.j.de rerum ꝑmu.ibi,ſine fraude,Igitur cũ ꝑ alia iura conſenſus
electorum vel præſentare habētium,ſit neceſſarius,vt ſ̃.eſt pro
batum,hanc neceſſitatem non tollit.d.clem.iuxta illud,ꝙ non
mutatur &c,l.pręcipimus.C.de appel.& l.ſancimus.C.de teſta.
& de elect.conſtitutus li.6.Ita reſidet in hoc Gaſp.cald.vbi.ſ̃.&
Io.cal.in dictis conſ.in ti.de rerum permu.conſ.4.duo canonici
in 43.fol. etiam concludit conſenſum illorum quorum inter-
eſt, debere interuenire de neceſſitate in permutatione bñficio
rum,vt ibi latè.¶Gay.autem in ſepe allegata rep.c.fi.de ele.lib.
vj.tangit hunc art.in fi.xx.col.vbi voluit epiſcopum non poſſe
permutare beneficia patronata abſque patronorum conſenſu,
illoſque vocandos fore.all.Fran.i.Car.in d.c.quæſitum.& in c.
cum dilectus.hoc tit.& in c.cum Bertold.de re iud.& ita ibi re-
ſidet.Sed in 25.col.refert opinio.rotæ poſt Fed.& Alex.de qua
ſ̃.ſ.ſi permutatio fiat,& patroni ĩ.terminum contradicant, illã
non eſſe nullam ipſo iure,ſed annullãdam:& hoc facto debere
aduerti, an culpa permutantium patronos non fuiſſe vocatos,
vel ne,ad hoc vt ad priora beneficia redire, vel ne poſſint. & al-
leg.doc.& maximè Pet.de Anc.in d.c.nemo.de elec. in fi.vt ēt
doct.ibi retulimus.ſ̃.in ver.Archi.vero.¶Refert ēt ibi Gay.ro
25 tam vbi ſ̃. tenere patronos † ſine cauſa permutationi faciēde,
vel iam facte contradicere non poſſe:& etiam ſolutiones quas
rota dat ad d.c,decernimus. Quibus ſic relatis,dicit ſe mirari de
tali dicto:nam pone ꝙ patron⁹ dicat,poſtquam beneficium va-
cat:& habet conferre iuxta nota in deciſione Rote.23.iam fuit
dubitatum vtrum beneficium &c.Ego volo præſentare nō im
pediatis,me iure meo.ſ.præſentandi vti, neſcio,videre(dicit ip-
ſe)quomodo ſuperior dicet,aſſignes rationabilem cauſam cō-
tradictionis tue.Certe hoc non eſſet aliud, quam deſtruere to-
lerantiam,permiſſionem,& gratiam patronis factam:quia licet
de gratia patronus habeat patronatum:tamen de iure eſt,vt ir-
requiſito patrono non teneat inſtitutio.d.c.decernimus.& c.il
lud,hoc tit.vbi dicit hoc dicere Car.in op.8.¶ Dicit ēt limit.&
reſponſiones datas ad.d.c.decernimus. per Rotam & alios, vbi
ſ̃.ſibi non concludere ꝑꝑ illud:quia ex quo vacant,ergo patro
nis competit præſentatio:& ſic ſumus in caſu.c.decernimus.li-
cet ſimus in permutatione , & ſuperior neceſſitetur illis ꝯfer-
re,per.d.cle.tamen permutatio non eſt neceſſaria:nec ēt dicta
deciſio in fine videtur ſtare dicte limita.ſ.d.c.decernimus.limi-
tari in caſu ꝑmutationis:quia dicit in fi.de conſenſu præſtando
tene d.Pau.ꝙ ſufficiat,an ante,vel poſt interueniat,&an tacitus
vel expreſſus per rationes præmiſſas : & ſic videtur reſidere di-
cit ipſe op.doc.ꝙ patronus non aſtringatur conſentire,& ꝙ ta
bula deciſionum nihil dicit de tali limitatione.¶Poſtea ſubdit,
ꝙ ratio d.Nic.& ſic Abb.in c.cum dilectus.de iure pa.de vtilita-
te vel neceſſitate eccleſiæ, quam etiam poſuit Car.in d.c.quęſi
tum.de qua ſ̃.diximus in ver.demum d.Car.dicit Gay.non vide
tur ſufficere ad præiudicandum patrono & ad hoc facit gl.in c.
nobis.hoc ti.in ver.capella.& quod no.Bar.in l.ſi nulla.ff.de o-
pe.fundi. nam habens beneficium patronatum fingendo ꝑmu
tationem,daret illud,cui vellet,& ille ſimiliter alteri,& ſic in in
finitum:& propterea dicit Gay.primis dictis.ſ.Rot.& aliorum ñ
26 aſſentio nec diſſentio: cogitabis,(† Subdit tamen) Neapoli ēt
ſeruari opinionem permutationem fieri de conſenſu patrono
rum quod tollit omne dubium.¶Dicit tñ fore notandum ꝙ ſi
ep̄s confert in ꝑmutatione & patronus ſciens ĩ.tēpus quo po-
tuit & debuit nō ꝯ̄dixit vr̃ conſentire collationi.allegat ēt Frã.
i.Car.in cle.j.de ſupplen.negli.præl.in 14.& ſeq.col.& in c.2.in
fi.de conceſ.præb.& Hoſt.in ſumma huius tit.ad fi.& ita reſidet
in hoc paſſu Gay.vbi ſ̃. ¶D.Fel.vero in ſuo trac. quando literę
apoſtolice no.patro.in vj.col,in ix.ampl.dicit Cald. in ſupra al-
legato conſ.tenere ꝑmutationē non vocato patrono eſſe nul-
lam ipſo iure:quod etiam dicit tenere Egidi.de bellamera in ꝯ-
clu.Rot.177.in caſu concluſionis. poſtea dicit communem o-
pinio.eſſe in contrarium,& allegat plures quotas.¶ Tamē idē
Fel.in d.c.cum Bertoldus.in 6.col.in v.limi. de re iud.allegatis
multis docto.tenentibus vtranque opinionem,dicit,ꝙ attenta
auctoritate Rot.& Fed.in practica teneretur eorum opinio: li-
cet ex prædictis,maximè ex conſ.poſſet multiplicari in verbis.
¶Et ibidem ipſe d.Fel.dicit iſtam collationem, quæ fit in ꝑmu
tatione valere ipſo iure,& non indigere reconualeſcentia,col
lationem vero quæ fieret nō cauſa permutationis,eſſe ipſo iu-
re nullam,& requirere reconualeſcentiam ex approbatione ta
27 cita,& valeret : † adducit ſimile, ꝙ emphyteota non ſoluens
canonem,eſt priuatus ipſo iure:dum tamen dominus declaret
eum velle habere ꝓ priuatũ:& illa non eſt ſententia priuata:vt
dicit notari in.c.potuit. de locat.& late dixiſſe Alex.conſ.360.
circa proceſſum cauſæ. ad finem. miror certe de hoc dicto Fel.
collationem factam in permutatione non indigere reconuale
ſcentia, teneat ipſo iure:quia vt dicetur ĩ.in 9.dubitatione.hui⁹
art.& omnes doct.volunt:& in hoc concordant ēt illi tenentes
collationem non eſſe ipſo iure nullam,ſed annullandam,tenēt
eſſe annullandam,& conſenſum ſuperuenientem recōualida-
re illam ea potiſſima ratione : quia non eſt ipſo iure nulla:quō
ergo dicit Fel.non indigere recōualeſcētia,& collationē merã,
quæ eſt ipſo iure nulla recōualidari ex conſenſu patroni ſuper
uenienti, quod eſſe nō p̄t:& ſimile ſuum facit pro illa opinione,
quód col

quòd collatio pmutationis ſit ipſo iure nulla facta declaratio-
ne patroni, ꝙ nolit illam valere quare dic de hoc vt dicetur in
d.ix.dubio huius arti.¶Nouiter ſuperuenit Paul.de cita.in hoc
trac.in 6.par.in 9.art.in liij.q.vbi quærit de iſta quæſtione:& re-
citat breuiter opinio. Abb.Card. Anc.& Hoſt. in ſ.allegatis lo-
cis: & demũ concludit tales permutationes non poſſe fieri ab-
ſque conſenſu patronorũ:& ꝙ ſi fieret ſine eis,patroni poſſent
expellere talem velut intruſum in eorum eccl'a patronata ſine
eorum conſenſu:&ſubdit vltra dicta doct.facere rationem indi
rectè fieri non debere id quod factum etiam via directa, nõ te-
net,reg.cum quid vna via.de reg.iur.li.6.Sed nullus ſacerdos pt
tenere eccleſiam patronatam ſine conſenſu patronorum:& ſi
teneat,poteſt per patronum reiici,ẽt ꝙ fuerit per epm ĩueſtit',
ſine tñ pñtatione patroni in ſcandalum ipſius epi. c.ex inſinua-
tione. hoc ti.& d.c.decernimus. 16.q.7.ergo nõ poterit quis p
viam permutationis inuadere talem eccleſiam ſine patronorũ
conſenſu.Et ſubdit ꝙ ipſo conſenſu non interueniente, dice-
tur beneficium vacare:& poterit in eo patronus præſentare.Et
ita reſidet ipſe Pau. cuius rationem etiam adduxit Gay. in loco
ſ.allegato:vt proxime retulimus.¶Nouiſſime reperi d.Roch.
in hoc trac.in ver.honorificum.in 3.q.in 2. col.7.char.poſt me
dium.& ante finem ibi,nec autorizare:&ibi vltra accumulata v
bi dicit epm non poſſe autorizare permutationi ſine conſenſu
patroni.Poſtea vltra allegata per alios alleg.Fel. in c. quoniam
28 frequenter.in princ.in 3.col.vt lite non conte.& dicit † com-
muniter concludi collationem non eſſe nullam, ſed annullan
dam: & ideo tenere quouſque patronus contradixerit. In ſeq.
vero col.in ver.&nota circa prædicta.dicit in permutatione nõ
eſſe neceſſariam permutationem patronorum de nouo,ſed ſu-
periorem poſſe expedire ſine alia præſentatione.alleg. Abb.d.
c.cum.dilectus.hoc tit.& Io.de imo.in c.fi.de rerum perm.licet
ipſe Imo.ſubiiciat conſuetudinem obſeruare: vt in permutatio
ne fiat reſignatio beneficiorum: & hanc conſuetudinem dicit
probari in d.cle.j.& illa attenta patronum debere de nouo præ
ſentare.& ita reſidet Roch.vbi ſ.¶ Hæc ſunt, quæ dicuntur in
iſto dubioſo & obſcuro paſſu,licet per longiſſima verba:quę q
dem dicta nullam cõcluſionem firmant:nec aliqua dari poteſt
per ea lucida regula: & ideo ego non poſſum eorum dicta ita
confusè proſequi. Decreui igitur hunc art. cum plura habeat
mẽbra,in plures ptes,ſeu dubia ſubdiuidere,& illa ſeu illa diffe-
rere & ꝯcludere cum magis cõi opi.Ideo primo videndũ eſt,an
in permutatione beneficij facienda, dicatur requiri vera & libe
ra renunciatio quæ faciat vere beneficium vacare?¶Secundo
dubitatur, an patroni in beneficiis permutandis ſint vocandi?
¶Tertium erit dubium, an patroni non vocati in permutatio-
ne facienda poſſint agere de cõtemptu?¶ Quartum an patro-
ni in permutatione facienda de eccleſia patronata poſſint pre-
ſentare?¶Quintum an patroni in caſu præcedenti habeant ſal-
tẽ cõſentire? Sextum an talis conſenſus poſſit interuenire poſt
permutationem factam, & validet illam,& infra quantum tem
pus debeat interuenire? ¶Septimũ,an patroni ante vel poſt p-
mutationem poſſint compelli ad conſentiendum:& quando ſi
ne eorum conſenſu permutatio teneat?¶Octauum,an permu
tatio facta de eccleſia patronata ſine conſenſu patroni ſit ipſo
iure nulla, vel annullanda?¶Nonum, an talis permutatio facta
ſine conſenſu patroni, poſſit validari aliquo modo,& quo mo
do?¶Decimum,an patroni qui permutationi nõ conſenſerũt,
& illam irritant poſſint præſentare, vel primus pręſentatus redi
bit ad ſuum beneficium?¶ Vndecimum, an valeat permutatio
beneficij patronati facta ſub ꝯditione ſi placeat domino.¶ Xij.
an requiratur conſenſus omnium patronorũ,vel maioris par-
tis: & an requirat̃ appoſitio edicti?Iſtis.xij. dubiis expeditis hic
29 art.erit clariſſimus:& dicta doctorũ melius intelligentur.†Ca-
pio igitur primum. ſ.an in permutatione beneficij facienda di-
catur requiri vera & libera beneficij renunciatio quæ faciat ve
re beneficium vacare:& in hoc non eſt inſiſtendũ ex quo om-
nes doct. concludunt in permutatione beneficij facienda req-
ri liberam renunciationem, quæ facit vacare beneficia.Ita aper
te concludunt omnes per tex.in c.2.vt lite penden.lib. 6.à con
trario ſenſu.& tex.in c.vnico.de rerum permu.eo.lib.& in cle-
ment.j.eo.tit.& Rota 399.beneficia ex cauſa permutationis.&
30 Rota.863.ſi. A.& B.in antiquis in tit.de rerum permuta.† vbi
dicitur, ꝙ etiam dicitur vacare poſſeſſio & proprietas beneficij
per permutationem?&voluit latè Pau.in trac.de ſede vacan.in
7.& vltimo præludio in 2.col. in ver.ſecundo per renuntiatio-
nem.&Roch.in hoc trac.in verb.honorificum.in 3.q.in 2.col.
in ver.& nota circa prædicta.& dixit latè ſ.in princ.præced.art.
& in 3.arti.huius.vj.q.prin.vbi in ſpecie tractauimus,an per re-
nuntiationem dicatur vacare eccleſia: & idem volunt omnes
doct.ſ.allegati:& j.allegãdi in hac materia,qui omnes præſup-
ponunt vacationem beneficij in cauſa permutationis, quæ va-
catio procedit ex antecedenti renuntiatione, & ſic concludi-
mus in iſto primo membro ſeu dubio in permutatione requiri
beneficij renuntiationem,quæ facit illud vacare:an autem dica
tur libera vel ne, dependet ex dicendis.j.in x.dub.huius.6.arti.
31 ¶† Deuenio ad ſecundum dubium:an patroni in beneficio p-
mutando ſint vocandi: & in hoc ẽt non eſt inſiſtendum: quia
omnes doct.volunt patronos,ſiue eccleſiaſticos, ſiue laicos eſ
ſe vocandos.Et hoc vult expreſsè Rota.ſ.allegata.307.permu
tatio facta.in tit.de rerum permut.in nouis.licet ibi diſputet,an
contẽptus & non vocatio annullet actum ipſo iure vel ne.de
quo tamẽ.j.dicemus.hoc etiam vult Fed.in ſuo trac. de rerum
pmu.q.30.dum ibi de hoc quærit: & dicit agi poſſe de contem
ptu:ſed diſputat,an annullet actum ipſo iure,vel p ſñiam? vnde
præſupponendo ſe contemptum:præſupponit eſſe faciendam
vocationem patronorũ.Et iſto modo inducendo omnes doc.
de materia loquentes hoc volunt expreſsè:& pſertim d. Alex.
de lantilla in ſolemni rep.c.licet.de rerum pmu.lib. 6.in 4.4.q.
17.&principaliter pro hoc facit tex.in c.decernimus.16.q.7.v-
bi habetur irritam eſſe epõrum collationem factam de benefi-
cio ſpectante ad præſentationem laici ipſo patrono contemp-
to.& nõ requiſito,& ſic ñ vocato.Idem cõfirmat Lap. in addi.
ad Fed.ſuper.d.30.q.ſ.vocãdos eſſe patronos.ipſum inducẽdo,
vt ſ.& ſimiliter idem Lap.& poſt eum Dom.in d.c.vnico.de re
rum permu.lib.6.& pulchre Rota.331.ſuppoſito in titu.de re-
ſcrip.& de pben.in nouis in j.col.in j. motiuo. vbi omnino te-
net intereſſe patronorum eos in pmutatione vocari: vt videãt
32 an habeant perſonam reſidentem:quia melius† deſeruitur ec
cleſiæ p pprium prælatum, quam per vicarium:vt ibi pulchre:
& ſ diximus, eodem modo inducendo Arch.& poſt eum Do.
Idem ipſi tenẽt in c.nemo.de elect.li.6.in 4.col.& latiſſime do.
Car.in d.ſua ſolemni repe.c.quæſitum.de rerum permu.in fi.9.
col.in 36.q.&in opp.ſeq.per totum.x.col.dũ dicit,quo ad eos,
quorum intereſt,duo requiri:vnum.ſ.ꝙ vocentur:aliud ꝙ con
ſentiant:vt etiam.ſ.retulimus.& idem Car.hoc videtur velle in
d.cle.vnica.in 2.col.in 4.q.de rerum pmu.& Gaſp.cal. in d.cõſ.
2.an permutatio.in ti.de rerum pmu.fol.63.& Abb.in d.ſua di-
ſpu.Augerio.in 13.col.in ver.item apertius tenet.& idem aper
te vult Gay.in d.ſolemni repet.c.fi.de elect.lib.6.in fi.20.col.v-
bi dicit patronos eſſe vocandos.& in 25.col.dicit permutantes
eſſe in culpa,ſi patroni non fuerint vocati.& idem ſentit Paul.
de cita.in hoc tract.in vj.par.in 3.arti.in 62.q. vbi quærit de iſta
q. permutationis & ſic vt vides ex prædictis & ex dictis omniũ
doct.in materia loquentium, cum concludunt patronos, ſiue
eccleſiaſticos,ſiue laicos poſſe agere de contemptu,ſi non vo-
cantur,vere pręſupponit eos eſſe vocandos: licet quam plures
doct.hoc expſsè dicant:& maxime Rot.331.in tit.de reſc.& de
præb.in nouis.in j.col.in j.motiuo.vbi allegat rationem.ſ. quia
ipſorum intereſt:& ideo vocandi:quam rationem etiam ſentit
expreſsè Gaſp.cald.in d.conſ.2.an pmutatio.in ti.de rerum per-
mu.dum allegat illam reg.quod omnes tangit &c.& ĩ hoc nul-
33 lum eſt dubium.¶† Sequitur tertium dubium in ordine.ſ.an
patroni, tam eccleſiaſtici, quam ſeculares non vocati in pmu-
tatione facienda de beneficio patronato poſſint agere de con-
temptu, quia non fuerint vocati? Et in hoc dubio etiam mini-
me eſt inſiſtẽdum cum omnes doc.in vnum concurrãt:nam vt
apparet ex dictis rote.307.pmutatio facta.in tit.de rerum per-
mu.in nouis expreſsè vult, vt ſ eam retulimus,patronum con-
temptum,&non vocatum infra tempus datum ad pſentãdum,
poſſe agere de contemptu,& proſequi cauſam contemptus:li
cet ibi diſputet,an p hoc pmutatio ſit nulla vel annullanda?de
quibus.j.latè dicemus.& idem vult Fede.in d.trac.de rerum p-
mu.in 30.q.& ibi Lap.in ſua addi.& Alex.latilla in d.repet. c.li-
cet, de rerum permu.lib.6.in 4.part.q.17.quod dicit eſſe ad in-
ſtar electionis,quando agitur de contemptu per canonicum ñ
vocatum. tex.cum gl.in ca.qua propter.& in c.auditis.& tex.in
34 c.eccleſia veſtra.& in c.quòd ſicut, de elect. & pro † hoc facit
ratio, quam ego formo: iura de elect.loquentia,habere locum
etiam in præſentatione:& ſic diſpoſitum in electione:vt volũt
doct.in c. querelam.de elect.& hodie eſt tex.apertus cum gl. in
c.fi.de elect.lib.6.& diximus latè. ſ.in pſenti parte in 3.q.princ.
in 16.art.maximè in fi.& in 4.q.prin.in prin.8.art. Cum igitur,
vt proxime diximus,per canonicum contemptum,& non vo-
catum in electione agitur de contemptu, ita & in præſentatio-
nibus quæ ratio an procedat in omni præſentatione, dicet̃ latè
35 j.in 2.par.huius.2.lib.in 2.q.prin.in 8.art.dum † tractabimus,
an patronus contemptus,& non vocatus à compatronis,in ac
tu pſentationis,agere poſſit de contemptu? de quo ibi:ſed ſuf-
ficit nobis in iſto caſu: quia actus non fit ſucceſſiuus vt in aliis
præſentationibus: quia in permutatione incontinenti fit. Et

ideo req

Ideo requiritur omnino vocatio: & non vocatus agere poteſt
de contemptu: quia actus cito conſumitur, & non fit ſucceſſi-
ue: vt in aliis præſentationibus: & ideo doct. concludunt in per
mutationibus bñficiorum patronatorũ patronos fore vocan-
dos, & non vocatos, agere poſſe de contemptu. Et ꝙ agere poſ
ſint de contemptu infra tamen tempus ad p̃ſentandum datũ
etiam voluit Dom. poſt Lap. in c. vnico. de rerum permu. lib. 6.
& Dom. poſt arch. in c. nemo. in 3. col. de elect. eo. lib. & d. Car.
in d. repe. c. quæſitum. de rerum permu. in ix. & x. col. in 36. q. &
in opp. ſequen. & in cle. vnica. in 2. col. in 4. q. & Gaſp. cald. in d.
conſ. 2. in clem. vnica. in 2. colum. in 4. quæſt. & Gaſp. Cal. in d.
conſ. 2. an permutatio. in tit. de rerum permu. fol. 43. & Gay. in
d. reper. c. fi. de elect. libr. 6. in 20. & 25. col. qui omnes videntur
concludere patronos non vocatos in permutatione facienda
de beneficio patronato poſſe agere de contemptu, & reclama-
re, dummodo hoc fiat infra tempus datum à iure patronis ad
pręſentandum: & ſic tacite imo expreſsè volunt dicto tempo-
re elapſo eos non audiri: ſi cõtradicere vel agere voluerint de
contemptu. & facit ratio: quia infra dictum tempus habent p̃-
ſentare: vt dicetur infra in ſecunda par. huius ſecundi libri in d.
2. q. prin. in 8. art. merito infra dictum tempus debent contradi
cere, & de contemptu agere, quæ loco præſentationis haben-
tur: vt in ſequen. dubio dicetur: & etiam in hoc non eſt inſiſten
36 dum: cum omnes concordent ¶ † Condeſcendo ad quartũ,
ſ. an patroni eccleſiaſtici vel ſeculares in permutatione facien-
da de eccleſia patronata, poſſint & debeant præſentare? & iſtud
eſt principale dubium pręſentis ſexti art. & certe, vt diximus in
principio ipſius, quia in permutatione cadit de neceſſitate re-
nunciatio, & ſic vocatio: vt diximus etiam in primo dub. pręſen
tis art. ergo debet in ea habere locum præſentatio patronorũ,
per dicta. ſ̃. in j. & 3. art. præſentis. 6. q. princ. ¶ Tamen doctores
in hoc variè loquuntur vt. j̃. ſubiiciam. nam Abb. in c. cum dile
ctus. hoc tit. ſuper glo. 2. videtur indiſtinctè tenere requiri præ
ſentationem, poſtea incontinenti dicit conſenſum pro pręſen
tatione haberi. & alleg. glo. in cle. vnica. de rerum perm. ¶ Roc.
vero in d. verbo, honorificum. in 3. q. in 2. colum. in ver. & no-
37 ta circa prędicta, videtur velle, ꝙ ex quo hodie † ex conſuetu-
dine & de iure per d. clem. vnicam, requiritur libera reſignatio
in permutatione: ergo præſentatio vt ibi per eum, & ſ̃. dixim⁹.
ſed vt apparet eſt dictis Rot. 307. permutatio facta. in titulo de
rerum permu. & Rot. 331. ſuppoſito. in titu. de reſcr. & de præ
ben. in nouis. Pau. in cle. j. de rerum permu. & Fede. in d. tracta.
de rerum permu. in xxx. q. & Alex. in d. reper. ca. licet. de rerum
permu. libr. 6. in 4. parte. in 17. q. quos omnes ſupra latè retuli-
mus, videntur concludere, ꝙ quamuis in permutationibus be-
neficiorum patronatorum cadat vacatio per renunciationem:
tamen patroni ſolum ſunt vocandi, & eorum conſenſus eſt re-
quirendus, non autem habent præſentare: prout præſentant,
cum aliter beneficia vacant. & hoc, quia permutatio magis ꝓ-
cedit ab epiſcopis, & ordinariis illam fieri facientibus, quam ab
ipſis patronis: & etiam quia ex neceſſitate epiſcopo bene viſa
ſit, & non ex libera voluntate. & ita ſoluunt contrarium. c. de-
cernimus. 16. q. 7. pro contrario deductum ad illud propoſitũ,
vt ibi. ¶ Lapus vero Abb. quem ibi refert Dom. in c. vnico. de
rerum permu. lib. 6. facta longa diſtinctione, quam. ſ̃. retulimus
in hoc paſſu, videtur concludere, ꝙ ſi fiat permutatio per lega-
tum Pape de conſenſu habentium præſentare, ſufficiat conſen
ſus, & non requiratur alia præſentatio: ſi vero patroni contradi
cerent, ſi ſunt perſonæ eccleſiaſticę, non noceret, ſed valeret ꝑ
mutatio: ſi laici, vel laici & clerici contradicerent, non tene-
ret permutatio: ſed debẽt præſentare. ſi vero fiat permutatio ꝑ
ordinarium, & cum conſenſu patronorũ, ſiue clericorum, ſiue
laicorũ, tenebit ꝑmutatio, cum ꝯdictione vero non teneret. &
ideo requireretur conſenſus vel pręſentatio. ¶ Arch. vero quẽ
ibi refert Dom. in d. c. nemo. de elect. libr. 6. in 4. col. facit aliam
diſtinctionem. ſ. an patroni conſentiãt vel contradicant: vt pri-
mo caſu teneat permutatio. ſecundo vero conſideretur, an per
mutantes fuerunt in culpa, vel ne: vt primo caſu patroni p̃ſen-
tent, ſecundo, non: vt ſ̃. etiam retulimus. ¶ Do. Card. autem in
d. reper. c. quæſitum. de rerum permu. in fi. ix. col. in 36. q. & in
opp. ſeq. & in x. col. multiformiter diſtinguit. & primo videtur
indiſtincte tenere omnino requiri pręſentationem, ne patroni
fraudentur indirectè eorum iure. poſtea vr̃ tenere ꝯrium: quia
ſi poteſt vnire ſine patrono, multo fortius & permutare: quia
permutatio ad tempus omnino perpetuat, & ſic ibi contradicit
ſibi, vel eſt corruptus: vt ſupra diximus. ¶ Ipſe vero d. Car. in d.
38 cle. vnica. in 2. col. in 4. q. diſtinguit, an † permutatio fiat ex ne-
ceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ, vel permutãtium, vt ſupra etiam
retulimus. & in omnibus dictis diſtinctionibus videtur velle in
effectu, quòd aut interuenit conſenſus patronorum: & non re
quiritur præſentatio: & idem, quando fieri poteſt ſine conſen-
ſu eorum: aut non fuerunt requiſiti pro conſenſu, & tunc fiat
præſentatio. ¶ Gaſp. cal. vero in d. conſ. 2. an permutatio. in tit.
de rerum permu. fol. 43. & Io. cald. ibidem conſ. 4. duo canoni-
ci. eo. fol. expreſsè concludunt in permutationibus beneficio-
rum patronatorum omnino indiſtincte, & in omni caſu requi-
ri conſenſum patronorum: & ſic tacite videntur velle illum cõ
ſenſum eſſe loco præſentationis: & ſine eo non tenere permu-
tationem, ſicut nec inſtitutio ſine præſentatione patroni. d. ca.
decernimus. 16. q. 7. vt ſ̃. eorum dicta latè retulimus, eo modo
inducendo dicta Gay. ſ̃. relata in d. repet. ca. fi. de elect. libr. 6. &
Pau. de cit. in d. 6. part. in 3. art. in 32. q. qui & omnes alij in mate-
ria loquentes, videntur velle, & volunt conſenſum requiri, &
eum eſſe loco pręſentationis: niſi in caſu, quo epiſcopus poſſet
fieri facere permutationẽ ſine conſenſu patroni: quia tunc tã-
39 to min⁹ præſentatio requiritur niſi fieret pro forma. ¶ † Ideo
dictis. ſ̃. dictorum doctorum bene penſatis, ego ſic diſtinguerẽ,
quòd aut patroni interſunt permutatiõi, quia vocati vel ibi re
perti & conſentiunt: & in hoc vt ſupra patet omnes concor-
dant, ſine dubio permutationem procedere: & illum conſen-
ſum haberi loco pręſentationis. ¶ Dico bene vnum bonum eſ
ſe talem conſenſum interponi ſub forma præſentationis, vt pa
troni perſeuerent in præſentando: ſed ſi bene præſentatio non
40 fieret, ſed patroni conſentirent † quia talis conſenſus pro præ
ſentatione habetur: vt ſæpe. ſ̃. dictum eſt. adhuc dicetur patro-
nos continuare eorum quaſi poſ. quia præſentare dicuntur, &
ſequi inſtitutionem: iuxta. c. conſultationibus. hoc titu. de quo
diximus. ſ̃. in 3. q. prin. huius partis in j. art. & ſequen. & hic mo-
dus dicitur etiam acquirendi quaſi poſſ. quia idem eſt, ſicut præ
ſentatio & inſtitutio, qui eſt addendus ad ea, quæ diximus in x.
& xj. art. d. 3. q. prin. huius partis. ¶ Aut vero patroni in actu per
mutationis vel infrà tempus datum ad præſentandum, nolunt
conſentire, imo expreſsè contradicunt. Et tunc aut ſumus in ca
ſu, in quo epiſcopus poteſt eos compellere, vt conſentiant. &
ita impulſi cõſentiunt, & eſt dicendum, vt in primo caſu, illum
conſenſum haberi loco præſentationis: & non eſſe quęrendũ,
an requiratur vera præſentatio, cum in hoc etiam præfati doc-
tores concordent: & licet videatur differre à primo caſu, qui
hic compulſus conſentit, ibi voluntariè, tamen omnino con-
ſenſit: & hic conſenſus loco præſentationis habetur: & quãdo
patroni compelli poſſint ad conſentiendum in pręſentatione,
dicetur infra in ſeptimo dubio præſentis art. Aut ſumus in ca-
ſu in quo epiſcopus inuito patrono permutationem facere po
teſt. & tunc ſimiliter eſt clarum nullam requiri præſentationẽ.
& ita procedat quod voluit Car. in d. clem. vnica. in 2. col. in v.
quæſtio. de rerum permu. & quando epiſcopus hoc poſſit face
re inuitus patronis, dicetur etiam. j̃. in d. 7. dubio præſentis arti.
& 8. ¶ Conſulerem tamen patronis, vt etiam in iſtis caſibus cõ
ſentiant pro conſeruatione eorum quaſi poſ. vt diximus proxi
41 me in primo caſu. ¶ Aut † ſumus in caſu in quo contradictio
patroni præualet: & tunc erit videndum an permutatione non
habente effectum permutantes reuertantur ad eorum benefi-
cia: & tunc ſi reuertuntur ad eorum beneficia, eſt clarum non
requiri præſentationem, cum teneat prima præſentatio & in-
ſtitutio: & renuntiatio non admiſſa ſit irrita, & quando permu
tantes poſſunt reuerti ad eorum beneficia, & quando non dice
tur. j̃. in x. dub. præſentis art. ¶ Aut ſumus in caſu, in quo p̃nt ꝑ-
mutantes reuerti ad eorum beneficia, ſed illis ſunt priuati prop
ter eorum culpam commiſſam in permutatione, de qua dice-
tur in d. x. dub. & tunc patroni præſentabunt non in permuta-
tione: quia illa locum non habuit, ſed in vera vacatione, in qua
alios, quos voluerint, poterunt præſentare. ¶ Et ideo in verita-
42 te † dicerem magis vere in permutatione requiri ſolum con-
ſenſum patroni, qui loco p̃ſentationis habebitur, niſi in caſibus
in quibus ſolus epiſcopus poteſt facere permutare, & nullam
actualem præſentationem requiri: & ſic eſſe ſuperfluũ hoc du-
bium, an in permutatione requiratur pręſentatio patronorum,
cum quando illa requiritur, ſimus extra terminos permutatio-
43 nis. ¶ † Et ſic ex prædictis deciditur quintum dubium ſ. an pa-
troni ſiue eccleſiaſtici, ſiue laici, habeant ſolum conſentire in ꝑ
mutationibus beneficiorum patronatorum, in quibus cadebat
præſentatio: nam vt ex ſupraſcriptis apparet, non habent actua
liter patroni præſentare: ſed ſolum habent permutationi faci-
endæ cõſentire, qui conſenſus loco præſentationis habetur &
alium actum non facere, vt ſupra eſt dictum: poſſunt etiam cõ-
tradicere: & an cum cauſa, vel ſine cauſa, dicetur in x. dubio. &
an poterint compelli ad conſentiendum vel ne, dicetur in ſep-
timo dubio. ¶ Et quia diximus proxime patronos debere con-
ſentire in permutationibus beneficiorum, in quibus cadebat p̃-
ſentatio. ego extenderem hoc dictum procedere etiam in be-
neficiis

neficiis patronatis,in quibus ſeruatur electio.de quibus.ſ.in v.
q.prin.huius partis in j.art.nam ſi de illis fieret permutatio, nõ
ſolum habebunt conſentire habentes eligere,vt ſ.dictum eſt:
ſed etiam habebunt conſentire patroni, ſicut eorum cõſenſus
requiritur in electione,ne patroni habeant rectorem eis odio-
ſum.&ideo ꝯdicere poſſunt:vt late diximus in d.v.q.prin.in 2.
art.nam ibi dicta ſicut militãt in electione,vt ibi,eodẽ mõ mi-
litant in permutatione,quæ fit de bñficio electiuo.nã ſicut cõ
ſenſus eligentium,& præſentare habentium,habetur loco ele
ctionis ſeu p̃ſentationis:& in electiõe requiritur conſenſus pa
troni : vt ibi diximus eodem mõ in hac electione ficta,imo ex-
preſſa,quæ fit ꝑ electores:cũ conſentiunt permutationi. nã ne
gari non poteſt in hoc ẽt verti præiudicium patronorũ.& ſic
habere locum regulam,quod omnes tangit,cum aliis motiuis
factis per Cal.ſ.relatis,que ẽt militãt in hoc caſu.& hæc eſt pul
chra extenſio non ſolum ad concluſionem huius dubij: ſed ẽt
ad ea,quæ diximus in d.2.art.v.q.prin.huius partis,de qua ẽt in
ſeq.dub.quã nota,quia procedit,& eſt noua, & ab aliquo quẽ
44 viderim,non tacta.¶†Vnde cum hoc dubium ſit clarum, eſt
condeſcendendum ad ſextum in ordine. ſc. an talis conſenſus
poſſit interuenire poſt permutationem factam, & validet illã,
& infra quantum tempus?& in hoc ẽt non eſt inſiſtendum:ꝗa
quaſi omnes doct.ſ.alleg.volunt talem cõſenſum poſſe inter-
uenire poſt permutationem, dummodo infra tempus datum
ad præſentandum,& validabit ipſam permutationem.nam Ro
ta.cccvij.permutatio facta,in titulo de rerum permu.in nouis.
poſt Fede.Alex.& alios & maxime Pau.in d.cle.vnica.de rerũ
permu. vult expreſſe talem conſenſum patronorum poſſe in-
teruenire & ante permutationem,& poſt.& hoc modo argu-
mentatur prȩſentationem non eſſe nullam,ſed annullandam.
& ita ẽt videtur velle Cat.in d.repe.c.quæſitum.in ix. & x. col.
Gaſp.cal.& alij in ſ.alleg.locis.& maxime Gay.in d.repe c.fi.de
elec.lib.6. i 2 5.col.vbi referendo alios,expreſſe dicit poſt Pau.
& Rotam vbi. ſ. ſufficere talem conſenſum interuenire , ſiue
ante, ſiue poſt,ſiue tacitum,ſiue expreſſum.& hoc vltimum ẽt
videntur ſentire omnes in locis ſ.alleg.dũ concludũt p̃ronos
nolentes conſentire,ſi ſunt clerici,habere ſemeſtre ad ꝯdicen
dum.&idem ſi ſunt miſti,ſi laici,quadrimeſtre,quaſi velint ꝙ la
pſo dicto termino, & non ꝯdicendo, tacite conſentient: ecce
qualiter conſenſus poteſt interuenire ẽt poſt: & non ſolũ ex-
preſſus,ſed ẽt tacitus ex permiſſione lapſus tp̃is dati ad præſen-
tandum, quod ẽt dicitur datũ ad ꝯdicendum in iſto caſu. Et ꝙ
talis conſenſus poſſit interuenire ẽt poſt,adduco quod late di
xi.ſ in 2.par.j.lib.in j.q.prin.in 16.art.vbi tractauimus de cõſen
ſu ordinarij,ꝗ debet interuenire in trãſlatione iuris pat.an poſ-
45 ſit interuenire poſt tranſlationem factam ¶†Dicerem tamen
vnum incidenter hic,ꝙ ſi patronus non ꝯdixit j̃.quatuor men
ſes , & ante lapſum ipſorum quatuor menſium moriatur:& ſic
videtur tacite conſentiendo decedere,ꝙ non per hoc videtur
tacite conſenſiſſe:quia hoc dici non poterit in præiudicium hȩ
redum,vel ſi ſunt patroni eccleſiaſtici,in præiudicium ſuorum
ſucceſſorum:per late dicta.ſ.in d.j.par.j.li.in j.q.prin.in 17.arti.
poterit ergo ipſe hæres vel ſucceſſor in reſtanti tp̃e quadrime-
ſtre vel ſemeſtre ꝯdicere:& valebit conditio,vel proſequi tacẽ
do,& tacite approbabit:& iſta ſunt notãda:ꝗa ad caſum noſtrũ
non tacta ꝑ ſcribentes.& certe ad propoſitum faciunt,cum di
46 cta in præfato.xvj.art.militent ẽt in hoc caſu.¶Aduerte†ẽt ad
id,quod ſ.diximus hũc conſenſum poſſe interuenire ante per
mutationem,& poſt procedere in permutatione beneficij pa-
tronati præſentatiui,non autem electiui:quia cõſenſus patro-
ni in electiuo, qui ẽt in permutatione requiritur, vt tenuimus
in præce.dubio,non poteſt interuenire ante permutationem:
ſed poſt,cum permutatio ſit loco electionis,ſeu conſenſus eli
gentium,ſiue interponatur ante,ſiue poſt.& conſenſus patro
norum in beneficio electiuo non poteſt interuenire ante , ſed
poſt electionem,rationibus & iuribus allegatis in ſecundo art.
v.q.prin.præſentis partis:vt cõcluſimus ibi in prima dubitatio
ne.Niſi diceremus potiſſimam rationem huius dicti eſſe, quia
cum in electione,quȩ ꝓcedere habet ex plurimorum votis,ſit
incertus eligendus, & conſenſus patroni requiritur, vt oppo-
nat ꝯ electum,ante electionem non haberet ꝯ quem oppone
ret:quia ignoraret eligendũ. hæc ratio non militat in caſu no-
ſtro:ꝗa permutantes ſunt certi:ideo dicerem hunc cõſenſum
patronorum ẽt in beneficiis electiuis permutandis poſſe inter
uenire ante permutationem vel poſt : dummodo interueniat
poſt præſtitum conſenſum habentium eligere:quia ille habe-
tur loco electionis:quia non ex permutatione ſunt certi eligẽ
di:quia certitudo dependet à conſenſu habentium eligere, ex
quo allegata, per eos rationabili cauſa poſſet permutationem
non tenere:vt ſepe ſ.dictum eſt.& dicetur.j̃.in 7.& x.dub.præ-
ſentis articuli.ergo concludendum eſt poſt conſenſum deben
tium eligere,debere ſeq ꝯſenſum patronorum,ſiue ante, ſiue
poſt permutationẽ interueniat,& nota ẽt hæc,ꝗa noua,& inta
47 cta.¶†Sequitur diſſerere ſeptimũ dubiũ,an patroni ante per-
mutationem in permutatione vel poſt poſſint compelli ad cõ
ſentiendũ,& quãdo ſine eorum ꝯſenſu permutatio teneat?&
circa hoc vt ſ.retulimus,ſunt diuerſæ opi.& varie diſtinction.
adeo ꝙ recta ꝯcluſio dari nõ poteſt:& omnes hmõi diſtinctio-
nes magis principaliter ſunt ordinate ꝓ ſeq.dubio,q̃ pro deci-
ſione p̃ſentis:& ideo vt ex ipſis diſtinctionibus clare elicitur,&
vbi omnes ꝯcordant,quia in dubiis dicendum eſt,vt in ſeq.ꝓ-
48 xi.dubio. dic†ꝙ ſi ſunt patroni eccleſiaſtici, & permutatio fit
auctoritate papæ vel legati à latere,ante ꝑmutatiõem vel poſt
poſſunt compelli patroni eccleſiaſtici ꝑ ep̃m legatum , ſeu eo-
rum ꝯſenſum deſideret,ad ꝯſentiendum : dixi deſiderat,quia ſi
vult,poteſt eis derogare.c.cum dilectus.hoc tit.& c.dilectus.d
offi.legat.& ita procedat primum & ſecundũ membrũ diſt.La
pi Abb. relati per Dom.in d.c.vnic.de rerum perm.lib.6.quos
ſ.retulimus.& in hoc omnes ꝯcordãt:ꝗa legatus poteſt diſpo-
nere ad libitum de beneficio iuris pat.ꝑſonæ eccleſiaſticæ,per
49 p̃dicta iura.†Verum hoc nõ habet locũ,ſi p̃roni ſunt miſti ec-
cleſiaſtici & ſeculares:ꝗa oẽs reputabuntur ſeculares ne legati
de eis diſponãt, ſecundũ Lap.& Do.vbi.ſ.& de hoc late dicet
50 j̃.in 3.par.huius ſecundi li.in 8.q.prin.in 4.art.deo duce. ¶†In
patronis laicis vero,dic eos nec ante,nec in permutatione nec
poſt poſſe compelli ad ꝯſentiendum ipſi permutationi , nec ꝑ
ep̃m, nec per legatũ, niſi vrgente vtilitate & neceſſitate eccle-
ſiæ & populi in caſu ſtrictiſſimo:puta vt ſimiliter in ſeq.dubio
explicabimus, ſi talis eſſet perſona illius,qui ad eccleſiã patro-
natam prȩponeretur per permutationem.abſque qua plebs &
eccleſia paterentur in maiori parte bonorum, vel in conſcien-
tiis,puta quia eſſent ibi hæretici,vel ꝗa bona occupabantur ab
aliquo cum quo nemo ſe preualere poſſet, niſi illa ꝑſona iam
præpoſita. nã iſto caſu non eſt in cõſideratione auctoritas ſeu
poteſtas patronis ſiue clericis ſiue laicis à iure gratioſe conceſ
ſa,cui publica vtilitas irreparabilis prȩponi debet.c.ſi diligenti.
de foro comp.cum ſimil. & iſto caſu idem dicerẽ poſſe facere
ep̃m ẽt in patronos eccleſiaſticos, cum vrgeat maior rõ excep
tis.n.iſtis caſibus tenerẽ nullo mõ patronos maxime laicos cõ
pelli poſſe ꝑ ep̃m, nec laicos ꝑ legatũ ad ꝯſentiendũ.nec ante
permutationem,nec in ipſa permutatione,nec poſt.& ꝙ immi
51 nente †tali vtilitate vel neceſſitate eccleſiæ epiſcopus poſſit
patronos eccleſiaſticos compellere ad cõſentiendum permu-
tationi vltra maioritatem rationis ſupra allegatam , adducitur
ẽt,quia patroni clerici largo modo dicũtur eligere:vt diximus
ſ.in j.q.prin.huius partis in 4.art.& habentes eligere ꝑ ordina-
rios,ꝑmutationib.compelluntur conſentire:vt ſepe ſ. dictum
eſt.ergo & patroni eccleſiaſtici compelli poterint.¶Intellige
p̃dicta oĩa, niſi patroni allegarent aliam cauſam p̃ualentem vti
litati & neceſſitati eccleſiæ,per dicta doctorum in locis ſ. alle.
¶Et licet multi doc.in dictis locis vt ſ.eſt videre,teneant cau-
ſam neceſſitatis vel vtilitatis eccleſiæ ꝑ ep̃m in permutatiõe,q̃
ſit eius auctoritate, patronos poſſe ꝯpelli ad conſentiendum.
& idem videatur ſeq do.Fel. & do. meus in locis ꝓxime alleg.
tamen ꝓ cauſa q̃ ſum dicturus ẽt in ꝓximo ſeq.dubio tenerẽ il
lam,q̃ ꝓxime poſui indiſtincte,ne intm̃ patronis p̃iudicetur in
ſpecta omni ſimplici vtilitate vel neceſſitate eccleſiæ,ſed maxi
52 me & qualificata,vt ſ.¶†Et ꝙ neceſſitas & vtilitas ſint cauſæ
plurium rerum faciendarum vel non, vt neceſſitas vel vtilitas
ſuadet,plene ponit do.Fel.in c.cum acceſſiſſent.de conſtitu.in
fi.8.col.& dom.me.Corſ.in ſuis ſing.in ver.patronus.& in eius
repert.in ver.patronus,in xj.col.in verſi.ſine conſenſu.vbi lo-
quitur in caſu noſtro in magna vtilitate,vel neceſſitate,vt ibi.
& alias in hoc tractat.dabitur locus multa accumulandi in iſta
materia,& ſic quieſcat j.pars huius dubij ſequutus in ea opin.
Gay conregnicole mei.& Pau.de cita.in locis ſ.all.cũ aliquib.
53 conſiderationibus meis in proximo ſeq.dub.deducẽdis.¶†Et
ex iſtis reſultat deciſio alterius partis huius dub.quæ eſt,quan-
do ſine conſenſu patronorum permutatio teneat?& dic illam
tenere,qñ p̃t fieri ꝑ legatum vel ep̃m ſine eorum conſenſu.de
quibus in caſibus mõ iam dictis licet compelli poſſint ad con-
ſentiendum,ergo ſine eo teneret:in aliis autem caſibus non.&
in illis procedat opin.Cald.ſ.allegat. volentis,ꝙ etiam epiſco-
po mandante patronis non poſſint compelli ad conſentien-
dum permutationi, vt ibi:vt intelligatur in aliis caſibus, quam
vtilitatis vel neceſſitatis,vt ſ.¶Venio modo ad octauum du-
54 bium , †an permutatio facta de eccleſia patronata ſine con-
ſenſu patroni,ſit ipſo iure nulla,vel annullanda?& vt ſ.late di-
ctum eſt , plures & variæ ſunt opiniones. & variæ fiunt diſtin-
ctiones per doctor. ego cogitaui certo modo diſtinguere , vt

omnia complectar, & opiniones concordent. Diſtingue er-
go, aut permutatio ſit per legatum, aut per ordinarium epiſco
55 pum, ſi ꝑ legatū, †& tunc aut ſumus in eccleſia collegiata, &
tunc ēt ſi fiet ꝑ legatum cum ↄſenſu illorū, ad quos ſpectat ele
ctio, vel collatio, nō valet: vt in d.c. vnico. per c. pen. de offi. leg.
ꝓut voluit Lap. relatus à Dñico, vbi ſ̃. & idem dic in dignitati-
bus exñtib. in eccleſiis cathedralib. & collegiatis, cum p̄dicta
iura in illis ēt locū habeāt, vt in eis patet, in quibus cadere pōt
ius pat. & p̄ſentandi: vt diximus ſ̃. in 3. art. v. q. prin. pñtis partis.
& q̃uis in illis nō cadat electio, habet tamē in eis locū. d.c. pen.
vt ibi notat gl. & doct. Aut ſumus in aliis beneficiis, q̃ collegia-
56 tis, & dignitatib. & tunc† aut patroni habēres p̄ſentare, ſunt ec
cleſiaſtici, aut ſeculares, Si eccleſiaſtici, & tūc permutatio facta
per legatum, valeret ēt ſine conſenſu habentiū eligere vel pñ-
tare. & ratio huius mēbri eſt: quia legatus poteſt præiudicare
patronis eccleſiaſticis. c. dilectus. de offi. le. c. cum dilectus. hoc
tit. & in hoc ↄcordat ēt Lap. vbi. ſ̃. ſi vero patroni ſunt ſecula-
res, vel miſti, eccleſiaſtici & ſeculares ēt, tunc aut habent ius pa
tro. ex priuilegio vel pręſcriptione completa ↄ eccleſiam libe
ram, caſu quo poteſt. de quo late diximus ſ̃. in prima part. j. lib.
in x. q. prin. in v. art. & ſic nō ↄ alium patronū habentem ius pa
tro. ex cauſis fundationis, conſtructionis, & dotationis (quia ſi
ille ↄ quem præſcribitur, haberet ēt ius patr. ex priuilegio vel
præſcriptione, idem cenſeretur, ſicut ſi ipſe præſcribens habe-
ret illud ex priuilegio, vel præſcriptione) & tunc quia habēres
ius patr. ex priuilegio vel p̄ſcriptione, q̃uis ſint laici, cenſentur
vt eccleſiaſtici: vt diximus ſ̃. in d. x. q. princ. j. par. j. lib. in 9. art. de
quo ēt dicetur j̃. deo duce. in 3 par. huius 2. lib. in 8. q. prin. in 3.
57 art. & tunc idem dicendū eſt, prout proxime eſt dictū. ¶† Aut
ſunt patroni, laici & eſt clarū eos eſſe patronos ex illis trib. cau
ſis. Vel ignoratur qũo ſint patroni, & p̄ſumetur eos eſſe patro-
nos ex illis tribus cauſis, potius quam ex priuilegio vel præſcri
ptione: quia eccleſia non naſcitur, ſed edificatur, & dotatur: vt
etiam eſt dictum ſ̃ in 2. par. 1. lib. in xj. q. prin. in 7. art. dum quæ
ritur ibi, an eccleſia p̄ſumatur libera vel patronata? & tunc ſiue
ſint omnes patroni laici, ſiue miſti, laici & eccleſiaſtici, omnes
reputabuntur laici, ad hoc ne legatus poſſit de eorum iure pa.
diſponere: vt vult late Fel. in ſuo trac. qñ literæ apoſto. no. patr.
in 4. co. in 6. ampli. & dicetur j̃. deo duce. in 3. par. huius 2. lib. &
ēt diximus late ſ̃. in j. par. j. lib. in j. q. prin. in 6 art. & iſto caſu, qa
legatus nil pluris iuris habet, q̃ ordinarius, & ſic ep̄s, in omnib.
dicerem, vt dicemus j̃. in prox. ſeq. prin. mēbro. qñ permutatio
fit ꝑ ep̄m: & in hoc nō ↄcurro cū diſtinctione Lap. q in laicis di
ſtinguit, aut ↄdicunt, aut nō: vt ſ̃. retulimus. quia in iſto caſu a-
bundantius diſtinguam, vt in permutatione, quæ fit ꝑ ep̄m, vt
ꝓxime ſum dicturus, ex quo cenſentur idem caſus. ¶ Secundo
membro principali, qñ ꝑmutatio fit auctorizante ep̄o ordina-
rio, & tunc Do. poſt Lap. in d.c. vnico. de rerū permu. li. 6. in fi.
col. videbatur facere diſtinctionem inter ꝑmutationem bene-
ficiorum perpetuam, & ſic de eſſentia illorū, & de permutatio
ne ad tempus. i. quę fit inter beneficiatos: ego non intendo tra
ctare primum membrum de vnione ſeu permutatione perpe-
tua: quia nō eſt hic locus ſuus. de vnione. n. eccleſiarū & hmōi
tractabimus in vltimo lib. huius tractatus deo duce, vbi magis
ↄgruit. ¶ Ideo videtur mihi diſtinguendum alio modo, videli-
cet, ꝙ ſi permutatio fit per ep̄m, & ſic eo ordinario autorizāte.
¶ Aut epiſcopus fieri fecit talem permutationem ꝑꝑ neceſſita
tem & vtilitatem eccleſiæ: aut ꝑꝑ neceſſitatem & vtilitatem ꝑ
58 mutantium: aut ad ſui libitum. ¶† Primo caſu, qñ ꝑꝑ vtilitatē
eccleſiæ, & eius neceſſitatē, Abb. in c. cum dilectus. hoc tit. & d.
Car. in d. ſua repe. c. quæſitum. in fi. x. col. & in ſeq. in 37. diſtin.
quos ſ̃. retulimus, videntur tenere ſtante tali vtilitate & neceſ
ſitate eccleſię poſſe fieri talem permutationē, & tenere ēt ſine
conſenſu patronorum, niſi ipſi allegent aliqđ ↄcludēs in ↄriū:
quia talis vtilitas & neceſſitas operatur maius. ſ. vnionem per-
petuam, multo magis debet poſſe operari minus. ſ. permutatio
nem rectoris ad tempus. ¶ Gay. vero in d. repe. c. fi. de elect. lib.
6. in xxv. col. tenet ↄrium talem neceſſitatem vel vtilitatem ec
cleſiæ non poſſe hoc operari in p̄iudicium patronorum, & in
deſtructionem gratiæ factæ à iure patronis, vt ſuſtineantur in
hoc iure: iuxta. c. tertium. hoc tit. quia per iſtam viam ſemꝑ pa-
troni eorum iure fraudarentur. nam quilibet volens permuta
re, demonſtraret aliquam vtilitatem vel neceſſitatem eccleſię
& ep̄s hoc approbaret, & patroni nō haberent præſentare, nec
conſentire. ¶ Et licet ipſe Gay. non reſpondeat ad motiuū do.
Car. arguentis à maiori de vnione poterit reſponderi primo:
negando vnionem fieri poſſe ob neceſſitatem vel vtilitatē ec-
cleſiæ abſque conſenſu patroni, nec poſſe patronos compelli
ad conſentiendum: vt dicetur deo duce. j̃. in 3. lib. in 3. q. princ.
in v. art. ¶ Vel poterit reſponderi, ꝙ dato ſed non conceſſo, vni
onem poſſe fieri, dico eſſe aduertendum ad motiuum: nam cū
dicis, vnio eſt maius, cōcedo: permutatio beneficiorum eſt mi
nus, ſimiliter concedo: cum concludis ergo multo fortius po-
terit fieri permutatio: nego conſequentiam: quia hoc non ſeq
tur: nam ſi vnio eſt maior cauſa ēt vnionis eſt maior: & ideo fit
inuitis patronis: in permutatione aūt non eſt tanta cauſa vtili-
tatis & neceſſitatis: ex quo poterit aliter prouideri. ſ. amouen-
do ab eccleſia beneficiatum & alium ibi præſentandum & inſti
tuendum: & ſic eſt facilis prouiſio quæ nō cadit in cauſa neceſ
ſitatis & vtilitatis vnionis, quæ ideo fit: quia aliter prouideri &
mederi neceſſitati & vtilitati non poteſt eccleſiarum: hic ergo
non debet procedere arg. à maioritate effectuum: ſed à maio-
ritate cauſarum producentium effectus: & tunc procederet
argumentum, quoniam potentior eſt cauſa, quam ſuus effec-
tus. l. cum prætor. §. dulciſſimos. ff. de leg. 2. l. ſi pater. in prin. ff.
de adop. in auct. multo magis. C. de ſac. ſan. eccle. cum cæteris, q̃
accumulat do. Mari. ſo. in conſ. 24. viſis ac diligenter & mature
59 inſpectis. nota quia ſubtilis, pulchra, & vera reſponſio. † Ideo
ergo in hoc primo membro ſecūdi membri principalis huius
diſtinct. diſtinguerem, & cōcordarem opiniones iſtorum doc.
quæ poterunt loqui in terminis, in quibus modo dicemus Qđ
aut ſumus in patronis eccleſiaſticis, & omnis vtilitas vel neceſ
ſitas eccleſiæ facit, vt ep̄s poſſit facere fieri ꝑmutationem ēt pa
tronis inuitis ſicut in electione: & pōt eos compellere ad con
ſentiendum: vt. ſ̃. eſt dictū. Aut ſumus in patronis laicis: & tunc
aut eſt talis vtilitas vel neceſſitas eccleſiæ, cui ſine illa permuta
tione aliter prouideri nō poteſt: puta quia bona eccleſiæ ſunt
occupata ꝑ aliquem potentem. à quo nemo poſſet illa recupe
rare, niſi talis p̄ſona ꝑmutans, q̃ eſt ſimiliter potens, vel cui ipſe
occupans, voluntarie reſtitueret. ꝓut hęc multoties conſide-
rantur ꝑ doctores: quando decime vel eccleſię tenentur occu
pate ꝑ potentes. nā ius ꝑmittit eos illas donare poſſe: vt late di
ximus. ſ̃. in 2. par. j. lib. in j. q. prin. in x. art. vel quia in illa parro-
chia erāt heretici: & nō repiebatur alter rector theologus, qui
poſſit conſulere plebi, niſi ille ꝑmutans qđ nimium in hoc ca-
ſu attenditur: per ea, quæ dicunt doct. in proœ. grego. de cano-
niſta & theologo concurrentibus in electione ep̄atus: & tunc
quia iſte ſunt magnæ vtilitates & neceſſitates eccleſiæ: quibus
ipſimet patroni ꝓuidere deberent & tenentur & aliter ꝓuide-
re ñ poſſent, q̃ eo modo, quo ꝓuidet ep̄s: & eis inuitis ep̄s hoc
facere p̄t: & ita ꝓcedat dictum Card. Ab. & aliorum, de q̄bus ſ̃.
Aut eſt alia vtilitas vel neceſſitas eccleſiæ non tanti momen-
ti & aliter prouideri poſſet: & tunc non eſt deſtruenda gratia
facta patronis à iure ꝑmiſſa: & ideo non debet nec poteſt fieri
ꝑmutatio ſine conſenſu patronorum, & ſi fit, erit nulla. iuxta
tamen diſtinctionem, quam faciemus in vltimo membro quā
do ep̄s vult ꝑmutationem fieri ꝓ ſui libito. & ita procedat opi.
Gay. Gaſp. & Io. cal. ac Pau. de cita. in locis ſ̃ alleg. vt non ꝓ om
ni vtilitate eccleſiæ vel neceſſitate patroni fraudentur eorum
iure: & credo non reperiri alios caſus, q̃ illos quos ꝓxime for-
mauimus in quibus vertatur maxima vtilitas vel neceſſitas ec
cleſiæ: cui aliter ꝓuideri nō poſſet. ¶ Eſt tamen aduertendū vt
ex relatione. ſ̃. facta de dictis Car. apparet. do. Card. primo vide
tur voluiſſe non requiri ↄſenſum patronorum in ꝑmutatione
ſtante neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ: poſtea dicit requiri cō-
ſenſum maioris partis: iuxta opin. Gay. & ſic vel eſt corruptus
vel videtur ſibi ↄrius: vt ſ̃ diximus: & ne dicamus tm̄ patrem ca
nonum, in eodē loco fuiſſe ↄrium, intelligerem eius dicta iux-
ta ſ̃. ſcriptam meam diſtinctionem, vt primum dictum loquať
in maxima vtilitate vel neceſſitate quibus aliter prouideri nō
poteſt, quam ꝑ permutationem, ſecundum vero dictū loqua-
tur in minori ſeu minima vtilitate & neceſſitate: quibus aliter
60 prouideri poteſt. ¶† Secundo vero membro ſubdiſtinctionis
ſ. quando epiſcopus vult ꝑmutationem fieri ꝑꝑ neceſſitatem,
vel vtilitatem permutantium, & eorum intuitu: & dixerint qc-
quid velint Alex. lantilla in d. ſua repe. c. licet. de rer. ꝑm. li. 6. &
Abb. in d. diſpu. Augerio. & alij in locis ſ̃. all. dicentes, ꝙ ex quo
ep̄s eſt cauſa efficiens in permutatione, valebit ꝑmutatio: & nō
eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda. ¶ Tu dic ipſorum patrono-
rum requiri conſenſum: vt vult do. Car. in locis ſ̃. alle. dum di-
ſtinguit ſi intuitu ecclæ fiat ꝑmutatio, ſufficere ↄſenſum maio
ris partis patronorum, ſi intuitu p̄ſonarum, requiri cōſenſum
omnium. ita. d. Car. ꝑ me relatus. ſ̃. in cle. vnica. in 2. col. in 4. q.
de rerum ꝑmu. & facit ratio: nam ſi legatus nō poteſt p̄iudicare
etiam in permutationib. ēt patronis laicis, tanto minus hoc po
terit facere ep̄s, & magis deberet eſſe in conſideratione autori
tas legati à latere repreſentātis perſonam papæ: propter quod
debemus dicere ipſum moueri ex cauſa, quę p̄ponderat vtilita
tem vel neceſſitatem permutantium, quam non conſiderant
etiam prędicti doct. Alex. Abb. & alij, ſed ſolū conſiderant epi-
ſcopum

ſcopum in permutatione eſſe cãm efficientem. quę conſidera-
tio tollitur per inſtantiam datã de legato maiorẽ vtilitatẽ ha-
bente, & ſic exiſtente maiorẽ cauſam efficientem: & ꝙ legatus
hoc nõ poſſit, colligitur ex dictis Lap. quem refert & ſequitur
Do. in c. vnico. in fi. col. de rer. ꝑmu. lib. 6. vt ſ. retulimus. ¶ An
modo ſi ſine conſenſu patronorum fiat permutatio, ſit irrita,
61 vel irritanda, eſt diſtinguendum: vt in proximo mẽbro. ¶ † Ca
pio tertium mẽbrum ſubdiſtinctionis. ſ. qñ permutatio eccle-
ſiarum patronatarum fit per epiſcopũ ordinarium: quia ita fie-
ri ſibi videtur: & ſic ex ſui libito. ¶ Et tunc aut ꝑmutatio fit cum
conſenſu illorum quorum intereſt: & ẽt cum conſenſu capitu
li ſui: & tenet permutatio: & in hoc non eſt dubium: alias illis,
quorũ intereſt, & ſic patronis vel habentib. eligere ſeu ɔferre
ɔ̃dicẽtibus, ꝑmutatio eſt nulla: & abſque aliqua caſſatione vel
declaratione poterit per eos præſentatio, electio, vel collatio
fieri. & hoc ꝑ d. c. decernimus. xvj. q. 7. & per ea quæ habentur
in c. cũ Bertoldus de re iud. & ita ẽt vult Lap. & poſt eum Do.
in d. c. vnico. in fi. col. de rer. permu. lib. 6. & hoc per maxime ꝑ
rationes adductas ꝑ Gaſp. cal. Gay. & Pau. de cita. vbi ſ. qui dicit
iſto caſu quando permutatio fieret ſine conſenſu patronorũ,
patronos poſſe autoritate propria expellere illum, velut intru
ſum, & alium pñtare, vt ibi. & prædicta tanto magis procedunt
& ſunt vera cum Barba. in conſ. 23. ſcripſit propheta. in j vol.
velit nullo modo poſſe fieri permutationem ſine conſenſu pa
tronorum, cum hoc ſapiat honeſtatem ad quam iura ſunt tra
henda. c. erit autem lex. 4. diſt. & ita per Gregoriũ xi. fuiſſe ob-
ſeruatum vt ibi ꝑ eum: & cum etiam rationes eorum militent
& maxime tex. in d. c. decernimus. qa reſpõſiones ad illum tex.
date ꝑ Alex. non ꝓcedunt: vt pulchre Gaſp. & Io. cal. ¶ Aut ꝑ
mutatio fit de conſenſu illorũ quorum intereſt, ſed capitulum
ſuum ɔ̃dicit: & tunc non eſt nulla, ſed annullanda: ꝑ c. ea noſci
tur. de his quæ fiunt à præla. vbi per Hoſt. ſecundũ Lap. & Do-
minicum vbi ſ. ¶ Sed in hoc aduerte: quia iſtud membrum ꝓ-
cedit, quando ſeruaretur id, quod habetur in d. c. ea noſcitur. ſ.
ꝙ in collationibus & hmõi requireretur de neceſſitate conſen
ſus capituli ꝓut olim fiebat: ſed hodie, vt alias late dicetur, ex
generali obſeruãtia & conſuetudine omnes epi præſcripſerũt
ɔ̃ capitula: & ſic ɔferunt & alia expediunt capitulo non req̃ſi-
to: & ſine eius conſenſu. & ideo in hoc caſu dicerem nec eſſe
annullandam. Bene verum eſt, ꝙ ſi ſpectaret pñtatio, electio,
vel collatio, ad ſolũ capitulum, vel cõiter ad epm & capitulũ,
& tunc eis ɔ̃dicentibus permutatio eſſet nulla: quia dicitur ad
capitulũ pertinere ſicut quando pertinet ad aliquos alios pri-
62 uatos. ¶ † Vnde omnia iſta membra erunt vnum, ꝙ permuta-
tio quæ fit patronis ſpretis, maxime laicis, ſit ipſo iure nulla: ſi
vero non ſpretis, puta quia epiſcopus ignorabat eccleſias eſſe
patronatas, tunc illis patronis ɔ̃dicentib. vel de contẽptu agen
tibus, & cognito eccleſiã eſſe patronatam, reuocabitur permu
tatio: & ſic non erit ipſo iure nulla, ſed annullanda: per ea, quæ
dicit Arch. quem ibi ſequitur Do. in 4. col. in c. nemo. de elect.
lib. 6. ꝙ ſi ſpretis patronis permutatio fuerit facta: & ſic illis nõ
vocatis poterunt patroni illa non caſſata nec reuocata alium
in ipſa eccleſia pſentare: ergo eſt ipſo iure nulla. & cũ hoc cõ-
cordat id quod dixit Gay. in d. repe. c. fi. de elect. lib. 6. in 25. col.
& ſ. retulimus. in ver. quib. ſic relatis, ſe neſcire videre quomo
do poſſint ꝓhiberi patroni quin facta renunciatione per volẽ
tes pñtare nõ pſentent, ſi non fuerũt vocati ſed ſpreti. & quo-
modo poſſit illis dici aſſignari rationabilẽ cauſam ɔ̃dictionis.
63 ¶ † Ex quibus & dictis ſ. in 3. dub. poſſumus dicere patronos
ſpretos & non vocatos habere duo remedia: vnum agendi de
contemptu: aliud vt pſentent poſt renunciationem: quia pro
hiberi non poterunt: cum nulla fuerit permutatio ipſis ſpretis:
64 vt ſ. eſt dictum. ¶ † Dicerem bene vnum, ꝙ ſi ipſi patroni fue-
runt vocati, & non comparuerunt non eſſe nullam permuta-
tionem, ſed annullandam ipſis patronis j. terminum recte ɔ̃di-
centib. quia non poſſunt dici ſpreti, nec poſſent agere de contẽ
ptu: ex quo non fuerunt contẽpti ſed vocati. & iſto modo om
nia dicta doctorum ſunt ɔcordata: & includũtur ſub iſta diſtin.
quæ videtur tuta, dimiſſis diſputationib. doct. quia certe ſi ali-
65 ter diceretur, deſtrueretur deciſio. d. c. decernimus. † Aduerte
notanter ad vnum circa præcedens dictum, vt ꝓcedat quando
patroni fuerunt vocati peremptorie, & cum expreſſione cau-
ſæ: quia videtur ſibi datus terminus ad comparendum: & ideo
non dicetur ſpretus, nec poterit agere de contemptu: vt in prę
ſentatione dicetur j. in 2. par. huius 2. lib. in 2. q. princ. in 8. arti.
¶ Sed circa hoc aduerte. nam vt ibi dicetur, patroni in præſen-
tatione non ſunt vocandi nec agere poſſunt de contemptu, ſi
pſentant, vt ſingulares, niſi ſi pſentarent vt collegium: vt ibi di-
66 cetur. & ideo dicerem † omnem vocationẽ ſufficere, quamuis
non ſit in ea peremptorium ad effectum, vt non dicantur ſpre-
ti nec agere poſſint de contemptu: & poterunt ɔ̃dicere j. tem
pus datum ad præſentandum, vt ſ. ſi vero fuerunt vocati perẽ-
ptoriè, cum expreſſiõe cauſæ: quia videtur eis datus terminus
ad comparendum, vt ſ. eſt dictum, dicerẽ hoc operari, ꝙ ſi vo-
cati, j. terminum non comparuerunt ad ɔ̃dicendum permuta-
tioni, ſequuta inſtitutione ordinarij, non audientur vlterius, ẽt
j. reſiduum temporis dati ad pſentandum: quia iſta vocatio eſt
ad inſtar citationis per edictum, q̃ fit in pſentationib. iuxta no
67 tata in c. fi. de elect. lib. 6. † imo huiuſmodi vocatio continens
peremptorium, cum ſit ſpecialis, eſt maioris efficacie quam ci-
tationis, per edictum quæ eſt generalis: vt per doct. in d. c. fi. &
per Bar. in extraua. ad reprimen. ɔ̃ rebelles ſicut ergo peremp-
toriũ ſeu pfixio termini in edicto generali. ſequuta inſtitutio-
ne, excludit patronos à pſentatione in reſiduo tpis dati ad præ
ſentandum, vt dicetur in materia edicti. j. in 2. part. huius 2. lib.
in 6. q. prin. in 21. & 26. art. multo magis peremptorium, & prę
fixio termini debet hoc operari in hac ſpeciali vocatione inſti
tutione ſequuta, vt non poſſint reſiduo temporis dati ad pſen
tandum patroni ſic vocati ɔ̃dicere permutationi iam factæ, cũ
eorum conſenſus expreſſus vel tacitus ſit loco præſentationis
68 vt ſæpe. ſ. diximus pſertim in 6. dubio. & ſicut patroni † vocati
non comparentes ꝑmittendo labi tempus datum ad pſentan-
dum, dicuntur conſentire: vt diximus in d. 6. dubio. eodem mo
do & in caſu noſtro ꝑmittendo labi tempus præfixum, dicẽtur
conſentire. nota pdicta: quia intacta & vera. ¶ Ad allegata pro
parte Fede. Alex. Rote & ſequacium volentium permutationẽ
non eſſe nullam: quia conualidatur ꝑ conſenſum patroni, reſ-
pondetur: vt late dicetur j. in ſeq. dubio pſentis art. quæ reſpõ-
ſio validatur, ꝑ quandam conſiderationem Abb. in ſua diſputa.
Augerio. in fi. 14. col. de qua j. ꝓxime. & ſecundum illam conſi
derationem pt dici nulla & annullanda: annullanda. quia vide-
tur teneri reſpectu ordinarij: nulla, quia non habet effectum: &
patronus poteſt incontinenti præſentare: ex eo quo permu-
tatio non habuit effectum ſine patrono: & ideo ille fretus au-
toritate ſibi conceſſa in d. c. decernimus. xvj. q. 7. poteſt pſenta-
re. ¶ Bene tamen dicerem id, quod dixit Fel. vt ſ. eius dicta re-
tulimus in d. c. cum Bertoldus. de re iud. in 6. col. in v. limi. licet
ipſe dixerit ɔ̃rium: vt ſ. diximus ꝙ collatio facta in ꝑmutatione
patrono non vocato ſit ipſo iure nulla: vt ſ. ſed requiritur ꝙ pa
tronus dicat & declaret illã nolle valere, ſicut eſt ipſo iure pri-
uatus emphyteota non ſoluens canonem per triennium: ſed
tamen requiritur declaratio domini: vt ſ. diximus. ¶ Et quòd
requiratur conſenſus patroni indiſtincte in permutatione, te-
net Fel. in c. cum acceſſiſſent. in 7. col. in ver. idem ſi vult autori
69 zare. de conſtit. & per hæc clauditur hoc octauum dubium. †
Condeſcendo ad nonum. ſ. an talis permutatio facta ſine con-
ſenſu patroni poſſit validari aliquo modo? & quomodo? & di
cendum hoc dubium decidi per dicta. ſ. in 6. dubio dum ibi q̃ri
tur, an conſenſus patronorum poſſit interuenire poſt permu-
tationem factam & validet illam: & ibi ɔcluſimus ꝙ ſic & non
ſolum expreſſus, ſed ẽt tacitus, dummodo interueniat. j. tẽpus
datum ad pſentandum: vt ibi late eſt dictum. Idem dicendum
hic, permutationem factam auctoritate ſuperioris, quæ nõ va-
leret ex defectu cõſenſus patronorum, poſſe validari, ſi poſtea
patroni expreſſe j. tps datum ad pſentandum ɔſentiant vel ta-
ceant j. dictum tps, vt conſentire dicantur: & validatur permu-
tatio. ita Rot. vbi ſ. & Car. in cle. j. de ſuppl. neg. pla. in 14. col. &
ſeq. & in c. 2. in fi. de conceſ. pb. Hoſt. in ſumma huius tit. ad fi.
& clare Gay. ſ. relatus in d. repe. c. fi. de elec. lib. 6. in fi. 25. col. cũ
aliis dictis & alleg. ſ. in d. 6. dub. faciũt ad prædicta ea, quæ dicit
Abb. in diſpu. Augerio. in fi. 13. col. in ver. circa ſecundum. vbi
loquitur de collatiõe facta ſpreto patrono, quæ conualidatur
per expreſſum vel tacitum conſenſum patronorum. & idem in
terminis noſtris voluit Roma. conſi. ccclvj. in fi. talem conſen-
ſum poſſe interuenire poſt & conualidare permutationẽ. quẽ
ſequitur do. Fel. in d. cũ Bertold⁹. in 6. col. ante fi. v. limi. Et licet
talis deciſio videatur deſtruere dicta in pced. dubio. ſ. permuta
tionem eſſe nullam, quando patronus non conſenſit. per d. ca.
decernimus. nam videtur non eſſe nullam, ſed annullandam:
quia ſi eſſet nulla, non ratificaretur per ſuperuenientem con-
ſenſum patroni tacitum vel expreſſum: vt ſ. in ɔ̃riis fuit dictũ.
Poteſt reſponderi, ꝙ imo non deſtruet ipſa dicta, ſed illa ꝓce-
70 dant: qa iſta non eſt ratificatio ſed expletio ipſius actus. in † per
mutatione enim patronus non habet pſentare, ſed conſentire
& conſenſus eſt loco præſentationis: vt late diximus. ſ. in 4. 5.
& 6. præced. dub. vnde conſentiendo expreſſe videtur tunc ac
tum prę́ſentationis facere, conſentiendo tacite, validatur non
immediate ex ipſo tacito conſenſu, ſed mediate: quia non ɔ̃di
cendo j. tempus datum ad præſentandum: ex quo eccleſia va-
cauit per renunciationem, deuoluitur prouiſio ad epiſcopum:

quia patronus non præſentauit:& ſic ſumus in caſu,quo inſti-
tutio facta per epiſcopum,quæ eſt nulla:p c.decernimus.ſi in-
fra tempus datum ad p̃ſentandum patronus tacuit, & facta eſt
deuolutio ad epiſcopum:& hæc eſt vna de limitationib.ad d.c.
decernimus.vt late dicemus.ĩ.in 3.part.huius 2.lib.in 2.q.prin.
in 2.art. ¶Et pro iſta mea reſponſione & conſideratione facit
id,quod dixit Ab.in diſpu.Augerio.in 14.col.in ver.ſi autem
patronus.vbi d̃t collationem factam p epiſcopum ſpreto p̃ro-
no,illo poſtea conſentiente ĩ.tempus datum ad p̃ntandum,va
71 lidari:prout exnunc, non prout extunc:& mouetur:quia†ad
plenum ius conferendi vel transferendi in clericum, requirit̃
factum patroni & epiſcopi:& ambo veniunt tanquam princi
pales:& habẽtes participium in illo iure transferendi: licet ep̃s
hẽat ius pinguius:& in c.dilectus.de p̃b. vbi ſingulariter proba
tur patronum ẽt habere in p̃ſentatione aliquid iuris: vnde li-
cet quod facit epiſcopus,valeat iure ſuo,non tamen erat perfe
ctum ob defectum iuris patroni:cum patronus ẽt interponere
habebat ius ſuum:& tunc efficitur integrum & validum,& nõ
prius. quod dicit optime probari in l. per fundum. ff.de ſer.ru-
ſti prædi.& idem dicit in conſenſu tacito, vt ibi late eſt videre,
72 quæ dicta ſunt notanda.¶†Et pro prædicta reſponſione & ſu-
praſcriptis etiam facit:nam vbi plura requiruntur ad eſſentiam
formalem & ſubſtantialem alicuius actus,vno deficiente cor-
ruit ille actus.l.ſi vnus C.de teſta.& Barto.in conſ.cxiij.proceſ-
ſum eſt.vbi alleg.tex.in l.qui repertorium.§.pecunie.ver.ſi eui
denter doceatur.ff.de admi.tutor.quam ẽt doctrinam colligit
do.me.Corſe.ex 2.not.Abb.in c.aduerſario.de excep.pro qua
dicit facere in argumen.l.ſi non lex Elia Sentia.ff.de hæred.in-
ſtituend.cum aliis quæ pro hac reg. allegauimus.s̃.in 1.part.j.
lib.in 9.q.prin.in 3.art.in primo motiuo partis affirmatiue. in
ver. vnde in caſu noſtro, quare cum ad eſſentiam formalẽ hu-
ius actus requiratur & conſenſus patroni,qui loco p̃ntationis
habetur, & inſtitutio ordinarij,vno deficiente actus non dicit̃
perfectus:ſi illud deficiens ſuperuenit dicitur perficere actum.
73 Et†an & quando alicuius conſenſus requiritur poſſit interue
nire poſt factum,& validet actum:ponit late do.Philip.de Sar-
ra.poſt alios in c.cura.hoc tit.& nos diximus late.s̃ in 2.part.j.
74 lib.in j.q.prin.in 16.art.& ſic iſta ſunt expedita. ¶†Decimum
dubium eſt,an patroni,qui p̃mutationi non conſentiunt,& il-
lam irritare faciunt,poterunt alium p̃ſentare,vel primi benefi-
ciati redibunt ad eorum beneficia? Et breuiter in hoc paſſu nõ
eſt diſcrepantia doctorum,cum dicãt q̃ aut talis p̃mutatio fuit
facta patronis non vocatis,& ipſis nolentibus,pp quod nõ te-
net, ſed eſt nulla:& fuit facta ipſa permutatio patronis ſpretis,
culpa ordinarij tãtum:aut culpa p̃mutantium:aut culpa vtriuſ-
que.ſ.ordinarij & permutantium. aut ſine culpa cuiuſlibet ip-
75 ſorum. †Primo caſu,quando patroni fuerunt ſpreti culpa or-
dinarij tantum.ſ. quia ſciebat eccleſiam eſſe patronatam, & ta-
les eſſe patronos,& illos non vocari fecit: ſed ſpreuit eos: &
tunc permutantes ſine culpa puniri non debent: quia abſque
76 †culpa quis puniri non poteſt.c.cum voluntate.de ſent. exc.
cum ſimi.& ideo poterunt redire ad eorum beneficia:ſicut di-
cimus de aliis p̃mutationib.quæ locum non habent ex aliqua
cauſa,q̃ nihilominus p̃mutantes, reuertuntur ad eorum bene
ficia.c.vnico.de rer.p̃m.lib.6.iunctis dictis doct.ibi & cle.vnic.
77 eo.tit.¶†Secundo vero caſu, quando patroni fuerunt ſpreti
culpa p̃mutantium, quia ipſi ſciebãt eccleſiam patronatam,&
patronos,& illos ſpreuerunt,& ſimiliter tertio caſu,quando p
mutantes & ordinarij ſciuerunt,& patronos ſpreuerunt:& di-
cendum eſt permutantes,qui in culpa fuerunt,non poſſe redi-
re ad eorum beneficia, ſed patronos poſſe alios ad illa præſen-
tare,ex quo beneficia vacarunt:& ſic eſt factus caſus præſenta
tionis,& in hoc non habet locum diſpoſitio.d.cle.vnic.de rer.
p̃mu.q̃n p̃mutatio nõ tenuit culpa p̃mutantium.& ita volunt
Lap.Arch.& Do.in c.nemo. in 4.col.de elect.lib.6.& diximus
s̃.in ver.Arch.vero.& ita ẽt voluit Gay.conregnicola meus in
d.repe.c.fi.de elect.lib.6.in 25.col.vbi alleg.Pet.de Anch.in d.
c.nemo.& ẽt s̃.retulimus in ver.Gay.autem.& non eſt aliquis
ↄ̃dictor.¶Dicerem tamen vnum, quo ad primum & tertium
membrum.ſ.quando fuit culpa ordinarij tantum,vel ordinarij
& p̃mutantium,q̃ ordinarius faciendo fieri p̃mutationem,in-
cidat in illã pœnam in quã incidit ipſe,quando confert benefi
cium ſpreto patrono, & p̃mutato ſicut agi poteſt ↄ̃ eum p pa-
tronos:& p̃ſentatos,q̃n malitioſe non vult inſtituere,vt ipſe li
bere conferat t̃pe dato ad p̃ſentandum elapſo. de quibus in d.
c.decernimus.xvj.q.7.& late erimus dicturi ĩ in 3.par.huius.2.
lib.2.q.prin.in plurib.art.& in 2.par.in 8.q.prin.in pluribus art.
78 ¶†Quarto vero caſu quando ſine culpa ordinarij & p̃mutan
tium patroni fuerunt ſpreti:quia reuera ignorabant eccleſiam
patronatam,& patronos illius,& tunc non eſt dubium p̃mutã-
tes ad eorum prima beneficia poſſe redire.cũ ceſſet culpa,ceſ-
ſat & pena,p s̃.dicta.& ita concludunt Lap.Arch.Pet.de Anch.
Do.& Gay.in locis.s̃.alle.quos.s̃. retulimus in verſiculis proxi
me dictis:quia iſto caſu ſumus in caſu cle.vnice. de rerum p̃m.
& ideo redibunt ad eorum beneficia.& pro hoc facit id, quod
79 dicitur†q̃ ſi emphyteota neſciebat rem eſſe emphyteoticam:
& ideo illam vendiderit irrequiſito domino,q̃ non cadit in pe
nam.l.fi.C.de iure emphy.& late ponit do.me.Iaſ.in d.l.fi.in 15.
q.cliiij.col.operis q̃ dicit iſtas penas debere intelligi habere lo
cum in ſciente tñ.allegat tex.& not.in c.j.de contro.inter do.
& empto.quem Bal.ibi ante fin.reputat valde ſingularem, vbi
colligit notabilem reg.q̃ in omnibus alienationibus in quibus
alienans cadit à iure ſuo: omnia iura illud diſponentia debent
intelligi in ſciente qualitatem rei:ſecus in ignorante.& ſimilis
diſtinctio fit in l.fi.§.fi. ff.de lega.2.& addit gl.fi.in l.2.in fi.& q̃d
ibi ipſe Iaſ.dixit.C.de iure emphy. & facit quod ſignanter vult
Bal.in c.ſi vaſallus feudũ.ad finem. per illũ tex.ſi de feudo fue-
80 rit contro.inter do.& agna.†vbi voluit,q̃ ſi hæres emphyteo
te ignoranter vendidit feudum emphyteoticum, non cadit à
iure ſuo: & ſic dominus volens reuocare, habet probare eius
81 ſcientiam, quod eſt notandum. ¶ † Vnum tamen eſt, quod
me turbat in iſto vltimo membro: quia neſcio videre caſum,
quomodo permutantes poſſint eſſe ſine culpa, & ignorare ec
cleſias patronatas:& illas habere patronos:ſi ipſi erant benefi-
ciati eccleſiarũ p̃dictarum,cum ad illas inſtitui non potuiſſent
ſine patronorum p̃ſentatione.d.c.decernimus.xvj.q.7.& p to
tum hunc titulum.& licet poſſet eſſe iſta ignorantia in ordina
rio habente inſtituere:quia forſan inſtitutio fuerat facta à prę-
deceſſoribus:non tamen hoc poteſt eſſe in p̃ſentatis: cum ipſi
habeant eſſe præſentes in actu præſentationis.p ea,quæ dicun
tur in c.ea noſcitur.de his quę fiunt à præla.certe hoc ſtare nõ
poteſt:niſi dicamus hoc eſſe poſſe,quando quis non habuiſſet
beneficium per præſentationem patronorum, ſed à papa, qui
derogaret patronis: licet poſſet replicari q̃ derogatio quæ eſ-
ſet in literis papæ, daret prouiſo notitiam de iure patr. illius ec
cleſiæ. ¶Poteſt eſſe & alter caſus,quando quis habuiſſet eccle
ſiam ab ordinario iure deuoluto ob negligentiam patronorũ
non præſentantium ĩ.tempus,vel quia præſentauit indignum,
ſeu alio iure,de quibus deuolutionib.dicetur.ĩ.in 2.part.huius
2.lib.in 4.q.prin.in pluribus art.Licet dici poſſet,q̃ iſto caſu ẽt
& in omni caſu inſtituti non poſſent prætendere ignorantiam
iuris patr.ſuarum eccleſiarum,pp alia, quæ ĩ.annũ per rectores
illarum patronis tribuuntur:ex quibus percipitur eccleſiam eſ
ſe patronatam:& tales eſſe patronos.ſ.in iure honoris, p̃ceſſio
nis,& oneris,ac p̃ceptionis alimentorum:vt no.gl.in c.pie mẽ
tis.xvj.q.vij.& in hac rubrica. & diximus s̃.in diffinitione iuris
patron.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in j.art.& latius & ſigillatim dice
tur deo duce, in 3.lib.huius operis. quare certe tenerem hanc
diſtinctionem non procedere:& ſi p̃cedit,raro habebit effectũ
in iſto membro,q̃ p̃mutantes ignorãt eccleſiam patronatam.
¶Aduerte tamen ad vnum, q̃ ſi patroni non reuocant ſibi ad
iniuriam,p̃mutationẽ eſſe factam ep̃o& p̃mutãtib.ſcientib.ec-
cleſiam patronatã, patronis ſpretis,poterunt illos iterũ p̃ſenta
re ad eorum beneficia,& ſic nec ipſi p̃mutãtes, nec ep̃s aliquo
82 modo punientur:†ex quo punitio oritur ab iniuria illata p̃ro-
nis,vt s̃ dictum eſt cum igitur ceſſaret cauſa,ceſſare debet effe-
ctus.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patr.c.cum ceſſante.extra d̃
appel. nam ſi dominus non declarat velle emphyteotam non
ſoluentem canonem cecidiſſe à iure ſuo non cadit: vt notant
doctores in c.potuit.de locato.& ſepe diximus.s̃ poſt Fel.in c.
cum Bertoldus.de re iud.in v.col.in v.limi.& voluit Alex.con
ſi.cccl xx.circa p̃ceſſum cauſe.ad fi.in v.volu.& do.me.Iaſ.in l.
2.C.de iure emphy.in 18.col.operis.in ver. quinto not à ſeq.
83 †Et ex omnib.prędictis deciditur.xj.dubium,an valeat p̃muta
tio beneficij patronati facta ſub cõditione, ſi placeat patrono.
hoc dubium formauit Rot.ccccclxxix.quidam renunciauit.in
antiquis. vbi formato hoc dubio reſpõdet ſibi videri omnino
p̃mutationem valere:quia illa conditio videtur non poſſe ad-
iici:imo eam eſſe de iure reprobatam cum debeat renunciatio
eſſe pura:arg.no.in c.ex parte.de offi.del. ſuper verb.omnes.&
ſic conditio inutilis videtur reiicienda valente renunciatione.
argum.not.in l.p ſeruũ.ff.de vſu & hab. ¶Subdit poſtea ſe cre-
dere ↄ̃trium,p notata p Io. And.in c.in electionib.de elec.lib.6.
ſuper verbo,electio.in nouella.& ita reſidet ibi Rota.¶Tu cir
ca hoc aduerte,q̃ aut iſta dubitatio fit eo.ſ.reſpectu: quia reſi-
gnatio non videtur libera,cum debeat eſſe libera.& iſta condi-
tio nihil operaretur ad effectum, vt illam inualidet quia habe-
bitur pro non adiecta: vt dicit Rota in ſu princ. & procedunt
circa hoc eius dicta.Aut talis conditio apponitur p permutan-
tes:quia ipſi ſcient eorũ beneficia habere patronos:& illis non
vocatis

vocatis permutando inciderent in pœnã:quia patroni poſſent
alios ad ipſa beneficia p̄ſentare:vt diximus in proxi.ſeq.dubio.
& circa hoc licet non inuenerim tactum, moueor, vt faciunt
84 doc.in l.vl.C.de iure emphy. quando † emphyteota vendit,&
in inſtr̃o venditionis apponit proteſtationem ſaluo iure do-
mini,vel conditionem ſi domino placeat. & dictum doct.em-
phyteotam pp hoc non euadere pœnam illius legis:quia talis
ꝓteſtatio,reſeruatio,vel conditio non habet ipſum iuuare : ex
quo vendendo etiam cum illa clauſula omnino ꝯuenit legi:
quia irrequiſito domino alienauit:ꝓut vult Bal.in l.vnic.in 12.
col.in ver.quæro q̃d ſi ꝓhibita eſt alienatio ſub pœna, quẽ ver
ſiculum aliqui libri habent. in 4.col. C.de his quæ pœnæ no.
vbi dicit talem proteſtationem non tenere.& latius per eundẽ
Bal.in c.j.§.fi.in vlt.col.quæ fuit prima cauſa benefi.amit.in vſi.
feudo.vbi loquitur,quando eſt proceſſum ad traditionem,illa
verba,non releuare non facta denunciatione domino:niſi ad
iiciat alia verba:videlicet,nec aliter:nec alio modo : quia tunc
videtur nihil actum fore:&non incideret emphyteota vel feu
datarius in commiſſum:ex quo cõſtat eos non intendere alie-
nare niſi caſu quo poſſent : iuxta nota.in ſimili.in l.ſi quidem.
C.de excep & in l.idem Labeo.§.fi.ff.fam.erciſ.vt late p d.me.
Iaſo.in d.l.fi.C.de iure emph.in pen.col.in ver.24.quæro.eod.
modo dicẽdum in caſu noſtro, ſi ꝑmutantes ꝑmutarunt cum
conditione,ſi placeat patrono abſolute:ex quo omnino ipsũ
85 ſpreuerunt † eos cadere in pœnam præcedentis dubij niſi dixe
rint ſe non aliter nec alio modo ꝑmutare:vt virtus huius clau
ſule eos excuſet. ¶Pro qua clauſula vltra Iaſ.ibi adducitur:nã
licet confeſſio qualificata diuidatur:& acceptetur:quatenus fa
cit ꝯ confitentem, quatenus vero facit pro eo repellatur:& ſic
tenebitur qualitatem probare,ſecundum Bart.in l.Aurelius.§.
idem quæſiit.ff.de lib.lega.& Abb.in c.cum veniſſent. de inſti.
Tamen ſi dixerit,cõfitens nec aliter,nec alio modo confiteor,
talis confeſſio qualificata non diuidetur:ſed vel tota accepta-
bitur.& ſic cum illa qualitate, adeo quòd non tenebitur illam
probare, vel tota repudiabitur:& ſic confeſſio ſibi nõ nocebit
quia neceſſe erit manere cum qualitate, cum qua ſibi non no-
cet.ita Fran.Are.poſt Bal.in l.decem.in pen.col.in verſi. tangit
ẽt hic Bal.ff.de verb.obl.& plene do.me.Iaſo.in l.vt vim.in v.
col.in prin.ff.de iuſt. & iur. de qua confeſſione que diuidi põt,
loquitur ẽt Abb.in c.ij.de fide inſtru.poſt prin.6.col. & in c. 1.
in 2.col.de poſtul.præla.& Lanfran.in c.quoniam ꝯ.in verbo,
confeſſiones.in 4.col.in ver.2.principaliter.de ꝓb.vnde cõclu
de in hoc,ꝙ cum ꝑmutatio non teneat ſine conſenſu patrono
rum,vt late diximus.s̃ in 8.dubio ſi appoſita eſt iſta conditio,ſi
placeat patrono,ad effectum euitandi pœnam amiſſionis bñfi
cij, nihil operabitur,niſi appoſuerit eam ſic:videlicet,ſi placeat
domino, & non aliter,nec alio modo:alias patronus poterit i-
terum præſentare:vt s̃.eſt dictum. & iſta adde ad Rotam vbi s̃.
¶Dicerem bene vnum, ꝙ ſi permutatio eſſet facta ſub condi-
86 tione,ſi placeat † patrono, non vt patronum ſpernat, ſed quia
eius copia haberi non poſſet,ex quo fuiſſet in longinquis par-
tibus:nam eo caſu ẽt ſi non apponerentur illa verba,nec aliter,
nec alio modo:nihilominus ꝑmutantes non dicerentur in cul
pa,quia appareret de cauſa quare patronos nõ vocarunt:& ſic
non fuiſſe factum,vt ſpernerent eos:imo ſatis fecerunt appo-
nere conditionem,ſi placeat patronis : cum enim ceſſet culpa,
ceſſat & pœna:vt s̃.ſepe diximus. ¶Imo quando imminet ne-
ceſſitas, & haberi non poteſt conſenſus alicuius, qui adhiberi
debet,poteſt fieri ſine illo:vt late diximus s̃.in j.par.j.libr.in ix.
q.prin.in j.art.in 6.limi.tertiæ concluſionis prin. multo magis
poterit operari,q̃n actus fit ſub conditione,ſi placeat patrono:
cum eius conſenſus haberi non poteſt ad effectũ euitandi illã
pœnam.ſ.vt poſſint reuerti ad eorum beneficia:vt hic:neceſſi-
tas habebitur ẽt reſpectu ꝑmutantium vel voluntatis ep̃i,quia
quod negat maxima neceſſitas quæ hic non interuenit,conce
dit & ꝑmittit illa conditio, quæ reſeruat conſenſum patrono-
rum:oſtendit enim permutantes noluiſſet ſpernere patronos.
87 nota iſta:quia quotidie poterunt accidere. ¶ † Reſtat modo
12. & vltimum dubium ꝓ complemento huius materiæ, an
quando req̃ritur in ꝑmutationib.conſenſus patronorum,req̃-
ratur cõſenſus omnium,nullo diſcrepãte,an vero ſufficiat cõ-
ſenſus maioris partis omniũ. Et iſtud dubium principaliter ne
mo tangit.Verum eſt, ꝙ do.Car.quem s̃.retuli in 8.dubio præ
ſentis art.in ver. tu dic ipſorum patronorum in cle.vnica.in 2.
col.in 3 q.de rer.ꝑmu.diſtinxit, ꝙ aut ꝑmutatio fit intuitu ec-
cleſiæ:& ſufficiat conſenſus maioris partis patronorum : ſi ve
ro fiat intuitu perſonarum,requiritur cõſenſus omnium. hæc
diſtinctio mihi nõ placet.Nam vt ſæpe.s̃.diximus in plurib.lo-
88 cis p̄ſertim in 4. 5.& 7.dub. † conſenſus patronorum in ꝑmu-
tation b.habetur loco præſentationis:& ideo ſequuta inſtitu-
tione acquirit & conſeruat quaſi poſſeſſionem,ſicut & pręſen-
tatio:vt diximus in d.4.art.Sicut ergo in præſentatione quo ad
obtinendam inſtitutionem,ſufficiunt vota ſeu pręſentationes
maioris partis omnium, non reſpectu minorum partium:vt p
Abb.& doc.in c.3.hoc tit.& dicetur late.j̃.in 3 par.huius 2.lib.
in 4.q.prin.in 2.art.eodem modo dicendum eſt in caſu noſtro
ſufficere conſenſum maioris partis omnium patronorum ſin-
gularium in ꝑmutationibus, ſicut & in p̄ſentationibus meris,
cum à pari procedant:vt s̃.eſt dictum Et ſic concludo,ſiue p̃ro
ni ſint vt ſinguli:ſiue vt collegium,eo modo,quo computant
voces in præſentationibus meris pro facienda maiori parte,eo
dem modo computari debeant in præſtatione conſenſus, qui
interuenire debet in permutationibus beneficiorum patrona
torum ex quo loco præſentationis habetur. ¶Non obſt.auto
ritas.d.Cal.quia vt diximus in d.8.dub.in ver.eſt tamen aduer-
tendum , aut eius lecture ſunt corrupte, aut eſt ſibi contrarius.
¶Bene tamen dico vnum omnes patronos in quacunque per
mutatione fore vocandos:quia alias poſſent agere de contẽp
tu:vt s̃.diximus.in 3.dub.præſentis art. & ita intelligi poſſet d.
Car.ſ.vt omnium conſenſus ſit requirendus,& non h̃ñdus:ſuf
ficit.n.habere conſenſum maioris partis omnium:vt proxime
89 diximus:omnes enim ſunt vocandi vocatione ſpeciali: † licet
ego tenerem ſufficere generalem per edictum etiam in ꝑmu-
tationibus:iuxta not.in c.ſi .de elect.lib.6.& aliquid tetigimus
s̃.in d.8.dubio. in ver. ſed circa hoc aduerte. ¶Et licet maioris
efficacie ſit vocatio ſpecialis, quam generalis per edictum ma-
xime cum peremptorio & præfixione termini:vt ibi diximus:
tamen in caſu permutationis dicerem vtiliorem eſſe vocatio-
nem ſeu citationem per edictum,quam ſpecialẽ : quia per ſpe-
cialem poſſent omitti,& non vocari aliqui patroni,qui poſtea
agerent de contemptu:& ſic rueret permutatio:Si vero eſſent
citati citatione generali per edictum,ex quo omnes ꝯprehen-
deret,& nemo poſſet allegare ſe fuiſſe omiſſum,& ſic magis tu
90 te procederet ꝑmutatio. † Nam vocati dicuntur illi, qui vocã
tur per edictum:vt vult gl.in d.c.ſi,in verbo,inanes. ¶Et ſi dice
retur,hic requiritur ſpecificalis vocatio,vt agere poſſit de con
temptu.iuxta.c.quod ſicut. quapropter. auditis.& eccleſia ve-
ſtra.cum gl.de elec. Et tamen adhuc poſtmodum in electione
requiritur edictum:vt in d.c.ſi.eo.ti. lib. 6. in caſu vero noſtro
deberet ſufficere, ſola vocatione patronum, non vocatum a-
gere poſſit de contemptu:& nullus doctor eſt, qui dicat appo-
91 ſitionem edicti fore neceſſariam in permutationib. ¶ † Pro in
telligentia prędictorum,conſidera plura.Primum appoſitionẽ
edicti eſſe de iure nouo.ſ.d.c.ſi.de elect.libr.6. ¶Secundum ex
quo de iure antiquo non apponebatur edictum, multa requi-
rebantur,quæ hodie non requiruntur:vt late diximus,s̃.in 3.q.
prin.huius par.in 2.art.in ver.tu in ſi.huius ſecundi.& in ver.re
peri poſtmodum. ¶Tertio ꝯſidera in electione habere locum
contemptum alicuius canonici:vt in iuribus.s̃.allegatis.In p̄ñ-
tatione vero non, niſi ſpectaret præſentatio ad collegium, vt
collegium:vt diximus.j̃.in 2.par.huius ſecundi lib.in ij. q. prin.
92 in 8.art. ¶Conſidera.4. cum agi poteſt de contemptu † voca-
tionem canonicorum eſſe faciendam ante electionem:& ſic il
lorum de collegio (quãdo ad collegium ſpectat præſentatio)
ante præſentationem:vt in dictis iurib. de electione loquenti-
bus,quæ locum habent etiam in præſentatione collegij:vt di-
cetur in d.8.art. Conſidera.v.edictum fore apponendum poſt
electionem & præſentationem de neceſſitate, & non ante : vt
habeatur notitia electi,vel pręſentati:vt ꝯ eum poſſint fieri op
poſitiones:vt in d.c.ſi.de elec.lib.6.in verbo nominatim. ¶Cõ
ſidera.6.tex.in d.c.ſi.loqui in omni vacatione beneficij electiui
patronati, vt ibi gl. ¶Conſidera.7. in permutatione beneficia
vacare,vt diximus.s̃. in j.dubio præſentis art. ¶Conſidera. 8. in
permutatione inſtituẽdos eſſe certos:vt in 6.dub. & patronos
vacandos fore non ad præſentandum:quia non cadit vera præ
ſentatio:vt in 4.dub.ſed ad conſentiendum:vt in v.dubio. ¶Et
93 ex hoc ſequitur ix.conſideratio diuerſas eſſe vacationes † eli-
gentium q̃ vocantur ad eligendũ,& ſic anteq̃ ſit electos:& pa-
tronorum in permutatione,in qua iam ſunt certi inſtituendi,
illa vocatio vt eligant, iſta vt opponant vel conſentiant : ideo
cum iſte vocationes ſint diuerſe : & diuerſos pariant effectus,
ex vna non poteſt inferri ad aliam.l.Papinianus exuli.ff.de mi.
cum vulg. & licet poſſint agere de cõtemptu:ita canonici ſpre
ti in electione,ſicut patroni ſpreti in permutatione:vt s̃. eſt di-
ctum.hæc tamen non fiunt ex eadem cauſa:ſed ex diuerſis cau
ſis,& diuerſis reſpectibus:vt s̃.patet. ¶Conſidera.x.per appoſi-
94 tionem edicti quæ fit poſt electionem non † poſſe vocari ca-
nonicos ad eligendum,cum electio præcedat:vt proxime dixi
mus. & ideo de neceſſitate eos eſſe vocandos. & ex hoc non
vocati agere poſſe de contemptu,in permutatione vero appo

ſitionem edicti poſſe ꝓuidere circa omnia: cum oĩa in vno in-
ſtãti fiant.ſ.vocare patronos, & ꝯdictores,qui habebũt ꝯdice-
re vel conſentire. ¶Ex quibus omnib.conſiderationibus col-
ligo non obſtare ꝯrium s̄.formatum, appoſitionem edicti nõ
ſufficere in permutatione,ſicut non ſufficit in electione,vt agi
poſſit de contemptu: quia in electione vocatio eſt neceſſaria,
ex quo illi prouideri non poteſt per edictum,quod apponitur
poſt illam celebratam. In permutatione vero cum appoſitio
edicti fiat tempore, quo poteſt ꝓuideri circa omnia,fruſtra ſit
vocatio:per cle.auditor.de reſcr.circuitus.n.ſunt vitandi,& fru
ſtra fiunt per plura &c. vt ibi notatur. Dico ẽt doctores fuiſſe
loquutos in permutatione de patronis vocandis:vel q̲a adhuc
ñ emanauerat prouiſio.d.c.ſi.de elec.lib.6.de edicto apponen-
do, vel quia per edictum etiam dicũtur patroni vocari:vt vult
9 gl.in d.c.ſi.in verbo,inanes.& in verbo,quę imo dico † per e-
dictum melius prouideri permutationib. tum quia nemo po-
terit dicere ſe omiſſum:vt s̄.diximus. tũ etiam quia in vacatio-
nibus non ſolum ſunt vocandi patroni,ſed etiam omnes quo-
rum intereſt, & ſe opponere vellent, & aliquod ius prætende
rent:vt in d.c.ſi.quib.ꝑ vocationẽ patronorum non prouidere
tur. ergo concludendũ magis neceſſariam eſſe appoſitionem
edicti etiam in permutationib. quam ſolã vocationem patro-
norum, quæ non prouidet omnibus.nota prædicta:quia noua
& intacta & vt puto veriſſima. & per ea ſit expedita hæc mate
ria permutationis:vt vidiſtis ſatis intricate per doctores poſita
quæ modo eſt clara, & in die ſancte Clare expedita.

Et vt clarior & ſub compendio habeatur materia, fiat ex
s̄.ſcriptis omnibus vera & generalis concluſio, ꝙ in
permutationib.beneficiorum requiritur vera & libera renun-
ciatio in manibus ſuperioris beneficiorum permutandorum:
adeo ꝙ dicta beneficia dicuntur vacare,per dicta s̄.in j.dub.& q̃
uis beneficia vacent:tamen ſi ſunt patronata,patroni non præ-
ſentant,ſed conſentiunt,per dicta.s̄.in 4.& 5.dub.¶Amplia pri
mo iſtam concluſionẽ ſeu concluſiones,vt in permutationib.
beneficiorum patronatorum requiratur conſenſus patrono-
rum,ꝙ ſiue patroni ſint laici ſiue clerici ſunt vocandi,vt cõſen
tiant in ipſa ꝑmutatione per dicta ſupra in 2.dubio.¶Extende
hanc ampli.intantum procedere,ꝙ dicta vocatio fieri poteſt &
ſpecialis & generalis per edictum: & hodie potius eſſe facien-
dam per edictum,per dicta.s̄.in xij.& vlt.dub.in ver.bene tamẽ
dico vnum.¶Extende.2.hanc ampli.patronos eſſe vocandos
in permutatione ſiue eccleſiaſticos ſiue ſeculares, ꝙ non vo-
cati & ſpreti poterunt agere de contemptu ĩ.tempus tamen
datum ad præſentandum,per dicta s̄.in 3.dub.¶Amplia.2.dic-
tam concluſionem intantũ procedere. i.ſufficere conſenſum
in permutationibus beneficiorum patronatorum,ꝙ non req-
ratur vera præſentatio,ſed conſenſus pro præſentatione habe
bitur per dicta s̄.in 4.dub. Extende hanc ampli.intantum pro-
cedere, vt conſenſus pro præſentatione habeatur, ꝙ ſequuta
inſtitutione per illum acquiritur, & conſeruatur quaſi poſſeſ-
ſio,ſicut per præſentationem,per dicta.s̄.in 4.dub. in ver. dico
bene vnum.¶Reſtringe modo primo iſtam ſecundam ampl.
ꝓcedere , quando patroni fuerunt vocati in actu renunciatio-
nis & præſentationis, & comparuerunt & conſenſerunt:& ſic
effectum habuit permutatio. Sed ſi ſumus in caſu,in quo con-
tradictio patronorũ præualet:puta quia permutantes ſciebant
eccleſiam patronatam,& patronos,& illos ſpreuerunt,& tunc
patroni poterunt alios præſentare, & requiretur actualis præ-
ſentatio,per dicta,s̄.in 4.& 10.dubiis.¶Declara hanc reſtr.niſi
quamuis patroni eſſent ſpreti à permutantibus ſcientibus eos
patronos,illud non reuocarunt ſibi ad iniuriam:quia tunc po-
terunt redire permutantes ad eorum beneficia,per dict.s̄.in x.
dubio.verſus ſi.in ver.aduerte tamen ad vnum.¶Reſtringe.2.
ipſam ſecundam ampli.niſi patroni vellent præſentare, non ꝙ
non ſufficeret eorum cõſenſus ad validandam permutationẽ:
ſed pro maiori cautela ipſorum quaſi poſſ.quia tunc poterunt
actualiter præſentare permutantes,per dicta.s̄.in 4.dub.in ver
ſi.ideo dictis doctorum bene penſatis.¶Amplia.3.d.conclu. in
tantum requiri conſenſum patronorum in permutationibus,
ꝙ ſi ſecus fiat,permutatio eſt ipſo iure nulla, & non annullan-
da,per dicta.s̄.per diſcurſum in 8.dub. ¶Extende primo iſtam
tertiam ampli.intantum procedere,ꝙ permutatione non caſ-
ſata patroni,& maxime laici ſpreti poterunt alios præſentare,
per dicta.s̄.in 8.dub.in verſi. capio tertium membrum.& circa
med. ver.vnde omnia iſta membra.¶Extende 2. iſtam tertiam
ampli.permutationem ſine conſenſu patronorum eſſe ipſo iu
re nullam,intantum procedere,ꝙ patroni poſſunt auctoritate
propria expellere permutantes,velut intruſos, per dicta s̄.in 8.
dubio,in ver.capio tertium membrum. ¶Limita primo iſtam
tertiam ampli.procedere, niſi eſſemus in permutatione eccle-
ſiæ patronatæ eccleſiaſtici: & concurreret in ea neceſſitas,vel
vtilitas qualiſcunque eccleſiæ:quia poterit fieri per ſuperiorẽ
ſine conſenſu patronorum: & non erit ipſo iure nulla, ſed an-
nullãda ſtante cauſa,per dicta ſupra in 8.dubio.in ver.dicerem
vnum,ꝙ ſi patroni.¶Declara hanc limi.ꝙ ſi in caſu præceden-
ti patronus eccleſiaſticus nollet conſentire,non erit nulla,ſed
annullanda,vt s̄.Sed ſi hoc faciat ſine cauſa, poterit per ordina
rium compelli ad conſentiendum permutationi, per dicta s̄.in
7.dubio.in verſic. bene verum adderemus vnum. ¶Reſtringe
hanc declar.procedere, vt patronus eccleſiaſticus ex qualibet
neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ poterit cõpelli ad conſentien
dum,niſi ipſi allegarent,& probarent maiorem eſſe vtilitatem
vel neceſſitatem eccleſiæ permutationem non fieri:quia non
poſſent compelli:& adhuc permutatio eſſet ipſo iure nulla per
dicta s̄.in 7.dub.in fi.d.ver. bene verum adderem vnum. ¶Li-
mita.2.d.3.ampli.procedere ꝙ permutatio facta ſine conſen-
ſu patronorum eſt ipſo iure nulla,quando nec patroni conſen
ſerunt: nec capitulum eccleſiæ epiſcopalis,ſed ſi patroni ꝯſen-
ſerunt,& capitulum contradixit,non erit nulla:ſed annullãda,
per dicta ſupra in 8.dubio.in ver.aut permutatio fit de conſen
ſu.¶Reſtringe tamen hãc limi.procedere, quando eſſet in ob
ſeruantia titulus de his quæ fi.à prælat. quia tunc requireretur
conſenſus capituli. Sed ſi per epiſcopum eſſet præſcriptum cõ
tra capitulum,ne haberet locum dictus titulus,defectus ſolius
conſenſus patroni, faceret illam nullam ipſo iure, & defectus
conſenſus capituli nõ eſſet in conſideratione,per dicta.s̄.in 8.
dubio.in d.ver.aut permutatio fit de conſenſu & ſeq.¶Limita
3.d.tertiam ampli.permutationem eſſe ipſo iure nullam, pro-
cedere,ſi eſt facta patronis non vocatis,ſed contemptis: ſed ſi
fuerunt vocati & noluerint venire,ſed poſtea infra tempus ꝯ-
dixerunt,non dicetur ipſo iure nulla permutatio,ſed annullã-
da.per dicta s̄.in octauo dubio.in verſic. dicerem bene vnum.
¶Reſtringe hanc limi.procedere,ſi patroni ſimpliciter fuerũt
vocati: quia poterunt infra tempus datum ad præſentandum
contradicere:ſed ſi fuerunt vocati peremptorie,& cum præfi-
xione termini,& infra terminum non comparuerunt,non po
terunt etiam in reſiduo temporis dati ad præſentandum, con-
tradicere,& ſe opponere,per dicta ſupra in 8.dubio.in verſ.ad-
uerte notanter & ſeq. ¶Limita.4 ipſam tertiam ampli. proce-
dere,quãdo permutatio fieret patronis ſpretis epiſcopo & per
mutantibus,vel ſaltem permutantibus ſcientibus eccleſiam pa
tronatam,& illos patronos:& tamen eos ſpreuerunt.Secus,ſi
ignorabant ſaltem permutantes:quia non erit ipſo iure nulla,
ſed annullanda per dicta s̄.in octauo artic.in verſi.vnde omnia
iſta membra,quæ ignorantia an cadere poſſit ſaltem in permu
tantibus,dicitur in x.dubio.in verſ. vnum tamen eſt,quod me
turbat.¶Limita. 5. ipſam tertiam ampli. vt permutatio ſit ipſo
iure nulla, procedere, ſi patronus qui non conſenſit , declara-
uit ſe nolle conſentire pro contradictione:quia tunc erit ipſo
iure nulla ad inſtar domini directi declarantis velle emphyteo
tam cecidiſſe in commiſſum,per dicta ſupra in 8.dubio.in ver.
Bene tamen dicerem id,quod dicit ¶Limita.6.d.quartam am-
pli.quòd licet permutatio facta ſine conſenſu patronorum,ſit
ipſo iure nulla, procedere, ex ſe tamen validatur per ſuperue-
nientem conſenſum infra tempus datum ad præſentandum
expreſſum vel tacitum,non contradicendo infra dictum tem-
pus,per dicta in 6.dub.in ver.vnde cum hoc ſit clarum.& in 9.
dubio per totum.¶Declara modum iſtam ſextam limit huius
3.ampli. quo ad conſenſum tacitum procedere, quando tem-
pus datum patronis ad præſentandum, fuit lapſum ipſo patro-
no viuo,Secus,ſi moritur ante illius lapſum: quia tunc in reſi-
duo temporis hæres poterit contradicere: Verum ſi non con-
tradicit,tacite conſentit,per dicta.s̄.in 6.dubio in ver.dicerem
tamen vnum.¶Amplia.4.d.conclu.ꝙ in permutationibus re-
quiratur conſenſus patronorum:alias erit nulla,intantum pro
cedere,quòd ſi permutantes fuerunt in culpa:quia ſciebant ec
cleſiam patronatam & patronos:& illos ſpreuerũt,patroni po
terunt alios quam permutantes præſentare:& illi non poterũt
redire ad eorum beneficia,per dicta s̄.in x.dubio.¶Extende pri
mo iſtam quartam ampli, intantum procedere, quòd non ſo-
lum puniuntur permutantes,vt proxime dictum eſt:ſed ſi or-
dinarius fuit etiam ſciens de patronatu, & patronis,& auctori
zauit permutationi,dicetur in culpa,& punietur.per dicta s̄.in
x.dub.in ver.dicerem tamen vnum. ¶Reſtringe modo primo
ipſam quartam ampl.cum eius exten.procedere, vt permutan
tes & ordinarius ſi fuerunt in culpa,puniantur:vt s̄.qñ patroni
reuocarunt illã culpã ad eorũ iniuriã : ſed ſi de ea nõ curarunt,
& ſic alios nõ pñtarunt poterunt ꝑmutãtes redire ad eorũ be-
neficia,

neficia, per dicta ſ. in x.dubio.in verſic.aduerte tamẽ ad vnum. ¶Reſtringe ſecundo d.quartã amplia.ſ.ꝙ poterunt patroni alios præſentare:& ſic puniẽtur præſentãtes,& ordinarius, procedere, ſi vere fuerũt in culpa:quia ſciebant vere eccleſiam patronatam,& patronos:ſed ſi ignorabãt, non poterunt patroni alios p̄ſentare:ſed ꝑmutantes reuertẽtur ad eorũ beneficia:nec ordinarius punietur,per dic.ſ. in x.dubio.in verſi. quarto caſu. ¶Iſtã tamen reſtric.declara eſſe difficilis ſucceſſus: quia ꝑmutãtes ſciunt eccleſiã omnino patronatã:ſed poſſe habere locũ in ordinario,qui poterit p̄tendere ignorantiã, per d.ſ.in x.dubio.in verſ.vnũ eſt,ꝙ me turbat. ¶Reſtringe iij. d. quartã amplia.patronos poſſe alios quã permutãtes p̄ſentare, & ordinarius puniri, ꝓcedere,quando ſimpliciter permutatur & nõ ſub cõditione,ſi placeat domino vel patrono: quia ſi ſub iſta conditione,additis illis verbis,nec aliter, nec alio mõ fiat permutatio tunc euitant pœnã,ſine illis verbis vero incidunt in pœnã, ꝑ d.ſ.in xj.dub. ¶Declara iſtã reſtrict.illam procedere,quando permutãtes potuerunt habere copiã patronorũ, & de illis nõ curarunt: quia tunc requiruntur illa verba nec aliter &c. ſed ſi conditionẽ appoſuerunt:quia copiã patronorũ habere nõ potuerũt,non incidẽt in pœnã, ꝑ di.ſ.in xj.dub.in fi. ¶Amplia.v. d.ↄcl.ꝙ requiratur ↄſenſus patronorũ in ꝑmutatiõe, nõ ſolũ procedere in beneficio p̄ſentatiuo,ſed etiã in beneficio electiuo:quia vltra cõſenſum eligentiũ requiretur etiam conſenſus patronorũ,per di.ſ. in v.dub.in ver. & quia diximus proxime. Declara hãc ampl. vt iſte ↄſenſus patronorũ in permutatione beneficij electiui non poſſint interuenire qñcunque,ſed ſolũ, poſtquã interuenit conſenſus habentiũ eligere:ſiue ille interuenerit ante ꝑmutationẽ,ſiue poſt:ꝑ ea, quæ nouiter diximus in 6.dub.in ver.aduerte etiã ad id. ¶Amplia.vj.d.cõclu.procedere intantũ,ꝙ pro cõſenſu habendo omnes patroni ſunt vocandi nullo præterito,ſiue per vocationẽ ſpecialem,ſiue ꝑ generalẽ.per edictum,& nõ ſufficit vocare maiorem partem:per ea,quæ diximus in xij.dub.in verſic.bene tamen dicerẽ vnum. Reſtringe hanc ampl.habere locũ, vt oẽs patroni vocentur in ꝑmutationẽ,&nõ ſufficere vocare maiorẽ partẽ,quo ad ipſam vocationẽ: ſed quo ad pręſtationem conſenſus ſufficiet maior pars reſpectu omniũ,non autem reſpectu minorũ partiũ,vt diximus in prin.d.xij.dubij. ¶Limita modo j.d.cõcl.principalem cũ omnibus ampliationibus & ſ.ſcriptis. ſ.in ꝑmutationib.requiri cõſenſum patronorũ omnino, niſi ꝑmutatio fiat per legatũ de beneficio patronato clericorũ: puta poterit fieri ſine conſenſu patronorum, per d.ĩ.in viij.dub.poſt prin.in ver.aut ſumus in beneficiis nõ collegiatis.Extende iſtam limi.nõ ſolũ ꝓcedere in ꝑmutationib.beneficiorũ patro.&eccleſiaſticorũ, quæ fit autorizante legato:ſed etiã in beneficiis patro.laicorũ: quorũ ius pat.fuit acquiſitũ priuilegio,vel pręſcriptione contra eccleſiam liberam: quia procedet ſine ipſorum cõſenſu ex quo legatus de eis diſponit,per d.ſ.in viij.dubio. in ver.ſi vero patroni ſunt ſeculares. ¶Reſtringe modo iſtam primam limit. procedere,quando ꝑmuta. fit de beneficiis iuris patr. eccleſiaſticarum perſonarũ mere: quia de illis diſponit legatus. ſecus, ſi patroni eſſent miſti, eccleſiaſtici & ſeculares: quia ſine eorũ conſenſu etiã legato autorizante, non poterit fieri permutatio per dicta ſ.in viij.dub.in ver.aut ſunt patroni laici. ¶Limita ij. principaliter ipſam concluſionem,vt requiratur conſenſus patronorũ in permutationibus,vt ſ.procedere, niſi ꝑmutatio fieret per legatũ vel ordinarium ob maximam vtilitatem, vel neceſſitatẽ eccleſiæ ſeu populi, iuxta exempla ſ.data: quia tunc ſiue patroni ſint eccleſiaſtici ſiue laici, poterit ꝑmutatio fieri etiam eis non vocatis, ſiue eorum conſenſu, imo inuitis, per di.ſ.in vij.dub.& in viij. in verſi.aut epiſcopus facit fieri. & melius in verſi.ideo ergo in hoc primo membro. & in iiij.dubio.in verſi.aut ſumus in caſu, in quo epiſcopus. ¶Limita tertio principaliter ipſam concluſionem procedere.ſ. ꝙ in ꝑmutationibus requiratur cõſenſus patronorum, niſi ipſi ſine cauſa conſentire nollent: quia tunc eorum conſenſus vel poterit omitti,vel poterunt cõpelli ad conſentiendum per ſuperiorẽ, per dicta ſ.in vij.dubio. ¶Extende primo iſtam limi.quam maxime procedere, ſi neceſſitas vel vtilitas eccleſiæ maxima facit fieri ꝑmutationem:quia tunc tam per legatum quam per epiſcopum poterunt etiam patroni laici compelli ad conſentiẽdum:ſi vellent eorum conſenſum habere,per d.ſ.in vij.arti. in verſ.in patronis laicis. ¶Extende ſecundo ipſam tertiam limi. ꝙ non ſolum in caſu vtilitatis, vel neceſſitatis maxime, vt ſupra poſſunt patroni compelli ad conſentiendum permutationi: ſed etiam ſi fiet ſine neceſſitate patroni eccleſiaſtici, poterunt compelli per legatum,per di.ſ.in vij.dubio. ¶Extẽde tertio hanc tertiam limi. ꝙ patroni eccleſiaſtici poterunt cõpelli ad conſentiendum ꝑmutationi,non ſolum,ſi fiat autorizante legato,vt ſ. ſed etiam ſi fiat autorizante epiſcopo,pro vtilitate tamen,vel neceſſitate eccleſiæ,etiam non maxima,per dicta ſ. in vij. dub. in verſic.bene verum dicerem vnum. ¶Reſtringe hanc extenſ.procedere, niſi patroni eccleſiaſtici allegarẽt cauſam vtilitatis vel neceſſitatis eccleſiæ præponderantem illam epiſcopi,& ideo dicant ꝑmutationi nole conſentire: quia tũc epiſcopus non poterit eos compellere ad conſentiendum:vt diximus ſupra in vij.dubio.in verſi.bene verum.in fi. ¶Vltimo pro complemẽto totius materiæ permutationis in beneficiis patronatis, reſtaret videre, an in ꝑmutatione facta in curia requireretur conſenſus patroni. Sed quia de ea, tractabimus infra in tertia par.huius ſecundi li.deo duce in ix.q.prin.in xij.art. vbi dicemus,an in permutationibus, quæ fiunt in curia, ſit facienda mentio de iure patro. & quia ibi melius cadit, ad ibi dicenda me refero. & per iſta remanent expedita omnia.

¶Septimus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio an ſecundo poſſit, prima non caſſata, & nu.4.*
2 *Electio ſecunda facta an teneat prima non caſſata.*
3 *Electiones due ſi incontinenti ſint factæ, locum habet collatio numeri zeli & meriti.*

1 Sequitur Septimus art. †an ſecunda p̄ſentatio facta teneat prima non caſſata? Firma. in ſuo repert.
in verbo,præſentatio clericorum. in ix.verſi.format hunc art.
& dicit Ioan.and.in c.auditis.ad fin.de elec.& in c.cum Bertoldus.de re iudi.tenere ꝙ ſic, ſi eſt facta prima à non habente ius
præſentandi.alleg.c.dudum.& c.conſiderauimus.de electio.&
ſubdit idem eſſe,ſi prima eſt nulla:& remittit ſe ad trac.eius de
epiſcopo,quem reperi ibi in iij.lib.in j.par.in xix.q.vbi quærit,
2 †an ſi prima electio fuit nulla facta ſecunda,valeat prima non
caſſata? & reſpondet ꝙ non:ſi vna poſt aliam ex interuallo facta eſt:& de effectu primæ dubitatur:ſed ſi prima eſt euidenter
nulla,poteſt fieri:puta, quia prima fuit facta ab excommunicatis vel ſuſpenſis, vel non vocatis vocandis:vel quia electus eſt
ineligibilis:tunc prima ſecundam non impedit, ſecundum gl.
in c.auditis.vbi omnes & vult etiam gloſſ.in c. congregato. de
elec.& ita intelligi debere Bald. in ſua margarita. in verbo electio.in verſi.octauo.& ſubdit, ꝙ ſi incontinenti facte ſunt due
3 electiones,habet locũ †collatio numeri,zeli & meriti,ſecundum glo.in dicto c.auditis.& vltra hoc ſubiicit,ꝙ ſicut dictum
eſt in electione,ꝙ ſtante prima non poſſit fieri ſecunda, niſi vt
ſupra idem in poſtulatione.& allegat glo.in c.in cauſis. de electio.& ita reſidet Firma.vbi ſupra nihil loquendo de præſentatione. ¶Tu dic.ꝙ an ſecũda electio,collatio,vel poſtulatio teneat,prima non caſſata: nihil tamen de præſentatione loquendo,late proſequitur copioſius diſtinguendo Ioan.and. & pulchre Abb.in d.c.auditis.in vlti.col. & ibi Bald.Card. & omnes
& ad dicta per eos circa electionẽ me remitto: quia nolo eorũ
dicta tranſcribere,maxime cum principale intentum noſtrum
non ſit diſſerere de prædictis:ſed de præſentatione patronorũ.
¶Vnde loquendo de ea, miror de formante huiuſmodi artic.
in præſentatione: quia in ea poſſunt fieri tot præſentationes,
quot ſunt patroni, ex quo patroni non tenentur cõuenire inſimul:& præſentare vt eligentes:ſed quilibet poteſt ſuum pręſentare,ſecundum Io.and.in ca.quoniam. hoc tit.&ibi videtur
ſentire Abb.ſed expreſſius ibidem do.Card. & pulchre Domi.
poſt Pau.in c.ſicut.de elect.in ij.col. vbi dicunt quẽlibet patronum laicum poſſe præſentare ſuum. Et idem Domi. ibidem in
fi.j.col.à contrario ſenſu:dũ dicit, ꝙ quando patroni collegialiter habent p̄ſentare,tunc debent congregari, alias ergo non:
vt late de hoc dicetur.ĩ.in ij part.huius ij.lib.in ij.q.prin. in viij.
art. poſſunt ergo fieri inſimul plures p̄ſentationes vel ſeparatim,etiã altera ipſarum non caſſata:ergo non congrue hic art.
4 formatur. ¶†Pro veritate igitur & cõcordia videtur mihi dicendũ, ꝙ aut loquimur de præſentatione faciẽda per clericos:
aut ꝑ laicos patronos.Si ꝑ clericos, & tũc aut ſunt patroni rõe collegij:quia faciũt collegium talis eccleſiæ, & habent ius pręſentãdi in aliqua alia eccleſia: & tunc quia p̄ſentatio clericorũ dicitur electio:vt vult Abb.in c.cũ aũt.in iij.no.& diximus ſ.in j.q.prin.huius part.in 4.art. & tũc ꝙ dictũ eſt ꝑ doc.in d.c.auditis.de elec. in omnib.& ꝑ omnia debemus dicere in p̄ſentatione,quæ fit ꝑ collegium eccleſiaſticũ,habens ius pat.de quibus in d.c.auditis.nolo hic tranſcribere.Aut p̄ſentatio ſpectaret ad perſonas eccleſiaſticas,nõ ratione collegij,ſed ratione ſingulariũ ꝑſonarum:puta quia rector talis eccleſiæ,& ad alterũ velut rectorẽ alterius eccleſię,& cõſenſum,prout dicemus,quando ſpectat ad laicos patronos ſingulares. Aut ſpectat p̄ſentatio ad laicos:& tunc aut collegiatos,aut ſingulares:ſi collegiatos: & tunc licet dici poſſet idem,qđ quando ſpectat ad collegiũ eccleſiaſt

eccleſiaſticum:tamen quia collegium ſeculare non transfert ius
ꝑ ſuam p̄ſentationem, q̃ loco electionis hr̃, ſicut præſentatio
collegij eccleſiaſtici,quæ transfert ius,velut electio, eſt dicen-
dũ,ꝙ prima exiſtente euidenter nulla,ẽt ea non caſſata,poterit
ꝓcedi ad ſcd̃am.¶Circa reliqua diſtinguendũ in mẽbris,quib.
poteſt,vt ĩ.in ꝑſonis ſecularib.vt ſingularib.Et aduerte:ꝙ ideo
Firma.& bene in dicto ſuo repert.formauit hunc art.ſub ver-
bo,p̄ſentatio clericorum,vt ibi eſt videre:&ideo in deciſ.ipſius
allegabat iura loquẽtia in electione:licet poſſet dici,ꝙ ex quo
Io.An.in vlt.verbis.c.auditis.de elec.all.c.3.hoc ti.videatur te-
nere,quod tenebimus in ſeq.memb. Aut ergo ſpectaret p̄ſen-
tatio ad clericos rõe eccleſiæ,non tamẽ collegij,ſeu rõe patri-
monij:vel ad laicos iure tamen ſingulari:& tũc aut prima p̄ſen-
tatio fuit facta ab omnib. patronis inſimul: aut à quolibet fuit
facta ſua præſentatio: primo caſu,licet non cogebantur ſimul
venire,ꝑ not.in d.c.3.hoc tit. tamen quia inſimul venerunt,vr̃
cenſendum, quaſi ac ſi eſſet facta iure collegij:ideo poſſet ſub-
diſtingui:Quod aut prima eſt nulla ex defectu ꝑſonarum p̄ſen-
tantium:puta quia ſunt excommunicati,vel hmõi:& tũc non
poſſunt ad ſecundam ꝯdeſcendere,niſi ſint purgati illo defectu
adhuc eccleſia vacante:quia excõicati vel alias cenſurati p̄ſen-
tare non poſſunt:niſi ſint abſoluti.vt diximus s̃.in hac parte in
2.q.prin.in 2.& 3.art.Aut eſt nulla p̄ſentatio ob crimen p̄ſenta
ti:& tunc aut interuenit culpa p̄ſentantium:adeo ꝙ ſunt priua-
ti illa vice iure p̄ſentandi:aut nõ interuenit eorum culpa:& ſic
non ſunt priuati.Si ſunt priuati,non eſt dubium ꝓ illa vice eos
p̄ſentare non poſſe,vt dicetur ĩ.in hac part. in x.q.prin.in 4.art.
Si vero non ſunt priuati,& tunc non eſt dubiũ,eos poſſe p̄ſen-
tare:& erit ſcd̃a valida:vt in ſeq.art.dicetur.Aut volunt p̄ſenta-
re variando accumulatiue,& clarum eſt patronos clericos,rõe
eccleſiæ non poſſe variare,rõe patrimonij vero,vt laicos,poſ-
ſe variare.c.quod aũt.& quod ibi not.hoc ti.& late dicetur ĩ.in
2.part.huius 2.lib.in 7.q.prin.in 1.art.& ſic non requiritur ali-
qua caſſatio primæ p̄ſentationis:quia ſecunda fuit accumulati-
ue,vt ibi dr̃.Aut p̄ſentant non eod.tpe, ſed quilibet facit ſuam
p̄ſentationem,quod facere poſſunt,ꝑ s̃.alle.& non eſt dubium
plures poſſe fieri p̄ſentationes,ẽt primis non caſſatis,ſed cogni
to de cã,fiet inſtõ de p̄ſentato ab habentibus potiora iura:quia
nõ faciunt p̄ſentationes iure collegij,ſed iure ſingulari:& hoc
forſan voluit ſentire Io.An.in d.c.auditis.de elec.dum all.d.c.3.
hoc tit.Imo vltra prædictas præſentationes poterunt clerici ra
tione patrimonij & laici habentes præſentare,tam iure colle-
gij,ſecularis tamen, quam iure ſingulari:& illi qui iure ſingula
ri vltra diuerſas præſentationes per eos ſingulariter factas po-
terunt,& alias accumulando facere primis non caſſatis,cum li
ceat eis variare,per d.c.quod autem.& per ea quæ dicemus vbi
proxime.Nota iſta quia nouiter conſiderata & collecta.

¶Octauus art.6.q.prin. 1.part.2.Libri.

1 *Eccleſia vacare dicitur rectore priuato.*
2 *Patroni an poſſint præſentare rectore priuato.*
3 *Patronus præſentare poteſt ex delicto ſuperueniente. Secus, ſi ex delicto, quo rector erat irretitus tempore præſentationis,noto tamen patrono.*
4 *Præſentantis indignum pœna.6.7.*
5 *Eligentes an & quando poſſint allegare nullitatem eorum electionis.*
8 *Crimina quæ collationem reddunt nullam,& quæ annullandam.*

Et ex iſtis Deciditur 8.art.an ſi rector alicuius eccleſiæ
patronatæ priuatur rectoria ꝑꝑ aliqua eius
demerita, illa eccleſia dicatur vacare, adeo ꝙ patronus alium
1 ad ipſam præſentare poſſit? † Et breuiter dic non eſſe dubium
per priuationem eccleſiam vacare:quia hic eſt vnus de modis
vacationis beneficij,ſ.quando ꝑ priuationem.c.ſi papa.46.diſt.
ex geſtis.de cle.non reſi.c.1.de ſchiſm.lib.6.& c.ad apoſtolicæ.
de reg.iur.eo.lib.c.alius.15.q.6.c.ex literis.de exceſ.præl.& per
Abb.& doc.in c.ad petitionem.de accuſ.& hoc tenet late Pauj.
in ſuo eleganti trac.de ſede vac.in vlt.prelud.circa verbum,va-
cante.in 9.fol.operis, in prin.3.col. quem modum vacationis
ponit ꝓ quarto modo,vbi pulchre dicit eccleſiam vacare hoc
2 mõ in loco,vbi fit priuatio:& ad hoc multa accumulat.¶†Cir
ca vero ij.part.huius artic.ſ.an rectore priuato poſſit patronus
præſentare, clarum eſt, cum patroni poſſint præſentare in ec-
cleſiis vacantibus:vt late fuit dictum s̃.in j.part.j.lib.in diffinit.
iuris pa.in j.q.prin.in j.art.& eſt dictum s̃.in iſta vj.q.prin.in j.&
ſeq.art.Cum ergo per priuationem dicatur eccleſia vacare,nul
li dubium eſt patronos poſſe in ea ſic vacãte præſentare.verum
quia art.formatur tali modo,ꝙ præſupponitur rector eſſe rec-
torem : & ſic alias fuiſſe præſentatum,& inſtitutum,non vide-
retur circa hoc aliud conſiderandum: quia priuatio poſſet ve-
3 nire ex aliqua cauſa ſuperueniente.¶†Nihilominus ad maio-
rem dilucidationem,Ego conſiderarem ꝙ aut talis priuatus re
ctor eſt priuatus ex ſuperueniente ſibi delicto:& certum eſt pa
tronum poſſe præſentare alium, ex quo non eſt, quod ſibi im-
putetur:quia tpe præſentationis & inſtitutiõis fuerat idoneus.
Aut vero fuit priuatus ex delicto, quo ipſe rector erat irretitus
tempore præſentationis,& non fuerat cognitum de eo : imo
ep̄s credebat illum idoneum:& tunc eſt videndum,an eius de
fectus & crimina erant patronis nota,aut non:quia ſi erant no
ta,licet poſtea aliis patuiſſent,militaret contra eos id quod di-
citur in c.cum vos.de of.ord.vbi late Abb.ſ.vt puniatur,ꝙ non
præſentet illa vice.de quo late dicemus ĩ.in iſta par.in x.q.prin.
4 in 4.art. vbi†de pœna præſentantis indignum:& ſic quia tunc
non fuit punitus ex quo neſciebatur:modo ex eo ſequuta pri-
uatione dicerem patronos non poſſe præſentare:& certe cre-
do hoc procedere,& aliter dici non poſſe:quia prima & ſecun
da cenſentur vna vacatio: & ſic non admitterentur patroni ad
5 præſentandũ,ex quo præſentauerãt indignum.†Et vt iſta mea
diſtinctio non videatur incongrua: licet s̃.adducta, illam pro-
bent.dico pro ea facere ſimilem diſtinctionem quam facit Ab.
in c.innotuit.de elec.ante fi.3.col.vbi ad effectum,an eligentes
poſſint allegare nullitatem eorum electionis,diſtinguit:aut e-
rant tempore electionis nota crimina electi eligentibus , aut
non:ſi erant nota,non poterunt illam nullam dicere:cum non
poſſint eam impugnare ex facto eis iam noto:arg.c.nulli.de e-
lec.lib.6.& c.diuerſis fallaciis.de cle.coniug.Aut non erant no
ta,& poterũt impugnare.vt ibi late.¶Sed aduerte, quia poſſet
conſiderari contra hanc meam diſtinctionem:nemo enim po-
teſt inficiari,vt late dicitur per Abb. & doct.in d.c.cum vos.de
6 off.ord.† patronum præſentantem ſcienter indignum priuari
illa vice iure præſentandi,& ſic in illa vacatione:& tunc ep̄s ſo-
lus prouidet,vt ibi.Sed in caſu noſtro,ſi vera eſſet mea diſtinct.
patronus in præſentatione,in qua peccauit,non punietur,ſed
in alia vice:& in alia vacatione,quia negari non poteſt:ꝙ quã-
uis ſit facta præſentatio per patronos de indigno ſcienter,vt in
membro diſtinctionis meæ : tamen ſequuta inſtitutione ordi-
narij:vt in themate art. noſtri eccleſia non dicitur vacare:& ſic
præſentatio habuit effectum ſuum:& ille inſtitutus dicitur re-
ctor,vt præſupponitur in themate arti. Si poſtmodum de crĩe
habetur notitia,& ꝓceditur ꝯ præſentatũ, & inſtitutũ,de deli-
cto in quo erat irretitus ante p̄ſentationem : & ꝑ ſnĩam priuat̃,
iſta dicetur alia vacatio:vnde ſi eſſet vera mea diſtinctio,patro-
7 ni priuarentur†iure p̄ſentandi,non illa vice,qua deliquerunt:
ſed in alia vacatione:& ſic in alia vice:& hoc dici non debet,cũ
non diſponatur in d.c.cum vos.vt s̃.eſt dictum.& ſumus in pœ
nalibus,quare ibi dicta ꝑ doc.ſunt reſtringenda in caſu ſuo.c.in
pœnis.cum vulg.de reg.iur.lib.6.& non amplianda ad aliam va
cationem,cũ ſtante caſu huius art.illa vacatio q̃ oritur ex priua
tione,eſt alia,& non vna cum prima.Et certe iſta ꝯſideratio vi-
detur ꝓcedere,niſi diceres,ꝙ hoc vr̃ eſſe,attenta iuris ſubtilita
te,ſed attento effectu vna vr̃ vacatio:quia primus inſtitutus ad
huc viuus fuit amotus ex primo delicto,& non dicetur inſtitu-
tus,qui non manſit inſtitutus:nam non dr̃ veniſſe,qui non ſte-
tit.c.j.de iudi.cum ſi.Et hoc q̃ maxime debet dici,quia ſi patro
ni poſſent præſentare in ſecunda vice , delictum commiſſum in
prima p̄ſentatione remaneret impunitũ. Niſi ſubtiliter ꝓ con-
cordia diceretur:ꝙ aut iſte p̄ſentatus & inſtitutus mõ effectua-
liter priuatur ex delicto, quod patrauerat ante p̄ſentationem
quodquidem delictum facit inſtitutionẽ,& oẽm collationem
ipſo iure nullam:vt in c.niſi cum pridem.de renun. & ꝑ doc.in
c.at ſi clerici.§.de adulteriis.de iud.& per Inn.in c.cum noſtris.
de conc.præb.& ſic priuatio,quæ fit poſtmodum,non eſt vera
priuatio,ſed declaratio priuationis incurſe ipſo iure,ſeu nullita
tis inſtitutionis:vt in c.cum ſecundum ll.de hære.libr.6.cum ſi.
& tunc quia adhuc dr̃ eccleſia vel beneficium vacare:& inſtõ,
quæ ipſo iure fuit nulla,non eſt in cõſideratione.Et ideo dr̃ ea-
dem vacatio.indiſtincte tenerẽ,nullo pacto patronos,q ſcien-
ter præſentauerant criminoſum,cum ſint priuati illa vice præ-
ſentandi,poſt declaratam priuationem, quia cenſebitur & erit
eadem vacatio, poſſe præſentare:iuxta diſpoſitionem diſtinct.
doc.in d.c.cum vos.& hoc eſt clarum.Aut vero delictum p̄ſen
tati,quo erat irretitus tpe p̄ſentationis,non eſt tale quod indu
cat priuationem ipſo iure,ſed requirit ſnĩam. de quib.ẽt in d.§.
de adulteriis.& aliis locis s̃.all.& tunc cum non ſit eadem vaca
tio,ſed noua,q̃ oritur ex ſententia:quia alias tenebat, diceremus
patronos in hac ſecũda vacatione poſſe p̄ſentare,q̃uis ſcienter
illũ criminoſum in prima vacatione p̄ſentaſſent, licet illa vice
aliũ p̄ſentare non potuiſſent:& tenuerit eorũ p̄ſentatio,ꝑꝑ in-
ſtitutionem, q̃ non fuit ipſo iure nulla. ¶Et ad ita diſtinguen-
dum aperuit mihi intellectum do. Abb.in d.c.innotuit.ante fi.
3.col.dum

3.col.dum concordat opin.circa illud dubium:an poſſit ep̄s in-
uitis habentib.ius eligendi diſpenſare cum criminoſo:& diſtin
guit, ꝙ aut erat tale delictum : & defectus qui non inducebat
nullitatem electionis,vel collationis ipſo iure,ſed præſtabat fa
cultatem caſſandi eas.& tunc indiſtincte ſufficit diſpenſatio ſe-
quens epiſcopi,etiam illis,ad quos ſpectabat electio non voca
tis,per ea,quæ no.Inn.in c.cum noſtris.de conceſ.præb.& in c.
niſi.de renun. Aut inducebat nullitatem ipſo iure, & tunc ſub-
diſtinguit : aut delictum erat electorib.notū:& electores non
poterant cōtradicere:aut non erat illis notum:& poterāt con-
tradicere,vt ibi per eum. & nos ſ.diximus in hac ij. ſubdiſtinc-
tione.¶Sed certe ego abſolute tenerem primam meam conſi
derationem & diſtinctionem, vt patroni ex præſentatione fa-
cta de criminoſo ſcienter pœnam ſentiant : quia alias non ſen-
8 tirent. † Quæ autem crimina faciunt collationem nullam, &
quæ annullandam:& quod delictum priuet quem ipſo iure,&
quod per ſententiam:plene ponit do.me.Corſ.in ſuo reper.ad
Abb.in verb.beneficium.in pe.col.in ver.beneficij titulo cleri-
cus homicida.Et pro prædictis faciunt dicenda in ſeq.art.

¶Nonus art.vj.q.prin.j.part.ij.Libri.

1 *Beneficio vacante de iure non de facto, an patronus poſſit præſentare. & quid in electione, 5.*
2 *Epiſcopus qualiter poteſt conferre beneficium vacans de iure, licet non de facto.*
3 *Beneficium quando dicatur vacare de iure & de facto, vel quando de iure tantum.*
4 *Compilatio Sexti Decret.an fuerit tempore Innocentij.*
6 *Inſtitutio quomodo hodie irritetur.*
7 *Beneficio ſi rector aliquis ſit priuatus,patroni poterunt in eodem libello petere illum priuandum.*

1 Et ex Prædictis ſucceſſiue oritur 9. art. † Quid ſi benefi-
cium vacat de iure,non autem de facto,an patronus
poſſit ad illud præſentare?Et breuiter dic Inn. loquēdo tamen
de electione,& non de præſentatione.in c.qualiter & quando
el 2.ante fi.de accuſ.tenere non poſſe,niſi vocato priuato poſ-
ſidente:licet ibi multa dicat:tamen Lap. Abb.in ſua alleg.127.
Anaſtaſius.in ver.ad ſextum & vlt.fol 48. videtur tenere indi-
ſtincte patronum poſſe præſentare ēt eo non vocato. Et prin-
cipaliter mouetur per tex.in c.licet epiſcopus.de præb.li.6.vbi
2 habetur,ꝙ ſecundo beneficio curato effectualiter † adepto,pri
mum conſimile illius poſſeſſore irrequiſito ꝯferri poteſt.ecce
qualiter epiſcopus poteſt conferre beneficium vacans de iure,
licet non de facto.ſi collator poteſt ꝯferre,ergo & multo for-
tius patronum præſentare quod eſt minus: & multa ad hoc,&
ꝓ iſta part.adducit:vt ibi ꝑ eum ¶Hunc etiam art.format Rot.
365.nunquid patronus.in antiquis. licet alias ſoleat allegari 8.
ſub hoc tit.& tenet cum opin.Lap.per Lap.in d.c.licet ep̄s.ſed
in fi.opponit de dicto Inn.vbi ſ.& ſoluit,licet corrupta ſit lite-
ra:tamen ſolutio eſt iſta:ꝙ dictum Inn.intelligatur,quando pri
uatur per ſententiam : quia tunc debet ille vocari:nos vero lo-
quimur cum quis eſt priuatus ipſo iure.Ita etiam vult Dom.in
d.c.licet.in fi.& Rom.ita etiam ſoluit conſ.365.in re præſenti.
in fi.pro quo dicto,& pro iſta concluſ.do.Fel.in c.cæterum. de
reſcr.in pe.col.in ver. 8.reſtrict.circa med. vbi alleg.Rot.& plu
ra in materia priuati.per delictum. alleg.Gem.in c.fundamen-
ta.in § pen.de elect.libr.6.ꝙ vbi quis eſt priuatus ipſo iure,po-
teſt eligi alius rector abſque alia pronuntiatione ſuper priua-
tione:ſed vltra eum,hoc vltimum intellige, ſecundum ea,quæ
dicit Pet.de Anc.conſ.284.in fi.& idem poſtmodum reperi te-
nere do.Roc. prædicta adducentem in hoc tract. in ver.hono-
3 rificum.in 53.q.qui in fi.ſe remittit,quando † beneficium dica
tur vacare de iure,& de facto,vel de iure tm̄:ad Abb. & doct.ꝑ
illum text.in c.cum noſtris.de conceſ.præb.& in c.reſidet. ¶Tu
adde,ꝙ do.Fel.in d.c.cæterum.in prin.pe.col.in d.ver. 8.reſtri-
ctio.dum ibi plene loquitur de priuato per delictum,ponit pul
chra notatu digna ad intelligētiam horum:& dicit vnum Inn.
& Rom.vbi ſ. velle non ſufficere ſolum latam eſſe ſententiam
ſuꝑ crimine digno priuatione,niſi ſententia priuet,quando cri
men de ſe nō priuat ipſum ipſo iure,& tali caſu,non valere pa-
tronorum præſentationē. ¶Tu aduerte,ꝙ ſi bene ꝯſideretur,
tit. huius art. loquitur qn̄ beneficium vacat ꝑ priuationem ex
aliquo delicto vel ex aliqua cā:& priuatio inducitur ipſo iure:
& ideo doc.inferunt ꝑ arg.à maiori, à deciſione tex.c.licet ep̄s.
de præb.in 6.vbi ipſo iure vacabat beneficium ꝑ aſſequutionē
ſecundi:licet de facto non vacaret:& credo Inn.nullum habuiſ
4 ſe reſpectum ad illum tex.† quia forſan tp̄e ſuo non erat facta
ꝯpilatio ſexti.Et ideo ego dico arg.quod fit à maiori in iſto ca
ſu nimium militare:nam vt eſt tex.iuncta gl.in c.fi.de elec.li.6.
Hodie facta p̄ſentatione,omnino eſt apponēdum edictum : &
ſic ꝑ edictum vocātur quorum intereſt:quod quidem non eſt
in collatione.vt vult gl.& ibi doct.in d.c.licet ep̄s.qn̄ dicunt il-
lum tex.declarare in collatione non habere locum tex.in c.fi.
de elec.li.6.vnde ſi in collatione,in qua nulla fit vocatio,tenet
collatio,qn̄ beneficium vacat de iure, licet non de facto:ergo
multo fortius dēt tenere p̄ſentatio, q̄ non tribuit ius, vt colla-
tio.nec ꝓceditur ad inſtōnem,q̄ eſt p̄iudicialis& pleni iuris col
latrix.c.ex frequen.de inſtit.niſi vocatis vocādis,& ex hac rōe:
ita deducta dicerē indiſtincte poſſe p̄ſentationē fieri, ēt poſſeſ-
ſore non vocato,qn̄ beneficium vacat de iure:licet non de fa-
cto.¶Et ex hoc dicerem vnum,quod eſt plus, vt non ꝓcedat
dictum Inn.in d.c.qualiter & qn̄.& Rom.in præal.conſ.ac oīm
ſequacium volentium patronum non poſſe p̄ſentare in bene-
ficio vacante de iure, & non de facto, niſi vacatio ſit ipſo iure,
& ita priuatio,& non ꝑ ſententiam:quia qn̄ ꝑ ſententiam non
5 p̄t p̄ſentare.vt dixit Fel.poſt eos vbi ſ.quia ego dicerem † ꝙ quo
tienſcunque quis eſt priuatus ꝑ ſententiam,eſt priuatus,& va-
cat beneficium de iure,licet non de facto:& poterit fieri p̄ſen-
tatio:ſicut & in primo caſu : & ſi opponatur de collatione pri-
uati,replicabitur de iuridica priuatione:ꝓut dixit Lap.in d.alle.
Anaſtaſius.127.in prin.vlt.col.& ꝓ hoc d̄r bene facere l.ſi ter-
minet.ff.de bon.poſſ.ꝯ tab.cum concor.ibi in vlt.gl.& dicit fa-
cere c.ꝓ humani.de hom.lib.6.¶Sed ego miror Card.fiat tan-
ta difficultas in hoc de vocatione,qn̄ priuatio fit ꝑ ſententiam
in præſentatione:nam ſi dicimus de citatione,q̄ fit in ꝓceden-
do ad priuationem : & iſta de neceſſitate requiritur,cle.paſto-
ralis.de re iud.cum ſi.Si vero dicimus,ꝙ vocetur antequā p̄ſen
tet,vel in p̄ſentationis actu, neſcio videre effectum huius vo-
cationis:nam non poterit habere alium effectū: niſi vt ꝯdicat,
opponat,vel ſe defendat.d.cle.paſtoralis. Sed iſte effectus pōt
haberi ēt p̄ſentatione ſequuta:vt ſ.eſt dictum. & illa facta non
fit vocatio eorum,quorum intereſt:vel ꝑ ſpālem citationem,
vel ꝑ generalem,ꝑ edictum d.c.fi.de elec.lib.6.Cur ergo fit tan
ta vis in iſta vocatione,in præſentatione, q̄ nullum ius tribuit,
& quæ omnino fit vocatio per edictum. Certe neſcio videre,
ad quid fiet tanta vis in hoc : & ſic vocatio requiritur:dicerem
potius debere requiri, quando beneficium vacat ipſo iure, de
iure,& non de facto, q̄ quando vacat per ſentētiam:quia ſi per
ſententiam omnino priuandus aliqn̄ fuit in ꝓcedendo voca-
tus d.cle.paſtoralis.& ſic habuit aliquam notitiam,quando aūt
eſt priuatus ipſo iure,nullā habuit:niſi quatenus eius conſcien-
tia ſciuit ſuum crimen:licet vt ſ.dixi,nunc magis clare loquen-
6 do,iſta ſeruiunt de vēto:quia † ēt quando priuatio eſt ipſo iure
facta ſine ſententia:& præſentatio fit,omnino citabitur, cuius
intereſt antequam fiat inſtitutio,cum hoc ſit hodie de ſubſtan
tia,alias inſtō eſt ipſo iure nulla.vt in d.c.fi.de elec.lib.6. quare
concluderem indiſtincte tenendum beneficio vacante de iure
& non de facto,ſiue per priuationem,quæ eſt ipſo iure,ſiue fa-
ctam per ſententiam, patronos poſſe ad illa præſentare,& poſ-
ſidentem de facto,cum vocabuntur vocandi.iuxta formam d.
c.fi.de elec.lib.6 ſi ſe oppoſuerit audietur. ¶Eſt bene dubitan-
dum de alio, ſ.qn̄ beneficium vacauit de iure & non de facto,
ex quo patroni ignorabant vacationem, qn̄ incipiat currere ſe
meſtre vel quadrimeſtre?de quo per Lap.all.78 fol.29.in Dei
nomine,&c.vacante eccleſiā S.Lauren.in 4. col.in ver. ad 4.q.
de quo erimus dicturi late ſuo loco.j.in 2.part.huius 2.libr. in
7 5.q prin.in 3.art.¶Addo etiam vnum,ꝙ ſi aliquis † rector eſt
priuatus beneficio, patroni, in eod. libello poterunt petere il-
lum priuandum: quia poteſt petere hoc quando presbyter di-
lapidat:vel aliter eſt criminoſus.gl.in c.pie mentis.16.q.7.Ab.
in c.nobis.hoc tit.in 2.col.& ꝙ etiam in eodem libello poterit
præſentare aliquem ſub conditione,puta & conſtito de crimi-
nibus ipſius,& illo per ſententiam priuato,& amoto,præſento
talem. Et ita vidi obſeruare in facto in caſu ciuitatis Andriæ
Tranen.prouinciæ.de quo ad aliud propoſitum late dixi ſ.in j.
part.j.lib.in 9.q.princ.in 2.art.quia talis præſentatio tenebit il-
lo amoto:quanto magis poterit fieri præſentatio, quando ali-
quis eſt priuatus ipſo iure,vel per ſententiam.

¶Decimus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentare an poſſit patronus priuato rectore eccleſiæ ipſo iure,non ſequuta ſententia declaratoria,& numer.2.3.& 4.*

1 Dubitatur Decimo,† Quid ſi rector eccleſiæ ſit priua
tus ipſo iure, ꝑ aliquod delictū:an patro-
nus poſſit præſentare antequam id ſit declaratum?Et Lap.in d.
alleg.127.Anaſtaſius.in fin.dicit,ꝙ non, tali declaratione non

expectata,ſed eſt ſibi ꝯrius.vt ibi patet in iure ꝯferendi:& ꝙ nõ
poſſit,tenet idẽ Lap.alleg.lxxviij.in nomine domini &c.vacan
te eccleſia.in v.col.in verſi.ad quartã.hoc tit.quod etiã vr̃ tene
re in ſimili Barba.in c.2.in 4.col.de feu.& facit qđ dicit Bal.in l.
eius qui delatorẽ.ff.de iure fiſ.& doc.illum allegantes:& maxi-
mè Mod.in l.ſi quis maior.C.de tranſac.& videtur tex.in c.pro
humani.& ibi doc.de homi.lib.6.& melior tex. in c. cũ ſecũdũ
leges.de hære.eod.lib.& glo.in cle.j. in verbo, donec. de deci-
mis.¶Et quãuis p̄dicti ita dicãt:tamen idẽ Lap.in d.alleg.Ana-
2 ſtaſius.in fi.tenet oppoſitum:& ſic,ꝙ poſſit †fieri p̄ſentatio,nõ
expectata aliqua declaratione:& idẽ tenet Gemi.in d.c. funda-
menta.in §. penul.de elec.lib.vj.licet loquatur de elec.quæ eſt
plus.& hoc idẽ tenet Roma.in ſæpè allegato ꝯſi.465.in re præ
ſenti.in fin.vbi ita in terminis tenet,& mouetur,ꝑ tex.in d.c.li
cet eps̃.de præben.lib.6.cùm magis ſit collatio quã p̄ſentatio.
& Fely.in d.c.cæterum.in prin.pe.col. de reſcri. videtur idẽ te-
nere,cũ dicit ſtatim.¶Et idẽ poſtmodũ reperi tenere,prędicta
allegando do.Roch.in hoc trac.in verbo honorificũ.in q. 54.
dicentẽ iſtã opinionẽ ſibi placere ꝑ fundamentũ.d.c. licet eps̃.
fatetur tamẽ priuatũ nõ debere amoueri à poſſeſſione , niſi ci-
taretur,ꝑ d.c.licet eps̃.& niſi ferretur ſententia declaratoria cõ
tra eũ, per doctrinã Bal. s̃.allegatam:vnũ aliũ addit, qa ꝓ dicto
Lap.de eo , cui cõpetit ius ꝯferendi.alleg.Bal.in ꝯſi. 123.quæ-
ſtionis,in 4.vol. f.ꝙ non reqratur in collatione ſententia decla
3 ratoria. & ita tranſit ibi Roch. ¶ †Tu aduerte ad eius dicta:nã
cũ dicit ſibi placere opi.vt nõ requiratur declaratoria ſentẽtia.
dicit ſe fateri vnũ,vt non debeat priuatus amoueri à poſſeſſio-
ne,niſi eo citato,per d.c.licet eps̃.videtur p̄ſupponere, ꝙ qñ ali
quis eſt priuatus ipſo iure,poſſit fieri p̄ſentatio,& ſequi inſtitu
tio non citato poſſeſſore:niſi quando amouetur à poſſeſſione.
& hoc eſt falſum,quia facta p̄ſentatione nõ debet ſequi incon
tinenti inſtitutio:ſed debet apponi edictum, vt citẽtur, quorũ
intereſt.imò ſi alter eſt p̄ſentatus,debet citari ſpeciali citatione
& nominatim:vt not.in d.c.fi.de elec.lib.6.quãto magis,quan
do alter eſt in poſſeſſione, alias inſtitutio eſt ipſo iure nulla, vt
ibi:quomodo ergo poterit eſſe, ꝙ fiat inſtitutio ſine aliqua ci-
tatione, & ꝙ citatio requiratur, cũ à poſſeſſione amoueretur?
certè neſcio videre hoc.¶Circa verò principale intentum prę
4 ſentis artic.ego teneo cum opinione,ꝙ † non requiratur ſen-
tentia declaratoria ad faciẽdam præſentationem:vt latè etiam
dixi in proximo præceden.articu.quæ hîc replicata intelligan-
tur: dico tamen bene non poſſe procedi ad inſtitutionem in
omni caſu: niſi appoſito edicto poſt præſentationem:vt ibi di-
xi per dict.cap.fin.de electio.lib.vj.

¶Vndecimus art.vj.q.prin.j. partis ij.Libri.

1 *Patronus an poſſit præſentare , ipſo patrono priuato de facto, non de iure. & numer. 3.*
2 *Vacare verb.præſupponit veram vacationem.*
4 *Sententiæ vis tollitur vel certè ſuſpenditur per appellationem.*

1 Poteſt Et.xj.magis dubitari:†Quid ſi aliquis non eſt pri-
uatus de iure,ſed de facto,ſuo beneficio,an patro
ni alium præſentare poterunt:puta eſſe priuatũ de facto:quia
ab epõ iniuſte à beneficio fuit expulſus , vel alio modo ? Et in
hoc breuiter dicerem : ꝙ ex quo p̄ſentatio fieri non poteſt in
2 beneficio, niſi vacet:& verbum†vacare præſupponit verã va-
cationẽ:& ſic de iure, quia tũc vere vacat,vt diximus in ꝓximo
præceden.8.articu.ꝙ non poſſit fieri p̄ſentatio,niſi vere vacet.
3 ¶†Sed ego dicerem ꝙ aut eſt facta expulſio per ſententiã : &
tũc omnino debet p̄ſentare patronus: quia ꝓ ſententia p̄ſumi-
tur,donec reuocetur. vt in c.cũ inter.de re iudi.& in l. cũ pro-
latis.& in l.p̄ſes.ff.de re iud.& ideò facit ius inter partes:licet ſit
iniuſta.vt in d.c.cum inter.& ibi Abb.& in l.re iudicata.ff.de re
iudi.& in l.ingenuũ.ff.de ſtatu homi.& quia ſentẽtia lata repe-
ritur p̄ſumentur omnia ritè.& rectè ꝓceſſiſſe ꝓpter auctorita-
tẽ iudiciariã.vt in c.ſicut.de re iudi.Inno. in c.bone, de elect.&
in c.cũ in iure.de offi.deleg. & Abb.in c.quoniam ꝯ.de ꝓb.&
4 in d.c.ſicut.Et ꝙ ꝓ †ſentẽtia p̄ſumatur,ponit etiã latè Abb.in
ꝯſi.74.in j.vol.Et hoc niſi con ſẽnatus & priuatus ſua eccleſia
per ſñiam appellauerit:quia nõ debet interim ſpoliari, ex quo
appellatione pẽdẽte integer manet eius ſtatus:virtus enim ſen
tentiæ tollitur,vel ſaltem ſuſpẽditur ꝑ appellationẽ l.vnica.ff.
nil innoua.appel.pe.§.integer.& c.dilecti.de appel. Si verò pri-
uatio ſeu ſpoliatio eſt facta de facto mere ſine ſentẽtia, tũc qa
euidẽtiſſimè eſt nulla, dicerẽ patronũ nõ poſſe p̄ſentare : tamẽ
tu dic cautius eſſe,ne tp̃s datũ à iure ad p̄ſentandũ labatur:ꝙ in
omni priuatione vel amotione facta de rectore,patronus præ
ſentet:quia ſi priuatio tenet, eſt in tuto : ſi non tenet, non per
hoc punietur:maximè cũ non ſpectet ad eos quærere:an iuſta
vel iniuſta ſit priuatio:& hãc cautelã ſemper teneas:licet ſi pri-
uatio eſſet facta de facto, re vera non curreret tempus. Sed vt
euitetur hæc diſputatio, bonum eſt præſentare.

¶Duodecimus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Lite pendente vno mortuo,vel cedente liti ex electis,non poteſt alter eligi, qui ſumat illius iura.Idem in præſentatis à patronis eccleſiaſticis.*
2 *Iura loquentia in electione an habeant locum in præſentatione,maxime perſonarum eccleſiaſticarum.*
3 *Lite pendente,vno mortuo vel liti cedente poſt quadrimeſtre tempus datum ad præſentandum, ex duobus præſentatis à patronis ſecularibus , non poteſt iterum præſentari. Secus ſi ante quadrimeſte tempus.& n. 5. 14. 17. 18. 29.& 30.*
4 *Præſentati ſi diſceptent , nec quæſtio deciſa fuerit intra tempus datum ad præſentandum,ad epiſcopum non ſit deuolutio.*
6 *Caſus in quo ſimilis habetur,pro expreſſo habetur.*
7 *Præſentatio large dicitur electio.& nu. 24.*
8 *Patronus poteſt accumulare intra quadrimeſtre tempus, viuo primo patrono Quid poſt,& quid lite pendente inter præſentatos.nu. 10.11.*
9 *Iura loquentia de accumulatione , quomodo ſint accipienda, & quando locum habeant.*
12 *Patronus quare variare poſſit.*
13 *Epiſcopus ſi malitioſe inſtituit tertium accumulatum,tenetur alteri ex litigatoribus,qui reportauit ſententiam,actione de dolo,vel in factum,ſi ſciebat litigium eſſe incboatum ante tertiam præſentationem.*
14 *Cap. 1.& c.ij.vt lite pend.lib.6. quid diſcriminis, & vnde id habeant. & nume. 15.*
16 *Legis eſt,extendere,non hominis.*
19 *Præſentatio pura,& præſentatio accumulatiua.& nu. 21.*
20 *Accumulatio quando ſit in vnum ex eiſdem præſentatis , & collitigantibus,citius lis ſopitur.*
22 *Ex electione renouata maiora litigia naſci,quam ex præſentatione.*
23 *Patronis laicis non præiudicari , eo quòd non accumulare ſolum ex tacita mente.c. 1 vt lit.pend lib.6.limi.nu.26.*
25 *Iura pœnalia non ſunt extendenda.*
27 *Impedimẽta vbi duo concurrunt, vno amoto, alterum nõ cenſetur ſublatũ.*
28 *Legis auctoritate factum, pœnam non incurrit.*
31 *Actus plures qui facere poteſt ex diuerſis officiis , vnde colligatur ex quo officio agat.*

1 Sequitur Duodecimus articul. an c.j.vt lit.penden.lib.
6.†diſponens,ꝙ pendente lite inter duos ele
ctos,ſi contingat vnum illorum mori,vel liti cedere,non poſ-
ſit alter eligi,qui aſſumat iura illius,habeat locum in duobus à
patronis præſentatis litigantibus?Et dic Io.an.in d.c.j.vt lite pẽ
den.lib.6 putare idem,quod in d.tex. dicitur ꝓcedere in poſtu
lationibus& p̄ſentationibus ſaltem clericorum,quibus cumu-
lare non licet : vel etiam laicorum poſt tempus quadrimeſtre:
& dicit facere,quod nota.in gl.ante pen.in c.ſi electio.de elec.
lib.6.& in glo.2.in c.fi.eo.tit.& lib.& ita reſidet Io. an. putare.
¶Ex cuius Io.an.dictis poſſunt elici tres concluſiones. Prima,
ꝙ tex.in d.c.j. loquens de electis litigãtibus habeat indiſtincte
etiam locum in p̄ſentatis litigantibus,quando p̄ſentatio fuit fa
cta à patronis eccleſiaſticis : quia eorum p̄ſentationes cenſen-
tur electiones:vt voluit Abb.in c.cum autem. in 3. no. & in c.
paſtoralis.in vlti.no.& in c.paſtoralis.in vlti.no.hoc titu.& di-
ximus latè ſuprà in hac parte in.j.q.prin.in 4.artic.in verſic.do.
Abb.vero.& in hoc concordant Lap.in d.c.j.& in alleg. 22.fol.
6.Domi.in d.c.j.& ibi Phili.fran.& Io.cal.cõſi.j.vt lite penden.
fol.21.& conſi.18.hoc tit.fol.62.& do.Roch.in hoc tra.in ver
bo,honorificum.in 23. quæſtio. & hæc eſt communis opinio
omnium:quia in hoc nullus diſcrepat.Pro quo faciũt,quæ di-
ximus.s̃.in hac par.in 10.q.prin.in fi. 16.artic. & in 4.q. prin. in
2 prin. 8.artic.& in 6.q.prin.in 6.artic.in 3.dubio,ꝙ†iura loquẽ-
tia in electione,habeant etiam locum in p̄ſentatione, maximè
perſonarum eccleſiaſticarum:quia omnes rationes militantes
in materia electionis , militant in indiuiduo in p̄ſentationibus
ꝑſonarum eccleſiaſticarum.vt ꝑ Abb.in d. c.cum autẽ. hoc tit.
3 ¶†Secunda eſt concluſio,quæ elicitur ex dictis Io. an.in d.c.j.
vt lit.penden.lib.6.vt ille tex.habeat etiam locũ in duobus prę
ſentatis à patronis laicis litigantibus,quando vnus ipſorũ mo-
ritur, vel renũtiat poſt tp̃s quadrimeſtre datũ ad p̄ſentandum:
& in hoc etiã ꝯcordant oẽs:& nemo diſcrepat,etiã illi, qui te-
nent habere locũ ante quadrimeſtre:& in hoc ꝯdicũt Io.an.vt
4 dicetur in ſeq.ꝯcluſione. ¶†Tu ex iſta ꝯcluſione Io.an. colli-
ge vnum, ꝙ ſi quæſtio eſt inter p̄ſentatos, licet nõ decidatur ĩ.
tp̃s datũ ad p̄ntandum, non ſit deuolutio ad epm̃ : ſicut qñ eſt
quæſtio inter patronos de iure pa.vt in c.cum ꝓpter. hoc titu.

quia hic

quia hic loquitur de lite,quæ eſt inter præſentatos, & tñ præ-
ſupponit illã durare vltra quadrimeſtre:& ſic ↄcordat cum pul
chra diſtinctione,quæ fit per Ab.& doc.in c.cũ vos. in vlt.col.
de of.ord.quãdo quæſtio eſt inter præſentatos,& qñ inter pa-
tronos, & epm, vt ibi & in hoc ẽt doct. ſ.allegati & omnes ẽt
5 ↄcurrunt.¶† Tertia eſt ↄcluſio, quæ elicitur ex dictis Io.An.
in d. c.j ꝙ licet ille tex.c.j.habeat locum ẽt in duobus pſentatis
à patronis laicis litigãtibus,ſi vnus ipſorum moritur,vel renũ-
ciet,ſeu cedit liti poſt quadrimeſtre, vt ſ.tñ ſi vnus ipſorum li-
tigantium præſentandorum moritur,renũtiat,vel cedit liti an
te quadrimeſtre,non habebit locũ diſpoſitio illius tex.quia ex
quo patroni laici poſſunt variare accumulando ĩ. tempꝰ eis da
tum ad præſentandum.c.cũ vos.cum ſimi. hoc ti.poterunt illi,
qui præſentarunt mortuum renuntiantem vel cedentem liti,
alium accumulare:& ſic pñtare q ſucceder in locum illius:& i-
deo non habebit locum diſpoſitio.d.c.j.in hoc caſu.& ita aper
te tenet Io.An.ibi vt ſ. retulimus.Superuenit Lap. Ab.tam ſu-
per d.c.j.quam in d.all.ſua.22.in c.an ſufficiat. circa medium.in
fol.vj. qui videtur velle ẽt in iſto caſu.ſ.cũ ſumus ĩ. quadrime-
ſtre habere locum diſpoſitio.d.ca.j.& hoc tenet expreſsè Lap.
in d c.j.motus:quia diſpoſitio.c.cum autem.permittens patro
nis laicis licentiam variandi accumulatiue , tamen non habet
locum,niſi quando fit præſentatio in ↄcordia : nõ aũt quando
de præſentatione litigat:& ita tenet.Quem ſequit Io.Cal.in d.
conſ.j.an capitulum.in tit. vt lit.pend.& mouet:quia hoc ſaltẽ
cõprehendit in d.c.j.vel ille tex. indiſtincte extenditur ẽt ad p̃
ſentationes: nec p hoc dr cõſtitutio extendi nec ꝓrogari:quia
cum interpretatio legis præcedit,ſecundum ipſius intentionẽ.
27.q.j.nuptiarũ.28.q.j.ſic enim.de bigamis c.dubium.ergo ca-
ſus, in quo ſubeſt per omnia ratio legis, ſaltem tacite incluſus
intellig r p §.nummularios.l.quædã.ff.de eden.& l.ſi poſtula-
uerit.§.rõ.de adul. & ſic iſta eſt potius declaratio vel electio, q̃
6 noui caſus additio.c.ſi poſtquam.de elect.lib.6.† quia caſus in
quo ſimilis habetur ratio,pro expreſſo habetur,gl.in ver. non
ſolum. in l.gallus.ff.de libe.& poſthum.& ꝙ ſit eadem ratio in
præſentatis litigantib.quæ & in electis,patet;nam rõ.d.c.j.eſt,
ne eccleſiæ propter lites diſpẽdia patiantur : & hoc diſpendiũ
ſumitur,quando adhuc eſt quærendum de iure defuncti:vt ha
betur in c.2. e.ti.& iſta rõ per omnia ẽt militat in pręſentationi
bus:quia non obſtante pręſentatione facta de nouo,adhuc eſt
de iure defuncti quærendũ:ↄſtat enim ꝙ reſpectu ſecundi poſ
ſet ſuperſtes ius habere:& non reſpectu primi:poſſet ẽt eſſe, ꝙ
reſpectu primi,& non ſecundi : & ſic omni caſu diſcutiendum
eſt de iure primi, & q̃ maximè q non poteſt dici p mortẽ cõ-
petitoris litem finitam, cũ p mortem nõ habeat ſupſtes inſtitu
tionem vel confirmationem: ergo ille text.habet locum ẽt in
7 præſentatione.† Adducit ẽt rationem, quia large ſumpto vo-
cabulo,pñtatio dr electio.c.querelam.de elec.c.2.& ca.nobis.
hoc ti.& in c.ſi.cum gl.2.de elec.li.6.& gl.in d.c.ſi electio.de e-
lectio.Et ſubdit ipſe Io.Cald.per prædicta patere reſpõſionem
ad ea,quæ poſſent opponi de caſu ſpeciali non prorogãdo vel
extendendo:quia id verum, quando nõ ſubeſt omnimoda rõ:
ita ꝙ caſus non eſt omnino expreſſus:nec in rõne incluſus: vel
ſi ſpecialitas eſſet priuilegium,ſeu ius eſſet omnino correcto-
rium, vel conſtitutio eſſet ꝓprie pœnalis, qbus caſibus proce-
dit,quod habetur in c.ↄſtitutionem.de reg.li.6.& in reg.quę à
8 iure:& in reg.quæ in pœnis.de reg.iur.li.6.¶ † Nec obſtat,di
cit ipſe Cal. quod poſſet opponi patronũ laicum ĩ. quadrime-
ſtre viuente primo præſentato poſſe accumulare:ergo multo
fortius eo mortuo poterit alterum accumulando præſentare:
quia illud verum lite non pendente cũ alio: ſed lit.pen.cum a-
9 lio non,per prædicta iura: & addit quia iura facientia † mẽtio
nem de accumulatione habent locum:& loquunt,qñ pręſen
tatio facta eſt de vno tñ:& non quando plures fuerunt à prin
cipio pręſentati:& ad inuicem litigant:quia tunc iura non dant
poteſtatem accumulandi. Adducit ꝓ reſponſione & aliud: nã
ſicut poſſe quod habebant prius electores poſt mortem primi
electi hodie pditur p litis pendentiam.p.d.c.j.Idẽ in præſenta-
tione p identitatem rõis.Item dicit planum eſſe,vbi non eſt lo
cus gratificationi,non eſſe locum accumulationi.all.d.c.quod
aũt.hoc ti.ſed vbi lis pendet altera parte viuente,ſi accumulan
do alius pñtaretur, poſſet eſſe, ꝙ gratificationi non erit locus
propter intereſſe ↄpetitoris.q maiorem partem habet reſpec-
tu primi:licet non reſpectu ſecũdi : vnde inſtitutor non poſſet
primo gratificari:ↄſtat enim ꝙ pp expenſas, quæ fiunt hincin-
de multum intereſt competitoris litigantis cum primo: alium
eo viuente non præſentari:ergo non cadit accumulatio. Et ip
ſe Cal.idem tenuit in ſ.allegato conſ.18.an capitulum.hoc ti.
fol.62.cum quærit de hac qõne : & ſe remittit ad dicta per eũ
in d.conſ.j.in ti.vt lit.pend.¶ Gem.vero in d.c.j.vt lit.pend.lib.
10 6.in j.col.refert dicta Io.An.ibi quæ.ſ.retulimus:† & colligit
ex eis patronum laicũ non poſſe accumulare alium lapſo qua-
drimeſtri ẽt ſi lis pendeat ſolum inter ipſos præſentatos per ip
ſum quadrimeſtre:& ſic patet dicit ipſe,pendente lite ſup præ-
ſentatione,currere tẽpus quadrimeſtre ad præſentandum, alr
non procederet illud dictum.& idem dicit referre Lap.Io.An.
hoc modo:qui Lap.dicit Io.An.tenuiſſe ↄtrium in ca.cum vos.
de of.ord.in gl.nota, ꝙ in c.3.Poſtea dicit ipſe Gem.Lap con-
11 cludere † ꝙ penden.lit.inter præſentatos,ſiue infra quadrime-
ſtre,ſiue poſt,laicum non poſſe accumulare, per d.cap.j. vt lit.
penden.lib.6.& c.cum autem.hoc tit. non procedere lit.pen-
den.& alleg.ipſe Gem.Io.Cal.in d.conſ.& eius rationem:& ita
tranſit ibi.¶ Do.Phil.fran.in d.c.j.in 2.col. relatis dictis Io.An.
dicit eſſe verum illum text. habere locum ẽt in præſentationi-
bus:& hoc probari per tex.in c.2.in verbo, præſentetur.eo.tit.
poſtea allegat Lap.& colligit lit.pend.accumulationem etiam
per patronos laicos fieri nõ poſſe,& illum eſſe caſum,in quo
lit.pend.currit patronis tempus ad præſentãdum:& ita reſidet.
¶ Do Car.in c.paſtoralis. hoc tit.in vlt.q.ibi quarto quæro, vr
tenere patronum laicum poſſe accumulando præſentare ter-
tium etiam lit.pend.& ſic duobus litigantibus:dum quærit ſo
lum ſi epſ inſtituit accumulatum : an vincens poſſit agere ↄtra
epm,vt puniatur illum tex.c.paſtoralis.ergo præſupponit accu
mulationem factam de tertio lit.pend.inter duos tenere,vt ibi
patet.¶ Vltimo loco reperi d.Roc.in hoc tract.in ver.honori-
ficum.in 23.q.qui de hoc art.tractat primo refert ſuccincte di-
cta Cal.in d.conſ.j.vt lit.pend. & allegatis poſtmodum Lap.&
Gem.vbi ſ.dixit ipſe d.Roch.alias aduocando in contingentia
facti ſe tenuiſſe contrarium.ſ.patronum laicum poſſe ĩ. quadri
meſtre etiam lit.pend.inter præſentatos accumulando pręſen
tare.Et fuiſſe motum primo propter generalitatem, d.ca.cum
autem.Secundo per dictum Ab. in d.c.cum autem.volentis pa
tronum poſſe præſentare in præiudicium præſentati : ergo da-
to præiudicio præſentati pend.lit. illud non debet eſſe in ↄſide
ratione. Tertio per id quod dixit Ab.in c.quod autem.hoc tit.
in 2.no.poſſe patronum variare vſque ad inſtitutionem:ergo
ẽt lit. pend. inter præſentatos quandocunq; poſſe variare vſq;
12 ad inſtõnem,dummõ id fiat ĩ.tẽps datũ ad pñtandum. † Quar-
to dicit ſe fuiſſe motum:quia ratio variationis permiſſe hoc ca
ſu eſt,vt patronus poſſit corrigere errorem,ſi quem commiſit
primum præſentando ſecundum Car.in d.c. cum autem.& Io.
An.in c.cum vos.in vlt.col.de of.ord. ſed hæc ratio militat, ita
inter duos præſentatos lit.pend.ſicut non pend.Poſtea dicit,ꝙ
tenendo hanc partem reſpondebat ad auctoritates ſ.in ↄtrium
allegatas illas fundari ſuper tex.d.c.j.qui nihil probare videtur:
nam ille tex.loquitur in electione:& vera ratio illius eſt,ſecũ-
dum Cal.in præallegato conſ.quia ſi lit.pend.liceret eligere li
tes protraherentur in longum,& eccleſia in multis pateretur,
vt ẽt ibi in text.probatur:ſed iſta ratio, dicit ipſe,non militat in
præſentatione : maximè in caſu qui tunc ſibi occurrit, vbi plu-
res patroni pręſentauerant in diſcordia:quia vna pars præſen-
tauit Reueren.fratrem Franciſcum ex comitibus Mediolanen
ſem:altera pars dominum Ceſarem ex eiſdem comitibus pen-
dente lit.inter dictos præſentatos,aliqui ex patronis qui p̃ſen-
tauerant dictum fratrem Franciſcum, variarunt, & accumulan
do pręſentarunt dictum dominũ Ceſarem,ex quo apparuit ip
ſum dñm Ceſarem habere plures voces: & pp ea ipſe dicebat
actũ variationis feciſſe : vt lis citius decideretur pp pluralitatẽ
vocum, quæ ex variatione prouenit:& facit alium præferri.c.
3.hoc ti.& ſic hoc caſu non militabat ratio.d.c.j. vt lit.pend.li.
6. Fatebatur tamen ipſe Roch.ꝙ ſi militaſſet eadem ratio in p̃-
ſentatione quæ in electione deberet eſſe idem ius:& dicit poſt
ea ſe fuiſſe gauiſum reperiſſe d.Card.in ca.paſtoralis. in vlt.q.
hoc tit.tenentem hanc opi.per illum text. qui etiam mouetur:
quia præſentati primo loco:vt ceperunt litigare,debebant prę
uidere hũc caſum potuiſſe euenire.ſ. ꝙ alius præſentaretur du
rante tempore quadrimeſtri:& ſic videntur voluntarie feciſſe
expenſas : vnde non poterunt de patrono laico ↄqueri, ex eo,
ꝙ variauerit.qa vſus eſt iure ſuo : & dicit iſta eſſe verba forma-
lia d.Car. vbi ſ.& ea in practica fore notanda,ſi caſus iterum cõ
tingit.Dicit etiam d.Car.fateri epiſcopum , ſi malitioſè ĩſtituit
13 tertium accumulatum, teneri alteri † ex litigatoribus,qui re-
portauit ſententiam actione de dolo vel in factum,ſi ſciebat li
tigium eſſe inchoatũ ante tertiam præſentationem. Subdit ẽt
ſe reperiſſe An.de but.ibidem in fi. tenentem primam partem:
& volentem ẽt patronum teneri vincenti ad intereſſe actione
de dolo:maximè ↄſiderata equitate canonica:& ẽt patronum
teneri crimine ſtellionatus, ſi ob eius variationem tertius inſti
tuatur obmiſſis primis litigantibus:& ſic dicit Roch.iſtam opi.
videri magis cõem. Poſtea ſubdit ſe cõſideraſſe in hoc puncto
poſſe ſic

poſſe ſic diſtingui,& opiniones ꝯcordare:ꝙ aut pñtatur terti⁹ lit. pend. & tunc procedant auctoritates quæ fundantur ſuper d.ca.j. & ſic procedat opinio quã ipſe dixit dixiſſe videri magis communem. Aut vero præſentatur vna ex pſonis iam pręſentatis,& litigantibus:& ſic fit variatio circa eaſdẽ pſonas: vt in exemplo.ſ.formato per eum de fratre Frãciſco & dño Ceſare pſentatis:& tũc procedat alia opi.ſ.ꝙ variatio teneat: qa hoc caſu ceſſat ratio.d.c.j.quia lites per talẽ variationem factam circa eaſdem perſonas, ẽt lit.pend.non protrahentur magis in longum:quinimo citius expedientur,vt ſ.declarauit: & dicit hanc eſſe veritatem: & ſuam opinionem in hoc pũcto quotidiano. Et ita reſidet ipſe. ¶Quid dicendum in hoc paſſu? certe ſi pcederemus hoc longo ſtilo eſſet materia multũ confuſa.† Ideo
14 primo dic.c.j.vt lit.pend.li.6.nullo modo habere locũ in duobus præſentatis litigantibus:ſed tñ in caſu ſuo.ſ.in duobus electis litigantibus:& dico hunc art.decidi per tex.in c.2.vt lit.pẽden.e.li.quicquid dixerint doc.vbi ſ.quis Phil.dicat.tex.in d.c.2.facere pro eo, ꝙ c.j.habeat locum in præſentatis litigãtibus: vt ſ.retulimus.& induco.d.tex.c.2.hoc modo clarum eſt, tam canonem.c.j.vt lit.pend.quam canonem.c.2.e.tit. & lib.fuiſſe conditos ab eodem iuriſlatore.ſ.à Bonifacio octauo: vt apparet ex ſ.ſcriptione.d.c.j.ibi Bonifacius octauus.& ex ſ.ſcriptio
15 ne.c.2.idem,ſcilicet Bonifacius octauus.¶Secundo †certum eſt.d.c.j.diſponere in vno caſu.ſ.in duobus electis litigantibus, quorum neuter erat confirmatus,nec poſſeſſionẽ adeptus.ca.2.vero loqui in duobus beneficiatis litigantibus : quorum v. nus erat in poſſeſſione:& in hoc ipſa duo iura habent caſus diuerſos:vt ex tenore vtriuſque litere apparet:&ita etiam diuerſificat gl.in d.c.2.in verbo poſſidere. quæ dicit hanc eſſe diuerſitatem:ne vnum ipſorum iurium ſuperfluum videatur, cõtra ea,quę habentur in proœmio Gregoriano. Eſt ẽt clariſſimum iuriſlatorem in d.c.j. expreſsè tantum loqui de electis litigantibus:& nullo modo vltra procedit ad præſentatos, vel præſentantes,vt in eo patet:& tñ in d.c.2.procedit expreſsè.ꝙ in caſu illius.c.nec eligentes,nec ꝯferentes poſſunt procedere ad nouam electionem vel collationem:& ſubdit ibi iuriſlator:nec pſentantes ad eorum præſentationem:& ſic extẽdit illum text. expreſsè ad pñtatos litigantes: vt patet in illis verbis ibi nullatenus ꝯferatur:nec ad ea eligatur quiſpiã,vel ẽt præſentetꝛ:ecce ꝙ vult illũ tex.loqui in duobus pñtatis litigãtibus:& ꝙ in caſu illius tex. nõ pcedatur ad aliam pñtationem. Si ergo eſt idẽ iuriſlator,& præſupponit caſus dictorũ duorum tex.eſſe diuerſos,ergo diuerſas debet facere deciſiones:& duas deciſiões facit:& vnam facit loqui de mera electione: aliam expreſsè extẽdit ad præſentatos litigãtes: & ꝙ pñtantes in illo caſu non poſſint iterum pñtare,ergo vr̃ expreſsè velle tex.c.j.loqui in electione pura. tex.vero in c.2.habere locũ in collatione,electione,& pñtatione:quia ſi ſecus iuriſlator voluiſſet, put in c.2.dixit idem in pñtatione : ſic ẽt dixiſſet in c.j. Imo dicerẽ,ꝙ cũ ſint duo caſus,& ponit eãdem pœnã, poterat icludi caſus.c. 2.ſub primo:ſed pceſſit iuriſlator ad dciſionẽ ſpecialẽ:tũ vt oĩs amoueretur dubietas:tũ ẽt,qa in ſecundo caſu videbatꝛ ſibi fore faciendã extenſionẽ expreſſam ad præſentatos & præſentantes. Et iſta mea inductio q̃ maximè pcedit:qa extat rõ diuerſitatis, quare potius deciſio.c.2.q̃ deciſio, c.j. debeat extendi ad pñtatos & pñtantes,quæ eſt hmõi:quia c.j.loquitur in electis ſolũ: & ſic extenderetur in præſentatis,debebat extendi ad pñtatos tantum lis erat inter exiſtentem in poſſeſſione beneficij:q beneficium iam erat adeptus, & ſic per collationem,cõfirmationem,vel inſtitutionem,& quendam alium:vnde in caſu c.j.nõ erat lis inter duos:quorum vn⁹ fuiſſet adeptus beneficium,ſed inter duos electos tantum in caſu.ca.2.inter eos,quorum vn⁹ erat adeptus beneficium:vt dicit ibi gl.in verbo,poſſidere.Sed quia in caſu.c.j.ſi fieret extẽſio ad præſentatos, præiudicaretur patrono,ſi illi intelligeretur derogatũ.ſ.quia non poſſet alium accumulando repræſentare:vt ſibi à iure eſt permiſſum,p d.ca. cum autem.& patronis laicis non eſt pręiudicandum:vt no.in c.3.& in c.cum dilectus.hoc ti.& in c.dilectus.de off. le.in caſu vero.c.2.ex quo vn⁹ ex litigatoribus fuerat adeptus beneficiũ: & ſic nullum pręiudicium poterat fieri patrono laico:quia pręſupponebatur inſtitutio,& poſſeſſio ſequuta,quo caſu non cadit repræſentatio accumulatiua d.c.cum aũt.& c.quod autem hoc tit.Et ideo iuriſlator in caſu.c.2.cũ ratione proceſſit vltra ad pręſentationem in caſu c.j.non proceſſit vltra:qa rõ erat in ꝯrium ne præiudicaretur patronis:ergo dicendum.c.j.non habere locum in præſentatis:ſed in electis tantum: put loquitur. c.2. vero in electis & præſentatis. Et ideo iuriſlator fecit duas
16 deciſiones. Vnam extenſam ad præſentatos,alteram nõ:† qa ſecũda debebat extendi, prima vero non, ſi iuriſlator nõ fecit: nec nos facere debemus.vt in l.at ſi qs.§.idem Labeo.el 2.ibi, cum in eis pœna ſtatuta non ſit.ff.de rel.& ſump.fune.& ĩ aut. de non elig.ſecundo nub.ibi,nõ eſt lex tale qui dicens.& in c.j.ne ſed.vac.ibi nuſquam cautum reperitur.& gl.ſolẽnis in c.ſi. hoc ti.Et ſi diceretur,ꝙ iuriſlator in caſu.ca.j.non expreſſit, qa diſpoſitio extendebatur ad præſentatos ex ſui rõe : vt dicit Io. Cal.in ſ.allegato ꝯſ.dico idem fuiſſe in caſu.c.2.ſ.ꝙ ſub electione includebatur & pñtatio.& tñ iuriſlator de hoc non fuit ꝯtẽtus:ſed proceſſit ad expreſſionẽ circa pñtatos:ergo ex neceſſitate expreſſit,& neceſſitas eſt rõ diuerſitatis.ſ.per me allegata: & ex iſta mea rõne diuerſitatis ſequitꝛ: ꝙ illa ꝯcluſio quæ ſit p doct.ꝯ Io.An.c.cum autem.hoc ti. diſponens de variatione laicis commiſſa accumulatiue,non habere locum in duobus pñtatis litigantibus:per.d.c.j.ex quo.c.j.hoc non pbat, imo iunc-
17 tum cum.d.c.2.probat ꝯrium : † & ideo potius eſt vera ꝯcluſio Io.An.volentis,ꝙ ẽt lit.pend.ſ.quadrimeſtre tantum licita
18 ſit patronis laicis variatio accumulatiua.†Et pro iſta mea inductione,& opi.adduco Car.in d.c.paſtoralis.in ſi.in vlt.q.qui in terminis tenet etiã lit.pen.inter duos præſentatos patronos poſſe accumulãdo pſentare alium. Et plus dicit ibi idem eſſe,ſi qõ & lis pendeat in curia,& ſic coram ſuperiore: & non corã habente inſtituere,vt ibi præſupponit Car.Et iſtam opi. videtur tenere Ant.de bu.in ſi.d.c.paſtoralis.cum dicit, vincentem ex duobus præſentatis poſſe etiam agere ꝯ patronos: vt ſ.retulimus:ergo præſupponit accumulationem etiam de tertio,tenere:licet patronus accumulans puniatur. quamuis d.Roc. eũ male referat, vt ſ.recitauimus.quia dicit tenere Butri.cũ communi:quia non ita ſentio ꝗuis But.in fonte non viderim. Et p hoc facit id,quod latè dicetur.ſ.in 22.art.huius.q.prin.cũ tractabimus : an in beneficio vacante in curia patroni præſentent: quod non videtur de mente Papę derogare patronis laicis,ne retrahantur à fundatione eccleſię:vt vult Ab.& doc.per illum tex.in c.cum dilectus hoc ti.& doct.in ca.dilectus. de offi.lega. propter quam rationem Io.An.& omnes tenent in c.2.de pb. libr.6.qui text.etiam loquitur generaliter, ſicut tex.in d.ca.j.in eo non includi beneficium patronatum laici illa ratione,ne retrahantur &c. Vnde in caſu noſtro cum Papa expreſsè non deroget patrõis laicis.quomodo dicemus eos includi ſub diſpoſitione.d.c.j.vt lit.pend.libr.6. & priuari poteſtate variandi accumulatiue,quam habent cum eorum gratia:vt probatur in d. c.cum autem.iuncto.c.3.hoc tit.Imo ĩ caſu.d.c.j.quia mortuo
19 vno † ex litigatoribus præſentatio quæ ſit,dr̃ pura, & non diceturaccumulatiua,cum non eſt qui accumuletur:vt nos.ſ.in pñti.vj.q.princ.in 4.art.& melius in v.art.diximus:ꝙ ſi moritur præſentatus ante inſtitutionem,patronus de nouo præſentat: ergo non dr̃ vera accumulatio,ſed præſentatio ſimplex: & hic eſt verus fructus patroni laici,quem habet ex iure pat. vt inducatꝛ ad eccleſiæ fundationem.c.3.& c.ꝯſultationib.hoc ti.ergo non debet illo priuari,niſi expreſsè derogetꝛ ſibi:vt ſ.eſt dictũ. Et pro iſta mea & ſubtili opi.adduco ea, quæ dicã.ſ.cũ reſpondebo ad deducta in ꝯrium. Et ideo ſecundo loco dico adducta in ꝯrium per Cal.& alios,non militare : & ſic illis reſolutis firmior remanebit opi.mea.¶Et primo non obſtat reſponſio facta per Cal.ad ea,quæ adduci poterãt pro opi.mea.ſ.caſum ſingularem.d.c.j.non eſſe prorogandum nec extendendum: maximè cum ſimus in pœnalibus & odioſis:nam Cal.dicit ad hoc reſponderi per prin.motiuum ſuum:qa prędicta non haberẽt locum,vbi tacita eſt extenſio:& militat eadem rõ, vt ipſe latè dicit:nam ſalua pace,ex quo non militat eadem rõ in caſu.c.j.in electis & in præſentatis. Et ꝗuis ipſe Cal.nitatꝛ oſtendere can-
20 dem rationem†militare adducendo protelationem in longũ litigiorum:Tamẽ ad hoc reſpondetur primo nullo modo eſſe eandem rõnem in omnib⁹:nam in electione ſemper ſunt maioria litigia:maximè ĩ caſu.c.j. ſi de nouo fiat electio Nec aliter poteſt eſſe,niſi ꝙ maiora ſint litigia, in præſentatis aũt nõ ſemper hoc eſt:quia ſi noua fiat electio accumulatiua:vt in caſu poſito per d.Roc.quando accumulatio ſit in vnũ ex eiſdẽ pñtatis &litigantibus.lis citius terminatꝛ.vt ipſe Roc.dixit.Et vltra illũ
21 caſum pone duos præſentatos litigare : qa †voces pñtantium ſunt in diſcordia diſpartite,ſi modo omnes ꝯueniant in vnum, non dico de duobus præſentatis, ſed in alium tertium:vt in caſu d.Car.in d.c.paſtoralis.hoc ti.nonne iſta variatio accumulatiua,ſi accumulato eps vellet gratificari, dicetꝛ facta ĩ ꝯcordia, & incontinenti fieret inſtitutio?Certe ſic, vt in d.caſu Card.& ſic lites citius ſopirentur. Et vltra hos caſus ꝯſidera tertium:nã poſſet eſſe,duos pſentatos litigare : quia oppoſuerunt alter alteri plura demerita: & debebat expectari finis deciſionis oppoſitorum(que quidẽ demerita erant incognita pręſentantibus: nam alias non poſſent ẽt accumulatiue pro illa vice præſentare:iuxta no. per doc.in c.cum vos.de of.or.)ſi patroni vident litem præſentatorum protrahi in longum, & variant alium vel alios,cui

alios,cui vel quibus nulla demerita poterunt opponi, præſen-
tāt. Et ideo eps poterit incontinenti alteri illorum gratificari,
& illū inſtituere.nonne citius ꝓuidebitur eccleſiæ certe ſic:&
poſſent formari plures ſiſes caſus,in quibus data variatione ac
cumulatiua citius eccleſiæ ꝓuidebit ſine tā magnis diſpendiis:
ergo in illis non militat eadē ratio.Item ꝯſidera aliā pulchram
diuerſitatem:nam in caſu.d.c.j.ſi ꝑmitteretur noua electio,illa
eſſet facienda ꝑ omnes de collegio,&oībus vocatis:vt in c.qa
propter.in c.auditis.& in c.quod ſicut.cum ibi no.de ele.&poſ
22 ſet eſſe:ꝙ illi qui elegerūt ſuperſtitem,recederēt †ab electio
ne illius,& eligerent alium:& ſic variarent,qđ eis eſt vetitum.
c.publicato.de ele.& no.in d.c.cū aūt.& in cle.2.hoc ti.in pñta
tione vero non oēs concurrerent,ſed illi ſolum,qui pñtarunt
deficientem vel liti cedentem, cum non oēs patroni ſimul ha
beant conuenire,ſicut eligentes.vt per Abb.& doc.in c.3.hoc
tit.ergo merito dicendum maiora litigia poſſe venire ex elec-
tione renouata,q̃ ex præſentatione. Et ideo iuriſlator illi ꝓui-
dere voluit,& non præſentationi: tanto magis, qa inducebat
variationem ī electoribus, quod eſt ꝯ ius, vt proximè dictum
eſt.Et ſi diceretur,poſſe dari caſum p̄dictis ꝯrium: & ſic in quo
omnino militabit eadem ratio,poteſt reſponderi hoc eſſe im-
poſſibile:quia licet eſſent diſpendia eccleſiæ tā in caſu electio-
nis,q̃ in caſu pñtationis,non tñ ꝑ hoc poteſt dici patronos lai-
cos iure eis ꝯceſſo,vt inducantur ad eccleſias fundādas, debe-
re priuari.ſ.prāte accumulandi,vt eccleſia non habeat diſpen-
dia : qa hæc ꝯſideratio ñ eſt habenda hoc paruo tpe.ſ.quatuor
menſium:j̄.quod tps ius non curauit eccleſiam pati:vt in toto
hoc tit.quia poſt illud tēpus non poterit fieri variatio.d. ca.qđ
autem.iuxta opi.Io.An.s̄ ab oībus approbatam Nulli enim eſt
dubium,vt.s̄ firmauimus.variationem poſſe fieri:& d.c.j.indi-
ſtinctè habere locū in electione,in qua lis poteſt eſſe longior:
& ad eligendum breuius tps datur.ca. ne pro defectu.de elect.
23 Nec † eſt dicendum omnia complectēdo,ꝓiudicari laicis pa-
tronis, ꝙ non poſſint accumulare ſolum ex tacita mēte.d.tex.
c.j.vt lit.pend.lib.6.Cum iuriſlator,qñ vult patronis præiudica
re,aperte præiudicet.d.c.2.e.tit.&lex viua,que eſt Papa,ñ vult
intelligi patronis laicis eſſe præiudicatum.niſi expreſsè præiu-
dicet.c.cū dilectus.hoc ti.& latè per d.Fel. in trac.quando lite.
apoſtolice no.patro.per totum.Item reſpōdetur ad dicta Cal.
ex eius ēt dictis:dicit enim ipſe,ꝙſi argueretur de caſu ſpāli,nō
prorogando,vel extendendo,id verum in caſibus per eum dic
tis,& præſertim,ſi ſpecialitas,eſſet priuilegium,vt ibi.Certe ne
me negabit ſpecialitatem iuris accumulandi laicis ꝯceſſam,eſ-
ſe priuilegium.vt in d.c.cum aūt.iuncto c.3. hoc ti.nam clerici
hoc non habent vt.s̄.in prima concluſione diximus.Et hoc ex
gratia conceſſa patronis laicis, vt ſicut minus tps habent.ſ.qua
dimeſtre ad p̄ſentandum,& non ſemeſtre,vt clerici:Ita ēt cō-
ceditur eis variatio accumulatiua.d.c. cum autem. ergo ſtabi-
mus diſpoſitioni.d.c.j.& non fiet extēſio vt ſupplemet Cal.dicit.
24 ¶† Nec ēt obſtat ratio per eum adducta præſentationem lar
go ſumpto vocabulo,dici electionem: & ſic.c.j.loquens de e-
lectis,habere locum in præſentatis litigātibus:quia ſalua pace,
25 †iura enim pœnalia non ſunt extendenda ad ea,quæ includū
tur largè ſumpto vocabulo:vt in d.reg.in pœnis.& in reg.quæ
à iure.de reg.iur.li.6.&ī proprie dr̄ electio pñtatio,imo in mul
tis differunt:vt diximus s̄.in j.q.prin. huius partis in 4. & 5.art.
¶Nec ēt obſtant reſpōſiones factæ per ipſum Cal. ad id quod
adducebatur pro parte noſtra,patronos laicos poſſe accumula
re.d.c.cum autem.hoc ti.ergo.d.c.j.vt lit.pend.non habet locū
in præſentatis litigantibus:& ipſe Cal.reſpondet j.c.cum autē.
loquens de accumulatione, habere locum, quando præſenta-
tio eſt facta de vno, & non de pluribus litigantibus: tā iſta eius
ſolutio non tenet:quia fundatur ſuper.d.c.j.vt lit.pend. & tex.
ille hoc non ꝓbaret,vt s̄.dixi:ergo ſolutio Cal.non eſt vera,&
ſic obiectio ſtat in pedibus.Vel poſſumus dicere , ꝙ iſta reſtric-
tio ad.d.c.cum aūt.requiretur expreſſa, ſed hoc nō eſt,ſed ſim-
pliciter loquitur:ergo ſimpliciter intelligi debet, iurib. vulga-
ribus: vt dixit Roc.s̄ Nec ēt militat alia reſpōſio facta per Cal.
ꝙ ſicut electores poſſe,quod habebant prius, poſt mortem v-
nius ex electis litigantibus perdiderunt , per.d.c.j.ſimili modo
debent perdidiſſe præſentantes ex identitate rōnis.d.c.j.iſta ra-
tio non concludit: quia negatur eadem idētitas rōnis in vtro-
que caſu : quia. s̄. ſunt oſtenſe multe diuerſitates. ¶ Secundo
26 †miror de hmōi dicto : nam hoc poſſe, quod electores habe-
bant poſt mortem primi ex electis , certe non eſt aliud, niſi qa
illo mortuo poterant præſentare alterum in locum ſui,qui illi
ſubrogaretur:pone modo ꝙ patronus eſſet in hoc caſu:&non
haberet à iure accumulationē,nōne habuiſſet hoc poſſe?certe
ſic:imo ſi d.c.j.nō fuiſſet anq̃ eueniret caſus mortis alicuius ex
præſentatis accumulaſſet plures pñtando:& vlterius nō potuiſ
ſet præſentare : tñ dici poſſet patronū poſſe præſentare alium
& ſic haberet illud poſſe, qđ electores ex morte alterius litigā
tium poſſe:ergo habebunt vterque & eligēs & pñtās.& d.ca.j.
facit vt ambo perdant eorum poſſe : & ſic ſunt in pari deberet
ſufficere. Cur ergo dicemus, ꝙ pñtantes laici , qui ſunt magis
priuilegiati.c.3.& c.cum dilectus.hoc ti.ꝑdent duo poſſe:Vnū,
quod habent vt electores:& ius accumulandi quod habent vl
27 tra eos:certe non dicendū.Et ꝓ hoc facit:nā †vbi ſunt duo im
pedimenta,vno amoto,aliud nō vr̄ eſſe ſublatū.ff. de ſer.vrba.
prædio.l.ſi domus.de ſi.presby.c.2.li.vj.de auct.& vſu pal.c.ex
tuarum.de priuile.c.paſtoralis.vnde cū hic ſint duo impedimē
ta,vnū,cōe cum electione.ſ.poſſe alium eligere:& alterū attri
butum patronis laicis tm̄. ſ. poſſe variare accumulādo dicetur
eſſe ſublatum illud cōe cum electione:& non alterū,qđ patro
nus laicus habet ex maiori priuilegio.arg.§.affinitatis.inſtit.de
nup.& iſto motiuo vſa eſt Rota in alio propoſito.331. in ti.de
reſc.& de præb.in c.ſuppoſito.in j.col.in ver. ſecundū motiuū.
Et ſic non militat quod dicit Cal.præſentantes in recompēſam
poſſe admiſſi per electores:per d.c.j. debere perdere accumula
tionem:quia iam recōpenſa eſt facta de eorum poſſe: ꝙ etiam
præſentantes amittunt:ergo non debent amittere ius accumu
landi,quod habent pluris,q̃ eligentes.Minime ēt obſtat moti-
uum Cal.ꝯ accumulationem:ꝙ ibi cadit accumulatio vbi cadit
gratificatio:ſed in caſu.c.j.non cadit gratificatio:ergo nec accu
mulatio:ſalua pace,quia vt late in loco gratificationis & accu
mulationis.j̄.dicetur in 2.& 3.par.huius.2.li.hoc arg. non pro
cedit & dabuntur plures inſtātiæ. Sed fortius reſpondeo,ꝙ vt
ex exemplis s̄.formatis,apparet ēt in caſu.d.c.j.vt lit.pend.in in
ſtitutiōe cadit gratificatio:ergo & accumulatio:&ſic arg.retor
quetur ꝯ eum,vt clare patet in caſu d.Card. in d.c.paſtoralis.in
fi.in vlt.q.hoc tit vt s̄.retulimus.¶Tertium,quod agam erit.ſ.
videre dicta d.Roc.poſtquam ipſum reperi , quomodo proce-
dant:& dic quatuor eius motiua, quæ ſunt pro opinione mea,
non ſtricte concludere: & faciliter poſſe illis reſponderi per ra
tiones Cal.& ideo de eis non curo,ſufficit mihi, ꝙ ꝯcludat in-
ductio mea.c.j.& 2.vt lit. pend li.6. cum eius diuerſitatis rōne.
Item d.Roc. ponit reſponſionem ad motiua Cal. & reſponſio
ſua ſe reſtringit ad caſum ſuum quem habuit ī facto: ſed ego dic
largiorem eſſe meam reſponſionem, que ſe extendit ad mul-
tos:& quaſi ad omnes caſus.vt s̄.patet.Item ipſe d Roc.poſtea
recitat dicta d.Car.& But.in d.c.paſtoralis.hoc tit. de pœna epi
inſtituentis tertium præſentatum duobus præſentatis litigan-
tibus; & ēt pœnam patroni præſentantis illum tertium. Tñ ꝓ
nunc,dic non apparere rationem,quare epiſcopus puniatur in
iſto caſu, ex quo inſtituit gratificando potius tertio præſenta-
to quam vincēti:nam gratificatio eſt ꝯceſſa à iure.c. quod aūt.
hoc tit.&donec illi duo tm̄ erant pñtati non occurrit gratifica
tio,imo vt in caſu Car.apparet illi duo erant in curia;quia for-
ſan prævia appellatione alterius illorum cauſa erat deuoluta
in curia:ex quo in curia litem eſſe præſupponit Car. & facta ac
cumulatiōe venit caſus gratificatiōis:& ſic ipſe eps voluit gra-
tificari illi tertio p̄ſentato : qūo ergo poterit mereri pœnā:nā
pœna que imponitur habenti inſtituere per.d.c.paſtoralis.ha-
bet locum,qñ malitioſè non inſtituit:ſed in caſu noſtro eps ñ
omiſit inſtituere ex malitia : ſed impeditus à lite quæ vertebat
inter pñtatos : ſed potius debet mereri cū facta accumulatiōe
forſan à maiori parte ipſe inſtituit: qūo ergo malitioſè diſtulit
28 inſtituere:certe neſcio videre.†Similiter dico, nec patronum
accumulantem, fore puniendum,ex quo illud facit lege pmit-
tente.ſ.d.c.cum aūt.ergo non meretur pœnam.l.Gracchus.C.
de adult.cum vulg.ideo non eſt puniendus pœna ſtellionatus:
vt ait But.præſertim qa vt Cal.ꝯſiderauit, litigātes ſciebant vl
ſcire debebāt patronos habere ius accumulandi, impatēt eis,
q hoc ſcientes expenſas in litigiis fecerūt. Et iſta circa hoc ſint
dicta pro nunc:ſpero tñ in eius locū.j̄.me latius dicturum.Re-
uertor ad Roch.qui vr̄ dicere poſtea illam opi.ſ.ꝙ d.c.j.habeat
locum etiam in præſentatis à laicis litigantibus:& ꝙ nō ſit lo-
cus accumulationi lit.pend.eſſe communem. Tamē ſalua pa-
29 ce †: imo ego dico cōem opi. eſſe illam,quā tenuit Io.And.ſ.
tex.c.j.lit.pend.non habere locum niſi poſt lapſum quadrime-
ſtre: & non ante ex quo ante ſit locus accumulationi & gratifi
cationi:vt s̄.diximus. Cum pro opin.quam ipſe dicit eſſe com-
munem non ſint iura: ꝓ noſtra vero ſic.ſ.d.c. j.& ij.cum induc-
tione de qua.s̄.Et eſt ēt hic auctoritas Io.An.à cuius auctorita-
te Bal.in c.cum olim.de re iud. noluit recedere appellando ip-
ſum fontem iuris canonici. & ita etiam ibi dom.Fel.poſt prin-
cip. eſt etiam auctoritas Cardinal. & Butri, & Roch. qui non
firmat pedes, cum reſtringat ſe ad caſum ſuum ſpecialem : &
ſic in generali videtur tenere contrariam partem : ſunt etiam
pro parte noſtra rationes vrgentes : & pro illa parte ſolum eſt
apro

autoritas Lap.&Cal.quia Ge.& Phil.Fran.ſolũ ſunt relatores:
& in hoc nihil conſiderarunt. Demum ipſe d.Roc.pro cõcor-
dia,opinionum & iurium facit quandam diſtinctionem q̃ ſ.re
tulimus:aut accumulatio fiat in pñtatos & teneat: aut in non
præſentatum,& non teneat. Certe nimiũ miror de ſua diſtinc.
ex multis.Primo,quia iſta diſtinctio reſtringit hanc materiã ad
caſum,quem habuit in facto,& non ad alios caſus: & tñ ratio-
nes ẽt militant in multis aliis caſib. vt ſ.explicauimus.Secũdo
miror qa ipſe Roc.dicit diſtinguere,vt ↄcordet opiniones do-
ctorum: & tñ ſi bene aduertatur,communis op. q̃ ipſe cõem
appellat, non reſtringit ſe ad illum caſum, qñ tertius pñtatur,
ſed indiſtincte loquitur, verum eſt tamẽ, ꝙ nõ aperit q.d ſi pñ-
tetur vnus ex duobus litigantibus: vt in caſu d.Roc.vnde non
bene ponit̃ in primo membro.Caſus vero,qui ponit̃ in ſecun-
do mẽbro diſtinctionis. ſ.qñ accumulabatur alter litigantium,
ſm quod dt procedere opi.Card.& Io.an.non includit̃ ſub dic
to Car.quia Car. loquitur,qñ præſentatur accumulatiue terti⁹
ſeparatus à duobus litigantibus.vt ſ.diximus.& ſic male allega
uit Car.pro eo:ergo non poteſt procedere eius opinio in ſecũ
do membro:ſed in primo,quæ igitur concordia eſt facta p eũ
30 nulla certe.¶ † Expeditus de dictis d.Roch. condeſcendo ad
quartum quod intendebã facere. ſ.dicam qd tenendũ:& dic ꝙ
in puncto iuris ego tenerem. d.c.j.non habere locum in pñta-
tis:niſi in caſu quẽ. j.ſubiiciã:& accumulationem ĩ pñtando in
patronis laicis ẽt in tertio ꝓcedere.q̃uis lis pendeat inter duos
preſentatos: & hanc dicerẽ cõem,qcquid dixerit d.Roc.pp iu-
ra, rationes, & auctoritates tantorum patrum ſ. adducta & al-
legatas.¶Pro concordia tñ dicerẽ, ꝙ aut duo pñtati litigãt,&
ſunt j.quadrimeſtre, & ambo viuũt, & nullus ipſorũ ceſſit lit.
& omnes patroni vel pars ipſorum poterũt pñtando accumu-
lare alterum illorum litigantium:vt in caſu d.Roch. vel quẽli-
bet alium tertium extraneum Et ita ꝓcedere opi.Io. An.Car.
& ſequacium,quam ego ſ.in pũcto iuris tenui: ex quo iſta eſt
vera accumulatio: & rationes ibi allegate pro iſto membro fa
ciunt incõcuſſe.Aut vero litigant duo præſentati,& illis viuis,
& litigantibus ac nemine ipſorũ liti cedente patroni nunq̃ pꝛe
ſentarunt accumulando:ſed altero illorum mortuo,vel liti ce
dente patroni voluerunt accumulare.Et tũc vt opiniones cõ-
cordẽ,non tamen in puncto iuris dicerem, ꝙ ſiue ſumus poſt
quadrimeſtre,ſiue j.non poterunt patroni accumulare,ſed ſer
uabitur diſpoſitio.d.c.j. quia videntur patroni hoc feciſſe mali
tioſè,& in fraudem ipſius.c.j.& non cauſa accumulandi:& ſic
non iure accumulationis: ſed iure poſſe antiqui,qd̃ habebant
ſicut eligentes:ſed quia per diſpoſitionem.d.c.j.tam eligentes
quam preſentantes illud poſſe amiſerunt,ex quo illud eligen-
tes& pñtantes à iure habebãt,illud pdiderũt p diſpoſitionem,
d.c. j. licet non ſic accumulatio quam præſentantes habebant
iure ſpeciali:& præſumitur illud præſentare p mortem,vel ceſ
ſionem litis alterius litigãtium patronos feciſſe potius,vt poſ-
ſe eorum,quod amiſerant vterentur,q̃ iure accumulatiõis: qa
ex quo illo tpe hoc fecerunt. ſ. p mortem vel ceſſionẽ litis ab
eis præſentati: & arctati ſunt ad illud tẽpus,ne fiat fraus cano-
ni præſumetur non illud feciſſe cauſa accumulãdi:qa iſto caſu
primo pñtato p eos mortuo,vel liti cedente, non pt̃ dici accu-
mulatio,ſed noua preſentatio:per ea quę latè diximus.ſ.in pñ
ti.q.in 4.& v.art.& pro hoc facit id,quod latè dixit d.Fel.in ca.
cum olim.in 2.col.de re iud.vbi loquitur de eo,qui poteſt fa-
8 1 cere †plures actus ex diuerſis officiis,vt cognoſcatur,ex quo
officio actum faciat,ex loco,tẽpore,& qualitatib⁹:vt de cano-
nico & archipresbytero celebrante vbi latè:nolo trãſcribere,
quia non eſt principale noſtrum intentũ: ſic & in caſu noſtro
q pñoni expectarunt mortem vel ceſſionem litis pñtati p eos
litigãtis,ſi alterum pñtat, non dicet̃ facere hoc vt accumulet:
ſed vt de nouo pñtet in fraudem.d.ca.j.vt lit. pend.& iſto caſu
procedat opinio Lap.Io.cal.& ſequacium: qa re vera ſic citius
prouidebitur eccleſiæ ex quo inſtituet̃ remanẽs litigator:& ca
ſus per me. ſ.formati in qbus diximus citius ꝓuideri eccleſiæ,
qñ accumulatio fieret duobus litigãtibus adhuc exiſtentibus
in eſſe:vt in primo ꝓxime pñti membro diximus.Sed ego non
poſſum me reſtringere ẽt ad hunc caſum:qa.d.c.j.nullo modo
loquitur de præſentatis p inductionem meam,& rõnem diuer
ſitatis,de qbus.ſ.cogita ſuper hoc membro:quia ſi eſt verũ,re-
ſtringit dicta.ſ.in v.art.pñis.q.prin.dum ibi tractauimus:an pa-
troni poſſint iterum præſentare, qñ præſentatus non ↄſenſit,
vel poſt ↄſenſum renuntiauit:ſeu morit̃ añ inſtitutionẽ? & cõ-
cluſimus ꝙ ſic:vt procedant in vno præſentato & non in plu-
ribus litigãtibus lit.pend.quæ eſt maxima reſtrictio:& ideo du
rum eſt illam tenere.Et per iſta omnia ſunt plana:& nota ea qa
proderunt tibi in diſputãdo,& in facto,& credo procedere &
maximè ꝓpter nouam inductionẽ dictorũ.c. j.& 2.vt lit.pẽd.
lib.6.cum rõnibus diuerſitatis,de quibus.ſ.& poſſum dicere il
la,quę eſt ſolitus dicere d.Barba. p̃dicta mihi inſpiraſſe beatum
Hieronymum,cui opus dicatum eſt. Cum non fuerint reuela-
ta Abraham & pr̃ibus noſtris per ſecula.Et hęc dicta ſufficiant.

¶Decimustertius art.vj.q.prin.j.partis.2.Libri.

1 *Cap.2.vt lit.pend.lib.6 locum etiam habet in præſentatione.*
1 *Cap.cum autem. extra de iure pat. habet locum vſque ad quadrimeſtre,& aliquando minus,ſed vſque ad inſtitutionem.*

1 Et ex Supraſcriptis patet deciſio.13.art.videlicet †an c.ij.
vt lit.pend.lib.6 diſponens:ꝙ ſi beneficiatus ↄ quẽ
ſuper beneficio litigatur, cedit vel decedit,ſi alius lit.pẽd.cum
ſuperſtite fuerit electus nõ valet electio,habeat locum in prę-
ſentatione vt illa non valeat. Et dic breuiter illum text.habere
locum ẽt in præſentatione,cum ad literam hoc velit,ibi,vel ẽt
præſentetur: & hic non cadit diſputatio de accumulatione: tũ
quia in illo caſu vnus ipſorũ beneficiũ erat adept⁹:& illud poſ-
ſidebat:vt vult ibi gl.in ver.poſſidere, & ſic non cadebat accu-
2 mulatio:†q.c.cum aũt.loquens de accumulatione hoc ti.ha
bet locũ vſq; ad quadrimeſtre incluſiue,vt ibi: & aliqñ minus,
q̃ quadrimeſtre.ſ.vſque ad inſtitutionem,& non poſt: ẽt ꝙ in-
ſtitutio fiat ante quadrimeſtre:vt dixit Abb.in c.quod aũt.hoc
tit.tum etiam,quia de hoc habemus caſum expreſſum in d.c.ij.
per verba expreſſa:& non per extenſionem nõ eſt amplius ex-
citandum & ſic nulla remanet difficultas.de ratione autem di-
uerſitatis horum duorum iurium, ſcilicet.d.c.primi & c.ſecun
di.vt lit.pend.libr.vj.ſatis diximus ſ.in proximo præced.arti.in
ver.quid dicendum.& in ver.& iſta mea inductio.

¶Decimusquartus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Eccleſia an dicatur vacare, in qua eſt perpetuus adminiſtrator vel cõmendatarius datus à Papa,vt patronus poſſit præſentare.& n.5.*
2 *Commendatarius ſiue perpetuus adminiſtrator non habet beneficium in titulum,nec dicitur prælatus.& n.6.*
3 *Commendatarius an comprehendatur appellatione prælatorum.*
4 *Eccleſia vacans per mortem ſi conceditur in commendam finita commenda, dicetur adhuc per mortem vacare.*
7 *Commendatario moriente in Curia,an beneficium dicatur vacare.*
8 *Iura loquentia de beneficiis vacantibus in Curia,accipienda ſunt, quando moriens habet titulum prælature.*
9 *Commendatarius dicitur habere ſolam ſimplicẽmque commendationem,& non titulum.*
10 *Commendatarius non dicitur poſſidere,& ideo non habet interdictum,vti poſſidetis.*
11 *Teſtator ſi diſponat capellam conſtrui, & pecuniam deponi apud campſorem,campſor non habet ius eam petendi.Et quid ita & quid ſit deponere.*
12 *Capitulum ſede vacante non poteſt conferre beneficium:poteſt tamen illud commendare.*
13 *Contraria duo non poſſunt in eodem ſubiecto ſubſiſtere.*
14 *Res eadem diuerſo iure non debet cenſeri.*
15 *Commende natura,quæ Que item prælature.*
16 *Beneficia perpetuo commendata,tanquam vacantia per mortem vel renuntiationem conferuntur per Curiam.*
17 *Stylus Curie obſeruandus eſt,& attendendus.& n.20.*
18 *Commendatarius vel perpetuus adminiſtrator poteſtatem habet fructuum percipiendorum.*
19 *Eccleſia quare detur in commendam.*
21 *Commenda temporalis durat per ſemeſtre.*

1 Dubitatur Decimoquarto,† an ſtante perpetuo ad-
miniſtratore vel commendatario dato à
Papa pro illa vice in eccleſia patronata, eccleſia dicatur vacare,
vt ad eam patroni poſſint p̃ſentare?Et circa hoc breuib.me ex-
2 pediam. †Dic ergo primo,ꝙ ex quo commendatarius ſeu ad-
miniſtrator perpetuus non habet beneficium in ti. nec dicitur
verus prælatus:vt eſt gloſſ.& ibi Io.And. Dom.& alij in ca.ne-
mo.de elect.lib.6.dicetur beneficium vacare. Hinc dixit ibi gl.
3 ſuper verbo, commendare appellatione † prælatorum, non
comprehendi commendatarium:quod ibi ſumme no.pro pri-
uilegiis & ſtatutis:& ita etiam tenent omnes in c.dudum. el 2.
de elec.& ꝙ dicatur vacare eccleſia,videtur ẽt tenuiſſe Pani.in
d.trac.de ſede vacant.in præludio, quod facit ſuper verbo,va-
care.in v.col.Et hoc aperte tenuit Phil.decius in conſ.cxlix.in
cauſa iuris patr.in 4.col.in verſ.tertio in tali commenda.¶Ta-
men contraria pars eſt vera: ꝙ licet perpetuus adminiſtrator
vel commendatarius non dicatur prælatus, nihilominus non
per hoc dicitur eccleſia vacare tali modo: vt illa poena, ipſo
adminiſtra

adminiſtratore,ſeu ꝯmendatore viuente, poſſit medio tpe ibi
alīqs pñtari nec eligi:vt volunt doc.in dictis iurib.& ẽt Paui.in
loco vbi ſ.& ideo Gul.relatus à Do.in d.c.nemo.in 4.col.dicit
videri mirabile cum eccleſia commendata non dicatur habe-
re prælatum, & non vacet:& ideo ibi Do. Phil.fran.& alij poſt
Io.And.& antiquos dicunt:ꝙ durante commenda eccleſia, vr̃
plena:adeo vt ibi alter præfigi non poſſit,niſi commenda reſti
tuta.Et idem Io. An.dicit in c.quod ob gratiam.de reg.iur.li.vj.
& ideo ẽt Do.in d.ca.nemo.ante fi.4.col.refert Fed.dicentem
in tract.permutationum. in q.xv.ꝙ ſi eccleſia vacans per mor-
4 tem conceditur in commendam,finita † cõmenda dicetur ad
huc per mortem vacare: licet interim non poterit alter de illa
ꝓuideri : & idem dicit de ꝑpetuo adminiſtratore dato ꝑ Papã:
vt illo viuente non poſſit fieri electio:ergo nec præſentatio.ꝑ
arg.pluries factum de electiõe ad præſentationem.voluit hoc
ẽt Firma.in trac.de epõ.in.j.li.in j.par.in vlt.& xvj.q.& in 2. lib.
in j.par.in 43.q.¶Bene verum eſt,ꝙ Rota.27.vbi beneficium.
in tit.de conceſ.præb.in antiquis,vult beneficium commenda
tum non dici vacare,vt currat tempus illis,ad quos ſpectat pro
uiſio.alle.no.in d.c.nemo.Et idem dicit de beneficio , quod dr̃
de menſa,ſeu vnitum menſe.all.Io.An.in c.quia regulares.ſup
verbo,de menſa.de ſup.negl.præl.& ele.frequens:in verbo ad
menſam.de exceſ.præla.& remittit ſe ad Arch. & Io.An.in gl.
& melius ad Inn.in c.conſtitutus.de accuſa.& ad Hoſt.in c.du-
5 dum.el 2.de electio.¶† Tu conſidera plura dubia.Primum e-
rit,an beneficia data in commendam,ex quo non dantur in ti-
tulum, dicantur vacare?& dicendum eſt ꝙ ſic:ſecundum Fede.
in d.trac.de rerum perm.in xv.q.quem ſequitur Do.in d.c.ne
mo.de elec.li.vj.poſt gl.ibi quam ſequitur ibidem Pet. de Anc.
Et ꝙ titulus & non commenda præſupponat prælaturam, ꝓ-
bat gl.in c.dudum.el 2.in verbo,vtraque.circa medium.de ele.
quem dicit titulum clericatus dici : dum quis præficitur alicui
eccleſiæ:ſed habere eius cuſtodiam, non eſt prælatio:ſecundũ
gl.& doct.in d.c.nemo.quia cuſtodia poteſt dici depoſitum.vt
in l.j.in prin.ff.depoſi.iuncta gl.in ver.ſi vero. in §.cum quidã.
6 ff.manda.Et ꝙ † commendatarius non habeat titulum in ec-
cleſia ſibi commendata,probat tex.in ca. qui plures.21.q.j.vbi
dr̃ ꝙ habẽs plures eccleſias:vnam habeat in titulum:aliam ve-
ro ſub commendatione.Idem vult tex.in d.cap.dudum.in vlt.
col.in verſi.cum nullus ibi:vel vnam in titulum,& aliam com-
mendatam &c.Et ideo gl.in d.c.ſanctorum.dicit ꝙ habens ec-
cleſiam in titulum,ſi recipit ſecundam,ſimiliter in titulum,per
det primam:ſecus ſi reciperet ſecundam ꝯmendatam : quia tũc
non ꝑderet primam:ergo habens eccleſiam commendatam,nõ
habet eam in titulum:q̃uis gl.in d.c.nemo.teneat ꝯ̃rium.ꝑ d.c.
dudum.& d.c.qui plures.quæ iura probant ꝯ̃ eum:vt ſ.induxi-
mus.Et hoc etiam videtur fuiſſe de mente gl.in d.c.ſi plures.di
centis commendatarium non dici prelatum,ſed potius procu
ratorem:ꝑ c.obitum.& c.Cathanien.lxj.diſt.ergo non habet ti
tulum in eccleſia commendata.Et ex hoc ſequitur, ꝙ dicta ec
cleſia non vacat ꝑ mortem commendatarij: ſed durat antiqua
& immediata prima vacatio:ſecundum Fed.vbi.ſ.ꝑ gl.in d.cle.
j.vt lit.pend.Et ex hoc ẽt infert, ꝙ ſi beneficium commendatũ
tempore commende vacabat in curia, ceſſante commenda ẽt
7 vacabit in curia.arg.d.cle.j.qd̃ ſequitur Do.in d. c.nemo. † Et
ex his ſecũdum eum : an ſi commendatarius moriatur in curia
dicatur beneficium vacare in curia.& refert Lap. Ab.in addi.q̃
facit ad d.xv.q.Fed.dicere Io.An.ſibi reſpõdiſſe ꝙ ſic.ꝑ no.in d.
c. nemo. vbi apparet commendatarium habere titulum cano-
nicum.all.d.cle. quia regulare.de ſuppl.negl.præla.vbi patet ꝑ
mortem temporalis miniſtri poſiti in beneficio,dici beneficiũ
vacare,ſecundum ipſum Lap.Sed Do.in d.c.nemo. per verbũ
8 credo.tenet ꝯ̃rium:nam † iura loquentia de beneficiis vacan-
tibus in curia, loquũtur qñ moriens habet titulum prælature:
vt in c.præſenti.§ j.de preb.li.6.ibi beneficia obtinere noſcun-
tur.& in §.ſane.ibi ipſius beneficia.& in §.fin.ibi ad illorum be-
neficia:ſed beneficium non poteſt dici ſuum: niſi habeat titu-
lum prælature.vt dicit tex.in c.ſi tibi abſenti. de præb.li.6.& in
d.cle.j.in prin. ibi ſuper beneficio ſibi collato. apparet ergo,ſe-
cundum eum,tunc beneficia vacare in curia,qñ vacant ꝑ mor
tem illius,qui erat prelatus:ergo non per mortem commẽda-
9 tarij:& ꝓ Do.facit qd̃ dicit Inn.in d.c.dudum.† cõmendatariũ:
nihil aliud habere in beneficio,q̃ ſolam & ſimplicem commẽ-
10 dationem: & ſic non titulum.† Imo commendator ñ dr̃ poſ-
ſidere beneficium:ſecundum gl.no.in ver.commendata.in c.ſi
conſtiterit.de accuſa.vnde ſi commendatarius ſpoliaret̃ eccle
ſia commendata,non poſſet agere interdicto vti poſſidetis,cũ
non poſſideat.Et dicit Ang.in conſ.35. commendatario nullũ
ius in reditib.beneficij commendati ſibi acquiri:ſed ſimplicem
gubernationem ſibi conceſſam eſſe:& illam reuocari poſſe ad

libitum concedentis,& ſucceſſorum eius.alle.Inn.in.d.ca. du-
dum.idem fuit de mente Bal.in l.ſi ex verbo.C.de fideic.libert.
11 † vbi dicit ꝙ teſtator mandauit hæredi vt conſtrueret capel-
lam, & deponeret quantitatem penes quendã campſorem:ip-
ſum campſorem non habere ius petendi ipſam quantitatem
apud ſe deponi : quia deponere idem eſt,ꝙ commendare:& ꝑ
conſequens nullum ius habere in dicta quãtitate. Et pro dicto
Ang.facit gl.2.no.in c.ſi conſtiterit.de accuſa.& in d.c.qui plu
res.21.q.j.Non ob.d.cle.quia regulares.quia ſecundum Do.i-
bi loquitur de veris prælatis,qui tamen non ſunt remouibiles
ad nutũ:& ideo beneficium dr̃ vacare ꝑ ipſorum mortem: ſed
commendatarius nõ eſt verus prælatus : vt dictũ eſt,ergo &c.
12 Facit ad prædicta quod dicit Ab.in c.illa.ne ſede vacan.† ꝙ li-
cet capitulum ſede vacan.non poſſit conferre beneficia: p̃t ta-
men illa commendare, donec ꝑ ſuperiorem aliter fuerit pro-
uiſum.all.Inn.ibi.& Io. An.in c.j.eo.tit.lib.vj.& per conſequẽs
durat antiqua vacatio:vt dicebat Fed. Et ideo fructus beneficij
commendati debebuntur illi, qui habet gratiam ſup fructibus
vacantium beneficiorum:licet gl.in d.ca.nemo.teneat ꝯ̃rium:
& male ſm me: & ĩ.allegandum doct.in ſuo conſ.Secundum
quem poteſt redargui Io.An.in nouella in d.c.nemo.qui vt ip
ſum refert & ſequitur Pet.de Anch.ibi dixit commendam ha-
bere quandam amicitiam & affinitatem cum prelatura,ꝑ quam
affinitatem eccleſia non dr̃ ſimpliciter vacare , in qua habetur
titulus commẽde, qui titulus eſt canonicus ad acquiſitionem
fructuum. ſm Io.mo.ſequeretur enim ex verbis Io.An.dicen-
tis,ꝙ eccleſia commendata non dr̃ ſimpliciter vacare : ꝙ dicta
13 eccl̃a diceret̃ vacare & nõ vacare:† ſed duo ꝯ̃ria in vno & eo-
dem ſubiecto ſimul ſtare nõ poſſunt.l.j.C.de fur.reg.vbi repug
nantia.ff.de reg.iur.vel diceret̃ vacare quo ad quid : & quo ad
14 quid non: quod eſſe non poteſt † cum vna & eadem res non
debeat diuerſo iure cenſeri.l.eum q edes. ff.de vſuc.c.cognoui
mus.12.q 2.c.cum in tua.de decimis.gl.in c.cum omnis.de cõ
ſti.igitur &c.¶Imo neſcio videre quam affinitaten vel attinẽ-
tiam habeat commenda cum prælatura : imo inter eas potius
video diuerſitatem & repugnantiã.Primo rõe diuerſitatis no-
minum:arg.l.ſi idem.cum ibi no.C.de codicil.Secundo rõe di-
15 uerſitatis nature:† nam natura commende eſt,vt ſit tempora-
lis,nec egrediatur ſemeſtre.d.c.nemo.natura vero p̃lature eſt,
vt ſit perpetua,ideſt,ad vitam prelati,ſecundũ Inn.in c.de mul
ta.de præb.ſequitur Martinus de laude in trac.de prin.ſub rub.
de dignitatibus.concluſione.xj.facit.c.paſtoralis.7.q.j.iuncta.l.
j.ff.pro ſocio.Nam prelatura aliquãdo requirit,ꝙ quis ſit in or
dine ſacerdotali,& hoc ratione tituli.c.licet canon. de ele.li 6.
& in d.c.de multa.de præb.ſed hoc de iure non reperit̃ neceſſa
rium in commenda, igitur &c.facit.l.illam.C.de coll.& §.con-
ſideremus.in aut.de trien.& ſemiſ. Quomodo ergo poterim⁹
dicere commendatarium hr̃e titulum in eccleſia commenda-
ta,& ſic dictã eccleſiam ꝑ ipſius mortem vacare? ¶ Et ꝑ p̃dicta
excellens & reuerẽdus doctor ſua tẽpeſtate clariſſimus domi,
Troi.maluitius Bon.conſuluit in quodam conſ.inc.caſus talis
eſt,Vrbanus ſpretus, quod reperi impreſſum poſt rep.l.quomi
nus.ff.de flum.d.me.Iaſ.vbi erat caſus, ꝙ qdam Vrbanus ſpret⁹
mortuus erat extra curiam:& eius beneficia ordinarius ꝯtule-
rat Rogerio clerico:ſed ante eum Papa dicta bñficia dederat in
commẽdam cuidam cardinali ad illius vitam:quo mortuo pa-
pa eadem beneficia cõtulit cuidam Petro clerico, quærebatur,
an dicta bñficia deberent̃ dicto Rogerio vel dicto Petro: & ip-
ſe Troilus volebat concludere , ꝙ ex quo commendatarius ñ
dicitur prelatus,nec verus rector, & beneficium vacauerit per
mortem vrbani:& fuerit collatum ꝑ ordinarium,collationem
fuiſſe in ſuſpenſo.donec durauit commenda data ꝑ Papam.vn
de cum per caſſationem commende nõ dicat̃ beneficiũ vaca-
re ẽt in curia:& attendat̃ vacatio ẽt ꝑ mortem vrbani:preceſſit
collatio facta ꝑ ordinarium Rogerio collationem factã ꝑ Pa-
pam Petro,ſi preceſſit,ergo illa tenuit:& ſic poſſet ille caſus ẽt
verificari in pñtatione,q̃ fieret ꝑ pr̃onũ,ſicut in illo caſu in col
latione facta ꝑ ordinariũ: quod qdem eſſet ſumme notãdum.
¶Tamen d.Troilus ibi d̃t ſtylũ curiæ predicta non admittere,
16 cum curia † ſeruet ꝯ̃rium ꝯferendo beneficia ꝑpetua cõmen-
data tanq̃ vacantia ꝑ mortem vel renuntiationem commẽda-
tariorum:& ſic fuiſſe ſeruatum in eius perſona, quo ad renun-
17 tiationem:ſed in puncto iuris eſſe veritatẽ q̃.ſ.poſuimus † ſed,
quia ſtylus ſeruãdus eſt:vt ꝑ doc.in c.2.de reſcr. vbi latiſſime d.
Fel.ideo ipſe d. Troilus in caſu duo,diſtinguit in caſu ſuo,cui⁹
18 diſtinctionem accommodo ad caſum noſtrũ : videlicet. † Aut
loquimur in ꝑpetuo adminiſtratore,aut ꝯmendatario:& ſic in
ꝯmendata ad vitam : & tunc quo ad ꝑcipiendum fructus,& il-
los diſtribuendos commendatarius dicetur habere prælatu-
ram:nam Papa dando commendam perpetuo videtur voluiſſe
commenda

commendatarium habere onus ſeruiendi eccleſiæ: & per con
ſequens omnimodam poteſtatem percipiendi fructus: vt in reg.
qui ſentit commodum.de reg.iur.lib.vj.& in c.cum ſecundum
apoſtolum.de præben.& ita dicit ipſe,intelligo & declaro Ab.
in c.querelam.in j.not.de elect. volentem commendatarium
facere fructus ſuos deductis expenſis pro ſolito ſtatu eccleſię:
nam aliud procedit in commendatario perpetuo.Debet ergo
attendi mens Papæ,licet verba aliud ſolent. tex.notab.in l.La-
beo.§.idem Tubero, ff.de ſuppel.legat.facit c.intelligentia. &
19 c.præterea.de verbo.ſignificat.¶† Quo vero ad hoc vt com-
mendata eccleſia dicatur vacare per mortem ſeu renuntiatio-
nem commendatarij: & tunc commendatarius non dr̃ habere
prælaturam: & ſic titulum.nam ad alium finem Papa non dat
beneficium in commendam perpetuam,niſi vt ſi commenda-
tarius habet beneficium in titulum, alias incompatibile cum
commẽdato, poſſit vtrumque retinere, vnum.ſ.in titulum,&
aliud in commendam:& ſic ſine titulo.Facit.d.c. qui plures.&
d.c.dudum.ſuperius allegata,vel vt qui non eſt habilis ad titu-
lum,ſit habilis ad commẽdam:vt proxime diximus, alias Papa
fruſtra vteretur hoc verbo commendam contra.l.ſecundam.
C.commu.de leg.& c.ſi Papa.de priuil.lib.6. & hoc eſt verum
in puncto iuris:vt ſ.diximus,& ita procedunt omnia.ſ.adduc-
ta.quibus ſtylus curie obſtat, vt proximè diximus. Vnde ſi ille
non fuiſſet, præualuiſſet collatio ordinarij in caſu conſilij do.
Troi.& ſic patroni potuiſſent pręſentare:& inſtitutio ſequi ẽt
in terminis illius caſus.dic.conſilij,ſi eccleſia fuiſſet patronata:
20 quod eſſet ſumme notandum:ſed quia † ſtylus curiæ obſtat,
qui attendendus eſt.c.ex literis.de conſt.ca.in cauſis.de re iud.
c.quam graui.de crimine falſi, cum quampluribus alleg.per d.
Fel.in d.ca.2.de reſc.in 7.col.in ver.ſtylus curie.Aut loquimur
in commẽda non perpetua,ſed temporali,ſecundum eius na-
turam:vt in d.c.nemo.& tunc indiſtincte eſt tenẽda opinio Fe-
der.& Dom.contra opi.Io.Andr.& ſequacium.ſ.per mortem
commendatarij non dici vacare eccleſiam commendatam:ſed
durare antiquam vacationem:vt dicebat Fede.& ſic patronos
potuiſſe præſentare à tẽpore prime vacationis,nec deberi fru-
ctus ipſi commendatario, ſed tanquam cuſtos & depoſitarius
debere eos deductis ſumptibus conſeruare in tẽpus finite cõ-
mende arbitrio ſuperioris diſponendos,per iura & rationes ſu
perius allega.& hoc caſu intelligit procedere gl.in d.ca.nemo.
dicentem commendatarium non facere fructus ſuos,licet ſe-
cundum eum,contrarium fiat de facto. de qua gl.mentionem
facit Fran.Aret.in d.c.ſi conſtiterit.& ſic concludit ipſe Troil᷒,
cuius dicta volui hic apponere; quia prædictum eius conſiliũ
21 de facili non reperitur.¶ Sed remanet dubium: † quia huiuſ-
modi commenda temporalis durat de ſui natura per ſemeſtre:
vt in d.c.nemo,& maiori tempore, prout placuerit commen-
danti tempus conceſſum patronis ad præſentandum, quando
incipiet currere à die pure vacationis, & ſic mortis, vel renun-
tiationis immediati rectoris:an vero à die, quo ceſſauerit com
menda: quia hic non eſt locus ſuus,dicetur.j.in 2 par.huius ſe-
cundi lib.in j.q.prin.in 8.art.nota prædicta in materia cõmen-
de:quia bene accumulata.

¶ Decimusquintus art.vj.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Beneficium patronatum,quod promotus habebat,an vacet per promotionẽ ad epiſcopatum adeo quòd patronus poſſit ad illud præſentare & n.10.*
2 *Beneficiis aliis renuntiare is videtur,qui promotus eſt ad epiſcopatum.*
3 *Beneficium primum vacat per adeptionem ſecundi.*
4 *Epiſcopus electus,priora beneficia non perdit,niſi poſſeſſionem fuerit adeptus,vel decurſo tempore præfixo ad conſecrandum.*
5 *Beneficia promoti ad epiſcopatum,vacant,quamuis poſtea nõ ſit epiſcopus ſi ſciens ſe inhabilem fecit ſe in epiſcopum conſecrari.*
6 *Præſentatio ibi,vbi vacatio.*
7 *Epiſcopus poteſt habere dignitatem annexam epiſcopatui,conſtitutione vel conſuetudine ſic ſtante.*
8 *Trani conſuetudo eſt,vt epiſcopus poſſit etiam aliam dignitatem annexam epiſcopatui obtinere.*
9 *Ceſar Lambertinus,canonicus præbendatus & quo tempore fuerit promotus ad epiſcopatum Inſulenſ.n.14.*
12 *Iura adaptantur ad ea,quæ frequenter contingunt.*
13 *Beneficia plura quem poſſe habere, quomodo ſit accipiendum.*
15 *Eccleſiarum cathedralium prouiſiones reſeruatæ ſunt Papæ.*
16 *In Curia promoti an vacent in Curia,an extra Curiam:ſi exiſtendo in Curia recipit poſſeſſionem epiſcopatus per procuratorem.*
17 *Patronus ſtatim præſentet ad beneficium patronatum vacans promotiõe, habita notitia beneficiati promoti.*
18 *Ad epiſcopatum promotus, an & quando poſſit conferre ſua prima beneficia.& numer.19.*
20 *Beneficia inferiora promoti ad cardinalatum,an vacent propter illam promotionem.*
21 *Epiſcopatum & archiepiſcopatũ an retineat cardinalis effectus.& n.22.*

1 Decimus quintus erit art.† an per promotionem ad
epiſcopatum vacet beneficium patronatũ,
quod promotus habebat: adeo ꝙ patronus præſentare poſſit
2 ad illud? & in hoc eſt dicendum, † ꝙ per promotionem ad e-
piſcopatum videtur promotus aliis beneficiis renuntiare, ſe-
cundum Inno.in c.in noſtra.de reſc.& no.in c.dudum.de ele.
& voluit Bald.in ſua mar.in verbo epiſcopus.verſi.2.& doc.in
c.non poteſt.de præb.lib.6.vbi gl.& Io.de imo.in ca.ex literis.
in prin.de prob.& in c.cum in cunctis.vbi etiam doct.de elect.
& Fel.in c.in noſtra.in 27.col.in 37.corre. in verſi. & adde.qđ
non valet, de reſcri.& in c.cum Bertoldus. in 6.col.in 6.& vl-
3 ti.limi.de re iud.Et ideo beneficia dicuntur vacare.¶† Et licet
per adeptionem ſecundi beneficij vacet primum.gl.ord.in c.ſi
quis iam tranſlatus.21.q.2.c.de multa.de præben.tamen in epi
4 ſcopo non procedit,† quia electus vel confirmatus non per-
det priora beneficia, niſi adeptus ſit poſſeſſionem epiſcopatus
ſecundum dictam gl.ord. in d.c.ſi quis iam tranſlatus.per d.ca.
cum in cunctis.de elect.& c.ſi qui epiſcop.22.diſt. & tenet gl.
in d.c.de multa.quæ dicit nõ perdi priora beneficia niſi decur-
ſo tempore præfixo ad conſecrandum epiſcopum.per d.ca.cũ
in cunctis.vel niſi perfecta trãſlatione ſequuta: per d.c.ſi quis
iam tranſlatus.& prædicta voluit etiam Pauinus plenè in d.tra
ctat.de ſed.vac. in præludio verbi vacare in 2.col. in verſi.3.ꝑ
tranſlationem.& in 4.col. in verſicul. 9. per lapſum temporis.
5 ¶† Adde etiam,quod notabiliter dicit gl.in c.eum qui.de prę
ben.libr. 6. ꝙ etiam dicuntur vacare prima beneficia promoti
ad epiſcopatum,quamuis poſtea non ſit epiſcopus,ſi ſciens ſe
inhabilem,fecit ſe in epiſcopum conſecrari.ſequitur Firma.in
tract.de epiſcopo.in 2.libr.in prima par.in 21.q.in 3.col.8.fol.
operis.in verſi.vlt.nota.& in d.21.q.multa accumulat in mate
ria huius vacationis:vnde cum beneficia promoti ad epiſcopa
tum,& conſecrati vel non:ſed facientis labi terminum ad con-
ſecrandum vacant: ergo patronus poterit in illis præſentare:
6 quia † vbi vacatio,ibi cadit præſentatio:vt latè in j.& ſequent.
7 art.præſentis.vj.q prin.eſt dictum.¶ † Bene verum eſt epiſco
pum poſſe habere præbendam annexam dignitati epiſcopali,
ſi talis eſt conſuetudo vel conſtitutio, quę tamen non dicetur
vacare,c.ex literis,& ibi Io.de Imol.de proba.c.quod noſtris.c.
poſtulaſti.de conceſ.præbend.voluit Firma.vbi ſ.in fi.d.21.q.
& ita eſt in hac ciuitate Trani pr̃ia mea,vbi ex cõſuetudine an-
8 tiqua tanti temporis,cuius initij memoria nõ extat:† & ex cõ-
ſtitutione ſcripta,archiepiſcopus eſt etiam canonicus præben
datus: & ſic vnus de vigintiquatuor canonicis præbendaris nu
merariis ipſius metropolitane eccleſiæ;iuxta tex. c.à collatio-
9 ne.de app.libr. vj.de quibus canonicis † ego etiam ſum vnus,
& hodie primus,tum ratiõe temporis receptionis, tum etiam
quia doctor:iuxta ea quæ ponit dom.Fel.in rub.de maio. & o-
10 bed.& ibidem etiam ſum archipresbyter.¶† Dic etiam iſtam
concluſionem, ꝙ beneficia promoti ad epiſcopatum vacent,
ita vt patronus poſſit præſentare etiam tenere, latè Rotã.331.
ſuppoſito facto.in titu.de reſcr. & de præb.in nouis.cum præ-
ſupponat vacationem & patronos poſſe præſentare:ſed diſpu-
tat ibi,an diſpenſatio facta vt promotus retineat beneficia pa-
tronata,valeat.de qua late erimus dicturi.j.Deo duce.in 3 par
te huius ij.lib.in 9.q.prin.in 19 art.¶ Et iſta concluſio eſt veriſ-
ſima. & de ea eſt text. apertus in d.c.cum in cunctis. beneficia
promoti ad epiſcopatum vacare poſt adeptam adminiſtratio
nem & conſecrationem ſeu tempus datum ad conſecrandum:
vt late ibi per Inn.in 2.& 3.col.& per Hoſt.ibid.in §.cum vero.
& ibid.Io.And.in 3.col.& in penult.in ver.in gl.ante conſecra
tionem.& ibid.Abb.in j.reſp.in pen.& fi.col.& ibid.Bal.in pen.
& fin.col.& Inn.in d.c.de multa in 1.& 2.col. de præb. & ibid.
Hoſt.in §.his,quæ.in 2.col.& ibid.Ioan.And.in 5.& ſeq.col.in
ver.in gloſ.3.& d.Card.in d.c.de multa.in §.iis,quæ.in 3.col.in
8.q.& ſeq.& Imol.in d.c.de multa.in 4.col.in ver.in ea.glo. ibi
cum in cunctis.in ſeq.col.& ibi ipſe Imol.in 15 col. in ver.vlt.
tangit hic Io.An.quærit poſt Io.An.qualiter differant dignita-
11 tes, perſonatus, & officia.¶† Sed aduerte, quia his proximis
diebus fuit dubitatum an per promotionem ad epiſcopatum
vacarent omnia beneficia promoti: an ſolum curata,dignita-
tes,& perſonatus? & quidam dicebant ꝙ non vacarent ſimpli-
cia beneficia, moti,per ca.de multa. cum ſua materia.de præb.
Tamen ego tenerem omnia beneficia vacare etiam ſimplicia.
Tum quia litera in d.c. cum in cunctis generaliter loquitur.&
ideo generaliter debet intelligi.ca.ſi romanorum.19.diſt. tum
etiam,quia loquitur in plurali numero,ſ.beneficia:& plura be-

neficia curata dignitates vel perſonatus vnus habere non pōt
per d.c.de multa.extrauag.execrabilis Io.xxij.& ſi diceres,pote
rit habere ex diſpenſatione ſumm pontificis:ꝑ d.c.de multa.in
12 fi.†iſta ſunt de raro accidentibus:& iura adaptantur ad ea quę
frequentius accidunt. l.nam ad ea.ff. de leg. cum vulg. & ideo
loquendo ille tex.de beneficiis, debet intelligi de curato cum
ſimplice,vel de ſimplicibus: vt in illo text.in verbo, beneficia
13 apoſtillat Io.And.dum ibi colligit, quem poſſe†habere plura
beneficia:nam intelligere debemus de compatibilibus de iure.
vt late ponit do.Car.in cle.gratiæ.in xix.q. de reſcrip. & in cle.
j.in j.opp.de offic.vicar.¶Tertio pro hoc adduco autoritatem
in terminis do.Hoſt.in d.ca.cum in cunctis.in §.cum vero. vbi
dicit,poſt prin.3.col.electionem factam de epiſcopatu Tholo
ſano in perſonam decani Burgen.fuiſſe caſſatam propter plura
litatem beneficiorum:quæ ipſe detinuit etiam promotus nō
obſtante diſpenſatione ſedis apoſtolice:in qua tacuerat quæ-
dam beneficia ſimplicia: Vnde cum tacuit, illa ſubreptitia fuit
diſpenſatio:& ad illa non ſe extendit,vt ibi per eum:& licet ibi
in ſua lectura ſit ſcriptum ſimplicia officia,dico illam corruptã
& debere dicere ſimplicia beneficia,vt proxime retulimus: qa
Inn.ibidem in verbo,beneficiis,apoſtillat, & dicit non officiis:
& ſic vult officia non vacare per promotionem ad epiſcopa-
tum:vnde male dixiſſet Hoſt.taciturnitatẽ ſimplicium officio-
rum vitiaſſe diſpenſationem,cum officia non vacent,ſecundũ
Inn.ibi Ne dicamus ergo erraſſe tantum patrem, dicemus lec-
turam corruptam vitio impreſſoris:& debere dicere ſimplicia
beneficia.¶Quarto me mouet:quia ſic vidi in facto ſeruari tẽ
pore felicis memorie Iulij ſecundi. nam cum Reuerendus pa-
ter Antonius lupachinus tunc archidiaconus andrius fuiſſet ꝓ
motus ad epiſcopatum vigilien.Tranen.ꝓuincie,& ex diſpen-
ſatione apoſtolica fuiſſet ſibi ſeruatus archidiaconatus,& non
quandam capellaniam ſimplicem patronatam, & in ea patroni
infra quadrimeſtre non pręſentarunt,tanquam vacans fuit im
14 petrata:& certe beneficium ſimplex erat.†Et ego cum ꝓmo-
tus fui ad epiſcopatum Inſulen.tempore ſupraſcripti ſanctiſſi-
mi domini noſtri felicis memorie Iulij ſecundi:in anno domi
ni.M.ccccc.viii.vij.calend Martij pont. eius anno.6.feci mecũ
diſpenſare vt potuiſſem retinere archipresbyteratũ & canoni-
catum Tranen.& omnia beneficia ſimplicia quę adhuc habeo
& præſertim de iure patr.laicorum & clericorum,quibus ſum
præcipue beneficiatus. & ideo tanto magis teneor felici ani-
me tanti maximi pontificis qui vere fuit reſtaurator eccleſiæ
Romanæ, & ipſius ſtatus. & ideo tenerem omnia beneficia ẽt
ſimplicia promoti ad epiſcopatum, per eius promotionem va
care.¶Et adde,quod voluit Abb.in d.c.cum in cunctis.in j.reſ
15 pon.in pen.col.in ver.ſed quæro nunquid.†ꝙ cum hodie om
nes eccleſiarum cathedralium prouiſiones ſint reſeruate ſum-
mo pontifici,& illis papa prouidet ex officio,illam prouiſionẽ
ideſt,cum aliquis pronunciatur epiſcopus,habere vim electio
nis & confirmationis.vnde dicendum,ꝙ poſt prouiſionem fa-
ctam per papam non vacent immediate beneficia pronunciati
ſed debere expectari aſſecutionem adminiſtrationis & conſe-
crationem:& quanquam hodie curia de facto hoc non ſeruet
ſed immediate conferat beneficia pronunciati,illa collatio nō
habet ſeu habere non debet effectum,niſi poſtquam prædicta
interceſſerint:quia non debet quis perdere primum beneficiũ
niſi plene ſit ſecundum conſecutus:vt in d.c.ſi quis iam tranſla
16 tus.21.q.2.& in c.ſi quis epiſcopi.22.diſt.¶†Vtrum autem ꝓ-
moti in curia vacent in curia,an extra curiam ſi exiſtendo in cu
ria recipit poſſeſſionem ẽpatus per procuratorem.ponit gl.no
ta.& ſingularis in cle.j.vt lit.pend. ¶Adde & aliud notabile &
in puris terminis art. noſtri, ꝙ ſicut ille ad quem ſpectat colla-
tio beneficij promoti ad ẽpatum , debet illa conferre lateranẽ.
concilij.ſ.c.2.de conc.pręb.& j.ſex menſes,alias incurrit pœnã
d.c.cum in cunctis. quia deuoluitur collatio ad ſuperiorem, vt
ibi:eodem modo ſi beneficia quæ vacant per promotionẽ ad
epiſcopatum,ſunt patronata:patronus debet præſentare infra
tempus datum à iure ad p̄ſentandum, alias fit deuolutio ad ſu-
periorem.ita Hoſt.in d.c.cum in cunctis.in §.cum vero.in 2.co
lum.in ver.illis.de elect.poſt Inn.ibi.& dicit non requiri aliqua
monitio quin patroni incidãt in dictam pœnam,qui plus vult
patronos incidere in pœnam.c.de multa.quæ eſt, vt vltra, quã
deuoluatur collatio ad ſuperiorem,debet reſtituere fructus ꝑ
ceptos illo medio tempore per ipſum primum beneficiatum:
Et ꝙ ca. cum in cunctis. habeat locum ẽt in habente p̄ſentare,
17 vult ibi Io.An.in 3.col.¶†Et ideo ego cõſulo patronis, vt ſta
tim habita notitia de beneficiato promoto ad ẽpatum,p̄ſentet
ad beneficium patronatum vacãs per ſuam promotionem:&
non expectet an fuerit conſecratus:& nō habuerit adminiſtra
tionem &c.iuxta diſputationes doctorum: vt prouideant ſibi,
ne incidant in ſ̃.ſcriptas pœnas:& præſentatio habebit effectũ
adepta adminiſtratione,& conſecratione:vt ſ̃.quia ſi hoc facit
papa,qui ſtatim ꝓuidet facta ꝓmotione de aliquo ad epiſcopa
tum de illius beneficiis,& eius ꝓuiſio habebit locum poſt cõ-
ſecrationem:vt dicit Abb.quem proxime retulimus:& tamen
papa non dubitet de incurſione pœnæ: multo fortius hoc fa-
18 cere debet patronus,q incurrere poteſt dictas pœnas. ¶†Nõ
eſt etiam relinquendum ẽpm conſecratum poſſe prima ſua be
neficia conferre,ante conſecrationẽ vero non,ſed bene pote-
rit illa renunciare.d.c.cum in cunctis.cum gl.vt ibi latè ꝑ Inn.
Hoſt.Io.And.Abb.& omnes,quo caſu dicitur plenius tranſla-
tus.21.q.1.c.ſi quis iã tranſlatus.16.q.1.ne ꝓ cuiuſlibet.voluit
etiam Firma.in d.tract.de ẽpo,in 4.lib.in 4.par.in 21.char. ope
ris.poſt medium.j.col.in ver.ſecundo quæro, an ẽps. Quod eſt
19 †intelligendum,qñ eſſet ẽps loci,in quo erat beneficiatus,ille
ꝓmotus beneficiis inferioribus,non autem ſi haberet ipſa be-
neficia in aliena diœceſi: quia illa vacando hoc modo diœce-
ſanus illius loci conferret:& non ẽps ꝓmotus,ſicut hic dicerẽ,
ꝙ patronus p̄ſentabit, & multo fortius dico,ꝙ cum ẽps conſe-
cratus poſſit conferre ſua beneficia prima, ita poſſet p̄ſentare,
ſi ad ẽpatum ſpectaret p̄ſentatio.Et ꝓ hoc faciunt ea, quæ late
20 diximus.ſ̃.in 4,q.prin.huius par.in 4.art.¶†Adde ẽt vnum ad
prædicta ꝑ ꝓmotionẽ ad cardinalatum nō vacare beneficia in
feriora ipſius promoti,ſecũdum communem opinionem do-
ctorum Hoſt.Io.An.& Butr.in c.in eccleſia.el 2.de elect.ſequi
tur Firma.in d.tract. de epiſcopo.in 2.lib.in 1.part.in 21.q.in 2.
col. in ver.ad cardinalatum vero.dicẽtem hanc opinionem eſ-
ſe veram:licet Siculus,ideſt,Abb.ꝯdicat,& male,cum ſit loqu
tus ad emulationẽ, ex quo cardinalis eſſe cupiebat: & dicit ita
21 ſeruare vſum curie Romane.¶Imo plus†ſubdit cardinalẽ reti
nere ẽpatum,& archiẽpatum quamuis cardinalis efficiatur:ſe-
cundum Hoſt.& But. in d.c. in eccleſia.el 2.de elec.licet ibi Io.
de Imo.& Abb.ꝯdicant.& dicit facere gl.j.xciij.diſt.Tu de hoc
vltimo vide latiſſime do.Barb.diſputantem hunc articulum &
22 concludentem†quem poſſe retinere epiſcopatum vel archi-
epiſcopatum ẽt in titulum, quamuis ad cardinalatum promo-
ueatur.in trac.de præſtan.card.in 12.& vlt.q.baſilica prime par.
tract. ¶Reliquas difficultates circa beneficia vacantia per pro
motionem ad epiſcopatum, vide in locis ſ̃. allegat. & iſta pro
nunc ſufficiant in hac materia.

¶Decimusſextus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Beneficium primum vacat per adeptionem ſecundi incompatibilis.*
2 *Patronus præſentare poteſt in eccleſia patronata, etiam altero inſtituto exi ſtente in beneficio, ſi ille acceptauit ſecundum, non facta diſpenſatione ſuper primo.3.*

Et ex Supraſcriptis deciditur,16.ſimilis art. an ſi rector ali
cuius beneficij patronati obtinuit beneficium incõ-
patibile primæ eccleſiæ,dicatur adeo vacare, vt patroni poſſint
1 in ea præſentare:†& breuiter dicendum ꝑ adeptionem incom
patibilis beneficij, vacare primum ipſo iure. c.de multa.de p̄b.
c.ſi beneficia,eo.tit.lib.6.c.1.de conſue.eo.lib.cle.1.& vlt. eo.
tit. ſed plene in extrauag.execrabilis Io.21.& quod not.gl.in d.
c.j.de conſue. & in c.vt qui duas.de elect.eo.lib. quia quadam
iuris priuatione, ſeu tacita renunciatione cenſetur vacare. ita
notatur in c.cum ſingula.& in c.quamuis.de præb.lib.6.& hoc
quomodocũque adipiſcatur poſſeſſionem ſecundi.c.ſi tibi cõ
ceſſo.de præb.lib.6 & idem eſt,ſi per eum ſtetit,quin adipiſca-
tur.c.licet.eo.tit.& lib.& hoc etiam ſi ſolum expectabat primũ
ꝑ gratiam per cle.gratiæ.de reſcr.p.vt late iſta ponit Pauinus in
ſuo trac.de ſed.vac.in p̄ludio,quod facit ſuper verbo.vacante.
in 3.col.9.char.operis.ſed latiſſime hodie vltra Inn.Hoſt.& Io.
An.per Car.Abb.& Imo.in d.c.de multa.& ꝑ Firma.in trac. de
epiſcopo.in 2.libr.in 1.par.in 21. q. vnde cum beneficium pri-
mum vacet ꝑ adeptionem ſecundi,in caſibus tamen ſ̃. ſcriptis
merito patroni poſſunt præſentare alios in ipſis beneficiis ſic
2 vacantib. vt in omni vacatione:vt ſ̃.eſt dictum.¶†Et pro hoc
in terminis adduco Pau. de cita.in hoc trac.in 6.par.in 3.art.in
56.q.dicentem patronum poſſe p̄ſentare in eccleſia patronata
etiam altero inſtituto exiſtente in beneficio,ſi acceptauit ſecũ
dum,non facta diſpenſatione ſuper primo.alleg.Inn.in d.c. de
multa.per illum tex.in verbo, ferat.& ibi Panor. ideſt Abb. in
gl.2.ſuper verbo,ſed ꝑ receptionem corporalem.vbi dicit po-
nere multas limitationes ad d.c.de multa.que limitationes naſ
cuntur à iurib.ſuperuenientibus,vbi ad hoc,vt vacet primum,
requiritur pacifica poſſeſſio ſecundi.¶Tu dic Im.in d.c.de mul
ta, ponere quamplurimas limitationes vltra Abb. & prædicta
ꝓcedere,ſi ambo beneficia ſunt curata,vel ambe dignitates ſeu
p̄ſonatus in eadem tamen eccleſia:iuxta notata in d.c. de mul-

ſa.per ſupradictos doc.Secus, ſi eſſent vnum curatum dignitas
vel perſonatus,& aliud beneficium ſimplex ſeu ſimplicia,quia
non vacaret primum:vt volunt ibidem ipſi doct. & clariſſime
do.Car.in cle.gratie.in xix.q.de reſcrip.¶Et quia ſ.diximus ita
vacare primum,ſi adeptus fuit poſſeſſionē ſecundi,hoc eſt ve-
rum,niſi ſtetiſſet per eū quin illa fuiſſet adeptus:vt volunt om
nes in locis.ſ.alleg.& late Pauinus in d.trac.de ſed.vac.in prelu
dio,ad verbum,vacare.in fi.3.& in prin.4.col.folij noni operis.
3 & præſertim in d.4.col.in ver.nono,per lapſum. ¶†Et intan-
tum dicitur vacare ipſo iure, ꝙ patronus poterit incontinenti
p̄ſentare,etiam eo non vocato:vt volunt ibi præfati doct.in d.
c.de multa.& in c.cum in cunctis.de elect.vbi etiam Bal.& ma
xime hoc probat tex.in c.licet eps.de præb.li.6.vt late diximus
ſ.in ix.art.p̄ſentis.q.prin.vnde conclude(non tractando mate-
riam.d.c.de multa.& aliorum iurium.ſ. alleg. quæ eſt copioſa
&requireret alium tractatum de per ſe,& ſeruiret hodie nobis
de vento pp crebras ſummorum pontificum diſpenſationes
quæ ſunt potius beneficiorum diſſipationes)ꝙ quotieſcunq;
ꝑ adeptionem ſecundi beneficij incompatibilis vera vacatiōe,
vacat primum, patroni primi beneficij poterūt ad illud alium
præſentare:ex quo vacat de iure.& quid,quādo vacat de facto
& quando de iure,diximus.ſ.in 8.9.& 10.art.præſentis.q.prin.
vide ibi.& per iſta ſit expeditus hic art.

¶Decimusſeptimus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Beneficium primum patronatum an vacet, per præſentationem ad ſecundum beneficium patronatum. Et n. 5.*
2 *Patroni ratificatio vel conſenſus requiritur, ad hoc vt valeat acceptatio ſecundi,& vacatio primi.*
3 *Beneficio patronato an poſſit renunciare beneficiatus,ſine patroni conſenſu.& num.4.*
6 *Patronus ſi præſentat beneficiatum curatum, & inſtitutio ſit ſequuta per epiſcopum,tenet:licet patroni primi beneficij non præſentent ad primum, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi.*

1 Et ex Prædictis deciditur.17.art.†an ꝑ præſentatiōem ad
ſecundum beneficium patronatum vacet primum
etiam patronatum. hunc articulum videtur ſentire Roch. in
hoc tract.in verbo,honorificum.in 4.q.prin.in fi.3.col.in ver.
ſed hic ſuboritur.& ſeq.vbi quærit,an ſtante aliquo beneficia-
to beneficij curati,patronatus ſi præſentetur ad aliud hmōi,&
ſic curatū,& patronatus vacet primum.& dicit videri dicendū
ꝙ non quia generalis diſpoſitio non trahitur à beneficio p̄ro-
natu laicorum,ne retrahantur à fundatione eccleſiarum.alle.
Lap.in alleg.xcvj.beneficia vacantia.& do Fel.in ſuo tracta.qn̄
literæ apoſtolice no.patro.in prin.poſtea ſubdit ꝯrium in vno
verbo,decidere Car.in cle.ſi ab apoſtolice.in xv.q.de offi.ord.
& idem ſenſiſſe Abb.in c.de multa.in 4.col.ſuper gl.3.in verſi.
additur.& alius caſus.de præb.& dicit hoc credere verius:quia
ceſſat iſto caſu ratio, ne laici retrahantur à fundationibus &c.
2 cum patroni†ratificatio vel conſenſus requiratur, ad hoc, vt
valeat acceptatio ſecundi,& vacatio primi.& allegat Abb. vbi
ſ.& dicit iſtam conclu.tenere Geml.in c.licet epiſcopus.in fi.d̄
præb.lib 6.allegando Rotam & Lap.¶Tu aduerte titulum ar
tic.noſtri eſſe,an facta præſentatione in ꝑſonam alicuius ꝑ pa-
tronos dicatur vacare primum beneficium patronatum:ita vt
patroni primo patronati poſſint p̄ſentare aliquem ad illud.&
3 Roc.vbi.ſ.diſputat,†an beneficiatus beneficio patronato poſ
ſit illud renunciare ſine conſenſu patroni?& videtur dicere ꝙ
non:per iura per eum allegat. & circa hoc eius dicta accedunt
& facta concluſione prout ipſe facit, non poſſe beneficiatum
renunciare beneficio patronato ſine cōſenſu patroni, videtur
concludere, ꝙ nec poſſit acceptare ſecundum ſine voluntate
patronorum primi beneficij.Si non poteſt acceptare ſecundū
ergo non eſt dubitandum,an vacet primum : quia ex quo per
acceptationem ſecundi videtur tacite renunciare primo:&re
nunciatio fieri non poteſt ſine conſenſu patronorum,videtur
concludendum,ꝙ non poſſit p̄ſentare in primo,ſed volentib.
patronis: & ſic primi beneficij ſecundo acceptato vacaret pri-
mum,& tunc fieri poſſet præſentatio ꝑ patronos primi ēt non
vocato rectore:ꝑ d.c.licet eps.de p̄b.lib.6. vt late diximus ſ. in
9.art.p̄ſentis quæſtionis prin.& ita ordino & declaro dicta do.
Roch.vbi ſ.vt faciant ad noſtrum articulum.¶His p̄miſſis cō-
4 cluſiue ꝓcede,ꝙ ſi querimus†an beneficiatus,poſſit tacite vel
expreſſe,puta liberis & apertis verbis renunciare beneficio pa
tronato tacite per accceptationem ſecundi incompatibilis:vt
in c.de multa.de præb.expreſſe,vt in c.quod in dubiis.& in ca.
admonet.de renun.& de hoc non ſumus hic dicturi : ſed deo
duce.j.in 3.lib.in 5.q.prin.in v.art,cum in ſpecie de hoc tracta
5 bimus.¶†Sed dato titulo articuli noſtri.ſ. an per adeptionem
ſecundi,vacet primum incompatibile,ita vt patroni primi be-
neficij poſſint p̄ſentare,p̄ſupponitur patronos primi beneficij
cōſenſiſſe tacite renunciationi facte de primo per acceptatio-
nem ſecundi:quia alias non quererent p̄ſentare in eorum iure
pa.primi beneficij,quod præſupponunt vacare, Ideo diſcurſus
ad allegata ꝑ do.Roc.nō faciunt:ſed ſunt ab extra vnde eſt di-
cendum, ꝙ ſi primum beneficium patronatum vacat ꝑ accep-
tationem ſecundi omnibus rite geſtis,& concurrentibus,quæ
requiruntur in d.c.de multa.ſ.ꝙ fuerit adeptus poſſeſſionem ſe
cundi,vel ꝑ eum ſtetit,vt non adipiſceretur,de quibus in pro-
ximo præced.art. bene patroni primi beneficij poterunt p̄ſen-
tare.& ita debent intelligi dicta do.Roch.dum vult patronos
poſſe p̄ſentare ad primum,vt ꝓcedāt,qn̄ beneficiatus accepta
uit ſecundum , ſequuta fuit inſtitutio adeptio poſſeſſionis: &
alia de quibus in d.c.de multa.& non requiritur citatio benefi
ciati detinentis poſſeſſionem primi beneficij:vt late diximus.ſ.
in d.9.art.& ex hoc patet, ꝙ ꝑ ſolū actum p̄ſentationis,qui fit
ꝑ patronos ad ſecundum beneficium non poſſunt patroni pri
mi beneficij p̄ſentare in illo, cum non ſit ſequuta inſtitutio, a-
deptio poſſeſſionis, & alia de quibus in d.c.de multa.non dici-
tur vacare primum:ſi non vacat ꝑ ſolam p̄ſentationem in ꝑſo
nam beneficiati factam,Ergo non poterunt primi patroni pro
cedere ad aliam p̄ſentationem,velut de beneficio vacante, cū
non vacet : quia ꝑ præſentationem p̄ſentatus non acquirit ali-
quod ius ſubſtantiale:vt no.in c.cum Bertoldus. de re iudic.&
ita in terminis clare decidit do.Car.in cle.& ſi ab apoſtolice.in
6 15.q.de offi.ord.dum dicit poſt Lau.ꝙ†ſi patronus p̄ſentat bn̄-
ficiatum curatum ad aliud curatum , & inſtitutio ſit ſequuta ꝑ
ep̄m tenet : licet patroni primi beneficij nō p̄ſentent ad primū
niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi : ꝑ d.c.de multa. & ſic
apte tenet ſolam p̄ſentationem factam de aliquo ad ſecundū
curatum, non facere vacare primum, vt patroni primi poſſint
ad illud preſentare,niſi ſit ſequuta inſtitutio,& adeptio poſſeſ-
ſionis:vt diximus ꝑ ſ.dicta : ergo ſola p̄ſentatio non ſufficit:&
iſta eſt reſponſio p̄ſentis art.¶Et ꝙ.d.c.de multa.de præb.& c.
cum in cūctis.de elec.diſponentia per adeptionem ſecundi in-
compatibilis vacare primū, habeāt locum etiam in beneficiis
patronatis diximus,ſ.in xv.art.huius quæſtionis poſt Inn.Hoſ.
& Io.And.in ver.adde & aliud notabile.

¶Decimusoctauus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Eccleſia patronata vacante aliquo de modis incluſis in principali articulo, an patroni poſſint in ea præſentare.*
2 *Præſentatio habet locum, vbicunque,adeſt vacatio.*

1 Ex omnibus Igitur p̄dictis deciditur.18.art.genera-
lis.†nam ex quo Pauinus in d.tract.de
ſed.vac.in præludio verbi,vacare ꝑ totam nonam,& quaſi de-
cimam char.ponit alios modos vacationis ſc.ꝑ tranſlationem
epi ꝑ ingreſſum religionis,ꝑ violētam poſſeſſionem:& ſic per
intruſionem,ꝑ ꝯtractum matrimonij, de p̄ſenti, ꝑ lapſum tpis,j.
quod quis eſſet promouendus ad aliquem ordinem ex natura
beneficij requiſitum:& vbi eccleſia haberetur ꝓ derelicta per
violationē ſequeſtri:& ꝑ multos alios modos,vt ibi,an eccle-
ſia patronata vacante aliquo de p̄dictis modis ſeu alio patroni
2 poterunt ad illam p̄ſentare:& dic ꝙ ſic:†quia vbi datur vacatio
datur & p̄ſentatio:vt eſt tex.& ibi doct.in c. fi.de conceſ. p̄b.&
ſ.diximus in j.art.p̄ſentis quæſtionis prin. dummodo vacet ꝑ-
fecte:vt dicitur ibi ꝑ Paul.& ſufficit vacare de iure licet non de
facto:vt diximus in ix.art.prox.præce.& ſub iſta deciſione mul
ta includuntur,quæ ſi ſigillatim examinarentur:longa eſſet hi
ſtoria , & eſſet tranſcribere , & tractare omnes iſtas materias,
quod non eſt noſtri propoſiti.

¶Decimusnonus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentatio an admittatur in eccleſia vacatura.*
2 *Procurator non poteſt conſtitui ad præſentandum beneficium vacaturum.*

1 Et ex Iſtis deciditur.xix.art. videlicet:†an patronus poſſit
præſentare ad eccleſiam vacaturam ? & in hoc non
eſt facienda vis cum ſit tex.clarus & ibi doct.in c.fi.de conceſ.
præb. diſponens p̄ſentationem non poſſe fieri, niſi in actu ec-
cleſia vacet:vt diximus.ſ.in primo art.p̄ſentis q̄ō.& hoc vt eui
tetur votum captandæ mortis:vt ibi nec poteſt patronus per-
mittere aliquem p̄ſentare:vt in d.c.fi.de conceſ.p̄b.& idem eſt
in collatione. c.conſtitutus.de p̄b.& ideo nec ꝓcurator in ſpe-
cie conſtitui poteſt ad præſentandum vacaturum beneficium:
vt late trac

vt late tractauimus.ſ.in 4.q.prin.huius partis in j.ij.& iij. art. &
ita conglutinat iſta omnia Pau.de cita.in hoc tract.in 6.part.in
3.art.in 41.q.vbi refert Firm. ideſt Berthach.allegãtem aliqua
quæ non reperiuntur:vt ibi per eum.& idem voluit do.Roch.
in hoc trac.in verbo,honorificum.in fin. 53.quæſtionis.vbi di-
2 cit ad beneficium nullo modo vacans : † & ſic ad vacaturum
non poſſe fieri præſentationem : vt dicit ſentire Dominos de
Rot.deci.ccclxv.alias octaua hoc ti.in antiquis. & notari in d.
c.fi.de conceſ.præb.& firmare Ludo.Ro.in conſ.cccclxv. in re
ꝑſenti. & facere, quæ ipſe dixit in d.verb.honorificum.in v.q.
prin.in pen.col.&dum tractauit ibi de procuratore conſtituto
ad vacatura. & hoc idem voluit ipſe Roc.in verb.competens.
in 88.q.remittendo ſe ad proxima dicta : & iſta eſt veritas quæ
non habet angulum.

¶Vigeſimus art. 6.q.prin. 1.part.2.Libri.

1 *In beneficio patronato an poſſit dari coadiutor,ſine patroni conſenſu.4.5.7.*
2 *Coadiutorem dari ſapit ordinationem ſtatus eccleſiæ.*
3 *Electionem & præſentationem à pari procedere.*
5 *Beneficium viuentis dari non poteſt.*
6 *Legatus an poſſit dare perpetuum ſucceſſorem.*
8 *Coadiutorum materia remiſſ.*
9 *Venetorum duci franciſco fuſcaro in vita datus fuit ſucceſſor.*

Et hoc Vigeſimus ſequitur art. pone inſtitutum eſſe ſe-
nem valetudinarium,vel alias infirmum,adeo vt
1 dandus ſit ſibi coadiutor,†an poſſit dari ſine conſenſu patroni
2 &in hoc eſt dicendum,†ꝙ ex quo dare coadiutorem,ſapit or
dinationem ſtatus eccleſiæ : vt in c.tua nos.& in c.fi. de clerico
egrotan.& in c.vnic.eo.tit.lib.6.requirendum eſſe conſenſum
patroni, ſicut dicimus in permutatione,quæ etiam ex cauſa fit
per epiſcopum:vt late diximus. ſ.in 6.ar.præſentis.q.Ego licet
non inuenerim hunc articulum in ſpecie tactum. tamē ꝓ hoc
ꝙ requiratur conſenſus patroni,adduco tex. in indiuiduo hoc
probantem in c.vnico.in §.verum.de cle.egro.lib.6.hoc mo-
3 do inducendo nam†negari non poteſt electionem & præſen
tationem à pari procedere:& ita dici intereſſe habentiũ elige-
re, ſicut habentium præſentare:vt pulchre ſepius diximus ſ.in
d 6 art.maxime poſt Lap Rot.Car.& alios in eorum diſt.ibi qñ
vocandi ſunt,quorum intereſt in permutationib.& appellant
eos quorum intereſt tam eligentes, q̃ præſentantes.ſed tex.in
d.c.vnico.in §.verum.& ibi omnes volunt, ꝙ in dando coadiu
tore epõ indigenti eo requiritur conſenſus capituli habentis
eligere:ſic & in caſu noſtro deberet requiri conſenſus habētis
4 præſentare per ſ dicta. †Et pro clariori intelligentia dicerem
ꝙ ſi loquimur de coadiutoribus, qui aliquando hodie dantur,
&ſunt futuri etiam perpetui ſucceſſores in beneficio:&de iſtis
non eſt quærendum:quia eos nemo poteſt dare,niſi ſolus pa-
5 pa:†ex quo eſt dare beneficium viuētis quod dari non poteſt.
7 q.1.nouatianus. & c.non furem.& c.eum qui.& c.audiuim⁹.
4.q.1.& 2.q.1.in primis.in c. denique. Solus ergo papa hoc fa-
cere poteſt.c.petiſti.7.qu.1.& eſt tex.in c.2.de præb.in 6.& ibi
gl.in verbo,vacauit.&ita voluit Firma.in trac.de epiſcopo.in j.
lib.in j.char. in 4.col.in 3.q.& hoc ne mors captetur.c.ne cap-
tande.de conceſ præb.lib.6.Vnde ſi de huiuſmodi coadiutori-
bus,& futuris ſucceſſoribus loquimur, & papa illos concedit,
& derogat expreſſe patronis laicis,quod facere poteſt.c.cũ di-
lectus.hoc tit.& plene per do.Fel.in tract.quando lite.apoſto.
no.patro. per totum : alias ſi non derogaret expreſſe, dicerem
non intelligi eis pręiudicatum:vnde moriente illo rectore,pa-
troni laici poterunt præſentare,nõ ita dicerem de patronis ec-
cleſiaſticis,cum illis poſſit papa præiudicare,&etiam legatus.d.
c.cum dilectus.& c. dilectus.de offic.lega. licet ego dubitarem
6 †an legatus poſſit dare perpetuum ſucceſſorem.per c.dilectus
filius.de præb.& gl.in c.2.in verbo,vacaturi.de præb.libr.6.ſed
de hoc hic nõ ſum tractaturus,ſufficit concludere,ꝙ ſi legatus
7 poſſet hoc facere, idem eſſet dicendum. ¶†Aut vero loqui-
mur de coadiutoribus temporalibus,qui durant,donec viuit il
le,cui dantur:vt pulchre vult Abb.& omnes in d.c.fi.de cleric.
egrotan.& doct.in d.c.vlt.eod.titu.lib.6.& in iſtis dicerem re-
quiri conſenſum patronorum:ex eo quia vertitur intereſſe ec
cleſiæ,quam ipſi defendere habent.& diximus late ſ.in diffini-
tione iuris pat.in 1.part.1.lib.in 1.q.prin.in 1.art.in fi.& ꝙ mor
tuo illo,cui adiutor eſt datus,patroni poterunt præſentare,pa-
tet, quia ſimiliter dicemus ꝙ mortuo epiſcopo, cui datus eſt
coadiutor,adminiſtratio ad capitulum deuoluitur.Bar. in l.ſo-
let.ff.de tutel.Ang.in l.j.C.qui petant tutores. & ſic poſtea ca-
pitulum eliget alium epiſcopum:vt de elect.per totum. ¶Et ꝙ
requiratur conſenſus patroni,facit quod dicit Abb.in c. quæſi
tum.ante fi.j.col.de rer.permu. vbi exemplificat & à pari ponit
ꝓcedere permutationem , quam facit epiſcopus:& dationem
coadiutoris:vnde ſicut ibi conſenſus patroni requiritur, ſic &
8 hic. ¶†Et de iſtis coadiutoribus pulchre Firma. ponit in ſuo
tracta.de epiſcopo.in j.par.j.libri in 4.col.prime char.in 3.q. vbi
9 de duce Frãciſco Fuſcaro duce venetorum, cui†in vita fuit da
tus ſucceſſor in ipſo ducatu.& in 2.part.4.libr.in 13.q.in fi.14.
char.& in prin.25.operis vbi quando datur coadiutor propter
furorem,propter egritudinem:propter ſenectutem,& ſimilia,
quæ non ſunt tranſcribēda. de qua etiam materia coadiutoris
eſt recurrendum ad ea,quæ dicunt doc.in toto tit.de cler. egr.
in antiquis.& in 6.& in decretis.in 7 q.1.per totum.& ad doct.
in c.grandi,de ſupplen.negli.præla.lib.6.& maxime in ſolenni
repe.quam ibi facit.d.me.Corſe.&ad repertorium ipſius d.me.
ad abbatem in verbo,coadiutor.quia iſta materia non eſt præ-
ſentis ſpeculationis.

¶Vigeſimusprimus art.6.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Beneficium patronatum habens , an poſſit ſibi ſucceſſorem eligere , vel ſal-
tem cum epiſcopo & patrono in illo.& n.7.8.*
2 *Epiſcopus non poteſt ſibi ſucceſſorem eligere.*
3 *Moſes filios ſuos in principatu ſucceſſores elegit,& conſtituit.*
4 *Papa ſucceſſorem non poteſt ſibi eligere,etiamſi Cardinales id ſtatuant.*
5 *Ignatius in Antiochia ſibi ſucceſſorem elegit,cum Romam peteret.*
6 *Petri ſucceſſor in pontificatu fuit Linus,dein Cletus,proxime Clemens.*
9 *Papa poteſt preiudicare,expreſſe etiam patronis laicis.*
10 *Patroni poſſunt ſibi eligere ſucceſſorem,conſuetudine ſtante.Et electio fa-
cta tenet.*

1 Et ex Iſtis reſultat dubitatio.21.art.†an habens beneficiũ
patronatum poſſit ſibi eligere ſucceſſorem,vel ſaltē
vna cum epiſcopo,& patrono in illo?& dubitatio præſentis ar
tic.& proximi præced.prouenit ex his,quæ diximus.ſ.in 19.ar
tic. vbi concluſimus non poſſe fieri præſentationem ad bene-
ficium vacaturum, nec promiſſionem de præſentando : per c.
fi.de conceſ.præb.¶Et ideo dic breuiter, ꝙ ſi querimus,an be-
neficiatus ſolus poſſit ſibi eligere ſucceſſorem in beneficio pa
tronato?& non eſt dubium non poſſe maxime in pręiudicium
patroni:quia ſi epiſcopus non põt patrono præiudicare. c.de-
cernimus. 16.q.7.multo fortius nec ipſe beneficiatus, qui nul
lam habet auctoritatem diſponendi in beneficio poſt ſuã mor
2 tem.c.accepimus:de pactis.& 7.q.1.quaſi per totum. ¶†Vnde
dicitur epiſcopum viuentem non poſſe ſibi ſucceſſorem elige
3 re,quamuis hoc fecerit Moyſes, qui†filios ſuos in principatu
ſucceſſores conſtituit : & fuit amicus Dei loquens cum eo de
facie ad faciem. 8.q.1.Moyſes.cũ hoc in aliis non permittatur.
c.epiſcopus.& ſeq.& ſeq.& c.apoſtolica.§.his omnibus.ea.cau
4 ſa & quæſtione. †Et idem in papa, qui non poteſt ſibi eligere
ſucceſſorem,ẽt ſi cardinales hoc ſtatuant,ſecundum Pau. de e-
leaza. & Car.poſt alios in cle.ne Romani.de elec.verſi.4.& ibi
omnes.Nec poteſt dici Petrum hoc feciſſe , ergo alij hoc face-
5 re poterunt:quia quamuis†Ignatium in Antiochia cum Ro-
mam petiit,ſibi ſucceſſorem dimiſerit : tamen hoc exemplum
non trahitur ad alios,ſecundum gl.in c.ſit tranſitus. lxxix. diſt.
ita Firma.in trac.de epiſcopo.in 3.par.1.lib.in xl.q. & vltra dic-
ta per eum hoc tenet Arch.in d.c.quid tranſitus.&gl.in d.§.his
omnib.& Abb.in ca licet.vbi oẽs.in fi.j.not.de elect.& in c.ac-
cepimus.de pact.ſed reuera Ignatius nõ fuit ſucceſſor Petri ge
neralis , ſed ſolũ in Antiochia dimiſſus ipſo Petro adhuc papa
remanente Rome per vigintiquinque annos,menſes ſeptem,
6 dies octo,vbi ipſe Firma.dicit in j.col.ſui procemij,†ſucceſſor
ergo Petri fuit Linus& poſt Linum,fuit Cletus:& poſt Cletũ,
7 Clemens. ¶†Aut nos loquimur quia beneficiatus velit ſibi e-
ligere ſucceſſorem,cum voluntate epiſcopi:& ſimiliter nõ po
teſt,ẽt ſi ex pacto ꝓceſſerit.d.c.accepimus.de pact. quanto ma-
gis non poterit ſine conſenſu patronorum,in beneficio patro
8 nato propter diſpoſitionem.c.decernimus. 16.q.7.†quia epiſ
copus hoc facere non poteſt per prædicta iura niſi ſolus papa
per.c.accepimus.¶Aut vero loquimur,quia papa dat licentiã
alicui beneficiato:in beneficio patronato eligendi ſibi ſucceſ-
ſorem,&tunc aut dat iſtam licentiam ſimpliciter non facta mē
tione de iure patr.& maxime laicorum, & dicendum eſt non
valere:vt in c.cum dilectus.hoc tit. & notatur in c. dilectus. de
offic.leg. facta tamen expreſſa derogatione poteſt illis præiu-
dicare , per dicta iura. ¶Si vero non fecit de patronis laicis ex-
preſſam mentionem,& illis non derogauit:& tunc aut dedit li
centiam ipſi beneficiato, & intelligi debet de conſenſu patro-
norum & non aliter:vt diximus in permutatione ſ.in 6.art.pñ
tis quæſtionis prin. vnde omnino requiretur eorum ſaltē con
ſenſus.¶Aut data eſt licentia bñficiato & epõ,&idem,& rãto

magis,ſi licentia datur beneficiato epiſcopo:& patronis,vt fie-
ri poſſit electio ſucceſſoris:per d.c. petiſti.7.q.1. & dicta Abb.
in d.c.accepimus. ¶ Aut papa dat licentiam beneficiato vel epi
ſcopo cum expreſſa derogatione iuris pat.laicorum, & valebit
9 electio ſucceſſoris:quia † poteſt papa p̄iudicare expreſſe etiam
patronis laicis,iuribus s̃.ſcriptis.& late Fel. in d. tract. quando
lit.apoſt.noc.patro. per tot. ¶ Aut dedit licentiam papa om-
nibus,ſcilicet beneficiato epiſcopo,& patrono:& ſic concurrē
te papæ licentia,quæ eſt ſummum agens in hac materia,per d.
c.petiſti.7.q.1.& tunc poterit fieri electio ſucceſſoris per bene
ficiatum de conſenſu patronorum,qui conſenſus loco pręſen
tationis habebitur:vt diximus.s̃.in permutatione in 6.art.in 4.
dub.& epiſcopus poterit inſtituere ſub conditione, ſcilicet,il-
lo decedente,vel reſeruare inſtitutionē poſt mortem benefi-
ciati,vt reſeruatur confirmatio:vt in d.c.petiſti.quem tex.alle-
10 gat Abb.in d.c.accepimus.& in d.cap.licet. ¶ † Bene dicerem
vnum,ꝙ ſi extaret conſuetudo in loco,ꝙ patroni cum benefi-
ciato ēt in vita beneficiati poſſunt eligere ſucceſſorē, tenebit
talis electio ſucceſſoris, ēt ſine papæ licentia:quia iſta conſue-
tudo habetur loco priuilegij:ſed per priuilegium poteſt fieri.
d.c.petiſti.ergo & per præſcriptionē,vt late diximus s̃.in j.par.
j.lib.in ix.q.prin.in 3.art.in 4.motiuo partis affirmatiue,in ver-
ſi.poteſt ēt prędictis obſtare,cum in caſu noſtro fiat electio de
ſucceſſore,dum loquuti fuimus de hac conſuetudine,quæ vi-
get Trani in quibuſdam beneficiis procedentibus de ſacerdo-
te in ſacerdotem: in quib. beneficiatus eligit ſibi ſucceſſorem.
Ad quę ibi dicta me remitto:licet ibi non requiratur patronus:
quia ſacerdos eſt ibi patronus: & ſic fungitur vice vtriuſque
ſcilicet rectoris & patroni.

¶ Vigeſimusſecundus art.vj.q.prin.j.part.ij.Libri.

1 *Patronus an præſentet in beneficio patronato vacante in Curia:& ſic an ec
clesia patronata vacet in Curia, adeo quòd ſint reſeruata Papæ, ſicut &
alia beneficia ibi vacantia.& n.11.12.*
2 *Beneficia omnia officialium Curiæ & capellanorum Papæ,dicuntur vacare
in Curia.*
3 *Patronus non habet ius in eccleſia.*
4 *Patronus laicus eſt de iuriſdictione eccleſiæ quo ad ius patronatus.*
5 *Præſentatio patroni eccleſiaſtici,electionis vim habet.*
6 *Beneficia patronata ſi conferrentur per Papam, laici auocarentur ab ediſi
catione eccleſiarum.*
7 *Beneficia patronata laicorum non includit reſeruatio generalis.*
8 *Odioſa reſtringenda.*
9 *Præſentatio an includatur ſub illis verbis:Conferre,Eligere,Prouidere,&
Præſentare.*
10 *Ab opinione gl non recedendum.*
13 *Patronos præſentare poſſe beneficio renunciato ,niſi renuntiatio ſimoniacè
ſit facta.*

Pro Complemēto igitur huius.6.q.prin.22.erit articulus,
1 † an patronus præſentet in beneficio patronato vacā
re in curia,& ſic an eccleſia patronata vacet in curia,adeo ꝙ ſint
reſeruata papæ,ſicut & alia beneficia ibi vacantia? & ſic an.c.2.
de præb.lib.6. habeat locum in beneficiis patronatis: & etiam
2 an regula cancellariæ:que vult,vt omnia † beneficia officialiū
curie & capellanorum papæ dicantur vacare in curia:& hodie
eſt extrauagans Pau. ſecundi ad perpetuam &c.ad Roma.pon
tificum,q̄ eſt ſub rub.de beneficiis acceptis,vult ꝙ ſint reſerua-
ta omnia beneficia omnium officialium curiæ collectorum,&
ſubcollectorum,ac omnium familiarium papæ & cardinalium
ſiue viuant cardinales,ſiue ſint mortui:ſiue ſint in ſeruitio vel
officio,ſiue fuerint & nunc non ſint: an in iſtis reſeruationib.
includantur vacationes beneficiorum patronatorum,& maxi
me laicorum. ¶ Et dic breuiter,ꝙ gl.in verbo collatio in c.2.de
præb.lib.6.quærit de hoc:& in principio tenet illū tex.non cō
prehendere p̄ntationes patronorum laicorum. poſtea in verſ.
ſed eadem ratione,quærit,an comprehendat beneficia quæ p-
tinent ad præſentationem perſonarum eccleſiaſticarum? & pri
mo argumentatur ꝙ non:poſtea dicit,ꝙ per verbum,quacun
que autoritate:& per verbum,prouiſio,in tex.appoſitum dicit
ꝙ videantur cōprehendi prædicta:& intelligit ibi gl. ¶ De hoc
etiam q̄rit Arch.in d.c.2.in vlt.col.vbi dicit illam ꝯſtitutionem
non extendi ad beneficia patronata vacantia in Ro.cu.ſi perti-
nent ad præſentationem patronorum laicorum:vt ait quidam
Io.cardinalis, qui ita ſeruari vidit: & poteſt eſſe rationem, ſe-
cūdum eum,quia illa conſtitutio de eo beneficio,quod ad pa-
tronum pertinet, nullam facit mentionem:ſed tm̄ de electio-
ne prouiſione ſeu collatione ad aliquem pertinentem iure or
dinario vel delegate poteſtatis: ideo illud ius laicorum.ſ.præ-
ſentationem intelligitur non immutaſſe: ſed eis reliquiſſe ius
ſuum,cum ſupradicta differant à præſentatione.cap.cum in il-
lis.§.cum autem.de præben.lib.6.& c.dilectus.el 3.de præben.
3 ¶ Subdit † tamen papam potuiſſe,ſi voluiſſet mutare,& etiam
illa beneficia reſeruare.c.cum dilectus.hoc ti.& rationem eſſe.
quia patronus ſecundum veritatē non habet ius in eccleſia.ca.
nouerint.9.q.j.ſed tantum ex gratia ſuſtinentur. 16.q.2.ſi quis
4 epiſcoporum.& c.3.hoc tit. ¶ † Et pro hoc vltimo addit aliam
rationem : quia patronus laicus eſt de iuriſdōne eccleſiæ quo
ad ius pat.c.quanto.de iudi.cum ſimi.igitur ſi ipſe papa,qui ip-
ſam gratiam talibus contulit,vult de illis beneficiis diſponere,
poterit ſecundum eius beneplacitum, cum ſit s̃.ius.c.ꝓpoſuit,
de conceſ.præb.poſtea ipſe Archi.quærit,quid de præſentatio
nib.patronorum eccleſiaſticorum:& dicit primo comprehen-
di ſub illa conſtitutione , cum de præſentatione nullam faciat
mentionem,& præſentatio differat à prædictis.ſ.electione,col
latione, & prouiſione,vt in iurib.s̃.alleg. ¶ Item illa conſtitu-
5 tio eſt odioſa,ergo intelligenda in caſu ſpecialiter ſuo:ſed † cō
traria pars ſibi videtur verior : quia illa conſtitutio generaliter
loquitur,vt ibi patet:cum dicit quacunque autoritate.& argu.
c.dilectus.de offi.leg.& c. cum dilectus. hoc tit. quia præſenta-
tio patroni eccleſiaſtici vim habet electionis:vt no.Inn.in c.cū
autem.hoc ti.& ita ipſe Arch.pertranſit vbi.s̃.& ſic videtur te-
nere cum dicta gl. ¶ Io.mo.vt eum refert Io.An.in d.c.2.ſup d.
gl.in 2.col.& ēt ipſe Io.And.refert & ſequuntur Arch. vbi ꝓ-
xime. ¶ Sed Gemi.recitatis dictis Arch.Io.mo.& Io.And. in d.
c.2.ſup gl.in verbo,collatio.in ſi.2.& in 3.col.narrando opi. ꝙ
non extendat ſe dicta conſtitutio ad eccleſias patronatas lai-
corum poſt Zenzelinum, & Lap.adducit ibi rationem, quam
ponit gl.pe.in ver.præſentare.circa ſi.in c.cum dilectus.hoc ti.
6 ꝙ ſi beneficia patronata conferrentur † per papam,laici retra-
herentur ab edificatione eccleſiarum , ꝯ quam rationem non
eſt veriſimile papam venire in ſpecie:ergo in ſuis generalibus
verbis ꝯuenire non intelligitur.c.cum in generali. de offi. vic.
lib.6.& ad id quod dicit Archi. papam hoc facere poſſe reſpon
det hoc eſſe fatendum:ſed hic non diſputamus de poſſe papæ:
ſed de eius velle,quod in dubio non eſt dicendum ipſum velle
vt ibi Lap.& Gem. ¶ Lap.Abb. vero vltra lecturam in d.c.2.de
hoc art. in ſpecie quærit in allegatione ſua.96.beneficia vacā-
tia quærendo de beneficiis vacantib. in curia, & reſeruatis ex
officio vel familiaritate:an in illis includantur beneficia patro-
nata, & multū ample hoc diſputat primo arguendo illa inclu-
di ſub reſeruatione,& diſpoſitione.d.c.2.p pulchras rationes li
cet non concludentes,poſtea in ver.veriorem puto adducit ra
tiones pro parte negatiua.ſ.ꝙ non includantur,& primo illam
de qua.s̃.quia retraherentur laici à fundatione eccleſiarū,&c.
& ideo concludit beneficia patronata laicorum , non includi,
quaſi velit illa patronata clericorum, ſic, vt prædicti Arch.Io.
mo.Zenzel.Io.And.ipſemet Lap.in lectura & Dom.voluerūt
vt s̃.eſt dictum addendo Lap ꝙ ſi aliter eſſet in patronatis laico
rum attenta cupiditate p̄latorum de facili laici eorum iure pri-
uarentur,vt ibi per eum. ¶ Et prædicta ſequitur Pet.de anch.in
d.c.2. ¶ Et demum do.Phil.francus ibid.in d.gl.in ver.collatio.
in ſi.3.col.allegando prædictos doc.& Lap.in d.alleg.cxvj.& in
alleg.lxxxiiij. in 6.col.& facere gl.& ibi Io.And.in d.c.dilectus.
de of.leg.& gl.in cle.j.de præb.in ſi.& Spe.in ti.2.§.nunc tracte
7 mus.ver.ſed nunquid legatus.& car.in d.cle.j.de præb.in 6. † q
dicit in generali reſeruatione.d.c.2.& in alia quacunque reſer-
uatione non includi beneficia patronata laicorum , niſi fiat de
eis ſpecialis mentio.& allegat etiam ad hoc Rotam prædicta
plene tractantem 331. ſuppoſito facto de p̄b.in nouis. ¶ Sub-
dit tamen diſpoſitionem.d.c.2.habere locū in eccleſiis de iure
pat.eccleſiaſticarum perſonarum : quia eorum p̄ntatio habet
vim electionis.alle.Inn.in c.cum autem.hoc tit. ¶ Et hoc idem
ꝙ diſpoſitio.d.c.2.& hmōi reſeruationes non includant bene
ficia patronata laicorum,ſed bene clericorū:tenuit Car.in cle.
2.in 7.q.per gl.in verbo apoſtolicis.in cle. per literas. de præb.
tenuit etiam Fel.late in prin.ſui trac.quando lit.apo.no.patro.
vbi alleg.s̃.ſcriptam rationem,ne laici retrahantur à fundatio-
ne eccleſiarum.& ibidem etiam late in ix.ampli.& in 2.limi. &
tangit ſimiliter ipſe Fel.in c.in noſtra.in 27.& in 38.corrolario
de reſcript. & faciunt quæ dicit Abb.& doct.in c.cum dilectus.
in ſi.hoc tit.& doct.& ibi Barb.in c.dilectus.de offi.lega.voluit
etiam Alex.de imo.in conſi.lxxv.viſis ponderatis.in 4.vol.& in
ſeq.ſubſcriptione.& Gay.in repe.c.ſi.de elect.lib.6.in ſi.26.co
lum.& Roch.in hoc tract.in verbo,honorificum.in 4.q.in iiij.
col.in ver.an autem reſeruatio.& plenius in verbo, compet ēs
alicui.in 24.q.& remiſſiue Firma.in ſuo repert.in verbo,patro
nus.in 6.col.in ver. 100. qui.d.Fel.& Roch.vbi s̃. dicunt hanc
eſſe communem opinio. ¶ Tu aduerte , ꝙ pro iſta communi
8 opi.eſt tex.in d.c.2.illum ponderādo,vt facit Arch.quia † cum
ſimus in

ſimus in materia pœnali & odioſa eſt reſtringenda diſpoſitio.
& tex.ibi non loquitur,niſi de beneficiis,in quibus proceditur
per electionem prouiſionem,vel collationem.& ſub iſtis non
includitur præſentatio ſ̄.allegat.c.cum in illis.§.cum autem.de
præbend.libr.6. loquitur etiam de ſpectantibus ad aliquos iu-
re ordinario vel delegato,& p̄ſentatio non competit iſto iure
ſed ex gratia.c.3.hoc tit.ergo nullo modo poteſt loqui de pa-
tronatis laicorum. Igitur ille text.potius eſt pro concluſione
noſtra,quam ↄ̄ ¶Secundo aduerte,ꝙ attenta diſpoſitione d.c.
cum in illis.§.cum autem de præb.lib.6.quæ facit differentiam
9 inter iſta verba † conferre,eligere,prouidere,& præſentare,&
ſub iſtis verbis nõ includi præſentationem:nec diſtinguitur de
præſentatione patroni laici vel eccleſiaſtici,& ſumus in mate-
ria odioſa, nec patroni eccleſiaſtici includantur maxime cum
etiam illi non habeant præſentationem iure ordinario,nec de
legato:ſed ſimiliter ex gratia.c.ſi q epiſcoporum.16.q.7.& late
diximus ſ̄.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in iiij.art.dum tractauimus an
ius pa.ſit ex gratia,an ex debito,&concluſimus eſſe ex gratia ēt
ius patr. eccleſiaſticarum perſonarum. tamen quia communis
opin.omnium doctorum eſt in contrarium,non eſt diſceden-
dum ab illa. & poſſet reſponderi ad hoc motiuum, ꝙ licet ius
patr.clericorum ſit ex gratia,hoc eſt,quo ad alios fructus quā
p̄ſentationis:quia quo ad fructum præſentationis: ex quo illo
fructu eccleſiaſtici patroni ſunt capaces,nõ dicitur eſſe ex gra-
tia: vt diximus in d.4.art.& de illo fructu,& non de aliis nunc
agitur.¶Tertio aduerte,ꝙ d.Roch.in d.verbo,competens ali
cui.in 24.q.dixit expreſſe gl.in verbo collatio.in d.c.2. tenere
etiam beneficia patronata laicorum includi. & Gemi. & alios
tenere ↄ̄ eam:ſed aliquos,quos idem Gemi.refert tenere cum
ea.Tu dic,ꝙ ſalua pace do.Roch.nunquam Gemi. ibi dixit gl.
tenere ius patr.laicorum includi in diſpoſitione.d.c.2. imo Io.
And.referendo Arch.tenentem ius pat.laicorum non includi.
dicit Arch.tenere cum gl.& ſic alij faciunt.& ideo vidētur vel
le gl.tenere ius pat.laicorum non includi. & certe ita ipſa glo.
loquitur,vt eam.ſ̄.retuli.nam gl.de duobus quærit primo : an
includantur in diſpoſitione.d.c.2.beneficia,de iure patr. laico-
rum.& reſpõdit ſepe in curia fuiſſe receptum, ꝙ illa diſpoſitio
non extendatur ad patronata laicorum,& in hoc reſidet:&po
ſtea quęrit quid de beneficiis patronatis eccleſiarum,monaſte
riorum,& monachorum, & arguit pro & ↄ̄:& poſtea dicit illā
diſpoſitionem extendi ad prædicta non intelligo de iure patr.
laicorum & eccleſiarum:ſed ad prædicta.ſ.de iure patr.eccleſia
rum monaſteriorum &monachorum.& ita intelligit illam gl.
Io.An. ibi cum dicit eam concordare cum Archi.qui Arch.ita
voluit.¶Eſt bene verum,ꝙ Barb.in quodam ſuo conſi.quod
eſt ſituatum inter conſilia.do. Ale.de im.in n.74.viſo puncto.
in pen.col.in 4.vol.dicit,ꝙ gl p̄dicta dicat oppoſitum ſc. ꝙ illa
10 diſpoſitio † extendatur ēt ad beneficia de iure pat.laicorum:&
ideo dicit cum ea tenendum, quia ab opinione gl. non debe-
mus recedere.& allegat ibi plura de autoritate gl.& Io.An.ta-
men eius opinio non tenetur : ſed omnes tenent oppoſitum:
vt ſ̄.eſt dictum.Nec ipſa gl. tenet id, ad quod ipſe eam allegat,
ſed ↄ̄rium:vt ſ̄.deduximus:cum ita eam intelligat Io.And.qui
eam fecit,cum dicit illam tenere,ꝙ Arch.& Arch.teneat in illa
diſpoſitione non includi beneficia patronata laicorum,ſed ſo-
lum clericorum.ergo ita ēt intelligitur illa gl.¶Quarto aduer
te,ꝙ omnia ea quæ ſubtiliter & nouiter induximus, & cõſide-
rauimus.ſ̄.in 12.art.p̄ſentis.q.princ.per quæ demonſtrauimus
11 ibi.c.j.vt lit.pend.lib.6. loquens de electione non extendi † ad
præſentationes laicorum militant & deduci p̄ñt pro corrobo
ratione cõis opi.p̄ſentis art. ¶Dic tamen talem cõem opi.ꝓce
dere in bñficiis patronatis laicorũ, qñ laici ſunt patroni ex ali-
qua ex illis tribus cauſis.ſ.quia fundarunt,cõſtruxerunt,vel do
tarunt eccleſiam.vt not.in c.pie mentis. 16.q.7.non tamen in
patronis ex priuilegio vel p̄ſcriptione: quia ad beneficia patro
nata illorum extenditur reſeruatio.Ita Card.in d.clem.2.vt lit.
pen.& in conſ.ſuo.dcj.vacãte. in ij.dub.& Fede.conſ.lxv.j̄.ſcri-
ptæ qõnes.Barb.in d.conſ.74.viſo puncto.in fi.col.inter con-
ſi.Alex.in 4.vol.& ib.Ale.pulchre in ſeq.conſ.& ſic.75.viſis&
ponderatis.& mouētur illa potiſſima ratione,quia ceſſat rõ,de
qua.ſ̄.ne laici retrahantur à fundatione &c. quia non acquiſi-
uerunt ius pat. ex illis cauſis: ſed priuilegio vel præſcriptione,
in quibus non militat talis ratio.& ita plene do.Fel.in d.tracta.
qñ lit.apoſt.no.patro.in 11.limi.& in d.c.in noſtra.in d.38.cor
rolario.de reſcri.& voluit ēt do.Roch.in d.verbo,competens
alicui.in 24.q.ſed de hoc plene dicemus(deo duce).j̄.in 3.part.
huius ij.libr.in 8.q.princ.in 3.art. vbi magis generaliter tracta-
bimus,an laici patroni ex priuilegio vel præſcriptione reputen
tur,vt laici,vel vt eccleſiaſtici,quo ad reſeruationes papæ,&di
12 ſpoſitiones legatorum.¶ † Vnum adde pro ampliatione ſ̄.ſcri
ptæ communis opi.ꝙ non ſolum beneficia vacantia de iure pa
tron.laicorum,non dicuntur vacare in curia,ſi vacant vera va-
catione:ſed ēt ſi fieret ꝑmutatio in curia de beneficiis patrona
tis laicorum, quamuis ex cauſa ꝑmutationis dicantur vacare,
vt diximus.ſ̄.in 6.art.p̄ſentis quæſtionis prin.maxime in j.dub.
non tamen dicentur vacare in curia,niſi fiet mentio de iure pa
tron.laicorum,& illi derogetur expreſſe per papam.Ita Lap.d.
alleg.xcvj.ad fi.& voluit pulchre do.Fel.in d. tract. quando lit.
apoſt.no.patro.in 6.col.in 9.ampli.& iſta ſufficiant quia mate-
ria eſt clara.

Ex omnibus Dictis in ſ̄.ſcriptis 22.articu.huius 6.q.
prin.collige conclu. patronos ſeu exi-
ſtentes in quaſi poſſ.preſentandi ſemper habere ius præſentan
di in habitu,in actu vero nõ niſi eccleſia vel beneficium vacet:
vt in j.art.& vere dicitur vacare per mortem rectoris:vt in 2.ar
ti.¶Amplia primo d.concl. ꝓcedere,vt patroni poſſent p̄ſen-
tare cum eccleſia vacat, ēt ſi eccleſia vacat per ceſſionem, vel
renunciationem,per dicta.ſ̄.in 3.art.¶Extende primo.d.ampl.
ꝓcedere, ēt ſi patronus eccleſiaſticus p̄ſentet vnum, & ille re-
nunciet etiam in manibus ſuis,q̄uis non poſſit variare:poterit
tamen pręſentare ſecundũ hoc caſu,ꝑ dicta ſ̄.in 4.art.¶Exten-
de ſecundo.d.ampli.intantum ꝓcedere,ꝙ in caſibus præſcrip-
tis non cadit collatio ordinarij, nec expectans apoſtolicus ad-
13 mittitur:ſed patronus p̄ſentabit ib.¶ † Reſtringe primo.d.am-
pli.ꝙ beneficio renũciato poterunt patroni præſentare,niſi re
nunciatio ſit facta ꝑ ſimoniam:quia tunc non tenebit: vt dixi-
mus in fi.3.art.¶Reſtringe.2.d.primam ampli.ꝙ beneficio va-
cante ꝑ renunciationem patroni poterunt p̄ſentare,niſi renun
ciatio fieret cauſa ꝑmutationis.quia tunc licet vacet beneficiũ
tamen patronus non p̄ſentat,ſed conſentit,ꝑ late dicta.ſ̄.in 6.
art.¶Amplia,limita, extende, reſtringe, & declara præſentem
reſtri.ꝓut nos fecimus in fi.d.6.art.vbi omnia dicta ibi in 12.du
biis reduximus.¶Amplia.2.d.cõclu.& p̄dictam primam ampl.
vt vacante eccleſia poſſit patronus p̄ſentare intm̃ ꝓcedere,ꝙ ſi
p̄ſentatus non conſenſit p̄ſentationi illi renunciauit, moritur
ante inſtitutionem,vel aliter non tenet p̄ſentatio,poterũt ite-
rum patroni p̄ſentare,ꝑ dicta,ſ̄.in v.artic.¶Reſtringe primo.d.
ampli. ꝓcedere, niſi eſſent duo qui litigarent ſuꝑ inſtitutione
habenda,iuxta caſum.c.j.vt lit.pen.lib.6. quia vno renuncian-
te vel moriente,non poſſet alter p̄ſentare:vt diximus in fi.12.
art.dato tamen pro vero,ꝙ d.c.j.habeat locũ in p̄ſentatione de
quo in ſeq.ampli.dicetur.¶Reſtringe.2.hanc ſecundam amp.
niſi prima p̄ſentatio non eſſet caſſata:quia ea non caſſata,ſecũ-
da non teneret.¶Declara primo hanc reſtric.vt ꝓcedat quan-
do p̄ſentatio ꝑtinet ad clericos iure collegij: quia tunc prima
non caſſata non tenebit ſecunda:vt in d.7.art.in ver.ꝓ veritate
ſecus ſi pertineret ad vnum clericum ſolum ratione eccleſiæ.
quia tũc ēt prima non caſſata tenebit ſcd̃a p̄ſentatio: vt in d.7.
art.in ver.aut p̄ſentatio ſpectaret. Declara.2.d.reſtri.vt non ꝓ-
cedat,ſi p̄ſentatio ſpectaret ad laicos,ſiue vt collegium,ſiue vt
ſingulares, quia adhuc prima pręſentatione non caſſata ſecun
da p̄ſentatio tenebit:vt in d.7.art.in verſi.aut ſpectat.& idem ſi
ſpectaret ad clericos,ratione patrimonij: quia vt laici cenſen-
tur in hoc:vt in d.7.art.in ver.aut ergo ſpectaret.¶Declara ter
tio p̄ced.declar. ꝓcedere, niſi præſentatio fuiſſet facta inſimul
ab omnib. q̄a tunc cēſeretur tanq̄ facta ꝑ collegiũ:& iõ prima
non caſſata non teneret ſecunda: iuxta dicta in prima declara.
vt in d.7.art.in ver.aut ergo ſpectaret. ¶Declara quarto. d.re-
ſtric.ꝓcedere,niſi patroni laici vellent p̄ſentare,& variando ac
cumulare : quia ambe p̄ſentationes tenebunt,ēt vna ipſarum,
non caſſata:vt in d.7. art.verſ.aut volunt.Declara.v.d.reſtr.niſi
fiat p̄ſentatio ꝑ ſingulares patronos:quia quilibet poteſt face-
re ſuam etiam alia non caſſata,ꝑ dicta.ſ̄.in d.7.art. in ver.aut p̄-
ſentant.¶Amplia.3.d.concl.& ꝓxime p̄ced.ampl.ſcd̃am intm̃
procedere,vt vacante eccleſia patroni præſentent,ꝙ licet ca.j.
vt lit.pend.lib.6.velit,ꝙ vno ex electis litigantib.moriente vel
cedente,alter eligi non poſſit:tñ eius diſpõ non habebit locũ
in patronis:& iõ vno ex p̄ſentatis litigantib. cedente vel dece-
dente ante inſtitutionem poterunt patroni,qui p̄ſentarunt il-
lum,alterum p̄ſentare:quia adhuc d̄r vacare non obſtante diſ-
poſitione.d.c.j.ꝑ late dicta.ſ̄.in 12.art.ſecũdum meam opinio-
nem q̄ dico cõem.¶Extende hanc tertiam ampli.ideo ꝓcede-
re,quia patroni laici poſſunt variare accumulãdo j̄.quadrime-
ſtre,tamen ēt duob.litigãtib.de inſtitutione,ꝑ dicta in d.12.art.
ver.quid dicendum in hoc paſſu. ¶Extende hanc extenſio. vt
accumulatio fieri poſſet per patronos laicos duob.litigantib.q̄
maxime ꝓcedere,ſi fieret variatio accumulatiua in vno ex ipſis
litigantib.q̄a ꝓcedet ſine vllo dubio:vt diximus in d.12.art.in
ver. vltimo loco reperi do. Roch.cum plurib. ſeq. ¶Extende
ſecundo hãc ampli.& ſuam primam exten.vt poſſit fieri accu-

mulatio ēt duobus litigantib. intm̃ ꝓcedere, ꝙ ordinarius inſtituens accumulatum, & non vincentem, non punietur: vt in d. 12. art. in ver. item ipſe do. Roch. ¶Extende. 3. d. ampli. & preced. extenſi. vt duobus litigantibus poſſit fieri accumulatio in tantum ꝓcedere, ꝙ non ſolum inſtituens accumulatũ non punietur: ſed nec patronus illum accumulans: vt in d. 12. artic. in ver. ſimiliter dico. ¶Reſtringe primo hanc tertiam ampli. vt vno ex p̃ſentatis cedente vel decedente patroni poſſint in eius locum alium præſentare procedere, ſi hoc fiat infra quadrimeſtre: q̃a permittitur ex quo p̃nt variare accumulando: ſed poſt quadrimeſtre nõ poterunt præſentare: quia ñ p̃nt variare, in d. 12. art. in ver. ſecunda eſt concluſio. ¶Reſtringe ſecũdo. d. tertiã ampl. vt duob. p̃ntatis litigantib. vno cedente vel decedente poſſint patroni p̃ſentare, ſi ſunt patroni laici: ſi vero ſunt eccleſiaſtici, non: quia in eis habet locum diſpõ. c. j. vt lit. pen. li. 6. vt in d. 12. art. in ver. ex cuius Io. And. ¶Declara p̃dicta omnia ſecundum quandam meam diſt. in fi. d. 12. art. appoſitã quam tamen ego firmiter non teneo vt ibi. ¶Reſtringe 3. d. ampli. ꝓcedere, vt duob. litigantib. p̃ſentatis vno ipſorum cedẽte vel decedente patroni poſſint alterum pręſentare, procedere, niſi vnus ex eis eſſet in poſſeſſione beneficij, de quo litigatur. vt in caſu. c. 2. vt lit. pen. lib. 6. quia tunc patroni non poterunt præſentare: cum ille tex. habeat locum ēt in patronis laicis: vt diximus. ſ. in 13. art. ¶Amplia. 4. d. cõclu. ꝓcedere, vt patronus poſſit p̃ſentare eccleſia vacante ēt ſi vacaret: quia rector fuiſſet priuatus illa pp̄ eius demerita: quia adhuc patronus p̃ſentare poſſet: p̃ſertim, ſi ex delicto ſuperueniente poſt primam p̃ſentationem, per dicta. ſ. in 8. art. ¶Reſtringe hanc ampli. ꝓcedere, niſi ille rector fuiſſet priuatus ex delicto, quo irretitꝰ erat ante primam p̃ſentationem: q̃a tunc non poſſet p̃ſentare: ex quo ſciẽter p̃ſentauit illum indignũ: vt diximus in d. 8. arti. ¶Reſtringe hanc reſtri. ꝓcedere, ſi rector fuit priuatus ex delicto, quo erat irretitus ante primam p̃ſentationem, qñ priuatio erat ipſo iure: quia tunc non poterit p̃ſentare: ſecus, ſi erat per ſniam, quia tunc poterit p̃ſentare: vt diximus in d. 8. art. ¶Amplia. v. d. conclu. intm̃ procedere p̃ronos poſſe p̃ſentare b̃nficio vacante in tm̃ ꝓcedere, ꝙ ſi b̃nficium vacat de iure, & nõ de facto patroni p̃ſentare poterunt ēt poſſeſſore non vocato: licet requirat̃ appoſitio edicti poſtmodũ, vt diximus in 9. art. ¶Extende hãc ampl. ꝙ rectore priuato ipſo iure p̃roni poterũt p̃ſentare ad beneficium ita vacans, ēt non expectata ſnĩa declararoria, vt p̄ dicta ſ. in x. art. ¶Extende ſecundo. d. v. ampli. vt rectore priuato ipſo iure p̃roni p̃ſentare p̃nt, intm̃ ꝓcedere, ꝙ patroni in eodẽ libello poterunt petere illum puniri: aliũ p̃ſentare: & p̃ſentatũ inſtitui, vt diximus. ſ. in 9. art. verſus fin. in verſi. adde & vnum. ¶Amplia. 6. d. conclu. vt eccleſia vacante p̃roni p̃nt p̃ſentare ꝓcedere, ēt ſi vacaret, q̃a b̃nficiatus ꝓmoueret̃ ad ep̃atum: q̃a p̄ promotionem vacant b̃nficia ēt patroni p̃ſentare poterunt, p̄ dicta. ſ. in v. art. p̃ſertim in ver. adde & aliud. ¶Extende primo ad ſextã ampli. vt b̃nficia ꝓmoti ad ep̃atum vacent, & patroni ad illa p̃ſentent, ēt ꝙ non ſint curata, ſed ſimplicia, quia adhuc vacabunt, & patroni p̃ſentabũt ad illa: vt diximus in d. 15. art. in ver. ſed aduerte quia. ¶Extende. 2. ad ſextã ampli. intm̃ ꝓcedere, ꝙ vacante b̃nficio per ꝓmotionem ad ep̃atum, ꝙ ſi patroni non p̃ſentent ĩ tp̃s datum à iure, incurrunt pœnas quas incurrunt ordinarij non conferentes. de quib. in c. cũ in cũctis. de elec. & in c. de multa. de præb. vt diximus in d. xv. art. in ver. adde & aliud. ¶Declara tamen hanc exten. vt incipiat currere tp̃s patronis ad p̃ſentandum ep̃o cõſecrato ſeu elapſo tempore dato ad cõſecrandum, & nõ ante: vt in d. xv. art. in ver. & adde qđ voluit. ¶Extende. 3. d. 6. ampl. vt beneficia ꝓmoti vacent & patroni p̃ſentent, ēt ſi poſtea ꝓmotus ex aliqua ſui culpa non cõſequeretur ep̃atum: quia adhuc patroni p̃ſentabunt ad eius beneficia: vt diximus in d. xv. art. in ver. adde ēt. ¶Extende quarto d. ſextam ampli. ꝙ beneficia ꝓmoti vacent, & patroni poterũt p̃ſentare ad illa, intm̃ ꝓcedere, ꝙ ſicut ep̃s conſecratus poteſt conferre b̃nficia: ſi eſt ep̃s loci, in quo ſunt b̃nficia, quæ ipſe habebat: ita poterit, & p̃ſentare ad illa, ſi ius pa. illorũ ſpectabat ad ep̃atum: vt in d. xv. art. in ver. non eſt ēt relinquendum, & in verſi. quod eſt intelligendum. ¶Reſtringe hanc ſextam ampli. vt vacent b̃nficia promoti ad ep̃atum: & patroni p̃ſentent ad illa, ꝓcedere in ꝓmotione ad ep̃atum, non autem ad cardinalatũ, q̃ꝛ p̄ ꝓmotionem ad cardinalatũ non vacant b̃nficia ꝓmoti, ēt ſi haberet ep̃atum vel archiepiſcopatum: vt in d. xv. art. in verſ. adde ēt vnum. & ſeq. ¶Amplia 7. d. concl. vt ad b̃nficia vacãtia patroni p̃ſentent ad illa ꝓcedere, ēt ſi vacaret primum beneficium p̄ adeptionem ſecũdi incompatibilis, poſſeſſione ſequuta, vel ſi non ſteterit p̄ eum, quin conſequeretur illam, per ea quæ diximus. ſ. in 16. art. ¶Reſtringe hanc ampli. procedere in caſibus ſuis: ſed p̄ ſolam p̃ſentationem ad ſecundum non vacaret primum: ſi ambo eſſent patronata, niſi ſequuta inſtitutione & poſſeſſione adepta vt in ampli. p̄ dicta. ſ. in 17. art. ¶Amplia 8. d. conclu. vt ad beneficia vacantia patroni p̃ſentent ꝓcedere in quibuſcunque aliis vacationibus, quæ de iure ꝑmittuntur. puta ingreſſus religionis, intruſiõis ꝯtractus matrimonij de p̃ſenti: lapſus t̃pis ꝓmouendi: violationis ſequeſtri: & ſimilium per dicta. ſ. in xviij. art. ¶Amplia. 9. d. conclu. intm̃ ꝓcedere, ꝙ nec coadiutor, nec futurus ſucceſſor ꝑpetuus dari poteſt ſine patrono: vt late dictum eſt in xx. art. ¶Amplia. x. d. conclu. vt ad b̃nficia vacantia patroni p̃ſentent, ꝙ nec rector poteſt ſibi ſucceſſorem eligere ſine licentia papę derogando patrono, vel cũ conſenſu patroni: vt diximus. ſ. in xxj. art. ¶Reſtringe hanc ampli. vt electio ſucceſſoris fieri non poſſit in beneficio ſine licẽtia papæ, niſi hoc haberet conſuetudo tãti t̃pis, cuius initij &c. quia tunc fieri poſſet ſine illa licentia cum conſenſu tamen patroni: vt in d. 21. art. in ver. bene dicerem. ¶Amplia. xj. d. cõclu. vt ſolum ad beneficia vacantia patroni p̃ſentent intm̃ ꝓcedere, ꝙ non poterũt patroni p̃ſentare ad vacatura b̃nficia: nec ꝑmittere alicui eũ p̃ſentare ad b̃nficium cum vacauerit, p̄ dicta ſ. in 19. art. ¶Amplia. 12. d. concl. vt patroni p̃ſentent ad b̃nficia vacantia ꝓcedere, ēt ſi beneficia patronata vacarent in curia: quia adhuc patroni p̃ntabũt ad illa, cum reſeruatio. c. 2. de præben. li. 6. reg. cancel. & extrauag. de beneficiis affectis non includant b̃nficia patronata: vt diximus. ſ. in 22. & vlt. art. ¶Reſtringe hanc ampli. ꝓcedere in b̃nficiis de iure patronatus laicorũ, non aũt in beneficiis de iure patrona. clericorum: quia illa includuntur ſub dictis reſeruationib. apoſtolicis, & ſic vacant in curia: vt diximus in d. 22. art. ¶Limita modo primo. d. conclu. vt patroni p̃ſentent ad b̃nficia vacantia ꝓcedere, niſi beneficia vacarent de facto, & non de iure: quia patroni non poterunt ad illa p̃ſentare, p̄ dicta. ſ. in xj. art. ¶Reſtringe. d. limi. niſi aliq̄s eſſet priuatus p̄ ſnĩam iniquam, & in rem iudicatam tranſactã: quia quamuis b̃nficium non vacet de iure: ſed potius de facto pp̄ iniquitatẽ ſnĩæ: quia adhuc patroni p̃ſentabunt: vt in d. xj. arti. in ver. ſed ego. & in ver. & hoc niſi. ¶Reſtringe. 2. d. limi. procedere, niſi patronus vellet p̃ſentare ad cautelam, quia benefaciet, vt diximus in d. xj. art. in ver. ſi vero priuatio. ¶Limita ſecũdo. d. conclu. vt patroni præſentent ad beneficia vacantia procedere, niſi beneficia vacarent: & data eſſent ad commendam vel perpetuo adminiſtratori: quia licet in puncto iuris vacent: tamen ad illã nõ preſentãt patroni, niſi finita cõmenda: vt late diximus ſ. in 14. artic. Et per iſta omnia ſunt reducta & plana.

¶Septima prin. q. primæ part. 2. Libri.

1 *Præſentari qui poſſint in eccleſia patronata.*
2 *Permiſſum cenſetur, quod non eſt prohibitum.*
3 *Præſentari poſſunt non prohibiti.*
4 *Chriſtiani etiam laici, large religioſi dicuntur.*

QVia ſupra vidimus, qui p̃nt præſentare, & q̄ nõ. & in q̄b. eccleſiis ſeu b̃nficiis pręſentatio fieri poſſit, & in quibus non: & qñ eccleſia ſeu beneficia dicãtur vacare, vt in illis poſſit p̃ntatio fieri. nũc eẽt q̃rendum, q̄ poſſint in ipſis eccleſiis & b̃nficiis patronatis vacantib. pręſentari: ſed q̃a d̾ iſtis tractare ſub vna q̄õe principali longa eſſet hiſtoria eam tractabimus ſub trib. q̄õnib. ſub prima q̄ poſſint p̃ntari ad dicta b̃nficia religioſi vel nõ clerici vel ſeculares: & p̄ſonę d̾ q̄b. dubitat̃ ex aliquo incidẽti nõ crimino ſo. ¶Sub 2. q. tractabimus, an ipſemet p̃ronus vel alij ipſiꝰ pſonã repræſentãtes p̃ntari poſſint. ¶Sub 3. tractabimus d̾ aliq̄b.
1 p̄ſonis d̾ q̄b. dubitat̃ pp̄ aliq̄đ incidẽs crĩoſum. ¶†Erit ergo. 7.
q. prin. q̄ poſſint in eccl'ia p̃ronata p̃ntari cũ illa vacat, an req̄ratur, ꝙ ſint clerici ſeu alias religioſi vel laici, & q̄ aliqua qualitate ñ criminoſa p̃ſentari ñ poſſit? & ex hac q̄õe oriunt̃ ĩ. ſcripti arti. Et breuiter dic primo, ꝙ cũ ſimus in materia ꝑmiſſiua ꝓut
2 eſt iſta, † illud cẽſet ꝑmiſſum, q̄đ nõ repitur ꝓhibitũ. l. nec nõ. §. q̄đ eis. ff. ex q̄b. cau. maio. c. inter corporalia. cir. med. vbi gl. d̾ trãſla. ep̃i. & gl. in c. ex literis. hoc tit. vt ēt diximus. ſ. in j. part. j. li. in vij. q. prin. in j. art. oẽs eẽ ꝑmiſſos acquirere ius pat. q̄ expreſſe non prohibentur vt ibi. Et idem diximus. ſ. in 2. q. princ. huius partis. in j. art. omnes patronos permiſſos eſſe præſentare, qui
3 non prohibentur. † Idem concludendum in hoc caſu, vt omnes permittantur poſſe præſentari, qui non prohibentur: puta in locis religioſis clerici: vt in toto hoc ti. & 16. q. 7. per totum. & laici in locis laicalibus cum ipſa loca large dicantur religio-
4 ſa † & etiam laici Chriſtiani, large dicantur religioſi: vt diximus in collegiis ſcholarium, & locis non conſecratis, nec eccleſiaſticis ſ. in j. par. j. li. in vlt. q. prin. in 14. art. de hoſpitalibus nõ eccleſiaſticis ibi. in xj. art. & de oratoriis priuatis ibi. in xij. art. quæ

etiam

etiam replicauimus.ſ.in v.q.princ.huius part.in 8.& 11.art.

¶Secundus art.7.q.prin.j.partis.2.Libri.

1 *Clerici primæ tonſuræ an præſentari poſſint in beneficio patronato vacante, & nume.9.13.*
2 *Clerici qui poſſint appellari.*
3 *Clericales ordines,qui ſint. Et quot.nu.4.5.*
6 *Tonſura prima,ordo eſt clericalis.*
7 *Clericus primæ tonſuræ gaudet etiam priuilegiis clericalibus, etiam ſi non incedat in habitu & tonſura,niſi fuerit monitus.*
8 *Clerici quamuis primæ tonſuræ bona patrimonialia gaudent immunitate, & priuilegio eccleſiæ,quo ad quædam.*
10 *Beneficium ſimplex poteſt habere ſeptennis.*
11 *Clerici primæ tonſuræ poſſunt habere beneficium.remiſſ. & Quid de Pſalmiſta,an poſſit præſentari in beneficio nu.12.*
14 *Ad epiſcopatum eligendus, an debeat eſſe in ſacris.*
15 *Laicus an eligi poſſit in epiſcopum,vel ſaltem poſtulari.& nu.16.*
17 *Ambroſius nondum baptizatus electus fuit in epiſcopum Mediolan.*
18 *Laicus ad beneficium eccleſiaſticum præſentari non poteſt.*
19 *Conuerſi nõ ordinati haud cenſentur idonei ad ſeruiendũ eccleſiis in diuinis.*

1 Et ideo Secundus erit arti. †an clerici primæ tõſuræ p̃ſentari poſſint in eccleſia vel bñficio patronatis vacantibus? & dicas dubium facere:quia illi dicũtur ſeu poſ-
2 ſunt appellari †clerici,qui ordinem aliquem clericalẽ habent:
vt ſunt ordines illi,qui nominantur in c.cleros.in verſic. gene
3 raliter.21.di. †vbi tex.nominat iſtos.ſ.hoſtiariatũ,pſalmiſtatũ,
lectoratũ, exorciſtatum,acolytatũ, ſubdiaconatũ, diaconatũ,
presbyteratum,& ep̃atũ.Sed prima tonſura nõ nominatur ibi,
ergo non eſt ordo. ſed dic ſecundũ doctores ibi primã tõſurã
cõprehendi.& ideo maior eſt ratio dubitãdi: nã cũ in eccleſiis
patronatis non poſſint p̃ſentari,niſi clerici, vt ꝓxime dictũ eſt:
& clerici dicuntur,qui habent aliquem ordinẽ & pſalmiſtatus
ſeu prima tonſura nõ dicitur ordo ſecundũ theologos:vt per
beatũ Thomã in 4.ſent.diſt.24.& ibi ꝑ ſcribẽ.maximè Richar.
in 1.q.prin.vbi de prima tonſura, qui theologi volũt ſeptẽ eſſe ordines clericorũ: & nolunt primã tonſurã eſſe ordinẽ, vt
4 ibi nec ẽt ep̃atum:vt ibidẽ in 5.q.ꝑ Richar. †& dicunt ſeptẽ eſſe ordines ꝓpter ſeptiformẽ ſpiritus ſancti gratiã:cuius munere ſua officia ꝓſequuntur.ita magiſter ſentẽ.in quarto.diſt.24.
5 c.1. ¶Canoniſtæ vero volunt nouẽ eſſe †ordines:& ſic includunt primã tonſurã ad ep̃atum:& hoc ad inſtar & ſimilitudinẽ
eccleſiæ triũphantis:in qua nouẽ ſunt angelorũ chori ſeu ordines deſignati ſub nouẽ generibus lapidũ p̃tioſorũ: vt ait Gregorius tranſumptiue in c.quid ergo.de pœnit.diſtin.2. vt etiã ꝑ
Abb.in c.cũ in cunctis.in §.cum vero de elect.& in c. ex literis.
de exceſ.p̃la.gloſ.& docto.in ꝓemio 6.hanc difficultatem non
intendo diſcutere:quia non eſt ad noſtrum principale intentũ.
Sed me remitto ad Io.an.& ſcribentes in dicto ꝓemio ſexti ſup
gl.in verbo,ep̃s.& etiam de hoc notatur ꝑ doc.in c.cum cõtingat,de ætate & qualita.vbi p̃cipuè Butri.& ꝑ eum etiam in d.c.
ex literis.& ꝑ Domi.in d.c.clerus 21.diſtin.& ꝑ Archi.in c.pſalmiſta.23.diſtinc.Et pleniſſimè adducuntur iura vtriuſque partis.ſ.theologorum & canoniſtarũ in tracta. de p̃fecto clerico.
6 in primo lib.in 1.dubio. & eſt concludendum †cũ canoniſtis.
ſ.primã tonſurã eſſe ordinẽ:ideo eſt dicendum clericos primæ
tonſuræ venire appellatione clericorũ,cum ſint in ſeruitio: &
in portione Chriſti.d.c.cleros.vt ĩ officio collationis ipſius ordinis ſæpius dicitur attento, etiã ꝙ ꝑ primam tonſuram efficitur quis pſalmiſta,& vt ibi habetur pſalmiſta dicitur clericus:ergo venit appellatione clericorum.idem notatur in c.cum cõtingat.de ætate & quali.in fi.ibi cũ ꝑ primam tonſurã iuxta formam eccleſiæ datam clericalis ordo feratur.facit etiã text.in c.
p̃lectis 25 q.in verſi.ad pſalmiſtam,cum aliis ſimilibus. ¶Facit
7 etiã ꝓ hoc, † quia non ſolum inſtituti in quatuor minoribus,
ſed etiam in prima tonſura gaudent priuilegiis clericalibus, tãquam clerici.ſ.priuilegium c. ſi quis ſuadente diabolo 17.q.4.
priuilegium fori.c. ſi diligenti.de foro compe.gl.in d.c.cleros.
in verbo,generaliter.Butri.& alij in c. cum non ab homine. de
iudi.& iſtam opi.dicunt cõmunem:vt pulchre & latè ꝓſequitur do.Alber.troctus ferrarien.in d.trac.de p̃fecto clerico.in 1.
lib.in 2. dubio. vbi vult iſtos clericos primæ tonſuræ gaudere
priuilegio clericali,etiam ſi non incedant in habitu & tonſura,
8 niſi fuerint moniti vt ibi. †Hinc etiam dicimus bona clericorum,quamuis primæ tonſuræ,patrimonialia eſſe immunia, &
gaudere quo ad quædam priuilegio rerum eccleſiæ gl. in verbo,obligata in c.ex literis.de pigno.in c.fi.in verbo, facultates.
de vita & hon.cleri.& gl.in c.ſimiliter.16.q.1.& latè do. Fely.
in c.eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti.in princi.4.colum.in ver-
9 ſic.in gl.2.in fi.poſt ipſam gloſ.ibi. ¶†Iſtis ſic cõcluſis cum preſentandi debeant eſſe clerici:& clerici primæ tonſuræ veniant
appellatione clericorum, eſt dicendũ eos poſſe p̃ſentari. & ad
hoc adducitur id,quod dicitur in c.ex ratione.& in c.indecorũ
de æta.& quali.& in diſtin. Abb.in ca.ſup inordinata.vbi Io. de
10 imol.Car.& alij de p̃ben. †etiam ſeptennem poſſe habere beneficium ſimplex,quod tamen non habeat eccleſiam,vt ibi: &
nihilominus ſeptennis non poteſt habere niſi primam tonſu-
11 ram:vt in c.in ſingulis & ſequẽ.77.diſtin.& ꝙ †clerici primæ
tonſuræ poſſint habere beneficia, tenet etiam Abb.in d. ca.cũ
contingat.in 2.col.in verſi.quid de p̃sbytero. ¶Dic ergo cleri-
12 cum primæ tonſuræ,& ſic pſalmiſtam poſſe †præſentari in beneficio ſi illius eſt capax.iuxta diſtin.Abb.in d.c.ſuper inordina
13 ta.puta iuxta ætatem quam habet:& beneficiũ requirit. ¶†Dicerem bene ꝙ ſi beneficium ex ſui natura vel ex ordinatione
fundatoris requireret maiorem ordinem, non poſſet clericus
primæ tonſuræ p̃ſentari ad illud:ſed ille qui ordinem requiſitũ
haberet.c.ſignificatum. de p̃ben.c.cum in cunctis. §. inferiora.
& c.dudum.de elec.c.licet canon.eo.titu.lib.6. Attenditur igitur natura beneficij;iuxta notata in c.cum acceſſiſſent.de cõſti.
niſi ep̃s cum patroni voluntate diſpenſaret:vt voluit ſingulare
dictum Cal.in d. c.acceſſiſſent. de quo alias dicemus. j. ſufficit
nobis, quo ad hunc articulum clericum primæ tonſuræ poſſe
14 præſentari. ¶† Quid autem de eligendo ad epiſcopatum an
debeat eſſe in ſacris. vide Abb.& doc.in d. c. cum in cunctis.§.
inferiora.& in d.c.dudum.de elec.& in d.c.licet canon.eo.titu.
15 lib.6. ¶†Et an laicus poſſit eligi in epiſcopatum? dic ꝙ nõ:ſed
bene poſtulari poteſt 61.diſt.c.j.per c.innotuit.de ele.licet per
16 maximam ſanctitatem vitæ, †quæ tranſcedat clericalem vitã
quis eligi poſſit:vt accidit in beato Nicolao in epiſcopatũ Mireæ patrono ciuitatis Bari:cuius ſacrum corpus in ipſa ciuitate
quieſcit:& mannam ex eius aridis oſſibus diſtillat,quem Deus
quotidie decorat innumeris miraculis vt oculis propriis vidimus,& manus noſtre contractauerunt, cũ in illo archiepiſcopatu fuerimus generalis ꝓuiſor Reuerendiſſimi in Chriſto patris dñi dñi Stephani gabrielis merini digniſſimi Archiepiſcopi Bareñ.& epiſcopi legioneneñ.ſanctis.& omnium virtutum
cumulus.& hoc etiam accidit in beato Seuero,qui ex lanificio
17 fuit aſſumptus ad archiepiſcopatũ. & ĩ beato †Ambroſio qui
nõdum baptizatus fuit electus archiepiſcopus Mediol.61.diſt.
c.his auctoritatibus.& c.ſequen.pulchre p̃dicta refert Firma.in
trac.de epiſcopo.in 2.lib.in 1.par.in q.15.in princ.1.col.8. fol.
operis.Sed quo ad præſentationem omiſſa diſceptatione de vi
18 ro tãte bonæ vitæ:cum iſti hodie ſint rariſſimi. †dicerem nullo modo laicum poſſe præſentari ad beneficium eccleſiaſticũ:
vt dicemus latè.j.in ſequen.7.articu.Sed debere prius fieri clericum ſaltem primæ tonſuræ: & poſtea p̃ſtari ad beneficium.
tamen dummodo ſit illo capax.Et pro hoc facit id, quod dicit
Inno.Abb.& doc.per illum tex.quicquid dixerit ibi glo.fi.in c.
2.de inſtitu.laicum non poſſe creari canonicum, & poſtea recipere primam tõſuram:quia cum creatur debet eſſe talis, qui deſeruire poſſit eccleſiæ per eccleſiaſticos ordines:& ſic ordinan
19 dus eſt antequã creetur canonicus. Et ideò dixit ibi Abb. †cõuerſos non ordinatos non cenſeri idoneos ad ſeruiendum eccleſiis in diuinis.Sic ergo dicendum in caſu noſtro:& ita ſemper obſeruari feci:& alias in facto obtinui priuatos eſſe præſentantes purum laicum ſcienter quamuis ipſum: poſtea ordinari fecerint ad primam tonſuram.

¶Tertius art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Clericus coniugatus an poſſit præſentari in eccleſia patronata. Vide & nume.11.14.*
2 *Clerici coniugati, ſunt clerici quo ad priuilegium canonis, ſi quis ſuadente diabolo.& num.7.*
3 *Clericus coniugatus non poteſt eſſe vicarius epiſcopi.*
4 *Clerico coniugato non poteſt committi cauſa criminalis clericorũ, ipſis etiã conſentientibus,etiam ab epiſcopo.Et quid ita.nu.5.*
6 *Clericus coniugatus non poteſt eſſe rector ſcholarium.*
8 *Clericus coniugatus non poteſt habere beneficia. Et quid ita.Incedens vero in habitu & tonſura,ex diſpenſatione poteſt.& nu.12.*
9 *Clericus coniugatus quare non poſſit habere beneficium eccleſiaſticum.*
10 *Clericus græcus matrimonio vti poteſt licite,etiam inter latinos.*
13 *Clericus græcus poteſt filiis illegitimis prouidere,maxime rõe alimentorũ.*

1 Et ex iſtis Deciditur tertius arti.videlicet † an clericus ꝯiugatus poſſit præſentari in eccleſia patronata? Et primo videretur dicẽdum ꝙ ſic:ex quo habet primam
tonſuram:& videtur venire ſub appellatione clericorũ:& licite põt ꝯiugari cũ vnica,& virgine.c.1.de cleri.ꝯiuga.& retinet

nomen, ꝓꝑ characterem ordinis impreſſum & indelebilem. Io.
tamen de lign. in c. Ioannes. de cle. coniug. ēt iſtos poſſe appel-
2 lari mixtos, ſ. clericos & laicos ſimul: † tamen quantum ad hoc
vt gaudeant priuilegiis clericalibus, non dicuntur clerici: niſi
quo ad priuilegium canonis, ſi quis ſuadente. 17. q. 4. quia inii-
cientes manus violentas in eos, ſunt excõicati ipſo facto: & ni-
ſi quo ad priuilegium fori, pro criminibus ēt ciuiliter intenta-
tis: & hoc, dummodo incedant in habitu, & tonſura: & duxe-
rint vnicam virginem. vt ſ. Et habetur in c. ilico. de cle. coniug.
lib. 6. & Rot. 202. & Abb. & doc. in c. 1. in c. diuerſis. & in c. Ioan-
3 nes. de cle. coniug. † Et ideo dicitur ꝙ talis clericus coniugatus
non poteſt eſſe vicarius epi. c. in nona. 16. q. 7. & no. in d. c. Ioan
nes. & voluit Abb. in prin. c. ſane. e. ti. & volunt doc. in c. decer-
4 nimus. de iudi. vbi omnes: & maxime Mod. † Et ideo ēt dicitur,
ꝙ tali clerico coniugato non poſſet committi aliqua cauſa cri
minalis clericorum, etiam ipſis clericis conſentientibus, etiam
ab epo: vt in d. c. decernimus. cõiter concludit: quia hoc ſurgit
ex incapacitate cõiugati, qui non differt à laico, niſi in illis duo-
5 bus priuilegiis, de quibus ſ. & quia hoc fuit † introductum in fa
uorem ordinis, non poteſt etiam de conſenſu cleri præiudica-
ri. c. ſi diligenti. & c. ſignificaſti. de fo. comp. vt pulchre dicit do.
6 Alb. in d. trac. de perfecto clerico. in 1. lib. in 3. dub. † vbi etiam
dicit clericum ꝯiugatum non poſſe fieri rectorem ſcholarium:
quia cum habeat ex illo officio iudicare clericos, & ipſe nõ ſit
clericus, niſi ad illa duo, rector eſſe non poteſt: vt ibi per eum.
7 Et ſic ex prædictis colligitur clericum coniugatum † eſſe cleri-
cũ, non quo ad omnia, ſed quo ad illa duo: & ideo dicitur eum
nõ poſſe perſonaliter aſtringi per iudicem ſecularem, etiam in
cã cepta coram eo ante clericatum: dumtamen incedat in ha-
bitu & tonſura, vt ſ. eſt dictum. & not. in c. vnic. de obl. ad rat. &
8 vult Lap. alleg. 41. ¶ † Sed licet dicatur clericus in prædictis: ta
men non poteſt habere beneficia. c. 1. & 2. c. diuerſis. & c. Ioan-
nes. de cle. coniug. Imo nec adminiſtrationẽ rerum eccleſiaſti-
carum. d. c. decernimus. de iudi. & in iuribus ſ. ſcriptis. vt plene
Abb. in d. c. 1. quod inci. ſane. & indiſtincte nullum beneficium
9 habere poteſt in titulum. vt in iuribus prædictis. Et † quare cle
ricus cõiugatus non poſſit habere beneficium eccleſiaſticum,
ſunt iſtæ cauſæ. Prima, quia non poteſt Deo perfecte famulari,
cum non habeat ex toto ſui corporis poteſtatẽ. Secunda quia
amore filiorum, & coniugis, ſolet ſubſtantia eccleſiarum dila-
pidari: vt videmus clericos effici cæcos amore nepotum: for-
tius efficerẽtur omnino cæci amore filiorum: maxime cum eſ-
ſent legitimi & naturales. vt eſt glo. in c. peruenit. 1. q. 3. Tertia
eſt cauſa, quia coniugatus reputatur immundus reſpectu obſe
quij ſpiritualis, cum intẽdat carnalibus deſideriis. c. quod te. de
cle. coniuga. Et iſta pulchre ponit Abb. in d. c. diuerſis. in 1. col.
eo. ti. & vide alias cãs per eundem Abb. in d. c. quod te. eo. ti. In
10 † clerico Græco vero dicendum eſt licite eum matrimonio v-
11 ti poſſe, & inter Latinos. c. cum olim. de cler. coniug. † Si ergo
beneficia ēt ſimplicia habere non poteſt, nec illorum admini-
ſtrationem, ergo non poterit præſentari: quamuis clericus di-
12 catur. ¶ † Eſt bene verum, ꝙ ſi clericus coniugatus incedit in
habitu & tonſura, poterit ex diſpenſatione habere beneficium
ſimplex. c. Ioannes. de cle. coniug. & ſm communem opin. ibi
ſufficit diſpenſatio epi. tamen Abb. dicit, ꝙ diſputando de rigo-
re iuris teneret non ſufficere diſpenſationem epi: ſed requiri di
ſpenſationem Papæ, vt ibi per eum. Vel pōterit habere benefi-
cium, non in titulum, ſed rõe diſpendij: vt in c. j. e. ti. & per doc.
in d. c. Ioannes. Et quando in aliquo ex dictis caſib. haberet be-
neficium in titulum, vel in diſpendium de reditibus illius, pote
rit vxori & filiis, imo potius illis q̃ extraneis, ſi non hẽt aliunde
ꝓuidere: vt no. in c. j. de coh. cle. & mul. Et ea. rõe põt filiis illegi
13 timis † prouidere, licet peccet illos ꝓcreando: maxime rõe ali-
mentorum. c. cum haberet. de eo, qui dux. in ma. q̃ pol. ꝑ adult.
& no. Abb. in d. c. 1. in fi. de coh. cler. & mul. Vnde ꝓ concluſio-
ne dicerem, ꝙ ſi Papa diſpenſaret cum aliquo, vel retenta cõi
opi. ēt eps, vt poſſit habere beneficium ſimplex, ꝙ patronis vo
lentibus poſſet ad illud clericus coniugatus præſentare: & dico
patronis volentib. quia non põt eps in hoc patronis derogare.
arg. c. decernimus. 16. q. 7. quia potius vellẽt ibi præſentare cle-
ricũ verũ: nec Papa, niſi expreſſe deroget. c. cũ dilectus. hoc tit.
14 † Sed ſtante diſpenſatione, & patronis volentib. quia tũc non
intelligeretur eis præiudicatum oĩbus in ꝯcordia exiſtentibus,
poſſet clericus ꝯiugatus præſentari: ꝑ ſingulare dictum Cal. in
c. cum acceſſiſſent. de conſti. alias non. Et ita tenerem in hoc ca
ſu: licet non inuenerim hunc art. hucuſque ab aliquo tactum.

¶ Quartus art. 7. q. prin. 1. part. 2. Libri.

1 *Præſentari an poſſint heremitæ, conuerſi, fratres, monachi ſimplices & de-
uoti Deo, fratres tertij ordinis S. Franciſci. Et an illi veniant & compre-
hendantur clericorum appellatione.* 10. 11. 12.
2 *Heremitæ clericorum priuilegiis gaudent.*
3 *Heremitæ epiſcopo ſubſunt.*
4 *Heremitæ non ligantur caſtitatis voto: eóque poſſunt matrimonium con-
trahere.*
Heremitæ non ligantur paupertatis voto.
5 *Heremitarum primus collobium ſuum reliquit teſtamento Anaſtaſio epi-
ſcopo Alexandriæ.*
6 *Heremita non poteſt ad Abbatiam promoueri.*
7 *Heremitæ ſunt ſine rege, non ſecus, quam locuſtæ.*
8 *Religioſi non videntur conuerſi.*
9 *Conuerſi eccleſiæ ſecularis poſſunt reſeruare ſibi bona, contrahere, teſtari,
& alia facere. ſecus in conuerſis profeſſis.*

1 Contingit Quarto loco dubitari, † an heremitæ, con-
uerſi, fratres & monachi ſimplices, & Deo
deuoti, ac fratres tertij ordinis S. Franciſci, dicantur ita religio-
ſi, vt veniant appellatione clericorum: & ſic præſentari poſſint
in beneficio patronato? & iura ſunt ꝯria: nã aliqua volunt eos
non venire appellatione clericorum, cum in nullo ex nouem
gradibus eccleſiaſticis, de quibus ſ. in 2. art. reperiantur incluſi:
& tanto magis, quia plura iura ponunt eos diuerſos à clericis:
vt in c. duo ſunt genera. 12. q. j. & in c. non dubium. de ſen. exc.
& in c. per exemptionem. de priuil. lib. 6. ¶ Aliqua vero iura vi-
dentur velle ꝯrium. nam quædam ex eis ꝓbant tales poſſe dici
perſonas eccleſiaſticas, tanq̃ vocatæ ſint in ſortẽ domini, ſicut
clerici. tex. cum gl. in d. c. duo ſunt genera. & gl. in d. c. duo ſunt
genera. & gl. in d. c. non dubium. per quę iura aliqui tenent eos
gaudere priuilegiis clericalibus, ſicut clerici: vt late diximus ſ.
in j. part. j. lib. in j. q. prin. in x. art. vbi diximꝰ tales, & maxime ter-
tij ordinis gaudere priuilegiis clericorum in perſona, & in bo-
nis, ꝑ extrauagãtia priuilegia, vt ibi diximus: vnde do. Alb. in d.
ſuo tract. de perfecto cle. in j. lib. in 5. dub. j. part. dicit, quod quo
ad illum effectum vt gaudeãt priuilegiis hmõi clericalib. putat
fore attendendum, an ſint tales, qui ex toto Deo dediti ſunt, &
tranſlati: vt quia tradiderũt ſe, & ſua Deo, & eccleſiæ, ꝓpriis re-
nuntiando: vel ſunt tonſurati & habitum mutauerunt: & tunc
gaudebunt priuilegiis clericorum: & ita intelligit d. gl. & doct.
procedere in d. c. duo ſunt: aut non ſunt ex toto Deo dicati, &
2 tranſlati: vt ſ. & tũc ſecus. De heremitis † dic vltra prædicta eos
gaudere priuilegiis clericorũ: & poſſe in epos eligi: vt vult gl.
in c. qui vere. 16. q. 1. ꝑ c. cum monaſterium. de elec. & differt à
monacho: quia ꝓpriis bonis non renuntiat. ſm d. gl. ꝑ §. eõ. 19.
3 q. 3. ſecus in monacho, vt ibi. & in c. placuit. 16. q. 1. ¶ Pro † hoc
ēt facit, quia heremitæ ſubſunt epo. 93. diſt. nulla rõe. xj. q. 3. c.
ſi aũt. & d. c. qui vere. & ibi gl. & voluit Gemi. in c. indemnitati
bus. §. pen. de elec. lib. 6. & But. in conſ. 20. & ideo gl. in d. c. qui
vere. dicit eos eſſe cenſendos eccleſiaſticos: vt vult ēt gl. in l. 2.
ff. de in ius voc. & Inn. in d. c. cum monaſterium. de elec. & not.
4 in c. 2. de exceſ. præl. ¶ † In ꝯrium facit: quia heremita non liga
tur voto caſtitatis: & ideo poſſet matrimonium ꝯhere. Roma.
in ſuis ſing. in verb. heremita. ver. heremitæ ſunt. vbi all. gl. in c.
ex parte. de cler. coniug. Non ligatur ēt voto paupertatis, cum
poſſit habere ꝓprium: vt ſ. eſt dictum: & teſtari de bonis ſuis: vt
5 fecit Pau. primus heremita, q † collobium ſuum, i. veſtem ſine
manicis, qua vtebantur olim virgines, & diaconi: & quæ hodie
eſt dalmatica reliq̃t in teſtamento Anaſtaſio epo Alexandriæ:
tunicam vero reliquit beato Antonio. 19. q. 3. c. eõ Paulus. &
gl. in d. c. cum monaſterium. & pulchre iſta refert Firm. in trac.
de epo. in 2. lib. in 68. q. in 2. col. 12. fol. operis. vbi ēt dicit here
6 mitam non poſſe † vocari Abb. cum, non niſi profeſſus, poſſit
ad abbatiam promoueri. gl. in d. c. cum monaſterium. per c. cau
ſam. de elec. Et intantum non videtur perſona propria: ꝙ dici-
tur ciuis loci, in quo moratur, ſecundum Bal. in l. in adoptione.
in 2. col. C. de adopt. quod not. ad ea quæ dicuntur in l. 1. ff. ad
munic. vbi tractatur qui dicantur ciues. Et ꝙ Pau. ſit teſtatus: &
idem facere poſſint heremitæ, dicit idem Firman. in d. tract. de
epiſcopo. in 4. lib. in 4. part. in 3. q. poſt prin. 4. col. 33. fol. oper.
Et ideo Abb. in d. ca. cum monaſterium. tenet heremitam non
gaudere priuilegio eccleſiaſtico reſpectu fori vel perſonæ. Et
quamuis dicat Inn. in d. c. cum monaſterium. heremitam debe-
rę promittere & ſeruare continentiam, hoc iure non proba-
tur: vnde non probatur iure, quam vitam debet ducere here-
7 mita. Et ideo dicit gl. in d. c. qui vere. heremitas † eſſe ſine rege,
ſicut locuſtæ. vt etiam cõcludit Abb. in d. c. cum monaſterium.
& pulchre de eis loquitur idem Abb. in c. 2. de foro compe. de
quibus etiam eſt videndum quod dicit Arch. in c. vnico. de ex-
ceſ. præl. lib. 6. Card. Io. de Lign. Petr. de Anch. & doct. in clem.
per literas. de præbend. Butr. & Barb. in d. c. 2. de foro compet.
8 ¶ † Conuerſi

8 ¶ †Conuerſi autem non videntur dici religioſi: quia retinent
propria,& poſſunt teſtari. Bart.in auct.ingreſſi.C.de ſacr.ſanct.
eccl.in 1.q.& ideo poſſunt matrimonium contrahere vt ibi.&
per Bal.in l.placet.C.de ſac.ſan.eccl.vbi etiam dicit eos non eſ-
ſe perſonas eccleſiaſticas.& tenet gl.in clem.1.de relig.dom.&
Firma.allegando conſ.Bal.& Io.de Lig.in d.tract.de epiſcopo.
in 4.part.4.libr.poſt princi.vlti.col.33.fol.operis.Et ideo quia
non ſunt vere religioſi,non ſunt vocandi in electione:vt not.
in c.ex eo.de elec.lib.6.& Ang.in auct.de alie.& emphi.§.hoc
etiam.coll.9.& per Inn.in c.cum M.Ferrar.de conſtit.& Io.an.
in c.1.de proc.cum multis aliis,quæ ponit Firma. in d.tract.de
epiſcopo.in 3.part.1.lib.in xj.q. quæ intelligit vera in conuer-
9 ſis eccleſiæ ſecularis,qui†poſſunt reſeruare ſibi bona,contra-
here,teſtari,& alia facere:vt s̃.ſecus in conuerſis profeſſis:vt la
te ibi,qui q̃uis ſint profeſſi:tamen non poſſunt eligere cum ca-
nonicis,nec pręſentare:vt diximus s̃.in 2.q.prin.pręſentis part.
in 13.art. ¶De ſimplici monacho autem dicitur eos non poſ-
ſe teſtari,niſi cum licentia Papæ: ſecundum gl.Bart.& doct.in
auct.ſi qua mulier.C.de ſac.ſan.eccl.& Bar.in l.1.C.qui teſt.fa.
poſ.& in auct.de monachis.§.illud quoque.& in auct.ingreſſi.
vbi doct.C.de ſac.ſan.eccl.19.q.vlt.c.nunc autem.& in Spe.de
ſta.mo.ver.50.& ver.53.cum ſeq.cum multis accumulatis per
Firma.in d.tract.de epiſcopo.in 4.part.4.lib.in 3.q.in 3.col.33.
fol.operis.¶Et quæ dicta ſunt de prædictis,dicuntur etiam de
Deo deuotis:vt per Alb.in d.tract.de perfecto cler.in 1.part.1.
lib.in 5.dub.& faciunt omnia,quæ diximus s̃.in 1.part.1.lib. in
10 j.q.prin.in x.art.¶De fratribus autem†tertij ordinis S.Franc.
dic,quod Bal.in auct.niſi rogati.C.ad Trebel.in 1.col.conuer-
ſos,& fratres tertij ordinis S. Franciſci non dici proprie Deo di
catos.Et ideo ſi aliqua ſoror vel frater prædictorum eſt graua
ta,ſeu grauatus fideicommiſſo,etiam ꝙ intrauerit locum,& ec
cleſiam huius conuerſationis, nihilominus ſuccedit ſubſtitu-
tus,& non eccleſia,ſeu conuentus: quia non habentur pro fi-
lio,ſicut alia monaſteria:vt ibi etiam Barto.in fin.& Firma.in d.
tract.de epiſc.in 3.part.1.libr.in xj.q.in 3.col.4.char.operis. de
quibus,& de fratribus Ieſuatis,plene diximus s̃.in 1.part.1.lib.
in 1.q.prin.in x.art.Tu pro concordia & diſtin.do.Alb.de con-
uerſis.de qua s̃.dic eandem diſtin.in effectu feciſſe doct.in c.2.
de inſtit.vbi Abb.Dom.& alij poſt glo.ibi in c.ex eo.in verbo,
conuerſi,de elec.lib.6. ¶Et licet hic multa de prædictis ſint ac-
11 cumulata†tamen iſta faciunt pro & contra in hoc art. ſcil.an
prædicti poſſint præſentari:quia inquantum videntur perſonæ
eccleſiaſticæ:& veniunt in portione Chriſti, videntur dici cle-
rici.vt s̃.diximus.Sed inquantum habent multa cõmunia cum
laicis:puta,quia poſſint matrimonia contrahere,& ſimilia face
re, videntur cenſeri perſonæ laicales: & ideo omnia iſta non
12 concludunt. ¶† Sed vt materia huius art.diſtinguatur eſt vi-
dendum, an huiuſmodi perſonæ dicantur capaces beneficio-
rum?de quo plene habetur per doc.in c.quamuis. de decim.in
c.2.de inſti.vbi Card.Abb.Im.& alij,vt in c.ex eo.§.fin.de elect.
lib.6 (Et ideo conclude ex mente doc.in pręal.locis,ꝙ iſti ſunt
profeſſi.)Poſſunt habere beneficia pro victu: iuxta tamen eo-
rum profeſſionem: & poſſunt eligere eorum prælatum: vt in
d.c.ex eo.& ſi faciunt collegium de per ſe, poſſunt eorum ſyn-
dicum eligere:vt dicit Dom.in d.c.ex eo. Et de iſtis, an poſſint
præſentari?dico ꝙ cum eorum eccleſia ſit regularis,& videtur
collegiata,non habet locum præſentatio:vt diximus s̃. in 5.q.
princ.huius part.in 1.& 4.art. Si vero non ſunt profeſſi, ſed ex
fundatione eſt reſeruatum ꝙ non præſentetur in illo loco,ni-
ſi frater tertij ordinis,& heremita, & huiuſmodi, & interceſſit
epiſcopi conſenſus,illa reſeruatio ſeruãda eſt,cum apponi po-
tuit.c.cum dilectus.vbi gl.de conſue.& late de huiuſmodi con-
ditionibus diximus s̃.in 1.part.1.lib.in 9 q.prin.in 1.art.Si vero
loquimur de eccleſia & beneficio ſimplici ſeculari, dicerem
nullo modo heremitam, nec conuerſum, nec Deo deuotum,
nec ſimplicem monachum de per ſe ſtantem poſſe præſentari:
niſi ſit ſaltem clericus primæ tonſuræ:quia tũc non vt heremi-
ta,ſed vt clericus præſentabitur:cum plures ex talibus reperian
tur, non ſolum clerici primæ tonſuræ,ſed etiam presbyteri: ſi
autem non eſſent clerici, dico eos non poſſe præſentari:niſi in
loco, vbi ex fundatione appareret huiuſmodi vitæ hominem
requirere,cum conſenſu tamen ordinarij:vt vult à ſimili Hoſt.
quem ibi refert Dom.in d.c.ex eo.in fi.de elec.lib.6.¶Et vt o-
mnia vnico verbo concludam,dic prædictos ita demum poſſe
præſentari, ſi ſunt capaces de iure: aut de ſpeciali fundatorum
diſpoſitione vel Papæ,beneficij tamen ſimplicis: vt diximus e-
tiam in clerico coniugato.s̃ in proximo præceden.articu. alias
vero non.Et quomodo & quando ſint capaces,dictum eſt s̃.&
in iuribus s̃.allegatis.ſcilicet in d.c.quamuis.de decimis. in c.2.
de inſtit.& in c.ex eo.§.fin.de elect.lib.6. vbi per Dom.& doct.
& hæc conſideratio facienda eſt in hoc caſu.

¶Quintus art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentare an poſſint milites Hieroſolymitani,templarij & huiuſmodi.*
2 *Hieroſolymitani an veniant & compræhendantur religioſorum appellatione.Et an poſſint teſtari.& numer.3.*

1 Et ex iſtis Deciditur 5.art.†an milites Hieroſolymitani S.Ioannis,templarij,& huiuſmodi poſſint præſentari?Et breuiter dicendum: ꝙ aut loquimur in eccleſiis eorum religionum, in quibus cadit ius pa.vt late diximus s̃. in 5.q.prin.huius part.in x.art.& quia in illis cadit pręſentatio,fore præſentandos illos eiuſdem religionis, cum ſint capaces illorum beneficiorum. Aut loquimur de eccleſiis ſecularibus, & data capacitate dictorum militum:puta quia non habent incompatibilia:iuxta c.de multa.de præb.& de eis dicendum eſt, vt de conuerſis,& aliis in præced.art.poſitis. Diſtinguendo an ſint clerici, vel ne:vt ibi diximus, cum laici aliter iudicarentur: vt dicunt doc.in d.c.ex eo.& Abb.in d.c.quamuis.Et ideo non poſſent habere beneficia,niſi pro ſuſtentatione:vt ibi late.¶Et de iſtis millitibus Hieroſolymitanis, & ſimilibus, videre Dom.
2 in c.2.de reb.eccl.non alien.in 6.& doct.in rub.de reg. † & an
veniant appellatione religioſorũm,eſt text.in ca. cum & plan-
tare.de priuileg. vbi dicitur,ꝙ non:niſi ſint tranſlati in totum,
3 quo ad ſe,& omnia:& an†tales poſſint teſtari:ponit Io.An.in
add.Spec.in tit.de pecul.cler.in fi.reſpon.& Firma.de prædictis
loquitur in d.tract.de epiſc.in 4.part.4.lib. in 3.q. & præſertim
in princ.4.col.33.chart.operis.

¶Sextus art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſit mulier in eccleſia patronata.5.*
2 *Mulieres an poſſint ſuſcipere ordines diaconatus & presbyteratus.*
3 *Gradus preæminentiæ ordinis non habet locum in fœmina.*
4 *Feminis quæ ſint prohibita,quæ item permiſſa.*
6 *Moniales præſentari poſſunt in monaſteriis per patronos.*
7 *Mulieres poſſunt eſſe canonicæ ſeculares. Limit.numer.8. Et quam funeſtus ſæpe inde naſcatur euentus.& numer.9.*

1 Deuenio Ad 6.art.videlicet,†an mulier poſſit præſentari in eccleſia patronata? Et in hoc aduerte:
nam ſi loquimur de muliere ſeculari,dicendum eſt:vt j̃.de per
ſonis laicis, quando præſentari poſſunt, dicetur ſi vero loqui-
mur de mulieribus religioſis, & tunc primo videtur dicendum
2 eas poſſe præſentari: quia mulier † poteſt eſſe clerica,ſecun-
dum Paul.ad Galatas c.3.quia in Chriſto Ieſu neque maſculus,
neque fœmina differunt.Ita videtur facere tex.in c.presbyter.
& c.mulieres.32.diſt.in quibus fit mentio de presbytera.& 27.
q.1.ca.diaconiſſa. vbi dicitur diaconiſſam non debere ante an-
nos 12.ordinari: ex quibus innuitur mulieres poſſe ſuſcipere
ordines diaconatus,& presbyteratus. ¶Tamen in contrarium
facit: quia fœminæ impediuntur ordinari, & hoc ſexu impe-
diente ex conſtitutione eccleſiæ:adeo ꝙ ſi fœmina ordinetur
de facto, non recipit characterem:nec executionem eius:gloſ.
not.in d.c.diaconiſſa.& tenent doct.in c.noua. de pœn.& rem.
& ad hoc text. 23.diſt.ſacratos. vbi text.ꝙ fœminæ quantum-
cunque Deo ſacratæ,& ſanctæ,vaſa & pallas ſacras,quibus mi-
niſtratur, tangere præſumere non debent, vel incenſum circa
altare offerre.& in d.ca.noua.redditur ratio. nam licet beatiſſi-
ma Virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apoſtolis vni-
uerſis, non tamen illi, ſed illis dominus tradidit claues regni
cælorum:& ratio rationis eſt, quam ponit Richar.in 4.ſenten.
diſt.25.q.4.& doct.in d.c.nolo. quia in ſacramento requiritur
res & ſignum.c.cum in arte.de celeb.miſſ.cum autem clericus,
quando ordinatur per ordinem,tacite coniugatur eccleſię:tan
quam ſponſus ſponſæ:hoc myſticum non poteſt cadere in foe
3 mina:quia ſponſa eſt,& non ſpõſus.†Item,quia in ſexu fœmi-
neo non poteſt cadere gradus præeminentię ordinis:cum ipſa
fœmina habeat in ſe ſtatum ſubiectionis.Paul.1.ad Timoth.&
2.c.ibi mulierem docere non permittas:nec in virum domina-
ri:quia enim paralitate male vſa fuit.Ideo fuit ſubiecta viri po-
teſtati.Gen.3.c.ibi:& ſub viri poteſtate eris.c.cum caput.33.q.
vlt.& c.mulierem.vbi redditur alia ratio propter peccati origi
nem: quod emanauit ab Eua: & quia ab ipſa præuaricatio in-
choauit:& ne iterum fœminę faciliter labantur.vt iſta pulchre
ponit do.Alb.de troctis in d.tract.de perfecto cleric.in 2.lib.in
4 2.requiſito.in 21.& vlt.chart. operis.& quæ ſint†prohibita,&
quæ permiſſa fœminis,late tractauimus s̃.in j.part.j.libr.in 7.q.
princ.in 2.arti. dum ibi tractauimus:an mulier poſſit acquirere

ius pat,& ſic videtur ex p̄dictis mulierẽ non poſſe ordinari:er-
go nec p̄ſentari.¶Nec obſtat dictũ Pau.ad galatas:quia reſpõ-
detur per Ricar.vbi ſ̃. eſſe verũ, quantũ ad meritum in Deum
per comparationem ad Chriſtum, nõ eſt differentia inter ma-
ſculũ & fœminam:eſt tamen quo ad officiũ.Similiter reſpon-
detur ad iura ſ̃.allegata:quibus diſponitur mulierem poſſe eſſe
presbyterã, & diaconiſſam, vt nõ obſtent:quia ibi presbyteræ
vocãtur viduæ ſeniores:nõ mulieres ordinatæ:& per diaconiſ-
ſam intelligitur abbatiſſa:ſecundũ gl.ibi,vel appellabantur dia
coniſſæ ibi illæ,quibus iniungitur legere homilias in matutinis
cũ aliquali benedictione:vt dicit gl.alia in d.c.diaconiſſa.& ſic
apparet ex ſ̃.ſcriptis,mulierem non poſſe habere ordinem, ſic
nec p̄ſentari:præſertim per rationẽ,de qua ſ̃.quia cum ſit mu-
lier,ſi p̄ſentaretur ad aliquã eccleſiam,videretur dari vxor vxo
5 ri:ꝙ eſſe nõ debet.¶†Tu tamen pro concordia dic,ꝙ aut lo-
quimur,an mulier poſſit p̄ſentari ad titulũ alicuius eccleſiæ ſe
cularis,& illã habere in beneficiũ:& tunc etiã ſi eſſet monialis,
nõ poterit p̄ſentare;quia eſt inhabilis ad illã,per iura ſ̃. allega-
ta.& dicimus in d.ij.artic.vij.q.prin,1.par,1.lib.Aut loquimur,
an aliqua poſſit p̄ſentari in abbatiſſam ad aliquod monaſteriũ:
& tunc,quia monaſterium monialiũ dicitur eccleſia collegia-
ta,in qua præſentatio non cadit:vt diximus latè.ſ̃.in v.q.princ.
huius partis in 1.& v,art.& nõ poterit præſentari,niſi hoc ha-
berẽt patroni ex priuilegio Papæ:per cõſi.Fede.ibi allegatũ in
illo:& aliis caſibus ibi poſitis,p̄ſentatio de aliqua muliere fieri
6 poſſet in abbatiſſa,cũ illa eccleſia ſit mulierũ.Si † verò loqui-
mur de monialibus, quæ de iure p̄ſentari poſſunt in monaſte-
riis ꝑ patronos:vt diximus in d. v,art,v. q.princ,huius partis,bñ
poterũt præſentari,q̃uis ordinẽ clericalẽ non habeant:cũ ipſa-
rũ ordo ſit,eſſe ſanctimonialẽ. Et idẽ dicerẽ de omnibus fœ-
minis religioſis habentibus monaſteria,vt ad illa p̄ſentari poſ-
ſint:per c,indẽnitatib.de ele.li.6. vt omnia ibi dicta extẽdimus.
¶Nec obſtat ratio,quæ videbatur facere in contrariũ:ꝙ vide-
retur data vxor vxori:quia ſpõſus ipſarũ eſt Chriſtus, cui ſunt
dicatæ,& virginitatẽ vouerunt:vt no.in d.c.ĩ noua. de pœnitẽ.
& remiſ.& de huiuſmodi matrimonio, diximus ſ̃.in 1. part. 1.
lib.in 9.q prin.in 2.art.in reſponſione,quã facio ad ſeptimum
motiuũ partis negatiuæ:vbi de matrimoniis ſpiritualibus dixi-
7 mus.¶†Et vt nihil deſit de materia mulierum,adde,ꝙ mulie-
res poſſunt eſſe canonicæ ſeculares:vt eſt tex.formalis.in c.di-
lecta.ibi canonicas ſuas &c.de maio.& obedi.& tex. melior de
iure,in cle.attendẽtes.§.illas quoq; mulieres.quæ vulgo dicũ-
tur canonicæ ſeculares &c.de ſta. mona.& iſtæ mulieres viuũt
ſecundũ ordinem & vitam canonicorũ ſecularium.vt dicit gl.
& ibi Archi.in c.virgines.20.q.4.& no. glo.pen.in d.c.dilecta.
& no,in c.ſi.12.q.v.& eſt tex.expreſſus in c,indemnitatibus.§.
penul.de elec,lib.6.& in d,clemen, attendentes.§. illas quoq;.
¶Et licet nomen canonicæ cadat in muliere;tamen tales nun-
cupatæ canonicæ approbatæ nõ ſunt à ſede apoſtolica : vt dicit
tex.in d.c.indemnitatibus.§.penul.& d.cle, attendentes.§, illas
quoq; & tex.in c.pernicioſam.in 18.q.2.& ad hoc optimè alle
gatur deciſio Rotæ:vtrum canonice.in tit.de ſentent,excõmu,
in antiquioribus, vbi determinatur tales canonicas ſeculares
eſſe adeo reprobatas, ꝙ non gaudẽt priuilegio c. ſiquis ſuadẽ-
te diabolo. 17.q.4.cũ non ſint verè eccleſiaſticæ perſonæ,licet
ſubſint epiſcopo;vt dicit Domi.in d.c,indẽnitatibus,§.penult,
de elec.lib.6.poſt Ioã.an, Et iſta pulchre ponit recolendæ me-
mo,meus dominus obſeruandiſſimus,dominus Bon Iacobus
Scotus Patauus,V.I.D.Excellẽtiſſimus:qui poſtea religionem
ſancti Benedicti congregationis ſanctæ Iuſtinæ, quæ modo di
citur Caſſineñ. ingreſſus,dominus Theophilus fuit appellatus
in ſuo ſolẽni trac.de p̄ſtan.canonicorum ciuitatis Paduæ.ipſis
Reuereñ.dominis dicato in 7.q. euidentialiũ, eiuſdem, qui in
monaſterio Caſſineñ cuidã,infirmo ſeruiẽs ex epidimiæ mor-
bo mortuus fuit.qui habuit eminentiſſimã ſcientiã, canonũ,
& legũ,& ſanctiſſimæ vitæ, & ideo ipſum verè beatum prædi-
8 co,¶Et redeũdo ad noſtrũ:licet iſtæ appellẽtur † canonicæ,nõ
ſunt approbatæ : quia earũ vita ſæpe malum habet finẽ. prout
in d.c.indẽnitatibus.§.penul.recitat Io.an.& poſt eũ Domi.&
alij quẽdam caſum,qui accidit:dicit enim,ibi Io.an.ꝙ vt pluri-
mũ iſtæ canonicæ ſeculares habitant permiſtim.& remittit ſe
ad nota.ꝑ eum in c,dilecta.de maio. & obedien,& poſtea ſub-
dit, ꝙ cũ quædã abbatiſſa duplicis monaſterij requiſita fuiſſet
à quodam Principe de numero collegij, reſpondit canonicos
eſſe viginti:& canonicas quadraginta : & cũ princeps replicaſ-
ſet numerũ debere conuerti : quia melius ſufficiẽt viginti fœ-
minæ quadraginta viris,quã econuerſo,illa reſpondit ꝙ ſalua
eius reuerentia : nã illud fuerat ibi optimè ordinatũ,vt videli-
cet,pro viginti canonicis,eſſent viginti canonicæ:reliquæ ve-
rò viginti canonicæ eſſent pro hoſpitibus: quo reſpõſo audi-
to lætatus eſt princeps: & cõceſſit illi gratiã quã petebat:ſem-
9 per † igitur ex iſtis miſturis expectatur peſſimus euẽtus : quid
autẽ de canonicis ſanctæ Brigidæ.vide pulchrũ cõſi.8.Abb.in
1.vol.¶Cũ ergo iſtæ canonicæ ſeculares non ſint approbatæ,
eſt dicendũ,ꝙ quatenus ſuſtinentũ,ſi ſunt patroni habentes ius
pat.in iſtis monaſterijs,licet ibi nõ poſſint præſentare abbatiſ-
ſas:poſſunt tamẽ præſentare huiuſmodi canonicas:vt diximus
ſ̃.in d.v.q.prin,huius partis in v.ar,dicta in monialibus, habere
locum etiã in iſtis.per d.c,indemnitatibus.

¶Septimus articu.vij.q.prin,j.partis.ij.Libri.

1 *Laici an præſentari poſſint in locis patronatis,& nu.6.7.*
2 *Laicus non poteſt eſſe beneficiatus.*
3 *Canoniæ ius,ſpirituale eſt.*
4 *Laicus nec decimas nec oblationes poteſt habere.*
5 *Laicus poteſt habere præbendam ſeparatam à canonicatu.*
8 *Laicus non eſt capax iuris ſpiritualis.*
9 *Laicus in quibus caſibus poteſt præſentari, debet actu eſſe clericus.*

1 Dubitatur Septimo, † an laici poſſint p̄ſentari in lo-
cis patronatis?¶Dubiũ facit;quia chriſtia
ni quãuis laici,religioſi appellãtur large tamen c,duo ſunt.12.
q.j.& ꝑ Abb.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ,de cõſti. vbi de religio-
2 ſis plenè ꝑ do. Felin,in j.col. ¶†Tamẽ in contrariũ videtũ:quia
laicus nõ poteſt eſſe beneficiatus:& ſic nec canonicus,cũ non
ſit clericus, text.in d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. de cõſti.& no,gl.
in verbo,receperint.in c.cũ.M.Ferrar.vbi Abb.& alij:& maxi-
mè do.Fely.in 2.col.eo.ti.& Abb.in c.tua nos,de ſimon.& no.
in cle.2.de æta.& quali.& not.Archi.Gemi.& Propo,in c.pla-
cuit.ante fi.32.diſtin,allegãtes gl.in d.c.cũ.M.& in d.c.eccleſia
ſanctæ Mariæ. & hoc voluit idẽ Arch,in c.ſi quis obiecerit.j.q.
3.& Hoſti.in ſumma de inſti.§.qs inſtitui,& Abb.pulchrè in c.
3 maio.de p̄ben. †Et ratio iſtius cõcluſionis:quia ius canoniæ eſt
ſpũale:caſus ſingularis in c.dilecto.& ibi not.oẽs doc.de p̄ben.
quẽ tex,ad hoc exclamat Abb.in d.c,maioribus.& Card.in cle.
ſi iuſta.in 2.q.& ibi Mod.de p̄bend.maximè Im.in 1.& 2.col.&
idẽ Card,cõſi.131.incip.ſanctiſ.ad fi.& doc.in d.c. cũ.M.Ferra.
quæ quidẽ ſpũalia non cadunt in laicos c.ſi quis deinceps.16.
q.7.c.Meſſana.c.ſacroſancta.de elec.& c.cãm quæ.de p̄ſcr.inſt.
4 de inut.ſtipu.§.j.& § ſacrã.cũ ſimi.¶†Tu adde pro iſta ratione
etiã facere: quia nullus laicorũ poteſt habere decimas & obla-
tiones:cũ ſint iuris ſpũalis,& ideo illius non ſunt capaces,nec
eis cõferri:nec cõcedi poſſunt c.quãuis.& ibi Abb.in 2. no. de
decimis.vbi etiam dicit ex hoc:& ex illo text.inferri epm non
poſſe cõcedere domino domus,vbi eſt ſcriptura alicuius ſan-
5 cti;vt de illis oblationibus diſponat ad libitũ.¶†Eſt bene ve-
rũ, laicum poſſe habere præbendam ſeparatam à canonicatu:
vel quia ſit magiſter in eccleſia,vel ex alia ſimili cauſa remune
ratione digna.Ita gl.in d.c,cũ.M.Ferrar.in verbo,receperint. &
ſequuntur doc.in locis præallegatis: & præſertim in d.c. cum
M.Ferrar.vbi do, Fely.& Abb. in d.c. maioribus.dicit hoc in-
telligi quãdo præbenda nõ eſt annexa canoniæ : vt ibi per eũ:
& Cardi.& Imol.in d.clemẽ.ſi iuſta.& hoc idẽ ſequitur Gemi.
in c.ſi eo tempore.ante fi.de reſcrip.lib.vj.& Cardi.in d.conſi.
131.& Pet.de anch.in repe.rub.de cõceſ.præbẽ.& rota penul.
in tit.de reſcript.in nouis.& voluit prædicta pulchrè idem do.
Bon Iacobus Scotus in d.tract.de præſtan.canonicorum ciui-
6 tatis Paduæ in 6.q.euidentialium.¶†Demum pro clara intel-
ligentia huius artic.dic,ꝙ aut loquimur de laicis,prout capiũ-
tur in c.ex eo.in §.in eccleſijs.de elec.lib.vj.& ibi Arch.& poſt
eũ Domi.in verſ.quæro qui cõprehendantur:puta de templa-
rijs,hoſpitalariis,& huiuſmodi,aut de puris laicis. Primo caſu
ſi de dictis tẽplariis,militibus,& etiam conuerſis:de quibus in
d.c.ex eo.& in d.c.quãuis.de decimis.& in c.2.de inſti.& huiuſ
7 modi;& tunc eſt † dicendum in eccleſijs eorum omnino eos
eſſe capaces:& poſſe præſentari cum in illis cadat ius pat.vt di-
ximus.ſ̃.in 4.&.5,art.præſentis,q. Aut in aliis eccleſijs:& tunc
nõ,niſi ſint clerici:vt in dictis art.diximus : & eccleſiæ,quæ iſtis
dantur,dicũtur datæ potius eorũ religioni quã eis: vt dixit Ab-
ba.pulchrè in d.c,quãuis.de decimis,pro eorum ſuſtẽtatione:
& ibi faciẽt deſeruire per clericos & ſacerdotes,ſicut etiam di-
cimus,quando aliqua inſtitutio eſt facta religionis pro ſubſi-
dio terræ ſanctæ:quia poterunt illi laici præeſſe:& eccleſijs de-
ſeruiri facere ꝑ ſacerdotes;vt per Arch.Io.and.& Gemi.in d.c.
ex eo.in §.eccleſia.in gl.in verbo,in clericis. Et idem dicendũ
de monachis:vt quãuis ſint laici,ſi tamen ſunt profeſſi,cenſen
tur vt clerici,& eligunt in eorum eccleſijs:& idem,ſi non ſunt
ꝓfeſſi:& non ſunt in regulari monaſterio:vt plenè Abba.in d.
c.2.de inſtit. Si verò loquimur in puris laicis,& tunc ſi ius pat.
eſt in

eſt in aliqua præbenda ſeparata à canonia, poteſt dari, ēt laicis
tanquam marib⁹, vel ob aliam remunerationem: vt diximus.ſ.
per gl.in d.c.cum M.Ferrar.& non eſt dubium eos poſſe ad illā
præſentari, cū in illa cadat ius pa.vt diximus ſ.in j.part.j.li. in vj.
q.prin.in 8.art.& cadit ēt in eis pręſentatio: vt ſimiliter diximus
ſ.in v.q.prin. huius partis in 3.art.ī quibus locis loquuti fuim⁹
de præb.ſiſten.in aliis eccleſiis. Aut loquimur de puris laicis tā
8 maribus, quā feminis, circa † alia beneficia. & non eſt dubium
cum ſint ſpiritualia eos nō eſſe illis capaces.c. ſacroſancta.& c.
Meſſana.de elec.cū aliis.ſ.all.& ſicut non p̄t laicus ad illa inſti-
tui.c. 1.de inſt.Ita nec p̄ſentari, prout colligit Car.ex illo tex.in
c.per veſtras. in j.no.hoc tit.quia tex.ibi exprimit: ꝙ ille patro-
nus, qui volebat præſentare ſeipſum, erat clericus: & idem ibi
ponderat Io.an. in prin.in verb.clericus.Si vero loquitur de a-
liquibus hoſpitalibus, in quibus laici præponuntur: vel in col-
legiis ſcholarium, in quibus laici poſſunt præſentari: vt dixim⁹
ſ.in d.v.q.prin.huius part.in 8.& 11.art. & tunc ſi reperiuntur
huiuſmodi loca: tam marium q̄ feminarum poterūt ad illa p̄n-
tari, cum ſint illis capaces, & ſint loca ſecularia: & cadat in illis
ius pa.large: vt diximus.ſ.in j.par.j.lib.in xj.& vlt.q.princ.in 11.
12.& 14.art.& iſta ſunt de mente Ab.in d.c.ij.de inſt.Arch. Io.
9 An.& Gem.in d.c.ex eo.in §.in eccleſia.de elect.li.vj.¶ † Extē
de, quę hic dicūtur, etiam ſi laicus eſſet ętatis, in qua poſſet cle-
ricari: quia ſi non eſt actu clericus non poterit præſentari ad be
neficium eccleſiaſticum, quamuis poſtea incontinenti clerice-
tur: vt dixim⁹ etiam.ſ.in fi.3.art.præſentis q.& dicetur.j. in hac
etiam q.in xxix.art.in fi.vbi vide: vbi tractabimus, an ad benefi-
cium ſacerdotale ſufficiat præſentare ętate idoneum ad ſacer-
dotium: licet non ſacerdos.Et ſic omnia ſunt plana.

¶Octauus art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Filiusfamilias an præſentari poſſit.& n.6.*
2 *Filiusfamilias poteſt in epiſcopum eligi: & liberatur patria poteſtate in fa uorabilibus, Secus in odioſis.*
3 *Filiusfam.epiſcopus tenetur honorare patrem.*
4 *Filiusfam. an ſoluatur patria poteſtate per dignitatem ſacerdotalem, vel prælaturam inferiorem epiſcopatu, & monachatu, vel dignitate militari, vel doctarali. remiſſ.& n.5.*
7 *Filiusfamilias quicquid acquirit, patri acquirit, exceptis ſpiritualibus.*
8 *Pater verberans filiumfa. in ſacris conſtitutum, incidit in pœnam.c.ſi quis ſuadente diabolo 17.q.4.*
9 *Pater non poteſt verberare filium in ſacris conſtitutum.*

1 Sequitur Octauus art.videlicet † an filiusfamilias poſ-
ſit præſentari? Hunc art.non inueni in ſpecie
tactum: ſed bene reperi dubitationem, an filiusfamilias poſſit
eligi in epiſcopum: quam ponit Firma.in trac.de epō. in 2.lib.
2 in j.par.in 8.q.& dicit † filiumfamilias poſſe eligi in epm, verū
liberari à patria poteſtate: quia illam ſoluit dignitas epalis: vt
in aut.ſed dignitas.& ibi doc.C.de epiſc.& cler.& in aut. conſti
tutio, quæ de dignit.§.illud.& not.in ca.indecorum.de etat.&
qualita.vbi gl.& per Bal.in l.ſacroſancta. de epis & cleric.& in
l.ſi marit⁹.C.de patria poteſta.& Bar.in l.2.& in l.patre.ff.de his,
qui ſunt ſui vel ali.iur.quod dicit eſſe verum, quo ad fauorem,
non quo ad odium: ſecundum Bar.in d.l.2.in fi.& in l.patris.ff.
de in ius vocan.& ibi adducit Bart.hoc inferentem ad.q.ſtatu-
ti: & ad aliam illationem.de iure deliberan. & ibi etiam ponit,
3 ꝙ filius eps tenetur honorare patrem, & illum ſibi pręponere:
imo etiam Papa, ſecundum Bal.ad Roma.in l.pretor ait.in fi.ff.
de in ius voc.quod Firma.putat verum in his, quæ domi, non
quæ foris ſunt: & ſic contra id quod ponit Bald.in l.ſenium.in
v.col.C.q teſta.facere poſſunt.vbi dicit maiorem eſſe auctori-
4 tatem magiſtratus † q̄ parentum quanto magis epi: vbi etiam
5 quęrit, quid de dignitate ſacerdotali, & prelatura † inferiori ab
epiſcopatu, an ſoluat p̄riam poteſtatem, & ēt de monachatu: v
bi ſimiliter qd de dignitate militari, & doctorali? ¶Et licet pa-
ter meus obſeruantiſſimus me emācipaſſet à nexibus p̄rię po-
teſtatis, cum promotus fui ad ſubdiaconatum: & ſic multo an-
tequam fuiſſem eps creatus, nihilominus ſemper ſibi exhibui
ſolitam reuerentiam ēt eps, qui cū eſſet pręſens in mea ꝯſecra
tione in ciuitate Trani, & ēt cum ab illa deſceſſit, vt ad epatum
meum accederem, petiit à me benedictionem: & cum ego de
negaſſem, & ab ipſo benedictionem petiiſſem, illā mihi p̄buit,
& ſic deſceſſit: & amplius eum non vidi: nam mortuus fuit me
in epiſcopatu exiſtēte: vt iam prædixerat in meo deſceſſu: dixit
enim, perge fili, & miniſterium tuum imple iuxta onus hume
ris tuis à Deo, & ab apoſtolica ſede impoſitum: & de me viuo
amplius non cures: ſed de mea anima: quia vlterius amplius
non me videbis, & vt percepi ab aſtantibus fide dignis, ad do-
minum migrauit cum maxima ſanctitate: & vltima eius verba
hæc fuerūt: maria mater gratie: & cum dixit in hora mortis ſu-
ſcipe, expirauit: & hic felix tranſit⁹ eſt medela doloris mei: ſpe-
6 ro ipſum eſſe ciuem paradiſi, & ꝑ me deum orare. ¶ † Redeū-
do igitur ad caſum noſtrum, ſi filiusf.poteſt eſſe ſacerdos, eligi
eps, & conſecrari, multo magis & beneficiari. quod etiam pro
batur in c.cum annum.in fi.de iud.li.vj.vbi pręſupponit filium
familias habere beneficium.Facit.c. qui generaliter.de proc.e.
lib. Si ergo poteſt beneficium habere, ergo & præſentari: & ꝙ
præſentari poſſit filiusfa.aperte tenet in ſpecie Hoſt.in ſumma
huius tit.& dicetur.j.in 8.ſeq.q.prin.in 12.art.dū quęritur ibi,
an pater poſſit præſentare filium: & dicūt doc.ꝙ ſic: ergo filiuſ-
familias poteſt pręſentari.Sed quia poſſet dici, ꝙ forſan in caſu
illius art.fuerat emācipatus à patre: dico ꝙ doc. ibi loquunt̄ de
7 filiofamilias, cum faciunt motiuum, illum acquirere patri: † &
ſic præſupponunt eū in patria poteſtate: & ſoluunt in ſpiritua-
libus filiumf.nō acquirere patri: per d.c.cum annum.cum aliis
allegatis in 12.art.ſeq.q.prin. ergo non eſt dubium filiumf.p̄n-
tari poſſe: & ita tene, q̄uis ſit ſub patria p̄tāte: qa quo ad ſp̄ūalia,
eſt liber: vt diximus in d.12.art. & hoc idem tenet Ab.& doc.in
c.cum voluntate.ſuper gl.fi. vbi dicūt in ſpiritualibus filiumf.
8 clericum non ſubeſſe p̄rie poteſtati. † Imo filiusf.in ſacris con
ſtitutus, non poteſt à p̄re verberari, quin incidat in canonem,
ſi quis ſuadente diabolo.17.q.4.vt vult ibi Ab.quicquid dixe-
rint alij, & de prædictis etiam in c.cū indecorum.de eta.& qua-
li.& qd̄ dixi de patria p̄tāte.ponit etiam Ab.in c.cū deſideres.in
9 fi.vlt.not.de ſent.excom.Et ꝙ † non poſſit pater verberare fi-
lium in ſacris, tenuit etiam gl.fi.in c.j.de ſen. excommu.ſufficit
ergo quòd præſentari poſſit: reliqua de filiisf.vide in x.ſeq.art.

¶Nonus art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Serui infideles præſentari non poſſunt.*
2 *Serui clerici eſſe nequeunt.*
3 *Serui eligi nequeunt ad epiſcopatum, ſacerdotium & beneficium, & quid ſi ſine manumiſſione ordinentur.n.5.*
4 *Seruus iudex eſſe non poteſt.*
6 *Seruus præſentari non poteſt niſi ſit clericus.*

Et quia Similiter ſeruus eſt in poteſtate domini, dubita-
tur nono, an ſeruus poſſit p̄ſentari in beneficio
vel eccleſia patronata vacante? Hunc art. ſimiliter non reperi
1 in ſpē tactum. † Ideo dic, ꝙ ſi loquimur de ſeruis infidelibus: qa
vltra ſeruitutem ſunt ēt infideles: vt cōmuniter hodie ſunt ſer-
ui noſtri: qui aut ſunt mahumettani, aut Saraceni: & non eſt du
bium eos nō poſſe eſſe clericos, nec pręſentari: ex quo ſunt in-
fideles: vt dicetur.j.in ix.q.prin.ī vj.art. Aut vero loquimur de
ſeruis Chriſtianis: & cum non poſſit p̄ſentari in eccleſiis & be-
neficiis niſi cleric⁹: vt diximus.ſ.in primis art.præſentis.q.prin.
2 eſſet videndum, † an ſerui poſſint eſſe clerici: & ſic ordinari? &
dicendum eſt nullū ſeruum ſiue priuati, ſiue eccleſię, poſſe or-
dinari: niſi manumittat̄ prius.c.1.2.& 3.54.diſt.Et ratio prohibi-
tionis, eſt ſeruilis vilitas habito reſpectu ad clericalem dignita-
tem.c.arbitramur.eadem diſt.& c.de ſeruorum. de ſer. nō ord.
& eſt alia ratio: qa debet eſſe immunis ab aliis, q diuine aggre-
3 gandus eſt militie.d.ca.j.54.diſt. † Et ideo dr̄, ſeruum nō poſſe
eligi ad epiſcopatum, ſacerdotium, & beneficium.c.nullus. &
4 c.nulli.53.diſt. † nec mirum, quia prohibetur ſeru⁹ eſſe iudex:
quod eſt minus.l.ſeruus.C.de iud.niſi in caſibus ibi not.per gl.
nec poteſt eſſe tutor. inſtit.de tut.§.eſt autem. ibi capite lib. vt
pulchre per Firma.in tract.de epiſcopo. in 2.lib.in j.part.in 64.
5 q.poſt princ.2.col.12.char.operis. ¶ † Quid autem, ſi de facto
ſine manumiſſione ordinetur? ponit plene do. Albe. de troctis
in tract. de perfecto clerico.in 2.libr.in 3.requiſito. in 22. char.
operis.nolo tranſcribere, vbi ponit, quando remaneat cleric⁹,
6 & quando non. ¶ † Conclude ergo ſeruum non poſſe clerica
ri, niſi manumittatur: & niſi, ſi de facto ordinaretur clericus ca-
ſu, quo poteſt remanere, ergo nec præſentari, niſi ſit clericus.
Nec dicerem ipſum poſſe præſentari in ſecularibus collegiis,
cum non ſit perſona libera: quia non habet legitimam perſo-
nam.d.l.ſeruus.C.de iudi.& glo.pen.in l.pedius.ff.de arb.Reli-
qua de ſeruis vide in ſequent.art.

¶Decimus art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Monachus an poſſit præſentari.& n.14.23.& 25.*
2 *Monachus ſeruo æquiparatur, & ſeruus dicitur.n.5.13.*
3 *Seruus in arbitrum eligi non poteſt, nec in arbitratorem. & quid de monacho.nu.4.*
6 *Seruo ſi fiat legatum, dominus poteſt ſolus illud repudiare.*

7 *Monacho*

7 *Monacho legatum poteſt abbas repudiare.*
8 *Seruo,ſi quid legetur alimentorum ratione cenſetur factum domini contem plątione.*
9 *Seruo mortuo non poteſt dominus hæreditatem illi delatam adire, & quid monacho & monaſterio.*
10 *Seruo magis æquiparatur monachus, quam filiusfamilias.*
11 *Monachus quicquid acquirit, monaſterio acquirit.*
12 *Seruus delinquens conueniendus non dominus & idem de monacho et monaſterio.*
15 *Argumentum de filiofamil. ad monachum, an valeat.*
16 *Filiusfamilias fugitiuus acquirit poſſeſſionem patri, monachus monaſterio*
17 *Filiusfamilias degens in ſtudiis, poteſt agere ſine patris cõſenſu: monachus ſine abbatis licentia.*
18 *Pater poteſt hæreditatem filio delatam adire, eo inuito.*
19 *Filiusfamilias alimentandus eſt à patre, monachus à monaſterio.*
20 *Filiusfamil. an perſona libera, & quid de monacho.*
21 *Filiusfamilias teſtis eſſe poteſt. & item monachus.*
22 *Papa ſiue Imperator an poſſit aliquid concedere filiofamil. ne vſufructus acquiratur patri.*
24 *Argumentum de ſeruo vel filiofamil. ad monachũ an & quando ſit validũ.*

Ex duobus Præcedentibus art. in quibus loquuti fuimus de exiſtentibus ſub alterius poteſta-
te, ex quo monachus æquiparatur ſeruo, poteſt etiam dubita-
1 ri: † an ipſe monach⁹ pñtari poſſit? Et licet hic art. poſſet dici ſu
perfluus: quia videor de eo tetigiſſe. ſ. in 4. pced. arti. præſentis
q. tamen re vera ibi loquuti fuimus de monachis ſimplicibus
viuentibus, velut eremitis: hic aũt loquimur de monachis exi-
ſten. ĩ monaſteriis ſub poteſtate abbatis. Item ibi fiebat dubiũ,
an eſſent clerici vel non: Hic autem oritur dubitatio, quia ſunt
ſub aliena poteſtate. ¶ Dic ergo, ꝙ prima facie vr̃ dicendũ, mo
2 nachos non poſſe præſentari illo potiſſimo fundamento: † qa
monachus æquiparatur ſeruo: vt ꝓximè dictum eſt: ſed ſeruus
pñtari nõ pˀ, dum exiſtit in ptãte alterius: & ſic niſi manumit-
tatur: vt fuit concluſum in proximo præced. art. Ergo nec mo-
nachus, cum ſeruus cenſeatur. ¶ Et ꝙ monachus ſeruo æqui-
paretur, adducitur primo glo. in l. cum hæredes. §. fin. ff. de acq.
3 hæred. ¶ † Secundo adducitur gloſ. pen. in d. l. pedius. ff. de arb.
4 ꝙ ſicut non poteſt eligi in arbitrum ſeruus: eodẽ † modo nec
in arbitratorem; & idem ibi in monacho ſine ſuperioris cõſen-
ſu. ¶ Tertio adduco Bar. in l. j. in prin. ff. de ſtipu. ſeruo. vbi not.
dicitur omnia, quæ traduntur in titu. de ſtipu. ſeruo. habere lo-
5 cum etiam in monacho: quia † ſeruus & monachus æquiparã-
tur. quod idem voluit Bar. in l. j. §. ſi ſummarius. & in l. ſeruus te
ſtamento. & in l. quod ſeruus. ff. e. & in l. cum fundũ. §. ſeruum
6 tuum imprudens. ff. ſi certum pet. ¶ † Quarto adduco Bart. in
l. tutor, ff. de bon. poſſ. ꝙ ſicut dominus ſolus poteſt repudiare
legatum factum ſeruo ſuo, l. legatum. ff. de leg. j. ſeu hæredita-
7 tem. l. j. §. per ſeruum, ff. de ſucceſ. edic. † Ita & abbas ſolus põt
repudiare legatum factum, ſeu hæreditatem delatã monacho
ſui monaſterij. Quinto adduco Bar. in l. cum ij eum. ff. de trãſa.
8 † ꝙ ſicut legatum alimentorum factum ſeruo, cenſetur factũ
contemplatione domini. l. ſi filio. ff. de conditio. & demonſtra-
tio. Ita & legatum alimentorum factum monacho, cẽſetur fa-
ctum contemplatione monaſterij. ¶ Sexto adduco Bart. in l. is
9 poteſt. ff. de acq. hær. † ꝙ ſicut ſeruo mortuo do. hæreditatem
ſibi delatam adire minime poteſt. l, inde neratius. §. j. ff. ad leg.
Aqui. Ita & mortuo monacho monaſterium hæreditatem il-
li delatam adire non poterit: quod tñ non erit in filio. d. l. inde
neratius. ¶ Septimo adduco, l. ſi in l. cum prætor. ff. de iud, & ibi
10 Bald. ꝙ † magis monachus æquiparatur ſeruo, quam filiusfa-
milias. ¶ Octauo adduco rationem: nam quemadmodum qc-
quid acquirit ſeruus acquirit domino. l, placet. ff. de acq. hære.
11 inſt. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in prin. e. modo † quicquid
acquirit monachus, acquirit monaſterio. aut. ingreſſi. C, de ſac.
ſanct. eccl. ca. cum ad monaſterium. de ſtatu regula. quod tamẽ
non eſt in filiofami. quia aduentitiorum caſtrenſium, & quaſi
caſtrenſium dominium ſibi acquirit, & caſtrẽſium ẽt vſumfru-
ctum: vt in l. cum oporteat. cum materia. C, de bonis, quę libe.
12 ¶ † Nono adduco: nam ſicut ſeruus, qui deliquit, conuenien
dus eſt, & nõ dominus. C. de nox. l. pe. & fi. Ita & monachus cõ
ueniendus eſt, & non eccleſia. 13. q. 3. c. 1. facit quod dicit Arc.
in his termis in c. quia ſæpe. quem ibi refert Dom. in fin. 2. col.
13 de electio. lib, vj. ¶ † Decimo adduco: nam monachus dr̃ ſer-
uus. 54. diſt. multis. & not. gl. in c. nolo. xj. q. j. propter quam Io.
And. quem ibi ſequitur Dom. ſ. in d. ca. quia ſæpe. in fin. 2. & in
prin. 3. col. dicit illud, qđ de ſeruo dr̃, & de monacho dici poſ-
ſe. Et per iſta videretur dicendum, ꝙ ſicut ſeruus præſentari nõ
poteſt: ita nec monachus, cum æquiparentur: & valeat arg. de
14 vno ad alium. ¶ † Econtra modo facit, ꝙ ſicut dicimus filium
fa. poſſe præſentari, & non obſtare patriam poteſtatem: vt cõ-
cluſimus. ſ. in 8. art. præſentis. q. Ita ẽt monach⁹ præſentari po-
terit, & nõ obſtabit poteſtas abbatis. ¶ Et pro hoc ꝙ monach⁹
15 æquiparetur filiofa. † & valeat arg. de filiofam. ad monachũ,
adducitur primo doctrina Barto. in l. j. §. ſeruum, qui in fuga. ff.
16 de acq poſſ. † vbi dicit, ꝙ ſicut filius fugitiuus acquirit poſſeſ-
ſionem patri, ita & monachus fugitiuus monaſterio, quod ta-
men non eſt in ſeruo: vt ibi eſt tex. Secundo adduco gl. magn.
17 in l. ſi longius. ff. de iud. † ꝙ quemadmodum filiusfam. degens
in ſtudio, poteſt agere ſine conſenſu patris: ita & monachus
degens in ſtudio poterit agere, & omnia facere ſine conſenſu
ſui abb. ¶ Tertio adduco Bar. in l. j. in 4. q. prin. ff. de vul. & pup.
18 † ꝙ ſicut filio recuſanti adire hæreditatem ſibi delatam poteſt
pater illam adire. l fi. §. ſin autem recuſante. C. de bonis, quæ li-
be. eo. modo & monacho recuſante adire hæreditatem, ſibi de
19 latam, monaſterium poterit adire. ¶ † Quarto adduco: nam
quemadmodum filiusfa. debet alimentari à pr̃e. l. ſi quis à libe-
ris. ff. de libe. agnoſ. per totum. Ita & monachus debet alimen-
tari à ſuo monaſterio. c. ex parte. de accuſat. & tamen ſic non
eſt in ſeruo: quia pro derelicto haberi poteſt. ¶ Quinto ad-
20 duco: nam † ſicut filiusfam. eſt perſona libera quamuis ſit in
poteſtate patris. inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in prin. Ita
& monachus eſt perſona libera: licet ſit in poteſtate abbatis. l.
deo nobis. C. de epiſc. & cleric. Imo quia Deo ſeruiunt regna-
re dicuntur. voluit Barto. in l. cum hæredes. §. j. ff. de acq. poſſeſ.
21 ¶ † Sexto adduco: nam quemadmodum filiusfam. poteſt eſ-
ſe teſtis, non obſtante pr̃ia poteſtate. l. non tantum. §. vniuerſi
tatis. ff. de rerum diuiſio. inſt. eo. §. vniuerſitatem. ita & mona-
chus poteſt eſſe teſtis, non obſtante monachatu, & poteſtate
22 abbatis. l. ſerui. ff. de teſti. ¶ † Septimo adduco, ꝙ ſicut ſummus
Pontifex vel Imperator poteſt aliquid concedere filio, vt non
acquiratur vſusfructus patri. l. cum multa. C. de bonis, quæ li-
be. eodem modo prædicti hoc facere poſſunt in monacho, &
non acquiritur vſusfructus monaſterio. Ita Vincen. in c. cum ad
monaſterium. de ſtatu monac. ¶ De quo dicto ſatis dubito: qa
videtur nimis durum: poterit tamen ſaluari per doctrinam
Bartol. in l. ſi alteri. ff. de hæred. inſt. vbi quærit, an poſſit legari
ſeruo, vt non acquiratur domino? quod non poteſt fieri, vt ſic
intelligatur, ꝙ proprietas non ſit domini, ſed dominus habet
permittere, vt annuentibus oculis ſeruus vtatur illius rebus, &
earum habeat gubernationem: eodem modo caſu noſtro: nã
monaſterium, ſeu abbas habet permittere annuentib⁹ oculis,
23 vt monachus vtatur illis rebus, & eas gubernet. † Vnde cum
monachus æquiparetur filiofamilias, & filiusfamilias poteſt p̃
ſentari: vt diximus in d. 8. artic. præſentis. q. princ. merito debet
poſſe præſentari & monachus. ¶ Certe hoc planè procederet,
niſi eſſent in oppoſitum dicta ſuperius proximè allegata: quæ
volunt, ꝙ æquiparetur monach⁹ ſeruo, qui præſentari non p̃t.
¶ Dicendum igitur eſt ꝓ ↄcordia, vt dixit Io. an. in c. cum indẽ-
nitati. de iud. ſuper gl. quem refert & ſequitur Dom. in d. c. quia
24 ſæpe. in prin. 3. col. † quod arg. de ſeruo ad monachum, habet
locum in materia, q̃ eſt vtrique taliter ꝓportionabilis: & ita in
caſibus ſ. ſcriptis. Sed ſi ſumus in materia, quæ non eſt vtrique
pariter ꝓportionabilis, nõ æquiparatur ſeruo, quod d̃t patere:
nam ſeruitus inducit magnam capitis diminutionem: qđ non
facit ꝓfeſſio: quia nullam capitis diminutionẽ inducit. l Deo
nobis. C. de epiſ. & cle. Et ita reſidet Io. An. & Dom. vbi ſ. ¶ Tu
adde, ꝙ eorum diſtinctio procedit in caſu claro: Sed quid in du
bio, q̃do non apparet proportionabilitas q̃uo fiat argumenta-
tio de ſeruo, vel de filiofa. ad monachum: & Bal. in l. j. in 2. col.
C. qui admi. dicit, ꝙ ęquiparabimus monachum ſeruo vel filio
fa. prout erit melius ipſi monaſterio: quem ſequitur Cyn. in d.
l, deo nobis. & Mod. in l. j. in 4. q. prin. ff. de vulg. & pup. & Rom.
in l. hæres. §. neque filius. ff. de acq. hæredi. pro qua doctri. facit
tex. in l. cum perſonæ. ff. de relig. & ſumpt. fun. ¶ Cum ergo in
caſu noſtro materia ſit ꝓportionabilis magis filiofamil. quam
ſeruo, Imo magis proprium eſt, quòd monachus præſentetur
quam filius, quia monachus perſona eſt religioſa, filius autem
ex accidenti. ſ. ex clericatu eſt perſona religioſa: ergo dicemus
præualere argum. de filio ad monachum. Et ſi bene eſſemus in
dubio, eſt magis vtile monaſterio monachum præſentari quã
non: quia illi acquirit. d. c. cũ ad monaſterium. de ſta. mo. & hoc
caſu etiam eſt fortius in monacho, quã in filiofa. quia acquirit
etiam perſonæ religioſe, prout eſt monaſterium: & ideo ſecus
25 in patre. vt diximus. ſ. in 8. & 19. art. præſentis. q. ¶ † Et ſic cõ-
clude monachum poſſe præſentari; vt volunt doct. in c. ſi reli-
gioſus. de elect. libr. vj. cum licentia ſuperioris tamen, vt ibi: &
in iuribus allegandis. ĩ. in pręſenti q, in xix. art. dum tractabim⁹:
an monachus poſſit præſentari in eccleſia parrochiali: & quæ
ibi dicentur, ſint hic allegata.

¶ Vndecim

¶Vndecimus art.vij.q.prin.j.part.ij.Libri.

3 *Præſentari an poſſit illegitime natus,& an eligi.n.2.3.& 14.*
4 *Mulieres & ſpurij vſque ad decimam generationem in eccleſia Dei non ad mittendi.& n.5.*
6 *Filius patri ſolet fere eſſe ſimilis.*
7 *Illegitime nati corruptis fere ſunt moribus.*
8 *Illegitime nato per ignorãtiã ad aliquid promoto,an character imprimitur.*
9 *Matri an credendum de legitimitate filij vel eius illegitimitate.*
10 *Filij ſacerdotum nati ex legitima vxore ante ſacerdotium,poſſunt promoueri ad ſacros ordines.*
11 *Papatum adepti filij presbyterorum.*
12 *Ioannes And.quo patre natus.*
13 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium,vel per Papam,vel per Imperatorem,vel alium legitimitati poteſtatem habentem,an cenſeatur legitimatus ad actus eccleſiaſticos & ſeculares.*
15 *Illegitimi,etiã honeſtis moribus ac virtutibus prediti,non poſſunt promoueri,cum eis tamen diſpenſari poteſt.*
16 *Papa an tacite diſpenſet cum illegitimo,eum ſcienter promouendo,& an ille poſſit promoueri & effici monachus.*
17 *Illegitimus,in religionis ingreſſu efficitur legitimus.*
18 *Papa an poſſit diſpenſare cum illegitimo,vt fiat Cardinalis.*
19 *Illegitimorum diſpenſatio qualiter fiat,& quæ requirantur.*
20 *Illegitimum naſci,eſt patris culpa,non naſcentis.*

1 Dubitatur Vndecimo,†an illegitime nati ſeu baſtardi poterunt ad beneficia patronata p̃ſtari?
2 Firma.in tract.de ep̃o.in 2.lib.in xlvj.q.dum quærit,†an baſtardus poſſit eligi? dicit ꝙ ſecundum tempora antiqua poterat baſtardus eligi ẽt ad ep̃atum:& alleg.c.pe.lvj.diſt.¶Sed cõtra hoc facit:quia etiam de iure diuino prohibentur illegitimi ordinari:ſi ordinari,ergo & eligi,& preſentari:arg.c.accepim⁹.de eta.& qualita. nam habemus Deuterono. tranſumptiue in tex.ca.per venerabilem.qui fil. ſint legiti.in fi.ibi teſtante dño deuterono.&c.& ſic dicerem ꝙ tex.in d.c.pe.lvj.diſt.loquatur de filiis presbyterorum natis antequam ipſe eſſet presbyter:& ita vr̃ velle aperte ibi tex.gratiani ſequens: licet aliud videatur
3 ſentire ibi gl.vt j.dicet.¶Dic †ergo,ꝙ omnes illegitimi quocunque nomine cenſeantur,ꝓhibentur ordinari,nõ ſolum ex diſpoſitione legis canonice,ſed etiam diuine:per d.c.per vene
4 rabilem †iure diuino ꝓhibente manſeres & ſpurios vſque in decimam generationẽ in eccleſiam Dei non intrare, licet hoc hodie non ſeruetur:niſi in pſonam ipſius illegitimi: vt in d.c.p venerabilem. & ibi plenè doct. & ratio ꝓhibitionis reddit triplex per Goſf.& Hoſt.in ſumma de filiis presbyte.§.quæ ſit cã.
5 Prima,nam cum dignitas clericalis ſit magna†in ſe,huiuſmodi perſonis tanquam vilibus conferri non debet. c.inter dilectos.de exceſ.præla.ex incontinentia enim parentũ quaſi maculati & inhoneſtati cenſentur, & fama promouendi in nullo debet vacillare.33.diſt.laici. & ex talibus eccleſia ſaltem de facto infamatur.c.vnico.de oblig.ad rat. ¶Secunda ratio eſt deteſtatio paterni criminis.c.vergentis.de here.quia tales ſolent
6 eſſe imitatores paterni ſceleris. † iuxta illud ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe pr̃i:arg.lvj.diſt.c.ſi gens anglorum. & l.quod ſi nolit.§.ſi mancipia.ff.de ædilit. edicto. ibi, præſumptum eſt enim quoſdam peruerſos fore:quia fuerunt nationis puerſe.¶Ter-
7 tia ratio:quia experimento apparet tales,vt plurimũ, nõ † ita morigeratos eſſe,ſicut legitimos,eo ꝙ à parentibus non ita ſolicite inſtruuntur,ſicut legitimi:quæ ratio eſt Richar.in 4.diſt.25.q.3.qui ſentit prædictas rationes, quas etiam ponit Alb.de troctis in d.tract.de perfecto clerico.in 2.lib.in j.part. in j.requiſito.& in hoc non eſt aliqua difficultas: cum omnis illegitim⁹ ordinari non poſſit:ſi non ordinari ad ordines: ergo nec habilis ad beneficia:quia laici non poſſunt beneficiari:vt in titu.de clericis coniuga.quaſi per totum.& diximus.ſ.in 3.art.præſen
8 tis.q.& in hoc non eſt inſiſtendum.¶†Bene verum eſt, quia dubitari poteſt, quid ſi per ignorantiam contingat illegitimũ promoueri,an character imprimatur?& dicendum ꝙ ſic:vt ha
9 betur in c.ſi.de tempor.ord. ¶† An autem verbis matris credi debeat de illegitimitate vel legitimitate filij: eſt videndum quod habetur in c.per tuas.de prob.& in c.afferte.de præſum
10 ptio.vbi oẽs docto.¶†Tamen ſi ſunt filij presbyterorum nati ante ſacerdotiũ ex legitima vxore poſſunt promoueri ad ſacros ordines:vt in c.ad hęc.in c.ad extirpandas.& in c.ad abolẽdam.de fil.presbyt.& in §.j.coniuncto.§.fi.& in c.oſius.lvj.diſt.
11 vbi enumerantur ſeptem ſummi † pontifices qui hoc modo nati.ſ.filij presbyterorum ad Papatum aſſumpti fuerunt. & ita intelligitur & loquitur tex.allegatus per Firma.in c.pe.lvj.diſt. quia ita intelligit illam auctoritatem ibi gratia. licet ibidem gl.
12 contrarium ſentiat.¶†Et Io. And.in addi.Spec.in rub.de filiis presbyterorũ.ponit ſe fuiſſe filium cuiuſdam Andreæ ex vxore: & ea mortua ipſum Andream fuiſſe effectum ſacerdotem: & habuiſſe quandam eccleſiam parrochialem:& in eius domibus ipſum Andream habitaſſe, & ſtuduiſſe: & ſic vocatur Ioannes Andree,ideſt filius Andree: & non ꝙ vtrunque nomen eſ
13 ſet ſuum,vt ibi. ¶† Quid autem de illegitimo legitimato per ſubſequens matrimonium, per Papam ,aut Imperatorem, vel alium habentem poteſtatem legitimandi. De primo vide not. in c.per venerabilem.& in c.tanta.qui filij ſint legiti. & de omnibus ibi plenè per Abb.& alios : & hodie permaximè per do. Propo.Alex.& in d.c per venerabilem.& habetur,an legitimatus quo ad actus eccleſiaſticos,cenſeatur etiã legitimatus quo ad ſeculares,& econtra?vide ibi Propo.plenè.& eundem Propo.in c.lege.x.di.& quæ nos latè diximus poſt eum ſ.in 2.part. j.libr.in 2.q.princ.in xxix.articu.vbi plenè tractauimus,an legitimatus per principem ſecularem ſuccedat in iure patr. eccle-
14 ſię.¶† Et quòd illegitimi hodie non poſſint eligi maximè in epiſcopum,eſt text.in ca.cum in cunctis. & ibi glo.& docto.& præſertim Abb.in cap.cum ſuper eo.ca.cum nobis.& ca.innotuit.de elect.& ibi omnes.& Specul.in titul. de libell. concept. §.fi.ad finem:& hoc etiam eſt clarum.ſ.¶Eſt tamen aduertendum,vt non ex hoc, quòd aliquis ſit illegitimus, ſperni debeat:vt in ca.naſci.lvj.diſt.& hoc,quia Dei manus eſt,quæ operatur,ita in vno,ſicut in alio. Et ideo text.dicit in c.vndecunque naſcantur homines, modo parentum non imitentur errores, honeſti & ſalui erunt:ſemen enim hominis ex quocũque homine Dei creatura eſt: & eo male vtentibus male erit:non autem ipſum ſemen malum, propterea text. ibi ſequens exhortatur : vt nunquam de vitiis erubeſcamus parentum,ſed ſemp
15 amplectamur virtutem. † Et ideo licet prædicti illegitimi tñ honeſti & virtute prædicti mero iure promoueri non poſſint: nihilominus cũ eis poteſt diſpenſari.d.c.innotuit.& ibi gl.Ab. & doc.quod dicunt fieri poſſe ẽt poſt confirmationem. Fm gl. ibi.per c.niſi cum pridem.de renun.& maximè ex ipſius cõfeſſione.lvj.diſt.c.apoſtolica.& c.quæ ſimpliciter. & gl.in d.c.pe. dicit talem diſpenſationem non poſſe fieri per archiepiſcopũ: ſed per Papam.& idem vult gl.in d.ca.innotuit.per ca.2.de cor
16 pore vitiatis.¶Et Firma.in d.xlvj.q.ponit etiam,†an Papa tacite cum illegitimo diſpenſet ipſum ſcienter promouendo: & ibi an illegitimus poſtulari poſſit,& an poſſit effici monachus, & legitimetur? & latè proſequitur, an ep̃s poſſit diſpenſare cũ aliquo illegitimo ordinando ad ſacros ordines?& dic concluſiue,ep̃m quantum ad ordines minores,& ad beneficia ſine cura diſpenſare poſſe:ad curata autem dignitates, & ſacros ordines ſolum Papam diſpenſare:vt hodie eſt text.clarus in ca.j.de filiis presby. lib. vj.vbi etiam habetur, ꝙ ſi diſpenſatum fuit cũ tali illegitimo,vt nõ obſtante defectu natalium poſſit promoueri ad curatum beneficium prætextu illius diſpenſationis, nõ poterit ad perſonatum vel rectoriam aſſumi, ad quam per electionem procedi conſueuiſſet:vt eſt text.no.in c.fi. de preben.
17 ¶† Et per ingreſſum religionis illegitimus efficitur legitim⁹, quo ad promotionem ad ordines,non ad prelationem.de quo tamen latè per do. Alber. de troctis in d. tract.de perfecto cle-
18 rico.in 2.lib.in j.part.in j.requiſito.¶ †Et an Papa poſſit diſpẽſare cum illegitimo,vt poſſit effici cardinalis: vide per Abb.in c.dilectus.de exceſ.præla.& per Firma.vbi ſ.in fin.de xlvj. q.vbi etiam dicit:quòd legitimatus ſimpliciter, non intelligitur legitimatus ad R.dignitatem. alleg. Bartol.in l.eam quam. C.de
19 fideicom.¶† Et ne procedamus in hac materia longius: vide qualiter fiat diſpenſatio illegitimorum circa beneficia & alia: & quæ ſunt exprimenda, iuxta materiam. d.l. eam quam.C.de fideicom.quæ latiſſime ponit do. Fel.in ca. poſtulaſti. in 4.col. in verſicul.ſeruit etiam ad hoc.de reſcript. cum pluribus colũ. ſequent.vbi pulchre hanc materiam tractat non eſt tranſcribenda.& docto.plenè in dict.ca.j.de filiis presbyte. vbi ſignanter Ioan. Andr. Gem.& Philip. fran.nolo ingredi talem materiam diſpenſationis. Sed conclude,tunc demum poſſe præſentari illegitimum:& ad tale beneficium, quando ſecum eſt legitime diſpenſatum,quòd poſſit clericari:& ad illud beneficium, ad quod eſt factus habilis ex diſpenſatione: iuxta dicta doc.ibi alias non p̃ p̃ſtari.Et idem Firma.in d.trac.de ep̃o. in 3. li.in 2. part.2.par.prin.in 18.q. quærit:an baſtardus electus poſſit ↄfirmari:& dr̃ ꝙ ſic diſpenſatiue tñ:alle.gl.in d.c.innotuit. de elec. p d.c.niſi cum pridem.de renunc. & diſpenſatio debet eſſe Papæ vt ſ.diximus. †Non omittam vnum naſci illegitimum nõ eſſe culpam naſcentis:ſed patris.vt vult tex.ĩ c.naſci.lvj.diſt.vbi dr̃ naſci de adulterio ñ eius culpa qui naſcitur:ſed illius,qui generat.& hoc eſt dictum beati Hieronimi patroni noſtri originaliter in epiſtola contra Rufinum ponentis exemplum de ſeminibus ſparſis in terra vt ibi.¶Reperi poſtmodum d.Roc.in

hoc trac

hoc trac.in ver.cõpetens alicui.in fi.2.q.vbi quærit de hoc art.
&breuiter concludit illegitimum non poſſe pñtari:qa talis nõ
admittitur ad beneficia eccleſiaſtica ſine diſpenſatione,vt ipſe
dixerat in d.2.q.quod dicit probari in c.literas.& in c.fi.& p to-
tum de filiis presb.in antiquis:& vj.& ita reſidet.tu tene vt s.

¶Duodecimus art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentari an poſſint vitiati corpore,vel ad ordines promoueri, vel beneſi-cia habere.*
2 *Ordinari aliquem quæ prohibeant.*
3 *Corpore vitiati qui dicantur.*
4 *Demoniacus eligi non poteſt.*
5 *Beneficia an amittantur defectu ſuperueniente.*

1 **Sequitur** Modo.12.loco dubitare,†an corpore vitiati
poſſint præſentari? Et dic breuiter corpore
vitiatos non poſſe promoueri ad ordines: vt de corpore vit.p
totum:ergo nec poterunt habere beneficia. vt ĩ proximo præ
ceden.art.diximus:& vt per Hoſt.& Gof.in ſumma.d.c.de cor-
pore vitiatis.& lv.diſt.per totum.& xlix.diſt.§.hic ſuperna.& c.
fi.& per Richar.in 4.diſt.25.q.5.art.2.& in ſumma piſana & ſi-
milibus ſummis,in verbo,vitiatus corpore:& præſertim p Ar-
2 chiepiſcopum floren.in ſumma ſua in 4.part.titu.v.c.v.† quæ
autem ſint iſta vitia corporis quę prohibeant aliquem ordina
ri,vide plenè in locis proximè allegatis. & per d.Alb.in tracta.
de perfecto clerico.in 2.lib.in j. part.in 22.requiſito. vbi quæ-
rit de multis defectib. corporis: & præſertim de exiſtente ſine
manu,ſine naſo, de monoculo,de carẽte teſticulis:de claudo,
de habente maculã in oculo,de gibboſo,lunatico,vel non va-
lente bibere vinum,& de vitiis corporis vetitis in veteri teſta-
mento:& quid ſi impedimentum ſuperueniſſet poſt ordinem
3 aſſumptum: vide ibi plenè: & an † mancus,vel aliter corpore
vitiatus,poſſit eligi epiſcopus:& q dicantur corpore vitiati,vi-
de plenè per Firma.in trac.de epiſcopo.in 2.lib.in q.24. Vbi ẽt
ponit ꝙ caſtratus à medico,vel ſecatus pede in infirmitate põt
eligi eps & conſecrari.c.ſi quis.55.diſt.dũmodo poſſit accede-
re ad altare ſine baculo:quia ſi cum baculo,non procederet:ſe
cundum gl.ibi per c.nullus eps de conſe.diſt.j.quod accidit fe-
licis mem.Angelo caſtaldo nobili Tranen.epo Inſulano,meo
immediato prædeceſſori,cui propter infirmitatem fuit tibia ſe
cata:& poſt multos dies abiit ad dominũ:ſed ſi vixiſſet, nõ po-
tuiſſet accedere ad altare ſine baculo. Et ibi etiam Firma. quæ-
rit de epo manco,ceco,de laborante morbo epileptię,an poſ-
ſit celebrare? vide Firma.in d.tract.in 2.lib.in vij.part. in 7.q.&
4 an poſſit eligi.vide eundem in 2.li.in j.part.in lvj.diſt.†&ꝙ de-
moniacus eligi non poſſit,habetur.33.diſt.c.maritum.c.com-
muniter.& c.clerici.& per Firma.in d.tract.in 2.libr.in j.part.in
57.diſt. & conclude corpore vitiatum non valentem promo-
5 ueri ad ordines,non poſſe pręſentari.†An autem per ſuperue
nientiam defectus quis amittat beneficia iam quæſita: & an de
tur ſibi coadiutor:ponunt doct.in ſupradictis locis. & in tit.de
clerico ægro. Et hoc ſufficiant.

¶Decimustertius art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Bigamus an poſſit per patronos ad beneficium patronatum præſentari.* 3.
2 *Bigamia quot modis contrahatur Et quis ſit bigamus.*
4 *Bigamo de facto promoto character imprimitur.*
5 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum bigamo.*
6 *Papa an poſſit diſpenſare cum bigamo.*
7 *Papa diſpenſare poteſt contra ius poſitiuum.*
8 *Bigamus poteſt monachari,non autem fieri rector ſcholarum.*
9 *Bigamus eſt priuatus omni priuilegio clericali,etiam in foro ſeculari.*
10 *Bigamus non poteſt præſentari,nec eligi,nec ordinari,niſi cum Papæ diſpen-ſatione.& n.15.*
11 *Bigamum eligentes,an priuentur iure eligendi.*
12 *Ozias vxorem duxit meretricem.*
13 *Bigamus poteſt fieri epiſcopus,& etiam cum diſpenſatione,cardinalis.*
14 *Irregularitas omnis eſt iuris poſitiui,excepta bigamia.*
16 *Cum bigamo diſpenſatum in ordine habendo,intelligitur diſpenſatum ad be-neficium,& maximè curatum.*
17 *Bigami effecti monachi, poſſunt præſentari in eccleſiaſticis beneficiis regu-larium.Limit.n.19.*
18 *Bigami effecti monachi ſeu regulares,gaudent nihilominus priuilegiis ec-cleſiaſticis,non obſtante diſpoſitione c.vnici.de bigamis.*
20 *Monachus profeſſus nondum clericus,non poteſt prouideri de beneficio e-tiam regulari.*

1 **Dubitatur** Decimotertio,an bigamus†poſſit per pa
tronos ad beneficium patronatum pñta-
ri?¶Et in hoc eſt primo aduertendum hũc art.in hac.7.q.prin.
ſituari: & non in ix. quia bigamia non ſonat in verum vitium.
cum ſit permiſſa: iuxta illud Pauli apoſtoli,nubat ĩ domino.de
quo in tit.& ideo eſt incidens non vitioſum: & ſic cadit in hac
2 q.¶Secundo eſt aduertendum & diſcutiendum †quot modis
bigamia ↄ̄hatur:vt ſciamus quid ſit bigamus:& quantum ad ef
fectum clericandi,ↄ̄hitur ſeptem modis.¶Primus,cũ qs ſucceſ-
ſiue & diuerſis tpibus duas legitimas habuit vxores, & ambas
cognouit.xxj.q.j.aperiant.& idem,ſi vnam habuiſſet ante bap
tiſmũ:aliam vero poſt,vel vtrã̄q; ante.24.diſt.c.is qui viduam.
& in 26.diſt. per tot. & iſtis modis propriè, & diſcrete appella-
tur bigamus.¶Secũdo modo, qñ diuerſis temporibus habuit
& cognouit plures,ſed non legitimas: quia vnam de iure, aliã
de facto, & ambas cognouit.c.nuper.de bigamis.& hic reputa
tur bigamus,non pp ſacr̃i defectum, ſed pp intentionis effec-
tum cum opere ſubſequuto,vt ibi dicitur.¶Tertio modo qñ
ſimiliter habuiſſet plures vxores; & eas eodem tpe cognouiſ-
ſet.d.ca.nuper.& idem ſi corruptam de facto.ca.à nobis.eo.tit.
¶Quarto modo,qñ contraxit quis cum vidua:hoc eſt ab alte-
ro marito cognita.32.diſt.ſeriatim.& 30.diſt. maritum.Secus
autẽ,ſi relicta fuiſſet virgo.34.diſt.c.fi.¶Quinto modo,quan-
do contraxit cum corrupta à quocunque alio: ſiue contrahat
ſcienter,ſiue ignoranter:& eam cognoſcat.34.diſt.mirandum.
& c.pręcipimus.¶Sexto modo quando vxorem propriam co
gnoſcit ſcienter vel ignoranter:poſtquam cum cognita eſt ab
alio.34.diſt.ca.ſi cuius.& c.ſeq.Imo etiam ſi coactus quodam-
modo cognoſceret: vt quia vir accuſaſſet vxorem de adulte-
rio, & pendente accuſatione ad præceptum eccleſiæ reddere
debitum,ſm opinionem magis cõem, & maximè Theologo-
rum.¶Septimo mõ qñ aliqs in ordine ſacro ↄſtitutus:vel poſt
profeſſionem in religione de facto ↄ̄hit cum corrupta,c.à no-
bis.d̃ bigamis.& 26.q.j.c.quotquot.¶Reſtat modo dubitatio
pro octauo modo,qui eſt.ſ.qñ quis deflorauit virginẽ:& poſt-
ea eam duxit in vxorem, an dicatur bigamus quo ad effectum:
vt repelli poſſit à clericatu?ſunt opiniones:quia aliqui volunt
illum non eſſe bigamum ea ratione:quia verum eſt dicere eũ
ñ diuiſiſſe carnem ſuam in plures:nec ẽt illam.d.c.debitũ ¶Et
ad iura quæ videntur requirere,ꝙ ſit virgo tempore,quo ↄ̄hi-
tur matrimonium.xxx.q.v.qualis,reſpõdetur,ꝙ debet eſſe vir-
go:ideſt ab aliquo non cognita:& iſta vr̃ magis communis:qa
eam tenet Ber.gloſator in c.j.de cle.coniuga.& in c.debitum.
de bigam.& in c.innotuit.de elec.& Io.gloſator decreti in d.c.
qualis.xxx.q.v.& in ca.nemo.32.diſt.& gl.Io.Andr.in c.vnico.
e.tit.lib.6.& Io.de ligna.& ſequitur eam Abb.in d.ca.2.tanquã
equiorem,& etiam ibi Imo.dicendo ipſam opinionem ſeruan
dam in practica propter gloſarum auctoritatem:& etiam quia
videtur de mente beati Thome:Richar.Vulga.Petri:& pluriũ
Theologorum:licet ↄ̄triam opinionem multi ecõtra teneant.
Inter quos Vgo.Gof.Hoſt.Pet.de anch. ac etiam Car.in d.c.2.
licet idem Car.in c.tanta. qui filij ſint legitimi,teneat primam,
de qua quæſtione:& de eis motiuis ad vtranque partem eſt vi-
dendum per doct.in dictis iuribus: & præſertim in d.ca.2.& in
3 d.c.debitum.& per Butr. in c.2.de bigamis.in 3.col. ¶† Ter-
tio eſt premittendum quare ſit introductum vt bigamus non
poſſit promoueri? & quadruplex allegatur ratio.Prima,prop-
ter ſacramenti defectum videlicet vnitatis ipſius: quia non eſ-
ſet vnitus:ex quo diuiſit carnem ſuam in plures.26.diſt.acuti.
& d.ca.debitum.vbi vide latè & ſubtiliter declaratam hanc ra-
tionem.Secunda propter ordinum dignitatem. 26.diſt.c.vna.
& c.vlt.Tertia & quarta propter ſignum incontinentię.lxxxij.
diſt.ca.propoſuiſti. quomodo ergo erit honorator viduitatis,
qui ipſa coniugia frequentauit,vt ibi dicitur.& per But.in rub.
de bigamis. & ſic iſta eſt quarta ratio vt honoretur viduitas.
Quæ autẽ ſit ratio quare ad inducendam bigamiam plus pon-
deretur incontinentia, ſeu integritas carnis per reſpectum ad
mulierem,q̃ ad virum: quia ſi vir ante matrimonium,vel poſt
tenuiſſet concubinam,non eſt bigamus, dummodo ↄ̄hat cum
virgine: vt eſt text.in ca.fraternitatis.34.diſt.tres aliæ rationes
communiter adducuntur.de quibus in d. ca. debitum.de biga-
4 mis.vbi per But.in antepe.q.ibi videte.¶† Quarto eſt præmit
tendum quid ſi de facto bigamus promoueatur, an imprima-
tur character:& an epiſcopus poſſit cum eo diſpenſare,vel ſal-
tem Papa? Et de iſtis tribus per Butr.in d.ca.debitum.qui quan
tum ad primum:an imprimatur character, concludit quòd ſic:
ad quemcunque ordinem ordinetur.50.diſt. quicunque. & c.
pœnitens.quod dicit tenere Hoſt.in ſumma illius tit.§.fi.licet
ſubdat But.ibi non gaudere priuilegio clericali.per c.vnicum.
5 eo.tit.lib.vj.†Quo vero ad ſecundum.ſ.an cum eo epiſcopus
diſpenſet, ſunt variæ opiniones, de quibus ibi per ipſum Bu-
trigar. qui tenet non poſſe epiſcopum diſpenſare: etiam ſi
vellet aſſi

veſſet aliquis bigamus ad minores tantum ordines ꝓmoueri.
6 & hoc maximè ꝓbatur per tex.in c.j.e.ti.li.6.†De tertio vero,
an ſaltem Papa poſſit diſpenſare, licet ſimiliter ſint opiniones:
illa tamen videtur tenenda quam ſequitur ibi Butr.& appellat
communem:& inter alios eam tenet Io. gl.in c.lector. 34.diſt.
& in ca.de illo. 32.diſt. Tenet etiam beatus Thomas in 4.diſt.
27.vbi dicit Papam poſſe diſpenſare illa potiſſima ratione:quia
non eſt de ſubſtantia ordinis, ꝙ recipiens illos non ſit bigamꝰ.
Patet,quia vt ſ.eſt dictum ſi de facto recipiatur à bigamo, cha-
7 racter imprimitur,& recipitur verus ordo:†eſt ergo hoc pro-
hibitum de iure poſitiuo,contra quod Papa poteſt diſpenſare.
c.per venerabilem.qui filij ſint legit.& c.propoſuit. de conceſ.
præb.Eſt enim omnis irregularitas de iure poſitiuo:vt no.Inn.
in c.ſi celebrat.de cleri.excommu.mini.& in c. niſi.§. perſonæ.
de renun.de his tamen latius eſt videndum per But.in d.c.2.&
in c.nuper.de bigamis. per Spec.in tit.de lega.§.nunc breuiter:
in vlt.col. Et ꝙ Papa poſſit diſpenſare cum bigamo, tenet etiã
gl.in c.ſi quis viduam. 50.diſt.quæ dicit ſemel fuiſſe diſpenſatũ
cum archiepiſcopo Panormitano exiſtente bigamo : ꝙ efficeretur archiepiſcopus.Et dixit Firm.in tract.de epiſcopo.in 2.li.
In j.par.in 25.q.ꝙ licet Car.non poſſit eſſe bigamus:tamen Pa-
pa cum eo poteſt diſpenſare:ſecundum Bal.in c.at ſi clerici.de
iud.Et ſubdit ibi Firma.propterea do. Anto. roſellam monar-
cham noſtri temporis non potuiſſe obtinere cardinalatum ſi-
bi promiſſum ab Eugenio Papa quarto:quem do. Ant.defen-
dit in concilio Baſilien. quia Eugenius nolens fidem ſeruare,
recuſabat ſe non poſſe eum Cardinalem creare,quia bigamus:
& cum requiſitus eſſet de diſpenſatione reſpondit ipſi d. Ant.
alleganti doctrinam gl. & Bal.de qua.ſ.ſe nolle diſpenſare:ex
quo Spe.in tit.de bigam.dixit Papam non poſſe diſpenſare ali-
quem bigamum fieri epiſcopum:ſed ego audiui alium dediſſe
reſponſum.ſ.ꝙ licet promiſiſſet ipſum creare cardinalem,non
tamen promiſit cum eo diſpenſare in bigamia : propter quod
d.Anto.indignatus compoſuit libellum contra prælatos:& ex
curia aufugit ad ſtudium Patauinum: vbi per multos annos pu
blice legit,ipſo Firmano audiente:& etiam genitor meus ipſũ
audiuit.Ego vero audiui dominum Ioannem baptiſtam roſel-
lum eius nepotem : & ibidem ipſe dominus Antonius obiit,
& ſepulchrum eiꝰ vidi in eccleſia glorioſiſſimi ſancti Antonij.
Et dicit ibidem Firma.audiuiſſe Io. de ligna.tãquam bigamum
à cardinalatu repulſum.Et de modis prædictis bigamie ibi Fir-
ma.plura ponit:licet inordinate: & ponit etiam de multis qua
8 re ſint ineligibiles:†& dicit bigamum poſſe monachari:ſed nõ
fieri rectorem ſcholarium:vt per Bal.in aut.habita.pen.col.C.
ne filius pro patre.& ibidem ponit an bigami ſint in eccleſia i-
terum benedicendi?de quo in tit.de ſecundis nuptiis.per totũ:
9 & dicit bigamos eſſe de foro ſeculari.vide ibi plenè.¶† Quĩ-
to eſt præmittendum id, quod proximè diximus omnino bi-
gamos omni priuilegio clericali eſſe nudatos: & eſſe pœnitus
de foro ſeculari non obſtante contraria conſuetudine:nec eſ-
ſe permittendum, vt tonſuram vel habitum clericalem defe-
rant:etiam ſi vellent:imo ne deferant,ſub pœna excommuni-
cationis inhibitum eſt eis. text.eſt hodie clarus in ca.vnico.de
10 bigamis.li.6.¶† Nunc iſtis præmiſſis: reſpondeo ad quæſitũ
art.noſtri:& dico Firma.in repertor.ſuo in verbo, patronus.in
2.col.in verſi.22.quærere:& ſe remittere, an præſentans biga-
mum puniatur:& dicit ꝙ non:licet non teneat præſentatio;&
remittit ſe ad ea, quæ dicunt doct.in ca.cum in cunctis.de ele-
ctio.& in c.tam literis.de teſtibus. & ita reſidet ibi:& idem Fir-
21 ma.in tract.de epiſcopo.in j.li.in 3.par.in fi.27.q.dicit †eligen
tes bigamum non priuati iure eligẽdi: etiam ꝙ ſcienter ipſum
elegerint.& allegat iura prædicta.Idem vero Firma.in d.tract.
in 2.lib.in j.par.in 7.q.dicit : ꝙ quamuis ducens meretricem in
12 vxorem non ſit culpandus: † quia hoc etiam fecit Ozias pro-
pheta.32.q.j.ca.non eſt culpandus. Imo meretur hoc faciens:
ex quo habet remiſſionem peccatorum.text.in c.inter opera.
de ſpon.tamen ad beneficium eccleſiaſticum eligi non poteſt.
c.maritum. 33 diſt. & idem expreſſius tenet ipſe Firma.in d.2.
lib.in j.par.in 25.q.& alleg.c.fi.2.diſt.& c.j.26.diſt.& c. vlt.28.
q.vlt.& c.j.ij.iij.& iiij.& d.c.maritum. & ca.laici. 33.diſt.tu pro
hoc adde : ꝙ ex quo lex loquens in electione habet locum in
præſentatione.c.fi.de elect.libr.6.iuncta gl. & ſæpe diximus in
hoc tracta. ſicut bigamus eligi non poteſt. Ita nec præſentari.
Et dic hodie hoc eſſe clariſſimum : nam vt diximus.ſ.in 7.arti.
præſentis.q. nos habemus, ꝙ laicus præſentari non poteſt. Et
ideo eſt opus, ꝙ ſaltem habeat primam tonſuram : vt ibi dixi-
mus & in omnibus præced.arti.& etiam dicemus.ĩ.in 25.art.
præſentis.q.poſt Phi.fran. in c.ſi ꝓ clericis pauperib. de præb.
lib.6.in j.col.in 2.no.& eſt tex.in ca.vnico.de bigamis. volens
quòd non poſſit deferre tonſuram &c.vt diximus.ſ.in verſic.
quinto eſt præmittendum.& tenet ẽt Specul.in tit.de clericis
coniuga.verſi.bigami.& voluit Firma.in d.25.q.1.part.2. lib.i.
gitur clericari non poteſt:ſi non poteſt clericari,ergo nec præ
ſentari, per ſ.dicta:& iſta eſt plura veritas quę non habet angu
13 lum.† Eſt bene verum,quòd cum diſpenſatione poſſet cleri-
cari & diſpenſari cum mediante diſpenſatione,poſſit bigamus
epiſcopus & cardinalis fieri:vt ſ.diximus.multo magis in infe-
rioribus beneficiis, in quibus præſentatio cadit præſentari. Et
per d.c.vnicum.de bigam.lib.vj.dicerem ſolum Papam diſpen
ſare poſſe cum bigamo,quicquid dixerit Butr.in d.c.2.de biga-
mis.in 2.col.recitando opiniones,cum ſint de foro ſeculari:&
prohibeatur eis tonſura,vt ibi : & non reperiatur poſt dictum
tex.epiſcopis talis diſpenſatio permiſſa non dicitur eis conceſ-
ſa:arg.c.nuper.de ſenten.excommu. & ita voluit Io.And. poſt
Fran.vercellen.in d.c.vnico.vt eum refert Butr. in d.c.2.quòd
per illum text.hodie: nec in minoribus ordinibus epiſcopi di-
14 ſpenſare poſſunt:& licet vt ſ.diximus in 4. euidentiali.† om-
nem irregularitatem eſſe de iure poſitiuo:tamen irregularitas
procedens à bigamia eſt inducta à iure diuino:ſecundum But.
per illum tex.in d.c.2.in 3.nota.de bigamis. quia habet ortum
à ritu apoſtolorum:vt ibi circa quod ſolꝰ Papa:& vt aliqui vo-
lunt ex ſuprema poteſtate diſpenſat.vt per doct.maximè Mo-
der.in c.per venerabilem. qui filij ſint legitimi.Et ita ego tene-
15 rem : licet hæc non ſit noſtra meſſis. ¶† Sufficit concludere
bigamum non poſſe pręſentari;ſicut nec eligi nec ordinari: ni-
16 ſi cum eo diſpenſetur per ſolum Papam. ¶ †Dicerem tamen
ꝙ ſi cum bigamo diſpenſaretur in ordine habendo non intel-
ligeretur diſpenſatum ad beneficium : & maximè curatum:ſi
hoc nõ dicatur in diſpenſatione, cum illa non extẽdatur ẽt ad
minorem caſum:vt latè ponit do.Fel.in c.poſtulaſti.in fi.x.co.
& pluribus ſeq. de reſcri. & ſic diſpenſatio ad ordines non ex-
tendetur ad beneficia : & ſi ad beneficia intelligeretur ad ſim-
plicia, & non ad curata : vt ibi per Fel.& quòd diſpenſatum in
vno ex dictis generibus beneficiorum.ſ. in curatis non exten-
datur ad ſimplicia.poſui plenè ſ.in j.part.primi lib.in 9.q. prin.
in 3.art.in quo tractauimus de beneficiis de ſacerdore in ſacer
dotem in vltimo motiuo partis affirmatiue.in verſic.& primo
adduco quinque.¶ Ad vnum tamen aduerte prædicta omnia
procedere in beneficiis ſecularibus, in quibus præſentãdi ſunt
clerici ſeculares,& bigami præſentari nõ poſſunt:cum nõ poſ-
ſint eſſe clerici , vt ſupra.ſed in beneficiis regularium eccleſia-
17 rum,† in quibus præſentandi ſunt monachi vel regulares: vt
diximus.ſ.in x.art.præſentis quæſtiõis princ.dicerem bigamos
18 ad illa beneficia præſentari poſſe:quia bigami † effecti mona-
chi ſeu regulares, gaudent nihilominus priuilegiis eccleſiaſti-
cis,non obſtante diſpoſitione.d.c.vnici.de biga.libr.vj.& ideo
ibi text.notabiliter dixit clericalem nõ monachalem,nam ſub
generali nomine clericorum , non comprehenduntur mona-
chi.2.q.v.c.3.ver.ſi quis monachatus.& tollit omnem maculã
ſeu irregularitatem:vt in aut.de monachis.in prin.& no.glo.in
c.fi.xix.q.3.&id quod diſponitur in monachis,habet ẽt locum
in irregularibus.per tex.cum ibi notatis ĩ c.ex parte. de poſtul.
ita Guliel.de mo.lau.& ibi poſt eum doc. & preſertim Gem.&
Phil.fran.in d.c.vnico.do.me.Corſe.in reper.ad Abb.in verbo,
bigamus,in ver.bigamus priuatus.qui dicit ita ſe in facto reſpõ
diſſe cuidam priori venerabilis congregationis ſancti Saluato
ris Bononie,Et quòd bigamus poſſit monachari, volũt etiam
doct.in c.fi.de bigamis.& voluit Bald. in l. cui ſub prætextu.C.
de ſacr.ſanct.eccl.& Io.And.in regu. delictum perſonę.de reg.
iur.in mercu.& Firma.in d.tract.de epiſcopo.in 2.libr. in j.part.
in xxv. q.in 2.col.9.char.operis. & ideo dicerem in talibus be-
neficiis regularibus:& eorum præben. in quibus monachi vel
regulares præſentari debent, poſſe bigamos regulares factos
præſentari per predicta:cogita quia intacta : & credo vera eſſe.
19 ¶†Sed ad vnum aduerte,ne incidamus in errorem:tũc demũ
proximè dicta procedere , vt regularis poſſit præſentari in be-
neficio vel prębenda regulari,quando eſſet tale,vel talis,quod
vel quæ daretur monacho pro ſuſtentatione : vt velut mo-
nachus inde viuat : quia ſunt ſolita dari quibuſcunque mona-
chis:ſed quando eſſet beneficium ſeu prębenda,quod vel quę
debet dari monacho clerico : quia habet onus celebrandi vel
quid aliud clericale agendi,& non poſſet ad illa præſentari mo
nachus bigamus; quia licet propter ingreſſum religionis habi-
litetur ad monachatum, & ad priuilegia clericalia: non tamen
ad ordines ; vnde tales monachi vel regulares bigami ordinari
ad ordines non poſſunt ſine apoſtolica diſpenſatione : quia e-
tiam cum bigamis intrantibus religionem vere vel interpre-
tatiue ſolus Papa diſpenſat quo ad ordines: vt per Rotam 445.
item quodam. & voluit domin. Philipp.Franc. in dicto capit.
vnico. de bigamis. qui ita limitat ſupradicta de bigamo , qui
monachus

monachus effici poteſt:vt per iura.ſ.alleg.& per Io.An. in ca.
recolentes.de ſtatu monacho. ꝙ nõ procedat quo ad ordines
ſine pontificis diſpenſatione: quod eſt valde notandum. Si er-
go non poteſt ordinari: ergo nec habere præbendam requirẽ-
tem ordinem, & meram ſpiritualitatem:nota iſta,quia pulchra
& nouiter conſiderata in hac materia. ¶Et ꝑ hmõi diſt.vt mo-
nachus bigamus poſſit præſentari in beneficiis non requiren-
tibus clericatum:ſecus in requirẽtibus: adduco quod pulchre
ponit d.Propo.in c.fi.in verſ.ceterum.†vbi dicit,ꝙ monachus
profeſſus nondum tamen clericus de beneficio etiam regula-
ri, non poterit prouideri, niſi prius fiat clericus.c. ſi monachus
ad clericatum.xv.q.j.& alleg.quæ no.Io. And.Abb.& Imol.in
ca.2.de inſt.ſed ad officia,quæ non dantur ad titulum beneficij
bene poſſunt promoueri:vt habetur in d.ca.2.de inſt.maximè,
cum ibi dicitur de præbenda, quæ etiam laicis dari poteſt.& i-
deo cellerarij in monaſterio eſſe poſſunt,vt ibi per eum. & idẽ
dico ego quando monachi eſſent præſentandi in monaſterio:
vt ibi viuãt,ꝙ etiam bigami qui monachi eſſe poſſunt:vt ſ.po-
terunt pręſentari,non autem ad beneficia regularia clericalia,
per ſ.dicta.¶Reliqua de materia bigamie vide in 26.diſt.& in
24.diſt.§.quid ergo.vſque ad fi.diſt.& 82.diſt.c.quiſquis.& 28.
q.vlt.per totum.& in iſtis locis per Arch. Gem.& d.Præpo.re-
currendum eſt etiam ad d. Alber.de.troctis.in trac.de perfecto
clerico.in 2.lib.in 7.requiſito.in 31.char.& ſeq.&d.me.Corſe.
in reperto.ad Abb.in verb.bigamus.& iſta ſufficiant.

¶Decimusquartus art.vij.q.prin.j.part.ij.Libri.

1 *Neophytus,verb.non ſonat in vitium.*
2 *Neophytus dicitur quaſi nouus in fide.*
3 *Neophyti quare ſint prohibiti promoueri ad ſacros ordines.*
4 *Magiſtrum eum effici,miſerum eſt,qui nondum norit eſſe diſcipulum.*
5 *Ad religionem receptus, vt ſtatim non promoueatur ad ordines in ea,cautela & conſilium.*
6 *Nouitius an poſſit in abbatem eligi.*
7 *Neophyti an poſſint præſentari. Quod ſi præſententur ad ordines minores, poterunt etiam præſentari.& n.9.*
8 *Neophyti non arcentur à minoribus ordinibus.*
10 *Beneficium ordinem ſequitur.*

Dubitatur 14.an neophytus poſſit pręſentari?& hic
articulus ponitur in hac quæſtione: quia
1 verbum neophytus non ſonat in †vitium:ex quo non loqui-
mur de iſtis tẽporis noſtri,qui vocantur neophyti & anteceſ-
ſores eorum ſunt baptizati trecentum annis, & ſunt hæretici.
2 de quibus dicemus.j.in 9.q.prin.in vi.art.¶Et dic †ꝙ neophy
tus dicit̃ à neo quod eſt nouum:& phytos quod eſt fides qua-
ſi nouus in fide.vt habetur.48.diſt.per totum.¶Et ratio prohi
3 bitionis † ne huiuſmodi promouentur ad ordines eccleſiaſti-
cos redditur, per Grat.in præall.diſt.§.j.ne videlicet ſecundum
apoſtolũ elatus ille,ꝙ religio eo plurimum indigeat,incidat in
ſuperbiam & ruinam diaboli;inquam dicuntur hi incidere, qn
puto,nondum diſcipuli,cupiunt effici magr̃ıcũ vt inquit Inn.
4 †miſerum ſi eum effici magiſtrum, qui nondum nouit ſe eſſe
diſcipulum:momentaneus.n.ſacerdos neſcit humilitatem: ne
ſcit perſonarum modos:neſcit ſe contemnere.nõ.n.ieiunauit:
non fleuit:non ſeipſum correxit prius:non pauperibus eroga-
5 uit:hæc ille.†& ideo cautum eſt,vt non ſtatim quo quis rece-
ptus eſt in religione, promoueatur in ea ad ordines: imo iure
cautum habetur,vt non tonſurentur aliquo modo; nec tõſu-
rari debeant,niſi priuſquam biennium in conuerſatione com-
pleuerint:vt hoc ſpacio vita moreſque eorũ comprobari poſ
ſint,ne quis ipſorum,aut non ſit ꝯtentus quod voluit aut ratũ
non habeat,quod elegit. iſte eſt text.in c.monaſteriis. 16.q.3.
licet ſm Gul.quem ſequitur Hoſt.non videatur neceſſaria ex-
pectatio illa biennij: ſed poſſint tonſurari ſtatim, quo ſunt re-
cepti ad profeſſionem legitimam: & ſic habiti tacite pro pro-
6 batis.¶Et ideo doctores ſolent quærere,† an nouitius poſſit
eligi in abbatem? & dicunt ꝙ non: ne fiat magiſter antequam
ſit diſcipulus: quia prius debet inſtrui per tres menſes, ſaltem
in regula,vt ſciat officium exercere: Vnde ſi eligitur ante tres
menſes,debet caſſari electio: quæ tãtum fieri poterit poſt tres
menſes.hæc habentur in c.officij.vbi doct. poſt gl.de elect.de-
bet tamen effici profeſſus poſt tres mẽſes antequam eligatur.
c.cum in magiſtrum.c.cum cauſam.& c.cum ad noſtram.de e-
lect. & facit quod habetur in c.j.& in c.ſicut.cum gl.48.diſt.ita
Firma.in tract.de ẽpo.in 2.li.in j.par.in 39.q.vbi etiam alleg. §.
neophytus.48.diſtin.vnde multo fortius hoc obſeruari debet
in neophyto qui non erat xp̃ianus,ſi obſeruatur.Licet in maio
ribus terminis in Chriſtiano nouitio ex eo ſolo, ꝙ ſit nouitius
in religione circa promotionem ad abbatiam.Et de iſtis etiam
neophytis eſt tex.de eis loquens in c. neophyti.de conſe.di.v.
¶Sed de hoc, an nouitius poſſit eligi in abbatem:& an requi-
rantur tres menſes vel annus,vt videntur velle Hoſt.& aliqui
vide plenè per d.Prepo.in c.fi.28.diſtinc.vbi pulchre loquitur
7 in materia. ¶ † Veniendo igitur ad caſum articuli noſtri eſſet
videndum,an neophyti in totum repellantur à clericatu? & di
cendum eſt etiam in apoſtolis fuiſſe ſeruatum, vt non promo-
uerentur apoſtoli neophyti, niſi bene in fide conuerſi: vt latè
hoc proſequitur Propoſ.in d.48.diſtin. in ſumma.ad quem eſt
recurrendum:vbi tamẽ dicit,ꝙ ſi neophyti eſſent ſancte & ap-
probate vite: vt fuerunt inter apoſtolos, non debet expecta-
ri terminus biennij, anni, nec trimeſtris:vnde cum reperirẽtur
tales neophyti, non prohiberentur clericali, vt ibi licet eſſent
8 rara auis in terris.¶† Adde etiam ꝙ neophyti non prohiben-
tur ab ordinibus minoribus.c.quicunque. 78.diſt.bene tamen
prohibentur promoueri ad ſacros,& epiſopatum ordines: vt
in d.48.diſtin. per totum.ita Hug.& Arch.& poſt eos Gem.&
Propo.in ca.quoniam.eadem diſt.¶Sed hoc intellige vt ſ. niſi
ille neophytus eſſet ſanctæ & approbatæ vite:quia promoue-
ri poſſet etiam ad ſacros, & ẽpatum ordines: vt factum fuit de
apoſtolis. vt per Propo.in d.ſumma diſtin.ſed quis erit hic &
9 laudabimus eum. ¶† Conclude ergo neophytos non poſ-
ſe promoueri, niſi ſint ordinati,ſi ergo ordinantur ad primam
tonſuram,& minores ordines poterunt ad beneficia requiren
tia tales ordines præſentari.Si vero ob eorum ſanctitatem pro
mouerentur ad ſacros ordines , ſimiliter poterunt præſentari
ad beneficia,quorum ordinati ad dictos ordines ſunt capaces,
10 cum † beneficium ſequatur ordinem: per ea que dicemus. j.
in hac.q.in v.art.cum pluribus ſeq dum tractabimus de bene-
ficiis requirentibus aliquem ordinem an ad illa præſentari poſ
ſit aliquis clericus non illius ordinis: & hæc ſufficiant quo ad
neophytos & nouitios.

¶Decimusquintus art.vij.q.prin.j.part.ij.Libri.

1 *Beneficiatus vnius beneficij an poſſit ad aliud in ea eccleſia , vel in ea præſentari.& n.8.15.18.*
2 *Beneficia plura quis in eadem eccleſia de iure habere non poteſt,etiam cum diſpenſatione epiſcopi,& n 7.*
3 *Canonicatus reſidentiam non requirit per totam Italiam.*
4 *Beneficia plura non curata quis poteſt habere.*
5 *Conſuetudo valet,quòd quis habere poſſit plura beneficia non modo ſimplicia ,ſed etiam curata.& n.6.21.*
9 *Beneficiatus vnius beneficij etiam curati poteſt præſentari ad aliud,etiam ſi ſit curatum,vel dignitas.*
10 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt , vt beneficiatus habeat aliud beneficium patronatum,ſi illud repugnat inſtitutioni factæ à patrono,ex quo naſcuntur due illationes.n.11.12.13.*
14 *Fundator qua lege prohibere poſſit beneficiatum præſentari ad beneficium fundatum per ipſum patronum.*
16 *Beneficio patronato an renuntiari poſſit ſine patroni conſenſu.*
17 *Beneficia plura vt quis habeat,an quando,& per quem poſſit diſpenſari.& num.19.*
20 *Beneficia in Apulia & terra laboris ſunt tenuiſſima.*

1 Succeſſiue xv.loco dubitatur, † ſi aliquis eſt clericus
& habet vnum beneficium in eccleſia , an
poſſit ad aliud in illa vel alia eccleſia exiſtens præſentari ? hunc
articulum videtur firmare d.Abb.in conſil.96. Ieſus Chriſtus
adſit.in 2.dub.in 2.vol.Et dicit primo videri dicendum, ꝙ non
poſſit præſentari:per c.literas.de conceſ.præben.& cle. fi.e.tit.
vbi patet per aſſecutionem ſecunde præbende in eadem eccle
ſia vacare ipſo iure primam: & ideo dicit,ꝙ cum illa beneficia,
de quibus ibi,ſint in eadem eccleſia,aut debet impediri præſen
tatio ad ſecundum , aut per aſſecutionem ſecundi vacabit pri-
mum ipſo facto.¶Secundo adducit,ex quo ẽps videt,ꝙ iſte p̃-
ſentatus non valet deſeruire in ſecundo beneficio , cum ſit a-
ſtrictus primo,non debet illum inſtituere in ſecundo:arg.c.qa
2 nonnulli.& c.relatum.de cle. non reſid.¶† Tertio mouetur
non poteſt quis de iure habere plura beneficia pręſertim in ea
dem eccleſia,70.diſt.c.ſanctorum.& c.quia intantum.de præb.
c.conquerente.de cle.non reſi.vix enim poteſt quis adimple-
re vnum officium.non.n. debet ſibi vendicare ſtipendia pluri-
morum.c.ad ea.& c.cum non ignores.de præb.cum ſi.¶Poſt-
modum dicit contrariam partem arbitrari veriorem,cum in il
lo facto ſibi præſupponatur canonicatum illius eccleſiæ non
3 exigere reſidentiam:† ſicut hodie communis conſuetudo eſt
per totam Italiam,vt ipſe refert,quam conſuetudinem dicit ẽt
eſſe à iure approbatam:per tex.&gl.in c.cum omnes.de conſt.
&ibi ſequi

& ibi ſequuntur doc.& gl.in c.dudum.el 2. de elec.in fi.& per
Inn.per c.cũ iamdudũ.de præb. & gl.in cle.gratia.de reſcri.& c.
4 gratia.eo.tit.lib.6.¶†De iure aũt cõi dicit poſſe quem habere
plura beneficia,ſine cura:ex quo ambo reſidentiam non requi
runt.d.c.gratia.& d.cle.gratiæ.ꝑ Inn.in d.c.cũ iamdudum p̃ſer-
tim in iſto caſu in quo vnum beneficium per ſe non ſufficit ad
commodam ſuſtentationem canonici: ideo poteſt ſalua con-
ſcientia recipere ſecundum:not.gl.d.c.dudum.in fi. Inn.in d.c.
5 cum iamdudum.†& hodie habet generalis conſuetudo, vt ẽt
in eadem eccleſia quis poſſit habere nedum duo ſimplicia be-
neficia:ſed dignitatem & canonicatum:quæ quidem conſuetu
do valet:text.& glo.in ver.niſi vnicum.de conſue.lib.6. facit c.
eam te.de reſcri.nil ergo repugnat (ſecundum eum) quin illa.
do.Ant.de quo in d.conſil.conſequatur altare,vt ibi.¶Et dicit
non obſtare eum eſſe canonicum,ex quo ad reſidentiam rõe
canonicatus ñ teneretur: Secus,ſi teneretur reſidere rõe cano-
6 nicatus,& deſeruire dicto altari:quia tunc†licet illa ſint bene-
ficia ſine cura:non tñ poſſet ea ſimul tenere:ex quo exigunt re-
ſidentiam.no.in c.ſi.de cle.non reſi.gl.in d.cle.gratiæ.poſſet ta-
men hoc caſu ep̃s diſpenſare:vt not.ꝑ Fede.in conſ.115.ſed in
illo caſu conſilij Abb.non requiritur diſpenſatio:tum per con-
ſuetudinem generalem : tum etiam quia canonicatus non re-
7 quirit reſidentiam.¶†Reſpondet demum ad contraria:& pri-
mo ad c.literas.& cle.ſi.ꝙ loquantur in duabus præbendis eiuſ
dem eccleſiæ,quas quis habere non poteſt ẽt ex diſpenſatione
ep̃i:nec valet conſuetudo in ꝯrium.d.c.literas.vbi Io.An. pro-
ſequitur huius dicti rõem:ſecus in aliis:vt ibi not.præſertim cũ
beneficia ſunt difformia,vt in caſu noſtro. ¶Ad alia vero iura
reſpondet ꝙ loquantur in beneficiis requirentib.reſidentiam:
vt in eis patet.& ita reſidet ibi do. Abb.in iſto dub.¶Tu aduer-
te ꝙ dubium ꝑ Abb.in d.conſ.deciſum eſt reſtrictum ad caſum
8 ſuum:art.vero noſter eſt generalis,ſc.† an beneficiatus vnius
vel plurium beneficiorum,poſſit præſentari ad aliud in eadem
vel alia eccleſia exiſtens: & ſic quæritur de omnibus beneficiis
curatis & non curatis,dignitatibus ſimplicibus,& ſimilib. ¶Et
circa curata reperi d.Roc.in hoc trac.in ver.honorificum.in 4.
9 q prin.in 3.col.in ver.circa aliud.† & concludit beneficiatum
vnius beneficij ẽt curati poſſe ad aliud præſentari:licet ſit cura-
tum vel dignitas.q̃ concluſio.dicit ꝓbari per tex.in c.de multa.
de præb.vbi dicitur, ꝙ habens vnum beneficium curatum vel
dignitatem,poteſt aliud vel aliam obtinere:ſed vacat primum
vel prima.& adducit Car.in terminis ita decidentem poſt Lau.
in cle.& ſi ab apoſtolice.in 15.q.de off.ord.& ita reſidet. Gay.
vero in repe.c.ſi.de elect.lib.6.ante ſi.47.col.remittit ſe de hac
q.ad Im.in cle.2.ad ſi.de off.ord. ¶Pau.vero de cit.in hoc trac.
in 6.part.in 3.art.in 56.q. dicit ad alium tamen effectum,quaſi
idem cum do.Roc.vt eum retuli s̃.in 6.q.prin.huius part. ante
ſi.16.art.& demum ipſe Pau.ſe remittit ad Abb.in d.c.de mul-
10 ta.de præb. ¶†Tu ẽt aduerte, ꝙ Gaſp.Cald.in c.cum acceſſiſ-
ſent.de conſti.dicit ep̃m non poſſe diſpenſare,ꝙ habens vnum
beneficium habeat aliud beneficium patronatum,ſi illud repu
gnat inſtitutioni facte à patrono.quod ſequuntur ibi docto.&
maxime Barb.& idem Barb.conſi.23.ſcripſit ꝓphera.in 8.col.
& do.me.Corſ.in ſuis ſing.in ver.patronus.in ver.5.adduco.&
in ſuo repert.ad Abb.in ver.patronus.in xj.col.in ver.ſine con-
11 ſenſu.¶Et ſic ex hoc†poſſint fieri duæ illationes:vna ꝙ bene-
ficiatus vnius beneficij non poteſt ad aliud præſentari ſine diſ-
12 penſatione ep̃i. ¶Aliud † ꝙ ep̃s non poteſt diſpenſare,quan-
do hoc eſſet ꝯ inſtitutionem fundatoris ꝙ vnus beneficiatus
ad aliud beneficium præſentaretur. ¶Sed melius illud dictum
intelligi poteſt, ꝙ ideo ep̃s non poteſt diſpenſare:quia funda-
tor legem appoſuit,ꝯ quam ep̃s diſpenſare non poteſt.c.requi
ſiſti.& c.relatum.de teſta.& l.nemo poteſt.ff.de leg.j.¶Tamen
veritas illius dicti eſt,ꝙ ep̃s ad hoc vt teneat præſentatio de be-
13 neficiato † ad aliud beneficium,requiritur diſpenſatio.& hoc
poteſt intelligi in ij.vel iij.ſimplicibus beneficiis:vt in dictis per
Abb.s̃.in præall.conſ.in ſi.ij.dub.& per eundem in c.de multa.
in 5.col.de præb.ſed ſtante lege fundatoris,etiam ep̃s diſpenſa
re non poſſet in præiudicium patroni & fundatoris:ꝑ dicta per
Cal.in s̃.all.c.cum acceſſiſſent.de conſtitu.& dicemus late j.in
præſenti q.in 3.art. dum tractabimus an lege à fundatore data
ꝙ præſentãdus ſit talis ordinis ſacri,poſſit illa immutari ſaltem
ꝓ vna vice,ꝙ præſentetur conſtitutus in minori ordine per pa
14 tronum ꝓ vna vice.¶†Sed vellem ſcire, quæ poſſit eſſe lex ꝑ
fundatorem appoſita,per quam ꝓhiberetur beneficiatum pręſentari ad beneficium fundatum per ipſum patronum? Et reſ-
pondetur poſſe eſſe: quia fundator hoc expreſſe appoſuit pro
conditione in limine fundationis,quod aliàs beneficiatus non
præſentaretur:& iſta lex eſt ſeruanda, & apponi potuit:& quia
eſt ſecundum iura,dicerem eam apponi poſſe,etiam ſine con-
ſenſu ep̃i.de quo in gl.in c.cum dilectus.de conſue. per late di-
cta s̃.in d.j.part.j.lib.in 9.q.prin.in j.art.in prin.& in j.concluſio.
¶Vel poſſumus dicere,ꝙ intelligatur à fundatore conditio il-
la appoſita,ſi conditionem appoſuit, ꝙ præſentaretur aliquis,
qui haberet ibi reſidere , vel quid ſimile facere : ex quo poſſit
comprehẽdi illum non poſſe aliud beneficium habere:vt in c.
conquerente & per tot.de cler.non reſi.nam hoc caſu videtur
conditio appoſita,ꝙ beneficiatus in illo beneficio ad aliud be-
neficium præſentari non poſſit. quæ conditio eſt ſeruanda: vt
in gl.d.c.cum dilectus.de conſue.& diximus late s̃.in d.1.art.9.
q.prin.1.part.1.lib.& ita intellige dictũ Cal.de quo s̃.licet non
15 reperies illud ita declaratum. ¶†Vltra prædicta aduerte : quia
ſi loquimur de beneficiato vnius beneficij patronati,an poſſit
præſentari ad aliud beneficium patronatũ,iſto caſu eſſet viden
dum,an beneficiatus poſſit tacite vel expreſſe renũtiare bene-
ficio,in quo fuit præſentatus & inſtitutus abſque expreſſo cõ-
ſenſu patronorum vere & expreſſe renuntiando : vt in tot.tit.
de renun.& præſertim in c.admonet. & in c.quod in dubiis.e.
tit.tacite vero per tranſitum ad aliud beneficium incompatibi-
le:vt in c.de multa.de præb.& in c.cum in cunctis.de elec. cum
ſi.Et hunc art.tangit Abb.in d.c.de multa.in 4.col.in verſ.addi-
tur & alius,& in dictis iurib.c.admonet.& c.quod in dubiis.de
renun.& diximus aliquid s̃.in prox.præced.6.q.prin. in 17.art.
& latius dicetur j.deo duce.in 3.lib.in 2.q.prin.in 9.art.vbi tra-
16 ctabimus†an per beneficiatum poſſit renuntiari beneficio pa
tronato ſine patroni voluntate?& ob hanc cauſam,& ſic ea in-
ſpecta beneficiatus in illo beneficio patronato non poſſet ad
aliud præſentari ſine licentia primi patroni : vt in s̃.alleg.locis.
Aduerte ẽt, ꝙ ſi nos loquimur quo ad actum præſentationis,
eſt dicendum beneficiatum etiam beneficij curati dignitatis e-
tiam incompatibilis,poſſe præſentari:ſed vacabit primum ade
pta poſſeſſione ſecundi vel non:iuxta diſpoſitionem extrauag.
execrabilis Ioan.22.vt late diximus s̃.in 6.q.prin.prox.præced.
in 15.16.17.& 18.art.& in hoc caſu videtur loqui dom.Roc.
Gay.& Pau.de cit.in locis præall.¶Quid autem in pluribus di-
gnitatib.in plurib. perſonatib. in plurib.ſimplicib.in pluſquam
duobus,in requirentib. & non requirentibus reſidentiam?iſta
diſcurrere eſſet in longum protrahere hunc libellum , & non
eſt materia noſtra. ſed eſt habendus recurſus ad Abb. in d.c.de
multa.& ad alios doc.ibi & maxime Im ad Car.Im.& omnes in
cle.2.de off.ord.ad c.literas.de conc.præb.ad tex.& doct.in c.ſi
tibi conceſſo.& in c.eum qui.& in c.cum in ſingula.de præb.li.
6.& ad cle.vnic.de off.vic.& ad Firm.in d.tract.de ep̃o.in 2.lib.
in 1.part.in 21.q.per ij.col.& ibid.in 67.q.& in 4.libr.in 2.part.
17 in 49.q̃õ.¶†Et circa reſidentiam eſt recurrendum ad c.extir-
pande.§.quia vero.de præb.& quando poſſit diſpenſari ꝙ quis
habeat plura beneficia per papam vel ep̃m,plene per Abb.in d.
c.de multa.in 5.& in prin.6.col.vbi ẽt an circa pluralitatem be
neficiorum quis ſit tutus in foro conſcientiæ?& ibid.in pen.&
ſi.col. quæ dicantur beneficia curata:quæ dignitates,quæ per-
ſonatus,quæ ſimplicia,& hmõi?vbi ẽt plene per Imo.plura ta-
men pulchra ad prædicta facientia diximus s̃.in proxi.præced.
18 6.q.prin.in 15.16.17.& 18.art.¶†Vnde ꝓ concluſione eſt di
cendum,beneficiatum ad vnum beneficium patronatum poſ-
ſe ad aliud præſentari,niſi lex fundatoris aliud diſpoſuerit,& ni
ſi primi patroni nollent beneficiatum ad ſecundum præſenta-
ri,vt vacet primum, ſi ſunt incompatibilia:ſi vero non ſunt in-
compatibilia,poterit præſentari ad plura beneficia ſimplicia in
eadem vel pluribus eccleſiis , niſi in eadem eccleſia eſſent duo
canonicatus:quia quis vtrũque habere non poteſt:& hoc ẽt ſi
19 vnum eſſet curatum † aut dignitas:& plura ſimplicia:quia ex
generali conſuetudine hodie pp tenuitatem beneficiorum ad
mittitur pluralitas in prædictis,& non requiritur reſidentia: &
20 præſertim in terra Laboris & Apulia,vbi †ſunt tenuiſſima be-
neficia.vt dicit Dom.in c.quamuis.in 2.col.de præb.lib.6.& e-
go cum ſim Apulus ſum teſtis:nam ſum inſtitutus in 37.bene-
ficia quorum maxima pars eſt patronatorum laicorum,& cle-
ricorum, & eorum fructus non aſcendunt ad ſummam ducat.
21 130.de camera.Et ꝙ quis † poſſit habere plures canonicatus
ratione dictæ conſuetudinis in diuerſis eccleſiis, ponit Abb.in
præalleg.conſil.96.Ieſus Chriſtus nobis adſit.in 2.volu. vbi fi-
dem facit de prædicta conſuetudine.

¶Decimusſextus art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Epiſcopus an poſſit ad beneficium patronatum præſentari.*
2 *Beneficia priora vacãt ꝑ promotionem ad ep̃atum.Secus ad cardinalatum.*
3 *Hoſpes turpius eiicitur,quam non admittitur.*
4 *Cardinalis præſentari poteſt ad beneficium patronatum.*
5 *Clerici appellatione,an veniant epiſcopi.*

Et ſecundum Supraſcriptam concluſio.poteſt de-
1 cidi xvj.arti.videlicet,†an epiſcopus
vel habentes maiorem qualitatem,pſentari poſſit ad bñficium
patronatum?¶Et licet poſſet dici, ꝙ ex quo in eccleſiis patro-
natis ſunt præſentandi clerici:vt diximus late ſ.in primo &plu
ribus ſeq.art.& ſimus in fauorabilib⁹:vt in c. cũ dilecti.de don.
quia in beneficialibus in quibus largiſſima eſt faciẽda interpre
tatio:vt ibi, & appellatione clericorum veniunt epi in fauora-
bilibus:vt in c.quam periculoſum,de ſent.exc.lib.6.& ibi doct.
& per tex.& doct,in c.ſtatutum.de elect.eo.libr.& per ea quæ
dicuntur per doc.& maxime Imo.& Moder.in rubr.de vita &
hone.cler.& probatur etiam in c.per exceptionem.de priuile.
lib.6.& in c.cum tibi.de verb.ſig.& per tex.cum gl.in c.cũ non
liceat.de præb.eo.lib.ſecus in materia odioſa,& ſtricta: vt ibi p
2 eos.& per do.Abb.plene in c.bonæ.el j.de poſtul.præl.¶†Tñ
ↄrium decidit ex ſ. ſcriptis:quia ſi per promotionem ad epatũ
pp incõpatibilitatẽ vacant priora beneficia ẽt ſimplicia,&non
poteſt illa retinere ſine diſpẽſatione papæ:vt late diximus.ſ.in
proxima præced.6.q.prin.in xv.art.cum tractauimus,an p pro-
motionẽ ad epatum vacent priora beneficia,multo magis non
3 poterit præſentari poſt adeptum epiſcopatum:†quia turpius
eiicitur q̃ cum non admittitur hoſpes.c.quemadmodum.de iu
reiur.vt patet ẽt ex dictis in pxi.præce.art.¶Et ex iſta ratione
dico, ꝙ ex quo p promotionem ad cardinalatum non vacant
beneficia: vt diximus.ſ.in d.xv.art.præce.q.poſt Firma,in trac.
4 de epiſcopo.in 2.lib.in j.par.in ſi.21.q.†eodem modo poterit
cardinalis præſentari ad beneficia patronata:quia ex cardinala
5 tu incompatibilitas non oritur:vt ſ.eſt dictum.¶†Et de illo ſ.
alleg.inciden.an appellatione clericorum veniant epi, & quid
in fauorabilibus,& quid in odioſis.vide Alb.de troctis.in trac.
de pfecto clerico.in j.lib.in 4.dub.¶Et quod diximus in epiſco
po,dicendum eſt etiam de aliis archiepiſcopis,primatibus, pa-
triarchis,& huiuſmodi:vt per Firma.in d.trac.in 2.lib.in 1. par.
21.q.per totum.& maxime in ſi.

¶Decimusſeptimus art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſint duo ad vnum beneficium patronatũ.& n.2.9.& 21.*
3 *Beneficij tam minoris,quam maioris eſt prohibita diuiſio.*
4 *Beneficiorum quædam ſunt maiora,quædam media,quædam minora.*
5 *Beneficij diuiſio,vt fieri poſſit,quatuor requiruntur.& n.20.*
6 *Collegij totum corpus,repreſentare perſonam vnius.*
7 *Papa duos conſtituere poteſt in vno epiſcopatu.*
8 *Penſio non datur in titulum.*
10 *Præbenda vna duobus conferri non poteſt, vt illa vtantur annis alternis.*
11 *Beneficium duobus inſolidum conferri non poteſt,etiam ſub conditione.& nu.14.16.19.*
12 *Mulier duos maritos habere nequit eodem tempore.& n.18.*
13 *Argumentum procedit de matrimonio carnali ad ſpirituale.*
15 *Ius ſpirituale diuiſionem non admittit.*
17 *Eccleſia vna non debet habere plures prælatos.*
22 *Ad beneficium vnum hodie duo fere præſentantur & inſtituuntur.*

1 Econtra †an patroni poſſint prçſentare duos ad vnum
beneficium, & ſic an duo præſentari poterunt
ad vnam eccleſiam.gl.in verbo,clericos, quæ incipit, arg.ꝙ in
c.ſi quis epiſcoporum.16.q.5.colligit ex illo tex.patronũ poſ-
ſe plures ad eandem eccleſiam præſentare.alleg. c. principalis.
lxiij.diſt.Hugo.vt refert Arch.ſuper d.gl.non tenet cum ea, re
mittendo ſe ad ea,quæ dixerũt in d.c.principalis.vbi reuera lo-
quuntur non de materia articuli noſtri,ſed de materia.c.poſtu
laſti.hoc tit.quæ eſt,an patroni in eccleſia parrochiali vltra pñ
rationem rectoris habeãt ẽt pſentare clericum?de qua nos late
diximus.ſ.in prox.v.q.prin.in 7.art. & reuera ſic loquitur glo.
p tex.quem alle.ſ.c.principalis.63.diſt. vbi patronus pſentabat
ſacerdotẽ,diaconum,& ſubdiaconũ, ordinandos in illa eccle-
ſia.& ſic illum tex.intelligit de aliis clericis in eccleſia pñtãdis,
vel iuxta ea,quæ dicuntur in d.c.poſtulaſti.& nos diximus.ſ.in
d.7.art.Aut quia patronus illos pſentauerit, tanquam pbenda-
tos illius eccleſiæ:iuxta ea,quæ diximus in d.v.qõ.princ.huius
partis.in 3.art.&ſic gl.illa nullo modo loquitur ſecundum titu
2 lum artic.noſtri,qui eſt,an†vacante eccleſia vel beneficio po-
terunt ad illam ſeu illud duo pſentari per patronos ſingulari-
ter,& in titulum:& dicendum eſt ꝙ non:quia fieret diuiſio ec-
3 cleſiæ ſeu beneficij, †quia cũ huiuſmodi diuiſio ſit phibita in
maioribus beneficiis:multo magis eſt phibita in minorib. per
Turonen.cõcilium de quo in c.maiorib.de præb.qui tex.bene
intuenti licet loquatur de præbenda non diuidenda:nihilomi
nus regula eius eſt generalis in quibuſcũque beneficiis: vt vo-
lunt ibi omnes doct.& præſertim Io.And.quem ibi ſequuntur
4 Car.Abb.& Imo.†dum dicit poſſe dici quædam eſſe beneficia
maiora vt epiſcopatus:media vt abbatia & pſonatus: minora
vt præbenda & ſimplicia beneficia.& hoc idem vult tex. & ibi
omnes in c.tue.eo.tit.de præb.& in c.cum dilectus.c.dilecto.&
in c.vacante.e.ti.& licet tex.in d.c.vacante. videatur velle oppo-
ſitum,cum permittatur ibi ꝙ ex vna præbenda fiant due:nihil-
ominus non erant duo in vna præbenda:ſed erunt duo in dua-
bus præbendis ex vna cõfectis:vt volunt doct.& omnes ibi ita
ſoluentes prædicta iura, quæ videntur adinuicem contrariari,
5 †quæ reuera non ↄriantur,& vt fiat iſta diuiſio quatuor requi
rũtur,de quibus ibi p dictos doct.& eodem modo dicunt doc.
ibi,ſi vacante vno canonicatu duo eliguntur,duo erunt cano-
nici:& non duo habebunt vnum canonicatum,quia videntur
vnum de nouo creare, cum ſpiritualitas ipſa diuidi non poſſit.
6 ¶Hinc Ab.in d.c.tue.in 2.notab.colligit vnam eccleſiam†nõ
poſſe conferri duobus:quod intelligit quãdo eſſent ibi vt ſin-
guli:ſecus,ſi vt collegium: quia tunc non contingeret aliqua
ſectio:ſed ipſum corpus collegij repreſentaret pſonam vnius.
arg.l.mortuo.ff.de fideiuſ.¶Et ſubdit ib. Ab.in ſi.ſuper gl.ſi.il-
lam gl.non aperire qs poſſit in hoc diſpenſare. ſed do.Ant.di-
cere ſolum papam poſſe diſpenſare:licet nihil alleget. ipſe ve-
ro Ab.adducit pro hoc bonum tex.in d.c.dilecto.de præb. vbi
expreſſe innuitur ẽt legatum non poſſe in hoc diſpenſare cum
ſit ↄ concilium Turonenſe,de quo in d.c.maiorib.ſed ↄ conci
lium nullus citra papam regulariter diſpenſat: vt notatur in c.
7 dilectus filius.de præb. †ergo ſolus papa diſpenſare poteſt, &
ſubdit hoc papam facere poſſe: quia in vno epiſcopatu poteſt
conſtituere duos:vt in c.non autem.7.q.1.fortius in vna præ-
benda vel ſimplici bñficio.&credit illum tex.ibi dicere hoc de
rigore iuris,ideſt,ſecundum ordinem iuris. nã quandoque ca-
pitur rigor pro ordine:& tunc rigor eſt idem,quod vigor.&ita
capitur in c.ſup literis.de reſcrip.tenet ẽt prçdicta Io.de imo.in
d.c.vacante.in 3.col.in ver.in ead.gl.in ſi.ſed certe vbi dicit illũ
tex.loqui,qñ de vna præbenda fuerunt conſtitutç duç:& ideo
toleratur quod ibi dicitur:ſed qñ non præcedente dicta conſti
tutione duo eliguntur ad vnum beneficium,videtur illud eſſe
ↄ ius:& ſic epiſcopum non poſſe hoc tolerare de iure,nec con
ſequenter ſup hoc diſpenſare,ſed ſolũ papam.& hoc ẽt tenuiſ
ſe do.Ant,in d.c.tuæ.ſuper gl.ſi. & ex his colligitur nec haben-
tem cõferre, nec habentes eligere poſſe vnum beneficiũ duo
bus conferre,nec ad vnum duos eligere,vt ambo confirmen-
8 tur.¶Quibus adde†nam penſio non datur in titulum, vt per
omnes,& maxime.d,Fel.in c.ad audientiam.el 2.de reſcr.& tã-
dem ſi conſtituitur alicui per habentem conſtituere, non põt
conſtitui p penſione tertia vel quarta pars beneficij: & ſic per
modum quote,quia eſſet ſcindere beneficium:quod de iure p
hibitum eſt.d.c.maiorib.de præb.& c.decetero. de tranſac. ſed
debet ordinari p viam quantitatis pecunie, vel bladi:prout vo
luit Io.de Ana.in c.audiuimus.in 4.col.de collu.ſi ergo vnũ be
neficium non poteſt diuidi pluribus in titulum p habentẽ con
ferre p habentes eligere, nec ẽt p viam penſionis,& ſic non ti-
tuli:vt ſimiliter voluit Fel.poſt Ana.in d.c.ad audientiam. el 2.
9 in 2.col.poſt medium ſecunde conclu. †Ergo multo fortius
nec patronus poterit duos ad vnum beneficium prçſentare,&
ſic illud diuidere, cum patronus nullum ius habeat ad benefi-
cium patronatum,niſi ſolum præſentare:quæ præſentatio tri-
buit ius præſentato ad rem:& non in re.vt volũt omnes &præ
ſertim do.Fel.in c.cum Bertol.de re iud.¶Et pro confirmatio
ne prædictorum.adduco quod dixit Car.in d.c.tue.de præb. in
10 verſi.quæro nunquid.vnam†præbendam non poſſe conferri
duobus,vt alternis annis illa vtantur:quia repugnat diſpoſitio
11 ni illius tex.ex†quo colligo vnum beneficium etiam duobus
inſolidum conferri non poſſe, cum idem ſit conferre benefi-
cium duobus, vt alternis annis illo vtantur, ſicut ſi inſolidum
eſſet collatum:quia hoc modo inſolidum collatum eſſe cenſe
tur:quia nulla eſt facta diuiſio beneficij.&nihilominus non te
12 net talis collatio. & puto eſſe rationem, †quia vno & eodem
tempore vna vxor non poteſt habere duos viros:&ſi ſecus fie
ret,monſtrum eſſet.ergo nec eccleſia poteſt habere eodem tẽ
pore duos rectores. Primum probatur, per totum titulum de
ſec.nup.vbi non conceduntur ſecunde nuptie:niſi vere primo
13 coniuge mortuo.Secundum probatur:†quia validum eſt ar-
gu.de matrimonio carnali ad ſpirituale.c.ſicut abſens.7.qõ.1.
c.1.& 2.p totum,de tranſlat.epiſ.& eſt pulchra gl. in verbo,cũ
enim.in c.nuptiæ.7.q.1.cum aliis quæ allegauimus.ſ.in j.par.j.
li.in 9.q prin.in 2.art.in 7.motiuo partis negatiue.imo volunt
doc.in d.c.tuæ.præſertim Abb.&Imo.poſt Ioan.And.quòd cũ
vota eligentium debeant eſſe pura, & ſimiliter votum haben-
tis conferre,& non conditionalia:vt eſt tex.cum glo. in c.2.de
elect.lib.6.quod idem ſeruatur in matrimonio carnali:vt in c.

14 verum.& per totum.de condi.appo.†non poterũt recipi nec
eligi duo ad vnum beneficium: nec illud duobus conferri ſub
conditione:puta eligimus illum vel illi cõferimus:& ſi nolue
rit acceptare,eligimus talem vel tali cõferimus, quãuis in hoc
non ſit ſectio beneficij. patet igitur ex prædictis ꝙ cum nec
diuiſio,nec penſionis conſtitutio diuidens:nec inſolidum duo
bus vel ſub conditione prouiſio per habentem conferre, vel
eligere fieri poteſt:ergo multo minus nec per patronum mi-
nus ius habentem. ¶Et pp prædicta alias iudicaui in terra Caſ-
ſani diœce. Baren. vbi reperiebatur facta collatio de quodam
beneficio duobus presbyteris inſolidum per tertio archiepm:
& primus nominatus fuit mortuus,dicebam ſecũdum non re-
manere beneficiatum: & argumentabar à ſufficienti partium
enumeratione: nã aut volumus dicere hmõi collationem fa-
ctam duobus,habere vim, vt illud beneficiũ intelligatur diui-
ſum inter ipſos duos:cum medietas cuiuſque ſit vnius,& alte.
ra medietas alterius.&hoc non eſt nec eſſe poteſt:tum quia re
pugnant verba in literis dicte collationis appoſita:quia in illis
dicitur,ꝙ confertur dictum beneficium ipſis pro indiuiſo,quę
verba deſignant collatorem noluiſſe diuidere beneficium. &
doct.in d.c.maioribus,tue, & c.vacante ſatis ponderant quan-
do apparet de voluntate &mente conferentis vel eligentium
non eſſe diuidere beneficium ſeu prębendam,vt non intelliga
tur diuiſum ſeu diuiſa.vt ibi per Inn.Hoſt.Abb.Imo.&omnes.
& per doct.etiam in c. cum M.Ferrar.de conſt.& etiam ꝙ non
intelligatur diuiſum obſtat diſpoſitio concilij Turonen. volẽ-
tis beneficia maxime minima,prout erat illud beneficium,diui
15 di nõ poſſe ẽt per ordinarium:& diuiſio eſt nulla:†cum ius ſpi
rituale diuidi non poſſit.vt in d.c.maioribus,tuę,dilecto.& va-
cante.de præb. & ſi diceretur docto.& præſertim Imo.per.d.c.
vacante. velle electionem non eſſe nullam, & tenere diuiſio-
nem:ſed epiſcopũ debere ſupplere ex aliis præbendis pinguio
ribus, vel de ſuo in illarum defectu dicitur hoc ibi eſſe:quia ibi
non diuiditur ius ſpirituale:ſed præbenda quæ eſt temporalis:
& de tẽporalibus ſuppleri poteſt:Secus in mero iure ſpirituali
put eſt in caſu noſtro cum non ſimus in præbenda quæ multi
plicari pñt:ſed in mero beneficio ſingulari minimo & non ſuf
ficienti ad victum vtriuſque.quo caſu ẽt ſi eſſet præbenda,diui
di non poſſet:vt in d.c.vacante. Sumus ergo in beneficio ſim-
plici,& tenui,in quo vere loquitur reg.generalis dicti concilij
Turonen.c. maioribus. & ſi vlterius diceretur nonne in dictis
iurib.probatur: vt ibidem omnes doct.volunt ꝙ vacante vno
canonicatu, ſi eliguntur duo, omnes erunt canonici.Reſpon-
detur doct.ibi diſtinguere,an numerus canonicorum ſit iura-
tus:& apoſtolica autoritate confirmatus,& non tenebit elec-
tio:quia eligentes non poſſunt augere numerum. Aut non eſt
numerus præfixus nec iuratus, & confirmatus:& eligentes eli
gendo duos,non diuidũt ius canonie,quod eſt ſpirituale &in-
diuiſibile,ſed creant aliud ius de nouo, quod vna cum epiſco-
po facere poſſunt vt ibi:qa canonicatus multiplicari poſſunt:
& ideo tenet electio quæ nõ eſt diuiſio,ſed noui iuris creatio,
quod non poteſt cadere in diuiſione vnius beneficij minoris:
quia omnino eſſet diuiſio,quæ nullo modo tenet,per d.conci
lium Turonẽ.& prædicta omnia expreſſe vult Hoſt.in d.c.tue.
in §.nos attendentes.de præb.vbi dicit,Sic ergo apparet,ꝙ qñ
præbenda diuiditur,quoddam ius de nouo creatur,alleg.c.dile
cto.eo.tit.& licet ius apud plures eſſe poteſt,tamen reuera qli-
bet habet ſeparatum ius &ſpeciale.alleg.ff.quemadmo.ſeruit.
amit.l.aquam. nam licet fructus diuiſionem recipiant,non tñ
ipſum ius.quid enim eſſet dictum,ꝙ vnus haberet mediam vo
cem in tractatibus communibus,&alius aliam,hoc eſſet abſur
dum:& ideo vnus canonicus debet eſſe vnius præbendæ:vt in
d.c.tue.& in c.cum non ignores.eo.tit.quẽ omnes ibi ſequun
tur:& hæc ſufficiant pro enumeratione vnius partis.¶Aut di-
16 cemus dictam collationem†factam duobus habere effectum
vt eodem tempore ambo ipſi quibus collatum eſt beneficiũ,
ſint ſimul,& inſolidũ illius beneficiati, & hoc eſt abſurdum,vt
dicit Hoſt.in d.c.tuæ.in §.nos attendentes.vbi dicit,ꝙ ſi eligen
tes vel conferens eligant duos ad beneficiũ vel duobus con-
ferat: ſiue diuidatur,ſiue aſſignetur vni inſolidum reprobatur
electio ſeu collatio: nec cõuenit ꝙ annis alternis vtantur illo.
alleg.ff.de vſuf.l.quotiens. quia non debet eſſe ſpirituale ſine
corporali.1. q.3.ſi quis obiecerit.ca.cum ſecundum.de præb.
¶Et idem tenuit Io.And.in d.c.tuæ.dum dixit duobus benefi-
cium conferri non poſſe,ſiue vt fructus diuidant,ſiue vt alter-
nis annis illis vtantur, quamuis inſolidum ſint electi, vel illis
collatum.ſequitur Car.in d.c.tue.in ver.quæro nunquid. ¶Et
pro hoc facit ratio,de qua.ſ.ď arg.à matrimonio carnali ad ſpi
rituale.nam vt dicit Hoſt.in d.c.tue.§.nos attendentes:vna ec-
17 cleſia non debet†habere plures prælatos: quia hoc monſtrũ
eſſet.de off.ord, quoniam in pleriſque:ſicut nec vnus prælatus
plures eccleſias habere poteſt: quia nec ſatisfacere poſſet vtri-
18 que.c.nonnuli.de cle.non reſid.& ſi diceretur,cur†vnus bene
ficiatus poteſt habere plura beneficia ſaltem ſimplicia:vt dixi-
mus in præced.xv.art.&ſic plures vxores.reſpondetur vt ibi di
ximus poſt doc.ex generali conſuetudine:quia non requirunt
reſidentiam:&quia pp eorum tenuitatem non ſufficiunt ad vi
ctum vnius:& tunc omnia illa beneficia reputabuntur vnum:
quia pro vno beneficiato ſufficiunt.hoc tamen non conuerti
tur,ꝙduo beneficiati reputentur pro vno pro aſſequendo illo
paruulo beneficio:& hoc duplici rõe.Prima,quia reditus illo-
rum non ſufficiunt vni:Quomodo ergo poterit vnum ex illis
conferri duobus.Secunda ratio eſt,quia plura beneficia paruu
la videntur inſufficienter dotata,& ad effectum,de quo proxi-
me,poterunt reputari vnum, vel habito reſpectu ad effectum.
vel ſaltem hoc fingi poterit.Sed in caſu noſtro cum præſumat
beneficium habere dotem pro vno, non poterit ſufficere duo
bus:nec poterit fingi duos clericos eſſe vnum,cũ ſint due ani-
me ſeparate in duobus corporibus:que nullo modo vniri pñt
& ideo mõſtrum eſt in duobus beneficiatis vnum beneficium
habentibus,& non ſic in vno beneficiato plura beneficia habẽ
te. ¶Aut intelligemus dictam collationem factam procedere
non eodem tempore, ſed ſucceſſiuis temporibus, vt mortuo
primo nominato in ipſa collatione ſuccedat ſecundus,vt puto
illum viuentem dixiſſe.& iſtud etiam minime eſſe poteſt:quia
eſſet dare expectatiuam ad vacaturum beneficium: quod per
19 †ordinarium fieri non poteſt:vt eſt tex.in terminis in d.c.tue.
vel dicemus illam collationem eſſe conditionatam,vt benefi-
cium primo ſit vnius,& eo nolente ſeu moriẽte ſit alterius qđ
etiam eſſe non poteſt:quia hmõi collatio ſeu electio ſub con-
ditione,non tenet.vt voluit Io.And.Ab.Car.&Imo.in d.c.tue.
vt ſ.retulimus.& licet prædicti loquantur in conditione appo
ſita, ſi primus noluerit acceptare. Idem eſt & multo fortius, ſi
conditio eſſet,ſi moreretur,cum magis vacent per mortem, q̃
non per acceptationem.vt late diximus.ſ.in proxi. præce. 6.q.
prin.in 5.art.¶Et tanto magis hoc non procedit:quia eſſet da-
re ſucceſſionem in beneficio, quæ per ordinariũ dari non põt
non ſolum per viam collationis,vt hic:quod eſt maius:qa con
currerẽt duo ſpecialia.ſ.dare ſucceſſorem in beneficio,& illud
conferre,antequam vacet, cum non poſſit facere id, quod eſt
minus.ſ.facere expectatiuã pro vacaturo:vt proxime diximus
&ꝙ ſucceſſor dari non poſſit in beneficium per ordinarium,di
ximus ſ.in d.prox.6.q.prin.in 21.art. ¶Et ſic de primo ad vlti-
mum hmõi collatio non potuit habere effectũ pro ambobus,
ſed pro vno in collatione ibi primo nominato:quia in eo per-
fecta fuit collatio:& finita:quo ad ſecundum vero fuit inutilis
& nulla ſtante perfectione prime. Cum igitur mortuus erat i-
bi ille primus, iudicatur vacare beneficium,& per ordinarium
poſſe conferri,nulla habita ratione de ſecundo,cum eius col-
latio fuerat facta beneficio iam non vacante,cum eo mõ quo
facta fuerat vtrique,non tenebat,cum non fuerit facta ſub vni
ca conceptione verborum:vt colligitur ex dictis Im.in d.c.tue
in 2.col.¶Et tanto magis non valebat ibi illa collatio:quia vni
tas dicti matrimonij ſpiritualis videbatur diuidi. & tamen vni-
tas non recipit diuiſionem.xxiiij.q.j.loquitur.&notatur in d.c.
maioribus.& voluit Hoſt.in d.c.tue.in §.nos attendentes.quẽ
20 omnes ibi ſequuntur.†Et aduerte, ꝙ ita demum diuiſio præ-
bendæ permittitur,ſi quatuor concurrant: alias non.Primum
intentio diuidentis:vt in c.dilecto.§.j.ver.propter quod. ¶Se-
cundum,ꝙ fiat de communi cõſenſu illorum,ad quos ſpectat
& diœceſani,& capituli ſui:vt in d.c.vacante.& d.c.dilecto. §.j.
ver.quanquam.& c.j.de reb.eccl.non alie.¶Tertium,ꝙ fiat ex
cauſa rationabili.c.vacante.§.niſi rationabili.¶Quartũ,ꝙ adeo
pinguis ſit præbenda vt ex ea fieri poſſent due ſufficientes: vt
in d.§.niſi rationabili.quorum ſi vnum deficiat de prędictis ad
minus,ſectio non valebit.vt dicit Hoſt.in d.c.vacante.in princ.
21 quem ibi ſequitur Card.Abb.Io.And.Imo.& omnes. ¶†Re-
deundo mõ ad articulum noſtrum,dico fore concludendum,
ꝙ aut loquimur de præb. exiſtentibus in aliquibus eccleſiis, in
quibus patroni habere pñt & habent ius par.& præſentandi vt
diximus ſ.in prox.v.q.prin.in 3.art.& tunc cõcurrentibus qua
tuor,de quibus proxime diximus.ſ.expreſſa mente ipſorum pa
tronorum diuidẽdi illam, ipſorum patronorum conſenſus cũ
eorum interſit,ac epi & aliorum præbendatorum & ſic capitu
li rationabili cauſa & ſufficientia fructuum:& fieri poterit diui-
ſio:per tex.in d.c.vacante.generaliter loquentem,& ſic tam in
beneficiis liberis,quam in patronatis.¶Aut loquimur de aliis
beneficiis:& tũc aut per fundatorem in limine fundationis eſt
appoſitus modus ꝙ duo præſententur in illo beneficio: qa vi-
dentur create due capellanie vel plures:& quemlibet illarum

habere ſuum capellanum:& illa ſeruanda eſt.c.requiſiſti. de te
ſta. licet hoc modo non poſſet dici diuiſio: ſed potius creatas
ſeu creata fuiſſe duas capellanias ſeu duo beneficia:& duos ſin
gulariter pñtandos,cum ſit ſecundũ ius: & tanto magis diœce
ſani accedente conſenſu:iuxta no.in c.cum dilectus. de cõſue.
& c.præterea.hoc tit.& faciunt quæ dicunt doct.in c. poſtula-
ſti.eo.tit. ¶Aut non eſt data lex p fundatorem,ꝙ ſint duo præ
ſentandi:& tunc in quolibet beneficio,vnus eſt p̃ſentandus,vt
inſtituatur:qa quelibet vxor eodem tpe vnum debet hr̃e virũ
licet accumulatiue poſſit præſentare duos variando. ca. quod
autem.cum ſimi,hoc ti. ſed vnus inſtituetur, vt ibi, nec poteſt
eps̃ diſpenſare,vt duo inſtituantur ſed ſolus papa:vt s̃.dictũ eſt.
12 †quod hodie male ſeruatur:quia vt plurimum ad vnum be-
neficium duo præſentantur & inſtituuntur: & quia huiuſmo-
di inſtitutiones fiunt ſeparatim,primo vni,& poſtmodum alte
ri,& non ſub vna conceptione verborum:dicerem primam in
ſtitutionem tenere,& ſecundam non:niſi fieret ſub vnica con-
ceptione verborum:quia tunc nullus ipſorum dicitur canoni-
ce inſtitutus:vt volunt doct.in d.c.tue.& in d. c. maioribus. de
præb.& nos diximus.s̃.in ver,& ſic de primo ad vltimum.

¶Decimusoctauus art.7.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an quis poſſit inuitus.& n.8.*
2 *Epiſcopus an poſſit quis inuitus eligi.*
3 *Clericus an quis inuitus creetur.*
4 *Epiſcopus inuitum promouens,deponendus eſt.*
5 *Inuitus an quis ſit promouendus.*
6 *Beneficium an & quandò conferatur inuito.& n.8.9.10.11.*
7 *Beneficium,quid.*
12 *Rem ſuam vendere quis cogitur propter vtilitatem publicam.*

1 Ex quo In omnibus præced.art.†viſum eſt,clericos poſ
ſe & debere præſentari ad beneficia patronata,
modo 18.loco dubitatur : an clericus alias idoneus inuitus ta-
men pñtari poſſit.& dic ꝙ Firm. in d. trac.de ep̃o.in ij.li.in j.par
2 te,in ix.q.†quærit,an quis poſſit in epiſcopum inuitus eligi.&
alleg,no.in c.vbi,& in c.hortatus.& in c.geſta.lxxiiij.diſt.ꝙ nõ.
& quod no.Bal.in l.nec emere.C.de iure delib.& eundem Bal.
& Petrus Socinum patauinum in l.ſi ad ſcribitum. C.de app.&
notata in auct.quo.opor.epiſcopum,§.ſed ẽt.& c.oĩs. 7.q.1. &
3 Io.An.& Butr,in c.fi.de poſtu.præla.¶†Subdit ẽt idem eſſe in
clerico,q inuitus non creatur.lxxiiij.di.c.j. & per tot.& melius
4 in c.queris.de eta.& qual.imo.†eps̃ pmouens inuitũ,& relu-
ctantẽ,debet deponi.lxxiiij.diſt.c.vbi.& gl.in c.nihil.de elect.li
cet alias eps̃ promouens clericum inuitum,debeat per annum
5 ſuſpendi.lxxiiij.diſt.c.j.& addit,ꝙ licet quis†inuitus non pmo
ueatur:tamẽ quaſi inuitus eſt pmouendus. 8.q.1.c.qui ep̃atũ.
& c.in ſcripturis.gl.fi.in c.licet.de proc.lib.6.& gl.in l.ſi quisq̃.
& ibi doc.& præſertim Bal.C.de epiſ.& cleri. vnde debet quis
velle,vt coact⁹,vt ambitio euitetur.d.c.qui epiſcopatum. & in
ſcripturis.& tenet gl.in aut,quo, opor.epi.in §.j.ita pulchre Fir
6 ma.vt s̃,¶†Tu dic hunc art.melius formaſſe gl.fi.in c.clericus
el 3.in verbo inuiti.de vita & hone.cler.que arguit pro & ꝯ,an
beneficium conferatur in inuitum.& dicit eſſe arg.ibi ꝙ bene
ficium eccleſiaſticum conferatur inuito.& tamen hoc eſt ꝯ s̃.
7 dicta & ꝯ.regulam:cum beneficium ſit beneuola†actio: gau-
dium tribuens capienti, non debet poſſe conferri in inuitum:
vt in li.feu,in tit.quibus modis feud.amit.c.1.& eſt tex.in l. in-
uito.ff.de reg.iur,vnde Ab.in d.c.clericus.ſoluit,prout facit gl.
& Bar.in l.ſoluendo.ff.de nego.geſt.ſed melius dr̃ ſolite,ꝙ reſ
pectu voluntatis ſeu dum conſulitur voluntati nunquam bñ-
ficium poteſt conferri in inuitum : quia beneficium generali-
ter ſumptum,eſt beneuola actio&c.vt s̃.ſed reſpectu vtilitatis
poteſt beneficium conferri vt in inuitum:vt ſi te volente mit
tere ignem vi cohibebo:vt eſt tex.in c.& qui emendat,xlv. di.
vnde cum in illo tex.c,clericus conſulatur vtilitati clerici,& de
cori totius ordinis clericalis,non hẽbitur reſpectus ad vtilitatẽ
ipſius.¶Addit ẽt Ab.de hoc eſſe recurrendum ad Bar. in l. ſer-
uus.ff.de verb.obl.vbi habetur,ꝙ aut beneficium ſeu commo
dum non reſpicit inuitum & ꝯdicentem,& procedit reg. in in-
uitum, aut ẽt reſpicit tertiam perſonam : & tunc ratione tertij
confertur ẽt in inuitum, ſicut dicimus in clerico, qui non põt
renunciare ne conueniatur coram eccleſiaſtico iudice:hono-
res ſimiliter propter publicam vtilitatem etiam inuitis confe-
runtur:vt in tit.de munc.& hono.per totum. & de materia re-
mittit ſe ad id,quod dicitur in l. ſi quis in conſcribendo. C. de
epiſco.& cleri.& in l.non tm̃.ff.de appel. & de iſtis duobus lo-
quitur Card.in d.c.clericus,quod pro inuito appellatur : vt ibi
per eum. ¶Tu dic circa hanc reg.beneficium non confertur in
inuitum,ꝙ ſit pro regula,lex inuito.ff.de reg.iu.¶Quæ tamen
reg.fallit,primo fauore fidei ſuſcepte.c.de iudeis.in fi.xlv. diſt.
¶Fallit ſecundo,vbi agitur de correptione peccati:vt habetur
in c. & qui emendat.xlv.diſt.& in aliis allegatis in d.gl.d.c.cleri
cus,el.3.de vita & ho.cle.¶Fallit tertio,quãdo hoc ſuadet vti
litas vel neceſſitas eccleſię:vt in c.placuit.& c.conſuluit.lxxiiij.
diſt. vbi patet ꝙ ſuadente vtilitate vel neceſſitate eccleſiæ po-
teſt cogi clericus, vt promoueatur ad ſacros ordines. ¶Fallit
quarto fauore libertatis.l.j.& ij.ff.de lib.cau.vbi etiam quis põt
defendere libertatem alterius,qui tenetur tanquam ſeruus ẽt
eo inuito. ¶Fallit quinto,quãdo non directe ſed per obliquũ
beneficium confertur,vt ſi quis ſoluat debitum pro alio inui-
to:nam liberat ipſum inuitum.l.ſoluendo. ff.de nego. geſt. &
notatur in d.reg.inuito.¶Fallit ſexto,quando per aliquem ap-
pellatur pro condemnato ad mortem.d.l.in tm̃.C.de app.& ſic
iura reducuntur ad concordiam:vt facit Imo.in d.c.clerius.el 3.
8 de vita & hone.cler.¶†Aduerte tamen, ꝙ per omnia s̃.ſcrip-
ta nullam habemus concluſionem ad articulum noſtrum.vn-
de dic latius ſecundum Ab.poſt Io.An.& But.in c.fi.in pe.& fi.
col.de poſtul.præla.ꝙ aut loquimur in ordinibus,& nullus in-
uitus poteſt clericali, nec ordinari:quia ad ſe clericandum ne-
mo cogitur:ex quo iſta voluntarie fieri debent.c.vbi.c.horta-
tus.cum ſimi.lxxiiij.diſt. imo puniretur eps̃ ordinans inuitum:
vt s̃.eſt dictum. & ita procedant omnia adducta per Firma. vbi
s̃.¶Bene verum eſt,ꝙ ſi aliqs iam eſſet clericatus,& p̃ſertim ad
ſacrum ordinem promotus,& eſſet idoneus diaconari vel preſ
byterari,& nollet:& neceſſitas vel vtilitas eccleſiæ requireret,
vt ille promoueretur ad illos ordines,etiam inuitus promoue
bitur:quia non poteſt retrocedere, cum ſit iam in ſacris conſti
tutus,& ita pcedunt iura.c.placuit.c.ꝯſuluit.lxxiiij.diſt.& quar
ta fallentia s̃.data ad reg.beneficium cum confertur in inuitũ.
9 & voluit Im.in caſu præalleg.¶Aut†loquimur,an inuito poſ
ſit conferri beneficium vel dignitas:& tunc ſubdiſtinguitur,ꝙ
aut quæritur de eo qui nondum eſt promotus ad dignitatem,
vel beneficium:an poſſit ad iſtam vel illud pręſentari,aut de iã
promoto,vtrum inuitus poſſit præſentari:& ad aliã eccleſiam
vel dignitatem transferri?Primo caſu,qñ nondum eſt promo-
tus,dic poſt Butr.& Ab.in d.c.fi.de poſtul.præla. ꝙ ſi eſt laicus
non p̃t compelli:vt ſe faciat clericari,vt pręſentetur ad benefi-
ciũ:per dicta.s̃.in prin.membro.vt notatur in c.cum ad mona-
ſterium.de elec.¶Si vero eſt clericus,poterit preciſe compelli
per papam, & ſic inuitus præſentari:ſed alius ſuperior citra pa-
pam nõ poſſet eum preciſe compellere,vt ſic inuitus efficiatur
prælatus. Bene tamen poteſt eum compellere , vt de nolente
fiat volens cauſatiue, puta p excõicationem, vel alia remedia.
allegat gl,quę hoc tenet.7.q.1.ſcias.idem tamen quo ad primũ
ſentit Pau.de eleaz.in repe.d.c.fi. D.Car.vero quem ibi refert
Ab.tenet ſimpliciter nunquam aliquem poſſe preciſe compel
li,vt efficiatur prælatus:quia ad ꝯhendum hoc matrimonium,
requiritur conſenſus:vt in c.cum inter canonicos.de elect. ad
ducit ẽt quem nõ poſſe compelli beneficium acceptare : vt in
d.c.vbi.& c.geſta.74.diſt.& hunc articulum inducit ad quæſtio
nem , an epiſcopatus ipſius tranſlati vacet à tpe acceptationis
facte p ep̃m in tranſlatum: vbi dicit hanc quæſtionẽ olim fuiſ-
ſe arduam in archiep̃o Florentino. ¶Dic tu in beneficiis cura-
10 tis maxime p † vtilitate & neceſſitate eccleſiæ,quem ẽt inui-
tum poſſe p̃ſentari,quando expectatur eũ futurũ vtilem & ne-
ceſſarium eccleſiæ, ſicut dicimus permutationem ẽt fieri in in
uitos p ep̃m:p c.quæſitũ.de rer.perm.& ita videtur velle Ioan.
And.But.& Ab.in d.c.fi.& Io.An.in c.ſi electio.de elect. lib. 6.
& ibi Do.poſt eum,q dicit peccare electũ non acceptando di-
gnitatem ad q̃ eligitur:ſi non reperitur alius eque idoneus,per
quem poſſit illi eccleſiæ conſuli.Et plus dicit presbyterum par
rochialem poſſe inuitum transferri, dummodo ſit cauſa ſuffi-
ciens: puta quia non poteſt priori eccleſiæ proficere, pp duri-
tiã plebis,vel quid ſimile,& hoc ratione publice vtilitatis. ¶Si
vero loquimur in ep̃o, caſu quo ex ſp̃ali priuilegio caderet in
eo præſentatio:& dic eũ compelli non poſſe:vt volunt doc.in
d.c.fi.& præſertim Ab. illa potiſſima ratione:quia cũ vere ma-
trimoniũ ſpirituale ꝯhatur inter ep̃m& eccleſiam.d.c.cũ inter
canonicos.de elec. c.niſi cum pridem.de renun.& c.cum inter
corporalia.de tranſla.epi.& diximus late.s̃.in j.part.j.lib.in 9.q.
prin.in 2.art.in reſpõſione, quæ fit ad ſeptimum motiuum par
tis negatiue,& matrimonium de ſui ſubſtantia requirit cõſen-
ſum.c.ſufficit.27.q. 2. ergo inuitus qs non poterit ad ep̃atum
pñtari. & ita intelligi debet dictum do.Car.in c.fi.de poſtu.præ
11 la.Et ꝙ ex†priuilegio cadat p̃ſentatio in eccleſia cathedrali,di
ximus.s̃.in j.part.j.li.in x.q.prin 2.ar.& in xj.q.prin.in ij.art.¶Si
vero loquimur in 2.membro ſubdiſtinctionis.ſ. de iam pmo-
to,an poſſit transferri & de presbytero parrochiali iam s̃.dixi,
quòd ſic

q ꝛō ſic, ſtante vtilitate vel neceſſitate eccleſiæ ſicut dicimus in permutatione: ꝑ d.c.quæſitum. vt diximus late. ſ. in 6.q.prin cip. huius par. in 6. art. ¶ Si vero loqmur de trāſla. epi, dic vt ꝑ Ab. poſt alios in d.c.ſi. đ poſtul. ꝑla. qa hoc nō cadit nec cadere pōt in ꝑronis: ſed in ſolo papa, vt ibi. Bñ verū eſt, ꝙ Ab. đt in d. c.ſi. de poſtu. ꝑl. in ꝯcilio Piſano, cui ꝑſuit Alc. ꝓp imprudentiā quorundā ſummorū pōtificū. fuiſſe ſtatutū, vt epi & abbates nō poſſint trāſferri inuiti, niſi ſubſit cā euidēs, & rōabilis. vt ibi ꝑ eū: q̄ tñ dixi nō eſt materie noſtre. Et ꝙ ꝓp publicā vtilitatē
2 qs ꝯtēt vēdere rē ſuā cogat̃, late tractat̃ ꝑ doctores & ꝑſertim d. mic. Iaſ. in l. nec emere. C. de iure delibe. vbi pōit plures fallentias ad id, qđ dr̃ quē non ſolū vendere: inter quas, eſt illa de publica vtilitate, ad ibi dicta eſt recurrendū. ¶ Et certe nō eſt circa iſtud inſiſtendū, cum hodie patū deſeruiāt: ex quo nō repeꝛiuntur ꝑſonæ, q̄ inuite ꝑſentent̃ vel ꝓmoueantur. verū ꝙ quidam dñs Paulus de turculis. I.V.D. nobilis iuuenacien. ad ꝓces illuſtriſſimi dñi comitis Iulij de aqua viua, & illuſtriſſime dñe Catherine de vrſinis coniugū genitorū illuſtriſſimi dñi Ducis Adrie inuitus ꝑ Paulū ſecundū pontificē Romæ fuit ꝓmotus ad epatū Cuperianeñ q ſanctiſſime vixit, & mortuus fuit, vere exēplar oīm ꝑlatorū, q cū fuiſſet meus ꝯſanguineus, ab eo primā tonſurā ſuſcepi. & ſic in iſto art. amplius nō eſt inſiſtendū.

Ex omnibus Dictis in ſ. ſcriptis decē & octo art. collige cōcluſionē, edictū de ꝑſentandis, dicitur ꝑmiſſiuū, ꝙ quilibet admitti poſſit, dūmō in eccleſia & locis piis ſit clericus, in aliis locis iuxta qualitatē illorū. ita habet̃ in omnib. ipſis articulis & ſignanter in primo. ¶ Amplia primo d. conclu. ꝓcedere, ēt ſi eſſent clerici prime tonſure: qa poterūt ꝑſentari in bñficio ꝑronato, ꝑ dicta. ſ. in 2. arti. ¶ Reſtringe. d. ampli. ꝓcedere, ſi in actu ꝑſentationis eſt prima tōſura: qa tūc ꝑſentari poterit alias ſi bene eſſet etatis in qua clericari poſſet: & ſtatim poſt ꝑſentationē fieret prima tonſura, non valebit ꝑſentatio: ꝑ dicta. ſ. in fi. ſecundi. & in fi. 7. art. Declara hanc reſtric. ꝙ licet quis niſi ſit prime tonſure, pñtari non poſſit, tamē ad epatū poſtulari, & ex maxima ſanctitate eligi pt maxime laicus, ꝑ dicta. ſ. in 2. art. in ver. & an laicus. ¶ Reſtringe. 2. hāc primā ampli. vt clericus primæ tonſuræ ꝑſentari poſſit, niſi natura bñficij reqreret maiorē ordinē: qa tunc non admitteretur eius pñtatio, ſed exiſtentis in illo ordine: per dicta in d. 2. art. in ver. dicerem bene ꝙ ſi beneficium. ¶ Amplia. 2. d. conclu. vt clericus ꝑſentari poſſit, intm̃ ꝓcedere, ꝙ debet eſſe clericus verus: & ideo clericus coniugatus pñtari non pōt ꝑ dicta. ſ. in 3. arti. ¶ Reſtringe primo hāc ampli. vt clericus cōiugatus pñtari nō poſſit, ꝓcedere niſi cū clerico ꝯiugato diſpenſaretur ꝑ papam vel ſecundū cōem opinionē ꝑ epm, ꝑronis volentib. qa tunc poterit ꝑſentari ad bñficium ſimplex: & illud obtinere ēt in titulū: vt in d. 3. art. in ver. eſt bñ verū. & in fi. Reſtringe 2. d. ampl. ꝓcedere, niſi pñtaretur ad bñficiū nō in titulū, ſed rōe ſtipēdij: quia poterit ad illud ꝑſentari: vt in d. 3. art. in ver. vel poterit habere. ¶ Extende has duas reſtric. vt clericus ꝯiugatus poſſit habere bñficiū ſimplex in titulū, vel ratiōe ſtipēdij: vt ſ. intm̃ procedere, ꝙ ex fructib. illius poterit vxori & filiis ēt illegitimis: imo potius illis q̄ extraneis ꝓuidere: vt in d. 3. art. in ver. & quādo in aliquo. ¶ Amplia. 3. d. conclu. vt clericus ꝑſentari poſſit & non alius intm̃ ꝓcedere, ꝙ heremite, cōuerſi, fratres, & monachi ſimplices: & frēs tertij ordinis ſancti Franciſci q̄uis religioſi, vel profeſſi, ꝑſentari non poterūt, niſi ſint clerici: vt ſ. in 4. ar. ¶ Reſtringe dictam ampl. vt ſ. ſcripti heremite & alij non poſſint ꝑſentari ad bñficia, ꝓcedere, niſi ex diſpenſatione apoſtolica eſſent capaces ad ſimplicia bñficia in titulum vel ꝓ victu: vel niſi beneficia eſſent fundata, cū hoc, ꝙ tales pñtarentur: qa tūc ad illa poterūt ꝑſentari, ꝑ dicta. ſ. in 4. art. in ver. ſed vt materia. vſq; ad fi. ¶ Amplia. 4. d. conclu. vt vere clerici pñtentur, intm̃ ꝓcedere, ꝙ q̄uis milites Hieroſolymitani ſancti Ioannis tēplariorum & ſimiliū dicantur religioſi, non poterūt ad bñficia patronata ꝑſentari, cū nō ſint clerici: vt diximus. ſ. in xv. art. ¶ Reſtringe. d. ampli. ꝓcedere, niſi eſſent eccleſiæ eorum religionū: quia q̄uis ꝑronata, poterūt ad illa ꝑſentari. ¶ Amplia. v. d. conclu. vt clericus pñtari poſſit, intm̃ ꝓcedere, ꝙ ſi aliquis eſſet clericus: licet ſit ſub patria ꝑtāte, poterit tñ ad bñficium ꝑſentari, ꝑ dicta. ſ. in 8. art. ¶ Amplia. 6. d. concl. vt clericus poſſit pñtari, intm̃ ꝓcedere ꝙ licet ſeruus non poſſit clericari: tñ ſi manumittatur, & clericetur, vel ſi de facto ordinetur, caſu quo pōt remanere clericus adhuc pñtari, poterit: vt dictum eſt. ſ. in ix. art. in fi. ¶ Amplia. x. dictam conclu. vt debeat eſſe clericus præſentādus, intm̃ ꝓcedere, ꝙ q̄uis monachus ſit ſub poteſtate abbatis, ſicut filius ſub poteſtate patris, & ſeruus ſub poteſtate dñi: tñ ſi eſt clericus, poterit & ipſe pñtari, ꝑ d. ſ. in x. art. ¶ Reſtringe hāc ampli. vt monachus clericus pñtari poſſit, procedere, ſi de licētia abb. pñtet̃: qa ſine eius lcīa pñtari ñ poterit: vt in fi. d. x. art. & ſ. in ſeq. xix. art. Amplia 7. d. cōcl. ꝙ pñtandus dēt cēſeri cleric⁹, intantū ꝓcedere, ꝙ cum illegitime natus non poſſit eſſe clericus, non poterit ꝑſentari, per dicta. ſ. in xi. art. ¶ Reſtringe hanc ampli. procedere, niſi illegitimus de facto ordinetur vel ex diſpenſatione apoſtolica vel alia via, vt tunc ꝑſentari poſſit ad ea bñficia, ad q̄ eſt factus habilis ex diſpēſatione, vt diximus ꝑ diſcurſum in d. x. art. ¶ Amplia. 8. d. conclu. ꝙ pñtandus debet eſſe clericus, intm̃ ꝓcedere, ꝙ corpore vitiati, qui nō poterunt ordinari, nec poterūt pñtari. ꝑ dict. ſ. in 12. art. ¶ Amplia. ix. d. cōclu. ꝙ ꝑſentatus debeat eſſe clericus, intm̃ procedere ꝙ bigami ex quo ordinari non pñt, nec poterūt pñtari, ꝑ dicta. ſ. in 13. arti. ¶ Extende hanc ampli. ꝙ bigamus pñtari nō poſſit, ꝓcedere, ēt ſi cū eo diſpenſaretur ꝑ papā ꝙ ordinari poſſit, ſi non fuerit diſpenſatū ēt ad bñficia, ad illa, maxime curata, ꝑſentari nō poterit: vt in d. 13. art. in ver. dicerē tñ ꝙ ſi. ¶ Reſtringe hanc ampli. ꝓcedere in bñficiis ſecularib. Sed in bñficiis regularib. ſi bigamus eſt effectus monachus, bñ pñtari poterit: vt in d. 13. ar. in ver. ad vnū tñ. ¶ Reſtringe hāc reſtri. vt bigamus monachus præſentari poſſit ad bñficiū regulare, ꝓcedere, ſi bñficiū eſt tale, vt à quocūque monacho deſeruiri poſſet: ſed ſi eſſet tale, ꝙ indigeret ſeruitio alicuius ordinis clericalis ex quo bigamus ēt monachus ad ordines promoueri non poteſt, non poterit ꝑſentari ad beneficium requirens ordinem licet regulare: vt in d. 13. art. in verſi. ſed ad vnum aduerte. ¶ Amplia x. d. conclu. ꝙ pñtandus debeat eſſe clericus, intm̃ ꝓcedere ꝙ neophytus donec clericari non poterit, nec poterit pñtari: ſed cum dicabitur poterit pñtari ad illud bñficium, ꝙ requirit ordinē ꝑ eum adeptum, per dicta. ſ. in 14. art. ¶ Amplia. xj. d. conclu. ꝙ pñtandus debet eſſe clericus, intm̃ ꝓcedere, ꝙ ſi aliquis eſt iā ordinatus clericus, poterit ēt inuitus ꝓp vtilitatē vel neceſſitatē eccleſiæ ad beneficiū pñtari & inſtitui, ꝑ dicta. ſ. in 18. art. ¶ Reſtringe hāc ampli. ꝓcedere in clerico ordinato, non aūt in ordinando, vel q receedere poterit ab ordinib. quia illi inuiti pñtari non poterūt: vt diximus in d. xviij. art. in noſtra diſtinctione. ¶ Reſtringe 2. d. ampli. ꝓcedere, niſi patronus ex priuilegio poſſet pñtare epm: quia cum de ſubſtantia reqratur, eius conſenſus inuitus non poterit præſentari, ꝑ dicta. ſ. in 18. art. in ver. ſi vero loquimur in epo. ¶ Limita modo primo. d. conclu. non ꝓcedere in muliere, que q̄uis clericari non poſſit: poterit tñ pñtari, vt monialis ad monaſteria monialium: & ad congregationes canonicarū: vt diximus. ſ. in 6. art. ¶ Limita. 2. d. conclu. non procedere in hoſpitalib. oratoriis priuatis, collegiis ſcholariū, & ſimilibus: qa q̄uis ſint laici & non clerici, poterunt ad illa ꝑſentari. cōcluſio ergo ꝓcedet in beneficiis eccleſiaſticis: per dicta late. ſ. in 7. art. ¶ Limita. 3. d. conclu. ꝙ clericus debeat pñtari, procedere niſi aliquis eſſet clericus & haberet bñficiū incompatibile: & patronus primi beneficij nollet conſentire, ꝙ tranſiret ad ſecundum: qa q̄uis clericus non poterit pñtari: vt diximus. ſ. in. 15. arti. ¶ Reſtringe iſtā limi. ꝓcedere, cū præſentaretur quis cleric⁹ ad ſecundum incompatibile: Sed ſi ſecundū beneficium & plura beneficia eſſent incompatibilia: puta ſimplicia, & non requirentia reſidentiam, poterit bñficiatus ad alia præſentari, vt cōcluſimus in d. xv. art. ¶ Reſtringe præced. reſtri. procedere, niſi fundator in limine fundationis appoſuiſſet modū, ꝙ pñtandus non poſſet habere alia bñficia: quia tunc ēt ad alia ſimplicia pñtari non poſſet: vt diximus in dic. 15. art. in ver. tu ēt aduerte. & ſeq. ¶ Limita. 4. d. conclu. quæ vult clericum poſſe præſentari procedere, niſi quis vellet præſentare ad aliquod beneficium epm, archiepm, primatem, patriarcham, & ſimiles: q quāuis ſint clerici, tamen non poterunt præſentari: qa ēt beneficia quę habebunt ꝑ talem promotionem vacarunt: vt diximus. ſ. in 16. arti. ¶ Reſtringe hanc limi. procedere in epis, & aliis, vt ſ. & non poſſint præſentari: ſecus aūt ī cardinali: quia ipſe poterit ad alia beneficia præſentari: quia cardinalatus non eſt incompatibilis vt in d. 16. art. in ver. & ex iſta ratione. ¶ Limita. v. d. conclu. quę vult clericum præſentari poſſe, procedere, cū vnus clericus ad vnū beneficium præſentatur: ſed duo clerici, q̄uis ſint clerici ad vnū beneficium, illud diuidendo vel in ſolidū, ſeu ſaltē ſucceſſiue, præſentari non poterunt, ꝑ dicta. ſ. in 17. art. ¶ Declara hāc limi. ꝙ in caſu ipſius primo inſtitutus habebit beneficiū: ſed ſi fieret inſtitutio vnico ꝯtextu verborū, nullus eſſet beneficiat⁹ vt diximus in d. xvij. art. in fi. ¶ Reſtringe primo. d. lim. procedere in beneficiis patronatis: ſecus in ꝑbenda patronata: quia quatuor concurrentibus bene de vna fieri poſſent due: vt diximus in d. 17. art. in ver. redeundo modo. ¶ Reſtringe. 2. d. limi. procedere, niſi fundator beneficij diſpoſuerit duos capellanos in beneficio præſentari: quia cenſebuntur duo beneficia & præſentari poterunt: vt in d. 17. art. in verſic. aut loquimur de aliis. ¶ Reſtringe. 3. d. limi. vt duo in vno beneficio præſentari non poſſint, procedere. ſ. vt inſtituantur, ſed bene poterunt duo ac-

cumulatiue præſentari,vt vnus tantum inſtituatur: vt in d. 17.
art.in ver.aut nō eſt data lex,& p iſta ſunt expedita oīa dicta in
præced.art.huius. 7.q.prin.tranſeamus ad xix.articulum ipſius.

¶Decimusnonus art.7.q.prin. 1.part.2.Libri.

1 *Monachus vel alias religioſus an præſentari poſſit in eccleſia parrochiali, ſeculari,patronata vacante.& n.4.*
2 *Monachus,vnde dicatur.*
3 *Monachum preſici poſſe eccleſiæ parrochiali,ex diſpenſatione epiſcopi,cum licentia abbatis.*
5 *Iura prohibentia monachum habitare in capellis, de quibus monachis intelligantur.*
6 *Eccleſiæ parrochiaels per clericos ſeculares ſunt gubernande.*
7 *Religioſus vnde quis probetur.*
8 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt contra concilium Lateranenſe, niſi ex magna neceſſitatis vel vtilitatis cauſa.& n.9.*
10 *Regularis promoueri poteſt ad dignitatem epiſcopalem.*
11 *Monachus non poteſt promoueri ad canonicatum,vel aliud beneficium ſimplex eccleſiæ collegiate,nec epiſcopus poteſt in hoc diſpenſare, niſi eccleſia ſit cathedralis. & n. 12.*
13 *Monachus an poſſit promoueri ad dignitatem eccleſia collegiatæ.*
14 *Monachus promoueri non poteſt ad dignitatem eccleſiæ non collegiate & non curate.*
15 *Monachus promoueri poteſt ad dignitatem eccleſiæ non collegiatæ curate: Et an poſſit promoueri cum ſocio,vel ſine.& n. 17.18.& 36.*
16 *Fieri poſſe non dicitur, quod per diſpenſationem fieri poteſt.*
19 *Monachus an poſſit promoueri ad eccleſiam ſecularem , ſine ſuperioris ſui licentia.*
20 *Monachus accceptando parrochialem eccleſiam ſic prælaturam,vt preſit, non vt proſit peccat mortaliter.*
21 *Monachus ſiue religioſus profeſſus ſiue canonicus regularis , dummodo ſit clericus,vel clericus ſeu ſacerdos fiat, preſentari poterit in eccleſia parrochiali per patronos etiam ſine epiſcopi diſpenſatione.ſolũ petita,quamuis non obtenta abbatis licentia.amplia.& Limit.n.32.33.& 34.*
22 *Populus vnde & quo nomine habeat rectoris præſentationẽ in eccleſia parrochiali.*
23 *Eligere,large pro Præſentare,ponitur.*
24 *Monachis an ſint prohibita ſacramenta, & alia,in quibus vertitur animarum cura.*
25 *Monachus in eccleſia parrochiali ratione cure poteſt præſentari,& per epiſcopũ inſtitui,adhibita ſolum abbatis licentia,abſque aliqua diſpenſatiõe.*
26 *Monachus electus epiſcopus an liberetur à ſua regula. Et cui tum quærat.*
27 *Monachus effectus epiſcopus, dimiſſo epiſcopatu, an poſſit euchi ad alium epiſcopatum.*
28 *Frater mendicans an poſſit eligi. Et id accipiendũ de fratribus ordinis predicatorum,minorum,& heremitarum. Et quomodo ſit accipiendum electionem fieri in diſcordia. & nu.29.*
30 *Monachus non poteſt eligi in diſcordia.*
31 *Religioſus an poſſit præſentare ad eccleſiam parrochialem.*

Modo xix. loco contingit dubitari de alia qualitate præ-
ſentandorum, de regulari pñtando ad eccleſiam
ſecularem,& eↄ.& circa hoc expediemus aliquos ar.videlicet
an monachus vel aliter religioſus profeſſus in eccleſia regula-
ri poſſit pñtari in eccleſia parrochiali ſeculari patronata vacã-
te.¶Iſte arti.differt à x.arti.pñtis.q.quia in illo fiebat dubiũ ex
quo monachus eſt ſub ptãte abbatis conſtitutus,& vt filiusfa
milias & ſeruus,an poſſet pñtari, vel ne.In iſto aũt art.dubitaƭ
ex alio.ſ.quia monachus,& dubitãdo abſolute, qa monachus,
1 dic ꝙ† ſi eſt aliquod monaſteriũ iuris patronatus aliquorum
ẽt laicorũ,licet patrõi nõ poſſint pñtare abbatẽ:quia in eccle-
ſiis collegiatis non cadit p̃ſentatio.c.nobis.§.ceterũ.hoc tit.vbi
Abb.& oẽs & diximus late.ſ.in v.q.prin.huius partis in j.art.ta
mẽ poterũt ipſi p̃roni p̃ſentare ad p̃bendas monachos vel mo
niales:vt late diximus in d.v.q.prin.in 3.& 5.art.& idẽ eſt dicẽ-
dum,ꝙ ſi in aliquo monaſterio eſſet ſtatutus terminus mona-
chorũ,iuxta eius facultates & ibi pñtarentur monachi de iure,
abſque dubio poſſunt p̃ſentari monachi:Vnđ ipſi & nõ alij ibi
poterũt p̃ſentari:& hoc ẽ clarũ. ¶Vnde ex alio dubitaƭ:qa mo
nachus.ſ.qa monachus đbet eẽ in clauſtro: & ſicut piſcis ſine
2 aqua &c.& ideo diciƭ† monachus,qa ſolus & triſtis.c.placuit.
xvj.q.j.ideo dubitaƭ hic an p̃ſentari poſſit ĩ eccleſia ſeculari,am
pliori mõ hũc articulũ formãdo, q̃.ſ.ſit formatus. ¶Et vt iſte
art.poſſit clare expediri,neceſſe eſt prius videre an monachus
poſſit à monaſterio eligi ad eccleſiã ſecularẽ de iure cõi:an ve
ro ex diſpenſatione epĩ:&an oĩno requiratur licentia ſuperioris
& an đbeat hr̃e ſociũ ſecũ ſi ad eccleſiã ſecularem inſtituitur:
& ex dicẽdis in p̃dictis decidetur articulus noſter. ¶Dic ergo
quo ad p̃dicta đ eis loq gl.in c.priſcis.lv.di.& gl.in c.p tuas. de
voto.& in c.2.in verbo parrochialis. & in ca. qđ dei timore.In
verbo,regimen.đ ſta.monac.cũ plurib.aliis, q̃ vult omiſſa rela-
tione aliarũ monachos poſſe p̃fici regimini eccleſiarũ ſecula-
riũ:licet olim ex diſpẽſatiõe.alleg.d.c.priſcis.& alios dicere ho
die ẽt req̃ri diſpẽſationẽ p conciliũ Lateran.ideſt.c.2.đ ſta.mo
na.poſtmodũ ipſa gl.đt olim monachos nõ potuiſſe p̃fici niſi
ex neceſſitate.d.c.priſcis.hodie vero poſſunt p̃fici vtilitate ſua
dente.ſed regulares poſſunt eligi ad regimẽ eccleſiæ cauſa vti
litatis,ẽt de iure cõi.alleg.d.c.p tuas.de voto.& ſubdit in hoc eſ
ſe đriam inter monachos & canonicos regulares:quia mona-
chus tenetur hr̃e ſociũ monachũ ſui ordinis.d.c.2. de ſta.mo.
& c.pen.& vlt.de cap.mona.ſed regulares ad hoc nõ tenentur,
niſi cõmode poſſint:vt in d.c.qđ dei.licet litera ſeq.i.c.cum ad
monaſteriũ.innuat ↄ̃riũ,qđ putat tutiꝰ.¶Arch.vero in d.c.priſ
cis.in fi.ſup ipſa gl.ibi đt cum ea cõcordare Tancre. & Goff.&
ipſorum prius fuiſſe opinionẽ:dicebãt.n.in decretali,monachi
3 allegata in gl.contineri ius† cõe ex diſpẽſatione tamẽ epĩ cum
ↄſenſu abbatis poſſe monachũ p̃fici eccleſiæ parrochiali. 16.q.
1.in parrochia.c.doctos.c.cũ ꝓ vtilitate.ca.ſi monachus. & đt
hoc debere intelligi de pauperibus.& poſtea ſubdit aliqua alia
verba.& nihil videtur ↄcludere nec firmare Inn.Io.An.Car.&
alij multa dicũt,& referũt in d.c.qđ Dei.q̃ tamen intricate ꝓce
dunt,poterũt videri p curioſum lectorẽ.¶Superuenit Fede.de
ſenis in ↄſ.139.factũ tale eſt, q formꝫ qõnẽ in puris terminis
art.noſtri.ſ.in p̃ſentatiõe facta p patronos de monacho Ciſter
cien.ord.in eccleſia parochiali ſubiecta dicto monaſterio quę
tamen per clericos ſeculares fuerat ſolita gubernari p xl.an.&
vltra.& đt p̃rõnũ poſſe monachũ p̃ſentare ad ipſam eccleſiam
parochialem:& epm teneri eũ inſtituere:ſi alias eſt idoneus.&
4 đt eſſe rõem:quia de iure cõi† monachi& religioſi poſſunt ꝓ-
moueri ad eccleſias parrochiales ſeculares curatas, ſiue ſint e-
piſcopales,ſiue non:& tunc ſunt in totum abſoluti à monaſte
rio:& ſubſunt ſuperiorib.eccleſiarum,qb.p̃ficiuntur.alleg. 58.
q.c.1.& 2.& 16.q.1.ne ꝓ cuiuſlibet.18.q.1.c.vlt.& qđ no.Ber
nar.in gl.in c.officium.de elect.& p Hoſt.de ſta.mona. qđ Dei.
đt hoc placere Io.An.in cle.j.de elec.in fi.¶Subdit ẽt tales prę
5 ſentatos cure nõ cogi hr̃e ſociũ ſui ordinis:quia iura† prohi-
bentia ne monachi ſoli habitẽt in capellis, loquuntur de mo-
nachis clauſtralibus, q poſſunt ad libitũ ſuperioris ad clauſtrũ
reuocari.ꝓut no.Io.An.& Paulus in cle.1.§.ad hæc.de ſta.mo.
& probatur p illũ tex.& per tex.in c.pen.& vlt.de cap.mona. al
le.ẽt ipſam reg.monachorum ſub rub.de monachis ad benefi-
cia mittendis. & regulã canonicorum regularium ſub rubrica,
de mittendis.& ad beneficia per dom.papam Benedictum.12.
¶Poſtea ipſe Fed.ibi reſpondet ad ↄ̃ria q̃ opponi potuiſſent.&
primo đt non obſtare.c.cum de beneficio.in ver.ↄſueto.de p̃-
ben.li.6.qa hoc ibi iõ accidit,ex quo hoc erat in impetratione.
¶Nec obſt.id,quod fortius vr̃ obſtare cle.j.ibi clericis ſeculari
bus.de ſup.neg.præl.qa prout dicit Io.An.& Pau.ibi tũc demũ
monachus non poteſt habere beneficium curatũ ↄſuetũ regi
per clericum ſecularem, quãdo beneficium eſt ſimplex:vel ſi
eſt curatũ,nõ põt hr̃e ipſum,vt clauſtralis:quia tunc debet ſo-
ciari ab alio monacho:& ſic alteruter, conditio & ſtatus bene
ficij,quod per ſe Abb.facere non poteſt:vt d.cle.j.§.ad hæc.de
ſta.mo.cum ſua gl.alias ſequeretur(vt ipſe dicit)non eſſe verũ
6 †quod primo loco dictũ,religioſos poſſe præfici eccleſiis ſe-
cularibus curatis,cũ omnes eccleſiæ parrochiales ſint per cle-
ricos ſeculares gubernande:quod debet intelligi verũ:vt ſ.eſt
dictum.& ita Fede.in d.ſuo conſi.concludit.¶ Adde tamen, ꝙ
idem Fed.in conſ.129.caſus talis eſt,teſtator in ſua format hũc
art.in ſimplici capella:& dicit non poſſe religioſum præſentari
niſi ad curatũ. ſubdens tamen ꝙ ſi eſt dubium , an præſentatus
ſit religioſus:& epiſcopus præſentationem admiſit:& non fue
rit appellatum,non licebit de eius ſtatu vlterius queri.ca. cum
dilectij.in fi.de elec.& ibi late de habente inſtõnem & gerente
7 habitũ religionis,& ꝙ† ſit religioſus,p inſtõnem fides fiat,vidę
ibi vbi dicit inſtõnem: & longã portationẽ habitus ꝓbare ali-
quẽ religioſum. ¶Succeſſit poſtmodũ Rot.cclxij.in religioſo
ꝓfeſſo hoc ti.in nouis. quæ format hunc articulum videlicet,
an valeat præſentatio facta per laicum de aliquo religioſo pro
feſſo ad eccleſiam parrochialem curatam.& dicit doctores fuiſ
ſe varios.tamen maiorem partem dixiſſe ipſam præſentationẽ
non valere propter abdicationem proprietatis,& proprie vo-
luntatis:& qa debent ſtare ſolitarij,& nec cure nec populo p̃fi
ci:& maxime pp ꝓhibitionẽ cõcilij Lateran.ſ.d.c.2.de ſta.mo.
& qa antiqua iura ꝓhibẽt monachis eccleſiaſticas adminiſtra-
tiões.16.q.1.ſi cupis.c.iuxta.ca.addicimus.cũ trib.ſeq.& iõ epĩ
cũ ↄſenſu abbatis diſpẽſatiue de parrochialib. eccleſiis id per-
mittebãt.c.cũ vtilitate.16.q.j.c.priſcis.lv.di.& ſic apparet gñа-
lem ꝓhibitionem præceſſiſſe pp dictã repugnãtiã. ¶Subdit ẽt

Rota alias

Rota alias voluiſſe dicere ꝯrium,per tex.c.quod dei timore.de
ſta.mona.qui tamen tex.loquitur in canonico regu.ad eccle-
ſiam parrochialē electo,qui ex quo inſeruit regulę,latiori non
comprehenditur ſub prohibitione.d.concilij Lateran.vt ibi di
cit tex.quod tamen concilium loquitur in monachis qui licet
olim per antiquos canones potuiſſent ad parrochialis eccleſię
regimen aſſumi diſpenſatiue.d.16.q.1.c.doctos.& c.in parro-
chia.& d.c.priſcis.vbi de hoc,tamen hodie propter officiū prę-
dicationis,quod habet multa priuilegia,ſine diſpenſatione,de
conſenſu abbatis poteſt monachus præfici per epm eccleſiæ
parrochiali,etiam ſeculari,ſecundum Hoſt.in d.c.2.de ſta.mo.
& eo.tit.in ſumma.§.vtrum populum,qui alleg.ad hoc.58.di.
c.1.& 2.& c.quorundam.74.diſt.& idem dicit in canonico re-
gulari,vt ibi.& in c.per tuas.de voto.& alleg.etiam Fede.vbi.s.
Io.An.& Pau.in d.c.1.de elect.ſuper verbo,ſecularium.quorū
dictum dicit fuiſſe allegatum per vnum ex ipſis dominis Rot.
licet Bern.in gl.& Io.de ligna.in d.quod Dei timore.dicant for
te eſſe tutius cum canonico per epiſcopum diſpenſari: ſed iſta
dt procedere in canonico:ſed in monacho aſſumendo ad curā
animarum dicit hodie,ſicut olim neceſſariam eſſe diſpenſatio
nem:& ſic poſſe intelligi opinio.Ber.& ſequa.in d.c.quod Dei
8 timore.& forte papalem:†quia epiſcopus contra celebre cō-
cilium lateranen.diſpenſare non poteſt.25.q.2.c.inſtitutionis.
ſicut nec ꝯ cle.j.de elect.quod ēt dicit tenere expreſſe Arch.vt
ibi legitur & nor.in c.licet canon.de elect.libr.6. ¶Quod rota
dicit intelligere verum,ſine magna cauſa neceſſitatis,vel vtili-
9 tatis,pp †quas cās eps poteſt diſpēſare ꝯ concilium generale.
1.q.7.c.tali.& c.exigunt.& de cōceſ.præb.c.propoſuiſti.& h.d.
ſeruari ſecundum.d.Io.de ligna.in c.at ſi clerici.de iud.& p In.
in c.dilectus.de temp.ord.vbi recitat caſus permiſſos & prohi-
bitos epiſcopis diſpēſari.¶Poſtmodum ibi Rota proſequitur,
an præſentans monachum & ſic indignum in eccleſia ſeculari
puniatur, de quo ſumus dicturi.j.in iſta j.par.huius lib.in x.q.
prin.in 4.art.& ita Rota ibi tenet.Et ſic vt ex s.ſcriptis patet,iſ-
ta difficultas eſt ſatis intricata,& ſi illam proſequi vellemus,di-
ſputando,longa eſſet hiſtoria & parui fructus.Recurrendū eſt
igitur pro firma concluſione & clara intelligentia prædictorū
& concordia iurium,quæ videntur ꝯrie loqui,ad plenam diſt.
quam formauit.d.Abb.in d.c.quod Dei timore.ſuper gl.in ver
bo,regimen.in fi.1.in 2.& in prin.3.col.quam ēt refert do.Pro-
po.ſuper.d.c.priſcis.lv.diſt.¶Quod aut querimus nunquid re-
gulares poſſint promoueri ad dignitatem epiſcopalem, aut ad
10 eccleſiam inferiorem.†Primo caſu,non eſt dubium,eum poſ
ſe promoueri:vt eſt tex.in c.1.17.q.1.& in cle.1.de elect.& tex.
apertus in c.ſi religioſus.& in c.quorundam.de elect.lib.6.vbi
eliguntur in epos.ſi enim non poſſent eligi pp aliquam inhabi
litatem,non eligerentur,ſed poſtularentur.c.fi.de poſtu.præl.
vnde ēt abbates non obſtante vinculo dignitatis,poſſunt eligi
in epos.c.ſi abbatem.de elect.lib.6.quod conceditur pp excel
lentiam epalis dignitatis,nā eps appellatur religioſus.c.ex mul
ta.de voto.Secundo vero caſu,quādo quæritur,an poſſint pro
moueri ad eccleſias inferiores,fit ſubdiſtinctio ꝙ aut eccleſia
11 eſt collegiata,aut non.†Primo caſu,aut quæritur de promo-
tione ad canonicatum,vel ad aliud bnficium ſimplex ipſius ec
cleſiæ collegiatæ,& promoueri non poteſt.c.ſuper eo.de reg.
adeo ꝙ ſecundum Cal.etiam eps non poteſt diſpenſare,vt reli
gioſus ſit canonicus in eccleſia ſeculari: cum ceſſet hoc caſu
priuilegium curæ,ratione cuius ꝑmittitur ꝓmotio ad eccleſi-
12 am ſecularem:vt in d.c.quod dei.†Quod dicit fore intelligē-
dum,niſi eccleſia cathedralis eſſet regularis.nam tunc mona-
chus vnius monaſterij vt ſit canonicus in eccleſia cathedrali,ꝓ
moueri poteſt:& largo modo monachi in tali eccleſia poſſunt
reputari,& appellari canonici.& ſic dt debere intelligi.c.quo-
rundam.cum gl.74.diſt.& c.ſecundum.cum ſua bona gl.58.di.
13 †Aut qritur,nunqd poſſit ꝓmoueri ad dignitatē ipſius eccle-
ſiæ collegiatæ: puta vt ſit ꝑpoſitus:& in hoc dt eſſe varias opi-
niones:quas ibi refert Abb.& concludit idem eſſe quod in epiſ
14 copo & j.dicetur de eccleſia parrochiali.†Secundo caſu ſub-
diſtinctionis,cum quæritur de eccleſia collegiata:& etiam ſub
diſtinguitur,ꝙ aut non eſt curata,& religioſus illam obtinere
15 non poteſt:quia ceſſat ratio curę.†Aut eſt curata,& dicit Ab.
eſſe diuerſas opiniones,vtrum diſpenſatio requiratur:& com-
muniter tenetur de iure cōi poſſe promoueri.quod dt tenere
Hoſt.Io.An.& Cal.dicentes non eſſe neceſſe epm vti verbis di
ſpenſatiuis in promotione.& alle.ēt Fed.& Rotā vbi.s.quæ dt
maiorem partem dnorum tenuiſſe ꝯrium: vt.s.retulimus.ſed
Ab.vult cōem opinionem eſſe in oppoſitum.Pro qua dt vide
ri tex.cum gl.in c.parrochia.xvj.q.j.& ſic pñtari poſſe regularē
abſque aliqua diſpenſatione in eccleſia curata.Adducit etiam
tex.in arg.in d.c.qd Dei timore.dicitur.n.ibi monachos poſſe
16 promoueri & c.pondera verbum †poſſe,nam id quod fieri po
teſt per diſpenſationem,non dicitur fieri poſſe:vt no.Inn.in c.
paſtoralis.de cau.poſſ.& proprie.& facit tex.in c.faciat homo.
17 22.q.2.†Poſtea ipſe Abb.vertit in dubium,an ſine ſocio poſ-
ſit ꝓmoueri?& relatis quibuſdam opin.doctorum,& maxime
Io.An.in d.c.qd Dei.& plenius in c.fi.de cap.mon.diſtinguen-
tis:aut monachus in totū abſoluitur à monaſterio aut nō,ſed
ad tps:vt ibi ꝑ eū.& tn̄ Abb.dt,ꝙ licet ipſe pluries fuerit ſequu
tus diſt.Io.And.nihilominus videtur mō ſibi ꝯ iliam tenere,ꝑ
tex.in d.c.qd dei timore.ibi.n.agebatur de ꝑpetua ꝓmotione:
& tamen papa allegat in ꝯrium concilium Lateranen.ī.c.2.de
ſta.mo.vbi diſponit monachos ſingulos nō ꝓmoueri &c.ſi.n.
loqueretur illa ꝓuiſio in obedientiariis & ſic ñ ꝑpetuis,ſed ad
tps dicta allegatio concilij Lateran.ñ fieret ad propoſitū.& fru
ſtra p pa allegaſſet poſtmodum canones antiquos. ¶Subdit
ēt motiuū Io.An.poſſe ſaluari,vt abbas non teneatur dare ſo-
cium:ſed tñ non tollitur ꝓhibitio iuris,vt aliter monachi non
promoueātur.Si ergo eps vult eum ꝓmouere,ꝓuideat ſibi de
18 ſocio.†Quare ipſe d.Abb.diſtinguit in hac materia ꝙ ſi ꝓmo-
uetur in clauſtralem,non debet hr̄e ſociū ſi eſt monachus:& ſi
reditus eccleſiæ non ſufficiēt ꝓ duob.dēt eccleſia vniri,vel ter
uari,qd dicitur in cle.ne in agro.§.ad hæc.de ſta.mona. Si vero
eccleſiæ non ſunt mō ꝑdicto ſubiecte monaſterio & tūc de iu
re antiquo poterat ſolus monachus ꝓmoueri:vt in d.c.parro-
chia.xvj.q.j.cū ſimi.Sed de iure nouo non debent ſingulariter
ꝓmoueri:vt in d.c.ij.de ſta.mo.& ꝓ hoc facit litera.in d.c.quod
Dei ibi.quaſcunque parrochiales &c.vnde pondera verbum,
quaſcunque,ex quo colligitur exceptio.Io.An.iure non pro-
bari,cum includatur ſub illa dictione vniuerſali quaſcunque.
In canonico autem regula.dicit ipſe Ab.poteſt dici poſſe hr̄e
ſocium,ſi commode poteſt:& in hoc erit differentia inter ca-
nonicum regularem & monachum: q̄ drīam aperte vr̄ facere
tex.in d.c.qd Dei.& ita Ab.reſidet ibi q poſtea tranſit ad intelle
19 ctus illius tex.qui ſunt varij:& pulchra in hac materia dt.¶†Et
in fi.poſtmodum quærit nunqd religioſus poſſit ꝓmoueri ad
eccleſiā ſecularē in caſib.ꝑmiſſis,ſine ſui ſuperioris licentia:&
dt,ꝙ non.alleg.c.ſi religioſus.de elect.lib.6.& lxiij.diſt.c.j.& ij.
Imo nec in papā.alleg.gl.in c.q̄ ſit.18.q.2.& ſubdit pulchrū di
ctū:ꝙ ſi abbas non vult conſentire,& vtilitas ſeu neceſſitas ec
cleſiæ ſuggerit,poterit cōpelli ad ꝯſentiendū:vel abbatis ſupe
rior poterit licentiam dare.alleg.doct.in c.nullus.hoc ti.& hoc
pp bonum publicū:& adducit illud dictū ad qōnem ſtatuti Ita
liæ dictantis:ꝙ mulier ſeu minor 26.ann.non poſſit ꝯhere:vel
ſe maritare ſine conſenſu duorū agnatorū:ꝙ ſi illi ſine cā nol-
lent ꝯſentire,poterūt cōpelli ad ꝯſentiendū:vel ſuperior ꝯſen
tire.¶Tu de iſta cōpulſione ꝓ ornatu.d.c.nullus.vide que ple
ne diximus.s.in 2.par.j.lib.iiij.q.prin,in xx.art.vbi tractauimus
de ordinario nolente ꝯſentire tranſlationi iuris pa.cōpellēdo:
& ibi allegat hoc dictū Abb.Sequitur ꝑdicta Prepo.in d.c.priſ-
cis.relata diſtinctione Ab.ſequēdo cōem opinionem.ꝙ diſpē-
ſatio nō reqratur,ſed ſola licentia abbatis.ꝑ d.c.ſi religioſus.de
elect.lib.6.& ꝓ iſta par.dt videri tex.cū gl.in c.in parrochia.16.
q.j.& melius hoc ꝓbari in c.ſic viue.ea.cau.& q.ibi:ꝙ ſi popu-
lus,vel eps te clericum elegerit,age quæ clerici ſunt:& tñ nul-
lam diſpēſationē reqrit:adducit ēt in arg.tex.in d.qd Dei timo
re.pōderando verbū,pōt.vt s.retulimus poſt Abb.¶Eſt bñ ve
rum ꝙ Prępo.ibidem modificat prædicta & ea intelligere vera
cū hoc:ꝙ eps habeat ꝯſiderare circūſtantias:an magis expediat
hunc monachū ꝑfici curę animarū:an vero remanere in mo-
naſterio:vt cū tali ꝯſideratione non abſolute monachus pro-
moueatur ad eccleſiā parrochialē:vt dt optime colligi ex text.
d.c.in parrochia.16.q.1.ibi:& hunc poſtulat:& ibi qd ſubito fie
ri.Et dt ita intelligi opinionē eorū,q dixerunt requiri diſpenſa
tionē:adducit tex.in c.noui.in fi.14.diſt.Et ꝓ hoc ēt dt facere:
qa ꝯſideratis circūſtantiis eps pt extrahere monachū à mona-
ſterio:& ꝑficere curę,vt exteri⁹ fortificet.Videmus ēt epm poſ
ſe extrahere monachū ēt inuito abbate in cubicularium ſuum
de monaſterio,nō exempto exiſtēte in ciuitate vel diœce.ſua.
alleg.gl.in c.cū paſtorē.2.q.7.fortius ergo pp curam animarū.
20 ſecundum Vincen.in c.fi.59.diſt.¶†Subdit ēt Præpo ꝙ ſi mo
nachus parrochialem eccleſiam ſeu prælaturam acceptat,non
vt profit,ſed vt præſit,mortaliter peccat:ſecundum gl.in c.mo
nachi vagantes.16.q.1.& faciunt quæ habentur in c.in ſcrip-
turis.& in c.qui epiſcopatum.8.q.1.& ita reſidet ibi dom.Pro-
21 poſi.¶†Tu ex omnibus ſupraſcriptis collige tres concluſio-
nes.Prima,quòd religioſus ꝓfeſſus,ſiue monachus,ſiue cano-
nicus regularis,dummodo ſit clericus,vel qui clericus,ſeu ſa-
cerdos fiat.vt in c.in patrochia.xvj.q.j.etiam ſine epiſcopi diſpē
ſatione poterit per patronos in eccleſia parrochiali præſentari
ſola abbatis licentia petita,licet non obtenta:qa ſuperior com

pellet abbatem conſentire,vel ipſe licentiam dabit.Ita colligi-
tur ex ſ.ſcriptis. Et licet pro iſta concluſione: ꝙ regularis pro-
feſſus poſſit præſentari in eccleſia parrochiali aliqua,adduxerit
do.Præpo.ego dico hoc probari per multa iura vltra alleg. per
do.Præpo.& licet ipſe alleget c.in parrochia. 16.q.1.tamen e-
go illum tex. induco ad probandam concluſionem indiſtincte
in præſentatione hoc modo:Nam ſi bene aduertatur,ille text.
loquitur de eccleſia parrochiali S.Laurentij,quæ vacauerat:&
erat de iure pa.cuiuſdam magnifici viri Theodori nominati,&
hoc apparet: quia erat fundata in poſſeſſione ipſius Theodori:
& ſic ex fundo ius pa.acquiſitum erat ſibi.18.q.2.c.abbatem.&
diximus ſ.in fi.j.art.j.q.prin.j.par.j.li.cum diffiniuimus ius pa.&
latius in 3.q.prin.in 1.& 2.art.d.j.part. & ex ſola conſtructione
eccleſiæ vel datione fundi,etiam ꝙ nihil ſit dictum ius patr. ac-
quiritur.c.ſignificauit.de teſtib.& etiam plene diximus ſ.in d.j.
part.j.libr.in 2.q.prin.in 4.art. ergo Theodorus erat patronus:
& tamẽ dicitur in litera,ꝙ ipſe patronus inuenit quendam Ru-
finum monachum quem ibi poſuit : ecce qualiter præſentauit
monachum.Et ſi diceretur, illud fuiſſe ibi ex diſpenſatione pa-
pę:dico ſalua pace:quia diſpenſatio & licentia fuit vt ordinare-
tur extra tempora:& breuiori tempore ad diaconatum:& poſt
modum ad presbyteratum : & de hoc ibi quærebatur, vt ex li-
tera apparet, non de admiſſione ad præſentationem : quia ibi
pręſupponitur ibi facta:& tenere abſque aliqua diſpenſatione:
& ſic in indiuiduo in illo tex.probatur communis opin.docto.
quicquid dixerint illi domini de rota,qui huiuſmodi ꝯcluſioni
contradixerunt:& ꝙ ille text.de eccleſia parrochiali loquatur,
voluit ibi gl.in verbo,diaconum. ¶Adduco etiam pro iſta cõ-
muni opi.j.ſcripta iura hoc modo illa inducendo:nam clarum
22 eſt populum non habere præſentationem † rectoris in eccle-
ſia parrochiali,ex eo ſolo, ꝙ eccleſia ſit fundata in illius parro-
chia,& eius finibus:ſed ita demum ſi ipſi parrochiani habent i-
bi ius pa.ex eo ꝙ eccleſiam fundauerint,conſtruxerint,ſeu do
tauerint:vt plene diximus ſ.in 1.part.1.lib.in 8.q.prin.in 5.art.
Cum ergo reperitur populum habere ius præſentandi in ali-
quo loco,debemus intelligere illud habere,tanꝗ patronus.vt
23 in proximo allegato loco diximus.†habemus ẽt ꝙ aliqñ,ma-
xime largo modo,eligere ponitur pro præſentare:vel pro ele
ctione,quæ præcedit pñtationem:vt ẽt diximus late.ſ.in iſta.j.
par.huius.2.li.in j.q.prin.in 4.art.Tunc ſic habemus j.ſcripta iu
ra,quæ volunt monachum in eccleſia parrochiali poſſe eligi ꝑ
populum,& ſic præſentari,& de licentia abbatis,poſſe per epm
inſtitui,ſi eſt clericus,igitur nulla requiritur diſpenſatio:mona
chus ergo præſentari poteſt. Hoc vltimum probatur per text.
in §.addicimꝰ.in §.ecce in hoc.16.q.1.ibi niſi à populo fuerint
electi:&ab epo cum conſenſu abbatis ordinati.Idem probatur
ſecundo in c.nonnulli.in §.his omnib.16.q.1.ibi, ꝙ vero popu
li electione,eporum inſtitutione,&abbatis conſenſu monachi
valeant exequi ptãtem presbyteralem parrochialium .&c. &
hoc vult ſequens.c.ſic viue.ibi ꝙ ſi populus vel eps te in cleri-
cum elegerit,vbi vult monachum poſſe præſentari ꝑ populũ
patronum,vel poſſe ſibi per epm eccleſiam cõferri:& hoc im-
portant illa verba, ſi populus vel eps.Et idem tertio loco vult
tex.in c.ſi quis monachus.in fi.16.q.1.ibi,vel populi,vel epi ele
ctione:quicquid dixerit ibi gl.quę debet intelligi:vt.ſ.eſt expo
ſitum.Idem & quarto probat tex.in ca.ſi quem à clericatu 16.
q.1.in fi.ibi eligi poterit &ordinari, loquendo de monacho,q
antea fuerat clericus:& poſtea monachus effectꝰ in parrochia
lem eccleſiam electo.ſ.per habentem eligere, vel præſentare:
& per epm ordinato,ideſt inſtituto.Probatur &quinto iſta cõ
munis opinio ꝑ tex.in c.monachi.ea.cau.&q.Et eodem modo
ſexto probatur in c.cum pro vtilitate.Et ſeptimo loco in c.le-
gi.ibi putent eligi:& ibi ad militiam clericatus eligantur:& cla
rius ibidem in §.his autem.ibi ꝙ monachi qui ſunt à populo e-
lecti:& ab epis cum conſenſu ſui abbatis ordinati,legitime po
teſtatem ſuam &c. & ſic monachos poſſe præfici eccleſiæ par-
rochiali,præſentatione præcedente,ſequuta inſtitutione ordi
narij cũm abbatis ſui conſenſu:vt in iuribus prædictis clare pa-
24 tet:& ſ.diximus. ¶†Adduco & tertio pro iſta opinione: nam
nemo negare poteſt dare ſacramẽta,& alia,in quibus cura ani-
marum vertitur,eſſe prohibita monachis.c.2.de ſtatu mona.c.
placuit.cũ aliis in d.xvi.q.j. & iſta eſſe permiſſa presbyteris ha-
bentibus curam animarum vt ibi:ſed hæc ẽt permittuntur mo
nachis qñ habent eccleſias parrochiales:& nulla fit mentio de
aliqua epi diſpenſatione: ſed de ſola ordinatione epi:& cõſen
ſu abbatis:vt in pręced.iurib.ergo pñt ad ipſas eccleſias pñtari.
& hoc etiam probatur in c.qui vere.16.q.1. & in c.doctos.&
in c.ſi monachus.& in c.moderamine.in c. ex autoritate. & in
c.ſunt nonnulli.ead.cau.& q.& ibidem in c.nos aũt.ibi,ſi ope-
ra veſtra mater eccleſia deſiderauerit, quaſi velit, monachos
poſſe præfici eccleſiis parrochialibus matre eccleſia illos vo-
lente:& ſic ſine aliqua diſpenſatione:ſed ſufficere illos eſſe ad
propoſitum matris eccceleſiæ: quæ mater eccleſia deſignatur ꝑ
omnes habentes præſentare,eligere,confirmare,inſtituere,cõ
ferre,& ſimilia agere.c.autoritate. de inſtitu. & etiam prædicta
probantur in c.monachi.& in c.cum pro vtilitate. Et ita eſt te-
nendum per omnia iura prædicta:& ſic ex omnib. ſ. ſcriptis cla
re paret communem opinionem eſſe veram.ſ. monachum in
25 eccleſia parrochiali†ratione cure poſſe præſentari,& per epiſ
copum inſtitui ſolum de licentia abbatis,abſque aliqua diſpen
ſatione.quam vltra prædictos doct.tenet Gay.in ſæpe allegata
repeti.c.fin.de elect.lib.6.poſt medium.xlvij.col.vbi allegat Fe
de.in conſ.de quo.ſ.¶Iſtam ẽt opinio.tenet Firma. in tract. de
epo.in 2.lib.in j.par.in fi.39.q.ſtatim ante.xl.q.alleg.gl.in d.ca.
in parrochia.& quod no.in d.c.cum pro vtilitate.16.q.j.& in c.
priſcis.lv.diſt.& notat.in c.quorundam.de elec.lib.6. quod di-
cit fore ſemper intelligendum,cum licentia ſui ſuperioris:per
c.ſi religioſus.de elect.lib.6.Et in d.39.q.quærit,an poſſit eligi
eps monachus?vbi concludit ꝙ ſic.& ponit limitationes. Et i-
26 dẽ dicit de canonico regulari.Et ibi etiam quæritur,†an mo-
nachus electus eps liberetur à regula ſua:& etiam de religioſo
facto epo:ꝙnon poſſit vti rocheto:ꝑ tex.no.in c.ſi.de vi.&ho.
cler.& idem dicit in eod.tract.in 3.lib.in j.parte in fi.in 14.q.&
ibidem ponit,cui acquiret monachus effectus eps:& etiã quæ
27 rit,†an nouitius eligi poſſit:& an eps factus monachus dimiſ
ſo epatu poſſit ad alium epatũ eligi?Et ꝙ monachus poſſit præ
fici eccleſiæ parrochiali:etiam tenet idem Firma.in d.trac.in 2.
lib.in j.par.in 38.q.dum quærit vtrum monachus rector eccle
ſiæ parrochialis poſſit eligi in epm?Et idem Firma.in d.2.lib.in
28 j.par.in 37.q.quærit,†an poſſit frater mendicans eligi?& con-
cludit ꝙ ſic,in concordia:non autem in diſcordia eligentium.
29 c.quorundam.& ibi gl.& doct.de elect.lib.6.†&mendicantes
ponit eſſe fratres ordinis prædicatorum,minorum,heremita-
rum,& ſimilium : & ſubdit fore intelligendum electionem in
diſcordia fieri,ſiue due,ſiue plures fiant,ſiue vna tantũ ꝯdicen-
tibus aliquibus ex his ad quos electio pertinet,ſecundum glo.
in d.c.quorundam.per.c.cupientes.§.ſi vero.de electi. lib.6.Et
30 in d.39.quæ.dicit†idem eſſe in monacho: vt in diſcordia eligi
non poſſit:ſed opus eſſe omnes concordare.alleg. glo. in d.c.
quorundam.ad finem.de elec.lib.6.& ibi doc.propter quod e-
go attentarem,ſi dici poſſet,ꝙ quamuis monachus poſſit præ-
ſentari,vt ſ.eſt concluſum:tamen præſentatio debet fieri in cõ
cordia patronorum, alias ſtante diſcordia dicerem, ꝙ ſicut nõ
poteſt eligi in diſcordia:ita nec præſentari.Sed de hoc art.dice
mus j.in ſeq.ar.huius.2.lib.cum tractabimus:an c.quorundam
de elect.lib.6. habeat locum in præſentatione : nolo intricare
31 hunc art.¶Iſtam opi.etiam ꝙ religioſus†poſſit præſentare ad
eccleſiam parrochialem,tenet Gemi. hoc præſupponendo in
d.c.quorundam in §.circa.in ver.quærit etiã Io.de ſancto Geor
gio.de elect.lib.6.Et do.Roch.in hoc tract.in verbo,honorifi-
cum.in 4.q.in j.col.tenet ſimiliter hanc opinio.& alleg. Ab. in
d.c.quod Dei. dicentem iſtam eſſe communem opinio. cõtra
dominos de Rota : allegat etiam Bertachi.i. Firma. in reperto.
ſuo in verbo,patronus.in 4.col.& gl.in d.c.in parrochia.xvj.q.
j.quam dicit eſſe expreſſam ad parrochialem præſentari poſſe:
non autem ad beneficium ſimplex.alleg.etiam Prepo.vbi.ſ.di
centem iſtam eſſe communem.& Bal.conſi.clx.quidã in mor-
te.in v.vol.ſecundum nouam impreſſionem.Et pro iſta con-
clu.dicit facere vltra.c.quod Dei.text.in cle.j.in.fi.de elect.vbi
poteſt religioſus eligi ad epiſcopatum:& etiam ad regimẽ alia
32 rum eccleſiarum ſecularium:ſecundum gl.& doc.ibi.†Qui ẽt
do.Roch.ampliat ipſam concluſionem procedere etiam, ſi ſit
religioſus nouitius:& etiam ſi ſit mendicans.alleg.gl.in d.cle.j.
in verbo,religioſus. quam ibi approbant Pau. de eleaza. & do.
33 Card.in xxv.q. †Poſtea ſubdit limitandam eſſe talem conclu-
ſio.accedente licentia abbatis, vel alias ſuperioris religioſi,per
c.ſi religioſus.de ele.lib.6.& Abb.in d.c.quod Dei.vt ſ.diximꝰ.
Et ꝙ etiam in papa ſine licentia ſuperioris eligi non poſſit,per
ſæpe allegatam gl.in c.quam ſit.18.q.2. & ꝙ ſuperiore nolẽte
poſſet cogi.vt etiam.ſ.retulimus.Subdit & ſecũdo religioſum
poſſe præfici : & præſentari eccleſiæ curatæ, quando eſt aptus
ad prædicãdum, alias ſecus:& dicit rationem eſſe;quia propter
officium prædicationis:& ſic propter bonũ cure id ſibi permit
titur,quæ dicit eſſe verba Abb.in d.c.quod dei.quod tamen ip
ſe non firmat pro nunc : quia in multis aliis conſiſtit cura ani-
marum, vt de ſe patet:& habetur in c.de multa.de præben. vbi
per doct.& maxime But.& Abb.& perButr.in ca. nonnulli. de
cle.non reſiden.& ita in hoc reſidet ipſe do.Roch.¶Tu circa
hanc vltimam limitationem aduerte non eſſe attendendum
vnum de tangentibus curã:ſed eſſe aduertendũ,an præſentan-
dus, &

dus, & præficiendus eccleſiæ parrochiali ſit vtilis vel neceſſa-
rius eccleſię: puta quia ipſe bene inſeruiret: & non reperiretur
alter: iuxta ea, quæ notan. in d.c. priſcis. 55. diſtin. nam ſecundũ
varietates temporum pſonæ idoneæ nõ reperiuntur: & ideo
recurritur ad clauſtrales, quæ omnia epiſcopus pẽſabit: & ideo
ſ. in verſicu. eſt bene verum, ꝙ Præpo. diximus poſt eum epi-
ſcopum habere animaduertere: an monachus magis ſit neceſ
ſarius monaſterio, quam extra, vt ſi magis monaſterio non ac-
ceptet præſentationem: nec electionem de ſe factam: ſi vero
34 magis extra ſecus. †Et ideo attentarem aliud, vt quando repe
riretur ita bonus & idoneus presbyter ſecularis, ſicut mona-
chus: ꝙ monachus remaneat in monaſterio & presbyter ſecu-
laris pſentetur. & hoc ꝓbatur in d.c. priſcis. in prin. vbi tex. indu
xit, ꝙ monachi pferentur in eccleſiis parrochialibus ꝓpter tẽ-
porum variationes: nam primitiua eccleſia non indigebat mo
nachis, vt pficerentur: poſtea quia eccleſiæ patiebantur in bo-
nis miniſtris fuit cõcluſum in illo tex. vt monachi eccleſiis par
rochialibus pficerentur: ergo cauſa huius conceſſionis eſt indi
gẽtia miniſtrorum. & ita loquitur tex. in c. cum ꝓ vtilitate. cũ
aliis iuribus ſ. allegatis 16. q. 1. quia imminente neceſſitate vel
vtilitate eccleſiæ monachi ad eccleſias parrochiales eligi de-
bent: ergo deueniendo ad primum: an ſciat pdicare tantum, vel
ne, non requiritur: ſed epiſcopus animaduertet omnia: & an re
quiratur alter, qui poſſit deſeruire: & an melius ſit monachum
in monaſterio remanere. In iudicio igitur epiſcopis iſta remit-
tuntur. arg. c. de cauſis de offi. deleg. & c. deus qui. de pœnit. &
remiſ. & ꝙ ſi reperitur presbyter ſecularis idoneus nõ debeat
præfici regularis, tenet Thomas faſtoli in cauſa vltima. dubio
vlti. circa medium. & ita tenerem in prædictis caſibus. ¶Reſtãt
modo duæ aliæ concluſ. quæ colliguntur ex dictis Abb. in d.c.
35 quod dei timore. & do. Præpo. in d.c. priſcis. †Et ſic ſecunda e-
rit ĩ ordine ad beneficia ſimplicia, & ſine cura nullo modo mo
nachum nec alias religioſum profeſſum poſſe pſentari abſque
ſaltem diſpenſatione. Ita pdicti vbi ſ. & alij ab eis allegati: & vl-
tra eos Abb. in c. ſuper eo. in verſicu. oppono contra tex. de re-
gula. & in conſi. 59. quidam dñs Iacobus in 1. col. in 2. volu. &
Firma. in d. trac. de epõ. in 2. lib. in 1. par. in 39. q. & Roch. in di.
verbo, honorificum in 4. q. in prin. 2. col. & ſic iſta eſt alia diffe-
rentia, quæ fit inter beneficia curata, & ſimplicia: alias vide ſ. in
1. par. 1. lib. in. 9. q. prin. in 3. articu. in 4. motiuo ptis affirmatiue
& dicemus ĩ. in 8. ſequ. q. prin. in. 2. artic. in verſic. & quam ma-
36 xime iſta mea. ¶†Tertia eſt concluſio ex dictis Abb. in d.c. qđ
Dei. eſt quando regularis debet habere ſocium ſui ordinis, &
quando non: iuxta diſtin. Abba. ibi, cui ex quo nihil adderẽ: vl-
terius non inſiſto. Et iſta ſufficiant.

¶Vigeſimus art. 7. q. prin. 1. partis. 2. Libri.

1 *Intellectus c. quorundam. de election. lib. 6.*
2 *Eccleſia parrochialis, dignitas dicitur, vel prælatura.*
3 *Diſpoſita in prælaturis & magnis beneficiis habere locum in beneficiis curatis.*
4 *Præſentatio de monacho vel alias religioſo profeſſo facta an & quãdo debeat eſſe facta in concordia, vel diſcordia. & n. 10.*
5 *Prouiſio, verb. præſentationem includit.*
6 *Iurium correctio euitanda.*
7 *Numeri maior pars in præſentatione quomodo ſit accipienda.*
8 *Regulares profeſſi tam mẽdicantes, quam non mendicantes, ratione religioſi, ſe exponunt litibus & ambitionibus.*
9 *Electionis titulus receſſit ab aula.*
11 *Præſentatus à maiori parte reſpectu minorum partium, inſtituendus eſt.*
12 *Electio facta de mendicante quare requirat concordiam eorum, quorum eſt eligere.*
13 *Cap. quorundam. de elect. lib. 6. habet etiam locum in præſentatione.*

Cadit Hic vigeſimo loco ille articu. de quo aliquid teti-
gimus in pceden. videlicet, ad hoc vt teneat præſen
tatio facta à patrono de monacho: vel alias religioſo ꝓfeſſo re
quiratur ꝙ facta ſit à patronis ipſis in cõcordia, in diſcordia ve
ro non teneat. Et ſic an conſtitutio c. quorundam de elect. lib.
6. habeat locum in monachis regularibus: & alias religioſis ẽt
mẽdicantibus à patronis pſentatis quamuis de elect. loquatur.
1 ¶†Et antequam ad huius quæſiti deciſionem deueniam, eſt
pmittendum d.c. quorũdam. loqui: & ita intelligi debere quã-
do aliquis religioſus eligitur (& dici poſſet) vel pſentatur ad ali
quam dignitatem, ſeu platuram: nõ autem ſi fiet aſſumptio de
religioſo ad aliquod beneficium vel officium nõ ſonans in di-
gnitatem, vel platuram: puta ſi aſſumeretur ad canoniam, ſeu
officium: vt doct. exemplificãt: quia in illis ille tex. non habebit
locum: ſed ſtabitur iuri antiquo, ſecundum Pau. Io. an. Gemi. &
alios ibi. & Gemi. in §. circa. in verſicul. quid ſi iſti religioſi. in d.
c. quorundam. quod dicunt ibi probari p arg. à cõtrario ſenſu:
nam cum in illo tex. diſponatur de religioſis aſſumendis ad di-
gnitates, ſeu prælaturas: ergo contrarium in aliis officiis, & be-
neficiis, vt ibi p eos. ¶Præſuppono & ſecundo aliud: nam vt ex
ſuprascriptis in ꝓximo pceden. artic. apparet ꝙ huiuſmodi reli
gioſi non poſſunt ꝓmoueri ad eccleſias ſeculares: niſi ad digni
tates eccleſias parrochiales, & curam habẽtes, non autẽ ad be-
neficia ſimplicia: & ſic nec ad dignitates curam non habentes:
quia ratione curæ ꝓpter bonũ publicum admittuntur: ex quo
alias non admitterentur: vt diximus ibi. Et ideo eſſet dubium:
2 †an eccleſia parrochialis dicatur platura vel dignitas: vt in ea
habeat locum diſpoſitio d.c. quorundam. & in hoc concludere-
rẽ, ꝙ ſic: quia omnia diſpoſita in platuris & magnis beneficiis:
licet non habeant locum in beneficiis ſimplicibus & minori-
3 bus: tamen locum †habent in beneficiis curatis: vt in remiſſio-
nibus p nos oppoſitis. ſ. in ſi proxi. præceden. articu. in 2. cõclu
ſio. diximus. Et hoc in terminis tenet Io. de ſancto georgio. Ge
mi. & Phili. fran. in d.c. quorundam. dum quærunt de pſenti ar-
ticu. ſ. quid ſi monachus eſt pſentatus à minori parte patrono
rum ad eccleſiam parrochialem, an habeat locum illa decreta-
lis, vbi nõ facit dubium: an includatur eccleſia parrochialis ſub
illa diſpoſitione: quia ꝓ conſtanti tenet: ſed dubitat ex quo p-
ſentatus à minori parte. de qua ĩ. & ita ego etiam tenerem ꝙ
4 comprehendatur. ¶†Iſtis ſic præmiſſis veniendo ad artic. d.c.
Io. de ſancto Geor. vt refert Gemi. in d.c. quorundam in §. cir-
ca. in verſi. quærit Io. de ſancto Geor. format quæſtionem, de
qua ꝓxime: & reſpõdet, ꝙ in monacho pſentato à minori par-
te patronorum in eccleſia parrochiali, ſtandum erit iuri cõmu
ni: & ſic ꝙ non attendatur minor pars: vt ſi à minori perdat iu-
ra ſua: vt diſponit d.c. quorundam. Sed videbitur, quid iuris: nã
iura antiqua volebant monachum à ſuo patrono pſentatum,
ſi eſt idoneus, admitti debere p ſuũ epiſcopum: p notata in gl.
3. in c. in parrochia. 16. q. 1. Ita Io. de ſancto Geor. ¶Gemi. ve-
ro dicit cõtra eum facere text. in d.c. quorundam. qui ꝓhibet
electiones, nominationes, & ꝓuiſiones: & ſic includit quemli
5 bet modum p quem ꝓuidetur de beneficio: †nam verbũ, ꝓui
ſiones, includit pſentationem: vt no. gl. in clemen. ſi. eo. tit. er-
go videtur illum tex. includere pſentationem patronorũ à mi
nori parte numero factam. ¶Nec ob. dicit ipſe gl. in d.c. in par-
rochia. alleg. per Io. de ſancto Georg. & Io. an. quia illa loqui-
tur de pſentatione facta à patrono: & ſic in concordia: & ideo
epiſcopus illam admittere debet. Poſtea diſtinguit, aut pſenta-
tio ſpectat ad collegium: & in ea habebit locũ ille tex. Aut ve-
ro pſentatio ſpectat ad plures, non vt ad collegium, ſed vt ad
ſingulares perſonas: & tunc ſufficit habere maiorem partem,
comparatione minorum: & non omnium. alleg. Io. and. in ca.
quoniam. hoc titu. & in c. eccleſia. de elec. & exemplificat, ſi ex
ſeptem patronis: tres pſentarent, vnum clericum religioſum
non mendicantem: & duo præſentarent alium clericũ, & vnus
præſentaret alium, & alius alium, vel nullum: ꝙ tunc obtinebit
religioſus: quia licet habeat minorem partem totius numeri
patronorum: habet tamen maiorem partem comparatione
minorum: quod ſufficit in pſentationibus: vt dictum eſt. Qua-
re cum de iure antiquo, iſta dicatur maior pars, licet reſpectu
6 totius ſit minor, valebit pſentatio: †vt correctio iurium inquã
tum fieri poteſt, euitetur c. cum expediat. de elec. lib. 6. Dicit ẽt
non obſtare, ſi dicatur d.c. quorundam. ꝓbare contrarium: ex
7 quo dicit à minori parte numero. ſ. toto: †& ſic requiritur ma
ior vel media pars totius: & ſic videtur intelligi de numero reſ
pectu totius: nã ipſe Ge. reſpõdet minorẽ partẽ numeri in pñ-
tationibus intelligi, reſpectu maioris: nõ aũt reſpectu totius: vt
ſ. eſt dictũ: ergo tenebit pñtatio. Itẽ dicit ipſe, iſta verba, à mino
ri pte numero pñt intelligi dupliciter. Vno modo à minori parte
n. ſ. toto: & ſic requiritur maior: vel media pars totius: & iſtud
bene procedit in præſentationibus, quæ fiunt, & ſpectant ad
collegium. Poteſt ſecundo modo intelligi à minori parte nu-
mero reſpectu partium quæ eſſent maiores: & tunc eſt de iure
antiquo, quo proceditur in præſentationibus laicorũ, ad quos
vt ad ſingulares perſonas pertinebat præſentatio: & iſto modo
intelligendo c. quorundam ille text. corrigeret ius antiquum
quod non eſt dicendũ. Ita reſidet Gemi. ibi in hoc paſſu. ¶Tu
aduerte, ꝙ iſta pulchra dicta Gemi. quæ ſub breuitate ibi ſequi
tur Philip. fran. non reſpõdent ad omnes partes arti. noſtri. Sed
ex eis colligo vnum pro fundamẽto. ĩ. dicendorum. ſ. d.c. quo-
rundam. de elec. lib. 6. & eius diſpoſitionem concernentes reli
gioſos, regulares, profeſſos, mendicantes, monachos, & alios
nõ mẽdicantes, (diuerſimode tamẽ vt in illo tex.) loquens de
electione: & alia prouiſione habere locũ etiã in pñtationibus
beneficiorũ patronatorũ: & in hoc nulla eſt diſcrepantia: quæ

concluſio apparet ex verbis Gemi. in q. ſupraſcripta, dum ponderat in ea pñtationē factam nō de mēdicāte ad effectū: quia nō loquitur in caſu mēdicantium, qui eſt, nemine ɔdicente, q̃d nō eſt in monacho: ergo tam in monacho in caſu ſuo, quam in medicāte in caſu ſuo locum habet ille text. et in pñtationibus. Et ꝙ hoc ſit verum, apparet etiā ex rōe tex. quæ eſt anima
8 eius: nam † rōe religioſi regulares ꝓfeſſi tam mēdicantes quā nō mēdicantes ſe exponunt litibus & ambitionibus: de qua in illo tex. ita militat in pñtatione ſicut & in electione: quia ex vtraq; via maximè oriuntur lites: & maiores ſolēt eſſe ex præſentationibus, quā ex electionibus: vt experiētia rerum magiſtra cōprobat: maximè hodie cum titulus de electione ab aula
9 receſſerit. † Si ergo eadē rō idem debet eſſe eius. gl. ſi. in d. c. j. in verbo eligatur. de elec. lib. vj. ¶ Ex iſto igitur pñuppoſito collecto ex dictis Gemi. & doc. ꝓ clariori deciſione huius arti. dico,
10 † Quod aut ſumus in religioſo mēdicāte pñtato à patronis: & ſiue patroni ſint vt collegium, ſiue vt ſingulares pſonæ, ɔdictio alicuius, vel aliquorū, & ſic alium, vel alios pñtātium, licet non faciant maiorē partem, nec aliquam partē: tamē ad effectū vt mēdicātes nō exponāt ſe litibus, & multa mala ex hoc ꝓueniāt, nō tenebit pñtatio, nec acceptatio ipſorum, nec litem ꝓſequi poterunt: iuxta diſpoſitionem d. c. quorundam. in j. ſui parte, quod ille tex. extenditur ſaltē ex identitate rationis; licet etiam ex vi comprehenſiua in ſua diſpoſitione: & hoc mēbrum eſt clarum. Aut loquimur in pñtatione, quæ fit de monacho, de canonico regulari, vel de aliis religioſis regularibus nō mēdicantibus, & tūc aut fit pñtatio, quia ad pñtantes ptinet iure collegij: & requiritur ꝙ fiat preſentatio à maiori parte reſpectu omnium: & nō reſpectu minorū partiū ex quo eſt ad inſtar electionis iſto caſu. Aut fit à patronis ad quos ſpectabat collatio nō iure collegij, ſed iure ſingulari: & tūc ſufficit pñtationem fieri à maiori parte reſpectu minorum partiū, ꝑ rationes allegatas ꝑ Gemi. vbi ſ. Et vltra illos dico hoc comprehendi ex ratione text. d. c. quorundam. in ij. ſui parte, iuncta gl. nam nulla alia fuit ratio in monacho pñtato vel electo: vt ad validitates pñtationis vel electionis requiratur, ꝙ ſit pñtatus vel electus à maiori parte: niſi illa notorietatis non iuris partis aduerſæ, ex quo fuit electus, vel pñtatus à minori pte, vt ibi ex ſe patet: alia enim ratio aſſignari nō poteſt, quando er-
11 go monachus eſt pñtatus à † maiori parte patronorum etiā nō reſpectu omnium, ſed reſpectu minorum partiū, ſimiliter apparet notorietas nō iuris aliorum pñtatorū à minoribus partibus: quia pñtatus à maiori parte reſpectu minorum partium, debet iure inſtitui: vt ꝑ omnes doc. in c. quoniam. & in c. nobis. hoc tit. Stante igitur eadem notorietate iniuſtitię aliorū pñtatorum, & iuſtitia pñtari à maiori parte reſpectu minorum partium, idē debet eſſe: quia ſicut ſe habet maior pars omnium in electione: ita ſe habet maior pars reſpectu minorum partium in pñtatione: idem ergo debet eſſe ius in vtroq; caſu, & nota iſtam rationem: quia concludit. Et ex iſta ratione ſequitur id, q̃d dixit bis Gemi. in ſ. narratis eius dictis. ſ. ſiue fuerit maior pars omnium, ſi medietas valere electionem nō eſſe verū: nec in tex. d. c. quorūdam. ꝓbari cum de medietate oīum nullo modo loquatur: nec eius ratio in tali caſu ɔcludit: nam cū vota ſunt in paritate tunc, quā maximè ex electione oriuntur lites & diſcordiæ, vt de ſe patet: quia fient comparationes zeli ad zelum, meriti, ad meritum: & ſimilia. c. dudum. el. j. c. auditis. c. Cumana. c. congregato. c. in Geneſi. c. eccleſia veſtra. & c. publicato. de elec. ergo nō ceſſabūt lites: nec erit notoriū de nō iuribus electi à medietate omnium: vnde nō eſt tenēdum
12 q̃d Gemi. dixit vbi ſ. ¶ † Eſt etiam pulchrum ſcire quæ fuit rō diuerſitatis in d. c. quorūdam. q̃d ad validitatem electionis factæ de mēdicante, requiratur totalis ɔcordia habētium eligere: adeò ꝙ alicuius, ſeu aliquorum ɔdictio illā inualidet, & in electionis factæ de regulari nō mēdicante validitate, ſufficiat ꝙ ſit facta à maiori parte, etiā ꝙ minor ɔdicat, & non requiratur totalis ɔcordia: certè non reperi rationem ſcriptam: ſed ex me cogitaui vnam q̃ credo veram: videlicet quia ex quo mēdicantes videtur magis renuntiaſſe bonis: & nō poſſit inſtare litibus: ꝓcuratores & aduocatos ɔquirere: nec habent monaſteriū permanēs: nec diuitem, ꝑ quod iſte expēſe fieri poſſent: vt latè in clemen. exiui de paradiſo. de verb. ſigni. licet ibi de fratribus minoribus tractetur: tamē omnes ſunt mēdicantes, vt in d. c. quorundam. in monachis autē nō eſt ſic: quia nec ipſi, nec eorum monaſteria ſunt in paupertate fundati, & fundata: & eorū cauſas ꝓſequūtur de conſenſu Abbatis. vt de ſtatu mona. & de regu. per totum. Ideò in mendicantibus nulla debet eſſe ɔdictio: vt nulla lis oriri poſſit: in aliis regularibus nō curatur de aliqua
13 li lite quæ oriri poterit ex aliquorum cōtradictione. ¶ † Et vt nil deſit in hac materia aduerte: ꝙ omnia dicta per gl. & doc. in d. c. quorundam. maximè de contradictione inhabilium: vt per gl. ibi in verbo, diſcordia, & in aliis rebus, de quibus ibidem per alias gl. Io. an. Gemi. & doc. licet loquātur in electione: dic idē eſſe in pñtatione ſi ibi ſignata pñtationi cōuenire poterunt.

¶ Vigeſimusprimus art. vij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentari non poteſt per patronum, & per epiſcopum inſtitui regularis remanente regulari ad eccleſiam ſolitam regi per clericos ſeculares: nec epiſcopus poteſt in hoc diſpenſare, & nu. 6.*
2 *Regulares remanentes clauſtrales non poſſunt adſumi ad eccleſias ſeculares conſuetas regi per clericos ſeculares.*
3 *Regularis adſumptus ad eccleſiam ſecularem, debet viuere et officiare ſecundum ritum ſecularium.*
4 *Regularis debet remanere in clauſtro.*
5 *Regularis præfectus eccleſiæ ſeculari, debet vt clericus præſentari & inſtitui, & in officio cum clericis ſecularibus confirmari.*
7 *Diſpenſans debet cognitionem præmittere, & cauſam exprimere.*
8 *Nullum ab initio, tractu temporis reconualeſcere non poteſt.*
9 *Moſis dictum, non arabis in boue ſimul, & aſino.*
10 *Officia diuerſa non ſunt collocanda in vna eademque perſona.*

Pro. 21. Articu. quæro de quæſtione quam ponit Tho-
1 mas ſaſtoli cā vltima dubio vltimo. † q̃d ſi vacat eccleſia parrochialis patronata alicuius laici, cōſueta regi ꝑ clericos ſeculares cuius contrarij memoria hominum nō extat: an modo patronus laicus poſſit ad illam vacantem aliquē canonicum regularem pñtari, & per epm inſtitui ipſo canonico regulari remanente: & in ſuo clauſtro reſidente diſtributiones quotidianas: & partem prouētuum ipſum canonicatum tāgentem: vt vnus ex aliis canonicis iure ſuæ religionis & clauſtralitatis percipiente: an verò huiuſmodi præſentatio & inſtitutio non teneat, adeò ꝙ impetrās apoſtolicus poſſit petere di-
2 ctam eccleſiam, tanquam de iure vacantem? ¶ † Et Thomas in dicto dubio dicit poſſe demonſtrari regulares, inquantum regulares remanentes clauſtrales non poſſe aſſumi ad eccleſias ſeculares ɔſuetas regi per clericos ſeculares: vt no. per Io. and. in clemen. quia regulares. in gl. in verbo, ſeculares. de ſupplen. negli. præla. & ibidem per Pau. ſuper dicto verbo. & per Pet. & Abb. in c. 2. eod. tit. in antiquis. & ad hoc adducit tex. in c. inter quatuor. de relig. domi. & in c. ſuper eo. de regu. & hoc dicit notare Hoſti. in c. poſſeſſiones. de rebus eccle. non alie. & Vincē. in c. monachi. de ſtatu reg. ¶ Et vltra prædicta adducit rationē: quia ſi ſecus diceretur, ſequeretur quod idem eſſet, ſecularis &
3 regularis: † quia ex quo remanet in clauſtro, debet viuere ſecūdum ritum regulariū: & ex quo aſſumitur ad eccleſiam ſecularem debet viuere & officiare ſecūdum ritum ſecularium quod eſſe nō poteſt: imo ſi præficitur ad eccleſiam ſecularem, debet iuxta ritum ſecularium, & non regularium celebrare & officia re. vt no. in c. de monachis. & quaſi per totum. xvj. q. j. & ita vult ratio Inn. poſt Hoſt. in c. quod Dei timore. de ſtatu mona. vbi dicit Hoſt. ꝙ propter hoc vt ſeruiat eccleſiæ, extrahitur regularis à clauſtro, & abſoluitur ab aliis, quæ commode ſeruare nō poteſt. & idem ibi Inn. & ad hoc dicit facere. c. conſtitutus. de electio. & c. ſi quis iam tranſlatus. 17. q. 2. ¶ Adducit aliam rationem: nam quiſque de iure communi tenetur reſidere in ſua eccleſia, & ſuum beneficium regere. c. conquerente. de cle. nō reſid. & de reſcri. c. gratia. lib. 6. vbi per Guliel. & Io. An. ſed remanendo quis in clauſtro, non reſideret: quia aliquis eodē tpe in duobus locis eſſe non poteſt. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. poſſeſſ. & quod quis non poſſit eſſe clericus ſecularis, & remanere in clauſtro, vult text. in c. nemo. xvj. q. j. ¶ Adducit etiam, nam qui vtrumque ſibi retinet, vtroque debet priuari c. de multa. de præbend. Imo ipſo iure vtroque eſt priuatus, per extrauagant. execrabilis, Ioan. xxij. & licet illa iura loquantur in curatis beneficiis. Idem dicendum in aliis reſidentiam requirentibus ſecundum Innocen. & doc. in cap. fina.
4 de cleri. non reſiden. ¶ † Adducit etiam: nam regularis naturaliter requirit clauſtrum. c. placuit. ca. ſi cupis. 16. quæſt. 1. vnde cū vt regularis deberet remanere in clauſtro, quomodo poſſet regere eccleſiam parrochialem contra et extra ſui naturam clauſtrum dimittere, & non aſſumere officium clerici ſecularis, vt tenetur. ¶ Adducit etiam: nam regularis quando præfi-
5 citur † eccleſiæ ſeculari, debet vt clericus præſentari, & inſtitui, & in officio cum clericis ſecularibus confirmari c. ſi monachus. & c. cum pro vtilitate. 16. q. 1. Cum ergo iſte talis non aſſumpſerit officiū clerici ſecularis, imo fuerit pñtatus & inſtitutus, vt clauſtralis, ergo cōtra iura pdicta: & ſic nihil fecit for-
6 ma non ſeruata. ¶ † Subdit etiā ꝙ ſi diceretur diſpēſationē epi potuiſſe hoc operari? reſpōdet diſpenſationem epi non poſſe operari, quē i clauſtro remanere: & iura clauſtralitatis vt antea percipere

percipere:& eccleſię ſeculari parrochiali deſeruire.clem.ne in
agro.de ſtatu regu.Dat & aliam reſponſionem: quia diſpenſa-
tio epi:ſtatum eccleſiæ ſine cõſenſu capituli & ſine cauſæ cog-
nitione immutare non poteſt:iuxta nota.per Io.An.in c.ex eo.
de elect.lib.6.& Hoſt.in d.c.quod dei.de ſtatu mona.& per Ar
chi.in c.j.de filiis presby.lib. 6.& in ca.licet canon. de elect.eo.
lib.& per Inno.in c.veniens.de filiis presby.¶Tu ad hęc adde:
nam ſola admiſſio epi non inducit diſpenſationem:arg.c.ſi Pa
pa.de priuile.lib.6.¶Et poſtea Thomas ipſe vbi.ſ.ad principa-
le intentum:adducit aliam rationem,quia quandiu poſſunt in
ueniri ſeculares clerici non ſunt ponendi in eccleſiis ſeculari-
bus regulares: adducit præallegatum c.inter quatuor.de relig.
dom.& nota.per Hoſt.in d.c.quod Dei timore.¶Poſtmodum
ipſe Thomas dubitans ne adducerentur litere epiſcopi conti-
nentes diſpenſationem,ſubdit diſpenſationem epi forſan exhi
bitam per partem aduerſam,non valere, cum ſint priuate ſcrip
ture, & illis non eſt credendum, niſi ſuper excommunicatio-
ne præſertim vbi læderetur ius partis:vt in caſu formate quæ-
ſtionis:niſi habeant ſubſcriptiones:vt dicit Archid. in cap.pla-
cuit.vj.q.j.& in c.vt circa. ſuper verbo publico inſtrumẽto. de
elect.li.vj.vbi etiam Io.An.poſt eum.¶Adducit etiam ꝯtra di-
7 ſpenſationem:& dicit illam non valere:quia †qui diſpẽſat,de-
bet præmittere cognitionem,& cauſam exprimere:vt ꝑ Inno.
in d.c.veniens.de filiis presby.& per Arch.in c.cum de benefi-
cio.de præb.lib.6.& in d.c.licet canon.de elec.eo.lib.¶Addu
cit etiam, quia diſpenſatio eſt iuris communis relaxatio, Sed
ſi eps diſpenſaret, ꝙ remaneret in clauſtro, & præficeretur ec-
cleſię ſeculari conſuetę regi per ſeculares,diſpenſaret ꝯ omnia
iura prædicta:& ſic ſuper duobus beneficiis incompatibilibus,
ſ.vt retineret clauſtrum exercendo officium religioſi: & etiam
officium clerici ſecularis,cum religioſus, quando præficitur ec
cleſiæ ſeculari,debeat ſe conformare in officio ſm ritum ſecu-
larium,& non regularium:&tamen iſta eps facere non poteſt:
quia tantum ſummo pontifici reſeruantur: eps enim in illis di
ſpenſare poteſt,quæ ſibi à iure permittuntur.c.decernimus.de
8 iud.c.cum dilectus.de tempo.ord.¶† Adducit & aliam rõnẽ:
nam quod ab initio nullum eſt,tractu temporis non firmatur.
reg.quod ab initio.de reg.iur.cum ſimi.ſed præſentatio & inſti
tutio de regulari, & clauſtrali factæ de facto ad eccleſiam ſecu
larem conſuetam regi per ſeculares,cum iure fieri nõ poſſent,
nec deberent: vt patet per iura præallegata fiunt,& ſunt caſſe
& inualide, tanquam de minus idoneo factæ & per ſequẽtem
diſpenſationem validari non poſſunt.¶ Subdit etiam non ob-
ſtare iura allegata per patrem aduerſam.ſ.c.quod Dei. de ſtatu
mona.& c.priſcis.lv.diſt. regularem poſſe præfici ex diſpenſa-
tione epi eccleſiæ ſeculari: quia loquitur,qñ abdicatur primo
à clauſtro,& præſentatur & inſtituitur, vt clericus: & in illa ẽt
eccleſia,in qua non eſt completa præſcriptio ſecularium ꝯ re-
gulares, ſed in caſu,de quo agitur fuit præſentatus vt clauſtra-
lis,& ad eccleſiam,in qua completa erat præſcriptio ſeculariũ.
¶ Reſpondet etiam ad alia iura, quæ allegari poſſent pro alia
parte.ſ.ad c.doctos:& ad ca.cum pro vtilitate. & ad c.in parro-
chia.xvj.q.j.in quibus de iure communi regulares ſeruiunt ec-
cleſiis ſecularibus: quia loquuntur,quando primo abdicantur
à clauſtro:& præſentantur:& inſtituũtur vt clerici,& aſſumũt
officium clerici ſecularis. ¶Reſpondet etiam dicta iura loqui
in illis eccleſiis, quæ quandoque conſueuerunt regi per ſecu-
lares,& quandoque ꝑ regulares: & non in illis eccleſiis,in qui
bus eſt completa præſcriptio ſecularium ꝯ regulares:ſed in ec
cleſia, de qua in quæſtiõe completa eſt præſcriptio ſecularium
à tanto tempore, ꝙ memoria hominum in ꝯrium non exiſtit:
quare cum ex premiſſis appareat pręſentationem & inſtitutio
nem præfatas non debet tenere,& ſic vacat ipſa eccleſia, & per
conſequens præfert expectans apoſtolicus.Et ita reſidet Tho
mas in d.dubio de quo.ſ.¶Tu circa hęc dicta:quia ſunt plena,
& clare ꝓcedunt:& in formatione thematis huius art.ſunt tot
& tanta diuerſa,quæ ſimul ſtare non poſſunt.ſ.quẽ eſſe mona-
chum,& clericum in clauſtro,& extra accipere fructus: & ob-
uentiones clauſtrales: & eccleſiæ curate eodẽ tpe vtrique ſer
uire:& ex præſcriptione tanti tpis, ibi non poſſe pñtari regula
res,ſed tm̃ ſeculares: & alia,de qbus.ſ.omnia iſta ꝯcludunt id,
qđ prohibetur, in c.in noua.xvj.q. 7.ſ.in vno eodemq; officio
nõ debere eſſe diſparẽ profeſſionẽ: quod ẽt vt ibi dr̃ in l.diui-
9 na ꝓhibetur† dicẽte Moyſe, nõ arabis in boue ſimul & aſino:
id eſt homines diuerſe ꝓfeſſionis in vno officio ſimul non ſo-
10 ciabis. † Ita nec ẽt duo diuerſa officia diuerſarũ ꝓfeſſionũ: &
maximè ꝯria non debẽt in vna eadẽq; pſona collocari:vt pul-
chre dixit in his terminis d.Card.poſt Mart. in cle.j. in v.not.de
ſupplen.negl.præl. & eſt tex.in c.cum cauſa.de elec.multa hu-
iuſmodi adduci poſſent,quę breuitatis cauſa omittuntur.Et in
hoc arti.non puto eſſe difficultatem: maximè ſtante præſcrip-
tione tanti temporis,cuius initij &c.Sed bene in ſequenti.

¶Vigeſimusſecundus art.7.q.prin. 1.partis.2.Libri.

1 *Monachi regulares an poſſint præſentari in eccleſiis parrochialibus ſolitis*
regi per clericos ſeculares tãto tẽpore, quo præſcriptio ſit inducta.n.2.4.
3 *Clericus ſecularis an poſſit præfici eccleſiæ ſolite regi per regulares.*
5 *Beneficij natura poteſt ſemel mutari ab epiſcopo & patronis,iuſta cã ſtãte.*

Et ideo Vigeſimoſecundo loco dubitatur de quæſtio-
ne,quam ponit d.Fed.de ſenis conſ. 136. factũ
1 tale eſt,videlicet †abbas in capella in qua erat patronus,pñta-
uit plures clericos ſeculares, & per epm fuerunt inſtituti, &
rexerunt capellam ſpatio.xl.annorum,& plus, an nũc abbas ip
ſe ad illam poſſit pñtare monachũ ſuum? ¶ Fed. vbi ſ.format
iſtam qõnem:& eius dicta retuli.ſ.in præſenti.7. q. prin.in xix.
art.in verſ.ſuperuenit Fed.de ſenis. qui in effectu concludit te-
nere præſentationem:& ſic ad pręſcriptionem.xl.annorum,&
plus,nullam haberi conſiderationem.Imo vt ibi retulimus:re-
ſpondet ad c.cum de beneficio.de præben.lib.vj.in verbo,con
ſueto.illud ibi fuiſſe:quia erat in impetratione. & ad clem.j.de
ſupplen.negl.præla.ibi,clericis ſecularibus reſpondet id habe-
re locum.prout ibi dicit Ioan. And. & Paul. tunc demum mo-
nachum non poſſe habere beneficium curatum cõſuetum re-
gi per clericum ſecularem,quando beneficium eſt ſimplex: vr̃
ſi eſt curatum,non poteſt illud habere vt clauſtralis,ne altere-
tur conditio,& ſtatus beneficij,quod abbas per ſe non pt̃ face
re:& in fi.ipſe Fed.ponit rõnem: qa ſi ſecus diceretur,vt id,qđ
primo dictum eſt.ſ.id quod diximus ſ.in d.xix.art.regularẽ poſ
ſe præſentari ad eccleſiam ſecularẽ parrochialem, nunꝙ̃ habe-
ret locum:cum oẽs eccleſiæ ſint ſolite regi per clericos ſecula
res.& ita reſidet ibi d.Fed.¶Qui vt ex eius dictis patet,vr̃ con-
cludere indifferenter in eccleſiis parrochialibus regulares poſ
ſe præſentari, & non eſſe in conſideratione eccleſiam fuiſſe re
ctam à clericis ſecularibus tanto tpe,quo pręſcriptio ſit induc
ta:& tamen in proximo præced.art.diximus Thomã faſtoli in
d.vlt.cã in vlt.dub.tenere oppoſitum: & præſcriptionẽ eſſe in
conſideratione:verum tamen eſt,ꝙ in caſu ſuo illa pręſcriptio
eſt tanti tpis,cuius initij &c.hic autem.xl.annorũ.¶Tu aduer-
te ꝙ gl.in d.cle. j.de ſupplen.negl.præla.in verbo, ſecularibus.
ponit proprie illas reſponſiones, quas ponit Fed. vbi ſ.nam il-
la gl.cum primo dicat illum text.facere pro eo quod not.Pet.
2 & Abb. qui dicunt, quòd ad eccleſiam quæ conſueuit † regi
per ſeculares clericos,monachi regulares præſentari non poſ-
ſunt:dicit illud verum credere in non curatis:vel ſi pñtant illũ,
vt clauſtralem:in hoc puto corruptam literam gl.quia vult di-
cere:vel niſi pñtent illum,vt non clauſtralem:&iſto modo gl.
ponit reſpõſiones,quæ ſeruiunt ſibi ꝓ limitationibus ad dictũ
Pet.& Abb.& ſic gloſ. ibi vult poſſe præſentari monachum ad
eccleſiam curatam ẽt ſolitã regi per ſeculares clericos: & hoc
ratione cure.& idem vult ibi Card.in j.reſpon. in v.not.& in 6.
oppo.&etiam videntur velle doct.in d.c.cum de beneficio.de
præben.lib.vj. Et tamen contrarium videtur velle Thomas fa
ſtoli in d.dubio vltimo vltimæ cauſæ:vt retuli in proximo prę
3 ced.art.¶† Quid dicendum in hoc paſſu? certe pro eius bona
declaratione eſſet tractandus ille art. an & quando clericus ſe
cularis poteſt præfici eccleſiæ ſolite regi per regulares, & quã-
do regularis poteſt præfici eccleſiæ ſolite regi ꝑ clericos ſecu-
lares?de qua plenè per doct.in d.ca.cum de beneficio.de præb.
libr.vj.& in ca.inter quatuor.de relig. domi. & in ca.ſuper eo.
de regula.& etiam per doct.in d.clemen.j.in j.reſponſo.de ſup
plen.negl.præla.& licet glo.& Card.in d.cle.j.(vt ſ.retulimus)
videantur velle regularem debere præfici regulari, & ſecula-
rem ſeculari,in aliis beneficiis,quam in curatis,adeo ꝙ ſicut cu
ra habet hoc præcipuum, vt illi poſſit regularis præfici: Ita e-
tiam hoc præcipuum ſit, ſi eſt etiam ſolita eccleſia regi per ſe-
culares: tamen in ſpecie non tangunt doct.quid ſi eſt facta ali-
qua præſcriptio,ꝙ in eccleſia nõ præficiatur niſi clericus ſecu-
laris, præſuppoſito ẽt ꝙ non ſimus in caſu in quo non reperit̃
ſecularis qui eccleſiæ curate præficeretur: qa tunc omnino re
gularis eſſet præficiendus.c.priſcis.cum ſimi.lv. diſt.ſed in caſu
quo reperitur idoneus clericus ſecularis: & nihilominus pa-
troni quærunt ibi præficere regularem,quo caſu certe (vt di-
ximus.ſ.in d.xix.art.præſentis.q.prin.in verſic.ſubdit & ſecun-
do quòd religioſus poteſt præfici) potius eſt præficiendus ſe-
cularis quam regularis: imo regularis non eſt præficiendus:
neſcio ergo videre quare conſuetudo præſcripta nihil debeat
4 operari circa hoc.¶† Et ideo dicerem, quòd aut ſumus in pręſ
criptione tanti temporis, cuius initij memoria non extat
quæ hab

quæ habet vim tituli & priuilegij, in qua bona fides præſumitur. vt in c.j.de præſcriptio.li.6.& in c.in quibuſdam.de verbo. ſign & in l.quo minus.ff.de flum.cum ſimi,in quo caſu ex quo titu. præſumitur debet præſumi in limine creationis beneficij fuiſſe appoſitam iſtam conditionem,ſeu hunc modum, vt nõ præſenteтur ibi niſi clericus ſecularis: ex quo ɔditio iſta tenet: maximè quia præſumemus eam appoſitam cum conſenſu ordi.c.cum dilectus.de cõſue.iunctis notatis in c.ſicut.de re iud. & nulli dubium eſt eccleſiam illam non debere aliter reg' q̃ p ſeculares clericos. Verum ꝙ in caſu neceſſitatis poſſet p epm diſpenſari,vt ibi ponatur regularis.vt in d.c.priſcis. lv.diſtinct.
5 †quia eps& patroni maximè ſtante cauſa poſſunt mutare pro vna vice naturam beneficij: per ea quæ dixit Cald.& poſt eum Abb.& alij in c.cum acceſſiſſent.de conſt.& huiuſmodi cõſuetudine ſtante, & neceſſitate non imminente, ẽt in curatis ſeruanda eſt: quam maximè per rationem quam dicam.j.in ſeq. membro. Et in hoc caſu loquitur Thomas faſtoli quod apparet:quia ibi erat expectans apoſtolicus:& ſic reperiebatur, qui pficeretur:& ſic etiam non obſtante,ꝙ ex multis aliis cauſis ad inuicem ɔriis. de quibus ibi per Thomam: & nos diximus in præced.art.in ſi præſentatio non tenebat:tamen iſta etiam ſola ſufficiens erat ſtante intereſſe tertij.ſ.expectantis, & hunc caſum puto clarum. ¶Aut loquimur, vbi præſcriptio erat conſuetudinis,non tamen tanti temporis,ſed minoris:vt in eccleſia non præficeret̃ niſi clericus ſecularis:& tunc ſubdiſtinguerem ꝙ aut eſt cõſuetudo minoris temporis.xl.annorum:& illam non haberem in conſideratione:quia cum in impetratione de ea non habetur ɔſideratio: vt p doc.& præſertim Ge.in d.cum de beneficio.multo magis nec in iſto membro:& ĩ hoc ẽt non facerem difficultatem, ſed dicerem pñtationẽ tenere. ¶Aut ſumus in caſu conſuetudinis præſcripte. xl. annorũ: vt in caſu Fed.Et tunc dicerem,ꝙ habendo ipſa conſuetudo ſubſtantialia.ſ.aliquem titulum & bonam fidem clericorum præſcribentium,vt ſit ſup aliquo fundamento fundata,& non videatur oriri à generalitate,q̃ ponit Fed.in fi.ſui conſilij.ſ.ꝙ oẽs eccleſiæ videntur ſecularium:ſed habuit originẽ ex aliquo titulo aliquam ſpecialitatẽ habente:vt in c.fi.de preſc.cum ſimi.& tunc dicerẽ idẽ quod in ɔſuetudine tãti tpis,cuius initij &c.qa neſcio videre quare talis ɔſuetudo preſcripta ſua ſubſtantialia habens,non debeat ſuum effectum operari. Et p hoc adduco rõnem.nã ſi eps non poteſt aliter ɔferre beneficia,qñ collatio ad eum deuoluit̃ ex negligentia inferioris, niſi fm ſui naturã, puta regularibus vel ſecularibus.d.cle.j.de ſupplen.negl.prelato.qui tamẽ poſſet alterare eius naturam.cle,j.§.ad hæc.de ſtatu reg.multo minus nõ debet hoc poſſe facere ſolus patron⁹: quia non habet in beneficiis p̃tatem aliquam,niſi quatenus à iure ſuſtinetur.c.3.hoc tit.& ideo debent pñtare idoneos:iuxta hmõi præſcriptiones. ¶Non ob.modo gl.in d.cle.j. de ſupplen.negl.præla.in ver.ſecularibus.& auctoritas Car. & doc.ibi vt ſ̃.allegauimus:quia multipliciter reſpondetur. ¶Primo ꝙ illa iura & auctoritates dantes talẽ preeminentiam beneficiis curatis, loquuntur ſtante neceſſitate:& in hoc iam ſumus cõcordes:nos vero,qñ non imminet neceſſitas. ¶Item & ſecundo loquuntur, qñ eſſet aliquis vſus, non tamen ɔſuetudo præſcripta tanti tpis,cuius initij &c. vel xl.annorum:cum titulo & bona fide. Sed in minoribus cõſuetudinibus,vel in vſibus ſimplicibus:& certe puto ita eos loqui. ¶Item & tertio poteſt reſponderi illi gl.Car.& aliis,eos non loqui in patronis, qui vellent præſentare regularem ad eccleſiam ſecularem:quia illi nõ poſſunt:ſed in epis q hoc facere poſſunt rõe curæ habẽtes maiorem:& vltra patronos poteſtatem in eccleſiis q poterũt præiudicare ſecularibus clericis:& nõ ſic patroni:vt diximus in rõne.ſ̃.formata in fi.vltimi membri. ¶Et ſi diceretur,illam gl.p prie loqui in præſentatione: aduerte eã non loq de hmõi pñtatione patronorum: ſed de præſentatione q̃ fit p monachos: de monacho epo:vt eps illi conferat eccleſiam ſecularem,nõ autem præſentatio fit p eos vt p patronos:vnde prouiſio erat facienda per epiſcopum,& non erat ſola inſtitutio:vt dicit gl. epm non poſſe,niſi in curatis,vt ibi.cogita tñ:quia credo prædicta procedere:licet per me nouiter conſiderata:& certe oẽs doct.loquunt̃ in pura collatione,quæ fit p ordinariũ,vt p eos.

¶Vigeſimustertius art.vij.q prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Clericus regularis an poſſit præſentari in capella vel altari fundato intra monaſterium regularium & 4.5.& quid in capella vel altari fundato in monaſteriis mendicantium.& n.8.*

2 *Clericus regularis beneficiari non poteſt in eccleſia religioſorum, etiam abbate & monachis conſentientibus.& n.7.*

3 *Altare non poteſt deputari in monaſterio,vt in eo ſecularis clericus inſtituatur.*

6 *In fundatione poſſe conditionem apponi etiam contra ius commune.*

1 Et ex Prædictis econtra.23.loco dubitari poteſt, † an in capella vel altari, quæ vel quod eſt in monaſterio regularium à patronis poſſit præſentari clericus ſecularis? ¶Iſtum art.tangit d.Abb.in conſil.59. quidam dominus Iacobus
2 de racaneto.in 2.vol.qui tenet ꝙ non:& mouetur, † qa in eccleſia religioſorum nõ poteſt beneficiari clericus ſecularis: vt dicit probari non cauillando literam in c.fin.§.præcipimus.de ſtatu reg.vbi dr̃, ꝙ etiam abbate & monachis conſentientibus non poteſt clericus ſecularis beneficiari: vt habeat titulum in monaſterio:ergo multo fortius in illo caſu monachis ɔdicentibus: & ſubdit ꝙ quãuis Hoſt.in d.§. præcipimus.deſtruendo literam, dicat illud procedere, quando clericus ſecularis vult eſſe de corpore religioſorum, dando vocem in capitulo,& ſimilia faciendo:ſicut vnus de collegio. Vnde ſecus dicit ſi clericus vellet eſſe contentus beneficio ſuo,& eccleſiam,officiare, abſque eo,ꝙ ſit de collegio monachorum:tamen ipſi Abb.tã in d.conſ.quam in eius lectura ſuper.d.c.fi.§.præcipimus. non placet illud dictum Hoſt. Imo dicit illud prorſus repugnare illi litere.d.§.præcipimus.nam ibi prohibetur ſimpliciter quem recipi ad præbendam in eccleſia regulari, & reſpectu receptorum prohibetur, vt non immiſceant ſe cetibus monachorum:ſi enim hoc liceret: vt dicebat Hoſt.non reſtrinxiſſet ſe ibi tex.vel receptos eos tolerando:ſed hoc diſpoſuiſſet reſpectu receptorum & recipiendorum:vnde ſenſus litere fuit hic,ſi bene ponderetur: vt deinceps nullus recipiatur ad præbẽdam in eccleſia regulari: ſed volunt ibi Papa receptos tolerare ne priuarentur iure iam quæſito,cum hac limitatione:vt non immiſceant ſe cetibus & congregationibus monachorum. adducit ibi Abb,ſimile in c.j.de relig.do.lib.6.& hanc opi. ɔ Hoſt.dicit ſequi do.Ant.ibi:& ſe tenuiſſe eam ſemper legendo contra Hoſt.ſaltem quo ad caſum. de quo in d.conſ. vbi monachi reſiſtunt:& pro hoc vltra alios dicit adducere. c.dudum.18.q.2. vbi dicitur clericos ſeculares non debere aliquo modo attendere ad celebrandum in eccleſia regulari,niſi à monachis inuitentur:& etiam epiſcopum non poſſe in monaſterio quamuis ſibi ſubiecto celebrare monachis inuitis, ne per cõcurſum populi monachi qui debent vitam ſolitariam ducere ſcandalizẽtur.vt probatur in ca.liminoſo.& c.2.& 3.18.q.2.& ad idem dicit facere tex.in c.placuit.& in c.ſi cupis.18.q.j.nec dicit credẽdum eſſe Hoſt.cõtradixiſſe huic caſui:ipſe enim loquitur,quãdo abbas & monachi volunt aliquem recipi ad beneficiãdum in eorum eccleſia:& nos loquimur,quando eis inuitis volunt iſti præſentare:& ius pat.acquirere in eorum eccleſiis:præſertim in altari maiori:quod dicit nullo modo fieri poſſe, vt ipſe arbitratur:ne acceſſio ſecularium pariat aliquod ſcandalum:& ne eorum eccleſia patiatur hanc ſeruitutem. & ita in illo caſu Abb.ibi concludit. ¶Idem vero Abb.in lectura in d.c.fi.§.præcipimus.in 3.col.dum hunc paſſum diſcutit,damnat Hoſt.vt ſ̃. & vltra hic dicta addit concludendo ſe putare clericos ſeculares non poſſe intitulari in monaſteriis regularium: & ſic non
3 poſſe † deputari altare in monaſterio: vt in eo clericus ſecularis inſtituatur,quod dicit fore notandum.Subdit etiam ſe fateri clericis ſecularibus poſſe deputari aliquod ſtipendium non in titulum:ſed pro ſeruiendo monaſterio:& ſi qua iura in contrarium reperiuntur: vt 16.q.j.ca.iuxta.procedunt ſecundum antiqua tempora,quando monachi non erant clerici:vnde putat ibi ipſe Abb.in monaſteriis poſſe perpetuo intitulari: non tamen vt ſint de conſortio:& ſic dicit intelligi.c.dilecta.de exceſ præla. ¶Do. Roch. vero in hoc tract.in verbo in eccleſia. in 3 q.in i.& ij.col.incidenter quærit de iſto artic.nam cum ibi
4 quærere:† an in monaſterio cadat ius pat. & præſentandi? ſubdit quærendo,an in capella ſita in monaſterio poſſit præſentari clericus ſecularis? & dicit ꝙ non. allegando d.conſ.Abb.59. quidam do.Iacob.referendo eius verba: & verba etiam ipſius Abb.in d.c.fi.§ præcipimus.de ſtatu regu.& pro iſta opi.etiam adducit do.Fel.in c.cum venerabilis.in 12.col.de excep.loquẽtem de capellis fundatis in eccleſiis mendicantium. ¶ Poſtea ipſe do.Roch.dicit ſe putare fore dicendum,quòd fundato,& dotato monaſterio,& iure patr.non ſeruato inuitis monachis non poſſit in eo vel in aliqua capella ipſius præſentari clericus ſecularis,ſed eis volentibus ſic; dummodo non fiat de congregatione ipſorum religioſorum:quia nihil eſt, quod repugnat. & dicit hoc eſſe de mente Ioan.Andr.poſt Hoſtien.in d.§ præcipimus. & ſic etiam dicit eſſe de mente Abba. in d. conſil. 59. & ſatis probare text.iuncta gloſſ. in verbo, clericos ſeculares. in dicto.§. præcipimus. dum dicit in eodem officio diſparem non debere eſſe profeſſionem: & ſic prohibet clericum ſecularem in eccleſia religioſorum intulari: ita vt ſit in eodem officio &

officio & ɔgregatione cum religioſis, Vult ergo à ɔ̃rio, ꝙ dū-
modo ipſe clericus ſecularis non ſit de illa ɔgregatione, admit
ti poſſit: & ita d̃r ſe tenere: & poſito ꝙ quis vellet tenere partē
ɔ̃riam ſ. nullo modo clericum ſecularem in monaſterio vel a-
lia eccleſia religioſorum inſtitui poſſe: tñ nihil repugnat, quo
minus ibi haberi poſſit ius pat. quantum ad alios effectus q̃ p̄ñ-
tationis &c. vt ibi ꝑ eum. ¶ Tu aduerte, ꝙ licet Abb. in d. conſi.
& in lect. in d. §. præcipimus. videatur reprehendere Hoſt. tñ in
conſ. volentibus monachis vr̃ ɔcludere cum Hoſt. & in lectu-
ra vr̃ ēt cum eo ɔcludere, ſi non immiſcet ſe cetui monacho-
rum: & iam ita Hoſt. loquitur: & hoc vult ibi Ab. in verſ. fateor
tamen. ſolum vr̃ diſcrepare in hoc: quia Hoſt. videtur loq̃ poſ-
ſe clericum habere capellam ēt in titulum. Ab. vero vult in ſti
pendium: d. Roc. aũt vr̃ velle ꝙ ēt in titulum, dummodo nō ſe
immiſceat cetui monachorum. ¶ Aduerte ēt ꝙ d. Roc. vr̃ face
re differētiam: an in fundatione monaſterij ſit facta reſeruatio
5 † iuris pa. vel ne: quaſi velit de neceſſitate in fundatione eccle-
ſiæ debere ius pa. reſeruari: alias fundans illud non acquirat: &
hoc eſt falſum. & ɔ̃ no. in c. ſignificauit. de teſt. vt latè diximus
ſ̃. in j. part. j. li. in 2. q. princ. in 4. art. ¶ Modo venio ad principale
intentum: & dico pro clara intelligentia prædictorum concor
dia doctorum eſſe faciendam huiuſmodi plenam diſt. videlicet
aut loquimur de capella monaſterij neceſſaria pro cura anima-
rum: aut de ſimplici capella: ſeu altari intus monaſterium con-
dita, vel ɔdito. ¶ Primo caſu, ſiue ſit capella fundata extra mo-
naſterium pro præſtandis ſacramētis plebibus monaſterio ſub
iectis. vt de capel. mona. ꝑ totum: ſiue ſit capella fundata intus
monaſterium: ſimiliter ꝓ huiuſmodi cura animarum exercen-
da, ſecundum vnum intellectum. c. j. de capel. mona. & non eſt
dubium monachos habere præſentare clericum ſecularem: &
ita demum regularem quando eſſet neceſſe pro cura animarū:
vt in caſu gl. ca. in parrochia. xvj. q. j. & diximus ſ̃. in xix. ꝓximo
præcedē. art. & hoc ꝓmaximè in capella omnino ſeparata: quia
nullo modo militant, quæ dicuntur in d. ca. fi. §. præcipimus. q̃a
monachi non poterunt ꝑ clericum ſecularem impediri. q̃d ēt
eſſe poteſt in capella ſita intus monaſterium: quia nihil cleric⁹
in ea inſtituendus habebit commune cum monachis, cum ha-
beat dotem ſeparatā pro hoſpitalitate ſeruanda: & ꝓ miniſtris
& aliis neceſſariis eccleſiis parrochialibus, & curam animarum
exercebit: vt pulchre de huiuſmodi capellis diximus ſ̃. in j. par.
j. libr. in v. q. princi. in 21. arti. in v. caſu. ¶ Secundo vero mem-
bro, quando ſunt capelle ſimplices, ſeu altaria ſimplicia dotes
per ſe habētia: & tunc aut ſunt fundata cum ipſo monaſterio,
& eo tempore dos eſt data: & quia ipſo facto eſt acquiſitum
ius pa. patrono in monaſterio ad oēs fructus iuris pa. excepto
fructu præſentationis, quo ad abbatem: vt dixim⁹. ſ̃. in j. par. j. li.
in xj. & vlt. q. prin. ĩ 4. art. & in hac. j. part. huius 2. lib. in v. q. prin.
in 4. art. quantum vero ad capellas, beneficia, prębendas, & alia
etiam, quo ad fructum p̄ſentationis. vt diximus. ſ̃. in d. v. q. prin.
in 3. art. quamuis fundans nihil dixerit: & ſic ius pa. ſibi non re-
ſeruauerit: per d. c. ſignificauit. de teſti. vt diximus in j. par. j. lib.
in 2. q prin. in 4. art. & patronus poterit in illis præſentare quē
velit, verum erit inſpiciēda prima præſentatio: quia ſi in prima
præſentatione patronus præſentauerit clericum ſecularem, vr̃
ita diſpoſuiſſe: & ſic poterit obſeruari: nā iſto modo animi pa-
tronorū declarantur, quid obſeruari velint. ſ. in prima præſen-
tatione. vt diximus. ſ̃. in d. 4. art. 2. q. prin. j. part. j. lib. & iſto caſu
nullum præiudicium fit monachis: quia ille nihil habebit com
mune cum eis: ſed erit, vt beneficiatus beneficij de per ſe ſtan-
tis. ¶ Si vero prima vice patronus præſentauerit monachum,
declarauit mentem ſuam: & ſic continuandum erit. ſ. vt mona
chus præſentetur: vt proximè dixi in clerico ſeculari: & hæc ꝓ
cedant, quando patronus ſolum fundauit monaſterium cū ca
pellis & illas dotauit de ꝓ ſe: & nihil dixit vt ſ̃. Si vero in fun-
datione monaſterij fundate ſunt etiam capelle, & dotate, & de
conſenſu ep̄i, appoſita expreſſa conditio: ꝙ in illis capellis præ-
6 ſententur clerici ꝓ ſeruitio eccleſiæ: & abſque dubio † præſen
tari poterint ad eas clerici ſeculares etiam inuitis monachis: q̃a
huiuſmodi conditio potuit apponi in limine fundationis, ēt ɔ̃
ius commune. gl. in d. ca. cum dilectus. de conſue. & diximus. ſ̃.
in j. part. j. lib. in ix. q. prin. in j. art. in 3. conclu. & in hoc caſu poſ
ſet apponi conditio cum conſenſu ep̄i, etiam ꝙ tales clerici ha
berent vocem cum monachis: quamuis ſit ɔ̃ prohibitionem
d. c. fi. §. præcipimus. quia huiuſmodi datio vocis fit per capacē:
& ſic tollitur dubitatio, de qua in d. j. art. ix. q. prin. j. part. j. lib. in
3. conclu. in 13. amplia. & in 7. limi. & in præſenti parte in v. q.
prin. in j. ar. ¶ Aut vero loquimur in capellis vel altaribus, quæ
fundantur in monaſteriis, poſtquam monaſteria fuerint fun-
data, & per monachos habitata: & tunc aut in fundatione fuit
dictū, ꝙ poſſint ipſi patroni in illa capella præſentare clericum,
etiam ſecularem: & de conſenſu ep̄i, abbatis, ac monachorum:
& non eſt dubium huiuſmodi conditionem tenere, etiam ſi
adderetur, ꝙ darent vocem cum monachis clerici præſentan-
di, ex quo ſunt capaces iuris dande vocis: & ſic poterint pręſen
tari clerici ſeculares ad ipſas capellas. Et differt hoc membrum
à præcedenti: quia in illo requiritur ſolus cōſenſus ep̄i, hic ve-
ro abbatis & monachorum. Et ratio eſt: quia ibi monaſterium
adhuc non venerat in poſſe monachorum vt in iſto caſu: & i-
deo nō requiritur abbatis, & monachorum conſenſus: hic ve-
7 ro ſic. ¶ Aut † eſt fundata capella de conſenſu ep̄i abbatis, &
monachorum, & nihil dictum, an patronus velit ibi præſenta-
re clericum ſecularem vel regularem ad illam: & tunc aut in ti
tulum: & tunc nulli dubium eſt clericum ſecularem præſenta-
ri non poſſe: niſi abbate & monachis volentibus, maximè in ca
ſu conſilij d. Abb. vbi teſtator legauerat quandam petiam ter-
re vt pręſentaretur ibi clericus in altari maiori: certe monachis
nolentibus præſentare non poterit: vt ibi Abb. ¶ Aut vult pa-
tronus præſentare clericum ſecularem in illa capella per eum
fundata: vt detur illi in ſtipendium, vt ibi deſeruiat: & nullo mo
do ſe immiſceat cum monachis: & hoc etiam poterit fieri etiā
inuitis monachis ſi fuerunt contenti, ꝙ ille capellam vel altare
ibi ædificaret: & nihil fecerunt exprimi: & de modo, ꝑ quem il-
li deſeruiretur, & poterit patronus poſtea declarare quomodo
illi deſeruiatur, etiam ꝑ clericum ſecularem: & hoc modo ꝓ-
cedat opinio Hoſt. quæ ēt poterit habere locum in primis caſi
bus, de quibus. ſ̃. nota prædicta: quia bene conſiderata. ¶ Et de
d. conſi. d. Abb. 59. quidam d. Iac. in 2. vol. quo ad reliqua in eo
ɔtenta. vide quæ dixi latè. ſ̃. in j. par. j. li. in 6. q. prin. in j. ar. dū tra
ctauimus ibi: an dotans eccleſiam fundatam, conſtructā, & cō-
ſecratam, acquirat ius pa. in 2. ampl. ¶ Aduertendum tamē eſt,
ex quo talis diſtinctio eſt facta ĩ genere, de capellis, & altarib⁹
fundatis in eccleſiis regularium, videtur includere etiam capel
las fundatas in eccleſiis mendicantium ex quo ſunt regulares:
tamen in illis non poteſt in omnibus cadere ſupraſcripta diſtin
ctio: & ideo in capellis & altaribus mendicantium aliter eſt di-
8 ſtinguendum. ¶ † Dic ergo, ꝙ aut in eccleſiis mendicantium
ſunt aliqui reditus qui erant prius: quia fortè illa eccleſia erat
ſecularis: & habebat ſuos reditus: & poſtea fuit ɔceſſa mendi-
cantibus, & maximè fratribus minoribus, qui non poſſunt ha-
bere proprium, nec in particulari, nec in communi: vt eſt gl. in
c. quorundam. de elect. lib. vj. loquens de omnibus mendican-
tibus, & de minoribus plenè in cle. exiui de paradiſo. de verbo.
ſig. cum ſimil. vnde ipſi reditus remanent apud beneficium de
per ſe ſtans collatiuum vel patronatum, prout erat prius: & nō
eſt dubium illud poſſe conferri clerico ſeculari: vel ad illud ꝑ
patronos præſentari clericus regularis, vt prius: quia illud vide
tur ſeparatum ab ipſa eccleſia mendicantium: nec clericus ha-
bet turbare fratres in aliquo: & ſic non poteſt ad illud adaptari
diſpoſitio. d. c. fi. § precipimus. de ſta. mona. & hunc caſum vidi
ſæpius accidere in ciuitate Trani in eccleſia ſanctorum Gerua-
ſij & Protaſij: quæ modo nuncupatur ſancti Saluatoris, quæ
prius conferebatur clerico ſeculari: & poſtea fuit conceſſa fra
tribus heremitanis ſancti Auguſtini: & nihilominus beneficiū
confertur vt prius. Idem ergo eſſet, ſi præſentatio ſpectaret ad
patronum: quia poſſet præſentare clericum ſecularem: & ep̄s
illum inſtituere: & hic caſus eſt clarus. ¶ Aut vero non eſt be-
neficium in eccleſia quæ antea fuiſſet ſecularis: ſed ſumus in ec
cleſia mendicantium pro mendicantibus fundata: & tunc ſiue
capella, ſeu altare fuerint fundata cum ipſa eccleſia, ſiue poſt,
ex quo in illis non cadit dos: vt diximus plenè. ſ̃. in j. part. j. lib.
in. xj. & fi. quæſt. prin. in 7. art. nulla cadit præſentatio: vt in d. 7.
artic. eſt dictum. ¶ Si vero fundatur capella vel altare in ipſis
eccleſiis mendicantium, ſiue in ipſa fundatione principalis ec-
cleſiæ, ſiue poſt, & fundans voluerit illam dotare, vt ibi pręſen
taretur aliquis presbyter ſecularis, & appoſuerit iſtam condi-
tionem in limine fundationis, ſi in limine fundationis eccleſię
principalis ep̄o conſentiente, ſi poſt ep̄o conſentiente, & fratri
bus volentibus, vt ſ̃. diximus in eccleſiis monachorum in ver.
ſi vero in fundatione. & in verſ. aut vero loquimur. & iſta dos
poſſideatur per clericum præſentandum: adeo quòd non erit
dos ipſius eccleſiæ principalis, & per conſequens non venitur
contra inſtituta mendicantium: ſed illud fit, vt melius deſeruia
tur eccleſiæ: & poterit ibi præſentari clericus: ſicut diximus in
capellis monaſteriorum, cum ɔcurrat eadem ratio in vtroque
caſu: & ita vidi ſeruari Trani in capella nouiter fundata & do-
tata per quandam mulierem in dicta eccleſia ſancti Saluatoris,
ordinis heremitarum: in qua ego ſum vnus ex quatuor capel-
lanis. Bene tamen verum eſt, quòd non poterit beneficiatus
aliquam conuerſationem cum fratribus habere: nec vocem
dare in electione guardiani, ſeu prioris, nec apponi poteſt iſta
conditio

conditio: quia non ſit electio de guardiano, ſeu priore per frẽs illius loci: ſed p ꝓuinciam ſm̃ inſtituta regulæ cuiuſlibet religionis mendicantium, cui præiudicare non poteſt conſenſus ordinarij, cum regula ſit approbata p Papam: nec fratres illius loci p̃iudicare poſſunt, cum hoc tangat totum ordinem ſeu religionẽ: & quod proximè dixi, vidi obſeruari in eccleſia ſancti Franciſci Paduę ord. minorum de obſeruantia, intus quã eſt fundata capella ſub vocabulo ſanctę Marię de charitate, habẽs maximam dotem, quæ poſſidetur & diſtribuitur p ɔfratres laicos cum non ſit de iure pa. alicuius. & prædicta ẽt ſunt per me nouiter conſiderata, quæ ſunt notanda, quia quotidie accidũt in facto, & de hoc art. ẽt queſiuit d. Roc. in hoc tract. in verbo, honorificum. in 4. q. in j. col. in ver. an autem in monaſterio. & remittit ſe ad dicta per eum in loco s̃. all. ſ. in verbo, in eccleſiis. in 3. q. poſtquam retulit concluſionem conſilij Ab. de quo. s̃. Et hæc dicta ſufficiant quo ad hanc materiam.

Ex omnibus Dictis in proximis præced. 5. art. videlicet à xix. vſque ad 23. incluſiue. Collige primam concluſionem: ꝙ monachus & q̄libet religioſus regularis ꝓfeſſus poſſunt p patronos p̃ntari in eccleſia patronata per dicta. s̃. in xix. art. & ſeq. ¶ Amplia primo, d. conclu. vt regularis præſentari poſſit, p maximè procedere in præbendis & beneficis eccleſiarum regularium vltra abbatiam in quibus præſentatio cadit: tam in monachis q̃ in monialibus. p dicta. s̃. in d. xix. art. in prin. ¶ Amplia ſecundo. d. conclu. ꝓcedere non ſolum in monacho: ſed ẽt in canonico regulari: q̄a p̃ntari poterit p patronos. p ea quæ diximus latè. s̃. in d. xix. art. ¶ Amplia tertio. d. conclu, ꝓcedere ẽt in religioſo ꝓfeſſo regulari mẽdicante: quia pręſentari poterit p patronos: p dicta. s̃. in d. xix, art, in ver, qui etiam d. Roc. & in xx. & xxj. art. in fi. ¶ Amplia quarto. d. concl. ꝓcedere ẽt in regulari nõ profeſſo, ſed in nouitio: quia præſentari poterit ad beneficium patronatum: vt dixim⁹ s̃. in d. xix. art. in ver, qui etiam do. Roc. ¶ Amplia quinto. d. cõclu. vt poſſit religioſus profeſſus regularis præſentari p patronos, procedere, ẽt ſi pręſentaretur ad eccleſiam ſecularem: per ea, quæ latè diximus. s̃. in d. xix. art. per totum. p pulchra noua iura. ¶ Amplia ſexto, d. conclu, & proximam pręced. amplia. intantum procedere, ꝙ regularis religioſus profeſſus poteſt ẽt eligi: & vbi ex aliquo ſpeciali iure cadit præſentatio, præſentari etiam ad ẽpatum: per ea, quæ latè diximus. s̃. in d. xix. art. quaſi p totum: & maximè in prin. diſt. Abb. ibi: & ſic vt ex s̃. ſcriptis patet. ¶ Amplia ſeptimo. d. conclu. & duas proximè præcedẽ. ampl. intantum procedere, ꝙ non ſolum ad eccleſias ſeculares in genere: & ad epiſcopatum qui eſt culmen dignitatum: & ad quem de facili tranſeunt religioſi: ſed etiam ad propoſitatum & prioratum eccleſiarum ſecularium religioſi prædicti præſentari poſſunt: & vbi cadit electio eligi: per ea quæ diximus in d. xix. art. in diſt. Abb. in ver. aut quæritur, nunquid poſſit. ¶ Amplia octauo, d. cõclu. & tres proximas amplia. intantum procedere: ꝙ non ſolum ad epiſcopatum & dignitates quæ videtur ſapere de regularitate quamuis ſint eccleſiæ ſeculares: ſed etiã ad eccleſias ſeculares curatas parrochiales regularis profeſſus præſentari poteſt per patronos; per ea quæ diximus perabunde in d. xix. art. quaſi per totum, & præſertim in verſ. aut eſt curata. & in verſ. tu ex omnibus ſupraſcriptis collige. vbi adduximus plura iura hoc probantia: cum iſta dicatur communis opinio. ¶ Amplia nono prædictam conclu. cum ſuis quatuor proximè præcedẽ. amplia, intantum procedere, ꝙ non ſolum poteſt præſentari & extrahi ipſe à monaſterio pro cura animarũ epiſcopatu & aliis: ſed etiam poteſt dari ſibi ſocius religionis, qui ſecum maneat: ſeruata tamen diſt. de qua per Abb, in d. ca. quod Dei timore, de ſtatu mona. vt diximus in d. xix, art, in ver, poſtea ipſe Abb, vertit in dubium. & in verſi. tertia eſſet concluſio. ¶ Amplia decimo. d. conclu. cum ſupraſcriptis ſuis amplia, intantum procedere, ꝙ regulares religioſi profeſſi pręſentari poſſunt per patronos, etiam in eccleſiis ſecularibus ſine epiſcopi diſpẽſatione, per ea, quæ latiſſimè diximus in d. xix. art. per totum. per iura clara & nouiter ponderata. ¶ Limita modo primo. d. concluſi. cum ſuis ampliat, & præſertim quinque proximè præcedẽ. vt religioſus præſentari poſſit ad eccleſiam ſecularem, procedere, habita licentia ſeu conſenſu abbatis vel alterius ſui ſuperioris: quia licet nõ requiratur ẽpi diſpenſatio: vt proximè dictum eſt: tamen bene requiritur ſui ſuperioris licentia ſeu conſenſus. vt diximus in d. xix. art. per totum. & præſertim in ver. & ſic poſtmodum. ¶ Reſtringe iſtam limi. ꝓcedere, ꝙ requiritur ſuperioris licentia & conſenſus, ſi ille conſentire vult: ſin autem compelletur p ſuperiorẽ, vel ipſe ſuperior conſentiat: vt diximus in d. xix. art. in d. verſ. & ſic poſtmodum. & in verſi. tu ex omnibus. ¶ Limita ſecundo d. concluſ. & ſuas ampl. vt regularis præſentari poſſit, & præfici eccleſię ſeculari, procedere, quãdo hoc ſuadet vtilitas & neceſſitas eccleſiæ curate: & ẽpo vr̃ conſideratis ɔſiderandis: quia alium clericum ſecularem ita idoneum & vtilem reperire non poteſt: ſed ſi reperiretur clericus ſecularis idoneus: & neceſſitas ſeu vtilitas eccleſiæ non immineat: ſeu ẽpo videretur regularem magis profecturũ in clauſtro non poterit p̃ntari; & ſi p̃ntatur, ẽps poteſt illum non admittere: vt diximus in d. xix. art. in ver. eſt bene verum. & in ver. ſubdit & ſecundo, ꝙ eſt religioſus. cum verſ. ſeq. ¶ Limita tertio. d. conclu. & ſuas amplia. ꝓcedere in epiſcopatu, dignitate eccleſiæ collegiate, & curatis beneficiis: non aũt in beneficiis ſimplicibus curam animarũ habentibus ſecularibus: q̄a in illis regulares præſentari non poſſunt; ex quo ad ea multi ſeculares & clerici idõei reperiuntur, p dicta. s̃. in xix. art. in ver. ſecundo caſu ſubdiſtinctionis. & ante. fi. in verſi. reſtant modo alie concluſiones. ¶ Limita quarto d. conclu. & ampli. procedere in ẽpatu, dignitatibus collegiatarum eccleſiarum & curatis beneficiis. vt s̃. non autem in canonicatu eccleſiæ collegiate ſeculari: q̄a ad illum regularis p̃ntari non poteſt: vt in d. xix. art. in ver. primo caſu, aut quæritur. & in d. ver, reſtãt modo alie concluſiones. ¶ Reſtringe iſtas duas proximè præced. lim. procedere, quando beneficium ſimplex vel canonicat⁹ eſſent in eccleſia vere ſeculari; ſed ſi canonicatus eſſet in eccleſia cathedrali, vel aliqua præbenda, vel ſimplex beneficium, quæ tamen eccleſia eſſet regularis, bene poterit præſentari regularis ad dictum canonicatum, præbendam, vel beneficium: vt in d. xix. art. quod d̃r fore intelligendũ: & p ea quæ diximus in locis allegatis. s̃. in j. ampli. ¶ Limita quinto. d. conclu. & ẽt quartam amplia. ꝓcedere, quando præſentatio fieret de profeſſo mendicante in concordia patronorum: ſiue ſint patroni iure collegij, ſiue iure ſingulari, nemine diſcrepante, ſed vno ex patronis ɔ̃dicentibus profeſſus mendicans non poſſet præſentationẽ de ſe factam acceptare, nec tenebit præſentatio. p dicta. s̃. ĩ xx. art. ¶ Limita ſexto. d. concluſ. cum ſuis ampl. quando præſentatio eſt facta de monacho, procedere, ſi eſt facta per patronos iure collegij à maiori parte reſpectu omnium: nam tunc valebit: & regularis poterit illam acceptare; Secus, ſi eſſet facta non à maiori parte collegij: quia tunc non tenebit: vt in d. xx. art. ¶ Limita ſeptimo. d. conclu. & ſuas amplias. ꝓcedere, quando religioſi profeſſi non mendicantes tamen, pręſentantur à patronis ad eccleſiam ſecularem non iure collegij, ſed iure ſingulari à maiori parte: non ſolum omnium; ſed etiam reſpectu minorum partium: quia tunc poterit præſentari: præſentatio acceptari & tenebit: ſed ſi fieret à minori parte reſpectu aliarũ partium nõ tenebit præſentatio ẽt ſi iure ſingulari patroni præſentent. vt in d. xx. art. ¶ Limita octauo. d. conclu. & ſuas amplia. ꝙ poterit regularis præſentari in eccleſia ſeculari procedere, quando omnino ſe abdicat à mõaſterio: ſed ſi vellet eſſe in monaſterio, & cenſeri monachus: & tenere eccleſiam ſecularem, non poſſet locum habere; vt diximus in xxj. art. & aliquid etiam in 20. ¶ Limita nono d. conclu. cum ſuis ampl. procedere in eccleſiis ſecularibus, in quibus non eſt facta præſcriptio tanti temporis, cuius initij &c. per clericos ſeculares ꝙ in illis nõ præſentetur regularis: quia ſi talis præſcriptio eſſet, non poſſet præſentari regularis: vt in d. 21. art. & aliqua etiam in xx. diximus. ¶ Extende iſtam lim. procedere non ſolum in ɔſuetudine præſcripta à tãto tempore, cuius initij &c. ſed etiam illa. xl. annorum. habente tamẽ titulum & bonam fidem: quia ſimiliter ſi per dictum tempus non fuit admiſſus regularis: ſed ſecularis tantũmodo non poterit regularis admitti. per dicta. s̃. in 22. art. ¶ Extende ij. d. limitat. intantum procedere, ꝙ ſtante præſcriptione facta per clericos ſeculares in aliquibus eccleſiis, ꝙ in illis non admittantur regulares: ꝙ ſi fiat præſentatio de regulari: & ſequuta fuerit inſtitutio, adhuc dicet illa eccleſia vacare, & expectans apoſtolicus illam obtinebit: per dicta. s̃. in 21. art. ¶ Reſtringe modo primo iſtam nonam lim. & eius extenſio. vt conſuetudo hoc operetur; vt in illis procedere in cõſuetudinibus pręſcriptis à tanto tempore, cuius initij &c. vel à xl. annis cum tit, & bona fide Secus in conſuetudine etiam. xl. annorum ſine titulo, & bona fide, vel in minori, etiam cum titulo, & bona fide: quia in illis non procedit pręſcriptio: & ideo ea non obſtante poterit in tali eccleſia præſentari regularis: vt in d. 22. arti. in mea diſt. ¶ Reſtringe ſecundo ipſam nonam lim. cum ſuis extenſio. procedere, quando reperiretur aliquis clericus ſecularis, qui poſſet præſentari; quia ſtante facilitate habendi clericũ ſecularem: & dictis conſuetudinibus non poſſet præſentari regularis: ſed in caſu neceſſitatis: quia clericus ſecularis: ita profiguus haberi non poſſet ex ẽpi diſpenſatione, conſuetudinibus prædictis non obſtantibus, etiam in huiuſmodi eccleſiis regularis præſentari poterit: vt diximus in 22. art. in verſic. & ideo. Et per hæc ſit expedita prima concluſio.

¶ Econtra

¶Econtrario modo ſiat altera:& ſic ſcđa ꝯcluſio,ꝙ in eccleſia regulari nõ poteſt clericus ſecularis præfici nec pñtari: ꝑ dicta ſ̃.in proximo præced.23.art. ¶Amplia primo q̃ maximè ꝓcedere iſtam conclu.in prępoſitis eccleſiarũ collegiatarum regularium:qa debent eſſe eiuſdem religionis:per dicta.ſ̃.in 23.art. ¶Amplia ſecũdo.d.ſecundã conclu.intantũ procedere,ꝙ nec in capellis & altaribus maioribus regularium pñtari poteſt aliquis clericus ſecularis:vt in d.23.art.¶ Amplia tertio.d.ſcđam concl.intantum procedere, ꝙ nec in capellis & altarib⁹ etiam non maioribus eccleſiarum regularium clericus ſecularis præſentari poteſt:ꝑ dicta in d.23.art. ¶Limita modo primo iſtam ij.concluſio.procedere in ipſis eccleſiis & capellis regularium non autem in capellis monachorum extra monaſterium fundatis pro cura animarum exercenda: & miniſtrandis ſacris populis monaſterio ſubiectis:quia in illis capellis poterit,imo debebit pñtari clericus ſecularis & non monachus: niſi in caſib⁹, de quibus in præced.art. vt in præce.concluſio.amplia.& limita.eſt dictum.vt ſ̃.in d.23.art.in ver.primo caſu ſiue ſit.¶Extẽde iſtam lim.procedere non ſolum in capellis regularium curatis extra monaſterium ſitis: ſed ẽt in capellis curatis ſitis intus eccleſiam ſiue monaſterium:quia ſimiliter in illis poterit præſentari clericus ſecularis,imo præſentari debet : vt dixim⁹ in d. ver.primo caſu ſiue ſit. ¶Limita ſecundo iſtam ſecũdam conclu.cum ſuis duabus vltimis amplia.vt procedant in capellis & altaribus ſine cura animarũ fundatis cũ principalibus eccleſiis regularium,in qbus fundantes acquiſiuerũt ius pa.non tamen quo ad præſentationem,ſed in capellis & altaribus,in qbus acquiſiuerunt ius pa. ẽt quo ad pñtationem & nihil dixerunt de qualitate præſentãdi: an deberet eſſe regularis vel ſecularis attendetur prima præſentatio,vt ſi facta fuit de ſeculari:ita cõtinuabitur ſi de regulari ſimiliter.vt diximus in d.23.art.in verſi. ſecundo vero membro. ¶Limita tertio.d. ſecũdam conclu.& ſuas ampli.procedere, qñdo capelle & altaria ſunt fundate & fundata cum principali eccleſia regulari:& per fundantem fuit ſtatutum cũ conſenſu epi in eis pñtari clericũ ſecularẽ:nam ſic ſeruari debet q̃uis ſint in eccleſia regulari:vt in d.23.art.in ver. ſi vero in fundatione. ¶Extẽde iſtam limi. intantum ꝓcedere, ꝙ ſi in fundatione eccleſiæ principalis regularis, & capelle vel altaris ſtatuerit fundans cum conſenſu ordinarij in capella vel altari præſentari clericum ſecularem: & illum habere vocem cum regularibus in electione abbatis, poterit ipſe clericus vocem habere:vt in d.23.art.in ver.ſi vero. ¶Limita quarto.d.ſecundam conclu.ꝓcedere,niſi fundata eccleſia regulari de voluntate abbatis & monachorũ,ac de conſenſu epi in ea fundaretur capella,vel altare,& patronus fundans reſeruaret ſibi ius pręſentandi in ea clericũ ſecularem:qa ille præſentand⁹ erit:vt in d.23.art.in verſ.aut vero loquimur. ¶Extende iſtam lim.intantum procedere: ꝙ ſi in caſu ꝓximo præce.fundans capellã vel altare de cõſenſu ſ̃.ſcriptorum vltra præſentationẽ clerici ſecularis ſtatueret ẽt ipſum clericum habiturum vocem cum regularibus in electione abbatis:hoc ſimiliter obſeruabitur:vt in d.ver.aut vero loquimur. ¶Limita quinto.d. ſecũdam conclu.procedere,niſi poſt fundatam eccleſiam regularem fundaretur capella vel altare per patronos:& nihil ſit dictũ de qualitate præſentandi:nam abbate,& monachis volentib.poterit ẽt in titulum ad dictam capellam vel altare præſentari clericus ſecularis:ſecus autem eis nolentibus:vt in d.23.art.¶ Limita ſexto.d. ſecundam conclu.procedere in caſu ꝓximo præced.niſi patronus vellet non in titulum:ſed in ſtipendium:vt ibi deſeruiatur præſentare clericum ſecularem: qa hoc caſu fieri poterit ẽt inuitis monachis dummodo eos ĩ aliquo non impediat. vt in d.23.art.in verſ.aut eſt facta. ¶ Limita ſeptimo.d.conclu. procedere in eccleſiis mẽdicantium,quando vellet fieri pſentatio ad ipſas eccleſias:qa non poſſet:ſed ſi eccleſia haberet reditus qui non fuerunt dati mendicantibus: ſed de per ſe in beneficium remanſerunt poterunt patroni clericum ſecularem ad illud præſentare:vt in d.23.art.in ver.aduertendũ tamẽ eſt. ¶Limita 8.d.concluſion.procedere, vt clericus ſecularis non poſſit præſentari in eccleſia regulari maximè mendicantium, nec ad eius capellas vel altaria,quæ dotem non habẽt:ſed ſi eſſent capelle fundate cum eccleſia, vel poſt quibus de conſenſu epiſcopi date eſſent dotes ſeparate à mendicantibus : & appoſitus modus,ꝙ ibi pręſentetur clericus ſecularis velut in beneficio de per ſe ſtante bene præſentari poterit:vt in d.23. art. in ver.aut vero non eſt beneficium. ¶Reſtringe iſtam lim.procedere,quoad actum præſentationis faciende de clerico ſeculari,non autem valeret appoſitio modi:vt ille clericus præſentandus poſſit cum fratribus vocem dare in electione guardiani vel prioris:quia id fieri non poterit etiam fratribus volentibus:quia non poſſunt præiudicare ſtatutis religionum.vt in d. xx.art.in ver.bene tamen verũ eſt.Et per iſta omnia ſunt clara.

¶Vigeſimusquartus art.vij.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentarine poſſint peregrini,& non dioceſani,an diœceſani.& nu.7.33.*
2 *Epiſcopus eligi poteſt extra ciuitatem, capitulum & diœceſim, ſi idoneus reperitur in ciuitate,Capitulo,vel dioceſi.*
3 *Epiſcopus eligendus,debet eſſe vnus de numero Canonicorum,ſi in Capitulo idoneus reperitur.*
4 *Dioceſanus an poſtulandus à ſuo ordinario.& n.5.*
6 *Clericus peregrinus non poteſt inſtitui,ſine approbatione & literis dimiſſoriis ſui ordinarij.& n.14.15.*
8 *Clericus vnius dioceſis,non poteſt recipi in alia dioceſi, ſine literis ſui proprij epiſcopi,nec vt promoueatur ad ordines, nec vt ſibi conferatur beneficium.& n.12.13.*
9 *Præbendas titulares,& alia beneficia,iure communi eadem ratione dimetienda eſſe.*
10 *Deus non acceptor perſonarum.*
11 *Papa poteſt eligi de quacunque natione, dummodo non ſit infidelis vel hæreticus.*
16 *Intellectus ad c.ſignificaſti.extra de iure pat.& n.29.*
17 *Epiſcopus poteſt habere ius patronatus in aliena dioceſi.& n.22.23.*
18 *Laicus non eſt capax iuris ſpiritualis.*
19 *Patronus quilibet etiam laicus poteſt hodie præſentare clericum vndecunque originem trahentem : ſiue præſentatio ſit facienda in ſua dioceſi coram inferiore prælato, ſiue extra, dummodo præſentatus ſit idoneus, & num.21.26.*
24 *Epiſcopus patronus ſiue ratione eccleſiæ,ſiue ſui patrimonij,poteſt alienigenam præſentare.& n.27.*
25 *Eccleſia aliqua poteſt ſuiipſius eſſe patrona,& libera.*
28 *Beneficiorum natura eſt,vt illis per epiſcopum prouideatur.*
30 *Epiſcopus effectus patronus,ex donatione patroni,eſt perpetuus patronus, ipſe & ſucceſſor,ex quo donatio facta eſt dignitati.*
31 *Præſentatio facta per epiſcopum,in eccleſia ius patronatus habente,inſtitutionis vim habet.& n.32.*
34 *Præſentatio non habet locum in eccleſia collegiata.*
35 *Regularis præſentandus eſt in eccleſia regulari.*
36 *Præſentandine ſint incogniti.diſting.*
37 *Papę ſtatuto ſtante,vt nullus alienigena poſſit beneficiari,ſed beneficia perſonis oriundis idoneis illius ciuitatis deferri, an in beneficiis patronatis poſſint alienigene præſentari.*
38 *Dioceſani per patronos ſunt in beneficiis præſentandi, & non alienigene, ampliationes patent per diſcurſum.*

1 Succedit In ordine.24.art.† an ille,qui non eſt de dio
ceſi de illa ciuitate de gremio illius eccleſiæ
peregrinus vel incognitus præſentari poſſit in beneficio va-
cante?& omnia iſta conglutinando dico eſſe text.in ca.horra-
mur.lxxj.diſt.qui vult patronos in eccleſiis patronatis nõ poſ-
ſe præſentare presbyteros aliunde venientes,niſi ſit de illa dio
ce.vel niſi venerit cũ literis commendatitiis ſui ep̃.: vt ibi cla-
re patet,& idem habetur in ca. nullum. eadem cauſa & q̃ne.
& quaſi ꝑ tot. ¶Hinc vult text.in c.null⁹.lxj.diſt.vbi ẽt pulchra
2 & longa gl.† non poſſe in ep̃m eligi aliquem extra ciuitatem,
capitulum,& dioceſim,ſi idoneus reperitur in ciuitate,capitu-
lo,vel dioceſi, vt qlibet habeat fructum ſue militie in eccleſia,
in qua ſuam tranſegit etatem &c.vt ibi pulchre q tex.ꝓprie lo
quitur de ciuitate. & idem vult text.in c.ſacrorum.63.diſtinct.
3 ¶† Hinc ẽt dicimus eligendum in ep̃m debere eſſe vnum de
numero canonicorum,ſi in capitulo idoneus reperiatur, alias
extra capitulum aliquis eligi poteſt & debet.c.ne pro defectu.
& in c. cum inter canonicos. vbi doctor.de elect. Dyn.l.diuus
Marcus.ff.de tut.& cur.dat.ab his.de quo per Firma.in tract.de
4 ep̃o.in 2.lib.in j.part.in 16.q.& in 17.q.ibidem† an ille,qui eſt
extra dioceſim, ſit poſtulandus à ſuo ordinario? & quid ſi ille
non vult eum concedere, & an Papa poſſit eligi extra collegi-
um cardinalium.& idem Firma.ibidem in 48.q.quærit, an ep̃s
poſſit eligi extra dioceſim?& alleg. quę ſ̃.diximus.de qbus per
Abb.& doct. in d.c, cum inter canonicos.& in c.ne pro defec-
5 tu.de elect.vbi,quid quando non eſt facta electio †j.tempus à
iure datum, & eſt facta deuolutio ad metropolitanum, an ha-
6 beat eligere de gremio?& Abb.ibi tenet ꝙ ſic.¶† Hinc etiam
dicimus clericum peregrinum non poſſe inſtitui ſine appro-
batione,& literis dimiſſoriis ſui ordinarij. ca.fin.vbi Io. And.&
omnes.de cler.peregri. ¶ Adducitur etiam pro hoc tex.in c.ſi
quis epiſcoporum. 16.qu.5. à contrario ſenſu. nam ex quo ibi
conceditur epiſcopis, vt poſſint in eccleſiis, in quibus habent
ius pa.in ſua vel in aliena dioceſi,præſentare quem velit, & ſic
cuiuſcunque dioceſis fuerit:vt etiam per doct.in c.ſignificaſti.
vbi omnes hoc ti.in ꝯrium ergo eſt ius commune in patronis
laicis,vt

laicis, vt ſolũ poſſint præſentare de illa dioceſi clericos,& non
alterius dioce.niſi cum literis commendatitiis.vt in d.c.horta-
mur.¶Hinc ẽt dicit Abb.in c.ad decorem.de inſtitu.ꝙ vbi inde
geniti eſſent idonei,non debent poſtponi ꝑꝑ extraneos: & di-
cit hoc eſſe valde honeſtum & fructuoſum, vt quiſquis in pa-
tria ſua beneficietur:& vnũ non occupare beneficia vel ſtipen
dia alterius:ne detur materia depauperandi beneficia:& etiam
quia facilius inducuntur ad reſidentiam ciues,quam extranei,
vt ibi per eum.¶Hinc ẽt dixit Abb.in c.ſignificaſti.de præb.po
7 tius†præſentari debere non aduenas:& ad illos eſſe inclinan-
dum,potius,quam aduenas, cum per non aduenas magis ꝓui-
deatur eccleſiæ,quam per aduenas.& ſatis naturale eſſe:vt pri-
mo noſtrates ꝓuideantur ſecundo loco aduene. d.c.ne ꝓ defe
ctu.de elec.& facit c.non ſatis.66.diſt. ¶Adduco ẽt ad hoc id,
quod dixit Fed.conſ.95.ſuper dubitationum articulis.in 3.dub.
patronum vel patronam habentes p̃ſentare monialem in mo-
naſterio,poſſe præſentare,quem voluerit:dummodo præſen-
tet idoneam & aptã religioni, & debere recipi ad religionem:
dumtamen de ciuitate & dioce.illius loci exiſtat:licet patrona
potuerit præſentare idoneiorem: vt ibi pulchre. ¶Adduco ẽt
8 tex.pulchrum in c.fraternitati.de cle.non reſi.vbi†clericus v-
nius dioce.non poteſt recipi in alia dioceſ. ſine literis ſui ꝓprij
epĩ,nec vt ꝓmoueatur ad ordines,nec vt ſibi conferatur bene-
ficium:quia poſſibile eſt in partibus ſuis eſſe notatum infamia,
depoſitum,vel quid ſimile ſibi accidiſſe:& ideo inde diſceſſiſſe,
& ſe ad alienam dioc.contuliſſe:ſed ſi vellet ibi recipi,vt laicus,
& non celebrare,nec beneficium habere,bene accipi poſſet:an
autem tali conferri poſſet præbenda ſine literis commendati-
tiis?Bouagnius doctor dicit,vt ibi refert Abb.ꝙ ſic:quia ꝑ hoc
nullum epõ præiudicium infertur.quod dictum dicit Abb. ip-
ſe admitteret, quando præbẽda conferretur illi in ſtipendium,
9 & non in titulum beneficialiter:quia de†iure cõi eadem eſt rõ
in præbẽdis titularibus,& in aliis beneficiis. alleg.c.ſanctorum.
70.diſt.& quod no.Inn.in c.ſi.de cle.non reſi.Et extendit præ-
dicta ibi Abb.ẽt in laicos:vt volunt ibi doc.& dicit videri text.
in c.primates.71.diſt.quod ipſe intelligit laicum non debere re
cipi in aliena dioce.ſine literis commẽdatitiis.ſ.vt ad honores,
vel ad ordines ꝓmoueatur:quia non debet epſ aliunde oriun-
dum ordinare ſine dictis literis,rõe,de qua ſ.ne in patria ſua ſit
notatus aliqua infamia,quamuis in loco,in quo quærit ſe pro-
moueri facere,habeat domicilium. ¶Poſtea do.Abb.ibi limi-
tat omnia ſ.dicta:vt j.ſuo loco dicetur.& ſic videtur dicendum
præſentãdum debere eſſe de gremio de ciuitate,ſeu patria, vel
ſaltem de dioceſi & cognitum:vt ex ſ. ſcriptis patet.¶Contra
10 tamen prædicta vr̃ facere tex.in c.nouit.de iudi.vbi hr̃ † apud
Deum nullam eſſe acceptionem perſonarum:& ſic quemlibet
debere admitti,ſiue nobilẽ,ſiue plebeum,ſiue ciuem,ſiue exte-
rum cuiuſcũ que nationis ſit: vt in apoſtolorũ electione Chri-
ſtus fecit: quia duos tanquam apoſtolos ex nobilibus aſſump-
ſit,ſ.Paulum & Bartholomæum:& non curauit cuius nationis
eſſent.text.cum ibi no. in gl.& ꝑ doc.in c.venerabilis.de præb.
11 vbi ẽt Abb.¶Hinc dixit Abb.in trac.de ſchiſmate.13.col.†epm
& ẽt papam poſſe eligi de quacunque natione,dummodo non
ſit infidelis,vel hæreticus.Imperator vero debet eſſe Teutho-
nicus ex iure electionis,non ex iure ſucceſſionis.c.venerabilẽ.
& ibi gl.& doc.de elec.& pulchre p̃dicta ponit Firm.in d.tract.
de epõ.in 2.lib.in 1.part.in 36.q.& pro hoc ẽt eſt tex.in c.mo-
naſterium,16.q.7.vbi hr̃,conſtructorem monaſterij vel orato-
rij poſſe commendare illud presbytero,cui voluerit, dummo-
do malus non exiſtat, cum inſtitutione tamen epĩ.quod etiam
videtur ꝓbare tex.c.decernimus.ea.cauſa & q.qui tamen vide-
tur requirere idoneitatem.& hoc ẽt ſentit & dicit Ab.in conſi.
59.quidam do.Ia.de raca.ante fin.1.col.in 2.vol. ꝙ iura in hoc
voluerunt patrono morẽ gerere,vt præſentet,quẽ velit,dum-
modo alias ſit idoneus:& allegat ſ.ſcripta iura.& ca.paſtoralis.
& c.cum dilectus.hoc tit. ¶Ita ẽt tenet do.Roc. ante tamen q̃
diſtinguat in verb.honorificum.in 4.q.poſt med.2.col. qui vl-
tra prædicta allegat & dicit in terminis hoc idem tenere Abb.
in c.ea noſcitur.in 2.not.de his quæ fiu.à præl.& in conſ.76.in-
uocato Chriſti auxilio.in 3.dub.in 2.volũ.Tu circa hæc dicta ꝓ
iſta part.affirmatiua aduerte illa nullo modo obſtare dictis pro
parte negatiua.¶Et primo non obſt.id quod dixi de clericis cu
iuſcũque nationis præſentandis & admittendis cum aliis: quia
12 vt ex iurib.ſ.†alle.poteſt apparere,in illis locis erant in eadem
tamen ciuitate vel dioce. clerici diuerſarum nationum:quia il-
lam ciuitatem inhabitabant Latini,Græci,Illyrici,& ſimiles:&
dubitabatur an alij q̃ nobiles,& latini debuiſſent admitti in gre
mio illius eccleſiæ cathedralis? & dicitur ꝙ ſic:qa apud Deum
nulla eſt acceptio perſonarum: non tamen ꝙ illi eſſent diuer-
ſarum dioce.¶Vel ſecundo poteſt reſponderi, nam dato ꝙ ibi
fuiſſent diuerſarum dioc.venerant tamen cum literis epõrum
locorum ipſorum:& hoc vt iura iuribus concordentur. c.cum
expediat.cum ibi not.de elec.libr.6. ¶Secundum vero de illis
iurib.ſ.c.monaſterium.c.decernimus.cũ aliis.& autoritas Abb.
in præal.ſuo conſ. patronos poſſe præſentare quem velint ea-
dem rõne,vt iura non ſint ꝯ̃ria,debent intelligi,quem velint,ſ.
illius capituli gremij ciuitatis dioce. & cogniti, non aũt vnde-
cũque ſint cum ita plene nec illi text. nec autoritas Abb.hoc
13 dicat.¶Aliæ vero†autoritates Abb.in c.ea noſcitur.& in cõſ.
76.ſ.alleg.non loquuntur in terminis noſtris in rei veritate.li-
cet do.Roc. dicat Abb.in c.ea noſcitur. clare loqui in terminis
noſtris:ſed multum ſeparatis ab iſtis, ſc.quando patronus præ-
ſentauit abſentem:quia debet admitti,ſi eſt cognitus. Non ſe-
quitur ergo,erat alienæ dioceſ.quia poteſt eſſe quis abſens, &
illiuſmet dioce.& tamen ob nouitatem ordinarij,vel ob aliam
cauſam non cognitus epõ:& ideo diſtinguitur ibi an ſit cogni-
tus vel ne:& non ſolum cognitus, ſed bene meritus:quia poſ-
ſunt eſſe de ciuitate,& non noti pontifici,ſ.diſcipuli Ieſus,quo
rum licet aliqui eſſent ex iudæa,tamen non omnes erant noti
pontifici,ſed ſolus Ioannes,& ſic non probatur intentio dom.
Roc.nec iſta pars affirmatiua.vnde dom.Roc. ipſe procedit ad
quandam diſt.vt ibi per eum,in qua ipſemet in ſua limit. primi
membri.dicit prædicta non habere locum,quando eſt alterius
dioce. quamuis præſentatus ſit notus pontifici:& ſic in ſua li-
mi.vult non ſufficere clericum alterius dioce.eſſe notum pon
tifici,niſi habuerit literas commendatitias ſui epĩ. per text.in d.
c.hortamur 71.diſt.& in c.fraternitati.de cle.non reſid.¶Et vl
tra quam ipſe do.Roc.in hoc ſit ſibi ꝯ̃rius, vt ſ.diximus,tenuit
etiam ꝯ̃ doctri. Abb.in c.cum iamdudum.de præb.& in d.c.fra-
14 ternitati.de cle.non reſid.ſ.† ꝙ licet quis de aliena dioceſ.non
debeat ad beneficium inſtitui, niſi cum literis commendatitiis
ſui epĩ, tñ hoc fallit vt ibi Abb. qñ inſtituendus eſt notus epõ:
quia poterit inſtitui ad beneficium, & promoueri ad ordines,
ex quo bene eſt notus ipſi ordinario. quod Abb. ibi dicit ſatis
bene ſibi placere.Pro qua limit.ipſe Abb.adducit tex.à rõe ceſ
ſante.in c.duæ ſunt. 19.q.2.Adducit & alteram rõem:quia cle-
ricus ſecularis vel laicus non ſunt ita ſubiecti epõ, quo minus
poſſint transferre domicilium: & acceptare aliud beneficium
ſine licentia prælati ſui.¶Adducit & iij.rõem.nam ex quo lite-
ræ commendatitiæ dicuntur, quia commendant mores profi-
ciſcentis & hoc in notis non requiritur, quia poſſunt promo-
ueri ẽt ſine examinatione.24.diſt.c.1.& c.conſtitutis.de appel.
vbi ẽt ipſe Abb.dicit ſe dixiſſe:ergo literę commendatitiæ non
requiruntur.vnde d.Roch.ſentit ꝯ̃ dictum Abb. ¶Poſtea do.
15 Roc.illam limit.compoſuit in primo†membro diſt.ſuæ.ſ.niſi
ſit alterius dioce.quia tunc ſine literis commendatitiis præſen-
tari non poterit, quamuis ſit notus: limitat ipſe vt non proce-
dat in epõ habente ius pa.in aliena dioce.quia habet priuilegiũ
præſentandi clericum quem voluerit coram epõ illius dioceſ.
quaſi ſufficiat eius teſtimonium.& iſta dicit eſſe verba Hoſti.in
ſum.huius ti.in ver.ex quibus ꝓuenit.per text.in c.ſi quis epõ-
rum.16.q.5.& dicit idem velle glo.in d.c.hortamur.71.diſt.&
16 ita reſidet in hoc.¶†Tu aduerte,ꝙ pro veritate huius dicti ha
benda,eſt examinãdus intellectus.c.ſignificaſti.hoc ti. quia hic
cadit.& ita fecit do.Paul.de cita. in hoc tract.in 6.part. in 3.art.
in 51.q.nam cum ibi quæreret,an epõ competere poſſit ius pa.
& præſentandi in aliena dioce.ſatis prolixe recitauit varios in-
tellectus.d.ca.ſignificaſti. nullum alium intellectum dando. &
eodem modo fecit conregnicola meus do.Phili.de ſarra.in le-
ctura huius ti.in d.c.ſignificaſti.recitando intellectus illius c.nil
aliud addendo.¶Tu vero ſub breuitate recita illos:& vide,ſi vl
tra eos poteris alium magis congruum reperire. Dic ergo pri-
mum intellectũ in iſto ordine fore illum, quem ponit Inn. ad
illum tex. nam cũ opponeretur ꝯ̃ eum volentem quem habe-
re ius præſentandi in eccleſiis:& tamen ad eum ſpectare ius in-
ſtituendi. 16.q.7.c.nullus.de ele.cum eccleſia.de his,quæ fiu.à
præl.c.nouit.datur intellectus ad illum tex.c.ſignificaſti.ꝙ ſi pa
troni alicui epõ nomine eccleſiæ ſuæ conceſſerit præſentatio-
nem aliquarum eccleſiarum conſtitutarum in alienis dioc.epĩ
dioceſani debent admittere præſentatos ab illo epõ,cui dona-
tum fuit ius pa.& ſic ſoluit ꝯ̃rium hoc caſu non habere inſtitu-
tionem,ſed præſentationem:quia eſt in aliena dioce.& ſic ille
tex.emanauit,vt decideret epm poſſe habere ius patr.in aliena
dioce.& ꝙ tunc non habet inſtituere,ſed præſentare:& de iu-
re ſpeciali poſſe habere ius præſentandi in aliena dioceſ. & ſm
hunc intellectum doct.ibi ponunt primum ſummarium.¶iſte
17 intellectus licet in ſe ſit verus:quia poteſt†habere epſ ius pat.
in aliena dioce.tamen non procedit in illo text.Primo ex hoc,
quia ſm eum illa decretalis eſſet ſuperflua, & de non dubio, ꝯ̃
proœ.Greg.& c.ſi papa.de priuil.li.6.nam cum patrono etiam

laico ſit

laico ſit conceſſum, vt præſentare poſſit ad beneficia & nullo
iure diſtinguatur , an ſit in vna dioce. an in alia : multo fortius
& epiſcopo vnde eſſet d̃ caſu indubitabili illa decretalis, quod
non eſt dicendum. ¶Imo tu dic vltra doctores ipſa decreta eſ-
ſe ſuperflua:quia hoc ad literã eſt diſpoſitum.in d.c.ſi quis epiſ
coporum. 16.q. 5.non erat.ergo caſus dubitabilis eſt,& ꝙ poſ-
ſit eſſe eps̃ patronus in aliena dioece.dixi s̃.in 1.par.j.lib.in 8.q.
18 prin.in 2.art. ¶†Et vltra illum tex.eſt ratio,nam negari nõ po
teſt,laicum ex ſe non eſſe capacem iuris ſpiritualis.c. ſacroſan.
& c.meſſana,de elect.c.2.de inſtit.cum ſimili. nec annexorum
ſpiritualitati.cap.quanto.de iudic.niſi ex gratia.cap.3.hoc titu.
ſi ergo laicus poteſt eſſe patronus eccleſiæ in omni dioece. in
qua eccleſiam conſtruit, quomodo poſſumus dubitare de epi
ſcopo eccleſiam fundante ratione ſui epiſcopatus per maxime
de iure capaciſſimo?certe nulla poterat cadere dubitatio,cum
in eo ſit maior ratio quam in laico;& videmus etiam perſonas
eccleſiaſticas poſſe eſſe indifferenter patronas,ſicut laicales: vt
hoc tit.& maxime in c.vnico.hoc tit.lib.6.& diximus in quam
pluribus art.dict.8.q.prin. 1.par.j.lib. & ſic iſte intellectus non
poteſt adaptari ad illum tex. præſertim cum nullo modo poſſit
ibi conſiderari eum loqui de iure par.exiſtente in aliena dioece
cum verba illius tex.non poſſint adaptari ad hoc.& iſtud dice-
re,eſſet diuinare ad illum tex. ¶Et quia gl. videbat hunc intel-
lectum non congruere,ideo accommodauit alium intellectũ
ad illum tex.& præſupponit tex.illum habere in litera, epiſco-
pis:& ſic eum expreſſe velle,ꝙ quando eps̃ eſt adeptus ius pat.
in dioece.aliorum epiſcoporum,pręſentabit epiſcopis vel aliis
inferioribus prælatis, in quorum dioeceſibus & parrochiis ec-
cleſia eſt fundata:& ſic ex iſtis ſecundum Car.gl.videtur intelli
gere illum tex.loqui.ſed in litera libri mei,& credo, aliorũ ha-
betur epĩ,& nõ epĩs:& ſic ſi bene eſſet epĩ in litera qui præſen-
tarent in aliena dioece.litera illa inducit ſpecialitatem,ſecundũ
Vgo. prout eum ibi refert gl. & in hoc eſt priuilegium epĩ , vt
præſentare poſſit clericum cuiuſcunque dioece. & non tantũ
ſue,ſed ẽt alienæ:vt eſt tex.in d.c.ſi quis epõrum.xvj.q.v.& per
hoc videtur tolli ↄ̃rium de ſuperfluitate, & de non dubio ; nã
tunc apparet rõ dubitandi,ſ.quia clerici peregrini non poſſunt
inſtitui ſine approbatione , & literis commendatitiis ſuorum
epiſcoporum.c.fi.de cle.peregri.& c.hortamur.lxxj.diſt. ¶Po-
ſtea gl.vr̃ recedere ab hoc quia litera.d.c.ſi quis epõrum. non
dicit illud ad quod eã allegat Hugo.ſed dicit ordines quos de-
ſiderat clericus ibi ponere,quaſi dicat,& ſic non dicit ꝙ præſen
tet:vnde adhuc videt̃ur obſtare ↄ̃ria.c.hortamur.& c.clericus.
19 lxxj.q.& c.fin.de cle.peregri.& ita gl.ibi reſidet. ¶Hoſt.†vero
quem multi ſequuntur,impugnat hunc intellectum:quia dic-
tum præcedens.ſ.priuilegij epõrum,vt præſentent quẽ velint,
procedit de iure, ſed de cõſuetudine hodie quilibet patronus
etiam laicus poteſt præſentare clericum vndecunque origi-
nem trahentem.arg.c.cum deputati.de iudi.& c. ad decorẽ. de
inſti. ¶Et iſtud quod d̃r Hoſt.ſequuntur Io.An.Car.Bur.& alij
hodie militare hmõi conſuetudinem per quam ſpecialitas in
20 epõs à iure introducta non cenſetur ſpecialitas : † vnde con-
cludunt de ↄſuetudine hodie,ſiue ſit eps̃,ſiue laicus patronus,
ſiue p̃ſentatio ſit facienda in ſua dioece.coram inferiore præla-
to,ſiue extra dioece,coram altero epõ, præſentatum fore inſti
tuendum,dummodo ſit idoneus : & eius bona vita,& idonei-
tas ſit cognita: vt dr̃ in d.c.ad decorem.de inſti. & omnis enim
qui facit iuſtitiam,Deo acceptus eſt:vt ibi.nec ob.iura s̃.alle.ſ.
c.fi.de cle.peregri.& c.hortamur.lxxj.diſt.vbi habetur, quẽ in-
ſtitui non poſſe ſine literis dimiſſoriis ſui epĩ:quia illud proce-
dit de iure antiquo,& de rigore:ſed in epõ præſentante, eſt ſe-
cus & idem hodie ex cõſuetudine in quolibet præſentante ẽt
laico. ¶Tu aduerte ad hunc intellectum:nam ſi bene conſide-
retur iſte intellectus habet duo capita:vnum præſupponendo
epiſcopum acquiſiuiſſe ius pa. ꝓ ſuo epãtu,fundando eccleſiã
in aliena dioece.& in hoc caſu eſt priuilegium,vt p̃ñtet quem-
cunque etiam extra dioec.vt proxime late eſt dictum. ¶Aliud
eſt caput dicti intellectus.ſ.epiſcopum acquiſiuiſſe ius pat.no-
mine eccleſiæ ſue in eccleſia exiſtente in ſua dioece.ſed inſtitu
tionem illius iure ſpãli ſpectare ad inferiorem prælatum eius
dioeceſ. vt in hoc caſu ipſe eps̃ effectus patronus , poſſit præ-
ſentare quemcunque ẽt extra eius dioece.exiſtentem:quia illã
eius præſentatio approbat. ¶Et licet hic intellectus ſit clarus
cum ꝓx.præced.notato intellectu:& ſic videtur idem. ¶Tamẽ
Io.An.in d.c.ſignificaſti.ponit hunc pro alio intellectu:licet re
uera fuerit gl.ibi. & d̃t iſtum intellectum ꝓcedere:quia eps̃ il-
lum,quẽ præſentat, approbat ſuo inferiori inſtituere habenti
iure ſpãli:qa in ſua dioece.approbare põt:arg.d.c.fi.de cle. pere
gri.& ſic Io.an.ponendo hunc intellectum,vt ſeparatum à pre
cedenti,videtur velle text.in d.ca.ſignificaſti.loqui in terminis
intellectus per eum poſiti, ſcilicet quando præſentatio ꝑ epiſ-
copum ſit in eccleſia, in qua acquiſiuit ius pa.exiſtente tamen
in ſua dioece.licet inſtitutio illius iure ſpãli ſpectet prælato in-
feriori ſe. ¶ Nunc videndum eſt an iſti duo ꝓxime immedia-
te relati intellectus ad d.c.ſignificaſti.hoc ti. ꝓcedent & poſtea
videbimus an in ſe veri ſint. ¶Capio igitur primum qui ſit talis
21 videlicet ꝙ epiſcopus†acquiſiuerit ius patr.ex donatione vel
aliquo alio legitimo titulo à patronis in eccleſia exiſtente in
aliena dioece.& poſſit præſentare quemcunque,etiam alienige
nam:& fore admittendum ex priuilegio epiſcopi non obſtan-
te ꝓhibitione.c.fi.de cle.peregrin.cum ſimi. ¶Ad hoc dico,vt
prox.dixi in reprehenſione primi intellectus dati ad d.c.ſignifi
caſti.quia non eſt verbũ in illo tex.deſignans eccleſiam patro-
natam ibi fuiſſe in aliena dioece.& hoc dicere,eſt diuinare ad il
22 lum tex.vt ẽt ibi do.Car.d̃r. ¶Et ſi bene†hoc eſſet,nihil de no
uo induceret,& eſſet ſuperfluum & ſine cauſa dubitationis:qa
hoc erat iam diſpoſitum in ſæpe allegato.c.ſi quis epõrum.16.
q.5.ſ.epm̃ patronum in eccleſia fundata in aliena dioece.poſſe
præſentare quem velit.& quamuis glo.in d.c. ſignificaſti. hoc
titu.velit dicere illum tex.hoc non probare, ex quo ibi d̃r,epi-
ſcopum poſſe ordinare quem velit,& ſic non præſentare. iſta
obiectio eſt nullius momenti : quia illud ordinare non poteſt
intelligi,ad ordines,ex quo ibi non habet niſi præſentare,cum
ſit mere patronus;& reliqua ad epiſcopum illius dioece.in qua
eccleſia fundata eſt,ſpectant.c.tranſmiſſam.& ibi glo.de elect.
c.conquerente.de off.ord.cum ſim.Ergo in illo text.probatur
iſta intentio,& ꝙ hoc ẽt diſponat.c.ſignificaſti.eſſet ſuperfluũ,
23 & ſup indubitabili:igitur non dicendũ.Tertium†vero intelle
ctum,qui eſt membrum ſecundi,vt s̃.dixi.eodem modo repro
bo.nam ille intellectus vult epiſcopum acquiſiuiſſe ius patr.in
eccleſia exiſtente in ſuamet dioece.verũ ꝙ inſtitutio illius ſpe-
ctat ad inferiorem pręlatum:& ꝙ ibi eps̃ pręſentare poteſt quẽ
vult ẽt alterius dioece.quia videtur illum approbare. & hoc ſi-
militer eſt de indubitabili : nam ſicut laicus præſentare poteſt
in eccleſia patronata,cuius inſtitutio ſpectat ad inferiorem prę
latum iure ſpãli:eo.modo & eps̃ ad quem ius pa.eſt tranſlatum
vel ꝑ eũ acquiſitũ, cũ maior ſit rõ in epõ capace, q̃ in laico in-
capace:vt dixi in reprobatione primi intellectus. Et ſi diceres,
de nouo inducere,vt poſſit præſentare quẽ velit,& ab inferio-
re fore inſtituendum, dico, adhuc eſſe de indubitabili, cum de
qualitate alienigene ſeu peregrini fides faciẽda ſit dioeceſano
ordinario,d.c.hortamur.lxxj.diſt.& d.c.fi.de cle.peregrinis.Vn
de ipſo epõ præſentanti inferiori ſuo in ſua dioece.non requi-
ritur approbatio inferioris,ſed ipſius ordinarij,q præſentat:er-
go nulla alia fides eſt facienda:tum quia coram inferiore non
requiritur:tum etiam quia ſi bene requireretur per ipſummet
epiſcopum præſentantem eſſet faciẽda:ergo nihil de nouo in-
duceret illa litera.& ꝑ ↄſequens,intellectus ipſi non ꝓcedunt.
24 ¶†Et ꝑ iſtam attentarem vnum, quod credo verum, vt non
ſolum quando eps̃ eſt patronus ratione eccleſiæ ſue, ſed ẽt vt
priuatus,& ſic ratione patrimonij in eccleſia ſue dioece. in qua
inferior p̃latus iure ſpãli habet inſtitutionem,poterit pręſenta
re quem velit etiam alienigenam : quia ipſe eum approbat ex
s̃.ſcripta ratione. ¶Vnum tamen mihi placet,ꝙ Io.And.dando
hunc tertium intellectum vult alios duos intellectus non ꝓce
dere.ſ.ꝙ eccleſia eſſet fundata in aliena dioece.& etiam videtur
velle,ꝙ non poſſit ꝑ epm̃ præſentari,niſi exiſtens de eadẽ dioe
ce.vt in illo intellectu quem s̃.retuli apparet. ¶Et ideo eſt de-
ueniendum ad diſcuſſionem , ex quo intellectus præfati non
conueniunt literæ d.c.ſignificaſti.an ſaltem ſint veri in ſe. ¶Et
dic primo epm̃ habentem ius pa.in eccleſia alienæ dioec. poſſe
p̃ñtare epõ illius alterius dioec. quem velit,q̃uis alienigenam,
etiam ſine literis commendatitiis.quod tenent s̃. dicti omnes
doct.& etiam dom.Car. & non videtur diſcrepare, niſi gl. in d.
c.ſignificaſti.quæ non militat:vt s̃.dixi.tenet etiam Pau.de cita.
in hoc trac.in 6.part.in 3.art.in 30.q.& clarius in 51.q. vbi dicit
hanc eſſe communem opinionem. & Roch. ſimiliter in hoc
tract.in verbo,honorificum.in 4.q.in 2.col.in ver.circa aliud d̃
incognito. Abb.& Philip.de Sarrace.in d.c.ſignificaſti.& Gaye.
in repe.c. fi.de elect.lib.6.in fi.43.col.& in prin.ſeq.Et ratio ſpe
cialitatis eſt,quia ꝑꝑ perſonæ præſentantis dignitatem creden
dum eſt ei:gl.fi. in d c.ſi quis epiſcoporũ. c.epiſcopus de loco.
8.q.j. ſic etiam literis abbatis creditur ꝓ monacho ordinando.
c.monachi.el 1.16.q.1.& hoc idem vult Arch. poſt glo. in ca.
hortamur.lxxj.diſt.& ad c.hortamur.& ad c.fin.de cle.peregri.
reſpondetur illud eſſe de iure communi:ſecus in epiſcopo ꝓp
ter ſui prærogatiuam:vt fatetur gl.in d.c.hortamur.quam ſeq-
tur Hugo.Ala.& Io.ibi.& hanc dicit eſſe communem opinio-
nem Arch.in d.c.ſi quis epiſcoporum.& voluit Hoſt.in ſumm.
huius tit.in §.ex quibus.aduerte tamen ad vnum, quod voluit

Pau.de cita. in hoc trac.in 6.part.in 3.arti.ante fi.Jj.q. ꝙ ſicut in
caſibus in quibus dicimus epiſcopum patronum poſſe in alia
diœce.præſentare : ita etiam licebit collegio vel eccleſiæ præ-
ſentare aliquem in alio collegio, vel in aliena eccleſia. & alle.
Abb.hoc colligentem ex.d.c.ſignificaſti.in j.not.pro quo dicit
25 Abb.& Pau.facere tex.in c.fi.hoc tit.¶Eodem†modo dicit i-
bi Pau.aliqua eccleſia poteſt ſuiipſius eſſe patrona & libera,vt
ſi patroni ius eis competēs ipſi eccleſiæ remiſerint,vt in c.vni-
co.hoc tit.lib.6.& tūc, ſi in eadem eccleſia plures ſunt ſacerdo
tes,puta quia collegiata,tunc inter ſeipſos de ſeipſis præſenta-
bunt:ſi autem eſſet vnicus ſacerdos,tunc ep̄s præſentaret & cō
ferret:ad quem iure ordinario ſpectat prouiſio eccleſiarum, c.
omnes baſilice.& c.nullus.16.q.7. ¶Tu aduerte ad hoc dictū
Pau. nam videtur velle in eccleſia collegiata cadere præſenta-
tionem,& hoc eſt falſum,vt diximus.ſ.in v.q.prin.huius partis
in j.art.vnde non procedit eius dictum,niſi diceremus illud ha
bere locum non in principali rectore eccleſiæ collegiatæ: ſed
in aliis dignitatibus canonicatibus & præbend. in quibus cadit
præſentatio:vt diximus in d.v.q.prin.in 3.art. ¶Secundo non
procedit dictum Pauli in eo,quod dicit,ſi patronus remiſit,ec-
cleſia efficitur patrona ſuiipſius:nam ſi remiſit,non donauit:&
ſic non tranſtulit ius pa. ſed eccleſia efficitur libera:quia ceſſat
ius patr.quod patronus in ea habebat:& non eſt aliter eccleſia
gubernanda,niſi vt libera:vt volunt doc.quādo patronus ven
didit ius pa.qa illud amittit, vt eccleſia libera efficiatur.de quo
diximus.ſ.in 2.par.1.lib.in 5.q.prin.in 2.& 3.art. ſi vero dona-
uit,tūc procederet,& poſſet fieri præſentatio:quia ex quo ius
pat.tranſiuit in donatarium,adhuc durat velut in habentē cām
à patrono donante, iuxta diffinitionem iuris pat.ibi, ipſe vel is
à quo cauſam habet:vt in rub .huius ti.¶Aduerte etiam ad pri
mum dictum Pau.& Abb.quia non clare loquuntur,an colle-
gia & eccleſiæ poſſint præſentare quē velint,ſicut ep̄s. Sed bn̄
dicerem,illud ꝙ poſſint præſentare,ſicut ep̄i quē velint, debe-
re intelligi hoc procedere, quando præſentati ſunt tales,de q-
bus credi poſſit collegio vel eccleſiæ, & eorum fidei ſtare : vt
tunc poſſint præſentari vt epiſcopi : cogita tamen quomodo
26 hæc procedant.¶†Secunda concluſio quę diſcutienda venit,
an in ſe ſit vera eſt,an procedat dictum Hoſt.in d. c. ſignificaſti.
hodie de conſuetudine non ſolum epiſcopos patronos,ſed ēt
laicos in quacunque diœce.poſſe præſentare quē velint quā-
uis ſit alienigena : & dic vt volunt omnes in dict.cap. ſignifica-
ſti.vbi Io.Andr.Card.Butr. & alij talem conſuetudinem hodie
hoc habere,ſecundum eos.¶Sed hoc dictum Hoſt.eſt intelli-
gendum ſecundum Butrium,& alios doct.ibi,dummodo præ
ſentandus clericus ſit idoneus,& cognitus:vt ſ.diximus. & ple
ne voluit Pau.de cita.in hoc trac.in 6.par.in 3.ar,in 30.&in 51.
q.& ꝙ hoc hodie ſit commune tam ep̄o,quam laicis patronis,
non de conſuetudine , ſed de iure videtur tenere Gay. in d.re-
pe.c.fi.de electio.lib. 6.in prin.44.col. quia indiſtincte ibi loq-
tur : licet eius dictum poſſet intelligi de cōſuetudine. ¶Sed ad
hæc dic vnum iſtud de conſuetudine nō reprobare ſecundum
intellectum,opponendo ꝙ nihil noui inducat,cum conſuetu
do hoc induxerit in omnibus patrōis. ergo nulla ſpecialitas in
epiſcopo.nam non ſequitur hoc:conſuetudo hoc induxit,er-
go reprobatur intellectus canonis ad idem dictātis antequam
inducta eſſet conſuetudo:certe ſatis mirandum eſt de doctori
27 bus hoc dicentibus.¶†Tertia concluſio eſt diſcutienda, quæ
procedit ex tertio intellectu ſ.poſito.ſ.an ſit verum in ſe,ep̄m
poſſe præſentare quem velit ad eccleſiā exiſtentem in ſua diœ
ceſi,in qua ius pat.acquiſiuit,cuius inſtitutio ſpectat iure ſpecia
li ad inferiorem prælatum : & clarum eſt ep̄m poſſe præſenta-
re quem velit : ſiue habens inſtituere iure ſpeciali, ſit prælatus
inferior ep̄o ſubiectus:ſiue alterius diœce.hoc ius habens iure
ſpeciali in diœce.epiſcopi præſentantis : quia in diœce.ſua ſuo
iure vtitur.per ea, quæ ſ.diximus:& in hoc non eſt dubium: &
ideo reprobatur ille intellectus. ¶Tranſeo igitur ad quartum
intellectum.d.c.ſignificaſti.qui fuit Inn.videlicet ius patr.fuiſ-
ſe donatum ep̄o ſine conſenſu alterius ſuperioris.vnde videba
tur non tenere,cum ipſemet nō poſſet autorizare in facto pro
prio.cle.ſi vna.de reb.eccl.non alienan.cum ſimi.¶Tamen ip
ſemet Inn. dicit hunc intellectum non procedere.nam ponde
randa eſt litera illius text. quæ innuit conceſſionem eſſe fac-
tam poſt promotionem ad ep̄atum : & ſic videtur facta eccle-
ſiæ,& eius intuitu,& non ep̄i,quo caſu tenet,etiam ſine cōſen
ſu ſuperioris.c.illud.hoc tit.& c.vnico.eo.ti.li.6.Cum ergo te-
neat donatio,debet & tenere præſentatio:& ſic iſte intellectus
nihil de nouo inducit:& ideo non congruit illi literæ:& ꝙ qn̄
donatur ius pat.pio loco à laico non requiratur ſuperioris cō-
ſenſus,diximus ſ.in 2.parte primi lib.in 1.q.prin.in x.artic. ¶Et
quia prædicti intellectus nō vidētur procedere, Card. & alij in
d.c.ſignificaſti.tranſeunt ad quintum intellectum,videlicet ꝙ
in illo tex. nō fuerit donatū ius pat.ſed fuiſſe tranſlatam in epi-
ſcopum ſolam præſentationem pro prima vice, quod videtur
velle ibi tex.dum dicit præſentationes:& dubium erat, quia de
bebat diſtingui, an donatio iuris p̄ſentandi pro prima vice fuiſ
ſet facta ante vacationem,vel poſt,an cum vniuerſitate aliorū
iurium,an ſine:vt in c.fi.de conceſ.præb.& tamen quia erat fa-
cta pro vna vice illa trāſlatio in epiſcopū,poſſet epiſcopus pię
ſentare quem vellet,non obſtante diſpoſitione.d.c. fi. de con-
ceſ.præb. & ſic de nouo inducere, vt in epiſcopo non haberet
locum.d.c.fi.quod quidem eſt valde notandum,ſecundū Car.
& doc. & diximus.ſ.in 4.q.prin.huius par.in 2.art.in ver.poteſt
etiā limitari.& ratio videtur in promptu:quia fraus, quæ præ-
ſumitur & vetatur in d.c.fi.ceſſat, & non præſumitur in epiſco
28 po , maxime cum res reuertatur ad naturam ſuam : † quia de
natura beneficiorum eſt, vt illis ꝓuideatur per ep̄m.ca.omnes
baſilice.16.q.7.Inn.per illum tex.in c.cum venerabilis.de exce
ptio.cū ſimi.de facili ergo à patrono præſentatio reuertitur ad
epiſcopum,in quem fraus non præſumitur.ca.ab exordio.36.
diſt,¶Dicunt etiam doct.in d.c.ſignificaſti.hunc intellectū in-
ducere nouum.de quo proxime reſtringendo.d.c. fi. de cōceſ.
præb.ducere,& aliud nouum:quia vult patronum poſſe cōce-
dere ep̄o ius præſentandi ſine vniuerſitate rerum,cum qua fie
ri debet:per c.ex literis,& c.cum ſeculum.hoc tit.¶Certe licet
nullus dicat,nimium miror de doctoribus hoc vltimum dicen
tibus.nam iſte intellectus nihil habet commune cum materia
c.ex literis.& c.cum ſeculum.hoc tit.ibi enim tractatur de alie-
natione iuris pat.aliquo titulo prohibito, quod fieri non poſ-
ſet niſi cum vniuerſitate , exemplum in venditione & datio-
ne ad firmam.vt ibi.Intellectus vero iſte loquitur,quando cō-
ceditur pro vna vice ius præſentādi, qui modus eſt permiſſus,
& nō prohibitus:dummodo poſtquam eccleſia vacauerit,vel
ante vacationem cum generali mandato ad omnia agendum.
cum iſta ergo generalitate loquitur.d.c.fi.& hic intellectus fa
cit hoc ſpeciale in epiſcopo, vt poſſit ſibi concedi ius præſen-
tandi antequam eccleſia vacet : & ſine generali mandato cum
ceſſet in eo præſumptio captandæ mortis. de qua in dict. cap.
fi. igitur non loquitur de vniuerſitate rerum, de qua loquitur
tex.d.c.ex literis.& d.c.cum ſeculum.& ideo in relatione ipſius
intellectus,bene dixi, quòd non diſtinguatur an ante vacatio-
nem vel poſt:& an cum vniuerſitate iurium,dixi,vel ſine:& nō
rerum habendo reſpectum ad generalitatem mādati compre-
hendentis omnia iura conſtituentis:vt per doc.in d.c. fi. & ſic
iſta nouitas non procedit ex iſto intellectu.¶Bene dubito,an
hic intellectus ad illam literam.d.c.ſignificaſti adaptari valeat:
licet in ſe poſſit eſſe verus. & dico non poſſe adaptari ad illam
literam,vt vna ſit præſentatio : quia ſi hoc eſſet, videretur fac-
ta intuitu perſonæ,& non eccleſiæ:ex quo conceſſio in perſo-
na epiſcopi conſummaretur.ſ. ille præſentando:quo caſu non
cadit ponderare vt tex.ille faciat epiſcopum fuiſſe adeptū præ
ſentationes pro eccleſia ſua.dicit.n. poſt promotionem ſuam:
& ſic poſtquam eſt epiſcopus vt denotet conceſſionem fuiſſe
factam eccleſię:& ad hoc vt eccleſiam concernat, opus eſt eſſe
perpetuam,vt etiam poſſit & cum aliis ſucceſſoribus perpetua
ri:quia tunc videtur facta eccleſiæ:per ea quæ dicit Abb. in ca.
quoniam abbas.de off.deleg.in 3.col.& in c.requiſiſti.in 1.&4
col.de teſta.& Bar.in l.annua.§.Titia.ff.de annu.leg. & Io. An.
in reg.priuilegium.de reg.iu.li.6.in mercuria.quia hæc eſt vna
de circunſtantiis.ſc.vt tranſeat ad ſucceſſores, quando donatio
dicitur facta intuitu eccleſiæ:vt late diximus.ſ.in 2.par. 1.lib.in
1.q.prin.in 13.art. & ſic cū ille intellectus non cōſonet illi lite-
ræ,& per alia iura non probetur eius dictū,nō eſt verum in ſe,
niſi dicamus præſumptionem,quæ eſt ep̄o,hoc facere. & illud
dictum probari per autoritatem Car.& aliorum. ¶Et ſic vide-
tur nullum dictorum intellectuum congruere illi tex.c.ſignifi
caſti.quamuis in ſe ſint veri.& dicit ibi Card.iſta eſſe ſubtilia po
tius,quam vtilia:vt ibi per eum.¶Et licet do.Car.dixerit iſta eſ
ſe ſubtilia,& non vtilia, ego dicerem ea eſſe vtilia & indagāda
de neceſſitate:tum vt ex illo tex.c.ſignificaſti.habeamus aliquē
fructum:tum etiam,quia turpe eſſet canoniſtis dicere illū text.
nihil diſponere,& eſſe ſuperfluum in iure ꝯ proemium Grego
29 rianum.¶†Vnde ego darem alium & ſic ſextum intellectum,
qui videtur mihi,ni fallor, illi literæ optime quadrare:& ante-
quam ad illum deueniam,præmittam aliqua. & primo aliud eſ
ſe fieri deuolutionem ad ſuperiorem ob negligentiam nō eli-
gentiū,vel non præſentantium:& aliud eſſe donari ius pa.ordi
nario habenti inſtituere:& ex hac via ipſum hr̄e ꝓuidere eccle
ſiæ:& licet iſta diuerſificatio de ſe pateat: tn̄ magis clare illā de
monſtro. nā negari nō poteſt ꝓuiſionem omniū eccleſiarum
ſpectare mero iure ad ordinarium, ſ.allegat.iuribus.ca.omnes
baſilice.&

baſilice.& c.nullus.hoc tit.16.q.7.& c.cum venerabilis.vbi In
no.& Moder. de exce. quando ergo aliqua electio vel præſen
tatio,& maxime præſentatio ſpectat ad aliquos, & præſertim
laicos hoc eſt de iure ſpeciali,vel ex gratia:vt in c.cum contin
gat.de foro compet.& in c.3.hoc tit. cum ergo habens elige-
re vel præſentare,eſt negligens in pœna,ceſſat pro illa vice ius
ipſorum:& ideo deuoluitur ad ſuperiorem,& de ſuperiore in
ſuperiorem:vt notatur in c.2.de conceſ.præb.&in c.ne pro de
fectu.de electio,c.quoniam.c.ſi vero.& c.eam te.hoc tit.vnde
iſte ſuperior hoc caſu habebit eccleſię prouidere ex iure patro
norum ceſſante,& eius iure reconualidato:& ſic hoc ſibi ſpe-
ctat,vt ordinario,quando vero habet ius patr.vel præſentandi
ex donatione patroni laici,non habet illud ius iure ſuo recon-
ualidato:ſed habet cauſam ab ipſo patrono & non iure ordina
rio : ſed velut habens cauſam à patrono,efficitur patronus, vt
dicitur in diffinitione iuris patr.ibi,ipſe vel is à quo cauſam ha
bet.vt per doct.in hac rub.& nos diximus s̃.in j.art.j.q.prin. pri
me par.primi lib. vnde in omnibus repreſentat perſonam do-
30 natoris:quod non eſt in caſu præcedenti.Item†epiſcopus ef-
fectus patronus,ex donatiõe patroni, eſt perpetuus patronus,
ipſe & ſucceſſor,ex quo eſt facta donatio dignitati.d. c. quo-
niam abbas.de off.dele.& habet ſemper prouidere indemnita
ti eccleſiæ,vt tenebatur patronus facere : vt ſimiliter docto.in
hac rub.dicunt.& gl.in c.pie mentis. 16.q.7.ſed quando eſt iu-
re deuoluto,prouidet ex defectu & negligentia,& ſic median
te culpa patroni , quando ex donatione ſine culpa. ¶Hoc ſic
præmiſſo,dico intellectum ad illum tex.ꝙ eṗs pro ſua eccleſia
ex donatione vel ex aliquo alio licito titulo adeptus eſt ius pa
tro.in eccleſiis exiſtentibus in ſua diœce.& dubitabatur, an v-
nico actu poterat expedire vtrunque.ſ.pręſentationem,quam
habet facere,vt patronus,&inſtitutionem quam habet facere
vt ordinarius:& videbatur dicendum ꝙ non : arg.eorum,quæ
dicuntur in d.c.ne pro defectu.de elect.ſed tamen papa in d. c.
31 ſignificaſti.ↄrium decidit:& ſic †ꝙ ſola præſentatio vel admiſ-
ſio quam eṗs facit de aliquo in eccleſia,in qua ius pat.eſt adep
tum,habeat vim vtriuſque.ſ.præſentationis & inſtitutiõis abſ
que aliquo alio facto. & hoc probatur ibi poſt promotionem
ſuam:& ſic apparet acquiſiuiſſe ius patr.pro eccleſia ſua:& ꝙ lo
quatur de eccleſiis exiſtentibus in ſua diœce. apparet, ibi : pro
eccleſiis ſibi commiſſis:& ſic in eccleſiis ſue diœc.quæ omnes
ſunt ſibi commiſſe:quia earum curam habet.d.c.nullus.16.q.7.
nam eṗs eſt prælatus ſaltem mediatus cuiuſlibet eccleſiæ infe
rioris ſue diœce.& per eũ illę ſunt gubernande.x.q.j.c.regen-
da.& c.nouerint.& voluit Inn.in c.requiſiſti.de teſta.& de con
ſti.cum acceſſiſſent.& Abb.in c.2.de inſti.¶Et ſi aliquis diceret
iſtum caſum etiam eſſe de indubitabili:quia deciſum per doc.
in d.c.ne ꝓ defectu.de elec.cum ſim.dico illum tex.hoc nõ de-
cidere, ſed potius oppoſitum. Verum deciſiones hoc volẽtes
ibi ſunt doctorũ, vnde neceſſaria erat iſta deciſio canonis. Vel
dato,ꝙ in illo tex.eſſet facta deciſio,loquitur in eligere haben
32 tibus,& non præſentantibus.¶Et ſi†diceretur, iſta duo à pari
procedere,vt ſępe diximus.& diſpoſitũ in vno haberet locum
in alio:c.ſi.iuncta gl.de ele.lib.6. ad hoc dico ibi fuiſſe deciſum
qñ eligere,& confirmare,vel p̃ſentare,& inſtituere, ſpectabat
ad vnum iure deuoluto ex culpa ſeu negligentia,&ad illum ad
quem debebat:ſed nos ſumus in donatione iuris patr. facta ha
bẽti inſtituere in quo caſu militat alia rõ:& ſic videbatur caſus
dubitabilis,& neceſſaria erat hæc deciſio.&ideo emanauit tex.
in d.c.ſignificaſti.qui declarat hanc dubietatem.& ſic in d.c.ſig
nificaſti.eſt caſus de hoc,quẽ allegabo,dum diſcutiam illum ar
ticulum,an iure deuoluto vel hoc iure,de quo in iſto intellec-
tu eṗs præſentationem & inſtitutionem vnico actu expediat,
de quo in iſto 2.in lib.in 3.par.in 2.q.prin.in 19.art.¶Et ſecun
dum hunc intellectum poſſumus dicere illum text.c.ſignifica-
ſti.ẽt ꝓbare eṗm in illo caſu poſſe p̃ſentare:& ꝓ inſtituto habe
re quem velit quamuis alienigenam : dũmodo ſit idoneus vt
33 ibi vult tex.¶†Pro clara ergo intelligentia omnium s̃. ſcrip-
torum,& concordia ↄriorum s̃.deductorum,diſtingue in præ
ſenti art.ꝙ aut nos querimus,an debeat p̃ſentari in eccleſia ali
34 quis de gremio & capitulo,an extra illud.¶Et dic, ꝙ ex†quo
in eccleſia collegiata,non cadit præſentatio.c.nobis.hoc ti. &
diximus.s̃.in v.q.prin.huius partis in 1.art.in qua eccleſia colle
giata ſolet eſſe gremium vel capitulum.vt ibi diximus,cum de
clarauimus quæ dicatur eccleſia collegiata:& iſto caſu non ha
bemus querere,an ſit præſentandus de gremio,ſed an ſit eligẽ
dus,quod non eſt materiæ noſtræ,niſi loqueremur de præben
dis,in quibus cadit ius pat.licet ſint in eccleſia collegiata:vt di-
35 ximus in d.q.prin.in 3.art. ¶†Et dicerem, ꝙ aut loquimur in
eccleſia regulari, & non eſt præſentandus, niſi regularis illius
eccleſiæ:ꝑ ea quæ diximus.s̃.in præſenti.q.prin.in 23.art.¶Aut
loquimur in eccleſia ſeculari:& tũc à fundatore in limine fun
dationis eſt data lex,ꝙ non poſſit præſentari,niſi exiſtens de il
lo gremio & capitulo, & ſeruanda eſt:vt diximus s̃. in 1. parte
primi lib.in 9.q.princ.in 1.& 2.art.& hoc ẽt dic in omni mem-
bro,vt data iſta lege à fundatore in limine fundationis eccleſię
illa ſeruanda ſit.& plus dicerem etiam ſi ſit appoſita ſine ↄſen-
ſu eṗi:quia non eſt contra ius commune,ſed ſecundum ius cõ
mune.ſ.c.hortamur.lxxj.diſt.quo caſu non requiritur conſen-
ſus epiſcopi.vt diximus in d.9 q.prin.in 1.art.in 1.& 2.conclu.
imo,ſi ſecus fieret,dicerem non tenere.¶Aut nulla lex fuit ap
poſita à fundatore,& honeſtius eſt dicere, ꝙ præſentetur cleri
cus exiſtens de illa eccleſia.arg.eorum quæ dicuntur in d.cap.
hortamur.& in c.ne ꝓ defectu. ꝑ doc. de elect. vel dic vt dice-
mus in ſeq.diſt.ſeu membro.¶Si vero querimus an ſit præſen
tandus de diœce.& an poſſit præſentari exiſtens extrà diœce-
ſim:& tunc aut eſt dubitatio : quia non habent literas dimiſſo-
rias,aut dubitatur,ex quo nõ ſunt diœceſani.¶Primo caſu dic
ꝙ aut loquimur,dubitari ex pſona præſentãtis : & dũmodo ſit
ſibi cognitus:& non requiruntur literę commendatitiæ,aut ex
pſona habentis inſtituere:& non debet admitti ꝑ eṗm,niſi ha-
beat literas commẽdatitias:vel alias ſit ſibi notus,per s̃.late di-
cta.& voluit Pau.de cita.in hoc trac.in 6.par.in 3.art.in 30.qu.
¶Secundo vero caſu,quando dubitatur, an poſſit præſentari,
ex quo non eſt de diœce.& dic de mero iure non poſſe pñtari,
donec in diœceſ. reperiuntur idonei : quando vero non repe-
riuntur idonei, tunc poteſt haberi recurſus ad illos qui ſunt ex
tra diœce.& ſic concordantur iura s̃. in ↄrium adducta vt iura
primo loco allegata procedant,quando in diœce.reperiuntur
idonei.iura vero in ↄrium adducta,quando in diœc.non repe-
riuntur idonei.Limitatur tamen iſta conclu.vt non habeat lo-
cum in eṗo habente ius pat.in aliena diœce.vel in ſua:cuius ec
cleſiæ inſtitutio ſpectaret ad inferiorem prælatum.nam ratio-
ne priuilegij eṗalis poterit præſentare ẽt exiſtentem extra diœ
ce. Et ibidem,quando eṗo à patronis eſt data poteſtas præſen-
tandi pro vna vice,iuxta quintum intellectum:quia tunc etiam
poterit p̃ſentare quem velit.¶Et idem,quando eſt effectus pa
tronus in diœceſ.ſua : quia vnico actu quem voluerit poterit
pñtare,& admittere, ac ſi eſſet actualiter inſtitutus:quia vtriuſ-
que vim habebit:per ea,quæ diximꝰ in 6.in ordine nouo meo
intellectu. ¶Reſtringe modo iſtam limitationem procedere,
ſm tempora antiqua: quia tunc erat priuilegium eṗorum : vt
in c.ſi quis eṗorum. 16.q. 5. ſed hodie ex generali conſuetudi-
ne non ſolum eṗi:ſed ẽt alij patroni quamuis laici poſſunt præ
ſentare quoſcunque ẽt alienigenas:vt dicunt Hoſt.Io.An.Bu-
tri.& alij in d.c.ſignificaſti.vt s̃.retulimus.quę licet ſit reſtrictio
ad priuilegium eṗorum:eſt tamen ampliatio ad iſtam materiã.
¶Et ideo cõclude hodie tam eṗos, quam alios poſſe p̃ſentare
quoſcunque ex conſuetudine, dummodo ſint idonei & cog-
niti:eṗs tamen non inſtituet,niſi habita notitia conditionis vi
te ætatis famæ & morum illorum:vt ſimiliter.s̃.eſt dictum. &
in hoc hodie omnia concluduntur.non eſt tamen denegandũ
honeſtius eſſe,vt repertis idoneis in diœc.illi præſententur, &
36 inſtituantur.ꝑ d.c.hortamur.lxxj.diſt.cum aliis s̃.alle.¶†Et ex
iſtis deciditur aliud.ſ.an poſſint p̃ſentari incogniti ? & dicendũ
eſt ꝙ non:niſi vt s̃ proximè eſt dictum, habita morum & alia-
rum qualitatum notitia:quia alias irrationabilis eſſet conſuetu
do,debẽt ergo præſentandi eſſe cogniti & idonei,vt ſæpe.s̃.di-
ximus poſt doct.¶Deciditur etiam & aliud an non ciuis poſſit
præſentari.& dic idem dicendum eſſe in eo, quod in non diœ-
ceſano s̃.diximus & diſtinximus, vt ſi reperiatur idoneus in ci-
uitate nõ debeat non ciuis præſentari:ſed ſi p̃ſentetur ꝑ patro-
num & ꝑ eṗm inſtituatur,& ſit cognitus & idoneus admittẽ:
quia non reperio diuerſitatem in iure inter exiſtentes de ciui-
tate vel diœce. imo omnia iura loquuntur d̃ diœceſanis : quia
tam ciuitatenſes,quam diœceſani ſunt ſub vna & eadem cura
& ſic cogniti ordinario. ceſſat igitur in vtroque caſu ratio , de
qua.s̃.per doc.alienigenam poſſe eſſe notatum infamia.& hoc
in loco pręſentationis ignorari,cum omnes ſint ſub vno & eo
dem paſtore : & bonus paſtor noſcat oues ſuas.¶Bene dicerẽ
vnum , ꝙ ſi præſentatio eſt facienda ad beneficium requirens
reſidentiam,&alienigena cum illo beneficio non poſſet reſide
re,non deberet poſſe præſentari : per ea,quæ dixit Abb. in c.ad
37 decorem.de inſti.& s̃.retulimus.¶†Dubium bene facit vnum
quid ſi ciuitas habet priuilegium,vt nullus alienigena poſſit ibi
beneficiari,ſed beneficia omnia debeant conferri perſonis ori
undis idoneis illius ciuitatis,&non exteris,& hoc priuilegium
ſit à papa conceſſum,an includat beneficia patronata maxime
laicorum, qui virtute s̃.ſcripte generalis conſuetudinis habẽt
facultatem præſentandi, quos velint : vt per priuilegium iuris
habebant eṗi:& videretur dicendũ,ꝙ non:quia papa nunq̃ in-

intelligitur derogare patronis laicis, niſi expreſſe eis deroget, ne retrahantur à fundatione eccleſiarum: vt habetur in c. cum dilectus. hoc tit. & in c. dilectus. de off. leg. & faciunt, quæ dicuntur late per do. Fel. in tracta. ſuo quando li. apoſto. no. par. quaſi per totum. ¶ Tamen in hoc puncto nouo & à quoquã, quẽ viderim, nõ tacto, dicerẽ fore inſpicienda verba priuilegij: iuxta tex. in c. porro. de priuileg. vnde ſi in priuilegio papa prohibet conferri beneficia non ciuibus, non comprehendet beneficia electiua, nec patronata, ſed obſeruabitur in quãtum ſonat. d. c. porro. præſertim cum ſimus in odioſis. regula, odia. cum concor. de reg. iu. libr. 6. ¶ Aut priuilegium papæ includit aliquos modos prouiſionis, puta beneficia collatiua, electiua, & non dicat præſentatiua: & ſic non exprimit alios modos prouiſionis, qui ſunt diuerſi. c. cum in illis. de præb. libr. 6. & nos diximus s̃. late in j. q. prin. huius part. in 12. art. & dicerem includi beneficia patronata clericorum, ratiõe eccleſiæ: quia illi largo modo eligere dicuntur: vt in d. j. q. prin. huius partis, in 4. art. & non requirunt tantam expreſſionem, ſicut iurepatro. laicorum, dictis iuribus. c. cum dilectus. hoc ti. & c. dilectus. de off. lega. & etiam includuntur ſub generalibus prouiſionibus: vt plene per do. Fel. in d. ſuo trac. quando lit. apo. no. patro. in 3. & 4. ampli. & in 3. limit. ¶ Aut vero priuilegium includit omnes modos prouidendi, puta quia nominat beneficia electiua, collatiua, & præſentatiua, licet non dicat de iure pa. laicorum, & quia patronus expreſſe non deroget: tamen quia iſtud priuilegium in aliquo non præiudicet eſſentiæ iuris pat. ſed præiudicat iuri, quod cõſuetudo tribuerat patronis laicis, vt poſſent præſentare quẽ velint, & ſic reſtrinxit ius commune, ſecundum quod erant præſentandi de diœce. quando reperiebantur idonei: & ſic priuilegium inducit patronos ad illud quod diſpoſuerat ius commune. c. hortamur. lxxj. diſt. cum aliis. s̃. alleg. vnde cum non præiudicet eſſentiæ iuris patr. & eius priuilegiis à iure patronis laicis conceſſis, ſed ſolum tollit illam conſuetudinem, quæ eſt ꝯ ius commune: ergo militabit priuilegium, ex quo non derogat eſſentiæ iuris pat. cogita, quia credo pro firmo prædicta procedere, & ſunt nouiter per me conſiderata. ¶ Limitarem bene hoc vltimum, quod dixi, niſi eſſet lex appoſita in limine fundationis beneficij per fundatorem, ꝙ ibi præſentetur, presbyter ſuæ cognationis, & non reperiatur niſi in alia diœce. quia præſentabitur ille, non obſtante tali priuilegio papæ: ex quo licet poſſit derogari huiuſmodi conſuetudini, non tamen præſumitur, niſi expreſſe derogetur conditionibus & legibus appoſitis per fundatores in limine fundationis. per ea, quę pulchre dixit do. Fel. in ſuo trac. quando li. apo. no. pa. in 17. ampl. vide ibi, & quę dicemus ſuo loco, cum illam difficultatem tractauimus. ĩ. in iſto. 2. lib. in 3. par. in 9. q. prin. in 10. art. ¶ Et licet ex ſupraſcripta diſtinctione omnia videantur clara: tamen vt clariora ſe reddant: & ſequar inceptum ſtylum, expediam, etiam prædicta in p̄ſenti art. p̄ cõcluſionẽ ampli. limi. & ſimilia ſolito meo more.

§ 8 Et ideo Pono † concluſionem ꝙ diœceſani & non alienigene in beneficiis per patronos ſunt præſentandi: ita probatur in iurib. alleg. ſ. in princ. huius. 24. art. ¶ Amplia primo iſtam concluſionem intantum procedere, ꝙ ſi reperiantur idonei de illa ciuitate, illi erunt præſentandi: quia commodius reſidere poterunt, per dicta. s̃. in primis allegationibus præſentis. 24. art. & in ver. bene dicerem vnum. ¶ Amplia. 2. d. conclu. intantum procedere, ꝙ ſi de eodem gremio vel capitulo, in quo eſt beneficium, præſentari poſſent, illi præſentari deberent, p̄ dicta ſimiliter. s̃. in princ. præſentis art. ¶ Amplia. 3. d. conclu. intantum procedere, ꝙ clerici peregrini & incogniti nullo modo præſentari nec inſtitui poſſe, per dicta. s̃. in d. 24. arti. ¶ Limita modo primo iſtam concluſionem cum ſuis ampli. ꝓcedere, quando in illo gremio ſeu capitulo in illa ciuitate vel diœce. ſunt clerici idonei, qui poterint p̄ſentari; quia illi p̄ſentari debent in diœceſanis, iuris rigore præcipiente in ciuib. & de gremio iuris honeſtate ſuadẽte. ſed ſi in diœce. ciuitate vel gremio idonei clerici non reperiuntur: recurrendum eſt ad exteros. & ita loquuntur iura adducta in principio præſentis articuli, & dicitur per totum. ¶ Limita. 2. quæ prima eſſe debebat, ꝙ illud dictum præſentandum debere eſſe de gremio vel ciuitate, eſt de honeſtate, non de rigore iuris: vt s̃. dictum eſt in proxima præced. limi. ¶ Reſtringe modo iſtas limit. vt quando ad extraneos confugiendum eſt: quia non reperiantur idonei in diœce. & loco extranei debent admitti, ſi habent literas commendatitias ſuorum prælatorum, vel illi prelato, cui fit præſentatio, ſunt cogniti: ſed non habent dictas literas: vel non ſunt cogniti, præſentari nec admitti debent: vt diximus in d. 24. arti. in ver. 2. vero caſu. ¶ Reſtringe iſtam reſtric. procedere reſpectu habentis inſtituere, qui habet hoc indagare, & non admittere nõ habentes literas commendatitias ſeu ſibi incognitum: ſed reſpectu p̄ſentantis hoc non conſideratur: vt diximus s̃. in hoc art. in diſt. in ver. primo caſu. ¶ Limita. 3. d. cõclu. procedere in patronis aliis, quam in ep̄is. Sed ſi ep̄i ſunt patroni in aliena diœce. & inſtitutio ſpectat ad p̄latum diœce. poterit coram illo p̄ſentare quem velit: & cuiuſcunque ſit diœce. vel loci: vt diximus ſupra in ſecundo intellectu & quando diſputauimus, an in ſe eſſet verus. in ver. & ideo eſt deueniendum. ¶ Extende primo iſtam tertiam limi. procedere, non ſolum, quando epiſcopus ratione ſui ep̄atus habet ius pat. in aliena diœce. ſed ẽt, ſi habet in ſua in beneficiis tamen, quorum inſtitutio de iure ſpeciali ſpectat ad inferiorem prælatum ſuę vel alterius diœce. q̄a tunc ẽt poterit p̄ſentare, quem velit, per dicta. s̃. in tertio intellectu, & in ver. tertia concluſio eſt diſcutienda. ¶ Extende ſecũdo hanc tertiam limi. ꝓcedere, non ſolum in caſibus præmiſſis ſed etiam ſi ipſe ep̄s haberet ius pat. iure priuato: & non ratiõe ep̄atus in eccleſiis ſuę diœce. & inſtõ ꝑtineret ad alium: q̄a poterit p̄ſentare quẽ voluerit: p̄ ea, quæ diximus. s̃. in hoc art. in verſi. & p̄ iſta vnum attentarem. ¶ Extende tertio hanc tertiam limi. ꝓcedere, non ſolum in caſibus p̄miſſis: ſed etiam ſi à patronis data eſſet ep̄o pro vna vice facultas p̄ſentandi: quia poterit p̄ſentare quem velit: vt s̃. eſt dictum in quinto intellectu. ¶ Extende quarto iſtam. 3. limi. ꝓcedere nõ ſolum in epiſcopo: ſed etiam, quando collegium vel eccleſia acquiſiuit ius pat. in alia eccleſia: quia poterit præſentare de collegio ſuo: & ſic de alia eccleſia ſeu collegio, ſicut & epiſcopus: vt diximus. s̃. in ver. aduerte tamen ad vnum. quod voluit Pau. ¶ Limita quarto. d. cõclu. de præſentandis exiſtentibus de gremio & capitulo, procedere, quando ſumus in eccleſia collegiata (circa præbendas & b̄n̄ficia: quia circa caput non cadit præſentatio) regulari: in qua ita ꝓcedi debet, vel in eccleſia ſeculari, vbi talis lex eſt appoſita à fundatore, ꝙ in ea præſentetur de capitulo & gremio: q̄a tũc eſt de neceſſitate, alias eſt de honeſtate; vt diximus. s̃. in 2. limi. & in primis verbis diſtinctionis appoſitæ in hoc art. ¶ Limi. v. d. conclu. procedere de iure: ſed de conſuetudine generali hodie poteſt præſentari exterus à quocunque patrono, etiam laico, ſicut ab ep̄o: vt diximus in ver. ſecunda concluſio, quæ diſcutienda eſt, & per diſcurſum. ¶ Reſtringe modo iſtam. v. limi. vt procedat dicta conſuetudo, quando pręſentati ſunt idonei, & habent literas dimiſſorias ſeu cõmendatitias, quia alias non admittentur vt ibidem dicitur. Reſtringe iſtam reſtri. vt requirãtur literæ commendatitiæ quando præſentati ſunt incogniti habẽti inſtituere, ſecus, ſi ſunt illi noti: quia non requirerentur illæ literæ: p̄ ea, quæ diximus. s̃. in ver. & vltra quam ipſe. d. Roc. ¶ Reſtringe omnia prædicta, vt req̄rantur literæ commẽdatitiæ vel notitia ex parte inſtituere habentis, qui habet hoc indagare, ſed non reſpectu præſentantis: vt diximus. s̃. in diſt. in ver. ſi vero quærimus. ¶ Declara prædicta omnia, vt quæ diximus in diœceſanis & in non diœceſanis, habeant etiam locum in ciuibus & non ciuibus: vt diximus. s̃. in ver. deciditur etiam. ¶ Intellige hanc declarationem, niſi ciuitas haberet priuilegiũ à papa, ꝙ ad beneficia non admitteretur non ciuis, quia tenor priuilegij ſeruandus eſſet; vt diximus. s̃. in ver. dubiũ b̄n̄ facit. diſtinguẽdo tñ, vt ibi: nolo repetere. & per iſta omnia ſunt clara,

¶ Vigeſimusquintus art. 7. q. prin. 1. part. 2. Libri.

1 *Clericus cuiuſcunque ſit etatis, an poſſit præſentari. Et an requiratur quòd ſit ſacerdos.*

2 *Præſentatus debet eſſe eius etatis, quam requirit illud beneficium ex iuris diſpoſitione.*

3 *Patroni an poſſint in eccleſiis collegiatis præſentare clericos.*

1 Quæro 25. † an quiſquis clericus præſentari poſſit per patronos ad eccleſias & beneficia cuiuſcunque ſint etatis? & an requiratur ꝙ ſit ſacerdos? & eſt dicendũ ꝙ non requiratur, ꝙ ſit ſacerdos: per tex. in c. cum dilectus. hoc tit. vbi fuit præſentatus ſubdiaconus: ſed poteſt dici quantum ad b̄n̄ficia curata, ꝙ ſeruetur c. 2. de inſti. lib. 6. & dicetur. ĩ. in 29. art. in ver. aduerte tamen ad vnum. quantum vero ad beneficia non curata, ſacerdotalia tamen, dic vt dicetur. ĩ. in 27. 28. 29. & 30.
2 art. & dic breuiter, † ꝙ patronus non poteſt præſentare aliquẽ ad beneficium, niſi habeat etatem, quam de ſui natura beneficium, ad quod pręſentatur, req̄rit: quia patronus non poteſt iura immutare, ſed ſuſtinetur ex gratia. c. 3. hoc ti. debet ergo pręſentare illum clericum qui ſit illius etatis quam beneficium illud ex iuris diſpoſitione requirit: vt in c. cum in cunctis. de ele. & ordines, quos beneficia requirunt, attẽdendi ſunt: & ſic præſentandi debent habere etatem congruentem ad illos ordines de eta. & quali. per totum. cle. vt hi qui. eodem tit. & d. c. cum in cunctis, cum ſimil. & plene de iſtis eta. per doct. maxime Abb. in c. ſup

in c.ſuper inordinata.de præb.& per Gem.& doct.in c.ſi eo tẽ-
pore.de reſcr.li.6.&per Car.in d.c.ſuper inordinata.& in cle.ſi.
de eta.& qualit.in 3.q.& per Alb.de troctis in tracta.de perfe-
cto clerico.in 2.lib.in 13.requiſito.vbi plura.&dicetur aliquid
j.in ſeq.artic. vbi de canonicatu & beneficiis ſimplicibus & de
eccleſia & capellania pro ſe ſtantibus.& pro iſtis faciunt, quæ
dicit Abb.& doct.in c.ſuggeſtum.& in c.poſtulaſti.hoc tit.&in
conſilio 57.ex j.ſcriptis literis.in vlti.col.& Inn.in c.fi.de con-
3 ceſ.præb.ꝙ † poſſunt patroni præſentare clericos in eccleſiis
collegiatis. & hoc etiam tenet Roc.in hoc trac.in verb.hono-
rificum.in 4.q.in v & vj.col.in ver.circa aliud de neceſſitate.v-
bi plene.eius dicta in ſeq.art.diſtribuam, prout melius cadent:
vnde alia ætas requiritur in curatis beneficiis: alia in dignitati-
bus & perſonatibus: alia in ſimplicibus & capellaniis, ſecun-
dum diſpoſitionem iuris & fundato.

¶Vigeſimusſextus art.7.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Clericus ſeptennis an poſſit præſentari ad eccleſiam ſine cura dignitate, vel perſonatu, habentem poſſeſſiones & reditus, quæ appellatur rectoria vel prioratus.*
2 *Rectoria conferri non poteſt minori quatuordecim annorum. Limit. nu. 5.*
3 *Beneficia principalia ſine cura non poſſunt conferri minori quatuordecim annis.*
4 *Prioratus non confertur minoribus quatuordecim annis.*
6 *Beneficium ſimplex an poteſt tenere maior ſeptennio: non tamen ad regimen & adminiſtrationem admitti ante quatuordecim annos.*
7 *Præſentari non poteſt ſeptennis ad eccleſiam habentem regimen requirens conſilium maturum.*
8 *Ad beneficia infimi etiam gradus non ſufficit etas annorum quinque.*
9 *Beneficia & ordines quam etatem requirant.*
10 *Infantibus & pueris, quæ permittantur, quæ item prohibeantur. Et quæ etas requiratur in omnibus officiis etiam ſecularibus.*

Sed magis In ſpecie.26. loco diſcutiendus eſt articu-
lus, quem plenè examinauit Gaye. in repe.
1 c.fi.de elect.lib.6. in fi.antepé.col. videlicet, †nunquid poſſit
per patronos præſentari clericus ſeptennis ad eccleſiam ſine
cura, dignitate, vel perſonatu, habentem poſſeſſiones & re-
ditus, quæ appellatur rectoria vel prioratus? & licet iſte articu-
lus poſſit terminari, per ea, quæ dicunt doc.in d.c.ſuper inordi
nata de præb.tamen quia illum ponit& diſputat Gaye.vbi.ſ.&
ſic in præſenti materia, vt nil intactum relinquam, decreui eum
hic apponere.¶Dicit ergo ibi Gaye.talem puerum ad prædic-
2 ta præſentari non poſſe: †quia rectoria non poteſt conferri mi
nori quatuordecim annorum: vt in c.indecorum.de eta.&qua
li.& notant doct.& præſertim Car.in d.c.indecorum. & in c.2.
eod.ti.& in cle.fi.ſimiliter.eo.ti.& in d. ſuper inordinata.de pb.
poſt Io.cald.vt eum ipſe Card. refert ibi, quem etiam ſequitur
ibidem Abb.& Io.de lig.& pro hoc dicit facere, quia Domi. in
c.ſi pro eo tempore.in fi.de reſcri.lib.6 primo refert Io.cal. te-
3 nere† minorem quatuordecim annis non poſſe habere bene
ficia principalia ſine cura: quia cum talia habeant adminiſtra-
tionem, illa non poſſunt minores.ſ.impuberes obtinere.d.c.in
decorum.& ideo talibus regimen prohibetur, vt ibi late: addu
4 cit etiam† quia prioratus talibus non conferuntur: vt in cle.ne
in agro.ver.ceterum.de ſtatu mo.cum ſimilib.¶Poſtea ſubdit
in ꝯrium facere,& talem annorum ſeptem eſſe idoneum ad ta
lia beneficia, quod not.28.di.c.de his.&in c.2.de eta.& qual.&
in d.c.ſuper inordinata.& ibi per But.&per Hoſt.in ſumma de
præb.§.cui.in prin.& no.in d.c.ſi eo tempore.& per gl.& Arc.
de reſcrip.lib.6.& dicit idem velle Gal.de monte lau.in d.cle.
fin.¶Demum ipſe Gay.dicit præſentare fore dicendum bene
ficia ſimplicia & ſecularia talibus conferri: & illos ad ea præſen
tari poſſe, per auctoritates proxime dictas, necnon & eccleſia
habens nomen rectorie tali ſeptenni conferri poſſet, etiam ſi
vulgariter appellaretur prioratus, vt præſupponitur in thema-
te huius articuli: prout dicit expreſſe de vtroque tenere Fed.de
ſenis conſi.47.incip.domine Raynerie.& in conſ.125.inci.ca-
ſus talis eſt, quædam eſt canonia.quod ẽt dicit ſequi do. Abb.
cum hoc tamen, ꝙ ſi teneatur ſeptennem poſſe habere recto-
riam: vt per eum in d.ca.ſuper.non tamen adminiſtratio ipſius
eccleſiæ committeretur tali minori annorum quatuordecim.
5 vt in d.indecorum.quod facit pro gl.† & ſic minor quatuorde
cim annorum poſt annum ſeptimum poſſet intitulari ad talem
rectoriam ſine cura, dummodo non ad regimen: vt not.Io.an.
in d.c.ſi eo tempore.in nouella.de reſcr.lib.6.& ibidem Pet.de
Anch.inducens ſimile de.c.grandi.de ſupplen.negli.præla.& i-
dem ibidem Io.cal.prout refert ibi dom. Subdit ẽt ibi Gaye.ꝙ
cum R.Fran.ideſt Car.Ioan.Cal.voluit aliud, quam dixit Ioan.
And.dicit enim in ſuis additio, ad lecturam Io.An.in d.c. ſuper
inordinata ſic, videlicet puto tamen equum & iuſtum vt ad re
gimen talis eccleſiæ nõ curate minor. 14.ann.non ſit idoneus
vel habilis: ſed maior ſic, quod bene probatur ſuo iudicio in d.
c.indecorum.licet gl.intelligat in eccleſia curata: ſed minor 14.
annis dummodo ſit maior infante, bene poteſt habere per iura
in ipſa gl.allegata ſecundum eum: & ſic vult maiorem ſepten-
6 nio †poſſe intitulari in beneficio ſimplici, non tamen ad regi-
men & adminiſtrationem admitti vſque ad annos quatuorde
cim.& in hoc vltimatim reſidet Do.vbi.ſ. poſt Io.an.& Io.cal.
ſubdens ſic firmare Io.cal.in d.c.ſuper inordinata.vt ibi p eum.
Dicit ergo remanere cõcluſionem talem eccleſiam de qua in
themate, conferri poſſe ſeptenni.licet do. Card.aliter voluerit
non plene referendo do.Cald.& forte habuit ipſas additiones
defectiuas: & propterea epi conferentes talibus beneficia ſeu
illos ad pſentationem patronorum inſtituentes, ſolent paren-
tibus committere adminiſtrationem beneficiorum & bono-
rum illorum.Pro hoc alleg.ipſe Gaye.d.c.2.de eta.& qua.licet
Fed.ſentiat ipſum habere etiam adminiſtrationẽ: ſed prius dic-
tum dicit ſibi magis placere.& ita reſidet in iſto art. do. Gaye.
vbi.ſ.¶Quid dicendum in hoc? aduerte vt dixi in proxi.præce.
art.locum huius materie, eſſe in iurib.ſ.alle.ſ.in d.c.ſuper inor-
dinata.de præb.& in d.c.ſi eo tempore.de reſcr.lib.6.tamen qa
Gaye.eam terigit conclude cum domino Abb.in d.c.ſuper in-
7 ordinata. † ꝙ quando eſt eccleſia de per ſe ſtans, quæ habet
regimen requirens maturitatem conſilij non poteſt ad illam
præſentari ſeptennis, ſicut non poteſt illi conferri, nec minor
quatuordecim annis: quia cum ignoret ſe regere, non poterit
eccleſiam regere nec conſilium dare vt ibi.& hæc videtur mi-
hi pura veritas.quam etiam voluit Domi.in d.c.ſi eo tempore.
de reſcr.lib.6.& Inn.in d.c.ſuper inordinata.in 2.col.& hoc idẽ
in terminis reperi tenere Roch.in hoc trac.in verbo, honorifi
cum.in 4.q.prin.in vlt.col.quæ eſt ſecunda. 9. char. allegando
Abb.in d.c.ſuper inordinata.& in c.præterea.de eta.& quali.&
Abb.& doc.in c.cum in cunctis.§.inferiora.de elec.vbi dicunt
iſtam eſſe communem opinio.¶Et ſubdit ibi Roch.in ſimplici
8 bus beneficiis, quæ † dicuntur infimi gradus, ſufficere etatem
quinque ann.ſed credo illum corruptum: quia vult dicere ſep-
tem annorum.¶Bene verum eſt, ꝙ aliqui volentes iura detur
pare, tenent poſt gl.in d.c.ꝙ ſi eo tempore talia beneficia poſ-
ſe dari in titulum ſeptenni, & regimen alteri committi. quod
tamen Abb.lucerna iuris,& doctor veritatis, dicere noluit.ſed
alij omnes dicunt.& ſequitur hodie Phil.Fran.in d.c.ſi eo tem-
pore.in fi.& Io.de imol.in d.c.ſuper inordinata.in pe.col.tenet
hanc eſſe communem opi. quam ego nunquam obſeruarem
9 in mea dioece.†De etate autem ordinum & beneficiorum, vl
tra ſ.allegata, recurro hodie pro bona remiſſione ad Firma. in
trac.de epo.in 2.lib.in j.par.in 30.q.vbi ponit omnes etates epi
& aliorum ordinum: & an ſufficiat annum etatis eſſe inceptũ,
an verò requiratur eſſe finitum? ¶ Vbi etiam ponit, quæ poſ-
10 ſunt committi,& quæ† prohibeantur,& concedantur infanti
bus, quæ pueris,& que minorib. & de dño, duce, vel rege pue-
ro, curatore indigente: & male euenire regno manente ſub re
ge indigente curatore: & regem debere eſſe ſenem, vbi etiã po
nit, quæ etas requiratur in omnibus officiis etiam ſecularibus:
puta doctoratu in exiſtẽre de conſilio in notariatu in magſtra-
tu,& in ſimilibus vide ibi per duas columnas multa pulchra di-
cta: & in epiſcopo dicit requiri etatem.xxx.annorum.¶Ego au
tem fui promotus ad doctoratum in anno. 21. mee etatis ad
archipſbyteratũ, in ann.25.ad epatũ in an.33.& hęc ſufficiant.

Vigeſimusſeptimus art.7.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſit puer non ſacerdos in capellaniaa requirente tot miſſas celebrari in hebdomada, & n. 3.*
2 *Præſentari debet puer in capellania, ſtante lege fundatoris quòd miſſe ibi celebrentur per præſentandum.*
4 *Præſentandus debet eſſe idoneus in beneficio.*
5 *Idoneus ad beneficium dicitur, qui poſſit & velit beneficio deſeruire.*
6 *Actus humani regulãtur à duobus principiis, volitiuo nẽpe & poteſtatiuo.*
7 *Præſentatus puerum debet puniri.*
8 *Prebenda poteſt eſſe ſacerdotalis tribus modis.*
9 *Sacerdotem præſentari in capella, ex eo, quòd fundator diſpoſuerit miſſam ibi celebrari, an id dicatur ex primeua conſtitutione.*
10 *Præbendæ ſacerdotales non ſacerdoti conferri nequeunt.*
11 *Ordo vt dicatur annexus, quæ requirantur.*
12 *Præbenda quomodo ſacerdotalis eſſe dignoſcatur.*

Et ex Prædictis.27.loco contingit dubitari, quid in capel-
1 lania † vbi tot miſſæ in hebdomada ſunt celebrandę

per capellanum, an poterit ibi puer & non ſacerdos præſenta-
ri? ¶Et quia hoc videtur beneficium ſimplex,& non ſonans in
dignitatem, non in eccleſiam de per ſe ſtantē: nec requirit ma-
turitatem conſilij, quæ circunſtantię videntur velle ad benefi-
cium puerum præſentari non poſſe: vt colligitur ex dictis do-
ctorum.& præſertim Abb.in d.c.ſuper inordinata. de præb.&
Dom.in d.c. ſi eo tempore.de reſcri.li.6. videtur dicendum ad
huiuſmodi capellaniam puerum præſentari poſſe. ¶Tu aduer
te, hunc articulum tetigiſſe plene d.And.Barb.in ſuo conſ.33.
ſcripſit pſalmiſta.in v.col.in ver. & ex iſtis infertur corrolariũ.
2 in 2.vol.& dicit eo ipſo, † ꝙ ex fundatione teſtatoris,& lege da
ta ꝙ ibi miſſe celebrentur per pñtandũ, ſacerdos eſt pñtandus,
& non clericus: & præſertim, puer vel infans.& ſubdit in hoc
caſu non fore inſiſtendum: vtrum pueri ſint habiles ad benefi
cia ſimplicia, vt diſputatur in d.c.ſuper inordinata.& in d.c.ſi eo
tempore.& in c.cum ex eo.de elect.lib.6.& diximus late in ꝓ-
xi.præced.art. quia cũ in caſu noſtro fundator ſeu teſtator vo-
luerit celebrari tot miſſas in hebdomada per presbyterum, ex
cludit puerum præſentandum, ex quo non eſt habilis ad illam
capellam ex lege fundatoris, qui potuit hanc legem impone-
re in limine fundationis.& allegat gl.& doc.in c.cum dilectus.
de conſue.& cũ hæc diſpoſitio ſit ſecundũ iura, dico in ea non
requiri conſenſum epi: vt diximus.ſ.in j.par.j.lib.in ix.q.prin.in
j.art.in j.& ij.conclu.cum ergo fundator voluerit miſſas ibi ce
3 lebrari per presbyterũ, excludit pueros. † Quod ipſe demon-
4 ſtrat optima † vt dicit demonſtratione hoc modo: videlicet,
in beneficio idoneus eſt præſentandus.in d.c. ſuper inordina-
ta.de præb.c.cũ in cunctis.de elec.c.3.c.ſignificaſti.hoc ti. cum
5 ſimi. † & ille dicitur idoneus ad beneficium, qui poſſit & velit
deſeruire beneficio. tex.eſt valde ſingu.in d.c.ſuper inordina-
ta.qui formaliter dicit ille eſt idoneus ad beneficium qui pt &
vult deſeruire in eo: & ſic duo debent concurrere velle & poſ
6 ſe: & dicit eſſe rationē: † quia omnes actus humani regulantur
à duobus principiis.ſ.volitiuo, & poteſtatiuo: vt probatur in l.
3.C.quomo.in ver.voluntatem legitimam. & hoc colligit ibi
Bal.& probatur in c.cum ſuper abbatia.de off.deleg.vbi Pe.de
Anch. poſt alios allegat autoritatem Boetij, ſed puer non pōt
deſeruire capellæ: ergo non habilis ad illam, & ſic præſentari
non poteſt. ¶Secundo dicit poſſe adduci.nam ad illum caſum
ad quem non poteſt adaptari intentio teſtatoris, ſeu fundato-
ris,& ad quem eius verba ſimiliter adaptari non poſſunt, nec&
eius diſpoſitio locum habebit.ita probatur in l.4.§.totiēs.ff.de
dam.infec.l.quod conſtitutum.ff.de teſta.mili. l. hos accuſare.
§.omnibus.ff.de accuſa.l.ita autem.ff.de admin.tut.c.indemni-
tatibus.§.ſed cum eas.de elect.lib.6. ſed iſta verba idoneus nō
adaptantur ad puerum; ergo non adaptatur eius diſpoſitio.& p
cōſequens ſequitur nullo mō pupillum poſſe præſentari, nec
7 inſtitui: vt ibi. Barb.cōcludit. † Qui plus dicit pręſentantē pue-
rum poſſe puniri: quia dicitur præſentare indignum: vt ibi per
eum in 6.col.in ver.capio modo aliam dubitationem. ¶Tu ad
uerte, ꝙ ſtāte huiuſmodi formatione ſimplici huius art. prout
ſtat.ſ.ſi in fundatione eſt appoſita ꝯditio, ꝙ celebretur ter miſ-
ſa in hebdomada p pñtandũ, videtur voluiſſe fundatorem ibi
presbyterum præſentari, vt celebratio fieri poſſit: & noluiſſe
ibi non pſentari non presbyterum celebrantem: & ſic voluiſſe
illā capellaniā eſſe ſacerdotalem, vt non poſſit in ea niſi ſacer-
dos præſentari. eſt diſcutiendum modo, an per hoc ſacerdota-
lis dicatur talis capellania? ¶Et in hoc eſt aduertēdũ ad ea quæ
dicunt Io.An.& alij & poſt eos Do. in c.ſi cui.poſt princ.6.col.
8 ſacerdotalē † poſſe eſſe præbendā altero de tribus modis. ¶Pri
mo, qa diſpoſitum eſt p ſtatutum priuilegium ſeu primeuā ipſi
us inſtitutionem, vel conſuetudinem, non poſſe conferri niſi
ſacerdoti. ¶Secũdo qa motus ad illam, tenetur fieri ſacerdos
alias illa priuatur. ¶Tertio, qa tenetur fieri ſacerdos: & ſi non
ſit fructus nō pcipit.& adducũt ſimile.qđ notatur de non reſi-
dentia, poſt Inn.in c.fi.de cle.non re.& plene Do. poſt alios v-
bi.ſ.in d.c.ſi cui.ſup gl.2. ¶Videamus ergo, ſi in caſu noſtro po
teſt dici ſacerdotalis iſta capellania.& certe, vt in caſu Barb.po
teſt dici ſacerdotalis ex primeua inſtitutione, qa ita fundator
illam inſtituit, vt in terminis.d.conſilij.& dicemus.j.in ſeq.art.
Sed in caſu formato p me in iſto art. vnde vr ita clara primeua
inſtitutio, vt faciat illā ſacerdotalē. Sed hoc aſſumitur ex ver-
bis fundantis volentis pñtantem celebrare ter miſſas in heb-
domada: & ſic voluiſſe illum eſſe ſacerdotem celebrantem. &
ideo motiua Barb.in dicto conſilio poſita, concludũt ēt in iſto
9 caſu noſtro. ¶ † Vnũ ergo habemus ꝓbare.ſ.an dicatur ex pri-
meua inſtitutione inductũ in capella pñtari ſacerdotē ex eo ſo
lo: qa p fundatorē fuerit diſpoſitum ter miſſam in hebdoma-
da per pñtandum celebrari. & dico breuiter ex hoc apparere
fundatorē voluiſſe capellaniā, eſſe ſacerdotalē: & hre ordinem
ſacerdotij annexum, qđ probo. Nā clarũ eſt, ꝙ ſi ſunt dignita-
tes vel beneficia inferiora, & non curata habentia ordinē ſa-
crum annexũ ex priuilegio, ꝯſuetudine, vel ſtatuto, huiuſmo-
di dignitates ſeu bñficia requirere talē etatē, qualē reqrit ille
ordo ſacer.ita gl.in d.c.ſi eo tpe.de reſc.li.6.& gl.in c.cũ in illis,
in verbo, ꝓuideri.in fi.de præb.eo.lib.& licet Io.And.velit hoc
habere locum in ordine ſacerdotali, non autē in diaconali, &
ſubdiaconali.tñ oēs doct.in c.ſi cui.de præb. lib.6. tenent hoc
hēre locũ etiam in quibuſcunque ordinib.& iſtud ēt, vt reqra-
tur etas illius ordinis, quē habet annexũ pbenda. vult Do.poſt
alios in d.c.ſi eo tpe.in fin.3.col.de reſcr.lib.6.& ibid.in fi.col.
ſtatim ante ver.quædam ſunt bñficia alia principalia, dũ đr ibi
hoc, dũ tñ nō habeant ſacrũ ordinē annexũ.& idē volũt doc.
poſt Gul.in cle.fi.de eta.& quali.& pſertim ibid.do.Car.in 3.q.
in 4.col.& idem Car.in d.c.ſuper inordinata.in fin.col.& ibidē
videtur ēt velle Abb.ſuam diſt.ſequendo.& hoc eſt clarũ, cum
10 de hoc ſit tex.in d.c.ſi cui.de præb.lib.6. † præbendas ſacerdota
les non ſacerdoti conferri non poſſe.voluit ēt hoc Abb.in ca.
cũ in cũctis.§.inferiora.in fi.col.de elect.alleg.Rotam tertiam,
quæ eſt prima in tit.de præb.in nouis.& vult glo.in c.j. de filiis
presby.lib.6.& ēt hoc tenet Roch.in hoc trac.in verbo, hono
rificũ.in 4.q.prin.in pen.col. ¶Hoc ſic ſtante habeo ēt ad hoc,
11 vt dicatur ordo † ſacer annexus, ſufficere eſſe datā legem à fun
datore vel ex pacto, vt ibi miſſe celebrētur per præſentandum
ſeu inſtituendum: vt de hoc eſt tex.clarus in c.ſignificatum.de
præb.vbi erat pactũ, ꝙ ille beneficiatus celebraret.& doctores
& maxime Guliel.in d.cle.fi.de etate & qualit. quem ibi alij ſe-
quuntur.& præſertim do.Car.in 3.q.in 4.col.cum loquitur de
ordine annexo.alleg.d.c.ſignificatum.de præb.& ita ēt facit D.
poſt Gul.in d.c.ſi eo tpe.in fi.3.col. cũ ergo ille tex.non expreſ-
ſe ponat legē, ꝙ ſit ſacerdos: ſed ſolũ arctat illũ ad celebrandũ
quotidie miſſam de ſancta Maria. & ex hac lege celebrationis
miſſæ ibi appoſita, doctores allegando illum text.tenent illam
præbendam ibi eſſe ſacerdotalem. Sequitur ergo, ꝙ ex ſola le-
ge in fundatiōe appoſita, vt pñtandus ibidem celebret miſſam.
licet non exprimat ꝙ ſit ſacerdos, dicitur capellania ſacerdota
lis: & qa talis lex eſt ſeruanda: vt ſ.merito debemus dicere non
poſſe pñtari non ſacerdotem. ¶Et ſi diceretur, cur doct.& præ
ſertim Car.& alij in d.c.ſuper inordinata.damnant opi. dicen-
tium in eccleſiis de p ſe ſtantibus non ſacerdotem pñtari non
poſſe: quia ibi miſſæ ſunt celebrandæ.& ſic damnantes illā opi
nionem, volunt in illis eccleſiis poſſe pręſentari non ſacerdo-
tem: & tamen ſunt ibi celebrandæ miſſæ. reſpondeo, non ſequi
tur, ſunt celebrādæ miſſæ in eccleſiis vel altaribus, quia ad hoc
fundantur: ergo ſunt ſacerdotalia beneficia cum aliud ſit ibi ce
lebrari miſſas, ex quo hoc eſt exercitiũ, quod fieri debet in ec-
cleſiis & altaribus, vt de celebratione miſſarum per totum: &
aliud ſit fundatorem dediſſe illam legem in fundatione, ꝙ prę
ſentandus habeat ibi celebrare miſſas: quia cũ ex hoc videatur
voluiſſe, ꝙ ſit ſacerdos celebrans pñtandus, vt illas poſſit cele-
12 brare videtur † velle facere in primeua inſtitutione beneficij
capellaniam ſacerdotalem.& hic eſt vnus modus cognoſcen-
di ſacerdotalem præbendam: vel capellaniam: vt ſ. eſt dictum.
¶Fortificantur prædicta. nā ſi priuilegiũ vel conſuetudo pōt
inducere, vt pbenda ſit ſacerdotalis: vt p doct, in c.ſi cui. de pb.
lib.6.& dictũ ēſt.ſ. quæ qdē pbenda ceſſante priuilegio vel con
ſuetudine non potuiſſet nec eſſet ſacerdotalis, quia forte ex ſe
non habebat onus celebrādi annexũ: quanto magis debet hoc
poſſe facere virtus verborum fundatoris in limine fundatiōis
legem ponentis, vt ibi pñtetur talis, qui celebrat ter in hebdo-
mada: & ſic vt bonus conditor poſuit legem, ne tranſiret fines
ſuos? certe multo magis dicetur capellaniā hre ordinē annexũ
& eē ſacerdotalē, q̃ illa ex priuilegio vel ꝯſuetudine.& ita ego
tenerē per tex.in d.c.ſignificatũ. iuncta doctrina Gul.vbi.ſ.cō-
probat hoc fundamētũ p Rotā cccxcvj. item ſtatutũ, vt dice-
mus, j.in ꝓx.29.art.in ver.certe iſta theorica. nota iſta, qa noua
& vera, iuxta q̃ bis in facto obtinui in capella ſancti Iacobi in
archiepiſcopalē eccleſiā Tran. & in capellania ſanctorum Phi-
lippi & Iacobi de iure patronatu meorũ anteceſſorũ in pſona
mea: & plꝰ obtinui, cōpronos, q pñtarũt adoleſcētē, fuiſſe pri-
uatos ꝓ illa vice iure pñtandi: ex quo ſciēter pñtarũt indignũ:
iuxta no.in c.cũ vos.đ of.ord.& ꝙ đbeat eē tpe pñtatiōis pſby-
ter, vıđ Phi.Dec.in ꝯſ.129.& ꝓ tenui.poſt prin.3.col.& melius
in fi.4.col.& in prin.ſeq.& in vlt.col.in ver.nō obſtāt allegata.

¶Vigeſimuſoctauus art.vij.q.prin.j.part.ij.Libri.

1 *Sacerdos non actu celebrans an præſentari poſſit in capella, ſtante diſpoſitione teſtatoris, quòd ibi præſentetur presbyter ſeu capellanus idoneus, qui per ſe vel alium debeat celebrare tot vicibus in hebdomada.*

2 *Inueſt*

2 *Inueſtituræ tenor, feudi qualitatem oſtendit.*
3 *Alius, dictio eſt ſimilium ampliatiua.*
4 *Ius non conſiderat potentiam, neque habitum.*
5 *Actus act.uorum ſunt in patiente bene diſpoſito.*
6 *Præſentãd⁹ nõ ſolũ dƀt eſſe ſacerdos tpe præſentatiõis, ſed ẽt actu celebrãs.*
7 *Idoneitas requiritur tempore collationis. remiſſ.*
8 *Seu, dictionis natura.*
9 *Presbyter, vnde dicatur.*

Patet Igitur ex præmiſſis clara deciſio 28. articuli: videli-
1 cet, †quid ſi teſtator vel fundator pro ſalute ani-
mæ ſue fundare fecit capellam vt præſentetur in ea presbyter
ſeu capellanus idoneus, qui ꝑ ſe vel aliũ debeat celebrare tot
vicibus in hebdomada: an in illa poſſit præſentari ꝑ patronos
non ſacerdos actu celebrans? ¶Barb. in d. cõſil. 33. ſcripſit pſal-
miſta. in 3. col. in verſi. capio ſecundũ. in 2. vol. format hunc ar.
2 & primo adducit id, ꝙ dici ſolet, quale ſit feudum, †oſtẽdit te-
nor inueſtiture: vt dicit ꝓbari in c. ſi cui. de extraordi. capi. cor-
ra. in ver. tenorem verborum. quem tex. aſſerit allegare Bal. in
prelu. feu. cum q̃pluribus aliis iuribus hoc probantibus. de qui
bus ibi per eum. vnde cum ex verbis in temathe huius arti. ap-
poſitis liquido appareat mẽtem teſtatoris ſeu fundatoris fuiſ-
ſe p̄ntandum eſſe ſacerdotem celebrantẽ. nã cum iuſſit ipſum
debere celebrare miſſam tot vicibus qualibet hebdomada, ſe-
quitur voluiſſe eum debere eſſe ſacerdotẽ actu celebrantẽ, &
non potẽtia & actu: qꝛ celebrare nõ poſſet, niſi eſſet actu ſacer
dos. ¶Subdit poſtea, ſi diceretᷣ, amice, teſtator dixit ꝑ ſe vel a-
liũ p̄sbyterũ debere celebrari: ergo ſufficit eũ celebrari facere
ꝑ alium ſacerdotẽ: & ſic nõ eſt neceſſe ipſum eſſe actu ſacerdo
tẽ. ad hoc r̃ndetur, dicit ipſe, teſtatorẽ ꝑ illa verba nõ voluiſſe
ſuã diſpõnẽ ampliare, vt p̄ntandus ad illã nõ ſit actu ſacerdos:
ſed voluit ampliare dũtaxat, vt ſi fortè eſſet ĩpedit⁹ aliquo alio
impedimento, tunc poſſet celebrari facere ꝑ ſubſtitutũ: & hoc
dicit oſtendere verba teſtatoris: qꝛ vſus eſt verbo ampliatiuo,
dicens ꝑ ſe vel alium: ergo præſupponit præſentandũ ad dictã
3 eccleſiã eſſe actu ſacerdotem: quia †dictio, alius, eſt ampliatiua
ſimilium l. ſi fugitiui. C. de ſer. fug. c. ſedes. de reſcript, cle. abba-
tes. eo. tit. ſtat ergo concluſio, ꝙ ſi p̄ſentandus debet celebrare
ꝑ ſe vel aliũ presbyterũ, ipſe etiã debet eſſe actu presbyter ce-
4 lebrans. potẽtia †enim & habitus nõ eſt in conſideratione iu-
ris: vt voluit glo. que reputatur ſingu. in cle. 1. de priuile. dũ di-
xit, ꝙ ſi parrochianus habuit licentiã à ſuo ſacerdote eligendi
ſibi confeſſorẽ, debet ſibi eligere confeſſorẽ habentẽ anima-
rum curã in actu & exercitio, nõ in potentia & habitu. vnde li-
cet præſentatus eſſet habilis ad recipiendũ ſacerdotium: tamẽ
ex quo nõ eſt actu ſacerdos, nõ poterit p̄ſentari. & hoc etiam
probatur verbo themati huius articuli, præſentetur presbyter
idoneus: & ſic requirit dictus teſtator tempore, quo ſit p̄ſenta-
tio, præſentandũ debere eſſe presbyterum. & ibi Barb. allegat
Ariſto. phyſicorũ facile principem in ſecundo libr. de anima.
5 †actus actiuorũ ſunt in patiente bene diſpoſito c. venerabilẽ.
de elec. Cum ergo tẽpore præſentationis requiratur, præſentã
dũ eſſe presbyterũ idoneum, ſequitur, ꝙ huiuſmodi qualitas
debeat adeſſe tẽpore præſentationis. & adducit, ꝙ voluit gl. in
c. ſtatutũ. in prin. ꝙ cũ dicatur cauſam debere delegari canoni-
co, neceſſe eſt eſſe canonicum tẽpore cõmiſſionis. ita in caſu
noſtro, cũ requiratur ex diſpoſitione teſtatoris, ꝙ ſit presbyter
tpe p̄ſentatiõis, ergo ſeqtur, ꝙ illa qualitas presbyteratus req-
ratur tpe p̄ntationis, & ꝑ cõſequens requiritur, ꝙ ſit actu ſacer
dos. & ad hoc etiã adducit, ꝙ voluit ſapiẽter gl. in c. licet canõ.
de elec. lib. vj. dũ dicit, ex quo ille tex. loquitur de eccleſia par-
rochiali, & poſſet eſſe, eccleſiã non eſſe parrochialem in actu,
ſed in habitu, decidit debere eſſe parrochialẽ in actu & exerci-
tio. & idẽ voluit ibi Ioã. mo. vnde multo fortius, cũ in caſu no
ſtro requiratur præſentandũ eſſe actu ſacerdotẽ: ex eo quia te-
ſtator fundans capellã. cõſiderauit exercitiũ: voluit enim per
p̄ſentandum miſſas celebrari, & ſic in ea præſentari, ſacerdotẽ,
propter exercitiũ celebrandi pro ipſius animæ ſalutæ. ergo de-
bet eſſe actu ſacerdos. & per hoc dicit tolli id ꝙ voluerũt doc.
in c. de multa. de p̄ben. & dicit facere id ꝙ voluit Domi. in d. c.
licet canon. vbi refert d. Ant. diſtinguentẽ in procemio clem.
Aut ius conſiderat actũ aut exercitum tantũ, aut habitum tan-
tum: aut exercitium & habitũ: vt ibi latè refert Domi. & quod
voluit Ioãnes de ſantu. in d. c. licet canon. Cum ergo iſte teſta-
tor cõſiderauit exercitiũ dicendi miſſas ter in hebdomada, ſe-
quitur neceſſario, ꝙ ſit actu ſacerdos tẽpore p̄ſentationis. &
ita cõcludit ibi do. Barb. per prædicta. ¶Tu ad iſta dicta Barba.
adde ea, que diximus ſ. in ꝓximo præced. art. per arg. à maiori:
quia ſi in caſu præceden. vbi nõ fiebat expreſſa mentio, ꝙ præ-
ſentaretur presbyter: ſed iniũgebatur ſola celebratio miſſarũ,
dicitur ſacerdotalis capellania. multo fortius in caſu præſentis
articuli, vbi fundator expreſſe voluit præſentandũ debere eſſe
ſacerdotem celebrantẽ; vnde omnia ibi dicta ſint hic reperita.
Sed aduerte, ꝙ vnũ magis habemus in caſu præceden. art. nam
quãuis fundator dixerit, ꝙ p̄ſentetur clericus, qui celebret, vel
per aliũ celebrari faciat, quo caſu videbatur nõ ſacerdotẽ pre-
ſentari poſſe, qui per alium faceret celebrare: nihilominus ſa-
cerdos eſt præſentandus: ꝑ pulchra iura adducta per ipſum do.
6 Barba. ¶Aduerte †ad aliud pulchrũ, ꝙ non ſolum præſentan-
dus debet eſſe ſacerdos tẽpore præſentationis: ſed etiã actu ce
7 lebans: per iura & rationes per eũ allegata & allegatas. ¶† Ad
que adde ꝙ idoneitas requiritur tpe collationis c. cum in illis.
& c. ſi cui. de præben. lib. 6. & c. ſi eo tpe. de reſcrip. eo. lib. & ſi-
militer in præſentatione. c. 3. & c. ſignificaſti. hoc titu. & voluit
etiã Abb. c. cum in cunctis. §. inferiora. in fi. col. de elec. vbi al-
legat dños de Rota: vt diximus in ꝓximo præceden. art. voluit
etiã gl. in c. 1. de filiis presby. lib. 6. & do. Roch. expreſſe in hoc
tract. in verbo, honorificum. in 4. q. princ. in v. col. que eſt 1.9.
char. operis, vbi tenet expreſſe requiri qualitatẽ in præſentan-
do in huiuſmodi beneficiis ſacerdotalibus ꝙ ſit ſacerdos actu
celebrans: & de materia c. ſi eo tpe. plenè per doct. & maximè
do. Fely. in c. eam re. de reſcrip. in antepenult. col. in verſi. tem-
pus dare. & in c. ſuper literis. eo. tit. & per Abb. & do Fely. in c.
capitulũ. eod. tit. & per doc. in c. dilectus. el. 2. de præben. & per
Gemini. & alios in d. c. ſi cui. de præbẽ libr. 6. ¶Adde etiã ad id,
ꝙ dixit Barba. ſ. illa verba, ꝙ celebret ipſe vel alter, importare
cũ ipſe fuerit impeditus, ꝙ pro hoc eſt text. ad literã in c. ſigni-
ficatum. et que dicunt ibi doc. de præb. ¶Adde etiam id quod
concludit Barba. vbi ſ. videtur etiam concludere do. Roch. in
hoc trac. in verbo, honorificum. in 4 q prin. in 3. col. in verſic.
an autẽ puer. remittendo ſe ad cõſil. Barb. prædictum: & ſic te-
net cum Barba. & idẽ tenet ibi in d. 4. q. prin. in v. col. vt ſ. retu-
limus. ¶Vnum tamẽ non omittã, ꝙ Barba. in d. conſi. 33. in 6.
col. in verſic. ex iſtis ſequitur. licet videatur ibi formare nouũ
dubium: tamẽ in veritate opponit contra dicta per eum, & ſol-
uit: nã dicit, ex quo enim teſtator in ipſa fundatione appoſuit
illa verba, ꝙ præſentetur in capella presbyter ſeu capellanus,
8 †que eſt natura illius dictionis, ſeu: & de ea plures remiſſiões
ponit. videlicet gl. & doc. in c. bone. de poſtu. præla. Archi. in c.
1. de reg. lib. 6. & in c. ego Ludouicus. lxj. diſtin. Bart. in l. ſi quis
ita. de auro & argen. lega. Abb. in c. inter cæteras. de reſcrip. cũ
multis aliis cotis, de quibus ibi: & concluſio doctorum eſt: ꝙ
quando dictio, ſeu ponitur inter res, ſtat copulatiuè, ſed quã-
do ponitur inter perſonas, ſtat diſiunctiuè: vnde in caſu noſtro
cum ſtet inter perſonas, vr̃ ſtare diſiunctiuè. Ergo denotat di-
uerſitatẽ. ſ. ꝙ poſſit præſentari presbyter vel capellanus, et ca-
pellanus poteſt eſſe ẽt nõ ſacerdos, ergo &c. ¶Ad hoc ipſe re-
ſpondet, ꝙ licet in caſu noſtro ſtet diſiunctiuè: tamen non de-
notat diuerſitatẽ: quia ponitur inter eadem: iuxta illud, ꝙ dici
ſolet, Alexã. ſiue Paris: ita ibi presbyter ſiue capellanus qui per
ſe celebret, vel per alium: ergo ponitur inter eadem: cum idem
importet, ſiue ſit presbyter, ſiue capellanus: quia cũ dicit, ꝙ ꝑ
ſe celebret, importat ꝙ in propria perſona celebret: iuxta illud,
ꝙ habetur in c. in criminali. in verbo, per ſe. & ꝙ voluit ibi Do
mi. v. q. 3. & ſic illa dictio, ſeu: idem importat, ꝙ capellanus ſit
talis perſona, que poſſit per ſe celebrare: ergo non poteſt eſſe
non ſacerdos: & ſic ſuper hoc dicit non eſſe aliquam difficul-
tatem: & hæc eſt pura veritas. ¶Maximè, quia vt ex locis per
ipſum Barbat. allegatis percipitur de natura dictionis ſeu, vel
ſiue, eſt, ꝙ quando ponitur inter appellatiua nomina volentia
deſignare vnã perſonam, que poteſt habere plura nomina ap-
pellatiua venit declaratiue, & nõ diſiunctiuè: puta ſi dicimus,
talis capitaneus ſiue gubernator. Ita hic presbyter ſeu capella-
nus, que verba ſunt noĩa appellatiua, ibi: præſentãdi, qui ab ali-
9 quibus vocatur †presbyter, quaſi præbẽs iter: ab aliquibus ca-
pellanus, quaſi capelle de miſſa ſeruiens: vnus tamen eſt præ-
ſentandus: & ſic declaratiuè venit: videlicet vt præſentetur ibi
vnus, qui celebret, ſiue appelletur presbyter, ſiue, vt vulgariter
dicitur, capellanus: & ſic idem ꝙ presbyter ſeu ſacerdos, & nõ
inferior, idoneus tamen, & ſic qui actu celebrare poſſit: & ex
his habes has tres declarationes additiones ſeu & ſiue: q̃ ſunt
notanda: & ita tene.

¶Vigeſimusnonus articu. vij. q. prin. j. partis. ij. Libri.

1 *Præſentari an poſſit ætate idoneus ad ſacerdotium ſed non ad illud ordinatus, ex quo habilis eſt ad ſacerdotium promoueri.*
2 *Paria non eſſe, habere defectum in ordine & in ætate.*
3 *Præſentandus tempore promotionis duo debet habere.*
4 *Beneficia requirentia ſacros ordines, illos non requirunt promotionis tpe, ſed ſufficit illos adſumi infra terminũ iuris, niſi expreſsè aliud diſponatur.*

5 *Lege ſtante appoſita in fundatione eccleſiæ, quòd præſentandus tempora-
neæ ſit ætatis, vel ſacerdos, ſemper ille ordo requiritur. & n. 7.*
6 *Etas & ordo eodem tempore, requiritur in capella vel capellania requirẽ-
te ſacrum ordinẽ annexum ex primeua inſtitutione, priuilegio, vel conſti-
tutione. Secus, ſi ex iuris diſpoſitione.*
8 *Eligendus ad epiſcopatum, debet eſſe in ſacris ordinibus conſtitutus.*
9 *Præſentari quis non poteſt, niſi ſit clericus, ſaltem prime tonſuræ, in benefi
ciis minoribus. & quid in requirentibus ſacrum ordinem.*
10 *Præſentandus non dicetur idoneus, niſi ſit clericus, in beneficio patronato.*

1 Condeſcendo Ad id quod. 29. loco dubitandum eſt, † pone ꝙ quis eſſet ætate ido-
neus ad ſacerdotium, ſed nõ ad illud ordinatus, vtrum præſen
tari poſſit ad capellam ſacerdotalem, ex quo eſt habilis ad ſa-
cerdotium promoueri? ¶ Hunc art. poſuit Barb. ẽt in d. cõſ. 35.
ſcripſit pſalmiſta, in vlt. col. in 2. vol. & dicit ꝙ gl. elegans in d.
2 c. ſi eo tempore. de reſc. lib. vj. in verbo idoneus. † dicit non eſ-
ſe paria, habere defectum in ordine, & in ætate. Mouet̃ ex tex.
ca. ſi pro clericis pauperibus. de præb. lib. vj. & ſic voluit illa gl.
ꝙ ſi beneficium requirit ordinem ſacerdotalem, ſufficiat ha-
bere ætatem idoneam ad illum ordinem. & idem dicit voluiſ-
ſe Guliel. in cle. generalem. de æta. & qualit. & ita conſuluiſſe
Roma. poſt alios egregios doct. conſulentes: vt ipſe refert in
conſ. 321. inc. quo ad primum conſultationis art. & ad hoc al-
leg. gl. in d. c. ſi eo tempore. & in c. cum in illis. de præb. lib. vj. &
Guliel. in d. cle. generalem. qui alleg. in arg. ca. ſignificatum. de
præben. ſubdit tamen Io. An. iſtud limitare, quando beneficiũ
requirit ordinem ſacerdotalem: Secus, ſi alios inferiores ordi-
nes exigeret: quia tunc poſſe conferri præbenda non exiſtenti
in ætate legitima ad illum ordinem, & expectabitur legitime
ætatis aduentus: vt decidit text. in c. ei cui. de præb. libr. 6. ¶ Di-
cit etiam Lud. ro. in d. ſuo conſ. loqui, quando conſtitutio re-
quirit ordinem ſacerdotalem ad beneficium adipiſcendum: ꝙ
tunc ſufficit habere ætatem idoneam ad ordinem ſacerdotij:
& ſic videtur in caſu ſuo fore concludendum, dicit Barba. ſuf-
ficere habere ætatem idoneam ad ſacerdotium. licet non ſit a-
ctu ſacerdos. ¶ Tamen in caſu noſtro (dicit ipſe) prædicta nõ
militare iudicio ſuo, ex eo, quia loquimur in diſpoſitione laici
apponentis legem in re ſua tempore fundationis: quo caſu p̃t
huiuſmodi legem apponere: & lex canonica approbat, vt ha-
betur in glo. c. cum dilectus. de conſue. etiã ſi ſit contra legem,
vt ibi quanto magis iſta quæ eſt ſecũdum legem: vnde Papa p
generales clauſulas appoſitas in ſuis literis non intendit p̃iudi
care laicis, ne retrahent ſe à fundatione eccleſiarum. c. cum di-
lectus, hoc tit. ca. vnico. eo. tit. libr. vj. Ita dicendum in caſu no-
ſtro, cum laicus diſpoſuerit, ꝙ aſſumatur actu ſacerdos, qui ce-
lebret ter miſſam in hebdomada in illa capella: ſequitur, non
ſufficere hr̃e ætatem idoneam ad ſacerdotium: ſed requiritur
eſſe actu ſacerdotem: & ad hoc adducit quod voluerunt dñi
de Rota deci. 396. Item ſtatutum. quos refert & ſequitur Do.
in c. ſi pro clericis. vbi concludunt, ſi ſumus in literis in forma
pauperum conceſſis, requiri adeſſe ordinem ſacrum annexũ:
vnde nõ ſufficeret habere ætatem idoneam: ſed requiritur or-
do ille ſacer: & dicit eſſe rationem: quia in talibus literis nõ ap-
ponitur clauſula, non obſtante. Aut loquimur in literis gratio
ſis, in quibus apponitur, clauſula non obſtante: & tunc ſi eſt cõ
ſtitutio eccleſiarum: vt in caſu Rot. & vr̃ derogatum: aut ex di-
ſpoſitione laici apponitur: ꝙ habeat ordinem ſacerdotalem: &
tunc non derogatur: per id quod habetur in d. c. cum dilectus.
hoc tit. illa ratione, ne laici retrahent ſe ab edificatione eccle-
ſiarum. Ita dicit decidere dominos de Rota in loco. ſ. allegato:
cum ergo in caſu noſtro laicus appoſuerit legem, vt promouẽ
3 dus ad capellam eſſet actu ſacerdos: ergo ſequitur † præſentã-
dum duo debere hr̃e tempore promotionis. ſ. idoneam ætatẽ
& ſacerdotium: vt velit & poſſit deſeruire dictæ capelle: & ſic
gl. c. ſi eo tempore. & doc. præallegati loquuntur eo caſu quo
à cõſtitutione eccleſiæ: vel ab hoĩe eccleſiaſtico apponit̃ qua
litas, ſeu modus ꝙ ſit ſacerdos: quia tunc ſufficit eum eſſe in æ-
tate idonea, vt poſſit effici ſacerdos: ſecus, ſi p laicum diſponat̃
præſentandum debere eſſe ſacerdotem, qui miſſas celebret, vl̃
ſimili modo fuerit dictum: & ſic cõcludit ibi Barb. iſto caſu nõ
ſufficere ætatem, niſi actu ſit ſacerdos. ¶ Certe iſta theorica do
minorum de Rota, q̃ retulit Barb. vbi ſ. eſt ſemper menti tenẽ
da: & facit pro fundamento, quod formaui. ſ. in 27. art. pñtis. q.
prin. in fi. in ver. fortifico prædicta. vbi poſui maiorem vim ha-
bere primeuam inſtitutionem prębende vel capellanie, appo-
ſitam p fundatorẽ q̃ habeat ꝯſuetudo vel priuilegium faciẽs
prębendam vel capellaniam ſacerdotalem, vt ibi dixi: nam pro
eo tenet Rota: quam pulchre ſequitur Barba. vbi ſ. ¶ Tu pro
iſta concluſione poterit ẽt adducere omnia, quæ. ſ. adduxim⁹

poſt Barba. in duobus proxime præcedẽ. arti. quia faciunt pro
concluſione huius artic. ¶ Adde etiam quod dixit domi. & ibi
Philip. Francus, & alij in d. c. ſi pro clericis pauperibus. in 3. not.
4 vbi dicit † de iure beneficia requirentia ſacros ordines nõ re-
quirere ordines tempore promotionis: ſed ſufficere illos aſſu-
mere infra terminum iuris quod dicit verum, niſi aliud diſpo-
natur expreſsè. alleg. c. nemo deinceps. de elec. libr. vj. ¶ Adde
etiam Fed. conſ. lxix. caſus talis eſt, Bindus Petri clericus. in fin.
2. colũ. vbi vult, ꝙ ſtante conſtitutione vel ſtatuto, ſeu lege à
fundatore appoſita, præbendam requirere certum ordinem,
præſentandum debere eſſe in illo ordine conſtitutum, & non
ſufficere ætatem habere, vt ibi pulchre. ¶ Aduerte etiam dic-
tam deciſionem Rotæ hodie eſſe tertiam in nouis in tit. de re
ſcrip. gratioſis, quam auream theoricam: & diſt. Rotæ pulchre
& latè ponit Philip. fran. in d. c. ſi pro clericis pauperibus. ſuper
glo. in verbo, prouidere, poſt Dom. ibi de præben. libr. vj. ¶ Et
5 ex omnibus ſupradictis conclude, ꝙ ſtante † lege appoſita in
fundatione eccleſiæ, ꝙ præſentandus contemporanee ſit, ęta-
tis, & ſacerdos, vel priuilegio, conſuetudine, ſeu ſtatuto, ſemp
requiritur ille ordo: & non ſufficit ætas, niſi Papa aliud ꝯcedat
ex gratia quod tantum locum habebit, quando ordo requirit̃
ex priuilegio, ſtatuto: vel conſuetudine clericorum, & perſo-
narum eccleſiaſticarum tantum, non autem laicorum: vel le-
gis per laicos in fundatione appoſitæ: & ita intelligitur & loq-
tur theorica prefata: & eam pulchre proſequitur Abb. in c. cũ
in cunctis. §. inferiora. in pen. & fi. col. vbi vide omnino de ele.
& Fel. in princ. c. nonnulli. in 26. col. in verb. & ex hoc. de re-
ſcrip. & vide Fel. in ca. cauſam. el 2. in prin. 3. col. de teſti. vbi di-
citur, ꝙ etiam motu proprio Papa non dicitur derogare huic
conditioni appoſite in fundatione: & allegat plura conſ. Petr.
6 de Ancha. de quibus ibi. ¶ † Aduerte tamen ad vnum: ꝙ licet
vt ſ. eſt concluſum in præbenda vel capellania requirente or
dinem ſacrum annexum, requiratur eodem tẽpore ætas & or-
do, quando hoc requiritur ex aliquibus de ſupradictis cauſis,
puta ex primeua inſtitutione, priuilegio, vel conſtitutione: vt
per Io. And. in c. ſi cui. de præben. lib. vj. & ſ. ſæpe allegauimus:
tamen ſi requireretur ordo ex diſpoſitione iuris communis:
puta qa eccleſia eſt parrochialis: vel ſumus in archipresbytera
tu de iure requirẽte ordinem ſacerdotij: in archidiaconatu de
iure requirente ordinem diaconatus: vt in tit. de offi. archidia.
& de offic. archipreſ. quaſi per totum, iuncta cle. generalem. de
æta. & qualita. & ea quæ dicuntur per docto. præſertim Abba.
in c. ſuper inordinata. de præb. & in c. ſi eo tempore. de reſcr. li.
vj. ſufficit præſentandum per patronos habentes ius pa. in præ
dictis beneficiis & dignitatibus eſſe ætatis indonee, & poterit
præſentari ille, & infra annum ad illum ordinem promoueri,
ſine aliqua diſpenſatione: licet in collatione requireret̃ diſpen
ſatio: vt in c. præterea. de æta. & qualita. per tex. ſingularẽ ſem-
per menti tenendum in c. 2. de inſt. li. vj. vbi omnes illum mag-
ni faciunt: vt voluit Philip. fran. in d. c. ſi pro clericis pauperib⁹.
ſuper gl. poſt eam. in verbo, prouidere. de præb. libr. vj. hoc idẽ
voluit do. Card. in c. nobis. in §. cæterum in fi. hoc tit. per d. c. 2.
de inſt. lib. 6. & ibidem Io. And. & pulchre Im. in c. fi. de præb. &
Roma. conſ. 325. quo ad primum. in prin. & videtur text. in d.
c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. vbi etiam Inno. quod e-
tiam Abb. ibi dicit communiter obſeruari: & idem vult Abb.
in c. dudum. el j. de elect. poſt multa: & iſtam opi. Car. in d. c. prę
terea. de æta. & quali. & in d. c. dudum. xj. contrario dicit eſſe cõ
munem. & faciunt not. p Gem. in ca. licet canon. & in ca. ſtatu-
tum. de elect. lib. 6. & d. Ant. per illum tex. in c. j. in 4. no. de ętı.
& qua. & hoc etiam reperi voluiſſe d. Roc. in hoc trac. in verb.
honorificum. in 4. q. prin. in penulti. & fi. col. quæ eſt. i. & ij. ix.
char. Quod ibi eſt introductum. ſ. in c. 2. de inſt. lib. vj. in fauorẽ
patronorum, ſiue ſint clerici, ſiue laici: quod eſt intelligẽdum
ſecundum Philip. fran. poſt Dom. & alios ibi, dummodo præ-
ſentandus ad minus ſit in minoribus ordinibus conſtitutus: qa
7 tunc dicitur idoneus ad eccleſiam † requirentem ſacerdotiũ
de iure, quando quis eſt in minoribus ordinibus conſtitutus,
& ætatis illius ordinis requiſiti. alleg. c. 2. de inſtit. in antiquis.
& not. in d. c. ſi pro clericis, de præben. lib. vj. ¶ Subdit etiam p
uidendum, non ſolum debere eſſe talis ætatis, ꝙ poſſit ĩ. tẽpus
iuris ad ordines promoueri, quos ipſa eccleſia requirit: ſed ẽt
ꝙ tempore præſentationis: ſiue ætatis requiſitæ per conciliũ,
& alias idoneitates ſecundum Io. An. vnde debet eſſe. 25. anno
rum, ideſt, ꝙ 25. annum attigerit. vt in ca. licet canon. de elect.
lib. vj. Ita Philip. vbi ſ. poſt Dom. ¶ Eligendus autem ad epiſco
8 patum, debet † eſſe in ſacris ordinibus conſtitutus. c. à multis.
de æta. & qual. & Abb. in c. cũ in cunctis. in §. inferiora. in fi. col.
de ele. vbi etiam quærit quid de aliis promouendis ad inferio-
res dignitates: vide ibi & But. in d. c. præterea. de æta. & qualita.

& F ratio

& Firma.in tractat.de epiſcopo.in 2.lib.in j.par.in 14.q.¶Ad-
9 uerte ad aliud, ꝙ licet aliquis laicus † ſit ætatis requiſitæ ad ali
quod beneficium,puta ſimpliciſſimum & infimi grad', in quo
ſufficit ętas.7.annorum:vt patet in dictis per doct.in c.ſuper in
ordinata.de præb.& in c.ſi eo tempore.de reſcr.lib.vj.& in cle.
ſi.de æta.& qualita.& diximus.ſ. in 26.proximo præcedẽ.artic.
tamen præſentari non poteſt,niſi ſit clericus,ſaltem.j.tonſuræ
in beneficiis minoribus: & in requirentibus ſacrum ordinem,
niſi ſit in ordinibus minoribus conſtitutus: vt ſupra dictum
eſt: nam omnino requiritur clericatus tempore præſentatio-
nis:& ſic non ſufficit poſt præſentationem laicum incontinen
ti clericari.c.ſi clericus.de præb.lib. vj.& diximus.ſ.in fi.2.& in
ar.7.præſentis q.prin.nã ſicut laicus nõ eſt habilis ad impetrã-
dum beneficia:& impetratio facta per laicum,& ſic per nõ cle-
ricum,eſt nulla.& in c.cum adeo.& in c.ex literis.de tranſac.&
10 ſi eſſet facta per eum,qui † haberet propoſitum ſe promoueri
faciendum ad clericatum, cum omni caſu neceſſe ſit tempore
pręſentationis eſſe clericum,eodem modo in beneficio patro
nato,vbi eſt facienda præſentatio de idoneo,non dicetur ido
neus:niſi ſit clericus.c.2.de inſtit. in antiquis.& ideo in impe-
trationibus attenditur tempus date,vt tunc ſit clericus.c.ſi eo
tempore.de reſcr.lib.vj. Vnde nõ ſufficeret, ꝙ poſt impetratio
nem promoueretur ad clericatum,ſecũdum gl.Io.An. & doc.
in d.c.2.de inſt.licet Spec.in titu.de act.& petit.ver.ſed nunqd
propter.velit contrarium in hoc,& non bene:quia etiam ſi Pa
pa ſcriberet ex certa ſcientia pro aliquo, qui non eſſet cleric':
tamen promoueri non poſſet,antequam fiat clericus:ſecundũ
Io.de Imol.in d.c.ij.de conſt. Ita pulchre Philip.fran. in d. ca.ſi
pro clericis pauperibus.in j.col.in 2.not. eodem modo nec p̃-
ſentari poteſt:& dicit iſta fore menti tenenda. Tu pro hoc allé
ga.tex.in c.per veſtras.vbi hoc colligit d.Car.in j.no.hoc tit.&
hoc idem ponderat ibi Io.An.in verbo clericus. ¶Et iſta eſt ex
tenſio ad ea,quæ diximus.ſ. in 7.art.præſentis.q.prin. vbi con-
cluditur ad beneficium eccleſiaſticum laicum præſentari non
poſſe:tu extẽde hoc,etiam ſi eſſet eius ætatis,quòd poſſet cle-
ricus fieri,& de proximo eſſet clericãdus:quia præſentari non
poterit,niſi actu ſit clericus.

¶Trigeſimus art.7.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Fundatoris lege ſtãte,quòd præſentandus ſit talis ſacris ordinis,an poſſit p patronum immutari & eius hæredes.cum conſenſu epiſcopi, pro vna vice tantum:vt in illa præſentetur,non habens illum ordinem.& n.2.*
3 *Epiſcopus etiam cum Capitulo,non poteſt immutare ſtatum eccleſia patronatæ ſine conſenſu fundatoris vel hæredis.*
4 *Epiſcopus poteſt permutare eccleſiam patronatam,neceſſitate vrgente,etiam ſine epiſcopi conſenſu.*
5 *Hæredis perſona,perſonam defuncti repræſentat.*
6 *Epiſcopus hærede patroni conſentiente poteſt conferre beneficium non habenti qualitates in fundatione appoſitas.*
7 *Commiſſarius quod fecit,videtur factum per ipſum committentem,& quo modo ſit hoc faciendum.n.14.15.*
8 *Relictum pro anniuerſario,poteſt vna vice ex vtili cauſa ad aliud expendi & poſtea ad ſolitum debitum redire.*
9 *Epiſcopus ex neceſſitate ſeu magna vtilitate poteſt beneficium conferre non ſacerdoti,etiam inuito patrono.*
10 *Epiſcopus poteſt facere pro vtilitate vel neceſſitate eccleſię,quod Papa p̃t.*
11 *Eps cum patroni conſenſu,vel patronus cum epiſcopi conſenſu,poteſt præſentare ad capellaniam,ſeu præbendam ſacerdotalẽ,non ſacerdotẽ. Quid cum hæredis conſenſu an poſſit.n.12.20.25.& quæ requirantur 31.33.*
13 *Poſſidere iuſte intelligitur,qui autore prætore poſſidet.& quõ intelligatur.*
16 *Teſtatoris vltima voluntas pro lege ſemper ſeruanda eſt.*
17 *Teſtatoris voluntas ſeruanda eſt in forma ſpecifica.*
18 *Teſtatoris voluntas vbi eſt certa reſpectu cauſæ,perſonæ,vel loci,non poteſt per epiſcopum alterari.*
19 *Teſtator ſi mandat conſtrui, hoſpitale, an poſſit hæres curare monaſterium conſtrui.*
21 *Ius patronatus quare inſtitutum.*
22 *Abbas lucerna iuris canonici.*
23 *Capellania eſt beneficium ſimplex.*
24 *Ius patronatus regulatur vt obſeruetur in præſentationibus diſpoſitio iuris circa ætates.& ordines præſentandorum.*
26 *Omnino,vt quid importet.& quomodo accipiendum.n.27.*
28 *Patronus præſentando in beneficio ſacerdotali non ſacerdotem, ex epiſcopi diſpenſatione,actualis diſpenſatio non requiritur.*
29 *Taciti & expreſſi iudicium.*
30 *Patroni prima prouiſio inſpicitur ad qualitatem cognoſcendam beneficij patronati.*
32 *Patronorum maioris partis conſenſus requiritur in permutatione facta ex neceſſitate.& quid,ſi ſine neceſſitate.*
34 *Beneficiũ licet ſit curatum,poterit ibi præſentari exiſtẽs in ætate ſacerdotij.*
35 *Sacerdotum appellatione,veniunt conſtituti in ſacris.*

Et quia Vt præmiſſum eſt concluditur, ꝙ ſi ex primeua
inſtitutione fundatoris capellania eſt ſacerdo-
talis,diaconalis, vel ſubdiaconalis, non poſſit ꝯferri non con-
ſtituto in illo ordine,quamuis ſit ætatis requiſite ad illum ordi
1 nem:Dubitatur.xxx.loco, † an iſta lege à fundatore data,quòd
præſentandus ſit talis ordinis ſacri, poſſit immutari ſaltem pro
vna vice per patronum & hæredes eius,cum epiſcopi diſpen-
ſatione ſeu conſenſu, vt in illa præſentetur non illius ordinis
requiſiti ex lege appoſita in fundatione? ¶Hic art.eſt pulcher,
& membrum illius quæſtionis,quæ ponitur per doct.in ca.cũ
2 acceſſiſſent.de conſt.videlicet an & † quando epiſcopus poſ-
ſit diſponere de eccleſiis patronatis, & mutare eorum ſtatum:
& an requiratur patronorum conſenſus? de quo erimus latè
dicturi deo duce.j.in 3 libr.in v.q.princ.in j. articul. vbi melius
cadit: quia tractabimus de mutatione ſtatus perpetua, vt ibi.
¶Sed pro iſto membro illius quæſtionis, quod hic bene ca-
dit,dicas do.Abba.in d.ca.cum acceſſiſſent.de conſtit.in 3. col.
3 ponere dictũ Cald. † volentis epiſcopum etiam cum capitulo
non poſſe immutare ſtatum eccleſiæ patronatæ ſine conſen-
ſu fundatoris,vel hæredis:argu.ca.monaſterium.16.q.7.quod
dicit originaliter fuiſſe dictum Hoſt.per quod dicit Cal.ſe ob-
tinuiſſe, epiſcopum non poſſe diſpenſenſare contra inſtitutio
nem beneficij,vel ipſam immutare: ſeu cõtra eam venire ſine
conſenſu patroni, quod dicit ſemper notandum. ¶Et ex hoc
dicit ibi do.Abb. ꝙ ſi ex inſtitutione beneficij collatio eſt faciẽ
da presbytero, non poteſt epiſcopus ſine conſenſu ſeu licen-
tia patroni diſpenſare,vt conferatur non presbytero: & ad idẽ
adducit nota.dictum Inno.in c.fin. de cleri.non reſiden.vbi di-
cit epiſcopum non poſſe contra ſtatutum beneficij diſpenſa-
re:& dicit facere quod no.in c.at ſi clerici.in §.de adulteriis.de
iud. ¶Subdit ẽt Abb. ꝙ hoc limitaret niſi diſpenſatio eſſe faciẽ
da ex neceſſitate eccleſiæ,& patronus nollet conſentire:& ad
hoc adducit notabilia dicta Rotæ deci.296. alias eſt 307.per-
4 mutatio facta,in tit.de rerum permu. in nouis.vbi dicunt, † ꝙ
ſi patronus ſine cauſa non vult conſentire permutationi be-
neficij.põt epiſcopus hoc facere neceſſitate vrgente ſine con
ſenſu patroni:quia patronus non debet impedire magnam v-
tilitatem eccleſiæ:& dicit facere.c.j.de his.quę fiunt à maio par
te capi.& ita reſidet ibi do.Abb. ¶Patet ergo ex eius verbis, ꝙ
licet ex lege per fundatorem in limine fundationis appoſita
capellania eſſe ſacerdotalis: poſſet tamen ad illam præſentari
non ſacerdos per patronum,cum diſpenſatione epiſcopi:& ſic
in caſu noſtri art. poſſet hoc fieri patrono, & epõ volentibus:
& ita limitari poſſunt omnia dicta in proximis præced. artic. &
iſtud dictum illatum à dicto Cal.ſequuntur:& de eo magnum
feſtum faciunt ibidem inferentes:vt Abb. Butr.Imol.& Dom.
& etiam d.me.Corſe.ibi in apoſtillis ad Abb.extendentes doc
tores prædicti illud dictum non ſolum in patrono: ſed etiam
in hærede,vt de eius cõſenſu,ſed ad eius etiam petitionem epꝰ
poſſit diſpenſare: vt non ſacerdos præſentetur, & inſtituatur
in capellania vel beneficio ſacerdotali, & ordinem ſacerdotij
5 ex primeua inſtitutione requirentis. † Et reddunt rõnem,quia
perſona hæredis repræſentat perſonam defuncti: vt j. dicetur
vbi do.Corſet.in dicta apoſtilla dicit ſe obtinuiſſe Bononiæ: vt
pro vna vice poſſit epiſcopus conſentiente hærede patroni da
re beneficium non habenti ordinem ſacerdotalem: licet à te-
ſtatore appoſitum fuiſſet illud beneficium præſentari ſacerdo
ti:ita ipſe in apoſtilla ſeu additione appoſita ibi ſuper ver. vni-
re.& idem vult ibidem in ſua lectura in iij. char. vbi dicit in fa-
cto bis ſe obtinuiſſe:& ponit etiam hoc dictum Calder. Abba.
& Hoſt.ipſe Corſet.in ca.cum venerabilis.de except. in ſua le-
ctura,in vj char.& idem do.me.hoc ponit in ſuis notabilibus,
in verbo, patronus.in verſic.ſecundo adduco.& in ſuo reper.
ad Abb.in verbo, patronus.in 11.col. in verſic. ſine conſenſu.
quod dictum Cald.etiam magni facit Barba.in conſi.23.ſcrip-
ſit propheta.in 8.col.in j.vol.et do.Roc. in hoc tract.in verbo,
honorificum.in 3.quæſt.ſolum illud referendo:& in 4.q.prin.
in penul.colum.quæ eſt.29.char.in verſicul. an autem epiſco
pus poſſit admittere & latè in verbo pro eo, quòd de diœce-
ſani conſenſu.in v.quæ.licet ibi teneat contra Abb.& Fel.vt j.
dicemus. ¶Dom.Fel. vero in d.ca. cum acceſſiſſent.in 7.colũ.
in verſicul.hac concluſionem ponit dictum Hoſtienſ. de quo
ſ.& quod ex eo infert Cald.vt ſ.diximus. & pro dicto Calder.
plures deciſiones adducit, in quibus probatur epiſcopum ſi-
ne conſenſu patroni non poſſe diſponere de eccleſia patro-
nata,& eius ſtatu,quæ dicemus,deo dante infra.in tertio libro
in ſexta quæſtio.princip. in ſeptimo articul. ¶ Poſtea domin.

Fel.ibidem in d.7.col.in ver.ex hoc dicto Cald.infert hic Imo.
ampliat illud dictum:ꝙ ēt ſi patronus eſſet negligens in pñtan
do,&deuoluta eſſet poteſtas ad ſuperiorē.ꝓ illa vice nō poſſet
aliter conferre q̃ eo modo quo inſtitutio beneficij requirit:&
pro hoc dicto multa ibi adducit.de quibus dicemus.ĩ.in 3.par.
huius.2.lib.in 7.q prin,in 13.art.dum erimus tractaturi qñ ep̃s
confert iure deuoluto ob negligentiam p̃ronorum. ¶Sed ad
duos effectus hic hoc commemoro.Primo, quia extendũt di-
cta in proximis præce.art.pñtandum debere eſſe actu conſtitu
tum illius ordinis à lege appoſita à teſtatore requiſiti;vt proce
dant ēt,qñ eſſent negligentes patroni,& iure deuoluto habet
ꝓuidere ep̃s.nã non poterit beneficia ↄferre,niſi conſtitutis in
ordinib.requiſitis ꝑ legem fundatoris.¶Secundo,ad effectum
ꝙſicut patronus poteſt p̄ſentare non ſacerdotē in beneficio ſa
cerdotali cum diſpenſatione ep̄i:&ipſius patroni ↄſenſu ꝓ vna
ſaltē vice:vt ſ.ē dictũ:Ita, ēt ſi deuoluta eſt poteſtas prouidēdi
ad ſuperiorē,requiritur ſimiliter patroni conſenſus ad facien-
dum,vt illud conferat non ſacerdoti,q̃uis debuiſſet ↄferri: de-
mum ipſe do.Fel.in d.ca.cũ acceſſiſſent.in 8.col.cũ declarat ibi
late dictũ Cald,in 2.reſtric. d̄t illud non ꝓcedere,qñ patronus
ↄſentiret vt ille ↄditiones& modus per fundatorē appoſiti al-
terarentur: & ſic vt præſentetur non ſacerdos in beneficio ſa-
cerdotali,& natura fundationis:vt dicit oēs doct. hoc ibi ſenti
re:&qd̄ vtilius eſt,d̄t ipſe,idē dic,ſi hæres patrõi ↄſentiat:vt ex-
preſſe ibi d̄t Abb.qd̄ eſt ſm eum:& certe ita eſt bñ notandum
6 ꝑ q̃ reſtrictionem d̄t ſe conſuluiſſe Ferrariæ:& obtinuiſſe,†vt
ꝓ vna vice poſſit ep̃s hærede patroni cõſentiente,ↄferre bñfi-
ciũ non habenti qualitates in fundatione appoſitas. ¶Subdit
ēt ex illo dicto Abb.ibi ꝓbari, idē eſſe, ſi ex toto vellet epiſco-
pus cum capitulo ex cauſa iſtas conditiones auferre cum con-
ſenſu patroni, vel heredis. qd̄ d̄t fore bene notandum.¶Sub-
dit ēt non eſſe mirum hæredem venire ↄ̃ factum defuncti:qa
autore ep̄o hoc faciat,nõ dicitur ei imputandũ:arg.l.iuſte poſ
ſidet.ff.de acqu.poſſeſ.¶Ad hoc adde, quod dicit do.me.Cor-
ſe,in d.c.cum venerabilis.in 6.char,de excep.huius dicti eſſe ra
tionem:qa hæredes patroni repreſentãt ꝑſonã ipſius fundato-
ris,& videntur commiſſarij:nã fundator eis confidit illos here
des poſt mortē,& ꝑ conſequens patronos inſtituendo: & qd̄
7 †fit per cõmiſſarium, vr̃ fieri per ipſum cõmittentē.Abb.in c.
in cauſis.de elect.& Bar.in l.vnum ex familia.ff.de leg 2.qd̄ di-
ctum ſatis placet.¶Subſequitur ibidē do.Fel.ad hoc vltimũ de
herede,videri obſtare,quod notat d.Car.in cle,quia contingit.
in prin.in v.q.de reli,do.& ibi Imo.in v.col.ver.hoc vltimum.
vbi dicunt ↄ̃ Lapum ibi:ꝙ licet de ↄſenſu eius qui ordinauit ali
quid ad pium vſum,poſſit ep̃s legatũ mutare:tñ ſecus de ↄſen-
ſu ſui heredis:qa hic non agitur de vtilitate ipſius,cui hæres re-
nunciare poſſit:ſed de voluntate defuncti ſeruanda,facit quod
no.Bar.in l.legatũ.ff.de vſufru.lega.&in l.legatum.ff.de admi.
rerum ad ciui.perti,ſm Inn,& dicit ibi do.Card.ſe pluries ita di
xiſſe in c.nos quidem.de teſta.dicit ēt ibi do.Fel.q̃uis termini il
li videantur aliqualiter diuerſi à noſtris:tamen vtrobique vide
tur eadē ratio.¶Et propter hoc ipſe d.Fel.ibi in d.c, cum acceſ-
ſiſſent,in 8,co,in ver,quapropter.conſiderabat duos caſus,qui
poſſunt in hac materia occurrere.¶Primus eſt,quando ep̃s de
conſenſu patroni vult conferre beneficium aliter, q̃ eius natu
ra dictet:puta quia vult ſacerdotale beneficium cõferre diſpē-
ſando pro illa vice conſtitutus in minorib.&tunc videtur con
ſenſum heredis ſufficere:& pro hoc adducit, quod not.d.Ant.
8 in c.ſi ante medium,verſ.Vincentius aũt.de teſti.†vbi dicit ex
cã vtili relictũ pro anniuerſario, poſſe vna vice ad aliud expen
di:& redire poſtea ad ſolitum debitum:& qñ ep̃s vellet diſpen
ſare in propoſito ex cauſa neceſſaria eccleſiæ,hoc videtur poſ-
ſe,ēt inuito patrono ; vt dicit.ĩ.ſe dicturum.¶Secundum dicit
eſſe caſum, qñ ep̃s vult in totum ſupprimere beneficium p̃ro-
natum,vel in totum tollere conditiones ſeu qualitates illi an-
nexas:& tunc aut hoc non fit ex cauſa neceſſaria,& credit fieri
non poſſe,ēt cum cõſenſu hæredis patroni per rationem tex.
d.cle.quia contingit. & per dicta prædictorũ licet aliud ſentiat
do.Abb.in d.c.cum acceſſiſſent. ¶Aut ex cauſa neceſſaria:puta
in caſu doct.in d.c.cum acceſſiſſent,quando decreuerunt facul
tates,adeo ꝙ ſit opus illam dignitatem vel præbendam tollere
vel nunc eſt impotens ad illas cõditiones,&non reperitur per
ſona idonea,quę velit eam ſic conditionatam acceptare:&tũc
dicit ſe credere procedere illam reſtrictionem:& ſic opinionē
& dictum Abb. adeo vt etiam inuito hærede forte fieri poſſet:
& dicit ſe moueri,per id quod no.Inn.in d.cle.quia contingit.
in v.col.in ver.Lapus hic limitat.vbi dicit illum tex.non proce
dere,quando legata conuerti nõ poſſunt ad vſum deputatum:
& idem dicit velle d.Anto.in d.c.ſi.de teſta.in ver. hoc dictum
quotidie ↄtingit:& hoc quia ceſſantib. reditibus ceſſare debet
ordinatio teſtatoris : & dicit facere quæ ipſe dicit in proxima
ſua ſequent. reſtrict.reliqua eius do. Felyn. dicta non tangunt
hanc difficultatem:ſed de eis ſuo loco in dic.3.libr.in 9. quæſt.
9 princi.in quin. articul.dicetur. ¶† Tu collige ex dictis Abba.
quod etiam videtur velle do. Felyn. quod ſtante neceſſitate,
ſeu magna vtilitate eccleſiæ epiſcopus etiam patrono inuito
poſſet dare beneficium non ſacerdoti ad inſtar, quando facit
permutationem pro magna vtilitate vel neceſſitate eccleſiæ:
vt latè diximus ſupra,in 6,quæſti.princi.huius partis in 6. artic.
Quod dictum habet duo ſpecialia:Primum, vt magna vtilitas
vel neceſſitas eccleſiæ faciat epiſcopum non ſolum poſſe pro
vna vice immutare conditiones per fundatorem appoſitas,
quod Papa facere non intelligitur:niſi expreſſe hoc agat:vt la-
tè dicit do.Felyn. in ſuo tracta. quando literæ apoſtolicæ no-
ceant patro. in vij.ampli.& nos tetigimus in proximo præce-
10 den.articu. † & tamen in iſto caſu neceſſitas vel vtilitas ec-
cleſiæ facit ep̄m poſſe,qd̄ papa:& eſt mirabile. Secũdum ſp̄ale
eſt,vt propter magnam vtilitatē vel neceſſitatem eccleſię epi-
ſcopus conferat beneficium, etiam ſine præſentatione patro-
ni : quia cum dicat Abb. epiſcopum ſuadente neceſſitate vel
vtilitate eccleſiæ epiſcopum poſſe facere , hoc etiam inuito
patrono,ſcilicet capellaniam ſacerdotalem dare non ſacerdo-
ti,videtur iſtud fieri ſine præſentatione patroni ; & hoc eſt ex-
preſſe contra tex,c,decernimus. 16.quæ.7.& licet Abb.alleget
pro hoc,ꝙ dictum fuit in permutatione, ibi tamen eſt maior
ratio:quia ſumus in permutatione,in qua epiſcopꝰ videtur ha-
bere maius ius:vt latè diximus in 6.queſt.princ.huius partis in
6.articu.Sed in præſenti caſu ſumus in caſu,in quo eſſet faciē-
da mera noua præſentatio per patronos,& non ficta:vt in per-
mutatione:& tamen epiſcopus confert eis inuitis:& ſic magis
præiudicatur deciſioni d.c.decernimus.cui aliqualiter reſpon-
deri poteſt in caſu permutationis ; vt eſt dictum in di,6. articu.
(licet ſecundum me etiam in permutatione non viderim re-
ſponſum accommodatum ad illum tex.vt ibi dixi.) Sed in caſu
noſtro non poteſt eſſe alia reſponſio ; niſi vt ſit ſpeciale ratio-
ne fauoris magne neceſſitatis,vel vtilitatis eccleſię:& non cõ-
currit hic fauor permutationis : nota prædicta, quia illa diſcu-
tiemus infra,in 3.par.huius libr,in 2.quæſti. princi.in 2.articu.
dum tangemus, an epiſcopus ſine patrono poſſit eccleſiæ pa-
tronatæ prouidere?vbi tractabitur materia di.cap.decernimus.
11 ¶†Alia eſt & principalior concluſio,quæ colligitur ex dictis
Abb,in d,c,cum acceſſiſſent: videlicet epiſcopum cum ↄſenſu
patroni;& ſic patronum cũ diſpenſatione epiſcopi poſſe præ-
ſentare ad capellaniam ſeu præbendam ſacerdotalem non ſa-
cerdotem. ¶Et intelligendo iſtam theoricam in vero patro-
no fundatore, qui ex ſua conditione in primeua fundatione
appoſita fecit beneficium ſacerdotale;iuxta ea,quæ dicunt Io-
an,and.& doc.poſt glo.in cap.ſi cui.de præben.lib.6. & in pro-
ximis præceden,articu.ſępè diximus:& in hoc nulla eſt diſcre-
pantia ad omnes: concurrunt cum illo dicto Cald.Abb.Butri.
Imol.Domi.& aliorum ſupra allegatorum : & in hoc nulla eſt
dubitatio;quia poteſt ipſe fundator ſibi ipſi præiudicare,& ſuę
12 voluntati contrauenire.¶†Difficultas ergo eſt in cauda dictę
concluſionis Abb.& ſic in alia concluſione quæ colligitur ex
eius dictis:videlicet hoc, qd̄ dictum eſt in patrono fundatore,
habere locum in eius hęredibus : & ſic in patronis deſcenden-
tibus:& due pro hoc dicto allegantur rationes. ¶Vna docto-
rum,quam poſuit Felyn.vbi ſupra,quia cum hæres hoc faciat
cum epiſcopo videtur epiſcopus hoc facere : & ſic non impu-
tari hæredi. ¶Certè iſta ratio non militat:quia ex quo epiſco-
pus non poteſt immutare iſtas conditiones appoſitas per fun-
datorem in limine fundationis , etiam cum ſuo capitulo, niſi
de patroni conſenſu:vt vult Hoſtiē.Cal. & omnes in d.c. cum
acceſſiſſent.Imo nec papa hoc agere pręſumitur,etiam ſub in-
uolucro verborum:puta ſi dixerit,non obſtante iure patr. lay-
corũ: & quaruncunq; conſtitutionum quia non includit iſtas
appoſitas per patronũ in fundatione:vt latè per d.Fel.in d. ſuo
tract.quando literę apoſtolicæ.in d.7.ampli.Non debemus er-
go dicere hęredē excuſari : quia autore epiſcopo facit, ex quo
ep̃s hoc agere non poteſt ſine ipſo : ergo inualidus actus : & ꝙ
hoc agere , nec hęres pōt:apparet per obiectionem : quã.ſ̃.re-
tuli denotatis in cle,quia cõtingit.de relig.do.per Car.& Imo.
13 igitur iſta ratio omnino ceſſat. ¶†Et ad hoc adduci poſſunt,
quæ ſolent allegari;nam licet dicamus illum qui autore pręto-
re poſſidet,iuſte poſſidere,intelligitur tamen quãdo iudex iu-
ris ordine ſeruato;& ſic ſeruatis ſeruãdis illud fecit:alias iudex
etiã dicitur aliquem ſpoliare:& ille qui in poſſeſſionem poni-
tur,dicitur etiã de facto poni:vt habetur in di.l. iuſte poſſidet.
per docto.ff.de acquiren.poſſeſſio.& in l.fina.C.ſi per vim vel
alio modo.& in c.conquerente.de teſti. in ca.cum cauſam. de
offi.de

offi.deleg.& in c.conſultationibus,hoc tit. & pulchrè ad aliud
propoſitum diximus.ſ.in 3.q.prin. huius partis in 2.art.in ver.
in dubio vero.cum ſeq.verſiculis,& ſic iſta ratio ceſſat. ¶Alia
fuit ratio,quam adduxit do.me.Corſe.in d.c.venerabilis de ex
cep.in 6.char.videlicet ꝙ cum hæredes patronorum repręſen
14 tent perſonam defuncti,& ſint eius commiſſarij,† quod fit per
commiſſarium,videtur factum ꝑ committentem.Abb.in c. in
cauſis de elec.& Bar.in l.vnum ex familia.ff.de leg.2.vt ſ.retu-
limus.iſta ratio etiam ſalua pace domini mei non ꝓcedit:quia
illa regula ꝑ eum adducta.ſ. ꝙ id qđ fit ꝑ cōmiſſarium, videtur
15 factum† ꝑ committentem,habet locum,quādo committens
indeterminate aliquid cōmiſit: puta diſtribuatis talia bona ad
pios vſus:quia ſi diſtribuunt commiſſarij in fabricam eccleſiæ,
videtur committens in teſtamento ad fabricam reliquiſſe, &
ideo non ſoluetur quarta:vt dicit Ab.in d.c.in cauſis. & ꝑ doc.
in d.l.vnum ex familia. & in locis ibi ꝑ doctores allegatis. Sed
in caſu noſtro fundans beneficium poſuit legem ſeruandā per
ſuos hæredes, & patronos ſucceſſores:& illa ſeruāda eſt, ꝑ di-
cta in d.cle.quia contingit.de relig.domi.per Card.& Imol. &
ſic iſta ratio domini mei non ꝓcedit: & ſic, vt vides, doctrina
Abb.eſt ſine ratione:& ſine iure aliquo, & ꝯtra ſe habet d. cle.
quia contingit.cum dictis Card.& Imo.ibi ꝓut poſt Fely. ſ.la-
tè retulimus. ¶Quid dicendū in hac difficultate? & vt vidiſtis
do.Fely.vt ſaluaret dictum Abb.formauit duos caſus, de qui-
bus ſ. Et voluit illud dictum habere locum in primo caſu.ſ.qñ
eps vult de beneficio diſponere aliter quā natura illius requi-
rit, cum patrono tamē vel eius hærede ꝓ vna vice tm̄:ꝙ tunc
poſſit, & ꝓcedet doctrina Abb. vt beneficium etiā ex diſpoſi-
tione fundatoris ſacerdotale p̄ſentetur: & in illo īſtituatur nō
ſacerdos:& ꝓ hoc adducit dictū do.Ant.de quo.ſ.volentis, ꝙ
ex cauſa vtili relictum ꝓ anniuerſario poſſit vna vice ad aliud
expendi: & in hoc caſu non habeat locum diſpoſitio.d.cle. &
notata ibi ꝑ do.Cardi.& Imo.Secundo vero caſu,quando epi-
ſcopus vult in totum tollere legem à fundatore appoſitā in li-
mine fundationis,tūc non ſufficit hæredis cōſenſus:& ita ꝓce
dant quæ dicūtur in d.cle.quia contingit.niſi fieret ex cauſa ne
ceſſaria: quia tunc poterit etiā ſine conſenſu hæredis patroni,
vel ipſius patroni:vt ſ.retulimus. ¶Tu aduerte ꝙ do.Fel.in pri
mo caſu dicit eo caſu ꝓcedere dictū Abb.vt cum volūtate hæ
redis fieri poſſit: & hoc nō ꝓbat aliquo iure:ſed allegat dictū
do.Anto.quod quidem dictum etiam requirit cauſam vtilem,
vt ibi apparet. Ergo ſine aliqua cauſa fieri nō poteſt.cum cau-
ſa vero eſt accedere ad ſecundum caſum:in quo cum cauſa fie
ri poteſt vt ꝓxime diximus:& licet alleget cauſam neceſſitatis,
idem in cauſa vtilitatis,cum à pari ꝓcedāt,infinitis iuribus iſtas
cauſas æquiparantibus:& ſic primus caſu do. Fely.nō ꝓbatur.
Et id quod adducit ad illum ꝓbandum,concludit cū limitatio
ne ſecundi caſu:ergo nulla eſt concordia: & dictū Abb. rema-
net ſine iure,& ratione:& diuerſificatio caſuum facta per Fel.
nō eſt diſtinctio,ſed idem caſus. ¶Reperi poſtmodū do. Roc.
in hoc trac.in verbo, ꝓ eo, ꝙ cum diœceſani cōſenſu.in 15.q.
in 2.col.31.char.tenentē contra Abb.& Fely. & ꝙ nec etiā ꝓ
vna vice hoc facere poſſit eps cum hærede patroni. Et mouet
16 † primo, quia vltima voluntas teſtatoris eſt ſeruanda pro le-
ge.c.vltima voluntas.13.q.2.§.diſponat.in auc.de nuptijs.Sed
epiſcopus nō poteſt regulariter cōtra legem etiā diſpēſando.
c.dilectus.de tempo.ordi.Io.an.poſt Hoſti.in c.j.de ſupplen.ne
gli.præla.lib.6.& eps nō diſpenſat contra canones,niſi ſpeciali
ter ſit ſibi cōceſſum.Abb.in c.at ſi clerici.in.§.de adulteriis. de
iudi.& ideo dicit ibi in 4.col.epiſcopum nō poſſe diſpēſare,niſi
maxima vrgente cauſa:ergo nō poteſt diſpenſare cōtra volūta
tē teſtatoris,niſi ex cauſa. ¶Secundo mouetur ꝑ ea quæ dicūt
17 Pet.de anch.& Imo.in c.nos quidē.de teſta. † voluntatem te-
ſtatoris eſſe ſeruādam in forma ſpecifica l.legatū.ff.de vſufru.
lega.ergo nec ꝓ vna vice mutari poteſt. ¶Tertio mouetur ꝑ
tex.d.cle.quia cōtingit.de relig.domi.dum dicit, quæ ad certū
vſum ſunt largitione deſtinata fideliū, ad illū debēt nō ad aliū,
ſalua ſedis apoſtolicæ auto.cōuerti.Et cum ille tex. indiſtincte
loquatur, ita eſt intelligendus: & etiā in melius nō debet fieri
commutatio:vt dicit ibi Car. in 4.q. & idem dicit Abb.in c.tua
18 nobis.de teſta.Quarto † mouetur,quia doc.in d.c.nos quidē.
& præſertim Imol.ibi in antepe.col.vtuntur verbo alterari:di-
centes nō poſſe alterari voluntatē teſtatoris per ep̄m: quibus
etiam verbis:vtitur Bal.in l.ſiquis ad declinandā.in 3.col.C.de
epiſ.& cleri.dicēs:ꝙ vbicunq; diſpoſitio teſtatoris eſt certa reſ
pectu cauſæ,ꝑſonæ,vel loci, non poteſt ꝑ epiſcopū alterari: &
eiſdem verbis vſi ſunt Bal.& alij quos ponit Alex.in d.l.legatū
& ſic ſentiunt voluntatem teſtatoris,nedum in totum, nec in
partē alterari poſſe:ergo nō ꝓcedit dictū Abb. nec Fel.prȩſer-
tim,qa dictū Fel.ñ ꝓbatur iure:ergo ſtandū ꝯtrio:& ipſis rñderi

pōt eos male fuiſſe loquutos; quia regulis ſtādum eſt.Bal.in c.
1.§.iudices.in 4.col.de pace iuramen.firm.in vſibus feud.ꝑ tex.
in l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur.& Bal.in l.1.in 2.col.C.de ſac.
ſanct.eccleſi.& Abb.pulchre in c.ſalubriter.por Io.and.in 1.q.
de vſuris.& eſt bonus text.in c.ſanè.verſus finē 15.q.5.& me-
lior in c.2.in fi.de.coniugio leproſorum.& dicit idem ſe tene-
19 re in eod.trac.in verbo conſtruxit in 14.q.vbi tractat,† ſi teſta
tor mandauit conſtrui hoſpitale,an poſſit hæres conſtrui face
re monaſteriū? de qua nos diximus ſ.in 1.par.1.lib.in 4.q.prin.
20 in 14.articu. ¶† Ideo ego dicerem in hoc puncto, ꝙ quando
hȩres patroni in beneficio ex primeua fundatione ſacerdota-
li vult præſentare non ſacerdotem, cum diſpenſatione epiſco
pi,omnino requiratur aliqualis cauſa: vt hoc fieri poſſit: & vt
ipſe do.me.Corſe.in d.c.cum acceſſiſſent.in lectura,in 3.char.
dicit ſufficere in hoc caſu pro cauſa præſentandum eſſe de fa-
milia ipſius hæredis cui ipſe vellet potius benefacere quam al
teri,in reliquis tamen eo exiſtente idoneo,per c.non ſatis.66.
diſtin.cum ſimi.quia prius noſtratibus quam alienis bene face
re debemus,vt ibi:& etiam quia eſt de genere fundatoris cum
quo facilius eſt diſpenſandum:vel quia licet non ſit ſacerdos
eſt perſona multum docta & morigerata,& ſic vtilis ipſi eccle
ſiæ:arg.c.de multa.de præben.& eorum quæ dicit Abb.in c.du
dum.in 4.no.de elec.ita do.meus vbi ſ. qui dicit hoc bis obti-
nuiſſe. ¶Et in iſto caſu non poteſt procedere doctrina Card.&
Imo.in d.cle.quia contingit.ex quo loquuntur,quando fieret
ſine aliqua cauſa vt ibi. ¶ Et in iſto etiam caſu clare loquitur
doctrina do.Ant.per dom.Fel.allega.in primo ſuo caſu.in c.ſi.
de teſtam. ¶Si vero eſſet cauſa maxime vtilitatis & neceſſaria:
tunc poſſet attentari ſolum epiſcopum etiam inuito patrono
hoc facere poſſe:vt diximus ſ.in 1.conclu. ꝓ vna vice; & for-
ſan etiam in perpetuum:vt dicit do. Fely. in ſuo ſecundo caſu:
de quo tamen hic non loquor,cum non ſit locus ſuus:ſed di-
cemus.j.Deo duce,in 3.lib.6.q.princi.in 1.artic.cum de mutā-
do ſtatu eccleſiæ patronatæ in perpetuum, tractabimus. ¶Si
hoc igitur fiat cum aliquali cauſa,ꝓcedit dictum Abb.ex ratio
ne do.me.magis tamen fundata ſ.quia hoc quod facit hȩres pa
troni velut commiſſarius videtur facere ipſe committens: &
plus dico,ꝙ ſumus in caſu,in quo ipſemet patronus fundator,
ſi vixiſſet ꝓ vna vice ex illa cā feciſſet: nā ſi patronus fundator
videret in eius familia clericum idoneum,certe mutaſſet ꝓ illa
vice legem,quam poſuerat in ſua fundatione:& p̄ſentaret illū
de familia,vel alium doctum,& morigeratū vtilē eccleſiæ,etiā
non ſacerdotem. ¶ Et nō habet locū in hoc reſpōſio, de qua
ſ.ꝙ Abb.in c.in cauſis.loquitur quādo no eſt data lex cōmiſſa-
rio,quia tūc poterit facere,quod voluerit:& videtur facere cō
mittēs:ſed vbi eſſet data lex,nō poſſet cōmiſſarius illam altera-
re:nam dico ſubtiliter,ꝙ patronus fundando eccleſiam incon
tinenti acquirit ius pa. tranſmiſſibile ad alios ſucceſſores ſuos,
habentes omnia iura, & p̄rogatiuas, quas ipſe patronus habe-
bat,vt dicit diffinitio iuris pat.ibi,ipſe,vel is à quo cauſā habet,
& iō tranſmittit ad hȩredes,ad donatarium,& alios,vt diximus
ſ.in 2.par.j.li.per totum.Cum ergo acquirat hoc ius pa.ita trāſ
miſſibile ſuccedit ēt ſucceſſiuos patronos habere ex gratia ius
pat.ſicut primus habebat,ꝑ illa verba diffinitionis,vel is à quo
cauſam habet, qui quidem habent ꝓuidere vtilitati, & indē-
nitati eccleſiæ, & conſeruare familiā fundatoris:ſicut ipſe pri-
mus fundator:& ideo quemadmodum fundator ex cauſa illa
poterat illā legem ꝑ eū appoſitā mutare:ita & ipſi,qui ꝓ tem-
pore erunt ſui hæredes,& ſucceſſiui patroni ex tacita autorita
te eis data à fundatore in cōſequētiam, cum illos facit patro-
nos iure ꝑmittente: & ideo ſecundum tempora mutant ipſi,
ꝓut mutaſſet fundator:arg.c.qđ dilectio.& c.nō debet.de eo q
cognouit conſan.vxo.ſue.& voluit Abb.ꝑ illū text.in c.cū in
cunctis.in 4.no.in ætate epiſcoporum.in prin.de ele.& in c. in
notuit.eo.tit.& vt cenſeatur iuſta cauſa, qua mouetur hȩres,
requiritur conſenſus epi, qui hoc cognoſcit? & eſt ſicut cauſa
efficiens,ſicut dicimus in conſenſu epiſcopi qui requiritur in
acquiſitione iuris pa. de quo diximus ſupra in prima parte j.li-
bri, in 2.quæſt.princi.in quinto articul.& in conſenſu, qui re-
quiritur in tranſlatione iuris patr.de quo diximus ſupra in ſecū
da part.primi libr.in prima quæſt.princi. in 4.articul.in quibus
locis tractauimus, quæ ſit ratio interuentus horum conſen-
ſuum: & ſic non eſt illa lex ita appoſita per primum patronū;
vt ſuus ſucceſſor non poſſit vtilitati eccleſiæ & ſuorum ꝓuide
re cauſa exiſtente,quæ moueret etiam fundatorem,ſi viueret;
nam iſto caſu dicitur fundator facere,per ſ.dicta: & ſic ſaluatur
dictū Abb.Et hoc mō dicendo, ſequitur rñſio ad dicta Car.&
Im.in d.cle.qa ꝯtingit,videlicet hæredes nō diſponere in his,q̄
tāgūt eorū intereſſe,ſed fundatoris:qa cū hæredes ſint in loco
fundatoris tāgunt eorū intereſſe:ſicut dicimus ꝙ hæres in hæ-
reditate

reditate ei tangente, præiudicat ſibiipſi: quia hæreditas eſt
ſua. Sic in iſto iure patr. effecto hæredis ſibi præiudicat hæres,
ꝗ eſt ita patron⁹ vt fundator: & nullo modo habet minus ius:
quod non eſt in aliis hæredibus reſpectu aliarū cauſarū: ꝗa te-
ſtõr facit eos hæredes, vt hoc faciant: ſed in hærede patroni fit
ad eum trãſmiſſio ex iuris diſpoſitione. ¶ Et ita reſpõde ad mo
tiua d. Roc illa loq in puro teſtõre & eius hærede, in quo eps̃
ſolus nõ poteſt mutare nec alterare eius voluntatẽ: ſed in caſu
noſtro vbi eſt alia hæredis natura à lege procedente, eps̃ cū ip-
ſo hærede bñ hoc facere poterit, cū aliquali cã: nã vt ſ. dixim⁹,
ex cauſa magne neceſſitatis vel vtilitatis, poſſet hoc facere ſo-
lus eps̃: vt etiam hoc vult ipſe d. Roch. quanto magis ex cã ali-
quali, & non tante vtilitatis vel neceſſitatis poterit hoc facere
cū patrono hærede donatario, & ſimili, ꝗ facit id quod veriſi-
militer primus fundator feciſſet. ¶ Itẽ præſupponit ibi d. Roc.
omnes fundationes beneficiorū fieri in teſtõ, quod eſt falſum
vt de ſe patet: cū ille ſint rariſſime, & maior ps fiet extra teſtm̃:
& quando in teſtõ omnino beneficij fundatio eſt: & teſtm̃ nõ
21 alterat naturam † fundationis, quæ eſt, ꝙ ius pa. trãſeat poſtea
ad quoſcunque titulo legitimo, qui ponuntur in verum locū
ipſius fundatoris: & hoc ad effectum, vt facilius homines indu
cantur ad eccleſias fundandas: cū vident ſuos ſucceſſores poſ-
ſe facere, quod ipſi facere poterant. & ita ſaluarẽ opinio. Abb.
quæ vr̃ communis, & obſeruatur in practica, à qua ego nõ di-
ſcederem nec in iudicando, nec in ꝯſulendo: præſertim ꝑꝑ ma
22 ximam auctoritatẽ † d. Abb. lucerne iuris canonici, dom. Fel. &
d. Corſe. & aliorum. ¶ Tamen non poſſum ſub ſilẽtio vnū pre
termittere, oẽ edificium ꝑ me fabricatum, conſiſtere in vno. ſ.
primum fundatorem acquiſiuiſſe hoc ius pa. tranſmiſſibile eo
dem modo, quo ipſe habebat ad hæredes ſucceſſores donata-
rios & ſimiles; adeo vt id totum quod ipſe primus fundator
facere poterat, poſſunt & ipſi. ſ. ex vi iuris patronatus: & iſtud ꝯ
cedo: nego tamen modum ſeu conditionem appoſitorum per
ipſum fundatorem eſſe appoſitos ex vi iuris pa, ſed ab extra: vt
qlibet teſtator vel de re ſua diſponens, apponere poſſet: & hoc
23 probatur. † nam quælibet capellania, eſt beneficium ſimplex,
ex quo non eſt curatum, nec dignitas, vt de ſe patet. vt volunt
doct. in c. cum in cunctis. de elect. & in c. de multa. de præbẽ. &
tanquam ad beneficium ſimplex poſſet præſentari ſeptẽnis: vt
concluſimus ſ. in 26. art. præſentis. q. Non poterit ergo pñtari
non ſacerdos propter legem appoſitam ꝑ ipſum fundatorem:
vt præſentet̃ ſacerdos in ipſa capellania; vt diximus. ſ. in 27. &
28. art. ꝓxime præcedentibus: & iſta lex non apponit̃ ꝑ funda-
24 torẽ ex vi iuris pa. ꝗa ius pa. † regulatur, vt obſeruetur in præ-
ſentationibus diſpoſitio iuris circa ætates & ordinis præſentã-
dorū: iuxta latè dicta ꝑ Ab. & doct. in c. ſup inordinata. de preb.
& per Dom. & doct. in c. ſi eo tempore. de reſcrip. li. 6 hinc eſt
ꝙ aliter diſponitur de beneficio ſacerdotali ex diſpoſitione iu
ris vel priuilegio ſeu ſtatuto clericorum: quia tunc ſufficit præ
ſentandum habere ætatem; licet non habeat ordinem: & aliter
cum beneficium eſt ſacerdotale ex diſpoſitiõe fundatoris ſeu
teſtatoris: quia tūc requiritur pñtandum eſſe ſacerdotem actu
celebrantem, vt latè diximus in ꝓximo præce. art. & hoc non
ad alium effectū: niſi vt obſeruetur voluntas fundantis vel do-
tantis laici, qđ q dem eſt extra ius pa. ergo non trãſmiſſibile cū
iure pat. ſed obſeruabile: prout omnis voluntas fundatoris ſeu
teſtatoris obſeruari debet: & propter hoc corruit totum ædifi
25 cium fabricatum, vt ſ. ¶ † Vnde pro veritate, omiſſa auctori-
tate Abb. d. Fel. & do. me. quia amicus Plato, amicus Socrates,
magis amica veritas, dicerem dictum Abba. ita ſimpliciter non
procedere: ſed fore diſtinguendum hoc modo: ꝙ aut primus
fundator in ſua fundatione beneficij facta, ſiue in teſtamento,
ſiue extra vult præſentari ad beneficium ſacerdotem, vel alte-
rius ordinis virum: & vltra procedit, prohibendo ne alius quã
ſacerdos præſentetur: puta quia dixerit, nolo præſentare, niſi
26 ſacerdotem: vel volo omnino ſacerdotem pſ̃entari: † quod
verbum omnino ipſo facto iure inducit nullitatem actus cõ-
trarij: vt no. doc. in c. ſi. de elec. lib. 6. & eſt gl. ſingularis ſecundū
Bald. in l. j. §. ſi pecuniam. ff. depoſi, quam alleg. Roma, nota. j. &
Matheſi, in not. ſuis in 9. char. hinc dixit Bal. in l. precibus. C. de
impube, omnino, eſſe verbum preciſum. & Io de imo. in ca. in
cauſæ. de teſti. verbum omnino, importare neceſſitatem. & gl.
27 in c. ex parte. el j. de offi. deleg. exponit verbum † omnino, id
eſt, ſine aliqua pactione. Abb. vero: & Ioã. de ana. in c. qualiter
& quando el 2. in 5. col. de accuſa. dicunt dictionem omnino
excludere omnem gratiam & diſpenſationem: ſicut & illa nul
lo modo. alle. gl. in cl. vt hi, qui. de æta. & qual. & latè per Barb.
in d. c. ex parte. in 5. col. in omni ergo caſu in quo teſtator, ſeu
fundator quibuſcunque verbis, ſeu dictionibus prohibet præ-
ſentari non ſacerdotem ſucceſſiui patroni hæredes donatarij
vel ſimiles: quia ſunt prohibiti præſentare non ſacerdotem in
diſtincte & indiffinite, etiam cum aliquali cauſa cum conſen-
ſu & diſpenſatione epĩ non poterunt voluntatem defuncti, q̃
ſeruanda eſt in forma ſpecifica, mutare, nec alterare: quia hoc
eſt extra ius pa, vt ſ. ꝓbauimus. Et ideo virtus eius trãſmiſſibilis
non operabitur in hoc. Et faciunt ꝓ hoc rub. negatiue, quæ ꝓ-
hibent ipſo facto, puta, ne ſede vac. ne clerici vel monachi. ne
prælati vices ſuas. ne quid in loco publico fiat & ſimiles: & ita
procedant omnia adducta ꝯ Ab. ¶ Aut fundator non eſt vſus
verbis prohibitiuis, vel annullatiuis, ſed tantum diſpoſitiuis ta
citi deſignando velle præſentari in illa capella ſacerdos cele-
brans: puta quia diſpoſuit tot in hebdomoda miſſas celebrari
in caſu. 27. art. proxime præcedẽ. expreſſè: puta quia diſpoſuit
præſentari in capella presbyterum non vltra procedendo. an-
nullando actum: vt in caſu. 28. proximi præceden. arti. & tunc,
quia nulla eſt prohibitio facta per fundatorem, ſed ſola ordina
tio iuris patro, quæ tranſit cum eo in hæredem donatarium, &
ſimiles: & tunc dicerem eos poſſe facere, quod facere poterat
fundator, cum ei ſuccedat circa ordinationem & gubernatio-
nem illius: & ſicut ex aliquali cauſa mutaſſet ſuam diſpenſatio
nem fundator, ſic poterunt facere: & ipſi ſucceſſores in illo te
nentes eius locum hoc addito, quia fundator poterat facere ſi
ne cauſa: vt dictum eſt. ſ. in 2. concluſione. hæredes vero & do
natarij non ſine aliquali cauſa: vt ſ. latè diximus: & ita procedat
dictum Abba. communis & practicata opinio: & ratio do. mei
per me fortificata magno edificio: nota iſta quia noua & vera.
28 ¶ † Vnum tamen à doctoribus nullo modo tactum dicerem
in hac materia: ꝙ ſi patronus ex diſpenſatione epĩ, vult pñtare
non ſacerdotẽ in capellania, ſeu beneficio ſacerdotali, non re-
quirat̃ actualis diſpenſatio: ſed ſtante diſpenſatione pr̃oni, & ĩ-
ſtitutione epĩ, & vtriuſque ſcientia beneficium eſſe ſacerdota-
le, videtur hoc actum de patroni voluntate, & epĩ diſpenſatio
ne tacita ſtante dicta ſcientia vtriuſque: & prouiderunt de il-
29 lo non ſacerdotem: quia tacite diſpenſat: † ex quo taciti & ex-
30 preſſi idem ſit iudicium: ſicut dicimus † ꝙ ad cognoſcẽdã qua
litatem beneficij patronati, inſpicitur prima patroni prouiſio:
vt diximus. ſ. in j. part. j. lib. in 2. q. princ. in 4. art. Et in hac parte
in hac. q. prin. in 23. art. & ita alias in facto obtinui in quadam
ſacerdotali capellania, in qua ego fui præſentatus à genitore
meo, & cõpatronis ipſis & ordinario ſcientibus: vt dixi in quo
dam meo conſilio tertio in ordine incip. indiuiduæ trinitatis
31 &c. conſuetudine quadã &c. in. 6. ratione pſ̃entatorū. ¶ † Ad
aliud eſt etiam aduertẽdum: & dicas talem diſceſſionem à lege
fundatoris fieri poſſe cum diſpenſatione epĩ omnibus ipſis pa-
tronis hæredibus donatarij, & ſimilibus volentibus, vt fuit in
præceden. caſu meo: quia omniū conſenſus requiritur ad alte
randū naturã beneficij pro illa vice: ex quo quod omnes tãgit
&c. ſi autem patroni nõ eſſent cõcordes, etiã maiori parte hoc
volẽte, & minori negante, nõ ſufficeret ad mutandã diſpoſitio
nem fundatoris, per omnia ſupra dicta: quia voluntas patrono
rum vel hæredum requiritur: vt per omnes in d. c. cum acceſſiſ
ſent. Nõ ſufficit ergo volũtas aliquorum: & ideo Butri. in d. c.
ſi. de teſta. vult hæredes, & ſic omnes debere conſentire: & facit
reg. quod omnes. de reg. iur. lib. 6. cum ſim. ſicut dicimus in ele
ctione non admitti non exiſtentem de collegio de iure vel cõ
ſuetudine vno contradicente: vt per Abb. & doct. in c. ſcriptū.
de elect. & per Firma. in trac. de epiſcopo. in j. lib. in 3. part. in 3.
q. & tetigimus. ſ. in 3. q. prin. huius partis in 15. art. ¶ Et ſi dice-
rent hoc fieri ex cauſa, vt ſ. ego concluſi in mea conſideratio-
ne: ergo fieri debet etiam inuitis nolentibus: vt diximus in per
mutatione, quæ ex cauſa fit ſ. in hac part. in 6. q. prin. in. 6. artic.
in 7. dubio, & dixit Abb. in d. c. cum acceſſiſſent. hoc fieri poſſe
ex cauſa per epiſcopum, etiam inuito patrono: vt videtur velle
idem do. Fely. in ſuo 2. caſu in. 8. col. dico quòd huiuſmodi cau
ſa, per quam patronus cum epiſcopo poſſunt pro vna vice
alterare legem defuncti: puta quia præſentandus eſt de fami-
lia, vel eſt doctus & vtilis: vt dixit do. me. Corſe. vbi ſ. non eſt il-
la quæ ſufficiat ad actum faciendum, etiam inuito patrono, vt
in permutatione: vt per Fely. in d. ſuo. 2. caſu. & etiam in ſequẽ.
3. reſtric. ad dictum Cald. in d. c. cum acceſſiſſent. quæ eſt neceſ
ſitatis vel maxime vtilitatis, vt ibi: ſed eſt cauſa excitatiua: & nõ
fina, vt eſt cauſa maxime neceſſitatis, vel vtilitatis, quæ ſufficit
vt etiam inuito patrono epiſcopus hoc facere poſſit: ſed ſolū
iſta eſt talis cauſa, quę faceret mouere patronum fundatorem,
ſi viueret ad mutandum eius legẽ. debet ergo omnes ſuos hæ-
redes mutare cum omnes eum repreſentent: & in eius locū
veniant & non maior pars, ſine qua cauſa poſſent deſiſtere &
inuenire alium idoneum, & ſufficeret per notat. in cap. 3. hoc
titu. Vnde cum non ſit cauſa neceſſaria: nec maior pars patro-
norum cū epiſcopo: nec eps̃ ſolus hoc facere poſſet. Et ꝓ hoc
facit, quod

facit, quod diximus s̃. in d. 6. q. prin. huius partis in 6. artic. in 12.
32 dubio.† qđ ſi ꝑmutatio ſit de neceſſitate, ſufficit cõſenſus ma
ioris partis patronorum, ſi ſine neceſſitate requireretur om-
niũ conſenſus: verum quia ille conſenſus habetur loco p̃ſenta
tionis: & in p̃ſentatione ſufficit maior pars: vt in d. c. 3. hoc titu.
omnes erunt vocãdi: & maior pars ſufficiet: vt ibi latè diximus
hic vero nõ ſumus in caſu p̃ſentationis: vt maior pars ſufficiat:
ſed in caſu alterationis diſpoſitionis fundatoris quæ cum fiat
eius nomine debet fieri ꝑ omnes, nemine diſcrepante eum re-
p̃ſentantes, ne videatur in ſe ipſum diuiſus: iuxta illud euange-
liũ Lucæ. 11. c. ſi Satanas in ſe ipſum diuiſus eſt, quomodo ſta-
bit regnum ipſius? Sic in caſu noſtro ſi voluntas teſtõris inte-
gra rep̃ſentatur per omnes hæredes & ſucceſſores eius: & ideo
poſſunt illã alterare: quia videtur fundator alterare, ſi volunta
tes hæredũ erunt diuerſæ, & ſic diuiſæ, q̃ño rep̃ſentabunt volũ
tatẽ defuncti? certè nõ integrã, ſed diuiſam: nota prædicta, quia
33 noua: & ſunt ſecundũ veritatẽ. ¶† Et vltra iſta, adde aliud no-
uum: & à nemine tactũ in materia: ꝙ licet ex cauſa non nimis
vrgente poſſint ſucceſſiui patroni cũ diſpẽſatione epi p̃ſenta-
re ad beneficium ſacerdotale non ſacerdotẽ, vel ex magna cau
ſa, etiam poſſet eps eis inuitis illud beneficiũ non ſacerdoti da
re: dicerem tamen, nõ poſſe ad illud p̃ſentari: nec per epiſcopũ
ꝓuideri clericũ primæ tonſurę: niſi ſit clericus ſaltem conſtitu
tus in quatuor minoribus ordinibus: iuxta diſpoſitionem c. 2.
34 de inſtitu. lib. 6. vbi habetur ſpeciale in patrono: ꝙ† licet ſit be
neficium curatũ, poterit tamẽ ibi p̃ſentare exiſtentẽ in ætate ſa
cerdotij, vt ibi: tamen omnes ibi cõcludunt illũ debere eſſe in
minoribus ordinibus conſtitutum: vt diximus s̃. in ꝓximo præ
ceden. artic. in verſi. quod ibi eſt introductum, ne beneficium
requirens ſacerdotium inuileſcat, & dicit non ſolũ nõ exiſten-
tẽ in ſacris, nec in quatuor ordinibus minoribus: quod non eſt
dicendum, ꝑ ibi dicta: & ſic dicerem, ꝙ quamuis poſſit p̃ſentari
nõ habentem ætatem ſacerdotij: quia non ſumus in propriè
curato, in quo omnino ætas requiritur: vt ibi per Io. an. ſed in
requirente ſacerdotium: & patroni p̃ſentantes non ſacerdotẽ
cum diſpenſatione epiſcopi poſſunt, ꝑ ſupradicta: & dicerem
etiam non ætatis ſacerdotalis: quia omnino p̃ntatus habet per
alium deſeruiri facere: tamen non dicerem eos nõ poſſe p̃nta-
re conſtitutũ in minoribus ordinibus, per ſupradicta. arg. d. c. 2.
de inſtitu. lib. 6. Et ita ſemel, dum eſſem ſcholaris audiens iura
à meo genitore cum caſus Melficti accidiſſet: quia vacauit be-
neficiũ ſacerdotale ex lege fundatoris: & patroni volebãt præ-
ſentare conſtitutum in ſubdiaconatu nobilẽ idoneum paupe-
rem: & de familia fundatorum. videlicet Iacobum de Excelſis:
35 quidam doctores allegabant ꝓ eo: ꝙ† appellatione ſacerdo-
tis, veniũt ꝯſtituti in ſacris: vt in c. 1. 15. q. 5. & ꝑ Dom. poſt Io.
an. in c. ſi cui. de præben. lib. 6. cum ſimi. tamẽ ego tunc ſchola-
ris dixi epo diſpenſante eum poſſe p̃ſentari, & inſtitui: ex quo
omnium patronorum acceſſit voluntas cũ ſupraſcriptis cau-
ſis: & miratus ſum de illis antiquis doctoribus, qui non adduxe
rint dictum Cald. & Ab. in d. c. cũ acceſſiſſent. ¶ Licet certe poſ
ſet dici ꝑ arg. d. c. 2. de inſtit. lib. 6. adhuc requiri ætatẽ ſacerdo-
tij vltra minores ordines: & ꝙ infra tẽpus à iure ſtatutum, & ſic
annũ, ꝓmoueatur ad ſacerdotium: tamẽ nõ audeo hoc affirma
re: cum hic nõ ſit tanta neceſſitas, ſicut in cura animarum, præ-
ſertim cum ꝑ doctores dicatur alterari ꝓ illa vice natura bene-
ficij: vt de ſacerdotali fiat non ſacerdotale: ergo non requiretur
ætas. Cogita tamen, quia in hoc vltimo poſſent multa hincin-
de dici: ſed ego teneo, quod proxime dixi.

Sit igitur Concluſio ex iſtis ꝓxime p̃cedent. 6. arti. col-
lecta p̃ſentandos ꝑ patronos ad beneficia in-
ter alias idoneitates debere eſſe conſtitutos in ætate & ordini
bus requiſitis à iure, & alijs diſp̃õnibus ad ipſa beneficia, in quI-
bus p̃ſentantur: ita colligitur. s̃. ex 25. articu. ¶ Amplia iſtã con
cluſionem intantũ ꝓcedere, ꝙ etiã ſeptẽnis p̃ſentari poteſt ad
beneficium ſimplex & ſine cura: ex quo ad illud ſolus clerica-
tus requiritur, & ætas ſeptẽnis eſt ſufficiens ad ordinẽ primę tõ
ſuræ ad clericatum, & ſic ad primam tonſuram: vt diximus. s̃. in
26. artic. ¶ Reſtringe primo iſtã amplia. ꝓcedere in beneficiis
ſimplicibus, & perſonatis: quia ad illa ſeptẽnis p̃ſentari nõ põt:
ꝑ dicta. s̃. in d. 26. artic. in verſi. quid dicendũ. ¶ Reſtringe ſecũ-
do, ꝙ quando bene non ꝓcederet ꝓxima p̃cedens reſtrictio:
tamen illa ampliatio habet locum, vt etiã in iſtis capellis & ec-
cleſiis de per ſe ſtantibus ſeptẽnes poſſunt p̃ntare ad titulum:
non autem quo ad regimẽ beneficij: quia regimen aliis debet
committi: ꝑ ea, quæ diximus s̃. in d. 26. arti. in verſic. bene verũ
eſt. ¶ Declara modo primo iſtam concluſionem, ꝙ in capella-
niis ſacerdotalibus debet ſacerdos præſentari, & nõ inferioris
ordinis, & ſic in capellaniis diaconalibus, & ſubdiaconalibus:
per dicta s̃. in 27. & 28. articu. ¶ Amplia primo iſtam declara-
tionem intantum ꝓcedere, ꝙ ſi fundator appoſuit conditionẽ
vt p̃ſentetur in eccleſia per eum fundata talis, qui habeat cele
brare tot in hebdomada per hoc onus celebrandi appoſitum
capellania dicat̃ ſacerdotalis: ꝑ pulchrã nouiter ꝯſiderata ꝑ me
ĩ d. 27. art. Amplia ij. intm̃ ipſam decla. ꝓcedere, ꝙ ſi fundator ĩ
limine fundatiõis appoſuit ꝯdõnẽ, vt p̃ntãdꝰ celebret miſſam
ip̃e vl̃ alter adhuc dicet̃ ſacerdotalis, & dẽt ſacerdos ĩ ea p̃ntari:
per dicta s̃. in 28. artic. ¶ Amplia tertio ipſam declara. in capel-
laniis prædictis debere p̃ſentari ſacerdotem intantum ꝓcede-
re, ꝙ eſt etiã neceſſe illum eſſe nõ habitu, ſed actu celebrantẽ:
& ſic ſolitum celebrare: per ea, quæ diximus. s̃. in d. 28. articul.
¶ Amplia quarto intãtum in capellania ſacerdotali debere p̃-
ſentari ſacerdotem: vt nõ ſufficiet præſentãdum habere ætatẽ
requiſitam ad ſacerdotium in actu præſentationis, niſi ſit vere
ſacerdos ordinatus: per ea, quæ diximus s̃. in 29. arti. ¶ Amplia
quinto prædicta intantum in capellania ex diſp̃õne fundatoris
ſacerdotali requiri præſentãdum eſſe ſacerdotem tẽpore præ-
ſentationis: vt non ſufficeret infra annum: imo etiam quòd ſta
tim promoueatur ad illud: per dicta s̃. in 29. articul. ¶ Amplia
ſexto intantum requiri præſentandum ad capellaniam ſacerdo
talem debere eſſe ſacerdotem: quòd patronus præſentans pne
rum: & ſi e non ſacerdotem punitur velut præſentans indignũ:
& priuatur illa vice iure præſentandi: vt tetigimus. s̃. poſt Bar-
ba. in 27. articu. ¶ Limita modo primo iſtam declarationem, vt
ad ſacerdotalem capellaniam debeat ſacerdos præſentari, quã-
do ſumus in capellania ſacerdotali ex diſpoſitione fundatoris
laici: & ita procedãt ſupradicta ſed ſi eſſet ſacerdotalis ex diſpo
ſitione patroni clerici: ex ſtatuto, vel conſtitutione clericorũ:
vel priuilegio Papæ bene poſſet p̃ſentari ad illa non ſacerdos:
qui tamen eſſet ætatis habilis ad ſe promouendum: per dicta
s̃. in 29. articu. in verſic. & ex omnibus ſupradictis. ¶ Limita ſe-
cundo ipſam declarationem procedere in præbendis & bene-
ficiis ſacerdotalibus: vt s̃. ſed ĩ beneficiis patronatis curatis ſuf-
ficit quòd præſentetur habens ætatem & promoueatur infra
annum: ſiue patronus ſit laicus: ſiue clericus: per dicta s̃. in 29.
articu. in verſicu. aduerte tamen ad vnum. ¶ Reſtringe iſtam ſe
cundam limit. procedere, dummodo præſentandus ſit clericus
in minoribus ordinibus conſtitutus: quia aliter ad curatum be
neficium præſentari non poſſet: licet eſſet ætatis requiſitæ in
ſacerdotio. vt diximus s̃. in 29. articu. in verſicu. quod ibi eſt in-
troductum. ¶ Reſtringe ſecundo iſtam ſecundam limit. dum-
modo præſentandus, quando præſentatur, ſit ætatis requiſitæ
ad ſacerdotium: quia non ſufficit infra annum venire ad illam:
per ea, quæ diximus in d. 29. articu. in verſicu. ſubdit etiã quòd.
¶ Reſtringe tertio iſtam ſecundam limi. & prædicta procede-
re, quando clerici præſentarentur: ſed ſi etiam in beneficiis nõ
ſacerdotalibus & inferiorum ordinũ eſſet aliquis ętatis requi-
ſitæ ad ordinem annexum illi beneficio: tamẽ eſſet laicus, quã-
uis vellet incontinenti clericari nõ poterit præſentari ad quod
cunq; beneficium eccleſiaſticum: vt diximus in dict. 29. articu.
in verſicu. aduerte ad aliud. ¶ Limita tertio ipſam declarationẽ
in beneficiis ſacerdotalibus ex diſpoſitione teſtatoris debere
præſentari ſacerdotes procedere: niſi ipſi patroni fundatores,
ex quo conſtitutione beneficia ſunt ſacerdotalia vellent ad
illam præſentari non ſacerdotem: quia cum epiſcopi diſpen-
ſatione poterit præſentari & admitti: per dicta. s̃. in 30. arti. prę
ſertim in verſicu. alia eſt concluſio. ¶ Extende primo ipſam ter
tiam limita. intantum procedere, quòd ſi ex negligentia patro
norum prouiſio eccleſiæ ſacerdotalis eſſet deuoluta ad epiſco
pum ipſe non poſſet illa conferri non ſacerdoti ſine conſen-
ſu patroni, cum illo autem ſic: per dicta s̃. in 30. articu. in verſic.
poſtea do. Fely. ibi: & ſequen. ¶ Extende ſecundo iſtam tertiã
limita. intantum procedere: quòd non ſolum ipſe fundator ex
cuius diſpoſitione beneficium eſt ſacerdotale: ſed etiam ſui hę
redes donatarij & ſucceſſiui patroni cum diſpenſatione epiſco
pi poterunt præſentare ad dictum beneficium non ſacerdotẽ:
per ea, quæ diximus in d. 30. articu. in verſi. difficultas ergo eſt.
& per diſcurſum ipſius per totum. ¶ Extende tertio d. tertiam
limita. intantum procedere, quòd in ſupradicta diſpenſatione
epiſcopi non requiritur actualis diſpenſatio, ſed ſufficit tacita
ſtante ſcientia præſentantium & epiſcopi beneficium eſſe ſa-
cerdotale; & nihilominus ad illum præficiunt non ſacerdotẽ:
per dicta s̃. in 30. articu. in verſicul. vnum tamen à doctoribus.
¶ Reſtringe modo primo iſtam tertiam limitat. & eius ampli.
in hærede patroni, procedere aliquali cauſa ſubſiſtente: quia
tũc poterit ad beneficium ſacerdotale etiam hæres fundato-
ris donatarius & ſimiles cũ epiſcopi diſpẽſatione præſentare ñ
ſacerdotem: ſed nulla cã ſubſiſtẽte hæres fundatoris & ſucceſſi
ui patroni, etiã cũ epo hoc agere non poterunt: per ea, quæ di
ximus s̃. in d. 30. artic. in verſic. ideo ego dicerem. cum ſequen.

¶ Reſtrin

¶Reſtringe.d.reſtr.& ſcđam exten.vt non ſacerdos in benefi-
cio ex diſpoſitione fundatoris ſacerdotali præſentari poſſit cũ
diſpenſatione epi etiã per hęredes & ſucceſſiuos patronos,ni-
ſi fundator non ſolum diſpoſuiſſet beneficium eſſe ſacerdota
le:ſed etiam vltra ꝓceſſiſſe verbis & dictionibus prohibitiuis,
& ipſo iure actum annullantibus ſtatuiſſet per ſuos hæredes,&
futuros patronos nullo modo præſentari non ſacerdos: quia
etiam ex aliquali cauſa ipſi hæredes & ſucceſſiui patroni nõ po
terunt mutare diſpoſitionem fundatoris & non ſacerdotẽ pre
ſentare,etiam epiſcopo diſpenſante: per ea quæ nouiter dixi-
mus in d.30.artic.in verſi.vnde pro veritate.cũ ſequen. ¶Re-
ſtringe ſecundo d.tertiam limi. cum ſecunda extẽſione de hę-
rede procedere omnibus hæredibus, ſeu ſucceſſiuis patronis
volentibus:quia tunc cum epi cõſenſu non ſacerdos poſſet ad
beneficium non ſacerdotale præſentari:ſed aliquibus cõtradi-
cẽtibus etiam minori parte; & ſtante copia alterius ſacerdotis
hoc fieri nõ poſſet cum requiratur omnium voluntas repſen-
tans fundatoris voluntatẽ: per nouiter per me conſiderata in
d.arti.in verſi.ad aliud etiam eſt aduertendum. ¶Reſtringe ter
tio ipſam tertiam limita.& eius 2.exten.habere locum,vt hoc
fieri poſſet pro vna vice:non autem, vt immutetur in totũ na-
tura beneficij:per dicta ſ.in d.30.artic.¶Reſtringe quarto prę-
dictam tertiam limi.ꝙ poterit ad beneficium ſacerdotale non
ſacerdos patrono,& epiſcopo volentibus p̄ſentare procede-
re,dummodo p̄ſentandus ſaltem ſit in quatuor minoribus or-
dinibus conſtitutus:quamuis non habeat etatem requiſitã ad
ſacerdotium alias p̄ſentari non poterit:per ea,quæ diximus in
fi.d.30.artic.in verſ.& vltra iſtud adde aliud nouum. ¶Limita
quarto ipſam declarationem ad beneficiũ ſacerdotale fore pręſentandum ſacerdotem procedere,quando nõ ſubeſt maxima
cauſa:ſed cauſa maxime vtilitatis ſeu neceſſitatis beneficij ſua-
dente, poterit epiſcopus ſolus patronis inuitis dare beneficiũ
non ſacerdoti,& concurrent in hoc dicto ſpecialia,vt diximus
ſ.in d.30.artic.in verſi.tu collige. Et per iſta omnia dicta in pro
ximis preceden.6.articu.ſunt clara.

¶Octaua quæſtio prin. 1.partis. 2.Libri.

1 *Charitas perfecta incipit à ſeipſo.& nu.12.*
2 *In beneficiis largiſſima ſit interpretatio.*
3 *Præſentator poteſt ſibiipſi poſſeſſionem tradere.& nu.13.*
4 *Patrono indigenti pinguius eſt prouidendũ ex reditibus eccleſiæ.& nu.16.*
5 *Patronus tenetur ꝓuidere eccleſiæ,& videre ne bona eccleſiæ dilapidẽtur.*
6 *Patronus clericus non poteſt ſeipſum præſentare ad eccleſiam vacãtem.Et quæ ſit ratio.*
7 *Beneficium ſibi conferre nemo poteſt.Itẽ diſtinctio inter dãtem & recipientem,Item inter baptizatum,& baptizantem.Inter item veſtitum & veſtientem.nu.9.*
8 *Ambitioſus repellendus ab electione.*
10 *Electionarius non poteſt ſeipſum eligere.& nu.14.*
11 *Dare iuſſus cui velit,non poteſt pro ſe retinere.*
15 *In ſpiritualibus requiritur omnis integritas.*

EXpeditus De prædictis articu.tendentibus ad dubietatem,an aliqui poſſint
præſentari,quia clerici vel nõ:quia regularis ad ec-
cleſiam ſecularem,& econtra;quia alterius dioceſ.
& quia non ordinis vel ætatis requiſitorum:iuxta naturam &
ordinem annexum ad beneficia. ¶Reſtat modo octauo loco
principaliter quærere:an quis poſſit à ſeipſo,vel ab aliis ab eo
cauſam habentibus ex quo clericus præſentari? Et iſta quęſtio
habet infraſcriptos articu.quorum primus venit diſcutiendus:
1 an clericus patronus poſſit p̄ñtare ſe ipſum.†Et primo vr̃ dicẽ
dũ ꝙ ſic:ꝑ regulã oĩs ꝑfectã charitas incipit à ſeipſo c. qui vult
ordinate.de pœni.diſtin.3.l.p̄ſes.C.de ſer.& aqua. ergo cũ p̄ñ-
tari ad beneficiũ ſit beneficiũ & ſic bonũ c. cũ dilec. de dona.
2 †& ideò in illis ſit largiſſima interpretatio: vt ibi,& in c.olim.
de verbo.ſignifi.& in l.beneficium.ff.de ꝯſti.prin.,Abb. in rub.
de reſcrip.& ideo dr̃ ꝙ eſt beneuola actio gaudiũ tribuẽs capiẽ
ti:vt in c.1.quibus modis feud.amitta.in verſi.feudo.Abb.in c.
nõnulli.ĩ §.ſunt & alij. in gl.in verbo,reſtringẽdæ.& in c.ad au-
dientiã.el 2.de reſcrip.Cur ergo ſi oĩs ꝑfecta charitas incipit à
ſeipſo nõ debeat hoc beneficiũ,qđ eſt bonũ,& tribuẽs gaudiũ
ſibiipſi potius,quam alteri dari cum ex eius p̄ſentatiõe incipiat
ipſa datio.c.cum Bertold.de re iudi.quia epſ ſine patrono,illud
dare non põt.c.decernimus.16.q.4. cum ſimi, ¶Item ad idem
facit:quia nos magis debemus eligere nos ipſos, quam alios c.
niſi.de auctoritate & vſu pal.& hoc tanto magis; quia factum
patroni non ratificatur,& valet niſi ꝑ approbationem epi inſti-
tuentis c.quod autem.hoc tit.& quæ notan.in c. cum Bertol-
3 dus.de re iudi.& hoc non debet incongruum reputari: † quia
videmus etiam tutorẽ ſibiipſi poſſeſſionem tradere. l. fiſtulas.
§.fundum.ff.de ꝯtrahen.emptio. ¶Item pater & filius cenſen-
tur vna & eadem perſona.l.in ſuis.ff.de lib.& poſthu.c.ſi. de cõ
ſe.diſtin.4.& tamen pater p̄ſentat filiũ:vt dicemus.ĩ.in 12 pro-
ximo ſeq.articu.ita & patronus debet poſſe p̄ſentare ſeipſum.
4 ¶†Item nos habemus patrono indigẽti pinguius ex reditibus
beneficij eſſe ſubueniẽdum quam aliis c.quicunq; 16.q.7.c.no
bis.hoc tit.cum ſimi.Cur ergo patrono exiſtẽte idoneo:& ma
xime indigente non ſibi potius ſubueniatur de toto quam ex-
5 traneo.¶Item patronus†tenetur defendere eccleſiam,& ꝓui
dere,ne bona eccleſiæ dilapidẽtur.c.filiis.16. q. 7.cũ ſimi. Cur
ergo non poterit ſeipſum p̄ſentare,& habẽdo titu.melius de-
fendet. ¶Item patroni debẽt eſſe melioris ꝯditionis, quã alij,
& p̄ſertim laici:vt tanto magis inducantur ad eccleſiarum fun
dationem gl.no.in c.cũ dilectus & c.3.hoc tit.Cur ergo nõ po
terit p̄ſentare ſeipſum,& dicetur peioris ꝯditionis,cum alium
p̄ſentare poſſit,& ſeipſum non: & certe ſi ꝑmittitur p̄ſentatio
patronis laicis, vt inducantur ad eccleſias fundandas: quanto
magis inducerentur, ſi poterunt p̄ſentare ſeipſos:& econtra
quanto magis ſe abſtinebunt ſi ꝓhibentur p̄ſentare ſeipſos:&
ſic reſtringatur eorum poſſe: & quando reſtringitur illud nos
dicimus non eſſe de mente papæ:vt ꝑ gl. in d.cum dilectus. &
plenè ꝑ doc.in c.2.de p̄ben.lib.6.Vnde cũ iſta ratio ne laici re-
trahantur à fundatione eccleſiarum in materia noſtra ſit potiſ
ſima,debet etiam eſſe in caſu noſtro in cõſideratione, fortius
dico,ſi enim patroni inducuntur ad eccleſias fundandas: quia
poſſunt p̄ſentare alios quanto magis inducẽtur, ſi poterunt p̄-
ſentare ſeipſos:per d.c.niſi.de auctoritate & vſu pal. & ecõtra
6 citius retrahentur, ſi non poterunt p̄ſentare ſe ipſos,¶†Et li-
cet iſta ſatis videantur concludere,quæ quidem partim fuerũt
ꝑ doc in locis ĩ.allegãdis deducta,partim ꝑ me nouiter cõſide-
rata:tamen quia contraria pars habet ꝓ ſe tex.expreſſum in c.ꝑ
veſtras.hoc tit.non eſt multum inſiſtendum:nam ibi text.vult
ꝙ patronus clericus eccleſiæ vacantis nõ poteſt ad eã ſeipſum
p̄ſentare,vt ibi ab omnibus cõiter ſummatur.Et ratio huius de
ciſionis eſt,quia dẽt eſſe differẽtia inter dãtem & recipientẽ:&
7 ſic inter p̄ſentãtem & p̄ñtatum.Ita tex.in c.ſi.de inſt.†vbi quis
non põt beneficium cõferre ſibiipſi: nec ſeipſum inſtituere:&
reddit rationem, quia inter dantem & recipiẽtem debet eſſe di
ſtinctio ꝑſonarum &c.& ita etiã vult gl.in verbo, p̄ſentare. in
d.c.ꝑ veſtras,hoc tit.ꝑ d.c.ſi.qđ incipit, ad noſtrã.& adducit ſi-
mile:quia inter baptizantẽ & baptizatũ debet eſſe diſtinctio c.
debitũ.de baptiſ.& eius effec.¶Et hoc idem vult gl.1.quæ red
dit aliã rationẽ ex tex.collectã,ne incidat patronus ſeipſum p̄-
8 ſentans in vitium ambitionis;†quia ſi aliter in illud vitiũ inci-
deret eoipſo tanquã ambitioſus deberet repelli.8.q.1.c.in ſcri
pturis.&.1.q.6.ſicut is qui ſi.C.de epiſ.& cleri.l.ſi quãquã.&.ff.
de ꝓcu.l.quæ omnia.quia nõ ambitione,ſed labore vnũ quem
que ad honorẽ cõuenit ꝑuenire. C.de re milita. l. ꝯ publicam.
lib.12.&.61.diſtin.mirantur. ad fin. ¶Idẽ vult do.Goff. conci-
uis meus in ſumma huius tit.in fi.col.in verſi.ſed quid ſi cleri-
cus.vbi allegato d.c.ꝑ veſtras.ꝓ deciſio.huius art.& d.c.in ſcri-
pturis. addit p̄ſentare, vel eligere ſeipſum reprobari in multis
iuris articu.& adducit ſimile: puta ſi quis ſe ingerat ad aliquod
officiũ;quia qui ad officium ꝓcurationis ſe ingerit,ſeipſum ex-
cludit,ex quo ſuſpectus habetur d.l.quæ omnia.ff.de ꝓcura.&
qui ſibi tutelã adſcribit ſimiliter ſuſpectũ ſe reddit.ff.ad legem
cor. de fal.l.vxori.§. qui ſe:nec põt quis ſibi auctoritatem p̄ſta-
re:vt ff.ad Treb.l.j.§.fuit. & ad hoc addit.ff.de teſt.tute.l.ex ſen
tentia.& ff.de aucto.p̄ſtan.l.1.¶Idẽ vult Hoſt.in ſumma huius
tit.in.§.in quibus differant.in 3.col.in verſic.illud autẽ omittẽ
dum.ꝑ d.c.per veſtras.& allegatis dictis ꝑ Goff.vltra ea,adducit
ſimile debere eſſe diſtinctionẽ inter electum & eligentẽ.c.qua
liter.de elec.& debere eſſe differentiam inter inſtituentem &
inſtitutum c.ſi.de inſti.¶Idem vult Io.an.poſt Inno.in d.c. per
veſtras.hoc tit.per iura ſ.allegata.& do.Card.ibi in 1.oppo.ad-
ducentem rationem text. quia quis non debet ſe ingerere in
aliqua prælatura:& alleg : ad hoc quendam dom. Gaſ.dicen-
9 tem:ꝙ licet † debeamus nos diligere hoc verũ virtualiter: vt
ĩ.reſponſiones ad contraria,dicemus hoc idem voluit do.Ab.
in d.c.per veſtras.qui ad hoc allegat gl.& Arch.in c. qui epiſco
patum.8.q.1.& Imo.ibidem:& Spec.hoc tit.in fi.pen.col.ſum-
ma directorij iuris.hoc ti.§.34.& frater Angelus in ſua ſumma
in verbo iuſpatr. §. 29.& Barba.conſil.33. ſcripſit pſalmiſta.in
penult.col.in.2.vol.vbi dicit inter veſtientem & veſtitum de-
bere eſſe diſtinctionem, & inter electum & eligentem, alleg.
dict.cap.fin.de inſtit.& ibi pulchram gloſſ. ¶Hoc idem voluit
Paui.in ſuo tractat.de ſede vacan. in ſecunda part.in 5.quęſtio.
in vltima colum. in verſicul. adde quòd quis.& Gay.in repet.
c.ſi.de

c.fi.de elec.li.6.in fi.49.col.¶Et idem voluit Firma. in tract.de
ep̄o.in j.libr. in 3.parte in 24.q.in 2.col.v.char. operis.dum ibi
10 quærit:†an electionarius poſſit ſeipſum eligere:& concludit
ꝙ non.& alleg.d.c.per veſtras.& gl.in c.cum in iure. de elect.
gl.in d.c.quia ep̄atum.& multa ex ſupraſcriptis,& vltra eam gl.
in c.bone.el j.de elec.& c.didicimus.24.q.j.Alb.de roſa.in trac.
ſtatutorum.q.174.& dicit notari in l.plane. & ibi Bar.ff.quod
cuiuſque vni.no.& facere,quæ dicunt Bart. & doct.poſt Mar-
cilium doctorem antiquum in l.ſi mandauero. §.fi.ff.mandati.
¶Poſtmodum reperi do.Roch.in hoc tract.in verbo,honori-
ficum.in 4.q.prin.in 4.col.in ver.circa aliud, quærentem, de i-
ſto art.& concludentem cū deciſione.d.c.per veſtras. pro qua
adducit quaſi ꝓ maiori parte iura.ſ.allegata. & præſertim tex.
11 in d.l.ſi mandauero.§.ſi tibi centum.ff.manda.†vbi qui iuſſus
eſt dare,cui velit,non poteſt pro ſe retinere:& plus dicit,ꝙ da-
ta alicui poteſtas eligendi non poterat ſeipſum eligere : imo,
quod fortius eſt,ſi iurauit eligere meliorem, & ipſe ſit melior:
non poterit ſeipſum eligere.alle. gl. quæ aſſignat rationem in
d.c.cum in iure.de elect.quæ vult illum in quem tale compro
miſſum eſt factum,non poſſe acceptare,niſi intelligatur de iu-
re excepta eius perſona:vt ibi ēt patet per do.& plenè Hoſt.in
ſumma de elect.in §.qualiter.in fi.ſtatim ante.§.quo tempore
ibi,quid ſi videntur.& adducit ibi do.Roc.rationem,de qua.ſ.
quia ſi quis præſentat ſeipſum,videtur facere iudicium de per-
ſona ſua,& auctorizare ſibiipſi,quæ omnia ſunt prohibita.arg.
cle.2.de reb.eccl.non alie.& in d.c.qualiter. de elect.prout ēt
dicit Abb.& alij doc.in d.c. per veſtras.& ita volunt omnes, &
hæc eſt communis opinio quæ non habet ɔdictorem: qa pro
12 ea eſt tex.clarus. ¶†Non obſtant modo rationes.ſ.adductæ
quæ videnť velle ɔrium : & prima,qa oīs perfecta charitas &c.
nam reſpondetur dictam regu.procedere: niſi ſequanť incon-
uenientia de quibus.ſ.ſ.ꝙ vertitur ɔ reg.ꝓhibentem quem ſe
ipſum ingerere, & ſibiipſi auctorizare : & licet nos debeamus
diligere nos ipſos,hoc eſt verum virtualiter,ideſt ſm vitutem
c.charitas.ver.corpus.de penit.diſt.2.ſe autem ingerere,nō eſt
virtutis,ſed vitij: ergo ſe ingerens nō debet admitti. Ita d.Car.
poſt quendam d.Gaſp.doct.antiquum in d.c.per veſtras.in j.q.
& ideo licet beneficium dicatur bonum,non debet habere lo
cum cum vitio:quia non debet facere bonum ꝓ ſe ꝑ viam ma
13 lam.c.quoniam ait Loth.14.diſt.¶†Ad illud vero de l.ſiſtu-
las.ff.de contrah.emptio.reſpondet primo Gof.vbi.ſ.ꝙ tutor
non ſibiipſi tradit poſſeſſionem:ſed egrediente familia pupilli
tutor ingrediť.¶Hoſt vero in.d.ſumma vbi.ſ.reſpondet aliud
in ſpiritualibus,aliud in temporalibus:quia tp̄alia poſſunt emi,
ſpūalia vero non:quā ſol.declarat Io.An.in d.c.ꝑ veſtras.aliud
in tp̄alibus.ſ.in qbus habet locum ſucceſſio:nec in aditione re
quiriť iudicis auctoritas.ff.de acq.hær.l.ꝓ hęrede.aliud in ſpūa
libus in quibus:nec ſucceſſio locum habet.ca. ex tranſmiſſa.de
filiis presby.nec ſine iudicis auctoritate acqruntur c.ex frequē
14 tibus.de inſt.& nota.in c.cum ſatis.de offi.archi.¶Miror † de
iſta ſolutione : nam quanto magis actus eſt explicandus cum
auctoritate ſuperioris, ex quo videtur ab illo actum habere ef
fectum, tāto magis quis debet ſeipſum poſſe præſentare, cum
ſuperior ſit ille qui facit & ꝑficit actum:vt argumentātur doc.
in d.ca.ꝑ veſtras.vnde melius tenet ſol.Goff.¶Vel dicas ſolu-
15 tionem Hoſt.procedere ex illo capite:qa in †ſpūalibus requi
ritur oīs integritas:& ſic vt nulla ſit ambitio, q̄ non tm̄ obſtat
in tp̄alib. Card.autem dicit in d.c.ꝑ veſtras.vtramq; ſolutionē
teneri poſſe:& remittit ſe ad ea,q̄ dicit in d.c.cū in iure.de elec.
¶Ad omnia alia,quæ.ſ.ſunt adducta de patre,q p̄t p̄ntare fili-
um:& tn̄ cenſentur vna & eadem ꝑſona:reſpondetur illud nō
vere ſed ficte ꝓcedere:vt latè diceť.j.in iſta.8.q.prin.in 12.art.
16†Ad illud vero:ꝙ patrono in neceſſitatib. de reditib.eccleſiæ
pinguius ſit ſubueniēdum &c. & ꝙ teneť defendere eccleſiā,
quæ melius fierēt,ſi ipſe poſſet præſentari:& ꝙ denegata p̄nta
tione paſſiua patronis retraherentur à fundatione eccleſiarū:
dic vnico verbo iſta in hoc caſu non eſſe in ɔſideratione:qa p̄-
ualet regula, & ratio,quæ eſt in tex.d.c.ꝑ veſtras.ne qs ſe inge
rat in prælatura &c.& non poteſt dici laicos retrahi ab ædificā
do eccleſias ꝑꝑ hoc:quia iam eis conceſſum eſt ius par.ſm ſui
naturā, non dēnt ergo trāſgredi regulas iuris in non expreſſis
q̄to magis in hoc caſu,in quo apte iuriſlator in d.c.per veſtras
ſic diſpoſuit:& ideo propter tex.deciſionem omnia ſileant.

¶Secundus art.8.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Patronus clericus an poſſit ſeipſum præſentare in beneficio ſimplici.3.*
2 *Præſentare ſeipſum,& auctorizare in ſeipſo prohibitum.*
4 *Legis ratio,anima legis eſt.*
5 *A legis diſpoſitione an & quando recedendum.*
6 *Beneficia ſimplicia ſunt tanta,vt inde clerici pauperes viuant.*
7 *Ambitio,quid.*
8 *Beneficium ſimplex,quid.*
9 *Beneficia tenuiſſim i ſunt in Apulia,& terra laboris.& n.15.*
10 *In beneficiis ſimplicibus multa permittuntur,quę non permittuntur in plu ribus dignitatibus,perſonatibus,& aliis beneficiis pinguibus.*
11 *Prætor de minimis non laborat.*
12 *Simonia maior in ordinibus committitur,quàm in beneficiis.*
13 *Inſtituere ſeipſum nemo poteſt.*
14 *Inſtitutio confert omne ius inſtituto:Præſentatio vero nullum ius præſen tato tribuit.& quid de electione.*
16 *Præſentare ſeipſum poterit quis in collegio, dummodo non præſentet ſe ad dignitatem,ſed vt poſſit collegium ingredi ad capiendum ingenij cultum.*

1 DUBITATUR Secūdo loco,an tex.d.c.ꝑ veſtras.†volēs
quem ſeipſum p̄ntare non poſſe, habeat
locū in omni beneficio:& ſic ēt in bn̄ficio ſimplici,in quo cle-
ricus eſt patronus : an autē ad illud poſſit ſeipſum præſentare?
¶Iſtum articulum videtur formare Abb.in d.ca. per veſtras.in
ver.ſed quæro nunquid iſte tex.& dicit videri illum text. non
hr̄e locum in beneficiis ſimplicibus:& ſic patronum poſſe ſeip
ſum pręſentare ad ſimplex beneficium.& mouetur qa Papa in
reſponſione fundat ſe ſuper prælatione: ergo ſecus in benefi-
ciis ſimplicibus,in quibus non ſunt pręlati.poſtea dicit Io.An.
tenere cōtrarium : quia illa ratio,quæ eſt in beneficiis magnis,
eſt etiam in beneficiis ſimplicibus.& ipſe Abb. ibidem adhuc
vult tenere primam opinionem,& mouetur non eſſe ambitio
ſum pauperē clericū emittere preces,vt ſibi ꝓuideatur de bn̄-
ficio:vt in c.cum ſecundum apoſtolum.de pręb.& in ca.tuam.
de æta.& quali.no.gl.in c.fi.de elec.lib. vj.& in d.c.tuam.ergo
eodem modo poterit ſe præſentare,licet non ɔcludat Abb.ſu
um motiuum.tn̄ idem Abb.ibi dicit ſuum motiuum poſſe ſol-
ui,ꝙ licet poſſit emittere preces, qa dignus eſt & indigēs: tn̄ n̄
ſequiť ex hoc poſſe p̄ntare ſeipſum:qa tunc videreť hoc expo
2 ſcere ex debito,& facere †iudiciū de ꝑſona ſua,& auctorizare
in ſeipſo:quæ omnia ꝓhibita ſunt.arg.cle.2.de rebus eccle.nō
alie.& c.qualiter.de elect.& c.fi. de inſt.& ſic Abb. vr̄ ɔclude-
re ēt ad beneficia ſimplicia patronū clericum non poſſe p̄nta-
re ſeipſum:& ſic in eis habere locum tex.d.c. per veſtras.¶Tu
aduerte primò, quia vidi etiā Car.ibi in fi.qui non mouet hanc
quæſtionem,ſed illam, de qua.j.in 4.proxi.arti.erimus dicturi,
videlicet an id quod proxime dixerat epiſcopum motu ꝓprio
poſſet conferre patrono beneficium,quod eſt de iure pa.ſuo,
habeat ēt locū in canonia, & in omni beneficio? & dixit Hoſt.
tenuiſſe ꝙ ſic.quia militat eadem ratio.& ſic non loquitur ī ca-
ſu noſtro Abb.ergo hanc quæſtionem mouet poſt Io.And.&
videtur velle ꝓ beneficio ſimplici patronum poſſe effundere
preces:ſed nō p̄ntare ſeipſum.de huiuſmodi precibus hic non
loquor.ſed in proxim.ſeq.arti.ſufficit mihi Abb.tenere text.in
d.ca.per veſtras.habere locum etiam in beneficiis ſimplicibus.
3 ¶†Tu tamen dic ꝙ videtur caſus in contrarium in illo text.
d.c.per veſtras.hoc tit.illum ita inducendo.nam text. ibi ponit
ſui rationem ſub iſtis verbis formalibus : Cum igitur nullus ſe
ingerere debeat eccleſiaſticæ prelationis officiis &c.deciſionē
verò ponit in iſtis formalibus verbis?Reſpondemus,ꝙ nullus
ſe poteſt ad perſonam alicuius eccleſiæ ſe p̄ntare, quantum
4 cunq; idoneus ſit,&c.tunc ſic clarum eſt †rationem legis,eſſe
animam ipſius legis.C.de legibus.l.non dubium. vbi ꝑ Bald.&
doc.reg.fi.de reg.iur.lib.6.& ibi ꝑ Dy.& doctores.& ideo ſicut
corpus regulatur ab anima : ita & ipſa lex regulatur à ſui ratio-
ne: vnde dicitur quòd verba legis reſtringuntur & amplian-
tur ad limites rationis ipſius legis.text. in l.cum pater. §.dulciſ-
ſimis.ff.de lega.2.& text.in l.pater filium.§.fundum. ff.de lega.
3.Vnde ſi ratio eſt amplior dicto legis , lex & eius dictum am-
pliatur ad terminos rationis legis, non ſolum expreſſè , ſed e-
tiam tacite,ſi alia ratio haberi non poteſt:vt vult gloſſ.in l.tale
pactum. ff. de pactis. Si vero ratio expreſſa vel tacita eſt ſtric-
tior ipſa lege,ita & ipſa lex reſtringi debet iuribus ſuprà allega.
5 Et ideo dicendum eſt ex prædictis , quòd quando † ratio eſt
maximè expreſſa , ampla vna cum ipſa diſpoſitione legis , vel
reſtricta , non eſt diſcedendum à diſpoſitione ampliata vel re-
ſtricta cum ipſa ratione in lege expreſſa. omnia iſta probantur
in iuribus ſupra allegat. & plenè per Abbat. in capit. final. de
reſcriptis. tunc ſic ſi in dict. text. capit. per veſtras. eſt ratio li-
mitata ad prælationem eccleſiarum: & diſpoſitio ſimiliter ad
perſonatus eccleſiarum patronatarum : cur dicemus fore
tranſgrediendum, & extendendum ad alia beneficia , præſer-
tim ſimplicia , in quibus nullus eſt perſonatus , nulla auctori-
6 tas , ſed potius ſunt creata talia beneficia : †vt inde clerici &
& maximè pauperes viuant.cap.ſecundo.de præben.& voluit
Abb.In c.quia tantum.in prin.co.tit. vbi vult,quem poſſe eſſe
beneficia

beneficiatum plurium beneficiorum, quando ex vno viue-
re non poteſt: vt ibi. Certe non eſt dicendum maximè: quia
hoc caſu ceſſat ambitio, quæ fuit cauſa dictæ diſpo. illius text.
nam licet contra obtinentes plures eccleſias ſit præſumptio
7 ambitionis: † & ambitio ſit proprie aſpiratio ad dignitatem, ꝓ
cedens ad actum. tamen hæc præſumptio ceſſat, attenta quali-
te beneficiorum, & perſonarum. nam ſi eccleſiæ eſſent ita te-
nues, vel perſonę ita nobiles, ꝙ licite ſine omni ambitione poſ
ſet pati quem tenere plures eccleſias, ſecundum Abb. in d. ca.
quia intantum. in primo not. & alleg. d. c. de multa. eo. tit. in fi.
& c. j. 9. q. 3. imo idemmet Abb. in d. ca. per veſtras. cum ex illo
tex. colligit nullum debere ſe ingerere eccleſiaſticæ prælatio-
ni. dicit ex text. ca. quia epiſcopatum. 8. q. j. poſſe argui ꝙ ſi ali-
quis mouetur ex feruore charitatis, vt aliis proſit, non peccat
petendo: ſecus ſi vt præſit, & ſic ratione ambitionis. & remit-
tit ſe ad glo. in c. tuam. de æta. & qual. cum igitur ibi text. cum
ſui ratione ſit reſtrictus ad perſonatum, à ꝯrio imo expreſsè vi
detur velle: ſecus eſſe in beneficiis ſimplicibꝰ præſertim: quia
8 ceſſat ambitio. ¶ † Et vocarem beneficium ſimplex non ſolū
ſine cura, ſed etiam perſonatum non habentem magnam &
honoratam eccleſiam, nec magnos reditus; quia talia benefi-
cia includuntur in d. tex. vel perſonatus, vel præeminentia ali-
9 cuius: ſed ꝙ ſint beneficia ſimplicia † & parui valoris, prout
ſunt in Apulia & terra Laboris, in quibus locis plurimum be-
neficia ſunt tenuiſſima, vt dicit Gem. in c. 2. de præben. libr. vj.
certe crudele eſſe dicere ex diſpoſitione. ca. per veſtras. quę ad
hoc non ſe extendit, & non eſt aliud ius hoc dicens clericum
patronū idoneum, & præſertim pauperem non poſſe ſeipſum
præſentare, & quam maximè hæc mea inductio, d. text. & iſta
10 mea opi. procedit, † quia multa permittuntur in bñficiis ſim-
plicibus, quæ non permittuntur in prelaturis, dignitatibus, per
ſonatibus curatis, & aliis pinguibus beneficiis, vt latè diximus
ſ. ad quæ ibi dicta me remitto in j. par. j. lib. in 9. q. prin. in 3. art.
in 4. motiuo partis affir. vbi pono accumulata dicta, quæ habēt
locum in ſimplicibus & minimis, & non in magnis, & præſer-
tim à 26. dicto per totum. xxx. dictum: & ſunt deciſiones ad in
ſtar illius. ca. per veſtras. & tamen non habent locum in mini-
11 mis beneficiis: † qa de minimis non curat prætor, & ita in pun-
cto iuris tenerē, licet eſſet difficile recedere ab opinione Abb.
maximè quia allegat pro ſe Io. And. vt ſ. dixi. ¶ Et vt nihil huic
articulo deſit, adde ſi diceretur contra meam inductionem fa-
cere alia iura. ſ. allegat. quæ volunt neminem debere ſibi aſſu-
mere honorem &c. reſpōdetur, ꝙ tex. in c. quia epiſcopatum.
& in c. in ſcripturis. 8. q. j. loquuntur de honoribus, & ſic mag-
nis beneficiis. & tex. in c. ſicut is, qui. 1. q. j. 6. ſimiliter loqtur de
huiuſmodi beneficiis & ordinibus ſacris, vt ibi: qui ordines ſa-
cri ſunt maiores beneficiis: cum in illis detur maior ſpirituali-
tas, & ideo non debet quis ſibi illud arroganter aſſumere: vt in
12 d. c. ſi is, qui. & ideo maior ſimonia † in ordinibꝰ committitur
quam in beneficiis, nam in ordinibus eſt prohibitum commit
tere ſimoniam, quia ſimoniacum: in beneficiis vero eſt ſimo-
niacum, quia prohibitum. gl. notab. in ca. ex parte. el 2. de offic.
delega. & ſimiliter. c. qualiter. de elect. loquitur in honoribus
& magnis beneficiis. ¶ Tota ergo difficultas eſt reſpondere ad
13 text. d. c. fi. de inſt. † vbi habetur, quem ſeipſum inſtituere non
poſſe. & ratio eſt, quia debet eſſe diſtinctio inter dantem & re-
cipientē: & quod plus eſt, ille tex. loquitur in omni beneficio:
imo in præbenda & in cuſtodia eccleſiæ: & ſic ratio eius eſt ge
neralis & etiam deciſio. vnde videtur omnia comprehendere
etiam minima beneficia. ¶ Sed breuiter reſpōdetur illum tex.
14 non obſtare: quia † inſtitutio confert omne ius inſtituto. d. c.
fi. & c. ex frequentibus. & quæ not. in c. auctoritate. de inſti. &
reg. prima. de regu. iur. lib. vj. præſentatio vero nullum ius tri-
buit præſentato: & ſi tribuit ius, tribuit ad rem, & nō in re. tex.
eſt no. in c. cum Bertoldus. de re iud. & ſic non eſt præſentatio,
q̄ dat beneficium: ſed inſtitutio ſeu collatio in mere beneficiis
collatiuis: electio etiam tribuit ius electo. gl. no. in ca. quanto.
63. diſt. Abb. & ibi Fel. in d. c. cum Bertoldus. & Abb. in c. que-
relam. de elect. & ſic inſtituens, conferens, & eligens tribuunt
ius prouiſis: præſentatio vero non. & ideo ſecus in d. ca. fi. & in
d. c. qualiter. & in aliis iuribus, non ſic in præſentatione ad ſim
plicia beneficia. ¶ Nec ratio illius tex. contrariatur nobis, quæ
eſt ꝙ inter dantem & recipientem debet eſſe diſtinctio &c. qa
hic pręſentans non dat, ſed ipſe inſtituens, qui eſt alia perſona.
¶ Et ſi diceres iſta ratio militat etiam in præſentationibus be-
neficiorum magne auctoritatis: ergo mala deciſio. d. c. per ve-
ſtras. reſpondetur in magnis beneficiis militare ambitionem
& cupiditatem quæ prohibetur vt ibi. & in c. auaritia. de pręb.
15 quæ non poſſunt eſſe in † beneficiis ſimplicibus & tenuibus,
vt ſunt beneficia in partibus noſtris tam parui fructus, & tam
magni ſeruitij miſſarum, vt potius ſint onus quam honor & v-
tilitas: & ſolum acceptantur vt ex illo honeſto ſeruitio clerici
acquirāt victum: quia qui altari ſeruit &c. c. cum ſm apoſtolū.
de præb. Et ſic tenerem vt ſ. quicquid dixerit Abb. cum ex præ
dictis ſit etiam reſponſum rationibus per eum adductis. ſ. quia
faceret iudicium ī perſonam ſuam: quia parum aut nullum eſt
iudicium in iſtis minimis, cū quaſi minima requiratur idonei-
tas, nec auctorizat in facto proprio: quia non eſt ipſe, qui dat
ius, ſed inſtituens: vt ſ. dixi. ¶ Et hæc reſponſio poteſt dari ad
omnia iura volentia differentiam eſſe inter dantem & recipi-
entem. ¶ Adde tamen vnum, ꝙ cum ius pat. cadat etiam in re-
16 bus † ſecularibus, vt ſunt iſte ſtantiæ, collegia ſcholarium, &
ſimilia. de quibus diximus. ſ. in j. part. j. lib. in xj. q. prin. in 14. art.
& in hac parte in v. q. prin. in xj. art. poterit quis in collegio prę
ſentare ſeipſum: dummodo non præſentet ſe ad dignitatem:
ſed vt poſſit ingredi collegium pro diſciplina acquirēda: quia
in hoc non eſt ambitio, ſed deſiderium acquirendi doctrinam:
quod eſt laudabile. & pro hoc facit quod diximus. ſ. in proxi.
præced. art. in verſi. non obſtant modo rationes. cum recitaui-
mus ſolutionem Hoſt. ad l. fiſtulam. ff. de contrahen. empt. in
verſi. ad illud vero. de l. fiſtulas. qui diſtinxit aliud in temporali-
bus, & aliud in ſpiritualibus, vt ibi: nota prædicta, quia noua, &
credo ea procedere.

¶ Tertius art. 8. q. prin. 1. partis. 2. Libri.

1 *Patronus an debeat precari & rogare eum, cui ius eligendi competit, vt ſi-
bi exiſtēti idoneo & pauperi prouideatur de beneficio patronato. & quid
in magno beneficio. n. 3. 6. & 7.*
2 *Clericus non dicitur ambitioſus emittendo preces vt ſibi prouideatur de be-
neficio. & n. 4. 9.*
5 *Plus qui poteſt, poteſt & minus.*
8 *In beneficiis patronatis nullum ius nec auctoritatem habet extraneus.*
10 *Simonia committitur non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in eis annexis.*
11 *Simonia quid.*
12 *Simoniam an & quando preces inducant.*
13 *Siue ſimonie metu an quis poſſit deſeruire alicui prælato, & ab eo benefi-
cium ſperare. remiſſ.*

1 Offert Se in ordine tertius art. † an patronus clericus q
non poteſt præſentare ſeipſum, ꝑ diſpoſitionē
c. per veſtras. hoc titul. poſſit ſaltem preces habenti inſtituere
porrigere, vt ſibi beneficium conferat eo exñte idoneo, & ma
ximè paupere. ¶ Iſtum articulum videtur formare Abb. in d.
c. per veſtras. dum quærebat de præcedenti proxi. art. vbi dicit,
2 vt ſ. retulimus, † non eſſe ambitioſum, clericum pauperem e-
mittere preces, vt ſibi prouideatur de beneficio. & alleg. c. cū
ſecundum apoſtolū. de præb. & no. in c. tuam. de ęta. & qual. &
ea, quæ not. gl. in ca. fi. de conceſ. præben. lib. 6. & ſubdit ipſum
credere poſſe dici quem poſſe emittere preces, ex quo dignus
eſt & indigens: poſtea quærit, an epiſcopus poſſit motu ꝓprio
patrono beneficium patronatum cōferre: & in fine illius quæ
ſtionis dicit etiam putare poſſe attentari patronum non præ-
3 ſentando ſe: † ſed preces emittendo poſſe aſſiſtere epō, vt ſi-
bi prouideat de illo beneficio, dummodo non ſit curatum: &
ſic euitet̃ ambitio prelatiōis, & ſit indigēs. & ita reſidet ibi Ab.
& hoc ēt tenet Gayc. in rep. c. fi. de elect. li. vj. in fi. 47. col. licet
indiſtincte loquatur poſſe preces offerri, non diſtinguendo de
4 beneficio ſimplici, vel non. ¶ † Tu aduerte: nam retenta opi-
nione de qua. ſ. in proxi. præced. art. quæ vult patronum cleri-
cum poſſe præſentare ſeipſum in beneficio ſimplici, & preſer-
tim tenui non eſt dubium eſſe etiam veram opinionem Abb.
patronum poſſe aſſiſtere inſtituere habenti, & illi preces por-
5 rigere, vt ipſum in illo beneficio ſimplici inſtituat: † quia qui
poteſt maius. ſ. præſentare ſeipſum, poterit & minus. ſ. preces
pro ſe porrigere. aut. multo magis. C. de ſacr. ſanct. eccl. cum ſi-
mi. vnde adducta in proximo præced. art. faciunt pro iſta parte:
6 & intelligantur hic repetita. ¶ † Sed dubium reſtat, quid in be
neficiis maioribus? & videtur dicendum patronum non poſſe
fundere preces, vt ipſe inſtituat̃: quia oſtendit ſe ambitioſum.
vt per Abb. vbi. ſ. & etiam preces inducunt ſimoniam, vt in di-
ſtinctione Abba. poſt gl. in d. c. tuam. poſt princ. 2. col. de ęta. &
qualit. vbi in membro, quando quis preces pro ſe fundit pro
beneficio obtinendo, dicit ꝙ ſi illas porrigit ꝓ ſe digno, & pro
vtilitate eccleſiæ, nō committit ſimoniam, niſi beneficium ſit
ꝑlatura vt ibi, ergo videtur velle expreſsè ſimoniam cōmitte-
re. ſi preces fundat pro ſeipſo in prælatura adipiſcenda. ¶ Ta-
men videbimus, ſi poterit contrarium attentari: & ideo primo
dico eſſe planum Abb. ſummum iuris canonici theoricum te-
7 nere in beneficiis ſimplicibꝰ † patronum poſſe porrigere ꝑces
pro ſeipſo

pro ſeipſo, vt ipſe in beneficio patronato inſtituatur, dummo-
do ſit dignus & pauper: quia ambitio in eo non habet locum.
ita Ab.in d.c.ꝑ vr̃as. Pro quo faciunt quæ dicit ipſe Ab.in c.qa
Intantum.& in c.de multa. de præb.vt diximus in prox.præce.
art. ¶Secundo non eſt dubium, ꝙ attentis deductis & allega-
tis in proxime præce.art.eſſe veram concluſionem per me ibi
formatam.c.per vr̃as.prohibẽs quem ſeipſum præſentare, hr̃e
locum ſolum in prelaturis, honoribus, & magnis beneficiis: nõ
autem in ſimplicibus, & paruis: vt in d.proximo præced.art.eſt
dictum. ¶Tertio, certum eſt Abb.poſt gl.in d.c.tuam.de eta.&
quali.cum voluit ſimoniam committi, quando quis dignus ꝓ
vtilitate & neceſſitate eccleſiæ p̃ces porrigit, licet ꝓ aliis bene-
ficiis hoc facere poſſet, ſi facit & porrigit ꝓ prælatura, hoc nõ
eſſe ex vi ſimoniæ, ſed ex vi ambitiõis, vt ambitio euiteur, (qa
vtilitas & neceſſitas eccleſiæ & dignitas porrigẽtis preces, tol
lit ſimoniam: vt ibi maxime cum multa poſſit vtilitas & neceſſi
tas fieri facere, quæ alias fieri nõ poſſent.) & ſic hoc fieri poſſet
etiam in prælatura: ſed quia prælatura eſt honor, ad euitãdum
ambitionem, prohibetur.c.in ſcripturis.& c.quia epiſcopatum
8 8 q.1.cum ſimi. ¶Quarto inficiari non poterit plus iuris † hr̃e
patronum ſeu auctoritatem in beneficiis patronatis, quam ex-
traneum in aliis, imo extraneum nullum ius nec autoritatẽ ha
bere: vt probatur in titulis de iure patr.de elect.de inſtit. & de
conceſ.præb.& præſertim cum vt.s̃.diximus in præced. proxi.
art. patronum in paruis beneficiis & ſimplicibus poſſe, præſen
tare ſeipſum: & iuxta opi.Abb.in c.per vr̃as.hoc tit.pro ipſis be
neficiis ſimplicibus poſſe preces effundere. ¶Quinto conclu-
ditur & per gl.& Abb.etiam pro iſtis ſimplicibus dignum poſ-
ſe effundere preces: vt in d.diſt.quam poſuit in d.c.tuam. de e-
ta.& quali.& s̃.retulimus. ¶Sexto in prælatura nihil obſtat ex-
traneo, quin poſſit porrigere preces pro illa obtinẽda, niſi am-
bitio, vt diximus proxime in 3.dict. ¶Septimo cum patronus
habeat plus iuris ſeu auctoritatis in beneficio patronato, quã
extraneus in aliis, vt dictum eſt in 4.proxi.dicto, debet in eius
precibus plus poſſe operari, & potius ſibi illas offerre permit-
9 ti: per d.auth.multo magis. ¶Octauo † ambitio non committi
tur per porrigentẽ preces pro ſe, ſi eſt dignus & indigens, qua-
lecũque ſit beneficium, dummodo non ſit vltra quam ſibi ſuf-
ficiat ad victum, per ea quæ Abb.dixit in d.c.per vr̃as.& Arc.in
d.c.quia epiſcopatum.vbi ẽt ſi excedit victum, dummodo hoc
faciat pro bono publico, & animarum ſibi ſubiectarum: vt idẽ
Abb.in d.c.quia intantũ.& in c.de multa. de præb.& in d.c.per
vr̃as. ¶Nono dico poſſe obſtare, ẽt ne videatur poſſe præſenta
re ſeipſum patronum: quia ſibiipſi autorizaret: & non eſſet dif-
ferentia inter dantem & recipientem.d.c.fi.de inſti. quæ tamẽ
ratio vere in patronis non militat: quia ipſi non dant nec auto
rizant, ſed inſtituens: vt diximus late.s̃.ante fi.proximi præced.
art. ¶Decimo & vltimo dico, ꝙ ſi patroni habent plus iuris ſeu
autoritatis in beneficiis patronatis, quam alij in aliis beneficiis,
& in ſimplicibus poſſunt porrigere preces, & ambitio non ob
ſtat: quia quilibet viuere debet, nec ipſe ſibi autorizat vel dat,
ſed ſolum preces fundit. vnde ſi bene p̃ntaret, non diceretur ſi
bi dare, vt quid pluris poſſint facere quam facere poſſunt alij
in aliis beneficiis, maxime ceſſante ambitione & ſimonia: vt s̃.
ꝙ ſi patronus eſt idoneus, & dignus, & beneficium non exce-
dit metam ſui victus, præſertim etiam concurrente neceſſita-
te, vel vtilitate eccleſiæ, & pro beneficiis non ſimplicibus, ſed
curatis perſonatis, & huiuſmodi, poterit patronus preces por-
rigere habenti inſtituere, vt ipſum in illo inſtituat: quia alias eſ
ſet equalis conditionis cum extraneo. & quod poterat in ſim-
plicibus facere præſentando incongruum eſſet non poſſe face
re in maioribus precibus offerendo: cogita tamen quia retẽta
opin.quam tenui in prox.præced.art.poſſet & iſta opin.teneri.
¶Et quando prędicta concurrant, erit iudicis officio declaran-
10 dum: arg.c.de cauſis.de of.del. ¶† Et pro prædictis facit, quod
dicitur: nam licet ſimonia committatur non ſolum in ſpiritua-
lib.ſed ẽt in ipſis annexis, vt in iure præſentandi.c.præterea.el j.
de tranſac.ſuperioris tamen auctoritas purgat hoc vitium.: vt
no.in c.niſi eſſent.de præb.& in c.cum pridem.de pac. cum igi
tur in caſu noſtro nec præſentatio nec multo minus preces ali
quid operentur in beneficiis patronatis: ſed ſola inſtitutio ſu-
perioris.c.cũ Bertoldus.de re iudi.& in proxi.p̃ce.arti.diximus
illa inſtitutio ſuperioris eſt, q̃ ſuã purgat ſimoniã in p̃ſentatio-
nibus, quæ eſt plus cum dicatur hæreſis.c.quotiens.de ſimo.&
j.q.j.ꝑ totũ.multo magis ambitionẽ, quæ eſt minus: & pars ſeu
11 membrũ ſimoniæ: † qa ꝓut ſimonia diffinitur ꝑ Abb.& doct.
in rub.de ſimo.eſt volũtas ſtudioſa vel cupiditas emendi&c.&
cupiditas comprehendit ambitionem. ¶An autem & quando
12 † preces inducant ſimoniam, videatur Ab.in c.ꝑ inquiſitionẽ.
de elect.in 2.col.& gl.& doct.in c.vt noſtrum.vt eccle.bene.ſi
ne dimi.confera.& plene ꝑ gl.Abb.& doct.in d.tuã. de etat.&
13 qualit.cum ſimi. ¶Et † an quis ſine metu ſimoniæ poſſit deſer-
uire alicui prælato, & ab eo bñficiũ ſperare, eſt recurrendũ ad
tex.gl.& Mod.poſt Ab.in c.cum eſſent.de ſimo. ¶Et de præla-
tis dantibus beneficia conſanguineis, ꝙ teneãtur reſtituere fru
ctus, ponunt doct.in c.fi.de pecu.cle. ¶Et quòd parua res, puta
palafrenum datum à nobili alicui cardinali, non inducat ſimo-
niam dicit tex.& ibi Abb.in c.ſi quæſtiones.de ſimo.

¶Quartus art. 8.q.prin. 1.partis.2.Libri.

1 *Epiſcopus an poſſit motu proprio inſtituere patronum clericum in eccleſia patronata vacante. Et n. 2 5. 9.*
3 *Subtilitas non eſt admittenda, ex qua ſequitur perplexitas & abſurditas.*
4 *Præſentatio non eſt de ſubſtantia inſtitutionis.*
6 *Capitulum ſede vacante poteſt proprio motu conferre eccleſiam vacantẽ patrono clerico, ſicut epiſcopus. Et hoc, quando capitulũ habet inſtõnem.*
7 *Beneficiorum collatio ſpectat ad ordinarium.*
8 *Patronus non poteſt renunciare diſpoſitioni c.decernimus. 16.q.7.*
9 *Factum præſenti & tacenti præiudicat.*
10 *Ordinarius poteſt inuito patrono, & ſine præſentatione, conferre capellaniam ſacerdotalem non ſacerdoti.*

1 Condeſcendo Ad quartum arti. videlicet † quid ſi
eccleſia vel prælatus proprio motu
vocat patronum clericum & ei confert beneficium vacans, in
quo ipſe habet ius pat.an obſtabit diſpoſitio.d.c.ꝑ vr̃as. hoc ti.
an vero tenebit collatio? ¶Hoſt.in ſumma huius tit.in §.in qb.
ante fi.3.col.format hanc.q.& dicit quicquid dixerint alij, cre-
dere patronum poſſe conſentire voluntati prælati: quia nõ ha
bet originem à ſeipſo: alleg.in argu.c.cum in iure.de elect. & l.
2 plane.ff.quod cuiuſq; vni.no.& c.fi.de ſortil. Itẽ allegat nõ † de
bere ipſius conditionem patronum deteriorẽ facere ex eo, qa
eſt patronus, & eccleſiam fundauit, vel à fundatore deſcẽdit:
imo melior cõditio eius debet eſſe.c.nobis.in fi.hoc tit.c.cum
in offi.de teſta.c.ſane.& c.veniens.de renun.& c.ſecundum.de
fideiuſ. ¶Nec obſt.ſecundum eum illud, quod ab aliquib.dr̃.ſ.
ꝙ videtur eccleſia ordinata ſine conſenſu patroni, qđ eſſe non
debet.c.illud.hoc ti.imo nec poteſt.c.decernimus.xvj.q.vij.qa
hoc non eſt verum, nec intereſt vtrum ab initio patronus con
ſentiat collationi ep̃i de beneficio patronato, vel ex poſt facto:
quo ad hoc, vt ſine conſenſu ſuo videatur eccleſia ordinata.c.
cura.& c.ſuggeſtum. hoc tit.ſed bene intereſt patroni quo ad
inſtitutionem faciendam in eius ꝑſona, vt fiat: ꝓut dr̃.s̃.eſſe ꝓ-
batum.& ita in hoc puncto Hoſt.reſidet vbi.s̃. ¶Io.And. vero
in d.c.ꝑ vr̃as.refert dicta Hoſt.& dr̃ illa ꝓcedere: quia talis pr̃o-
nus non ſe ingerit, iuxta prohibitionem.d.c.per veſtras.per ſui
rationem ſed vocatur à Deo vt Aaron.alleg.c.qualiter.de ele.
¶Ad obiectionem aũt.s̃.formatã, ꝙ videretur eccleſia ordina
ta ſine patrono, reſpondet primo, vt fecit ipſe Hoſt.poſtea dat
aliam reſponſionem: videlicet non eſſe inconueniens: quia in-
terdum ep̃s ordinat eccleſiam non præſentante patrono, vt in
caſu.c.1.2.& 3.c.cum autẽ.& c.cum propter hoc ti.& dr̃ face-
re quæ dixit ibi ipſe.ſ.in d.c.3.ſuper verbo, plurimorum. qa de
veritate iuris habet ep̃s bñficia ꝯferre.c.omnes baſilicæ.16.q.7
licet de gratia toleretur patronum p̃ntare.d.c.3.hoc tit. ¶Præ-
terea dicit ipſe, non obſtat obiectio.s̃.formata.qa de ipſius pr̃o
ni fit conſenſu, ex quo collationi ſibi facte ab epiſcopo cõſen-
3 ſit, † nec eſt admittenda ſubtilitas ex qua ſeq poteſt perplexi-
tatis abſurditas.alleg.in arg.c.interpoſita.de capel.ad fi. ¶Nec
obſt.dicit ipſe, tex.in d.c.per veſtras.quia habet locum, cum du
cit primam originem à ſeipſo, qđ ñ eſt in caſu noſtro. ¶Dom.
Car.aũt in d.c.ꝑ veſtras.in 2.q.& in opp.ſeq.quærit de iſta qõ-
4 ne, & ponit ea, quæ poſuit Hoſt.& Io.And.vbi s̃. † & ex illis di
ctis colligit vnum.ſ.præſentationem non eſſe de ſubſtantia in
ſtitutionis in beneficiis patronatis: quia ſine illa multotiens in
5 ſtitutio fit, & ſine ſubſtantia eſſet, nõ poſſet fieri ſine ea. ¶† Po
ſtea in tertia & vlt.q. quærit, an quod dictum eſt, ſ. epiſcopum
poſſe motu proprio inſtituere patronum clericum in eccleſia
patronata vacante, habeat locum in canonicatu vel alio bene
ficio vacante? & dicit Hoſt.tenere ꝙ ſic, cum ſit eadem ratio.&
ſubdit ipſe velle dicere Hoſt.qualiacunque ſint beneficia, epiſ-
copum poſſe patrono clerico conferre quod dicit ſibi placere
per ea que ipſe dixit in prox præced.q.& in c.de iure. de ele.&
ita tranſit ibi do.Car. ¶Do.Abb.vero in d.c.per veſtras.eſt ſo-
lum recitator ſupraſcriptorum, & cum eis concludit. ¶Quam
concl. etiam tenuit ſumma directorij iuris in hoc ti.in §.34.&
35.ſ.talem collationem tenere cum cõſenſu ipſius patroni, vt
ibi. ¶Et idem tenet Fed.de ſenis in tracta.de rer.perm.in q.32.
in fi. ¶Adde etiam Pauinum in tracta.de ſed.vac.in v.q.2.part.

6 in fi.& ſic in vlt.col.3 2.char.operis hoc idem† tenentē,& plus
dicentem idem poſſe facere capitulum ſede vacante.ſ. confer
re eccleſiam patrono clerico ex eius motu proprio,ſicut & epi
ſcopus,quādo capitulum habet inſtitutionem, ꝓut de iure ha
bet in c.j.de inſti.lib.6.& alleg.Fed.in d.tract.de ſede vac.q.32.
& vere vt.ſ.retuli.Fed.ibi nihil dicit de c.ſed.vac. ſed in genere
de habente inſtituere:& ſic quia capitulum in caſu.d.c.j.de in-
ſtit.lib.6.habet inſtōnem.Poterit ergo conferre iſto caſu ſicut
& alij hn̄tes inſtituere.& ꝓ hoc facit q̄a oēs q̄ loquūt̄ de epō
habēte inſtituere loquūt̄ ī gn̄e d̄ hn̄tib.inſtituere:ergo gn̄alr̄
eorum dicta debent intelligi de omnibus inſtituere habentib.
& ſic includunt etiam.c.ſede vac.arg.c.ſolite.de maio.& obe.
& c.ſi romanorum.xix.diſt.¶Iſtam ēt partem ſ.patronum poſ
ſe recipere collationem beneficij patronati ab epō & habente
inſtituere,tenet Gaye.in repe.c.fi.de elect.lib.6.in fin. xlix.col.
7 ¶†In iſto articulo non eſt inſiſtendum. nam negari non pōt
ad ordinarium ſpectare collationem beneficiorum:vt in c.om
nes baſilice.16.q.7.vel ad inferiorem,ex præſcriptione vel pri
uilegio,c,cum contingat.de foro compet.c.fi.de inſti.vnde vt
Io.And. dixit mero iure poſſet beneficia etiam patronata con-
ferre,niſi facta fuiſſet gratia patronis,d.c.3.hoc tit.¶Habemus
8 etiam† poſſe per patronum renunciari diſpoſitioni.c.decerni
mus.16.q.7.cū ꝯſentit collationi, quæ fit ꝑ ordinarium,vt la-
tè diximus.ſ.in materia permutationis in 6.q.prin. huius part.
in 6.art.ſicut ergo in permutatione epſ confert,& patroni cō-
ſenſus ſufficit:ſic & in caſu noſtro,maxime cum ratio.c.per ve
ſtras.& aliorum ſ.allegatorum iurium ceſſet.ſ.ꝙ ſe ingerat. q̄a
epſ facit,ceſſat ambitio:& ratio quia inter dantem & recipien-
tem &c.igitur omnibus ceſſantibus ſine dubio eſt concluden
dum,vt ſ.¶Et adde iſtam etiam conclu.tenere d.Fel.in c. cum
Bertoldus.de re iud.in 4.col.in 2. limi. quam ponit pro vna li-
mitatione ad d.c.decernimus.xvj.q.7.ſ. quando habetur inſti-
tuere,confert ipſimet patrono clerico proprio eius motu illo
acceptante.& alleg.Io,An.& alios in d.c.ꝑ veſtras.& quod no
tat Io.An.in reg.qui tacet.de re.iur.lib.6.in mercuriali.& dicit
hoc ſequi Abb,in c.nonne,in 4.col.de præſum.& ibi plura alle
gat de actu facto de re alicuius illo præſente & conſentiente,
& videtur renunciare,& ſe obligare. vide ibi,quia nolo tranſ-
cribere.¶Et ꝙ patiens ſe præſentari,intelligatur ꝯſentire p̄ſen
tationi.allegat Car.in c.fi.in j.q.hoc tit.per cle.j.§.ſecus.de con
9 ceſ.præb.¶Et† quando aliquid fit præſente aliquo & tacente
ꝙ ſibi præiudicet, & videatur conſentire, ponit ibidem Fel. in
d.4.col.in 3.limi.& ꝑ totā ſeq.col.¶Et non mirū,quia ordina-
10 rius poteſt inuito† patrono & ſic ſine præſentatione conferre
capellaniam ſacerdotalem non ſacerdoti,non obſtante.d.c.de
cernimus.vt diximus.ſ.in ꝓxima p̄ced.q.prin.in vlt.art. in ver.
tu collige ex dictis.& hoc vrgente maxima vtilitate vel neceſ
ſitate eccleſiæ,vt ibi.ergo non eſt inconueniens non præſen-
tatio patroni.¶Non omittam vnum nouum in materia,quod
alias habui in facto in ciuitate Melfiti. nam fundator de con-
ſenſu ordinarij in limine fundationis beneficij appoſuerat
conditionem , quòd beneficiatus eligeret ſeu præſentaret ſi-
bi ſucceſſorem , quæ conditio tenet : vt diximus ſuprà.in ſex-
ta quæſtio.princ.huius part.in 21. articul. per dicta.ſ.in ix. qō.
prin.j.par.1.li,in 1.art.in 3.conclu.& ꝑ ea, quæ diximus ibidem
in 3.art.voluit ēt ipſe fundator cum dicto conſenſu epi,ꝙ ſi re
periatur presbyter de ſua familia,ille præſentetur ſeu præſenta
tus intelligatur:ſi vero non reperiatur de familia: tunc præde-
11 ceſſor† eligit ſeu p̄ſentat quem velit,certe hoc nō eſt verum
ius pat.ſed anomalum, ſeu heteroclitum, & patroni dicuntur
eccleſiaſtici: & ſi p̄deceſſor extāte presbytero de familia elige
ret alium non de familia , poſſet presbyter de familia cum ſibi
cōpetat ex diſpoſitione fundatoris ſe opponere, & dicere nul
lam electionem factam per prædeceſſorem , & petere ſe inſti-
tui : & non dicetur ambitioſus : ex quo hoc fit ex diſpoſitione
fundatoris,quæ quidem diſpoſitio ſcripta ſemper loquitur:&
ideo dicetur præſentatus & non ſeipſum præſentare, & tene-
bit,ſicut tenet iſta collatio, quæ fit motu ꝓprio ꝑ epm̄, ꝑdicta
in p̄nti art.¶Ad vnum tamen eſt aduertendū,ꝙ omnia dicta in
tribus ꝓxime p̄ced.art.& in p̄ſenti.4.art.intelligūtur & habent
locum,quādo vnus ſolus eſt patronus,& clericus,et nō habet
compatronos:quia tunc non poteſt p̄ſentare ſeipſum:& dubi
tatur an habeat locum in beneficiis ſimplicibus:& etiā an poſ-
ſit porrigere preces:& an habens inſtituere motu ꝓprio,con-
ferre poſſit:& concluditur vt ſ.ſed ſi haberet compatronos in
tribus primis art.erit dicendum,vt j.in ꝓxim,ſeq.art.dicetur in
iſto vero.4.artic,non eſt dicendum epm̄ ſolum poſſe conferre
patrono clerico ſine p̄ſentatione vel ſaltem conſenſu compa
tronorum : quia licet vnus ex eis,cui fit collatio, ſit patronus,
& eius voluntas non faciat militare diſpoſitionem.c,illud.in fi.
hoc tit.& d.c.decernimus.16.q.7. tamen diſpoſitio dictorum
iurium adhuc militaret reſpectu aliorum compatronorū,qui-
bus epiſcopus derogare non poteſt,per prædicta iura.& ita iſta
ſunt intelligenda.

¶Quintus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Patronus præſentari poteſt in eccleſia compatronata à compatronis.*
2 *In officio, aliquo ſi qui ſint in aliquo officio, & eis incūbat ꝓuidere, de cer-*
tis officialibus,nunquid poſſint vnum ex eis deligere.
3 *Bonis aliquibus diſtribuendis ad pias cauſas ſi plures deputati ſint, illi poſ-*
ſunt ea diſtribuere in aliquem ex ſeipſis, dummodo egeat.
4. *Eligere meliorem iuſſus,non poteſt ſeipſum eligere,etiamſi ſit melior.*

Et ex Iſtis contingit dubitari.v.loco,ſi ſunt plures patroni
alicuius eccleſiæ,an diſpoſitio.d.c.ꝑ veſtras. hoc tit.
habeat locum , vt nullus ipſorum ad illam eccleſiam p̄ſentari
1 poſſit.† & ſic an patronus poſſit p̄ſentare compatronum in ec
cleſia communiter patronata.¶Iſtum articulum format gl. in
c.conſuluit.in verbo,concludunt,in fin.hoc tit.quæ quærit de
hoc:& poſtea dicit ſe credere,ꝙ ſic:arg.c.cum in iure. de elec.
& ſic videtur velle patronum poſſe p̄ſentare ſuum compatro-
num clericum in eccleſia communiter patronata. ¶Hoſtien.
in ſumma huius tit.in §. in quibus.in 3.col.in vltimis verbis.&
in princ.ſeq.in illo ver.cū dicit,ſed quidam ꝯdicunt ēt hoc ſen-
tit.ſ.patronum poſſe p̄ſentare compatronum clericum:ſed ibi
tractat,an eius vox computetur,d̄ quo erimus dicturi.j.in ſeq.
8.art.& idem eodem modo ſentit Io.And.in d.c. ꝑ veſtras.ſuꝑ
gl.ibi.& clarius idem Io.An hoc vult tenendo cum gl.in d.ca.
conſuluit.in fi.ſuper ipſa gl.q̄ dicit idem tenere Vinc.Goffr. &
Hoſt. & alleg. ſimile de decurionibus, qui vnum ex ſe dabant
tutorem.l.vbi abſunt.ff.de tuto.& cura.datis ab his. & Spec.in
hoc tit.in fi.idem videtur tenere do.Card.in d.c.ꝑ veſtras. in 1.
opp.& in d.c.ꝯſuluit.in fi.in 3.q.vbi alleg.ſimile de decurioni-
bus.& Spe.vbi ſ.idem ſentit Abb.in c. ꝑ veſtras. ſuꝑ gl. & in d.
c.conſuluit.ſuꝑ gl.fi. vbi d̄r communiter doct. tenere cum gl.
2 & dicit hoc facere ad quæſtionem , ꝙ ſi plures† ſunt deputati
in aliquo officio,& habent ꝓuidere de certis officialib.nūquid
poſſint vnum ex eis eligere? & dicit ꝙ ſic.ꝑ arg.illius text. & c.
cum in iure.de elect.& allegat.d.l.vbi abſunt.& ſubdit,idem vi
demus in electoribus, qui poſſunt p̄latum eligere ex ſeipſis:vt
in c.ne ꝓ defectu.& in c.quia ꝑꝑ.de elect.& c.congregato.16.
q.vlt.idem volūt doct.in c.fi.de inſti.& in d.c.cū in iure.de ele.
ſentit etiam hoc ſumma directorij iuris.hoc ti.in §.34.& 35. &
idem tenuit Cald.conſ.7.hoc tit.& Barb.conſ.33.ſcripſit pſal-
miſta.in pe.col.in 2.vol.tenuit Pauinus in trac.de ſed.vac.in 1.
part.in v.q.in fi.in vlt.col.fol.21.& Firma.in tract.de epiſcopo
in j.lib.in 3.par.in 24. q.& Roc.in hoc trac.in verbo, honorifi-
cum.in 4.q.prin.in 4.col.in ver.circa aliud,an q̄s.& frater Ang.
in ſumma,in verb ius pat in §.xix.& ita tenent omnes doc.alle
gandi in ſeq.art.¶Et in hoc non eſt dubiū:quia ceſſat ratio.d.c.
ꝑ veſtras.ex quo ipſe nō ingerit ſe,nec eſt periculum ambitio-
nis:& eſt diſtinctio inter dantem & recipientem non enim ex
ſe,ſed à compatronis ꝓcedit : & ſi aliter diceretur,eſſet peioris
conditionis patronus,quam extraneus,quod dici non dēt nec
poteſt:vt dixerunt Hoſt.in ſumma in pe.col.Io.And. & Car.in
d.c.ꝑ veſtras.& tenet ēt Gaye.in repe.c.fi.de ele.li.6.poſt prin.
50.col.& hoc plene tenet Io.And.& Abb.poſt Io.in c.quia cp̄a
tum.8.q.1.Hoſt.Inn.& Comp.in d.c.cum in iure.ſuper gl.j.vbi
Abb.in 2,col.de elec.dicit iſtam eſſe communem opinionem.
& eam tenere Accurſium gloſatorem iuris ciuilis in l.plane.ff.
quod cuiuſque vniuer,no. & Arch.in d.c. quia cp̄atum. quam
dicit probari per tex.d,c,cum in iure.& melius.c.cum in veteri
de elec.& alleg.rationem,quia ex ꝯ̄ria opinione poſſet ſequi
fraus & abſurditas, vt ibi exemplificat poſt Hoſt.& etiam ꝑꝑ il
lud:quia non dicitur oriri electionem:& ſic in caſu noſtro p̄ſē-
tationem à ſe,ſed potius vocatus à deo,& à ſociis,& dicit face-
re à ſimili ea,quæ notantur in l.cū ipſe.C.de ꝯhen.emp. ¶Sub
3 dit ēt hoc facere in arg.ꝙ plures deputati† ad diſtribuendū plu
ra bona ad pias cauſas,poſſint illa diſtribuere in aliquem ex ſe-
ipſis,dummodo egeat.& ſe remittit ad ea quæ dixit in c. 1.& 2.
de cohab.cler.& mulie.& inducit etiam ad id quod dixit in d.c.
conſuluit de pluribus officialib.¶Eſt bene verum ꝙ tam gl.d.
4 c.cum in iure.in fi.quam Abb.ſuper ea, tenent† ꝙ ſi quis iuraſ-
ſet eligere meliorem, & ipſe eſſet melior, non poſſet ſeipſum
eligere:quia videretur ambitioſus,& ideo repellendus:vt dixi-
mus ſ.in j.præced.artic.¶Et adde ꝙ ſ ſcriptam partem, quo ad
caſum principalem huius art. pulchre & late tenet idem Abb.
in conſ.25.quoniam de j.ſcriptis dubiis.in 2.col.in 2.vol.& vo
luit Bar.in d.l.plane.ff.ꝙ cuiuſ.vni.no. & Bart. Alex. & alij in l.
omnibus

omnibus.§.j.ff.de leg.j.& tractat Gul de cu.in l.fi.ff.de offi.præ-
to.& Pau.de eleaz.in repe.c.nullus.hoc tit.in 4.q.& Io.And.in
reg.in toto.de reg.iu.lib.6.in mercu.& pulchre hãc concluſio.
tenet Bal.in d.c.cum in iure.de elect. vbi illum text.inducit ad
plures queſtiones vide ibi;& in hoc amplius nõ eſt inſiſtendũ.

¶Sextus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Patronus clericus an poſſit ſeipſum præſentare in eccleſia compatronata vna cum compatronis.*

Et ex Hoc orit.6.dubitatio,videlicet:ſi ſunt plures pñoni,
& aliquis ipſorum eſt clericus, & alij præſentant eũ
1 tenet pñtatio:vt ſ.ꝓxime eſt dictum,†an & ipſe poſſit cũ eis
ſeipſum p̃ſentare?& dici poſſet ꝙ ex quo.c.ꝑ veſtras.hoc ti.nõ
habet locũ in compatronis p̃ſentantibus compatronũ ipſum,
poſſe cũ aliis p̃ſentare:quia non ꝓcedit à ſeipſo ipſa p̃ſentatio
ſed à deo & ſociis:vt dixit Abb.poſt alios in d.c.cum in iure.de
elect.¶Tamen concluſiue dic eſſe totũ oppoſitum,& rationẽ
allegatam facere ꝯtrium decidi.nam ideo tenet p̃ſentatio com
patronorum facta de compatrono:quia nõ pt conſiderari am
bitio in electo, vel p̃ſentato:ex quo nõ eſt ipſe cauſa, ſed deus
coelectores & compatroni:vt eſt dictum in proximo p̄ced.
art.ſed ſi ipſe cum illis p̃ſentationis actum faceret, non poſſet
euitari ambitio,cũ aperte appareret, quia à ſeipſo reciperet:&
ſic ſe ingereret, quod facere non debebat: & ẽt non eſſet dr̃ia
inter dantẽ & recipientẽ: & ſic militarent rões & iura poſita in
d.c.per veſtras.in c.fi.de inſti.c.qualiter.de ele.in c.in ſcripturis
8.q.1.& in c.ſicut is,cui.j.q.j.& ita vult in ſpecie Ab.poſt alios
in d.c.cum in iure.in fin.col.cum ponit modum conſentiendi.
& Bal.& Io.An.ibidẽ.& aperte Abb.in d.conſ.25.qm̃ de ĩ.ſcri
ptis dubiis.in 2.col.in 2.vol.& hoc videtur velle quaſi oẽs doc.
alleg.in prox.p̄ce.art.& hæc eſt veritas, quæ nõ habet angulũ.

¶Septimus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Electi vel præſentati à electoribus vel compatronis eſt conſentire electioni vel præſentationi de ſe factæ. Et infra tempus ad eligendum vel præſentandum datum & conceſſum.& n.2.3.*

1 Et propter Hoc ſuccedit alia & ſic ſeptima dubitatio
in ordine, †quid habebit facere electus
vel p̃ſentatus à coelectorib.vel à compatronis?& dic breuiter
& concluſiue, ꝙ habebit conſentire electioni vel p̃ſentationi
de ſe facte, non tamen ante electionem vel p̃ſentationem:ſed
in ipſa electione, ſi fieri poſſet, in p̃ſentatione vero poſt.ita Io.
An.Bal.Car.Abb.& omnes in d.c.cũ in iure,vbi in fi.col. Abb.
poſt Philip.ponit modum vt electus non dicat,eligo vel coeli
2 go:& ſic p̃ſentatus,p̃ſento†vel compræſento,vt principaliter
diſponat in ſeipſum,ꝯ.d.c.ꝑ veſtras.hoc tit.& c.fi.de inſti. & d.
c.qualiter.de ele.ſed debet dicere,conſentio electioni:ex quo
adhuc nõ eſt pfecta cũ nondũ ſit facta à maiori parte,&c.vt ibi
3 & melius.ĩ.in ſeq.art.dicetur. ¶†Et ſubdit ibi Ab.conſenſum
debere præſtari cito vel ſaltem ĩ.tempus datum ad eligendum
vt ibi per eum:& ſic ad p̃ſentandum. ¶Tu dic hanc eſſe com-
munem veritatem,quam ponunt quaſi omnes alleg.ſ.in pro-
xi.p̄ce.6.art.ſ. patronum clericum p̃ſentatum à compatronis,
vel electionarium electum à coelectoribus,habere ſolum cõ
ſentire electioni vel præſentationi de ſe facte.& ita late tenet
Abb.in d.conſ.25.in 2.vol.& fere omnes doct.alleg.in d.præ-
ce.6.art.& in hoc non eſt diſcrepantia.

¶Octauus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Coelecti vel compræſentati conſenſus an faciat numerum.& n.2.& 4.6.*
3 *Electioni de ſe facte vt quis conſentire poſſit,quid requiratur.*
5 *Compromiſſi & ſcrutinij differentia.*
7 *Patroni in iure patronatus ſuccedunt per ſtirpes:& non per capita.*

1 Sed Dubium eſt,& hic erit octauus articulus,†an conſen-
ſus coelecti vel p̃ſentati à compatronis,faciat numerũ
& augeat illum,ita ꝙ ſi vota ſunt equaliter diuiſa ad duos.ſ.q̃a
vna pars acceſſit ad compatronum;& alia ad alium,vtrum con
ſenſus compatroni præſentati augebit numerum eum p̃ſentã
tium, & ideo habeat præualere eius p̃ſentatio in inſtitutione?
¶Iſtum articulum format Gaſp.cal.conſi.ſuo.7.an pſona.hoc
tit.fol.operis.lxj.qui formata queſtione in præſentãte,dicit de
electione non eſſe dubium ꝑ c.cumana.& c.cum in iure.& ibi
nota.de elect. tñ in p̃ſentatione adhuc non p̃ſentat dubiũ vo-
cem p̃ſentati non debere cõputari in numero,nec talẽ vocẽ ſi-
bi ꝓdeſſe.c.fi.de inſti.c.ꝑ veſtras.hoc tit.vbi dr̃ hoc ẽt innuere
gl.fi.imo,vt ibi vult gl.j.deberet repelli,vt ambitioſus.8.q.1.in
ſcripturis cũ concor. & ita reſidet ibi Gaſp.cal. ¶Tu aduerte
2 hunc articulum,†in electione fuiſſe ventilatum per Inno.Io.
An.Compo.Bald.Abb.& omnes in c.cum in iure.de elect.&
ꝑꝑ multa requiſita in electione.tex.in d.c.cum in iure.qui aper
te dr̃ vocem electi facere numerũ: & illi dantur plures intelle-
ctus,& lecturæ, ne illi ꝯdicant forme date à iure in electione,
& p̃ſertim forma.c.quia ꝑꝑ.& c.eccleſiæ.de electio.nihilominus
omnino diſpoſitio.tex.d.c.cum in iure.ſaluatur in hoc ca-
ſu,ſcilicet,quando ſumus in caſu, in quo non eſt ſeruanda ne-
ceſſario forma.d.c.quia ꝑꝑ.nec electio fit per ſcrutinium:quia
in iſtis caſibus nunquam electio oritur ab electo,ſed à coeligẽ
tibus:& ideo non habet locum ambitio, ex quo videt ſe elec-
tum ab aliis:ſed ſi proceſſum fuiſſet ꝑ formam ſcrutinij priuati,
non poſſet ipſe à principio conſentire in ſeipſum,cum ſcietur,
tur,& ipſe ignorabat,an alij in eum conſentirent: vt ibi late &
clare poſt alios proſequitur Abb.in fi.3.col.& in prin.fi.vbi ẽt
ſubdit per verbum, credo.ꝙ ſi eſſet ꝓceſſum ꝑ ſcrutinium pri-
uatũ publicato ſcrutinio,licet in aliũ in ſcrutinio ipſe cõſenſe-
rit.poſſet viſa electione de ſe facta ab equali medietate recede-
re ab eo,in quem in ſcrutinio conſenſit,& accedere,& conſen
tire electioni de ſe facte:& eius conſenſus augebit numerum:
quia ex quo neceſſario non eſt ſeruanda forma.d.c.quia ꝑꝑ po
teſt augere numerum ꝑ conſenſum ſuum:& dicit ibi,ꝙ ad hoc
3 vt quis†poſſit conſentire electioni de ſe facte,oportet vt vox
ſua vna cum aliis,qui eum elegerunt,conſtituat maiorem par-
tem.ſecus ſi ad paritatem duntaxat ꝑducat vota aliorum:& dr̃
ꝙ hoc videtur ſentire Philip.quia videretur ambitioſus,ſi con
ſentiret electioni de ſe facte,ex quo electio non ꝑducit ad ma
iorem partem vna cum conſenſu ſuo.¶Et ad hoc vt faciat nu
merum conſenſus electi.dicit Abb.in d.c.cum in iure.in fi.col.
poſt Philip.non debet dicere,eligo,vel coeligo,me ipſum, ne
principaliter diſponat in ſeipſum:ſed debet dicere, conſentio
electioni: ex quo adhuc non eſt pfecta, cum nondum ſit facta
à maiori parte,ſed ab equali: & ex quo eſt in fieri,illi conſen-
tiendo augetur numerus:vt ꝑ Inn.in c.præterea.de appel.& ꝙ
talis conſenſus debet interuenire ſaltem ĩ.tempus datum à iu-
re ad eligendum;vt l.bonorum.ff rem ratam haberi. & dr̃ face
re gl.in c,quam ſit,de elect.lib.6.iſta ſunt aurea dicta Abb.poſt
4 Philip.in d.c.cum in iure,de elect.¶†Tu dic,ꝙ cum in præſen
tatione non ſeruetur forma c.quia ꝑꝑ.de elec.nec vota dantur
in cõmuni:ſed quilibet ſingulariter p̃ſentat:vt ꝑ Abb.in c.qm̃.
hoc tit.& ſuo loco.ĩ.dicetur. & ideo nec eſt neceſſe diſcutere,
an electio ſit finita,vel in fieri,vel ne.indiſtincte dici poteſt, ꝙ
ſi p̃ſentatio fit ꝑ ſingulos,& non concluſerunt.vt fiat per ſcru-
tinium:cum nec per ſcrutinium ſit facienda:niſi omnibus pr̃o
nis concordantibus,vt ſimiliter dicetur ſuo loco.ĩ.in 2.par.hu
ius ſecundi lib.non eſt dubium,ꝙ conſenſus compatroni præ-
ſentati faciat numerum:cum eius conſenſus augeat paritatem
per tex.loquentem in fortioribus terminis.ſ.in electione,que
eſt plus,cum ius tribuat.multo ergo magis hoc dicemus in pñ
tatione,in qua tales forme non requiruntur,nec tribuit ius:vt
diximus in prox.2.art.in ver.ſed breuiter reſpondetur.cum de
dimus reſponſum ad c.fi.de inſti.¶Bene dico,ꝙ non debet cõ-
præſentare,ſed conſentire ĩ.tempus datum ad pñtandum ante
inſtitutionem?& tunc talis conſenſus operabitur,ꝙ faciat ma-
iorem partem:vt ꝑ Abb.dictum fuit.ſ.in electione.¶Et per iſ-
ta apparet Gaſp.de cal.non bene fuiſſe loquutum in d.ſuo con
ſil.7. ſed reuera bene conſideratis verbis ipſius Cald.cum for-
mat quæſtionem, an perſona pñtati faciat numerum:& in me
dio,dum dicit vocem pñtati non computari in fin.eius ratione
attenta propter ambitionem non facere numerum,ſed repelli
videtur innuere ipſummet præſentatum præſentaſſe ſeipſum:
& ideo dicit eius vocem,que profertur in preſentationis actu.
ergo non loquitur ipſe de conſenſu:& ſic in caſu ſuo concor-
dat cũ aliis,quod vt ambitioſus eſſet repellendus:quanto ma-
gis numerum non faciet.& ita volunt omnes in d.c.cum in iu
re.& ad hoc euitandum reſtringunt illum tex.in certo caſu:vt
ſ.diximus.ſed nos loquimur, quando ipſe non pñtat ſeipſum:
ſed electioni de ſe facte conſentit, ꝙ eius conſenſus ſi ſuperat
vota partis aduerſe,faciat numerum.& ita concludunt omnes
in d.c.cum in iure.¶Et quamuis gl.2.in fi.c.per veſtras.hoc ti.
videatur tenere talem conſenſum non augere numerum præ
ſentantium poſt ambitionem,poteſt illi reſpondere,ꝙ loqua-
tur vt diximus de Gaſp.cal.¶Sed rectius loquendo,ꝙ illa glo.
eſt reprobata per infraſcriptos doctores, quia non videtur te-
neri per Hoſt.in ſumma huius tit.ante fi.in ver.ſed quidam ꝯdi
cunt.& ſic videtur loqui de ipſa gl.& tenet ꝯ eam.& reprobat
eius opinionem ꝙ in c.cum in iure.hoc fuerit ex forma com-

ꝓmiſſi:quia dicit fuiſſe mero iure,vt ibi per eum, & loquitur
in p̄ſentatione.¶Eandẽ gl.reprobat Io.An.ſuper ea,ſequendo
Hoſti. & volendo hoc habere locum, qñ non ꝓcederetur per
viã ſcrutinij : vt ſ.eſt dictum.& ibi loquitur ẽt de p̄ſentatione.
¶Et ibidẽ.ſ.in d.c.ꝑ veſtras.d.Car.in prima op.faciẽdo differen
5 tiam †inter viam cõpromiſſi , & ſcrutinij. hoc idẽ clare tenet
Abb.ibidem ſup.d.gl.vbi expreſſe dt,ꝙvbi ꝓceditur ad electio
nẽ(& hoc extendit ad p̄ſentationem)palam ſi quis videt ſe vo-
cari à fratribus,poteſt conſentire electioni,& ſic p̄ſentationi dſe factæ,& alium non eligere,& ſic p̄ſentare,& vox ſua compu
tabitur in numero:ſecus,vbi ꝓcederetur clam ſeu ꝑ viam ſcru-
tinij clandeſtini:quia tunc vox ſua non computabitur,cum ip-
ſe ignoret vota aliorum:&ſi dicat,eligo me,tanquam ambitio
ſus eſſet repellendus:& ſic dicit debere intelligi.c.cumana. de
elect.& quod ibi notatur.& in gl.ſeq.ſ.ſi.d.c.ꝑ veſtras. ¶Et idẽ
ſuper ea firmat & voluit plene idẽ Abb.in ſepe alleg.conſi.25.
qm de j.ſcriptis.in 2.col.in 2.vol.vbi pulchre & clare. ¶Iſtud
etiam tenuit Barb.in conſi.33.ſcripſit pſalmiſta.in pen.co.in 2.
volu.vbi cum prius dixiſſet,ꝙreſpectu compatronorum &col
legarum ſuſtentabitur patroni præſentati p̄ſentatio , credo, ꝙ
intellexerit de ſuo conſenſu,non de p̄ſentatione: quia eſſet ꝯ
id,quod diximus in 6.art.ꝙ ẽt cum aliis non poteſt ſeipſum p̄-
ſentare.&hoc ibidem.j.in d.pen.col.dicit expreſſe conſenſum
augere numerum p̄ſentãtium:& p̄ſentatum, ſecundum Phili,
debere dicere,contentio præſentationi:ex quo adhuc non eſt
perfecta &c.vt diximus.ſ.referendo Abb.poſt Phili.ſequẽdo
dicta Abb.de quibus ſ. & ſic ibi Barb. aperte tenet hanc partẽ
in pura p̄ſentatione .¶Et hoc etiam,ꝙ faciat numerum, tenet
Gaye.in d.repe.c.ſi.de elect.in 6.in lv.col.& ſeq. & do.Roc.in
hoc tract.in verbo,honorificum.in 4.q.prin.in 4.col.in ver. li-
mita autem.& videtur ſentire Firm.in trac.de epo. in j.lib.in 3.
par.in 24.q.in 2.col.quinte char.operis.vbi allega.Barth. vero
in ſuis cautelis. cautel. clxxvij. nota tu ſcholaris. quam etiam
allegauit Roch.vbi.ſ.¶Vltra prædictos hoc idem tenent infra
ſcripti doc.loquentes de electo : & ſic multo magis in p̄ñtato:
quia in eo eſt maior ratio:vt ſ.dixi. ꝙ conſenſus p̄ſentati ſeu e-
lecti faciat numerum.Hoſt.in ſumma de elect.in §.qualiter fa
cienda ſit.in pen,col. in ver. quid ſi de duobus vel tribus. & in
ver.ſeq.& Io.An.in d.c.cũ in iure.& in c.1.de ſortileg.& in c.3.
in verbo,opponebatur.hoc tit.& do.Car.in d.c,cum in iure.in
8.op.& in 4. lectura.& pulchre hoc firmauit Bal.in d.c. cum in
iure.& ibi abb.& Firma. vbi.ſ. & iſta eſt communis opinio quã
ẽt tenent gl.Bar.& legiſte in d.l.plane,ff.ꝙ cuiuſque vni.nomi
ne,& Abb.in d.conſ.25.in pen.col.in 2.vol. ¶Aduerte tamen
ad vnum, quod dixit Ab.poſt doc.in d.c.cum in iure.in prin,ſi.
col.& ſ.retulimus ita demum conſenſum electi augere nume
rum, ſi numero ita aut fiat maior pars alias ſi non faceret maio
rem partem:ſed reduceret ad equalitatem,non augeret nume
rum,nec eſſet admittendus:ſed vt ambitioſus repellendus : &
ſic oportet ꝙ eſſent in equali ſine eius conſenſu:& ille conſen
ſus poſtea faceret maiorem partem,vt ꝑ eum. ¶Tu dic illud ꝓ
6 cedere in electione:quia quilibet †eligens habet vnam vocem
& debent inſimul conuenire,& eligere.iuxta.d. c.quia pp. ſed
quia in p̄ſentatione vnus patronus põt habere vocẽ pinguio-
rem,& duplicem,vt in caſu ſequentis exempli dicerem,ꝙlicet
non eſſent vota equalia,ſed tamen vox conſentientis,& ſic pa
troni p̄ſentati reduceret ad equalitatem,& tranſcenderet, nihi
lominus admittatur,& faciet numerũ:& non repellatur,vt am
7 bitioſus:quia in p̄ſentato non militant,que in electo,†ex quo
patroni in iurepa.ſuccedunt per ſtirpes & non per capita cle.ſi
plures.hoc tit.& ſecus eſt in electione : vt de elect.per totum.
¶Pone ergo à fundatore ſucceſſiſſe quinque filios , ad quos
iure hæreditario deuenit ius par.videlicet A.B.C.D.& E.& po
ſtea moriatur.A.& inſtituat hæredes.B.C.eius fratres, in quos
tranſit ius pa.dicti.A.vt in d.cle.ſi plures.& moriatur rector ec
cleſiæ patronatæ ipſorum & B.fit clericus.& D.& E.p̄ſentent
aliquem,puta.R.C.vero p̄ñtat.B.compatronum.certe. R. erit
præſentatus ab habentib.duo iura & ſuffragia integra, puta.D.
&.E.& B.eſt præſentatus ab habente ſuffragium ſuum iure ꝓ-
prio:& medietatem ſuffragij, quæ ſibi obuenit ex inſtitutione
de eo facta per. A. non poteſt dici præſentationem eſſe equali
ter diuiſam,nihilominus conſenſus.B. deducet eam ad equali-
tatem ex portione,quam habuit ab.A.& ex portione ſua auge
bit numerũ equalitatis:& hoc procedere põt.per d.c.ſi plures.
licet non in electo:vt ſ.eſt dictum.¶Dicerem tamen hoc vlti
mum non habere locum in patronis eccleſiaſticis , in quibus
proceditur,vt in electione,quia electio dicitur : vt per Abb.in
cap.cum autem.hoc titul.& diximus ſuprà in 1.quæſtion.prin
cipal.huius partis.in 4.artic.nota iſta quia noua, & procedunt.

¶Nonus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Procurator conſtitutus ad præſentandum , an poſſit præſentare conſtituen-tem.& n.5.*
2 *Facit is,cuius nomine fit.*
3 *Capit.per veſtras.extra de iure patro.ampliatur.*
4 *Facere per ſe videtur, qui per alium facit.*
6 *Donatarius an poſſit præſentare donantem.remiſſ.*

1 Dubitatur Igitur.ix.†an procurator conſtitutus ad p̄ſentandum, poſſit p̄ſentare conſtituentẽ,
& ſi patronum vacante eccleſia? ¶Iſtũ art. in terminis ponit
d.Car.in c.ex inſinuatiõe.in ſi.hoc ti.vbi dt,ꝙſi patronus dedit
alicui ptãtem p̄ſentandi, non poterit p̄ñtare p̄ronũ : vt voluit
Vin.in d.c.per veſtras.& alle.c.ſi.de inſti.& idem vult ibi Io.an.
2 & poſt eum Ab.quia †is facit,cuius nomine fit. l.j.ff.de vi & vi
3 arma.& in c.cum quis.de ſen.exc.lib. 6.quod dicit Abb. †fore
notandũ ꝓ ampliatione.d.c per veſtras. quaſi dicat patronum
non ſolũ p̄ſentare ſeipſum non poſſe,ſed nec data alicui ptãte
ꝓ illa vice p̄ſentandi ab illo p̄ſentari:vt ibi per eum. et hoc idẽ
ſequitur Gaye.in repe.c.ſi.de elect.lib. 6. in xlvij. col. ¶Tu ad-
de pro hoc facere,quod dicunt Ab.et doct.in c.ſi.de inſti.cum
diſtinguunt de collatore dante alteri ptãtẽ conferendi , ꝙ aut
collator transfert omnimodam poteſtatẽ in alium:et tunc po
teſt ab illo recipere beneficiũ:qa tunc ille confert iure proprio
aut tranſtulit,vt in commiſſarium ſuũ,et tunc non valet ab eo
beneficium recipere:quia ille repræſentat p̄ſonam iſtius colla-
4 toris:†et qui per alium facit etc,reg.qui ꝑ alium,de reg.iu.lib.
6. et licet ibi opponat de papa dante cõmiſſionẽ ſacerdoti ip-
ſum abſoluendi,tñ ipſe ſoluit vt ibi per eũ.et hoc idẽ voluit ibi
late Im.¶Reperi tñ Pauinũ in trac.de ſed.vac.in 2.part.in v.q.
in ſi.vlt.col. 21.char.operis allegantẽ quoddam conſilium, qd
dicit dediſſe Io.An. cuidã ſuo nobili ſcholari. de quo per eũ in
c.cõſtitutus.in ſi.de conceſ.p̄b.ſ.ꝙ daret vicario ptãtem confe
rẽdi oĩa beneficia:et poſtea per literas reuocaret ſeu reſtringe-
ret,vt ibi, dicit poſtea Pauinus ibid.d.conſiliũ debere intelligi,
qñ conſtituens habet iuſtã cãm:puta qa ſe ꝓ ſtudio vel longa
peregrinatione abſentat,alias p̄ſumeretur fraus. minor tamen
fraus,dicit ipſe,p̄ſumitur,ſi negociorũ oĩum illum conſtituat
ꝓcuratorem, dato ꝙ vnicam collationẽ vel p̄ſentationem ha-
beret:ſecundũ Io. An.et alios in c.ſi.de cõceſ. p̄b. et de his alle-
gat et ſe remittit ad c.ſi.de inſti.et ad c.dilectus.de p̄b.et ad c.ne
ꝓ defectu.de elect.et in c.1.de iure pat,lib.6.et in c. per veſtras.
hoc ti.et in c.ex inſinuatione.cũ ſeq.hoc tit.et ad Io. An.in re
5 gu.in toto.de reg.iu.libr.6.¶†Tu aduerte, ꝙ ſi nos loquimur
p̄ronum dediſſe ptãtẽ p̄ñtandi alicui eius ꝓcuratore poſtq̃ bñ-
ficiũ vacauit:qa tũc ſpãlem ptãtẽ dare põt,et nõ ante : per d.c.
ſi.de conceſſ.præb.et diximus late.ſ.in hac par.in 4.q. princ. in
j.art.et tunc nõ eſt dubiũ,ꝙ quicquid facit ꝓcurator,facit no-
mine dñi,et vr̃ dñs facere : et iõ ſicut dñs nõ põt ſeipſum p̄ñta-
re:per d.c.veſtras.ita nec põt eũ p̄ñtare ſuus ꝓcurator. et in iſ-
tis terminis loquitur Io.An.Card.et Ab.vbi.ſ.dum dicunt p̄ro
num dediſſe poteſtatem conferendi vel præſentandi ꝓ illa vi-
ce vacante eccleſia:quia indiſtincte eſſet fraus cenſenda:et ob
ſtaret ꝓhibitio,d.c.per veſtras.¶Aut nos loquimur de ꝓcura-
tore cõſtituto ad p̄ñtandum bñficium vacaturũ prima vice,cũ
vacauerit, et nõ eſt dubiũ hoc mandatũ nõ tenere:qa dat occa
ſionem captande mortis:per c.ſi.de conceſ.præb.et diximus.ſ.
in d. 4.q.prin.in 2.arti. et iſto caſu non poterit p̄ronũ nec aliũ
p̄ñtare.¶Aut vero à patrono conſtitutus eſt ꝓcurator genera
lis ad omnia bona ſua,et ẽt ad præſentandum,et ex cauſa:quia
hẽt ſe abſentare,vel alia iuſta cauſa:et tunc ceſſante fraude poſ
ſet habere locum et procedere mandatum et poſſet p̄ñtare:vt
ẽt ſentit Pauinus per ea,q̃ diximus.ſ.in d.4.q prin.in 3.art.ſ.hu-
iuſmodi ꝯſtitutionem ꝓcuratoris tenere.ſed nõ per hoc dicerem eũ
poſſe præſentare ꝯſtituentem:qa negari non poteſt, ex quo il
le noĩe præſentat,quin diceretur patronus ſeipſum præſentare
et ſic veniret ꝯ ꝓhibitionem.c.per veſtras. hoc tit. et ſeipſum
vocaret acceptando præſentationem à procuratore ſuo factã:
et ideo non diſcederẽ à concluſione Vinc.Io.An.Car.et Gaye
vbi.ſ.¶Et poſtmodũ reperi hanc etiam partem incidenter te-
nere do.Roch.in hoc trac.in verbo,ipſe vel is à quo.in 20.qu.
dum ibi quærit,an donatarius poſſit præſentare donantem.

¶Decimus art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Procurator ſubſtitutus an poſſit præſentare procuratorem ſubſtituẽtem.2.*
3 *Procurator ſubſtitutus non poteſt præſentare patronum inſtituentem.*
4 *Procurator inſtitutus & ſubſtitutus poteſt præſentare ſeipſum in beneficiis ſimplic*

ciis ſimplicibus,& preces fundere pro illis obtinendis,vel acceptare illa ab ordinario proprio motu conferente,vel conſentire.

1 Eſſet Bene maius dubiũ,&hic erit.x.art.in ordine,†an procurator ſubſtitutus poſſit pñtare, non dico dñm,ſed
ipſum ꝓcuratorem ſubſtituentem. Hunc articulum formauit
Pauinus in d.tract.de ſed.vac.in 2.par.in v.q.in fin.in 4.col. 21.
char.operis. &videtur concludere idem,qđ in procuratore,&
dño.ſ.vt ceſſante fraude & facta gñali ſubſtõe ſubſtitutus poſ
ſit pñtare ſubſtituentẽ.¶Ego in hoc conſidero, ꝙ ſi ſubſtitu-
2 tus eſt gñaliter† ſubſtitutus à ꝓcuratore inſtituto ex cã,ẽt qa
ꝓcurator erat diſceſſurus ex aliqua magna cauſa, ſi ſubſtitutus
pñtat eũ,cũ non fiat fraus legi,&ſic ꝓhibitioni.d.c.p veſtras.te
neat pñtatio.Ille.n.tex.ꝓhibet pr̃onũ pñtare ſeipſum, q tamẽ
hic non pñtatur:ſed ꝓcurator,qui nõ eſt pr̃onus.¶Et ſi dice-
res,tenet locũ pr̃oni,dico ſat mihi eſſe eũ non eſſe patronum,
nec militare aliquam fraudẽ: quia ſi militaret fraus, idem dico
eſſe dicendum,quod in patrono:& certe credo non poſſe mi-
litare fraudem,ſi ex cauſa ſe abſentauit:& in hoc caſu eſſet ne
ceſſe pñtandum eſſe notũ ordinario,vt abſens pñtari poſſit:qa
alias pñtari non põt:per ea,quæ dicit Abb.in c.ea noſcitur. de
his,quæ fiunt à præla.& dicemus.j.in hac.j.part.huius ſecundi
3 li.in xj.q.prin.in j.& iij.art.¶†Dicerem tñ iſtum ſubſtitutũ nul
lo modo pñtare patronum inſtituentem,ſicut diximus nec il-
lum poſſe pñtari per ꝓcuratorem per eum inſtitutum, cum in
eo ẽt ibi dicta militent:& ab eo ſimiliter cãm habet,& ſuam re
4 præſentet perſonã. ¶ †Et vt nihil deſit in iſtis duobus art. dic
& aliud,ꝙ ex quo iſti repræſentant perſonam patroni,per reg.
qui per alium ẽ.alleg.ſicut patronus poſſet preſentare ſeipſum
in ſimplicibus bñficiis,vel fundere preces ꝓ illis obtinẽdis,vel
illa acceptare ab ordinario proprio motu conferente,vel con
ſentire pñtationi facte à compatronis : vt late diximus in pro-
ximis præced. art. ita etiam omnia iſta facere poterũt procu-
rator,& eius ſubſtitutus.

¶Vndecimus art. 8.q.prin. 1.par.2.Libri.

1 *Donatarius iuris patronatus an præſentare donantem poſſit.*
2 *Donatio iuris patronatus facta,vt præſentet vna vice,non eſt vera donatio.*
3 *Fraudibus obuiandum.*
4 *Ius cõferendi ſi ꝓ vna vice ſit datum,an poſſit beneficium donatori cõferri.*

Et ex Iſtis deciditur alius ar.qui erit.xj.in ordine;videlicet,
1 †an donatarius iuris patr.poſſit pñtare donatorem?
¶Et Io.An.in d.c.ex inſinuatione.poſt Vin. & ibi Car. & Abb.
pulchre Imo.in d.c.fi.poſt Abb.de inſti.tenent ꝙ ſi eſt facta per
petua donatio iuris pat.per patronum alteri cum conſenſu or
dinarij,quãdo requiritur donatarius,poterit pñtare donatorẽ.
& idem vult Gaye.poſt Car.in d.repe.c.fi.de elect.lib.6. in 47.
col.quia eũ ſit vere donatarius.Ex quo ex toto ſibi conceſſum
ius pa.& ꝓprio nomine p̃ſentat,poterit pñtare dõatorẽ:ſecus,
ſi non eſſet vere donatarius:ſed eſſet ſibi cõceſſum pro vna vi-
ce ius pñtandi.nã non poterit præſentare donatorem ſeu con
2 cedentem:vt diximus in proximis p̃cedentib.duob.art.† & ꝙ ſi
donatio fit,vt præſentet ꝓ vna vice,nõ ſit vera donatio, tenet
Imo.in d.c.fi.de inſti.& ideo non poteſt p̃ſentare ipſum donan
tem.¶Tu conſidera,ꝙ aut donatio iuris pa.fit per patronũ ali
cui,ſeruatis ſeruandis,antequam eccleſia patronata vacet, nec
eſt ſuſpicio de vacatione:& non eſt dubiũ donatariũ poſſe pre
ſentare donatorem poſtea cum vacauerit : qa cũ ipſe ſit effec-
tus patronus , non dicetur ſubiipſi p̃ſentare. ¶Hoc tamen pu-
to verum,ſi ſimpliciter & in totũ donatio fiat : ſecus, ſi vt vna
vice poſſit præſentare:qa tunc non erit donatio : ſed ad inſtar
mandati,& non tenebit:vt ẽ.quia de vacaturo,& ſimiliter pu-
to verum,quod ẽ.dixi, niſi donator reſeruaſſet ſibi,ꝙ non poſ-
ſit p̃ſentari ſine conſenſu ſuo:quo caſu videtur donaſſe ius pa.
quo ad alios fructus,quam p̃ſentationis,quod fieri poteſt:vt la
te diximus.ẽ.in 2 par.j.lib.in.6.q.prin.in 4.art. & tunc eſſet idẽ,
ac ſi ipſe eſſet patronus,quo ad p̃ſentationem.¶Si vero dona
tio iuris pat.fit per patronum,poſtquam vacauit eccleſia,vel in
vacando, & tunc dicerem eſſe aduertendum , ſi ſit facta dona-
tio,vt donator præſentetur & expreſſe:& eſt dicendũ ꝙ ſi poſ-
ſit: quia hoc pactum ſeu conditio videtur ſapere ambitionem
fraudẽ & ſimoniam,&recipere temporalia ꝓ ſpiritualib.i.redi
tus eccleſiæ vltra ſpiritualia,pro ipſo iure patr.donato,quod eſ
ſe non poteſt:iuxta ea quæ diximus in d. 2.par.primi lib.in 4.q.
prin.in 3.art,¶Et idem dicerem ẽt,ſi hoc pactum non eſſet ex-
preſſum in donatione:ſed conciperetur ex hoc factam eſſe do
3 nationem,vt ipſe preſentaretur:†quia fraudibus eſt obuiandũ
c.ſedes.cum ſi.de reſcr.Et eſt tex.apertus in c.2.de renun.lib.6.
& pro hoc etiam adduco quod pulchre voluit do.Phil.Dec.in
conſ.cxxix.diuino &c.& ꝓ tenui.in 4.col. ꝙ cum præſentatio
ſpectaret ad operarios vnius eccleſiæ, qui pro tempore fue-
rint, & eṗs eum elegiſſet ante vacationem beneficij, vel poſt
vacationem, huiuſmodi electio videtur facta in fraudẽ, vt illi
præſentarẽt,quẽ eṗs vellet,vt ibi per eũ.vnde ne fiat fraus diſ-
poſitioni.d.c.per veſtras.& c.fi.de inſti.& ẽt vt ſimonia nõ cõ-
mittatur,eſt dicendũ, non poſſe præſentare donatorẽ. Cogita
quia credo iſta ꝓcedere,per ea quæ doct.dicunt in c.fi. de con-
4 ceſ.præb.huiuſmodi fraudibus eſſe obuiandũ.¶Reperi†poſt
modum.d.Roc.in hoc trac.in verbo,ipſe vel is à quo in xx.qu.
quærentem de hoc art. & diſtinguentẽ an donatio ſit facta in
totũ:& donatarius poſſit præſentare donatorẽ,aut ꝓ vna vice
& ſecus.& ꝓ hoc vlt.alle.Car.poſt Io.cal.in d.c.fi.de inſti.dicẽ-
tes ꝙ ſi ꝓ vna vice ſit donatum ius conferendi,non poterit bñ
ficium donatori conferri.¶Subdit ẽt Io.de imo.& quoſdam a-
lios in d.c.fi.aliter fuiſſe loquutos,diſtinguentes, an conceſſio
ſit fcã tanq̃ donatori,an tanq̃ donatario,vt primo caſu nõ poſ-
ſit,ſecundo vero ſic:& dicit hanc diſt.eſſe de mẽte Io.an.& Ab.
ibi. Et eſſe rõnabilẽ:quia primo caſu præſentaret nomine dñi:
ſecundo vero caſu non. quod etiam dicit eſſe de mente Abb.
poſt Io.An.in d.c.ex inſinuatiõe in fi.& ſpe.in hoc ti.& hoc idẽ
vult ipſe Roch.in verbo,honorificum.in 9.q.prin. in ver.nota
tñ circa principalem.vbi dicit cautelam eſſe ad impediendã va-
riationẽ , vt inducatur patronus ad donandũ exercitium iuris
pat.ſ.ipſam p̃ſentationem quod fieri poteſt.& alleg. d. Ant.in
c.illud hoc tit.& in c.conſtitutus.de conceſ.præben. tu tamen
diſtingue,vt ſupra diximus.

¶Duodecimus.art. 8.q.prin.1.part. 2.Libri.

1 *Pater patronus an poſſit præſentare filium clericum.& n. 12. 17.*
2 *Pater & filius cenſentur vna perſona.& n. 13.*
3 *Filius ſi quid quærat,patri quærit hodie ſaltem quoad vſumfructum.*
4 *Pater dum poſſidet,filius dicitur poſſidere.*
5 *Filius præſumitur dominus rerum paternarum.*
6 *Filius talis,qualis pater.*
7 *Filij vox,vox patris.*
8 *Amor nullus paternum vincit,Et vnde ducatur.*
9 *Pater filium defendere tenetur,etiam in criminalibus.*
10 *Pater compellitur Iudicis officio filium alimentare.*
11 *Filij & nepotes ſunt pariformiter tractandi.*
14 *Epiſcopus poteſt conferre beneficiũ filio legitimo,vel nepoti,modo idoneo.*
15 *Clericus poteſt de reditibus ſuorum beneficiorũ alere coniunctos pauperes.*
16 *Permiſſum cenſetur quod non reperitur prohibitum in materia permiſſiua.*
18 *Præſentatio quando facta præſumatur ex defectu carnali.*

1 Contingit Dubitari. 12.†ex quo pater & filius cenſen
tur vna&eadem perſona,vt.j.dicetur,an pa
ter pr̃onus poſſit p̃ſentare filiũ clericũ,& ſucceſſiue an cõſan-
guineũ?¶Et vr̃ primo ꝙ non : per tex.in c.quia clerici, & in c.
2 conſuluit. hoc ti.vbi videtur hoc expreſſe ꝓhiberi.¶†Secun-
do ꝓ iſta opinione facit: quia pr̃ & & filius cenſentur vna &ea
dẽ perſona.l.fi.C.de imp.& 35.q.3.§.hac aũt.cũ ſimi.ſed qs nõ
põt præſentare ſeipſum.d.c.per veſtras.hoc tit.ergo nec pater
filiũ,nec ẽ.quia cenſeretur præſentare ſeipſum,cũ ambo vna
3 perſona cenſeantur.¶†Tertio quicquid acquirit filius, acqui
rit patri,ſaltẽ hodie quo ad vſumfructũ. inſtit. per quas perſo.
nob.acq.l.cum oportet.& l.fi.C.de bonis,quæ lib.& ideo tãto
4 magis pr̃ vr̃ ſeipſum præſentare,cum ſibi acquiratur.¶†Et pro
prædictis facit : nam filius dr̃ poſſidere,cum pr̃ poſſidet : & ẽ.
5 Barto.in l.2.C.de legi.hære.per.l.fi.C.de vſufru. ¶†Item filius
præſumitur dominus rerum patris.Bal.in l.j.C.ad exhi. & alibi
dr̃ filiũ eſſe quaſi dominum bonorũ pr̃is eo viuo.l.in ſuis.de ſu
is et leg.ſpe.in ti.de don.ver.quid ſi pr̃.et iõ ꝯtinuatur de patre
in filiũ quaſi poſſeſſio:vt pulchre diximus.ẽ.in 3.q.princ.huius
6 part.in 22.art.¶Hinc†ẽt dr̃,ꝙ filius eſt talis, qualis pater.Spe.
in ti.de feu.§.2.poſt ver.et itẽ eſt talis filius,qualis eſt pr̃, vbi ẽt
ꝙ filius non eſt à pr̃e ſeparandus.¶Hinc ẽt dr̃ ꝙ filius præſumi
tur hr̃e eandẽ voluntatẽ et affectionẽ,q̃ pr̃ habet.Bal.in l.liber
7 ti.2.col.C.de ope.li.per l.ſi operarum.ff.e.ti. ¶†Dicimus ẽt ꝙ
vox filij eſt vox pr̃is.Spe.in c.de teſtib.§.j.in ver.itẽ ꝙ eſt parens
& in tit.de loca.§.6.ver.7.&in tit.de feu.§.2. Dicimus ẽt filium
eẽ partem pr̃ni corporis.& iõ ẽ talis, qualis pr̃ & mr̃.Spe. in d.
ti.d feu.§.2.poſt ver.& itẽ eſt talis filius qualis eſt. Quarto tex.
in c.per veſtras.ꝓhibet quẽ præſentare ſeipſum,ne ſit ambitio
ſus: & ne de ſe iudiciũ faciat, q obcecaret ob ſuimet amorẽ:vt
dictũ eſt.ẽ.in j.art.præſentis.q.prin.poſt Abb.in d.c.per veſtras.
8 hoc idẽ poteſt eſſe in patre filiũ præſentante:qa†nullus amor
ſuperat pr̃nũ:& iõ fili⁹ dr̃ à philos grece:quod eſt amor latine.

Bart.in l.liberorum.ff.de verb.ſig.Bal.in l.maximũ.v.col.C.de
ſil. præteri. ¶Et ideo filius eſt in prima generatione ex viro &
vxore.Bal.in d.l. maximũ. in 3.col. & filij ſcĩa letificat cor prĩs.
auth.ꝯſtitutio,q̃ de dign.§.gñaliter.Bal.in l.Macedoniani.C.ad
9 Mace.¶Et iõ pr̃ † tenet̃ defendere filiũ.Spe.in ti.d̃ actore.poſt
ver.itẽ ꝙ eſt filius & defendit̃ filius à pr̃e.Spe.in tit.de feu.§.2.
poſt ver.7.& ẽt in criminalib.admittit:vt late p ſcriben.in c. ve
niens.de accu.¶Et iõ dr̃ in l.iſti q dẽ.ff.qd̃ me.cau.pr̃es ſeu pa-
rentes magis teneri in filios,q̃ in ſeipſos.vnde & pr̃na pietas ꝓ
filio conſilium capit.l.nec in ea.ff.de adulte. qa nõ eſt affectio,
quæ vincat pr̃nam.l.fi. C.de cur.furi.gl.in c.p tuas.de ꝓb.Hoſ.
10 in c.2.de p̃ſump.& Abb.in c.j.de teſta.¶Vnde † ẽt pr̃ compelli
tur iudicis officio alimentare filiũ.Abb.in c.accedens.de proc.
¶Et iõ pr̃ põt impetrare literas ad bñficiũ ꝓ filio ſine manda-
to.Abb.in c.ex ore.de his quæ fiunt à maio.part.capi. & plene
11 p do.Fel.& Mod.in c.nonnulli.in §.ſunt & alij.de reſc.¶† Et qd̃
dicitur de filiis, idẽ de nepotib.ex eis; qa filij & nepotes ſunt à
iure pariformiter tractandi.Bal.in l.maximũ vitium. C.de libe.
præte.& de hoc p Bar.in l.liberorũ.ff.de verb.ſign. & p Ab. &
doc.in c.in p̃ſentia.de ꝓba.gl.& ibi doct.in l.Gallus.§.inſtituẽs.
ff.de lib.& poſthu.& ibi Bal.& plene Io.An.in c. fundamenta.
de elect.lib.6.& in c.in qbuſdã.de pœn.Inn.in c.ad extirpandã.
12 de filiis p̃sb.cum ſi. ¶† Tñ ꝯriã partẽ tenet gl.in d.c.quia cle-
rici.in verbo,filij.hoc ti.quæ nihilominus loqtur p verbũ,cre
do.patrẽ patronũ poſſe p̃ſentare filiũ.alleg.l.illud.ff.ꝙ cuiuſq;
vniuer.nomi.& poſtea ſe remittit ad aliã eius glo.in verbo,au-
toritate.in c.conſuluit.hoc tit.& dr̃ parentes poſſe pñtare:& ſic
pr̃ filiũ & auus nepotẽ,& mouet̃:nã licet ſit prohibita pñtatio
ſuiipſius,tñ nõ vr̃ ꝓhibita pñtatio filij:iõ intelligitur pmiſſa,qa
13 nõ ꝓhibita,alle.in arg.c.cũ apud.de ſpõſa.¶Idem voluit † do.
Goff.ꝯterraneus meus,in ſumma huius ti.in vlt.col.in ver.ſed
opponitur.ſequẽdo gl.& rñdet ad motiuũ qd̃ fuit.s̃.ſecũdum
in ordinẽ.pr̃ & filius cenſentur vna & ead.pſona fictione iuris,
& non ſecundũ veritatẽ;et in hoc veritas, & nõ fictio attendi
dẽt.¶Iſtã qõnem ẽt formauit Hoſt.in ſumma huius ti.§.in qui
bus differãt.in pe.col.in ver.ſed nunqd filiũ.vbi q̃rit an pr̃ poſ
ſit pñtare filiũ vel nepotẽ?& licet primo argumentetur ꝙ non
tñ tenet ꝙ ſic.& ad motiuũ reſpondet vt Goff.poſtea opponit
ꝙ videtur ſuſpectus pr̃.c.graue.de p̃b.& c.j.vt bñfi.eccl.ſine di.
ꝯfer.§.pen.& c.tuã.de æta.& qual.in fi.& c.cũ clerici.de cenſi
bus.tñ tenet ꝯñũ,& dr̃ ꝙ q̃uis nõ d̃beat ius pa.acqrere ſub hac
ſpe. p tex.in c.qa clerici.& c.cõſuluit.ibi,ꝓpria autoritate.hoc
ti.tñ põt repræſentare licet nõ inſtituere autoritate propria.&
hæc eſt rñſio ad dicta iura s̃.in ꝯriũ adducta.& alleg.ẽt Hoſt.in
d.l.illud.ꝙ vox pr̃is,ſit vox filij,& dr̃ eẽ rõnẽ:qa ex arbitrio epi
pẽdet vtrũ ipſum admittat.¶Subdit ẽt,ꝙ potius pr̃ tenet̃ pñta
re filiũ pauperẽ,& idoneũ,q̃ aliũ:arg.de cohabitione cleric.&
mulie.c.j.& de cẽſi.cũ apoſtolus.§.inhibemus.¶Hoc idẽ tenet
Io.An.in d.c.qa clerici.in apoſtil.& ſup gl.poſt Hoſt.& Vin. &
in c.cõſuluit,& in c.p veſtras.hoc ti.& do.Car.in d.c qa clerici.
i j.q.poſt gl.3.licet In.tenuerit ibi ꝯñũ:vt ibi ait Car.tñ Vin.Phi.
Goff. & Hoſt. tenẽt patrẽ poſſe p̃ſentare filiũ. & hæc vr̃ cõior
opi.& reſpõdet d.Car.ad d.c.qa clerici.vt s̃.fecit Hoſt.ſc.qa ibi
ius pat.fuerat illicite acquiſitũ,& autoritate ꝓpria pr̃ dabat ec
cleſiã filio.& idẽ Car.in d.c.ꝯſuluit.reſpõdet ad illũ tex.vt s̃.&
refert opp.& ſol.q̃ facit Goff.¶Dat ẽt ſol.ad id,qd̃ dictũ fuit s̃.
in 3.motiuo partis negatiue:qa illud habet locũ in acqſitis iure
priuato,& nõ publico.ff.de autorita.tutorũ.l.j.§.ſed ſi.in eccle
ſiaſticis aũt filiusfam.cenſetur maior.c.vltimo.de iud. & c. qui
generaliter.de ꝓcur.lib.6.in 2.reſp. & idẽ tenet.ibi.Inn.ſibi ꝯ-
rius.& voluit Spe.hoc tit.ad fin.¶Et hoc ꝓcedit,dũmõ ſit ido
neus filius,vel nepos,vt p eos vbi s̃.¶Idẽ ẽt tenuit do.Ant.in
d.c.qa clerici.q dr̃ ita de ꝯſuetudine obſeruari.& ibid.Abb.h.d.
ſuper gl.hanc eſſe cõem opi.& idẽ do.Ant.in d.c.ꝯſuluit.& idẽ
Ab.ibi.& in conſ.96.Ieſus Chriſtus adſit.in 1.dub.in 2.vol. &
idẽ Ab.in c.fi.de inſti.& in c.ex ore.de his,q̃ fiunt à maiori part.
14 c.vbi ẽt dicit hanc eſſe cõem opi.¶† Et iõ Ab.in d.cõſ.96.&
in d.c.qa clerici,dixit licite poſſe epm cõferre beneficia filio le
gitimo vel nepoti,dummodo ſit idone⁹, qa charitas in primis
exercenda eſt erga domeſticos.c.nõ ſatis.86.diſt.c.oĩno.3 1.di
ſtin.& eſt tex.expreſſus in c. dilecto.de præb.vbi Car.de quo i-
bi,cõtulit canonicatũ nepoti ſuo,quod ẽt dicit Ab.in c.vt ſup.
de reb.eccl.non al.vbi tenet res eccleſiæ poſſe alienari p prælа
tum ita in ꝯſanguineũ,ſicut in extraneũ,in caſib.in quib.aliena
tio rerum eccleſiæ permittitur.¶Facit ẽt,quia clericus de redi
15 tibus ſuorum beneficiorum † poteſt licite alere coniunctos.
pauperes.gl.in c.omnino.3 1.diſt. Abb.& doct.in c.j.de cohabi-
ta.cler.& mulierum,qui fortius in fi.dixit prælatum vel clericũ
de reditibus beneficiorum poſſe alere etiam filios ſpurios, &
dotare filiam vel ſororem pauperes.ita Butr & Abb.in c.perue
nit.de arbit.¶Sequitur s̃.ſcriptam concluſionem ẽt Gaye.in re
pe.c.fi. de elect.lib.6 poſt prin. 50.col.dũmodo pater non mo-
ueatur amore carnalitatis.¶Iſtam etiam queſtionẽ ponit Pau.
de cita.in hoc tractat.in 6.part.in 3.ca.vbi late exorditur de iſta
quæſtione.& refert aliqua de prædictis: & remittit ſe ad Abb.
in d. c. conſuluit. & apoſtillat illam Corſe. & ſic domini mei q̃
credo potius eſſe bellencini.¶Hanc quæſtionem etiã late pro
ſequitur do.Roc.in hoc tract.in verbo,honorificũ.in 4.q.prin
ci.in pen.col.q̃ eſt prima octaue char.operis.in ver.circa aliud,
qui plura de prædictis allegãdo dicit pro hoc facere rationem
16 ad fundamentum:videlicet illud cenſetur † permiſſum, quod
non reperitur prohibitum in materia permiſſiua:prout eſt iſta
l.necnon.§.quod eis.ff.ex quibus cauſis maio.c.inter corpora-
lia.circ.med.vbi gl.de tranſla.epiſc.& per gl.in c.ex literis. hoc
ti.Cum ergo non reperiatur prohibitum patrem poſſe preſen
tare filium,ergo poterit illũ præſentare : & licet ipſe dicat hoc
eſſe ſuum fundamentum:tamẽ reuera fuit gl.in d.c.conſuluit.
17 vt s̃.retulimus.& iſta eſt communis veritas. ¶† Ad argumen-
ta s̃.formata iam doctores præallegati reſpondent,vt s̃.patuit,
& etiam Abb.in d.conſi.xcvj. ¶Ad vltimum vero de affectio-
ne patris,reſpondetur ex iſta limitatione.nam concluſio pro-
cedit,quando filius eſt idoneus:ſi vero pater non conſideraret
idoneitatem, ſed moueretur ex carnalitate , & ex eius effectu,
ſecus eſt dicendum:vt per Hoſt.in ſumma vbi s̃.& Card.in d.c.
conſuluit.& ibidem Abb.& Gaye.in d.repe.c.fi.col.50. & ideo
tex.in d.c.quia clerici.vult patrem acquirentem ius pat. vt præ
18 ſentet filium,debere illo priuari , vt ibi per eum. ¶† Quando
autem præſumatur facta præſentatio ex defectu carnali,ponit
abb.poſt Ioan.de ligna.& alios in c.j.de cler. non reſiden. ¶Et
ita tene, & ſepius pater meus in eccleſiis de iure patron. ipſius
me præſentauit, & fui admiſſus.

¶Decimustertius art.8.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Compromiſſarius an & quando poſſit patrem patroni præſentare. Et an & quando pater compromiſſarius poſſit filium præſentare, vel eligere. Et nu mero 2. & 3.*

Reſtat In materia.13.art.de quo quærit Card.in c.cõſul-
1 uit.in 2.q.hoc ti.videlicet,quid ſi † is ad quem ſpe-
ctat præſentatio vel electio, compromittit in patrem patroni,
forte legitimi facti clerici:puta etiam quia filius eſt extra prãtẽ
ius pat.habebat.¶Et circa electionem dicit ipſe Car.Hoſt.in c.
quia propter dicere ꝙ ſic:ꝙ tale compromiſſum non eſt:& q di
cit ꝯriũ,det ius expreſſum. ff.de proba.l. ab ea parte. ſed ſi de
fraude vel ambitione conſtat,non valet electio.& idem vr̃ di-
cendum in dubio,licet dicat ſibi videri papam fore ꝯſulẽdum.
¶Et pro hoc,ꝙ electio ceſſante fraude valeat,facit quod dictũ
eſt in prox.præce.art.de patre præſentãte filium:& ſufficit hoc
nõ eſſe prohibitum,cum edictum de eligendo ſit prohibitori-
um,ſicut edictum de matrimonio ꝯhendo.c.cum apud.de ſpõ
2 ſa.¶Ad hoc † etiam adducit ꝙ ſi pater eſſet canonicus in eadẽ
eccleſia cum filio, filius poſſet eum eligere, & eꝯ.¶Poſtea ſub
dit Card.fore dicendum in vtroque quæſito ſ. tam electionis
quam præſentationis nõ poſſe compromiſſarium eligere nec
præſentare compromittentem,ſiue ſit filius, ſiue alius, & hoc
de eligente tenet Io.An.& idem in præſentante eadem ratiõe:
quia facit vt procurator compromittentis,& ſic ipſe compro
mittens videtur hoc facere,ſepe allegata reg. qui per alium fa-
cit.de reg.iur.li.6.hoc autem ipſe non poteſt.c.fi.de inſti.& ca.
per veſtras. hoc ti. ergo nec compromiſſarius & ita reſidet ibi
3 Car.¶† Tu dic hunc articulum eſſe intricate formatum & de-
ciſum,vnde clarius loquendo,dic ꝙ ſi eſt compromiſſum in pa
trem de eligendo vel præſentando aliquem : & filius non eſt
patronus, non eſt dubium patrem compromiſſarium poſſe ſu-
um filium præſentare,ſicut ſi eſſet patronus:vt in prox.præce.
art.diximus.¶Si vero eſt canonicus filius,idem.ſi autem eſt ca
nonicus,& compromiſſum eſt factum ab omnibus canonicis,
poterit filium eligere:quia non reperitur prohibitum:imo per
miſſum:per c.cum in iure.de elect.¶Si vero filius eſt patronus
et compromittitur in patrem,et ipſe filius eſt clericus,et tunc
aut eſt ſolus patronus:et non eſt dubium patrẽ non poſſe præ-
ſentare filium:ſicut nec procurator mandantem,vt in articulis
proxime præce.eſt dictum.¶Aut habet compatronos,qui oẽs
ꝯpromiſerũt:et tũc ſicut ꝯpatroni poſſunt præſentare ꝯpatro-
nũ:vt diximus.s̃.in v.ꝓx.art.ita et pr̃ cõpromiſſarius vel ex per
ſonis compr̃onorũ:vel qa põt præſentare filiũ:ſi ipſe eſſet ſol⁹
pr̃onus,q̃to magis ex cõpromiſſo oĩm pr̃onorũ in eum facto.

Ex omnibus igitur s̃.ſcriptis.13.ar.fiat concluſio pa
tronum clericum nõ poſſe ſeipſum p̃-
ſentare,quia ambitioſus iudicaretur,per ea quę late diximus.s̃.

in j.ar

in j. art. ¶ Amplia primo ipſam concluſionem non ſolum procedere vt patronus non poſſit præſentare ſeipſum, q imo nec procurator ipſius poterit præſentare ipſum patronum dominum conſtituentem, p dicta. s. in 9. art. ¶ Amplia. 2. d. conclu. & precedentem ampl. non ſolum procedere, vt patronus nõ poſſit præſentare ſeipſum nec procurator mandantẽ, ſed imo nec etiã ſubſtitutus procuratoris poterit præſentare ipſum patronum, p dicta in x. art. ¶ Amplia. 3. d. conclu. & ampli. intantum procedere, q nec ſubſtitutus poterit præſentare procuratorẽ ſubſtituentem, ſi in fraudem vt ipſe præſentaretur fuerit facta ſubſtitutio, p dicta. s. in d. x. art. ¶ Reſtringe tamen dictam amplia. vt procurator etiam ſubſtitutus non poſſit præſentare: vt s. niſi eſſemus in ſimplicibus beneficiis, & in porrectione precum, & in acceptatione inſtitutionis factę pprio motu, & in acceptatione præſentationis compatronorum: quia iſta poterũt fieri p procuratorem vel ſubſtitutum eo modo, quo poterat facere ipſe patronus: vt diximus in d. x. ar. ¶ Amplia. 4. d. cõclu. intantum pcedere, q nec pater compromiſſarius filii patroni poterit ipſum præſentare: p ea, quæ diximus. s. in 13. art. ¶ Reſtringe iſtam ampli. pcedere, quando filius clericus patronus compromittens in patrem, eſſet ſolus patronus: Secus, ſi haberet alios compatronos vna cum eo compromittentes: quia bene poterit pſentare filium: vt diximus in d. 13. art. ¶ Amplia. 5. d. conclu. non ſolum procedere in patrono, & pcuratore: ſed etiã nec in donatario: quia ſi hoc pacto expreſſo vel tacito donatio iuris patr. fuit facta, vt præſentetur donator quamuis donatio ſit ppetua, donatarius n poterit pſentare donatorem: vt diximus in 11. art. ¶ Reſtringe iſtam ampli. pcedere in caſibus ſuis: Sed ſi eſſet facta donatio iuris pat. antequã eccleſia vacaret, ſine pactiõe, bene poterit donatarius pſentare donatorem vt diximus in d. 11. art. ¶ Limita modo primo s. ſcriptam concluſionem habere locum in beneficiis platuram ſapientib. perſonatibus, ſeu curatis, & magnis, non aũt in ſimplicibus & paruis beneficiis: & pſertim ipſo patrono clerico exiſtente paupere: qa poterit ſeipſum in hmõi beneficiis pſentare, p ea quæ diximus. s. in 2. art. ¶ Limita. 2. d. conclu. nõ pcedere quando præſentatio eſſet facienda in collegio ſcholarium vel in aliis locis ſecularibus, non tamen ſapientibus præeminentiam, prælaturã ſeu caput: quia patronus poterit ſeipſum pſentare: p ea quæ diximus in d. 2. art. in fi. ¶ Limita. 3. d. cõclu. vt patronus clericus non poſſit pſentare ſeipſum, pcedere quo ad actum pſentationis: ſed bene poterit porrigere pces habenti inſtituere, vt illud ſibi cõferat, ſi ipſe eſt idoneus & pauper: & non habet ſufficiẽtem victum, iuxta eius conditionem: vt diximus in 3. ar. ¶ Extẽde modo iſtam. 3. limi. pcedere non ſolũ in ſimplicibus beneficiis, p quib. obtinendis clericus põt pces effundere, imo ſe pñtare: ſed ẽt in beneficiis magnis, & curatis ſi ante idoneitã & paupertã patroni porrigentis illas ſimiliter: p ea quæ diximus. s. in d. 3. art. ꝯ Abb. ¶ Limita 4. d. conclu. vt quis patronus non poſſit pſentare ſeipſum, bene tamen poterit ſibi beneficium patronatum p habentem inſtituere motu pprio conferri, & p patronum acceptari, p late dicta in 4. art. ¶ Extende mõ iſtam limi. vt non ſolum eps habens inſtituere poſſit beneficium patronatũ pſono conferre motu pprio: ſed ẽt qlibet inferior plãtus iure ſpãli inſtitutionem hñs & capitulum ſede vacante poterũt pprio motu ꝯferre, & patron9 acceptare: vt diximus in d. 4. ar. in ver. adde ẽt pauinũ. ¶ Limita. v. d. concl. pcedere, niſi ex diſpoſitione fundatoris pdeceſſor haberet ſibi eligere ſucceſſorem presbyterum de familia, & predeceſſor eligeret extraneũ: quia poterit pſbyter de familia ſe offerre, & inſtõnem petere: vt nõuiter diximus in d. v. art. in verſ. non omittã vnum. ¶ Limita. 6. d. conclu. pcedere, quando ipſe patronus clericus eſſet ſolus patronus, quia non poterit ſeipſum pſentare: ſed ſi haberet cõpatrõos, poterit ab illis pſentari: vt diximus in d. v. ar. ¶ Reſtringe. j. iſtam limi. pcedere, niſi vna cum compatronis ipſemet patronus clericus vellet pſentare: quia adhuc non poterit, nec admitteretur: p ea, quæ diximus in 6. art. ¶ Reſtringe. 2. iſtam lim. pcedere, niſi quis non præſentet patronus clericus cum compatronis, tamen declararet mentem ſuam in ſcrutinio, vel aliter ante præſentationem de ſe factam: quia adhuc non valebit eius declaratio, eo quo videtur ambitioſus: vt dictum eſt in 8. art. ¶ Limita. 7. d. conclu. vt patronus non poſſit præſentare ſeipſum, nec cum cõpatronis in caſibus reſtrictionum proxime pcedẽtium: ſed tamen ſi compatroni præſentent ipſum patronum clericum, bene poterit ipſe conſentire præſentationi de ſe factę, p dicta in 7. art. ¶ Extende talem limi. intm pcedere, q talis conſenſus augebit numerum pſentantium ipſum patronum clericum: vt diximus in 8. art. ¶ Extende iſtam exten. ẽt ſi non eſſent in pari præſentantes: ſed vox clerici patroni præſentati eſſet ita pinguis, q deduceret ad æqualitatem & ſuperaret, iuxta exemplum p me poſitum in d. 8. at. in ver. aduerte tamen. Reſtringe modo iſtam exten. pximam pcedere in patronis laicis: ſecus in patronis clericis: p ea quæ diximus in d. 8. art. in fin. ¶ Reſtringe ipſam prin. exten. pcedere, dummodo non ſimus in ſcrutinio ſecreto, vel quando patronus præſentatus acceptaret antequam eſſet præſentatus: quia adhuc videretur ambitioſus: vt diximus in d. 8. art. ¶ Reſtringe. 2. ipſas pximas exten. pcedere, ſi talis conſenſus patroni præſentati adhibeatur ante lapſum temporis dati ad præſentandum: ſecus, ſi poſt, ſimiliter per ea quæ diximus in d. 8. art. poſt doct. ¶ Limita. 8. d. conclu. pcedere, vt patronus non poſſit præſentare ſeipſum, quando vere ſeipſum præſentaret: ſecus, ſi fictione iuris videretur ſeipſum præſentare. & ita non eſſet, ſicut dicimus de patre præſentante filium: & ꝯ nepotem vel conſanguineum: quia illos præſentare poterit: vt diximus in 12. art. ¶ Extende primo iſtam limi. pcedere, non ſolum, ſi pater eſſet patronus & præſentaret filium, ſed etiam ſi pater non eſſet patronus: ſed compromiſſarius aliorum patronorum: quia adhuc poterit præſentare filiũ vel nepotem: vt diximus in 13. art. ¶ Reſtringe modo iſtam. 8. limi. & eius exten. pcedere, quãdo pater moueretur ex idoneitate & virtute filij ad eum præſentandum: non autem ſi moueretur ex amore & obcecatione carnali, quia tunc ſecus: per ea quæ diximus s. in 12. art. in ver. ad vltimum vero. & per iſta eſt ornata deciſio. d. c. per veſtras. & materia. c. quia clerici. c. conſuluit. & c. ex inſinuatione. hoc tit.

¶ Nona prin. q. j. part. ij. Libri.

1 *Excommunicatus nec eligi, nec præſentari poteſt.*
2 *Excommunicatus non poteſt admittere titulum dignitatis ſpiritualis.*
3 *Iura loquentia de electione, locum habere in præſentatione.*
4 *Eligi plus eſt, quam eligere præſentari, quam præſentare.*
5 *Excommunicatus monachari poteſt.*
6 *Excommunicatus non poteſt in Imperatorem eligi.*
7 *Excommunicatio minor, quid. Et quomodo contrahatur.*

Reſtat Modo nono loco principaliter quærere circa materiam præſentandorum, de tertia eorum ſpecie: & ſic de illis pſonis clericalibus, de quibus dubitatur ex aliquo certo incidente in eorum pſonis exiſtente crĩoſo, & ſic, an crĩoſi pſentari poſſint: ex qua qdem qõe 7. ſcripti art. veniunt diſcutiẽdi. ¶ Et ideo primus ar. erit, de quo dubitatur, an clericus excõicatus poſſit præſentari ad eccleſiã patronatam? ¶ Et dic, de excõicatis late eſſe dictũ. s. in j. par. j. li. in 7. q. prin. in x. art. vbi tractauimus, an excõicati poſſint ius pat. acquirere. Et in hac. j. par. huius. 2. lib. in. 2. q. prin in 2. art. vbi diximus, an excõicati poſſint præſentare. Modo in hoc art. qritur: an excõicati poſſint præſentari? Et omiſſis plurib. q dici poſſent d excõicatis, d qb. me remitto ad ea, q dixi
1 in s. ſcriptis locis. † Dic breuiter q ſicut excõicatus nõ põt eligi, ita nec pſentari. & q non poſſit eligi, hr in c. illa. & in ca. per inquiſitionẽ. de elec. vbi gl. & in c. cũ dilectus. vbi etiam doct. de ꝯſuetudine: & ita tenet Spe. in ti. de libelli ꝯceptione. §. fi. ad finẽ p cle. poſtulatã. de clerico excõicato miniſtrãte. & hoc idẽ volũt gl. & doc. & maxime Phili. fran. in c. ꝯſtitutis in pſentia. d ap. Arch. in c. nullus. lxiij. diſt. gl. & doct. in c. ſi forte. de elec. li. 6 in prin. ¶ Hinc dixit Bar. in l. Barbarius. in x. col. ff. de offic. pſi.
2 † excõicatũ non recipere titulũ dignitatis ſpũalis. & Bal. in margarita, in verbo, excõicatus, in ver. ſecundo dt hoc ẽt eſſe, ſi eſt excõicatus excõicatione minori, q ſeparat à ſacris: qa eligi nõ pt, licet eligere poſſit. p gl. in d. c. illa. & ibi hoc apte tenet Abb. ſup ea in fi. col. de elect. & voluit Firma. in trac. de epo. in 2. li. in
3 j. pt. in 4. q. & idẽ in j. li. in 3. par. in 31. q. vbi latius: cũ ergo † nõ pt eligi, ergo nec pſentari: p illã vulgatã regulã: q iura loquentia in electiõe, habẽt locũ in pſentatione. c. fi. iuncta gl. d ele. li. 6. cũ ſi. ¶ Et in pſentatione pprie loquẽdo, idẽ vr velle d. Roc. in hoc trac. in verb: honorificũ. in 4. q. prin. in 3. col. cũ ſe remittit de excõicato excõicatione minori, ad c. ſi celebret. de clerico excõicato miniſtrãte. vbi doc. ita ꝯcludũt. ¶ Et p hoc facit:
4 nã nemo negare pt † plus eẽ eligi, q eligere: vt not. in c. illa. & ibi Ab. de elect. cum aliis. s. alle. & dixi s. in hac part. in 2. q. prin. in 2. art. vbi dicitur excommunicatum excommunicatione minori, eligi nõ poſſe: & tamen eligere poteſt, vt ibi. Eodem modo plus eſt pſentari, quam pſentare. arg. d. c. fi. de elect. li. 6. iuncta gl. vbi ab electione ad pſentationem arguitur: cum ergo ſit clarũ patronũ excõicatũ nõ poſſe pſentare: ergo multo minus nec pſentari, p s. dicta. ¶ Et licet hoc arg. pcedat in excõicato excõicatiõe maiori, p excõicato excõicatiõe minori: facit tex. in d. c. ſi celebret. d clerico excõicato miniſtrãte. iũcta illa regula, q diſpoſitũ in electiõe, hẽt locũ in pſentatiõe: & ita ẽ tenen-

dum.¶Et pro iſto art.pro & contra faciunt, que diximus poſt
R.otam ibi allegatam in d.2.q.prin.huius partis in 2.art. An au
tem poſſit ꝯfirmari excõicatus:ponit Firma.in d.trac.de epõ.in
2.li.in j.part.in 4.q. & nos dicemus. ſ̃. deo duce, in 3.parte hu-
ius. 2.li.dum tractabimus, an excommunicatus poſſit inſtitui?
5 Et ibidem d̃t Firma.excõicatũ †poſſe monachari.all.Bal.C.de
ſac.ſan.eccl.& Io.An.in reg.delictum perſonæ.de reg.iur.li.vj.
6 in mercuria.†Et ibidem dicit excommunicatum non poſſe e-
ligi in Imperatorem. allegat quæ notã.in c.venerabilem.de e-
7 lec.vbi per doc.¶† Quę aũt ſit excõmunicatio minor,& qũo
ꝯhatur:ponit Abb.in d.c.ſi celebret.de clerico excommunica-
to miniſtrãte.& ĩ d.c.poſtulaſti.e. ti.ſed pleniſſimè recurrẽdũ
eſt ad ſummam ſeu trac. de cenſuris.d. Ant.florentini in tit. de
excommunicatione minori.in 51.c.& in tit. in quibus caſibus
cum communicatur cum excommunicato,incurratur minor
excommunicatio. in c.lij.& in tit.de effectibus excommunica
tionis minoris.c.53.& in tit.de abſolutione ab excommunica
tione minori.c.54.

¶Secundus art.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Clericus ſuſpenſus an requiri poſſit vt præſentetur,eligatur,vel poſtuletur.*
2 *Argumentum de electione ad præſentationem procedit.*
3 *Beneficium datur propter officium.*
4 *Suſpenſio à beneficiis habitis,non extenditur ad habenda.*

1 Et ex hoc Oritur ſecundus art. † an clericus ſuſpẽſus
poſſit præſentari? ¶Et de ſuſpenſo ẽt. ſ̃.in
hac parte in 2.q.prin.in 3.arti.tractauimus,an poſſit prę́ſentari
& ſic actiue?vbi plenè de ſuſpenſis diximus.¶ Sed quo ad hũc
art.dic ſuſpenſum præſentari non poſſe,& hoc ex capite: quia
2 de electione †ad præſentationem,licet argumentari.c.fi.iun-
cta gl.de elec.li. vj. Sed ego habeo ſuſpenſum non poſſe eligi:
imo nec poſtulari.vt volunt gl.& doc.in ſ̃. allegato.ca. illa.vbi
Ab.de elec.& no.in c.cum dilectus.de ꝯſue. vbi ẽt gl.ergo nec
præſentari,& ꝙ non poſſit ſuſpenſus poſtulari nec eligi,no.in
c.j.cum gl.de poſtula.præla.& in c.fi.de exceſ.præla.qa irregu-
laris cenſetur: vt in proximis iuribus.¶ Et ita ẽt voluit Firma.
in trac.de epõ.in 2.libr.in j.part.in v.q.vbi dicit hoc dictum de-
bere intelligi,ſiue ſit ſuſpẽſus ab officio, ſiue à beneficio : vt in
c.per inquiſitionem.cum gl.de elec.ſiue ab officio.vt in d.c.cũ
dilectus.ſecundum gl.in d.c.per inquiſitionem.ꝑ c.cum bone.
de ætate & qualitate. vbi etiam habetur ſuſpenſum non poſſe
eligi,ergo nec prę́ſentari:ſiue ſit ſuſpenſus ab officio,ſiue à bñ
ficio,per ſupradicta.Et multa pulchra de ſuſpenſo, vide ꝑ Fir-
ma.in ſ̃.allegato loco:& que diximus in d.2. q.prin.huius par-
tis in 3.art.¶ Tu circa hanc materiam dic clarius loquendo, &
ſequendo dicta Abb.in d.c.cum dilectus.in 4.& 5.col. de con-
ſuetu.& in d. ca. ſi celebret. de clerico excommunicato mini-
ſtrante,ꝙ aut loquimur de ſuſpenſo minori ſuſpenſione, quæ
eſt eadem cum minori excommunicatione,quæ ꝯhitur ex par
ticipatione cũ excommunicato:& illa licet nõ priuet poteſta-
te eligendi,& ſic præſentandi:priuat tñ eum,ꝙ eligi & ſic præ-
ſentari non poſſit:vt eſt tex.clarus in d.c. ſi celebret.de clerico
exc.min.& diximus.ſ̃.in proximo præced.art. ¶Aut eſt ſuſpẽ-
3 ſus ab officio,& tũc aut in genere:& quia †ꝓpter officium da
tur beneficium.c.fi. de reſcr.lib. vj.nã ꝑꝑ diuina officia,eccleſia
ſtica beneficia conſtituta fuerunt. 12.q.2.conceſſo.& xvj. q. j.
c.generaliter.not.gl.in c.fi.de offi.vica.non poterit prę́ſentari.
¶Si vero ſuſpenſio eſt facta ab officio,ideſt,ab ordine, & tunc
ſi eſt ab ordine presbyterali,& non poterit præſentari ad bene
ficium ſacerdotale:ſi ab ordine diaconali, non poterit præſen-
tari ad prę́bendam,vel beneficium diaconale,& ſic de ſingulis:
& ita videtur velle Abb.in d.c.cum dilectus.quando dicit quẽ
ſuſpenſum ab ordine pontificali:& latè dominus Archiepſ̃ flo
rentinus in trac.de cenſuris.in tit.de ſuſpen. qui eſt quartus in
ordine, in 93.c.vbi clare ponit ſuſpenſum ab vno ordine, non
intelligi ſuſpẽſum ab alio. ¶ Si vero eſt ſuſpenſus à beneficio,
& tunc quia eſt ſuſpenſus ẽt ab habitis beneficiis,multo ergo
magis,& ab habendis:quia videtur inhabilis ad beneficia:& ſic
præſentari ad beneficium non poteſt:& ita videtur velle ẽt ibi
4 Abb.quando talis † ſuſpenſio eſſet facta expreſsè à beneficiis
habitis:quia non extẽderetur ad habenda: ſed deberet reſtrin-
gi.¶Si vero eſt ſuſpẽſus ab officio& bñficio,idẽ dicendũ.ſ.eũ
ꝑ̃ſentari non poſſe. quia ea durante dr̃ inhabilis ad beneficiũ:
tum ex quo eſt ſuſpenſus ab officio propter quod datur bene-
ficium:vt ſ̃.tum ẽt qa eſt ſuſpenſus à beneficio:ergo non pote
rit ad beneficiũ pñtari.ꝑ ea,quæ no.in c.is,cui.de ſent.exc.li.6.
¶Aut ab oĩbus eccleſiis,puta indiffinite,& nõ poterit pñtari:
quia vr̃ ſuſpenſus ab ingreſſu vniuerſalis eccleſiæ : & ſic nulli
eccleſiæ deſeruiri poterit:ergo non beneficiandus.Ita colligit̃
ex dictis Abb.in d.c. cum dilectus.in fi.col. & colligitur ẽt pla-
ne ex dictis domini Archiepĩ florentini in d.tract.de cenſuris.
in tit.de ſuſpẽ.in 92.c.& latius in c.95. circa medium. & de iſtis
ſuſpenſionibus etiam ibi plenè in c.93.& in c.94. & ita tene.

¶Tertius art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentari an & quando poſſit interdictus.& n.10.*
2 *Interdictum eccleſiaſticum ſimilitudinem habet cum excommunicatione.*
3 *Cenſuræ eccleſiaſticæ appellatione,continetur excommunicatio.ſuſpenſio& interdictum,& quo caſu prædictæ tres cenſuræ conueniant.*
5 *Cum ſuſpenſo & interdicto participari poteſt in omnibus, exceptis ſacramentis & diuinis officiis.*
6 *Irregularis an & quando non efficiatur celebrans in eccleſia interdicta.*
7 *Interdictus ab aliquo actu reſpiciente diuina, dicitur ab omni alio actu,qui in eo includitur,interdictus:vel ab eo qui ſine eo actu interdicto exerceri non poteſt.*
8 *Interdictus vel prohibitus à maiori,non intelligitur prohibitus à minori.*
9 *Interdictum non ſeruantis pœna,& n.11.12.*
13 *Clericus celebrans in eccleſia interdicta ſpeciali interdicto à iure inducto, irregularitatem non incurrit.*

1 Reſultat Ex ſupraſcriptis deciſio. 3.art.videlicet †an il-
laqueatus cenſura interdicti,præſentari poſſit
ad beneficium patronatum?Firma.in d.tract.de epõ.in 2.lib.in
j.par.in v. q.cum prius dixiſſet ſuſpenſum præſentari nõ poſſe,
vt ibi ſubiunxit,idem & ſi interdictum non ſeruat:ſm̃ d.gl.in c.
per inquiſitionem.de elec.ꝑ c.j.de poſtu.prę́la.vbi no.& tenet
2 gl.in d.c.illo.de elec.& ita reſidet Firm.vbi ſ̃.¶† Tu latius cir
ca hoc aduerte:ꝙ interdictum eccleſiaſticum habet cum excõi
catione ſimilitudinem:nam ſeparat quẽ à certis ſacr̃is eccleſię,
ab eccleſiaſtica ſepultura,& ab oĩbus diuinis officiis,ſicut & ex
cõicatio:vt habetur in ca.cum locũ.de ſponſa.& in c.qđ in te.
3 de ſent.exc.¶† Item ſub nomine cẽſuræ eccleſiaſticæ iſta tria
cõprehenduntur,excõicatio,ſuſpenſio,& interdictum.c.quæ-
rẽte.de verbo.ſignifi. excommunicatio quidem,& interdictũ,
ad laicos & clericos poteſt extendi:ſuſpenſio tamen reſpicit tã
tum clericos communiter: & ſecundum Hoſt.iſta tria in pluri-
bus conueniunt:vt per ipſum in ſua ſumma in tit.de ſent. exc.
& per Archiepm̃ florentinum in tract.de cenſuris.in titul. 3.de
interdict.eccle.in c.89. operis. & inter reliqua ibi poſita ponit
4 tertium † caſum,in quo conueniunt iſte tres cenſuræ:quia li-
gati aliqua ſnĩa ex prædictis, nec eligere, nec eligi poſſunt : ita
nec pñtare,nec præſentari:ponit ibi & quartũ caſum:quia nul
lus ligatus aliqua prę́dictarum cenſurarum debet celebrare di
uina:alias efficitur irregularis:ergo non poteſt præſentari,quã
do beneficium, ad quod præſentari intenditur, requirit cele-
brationem miſſæ: vt diximus in proxime præced.art. & maxi-
mè, qñ inſtitutio bñficij reꝗrit pñtãdum actu celebrãtẽ, qa cũ
iſti actu celebrare nõ pñt, nõ poterunt pñtari : vt latè diximus
de hoc, quando requiritur ꝙ præſentandus ſit actu celebrans.
ſ̃.in hac parte.in 7.q.prin.in 27.28.& 29.art. ¶ Differunt autẽ
he tres cenſuræ in aliquibus,vt ibidem in d. tract. de cenſuris.
in 84. ca.inter quos primus eſt caſus:quia excommunicatio&
ſuſpenſio proprie feruntur contra ſingulares perſonas : excõ-
municatio quidem contra clericos,& laicos:ſuſpenſio vero ꝯ
clericos tãtum:interdictum autem fertur contra loca propria:
vel contra vniuerſitates & collegia:fertur ẽt hoc interdictum
(non tamen ita proprie)contra ſingulares perſonas: vt ibi ha-
5 betur poſt Io.Cal.in ſuo tract.de interdict.eccle.¶† Secundũ
caſum ponit:quia cum ſuſpẽſo & interdicto participari poteſt
in aliis omnibus,exceptis certis ſacramentis, & diuinis officiis:
cum excommunicato vero in nullo participari poteſt : quin
participans incidat in excommunicationem minorem,quę ex
participio contrahitur:vt nota.in c.ſi celebret. de clerico exc.
miniſtran. ¶ Et propter primum caſum , in quo differunt iſte
cenſuræ, quem proximè retuli, eſt etiam aduertendum, ꝙ in-
terdictum fertur à iure,& ab homine & ab vtroque : & quan-
doque interdictum eſt generale, quandoque ſpeciale & quã-
doque ſingulare.Ita Archi.floren.in d.tract. de cenſu.in tit.de
interdict.in 85.cap.operis. & exemplificat interdictum gene-
rale, quod fertur contra regnum, prouinciam , ciuitatem, ca-
ſtrum,vel villam,vniuerſitatem,vel collegium, & huiuſmodi:
& ibi ponit in quibus caſibus interdictum generale fertur à iu
re:interdictum vero ſpeciale exemplificat ibi in 86.ca. operis.
cum interdicitur aliqua eccleſia : ac etiam cum interdicuntur
omnes eccleſiæ vnius ciuitatis vel prouincie: quia & ſi non in
illis eccleſiis: tamen in aliis locis illius ciuitatis extra eccleſias
poſſent celebrari diuina, & audiri ab hominibus illius loci : &
ibi ponit caſus,in quibus reperitur à iure latum hoc interdic-
tum : puta propter effuſionem ſanguinis,vel ſeminis virilis in
ea factã,& hmõi: & in fine declarat,ꝙ qñ eccleſia ex iſtis cauſis
6 † eſt inter

6 † eſt interdicta, celebrãs in ea non efficitur irregularis:q̃a non
reperitur hoc iure cautum:ſed tamẽ ſi eccleſiam ex aliqua cau-
ſa ep̃s interdicit,bene celebrans in ea irregularis efficitur, vt i-
bi ꝑ eum poſt Io.Cal.& ſic quãdo eccleſia eſt interdicta ab ho-
mine ſpeciali interdicto,& non à iure.¶ Interdictum vero ſin
gulare in d.tract.in 87.c.operis.exemplificat, cum interdicun-
tur alicui perſone ſingulari diuina officia, & eccleſiaſtica ſacra
menta,vel vniuerſaliter,vel particulariter: quo ad aliqua ipſo-
rum ſacramentorum,vel officiorum:vt in c.ex literis.de of.de
leg.& c.j.& c.ep̃orũ,de priuile.li.vj.& de temp.ordinan.c. non
eſt,& c.literas.& 50.diſt.c.placuit.& de cor. viti.c. ſignificauit.
7 quod interdictum põt etiam dici ſuſpenſio.¶†Subdit ibi ẽt ꝙ
interdictus ab aliquo actu reſpiciente diuina,intelligitur inter
dictus ẽt ab omni alio, qui includatur in illo, vel q̃ ſine illo ac-
tu interdicto exerceri non poteſt.c.ſolicitudinem. de ap.vnde
interdictus ab officio ſacerdotali non debet exercere officia,q̃
ꝓprie competũt ſacerdoti : ſecus,ſi ſolum altaris miniſterium
ſit ei interdictum & interdictus à ſacerdotali officio nõ poteſt
exercere pontificale officium:quia pontificale ſine ſacerdota-
li exerceri non poteſt.c.ex literis,de conceſ.pręb.& eodẽ mo-
do interdictus ne promoueatur ad ſacerdotales ordines infe-
riores non poteſt promoueri ad maiores,vel interdictus,id eſt
ſuſpenſus ab exercitio inferioris ordinis non poteſt exercere
actũ ſuperioris,qui ſine exercitio illius inferioris exerceri non
8 poteſt:ſec⁹,ſi ſine illo exerceri poteſt: † ſic ecõtra interdictus,
vel prohibitus à maiori, non intelligitur prohibitus à minori:
quia in illo minori nõ includit̃ maior : hoc ꝓbatur 95.diſt.c.il-
lud.& 13.q.2.c.quæſta.vt latè in d.trac.in d.c.87.opis.& ita in-
tellige quæ diximus.s̃.in proximo pręced.art.¶Eſt ẽt aduertẽ
dum,ꝙ interdictum generale,ſpeciale,& particulare,poteſt e-
tiam ab homine inferri.& latè in d.tract.in c.88.& in ca.89.la-
tiſſime contra quem feratur, vbi dicitur poſſe ꝓmulgari con-
tra mares,& fœminas clericos,& laicos,religioſos,prelatos,&
rectores nobiles,& plebeios cuiuſcunque ſint ætatis,ſecundũ
quam ſunt capaces pœnarum,contra etiam collegia,vniuerſi-
tates,eccleſias,villas,caſtra, ciuitates, & regna : vbi etiam latè:
ꝙ interdicto non ſublato:vel verbo ſaltem relaxato: tam ꝓfe-
rens illud,quam ſuperior eius,quam etiam inferiores illud nõ
ſeruantes efficiuntur irregulares : vt etiam hoc latè dicitur: ꝙ
non ſeruans interdictum, efficitur irregularis in d.trac.in xc.c.
operis.& clariſſime ibidem ſub eodem. xc.c.vbi ponit rub.de
9 pœna non ſeruantis interdictum.†dicit,ꝙ clericus interdictũ
non ſeruans,puta quia ſcienter celebrat in loco interdicto,vn
decunque ſit irregularis,efficitur & eſt ſuſpenſus.ca.poſtulaſti.
§.illi.de clerico excom.miniſtran.& ca.is,qui.eo.tit.libr.vj.vbi
etiam dicit talem non poſſe eligi, nec eligere:vt in d.ca.is qui.
de clerico excommu.mini.lib.vj.& c.dilectus. de conſuet.nec
poteſt poſtulari.ca.j. de poſtu. præla.& eodem modo debem⁹
dicere eum non poſſe p̃ſentare,nec p̃ſentari.¶Si vero ſunt re
ligioſi regulares, vel alias religioſi, & non habent ordinem,&
non ſeruant interdictum: licet non incurrant irregularitatem,
aliter puniuntur: ſunt tamen actiue & paſſiue ineligibiles.alle-
gat ca.debitum.de bigamis. vt puniatur illa pœna,qua ſunt ca-
paces : vt ibi per Io. Cal.¶Si vero interdictum violans eſt pu-
rus laicus, quamuis irregularitatem non incurrat, vel ſuſpen-
ſionem, grauiter tamen peccat: & puniendus eſt per iudicem
eccleſiaſticum pœna arbitraria:cum tale peccatum ſit eccleſia-
ſticum.cle.grauis.de ſent.excom.Et redeundo ad clericos, nõ
ſeruantes interdictum, dico illos aliquando incurrere irregu-
laritatem,aliquando vero ſuſpenſionem:vt latè in quibus caſi
bus incurrant irregularitatẽ:& in quibus ſuſpenſionem,proſe-
quitur Archi.floren.poſt Ioã. Cald.in loco proximè allegato.
10 ¶†Iſtis igitur breuiter ſic præmiſſis pro clariori intelligentia
j̃.dicendorum,dicerem,ꝙ ſi nos loquimur de interdicto gene
rali vel ſingulari in quantum afficit laicos, non eſt quærẽdum,
an laicus interdictum ſeruans, vel non ſeruans, poſſit præſen-
tari: quia nõ poteſt laicus ad beneficium eccleſiaſticum pręſẽ-
tari:vt latè diximus.s̃.in hac parte in 7.q. princ.in 7.articul.niſi
loqueremur de laicis prępoſitis hoſpitalibus,collegiis ſecula-
rium,& ſimilium locorum,in quibus præſentari poſſunt:vt di
ximus in d.7.art.& de iſtis dicendum eſt, id,quod ꝓxime dixi-
mus de religioſis non habentibus ordinem:ꝙ licet non incur-
rant irregularitatem : tamẽ vt puniantur in eo, in quo poſſunt
puniri:iuxta.c.debitum.de bigamis. ex quo iſti cenſentur qua-
ſi perſonæ eccleſiaſticæ, cum p̃ponantur hoſpitalibus, & hu-
iuſmodi,aliquam ſpiritualitatem annexam, tamen habentib⁹,
& ſubſunt circa eorum officia ep̃o:vt diximus latè.s̃.in 7.q.prĩ.
huius partis in 4.art.dum loquuti fuimus de heremita.& latius
s̃.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in.x.art.ꝙ vt dictũ eſt de illis religioſis
non habentibus ordinem,vt ſi non obſeruauerint interdictũ,
nõ poſſint eligere:nec eligi:ita nec iſti laici quaſi religioſi:arg.
c.quanto.de iud.vbi quaſi ſp̃ũalia vel ſp̃ũalibus annexa,cẽſent̃
vt ſp̃ũalia: & hoc vt ꝓxime diximus,ſi interdictum non ſerua-
rent:ſed ſi illud ſeruarent,& medio t̃pe caderet electio,vel p̃ñ-
tatio,poterunt eligi vel p̃ñtari in eorum hoſpitalibus,vel col-
legiis:cũ iſta agere non ſint ꝓhibiti t̃pe interdicti: ſed poterũt
p̃ñtari : ſicut & alia agere, quæ ſacra vetita,& diuina officia nõ
tangunt:vt s̃.eſt dictũ.¶Aut loquimur de clericis: & tũc ſi ſu-
11 mus in † interdicto gñali vel ſpeciali, clerici illud ſeruantes
in nullo poſſunt puniri:imo vt s̃.eſt dictũ alibi celebrare pote-
runt,vel in ecleſiis non interdictis,& aliis locis,q̃ in eccleſiis ĩ-
terdictis:vt in interdicto ſpeciali dictũ eſt,ianuis tamen clauſis
& aliquibus diebus aptis eos celebrare poſſe:vt in c.alma ma-
ter.de ſent.exc.lib.vj.& ꝑ Archie.flo.in d.tract.in xc.ca. operis.
& ſic eligere, & eligi p̃ñtare & p̃ñtari poſſunt, cum ẽt diuina
peragant,quę ſunt maiora.¶Si vero loquimur de clericis non
ſeruantibus interdictum generale vel ſpeciale, ſi ſumus in ca-
ſu,in quo incurrunt irregularitatem,non eſt dubium eos,nec
præſentare,nec p̃ſentari poſſe : vt latè dicetur. j̃. cum tractabi-
mus in ſeq.art.an irregulares p̃ſentari poſſint.¶Si vero ſumus
in caſu,in quo ex non obſeruãtia interdicti, non incurrunt ir-
regularitatẽ,ſed ſuſpenſionẽ:vt s̃.ẽt diximus:ſicut nec eligere,
nec eligi p̃ñt:ita nec p̃ſentare nec p̃ſentari poterunt,qđ eſt pl⁹:
& in hoc ꝯcurrunt iſtæ cẽſurę,ſuſpenſio,interdictum,& excõ
municatio:vt ꝓxime in p̃ludiis diximus.¶Aut loquimur in in
terdicto ſingulari,puta ꝙ alicui ſit interdictum officium,bene-
ficium,talis ordo,vel quid ſimile,hoc interdicto durante & il-
lo per clericum obſeruato, p̃ſentari vel non poteſt cum illa di
ſtinctione quam.s̃. poſuimus in ſuſpenſo in proximo præced.
art.quia tale interdictum eſſet ad inſtar ſuſpenſionis ab officio
beneficio, vel ordine.& ideo. ſupra diximus hoc interdictum
ſingulare poſſe dici ſuſpenſionem.¶Si vero loquimur in non
12 obſeruãte huiuſmodi interdictum:q̃a celebrando † vel actum
faciendo contra interdictum in diuinis officiis,efficit̃ irregula-
ris, ſicut excõicatus vel ſuſpenſus ab ordine ordinẽ exercens:
vt in toto tit.de clerico excom.miniſtran.& s̃.eſt dictum, non
poterit p̃ñtare nec p̃ſentari,ſicut nec irregularis p̃t:vt ĩ ſeq.art.
dicet̃. ¶Si autem loquimur in nõ obſeruante interdictũ à bñ-
ficio:quia in illo ſe immiſcuit:licet ſit dictum.s̃.in ꝓximo præ-
ced.art.ꝙ ſuſpenſus à beneficio, quando intelligitur ẽt à futu
ris,non poſſit p̃ſentari durante ſuſpẽſione illa, ſed ea finita ſic:
tamen non ſeruans huiuſmodi interdictum, ꝑ iſtam non ob-
ſeruationem ceſſante interdicto in habendis beneficiis bene
poterit p̃ſentari: quia talis pœna non reperitur in iure: vt à ſi-
mili. s̃. diximus de celebrante in eccleſia interdicta ſpeciali in-
terdicto à iure,vt non incurrat irregularitatem:arg.glo.not.in
ca.fina.de iure pat. ꝙ vbi non reperitur pœna à iure impoſita,
non dicitur incurri. Et ita reperi velle Firma.in d. tract.de epi-
ſcopo.in j.part.2.li.in v.q.poſt Bald.in ſua margarita,in verbo,
13 ſuſpenſus.verſi.quinto.¶Et ad prædicta † adde clericum cele
brantem in eccleſia interdicta ſpeciali interdicto à iure induc-
to, non incurrere irregularitatem : vt s̃.Ita etiam dicerem illũ
non eſſe ineligibilem,nec præſentabilem actiue vel paſſiue:cũ
hoc non reperiatur à iure expreſſum : & ita in hoc paſſu dice-
rem:& nota omnia p̃dicta,quia ab aliis non conſiderata:& cre
do ea ꝓcedere, & neceſſaria fuerũt præludia.s̃.poſita, & ſic nõ
ab re pro intelligentia prædictorum.¶ Et vide omnino Fede.
de ſenis.147.quidam de ciuitate Tuderti.vbi vult clericum de
ciuitate & populo Tudertino interdicto receptum in familia
rem per epiſcopum Amelienſem, non poſſe ad ordines pro-
moueri ſine licentia epiſcopi Tudertini, & ordinatus non præ
ſentari, cuius verba conſilij proſequitur ad vnguem do. Phili.
de ſara.in ca.cum autem.in char.355.operis, in ver.ciuitas quę
dam puta Botontina.hoc tit.

¶Quartus articu.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Irregularis an poſſit præſentari,& eligi.Et nu.8.*
2 *Irregularitas, quid.Et quibus modis incurratur.& nu.3.*
4 *Irregularitatis duæ ſunt ſpecies.& nu.5.*
6 *Irregularitates ex homicidio & mutilatione membri manantes, coercent quem ab altaris miniſterio.*
7 *Irregularis eſt,qui excommunicatus celebrat.*
9 *Irregularis,ineligibilis eſt actiue & paſſiue.*
10 *Irregularitas contracta ante baptiſmum,& per baptiſmum deleta,nõ impedit quem clericari & præſentari.*
11 *Irregularis quis in dubio cenſeri debet,vt ceſſet à diuinis. Secus ad pœnã.*
12 *Beneficia inſtituta ſunt propter diuina officia.*
13 *Irregularis quis cenſendus eſt,vt non poſſit præſentari.*
14 *Ius quærendum facilius abdicatur,quam iam quæſitum.*

1 Et ex Iſtis ſit data deciſi.4.art.† q eſt,an irregularis poſſit
pñtari ad beneficium patronatum? Et Firma.in d.
trac.de epõ.in j.part.2.lib.in v.q. dum ibi quærit, an ſuſpenſus
poſſit eligi?& dicit ꝙ non;addit,quia irregularis cenſetur.alle.
2 notata in c.j.de poſtu.præla.& in c.fi.de exceſſi. præla.¶ † Tu
latius dic irregularitatem poſſe incurri pluribus modis , & ex
pluribus cauſis:ſumendo irregularitatem,prout generaliter e-
am deſcribit, & ſumit Spec.in titu.de legato.§.iuſta.in princ.&
3 Io.An.in c.j.de re iud.li.6.quæ irregularitas †eſt nota ſeu im-
pedimentũ canonicum ex defectu ſeu ex facto ꝓueniẽs, qua
qs prohibetur ad eccleſiaſticos ordines promoueri,& in eiſdẽ
miniſtrare. ¶Vel aliter ſm doct.in c.ad audientiam,de homic.
irregularitas eſt ius impeditiuum promotiõis vel executionis
ordinis à iure diuino & canonico ĩtroductum, propter aliquẽ
4 effectum,inobedientiam, negligentiam, vel factum.¶† Ad-
uertendum ẽt eſt irregularitatis duas eſſe ſpecies, Vna eſt quæ
prouenit ſeu ꝯtrahitur in homine ex aliquo defectu in eo,ſeu
in perſonam eius à natura ipſa prouenĩẽte ſine facto, & culpa
ſua: vt qa natus ſit qs ex illegitimo mr̃imonio vel aliqua ſit na
ta fœmina, & non vir, ſeu aliquis ſit natus ſeruus, & nõ liber,
defectiuus in membris,vel aliter vitiatus corpore,ꝙ ſit in æta-
te infantili vel adhuc non ꝯueniẽnti: ꝙ ſit nondum baptizat⁹,
vel adhuc neophytus: tales enim oẽs pñt dici irregulares.hoc
eſt extra regulam illorũ poſiti,qui ꝓmoueri poſſunt,cum ſint
prohibiti iſti à lege canonica,ſic ꝓhibente,& ſic irregulares,&
irregulares hac prima ſpecie irregularitatis ꝓueniente à natu-
ra ſine facto aut culpa aliqua ipſorum. ¶ Alia eſt irregularitas,
5 que ꝯhitur non † à natura,ſed ex facto aliquo noſtro.exẽplũ
in illa,quæ ꝯhitur ex hoc: quia quis duas ſucceſſiue duxit vxo
res,vel vnã non virginẽ:ex quo facto poſſit dici bigamus,vt ſ̃.
diximus in 7.q.prin.huius partis in.13.art,vel ex eo,ꝙ ſe liga-
uerit vinculo matrimoniali: vel alio vinculo ſeu obligatione
aliqua alia incõpatibili, vel non conuenienti ſimul cũ ordine
clericali:vt per totum de ꝯuerſione ꝯiugatorum:& de obliga-
tis ad ratio. Poteſt ẽt exemplificari vltra prædicta,qñ ſimiliter
ꝯhitur ex facto noſtro tam illicito,q̃ ẽt aliqñ licito;& ꝑ q̃ red-
ditur inhabilis qs ad ordines:vt eſt illa irregularitas,quę ꝯhitur
& cauſatur ex homicidio,vel mutilatione mẽbri,ſeu illa,q̃ ꝯhi
tur ex inobedientia,vel violatione cẽſuræ eccleſiaſticæ: vt de
homicidio,per totum,& in c.is,qui de ſent.excom.li.6.& ꝑ to
tum illum ti,& de iſtis plenè per d.Alb. trottum in trac.de per
fecto clerico in 2.lib,in j.part. in 14.requiſito.& iſta irregulari
tas etiam ꝯhitur;licet facto noſtro,tamen ſine culpa & pecca-
to: vt in iudice iuſtitiam faciente hominem necando vel mẽ-
brum mutilando:& in eius apparitoribus. 51.diſt.c.j. ¶ Et irre-
6 gularitates † maximè ex homicidio & mutilatione mẽbri ꝓ-
cedentes,ſunt tante potentie, ꝙ coercent quẽ ab altaris mini-
ſterio.Abb.& doc.in c.presbyterum.& in c.decetero.de hom.
7 †& ideo excõicat⁹ celebrans ipſo iure irregularis efficiť, Abb.
in c.clerici.de clerico exc.miniſt.& cum irregularis non poſſit
ordinari,nec ordinat⁹ ad alios ordines promoueri, nec in illis
miniſtrare:vt ſ̃.eſt priuãdus beneficiis.c.presbyterum. vbi Ab.
in prin.ne clerici vel mona.& de multiplici irregularitate ma-
gis latè per Archid.floren.in d.tract.de cenſu.in v.tit.in 96.ca.
operis vſque ad fi.in quibus locis patet irregularitatem maxi-
mè ex facto noſtro in plus ſe haberi,q̃ excommunicatio,ſuſpẽ
ſio,vel interdictum;quia ex iſtis cenſuris deuenitur ad illam in
maiorem pœnam:vt in d.c.is,qui.de ſent.excom,lib.vj.& dixi-
8 mus in proximo præced.art.¶†Vnde concludendo,ſi non p̃t
eligi excommunicatus,ſuſpenſus,vel interdictus , vt in proxi-
mis præced.tribus art.diximus:ergo multo minus nec irregu-
laris,maximè quia etiam habitis beneficiis venit priuandus: vt
in d.ca.clericos.de cleri.excom.mini.multo igitur fortius nec
præſentandus.arg.c.quemadmodum.de iureiur.turpius enim
eiicitur,q̃ non admittitur hoſpes:vt ibi.& de hac.q.eſt tex.iun-
cta gl.pe.fi.in d.c.is,qui.de ſent.excom.lib.6.†volens irregula
9 rem eſſe ineligibilẽ actiue & paſſiue : vt ibi vbi ẽt hoc vult Io.
An.Dom.& omnes:& doct.in c.ne pro defectu.de elect.¶Itẽ
irregularitas prohibet quem ab ordinibus eccleſiaſticis, vt ſ̃.
eſt dictum:& non poteſt quis præſentari, niſi ſit clericus,ca.2.
de inſt.& diximus.ſ̃.in 7.q prin.huius partis,in 7.art,vbi de lai-
10 co: ergo non poterit præſentari,& hoc eſt clarum.¶† Bene
dicerem vnum, ꝙ ſi eſt talis irregularitas, q̃ fuit ꝯcta ante bap-
tiſmum,& ꝑ baptiſmum deleta,adeo ꝙ ille poſſit clericari,po-
terit etiam talis præſentari:ꝑ ea, quæ d̃t pulchre Ab.in c.preſ-
byterum. de hom. vbi ꝑ Mod.quæ irregularitates ꝑ baptiſmũ
11 deleantur.¶† Aduerte ad aliud:nam cum habemus ꝙ in du-
bio vt quis ceſſet à diuinis, potius debet iudicari irregularis, q̃
non:quia vbi maius periculum,ibi cautius &c. c.vbi periculũ,
de elect.lib.vj.cum vulga.Sed ſi ad pœnam imponendam age-
retur,ſecus: quia tunc non debet iudicari irregularis in dubio:
vt eſt tex.in ca.ſignificauit.el 2.de homic.etiam innocens non
debet puniri:vt alter nocẽs relinquatur impunitus:vt nota.di-
cit tex.in l.abſentem.ff.de pœnis.& Abb,in d, ca,ſignificauit.in
fi,j.col,de homic. ꝙ ex quo conſideratur celebratio in benefi-
12 ciis,vt illis †poſſit deſeruiri: quia ꝑꝑ diuina officia ſunt bene-
ficia inſtituta.c.conceſſo.12.q.2.& ca.generaliter.xvj,q,j,&gl.
in c.fi,de offic,vica.&ideo dicitur propter officium datur bene
ficium.vt in ca.fi.de reſcr.lib.6 & diximus in iſta,ix.q prin.in 2.
13 arti.† ergo vt cautius in iſto periculo agatur,debet iudicari in
dubio irregularis, idem debet fieri in caſu dubio , quando agiť
de eo præſentando:quia debet iudicari irregularis. ¶Et ſi di-
cať.prædicta ꝯtrariari illis,quæ ꝓxime ſecundo loco diximus.ſ.ꝙ
qñ ſumus ad effectum puniẽdi aliquẽ:vt pœna euitetur, debet
in dubio qs non cenſeri irregularis.Rñdeo,ꝙ hic nõ ſumus ad
euitandam pœnam, prout eſſet, qñ ageretur ad quẽ priuandũ
beneficio iam habito:quia tũc puniretur ex priuatione:ſed ſu-
mus in caſu , in quo tractatur de clerico idoneo præſentando
ad beneficium non quæſitum,qui cum ad hoc,vt ceſſet à diui-
nis, debeat in dubio reputari irregularis,non vr̃ idoneus ad bñ
ficium obtinendum : ex quo non p̃t illi deſeruire: & iõ idone⁹
non d̃r,vt eſſe debet.c.2.de inſt.c.3.& c.ſignificaſti. hoc ti.cogi
ta:qı credo hanc meã ꝯſiderationẽ ꝓcedere,& ꝓ hoc facit illa
14 reg.†rrita facilius abdicať à nobis ius querẽdũ,q̃ q̃ſitũ clc.gra
tia.de reſcr.& l.qui aũt.ff.que in frau.cre, cum ſimi.Facilius er-
go non admittetur in pñtatione beneficij acquirendi,q̃ priueť
beneficio iam quæſito. ¶Et id quod dixi potius in dubio ad e-
uitandam pœnam, quem debere iudicari non irregularem, q̃
irregularem,tenet etiam Ab.in c.ad audiẽtiam in.2,no. de ho.
& Barba.in c,j.in 26.col. de iud.& alias.ſ̃.diximus.

¶Quintus artic.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Degradatus vel depoſitus an poſſit præſentari.*
2 *Degradatio duplex eſt.*
3 *Degradationem quæ crimina udferant.*
4 *Degradatio verbalis quibus caſibus incurratur.*
5 *Degradatio, vltimum ſupplicium eſt in foro canonico.*

1 Et ex Prædictis apparet deciſio.v.art.†qui eſt, an depoſi-
tus ſeu degradatus poſſit præſentari ad beneficium
patronatum? Et dic breuiter eum non poſſe præſentari : nam,
maior eſt pœna depoſitionis & degradationis,quam illa, quæ
infligitur ab aliis cenſuris:vt apparet in c. at ſi clerici.§.de adul-
teriis.de iud.vbi tex.iuncto principio cum. d.§.hoc demõſtrat.
maximè circa ſuſpenſionem,depoſitionem eſſe maiorem , vt
ibi,ſicut ergo dictum eſt in ipſis cenſuris cenſuratos non poſſe
2 præſentari, ita & fortius,nec depoſitos.¶.†Et eſt aduertendũ
degradationem eſſe duplicem:Vnam verbalem,quę d̃r vere&
proprie depoſitio;alteram actualem,quę eſt ipſa vera degrada
tio,de quibus eſt pulcher tex.in c, degradatio.de pœnis. lib.vj.
de quibus per doct.in d.§.de adulteriis,& plenius in c. cum nõ
ab homine.de iud.& per Abba.& doct.in ca. non poteſt.de re
3 iud.& in ca.nouimus.de verbo.ſigni.†& quæ ſint crimina dig
na depoſitione. plenè ponit Barba. in d. ca.at ſi clerici. in xxv.
col.ſed pleniſſimè de hac materia per Firma.in tract.de epõ. in
4 8 part. 4. libr. per totum. vbi † accumulat caſus verbalis de-
poſitionis, qui in iure reperiuntur: & latè loquitur in quibus
caſibus fiet actualis degradatio, & quomodo fiat, & an degra-
datus gaudeat priuilegio canonis,ſi quis ſuadente diabolo.17.
q.4.& an poſſit conficere ſacramentum , poſt gloſſ.& doct.in
dict.capit.degradatio. Et ſic eſt concludendum depoſitum vel
5 † degradatum nullo modo præſentari poſſe,cum ſit vltimum
ſupplicium in foro canonico. vt per doct.in d. §. de adulteriis.
& in d.c.cum non ab homine,& in locis.ſ̃.alleg. & in hoc non
eſt dubium,

¶Sextus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Hæretici an poſſint præſentari, & n.12.*
2 *Hæreſis abſolutio Papæ reſeruatur.*
3 *Excommunicatus minori excommunicatione poteſt eligere, non eligi.*
4 *Hæreticus ſpoliatur ſuis bonis , non ſecus , quam committens crimen læſæ maieſtatis.*
5 *Hæretici ab honoribus arcentur.*
6 *Hæretico nihil prodeſſe baptiſmum, eleemoſinam, martyrium, nec quoduis aliud bonum.*
7 *Hæreticus inſtitui non poteſt in bonis ſpiritualibus.*
8 *Hæretici vrbe, & regno pellendi.*
9 *Hæreticus clericus degradari poteſt ſine ſolennitate.*

10 *Hæretici*

10 *Hæretici ſepulture honore carent.*
11 *Hæreticos & eorum filios vſque ad ſecundam generationem nullum eccleſiaſticum beneficiũ vel officiũ adipiſci poſſe quomodo ſit accipiẽdum.*

Dubitatur Sexto, qa.ſ.in j.art.huius.ix.q.prin.ↄcluſimus excõicatum non poſſe pñtari,& hæ-
reticus eſt excõicatus.c.excõicamus.c. ad abolendã.cũ ſimi.de
hæret.& 24.q.j.c.j.& p Archie.floren. in trac.de cenſu.in ca.4.
1 ¶† An modo hæreticus pñtari poſſit in beneficio pronato?
2 ¶Et dicendum ꝙ nõ:tũ qa eſt excõicatus.vt ſ.†cuius abſolu-
tio reſeruaẽ Papæ:in ꝓceſſu.v. ferie maioris hebdomade:vt dr̃
in d.c.4.in fi.tum ẽt, qa eſt extra eccleſiam.c.j.c. excõicamus.&
c.vergentis.de hær.cum ſimi.vnde non admittitur ad acquirẽ
dum ius pa.vt diximus latè.ſ. in j.part.j.lib.in 7.q. prin.in 4.art.
cum ergo minus ſit eſſe patronũ,& præſentare, ꝙ̃ pñtari, ſicut
3 diximus de eligere & eligi:†nam excõicatus excõicatione mi
nori,poteſt eligere,& non eligi: vt diximus.ſ.in j.artic.pñtis.q.
prin.Ergo cũ non poſſit hæreticus habere ius pa.& pñtare, qđ
eſt minꝰ,ſic nec poterit pñtari,quod eſt maius, vulgatis iuribꝰ.
4 ¶†Imo habens ius pa.ſi hęreticus efficiatur,priuaẽ bonis ſuis:
ſicut committens crimen leſæ maieſtatis:& plus,cũ in hoc of-
fendatur maieſtas diuina.c.vergentis.de hęr.& ẽt iure pa.priua
tur.vt dicetur.j̃.in 3.lib.deo duce.in 2.q.prin.in v.art.multo er
5 go magis non poterit præſentari.¶† Accedat ẽt ad hoc:nam
hæreticis prohibẽtur omnes honores & actus publici.c.excõi
camus.cum ſi.de hęr.imo ſunt infames.d.c.vergentis.& clerici
hęretici deponunẽ,degradantur:& curiæ ſeculari tradũtur.d.c.
vergẽtis.& beneficiis priuantur,ſeu priuati ſunt,& eorum bo-
na eccleſiis,quibus prefuerunt confiſcantur. c. excõicamus.§.
damnati.de hęr.Si ergo depoſiti vel degradati non poſſunt pñ
tari:vt in ꝓximo præced.art.diximus,qũo poterit pñtari hære
ticus,qui eſt priuatus iam habitis beneficiis, multo magis erit
inhabilis ad habẽda.d. c.quemadmodum.de iureiur.cum ſimi.
¶Accedat ẽt infideles non poſſunt habere ius pa.vt latè de iu
dæis & infidelibus diximus.ſ.in j.part.j.lib.in 7.q.prin. in 3.art.
& hæreticus eſt infidelis.ca.j.& ca.firmiſſime.cum aliis,de hær.
cum itaque in plus ſe habet præſentari, ꝙ̃ præſentare, vt ſ. eſt
dictum:& infidelis non poteſt non ſolum præſentare,ſed nec
eſſe patronus:vt in d. 3.art.diximus ergo nec pñtari.¶Accedat
6 etiam,nam hæreticus †eſt ita damnatus:vt ſibi non proſit bap
tiſmus, eleemoſyna,martyrium:nec quodcunque bonũ:quo-
modo ergo poterit præſentari,qui habet ſeruire eccleſiæ,cum
7 eius bona non proſint?¶† Item hęreticus non poteſt inſtitui
in temporalibus bonis.c.ſi quis.& ſeq.de hær.ergo multo ma-
8 gis in beneficio,quod eſt ſpũale.Item hęretici debent† repel-
li ab vrbe, ciuitate, vel regno.c.ad abolẽdam.& c.excõicamus.
§.moneant.alias dñi & rectores locorum puniuntur,vt in dic-
tis iuribus: imo ſi per annum permittunt eos ibi manere:& ſic
ꝑmanent in excõicatione cenſentur,& ipſi hæretici:qũo ergo
volunt præfici & pñtari eccleſiis:& cum ẽt epĩ debeant eos ex
pellere:qũo ergo eos inſtituent, cum illos non puniendo ipſi
puniantur.d.c.excõicamus.§.adiicitur.¶Item aſtricti quocũq;
debito hæreticis ſunt liberati illo debito.c.ſi. de hær.qũo ergo
hæreticus poterit pñtari,cum fructus eccleſiæ ab eo exigi,& ſi
bi dari nõ poſſint, ꝑ prædicta.¶ Et idem dicẽdum in ſuſpecto
de hæreſi,ſi ſe non purgauerit.d.c.ad abolendam.& d.c.excõi-
camus.§.qui aũt.vnde vt ibi dr̃ eſt excõicatus:& ſi in ea manet
9 per annum, cenſetur hæreticus.¶Item † intantum degradari
poteſt clericus hæreticus, ꝙ in eo non requiritur ſolemnitas:
de qua in c.degradatio.de pœnis.lib.vj.ſed ſolus epĩs poteſt eũ
10 degradare.c.j.de hær.eo.lib.¶† Item hæreticus non ſolum vi
uus, ſed etiam mortuus debet eſſe extra eccleſiam ; & cadauer
non traditur eccleſiaſticæ ſepulturæ.c.2.de hære,eod.lib. qũo
ergo in eccleſia præſentari poterit.¶ Sed non incedendo per
mendicata ſuffragia, Firma.i trac.de epõ.in j.par.2.li.in 45.q.de
cidit hoc, cum expreſsè dicat, cum aſſerit electionem factã de
hæretico,non eſſe canonicam.& d.Fel.in c.2.de reſcr. cũ quæ-
rit, an collatio facta periuro, ſit ipſo iure nulla ante finẽ illius
qõnis,& ſic in 3.col.dicit electionem vel collationẽ factã hæ-
retico, eſſe ipſo iure nullam:imo hæreſim priuare quẽ ipſo iu-
re beneficio,allegando Per.de anch.conſ.258.inc.vltra alia ſo-
lemniter.¶Sed dic melius non eſſe incẽdendum per mendica
ta ſuffragia:cum hodie de hoc ſit tex.clarus in ca.2.in §.hæreti
11 ci aũt.de hær.li.vj.vbi aperte dr̃ hæreticos & eorum filios †vſ
que ad ſecundam generationem nullum eccleſiaſticum bñfi-
cium vel officium adipiſci poſſe. quod hodie eſt intelligendũ
de ſecunda generatione ꝑ lineam patris, de filio & nepote:ſed
per lineam maternam non:niſi ad primum gradum,& ſic ad fi-
lios:vt in c.ſtatutum.el.2.de hær.lib.6.& ẽt niſi emendati tales
hæretici eſſent reincorporati eccleſię,& parati ad pœnitentiã
peragendam:vt in d.c.ſtatutum.¶ Imo plus vt dicunt Io.And.
& alij in d. c. ſtatutum.illa pœna extenditur ẽt ad filios illegiti-
mos.vt ibi plenè Dom.&Phil.fran.& plus dico,ꝙ ſi quis vir ec
cleſiaſticꝰ ad ꝑces hæretici dignitates ꝑſonatꝰ, & q̃cũq; alia ec-
cleſiaſtica beneficia ſciẽter fuerit adeptꝰ,illis ẽ priuatꝰ ipſo fac-
to,& inhabilis ad ſimilia : ſecus ſi ignoranter: quia tunc ſolum
erit priuatus habitis,& non inhabilis ad habenda.vt in d.c.2.in
§.ad hæc quoſcunque.de hær.lib. vj.vbi etiã omnes doc.addo
ẽt ad prædicta:ꝙ hæretici & eorum filij,& nepotes ſunt priuan
di iam habitis beneficiis.vt in ca.vt commiſſi. in §.priuandi.de
hæret.li. vj. cum conſilio tamen epĩ qui beneficia contulit qñ
ignorando illos hæreticos contulit: ſecus,ſi ſcienter : qa tunc
eius conſilium non requiritur:imo talis ſcienter cõferens pu-
nitur,vt ibi.¶Et ratio huius punitionis eſt ſecũdum Arch. Io.
An.& Dom.ibi in fine: quia ſcienter talibus conferens benefi
cium videtur eſſe fautor illius hæretici.allegant in arg.c.decre
uit.ibi ſeq.¶ Tu ex iſta ratione tenta dicere ex idẽtitate ipſius
poſ.dici præſentantem hæreticum ſcienter cenſeri fautorẽ il-
lius,cum ſit eadem ratio.arg.gl.in cle.j.de ele.in ver.eligatur.&
ſic eum eſſe excommunicatum:& ſi per annum non ſe emen-
dauerit eſſe hęreticum.c.excõicamus.cum aliis de hęr.no.hoc
quia nouum. Et ſic cõclude hæreticũ filios & nepotes ex filiis
12 ex †parte patris hæretici,ex matre autem tñ filios non poſſe
præſentari,niſi redierint ad gremium eccleſiæ:& idem in ſuſpe
cto de hæreſi non ſe purgante : & de iſtis hæreticis diximus. ſ.
in j.par.j.lib.in 7.q.prin.in 4.art.

¶Septimus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Hæreticis credentes eorum receptatores fautores & defenſores, dicuntur excommunicati, & eò non poſſunt præſentari & nu.2.*
3 *Hæreticorum fautores, credentes, & defenſores qui dicantur.*

1 Succedit Clara deciſio.7.art.†ꝙ cum credentes,rece-
ptatores,fautores,& defenſores hæreticorũ
ſint excommunicati:vt in d.c.excõicamus.§.credentes.& in c.
ad abolendam.de hęr.cum aliis.ſ. all.& puniantur eadẽ pœna,
qua hæretici:& proxima dicta in hæreticis, militẽt ſimiliter in
credentibus,& huiuſmodi, qui ẽt non poſſunt eſſe patroni:vt
diximus. ſ.in j.par.j.li.in 7.q.prin.in v.art.Ita nec pñtari,præſer-
tim cum tex.d.c.credentes.c. 2.§.inhibemus.cum ſeq.c. vt pro
miſſi.§.priuandi.cum ſeq.& tex.c.ſtatutum.el 2.de hær.li.6.di-
ſponentes hęreticos eſſe inhabiles ad beneficia cum filiis & ne
potibus, vt ſ.extendant ſe, imo clare loquantur, ẽt in creden-
tibus,receptatoribus,fautorib.& defenſoribus eorũ:vt in illis
patet: ergo oĩa dicta in præced.art.de hæreticis eorum filiis &
2 nepotibus,ꝙ pñtari †non poſſunt,habeant ẽt locũ iſto art.vt
credentes,fautores,receptatores,& defenſores eorũ:nec ipſo
rum filij vel nepotes ẽt illegitimi : nec filij tantum mr̃is hr̃icæ
3 præſentari poſſint.vt ſ. ¶† Qui autem dicantur fautores, cre-
dentes,receptatores,& defenſores hęreticorũ: habetur ꝑ doc.
in locis.ſ.all.& per ſummiſtas in tit. de hæret.& per Archi.flo-
ren.in d.tracta.de cenſu.in c.v.

¶Octauus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Schiſmaticus an poſſit præſentari vel eligi.*
2 *Schiſmaticus dicitur excommunicatus, atque etiam hæreticus.*
3 *Schiſmaticus an poſſit in Papam vel imperatorem eligi.remiſ.*
4 *Schiſmatici conuerſi & abiurantis ſchiſma electio, an confirmari poſſit per legatum cum diſpenſatione.*
5 *Schiſmaticus quondam electus, an poteſt confirmari.*
6 *Schiſmaticus quadrupliciter dicitur.*
7 *Diſpenſatio requiritur in preſentatione paſſiua.*

1 Sequitur Modo octauo loco dubitari,†an ſchiſmaticꝰ
poſſit præſentari ad beneficium patronatũ?
& dic breuiter quod nos habemus tex.in ca. quia diligentia.de
elect.volentem ſchiſmaticum non poſſe eligi : niſi fuerit con-
uerſus ad vnitatem eccleſiæ;& tunc poteſt cõfirmari ex diſpẽ-
ſatione eccleſiæ.¶Ex cuius tex.diſpoſitione colliguntur duo.
Primum ſchiſmaticum non poſſe eligi , ergo nec præſentari:
per c.fin.de elect.libr.vj.cum ratione.ſ ſæpe allegata:quod di-
ſpoſita in electione habeant locum in præſentatione : & hoc
2 videtur clarum : † quia ſchiſmatici ſunt excommunicati, imo
hæretici:vt per Abb. & doct.in rub.de ſchiſma. & ibi plenè A-
na.ſed proxime præceden.7. articul.latè diximus excommuni
catum vel hæreticum non poſſe præſentari: ergo nec ſchiſma
ticum ex quo excommunicatus & hæreticus. ¶ Secundum
quod habetur ex diſpoſitione dicti textus eſt, ſchiſmaticum
etiam con

etiam conuerſum eligi non poſſ.& ſic nec pñtari, & electionē
& ſic præſentationem eſſe nullam: niſi ſequuta epi diſpēſatio-
ne,vt ibi.& eſt gl.not.in c.nos ꝯſuetudinem. xij.diſt.& ita vult
Abb.poſt alios,in d.c.quia diligentia.& plenè Firma.in trac.de
epo.in j.par.ij.li.in xlv.q.vbi ēt pro hoc alleg.Bal.in tract.ſchiſ-
ma.in 13.col.dicentem electionem ſchiſmatici non dici cano
3 nicam:† & ibi ponit an ſchiſmaticus poſſit eligi in Papam:& an
in Imperatorem.& idem vult ipſe Firma.in e.trac.in 3.part.j,ij.
4 prin.3.lib.in 4.& vlt.q.vbi quærit:an ſchiſmatici †ꝯuerſi & ab
iurantis ſchiſma electio ꝯfirmari poſſit ꝑ legatum cum diſpē-
ſatione?& dicit ꝙ ſic.ꝑ d. c,quia diligentia.& alia iura.ſ. alle. &
Spe.in tit.de legā.§.4.in ver.electionem quoque.& hoc ēt vo
luit idem Firma.in 3.lib,in 2.part.2.prin.in 3.q.vbi ſimiliter q̄-
5 rit †an electus,quondam ſchiſmaticus poſſit ꝯfirmari?& reſpō
det ꝙ ſic.ſi non fuit ordinatus à ſchiſmatico,& electio fuit ſo-
lemniter celebrata,alias nō: & allegat iura prædicta:& ſic vult
electionem tenere cum illa tñ limitatione: niſi fuerit ordinatꝰ
à ſchiſmatico vt ſ.eſt dictum:ergo eodem modo & pſentatio.
6 † Tu aduerte latius materiam amplectendo ſchiſmaticū dici
quadrupliciter, largiſſimè.ſ. oēs ꝯſtitutos in peccato mortali:
large excommunicatos: ſtricte eiicientes epm de ꝓpria ſede:
ſtrictiſſime diuidētes ſe ab vnione eccleſiæ: & iſtos dici dupli-
citer ſchiſmaticos:primo modo,ſapit hæreſim:ſcd̄o modo, ñ:
vt per Abb.& doc.in d.rub.de ſchiſmati. & latè diximus.ſ.in j.
part.j.lib.in 7.q.prin.in 6.art.in prin.¶Dic modo plenè,ꝙ ſi lo
quimur de primo genere ſchiſmatic.ſ.de exiſtente in peccato
mortali:an poſſint pñtari non eſt hic locus:ſed.j. in iſta.ix,qō.
prin.in x.art.dicemus,dum tractabimus:an exiſtens in peccato
mortali, poſſit pñtari? ¶Si vero loquimur de aliis generibus
ſchiſmaticorum,an exiſtentes in illis pñtari poſſint?& dico ꝙ
aut querimus de ſchiſmatico:an poſſit pñtari?& dicendum eſt
ex quo eſt excommunicatus vel hæreticus:ſicut diximus in ꝓ
ximis præced. art.excommunicatū,vel hæreticū non poſſe pñ
tari:ita nec ſchiſmaticum exiſtentem in tali ſchiſmate, ꝑ qd̄ eſt
excōicatus vel hæreticꝰ: & in hoc ꝯcurrit diſpoſitio tex.d.c.qa
diligentia.& volunt oīa iura:& doc.ſ.all.q loquunt̄ in ſchiſma
tico ꝯuerſo: & ſic negant totaliter exiſtentē in ſchiſmate poſ.
præſentari:& in hoc non eſt dubiū:nec cadit diſpēſatio. ¶Aut
quærimꝰ, an poſſit pñtari q fuit in p̄dictis tribus generibꝰ ſchiſ
maticis:& tñ eſt ꝯuerſus,& dicendum eſt,ꝙ non:niſi cū diſpen
ſatione,ſaltem epi:vt in d.c.qa diligentia.licet ſchiſmaticus ꝯ-
uerſus poſſit eſſe pronus:vt in d.7.art.7.q.prin.j.par.j.lib. & ſic
7 poſſit pñtare †ſine diſpenſatione,qa diſpēſatio reqritur in pñ-
tatione paſſiua.¶Hoc tñ nō habet locum,cū ſchiſmaticꝰ ꝯuer
ſus recipit ordines ab epo ſchiſmatico:quia tunc ēt cū diſpēſa
tione pñtari nō poterit.vt ſ.diximus poſt Firma.¶Intellige tñ
iſta dicta in ſchiſmatico ꝯuerſo,qui fuit ī ſchiſmate ſapiēte hæ
reſim, ñ in ſchiſmatico ſcd̄i generis.ſ.in excōicato:qa ille ſine
diſpenſatione poſtq̄ fuerit abſolutus ab excōicatione,poterit
pñtari:vt diximus.ſ.in j.art.pñtis.ix.q.prin.qa durante excōica
tione impeditur præſentatio de excommunicato. An autem
ſchiſmaticus amittat ius pa.& conuerſus illud recuperet? dice-
tur.j.deo duce in 3.lib.Et per iſta omnia ſunt plana.

¶Nonus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Apoſtatarum plura ſunt genera.*
2 *Apoſtaſia,quid.*
3 *Apoſtaſie ſpecies, & n.5.*
4 *Apoſtata an dicatur is,q intrat aliud mōaſteriū, & an dicatur excōicatus.*
6 *Apoſtata an præſentari poſſit. & n. 8.9.*
7 *Apoſtata an poſſit doctor creari,ſicut nec infamis vel Iudeus.*

Succeſſiue Dubitat̄.ix. loco, an apoſtata in beneficio
1 patronato pñtari poſſit?†Et eſt aduerten-
dum plura eſſe genera apoſtatarum:quæ diffinitur per ſummi-
2 ſtas †eſſe temerariam à ſtatu fidei inobedientiam:vel religio-
nis receſſum, inde dicta quaſi poſt actio.i.retrogradatio, q̄ tri-
3 plex dici pōt ꝑ predicta.¶Prima † à fide: ſcd̄a à religione:tertia
ab obedientia:et quecunque ex iſtis repellit ordinandum.Vn
de prima.ſ.à fide ꝓbatur cū oīs apoſtata à fide: hæreticus dr̄ &
infidelis:& ipſo iure excommunicatus.c.ad abolendam.de hæ
re.¶Secunda à religione:& iſta incurrit̄ ꝑ temerariam habitus
deſertionem,cum aſſumptione ſecularis vite:& tales ſimiliter
ſunt excommunicati ipſo facto:vt eſt tex.cū gl.in c.2.ne cleri
ci vel mona.li.vj.& tex.in c. fi.de apoſtatis. vbi de monacho in
apoſtaſia ordinato ad ſacros ordines,vt nunq̄ poſſit illos mini
ſtrare deinceps ſine diſpenſatione papali:& intelligit Dom.ibi
poſt Lap. & Hoſt.etiam ſi retineat & portet habitum religio-
nis, dummodo poſſit dici fugitiuus: & eſt extra licentiam ſeu
4 obedientiam abbatis.¶† Et ibi per doct. etiam de illo qui in-
trat aliud monaſterium in caſu non cōceſſo: vt quia tranſit ad
laxiorem regulam,an dicatur apoſtata,& excommunicatus ip
ſo facto: quia de hoc ſunt opinio.vt ibi per d.Ant.& per eun-
dem Domi.plenè in §. apoſtata. 50. diſt.Et videtur inclinare in
partem negatiuam,vbi etiam ponit, quid ſi non dimittit in to
tum habitum religionis,ſed partem habitus:vt quia deferat ha
bitum religionis abſconſum, & exterius habitum clericorum
ſecularium:& concludit, ꝙ ſi eſt monachus clauſtralis incurrit
excommunicationem ipſo facto,allegat ad hoc gl.in cle. 2. in
verbo,extrinſecus.de vita & hone.clerico. & per Io.An.in ca.
fi.de re.iur.lib.vj.in mercu.Aut non eſt monachus clauſtralis,
ſed tranſlatus ad eccleſiam parrochialem,& tunc extrinſecum
habitum mutare poteſt: non tamen ex toto dimittere.de quo
etiam per Io.de ana.in d.ca.fi. de apoſta.& per eundem in rub.
eiuſdem tit.vbi format quæſtionem:& concludit tales portā-
tes habitum ex toto abſconſum eſſe excommunicatos. refere
do Dom.Ita tenere poſt d.Ant.Io.An.& Pet.de Anch.licet a-
liqui alij contra:& ibi etiam de portante ſub habitu veſtes pro
hibitas religioſis:puta vergatas vel partitas, & breues: itaque
exterius non appareant:& concludit propter hoc eos non in-
currere excommunicationem: & idem etiam concludit de v-
tente tali veſte in domo domeſtice,vt aliquādo fit:puta in ſtu-
dio, vel ſimili loco priuato, allegando Pet.de anch.hoc tenen
tem in cle.quoniam per illum tex.in verbo, publice.de vita &
hone.clerico.plus tenet idem in illo, qui portaret veſtē hmōi
prohibitam non cōtinue,nec cauſa proprij vſus: ſed ex alia cā,
& per momentū tēporis,propter feſtum ſocij: vt ibi plenè de
prædictis per eum. ¶ Tertia eſt apoſtaſia receſſus ab obedien-
tia ſimplici:& iſta non facit incurri excommunicationem ipſo
facto:ſed tñ vt per illam poſſit quis excommunicari, & ꝑ eam
infamia incurratur,& à teſtimonio repellatur. 3.q.4.ca. ſi quis
à ſuo.& 2.q.3.c.ſi autem vobis.vnde ſecundum inobedientiā
commiſſam ꝓ reſpectu,ꝯ quem committitur,& animum cō-
mittentis:& pœnitentiam ſequutam,vel non ſequutā,putarē
talem inobediētem repellendum vel ñ. ¶Poteſt dici & quar-
5 ta apoſtaſia receſſus ab †ordīe clericali:puta qñ qs ſuſcepiſſet
primum ordinem:puta primā tonſuram:& poſtea eam dimit-
teret:hoc eſt,quia nec coronam, nec habitum ſemel aſſumptū
portaret; & de iſto eſt dubium: an ipſe interim quo ſic incedit
ſine habitu & tonſura poſſit ad alium promoueri: an vero re-
pelli quaſi apoſtata: & an talis gaudeat priuilegio clericali: &
maximè fori & canonis ſi quis ſuadēte. 17.q. 4.& quia in hoc
multa dicuntur: recurrendum eſt ad not.in ca.v.de apoſta.vbi
pleniſſimè per Io.de ana.vltra alios:& in ſumma in ver.apoſta-
ta.& in c,fi.de vi.& hone.cler.& in ca.ex parte.de priuile.& ali-
quid in c.tue.de apoſta.vbi de huiuſmodi conſtitutis in mino-
ribus,an poſſunt cogi ad portandum habitum & tonſuram, &
concluſio eſt ꝙ non præciſe,ſed cauſatiue ſic:puta ſi vult habe
re beneficium,& vti priuilegiis clericalibus,vt ibi: & maximè
per Mod.in d.c.tue.de apoſtatis.& in d.c.fi.de vi.& hone.cleri.
6 ¶Iſtis ſic premiſſis deuenio ad art.noſtrum:†an apoſtata pñ-
tari poſſit?& dic ꝙ Firma. in trac.de epo.in j.par.2.lib.in 35.q.
quærit an apoſtata ſit eligibilis:& nō diſtinguēdo de qua apo-
ſtaſia loquatur,& dicit ꝙ non,ēt per Papam ignorantem:ſed ꝑ
ſcientem ſic:quia vr̄ cum eo diſpenſare.all.Bar.in l.Barbarius.
7 in j.col.ff.de offi.præto. ¶† Dicit ēt ibi Firma.apoſtatam non
poſ.creari doctorem;ſicut nec infamis vel iudeus.alleg. Bar.in
j.conſtitu.C.§.his qui neceſſario. licet ibi Bal. ꝯtrarium teneat
(dicit ipſe)quia doctoratus non eſt proprie dignitas:de quo ſe
remittit ad Bartol.in j.conſtitut. ffforum, & in l.ex eo.de teſta-
mento mili,& in c.quanto. de magiſt.& idem vult ipſe Firma.
in d.trac.in 3.lib.in 2.part. 2.prin.in 22.& vlt.q.allegando Bar.
vbi ſ.vbi dicit ꝙ non eſt confirmandus apoſtata ēt electus,niſi
Papa, cum eo diſpenſaret.¶ Tu ad illud de apoſtata non doc-
torando,adde Ioan,de ana.& docto,in rub. de apo. & ibi vide
plura de eis:& ꝙ non ſunt capaces alicuius dignitatis:vt ibi per
eum;vnde tales apoſtate non poſſunt eligi in abbates, arg.j.q.
7.c.ſi quis omnem.& voluerunt Lau.Ala.Pet.& alij.in c.vt pe-
riculoſa.ne cle.vel mona.lib.vj.dicentes tales non ſolum incli
gibiles,ſed electos eiiciendos:ſecundum Archi.& poſt eum a-
lios ibi voluit ēt hæc Arch.floren.in tract.de cenſuris.in ca.lv.
vbi multa de apoſta.& an & quādo liceat eis habitum dimitte
re ſine cenſura excommunicationis. vbi etiam in.74.c.in verſ.
quicunque in monaſteriis. ponit eſſe excommunicatos recipi
entes apoſtatas ordinis prædicatorum in eorum monaſteriis:
8 vt ibi per eum.¶† Tu in hac materia conclude apoſtatam à fi
de,ex quo ſapit hæreſim, non poſſe pñtari: ſicut nec hæretici:
vt diximus.ſ.in 6.art.pñtis.q.princ.¶ In aliis apoſtatis qui non
poſſunt clericari:vt in §.apoſtata. 50.diſt.vt ſ. diximus in princ.
dicendum eſt ſimiliter præſentari non poſſe: cum non poſ-
ſint eſſe

ſint eſſe clerici:& clericatus in p̄ſentatione requiratur:vt dixi-
mus s̃.in 7.q.prin.huius partis in 1.& 7.artic. ¶Et idem dicen-
dum eſt in apoſtatis,qui ſunt excõmunicati, vt p̄ñtari non poſ
ſint,ſicut nec excommunicati:vt de eis cõcluſimus s̃.in 1.arti.
p̄ñtis.q.¶In apoſtatis vero, qui ſolum peccatum mortale cõ-
mittunt,dicẽdum eſt,vt j.dicemus in 17.art.p̄ñtis.q.dum trac-
9 tabimus,an p̄ñtãdus debeat eſſe ſine peccato mortali.† Et iſta
ſint dicta de apoſtatis exiſtentibus in apoſtaſia:ſed de cõuerſis
dicerẽ:ꝙ ſi ſumus in apoſtaſia à fide, dicẽdũ ſit, vt in ſchiſmati-
co hæretico conuerſo:ꝙ etiã ɔuerſus ſine diſpenſatione p̄ñta
ri nõ poſſit.In aliis vero apoſtatis aliarũ apoſtaſiarũ ɔuerſis &
abſolutis,dicerẽ ſimiliter, vt in ſchiſmaticis ɔuerſis, qui tãtum
erãt excõicati,ꝙ p̄ſentari poſſint:vt in ꝓxi.p̄cedẽ arti.diximus.
¶Et de iſtis apoſtatis per do.Albe.troc.in trac.de p̄fec.cler.in
2.lib.in 1.par.in 16.reqſito.& in 2.part.in 1.reqſito.& ꝑ Arch.
flo.in d.trac.de cenſu.vbi s̃.& per Ioan.de ana.in rub.& per to-
tum de apoſtatis:& in ſummis in hoc verbo, & in locis s̃.alle,
maxime in 50.diſtin.de qbus etiã apoſtatis,an acqrere poſſint
iuſpa.diximus s̃,in 1.par.1.lib.in 7.q.prin.in 7.artic.

¶Decimus art.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Simoniacus,dicitur hæreticus,*
2 *Simoniacus an præſentari poſſit.*
3 *Simonia notato interdicitur beneficij adminiſtratio, etiam cauſa pendente.*
4 *Simonia,dicitur hæreſis.*
5 *Simonia dicitur peſtis.Et grauius eſt delictum,quam homicidium.*
6 *Homicida præſentari non poteſt.*
7 *Simoniaci dicuntur infames.*
8 *Simonia in vno ordine an ſuſpendat quem ab aliis ordinibus.*

1 Et quia †Simonia dicitur hæreſis c.quotiẽs.de ſimo.&
per ɔſequẽs ſimoniacus hæreticus,dubitari po
teſt 10.an ſimoniacus poſſit præſentari?& eſt aduertẽdũ ꝙ Fir
ma.in d.tra.de ep̄o.in 1.par.in 11.q.quærit:an ille q facit aliqđ
pactũ cum electoribus,vt eligeretur, poſſit eligi? & ibidem in
13.q.quærit an qs per ſimoniam poſſit eligi ad ep̄atum.& in 3.
lib.in 2.par.2.prin.in 19.q.quærit,an electus per ſimoniã, poſ-
ſit confirmari?Et licet omnes iſte quæſtiones tangant artic. no
ſtrum;tamen articu.noſter eſt generalior:& ſic an qs ſimonia-
cus,ſiue ꝓpter illud beneficium,ſiue ꝓpter aliud poſſit p̄ſenta
2 ri. & per conſequẽs, †an ſimoniacus ſit ita criminoſus ꝙ poſ-
ſit à præſentatione repelli ſicut hæreticus & ſimiles. de quibus
in proximis articu.diximus?Et hunc artic.ita in genere nõ repe
ri tactum.¶Tamen dicerem ex quo habemus ſimoniacum eſ
ſe ſuſpenſum ipſo iure ab officio,ſaltem,c.accuſatum.de ſimo.
hinc etiam dicitur,ꝙ licet accuſato pro quocunq; crimine nõ
3 †interdicatur adminiſtratio beneficij:tamẽ accuſato de ſimo-
nia interdicitur adminiſtratio à beneficio, etiã cauſa nõ finita,
ſed pẽdente.vt in d.c.accuſatũ.& nos habemus ſuſpenſum,ma
xime ab officio,præſentari nõ poſſe : vt late diximus in 2.artic.
præſentis.q. prin. ergo nec ſimoniacus p̄ſentari poterit. Item
4 †ſimonia dicitur hæreſis:& ſic ſimoniacus hæreticus.d.c.quo
tiẽs & c.ſicut ſimoniaca. de ſimo.& hæreticus præſentari non
poteſt:vt diximus s̃.in 6 artic.præſentis.q.princ.ergo nec ſimo
5 niacus p̄ſentari poteſt.¶†Item ſimonia dicitur peſtis.d.c.ſi qs
ſimoniaca.& vt ibidem habetur per doc.& maxime per Abba.
6 eſt maius delictum quam homicidium: † & homicida præ-
ſentari non poteſt:vt j.dicetur in hac.q.prin.in 14.articu. quia
irregularitatem inducit,quæ facit aliquem inhabilem ad p̄ſen-
tationem:vt diximus s̃.in 4.artic.p̄ſentis q.prin. ergo ſimonia-
cus præſentari non poteſt.¶Item ſimoniacus eſt deponendus
d.c.ſicut ſimoniaca & c. de hoc &idem in infamato de ſimo-
nia,qui ſe nõ purgat:vel ſe purgare non poteſt d.c.de hoc. vbi
Abb.& doc.& in c.inſinuatum. & qui deponitur, non poteſt
præſentari.vt diximus s̃.in v.arti.p̄ſentis.q.prin.ergo nec ſimo
7 niacus p̄ñtari poteſt. ¶†Imo ſimoniaci dicuntur infames.vt
late ꝓſequitur Abb.& ibi doct.in c.ex diligẽti.in pen.col.de ſi-
mo.q̃uo ergo infamis admittetur ad p̄ſentationem,cum colla
tio facta infami nõ teneat.reg.infamibus.de reg.iur.libr. 6.l.2.
C.de dignita.lib.12.Abb.in c.quærelam.in 2.col.de iureiur. &
eſt priuatus ipſo iure beneficiis.Per.de anch.ɔſi.288.vltra alia
ſolemniter quem refert Fely.in c.2.de reſcrip.in 3.col. ante fi-
nem illius quæſtionis,an collatio vel electio facta periuro, ſit
ipſo iure nulla?& expreſſius voluit Arch.flo.in ſuo tract.de cẽ
ſuris.in titu.de irregularitate,qui in rub.de irregularitatibus ex
enormibus & mediocribus criminibus contractis, dicit ſimo-
niam eſſe crimen enorme : & ideo impedire ꝓmouendum, &
deiicere ꝓmotũ ẽt poſt pœnitẽtiã:vt ibi ꝑ eũ;ergo p̄ſentari nõ
põ::imo etiã electio ſimoniaca facit deponi p̄latum ab officio
& beneficio d.c.de hoc.de ſimo.vbi Ab.in prin.& c.nobis.hoc
tit.¶Dicerem ergo,ꝙ ſi aliqs ſimoniacus in ordine,ſiue ſit pu-
blicus,ſiue occultus, eſt ſuſpẽſus quo ad ſe, & quo ad alios : ſi
vero eſt ſimoniacus ex beneficio,ſi eſt occultus , eſt ſuſpenſus
ſolum quo ad ſe:ſed ſi eſt notorium,ſeu ꝓbatum in iudicio,qa
acta notoriũ faciũt,eſt ſuſpenſus quo ad ſe,& quo ad alios, Ita
pulchre Abb,in d.c.accuſatum.& in c.tãta in ſi.& in c.ꝑ tuas el
2.de ſimo.& in c.tua nobis.de decimis.& in c.per tuas.el 3. de
8 ſimo.vbi†ponitur,an ſimonia in vno ordine commiſſa,ſuſpẽ-
dat quem ab aliis ordinibus?& in dictis locis late ꝑ alios doct.
vnde concluderem in ſimoniaco : idem quod concluſimus in
ſuſpẽſo:ꝙ ſicut poteſt vel non poteſt ſuſpenſus præſentari:ita
& ſimoniacus:ſiue in illo beneficio, ſiue in alio:& quam maxi
me,ſi fuerit ſimoniacus in ordinibus:& præſertim ſacris.

¶Vndecimus articu.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Simonia committitur per præſentantem et præſentãdum facientes pactum, & promiſſiones iuratas.*
2 *Simonia admittitur tam in ſpiritualibus,quam annexis.*
3 *Simonia cadit etiam in præſentatione.*
4 *Simonia committitur ſi quid detur donanti ius patronat.*
5 *Simonia vt inducatur, an pacta & promiſſiones debeant interuenire ante vel poſt præſentationem & an requiratur iuramentum.*
6 *Per Simoniam an poſſit quis ad epiſcopatum promoueri.*

1 Et ex Iſtis ſuccedit alius, & 11. in ordine articu.†an præ-
ſentandus & p̄ſentantes facientes pacta & ꝓmiſſio
nes maxime iuratas,committant ſimoniam?& vt diximus in ꝓ
ximo præceden.artic.Firma.loquẽs in electione,ponit hãc q̃õ
nem in trac.de ep̄o.in 2.lib.in 1.par.in 11.q.& tenet talem non
poſſe eligi,velut ſimoniacum,per c.per inquiſitionem. de ele.
vbi gl.& doct.8.q.3.c.1.& 2.et gl.in c.venerabilem.de elec.qđ
dicit verũ,ſi dictũ pactum eſt iuratum,& factum antequam fiet
electio:ſecus,ſi poſt:per d.c.1.& 2.Sed dicit Bal in l.ab Anaſta-
ſio.C.manda.tenere ɔtrariũ.ſ.prælatum cõmittere ſimoniam,
etiã ſi poſt electionem donat ꝓmouenti : quod dicit credere
eſſe falſum,per no.in d.c.1.& 2.& facere ɔ̃ pontifices ſummos
qui vt eligantur,promittunt & iurant dñis Cardinalibus maria
& montes:& ſimiliter ɔ̃ alios prælatos.¶Et ex prædictis dice-
rem idem eſſe in præſentando præſentatoribus promittente
aliquid cum iuramento:vt ſit ſimonia per vtrunque ɔ̃cta,cum
præſentatio ſit ad inſtar electionis:vt ſæpe in hoc opuſculo:&
2 præſertim in iſta parte diximus : †et etiã quia ſimonia cadit tã
in ſp̃ualibus,quam in annexis ſp̃ualibus:vt volunt omnes doc.
diffinientes ſimo.quos refert Io.de ana.in rubri.de ſimo. & eſt
tex.in c.præterea.el 2.de tranſac.vbi omnes:et ſic etiam in p̄ñ-
tatione ɔſideratur ſimonia:vt ibi etiam diximus in ꝓximo p̄ce
den.artic.et ideo ſicut cadit in ɔfirmatione et collatione quæ
reſpiciunt beneficium electiuum vel collatiuum.Ita et in inſti
tutione quæ reſpicit ꝓuiſionem beneficij patro.c.auctorit.vbi
3 Abb.de inſt.et per totum:et ꝙ cadat†in inſtitutione ſimonia,
eſt tex.in c.intantum.et in c.non ſatis et in c.audiuimus et in c.
vt Dei.de ſimo.vbi Abb.et alij : et faciunt quæ diximus s̃. in 2.
4 par.1.lib.in 4.q.princ.in 3.articu.vbi tractauimus : †an donãri
ius patr. ſi donatur aliquid committatur ſimonia?et dicitur ꝙ
ſic:vt ibi.et per c.ex inſinuatione.de iure patr.vbi Ab.in 1. not.
hoc colligit,igitur licet p̄ſentatio ſit fructus iuriſpa. qđ eſt an-
nexum ſp̃ualitati;vt in c.cõſultationibus. et in c.ex literis. hoc
ti.de j.et de 2.ꝙ ſit annexus eſt tex.in c.quanto.de iud.et ſimo-
nia cadit ita in annexis ſp̃ualitati,ſicut et in ipſis ſp̃ualibus , per
ſupradicta. Merito ſequitur ꝙ ſicut ſimonia cõmittitur in ele-
ctione:vt in c.per inquiſitionem.de elec.quæ electio eſt fruc-
tus iuris eligẽdi c.quærelam.de elec.Ita et in p̄ſentatione, quæ
eſt fructus iuris annexi ſp̃ualitati. ¶Pro hoc etiã adduco, nulli
dubium eſt,maiorem ſpiritualitatem eſſe in ipſo actu præſenta
tionis,quam in ipſo iure patr. cum ipſe actus dirigatur in cleri-
cũ:et non poteſt dirigi in laicum.vt diximus s̃.in 7.q.princ.hu-
ius par.in 1.et 7.artic. iuſpa.vero quaſi poſſidetur per laicos,vt
de iurepa.per totum.Sed nos habemus iuſpa.de per ſe conſide
ratum vendi non poſſe:et in eo ſimoniam committi. c.de iure
hoc titu.cum ibi nota.et diximus s̃.in 2.par.1.lib.in 5.q. princ.
in 1.et pluribus ſequent.articul.Sed circa difficultatem, de qua
5 s̃.an pacta et promiſſiones debeãt†interuenire, ante, vel poſt
præſentationem ad inducendam ſimoniam ; et an requiratur
iuramentum vel ne,ex dictis per doct.in locis præallegatis col
ligerem:ꝙ aut pacta fiunt ante electionem vel præſentationẽ,
et quod promittitur,datur, et ad eſſe ſimoniæ , non requiritur
iuramẽtum:qa ꝓmiſſiones ſunt exequutæ:aut fiũt ꝓmiſſiones
q̃ ſunt exequẽdæ poſt:et videtur requiri iurm̃:aut ꝓmiſſiones
exequuntur

exequuntur poſt actum perfectum:& eſt ſicut ſi ante fuiſſent
exequute:licet fuerint:vel non fuerint iurate:aut donatur ali-
quid poſt.quod ꝓmiſſum nõ erat,& nõ erit ſimonia:& ita con
cordatur opinio Canoniſtarum cum Bald. vide in dictis locis.
¶Quærit etiã Firma.in d.trac.de epõ.in 2.lib.in 1 part,in 13.q.
6 †vtrum p ſimoniam poſſit quis ꝓmoueri ad epatum? & dicit
ꝙ non.per d.c.inquiſitionem.de elec.& ibi an preces inducant
ſimoniam,& quid in electione Papæ,vide ibi. Conclude tamẽ
ſimoniam etiam in præſentationem cadere.

¶Duodecimus articu.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Ambitioſus an poſſit præſentari vel eligi.& nu.4.*
2 *Ambitioſus quis dicatur.*
3 *Epiſcopatum qui deſiderat vt proſit, non vt præſit, bonum opus deſiderat.*
5 *Epiſcopatus & aliqua dignitas an poſſit quoquomodo appeti.*

Formatur Ex p̃cedentibus 12.artic.videlicet,quia ſi-
monia & lex iulia de ambitu æquiparãtur;
vt p doc.in rub.de ſimo.in prin.& p̃ſertim Ana.qui dicit mate-
riam titu.de ſimonia haberi in l.vnica.C.& ff.ad l.iul. de ambit.
1 †An ambitioſus poſſit p̃ſentari? & breuiter dic eundem Firm.
formare hanc q.in 2.li.in 1.par.in 69.q. & dicere ambitioſum
non poſſe eligi in epiſcopum.alleg.1.q.1.nullus itaque.1.q.6.
2 ſicut l.ſi quanquam.& ibi Bal.C.de epi.& cle.†& dicit illũ dici
ambitioſum qui deſiderat præeſſe & non ꝓdeſſe:nam qui deſi
3 derat epatum,vt ꝓſit,non vt præſit,bonum †opus deſiderat c.
qui epatum.8.q.1.Et adducit ſanctum Hieronymum dicẽtem:
vt fertur tunc fuiſſe laudabile epiſcopatum appetere, quando
dubium non erat p hunc ad martyrii gloriam ꝑuenire.Et ibidẽ
ipſe Firma.in ſequen.q.quæ eſt 70. dãnat epm volentem me-
liorem epatum quam illum,quem habet ex ambitione:& ſimi
liter ſi cauſa ambitionis ad alium epatum transferre ſe facit. vi
de ibi plura: & pulchrè p eundem de iſta ambitione in d. tract,
in 3.lib.in 1 par.in 14.q.quando quærit,an electus qui cum põ
pa intronizatur,ſit vt ambitioſus de tali põpa puniendus, vide
ibi:& in loco allegando in ſequen.art.cũ igitur ambitioſus eli
gi nõ poſſit:ita nec p̃ſentari p congruentiam rationis.¶Tu dic
4 iſtã concluſionẽ.ſ.ambitioſum †p̃ſentari non poſſe, ꝓbari per
tex.expreſſum eius rõne atteta in c.p veſtras.hoc tit.vbi ꝓhibe
tur quem ſeipſum p̃ſentare vt euitetur ambitio:ex quo ambi-
tioſus p̃ſentari non põt.vt ibi latè p tex.in c.in ſcripturis.8.q.1.
de quibus latè diximus.ſ.in ꝓxima p̃ceden.8.q.prin.huius par.
in 1.artic.& ſequen.p totam q.& ſic p d.tex.c.p veſtras. & per
dicta doc.in locis allega.in d.8.q.prin.concluderem nõ ſolum
ambitioſum nõ poſſe eligi in epm:imo nec etiã pñtari in bene
ficiis magnis ſeu curatis,vel p̃latura, ſeu perſonatum habenti-
5 bus:per ea quæ diximus in 2.artic.d.8.q.prin.†an autẽ epiſco-
patus & dignitates eccleſiaſticæ poſſint aliquo modo appeti:
vide Albe.de troctis de hoc quærẽtem in trac.de perfecto cle-
rico.in 2.li.in 18.requiſito.¶Et an ambitio patris noceat filio,
diximus in d.8.q.princi.huius partis in 12.artic.

¶Decimusſextus arti.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſit is, qui præſentationi cõſenſit antequam præſentaretur. & numer.3.*
2 *Eligi non poteſt,qui antequam eligeretur, conſenſit electioni.*

1 Et per Prædicta deciditur 13.artic.†an ille poſſit pñtari
qui antequam pñtaretur, pñtationi cõſenſit?Iſtã
q.formauit in electione Firm.in d.tra.de epo.12.li.in ipſa 1.par.
2 in 61.q.†qui dicit,nõ poſſe eũ in epm eligi, qui ante electio-
nẽ fuerat requiſitus & cõſenſit electioni de ſe faciẽdæ:imo de-
bet electio poſtea facta caſſari.alleg.c.poſt.de elec. qđ dicit in-
telligi ſecũdũ gl.pen.& fi. ibi:vt non ſufficiat requiſitio tñ,niſi
acceſſerit conſenſus;& ponit rõnem cur cõſenſus requiratur,
vt electio nõ teneat,q̃ vr̃ facta de ambitioſo : & ſi ſolum fuiſ-
ſet requiſitus,non diceretur ambitioſus:niſi cõſenſiſſet:nã cõ-
ſenſus indicat eius ambitionẽ,& nõ requiſitio ꝯſenſu nõ præ-
ſtito.alleg.c.p laycos 16.q.7.cũ aliis allegatis in dictis locis.Po
nit & aliã rationẽ, quia ꝓceſſus electionis eſſet inordinatus:cũ
poſt electionem requiratur ꝯſenſus electi,& non ante,c. cum
3 poſt.& c.cum inter canonicos.de elec.¶†Et p iſta ego dicerẽ
idẽ in pñtatione;quia licet nõ militet ex toto iſta ſecũda rõ, ex
quo nõ reperitur ita præciſe ſtatutũ , vt ſic ordinate ꝓcedatur
in pñtatione:ſicut in electione;tñ hmõi ordo eſt naturalis; vt
quis prius pñtetur, & poſtea acceptet;vt plura ſimilia ponit ibi
Firm.tñ dato ꝙ iſta ratio nõ militaret:nõne militãte alia.ſ. am-
bitionis euitãde, idẽ eſſet dicẽdũ?certè ſic.p §.affinitatis.inſt. de
nup.nã vt prox.diximus in p̃ced.art.ſicut in elect. ꝓhibetur am
bitio,& ambitioſus repellitur.Ita ẽt & in pñtatione.p c.per ve-
ſtras.hoc tit.& p rationem c.in ſcripturis.8.q.1.quæ etiam mili
tat in præſentatione:vt proxime diximus.Et iſta ſufficiant,quo
ad ſimoniam & ambitionem.

¶Decimusquartus arti.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Homicida an poſſit eligi vel præſentari.*
2 *Homicidij mandator an ab epiſcopatu poſſit remoueri & turbari.*
3 *Homicida clericus an & quando ſuſpendatur ab altaris adminiſtratione.*
4 *Homicidiũ an & quãdo irregularitatẽ inducat.Et quotuplex ſit homicidiũ.*

1 Dubitatur Decimoquarto,†an homicida poſſit pñ-
tari?Et Firm.in d.tract.de epo.in 2.libr.in
ipſa 1 part.in 36.q.quærit, an homicida eligi poſſit?& dicit ꝙ
nõ.alleg.c.vlti.51.diſtin.& c.ſi quis viduam.verſi.ſimiliter.50.
diſtin.vbi dicit hoc eſſe verũ,ſiue facto , ſiue ꝯſilio,ſiue auxilio
ſit tali crimine irretitus.25.diſtin.c.fi.cũ gl.81.diſtin.c.1.& c.fi.
de temp.ordin.& ibi latè ponit, an homicida poſſit p Papã ꝓ-
moueri in epm:& an cũ eo videatur diſpenſare,quem ſcienter
ꝓmouit:& ibidem an iuſte retineat beneficium, vel dignitatẽ
homicida,donec deponatur:& ibi etiã quid de medico chirur-
go;& quid de dante venenum?vbi ſimiliter ponit; an mãdator
2 homicidii debeat † deponi ab epatu:& an in ſtatuto mandans
habeatur ꝓ homicida?quæ omnia omitto , quia nõ ſunt pñtis
ſpeculationis:ſed me remitto ad adducta per eum:& ad loca p
ipſum allega.¶Tu circa hunc art.dic nulli dubium eſſe homi-
cidam vel membrum mutilãtem eſſe irregularẽ : vt in c. 1.per
doc.& in c.ſicut dignum de homi.50.diſtin.p totum etiã ſi oc
ciſus vel mutilatus ſit paganus 50.diſtinc.c.clericũ. & diximus
late ſ.in 4.p̃ceden.articu.huius q.ſed irregularis pñtari nõ põt:
vt in d.4.artic.ergo nec homicida, ſeu mutilator mẽbri:per ibi
dicta.Niſi homicidiũ eſſet neceſſariũ:& in aliis caſibus ele.vni-
3 cæ.de homi.puta† ꝓ ſui defenſione , ex quo non habebat aliũ
modũ euadẽdi,quo caſu poterit incontinenti celebrare; vt ibi
multo fortius & pñtari:& ita alias in facto Manfredoniæ quæ
eſt noua ſi pontus,in quodam monacho aggreſſo à ſororio il-
4 lũ interficiente ꝯſolui.¶†Et de multiplici homicidio:& quã-
do inducat irregularitatẽ:& quãdo non;puta de volũtario.ca-
ſuali & ſimilibus:plene per do.Alber. de troctis in ſuo elegan.
trac.de pfecto cleri.in 2.lib.in 14.requiſito per totum vbi mul
ta pulchra ponit:& ꝙ homicida eligi nõ poteſt,ponit etiã glo.
& doc.in c.ſi ſane,de elec.lib.6.ergo & pñtari;vt ſæpe diximus.

¶Decimusquintus art.9.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Periurus an præſentari poſſit,vel eligi.Diſting nu.7.11.& 12.*
2 *Periurus priuandus eſt beneficio eccleſiaſtico.Et an ſit priuatus ipſo iure, numero 3.*
4 *Periuro collatio facta,ipſo iure nulla eſt.Et quid ita.nu.5.*
6 *Periurus dupliciter dicitur.*
8 *Periurium non infamat niſi appoſitum in contractu.*
9 *Collatio electio,confirmatio,& inſtitutio facta periuro,vt teneant, reſtitutio requiritur.*
10 *Debitor , qui promiſit ſoluere vſuras cum iuramento in contractu appoſito,licet efficiatur periurus:tamen infamiam non incurrit.*
12 *Animarum cura,ars artium eſt.*

1 Duditatur Succeſſiue.15.†an periurus poſſit præ-
ſentari ad beneficium patronatum?& dic
breuiter piurum non poſſe eligi,niſi pœniteat.ſm glo.in c. ru-
ſticus.85.diſtin.Ita nec pñtari,per ſæpe allegatam cõuenientiã
quæ eſt inter prædicta,& ideo Firma. hoc tenendo in d.tracta.
de epiſcopo.in 2 lib.in 1.part.in 34.q. dicit ita debere intelligi
gloſſ.in c.ſi forte,de elect.libr.6,quæ dicit periurum non poſſe
promoueri ; nam intelligitur de periuro, quem non penituit.
& nota.in cap vltim.51.diſtin. in prin. & pro hoc etiam addu-
2 cit:†quia periurus debet priuari beneficio eccleſiaſtico.alleg.
Bald.in leg.1.in 2.col.C.de reb.cred.& iureiur. per l,quotiens.
C.de dignitat.libr.12.& ideo periurus non poteſt regere eccle
ſiam.c.quærelam.de iureiurand.& gloſſ.in capi.fina.eod. titul.
lib.6.ergo nec eligi:& ſic nec præſentari,& ibi plene ponit Fir
3 ma.an periurus admittatur in teſtem,ſi non pœniteat? ¶†Tu
aduerte inter doct.eſſe maximam alterationem,an periurus ſit
priuatus ipſo iure beneficio vel priuandus?de qua late p Abb.
poſt antiquos:& ibi etiam per d.Fel.& Mod.in c. querelam. de
iureiur.& plenius per eundem Felin.in capit.2. in princ.de re-
ſcript. vbi quærit , an collatio periuro vel electio de eo fa-
cta ſit ipſo iure nulla, quicquid tamen ſit , communiter
conclud

concludunt periurum rõe iurĩ interpoſiti in ↄ̃ctu iurato eſſe
infamem,ꝑ auc.ſi quis maior.C.de tranſa.& per do.in d.c.que
relã.vbi Ab.& d.meus Corſe.& ꝑ eundẽ Ab.& doc.in ca.teſti-
monium.de teſt.& per Legiſtas in d.aut.ſi quis maior. & colla
tio facta infami,eſt ipſo iure nulla. reg.infamibus de reg.iur.li.
6.l.2.C.de digni.li.12.c.inter dilectos.de exceſ.prælato.& Ab.
in d.c.querelam. & collatio eſt modus prouidẽdi aliquem de
beneficio:imo de principalioribus modis.c.2.& per totum.de
conceſ.præb.iuncto.c.omnes baſilice.xvj.q.vj.& maius ius tri
buens q̃ pñtatio,cum tribuat perfectum ius,vt in dictis iurib⁹:
p̃ſentatio vero ius ad rem: & non in re.c.cum Bertoldus de re
iud.vbi omnes:& præſertim Fel.& pulchre Abb.in c.ſuper eo.
de elect.Igitur cũ minus ius tribuat,citius annullatᷣ: & ſic mul-
to magis præſentatio de periuro,eſt ipſo iure nulla : ergo piu-
4 rus præſentari non poteſt.¶† Et pro iſta argumentatione, &
ꝙ collatio facta piuro,ſit ipſo iure nulla, adducitur in terminis
Fed.de ſenis cõſ.48.d.Car.Ab.& alij:&ſignãter d.meus Corſe.
in d.c.quærelam.de iureiur.per tex.in c.propoſuit.de cleri.ex-
5 com.min.& d.me.ibi adducit rationem diuerſitatis: cur † col-
latio facta periuro,ſit ipſo iure nulla:& ſecundum magis com-
munem opinionem periurus nõ ſit ipſo iure beneficio priua-
tus, quæ eſt, quia facilius abdicatur à nobis ius quærendum q̃
quæſitum.l.ſi ſponſus.§.ſi maritus.ff.de don. inter virũ & vxo.
cum ſimi.¶Et licet d.Fel.in d.c.2.in 3.& ſeq.col.de reſcr.dum
quærit,an collatio facta piuro,vel de eo electio,ſit ipo iure nul
la,vel annullanda?concludat collationem eſſe ipſo iure nullã:
de electione vero eſſe opiniones,ꝗcquid ſit, omnino conclu-
ditur electionem ñ tenere:ergo ita nec præſentationẽ.¶Quid
dicendum in hoc paſſu?nam vt vides Firma.per iura ꝑ eũ alle-
gata,vult periurum eſſe ineligibilẽ,ſi non pœniteat: & ſic ſi pe
niteat,eſſe eligibilem: & nõ diſtinguit de periuro infamatiuo,
vel non:vt diſtinguit Ab.in locis.j̃.allegandis:& ſi nos loqui-
mur de periurio infamatiuo,nõ video, qũo pœnitentia poſſit
tollere infamiã:niſi ſequuta reſtitutione principis.vt C. de his,
qui no.infa.per totum,& per doc.in c.cum te.de re iud. & in l.
1.§.de qua.ff.de poſtu.& per Bart.in l.infamem.in fi.ff. de pub.
6 iud.¶† Vnde pro concordia omnium: dicerẽ duplex eſſe piu
rium:vnum,quod eſt ↄ̃ ↄ̃ctum iuratũ.vt in auth.ſi quis maior.
C.de tranſac.& iſtud infamat.vt s̃.diximus ſm communẽ opi-
nionem:aliud ↄ̃,iuramentum aſſertorium, quod nõ infamat:
vt per Arch.in c.auctoritatem.xv.q.ij. & ſic extra ↄ̃ctum & de
pñti:vt iſta ponit Ab.in ſæpe allega.c.querelam.in prin.2.col.
7 & plenius in ca.teſtimonium.de teſt.vbi d.Fel.& alij.¶† Si er-
go ſumus in periuro qui venit ↄ̃ iuramentũ aſſertorium,& nõ
poterit eligi:& ſic nec præſentari:niſi pœnitentiam egerit:& i-
ta loquuntur Firma.& iura ꝑ eum allegata : & ꝓ hoc facit : qa
negari non poteſt periurum ex hmõ periurio poſſe priuari be
neficio:vt oẽs concludunt in d.c.quærelam. imo etiã ſecũdũ
aliquos ꝑ ſolã fidẽ vel ſimplicẽ ꝓmiſſionẽ nõ obſeruatã. vt ibi
plene do. Abb.¶Aut ſumus in piuro piurio infamatiuo: puta
quia venit contra iuramẽtum appoſitum in cõtractu,qđ periu
rium infamat:& dicerẽ nõ ſufficere ſolã pœnitẽtiã ad faciẽdũ
eũ eligibilẽ,ſine reſtitutione famę:quia regula,infamibus:et a-
lia iura s̃.allegata volentia collationem factam infamibus, eſſe
ipſo iure nullã.põderãt infamiã quæ ꝑ pœnitẽtiã nõ tollitur:
ſed ꝑ principis reſtitutionem.ꝑ ſupradicta, conſidera ſupraſcri-
pta:quia credo illa ꝓcedere:& ita poſſe concordari, & ſaluari
hos patres,qui adinuicẽ cõtrariari videntur.¶Poſſent ad p̃dic-
ta addi effectus,& virtutes iuramẽti:& ꝙ licet variatio in p̃ſen-
tationibus laicis ſit conceſſa c.qđ autem.& c.cum aũt.cũ ſimil.
hoc tit.tamẽ patronus qui p̃ſentauit cum iuramẽto nõ poterit
variare.vt j̃.dicetur in 2.par.huius 2.li.in 7.q.prin.in 16. artic.
¶Aduerte tamẽ ad vnum,quod ponit do.Fely.in d.c.teſtimo-
nium.de teſt.in 6.col.in verſi.idem beatus Thomas in ſua 3.cõ
clu.poſt eundem beatum Thomam in 2.2.q.89.articu.3.circa
medium:ꝙ licet in iuramento aſſertiuo periurus non ſit infa-
mis:& ideo ſufficit pœnitẽtia: vt s̃.diximus:tamen ſi ſit lata ſen
tentia diffinitiua contra eum in cauſa accuſationis erit infamis:
& ideo cenſebitur de eo ſicut de periuro,qui venit contra iu-
ramentum permiſſorium.¶Aduerte etiam pœnitentiam non
ſufficere in iterum periuro ad vomitum redeunte : quia non
videtur pœnitens.vt per Abb.in d. c. teſtimonium. in 1.col.in
vlti.not.& in ſequen. verſi.vt dicemus latè in perſeuerante in
8 aliquo peccato mortali in 16.artic.præſentis.q. prin. ¶†Item
eſt aduertendum:nam licet ſit communis opinio periuriũ nõ
infamare,niſi ſit cõtra iuramẽtum appoſitum in contractu:vt
volunt etiam doc.in d.c. teſtimonium.vbi plenè do.Fely.in 8.
col.per auct.ſi quis maior.C.de tranſac.tamen negari non põt
iuramentum permiſſorium:& ſic de futuro non inducere infa
miam canonicã:iuxta Ab.in c.teſtimoniũ.& ibi Fely.circa me-
diũ 7.col.quæ infamia canonica indiget reſtitutione:vt dice-
tur in ꝓximo ſequẽ.artic.& ponit Abb,in d.c.teſtimoniũ.in 4.
col.quãdo eſt ꝑſeuerãtia in illo delicto. Cum ergo nos ſimus
circa collationẽ, electionẽ, ſeu p̃ſentationẽ , ſiue inſtitutionẽ,
quæ omnia ſunt de iure canonico,neſcio videre qũo poſſit ꝑ-
iurus etiã ex iuramento ꝓmiſſorio eligi,cõfirmari,p̃ſentari,in-
ſtitui,vel beneficiũ ſibi conferri: niſi facta reſtitutione illa per
canones inducta. ſ. niſi ſit liberatus ab ipſa infamia canonica.
¶Aduerte ad aliud:quia in infamia facti omnino requiritur re
ſtitutio,vel obliuio infamiæ,& in infamia iuris omnino actua
lis reſtitutio:vt ꝑ Abb.in d.c.teſtimonium.in 4.col.de teſti. er-
9 go omnino ad hoc,vt † collatio, electio, confirmatio, p̃ſenta-
10 tio,vel inſtitutio,de periuro,teneat,requiritur reſtõ.¶†Non
p̃termittam vnum:nam licet debitor qui ꝓmiſit cũ iuramẽto
ſoluere vſuras,in contractu quo caſu incurritur infamia:ꝑ d.au
ctẽ.ſi quis maior.non ſoluẽdo incurrat periuriũ.vt in c.debito
res.de iureiur.tamen non efficitur infamis,quia dolus credito
ris excuſat eum ab infamia,Ita doc.in c.1. de iureiur.& do. Fe-
ly.pulchre in d. c.teſtimonium in 7.col.in verſi. ſed inquãtum
cõmunis opinio:& idem in piuro iuramenti temerarij.vt ibidẽ
ꝑ Abb.& ꝑ do.Felyn.in 6.col.in 3. conclu. & ſic in iſtis caſibus
p̃ſentari poterit piurus,cũ omnino omnis ceſſat infamia.¶Vl-
timo aduerte inquantum ſupra eſt dictum ꝑ pœnitentiam tol
11 li piurium,adeo ꝙ periurus iuramẽti aſſertiui † p̃ſentari pote-
rit,ex quo ibi non eſt infamia, ꝙ nihilominus debet conſtare
de confeſſione & de expletione ſeu ſatiſfactione pœnitẽtiæ.
de quo tamẽ latè ꝑ Fely.poſt Hoſt.in d.c.teſtimoniũ.in 11.col.
in verſic.ſed dicit hic ſubtiliter Hoſti.vide ibi.¶Vnum dico ꝙ
ſi in d.c. teſtimonium. tantũ diſputatur de piuro,an poſſit eſſe
teſtis in cauſa ciuili,vel criminali,& ꝓmoueri ad beneficiũ, re-
quirit maiorem idoneitatem , cum ſæpe ſæpius habeat iurare
12 †beneficiandus:& maxime habendo curam animarũ,quæ eſt
ars artium,multo magis debet inſpici an ſit ꝓmouendus piu-
rus,quocunq; piurio ad beneficium:& ſic an ſit p̃ſentandus. &
ideo ſicut in d.c.teſtimonium. vt omnes doc.ibi dicunt piurũ
etiam piurio non infamatorio non admitti in teſtẽ idẽ dicere
in præſentatione.cogita tamen,& vide doc.in d.c.teſtimoniũ.

¶Decimusſextus art.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Infamis an poſſit præſentari.& nu.10.*
2 *Infamia eſt triplex.Et quæ.*
3 *Infamatus infamia iuris , & facti , non põt ad aliquã dignitatẽ ꝓmoueri.*
4 *Collatio facta infamibus infamia iuris vel facti,etiam canonica,nõ valet.*
5 *Infamia an quem repellat ab electione actiua.*
6 *Infamia iuris notatus ſolum per Principem reſtituitur.*
7 *Infamia facti non poteſt per aliquem ablui.*
8 *Infamia canonica tollitur per pœnitentiam,& abſolutionem ab excommu-
nicatione. remiſſ.*
9 *Infamia an cauſetur ex crimine probato per exceptionem.*

1 Et ex iſtis quaſi deciditur.16 ar videlicet † an infamis poſ-
ſit pñtari ad bñficiũ p̃ſonatũ?& breuiter dicendum
2 eſt triplicẽ eſſe infamiã ſ.† iuris, facti, & canonicã : vt pulchre
ponit Abb.in d.c.teſtimoniũ.de teſt.in 4.colũ.& ibi ſequũtur
oẽs & maxime Fely.¶Et dr̃ infamia iuris illa,q̃ irrogatur ꝑ ſen
tẽtiã,vel ipſo facto,in caſib⁹ in qbus iure cauetᷣ duntaxat:de qui
bus eſt tex.& bona gl.in §.porro.3.q.7.& in l.athletas.§. calũnia
tor.cũ §.ſeq.& in l.1.ff.de his,ꝗ no.infa.& datur in hoc reg. vt
oẽs infames ſecũdũ leges,ſint infames ſecũdũ canones. c. oẽs
vero.6.qõ.1.Inno.in c. qualiter & qñ. el 2.de accu. ¶Infamia
facti autem eſt illa , quæ apud omnes maxime bonos aliquos
facit tenere infames : vt in l.improbum fœnus. C.de his,ꝗ no.
infa.& in d.c.porro.3.q.7.& Abb.vbi s̃.¶Infamia canonica ve
ro eſt illa,quæ cauſatur ex quolibet peccato mortali:vt in c.in
fames.6.q.1.& ibi per gl. & data in ea perſeuerantia, eſt mala,
& ſequuta ſentẽtia poſſet effici infamia iuris tanquam irroga-
ta à ſentẽtia:vt ꝓximè in infamia iuris diximus.Ita Ab.in d.c.te
ſtimoniũ.in 4.col.de teſti.gl.Dy.& Io.an.in reg.infamibus.de
reg.iur.lib.6.idem Abb.in c.ꝑ inquiſitionẽ.in vlti. col. & in c.
ſuꝑ eo.in 2.col.de elec.& in c.cũ te.vbi do.Fely. & alij de re iu-
di.¶Et dicẽdo vt vult tex.& glo.in d.c. infamibus.& ibi Io. an.
3 in merc.† ꝙ ſi qs eſt infamatus infamia iuris & facti,nullo mo-
do põt ꝓmoueri ad aliquã dignitatẽ,& accipitur dignitas iſto
caſu ꝓ quolibet beneficio:vt ꝑ Abb.& doc.in d. c. quærelã. de
iureiu.& ſub iſto vocabulo ꝓmoueri,includitur collatio, ele-
ctio, & p̃ſentatio:vt pulchre vult Abb.ĩ d.c.ſuꝑ eo.de elec.ĩ vl.
col.maxĩe,qñ ibi q̃rẽdo, an diſpõ illi⁹ capituli ſe extẽdat ad col
lationẽ,& pñtationẽ : vr̃ velle oĩno infamẽ pñtari non poſſe,
ſicut nec eligi.& tãto magis,quia ibidẽ Abb.in 2.col. conatᷣ ꝓ-
bare, ꝙ facilius qs ꝓhibetᷣ pñtari,q̃ eligi, & facilius eligi, q̃ ſibi
benefi

beneficium ꝯferri:& facilius ſibi beneficiũ ꝯferri,q̃ habito bñ-
ficio priuari, ꝑ illã reg.facilius abdicat̃ à nobis ius querendũ,q̃
quæſitũ.l.ſi ſponſus.§.ſi maritus.ff.de don. inter virũ & vxo.&
ꝑ illã aliam reg.turpius eiicitur,q̃ non admittit̃ hoſpes. c. quẽ-
4 admodum,de iureiur. ¶Et ꝙ non teneat †collatio facta infa-
mibus infamia iuris vel facti,& ẽt canonia, vltra doctores in d.
reg.infamibus,volũt legiſte de duabus infamiis in l. 2. C.de di-
gni.li. 12 .& Inn.in c.inter dilectos.de exceſ.præla.Abb.in d. c,
querelã.& in d.c.ſuper eo.vr̃ aperte hoc velle in terminis no-
ſtris in præſentatione,& ẽt ĩ d.c.teſtimonium.de teſt.¶ Vbi tñ
5 dicit vnum,ꝙ licet infamia †repellat quẽ à teſtimonio,& à ꝓ
motione,non tñ ab electiõe actiua,ſm Vinc.ibi ab eo relatum
in 5.col. ¶Eſt tñ in hoc aduertendum, ꝙ infamia iuris vel fa-
cti repellit quẽ à promotione, vt ſ̃.eſt dictum.& niſi reſtituat̃
per ſuperiorem ptãtem habentẽ,promoueri non p̃t, & ſic nec
ꝓñtari:infamat⁹ vero infamia canonica non perſeuerans in cri
mine per ſolam abſolutionem reſtituitur, & poterit ꝓmoueri
& ſic pñtari.ita Ab.in d.c.ſuper eo.& in c.ꝑ inquiſitionẽ. de e-
6 lec,& in ca.teſtimonium de teſt.& in aliis locis.ſ̃.all.¶† Vnde
dicendum infamatũ infamia iuris non reſtitui, niſi ꝑ principẽ,
videlicet clericũ per Papam,laicum per Imperatorem, & laicũ
ſubiectũ eccleſiæ, ẽt per Papã:vt latè prædicta ꝓſequit̃ d.Abb.
in d.c.cum te.in 3.col.in verſi. ad primũ de Papa.& in 4.col.in
ver.ad v.de Imperatore.& ibi vide plenè d.Fel.de re iu.¶Infa-
mia vero facti non poteſt ꝑ aliquẽ ablui,qa cũ cõſtat in facto,
oportet fcõ ꝯrio tolli.ita tex.in §.hinc colligit̃.2.qõ. 3.nõ eñ
poteſt facere princeps, vt facta habeant̃ ꝓ infectis.l.in libello.
§.facte.ff.de ca.& poſt. re.& c.ſi Paulus.32.q.5.nec põt mutare
voluntatem hominum ſeu earum expreſſiones,& ipſorũ opi
niones.47.diſt.§.neceſſe.in fi.& in §.ſeq.ſed bene põt princeps
diſponere talem infamiam facti non hr̃e effectũ;& hoc debet
facere,cũ illam viderit iniuſtã, maximè ab emulis ortã.c.cũ in
iuuentute.de preſ.2.q.v.c.mẽnam,ita pulchre Abb.in d.c.cũ
te.in 3.col.de re iud. & hoc idem vult ibi latè d.Fel. & idẽ Ab,
in d.c.teſtimonium,de teſt.& in d.c.per inquiſitionem.& in c,
8 quia diligentia,& in ca.ſuper eo.de elect.¶† Infamia vero ca-
nonica tollitur per pœnitẽtiam & abſolutionẽ ab excõicatio-
ne:vt latè ponit Ab.& Fel,in d,c,teſtimonium.& Ab,in d.c.qa
diligentia,& in d,c.ſuper eo.de elec,& diximus.ſ̃.in ꝓx.præce.
9 art.†An aũt crimẽ ꝓbatũ ꝑ exceptionẽ,infamet,eſt recurren
dum ad Abb,in c.ſuffraganeis.in j.col.de elec.vbi ẽt an debeat
10 perdere beneficia prius habita,& repellat̃ ab obtinendis? † &
quod impedimẽtũ præſtet infamia facti,& qd̃ infamia iuris; &
an hoc idẽ faciat infamia facti:vide Ab.in d.c.ꝑ inquiſitionem.
de ele.¶Conclude ergo infamatũ non poſſe pñtari, niſi fuerit
reſtitutus ab hñte ptãtẽ vel alias ab infamia liberatus aliquo d̃
ſ̃.dictis modis & hæc circa infames ſufficiant,quo ad art.nr̃m.

¶Decimuſſeptimus art,ix,q.prin,j.part.ij. Libri.

1 *Præſentari an poſſit exiſtens in peccato mortali.*
2 *Peccatum occultum non enorme, poſt peractam pœnitentiam an impediat executio non ſuſceptorum ordinum.*
3 *Infamia canonica eſt, exiſtere in peccato mortali. & an in peccatis illis, etiam non confeſſis præſentatio fieri poſſit.n.4.*

1 Et propter Prędicta ſequit̃ videre.17.loco, †an exñs
in pctõ mortali,pſentari poſſit ad benefi-
cium pr̃onatũ: & ſic an pñtand⁹ ſaltem in actu pñtationis dẽat
eſſe in peccato mortali?firmat in ſæpe all.trac.de epõ,in j part.
2.lib.in 32.q.quærit de hoc,& reſpondet ꝙ aliquando ſic.c.ſi-
cut.de iureiur.& gl.in c.perpetue.de elec,li,6. quinimo ſubdit
Inn.dicere in d.c.ſicut.non debere pp ea deponi,qd̃ ẽt dicit te-
nere Bal.in margarita,in ver.promot⁹.ver.4.licet alr olim fuiſ
ſet:vt habet̃ 81.q.c.j.& lj.q.c.fi.& lvj.diſt.c.bñ nouit. & in 25.
q.c. primum.& ibi gl.hodie tamen dicit eſſe ſublatã opinionẽ
oẽm antiquorum,quæ multiplex fuit ſm gl.ord.in.d.ca.j.& in
c,ex tenore.de temp,ordinan. qa dicit eſſe factã nouam deciſi-
onẽ.de qua in c.vlt.e.tit.ſ.de tẽporib⁹ ordinan.quæ eſt vt pec-
2 catũ †occultum ñ enorme poſt peractã pñiam non impediat
executionẽ ſuſceptorum ordinũ, nec nõ ſuſceptos ſuſcipere;
in enormibus vero ſecus,qa illa impediũt, vt ibi.& ibidem po
nit Firma.q̃ ſunt enormia peccata.ſ.illa,q̃ enumerat gl.no.in c.
niſi cũ pridẽ.de renũ.poterũt ibi videri.¶Et poſtea ponit cau-
telam vt q vult ꝓmoueri,vel in ſacris ordinari,prius ſacerdoti
ꝯfiteatur oĩa ſua peccata: abſolutionẽ obtineat & pœnitentiã
peragat,vt ſit capax.ordinationis.ꝑ d.c.fi.de temp.or, & ſubdit
epõs deum timẽtes ita facere: quia non admittunt ad ordines
ſacros clericos,q̃ eorum peccata prius non fuerint cõfeſſi.&
ita reſidet ibi Firma.¶Tu ad prædicta adde Io.An.in c. auditis.
de elec,ſuper gl.fi.& quod pulchre dicit Phi.fran.poſt alios,ꝙ
ſi electus tempore electionis & confirmationis erat in pecca-
to mortali,non tamen notorio,& poſtea emendatus ĩ.annum
factus ſit ſacerdos, non poterit remoueri:ex quo crimen non
erat tale,quod impediret executionem ordinis poſt peractam
pœnitentiam.de quo per Io.An.& doct.in d.c.niſi cum pridẽ.
& idem videtur velle Roc.in hoc trac.in ver. honorificum.in
4.qõ.prin.circa med.3.col,vbi dicit quem poſſe præſentari ni-
ſi ſit irretitus criminibus.de quibus in d.c.niſi cum pridem, de
renun.¶Et dic concluſiue,vt diximus.ſ̃.in proximo pręce.art.
3 † exiſtentem in peccato mortali eſſe infamen infamia cano-
nica.c.infamis.6.quæſtio.1.& ibi per gloſſ.in qua ſi datur per-
ſeuerantia,repellit quem à teſtimonio,& à promotione,vt ibi
diximus.& vult Abb.in d.c.teſtimonium. de teſt.& in d.ca.ſup
eo.& in ca.quia diligentia.de electio. & ideo ſublato peccato
non remanet effectus illus infamie: vt communiter tenetur,
ſecundum Abb.in d.ca, teſtimonium.in 4.col.& ibidem dom.
Fel.¶Et ſic dicerem tunc emendatum de crimine,cum de illo
egit pœnitentiam,vt probatur in fi.d.c.teſtimonium. vnde ibi
Abb.in vlt.not,dicit quem dicit perſeuerare in delicto, q non
egit pœnitentiam vel egit ſimulatã,& ad vomitũ rediit.de pe-
4 ni,diſt.2.ĩ prin.& in c.ſi autem.¶Quare†ſi ſunt delicta occul-
ta,& non perſeuerata,poterit fieri p̃ſentatio ẽt illis nõ ꝯfeſſis;
per c.fi.de de tempo.ord.ſed tutius eſt, ꝙ confiteatur vt nullo
mõ à ꝯſcientia ꝓpria & à ſua à ſyndereſi accuſari poſſit. Si aũt
ſunt delicta,in q̃bus quis perſeuerat,qa dr̃ infamis infamia ca-
nonica,niſi ꝑegerit pœnitẽtiam cũ effectu, & non ſimulatã,vt
ad vomitum redeat,ñ poterit pñtari:& hoc caſu pœnitẽtia eſt
de ſubſtantia,vt tollat infamiã,per dicta ſ̃.in prox.præced. art.
niſi ſint peccata, quæ tollant executionem ordinis,ẽt poſt per
actam pœnitentiam.de quibus.in d.c.niſi cum pridem.vt pro-
xime eſt dictum,& latius in proximo ſeq.art.dicemus.

¶Decimuſoctauus art.ix,q.prin.j.part.ij.Lib.

1 *Sodomita vel exercens vitium contra naturam, actiue vel paſſiue, an præſentari poſſit. & n.30.& n.32.*
2 *Sodomite, dicuntur filij diffidentie, & eorum pœna.*
3 *Sodomita ſiue laicus ſiue clericus, quo ſupplicio plectendus.*
4 *Sodomite Iudex quis eſſe debeat.*
5 *Sodomia tam in maſculis, quam fœminis committitur: à parique ea procedunt.*
6 *Sodomita pro alio poſtulare non poteſt.*
7 *Sodomie vitium non ſolum re infeſtum, verum etiam verbo horrẽdum.30.*
8 *Sodomita quamuis occultus an ſit priuatus executione ordinum ſuorum ipſo iure, poſt etiam pœnitentiam peractam. & n. 11.*
9 *Infamiam crimen inducens, priuat ipſo iure executione ordinis, etiam poſt peractam pœnitentiam. & n.28.*
10 *Irregularem ſe potius quis iudicare debet in foro animæ, quã regularem.*
12 *Pœne ſemper reſtringendæ ſunt. & n.17.*
13 *Crimina quantumcunque ardua, pœnitentia tollit.*
14 *Ius vnum ſuppletur & determinatur per aliud.*
15 *Infamia iuris proueniens à crimine occulto, pœnitentia tollitur.*
16 *Argumentum à contrario ſenſu, fortiſſimum eſt.*
18 *Infamiam an pœnitentia tollat.*
19 *Irregularis quis non debet in dubio iudicari.*
20 *Eligere quam partem quis velit, in dubiis difficultatibus, non eſt peccatũ.*
21 *Sodomia impedit matrimonium contrahendum.*
22 *Ad affinitatem contrahendam quid requiratur.*
23 *Matrimonium eſt prohibitum inter conſanguiteos affines aſcendentes & deſcendentes in infinitum, etiam inter tranſuerſales vſque ad quartũ gradum. & idem iudicandum de vitio Sodomitico.*
24 *Affinitatis vel conſanguinitatis impedimentum publieum vel ſecretum, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum.*
25 *Matrimonium ſpirituale contrahitur inter eccleſiam & illius prælatum, inter ordinatum & ordinem.*
26 *Argumentum de matrimonio ſpirituali ad carnale procedit. & n.27.*
29 *Conſcientia, in foro ſuo eſt actor, reus, Iudex & teſtis.*
31 *Ferdinandi regis pragmatica contra Sodomitas.*
33 *Sodomite & eis conſentientes, morte digni ſunt.*
34 *Coniugium an ſeparetur quo ad thorum, propter vitium ſodomiticum.*

1 Et ideo 18.loco merito contingit dubitari, † an ſodo-
mita ſeu excercens vitium contra naturam,ac-
tiue vel paſſiue, præſentari poſſit ad beneficium patronatum.
¶Et licet hunc articulum non inuenerim ab aliquo tactum:
tamen ex dictis in proxime præced.art.bene decidi poteſt: nã
cum hoc crimen ſit de enormibus delictis: & ſic infamet:vt in
c.niſi cum pridem.de renun.& in cap.clerici.de exceſ.præla.a-
deo,ꝙ etiam poſt peractam pœnitentiam,qui hoc vitium cõ-
miſit non

miſit,non poteſt habere executionem ordinis,in quo erat tpe
commiſſi delicti: vt in d.c.niſi cum pridem. p doct. & maxime
But.de renun.imo vt dt Firm.in d.tra.de epõ.in j.par.ij.li.in 30.
q.iſta enormia crimina videntur ſecum inducere irregularita-
tem. & ideo vult ibi, ꝙ etiam poſt pactam pœnitentiam tales
eligi nõ poſſint,ſicut nec irregulares:& irregularis pſentari nõ
poteſt:vt diximus.s.in 4.art.pſentis.q.prin.&ēt dicitur infamis
vt s.& infamatus infamia iuris & facti non pt pñtari,niſi ſit re-
ſtitut⁹ p viã,qua reſtitui pt:vt diximus.s.in 16.pce.art.imo plus
dico, ꝙ cũ impediat executionē ordinis hoc crimen, ēt pœni-
tentia peracta,& pp officiũ detur beneficium,neſcio vr quõ ēt
reſtitutus ad famã,poſſit pſentari ad beneficiũ, niſi ſibi reſtitua
tur executio ordinis:ſed an hoc.ſ.ꝙ ēt peracta pœnitẽtia ſodo-
mita non habeat executionem ordinis,ſit verum dicetur pxi.
me in hoc art.& ex.j.dicendis pendet hæc deciſio.¶Et nõ mi
2 rũ hoc,quia irretiti hmõi vitio,dicuntur†filij diffidentie,ideſt
de quorũ ſalute eſt diffidendũ.c.vt clericorum.de vita & hon.
cler. & clericus ſodomita patitur pœnam perpetue detruſio-
nis in monaſteriũ,& depoſitionis:& laicus excõicatur:vt in c.
clerici.de exceſ.pl.ſed deponẽdi nõ ſunt pſentandi:vt diximus
s.in v.art.huius,q.prin.nam depoſiti priuãtur beneficiis,vt ibi.
Ad quid ergo hmõi deponendi bñficiabuntur, ſi illis ſunt pri-
uandi?certe non:vt late dixit Abb.in c.ſuper eo.de elect.p reg.
facilius abdicatur &c. & p illud dictũ turpius eiicitur &c. vt in
3 pximis pce.ar.ſepe diximus.¶†Imo ſecundum leges laicus vl
timo ſupplicio punitur,& vltimum ſupplicium eſt ad inſtar de
poſitionis.c.degradatio:de pœnis.vt in auct.vt non luxuriẽtur
ɔ na.& gl.in d. c.clerici. Pro quo peccato fuerunt quinque ci-
uitates igne conſumpte.Gen.29.c.& Pe.de Anch.& d.Abb.in
d.c.clerici.& ēt duæ aliæ ciuitates fuerunt cremate pp vicinita
tem:& iõ dicebat.d.me.Corſe.illud vulgare poſt Pe. ibi q hēt
malũ vicinum,hēt malũ matinũ.hinc dixit Ab.in c.ſup his. de
voto.papam poſſe indicere bellũ ɔ infideles delinquẽtes ɔ le-
gem nature, & eos bonis ſuis priuare:& de pctõ ɔ naturam v-
4 terque†iudex eccleſiaſticus & ſecularis cognoſcere põt,& eſ
ſe iudex qa hoc pctũ principaliter cõcernit Dei reuerentiam,
q eſt cõditor vlis creature.ita ēt dt In.& doc.in d.clerici.¶Dic
5 ēt ꝙ abuti fœminis†& maſculis,iudicantur à pari.gl.q̃ hoc ſen
tit in c.omnes cauſationes.32.q.7.& facit qd habetur in d.aut.
vt non luxurientur ɔ naturam.& bonus tex.in c.in archiepatu.
de rapto.dr ēt,ꝙ flagitia q̃ ɔ naturam pbantur,ſunt grauiora q
buſlibet inceſtis maculis. c.flagitia.32.q.7.& dt imperator tale
crimen peſtilẽtias & tempeſtates inducere:vt in d.auth. vt nõ
luxurientur ɔ naturam,dicitur ēt,q puerũ corrũpit,morte pu-
nitur.de pœn.diſt.j.c.q puero.ſm gl.in d.c.flagitia.&de iſto pec
cato ſcribit late Ang.doc.& corregnicola ſanctus Tho.2.2.q.
44.art.pe.&vlt.& eſt pulcher tex.in c.adulterij malum.32.q.7.
& bona gl.in c.extraordinaria. 35.q.3.& Inn.& ibi ſcrib.in c.j.
de adult.& pulcher tex.in §.item lex Iulia.inſti.de pub.iud.&hr
in d.c.in archiepatu.de rectorib.hoc vitium multum frequen-
tari apud ſiculos:vt etiam dixit Bellenci.in addit.ad Abb. in d.
c.clerici.de exceſ.pla.qui dicit,ꝙ ſiculi ſolent reſpondere ad il
lum tex.eos hoc non feciſſe,niſi compulſi à Sarracenis.¶Ad-
6 ducitur etiam,nam†ſodomita non pt poſtulare p alio,ſecun-
dum Arch.in §.tria.ver.infames.3.q.8.& ſimiliter maſculi mu
liebria paſſi,p alio poſtulare non poſſunt tex.in l.j.§.remouet.
ff. de poſtulan.& in d.§.tria.ver.infames.quomodo ergo dabi-
tur ſibi beneficium,cum non poſſit illud defendere.& ideo dt
Phil.in 2.ethi.eo. quem refert.S.Tho.in 4.ſent.diſt.41.q.1.ar.
4.poſt med.luxuriam ɔ naturam ſed beſtialem,quod ego non
aſſentio: ſed multo turpius,cum nec beſtiæ illo vitio vtantur.
7 ¶Et licet†videtur ab re,tamen ob atrocitatem huius criminis
ponam in iſto.18.art.duo dubia quę alias Padue diſputaui,dum
eſſem ſcholaris,meo duce & auriga exiſtente domino bon Ia-
cobo Scoto patauino.V.I.D.excel.de quo in hoc opuſculo ali
as verba feci.nam vt homines ab huiuſmodi reatu ſe abſtineãt
ſemper ſunt congrua & in omni loco dicta ɔ hoc vitium. Par-
cant ergo mihi legentes,ſi à materia iuris pa.exire videor.dicit
tamen Raymundus in ſua ſumma pœnitentiali.c. xlvij. docto-
res eccleſię ob deteſtationem huius criminis,de eo loqui non
audere,ne os docentium vel aures audientium polluantur,ſe-
que audiuiſſe à pleriſque ſapientibus angelos dei ab his,qui de
huiuſmodi vitio loquuntur,ſe elongare, quãtum ſonus vocis
extenditur.&alibi dixit Aug.non ſolum opere,ſed ēt ſermone
huius criminis aerem infici.&dicit tex.inſt.de publ.iudi.nefan
dã hanc eſſe libidinem.& ideo Bart.in l.cum vir nubit in fœmi
nam.C.ad l.Iul.de adul. dicebat illam legem ſup hoc crimine
loquentem non eſſe legendam, quem referunt doc.in d.c.cle
rici.de exceſ.pla.quia de hoc crimine loqui non eſt honeſtum
tamen vt s. dixi, ne tam frequenti facinoris pœnæ incognitæ
tranſeant,volui.s.dicta.&j.dicenda.licet extra materiam hic ap
8 ponere.¶†Et primum dubium,de quo quęram,de duobus in
hoc crimine erit,an quamuis occultus taliter crimino ſus etiã
poſt pactam pœnitentiam ſit priuatus executione ordinũ ſuo
rum ipſo iure,& in hoc tremebundo dubio, & mirabiliter im
portanti,eſſet cõcludendũ, ꝙ ſic.ita.n. formaliter voluit Hoſt.
Io.An.Butr.& communiter ſcriben.in d.c.niſi cum pridem.de
renun.in j.reſp.in gl.magn.vbi enumerant hoc crimen ɔ natu-
ram inter alia crimina occulta priuantia delinquentem execu
tione ordinis habiti, etiam poſt pactam pœnitentiam:& vltra
eos idem ſequutus eſt Spe.in ti.de diſpẽſationibus.§.iuxta.ver
ſi.ſunt quoque.& Arch.Dom.& Præpo.in c.de his.el 2.50.diſ.
& etiam Ab.Io.de ana.in c.licet heli.de ſimo.& Maria.ſoci.in
repe.c.ad audientiam.in 7.q.prin.in 8.col.in ver.item Sodomi
ta.de homic.ex quo ergo tanti patres hoc tenent,à communi
opinione nõ eſt recedendum.l.j. ibi, crebrior apud veteres.de
offi.queſtoris.c.nouimus.ibi opinio à plurib.approbata.de ver
bo.ſign.notat Bar.&alij in l.fi.de pœna iud.qui male iudicauit.
& Io.An.& alij in c.j.de conſti.cum ſimi.¶Secundo p hac con
cluſione vr tex.à pdictis doc.cõiter allegatus in c.clerici.de ex-
ceſ.pla.ibi,ſi clerici fuerint,deiiciantur à clero,vel ad agendam
pœnitentiam in monaſteriis detrudantur,quæ verba videntur
ſapere declarationem pœnæ incurſæ:& pſuppõnunt priuatio-
nem iuris pceſſiſſe:quo caſu licet priuatio ſit facta à iure:tamẽ
adhuc requiritur ſententia declaratoria& executoria facti.tex.
eſt in c.cum ſecundum leges.de hære.lib.6.& in cle.pſenti.de
cenſi.& in l.eius qui delatorem.& ibi Bart.in j.reſp.ff.de iure fi
ſci.notat Io.An.& Do.in c.j.in fi.de homi.lib.6.cum ſimi.s.al-
leg.per Ale.in apoſt.ad Bart.in d.l.eius, qui delatorẽ.& per An
ge.& Mod.in trac.maleſi.in verbo,q iudex.videns ꝙ inquiſiti.
col.5.& 6.ver.quæritur tamen ad ſaturitatem.per Fel.in c.Ro-
9 dulphus.in vlt.char.de reſcri.¶†Tertio ad idem.nam omne
crimen quod ipſo iure inducit infamiam ciuilem, priuat ipſo
iure executione ordinis ēt poſt peractam pœnitentiã.tex.iun-
cta gl.in c.q crimen.6.q.1.glõ.magna communiter approbata
in c.niſi cum pridem.in prin.de renun.gl.c.pen.de teſti.gl.in c.
ex diligenti.in verbo,infamia.de ſimo.Et idem concludunt o-
mnes pallegati doct.tenentes iſtam partem per tex.in c.euphe
mium.§ hinc colligitur.2.q.3.vbi eſt illud Gelaſij & Stephani,
licet p pœnitẽtiam animam ſaluare poſſimus, infamiam tamẽ
abolere non poſſumus:ſed crimen ɔ naturam inducit infamiã
ciuilem ipſo iure:ergo ſequitur cõcluſio,ꝙ tale crimen priuet
ipſo iure executione ordinis ēt poſt peractam pœnitentiam.
10 Quarto in†dubiis,quis in foro animæ potius debeat ſe iudica-
re irregularem,quam non.caſus eſt formalis in c.ad aures.in fi.
de eta.& qualita.& in c.ſignificaſti.lo grande.c.petitio.c.ad au-
dientiam.&ibi notant doc.de homi.& c.illud.de cleri.excom.
mini.Cum ergo in caſu noſtro negari non poſſit nos ſaltem eſ
ſe in caſu dubio,vt patet ex prædictis,interpetranda eſt igitur ir
regularitas & priuatio executionis ordinis ex tali crimine ɔ na
turam.¶Sed quamuis prædicta ante factum eſſent prædicanda
& imitanda,tamen poſt factum &caſum occurſum ſ[illegible]ium poſ
ſet determinari,nec vt verbis tex. vtar,in c.fraternitatis.34.diſ.
qualitas noſtri temporis antiquam patitur manere cenſuram.
ſi.n.Deus auctor vniuerſi benignus & miſericors eſt,quid nos
adeo crudeles & aſperi eſſe debemus:vt alias dixit beatus Ioan
nes Chryſoſtomus.in c.alligant.26.q.7.& ad demonſtrandam
hanc veritatem, moueor j. ſcriptis fundamentis.¶Et primo
11 †certum eſt,quem nõ priuari executione ordinis recepti vel
recipiendi,niſi vbi eſt hoc à iure expreſſum.ca.ex parte. in. ibi,
quoniam igitur canones ſanctorum patrum hunc à ſacri alta-
ris adminiſtratione non phibent de corpore vitiatis.&tex.ap-
tior in c.is,qui.in prin.de ſen.excom.in 6.vbi ſummi põtifices
interrogati,an aliqui delinquentes eſſent irregulares,& execu
tione ordinis priuati,reſponderunt ꝙ cum hoc à canonib.ñ ſit
expreſſum,illam pœnam nequaquam incurrunt, et nunq̃ pri-
uationem fieri ipſo iure,niſi ſit à canonibus expreſſum.doctri-
na gl.in cle. 2.in ver.ſuſpenſus.de vita & ho.cle.& gl.in c.cum
vos.de offi.ord.Inn.in c.inter dilectos poſt prin.de excep. & in
c.bone.el 2.in verbo,poſt mortem.de elect.Ab.in c.querelam
de iureiu.& in c.fi. poſt gl. de iure pat. imo dixerunt eleganter
Richar.& Io.ſco.in 4.ſent.diſt.7.q. 7. ꝙ ſi talis priuatio execu-
tionis ordinum & irregularitatis non eſt à canonibus expreſſa
non debet aliquatenus aliquibus argumentis à doctoribus in
12 terpretantibus induci:quia†pœnæ ſemper ſunt reſtringende:
& ſubdunt doctores habere autoritatem etiam interpretandi
canones,non aũt condendi nouos,et ſtatuendi pœnas à cano
nibus non expreſſas:ſed in terminis noſtris nullus in iure cano
nico vel ciuili vſquam mihi ſe offert de hoc tex. priuationem
executionis ordinum vel irregularitatem inducens. imo om-

nes doct.mouentur quibuſdam argumentis non concludenti
bus & remotiſſimis, vt in reſponſionibus oſtendetur. non eſt
ergo aliquatenus ſuperſtitioſis doctorũ opinionibus tam gra-
uis pœna à canonibꝰ nullibi expreſſa,de noua taliter introdu-
cendo:vnde ſuccedit illud, quod alibi ſapiẽter dixit gratia. in c.
ſane.ver.nec quiſquam.xv.q.3. cũ generaliter legibus hoc eis
ſit permiſſum, niſi quis ſpecialiter aliqua lege id ꝓhibitum oſ-
tendat,eius diſtinctio locum non habebit,& dixit Abb. Augu.
in ſuis epiſtolis tranſportatis in cap.noli.& in c. neque. & in c.
ego ſolis.9.diſt.Ceteros autem vltra canones ita lego,vt quã-
talibet ſanctitate quantáve doctrina polleant, nõ ideo verum
putem:quia ipſi ſic ita ſanxerunt:ſed quia mihi ꝑ alios autorés
vel canonicas vel probabiles rationes,quod àvero non abhor
ret,ꝑſuadere poterunt.& dixit Stepha.quintus pontifex maxi.
in c.conſuluiſti.2.qõ.5. quod ſanctorum patrum documento
ſancitum non eſt ſuperſtitioſa adinuẽtione non eſſe pręſumẽ-
dũ.& dixit tex.in c.lex diuina.in fi.27.q.2. cur ꝓhibetur, quod
prohibendum nunquam ſancta ſcriptura declarat,ſed munda-
ne leges de huiuſmodi aliquid dicũt.& dixit tex.in c. denique.
26.di.quæ.n.ratio eſt,quod canonibus determinatum non eſt
defendi. eſt enim magis opinione vacua iactari, quam aliqua
roborari autoritate.& dixit text.16 q.1.c.ſunt nonnulli.nullo
dogmate fulti audaciſſime quidẽ zelo magis amaritudinis, q̃
dilectionis inflammati &c.& dixit alibi tex.in §.conſideremus.
in auth.de trien.& ſemiſ. ꝙ erubeſcimus, cum ſine lege loqui-
mur.& gloſſator in l.ſed & licet. ff.de offic.præſi. redarguit il-
los,q etiam in defectum legum allegant opiniones doct.& di-
xit Arch.in c.nolite.el 1.ad fi.ꝑ illum tex.11.q.3. ꝙ nulli,quan-
tũcunq; magno cõmentatori ſtare tenemur,niſi ꝓbet opinio-
nem ſuam:auth.ſcriptura.& dixit animoſe d.Car.conſi.78.nũ-
quam ſe voluiſſe alicui credere,nec Io.nec alteri,quamuis ma-
gno commentatori, niſi quatenus eorum rationes vrgerent.
& dixit Bal.in quodam ſuo conſi.inci.ſuꝑ eo,ꝙ in difficultati-
bus explicãdis debemus incedere ꝑ viam ſilicatam textu,& nõ
opinione.beatus vero Hieronym. in prologo bibliæ, ait, hæc
quæ ſunt ipſa veritas, doctus Plato neſciuit, hæc Demoſthe-
nes eloquens ignorauit.vnde ꝯ doctores loquẽtes ſine aucto
ritate inuehit Apoſtolus ad Roma.c.12. dicens multos curio-
ſos querere plura ſapere,quam oporteat,tranſumptiue in c.ſit
rector.43.diſt.c.1.de renun.lib.6.& dixit idem Apoſtolus in e-
piſtola ſecunda ad Roma. cuius verba ſunt in ca.nec mirum.2.
col.26.q.5.ꝯ tales. Veniet enim tempus, in quo ſanam doctri-
nam non ſuſtinebunt:ſed ad ſua deſideria coaceruabũt ſibi ma
giſtros prurientes auribus,& à veritate auditum auertent,& ad
fabulas conuertentur &c. & ex iſtis ſtat concluſio in caſu noſ-
tro talem crimino ſum nõ incurrere aliquam irregularitatem
vel priuationẽ executionis ordinum:licet aliqui doctores pro
prima parte allegati hoc dicere videantur. & hoc ex eo, quia
nuſquam canones iſtud expreſſerunt.¶Secũdo arguitur. nam
13 crimina occulta† quantuncunque ardua,à Deo delentur pœ-
nitentia, vt nullatenus impediant executionem ordinum, ca-
ſus formalis in c.presbyteros.ad fi.& in c.de his vero.50.diſt.c.
quæſitum.de tempo.ordi.c. ex literarum. de apoſt. quomodo
ergo dicemus in caſu noſtro tale crimen occultum præſertim
poſt peractam pœnitentiam impedire ordinis executionem.
¶Tertio non vagando,de hoc eſt tex.in c.ex tenore.de temp.
ord.iuncto.c.clerici.de exceſ.præla.nam in c.ex tenore.dr,ꝙ il-
le qui commiſerit crimen punitur hoc modo, vt ſi ſit manife-
ſtum inducat degradationẽ. ſi eſt occultũ pnĩa pacta ad execu-
tionem ordinum receptorum,& ꝑceptionem aliorum, nullo
modo prohiberi debet.coniungatur modo iſte tex: cum text.
d.c.clerici. vbi proprie dicit pœnam clericorũ committẽtium
hoc facinus, eſſe degradationem,vel depoſitionem, ſi reperti
fuerint eo crimine,laborantes.& ibi ille text.nihil determinat,
quando non fuerint reperti,ſed occulti.& hunc caſum de oc-
14 cultis ſupplet, & determinat.d.c.ex tenore.vnũ †enim ius ſup
pletur & determinatur per aliud.l.non eſt nouum.l. & ideo. l.
ſed & poſteriores.ff.de legib.c.ſuper quæſtionum.in princ. de
offi.deleg.& caſus omiſſus ab vno text.remanet in determina-
tione alterius.tex.in l.ſi cum dotem in prin.ff.ſolu.matr.c.cum
expediat.c.conſtitutio.de elect.lib.6.cum ſim.ſtandum eſt igi-
tur in caſu noſtro determinationi.d.c.ex tenore. vt talis occul-
tus criminoſus poſt pactam pœnitentiam ab ordinis ſui execu
tione nullatenus repellatur.¶Quarto & vltimo,vt correſpon
dentibus aduerſantibus reſpondentibus apertius præſens ſol-
15 uatur quæſtio†nam etiam infamia iuris proueniens à crimine
occulto,tollitur pœnitentia,ſecundum gl.in c.illi qui.6.q.1.al
leg.tex.in c.pen.& fi.de temp.ord.Idem vult gl.pen.in c. preſ-
byterum.15.q.5.& conſtanter firmat Arch.poſt gl.c.fi.25.diſt.
ſubdens ſe credere hanc ſententiam veram. & idem ſequitur
Arch.in c.ipſi apoſtoli.ad fi.& Goff.de Trano.& Hoſt.in ſum-
ma de tempo.ord.§.& cui.ver.prima regu.vbi notanter proba
tur iſta maior:per tex.in d.c.his.el 2.50.diſt:& c.fi.de temp.or.
vbi generaliter dicitur periuros occultos poſt peractam pœni
tentiam,habere executionem ſuorum ordinum,& ad maiores
poſſe aſcendere:vt ibi.& diximus in præc.15.ar.præſentis.q.&
tamẽ periuri ſunt regulariter infames: vt in aut.ſi quis maior.
C.de tranſac.probatur etiam iſtud aſſumptum in ca. quoniam
multi.14.q.4.& in c.præterea.de vſu.vbi dicitur clericos vſura
rios non eſſe ſui officij, & clericalis ordinis priuatos, niſi tunc
tantum,quando inuenti fuerint,& moniti negligentes ſe cor-
rigere: & tamen tales vſurarij ſunt ipſo iure infames infamia ci
uili:vt in l.improbum fenus.C.de his qui no.infam.c.infames.
ver.porro.3.q.7.c. inter dilectos. de exceſ. præl. quamuis iam
diceretur talem facinoroſum in caſu noſtro eſſe infamem ipſo
iure:vt dicunt tenentes partem ꝯriam.veruntamen ex hoc nõ
ſequitur vllatenus eum eſſe poſt pœnitentiam ordinis execu-
tione priuatum quando eſt occultus & incognitus.iuxta illud
carmen:Si male quid facias,ne videare caue.& aliud vulgare,ſi
non caſte,caute.& no.in c.de homine.de cele.miſſa.& in c.cle
ricus ſolus.lxxxj.diſt.& in c.nemo.lxxxij.q.4.c.vnico.in fin. de
voto.li.6.¶Non obſtant ꝯria,& ad primum fundamentum ꝯ-
rium reſpondetur, ꝙ licet illi patres iſtud dicere videantur:ta-
men ex quo ipſi non mouentur aliqua bona autoritate, nulla
ſunt fide digni: ꝑ ea,quæ late diximus in primo motiuo partis
negatiuæ.¶Item reſpõdetur nullum illorum doctorum iſtud
aliqualiter determinare: nam omnes ibi allegati pro eorũ opi-
nione allegant tex.in c.clerici. de exceſ.præla.ſed ille tex.loqui
tur, ſi clerici fuerunt inuenti tali crimine laborare:& tũc dicit
eos poſſe deiici à clero, ita ꝙ ceſſante eo, ꝙ fuerint comperti
16 in crimine,non poterunt à clero deiici: †nec erunt deiecti ab
executiõe ſui ordinis.arg.enim à ꝯrio ſenſu eſt omnium argũ-
mentorum fortiſſimum:vt in l.j.§.huius rei fortiſſimum. ff.de
offi.eius,cui man. eſt iuriſdi.c.cum apoſtolicam.de his quæ fi.à
præla.ſine con.ca.ratio.n.apparet in corpore iuris tex. aliud di-
cens.ſed bene eſt tex.in c.ex tenore.de temp.or.probans decla
rationem prædictam: vt probauimus.ſ. in tertio fundamento
partis negatiue.Succedat modo nunc illa vulgaris doctrina di-
ctum doctorum generaliter loquentium eſſe intelligendum,
ſecundum tex.quem allegant:vt dixit Bar.in l.non ſolum.§.ſed
liberationis verba.ff.de lib.lega.quem ſequitur Ro.conſ.cxj.in
cip.allega.& Fulg.conſ.cj.& Pau.de ca. conſ.8. & conſ.397.in
antiquis.& Alex.conſil.32.col.3.in 4.volum.& fuit originalis
theorica Io.An.in c.cum nuntius.de teſti.& in addi.Spe.tit. de
deleg.§.iam nunc.ante fi.& Ab.in c.inſuper. col.3.de teſti.& in
c.de his.ad fi.de eccle.edifi.¶Non obſt.ſecundum ꝯrium:quia
dico illud non ſolum non obſtare, ſed ẽt hanc partem tueri:
nam ex quo in hac pœna non apparet alius tex.in his terminis
niſi.c.clerici.& ille tex.dixit duntaxat,ꝙ ſi clerici fuerint reperti
hoc crimine laborare,deiiciantur à clero &c. inſani reuera eſt
dicere per hunc tex.talem facinoroſum occultum & non rep
tum,eſſe ipſo iure executiõe ordinis priuatum,cum nullus ſer
mo nec verbum de hoc caſu ibi fiat:imo ẽt vt reperio, ille tex.
loquitur per verba importantia condemnationem. & ſic illa
reg.in ipſo ꝯrio allegata,loquitur,& procedit,vbi apparet quẽ
ipſo iure priuatũ:quia tunc bene adhuc requiritur ſentẽtia de-
claratoria,vt ibi dicitur:ſed dico vt prædixi,non apparere in ca
17 ſu noſtro:ideo †in pœnis queſo fiat benignior interpretatio.
§.j.de pœn.diſt.j.reg.in pœnis. de reg.iur.lib.6.l.ſi præſens.in fi.
C.de pœnis.& non inducitur irregularitas in caſu,in quo non
reperitur tex.expreſſus,per ea quę diximus late ſ.in primo fun
damento 2.part.huius diſceptationis.¶Nõ obſt.tertium ꝯrũ,
quia dico illud falſum,ꝑ ea quæ diximus.ſ.in 4. funda.2. part.
huius difficultatis.Item illud poteſt ſaluari in crimine non oc-
culto,ſed manifeſto:quo caſu eſt ẽt orta infamia facti. & ideo
videtur loqui ibi allegata,ex quo omnes allegãt.c.euphemiũ.
§.hinc colligitur.2.q.3.vbi Gelaſius & Stephanus papæ dicunt
18 licet ꝑ†pœnitentiam omnia ſoluere poſſimus:infamiam ta-
men ſoluere non poſſumus. & ſic videtur loqui illa autoritas
de infamia facti,quæ non poteſt tolli per papam nec per prin-
cipem, niſi per purgationem:nõ autem loquitur illa autoritas
de infamia iuris,quæ ſine dubio poſſet tolli per papam,ſeu per
principem,quales erant Gelaſius & Stephanus, de quibus ille
tex.loquitur:vt ipſemet dicit in ipſo.§.hinc colligitur. in prin.
& in §.fi.eiuſdem.q.& probatur in l.j.C.de ſen.paſſis.& late no
tatur in c.cũ te.de re iud.cum concor. item intelligi poteſt ille
tex.ante pœnitentiam: vt dr.gl.in d.§.hinc colligitur.allegans
optimũ tex.in c.conſanguineorum.ad fi.3.q.4.& ſic non obſta
bit. Itẽ illa autoritas intelligitur de infamia illata ꝑ iudicem ſe-
cularem,quę de ꝯdigno non eſt auferenda ꝑ papam, ne turbet
aliorum

aliorum iuriſdictionem:vt declarat idem tex. inferius in verſi.
ſed illud Gelaſij. non tangit igitur ille text.caſum noſtrum, in
quo infamia ſi qua eſſet non eſt illata per iudicem aliquem:ſed
à iure illata dicitur:vt per ſe patet.& ſic omnes allegantes illũ
tex.ſunt intelligendi in infamia illata per iudicem ſecularẽ,vel
alio ex prædictis modis,ſecundum.d.tex.quem allegant, ꝑ ea,
quæ diximus ſ.in rñſione ad primum ꝯtrium. Item rñderi pôt
& aliter.ſ.falſum eſſe minorem ibi reductam.¶Non ob.4.& vl
19 timum ꝯtrium,†quia negatur illud eſſe verum : imo in dubio
non eſt quis iudicandus irregularis, ex quo non apparet text.
hoc determinans:imo,quod fortius eſt,nec hoc tangens:vt di
xim⁹ & ꝓbauimus late in j.motiuo.ij.par.huius difficultatis,&
non eſt laudandus qui timet, vbi non eſt timẽdum:iuxta illud
trepidauerunt timore,vbi non erat timor.c.& ſi quæſtiones.đ
ſimo.& in dubiis,in quibus debemus adherere ꝯſcientiæ, non
debet deeſſe iudicium rationis.c.inquiſitioni.de ſent.exc.c.nõ
ſolum.de regula.in 6. Eſt enim reprobata nimia ſcrupuloſitas:
vt in c.per tuas.el 2.de ſimo.l.ſed hæc nimiũ ſcrupuloſa.ff. de
excuſ.tut.imo licet adhuc in caſu noſtro eſſet aliqua dubietas:
tamen dubietas in conſcientia non dicitur facere ꝯ ꝯſcientiã,
niſi poſtquam veritas aperta ſibi innotuerit.Ita elegãter decla.
rat Bal.in c.fi.col.3.de conſue.Bal.poſt gl.in c.ſi diligẽti.de præ
ſcri.bal.in c.bonæ.el 2.col.5.de poſtu.præla.Bal.conſ.ccxlv. &
conſ.ccxlvij.& ſeq.in 3.vol.Abb.poſt But.in c.breui.ad fi.& ibi
do.me.Com.de iureiu.notatur in c.fi.de præſcr.do.me.Iaſon&
Mod in l.poſſideri.§ genera.ff.de acqui.poſſ.cum ſuis concor.
20 & etiam in dubiis†difficultatibus non eſt peccatum eligere q̃
partem quis velit per gl.cum ibi notatis,in c.capellanus,de fe-
riis.no.Inn.& alij poſt eum in c.ne innitaris.de conſti. Rot. lv.
in tit.de reſcr.in antiquis.Io.de ana.in c.in ciuitatem.ad fi.de v-
ſu.Alex.conſ.i.col.4.in 2.vol.¶Quid dicendum?tunc conclu-
ſimus eligendam eſſe poſt factum hanc partem,tanquam eq̃o
rem,benigniorem,& humaniorem : iuxta.l.proxime.ibi: ſi in
re dubia benigniorem interpretationem ſequi,non minus iu-
ſtius eſt,q̃ tutius.ff.de his quæ in teſtã.delen.&idem formaliter
đ tex.in l.ea quæ.§.in re dubia.ff.de reg.iur.&in l.ſi fuerit.§.fi.
ff.de reb.dub.& in l.cum in te.C.de fideic.lib.& in c.fi. de tran-
ſac.reg.in poenis.de reg.iu.li.6.¶Nec etiam mirum iſt ita diſ-
tinguitenendo affirmatiuam ante factum: & negatiuam poſt
factum in dubiis enim articulis ita diſtinguitur:& ſic diſtingue
re ſolent doctores noſtri commentantes.Ita enim diſtinxit in
certo dubio,de quo ibi gl.& communiter doct.in cle.j. in ver-
bo presbyteri.de priui.& Bal.in rubri.de treu. & pa. & diſtinxit
Io.de imo.poſt Pe.de anch.in cle.vnic.col.3.đ off.deleg.& Ab.
in c.ad noſtram.el j.de iureiu.ante fi.& in c.fi.col.pen.ne clerici
vel mona. & late de huiuſmodi diſt. diximus illam declarando
& pluribus deciſionib.ex ea ortis adornando.ſ.in j.par.j.lib. in
7.q.prin.in x.art.de excõicato, an admittatur ad acquirendum
ius pat.& fit illa diſtinctio ante factũ,& poſt factum:vt ibi.¶Et
licet tunc ſic concluſerimus in hoc puncto : vt ſ.dictum eſt:tñ
nunc melius conſiderando tenerẽ indiſtincte ẽt in crimine ꝯ
naturam occulto induci priuationem executionis ordinum,ẽt
poſt peractam pœnitentiã:& ſic irretiri hoc vitio,non poſſent
eligi nec præſentari ad aliquod beneficium.& ꝓ iſta mea con-
cluſione adduco vnum motiuum,quod oritur ex j.ſcriptis p̃e
ſuppoſitis.Præſuppono igitur primo,& hæc fuit vna ex aliis q̃
ſtionibus,& ſic ſecunda,de quibus ſ. ſum loquutus in materia
21 huius peſſimi vitij,†ꝙ hoc crimen nephandum ꝯ naturam in
ducit impedimentum in matrimonio ꝯhendo,ſicut alie natu-
rales commiſtiones.& pp horribilitatem criminis.tex.eſt aper
tus à ꝯrio ſenſu.&ibi apertius firmat gl.in verbo,ſepius.in c.ex
traordinaria. 35.q.3. & ibi doct. ſuperuenientes dicunt illum
tex.determinare hanc quæſtionem.allegant ad hoc aliũ text.
in c.adulterij.32.q.2.& §.hoc autem.in fi.33.q.2. quod quidẽ
admittitur verum eſſe pp horribilitatem criminis.& ita loquũ
tur præfati iuris patres.¶Non autẽ tale crimen impediret ma-
trimonium pp affinitatem aliquam inde ꝓuenientem:q̃a nul-
la ex tali crimine ſequitur affinitas.Ita firmat.d.Car.in c.vnic.đ
ſponſa.in 6.quem refert & ſequitur do.Prepo.in ſuo commẽ-
to arboris affinitatis.& idem in terminis Mattheus Roma.&d.
Car.in cle.vnica.q.13.de conſan.& affi.& ſequitur ẽt Archiep̃i
floren.in ſua ſumma in 2.par.tit. 5. ¶Et eſt ratio fundamenta-
22 lis: quia ad ꝯhendam affinitatem†neceſſario requiritur com-
miſtio ſeminis vtriuſque coeuntis in vaſe debito ſaltem in po
tentia.tex.in c.lex diuina 27.q.2.c.fraternitatis.35.q. x. adeo ꝙ
non ſufficeret effuſio ẽt vtriuſque ſeminis facta extra vas de-
putatum ad hãc affinitatem ꝯhendam: vt late dicũt & determi
nant cõiter ſcriben.in d.c.extraordinaria.& doct.in c. fraterni-
tati.de eo qui cognouit conſangui.vxoris ſue.& do.Propo.in
dicto ſuo commento arboris affinitatis.col.4.& vlt.eum iſtud
ẽt volunt doc.in c.vnico.de ſponſa.in 6.& Mattheus Ro.& d.
23 Car.in cle.vnic.de conſan.& affi. ¶†Et ex hoc ſequitur corol
larium &concluſio ꝙ eodem modo quo inter conſanguineos
& affines deſcendentes & aſcendentes in infinitum eſt prohi-
bitum matrimonium: & inter tranſuerſales vſque ad quartum
gradum conſanguinitatis & affinitatis:vt in c. non debet.& in
c.fi.cum ibi nota. de conſang. & affi. cum concor. ibi datis per
Mod. ita ẽt pp horribilitatem huius criminis , talis prohibitio
coniugij extendatur, vt doctores prædicti volunt quod eſt no-
24 tandum. ¶†Secundo præſuppono impedimentum conſan-
guinitatis vel affinitatis ſiue ſit ſecretum,ſiue publicum, impe-
dire matrimonium ꝯhendum,& dirimere iam ꝯtctum:vt in iu-
ribus proxime adductis:& per totum,de conſangui.& affi.& in
tit. de clande.deſpon.veruntamen eſt cum ſecreto impedimẽ-
to facilius diſpenſari,maxime in affinitate,quæ procedit ex via
fornicaria:vt per doct.in locis.ſ.alleg.& in c.poſtulaſti.de reſc.
per do.Fel.& faciunt notata in c.veſtra.de coha.cle.& mulie.&
hodie in literis apoſtolicis iubilei pro fabrica baſilice principis
apoſtolorum clare apparet:quia in impedimentis affinitatis oc
cultis facilius diſpenſatur etiam in proximiori gradu,&non ſic
25 in notis.¶†Tertio præſuppono inter eccleſiam & illius præ
latum inter ordinatum &ordinem & ſimiles ꝯhi matrimoniũ
ſpirituale doct.in c.2.de tranſla.epi.vbi Abb.in antepen.col.&
But.ibi in 2.no.& in 3.col.& diximus late.ſ.in j.par.i.lib.in 9.q.
prin.in 2.ar.in reſponſione ad ſeptimum arg. partis reprobare.
26 ¶†Quarto præſuppono valere argu.de matrimonio carnali
ad ſpirituale.c.ſicut abſens.7.q.1.c.1.2.& per totum. de tranſl.
epiſcopi.& gl.in verbo,cum enim.in c.nuptie.7.q.1.cum aliis
allegatis. ſ.in d.j.par.1.li.in 9.q.prin.in 2.ar.in 7.motiuo partis,
quã non tenui.& licet per ea,quæ diximus in d.2.art.in reſpon
ſione ad d.7.motiuũ plures poſſent dari inſtantie, in quib.hoc
arg.non procedit : tamen ille non militant in caſu noſtro cum
in ſpirituali matrimonio ſit maior ratio, quam in carnali, ꝙ ꝯ
hens ſit ſine peccato, cum carnalia cũ peccato ꝯhi poſſint,ſed
non ſpiritualia:quia in iudiciũ nobis manducamus.&bibimus,
non diiudicãtes corpus domini, teſte apoſtolo ad Corinthios
c.xj.¶Iſtis omnibus ſic præſuppoſitis concludo,ꝙ ſicut hoc cri
men ꝯ naturam licet occultum ad inſtar impedimenti conſan
guinitatis,vel affinitatis ob ſui horribilitatem(non ex vi affini-
tatis,quæ in eo non cadit)impedit matrimonium ꝯhendum:&
poteſt dici ẽt dirimere iam ꝯtctum & matrimonium ſpũale eſt
ad inſtar carnalis:vt ſ.eſt dictum:ita debet ẽ peracta pœniten-
tia:niſi fuerit diſpenſatum per habentem poteſtatẽ q̃ ius occul
tum impedire promotionem ad ordines, & dignitates,& exe-
cutionem ordinum,& ꝑ conſequens ad beneficia, cũ non poſ
ſet illis deſeruire, in quibus omnibus conſiſtit matrimonium
ſpirituale,in quo maior requiritur nitiditas.¶Et licet ſ.dixeri-
mus pro iſta parte nullum eſſe tex.& doct.hoc dicere non poſ
ſe & huiuſmodi irregularitatem inducere:tamen ego dico de
hoc eſſe tex.apertum in ſepe alle.c.niſi cum pridem.in j.reſp.v-
bi apparet clare illum tex.loqui de ep̃o crimen habente in con
ſcientia, & ſic non notorium:& tamen licet cum maxima diffi
cultate admittatur renunciatio ep̃i,nihilominus quãdo habet
conſcientiã leſam de crimine,pp quod impeditur executio or
dinũ ẽt poſt peractã pœnitentiam, vult ibi tex.eum poſſe pete-
re licẽtiã renũciandi ep̃atum,& debere ſibi dari & nõ pro quo
libet alio crimine.& nihilominus ibi loquitur de crimine non
noto.ſed ſecreto,in ꝯſcientiã exiſtente, ꝑ illa verba in illo tex.
appoſita:videlicet,pp conſcientiam.n.criminis cedendi poteſt
licentia poſtulari:& forſan non cuiuſlibet : ſed duntaxat illius,
pp qđ ipſius officij executio poſt peractã p̃niam impeditur: cũ
ſi oẽs quos arguit ꝯſcientia cuiuſlibet culpe cederẽt, pauci vel
nulli in illo miniſterio remanerẽt &c.ecce q̃ño erat ſecretum
crimen:& q̃a tale qđ impedit executionem ordinis poſt pera-
ctam pœnitentiã:& ſic apparet tale crimen ẽt ſecretũ impedi-
27 re executionẽ ordinis poſt peractã p̃niam,vt ibi.¶Et ſi†dice-
res,cur ergo petitur licentia ibi,& ep̃s non dimittit ep̃atum,ex
quo non habet executionem ordinum?dico illud eſſe pp diffi-
cultatem ſoluendi matrimoniũ ſpũale,ſtrictiſſime,vt eſt inter
eccleſiam & ep̃m.iuxta verbũ dñi:quos Deus ꝯiunxit &c.vt i-
bi & plene Abb.in c.admonet.de renun.& diximus late.ſ.in d.
9 q prin. j par.j li.in ij.art.in rñſione ad.7.motiuũ inter ep̃m &
eccleſiam propriiſſime ſtrictiſſime eſſe matrimoniũ ſpũale. &
ſic videtur ibi caſus de hoc comprobans ꝯſiderationẽ meã,de
qua proxime. nam cũ inter eccleſiã & ep̃m ſit ſtrictiſſime ma-
trimonium ſpũale:vt ſ.eſt dictũ:& nõ pôt aliquo mõ ſeparari
ꝑ auctoritatem p̃ dictã,quos Deus &c.Tñ prima cã ſeparatiõis
eſt ſecretum crimen, qđ ẽt poſt peractam p̃niam impedit execu
tionẽ ordinis,put eſt crimen ꝯ naturam,ibi ꝑ doc.enumeratã.
& iſta crimina dirimunt matrimoniũ illud inter ep̃m & eccleſiã

ſam ꝯdictum:& ſic pro mea concluſ.probat ille tex.maxime iun
cta doctrina Butrij ibi ſup gl.in illo mẽbro, quando aliqui ſunt
carentes ti.quo ad rei veritatẽ,qui tamen habent aliquẽ colo-
rem retinẽdi beneficium:vt qa delictũ vel defectus ſunt occul
ti:& tales cedere non pñt abſque licentia ſuperioris: quia ille
putatiuus titulus, & coloratus opinioni cõi habet inſtar veri:
quia reputatur iſte titulus putatiuus verus de electione c.audi
tis,& licet requiratur licentia omnino cauſa dimittendi epatũ
eſt ille crimẽ ſed licẽtia.vt ſ.dictũ eſt. requiritur pp illud quos
38 Deus coniunxit &c.vt papa vice dei ſeparet.¶Et †hoc vult ẽt
aperte Arch.flo.in ſuo trac.de cenſuris.verſus fi.in illo tit.de ir
regularitatibus ex enormibus & mediocribus criminib. ꝯctis,
vbi exẽplificat crimẽ enorme in homicidio,ſimonia,& hære-
ſi,ſecundum Goff.& quodlibet horum,ſiue ſit manifeſtum,ſi-
ue occultum,dꝫ impedire promouendũ,& deiicere ꝓmotum
ẽt poſt pœnitentiã:vnde cũ vitiũ ꝯ naturã, ſit hmõi:vt p Butr.
& doct.in d.c.niſi. ergo ſiue publicum ſiue occultum, impedit
39 promouendum,& deiicit iã promotũ. ¶†Eſt bene verũ, ꝙ ſi
fuerit occultum cũ conſter ꝯſcĩe ſuæ,ipſemet erit iudex:vt dꝫ
Bal.in rub.de iudi.in foro conſciẽtiæ ipſam conſcĩam eſſe iudi
cem,actorẽ reũ,& teſtes,vnde non poterit ꝑ aliũ impediri nec
deiici à promotione,ꝓut dicitur de ſuſpẽſo,quo ad ſeipſum ꝙ
debet ipſe ſe remouere à ſacramentis:vt diximus.ſ.in x.præce.
art.huius q.dũ tractauimus,an ſimoniacus pñtari poſſit,alleg.
Abb.in c.accuſatus.de ſimo. Vnde in hoc caſu hic non punieť:
qa nõ mereatur pœnã:ex quo eſt ſecretũ delictũ,ſed bene me
retur pœnã, ſed non punitur:qa ignoratur:deberet tñ puniri à
ſua conſcientia,vt ſe abſtineat ab executione ordinũ,q̃ in hoc
caſu eſt iudex:vt ſ.qđ ſi non fecerit,deum habebit vltorem.Si
vero eſt manifeſtum & probabile,tunc ſi opponitur & proba-
tur,ex quo impedit ꝓmouendũ,& deiicit iã promotum,& ca
ret executione ordinis ẽt pœnitentia peracta:vt ſ. ergo pñtari
non põt:per reg.turpius eiicitur &c.c.quemadmodũ.de iureiu
ran.& hoc ꝙ potius impediatur ꝓmouẽdus, q̃ ꝓmotus,voluit
pulchre Ab.in c.ſuper eo.de elec.in 2.col.& voluit ẽt prędicta
Firm.in j.par.ij.li.in 32.q.& diximꝰ ſ.in 16.ar.præſentis. q.prin.
30 ¶Dico & aliud †veriſſimũ in hac materia,ꝙ ẽt ſi non oppona
tur ꝯ præſentatum de hoc vitio,ex quo hoc crimen tam peri-
culoſum eſt in foro ꝯſcĩæ, ẽt ſi ꝑ aliquẽ non opponatur, fieri
debeat ſecreta inquiſitio ex mero officio ꝑ habentẽ inſtituere,
non vt puniat,ſed vt pñtatum non admittat: & ita ẽr per alios
habentes ꝓuidere de bñficiis,cum iõ ante confirmationẽ ele-
ctionis vel inſtitutionẽ præſentati apponitur edictũ:vt omnis
inqſitio fiat ꝯ confirmandũ vel inſtituendum,ẽt vltra illud, ꝙ
hñtes iura ꝯdicendi ꝯdicant:iuxta tex.& ibi nota.in c.fi.de ele.
lib.6,& q̃ maxime de hmõi criminib.impedientib.executionẽ
ordinis,ẽt poſt peractã pœnitẽtiam,cũ ſit periculoſum: qa cũ
peſſima pnĩa exercerent,ordines celebrãdo,bñficiis deſeruiẽ-
31 do. ¶†Imo inuictiſſimus rex Ferdinandus de Aragonia Rex
Aragonũ,vtriuſque Sicilie,Hiſpanie &c.pro fide catholica in-
uictus propugnator vna cum regina Heliſabeth ſua vxore,qui
rex & regina merito nomen catholicorum primo acquiſiue-
runt per q̃dam eorũ pragmaticam inci.nos Ferdinandus & He
liſabeth &c. hac noſtra lege ꝑpetuo duratura ſtatuimus, inue-
hentes ꝯ ſodomitas mares & fœminas, non ſolum ſtatuerunt
eos igne cremari:ſed ẽt formidabilius pœnis mandarunt eorũ
officialib.ꝙ abſque aliqua accuſatione,denũciatione,vel inſti-
gatione alicuius, ex mero officio inquirerent, & indagarent ꝯ
ꝓdictos & illos punirent:qđ ſi neglexerint officiales,ipſi puni-
rentur pœna ibi ſtatuta vnciarũ mille,vltra officiorũ priuatio-
nem,& tñ ibi non tractabatur de eis bñficiandis:vt in caſu nr̃o
32 Conclude igitur ſodomitam† ſeu vitiũ ꝯ naturã exercentem
marem vel fœminã ẽt poſt peractã pnĩam,conuictũ vel crimẽ
confeſſum, ꝓſentari non poſſe:occultũ vero ex quo aliter pro
bari non poteſt in foro ꝯſcĩe,non poſſe ꝓmoueri,eligi,confir-
mari,bñficiũ ſibi conferri,ꝓſentari,nec inſtitui:ex quo ẽt caret
executione ordinis:in foro vero canonico & contentioſo, ẽt
ꝓdicta militant:quia crimẽ ꝓbari non pt̃,poterit eligi, & pñtari
&c.ſed Deũ habebit vltorẽ:& ita in effectu tene pp dicti crimi
nis horribilitatẽ.¶Quantopere aũt hmõi crimẽ deteſtabile,ſit
vel verbis ſancti Auguſtini dignoſci põt, vltra.ſ.ſcripta. ille.n.
ſermone xlix.ſic inqt Audite Eſayam vobis dicentẽ:victimarũ
vr̃arũ plenus ſum,eo ꝙ indigne mihi offertis:ne offeratis igitur
vltra ſacrificiũ:qa ſabbata vr̃a,incẽſum vr̃m, et ſolẽnitates vr̃as
odiuit anima mea,& oĩa facta ſunt mihi moleſta.cũ extenderi
tis manus veſtras, auertã oculos meos & à vobis:& cum multi
plicaueritis orões,non exaudiã,ꝓ eo ꝙ turpitudinem opera-
mini, quæ nã illa turpitudo,niſi quæ immunditia ꝑ apoſtolum
appellatur.Illa denique ẽ,turpitudo:illa ſumma immunditia:il-
la ſumma miſeria, à qua angeli fugiunt: q̃ demones videntes,
oculos claudunt:illa enim eſt immunditia & miſeria,q̃ maſcu-
33 li in maſculos operantur. †de quibus ẽt Apoſtolus nõ ſolum,
qui faciunt: ſed ẽt q facientib. conſentiunt,digni ſunt morte:
hæc eſt merito immunditia:& paulo poſt:o q̃ abominabile vi-
tium:o q̃ deteſtabile crimẽ:o q̃ mortiferũ damnũ:o q̃ peſſimũ
ſcelus: o q̃ inaudibile malũ:ecce enim mẽbrum Chriſti nõ ſo-
lum fornicatur:ſed ẽt meretrix efficitur.hæc eſt illa immundi-
tia,q̃ Deus ſumme odio habet,q̃ deteſtantur ſancti, quam hor
rent beati, q̃ fugiunt illi,qui regnum Dei conſequuntur eter-
num. hæc & plura Beatus Auguſtinus ad hoc ſcelus inſectan-
dum eodẽ ſermone ad heremitas poſuit. At Ouidius licet ni-
mis licenter opere condidiſſe dicatur:hoc tamen ẽt vitium ab-
horrere vr̃. ait.n.lib.2.de arte amandi circa fi. Odi concubitus,
q non vtrinque reſoluunt.Hoc eſt,cur pueri tangar amore mi
nus.& Tibullus elegia.4.lib. 1. O:fuge te tenere puerorum tra
dere turbe.Nam cãm iuſti ſemper amoris habẽt. hæc aũt ideo
volui ſubnectere, vt cuique innoteſcat vel poetis qui ab aliq-
bus impudici appellantur,tale flagitium admodum eſſe exole-
tum ac ſpurcidum videri.¶Reſtaret ẽt videre an ſodomita te-
ſtari poſſit quod quidem omitto:quia nullo modo ad materiã
noſtram adaptari poteſt: dabitur alias alibi dicendi locus. ¶An
34 †aũt ſicut propter adulterium ſeparatur coniugiũ quo ad tho
rum, ita propter crimen ſodomiticum poſſit ſeparari:vide In-
no.Abb.Propo.& alios in c.maritis.de adult.& dicit ibi Ab.cõ
munem eſſe opin. ꝙ ſic. & hæc de tam abominabili vitio ſuffi-
ciant:ne de eo vlterius loquendo aer corrumpatur,vt ſupra.

¶Decimusnonus art.9.q.prin. 1.part.2.Libri.

1 *Adulter an poſſit præſentari.*
2 *Adulterium grauius reputatur occiſione filij.*
3 *Adulterium,eſt crimen lege Moſaica dignũ morte. Eſtque crimen publicũ.*
4 *Adulter clericus priuandus eſt beneficiis.*
5 *Adulter infamis eſt.*
6 *Adulterium an ſit crimen mediocre.*
7 *Diſpenſatio an habeat locum in crimine adulterij.*

1 Dubitatur 19. † an clericus adulter poſſit præſentari
ad bñficiũ patronatũ? & in hoc eſt aduer-
tendum,qa text.in c.at ſi clerici.in §.de adult.de iud.vr̃ hoc cri-
mẽ cõnumerare inter minora cria, & iõ deberet dici adulterũ
ꝓſentari poſſe.tamen Bal. ibi dicit, ꝙ licet hoc crimẽ nõ cõnu-
mereť inter enormia delicta:tñ reuera eſt crimẽ valde infeſtũ
clericis & bonis viris:& turbat honorem mr̃imonij,& famã,in
qua ꝯſiſtit decus gentiũ.auth.de nup.in prin.colla.4. & ꝓ hoc
d.me.Cor.ſeqẽdo do.ſuũ Barba.ſolet allegare tex.in l.codicil-
lis.§.inſtituto filio.in verbo,filiũ nr̃m interfecit,& alia deterio
2 ra fecit.ff.de leg.2. vbi ꝓbatur virũ reputare †adulteriũ grauiꝰ
occiſione filij.ita alleg.illũ tex.Iac. de Are. vt refert Bald. in l.
athletas.§.calũniator.ff.de his q no.infa.& doc.in c.pe.de con-
ſue.lib.6.& tex.in l.pe.C.q accu.nõ poſ.loqtur de criminib.gra
uiorib.& gl.ibi ponit exẽplũ de adulterio.adduciť ẽt tex.in l.fi.
ff.de publica.in verbo,aliud deterius fecit,corrupit vxorẽ, vbi
lex reputat adulteriũ grauius crimẽ.adduciť ẽt tex.in l.patri.&
in l,quod ait. ff. de adulte. vbi licet patri vendere filiũ propter
adulteriũ:& iõ eſt de ſe malũ:qa ex nulla cã pt̃ iuſtificari.c.& ſi
Chriſtus.de iureiu.adduciť ẽt id.quod dixit Bal.in l.fi.C.ſi ꝯ ius
vel vtilitat. publi.& in l.j.ff.de ꝯſti.princ.ꝙ licet princeps poſſit
ſtatuere bannitũ poſſe impunè occidi,vel furtũ ꝯ eum fieri,tñ
nõ poſſe ſtatuere mulierẽ bannitã poſſe impune adulterari: &
iõ pt̃ dici adulteriũ eſſe maximũ crimen. & text.in d.§.de adul-
teriis.c.at ſi clerici.de iudi. venire implicatiue:qa reſultat abſo-
nus intellectus,ex quo nullo iure ꝓbať adulteriũ eſſe minimũ
3 crimẽ.Nã aut ꝯſideramus legẽ moſaicã,& adulteriũ†eſt mor
te dignũ:aut ꝯſideramus legẽ ciuilẽ:& eodẽ mõ imponiť pœ-
na gladij.l.q̃uis.C.de adul.eſt.n.crimẽ publicũ:vt in l.i. ff.de pu.
iud.& in l.j.C.de adult.erit ergo effectualiter & formaliter cri-
men graue:ſed per accidẽs vr̃ minus:qa magis frequẽtatur, &
iõ faciliter diſpẽſať: vt per doc.plene in d.§.de adulte.vbi ẽt an
ſit maius inceſtu,videte ibi:qa nõ eſt materia nr̃a,vbi Barb ꝓſer
tim in 2.& 3.col.quẽ late ſeqť ſcholaris ſuus d.me.Corſ.in ſuo
reper.ad Ab.in verb.adulteriũ.in fi.v.col.cũ duab.ſeq.¶Rede
undo mõ ad nr̃m,vt oẽs doc.volũt in d.c.at ſi clerici.in §. de a-
dulte.in vlt.col.per Ab.& per Barb.in pe.col.poſt Bal. præſup-
ponũt adulterũ eſſe priuandũ bñficiis,cũ q̃runt,an diſpenſato
cũ adultero, intelligatur diſpẽſatũ in ordinib. & bñficiis habi-
tis & habendis:qa diſpenſatio circa habita & hñda bñficia præ-
ſupponit inhabilitatẽ ad hñda, & priuationẽ circa habita: arg.
4 l.decem.ff.de verb.obl.& c.venerabilem.de elect.†& ꝙ adul-
ter ſaltẽ ſit priuãdus bñficiis,tenet Abb.poſt Inn.in c.quærelã.
in prin. 2.col.vbi equiparat adulteriũ,& periuriũ.cũ ergo faci-
lius quis

lius quis prohibeatur ab acquirendo beneficium,quam priue-
tur:vt pulchre per Abb.in c.ſuper eo.in 2.col.de elect. & dixi-
mus.ſ.in 16 artic.præſentis.9.q.& adulter ſit priuatus,vel pri-
uandus bñficio:ergo multo magis nec pñtari poterit:p dictam
5 doctri.Abb.poſt alios in d.ca.ſup eo.¶Item, adulter†eſt infa-
mis,maxime poſt ſnĩam,infamia iuris,vel ſaltẽ infamia facti an
te ſnĩam:vt p doct.in d.§.de adult.vbi in pe.col.Barb.ponit cõ-
cluſionem per omne maleficium, per quod de iure ciuili irro-
gatur infamia,poſſe quẽ bñficio priuari poſt Bal. ibi qui alleg.
c.veritatis.de dolo & contu.c.inquiſitionis.& c.qualiter & qñ
el 2.de accu.& c.licet.el 1.de ſimo.l.iudices.C.de digni. libr. 12.
maxime dr ipſe in aſſiſtentibus principi.C.de con.iu.&protec.
d.Augu.l.j.eod.li.qa reatus oẽm adimit honorẽ.l.j.C.vbi ſena.
vel cla.allegat ẽt Arch.in c.generali.de elect.libr.6.& qđ hr in
c.maximianus.lxxxj.diſt.& in c.presbyter.lxxxij.diſt.& Barb.ibi
miratur de Bal.q non allegauerit gl.ſing.de hoc in l.2 §.miles
ff.de his.q no.infa.vbi tex.priuat militẽ infamẽ militia.& gl.ibi
dr idem in milite cæleſtis militiæ:adulter ergo.cũ ſit huiuſmo-
di,debet priuari beneficio.& per doctrinam Abb.in d.c. ſuper
eo.igitur multo magis nec præſentari, præſertim cum conclu-
ſerimus.ſ.in 16.art.pñtis.9.q.prin. infamem pñtari non poſſe.
6 ¶†Tu aduerte:nam Arch.floren.in ſuo trac.de cenſuris.in ti.
de irregs.in illa rub.de irregularitatib.ex enormib.& in medio-
criſſimis crib. ꝯ&is dr adulteriũ eſſe mediocre crimẽ,ſeu deli-
ctum:& ideo ſi eſt occultum,nõ impedire promouendum nõ
deiicere promotum,nec indigere diſpenſatione: ſed ſufficere
pñiam ſacramentalẽ.allegat.c.ex tenore.& c.quæſitum. de tẽ-
po.or.& ſic iſto caſu dicerẽ adulterum poſſe pñtari, ex quo cri
men occultũ. ¶Si vero adulteriũ eſt manifeſtum, & tunc aut
eſt manifeſtum per propriam confeſſionem delinquentis ex
tra iudicium factam:& licet non faciat quem irregularem : tñ
dẽt ſuſpendi ab officio et beneficio.c.q̃ ſit graue.de exceſ.præ-
la. & ſequuta ſuſpenſione non poterit præſentari, ſicut de ſuſ-
penſo late diximus.ſ.in 2.art.pñtis.q.prin.¶Si autem eſt mani
feſtum crimẽ adulterij,per famam deficiente accuſatore,vel le
gitima probatione, & licet non inducat irregularitatem:tamẽ
dicitur irretitus infamia facti:& ideo pñtari non poterit, niſi ſe
quuta purgatione canonica,vt illa præſtita abſoluatur: & ſi in
eo defecerit,deponetur.c.ſignificaſti.de adulte.&diximus.ſ.in
d.xvi.art.præſentis.q.prin.dũ tractauimus,an infamis præſenta
ri poſſit.¶Aut crimen ſit manifeſtum per ſnĩam,vel conuictio
nem ſeu confeſſionem, metu pbationis factam:& iſta non in
ducit irregularitatẽ,put facit notoriũ p euidentiã facti.qđ nul
la poteſt tergiuerſatione celari,cuius teſtis eſt populus,& infi
ciationi non eſt locus.c.quæſitum.de temp.ord.& ſic non po-
terit pñtari:quia irregularis præſentari non poteſt : vt diximus
in 4 art.pñtis.q.princ.¶Poterit tamen in iſto crimine velut in
7 mediocri† crimine notorio de iure vel de facto per epiſcopũ
diſpenſari in tali irregularitate,ſecundum Inn.& gl.in d.c.ex te
nore.& in d.§.de adulteriis.per doc.& maxime Abb. & Barba.
vbi late an diſpenſet in acquiſitis,& acquirendis beneficiis, &
ordinibus : & an in illis, qui vel quæ conferri per epiſcopum
non poſſunt:vide ibi in fi.& ita in hoc paſſu concludo.

¶Vigeſimus art.9.q.prin.1.part.2 Libri.

1 Cõcubinarius publicus an poſſit præſentari.& n.2.4.6.7.8.9.10.30.32.
3 Concubinarius licet occultus,eſt in peccato mortali.
5 Paria ſunt.Non eſſe Vel eſſe & ignorari.
11 Suſpenſus quo ad alios,poteſt celebrare.Et à quibus ille nihilominus excludatur.nu.12.
13 Sacerdos minus duobus præſentibus non poteſt miſſam celebrare.
14 Concubinarius antequam priuetur beneficio tres monitiones requiruntur.
15 Concubinarius cum vult promoueri ad beneficium,conſilium eſt,vt dimittat concubinam.
16 Concubinarij clerici quibus modis ſint perſequendi & tractandi.& numero 21.23.
17 Cõcubinarij vbi ſunt plures,quo ordine Iudex đbeat eos pſeq & tractare.
18 Clerici in minoribus,an poſſint cogi ad dimittendas concubinas.
19 Clericus an deponi poſſit propter fornicationem.
20 Iudicis eſt electio,quando varie pœnæ imponuntur.
22 Meretrices tolerãtur in Curia Romana,vt vitium Sodomiticum euitetur.
24 Iudex laicus non poteſt inquirere contra occultas concubinas clericorum.
25 Concubinatus an ſit crimen eccleſiaſticum vel ſeculare. Et an ſit permiſſum de iure ciuili.
26 Iura adaptantur his,quæ frequenter contingunt.
27 Peccare quis magis dicitur fornicando,clericus,an laicus coniugatus.33.
28 Matrimonium ſpirituale eſſe ad inſtar carnalis,quomodo ſit accipiendum.
29 Epiſcopus non eſt deponendus propter qualificatam fornicationem.
31 Clericus ceſſante infamia,num poſſit præſentari.

1 Poteſt 20.loco dubitari:†an publicus concubinarius pñ
tari poſſit ad beneficium patronatum? Firma. in
tracta.de epiſcopo.in j.par.ij.lib.in 6.qu.quærit, an concubina-
rius poſſit eligi in epm & miniſtrare diuina?& dr q non.alle.33.
diſt.c.vlt.& in ſumma.& c.maritũ.& ibi gl.34.diſt.c.curãdum.
& c.præcipimus.& c.qualis.30.q.5.ſecũdum gl.in d.c.maritũ.
¶Eſt tamen aduertendum,quia habemus tex.in c.veſtra.de co
ha.cler.& mul.vbi hr licite à clerico fornicario.q̃diu toleratur
nec habet operis euidentiam audiri diuina & pcipi eccleſiaſti-
ca ſacramẽta:à notorio vero eſſe abſtinendũ,non pp ſacramẽ-
ti defectũ ſed ad ipſorũ fornicariorum emendationẽ:vt in illo
tex.habetur,ſecundũ ſummariũ Abb.& doc.cum ergo Firma.
loquatur ſimpliciter de ꝯcubinario:& non diſtinguit inter no
torium& non notoriũ vr male loq:qa cõcubinarius toleratur
admittit ad officiũ,& poteſt ſacra miniſtrare,pp quod offm &
ſacra,datur beneficium.c.fi.de reſcr.li.6.& alibi dr beneficium
eſſe ſtipendiũ clerici,vnde viuat,pp ſeruitiũ.c.epiſcopus. de p-
ben.& magis clare in c.fi.1.q.2.vbi hr ſtipendium ſatis eſſe pro
2 laboribus debitũ. Vnde videtur dicendum,q†quouſque quis
ꝯcubinarius vel alias fornicator clericus toleratur,& licite ab
eo percipiuntur ſacra, &audiuntur diuina.poterit ad bñficium
pñtari:& iõ vr non fuiſſe bñ loquutũ Firma. loquendo ſimpli
citer de concubinario,non ſubiungendo publico, vt nos feci-
3 mus in tit.nri art.¶†Tamen in hoc eſt aduertendũ:nã concu
binarius licet occultus,oĩno eſt in peccato mortali:& ſic ſaltẽ
quo ad eſt ſuſpenſus ab officio:vt vult Abb.& doct.in c.accuſa
tum.de ſimo.& iõ ipſemet deberet ſe abſtinere ab officio:& ab
ſtinendo ſe ab officio,nõ debet habere bñficiũ,quod eſt ſtipẽ
dium officij.& ad hoc faciunt,quæ diximus in proxi.17.art.hu
ius.q.princ. de pñtando exiſtente in peccato mortali. ¶Quare
pro vera deciſione pñtis art.eſſent aſſumenda quinque dubia,
quæ pulchre declarat Abb.in d.c.veſtra.in 2.& 3 col. de coha.
cle. & mu. & quæ ego deducam ad j̃.ſcriptam diſtinctionem.
4 ¶†Dicamus ergo q aut clericus concubinarius vel fornica-
tor eſt occultus: & tunc quia omnino eſt ſuſpenſus,quo ad ſe
deberet ſe abſtinere à diuinis & à beneficiis:quia non dẽt de il-
lis viuere non deſeruiendo beneficiis, per iura.ſ.alle.& ſic ipſe
met non recedendo à malo & non faciendo ſe abſolui, & pœ
nitentia non peracta,non deberet permitti ſe præſentari:vt di-
ximus in exiſtente in peccato mortali:vbi.ſ.& cũ hoc ſit occul
tum:non habebit eccleſia de eo iudicare : & ideo præſentatus
5 admittetur:†nã paria ſont non eſſe vel eſſe & ignorari. & ideo
Abb.in d.c.veſtra. in 2.col.in t.q. dr clericũ concubinariũ ſiue
publicũ ſiue occultũ,ſemp quo ad ſe,eſſe ſuſpẽſum,nec eſt ſpã
le in eo,cũ idẽ ſit in quolibet clerico exiſtente in peccato mor
tali:nam nõ debet exequi officium, ex quo propter peccatum
mortale eſt adeo ſeparatus:vt dr probari in c.fi.de cohabita.cle
ri.& muli. ¶Et addit hanc ſuſpenſionem prouenſſe principali
ter ab Adam,qui immediate cum peccauit,ſeparatus fuit à gra
tia Dei.xj.q.iij.c.illud.& c.audi denique.& per Inn. in c. ſi cele-
bret.de cleri.exc.miniſtran.alleg. etiam illud pſalmiſte : Odiui
eccleſias malignantium.grauiſſime igitur peccat clericus cele
brando,dum exiſtit in peccato mortali.c.quotidie.de conſe.di.
2.& c.de homine.de celebr.miſ.tamen vt ſ.dixi in occulto pec
catore illaqueato illo peccato, quod poſt peractam pœniten-
tiam non priuet eum executione ordinum,minime dicerem il
lum præſentari non poſſe:per c.ex tenore.de temp.ord.licet p
pter lui occultam naturam ſit quæſtio ſeruiens de vento , an
poſſit pſentari:ex quo ipſe eſt,qui hoc iudicare habebit,cum
conſiſtat in conſcientia ſua,de qua ipſemet,& non eccleſia iu-
dicat.iuxta dictum Bal.in rub.de iudi.vt diximus.ſ.in 18.art.pñ-
tis.q prin.dũ loquuti fuimus de occulto ſodomita,qui tamen
poſt peractam pniam non habet executionem ordinum. text.
& ibi doc.in c.niſi cum p idem.de renun.& ideo quãdo eſt oc
cultus licet ſit ſuſpenſus quo ad ſe:vt proxime eſt dictum.non
tamen eſt ſuſpenſus quo ad alios:& ideo non peccant alij audi
endo ab eo diuina, & ſacramenta recipiendo vt proxime dice-
6 mus in tolerato.¶†Aut clericus cõcubinarius vel fornicator
non eſt omnino occultus:quia de eo habetur notitia:ſed tamẽ
eſt toleratus:& licet ſit ſuſpenſus quo ad ſe:vt.ſ.eſt dictum.ta-
men licite ab eo audiuntur diuina , & ſacramenta percipiun-
tur:& ſic non eſt adhuc ſuſpenſus, quo ad alios.d.ca.veſtra.&
probatur in d.ca.fin.de cohabit.clericor.& mulier.vnde dice-
rem ad ppoſitũ ipſum male agere pmittẽdo ſe pñtari, ſi prius
nõ diſcedat à pctõ.nihilominus ſi toleratur ad officium,quod
eſt plus , debet etiam tolerari quo ad beneficium , quod datur
propter officium,& eſt minus : vt ſ.eſt dictum. & ideo poterit
pñtari.¶Verum ſi opponatur ꝯ eum,& indicetur,& non ſe ab
ſtinet,incontinenti concubinã expellendo,poterit à pñtatiõe
7 repelli,p j̃.dicẽda.¶†Aut clericus eſt ꝯcubinarius vel fornica-

tor,non occultus,ſed notorius per ſententiam,vel per confeſ
ſionem ſponte factã:& ex quo eſt ſuſpenſus,quo ad ſe,& quo
ad alios : vt in d.c. veſtra.non eſt dubium eum præſentari non
poſſe;vt late de ſuſpenſis diximus.s̃.in 2.art.præſentis.q. princ.
hinc dixit Abb.in c.veſtra.in 2.col.in 2.q.audientes diuina à ta-
li,peccare,quia veniunt ꝯ præceptum eccleſiæ,nonꝙ ſacramẽ
tum non ſit verum in ſe:ſed ex contemptu,contumacia,& ino
bedientia ſuperioris. vnde alibi dicit canon benedictiones ta-
lium clericorum conuerti in maledictiones.lxxxj.diſt.c.ſi qui.
8 ¶Et quam maximè hoc procedit:quia declaratus†concubina
rius per ſententiam,eſt infamis:nam per ſententiam irrogatur
infamia.vt eſt gloſſ.in §.porro. 3.q.7. & in l.athleras.§.calum-
niator.& §.ſeq.& in l.j.ff.de his qui not.infam.& ponit Abb.&
doct.vbi ẽt Fel.in c.teſtimonium.de teſtib.& infamis præſenta
ri non poteſt;vt diximus.s̃.in xvj.art.præſentis.q.& ꝙ concubi
narius ſit infamis,qñ per ſententiam eſt cõdemnatus,tenet Io.
And.in c.2.de purgatio.canonica.¶Aut aliquis clericus eſt cõ
cubinarius vel fornicator notorius notorietate facti, vt quia
habet concubinam publice in domo,qui tamen non fuit con-
demnatus,nec in iudicio ꝯfeſſus:& in hoc eſt conſiderandum
an talis concubinarius ſit ſuſpenſus, non ſolum quo ad ſe : ſed
ẽt quo ad alios,ſicut in caſu præcedenti : & vt refert Abb.in d.
c.veſtra.in 2. col.ſunt due opiniones. ¶Vna, vt abſque aliqua
monitione omnes ſe abſtineant: & non audiant diuina ab hu-
iuſmodi clerico.& ita videntur velle multi in c.ſicut.de coha
bi.cler.& mulie.& in c.ſi celebret.de cle.excom.mini.quam ſe
quuntur Hoſt.Io.An.& But.in d.c. veſtra. vt ibi eos refert do.
9 Abb.¶Alia fuit†opinio,vt monitio neceſſario requiratur,ad
hoc,vt alij abſtinere ſe debeant.& hanc tenent Vgo Lau.& Ar
chi.in d.c.ſi qui.81.diſt.& Io.de lign.& do.Car.in d. c. veſtra.vt
eos ibi refert Abb.in fi.2.col.& mouentur ratione,quia ceſſan
te monitione non videtur quẽ poſſe habere indubitatã ſcien-
tiam de concubinatu,cum poſſit clericus ſe excuſare. Ad qđ fa
cit.d.c.ſi qui. vbi dr̃,ꝙ ſi maluerint perſeuerare in peccato,om
nes abſtineant&c.vnde ꝑ illud verbum,maluerint,videtur om
nino eſſe opus monitione preuia,vt ſic appareat de contemp
tu & voluntate ſua.¶Vnde Abb.ibi videtur has opiniones cõ
cordare , vt ante factũ ſit conſulendum ſecundum primã opi-
nionem.ſ.ꝙ non requiratur monitio:poſt factum vero,vt eui-
tetur peccatum illorum , qui ſe non abſtinuerunt : poteſt dici
eſſe veram ſecũdam opinionem, licet vtraque poſſit dici vera:
& ꝙ nunquam incurrant pœnã pctĩ, audientes diuina à tali-
bus ante monitionem,pp varietatem opi.adducit,quod no.gl.
in c.j.de poſtu.prælatorum.lib.6. & dicit facere regu. primã.ff.
de iuris & facti ignor.& đt ſe alias tranſiuiſſe cũ hac opinione:
ſed modo melius de ſubtilitate iuris cogitando,đt poſſe diſtin
gui:aut fornicatio eſt ita notoria,ꝙ nullam habet dubitationẽ
ſicut videmus in plurib.clericis, qui tenent ita publice concu-
binas in domo,ſicut vxores, & publice nutriunt filios:adeo vt
ipſi ẽt non audeant inficiari : & tunc credit eos eſſe ſuſpenſos
ẽt quo ad alios:& ſic omnino eſt ab eis abſtinendum aſque ali
qua monitione.& h.d.probare illũ tex.in d.c.veſtras. in fin.ibi
nec habet operis euidentiã.& melius in c.ſeq.quod incipit,tua
nos.de cohabita.cler.& mulie.vbi nulla ſit mentio de admoni
tione.& ꝓ hoc ibi gl.notab.in verbo,ibi non ex euidentia.&in
verbo,celeri.quæ gl.ſunt notande.& habetur in c. de manife-
ſta.2.q.1.& in gl. in c.michael.de filiis presbyr.quæ ponit qua
liter probetur quem eſſe filium presbyteri.adducit etiam tex.
qui vr̃ probare de directo.in c.nullus.& in c.presbyter.lxxxj.di
ſtin. requirunt enim illa iura ſolam euidentiam facti, non aũt
expectationẽ monitionis ſuperioris.adducit ẽt abſurdũ,qđ ſe-
queretur, à ꝯrio ſenſu : vt nunquam fornicatio vel raro poſſit
10 eſſe notoria. ¶†Si vero fornicatio vel concubinatus non ha
bet illam operis euidentiam,ſed poteſt probabiliter tergiuer-
ſari:puta quia cõcubina habitat cum matre clerici,& đt ipſam
eſſe pediſequam matris,vel quid ſimile : puta ꝙ ſit ſeruitrix, &
non eſt talis etate vel pulchritudine,quibus poſſet iudicari cõ
cubina:& clericus eſt infirmus,& indiget ſeruitiis:& tunc pro-
cedit ꝯria opinio,vt expectetur monitio, & eius contemptus.
& hanc putat Ab.eſſe mentem iuriũ. ¶Et ad hoc non obſtant
iura proxime alleg.nã ibi exigitur monitio ad alium effectum
vt ſepe dixit idem Abb.in d.c.ſicut.de cohabi.clerico. & mulie
rum. ¶Si igitur iſte talis eſt monitus, & non deſiſtit, vel ſi hẽt
operis euidentiam,non poterit pręſentari:quia non poterit de
ſeruire beneficio: ex quo diuina,quæ ibi celebraret,non deſer-
uirent patronis , qui præferuntur in eccleſiis patronatis præ a-
liis ex iure,& fructu honoris proceſſionis.c.nobis.hoc ti.& di-
ximus s̃.in diffinitione iuris patro.in fi. 1.art. 1.q.prin. 1.part. 1.
libr.& ideo Abb.in d.c.veſtras.in 3.col.in 3.q.dum quærit, an
concubinarius ſit ſuſpenſus à iure ab officio.dicit, ꝙ ſic indire-
cte : quia non conceſſis auditoribus non celebrabit. & poſtea
dicit ſecundum communem , hoc non ſequitur , tales ſunt
prohibiti auditores : ergo non poterit legere , quia bene po-
terit. tamen ipſe Abb. facit differentiam & diſtinctionem , de
qua proxime,aut apparet operis euidentia, aut non : vt primo
mo caſu ſit ſuſpenſus ab officio : & celebrando irregularis , &
ẽt à beneficio. ſecũdo caſu non erit ſuſpenſus ab officio, nec à
beneficio , nec irregularis , ſi celebrat : vt ibi ipſe late tenet
contra alios in locis ibi allegat. & maxime per doctor.in capi.
11 ſicut.de cohabita.cleric.& mulier. ¶†Et licet iſta non ſit ma-
teria noſtra:tamen poſſumus dicere, quòd ſequitur,eſt ſuſpen
ſus qs quo ad alios, puta,vt nulli ab eo audiãt diuina:ergo nec
ipſe celebrare poteſt. & hoc in caſu noſtro nec militat exẽplũ
poſitum per doc.de legente & audiente:quia ibi prohibitio e-
rat facta auditoribus tantum,& non legẽtib.ſed in caſu noſtro
nullus diſcrepat:vt concluſimus.s̃.in primo membro concubi
narium , vel alias fornicatorem eſſe ſuſpenſum omnino quo
ad ſe:& ſequuta poſtmodũ ſuſpenſione,quo ad alios,in totum
erit ſuſpenſus.& ſic militet dictum Abb.ẽt ex hoc & exemplũ
doctoris non.¶Dicimus & aliud:nam dato,non tamen cõceſ-
ſo opinionem Abb.non militare,ꝙlicet eſſet ſuſpenſus quo ad
alios,non tamen dicetur ſuſpenſus ab officio,nec à beneficio.
dico tamen eum præſentari non poſſe propter duo. Primum,
12 quia†non poterit ſeruire eccleſiæ,cum onere patroni:vt s̃.di
ximus.Secũdum,quia negari non poteſt talem cõcubinarium
notorium per euidentiam operis non eſſe infamem ſaltem in-
famia facti:vt proxime dictũ eſt.& per Io.An.in d.c.ſi celebret.
de cle.excom.mini.vnde licet non ſit ſuſpenſus à beneficio ha
bito, tamen bene propter infamiam eſt ſuſpenſus à beneficio
habendo:vt per doc.& maxime Abb.in 2.col.in c.ſuper eo.de
elect.& in c.querelam.de iureiu.de periuro, qui non eſt priua-
tus beneficio acquiſito, tamen collatio de nouo ſibi fieri non
poteſt:vt late diximus.s̃.in xv.art.præſentis.q.prin. ſic & in ca-
ſu noſtro propter infamiam facti nõ poterit præſentari,ẽt ſen
tentia non ſequuta durante ipſa infamia: vt diximus.s̃. in 16.
13 art.præſentis.q. prin. ¶Poteſt & tertia ratio aſſignari, ꝙ†cum
quis eſt ſuſpenſus quo ad alios,non poſſit celebrare.nam ſacer
dos minus quam duobus præſentibus miſſam celebrare non
poteſt.ſtatuit enim Sother papa.de cõſe.di.j.c.quoque.vt nul-
lus miſſarum ſolẽnia celebrare præſumat,niſi duobus præſen-
tibus ſibique reſpondentibus,ipſe tertius habeatur:vt cum di-
cat dominus vobiſcum:& orate pro me fratres conuenit,vt ip
ſius ſalutationi à pluribus reſpondeatur. ſolus enim presbyter
nõ poteſt diuinum officium abſque miniſtri ſuffragio celebra-
re:vt in c.propoſuit.de filiis presby. vt late prædicta ꝓſequitur
Spec. in libr.rationale diuinorum officiorum in lib.4. de miſſa
& ſingulis,quæ in miſſa aguntur in 8.col.in verſ. ſed quæritur
vtrum.&in eodem lib.in tit.de ſalutatione ad populum.vbi lo
quitur,de dominus vobiſcum:& qualiter ſibi reſpondeatur ab
aſſiſtentibus:ergo cum quis eſt ſuſpenſus quo ad alios : & ne-
mo in eius miſſa & officio manere poteſt,dicetur celebrare nõ
poſſe.¶Vnum tamen notatu dignum non omittam,quod di-
cit Io.An.in c.2.de purgatione canonica.& doct.& maxime Fe
li.& Moder.in c.teſtimonium.de teſtib. quòd cum in infamia
14 †in qua eſt concubinarius dependeat à voluntate ſua, quia il
lam tollere poteſt, puta concubinam, quam habet abiiciendo
auferet eius infamiam ab eo : & requiruntur tres monitiones
antequam priuetur beneficio.et ſic ex hoc colligitur concubi
narium licet infamem,ceſſare facere infamiam abiiciendo cõ-
cubinam,cum hoc ſtet in eius poteſtate:et ideo nõ requiretur
reſtitutio nec purgatio:et ſic poterit admitti ad collationẽ præ
ſentationem , vel aliam prouiſionem. quod tamen non eſt in
infamia ꝓueniente ex aliis criminib puta ex furto,homicidio,
et ſimilib.qa non ſtat in poteſtate infamati tollere infamiã : ex
quo furtũ vel homicidiũ commiſſum erat:et ideo in illis nulla
requiritur monitio.ita doct.vbi s̃.et Dom.in c.presbyter.2 q.5.
15 ¶†Sit cautus ergo concubinarius,cũ vult promoueri ad bñfi
cium,vt dimittat cõcubinam:vere dico et non ficte,et non re-
uertatur ad vomitũ:vt đt Abb.in d.c.teſtimonium.de teſtib.et
16 non erit infamis,et poterit promoueri. ¶†Quis autẽ ſit mo-
dus procedendi ꝯ clericos concubinarios,ponitur per Abb.in
17 c.clericos.per illum tex.de coha.cle.et mulie. ¶†Et nota,ꝙ v-
bi ſunt multi concubinarij,iudex non debet omnes ſuſpende-
re ſeu excommunicare : ſed debet incipere à principalioribus. vt
alij eorum exemplo perterriti arceantur. Abb.in d.c. clericos.
18 ¶†Et an clerici in minorib.compellantur ad dimittendũ con
cubinas in c.ſicut.et in c.ſi autem.de coha. cleri. et mulie. et in
c.vt clericorum.de vi.et hone.cler. ¶Et ꝙ clerici debeant eſſe
caſti,vide late et pulchre d.Alb.de troctis.in ſuo tract.de perfe
cto cleric.in ſecunda par.in ſecundo requiſito. vbi ẽt an poſſit
clericus

clericus ɔhere matrimonium,& qua pœna puniatur ſi ɔhat:&
an caſtitas ſit de ſubſtantia ordinis:& an papa poſſit ſtatuere,vt
omnes clerici ducant vxores,vide ibi plene. ¶Aduertendum
eſt ēt,ꝙ ſi vera eſſet illa opinio doctorum in c.at ſi clerici.de iu
di.& in c.clericus.& in c.ſicut.de coha,cle.&mulie.volentium
clericū concubinarium fore deponendum:per regu.c. ſuꝑ eo.
de elect.vbi Abb.facilius quem non admitti ad beneficium, ꝗ̃
priuari:per c.quemadmodum.de iureiu.& illā aliam reg.facili⁹
abdicatur à nobis ius quærendum,ꝗ̃ quæſitum. Si igitur veni-
ret deponendus,ad quid præſentaretur, cum deponeretur po
ſtea:certe fruſtra.¶Tamen quia pulchre hic recitabo quæ po-
19 nunt doct.in d.c.at ſi clerici.& maxime Barba.poſt alios.†nam
ibi quæritur,an ꝓꝑ fornicationem clericus deponi debeat?vbi
do.Ant.poſt Goff.de Trano in ſua ſumma de coha.cle. & mu.
concludit,ꝙ ſi eſt notoria,ſcandaloſa & continuata, eſt digna
depoſitione.per c.ꝗ̃ ſit. de exceſ.præla.&per c.ex parte.A.de te
ſti.& gl.in c.presbyter.lxxxj.diſt.¶Si autem nō habet iſtas qua
litates,& tunc ſi committitur cum moniali,idem eſt.facit glo.
in c.virginibus.& in c.ſi eps. & in c.ſi rapuerit.& in c.ſi qua mo
nica.27.q.1.¶Et idem ſi cum virgine vel cū nupta ꝓꝑ ſtuprū,
& adulteriū.lxxxj.diſt.ſi quis clericus.2.q.7.c.lator. idem ſi cū
conſanguinea: vt ibi notatur.& cū filia ſpūali vel cum ea, ꝗ̃ ad
pœnitentiam recepit. 30.q.j.c.non debet.¶Idem ſi cū ſoluta,
& virgine,ſi eā duxit in vxorē de facto.34.diſt.ca.fraternitatis.
81.diſt.c.ſi quis à modo.c.2.qui cle.vel vo. Si vero non ducit
illā ſolutā in vxorē,nec ɔcurrunt aliqua de ſ. ſcriptis qualitati
bus,tūc ſi eſt in ſacris,quia ibi eſt annexū adulterium ſpūale.c.
fraternitatis. de frigi.& maleſi.deponitur.qđ idem tenet Paul.
in cle.j.de offi.ord.& facit c.in multis.de etate & qualit. ſi non
eſt in ſacris, licet de rigore eſſet deponendus,non tamen de e-
quitate.¶Do.Abb.vero in d.c.at ſi clerici.in j.reſp.đt iſta dicta
eſſe nimis rigoroſa:quia in c.cleric⁹.& in c.ſicut.de coh.cle.&
mul.mandatur fornicarium moneri,& in contumaciā ſuſpen
di:& poſtea in aliā contumaciā deponi:& in c.ſi autem.eo.tit.
dr̄,ꝙ ſi non dimiſerit concubinā ad tertiā monitionē, eps poſ-
ſet priuare eū beneficiis ſuis: & interdicere officiū. & ille text.
vtitur verbo,liceat epo.&ſic eps ad hoc non hortatur,& đt de
bere interdici officiū,& ſic non mādat deponi.& in d.c.ex par-
te.A.de teſti.papa non mandat ſacerdotē ſeu clericū concubi-
nariū deponi:ſed priuari bn̄ficio.& ideo concludit d.Ab. ibi ꝙ
cum iura circa fornicatiōnē& concubinatū vario modo diſpo
nant,relinquatur iudicis arbitrio, conſideratis circūſtantiis,&
ſcādalo inde ſurgente & ɔſuetudine prime:& ita pœnā impo-
nent:qn̄que depoſitionis,qn̄que ſuſpēſionis,qn̄que priuatio-
nis bn̄ficiorum,qn̄que interdicet officium,qn̄que prius mone
bit,qn̄que ſine monitione priuabit,ex quo conſtat de facto.&
ſic videtur velle Abb.in hoc vlt.id quod. ſ. retulimus voluiſſe
20 in d.c.veſtra.in 3.col.†nā iudici optio datur quando varie pœ
næ imponuntur.glo.notabilis in c.à crapula.de vita & hon.cle
ri.34.diſt.c.fraternitatis.& debet ſemꝑ ad partē mitiorē decli-
nare:qa pauci vt đt Goff.conciuis meus,ſine vitio incontinen
tiæ reperiuntur. 50.diſt.c.quia tua.nā etas nr̄i temporis hoc nō
patitur.vt in d.ca.fraternitatis. & melius eſt à deo redargui de
miſericordia,ꝗ̃ de ſeueritate.26.q.vlt. c.alligant.& ſic đt debe
re intelligi Goff.in ſumma.& ibid.Hoſt.in ti.de cohabi. cleric.
& mulierū.in §.qualiter imponatur.& đt Abb.in c.at ſi clerici.
prædicta fore notanda:quia iura ſuperius allegata vario modo
diſponentia fecerunt eū dubitari.¶Veruntamen eſt do.Anto.
in d.c. at ſi clerici. dicere clericū ſacerdotem vel in ſacris con-
ſtitutum pro ſimplici fornicatione venire deponendum:quia
tunc cenſetur non ſimplex fornicatio,ſed inceſtuoſa.¶Io. de
imo.vero ibi allegat in ɔ̃rium.gl.in c.Maximianus.lxxxj.diſt. &
in d.c.lator.2.q.6.quas gl.đt per doct.cōiter teneri & vtrobi-
que per Arch.¶Do.Barba.aūt in d.c.at ſi clerici. in 37. col. đt
hunc paſſum videri clarū.& ideo indigere diſputatione ex eo:
21 quia gl.in d.c.ſi aūt.đt de grā eccleſię eſſe indultū,vt pri⁹†mo-
neantur ad dimittendas cōcubinas trina monitione:& poſtea
ſuſpendantur,& deponantur durante contumacia:ergo de iu-
re veniunt ſuſpendēdi & deponēdi.& tamen loquuntur.d.c.ſi
aūt.c.ſicut.& c.clericus.de cohabit.cle.& mul. de clerico con-
cubinario exiſtente in ſacris:& tamen diſponunt cū eo gratio
ſe procedi.ergo multo fortius erit idem in clerico, vel in ſacer
dote cōmittente ſimplicem fornicationem:vt nō deponatur
ſecūdum rigorē antiquorū canonum.& ſubdit ibi Barb.ſe vi-
diſſe de facto cum legebat Ferrarie,ꝙ quidam ruſtici habitātes
in diœc.Cumacen.elegerant in ſuum rectorē quendā ſacerdo
tem hominem robuſtum,& pœnæ nigri coloris,habentem fa
ciem magnam, cū cōditione,ꝙ conduceret ſecum concubinā
ex eo:quia alij rectores quos habuerant in dicto loco,non ha-
bentes concubinam,accedebant ad vxores ruſticorum:& pro
pter hoc multos rectores fuiſſe interfectos: & ideo volebāt re
ctorem ducentem concubinam quæſiuerunt à Barb. ſi hoc fie
ri poterat,de iure ſalua eorum conſcientia, & ipſum expuliſſe
eos à ſuo ſtudio velut ribaldos. Poſtmodū Barb.ibi addit,ꝙ ꝑ
id quod dixit Abb.vt ſ.retulimus concubinarium debere puni
ri attenta conſuetudine loci,videtur ꝙ mitius veniret talis ſa-
cerdos puniēdus: quia ſepe numero tolleratur minus malum
22 vt euitetur maius,†vt videmus in curia romana tolerari me-
retrices: vt euitetur vitium ſodomiæ.quod quidem eſt ɔ̃ text.
in c.qm̄ ait Loth. 14.diſt.tranſit poſtea do.Barb.ibi ad aliud di-
ctum,quod puto veriſſimum & nouum.ideo tempore apoſto
lorum,& ſic in eccleſia primitiua ſacerdores committētes for
nicationem,puniri pœna.de qua in c.presbyter.lxxxj.diſt. & in
d.c.presbyter.lxxxij.diſt.quia tempore illo clerici conſtituti in
minorib.poterant ɔhere matrimonium,& illo vti cōſtituti po
ſtea in ſacris.31.diſtin. c.Nicena ſynodus:ideo non eſt admira-
tione dignum ſi puniebantur acrius cōmittentes poſtea for-
nicationem:quia grauius efficiebatur peccatum ipſorum.& iō
dicit dixiſſe Io.An.do.Ant.& do.Pet.in c.vt clericorum. de vi.
& hon.cle. magis puniri laicum coniugatum committentem
fornicationē,quam clericum non coniugatum: & đt iſtam vi-
deri eſſe rationem quare apoſtoli ſtatuerunt clericos fornica-
tores deponi debere:ſed cum hodie clerici non ɔhant matri-
monium conſtituti in minorib. vt eo vtantur conſtituti in ſa-
cris videtur debere ceſſare pœnam fornicationis:niſi eſſet qua
lificata,vel diu continuata:vt ſ.Et ex hoc dicit ipſe ſequi, non
23 recte dixiſſe do.Ant. conſtitutum†in ſacris committentē for
nicationem venire puniendum pœna depoſitionis: quia illud
fuit ſecundum canones antiquos , quo tempore militabat illa
ratio,de qua.ſ.propter quam pœna erat ſeuerior:ſed hodie il-
la ſeueritas pœnæ ceſſare debet:quia ceſſit ratio antiquorum
canonum.& ideo in d.c.clericus.in d.c.ſicut.de coha.cle.&mu
lie.iubetur fieri triplicem monitionē ſacerdoti,vt dimittat cō-
cubinam,alias ſuſpendatur,vel deponatur:& ideo gl. quæ vo-
luit ibi diſpoſitionem illam emanaſſe de gratia,videtur non re
cte dicere:imo videtur emanaſſe propter ceſſantem rationem
prohibitionis:& ſi opponatur de c.vt clericorum.de vi.& ho.
cler,vbi dicitur,prout magis aut minus peccauerint,puniantur
ſecundum canonicas ſanctiones:vnde videtur velle eos puni-
ri ēt ſecundum quod canones antiqui diſponunt:poteſt reſpō
deri debere intelligi illum tex.de fornicatione qualificata ali-
qua de illis qualitatib,de quib.ſ.eſt dictū: & propter hoc dicit
non eſſe admirandum,ſi tempore apoſtolorum imponebatur
pœna depoſitionis ſacerdoti fornicatori:& hodie imponatur,
ſecundum quod diſponitur in d.c.clericus.cum ſimi.nam cum
in vno ſint grauati clerici:quia non habent vxores,in alio rele
uantur:qa fornicando non puniuntur tam magna pœna:arg.l.
eum,qui.ff.de iureiur.maxime quia faciliter labimur in pecca-
tum incontinentiæ temporib.iſtis. 50.diſt.c.quia tua.¶Subdit
ēt ibi Barb. quia licet ipſe ſit laicus,tamen non eſt infeſtus cleri
cis:vt videntur iura clamare.& præſertim text.in c. clericis. de
immu.eccl,lib.6. q tex, fuit factus ad inſtantiam clericorū Tra
nenſiū:vt patet in literis integris,&originalib.quę ſunt in archi
uo Archiepālis eccleſiæ ciuitatis Trani. ¶Redeundo igitur ad
ad noſtrum đt Barb.ſe iudicando,conſulendo,&legendo,ſem
per libenti animo eſſe ſequutum partem clericis fauorabilem
arg.c.in ſcripturis.56 diſt.debent.n.cooperiri peccata eorū,inꝗ̃
tum fieri pōt:& ita đt conſuluiſſe Pet.de Anch. Illuſtri. & ma-
24 gnanimo principi domino Carolo de malateſtis:†iudicem lai
cum non poſſe inquirere ɔ̃ occultas concubinas clericorū,ex
quo tenderet in vituperiū ipſorū clericorū. & ipſum Petrum
ſic dixiſſe in repe.c.ea,quę.de reg.iur.lib.6.in 24.q.qđ eſt bene
notandū ad intellectū gl.c.eos.31.diſt.quod dictum dico pro-
cedere,ſi opinio Legiſtarū eſſet vera,ꝗ̃ vult cōcubinas clerico
rū eſſe eorum foro:ſed qa hoc non ꝓcedit, ex quo ſunt ſub fo
ro eccleſiaſtico:vt ꝑ doct.in c.cum ſit generali.de foro comp.
& pulchre Firma.in trac.de epo.in 4.lib.in 6.q.cū q̄rit qūo eps
poſſit cū mulierib.ɔuerſari:viđ ibi pulchra:ſiue ergo ſint ɔcubi
ne publice clericorū,ſiue occulte, ſeculares iudices non pote-
runt đ eis cognoſcere, ne ꝑ indirectū vituperet̄ miniſteriū no-
ſtrum & maxime cū cōcubinatus de iure ciuili videat̄ ꝑmiſſus
vt.j.dicet̄:ergo non ꝑ iudices ſuos punibilis:& hæc dicta ſint in
25 diſcurſu.¶†An ɔcubinatus ſit crimē eccleſiaſticū vel ſecula-
re:& an ſit ꝑmiſſum đ iure ciuili,vel ne:plene ꝑ Abb.poſt anti
quos in d.c.cū ſit generale.& ibidem Barb.Fel. & d.me.Corſe.
videte eos.¶Veniendo nunc ad dicta Barb.de qb.proxime di-
co:certe eius rōem diuerſitatis inter canones antiquos,& no-
uos eſſe nouiter conſideratā ꝑ eum:& bene ꝓcedere,& cōcor
dare cum ſ.dictis:ꝙ ſtāte qualitate mr̄imonij,qđ ɔhebāt in pri
mitiua eccleſia fornicatio nō dicebat̄ ſimplex, ſed qualificata:

& ideo veniebat imponenda pœna depoſitionis:prout impo-
nitur,cum aliqua qualitas in fornicatione:vt ſ.eſt dictum.¶Et
vltra hoc:quia illa ratio ita intellecta, quando in primitiua ec-
cleſia clerici habebant vxores:ꝙ tunc videbantur clerici etiam
committere adulterium:ſed mortua vxore nõ:& tamen pœ-
na depoſitionis erat indiſtincte appoſita in primitiua eccleſia,
ſiue vxor viueret,ſiue mortua eſſet:& ſic in hoc nõ videbatur
militare ratio Barb. dico ꝙ in illo caſu militabat adhuc,ex quo
26 non debet eſſe in ↄſideratione ille rarus caſus:nam†ad ea quæ
frequentius accidunt,iura adaptantur.l.nam ad ea.ff.de legi.cũ
ſimi.vel poteſt dici militare aliam rationem ab illa deſcenden
tem : nam cum potuerit habere vxorem in iuuentute ex quo
in minorib.ↄ̃hit,& calores luxurie iuuenilis potuerit cum ma-
trimonio explere merito debet poſtea continere:temporibus
autem noſtris nullo tempore poſſum⁹ habere vxores:& ideo
mitius nobiſcũ agitur. ¶Et ex hoc ſequitur dictum Io.an.do.
27 Ant.& Pet.in c.vt clericorum.de vi.& hon.cle.†magis pecca-
re laicos coniugatos,ꝗ̃ clericos nõ coniugatos eſſe veriſſimũ
& vltra eorum rationem,eſt alia ratio:quia in matrimonio iu-
rant illud ſeruare.& ſic illud non ſcindere per adulteriũ.27.q.
2.quaſi per totũ.& in tit.de eo,qui duxit in mat.ꝗ̃ poll.ꝑ adul-
te.& in tit.de adulte. per totũ. Vnde cognoſcendo aliam mu-
lierem venit ↄ̃ promiſſionẽ iuratam indiſtincte factam : clerici
vero ad ſacros ordines promouendi non iurant, nec promit-
tunt indiſtincte caſtitatem:ſed inquantũ fragilitas humana ꝑ-
mittit : vt in lib.pontificali in tit. de ordinatione ſubdiaconali:
&ſic,quia nunꝗ̃ habuit:nec habere poteſt vxorẽ pollicetur ca
ſtitatem cum conditione.ſ.inꝗ̃tum fragilitas humana &c.quæ
pollicitatio non fiebat tempore apoſtolorũ,& in primitiua ec
cleſia : quia vel nulla fiebat ꝓmiſſio, vel ſi fiebat excludebatur
cum vxore.¶Et cum hęc alloquerer cum intimo quodam no
bili meo amico Tran.ↄ̃ hoc dictũ Io.And.But.& Pet.in d.c. vt
clericorũ.mores eſt argu.hoc modo ſepe audiui à vobis inter
clericũ in ſacris,& ordinem inter presbyterũ & eccleſiã,dici ↄ̃
hi matrimonium ſpirituale:& ꝓ eius dicto allego doct.in ca.2.
de tranſla.epi.vbi Abb.in antepe.col.& But.in 2.no.in 3.col.&
valere argu.de matrimonio carnali ad ſpirituale,& eↄ̃.ca. ſicut
abſens.7.q.1.c.2.& ꝑ totum de tranſla.epi.Imo eſt fortius vin-
culũ matrimonij ſpiritualis,ꝗ̃ carnalis:vt omnia ꝑ̃dicta late dixi
mus.ſ.in 1.par.1.lib.in 9.q.prin.in 2.art.in reſponſione ad 7.ar
gu.partis reprobate. & ſ.in ꝓximo ꝑ̃ced.18.art.pñtis.q.in 3.&
4.præſuppoſito.Si ergo iſta ſunt vera,& ꝑ fornicationẽ laicus
coniugatus venit ↄ̃ matrimonium carnale,vt ſ.eſt dictũ:non-
ne clericus vxore mundana non coniugatus:ſed ſpirituali ve-
nit ↄ̃ matrimoniũ ſpũale?certe ſic ergo fortius peccat:&ſic nõ
eſt vera opinio Io.An.But.& Pet.¶Et licet iſtud arg. videatur
28 militare:tamen non obſtat,quia non eſt verũ proprie eſſe†ma
trimonium ſpirituale ad inſtar carnalis:niſi inter epm̃ & eccle-
ſiam:& nõ inter inferiores,& eorum ordines,& eccleſiam : vt
late diximus in d.2.art.in reſponſione.ad.7.arg.partis reproba-
te : & ideo non dicitur violari matrimonium ſpũale ad inſtar
carnalis:quia hæc matrimonia ſpiritualia non ſunt illa, vt mo-
do diximus,maxime quia cũ ad ordinem promouetur,nõ pro
mittit indiſtincte caſtitatẽ:ſed inꝗ̃tum fragilitas humana&c.vt
ſ. eſt dictũ. Et ad ꝑ̃miſſorũ robur adduco aliud notatu dignũ.
nã videmus epm̃ eſſe verum maritum eccleſiæ:vt in c.2.& in c.
niſi.de tranſla.epi.& diximus in loco ſ.alle.& ſic eps fornicãdo
videtur cõmittere adulterium pp eccleſiã eius ſponſam : gl.in
c.ſi quis amodo. lxxxj.diſt.& ſic cũ vltra fornicationem ſit qua
litas adulterij deberet deponi,vt ſ.dictũ eſt.&tamen doc.volũt
29 quòd licet etiam ſecundum primitiuos canones:†clericus ꝑ
ſimplicem fornicationem veniret deponendus:nõ tamen eps
per fornicationem qualificatã venit deponendus:vt volũt oẽs
in d.c.at ſi clerici.vbi do.me.Corſe.d̃r iſtam eſſe cõem opinio.
quæ autem eſt ratio huius ſpecialitatis in epo: licet poſſet dici
pp eius dignitatẽ &c. tamen ego puto rationem eſſe nimiam
equiparationem,ꝗ̃ habet mr̃imoniũ ſpũale(ꝗ̃d vere conſiſtit
inter epm̃ & eccleſiam) & matrimoniũ carnale, quæ maxima
equiparatio facit:ꝙ ſicut per adulterium non ſeparatur in to-
tum matrimoniũ carnale,ſed quo ad thorum:vt in toto tit. dé
adul. Ita ẽt in matrimonio ſpũali vero:licet committatur adul
terium per epm̃:non deponetur eps : quia tunc matrimonium
in totum ſepararetur:quod fieri non poteſt propter auctorita
tem Chriſti:quos Deus cõiunxit &c.quæ etiam habet locum
in matrimonio ſpirituali:vt de ea loquitur tex.in d.c.2.de tranſ
la.epi.& in c.niſi cũ pridẽ.de renun.cum ſim. vnde potius dice
rẽ pp tale adulteriũ epm̃ ſuſpendi ab officio:vel ingreſſu eccle
ſiæ ad inſtar diuiſionis quo ad thorum,donec egerit pñiam:&
eccleſia offenſa ſibi pepercerit:nota iſta quia pulchra &nõ con
30 ſiderata ab aliquo.†Concludendo ergo omnia ſ.ſcripta dice-
rem clericũ pp quamlibet ſimplicem fornicationem, ſeu con
cubinatum,ſiue occultum, ſiue probabilem & toleratum,ſiue
notorium & manifeſtum,quo ad ſe eſſe ſuſpenſum:adeo ꝙ nõ
debet ſe immiſcere diuinis,&huiuſmodi ſuſpenſionem quo ad
ſe non eſſe illam,de qua.ſ.in 2.art. præſentis.9.q.prin. quæ eſt
ſpẽs cenſure,ſed illa,quę oritur ex peccato mortali.de qua dixi
ſ.in 17.præced.art.huius.q.prin.vbi fuit dubitatũ:an exiſtẽs in
peccato mortali poſſit præſentari:& ex huiuſmodi ſuſpenſiõe
quo ad ſe debere ipſummet clericum ſe abſtinere,& non ꝑmit
tere ſe præſentari,niſi confeſſus &abſolutus.vt in d.17.art.dixi
mus.¶Et idẽ eſſe dicendum,ſi eſt toleratus ex quo adhuc quo
ad ſe dicitur ſuſpenſus:tamen quia vitari non poteſt:vt ſ.eſt di
ctum:in his duobus caſibus præſentari poterit:ſi vero quis ap-
paret concubinarius per ſñiam vel per cõfeſſionem factam in
iudicio,ſi per ſententiam,ſeruabitur ſententia:& iuxta eam vel
erit ſuſpenſus,vel aliter punitus:&ſecundum ipſam punitionẽ
non poterit præſentari. ¶Si autem tantum confeſſus eſt in iu
dicio,dicerem ex virtute ſententiæ vel confeſſionis eſſe effec-
tum infamem,& præſentari non poterit.vt.ſ.eſt dictum. ¶De
nique ſi non erit cõfeſſus,nec ſententiatus ſed publicus,noto-
rius, & manifeſtus concubinarius,iuxta exemplũ Abb.de quo
ſ. ex infamia facti euidentis præſentari non poterit: licet ſit in
eius facultate ab illa infamia ſe liberare, dimittendo concubi-
31 nam,& poterit præſentari : vt proxime dictum eſt.¶†Tamen
omiſſo caſu ſententiæ,concubinarius non dicitur ſuſpenſus,ſu
ſpenſione cenſuræ,non excõicatus,non interdictus,non depo
ſitus,nec aliqua pœna, niſi peccati mortalis attritus:&ideo ceſ
ſante infamia,præſentari poterit:quia prędicte cẽſure in eo nõ
exiſtentes ſibi præiudicare non poterunt:niſi ſequuta ſuſpẽſio
ne,excõicatione,interdicto,vel depoſitione per ſentẽtiam:qa
iſta facerent illũ inhabilem,vt præſentare non poſſit, & ſic nõ
fornicatio,nec concubinatus ex ſe,ſed tanquam ſequela ſentẽ
tiæ & cenſurarum facientium, quem inhabilem ad conſequu-
tionẽ beneficij:per dicta.ſ.in quinque primis art.huius.q. prin.
32 ¶†Eſt etiam bene verũ,ꝙ aliquo clerico ↄconcubinario vel
fornicatore nõ ſententiato,de hoc præſentato, poterit ↄ̃ eum
opponi de fornicatione, vel concubinatu : licet ipſe potuiſſet
prouidere ante relinquendo concubinam,vt proxime dixim⁹:
ſi vero non reliquit concubinam, & vult ſe defendere, & op-
poſitio probatur,præſentatio non procedet:quia cum ex pro-
batione fornicationis vel concubinatus ſine qualitatibus vel
cum quibus qualitatib.veniret ſuſpendendus,deponẽdus, vel
aliter puniendus,non debet admitti ad præſentationem:per re
gu.ſ.alleg.facilius abdicatur à nobis &c.& turpius eiicitur &c.
¶Reſultat ex ſ.ſcriptis & aliud, ꝙ fornicatione exiſtente cum
qualitate,quæ inducit depoſitionem,ſuſpenſionẽ,& huiuſmo
di,ipſo iure repellit quem à præſentatione:non tamen repellit
epm̃ ab epatu:vt.ſ.diximus, ne matrimonium in totum ſepare
tur. ¶Reſtat alia gñalis concluſio ſimplicem fornicationem
vel concubinatum non inducere ſuſpenſionẽ,quo ad alios ip-
ſo iure.ſiue occultus,ſiue publicus,abſque trina monitione,&
ſententia:nec cẽſuralem ſuſpenſionem,nec excõicationis ſen-
tentiam,nec interdictum, nec depoſitionẽ,nec aliã pœnam,ni
ſi pc̃tm̃ mortale: & aliæ pœnæ ſunt imponendæ,& infligendæ
hoc dictante & ſuadente ætate noſtri temporis , & cõi errore:
&quia ceſſat rõ rigoris canonis antiqui:quo tpe clerici vxores
33 habebant:& poterant euitare fornicationem.¶†Et ex hoc ſe
quitur corollarium magis peccare laicũ ↄiugatũ,cognoſcẽdo
aliã mulierem,ꝗ̃ clericum ſimpliciter fornicãdo,cum laicus cõ
mittat adulteriũ,& veniat ↄ̃ verum matrimoniũ iuratũ:cleric⁹
vero ſimpliciter fornicando non committit prædicta, cũ mr̃i-
moniũ inter ipſum ordinem vel beneficiũ non ſit vere matri-
monium ſpũale,ſed large. vere autẽ matrimoniũ ſpirituale eſt
inter epiſcopũ & eccleſiam:vt omnia prædicta.ſ.late ſunt pro-
bata.Hæc aũt ideo volui hic ſubnectere,& illa ſcire pulchrum
eſt,& quotidiano vſui apprime contingentia:me autem inſon
tem duxeritis,ſi extra materiæ limen feror,cum reticenda nul
latenus & exterminanda videantur.

¶Vigeſimusprimus art.9.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Vſurarius an poſſit præſentari,vel eligi.*
2 *Epiſcopus vſurarius deponendus eſt & degradandus.*
3 *Vſurarij pœna triplex.*
4 *Vſurarius manifeſt⁹ in pc̃tõ hoc decedẽs,eccleſiaſtica ſepultura carere dẽt.*
5 *Vſurarium manifeſtum ſepelientes,ſunt ipſo facto excommunicati.*
6 *Vſurarius manifeſtus non admittitur ad oblationem faciendam.*
7 *Vſurarij manifeſti ſunt excommunicati.*
8 *Vſurarius non poteſt ad aliqua dignitate aſpirare.*
9 *Vſurarius pro modo à iure ſtatuto,an ſit infamis.*

10 *Vſurarius*

10 *Vſurarius manifeſtus quis dicatur.& n. 11.*
12 *Epiſcopus an poſſit ſtatuere, ꝙ quis poſſit conuinci de vſura per vnum teſtem de viſu vel tres de auditu, vel quatuor ſingulares, vel per confeſſionem factam extra iudicium.*
13 *Vſurarij quibus & quot Regni cõſtitutionib. reſtrigantur et opprimũtur.*
14 *Clerici locantes domos ſuas exercentib. vſuras, vel aliqua quocunque modo concedentes, præſentari nequeunt.*
15 *Vſure vt ſoluantur, non poteſt ſtatuto decerni.*

Expeditis De venereis criminibus tranſeo ad aliud,
1 & ſic.21.† Primo dubitat̃, an vſurarius clericus ad beneficium patronatum, prẽſentari poſſit? Et Firma.in
tract.de ep̃o.in 2.lib.in 1.part.in.33.q. quærit: an vſurarius poſ-
ſit eligi? & dicit ꝙ non.alleg.xlix.diſt.c. de petro. Imo ſi factus
epiſcopus, vſuras exerceat, debet deponi.ea.di. c. ep̃s. nec dicit
eum poſſe ſacris ſe immiſcere.ea.diſt.c.ſi quis.cũ gl. Imo debet
degradari: vt ibi.& 14.q.4.c.q̃m.& per gl.no.33.di.c.maritum.
quod d̃t fore bene notandũ ꝯ clericos vſurarios: & hoc idem.
2 ſ.† ep̃m vſurarium fore deponendũ & degradandũ. vult idem
Firma.ibid.in 4.lib.in 8.part.in 2.par.degradationis.in fi.3. col.
vbi d̃t eum debere deponi.alleg.xlvij.diſt.c.ep̃s.& ſeq.& gl. in
d.c.maritũ.& ſubdit illo caſu etiam debere degradari.alleg.c.ſi
quis.xlvij.di.& d.c.q̃m. 14.q.4. & vltra eũ clerici vſurarij depo
ni debent ab officio eccleſiaſtico.c.inter dilectos.de exceſ.prę
3 la.& in c.præterea.de vſuris.& voluit Abb.in c.j.eo.tit. †Item
vſurarij triplex eſt pœna.¶Prima, vſurarij manifeſti, vt non ad
mittatur ad cõionẽ altaris.i.ad ſuſcipiendũ corpus Chriſti. ſe-
cundũ Inn.in c.quod in omnib.de vſu.vel ſecundum Abb. ibi
vt non admittatur ad eccleſiã quando celebrantur diuina: quia
exiſtentes in eccleſia, dicuntur admitti ad cõionem altaris: &
hæc expoſitio vr̃ melior: vt vſurarius rubore cõfuſus, facilius
reſipiſcat, ſicut diximus de excõicato: vt in c.pia.de excep. li. 6.
4 ¶† Secunda pœna eſt, vt manifeſtus vſurarius decedẽs in hoc
peccato, careat eccleſiaſtica ſepultura: & non ſepeliatur in ce-
meterio eccleſiaſtico: ne clerici debeant intereſſe ſepulture: &
5 hodie iſta pœna eſt aucta: quia † ſepelientes manifeſtum vſura
rium, ſunt excõicati ipſo facto.cle.eos.de ſepult.vbi gl.ponit q
dicantur ſepelire clerici t̃m: an laici aſſociantes vel foueam fa-
ciẽtes, ſeu propriis manib.in foueã cadauer reuoluẽtes. ¶Ter
6 tia† pœna eſt, vt non admittantur ad oblationem faciendã: vn
de debet clericus reſpuere oblationem vſurarij manifeſti.¶Ita
Abb.& alij: maxime Ana.in d.c.quia in omnibus.vbi ẽt an poſ-
ſit accipi ab eo eleemoſyna: & qui dicantur vſurarij manifeſti,
ponit gl.in c.1.de vſu.lib.6.& in c.2.eo.ti.& lib.& gl.in cle.eos.
in verbo, manifeſtos.de ſepul.Io. Ana.& Ab.in d.c.quia in om
nib.in fi.Fede.de ſenis conſ.8.¶Si ergo vſurarius eſt deponen
dus, non poteſt cõicare in eccleſia, nec in ſacris, nec alia s̃. ſcrip
ta agere, quõ ergo poterit præſentari in eccleſia, in qua eſt ce-
lebrandũ, cum debeat ſuſpendi, deponi ab officiis, & ordinib.&
priuari beneficio: vt p Ab.in d.c.p̃terea.& in c.j. de vſu. & licet
non ſit ipſo iure priuatus, ad quid præſentabitur, vt priuetur?
Certe fieri non debet per ſepe alleg.reg.q̃ ponit Abb.in c. ſup
eo.de elect.non eſſe beneficiũ ꝯferendum ei, qui eſt illo priuã
dus: quia turpius eiicitur &c.c. quemadmodũ.de iureiur. Item
7 clerici † vſurarij ſunt excõicandi. c. clerici arma portantes. de
vi.& ho.cle.vbi plene Ab.ſi poteſt excõicari: & excõicatus nõ
poteſt præſentari: vt in j.art.præſentis.q.prin.quõ ergo præſen
8 tabitur & inſtituetur.¶† Item vſurarius eſt vilis perſona, & in
digna ad obtinendam aliquam dignitatem, & ẽt infamis ipſo iu
re tex.cũ gl.in l.improbum fenus.C.de his qui no.infa. vbi gl.
intelligit illum tex.& bene ꝙ ſine alia ſententia talis eſt infamis
infamia ciuili, ipſo facto.& clarior tex.3.q.7.§.porro. & voluit
Abb.in c.inter dilectos.de exceſ.præl.& ibi Mod.¶Vbi Abb.&
alij poſt eum dubitant: quia tex.in d.l.improbum fenus.d̃t infa
mem exercentem vſuras vltra numerũ permiſſum à iure ciui-
9 li, † quid ergo, ſi aliquis exercet vſuras ſecundum modũ à iure
ciuili introductũ: an adhuc erit infamis: cum de iure canonico
omnis modus reprobetur, & ius ciuile in hoc non dedignetur
ſequi canones? vt in auth.de eccle.tit.col.9.circa prin.& no. in
in c.quia in omnib.de vſu.& ego tenerẽ ẽt adhuc vſurarium eſ
ſe infamem infamia ciuili, vel ſaltem canonica: modo non eſt
materia noſtra: cum ergo infamis p̃ntari non poſſit: vt diximus
s̃.in 16.art.præſentis.q princ.ergo nulli dubiũ eſſe d̃ẽt clericũ
vſurarium præſentari non poſſe: & multa alia adduci poſſant,
quæ breuitatis cauſa omittimus.¶Ad vnum tamen eſt aduer-
tendum: quia pœnæ prædictæ habent locum in vſurario mani
10 feſto: vt in locis.s̃.alleg.apparet: † & quis dicatur vſurarius ma
nifeſtus, eſt recurrendum ad loca.s̃.allegata.& ad Abb. & doc.
in c.cum in diœceſi.de vſu.Sed ego dicerem, ꝙ quotienſcunq;
ꝯ præſentatum de vſura opponitur, & probatur, ꝙ quo ad illud
præſentari non poſſit, dicetur vſurarius omnis ille, contra quẽ
huiuſmodi crimen erit probatum, vt à præſentatione repelia-
11 tur: & ita loquuntur prima iura.s̃.allega. poſt Firma. ¶† Et ob
immanitatem huius criminis eſt ſpeciale, adhoc, vt manifeſtus
ille vſurarius dicatur, ꝙ vſura probetur per ſolam famam, cum
aliis arg.& talis, ꝯ quem erunt fama, & arg.dicetur conuictus d̃
vſura: & poterit cõdemnari & erit vſurarius manifeſtus: vt pul
chre per Abb.poſt alios.& ibi etiam Moder.in d.c.cum in diœ
12 ceſi.videte ibi. ¶† An autem ſtatutum ep̃i, vt per vnum teſtẽ
de viſu, vel tres de auditu, ſeu p quatuor teſtes ſingulares: vel
per confeſſionem factam extra iudicium coram quocunque
poſſit qs de vſura cõuinci valeat, & hoc inducere poſſit.ponit
Fede.de ſenis in conſ.17. vbi conſuluit ꝙ non: vt communiter
tenetur: quia ep̃s non poteſt tollere diſpoſitionem iuris cõis,
cum ſit inferior.c.quod ſuperioris.de maio.& obed.no.Io.an.
in ſimili in c.ſi.de appel.lib.6.& in ca.vlt.de off.archipr. & hoc
voluit Bal.in l.j.C.de ſac.ſan.eccle.& in l. ſcripturas. C. qui po-
tio.in pign.hab.vbi d̃t per teſtes probari vſurarium manifeſtũ.
arg.illius.l.& ſic à ꝯrio ſuperior vt Papa: vel ſupremus Princeps
13 poſſet hoc facere: ſeu Rex habẽs ſupremum imperium. ¶† Et
ideo rex Ludouicus: & regina Ioanna huius regni Sicilie citra
farum, fecerunt legem, quæ incipit, Ludouicus & Ioanna &c.
regẽti curia &c.nouiter noſtre maieſtati relatum eſt: quæ vult
ꝙ exigente immanitate talis criminis: & quia vt plurimũ fit ita
ſecrete, vt probari non poſſit: voluit ꝙ vbi concurrit publica fa
ma ꝯ aliquem de vſuraria prauitate, & tres teſtes fide digni iu-
rati teſtificantur criminatum ipſum in eos exercuiſſe vſurariã
prauitatem, non obſtante ꝙ in eodem teſtimonio ſint ſingula
res, & in eorum cauſis propriis quodammodo depoſuiſſe cog
noſcantur, habentur, ac ſi probatum eſſet legitime tale crimen
& exinde ſubſequatur merita condemnatio: & illos iuris præſi
dia non defendant, &c. vt ibi. ¶Et ideo Imperator Federicus
huius regni in lib.6.conſtitutionum dicti regni in tit.de vſura-
riis puniendis.in conſtitutione incip.vſurariorum.imponit pe
nam confiſcationis bonorum: & ꝙ ſit crimen publicum: & qui
libet poſſit vſurarium accuſare, vt ibi: & idem vult ritus magne
curie incipiens, ꝙ nullus admittatur ad denunciandum aliquẽ
14 de vſuraria prauitate &c. ¶† Adde etiam non ſolum clericos
vſurarios præſentari non poſſe, ſed etiam clericos locantes do
mos ſuas exercentibus vſuras, vel alio quocunque tit. conce-
dunt, quia cum hm̃õi clerici ipſo iure ſunt excõicati.c.vſurarũ.
de vſur.libr.6.non poterunt præſentari: quia excommunicati.
præſentari non poſſunt: vt diximus.s̃.in 9.art.præſentis.q.prin.
& tales eſſe excõicatos ipſo facto, ponit etiam Arc.flor.in ſuo
trac.de cenſuris.c.51.vbi etiam pulchre & late, qui dicantur v-
15 ſurarij manifeſti.¶Et eodem modo ſunt excommunicati† fa
cientes ſtatuta, ꝙ vſure ſoluantur: & ſolute non reſtituantur,
& iudicantes ſecundum ea, cle. 3.de vſu.& plene idem Arch.in
d trac.c.30.qui ſi clerici eſſent ſimiliter præſentari nõ poſſent.
¶Et ſic concludo clericum vſurarium præſentari nõ poſſe. Et
ſi præſentatur, & de hoc crimine opponatur, & probetur à prę
ſentatione repellendum: nec præſentari poſſe clericum locan
tem domus exercentibus vſuras, aliquid pro vſura ſtatuentem
& ſecundum ſtatuta iudicantem: cum prædicti excommunica
ti ſint ipſo iure. Et hæc quo ad vſurarios ſufficiant.

¶Vigeſimusſecundus art.9.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Falſificantes per ſe vel per alios literas apoſtolicas, ſunt excommunicati, nec præſentari poſſunt.& n. 3.*
2 *Clerici falſificantes literas apoſtolicas, ſunt priuati officiis, et beneficiis, & degradandi, & curie ſeculari tradendi.*

Et per Iſta deciduntur mille arti.& p̃ſertim ille, q erit 22.
1 † an falſificãs lr̃as apoſtolicas, poſſit p̃ntari? & bre-
uiter dicẽdũ ꝙ nõ: ſiue ipſe falſificauerit p ſe, ſiue alter p eo: &
ẽt ſi ipſe illis vtat̃ ſciẽter: oẽs.n.iſti ſui ſunt excõicati ipſo iure, p
verba tex.c.ad falſariorũ.d̃ cri.fal.vbi Papa d̃t hęc verba: nos.n.
oẽs falſarios lr̃arum nr̃arũ, q p ſe vel p alios vitiũ falſitatis exer
cent, cũ defenſorib. & fautorib. ſuis anathematis vinculo d̃cer
nimus innodatos: & ſic ẽ canõ late ſnĩę, ſm Inn.Hoſt.Ab.Ana.
2 & alios doc.ibi. & ſubdit ille text. † clerici p̃dicta faciẽtes ſunt
officiis & bñficiis priuati: & ſic ſiſt ipſo iure, & degradãdi, & cu
riæ ſeculari tradẽdi: & abſolutio à p̃dicta cẽſura Papæ reſeruat̃.
text.d̃ p̃dictis in c.dura.d̃ cri.fal. ſed excõicati ñ p̃nt p̃ntari: vt in
j.art.p̃ntis.q.& degradãdi minime.vt in v.art. hui⁹.q. & priuati
bñficiis, imo & priuãdi nõ d̃bẽt admitti ad alia: vt ẽt illis priuẽ-
tur: vt d̃t Ab.ĩ ſæpe alle.c.ſup eo.d̃ ele. Ergo clariſſimũ ẽ hm̃õi
3 falſarios†.lr̃arũ papæ p̃ntari non poſſe: d̃ quib. plene per Abb.
Ana.& doc.in d.c.ad falſariorum.& in d.c.dura.& per totũ. de
crim.falſi.& per Archi.flo.in d.trac.de cenſu.in 14.& 15.c.

Vigeſimustertius art.9.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſit irretitus quocunque crimine.*
2 *Irregularitatem quenam vitia inducant. & n.3.*
4 *Irregularitatem vitia inducentia,degradationem,depoſitionem,beneficiorum præſentationem, excommunicationem,ſuſpenſionem latæ ſententiæ, interdictum.infamiam iuris vel facti,impediunt præſentationem.&n.7.*
5 *Irregulares degradãdi,nõ poſſunt diuinis ſe immiſcere,et beneficia amittãt.*
6 *Infamis quare præſentari non poſſint.*
8 *Intellectus ad §.nunc autem.25.diſt.*
9 *Crimina quæ dicantur enormia,quæ mediocria,quæ item leuia.*

Etne De vnoquoque crimine de p ſe queramus,qa longa eſſet hiſtoria, & videremur potius facere tracta-
1 tum criminũ,q̃ iuriſpa.† Vigeſimotertio loco q̃ro,an criminoſus quocũq; crimine in gñe,pñtari poſſit? Hunc art.vr̃ d. Roc. tangere in ſuo trac.de iure pa.in ver.honorificum.in 4.q.prin, in 3.col.in ver.qs autem dicatur indignus? vbi dicit illum dici minus dignũ, vel non idoneum, ita vt non pñtari,nec inſtitui debeat: & ad bñficium eccleſiaſticũ promoueri, in quo ꝯcurrũt ea,de qbus in tex.c.cũ in cũctis.de elec. quæ d̃t eſſe magr̃alem in materia,vñ ad illũ,& ad ibi notata ſe remittit: & ad Ab. in c.graue.in pe.col.de præb.& ad no.p doct.maximè d. Fel.in c.querelam.de iureiur.& p eundem in c.2. de reſcr. vbi plenè: & ad quæ ponit Abb.& ſcriben.in c.ſi celebret.de cleri.exc.mini.¶ Poſtmodum ſubdit inter cætera fore notãdũ,quod dixit Compo.in c.capr̃m.in c.ſed nunq d collatio.de reſcr. ſe non inueniſſe electionẽ vel collationẽ factã ꝯſtituto in crimine non
2 inducẽte irregularitatẽ eẽ nullã,† quæ aũt ſint crimina inducentia irregularitatẽ,remittit ſe ad doct.poſt gl. in c.niſi cũ pridem.de renun.& in ca.fi.de temp.ord. & ad dicta.p d.Maria.de ſoci.in rep,c.ad audiẽtiam,de hom.in 7.q.prin.& ita reſidet d. Roc.vbi s̃. ¶ Tu breuiter dic modo non eſſe materiam noſtrã
3 quæ crimina faciant † collationem,electionem,ꝯfirmationẽ, vel inſtitutionem, nullam ipſo iure:cũ nũc ſimus in oppoſitionibus,quæ fiunt in præſentatione:nã prin.q.nr̃a eſt,qui pñt pſentari:& qui non.¶ Dicerem bene duo. Primum me credere dictum Compo.non eſſe verum:nam piurus non eſt irregularis:& tamen dicitur collationem factam periuro eſſe ipſo iure nullam:vt latè per doc.in c.querelam. de iureiur.vbi per d.Fel. poſt alios:ſed latius per eum in ca.2.in 3.col. cum ſeq.de reſcr. & tetigimus.s̃.in 15.præſenti art.huius.q.prin.vnde non puto huiuſmodi regulam veram:quia data inſtantia corruit arg.j.q. j.c.ſicut vrgeri.¶ Sed dico ſecundum, & pono reg.in hac materia,ita demum collationẽ:& hmõi eſſe ipſo iure nullã, cũ hoc à iure ſit expreſſum:ꝓut videẽtur de iſta reg.argumẽtari doc.adducti p d.Fel.in d.c.2.de reſcr.& per doct.in d.ca. querelam.& in locis s̃.per d.Roc.alleg.pro qua reg. facit in arg. gl.ca.fin.de iureiur.ſed melius facit gl.c.fin.hoc tit. quæ vult pœnam non
4 imponi, niſi à iure apponatur.¶ † Veniendo igitur ad caſum noſtrum: & quærendo in genere, quæ crimind faciunt quem inhabilem:vt præſentari non poſſit; darem regul.generalem: vt omnia illa delicta inducunt irregularitatem, degradationẽ, depoſitionem,priuationem beneficiorum,excommunicationem,ſuſpenſionem,vel interdictum latè ſententiæ: de illis tamen hmõi cenſuris,de qbus.s̃.in quinque primis art. huius.ix. q.prin. vel illa crimina,q̃ inducũt infamiam iuris,vel facti,ſemper criminoſi talibus criminibus præſentari nõ poſſunt. ¶ De
5 irregularibus degradandis & † deponendis eſt rõ, qa non pñt ſe immiſcere diuinis & amittunt beneficia; quia ꝓpter officiũ &c.vt diximus.s̃.in 4.& 5.art.præſentis.q.de illis aũt, qui ſunt priuandi bñficiis,ꝙ non poſſint præſentari, eſt ratio illa, quam ponit Abb.in ſæpe alleg.c.ſuper eo.de elect.in 2.col.vbi cũ nitatur probare quem facilius prohiberi præſentari q̃ eligi,& eligi,q̃ ſibi ꝯferri beneficium,& facilius ſibi conferri q̃ bñficio iã collato priuari,adducit illam reg.facilius abdicatur à nobis ius quærendum,q̃ quęſitum:& illam aliam,turpius eiicitur &c.vñ cũ veniret priuãdus beneficio,multo magis ꝓhibetur,ne bñficium adipiſcat̃:vt ibi Ab.pulchre. & diximus,s̃.in 16.art.pñtis
6 q.prin.¶ † Et ex iſtis proximè dictis ſequitur ratio alterius dicti infames, ideo præſentari non poſſe : qa cum non ſint digni beneficiis habitis multo minus ad habendum alia:vt latè diximus.s̃.in xv.& latius in 16.proximis præced. art.præſenti & q. prin.¶ Ratio aũt cur excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, pñtari non poſſint, eſt illa,qa non debẽt admitti ad bñficia eccleſiaſtica,qui ſunt extra eccleſiam ; vt latè diximus.s̃.in 1,2.& 3.præced.art.huius.q.¶ Et iſtam puto ꝯcludentem veritatem, quæ ſeruit ad omnia crimina. nam cũ videris aliquem irretitũ aliquo crimine,quod in prædictis reg.non præſentes eum:qa vel ad oppoſitionem alicuius, vel ex officio repelletur. ¶ Ad
7 vnum tamen aduerte : ꝙ ſi aliquis commiſit aliqđ crimen † p quod non efficitur irregularis,non venit degradandus, ſeu deponendus, non priuãdus beneficiis, non eſt ipſo iure infamis, excõicatus,ſuſpenſus,vel interdictus, ſed venit forſan excõicãdus,ſuſpendendus,vel interdicẽdus, dummodo non ſit excõicatus,ſuſpenſus,vel interdictus:poterit tamen pręſentari:quia adhuc eſt habilis,& crimen,propter quod eſt excõicandus nõ repellit eum,nec in eo militant, quæ dicta ſunt in iam excõicato.s̃.in j.art.& ſic eſt membrum eccleſiæ:& licet poſtea excõicetur,pñtatio tenebit:bene ordinarius non inſtituet eum, niſi ſit abſolutus:p ea,quæ diximus.s̃.in d.j. art.ꝙ intm̃ admittit̃ ad pñtationẽ,donec fuerit abſolutus.Idem ecõtra,qñ nõ erat excõicatus:&pro hoc adducitur illud,ꝙ dici ſolet excõicationẽ, quæ ꝓfertur p iſta verba,præcipio tibi ſub pœna excõicatiõis, vel anathematis,non eſſe canonẽ latè ſententie:& ideo excõicatum nõ eſſe tranſgredientẽ, cum ſit potius quædã de excõicando inobedientẽ comminatio,&non excõicatio.gl.eſt in c. vnico.de ſagittariis.& in c.ſicut tuis,de ſimo,& in c.relatũ.hoc tit.& in c.j.de loca. & in c.j.ſuper verbo, interminatio.de eo q furtiue ordinẽ recepit.& in c.ſalonitane.63. diſt.& voluit Ab. in d.c.relatum.& in d.c.vnico.& in d.c.j.de loca. & gl.in c.2.de mat.contrac.ꝯ interdic.eccl.& tex.& ibi Abb.in c.dura.de crimine falſi. Cum ergo iſte,cui præcipitur ſub pœna excõmunicationis ꝯueniendo veniat excõicandus:& tamẽ qa p illa verba non eſt excommunicatus, nec hr̃ ꝓ excommunicato.Ita & in caſu noſtro,licet crimẽ cõmiſerit, p quod deberet excõicari,non adhuc excõicatus admitti debet ad pñtationem,ex quo non eſt ipſo iure excõicatus.¶ Sed magnũ dubium mihi facit: quia beneficiandus debet eſſe clericus:vt ſæpe diximus. s̃.in 7. q.prin.huius part. in j.& 7.art, & ille qui appetit ad ordines ꝓ-
8 moueri;vel aſcendere:debet eſſe ſine crimine.† vt vult text.in §.nunc autem.25.di. allegando dictum Apoſtoli:& beati Hieronymi : & ſic cum nemo poſſit eſſe clericus quocunq; crimine irretitꝰ:ita nec præſentari,tamẽ gratia: ibi declarat qũo hoc dictum itelligi debeat.ſ.ꝙ nomine criminis ibi non debeat oẽ peccatum intelligi:cũ res pœne ꝯ naturam ſit,hoĩem eſſe ſine peccato:vt ibi p eum:alias ſolutiones & intelligentias dãt docto.puta vt exponi debeat ſine crimine, videlicet indiſpenſabili.¶ Vel tertio ſine crimine quod requirit diſpenſationẽ , ſup quo:vt quia tale eſt,per quod incurſa fuit irregularitas,nõ poterit ꝓmoueri ſine diſpenſatione prius obtenta.¶ Vel quarto poteſt intelligi de omni mortali,in quo quis pſeuerat:nõ.n.ante ꝯtritionem & pœnitentiã interiorem, p quam tollat̃ peccatũ ipſum, debet qs ꝓmoueri alias ad ſui dãnationẽ ordinaret̃:licet character imprimat̃,& ẽt executionẽ reciperet.¶ Vel quinto exponit̃ ſine crimine.ſ.enormi:ſunt.n.quædã crimina,q̃ appellant̃ enormia ſm canones,ideo enormia,qa ad normã pœnitẽtie ex vi ipſius ſolius ĩduci nõ pñt,quin ſemp aliqd de pœna remaneat,ẽt poſt ipſam pœnitẽtiã. Ita d. Alb.de troctis p̃dicta latè ꝓſequẽs in ſæpe all.ſuo trac.de pfect.clerico.in 2.li.i xv. requiſito.vbi enumerat oĩa crimina,quæ poſt peractã pœnitẽtiam impediũt executionẽ ordinis , & quæ dicant̃ mediocria: vide ibi nolo tranſcribere. ¶ Sed ego dicõ p̃dicta crimina fore ꝯſiderãda in promotione ad ordines:ſed poſtq̃ quis eſt ordinatus ad beneficia illa nõ eſſe, ita ſubtiliter indaganda, ſed tm̃ ea crimina conſiderari, quæ faciunt quem inhabilem ad benefi-
9 cia,quæ ſunt illa de quibus.s̃.¶ † Quæ autem dicantur crimina enormia,mediocria,& leuia.ponit Ab.Barba.&doct.in c.at ſi clerici. in j.reſponſ. & in §. de adulteriis.de iudic. & pulchre Archi.florent,in ſæpe allegat.tract. de cenſuris.in titul. ſeu rubric.de irregularitatibus ſeu enormibus & mediocribus criminibus contractis.vide ibi:quia non eſt materiæ noſtræ.¶ Concludc ergo in hoc generali articul.cum materiali & generali regul,ſupra per me data.

¶ Vigeſimusquartus art.9.q.princ.1.part.1.Libri.

1 *Præſentari an poſſint illiterati & n.6.*
2 *Clericus illiteratus ad ordines promoueri non poteſt.*
3 *Clericum illiteratum ad ordines promouentis pœna.*
4 *Clericum ordinandum qualem eſſe conueniat.*
5 *Sacerdotes ab ignorantia longè abeſſe debent.*
7 *Epiſcopi & alij habentes dignitates officia,vel beneficia eccleſiaſtica,qua ſcientia prædicti eſſe debeant.*
8 *Canonicos eccleſiarum cathedralium longe doctores eſſe conuenit,quã eccleſiarum inferiorum.*
9 *Conſuetudo vel ſtatutum,an valeat,vt non admittantur ignobiles,ſi ſunt literati,ad canonicatus eccleſiarum cathedralium.*
10 *Scientie ordo,quis.*
11 *Iudex an poſſit eſſe illiteratus. Quid in aſſeſſore,& aduocato.*

Exped

Expediti A criminib.prouenientibus immediate à cul
pa criminoſi, vt fuerunt præcedentia, & ipſi
ideo pñtari nõ poſſunt. Modo videtur quærẽdũ de aliquibus
criminibus non ꝓueniẽtib' immediate ex culpa ipſius pñtan-
di,ſed alterius,puta parentũ ſuorũ,vel ſaltem nature,ſeu negli
gẽtie ipſius,& nihilominus ſonant in culpam, & defectũ eius.
1 Et ideo quæro magis in ſpecie.24.loco,† an illiteratus poſſit
præſentari?& dic ꝙ ſtante illo fundamento, de quo in prin.7.
q.prin.huius partis.quem non poſſepræſentari ad beneficium
patronatum,niſi ſit clericus eſt dicẽdum, ꝙ cum illiteratus nõ
2 poſſit promoueri ad ordines.c.illiteratos. 36.diſt.vbi ait text.
illiteratus nullus præſumat ad ordines promoueri:quia literis
ſacris carens,non poteſt eſſe aptus officiis : ergo clarum eſt eũ
præſentari non poſſe:cum.n.non poteſt eſſe clericus, quõ po-
terit præſentari?& ſi diceretur, illiteratum nõ debere pſumere
ſe promoueri facere:quod verbũ,pręſumere,deſignat actũ fie
ri auctoritate ꝓpria.c.j.& ibi no.de vi.et ho.ele.ergo ſi ordina
tur efficitur clericus:& ſic præſentari poterit.Reſpondetur ad-
huc eũ non dici clericũ,qui eccleſiæ pręeſſe poſſit:& ſic illum
non eſſe idoneum ſine lr̃atura.c.cum in cunctis.de elec.& c.cũ
ſit ars artium.de æt.& qual. Item reſpõdetur,non ſolũ p illum
tex.c.illiteratus.36.di. vbi eſt hoc verbum præſumat:ſed p alia
iura hoc ꝓhiberi,in quibus non eſt verbum præſumat.put eſt
tex.in c. præcipimus.34.diſtin.& in c.fi.de temp.ord.lib.vj.qui
3 † tex.vult illiteratum,nec ad quatuor ordines minores ꝓmo-
ueri poſſe:& imponit pœnam ordinanti ſuſpenſionis p annũ
à collatione ordinum,quam ipſo facto incurrat: quod debet ĩ
telligi ſm Do.& doc.ibi de omnino illiterato.i.pœnitus inſcio
literarũ : nam in illis quatuor minoribus ordinibus,vt ad illos
aliquis ꝓmoueri poſſit,& eos exercere ſufficit, quẽ ſcire lege-
re & pitiam eorum habere quæ incũbunt illi ordini. de quib'
in c.plectis.24.diſt.quo vero ad ordines ſacros maior lr̃atura
requiritur, ſicut maiores ſunt ordines, & maior requirit̃ ætas:
vt in d.c.plectis.& hodie in cle.gñalem.de æta.& quali.& ma-
ior ſufficientia requiritur in habente curam animarum.d.c.cũ
4 ſit ars artium.de æta.& quali.& d.c.cum in cũctis.de ele.¶† Et
ꝙ in ordinando requiratur ſcientia literarum , ꝓbatur etiam p
ea,quæ dicuntur in 36.diſt.& inter cætera in d.36.diſt.in §.j.di-
citur oportet ordinandum eſſe prudẽtem, quod ↄ̃ eos notan-
dum eſt , qui ſub nomine ſimplicitatis excuſant ſtultitiam ſa-
cerdotum, & ſubdit prudentem autem eſſe oportet , non ſolũ
literarum pitia,ſed ẽt ſecularium negotiorum diſpoſitione.&
5 dicit tex.in d.c.j.36.diſt † ignorantia cunctorum errorum ma
ximè in ſacerdotibus Dei euitanda eſt , qui docẽdi officium in
populo ſuſceperunt : & in fine ſubdit:Sciẽtes ergo ſacerdotes
ſcripturas ſacras & canones,& omne opus eorum in pdicatio
ne,& doctrina ↄſiſtat,vt cunctos ædificent tam fidei ſcĩa, q̃ o-
perum diſciplina habemus ẽt tex.in c.ſi in laicis.ea.diſt. vbi ha-
betur, ſi in laicis videtur intolerabilis ignorãtia:quanto magis
in clericis& his qui præſunt,nec excuſatione digni,nec venia?
& ideo in ca.quæ ipſis. ea. diſt. enumerantur aliqua neceſſaria
ab ipſis ſacerdotibus addiſcẽda:&in fine dr̃,ex quibus omnib',
ſi vnum aliquod defecerit,ſacerdotis nomen vix in eo ↄſtabit:
quia valde piculoſe ſunt euangelicæ mine,quibus dr̃: ſi cecus
ceco ducatum præſtat, ambo in foueam cadunt. & Iuuenalis:
oẽ animi vitium tanto conſpectius in ſe crimen habet: quan-
to maior qui peccat habetur.eſt etiam tex.in ca.nulli.ea.diſt.q
videtur velle ſacerdotem teneri hr̃e ſcientiam iuris canonici:
dum dicit nulli ſacerdoti liceat ſacros canones ignorare &c.
non tamen hoc tenendum in ſacerdote ſimplici.vt ibi vult gl.
in verbo canones oſtẽdendo,quomodo intelligi debeat dum
ſupplet ad illud verbum canones. ſ.pœnitentiales quos quili
bet ſacerdos ſcire tenet̃ ſm eã:niſi eſſet eps vt ibi : qa eps tenet̃
hr̃e peritiam iuris canonici.& ꝓ hoc all.tex.in c.j.de cõſangui.
& affini.¶Quæ omnia genitori meo obſeruandiſſimo nolen-
ti me mittere ad ſtudium Patauinum in quadã epiſtola allega-
ui:& ſic me miſit:& doctorem & epm me vidit:cuius aĩa reque
6 ſcat in pace. † Et ex iſtis ſequitur omnino illiteratum pñta-
ri non poſſe : quia cum iſta in eo non concurrant,non poterit
eſſe clericus,nec ſacerdos, & minime eps:& tales pſone pñtan
tur ad eccleſias ſm earum qualitates.¶Et ideo magis in ſpecie
adduco tex.in c.cũ in cũctis.in c.cũ nobis.& in c.ↄgregato. de
elec.in quibus habetur illiteratũ eligi non poſſe.& 51.q.c.fi.&
in auc.de ſanctiſſi.epis.§.clericos.colla.9. alias eps illiteratus e-
lectus & ↄfirmat' debet deponi.ca.fi.de æta.& qual.ſm gl.in d.
7 c.cũ in cunctis.¶† Quæ autem ſciẽtia requiratur in epo & in
aliis habentib. dignitates,officia,vel beneficia eccleſiaſtica?vi-
de Abb.in c.cum in cunctis.in 2.& 3.col.de elec.&ibi de ſcien
tia, quæ requiritur in Papa, epis, archidiaconibus, præpoſitis,
religioſis,hæremitis,presbyteris, & ſimilibus. & idem Abb.in
c.qualiter.in 2.col.eod.tit.& plenè per Firma. in tract.de epo.
in 2.lib.in j.par.in 47.q.& pleniſſime p Albe. de roctis in trac.
de perfecto clerico.in 2.lib.in j.part.in 16.requiſito.vbi quæ-
rit, quæ ſcientia requiratur in epo:& dicit requiri ſcientiam ca
nonum noui & veteris teſtĩ:& plus ponit ibi,epm ſcientem in
ſe defectum ſcientie , poſſe & teneri in conſcientia reſignare
epatum: & ibi ẽt peccare omnes acceptantes dignitates & offi
cia,quibus indignos ſe ſentiunt:&ibi quæ:qualis:& q̃ta ſciẽtia
requiratur in epo:& in vnoquoque ordinando:& ibi an in re
ligioſis requiratur ſcĩa literarũ,& qualis,& an nõ ſolũ ſacrarũ
literarũ,ſed ẽt ſeculariũ deceat eẽ clericos eruditos,et an ſit li-
citũ eis ſtudere libris gẽtiliũ. de quo vltimo ẽt plenè p d.Fir.in
trac.de epo.in 2.lib.in j.part.in 47.q.ponit etiam Albe.in d.lo-
co,an liceat clericis ſtudere,ĩ iure ciuili, aut phyſica & quid in
religioſis?ponit etiam ibi an cum illiterato poſſit diſpenſari:&
quid ſi de facto ordinetur ſine diſpenſatione:& plus dicit pec-
care clericos ſentientes ſe aptos ad diſcẽdum & facultates ha-
bentes,& non student:& ibi,ẽt ſoli vni digno potius commit
tenda eſſe omnia bñficia,q̃ pluribus indignis, & quem pp no-
bilitatem non eſſe ordinandum abſque idoneitate: recurre ad
eum nolui eius dicta tranſcribere,quæ vere pulchra ſunt pote
8 runt ibi videri.¶Et ibi dictis adde,ꝙ longe peritiores † & doc
tiores debent eſſe canonici eccleſiarum cathedraliũ q̃ eccleſia
rum inferiorum, ex quo illorum conſilio tota diœceſis guber
nanda eſt.tex.p quem ibi Abb.& alij hoc firmant in c.ad deco-
rem.de inſt.& tex.et ibi Abb.notat dicẽs ↄ̃trum & male obſer
uari in c.inter cætera.de offi.ordi.& Arc.hoc voluit in c.ſtatu-
tum.in prin per illum tex.de reſcr.libr.6.& Dom. poſt alios in
c.ſi eo tpe.de reſcr.e.lib.& Butr.in c. præterea.de ætat.& qual.
Ab.& alij in c.ſuper inordinata.de pręb.hinc ſignanter dixit gl.
2.quam ibi exclamat Sal.in l.ſocietas.ff.pro ſocietas.ff.pro ſo-
cio. Ita eſſe admittendos ad canonicatum eccleſiæ cathedralis
literatos,ſicut & nobiles:per illum.& p tex.ĩ l.ſi vero fuerit.e.
tit.Sed re vera eſt melior tex.in d.c.ad decorem & optime ſer-
uit tex.in c.de multa.ad fi.de præb. vbi ad aſſequendam plura-
litatem beneficiorum equiparantur nobiles & literati , intan-
tum literatura requiritur.& dixit Inno.in ca. cum iamdudum.
ante ſi.de præb.viros literatos eſſe vtiliſſimos eccleſiæ vniuer-
ſali,& ideo extollẽdos ad pluralitatem bñficiorum, & ẽt cano
nicatuum:his.n.viris literatis mirum in modũ indiget.vt dixit
tex.in c.cum ex eo.de ele.libr.vj. vbi Io.mo.notabiliter ſubdit:
& non aſinis ferratis : tales namque literati ſunt tanq̃ ſtelle &
firmamentum relucẽtiſſimum in eccleſia Dei.vt dixit tex.in c.
ſuper ſpecula.de magiſtris.& in auc.habita.C.ne filius ꝓ patre.
9 Imo non † valet conſuetudo, vel ſtatutum vt non admittant̃
ignobiles,ſi ſunt literati,ad canonicatus eccleſiarum cathedra
lium.Tex.eſt in c.aures.per quem ita dicunt ibi Ab.& alij in c.
venerabilis.de præb.de quo exclamat Fel.in ca. ſuper eo.el.2.
col.2.de teſti.& in ca.cum adeo.ad fin. de reſcrip. et dixit alibi
mirabiliter Rota:ꝙ ſi bene epiſcopus poſſet diſpenſare ſup de
fectu literaturæ, ſecundum nota.p Inn.in c.cum in cunctis.ad
fi.de elec.p Hoſt.in c.2.de inſt.tamen non poterit eps diſpenſa
re in canonicatu eccleſiæ cathedralis:quia ibi requiritur indu-
ſtria et ↄſilium : quam deciſionẽ refert et ſequitur d.Fel.excla-
mans ad multa in c.poſtulaſti.col.7.ver.circa gl. ſecundam de
reſcr.vbi vide ¶Adde etiam ea , quæ dicit do.Fel. fertiliſſime:
cum quærit,an vitium illiteraturæ ſit per Papam diſpenſabile,
maximè in epiſcopo:et an ſit defectus inductus de iure diuino
in clericis:et an vitiet electionem Papæ,in c.ſi quando.in pen.
col.de reſcr.vbi circa medium vult epm illiteratum deponi:et
ſubdit ꝙ licet ignoret regulas grammatice, ſufficit ꝙ ſciat pfe-
cte loqui latine.¶Adde etiam fore recurrendum ad Ab. in c.
10 j.de ſumma trin.et fid.ca.† vbi ponit, quæ fuit origo ſcientiæ:
et quæ dicatur ſcientia eminẽs,quę mediocris:et quę ſufficiẽs.
ponit Abb.in c.cum in cunctis.in 2.col.de elect.et ſcientia dici
tur donum Dei.Abb.in c.qualiter.in 2.col. de elect.et in c.illo
vos.in prin.de pigno.et ideo dicitur mundum ſine ſcientia re-
gi non poſſe.d.c.cum ex eo.de elect.lib. vj.dicitur etiam ſcien
tia requiri in prælato ſecũdum qualitatem eccleſiæ:et ideo nõ
in omnibus eccleſiis vniformis ſcĩa requirit̃:qa debet ↄſiderа-
ri,an populus ſit maximus:vel an ſint ibi hæretici. ca.in cauſis.
de elec.et p Abb. in c.eccleſia.eo. tit.et etiam ſenes clerici de-
bẽt adipiſci ſcĩam, et non debẽt dedignari illam diſcere. l.apud
Iulianum.ff.de fidei.liber.et 24.q 3.c.ſi habes. et in gl.in c.cũ ſi
cum pridem.de renũ.§.pro defectu.et gl. in c.de conſtantino-
politana.22 diſt.et ideo omnes ſcire debemus.l.ſcire debem'.
vbi copioſe Moder.ff.de verb.ob.et doct.noſtri in c.cum in iu
re peritus.de off.deleg.cum ſimi.¶Illiterati ergo non poſſunt
eſſe clerici , nec præſentari:ſed clerici literati habentes ſcienti-
am aptam, et condignam ad beneficia , ad quæ præſentantur.

11 ¶† An autem illiteratus poſſit eſſe iudex? vide copioſiſſime
d.Fel.in c.ſciſcitatus. in 3.col.in verſi.illiteratus. de reſcr. & ibi
quid de aſſeſſore & aduocato illiteratis, & multa alia puchre.
¶Hæc autẽ ideo liberiꝰ loqui volui, quo & noſtris etiam ſcri-
ptis quiſque ad ſcientiã, de qua hic loquuti ſumus, adhortetur.

¶Vigeſimusquintus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatus ad duas parrochiales eccleſias, & admiſſus præſentatus ad tertiam, an ob defectum ſcientie poſſit repelli per epiſcopum. & n.4.*
2 *Reprobare non poteſt quis, quem primo ſemel approbauit. Lim.n.3.*
5 *Papa an poſſit diſpenſare cum pœnitus illiterato, vt ꝓmoueatur ad ordines.*
6 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris.*
7 *Donans vel alienans rem eccleſiæ non ſeruata forma c.ſine exceptione.xij. q.ij. poteſt alienationem reuocare, non in ſui fauorem ſed eccleſiæ.*
8 *Doctoratus in aliis ſtudiis Neapoli iterum examinabatur.*
9 *Epiſcopus, qui ſcienter criminoſum promouit vel irregularem, an poſſit de illo crimine vel irregularitate cum accuſare.*

Ex præcedentibus Dictis pt 25. loco dubitari
de huiuſmodi caſu. Bonon.
ẽps ordinauit Titium ad presbyteratum qui poſtea ſucceſſiue
1 †præſentatus fuit ad duas parrochiales eccleſias, & ꝑ ipſum ad
miſſus: nũc pñtatur ad tertiam. Quæritur, an ipſe ẽps ex defec-
tu ſciẽ poſſit illũ repellere? ¶Iſtam.q.formauit Io.An.in addi.
Spec.in hoc ti.de iure pa.ante fi.j.col. qui dr̃ primo fore dicen-
dum, ꝙ non: motus primo reſpectu ordinis, ad quem illum re
putauit dignũ ad bñficiũ: ergo nõ reputat eũ indignũ.c.acce-
pimus.de ęta.& qual.& dicit facere.j.q.j.ſicut Chriſtus. ¶Item
illum bis cõfirmando in eadem ſpecie, iudicauit eũ dignũ: cu-
ius ɔ̃riũ nũq̃ debet aſſerere. 8.q.j.c.dilectiſſimi.de ele.c.nulli.
lib.6.& dicit facere, c.nulli ẽporum.de accuſa.& de ſent. excõ.
in pñſentia.& reg.quod ſemel.de reg.iur.li.6.vbi dicit fore que-
rendam concordiã.& ſubdit bñ facere.l.ſi qs teſtibus. C.de te-
ſti.& quæ habentur.4.q.3.in fi. ¶Poſtea ipſe Io.And.ponit ſol.
ꝙ ſi ponamus iſtam tertiam parrochiam ex qualitate ꝙ quan-
titate parochianorum vel ſitu ipſius differre multum à primis,
ita vt æque dici poſſit eum dignum ad primam ad iſtam indig-
num, certum eſt eum iuſte repelli: non.n.ſequitur dignũ mino
ris eccleſiæ, eſſe dignũ maioris.c.vlt.de tranſla.præl. ſicut de na
uibus dr̃ quaſdam ſufficere ad flumina, quæ nõ ſufficiũt ad ma-
re, ff.de exerci.l.j. §. nauem.& §.ſed & ſi.& ideo dicit ipſe ſtaret
dubium quæſtionis, quando eſſe paritas vel modicus acceſſus:
& fortius qñ eſſet tertia minor primis, quo caſu vr̃ eum repel-
li hac rõne: quia remoueri poſſet obtentu nimie inſufficientie
ſuper quo dicit fore videndum, quod no.in c.fi.in j.gl.de renũ.
& in c.j.de of.cuſto.& de æta.& quali.c.fi. qd̃ fieri poteſt ẽt ab
ipſo ꝓmouente: & remittit ſe ad ea, quæ dr̃ in ca.diuerſis falla-
ciis.de cle.con.ſup gl.ar. quod fortius: ergo poteſt ẽt ꝑ eundẽ
non admitti.c.quemadmodum.de iureiur. adducit ẽt.l.vt gra-
datim. §.reprobari.ff.de mune.& hono.& ff.de excu.tuto.l.ſed
& reprobari. vbi medicus ſemel approbatus, reprobatur. qd̃ eſt
ſpeciale pp hoĩm ſanitatem. cũ autẽ animæ precioſiores ſint
corporibus.c.cum infirmitas.de pœni.& remiſ. fortius in me-
dico animarum id debet admitti, quare medicamẽtum in arti-
bus dicitur ars ſuprema.ca.cum ſit ars artium.de ætat.& quali.
¶Poſtea reſpondet ad ɔ̃ria: & dr̃ non obſtare qd̃ de ordinatio-
ne dictũ fuit: ɔſtat.n.nõ oẽs dignos ſacerdotio, dignos eſſe cu-
ra. in religioſis, & mendicantibus abundant exempla.& c.acce
pimus. non arctat ordinantem ad curam, ſed ad beneficium: &
ita reſidet ibi Io.An. ¶Tu dic hunc art. prius formaſſe Old.cõſ.
18.inc.circa primum membrum. vbi format qõnem, an admiſ
ſus ad duas parrochiales eccleſias ſucceſſiue ꝑ ordinarium poſ
ſit, ſi vocatur ad tertiam, & ſubiectꝰ examini inueniatur idiota,
totaliter repelli? & ſic format art.in repto totaliter idiota. ¶Et
ꝙ nõ poſſit repelli, alleg.ea quæ dicit Io.An. vbi ſ.& vltra Io.
2 An.alleg.pro iſta par. ꝙ †quem primo quis approbauit, repro
bare non poteſt.l.ſi vxor. §.vltra.ff.de adult. & l. quod ſi nolit.
§.ĩfectum.ff.de edil.edic. ¶Poſtea tenet ɔ̃rium: & adducit quæ
dixit Io.And. vt proximè retulimus: & vltra illa adducit, quod
videmus in eo. proponitur colligendis & conſeruandis pecu-
niis ciuitatum deputatus ad opera vel frumenta, qui eligitur ꝑ
ẽpm, primates, & potiores ciuitatis, & tñ ſi ineficax, id eſt inuti
lis repetitur, poſtea reprobatur; vt in aut. de colla. §.iubemus.
colla.9.quia aut non fuit primo examinatus, aut perfunctorie
examinatus: nec fuit pronunciatum eum tunc idoneum: licet
fuerit vt idoneus admiſſus: & ideo iterum reprobari pt̃: vt ff. de
bo.liber.l.ſi filius. §.cum filius.in ver.plane ſi contra eum.& ff.
de leg.præſtan.ɔ̃ tab.bo.poſ. per l.filium. §.ſi quis ɔ̃ tabulas.&
C.quorum bono.l.j. & ibi not. & dicit iſtam fuiſſe ſententiam
Inn.ĩ d.c.accepimus. ¶Subdit ẽt, ꝙ qui promouit aliquem cri-
minoſum, poteſt eum denunciare de crimine, nec poterit præ-
textu facti ſui denunciatione excludi.c.quemadmodũ.& c.vlt.
de iureiur.& alio denunciante pt̃ de eo iuſtitiã facere, alias cõ-
pelleretur facere iniuſtũ, & ɔmitteret peccatũ: & iõ inquirere
poteſt, ſi prius ſe ignoraſſe dicat: nec poterit replicari ipſum ſci
uiſſe, ꝙ notorium erat; qa ſic fateret̃ excipiens crimen ſuum, &
ſeipſum excluderet.C.de mu.patri.l.ꝓfeſſio. & ff.qñ appel.ſit.
l.ſi ꝓcuratorio. §.ſed ſi auus.& dicit hanc fuiſſe ſñiam Inn.in d.
c.diuerſis fallaciis.de cle.coniuga. ¶Poſtea reſpondet ad ɔ̃ria:
& dicit, patere rationem omnia illa loqui de conſequentibus:
coherentibus: vel cõnexis: ad primam. hæc aũt nõ ſit.ar.ꝓ hoc
ff.quorũ legatorũ.l.j. §.ſi due. ¶Demum ibi quærit, an talis re-
pulſio præſentati per euidentem ſciẽ defectum, dicat̃ ſñia dif-
finitiua? de qua ibi ꝑ eum: nõ eſt hic locus, ſed alias forſan.ĩ.di-
3 cetur.& ita reſidet Old.vbi.ſ. ¶† Tu de hac materia, an & qñ
ſemel approbatus poſſit amplius reprobari: vide plenè Io.An.
Car.Imo.& Abb.in d.c.diuerſis fallaciis.de cle.coniu. vbi Car.
pulchre per plures qõnes & oppoſitiones hanc materiam tra-
4 ctat. ¶† Et breuiter quo ad art.noſtrum ex dictis ꝑ ipſos doct.
in locis prædictis concluderem: ꝙ aut loquimur de ſuperiore
prælato alio, aut loquimur de illo ſuperiore prælato bis cleri-
cum admittenre, aut de tertio pro ſuo intereſſe ſe opponente.
¶Primo caſu, quando loquimur in ſuperiore prælato, nõ eſt
dubium ꝙ cũ ipſe abſq; difficultate habeat cognoſcere de fac-
tis ĩferioris potius q̃ eius facta ſequi.c.eccleſia ſanctę Marię.de
ɔſt.cũ ſim. poterit ipſe cognoſcere de hmõi defectu ſciẽ & il-
lum non admittere: & iſte caſus non eſt de art.nr̃o. ¶Scd̃o ca-
ſu, qñ eſt ipſemet prælatus, & tunc aut eſt ipſe, aut ſucceſſor: ſi
ſucceſſor, non eſt dubiũ non teneri illum admittere: imo non
debere reperiẽdo ipſum non idoneum: & ita ɔcludunt oẽs in
d.c.diuerſis fallaciis. ¶Aut eſt ipſemet prælatus, & tunc aut eſt
totaliter illiteratus: & ſiue diſpenſauerit cum eo, ſiue non, ſiue
cum cauſæ cognitione, ſiue ſine, vllo modo tenet̃ eum admit-
tere: & in hoc caſu loquit̃ conſ. Old.& diſpenſatio non tenet:
5 † nam de Papa dubitatur: an cũ pœnitus illiterato diſpenſare
poſſit, vt habeat beneficium. de quo per d.Fel.in c. ſi qñ. in pe.
col.de reſcr. quem allegauimus in proximo præced.art. ¶Aut
ſumus in non totaliter illiterato: & tunc aut eſt talis illiteratu-
ra, ſuper qua ẽps diſpenſare poſſet: puta quia non habet perfe-
ctionem literature: ſed talem, cum qua poſſet deſeruire ecclæ,
& de facili habere adiumentum alterius: vt ponit d.Fel.in d.c.ſi
qñ.in pe.col.de reſcr.& doct.in d.ca.diuerſis fallaciis, videntur
velle, ꝙ ſi proceſſit cum cauſæ cognitiõe, pp quam viſum fuit
ſibi diſpenſare.& nõ poterit illum reſultare. ¶Aut ſine cauſæ
6 cognitione & poterit illũ non admittere vt ibi ꝑ eos. ¶† Ego
de hoc multum miror: nam planum eſt diſpẽſationẽ eſſe ſtricti
iuris: vt plenè ꝑ doct.in c.at ſi clerici.de iud. & ideo non exten
ditur vltra caſum ſuũ: ſi ergo ẽt cũ cãæ cognitione ẽps diſpen
ſauit cũ non totaliter illiterato illũ admittẽdo ad ecclĩam par-
rochialem, & ſucceſſiue ad ſecũdam, iſta diſpẽſatio facta in pri
ma & ſecũda, non extẽditur, nec ꝓcedere pt̃ ad tertiam: & iõ ſi
voluerit prælatus, poterit modo nõ admittere eum, præſertim
ſi nũc non militarent primæ cãæ: arg.c.cũ ceſſante.de appel.&
ideo dicerẽ prælatũ poſſe illũ non admittere, & ſi voluerit ſtã-
te prima vel alia cauſa, cum eo diſpenſare, vt bis fecerat: quia ſi
ne cauſa legitima diceret̃ diſſipatio: vt voluit beatus Bernardꝰ
relatus ꝑ Ab.in c.cũ intantũ.circa medium.j.col.de præben. &
cauſæ erunt qualitates parrochiæ, & hominum in ea exiſten-
tium. vt dixit Io.An.in d.addi.ad Spec.ſ.alleg. et in hoc non eſt
conſiderandum: an veniat ɔ̃ factum ſuum: & quod ſemel pla-
cuit, & an ipſemet poſſit geſta ꝑ eum reuocare? de quibus in d.
reg.quod ſemel.& in d.c.diuerſis fallaciis.& in aliis iuribꝰ.ſ.all.
nam cum ſimus in caſu, vbi vertit̃ periculũ anime, iſta nõ ſunt
in conſideratione, ſicut iſto reſpectu, dicimus ſñiam ɔ̃ mrĩmo-
nium nunq̃ in rem iudicatam tranſire: & iõ eundẽ iudicẽ ſemꝑ
poſſe de ea cognoſcere.c.conſanguinei.& c.lator.de re iud.cũ
ibi plenè per do.Fel. allega. ¶Si vero ſumus in tertio caſu qui
poteſt eſſe hoc modo: pone hunc Titium ordinatum ad pres-
byteratum per ẽpm Bononien. fuiſſe bis præſentatum, & inſti-
tutum in ɔcordia patronorum, & ẽpm cum eo diſpenſaſſe, vel
non: ipſum tamen inſtituiſſe vel fortè bis ſibi parrochialem ec
cleſiam ſucceſſiuis tꝑibus contuliſſe: & modo in iſta tertia ec-
cleſia parrochiali ipſum pñtari ab aliquibus patronis illius po
nitur edictum, & ɔpatronis ɔparent, & opponũt ſe allegãdo il
lum non idoneum ſcientia, poterit ne iſte iuuari ordinatione
ẽpi ad presbyteratũ bina pñtatione aliorum patronorũ ad a-
lias ecclĩas, & bina inſtitutione ordinarij ſequuta, & dd̃m cer-
te ꝙ non: iuxta aureũ dictũ Ab.in d.ca.diuerſis fallaciis.in vlt.
colum.in 2. intellectu illius text. vbi vult diſpenſationem vel
quodlibet

quodlibet factum epĩ non poſſe tertio ꝑiudicare. all.l.ſi credi-
torem,C.ſi cer.pignus datũ ma.& dr̃ optime facere tex. in ca.ſi
qua de rebus. 12.q.2.& qđ no.gl.in c.j.de ſe.vac.vbi ſingulari-
ter habetur recipientem rẽ eccleſiaſtica ex ɔ̃ctu emptionis in
fauorem eccleſiæ nullo mõ poſſe allegare nullitatẽ ɔ̃ctus ad
reuocationem actus:ſed ipſam eccleſiã,de cuius fauore agitur,
poſſe actum approbare,vel improbare ita & in caſu nr̃o,ꝙ licet
epĩs ex ſe non poſſet illum refutare, pr̃ono tñ ɔ̃dicente nõ de-
bet ipſum admittere : ſed poterit venire ɔ̃ factum ſuum, q̃uis
7 alias ɔ̃ factum ſuum venire non poterit:ſicut etiam † dicimus
donantem vel alienantem rem eccleſiæ, nõ ſeruata forma c.ſi
ne exceptione. 12.q.2. poſſe alienationẽ reuocare nõ in ſui fa-
uorem,ſed eccleſiæ & ſic. 3.c.ſi qui presbyterorũ.vbi gl.& Ab.
de reb.eccl.nõ alie.& in c.cũ ſup qõne.de exceſ.pla.& tex.iun-
cta gl.& ibi Abb.in c.epĩ.de reb.eccl.nõ alie.& gl.& doct.in c.
noſti.de elect.& Abb.conſ.45.ſatis mihi vr̃.in v.vol.Ita in caſu
noſtro,cũ hic vertatur præiudiciũ patroni ſe opponentis,imo
potius eccleſiæ quia patronus nõ ꝓpter ſe, ſed vt defenſor ec
cleſiæ ſe opponit ea,cũ teneat̃ illam defendere. 16.q.7.c.filiis.
& doc.in hac rub. ergo diſpenſatio epĩ nec eius factum poteſt
patronis obſtare: & ideo illis ſe opponentibus nõ debet tene-
re eius factum , ꝑ quod nõ idoneum ad duas eccleſias admiſe-
rat:& ad hoc faciunt,quæ dicunt Abb.& doct.poſt Cal.in c.cũ
acceſſiſſent.de conſt. epm̃ ſine patrono nõ poſſe diſpenſare in
modo ɔferendi ɔ̃ naturam beneficij. diximus de hoc nos latè
s̃.in 7.q.princ.huius partis in vlt.art.& aliquid dicemus in ſeq.
q.princ.in 2.art.quanto magis patroni audiri debẽt allegando
inidoneitatem pñtati ꝑ compatronos,qui iuuare ſe non pote
runt facto epĩ,qui eis ꝑiudicare non poterat,ꝑ prædicta:& ꝓdi
ctis adde intãtum ſemꝑ querendã eẽ idoneitatẽ.ꝙ Bar.in l.ſed
8 & reprobari.in prin.ff.de excu.tut.† dr̃ in hoc regno Neapoli-
tano antiquitus Archiepm̃ Capuanũ oẽs doctores, q gradum
aſſumpſerant,in aliis publicis ſtudiis redeuntes ad eorum pr̃i-
as,in regno iterũ reexaminari faciebat ĩ ciuitate Neapolitana,
& q̃ plures erant reprobati:& dicit ibi Bar.Deus vellet ꝙ ita fi
eret nunc,qui archiep̃s velut vicecancellarius collegij Neapo
litani faciebat eos reexaminare ꝑꝑ præiudicium regnicolarũ:
ne doctores ignorantes patrocinarentur lites & cauſas eorum
& male eas gubernarent,& peſſime iudicarent : & hic erat ca-
ſus in quo par in parem videbatur habere imperium, contra
c.innotuit.de elec.quia vnum collegium reprobat graduatos
in alio collegio,quod eſt menti tenendum,in memoriam ex-
cellentie gimnaſij & collegij Neapolitani. ¶Et certe iſti tales
iterum reexaminati poterant dicere ſe certaſſe virtute ꝓpria,
& non corruptela aduerſarij:prout vult Bart.in l. athletas.in j.
reſpon.de excu.tut. ff. ꝑꝑ quod dicebat ibi idem Bart.ſe dixiſſe
in l.j.C.de athle.lib.x.ſm̃ d.Ant.ꝙ effecti doctores ꝑ corruptio
nem doctorum nõ videtur doctor.ad quod dicit eſſe tex. in d.
l.athletas.allegatus à Iaco.de aret. dicentis caput doctoris co-
ronari in ſignum honoris,quod oſtenditur,cum imponitur bi
retum conuentuato,cui imponitur tanquam vincenti in certa
mine.qui videtur ter certaſſe ſemel in examine priuato,ſemel
in publico, & ſemel qñ cõuentuatur.Ego dico tales doctores
Neapoli reexaminatos nõ dici poſſe doctoratos ob corrupte
lam,nec ter tantũ certaſſe:ſed potius quinquies:quia vltra tria
certamina,de quibus.s̃.Neapoli etiam in priuato ſemel, & ite-
rum in publico examine certabant:vnde longe maioris gl̃ie,
quod fuit obſeruatum, etiam tempore genitoris mei obſeruã
diſſimi,qui in gymnaſio Patauino, vt plurimũ ſtuduit & leges
audiuit canones vero in gymnaſio Bononien. & ibidẽ gradũ
vtriuſque cenſuræ aſſumpſit : q̃ erat eius primeua pr̃ia:reuer-
ſus Tranum Neapoli iterũ examinatus & approbatus fuit:ſi i-
git̃ iſta obſeruant̃ in ſecularibus, quanto magis in ſpũalib⁹ ob
9 ſeruari debẽt?arg.c.ſolite.cũ vulg.de maio.& ob.¶† Quid au
tẽ ſi epĩs ſcienter ꝓmouit criminoſum vel irregularẽ,an poſſit
de illo crimine vel irregularitate eũ accuſare?vide doc.& ma-
ximè Car.ĩ d.c.diuerſis fallaciis.in 4.co.in 3.q.de cle.ɔiu.& qđ
ſi talis ꝓmotus accuſat̃ de crimine vel irregularitate corã pro-
motore,an ipſe ꝓmotor poſſit facere iuſtitiam? ibidem ꝑ Car.
in 4.q.¶Et an talis ꝓmotor poſſit ĩquirere de prædicto crimi-
ne vel irregularitate?ibidẽ ꝑ Card.in v.q.¶Vbi ẽt in vlt.col.in
6.q.ponit qđ ſi talis exceptio criſ nõ fuit ꝓpoſita in initio litis:
an poſtea proponi poſſit.Et hæc quo ad hunc artic.ſufficient.

¶Vigeſimusſextus art.ix.q.prin.j.partis.ij.Libri.

1 *Hiſtrio clericus,vel ſcurra,vel buffonus.an poſſit præſentari,vel eligi.*
2 *Euchariſtia non eſt concedenda hiſtrionibus & notorie infamibus.*
3 *Hiſtrio clericus non gaudet priuilegiis clericalibus.& n. 7.*
4 *Ioculatores vnde dicti.*
5 *Cythariſte quomodo puniantur.& quid Buffo.*
6 *Clericus non poteſt tabernas exercere , poteſt tamen domi ſuæ vinum vendere per alium.*
8 *Hiſtriones an poſſint promoueri ad clericatum.*
9 *Dauid quamuis iuſtus,citharam pulſauit,& choream duxit.*
10 *Hiſtrio vt quis dicatur, buffo,ſeu ioculator,quid requiratur.*
11 *Laruæ.*
12 *Prælati debent à ſuis conuiuiis arcere turpes.*
13 *Sacerdotes,iocularium exercentes,aut lenocinium,damnandi.*
14 *Sanctorum repræſentationes an poſſint fieri per clericos.*

Et quia Sicut literatura videtur defectus ꝓueniens ex
culpa pr̃is nõ dantis filio bñ eſſe,& filij nõ addi-
ſcentis eodem mõ,ſi filius capit mores reprobatos vtrique im-
1 putari poteſt.Et ideo ſequitur.26.loco dubitari:† an clericus
hiſtrio ludio, ſeu ludius vel ſcurra,vt grammatici aiunt, ſeu vt
vulgo dicitur buffonus poſſit præſentari ad beneficium patro-
natum?¶Hic art.in electione habetur deciſus.ꝙ non.34.diſt.
c.maritum.& in gl.in c.donati.86.di.quinimo hiſtrio non po-
teſt corpus Chriſti accipere.de conſe.diſt.2.ca.pro dilectione.
2 †& eſt ratio,quia cum ſit infamis notorie, non eſt ei concedẽ
da euchariſtia,ſicut nec exiſtẽti in publico peccato mortali:ſe-
cundum glo.ibi & ꝙ iſte ſit infamis.no.4.q.j.ca.j.& in d.glo.c.
pro dilectione.& no.in l.2.§.ait prætor.ff.de infami.in tract.de
3 epõ.in j.part.2.lib.in 62.q.¶† Vbi ſubdit clericum hiſtrionem
ſeu buffonum vel mimum ſeu ioculatorem non gaudere pri-
uilegiis clericalibus.alleg.glo.in verbo,debeat.& in c.ſi iudex
laicus.de ſenten.excom.libr.vj.& Ang.in aut.de mon.colla.j.
ſed de hoc eſt tex.clarus in ca.j.de vi.& hone.cleri.lib.vj.quod
procedit , vt vult ibi text.& etiam dicta gl.quando per annum
exercuit talem artem,vel minus anno,& ter monitus non de-
ſtitit:vt in d.text.patet & gl.ibi in verb.buffones.dicit hoc eſſe
vulgare Tuſciæ:& loquitur ẽt ibi text. propriè de ioculatore,
4 & glo.ſuper illo verbo,† exponit, quaſi ioculatores in publi-
cum : et allega.c.cum decorem de vi.& hon.cler.quia faciunt
ſpectaculum ſui corporis.l.2.§.fi.ff.de his qui notan.infa.in oc
culto tamen vel honeſte rei cauſa aliquid ioci facere, dicit nõ
reprobari.& facere quod not. de cithariſtis & his qui variis v-
tuntur inſtrumentis.86 diſt.c.donare.in j.gl.¶Item ille text.c.
vnici.de vi.& honeſt.cle.lib.vj.loquitur etiam de geliardis: &
ibi doct.exponunt de guloſis,quaſi hoc vocabulum à gula ve
niat : quia ſolent tales eſſe guloſos & leccatores. Ita Domi.ibi
in 2.q.licet gloſ.ſolum dicat eſſe vulgare gallorum & plus di-
cunt omnes doct.ibi:& præſertim Io.And.Gem.& Philip fra.
in principio, quòd ex quo ex iſto delicto reſultat vilipendium
ordinis clericalis quilibet clericus poteſt tales accuſare: & idẽ
5 quod innuit gl.vbi s̃.de cithariſtis, ꝙ † ſi ſunt publici,puniunt̃
vt clerici:tenet Inn.in d.c. ad decorem. & dicunt ẽt ibi doct.&
præſertim Dom.poſt Io.An.ſuper gl.in verbo,buffones.buffo
nem idem eſſe,ꝙ rana terreſtris.¶Et gl.in d. ca. vnico. de vi.&
hone.cle.vult idem eſſe de clerico tenente tabernam. vide ta-
6 men ibi Io.An.Dom.& Phil.fran.qualiter hoc ꝓcedit,† q̃ vo
lunt clericos poſſe habere tabernas & etiam vẽdi facere vinũ
in domo, dummodo ipſemet nõ exerceat tabernam vel vẽdat
vinum, ſed alter. vide ibi pulchre & de prædictis ꝑ doc.in d. ca.
cum decorem. & in c.clerici.quod eſt pe.ca.de vi.& ho.cle.vbi
plenè de hmõi hiſtrionibus & q̃ pluribus aliis,vbi etiã per Io.
7 And.Car. & Imo. cum ergo † tales non communicent ſacra-
mentis,& ſunt infames:ergo præſentari non poterunt, per ea,
quæ diximus.s̃.in 16.proximo præceden.art.præſentis.q.dum
tractauimus de infamibus: & ſicut eligi non poſſunt,ita nec ꝓ-
ſentari : vt ſæpius diximus.¶ Dicerem tamen , quòd ſi ſecrete
cauſa recreationis aliquid fieret, eſſet ꝑmittendum:vt dicit gl.
in d.c.vnic.de vi.& ho.cle.li.6.& volunt Ab.& doc.in d.c.cum
decorem.¶Et ideo doc.in d.c.cum decorem.& preſertim Inn.
8 quærunt nũquid buffones † iſti,hiſtriones ſeu luſores poſſunt
promoueri ad clericatum ſaltem poſt pœnitentiam.& dicit In
no.ꝙ non,quem ſequitur ibi Io.And.Card.& Ab.quia iſti ſunt
infames.& alleg. 51.q.ca.j.& ca.j.præterea.& 4.q.j. c.& d.l.2.§.
ait prætor.ff.de his qui not.infa.& ſubdit ibi:quòd nec corpus
Chriſti debet eis non pœnitentibus indulgere, de conſe.diſt.
2.ca.pen.& requiritur vt dicit ibi Inno.quòd habeant hoc of-
ficium in curia vel ꝙ aſſuefecerint ſe in arte illa:ſecus autem ſe
cũdum eum,vbi in occulto hoc feciſſent maximè ad complaa-
9 centiam infirmi:nam Dauid licet eſſet † iuſtus. ſæpe tamẽ pul-
ſauit citharam , & corezauit. & idem dicit ſi in publico ſemel
vel pluries hoc fecerit dummodo non aſſueuerit ſe:quia infa-
mia eſt illa quæ prohibet eos à ꝓmotione:quod tamẽ vltimũ
dictum Ab.ibi dr̃ non putare ſimpliciter verum: & iõ credit ꝙ
ſi bis ſaltem ĩ publico exercuerit illã artẽ cã quæſtus efficietur
infamis

infamis.arg.l.palam.ff.de ritu nup.vbi text. no.inuit mulierem
30 dici meretricē,ſi adiuit duos cauſa quæſtus:& † ideo idē dr̄m
vt qs dicatur hiſtrio & Buffonus ſeu ioculator, ſi cauſa quæſt⁹
bis exercuerit illam artem:& dr̄ facere.25.q.2.ca.ita nos.& l.3.
C.de epali audien.& quod no. Arch.in c.illud.12.diſt.¶ Et idē
vult Car.in d.c.cum decorem. q dr̄ hm̃oi hiſtriones ēt poſt ꝑ-
actam pœnitentiam nō poſſe promoueri,niſi cum eis diſpenſe
tur,& diſpenſationem debere fieri à Papa.¶ Tu pro opi.Abb.
quam ego ſequerer adhuc regulam,nomen verbale verificari
in duabus vicibus.Ita Bart.in l.j.§.illud.ff.de tribu.& voluit pul
chre do.me Corſe.in ca.accedentes.de præſcri.in j.char.ſed io
culator,eſt nomen verbale, vt de ſe patet : ergo per duplicem
actum in publico factum cum quæſtu quod eſt proprium io-
culatoris dicetur ioculator & punietur pœna p̄dicta. ¶ Adde
31 p̄dictis ꝙ text.in d.c.cum decorem.loquitur de laruis,q̃ † vul-
gariter dicuntur maſcare, quæ ſecūdum Abb.ibi, fieri per cleri
cos eſt prohibitum, imo etiam in illis intereſſe vel illa videre:
& ſi commederet clericus & ibi veniſſēt deberet à menſa ſur-
gere,vt illos nō videat,vt pulchre ibi Abb.& doc. & ideo Fir-
ma.vbi.ſ.in j.part.2.libr.in 42.q.dicit non ſolum hiſtriones eſ-
ſe vetitos epo,ſed etiam clericis & eos nō poſſe eſſe in ɔuiuio
in quo ſuperueniret hiſtrio vel ioculator:ſed debere recedere,
ne videant geri ludos obſcenos, quod dr̄ nō obſeruari plerū-
que ꝑ p̄latos,qui tales domi detinēt, & fouent, & eos exercēt
32 in ɔuiuiis, & ibi ponit in † ɔuiuiis p̄latorū eē prohibitos tur-
pes ludos,ɔfabulationes,cantationes,plauſus,riſus incōditos,
& laruas cū iis vti diabolicum ſit.all.tex.de ɔſe.di.5.null⁹ preſ-
byterorū. cum aliis ibi ꝑ eum alle.ſed p̄lati in ɔuiuiis debēt vti
lectionibus ſacrarū ſcripturarū:vt fabule odioſe non interpo-
nantur:& aīe ad bonum edificētur.alleg.tex.xl.diſt.ꝓ reueren-
tia & ibi Firma.ponit oīa quæ debēt fieri in menſa p̄latorū : &
qua hora debet eſſe eorū prādium : & eos nō debere vti lautis
epulis:& multo labore q̃ſitis:ſed debere eē memores Ieſu xp̄i,
nudi,pauperis,& eſurientis:& multa alia pulchra ponit ibi Fir-
ma.aureis literis notanda,q in j.par. 3.lib.in 14.q.in 2.col. po-
nit multa pulchra de prædictis:& an conſuetudo excuſet præ-
latos vtētes pōpa,& quomodo veſtiri debeāt:& dr̄ eorū ſupel
lectili,iterum ſubdēs de laruis & ɔuiuiis;& idem Firm.in j.par.
4.li.in 8.q.ponit clericos nō debere eſſe p̄ſtes ludis hiſtrionū:
& in 9.q.ibidem renouat qualitatem menſe epi: vide iſta loca
quia multa pulchra reperies.¶ Adde etiam omnibus prędictis
id quod dr̄ do.Fel.in rub.de maio. & obedi.in 3.col.nam cum
ibi loquutus fuiſſet de prętantia dignitatis ſecularis,& ꝙ illa p̄
cedit quamcunque ſecularem dignitatem , inuehitur ɔ miſe-
33 ros ſacerdotes hodie faciētes † ſe familiares capellanos & ca-
ſtaldos,& quod deterius eſt plerunque lenones potentum la-
icorum,exiſtimantes hoc eſſe eis ad vnum gradū glīæ, impera
re,& ɔculcare in viliſſimis obſequiis ſacerdotes,qbus data eſt
p̄tās ligandi & ſoluendi, quaſi habentes clauigerum in famu-
lum,& vile mancipium; & ſic liceat eis libere peccare qbus li-
cet clauium miniſtro inſolēter abuti : & hos eſſe, qui de nobis
clericis dicūt:vbi eſt deus eorum? cui abuſioni dr̄ prebere mag
nam cauſam diſpēſationes quæ ꝑ ſimoniam & ſubreptionem
obtinētur ꝑ multos religioſos à Papa & religioſorū vicariis gn̄a
libus,ꝑ quas à iugo clauſtri abſoluti vagantur ꝑ curias potētū,
dicentes,laqueus contritus eſt &c.vt ꝑ glo.in cle.in pleriſque.
de elect.hæc ego volui dixiſſe: quia ēt hodie tales religioſi hi-
ſtriones fiunt.¶ Cōclude ergo tales præſentari nō poſſe.¶ An
34 autem † poſſint fieri repreſentationes ſanctorum in eccleſia
& per clericos? vide Io.An.Car.Abb.Imo.& doct.in d.ca.cum
decorem.vbi etiam ipſi & maximè Card.ponit de repræſenta-
tionibus,quæ fiunt in natiuitate dn̄i,& feſtiuitatibus ſequenti
bus,ſ.in ipſo die celebratio officij ꝑ epm̄,in die ſancti Stephani
ꝑ ſubdiaconum,in die ſancti Ioannis,ꝑ diaconum,in die Inno-
centium,ꝑ acolytum,in die ſancti Thome martyris,ꝑ ſacerdo
tem,ꝙ fieri poſſunt:ſed non debent fieri cum plauſu,riſu,& in
honeſtate qd̄ nota ɔ clericos Tranen. facientes ſolū celebra-
re officium per clericum in minoribus conſtitutum in die In-
nocentium cum cachiitenis & mutatione tenorum,vt d.ſcor
dent facientes maiora officia exercere per minores & mino-
ra per maiores : quia fieri non debet : & de iſtis feſtiuitatibus
quæ fiunt per ipſos clericos , ſecundum eorum ordines, vide
etiam Spe.rationalis diuinorum officiorum in 7. libr. in fi. fe-
ſtiuitatum ſancti Stephani, S.Ioannis,& Innocentium.Et hæc
dicta ſint pro hiſtrionibus & huiuſmodi, & ſufficiant.

¶ Vigeſimusſeptimus art.ix,q.prin.j.partis.ij.Libri.

3 *Præſentatus non admiſſus caſſata præſentatione perſonæ vitio , an poſſit præſentari in alia eccleſia.& n.3.4.*

2 *Electione caſſata vitio forme,electus poteſt in alia eccleſia eligi.*

5 *Depoſitus ab epiſcopo intelligitur ſpoliatus beneficiis ſue diœceſis.*

1 Sed offert Se.27.† an præſentatione caſſata vitio pſo
ne p̄ntatus nō admiſſus poſſit p̄ſentari in a
lia eccleſia? Et dic breuiter nos habere tex.in c.ſuper eo.de ele.
2 volentē † ꝙ ſi electio eſt caſſata vitio forme,electus poterit e-
ligi in alia eccleſia,vel in alia vice,ſec⁹,ſi eſt caſſata vitio ꝑſonę:
qa tūc amplius,nec ad illā, nec ad aliam eccleſiā eligi p̄t,vt ibi:
ſed p̄ſentatio dr̄ electio : ergo idē in p̄ntatione: & idē ɔcludūt
Abb.& doc.poſt Io.Cald.in d.c.ſuper eo.in j.col. vbi extendūt
illum text.ad p̄ntationem vt ſemel repulſus vitio ꝑſone, ſicut
nō poteſt ampli⁹ eligi,ita nec præſentari: cū militat eadem rō.
¶ Sed tu dic maiorem rōnem militare in p̄ntatione.Nam ratio
illius text.eſt quia ꝑ electionem electus nō ɔſequitur oē i⁹:&
ideo facilius repellitur. Tu dic ꝑ electionē acqri aliqd̄ ius:vt in
c.tranſmiſſa.& per totum de elect.Sed ꝑ præſentationem nul-
lum ius:quia tantum ius ad rem:& non in re ɔſequitur p̄ntat⁹.
vt no.in c.cū Bertoldus.de re iu. ergo multo magis ille tex.de
bet habere locum in p̄ſentato Abba. ibi dubitat,an ſit idem in
eo cui beneficium eſt collatū,& vr̄ ɔdicere Io.Cal. vide ibi nō
eſt materia nr̄a;in præſentatiōe vero oēs ɔcordant:& de diſpō
ne.d.c.ſup eo.loquit̃ Firma.in tract.de epo.in 3.lib.in 2.par. 2.
par.prin.in 4.q.& in 4.par.2.part.prin.in 13.q.& in hoc nemo
3 ɔdicit. ¶ † Tu aduerte, nam iſta ɔcluſio nō poteſt indiſtincte
procedere nec debet ita ruditer& inſipida:ſed bene ɔdita intel
ligi.Ideo dic:ꝙ aut eſt vitium tpale,aut ꝑpetuū ſi tpale,puta ex
cōicationis,ſuſpēſionis, & hm̃oi, ita ꝓſequitur p̄ntatum non
admiſſum in alia p̄ntatione ſi adhuc durat illud vitium & impe
dimētum,alias nō:nam ſi illud ceſſat : puta qa eſt abſolutus qñ
ſcd̄o loco p̄ntatur,nō eſt dubiū primā caſſationē nō nocere i-
ſti ſcd̄e p̄ntationi:ꝓut diximus ſ.in j.art.p̄ntis.q.prin. vbi ɔclu-
ſimus excōicatum p̄ntari nō poſſe, dū in excōicatione exiſtit:
ſed facta abſolutiōe ſic : & idem diximus in excōicato eccl'am
fabricante,vel dotante:vt nō acquirat ius pa.dum eſt in excō-
catione,niſi abſolōne obtēta.ſ.in j.par.j.lib.in 7.q.prin.in x.art.
4 ¶ Si vero † impedimētum eſt ꝑpetuum puta irregularitatis,&
hm̃oi illegitimitates & iſta quæ recipiūt diſpēſationē in eis,eſt
videndum, an tempore ſecunde præſentationis ſit diſpenſatū
cum ipſo præſentato : quia ſi eſt diſpenſatum, bene poterit p̄-
ſentari : arg.eorum,quæ dicuntur per doct.in ca.at ſi clerici.de
iud.& de fama reſtituta in ca. cum te.de teſti.cum ſi. & donec
de diſpenſatione conſtet,repelli debet:quia diſpenſatio eſt fa-
cti:& tantum illi creditur inquantū oſtenditur.c.porro.de pri-
ui.cum ſi.¶ Si vero eſt impedimentum nō recipiens diſpenſa-
tionem,indiſtincte habebit locum, quod.ſ. ɔcluſimus per d.c.
ſup eo.de elect. & ita ille tex.intelligi debet. ¶ Adde prædictis
5 aliud:nā licet nō admiſſus vitio perſone in vna electione † de
beat ab alia repelli:& ſic ēt in p̄ntatione vt ſ. eſt ɔcluſum:tn̄ ſi
aliquis eſt depoſitus ab vno epo, intelligit̃ depoſitus à benefi-
ciis ſue dioc. & aliene, in qua ille eſſet beneficiatus:qa infamis
in modico,eſt infamis vbicūque,ꝑ l.ex ca.ff.de poſtu. nō tn̄ in
beneficiis quæ habet in aliena diœce. ille depoſitus habebit ſe
cum executionem,l.cū vnus.§.is qui.ff.de bo.auct.iu.poſſ. nec
ēt tenetur eps ſequi facta alterius epi: quia res inter alias acta,
&c.Ita Bal.in d.ca.at ſi clerici.in §.de adulteriis. in fi. de iud.all.
in arg.§.ſi vero crimē.in aut.de ſanctiſſi.epiſcopis.ſequit̃ Barb.
in d.§.de adulteriis,in pe.col.& ſe remittit ad dicta per Inno.&
per eum in ca. poſtulaſti. de foro compe. Ego pro hoc allego
tex.in ca.j.in §.contrahentes.de foro compe.lib. vj. vbi de hoc
eſt caſus,ſi bene & ſubtiliter ponderetur.¶ Et ex hoc dicerem
in caſu art.noſtri:vbi non eſt vera depoſitio ꝙ non admiſſus in
præſentatione facta in vna diœceſi non per hoc in præſenta-
tione, quæ fieret in alia diœceſi. debere repelli, etiam ſi prima
non fuiſſet admiſſa vitio perſonæ perpetuo: ſed eps vel habēs
inſtituere habebit de hoc vitio iterum cognoſcere per prædic
ta:& per ea quæ diximus. ſ.in xxv.proximo artic.huius quæſt.
prin.poſt O.d.in conſ.18.ibi allegatum.Cogita quia puto hoc
dictum verum.

¶ Vigeſimusoctauus & vlt.art.9.q.prin.1.partis.2.Libri.

1 *Præſentans indignum,an præſentari poſſit in eadem eccleſia, vel alia vacā te à compatronis,vel patronis aliis.*

2 *Eligens in epiſcopum ſcienter indignum non poteſt ad dignitatē illius vel conſimilem eligi & eſt ſuſpenſus à beneficiis eccleſiæ per triennium.3.6.*

4 *Patroni ſi ex priuilegio haberent præſentare epiſcopū,patronus præſentans indignum an poſſit in illa eccleſia vel alia eligi vel præſentari.*

5 *Pœne reſtringende.*

7 *Patronus clericus ratione patrimonij conſentit laicus.*

Poteſt

Poteſt Pro complemento huius.9. q.prin. 28.& vlt.lo-
1 co dubitari,† an pñtans indignum aliqua ex p̄di-
ctis inhabilitaribus,poſſet ipſe ſi eſt clericus,ab aliis ꝯpatronis
in eadem eccleſia vel ab alijs patrõis in alia eccleſia patronata
vacante pñtari? ¶ Iſtum arti. in terminis nõ inueni tactum ab
aliquo.ſed dic breuiter,validũ eſſe arg.de electiõe ad pñtatio
nẽ:p not.in ca.fi.de elect.li.6.vt ſæpe. ſ. diximus & eſt clarum:
2 †ſed nos habemus eligẽtem ſcienter indignũ in epm, eſſe ob
hoc ſuſpenſum à beneficiis eccleſiæ p trienniũ, nec poſſe inte
rim ad dignitatem illius vel ꝯſimilem eligi.vt eſt tex.clarus in
c.p inquiſitionem. de elect.ergo idẽ dđm in pñtante indignũ
p p̄dicta.¶Tamẽ ꝯriã partem puto veriorẽ ex pluribus.Et pri-
mo:nam iſta pœna q eligens indignum,ſit ſuſpenſus,ponit in
c.cum in cũctis.§.clerici.de ele.& tamen vt dicit Ab.in d.c.per
inquiſitionẽ.in 2.col. recipit plures reſtrictiones & inter alias
3 prima eſt,vt nõ habeat locũ illa pœna niſi in electionib.†epõ-
rum & ſuperiorũ : vt eligentes indignos in epos vel ſupiores,
non poſſint eligi ad dictas dignitates in illa eccleſia vel in alia
in inferioribus vero puniuntur electores pœna arbitraria. de
qua per tex.cum gl.in c.ſi compromiſſarius. de elect.li.vj. ¶Se
cunda eſt reſtrictio, q illa pœna ſuſpẽſionis reſtringitur dum-
taxat ad illa beneficia quę habebant iſti eligentes indignũ in il
la eccleſia,ad quam fuit facta electio de non digno, nõ autem
extenditur ad beneficia aliarum eccleſiarum , vt ſic ſolum pu-
niantur in illis beneficiis habitis in illa ecclã ꝯ q̃ deliquerũt: vt
ſimiliter eſt tex.in d. c. ſi ꝯpromiſſarius. ¶ Et ex p̄dictis poſſunt
inferri duo.Primum,q.d.c.p inquiſitionẽ,quod diſponit eligẽ
tem indignũ p triennium eligi nõ poſſe:qa iſta inhabilitas, vt
eligi nõ poſſit, cauſat ex ſuſpenſione , & ſuſpenſio militat qñ
elegit in epm aliquẽ indignũ , vt nec ipſe eligi poſſit in illa ec-
cleſia:nec in alia:& nõ in inferioribus:q d.c.p inquiſitionẽ nõ
habeat locum in eligentibus indignum in inferioribus digni-
tatibus & beneficiis : & ſic nec p̄ſentare, niſi ſi pñtaretur, caſu,
quo poſſit epſ:& ita limitetur & intelligatur.d.c.p inqſitionẽ.
¶Secundum,q quemadmodum ſuſpenſio quo ad bñficia ha-
bita,reſtringitur ad bñficia illius ecclæ: ita & inhabilitas ad ha-
benda durãte ſuſpẽſione,cauet ſolum reſpectu illius eccleſiæ:
in alia ergo eccleſia poterũt illi ẽt durante illo triennio ſuſpẽ-
ſionis ꝓmoueri.arg.d.ca.ſi ꝯpromiſſarius.& ita erit ſecunda li-
mitatio ad d.ca.p inquiſitionem.vt ibi p Abb.in d. 2.col.in vlt.
no.qui p̄dicta fortificat:nam iſta inhabilitas reſpectu obtinen-
dorum beneficiorum de qua in d.c.p inquiſitionem. venit ac-
ceſſorie ad ſuſpenſionem factam de habitis: vt colligit ibi ex li
tera ĩ ver.cũ igit.ergo debet regulari ſm naturam illius ſuſpẽ-
ſionis:vt ĩ reg.acceſſorium.de reg.iur.li.vj.& all.ad hoc gl.not.
quæ hoc tenuit in c.cupiẽtes.in §.ceterũ.in ver.bñficiis.in fin.
de elect.lib.vj.& ita reſidet Abb.in d.vlt.not.d.ca.p inquiſitio-
nem.de cuius tex.diſpoſitione loquit ẽt Fim.in tract.de epo.
4 in j.par.2.li.in 58.q. ¶Et per iſta videtur dđm,q ſi †patroni ex
priuilegio haberent p̄ſentare epm (quod eſſe poteſt vt dixi-
mus.ſ. in j.part.j.lib.in x.q.prin. in 2.art. & in xj. q.prin.ſimiliter
in 2.art.)q patronus p̄ſentans indignum non poſſet in illa ec-
cleſia nec in alia eligi nec pñtari: & ſi patronus pñtat indignũ
in inferiori eccleſia nõ poſſit p̄ſentari ad bñficia illius eccleſię:
& nõ obſtat ſuſpenſio triẽnalis:qa eſt ab officiis non bñeficiis:
vt volunt doct.in d.c.p inquiſitionẽ.& in d.c.ſi ꝯpromiſſarius.
quæ ſuſpenſio non impedit illum pñtari in alia eccleſia:p ea,q̃
diximus.ſ.in 2.art,pñtis.ix.q. prin. ¶ Tamen licet videatur ita
ꝯcludendum,hæc nõ puto vera:& ſic dico,q cũ iſta pœna nõ
ſit expreſſa in pñtante,q̃ eſt expreſſa in eligẽte,non debeat ex-
tendi ad pñtantem : vt non poſſit ad illam eccleſiam (ſi ſumus
in epatu)nec ad aliam(& ſi ſumus in inferiori)ſaltem ad illam
p̄ſentari: cum non militet eadem rõ in pñtatione, quæ in ele-
ctione vt ex ſe patet:qa eligentes tribuunt maius ius : vt in ca.
tranſmiſſa.& p totum de elect.& p̄ſentatio nullũ ius,niſi ad rẽ,
vt in c.cũ Bertoldus.de re iud.vbi p doct.& maximè Fel.nullã
ergo offenſionem fecit eccleſiæ , cũ eius pñtatio nullũ ius illi
indigno tribuerit:& tunc demum ſit extenſio de electione ad
p̄ſentationem,qñ militat eadem ratio.vt in c.fi.de elect.lib.vj.
5 †& vltra hoc,iſta eſt pœna,quę reſtringi debet.c.in pœnis.de
reg.iur.& c.pœne.de pœn.diſt j.& ideo nõ debet extendi ad p̄-
ſentationem,maximè quia tex.in c.cum cunctis.in d.ca.p inq-
ſitionem. & in d.ca.ſi compromiſſarius.in nullo excedunt ele-
ctionem in illis terminis:ergo ſunt ſeruandi:maximè quia ha-
bemus reg.gl.ca.fi.huius tit.pœnam non eſſe imponẽdam:ni-
ſi à iure ſit appoſita:vt dicemus.ĩ.in ꝓxima ſeq.q prin.in 4.art.
& late ornabimus.d.gl.fi.ĩ.in 2.parte huius.2.li.in 2.q prin.cir
ca fi.xx.art.Sed cõtra prętentantem indignum iſta pœna nõ re
peritur à iure pmiſſa nec inducta, ſed alie, vt dicetur in d.4.art.
ergo non dicendum illam habere locum in p̄ſentantem indi-
gnum. ¶ Pro concordia tamen & veritate dicerem : q aut eſt
6 † patronus eccleſiaſticus qui pñtauit indignum, & poſſet dici
in eo habere locum pœnam.d.c.p inquiſitionem.limitatam &
intellectam:vt ſ.in j.q.prin.huius partis in 4.art.& ideo milita
ret ea.rõ:quia talis p̃ronus eccleſiaſtic⁹ tribuit ius vt eligẽs, vt
p doct.& maximè Fel. in d.c.cum Bertoldus.in 3.col. in ver.&
aduerte, q licet. de re iud. & ſepius diximus in diſcurſu in abis
ar.maximè in iſta 2.par. etiam in pœnalibus iura loquentia de
elect.habere locũ in patronis ecclaſticis ratione ecclæ: & ma-
ximè cum ſunt plures,& pñtant vt collegium:quia vr̃ vera ele
ctio.¶Aut loquimur in patronis laicis vel ẽt clericis rõe patri
monij,& nõ eccleſiæ:& tunc dicerẽ nullo modo. d.c.p inquiſi
7 tionem.habere locum ĩ eis quod ꝓbo ad oculum:†nã ſiue ſit
laicus patronus,ſiue clericus rõne patrimonij, qui cẽſet laic⁹:
vt diximus ſæpe in hoc volu.& p̄ſertim in d.4.art.j. q.prin. hu-
ius par.& laici non ſunt capaces beneficiorum vt diximus latè
ſ.in 7.q.prin.huius part. in 7.art.Et ideo tales eligentes indig-
num,nõ poſſunt eligi:quia ſunt ſuſpenſi à beneficiis habitis &
ab habendis:vt đt Abb.in d.ca.p inquiſitionem.in vlt.no.ergo
ille tex. ſeu ipſius diſpoſitio nõ p̃t cadere in laicũ p̄ſentantẽ, q
nõ habet beneficia, à quibus poſſit ſuſpẽdi: nec ab habẽdis,cũ
illa hr̃e nõ poſſit. ¶Et ſi diceretur,cleric⁹ patronus rõe p̃rimo-
nij p̃t hr̃e beneficia,& ẽ habilis ad hẽnda,ergo poterit in eo mi
litare dicta diſpõ,dico hoc nõ eſſe in ꝯſideratione:qa illa bene
ficia nõ habet,vt p̃ron⁹,vt eligẽs habet, vt canonic⁹.ſed vt cle
ricus ſemot⁹ à iure p̃ronatus ad qđ iuriſlator. d. c.p inquiſitio-
nẽ ñ poterit hr̃e aĩum ad qđ faciat ẽt.d. ca.ſi ꝯpromiſſarius. de
elec.li.6.illum tex.ita põderando:& ita tenerẽ:qa hæc puto ve
ra.et ſit finis huius.28.art.et in ꝯñtia huius.9.q prin. ¶Cõclu-
ſiones habentur in fine cuiuſlibet articuli: in quibus apparent
etiam ampliationes et limitationes earum,quæ ſi hic appone-
rentur,eſſet iterum illas tranſcribere.videatis ergo locis ſuis.

¶Decima principalis q.j.partis ij.Libri.

1 *Præſentari ad beneficia patronata q ſint idonei.n.* 3.4.5.6.7.8.9.10.11.
2 *Præſentatio quas qualitates requirat.*
12 *Præſentationis tempore adeſſe debet qualitas & idoneitas requiſita in præſentando.*
13 *Sacerdotum officium magnum & honorabile.*

Vidimus Latè.ſ.qui præſentari ꝓhibẽtur, cũ
nõ prohibiti admittantur,merito x.
loco principaliter quærendum eſt, ꝓ clara intelli-
gentia p̄dictorum,quales debent eſſe prętentandi,
vt inſtitui poſſint:& qua pœna puniãtur, nõ pñtantes tales,ſed
indignos:& an cum nõ idoneo vel indigno p̄ſentato poſſit epſ
in caſibus,in quibus poteſt diſpẽſare. & in ſta.q.erũt diſcutien-
1 di ĩ.ſcripti art. ¶Et primus art.erit,†qui dicantur idonei, qui p̄-
ſentari poſſunt ad beneficia patronata : & in hoc debem⁹ ma-
gis inſiſtere circa ordinationem q̃ circa ſpeculationem. ¶ Dic
ergo q Ab.in c.paſtoralis.ſuper gl.in verbo, malitioſè. hoc tit.
incidenter dicit poſt Io.An.& Hoſt.illum præſentatũ dici dig-
num & idoneum qui ſcit bene canere & legere,& eſt bone fa-
me.& idẽ vult ibi d.Car.in 3. col.in 3. q.& hoc ſimpliciter ſeq-
tur Pau.de cita.in hoc ſuo trac.in 6.part.prin.in v.q.licet ſit no
tata.vj.q.& male q ita tranſit ſolũ Abb.allegãdo vbi.ſ. ¶Tu la
tius & ordinate ꝓſequendo iſtã materiam ꝓ habenda clara in
2 telligentia † qualitatis præſentãdi, dic primo pñtandum debe
re eẽ de legitimo matrimonio natum, vel ſaltem ſecum diſpẽ
ſatum , q poſſit eſſe clericus & capax beneficij habentis quali-
tatem in beneficio exiſtentem:p ea,q̃ latè dixim⁹ ſ.in 7.q.prin.
huius par.in 19.art. ¶Secundo requirit,q ſit maſculus & non
3 fœmina:qa alias cleric⁹ eẽ †nõ poſſet, & p ꝯñs nec p̄ſentari,ni-
ſi eſſemus in monaſteriis mulierum:vt dixim⁹ in d. 7. q prin.in
6.art. ¶Tertio requiritur, q ſit liber,& nõ ſeruus:qa ſerui non
poſſunt eſſe clerici,& ſic nec pñtari:vt diximus in d.7.q.prin.in
9.art. ¶Quarto requiritur q non ſit obligatus ad rõcinia:quia
tunc clericari nõ p̃t:vt in toto tit.de obliga.ad ratioci.& ibi p
Gof.& Hoſt.in ſumma illius ti.p Inn.Io.And.Car.& Abb. ibi.
& p Alber.de troctis in tract.de perfecto clerico.in j.part.2. li.
in 4.requiſito.ſi non,ergo nec prętentari:vt ſ. ¶Quinto requi
ritur q non ſit curialis, quia non poſſet effici clericus.51.& 53.
diſt.per totum.& per do.Alb.de troct. in loco præalleg.in v.
4 requiſito.& ſic nec prętentari.Sexto †requirit,q non ſit obli-
gatus vinculo matrimoniali: quia talis nõ poſſet eſſe clericus,
c.coniugatus.de cõuerſ.coniuga.& in c.fi.de tempo.ord.li. vj.
& per Alber.de troctis.vbi ſ.in vj.requiſito.& ſic nec præſen-
tari. ¶Septimo requiritur q non ſit bigamus : quia talis nõ p̃t
effici clericus,nec præſentari: vt diximus.ſ.in 7. quæſt.princi.
huius

5 huius par,in 13.art. ¶Octauo †requiritur, ꝙ non ſit neophy-
tus,quia talis non poteſt eſſe clericus nec p̄ſentari.de quo dixi
mus in d.7.q.prin. 14.ar. ¶Nono requiritur,ꝙ non ſit talis qui
ſacr̄m baptiſmi confirmationis vel aliud quod habeat caracter
imprimere bis forte recepiſſet ad hoc confirmandum.50.di. &
de conſe.di,v.p̄torum.de quo p do. Alb.troc.in loco ꝓximo al
leg.in 9.requiſito. ¶Decimo,ꝙnon ſit talis,qui ſolenniter vel
ſolennem pœnitentiam egerit, de qua in c. in capite ieiunio-
rum. 50.diſt,& per Alb.in loco s̄.alleg.in x.requiſito. ¶Xj.re-
quiritur,ꝙ domi ſue ſit bene diſpoſitus:quia alias ordinari nec
clericari p̄:hoc eſt,ꝙ ſit talis,qui domum & familiam ſuam, ſi
quam habet in gubernatione,honeſte regere nouerit; & eam
à vitiis ad virtutes verbo & exemplo trahere,vt poſtea qđ ipſe
populo p̄cepturus eſt,appareat eum prius à domeſticis exegiſ-
ſe.§.neceſſe,xlvij,diſt,& per alb,vbi.s̄.in xj.requiſito. ¶Xij.req-
6 ritur,ꝙnon ſit corpore vitiatus:quia talis nō p̄t †eſſe clericus,
ſic nec p̄ſentari:vt late diximus s̄.licet remiſſiue in 7.q.prin.hu
ius part. 12.art. ¶Xiij. requiritur ꝙ ſit etatis habilis & legitimæ
iuxta naturam beneficij & ordinis requirentis beneficium. de
etate ordinis late ponit Alb.vbi.s̄.in 13.requiſito.de etate bn̄fi
ciorum diximus s̄.in d.7.q.prin.in 25.cum quinque ſeq. artic,
¶Xiiij,requiritur ꝙ non ſit irregularis:quia talis non poteſt eſ
ſe clericus,ſi illam incurrerit ante clericatum,de qua p Alb.in
loco.s̄.alle,in 14.requiſito.nec poteſt p̄ſentari;ſi irregularis eſt
tp̄e p̄ſentationis, vt diximus.s̄.in 9.p̄ce.q.prin.in 4.art.& ibidē
de homicida in 14.art. ¶Xv.requiritur,ꝙ ſit ſine notabili crīe.
de quo.s̄,in p̄ce,q.prin.in,23.art. ¶Xvj.reqritur,ꝙ non ſit apo
ſtata.de quo diximus in p̄ce.9.q.prin.in 9.art. ¶Xvij.requiritur
ꝙ nō ſit peregrinus:quia ordinari non poſſet:vt p Alb,in loco
s̄. alleg. in 17.requiſito, ſed an poſſit p̄ſentari clericus alterius
diœce.diximus.s̄.in d.7.q.princ.in 24.art. ¶Xviij.requiritur, ꝙ
ſit literatus:vt diximus,s̄.in 9.p̄ce.q.prin.in 24.art. vbi quæ lite
ratura,& quæ ſcīa requiruntur in p̄ſentando, ſecundum quali-
tatem eccleſiæ,vt ibidem in 25.art.& iſta de neceſſitate requi-
runt̄, vt quis poſſit clericari;& in conſequentiam p̄ſentari:mo
do tranſeamus ad ea, quæ requiruntur in ipſo p̄ſentando:&ſic
ſequendo numerum. ¶XIX.requiritur,ꝙ p̄ſentādus ſit ſaltem
prime tonſure,ſi beneficium eſt ſimplex:vt diximus.s̄.in 7.p̄ce.
q.prin,in 2.art. ¶XX.requiritur ꝙ præſentandus ſit vere cleri-
cus,& non clericus coniugatus. de quo in d.7.quæſtio. princi,
in 3,art. ¶XXj.requiritur ꝙ p̄ſentandus omnino ſit clericus &
nō laicus,de quo in d. 7.q.prin.in 1.& 7.art. ¶XXij.requiritur,
ſi ſumus in eccleſia regulari ꝙ p̄ſentetur regularis, ſi in eccle-
ſia ſeculari,ſecularis clericus,vt diximus in d.7.q.prin. in 19. &
4.ſeq.art. ¶XXiij.requiritur,ꝙ clericus p̄ſentandus incedat in
habitu & tōſura:vt in c.cl'ici.& in c.pe.de vi.&ho.cle.& in c.cl'i
ci. & in c,non licet.23.di.& in c.ſi.xl.di,& in cle.2.de vi.& ho.
cle. & late p Alb.in d.trac.de pſe.cle.in 2.par.2.li.in j.requiſito.
poſtquam eſt clericus,vbi qđ de exiſtentib.in ordinib.minori-
7 bus,& qualis debet eſſe habitus. ¶XXiiij.reqritur,ſi † p̄ſentan
dus eſt in ſacris ꝙ obſeruauerit & obſeruet caſtitatem ꝑpetuā;
vt p Alb.in loco p̄al.in 2.requiſito.&ſic ꝙ non ſit ſodomita.vt
in ꝓxima p̄ce.q.prin.in 18.art.nec adulter vt ibidem in 19.arti.
nec concubinarius,vt ibid.in 20.art. ¶XXv.requiritur,ꝙ præ-
ſentandus,ſi eſt in ſacris,dixerit & dicat quotidie officium diui
num.i.ſeptem horas canonicas: & ſimiliter tenetur exiſtens in
minoribus habens beneficium;qa pp officium datur beneficiū
vulgatis iuribus:&ſic tenetur illud dicere exiſtens in ſacris,vel
habens beneficium.29.q.c.presbyter.& in c,1.de cele.miſſa.&
gl.& in c.clericus veſtitum,lxxxj.diſt.vt pulchre iſta ꝓſequitur
d.Alb.vbi ꝓxime in 3.requiſito.&deo duce de iſtis horis cano
nicis dicemus in fi.3.lib. ¶XXvj.requiritur,ꝙnon ſe intruſerit
in beneficio,in quo præſentari vult:vt ponit Alb.vbi.s̄.in 4.re
quiſito ,& dicetur.j̄.in 2.part,huius 2.lib.in 5.q.princ.in 2.artic.
8 XXvij. requiritur ꝙ præſentandus non † ſit vagabundus:ſed re
ſideat in beneficio ſi reſidētiam requirit vt tetigimus. s̄. in d.7.
q.prin.huius partis in 24.art.& de clericis non reſid. p totū, &
ponit pulchre Alb,in loco.s̄.alleg.in v.requiſito, ¶XXiij.requi
ritur ꝙ præſentandus non ſit pluralis in beneficio:quia q habet
vnum beneficium,non poteſt ad aliud præſentari, vt diximus
s̄.in d.7.q.prin.in 15.& 16.art.& ponit pulchre Alb.vbi.s̄.in 6.
requiſito. ¶XXiX requiritur,ꝙ vnus præſentetur ad vnum be
neficium,& non duo,nec diuiſim,nec inſolidum.vt diximus in
d.7.q.prin.in 17,art. ¶XXX.requiritur,ꝙ ſi eſt beneficium cu
ratum, præſentandus ſit cautus & diligens circa curam anima-
rum ſibi ſubditarum,& commiſſarum, cum ad illam habendā
obligetur,non ſolum ex præcepto & diſpoſitione legis cano-
nice & diuine; ſed etiam ex, tacita quadam obligatione , quæ
oritur in acceptatione beneficij,ex quo ſciebat vel ſcire debe
bat illud habere onus annexum cure animarum:arg.c.tranſla-
to.de conſti.c.cum in cunctis,de ele.& c.cum ars artium.de etā
te,& qual.& qui obligationes. 13.q.2.& late ꝓſequitur Alb.in
loco,s̄.alle.in 7.requiſito. ¶XXXj.requiritur,ꝙ ſit perſona ap
ta ad curam & diligentiam habendam circa eccleſiam , & eius
bona,& iura conſeruanda:& ſic circa eccleſiam & eius iura vl
tra curam perſonarum,quæ debet eſſe talis,quę ſuperet curam
rerum patrimonialium,& ſit talis,de qua non dubitetur, ꝙ ve-
lit vtilitatem ſuam vtilitati eccleſię pręponere,ſed facere vt tu
tor.l.tutor.§.j.ff.de admi.tu.gl.no.in c.quicunque. 12.q.4.& la
te ponit Alb,vbi,s̄.in 8.requiſito. ¶XXXij.requiritur, ꝙ præ-
ſentandus non ſit negociator:ſed à negociis ſecularibus abſti
nens,vt p totū ne cle.vel mo,ſecu.nego.ſe immiſceant.& 88.
di.p totum.& 23.diſt,c.is igitur.& plene p Alb.vbi.s̄.in x.reqſi
to.& ſic nō debet eſſe vſurarius:vt late diximus s̄.in ꝓxima. 9.
9 q.prin.in 21.art.vbi pulchre poſuimus, ¶XXXiij. † requiritur,
ꝙ præſentandus non ſolum à negociis ſecularibus ſit abſtinēs:
ſed etiā à voluptatibus variis huius ſeculi: vt eſt tex.totus mo-
ralis ac menti commendandus Iſidori de vita clericali tranſum
ptiue in c.his igitur. 33.diſt. vbi habetur,his igitur,lege patrum
cauetur,vt à vulgari vita ſecluſi,à mundi voluptatibus ſe abſti-
neant,non ſpectaculis,non pompis interſint, cōuiuia publica-
fugiant,priuata non tantum pudica, ſed etiam ſobria colant:a-
morem pecuniæ quaſi materiam cunctorū criminum fugiant,
honoris gradum p ambitionem nō recipiant;& multa alia po-
nuntur ibi:& ideo non debent eſſe hiſtriones nec eorum facta
ſeu laruas videre:vt late diximus in ꝓxi.9.q.prin,in 26.art.non
ambitioſi:& ibid.diximus in 12.ar.non ſimoniaci:vt ibidem in
x.xj.& xiij.art & ponit ꝓxime allegata Alb,vbi s̄.in x,requiſito.
¶XXXiiij.requiritur,ꝙ clericus nec præſentandus ſit venator
vt de clerico venatore p totum.& ponit Alb.vbi.s̄.in d.xj.req-
10 ſito. ¶XXXv. † requiritur ꝙ clericus præſentandus non ſolū à
malo ſed ab omni ſpecie mali ſe abſtineat,c.cum ab omni.đ vi.
& hone.cle.& ponit Alb.vbi.s̄.in 12.requiſito. ¶XXXvj.req-
ritur,vt in verbis & ſilentio,& in aſpectu oculorum, & in om-
nibus denique corporis ſenſibus ſit cautus, modeſtus, & pru-
dens,vt nec tacēda proferat,nec ꝓferenda reticeſcat:vt eſt pul
cher tex.plura ſimilia præcepta ponens in c.ſit rector.43.diſt,
& in c.ſedulo 32.diſt vt late & pulchre ponit Alb.vbi,s̄.in vlt.
ſuo requiſito. ¶XXXvij. requiritur ꝙ clericus præſentandus
11 non ſit vindicatiuus,ſed patiens;vnde præcipitur eis † ne arma
portent,niſi ad defenſionem:vnde illa portantes,tertio moni-
ti ea non deponentes,perdunt priuilegium clericale.c.audien
tia.de ſen.exc.& in c.clerici arma,de vi.& hon.cler. ¶XXXviij.
requiritur,ꝙſit presbyter præſentandus ſobrius.c.à crapula.de
vi,& hon.cle,vbi Abb.& doct.& đt tex.in c,quando licet ſit pa
lam.44.diſt. clericum debere eſſe contentum trina potatione:
& an poſſit tenere tabernas & vendi facere vinum, habetur p
doct.in c,j.de vita,&ho.cle.& aliqua incidenter tetigimus.s̄.in
ꝓx.præce.9.q.princ.in 26.art. vbi tractauimus de hiſtrionib.&
ſimilibus. ¶XXXIX.requiritur ꝙ præſentandus ſit in commu-
nione fidelium tempore præſentationis,non autem aliqua cē
ſura innodatus:puta excommunicatus,ſuſpenſus, vel irregula
ris,de quibus late diximus in ꝓxima.9.q.prin.in 1.& tribus ſeq.
art. ¶Xl.requiritur ꝙ p̄ſentandus licet ſit clericus,retineat cle
ricatum tempore præſentationis,& eius exercitium:& non ſit
depoſitus ſeu degradatus:vt diximus.s̄.in d.9.q.prin.in v.artic.
¶Xlj. requiritur intantum præſentandum debere eſſe in com-
munione fidelium,ꝙ de conſilio eſt,vt de tempore p̄ſentatio-
nis ſaltem ſit confeſſus : & ſine peccato mortali : vt diximus in
ipſa.9.q.prin.in 17.art. ¶Xlij.requiritur,ꝙ clericus præſentan-
dus ſit fidelis, & non hæreticus, credens receptator defenſor
in c.fautor hæreticorum:vt diximus in d.9.q.prin.in 6.& 7.ar.
¶Xliij.requiritur,ꝙ præſentandus ſit cum vnione eccleſiæ,&
non ſchiſmaticus:vt diximus in d.9.q.prin.in 8.art. ¶Xliiij.req
ritur,ꝙ præſentandus ſit bone fame : vt dixit Abb.poſt alios in
d.c.paſtoralis.& diximus s̄.in principio præſentis art.& ideo ſi
eſt infamis infamia iuris,facti,vel canonica,præſentari non po
teſt:vt diximus late in d.9.q.prin.in 16.art.& ideo periurus ve-
lut infamis præſentari non poteſt:vt diximus ibidem in xv.art.
¶Xlv.requiritur, ꝙ præſentandus non fuerit alias à præſenta-
tione vitio perſonæ repulſus : de quo dic vt late diximus in d.
9.q.princ.in 27.art. ¶Xlvj.requiritur in patrono eccleſiaſtico,
ꝙ non præſentauerit indignum:qa poſtmodū ipſe p̄ſtari non
poterit:vt diximus in d.9.q.prin.in vlt.art.& ſic in proxim.præ
ceden.art. ¶Xlvij.requiritur,quòd clericus ſit hoſpitalis,& ſic
præſentandus aptus ad hoſpitalitatem ſeruandam:vt per doct.
& maxime Abb.in c,de monachis.de præb.vnde ſi cognoſcere
tur aliquis auarus,vt ille Arch.floren.de quo in tex.c.archidia-
conum florentinum.lxxxv.diſt. qui nunquam amico prādium
fecerat vt ibi. nam talis præſentari non debet : cum certum ſit
eum

eum non fore hoſpitalitatem ſeruaturum. quod eſt intelligen
dum quando beneficium eſt tale cuius reditus ſufficiũt ad hoſ
pitalitatem ſeruandam.de quib.diximus.s̃.in j.par.j.libr.in 5.q.
prin.in 21.art. cũ tractauimus de ſufficienti dote cuiuſcunque
beneficij:& iſta pro nunc ſufficiant. ¶Sed prædictis adde vnũ,
12 †ꝙ idoneitas quæ requiritur in præſentando debet eſſe in eo
tempore præſentationis,nec prodeſt ſi ſuperueniat:arg. eorũ
quæ dicuntur per doct.in c.ſi eo tempore.de reſcr.lib.6.&in c.
ei cui.de præb.eod.lib.& per Abb.in c.dudum.el j.de elect. ni-
ſi eſſet modica idoneitas quę de proximo expectaretur:quia il
la non vitiaret præſentationem in beneficio ſimplici : vt dixi-
mus incidẽter s̃.in d. 9.q.princ.prox.in 25.art. Vnum tñ eſt,qđ
me turbat conſiderando tot,& tanta requiſita:quia poteſt dici
& præſertim hodie,quis eſt hic,in quo illa concurrant ſeu ma
ior,imo minor pars,&laudabimus eum?certe nullus ſuccurrat
igiturChriſtus. ¶Et equidem non ab re tot maxime in ſacerdo
te requiruntur qualitates. nam iuxta illud Ioannis gerſon , in
trac.de contemptu mundi.in 4.lib.in c.xj. magnum & honora
13 bile eſt †officium ſacerdotum , quibus datum eſt dominicam
mentem verbis ſacris conſecrare:labiis benedicere : manib.te-
nere,ore proprio ſumere & ceteris miniſtrare : o quam mũde
debẽt eſſe manus ille:quam purum os:quam ſanctum corpus:
quam immaculatum erit cor ſacerdotis, ad quem totiens in-
greditur autor puritatis:ex ore ſacerdotis:nihil niſi ſanctum,ni
hil niſi honeſtum, & vtile procedere debet verbum,qui tã ſæ-
pe Chriſti accipit ſacramentum:oculi eius ſimplices & pudici:
quia Chriſti corpus ſolẽt intueri, manus pure & in celum ele-
uate:quæ creatorem celi & terre ſolent ꝯtrectare ſacerdotib.
ſpãliter an lege dicitur ſancti eſtote quoniã ego Sanctus ſum
dñs deus veſter. ¶Qui auctor vidẽs nos ex noſtra infirmitate
deficere,ſubdit hæc verba, quæ nos dicere poſſumus : adiuuet
nos gratia tua omnipotens deus , vt qui officium ſacerdotale
ſuſcepimus,digne ac deuote tibi in omni puritate & conſcien
tia bona famulari valeamus:& ſi non poſſumus in tanta inno-
centia vite conuerſari vt debemus. concede nobis tam digne
fiere mala,quæ geſſimus, vt in ſpiritu humilitatis ac bone vo-
luntatis propoſito tibi ſeruentius decetero ſeruire valeamus.
hæc ille quæ ſepties ſaltem in die à nobis recenſanda ſunt.

¶Secundus art. 10.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentatus an præſumatur idoneus.Et n.6.& 9.*
2 *Idoneus quilibet an præſumatur.& n.3.*
4 *Idoneus quilibet præſumitur ad beneficium,niſi contrarium probetur.*
5 *Idoneitas duplex,intrinſeca,& extrinſeca.*
7 *Bonus quilibet in dubio præſumitur.Limit.n.8.*
10 *Spiritualia digniora ſunt temporalib.*
11 *Patronus præſentans præſumitur ſcire conditiones præſentati.*
12 *Indignus beneficium acceptans peccat.*
13 *Epiſcopus quo caſu teneatur alere præſentatum ad ſacros ordines.*

1 Quia †Præſentandus debet eſſe idoneus:vt proxime di-
ctum eſt. ſecundus erit art.an quilibet præſentatus
debeat præſumi idoneus ſi aliud non apparet.Iſtum art. tangit
Gaye.in repe.c.ſi.de elec.lib.6.in 48.co.vbi dicit præſentatum
præſumi idoneum,ſi à bonis præſentetur.alleg.Fran.ideſt Car.
in c.vno.de ſcrutinio.&Spe.in ti.de diſpen.in §.nunc de epiſco
porum.ver.83.& idem dicit,ſi nihil opponatur ꝯ præſentatũ:
quia idoneus præſumi debet.alleg.notata in c.j.de inſt.lib.6.&
2 ita reſidet ib.Gaye.¶†Pro declaratione huius articuli eſſet di
ſcutienda illa quæſtio , an quilibet præſumatur bonus?de qua
per tex.gl.& doc.& præſertim But.in c.vnico. de ſcruti. & per
doc.in c.dudum.de præſump.& in c.ſi forte.de elect.lib.6.&de
iure ciuili ſunt multa iura ꝯ̃ria,quæ alleg.gl.in d.c.vnico.& ma
xime ſunt due gl.vna in l.ſi vero.§.ſi pro rei qualitate.ff.qui ſa-
3 tiſd.cog. quæ†tenet in dubio idoneitatem alicuius præſumi.
alia eſt in l.2.ff.de prob.quæ tenet ꝯ̃rium.ſed ipſe gl.concordã
tur per gl.prædictas iuris canonici proxime alleg.& de hoc eſt
etiam recurrendum ad d.c.ſi.de præſump.&plene in reg.ſemel
malus.de reg.iur.lib.6.& per doct.in c.bone.de elect.&per Cy
num & doc.in l.actor.C.de prob.& plene per do.Fel.in c.dudũ
de præſump. ¶Et quia amplecti huiuſmodi materiam longã,
eſſet hiſtoria,dicamus concluſiue,quo ad caſum noſtrum,nos
reſtringendo,ꝙlicet videatur tex.apertus in c.dudum.præſen-
tatum debere præſumi idoneum,cũ ille text.velit eum ꝓ quo
beneficiando ſcribitur cum clauſula,ſi idoneus fuerit, non te-
4 neri probare, ſe idoneum, †cum idoneus præſumatur. vt ibi.
&ideo doc.notant ex illo tex.etiam ad beneficium quemlibet
præſumi idoneum, niſi ꝯ̃rium probetur, quod intelligunt ibi
doc.& maxime do.Fel.in j.col. dummodo ſit clericus:quia cle
ricatus non præſumitur,cum ſit res extrinſeca : ſed intelligitur
reſpectu bonitatis intrinſece pro qua præſumitur etiam ꝙ ſit
5 laicus.†nam duplex eſt idoneitas:intrinſeca,vt caſtitas:ſobrie-
tas,& huiuſmodi:& extrinſeca,vt ſcientia,literatura & ſimilia:
quæ non præſumuntur.vt per gl.in d.c.ſi forte.in verbo euidẽ
tem.&ideo reſtringitur illa decretalis dudum.vt ibi volũt om
nes:vt intelligatur ſolum de idoneitate intrinſeca.¶†Tamen
quia in pręſentato requiruntur plures idoneitates quarũ mul-
te ſunt intrinſece & multe extrinſece,vt eſt videre in requiſitis
enumeratis in proximo præce.art.non poſſumus dicere tex.in
d.c.dudum. nocere in hoc caſu:ſed cum eo concludamus ꝙ ſi
nõ apparet aliqd in ꝯ̃riũ,qlibet p̃ſumat̃ bonus & idoneus ido-
neitate intrinſeca.Si vero loqmur de idoneitate extrinſeca,fit
diſtinctio,ꝙ aut eſt tertius,qui ſe opponit:& ipſe habebit pro-
bare:vt in c.j.& in c.vt circa.de elect.lib.6.quia excipiendo ac-
tor efficitur.l.j.ff.de excep.¶Aut nemo ſe opponit,& ſuperior
inquiret:vt eleganter per Abb.in d.c.dudum. & per Butr.in d.
c.vnico.de ſcrutinio.qui Ab.reſiſtit Butrio,quo ad interperta-
tionem huius idoneitatis.¶Do.Fel.vero in d.c.dudum.in j.co
lum.in fi.dicit ſibi videri vt ei occurrit illum tex.in d.c dudum.
poſſe etiam intelligi de idoneitate etiam extrinſeca, nõ tamen
de omni:ſed de ea,quę requiritur ad beneficium:quia cum ſcri
bitur de clerico,iam pręſupponitur qualitas clericatus,quę eſt
extrinſeca : & idoneus ad clericatum præſumitur idoneus ad
beneficium,niſi aliud probetur.c.accepimus.de eta.& qual.fa-
tetur tñ per ſolam impetrationẽ,in qua qs appellatur clericus
non probari in omni materia ſe clericum:vt per Io. An. in reg.
cui licet.in mercuria.ſed quantum ad factum ,ſuper quo impe-
tratur,præſumitur clericus,per ſingulare dictum do. Ant. in c.
illud.de præſump.dum reſpondit ad l.optimam.C.de ꝯ̃hen. ſti
7 pu.& in hoc reliquit do.Fel.cogitandum.¶†Poſtea d.Fel.ſup
gl.in verb.idoneus.in d.c.dudum,in prin.4.col.de præſump po
nit concluſionem,ꝙ regula,quemlibet præſumi bonum.& al-
leg.concor.gl.ibi.& ideo dicit,ꝙ licet probetur clericum com
mittere aliquid,quod in delictum ſonaret, puta eſſe venatorẽ,
debet interpretari in bonum. ſ. illud facere cauſa recreationis,
& ſic iure permittente.alleg.Inn.in c.dudum. el 2.in 2.& pen.
col.de elect.& adducit ibi Fel.alia vt ibi per eum:& de interpre
tatione probationum ſonantium in malum, remittit ſe Fel.ad
dicta per eum in c.ſuper his. ad fi.in ver.quarta cõcluſio.de ap.
& in c.cum dilecte.de acc.¶Poſtea do.Fel.ponit primam limi-
8 tationem ad d.†reg.niſi agatur de præiudicio tertij ex iſta præ-
ſumptione bonitatis : quia tunc non deberet præſumi bonus,
neque idoneus.alleg.Ab.poſt Hoſt.in c.cum in iure.in j. nota.
de offi.deleg. vt ibi ꝑ Fel.in d.j.limi.ſeu fallen.¶Qui.2.loco li-
mitat.d.reg.niſi præſumere illam qualitatem bonitatis,eſſet in
præiudicium illius,pro quo præſumitur.alle.Bar.& Paul.de ca.
in l.qui iuraſſe.§.ſi pater.ff.de iureiu.vt ibi per Fel.¶Qui etiam
3.limitat ipſam reg. niſi agatur đ vtilitate animæ:quia etiam in
caſu dubio melius eſt præſumere delictum,quam non delictũ,
ſecundũ Pet.de Anch.quem ipſe alleg.in conſi.clxxix.inci. pri
ma facie videtur cõcludendũ vt ibi Fel.¶Ponit etiam ibi quar
tam limi.niſi ex actib. præcedentib.oriatur cõiectura doli:quia
illa præponderat præſumptionem bonitatis,ſecundum Bal.in
l.j.C.ſi quis omiſ.cau.teſta.vt per Fel.vbi.s̃.¶Poſtea do.Fel.ibi
dem in v.col.in ver. demum pro intellectu videtur opponere
ꝯ ipſam reg. & ꝙ imo quilibet non præſumatur bonus cũ ſint
procliui ad malum.c.omnis etas.12.q.j.& c.procliuis.20.qu.3.
vbi habetur naturam eſſe immitatricem vitiorum. ſed pro ſol.
alleg.do.Car.in proœ.clem.in 4.opp. vbi dicit ſtare præſump-
tionem,de qua in reg.cum ab initio non ſit homo malus:imo
credatur bonus.alle.c.j.de ſumma trini.vt ibi late do.Fel.plura
pulchra adducens.& ita reſidet in materia:& eſt moder. q om-
9 nia vidit.¶†Tu circa prædicta conclude,ꝙ ex quo in caſu no-
ſtro ſit tractandum de matrimonio ſpirituali.ſ.de præſentando
ad eccleſiam & inſtituendo inter quos ꝯ̃hitur matrimonium
ſpirituale. doct.in c.2.de transla.ep.ſc.vbi Abb.in antep.col.&
But.ibi in 2.nota.in 3.col.et validum ſit argumentum de m̃ri-
monio carnali ad ſpirituale.c.ſicut abſens.7.q 1.c.1.2.et per to
tum.de tranſla.epi.gl.in c.nuptie.7.q.1.cum ſimi.et hoc quam
maxime,cum militet eadẽ ratio: vt in locis præalleg.ergo mul
to magis,quando militat maior ratio.auth.multo magis.C.de
ſac.ſan.eccl.ſed nos habemus dictũ Io.mo.quem refert Dom.
in d.c.ſi forte.in 3.col.ſuper gl.in verbo,ſcientię.in prin.ꝙcum
nihil habeo facere cum homine, præſumere debeo illum di-
gnum : ſed vbi habeo ſecum agere, vt quia volo dare ſibi filiam
meam in vxorem. ſ. eccleſiam, debeo perquirere de dignitate
ſponſi ſaltem quo ad expreſſa.c.cum in cunctis.de elect.et c.li
cet canon.e.ti.lib.6. nã eligens tenetur inuenire conditionem
debitam filie:arg.l.qui liberos.ff.de ritu nup.ideo punitur hoc

non faciens:vt vult Io.An.in d.c.ſi forte.cum igitur patronus
dicatur pater eccleſiæ,cum deducat eam de non eſſe ad eſſe,vt
diximus.ſ.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in ij.art.&tenetur illam defen
dere,c.filiis.& gl.in c.pie mentis.16.q.7. & præſentandus dici-
10 tur futurus ſponſus eccleſiæ.vt ſ.eſt dictum.†& ſumus in ſpiri
tualib.quæ ſunt digniora temporalib,c.ſolite.cum vulg.de ma
io. & obed. ergo præſentans non debet præſumere idoneum
præſentandũ:ſed debet ſe informare & inquirere inquantum
poteſt de idoneitate præſentandi, ſicut ſi haberet filiam carna
lem nuptui tradere,per ſ.dicta.¶Item & ſecundo adduco pro
hoc doctrinam auream Compoſtel. de qua facit magnum fe-
ſtum d.Roc.in hoc tract.in verbo honorificũ.in 4.q.prin.poſt
medium tertiæ col.(de qua erimus loquituri.j. in proxi.ſeq.4.
11 art.)quæ †vult præſentantẽ præſumi ſcire conditionem pñta-
ti quod dicit probari in ſimili in l.ſi patronus.in fi.ff. de confir.
tuto.& ibi nor.Iac.de are.&ita dicit decidere per illum tex.Bal.
& per alia iura in margarita ſua,in verbo,electioni.verſ.14.qđ
dicit fore notandum ad faciendum priuari patronum poteſta
te præſentandi pro illa vice,quam deciſi.dicit ẽt ponere Inno.
in c.cum terra.de elect.&Bal.in loco.ſ.alleg.in ver.fi.Vt igitur
euitet patronus hanc pœnã, non debet præſumere aliquem
bonum:quia ſi poſteã reperiretur malus, præſumeretur illum
præſentaſſe ſciẽter indignum,& puniretur.Debet ergo potius
præſumere illum indignũ,vt reperiat eum dignum,quam in ta
le periculum incidere.¶Et licet prędicta videantur loqui in pa
trono dico ẽt ea militare in habente inſtituere,cum ipſe ſimili
ter ſit pater eccleſiæ:& per inſtitutionẽ tribuat titulũ.c.ex fre-
quentib.de inſti.reg.j.de reg.iu.lib.6.& ſic dat plenũ ius,quod
non dat præſentans.c.cũ Bertold.cũ ibi no.de re iudi.ergo for
tius puniri debet,ſi inſtitutus reperiretur indignus.arg.eorum
quæ dicũtur per doct.& maxime Abb.in fi.col. per illum text.
in c.ſuper eo.de cle.¶Tertio adduco ꝓ vtroque.ſ.pro præſen
tante & habente inſtituere eos,nõ debere præſumere præſen-
tatũ idoneum nam licet ſit dictum quẽ eſſe præſumendum bo
nũ bonitate intrinſeca,nõ aũt extrinſeca: & licet ẽt ſit dictum
clericatũ eſſe de extrinſecis,& ideo non præſumi,ſed certifica
tione facta de clericatu clericũ eſſe cenſendum idoneũ ad be-
neficia:per c,accepimus.de eta.& quali. iuxta nouã conſidera-
tionẽ do.Fel.de qua.ſ.dico tamen illam in præſentando nõ ha
bere locum;tũ quia dato ꝙ militaret in impetrante à papa iux
ta dictũ c.dudũ.vbi pręſumitur apparere de clericatu;nõ tñ ſic
in caſu noſtro,in quo non apparet,& dato ꝙ appareret,reg.d.
c.accepimus. non militat in omni beneficio:ſed in illo,qđ eſt
ſecundum illũ ordinẽ,qui aliqd vltra non requirit:vt ibi patet.
ſed nos vidimus in proximo pce.art.decẽ & octo requiri in or
dinando:& tamẽ plura alia requiri:vt ibi late diximus:& maio
rem partẽ illorũ eſſe qualitates extrinſecas, vt de per ſe patet.
& in illis oẽs doc,concludere non prędumi quẽ illas habere ni
ſi probetur:ergo nullo mõ põt dici quẽ pñtandũ præſumi ido
neũ:maxime,qa maior idonietas requiritur in vno beneficio,
ꝙ in alio:vt đt Io.An.in addi.Spe. in hoc tit. de iure pat. in illa
q.de epo Bononien.in 2.col.& Old.in conſ.18.quos retulimus
ſ.in prox.9.q.prin,in 25.art. nullo ergo modo poteſt dici præ-
ſentandũ debere præſumi idoneũ nec per pñtantẽ nec per ha
bentẽ inſtituere.¶Quarto adducit & præſertim in præſentan
do beneficiũ curatũ vel dignitatẽ. nã nos habemus vt poſuit
do.Fel.vbi ſ.in j.lim.ꝗ.ſ.retulimus illã reg.quemlibet præſumi
idoneũ non hẽ locũ,vbi verteretur prę iudiciũ tertij:ſed in ca
ſu noſtro vertitur præiudiciũ eccleſiæ,& ſubiectorum in dicta
dignitate:ergo non eſt præſumendum pro prǽſentato.¶Et eo
dem modo quinto loco dici poteſt, ꝙ cũ ſecunda limitatio d.
Fel.de qua.ſ. ſit vt dicta reg.non habeat locũ quando vertitur
præiudiciũ illius pro quo præſumitur vt ſ. & tñ ſi iſte qui eſt
beneficiandus præſumeretur bonus:& nõ quæreretur de eius
12 idoneitate eſſet ꝯ eius animã:& ſic in eius præiudiciũ,†cũ in-
dignus acceptãs beneficiũ peccet:vt per doct.in c.cũ in cunctis
& præſertim Inn.& poſt eũ Abb.de elect.qui adducũt gl.no.in
cle.2.de magiſtris.quæ vult peccare aſſumentem gradũ docto
ratus ſi ſciat ſe indignum.ergo multo magis beneficiũ & maxi
me curatũ:vt ẽt voluit late Alb.de troctis.in tract. de perfecto
clerico.in j.par.2.lib. in 18. reqſito. cũ loquitur de literato.&
nos ẽt diximus ſ.incidẽter.in 9.q.prin.in 24.art.& ſeq.ergo oĩ
no nõ debet præſumi quis idoneus pro ipſius anime cautela,
cum hoc ſit maximũ præiudiciũ:iuxta illud Gregorij,quam da
bit hõ ꝯmutationẽ ꝓ anima ſua.¶Sexto adducitur:nã vt ſ.re-
tulimus do.Fel.3.loco limitat ipſam reg.niſi vertatur periculũ
animarum:ſed qa in beneficiãdo prǽſertim curato vertitur prę
iudiciũ exiſtentiũ ſub eius cura & animarũ ipſorum. c. cum in
cunctis.de ele.c.cum ſit ars artiũ.de eta.& qual.ergo nõ præſu
mendus idoneus.et ſic ex omnibus prædictis poſſumus dicere
tex.in d.c.dudũ.loqui de intrinſecis qualitatib.ꝯ quas non ap-
paret ꝯriũ:ſi enim appareret,ſemper ꝯria qualitas præſumere-
tur adeſſe, niſi conſtaret illam ſublatã:vt volũt But.& doct.de
excõicato:& ſimilib.in d.c.vnico.de ſcrutinio.& in d.ca.dudũ.
de præſump.¶De extrinſecis aũt qualitatib.ſemꝑ dicendũ eas
non præſumi:& iõ omnes doc.in locis præalle. volũt epm ex
officio inquirere poſſe de illis.vt habetur in c.ſi.de elect.lib.6.
& ideo apponitur edictũ.& ita vult But.in d.c.vnico.de ſcruti-
nio.vt ſ.diximus.& vult Ab.in c.2.in fi.de præb.vbi dicit,nota.
dictũ,ꝙlicet clericandus ſeu quilibet eps ordinet aliquẽ ſibi p-
13 ſentatũ per ordinariũ vel aliũ ad†ſacros ordines aſſerentẽ illũ
habere ſufficiens patrimoniũ vnde viuere poſſit, iuxta diſpo.
d.c.2.& c.epiſcopus.eo,ti.tamen ſi reuera nõ habet ordinatus
patrimonium ſufficiens,tenetur illũ alere epiſcopus ordinans
iuxta diſpoſitionẽ ipſorum iurium.&ideo dicit ordinantẽ ſem
per eſſe in culpa cum ipſe etiam debeat diſcutere:& bene exa-
minare an ordinatus habeat ſufficiens patrimoniũ vel benefi-
cium:arg.c.innotuit.de elec.etiã dicemus in caſu noſtro.¶Ad
uerte tamen ad vnum:nam doctores in locis prǽallegatis&prę
ſertim But.in d.c.vnico.de ſcrutinio.dicunt ordinarium vel a-
lium habentem hoc officium debere inquirere de expreſſis &
non de occultis.& ita volunt etiam Io.mo.Io.An. & Dom.in
d.c.ſi forte.tamen ego pro bona inquiſitione facienda,de om-
nib.inquirerem.& hoc ſentiunt doct.prædicti,cum dicunt eſſe
inquirendum ſaltem de expreſſis,quaſi velint etiam de occul-
tis inquiri poſſe pro eorum informatione potius, quã pro op-
poſitione:vt ſi eis placuerit & videbitur, poſſint alium præſen
tare & inſtituere.¶Quomodo ergo ordinarius habẽs inſtitue
re habeat ex officio inquirere,dicetur.j.in 2.par.huius.2.lib.in
8.q.prin. in xj. art. vbi tractabimus quid ſi præſentatio ſit facta
in concordia,an fiat ex officio talis inquiſitio?&pulchre ponit
Propo.in c.conſtitutus.el 2.in 1.col.in ver.nota ex tex.ibi præ-
tendente.de appellat.

¶Tertius art. 10.q.prin. 1.part.2.Libri.

1 *Patroni an poſſint præſentare dignum & idoneum,ſalua eorum conſcientia ſi reperiatur dignior & idoneior.* 10.11.12.13.14.15.16.23.& 35.
2 *Bonus quilibet præſumitur,niſi probetur malus.& n.9.*
3 *Monachorum debet eligi in abbatem & præpoſitum.*
4 *Appellatio caſſanda non eſt,niſi iniuſte facta.*
5 *Appellatio non admittitur contra ea, quæ perpetuo decreto ſancita,vel ſtatuta ſunt.*
6 *Præſentantium vocibus extantib.equalib.quis inſtituendus.*
7 *Eligi non debet dignus,ſi magis dignus reperiatur.*
8 *Optimi præferuntur meliorib.& meliores bonis.*
17 *Eligi idoneum de eodẽ collegio,honeſtius eſt,quam vt fiat tranſitus ad magis idoneum alterius collegij.& n.36.*
18 *Electio facta de idoneo,dummodo ſit facta à maiori parte capituli,eſt valida, licet potuiſſet eligi magis idoneus.& n.19.25.*
20 *Ius canonicum nunquam laqueum tendit.*
21 *In foro conſcientia quando licitum & permiſſum cenſeatur,omne quod licitum & permiſſum eſt in foro iudiciali.*
22 *Iudicis præciſum præceptum omnino pluris eſſe debet,quam appellatio extraiudicialis,quæ eſt ſimplex prouocatio ad cauſam.*
24 *Præſentaturo ſufficit præſentare virum idoneum.*
26 *Conſcientia,quid.*
27 *Ius multa patitur,quæ tamen ſunt peccata ex alio reſpectu.*
28 *Intellectus ad c.monaſterium.xvij.q.vij.*
29 *Electores quare meliorem debeant eligere patronis autem ſufficiat præſentare bonum & n.34.*
30 *Papatu vacante, iuriſdictio remanet apud collegium cardinalium, vnde manauit.*
31 *Patronus laicus cuſtodiam non habet eccleſiæ vacantis.*
32 *Pœnam non meretur faciens quid lege permittente.*
33 *Præſentatio dicitur donatio.*
37 *Adiuratio loco iuramenti habetur.*
38 *Patroni, quorum eſt præſentare, an pari paſſu ambulent cum his, ad quos pertinet electio.& n.39.*
40 *Eligentes non idoneiorem,peccant.*
41 *Gratificatio an neceſſario in magis idoneo locum habeat.*

1 Dubitatur 3.†ſi patroni poterunt prǽſentare dignio
rem &idoneiorem,an ſalua cõſcĩa præſen
tabunt dignum, & idoneũ, & an teneat huiuſmodi electio &
præſentatio?iſte art.eſt quotidianus, & ideo amplo ſtylo trac-
tandus.¶Dic ergo de iſto art.eſſe gl.ord.et magiſtram in ca.li-
cet ergo,in verbo,qui præſtantior.8.q.1. quæ tamen loquitur
de electione.de præſentatione autem eſt gl.in ca.3.in verbo,q
maiorib.hoc ti.đ iure pa.et ibi Abb.remiſſiue.et idẽ Abb. Phi-
lip.Fran.

lip.fran.& Propo.in c.conſtitutus.el 2.licet aliqui numerent il
lud.el 3.de app.& Fede.de ſe.in conſ.xcv. pũctus dubitationis.
& tangit ẽt abb.in c.cũ in cunctis.de elect.& alij doc. j. alle. &
pro clariori intelligẽtia argumentabor ad partes.& primo pro
parte affirmatiua:videlicet, ꝙ ſalua conſcientia electores ſeu pa
troni poterũt eligere ſeu præſentare idoneum: licet reperiant
magis idoneũ, & teneat electio, vel præſentatio, ¶Et pro iſta
par.adducitur primo tex.in c.dudũ.de præſum.vbi præſumitur
2 de idoneitate alicuius,pro quo ſcribitur: †quia quilibet præ-
ſumitur bonus niſi probetur malus.vt d.c.dudum.& l. cum pa
ter.§.rogo. ff.de leg. 2. ſi ergo conſideratur idoneitas, non eſt
quærenda maior idoneitas,ſed ſufficere debet bonum eligere
ſeu præſentare. ¶Secundo pro hoc adducitur ratio: nam ſi ſe-
cus diceretur maior bonitas vnius alteri bono eſſet prçiudicia
lis & nociua,quod dici nõ debet.3.q.9.c.neceſſe.& 1.q.1.c.de
leamus.& C.de ſtatu.& imagi.l.vlt.¶Adducitur tertio text. in
c.monaſterium.16.q.vlt.ibi ne malus. vbi gl. colligit ſufficere
aliquem non eſſe malum,vt præſentatus per epiſcopum acce-
ptetur vt ibi:ergo non eſt quærendus magis idoneus.¶Quar-
to adducitur id,quod dicit tex.in auth.đ monachis.§.vlt.colla.
3 j.†vbi habetur ſemper meliorem monachorum eſſe eligendũ
in abbatem,& eorum propoſitum. cum igitur hoc ſit ſpeciale
in monachis:ſecus in aliis electionib.& p̄ſentationib.¶Quin-
to adducitur ratio:nam cum ſit vitiũ in eligẽtib. nec in electio
in præſentãtib.nec in præſentato:cur nõ debet eorum electio
4 vel prçſentatio tenere, ẽt ſi appellatum eſſet:†quia appellatio
non debet caſſare niſi ea quæ iniuſte facta ſunt.c. audita. de re-
ſti.ſpo.& c.cum nobis.de elect.& ſi bonus,iuſte poteſt eligi:er
go ꝯ illam electionem non admittitur appellatio:quia contra
5 †ea quæ perpetuo decreto ſancita vel ſtatuta ſunt non admit
titur appellatio.ff.de appel.reci.vel non.l.pen. & fi. ſi non põt
appellari ergo tenebit factum, cum iam ſit perfectum, ex quo
à maiori parte eligentium vel præſentantium eſt facta electio
vel præſentatio. nec eſt quærendũ de meritis perſonarũ, cum
maior eſt numerus.c.dudũ.de elect. & c.3.hoc ti. & adducitur
ad hoc ſimile de eligentib.ex aliena eccleſia in maiori numero
cui electioni nõ obſtat appellatio.vt in c.cum inter.de elec.nã
ex quo eſt iniuſta appellatio,non operatur:ſed quod à maiori
parte fit,attenditur:vt ibi.¶Sexto adducitur ratio abſurditatis
euitande:nam ſi aliter diceremus,ſequeretur abſurdum, ꝙ qui
libet admitteret bene faciendo:quia quilibet poſſet meliorem
rem facere & magis peccaret legendo:quia poſſet melius face
re.ſ. orare.& iſta ſex ponit gl.in d.c.licet ergo. 8.q. 1.quæ hanc
partẽ ſequitur vt in ea.& fuit opi.Hug.& Io. ¶Septimo addu-
citur tex.in c.illud. 8.q. 1.vbi habetur non:ideo quem cenſen-
dum eſſe meliorem: quia in ep̄m eſt electus &c. ergo licet ſit
quis electus ep̄s:poterunt tamen ibi eſſe ſibi equales & maio-
res eo:& tamen illi electi non fuerunt: & nihilominus tenuit
electio illius,qui non erat melior.¶Octauo pro iſta opinione
videtur tex.in c.quoniã.hoc ti. vbi vt præferatur præſentatio
alicuius requiruntur merita ipſius, & maior numerus præſen-
tantiũ:ergo merita ſola nõ ſufficerent. qñ igitur erit maioritas
numeri,ſeu bonitas ſeu idoneitas non requiretur maior idonie-
tas:ex quo duo requiſita in illo tex.concurrunt.ſ.merita,& nu
merus.& ita vult ibi gl. in verbo qui maiorib.¶Nono ꝓ hoc
adducitur tex.in c.cõſtitutus.el 2.de app.vbi apparet aperte, ꝙ
licet appellatũ fuiſſet à volentib.eligere meliorẽ, tenuit tamẽ
electio eligẽtiũ idoneum, cũ fuerint plures numero.vt ibi pa-
tet.¶Decimo ꝓ iſta opinione adducuntur plura iura hoc vo-
lentia.ſ.eligẽtes idoneũ ſatisfeciſſe, licet potuerint eligere ido
neiorẽ.nã de hoc eſt tex.in c. cum nobis olim.de ele.& in c.ni-
ſi cũ pridẽ.§.ne ꝓ defectu.de renun.& in c.pe.de præb. lxj.diſt.
c.chatinen.& lxxxv.diſt.c.florẽtinũ.& ff.de le. 2.l.cũ pater.§ ro
go.ſ̃.alleg.quæ iura alleg.gl.in c.2.de offi. cuſtodis ſeu ſacriſte.
¶Xj.vltra rationes & iura hãc opinionẽ tenẽt iſte gl.videlicet
gl.in d.c.licet ergo. 8.q.1.gl.in d.c.monaſteriũ.16.q.7.gl. in c.
viliſſimus.j.q.j.gl.fi.in c.qualis.8.q.1.gl.in d.ca.qm̃.in verbo,q
maiorib.hoc ti.gl.in d.c.cõſtitutus.el.2. de app.& gl.in c.2. de
officio cuſto.& gl.in c.ſi plures.16.q.7.quæ vult ꝙ vocib.pre-
6 ſentantium exiſtẽtib.equalibus, nõ †ſit inſtituendus idoneior
ſed ille,qui ep̄o placuerit.¶Xij.vltra rationes iura & gloſarum
auctoritates hoc voluerũt doc.videlicet, Arc.in c.duob.de re-
ſcri.lib.6.& ibidẽ Io.An.& Dom.in 4. col.qui licet velint fore
eligendum magis idoneũ,tamen ſufficere,ſi electio facta eſt đ
idoneo.ſeqtur ibid.Phili.fran.in col.3.ſup gl.in verbo,teneau
tur.hoc idẽ tenet Spe.in hoc ti.circa fi.dũ dicit ſufficere præſen
tatũ nõ eſſe malũ.hoc ẽt videntur tenere Hoſt.Io.An.Card.&
But.in c.cũ aũt.hoc tit.dũ loquũtur de gratificatione facienda
ꝑ ordinariũ,vt nõ attẽdatur maior idoneitas, dũmõ ambo ſint
idonei.& But.in d.c.conſtitutus.el.2.de appel.& Bal.in conſil.
cccxxiij.incip.præmittendũ eſt in allegationib. ibi inſertis poſt
conſilium.in vlt.col.in 3.vol. illũ inducendo, vt induximus ſ̃.
doctores in d.c.cũ aũt.& iſtam partẽ tenet ẽt Gaye.in repe.c.fi.
de elect.lib.6.poſt prin.xlviij.col.& tenentes hanc partẽ,reſpõ
dent ad d.c.licet ergo. 8.q. 1. ibi præſtantior ꝙ comparatiuum
ibi ponatur pro poſitiuo: vt vult Hugo.& Io.vt dicit ibi glo.in
prin.¶Pro ꝯria parte vero adducitur tex.melior de iure in d.c.
licet ergo.8.q.1.vbi ad literã dicit tex.is eligendus eſt,qui præ-
ſtantior eſt ex omni populo,qui doctior,& qui ſanctior: & in
7 omni virtute eminentior.¶†Secũdo adducitur tex.in c.illud.
eadem cauſa & quæſtione ibi meliores ſint & in fi.ibi magis di
gni.ex quo tex.colligit ibi Arch.dignũ non debere eligi,ſi ma-
gis dignus reperiatur. ¶Tertio hoc idẽ vult text.aperr.in d.c.
qm̃.hoc ti.vbi qñ vota diuidũtur inter patronos, ille præficiatur
eccleſiæ,q maiorib.iuuatur meritis, & qui plurimorũ eligatur
& approbetur aſſenſu.& ſic præſupponit ambos idoneos,& ta
mẽ vult prefici magis idoneũ.quẽ tex.ita intelligit ibi gl.in ver
bo,maiorib.licet ipſa hanc partẽ non teneat.¶Quarto eſt tex.
de hoc in c.metropolitano.63.di.in fi.vbi dicitur is eſt eligen-
dus in metropolitanũ,q eſt optimus oĩm.Ergo nõ ſufficit po-
ſitiuũ.ſ.eſſe bonũ:nec ꝯparatiuũ. ſ.eſſe meliorẽ.ſed requiritur
ſuperlatiuũ.ſ.eſſe optimũ.¶Quinto eſt tex.in c.vnũ orariũ. §.
nũc aũt.ver.noĩe aũt.25 diſt.vbi dr̃ ad literã talis eligatur cuius
cõparatione ceteri grex dicantur.¶Sexto eſt tex.in c.viliſſimꝰ.
j.q.j.qui vult ep̄m debere eſſe præſtantiorem aliis.ergo nõ ſuf-
ficit eſſe bonũ,niſi ſit prçſtantior:licet gl.ibi velit ſufficere eſſe
bonũ:vt ſ̃.allegauimus.¶Septimo eſt tex.in c.ĩ ſacerdotib.61.
diſt.& in c.in ordinãdis.eadem diſt.in quib.iurib. ſimiliter hoc
colligitur.¶Octauo eſt pulcher tex.in c.2. de officio cuſtodis,
ibi,tales ordinentur,quales meliores,& ſanctiores eſſe noſcun
8 tur ergo non ſufficit eſſe idoneum vt ibi.¶†Nono ad hoc eſt
tex.in c.fi.coniungendo cum.d.ca.metropolitano.lxiij.diſt.ex
quib.colligit̃,ꝙ ſicut bonis meliores,ita meliorib.optimi p̄fe-
runt̃.¶Decimo eſt tex.ꝓ hoc in auth.de monachis.coll.j.alle-
gatus ꝓ parte ꝯria vbi hr̃.ꝙ ſemper melior monachorũ eligẽ-
dus eſt in abbatẽ ¶Xj.adducũtur ad hoc plures text.hanc opi-
nionẽ probantes:videlicet,tex.in l.honores.in j.reſp.ff.ad mu-
nici.& tex.in l.præſenti.§.qđ in finib.C.de his q ad eccleſias cõ
fu. & in auth.de ſanctiſſimis epiſco.§.2.& §.ſi quis oratorium.
& facit in arg.tex.in l.vbi aũt non apparet. ff.de ver.obl.Rudi-
bus.n.meriti nouis prçferantur antiq.vt 61.diſt.c.qd proderit.
c.ſtatuimus.& c.emeritis. & c. nullus.prius ordinati poſterius
ordinato præferuntur.c.vlt.lxxv.diſt.¶Xij.pro iſta opi.adduci-
tur gl.Laurentij in d.c.licet ergo.8.q.1.vt eum ibi refert Arch.
& ipſe Arc. in d.c.illud eadem cauſa & diſt.q.¶Xiij. hoc etiam
vult Io.An.in d.c.2. de offi.cuſtodis.& Abb.in d.ca.cũ aũt.hoc
ti.per pulchras rationes & bona iura.& Car.poſt Pau.de eleaz.
in cle plures,§.fi.in j. q.hoc tit.& in prin.in 4.col.& Io.de imo.
ibi in plurib.locis.ſ̃.gl.mag.qui doc.in præalle.locis volunt pa-
tronorum votis diuiſis in duob.præſentatis idoneis non cade
re gratificationẽ ep̄i:ſed magis idoneũ præferendũ:vt ibi p eos
& hoc videtur ẽt velle Barba.in conſ.92.ſcripſit propheta. in
vlt.col.in j.volum.vbi vult ſeniorem præferri.& idem videtur
velle Bal.in conſi.clxvj.incip ordinario teſtamenti. in fin. in 4.
9 vol.vbi ad hoc alleg.l.fi.C.de fide inſtru.¶†Et tenentes hanc
opinio.reſpondẽt ad in ꝯrium allegata hoc modo.& primo ad
primum, quòd quilibet præſumitur bonus,ex hoc non ſequi:
ergo reperto meliori, ille melior non præferatur: imo debet
præferri, per proxime adducta. ¶ Nec obſtat ſecunda ratio,
quòd maior bonitas vnius noceret alteri:quia hoc non debet
eſſe in conſideratione:nec eſt nocere, cum ſimus in acquiren-
dis,non in acquiſitis: argum.reg.facilius abdicatur à nobis ius
quærendum,q̃ quæſitum:& iſte bonus tractat de lucro captã-
do:& eccleſia de dãno euitãdo:& ideo præfertur.¶Non obſt.
3.de c.monaſteriũ.16.q.vlt. quia illud fuit, ex quo melior ibi
non reperiebatur:vt đt gl.in d.c.licet ergo.8 q.1.qđ eſt diuina
re ad illũ tex.ideo dic illud ibi fuiſſe ex grã: nam ſicut ius ſuſti-
net p̄onos in eccleſia,q mero iure eſſe nõ poſſent:vt diximus
late.ſ̃.in 1.par.1.libri.in 1.q.prin.in 4.art. ita ibi voluit illud ſu-
ſtinere:quia erat in limine fundationis: & patronus fundator
ita volebat,ne ſecus fieret illo inuito, fuit ibi permiſſum:ergo
non inducendũ in conſequentia.¶Non obſt.quartum: de au-
th.de monachis.§.fi.quod ibi ſit ſpeciale:quia ſalua pace cũ nõ
appareat ſpecialitas:imo potius in clericis ſecularib. hoc eſſe đ
beret.ſ.meliorem eligi,q̃ in monachis, cũ ſoleãt eſſe melioris
vite,vnde bonus monachus videtur eſſe melior optimo cleri-
co.arg.c.licet.de regula.q̃uis hoc non cõcedã,cũ nunc reperiã
tur clerici ſeculares longe ſanctiores monachis.ſed de hoc a͞ts
¶Non obſt.v.de illa rõe:q nõ ſit vitiũ in eligentib.nec in ele
cto.nã dico eſſe vitiũ,ex quo non obſeruãt canones volentes

melioré eligi:& ideo electio iniuſta.¶Non obſt.6.de ratiõe
abſurditatis:q̃a illa militat in bonis volũtariis:vt ſunt illa, face-
re bonũ,& melius ſ̃ in neceſſariis:vt eſt eligere, vel præſenta-
re ex officio.& ita vult Arch.in d.c.licet.8.q.1.reſpondẽdo ad
hanc rationem Io.ibi in glo.Non obſt.7.de inductione.c.illud
8.q.1.q̃a.ille tex.d̃t oppoſitũ:vt ſ̃.diximus illum iducendo pro
iſta parte quem ita intelligit ibi Arch. ¶Et ſimilli mõ r̃ndetur
d.c.q̃m.hoc tit.q̃a ex ſe patet ad literam ɔ̃rium ꝓbare.Et eodẽ
modo r̃ndetur ad.c.cõſtitutus. el 2.de app.nã ibi nõ tenuit ap-
pellatio,ex quo nõ apparebat illum alterũ eſſe meliorem , vt
ex fine tex.apparet:& ideo reliquit viã accuſandi eũ,vt ibi.¶Et
ſic ẽt reſpondetur ad iura adducta decimo loco,ꝙ alia ibi defe
cerũt,vel poſt electionem factam apparuit de melioritate alte
rius:vt in d.c.niſi cum pridem.¶Non obſt.11.nec.12.ſ.autori
tates gl.& doc.cum habeant iura prædicta ɔ̃ ſe:& ita videtur di
cendum pro iſta parte.¶Factis argumentationib.pro vtraque
parte,videndum eſt,quid doctores ſentiant pro concordia iu-
10 rorium prędictorum.¶†Et dic primam ſolutionem & concor-
diam fuiſſe gl.in d.c.2.de off.cuſtodis.quæ dicit partem affirma
tiuam procedere ante factum.ſ.idoneiorem eſſe eligendũ, par
tem vero negatiuam poſt factũ.ſ.ꝙ ſi eſt electus idoneus, de-
bet electio tenere,& non caſſari:licet melior reperiatur : quia
ſufficiens ſcientia in prælato ſufficit.c.niſi cũ pridem.§.pro de-
fectu.de renun.& c.cum nobis olim.de elect.& idem facit gl.
in c.conſtitutus.el 2.in verbo,magis vtilem.de app.& Butr.in
11 d.c.2.de officio cuſtodis.¶†Alia fuit concordia gl.in d.c.licet
ergo.8.q.1.ꝙ aut ille magis idoneus eſt in alia eccleſia,& ille de
bet eligi,cum debeat eſſe optimus aut eſt de eadem eccleſia,&
ſufficit eum eſſe bonum, ſicut dicimus tutorem eiuſdem ciui-
tatis ſufficere eſſe bonũ,alterius vero ciuitatis debere eſſe op-
12 timum.l.diuus.ff.de tut.& cur.da.ab his.¶†Do.Goſ.de Trano
municeps meus in ſumma in ti.de officio ſacriſtę,ſeu cuſtodis,
lõgius ꝓſequitur hãc ɔcordiã:dicit.n.ꝙ ſi vnus tñ de gremio
ęccleſiæ eligitur,non requiruntur hæc oĩa:ſed ſufficit illũ non
eſſe malum,et ſic eſſe bonum.& ita intelligit.c.monaſterium.
16.q.7.q̃ tex. vere magis vrget pro illa parte. ¶Si vero plures
eliguntur,tunc collatio de omnib.qualitatib.habeatur,quo ad
hoc, vt vnus alteri præferatur:vt de electione c. dudum.el.1.c.
cum in conſilio.& c.eccleſia veſtra. el 2. ¶Si aũt de alia ęccle-
ſia q̃s eligatur,dẽt eẽ optimus.& ita eſt intelligendus tex.c.me
tropolitano.63.diſt.& adducit Goff.pro hoc illud de tutore ꝓ
13 quo.ſ̃.¶†Arch.autem in d.c.licet ergo ſuper glo.verſus finẽ.
8.q.prima diſtinguit aliter:videlicet ꝙ aut ſum⁹ in neceſſariis:
puta in electione,& procedat opinio Laurentij,vt eligatur me
lior cui opinioni ipſe Arch.dicit adhærere.¶Aut ſumus in vo
luntariis bonis,& in illis ſufficit,ꝙ quis bonum faciat : & ſic di-
cit debere intelligi opi.Hug.& Io.ibi.& ſic finis glo.in d.c.licet
ergo.& hoc idem vult Arch.in d.c. illud eadẽ cauſa & quæſtio
14 ne.cum ſe remittit ad dicta per eum in d.c.licet.¶†Fede.de ſe.
conſ.95.ſuper dubitationũ.in prin.dum de iſta quæſtione quę
rit in abbatiſſa præſentata ad monaſterium,vbi ſunt multe alie
meliores,dicit,ꝙ ſi præſentatur de gremio monaſterij,de quo
gremio debet præſentare patrona , ſecundum confirmationẽ
papę,& ſit idonea,debet admitti,licet in monaſterio ſint magis
idoneæ:& hoc habet locũ in foro contentioſo : quia in foro
conſcientiæ d̃t ipſam patronã vulneraſſe conſcientiã ſuã, non
præſentando meliorem.alleg.c.cũ nobis olim.de elec.& c.mo
naſterium.16.q.7.& notata in c.conſtitutus.el 2.de app.& Ar-
chi.in c.duob.de reſcr. ad quæ dicta aduerte:q̃a ille allegatiões
ſunt ad primũ.ſ.ꝙ valet p̃ntatio ſeu electio de bona,non ad ſe-
cundũ,ꝙ vulneret ɔſcientiam ſuam:quia illa iura hoc ñ ꝓbant
ergo ꝓ illo mẽbro de foro conſcientiæ nihil allegat.q̃d eſt no
15 tandum.ꝓ.ĩ.dicẽdis ¶†Butr.vero in d.c.2.de of.cuſtodis.(vt
ſ̃.retulimus)tenuit cũ diſt.gl.ibi in c.conſtitutus.el 2.de ap.ve
ro.voluit p illum tex.patronos p̃ntantes,vel eligentes vulnera
re eorum conſcientiam non p̃ntando, vel nõ eligendo magis
idoneũ.& ſic vr̃ ſeq̃ Fed.vbi.ſ̃.d.Car.in c.3.hoc tit. in v.q.ſe re-
mittit ad gl.ibi.& in c.2.de offi,cuſtodis.& nihil aliud d̃t.¶Do.
16 Abb.mõ in d.c.conſtitutus.el 2.de ap.† diſtinguit,comprehẽ-
dendo vt dicit ipſe vtranque opi.d.gl.c.licet ergo.8.q.1.¶Q̃d
aut à principio fuit appellatum, ne fieret electio niſi de magis
idoneo,& tunc putat ipſe, ꝙ ſi in eodẽ collegio reperitur ma-
gis idoneus, non valere electionẽ factam de idoneo , cum de
iure teneantur eligere magis idoneum:vt in d.c. licet ergo.&
in c.dilecti.d̃ elec.& iuſtã fuiſſe cãm appellandi.per d.c.licet er-
go.& alia iura volentia meliorem fore eligendum,vel ſaltẽ ta-
lis electio retractabitur per ſuperiorem in cauſa appellationis.
Quod dicit ipſe ipſe vr̃ ſentire gl.in d. c. licet ergo. ¶Aut non
fuit appellatum, & tũc tenet electio facta de idoneo:arg.c.cũ
nobis olim.& c.cũ dilecti.de elect.& d̃t facere tex.cum gl.in c.
cum terra.eo.tit.¶Sed eligentes peccãt cũ non elegerint ma-
gis idoneũ, p iura, d̃t ipſe ſuperius allegata:& quia tenẽtur ec-
cleſiæ conſulere meliori modo,quo p̃nt Pro h.d. eſſe optimũ
tex.iuncta gl.in verbo,nihil.in c.pen.de elect.lib.6.vbi dicitur,
habentẽ duas voces, vnam iure proprio , alterã vt procurator
alterius,non poſſe vnã vocẽ dare vni,alteram alteri:& ſecus fa
ciens,nihil facit.& ratio eſt,q̃a eadẽ cõſcĩa,qua tenetur eligere
meliorem,ẽt iure ꝓprio d̃bet eligere tanq̃ procurator.Si ergo
ſatis eſſet eligere idoneum , poſſet talis diuidere illas duas vo,
ces in duos idoneos:ſed quia habet eligere magis idoneum,il-
le voces non ſunt ſeparabiles:q̃d dicit eſſe notandũ:q̃a ex hoc
habetur vera rõ decidendi ad illũ tex.q̃ ibi nõ redditur.¶Quæ
omnia dicit ibi Abb.fore intelligenda,q̃n in eodẽ collegio re-
peritur magis idoneus:alias aũt nõ tenentur eligere magis ido
17 neũ de alio collegio:quia† honeſtius eſt, vt idoneus eligat̃ de
eodem collegio,q̃ ꝙ fiat trãſitus ad magis idoneũ alterius col
legij.alleg.c.nullus.lxj.diſt.& q̃d legit. & nota.in c.inter cano-
nicos.de elect.¶Subdit ẽt ibi Abb. ꝙ cum prædictorũ limita-
tione putat fore intelligendos gl.& Bar.in l.cũ q̃dam.ff.de leg.
j.vbi ɔcludũt habentem electionem tanq̃ bonum virũ ſatis eſ
ſe eligere idoneũ:licet poſſet eligere magis idoneũ,vt illud ꝓ-
cedat, ꝙ ad validitatẽ electionis: conſcientia tamen non ſalua-
tur,cũ ſemp in ſaluanda conſcientia, & in eleemoſyna impen-
denda debeat eligi iuſtior,ceteris parib. de quo dicit eſſe bonũ
text.in c.nõ ſatis.lxxxvj.di.& gl. optimam in c.quieſcamus.42.
diſt.q̃ concluſionẽ d̃t videri de mente Dyni in d.l.cum quidã,
& ita reſi.let do.Abb.in d.conſtitutus.qui in d.ca 3.hoc tit.ſup
gl.in verb.q̃ maiorib. ſe remittit ad dicta per eum,in d.c.conſti
tutus.¶Succeſſiue d.Philip.fran.in d.c. conſtitutus.ſuper gl.3.
cum retuliſſet dicta Abb.eſſe aduertendum : quia electio facta
18 †de idoneo,dummodo ſit facta à maiori parte capituli, eſt va-
lida, licet potuiſſet eligi magis idoneus.& ita dicit probari in c.
quia p̃p.de elect.iuncto.c. cum in cunctis. vbi ſatis eſt electum
eſſe idoneum ergo non in foro iudiciali talis electio non põt
retractari,& appellatio in ɔ̃rium non dicitur legitima:prout te
net gl.in d.c.licet ergo.& d̃t ſatis ꝓbari in tex.d.c.conſtitutus.
vbi allegabatur alterum eſſe magis idoneum, & magis vtilem
eccleſiæ,& electum & confirmatum eſſe impotentiæ ẽt inuti-
lem eccleſiæ.& tamen papa ibi non reputauit cauſam appella-
tionis legitimam:ex quo electus erat idoneus.& hanc partem
19 d̃t ſequi Inn.ibi in gl.proxim.& p† hoc concluditur electionẽ
de idoneo in foro iudiciali,eſſe validam : licet alias magis ido-
neus potuiſſet eligi:dummodo ſit electus à maiori parte & ap
20 pellatio in ɔ̃rium non videtur legitima.¶†Hoc ſtãte,tunc ſic
ſecundum eum certum eſt factum,& certum eſt, ꝙ ius canoni
cum etiam inq̃tum diſponit in foro iudiciali, ſemper tendit ad
ſalutẽ animæ:vt patet in c.cum contingat. de iureiur. & in c.li-
cet mulieres.eo.ti.lib.6.vnde infertur ꝙ ſi electio facta de ido
neo, eſt valida in foro iudiciali:licet potuiſſet eligi magis ido-
neus,eodẽ & ſimili modo id dicẽdum in foro cõſcientiæ:quia
ius canonicum nunq̃ tẽdit alicui laqueum.c.de viduis 27.q.2.
nec ſciẽter defendit quẽ in peccato c.ſuper de reſti.ſpol.c.lite-
ras.ſi.n.eligere idoneum,induceret peccatum, ius canonicum
nõ validaret nunc electionem.d.c.ɔſtitutus.quia eſſet ɔ̃ iura p̃-
dicta.cum ergo electio de idoneo, q̃n reperitur facta à maiori
parte capituli,fiat canonis auctoritate.d.c.quia p̃p.& c.cum in
cunctis.ergo non peccant eligentes.23.q.4.c.qui peccat.& l.
Gracchus.C.de adult.& ſubdit ꝓ iſta par.videri tex.ſatis aptum
in d.c.conſtitutus. nã ibi electio fuit facta præcedente obiura-
tione ep̃i de eligendo ſ̃m conſcientiã magis vtilẽ,& idoneum
& tñ valet ibi electio maioris partis.& quia ſatis eſt eſſe ſeruatã
formam traditam à iure in eligendo : & p̃p hoc papa nullã ibi
fecit mentionẽ cõſcientiæ:quia ſufficit electum eſſe idoneum
Papa.n.ibi expreſſiſſet, ſi electores ex hoc vulneraſſent eorum
conſcientiam.c.per tuas.el 2.de ſimo.& in c.ad audientiam.de
decimis.¶Et ex his ipſe d.Philip. dat vnam ſingularem conclu
21 ſionẽ, ſecundum eum, ꝙ† de iure canonico q̃n factum eſt cer
tum:& de eo conſtat,omne id quod eſt licitum & p̃miſſum in
foro iudiciali,cenſebitur licitum & p̃miſſum in foro conſcien
tiæ.facit.c.ſicut tuis.in fi.de ſimo.alias autem ius canonicum in-
iiceret laqueum,ſi peccarent exercentes actum canonis auto-
ritate,quod eſſet abſurdum.& ita Philip. ibi tenet indiſtincte p
ſua motiua.quæ concludere videntur.ſed ɔ̃rium. ĩ. apparebit:
deo duce.¶Do.Præpo. Alex.in d.c.cõſtitutus.el 2.de app.in 4.
col.ſup gl.3.primo vr̃ tenere opinionẽ Philippi p eius motiua
licet nõ ita ample facta et Philippo tacito,ſ.ꝙ ſi eſſet ɔ̃ cõſcien
tiam non permitteretur à canone, cum ius canonicum nõ per
mittat peccatum : et vltra.ſ̃. allegata ꝓ hoc allegat reg. poſſeſ-
ſor male fidei.de reg.iur.lib.6. ¶Poſtea ſubdit alios ɔ̃rium te-
nere.¶Et demum venit ad diſtinctionẽ Ab. q̃ videtur ſeq̃ non
bono anim

bono animo:ſed tamen,quia aliud non dixit,trãſiuit cum ea:il
la ſolum mordẽdo in vno.nam cum Ab.ibi dicat in primo mẽ
bro,ꝙ cum eſt appellatum ab initio,vt melior eligatur.&Ab.
dicit,ꝙ ſi ſit ꝯrium,reuocabitur, ſaltem per viã attẽtati poſt ap
pellationẽ.& đt Ab.ꝓ hoc adducere tex.d.c.cõſtitutus.(quod
tñ eſt falſum)quia non adducit illum tex.pro hoc probãdo,vt
ibi eſt videre:&ſ.retulimus,ſubdit illum tex.d.cõſtitutus.ꝓba-
22 re ꝯriũ:quia plus debet poſſe præceptũ iudicis†preciſum, cui
omnino eſt obtemperãdum.c.2.de maio.& obe.q̃ appellatio
illa extraiudicialis,quæ eſt ſimplex prouocatio ad cauſam.c.cũ
ſit Romana.de ap.ſed in d.c.cõſtitutus.eſt dictum præceptum
iudicis preciſum,vt eligãt magis idoneum ſub vinculo iuramẽ
ti:& tamen electio in ꝯrium facta, valuit & tenuit:ergo ſimili
ter non obſtãte appellatione extraiudiciali debet valere & te-
nere electio.¶Et licet ibi Præpo. hoc dicat poſtea videtur ab
hoc recedere:& iterum cum diſt.Abb.tenere in illo membro
ꝙ ſi eſt appellatũ,nõ teneat.¶Sed hoc dictũ limitat,qñ appel-
laretur vt eligatur magis idoneus exiſtẽs de illo collegio , ſed
qñ appellaretur,vt eligatur magis idoneus alterius collegij,đt
appellationem nullam:quia in primo caſu appellatio eſt iuſta
pp illa iura.ſ.c.licet ergo.cum ſim.ſed in ſecundo caſu eſt ꝯ ius
interpoſita:qa ius vult ſatis eſſe, eligere idoneum de ſuo colle
gio:licet magis idoneus ſit in alio collegio:vt in præalle.c.nul
lus.lxj.diſt.c.cum inter canonicos.de elect.& in c.fi.de cleri.pe
regri.ſed certe,vt ex dictis Ab.apparet,ſi bñ ad illa aduertatur.
hoc ẽt voluit ibi Abb.vt ſ. retulimus.In reliquis dom.Prepo.
tranſit cum Abb.ibi.¶Do.Philip.de ſarra.vero in d.c.3.hoc ti.
videt̃ tenere opinionẽ negatiuã.ſ.nõ eſſe neceſſe, eligere me-
liorem,ſi eligatur bonus.&reſpõdet ad d.c.3.copulatiuã & ap
poſitã in d.tex. reſolui in diſiunctiuã, ꝙ multotiẽs fieri põt, vt
dr̃ in gl.fi.in c.2.& in c.monaſteria.de vi.& hone.cler.poſtmo-
dum refert dicta doctorum,& præſertim Abb.& ita reſidet ni-
hil de ſuo addendo.¶Firm.ẽt in trac.de epiſcopo.in j.par.2.li.
in 53.q.quærit de hmõi articulo in aliis terminis, videlicer qd
ſi cõmittatur alicui electio prælati,qs poſſit ꝑ eum eligi?& rñ-
det idoneum eligendum.alleg.Bald.in auth.habita.in pen.col.
C.ne filius pro patre.ꝑ l.vt gradatim.ff.de mun.& hono.quod
đt verũ eſſe,ſi inhabilis potuerit eligi per cõmittentem, ſecun
dũ Bar.in l.q̃q̃.& ſubdit,ꝙ ſi fiat electio de digno:licet fieri po-
tuiſſet de digniore,valet,& non vitiatur.allleg.gl.& Bar.in d.l.
cum quidam.la 2.ff.de leg.2.& iure dicẽtia ꝯrium debere intel
ligi,ſi electio non eſt facta,ſed ea facta tenet.& ſic vr̃ tenere cõ
cordiã gl.d.c.2.de offi.cuſto.de qua.ſ.do.me.Corſe.in d.c.con-
ſtitutus.de ap.đt ibi Inn.ibi diſtinxiſſe ante factũ, & poſt factũ:
vt proxime diximus ſecundum concordiã gl.d.c.2.ſed ipſe in-
diſtincte teneret tã ĩ foro poli, q̃ in foro fori,ſufficere eligere
bonũ,q̃uis potuiſſet melior eligi,& ita ſuccincte ibi pertrãſit.
¶Pau.de cita.in hoc tract.in 6.par.in 2.art. ante fi.x.q.(licet re-
uera ſit nona,ſed decima ſignata) tenet cum Abb.in d.c.cõſti-
23 tutus.de appel.¶†Do.Roch.ſimiliter in hoc trac.in verb.ho-
norificum.in xv.q.tractat hanc materiã ſub alio quæſito. quæ-
rit.n.an ſi patronus pñtat ſucceſſiue duos, quorum alter ſit ma
gis idoneus altero idoneo,eps̃ poſſit inſtituere quem voluerit
& ſic an hoc caſu locus ſit gratificationi? & ſub iſta.qõ.ſubin-
trat materiam articuli noſtri:& primo adducit tenẽtes opi.ſuf-
ficere idoneum præſentare, poſtea adducit tenentes ꝯrium.&
tandem cõcludit in caſu ſuo non eſſe locum gratificationi:ſed
ceteris reb.equaliter ſtantib.in ipſis pñtatis magis idoneum fo
re præferendum:& facit aliqua motiua ſeruientia ad eius quæ
non faciunt ad caſum noſtrum:ſed de illo articulo erimus tra-
ctaturi.j̃.in 2.part.huius.2.libr.in 5.quæſt.princip. in x.arti.vbi
melius cadit.¶Et finaliter Roch.ibi tenet partem,ꝙ magis ido
neus ſit eligẽdus,quæ videtur ſibi eq̃or:&ꝙ ſecus faciẽs vulne
ret conſciẽtiam ſuam,allegãdo Fed.in d.conſ.xcv.& Abb.in d.
c.conſtitutus.de app.damnãdo ſimpliciter Philip.fran.ibi & đt
hãc eſſe veritatem.¶Demũ iſtã q. limitat primo habere locũ,
niſi idoneus haberet plures voces pro ſe,& magis idoneus po-
tiores:quia tũc deberet inſtitui idoneus.& đt ita loqui gl. in d.
c.qm̃.in verbo,qui maiorib.hoc ti.& in d.c.licet ergo.8.q.1.&
rõem limitationis đt eſſe:qa hoc caſu idone⁹habet fortius ius.
¶Scđo credit dictã limi.fore limitandã,niſi idoneus eſſet pau-
per vel egenus:qa eſſet ꝑferendus idoneiori nõ pauperi in ſim
plici bñficio.& đt ita decidere Hoſt.in c.tuã.de eta.& qual.quẽ
ibi refert & ſeq̃tur But.in 3.col.& đt ẽt facere,q̃ đt d.Roch.ipſe
in d.eius tract.in verbo,oneroſum.in 3.q.dũ q̃rit, qs ſit potius
ꝑferẽdus,pauper,an diues?¶Poſtea ipſe d.Roch.ponit ſolutio
nẽ ad c.monaſteriũ.16.q.7.q tex.vr̃ velle ſufficere eligendum
nõ eſſe malum,qđ đt ibi eẽ:qa in illo caſu nõ erat oblatus me-
lior.& đt hanc ſoſonem reperiſſe traditam ꝑ quoſdã relatos ꝑ
gl.in d.c.licet ergo.q̃ais ipſa gl.teneat ꝯriũ. Secundo ſoluit,ꝙ
24 qñ aliquis†habet facere pñtationẽ, ſufficit pñtare virum ido-
neum:nam abſurdũ eſſet dicere pñtantem debere ꝑquirere to
tũ mundum vt inueniat meliorẽ.&ita procedere.d.c.monaſte
rium. poſtea đt in caſu quæſiti ſui text.illum non egere tali ſo-
lutione,vt ibi ꝑ eũ:qa đ hoc dicetur.j̃.vt.ſ.diximus.& ita clau-
dit os ſuum Roch.in hac materia. ¶Iſta ſunt,q̃ reperi dicta per
gl.& doct.in iſto art. hucuſque. Quid modo dicẽdum in tanta
doctorum varietate,à qb.certe clara doctrina hr̃i nõ põt,ideo
vt clare procedamus, & materia non ſit intricata: diſcutiamus
primo dicta doctorum,qualiter procedant:& ꝑſertim an mili-
tent,quæ dicuntur ꝯ Abb.& poſtea ordinabimus omnia claro
ſtylo, prout melius nobis videbitur, adiuuante domino. ¶Et
vt ex ſ.ſcriptis apparet,prima concordia iſtarum opinionũ fuit
illa gl.c.2. de officio cuſto.q̃ ſequuti ſunt alij,vt ſ.vt ante factũ
procedat opinio affirmatiua.ſc.magis idoneum eſſe proferen-
dum,poſt factum negatiua, vt electio vel præſentatio facta de
idoneo,teneat,q̃uis reperiat̃ idonea.¶Certe iſta opinio videt̃
equa,vt pœna eligentiũ vel pñtantium euitetur,&eccleſię diu
non vacẽt.quarum vacatio ſolet eſſe vt plurimũ eis damnoſa,
vt in titulis ne ſed.vac.de elec.de iure patr. & de conceſ.pb̃.per
totum.& ꝑſertim in c.2.de ꝯceſ.pb̃.&ſimilis diſtinct.ꝓ concor
dia opinionum,& vt pœnæ euitẽtur,ſepius ſolet fieri ꝑ doc.vt
late diximus.ſ.in j.par.j.lib.in 7.q.prin.in x.art.& in iſta 1.par. 2.
lib.in 9.ꝑce.q.prin,ante fi.18.art.¶Venio ad aliud.ſ.ad ſaluan-
dum dicta Ab.& vt ſ.retulimus Phili.fran.in d.c.ꝯſtitutus.vult
reprobare primum mẽbrum diſt.Ab. qđ eſt, qñ anteq̃ electio
fiat,appellatur, vt non teneat electio, ſi non fiat de magis ido-
neo, cum ibi ſint idonei, & magis idonei. & ita loquitur Abb.
Phili.vero reprehẽdit eum,adducẽdo iura. ꝙ tenet electio fa-
cta à maiori parte de idoneo,licet poſſet eligere magis idoneũ
qa numerus maior conſideratur,ꝑ iura,per eũ allegata. ¶Cer-
te nimium de eo miror:nã ſi bñ aduertatur Ab.in ſecũdo ſuo
membro,qđ ponit,qñ appellatur poſt electionẽ iam factam,te
net eẽ præferẽdum idoneũ electum à maiori numero:licet ibi
reperiretur magis idoneus: & tenet valere electionẽ factam à
maiori parte de idoneo,licet dicat eligẽtes vulnerare conſciẽ-
tiam ſuam;vt j̃.dicet̃.Vnde Philip.argumentat̃ ꝯ primum mẽ-
brum diſt.Ab,cum ij.membro ſue diſt.& non eſt dubiũ illa eſſe
diuerſa mẽbra:et diuerſas hr̃e deciſiones:quare cum đr Philip.
electio facta à maiori parte licet ſit appellatũ,tẽt,ꝯcedo,dũ đr:
ergo dictũ Ab.in j. mẽbro nõ ꝓcedit:nego:qa in j.mẽbro erat
appellatũ ante electionẽ:& appellatio erat legitima:qa habe-
mus iura.ſ.d.c.licet ergo cum aliis q̃ plurib. ſ. allegatis volẽtia
idoneiorẽ eẽ eligendum.Iuſte ergo appellatur ante electionẽ
vt non eligatur,niſi idoneior:&cum iuſta ſit,ſi bñ,ſecus eligãt
poſtea reuocatur ꝑ viam attentati,ex quo iuſta erat appellatio
vt đt Ab.& bñ:& ſic non loq̃tur,qñ appellatur electione iã fa-
cta:ex quo illud eſt ſecundum mẽbrum,cuius deciſio eſt tene-
re electionẽ;& hæc diſtinctio Abb.vr̃ ſapere ꝯcordiam gl.d.c.
25 2.de officio cuſtod.ante factum & poſt factũ.¶Et†ex hoc ẽt
patet nõ bñ dixiſſe Phi.ꝯ primum mẽbrum diſt.Ab.eẽ tex.in d.
c.ꝯſtitutus.nam ſalua pace:qa appellatio fuit ibi interpoſita ex
poſt:& ſic electione iã facta, & actu finito:& vltra hoc fuit fru
ſtratoria:nec erat facta ex hoc,ꝙ non electus erat idoneior:&
ſic à minori parte,q idoneiorem elegerãt:ſed ab ipſo,q reputa
bat ſe idoneiorem:vt in tex.apparet:nec ex hac cauſa ꝙ ipſum
non elegerant, qui erat idoneior: ſed ex alia cauſa q̃ oppone-
bat ꝯ ꝑſonam electi vt illum amoueret ab electiõe & volebat
plura opponere:ſed Papa ibi ꝯſiderãs electionẽ factam & iam
confirmatã, & oppoſitiones fruſtratorias noluit electionẽ caſ
ſare:& ꝙ in illo tex.ponderetur actus electionis finitus, appa-
ret ex ſuo ſummario:nam damnato primo ſummario:quia nõ
produceret fructum:vt ille tex. fructum ferat ſumatur ſecũdo
loco hoc mõ ꝯ electum vel confirmatũ nullum aliud ius ſpe-
rantem,nõ admittatur regulariter exceptio vel appellatio,ma
xime fruſtratoria ad impediendum electionis & confirmatio-
nis effectum:ſed poſſeſſione habita poterit denunciari, vel ac-
cuſari,ſm̃ quod ſummarium dr̃ caſus nota.et pondera, ꝙ dr̃ in
eo ꝯ electũ vel ꝯfirmatum,quaſi velit idẽ eſſe, ſi eſſet ſolũ ele-
ctus,ꝙ nõ deberet retardari confirmatio.de quo tamen, vt ibi
hr̃,ecce q̃o ille tex.loquitur de appellatione interpoſita poſt
actũ electionis finitũ:et ẽt poſt ꝯfirmationẽ:et de cauſa appel-
lationis fruſtratoria,et nõ apparet clare cã maioris idoneitatis
mẽbrum vero primum Abb.loq̃tur de appellatione iuſta,ꝑ di
cta iura.c.licet ergo.8.q.1.cum ſimi.et interpoſita ante electio
nẽ:q̃o ergo p̃t dici ibi eſſe tex.ꝯ Abb.certe hoc dici non põt:
et ſalua pace Phil.ipſe nõ Abb.errauit.¶Et ſi dicat Phil.ꝓut đt
ita loq̃ ẽt gl.in d.c.licet ergo.dico vt ex eo apparet illã loq.qñ
appellatur poſt electionẽ iã factã:et ſimili modo male đt Phil.
eius partes ſeq̃ ibi Inn.qa ipſe loquitur ſm̃ diſtinctionem ante

factum, & poſt factum. vt ſ. diximus. ¶ Et ne iterum reuertar ad hæc dicta primi membri Abb. tranſeo ad ea, quæ circa illud dt Præpo. ſimiliter reprehendendo Abb. cum facit præſuppoſitũ maiorem vim hr̃e mandatum preciſum, q̃ appellationẽ extraiudicialẽ, vt ipſe probat: & tamẽ in d. c. conſtitutus. eps & ſic iudex fecit mandatũ preciſum ẽt ante electionẽ: & nihilominus electione facta tenuit electio, & ſequuta fuit cõfirmatio, multo magis hoc debet eſſe in appellatione extraiudiciali. ¶ Certe hoc motiuum videtur ſtringere, pluſquam reprehenſio Phili. & nihilominus nihil valet: nam (obmiſſa diſputatione ꝙ ſit maioris effectus mandatũ vel appellatio: quia me remitto ad loca per eum allegata) dico ꝙ ſalua pace Præpo. ibi non eſt mandatum præciſum, & certum, vt eligerent talem idoneiorem: nec ẽt ſimpliciter idoneiorem: ſed vt eligerent idoneiorem ſm̃ Deum, eorum conſcientiam q cum elegiſſent illum cancellarium, hoc fecerunt, quia ſic fuit eis viſum ſm̃ eorum conſcientiam, iuxta q̃ electio fieri debebat vt diximus. ſ. poſt Abb. q̃n induxit. c. pen. de elect. lib. 6. & ideo illemet iudex qui illo mõ ipſos adiurauit, ipſe ſtatim ꝯfirmauit: q̃a viſum ſibi fuit eos illud feciſſe ſm̃ eorum conſcientiam: cuius conſcientiæ ipſimet, & non alij ſunt iudices in hoc mundo. ſecundũ Bal. in rub. de iudi. vbi pulchre de hoc loquitur. qđ ẽt vr̃ velle Prep. in d. c. conſtitutus. in prin. 2. col. in nota. vbi tenet fuiſſe remiſſum ad con-
26 ſcientias ipſorum: † & quid ſit conſcientia, remittit ſe ad Bald. in d. c. ꝯſtitutus. & ad alios, vt ibi: ergo in hoc caſu plus operabitur appellatio: licet extraiudicialis, q̃ illa remiſſio ad conſcientiam: q̃a ipſa appellatio non iuſtificatur per habentem eligere, ſicut ipſa conſcientia, ſed per ſuperiorẽ. c. interpoſita. de ap. cũ ſimi. & ſic nec pꝛiſtã viã tex. in d. c. cõſtitutus. eſt ꝯ Abb. in j. mẽbro ſue diſt. ſed remanet illud mẽbrum bñ deciſum. ¶ Redeundo modo ad Phi. ipſe nititur reprobare opi. Abb. Fede. & aliorum, ꝙ ẽt in ſecundo mẽbro diſt. Ab. f. q̃n eſt appellatum poſt electionẽ ex eo, quia non elegerunt idoneiorẽ: ꝙ licet teneat electio: tamen eligentes vulnerant eorum conſcientiam, ſi potuerunt eligere idoneiorẽ, & non elegerunt eum, ſed idoneũ illo motiuo, ꝙ cum hoc permittatur in foro fori: & ſic de iure canonico non debet eligens mereri pœnam: nec debemus dicere ius canonicum permittere id, quod inducit peccatum, vt p eum. ¶ Tu circa hoc aduerte: nã ſi bene inſpicimus, dicta omnium iurium & doctorũ, omnes in hac materia cõcordant ius canonicũ diſponere idoneiorẽ debere eligi, & non idoneũ tm̃ vt in d. c. licet ergo. cũ omnib. iuri. allegatis, ꝓ iſta part. & nullus tex. videtur velle oppoſitum: niſi d. c. monaſterium. 16. q. 7. (đ quo nunc non loquamur ſed. j.) hoc ſtãte ius canonicũ ſtatuit ꝙ debebat: nam præcepit eligi idoneiorẽ, quamuis reperiatur idoneus, ſi electores hoc non ſeruant non eſt dubium, eos venire ꝯ canonem, & ſic peccant: & ẽt, quia veniunt ꝯ eorum cõſcientiam: & ſic ędificant in gehenã. ſ. allega. & vulgatis iurib. ſi tu dicis, poſtmodum ius canonicum permittit electionem factam appellatione non interpoſita, tenere, ſi uis ſit facta de idoneo, & potuerit fieri de magis idoneo, cõcedo, ꝑ ſ. dicta: & Ab. hoc vult: dum tu dicis poſt ea, ſi hoc eẽt pc̃m, ius canoniũ permitteret pc̃m, quod eſt abſurdum: nego, q̃a hoc non ſequitur
27 nam multa ius patitur † quæ tamen ſunt pc̃tã ex alio reſpectu: quia ſi ſunt peccata vnius volentis peccare, non debet per hoc illud reprobare: & facere, ꝙ alter in peccatum incidat: iuxta ea, quæ habentur in c. debitores. de iureiu. cũ ſimi. nã recipere vſuras eſt prohibitum: vt de vſu. ꝑ totum: & tamen ius canonicũ ꝑmittit, ꝙ ille, qui iurauit vſuras ſoluere, illas ſoluat, vt obſeruet iurm̃: & ſic ille recipit. fiat igitur ex hoc cõcluſio: ergo ſine peccato recipit, certe nõ, cum hoc non ſequatur: quia ius canonicum nõ reſpicit ad peccatum tuum, qđ tu iam perpetras vel ꝑpetraſti: ſed reſpicit, ne ille qui iurauit, incidat in peccatum per iurij: ſic in caſu noſtro, ius canonicum reſpicit intentum, quem habemus ꝙ ſit electus idoneus, vt lites electionum, q̃ ſunt late euitentur, & ne eccleſia diu vacet, qđ eſſe ſolet damnoſum eccleſiis: vt diximus ſ. hoc patitur ius: non tamen ꝑ hoc laudat ꝯuentionẽ eligentium, ꝙ ꝯ iura prædicta & conſcientiam eorũ elegerũt idoneum cum potuiſſent eligere magis idoneum: & plura ſimilia ad hoc adduci poſſent, quę breuitatis cauſa omitto. ſufficit motiuũ Phi. non concludere ꝯ Abb. quia nõ probat hoc eſſe &c. c. in pñtia. de prob. l. non hoc. C. vnde cogna. cũ ſi. ¶ Et ex hoc apparet male dixiſſe Phili. pro opi. ſua ꝯ Abb. eſſe tex. in d. c. cõſtitutus. quia fuit facta ibi adiuratio; vt eligerẽt magis idoneũ, et nõ fuit obſeruatũ; & tamen tenuit electio: & nihil dicitur ibi, ꝙ illi egerint ꝯ cõſciam: nam miror đ Phil. q h. d. veniebat, ne ille tex. ad declarandum hoc incidens: an cum bona cõſcia illud fecerũt, vel ne ad hoc: an appellatio habebat effectum vel ne: imo dici poteſt, ꝙ cum ipſe eps qui adiurationẽ fecerat, incontinenti electionem confirmauit, viſum fuit ſibi eſſe ſatisfactum, & eos elegiſſe illum, velut meliorem, iuxta eorum conſcientiam, ita bene viſum: quia alias ita de facili non cõfirmaſſet: cogita, q̃a hãc inductionem puto verã. ¶ Et ſic ex prædictis patet motiuũ Philip. & Propo. nõ nocere d. Abb. noſtræ cenſuræ patri. ¶ Aduertendum eſt ẽt ad dicta do. Roc. ſ. relata: nam cum concluſiſſet opi. Abb. & eius diſt. eſſe verã: & ſic fore eligendum magis idoneum, & tenere electionem, ſi ſecus fiat, licet eligentes vulnerent eorum conſcientiam: iſta eſt illa concluſio, q̃ facit: & poſtea eam limitat, primo niſi ſit facta electio à maiori parte: quia ille electus licet ſit idoneus: & reperiatur ibi idoneior, eſt confirmandus ſeu inſtituendus, &c. Miror de do. Roch. q̃a in hoc videtur velle tales eligentes vel pñtantes, ex quo faciant maiorem partẽ, non vulnerent eorum conſcientiam: & tenet eorum electio, vel pñtatio: & certe hoc eſt ꝯ eius cõcluſionẽ de directo, & illam diſſipat: ideo dicẽdum talem limitationem eẽ partẽ concluſionis. ſ. ꝙ tenet electio, vel præſentatio facta à maiori parte, ſed eligẽtes vel pñtantes vulnerẽt eorum conſciẽtiam: nam ſi aliter diceretur, ſibi ipſi ꝯdiceret, vt de ſe patet. ¶ Aduertendum eſt ẽt circa dicta ipſius dom. Roch. ad aliud: nam tenẽdo concluſionem & diſtinctionẽ Ab. in fi. nititur reſpondere ad ſepe allega. c. monaſterium. 16 qu. 7.
28 ¶ † Tu dic, nullam ſuarum rñſionũ ſeu ſolutionẽ quadrare ad illum tex. nam prima ſolutio, ꝙ ibi non erat oblatus melior, eſt diuinare ad illum tex. ſicut diximus. ſ. cum argumẽtati fuimus pro illa parte, & reſpondebatur ad illum tex. ꝙ ibi non erat magis idoneus in illo monaſterio: & diximus hoc eẽ diuinare: & iſte due ſolutiones, q̃ videntur quaſi idem velle, non ꝓcedunt. ¶ Minime ẽt ꝓcedit alia ſol. data ꝑ Roch. q̃ erit tertia. ſ. abſurditatis: q̃a patroni ꝓ reperiẽdo magis idoneo, haberẽt ꝑquirere totum mundũ, qđ eſſet abſurdũ. Certe iſta ſolutio eſt ridiculoſa: nam iura nõ requirũt eligẽdum eẽ idoneiorẽ de mũdo: ſed idoneiorẽ omnib. in loco, vel ciuitate, ſeu dioec. exiſtẽtib. vt de dioece. ẽ tex. in d. c. monaſterium ꝑut dt Ab. illum eſſe præſentandum & diximus. ſ. in 7. q. prin. huius part. in 24. art. cũ tractauimus, an peregrinus poſſit pſentari: nec hæc ſolutio tangit illum tex. c. monaſterium q đi ſufficere pſentandum nõ eẽ malũ & ſic eẽ bonum. Et iõ certe dico illum tex. nimium ſtringere in materia. ¶ Simili modo non vr̃ valere ſol. q̃ ego fabricaui. ſ. cũ reſpõderẽ ad c. monaſteriũ. (& iſta ẽ quarta) illud ibi fuiſſe ſpecialiter conceſſum. ſ. hoc facere poſſe pronum pſentare nõ malum in limine fundationis: nam & hoc ẽ diuinare ad illum tex. licet videret ꝓbari ibi à domino fundatore &c. & ſic patronũ pſentantẽ eẽ ipſummet fundatorẽ: ſed dato, ꝙ hoc appareret, nõ tamẽ apparet đ tali ꝯditione appoſita, ſine nec cum cõſenſu epi: iuxta not. in c. cum dilectus. đ conſue. ¶ Vnde ex ꝓxime dictis apparet tex. in d. c. monaſterium. adhuc militare, cum nulla ſit data ſolutio, q̃ illi quadret. Et iõ ꝯſiderabam vnum nouũ omnia iura volẽtia idoneiorẽ debere eligi, & pferri, loq in electione: & nullum tex. loqui in pſentatione: niſi duo iura. ſ. c. 3. hoc ti. inci. q̃m. q tex. vr̃ ẽt hoc velle: & in iſta materia alter tex. in d. c. monaſterium. 16. q. 7. q vult ꝯriũ: vnđ ſi iſta duo iura cõcordaretur. ſ. d. c. 3. cum d. c. monaſterium. poſſe dici alia iura fuiſſe loquuta in electione: & in ea oĩa ſ. ſcripta ꝓcedere. In præſentatione vero ꝓcedere tex. d. c. monaſterium. ¶ Et certe dici poſſet ꝙ tex. in d. c. 3. hoc ti. non obſtat aliqualiter diſpõni d. c. monaſterium. quia ille tex. loqtur, q̃do pſentantes diuiſerũt eorum vota: & vult ibi tex. illum inſtitui, q iuuatur plurib. meritis & plurib. ſuffragiis: nã licet ille tex. à plurib. intelligat, ꝙ pſeratur magis idoneus reſpectu aliorum idoneiorum: & tamẽ requirãtur illa duo copulatiue: tamẽ vt concordet ille tex. cũ d. c. monaſterium. q tex. loqtur ꝓprie in materia pſonorũ: illa copulatiua, & pt reſolui in diſiunctiuam vt ſ. diximus: vt iſta duo iura de pſonis loquẽtia cõcordẽtur: iuxta. c. cum expediat. đ ęlec. lib. 6. & ꝑ ea q̃ dicũtur in procemio Gregorian. Vel ꝙ illud comparatiuum reſoluatur in poſitiuum: vt vult Hug. in d. gl. c. licet ergo. 8. q. 1. & ita ſummatur ille tex. c. 3. vt in ſummario aduertatur, ibi: ſi eſt idoneus, & nõ idoneior: & in ſummario oẽs doct. concordant. Et ſi diceres, tu vis illum tex. c. 3. cõcordare cum c. monaſterium. & diſcordas cum à multis iurib. ſ. alleg. dico non eẽ diſcordiã: q̃a illa iura loquuntur in electione, quæ ẽ diuerſa à pſentatione: vt diximus ſ. in j. q. prin. huius par. in 4. arti. nõ ẽ curandum đ concordia cum illis iurib. ſed cum hoc iure expreſsẽ loquẽte đ pſentatiõe. ¶ Licet ad illum tex. c. 3. poſſet ẽt dari ſolutio, non fuiſſe ibi duos pſentatos tm̃, ſed vltra duos vt ex eius verbis apparet, & ignorabatur de eorum meritis: & iõ dr̃ ibi illum pferẽdum, q maiorib. meritis & plurimorum electione iuuatur. ſ. reſpectu aliorũ pſentatorum, nõ reſpectu maioris partis: ita vt illud maioris meriti conſideretur, q̃do ſunt equaliter præſentati votis equaliter diuiſis, illud plurimorũ numero reſpectu plurium præſentationum: vt conſideretur numerus reſp

merus reſpectu præſentationum:non autem reſpectu omniū
patronorum. Et ideo doc. ibi diſputant, quę dicatur maior pars
reſpectu totius:& ſic omnium, an diuerſarum partium, quæ ſo
29 lutio poteſt teneri:ſed plus placet prima. ¶ † Et ſo. prima plus
placet ratione:nam eſt maxima ratio diuerſitatis, quare electo
res debeant eligere meliorem:& patronis ſufficiat præſentare
non malum & ſic bonum:nemo.n.poteſt negare eligentes de
bere eligere neceſſario ratione officij, ſeu beneficij ſui:puta ra-
tione canoniæ & ſimilium. Ideo.n.ipſi canonici eligunt, quia
repreſentant eccleſiam:& ex hoc illa vacāte ad eos reuertitur
iuriſdictio:quia ab eis data fuit epiſcopis.c.tranſmiſſa. de elect.
& dicitur plene in c.ad abolendam.de here.per Inn. iſtam eſſe
rationem, quare ad c.iuriſdictio ſed.vac.deuoluatur. quem ſe-
quitur ibi Abb.in j.col.& Ana.in 4.col.& idem Abb.in c.is, qui
poſt medium vlt.no.& in c.cum olim.ante fi.3.col.de maio.&
obed.& ſentit idem Abb.in c.1.in fi.vlt.not.ne ſede vac.& Io.
An.in ſua ordinaria gl.cle.j.ver.capitulum.de heret.& ibi pul-
chre Card.in 8.q.& Imo.in 5.col.facit quod voluit Bar. per il-
lum tex.in l.vbi abſunt.ff.de tuto.&cura.da.ab his, φ ſi rectores
non ſunt in ciuitate, datio tutoris remanet apud priores, vel ad
ordinem decurionum ipſius ciuitatis:& inducit ad caſum no-
ſtrum vacante epiſcopatu. Et facit, quod voluit gl. in c. nullus.
30 lxxix. diſt. φ † vacante papatu iuriſdictio remanet apud colle-
gium cardinaliū, à quo cauſam habuit: ſequitur Bar. licet eam
non alleget in d.l. vbi abſunt. & ibi hæc diſcutit Alex.pulchre.
ergo ex officio mere ſpirituali habētes eligere, eligunt prout
iurant:& maxime hodie canonici, cum ponuntur in poſſeſſio
ne canonicatus, vtilia eccleſiæ agere, & inutilia prætermittere
vt de his quæ fiunt à maiori parte capituli, per totum. Et facit
in arg.c.ego.n.de iureiur. Debent ergo iſti agere vtilia & vtiliſ-
ſima eccleſiæ, cum etiam habeāt illius cuſtodiam, ne ſe.va. per
totum quam non habet patronus:vt j.dicetur:vnde iſtis debēt
eligere idoneiorem pro vtilitate eccleſiæ:& ꝯ faciētes peccāt
licet in certo caſu electio teneat:iuxta diſt.Ab. q̃.ſ.poſuimus.
¶ In patrono aūt eſt ſecus: quia non habet ius pat. ex mero ſpi
rituali iure, nec ex aliquo beneficio: ſed eccleſia ex illis tribus
cauſis ſoli dationis, conſtructionis, vel dotationis, ſuſtinet lai-
cos hr̃e ius pat.& præſentandi gl.in c.pie mentis. 16.q.7.& di-
cuntur ſuſtineri:quia erant incapaces huius iuris.c.3.hoc ti.ibi
ſuſtinet, & non habēt p̄roni tm̃ ius, vt electores.c. cum Bertol
dus.de re iudi.& diximus plene.ſ.in j.q prin.huius part.in v.ar.
31 in differen. † nec patronus laicus habet cuſtodiam eccleſiæ va
cantis:vt per Ab.in c.cū pp.hoc tit.& in c.cū vos.de offi.ord.&
ſuo loco.j.dicetur.& hoc induxit eccleſia:vt laici inducerētur
ad eccleſias fundandas:quia erant tepidi ad illas fundandas: vt
diximus.ſ.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in 4.art.nec ſunt ita experti&
capaces:vt vult gl.in d.c.cum vos.de offi.ord.& laicus non te-
netur ſcire iura ita poſitiue, apte, & recte, ſicut clericus.c.firmi-
ter.de ſumma trini.vbi per Inn.& p eundem in c.cū in cunctis.
de elect.& dicetur in ſeq.art.& ideo in eligētib. requiritur ido
neitas, quæ non in laicis:vt patet ex his q̃ diximus.ſ.in j.art.p̄n
tis.x.q.prin.ex iſtis & aliis vr̃ iuſte et rōnabiliter ius induxiſſe,
vt p̄ntent non malum, & ſic bonū:& hoc ſufficere, quod indu
ctum fuit in d.c.monaſterium.& nō adſtringātur, vt electores
ad eligendū magis dignum, & ſicut ius ex gratia ſuſtinet laicos
in iure pat.& ſic diſponere videntur de reb.ſpiritualib.ꝯ c.2.de
iudi.& data eſt eis iſta gratia, vt p̄ſentēt non eſſet pfecta ſi non
poſſent p̄ſentare quē vellent, dummodo nō ſit malus:& ſic ſit
bonus& ita proprie loquitur.d.c.monaſterium. Et in iſtis, ſi be
ne cōſideres, ceſſat rō, quæ.ſ.fuit adducta in electorib. φ ſemel
à lege erat inductū, vt eligerent digniores:& ideo non eligen
do digniores, faciebant ꝯ cōſcientiam:licet actus electionis ali
quando teneret:quia in patronis non reperitur hoc à iure in-
ductum:imo ꝯrium in d.c. monaſteriū. & iō eorū præſentatio
de iure tenet:licet potuerint præſentare meliorē & non vulne
rant eorum conſcientiam. ¶ Et licet Fede. loquatur in p̄rono,
& dixerit eū vulnerare conſcientiam ſuam, nō eligēdo magis
idoneū:tamen p hoc ſuo dicto nihil allegat, prout aduertimus
cū ſ.illud retulimus:& ea quæ d̄r Abb.in d.c.conſtitutus. vul-
nerare cōſcīas ſuas, & allegata per eū loquuntur in electorib.li
cet ipſe extēdat ad p̄ronos:tamen aliquo iure nō probat ſuam
extēſionem:ſed probatur oppoſitum in d.c.monaſterium. cui
nunq̄ perfecte eſt reſponſum:& cum appareat de permiſſione
32 † & fiat lege permittente, faciens nō meretur pœnam.l.Grac-
chus.cum ſimi.C.de adul. & prohibitio vel iuris ordinatio nō
apparens niſi in electorib.non debet extendi ad p̄ronos, & illa
queare eorū ꝯſcientias. ¶ Quam maxime & iſta eſt noua con-
ſideratio, φ non dicerentur patroni poſſe præſentare, quē ve-
lint, ſi haberent requirere idoneiorem: quia ſemper idoneior
eſſet certus, & ille præſentaretur:& ſic non haberet liberā ele-
ctionem illius, quē p̄ſentare vellet, iuxta eius volūtatē:& ideo
ſufficere debet p̄ronum p̄ſentare bonū: nam alias non p̄ſenta-
ret libere, quē vellet gl.in cle.dudum.in verbo, liberis.de ſepul
tu.& But.in c.j.de offic.ord.& plene p d.me. Corſe.in reper. ad
Abb.in verbo libere. ¶ Et ſi diceretur, libertatē p̄ronorum eſſe
ſimilem libertati, ſeu liberalitati epi, q licet debeat, & teneatur
conferre beneficia:tamen vtitur liberalitate in cui conferēdo
& iō dr̃ donatio.c.ſi.de offi.vica.li.6.vtitur.n.p̄latus quadā libe
ralitate in cui conferendo:vt in c.relatum. de præb. Idē dici p̄t
in patronis, licet habeāt p̄ſentare idoneiorē:& ad hoc adducit:
33 † nam ēt p̄ſentatio dicitur donatio. vt vult Abb.in c. ſi. in pen.
no.de conceſ.præb.& diximus.ſ.in j.q.prin.huius par.in 3.art.
& hæc donatio eſt reſpectu illo, quia cū poſſet, cui vult dona-
re, vni donat. ¶ Tamen ad iſta reſponderi poteſt: φ in epo ha-
bente plura beneficia ꝯferre, quia ordinarius totius diœce. vt
in c.omnes baſilice. 16.q.7.& ſic habet plurib. puidere, proui-
dēdo vni potius, q̃ alteri, dicetur vti liberalitate erga illū:ſed in
patrono hoc eſſe non poteſt, cum habeat pręſentare ad vnum
beneficium vel duo:& ſi teneretur præſentare idoneiorem, &
idoneior eſſet certus, nulla eſſet liberalitas, ſi compelleretur d̄
iure illum p̄ſentare:nec p̄t dici φ habeat ad tot beneficia p̄ſen-
tare, vt nō teneatur vni puidere ex ſua præſentatione, ſed plu-
rib. vt in epo:qa hoc nō eſt in patrono. ¶ Et iō in p̄rono dr̃ do
natio:vt in loco.ſ.allegato:q̄ pōt p̄ſentare quē vult, idoneum
tamē:licet poſſet p̄ſentare idoneiorem:iuxta tex.in d.c. mona-
ſterium. 16.q.7.& hoc addi pōt p ratione ad hæc, q̃ diximus in
d.3.art.1.q.prin.huius part. ¶ Et ad prædictorum confirmatio-
nē adducitur id, qd̄ dr̃ in c.decernimus. 16.q.7. φ ſi p̄ſentatus ē
idoneus d̄bet omnino ab ordinario inſtitui, & ſic beneficium
cōſequi:vt eſt ibi tex. vt diximus in d.3.art.j.q.prin.huius par.&
dicemus.j.in 2.part.huius lib.in 8.q.prin.in xv.art.quod quidē
nō eſſet, ſi haberet idoneiorem p̄ſentare ex quo epiſcopus poſ
ſet ſe excuſare, nolo idoneum inſtituere:quia minor pars præ-
ſentauit magis idoneum, vel idoneior in ciuitate, vel diœce.re
34 peritur. ¶ Nota omnia iſta qa noua & vera. ¶ † Et ex iſtis nouā
facere ꝯcluſionē: φ licet electores debeant eligere magis ido-
neum:p̄ronis aūt ſufficit idoneū p̄ſentare:& cū hoc fiat ex iuris
priuilegio licet potuiſſent patroni p̄ſentare magis idoneū, nō
peccāt:ſed ſunt tuti ēt in foro ꝯſcīæ:& hoc vt tāto magis laici
ad fundādas eccleſias inducant̄. ¶ Iſtis ſic diſcuſſis inſudare de-
bemus p cōcluſione oīum p̄dictorū:& dic breuiter, φ de trib.
eēt q̄rendū. ¶ Primū, an electio vl̄ p̄ſentatio facta d̄ idoneo, te-
neat, ſi poterat eligi vl̄ præſentari magis idone⁹? ¶ Secundū, an
caſu quo pōt præſentari vl̄ eligi idone⁹ (licet idoneior reperia
tur) eligētes vl̄ præſentātes idoneū vulnerēt eorum ꝯſcīas, ex
quo idoneiorē obmiſerūt eligere vl̄ præſentare? ¶ Tertiū, an
plurib. p̄ſentatis ab vno ſucceſſiue accumulatiue variādo vl̄ à
plurib. eligētiū vl̄ p̄ſentātiū numero equali exiſtēti, ī qb. caſib.
locū habet gratificatio ordinarij, poſſit ipſe ordinari⁹ gratifica
ri poti⁹ idoneo, vl̄ neceſſitet̄ poti⁹ gratificari idoneiori:& ſi gra
tificari p̄t idoneo, an hoc facere poſſit, ſalua ei⁹ ꝯſcīa? ¶ Iſta pri
ma duo q̄ſita iā ſatis ſunt diſcuſſa in pximis p̄ced. dictis:vltimū
vero nō ē p̄ſentis ſpeculatiōis:ſed de eo late dicem⁹.j.ī 2. part.
hui⁹.2.li.ī 7.q.prin.ī 26.art.et ī 3.par.in 5.q.prin.in 2.ar.vbi me
35 lius cadit:expediam⁹ ergo p̄dicta ꝯcluſiue. ¶ † Sit igit̄ ꝯcluſio
hn̄tes eligere debēt idoneiorē & nō ſufficere idoneū eligere
tex.prin.in c.licet ergo. 8.q.1.cū aliis iurib.all. p iſta par. ¶ Am
plia primo iſtā ꝯcluſionē pcedere, ēt ſi minor pars eligētium
vellet eligere idoneiorē, & maior pars idoneū: ſi tamē minor
pars eligētiū anteq̄ ad electionē pcedat̄, appellaret ad ſuperio
rē, ſi nō eligat̄ magis idone⁹:qa tūc licet maior pars eligat ido-
neū, ſaltē p viā attētati reuocabit̄ electio: per ea, q̃ hn̄r in c.di-
lecti.de elec.& voluit pulchre Abb. quē late.ſ.defendim⁹ in c.
ꝯſtitut⁹.el 2.de ap.ī j.membro ſue diſt. ¶ Reſtringe mō iſtā am
pli. pcedere, q̄do minor pars ītenderet eligere aliquem magis
idoneū de eodem collegio, eccl̄ia, ſeu diœce.& maior pars ali-
quem idoneū ſīl̄r illi⁹ collegij, vl̄ diœ.qa tūc appellādo, mino
rē partē electio facta poſtmodū de idoneo reuocabit̄, ſaltē per
viā attentati vt ſ. Sed ſi minor pars vellet eligere idoneiorē ex
alio collegio vl̄ diœc.& maior pars idoneū eiuſdē collegij, ec-
cleſiæ, vl̄ diœc, appl̄o interpoſita à minori parte, eſſet notorie
nulla, & nō iuſta:& iō electio ſequuta nō poſſet ēr per viā attē
tati reuocari. Ita vr̃ velle gl.ī d.c.licet ergo. Goff. in ſumma de
offō cuſto. Ab.ī d.c.ꝯſtitut⁹.el 2.de ap.ſuper gl.3.& ibi Præpo.
& alij ſ.ſcripti, in locis px.alleg. ¶ Limita mō primo iſtā ꝯcl̄o-
nem pcedere, q̄do ante electionē factā appellaret̄, vt melior
eligat̄ vt.ſ. ¶ Sed ſi nō appellaret̄ ante electionē, & electio fie-
ret à maiori parte eligētiū numero de idoneo, electio tenebit
& valebit, maximè ꝯfirmatiōe ſequuta:licet ſit facta de idoneo
et potuiſſet fieri de magis idoneo:vt eſt tex. in d.c.conſtitutus.

de app.& dixi maxime confirmatione ſequuta:quia ēt teneret
electio non ſequuta confirmatione: ꝓut apparet ex ſecundo
ſummario doct.ibi vt s̃.ponderauimus,&ita loqtur tex.in c.cū
nobis olim.& in c.cū dilecti.& tex.cū gl.in c.cū terra.de elect.
& gl.in d.c.licet ergo.8.q.1.& in hoc omnes doct. ēt tenentes
ꝯtriam opi.cōcordant,vt s̃.diximus.& ratio eſt vt ſimiliter.s̃.eſt
dictū:vt lites euitentur,& eccleſiæ citius ꝓuideatur:& ita vere
loquitur Phil.fran.licet conetur ꝑ hoc deſtruere primū mem-
brum diſt.Ab.& male,vt s̃.retulimus:& Ab. defendimus:& ita
intelligitur illa diſtinctio ante factū,& poſt factū:vt poſt factū
locū habeat,vt s̃.¶Reſtringe iſtā lim.primo hr̃e locū,qn̄ poſt
36 electionē finitam qs†appellaret:qa non elegerūt idoneiorē,
ſed idoneū:vt non habeat locum appellatio:ſed teneat electio
q̃do electus idoneus eſt illius collegij,vel diœc.ſed q̃do elegiſ
ſent idoneū extra collegiū,illam eccleſiam,vel diœceſim,&ap
pellaretur ꝙ non elegerint idoneū exiſtentē in collegio,eccle
ſia,vel diœce.vel idoneiorē exiſtentē extra collegiū,eccleſiā,
vel diœce.qa in iſtis caſib.appellatio eſt valida, merito electio
licet finita,& ꝑfecta,poſt iuſtā appellationē ꝑ viā attentati eſt
reuocāda.Ita vr̃ ſentire gl.in d.c.licet ergo.& vult Goff.in ſum
ma in tit.de officio cuſto.& Ab.in d.c.conſtitutus.de app.Phil.
& Propo.ibi ꝑ c.nullus.lxj.q.& per no.in c.inter canonicos.de
elect.¶Reſtringe ſecundo iſtā limi.ꝓcedere,qn̄ fuit facta ele
ctio,&poſtea appellatum,non tenebit,ēt ꝙſit facta de idoneo
licet reperiretur magis idoneus.vt s̃.&nulla præceſſit intermi
natio vel adiuratio ante electionē à ſuperiore, vt idoneiorem
eligerēt:quia tunc debēt eligere idoneiorē; & non tenebit ele
ctio d̄ idoneo,licet facta à maiore parte eligētium:per ea,quæ
dicunt Abb.& doct.in d.c.ꝯſtitutus.de app.in j.no.vbi Ab.col-
ligit ſuperiorē poſ. ꝑ adiurationē adſtringere electores:vt eli-
gant ſecundū Deū,& conſcientiam,magis idoneū:& vtilē ec-
cleſiæ:quia tenentur illā adiurationem obſeruare,& illi non ꝯ
uenire,& ꝯueniendo non tenebit actus tanquā factus per ve-
37 nientes†contra iuſ̃m: qa loco iuramenti hæc adiuratio hr̃. vt
vult ibi gl.2.quæ eſt menti tenenda ſm̃ Ab. ergo actus nullus:
ſeqtur ibi Phil.in nota,& Præpo.q Phili.ꝓ d.gl.alleg. Arch. in
c.ſi qs.2.q.5.& vult poſſe aduiurari,vt eligant ſm̃ Deum,& bo
nā conſcientiam:& ſic non ſm̃ conſcientiam ſuam:qa aliter eſ
ſet dicendū:vt in ꝓxima reſtrict.dicā.Do.Præpo.vero ponit il-
lud dictū,quod colligit ex illo tex.d.c.conſtitutus. tamen in fi.
d.no.vr̃ recedere ab ipſo dicto:quia ſubdit, ſi tn̄ elegerint ido-
neū,tenet:licet potuiſſent eligere magis idoneū:& remittit ſe
ad ea, quæ erat dicturus.j. ¶Tu aduerte ꝙ hæc reſtrictio non
colligitur ex illo tex. c.conſtitutus. ſed puto eam veriſſimā in
electorib.quia negari non pōt hanc adiurationē in electorib.q
tenentur eligere magis idoneū,eē mandatum,quod debet ob
ſeruari:vt dixit Præpo,& eum.s̃.retulimus.per c.2.de maio. &
obed.Vnde cū veniatur ꝯ mandatum, poſſet dici electionem
eē retractandā,ſicut qn̄ ꝯ præcedentē iuſtā appellationē: nam
ſicut in hoc caſu appellatio eſt iuſta:vt s̃.dixim⁹. Ita ēt eſt iuſtū
mandatū,ex quo de iure idoneior ē eligēdus,per tex.d.c.licet
ergo.8.q.1.cū aliis.s̃.alleg.ꝓ iſta parte:cogita:qa credo ꝓcede
re.¶Reſtringe tn̄ iſtam ſecundā reſtric.ꝙ q̃do bn̄ procederet
eſt aduertēdū,quō fiat hæc adiuratio per ordinariū:qa ſi fit,vt
eligant,ſm̃ Deum,& bonā conſciētiam:ꝓut dixit Phil.& proxi
me retulimus.Ita præciſe ſeruandū ē mandatum:ſed ſi fieret ad
iuratio:vt eligant ſm̃ Deum, & eorū conſcientiam, ſi eligunt
idoneū,non poterit aliquid eis imputari:qa elegerūt ſm̃ eorū
conſciām:q̃ ita eis dictauit,exiſtimādo,illum idoneiorē:arg.c.
pen.de elec.lib.6.vt s̃.diximus in intellectu. d.conſtitutus.&iō
ep̄s,q præceptum fecit,ibi incontinenti electionē confirmauit
ex quo viſum fuit ſibi electores exiſtimaſſe illū idoneiorē, ſm̃
eorum conſciētiam:de qua ipſimet & nō alij ſunt iudices :ſm̃
Bal.in rub.de iud.Vn̄ illū eligēdo, clare apparet eum ipſos ido
neiorē judicaſſe:& ita loquitur re vera ille tex.Et hæc ſufficiāt,
38 quo ad electores.¶Quid†aūt dicendum quo ad patronos ha
bentes pn̄tare?dic ꝙ doc.in d.c.conſtitutus.vbi Ab.Phili.&Pre
po.& doc.in d.c.3.hoc ti.& alij omnes in locis.s̃.alleg.conclu-
dunt idem eſſe in patronis pn̄tantib.quod in electorib.eligere
habentib.¶Ego aūt vt.s̃.dixi teneo in patronis habētib.p̄ſen-
tare ꝯtriam concluſionē.Quæ eſt,ſufficere patronos laicos pre
ſentare idoneū,q̃uis potuiſſent reperire magis idoneū indiſt in
cte:ſiue in eadē eccleſia:ſiue in alia:qa iura s̃.ſcripta ꝯtria loquū
tur in electione,& non in præſentatione : & ad hoc tenēdum
moueor,per d.c.monaſteriū.16.q.7. per rōnes diuerſitatis de
quib.s̃.quæ ꝯcluſio & opinio mea in rei veritate eſt noua:ſed
teneo eam eē veriſſimam,& ab aliis non poſitā:quia non con
ſiderata,ſpero in futurū q̃ plures hr̃e ſequaces.¶Quā tenēdo
ꝓ vera limito eā ꝓcedere in oīb.caſib.ſuis:ſed ſi ordinarius vi-
deret pr̄onos velle p̄ſentare aliquē licet idoneū , non tamē ad
propoſitum illius eccleſiæ:& adiuraret eos, ꝙ præſentarēt ma
gis idoneū:tūc deberēt p̄ſentare idoneiorē:& propter hoc mā
datum non haberet locū.d.c.monaſteriū.16.q.7.¶Et ſi dicere
tur,ep̄m nō poſſe p̄iudicare pr̄onis laicis,vt in c.cum dilectus.
hoc tit.& in c.dilectus.de offi.leg.& s̃. diximus ꝙ patroni ſicut
ſuſtinentur à iure,vt habeant ius pa.Ita ēt ꝙ poſſint præſentare
quē velint, dūmō non ſit malus:quō pōt ep̄s hoc eis p̄cipere.
39 ¶Reſpondetur†propter hoc non alterari in totū ius pa.vt in
dictis iurib.ꝓhibetur : ſed ex cā iniungitur eis, vt idoneiorem
præſentent ex cauſa.n. pōt ordinarius aliqualiter diſponere ēt
de iure pat.laicorū vt dr̃ in permutatione:& diximus.s̃. in 6.q.
prin.huius par.in 6.art.ex cā ordinariū poſſe conferre neceſſa-
rio beneficia permutātib. licet ſint de iure pa.laicorū:vt plene
ēt de iſtis cauſis per do.Fel.in c.cū acceſſiſſent.in fi.8.col.in ver
ſi.tertio reſtringitur.poſt Abb.ibi:& do.de rot.ordinariū poſſe
ēt ꝯ voluntatē pr̄oni de eccleſia patronata aliqualiter diſpone
re ꝓ vtilitate vel neceſſitate ipſius eccleſię,vt ibi:de qb.dixim⁹
plura.s̃.in 8.p̄ced.q.prin.huius par.in 8.art.cū tractauimus: an
conſenſus compræſentati vel coelecti faciat numerū,& illum
augeat.¶Quę limitatio ſi procedit,intellige eā,vt s̃.illā poſui-
mus & reſtrinximus,q̃do hoc ab ordinario præcipitur, vel per
eum fit adiuratio,hoc ſolū addito:qꝛ electorib.ordinarius pōt
ēt ſine aliqua cā hoc p̄cipere,vel ſuper hoc eos adiurare:patro
nis vero non ſine cauſa vtili vel neceſſaria eccleſiæ:qa aliter de
eis ſe impedire non pōt, vt ꝓxime diximus.¶Declara mō hāc
concluſionē : & omnia dicta circa eā,vt habeat locū & proce-
dat in pr̄onis laicis tm̄,vel ēt clericis,rōe tamen patrimonij:qꝛ
illi cenſentur laici vt ſepe eſt dictū.In patronis vero eccleſiaſti
cis:& ſic rōe eccleſiæ eſt dicēdū de eis in omnib. & per omnia,
ſicut in electorib.quia præſentatio illorum electio dr̃ : vt vult
gl.in c.cum vos.de offi.ord.& diximus late.s̃.in i.q.princ.huius
par.in 4.art. Capio tertiam conclu.q̃ oritur ex ſecundo dubio
s̃.formato: & ſic tales electores eligentes idoneū,ſiue electio
teneat,ſiue non,ſi poterant eligere magis idoneū,eū,vulnerāt
eorum conſciētiam.Ita Fede.in d.conſi.xcv.Ab.& doc.in d.c.
conſtitutus.vbi Bur.do.Phil.de ſara.in d.c.3.hoc ti.& do.Roc.
in hoc trac.in verbo,honorificū.in xv.q.& alij.s̃.alleg.¶Limi-
tatur primo iſta cōcluſio,vt ꝓcedat,q̃do habētes eligere elige
rēt idoneū,& potuiſſent eligere idoneiorē eiuſdē collegij, ec-
cleſiæ, vel diœce.nam illū non eligendo,vulnerant eorum cō
ſcientiam:vt in concluſione:ſed ſi elegerūt idoneū de eccleſia
collegio: vel diœce.eorū,in quib.nō erat idoneior(licet extra
reperiret̃)non vulnerant eorū conſciētiam,q̃uis illū nō elege
rint.d.c.nullus.lxj.diſt.& c.cū inter canonicos,de elect. voluit
gl.in d.c.licet ergo.8.q.1.Gof.in ſumma de officio cuſto.Abb.
& alij omnes in d.c.ꝯſtitutus.& doc.oēs in locis.s̃.allega.& iō
40 eſt:nā illud mādatū iuris, ꝙ eligētes habeant†eligere idoneio
rē,facit vt nō eligētes idoneiorē peccēt.vt s̃.diximus ſaluando
Ab.nō aūt hēt locū q̃do n̄ ē idoneior in illa eccleſia,collegio
vel diœce.per iura.s̃.allega.vnde ceſſante illa iuris diſpōne, in
hoc caſu nō incurritur pc̄tm̄.¶Limitatur ſecundo d.3.conclu
ſio,vt nō ꝓcedat,cum eligētes eligūt idoneū & nō idoneiorē
ex cā exiſtēte in ipſo idoneo:puta,qꝛ ē pauper & idoneior,di-
ues,vel hmōi:qꝛ moti electores aliq̃ cā rōnabili,excuſantur ēt
in foro conſciētiæ:per ea,q̃ voluit Roch.vbi.s̃.in 2.limi.q̃.s̃.re
tulimus:& extēdo ipſam cām ad oēs alias cās rōnabiles:arg.eo-
rū,q̃ ꝓxime diximus in fi.1.limi.2.ꝯclu. ep̄m poſſe ex cā præiu-
dicare pr̄onis ēt laicis in iſtis minimis:vt per Abb.in c.cū acceſ
ſiſſent.de ꝯſti.vbi Fel.in fi.8.col.ver.3. reſtringitur. q̃to magis
poterint electores hoc facere ex cauſa,cū cā ſit maxime poten
tiæ,vt ibi Fel.& ſic tunc nō dicentur vulnerare eorū conſcien
tiam. Quid aūt in pr̄onis laicis, q præſentant dignum & pote-
rāt præſentare magis dignū:an vulnerent eorū conſcientiam.
Et doc.s̃.alleg.& maxime Fed. Ab. & alij videntur velle idem
in patronis,quod in electorib.Tamen ego s̃.tenui:ex quo pr̄o
ni poſſunt præſentare quem volunt,dummodo non ſit malus
& ſit bonus,per.d.c.monaſterium.16.q.7.& hoc lex canonica
ſuſtinuit eadem ratione,qua ſuſtinuit laicos poſſe præſentare,
vt s̃.diximus. ¶Dico patronos præſentando idoneum, licet
potuiſſent pręſentare magis idoneum,non peccare.¶Poſſet li
mitari hæc concluſio,vt procedat,quando patroni hoc ſimili-
ter facerent.ſ.præſentare idoneum, cum potuiſſent præſenta-
re idoneiorem:ſed quando hoc facerent,non ſimpliciter, nec
ꝓ aliquo bono eccleſiæ, ſed ad priuatum eorum & ſuorū bo-
num,& eſſet eis iniunctum,vt pręſentarent idoneiorem per ſu
periorem etiam ſine cā, nam ſi bene teneret præſentatio, quia
iuſſio fuit ſine cā : tamen poterit dici præſentantes vulneraſſe
conſcientiam eorum:quia ꝯ illam edificant, & ſuperioris ſper
nunt iuſſionem,ſeu exhortationem.ca.per tuas. el 2.de ſimo.
cum ſim.per ea,quæ diximus.s̃.in 8.præced.q.prin.in 12.art.in
fi.vbi trac

ſi.vbi tractauimus de patre pręſentante filium ex affectione car
nis non ex ſola idoneitate:vide ibi,quod ego teneř ẽ in ſtrictiſ-
ſima conſciẽtia: cũ re vera noſtratib. & poſtea alienis bñ face-
re teneamus.c.nõ ſatis.& ſic ſufficeret nřatẽ eſſe idoneũ.¶De
claratur hæc concluſio,vt ꝓcedat in pr̃onis laicis vel etiã cleri
cis ratione pr̃imonij,q laici cenſentur:nõ aũt in patronis eccle
ſiaſticis:qa de illis dicendum eſt,vt de electorib.diximus in præ
ce.conclu.cũ ipſi patroni eccleſiaſtici dicantur eligere rõe of
ficij:& in eis non militant, quæ in laicis. de quibus loquitur.d.
c.monaſterium.vt ſimiliter.ſ̃.declarauimus ſecundam conclu.
& ideo in iſtis concluſionib. patronorũ ſemꝑ loquuti fuimus
41 de patronis laicis. ¶Deueniendũ eſſet ad tertium†dubiũ, ſeu
quæſitum,de gratificari hñte,an teneatur gratificari magis ido
neo,& ordinarius,ſecus faciens, vulneret conſcientiam ſuam:
& quia hoc quæſitũ hic non eſt diſcuſſum:me remitto ad ea,q̃
circa hanc difficultatem ſum dicturus.ĩ.in 2.part.huius.2. li.in
7.q.prin.in 26.art.& in 3.par.in 5.q.prin.in 2.art.Et per iſta ſit
clauſus hic art.cum dubiis, ſeu quæſitis ex illo exortis, & eius
materia,q̃ credo bene eſſe diſcuſſam : remittendo tamen mea
noua dicta ſub correctione cuiuſcunque recte:& iuſte non ca
nilloſe corrigentis.

¶Quartus art.10.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Præſentantes indignum vel non idoneũ, qua pœna puniri debeant.diſt.n.2.*
3 *Indignus,& non idoneus inter ſe differunt.*
4 *Patronis laicis quare conceditur quadrimeſtre tempus ad præſentandum: ſemeſtre vero clericis patronis.& n.12.*
5 *Laico patrono quando variare liceat.*
6 *Indignum præſentans,præſumitur illud ſcienter facere.*
7 *Indignũ ſi quis præſentat, an currat ſibi reſiduum temporis ad præſentandum dignum.*
8 *Agere non valenti tempus non currit,neque præſcriptio.*
9 *Deſiderium apud acta publicatum,an poſſit corrigi.*
10 *Patronus ſi hoſpitali indignum præfecit, epiſcopus illo remoto debet idoneum ponere.*
11 *Indignum eligens,habens electionem ex teſtatoris diſpoſitione, priuatur ipſo facto eligendi poteſtate.*
13 *Præſentans clericum primæ tonſuræ, cum ex diſpoſitione teſtatoris habebat p̃ſentare ſacerdotem in eccleſia,priuatur iure præſentandi pro illa vice.*
14 *Paria ſunt,non facere,& facere,minus tamen ſolenniter.*
15 *Ius in electionibus loquens,de electione,trahi non debet ad præſentationẽ.*
16 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
17 *Ius penale exorbitans.Et correctiuum,loquens in vno,habet locum in reliquo:vbi duo ſic ſe habent,quòd late ſumpto vocabulo,vnum veniat alterius appellatione.Et eſt eadem ratio.& nu.18.*
19 *Trebellianica venit falcidie appellatione.*
20 *Religioſum præſentans,an videatur præſentare indignum.*
21 *Præſentans præſumitur ſcire præſentati conditionem.*
22 *Patroni eccleſiaſtici indignum vel non idoneum præſentantes,priuantur iure præſentandi pro illa vice.*
23 *Argumentum de electorib.ad patronos eccleſiaſticos,valet.*
24 *Patroni laici vel clerici ratione patrimonij præſentantes minus idoneum, infra quadrimeſtre, poſſunt alium præſentare:licet primus ſit iudicatus non idoneus.Secus extra quadrimeſtre.Et n 25.& 26.*
27 *Patroni laici vel clerici ratione patrimonij præſentantes, indignum ignoranter,infra quadrimeſtre poſſunt alium præſentare extra ſecus.*
28 *Patronis laicis etiam ignorantib.& impeditis quadrimeſtre tempus currit datum ad præſentandum.*
29 *Patroni præſentantes indignum ſcienter, illa vice priuantur iure præſentandi.& num.43.*
30 *Bona fides in dubio præſumitur, non dolus & fraus.*
31 *Pœna an dicatur priuatio iuris præſentandi qua priuatur in caſu patronum indignum,vel minus idoneam præſentando.*
32 *Indignus quis dicatur,vt illum præſentantes,illa vice priuentur iure præſentandi.& n.33.35.*
34 *Laicis ſpiritualia tractare prohibitum.*
36 *Patrono vetitum eſt de iure poſitiuo præſentare aliquem habentem aliud beneficium.*
37 *Neophytus verb.quomodo accipiatur.*
38 *Patronus etiam laicus præſentans etiam duos ad vnum beneficium, dicitur diuidere beneficium.*
39 *Præſentans regularem ad eccleſiam ſecularem,an indignum,vel minus idoneum dicatur præſentaſſe.*
40 *Laicus non tenetur ſcire iura poſitiua,ſicut clericus.& n.41.*
42 *Præſentans monachum in eccleſia ſeculari,non eſt nec priuatus,nec priuandus iure præſentandi.*
44 *Pœna priuationis eligendi vel præſentandi, imponi non debet, niſi à lege exprimatur.*
45 *Ratio habetur pro expreſſa,quotieſcunque vna reddi poteſt, & non alia,etiam in pœnalibus.*

Pro complemento huius idoneitatis quartus ſe offert art. diſcutiendus:
1 †an patroni pñtantes nõ idoneũ vel indignum puniantur ali-
qua pœna(cum viderimus in foro conſcientiæ puniri eligen-
tes: & ſecundum aliquos pñtantes dignum, ſi poterant magis
dignum eligere,vel præſentare,vt proximo p̃ced.art. late dixi-
mus).Et an in pœnam priuentur illa vice iure præſentandi,vel
q̃ pœnam incurrant:& quid in patronis eccleſiaſticis,& qđ in
laicis.& de qua dignitate,vt pœna ſuccedat.¶Hoſt.in ſumma
huius tit.in §.in quib.in prin.3.col.in ver.pœna,quæ forſan:di-
ſtinguit,ꝙ aut ſumus in patronis eccleſiaſticis. ſc.rõe eccleſiæ
non ratione patrimonij:quia tales non cenſentur vt laici:vt le
gitur & no.in c.cum dilectus.hoc tit.& tunc ſi patronus eccle
ſiaſticus præſentat non idoneum priuatur ea vice iure præſen-
tandi:& de hoc ſunt iura expreſſa in c.ſicut.in ſi.de ſupplen. ne
gli.prælato.& in c.3.in fi.de eccle.edifi.& idem dicitur de hñti-
bus eligere:& remittit ſe ad dicta per eum in ſumma de ele.§.
quam pœnam.¶Aut ſumus in patronis laicis pñtantib.non i-
doneũ,& eſt ſecus:& ſic ꝙ poſſint ẽt illa vice p̃ſentare idoneũ
qđ dicit ſatis ſubtiliter elici à c.cũ vos.de offi.ord.&pro hoc ẽt
đr facere.quia patronus laicus poteſt pœnitere & variare.c.qđ
aũt.cum ſimi.hoc tit.¶Si vero ẽt laicus patronus non p̃ſentat
non idoneum,ſed indignum:& tunc đt ipſe,poteſtatem deuo
lui ad epm:& ſic patronum priuatũ illa vice iure pñtandi.text.
in auth.de ſanctiſ.epis.§.ſi quis oratorij.colla.9.arg. ẽt in auth.
vt cleri.qui recedunt.§.fi.coll.v.Nec ob. ꝙ poſſit pœnitere &
variare:qa locũ habet, qñ vterque eſt dignus:vt bñ đr proba-
re.d.c.qđ aũt conſul.& c.cum aũt.hoc tit.Sed ſi primus fuit in
dignus.planum eſt,epm non teneri ſecundum recipere,niſi ve
lit gratificari.alleg.c.antepen.de ſupplen.negl.præla.¶Glo.ve
2 ro,†in verbo,idoneæ.quæ eſt ſecunda:& magiſtra in hac mate
ria in c.cum vos.de offi.ord.facit diſt.Sed non tot membrorũ:
diſtinguit.n.inter patronos laicos & clericos,vt clerici patroni
puniantur pñtando indignum:laici vero non nec priuantur il-
la vice iure pñtandi,q̃uis præſentent indignum:& đr hoc col-
ligi ex illo tex.d.c.cum vos. & ſic non intelligit illum text. de
patronis præſentantib.non idoneum:vt intellexit Hoſt.Sed de
patronis laicis præſentantibus indignum:& ideo non facit illa
ſubdiſt.& reddit poſtmodum rationem huius differentiæ. ſ.ꝙ
clerici,qui in hoc grauantur releuantur:quia habent maius tẽ
pus ad præſentandum:videlicet,ſex menſiũ,laici vero qui gra-
uantur in illo:quia habent minus tempus.ſ.quatuor menſium
ad præſentandum,releuantur,ex quo etiam præſentando indi
gnum non puniuntur: & ideo patronus laicus poteſt variare:
clericus vero non:& allegat iura hæc probantia: poſtmodum
opponit de.d.§.ſi quis oratorij.in auth.de ſanctiſ.epis.coll.9 &
ſoluit illud habere locum, ſecundum iura ciuilia:ſecus de iure
noſtro,cui debemus ſtare:& ita glo.ibi reſidet. ¶Tu circa hos
duos die Hoſt.melius ponderaſſe tex.in d.ca.cum vos. & ideo
3 đt illum tex.ſubtiliter hoc probare:†nam ſi bene ponderetur
non loquitur de indigno,ſed de non idoneo,&iſta ſunt ſepara
ta:vt ipſe Hoſt.đt: ille.n.tex.loquitur,quando perſonæ minus
idoneæ:& ſic non idoneæ præſentantur non de perſonis indi-
gnis,hoc eſt,aliquo vitio irretitis:& ſic ille tex. non probat id,
ad quod gl.illum allegauit. ¶Et non probando illud, ſequitur
non eſſe bonã eius ſol.ad d.§.ſi quis oratorij.ꝙ ſtetur iuri cano
nico:quia ius canonicum hoc non đt principaliter, vt ĩ.latius
4 dicetur.† Dic ẽt non eſſe verũ ex cauſa ſ̃. ſcripta à iure conce-
di quadrimeſtre laicis:& ſemeſtre clericis.nam hoc non fit illa
ratione:ſed alia rõe.ſ.quia laicis ꝑmittitur variatio, clericis ve-
ro nõ:vt late dicemus in 2.part.huius.2.lib.in 11.q.prin.in 5.ar
ti.¶Inn.vero in c.propoſuit.de fil. presb.vr̃ velle idẽ qđ Hoſt.
vbi.ſ̃.à quo credo Hoſt.habuiſſe illud lumen.¶Arch. aũt in c.
j.de præb.li.6.in 2.col.refert Hoſt.& Inn.poſtea đt aliquos vel
le:ꝙ opi.Hoſt.quæ vult, ꝙ ſi patroni laici præſentant non ido-
neum,non priuentur illa vice iure præſentandi,ſit vera, ſi cor-
rexit ſe, anteq̃ ordinari⁹ illũ præſentatũ declararet nõ idoneũ:
nã tũc nõ priuaret̃:ſed ſi expectauit ſnĩam ordinarii: & dixit il-
lũ nõ idoneũ nõ debet admitti ampli⁹:ſed dicet̃ priuat⁹:ac ſi p̃-
ſentaſſet ĩdignũ:qđ tamẽ nõ placet Arc.qa tex.ĩ d.c.cũ vos.ꝓ-
bat ɔ̃riũ,ex quo ibi præſupponit̃ præſentatũ nõ idoneũ : & tñ
nõ đuoluit̃ p̃tãs ad epm.ſed ponit̃ ibi œconom⁹.Io.An.vero ĩ
d.c.j.đ præb.quaſi nihil đ hoc tãgit:ſed bene tãgit,& ꝓſ qt̃ hãc
materiã ĩ fi.d.c.cũ vos.ĩ pe.col.& ĩ prĩ.fi.&ibi primo refert bre
uiter dicta Arc.vbi ſ̃.poſtmodũ đt In.ĩ d.c. ꝓpoſuit. tenere cũ
Hoſt.ſed in d.c.cũ vos.fuiſſe loquutũ alternatiue:đt tñ,ꝙbene
faceret eps reſtituẽdo pręſentationẽ tali laico pr̃ono,cũ nõ ſit
ĩ his eccl̃aſticis multũ ĩſtruct⁹:& refert Hoſt. dic ẽtẽ debere eis
parci.¶Poſtea Io.And.ibi ſubdit ꝙ gl.in ſui fine, dũ dicit,aliud

de iure ciuili, aliud de iure canonico: ꝓ ſolõne.§.ſi qs oratorij.
ꝙ bene diceret gl.imo optime, vbi canõ aperte hoc dictaret.ſ.
ꝙ nõ puniaꝶ:ſed canõ hoc nõ dᷓt.ergo mala ſolᷓo:& ſi diceretur
canonem hoc dicere, dũ permittit laico variationẽ, hoc nõ ſuf
5 ficit.nam illud habet † locum, qñ non eſſet priuatus, ſicut ꝗ e-
ligit vel pñtat dignum, vel indignũ ignorãter, & iõ pt variare:
& ad c.cum vos.dat ſol.ibi Io.an. vt loquaꝶ cũ ignorãter eligit
minus idoneum, vel cũ pp ſcandalum impediebatur ordinatio
epi: dᷓt tamen illam gl.potuiſſe dare meliorem ſol.ad d.§.ſi quis
oratorij.vt nõ obſtet, cum ibi nõ dicatur, ꝙ eps ordinet eccle-
ſiam, ſed ꝙ ordinari illam procuret: & ſic poteſt intelligi ſolici
tãdo patronum, ꝙ alium p̃ſentet: & eadem ſol poſſet dari ad.d.
§.fi.in aut.vt clerici recipi.collat. v.alias dᷓt ipſe, ſequeretur, ꝙ
priuareꝶ patronus ẽt ignorãter pñtando indignũ, cũ ille §.nõ
diſtinguat.¶ Adducit ẽt abſurdum, quod ſequereꝶ, ſi patronus
bene faciẽdo poſſet accumulare, vel variare male faciendo ve
ro nõ: cũ potius ↄcedaꝶ variatio à iure, qñ act⁹ eſt illicitus.iux-
ta no.in c.diuerſis fallatiis.de clericis coniuga.& in ca.noſti.de
elec.& iſta videtur fuiſſe meus iuriſlatoris permittentis varia-
tionem, vt patronus accumulando emendare poſſit, qđ male
geſſit: & ideo ↄcludit patronum laicum nõ priuandũ ptãte pñ
tandi, eo ipſo ꝙ præſentat indignũ, ẽt ſcienter: ſed ꝙ tũc ſit pri-
uatus, cum ĩ.tempus debitum alium idoneum nõ præſentat,
& dᷓt facere iura, ꝗ æquiparant, nullum & minus ↄpetens. c. 2.
de tranſla.præla.ver.ſicut.& c.tue.de clericis non reſid.¶ Et ex
hoc colligit dr̃iam inter clericũ eligentem, vel præſentantem
indignũ, & patronũ laicũ ſcienter talẽ pñtantẽ: qa primus an-
te caſſationem nõ poterat ſibi ꝓuidere: poſt caſſationem vero
habebit integrũ tp̃s: laicus aũt præſentãs habebit, & poterit ſi-
bi ꝓuidere, ſi de tpe ſupererit, alias ei imputetur: patet primum
in c.ſi electio.de elec.li.6.¶ Bal.aũt in d.ca.cũ vos.dᷓt plura pul-
chra: & primo in fi.j.col.dᷓt bonam videri ſol.Ber.ad d. §.ſi quis
oratorij.quia cum ſimus in materia iuris pa.eccleſiæ potius ca-
6 nonibus, ꝗ̃ legibus ſtandum eſt.¶ † Poſtea in 2.col.dᷓt not.ver
bum in materia ſemp p̃ſumi, quẽ p̃ſentantem indignũ ſcienter
7 illud facere.all.ff.de re iud.l.qui cũ alio.¶ Sequiꝶ poſtea † que
rẽdo, ſi aliquis p̃ſentat indignũ, an currat ſibi reſiduum tpis ad
p̃ſentandum dignum? & dᷓt aliquos dicere ꝙ non: quia interim
quo ad durat dubiũ eſt impeditus, quo minus poſſit p̃ſentare
8 alium: † & impedito agere non currit tempus, nec p̃ſcriptio.C.
de iure delibe.l.fi.§.donec.cũ ſimi.Subdit tamen ↄrĩũ videri ve
rius: qa ꝓcurauit impedimẽtum cũ potuiſſet nouam p̃ſentatio
nem facere, & recedere à prima pñtatione, ſm opi.Bern.Sed ꝗ
tenẽt opi.ↄriam, dicunt nullo iure caueri patronũ laicũ poſſe
recedere à p̃ſentatione, ex quo petiit ſuũ p̃ſentatũ admitti: ſed
bene pt accumulare: & tunc datur optio epo, quem illorũ in-
ſtituat.allegat ſimile l.cum pcũ.C.de libe.cauſa.& l.j.C.de om
9 ni agro deſer.lib.6. vbi gl.notat † deſiderium apud acta publi-
catum, non poſſe corrigi: poſtea refert opi.Io.An.de qua.ſ.&
ↄriam. ¶ Et ſubdit aliquos dicere, non debere dici pœnã pri-
uationis, ſed deuolutionis: qa pœna deuolutionis non eſt ſine
priuatiõe: tñ ipſe Bald.dᷓt iſtam nullo modo eſſe pœnã, ſed eſſe
quandã limitationẽ ↄceſſam.l.emancipata.C.de iur.& facti ig
no.l.cũ ſex.ff.de edil.edic. nã naturalis iuris expiratio eſt p lap-
ſum triennij, nõ plus viuere, nõ aũt eſt qđ pœnale: vt l.epl̃a.&
l.fi.ff.de poe. Sed cadente à iure eligendi pp delictum, bene eſt
pœna: vt ff.de in ius vo.l.ſed ſi in hac.§.ſed & ſi pœnam.& §.ꝓ
tritus.ff.de manumiſ.teſta.l. reſtõ centurio.¶ Do. Car.in cle.j.
in 4.col.in 13.q.hoc tit.refert Pau.de eleaza.ibi volẽtem patro
num clericum p̃ſentantem aliquẽ, cui aliquod impedimẽtum
eccleſiaſticum obſtat priuari illa vice iure p̃ſentandi: quia eps
prouidebit de alio ex quo patronus eccleſiaſticus talem ſcien
ter p̃ſentãdo, priuatus eſt ea vice: & ſic dᷓt intelligi Inn.in c.pro
poſuit.de filiis presby.& ad idem allegat quod no.Hoſt.in c.2.
de ſuppl.negl.p̃la.& in c.cum vos.de offi.ord.& ꝓſequiꝶ Pau.
(vt eum refert ibi Car.) laicũ patronum nõ eſſe priuatũ p̃ſentã
do indignum pro illa vice iure p̃ſentandi, niſi perſeueret vſq;
ad ſex: voluit dixiſſe quatuor mẽſes, alium nõ p̃ſentando: & ſic
ꝓcedat opi.gl.in d.c.cũ vos.de qua.ſ.Cum.n.variare poſſit qñ
p̃ſentat dignũ.c.cũ aũt.hoc ti.fortius qñ indignum & ſic videꝶ
velle idem quod voluit Io.An.vbi.ſ.¶ Pro opi.tamen Inn.in-
ducit Pau.(vt refert ibi Car.) quod no.gl.in aut.de ſanctiſ.epis.
§.ſi quis oratorij.colla.9.ad quod reſpondet ibi nõ dici, ꝙ eps
ordinabit eccleſiam, ſed ordinari ꝓcuret ad p̃ſentationem pro
ni laici, vel debet intelligi cũ præmiſſa moderatione, ſm Pau.
¶ Poſtea ipſe d.Car.ibi dᷓt ſe dixiſſe in d.c.cum vos. de iure poſ-
ſe defendi ẽt patronum eccleſiaſticum p̃ſentando indignum,
non eſſe priuatum ex quo nõ eſt iure expreſſum: & ita reſidet
Car.in d.clemen.j.de præb.¶ Quem ibi ſequitur Imo.in 3.q.in
pe.col.vide eum.¶ Do.Abb.vero in c.2.in fi.hoc tit.quærit de
hoc: & remittit ſe ad gl.c.cum vos.de of.ord.& in c.illud.in pe.
col.in ver. ſecundo fallit.hoc tit.ſimiliter tangit hanc q̃õnem:
& refert Hoſt.volen. patronum p̃ſentantẽ indignũ priuari illa
vice iure p̃ſentandi: & remittit ſe ad dicta per eum in d.ca. cum
vos.& idem facit in c.cũ pp.in vlt.col.in 4.dr̃ia.vbi refert Hoſ.
volen.non eſſe dr̃iã in iſta priuatione inter p̃r̃onos eccleſiaſti
cos, & ſeculares p̃ſentantes indignos: & remittit ſe ad dicta per
eum, in c.cum vos.¶ Qui d.Ab.in d.c.cum vos. latè proſequiꝶ
hunc paſſum in 2.col.ſuper gl.2.referẽdo ipſam gl.Inn.Io.An.
& Hoſt.in locis.ſ.all.& dicit d.Ant.ibi tranſire cum opi.Io.an.
¶ Poſtea dicit Fed.in conſ.122.prope finem tenere opi.glo.d.
c.cum vos.& nihil boni adducere.¶ Et ſubdit Rotam.ccv.ali-
as 212.inc.ſecundum circa medium: cum ſeq.in nouis hoc ti.
aperte tenere ↄrium.ſ.patronum eſſe priuatum: & hoc per d.
§.ſi quis oratorij domum.¶ Refert ẽt Io.de ligna.idem tenen
10 tem: & moueri illa ratione, nam ſi eligentes † vel habẽtes col
lationem de iure cõi priuantur ipſo facto eorum iure pro illa
vice, ſi elegerint indignũ vel collationem illi fecerint. vt in c.
cum in cunctis.de elect. fortius idem dđm in patronis habenti
bus ius p̃ſentandi ex ſola gratia.c.3. hoc tit.& dᷓt ad idem opti-
me facere tex.in aut.de eccl.tit.in §.ſi quis ædificationem.col-
la.9.vbi dicitur, ꝙ ſi patronus p̃fecit hoſpitali rectorem indig-
num, eps illo remoto debet ponere idoneum: & iſtam opi.ip-
ſe putat veriſſimam: licet Car.qui fuit d.ſuus in d.c.cum vos.ſe
quatur opi.gl.ibi.¶ Et quia ipſe Abb. tenet opi.Hoſt. & nõ gl.
dicit reſponſionem datam per Io.an.ad d.§.ſi quis oratorij.nõ
eſſe bonam, ex quo tex.ibi dicat, quoſcunque p̃ſentauerit &c.
& ſic eps habet ponere idoneum p̃ſentato indigno p patronũ.
¶ Reſpondet ẽt ad illũ tex.c.cũ vos. qui videꝶ ꝓbare opi. gl.ꝙ
non loquatur, qñ ſciẽter fuit p̃ſentatus indign⁹, ſed ignorãter:
& ideo nõ priuatur.¶ Dicit ẽt ſibi videri Bar. ſentire hanc opi.
in l.cum ꝗdam. ff.de leg.2.& ibi eſſe bo. tex.iuncta gl.vbi dicit
11 probari, † ꝙ ſi quis habet electionem ex diſpõne teſtatoris, &
eligit indignũ, priuatur ipſo facto ptãte eligendi, qđ dᷓt eſſe no-
tandũ.¶ Adducit ẽt bonã rõnem (vt ipſe dᷓt) nã vbicunq; ali-
cui ex priuilegio ſeu gratia ↄpetit ptãs eligẽdi ſeu poſtulãdi, ſi
ſciẽter eligit, vel poſtulat indignũ, ipſo facto pdit ptãtẽ ſibi tri
butã: qa dᷓr abuti priuilegio tex.eſt no.in c.gratũ.de poſt.p̃la.fa
cit c.priuilegiũ.xj.q.3.ſed patronus habet ptãtẽ eligẽdi ſeu pñ
tandi ex gratia: vt in d.c.3.hoc ti. p̃ſentando ergo indignũ ſciẽ
ter, abutiꝶ gr̃a: & ſic debet eſſe priuatus ꝓ illa vice iure pñtãdi.
¶ Fortifico iſtã rõnẽ d. Ab.nã quanto qs priuilegiatus facilius
pt rectæ expedire ſibi tributũ in priuilegio, & non facit, tanto
magis eſt punibilis: qđ ẽt colligiꝶ ex d.c.gratum. de poſt.p̃la.&
eſt tex.apertus ĩ c.cum ſup abbatia.de of.dele.ibi quod potuit
noluit &c.Sed patronus poterat facilius ſatisfacere gratie ſibi
à iure ↄceſſe, ex quo poterat ñ digniorẽ, ſed bonũ, & ſic dignũ
p̃ſentare, & erat ſatisfactum iuri: vt in c.monaſteriũ. 16.q.7.&
non tenebatur reperire magis dignũ: vt latè diximus.ſ.in ꝓxi-
mo præce. art. cum hoc ẽt ſit priuilegium patronorũ laicorũ,
vt ibi diximus: & tamẽ eligẽtes tenẽtur magis idoneũ eligere:
cum igitur patronus hoc nõ fecerit: ſed non p̃ſentauerit ſaltẽ
bonũ, qđ facilius facere poterat, ꝗ̃ magis bonũ: ergo tãto ma-
gis debet puniri illa vice, vt non p̃ſenter.ex quo fuit abuſus tã-
ta gratia, cum p̃ſentauerit indignũ: demũ ibi Ab.ſubdit vnũ id
qđ dᷓr in caſu noſtro, ptãtẽ deuolui ad epm, fore intelligẽdũ, ſi
eps habet ptãtem inſtituẽdi: ſed ſi ptãs inſtituendi ſpectat ad a-
lium, puta Ab.vel capitulum, tunc ius p̃ſentandi ꝓ illa vice nõ
ad ordinarium deuoluetur, ſed ad habentem ius inſtituẽdi qui
in illo caſu habebit liberam collationem, de quo vlt.dicto alias
ſuo loco in hoc.2.lib.dicetur: & dᷓt hoc voluiſſe gl. ſingularẽ
& menti tenendam in cle.vnica. de ſup.negl. p̃lat.& ita reſidet
Ab.intelligendo hanc deuolutionem eſſe faciendã ad habẽtẽ
inſtõnem iure ſpãli.¶ Dom.autẽ in c.j.in 2.col.de p̃b. li.6.vult
ẽt laicos patronos p̃ſentantes indignum, eſſe priuatos illa vice
iure p̃ſentandi, per.d.§.ſi quis oratorij.¶ Et idem vult ibi Phil.
fran.ſ.in d.c.j.de p̃b.in vj.¶ Et Rota.j.inc.patronus.ĩ vlt. dubio
hoc ti.in antiquioribus.¶ Summa directorij iuris ĩ hoc tit.qui
12 eſt 12.ti.lib.2.in 31.§.† dum quærit de ratione, quare patroni
eccleſiaſtici habent ſemeſtre, & patroni laici quadrimeſtre ad
p̃ſentandum, ponit illam rationem: quia eccleſiaſtici puniũtur
p̃ſentando indignũ, laici vero non: & ſic videtur velle opi.gl.d.
c.cum vos. ꝗ ẽt tenet reſpondendo, vt rñdit ipſa gl.d.§.ſi quis
oratorij.ibidẽ in §.33.cum expreſſius loquitur de iſta quæſtio-
ne.¶ Reperi etiam d.Barba. in conſil.33.ſcripſit pſalmiſta.in 6.
13 col.& ſeq.in v.dubio.in 2.vol.vbi quærit, † quid ſi patrõi, qui
ſecundum diſpoſitionem fundatoris habebant præſentare ſa-
cerdotem ad eccleſiam, & præſentarunt clericũ prime tonſu-
ræ, an ſint priuati iure p̃ſentandi ꝓ illa vice? & dᷓt ꝙ ſic.¶ Primo
quia cũ ſteterint per quatuor menſes, & nõ p̃ſentauerint aliũ,
postquam

poſtquã præſentarũt illũ puerũ primæ tõſurę, elapſis quatuor
mẽſibus, ordinarius pt ↄferre: & ↄferẽdo nõ eſt dubiũ collatio
14 nem factã de eo tenere de iure, p c.j. hoc ti. li. 6. p illã rõnẽ: † qa
paria ſunt, non facere actũ vel facere, & minus ſolẽniter. l. quo
tiens. ff. qui ſatiſd. cog. l. 4. §. ↄdẽnatum. ff. de re iud. cũ ſimi. ſed
qa non potuerũt pſentare puerũ ad dictã capellã, ergo tenuit
collatio: & p illa vice nõ admittũt: qa idem eſt, ac ſi nõ pñtaſ-
ſent, p pdicta iura: quia p quatuor menſes fuerunt negligẽtes:
vt dicit pbari in d. c. j. Et in hoc vr tenere opi. Io. An. in alia ve-
ro rõne vr tenere opi. Hoſt. ſeu Ab. ſ. qp dicantur priuati illa vi-
ce iure præſentãdi, ẽt ſi non eſſet elapſum quadrimeſtre: quia
præſentãdo illum puerũ ↄ legẽ, & diſpõnem fundatoris, videt
incidiſſe ĩ poenam. c. cũ in cũctis. §. fi. de ele, vbi apponit poena
priuationis ipſo iure, p illa vice, ſi aliquis elegit indignum. Cũ
ergo iſti præſentauerint indignum, ſequit eos incidiſſe in poe-
15 nam priuationis ipſo facto: & iſtã dt eſſe purã veritatẽ. ¶ † Et
ſubdit qp ſi aliqs diceret hoc nõ habere locũ ex quo ſumus in
poenalibus: & ius loquẽs de electione nõ debere trahi ad pñta
tionem. de poe. di. j. §. poena. l. cum qdam. ff. de lib. & poſt. l. ſi ve
ro. §. de viro. ff. ſo. ma. & quod non dt lex, nõ licet nos dicere. l.
ſi ſeruum. ver. non dixit prętor. ff. de acq. hær. cum ſimi. Sed iſta
poena non eſt impoſita præſentantibus: ergo nec nos illã im-
16 ponere debemus: & maximè, † quia caſus omiſſus reliquit di-
ſpõni iuris cõis. l. ↄmodiſſime. ff. de libe. & poſth, cum ſi. ¶ Rñ-
det, qp imo d. c. cum in cunctis. §. fi. habeat ẽt locũ in pñtatione.
17 ¶ † Et mouet vbicũq; duo ſic ſe habẽt, qp lato ſumpto voca-
bulo vnũ veniat appellatione alterius: & eſt eadẽ rõ in vtroq;,
& exprimitur in lege: tũc ius poenale exorbitãs correctorium
loquẽs in vno, hẽt locũ ĩ reliquo. Iſtud pbant tres gl. ſing. ſ. gl.
in cle. j. & in cle. auditor. de reſcr. & in cle. j. de elec. & facit gl. in
c. ſi poſtquam. §. fi. de ele. li. 6. & p hoc dr dictum. c. cum in cun-
ctis. §. fi. habere locum in poſtulantibus indignum, gl. in ca. j. de
poſt. præla. quam magni facit d. Ab. ibi & etiã rõ, quia lato ſum
18 pto vocabulo, appellatiõe † electionis venit poſtulatio: & eſt
ead. ratio in vtroque quia quelibet tẽdit ad puiſionẽ eccleſiæ:
& exprimitur in l. ergo ius loquens in vno, habet locũ in reli-
quo. ¶ Et adducit aliud ſimile de l. corrigente in falcidia & in
19 trebellianica: † quia appellatione falcidię, venit trebellianica,
lato ſumpto vocabulo, vt in aut. de eccl. tit. §. ſin autem. in ver.
omni ceſſante falcidia. Ita volunt omnes doct. in aut. ſed cũ te
ſtator. C. ad l. fal. ¶ Adducit etiam aliud ſimile quod voluit gl.
in c. q̃quam. de vſu. lib. vj. illum tex. licet loquẽtem in teſtõ vẽ-
dicare tamen ſibi locum ẽt in donatione cauſa mortis. Sic & in
propoſito noſtro appellatiõe electionis, lato ſumpto vocabu
lo, venit præſentatio tex. eſt in c. 2. hoc ti. in ver. presbyterum
eligant. & eſt eadẽ rõ in vtroq; quia ſicut puidet eccleſiæ per
electionẽ, ita p præſentationẽ: & exprimitur illa poena in iure.
ſ. in d. c. cũ in cunctis. §. fi. ergo ſequitur ius poenale exorbitans,
loquens in electione, habebit locum in præſentatione, & per
ↄñs. d. ca. cum in cunctis. §. fi. habebit locum in pñtatione: & ad
hoc adducit gl. quæ decidit hanc qõnem in c. ſi. de ele. li. vj. vbi
ponitur caſus exorbitans, & diſponit in electione: & gl. ibi ex-
tẽdit ad præſentationem: ergo eod. mõ erit priuatus pñtans, q̃
nis laicus, ſicut eligens, ẽt non expectato lapſu quadrimeſtri.
¶ Sed tu aduerte: nam ſalua pace Barb. non militat eadem rõ:
quia eligentes dant ius in re, præſentantes autem ad rẽ. ca. cum
Bertoldus. de re iud. & ideo punitur eligens tribuens ius indig
no: & non præſentans nõ tribuens: & inſuper dicta p Barb. ha-
berent locum, qñ non eſſet expreſſum in iure ↄrium: & nõ fie
ret dñia inter iſta duo, put fit talis dñia inter patronos clericos,
qui cenſentur, vt eligentes: vt in gl. in d. c. cum vos. & patronos
laicos: vt in tex. d. c. cum vos. ¶ Dicerem ergo iſtam rõnẽ Barb.
ita præciſe dictam non militare: ſed totã vim in hoc caſu face-
re tex. in §. ſi quis oratorij domum. ſępe allegatũ. ¶ Do. Gay. ve
ro in rep. c. ſi. de ele. li. vj. in 47. col. dt primo præſentantes indi
gnum ſcienter priuari illa vice iure præſentandi. all. doc. in d. c.
propoſuit. de filiis presby. & alia. ſ. all. & vltra ea all. Fran. i. Car.
in c. nulla. §. cum vero. de conceſ. præb in pe. q. & in c. illud. in 3.
q. hoc tit. & ro. 265. & dt deuolui poteſtatem ad ſuperiorẽ, qñ
que ex capite malitię: & quandoque ex capite negligentię: ſm
Io. An. in c. cum noſtris. de ↄceſ. præb. ¶ Subdit poſtea præſen-
tantem indignum ẽt ſcienter poſſe alterum præſentare j. tem-
pus debitum: poſtea all. Imo. in cle. j. in vlt. col. hoc tit. & Dom.
in c. electio. ad finem de elect. lib. vj. & Fed. in conſ. 142. inc. qui
20 dam de ciuitate. Et an præſentans religioſum † videatur præ-
ſentare indignum: remittit ſe ad rotam. 262. & quid de religio-
ſo profeſſo: remittit ſe ad Fed. in conſ. 124. caſus talis eſt teſta-
tor: & quid de pręſentante habente aliud beneficium: remittit
ſe ad Imo. poſt doc. in cle. 2. de offi. ord. ad fi. & ſic primo Gay.
tenet opi. Hoſt. & Ab. poſtea tenet opi. Io. An. & nihil ↄcludit.

¶ Do. Roc. aũt in hoc trac. in ver. honorificum. in 4. q. prin. ĩ 3.
col. in hac materia diſtinguit: qp ſi præſentatus eſſet minus ido-
neus, vel indignus: tũc aut patronus pñtauit ſciẽter indignũ: &
eſt priuat[9] p ea vice prãte pſentãdi. Secus, ſi ignorãter: vt quia
fortè præſentatus erat pñono incognitus. all. Ab. in d. c. cũ vos.
poſt Hoſt. & aliquos ex. ſ. all. & vltra præall. all. Io. An. ẽt tenẽ-
tem hanc opi. & ſic ſibi ↄriantẽ ĩ c. illud. circa medium. hoc tit.
& dt ſentire Ab. in d. c. cum in cunctis. §. fi. de elect. & Fel. in c.
cum Bertoldus. in v. col. in verſ. limita quarto. de re iud. & dt i-
ſtam videri commu. opi. quicquid tenuerint aliqui in dictis lo
cis relatis. & in cle. j. e. ti. & Bal. in marga. ſua in verbo, patronus.
ver. primo. diſtinguentes inter patronum eccleſiaſticum, & lai
cum, vt eccl'aſticus ſit priuatus, laicus nõ, dummodo iterũ prę-
ſentet dignum j. quadrimeſtre. ¶ Poſtea quærit ibi dom. Roc.
quis dicatur indignus vel minus idoneus: ita vt nec præſentari
nec inſtitui debeat, vel ad beneficium eccleſiaſticum promo-
21 ueri: remittit ſe ad. d. c. cum in cunctis. ¶ † Subdit tamen poſt-
modum per interuallum fore notandum pro condẽnato ma-
teriæ, qp pſentãs præſumitur ſcire ↄdõnem pſentati. allegat, qd
in ſili pbatur in l. ſi patronus. in fi. ff. de ↄfir. tut. & ibi notat Iac.
de are. Ita ẽt p illum tex. decidit Bal. in d. marga. ſua in verb. ele-
ctio. in verſ. 13. quod dicit notandum ad faciendum priuari pa-
tronum poteſtate præſentandi pro illa vice: & addit iſtam deci
ſionem etiam ponere Inn. & repetere Bal. in d. marga. in ver. ſi.
¶ Tu adde hoc idem pulchre dixiſſe Bal. in d. ca. cum vos. in 2.
col. vt ſ. retulimus in ver. Bal. autem. ¶ Aduerte etiam per do.
Roc. in prin. hæc duo confundi minus idoneum & indignum:
& poſtea cũ quærit, quis dicatur minus idoneus, vel indignus
põit iſta vt ſeparata, prout re vera ſunt diuerſa: vt ſ. diximus cũ
retulimus gl. in d. c. cum vos. & hoc ſeruiet ad. j. dicenda. ¶ Do.
me. Corſet. in reper. ad Abb. in verbo, patronus. in j. col. in ver.
patronus laicus. & in princ. 11. col. tenet cum Abb. & ſimiliter
Firma. in repert. ſuo in verbo patronus. in 2. col. in verſi. 23. &
ſeq. Ab. in d. §. ſi quis oratorij. & reper. aureum hoc tit. in fi. col.
in ver. ſi patronus præſentat indignum. ¶ Iſta ſunt quæ hucuſ-
que in hac materia reperi quid ddm. Certe opin. ſunt diuerſe:
vna eſt Hoſt. alia gl. in d. c. cum vos. alia Io. An. ibi: & alia Abba.
quæ videtur communis. Pro qua non eſt dubium eſſe tex. in d.
§. ſi quis oratorij. qui nõ poteſt cauillari, nec eſt bona ſolutio:
aliud eſſe de iure canonico &c. quia hæc ſolutio eſt refugium
miſerorum. ¶ In quibus autem differant hę opiniones ſatis ex
eis patet. ¶ Ego modo pro concordia omnium opinionũ. ſic
diſtinguerẽ: aut loqmur de patronis eccleſiaſticis. & ſic clericis
pñonis rõe eccleſię, aut de patroni laicis ſiue clericis, rõe tamẽ
22 patrimonij. ¶ † Primo caſu nullus diſcrepat qp cum patroni ec
cleſiaſtici dicantur electores & cẽſeantur eligere: diſpoſitũ ĩ e-
lectione, habere locũ in eis: vt vult gl. j. in c. cũ vos. & ibi tex. &
ſic pñtantes minus idoneũ vel indignũ eſſe priuatos ea vice iu
re pñtãdi, ſicut eligẽtes: iuxta. c. cum in cũctis. §. fi. de ele. & ple
nè dicta p Hoſ. ĩ ſumma in §. q̃ poenam. e. ti. & hoc mẽbrum eſt
clarũ: & nullus diſcrepat, niſi d. Car. q dt, vt ſ. retulimus in cle.
j. in fi. 13. q. hoc tit. ſe tenuiſſe oppoſitum in d. ca. cum vos. nec
patronos eccleſiaſticos ita puniri cum non reperiatur hoc iu-
re aliquo expreſſum, de quo miror, cum ſit tex. de hoc in ca. ſi-
cut. de ſup. neg. præla. & in c. 3. ad fi. de eccl. edifi. & in d. c. cum
23 in cunctis. §. fi. de ele. cum † valeat ſine dubio arg. de electori-
bus ad patronos eccleſiaſticos: vt diximus. ſ. in j. q. princ. huius
par. in 4. art. ¶ Aut ſumus in patronis laicis vel clericis ratione
patrimonij, qui cenſentur idem: & tunc eſt ſubdiſtinguendum,
qp aut patronus laicus præſentauit minus idoneum, aut indig-
num, puta qa criminoſum. ¶ Si præſentauit min[9] idoneum &
tunc aut ſumus adhuc j. quadrimeſtre: aut quadrimeſtre eſt e-
lapſum: & patronus alium nõ præſentauit. ¶ Primo caſu, ſi ſu-
mus j. quadrimeſtre, & nõ eſt dubium patronũ laicũ poſſe pñ-
tare alium, licet primus ſit iudicatus nõ eſt idoneus. & de hoc
eſt tex. qui ita loquitur: & intelligi debet in d. c. cum vos. cum
in indiuiduo loquatur de præſentato minus idoneo, & nõ de
indigno: & ideo vult ibi iuriſlator poni œconomũ, & ñ puide
ri p epm de vero rectore: & videtur rõ in minus idoneo: qa lai
cus nõ poteſt iudicare qs ſit idone[9], ſed eps, qui habet hoc cog
noſcere: vt no. in c. cum in cũctis, de ele. & in c. graue. de præb.
vbi p Abb. & per doc. in tit. de ſcruti. ord. per totum. & ideo dt
gl. in d. c. cum vos. ĩ hoc caſu laicos non poſſe cognoſcere, qui
ſint idonei. & illa glo. dicit, maximè cum plura requirantur ad
idoneitatem, quæ poſuimus. ſ. in j. art. præſentis. q. princ. ¶ Et i-
ſto modo procedat opinio Io. An. & ſequacium volentium qp
multo magis præſentando aliquem non inſtituendum, debet
poſſe variare pſentans, q̃ cum præſentat idoneum: nam debet
intelligi, quando non præſentauit indignum, ſed minus ido-
25 neum: & adhuc eſt j. quadrimeſtre. ¶ † Aduerte tamen non
procedere

procedere hoc mēbrū, quādo p̄ronus præſentaret nō idoneū
illa nō idoneitate: puta, q̄a nō hēt requiſita appoſita ꝑ fundato
rē in in limine fundatiōis bñficij, iuxta q̄ erat p̄ntandus presby
ter, & patronus p̄ntauit puerū, nā tūc fiat deuolutio ad ſuperio
rem. & ita intelligo Barb. in d. cōſ. 33. ſcripſit pſalmiſta. in 5. dub.
in 2. vol. quia videt̄ delinquere nō obſeruādo intētionem fun
datoris. ¶ Et ex iſta rōe dicerē Barb. fuiſſe bene loquutū, non
tamē ex ei⁹ rōne tā ſumptuoſe formata. & ꝓ hoc facit rō Ab.
de qua. ſ. ꝑ c. gratū. de poſtu. præla. q̄a abutit̄ ius fundatoris ſi-
26 bi ab eo ꝯmiſſum: & facit lex nemo poteſt. ff. de le. 2. † Aut ſu-
mus extra quadrimeſtre, puta, quia p̄ntauit minus idoneum: &
cum tali p̄ntatione perſeuerauit vſq; ad lapſum quadrimeſtrē,
& nō eſt dubium ex quo idem eſt, nullū p̄ntare, & nō idoneū
præſentare: & ſic ꝑ lapſum quadrimeſtrē fieri deuolutionem
ptātis ꝓuidendi illi eccleſię ad habētē inſtituere. in hoc ꝯcor-
dant oēs. ſ. Hoſt. Io. An. Inn. Ab. & alij & gl. in d. c. cum vos. non
27 diſſentit. ¶ † Aut patronus præſentauit indignum in dignita-
te criminoſa: & tūc aut hoc fecit patronus ignoranter, aut ſci-
enter. ¶ Si ignorāter, nō meretur pœnam. ¶ Et ideo fiet alia di
ſtinctio. Aut ſumus ĩ. quadrimeſtre, aut extra: quia ſi ĩ. dicetur
eum poſſe præſentare alium. ¶ Si extra, & tūc nō poterit. ¶ Et
ſi diceretur, cur ſibi aliquid imputabitur ſi ignorabat: & iō non
variauit nō preſentando alterū? quia ignorabat illū indignū: &
hæc ignorātia nō debet ſibi nocere. Dico hoc nō obſtare: quia
28 † quadrimeſtre currit patronis laicis ēt ignorātibus & impe-
ditis: & iō eius ignorātia delicti ſeu criminis præſentati nō ē in
ꝯſideratione: & ꝙ currat ignorāti, & impedito tempus datū ad
præſentādū dicet̄. ĩ. in 2. part. huius ſecūdi li. in j. q. prin. in 8. art.
& in hoc caſu ſaluatur ēt opinio Io. An. nolētis pati ignorāter
præſentātē indignū puniri vt intelligatur eius dictū ante lapſū
quadrimeſtre: poſt vero lapſum quadrimeſtre ſic. ¶ Aut p̄ro-
29 nus p̄ſentauit ſcienter indignū: † & tunc quia abutit̄ gr̄a ſibi
ꝯceſſa, maximè iuxta meam ꝯſiderationē: q̄a faciliter poterat
iuxta ſibi ꝯmiſſa exequi, ex quo ſufficiebat ſibi præſentare dig-
nū: p̄ntādo indignum priuatus eſt ipſo iure ꝓ illa vice iure p̄n-
tandi. & iſto modo loquit̄ text. in d. §. ſi quis oratorij. in aut. de
ſanctiſ. epi. colla. 9. vbi eſt text. ad literam de hoc & ſolutiones
ad illum tex. date, nō militant: vt ſ. eſt dictum, & præſertim illa
vt faciat per patronos ordinari: quia talis prouiſio eſt facienda
per epm̄, cum relinquat illum inſtituendū & ponēdum in ec-
cleſia, quē ipſe p̄ntauerit meliorem. & in d. aut. vt clerici q̄ re-
cedunt. §. fi. coll. 9. ꝯſiderat, ne ibi ponāt̄ ꝓphanātes &c. & idē
in aut. de eccl. tit. §. ſi q̄s edificationem. colla. 9. & ſic merito fit
diſtinctio inter minus idoneū, & indignum ex crimine: q̄a de
illis dubitat̄, ne ꝓphanent & diſſipēt, & nō de oīno idoneo: &
ideo ſapienter ita diſtinxit Hoſt. in ſumma, vbi. ſ. & in d. c. ꝓpo
ſuit. de fil. presby. cum ergo patronus pręſentat indignū, nō eſt
dubium ꝓ illa vice eē priuatū iure præſentandi, & ep̄m ꝓuide
re ſine præſentatiōe. & hæc eſt vna de limitationib⁹ ad. c. decer
nimus. 16. q. 7. & hoc mō loquit̄ Ab. & iō diſtinctio doctorū.
& maximè d. Roc. inter ſcienter p̄ſentantē indignū: & ignorā-
ter eſt defectiua, nō diſtinguendo ēt inter præſentātē minus i-
doneum & indignū. ¶ Bene verū eſt pręſumi p̄ronum hr̄e no
titiam præſentati, & ſic ſemꝑ dicet̄ præſentaſſe indignū vt vo-
luit Bal. in d. c. cū vos. & d. Roc. vt eum. ſ. retulimus. in ver. ſub
dit tn̄ poſtmodum ꝑ interuallū. ¶ Quod dictū ego tēperarē, ni
ſi ꝯſtaret de ꝯ̄rio ꝑ diuerſas ꝯiecturas: puta q̄a delictū erat oc-
cultū p̄rono ex pluribus cauſis, ita ꝙ ſibi nō poſſet dari culpa:
q̄a tunc nō eſſet hoc pręſumendū: & iō relinquerē arbitrio ip
ſius ordinarij. arg. c. de cauſis. de of. deleg. ¶ Et in dubio dicerē
id, quod dixit Inn. in d. c. ꝓpoſuit. & ibi Hoſt. ꝙ bene facerent,
epi ſi permitterent ĩ. quadrimeſtre: tamen adhuc patronos p̄n
tare, nam eorū dictū admitterem in dubio q̄n ignorat̄ an ma-
30 litioſe præſentauerint indignū. ex † quo em̄ ſumus in dubio,
non poſſumus dicere dolū & fraudem eis patrocinari. arg. c. ſe
des, de reſcr. cum ſimi. ¶ Aduerte ēt ad id quod dixit Ab. in d.
c. cum vos. vt ſ. retulimus. quod ēt voluit Gaye. vbi ſupra, ꝙ de
uolutio in caſu in quo fit de iure ad ſuperiorem, intelligit̄ fieri
ad illum, q̄ habet inſtituere ēt de iure ſpeciali quamuis ſit infe-
rior: & ſic non ſemper ad ordinarium, & ita volunt oēs. ¶ Ad-
31 uerte † ad aliud, quod dixit Bal. in d. c. cum vos. de quo. ſ. iſtam
priuationem ꝓ illa vice nō eſſe pœnā: ſed quandā limitationē
ꝯceſſam ꝑ iura per eum allegata. nā dicerē eius dictū verū, q̄n
fit deuolutio ad ſuperiorem ex lapſu quadrimeſtri, ſeu q̄a nul
lū præſentauit: vel quia præſentauit nō idoneū: & q̄uis potuiſ-
ſet alium ĩ. quadrimeſtre præſentare, non præſentauit, ſed fe-
cit illud tempus labi: vt in diſtinctione diximus. nam tūc illud
dcm̄ eſſet verum ꝙ eſſet aſpiratio naturalis termini: ſed quādo
priuaretur illa vice patronus iure præſentandi, ex eo q̄a pręſen
tauit indignum, & nō expectatur lapſus quadrimeſtris, vt ſ. eſt
dictum, dicerem omnino hmōi priuationem eē pœnā: & non
expirationē naturalis termini. nota, q̄a hoc ꝓbatur ꝑ rōnē iu-
rium allegatorū ꝑ Bal. ibi. & iterū ipſum Bal. inſpiciēdo hoc ēt
32 ipſum velle reperi. ¶ † Et ꝓ ꝯplemento eſſet querendū q̄s di-
catur indignus, vt eū præſentātes, incidāt in hanc pœnam. ſ. ꝙ
priuentur illa vice iure præſentandi: & de nō idoneis & indig-
nis, ſatis diximus. ſ. in ꝓximis præcec. 7. & 9. q̄ōnibus principali
bus huius partis, per earum articulos. & multa diximus in j. art.
præſentis principalis. q. ¶ Et diuidēdo nō idoneos ab indignis
in dignitate ſonante. in vitium, do regulam oēs illos de quibus
tractauimus. ſ. in 9. ꝓx. præce. q. prin. videlicet de excōicatis, &
cenſuratis, hæreticis, ſchiſmaticis, apoſtatis, ſimoniacis, homi-
cidis, ſodomitis, publicis concubinariis, & huiuſmodi, & ſimi-
libus ibi deſcriptis, per ea quæ voluit Inn. & alij in c. cū noſtris.
de conceſ. præb. poſt prin. vbi ponit etiam de illegitimis, & de
aliquibus aliis poſitis. ſ. in 7. q. princ. hos præſentantes priuant̄
illa vice iure præſentandi, non propter negligentiam, ex quo
iam ĩ. tempus præſentarunt: ſed quia præſentarunt nō dignū
ſeu vitioſum, iuxta diſpōnem. c. cū in cunctis. de elec. & voluit
hoc Rota. 262. inc. in religioſo. in 2. col. hoc tit. pro quibus al-
legat, c. poſtulaſti. de ele. exc. mini. & c. cum bonē. de æta. & qua
li. & c. inter dilectos. de exceſ. pręla. & c. accedens. de accuſa. de
33 qua deciſione plenè dicetur. ĩ. in ſeq. art. ¶ † Exciperem tamē
exiſtentem in peccato mortali nō notorio: nam ꝑꝑ hoc ꝙ tē-
pore præſentationis non fuerit ꝯfeſſus, nō erit curādum, cum
illud ſit potius ex ꝯſilio, q̄ ex præcepto vt ibi dixim⁹. ſ. in d. 9. q.
prin. in 17. art. ¶ Et hoc eſt clarum, quia ſcienter præſentantes
hmōi irretitos talibus vitiis, iniuriātur illi eccleſię. arg. c. ſi dili-
genti. de foro compe. & poneret prophanantes in eccleſia iux
ta §. fi. in auth. vt clerici recep. coll. v. ſupra alleg. & in hoc non
haberem dubium ¶ Et idem dicerem de præſentante laicū ad
beneficium eccleſiaſticum cum iniurietur eccleſię, & omnino
34 incapacem præſentet, & abutatur gratia ſibi conceſſa, † volen
do laicum ſpiritualibus pręficere, cum illi ſpiritualia tractare ꝓ
hibitum ſit. vt diximus. ſ. latè in d. 7. q. princ. in 7 art. ¶ Et idem
dicerem, ſi pręſentaret mulierem in eccleſia maſculorum cum
ludibrio cenſeretur factum eſſe, per dicta. ſ. in d. 7. q. princ. in 6.
art. ¶ Et idem dicerem, quando pręſentaret ſeipſum patronus,
quia incideret in vitium ambitionis. c. per veſtras. hoc tit. vt di
ximus latè. ſ. in 8. q. prin. huius partis. cum pluribus ſeq. & ideo
ambitioſum in genere diximus præſentare non poſſe. ſ. in 9. q.
princ. in 12. art. ¶ Et idem dicerem, ſi ex diſpoſitione teſtatoris
ſeu fundatoris deberet ad beneficiū pręſentari ſacerdos, & pre
ſentaretur puer, q̄ abuteretur ꝯceſſione ſibi facta à fundatore:
iuxta declarationem, quam. ſ. poſuimus poſt Barba. in cōſ. 33.
in 2. vol. & diximus latè de tali præſentationi nō admittēda. ſ.
in d. 7. q. prin. in 27. cū iij. ſeq. ar. & ad iſta poſſent multa adapta
ri, que ſint pro prima reg. ¶ Secunda reg. ſit, q' ſi patrōi pręſen-
tant aliquē, cuius defect⁹ nō ſonat in vitium, ꝓut eſt nō eē bn̄
literatum (q̄a de totaliter illiterato ſcienter p̄ntato, dicerem ſe
cus, ex quo præſentaret ad eccleſiam aſinū ferratū: de quo latè
diximus. ſ. in d. 9. q. prin. in 24. art.) ¶ Et ꝓut eſt ēt de præſentā-
te clericum ꝯiugatū incedētē in habitu & tonſura: q̄a ille videt̄
vere clericus: & ex hoc poterat decipi p̄ntās, præſertim laicus,
qui neſcit diſcernere clericū ꝯiugatū à vere. & pro iſtis faciūt,
quæ diximus. ſ. in d. 7. q. prin. in 3. art. & tūc dico ꝙ cum iſte nō
dicatur indignus, ſed nō idoneus clericus, nō dicetur p̄ronus p̄
ſentans priuatus iure p̄ſentandi ꝓ illa vice: ſed dicetur nō p̄ntaſ
ſe idoneū: & iō nō erit priuatus, niſi faciat labi tempus quadri-
meſtre datum ad p̄ntandū, & alium nō præſentat: nam laici in
hoc bene decipi poſſunt, cū neſciāt iura poſitiua. ita apte vt cle
rici ſm̄ Inn. in d. c. firmiter. de ſumma tri. & fi. cath. & ſ. diximus.
¶ Et idem dicerē, ſi præſentarēt clericū primæ tōſuræ, aptū ad
beneficium: vt diximus. ſ. in d. 7. q. prin. in 2. & 26. art. q̄ tamē nō
eſſet aptus ad capellaniam: vt ſimiliter dixim⁹. ſ. in d. 7. q. prin. ĩ
27. & tribus ſeq. art. & hoc neſcit diſcernere p̄ronus laic⁹ cum
prædicta iure poſitiuo requirāt̄: ſecus tamē, ſi req̄reret aliquē
ordinem ex diſpōne fundatoris, quem tenet̄ ſcire patronus &
nō abuti ꝯceſſione ſibi facta ab eo ꝑ ea q̄ ſæpe diximus ſ. præ-
35 ſertim in diſtinctione & in prox. ſeq. reg. ¶ Et idem † dicerē, ſi
p̄ntaret heremitā nō clericū: quia laicus patronus videndo ip-
ſum pſonā religioſam potuerat reputare eū clericū: & in hoc
decipi, & nō eſſet ex malitia de quo diximus. ſ. in d. 7. q. prin. in
4. arti. De militibus autem hieroſolymitanis idē putarē, quan-
do incederēt in habitu & tonſura: quia de eis eſſet dicēdum, &
melius, id quod dictum eſt de clerico coniugato cū ſint magis
religioſi. de quibus diximus. ſ. in d. 7. quæſt. princ. in v. art. ¶ Et
idem dicerem de pręſentante clericum peregrinum, caſu quo
non poteſt: vt propter hoc nō debeat laicus patronus puniri:
ſed poterit infra quadrimeſtre tamen præſentare alium: quia
non ſonat

non ſonat in vitium,& nō debet pr̄onus hoc ꝯſiderare,cū ſit i-
doneus ex aliis cauſis,ꝑ ea q̄ diximus.ſ.in d.7. q. prin.in 24.art.
36 ¶Et idē dicerē de pr̄ono † laico pn̄tāte aliquē habētē aliud bn̄
ficium:q̄ hoc eſt vetitū de iure poſitiuo:& iō dicet̃ potius nō
idoneus q̄ indignus.de quo ꝑ Imol.ꝑ doc.in cle.2.de of.ord.in
fi.& diximus de tali inhabilitate plenè.ſ.in d.7.q.prin.in xv.&
xvj.art. ¶Idē dicerem de pn̄tāte bigamum: ex quo q̄s licite eſt
bigamus.& iō nō ſonat in vitium,ꝙ autem nō poſſit eſſe cleri
cus,hoc ignorare pōt laicus,maximè ſi bigamus eſt prime ton
ſuræ, cum poſſit ad dictū ordinē aſſumi.& iō licet nō admittat̃
ad præſentationē,nō tamē præſentās eum,priuabit̃ illa vice iu
re pręſentādi.Ita vult Firma.in repert.ſuo,in verb.pr̄onus.in 2.
col.in ver.22.licet nō teneat præſentatio, vt ibi ꝑ eū,remitten
do ſe ad ea,q̄ dicūt doc.in d.c.cū in cūctis.§. fi.de ele.& ad doc.
in c.tam literis.de teſt.& idē vult Firma.in pn̄tantibus bigamū
ſciēter,ꝙ poſſint alterum præſentare j̄. temp⁹ à iure ſtatutum.
loquendo tamē de electione,quod eſt plus,in tract. de epo.in
3.par.j.lib.in fi.27.q.& diximus.ſ.in d.7.q.princ.in 13.art. vide
37 ibi.¶Idem etiam dicerem † de pręſentāte neophytum,quādo
nō ſonat in vitium vt tempore noſtro quo neophyti ſunt ve-
re hæretici,de quibus diximus.ſ.in d.7.q.prin. in 14.art.quia i-
ſti ſi nō ſunt alias vitioſi,vel hæretici videt̃ur,& ſunt chriſtico-
le:& laicus nō debet ſcire ius poſitiuum circa hoc diſponēs, vt
talis nō admittatur ad beneficia:quia iſta ſunt ſubtilia & ꝑ hoc
nō debet puniri. ¶Ex prædictis autem poteris decidere mille
ſimiles caſus. ¶Sed ad vnū aduerte,ꝙ ſi patronus ēt laicus pn̄-
38 taret † duos ad vnū beneficiū, q̄a diceret̃ diuidere beneficiū.
quod facere nō p̄t.c.maioribus.cū ꝯcor.de præb.& iō ſonat in
vitium:quia præſumit & audet facere illud, quod nec ordina-
rius facere poteſt.Et ſi diceres,hoc eſt d̄ iure poſitiuo, quod ig
norare poteſt laicus:vt ſæpe.ſ.diximus.reſpōdetur hoc potius
eſſe de iure diuino: & ſicut vnus vir vnam habet vxorem,& v-
na vxor vnū virū:ita vnū beneficium ſeu eccleſia debet hr̄e v-
nū clericum in virū,quod ſcire debet laicus: ſicut ſcit ſuā vxo-
39 rem.de q̄bus diximus latè.ſ.in d.7.q.prin.ī 17.art. ¶Tota † igi
tur difficultas vr̄ cōſiſtere in hoc,an præſentās monachum re
gularem ad eccleſiam ſecularem(in caſu in quo admitti nō de
bet) videt̃ præſentare nō idoneū vel indignū.hāc difficultatē
tractant domini de rota deciſi.262.incipiens in religioſo. in 2.
col.hoc tit.& dicit ipſa rota ꝙ ſi patronus laicus præſentat mo
nachū ad eccleſiam ſecularē (quod ego intelligo in caſu, quo
non poteſt)redargui nō poterit de negligētia,nec fortè de cul
pa ꝑꝑ diuerſitates opinionum doctorum poſitas in iuribus in
illa allegatis , an monachus poſſit præſentari vel ne & hoc di-
cit dixiſſe quendam de auditoribus Rot. & placuiſſe Egidio q
ꝓ hoc allegauit dictum Inn.in præall.c.cū n̄ris.in prin.de con-
ceſ.præb.de homicida illegitimo vel irregulari electo ad digni
tatem,q̄ electio licet nō excuſet eligētes hoc ſcientes à culpa.
& excuſat tn̄ eos à negligētia:ita ꝙ ꝑꝑ negligētiā nō deuoluit̃
ptās eligēdi ad ſuperiorē,ſed bn̄ ꝑꝑ culpam. c.cū in cūctis.§.fi.
40 de ele. † cum igitur laicus ita exacte & exquiſite nō teneat̃ ſci-
re iura poſitiua ſicut clericus:vt dicit notabiliter Inn.in c.firmi
ter.de ſumma trini.& vult gl.2.in ca. cum vos.de of.ord.& ibi
doc.laicos nō debere ita ſubtiliter ꝑquirere idoneitatem præ-
ſentati,ſicut clerici.ꝓ q̄bus facit ille tex.ibi &diximus latè.ſ.in
ꝓx.præce.art. Ergo ēt in hoc caſu patronus laicus erit excuſa-
tus:& non dicetur priuatus illa vice iure præſentandi: quia nō
præſentauit vere indignum nec vitium ſapientem : vt ſ.& erit
excuſatus non ſolum à negligentia ſed etiam à culpa: niſi eſſet
negligens:quia non præſentaret alterum j̄.quadrimeſtre, caſu
quo nō teneret præſentatio de monacho:vt etiam dicit ibi E-
gidius compilator vero prædictæ deciſionis dicebat ſe reperiiſ
ſe Egidium in aliis ſuis conſiliis dicētem d.Car.ſancti Euſtachij
tenuiſſe ꝯtiam partē ex eo: videlicet,nā licet eṗs diſpēſare poſ
ſet cum religioſo pręſentato ex cauſa,tamē nō tenetur niſi ve
lit:& ſic ſimpliciter p̄ſentādo religioſum, nō idoneum præſen
tauit.c.cum de beneficio.de præb.& ideo nō videt̃ iuri ſatisfa-
ctum.al.c.cum vos.cum ibi no.de off.or.quaſi velit ꝓpter hoc
eum eſſe in culpa:& ideo priuari illa vice iure præſentādi.Sub-
dit eum reſpondere ad dictum Inn.in d c.cum noſtris.vt loqua
tur de eo,in quo non cadit ius prælature ipſo iure ſine diſpen-
ſatione,vt eſt homicida excommunicatus & irregularis.all.ca.
poſtulaſti.de cleri.exc.mini.& c.cum bone.de ęta.& qualita.&
in c.cum inter dilectos.de exceſ.præla.& c.accedens. de ccuſa.
¶Subdit Cōpilator,ꝙ ſalua reuerentia tanti patris illa iura po-
tius innuunt contrarium. ſ.huiuſmodi collationem factam,eſ
ſe ipſo iure nullam,& ſic poteſtatem conferendi deuolui ad ſu
periorem:& illud euenire propter culpam cōferentis indigno
vel præſentantis indignum: ſed non ſequitur præſentauit indi
gnum:ergo fuit negligens.ergo nō propter negligentiam,ſed
propter culpam fuit priuatus iure conferendi vel præſentādi
pro ea vice:per iura ſuperius allegata.ſ.per d.c.cum in cunctis.
de elec.& c.quanquam.e.tit.libr. vj.igitur dictum Inn.verum.
41 & ita reſidet. licet ſit intricata ipſa Rota. ¶Tu dic clare,ꝙ † cū
patronus laicus non habeat ita diligenter indagare ius poſiti-
uum præſentando monachum ad eccleſiam ſecularem, etiam
in caſu,quo nō poteſt non dicetur committere culpam:ꝑ dic-
tum Inn.quod eſt verum,&non contrariantur dicta per Card.
dum dicit illud intelligi,quando eſt præſentatus homicida, ex
communicatus,vel irregularis:ergo perſona quæ habet impe
dimentum in vitium ſonās.& ita loquuntur etiam iura allega
ta per Car.ſancti Euſtachij,nō autem de iſto impedimento, ꝙ
monachus non poteſt præfici in eccleſia ſeculari ex diſpoſitio
ne iuris cōis.quod ita nō habet indagare laicus,vt ſecus agens
puniatur:ſed ſolum quia videbatur ſibi melius agere.ſ.præſen
tare religioſum magis ſtricte religionis.arg.c.licet.de reg.cum
ſimi.non per hoc ergo punietur negligentia etiam non poteſt
ſibi imputari,ſi præſentat alterum:& ille alte admittetur,niſi eſ
ſet lapſum quadrimeſtre:quia ex lapſu quadrimeſtri oriret̃ ne-
gligentia:vt ſ.diximus in diſtinctiōe:& hoc reperi tenere Fed.
42 conſil.129.caſus talis eſt,teſtator in ſua.in 4. dubio.† qui dicit
expreſsè preſentantem monachum in eccleſia ſeculari,non eſ
ſe priuatum nec priuandum iure præſentandi : maximè , ſi eſt
bone vite & fame.alleg.gl.in d.ca.cum vos. & Archi,in c.j. de
præb.lib.vj.¶ Et an & quando regularis canonicus vel mona-
chus poſſit præſentari in eccleſia ſeculari , diximus.ſ in d 7.q.
prin.in xix.cum tribus ſeq.art.& an clericus ſecularis in capel-
43 la regulari ibidem in 23.art.vide ibi abundantiſſime ¶† Vlti-
mo, vt ita materia ſit completa, aduerte ad vnū:nam licet præ-
ſentans indignum ſcienter,priuetur illa vice iure pręſentandi,
vt ſupra eſt dictum: procedit quia hoc iam eſt iure cautum:ſed
in aliis caſibus,in quibus non eſt hoc expreſsè iure cautum:pu
ta quia non præſentauit primo,ſed conceſſit : & ſecundo præ-
ſentauit ex prima conceſſione nulla:& coram ordinario nō fa
cta non priuabitur:quia poterit præſentare canonice alterum:
& hoc tam in patrono laico quam in eccleſiaſtico. Iſte eſt tex.
not. in c.fi.& ibi hoc notat glo.fi.quæ eſt ſingu. hoc tit.Et ideo
doc.ibi & præſertim Card.in 2.col.in fi.7.opp.colligunt pœnā
priuationis iuris præſentandi etiam pro vna vice nūquam im-
poni niſi à iure ſit expreſsè impoſita. quod dicit facere ad limi.
ca.ſicut.de ſuppl.negl.præla.& c.cum vos.de offi.ord. & idem
44 colligit ibi Abb.pœnam † priuationis eligendi vel præſentan-
di nō debere imponi,niſi à iure exprimatur:vt ibi ꝑ eū ¶Tu ꝓ
illa gl.ꝙ pœna nō debeat imponi,niſi exprimatur à iure,all.gl.
ſum ne.xv.q.8 & gl.in c.j.81.qō. ꝓ quibus glo.all. tex.in l.at ſi
quis.§.idem Labeo.lo.2.ibi cum in eum pœna ſtatuta nō ſit.ff.
de relig.& ſump.fu.& facit tex.in aut.de non elig.ſecundo nu-
ben.in verbo, non eſt lex tale quid dicēs.& tex.in c. j.ibi nuſq̄
cautum reperitur ne ſed.vacan.& gl.in verb.priuatos.in c.cu-
pientes.§.quod ſi per viginti.de ele.li.6.& tex.in c.is;q.in j.rn̄.i-
bi cum nō ſit expreſſum.de ſen.exc.li.6 gl.in verb.debitum.in
fi.c.2.de cognatione ſpirituali.& text.in c.cum ſpeciali.de app.
& Abb. in c.fi.in fi.de præſump.& gl.j.in fi.in c.bone. el 2.de e-
lect.Abb.in c.2.in fi.de poſtu.præla.& gl.mag in finalibus ver-
bis.de conceſ.præb.& Barba.in c.j.in 49 col.de iud.& Dom.in
in c.ſi fortè.in fi.pe.col.de elect.lib.vj.& do.Fel.in c.2.in princ.
de reſcriptis. ¶Colligit etiam Abb.ex dicta gl.fi. d.cap.fi.huius
titul. pœnam à lege ipſo iure impoſitam non debere extendi
per idētitatem rationis.& pro hoc dicit facere.§.pœnæ. de pe.
diſt.j.& quod not.Ioan.And.in reg.odia.& in reg.in pœnis de
reg.iur. in mercu. ¶Tu quandò iſta extenſio fieri poteſt,quæ
requirantur,vide in hoc art.ſ. quando retulimus Barba.in cōſ.
33.ſcripſit pſalmiſta in 6.col.in v.dub.in 2.vol. & vide gl.alleg.
45 in cle.j.in verbo,eligatur.in fi.quæ vult,† ꝙ vbicunque etiam
in pœnalibus in lege vel ſtatuto eſt vna ratio , quæ reddi po-
teſt:& non alia illa habetur pro expreſſa:& ideo licet correcto
ria iuris antiqui vel pœnalis, extendetur ad caſum , vbi militat
eadem ratio: & facit ꝓprie ad caſum articuli noſtri de iure de-
uoluendi ex delicto eligētium, vel poſtulantium, vt in ea.pro
qua videtur alia gl.in l.quamuis. & ibi Bald. C. de fideicom.&
gl.4.in cle.j.& ibi Card.in 4.q. de reſcript. Pro quibus abunde
loquitur do.me.in legibus do.Iaſo. inſtit.de actio. §.omnium.
in 8.col.ergo in caſu noſtro poterat fieri extenſio: & hæc ſuf-
ficiant pro iſto art.

¶Quintus art. 10.q.princ. 1.part. 2.Libri.

1 *Epiſcopus an & quando in caſibus,in quibus poteſt,poſſit diſpenſare circa defectus præſentationum,& ſic non idoneum, vel indignum dignum vel idoneum facere,etiam inuitis patronis.& n.7.9.10.11.12.13.*

2 Electione

2 *Electione vel collatione ex aliquo facto nulla, an diſpenſatio ſuperioris ſine conſenſu eligentium vel conferentium poſſit eam validare.*
3 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt circa defectum, nec vllus citra Papam, niſi ſpecifice à iure permittatur. diſting. n. 4.*
5 *Diſpenſari non poteſt circa perſonam vnius, ex duobus electis in præiudicium tertij.*
6 *Epiſcopus an depoſitum reſtituere poſſit patrono inuito.*
8 *Præſentantes quando ſunt diuiſi, & aliqui ipſorum præſentarunt aliquē nō idoneum, licet ſint plures numero, alij vero nullum præſentauerunt, vel ſaltem aliquem idoneum, iſto caſu epiſcopus non poteſt diſpenſare cum minus idoneo, præſentato à maiori parte, inuita minori.*

1 Condeſcendo Ad quintū art. qui erit, † an ſi p pa-
tronos eſt pn̄tatus nō idoneus, vel
indign⁹, poſſit ep̄s (in caſibus in qbus pōt diſpenſare) circa illos
defectus, & facere pn̄tatum idoneū ſeu dignū, & ſic validare
pn̄tationē inualidā ēt patronis inuitis? ¶ Ab. in c. innotuit. in 3.
col. de ele. mouet hāc difficultatem in electione: & in aliis ꝓui
2 ſionibus hoc modo. † pone, ꝙ electio, collatio, ſeu ꝓuiſio de
aliquo facta, ſit nulla ex aliquo defectu vł crimine, nūqd diſpē
ſatio ſuperioris ſupueniens ſine ꝯſenſu eorū, q elegerūt, ꝯtu-
lerūt, ſeu ꝓuiderūt, habeat, ꝯfirmare ſeu validare illā collatio-
nē, electionē, ſiue ꝓuiſionē? & ponit exēplū ī terminis, qđ de
facili pt occurrere ꝯfirmatio electionis alicuius pſonat⁹, ſpec-
3 tat ad inferiorē ep̄o, electores elegerūt patientē † defectum
in ætate: ille ad quē ſpectabat ꝯfirmatio, ꝯfirmauit eū, q cū nō
eſſet ep̄s, non potuit diſpēſare circa defectum ætatis. iuxta. c. v-
nicū, de æta. & quali. li. 6. quia null⁹ citra Papā diſpēſat niſi ſpe-
cifice ſibi à iure ꝑmittat̄: & vt notabiliter dixit Inn. in c. 2. de eo
q furtiue ordinem recepit. & dicit ipſe Ab. ſe dixiſſe plenè in c.
at ſi clerici. § de adulteriis. de iud. iſte taliter electus & ꝯfirma-
tus vidēs ſe nō habuiſſe ingreſſum p hoſtiū, petiit diſpenſatio-
nē ab ep̄o, qui ep̄s diſpenſauit in terminis illius, c. vnici, de æta.
& quali. nulla de nouo facta electione vel ꝯfirmatione: nec in
teruenietibus electoribus, & ꝯfirmatore, quæritur nunqd lici-
te poſſit iſte diſpēſatus retinere illū pſonatū: ex quo à princi-
pio factū fuit nullum? hæc eſt qō, q̄ formauit Ab. vbi. ſ. ¶ Qui
dicit ꝙ vt ibi refert Inn. quidam ſentiebant, ꝙ nō: qa in hac. q.
4 diſtinguunt aut poteſtas † cōferendi illam dignitatem ſeu pſo
natum ſpectat ad diſpenſantem: & tunc valet diſpenſatio ſup-
ueniens, quaſi videatur diſpēſando de nouo ꝯferre: ſed vbi col
latio vel ꝯfirmatio nō ptinebat ad iſtum diſpēſantem, ſed ad a-
alium tunc nō valet iſta diſpenſatio, ad hoc vt ille poſſit reti-
nere illum pſonatum, niſi ꝯſentiant illi, quorum eſt electio vł
collatio, quorū conſenſus requirit̄: qa ex quo electio à princi-
pio fuit nulla, nō ſufficit ſola diſpēſatio ſuperioris ſuperueni-
ens, niſi ſequatur noua electio ſeu collatio: vel ſaltem illorum
conſenſus, ad quos ſpectat. ¶ Inn. tamen & Hoſt. tenēt indiſtin
cte valere diſpenſationem ſuperuenientē: quia diſpēſatio ꝯfir-
mat id, quod erat inualidum, Tollit. n. impedimentum, pp qđ
electio vel collatio erat nulla: ergo poterit nūc iſte licitè obti-
nere pſonatū, cū bona ꝯſcīa, & cū hac opinione Ab. dicit trāſi-
re ibi Io. An. ¶ Subdit tñ Io. Cal. approbare iſtam deciſionē, qñ
electio vel collatio erat nulla ex cā p̄cedēti: vt in exēplo. ſ. po
ſito. ſecus dicit, ſi ex cā ſupueniente: puta qa electus vel ꝯfirma
tus ſeu p aliquē ꝓuiſus (citra tamen ep̄m) cōmiſit tale quid, pp
quod ipſo facto fuit priuatus bñficio, ep̄s diſpēſat nūc cū iſto.
nō. n. ſecūdum eum ſufficit iſta diſpēſatio fcā ſine ꝯſenſu eorū,
qui hñt eligere, ꝯfirmare, ſeu ꝓuidere: qa iam ius eligēdi ſeu ꝓ
uidendi erat acquiſitū illis: iō pp diſpēſationē ſuperuenietem
nō debēt illi priuari eorū iure. ſicut in ſimili no. in c. dudum. de
5 ele. † vbi ꝯcludit̄ ñ poſſe diſpēſari circa pſonā vnius ex duob⁹
electis in p̄iudiciū alterius, cuius nō iam erat acquiſitū ex in-
habilitate alterius. Ad idem dicit facere, quod no. gl. in c. q̄uis.
6 de reſcr. li. vj, quę not. examinat. q. an ep̄s † poſſit reſtituere de
poſitum inuito patrono? & iſta vltima limitatio placet d. Abb.
vt ibi dicit reuertitur poſtea ad dictum Inn. & Hoſt. de quo ꝓxi
me. & dicit, ꝙ aſr diſtingueret: puta, nā licet cauſa nullitatis prę
ceſſerit, nō tñ putat indiſtincte diſpēſationem ſuperuenientē
ſufficere: & iō diſtinguit ſic. ¶ Aut cm̄ erat tale delictū ſeu de-
fectus, q non inducebat nullitatē ipſo iure: ſed dabat facultatē
caſſandi: & tūc indubitāter dicit ſufficere diſpēſationē ſequen
tem: p ea, quæ no. Inn. in d. c. cum noſtris, de ꝯceſ. præb. & in ca.
niſi. de renun. ¶ Aut inducebat nullitatē ipſo iure, & ſi delictū
erat illis electoribus notū, poteſt tolerari dictum Inn. quia nō
poſſunt ibi allegare nullitatē ex facto eis iam noto: arg. c. nulli.
de elect. lib. vj. & in c. diuerſis fallaciis. de cleri. coniu. debent e-
nim in primo conſenſu perſeuerare. ¶ Aut ignorabant tēpo-
re electionis ſeu prouiſionis, & nō credit diſpēſationem ſuper
uenientem ſufficere ſine illorū ꝯſenſu: arg. optimū in d. c. nul-
li. vbi patet electores poſſe impugnare electionem ꝓpriam ex
7 facto nouiter eis detecto. & ita reſidet ibi Ab. ¶ † Quid dicen-
dum? dicas quo ad caſum noſtrum eſſe aduertendum, quomo
do iſte artic. poterit accidere in facto: & dic multipł r. ¶ Et p̄io
mō, qñ patroni pn̄tarūt nō idoneū: & oēs ꝯcordarunt in hmōi
præſentatione, q habēt facultatē ī. quadrimeſtre variādi. c. qđ
autem. & c. cū aūt. hoc tit. & melius in c. cū vos. de off. ord. vbi
eſt tex. de hoc cū gl. & iſte ꝓprius caſus illius. c. vt diximus. ſ. in
ꝓx. præce. art. in diſt. mea poſt Hoſt. in c. ꝓpoſuit. de fil. presby.
& in ſumma huius tit. in prin. v. col. ꝙ ſi vellēt aliū pn̄tare, non
poſſet ep̄s diſpenſare cum non idoneo circa eius idoneitatem,
qñ poteſt: & priuare illos iure præſentandi alterū, cum hoc fa
cere poſſit. & hunc puto caſum d. c. cum vos. vbi vult tex. quia
ſi patroni laici p̄ſentant minus idoneū, ep̄s ponet œconomū:
& ſic nō tollit eis ius pn̄tandi ꝓ illa vice: licet poterūt p̄ſenta-
re alterum intereſt ergo eorum, & ideo illis p̄iudicari non pōt:
per dicta p Abb. in d. c. innotuit. de elec. vbi ponderat præiudi-
cium electorum. ita debet & hic pōderari p̄iudicium p̄ſentan-
tium præſertim cum ſint fauorabiliores. c. cū dilectus. hoc ti. &
c. dilectus, de offi. lega. & d. c. cū vos. ¶ Secundus caſus pōt eſſe
8 qñ † præſentantes ſunt diuiſi, & aliqui ipſorū p̄ſentarūt aliquē
nō idoneum, licet ſint plures numero: alij vero nullū præſenta
runt, vel ſaltem aliquē idoneū: & iſto caſu ēt ep̄s nō poteſt di-
ſpenſare cum minus idoneo pn̄tato à maiori parte, inuita mi-
nori: qa illi habēt ius vel ſperant habere: puta ſi nō pn̄tarent, &
laberetur quadrimeſtre, remaneret pn̄tatus idoneus à minori
parte: p ea, q̄ dicuntur in c. 3. hoc ti. & dicetur. ī. in tertia par. hu
ius, 2. li. in 4. q. prin. in v. art. Vel ſi illi maiores numero præſen-
tant alium idoneum, forſan illi minores numero ꝯſentient. &
ꝓ iſto caſu facit in arg. c. dudum. de ele. ¶ Tertius eſt caſus, qñ
patroni præſentarunt nō idoneum, ēt nō variarūt, alium p̄ſen-
tando ī. quadrimeſtre: & nō eſt dubiū ꝙ ſicut poterat ipſe, cui
vellet beneficium ꝯferre: vt đr in d. c. cum vos. & diximus latè
ſ. in ꝓx. præced. art. ꝙ multo magis poterit diſpenſare ēt inui-
tis patrōis cū nō idoneo præſentato p eo eos, cū illi ſint priua
ti illa vice iure præſentandi, & nō poterūt aliqd dicere, & iſte
caſus eſt clarus. ¶ Quartus eſt caſus, qñ p̄roni pn̄tarūt nō ido-
neū, & iō trāſiuerūt ad ſcđam pn̄tationē de alio idoneo. & cer
tum eſt duobus idoneis præſentatis ep̄m hr̄e gratificationē. c.
cum autem. & c. quod autem. hoc tit. an modo poſſit diſpēſare
cum primo, & facere illum idoneum, vt acquirat poſſe gratifi-
candi etiam patronis inuitis? & certe hic caſus eſt nouus & pe-
grinus: & dicerem hoc ep̄m agere poſſe, etiam patronis inuitis
nam ſi patroni pn̄taſſent duos idoneos, poſſet ep̄s gratificare,
cui voluerit ex illis duob⁹, p dicta iura. Quam igit̄ iniuriā facit
p̄rōis, ſi ñ idoneū facit idoneū, vt poſſit illi gratificari: certe nul
lā. & ꝓ hoc vł facere tex. in c. paſtoralis. de iure pa. Et ſi diceret̄,
talem diſpenſationem afferre præiudicium patronis: quia cum
primus non ſit idoneus, ſed ſolus ſcđs, ille eſſet inſtituēdus om
nino, c. 3. hoc tit. reſpōdetur ſalua pace: & moueor. nam vt vult
gl. in d. c. cum vos. & doct. omnes allegati in proximo præced.
art. variatio ꝑmittitur patrono, ſiue primus ſit idoneus ſiue nō,
dummodo non ſit indignus: quia tunc priuatur ꝓ illa vice illo
iure. Si igitur ī vtroque ꝑmittitur variatio, & ego habeo ꝙ ſtā-
te variatione accumulatiua, qa alias fieri non poteſt: vt in p̄dic
tis iuris, ſuccedit gratificatio ep̄i: ergo in vtroque caſu habebit
gratificationem. ſ. ſiue ſint præſentati ambo idonei, ſiue nō: &
nihil obſtaret ſibi, niſi nō idoneitas primi pn̄tati à quo recede-
re non poteſt: quia ſecunda præſentatio nō poteſt fieri niſi ac-
cumulatiua. Si ergo cum illo diſpenſat ep̄s, quid habent cura-
re patroni? niſi diceremus ꝙ in gratificatione habet gratificari
meliori, de quo tamen paſſu aliquid diximus ſ. in prox. præce.
3. art. præſentis. q. & dicemus latè. ī. in 2 part. huius ſecundi lib.
in 7. q. princ. in 26. art. ita & in iſto caſu deberet gratificari ido-
neo tamen ad hoc reſpondet̄, ꝙ facta diſpenſatione erūt equa
les: & ſic erit locus gratificationi. nota iſta, quia credo procede
9 re cogita tamen ſup eis: quia vident̄ noua. ¶ † Quintus eſt ca-
ſus, qñ patroni præſentarūt indignum ignoranter: & tunc qa
poſſunt iterum pn̄tare, ſi ſunt ī. quadrimeſtre, cum nō ſit culpa
nec negligentia: ex quo adhuc ſunt ī. quadrimeſtre: vt voluit
Io. An. & Abb. in d. c. cum vos. & diximus. ſ. in ꝓx. præce. art. &
ſic idem eſt in iſto, quod in nō idoneo præſentato: & poterūt
ex iſto. v. caſu quatuor caſus formari, prout ſunt formati in pa-
tronis pręſentantibus nō idoneum, cū à pari ꝓcedāt in ꝓximis
10 quatuor caſibus pręcedentibus: & hoc eſt clarum. ¶ † Sextus
eſt caſus, quando præſentatur indignus ſcienter, quo caſu pro
illa vice ſunt patroni priuati iure pręſentādi: & hic caſus etiam
eſt clarus: nam ſi ſit totalis deuolutio ad epiſcopum, nō eſt du-
bium ꝙ ſicut poſſet alium tertium de illo beneficio prouidere
inuitis patronis: vt dicitur per Abb. & alios in d. c. cum vos. &
diximus

diximus latè.ſ.in ꝓx.pręce.art.multo magis vel ſaltem eodem
modo poſſet diſpēſare cum idigno ſcienter pñtato ꝑ eos,ſi ſu-
m⁹ in dignitate ꝑterita: iuxta ea,ꝗ dixit Io.Cal.& ibi Ab.in d.c.
nouit.de ele.& ſ.retulim⁹.¶Septimus eſt caſus,qñ aliqua pars
patronorum pſentauit aliquē indignū,reliqua vero pars ēt mi
noris numeri pſentauit dignū:& eps vellet cū indigno diſpen
ſare, & nō eſt dubiū eū nō poſſe inuitis pronis ēt minoris nu-
meri pñtantibus dignū:qa illis quæſitū eſt ius:& ēt pñtato:per
eos ſaltem ad rem c.cum Bertoldus.de re iud.cū ſimi.qa patro
ni maioris numeri ſunt priuati illa vice iure pñtādi:& ius illud
eſt acquiſitum ſaltem iure accreſcēdi pronis minoris numeri,
vt dicetur latè j.in 3.par.huius ſecūdi lib.in 4.q.prin.in v.art.&
ita vult Io.cal.& Ab.in d.c.innotuit.de ele.vt ſ.retulimus.arg.
d.c.dudum.e.ti. ¶Octauus eſt caſus,quando ipſe indignus pñ-
tatus eſt inſtitutus ꝑ inferiorem epo habētem de iure ſpeciali
11 ius inſtituendi:& præſentatio,& inſtitutio nō † tenet: & iſte
talis quęrit ab epo diſpenſationem circa illam indignitatē:caſu
quo pt eps diſpenſare.& in hoc caſu eſt diſtinguendum, ꝙ aut
pſentatio & inſtitutio erat nulla ipſo iure pp defectū illum in
dignitatis: & quia ſunt priuati illa vice patroni iure pſentandi:
& ille inferior inſtituens iure inſtituendi: vt volunt doctores
in d.c.cum vos.& in ca.ſicut.de ſupplen.negl.præla.cum ſimi.
& non eſt dubium eſſe factam deuolutionem totalis ꝓuiſio-
nis pro illa vice ad epm: ergo tanto magis poterit diſpēſare cū
præſentato:vt proximè diximus in 6.caſu cū illa tamen diſtin-
ctione.Aut erat notus defectu,aut nō: vt diximus ꝓximè in v.
& vi.caſibus ipſis præſentātib. vt ſi pręſentarūt ignoranter,nō
12 poſſit:ſi ſcienter ſic,vt ibi.¶Nonus caſus† eſt,puta quia pſen-
tatio non eſt nulla ipſo iure, nec inſtitutio data pſentatione,&
inſtitutione inferioris prælati: vt in præcedē.caſu.& dicerem
non tenere diſpenſationem:prout etiam voluit Ab.poſt alios
13 in d.c.innotuit.vt ſ.retulimus.¶ Decimus & † vltimus caſus
eſt,quando quis fuit præſentatus à patronis,& inſtitutus,& in-
dignitas ſuperuenit,quæ non priuat illum, ſed venit priuand⁹:
vel priuat ipſo iure: & dicerem quòd ex quo eſt acquirendum
vel acquiſitum ius patronis,non poſſit cum illo diſpenſari ſine
eis:de quo tamen latè dicemus poſt gl.in c. quamuis.de reſcr.
li.vj.de depoſito reſtituendo(Deo duce)in 3.lib.in vj. q.prin.
in 8.arti.quia tunc non eſt materiæ noſtræ, ad ibi dicenda me
remitto:&maior pars dictorum caſuum probatur ex dictis Ab.
in d.c.innotuit.& in d.c.cum vos.

¶Sextus art. 10.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare vt pręſentandus in beneficio patronato,habeat aliud beneficium ſtante lege fundatoris, vt præſentandus in illo beneficio,non habeat aliud beneficium.& n.2.*

3 *Epiſcopum poſſe diſpenſare circa pręſentati inhabilitatem,quomodo ſit accipiendum.*

1 Dubitatur Sexto,† pone patronum fundatorem in
fundatiōe bñficij appoſuiſſe legē,ꝙ pſen-
tandus in illo nō haberet aliud beneficium: vt melius illi deſer
uire poſſit:an eps in caſibus,in qbus pt de iure diſpenſare vnū,
habere plura beneficia, vt præſentandus vel præſentatus inſti-
tuatur in iſto beneficio, in quo eſt talis lex fundatoris, in caſi-
bus,in quibus epiſcopus poſſit diſpenſare cum non idoneo in
uito patrono,cum talem non idoneum præſupponimus, non
autem indignum:vt diximus in 4.art.præced.præſentis.q.prin.
in ver.& idem dicerem,ſi ex diſpoſitione:& per dicta in proxi-
mo præced.art. videretur dicendum ꝙ ſic: quia in illis caſib⁹ ꝑ-
mittitur ei diſpenſari cum non idoneo: & hic dicitur non ido-
neus:vt in d.præce.4.art.ergo poterit diſpenſare. ¶ Tamen ꝯ-
rium tene:nam dicit Cal.in c.cum.acceſſiſſent. de conſtit.epm
2 †non poſſe diſpenſare,ꝙ habens aliud beneficium habeat bñfi
cium patronale, ſi illud repugnat inſtitutioni factæ à patrono
in ſua fundatione.Refert & ſequit̃.d.me.Corſet.in ſing.ſuis in
verbo,patronus.in ver.v.adduco. & tamē de voluntate patro
ni,imo hr̃dum fundatoris hoc facere pt:vt ꝑ eūdem Cal. in d.
c.cum acceſſiſſent.vbi ēt Fel.& latè diximus.ſ.in prox.pręced.
7.q.prin.in 13.& vlt.ar.¶Et hoc facere concluſionem, ꝗ erit
limitatio ad omnia dicta in ꝓx.præced.art.vt in omnibus caſi-
3 bus, in quibus in illo diximus epm poſſe diſpenſare † circa in-
habilitatem pſentati,habeat locum,quando inhabilitas cauſat̃
ex alio ꝗ ex lege, modo conditione, vel inſtitutione per fun-
datorem appoſitis: quia tunc nullo modo poſſet patronis in-
uitis,per prædicta, niſi in caſibus, in quibus hoc facere poſſit
epiſcopus etiam patronis inuitis.de quibus diximus in dict.30.
& vlti.articul.d.vij.præceden.quęſt.prin.& ita tene:& hæc ſer-
uient tibi ad multa.

¶Septimus art. 10.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in qualitatibus beneficij patronati circa præſentationem,inuito patrono, niſi cauſa neceſſitatis.& n.4.Secus cum conſenſu patroni,& ſui hæredis.n.5.*

2 *Beneficium,quod presbytero dari debet,non pōt dari per epiſcopum diſpenſando cum non presbytero,ſine epiſcopi conſenſu.*

1 Et ex Iſto.6.art.trāſeo ad.7.videlicet †an eps poſſit diſpē
ſare in qualitatibus bñficij patronati circa pñtatio-
nē tamē ipſius,vt ad illud pñtet̃, ꝗ ſm ipſius bñficij qualitates
nō pñtaretur inuito prono?Et dic breuiter ꝑ dicta in ꝓx.pced.
art.& j.dicēda ꝙ nō:qa ſi hoc facere nō pt legatus, vt no.in ca.
cum dilectus hoc ti.& in ca.dilectus.de offi.lega.multo minus
eps:arg.c.ſtuduiſti.de of.le.cū ſimi. & hoc voluit expreſsè Cal.
in c.cum acceſſiſſent.de ꝯſt.vbi dicit ſe obtinuiſſe epm nō poſ-
ſe diſpenſare ꝯ inſtitutionem beneficij ipſam immutare,vel ꝯ
eam venire non ſolum inuito patrono,imo ſine eius ꝯſenſu.ꝑ
quod dictū.d.Ant.Ab. Im.&Dom.ibi faciētes de eo magnum
2 feſtum inferūt, † ꝙ ſi ſm inſtitutionem bñficij collatio eſt fa-
ciēda presbytero nō pt eps ſine licētia proni diſpēſare, vt illud
detur nō presbytero.ꝗ opi.oēs ſequuntur ibi.de quo dicto la-
tè diximus.ſ.in prox.7.q.prin.huius par.in xxx.& vlt.art.vbi vi
de:quia ibi dicta hic caderent: ſed vt materia quæ ibi tangebat̃
finiret̃, poſuimus ibi hanc diſceptationem.¶ Ex quo dcā Cal.
3 Im.in d.c.cū acceſſiſſent.infert,ꝙ† licet pronus pp negligētiā
amiſerit ptāē pſentandi: tamē ſuperior ꝯferēs iure deuoluto
nō poterit aliter dcm̄ beneficium ꝯferre,ꝗ ſe habet inſtitutio,
& natura bñficij.de quo latè dicem⁹.j.in 3.par.hui⁹.2.li.in 7.q.
4 prin.in 13.art.¶† Limitatur tamē hæc ꝯclo, vt nō ꝓcedat qñ
immineret neceſſitas, ꝑ ꝗ ꝓ vtilitate eccleſiæ eps moueret̃ ad
diſpēſandum circa beneficiū patronatū:& ipſius qualitates alr
ꝗ ei⁹ natura exigat: quia ēt patrono inuito hoc poterit facere.
ita Ab.ſingulariter ī d.c.cū acceſſiſſent.ī pe.col. & ibidē.d.Fel.
in 8.& 9.col.qui multa pro hoc adducit.¶ Poteſt fieri alia cō-
5 cluſio,† ꝙ eps cum ꝯſenſu patroni & ēt ſui hr̃dis pt diſpēſare
circa qualitates bñficiorum:& ſic vt beneficium ꝗuis ſit ſacer-
dotale ex lege fundatoris poſſit non ſacerdoti pſentari ꝑ dcm̄
aureū Hoſt.& Car.extēſum ꝑ Ab.& alios in d.c.cū acceſſiſſent.
& iſtas duas concluſiones cum limitatione latè ꝓſequitur.d.
Barb.in d.c.cū acceſſiſſent.in xj.& xij. col. & ibidem d.Fel.in d.
7.& 8.col.et d.me.Corſe.in apoſtillis ad Abb.& in lectura ibi,
quam ego habeo.& in ſingularibus ſuis, in verbo,patronus.in
verſ.ſecundo adduco.& Barba.in conſ.23.ſcripſit propheta.in
8.col.in j.vol.& d.Roch.in hoc tract.in verbo,honorificum.in
3.q.& diximus latè.ſ.in d.7.q.princ.in xxx.art. vbi copioſè hęc
tractauimus:& an & quando poſſit epiſcopus inuito patrono,
vel cum eius conſenſu diſponere de beneficio patronato, ali-
ter quam eius fundatio dictet:dicemus latè Deo duce,& in ge
nere in 3.lib.in vj.q.princ.in 7. art. Et quando fit deuolutio ad
epiſcopum:quia patronus non præſentauit vel præſentauit ſci
enter indignum:an epiſcopus debeat beneficium illud confer
re iuxta qualitates ꝑ fundatorem appoſitas, vel aliter diſpenſa
re inuitis patronis vltra hic dicta dicemus,latè j.in 3.par.huius
2.lib.in 7.q.prin.in 13.art.vbi de hoc erimus principaliter tra-
ctaturi.Et ita ſufficiant pro iſtis idoneis & indignis præſentatis
vel præſentandis & diſpenſationibus circa eos faciendis: &
claudatur hæc.x.princ.quæſtio.

¶Concluſiones,amplia.lim.extenſio.reſtr.& declara,quæ col
ligi poſſunt ex iſta.x.q.prin.&eius.7.art.colligūtur ex ipſiſmet:
aut quia in fine art.ſunt appoſitæ:vt apparet in 3.art. Aut ex ip
ſiſmet art. vt apparet in 1.& 4.art.Aut ex diſtinctionibus in il-
lis appoſitis,quæ omnia ſi vellemus reducere iuxta morem, eſ
ſet illud idem replicare,& paginas occupare videte ibi.

¶Vndecima & vltima prin.q.1.part.2.Libri.

1 *Præſentari an poſſit procurator pro conſtituente,pater pro filio, conſanguineus pro conſanguineo,cum promiſſione de rato.& n.11.12.*

2 *Præſentatio perſonalis debet fieri.*

3 *Præſens quis proprie dicatur.& n.6.*

4 *Aſpectus magis afficit,non ſecus quam viua vox.*

5 *Abſens præſentari non poteſt.*

7 *Abſens examinari quis non poteſt.*

8 *Præſentationis forma requirit,præſentatum actualiter eſſe præſentem.*

9 *Abſenti poteſt fieri collatio,electio,& poſtulatio. & quare non item præſentatio n.10.*

13 *Pater pro filio examinari nequit:nec conſanguineus pro conſanguineo.*

Ex quo

EX quo ſupra ſatis eſt dictum quis poteſt pñtare:& an per procuratorē: & modo tractauimus,qui poſſunt præſentari:& qui non: reſtat ſimiliter videre an quēadmodū p̄roni pñt pñtare p
ꝓcuratorem licet abñtes eodē mō pñtādi, licet abñtes poſſint
pñtari per procuratorē,videlicet vt præſentandi nomine pro-
curator præſentetur pater pro filio,conſanguineus pro cōſan
guineo cum promiſſione de rato præſertim ex conſuetudine:
vel ſi præſentandus eſt notus habenti inſtituere:ex qua.q.prin.
1 colliguntur ĵ.ſcripti art.diſcutiendi. ¶† Et primus erit:an pro-
curator pro conſtituente pater pro filio,cōſanguineus pro cō
ſanguineo,cum promiſſione de rato,præſentari poſſunt:& ad-
mitti debeant per habētem inſtituere?¶Et gl.in cle.dudum.in
§.ſtatuimus.in ver.ac deinde.in verbo præſentari.de ſepulturis
2 †dicit,ꝙ præſentatio debet fieri perſonalis:nā ille dicitur præ-
ſens,qui præbetur ſenſibus corporis,& facere.ff.de verb.obl.l.
j.in prin.& ita ibi colligit Card.in 4.not.d.verſi.ac deinde.in fi.j.
3 & in prin.2.col.vbi dicit,†ꝙ licet variis modis qs dicat̄ pñs:ta
men ꝓprie loquēdo,pñs dr̄, qui exhibet̄ ſenſibus vt d̄r gl.illa:
& addit Lap. dicerē,pñs d̄r,præſentibus poſitus: facit qđ no.in
gl.in ver.ſuper eorum præſentia.in c.teſtes.3.q.9.& iō d̄t Lap.
ex hoc nō ſufficere p̄rono pñtare ſuperiori aliquem abñtem:
licet p l̄ras poſſet pñtare.c.ea noſcit̄.de his,quæ fi.à p̄la.& dixi-
mus.ſ.in 4.q.prin.huius par.in j.15.& 16.art. & ſubdit Pau.di-
cere ꝓ pſonali præſentatione facienda,facere.c.nobis.& ca.fi.
hoc tit.& dicit idē Pau. requiri pſonalem pñtationem pp qua
litates requiſitas in pñtandis,de quibus ibi quæ ꝯpræhendunt̄
qñq; ex aſpectu:nec aliter cognoſcere poſſumus: ſed nec p̄ſu-
4 munt̄ in eſſe:licet.n.religioſus†præſumat̄ bone ꝯſciētie:tñ a-
ſpectus magis afficit,ſicut viua vox:facit quod no.12.q.j.expe-
diti.in vlt.gl.& de no.ope.nun. cum ex iniuncto.nō tñ præſu-
mit̄ pitus,vel aptus ad tale offm̄,cū ſit ab illo excuſatus.ad hoc
24.diſt.c.qñ. nam p̄t eſſe bonus religioſus,& illiteratus.vt no.
16.q.j.c.ledi.& ideo dicit Pau. ꝙ de qualitatibus requiſitis po-
terunt prælati ſe informare,ne præficiant ignaros, & non ꝓba
tos.79.diſt.quid eſt cito.¶Idem dicit Pet.de anc.in d.§.ſtatui-
5 mus.in 2.col.in 4.no.& in prin.3.col.vbi refert prædicta: † &
ideo dicit patronum præſentare non poſſe aliquē abſentē ad
eccleſiam vacātem:licet poſſit ipſe præſentare p l̄ras:& ad hoc
all.cle.frequēs.in ver.pñtatus.de exceſ.præla.dicentē ſufficere
præſentatum cum inſtrumento p̄ſentantis accedere ad ordina
rium,ſed non ꝯ̄:& idē vult Imo.ibi & oēs:vnde cū in electio
ne ꝯfeſſorum electi ꝓ qualitatibus,quę in ipſis requirūt̄,debēt
p̄ſentari pſonaliter:vt in d.cle. dudum.ī §.ſtatuimus.eodē mō.
& multo fortius hoc debet fieri in p̄ficiendis beneficiis,cū in il
lis multo plura requirant̄.de quibus latè dixim⁹.ſ.in j.art.ꝓx.p̄
ced.q.prin.& ꝙ abſens nō poſſit p̄ſentari,tenet Ab.rōe de qua
ſ.in d.c.ea noſcitur,in 2.no.¶Idem vult Rota.211. non ſuffi-
cit patronis.hoc tit. in antiquis. quæ dicit non ſufficere patro-
nis eligere , noīare vel præſentare, ſeu literas de præſentando
ep̄o mittere,niſi p̄ſentent electū ſuperiori,ad quē ſpectat inſti
tutio realiter ĵ. tempus à iure ſtatutum. & dicit in fine rōnem
eſſe,vt ſuperior qui habet inſtituere, poſſit videre & examina-
re pſonam p̄ſentati:an ſit idonea ad regimen illius beneficij. al
legat.c.cum nobis olim.de ele.& c.fi.de elec.lib.vj. & aliam rō
6 nem: † qa hoc ſonat verbum,p̄ſentare:nam is d̄r p̄ſens,qui p̄-
betur ſenſibus corporis.& all.Io.an.& Pau.in d. cle. dudum.&
hoc ēt vult Compo.& Io.An.in c.capitulum ſanctæ crucis. de
reſcrip.vt ibi Rota in ſua addi.& idem vult pulchre Abb.in ꝯſ.
76.inuocato &c.plura ſunt examinanda.in 3.dubio.in 2.volu.
vbi dicit communem opinionem eſſe non ſufficere p̄ſentare,
niſi p̄ſentatus ſit p̄ſens ĵ.quadrimeſtre:quia alias non eſt p̄ſen-
tio:& abſens præſentari non p̄t.all.gl.in d.cle.dudū.in ver.pre
7 ſentari.†nam in abſentia quis examinari nō pōt,& non eſt ex
pectandus vltra quadrimeſtre,ex quo inferretur præiudicium
eccleſiæ,vt ibi:& idem vult Præpo.in c.ꝯſtitutus.el 2.in 2.col.
de appel.& ibi d.me.Corſe.& in ſuo reper.ad Abb.in verbo,pa
tronus.in pe.col.in ver.habens ius,¶ Et hoc etiam voluit Ab.
in gloſis ad cle.in d.clem.dudum. de ſepult.& in 2.col.in verſ.
vbi autem requiritur ſuper.d. gl.in verbo, præſentari.vbi dicit
nec procuratorem præſentandi poſſe ꝓ eo p̄ſentari: & ꝓ hoc
all. ſupraſcriptā rationem:qa debet ſe exhibere pſonaliter &c.
& alleg.ēt pro hoc tex.iſtud probātem in cle.j.de exceſ.præla.
in verbo,& iudicibus.& addit hoc eſſe verum:quia pręſentat⁹
debet eſſe præſens coram habente inſtituere,& petere inſtitu-
tionem.tex.eſt in c.vnico.hoc tit.lib.vj.& in c.fi.hoc ti.in anti-
quis:vt ibi p eum.hoc idem voluit Gay.in repet.c.fi.de ele.lib.
vj.in 46.col.vbi quærit de forma,& modo præſentandi : & di-
xit requiri p̄ſentatum actualiter eſſe p̄ſentem coram ep̄o:alle-
gat Fra.i.Car.in cle.j.in verbo,p̄ſentatos.in oppo.de exceſ.præ
la.& Io. An.& ibi Car.in c.fi.hoc tit.& Arch.in c. j.de præb.lib.
8 vj.in verbo p̄ſentatos.in fi.& Car.in d.cle.dudū.¶ † Et ex hoc
collige Gay.velle requiri ꝓ forma p̄ſentationis p̄ſentatum ac
tualiter eſſe præſentem:& ideo ego ſoleo ponere in p̄ſentatio
nibus in practica tales patroni &c.p̄ſentāt reuerendo domino
ep̄o talem actualiter p̄ſentem:vt dicet̄.ĵ.in 2. par.huius 2.li.in
xv.q.prin.in 4.art.ne p̄ſentatio peccet in forma:hoc idem vult
Imo.in d.c.ea noſcitur.in 3.not. de his,quæ fiunt à p̄la. hoc ēt
voluit Roch.in hoc ſuo tract.in j.char.in vlt.col.in 3. q. vbi q̄-
rit,quid ſit p̄ſentatio: & dicit eſſe exhibitionem quādam factā
de clerico p̄ſente ſenſibus corporis illius,cui ſit p̄ſentatio.alle.
Abb.in d.ca.ea noſcitur.& gl.in d.cle.dudum:& Abb.in c.cum
parati.in j.col.de appel. vbi dicit , ꝙ ille qui debet ſe p̄ſentare,
non poteſt mittere nuntium & ex hoc ipſe Roc.infert, ꝙ cle-
ricus abſens ab ep̄o, vel ab alio inſtituere habente, non poteſt
p̄ſentari,ſed debere inſtitui.& ita ibi reſidet,quod etiam nos di
ximus.ſ.in j.art.j.q.prin.huius part.& hoc etiam voluit Pau.de
cita.in hoc tract.in vj.par.in 32.q.vbi pulchre:& d.Fel.ſimiliter
pulchre in ca.cum omnes.in 17.col.in verſ.ſed aduerte.de cō-
ſti.& iſta eſt communis omnium doct.ſententia: & hoc etiam
9 volunt doct.allegandi in ſeq.art.huius.xj.q. prin.¶† Licet ali-
ud ſit in collatione,quia abſenti beneficium cōferri poteſt.ca.
ſi tibi abſenti.de præb.lib.vj.cum ſimi.¶Et ſimiliter abſens pōt
eligi,& poſtulari. 63.diſt.c.ſacrorum.c.qa pp.& c.innotuit.de
elect.& voluit pulchre Firma.in tract.de ep̄o.in j.part.2. libr.in
10 26.q.¶† Et crederē rōnem diuerſitatis eē: quia ipſemet cōfe
rēs omne ius tribuit, & p̄ſumitur tribuere illi,q meret̄,cū ipſe
hoc habeat indagare.de ſcrutinio ordinandorum,p totum: &
eligentes præſumuntur habere notitiam electi:& ꝯfirmās ha-
bet examinare electionē:vt de elect,p totum:pñtatus aūt p̄ſen
tatur ab aliis,qui non habēt talem indagationem facere,& pñt
errare,& verbum pñtare hoc ſonat,quod nō ſonat verbū,con
11 ferre,vel eligere.†Et ex iſtis ſequuntur duo corollaria.Primū,
nam ex quo pñtandus non debet eſſe abñs, ſed pñs : & eſt exa-
minandus,vt ſ.eſt dictū ēt ꝓcurator eius nō poteſt p̄ſentari:vt
expreſsè voluit Abb.ſup.d.gl.in verbo,p̄ſentari.in d.cle. dudū
& alij.ſ.allegati:licet patroni poſſint p ꝓcuratorem p̄ſentare:p
tex.in d.ca.ea noſcitur. & in ca.fi.de conceſ.præben.vt de hoc
12 vlt.diximus in 4.q.huius par.in j.& ſeq.art. ¶† Secundum co-
rollariū qđ ſeqtur,eſt nā licet pr̄ poſſit p̄ſentare ꝓfilio,& ꝯſan
guineus ꝓ ꝯſanguineo, cū cautione de rato:iuxta.l.ſed & hęc.
de procura.& diximus latè.ſ.in d.4.q.prin.in 17.art.non tamē
pater poſſet p̄ſentari pro filio abñte: nec conſanguineus ꝓ cō-
ſanguineo,ēt cum cautione de rato, per ſ.dicta : quia nec pr̄ ꝓ
13 filio,nec†conſanguineus ꝓ ꝯſanguineo examinari poteſt & li
cet hoc vlt.non ſit tactum ab aliquo ego puto illud veriſſimū.

¶Secundus art.11.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Abſentem præſentari non poſſe conſuetudine induci.*
2 *Conſuetudo contra eccleſiam,ratione grauaminis nociui,non valet.*
3 *Conſuetudo inimica canonibus,irrationabilis iudicanda.*

1 Dubitatur Secundo † ex quo de iure abſens pñtari nō poteſt: an ſaltem hoc induci poſſit ex
ꝯſuetudine,& valeat,vt qs ēt abſens pñtari poſſit? Hunc art.tā
git Abb.in d.conſ.76.inuocato &c.plura ſunt examinād a in 3.
dubio. & dicit intantum ꝓcedere ꝯcluſionem factam in p̄ced.
art.ſ.p̄ſentandum debere eſſe pñtem, vt examinari poſſit,ꝙ pu
tat non valere ꝯſuetudinem in ꝯ̄rium.all.in arg.c.j. de conſue.
¶Quod ego puto veriſſimum:quia ſi talis cōſuetudo valeret,
eſſet in p̄iudicium & grauamen eccleſiarum,qbus p̄ſentandi p̄-
ficiūtur:vt p Ab.& doc.in d.c.j.¶Itē iſta ꝯſuetudo eſſet ſine rō
ne:& ſic abuſiua:imo rationibus in pręced.art.poſitis ꝯ̄ria,quę
2 non valet,Ab.in d.c.j.¶†Imo omnis conſuetudo ꝯ̄ eccleſiam
ratione grauaminis nociui,non valet,ſed reuocari debet:vt la
tè p Abb.in d.c.j.in 3.col.in fi.ſed hæc eſt huiuſmodi:quia non
facit examinari bñficiatum. ergo &c.Et cum hæc conſuetudo
3 †ſit inimica canonibus,p̄ſumi debet irrationabilis : vt p Ab.in
c.ad noſtram.& in c.cum venerabilis.de ꝯſue. q̄to magis iſta q̄
eſt ꝯ̄ rationes prædictas.¶ Item iſta conſuetudo eſſet ꝯ̄ eccle-
ſiaſticam diſciplinā,quę nō debet admitti.Abb.in c.cum inter.
de conſue.quia dicitur inhoneſta,quæ non valet.c.cum deco-
rem.de vi.& hone.cle.& Abb.in d.c.cum inter.¶Imo ēt d̄r, ꝙ
ꝯſuetudo irrationabilis(ꝓut eſſet iſta,quæ eſt ꝯ̄ rōnes de qui-
bus.ſ.)appellatur corruptela Ab.in c.cum venerabilis.de ꝯſue.
¶Imo etiam iſta diceretur conſuetudo impeditiua correctio-
nis quæ non valet:vt per Abb.in ca.irrefragabili.in j.col.de of.
ord.& ibi ſcribentes : vnde eodem modo dicerem cum Abba.
in d.conſ.iſtam conſuetudinem non tenere.¶ Et tanto magis
non te

non teneret,ſi eſſet verũ,quod dixit Gay.in d.rep.c.ſi.de ele.li.
6.in 46.col.& retulimus.ſ.in proximo pręced.art.examinatio
nẽ requiri ꝓ forma in huiuſmodi; & ſic de neceſſitate requiri
præſentiam : nam tanto magis non valeret conſuetudo ꝯria:
per ea,quæ dicit Bal.in ca.conſtitus.el 2.de appel.& ibi Propo.
in 2.col.de quo erimus dicturi latè.j.in proximo ſeq.art. cum
tractabimus quãdo examinatio requiratur pro forma vel ſub-
ſtantia actus.

¶Tertius art.11.q.princ.1.part.2.Libri.

1 *Abſens notus habenti inſtituere,an poſſit præſentari, adeo quòd non indigeat examinatione.& n.2.4.11.12.13.& 15.*
3 *Præſentatio eſt quidam gradus ad inſtitutionem obtinendam.*
5 *Clerici vnius diœceſis non ſunt recipiendi in alia diœceſi ſine literis ſui epiſcopi.Fallit in notis.*
6 *Præſentatus notus epiſcopo,non eſt ſubiacet examinationi.*
7 *Electus notorie idoneus,poteſt confirmari ſiue examinatione.*
8 *Examinatio obiectorum,que fit contra perſonam electi,an poſſit in eius abſentia fieri.*
9 *Examinatio non requiritur in noto,niſi examinatio ſit de forma.*
10 *Felinus examen paſſis.*
14 *Examinari non debet notis.Fallit in conſecratione epiſcopi.*

1 Eſt modo Tertio loco videndum,†qd ſi clericus pñ-
tãdus ſit notus habenti inſtituere, adeo vt
non indigeat examinatiõe,an talis abſens præſentari poſſit?Et
Bal.in c.cõſtitut⁹.el 2.de appel.in 2.col,colligit arg.ex illo tex.
ibi ꝯſtaret,ꝙ notus nõ ſit examinandus allegat ad hæc.47.diſt.
c.de petro.33.diſt.c.ep̃s.& dicere,legẽ rei demonſtrare demõ-
ſtrationẽ adiicere fruſtra eſſe.l.j.in fi.ff.de dote præleg.& dr ẽt,
quod patet expreſsè,non eſt probare neceſſe:ita Bald.vbi ſ.&
hoc volũt ibi doc.& præſertim Abb.in prin. 2.col.¶Et ex hoc
2 Abb.in c.ea noſcitur.in not.dicit,ꝙ quamuis †clericus pręſen
tandus debeat eſſe pñs:per gl.in ſæpe all,cle.dudum.in verbo,
præſentari.de ſepul.& diximus.ſ.in j.art.præſentis.q.prin,tamẽ
illud dicit verum,niſi præſentandus ſit notus: nã queadmodũ
bñficium p̃t præſentari abſenti: vt in c.accedens.de præb.& in
c.ſi tibi abſenti.e.ti.li.vj.Ita et pręſentari p̃t,ex quo ſuperior ha
bet illius perſonæ qualitates notas:& hoc dr notandum qa ſæ
pe accidit.¶Et hoc vult ẽt Abb.in conſ.76. inuocato &c.plu-
ra ſunt examinanda in 3.dub. in 2.vol.qui ꝓbat hanc concluſ.
tali rõe præſentatio perſonalis ñ requiritur ad aliũ finẽ, niſi vt
ſuperior, qui habet inſtituere,poſſit illũ examinare ad finẽ ap-
probandi,vel reprobãdi eum:arg.c.venerabilis.de ele.c.cupiẽ-
tes.de lect.lib.6.Sed ſi p̃ſentandus eſt notus ſaltem ipſi ordina-
rio vel habẽti inſtituere , nõ requiritur alia examinatio ad finẽ
inſtõnis faciende.tex.eſt in d.c.conſtitutus. & in ca.nullus.24.
diſt.Ergo habens inſtituere,poteſt illam præſentationẽ admit
tere.¶Confirmat hoc alia rõe: ordinarius p̃t abſenti conferre
bñficium:vt in d.c.ſi tibi abſenti.de præb.li.6.& in ca.gratia. de
reſc.e.li.poteſt ẽt inueſtire abſentẽ per procuratorẽ,vel ipſum
procuratorem pro abſente:vt legitur & no.in d.c.accedẽs.for
tius debet ergo poſſe admittere præſentationẽ factam de ab-
3 ſente,cũ †p̃ſentatio ſit quoddam inchoamẽtum ad inſtõnem
obtinẽdam.& c.quod aũt.hoc ti. & totale ius ſpũale transferr
per inſtõnem ipſius ordinarij.arg.d.c.quod aũt.& ĩ c.cum Ber-
toldus.de re iud.no.Inn.in c.quod ſicut.de elec.facit tex.& qd
ibi no.in c.dilectus.de of.leg.Includitur.n.ius p̃ſentationis ſub
collatione libera,q̃ facit ordinarius.habet.n.collatio vim elec
tionis & collationis:vt no.Inn.in c.cũ olim.de cauſa poſ.& ꝓ-
prie.ſi ergo collatio poteſt fieri abſenti: vt in præallegatis iuri-
bus: ergo p̃ſentatio de noto,& inſtitutio,ꝑ arg.à paritate rõis,
de confirmatione vtil.vel inut.c.cum delicta. & c.tranſlato.de
conſt.cum ſi.& hanc partẽ dr ibi Ab.puto veriſſimam:nec cre-
do ꝙ diſcrepaſſet aliquis ſcribẽtium,ſi hãc limitationẽ cõſide-
raſſent,nec reperitur aliquis diſcrepãs(vt ipſe ait)qui ꝯrium te
neat.¶Et hoc ẽt voluit Phil.in d.c.conſtitutus.& ibi Præpo.in
2.col.allegantis.d.c.Abb. in d.cap.ea noſcitur. & idem vult ibi
in prin.d.me.Corſ.& in c.cum parati. in j.char.ſuper.v.no.Ab.
& ita d.me.in reperto.ad Abb.in verbo, patronus.in verſi.ha-
bens ius.& hoc voluit Gay.in d. rep.ca.ſi.de elect.libr. 6.in 46.
col.& do.Roch.in hoc tract.in vltim.col.j.char.in 3.q.& idem
Roch.in d.tract.in verbo,honorificum. in vj.q & Pau.de cira.
pulchre in hoc tracta.in vj.part.in 32.q.& vt Abb.dixit in ſuo
conſ.ſ.alleg.nullus diſcrepat ab hoc.¶Tu pro ornamento hu
ius dicti Abb.quod eſt limit.concluſionis factæ in 1.& 2.prox.
præced.art.quod dictum fuit originale dict.Abb.in d.c. ea no-
ſcitur.¶Dic primo pro eo facere dictum Bal.& ipſius Abba.in
4 d.conſtitutus.de quo.ſ.¶ † Secundo adduco d.me.Corſet.in
reper.ad Ab.in ver.examinatio.vbi dicit,ſi ſcholaris eſt noto-
rie doctus,poterit promoueri ſine examinatiõe: quia habet te
ſtimonium totius populi : licet poſtmodum addat , ꝙ ex quo
in doctoratu requiritur examinatio pro forma, requiratur ali-
qualis examinatio.alleg.Abb.in d.c.conſtitutus.quod idẽ vult
Prepo.ibi.¶Tertio adduco Hugoli.in l.j.C.de athle.li.x. ꝙ nõ
examinatur qui de curia Romana accipitur:quia fruſtra fit de-
5 monſtratio rei certè demonſtrate.l.j.ff.de dote p̃le. ¶† Addu
co quarto ſingulariter dictum Inn.in c.cum iamdudum.de p̃b.
ꝙ licet clericus vnius diœc.non debeat recipi in alia diœceſi ſi
ne literis ſui ep̃i.c.fraternitatis.cum ibi allega.de cle.de non re
ſiden. Tamen iſtæ literæ requiruntur ſecundum eum ꝓ ignotis.
ij autẽ q ſunt bñ noti, ſiue ſint clerici,ſiue laici,poſſunt abſ-
que hmõi literis recip̃i.quod dictum refert & ſequitur Abb.
in d.c.cum iam dudum.in 2.col.in ver.nec obſtat ſecundum e-
um.& in d.c.fraternitaris.ibi limita hunc tex. parum poſt prin.
& idem Abb.in c.tuis.in ver.in ea.gl.de præb. ¶Adduco quin
to d.Abb. in ca.in Lateranen.in ſi.ver.ſed quæro nunquid.de
6 præbend. ꝙ licet † præſentatus ep̃o ratione curæ animarum à
collatore bñficij ſit examinandus,vt ibi omnes : tamen ſi præ-
7 ſentatus eſt notus ep̃o,non debet examinari. ¶† Adduco ſex
to Ab.in c.3.in ſi.3.no.de ele.ꝙ ſi electus eſt notorie idoneus,
p̃t ꝯfirmari ſine examinatione.& all.d.c.conſtitutus. & eſt tex.
expreſſus.& ibi optima gl.in c.nullus.el 2.ibi populari teſtimo
nio. 24.diſt.¶Adduco ſeptimo Rotam.27.licet romana de re
ſcript.in nouis.vbi habetur,ꝙ licet motus proprius debeat ex-
primi,ad hoc,vt eius fauores conſequãtur. c.ſi motu proprio.
de præb.lib.vj, tamen ſi reſcriptum prouidet alicui exiſtenti in
loco notiſſimo,præſumitur motus proprius;licet nõ exprima
tur quid dictum Rotæ dr do.Fel.in c.ſi quando.de reſcr.in vlt.
col.in ver.obſtat c.ſi motu proprio.non teneri. ¶Adduco oc-
tauo ſecundum membrum diſt.Dom.in ſi.c.ſi forte.de ele.lib.
8 6.vbi quęrit, an examinatio obiectorum†quę fit ꝯ perſonam
electi, poſſit fieri in eius abſentia? et diſtinguit aut examinatio
non fit in ꝯdictorio iudicio:ſed tñ ex officio iudicis, ad viden-
dum,an ſit dignus:& tũc hæc examinatio poteſt fieri in abſen-
tia electi:& in iſto membro poſſet adaptari caſus noſter. Sed
melius ſecundum membrum facit à fortiori : cum non ſumus
in ꝯtradictorio iudicio : & ſecundum membrum eſt iſtud.Aut
hæc examinatio fit in ꝯdictorio iudicio:& tũc aut perſona ele-
cta eſt graduata in aliqua facultate : & poterit in abſentia fieri
examinatio:aut non eſt graduata:& proſequitur ſuã diſt.vt ibi
per eum. Ecce modo qualiter in examinatione perſonæ gra-
duate non requiritur eius præſentia propter pręſumptionem,
quam habet pro ſe.Cũ ergo in caſu noſtro requiratur præſen-
tia propter examinationem,& examinatio in iſtis perſonis no
tis & graduatis poteſt fieri in abſentia:imo in noto non requi
ritur:& ĩ graduato præſumitur:ergo ceſſante cauſa præſentiæ
debet ceſſare actualis præſentia.c.cum ceſſante. cũ ſi.de appel.
& ſuprаſcripta diſtinctio eſt perpetuo notanda.¶Adduco no-
no, quod pulchre dixit Firma.in tracta.de epiſcopo in 3.lib.in
2.2 prin.partis.in 17.q.ꝙ licet per ordinarium etiam nullo op-
ponente debeat fieri inquiſitio de perſona electi antequam
confirmetur.ca.poſtquam.de elect. & etiam de validitate ele-
ctionis,vt de primo in c.poſtquam de elect.de ſecundo in c.cũ
nobis.& ibi gl.eo.tit.tamen prædicta vera ſunt, ſi electus non
eſt notus confirmare habenti:quia ſi eſt notus,non debet fieri
inquiſitio:nam de incognito non de cognito facienda eſt talis
inquiſitio alleg.gl.in d.c.de petro.47.diſt.& gl in d.ca.nullus.
24.diſtin.¶Adduco decimo aliud,quod idem Firma.ibi ponit
annum probationis non habere locum in noto: & ideo notus
ſine probatione recipitur in monaſterium.ca. ad apoſtolicam.
9 de reg.& gl.in d.c.de petro.& hæc pro nunc ſufficiant.¶† Ta-
men eſt aduertendum primo,ꝙ Bal.in d.ca.conſtitutus.el 2.in
2.col.in nota de appel.qui videtur autor huius limitationis (li
cet re vera Abb. ſit autor in caſu noſtro illam inferendo ex di-
ctis Bald.)vult ipſam concluſionem habere locum. ſ. in noto
non requiri examinationem , niſi examinatio eſſet de forma
actus:vt in examinandis pro licentia doctoratus: quia quando
requiritur pro forma,prætermitti non poteſt : quia forma dat
eſſe rei,&c.Ita Bal.vbi ſ.& ibi etiam Abb.& d.Prepo.¶Ex quo
dicto ibi.do.Prepo.in 2.colũ. infert hoc habere locum in pro-
mouẽdo ad officium auditorum ſacri palatii apoſtolici, quod
Rotæ appellant:nam talis licet doctor excellen.(quia alij non
audent tentare aſſecutionem tanti officij) neceſſe eſt, ꝙ prius
examinetur antequam ad Rotam recipiatur. alleg.in arg.c.ſcri
ptum.de elect.& do.me.Corſe.in d.ca.conſtitutus.de appel.al-
ludit ad do.Fel.qui cum eſſet excellen.& erat aſſumendus Ro
tæ auditor,nolebat pati examen,ex quo erat fama,ſuper ethe-
ra notus,graduatus in vtroq; iure:& qui legerat iura canonica

tanto tempore:adeo ꝙ erat effectus comes:iuxta ea quæ dixit
Bart.& Pau.de ca.in j.conſti.C.§.hæc quæ.per l.j.C.de profeſ.q
in vrbe Conſtan.lib.12. Et ſic ſibi videbantur ſuffragari omnia
s̃.ſcripta:& maxime diſt.Dom.in d.c.ſi forte.de ele.li.6.& nihi-
lominus,quia in illo caſu examinatio requirebatur,pro forma
30 †paſſus fuit do.Fel.examen:& hoc idem vult do.Pau.de cit.in
hoc trac.in d.6 par.in 32.q.per allegata per eum:& do.Roch.ſi
militer hoc tra.in 4.col.j.char.in 3.q.& in verb.honorificum,
in 6.q. Iſta quæ vr̃ limitatio limitationis,me turbat in hac ma-
teria: nam cum præſentia in caſu noſtro pro examinatione fa-
cienda,& ſic ipſa examinatio requiratur ex forma ipſius præſen
tationis:vt dixit Gay.in d.repe.c.ſi.de elect.lib.6.in 46.col.neſ-
cio videre quõ poſſit notus admitti abſque actuali præſentia
& examinatione: niſi negemus in caſu præſentationis,quæ fit
per patronum,requiri ex forma:præſentiã,& examen præſen-
tati:& ſic ↄ Gay.vbi s̃.& ita ego dicerem pro concordia requi-
ri ſaltem aliquale examen: vt proxime diximus poſt do.me.in
ver.ſecundo adduco quę aliqualis examinatio poſſit fieri ẽt in
abſentia præſentati: prout dr̃ de graduato.& s̃.retulimus in 8.
31 dicto poſt Dom.in c.ſi forte de ele.lib.6.†Eſt ſecundo aduer
tendum ad aliud,ꝙ Gay.vbi.s̃.in d.xlvj.col.dicit dictum Ab.in
d.c.ea noſcitur.de noto,fore intelligendum, dummodo ita ſit
notus ꝙ examinatione non egeat.alleg.no.per Specul.in titu.
de diſpenſa.§.nunc epiſcoporum.ver.lxxviij.& Rotam.cxij.in
cip.item non ſufficit patronum in fi.in nouis:& deciſi.cclxiij.I-
tem ſi mandatis auditoris.&dicit facere.ff.de ritu nup.l.genera
li.adducit etiam,quia eſt probandum pręſentatum eſſe boni te
ſtimonij.alle.Fran.i.Card.in c.in lateranen.de præb.& ita dicit
procedere no.p Imo.in d.cle.dudum.& in cle.j.de exceſ.præl.
quæ re vera antea fuerunt Ab.in d.c.ea noſcitur. ¶Et pro hoc
videtur dicendum huiuſmodi notitiam debere eſſe talem:&i-
32 ta perfectam ꝙ nullam requirat †examinationẽ, alias non ꝓ-
cedãt s̃.dicta;& hoc credo habere locum,per ea quæ dixit Do-
mi.de graduato in d.c.ſi forte.vt s̃.retulimus in 8.dicto, qui ta-
men adhuc examinatur,licet habeat pro ſe præſumptionẽ ade
pti gradus:ita & cum perfecte non noto:quia debet aliqualiter
33 examinari.¶†Aduerte tertio,ꝙ licet dictum præcedens ſit ve
rum.ſ.notum non eſſe actualiter præſentandũ,vt s̃.tamen hoc
procedat,quãdo notus eſſet de diœc.inſtituere habentis:quia
cum ſibi ſit notus ſufficit:& ideo non eſt examinandus,vt s̃.eſt
dictum:tamen ſi præſentandus eſſet de aliena diœce.quamuis
eſſet notus,omnino non debet inſtitui ſine literis commenda
titiis proprij epiſcopi,Tex.& ibi no.doc.in c.fraternitatis.d̃ cle
ri.non reſid.tex.& gl.in c.hortamur.lxxj.diſt. Ita voluit Roch.
in d.trac.in verbo,honorificum.ante fi.2.col.8.char.operis.in
ver.ego credo.quod tamen eſt ↄ ea,quæ diximus.s̃.in hoc art.
in ver.adduco quarto. Sed de hoc remitto me ad doc.in locis
s̃.alleg.in d.ver. adduco quarto. poterimus tamen ſaluare do.
Roc.vt dicta per doc.ĩ illis locis,habeant locum in aliis benefi
ciis,quam patronatis,in quib.non requiritur actualis præſenta
tio:ſed ex quo in patronatis requiritur vera præſentatio: & il-
le præſentandus eſt de aliena diœce. licet ſit notus epiſcopo,
non eſt notus ſibi,vt ouis ſua:debet ergo examinari:cogita,q̃a
ratio diuerſitatis procedit. ¶Vel poteſt dici:ꝙ quamuis ſit no-
tus ordinario,nõ poterit beneficiari ſine literis dimiſſoriis ſui
epiſcopi: vt etiam conſtet ſe nõ diſceſſiſſe propter aliquod cri
men,poſt quam alienus epiſcopus habuit notitiã de eo. ¶Vel
tertio poteſt dici:ꝙ licet requirantur literæ dimiſſorię,vel com
34 mendatitiæ poterunt ille præſentari ſine præſentando.¶†Ad
uertendum eſt & quarto,ꝙ Firma.in d.tract.de epiſcopo.in 3.
par.2.prin.3.lib.in 7.q.circa hanc generalem concluſionem in
telligit illam veram generaliter.ſ.notum non debere examina
ri:ſed dicit illam non procedere in conſecratione epiſcopi:q̃a
conſecrandus licet ſit notus:tamen de eo inquiri debet.23.diſ.
c.quia epiſcopus.cum gl.& gl.in d.c.de petro.Ita Firma.vbi.s̃.
35 ¶†Ego aduerterem quinto ad aliud ita demum epiſcopum ſi
ne examine poſſe admittere præſentationem de noto abſente
quando nõ eſſemus in ↄdictorio iudicio cum altero: quia tũc
non putarem debere,eum,velut notum,admittere,ſi contradi
ctor vellet eum eſſe præſentem,vt poſſit facere clareſcere,quę
contra ipſum opponit:alias p̃ſentatio non teneret:per ea,quæ
no.in d.c.dudum.de elect.faciunt quæ diximus in materia diſ-
penſationis.s̃.in x.q prin.huius par.in v.ar.in illo caſu,quando
duo concurrunt in electione,an epiſcopus cum vno ipſorum
idoneo poſſit diſpenſare patronis inuitis?in ver.quartus eſt ca-
ſus:quod puto verum,quia hoc caſu non poteſt cadere diſpo-
ſitio.c.accepimus.de præb.nec diſpoſitio.c.ſi tibi abſenti.eo.ti.
lib.6.in quib.iurib.conſideratur:quòd ipſe ſolus epiſcopus ha
bet de ipſius idoneitate cognoſcere.Quod non eſt in caſu no-
ſtro propter præiudicium aliorum præſentatorum cogita.

¶Quartus art,11.q.prin.1.part.2.Libri.

1 *Epiſcopus inſtituens præſentatum abſentem præſumitur habere notitiam præſentati.*
2 *Conſequens qui vult,videtur velle & antecedens.*

Et ex Iſtis quarto dubitatur,quid ſi præſentatur abſens,&
ab inſtituente acceptatur præſentatio, an inſtituens
præſumatur ipſius præſentati habere notitiam? Do. Abb. in d.
conſi.lxxvj.inuocato &c.plura ſunt examinanda.in 3.dubio.in
1 2.vol.tangit hoc,& concludit,†ꝙ quando ordinarius accep-
tat præſentationem factam de abſente,præſumitur eum ipſius
abſentis habere notitiam,ex quo illam præſentationem acce-
ptauit: ſicut præſumitur habere notitiam eius, cui beneficium
2 in abſentia contulit:†nam qui vult cõſequens,videtur appro
bare antecedens:vt not.in c.cum.m.de conſti.& in c. ex parte
de ſponſa.& hoc putat verum ibi do.Ab.¶D.Roch. autem in
hoc trac.in verbo,honorificum.in 6.q.in fi.dicit,ꝙ ſi epiſcopus
admitteret præſentationem de eo qui ſe corporaliter non ex-
hibuerit,valet præſentatio:quod dicit eſſe de mente Abb.in d.
conſ.& eſſe ſatis equum,& facere nota.per Abb.& doct.in ca.
cum acceſſiſſent. de conſti. Sed certe hoc Abb. ibi dicit verbis
expreſſis:& ſic non dicemus eſſe de eius mente: & ego teneo
eſſe veriſſimum:nam admittendo ipſum,pre ſe fert ſe habuiſſe
illius notitiam.

¶Quintus & vlt.art.11.q prin.1.part.2.Libri.

1 *Abſenſens notus epiſcopo præſentatus,infra quantum tempus debet acceptare præſentationem. Et an per procuratorem vel conſanguineum poſſit eam acceptare. & n.2.3.6.& 7.*
4 *Negotiorum geſtor non acquirit dominium abſenti,niſi à tempore,quo dominus ratum habet.*
5 *Mandatum generale non ſufficit in ſpiritualib.& beneficialib.ſed requiritur ſpeciale.*

Et pro Complemento huius materiæ, dubitatur quinto
1 &vlt.†ſi abſens eſt pręſentatus caſu,quo poteſt ſi
non ratificauit, & acceptauit præſentationem de ſe factã infra
quadrimeſtre, vel ſemeſtre ſecundum qualitatem præſentan-
tium,an teneat præſentatio,& an huiuſmodi acceptatio vel ra
tificatio poſſit fieri per procuratorem, ſeu per cõſanguineum,
vel per literas ipſius præſentati abſentis.¶Iſtum art. in 1.part.
ſui ponit Abb.in d.conſ.lxxvj. inuocato &c. plura ſunt exami-
nanda.in 3.dubio.in 2.vol.&de 2.par.ponit in 4.dubio.¶Dicit
ergo circa primam partem,cum argumentatus fuiſſet pro par-
te negatiua,ꝙ nõ tenebat ibi præſentatio:quia erat facta de ab
ſente dicit ideo præſentationem de abſente non valere vltra
alias rationes:quia ſi diceremus contrarium,poſſet graue prę-
iudicium irrogari eccleſiæ ex dilatione ſue prouiſionis.ſi.n. ſa-
tis eſſet patronum eligere: & abſentem præſentare, poſſet ſic
præſentatus differre aduentum ſuum per annum,&annos,nec
epiſcopus poſſet interim prouidere eccleſiæ:nã de illo præſen
tato non.quia non poteſt eum in abſentia examinare:vt in c.ſi
forte.de elec.lib.6.nec de perſona alterius poſſet prouidere tã
quam per patronum non præſentata:vt in c.decernimus.16.q.
7.in noto autem hoc non cadit:quia non indiget examinatio-
ne.requiritur tamen vt ipſe Abb.præſupponit ibid. in 4.dubio
2 vt†ĵ.quadrimeſtre vel ſemeſtre ſecundum qualitatem patro-
norum præſentantium habeat acceptare, vel gratificari, vt vi-
3 deatur præſentatio perfecta.¶†Et ſubdit in d.4.dubio, ꝙ legi-
time ratificatur,vel acceptatur præſentatio per procuratorem
ad hoc ſpecialiter conſtitutum quem dicit optime in hoc actu
poſſe interuenire,ex quo præſentandus erat notus.alleg.c. ac-
cedens.de præb.ſi.n.procurator poteſt interuenire,pro abſen-
te noto ad actum collationis.per quem trãsfertur plenum ius
ſpirituale,multo fortius poteſt interuenire in actu pręſentatio
nis,per quam præſentationem parum ius transfertur: quia dr̃
quoddam inchoamentum inſtitutionem obtinendam:vt in c.
quod aũt.hoc ti.nam valet arg.à maiori:vt in c.cum in cunctis.
in prin.de elec.& in auth.multo magis.C.de epiſ.& cle.cum ſi.
& ita reſidet dom.Abb.in d.conſi.¶Tu adde,nam ea quæ dixit
Abb.in d.conſ.de ratione, ꝙ eſſet neceſſe præſentatum etiam
per literas ſe præſentari habenti inſtituere,ne res vadat in infi-
nitum,fortificãtur per id,quod dicit Rot.ccxj.non ſufficit.hoc
ti.in nouis: ꝙ ſi non præſentatur, non eſt ſatisfactum habenti
inſtituere:& ideo præſentatio debet acceptari infra tempus da
tum ad præſentandum à iure,vt ibi pulchre vult Rot.¶Conſi
dera ẽt dicta Abb.in d.conſ. bene procedere:nam ſi hmõi præ-
ſentatio de abſente noto equiparetur collatiõi, quę fit abſenti
per habentẽ conferre:&quando hæc collatio fit abſenti etiam
nulla perſo

nulla perſona media per illam collationem,nihil acquiritur ab
ſenti: vnde abſens nõ poterit dicere beneficium eſſe ſuum,an-
tequam acceptet illum:vt in d.c.ſi tibi abſenti.& in l.abſenti.ff.
de don.& in l.qui abſenti.ff.de acq. poſſ. eodem modo in præ-
ſentante non debet tenere pręſentatio de abſente facta,donec
per illum acceptetur:& ſi non tenet,niſi acceptetur,& non ac
ceptatur infra quadrimeſtre,nõ videtur præſentatus infra qua
drimeſtre:ergo deuolutio eſt facta ad ſuperiorem. Verũ tamẽ
eſt præſentatũ non poſſe retrocedere à præſentatione:ſed be-
ne poterit accumulare, ſicut nec ordinarius pendente accepta
tione non poteſt retrocedere à collatione:& ideo eſt facienda
acceptatio infra terminum datum ad præſentandum: tum ne
patroni deludantur: tum etiam ſi bene non deluderentur, vt
epiſcopus poſſit ꝓuidere, ne eccleſia patiatur in ſpiritualibus
& temporalibus: arg.c.cum vos.de offi.ord.¶Tamen,vt ſ.eſt
dictum huiuſmodi ratificatio vel acceptatio,poteſt etiam fieri
per perſonam mediam:& ex quo requiritur habentis gratifica
4 re animum.l.ſi ego.& quod ibi no.ff.de neg.geſt.†negociorũ
geſtor.n.non acquirit dominium abſenti: niſi à tempore quo
dominus habuit ratum.vt in d.l.ſi ego.& gl.not.in c. quam ſit.
de elec.lib.6. quæ vult in iſtis ſpiritualib. poſſe interuenire ne-
gociorum geſtorem:ſed oportere dominum habere ratum in
fra illud tempus infra quod tenebatur ipſe declarare animum
ſuum.l.pe.rẽ ra.ha.vt in exor. poſito in d.gl. & ideo requiritur
5 †ꝙ perſona media habeat mandatum non dico generale:quia
non ſufficit:ſed requiritur ſpãle, quia nec in iſtis beneficialib⁹,
nec in aliis ſpũalib.ſufficit generale mãdatũ:ſed requiritur ſpe
ciale tum propter qualitatem rerum:tum propter præiudiciũ:
quod euenire poteſt.Ita Abb.poſt doc.in d.c.accepimus.& iõ
idem Abb.in d.conſil.lxxvj. in 4.dub. requiſiuit ſpeciale man-
6 datum,vt proxime retulimus.¶†Et ex prędictis infert do.Ab.
in d.c.accepimus,poſt prin.2. col. coniunctam perſonam non
poſſe acceptare beneficium pro coniuncto ad hoc,vt coniun-
cto ſtatim acquiratur beneficium: quia coniunctio ſanguinis
non ſupplet ſpeciales defectus mandati,vt in l.pater.ff.de min.
& vult Inn.in d.c.accepimus.& Spe.in tit. de coniuncta perſo-
na. ¶Requiritur ergo omnino ſpeciale mandatum:& tunc be
neficium quæritur abſenti,ſi abſens inueſtiatur per procurato
rem,ſiue procurator nomine abſentis:vt in d.c.accepimus. ar.
in l.j.C.de acq.poſſ.& in l.j.§.per procuratorem.ff.de acq. poſſ.
¶Et hæc procedunt, ſiue ſit procurator conſtitutus ad accep-
tandum beneficium certum,ſiue incertum: quia ſatis hoc ap-
paret de animo & intentione domini conſtituentis:vt vult ibi
7 Io.And.& poſt eum Abb.& ſequitur ibi prædicta Imo. ¶†Ex
quibus dictis infero ad caſum noſtrum, ꝙ infra quadrimeſtre
vel ſemeſtre iuxta qualitatem patronorum præſentantium ab
ſens(caſu quo præſentari poteſt:puta quia notus)debet accep-
tare ſeu ratificare præſentationem de ſe factam: & ſic ſeque-
tur inſtitutio:& hoc agere poterit ipſe per ſe,vel per ſuum pro
curatorem habentem: tamen ſpeciale mandatum ad acceptan
dum illud beneficium,in ſpecie, vel quæcunque beneficia: &
hoc idem facere poterit per eius epiſtolam.d.c. ea noſcitur.&
no.in d.c.ſi tibi abſenti.¶Et ideo pater pro filio,& conſangui-
neus pro conſanguineo abſente hoc agere nõ poterunt:tum
per rationem.ſ.alleg.per Ab.tum etiam, quia eſſet neceſſe eos
promittere de rato:& talis ratificatio ſimiliter omnino eſſet fa
cienda infra quadrimeſtre vel ſemeſtre,vt ſ.eſt dictum:ergo ta
lis acceptatio patris vel conſanguinei nihil operaretur:ex quo
ipſius abſentis expectabitur præſentia facienda infra eundem
terminum.

Ex omnibus Dictis in præſenti.xj.q.prin.& eius v.ar
ti.pro concluſione collige,præſentan-
dum debere eſſe præſentẽ ſenſibus corporis illius,cui præſen-
tatur,& à quo inſtitutio expectatur.vt late diximus.ſ. in j. arti.
¶Amplia primo iſtam conclu.præſentandum debere eſſe pręſ
ſentem,intantum,procedere, ꝙ non poteſt præſentari procu-
rator abſentis per patronos quamuis habeat mandatum:per di
cta in d.j.art.per totum: & præſertim in ver.ex iſtis ſequuntur
duo corollaria.¶Amplia ſecundo.d.conclu.intantum proce-
dere:ꝙ nec pater pro filio, nec conſanguineus pro conſangui-
neo abſentibus admittuntur:ſed debent eſſe pręſentes ipſi pręſ
ſentandi:per ea,quæ diximus in d.j.artic.in verſ.ſecundum co-
rollarium ¶Amplia tertio.d.concl.præſentandum debere eſ-
ſe præſentem, intantum procedere, ꝙ non valet conſuetudo
diſponens abſentem poſſe præſentari,& non examinari:per ea
quæ diximus.ſ.in 2.art.Limita modo primo iſtam cõcl.proce-
dere,quando abſens præſentandus non eſſet notus habenti in
ſtituere:quia tunc eius pręſentatio in abſentia non valeret:ſed
quando præſentandus,licet abſens eſſet,tamen notus habenti
inſtituere,bene poterit præſentari: per ea quæ diximus.ſ.in 3.
art.cum plurib.ibi accumulatis.¶Extende hanc primam limit.
ſufficere præſentandum eſſe notum habenti inſtituere, intan-
tum procedere,ꝙ præſentatione admiſſa de abſente,præſume
tur ordinarium illius habere notitiam: & tenebit præſentatio:
per dicta.ſ.in 4.art.¶Reſtringe modo primo hanc limi.primã
ita extenſam procedere,quando habens inſtituere, habet ple-
nam notitiam præſentandi abſentis:nam tunc tenet eius præ-
ſentatio,quia non requiritur examinatio: ſed ſi præſentandus
abſens non ſit notus tali notitia, vt habens inſtituere habeat il
lius plenam,& requiſitam notitiam ad illum actum, non ſuffi-
cit:& ideo omnino debet eſſe præſens& examinari:vt diximus
ſ.poſt Gay.in 3.art.in ver.eſt ſecundo aduertendum.¶Reſtrin
ge ſecundo ipſam limi.procedere in caſu prædicto,quando re
quiritur examinatio præſentandi:non tamen pro forma:ſed vt
habeatur eius notitia:quia ſi eſt notus habenti inſtituere,quã
uis abſens præſentari poteſt:vt ſ ſed in alio actu requirente e-
xaminationem de forma:& ſubſtãtia actus:licet ſit notiſſimus
habentib.illum recipere & examinare,adhuc requiritur actua
lis præſentia & examinatio:vt diximus.ſ in d.3.art.de auditori
bus Rot. in ver tamen eſt aduertendum primo.¶Quam reſtr.
ego extenderem ad caſum noſtrum, quãdo ex lege fundatoris
beneficij requireretur examinatio:quia videretur de ſubſtãtia
& forma;& ideo non poſſet prætermitti,nec per epiſcopũ p.ę
teriri:per ea quæ dicunt Hoſt.&alij in c.cum acceſſiſſent.de cõ
ſti.& diximus.ſ.in x.q.prin.huius par.in 2.& 3.art.& latius in 7.
q.prin huius par.in xxx.& vlt.art.¶Reſtringe tertio ipſam lim.
vt ſufficiat præſentandum eſſe notum habenti inſtituere. pro-
cedere, quando præſentandus eſſet de eadem dioeceſi:ſecus ſi
de aliena:quia tunc ſaltem requirerentur literæ dimiſſoriæ ſui
ordinarij:per dicta.ſ in 3.art.in ver. aduerte tertio.¶Reſtringe
quarto.d.limi.vt ſufficiat quẽ eſſe notum ordinario, procede-
re in beneficiis minorib.epiſcopatu:ſed ſi caderet ius pa.in epiſ
copatu, non poſſet præſentatus electus conſecrari, niſi exami-
naretur:per ea quæ diximus poſt Firma.ſ.in d.3.art.in verſ.ad-
uerte quarto.¶Reſtringe quinto.d.limi.procedere,quando eſ
ſemus in caſu,in quo vnus tantum eſſet præſentatus:quia ſuffi
ceret illum eſſe notum habenti inſtituere.Secus, ſi eſſent plu-
res, & patroni, vellent videre, quis eſſet idoneior pro eorum
intereſſe:per ea,quæ diximus in d.3.art.in ver.ego aduerterem
quinto.¶Reſtringe ſexto iſtam limi.procedere,& eſſe veram,
ſi præſentatus notus epiſcopo infra quadrimeſtre vel ſeme-
ſtre acceptauit præſentationem de ſe factam, alias elapſo dicto
tempore non teneret:ſed epiſcopus ipſe prouideret beneficio
per ea,quæ diximus in v.artic. ¶Limita ſecundo principaliter
hanc conclu.abſentem, nec eius procuratorem præſentari,nõ
poſſe eſſe veram in ipſa præſentatione: ſed in ratificatione, &
acceptatione,quam habet facere præſentatus abſens:vt in pręſ
ced.proxima reſtric. 6. diximus bene poteſt ille actus fieri per
procuratorem:per ea,quæ diximus in d.v.art.& idem poteſt fa
cere per ſuas literas:vt ibi diximus.¶Reſtringe tamen iſtam ſe
cundam limi.procedere in ipſo ratificante: ſeu in eius epiſtola,
vel in procuratore ſuo ſpeciale mandatum habente ad accep-
tandum beneficium certum,vel quæcũque beneficia quia his
modis poterit fieri acceptatio:Secus autem in procuratore ge
nerali,in patre,vel ꝯſanguineo:qa per iſtos acceptatio fieri nõ
poteſt per ea,quæ diximus.ſ.in d.v.&vlt.art.¶Limita tertio ſ.
ſcriptam concluſionem præſentem non poſſe præſentari,eſſe
veram ex ſe:ſed ſi patrõi præſentaſſent abſentem,& epiſcopus
admitteret, teneret præſentatio: quia præſumetur illius habe-
re notitiam:vt diximus ſ.in 4.ar.& proxime in exten.proxime
limi.Et per iſta omnia ſunt plana.Per quæ clauditur hic.v.ar.&
iſta xj.prin.q.necnõ & hæc.1.pars.2.li.huius operis.Laus Deo,
Virgini, & beato Hieronimo,cui opus dicatum eſt,Catharinę,
& toti curiæ triũphanti.Amen.Trani die vltimo Carnis priuij,
quæ eſt vltima Februarij hora.4.noctis.1514.2.indi.¶Et ideo
ne mireris ſi hæc dicta vltima non ſapiant:quia ita ſuccedit illis
rebus que in Carnis priuio expediuntur. ¶Sequitur ſecunda
pars huius ſecundi Libri baſilice Hieronymi.

INCIPIT SECVNDA PARS SECVNDI LIBRI

TRACTATVS DE IVRE PATRONAT. NVNCVPATI

Baſilica Hieronymi: editi per Reuerendum patrem, V. Cenſuræ doctorem dom. Cæſarem Lambertinum, Patritium, Canonicum, & Archipresbyterum Tranenſ. ac Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopum Inſulanum feliciter.

¶ Libri ij. ij. Pars eccleſiæ patronatæ ordinationis actualitas.

1 *Partis primæ ſecundi libri ad ſecundam partem continuatio.*
2 *Secundæ partis appellatio.*
3 *Patroni quantum tempus habeant ad præſentandum poſtquam beneficium vacauit.*

1 SEquendo diuiſionem ſecundi Libri huius operis: † quam ſ. po
ſuimus in principio primæ part. ipſius, diui-
dendo ipſum in tres partes. Nam cū eundem
librum nominauerimus in principio totius
operis eccleſiæ patronatæ ordinatio: in diui-
ſione ipſius primam eius partem appellauimus eccleſiæ patro
natæ ordinationis præparatio: de qua cū Dei adiutorio ſumus
expediti: in qua tractauimus omnia præparamenta ipſius præ-
ſentationis vidimus. n. qui poſſunt præſentare: patroni & exi-
ſtentes in quaſi poſſ. iuris præſentandi eorumque procurato-
res ad quas eccleſias & loca ipſa p̄ſentatio fieri debeat: & quan
do. & qui præſentari poſſunt: & qui non. & an præſentandi poſ
ſint per procuratores præſentari vel debeant eſſe ipſi præſen-
tes: & ſic legitimauimus perſonas præſentantium & præſentan
dorum: & loca, in quibus cadat præſentatio, & vacationes, vt
2 præſentatio fiat. ¶ † Sequitur modo merito in ſecunda part.
huius. 2. lib. quæ vocatur eccleſiæ patronatæ ordinationis ac-
tualitas: de præſentatione actuali cum omnib. quæ in ea requi
runtur: ac etiam oppoſitionibus & litibus quæ in ea ſuccedere
poſſunt, vſque ad inſtitutionem excluſiue cum de ea ſimus tra
ctaturi, deo duce. in 3. par. huius. 2. lib. quæ appellatur eccleſiæ
patronatæ ordinationis perfectio. & ſic omnia rite recte clare
3 procedent. Et quia pro † fundamento præſentationis eſt ſciē-
dum, quantum tempus habent patroni ad pręſentandum poſt
quam beneficium vacauit, vt ſciant, quando poterunt præſen
tare, primo de ipſo tempore videndum eſt. j. ꝙ præſentatio fie
ri debeat per patronos.

¶ Prima q. prin. 2. part. 2. Libri.

1 *Præſentatio intra quantum tempus fieri debeat.*
2 *De iure patronatus eccleſiaſtico legatus diſponit.*
3 *Clerici patrimonij ratione patrimonij in omnib. cenſentur laici.*
4 *Patronis laicis quadrimeſtre, eccleſiaſticis vero ſemeſtre præfixum eſſe à iure ad præſentandum.*
5 *Intellectus ad c. vnicum, de iure patronat. lib. 6.*
7 *Iuris patronatus quæſtio inter patronos, vel clericos, vel laicos intra quantum tempus finiri debeat.*
7 *Patronis eccleſiaſticis cur maius tempus detur ad præſentandum, quam patronis laicis.*
8 *Collatorib. ſex menſes dantur, ſex item præſentatoribus eccleſiaſticis. Limi. numero 9.*
10 *Electorib. quib. datur trimeſtre, quare detur minus tempus ad eligendum, quam patronis eccleſiaſticis.*
11 *Patronis eccleſiaſticis quare ſtatuatur tempus datum collatoribus, & non tempus præfixum electoribus.*
12 *Collator, prouiſor eſt mere ſpiritualium.*
13 *Patronis laicis quare vnus menſis detur plus quam electoribus. duo vero menſes minus, quam collatoribus.*
14 *Electus facta electione habet menſem ad acceptandam eam.*
15 *Electionis confirmatio debet fieri per ſuperiorem, intra tres menſes.*
16 *Conſecratio intra trimeſtre facienda, poſt confirmationem.*
17 *Abſens præſentatus, debet per ſe, & per ſuam epiſtolam, aut procuratorem intra tempus datum ad præſentandum, acceptare: & habenti inſtituere acceptationem notificare.*
18 *Iuris patronatus quæſtio ſi vertatur inter ipſos patronos, ſeu inter epiſcopū, & patronos. ſeu inter præſentatos de inſtitutione conſequenda, intra quantum tempus finienda ſit. remiſſ.*

ET ideo Prima principalis quæſtio ſe offert in
iſta ſecūda par. j. quantum tempus pa-
troni poſſunt præſentare poſt vacationem benefi-
cij? & quid in patronis eccleſiaſticis: & quid in ſecu-
larib. quando incipiat currere: & quando limitatur quomodo
computetur: & an impeditis currat: & præſertim litibus exiſtē-
1 tib. & hæc prima q. prin. diuiditur in j. ſcriptis art. ¶ † Et primus
erit, j. quantum tempus patroni eccleſiaſtici, & ſeculares præ-
ſentare debeant. ¶ Do. Gof. de trano cōciuis me. in ſumma hu
ius ti. in 2. col. in ver. admittenda eſt igitur præſentatio, dicit pa
tronos ſeu exiſtentes in quaſi poſſ. iuris pa. debere præſentare
j. ſex menſes à tempore vacationis. alleg. c. eam te. hoc tit. vel
j. quatuor menſes à die mote litis. alleg. c. quoniam. in ſumma
huius tit. in §. quid iuris. ante fi. dicit ſibi nō placere dictū Gof.
per ea quæ ipſe dicit in ſeq. §. in quibus. in ver. & tempus. cum
ſeq. vbi dicit tempus quadrimeſtre dari patrōis laicis: ſemeſtre
2 vero patronis eccleſiaſticis: & † ſubdit rationē eſſe, quia ius pa.
eccleſiaſtici, cenſetur, & eſt omnino eccleſiaſticum: & ideo de
illo legatus diſponit. c. dilectus. de offi. leg. de ſeculari vero nō.
c. cum dilectus. hoc ti. & infert ex hoc ſicut donantur ſex men
ſes collatorib. c. nulla. de conceſ. præb. ita etiam ſex menſes de
bet habere patronus eccleſiaſticus, q cenſetur vt collator. ¶ Et
dic breuiter in hac materia reperiri plura iura ɔ̄ria. nā tex. in c.
qm̄. & in c. cum pp. hoc ti. & 16. q. 7. & c. ſi plures. & c. conſide-
randum. cū aliis videntur velle patronos habere quatuor mē-
ſes ad præſentandum. tex. vero in c. eam te. hoc ti. videtur vel-
le eos habere ſex menſes ad præſentandum: & ideo antiquitus
inter doctores erat magna altercatio pp horum iuriū varieta-
tem. & ideo gl. in d. c. ſi plures. & gl. in d. c. eam te. plures daban
tur ſolutiones: videlicet, ſemeſtre eſſe ad præſentandum qua-
drimeſtre, ad finiendum litem: & aliter qn̄ erat qō inter pręſen
tatos: & aliter qn̄ inter præſentātes ſuper ipſo iure pa. & aliter
ē̄t, qn̄ inter epiſcopū vt præſentantes vel præſentatos vt in eis:
& ita incedebant, vt ceci doctores antiqui. ¶ Fuit tamen aliqua
opinio quæ eſt gl. 2. in c. cum vos. de offi. or. diſtinguendo, aut
ſunt patroni eccleſiaſtici aut ſeculares: vt eccleſiaſtici habeant
ſemeſtre: ſeculares vero quadrimeſtre ad præſentandum: & po
nit rationes diuerſitatis eſſe, de qua j. & ideo erat maxima dubi
tatio circa hoc: quia vt dicit gl. in c. vnico. in §. verū. hoc ti. lib.
6. non habebamus olim de hoc expreſſum tex. ſed ita ſerueba-
mus de quadrimeſtre: per c. quoniam. & c. cum pp. hoc ti. quæ
tamen iura hoc expreſſe non dicebant: vt dicit gl. in d. ca. vnic.
& licet illa gl. non dicat de ſemeſtri. illud tamen ſeruebamus
pp. c. eam te. & ſubdit illa gl. ꝙ habebamus. gl. in d. cū vos. q. d.
quæ ita diſtinguebat. ¶ Et ſic. d. Gof. de trano incedebat cū opi
nione antiqua, Hoſt. vero cum moderna quæ fuit approbata p
tex. d. c. vnico. hoc ti. lib. 6. qui expreſſe vult patronos clericos
habere ſemeſtre ad præſentandum, laicos vero quadrimeſtre.
¶ Et intelligunt doc. ibi: & j. allegandi de patronis clericis, qui
3 ſunt patroni ratione eccleſiæ, † non ratione patrimonij: quia il
li in omnib. cenſentur patroni laici: vt clare ad hunc propoſitū
dicit Abb. in d. c. eam te. in fi. verbis poſt alios. per tex. in c. cum
dilectus. hoc ti. & p gl. in cle. fi. in verbo, plures. in fi. e. tit. & iſta
eſt pura veritas, quæ angulū non habet, cū hodie ſit expreſſa. p
tex. d. c. vnici. q̄ tenēt Arch. Io. An. do. Phi. Fran. & oēs in d. c. vni
co. & iſta eſt vna ex differentiis quæ ſunt inter patronos eccle-
ſiaſticos & ſeculares. de quib. dicemus deo duce. j. in 3. li. in x. q.
prin. in j. art. & iſtam opi. ſequitur Io. An. Car. Ab. Im. & oēs ſuc
ceſſiui in d. c. eam te. & in d. c. cū vos. & Ab. in d. c. cū pp. hoc ti.
ſup gl. 2. in 1. differentia eſt ſumma directorij iuris. hoc tit. §. 29.
& §. 31. & idem tenent. d. Car. in conſi. lxxxij. caſus. ſuper quo.
in 3. dub. in fi. verb. vbi loqtur de patrono eccleſiaſtico. & Abb.
in conſ. 28. in cauſa communis. in 2. vol. circa med. ipſius conſi-
lij, vbi loquitur de patronis laicis. & hoc etiam vult Gaye. in re
pe. c. fi. de elec. lib. 6. aliqualiter in xlvij. & clarius in xlviij. col. in
ver. itē quantū tempus. cum ſeq. p iura quæ alleg. & idem ſen-
tit Pau. de cita. in hoc tract. in 6 par. in 11. q. & principaliter hoc
proſequitur ibid. in xx. q. & hoc affirmant etiam omnes docto.
allegandi in omnib. locis poſitis, & allegatis in ſeq. art. huius. 1.
q. prin. & hoc ē̄t ſepius diximus. ſ. & dicemus cōtinue. j. in hoc
opere in locis, in quib. cadet: vel de hac deciſione mentio ad
aliquem effectū eſt fienda. ¶ Sed circa prædicta eſt aduerten-
4 dum, ꝙ gl. in verbo, † quadrimeſtre. in d. c. vnico. in §. verū. hoc
ti. li. 6. & oēs doc. ibi vidētur velle hanc deciſ. ꝙ patronis eccle
ſiaſticis ſit præfixū tp̄s ſemeſtre: laicis vero quadrimeſtre, eē de
iure nouo. ſ. d. c. vnici. hoc ti. & de iure antiquo hæc nō eſſe de-
ciſum: ſed tm̄ iſtud dixerat gl. ī d. c. cū vos. nā ſalua pace ipſorū:
qa hoc erat de iure antiquo: & magis expreſſum q̄ hodie. p d. c.
vnic. nā vt dicit Dom. ibi. in §. verū. in 2. col. ſuper d. gl. in verbo

quadrimeſt

quadrimeſtre.tex.eſt expreſſus in d.c.cum pp.hoc tit. vbi loq-
tur de laicis patronis.&dicit eos hr̃e quadrimeſtre,& hoc erat
& eſt clarũ,de eccleſiaſticis patronis erat alter tex.in c.ſicut.de
ſup.neg.præl.ꝗ loquitur de patronis clericis:& dat eis tempus
ſemeſtre.& ſic ſatis erat iſtud deciſum:& differẽtia expreſſa de
iure antiquo.& ꝙ tex.in d.c.ſicut.hoc probet.ſc. eccleſiaſticos
patronos hr̃e ſemeſtre apparet:qa loqtur de monachis patro-
nis ꝗ non poſſunt eſſe niſi p̃roni rõe eccleſiæ: & dicũt hr̃e pñ-
tationem.& vult ibi tex.eos poſſe pñtare.j.tp̃s cõcilij Lateran.
qđ eſt.c.2.& incipit,nulla.de conceſ.p̃b.vt ibi đt gl.& in d. tex.
c.nulla.eſt tp̃s ſemeſtre ergo de eo tpe intellexit.d.c.ſicut.& ſic
vr̃ ibi tex.ſentire rõnẽ ꝗ̃ poſuit Hoſt.in ſumma,vt s̃ retulimus
ꝙ cum ſint pñtantes perſonæ eccleſiaſticæ,videntur de benefi
cio diſponere,ſicut collatores:& ideo debent idem tp̃s hr̃e,vt
poſſint bñ conſiderare quẽ velint pñtare, ſicut collatores, cui
vellent bñficium conferre.& hoc ꝙ eccleſiaſtici patroni habe
ant ſemeſtre ẽt de iure antiquo, ꝑ diſpõnẽ.d.c.ſicut.de ſup.ne.
præl.volũt oẽs in d.c.cũ vos.& ibi gl.j.& ij.ꝑ illum tex.ꝗ vide-
5 tur hoc innuere.¶†Ad prædicta ẽt,quæ dixi vltra dom. addo
iſtam differentiam ẽt fuiſſe de iure antiquo,velle expreſſe tex.
in d.c.vnico.quod non eſt inductiuũ iuris noui, nec declarati-
uum antiqui,cũ hoc non faciat ad illum effectũ,vt fit in aliis ꝗ̃
plurib.iurib.6.lib. ſed volẽdo decidere aliũ caſum omnino in-
deciſum.ſ. qñ à laico eſt facta donatio iuris pa. alicui alteri ec-
cleſiæ:an cenſebitur eccleſia donataria patrona eccleſiaſtica re
ſpectu ipſius vel laicalis reſpectu donantis.& in deciſione hu-
ius dubij præſupponit laicos patronos hr̃e quadrimeſtre ad p̃-
ſentandũ:eccleſiaſticos ãt ſemeſtre:vt ibi Hoſt igr̃ p̃ſupponen
do,præſupponit ẽt iſtud iam per ius antiquũ fuiſſe deciſum.&
ſic tenerẽ in hoc opi.domi.ↄ gl.Io.An.ibi.& hæc eſt ampliatio
ad ↄcluſionem nr̃am.ſ.hoc mõ non ſolũ apparere de iure no-
uo,per d.c.vnicũ.ſed ẽt de iure antiquo:& non ſeqtur,hoc nõ
apparet expreſſe deciſum in c.eam te.hoc ti.ergo non eſt deci-
ſum ꝑ aliud ius:quia dico apparere ↄ̃rium in d.c.2.de ſup. neg.
præl.ꝗ tex.expreſſe h.d.cũ c.2.de conceſ.p̃b.¶Et c.eam te. nõ
fuit principaliter factum ad hanc deciſion. ſed ad aliam.ſ.quia
cũ planũ eſſe patronos laicos infra quatuor menſes debere p̃-
ſentare,per d.c.cũ pp.& patronos eccleſiaſticos infra ſex men
6 ſes.per d.2.de ſup.neg.p̃l. †erat dubiũ infra ꝗ̃tum tp̃s debebat
finiri qõ iuris pa.ꝗ̃ erat inter p̃ronos laicos.& eſt deciſum in c.
3.& in aliis iurib.infra quatuor menſes finiri debere, nõ tamẽ
erat deciſum ꝗd ſi qõ erat inter patronos eccleſiaſticos:& hoc
indigebat deciſione:& fuit deciſum per d.c.eã te. j̃.ſex menſes
debere finiri.¶Et ſi dicis tex.in d.c.eam te.non loquitur expreſ
ſe de patronis eccleſiaſticis:dico ꝙ ſicut.c.3.regulatur ſm̃ c.cũ
pp.vt tp̃s datũ ad præſentandũ, conſideretur ẽt in litib.finiẽdis
inter p̃ronos laicos:ita.c.eã te.debet regulari in litib.finiẽdis ꝗ̃
ſunt inter eccleſiaſticos p̃ronos ſm̃ tp̃s datũ ipſis eccleſiaſticis
p̃ronis ad pñtandum:iuxta tex.c.2.de ſup.neg.p̃l.ergo ille tex.
loquitur de litib.p̃ronorũ eccleſiaſticorũ:qa de litib.laicorũ in
telligi nõ p̃t:de illis.n.iã deciſum erat.De hoc aũt an lis đeat fi-
niri j̃.tp̃s datũ ad pñtandũ dicet̃.j̃.in 5.art.huius.q.prin. ¶Hoc
7 ſic†expedito,videndũ eſt ꝗ̃ ſit rõ diuerſitatis, ꝙ ad pñtandum
maius tp̃s dat̃ p̃ronis eccleſiaſticis,ꝗ̃ laicis.& gl.in d.c.cum vos
in verbo,idoneæ.de off.ord.ponit rõnem diuerſitatis eſſe ꝙ lai
ci non priuãtur ptãte pñtandi ꝓ illa vice,licet p̃ſentẽt indignũ
vt in d.c.cũ vos.clerici vero ſic.vt in d.c.2.de ſup.neg.p̃l. & in
c.3.de eccle.edifi.& iõ fiet ꝗdã cõpẽſatio, vt laici grauentur in
tpe, & releuentur in alio:qa non puniuntur indignum pñtan-
do,vt clerici ꝗ puniuntur eligendo ſeu pñtando indignũ, rele
uentur in maiori tpe: & qa clerici debẽt eſſe magis diſcreti, &
ſcire iura:ideo puniuntur,ſi peccant in electorib.ſeu p̃ſentãtib.
& pp hoc hñt maius tp̃s,vt bñ deliberãt & nõ pñt variare ſicut
laici qui nõ ſunt ita literati:& ideo pñt variare:& dat̃ eis minus
tp̃s licet hoc vltimũ glo.ibi ita late non dicat hoc tñ bñ ſentit.
¶Rõ huius gl. mihi nõ placet ex plurib. & primo. nam nõ eſt
verũ in ſe laicos p̃ronos pñtantes indignum nõ puniri:quia ſi
ſciẽter hoc faciũt,bene puniuntur:vt vult Abb.& oẽs in d.c.cũ
vos.& iſta eſt cõis opinio.vt diximus late.s̃.in j.part. huius.2.li.
in x.q.prin.in 4.art.vbi poſui plenam diſtinctionẽ, ꝙ vero non
puniantur ſi ignoranter pñtarunt indignũ, nõ eſt in conſidera
tione.c.cũ volũtate.de ſen.exc.lib.6.& iõ ex hoc capite nõ pro
cedit hæc rõ diuerſitatis. ¶Niſi diceret̃ p̃ronos eccleſiaſticos
eligẽtes vel præſentantes non idoneũ puniri,laicos vero non,
cũ poſſint alium pñtare:vt dicũt doct.in d.c.cũ vos.& Hoſt in
ſumma huius ti.& dixi late in d.4.art.in mea diſt. ¶Et ſi ſic dice
retur,adhuc dico non ex hac ratione dari lõgius tp̃s p̃rono cle
rico, quam laico : ſed bene ex iſta ratione dico permitti vaca-
tionem:& ex vacatione laico dari minus tempus : quia variare
p̃t.& ſic iſta erit rõ rõ.s.ergo rõ eẽt:qa laici pñt variare:clerici
vero nõ.ꝗ̃ ſentit gl.d.c.cũ vos.& qa pñt variare. iõ ſi pñtãt in-
dignũ ignorãter,pñt variare,dũmõ nõ pñtent indignũ ſciẽter
& permittitur eis variatio,quæ magis debet hr̃e locũ in iſto ca
ſu,ꝗ̃ qñ p̃ſentãt duos indignos:& qa pñt variare,nõ merentur
pœnã,ex quo hoc faciunt lege ꝑmittẽre:& lex hoc ꝑmittit:qa
non habet illã ſcientiã laicus,ꝗ̃ debẽt hr̃e clerici:& iõ nõ impu
tatur eis, ſi p̃ſentant non idoneũ vel ignorãter indignum:cum
ignorent ꝗ̃ reqrãtur in clerico pñtando:& ſic iſte ſunt diuerſe
rões & vna eſt rõ alterius:vt j̃.dicet̃.Cõclude ergo rõem gl.d.
c.cũ vos.ex iſto capite non procedere.¶Ex alio ẽt capite dico
dictam diuerſitatis rõem aſſignatã ꝑ gl.in d.c.cum vos.nõ pro
cedere.vult.n.gl. illa p̃ronum clericũ ideo hr̃e maius tp̃s ad p̃-
ſentandũ:qa punitur pñtando indignũ,p̃roni vero laici non:&
ſic dato hoc pro vero,qđ nõ eſt,vt ꝓxime diximus,vult in effe
ctu gl.illũ ꝗ punitur eligendo vel p̃ſentando indignũ, hr̃e ma-
ius tempus:& qui non punitur,minus tp̃s:& hoc eſt falſiſſimũ
nam eligentes habent tp̃s trimeſtre ad eligendũ à die vacatio-
nis.c.ne ꝓ defectu.& ibi gl.& doc.& in c.cũ in cunctis.de elec.
50.diſt.c.poſt ꝗ̃.lxiij.diſt.c.obeuntib.& ſunt clerici,quia in laicis
non cadit electio,ex quo eſt ius mere ſpũale.c.meſſana.& c.ſa
croſancta.de ele.& tñ ſi eligũt indignũ,puniuntur.c.cũ in cun
ctis.de elect.& vult ẽt gl.in d.c.cũ vos.& tp̃s trimeſtre conceſ-
ſum habẽtib eligere,ꝗ puniũtur, eſt minus tp̃s ꝗ̃ quadrimeſtre
cõceſſum laicis,ꝗ ñ puniunt̃.ergo rõ gl.corruit ꝙ data inſtãtia
&c.c.ſicut vrgeri.j.q.j. Et ſi diceres, aliud in electione, aliud in
pñtatione.hæc rñſio non tenet : qa rõ eſt gñralis:vt maius tp̃s
habeat ꝗ punitur:& minus ille,ꝗ nõ punitur:& tñ ñ militat in
hoc caſu electionis corruit ergo argumentum.¶Item electio
corruit in p̃ſentatiõe pſonarũ eccleſiaſticorũ: & ſic idẽ iꝰ abb.
in c.cũ aũt.in 3.not.hoc tit.vt diximus late.s̃.in j.part.huius 2.
li.in 1.q.prin.in 4.art.dũ tractauimus,an patroni dicuntur elige
re?& vltra hoc ambo puniũtur:vt in d.c.cũ in cunctis.in eligẽ-
tib.& in patronis eccleſiaſticis,in c.2.de ſup.neg.p̃la. & tamen
electio eſt facienda infra tres mẽſes:& p̃ſentatio j̃.ſex. Si igitur
punitionis eẽt iſta rõ,ambo haberent equale tp̃s,qa ambo pu-
niuntur:& electores non haberẽt minus tp̃s p̃ronis laicis,ꝗ nõ
puniuntur. & ꝑ iſta teneo rõnem diuerſitatis.d.gl. cũ vos.eſſe
nullam, & nõ ꝓcedere:ꝗ̃ ẽt tenuit ſumma directorij iuris. & đt
cam ẽt tenuiſſe Hoſt.ſed certe iudicio meo nõ ꝓcedit,nec re-
peri illam tenuiſſe Hoſt. ſed certe iudicio meo nõ ꝓcedit, nec
reperi illã tenuiſſe Hoſt.ſed aliã vt ꝓxime dicetur.& hãc ratio
nem ſimiliter aſſignauit Pau.de cita.in hoc trac.in 6. par.in 20.
q.¶Hoſt.vero in ſua ſumma huius tit.in §.in quib.in ver.& tẽ-
pus aſſignat aliã rationẽ:videlicet ꝙ ex quo ius pat. eccleſiaſti-
cum cenſetur totum eccleſiaſticum, & vt diximus, legatus de
eo diſponit,nõ aũt in iure pa.laicali.c.dilectus.de offi.leg. & c.
8 cum dilectus.hoc tit.ideo ſicut†dantur ſex menſes collatorib.
ita dantur & p̃ſentatorib.eccleſiaſticis:quia ſicut collatio eſt in
totum eccleſiaſtica:ita & p̃ſentatio p̃ronorũ eccleſiaſticorum
per s̃.dicta.¶Certe hæc rõ non eſt vera, nec ꝓcedit. nã ex ea ꝑ
cipitur, ꝙ ꝗ̃do prouiſio fienda vel modus ꝓuiſionis eſt tota ec
cleſiaſtica,vel totus eccleſiaſticus,debet fieri j̃.ſex menſes,ꝗ̃do
eſt miſtus vt p̃ſentatio laicorũ j̃.quatuor menſes.hoc.n. eſt fal
ſum.nã electio eſt totaliter ſpũalis & eccleſiaſtica.adeo ꝙ non
cadit in laicum.d.c.meſſana.& d.c.ſacroſancta. & tamen electo
res nõ habent ſex menſes,ſed tres.d.c.ne pro defectu.cum aliis
s̃.alleg.ergo rõ nõ vera cum detur ſibi ↄ̃ria inſtantia. ¶Et ſi di-
ceres illam rationem Hoſt.nõ ſe fundare ſolum.ꝙ præſentatio
patronorum clericorum ſit eccleſiaſtica:ſed vult dicere ẽt illã
ſimilem eſſe collationi:& iõ ſicut in collatione dantur ſex mẽ
ſes,ita & in præſentatione.& pro hoc vr̃ facere tex.in d.c.2. de
ſup.negl.p̃l.qui vult,ꝙ tempus datum ꝑ Lateran.cõciliũ,& ſic
ꝑ c.nulla.de conceſ.præb.collatorib.ſit datũ p̃ronis eccleſiaſti-
cis p̃ſentantib. ¶Adhuc ego reſpõdeo maiorẽ ſimilitudinem
eſſe inter electionem canonicorũ & præſentationem, quæ fit
ꝑ patronos eccleſiaſticos,quam illa,quæ eſt inter collationem
ordinarij & præſentationem patroni eccleſiaſtici:nam per ele-
ctionem non transfertur omne ius,vt aliud non requiratur,ex
quo requirit confirmationem c.tranſmiſſa.cum ſi. de elect ita
nec per præſentationẽ eccleſiaſtici patroni transfertur omne
ius,vt aliud non requiratur cum requiratur inſtitutio.c. ex fre-
quentib.de inſti.& in plurib.aliis concordãt:vt diximus.s̃.in 1.
par.2.lib.in 1.q.prin.in 4.art.per collationem tamen trãſfertur
omne ius.d.c.2.de ↄceſ.præb.& ꝑ totum. ergo ſimilitudine at-
tenta, potius patronis laicis debuiſſet concedi tempus datum
electorib.ꝗ̃ collatorib.¶Nec obſt.c.2.prædictum,de ſup.negl.
præl.quia fateor illius diſpoſitionẽ.vult.n.patronos eccleſiaſti
cos habere ſex menſes ad præſentandum : ſed quæro de ipſius
ratione,cur ita in eccleſiaſticis patronis, & in laicis aliter. Item
9 collatio rationabiliter&†directo iure fit per vnũ puta ordina-

dum,d.c.2.de ꝯceſ.præb.& tamen ille tex.loquebatur de præſentatione monachorum:& ſic reſpectu monaſterij:vt in illo tex.in d.c.2.de ſup.neg.præl.patet.& nihilominus iuriſlator ibi præfixit ei terminum datũ collatori, & non electorib. vnde videtur ſine ratione illud diſpoſuiſſe:quia ſm rationem & veram ſimilitudinem potius debebat dare ipſis patronis eccleſiaſticis tẽpus datũ ad eligẽdum,q̃ tempus datũ ad ꝯferendum:cũ inter illa duo maior ſit conuenientia,q̃ inter præſentare,& cõferre.ergo no.Hoſt.nulla. ¶Quid dicendũ in hac difficultate? hic duæ requiruntur rõnes,vna diuerſitatis,quare patronis eccleſiaſticis det̃ ſemeſtre,& laicis quadrimeſtre:alia quare text. d.c.2.de ſup.neg.præl.potius patronis eccleſiaſticis dedit tempus datum collatorib.q̃ electorib.& ex iſtis quæritur de tertio ſ.de rõe diuerſitatis:quare electorib.ſit datum trimeſtre,patronis aũt eccleſiaſticis q ẽt dicuntur eligere, ſit datũ ſemeſtre:&
10 ꝓ pr̃onis laicis quadrimeſtre. ¶†Expediamus igitur vltimum & ex eo videbimus veritatem duorũ præcedẽtiũ:dic ergo iõ eſſe datum minus tempus habẽtib. elligere, q̃ pr̃onis eccleſiaſticis habentib.præſentare:qa magis periculoſa eſt ꝓcraſtinatio electionis,q̃ præſentationis ẽt pr̃onorũ clericorum.nã electio fit de prælato eccleſiarũ metropolitanarũ,cathedraliũ,vel collegiatarũ,in qb.nõ cadit nec põt cadere ius præſentãdi.ca.nobis. hoc tit.& diximus late.ſ.in j.par.huius.2.lib.in v.q.prin.in j.ar. ex quo ex defectu vacationis in capite eccleſie min⁹ læditur.c. ne ꝓ defectu.de elect.& ibi maius periculũ, ibi citius ꝓuidendum.c.vbi ꝑiculum,de elect.lib.6.cũ ſi.& in talib. variatio non admittitur:quia ſimiliter eſt res magni momenti.c.publicato. cũ aliis.de elect.ideo à iure ſtatutũ fuit minus tẽpus,q̃ præſentãdi ꝑſertim qa cũ canonici ſint q eligere habent, præſumũtur magis literati:magis prouidi &idonei:&melius cognoſcere neceſſitates eccleſiæ,q̃ alij clerici:vt eſt tex.& ibi Abb.in c.ad decorem. de inſti.& in c.inter cætera.de offi. ord.& diximus late ſ.in 9.q.prin.j.par.huius 2.lib.in 24.art.dũ tractauimus de illiteratis,in ver.ſed ibi dictis adde.Ergo ipſi prędictis attẽtis ſ.magis breue tempus poterũt deliberare & eligere idoneũ. ¶Præſentatio vero ẽt pr̃onorũ eccleſiaſticorũ fit ꝑ quoſcũq; clericos, & ꝑ canonicos,& ꝑ non canonicos:& ꝑ plures clericos,& per vnũ.d̃ ſup.neg.præl.in c.2.in c.cam te.hoc ti.cũ aliis ſimi.& ad oculũ hoc videmus.Itẽ nõ fit iſta præſentatio ad eccleſias metropolitanas cathedrales,vel collegiatas.d.c,nobis.& diximus late.ſ.in j.part.huius 2.lib.in 1.q.prin.in 1.art.iõ ius nõ curauit de tãta celeritate,cũ non vertat̃ tm̃ periculũ:&qa non habent illam ſufficientiam q̃ canonici ſeu collegiati,non poſſunt ita cito deliberare:& præſertim quia non poſſunt variare.c.qđ aũt. & c.cum aũt. hoc tit. merito datũ eſt eis à iure maius tempus. ¶Et ſi diceres,nonne ius pat.põt cadere in canonicos:&ſic idẽ eẽt dicẽdum?reſpõdetur,ꝑ reg.nã ad ea.ff. d̃ legi.ad ea.n.q̃ frequentius accidũt iura adaptãtur:& vna hirũdo nõ facit ver.vt late dixim⁹ ad ſimilẽ aliũ effectũ ſ.in diffinitione iuris pa.in j.art.j.q.prin.j.par.j.lib.merito ergo electorib.ſeu poſtulantib.datum ẽ breue tempus, pr̃onis vero eccleſiaſticis maius tempus. ¶Et ꝓ iſta mea rõe facit,qđ ſenſit gl.in c.2.de ꝯceſ.pręb.in verbo,ſ.ſex mẽſes.in fin.ex hac cã electorib.dari minus tempus,q̃ collatorib.& iõ merito tex.d.c.2.de ſup.neg.pręl.poſtmodum refert ſe ad c.2.de ꝯceſ.præb.loquẽs de collatorib.q̃ ad c.ne ꝓ
11 defectu.d̃ elect.loquẽs de electorib. ¶†Et ex hoc colligitur ſecundum.ſ.rõ,q̃ induxit iuriſlatorẽ in d.c.2.de ſup.negl.præl.vt potius ſtatuiſſet patronis eccleſiaſticis ſemeſtre datũ collatoribus q̃ trimeſtre datũ electorib.qa licet in plurib.ꝯueniant pręſentationes eccleſiaſticorũ & electiones:vt ſ.eſt dictum:tamẽ qa præſentatio fit ꝑ quoſcunque eccleſiaſticos:& ſic nõ per ſolos canonicos vel collegiatos,fit ẽt in eccleſiis non magni pręiudicij:quia non cathedrales nec collegiatę.&qđ plus eẽ conſidero,fit ꝑ clericos,nõ in eorum eccleſia: vt faciunt canonici & collegiati q prouident eccleſiis ſuis: ſed in aliis eccleſiis in quo actu præſentationis ꝓuidendo alienis eccleſiis videntur vti quadam præeminentia, ſicut electores, qui aliis eccleſiis q̃ vere ſuis prouident:iõ potius voluit ꝯcedere ſemeſtre iuriſlator iuxta tempus datum collatorib. q̃ trimeſtre:iuxta tẽpus datum electorib. ¶Et ex iſtis ſequitur veritas primi dicti,ſ. rationis diuerſitatis cur patronis eccleſiaſticis ſemeſtre, laicis vero quadrimeſtre tempus ad præſentãdum ſit datum. nam ex quo patroni eccleſiaſtici cur præſumant̃ minus literati & experti,q̃ habentes eligere,habent minus tempus, quam patroni eccleſiaſtici, vt ſ. eſt dictum: tamen ipſi patroni eccleſiaſtici præſumuntur magis literati & ſcientes,&experti,q̃ habentes eligere habent minus tẽpus q̃ patroni eccleſiaſtici:vt ſ. eſt dictum. tamen ipſi patroni eccleſiaſtici præſumuntur magis literati,& ſcientes reperire præſentandum idoneum,q̃ laici habebunt facere bonam electiõnẽ.c.cõſtitutus.de app.& quia clericis eſt vetita variatio.c.quod autem. & ca.cum autem. & qđ ibi no.hoc ti.& dicetur late cur clericis ꝓhibita ſit variatio.ſ.in iſta.2 par. huius.2.lib.in 7.q.prin.in 1.art.neceſſe ẽ eis habere bonã conſiderationem ad reperiendum præſentandum idoneum,ne in cidãt in errorem irrecuperabilem, per variationem accumulatiuam,iuxta prædicta iura:& etiam quia videntur prouidere alienæ eccleſiæ, vel ſue, inferiorib. tamen beneficiis, & non in capite:iuxta tex.in c.3.& quod ibi not.Ab.in c.3.de ec.edifi. & ſic videtur quaſi collator,& dixi, quaſi quia licet trãſferat ius, vt eligentes nõ tamen totale, ex quo neceſſaria eſt inſtitutio: vt ſ.ẽ dictũ,omnino tamen transferunt plus iuris,q̃ patroni laici:quia variare non poſſunt:&ideo præſentatus à pr̃onis clericis ẽ certus , ſicut electus, quod non eſt in præſentato à patrono laico,merito debent habere maius tempus, q̃ patroni laici: vt ſi in vno opprimantur eccleſiaſtici patroni : quia variare nõ poſſunt releuentur in alio.ſ.vt habeant maius tempus ad ꝑſentandum:& ſi laici opprimuntur : quia non habent tm̃ tempus ad præſentandum,ſi releuẽtur,ex quo poſſunt variare. ¶Et vl-
12 tra hoc non poſſet induci prouiſio laici patroni ad inſtar †collationis,ſicut ꝓuiſio patrõi clerici:qa cleric⁹ eſt capax iuris ſpiritualis.ca.meſſana.& c.ſacroſancta. de ele.& melior tex.cũ ibi no.in c.cum ꝯtingat.de fo.com. & ideo poſſunt aſſimulari collatori,qui eſt ꝓuiſor mere ſpiritualium:vt in d.c. 2. de conceſſ. præb.laicus tamen eſt horum incapax ẽ:& iõ ſuſtinetur in hoc iure.c.3.hoc tit.nõ erat ꝯgruum,vt ſibi deret̃ tp̃s datũ collatorib. nec datũ electorib. quia laici nõ ſunt tante ſcientie nec ita conſueti in ſpiritual:b.vt cito expedire poſſint:nec imminebat tm̃ periculum vt deberet tp̃s eſſe magis breue : poterant inſuꝑ laici variare & mutare ſuam bonam, quanto magis non bonã deliberationẽ,accumulatiue tamen d.c.cũ autem. hoc ti.merito voluerunt iura laicos habere tempus ſeparatum ad præſentandum ab electorib.& collatorib. vt quemadmodum ius par. eſt annexum ſpiritualitati:ita & ſic miſtum. c. quanto. de iudi. cum ſi.& ſic medium ſeu miſtum habere tempus, non ſm electores,ſed vno menſe pluris non ſm collatores:ſed duob.mẽ-
13 ſib.minus,vt tanq̃ in medio exiſtẽs de vtroq; participet. ¶†Et ſi diceres,cur fuit ſtatutum vt patroni laici haberent vnum mẽſem pluſq̃ electores, & duos menſes minus, q̃ collatores, põt reſpondeti,q cum illa electio nõ ſit aſſimulanda iſtis præſentationib.in tp̃e ob celeritatẽ, quæ requiritur in prouidẽdis eccleſiis cathedralib. & collegiatis, nõ ꝑ hoc reſtat cum in pluribus aliis ꝯueniant:vt ſ.ẽ dictum,quin præſentatio patronorum laicorum magis adhereat electioni, q̃ collationi : & cum habeat miſtam naturam potius adheſit electioni:cum ambo requirãt inſtitutionem,& ꝯfirmationem,q̃ collationem.Vel circa hoc vltimum dici põt ita fuiſſe viſum iuriſlatori:&nõ eſſe de omnibus rõem reddendam. ¶Et ex iſtis habes quaſi omnia tp̃a prouiſionũ,& omiſſa poſtulatione, & nominatione:quia iſta ſunt ſ.electionẽ,dic electores habere tres menſes ad eligendum.d. c.ne pro defectu.de elect.cum aliis.ſ.allegat.& ponit Firma. in
14 tract.de epo.in j.par.j.lib.in 2.q. niſi ſint impediti, vt ibi. ¶†Et poſtquam ẽ facta electio,electum habere menſem ad acceptãdum electionem,alias perdit ius per electionem ſibi quęſitum niſi ſit talis qui non poſſit ſine ſuperioris licentia ꝯſentire. c. q̃ ſit.et ibi gl.de elect.et Spe.in ti.de elect.§.j.ver.vel ſic.et voluit Firma.in d.tract.de epiſcopo.in j.par.j.lib.in d.2.q.et in 3.lib. in j.par.j.et 2 prin.in 1.q.in rubr.ꝯfirmatio electionis epiſcopi,q̃-
15 do fiat. ¶†Poſt acceptationem factam ꝑ electum ꝯfirmatio electionis,et ſic electi eſt facienda ꝑ ſuperiorẽ ſ. tres alios mẽſes.c.quam ſit.de elect.li.6.et ibi doct.et tenet Spe.in ti.de dila. §.j. ver.ſunt et aliæ induciæ.et ponit Firma.in d.3.li.in j.par. j.ij. prin.in j.q. ¶Et ex hoc id,quod modo venit mihi in mente,nõ ab re electores habere tres menſes ad eligendum, et confirmatores tres alios menſes ad ꝯfirmandũ electionẽ: qa ſ.ſex menſes omnia ſunt expedita ad inſtar collatoris ſex menſes habentis repreſentãtis perſonam eligentis, et ꝯfirmantis, ex quo vnico
16 actu omnia perficit. ¶†Conſecratio autem eſt facienda ſ.tres alios menſes poſt ꝯfirmationem. 100.diſt.c.qm̃ quidam.lxxv. diſt.qm̃.et gl.in c.ne pro defectu.et in c.cum in cunctis.de ele. alias ipſo iure priuatur epiſcopatu.d.c.quoniam in quibuſdam 100.diſt.&gl.in c.licet canon.de elect.lib.6.quod eſt verum,niſi ſit legitime impeditus:quia tunc ſibi non currit tempus : vt dictis iurib.& in d.c.qm̃ lxxv.di.28.di.c.de ſyracuſana.& d.c.ne pro defectu.& ita tenet Firma.in d.q. j. proxime alleg. & idem Firma.in d.trac.in 3.lib.in j.par.3.par.prin.ponit in conſecratione illud idem,quod ſ diximus:& iſtud impedimentum non debet tranſire quinque menſes,vt in præal. iurib. ¶Collator vero habet tp̃s ſemeſtre ad ꝯferẽdum, ꝑ diſpoſitionem Lateran. ꝯcilij,de qua in d.c.2.incipit nulla.de conceſ. præb. & idem tp̃s habẽt illi,ad quos ſucceſſiue collatio deuoluitur,ob negligentiam non

tiam nō conferentis, vt ibi. ¶Patroni vero eccleſiaſtici habēt
ēt ſemeſtre ad pſentādū.c.2.de ſup.neg.prę.l.c.vnic.hoc tit.li.b.
¶Patroni laici autem habent quadrimeſtre tempus ad præſen
17 tandum.c.cum pp.c.3.hoc ti.& d.c.vnico.e.tit.li.6. ¶Et ſi† pręſentatur abſens, caſu quo pōt, debet p ſe, p ſuam epiſtolam, vel
procuratorem j. tempus datum ad præſentandum, acceptare:
& habēti inſtituere acceptationem notificare: quæ acceptatio
fieri nō pōt p patrem vel ꝯiunctam pſonam, ēt cum promiſſio
ne de rato: alias non tenet præſentatio, & deuoluitur prouiſio
ad habentem inſtituere: vt late diximus, s. in j.par.huius.2.li.in
xj.& vlt.q.prin.in vlt.art.habēs inſtituere aūt, habet ſimiliter ſe
meſtre ſm aliquos ad inſtituendum. quod ego non firmo: ſed
remitto me ad ea, quæ dicemus. j. in 3.par.huius 2.lib. in 3.qu.
prin.in x.art. ¶Si vero ex negligentia pronorum non præſen-
tantium fiat deuolutio ad ſuperiorem, obſeruabitur diſpoſitio
d.c.nulla.de conceſ.præb. vt ſuperior habeat ſemeſtre, & ſuc-
ceſſiui ſuperiores: vt late dicetur. j. in hac.ij.part.huius ij.li.in 9.
q.prin.in v.art. ¶Verum ſi fiet deuolutio electionis ad ſuperio
rem ex negligentia vel defectu habentium eligere, nō obſer-
uabitur diſpoſitio.d.c.nulla.& ſic nō habebit ſemeſtre: ſed tm̄
trimeſtre, iuxta diſpoſitionem.d.c.ne pro defectu, de ele. ¶In-
18 fra† quantum vero tempus debeat finiri quæſtio, quæ vertere
tur inter ipſos pronos de iure pat.vel inter epiſcopum, & prō-
nos, ſeu inter præſentatos de inſtitutione conſequenda. ponit
Abb.in d.c.cum vos.ſuper gl.pen.& dicemus late. j. in 9.& ſeq.
art.huius primę q.prin. videte ibi.& per iſta habetis hanc mate-
riam bn̄ diſcuſſam vltra omnes, cū remiſſionib.d qb.proxime.

¶Secundus art. 1.q.prin.2 part.2.Libri.

1 *Patronus laicus habens ius patronatus commune cum clerico, ſemeſtre habet ad præſentandum.*
2 *Dignum magis, trahit ad ſe minus dignum.*
3 *Rem communem habens cum pupillo gaudet priuilegio pupilli.*

1 Dubitatur Secundo, † ſi ius pat.eſt commune clerico
& laico, an habebunt quadrimeſtre ad præ
ſentandum reſpectu patroni laici, an ſemeſtre reſpectu eccleſia
ſtici? & dic breuiter ꝙ gl.in c.vnico.in verbo, eccleſiaſticus.hoc
ti.li.6.vult hoc caſu non ſolum eccleſiaſticum, ſed ēt comprō-
num laicum habere ſemeſtre & non quadrimeſtre ad præſentā
2 dum: † quia magis dignus trahit ad ſe minus dignum.ca.quod
in dubiis.de conſe.ec.vel alta.cum ratione communionis tran
3 ſeat illud priuilegium ad laicum † ſicut dicimus de eo, qui hēt
rem communem cum pupillo vt gaudeat priuilegio pupilli.l.
ſi communem.ff.quemad.ſer.amit.& per eccleſiam conſeqtur
quod per ſe conſequi non poterat. ita Gemi.& Phi.fran.in d.c.
vnico.poſt Io.And.ibi.& hoc ēt voluit.d.Roch.in hoc tract.in
verbo, ius.in 7.q.in 2.col.in ver.prima eſt pone.& Pau.de cita.
in hoc tract.in 6.par.in xj. ſed melius in 21.q. & tangit Firma.
in tract.de epiſcopo.in 2.par.4.libr.in 27.q.& iſta eſt veritas, q̄
late examinauimus. s. omnia s. ſcripta ponēdo in 6.art.j.q.prin.
j.par.j.lib.vbi multa de miſtura poſuimus pro ornatu.d. c.vnici.
vide ibi quia hic non ſunt tranſcribenda.

¶Tertius art. 1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Patronus laicus habens ius patronatus commune cum clerico, etiamſi habet plures partes quam clericus, ſemeſtre habebit ad præſentandum.*

Sed Pone tertio loco eccleſiam vel monaſterium dediſſe
1 fundum, † vnum laicum conſtruxiſſe, alterum dotaſſe
eccleſiam, vel plures laicos prædicta feciſſe, & ſic eccleſiam ha
bere ius pat.cū plurib.laicis, an laici qui ſunt plures, partes ha-
bebunt ratione eccleſiæ, quæ eſt vna pars, ſemeſtre ad præſen-
tandum, vt concluſum eſt in præce.art.& dic etiam laicos hoc
caſu habere ſemeſtre ad præſentandum, vt ipſa eccleſia patro-
na: & in hoc etiam miſturam operari, ſicut & in præce.art. q̄uis
in illos ſint equales: & hic videantur eſſe plures laici: vt late e-
tiam diximus. s. in d.j.part.j.lib.in j.q.prin.in 7.art.& ad ibi dicta
me remitto.

¶Quartus art. 1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Eccleſia donataria patrona habet ſemeſtre ad præſentandum. Et quid ita.*

Et ex Iſtis dubitatur quarto: ꝙ ſi patronus laicus donat ius
pat. quod habebat in aliquo beneficio alicui eccle-
ſiæ vel loco religioſo, iſta eccleſia nouiter patrona donataria
an habebit quadrimeſtre ad præſentādū, vt habebat donator:
& ſic tranſeat cum eius natura: an vero ſemeſtre, vt habent ec-
cleſiaſtici patroni: & ſic mutet eius naturam? Et dic in hoc art.
etiam non eſſe inſiſtendum, cū de eo ſit text.clarus in c.vnico.
in §.verum.hoc tit.libr.6.qui decidit hunc articulum, vt eccle-
1 ſia donataria habeat ſemeſtre: iuxta eius naturā. ¶† Rōnem
autem dubitādi & decidendi poſuimus. s. in d.1.par.1.lib. in 1.
q.prin.in 8.art. vbi plura pulchra poſuimus. ¶Sed ibi dictis ad-
de: nam cum laicis detur quadrimeſtre, videntur ignari & poſ-
ſunt variare, clericis vero ſemeſtre, ex quo ſunt magis literati,
& non pn̄t variare. vt late diximus. s. in proxime præced.j.ar.in
ratione, q̄ ibi aſſignaui: merito ergo deueniendo ius pat.ad pſo
nas eccleſiaſticas, quæ variare non poſſunt, debent habere ſe-
meſtre, cum ratio in eis militet, & ceſſet in laicis.arg.c.cum ceſ
ſante.de app.cum ſimilib.

¶Quintus art. 1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Ex patronis duobus laicis, vno donante ius patronatus eccleſiæ, qui retinuit, habebit ſemeſtre ad præſentandum.*

1 Succedit Ex prædictis quinta dubitatio, qd ſi ſunt † duo
patrōi laici, & vnus donat ius pat.qd habebat
alicui eccleſiæ, alter vero retinet ſibi illud: an iſte laicus q non
donauit rōe eccleſiæ, quæ ex donatiōe compatroni facta eſt ſi-
bi ꝯpatrono, debeat habere ſemeſtre vel quadrimeſtre, vt pri-
us habebat? Arch.in d.c.vnico.hoc tit.li.6.tenet iſtū laicū, ꝙ nō
donauit ius pa.rōe eccleſiæ nouiter cōpatronæ debere habere
ſemeſtre, eodem mō, vt s. diximus in caſu 2.art. ¶Et in quo dif
ferat hic arti.à d.2.art.& multa circa hunc art.vide q̄ late dixi s.
in d.j.par.j.lib.in j.q.prin.in 9.art. & ibi dictis adde Fed. de ſenis
conſ.lxv. j. ſcriptæ quæſtiones.in 7.dub.hoc idē cōcludentem.

¶Sextus art. 1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Conſuetudo an poſſit induci, vt tempus datum laicis vel clericis ad præſentandum, reſtringatur vel ampliatur.*
2 *Conſuetudo multum operatur, quantum ad tempus abbreuiandum patronis laicis.*
3 *Conſuetudo poteſt abbreuiare & ampliare tempus datum ad reuocandas vel venditas.*
4 *Conſuetudo rationabilis & præſcripta, magis operatur, quam diſpoſitio ordinarij.*

Dubitatur 6. ex quo de iure patroni laici habent qua
drimeſtre, eccleſiaſtici vero ſemeſtre ad
1 præſentādū, an poſſit induci ꝯſuetudo † ꝙ laici habeant ſeme-
ſtre ſicut clerici: & clerici octo menſes, vel ꝙ laici habeant tres
menſes & clerici quatuor menſes ad præſentādum? hunc arti-
culum non inueni in aliquo tactum, niſi ꝙ d.Gay.in repe.c.fin.
de elect.li.6.in 48.col.poſt med.dr vnum verbum: videlicet, &
poſſet de conſuetudine patronus loquēdo de laico habere ſex
menſes ad præſentādū: arg.d.c.eā te.hoc ti.iuncto.c.cū dilect⁹.
de ꝯſue.& nil aliud dr, vt vides, loquitur quando ꝯſuetudo pa-
trono tm̄ laico ampliaret tempus præſentandi. ¶Tu ꝯſidera ꝙ
ſi loquimur de iſto tpe abbreuiādo patronis eccleſiaſticis, non
2 † eſt dubiū ꝯſuetudinē, poſſe in hoc nimiū operari.arg.c.cum
dilectus.& c.fi.de ꝯſue.& c.cum ꝯtingat.de foro comp. cū iſto
caſu nō ſimus ꝯ ius, ſed ſm ius, & ſic iuxta dicta p Abb.in d.c.fi.
in pe.& fi.col.nā cum ſimus in capacib.& multū ſimilib.electo
rib.c.fi.iuncta gl.de elect.lib.6.& diximus in j.prox.præce.art.q̄
to magis illud tp̄s abbreuiatur, tanto magis adheret tpi, electo
rib.dato.ſ.trimeſtri: iuxta.c.ne p defectu.de elect. Aut loqmur
adhuc in pſonis eccleſiaſticis, nō tamē in tpe reſtringendo, ſed
ampliādo.ſ.ꝙ excedāt ſemeſtre: & ex quo vltra ſemeſtre non
eſt dare in iure aliud tp̄s: & cū ſint ipſe pſonę eccleſiaſtice capa
ces iuris ſpiritualis, adhuc dicerē hoc eē pter, & nō ꝯ ius: & iō
hoc poſſe fieri: iuxta notata p doct.& maxime Abb.in d.c. fi. in
pe.& fi.col.de ꝯſue.& ſi bene eſſet ꝯ ius eēt ꝯ ius poſitiuum, ꝯ
qd ꝯſuetudo pcedit, cū diſponit in pſonā capacē: vt dr p Abb.
in d.c.fi.& pbatur in d.c.cū contingat.de foro comp. ¶Si vero
ſumus in patronis laicis: & tūc aut ꝯſuetudo diſponit in abbre-
uiando hoc tp̄s, & dicerem qd diximus in patronis eccleſiaſti-
cis: quia vr ꝯſuetudinē adherere iuri antiquo, & vero, non gra
tioſo.ſ.quia accedit ad ius eligētium. d.c.ne pro defectu. & res
de facili reuertitur ad naturam ſuam.c.ab exordio.36.diſt.& p
hoc facit qd. j. dicetur in 9.art.præſentis.q.prin.in edicto qd ap
ponitur iuxta diſpōnem.c.fi. de elect.lib.6 poſſe abbreuiari tp̄s
quadrimeſtre. ¶Aut ſum⁹ ſimiliter in laico patrono, in ampliā
do tamen tp̄s quadrimeſtre, & poſſet dubitari: qa ex quo laici
habent hoc ius præſentandi ex gratia.c.3.hoc ti.& diximus late
s. in j.par.j.lib.in j.q.princ.in 4.art. & cum hæc gratia habeat tp̄s

quadrimeſtre ſtabilitum ad p̃ntandum.c.cum pp.& c.qm̃. hoc
tit.& diximus late in prox.j.p̃ce.art.neſcio quõ poſſit hæc gra-
tia ampliari;niſi diceremus, ꝙ gratia ampliatur.iuxta.c. cum di
lecti.de dona.cum ſim.& vltra hoc hæc præfixio quadrimeſtri
eſt ſolũ de iure poſitiuo,vt de ſe patet:cui ꝯſuetudo præiudica
re poteſt:vt volunt oẽs,& præſertim Abb.in c.fi, in pen.& fin.
col.de ꝯſue.cũ ſim.ergo operabitur in hoc talis ꝯſuetudo, ma-
xime cum non poſſit dici irrationabilis;quia tunc nõ operare-
3 tur:vt volunt doc.in d.c.fi.†Et pro hoc facit qđ đr ꝯſuetudinẽ
breuiare,& ampliare tp̃s.p l. ſancimus imperatoris Federici de
iure protomiſios datũ ad aduocandas res venditas:vt per dñm
Mattheũ đ affl ct.in d.l.ſancimus.in §.ſcriptum eſt,n.& ibi oẽs.
4 & in §.& j.triginta dies.¶†Et pro hoc ẽt facit,quia magis ope
rabitur ꝯſuetudo rõnabilis & præſcripta,q̃ diſpoſitio ordinarii
plura.n.inducit ꝯſuetudo q̃ non poſſet ordinarius ſtatuere, vt
poſſent adduci mille exẽpla:& tamen tp̃e ꝯceſſo ad p̃ntandum
patronis elapſo,vel iure præſentandi p̃ronis priuatis.põt tamẽ
ordinarius illis ꝯcedere,vt p̃ñtet, & eos hoc nõ obſtãte ad pręſentationẽ admittere:vt dicũt Inn.& Hoſt.& refert eos Io. an.
& Bald.& ibi oẽs.de offi.ord.& dicemus nos.j.in 9.ar. præſen-
tis.q.prin.ergo multo magis hoc debet poſſe facere ꝯſuetudo
rõabilis,& pręſcripta,& rõabilitas ꝯſiſtit:vt magis bene poſſint
patroni laici ꝯſiderare circa præſentationẽ faciendam: & non
obſtabat,ꝙ tanto magis eccleſia vacabit:quia illi prouidet̃ per
cuſtodiam,& ſuo loco dicetur.& hoc ego tenerem.Cogita tñ,
quia noua eſt iſta difficultas,& non tacta niſi per Gaye.vbi s̃.&
vide quæ dicentur in proximo ſeq.art.

¶Septimus art.1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Iuris patronatus fundator, an in limine fundationis poſſit modum apponere quòd eccleſiaſtici patroni intra ſemeſtre tempus , laici intra quadrimeſtre præſentent:vel quòd habeant maius tempus quadrimeſtri vel ſemeſtri. & numero 3.4.*

2 *Fundator poteſt apponere conditionem vel modum,non ſolum extra,ſed preter,& etiam contra ius commune,cum conſenſu epiſcopi.*

Et ex Iſtis proxime dictis infertur ad deciſionẽ.7.art.vide
1 licet †an fundator beneficij poſſit in limine funda-
tionis apponere modum ꝙ eccleſiaſtici patroni j̃. minus tp̃s ſe
meſtre:& laici j̃. minus tp̃s quadrimeſtre habeant præſentare,
vt vidi in quadã fundatione cuiuſdam beneficij in terra corati
Tran.diœc.& quid ſi ſtatuerit fundator ꝙ p̃roni hẽrent ad præ
ſentandum maius tp̃s quadrimeſtre, vel ſemeſtre?¶Dic ẽt bre
uiter ꝙlicet hic modus ſeu iſta ꝯditio abreuiãs tp̃s videatur ſm
ius ꝯmune:quia magis adheret diſpõni.c.ne ꝓ defectu. de ele.
tamen vr̃ oĩno ꝯ̃ria diſpõni.c.2.de ſup.neg.p̃ræl.& c.2.de con-
ceſ.præb.in p̃rono eccleſiaſtico.in p̃rono laico vero vr̃ ꝯ̃ria diſ
põni.c.cum pp.hoc ti.& c.vnico.eo.ti.li.6. ¶Ille vero modus
ſeu illa ꝯditio ꝓrogans hoc tp̃s,eſt oĩno ꝯ̃ ius cõe:qa ꝯ̃ iura ꝓ-
xime allegata.& ſic cũ vtroque caſu videatur eſſe ꝯ̃ ius cõe,vr̃
dicendũ fundatorẽ in fundatione non potuiſſe apponere hũc
modũ ſeu ꝯditionẽ: quia ſucceſſiui p̃roni,ſiue clerici, ſiue laici
haberent minus vel maius tempus,q̃ à iure ſit ſtatutum.c.requiſiti.de teſta.& l.nemo põt.ff.de leg.j.¶Tamen vt ꝓxime dixi-
mus in præce. art. qa hoc facere põt ꝯſuetudo, vel ordinarius,
2 multo magis hoc debet poſſe facere fundator,†non tamen ip
ſe ſolus:ſed cum epiſcopi ꝯſenſu põt apponere modũ,vel con
ditionem,non ſolum extra vel præter:ſed ẽt ꝯ̃ ius cõe.tex. au-
reus cum gl.ſing.in verbo ſtatutũ.in c. cũ dilectus.de ꝯſue.ꝑ q̃
gl.doct.ibi & alij quos accumulaui in loco j̃.alleg.concludunt
fundatorẽ poſſe apponere cũ ꝯſenſu epiſcopi in limine funda-
tionis ꝯditionem multo magis iuri præiudicialem,q̃ iſtam: vt
late diximus.s̃.in j.part.j.lib.in 9. q. princ.in j.ij.& iij.art.vide ibi
plenè per me dicta melius q̃ alibi: ad quæ me remitto.vbi in j.
art.in 3.concl.quam ibi facio in 2.ampl.pono etiam caſum hu
ius art.¶Et hoc q̃ maximè ꝓcedit.nam licet vacet eccleſia ma
iori tempore,ſi ius pa.eſt laicorum,cuſtia illius ſpectat ad ep̃m,
ſi clericorum,ſpectat ad eoſmet patronos:vt p Abb.in ca.cum
pp.in 8.differẽ.hoc tit.& dicemus in ſeq.q.prin.ĩ v.art.& ſic ec-
cleſia non poterit pati ex hmõi vacatione : præſertim cum ta-
les eccleſiæ in quibus p̃ntatio cadit, non ſunt cathedrales,nec
collegiate:vt in c.nobis.hoc ti.& late diximus.s̃.in j.part.huius
2.li.in v.q.prin.in j.art.¶Dicerem tamen pp hoc,ꝙ in conſue-
3 tudine præſcripta,vt in caſu proximi præce. art.† præſumetur
titulus.ſ.hunc modum fuiſſe appoſitum ex lege fundatoris:&
ex hoc vel ex aliquo priuilegio,conſuetudinem oriri potuiſſe
& poterit hic titulus allegari,licet non probetur,maximè cum
eſſemus in præſcriptione tanti temporis , cuius initij &c. iuxta
4 tex.in c.j.de præſum.li.6.cum ſimi.¶† Dicerem & aliud quod
s̃.cõcluſimus locum habere, dummodo dilatio huius tẽporis
per conſuetudinem inducta non ſit multum exceſſiua:qa ſi eſ
ſet nimium exceſſiua, diceretur conſuetudo irrationabilis, &
non haberet locum:per tex.d.c.fi.de conſue. & non poſſet præ
ſumi titulus,nec priuilegij nec conſenſus epiſcopi in fundatio
ne:& hic etiam articulus eſt nouus:& puto deciſionem s̃.poſi
tam eſſe veram:cogita tamen ſuper eam.

¶Octauus art.1.q.prin.2.part.2.Libri.

1 *Tempus patronis conceſſum ad præſentandum quando currere incipiat. & num.3.4.13. 19.*
2 *Epiſcopus tenetur inquirere de vacatione eccleſiarum & beneficiorum.*
5 *Litigans præſentare impeditur.*
6 *Tempus datum ad eligendum,vel conferendum,ignoranti non currit.*
7 *Impedito tempus non currit,niſi vltime voluntatis fauore.*
8 *Tempus non currit agere non valenti,& n. 10.*
9 *Tempus an currat patrono impedito præſentare.*
11 *Agere impeditus,de negligentia redargui non poteſt.*
12 *Tempus datum ad eligendum vel cõferendum,currit à die ſcientiæ,vel ceſſationis impedimenti.*
14 *Tempus datum ad eligendum et conferendum, quare currat à die ſcientie, etiam ignoranti,& ſecus in præſentatione.& n. 15.16.*
17 *Iuris diſpoſitioni ſtandum,maxime vbi contrarium non apparet.*
18 *Patrono currit quadrimeſtre , vel ſemeſtre datum ad præſentandum, à die vacationis.*

Dubitatur quadrimeſtre vel ſemeſtre datum à iure,
minus vel maius tempus datum à conſue-
1 tudine,† vel à fundatore patronis ad præſentandum, quando
incipiat eis currere,à die vacationis beneficij, vel à die notitiæ
& ſcientiæ? & an impedito vel ignoranti currat illud tempus.
& in hoc dic,ꝙ tex.in c.2.de ſuppl.neg.præl.vr̃ velle, vt currat
à die vacationis. ibi, niſi prædictæ perſonæ j̃.tempus Lateran.
concilij conſtitutum ad vacantes eccleſias &c.& tex.in c.2. in
§.cum vero.ibi,eccleſia vacare contingerit.de conceſ.præb.&
tex.clarus in c.cã te.ibi,j̃.ſex menſes poſtq̃ vacauerint.hoc tit.
& iſtud.ſ.ꝙ à tempore vacationis currat tempus p̃ronis datum
ad præſentandũ,voluit Abb.in d.c.eam te.& in ꝯſi.28.in cauſa
cõis.in 2.vol.& pulchre hoc tenuit Rota 28.p̃rono currit.hoc
tit. in antiquis. quæ vult p̃ronis currere tẽpus ſibi datũ ad præ-
ſentandũ à tp̃e,quo eſt vacatio beneficij,& non à tp̃e ſciæ p̃ro
ni.alleg.cle.cũ ei,quẽ.de ꝯceſ.pręb.qa imputat̃ patrono ſi non
dimiſit ꝓcuratores cũ ſe abſentauit:maxime q̃do habebat face
re longã abſentiã.c.fi.de eo q mittit̃ in poſſeſ.cã rei ſeruan. cũ
ibi nota.& l. eundẽ.cũ ibi nota iũcta.l.j.ff.de diuerſis & tẽp.pręſ.
& iſtã đt eſſe cõem opin.licet Dyn.in loco.j̃.allegando dixerit
ꝯ̃rium.& ꝓ hoc ẽt adducit,qđ notat Arch.in c.licet. ſup verb.
priuatus.de elec.lib.6.& in c.ſtatutum.ſuper verb.vacauerint.
de præb.eo.lib.¶Rota vero.cccccclxvj.vtrũ vacante hoc tit.ſi-
militer in antiqs quærit vtrũ currat patrono tempus ad præſen
tandum, vt collatori ad ꝯferendum à die notitie vacationis ec
cleſiæ,ſicut impetranti currit tempus ad acceptandum:vt in d.
cle.cum ei,quẽ.in fi.de conceſ.præb.& notatur in c.2.de præb.
& in c.licet.de elect.lib.6.vel à tp̃e quo ſcire potuit:iuxta.l. fi.
circa prin.ff.qs ordo in bo.poſſ.ſerue.& notatur in d.c.licet.&
concludit ꝙ à tp̃e quo ſcire potuit & debuit,pp verbum negli
gentiam:& verbũ neglexerit poſitũ in d.c.2.de conceſ.præb.&
3 per notata in d.c. licet. & ideo ſubiungit ep̃m, qui†ſcire debet
vacationes , cũ habeat ſuam diœceſim viſitare à tp̃e quo ſcire
potuerat,& debuerat,incipit ei currere tempus:ſecus in illo,a
quem non pertinet viſitatio,qui alias non tenebatur de vaca -
tione inquirere:& in hoc videtur Rota velle patrono non cur
rere tempus à die quo ſcire potuit,cum non teneatur viſitare
& tamen in principio videtur tenere,ꝙſic.¶Sed Rota tertia,à
3 quo tempore hoc ti.in†antiquiorib.dum quærit à quo tem-
pore currat hoc tempus,dicit non à tempore vacationis.vt vi
detur velle tex,in d.c.eam te. ſed à tempore notitiæ.allegat in
argum.d.c.licet.& d.c.quia diuerſitatem.& dicit.d. c.am te fo-
re intelligendum à tempore vacationis ſc. notitiæ. ¶Lap. Ab.
in ſua allegatione.lxxviij.vacãte eccleſia ſancti Laurentij.hoc
tit.in 4.dubio 4.col.tenet hoc tempus currere à die vacationis
ſcientiæ,& non ante.per d.c. quia diuerſitatem. & ita intelligit
cap.2.de conceſ.præbend.vt ibi gloſſ. ¶Et dicit debere intelli-
gi de ſcientia certa , & non interpretatiua. & non obſtare cle-
ment.vnicam.de conceſſ.præbend. quia illa loquitur in literis
gratioſis,quæ ſunt odioſe,ſecundum Pau.ibi.¶Adducit etiam
quòd hæc tempora currunt ſolum negligentibus,vt legitur &
notatur in cap ne pro defectu. de elect. & in d. cap. 2. de con-
ceſſione præbendę. & in d.cap.quia diuerſitatem.& negligens
dici non

dici nõ poteſt in eligẽdo is,qui rationẽ electionis ignorat.& di
cit facere quod notat̃ in ſimili per Inn.in c. quoniã,ſuper ver-
bo,de iure.hoc tit.& ideo vult ibi Lap. ꝙ ſi per epiſcopum ali-
quis eſt priuatus eccleſia ſua,& de hoc factum edictum, & ille
nõ dimiſit eccleſiã, adeo vt patroni veriſimiliter poterãt non
habere notitiam de vacatione, non dicentur negligẽtes, ſed à
die ſcientię curret eis tempus ad præſentãdum : vt ibi per eũ in
illo caſu.¶Archi.vero in d.c.licet.ſup verbo,priuatus.de elec.
lib.vj.in pe.colũ. vult currere tẽpus à die ſciẽtię,vel quo ſcire
debebat:& ſic cõtra id qđ voluit Rot.3 8. patrono currit.¶Eſt
tamẽ verum,ꝙ idem Archid.in c.ſtatutũ.in verbo,vacauerint.
de præbẽ.lib.6.in vlt.col.colligit ex illo text.tẽpus prædictum
4 †incipere à tempore vacationis currere,nõ tamen à tempore
notitię:non enim dicit à tẽpore,quo peruenerit ad notitiam:
ſed dicit à tpe quo vacauerit.& ſubdit hoc eſſe tenendũ, quic-
quid à quibuſdam ibi notetur:& aſſignat rationem quia Papa
iſta ſtatuit in fauorẽ eccleſiarũ ne contingeret beneficia diu-
tius vacare:& eccleſias defraudari officio miniſtrorum in ipſa-
rũ graue diſpendiũ,& iacturam,quã ſuſtinebant prius per cõ-
ſtitutionẽ ibi p̃cedentẽ:nec ſtatuit hoc in odiũ, ſiue pœnã ne-
gligentis:quia tũc ſecus:& ſic dicit intelligi iura que videntur
contrariũ demõſtrare.c.licet.de ſupplen.negli.præla.& c.quia
diuerſitatẽ.in fin.de conceſ.p̃ben. qđ dicit non eſſe in illo caſu:
quia per d.c.ſtatutũ.redditur ad ius cõmune.¶Io.and. vero in
c.fi.quẽ ibi ſequitur Abb.in fi.in opp.hoc tit.& in c.ij.de cõceſ.
præbend.tenet hoc tempus currere à die notitię,& non vaca-
tionis.¶Do.Abb.autẽ ſibi contrarius quia in locis in princ.ſu-
pra allega.tenuit tẽpus currere à die vacationis.Verum in c.cũ
propter.hoc tit.tenet opppſitũ.ſ.à die ſcientiæ. nam cum col-
ligit ex d.ca.cum ꝑpter.dicẽdo illũ caſum prima fronte mira-
bilẽ,in quo nõ valenti præſentare currit tẽpus.ibi enim ratio-
ne litis pendẽ.non põt patronus aliquẽ præſentare:& nihilo-
minus ſibi tẽpus currit:& ideo ſi non præſentat infra quatuor
mẽſes,ep̃s libere ordinabit eccleſiã.his dictis ibi Abb. q̃rit nũ-
quid patrono ignorãti & impedito vel ſaltem ignorãti currat
5 tẽpus.& refert Pe.dicentẽ poſſe argui per illum tex.ꝙ ſic.† nã
litigans impedit̃ præſentare:vt in c.ex literis.hoc titu. & in c.ij.
de in integ.reſt.& tamen ſibi currit tempus:& facit ꝙ illud tẽ-
pus videtur præfici patrono potius in fauorem eccleſię:quam
in ſui odium:ergo tempus currit ignorãti:per gl. in c. ſtatutũ.
de præben.lib.vj.l.genero.ff.de his,qui no.infa.¶Adducit etiã
quia agitur de modico p̃iudicio patroni : ex quo in cæteris re-
cognoſcitur in patronũ per inſtitutũ ab ep̃o : vt in d.l.cũ pro-
pter.in fi.¶Tamẽ ipſe Abb.his nõ obſtãtibus tenet ſententiã,
quã dicit poſtmodũ reperiſſe tenere Fede.cõſi.cxxiiij.& aper-
6 te ſentire Io.and.in c.ij.de ſup.negli.p̃la.† nã regulariter tem-
pus præfixũ ad eligendũ vel cõferendũ nõ currit ignorãti : vt
in d.c.quia diuerſitatẽ.in fi.nec debet quis ſine culpa ſua puni-
ri.¶Et dicit nõ obſtare text.in d.c.cũ ꝑpter.quia nõ conſtabat
ibi quis eſſet patronus merito ep̃s ordinat eccleſiã ſine patro-
no:ſed quãdo ep̃o conſtat de patrono,nõ debet illã eccleſiam
ordinare ſine illius p̃ntatione. 16.q.7.c.decernimus.& dicit fa-
cere.c.ſi vero.hoc titu.vbi euincẽs ius pat.p̃ntat inſtitutũ:for-
tius ergo re integra debet patronus q nõ fuit negligens,reqri:
vt dicit etiã nõ eſſe verũ,non agi de p̃iudicio patroni:nã expe-
dit patrono habere clericũ ſibi gratũ:& eſt etiã honor in præ-
ſentãdo:vt in c.nobis.hoc ti.quo non debet priuari ſine culpa
ſua.¶Nec dicit eſſe verũ, tp̃s eſſe ſtatutũ nõ in odiũ p̃roni, ſed
in fauorẽ eccleſię.nã ſi hoc eſſet verũ, nõ eſſet diuerſitas inter
p̃ronũ laicũ & clericũ in tpe p̃ntationis:& tñ eſt ꝯriũ: qa vnus
habet quatuor mẽſes:alter ſex.c.vnic.§.verũ.hoc tit.li.6.¶Di-
cit etiã facere theoricã Bar.in d.l.genero.vbi dat regulã. ꝙ ad
incõmodũ alicuius nõ põt allegari ignorãtia:ſecus, ſi ad com-
modũ facit.Quod not.in d.c.ſtatutũ.de p̃bẽ.lib.6.& ita reſidet
ibi d.Abb.q idẽ Abb.in d.c.ꝑ defectu.in 5.no.de elec. dicit fo-
re notãdũ ex illo text.ibi,iuſto ĩpedimẽto ceſſante tp̃s præfixũ
electioni,nõ currere ĩpeditis. Vñ cõcludũt ibi doc.ꝑ illũ text.
& bene ſecundũ eũ, nõ eſſe opus petere reſtitutionẽ in inte-
grũ,ſi impedimentum durauit vltra tres menſes:vnde reiecta
diſtinctione quorũdã,cõiter dicit teneri, ꝙ ſiue impedimentũ
ꝑueniat à principio ſiue poſt inchoatũ trimeſtre, ſemꝑ impe-
dit curſum tpis.Et pro hoc dicit facere d.ca.qa diuerſitatẽ. vbi
dicit idẽ ſtatui habẽti cõferre : qđ autẽ habẽti præſentare dicit
ſe remittere ad c.2.de cõceſ.præbẽ.& d.c.cũ ꝑpter.hoc tit.vt ſ̃.
7 retulimus.¶†Vidi d.Car.in d.c.quia diuerſitatẽ.in 2.col. in 8.
not.vbi tenet,ꝙ ĩpedito nõ currit tp̃s,niſi fauore vltime volũ-
tatis:ꝑ ſ̃.dicta.& niſi culpa ſua eſſet impedimẽtũ, & niſi extarẽt
alij nõ impediti q poſſent actũ facere. ¶ Et ex hoc vltimũ pu-
to notabile.vult enim ꝙ ſi collatio ſpectat ad ep̃m & capitulũ
ep̃o ſuſpẽſo capitulũ cõferat,poſt Inno.ibi idẽ ergo dicẽdũ in
caſu noſtro aliqbus patronis ĩpeditis : & aliqbus nõ : vt nõ im-
pediti præſentẽt.¶Et ꝙ qñ culpa ſua venit impedimẽtũ currat
tp̃s ponit pulchre ibi Car. ĩ 4.col.& vult ibi in 12.not.illud tp̃s
currere à die notitie per illũ text.¶Gaye.vero in d.repe.c.fi.de
elec.li.6.in 48.col.in fi.dicit hoc tp̃s currere à die notitiæ.& al-
legat Nicolũ.i.Abb.in d.c.fi.hoc ti.& dicit eſſe intelligendũ de
ſciẽtia certa, & nõ interpretatiua:ꝑ no.ꝑ Pau.in ca.2. de cõceſ.
præbẽ.allegando Lap.vbi ſ̃.& dicit facere ꝙ dixit Roffr.in ma-
teria iuris pa.in.§.nũc videamus.¶Firma.poſtmodũ in trac. de
ep̃o.in 1.li.in 1.part.in 7.q.prin.cũ de hoc q̃rit,tenet tp̃s curre-
re à die ſciẽtię:& non vacationis.alleg.Inno.& doc.in c.ne pro
defectu.de elec.& dicit hoc tenere Bal.in marga.in verbo,tp̃s.
in verſi.5.vbi ſubdit idẽ ip̃m Bal.dicere in tpe dato ad præſen-
tandũ.& addit ibi Firma.idem eſſe in tpe appellãdi. & ponit ibi
multa pulchra ꝑ vnã col.in materia appellationis.& idẽ Firma.
in d.tract.in 6.part.4.libr.in 35.q. dicit executori teſtĩ currere
tp̃s à die ſcientiæ:& ſic nõ currere ignorãti,ſecũdũ Bart.& Bal.
in l.qnquaginta.ff.de execu.tu.ꝙ dicit eſſe verũ etiã ſi in conſti-
tutione ep̃i dicat̃ annũ currere à die mortis:qa ſubaudit̃ & ſciẽ-
tiæ,ſecundũ.Bal.in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.in verſi. execu-
tor debet exeq.in fi.vbi Firma.dicit oĩno eſſe videndũ. & alle.
Bar.in cõſil.incip.Carmeniẽſis ep̃s.& Bald.in l.1.in 3.col. C.de
cad.tollẽ.vbi dicit p̃dictã cõſtitutionẽ valere cõtra ſciẽtes vel
ſupine ignorãtes,nõ cõtra vere & iuſte ignorãtes, etiã ſi exp̃ſ-
ſè cõtrariũ dicat,ꝙ dicit etiã tenere Pau.de caſt.in cõſil. 145.in
2.col.& Bal.in l.id qđ pauperibus.in 3.& 4.col.C.de epi.& cle.
& ꝙ currat tp̃s ignorãti ignorãtia ſupina, tenet Bal.in l.3.C.de
lib.cã.puta qa fuit præſens ꝑ teſte,cũ creatus fuit executor cũ
aliis multis, ibi ꝑ Firma. adductis in materia executorũ. ¶Suc-
ceſſit do.Roch.in hoc tracta.in verbo honorificũ. in 27 q. vbi
q̃rit de hac difficultate,& dicit hoc tp̃s currere à die notitiæ.al-
leg.Io.An.& ibi Abb.in c.fi.hoc tit.& in d.c.cũ ꝑpter.& in d.c.
qa diuerſitatẽ.& dicit Roch.hoc bñ ibi ꝓbari. ¶Et ſubdit hoc
eſſe verũ,etiã ſi teſtator mãdaſſet p̃ntationẽ eſſe faciẽdã infra
quatuor mẽſes à die mortis ſeu vacationis:qa debet ĩtelligi &
ſuppleri à die notitię.alleg.Abb.hoc dicẽtẽ in c.nos qdẽ.ſuper
gl.3.de teſt.& alleg.tex.in l.ſtatuliberos.§.ſi qs heredi.ff.de ſta.
lib.& tex.iũcta glo.in l.fi.§. ſi aũt dubius.ff.de iure deli.& abb.
ibi ſubiicere hoc eſſe verũ mẽti tenendũ.& facere notata ꝑ eũ
in repe.c.cũ oẽs.in fi.de teſta.& ꝙ dixit ipſe Abb.in c.nos qui-
dẽ.& ibi Pe.de anc.quẽ refert & ſeqtur ibi Imol.in notabilibꝰ.
¶An aũt p̃ſumatur notitia,dicit declarare Abb.in d.c.qa diuer
ſitatẽ.& aliqd haberi ꝑ do.Fely.in c.nobis.in 2.colũ. de excep.
¶Subdit poſtea hãc cõcluſionẽ tenere glo.in d.c.2. in verbo,
infra ſex dũ generaliter dicit nõ currere tp̃s,niſi à die ſciẽtiæ:&
fundamentũ huius cõcluſionis eſſe:qa nõ valẽtibus agere nõ
currit tp̃s d.c.qa diuerſitatẽ.in fi.& l.fi.C.de anna.exce.& ꝙ ne-
mo puniri debet ſine culpa.c.ſine culpa.de reg.iur.li.6.¶ Intel-
ligit tamẽ iſtã cõcluſionẽ:vt currat tp̃s à die ſcię, ſi addatur vel
à tẽpore quo ſcire debuit:per dictã deciſi.Rote.566.& in deci
ſione 263.ſi ꝑpter negligentiã in nouis.hoc tit.& ſequit̃ d.Fe-
ly.in d.c.nobis.in 2.col.Abb.& alij in c.licet. de ſup. negli.p̃la.
alleg.etiã Lap.vbi ſ̃.& ita remanet ibi Roc. ¶Qui poſtmodũ
9 in eodẽ verbo,honorificũ,in 28.art.q̃rit †an patrono impedi-
to præſentare currat tp̃s?& refert dicta Abb.in c.3.hoc ti. & in
c.cũ ſup.poſt Petrũ.poſtmodũ eũdẽ Abb. in d.c.cũ ꝑpter. per
multa fundamẽta poſt Io.an.in c.2.de ſup.negli.p̃la.q̃ ſ̃. retuli-
mus.¶Qui.d.Roc.pro cõclu.affirma. ꝙ nõ currat tp̃s dicit ad-
ducere oĩa,que adduxit in præced.q.ſua.ſ.27.q̃ proximè retu-
limus,ex qbus ꝓbatũ fuit patrono ignorãti vacationẽ bene-
ficij nõ currere tẽpus.ergo nec impedito currat ex idẽtitate ra
tionis.¶Et hãc cõcluſionẽ dicit ſentire Bal.in conſi.469. inci.
ſanctiſſime. in fi.in 4.vo.vbi formaliter dicit,ꝙ tpa q̃ prouidẽ-
tiam eccleſiarũ reſpiciunt,quo ad quid vtilia ſunt, & impeditis
non currunt. ¶Pro qua conclu. etiam dicit facere optime, ꝙ
decidit Rota.2.in fi.hoc titu.in antiquio.dum vult excõmuni-
catio non currere tẽpus datum ad præſentandũ.ſuper quo pro
nunc dicit fore cogitandũ,& remittit ſe ad dicenda per eum in
verbo,competens alicui.in 8.q.in fi.& ſubdit & generaliter an
impedito currat tempus videatur plene in locis ample accu-
mulatis.per d.Fely.in c.cum inter.in 10.col .de exce.& in c. ex
tranſmiſſa.ad fi.de reſcri.& ita reſidet ibi d.Roc.qui in d.verbo
competẽs alicui.in 8.q.tractat , an excommunicatus acquirat
ius pat.de quo nos latè diximus ſ̃.in 1.par. 1.lib. in 7.q.prin. in
10.arti.vbi concluſimus ius pat. per excõmunicatum acquiri:
ſed carere exercitio præſentationis quatenus durabit excom-
municatio,& ſic currere ſibi tempus vide ibi. ¶Pau.de cit. au-
tem in hoc tracta.in 6.part.in 24.q.prius præmittit, an hoc tẽ-
pus ſit vtile vel continuum.de quo dicemus ĩ.in 3.art.præſen-
tis.q.prin.¶Poſtea dicit hoc tempus currere ſolum à die ſcię,

& non currere impedito p̄ ſuſpenſionẽ vel aliud impedimen-
tum: p̄ d.c. quia diuerſitatem. ¶ Quod tamẽ ipſe limitat, niſi eẽt
10 q̃õ inter patronos d̄ iure pat. quia † illa durante currit tẽpus,
quo elapſo ep̃s prouidet. p̄. d.c. cum pp. & per conclu. adducit
reg. nõ valẽti agere & ignorãti nõ currere t̃ps: & reuertitur ad
materiã t̃pis ꝯtinui vel vtilis. ¶ Quid dicẽdũ in hoc dubio paſ-
ſu? vides eñ Rotam. 28. patrono currit hoc tit. in antiq̃s, velle
ꝯmunem eẽ opi. ꝙ tẽpus currat à die vacationis, & nõ à die no
titie, vel ceſſationis impedimẽti, & non à die vacationis, & ſci
entiam debere eẽ certam &c. vt s̃. retulimus. licet d. Rota. 566.
11 aliter. in fi. ꝯcludit vt ſimiliter. s̃. diximus. ¶ Ego † in hoc paſſu
pondero magis dici negligẽtem illum, qui ignorat eccleſiam
vacare, quam illum qui ſcit, & eſt impeditus: & iõ non p̃t elige
re nec p̃ñtare. Hoc colligitur clare ex d.c. 2. & d.c. quia diuerſi-
tatẽ. de ꝯceſ. p̄b. in quibus locis multum negligẽtia ponderat̃:
& patet ad ſenſum: nam impeditus nullo mõ de aliqua negligẽ
tia redargui p̃t, ex quo iam ſcit, & volebat eligere vl̃ p̃ñtare: &
impedimẽtũ fuit cã non electionis vel p̃ñtationis: & ſic non ẽ
q̃d ſibi attribuat̃, q̃ñ non ẽ ex eius culpa: q̃a tũc non releuaret
cũ impedimẽtũ: vt no. ĩ d.c. q̃a diuerſitatẽ ignorãti aũt poterit
aliquid attribui, cur nõ fuit diligẽs, vt ſciret vacationẽ b̃ñficij;
vt prædicta collig̃ poſſunt ex dc̃is Rot. 566. quam s̃. retulim⁹,
& hoc quã maximè in eo qui hoc debebat ſcire & neſciunt,
12 vt vult Rota ibi & iſtud ẽ clarũ & non p̃t tergiuerſari. ¶ † Hoc
ſic p̄ſuppoſito p̄mitto aliud iura loquẽtia ꝙ t̃ps datũ ad eligẽ-
dum vel conferẽdum currat à die ſc̃iæ vel ceſſationis impedi-
mẽti: & non à die vacationis, loq̃ in caſib⁹ ſuis. ſ. in p̄dictis ꝓui-
ſionibus, videlicet electionis, collationis, & ſiĺiũ, non aũt iuris
p̃ñtandi: vt clare apparet ex tex. c. ne pro defectu. & c. ſi. cum ſi-
mi. de appel. & in c. quia diuerſitatis. cum aliis, de conceſ. præb,
iura vero loquẽtia pura, c. 3. c. eã te. c. ſi vero, & c. cum pp. hoc
ti. velle ẽt patronis impeditis tẽpus currere, vt in eis apparet, &
hoc ex eis doct. colligunt & maximè Abb. in c. cũ pp. ſi ergo il
lud tẽpus currit patronis impeditis qui non ſunt in aliquo de-
fectu. & quibus munus attribui p̃t, q̃ neſciẽtibus: vt ꝓximè dixi
mus. ergo neceſſariũ ẽ dicẽdum eodẽ modo currere ignoran-
13 tibus & ſic fieri ꝯcluſionẽ cũ Rota. 28. s̃. all. † vt tẽpus datũ ad
p̃ñtandũ, currat patronis ẽt ignorantib⁹, & impeditis, vt volũt
prædicta iura: & ſic aliud eẽ in eis, quam in electoribus & col-
latoribus. ¶ Et ꝙ hoc predicta iura probent hoc t̃ps currere ẽt
impeditis, patet ex eis a p̃te: nam litem, q̃ oritur ſup̄ iure pa. non
poterant patroni p̃ñtare ĩ. tempus à iure datum, vt in illis iuri-
bus: & tamen currit eis tempus, & ordinarius ordinet eccleſiã
vt ibi. ¶ Et non obſtat r̃ñſio data p̄ Abb. in d.c. cum pp. quam s̃.
retulimus. ſ. illos eẽ patronos: quia ſalua pace. nã vt ex d.c. 3. d.
c. cum pp. & ex iuribus. s̃. ſcriptis b̃ñ conſtabat eccleſiam eẽ pa
tronatam: ſed erat lis inter patronos quis ipſorũ eẽt patronus:
& iõ p̄ ordinarium fit ordinatio eccleſiæ abſq; p̄iudicio vincẽ-
tis: igitur eccleſia apparebat patronata: & ſic mala ſol. Abb. Et
ꝙ ẽt eccleſia exiſtẽte clare patronata lite nõ finita inter patro-
nos ſuper iure pa. ĩ. temp⁹ à iure datum fiat deuolutio ad ep̃m,
ponit pulchre Car. in cle. plures. in v. col. hoc tit. & ꝙ hẽat lo-
cum ẽt præſentatione ſequuta, dicemus. ĩ. in j. q. prin. 2 part. in
14 9. art. ¶ † Iſta mea concluſio ſatis clare procederet, ſi rationẽ
diuerſitatis aſſignaremus, quare aliud ſit in p̃ñtatione. ſ. vt cur-
rat t̃ps ĩpedito & ignorãti, q̃ in electiõe, & collatione, & aliis,
vt illis non currat: & certè facilis eſt aſſignatio rationis diuerſi
tatis: nam null⁹ negabit ep̃os h̃re ius conferẽdi b̃ñficia iure or-
dinario eis ſpectante à lege introducto, cum ſub eo ſint oẽs
baſilice, quæ ſunt in ſua dioec. ca. omnes baſilice, 16. q. 7. & in
tit. de conceſ. præb. & de inſt. p̄ totum. & ipſos ep̃s tribuere oẽ
ius. c. ex frequentibus. de inſt. reg. j. de reg. iur. lib. vj. c. cum Ber-
toldus. de re iud. cum ſi. electores vero ẽt h̃re ius eligẽdi mero
iure, cum ad eos ſpectat: quia ab eis. ſ. canonicis iuriſdictio or-
dinario ep̃o datur, cum illum eligunt: vt de elec. p̄ totum. & in
d.c. cum Bertoldus. p̄ Inn. & p̄ Inn. c. ad abolẽdam. de hær. cum
aliis, quæ allegauimus. s̃. in 3. art. x. q. prin. j. part. 2. lib. in verſ. &
ſol. j. plus placet rõe: patroni autem habẽt hoc ius p̃ñtandi nõ
mero iure ſed ex gratia. c. 3. hoc ti. quia erant illo iure ſpirituali
incapaces. c. ſacroſancta. & c. meſſana de elect. & diximus latè
s̃. in j. part. j. lib. in j. q. prin. in 4. art. & de iſta ratione diuerſitatis
diximus etiam in d. 3. art. x. q. prin. partis præced. in d. verſi. plus
placet, cum ſeq. ¶ Et hanc rationem diuerſitatis comprobo p̄
tex. in cle. cum ei. in fi. de conceſ. præb. vbi iuncta r̃ñſione & in
tellectu Pau. ibi, quem refert Lap. in d. alleg. 78. vacante eccle-
ſia. in 4. dub. cũ teneat opinionem tempus currere ad aliquid
agendum à die notitiæ: & opponat de d. cle. cum ei. in fi. r̃ñdet
Pau. illum tex. non obſtare: quia illa cle. loquitur in literis gra-
tioſis ex gratia illi conceſſis, quę ſunt odioſe, & iõ reſtringẽdę,
vt ibi per Pau. ita debet etiam dici in caſu noſtro. nam cum iſti
patroni laici ex gratia præſentent & ſuſtinentur in hoc d. ca. 3.
hoc tit. currit eis tempus ipſius gratiæ, ẽt illis ignorantibus vel
impeditis ex quo illa gr̃a debet reſtringi inquantum p̃t: vt mi-
nus ius cõe ledat vulgatis iuribus: & ideo illis non p̃ñtantibus
non audientur, ſi dicant ſe ignoraſſe vacationem, vel fuiſſe im
peditos. & ex hoc non eſt tex, loquens de hac materia hoc dic
tãs, imo. c. 3. & c. cum pp. cum aliis. s̃. all. in hac materia loquẽti
bus ꝓbẽt ꝯ̃rium: cum velint t̃ps currere impeditis: & p̄ arg. per
me. s̃. formatum: multo magis & ignorantibus: & hoc multo
fortius, q̃a patroni habent eccleſias defendere, & videre, ne di
lapidentur & denuntiare presbyterum dilapidantẽ. c. filiis. & in
gl. c. pie mẽtis. 16. q. 7. & diximus. s̃. in diffi. iuris pa. & dicemus
ĩ. deo duce, vbi erit loc⁹ ſuus: vnde patron⁹ vr̃ h̃re quaſi ius vi-
ſitationis: ergo nõ debet excuſari. nã cũ ſpectet ad eius offĩn vi
dere q̃liter eccleſia gubernet̃, hoc p̄mittendo, nõ exercet eius
offĩn vt tenet̃: & iõ ſemp̄ eius ignorantia ẽ ſibi imputanda. &
hoc modo p̃t intelligi rõ Rot. 66. de qua. s̃. licet ei⁹ dictũ in to
tum non teneã. ¶ Quæ quidem oĩa non h̃ñt locũ in electori-
b⁹ & collatoribus, q̄ mero iure h̃ñt eligere & ꝯferre: vt s̃. eſt di
ctũ. nec electores h̃ñt eẽ ita intẽti circa regimẽ eccleſiæ, cum
illa à p̄lato gubernet̃: & licet poſſet dici iſtã rõnẽ militare ĩ col
latore q̄ habet viſitare: vt dicit gl. prædicta. t̃ñ dico non milita-
re alias rões: q̃a nõ habet collator ius ꝯferẽdi ex gr̃a, ſicut pa
tronus ius p̄ſentandi: ſed mero iure & in collatore à iure eſt ex
preſſum, vt t̃ps currat à die notitiæ, & à die ceſſationis impedi-
menti: vt in d. ca. quia diuerſitatem, & t̃ñ nõ eſt à iure exp̄ſſum
ita in p̄rono: imo apparet ꝯ̃rium expreſſum: vt s̃. eſt dictũ. & ſic
cum militẽt p̄dictæ due rões, rõ diuerſitatis q̃ ex eis oritur, re
manet in pedibus quamuis alia ceſſet. §. affinitatis. inſt. de nup.
¶ Et ex iſta ratione diuerſitatis ita fundata conſidero poſſe ſe-
15 qui, ꝙ † cum patroni eccleſiaſtici non ſint ex gratia patrõi cũ
iure p̃ñtandi ſint capaces, ſicut electores iure eligẽdi: vt dixim⁹
latè. s̃. in j. par. huius. 2. lib. in j. q. prin. in 4. art. cum tractauimus,
an patroni dicãtur eligere, ꝙ merito ipſis patronis eccleſiaſti-
cis vel impeditis non currat tẽpus, ſicut nec electoribus, & col
latoribus, cũ iſtis magis aſſimilẽtur, q̃ patronis laicis: vt dixim⁹
in j. præced. art. p̃ñtis q. in verſi. & ex hoc colligitur ſc̃d m. & in
ver. & ex iſtis ſequit̃ veritas. ¶ Iſta ꝯſideratio b̃ñ ꝓcederet, niſi
eſſet tex. in d.c. eam te. hoc tit. q̄ ſecundum magis cõem intel-
lectum doct. ibi loquuntur de patronis eccleſiaſticis: vt dixim⁹
in d. j. art. p̃ñtis. q. & t̃ñ ẽt cum impedimento litis currit eis t̃ps,
vt ibi: & iõ videtur ita diſpoſitũ in patronis eccleſiaſticis, ſicut
& in laicis quid dicemus. ¶ Certe p̃t dici ꝯſecrationem. s̃. factã
tenere: ſed ꝓcedere, ꝙ d̃r in d. ca. eam te. ex pluribus. nam licet
patroni eccleſiaſtici ſint capaces iuris pa. & p̃ñtandi: t̃ñ erit in
eis gratia: quia ꝯſequunt̃ illud ius ex fundatione, ꝯſtructione,
vel dotatione. d.c. pie mẽtis. nam licet eccleſiaſtici t̃ñ hoc non
habebant mero iure, quia fundata eccleſia in oĩbus ſuberat ei⁹
ep̃o, & fundãs nihil in ea hẽbat antequã fuiſſet introductũ ius
pa. & ẽt in aliis dicuntur h̃re hoc ex gr̃a: vt latè diximus. s̃. in j.
par. j. li. in j. q. prin. in 4. art. dum tractauimus, an ius pat. eſſeet ex
gr̃a: & ſic militat ẽt in ipſis patronis eccleſiaſticis iſta gratia q̃d
fortifico: nam in hoc quũ currat t̃ps illi, cui gr̃a eſt ꝯceſſa à die
16 ſc̃iæ vel vacationis nõ † ꝯſiderat̃ ipſa gr̃a reſpectu capacitatis
vel incapacitatis ĩ p̄ſonã illius, cui eſt ꝯceſſa gr̃a: q̃a in d. cle. cũ
ei. ille cui gr̃a fuerat ꝯceſſa, iam erat cleric⁹ & p̄ſona capax: &
ſic non ex iſto capite eſt ibi gratia, ſed ex aliis, videlicet: q̃a ꝯce
ditur ſibi q̃d h̃re ñ erat in poſſe ſuo: ſic igit̃ & ĩ caſu noſtro ſuf-
ficit patronos eccleſiaſticos ex gr̃a ex illis cauſis h̃re ius pa. q̃d
h̃re non poterant, non ex defectu incapacitatis: ſed quia non
erat illud ius ipſorum, & ex aliis cauſis poſitis in d. 4. art. proxi.
all. & ego dicerem militare rationem gratiæ. ¶ Vel ſecundo p̃t
dici militare aliam rõnẽ: quia patroni eccleſiaſtici h̃ñt eccleſiã
defendere, imo illius cuſtodiam: & ſic in hoc eos h̃re plus iu-
ris, quã laicos, q̃ñ eccleſia vacat. vt per doct. in d.c. cũ pp. hoc
tit. & in ca. cum vos. de off. ord. & iõ debent eſſe vigilantiores.
17 ¶ Et ẽt tertia rõ militat. ſ. iuris auctoritas: q̃a † ita ius diſpõit in
patronis eccleſiaſticis, ſicut & in laicis. ergo illi iuri ſtãdum eſt,
cum non reperiatur oppoſitum determinatum, & iura ꝯ̃rium
dictantia, loquuntur in electoribus & collatorib⁹: vt s̃. & ſic te-
nere idem eſſe in patronis laicis, quod in eccleſiaſticis, p̄ prædi
cta. ¶ Et p̄ iſtam meam ꝯcluſionem faciunt omnes rationes &
iura quæ allegant doctores pro iſta parte, q̃ ponit Abb. in d. ca.
cum pp. ¶ Sequitur ẽt ex prędictis non militare ea quę allegat
Abb. pro opinione ſua. nam illud quod dicit eẽ regulare pp. c.
quia diuerſitate ignorãti vel impeto electori vel collatori nõ
currere t̃ps, ꝯcedo, dum poſtea dicit idem in p̄rono h̃ñte p̃ñta
re, nego, cũ in p̄rono ſit aliud ſtatutum: & ſit aſſignata rõ diuer
ſitatis. & eſt ſua culpa: quia debebat relinquere procuratorem,
qui haberet videre vtilitatem eccleſiæ, & illam defendere,

cum hoc

cum hoc ſit eius officium:arg.d.c.filiis.iuncto cum.c.fi.de con-
ceſ.præb.& ita vult Rota.28.& ſentit Rot. 566.ſ.all.& ſi nun-
quam eſſet culpa,quia gratia à iure conceſſa habet ſuos fines,q
non ſunt tranſgrediendi.¶Nec tenet rñſio p Abb.accommo
data ad d.c.cũ pp.qa non militat: vt ſ.dixim⁹.¶ Nec militat rõ
illa,q̃ Abb.deducit.ſ.c.fi.hoc ti.quę eſt,ꝙ euincens ius pa.repñ
tat inſtitutũ,multo forti⁹ hoc debet eſſe integra: & ſic ꝗexñte
patrono ignorante ver impedito non fiat ordinatio p ſuperio
rem,ſed expectetur ſcĩa vel ceſſatio impedimenti: qa dico ſal-
ua pace: nam repñtatio non fit ad aliquem effectum eccleſiæ
amplius prouidendi,cum iam illi prouiſum ſit, & non reuocat̃
ꝓuiſio, vt ibi hr̃:ſed ſolum repñtatio fit ꝓ ꝯſeruatione ĩ poſte-
rum iurium patroni re integra:aut vertit̃ piculũ eccleſiæ pmit
tendo illam tanto tpe vacare:ar. c.ne ꝓ defectu.cũ ſi.de ele.&
ideo ius ita ſtatuit,ꝙ fiat ad ſuperiorem deuolutio: & ĩ pñono,
cui ex grã hoc ius conceſſit:ne abuteret̃ grã, ſiue ignoret, ſiue
impediatur, ſuperior ꝓuideat, cũ amplius grã ſe non extẽdat.
¶Non militat ẽt id quod dicit Abb.in d.c.cũ pp.nam cũ ꝓ o-
pinione mea inducatur hoc tp̃s eſſe datum potius in fauorem
eccleſię, q̃ in odium patroni.Abb.rñdet hoc non eẽ verũ:quia
ſi eſſet verũ,daret̃ idẽ tẽpus pñono laico,& eccleſiaſtico,& nõ
maius & minus:ergo ꝯcernit ẽt odium pñoni.Ego eñ replico
omnino eẽ datũ in fauorẽ eccleſiæ: & patronis vt expediãt id
ad qđ eos gratia admiſit & non vltra:ergo non eſt facienda cõ
ſideratio aliqua,ſi in odium vel nec,vt euitẽt pœnã: & cur ma
ius tempus dederit patronis eccleſiaſticis,q̃ laicis,eſt alia rõ:de
qua plenè diximus ſ.in j.art.præſentis.qõnis prime prin.¶Nec
obſt.illud,quod expediat pñono hr̃e clericum ſibi gratum: &
habere honorem in pñtando,& ſimili: quia iſta nõ poſſunt cẽ
tanti,vt amplient gratiam,& mutent iuris diſpõnem. Accipiẽt
igitur quod poſſunt,& non vltra.ſuſtinentur enim in hoc à iu-
re. d.c.tertio. non ampliant fimbrias & ſic in hoc non ꝯſiderat̃
patronorum præiudicium.ſufficit enim per repręſentationem
18 conſeruari eorum ius futurum.d.c.fi.hoc tit.¶Et per † iſta cõ
cluderem patrono à die vacationis currere tempus quadrime
ſtre vel ſemeſtre: & vide Rotam.28.in ordine. ſ.all.dicentem
hanc eẽ cõem opi.conſidera p̃dicta:quia credo illa militare,&
maximè,ne laici ad eorum libitum eccleſias vacare ſinant:& i-
ta obſeruatur hodie:nam per ordinarium non admittitur igno
rantie allegatio vel impedimenti:ſed elapſo tpe dato ad pñtã
dum,incontinenti ipſe prouidet.¶Et pro iſta mea rõne diuer
ſitatis faciunt quæ.j̃.dicam in xj.ſeq.art.poſt Io.An,in c.fi.de in
integ.reſt.de ratione,quare quando contenditur de iure eligẽ
di,ſi lis non finitur j̃.tempus datum ad eligendũ, non deuolui
tur ius ꝓuidẽdi ad ſuperiorẽ,ſicut fit in pñtatione: & certe ei⁹
dicta multum faciunt ꝓ his,q̃ ſ.ꝯſideraui vide igit̃.j̃.in d.xj.art.
19 ¶† Limitarẽ tamen iſtã meam opi.in caſu,de quo.j̃.in xx.art.
in fi.præſentis.q.prin.qñ vacaret beneficium p ſecretam reſig-
nationẽ: & reſignans adhuc eſſet in poſſeſſione:vt ibi latè dixi.

¶Nonus art. 1.q.princ.2.part.2.Libri,

1 *Lite mota inter patronos vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione præſentandi de iure pat.vel inter præſentatos de inſtitutione conſequenda,nõ finita intra tempus præfixum ad præſentandum, an prouiſio eccleſiæ vacantis deuoluatur ad habentem inſtituere.& n.2.*

3 *Intellectus ad c.3.c.cum propter.& c.eam te.extra de iure pat.*

4 *Patroni ſi diſcordant ex quacunque cauſa, etiam in perſona præſentanda, expectabitur per ſemeſtre à die vacationis.*

5 *Patroni eccleſiaſtici an habeãt ſemeſtre ad præſentãdũ,laici quadrimeſtre.*

6 *Tempus ſemeſtre datum ad præſentandum clericis patronis,datur ad litem finiendam quibus elapſis prouiſio deuoluitur ad habentem inſtituere, reſeruato iure euincendi:vt lite finita poſſit repręſentare iam inſtitutum pro eius iurium conſeruatione, in laico conſeruatur tempus quadrimeſtre.*

7 *Lis iuris patronatus ſiue laicorum,ſiue clericorum intra tempus eis datum ad præſentandum,debet finiri.*

8 *Lite mota de iure patronatus inter clericos vel laicos eccleſia vacante,non finita intra tempus ſemeſtre in clericis,quadrimeſtre in laicis,prouiſio illius eccleſiæ vacantis deuoluitur ad habentem inſtituere. Idem, ſi fuerit lis mota ante eccleſiæ vacationem, & poſtea eccleſia vacauerit, & non finita infra tempus prædictum,ſecundum qualitatem patronorũ & n o.*

10 *Epiſcopus ſolus poteſt quem inſtituere ſine aliqua patronorum litigãtium præſentatione.*

11 *Epiſcopus poteſt conferre eccleſiam lite mota inter aliquos vel laicos vel clericos de iure patronatus illius eccleſiæ, quæ tamen habeatur prout libera.& ei per epiſcopum prouidebatur,etiã non expectato ſine litis, nec quadrimeſtri,nec ſemeſtri:ſed incontinenti.& n.13.*

12 *Eccleſia an ſit libera,& non patronata, quomodo & vnde conſtare poſſit.*

14 *Lite mota inter patronos vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione præſentandi,& epiſcopum qui dicit eccleſiam liberam,tamen non conſtat non finita intra tempus datum ad præſentandum,prouiſio non deuoluitur ad epiſcopum, & quid ita.n.15.& idem iudicium ſi quæſtio foret inter præfatos de idoneitate præſentandi, & n.16.25.26.*

17 *Fraudibus via non eſt aperienda.*

18 *Lis ſi fuerit inter patronum & epiſcopum, ſuper idoneitate aut inſufficientia,vel iure patronat.œconomus eſt adhibendus.*

19 *Lites plures eſſe poſſunt & quot inter epiſcopum & patronos.*

20 *Lite mota inter patronos de præſentando vnum ex præſentatis, non currit eis tempus datum ad præſentandum, nec eccleſiæ prouiſio deuoluitur ad epiſcopum.*

21 *Lis ſi fuerit de præſentatione facta,maiori parti ſtatur.& ſi inter eos,quos conſtat eſſe præſentatos.n.22.27.*

23 *Innocentius,canonum pater.*

27 *Patronis præſentare negligentibus,deuolutio fit ad epiſcopum.*

28 *Patronis non conuenientibus in præſentando , intra tempus præfixum ad præſentandum,deuolutio fit ad epiſcopum.*

29 *Tempus datum ad præſentandum non currit patronis, mota lite inter præſentatos:non de vi iuris patronatus,ſed ſuper forma præſentationis.*

30 *Lite mota inter præſentatos ex vi iuris pa.& præſentandi, tempus datum patronis ad pręſentandum,currit eis prouiſioq́ue ad epiſcopũ deuoluitur.*

31 *Lite mota inter patronos de iure patronatus ex cauſa, vt quia dicatur ius patronatus amiſſum ex aliqua cauſa,et non finita intra tempus datum ad præſentandum,tempus currit,& prouiſio voluitur epiſcopum.& quid ſi aliqui dicunt ius pat. ad ſe deuolutum,n.32.*

33 *Lite mota inter aſſerentes ſe eſſe patronos,de quo eſt dubium,nec etiam conſtat eccleſiam eſſe liberam,non finita intra tempus,epiſcopus confert,reſeruato iure euincentis.& quid ſi dubitatur,an tales ſint patroni,cum neuter ipſorum ſit in quaſi poſſeſſione,& litigatur ſuper iure pat.nec epiſcopus eſt in quaſi poſſeſſione conferendi.& n.34.*

35 *Lite mota inter patronos de proprietate iuris patronatus.quorum alter eſt in quaſi poſſeſſione,alter vero non,omnibus præſentantibus ante litis conteſtat.à quaſi poſſidente præſentatus, eſt præferendus. Declara & limit. omnia prædicta.n.36.37.38.39.41.42.*

40 *Conſuetudo ſupplere non poteſt, etiam præſcripta, vt non corrigatur negligentia,*

1 Cadit Hic.9.† dubitare quid ſi eſt quæſtio ſeu lis inter ip
ſos patronos vel exiſtentes in quaſi poſſ. præſen-
tandi de iure pat. & inter præſentatos ad inſtitutionem conſe-
quendam,ſi non finitur lis infra ſemeſtre vel quadrimeſtre iux
ta qualitates præſentantium, an huiuſmodi temporibus elap-
ſis prouiſio eccleſiæ vacantis deuoluatur ad habentem inſtitu
ere?& quid ſi eſt quæſtio ĩter patronos,vel p̃ſentatos, & ep̃m:
& ſic an hoc impedimentum pendentie litis ſi durat vltra tp̃s
datum ad præſentandum, excuſat patronos, vt non currat eis
tempus?¶Et in hoc eſt dicẽdum eſſe iura aperta, videlicet tex.
in c.3.in fi.hoc tit.ibi & idipſum etiam facit,ſi de iure pat.quæ-
ſtio emerſerit inter aliquos:& cui competat infra quatuor mẽ
ſes non fuerit diffinitum.vbi aperte vult tex.ꝙ ſicut quando p̃
ſentatus nõ poteſt admitti ſine ſcandalo, epiſcopus ordinet in
totum eccleſiam:vt eſt ibi tex.ita etiam fiat ſi eſt quæſtio de iu
re patr.& j̃. quator menſes non fuerit diffinita, vt ibi.¶Hoc i-
dem vult tex.in c.ſi vero.hoc ti.ꝙ ſi habens inſtituere non po-
teſt eccleſiam ordinare propter controuerſiam laicorum liti-
gantium de iure pat.illius cuius lis prorogatur. & dicit ibi gl.in
verb.prorogatur.ſ.vltra quatuor menſes, ꝙ habens inſtituere
inſtituat ibi perſonam idoneam quæ poſtmodum repræſente
tur per euincentem ius pat. & dicit hoc eſſe faciendum etiam
appellatione remota.¶Idem vult tex.in ca.cum propter. hoc
ti.qui expreſſè dicit,ꝙ ſi eſt quæſtio inter patronos,& nõ fue-
rit diffinita j̃.quatuor menſes,habens inſtituere ordinet eccle-
ſiam,& euincens ius pa.repræſentet inſtitutum,ne præiudiciũ
ſibi generetur.¶Tex.tamen in d.c.eam te.hoc ti.videtur velle
2 ꝙ ſi eſt † quæſtio inter patronos ſuper iure pa.alicuius eccle-
ſiæ,& non fuerit lis terminata j̃.ſex menſes à die vacationis,ſit
licitum habenti inſtituere de perſona idonea ipſam eccleſiam
ordinare. ¶ Ecce quomodo iſta iura videntur contraria. nam
tex.in c.3.in fi.in c.ſi vero.iuncta gl. & in c.cum propter.viden
tur velle,ꝙ ſi lis non terminetur infra quadrimeſtre deuolua t̃
ad ordinarium totalis collatio pro illa vice.¶ Text. vero in d.
3 ca.eam te.† videtur velle requiri lapſum ſex menſium.¶Gl.
in d.ca.eam re.dat plures ſol.ad iſta iura.Prima eſt in poſſe ha-
bentis inſtituere,vel expectare patronos litigantes per ſex mẽ
ſes:vel ſi ei videbitur longa expectatio, expectet tamẽ per qua
drimeſtre,vt ſic iura concordentur.¶Et iſta ſolutio videtur ſe
cundum me probari per text.d.ca.eam te.ibi licitum tibi ſit de
perſona idonea ordinare. ergo videtur velle ille text.quod ſi
placuerit hñti ĩſtituere licebit ſibi expectare vſq; ad lapſum ſe-
meſtre,&ſic nõ ſolũ poterit expectare p quatuor mẽſes ſed ẽt
p ſex.¶Sed certe iſta ĩductio tex. p̃dicti ñ ꝓcedit:nã nõ dat eẽ
licitum

licitum expectare vltra quatuor mẽſes vſque ad ſemeſtre, ſed
dat habẽti inſtituere eẽ licitũ poſt ſex mẽſes: ergo añ ſex men-
ſes non licebat. vnde ille tex. nõ ꝓbat iſtã ſol. ſed bene facit ad
aliud, de quo. ĩ. erimus dicturi. ¶ Scđa eſt ſolutio gl. ꝙ c. 3. & c.
cum pp corrigant. c. eam te. & ſic ꝙ expectẽtur litigãtes patro
ni p quadrimeſtre, & nõ ſemeſtre. ¶ Sed iſta ſol. nõ eſt tenenda
cum ſit vitãda legum correctio. q̃ ſolutio fuit Laur. vt refert
gl. Bern. qui Ber. in fi. eam tenet & dicit decr. quoniã & ſic. c. 3.
fuiſſe factã ſeu factũ poſt dec. eã. licet c. eã te. ſit poſtea ſituatũ.
Tu pondera, ꝙ ſi decr. eam te fuiſſet correctum. per d. c. qm̃. de
nullo alio ſeruiret: & iõ eſſet ſuperflua in corpore iuris quod
non eſt dicendũ. ¶ Alia eſt ſolutio, ꝙ c. qm̃ & c. cum pp. loquã
tur, vt currat quadrimeſtre à die mote ꝯtrouerſie. c. eam te. ve-
ro vt currat ſemeſtre à die vacationis. & dicit gl. in d. c. eam te.
pro hoc facere, qa ille tex. cõſiderando vacationẽ ꝯcordat cũ
Lateranen. concilio. c. nulla. de conceſ. preb. dans ſemeſtre col
latori à tempore vacationis: vt idem obſeruet̃ in præſentatio-
ne. ¶ Dicit. ẽt pro iſta ſol. facere, quia illa iura. c. qm̃. & c. cũ ꝓp-
ter. ponunt illa verba, ſi quæſtio emerſerit: & ſic ꝯſiderat qua-
drimeſtre à die, quo emerſerit lis, & non a die vacationis, ꝓut
conſiderat. c. eam te. vbi conſideratur ſemeſtre poſtquam va-
cauerit. ¶ Sed gl. prædicta dicit id, quod dicitur quadrimeſtre
currere à die mote litis, non habere rationem. nã hoc mõ poſ
ſet vacare eccleſia, quaſi per octo menſes: puta quia erãt quaſi
elapſi quator menſes: quia in fi. quadrimeſtre patroni præſen-
tarunt: & tunc orta eſt lis expectando finẽ p alios quatuor mẽ
ſes, p octo quaſi menſes vacaret eccleſia: & ideo Gof. nõ tenet
iſtam ſol. ſed vr̃ potius approbare primã, ꝙ hoc ſit in poſſe ha
bentis inſtituere. vel ꝙ. c. qm̃ corrigat. c. eam te. ¶ Gl. vero in c.
ſi plures. 16. q. 7. in fi. cum quærit, quid agendum cum patroni
diſcordent inter ſe in præſentando? & ponit quandam amplã
diſt. in fi. illius ſubdiſtinguit, ꝙ qñ eſt diſcordia: quia vertitur lis
ſuper ipſo iure pa. currit ſemeſtre à die vacationis. & ita loqua
tur. d. c. eam te. quadrimeſtre vero à die mote litis: & ſic cõcor
dat cũ 3. ſol. poſita p gl. in d. c. eã te. & illã approbat, & ñ repro
bat. vt fecit gl. Bern. in d. c. eam te. hanc etiam ſol. & opi. tenet
Inn. ante fi. c. j. hoc tit. vbi vult, ꝙ ſi patroni habentes quaſcun-
que concordias ĩ. ſex menſes, ſe non concordant, eps̃ inſtituet
alium auctoritate concilij Lateranen. ſ. ca. 2. de conceſ. præb. &
c. eam te. & ſic conſiderant ſemeſtre à die vacationis, & ſint di
ſcordie quecunque. ¶ Poſtea idem Inn. ponit, quando eſt cõ-
trouerſia inter patronos ſuper ipſo iure pat. & dicit expectari
per quadrimeſtre: & ſic à die mote litis. & alle. d. c. quoniam. &
idem vult ipſe Inn. in in d. c. eam te. cum ſe remittit ad dicta per
eum ad. d. c. j. quod etiam vult ipſe Inn. in d. c. quoniam, vbi ap-
4 te vult, ꝙ ſi † patroni diſcordant ex quacunque cauſa etiam in
perſona præſentanda, expectabitur per ſemeſtre à die vacatio-
nis: iuxta d. c. nulla. de conceſ. præb. Si vero eſt quæſtio ſup iu-
re pat. vel quaſi poſ. ipſius, expectabitur per quatuor menſes à
die mote litis. ¶ Dicit tamen vnũ notabile: ꝙ ſi aliqui ex patro
nis ſint in quaſi poſſ. præſentandi & aliqui non: & exiſtentes
in quaſi poſ. præſentant, ꝙ eorum præſentatio eſt admittenda,
& ſequenda inſtitutio: licet lis non ſit finita ſuper proprietate:
per c. conſultationibus. hoc titul. ne priuetur ſua quaſi poſ. de
quo tamen latè diximus. s̃. in j. part. huius libr. in 3. q. princi. in
4. art. & ſic vult expreſsè Inn. ſemper patronum habere ſex mẽ
ſes ad præſentandum: & ſemeſtre durante, quibuſcunque liti-
bus ſuccedentibus epm̃ non poſſe ordinare eccleſiam, niſi illo
elapſo: & quadrimeſtre habere locum à die mote litis: & idem
vult ipſe Inn. in d. c. cum pp. Gof. de trano autem cõciuis meus
in ſum. huius ti. in ver. cum aũt inter præſentantes. tenet illam
ſol. gl. vt exiſtente lite inter patronos ſit in poſſe epi illos ex-
pectare per ſemeſtre: iuxta. c. eam te. ſi vero videretur ſibi ma-
ximè expectatio, expectet per quadrimeſtre: & ita loquit̃ text.
in d. c. quoniam. ¶ Hoſt. in ſumma huius ti. in §. qd iuris. in ver.
ſi vero qũo. & p ꝯſequens damnat illas duas ſol. ſ. c. qm̃. corri-
gere. c. eam te. & illud etiam ſemeſtre computari à die vacatio
nis, & quadrimeſtre à die mote litis. ¶ Et dat aliam ſol. ſ. per ſe
meſtre expectari patronos eccleſiaſticos, vel miſtos litigantes
ſuper iure pa. per quadrimeſtre vero patronos laicos litigãtes
de iure pa. & idem, ſi de quaſi poſ. ipſius: verum quia quaſi poſ
ſidens admittetur, & fiat inſtitutio, & non expectabitur euent⁹
litis proprietatis: iuxta tex. in d. ca. conſultationibus. hoc tit. &
hoc quando eccleſia vacat, fit huiuſmodi quæſtio: ſecus, ſi ec-
cleſie eſt iam prouiſum, & poſtea lis moueatur. quia non fiet
repræſentatio, & de iam prouiſo, niſi lite finita: nam non vacã
do eccleſia, nihil eſt quod vrgeat. ¶ Et more ſolito dãnat Gof.
velut tenentem opi. ſemeſtre currere à die vacationis, quadri
meſtre à die mote litis: ſed certe Gof. hoc nõ tenuit: ſed poſuit
illud in poſſe habentis inſtituere: vt expectetur per ſemeſtre:
& ſi noluerit, expectabit per quadrimeſtre: vt s̃. eius dicta retu-
limus. Verum hoc dicit Gof. in iſta ſua ſumma huius tit. in ver
5 bo, admittẽda, s̃. in prin. j. art. præſentis. q. prin. ¶ Tu † aduerte:
nam vt latè diximus in d. j. art. olim erat ambiguitas, an eccleſia
ſtici patroni haberent ſemeſtre ad præſentandum, & laici qua-
drimeſtre: & doct. dicunt tex. in c. vnico. hoc tit. lib. vj. declaraſ
ſe hanc ambiguitatem decernendo ſemeſtre eſſe datum p̃ro-
nis eccleſiaſticis: quadrimeſtre vero laicis: & hoc antea dixiſſe
gl. in c. cum vos. de off. ord. Et ego probaui hoc fuiſſe iam de-
claratum per ius antiquum expreſſius q̃ per ius nouum: vt ibi
latè: vbi vult incidenter: & diximus d. c. eam te. fuiſſe factum ad
effectum ſicut datur ſemeſtre ad præſentãdum patronis eccle
ſiaſticis: per c. 2. de ſuppl. negl. præla. relatum ad c. 2. de conceſ.
præb. Ita detur ſemeſtre eis ad finiendam litem quæ inter ipſos
eſſet ſuper iure pat. eccleſiæ vacantis ſicut dictum tp̃s datur eis
ad præſentandum: & licet ille tex. nõ loquatur expreſsè de pa-
tronis eccleſiaſticis, dixi ſic debere ſubintelligi, ſicut in c. 3. hoc
tit. loquens de litibus in tempore dato ad illas finiendas cõcor
det ſecum. c. cum propter. e. tit. in tempore dato laicis ad præ-
ſentandum. Ita d. c. eam te. loquens de ſemeſtre dato ad finien
das lites, concordet ſecum. c. 2. de ſupplen. negl. præla. loquen
te de ſemeſtri dato patronis eccleſiaſticis ad pñtandum: debe
bit ergo intelligi. d. c. eam te. text. loquẽs de litibus patronorũ
6 eccleſiaſticorum Et ſic eſt concludendum, † ꝙ ſicut p̃tonis ec
cleſiaſticis datur tp̃s ſemeſtre ad pñtandum: ita detur eis ſeme-
ſtre ad finiendam litem: quibus tp̃ibus elapſis ſingula ſingulis
referendo deuoluitur prouiſio ad habentem inſtituere, reſer-
uato iure euincendi: vt finita lite repñtare poſſit iã inſtitutum
pro conſeruatione eius iurium Et ita debẽt intelligi p̃dicta iu-
ra, quæ videbantur ꝯ̃ria, cum iſte ſit verus intellectus datus ad
d. c. eam te. & alia iura quæ ita concordantur: & iſta eſt pura ve
ritas in hac materia: quicquid dicant doct. antiqui: & ita tenet
Io. An. Car. Abb. & omnes in dictis iuribus: licet conſideratio-
nem meam ſupraſcriptam non faciant: & omnes alij doct. ĩ. al-
legandi: & illos quos allegauimus. s̃. in j. art. præſentis q. princ.
¶ Aduerte etiam, quòd nullum ius habemus expreſsè dicens
patronos laicos debere ĩfra quadrimeſtre præſentare: niſi tex.
in d. c. quoniam, & in d. c. cum propter. hoc tit. Ex quibus iſtud
percipitur hoc modo; nam cum illa iura velint lite non finita
inter laicos deuolui prouiſionem ad epm̃ inſtituere habẽtem:
ſi igitur cum impedimento litis habent quadrimeſtre, laici pl⁹
ſine lite habere non debent: ergo quadrimeſtre datum ad pñ-
7 tandum, datur ad litem finiendam. ¶ † Et ex hac regula perci-
pitur, litem ſuper iure pa. tam eccleſiaſticorum q̃ laicorum de-
bere terminari ĩ. tempus datum ad præſentandum: & ſic ſi in-
ter patronos eccleſiaſticos, vel miſtos infra ſemeſtre: quia tan
tum tempus habent prædicti ad præſentãdum: p ca. 2. de ſuppl.
negl. præla, relatum ad c. 2. de ꝯceſ. præb. & c. eam te. hoc ti. Sic
etiam ſi eſt lis inter patronos laicos, qui habent quadrimeſtre
ad præſentandum, ĩ. idem tempus finire debet: & ſic tex. in d. c.
qm̃. ita intelligitur & in eo ſubaudiri debet: vt habeamus text.
dantem quadrimeſtre laicis ad præſentandum. ibi dum dicit: &
ad ipſum ẽt facit ſi de iure pa. quæſtio emerſerit inter aliquem
ſubaudi. ſ. laicos per c. cum pp. hoc tit. & cui competit ĩ. quatu-
or menſes non fuerit diffinitum ſubaudi ĩ. quos laici habent
8 præſentare. ¶ † Iſtis ſic conſideratis hæc cõmunis deciſio eſt
diſcutienda per partes. Et ideo primo eſt aduertẽdum: ꝙ art. no
ſter loqt̃, quãdo litigatur de ipſo iure pa. inter clericos vel lai-
cos eccleſia vacante: quia tunc conſideratur tempus ſemeſtre
in clericis, & quadrimeſtre in laicis ad litem finiendã: infra quę
tempora lite non finira deuoluitur prouiſio illius eccleſiæ va-
cantis ad habentem inſtituere. Sed ſi eſſet lis ſuper iure pat. vel
ipſius quaſi poſſ. eccleſia non vacante, non conſideratur aliqđ
tempus ad effectum repræſentandi iam inſtitutum, vel ad effe
ctum, vt poſſit verus patronus præſentari, cum eccleſia vaca-
uerit, expectabitur finis litis: & ideo non priuabitur quaſi poſ-
ſidens ſua quaſi poſſ. donec lis finiatur. Vnde aduemente caſu
vacationis admittetur ad præſentandum, & præſentatus inſti-
tutus ẽt lite finita non amouebitur: per d. ca. conſultationibus.
hoc tit. vt dicit Hoſt. vbi s̃. in d. ver. ſi vero quæſtio. & iſte ſit pri
9 mus caſus. ¶ † Ex quo elicio ſecundum caſum, quando quæ-
ſtio iuris pa. fuit inter patronos ſuper iure pat. vel ipſius quaſi
poſſ. clericos vel laicos ante eccleſiæ vacationem: vt in proxi-
mo præced. caſu: & tantum durauit, ꝙ ante eius deciſionem ec
cleſia vacauit: dico enim ex identitate rationis: ꝙ ſi huiuſmodi
lis adhuc durauit tanto tẽpore, vt lapſum ſit ſemeſtre ſi inter
clericos, vel quadrimeſtre, ſi ĩter laicos, adhuc durabit deciſio
s̃. poſita. ca. j. in fin. & in d. ca. eam te. & in aliis iuribus. s̃. & ĩ. al-
lega. quòd epiſcopus ſolus poterit ibi aliquem inſtituere ſine
10 aliqua ipſorum † patronorum litigantiũ præſentatione: quia
idem eſt

idem eſt, litem fuiſſe inceptam poſt vacationem, vel ante: & tñ
j. terminũ à iure datũ non finita: & põdera hũc caſum, qui eſt
11 verus, & ita clarus ab aliquo non poſſit⁹. ¶† Tertius eſt caſus,
qñ eccleſia vacauit, & eſt certũ, ſemꝑ dictã eccleſiã fuiſſe libe-
ram & nunꝗ̃ habitam ꝓ patronata, puta maximè: qa in præce-
dentibus vacationibus de ea tanꝗ̃ de libera fuerit ꝑ ſolũ ordi-
narium ꝓuiſa: & mõ aliqui clerici vel laici dicũt ſe patronos &
litigant de iure pa. dictæ eccleſiæ: & tũc qa clarum eſt eos non
eẽ patronatos, ep̃s debet ꝓcedere ad collationem illius, vt ſo-
litus erat nullo fine nec litis, nec ſemeſtri, ſeu quadrimeſtri ex-
pectato: ſed incontinenti cũ vacat, illã conferre p̃t. Ita Paul. &
poſt eum Car. in cle. plures. in §. fi. in vlt. col. hoc tit. vbi forma
liter dicit, ꝙ quando conſtaſſet litigantes non eſſe patronos, li
bere poteſt ſtatim ep̃s ordinare eccleſiam non obſtante tẽpo
rum ꝯdictione: & alleg. in arg. c. ꝯſultationib. hoc tit. Sequunt̃
ẽt ad literam ibi Pet. de Anch. in fi. & Imo. ſimiliter in fi. in ver.
vltimo quærit. voluit hoc etiam pulchre Abb. in c. ſi vero. in 2.
not. hoc tit. vbi dicit ad literam illud, quod dicitur, ep̃s non de
bet incontinenti conferre eccleſiam, ſi aliqui contendunt ſu-
per iure pa. intelligitur, quando conſtat eccleſiam eſſe patrona
tam: nam ſi ignorat, cui ꝯpetat, debet expectare vſque ad tem-
pus prædictum. ſ. ſemeſtre vel quadrimeſtre, vt ſ. ſed ſi non cõ
ſtaret eccleſiam eſſe patronatam, non tenetur ep̃s differre ꝓui
ſionem ad ſolam aſſertionem contendentium de iſto iure. all.
in arg. c. volumus. 16. q. 4. Sequitur etiam prædicta Gay. in rep.
12 c. fi. de elec. lib. vj. in fi. 51. col. & in prin. ſeq. ¶† Tu aduerte ad
hunc tertium caſum, quõ poſſit cõſtare eccleſiam eſſe liberã,
& non patronatam, cum quelibet eccleſia cõſtruatur, & ſic de
ducatur de nõ eſſe ad eſſe: & ideo d̃r ius pa. artificiale, & nõ na-
turale: vt diximus. ſ. in j. par. j. li. in 2. q. prin. in j. art. nam eccleſia
non naſcitur, vt ibi: & ꝗ̃uis fundans ſibi ius pa. non reſeruaue-
rit. Ita. n. tamen patronus, vt per doc. in c. ſignificauit. de teſt. &
diximus in d. 2. q. princ. in 4. arti. ergo dici non poteſt conſtare
illam non eſſe patronatam: ſed potius eſſe patronatam, vel du-
bitari: & ideo prælat⁹ deberet expectare tp̃s datum ad præſen-
tandum: excepto, ſi diceres ex ſcriptura fundationis vel ex ali-
qua ſententia eccleſiam apparere liberam: ſed iſto caſu non ꝓ-
cederet allegatio in arg. tex. in c. conſultationibus. hdc ti. cum
ille tex. non loquatur in ipſis terminis: ſed alia iura loquentia
de probatione, quæ fit per ſcripturas, & ſententias: vt in ca. j. de
proba. & in c. quoniam frequenter. vt lite non conteſta. & in
c. cum inter dilectos. & per totum. de fide inſtr. ¶ Niſi dicas vt
in formatione huius caſus ſ. dixi: nam formaui illum cum con
ſtabat eccleſiam nõ eſſe patronatã: quia ſolita erat prouideri ꝑ
collationes ſolius ep̃i: & nõ ad patronorum præſentationem:
& hoc modo probat in arg. d. c. cõſultationibus. nam ſicut ma-
nutenetur in ſua quaſi poſ. quaſi poſſidens per d. c. conſultatio
nibus. Ita debet manuteneri collator in ſua quaſi poſ. collatio-
nis. Et ideo Car. poſt Paul. allegauit illum text. in ar. & ſimiliter
in arg. probat tex. in d. c. ſi volumus. 16. q. 4. allegatus ꝑ Abb. in
d. ca. ſi vero. quia alias dicta iura non probarent hanc concluſ.
¶ Licet etiam dici poſſit adhuc poſſe probari eccleſiam nõ pa
tronatam eo modo, quo dixi, cum tractaui an eccleſia præſu-
matur libera vel patronata. ſ. in 2. part. j. lib. in xj. & vlt. q. princ.
in 7. art. nam ſi eccleſia longiſſimo tempore fuit habita ꝓ pa-
tronata: ita cenſebitur & fundatorem voluiſſe illam eẽ patro-
natam: quia non naſcitur: & ius pa. eſt artificiale, & non natura
le: vt ſ. diximus. Si vero nunquam apparet aliquis quaſi poſſi-
dens ius pa. illius, & præſumetur libera: arg. d. ca. ſignificauit. &
per alia per me allega. in d. 7. art. ¶ Dicerem ergo, ꝙ ſi ep̃s eſt in
quaſi poſſ. conferendi: puta quia vltima collatio eſt facta me-
ro iure tanquam de eccleſia libera, & non dico iure deuoluto
vel alio reſpectu: & tunc tanquam exiſtens in quaſi poſ. confe
rendi ordinarius, & ex quo liquide de patronatu non conſtat,
poteſt ſtatim conferre: & ita loquitur in arg. tex. in d. ca. volu-
13 mus. ¶ † Verum dicerem, ꝙ poſtea lite finita & conſtito de
iure pat. litigantium fiet repræſentatio per euincentem, vt ſibi
acquirat quaſi poſ. in futurum. ¶ Aut vero de iſta quaſi poſ. cõ
ferendi ep̃i dubitatur: & tunc dicendum vt in caſu, qñ litigant
patrõi cum ep̃o, de quo. j. ¶ Aut ſumus in caſu ꝙ eccleſia ſem
per fuit libera: & licet ſit facta, & non tanta: vnde ſemper vt de
libera fuit de ea diſpoſitum, vt libera habita: & hoc cõſtat ep̃o:
& poterit illam ſimiliter incontinenti conferre, & non ad in-
ſtantiam aſſerentium ſe patronos: & ſuper hoc litigantium re-
tardare collationem illius: & iſto vltimo modo clarius ꝓcede-
re poteſt concluſio doct. in iſto tertio caſu: licet re vera ipſi lo-
quuntur in primo membro mee diſtinctionis allegãdo in arg.
d. c. conſultationibus. Nota iſta: quia ſubtilia, & non explanata
ab aliis iſto modo. ¶ Vidi poſtmodum d. Phil. de ſarracenis qui
in ca. j. hoc tit. ponit quatuor breues concluſiones: & in prima
concl. videtur tenere cum. ſ. alleg. doc. licet eos non alleget.
poſtea in c. eam te. ĩ vlt. not. hoc dicit expreſſe, & remittit ſe ad
latè dicta per eum in c. ſi vero. in j. no. qui in d. c. eã te. in 3. con
clu. ſuper gl. idem dicit in quib⁹ locis nil aliud facit, niſi quod
refert Abb. in d. ca. ſi vero. & dicit idem tenere Bened. capram:
& Moder. Peruſinos: & ita reſidet: & licet alleget in arg. c. con-
ſultationib. & c. volumus. tamen aliter illa iura non inducit: &
14 iſta ſufficiãt pro tertio caſu. ¶† Quartus eſt caſus, qñ patroni
vel exiſtẽtes in quaſi poſ. præſentandi alicuius eccleſiæ litigãt
cũ ep̃o: quia dicũt ſe patronos vel exiſtere in quaſi poſ. p̃ñtãdi:
& ep̃s dicit eccleſiã eſſe liberã: & nõ ꝯſtat clare de libertate: ſed
videtur patronata, vel ep̃s dicit ſe eſſe in quaſi poſ. cõferẽdi il-
lã eccleſiã, cũ vacare cõtigerit: & iſta lis fit inchoata ante vaca-
tionẽ vel poſt, & nõ finitur: & quãuis ſit lapſum ſemeſtre vel
quadrimeſtre datũ patronus ad p̃ſendandũ: nihilominus ep̃s
nõ poterit prouidere eccleſiæ in totũ, & illam alicui conferre:
ſed ſeruari debet ꝙ habet̃ in c. cũ vos. de off. ord. vt dioceſanus
ponat in ea economũ qui eccleſię deſeruiat, fructus percipiat,
& cõſeruet ꝓ futuro rectore, ne lite durãte dilapident̃. Ita vi-
detur ꝓbari in d. tex. c. cũ vos. qui loquit̃ de eccleſia patronata
cuius prouiſio retardat̃ ex iſta cauſa, vt ibi: nã ſtãre hmõi lite,
q̃ nõ eſt inter patronos, vt poſſit eis culpa attribui, ꝓpter quã
curreret eis tp̃s ſemeſtre vel quadrimeſtre: vñ̃ in hoc caſu tp̃s
prędictũ patronis nõ currit: & ſic nõ habet locũ c. ſi vero. c. j. in
fi. & c. eã te. hoc tit. nõ p̃ot dici aliqua culpa: & ideo non currit
eius tp̃s: & ratio huius cõcluſionis adducit̃ per doc. j. allegan-
15 dos: † quia ſic hoc caſu curreret dictum tp̃s, ep̃s ſæpe fingeret
cauſas, & negaret patronũ eſſe patronũ ſoiũ: vt lapſo tãto tp̃e
pręfixo ad præſentãdũ, vel ad litẽ finiendã, ꝙ tẽpus eſt idẽ, ipſe
ſolus ꝓuideret eccleſiæ de ea p̃ſona, q̃ ſibi videretur in præiu-
16 diciũ ipſius patroni. ¶† Et idẽ dicendum eſt, ſi q̃ſtio eſt inter
ep̃m & patronos de idoneitate p̃ſntati: quia ep̃s examinãdo p̃-
ſentationẽ dicit illã factã de nõ idoneo: nã iſta quæſtione ſtan
te quãuis infra ſemeſtre vel quadrimeſtre nõ deciſa epiſcopus
nõ ordinabit eccleſiã modo ſuo: ſed expectabitur finis litis: nã
cũ ex præſentatiõe acquiratur ius præſentato: vt in c. dilectus.
de offi. lega. vbi hoc nota. nõ debet præiudicare præſentato, ſi
quæſtio non deciditur infra tẽpus p̃fixũ ad præſentandũ, alias
ſimiliter de facili poſſe ſupplantari patronũ. nam cũ nõ tenea
tur ipſe præſentare, niſi in fine termini, & epiſcop⁹ habeat exa-
minare p̃ſonas & facere edictũ, iuxta formã c. ſi. de elect. lib. vj.
non poſſet de facili iſta quæſtio expediri infra illud tempus: &
ſic deluderetur prę́ſentãs & p̃ſentatus. Ita in terminis vult glo.
ante fi. in d. c. eã te. quæ licet videat̃ loqui clare de iſto vltimo
dicto: tamen eius verba & ratio poſſunt adaptari ad vtraq; ſi-
cta: vult etiã gl. magis in genere loquẽs: & ſic compræhendẽs
vtrũq; dictum in c. ſi plures. in glo. j. xvj. q. vij. idẽ vult do. Gof-
fre. conciuis meus in ſumma huius tit. in ij. col. in verſi. cũ autẽ
p̃ſentantes. qui loquitur, quando eſt quæſtio inter ep̃m & pa-
tronos: quia ep̃s ignorat eos patronos, quod ep̃s debet pone-
re economum, qui aut fructus in vtilitatẽ eccleſiæ conuertat:
aut fideliter futurę perſonæ reſeruet. & alleg. d. ca. cũ vos. vo-
luit etiam Inno. generaliter loquendo in c. j. in fina. verbis hoc
tit. hoc etiã Io. an. in d. c. cũ vos. in fi. col. poſt Inno. ibi & in ca.
quoniam. in pe. col. hoc tit. remittendo ſe ad no. in d. c. eam te.
ad c. cum vos. & Cardi. in d. c. j. in fi. ij. opp. in ij. col. ante verſic.
quæro de intellectu. & clarius idem Cardi. in cle. plures. in. §. fi.
in vlti. col. in verſi. quæro ſi patroni. hoc tit. vbi ponit diſtinct.
Pau. quam ipſe ſequitur: & in primo membro diſtin. ponit pri
mum dictum, quando eſt quęſtio inter epiſcopum & patronũ
ſuper ipſo iure pat. & in vlti. membro ſuę diſtin. ponit ſecundũ
dictum, quando eſt quæſtio ſuper pręſentatione ratione præ-
rogatiue, ſiue ratione formæ præſentationis: & dicit, ꝙ ex la-
pſu temporis prędicti non affertur pręiudiciũ pręſentanti nec
pręſentato: quia hoc non eſt quid imputetur eis. alleg. ca. cum
Bertoldus. de re iudi. & reg. ſine culpa. de reg. in. lib. vj. & addu-
17 cit rationẽ, quia ſi aliter diceretur, pararetur † via fraudibus, ꝙ
eſſe non debet c. vnico. in fi. vt eccleſiaſtic. benefi. confe. ſine
dimi. & cap. vnico. in fin. de conceſſio. præbend. lib. vj. ſtatuitur
enim hoc tempus ad præſentancum, non ad inſtituendum:
& ſic poteſt fieri vltima die termini, vt ibi per eum: quem ſe-
quuntur ibi Petr. de ancha. in fin. & Imol. in penulti. colum. in
verſicul. vltimo quærit, voluit etiam vtrumque dictum Abba.
pulchre in dic. cap. cum vos. in vltima colum. vbi dicit hoc ibi
tenere omnes in cap. primo. in fin. hoc titu. & idem Abb. ſimi-
liter vtrunq; dictum ponens in ca. quoniam. in fi. vlti. no. in ij.
colũ. hoc titu. voluit etiam Gay. in repe. ca. ſi. in 50. & 51. colũ.
de elect. lib. vj. vbi recitat formaliter dicta Cardin. poſt Paul. in
dic. clemen. plures. in §. fin. hoc titul. & voluit Firma. in tract.
de epiſcopo. in ſecun. part. iiij. lib. ante fi. vigeſimaſeptima. q. in
verſi.

ver.poſtremo dubitatur.¶ Prædicta ēt pulchre & clare tenuit
ſumma directorij iuris hoc tit.§.21.vbi aperte dicit, ꝙ ſi eſt qō
18 inter patronum † & epm̄:puta qa ep̄s dicit præſentatum indig
num,patronus dicit idoneum,vel ep̄s dicit ſe patronum: tunc
ep̄s ponet economum vt s̄.eſt dictum:& nō currit ſemeſtre vł
quadrimeſtre:& nota illa verba:qa ep̄s dicit ſe patronum,ꝑ ea
q̄ j̄.ponderabimus.voluit ēt Pau.de cita.in hoc tra.in 6.part.in
3.art.in 13.q.in ver.3.poſtponere poteſt: ponit ēt hæc duo di-
cta d.Phil.de ſarra.in d.c.j.in ver.dicit ēt hic Io.An.cum ſeq.&
in c.eam te.ſuper gl.magna.in 9.conclu. vbi alle.Gay.vbi.s̄.&
ponit vtrūque dictum:& alle.ēt Rot.216. inc.item ſecundum
19 omnes.in nouis quam allegauit Gay.ibi.¶† Tu circa iſta dic-
ta aduerte:quia poſſunt eſſe,non dico due, ſed plures lites in-
ter epm̄ & patronum : prima ſm̄ terminos in quibus formaui
caſum.s̄.ſ.qa ep̄s dicit eccleſiam liberam & nō patronatam,&
illius collationem ad ſe ſpectare.Itē,qn̄ ep̄s dicit ſe eſſe in qua
ſi poſ.conferendi illam eccleſiam: & ſic velle ꝯferre:vt diximꝰ
proximè in præce.caſu : qa debet in illa quaſi poſ.ꝯſeruari ſi de
ea ꝯſtiterit: & iſte due lites ꝯprehendūtur ſub deciſionibus do
ctorum in genere loquentium de litibus,quæ ſunt inter epm̄
& patronum.¶Tertia poteſt eſſe lis: quia ep̄s dicit præſentan-
dum nō eſſe idoneum p̄ntationem nō firmiter factam: & ſimi
lia de qua loqūt̄ doc.s̄.all.loquētes de ſecūdo dicto.¶Quar
ta poteſt eſſe lis:quia ep̄s dixit ſe patronum:& alter ſimiliter di
xit ſe patronum de quo loqtur Abb.&alij.s̄.all.loquētes eſſe li
tem inter ep̄m & patronum ſuper iure pa.& preſertim ſumma
directorij iuris vbi s̄.vbi aperte ponit caſum, quando ep̄s dicit
ſe patronum vt ibi ponderauimus : cum eius dicta retulimus:
& iſta lis poteſt eſſe duplex.ſ.ſuper ꝓprietate:& ſuꝑ quaſi poſ.
p̄ntandi : & iſte lites probantur ꝑ doctrinas doct. de qbus s̄.&
preſertim ꝑ ſummam directorij iuris, quæ vult ēt nō currere
tempus patrono in hoc caſu.¶Et ego conſidero quintā litem
poſſe eſſe ſi ep̄s opponat ꝯ præſentantes eos eſſe excommuni
catos vel aliter criminoſos & non admittendos ad p̄ntationē.
de qbus diximus.s̄.in j.par.huius.2.lib.in 2.q.prin.ꝑ diſcurſum
illius vel eos amiſiſſe ius pa.de qua admiſſione dicemus j̄.Deo
duce in 3.lib.nam compatroni præſentant vt habiles:& ep̄s di
cat illos inhabiles, donec de hoc cognoſcatur, non curret pa-
tronis ſemeſtre,nec quadrimeſtre:quia prædicta poterunt per
ep̄m opponi:&litem ꝓtrahere in longū vltra dictum tempus:
& ſic beneficium ꝯferre,& ſupplantare patronos: vnde cū iſta
ratio militet in hoc caſu,dicendū eſt idem eſſe:&hanc litem ēt
includi ſub s̄.allega.generalibus deciſionibus doc. loquentiū,
quando eſt quæſtio inter ep̄m & patronos.¶Dicerem bene a-
liud, ꝙ ſi hmōi oppoſitiones cōtra præſentantes fierēt ꝑ com-
patronos ad effectum priuandi,ſeu priuatos denunciari facien
dum ipſos compatronos præſentantes,vt eorum ius eis accre
ſcat,ex quo ep̄s in hoc dicetur ſupplantare eos,currat patronis
tp̄s,ſicut currit, cum litigāt de ipſo iure pa.vt proximè dicetur
20 in 9.caſu.Cōſidera iſta,qa p̄nt accidere ſæpe in facto.¶† Quī
tus eſt caſus,qn̄ ꝯſtat eccleſiam eſſe patronatam, & ꝯſtat tales
eſſe patronos,& ex quo patroni ſunt diſcordes:quia diuiſerūt
vota ſua plures præſentando:& ſuꝑ hoc litigāt, & tractatur de
meritis præſentatorum, & quis pluribus iuuetur ſuffragiis : &
quæritur de gratificatione facienda:& nullo mō eſt lis ſuper ip
ſo iure pa.vel quaſi poſ.Sed de p̄ferendo vnum ex præſentatis
propter numerū,merita,vel gratificationē.quæ qualiter ꝓce-
dant,non eſt nūc materiæ noſtræ:ſed dicet̄ latè.j̄.in hac.2.par.
huius lib.in 9.q.prin.in x.art. & vt volunt omnes in locis.s̄.al-
lega.quod in ſpecie.j̄.proxime allegabo:non currit tempus ſe
meſtre,nec quadrimeſtre, ſed expectabitur finis litis:quia non
eſt quid imputetur patronis diſcernat igitur habens inſtituere
numerum ſuffragiorum,merita præſentatorum,vel gratifice-
tur,ſi ſunt in pari,cui voluerit, & non patiatur eccleſiam vaca-
re.Ita tenet Hoſt.in ſua ſumma huius tit.in §.quid iuris ſi prop
ter.vbi etiam tractat qualiter in hoc habens inſtituere, proce-
det.quę omnia nos dicemus vbi s̄.& Goſ.ſimiliter in ſua ſum.
huius tit.in ver.ſi plures ſunt patroni & diſcordant iuncto ver.
ſeq.cum autem inter præſentantes:nam in primo verſi.ponit
quid agendum per habentes inſtituere,& nō vult tempus cur-
rere in ſeq.vero ver.vult tempus currere,vt in alio caſu,j̄.dice
tur : & in hoc ſentit gl.in d.c.eam te.dum facit dr̄iam, quando
litigatur ſuper iure pa.vt currat tempus, quando circa aliud:&
ſic in caſu noſtro non currat.¶Et idem vult in d.ca.ſi plures gl.
eodem modo illam ponderando.16.q.7.voluit etiam Inn.ex-
preſsè in d.c.j.ante fi.in ver.miſſarum.hoc tit.& ibi Io.And,in j.
col.& expreſſius idem Io.And.in c.3.in princ.3.col.hoc tit.v-
bi dicit aſſertiue teneas poſt factam præſentationem : licet di-
ſcordent hæc iura.ſ.ꝙ ep̄s conferet,locum nō habere,quæ ſo-
lum loquuntur quando de iure patr. qō emerſerit,non quan-
do fuerit quæſtio inter præſentatos. & remittit ſe ad dicta per
eum in d.c.cū vos.& voluit Car.in d.c.3.quæ ſequitur.9.qōnē
in vlt.char.Et idem Car.poſt Pau.in cle.plures.in §.ſi.in vlt.col.
21 hoc tit.vbi in verſ.primo caſu dixit, ꝙ ſi eſt quæſtio † de præ-
ſentatione facta,ſtatur maiori parti.c.3.hoc tit.& ſi erit parili-
tas, diſtinguēda erunt merita, vel locus erit gratificationi:a rg.
c.pe.de reſc. & hoc ſi fieri poteſt ſine ſcandalo vel mortis peri
culo,alias recurretur ad remedia.de quibus in ca.1. 2.& 3.hoc
tit.Sequitur ibi Pet.de Anch.in d.cle.plures.in fi.& Imol.ibidē
in penult.col.in ver.vltimo quærit. & vult etiam ſumma direc
torij iuris in hoc tit.in §.21. & hoc expreſsè tenet Lap. in alle.
78.fol.29.in v.col.in verſ.ad v.q.vbi dicit non eſſe dicendum,
ꝙ vbicunque eſſet lis inter coelectos ſeu præſentatos,ep̄s poſ
ſit ponere rectorem : quia fruſtra loquerentur iura de modo
procedēdi inter coelectos vel præſentatos : nam in talibus di-
ſcordiis iura adhibent alia remedia.vt in d.ca.j.& ij.hoc tit. Sed
decretalis quoniā,q̄ eſt tertia e.tit.non debet intelligi,quando
eſt quæſtio inter duos electos ſeu prę́ſentatos:ſed quando eſt
quæſtio inter ipſos patronos ſuper iure pa.alleg. in arg. quod
no.Io.An.in d.c.quoniam.in ver.de iure.in ver.quicquid præ-
dixerint.vt ibi latè per eum ſentit etiam Abb.in d.ca.cum vos.
in vlt.col.in ver.idem eſt.quando eſt ſuper gl.pe.de off. ordin.
& Gay.in d.repet.c.fi.in 52.col.de elec.lib.vj. & Phili. de ſarra.
in d.c.eam te.ſuper gl.magna in 2.cōcluſio.¶Ad vnum tamē
eſt aduertendum,ꝙ Inn.in d.c.j.ante fi.& in c.3.hoc ti.videtur
limitare concluſionem huius caſus,ponendo j̄.ſcripta forma-
lia verba:dicit.n.ſuper verb.miſſarum. ſi controuerſia eſt inter
22 eos,quos† conſtat eſſe præſentatos,ſtabitur ſaniori parti:&ſi
partes ſunt pares diſtingues merita electorum. 63.diſtin.cap.ſi
forte.& ſi pares ſunt in meritis,locus erit gratificationi.c.cum
autem.hoc tit.ſi autem ſine ſcandalo non poteſt gratificari,cū
per omnia pares ſunt partes , tunc interdicentur diuina in illa
eccleſia:vt in d.c.j.hoc tit.& ſi ſic non concordabunt, auferen
tur inde reliquie quæ ſunt in cauſis.c.2.hoc ti.&ſi nec ſic pote
runt infra ſex menſes concordari,epiſcopus inſtituet alium au
ctoritate concilij generalis.ca.2.de conceſ.præbend.& c. eam
te.hoc tit.Et ſic videtur velle,quòd in hoc caſu non fiat diſtin
ctio de ſex & de quatuor menſibus inter clericos & laicos pa-
tronos:ſed ꝙ ſit caſus de per ſe:vt quando ſunt huiuſmodi cō-
trouerſiæ,& non lites ſuper iure patro. expectetur indiſtincte
ſemeſtre.¶Subdit poſtea Inn.poſſe dici, & non male,ꝙ ante-
quam interdicantur officia,vel reliquie extrahantur, debeant
23 tranſire ſex menſes:& ita reſidet Inn.† pater canonum,qui in
hoc vltimo videtur velle debere prius trāſire ſemeſtre,& poſt
ea ſequi interdictum,& reliquiarū abſtractio : & iſtis remediis
non præualentibus ordinariū debere ꝯferre eccleſiam. Et poſ
ſet dici,ꝙ ad iſta faciēda trāſiret ſpacium tp̄is ipſi ep̄o bene vi-
ſum:arg.c.de cauſis.de off.del.Sed Hoſt.in ſumma huius tit.in
§.quid iuris.videtur velle, ꝙ ep̄s lapſo tp̄e prius ꝓuidere debet
eccleſiæ,& poſtea alia remedia facere:vt j̄.ſuo loco dicet̄.¶Ex
quibus omnibus colligo ī terminis caſus noſtri eſſe dari aliud
tempus.ſ.ſemeſtre,& plus arbitrio ep̄i ad conferendum bene-
ficium,cum veri patroni in p̄ntationibꝰ ſe non concordāt,nul
la facta diſtinctione inter patronos clericos & laicos:& hic eſt
nouꝰ intellectus,noua deciſio,& nouum tp̄s, aliter ab aliis nō
ita expreſsè dictū , nec ad hoc ponderatū.¶Summa directorij
iuris hoc tit.§.21.dicit formalia verba Inn.vera.nam ponit tē-
pus ſemeſtre indiſtincte vt fecit Inn.ſed bene dicit , ꝙ ſi omni-
bus prædictis expletis partes nō veniunt ad concordiam infrà
ſex menſes, ſi ſunt clerici patroni.de conceſ.præben.c.2. vel j̄.
quatuor menſes,ſi patroni ſunt laici.c.quoniam hoc tit.ep̄s in
ſtituet aliquē in illa eccleſia, & inſtitutus p̄ſentabitur ab eo:qa
euincet ius pa.c.ſi vero.hoc tit.vt ſic videatur eſſe in quaſi poſ.
ca.conſultationibus.hoc tit.poſtea proſequitur membrum,ſi
ſuper iure pa.ſit diſcordia inter patronos,vt ibi per eum.¶Cir
ca cuius dicta eſt conſiderādum ſummam directorij cum Inn.
ꝙ poſt lapſum temporis epiſcopus inſtituet etiam in caſu no-
ſtro,q̄do eſt qō inter eos : quos conſtat eſſe patronos non ſu-
per iure pat.ſed ſuper numero & meritis &c.Sed vult non eſſe
nouum tempus illud , ſed tempora data ad præſentandum di-
ſtinguendo inter clericum & laicum patronos.¶Et certe ego
teneo idem voluiſſe Inn.ſed loquutum fuiſſe ſecundum tem-
pora antiqua,quibus temporibus erat incognita huiuſmodi di
ſtinctio temporum inter patronos clericos & laicos,quamuis
eſſet in iure clariſſima:vt diximus latè.s̄.in j.præce.art. præſen-
tis.q.prin.Et certè ſi hodie Inn.viueret teneret cum ſumma di
rectorij iuris:& in hoc Io.An.in d.ca.3.in 3.col.hoc ti.damnat
Innoc.¶Et ex hoc habemus , quòd lapſo termino ad præſen-
tandum etiam in caſu noſtro fiet deuolutio ad epiſcopum : &
ſic eſſet idem cum caſu, quando eſt quæſtio inter patronos de
iure pa

iurepa.¶Dic ergo hūc caſum poſſe dupliciter ꝯſiderari.primo
24 modo:ꝙ †vota p̄ntantium quos ꝯſtat eſſe p̄ronos diuiſerunt
ſe, diuerſos p̄ntādo & eſt faciēda collatio numeri,& eis exiſtē-
tibus in pari numero,collatio meritorū p̄ſentatorū, qbus exi-
ſtentibus paribus locꝰ erit gratificationi q̄ oīa ꝑ epm̄ ſunt expe
dienda & patroni nullum impedimētum inferunt,ne prædicta
fiant & eps̄ s̄.ſcripta non per hoc ex hmōi nō expeditione po-
terit ꝯferre:qa non eſt quid imputetur patronis:alias epī de fa
cili ſupplantarent patronos: vt diximus in præced.caſu qn̄ eps̄
examinet præſentationem,ꝙ non currit hoc tempus:& ita vr̄
velle Lap.in d.alleg.78.fol.29.in ver.ad v.q.in v.& vj.col.vbi
dicit non fieri deuolutionem inſtitutionis ad epm̄,cum partes
non ſunt potentes,quæ poſſint facere ſcandala: & iō non cur-
ret tempus:& ita loquatur & intelligatur caſus noſter, & doc-
trine.s̄.allega.& in hoc caſu poſſunt intelligi dicta Io.An.in d.
c.2.cum dicit aſſertiue teneas &c.Et etiam d.Car.vt s̄.retulimꝰ.
25 ¶Sed ſi eſſet caſus ꝙ epiſcopus vellet conferre † numerum
ad numerum,merita ad merita, vel gratificari ſecundum acci-
dentias facti,& patrōi nolunt acceptare nec illa expediri,& ad-
huc ꝯ̄dicunt vel ſe opponunt : & ſi vnus ipſorum præſentato-
rum per epiſcopum inſtitueretur,ſcādala poſſent occurere:&
epiſcopus ponet īterdictum:& abſtrahit reliquias : & expectet
ꝑ ſemeſtre patronos clericos,vel ꝑ quadrimeſtre laicos tēpora
data ad p̄ſentandum dictis tp̄ibus elapſis:vt dicit Inn.& melius,
& ipſis ſe non cōcordantibus certo temporis ſpacio decurſo,
j̄.quod epiſcopus hæc fecit iuxta eius arbitrium: arg.c.de cau-
ſis.de off.deleg.& adhuc patroni ſunt proterui & nolunt ſtare
epiſcopi pręceptis nec inſtitutioni,quam ipſe in·endebat face
re de vno præſentatorum: tunc dicerem procedere dictū Inn.
& ſumma directorij iuris : vt epiſcopus ipſam eccleſiam alicui
conferat: vt j̄.latius dicetur remittendo me tamen ad alias di-
cenda : & hūc caſum videtur velle Phil.de ſarra. in d.ca.eam.in
ver.aduerte tamen quia & ita loquitur text.in d.ca.3.in medio
eius:nam præſupponit patronos eſſe, & litem non eſſe ſuꝑ iu-
re pa.quia illum caſum ponit in fine:& tamen vult ꝙ epiſcopꝰ
conferat:vt ibi:& ita vult ibi Car.per illa verba in illo tex.appo
ſita:& cui ꝯpetat:referendo ea ad omnia ſuperiora,ad quæ cō-
grue referri poſſunt.c.2.requiris de appel. Et iſte caſus erit cū
illo quando eſt quæſtio ſuper iure pa. vt fiat deuolutio ad ſupe
riorem & ille conferat.Ita Car.ibi in fi.7.no. & clare hoc dice-
mus,vbi melius cadit poſt Io.And.& Card.j̄.in 11.ſeq.artic.in
verſi.tu aduerte ad hæc vltra dicta Io.Andr.vbi melius induci-
mus tex.d.c.3.& ibi dicta faciunt pro præſenti mea concordia:
vide ibi omnino:& ita concordarem iſtas opinio.Et nota præ-
dicta,quia ſeruient in practica : & ita clare ab aliis dicta non re-
peries.¶Sed vnum non obmittam, quod dicit ſumma directo
26 rij vt s̄.retuli:& mihi videtur non †procedere:vult.n.ꝙ facta
collatione per epm̄ in hoc caſu beneficiatus repręſentetur per
patronos euincentes ius pa.nam in membro ſuo non litigabat̄
de iure pat.ſed de præſentatione patronorum,quos conſtabat
eſſe patronos qn̄ enim litigabatur de iurepa.pōit in alio: & ſic
ſeq.membro : qūo ergo potuit dicere in illo membro illū cui
facta eſt collatio ab ordinario ex lapſu temporis, & verorum
patronorum non concordia, eſſe repræſentandum ab eo qui
euicerit ius pa.cū de iure pa. nō litigabatur certe inaduertēter
puto ſummam directorij iuris fuiſſe loquutam: & eius dictum
nō poſſe ſaluari. Sed benedicerem ēt in hoc caſu ꝓuiſum per
epm̄ ex non ꝯcordia patronorū poſſe ꝑ ipſos patronos rep̄nta
ri ꝓ ꝯſeruatione eorum quaſi poſ.iuxta.c.ꝯſultationibus.hoc
tit.& ſic.c.j.ſi vero. & c.eam te. loquentia de repræſentatione
facienda per patronos de prouiſo per epiſcopum ex iure deuo
luto:quia lis quæ erat ſuper iure pa.non fuerat finita j̄.tempus
datum ad præſentandum,non ſolum habeat locum,qn̄ deuo-
lutio eſt facta ad ſuperiorem ex lite ſuper iure pa. nō finita j̄.tē
pus:ſed etiam,qn̄ ex alia lite facti:puta quia patroni ſe non cō-
cordant de facto,deuolutio fit ad epm̄, poterunt patroni præ-
ſentare per eum prouiſum:extendēdo illa iura ad omnes pro-
uiſos iure deuoluto ex quacunque lite:vt nihilominus rep̄nta
tio fiat, nō dico per euincentem tantum,ſed ēt ꝑ veros patro-
nos,quando nō erat quæſtio ſuper iure pa.¶Et ēt dicerem il-
la iura extēdi,qn̄ patroni fuerunt negligentes oēs, vel pars ip-
ſorum p̄ntare , & lapſum eſt tp̄s datum à iure ad p̄ſentandum:
& eps̄ inſtituit præſentatum à patronis vigilantibus,vel oībus
negligentibus eccleſiam contulit : quia ipſi negligentes ꝓ cō-
ſeruatione quaſi poſ.eorum poterunt rep̄ntare inſtitutum vel
illum, cui facta eſt collatio rōe.d.ca.cōſultationibus.per dicta
iura:quia rō illorum iurium militat ēt in iſtis caſibus:& de hoc
dico eſſe deciſionem dictæ ſumme directorij iuris , vbi s̄.illam
canonicæ intelligendo:& hoc videt̄ velle ꝑ illū tex. But.in ca.
2.de ſ pplen.negl.præla.dum ibi colligit, ꝙ deuoluta poteſta-
te ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum vltra ac-
tum & exercitium ꝓ illa vice prouidendi patronis habentibus
ius p̄ntādi,nullum infert̄ præiudicium:& ſic p̄t inferri eos poſ
ſe ꝑ rep̄ntationem ius eorum, & quaſi poſſeſſionem ꝯſeruari.
¶Et pro iſta opinio.pondero tex.in cap.qm̄. iuncto.c.ſi vero.
& c.eam te.hoc tit.ſic inducendo:nam text.in c.quoniam præ
ſupponit in prin.eſſe ibi veros patronos fundatores, & hære-
des eorum, & illos diuiſiſſe in diuerſos vota ſua, & exhibitis ꝑ
epm̄ remediis de quibus ibi:& illis non proficiētibus text.vult
epm̄ ordinare eccleſiam:& dicit idem eſſe faciendū,cū eſt quę
ſtio ſuper iure pa.inter aſſerentes ſe patronos,& eorū lis j̄.tē-
pus datum ad præſentandum nō fuerit finita : vt clare patet in
d.tex.& poſtea tex.in d.c.ſi vero.&in c.eam te.loquit̄ de qōne
inter p̄ronos de iure pa. & volunt illa non diffinita j̄. tp̄s à iure
ſtatutum ad præſentandum epm̄ conferre eccleſiam ſaluo iu-
re vincentis, qui poſtea repræſentabit illum cui facta erit col-
27 latio ꝓ conſeruatione ſue quaſi poſ.Cum igitur iſti duo † ca-
ſus æquiparent̄ in d. c.3. & ēt ibi colligit̄ à fortiorib.terminis,
ꝙ fiat deuolutio ad ſuperiorem, patrōis negligētibus: vt ēt eſt
tex.in c.2.de ſupplen.negl.præla.ſicut ergo fit rep̄ntatio in ca-
ſu finite litis iuris pa.Ita ēt quando eſt quæſtio de alio.ſ.de quo
inſtituendo,& ꝑꝑ ſcandala fit deuolutio ad ſuperiorem:vel qn̄
patroni fuerunt negligentes in præſentando: ꝙ ſemꝑ ex iden-
titate rationis:& æquiparatione,quę fit à iure,ideſt à d.c.3.hoc
tit.de iſtis caſibus in omnibus illis fieri poterit per patronos re
præſentatio inſtituti,vel illius,cui facta eſt collatio pro conſer
uatione eorum quaſi poſ.per d. ca.conſultationibus.Nota iſta
quia nouiter pōderata.¶Et hoc expreſsè vult glo.in d.ca.3.in
verbo,ordinet.hoc tit.nam cum loqueretur ille tex.de deuo-
lutione,quę fit ad epm̄,quando veri patroni ſe non ꝯcordant:
& dicitur ibi ꝙ epiſcopus ordinet eccleſiam gl.ſuper verbo,or
dinet.declarat.ſ.ponendo,ibi rectorē quem poſtea repreſentet
patronus, ſi voluerit arg. infra eodem ſi vero:& ſic gl.vult ex-
28 preſsè quod ego ponderaui.s̄.† Sextus erit caſus, quando cō-
ſtat eccleſiam eſſe patronatam , conſtat tales eſſe patronos, &
inter ſe non cōueniunt in præſentando: & ſic labitur ſemeſtre
vel quadrimeſtre:& hic caſus eſt clarus: nam dicūtur negligen
tes:nec ex eorum non ꝯcordia excuſantur:quia tanto magis ar
guuntur:& ideo tempore dato ad pręſentandum elapſo,& p̄n
tatione nō facta eps̄ cōfert eccleſiā: per tex.d.c.3.hoc tit.q po-
terit ita ēt intelligi:& per d.c.2.de ſupplen.negl.præla.& per c.
2.de conceſ.præb.& vult expreſsè hoc Car.in d.c.3.in op.quæ
ſequitur.9.qōnem ī fi.verbis in vlt.col.dum dicit qn̄ ex diſcor
dia patroni non præſentant.& faciunt.c.ſi vero.ca.eam te.hoc
tit.per arg.à fortiori : nam ſi non excuſantur litigātes ſuper iu-
re pa.multo magis non excuſabuntur, ſi non habēt litē ſuꝑ iu-
re pa.cum ſit certum,eos eſſe patronos: ſed ex aliquibus diſſidi
is de facto inter eos vertentibus non ꝯcordant:& iō nō p̄ntāt,
deuolutio fieri d̄bet ad ſuperiorem,vt ipſe ordinet eccleſiam:
at ſi vere patroni negligētes fuiſſent. Et ꝓ ꝯcluſione huius ca-
ſus poſſunt facere omnes doctrine. s̄.allegate ꝓ ſecūdo mem-
bro caſus præced.qn̄ de facto reſiſtitur ꝑ patronos, vt ibi:& in
29 hoc aliter non eſt inſiſtendum.¶† Septimus eſt caſus, qn̄ pa-
troni ſunt certi:& eſt certum eccleſiam eſſe patronatam: & pa
trōi pluries p̄ntarunt:& inter patronos eſt lis nō ex vi iuris pa.
quia omnes fatentur præſentantes eſſe patronos: & ſunt certi
de quantitate iurium ipſorum:ſed eſt lis inter eos ſuꝑ forma p̄
ſentationis:quia vnus dicit pręſentationem de altero factā,nō
tenere,tanq̄ ſit facta de abſente, de criminoſo, & hmōi altero
p̄ntato oppoſitū dicente:& iſta lis fit ex oppoſitionibus altrin-
ſecis,& nō ex officio epi:vt his caſus diuerſificetur à quarto ca
ſu.s̄.formato:& eſt dicēdum nihilominus idem eſſe : ꝙ qn̄ eps̄
opponeret vt tempus non currat etiam finito tp̄e dato ad p̄n-
tandum,donec cauſa cognoſcatur:qa præſentatis vr̄ ius quęſi
tum:per ea quæ diximus.in d.4.caſu in ſecundo dicto,quando
iſta opponit eps̄.Ad quod adduco omnia allegata in d. 4.caſu,
quæ magis clare loquuntur in iſto caſu,quando hæc lis fit per
ipſos pręſentatos,quam quando inter epm̄,& pręſentatos vel
patronos de forma præſentationis & de idoneitate præſenta-
torum,vide ibi allegata:& præſertim Card. in d. cle.j.in §.fin.in
vlt.col.poſt Paul.& ibidem Imol.& Ancha.& Gay.in d.reper.
ca.fin.in 52.col.& Phil.de ſarra.in d.ca. eam te in vj.q.& etiam
in hoc caſu poteſt loqui Io.And.in d.ca.3.poſt princ.pen.col.
dum dicit audacter eſſe tenendum : quòd facta præſentatione
& lite ſtante inter præſentatos non currat tempus. quem ſe-
quitur Card.ibi in oppo.poſt 9.q.de quibus diximus.s̄.in v.ca-
ſu:& dicemus.j̄.in 11.articul.in verſic.tu aduerte ad hæc vlti-
ma dicta: & melius quam alibi idem Io.An.latè hoc proſequit̄
30 in princi.d.ca.cum vos.vbi ſemper vide de iſto caſu.¶†Octa-
uus eſt caſus, quando eſt lis inter ipſos ſolos præſentatos vel

inter eos

Inter eos ēt vna cum pñtantibus illos de ipſis p̄ſentationibꝰ fa
ctis nõ ex vi forme, pñtationis, prærogatiue, idoneitatis, meri-
torum, & ſimilium: ſed ex vi iuris pa. & pñtandi: & tũc dicẽdum
id qđ diceť. ĩ. in xı. caſu, qñ eſt quæſtio de iure pa. vel quaſi poſ.
ipſius inter patronos. & in aliis caſibus ſequẽtibus. ſ. vt idẽ cen
ſeatur: ac ſi eſſet quæſtio inter patronos de iurepa. Ita in termi-
nis oẽs. ſ. allegati: & præſertim ſentit hoc Io. And. & poſt eum
alij: valet Car. & Abb. & Mod. in c. cum oẽs. de off. ord. & idem
Card. clare poſt Pau. in cle. plures. in §. fi. in vlt. col. hoc tit. & ibi
Anch. & Imo. in vlt. col. & Gay. in d. rep. c. fi. de ele. libr. 6. in 52.
col. & ſumma directorij iuris hoc tit. §. 21. & Phil. de ſarra. in c.
eam te. in v. conclu. hoc tit. & in hoc omnes concordant. ¶ Et
ratio ſupradictorum doct. eſt: quia cum ſit lis inter pñtatos, qs
p̄feratur in inſtitutione ex vi iuris pa. p̄ſentantium, ex quo vnꝰ
ex præſentatis dicit ſe eſſe inſtituendum, velut p̄ſentatum à pa
tronis habẽtibus potiora iura, & alter dicat oppoſitũ: hoc eñ
non eſt aliud, niſi ac ſi eſſet lis inter ipſos patronos ſup iure pa.
ſeu quaſi poſ. ipſius: & ſicut in illo caſu currit eis tp̃s, etiam lite
non finita, & ep̃s confert. Ita & in caſu noſtro, cum hæc lis de-
pendeat à proprietate, vel quaſi poſ. præſentantiũ: & iõ idẽ di-
cendum: & ſic tp̃s currere, vt latè dicetur in caſu ſuo: vt p doct.
31 vbi ſ. ¶ † Nonus eſt caſus, qñ eſſet quæſtio inter patronos, q
licet ſint certi: tñ inter ſe litigant: quia pñtantes vnũ, dicunt ſe
patronos, negantes reliquos præſentantes alterũ eſſe p̃ronos:
puta qa ex aliqua cauſa ius pa. amiſerunt: vel hæreditates p̄de-
ceſſorum repudiauerũt: vel dixerunt aduerſarios criminoſos.
Et ideo ad eos ius præſentandi pro illa vice, vel in perpetuum
non competere, vel eis pro illa vice, ſeu perpetuum accreuiſ-
ſe: & iſta lis durat vltra tempus datũ ad p̄ſentandum: & tunc di
cerẽ ep̃m lapſo tp̃e dato ad p̄ſentandũ poſſe in eccleſia aliquẽ
inſtituere, ꝙ hic tractatur de vera acquiſitione iuris pa. vel præ
ſentandi ex iure accreſcendi in ppetuum; vel ſaltem pro illa vi
ce: & ideo dicendum, vt in præced. caſu. Et in caſu quando liti-
gatur ſuper iure pa. vel illius quaſi poſ. de quo. ĩ. & hoc ꝓcedit,
quando huiuſmodi oppoſitiones fiunt inter patronos quo ca
ſu currit tempus; & non inter ep̃m & patronum, quo caſu nõ
curreret tempus: vt diximus. ſ. in præce. 4. caſu: & hunc caſum
ibi in fi. reſeruauimus; & nota eum, quia ab aliis non conſidera
tum: & quotidie accidit: nam hodie ſemper eſt quæſtio ſeu lis
ſuper præſentationibus inſtituendis, non ex vi numeri & meri
torum: ſed ex vi iuris præſentantium propter diuerſas ſucceſ-
ſiones hæreditates repudiatas, vel non aditas, cenſuras præſen-
tantium & huiuſmodi: & pp hoc inſtitutiões retardanť. nã lap
ſo tempore à iure ſtatuto ad p̄ſentandum ep̃s poterit illi eccle-
ſiæ ꝓuidere: & ita ſepius in facto obtinui: & in perſona mea ẽt
32 hoc obſeruatũ fuit. ¶ † Decimus eſt caſus: qñ ſimiliter eſt cer
tum eccleſiam eſſe patronatam & patronos eſſe certos: ſed il-
la vacante inter eos eſt qõ, ex quo aliqui dicũt ſe hæredes fun-
datorum, vel in quaſi poſ. exiſtẽtium pro tali quota ex quo in
iure pa. ſucceditur p ſtirpes, & non per capita: & talem hæredẽ
eſſe priuatum iure pa. vel illud repudiaſſe: & hoc adducitur vel
in actu p̄ſentationis eccleſia vacante: vel principaliter in vaca-
tione, & poſtmodum ſequitur eccleſiæ vacatio: & dicendum
ꝙ ſi poſtquam eccleſia vacauit, hmõi quæſtio non finiatur ĩ.
tempus datum ad præſentandum ep̃s, ipſam eccleſiam ↄferet:
quia iam dř quæſtio ſuper iure pa. ex quo eadem eſt iõ de par-
te ad totũ, quæ eſt de toto ad partem. c. prudentiam. đ of. del. l,
quæ de toto. ff. de rei ven. cum ſi. & iſte videtur idem quaſi ca-
ſus cum præceden. Sed habet diuerſitatem: ex quo in præced,
caſu ſuper hoc litigant præſentati ex vi iurium præſentãtium;
hic vero litigant præſentantes inter ſe. Item, ibi poſt præſenta
tionem p patronos factam, hic vero ante præſentationem fac
tam & poſt: & iſte caſus eſt clarus, & fortificatur ex ſubſequen
tibus: & habet locũ iſta deciſio: ſiue litigetur modo p̄dicto de
quota veri iuris pa, ſiue de quota quaſi poſ. iuris præſentãdi: &
33 ideo omnia. ĩ. dicenda habebunt locum ẽt in iſto caſu. ¶ † Vn
decimus eſt caſus, qñ eſt qõ de iurepa. vel quaſi poſ. preſentan
di inter aliquos aſſerentes ſe patronos: & tñ an ſint patroni, du
bitatur: & nõ eſt clarum eccleſiam eſſe liberam: & quia potius
videatur patronata q̃ libera: vt ſ. diximus in 3. caſu, ep̃s non con
fert illam incontinenti: ſed expectat prout expectare debet ſe-
meſtre, vel quadrimeſtre: & ſi lis finitur ĩ. dictum tempus, ſeq-
tur deciſio litis: ſin autem tempore prædicto elapſo ep̃s eccle-
ſiam ipſam vacantẽ, cui melius ſibi ſm Deũ videbiť, ↄferet, ſal-
uo iure euincentis: & cauſa deciſa, euincens repræſentabit illũ
cui per ep̃m eccleſia erit collata, ꝓ ↄſeruãda ſua quaſi poſ. iuxta
c. conſultationibus. hoc tit. Ita vult tex. primum dictum ꝓbans
in c. 3. hoc tit. & tex. in c. ſi vero. & in c. eam te. eo. tit. & ibi glo.
vtrunque probantes: & gl. magiſtra in ca. ſi plures. 16. q. 7. Goff.
coneiuis meus in ſumma huius tit. in ver. ſi plures ſunt. cũ ſeq.
& Hoſt. in ſumma huius tit, in §. quid iuris, ſi propter & Inn. &
omnes, & præſertim Car, in c. j. hoc tit. vbi ẽt Ab. Io. An. & om
nes in d. c. ſi vero. & in c. eam te, vbi ẽt Abb. hoc tit. & in c. cum
vos. in vlt. col. de of. ord. Io. An. in c. 3. hoc tit. & in c. 2. de in in-
te. reſt. ſuper gl. fi. in j. col. Card. in d. cle. plures. in §. fi. in vlt. col.
& ibi Anch. in fi. & Imo. in pe. col. in verſi. vltimo quærit. hoc
tit. ſumma directorij iuris. hoc tit. §. 21. Lap. allega. 78. fol. 29. in
v. dubio. in v. & vj. col. & Gay. in d. repe. ca. fina. in 47. 50. & 51.
col. & melius in 52. colũ. de elect. libr. vj. & Firma. in tracta. de
epiſcopo. in 2. part. 4. lib. in fi. 27. q. & ante fi. 50. & vlt. q. & idẽ
Firma. in 3. part. j. lib. in 33. q. vbi ponit multa de habentibus ac
tum facere & diſcordan. ꝙ debent ſuperiorem adire, viden-
dum eſt ibi: & hoc etiam vult Abb. in c. 3. & in ca. cum propter.
hoc tit. & in c. venerabilem. in 4. col. de elect. & Phili. de ſarra.
in c. j. & in c. eam te. in 4. conclu. hoc tit. do. Roch. in hoc tract.
in verbo, honorificum. in 24. & 28. q. Pau. de cita. in hoc tract.
in 6. part. in fi. 9. q. & in 13. in verſi. ſecundo poteſt. & ſeq. & in
q. 20. 23. & 24. & in hoc nullum eſt dubium: quia ſunt tex. cla-
ri, de quibus. ſ. & nulla eſt contradictio. ¶ Eſſet bene quæren-
dum, cur hoc non fit in electione. de quo dicetur latè. ĩ. in ſeq.
11. art. ¶ Et iſta concluſio in iſto. 11. caſu, quando quæſtio eſt
ſuper iure pat. vel quaſi poſſ. præſentandi in genere: ita proce-
dat vt currat ſemeſtre vel quadrimeſtre: prout in intelligentiis
34 & modificationibus: de quibus in ſequ. caſibus. ¶ † Erit igitur
12. caſus, quando dubitatur, an tales ſint patroni: qa neuter eo
rum eſt in quaſi poſſ. præſentandi, nec ep̃s in quaſi poſ. confe-
rendi: & litigatur ſuper proprietate iuris pat. Et nulli eſt dubiũ
ep̃m non poſſe conferre, cum non conſtet eccleſiam eſſe libe
ram: vt ſ. in 3. caſu: nec poteſt dici præſentatum per aliquos di
centes patronos fore inſtituendum, cum nemo ipſorum præ-
ſentantium ſit in quaſi poſ. præſentandi: & non eſt dubium de
bere expectari ſemeſtre vel quadrimeſtre: & medio tempore
prædicto lite non finita ep̃s ordinabit eccleſiam, & illam, cui
voluerit conferet: per text. clarum in c. 3. in c. ſi vero. & in c. eã
te. hoc tit. & per doctrinas ſ. allegat. Verum collatio fiet ſaluo
iure euincentis, qui repræſentabit illum: cui facta fuerit colla-
tio: vt in præced. caſu eſt dictum: & in hoc nulla eſt dubitatio.
35 ¶ † Xiij. eſt caſus, quando litigatur de proprietate iuris patr.
inter patronos, & vnus eorum eſt in quaſi poſſ. præſentandi,
alter vero non: & non eſt dubium, ſi omnes præſentant ante
lit. conteſt. fore inſtintuendum præſentatum à quaſi poſſiden-
te; iuxta. c. conſultationibus. hoc tit. & per Hoſt. in ſumma hu-
ius tit. in §. quid iuris. & per Io. An. in fi. ca. eam te. hoc ti. & Car.
in cle. plures. §. fi. & ibi Imo. & Anch. hoc tit. cum aliis. ſ. alleg.
de cuius caſus deciſione: & quid ſi præſentat quaſi poſſidens
ante lit. conteſta. & quid ſi poſt. & de priui. & nam quaſi poſ. di
ximus latè in j. part. huius. 2. lib. in 3. q. princ. per diſcurſum art.
illius; in fin. cuius. q. inuenies concluſio. cum ampli. limi. & re-
36 ſtrict. ac decla. remiſſiuis ad art. illius. 3. q. ¶ † Pro declaratione
prædictorum caſuum non obmitto vnum, ꝙ in illis caſibus ſu-
praſcriptis, in quibus dicitur epiſcopum iure deuoluto ex lap-
ſu temporis dati ad præſentandum litibus non finitis vel patro
nis negligentibus & non præſentantibus poſſe beneficium cõ
ferre, prædicta procedent, ſi epiſcopus ſine ſcandalo conferre
poſſet, alias conferre non poterit, niſi adhibitis aliis remediis
prius, vt collatio ſit vltimum remedium lapſu temporis ad arbi
trium ipſius epiſcopi: vt per doct. in ſ. allegat. locis: & præſer-
tim Io. And. in ca. 3. circa medium. 2. col. hoc titul. & latè dixi-
mus. ſ. in 4. caſu. Sed latius dicetur. ĩ. in proxima. 2. quæſt. prin.
in 3. articul. vbi latè de ſcandalo: & id quod dicitur de ſcanda-
lo, debet intelligi de ſcandalo valido: & vbi poteſt mors ſucce
dere: vt per Lap. alleg. 28. fol. 29. in v. dubio. in fin. v. & in prin.
37 vj. col. & dicetur. ĩ. in d. 3. artic. ¶ † Secundo declara, ꝙ omnia
prędicta loquentia, ſi ſunt plures patroni, habent locum, etiam
ſi eſſet vnus patronꝰ: & ipſi patrono illa attribui poſſent. Ita Io.
And. in d. c. 3. ante medium fin. col. & ibi Card. in finalibus ver-
38 bis hoc tit. ¶ † Tertio declara, quòd illo caſu cum ſit deuolu-
tio ad ſuperiorem ex controuerſia nõ finita infra ſemeſtre vel
quadrimeſtre, non intelligitur ſuperior ſemper epiſcopus, ſed
is, qui habet inſtituere: puta ex priuilegio vel præſcriptione, q̃-
uis ſis inferior eo: vt pulchre voluit Lap. in d. alleg. xxviij. fol.
xxix. dubio. v. in fin. v. & in princ. vj. column. & ſuo loco alias. ĩ.
39 dicetur. ¶ † Quarta ſit declaratio. & hoc eſt ſingulariſſimum
dictum id, quod dicitur: quòd patronis litigantibus & præſen-
tatis in caſibus ſupra poſitis, in quibus ſi non finiatur lis infra
ſemeſtre vel quadrimeſtre, deuolutio fiet ad ſuperiorem, vt ſo
lum conferat vel inſtituat: vt ſ. diximus: & habetur in locis
ſupra allegat. habet locum: niſi conſuetudo ſit in contrarium
in loco, puta vt etiam infra tempus datum ad præſentan-
dum à iure lis inter patronos non ſit finita, quamuis de iure
collatio

collatio deberet deuolui ad ſuperiorē,ex ↄſuetudine nō deuol
uatur.Ita in terminis Lap.in d.alleg.xxviij.fol.xxix.in v.dubio.in
vj.col.in verſic.item hoc ius, ꝙ eps̄ ponat rectorē. vbi dicit hoc
ius,ꝙ eps̄ ponat rectorē in eccleſia ex cauſis prædictis receſſiſſe
ab aula: nec vnquā in illa ciuitate tot grandes lites ortas fuiſſe
inter patronos: & vbi tanta potentiū copia fuit, auditū eſt epm̄
ponere rectorē in tali eccleſia:& minime eſſe mutanda.quæ lō-
gā interpretationem habuerūt.vt l.minimè.ff.de legi.Ita in ter-
minis decidit ibi Lap.qui cōtradictorē non habet: & eius auto-
ritas eſt maxima. ¶Cuius doctrinā dicerē ꝓcedere in terminis
ſuis.ſ.ꝙ durante lite ēt vltra tp̄s datū ad p̄ntandum non fiat de-
uolutio ad ſuperiorē,vt ſolus inſtituat, quæ vr̄ aliquā rōnabili-
tatē quæ in cōſuetudine requiritur.c.fi.de ↄſue.vt impedito nō
currat tp̄s.c.qa diuerſitatem.cū cōcor.de conceſ.p̄ben. ¶Et ha-
beat ēt locū in ↄſuetudine p̄ſcripta tanti tp̄is,cuius initij memo
ria nō habeatur,quæ habet vim tituli & priuilegij.c.fi.de p̄ſcrip.
lib.vj.cum ſimi. ¶Sed dicerē non habere locū in caſu negligē-
40 tiæ patronorum:qa†cōſuetudo ēt p̄ſcripta nō pōt hoc ſupple
re,vt nō corrigatur negligētia: vt de ſupplē.negli.præla.ꝑ totū:
& qa irrationabilis nō tenet:vt in d.c.fi.de cōſue. ¶Nec ēt pro-
cedat in minori p̄ſcriptione:qa nō habet vim tituli nec priuile-
gij:qa cōtra hoc ius.c.ſi vero.& c.eam te. non pōt præualere p̄-
ſcriptio minor illa tāti tp̄is,cuius initij &c.qa cū patroni ſint ex
gratia.c.iij.hoc tit.nō poſſunt vltra gratiā pręſcribere ſine titulo
vel priuilegio:ſed cum iſtis ſic,arg.eorum quę dicit Gemi.& alij
in c.ij.de præben.lib.vj.de regibus ex priuilegio habentibus ius
conferendi,& cuſtodias eccleſiarū vacantiū: & nota iſtā doctri
nam ſic intellectā,& à nemine reprobatā:qa ſæpe faciet tibi ho
41 norem:licet hæc ↄſuetudo in partib. noſtris nō vigeat. ¶†Ad-
de ēt expreſſe.ſ.declara.vt oīa prædicta,quæ diximus, patronos
litigātes fore expectādos per totū tp̄s datū ad p̄ntandum,intel-
ligant̄ ſecundū deciſi.cōmu.in c.eam te.magis clarè poſitā in c.
j.hoc titu.lib.vj.vt patroni eccleſiaſtici habeāt ſemeſtre.patroni
vero laici quadrimeſtre,quæ quidē diſtinctio, vt ſæpè diximus,
& præſertim in j.articu.præſentis.q.ēt erat de iure antiquo:& li-
cet hoc nō potuerint clare dicere gl.nec Inn.qa nō viderant lu-
men antiquum:vt in d.j.arti.diximus:tn̄ Goffre.in ſumma huius
tit.hoc ſenſit:& ſir̄ Hoſti.hoc dixit in ſumma huius titu.in §.qd
iuris, ſi pp.in verſ.ſi vero mouet̄.& oēs doct.in locis.s̄.allega.&
præſertim Abb.in d.ca.qm̄.& expreſsè in c.ſi vero.expreſſius tn̄
in c.eam te.hoc tit.vbi ēt ponit rōnem diuerſitatis. de qua dixi-
mus.s̄.in d.j.artic.¶Et in fi.addit, ꝙ illud quod dixit de patrono
42 eccleſiaſtico ſeu clerico, intelligitur †qn̄ perſona eccleſiaſtica
habet ius patro.ratione eccleſiæ : nam ſi haberet ratione patri-
monij,idem per oīa eſt dicendum in clerico,quod in laico.alle.
in arg.c.cum dilectus.hoc tit.& bona glo.in cle.fi.in verbo,plu-
res.eod.tit.& Io.An.in c.iij.poſt princ.iij.col.& in d.c.eam te.in
prin.hoc tit.& diximus in d.j.præceden.arti.latè in verſi.& intel
ligunt doc. Et per iſta habes hanc materiam latius & clarius di-
lucidatam, quā per alios vſq; ad hæc tēpora noſtra : & nota ea,
quia vt ſæpe diximus ſunt in practica.

¶ Decimus arti.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Lis mota ſuper iure patronatus , vel illius quaſi poſſeſſione inter compa-
tronos eccleſiaſticos & laicos, infra tempus ſemeſtre vel quadrimeſtre eſt
finienda.*
2 *Maius dignum trahit ad ſe minus dignum.*
3 *Actor forum rei ſequitur.*
4 *Miſturę materia.remiſ.*

1 Et ex Proxime p̄ceden.dictis oritur̄.x.articu. †videlicet ſi
eſt q̄ſtio inter cōpatronos eccleſiaſticos & laicos ſu
per iure pa.vel illius quaſi poſ.& hmōi,quę finiri debet infra tp̄s
datū ad p̄ſentādū,quod erit hoc tp̄s ſemeſtre vel quadrimeſtre?
Et dic breuiter ꝙ Hoſti.in ſumma huius tit.in §.quid iuris ſi pp.
in verſi.moueat̄.tenet ep̄m debere expectare patronos litigan-
tes:ſiue oēs ſint eccleſiaſtici,ſiue mixti, eccleſiaſtici,& laici.alle.
c.eam te.hoc tit.& c.ij.de ſupplen.negli.p̄la.& in c.ad audientiā.
de eccle.ædific.& ſic ibi remanet in §.in q̄bus differant.in verſic.
vbi aūt queſtio eſt.clarius loquit̄:& dicit idē eſſe,ſi quæſtio iuris
2 pat.eſt inter plures clericos,& ſi eſt inter clericū & laicū: †quia
maius dignū trahit ad ſe minus dignū:vt ibi ꝑ eum. ¶Io.An.ve-
ro in d.c.eam te.poſt princ.quærit de iſto articu.Et primo tenet
cum Hoſt.in d.§.in quibus.in verſic.vbi aūt.ſ.ꝙ expectentur per
ſex menſes.alleg.in argu.capit.per tuas.de arbit.& cap.quod in
dubijs.de ↄſe.eccle.vel alta.licet ſit ↄtra, in arg.c.ſuper q̄onum.
§.ſi vero duo.de offi.deleg.& ideo ſoluit vt per Hoſti.in d.verſ.
vbi aūt.faciendo dr̄iam inter ſp̄ūalia,& nō ſp̄ūalia.¶Poſtea ſub
dit poſſe diſtingui:ꝙ ſi clericus eſt reus, expectabit̄ ꝑ ſex mēſes:
3 ſi laicus,ꝑ quatuor:†qa actor ſequitur forū rei:ergo ipſius natu
ram.c.cum ſit generale.de foro cōpe.& dicit hoc tenendum in
ſol.cōtrarij quicquid tenuerit Hoſti. ¶Et demū ab hoc recede-
re vr̄:nā poſtea dicit ſibi plus placere primā ſolu.ſ.opinio.Hoſt.
pro eo maxime:qa in hac cā forum clerici & laiçi eſt cōe: cū nō
niſi in eccleſiaſtico foro poſſit hæc cauſa tractari.ca.quanto.de
iudi.& dicit facere quod nota.in c.vnico.hoc ti.lib.vj.Sequitur
p̄dicta do.Card.ibi.ſ.in d.c.eam te.ea recitādo & cū ipſis trāſeū-
do:& expreſsè ēt hoc voluit ibi dom.Abb.& iſta eſt veritas. Pro
qua ēt faciūt ea,quæ dicit Abb.de mixtura & magis digno in c.
de iure.in pen.no.& in c.cum pp.in fi.& in c.fi.in fi.hoc tit.& Io.
And.in c.vnico.vbi omnes.ſuper gl.vlti.in vlti.col.hoc ti.lib.vj.
Et voluit expreſsè Firma.in tract.de epō.in iiij.lib.in vj parte.in
xxvij.q.in verſi.item quod dixi.& vide oīno do.Phili.de Sarra.in
d.c.eam te.in iiij.char.in verſic.ſed pone ius p̄ſentandi.vbi tenet
ſupraſcriptā conclu.& multa ponit de mixtura.qui ibidem.in v.
char.in verſi.qd dices,vniuerſitas quędam.vbi tractat quādo eſt
ius pa.vniuerſitatis,in qua ſunt laici & clerici:an lis debeat finiri
infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre. ¶Nos de hmōi materia latè
4 diximus†multa accumulādo de mixtura.in j.q.prin.j.par.j.lib.
in ij.articu.cum quatuor ſequen.vbi in x.art.tractauimus,qn̄ in
aliqua vniuerſitate ſunt laici & clerici: an cēſeatur eccleſiaſtica
vel ſecularis,ad dicta in p̄dictis locis me remitto. Sed quantum
ad caſum art.noſtri,dic litem eſſe finiendam infra ſemeſtre,pro-
pter mixturā & magis dignum:& pro hoc ēt faciūt ea,quę dixi-
mus.s̄.in pręceden.q.prin.in ij.cum tribus ſequen.articu.in qui-
bus tamen adhuc me remitto ad ea, quæ diximus in d.j.q.prin.
j.par.j.lib.in vj.& iiij.ſequen.articu.

¶ Vndecimus art.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Lite mota inter electos de iure eligendi, & non finita intra tempus datū
ad eligendum, an libera poteſtas eccleſiam ordinandi deuoluatur ad ſupe-
riorem.& nu.8 9.10.11.*
2 *Agens non dicitur negligens.*
3 *Lite ſtante inter habentes eligere ſuper ipſo iure eligendi,illa non diffinita nō
ſolum intra trimeſtre,ſed & maius tempus,ſuperior an prouidebit.*
4 *Aliud eſt,eſſe in præſentatione,aliud in electione.*
5 *Iuris patronatus,& iuris eligendi differentia,eiuſque ratio.*
6 *Iuris impedimentum quodnam,& quando excuſet.*

1 Poteſt Modo.xj.dubitari, †pone īter electores contendi
de iure eligendi: & lites non decidi infra tempus
præfixum ad eligendū, nunquid libera ptās ordinādi eccleſiam
deuoluat̄ ad ſuperiorem? ¶Inno. in c.iij. hoc tit.dicit, ꝙ ſi eſt
quæſtio ſuper iure eligendi nec aliquis eſt in quaſi poſ.eligendi
idem eſt,ſicut in iure pa.vt elapſo tp̄e dato à iure electoribus ad
eligēdum:& q̄ōne non finita ep̄s ꝓuidebit eccleſię,ſicut fit in ec
cleſia p̄ronata : vt diximus late. s̄. in ix. præceden. articu. ¶Et
ſubdit Inno. ꝙ ſi aliquis eſſet in poſſe eligēdi non obſtāte con-
trouerſia ſuper iure ꝓprietatis, ipſe eliget. alleg.c.ↄſultationib.
hoc titu. ¶Subdit ēt difficile eſſe inter duos poſſe eſſe aliquam
q̄ōnē de aliquo iure eligēdi, niſi alter poſſideret:& ſic vr̄ innue-
re nunq̄ poſſe eſſe caſum, quin alter nō ſit in quaſi poſ.eligēdi:
& ſic ille eliget:& nunq̄ fiet deuolutio ad ſuperiorē:& ita In.ibi
reſidet,qd̄ etiam tenet in c. ij. de in integ. reſti. ¶Hoſti. vero in
d. c. iij. hoc tit. tenet oppoſitū. vt ibi eum doct.referunt. ¶Io.
An.aūt in d. c.iij. refert dicta Inn.de q̄bus. s̄. & poſtea dicit pro
Inno.facere:qa vltra tres vel ſex mēſes non debēt vacare bene-
ficia.poſtea Io.an.voluit mantellū:& dicit prędictis obſtare: qa
tp̄a illa.ſ.trium & ſex menſiū,nō currunt niſi negligentibus. de
2 elec.ne pro defectu.de ↄceſ.prebē.c.ij.†& negligēs nō pōt dici
qui agit.l.ↄtra maiores.C.de inoffi.teſt.c. qa diuerſitatē.de con
ceſ. prebē. ergo non dr̄ negligens. ¶Adducit Io. an. aliā rōnē:
nam non inuenimus in hoc caſum expreſſum à iure,ſi diffinitio
q̄ōnis ſuper iure eligēdi nimium ꝓtrahatur,ſuperiorem debere
ꝓuidere,& ſic ad eū fieri deuolutionē: ergo ex quo nō eſt exp̄ſ-
ſum maxime in epiſcopatibus, nō dicendū.c. q̄q̄.de elec. lib. vj.
¶Adducit & aliud, ꝙ imo in iure vr̄ ↄtrarium: nā ſtante lite
3 ſup †iure eligēdi inter hn̄tes eligere,& illa,nō diffinita nō ſolū
infra trimeſtre,ſed infra maius tp̄s,ſuperior non ꝓuidet, tex.eſt
in c.ij.de in īteg.reſti.& in c.cū dilectus.de ↄſue. & in c.ex parte.
de arbi. ¶Itē adducit Io. An. nā vidi de facto obſeruari ↄ̄riū:
nam ex quo de iure eligēdi,ſiue de electione facta inter aliquos
ſi moueat̄ quæſtio interdum per triēnium,queſtio ꝓtrahit̄:& tn̄
non ꝓuidetur eccleſijs per ſuperiorē, ſm̄ Hoſti. quē dicit fateri
in hac materia occurrendum eſſe:& expreſſum ius ꝓmulgandū
per qd̄ ſi non eſſet quæſtio diffinita infra certū tp̄s,ſuperior pro
uideret.arg.c. oblatę. de appel. & dicit Hoſti. videri tp̄s ęquum
eſſe ſex mēſiū, infra qd̄ comprimantur partes cū actis & monu
mentis venire ad ſuperiorē.alleg.c.j.de elec.c.cupiētes.eo. titu.
li.vj.& ꝙ ex hoc,& ex forma inq̄ſitionis & de plano expedirent̄
expulſa

expulſa pernicioſa ſubtilitate.alleg.in arg.c.dilecti.de iudi.& ꝙ
ad illud tpis ſpatium ꝯcordat.capi.ij.§.ſi vero. de cle.nō reſiden.
c.ex tūc.de cōceſ.ꝑben.c.ij.& c.eam te.hoc tit.cum ſuis rōnib⁹
& ꝯcor.¶Dicit tn̄ ipſe Io.An. ꝙ quicquid dixerint iſti,aſſertiuè
teneas poſt factam pn̄tationem ; licet diſcordent,hæc iura locū
nō habere,quæ ſolū loquūtur qn̄ de iure pa.quæſtio emerſerit,
nō qn̄ inter pn̄tatos fuerit quæſtio:& remittit ſe ad dicta ꝑ eum
in c.cū vos.de offi.ordi.& ita reſidet. ¶Idem tn̄ Io.An.ſimiliter
referēdo Hoſti.in c.ij.in pe.col.de in integ.reſti.dicit eſſe ↄ̄riam:
4 & ſic aliud† eſſe in pn̄tatione:& aliud in electione:ratio,quia ſi
mota qō ſuper pn̄tatiōe nō fuerit terminata infra tres vel qua-
tuor menſes,epſ ordinabit eccleſiam, niſi ipſe moueat qōnem:
& ideo nō multū præiudicat p̄rono,ſi in termino nō pn̄tat, qn̄
vero ſuper iure eligēdi refertur quæſtio,dicit ſe nō inuenire tpa
limitata qōnis terminandæ : ſed currit lis ſuo marte,donec fue-
rit terminata.alleg de elec.c.dudum.c.ſcriptū.& c.cōgregato.&
ideo ſi non fieret electio, maius præiudiciū hn̄tes eligere pate-
5 rentur.¶Allegat† aliā rōnem diuerſitatis inter ius pat.& eligē-
di:qa collegiū innititur iuri cōi, patronus in pn̄tādo innitiť gra
tia.c.iij.hoc tit.Ideo non mirū, ſi facilius impeditur p̄ronus quā
eligentes.do.Card.vero in d.c.iij.hoc tit.in ix.q.& in ſeq.opp.in
pen.& vlti.col.tractat hunc articu.Et relatis dictis Hoſti.de qui-
bus.ſ.dicit,ꝙ ſi eſt qō de iure eligendi:& facta eſt electio,tpa nō
currūt:qa eligētes ſatisfecerūt iuri:ſed ſi nondum elegerunt,vř
eis imputandū eadem rōne,qua imputatur p̄ronis: vt in d.c.iij.
¶Et ſubdit,ꝙ iura allegata in cōtrarium.ſ.c.cum dilectus.de cō-
ſue.& c.ij.de in integ.reſti. nō ꝓbant id ad quod inducūtur : nā
6 ibi fuit celebrata electio:& pro† hoc qa impedimentū litis non
eſt præciſum:ergo non excuſat.de elec.c.ſi. & quod ipſe dixit in
c.cū vos.in iij.cōtrario de offi.ordi. ¶Subdit etiā referēdo dicta
Io.An.in d.c.iij.de qbus ſ.ipſum aſſertiuè tenere poſt factā pn̄ta
tionem:licet diſcordēt,nō tn̄ habere locū hæc iura.ſ.d.c.iij.cum
duob.præced.quæ ſolum habent locum,qn̄ de iure pat.quæſtio
emerſerit inter p̄ronos,non qn̄ inter pn̄tatos.alleg.quod no.in
d.c.cū vos.& dicit eſſe rōnem:qa iura , quæ dicunt epm̄ debere
prouidere,loquuntur qn̄ eſt diſcordia de iure pa.vt in d.ca.iij.&
in ca.eam te.& in c.cum propter.Et qn̄ patroni nō pn̄tarūt, vt in
d.c.cum vos.& ita reſidet Cardi.vbi.ſ.¶Tu aduerte ad hæc vlti
ma dicta Io.An.& Card.qa videnť contra ea,quæ vult Innoc.in
d.ca.j.in fi.& in d.c.iij.hoc tit.vbi vult, ꝙ ſi eſt quæſtio inter p̄ro-
nos qui ēt pn̄tarūt,& oritur ſcandalū , & facta ſunt remedia, de
7 qbus in c.j.& ij.hoc tit.†& nolunt ſe concordare,epſ pōt proui
dere eccleſiæ lapſo ſemeſtri vel quadrimeſtri.de quo dicto dixi-
mus latè.ſ.in ix.ꝑce.arti.in iiij.caſu prin. Et pro hoc adduco tex.
cōtra Io.And.& Cardi.& pro Inn.in d.c.iij.pōderando illū text.
nā in ſui prima parte nō erat quæſtio inter p̄ronos de iure patr.
qa iam cōſtabat illos fuiſſe fundatores, vel fundatorū hæredes:
nec dici poterat eos nō pn̄taſſe:qa ibi dicit tex.pro ſua volūtate
plurimos repn̄tant , & ibi.vt ſi fortè in plures partes ſe fundato-
rum vota diuiſerint,ille præficiatur eccleſię,qui maioribus &c.
Et ſic erat facta ibi pn̄tatio de pluribus : & nihilominus vult ille
tex.ꝙ ſi nō potuerint concordari,ille p̄ficiať,qui maiorib.iuuať
meritis,& plurimorum eligitur, & approbať aſſenſu. quibus ēt
verbis apparet factā fuiſſe præſentationem : vult tn̄ ꝙ epſ ordi-
net eccleſiā:& poſtea ſubdit idē debere fieri, ſi eſt qō inter p̄ro-
nos de iure pa.& nō diffinitur infra tpſ eis datū ad præſentandū,
vt ibi per eū:ecce qualiter epſ prouidet eccleſiæ,non ſolum,qn̄
eſt quæſtio inter patronos de iure pa.ſed ēt inter pn̄tatos : quia
patroni diuiſerunt eorum vota,& non ſe concordant : nec fieri
pōt collatio numeri,& meritorum: ac gratificatio ꝑꝑ timorem
ſcandali:ꝙ nihilominus epſ,prouidet eccleſiæ ēt de extraneo,&
nullo pn̄tato: & ita intelligerem dictum Inno. dictum vero Io.
And.& Card.intelligerē,qn̄ non eſt timor ſcandali: nec pn̄tan-
tes ſe impediūt:ſed eſt quæſtio inter pn̄tatos de meritis & p̄ro-
gatiua pn̄tatorum:nā tunc non fiet deuolutio ad ſuperiorē pro
uidendi eccleſiæ:vt obſeruaui.ſ.in d.ix.articu.in d.v.caſu.& ēt ꝙ
non ꝓcedat dictum Io.And.& Card.qn̄ eſſet quæſtio inter pn̄ta
tos ex vi iuris pa.pn̄tantium , qa adhuc fiet deuolutio ad ſupio-
rem:vt probari etiam pōt in d.c.iij.in j.reſpon.& diximus latè.ſ.
in d.ix.artic.in viij.caſu. & iſta ſint hic dicta pro maiori declara-
tione eorū,quæ diximus.ſ.in d.ix.articu.in v.caſu. ¶Succeſſiue
do.Abb.in d.iij.c.hoc tit.format hunc artic.& refert Hoſt.& Io.
And.tenere aliud eſſe in patronis,aliud in hn̄tibus eligere,& cū
eis ipſe concordat : & dicit hanc eſſe vnam ex differentiis inter
ius præſentandi & eligendi:& poſtea vult aſſignare ex ſe rōnes
diuerſitatis:& adducit ipſaſmet,quas adduxit Hoſt. & Io.An.&
ſ.retulimus:& ita firmiter tenet hāc opi.& differ ētiā ¶Do.Phi.
de Sarra.in d.c.iij.in vlti.no.refert dicta doc. & dicit Hoſt proſe-
qui ibi magnā phylacteriam : vt aſſerit ibi dicere Butri. & velle
quaſi imponere legē papæ; & ita reſidet cū dictis Cardi.& quia
nunc habeo lecturā Hoſt.vidi eū in fonte:& certè magiſtraliter
procedit,quicquid dixerit Sarracenus.¶Quid dicēdū?ego dico
ꝙ cum.ſ.in præced.viij.artic.diſputauerim:an patrono impedi-
to & ignorāti curreret ſemeſtre, vel quadrimeſtre ? & ꝯcluderē
dictū tpſ currere,& diſceptauerim, quid cur nō ita in conferen
te:& eligētibus?multa nouiter cōſideraui,& poſui rōnes diuer-
ſitatis:pro qbus faciūt iſta dicta Hoſt.& Io.An.quæ.ſ.retulimus
præſertim in verſi.allegat ēt aliam rōnem.quæ dicta ſequuntur
Card.& Abb.ex quib. meæ nouæ ibi factæ cōſiderationes cor-
roboranť:& ex illis meis conſiderationibus rōnes iſtę per doct.
adductæ magis coadiuuantur.vide in d.viij.art.nolo hic trāſcri-
8 bere.¶†Sed pro declaratione omnium dictorū,per doct.ſ.reci
tatos dicerē,ꝙ ſi eſt certū beneficium non eſſe electiuuū , quia
nunquā fuit in electione aliquorū,ſed ſemper epſ illud cōtulit,
vel ſaltem eſt in quaſi poſſ.illud conferendi , & aliqua collegia
inſurgūt:& dicūt electionē rectoris illius beneficij ad illa ſpecta
re,& ſuper hoc litigant:& non eſt dubiū,ꝙ aliquo tpe etiam tri-
meſtre non expectato,epiſcopus vt erat ſolitus,pōt dictū bene-
ficium cōferre,& nō expectare finem litis litigantiū,& dicentiū
ius electionis dicti rectoris ad eos ſpectare: cum neuter eorū ſit
in quaſi poſſ.eligēdi:& hic caſus eſt clarus & ex identitate rōnis
idem cum.iij.caſu.noſtro relato.ſ.in ix.præcedē.artic.& in hoc
nō eſt differentia inter ius eligēdi & pn̄tandi: cum iſtud nō fiat
ex iure eligēdi vel pn̄tandi:ſed ex iure diœceſano ſuper iure cōi
fundato.c.oēs baſilicæ.xvj.q.vij.& pro hoc faciunt dicta doct.in
d.c.ij.de in integ.reſti.& in hoc caſu nō curatur:an litigantes ele
gerint vel ne:cum neuter eorum ſit in quaſi poſſeſ.eligendi:ſed
conſtat epm̄ eſſe in quaſi poſſ.cōferendi: vel aliter de beneficio
diſponēdi:vt diximus in d.iij.caſu prædicti.ix.præceden.artic. &
9 hic caſus eſt clarus. ¶†Si vero aliquod ex duobus collegijs liti
gantibus,vel vtrunq; eſt in quaſi poſſ.eligendi:& ſic eſt certum
beneficiū eſſe electiuum & nō collatiuum: qa epſ nūquā illud
cōtulit,epſ de eo non ſe impediet.¶Sed tunc ſi vnum collegiū
eſt in quaſi poſſ.eligēdi,& non eligit , qa volebat videre finē li-
tis,& ſi vtrunq; collegiū dicebat ſe eſſe in hac quaſi poſſ. eligen
di:& tn̄ nō elegerūt,& lapſum eſt trimeſtre datū ad eligendū:&
nō eſt dubiū epm̄ poſſe illud beneficiū pro illa vice cōferre:vel
illi ꝓuidere iure tn̄ deuoluto:arg.c.nulli.de conceſ.ꝑben.&c.ij.
de ſupplen.negli.p̄la.& c.ne pro defectu.& c.ſi.de ele.cum ſimi.
& hoc, quia quæſtio de iure eligendi non impedit exiſtētem in
quaſi poſſeſ.eligere:ſiue vna pars,ſiue ambæ partes ſint in quaſi
poſſ.eligen̄.ſed expectabiť finis ad effectum confirmationis ha-
bendę:ſiue litigent ſuper ꝓprietate , ſiue ſuper quaſi poſſ.& vi-
debiť quis lucrabitur fructus electionis,& quis nō : vt per doct.
in d.c.ij.de in integ.reſti.vbi per Io.And.Abb. & oēs.& diximus
latè.ſ.in j.part.huius ij.lib.in iij.q.prin.per diſcurſum artic.vnde
imputabitur eis, & dicūtur negligentes : qa potuerunt eligere
nō obſtante lite, & nō elegerunt: iudicabitur igitur de eis ſicut
de negligentibus:& ideo epſ prouidebit : vt fit qn̄ habentes eli-
gere vel conferre ſunt negligentes:vt proximè diximus.& hoc
eſt clarum.& clare ſentit in d.c.iij.in fina.verbis appoſitionis ſe-
quentis.ix.q.in vlti.col.hoc tit. & ꝓ hoc ēt faciunt q̄ diximus.ſ.
in d.ix.ꝑced.art.in vj.caſu qn̄ patroni certi litigant:& nullo mo-
10 do pn̄tant.videte ibi.¶†Aliquando vnū ex collegijs litigātib⁹
ſuper ius eligendi eſt in quaſi poſſ.eligēdi,vt infra trimeſtre ele
git:& aliud nō eſt in quaſi poſ.eligēdi,ſiue modo eligat,ſiue nō:
& nulli dubiū eſt non fieri deuolutionē ꝓuiſionis ad ſuperiorē:
ſed fore expectandum euentū litis , ſi poſt litē conteſtatam fuit
facta electio:ſecus ſi ante:quia electus per exiſtētē in quaſi poſſ.
eligēdi eſt cōfirmandus,vt fructus lucretur:vt per doct.in d.ca.
ij.de in integ.reſt.& diximus latè in d.iij.q.prin.j.par.huius ij.lib.
per diſcurſum aliorū:& in fi.remiſſiuè oīa reduximus.& ꝑ Abb.
latè in d.c.ij.& hoc iam eſt etiam in iure pn̄tandi,qn̄ eſt quæſtio
inter duos ſuper iure pat.& vnus ipſorū eſt in quaſi poſ.nā pn̄ta
tus per eum eſt inſtituendus.de quo diximus.ſ.in xiij.caſu.d.ꝑ-
ceden.ix.arti.& nō cōſiderať finis litis,vt ibi, & hoc ēt vult Inn.
11 Hoſt.Io.And.Card.& Abb.in d.c.iij.hoc tit. ¶†Quandoq; liti-
gatur ꝑ prætendētes ſe habere ius eligēdi ſuper ipſo iure eligē-
di,vel ſuper quaſi poſſ.illius: qa quilibet ipſorum dicit ſe eſſe in
quaſi poſſ.eligēdi:& ambæ partes eligūt,& nulli dubiū eſt, ſi lis
nō finiať.j.trimeſtre, fore expectandum finē litis : tn̄ ꝑ rōnes.ſ.
ꝑ doc.alleg.qa contrariū nō eſt de iure ſtatutū , ꝓut in iure pat.
& ſunt rōnes diuerſitatis de quibus.ſ.tum ēt:qa licet ambę par-
tes dicāt ſe eſſe in quaſi poſſ.eligendi.oīno tn̄ vna ipſarum verè
eſt in quaſi poſſ. & q fuerit electus ab illa verè exiſtēte in quaſi
poſſ.acqſiuit ius.c.trāſmiſſa.cū concor.de elec.expectabiť ergo
finis,vt videatur quæ illarum partium fuerit in vera quaſi poſſ.
vt pn̄tatus ab illa confirmeť, ne ius ſibi infixū ꝑ eū acquiſitum
amittat ſine culpa , quod qdē non eſt in pn̄tato, cū ſibi ius non
acquirať in re,vt electo,ſed ad rē c.cū Bertoldus.de re iud.& iſtā
puto

puto optimã eẽ rõnẽ diuerſitatis : cur aliud in electiõe: aliud in
p̃ntatiõe: nã in electiuo electiõe ſequuta acq̃ſitũ eſt ius electo ĩ
re: ꝙ per nõ deciſionẽ litis ſibi auferri nõ põt in p̃ntatiõe: tñ q̃a
p̃ntato nõ eſt acquiſitũ ſibi ius in re, ſed ad rẽ: q̄d põt ſibi tolli ex
defectu p̃ronorũ litẽ nõ finiẽtiũ: vr̃ ſe nõ ↄcordãtiũ ius p̃ntandi
ex gr̃a hñtium, quo abutunt̃. Faciũt ẽt quę diximus. ſ̃. in p̃cedẽ.
viij. artic. p̃ceden. q. prin. ex q̃bus oĩbus cõclude drĩam inter ius
p̃ntandi & eligendi: & rõnes diuerſitatis, de quibus. ſ̃.

¶ Duodecimus articu. j. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Mandato facto patronis, vt ſine licentia ſuperioris non præſentent, an currat tempus datum ad præſentandum. & nu. 6. 7.*
2 *Patronis impeditis an tempus præſentandi currat. diſting. nu. 3. Et quo conſilio illis ſit vtendum. ne illud tempus currat. nu. 8. 9.*
4 *Licentia an & quando ſit præſtanda cauſa cognita.*
5 *Epiſcopi & legati non poſſunt ſe impedire de beneficijs patronatis laicorum.*
10 *Fraus & dolus cuiquam patrocinari non debet.*

1 Quia In pręceden. ꝓximis articu. vr̃ concluſum † p̃ronis
ẽt impeditis vel ignorantibus currere tp̃s p̃ntandi,
Eſt. xij. loco dubitandũ, quid ſi aliquibus p̃ronis eſt vetitum vel
mãdatũ, ꝙ ſine licẽtia ſuperioris non p̃ntent. ¶ Et poſſe dici
ꝙ ex quo p̃rono ignoranti & impedito currit tp̃s, vt cõcluſim⁹
ſ̃. in viij. pręcedẽ. artic. nõ obſtante hmõi impedimẽto talibus
p̃ronis currere dictum tp̃s q̃uis potuiſſent ꝓuidere & non prouiderint. ¶ Et licet text. in c. fin. de elec. dicat tũc demũ currere
tp̃s habentibus eligere in hoc caſu, ſi non potuerunt ꝓuidere &
non ꝓuiderunt, curret eis tp̃s illud, põt eſſe & eſt in electoribus
q̃a ignorãtibus & impeditis non currit tp̃s: ſed q̃a p̃ronis etiam
ignorãtibus & impeditis currit tp̃s, nõ obſtabit. d. c. fi. & pro hoc
facit: nã cum Abb. in d. c. fi. collegiſſet no. electoribus nõ impeditis nõ currere tp̃s, quęſiuit poſtmodũ q̃d in p̃ronis: & remiſit
ſe ad dicta per eum in c. q̃ñ. & in c. cum pp. hoc tit. in q̃bus lo-
2 cis † ↄcludit p̃ronis impeditis currere tp̃s: & ſic vr̃ ponere drĩam
ẽt in hoc inter ius p̃ntandi, & ius eligẽdi: vt ego tenui in d. viij.
præceden. articu. ¶ Firma. in trac. de ep̃o. in j. par. lib. in viij. q.
format hmõi quęſtionẽ, q̃ñ capitulũ canonicorũ eſt prohibitũ
à papa eligere ep̃m ſine licentia: vel ẽt ex conſuetudine: an ipſis
capl̃o & canonicis currat tp̃s trium menſium datum ad eligẽdũ
& dicit ꝙ ſic, ſi fuit in mora petẽdi licentiam, alias non. alleg. d. c.
fi. de elec. nam dẽt capitulum petere licentiam al̃s terminus ſibi
3 currit. Terminus. n. currit † impedito, ſi potuit obuiare impedimento, & nõ obuiauit, vt ibi no. & in l. q̃bus dieb⁹. in prin. & ibi
doc. ff. de ↄdi. & demõ. & glo. in verbo, ſuſpẽſiones. in c. q̃a diuerſitatẽ. de ↄceſ. prębẽ. & ſubdit fore intelligẽdum, licentiam eſſe
petẽdam ante electionẽ: q̃a dẽt actum p̃cedere, ſm̃ Bal. in l. j. in
4 pe. col. & Firma. vbi. ſ̃. † latè proſequitur q̃ñ licentia eſt p̃ſtanda
cã cognita, de quo ibi : nã in caſu noſtro hmõi cauſę cognitio
nõ requirit̃ cũ ſuperior hoc ex ſui volũtate vetauerit. ¶ Tu dic
hunc articul. in puris terminis nr̃is in p̃ronis ab aliquo nõ tangi : & dicerẽ eum nõ poſſe habere locũ in inferioribus ſuperio-
5 ribus à papa : † nã cum nõ ſolũ ep̃i, nec ẽt legati p̃nt ſe impedire
de beneficijs p̃ronatis laicorũ. c. cum dilectus. hoc tit. & ca. dilectus. de offi. lega. dicemus ergo, ꝙ ſi ꝓhibitio veniat ab ep̃is ex
quo patroni p̃nt illis impune nõ parere, ꝓp hoc non debeat deſiſtere à p̃ntatione: & ſi nõ p̃ntant, eis ĩputabitur oĩno: q̃a maius
eſt impedimẽtum litis, q̃ hmõi ꝓhibitio : & in lite currit eis tp̃s.
6 c. iij. c. cum pp. c. ſi vero. & c. eam te. hoc ti. † multo magis in hoc
caſu: & tanto magis hęc ꝓhibitio non tenet, ſi fiat per p̃latũ minorem ep̃o. ¶ Sed in hoc eſt aduertẽdum: nam ſi ep̃s mandaret
p̃ronis ne p̃ntent, q̃a pretẽdit eccleſiam eſſe liberã & non patronatam, nõ currit patronis tp̃s : q̃a ex illo mãdato vr̃ oriri lis ſeu
quęſtio cum ep̃o: & ideo nõ currit tp̃s patronis, vt latè diximus
7 ſ̃. in ix. p̃ceden. artic. in iiij. caſu. ¶ † Haberet ergo locum iſte
articu. in p̃ronis eccleſiaſticis ſi hmõi prohibitio ſeu mandatũ
fieret per legatũ papæ: in p̃ronis vero laicis, ſi fiat per ip̃m papã.
¶ Tunc ſi ſumus in p̃ronis eccleſiaſticis & ꝓhibitio fiat per legatum cũ iſti patroni eccleſiaſtici cenſeãtur, vt hñtes eligere, &
eorum p̃ntatio cenſeatur electio: vt per Inno. & Abb. poſt eum
in c. cum aũt. in iij. no. hoc tit. & diximus latè. ſ̃. in j. par. huius
ij. lib. in j. q. prin. in iiij. artic. in verſi. do. Abb. vero. imputabit̃
p̃rono eccleſiaſtico, ſi potuit licentiã petere, & nõ petijt: vt in d.
c. fi. de elec. & dẽt illam petere ante p̃ntationem: vt ſ̃. dictũ eſt in
electione. ¶ Si vero legatus ꝓhibuerit p̃rono eccleſiaſtico ne
p̃ntet ſine cõſenſu vel ↄſilio talis prelati, & abbreuiaret tp̃s datũ
ad p̃ntãdũ à iure, & ſic ſemeſtre in trimeſtre, licet dubitẽ, an hoc
agere poſſit legatus: & ille, cuius ↄſenſus vel ↄſiliũ requiritur, ſe
occultaret, & ſic p̃ronus non poſſet habere eius copiam, dicerẽ: vt dicit Abb. ĩ d. c. fi. de elec. ꝙ cũ ille terminus ſubrogetur ab
hoĩe termino iuris, cẽſebitur terminus iuris: & ideo non dẽt currere ipſi p̃rono impedito ex facto ſuperioris ꝓhibentis ſibi ne
p̃ntet ſine conſenſu talis, qui ↄſenſus oĩno eſt adhibendus: & habẽs ↄſentire ſe occultauit, adeo vt nihil ſit q̄d ſibi ĩputari poſſit.
¶ Bene verũ eſt, ꝙ ſi requireretur ↄſilium illo nõ expectato potuiſſent p̃ntare: q̃a ſufficit peti ↄſilium & nõ dẽt expectari: & cũ
peti nõ poſſit ex occultatione eius habet̃: ac ſi eſſet petitus. per
nb. per doc. in c. cũ olim. de arbi. & in c. cũi⁹ veteri. de elc. vt latè
per Abb. in d. c. fi. ¶ Idẽ dicerẽ in p̃rono laico cui facta eſſet
hmõi prohibitio à papa, q̄d ſi potuit habere eius licentiã : & nõ
habuit ĩfra tp̃s, ſibi imputet̃, cũ largo modo ẽt patronus laicus
dicatur eligere. vt diximus in d. iiij. artic. j. q. prin. j. par. huius
ij. lib. & eſt eadẽ ratio: ergo idẽ ius: vt in c. fin. iũcta. glo. de elec.
lib. vj. & glo. in cle. fi. in verbo eligat̃. de elec. diſtinguendo tñ vt
ꝓximè diximus: vt ſi requiratur ↄſenſus, & habẽs ↄſentire ſe occultauerit, non currat tp̃s ſi vero ↄſilium, bene curret, per ſupra
ſcripta. ¶ Aduerte tñ ad duo: primũ eſſe ↄſiderãda verba papę,
q̃ñ inhiberet p̃ronis laicis ne p̃ntarẽt: vel p̃ntarẽt cum cõſenſu
ſeu ↄſilio talis ſi ſunt talia verba per quæ dreogaret̃ iur. pa. laicorum in ſufficiẽti forma. iuxta no. in d. c. cum dilectus. hoc tit.
& in c. dilectus. de offi. leg. & latè per do. Fely. in trac. ſuo, quãdo
litere apoſto. noce. patro. de q̃bus nos ẽt dicemus. ĩ. in iij. par.
huius ij. lib. in pen. q. prin. in ſuo loco: q̃a ſi plenè nõ derogaret̃
per papam, nõ ſtaretur eius mãdato, tanq̃ non cõprehendenti
8 p̃ronos laicos per p̃dicta iura. ¶ † Scd̃o aduerte cautius eſſe
debere p̃ronum eccleſiaſticum vel laicũ, ſ cũ hẽt petere licentiã
à legato vel à papa p̃ntandi, vel ex mandato p̃dictorum p̃ntare
cum ↄſenſu alicui⁹ ꝙ ante p̃ntationem corã publicis perſonis
ꝓteſtentur: ꝙ ipſi accederẽt infra tp̃s vel mitterent ad papã pro
ipſa licẽtia impetranda: & talibus impedimẽtis obſtãtibus eorũ
ire nõ poſſe, nec mittere: & ſic ẽt ꝙ peterẽt ↄſenſum talis: ſed q̃a
occultauit ſe, non p̃nt illum habere: & eodẽ modo dicerẽ de cõſilio: & nihilominus p̃ntent coram ordinario: & ad hoc adduci
poſſent oĩa accumulata per do. Fely. in c. trãſmiſſa. de p̃ſcrip.
9 ¶ † Et incidẽter non obmitto vnũ ad inſtar ſupraſcriptorũ, q̄d
puto ꝓcedere, ꝙ ſi duo litigãt ſuper iure pa. vel quaſi poſ. illius
& vna ex partibus ꝓtrahit in longũ litẽ forſan malitioſè: vt nulla ipſarũ habeat intẽtũ: & ſic vt nullus ex p̃ntatis inſtituatur: ſed
potius vult ep̃m alicui alteri illud beneficium ↄferre iure deuoluto: vel forſan credit ep̃m velle beneficiũ ↄferre p̃ntato ab eo,
vt ſic ꝙ nõ poſſet obtinere ex vi p̃ntationis, haberet ab ep̃o iure
deuoluto, ſi altera pars hoc videns conetur de iurib⁹ ſuis ꝓprietatis vel quaſi poſ. & de idoneitate p̃ntati per eum ↄſtare facere
& requiret ep̃m, vt cãm terminet: q̃a p̱ eũ nõ ſtat & ꝓduxit iura
ſua ex quibus poterit p̃ntatum per eum inſtituere, cũ ꝓteſtatus
extiterit: ꝙ ſibi tp̃s non currat : ꝙ ep̃s poterit p̃ntatum per eum
inſtituere: & nõ inſtituendo teneret̃, vt ſpernẽs eũ: iuxta. c. decernimus. xvj. q. vij. & in c. iij. hoc tit. & q̃ñ contra ep̃m ſpernentẽ
p̃ronum agatur, dicet̃. ĩ. ſuo loco: & ꝓ iſta cautela facit q̄d dicũt
10 Ab. & doc. in d. c. fi. de elec. & pro hoc ẽt facit † q̃a fraus & dolus
alicui patrocinari nõ dẽt. c. ſedes. de reſcrip. cum ſimi. facit ẽt id,
q̄d diximus. ſ̃. in ix. pręcedẽt. artic. ĩ. iiij. caſu. ꝙ ſi eſt quæſtio inter ep̃m & p̃ronum de iure pa. q̃uis nõ finiatur infra tp̃s datum
ad p̃ntandum, nõ deuoluit̃ ad eum p̃tãs prouidendi : q̃a al̃s de
facili ſupplãtaret p̃ronos: vt ibi eſt dictũ: hęc enim ratio militat
ẽt in iſto caſu : nã poſſet aliquis tertius nullũ ius habẽs mouere
litẽ vero p̃rono: vel ẽt habens aliquod minimũ ius & ꝓtrahere
litẽ in lõgum: vt fieret deuolutio ad ſuperiorẽ: adeo vt p̃ronus
non habeat eius intentum: & ſic iſta via ſupplantaret̃, prouideat
p̃ronus cum ꝓductione eius iuriũ, & ꝓteſtatione ſupraſcripta.
Nota iſtam cautelam: q̃a ſeruiet tibi in facto.

¶ Decimustertius articu. j. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Patronis an ſufficiat præſentare vltima die temporis dati ad præſentandum. & nu. 4.*
2 *Diem vltimam quadrimeſtris, includi in hac dilatione.*
3 *Epiſcopus ſi iure deuoluto confert beneficium de iure patronatus laicorum vltima die quadrimeſtris, & patronus vltra non præſentat, & alter impetrauit illud à ſede apoſtolica, obtinebit impetrans.*

Dubitatur Decimotertio, † an ſufficiat p̃ronis præ-
1 ſentare vltimo die quadrimeſtri vel ſemeſtri. Et breuiter Gemi. in c. vnico. in §. verũ. ante fi. ij. colũ.
ſuper glo. in verbo, quadrimeſtre. hoc titu. dicit Pau. in cle. ij.
circa finẽ hoc tit. tenere, ꝙ nõ: & dicit illũ loqui de p̃rono laico
p̃ntante vltimo die q̃drimeſtri, eius p̃ntationem non eſſe admittendam licet idem, q̄d de laico dici poteſt de clerico: vt dicit illũ
allegare rõnẽ: q̃a poſt p̃ntationẽ dẽt fieri vocatio, ſm̃ practicẽ. c.
fi. de elec. lib. vj. quę fieri non poſſet infra terminũ. ¶ Poſtea
Domi. ſubdit iſtud nõ eſſe verũ, & ↄ̃rium tenere Io. an. in c. cum

vos.de offi.ordina.& dicit hoc probari in d.tex. c. vnici. §. verū.
2 qui dat laico quadrimeſtre.patet igiť †vltimā diē quadrimeſtris
includi in hac dilatione: vt dicit notare gl.in verſ. ꝓponitur. in
c.frequēs.de reſti.ſpo. & idem videť velle glo. fin.in c.ſi electio.
de elec. lib. vj. & ita reſidet. ¶ Tu aduerte ꝙ do. Car. in d.cle.
ij.in §.fi.,refert Pau, & dicit p̄ronum poſſe p̄ntare ēt vltima die.
quadrimeſtri. & eodē mō ipſum referūt ibi Pe.de anch. & Imo.
& Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj. in xlviij. col. q alleg. Ioā.An.
in d.c.cū vos.& in c.vnico, in vij. col. hoc tit.lib. vj. & Bar.poſt
Pau.vbi. ſ. & dicit eūdē Car. hoc ſentire.c. j. hoc ti. in ij.oppo.
voluit hoc ēt Abb.in d. c.cū vos. in vlt. col.& Gaye. in d. repe.
c.fi.in lij.col. & volunt oēs alij doct. quos allegauimus. ſ. in ix.
pręcedē.arti.in iiij.caſu vbi tractauimus, qñ eſt qō inter ipſum
& p̄ntatos:qa examinať eorū idoneitas & p̄ntatio.& ibi pro ma
xima adduciť per doc. ꝙ ex quo vltīa die quadrimeſtri: & ſic ſe-
meſtri pōt fieri p̄ntatio per patronos,ꝙ facta p̄ntatione nō cur-
rit tēpus,vt fiat deuolutio ad ep̄m, licet expectabiť examinatio
p̄ſentationis & p̄ntati,ēt poſt illud tp̄s:qa alias non haberēt inte
grū quadrimeſtre: vt ibi latè diximus. & hanc partē etiā tenuit
Paul. de cita. in hoc trac. in vj. par. in ij. q. dānando opinionē
dicentium ꝯrium.& faciunt ēt,quę diximus.ſ.in d.ix.pręce.art.
in vij.caſu. facit ēt pro hoc Rota. cclxiij. ſi ꝓpter negligentiam.
in princi.hoc titu.in nouis.qui vult, ꝙ ſi ꝓpter negligētiā p̄roni
laici deuoluiť collatio alicuius bn̄ficij ad ep̄m, ſtatim ſibi currit
tp̄s ſemeſtre ad ꝯferendū,nō à tēpore notitię,ſed ab vltimo die
quadrimeſtri dati laico ad p̄ſentādū cōputandū: & ſic vltra di-
ctionē ab,quę excludit,hoc d̄mōſtrat:qa dicit quadrimeſtre da-
ri & ſic totū eſt datū:ergo finito vltimo die quadrimeſtri,incipit
currere ſemeſtre:& ſic probat vltima die quadrimeſtri poſſe fieri
præſentationē. ¶Et pro maiori firmitate huius ꝯcluſionis ad-
duco Rotā.cccccxxvij.infra tēpus.hoc titu. in antiquis, quę di
3 cit ꝙ ſi ep̄s †iure deuoluto cōfert bn̄ficiū de iur.pa.laicorū vltīa
die quadrimeſtri, & p̄ronus vltra non p̄ntat,& alter impetrauit
illud à ſede ap̄lica, obtinebit impetrās: qa collatio eſt ipſo iure
nulla: nec ꝯſenſus patroni poterit illā ratificare,cū fuerit nulla,
maxime in p̄iudiciū impetrātis: qa ēt vltima dies ſpectabat p̄ro
no,& collatio iure deuoluto facta, illo die eſt nulla ex diſpēſa-
tione. ca.decernimus.xvj.q.vij.ac ſi fuiſſet facta infra quadrime-
ſtre.& dicit hoc maxime ꝓcedere, ſi fiat vltima die ſemeſtri dati
p̄rono eccleſiaſtico ad p̄ntandū,cū habeat minus ius p̄ronus ec
cleſiaſticus quā laicus. & hoc vltimū nota: qa oēs doctores lo-
quūtur de vltima die quadrimeſtri,nō de vltima die ſemeſtri.&
Rota vbi ſ. vult ī ſemeſtre,hoc eſſe multo magis:qa p̄roni eccle
ſiaſtici hn̄t maius ius ad bn̄ficia, quā p̄roni laici.vide ibi plene.
4 ¶Ex qua habes intm̄ patronos poſſe p̄ntare †vltima die ſeme-
ſtri vel quadrimeſtri,ꝙ ſi nō p̄ntant ep̄s, per hoc illa die nō pōt
iure deuoluto eccleſiæ prouidere, ſed expectare lapſum vltimi
diei,aliter nulla eſt collatio,& illi cui facta eſt collatio, p̄fertur
impetrans ap̄licus: qa iam vacare dr̄: de cuius Rotæ deciſione
al's latè dicemus. ¶Reperi poſtmodū do.Roc.in hoc trac.in ver
bo,honorificū.in iij.q.quærentē de hoc art.& primo dicentē nō
tenere p̄ntationē factā vltimo die quadrimeſtri: p id,quod à ſi-
mili dixi decidere Rotā.vj.hoc ti.in antiqs volētē,ꝙ vltima die
anni p̄fixi ad ꝓmotionē ſacerdotij,iuxta.c.licet canon.de elect.
lib.vj.nō pōt bn̄ficiatus ipſum bn̄ficiū permutare. & hāc partē
dicit tenuiſſe Pau.in d.cle. ij.cā voluiſſe ſequi Pe.de Anchar.ſed
certè Pau.nec Pet.de Anch.hoc dicit.vt ſ.retulimus.poſtea ipſe
tenet partē affirmatiuā,allegādo Io.And. & Gemy.vbi ſ.& pro
hoc ēt adducit rotam.cxij.inci.ſm oēs.hoc ti.in nouis.& Firma.
in ſuo repertorio,in verbo, patronus.in verſ.ij.qui ſolū Gemy.
alleg.& r̄ndet ad d.Ro.vj. & dicit ideo illud eſſe in illo caſu: qa
ille permutās non poterat illa vltima die promoueri ad ſacerdo
tium:cum ordines non cōferantur,niſi ſtatutis temporibus, de
quibus in tit.de tempo.ordi.quod obiectum non militat in caſu
noſtro.& ſic do. Roch.tenet concluſionem quam ego ſupra te-
nueram:& ipſe dicit illam eſſe veritatem.

¶ Decimusquartus art.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Tempus ſemeſtre vel quadrimeſtre datum ad præſentandum,qualiter cō-putabitur.Et nu. 5.*
2 *Annus & Menſis qualiter computentur. Et an annus computetur per dies xxviij.vel xxxj.*
3 *Menſis qualiter cōputetur ſeu accipiatur,expreſſus à lege vel ſtatuto, vt quid fiat intra menſem, &c. Et quid,ſi lex non exprimit à quo tempore menſis incipiat.nu. 4.*
6 *Tempus ſemeſtre vel quadrimeſtre datum ad præſentandum, currit de momento ad momentum:Et eſt etiam hora attendenda.*

1 Succedit Hic.xiiij.articu. †ex quo patroni hn̄t ſemeſtre
vel quadrimeſtre ad p̄ntandū, & p̄nt præſenta
re vltima die,dubitať modo, qualr hoc ſemeſtre vel quadrime-
ſtre cōputabiť ſm numerū mēſiū:an ſm dies anni:& anni ꝓ mē
ſe erunt dies. xxx. vel xxxj. & quid ſi ſumus in anno biſſextili?
¶Rota ꝓxime alleg.cccccxxviij.infra tp̄s.hoc tit.in antiqs.poſt
prin.format hūc arti.in puris iſtis terminis p̄ntationis: & remit-
tit ſe ad dicta p Hoſt.in c.licet.de ſup.negli.p̄lato.& ad Io.An.in
c.quā ſit.de elec.lib.vj.& ad doctores in reg.vbi lex.ff.de reg.iu.
2 & nihil decidit.¶†Tu dic breuiter,ꝙ qualr annus mēſis & ſīlia
cōputenť,& an menſis per dies.xxviij.vel xxxj.latè ponit Butri.
poſt Hoſt.& Io.And.in d.c.licet.de ſup.negli.præla.& doct.oēs,
& p̄ſertim Domi.poſt Io.An.& Pau.in d.c.quā ſit.ſup gl.in ver-
3 bo,menſem.& cōcludūt cū glo.†ibi illā melius declarādo poſt
Paul.ꝙ vbi lex diſponit vel ſtatutū exprimit, à quo tp̄e incipiat
mēſis: vt qa dicit,facias, vel ꝯſentias infra mēſem à die electio-
nis, vel p̄ntationis:& ſic demōſtrat certū tp̄s: & tūc accipiať mē
ſis,ſm quod occurrit in calēdario, & quod deficit de illo mēſe,
accipiať de ſequē.& ita ꝓcedat glo.ibi.do exēplū.Electio debet
fieri.j̄.tres mēſes à die vacationis & ceſſationis impedimēti, &
talis dies fuit octauus Ianuarij.deficiunt igiť vſq; ad numerum.
xxxj.diei.ex q̄bus cōſtat mēſis Ianuarij ſeptē dies ſeptimo: ergo
die mēſis Aprilis erit vltima dies trimeſtri, qa Ianuarius accipit
à mēſe Februarij ſeptem dies: & ſic Februarius à mēſe Martij:&
mēſis Martij à mēſe Aprilis.vij.Igitur dies mēſis Aprilis erit vlti
ma dies trimeſtris p̄dicti,ēt ſi veniret ī mēſe biſſexti,qñ ſit hmōi
cōputatio,ille dies non erit tollendus: ſed tanquā alius dies cō-
putabiť:nō enim pp hoc,ꝙ creſcit illa dies in mēſe Februarij,Fe
bruarius accipiet ſex dies à menſe Martij:ſed adhuc accipiet.vij.
qa re vera Ianuarius.vij.dies accepit à Februario, quos ſibi red-
dere debet Martius.& ſic dies q creuit Februario pp biſſextū,eſt
ipſius Februarij: & ideo nō debet alleuiare Martium. dabit igiť
Martius Februario integros ſeptem dies, quos ipſe recuperat à
mēſe Aprilis.Ita colligiť ex dictis doctorū.ſ.allega.& ꝓbatur in
l.cū biſſextus.ff.de ver.ſig.& fiet cōputatio de momēto ad mo-
mentū:vt p Arch.& alios in d.c.quā ſit.de elec.li.vj.& idē tenet
Archi.cū ſ.dictis doc.in ca.ſi pp.in gloſſ.debet.de reſcrip.lib.vj.
4 ¶Si vero †ius vel diſp̄ō nō exprimit,à quo tp̄e incipiat menſis,
& tunc aſſumať.xij.pars anni,pro quolibet menſe.& ita ꝓcedat
c.licet.de ſupplen.negli.præla.Exemplū, qñ datur in priuilegio
indulgentia vnius menſis vel duorū: & ſic vlterius nā habebit
indulgētiā pro vna duodecima vel pro vna ſexta parte anni. ita
volūt oēs doc.ſ.gl.Arch.Io.And. Io.Mo.Imol. Gemy.Phi.Fran.
& oēs in d.c.quā ſit.in §.electus.ſuper gl.in verbo menſem.Bal.
5 & Imol.in l.de diuiſione.ff.ſolu.matrim.¶†Cum igitur in caſu
noſtro quadrimeſtre vel ſemeſtre incipiat currere ex iuris diſpo
ſitione à die vacationis.c.iij.c.eam te.c.cum ꝓpter.c.ſi vero.hoc
titu.& c.ij.de ſup.negli.præla.vt diximus latè.ſ.in j.artic.præſen-
tis qōnis prin.vel ab aliquo die quo eccleſia fuit cōſtructa:vt di
ximus.ſ.in j.par.primi lib.in iiij.q.prin.in ix.artic.& dicetur j̄.in
iſta qōne prin.in x.art.& ſic eſt certus dies:ergo curret modo p̄-
dicto:& vnus mēſis ſupplebit ſibi de alio: vt ſupra diximus.vo-
luit ēt Philip.Cor.in d.§.electus.ſuper gl.in verbo, menſem.vbi
per eum,& alios,poniť quot dies habeat annus,& menſis ſm cō
munē vſum loquēdi:& quot horas habeat dies:vide ibi qa non
eſt materiæ noſtræ.¶Reperi poſtmodū do.Roch.de hoc articu
lo quærentē in d.ſuo trac.in verbo,honorificū.in ij.q.tenentem
ſimiliter ſupraſcriptam cōcluſionē & allegantē pro ea Alexā.in
6 d.l.in diuiſionē.¶†Vnū tn̄ eſt addendum ad prædicta,ꝙ ex quo
hoc tēpus currit de momēto ad momentū:vt ſupra eſt conclu-
ſum,erit attendēda hora:vt in p̄ceden.hora illius horę, qua va-
cauit eccleſia:licet ſit eiuſdē diei,computetur tp̄s.& hoc voluit
dixiſſe,vt magis ſit declaratū primū exemplū ſupra poſitū.Finxi
enim ibi.viij.die menſis Ianuarij vacaſſe eccleſiam, & trimeſtre
finiuiſſe.vij.die menſis Aprilis.poterit enim eſſe, ꝙ finiatur tri-
meſtre etiam.viij.die dicti menſis Aprilis in præceden.hora,qua
vacauit eodem die; hoc eſt, quo publicatū fuit rectorem mor-
tuum fuiſſe vel reſignaſſe:licet ignorauerint patroni: quia etiā
illis ignorantibus currit tempus:vt concluſum eſt.ſ.in viij.præ-
ceden.articul.

¶Decimusquintus art.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Tempus ſemeſtre vel quadrimeſtre datum patronis ad præſentandum, an ſit vtile vel continuum.& nu. 5.6.*
2 *Tempus aliquod eſt vtile,aliquod continuum.*
3 *Tempus quoddam eſt vtile, quod non currit diebus feriatis, nec in abſentia partis,nec vbi deeſt Iudicis copia.*

1 Et ex Omnibus iſtis decidiť.xv.art.videlicet: †an ſemeſtre
vl' quadrimeſtre datū p̄ronis ad p̄ntandū,ſit tp̄s vti-
2 le vel cōtinuū?¶†Et dic breuiter quoddā eſſe tp̄s ꝯtinuū,quod
dieb.feriatis & non feriatis currit in p̄ñtia, & in abſentia,ſiue ſit
copia

copia iudicis,ſiue nō.de quo tēpore loqtur lex final.C. de p̄ſcri.
3 longi tēporis. ¶ Quoddā eſt†tp̄s vtile,qđ non currit diebus fe
riatis nec in abſentia partis, nec vbi deeſt iudicis copia. vt ē gl.
magr̄a in cle.vnica. de reſti. in integ. & habet̄ in rubri. de diuer.
& tempo. præſcrip. ¶Itē tp̄s vtile aliqñ eſt continue vtile: aliqñ
non: vt qñ qs ignorat ad ſe ſpectare aliqđ ius. ¶ Quoddā vtile
quo ad ſui principiū tm̄: & quo ad ꝓgreſſum non. ¶ Qñq; etiā
eſt ꝯtinuū vno reſpectu,vt veniāt dies feriati,& nō alio,quia nō
currit iuſte īpedito,vt ꝓſequit̄.d. gloſ.ſe remittēdo ad ea q̄ ſcri-
pſit ipſa,ideſt Io.An.in c.ij.& in c.qa diuerſitatē.de cōceſ.p̄bēd.
& vide Car.ſuper. d.gl. in d. cle. ꝑ in vij. col. in xxiij. q. ¶Iſtis
ſic p̄miſſis, aduerte, nam Pau. de cita. in hoc trac. in vj. par. in
xxiiij.q.quærit de hoc arti.& narrata. d. magr̄ali gl.ſubdit ad ꝓ-
poſitū ſm glo.in d.c.iij.de cōceſ.prębē.in verbo, infra ſex men-
ſes,hoc eſſe tēpus vtile qa ignorāti nō currit: ſed ſolū à tpe ſciē
non currit impedito,puta ſuſpenſo & hmōi:p d.c.qa diuerſitatē
limitat tñ hanc cōcluſionem,niſi eſſet lis inter patronos:p c.cū
ꝓpter.hoc tit.concurrēdo cum opinione Abb.vt retulimus.ſ.
in d. viij. prece. arti. ¶ Dicit enim Abb. alio reſpectu in d. ca.
ij.appellare illud tēpus cōtinuū,quo ad hoc.ſ.vt ēt currat dieb⁹
feriatis,poſt q̄ quis ſciuit bñficiū vacare:& dicit potuiſſe eſſe ra-
tionē:qa late conſiderauit ſolū negligentiā non p̄ſentantiū,ex
quo habēt pñtare: vt in d. c. ij. qa negligentia.ita īputat̄ diebus
4 feriatis,ſicut in alijs diebus: ex quo†pñtare eſt de actibus volū
tarijs,q ēt poſſunt expediri dieb⁹ feriatis ēt paſchalibus. allegat
Hoſt. in tit. de ferijs. §. qd in eis agi. p l. actus. C. de ferijs. ſub-
dit ēt hunc intellectū Abb. ꝓcedere à gl.d.cle.vnicæ. dum dicit
quoddā tēpus eſt vtile, quo ad ſui principiū, nō quo ad ꝓceſſū.
& dicit hāc ēt opi.ſequi Io.an.in d.c.ij. circa fi.& tale tp̄s eē ſimi
le tēpori dato ad appellandū,qđ currit à tpe ſciētię.& ita reſidet
ibi Pau. intricate loquens, adeo ꝙ nihil videtur concludere.
¶ Do. Roc. vero in hoc trac.in verbo, honorificum. in xxxiiij.
q.dū quærit,an diebus feriatis poſſit fieri pñtatio.dicit hoc tem
pus eſſe cōtinuū vno reſpectu.ſ.qa currit dieb⁹ feriatis,alio vero
reſpectu,qa nō currit ignoranti & īpedito, eſt vtile.alle. Io. and.
Abb.& alios in c.ij.de cōceſ.prębē.ſup gl.in verbo, ſextus. & ita
5 reſidet. ¶ Tu aduerte Pau. & Roc. tenere opi. Abb. in d.c.
cum pp.ꝙ ſicut collatoribus & electoribus ignorātib. & impe-
ditis nō currit tp̄s: vt in c.ij.c. qa diuerſitatē. de conceſ. prębēn.
& in c.ne pro defectu.de elec.ita ēt nec p̄rono ignorāti & impe
dito currit tēpus,qui tñ Abb.in c.iij.hoc titu.tenuit oppoſitū.&
ſic Pau.& Roch.ſequuntur Abb. ¶Sed retenta vero opinione,
quā.ſ.tenui in p̄ced.viij.arti.aliud eſſe in collatore & electore,
& aliud in p̄rono: vt ēt diximus in ꝓxi.xj.p̄ced.artic.ſ.ꝙ electo-
ribus & collatoribus ignorātibus & impeditis nō currat tp̄s, pa
tronis vero ſic,nō pōt dici hoc tēpus eſſe vtile patronis, cū inci
piat currere à die vacationis: vt diximus in ꝓxi.præce.& in j.ar-
ticu.pñtis.q.ſemp enim eſt cōtinuū ipſis p̄ronis:& iō currit illis
tēpus,q̄uis ſint impediti ex lite.c.iij.cū cōcor.hoc tit. & ēt dieb⁹
feriatis:& currit de momēto ad momētū,& ſic de hora in horā:
vt per doc.ī.c.quā ſit.in §.elect⁹.ſup gl.in verbo,mēſem.de elec.
lib.vj.& clare exēplificauimus in ꝓxi.pręce.art.& ſic ceſſant dcā
Pau. de cita. & ēt do. Roch. q errant in duobus. primū, qa di-
cūt p̄rono ignorāti & īpedito nō currere tēpus. ſcđm hoc tēp⁹
eſſe partim cōtinuū,& partim vtile cum re vera totū ſit ꝯtinuū
6 ¶ Et ſi diceres,vidimus.†. ſ. in ix. pręcedē. arti. in pluribus caſi
bus,qñ quęſtio eſt inter pñtatos nō curere tēpus, nōne iſto re-
ſpectu dicet̄ tēpus vtile.dico ꝙ non:nam in illis caſibus p̄ſuppo
nimus patronos pñtaſſe: & ſic ceſſat hec oppoſitio. ¶ Poſſet
tamē vnū attētari, ꝙ ſi bñficiatus eſt abſens in lōginquis parti-
bus & eccleſia regit̄ per ſuū vicariū, ex quo patronus hēt iuſtā
cām ignorantię alicuius vacationis,& no ſit qđ ſibi imputet̄,nō
curret ei tp̄s,niſi à die ſciētię:ſecus tñ eſſet, ſi ipſe patronus fuiſ-
ſet abſens:qa non excuſaret̄ ex quo debebat dimittere ibi œco-
nomū pro eccleſia defendēda:iux.c. filijs. xvj.q.vij. iuncto cū.c.
fi.de cōceſ.prębēn.& certè hæc eſt pulchra limitatio ad cōclu-
ſionē ſupra factam in præce.viij.arti.quam credo procedere.

¶Decimusſextus articu.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Tempus datum ad præſentandum in eccleſia noua, an incipiat currere à die completę fabricę,vel à die conſecrationis.& nu.2.6.*
3 *Cautela ad euitandum dubium, vt patronus intra tempus datum ad præſentandum,præſentet.*
4 *Hæres vel fideicommiſſarius intra quantum tempus teneatur exequi defuncti voluntatem.*
5 *Eccleſia vel capella non poteſt conſtrui ſine epiſcopi licentia,& conſenſu, qui ædificanti non datur,niſi dote conſtituta & aſſignata.*
7 *Beneficiatus habet duas adminiſtrationes,ſpiritualium & temporalium.*
8 *Baſilica an rectore indigeat,& gaudeat eccleſiarum priuilegiis.*
9 *Tempus datum ad præſentandum in beneficio,in abſtractu ſtatim creato,currit patrono.*
10 *Teſtator mandat eccleſiam conſtrui per hæredem intra certum tempus,alias ſit priuatus hæreditate, hæres moritur, an hæres hæredis teneatur ad pœnam.remiſſ.*

Contingit xvj.loco dubitari: qa in eccleſijs iamdiu cō-
ſtructis de die,qñ incipiet currere tēpus pa-
tronis.ſ.à die vacationis: vt ſæpe diximus. pone modo aliquam
eccleſiam eſſe nouiter de licētia diœceſani conſtructā.c.nobis.
hoc ti.ſed nondū cōſecratā,qñ p̄ronis incipiet currere ſemeſtre
vel quadrimeſtre à die cōplerę fabricę, vel à die cōſecrationis?
hunc artic.format Lap.alleg.xciiij.quædā eccleſia ſine cura.hoc
1 tit.fol.lj.& cōcludit breuiter,†ꝙ cū eccleſia ſit cōſtructā & cō-
pleta autoritate ep̄i,licet non ſit cōſecrata,ſtatim currit tp̄s qua
tuor mēſium laicis patronis ad pñtandū.alleg.c.qm̄.& c.cū pp.
hoc tit.& ita reſidet in q.facti.¶Hoc ēt vult Gayę.in repe.c.fi.
de elec.lib.vj.in xlix.colum. vbi idē tenet.ſ.in eccleſia noua cur-
rere tp̄s poſt cōſtructionē:& loqtur indiſtinctè.ſ.tam de patro-
no laico,quā de clerico.licet Lap.ſolum fuiſſet loquutus de lai-
co.alleg.Fede.cōſil.cxxiij.ſed re vera eſt cxxix.caſus talis eſt, te-
ſtator in ſua vltima.¶Qui do.Fede.in d.conſi.in ij.dubio quęrit
de hmōi qōne in alio caſu.ſ.qñ teſtator in ſua vltima voluntate
iuſſit fieri capellā:& non adiecit tempus & diſpoſuit ad quē ve-
2 let in poſterum ius pat. pertinere mortuo teſtatore hæres †ſeu
fideicōmiſſarius obtinuit vnam conſtructionem capellæ, ita ꝙ
aliquātulum proceſſit incipere,ſed valde fecit:quęrit igitur ibi,
qñ patrono incipiat currere tēpus ad pñtandū, & ſubdit ſibi vi-
deri dicendum ex quo tp̄s eligēdi,præſentandi, ſeu conferendi,
currit tantū negligentibus: vt legitur & notat̄ in c.ij.& in c.quia
diuerſitatē.de conceſ.præben.& in opere illius capellæ,non ſit
intantum ꝓceſſum, vt poſſint ibi diuina eccleſia celebrari: nec
poteſt adhuc eccleſia vel baſilica appellari:qa nō ſunt ibi ſubſtā
tialia illius capellæ:nec poteſt ibi cōſecratio adhiberi, non pote
rit dici eccleſia:& p conſequēs ꝙ nō eſt in rerum natura.nā nō
poteſt dici vacare:& quia etiam ceſſat ratio.c.j.& ij.hoc tit.ſ.ibi
non poſſe officia dici,nec ſunt reliquię,& ſic cōcludit ipſi patro
no non currere tēpus,niſi ab eo tempore,quo tale ædificiū po-
teſt capella ſeu baſilica nuncupari:quia tunc tēporis indiget re-
gimine ſacerdotis: & ante non videt̄ in mora patronus.allegat
3 ad hoc c.penult.de eccleſ.ædific.cum ſua materia.¶†Subdit ēt
eſſe cautelam adhibendam ad euitandū dubiū,vt patronus etiā
in illo caſu præſentet,vt ſi epiſcopus admiſerit vacationem, be-
ne erit,& ſi non admiſerit,ex eo quia minus tempeſtiuę ꝓceſſe
rit ad præſentandū, omnino remanebit ſibi ius ſaluū ad præſen
tandum tpe congruo.alleg.c.iij.de conceſ.præben.lib.ſexto.&
in c.ſi confirmatione.de electio.eod.lib. & ita reſidet Fede.vbi
ſupra.¶Tu aduerte,quia nos ſupra in prima par.primi lib.in iiij.
q.princ.in ix.artic.plenè tractauimus,quando ius pa.incipiat cō
petere patrono in eccleſia noua, cū incipit ædificiū vel opere
p̄fecto,ſeu poſt cōſecrationē,vel quo alio ſtatu,& tēpore,& qd
in illis beneficijs,in quibus non cadit cōſecratio nec ædificium?
& in d.iiij.q.princi.in iij.arti.laтè tractauimus infra quātum tp̄s
principalis vel hæres qui eccleſiā conſtruere incipit, teneatur il
lam perficere:& certè ex dictis in ipſis duobus articulis clarè p-
cipitur deciſio p̄ſentis articu.noſtri.ſed qa in eis nō fuerunt diſ-
cuſſa dicta ſupradictorū doct. & ne ēt in aliquo iſta prima q̄ſtio
princ.fraudet̄ dote ſua,nolui ſpecialē diſcuſſionē huius art.prę-
termittere.¶Dic ergo do.Fede.in d.ſuo ꝯſi.formaſſe qōnem in
caſu,quo teſtator in vltima ſua volūtate iuſſit capellā ꝯſtrui, &
intelligerem per hęredem vel fideicōmiſſariū:vt ꝑ.declarat,dū
dicit hęredē vel fideicōmiſſariū obtinuiſſe cōſtrui capellā:vt ſu
4 pra diximus,†vt ibi principaliter quęrit,infra quantum tp̄s hr̄s
vel fideic.teneat̄ exequi volūtatē defuncti: & ſic capellā ꝯſtrui
facere.& rñdet in hoc Specu.varie fuiſſe loquutū in titu. de in-
ſtrumē.edi. §.vlti. in fi. & eſſet ſtandum decretali tertię de teſta.
cum ſua glo. vt tempus ſit vnius anni à die monitionis factę per
epiſcopum, niſi iuſta de cauſa iſte,ad quē pertinet,fuiſſet impe-
ditus.vt ibi not.Hoſtiē. vel niſi aliud tēpus fuiſſet ſtatutum per
epiſcopalē cōſtitutionē.Cū igit̄ hmōi deciſio ſit vera, qūo pote
rit eſſe,quin hęres vel fideic.qui erat futurus patronus, & habe
bat eccleſiam ſeu capellam fundare,dicatur in mora ſi per eum
ſtat quin capella ędificetur:quomodo ergo ꝓcedet dictū Fede.
vt per patronum non ſtet nec ſit aliqd qđ ſibi imputet̄. ¶ Niſi
diceres forſan teſtatorē alium, quā hæredē grauaſſe de capella
cōſtruenda:puta fideicōmiſſarium in quem non tranſit ius pat.
vt diximus ſupra in ij.par.j.lib.in ij.q.princ.in xxxv.articul.vel ſi
grauauit hæredem aliū,voluit eſſe patronum:& ſic hæredi non
imputatur. Quod fieri poteſt per fundatorē: vt latè diximus in
prima parte primi lib.in d.iiij.qō.princ.in x.arti. ¶Itē conſidero
5 eccleſiam vel†capellā nō poſſe conſtrui ſine epiſcopi licentia,

& ꝯſenſu, q̃ ædificãti non datur, niſi dote ꝯſtituta & aſſignata. de cõſe. diſt. j. c. nemo. & c. placuit. j. q. õ. ij. in fi. & in aut. vt nullus fabri. or. do. §. j. colla. v. Nec ſufficit dotem promittere, niſi illã diffinitiuè tradat: quomodo ergo illa dos gubernabitur ſine rectore: cum igitur detur à principio & in impoſitione primi lapidis, per iura ſupra allega. vt diximus latè ſupra in prima par. primi libri in v. q. prin. in x. arti. eſſet dicẽdum ex tunc currere tempus, & infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre debere fieri p̃ſentationẽ de rectore. ¶ Vel ſaltem, quia ſufficit ædificantẽ per inſtrumẽtũ ad dotẽ dandam ſe obligare: vt vult glo. & Arch. in d. c. nemo. & diximus. s̃. in d. v. q. prin. in d. x. articu. & etiam in xviij. & xix. articu. illius. ſaltem igitur à die cõſignationis dotis ſm obligationẽ inſtrumẽtalẽ dẽt currere patronis tẽpus ſemeſtre vel quadrimeſtre datum ad p̃ſentandum. ¶ Et ſi diceretur fuiſſe omiſſam aſſignationẽ dotis & obligationẽ, tunc epiſcop. teneret̃ illã dotari facere ante conſecrationẽ & eos compellere vt latè dixim⁹ in d. v. q. princ. in d. xviij. & xix. articu. & iſto caſu poſſet dici pro-
6 cedere deciſionem Fede. & Gaye. ¶ † Dic ergo latius aut aliquis viuens vult ędificare eccleſiam capellam vel altare: & quia vt diximus in d. xviij. & xix. articu. d. v. quæſt. princ. primæ partis primi lib. per iura ſupra allegata, dos eſt aſſignãda in impoſitione primi lapidis: & ne dos ſit apud aſſignatorem, patronus habet infra quatuor vel ſex menſes præſentare, qui current à die aſſignationis dotis: & licet eccleſia non ſit deducta ad eſſe, & nõ indigeat adminiſtratione in diuinis: indigebit tamen in tempo-
7 ralibus. ſ. † in conſeruatione & augmentatione dotis. beneficiatus enim habet duas adminiſtrationes, ſcilicet ſpiritualium & tẽporalium. vbi gloſſ. bona. de offic. ordi. & de ſed. vacan. per totũ. & in cap. cum olim. & in cap. is, qui. de maior. & obed. vel ſaltem currat tempus à die in quo aduenit dies ſolutionis obligationis inſtrumentalis dotis promiſſæ per fundatorem: vt ſupra eſt dictum, niſi ante illud tempus eſſet eccleſia ædificata: quia à die perfectionis ædificij licet non aduenerit dies ſolutionis, curret tempus prædictum: vt infra dicetur. ¶ Verum ſi aſſignatio dotis eſſet omiſſa, quia prouidendum erit per epiſcopum, vt s̃. dixim⁹ in d. xviij. & xix. articu. & tunc poterit procedere, quod dixerunt Lap. Fede. & Gaye. vbi ſupra, hoc tempus currere patronis poſt eccleſiam completam, etiam ante conſecrationem: & licet dica-
8 tur † baſilica, indiget rectore. argu. cap. omnes baſilicæ. x. quæſt. j. & in cap. eccleſiæ. de immu. eccle. vbi habetur in baſilica poſſe celebrari diuina: & illa gaudere priuilegijs eccleſiarum: & licet Lap. pro hoc alleg. ca. quoniã. & c. cum propter. hoc ti. hoc non probant illa iura niſi per capillos traherẽtur. ¶ Et quamuis poſſet quis dicere tempus debere currere patronis à die, quo aſſignare debebat, & non aſſignauit, cum ſit quod ſibi imputet̃: per capi. fin. de elect. de quo. s̃. in xij. proxim. præceden. artic. de quo dico hoc non eſſe in conſideratione. nam ideo dixi tempus ad præſentandum patrono currere à die aſſignate dotis, vt dotem gubernaret, non autem ꝙ ex tunc eſſet neceſſe præſentare: & maior fuit error epiſcopi promittentis eccleſiam fundari ſine dote, quam patroni dotem non dantis, & dote non data, nõ militat ratio gubernationis ipſius, propter quam rationem eſſet facienda præſentatio: & ideo illa ceſſante non currit tempus. ¶ Si vero eccleſia, capella, ſeu altare ſunt fundatæ ſeu fundatũ ex ordinatione teſtatoris; vt in caſu Fede. & tunc aut illemet, qui erit futurus patronus, puta hæres, habet fundare, & elapſo anno, & alio termino ſibi à teſtatore vel ab epiſcopo præfixo: & eccleſiam non incepit ædificare, vel incepit, & non aſſignauit dotem nec illam compleuit; & quia eſt quid imputetur ſibi dictis temporibus elapſis, eo ipſo incipit ſibi currere tp̃s ad p̃ſentandũ, ex quo per eum ſtat, & eſt culpa, quæ ſibi imputari põt: iuxta d. c. fi. de elec. & diximus in proxi. præce. xij. artic. ¶ Si vero incepit fundare eccleſiã, & dedit dotẽ à die aſſignatæ dotis, vel dote non data, & infra terminum conſignationis illius expleuit eccleſiam, à die eccleſiæ completæ, currit ſibi tempus: vt s̃. diximus illi currere, qui inuitè ædificabat. ¶ Aut vero teſtator mandauit hæredi vel alteri eccleſiam vel capellã fundare: & aliquẽ ſeparatum ab illis voluit eſſe patronum, & tunc donec per eum aſſignetur dos vel ſaltem ad eſſe, & complemẽtum eccleſiæ deducatur, non currit tempus patrono, cui nihil imputari poteſt, niſi dote aſſignata per habentem aſſignare, vel eccleſia completa: vt loquitur Fede. quẽ in hoc caſu ſaluarem in d. ſuo conſi. & ita intelligit̃ Lap. & Gaye. vbi ſupra. ¶ Et hunc dicerem caſum, in quo à principio patronis tempus erit vtile cum per eum nõ ſtat, ſed per alium: & non ſit quod ſibi imputetur: & quãuis hoc ius patr. ſit gratioſum reſpectu patroni, gratia, incipit currere à die quo eccleſia erit conſtructa: & ſic, non obſtant conſiderata per me in præceden. viij. artic. ¶ Eſt bene verum eſſe laudandam cautelam per Fede. vbi s̃. & executioni demandandã à die primi lapidis dote aſſignata vel non, quæ ſæpe recitari poterit, vt euitetur varia diſputatio, quæ ſemper eſſet facienda cũ ſuperiori,
9 cum quo etiam pyra diuidenda non ſunt. ¶ † Et ex iſtis colligitur ꝙ cũ conſtruitur beneficium in abſtractu, conſiſtens in aliquibus reditibus, in quo nõ cadit ędificium, ſtatim bñficio creato curret tempus patrono ad præſentandum aliquem ad illud: quia ſtatim incipit eſſe patronum: vt diximus in iiij. q. prin. j. par.
10 j. lib. in ix. art. † Quid autem ſi teſtator mãdat eccleſiã conſtrui ꝑ hæredem infra certum tempus, alias ſit priuatus hæreditate, & hæres moriatur, an hæres hæredis teneat̃ ad pœnã? & de multis ſimilibus vide in d. iiij. q. prin. in xj. art. cum tribus ſeq. & de iſto arti. vide etiam per Roc. omnino in hoc tract. in verbo, honorificũ. in xxix. q. qui dicit non currere tp̃s, niſi habito cõſenſu epi: q̃a adhuc nõ dr̃ p̃ronus: vt' ꝓbat̃ ex dif. iuris pa. & in c. nobis. hoc tit. & hanc partẽ dicit firmare Car. in pulchro caſu in c. cũ ſeculũ. in iiij. q. hoc tit. & Io. de imo. in c. nos q̃dẽ. in iij. col. in verbo, vlterius quęrit̃. de teſta. & nõ req̃ri cõſecrationẽ, cũ in baſilica poſſit celebrari cũ altari viatico ſine alia licẽtia epi, ſm Abb. ꝑ illum tex. in c. fi. de cõſe. eccle. vel alta. Abb. & alios in rub. eiuſdẽ titu. & pro iſta illatione dicit facere glo. in c. piæ mẽtis. xvj. q. vij. quę dicit ius pa. acquiri ante ꝯſecrationẽ & nõ poſt. de quo vltimo nos latè diximus in j. par. j. lib. in vj. q. princi. in j. arti.

¶ Decimus ſeptimus arti. j. q. prin. ij. par. ij. Libri.

1 *Patronus ſi præſentatus non conſenſit præſentationi, vel acceptauit præſentationem, & poſtea illam renuntiauit, antequam inſtitueretur, mortuus eſt, an patronus habebit iterum ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum à die quo noluit præſentationi conſentire, vel à die mortis pręſentati non inſtituti. & nu. 2. 5. 6.*

3 *Pœna euitatur, quæ imponitur ratione negligentię, vbi datus eſt terminus ad aliquid agendum alias pœna incurratur, ſufficit actum fieri licet effectum non ſortiatur.*

4 *Actus vbi non ſortitur effectum ex culpa vel defectu alterius quam agentis, agens iterato nouum tempus recuperat ad ſimilem actum peragendum. limit. nu. 7.*

8 *Pręſentatio fieri non poteſt niſi præſentato præſente.*

1 Dubitatur Modo. xvij. † q̃d ſi præſentatus non conſenſit præſentationi, vel acceptauit præſentationem, & poſtea illam renũtiauit ante inſtitutionem vel priuſquam inſtitueret̃ fuit mortuus, an patronus habebit iterum ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandũ à die, quo noluit conſentire præſentationi, vel à die quo illã, quam acceptauerat, renuntiauit, vel à die mortis huius præſentati non inſtituti? Et dic breuiter patronũ habere nouũ ſemeſtre vel quadrimeſtre à die non cõſenſus p̃ſtationi de ſe factæ, vel à die renuntiationis præſentationis acceptatæ, vel à die mortis huius præſentati nõ inſtituti. Tex. eſt ad literam loquens in electione in c. ſi electio. de elec. lib. vj. iunctis dictis doc. ibi extendentium illum tex. ad collationem & poſtulationem. & ſuper glo. in verbo, integrum. in verſi. ſtatutum. extendunt illum text. expreſsè etiam ad præſentationem, vt habeant nouum ſemeſtre vel quadrimeſtre à die prædicto nullo modo computata parte primi ſemeſtris, vel quadrimeſtris. ita Io. And. Do. & Phili. ibi qui allegat Rotam deciſi.
2 cclxix. ſi aliquis præſentatus in nouis. † & nulla eſt diſcrepãtia,
3 cum ſit eadem ratio: nam ratio eſt, cur dat̃ nouus terminus: † q̃a vbi datur terminus ad aliquid agendum, aliàs incurritur pœna, ſufficit actum fieri: licet non ſortiatur effectum, ad euitandam pœnam, quæ imponitur ratione negligentiæ. Iſta ratio militat ita in electione, ſicut in præſentatione. Ergo idem ius, vulgatis iuribus. & ita tenent omnes: & nulla in hoc eſt diſcrepantia. & ideo ex illo text. colligitur per Domi. & docto. ꝙ vbi actus non
4 † ſortitur effectum ex culpa vel defectu alterius, quam agentis, agens iterato nouum tp̃s recuperat ad ſimilem actum peragen-
5 dum. ¶ † Verum in illo tex. dicitur, dummodo nihil fraudulẽter egerint in præmiſſis. & gl. vltima ibi exemplificat: puta quia electionem fecerint vltima die trimeſtri, & ille non conſentit, vel eſt occultus criminoſus, vt habeant aliud trimeſtre: nã tunc nõ habebit locum verbum, ꝙ allegãti fraudem onus probandi incumbet. & doct. ibi ponunt aliud exemplum, qñ eligunt aliquẽ habentem pingue beneficium: & eſt certum ꝙ illud non dimitteret pro eo, ad quod eſt electus: & quando de hmõi fraudibus
6 cõſtaret, non haberet locum diſpoſitio. d. c. ſi electio. ¶ † Tu aduerte, ꝙ licet oĩa prædicta ꝓcedant, in duob. ſecundis caſibus. ſ. qñ præſentatus conſenſit: & poſtea renuntiauit ante inſtitutionem, vel ante illam eſt mortuus: quia ſi poſtea renuntiaſſet, vel mortuus fuiſſet, nõ eſſet dubium: nam iſti duo caſus p̃nt ꝓcedere in præſentatione: ſed primus caſus qñ quis præſentauit, & p̃ſentatus non conſenſit, ꝙ patronus iterum habeat quadrimeſtre vel ſemeſtre, non poſſum conſiderare quomodo poſſit procedere: nam iſte præſentatus non habet ius in re, ſed ad rem, dũ-

modo conſenſerit.ca.cum Bertoldus.de re iudi.cum igitur non conſenſit, nullum ius habuit: & ſemper poſſet dici adeſſe fraudem: qa p̄ronus laicus poſſet p̄ntare duos accumulatiuè, vt ſi vnus recuſat,alter remaneat.c. qđ autē.cū vulga.hoc tit.nō debuit ergo p̄ntare vnū,& ſi p̄ntauit,non dr̄ actum perfeciſſe cum actus ſine cōſenſu præſentati ſit null⁹: qa nō habet ius ad rem, vt dēt hr̄e p̄ntatus.¶Licet in patronis eccleſiaſticis ſec⁹ dicerē, cum ille dicat̄ eligere: vt diximus.§.in j. par. huius ſcđi lib. in. j. q.prin.in iij.art. & ideo Domi. in d.c. ſi electio. in prin. dixit primū exēplū nō coadaptari p̄ntationi:licet poſtea ſup gloſ. in verbo,integrū cōcurrat cū alijs.& ita cōſiderāda.poſſum⁹dicere nō militare eandē rōnē:qa non eſt actus p̄fectus: & nō ſortitur eſſe cū culpa p̄roni,qui arctauit ſe,alterū non p̄ntādo , ſaltē accumulatiuè, cū hoc agere potuiſſet:& iō ex hoc dr̄ negligēs,ſi vltima die vnū tm̄ p̄ntauit,cū potuiſſet duos p̄ſentare ſi vero ante & ſic īfra quadrimeſtre,in reſiduo quadrimeſtri poterat alterū q acceptaret,p̄ntare,& ſic illa reg.vbi dat̄ termin⁹ad aliqđ agēdum,als
7 incurrit†pœna,ſufficit actū fieri,non dr̄ militare in hoc caſu:ex quo nō dr̄ actus factus p̄ſentato nō acceptāte: qa nō dat̄ illi ius ad rē vt dari dēt:ſed electo bene dat̄ ius in re ſine eius acceptatione:vt not.in d. c. cū Bertoldus.quęrit̄ enim electo ius ſtatim publicato ſcrutinio:vt in c.publicato.& ibi gloſſ.& in c.qđ ſicut & ibi glo.de elec.vt in d.ca.publicato.habet per glo.ēt ante publicationē cōpetere electo officiū iudicis,vt publicēt ſcrutiniū. vt ēt latè p Firma. in trac.de epō. in iij.par. j. lib. in xxvj. q. & iō non poſſunt variare canonici ſicut p̄roni. ¶ Fortifico iſta. & ꝙ nō poſſit dici actus p̄ſentationis fact⁹ ſine ꝯſenſu p̄ſentati:nā nō
8 pōt†p̄ſentatio fieri niſi p̄ſentato p̄ſente:vt not.in c.ea noſcit.de his q̄ fiūt à p̄la. & diximus. §. in j.par. huius ij. libr.in xj.& vlt.q. prin.in j.arti.qūo ergo pōt eē p̄ſens & pati ſe p̄ſentari & nō conſentire niſi diceres hoc poſſe ſuccedere,qn̄ præſentatio fieret de noto,qa ēt abſens p̄ſentari pōt: vt p Abb.in d.c.ea noſcit.& nos diximus in d. xj. q. prin. in iij. arti. & quis iſte caſus ſit rarus: tamē qa nos habemus ipſum abſentē notū p̄ſentatū debere ꝯſentire infra tp̄s datū ad p̄ſentandū: vt cōcluſimus in d. xj. q. prin. in v.& vlti.art.adhuc militat nr̄a fortificatio.& ſic cōcludo. d. c. ſi electio.nō extēdi ad præſentationē in ipſo primo caſu: ſed ad duos ſequētes ſic,& etiā ad quartū:vt in proximo ſeq.arti.dicet̄ ¶ Reperi poſtmodū do. Roh. in hoc trac. in verbo , honorificū.in xlij.q. quęrentē ſi p̄ronus elegit p̄ntandū : & electus renūciauit,anteꝗ̄ p̄ntaret,an iterū hēbit quadrimeſtre à die renūciationis illi⁹: & primo argumēta ꝙ ſic.p d.c.ſi electio.poſtea tenet ꝯtriū,ſm̄ Car.in c.ſi.in vlti.col.verſi. ſcđo quero. hoc ti. qa p̄ronus eligēdo p̄ntandū non fecit,qđ in eo eſt,ex quo non p̄ntauit vnde dicit,ſecus eſſet,ſi p̄ntaſſet: qa tūc ſi p̄ntatus renunciat,habebit p̄ronus integrū tp̄s ad præſentandū à die renūtiationis. qđ etiā dicit firmare Rotam. cclxix.ſi aliqs p̄ntatus. hoc titu. in nouis.& idem Roch.in verbo, honorificū.ante ſi.lj.q. dicit p̄ronum poſſe p̄ſentare,nedū qn̄ eccleſia vacat p morte clerici : ſed ēt facta præſentatione, vt p̄ſentato renūtiante in eius manibus inſtitutiōē ēt nō ſequuta iterato poterit p̄ntare: & habebit integrū tēpus,ex quo primo preſentauerat,& per cū non ſtetit:quo minus illa p̄ſentatio nō ſit cōſecuta effectū: ideo nō eſt ei imputandū & mouet̄ p Rotā ꝑximè allegatā. Sed certè ego tenerē, quod ſupra concluſi, cū rationes illę nimium militent : nam re vera ſi inſpiciantur verba do.Card.præſupponit ibi præſentatū, qui acceptauit,renuntiaſſe,& ſic & Rota & ſic concordant cum opinione mea.quam tene: reliqua circa hunc articulum: vide infra in ſequen.xxij.artic.

¶Decimuſoctauus artic.j.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Patroni an habebūt iterū ſemeſtre vel quadrimeſtre datū ad præſentandū inualida præſentatione,per eos facta vel reuocata propter occultum crimē præſentati ante inſtitutionem.Et nu.2.*

2 *Patronus præſentans indignum non ſemper poteſt præſentare infra quadrimeſtre.*

Et ideo xviij.loco dubitatur, quid ſi præſentatio aliquo modo non teneat,& reuocatur,puta per occultū
1 crimen ante inſtitutionem,†an habebunt patroni iterū ſemeſtre vel quadrimeſtre ? & tex.in d.c.ſi electio.de elec.libr.vj.vult ꝙ ſic.& licet ille tex.non loquatur de præſentatione:tamen doctores extēdunt eum ex idētitate rationis:vt proximè diximus, etiam ad præſentationē. ſed in iſto quarto caſu doctores ibi ſu-
2 per gloſſ.antepen.diſtinguunt.¶†Quod aut ſumus in patronis eccleſiaſticis,& indiſtinctè habet locum tex.d.cap.ſi electio.ꝙ ſi præſentauit occultè vitioſum, poterit infra aliud ſemeſtre præſentare.nam ſi præſentaſſet ſcienter vitioſum , non poſſet vlterius præſentare:vt notatur in c.cum vos.de offi.ordi.& in c.ij.de ſup.neg.præla.¶Aut ſumus in patronis laicis: & tunc quia non

priuantur p̄ſentando indignum,aut patronus laicus primo p̄ſentauit indignum : poſtea vult præſentare alium durante quadrimeſtri:& hoc poteſt,vt habetur in d.c.cum vos. Aut vult p̄ſentare alium elapſo quadrimeſtri:& hoc nō poteſt propter negligentiam ſuam cum paria ſint infra quadrimeſtre nō præſentare,vel indignum præſentare.Patet in ca.ij.de tranſla.præla. & ſic nō repellitur à noua præſentatione,ex eo,ꝙ ſit priuatus : ſed quia reputatur negligens:vt dicit notabiliter Io. And.in d.ca.cū vos.nam cum poterat infra quadrimeſtre aliū præſentare, quāuis præſentauerit indignum,& non præſentat,imputabitur ſibi: & hoc facit ad ea quę conſiderauimus in fine proximi præced, arti.de eo qui potuit accumulatiuè præſentare in vltima die ad quem ſe arctauit:& ſic infra tempus potuit iterum præſentare. Ita vult vt ſupra retulimus.Io.And.Domi.& Philip.in d.c.ſi electio.ſuper gl.antepe.Ad vnū tn̄†aduertē circa patronum laicū,
3 ꝙ non ſemper patronus præſentans indignum poteſt præſentare infra quadrimeſtre : vt latè diximus.§.in j.part.huius ſecundi lib.in x.q.princ.in iiij.arti.vbi eſt recurrendum.& ſecundum ibi dicta intellige iſta , ꝙ aliquando etiam patronus laicus præſentando ſcienter indignum priuatur illa vice iure præſentandi, quāuis ſit infra quadrimeſtre.& tunc dicendum , vt de patrono clerico,vt ſi vitium eſſet occultum iterum etiam poſt ſemeſtre habebit aliud ſemeſtre ad preſentandum. Si vero ſcienter hoc fecit,non admittetur vltra: vt ſupra diximus in eccleſiaſtico patrono,& qui ſunt iſti caſus vide in d.iiij.articu.

Decimuſnonus artic.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentans indignum,& reſtitutus per Papam,vt iterum poſſit præſentare,an iterum habebit ſemeſtre ad præſentandum à die reſtitutionis.*

2 *Reſtitutio aduerſus ſententiam priuatiuam poteſtatis, non fit,niſi ad tempus amiſſum.*

Ex quibus Omnibus ſupraſcriptis in proximè duobus præceden.artic.patet deciſio.xix.arti.videli-
1 cet†quid ſi præſentans indignum eſt reſtitutus per papam , vt quāuis illum præſentauerit,poſſit iterum præſentare,an iterum habebit ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum à die reſtitutionis,& in electione hunc articulum formauit gl.in d.cap.ſi electio.in verbo,occultum.in ſi.de electio.lib.vj.& dicit debere habere integrum tempus,& non ſolū id,quod ſupererat. per d. c.ſi electio.& per c.olim.de maio.& obe. qa integrè reſtitui intelligitur.ij.q.iij.c.notandum.& ita dicit Vinc.& Hoſt.notari in d.c.cum olim. ¶Sed contra determinationem prædictam facit
2 alia gl.fin.ibi in fin.†quæ vult non fieri reſtitutionem aduerſus ſententiam priuatiuam poteſtatis,niſi ad tēpus amiſſum.¶Vnde ſoluit Io.And.ibi ſed clarius Domi.ꝙ aut ſit reſtitutio aduerſus tempus lapſum:& tunc non intelligitur reſtitutus, niſi ad tēpus quod amiſit.& ita procedat gloſſ.fina.ibi. Aut reſtitutio ſit aduerſus ſententiam priuatiuam poteſtatis:& tunc totum tempus quod dat ſibi ius commune in tali actu videtur reſtitutum. & ita procedat gloſſ.in verbo occultum.nam ex quo reſtituitur ad illam poteſtatem,tota videtur conceſſa.ſequuntur ibi Phili. & omnes.& Firma.in tract.de epiſcopo in ij.par.j.lib.in xiiij.q. ¶Vnde cum hoc ſit in electione. per illum text. & ſecundum gloſſ.ibi. & ille text.loquens in electione extenditur ibi per omnes docto. etiam ad præſentationem. ergo idem in præſentatione.

Vigeſimus artic.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Rector alicuius eccleſiæ,ſi illa eſt priuatus,tn̄ ipſe publicè & notoriè adminiſtrat vt rector adminiſtrat, & ita habetur, an patronis priuationem ignorantibus currat tempus à die priuationis,an à die mortis aſſerti rectoris.& num.3.*

2 *Patrono impedito & ignoranti non currit tempus , ſicut nec electoribus nec collatoribus.*

Sequitur xx. quærere ,† qđ ſi rector alicuius eccleſiæ,
1 eſt illa priuatus , tn̄ ipſe publicè & notoriè. vt rector adminiſtrat,& ita cōiter reputat̄ & habet̄: & p̄roni priuationē ignorant: an eis curret tēpus à die priuationis p̄dictæ, & an à die mortis dicti aſſerti rectoris.hunc articulum formauit Lap.allegatio.lxxviij. vacāte eccleſia ſancti Laure ntij. fol.xxix. in v.col.in iiij.dub.ibi⁹, vel ad quartā.q. & dicit currere tp̄s à die
2 mortis.& mouet̄,qa p̄rono †īpedito & ignorāti nō currit tēp⁹ ſicut nec electorib. nec collatoribus : cuius verba retulimus in viij.pce.ar.& ſic Lap.tenet cū illa opiniōe idē eſſe in p̄ntatione, qđ in collatione & electiōe: & ſubdit cū in illo facto apparuerit parrochianos, & ſic p̄ronos ignoraſſe dictā priuationē ,pbabili ignorātia , qa ille rector Frācīſc⁹ remāſerat in ſua eccleſia,velut pri⁹,&pro tali reputatus erat,iuſtè ignorabāt priuationē:& licet

in illo caſu edictũ epĩ fuiſſet notoriũ: tñ inobedientia dicti pſby
teri ſeu cũ nõ potuerit nõ fuit nec eẽ potuit notoriũ, maxĩe, cũ
in illo caſu aliqs titul' fuerat ꝓductus, nec reprobatus: & qa mã
datũ fuit de nõ faciẽdo, facta patẽt, nõ facta latẽt: vt no. in d. c. li
cet canon. de ele. lib. vj. & in reg. mora. & qđ no. gl. in verbo, no
toriũ. in c. quãto. de tranſ. præl. vbi licet tranſitus epĩ de vna ſede
ad aliã ſit notorius nõ tñ eſt notoriũ, ꝙ ſine papę licẽtia hoc fa-
ctũ fuerit: imo ẽt ſi fuiſſet, nõ poterat eligere, ſi nõ fuiſſet decla-
ratũ incidiſſe in dictã pœnã priuatiõis. alleg. qđ poſuit Io. an. in
c. pro humani. ſup verbo, regrat. de homici. & Spe. in ti. de ſent.
ꝓla. §. eſt aũt illa. in fi. & pſertim ẽt qa priuat' nõ erat p ſniam ſpe
cialẽ ꝓmulgatã cõtr eum, ſed p generalẽ: vnde dicto caſu ante
declarationẽ tenebant geſta per eũ, tanq̃ à rectore ſm ea, q̃ ſcri-
bit Io. an. in reg. mora. in ſol. qõnis. ¶ Tu aduerte, nã licet Lap.
ibi teneat illã opinionẽ ĩdiſtinctè pronol ignorãti & ĩpedito nõ
currere tps, ſicut nec electorib', & collatori, q̃ nõ ꝓcedit: vt dixi.
s̃. in pced. viij. artic. tñ in caſu formato p ipm Lap. cũ priuatio
3 fuiſſet tacita † & ignorata p pronos, nullo mõ eſt qd eis ĩputet:
& idẽ ſi ſecretè renũtiaſſet: & renũtiãs poſtea adhuc remaneret ĩ
poſſeſſione: qa habẽt ꝓbabilẽ ignorantiã: & non tenẽtur diuina
re, nõ curret eis tẽpus, niſi cũ viderint eccleſiã verè vacare: & ſic
à tẽpore mortis illius, qui poſſidebat. & ſm hoc limitarẽ dicta p
me in primo pręcedẽ. viij. arti. vt ibi, ſimiliter in fine dic, vt nõ ꝓ-
cedat in hoc caſu & ſimili, qñ eſt qd oppoſitũ vacationi. ſ. qa poſ
ſidet primus rector: & iſta etiã faciunt pro his, quæ dixi ſupra in
xv. præceden. arti. in verſi. poſſet etiam attentari.

¶ Vigeſimus primus art. j. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Procuratorem præſentare intra ſex vel quatuor menſes non ſufficit, non faciendo fidem de mandato intra dictum tempus.*
2 *Paria ſunt, Non venire, & venire non ſufficienter. Sicut, Non præſentaſſe, vel præſentaſſe minus ſufficienter.*
3 *Stultus melioris conditionis non debet eſſe, quam peritus.*
4 *Mandatum ſpeciale requiritur in præſentatione.*
5 *Electio Epiſcopi facta à pręſentantibus, à Canonicis abſentibus, citatis & contumacibus non poteſt confirmari. & nu. 7.*
6 *Epiſcopi ratificatio non tenet poſt tempus, intra quod actus geri debet.*
8 *Patroni abſentes poſſunt ratificare geſta per cõpatronos vel procuratores præſentes, dummodo ratificatio fiat intra tempus datum ad præſentandum.*
9 *Paria ſunt, Quem non præſentaſſe intra tempus, vel minus legitimè præſentaſſe.*

Dubitatur xxj. † an ſufficiat ꝓcuratorem pñtare infra
1 ſex vel quatuor mẽſes non faciẽdo fidem
de mãdato infra dictũ tps. Lap. alle. xxij. an ſufficiat, fol. vj. hoc
ti. mouet hũc artic. & dicit nõ ſufficere: qa paria ſunt, nõ pñtaſſe
vel minus ſufficienter pñtaſſe infra tps. alleg. c. ſi quis iuſto. de
elec. lib. vj. qđ ꝓbaẽ in illo text. tum qa vult ꝓcuratorẽ ad eligen
dũ deferre inſtrm mãdati: alias nõ admittatẽ: tum ẽt qa in verſi. ſi
2 aũt, nullus vult ĩputari ei qui ſic cõſtituit indiſcretè ꝓcuratorẽ
qui dedit illum nõ vt decet: & ideo ibi gl. in verbo, admitti. dicit
idẽ eſſe nõ venire: & ñ ſufficiẽter venire. Cũ ergo iſte ꝓcurator
veniat ſine mãdato, nec de eo fidẽ facit infra tps datũ ad pñtan
dum, neſcio qño ſit dubitandũ an valeat pñtatio, cum nullo mõ
valere debeat & imputeẽ prono ĩdiſcreto, q legitimè nõ miſit.
3 † & ideo dicit ibi glo. in verbo, indiſcretè nõ debere eſſe melio-
ris ꝯditionis ſtultos, q̃ peritos. alle. c. eum q beneficiũ. de prębẽ.
libr. vj. ¶ Tu adde iſtam concluſionem multo magis procedere
4 † nam præſentare, requirit ſpeciale mandatum: vt volunt om-
nes maximè Card. in cap. fi. in vlt. col. in vlti. opp. de conceſ. præ-
bend. libr. vj. & Paul. de Caſtr. in conſil. lviij. venerabilis vir. in ij.
dub. in j. par. in antiquis. & diximus latè. s̃. in j. par. huius ſecundi
lib. in iiij. q. princ. in iiij. artic. cum ergo non debeat admitti etiã
cum mandato procurator, niſi habeat ſpeciale mandatum ad p-
5 ſentandum, quomodo admittetur ſine mãdato. ¶ † Do. Firma.
in trac. de epiſcopo. in j. lib. in iiij. par. in xxv. q. quærit, an canonici
abſentes citati & contumaces poſſint electionem epĩ factam à
præſentibus ratificare? & dicit ꝙ non. alle. notata in c. auditis. de
elec. & Bal. in l. ſi vxorem. in ij. col. de condi. inſer. ideo dr̃ abſen-
tes, quãuis ratificẽt, nõ cõputari in numero eligentium, ſm Inn.
in c. in geneſi. de elec. & tenet. Bal. in margarita, in verbo, ratifica
6 tio. in verſic. j. † & dicit primũ eius dictũ ideo habere locũ: quia
non tenet ratificatio poſt tempus, infra quod actus debet geri. l.
bonorũ. ff. rem ratam hab. & tenet Specu. in tit. de app. §. j. verſic.
porro. & Bald. in d. l. ſi vxorem. & in l. j. in vij. q. C. qui admitti. &
intelligit ipſe electionẽ ratificari nõ poſſe, qñ à principio nulla
eſt ipſo iure. Secus, ſi ope exceptionis annullanda: puta pp con-
temptũ; quo caſu ratificari poteſt. alleg. gl. in c. eccleſia veſtra. lo
ij. & in c. auditis. de elec. & in ca. cũ in eccleſijs. de pręben. in vj. p.
c. quod ſicut de elec. vbi etiam gl. & no. etiã in c. bonæ. de poſtu
7 præla. & ita reſidet Firma. ibi. ¶ † Tu aduerte, ꝙ dicta Firma. di-
ctantia electionẽ nõ poſſe ratificari p abſentes ꝓcedunt in ele-
ctione: quia electio habet certam formam. de qua in c. ſi ꝓpter.
de elect. & debent omnes inſimul conuenire. ca. quod ſicut. cũ
ſimi. de elect. quæ tamen forma in præſentatione non ſeruatur:
quia quilibet poteſt de per ſe præſentare: vt latè dicitur p doct.
8 in c. iij. hoc titu. & dicetur infra in hac parte. ¶ † Vnde dicerẽ pa
tronos abſentes poſſe ratificare geſta p cõpatronos vel ꝓcura-
tores pſentes: imo ẽt p literas, cũ & p lr̃as proni pñtare poſſunt:
vt eſt tex. in ca. ea noſcit. de his, q̃ fiunt à pla. & nos diximus. in j.
par. huius ſecũdi lib. in iiij. q prin. in xvj. art. quod tñ fieri nõ põt
p eligẽtes. c. ſi qs iuſto. de elec. lib. vj. ¶ Bene verũ eſt, ratificatio-
nẽ debere fieri infra tps datũ ad pſentãdũ: qa poſt illud tps non
admitteretẽ ipſemet ad pſentãdũ, quãto minus nec ad aliũ actũ
p aliũ geſtũ ratificãdũ, nec ratificatio aliqd operatẽ. nã ſi alij cõpa
troni pręſentarunt ad eorũ pręſentationẽ, ſequetur inſtitutio: ſi
nemo ex eis pñtauit, fiet ad ſuperiorem deuolutio per iura trita
ergo nihil opabitẽ ratificatio extra tẽpus, ſed in tẽpore ſic, & poſ
ſet fieri ẽt per lr̃as: vt proximè diximus dũmodo ꝯſtet iſtas eſſe
literas ratificãtis: vt diximus in d. xvj. artic. in iiij. q. j. par. huius
libri. ¶ Verũtamẽ eſt, ꝙ ſi eſſet cõtrouerſia de facto inter pro-
nos diuiſos, & ratificatio eos concordaret, admitteretẽ ſimilr de
facto, vt cõcordia ſequeretur. per no. in c. j. ij. & iij. hoc tit. nã de
hmõi ꝯcordia letabitur eps: & hoc, qñ nõ eſt ſequuta eius colla
tio ex lapſu tẽporis, vel pp ſcandala ſequi nõ potuit: vt no. in d.
c. iij. de religs. circa hunc caſum vide, quę diximus in d. xvj. arti.
¶ Et p Roch. in hoc trac. in verbo, honorificũ. in vj. q. cuius
dicta retuli in d. xvj. art. ¶ Et idẽ Roc. in d. verbo, honorificum.
in v. q. in iij. col. in ver. ſcd̃a qõ mouetẽ, tenet q̃ rẽdo de iſto articu
9 lo, nõ ſufficere ꝓcuratorẽ † pñtaſſe ĩfra q̃drimeſtre, niſi ĩfra illud
tps faceret ꝯſtare de mãdato ex illa rõne. qa paria ſunt quẽ non
pñtaſſe infra tps, vel minus legitimè pñtaſſe: arg. l. quotiẽs. ff. q
ſatiſd. cog. ¶ Vnũ tñ nõ omittã, ꝙ ſi cõiunctus pñtat pro cõiũ
cto, & negotiorũ geſtor pro dño cũ ꝓmiſſione de rato, tenẽdo
opinionẽ quã tenui in loco. ſ. alle. ſi fiat ratificatio infra tps datũ
ad pñtandũ, bñ erit, ſin aũt, & nõ fiat ꝯdictio proni & ſic cũ illa p
ſentatione ꝯiuncti trãſeat tps, adhuc tenebit pñtatio: qa cõiũct'
fecit rẽ vtilẽ prono, ꝯſeruãdo eius quaſi poſſeſſionẽ. vt latè dixi
in d. iiij. q. prin. j. par. j. lib. in xvij. arti. vbi plura videbis pulchra: &
noua, ad quæ me remitto. vbi ẽt retuli dicta do. Roch. in d. ver-
bo honorificũ in v. q. in ij. col. in verſic. ſecunda quæſtio mouetẽ.
¶ Et de ratificatione proni faciũt, quæ dicit Abb. in conſi. lxxvj.
inuocato plura ſunt examinanda. in iiij. dub. in ij. vol. vbi vide.

¶ Vigeſimus ſecundus artic. j. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Præſentandus debet actualiter præſentari, vel literę præſentationis debent præſentari vna cum præſentato.*
2 *Præſentatus debet ſaltem intra tempus ſtatutum patronis à iure, ſe præſentare electori.*
3 *Tempus datum ad pręſentandum eſt præfixum ad præſentationem ordinario faciendam, non ad nudam electionem.*
4 *Libellus ſaluatur, ſi in eo dicatur, Elegit, hoc eſt, præſentauit.*
5 *Conſentire præſumitur, qui patitur ſe præſentari. & nu. 7.*
6 *Patronus eligens præſentandum, qui antequam præſentaretur, renuntiauit, non habebit tempus integrum perinde atque electores.*
8 *Præſentandus debet ſe præſentare cum inſtrumẽto præſentationis factæ de eo coram publicis perſonis, habenti inſtituere intra tempus datum ad præſentandum, alias inſtrumenti factio, nulla eſt.*
9 *Præſentandum ſufficit ſe præſentare vltima die termini præfixi.*
10 *Gerundium, actum neceſſitatis ſignificat.*

Dubitatur xxij. (ex quo patroni inter ſe dicuntur elige
re, vt in c. ij. hoc titu. cum alijs alleg. in j. par.
huius ſecundi lib. in j. q. princ. in iiij. articu.) an ſufficiat patronis,
qui eligunt, vel nominãt aliquẽ præſentandũ ad aliquod bene-
ficium de iure pa. ipſorũ, vel literas præſentationis dant vel tra-
dunt etiam pręſentato, niſi infra tẽpus pręſentẽt perſonam per
eos electam, ſeu literas præſentationis pręſentent, vel præſenta
re faciant ſuperiori, ad quem ſpectat inſtitutio realiter, & cum
effectu, infra quadrimeſtre vel ſemeſtre. Rota. ccxj. non ſufficit
1 patronis. hoc tit. in nouis, † tenuit nõ ſufficere, niſi præſentatus
præſentetur actualiter vel literę pręſentationis cum præſentato
præſentẽtur; quia per literas præſentari poteſt. c. ea noſcitur. de
his quę fiunt à pręla. & allegat notata per Io. And. in c. fi. hoc tit.
& in c. vnico. in §. verum. hoc titul. lib. vj. & plura dicit ipſa Rota
quæ retulimus. s̃. in j. par. huius ij. libri in iiij. q. prin. in xvj. articu.
quæ reſpondet ad obiecta. & concludit ꝙ, vt s̃. dictum eſt, vbi
poſuimus omnia, quæ requiruntur in præſentatione, quæ fit
per literas inter patronos, vel per ſolam miſſionem literarũ nõ
pręſentatarum infra terminum. & ita ponderat ibi illum text.

Gem y.

Gemy.in verſi.quæro quid ſi patroni,q̃d dicit forẽ notandũ cõ
tra laicos credẽtes contrariũ.& dicit idem tenuiſſe Archi.in c.
j.de præben.lib.vj.vbi etiam hoc tenet ipſe Domi. in ij. colũ. &
dicit idem notare Io.and.poſt Compo.& glo.in verbo, quærit.
in c. capitulum.de reſcrip. & hoc idem latè Phi. corneus in d.
c.vnico.in §.verũ.in prin.hoc titu. lib. vj. qui pro hoc alle. text.
in c. nobis. hoc titu. ¶Et ibidem ſubdit, q̃ ſi patronus in ab-
2 ſentia † ſuperioris corã perſonis publicis p̃ntat aliquẽ,& de p̃ſen
tatione fieri facit publicũ actũ,& inſtr̃m,non ſufficit,niſi prę́ſen
tat⁹ cũ illo infra tẽpus à iure patronis datũ,ſe p̃ſentet ſuperiori
habẽti inſtituere.& allegat Rotam vbi ſupra.quę re vera loquit̃
de literis, nõ de inſtrumẽtis.pro hoc de inſtrumẽto allegat etiã
Lap.allegatione.lxxv.de quo vltimo nos erimus latè. j̃.dicturi.
adde etiã ad prædicta Firma.in ſuo repertorio,in verbo p̃ronus
in iij.col.in verſi.xl.& q̃d voluit Io. an. Car. & Abb. in c. fi. hoc
titu.qui ex illo tex.notant patronũ debere p̃ntare. & ex hoc ibi
Io. an. infert patronũ nõ releuari , ſi infra tẽpus ſibi à iure con-
ceſſũ ſolũ elegit præſentandũ:nam dẽt realiter præſentare:qa tẽ
3 pus † eſt præfixũ,nõ ad nudã electionẽ, ſed ad præſentationẽ or
dinario faciẽdam. alleg. d. c. vnicũ. hoc tit. lib. vj. ¶ Subdit tñ
inter p̃ronos interuenire quandã electionem impropriè dictã:
qa in mẽte eligũt,vel etiã ſimplici verbo,& electũ prę́ſentãt or-
dinario: vt latè diximus.s̃.in j. par. huius ſecũdi lib. in j. q. princ.
in iiij.arti.& dicit ibi Io.an. quẽ ſeqtur Abb. eos non poſſe præ-
ſentare,niſi prius eligãt,quæ tñ nõ eſt ꝓprie electio.de qua iura
canonica diſponunt.& ibi ponit practicã p̃ſentandi,de qua dixi
mus in d.iiij.art . & hoc ẽt voluit Abb. in c. autoritate . de inſti.
¶ Adde ẽt ad p̃dicta ea, quæ dixi in d. iiij. arti. in vlti. char. cõ-
4 tra Abb.in c.ij.hoc tit. † dicentẽ libellũ ſaluari , ſi dixit ſe eligiſ-
ſe: qa impropriatur idest p̃ntaſſe:nam nõ ꝓcedit tanq̃ incertus,
ex quo põt eſſe eos elegiſſe inter ſe,& nõ p̃ntaſſe:vt ibi latè dixi.
¶ Niſi dicas, eos elegiſſe dixerint talẽ coram epo:qa tunc ĩpro-
priatio eſt certa: ſed ſi dixerint,ſolũ,elegim⁹,eſt incerta põt eñ
eſſe nõ corã epo,ſed inter ſe:& nihil operatur,ꝑ ſupradicta.Imo
talis electio nõ conſeruat quaſi poſ.patroni, niſi fiat actualis:vt
diximus in d. iiij. articu. poſt Cardin. vbi multa bona reperies.
¶Adde ẽt quę voluit Car. in d. c. fi. hoc titu. nam cũ in notabi
libus tenuiſſet cum Rota,vbi ſupra. tñ in vlti. col. in j. q. voluit
plus, ſ.non ſolũ patronũ debere actualiter præſentare corã inſti
tuere habẽte:ſed eſt neceſſe etiã ꝑ ſe electũ & poſtea prę́ſentatũ
corã inſtituente cõſentire infra quadrimeſtre: alias enim nõ eſt
p̃ſentatus,ſicut nec petitur electionis confirmatio, niſi pri⁹ ele-
ctus conſentiat.c.quam ſit.de electio.libro vj.& idem in patro-
5 no eccleſiaſtico infra ſemeſtre.¶Dicit † tamen eo ipſo quod
quis patitur præſentari, intelligitur ipſum conſentire. clemen.
j.§.ſecus.de conceſſ.præbend.nam præſentatio debet eſſe per-
ſonalis:ita q̃ præſentandus exhibeatur inſtituenti:vt notatur in
clem.dudum.de ſepul.& diximus.ſupra,in j.par.huius ſecundi li
bri,in xj.& vltim.q.prin.in j.articu.& ſic ſi patitur præſentari,nõ
eſt neceſſe prę́ſentatum alio modo conſentire. ¶Niſi eſſemus
in caſu,quo abſens præſentari poſſit: puta, quia notus habenti
inſtituere:vt diximus.in d.xj.q.princ.in iij.articu. tunc enim om
nino debet conſentire infra tempus datum ad præſentandum
ſeu infra dictum tempus ratificare acceptationẽ eius nomine
per alium factam:vt latè diximus.in d.xj.q.prin.in v.& vlti.arti-
cu.¶Et ſic ex hoc Card.in d.c.fi.in ij.q.infert. ad quęſtionem de
6 qua.s̃.diximus.in xvij.præced.articu. † q̃ ſi patronus elegit præ-
ſentandum,qui antequam præſentaretur,renunciauit,non ha-
bebit integrum tp̃s,ſicut electores.c.ſi electio.de elect.lib.vj.qa
patronus non fecit,quod in eo erat,ex quo non præſentauit in-
ſtituenti:ſecus ſi prę́ſentauit:quia ſi renũciauit à die renũtiatio-
nis habebit integrum tempus.¶Tu aduerte,q̃ do. Card.vbi ſu-
prà,videtur loqui in alijs terminis,quam ego fuerim loquutus.
in d.xvij.articu.nam Card.videtur loqui,quando patronus ele-
git præſentandum,& non actualiter præſentauit:& ille electio-
ni iam factę,& eo non p̃ſentato renuntiauit:& dicit, q̃ non ha-
bebit iterum tempus datum ad præſentandum: quia re vera nõ
fecit,q̃ in ſe erat.ſ.quia non præſentauit.& poſſes dicere ita do.
Card.eſſe loquutum:quia iam actualiter non præſentauit : ſed
ego loquutus fui,qñ actualiter p̃ſentauit,& dixi non habiturũ
iterum tempus.ergo non poſſum iuuari autoritate Car. ¶Ad
uerte ad dicta Car.in j.q.ibi.nam dixit non poſſe dari caſum , q̃
aliquis præſentetur,& antequam det eius conſenſum,renũtiet:
7 quia ex quo p̃ntandus debet eſſe præſens,& eo † ipſo quo prę́-
ſentari ſe patitur,conſentit,ſemper dicet̃ renuntiare poſt cõſen
ſum.& ita etiam ego dico:& ideo dixi.in d.xvij.præced.arti.pri-
mum caſum.d.c.ſi electio non poſſe verificari in patrono in iſta
cã.Vnde dicta Car.in ij.q.in caſu cum patronus eligit p̃ſentan-
dum.& ille antequam p̃ſentaret̃ conſenſit:& poſtea ſimiliter an
te p̃ſentationem renũtiauit:& vult ibi Car.nõ habere iterum tẽ
pus,facit pro opinione mea : quia nec iſto modo primus caſus
d.c.ſi elect.põt verificari in p̃ntatione.Vnde ſi cõſideremus cõ
ſenſum ante p̃ſentationem,& poſt electionem factam à patro-
nis inter ſe,non adaptatur ad illum tex.quia illa requirit actualẽ
p̃ntationem factam:ſicut ibi erat facta vera electio:& ſic q̃ præ
ſentans ſeu eligens feciſſet q̃ in ſe erat. ſi vero cõſideremus p̃n-
tationem factam,non eſt dare caſum,in quo præſentatio ſit fa-
cta,& non adſit conſenſus:quia cũ patitur præſentari, cõſentit:
vt per Car.ibi.igitur ei⁹ dicta corroborãt dicta mea.in d.xvij.ar-
ticu.& hæc adde ad illa.¶Poſtea Car.in d.c.fi.in iij.q̃o.loquitur
de literis datis infra idem tempus prę́ſentandis,alias dicit nõ te-
nere p̃ſentationem. poſtea loquit̃ de p̃ſentatione facta coram
perſonis publicis,ex qua fit inſtrumentum,cum quo p̃ſentand⁹
infra ſemeſtre vel quadrimeſtre habenti inſtituere ſe debet p̃n-
tare,alias p̃ſentatio nõ tenet.& dicit ſępe ſe ita cõſuluiſſe & ob-
8 tinuiſſe.¶ † De hoc vltimo erimus tractaturi. j̃.in hac par.in iiij.
q.prin.in iij.articu. vbi cõcludemus p̃ntandum ſe debere prę́ſen
tare cum inſtrumẽto habenti inſtituere infra tp̃s datum ad p̃ſen
tandum:alias nulla fuit illa factio inſtrumenti.¶De primo. ſ.de
p̃ntatione facienda ꝑ literas infra tp̃s datum ad p̃ntãdum & nõ
poſt iam ꝓximè loquuti fuimus:& ita iam faciendum fore con
cluſimus remittẽdo etiam nos ad ea,quæ diximus.in j.par. hui⁹
ſecundi lib.in iiij.q.princip.in xvj.articu. vbi retulimus etiam di
cta do.Roch.in hac materia in verbo honorificum.in vj. q. Ad-
de etiam q̃ Firma.in tract.de epo.in ij.par.iiij.lib.poſt me.xxvij.
q.dicit,q̃ ſi patronus elegit infra tempus : ſed electũ non p̃ntat
epo,quia electus moriat̃,poterit tñ eligere.alleg.Dynum.in l. j.
§.eleganter.ff.de libe.agno.& dicit facere.l.inter.ff.de mino. &
l.Lucius.de peti.hęr.& l.contra maiorem.ff. de inoff.teſt. & ita
reſidet.¶Sed tu aduerte,q̃ ſi Firma.loquit̃ de patrono, qui ele-
git p̃ntandum,& nõ præſentauit actualiter epo,qa eſt mortuus
infra tẽpus,vt poſſit j̃.tp̃s tñ alium p̃ntare, hoc eſt certũ,& nul-
9 lum extat dubium:quia cum † ſit infra tempus,etiam vltima die
prę́ſentare poteſt:vt diximus.in xiij.præceden.articu. ſi vero lo-
quatur vt poſſit prę́ſentare poſt tempus:& ſic infra aliud temp⁹
ſalua pace.nam hoc eſſet ꝯ ea quæ dixit Card.vbi ꝓximè & cõ-
tra veritatem:ex quo enim actualiter non præſentauit electum
nõ fecit quod ad ſe ſpectabat,non debet habere aliud tempus,
nec in eo procedit diſpoſitio.d.c.ſi electio.vt proximè do.Card.
dixit & ita intellige Firma.vbi ſupra.¶Adde etiam q̃ reperi hũc
articulũ ſimiliter formaſſe Pau.de cita.in hoc tract.in vj.part. in
10 xxij.q̃o.qui refert Gemi. vbi s̃. † & pro eo adducit,gerundium
ſignificare actum neceſſitatis.alle.notata per doct.in l.j. ff.de iu
ſti.& iure.Cum igitur tempus detur ad præſentandum,ergo de
bet fieri actus perfectus.alleg.etiam notata per Innocen.in cap.
cum vos.ſuper glo.j.de offic. ordina.poſtea adducit Rotam vbi
ſupra,cum aliquibus ex ſupra allega.& ſic ſequitur concluſionẽ
ſupra formatã infra ſemeſtre vel quadrimeſtre non ſolum p̃ro-
nos debere eligere præſentandum literas vel inſtrumentum di-
rigere:ſed eum actualiter prę́ſentare,vel ſeipſum cum inſtrumẽ
to,ſeu literas præſentare:& illas verificare infra dictum tempus
& hæc eſt puta veritas,quæ non habet angulum.

¶Vigeſimustertius arti.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Patronus an teneatur vltra præſentationẽ inſtare,vel inſtari facere infra tempus datum ad præſentandum coram habente inſtituere.*
2 *Ad inſtituendum non reperitur tempus ſtatutum.*
3 *Electionem acceptare debet electus intra menſem.*
4 *Executori ad prouidendum nullum tempus eſt præfixum.*
5 *Præſentato an ſit tempus ſtatutum ad conſentiendum præſentationi.*
6 *Præſentatus an debeat inſtare intra tempus datum ad præſentandum pro inſtitutione.*

1 Poterit Etiam. xxiij.dubitari,† quia ſupra,eſt dictum ſuf
ficere patronum infra tempus ſibi à iure conceſ-
ſum præſentare, vt proximè eſt concluſum , an vltra præſenta-
tionem ſit neceſſe patronum inſtare ſeu inſtari facere infra di-
ctum tempus coram habente inſtituere,vt inſtituat:adeo quod
ſi non inſtat infra dictum tempus,nõ dicatur actualiter præſen-
taſſe:& dic breuiter quendam corſienſem quem refert gloſſa.
infra,alleganda tenuiſſe de neceſſitate requiri patronum infra
tempus datum ad præſentandum,nõ ſolum prę́ſentare debere,
ſed etiam inſtare ſuperiorem:vt inſtituat præſentatum alias fie-
ri deuolutionem ad ſuperiorem:& eum eſſe in mora:& hoc,ẽt
ſi ep̃s recuſaſſet inſtituere. ¶Tamen Rota.ccxij. ſecũdum oẽs
hoc ti.in nouis damnat opi.Corſieñ.& cõcludit, q̃ ſi p̃ronus p̃-
ſentat p̃ſonam habilẽ ſuperiori infra tp̃s debitũ,licet ipſe recu-
ſet p̃ntatũ admittere & iſtituere, id nõ debet p̃rono imputari:
quia

nulla fecit, ꝙ debuit: nec in aliqua culpa ſeu negligentia fuit. c. ij.
de cōſti. & ꝙ culpa ſuperioris ſibi nocere non debet. de electi. ſi
electio. lib. vj. de reg. iur. non debet aliquis. eo. lib. ſed præſenta-
tus poterit agere cōtra ſupiorem, vel impetrare executorem à
curia, vel facere ſtatui habenti inſtituere terminum à ſuo ſupe-
riore ad inſtituendum: vt ibi latè per Rotam, de quib. erimus di
cturi. j. ¶ Et pro hoc Rota. vbi ſ. adducit ꝯ Corſet. ꝙ nullum ius
ad hoc patronum aſtringit ergo nec nos. verum ſi vellet, poſſet.
c. cum inter canonicos. de elect. ¶ Item, aut totū tempus patro-
nis datum ad pñtandum, eſt lapſum, aut non: ſi, licet poſſit varia
re accumulādo: tamen de neceſſitate iuris ad id non tenetur, vt
notat. in c. quod aūt. in c. cum pp. in c. cum autem. & in c. nobis.
hoc ti. ¶ Si vero totum tempus eſt effuſum, præcluſa eſt ſibi via
accumulandi, vt in præallegatis iurib. nil igit reſtat niſi examina
re pſonam præſentatam, an ſit idonea vel ne. & ſi ſuperior inue-
niet eam idoneam, tenet illam admitttere & inſtituere: vt in d.
c. qd aūt. ꝙ ſi facere ſupior recuſauerit, agat coram ſuperiore: vt
ibi ¶ Si non ſit pſona idonea, & tunc erit diſtinguendum an ſit
non idonea vel indigna: & an ſcienter vel ignoranter patronus
præſentauerit indignū, & quid in clerico: & quid in laico. de qui
bus loquit ibi Rota. ſed tu dic: vt latè diximus. ſ. in j. par. j. lib. in x.
qō. princip. in iiij. articulo. & ſic omitto hic dicta Rotæ in hoc.
2 ¶ † Adducit etiam Rota ꝓ iſta opinione rōnem: nam nullum
tp̄s reperit à iure ſtatutum ad inſtituendum, ſed ad pñtandum
ſic. ſi igitur patronus pñtat effectualiter infra tp̄s ſibi à iure con-
ceſſum, ſatisfactum eſt iuri quo ad pñtantem, quo ad habētem
inſtituere dantur alia remedia: vt ſ. diximus. non eſt ergo qd im
3 putetur prono qui præſentauit. ¶ † Adducit etiā ſimile. electus
infra menſem habet acceptare electionem. c. quam ſit. §. elect⁹.
de elect. lib. vj. ſi ergo acceptauit infra tempus dicti mēſis, & per
executorē poſtea p multa tpa nō prouideat: & ſic non cōfirme
4 tur electio, non ꝓpterea euaneſcit acceptatio: qa † executori ad
ꝓuidendum nullum tempus eſt præfixum: vt legit & notatur in
cle. cum ei, quem, de cōceſſ. p̄ben. & melius in cle. ſi de benefici.
de præbend. & ideo recurret acceptans ad papam pro ꝓuiſione
facienda ſibi: vel vt obtineat cauſam committi in palatio: & au-
ditor datus ꝓnuntiato bñficio debito, ꝓuidebit ei ſm formam
cle. auditor. de reſcri. Idem ergo fiet in præſentato qui adeat ſu-
periorē habentem reſtituere, vel adeat papam, & faciat p̄dicta,
dummodo fuerit præſentatus infra tp̄s: qa non ꝓpterea euane-
ſcet præſentatio: & cauſa ſine dubio cōmittet: ex quo cle. prædi
cta auditor nedum habet locum in ꝓuiſione: ſed etiam in pñta-
tione, & cōfirmatione, vt ibi notatur: & ita reſidet Rota. ¶ Tu
ad prædicta adde Abb. hoc idem tenentem. ſ. ſufficere patronos
præſentare infra tempus à iure eis conceſſum, quāuis non inſte
terit, vt præſentatus inſtituatur, in conſilio xxviij. in cauſa com-
munis. in ij. vol. vbi alleg. Rotam, de qua ſupra, licet malè in nu-
mero. & pro hoc etiam faciunt quę dixit Card. in d. c. ſi. in j. & ij.
q. hoc titu. quæ retuli in ꝓximo præceden. art. in j. & ij. q. hoc ti.
& iſta eſt veritas. An autem ſit verum, non eſſe præfixum tp̄s ha
benti inſtituere, & q̄uo hoc ꝓcedat, dicetur. j. in tertia parte hu-
ius ſecundi lib. vbi melius cadit. ¶ Reperi. d. Roc. quærentem in
5 hoc tract. in verbo honorificū. in xxxvj. q. † an pñtato ſit ſtatu-
tum tp̄s ad cōſentiendum pñtationi: & ad inſtitutionem peten
dam: & dicit Lap. allegatio. viij. præſentatus. circa medium, dice-
re, ꝙ ſic: quia tempus præfixum electo: per c. quam ſit. de elect. li.
vj. habet locū in pñtato. & allegat ita tenere doctores ibi. & idē
dicit ſentire Cald. conſi. xvij. hoc ti. incip. præſentato. poſtea di-
cit Card. in d. c. ſi. hoc ti. in vltim. colum. tenere ꝯrium: quia eo ip
ſo, ꝙ quis patitur pñtari exhibendo ſe perſonaliter inſtituenti,
intelligitur conſentire: vt in ꝓximis duob. præced. arti. diximus.
Roch. cōcordat opi. vt illa Lap. ꝓcedat in illis caſib. in quib. non
eſt neceſſe ſe pñtare epiſcopo: puta quia illi eſt cognitus. opinio
autem Card. ꝓcedat, vbi eſſet incognitus. & ita reſidet ibi Roc.
¶ Tu aduerte. q. do. Roc. habere duo capita. Primum eſt, an pñ-
tatus teneatur ꝯſentire, & infra quantum tp̄s ſcilicet. c. quam ſit
de elect. lib. vj. & circa hoc caput ꝓcedit eius diſtinctio, & re ve-
ra nos ſatis diximus in iſto arti. & proximo p̄ceden. non tamē in
caſu formati dubij per Roch. ſ. an. c. quam ſit, habeat locum in
præſentato: ſed an infra tempus datum ad præſentandum, pñta-
tus habeat conſentire, alias fiat deuolutio ad ſuperiorem: & cō
cluſimus ꝙ ſic: quia alias nō eſt perfectus actus, vt ſatis etiam di
ximus. in d. præced. articu. & in hoc caſu ꝓcedit diſtinctio Roch.
& magna eſt differentia inter hæc duo quæſita, ſcilicet quærere,
an præſentatus teneatur cōſentire infra tp̄s datum ad præſentā-
dum; nam, c. quā ſit. dat aliud tp̄s electo. ſ. mēſem. qd incipit cur-
rere à die electionis ad acceptandū: & ſic attenta die electionis
pōt ille menſis trāſcendere trimeſtre datum ad eligendum: pñ-
tato autem nullum aliud datur tēpus: & ideo præſentatus om-
nino debet conſentire infra tempus datum ad præſentandum
vt perficiatur actus: vt latè diximus in duobus præceden. articu.
& in articu. vltimo. xj. qō. princip. j. par. huius ſecūdi lib. vñ nullo
modo poteſt ꝓcedere, ꝙ c. quamuis. habeat locum in pñtato: vt
de hoc dicemus particulariter infra in hac par. in xx. q. prin. in ix.
5 arti. ſm caput qōnis do. Roch. eſt, an præſentatus debeat inſtare
infra quadrimeſtre pro inſtitutione: & licet videatur hoc caput
idem cum articulo noſtro: tamen ſiunt diuerſi: quia articul⁹ no
ſter loquitur an patroni debeant inſtare infra quadrimeſtre ꝓ
inſtitutione præſentati ab eis: & concluditur ꝙ non: vt ſupra di-
xi. Roch. vero loquitur, an præſentatus inſtare debeat: & ex quo
ſemeſtre vel quadrimeſtre eſt præfixum patronis, & ipſi non te-
nentur inſtare infra illud tempus, multo minus tenebit inſtare
præſentatus, cui non eſt præfixum dictum tempus. ¶ Fortificat
hoc per ea, quę dicunt docto. in cap. cum vos, de off. ordi. in ca.
iij. in c. ſi vero. & in c. eam te. hoc titu. & diximus latè ſupra, in ix.
p̄ced. art. ꝙ ſi eſt qō inter pſentatos ſuper inſtitutione, & non ſu
per iure pa. licet non finiat infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre non
fiet deuolutio ad ſuperiorem: ſed curret lis etiam cōtra dicta tē-
pora: ergo ad inquiſitionem acquirendum nō eſt præfixus ter-
minus. Cōclude igitur in caſu articuli noſtri patronum debere
præſentare actualiter infra tempus datum à iure, & præſentatū
cōſentire infra dictum tempus: alias fiet deuolutio ad ſuperio-
rem. neminem tamen ipſorum teneri inſtare infra dictum tem
pus pro inſtitutione: & ſic propter hoc, ꝙ neuter ipſorum inſte
terit, non fieri deuolutionem ad ſuperiorem: & hęc eſt veritas.
¶ Ego tamen in practica ſemper ſum vſus concludere præſenta
tionem petendo præſentatus inſtitui: non tamen ex neceſſita-
te: ſed quia rectius procedit concluſio illius: vt alias ſuo loco,
j. dicetur.

¶ Vigeſimus quartus articu. j. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 *Patroni an poſſint iterum præſentare, cum præſentauerint coram non habente ius inſtituendi, & lapſum ſit tempus ad præſentandum. & numero 3.*
2 *Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.*
4 *Ignorantia iuris, non excuſat.*

Et idem Roch. quærit & hic ſit. xxiiij. arti. in dicto verbo,
1 honorificum. in xxxvij. qō. pone † ꝙ patronus
præſentet coram eo, qui non habet ius inſtituendi, & interim la
bantur quatuor menſes, & poſtea intelligit ius inſtituendi ſpe-
ctare ad alium: & coram illo vult præſentare, an poſſit: & dicit
Lap. allegatio. xcv. quędam eccleſia. fol. lj. hoc ti. circa finem de-
cidiſſe ꝙ ſic: & moueri, quia talis non fuit negligens, cū pñtaue-
rit, licet minus legitime. alleg. tex. & ibi Inn. qui in principio hoc
vr ſentire. in c. cum nr̄is. de cōceſ. p̄ben. & ita reſidet ibi Roch.
¶ Tu aduerte ad caſum. d. alleg. Lap. qui fuit talis. nam proni ec
cleſiæ ſancti Fidriani pñtarunt ad illam vacantem quēdā dōnū
Iacobum corā quodā inferiore p̄lato, quē credebāt habere ius
inſtituēdi, qa eccleſiā p plures annos poſſedit: poſtmodum illā
ꝑmutauit cum quadā eccleſia ſancti Damiani, quā poſſidebat
quidē pſbyter Vaſtagius: ipſis ambobus renūtiantib. & epō cō-
ferente; ꝓut in permutationib. obſeruari debet: morit pſbyter.
Vaſtagius & proni eccleſiæ ſancti Fidriani volunt præſentare ad
illā tanꝗ nūc vacantē. aliqui ſe oppoſuerunt, dicendo ꝓuiſionē
illius eccleſiæ eſſ deuolutā ad ſedē apoſtolica, cū tanto tpe va-
cauerit: ex quo prima præſentatio fuit nulla, tanquā facta corā
nō habente ptātē inſtituendi. Lap. ꝯcludit pronos poſſe pñta-
2 re, plura pſupponēdo. Primū, ꝙ ille † inferior p̄latus habebat &
credebat velut habēs ptātē cōferendi, vt euiret craſſā & ſupina
ignorātia: & iō nō reputant negligētes: & ī ſi. pſupponit illū p̄la
tū fuiſſe in quaſi poſ. inſtituēdi: & iō ipſi⁹ inſtōnem tenuiſſe alle
gādo. c. cōſultationib. hoc ti. & c. ꝗrelā. de ele. & hoc ꝗ maximè
credo; qa ſi ille p̄lat⁹ inferior habebat & credebat velut habēs
ptātem cōferēdi: & non fuiſſet habitus ꝓ inſtituēte, vel nō fuiſ
ſet in quaſi poſſeſſione inſtituēdi, ordinarius nō admiſiſſet illā
3 ꝑmutationē. ¶ Vñ cōcludo in hoc arti. † ꝙ aut inſtō ſpectabat
ad inferiorē p̄latū ex legitima pſcriptione vel priuilegio: & nō
ad ordinariū: & tūc ſi proni pñtarunt corā ordinario, quia eorū
intētio erat fundata in iure, p c. omnes baſilicę. xvj. q. vij. quam-
uis ſit lapſum quadrimeſtre, ſi poſtmodū ſciuerunt inſtitutionē
ſpectare ad inferiorē prælatum, bene poterunt iterū præſentare
quia habuerunt iuſtam cām ignorantiæ: ex quo licitè ignorant
& non tenentur ſcire iura priuatorū. c. porro. de priui. cum ſimi.
fecerāt enim, ꝙ debebāt ergo nulla negligentia. Si non negli-
gentia, ergo non ſit deuolutio ad ſuperiorem. c. ij. de cōceſ. p̄bē.
& in hoc caſu bñ militat ratio Lap. quæ nō militat in caſu ſuo;
vt proximè dicetur. ¶ Si ergo ius inſtituendi ſpectabat ad ordi-
narium: prout de iure communi ſpectat: & tūc ſi patroni præſen
tant coram inferiore prælato, qui poteſtatē nō habebat aliquo
iure

iure priuato:ex quo iure communi habere nõ poterat bene di-
centur negligentes ſi præſentarunt coram eo:& ſi infra quadri-
meſtre non correxerunt eorum præſentationem, accedẽdo ad
4 ordinarium.†nam habent contra ſe ius commune,cuius igno-
rantia aliquem non excuſat,vulgatis iuribus.& hęc dicitur pluſ
quam craſſa & ſupina:& cum ipſemet Lap.ibi fateatur ignoran
tiam craſſam & ſupinam in hoc caſu non iuuare patronos.ergo
ipſemet Lap.tenet cum opi.mea.¶Fortifico hoc, maior legiti-
mitas apparet in præſentationib.quæ fiunt per literas & inſtru-
menta directas,& directa ordinario,quã illa quæ fit nullam iu-
riſdictionem habẽti:& hoc patet ad ſenſum. nam primo oĩno
dirigitur ordinario habenti ptãtem inſtituendi,ſecunda fit corã
priuato.nam ceſſante in eo iure particulari,puta prętcriptionis
vel priuilegij,quo ad hunc actum priuata perſona dicitur.argu.
c.cum contingat.de foro compe.ſed nos habemus non ſuffice-
re infra quadrimeſtre literas ſcribere:inſtrũm præſentationis cõ-
ficere coram publicis perſonis illas,& illud ordinario præſenta
re,niſi cum eis pręſentandus præſentetur:vt latè cõcluſimus. ſ.
in xxij.præced.art.alias dicto termino ,elapſo fiat deuolutio ad
ſuperiorẽ:vt ibi diximus.Ergo multo magis in hoc caſu,in quo
nullus actus coram perſonis publicis & directiuo ordinario eſt
factus.¶Et ideo limitarem hoc dictũ ꝓcedere,niſi ille inferior
pręlatus quãuis reuera non haberet ius inſtituendi,eſſet in qua-
ſi poſſ.exercitij illius:& ita communiter haberet:quia tunc ceſe
ret,vt ordinarius.& ſic eſſet in quaſi poſ.inſtituendi,inſtitutio te
neret,per ſupra allegata iura.c.ↄſultationib.hoc titu.& c.quere
lam.de elect.& dicemus poſt Lap.ĩ.in iiij.q.prin.huius partis.in
vij.ar.& in hoc caſu vana erit quęſtio,an poſſint iſti p̃roni elapſo
quadrimeſtre ordinario pręſentare ,quia tenuit præſentatio &
inſtitutio inde ſequuta. ¶Niſi diceremus,ꝙ repræſentatio fiat
coram ordinario,& reſtitutio ſequatur,non reſpectu inualidita
primę,ſed vt ordinarius,pro quo eſſet iudicatum,rehaberet ſuã
quaſi poſ.in qua non fuerat:argum.eorum,quæ dicuntur de pa
trono euidẽter repñtante ꝓ conſeruanda eius quaſi poſ. de quo
per docto.in c.ſi ꝓpter.in c.ſi vero.in c.cam te.& in c.iij. hoc tit.
¶Si vero prælatus inferior non fuiſſet in quaſi poſ. inſtituendi,
ſed communiter ad ipſum ſpectare inſtõnem,& non ad ordina
rium,ducti omnes errore facti & nõ iuris:iuxta.l.Barbarius phi-
lippus.ff.de off.præſi.& tunc excuſarent̃ patroni,& non diceren
tur negligentes:quia actualiter præſentarũt præſentãdum corã
illo cõiter reputato ordinario, vel ordinarij ptãtem habẽte.Vñ
cum ſciuerint illum non habere ptãtem inſtituendi,ĩnõ fiet de-
uolutio ad ſuperiorem : ſed non obſtante lapſu termini dati ad
pñtandum poterunt,imo debebunt iterum pręſentare quia pri
ma nullo mõ tenuit,ſed tam pręſentatio quam inſtitutio erant
colorate:& ideo durante illo colore,nõ currit eis tempus:& iõ
excuſantur,donec veritatem intellexerint. & ita loquit̃ text. &
Inn.ſuper eo.in d.c.cum noſtris.de conceſ.pręb. & in hoc etiam
caſu ſaluatur & loquit̃ dicta allegatio Lap.& ꝓ prædictis faciũt,
quæ ponit ipſemet Lap.licet in lõge alienis terminis loquatur.
ſ.in expectante ap̃lico,qui acceptauit beneficium,quod accep-
tare non poterat: & poſtea conuolauit ad acceptationem alte-
rius in allegatione ſua.cxx.incip.fulcinius.

¶Vigeſimusquintus artic.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus an teneatur probare ſe præſentaſſe intra tempus à iure ſtatutũ. & nu.9.*
2 *Præſumptio eſt,quemlibet velle ſibi quærere.*
3 *Negligentiam alleganti incumbit onus probandi.*
4 *Appellantem appellare intra decennium,non eſt præſupponendum.& nu. 6.*
5 *Acceptantem pręſumendum eſt in dubio acceptaſſe beneficium intra mẽſem.*
7 *Tempus probandum eſt,vbi eſt de ſubſtantia actus.*
8 *Solennitas non præſumitur,niſi probetur.*
10 *Non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe.*
11 *Actum quilibet facere præſumitur,vt ſibi acquirat.*
12 *Actus qui præſumantur facti intra terminum Et qui non.*
13 *Probandi onus in dubio,quando incumbat actori,quando reo.*

Quærit Etiam Roc.in d.verbo.honorificum. in q.xlix.&
1 hic erit.xxv.art.†an teneat̃ patronus ꝓbare ſe p̃-
ſentaſſe infra tempus à iure ſtatutum,ſi id negetur,& dicit vide
ri ꝙ ſic:per id quod dicit Rot.cclvj.vtrum pñtatus.hoc tit.in an-
tiquis.quam dicit referre,& nõ improbare do.Fely.in c.iij. in v.
col.de ꝓba.¶Subdit tñ ibi Roc.Rotã eſſe loquutã,qñ talem p̃-
ſentationem ep̃s nõ admiſit:quia tunc eſt pręſumptio ꝓ facto
ep̃i cõtra ipſam pręſentationem:ſed vbi pręſentatio nõ eſſet re-
iecta,ↄtrium eſſet tenendum.vt in ſimili voluit Rota.xiij.de con
ceſ.prębẽ.in antiquis.quæ dicit,ꝙ ſi cõſtat de acceptatione bñ-
2 ficij,pręſumitur facta infra tempus debitum:& mouetur,†quia
præſumptio eſt quemlibet velle ſibi acquirere.arg.l.ſi defunct9.
C.arbi.tute.iuncta.l.cum de indebito.ff.de proba.& dicit pręmiſ
ſam concluſionem tenere Rotam.xix.ſi aliquis.eodẽ titu.ſubij-
ciens ita ſeruaſſe do.auditores ſacri palatij,deci.liij.inci. not.eo.
ti.& idẽ ẽt tenere Rotã.iij.de cõceſ. p̃ben.in nouis. licet p̃dictas
deciſiones allegauerit corrupte,vel inaduertẽter d.Fel.in c.quo
ad conſultationẽ.col.antepe.in ver.ij.cõcluſio.de re iudi. & de-
mũ dicit multa poſſe adduci ꝓ prima par.de quib.per do.de ro-
ta.& do.Fely.vbi ſ.verũ,qa facil̃r rñderi poſſet,nõ inſiſtit. & ita
reſidet ibi do.Roc.¶Tu aduerte,ꝙ oẽs Rotę.ſ.alleg.ſunt malè
allegate,& non poteris eas reperire niſi tenueris infraſcriptũ nu
merum.Dic igit̃,ꝙ Rota ꝗ incipit,vtrũ pñtatus.hoc ti.in antiq̃s
eſt.cccccl vj.quæ tñ habet multas circũſtantias:eſt eñ ibi caſus,
ꝙ quidã fuit pñtatus ꝑ p̃ronum laicum,quẽ ep̃s nõ admiſit:imo
admiſit quẽdam alium pñtatum à p̃tendente ſe habere ius patr.
& pñtandi:primus præſentatus non admiſſus egit ↄ admiſſum
petẽdo ſuã pñtationẽ,ꝗ fuit facta ꝑ ſuum pñtantẽ ad quẽ re ve-
ra aſſerit ius pa.ꝑtinere,fuiſſe canonicã,& admittẽdã declarari,
& ſe in bñficio inſtitui,an talis teneat̃ ꝓbare ſe pñtatum infra
quatuor mẽſes à tpe vacatiõis,ſi pars rea hoc neget:& dicit p̃ſu
mendũ eſſe de diligẽtia pñtantis,ſicut pręſumitur de diligentia
cõferentis,ſcilicet ꝙ cõtulerit infra tp̃s iuris,niſi ↄtrium ꝓbet̃: vt
notat Inn.in c.qa cũctis.circa principiũ.de cõceſ.præben.lib.vj.
3 non†enim eſt p̃ſumptio negligentiæ ↄ eum,niſi appareat:ergo
non incumbit onus ꝓbandi de eius diligẽtia.argum. à cõtrario
ſenſu:vt eccl.bene. c.j.pręſumptio eſt ↄ ſuam præſentationem,
ex quo per ordinariũ nõ fuit admiſſa.ꝓ cuius facto p̃ſumen-
dum eſt:vt in c.in pñtia.de renũtia.Ergo transferat̃ in eum onus
ꝓbandi:arg.d.c.j.item quia magis aſtringẽdus eſt præſentatus ꝑ
patronum,quã ille,cui ordinarius contulit:qa non eſt ptãs p̃ro-
ni laici in pñtando.Ita latè interpetrãdo,ſicut collatio ordinarij
qa ius patro.nõ pertinet ad laicũ de iure communi:imo potius
cõtra vel præter legem ex mera gratia & diſpenſatione iuris: vt
dicit notare Hoſt.ſed de hoc eſt tex.in c.iij.hoc tit. & ita reſidet
ibi rota.¶Quę,vt vides in principio tenebat patronum pñtaſſe
infra quadrimeſtre:ſed ab hoc poſtea receſſit: qa illa p̃ſentatio
non fuerat in illo caſu admiſſa per ordinariũ:ſed potius reiecta,
imo ſequuta inſtitutio in alterius perſona : & ideo magis præſu
mendum erat pro ordinario ꝗ pro p̃rono. ¶Et licet do. Fely. in
c.quo ad ↄſultationem.in antepe.col.in verſi.ſcđa concluſio.de
4 re iudi.† tenẽdo nõ eſſe pręſumendũ pro appellãte: ꝙ infra de-
cẽnium appellauerit.pro hoc alleg. Rotam.ix.de ↄceſ. prębẽ. in
antiq̃s. errat ſua dñatio in numero & ſubſtãtia: qa eſt Rot.xciiij.
incip. vbi aliquis acceptauit. in tit. de acceptationibus. in anti-
5 quis.†quę vult eſſe pręſumẽdũ in dubio acceptantẽ acceptaſſe
beneficiũ infra mẽſem quę adducit ſimilia quę faciunt pro caſu
noſtro. Et primo eſſe pręſumendũ quẽlibet velle ſibi acquirere
arg.l.ſi defunctus.C. arbi. tute. iuncta. l. cum de indebito. ff. de
proba.qa ex quo acceptatio eſt facta , p̃ſumitur infra tp̃s debi-
tum eſſe facta: vt dr̃ ſufficere probare ↄfirmationem electionis
legitimè factam,ẽt ſi nihil de legitimitate electionis ↄſtaret:qa
nõ præſumit̃ ↄfirmationẽ fieri, niſi p̃cedẽte legitima electione.
alleg.no. per Inn. in d. c. qa cũctis. ſuper verbo, altera. vbi dicit
videri glo.de hoc cũ dicat tp̃s cõpetens:& licet ipſamet Rota al
leget aliqua in ↄtrium:tñ oĩno hoc tenet:vt in ſũmario apparet,
remittẽdo ſe ad Rotam,incipit,ſufficit,ccccxxv.in tit. de prob.
& accepta.in antiquis:quæ vult,ꝙ ſi ꝓbat̃ mortis tpe pręceſſiſſe
tp̃s acceptationis præſumetur infra tp̃s acceptaſſe.alleg.in arg.
no.per Inno.in c. qa diuerſitatẽ. de ↄceſ. præben. & per Paul. in
cle.cũ ei, quẽ.eo.tit.& idẽ voluit Rota.ccccxxxj.cũ ſeq.ſi impe-
trans ap̃licus. de ↄceſ. præbẽ. in nouis. quã do. Fely. in d.c. quo
ad ↄſultationem allegauit tertiã in numero: & ſimiliter pro ſua
opinione. ¶Pro ↄtria parte vident̃ facere quæ latè ponit do.
Fely.in d. c. quo ad ↄſultationem. in antepe. colũ. in verſi.ſcđa
6 ↄcluſio.de re iudi. †qui vult nõ ſufficere appellantẽ probare ſe
appellaſſe:niſi ꝓbet eſſe appellatum infra decẽnium:& pro hoc
allegat dictas duas Rotás proximè allegatas:allegat ẽt Rotã in
alijs locis corruptè.Sed tu dic hoc voluiſſe Rotam. xciiij. incip.
vbi aliquis.de accepta. in antiquis in fine.& Rota.cccxvj.ſi poſ-
ſeſſio de appel. in nouis.facit & Rota.cccxvij.vbi aliquis dr̃ eſſe
de appell. & ſenten.excõmu.in antiquis.quę vult,ꝙ qui allegat
appellationẽ præceſſiſſe excõicationem,dẽt hoc probare.cũ re
liquis allegatis per Fely. in d. ij. ↄclu. ¶ Tu tamen ↄſidera ꝙ re
vera.d.Rota.xciiij. vbi aliquis loquẽs , ꝙ p̃ſumatur in dubio ac-
7 ceptatio facta infra mẽſem,opponit ↄ hoc,ꝑ reg.quã facit, † ꝙ
vbi quæſtio eſt de ſubſtãtia alicuius actus,oportet ꝓbare tp̃s,&
ↄcordare de tpe:iuxta not.ꝑ Inn.in c.qualiter. ſup verbo, famã.
8 de accuſ.& hoc,qa nõ præſumitur†ſolẽnitas niſi ꝓbetur:vt in l.
quocũq;.in fi.ff.de publ.pro ſol.huius ↄtrij dicit Rota:ꝙ licet in
acceptatione requirat̃ tp̃s:tamen acceptatio quandoq; põt eſſe
ſine illo tpe limitato:vt ſi vacario non fuerit nota ;& ſic non vr̃
menſis

menſis ſemper de eſſentia acceptionis, vt ſic nõ pręſumatur in
eſſe, niſi ꝓbetur:& hoc idẽ vr̃ voluiſſe alia Rota.ſ.alle. ccccxxv.
ſufficit acceptati, quę vult ſufficere ꝓbari mortẽ beneficiati præ
ceſſiſſe acceptationẽ, vt p̃ſumat̃ infra tp̃s acceptaſſe, quaſi velit
dicere, tp̃s menſis nõ ſemꝑ currere à dię mortis beneficiati: quia
poterit currere à dię ſciæ, & ideo alle.no.per Inn.in c.quia diuer
ſitatem. In caſu autem noſtro ſemeſtre vel quadrimeſtre currit
ſemper à die mortis bñficiati:& currit impedito, & ignorãti: vt
latè diximus in p̃cedẽ.arti.præceden.q.prin:& pręſertim.in viij.
adeo ꝙ hoc tp̃s eſt de ſubſtantia, vt ibi dr̃: ergo non præſumetur
niſi ꝓbetur.¶Et ꝓ hoc facit ſummarium.d. Rote.ccccclvj.vtrũ
pñtatus in ſui gñalitate, dum dicit, pñtatus à p̃rono, tenet̃ ꝓbare
ſe infra tẽpus iuris fuiſſe pñtatum, ſi hoc neget̃: tanto magis, cũ
9 iſta ſit intẽtio agẽtis: vt ſimiliter dr̃ in appellante. ¶†Quid di-
cendum, in hoc caſu? pro concordia ſupraſcriptorum diſtingue.
Aut p̃roni pñtantes, & pñtatus nullum habeat aduerſarium: pu
ta nec comp̃ronos, nec alterum pñtatum, nec ipſum ordinariũ:
& tũc qa actus reperit̃ factus p̃ſumet̃ factus tempore debito: vt
no.ꝑ Domi.& alios.in c.vt circa.§.j.in vj.colum.in ver.ex his no
ta, quia tꝑe debito reqſita eſt ſolẽnitas:& hoc ẽt ꝓbatur à ſimili
in ↄferente & ↄfirmante: vt ſ.diximus: ꝓbatur etiam ex ſumma
rio.d.Rote.ccccclvj.& ex ipſa rota cum volunt: ita demũ nõ p̃ſu
mi pñtationẽ factã infra tp̃s, ſi ñegat̃: Ergo ſi non negetur, præ-
ſumet̃ facta infra tẽpus:& hoc mẽbrum eſt clarũ: nã ordinarius
ẽt extra tẽpus poterit admittere p̃ronos ad pñtandum: vt dicet̃
in ꝓximè ſeq.arti. quãto magis poterit ordinarius p̃ſumere pñ-
tationẽ iam factã, fuiſſe factã infra tẽpus datũ ad pręſentandũ.
¶Non obſtat id, quod dr̃ de appellatione: nam ibi ſemper eſt ↄ-
dictor.ſ.ille, qui habuit ſñiam ꝓ ſe, à qua appellatur: vt proximè
latius dicet̃.¶Aut eſt aliquis, qui neget pñtationem factã fuiſ-
ſe infra tẽpus:& tunc ſubdiſtingue: aut non fuit admiſſa per ha-
bentem inſtituere: aut admiſſa fuit. ¶Primo caſu, qñ non fuit
admiſſa, & ſic reiecta:& tunc aut in reiectione, aut nõ admiſſiõe
fuit aſſignata cã nõ admiſſionis, & reiectionis, pñtationis, & cã
fuit aſſignata: quia extra tp̃s & pñtantes & pñtans tacerent:&
tunc nulli dubiũ eſt nõ fore p̃ſumendum pñtationem factã in-
fra tẽpus: cũ ex hac cã fuerit reiecta:& pars tacuerit, ꝑ reg. qui ta
cet.de reg.iur.lib.vj.cum ſim.& cum illa nõ admiſſio & reiectio
exp̃ſſa cã habeat vim diffinitiuę in hoc caſu: ex quo elapſo tẽpo
re p̃cluſa eſt via pñtantib.& acquirit̃ ius alteri: vel deuolutio fit
ad ſuperiorẽ: vt ſępe in præceden.arti.diximus, à qua ſentẽtia cũ
non fuerit appellatum, trãſiuit in rem iudicatam, vulgatis iurib.
pro qua ſñiã præſumendum eſt, & non ↄ eam.& pro hoc faciũt
quę dicit Fely.in d.ij.conclu. ¶Si vero per habentem inſtituere
in non admiſſione fuit expreſſa alia cauſa, quam lapſus tp̃is dati
ad pñtandum, puta indignitas pñtati, vel quid ſimile:& tunc qa
tacendo habẽs inſtituere de cã lapſus tp̃is, vr̃ acceptare tempus
non fuiſſe lapſum: vñ præſumendum erit infra tp̃s factam fuiſ-
ſe pñtationem: qa ſi non fuiſſet illa cauſa expreſſa, fuiſſet admiſ
ſa:& ſic eſſemus in terminis ſequẽtis.ij.caſus.& ꝓ hoc facit Ro-
ta.cclxj.nota gl.eſt de app.in antiquis: quæ vult poſt Inn.in c.di-
lecti.de app. ꝙ iudex appellationis infirmans ſñiam in vno arti-
culo tñ, in alijs vr̃ confirmare. ¶Si vero indiſtinctè nõ eſſet ad-
miſſa pñtatio, & nulla reddita cã nõ admiſſionis, nullo mõ po-
terit præſumi illam infra tempus factã fuiſſe, cũ ſimus in incer-
to, cur reiecta fuerit, & potuerit eſſe cauſa, ꝙ extra temp⁹ fuiſſet
10 facta: †qa nõ ꝓbat hoc eſſe &c.c.in pñtia.de ꝓba.l.nõ hoc.C.vñ
cogn.& ita ꝓcedat Rota.ccccclvj. quæ re vera ita loquit̃:& facit
rõ Rotæ.xciiij.de accepta.in antiquis: quia cũ de ſubſtãtia req-
rat̃ pñtationem fieri infra tp̃s datũ à iure, hoc cõcludenter p̃ſu-
mendum eſt:& nõ per præſumptiones omnino nõ ↄcludẽtes,
cũ poſſint adeſſe aliæ cãæ reiectionis, & tãto magis, ſi habẽs in-
ſtituere ꝓceſſerit admittẽdo aliam pñtationem, & multo forti⁹
ſi illũ talẽ pñtatum inſtitueret, cũ hæc ẽt erit ſñia & magis ꝓ iu-
dice, & pro ea, quã ꝓ p̃rono p̃ſumendum eſt: vt in d.rota.ccccc-
lvj.hr̃, vbi hic eſt verus caſus.& hoc etiam voluit Roch. vt ſ.re-
tulimus: licet ſimpliciter fuerit loquutus. ¶Scd̃o vero caſu.ſ.qñ
per habẽtem inſtituere fuit admiſſa pñtatio, & non reiecta, p̃ſu-
metur ꝓ pñtatione:& ſic illã factã fuiſſe infra tp̃s datũ à iure, qa
11 quilibet præſumitur facere actum, vt ſibi acquirat: vt ſ. dixim⁹.
poſt Rotam.xciiij.vbi aliquis.de accepta.in antiquis.quãuis ad-
miſſio fuiſſet facta, ſi & inquãtũ: qa oĩno admiſſa eſt, & illa ver-
ba ſi & inquãtum, apponunt̃ vt audiant̃ oppoſitiones, quas nõ
nego debere admitti, & poſſe ꝓbari ꝑ opponentes:& hoc ẽt vo
luit Roch.vbi ſ.¶Non obſtat.d.Rota.ccccclvj.quia vt eam.ſ.re
tulimus, ibi nõ fuerit admiſſa pñtatio, vt hic, ſed reiecta, imo ad
inſtitutionẽ ꝓceſſum: hic vero ſecus.¶Nec ob.id, ꝙ ſ. diximus
tempus quadrimeſtre eſſe de ſubſtãtia: quia ſatis ꝓbatum eſt, cũ
per ordinarium fuit admiſſa: cũ pro iudice præſumat̃: vt proxi-
mè diximus. Minimè ob.id qđ dr̃ non eſſe præſumendum ꝓ ap-
pellatione: niſi ſit ꝓbatum infra decendium eſſe interpoſitã: qa
ibi eſt ſñia contra eam: pro qua potius præſumendũ eſt, quam
pro appellatione: hic aũt nullus actus p̃cedit præſentationẽ ha
bens vim ſñię, pro quo præſumi poſſit potius, quam pro præſen
tatione:& ita ego tenerem:& nota prædicta: quia bene ↄſidera-
12 ta & noua: †qui autem actus pręſument̃ facti infra terminum,
& qui nõ infra terminũ quo fieri debebant: vide plenè per Fel.
in d.c.quo ad conſultationem per concluſiones in antepe.& ſe
13 quen.col.†& qñ in dubio onus probandi incumbat actori, &
qñ reo: pulchrè ponit idem Fely.in c.ex literis. in v.col.in verſ.
extra glo.pulchrum & vtile de probationib.vbi remiſſiuè mul-
ta ponit.

¶Vigeſimusſextus articulus j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Moram non poteſt purgare patronus, non præſentando in tempore à iure*
ſtatuto.
2 *Moræ purgatio non admittitur, quando à iure facta eſt executio.*
3 *Moram purgare non poſſunt eligentes non eligendo, & non conferendo in tẽ-*
pore à iure ſtatuto.

Circa Hanc qõnem primam principalem, dubitatur. xxvj.
1 †an patronus, qui nõ pñtauit infra tp̃s à iure ſtatutũ
ad pñtandum, poſſit morã purgare:& cõcludendum eſt ꝙ non:
2 †quia vbi executio eſt facta à iure, nõ admittit̃ purgatio in re.
Ita no.doct.in l.ſi inſulam.ff.de ver.ob.& glo.& doc.in reg.mo-
ra.de reg.iur.li.vj.Sed in caſu nr̃o executio eſt facta à iure: qa ela
pſo ſemeſtre vel quadrimeſtre ſtatim deuoluit̃ ad ſuꝑiorẽ libe-
ra ↄferendi ptãs: ꝓut ↄcludit Ab.in c.fi.c.ſed hic cadit.hoc tit.&
ꝓbat tex.in c.vnico.in verbo, quadrimeſtre.dũtaxat hoc ti.li.vj.
Idem vr̃ ſentire Abb.in c.ij.in vlti.q.de ↄceſſ.præb.& clatius Ro
ta.cclxiij.ſi ꝑꝑ negligentiã.hoc ti.in nouis.vbi ↄcludit ab vltimo
die quadrimeſtri ſtatim currere tempus ep̃o iure deuoluto ↄfe-
rẽdi.comprobat̃ hæc veritas ꝑ id, qđ decidit in ſimili Ab.& doc.
3 in c.ij.de cõceſ.pręb.& in c.licet.de ſupplen.neg.præla. †ꝙ ſi ha
bentes ius eligẽdi vel ↄferẽdi, nõ eligũt, vel nõ ↄferũt in tꝑe ibi
dem ſtatuto, nõ poſſunt poſtea purgare moram, ꝑ rõnem.ſ.alle
gatam. Sequit̃ prædicta Roch.in hoc tract.in verbo, honorificũ.
in xxxj.q.¶Fortificantur prædicta: nam ſi nõ pñt purgare morã
habẽtes eligere vel ↄferre, quib.impeditis vel ignorãtib. tẽpus
nõ currit.c.ne ꝓ defectu.& c.fi.de ele.c.ij.& c.quia diuerſitatem
de conceſ.præb.multo magis nõ poterũt purgare morã p̃roni,
ſiue eccleſiaſtici, ſiue laici: quib.ẽt impeditis & ignorãtib. currit
tempus: vt latè diximus.in viij.& ix.præced.arti.præſentis. q.

¶Vigeſimusſeptimus arti.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Termino elapſo à iure patronis conceſſo, ad præſentandum, ipſis non prę-*
ſentantib.an habens inſtituere poſſit eos admittere ad præſentãdum. & nu.
4.6.9.
2 *Conceſſio facta ſine capituli conſenſu, nulla eſt.*
3 *Tempus conceſſum ſine iudicis miniſterio, nec auferri nec prorogari poteſt.*
5 *Licere, verbum quid ſignificet. & nu. 7.*
8 *Epiſcopus cum ius prouidendi eccleſiæ ad eum deuolutum eſt, ex negligentia,*
vel ex lite non finita, põt ex gratia prorogare tempus præſentandi ipſis pa
tronis. Et non idem poſſit capitulum.

1 Dubitatur Vigeſimoſeptimo: †an habẽs inſtituere lap
ſo termino à iure patronis ↄceſſo ad pñtan
dum:& illis nõ pñtatib. poſſit eos ad pñtandũ admittere poſt ip
ſum tp̃s: p̃ſertim cũ mora ñ purget̃: vt in p̃ced.art. eſt dictũ. Iſtũ
arti.formauit Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.poſt prin.xlix.col.& di
cit ep̃m poſſe p̃ronis facere grãm: vt nihilomin⁹ pñtent, ẽt poſt
tp̃s datũ ad pñtandũ.alle.do. Ant.in c.ij.de ſupplẽ.neg.p̃la. & in
ſimili.in c.cũ vos.cica mediũ de off.ord.¶Tu aduertè do. Ant.
in d.c.ij.nõ dicere id, ad qđ ꝑ Gay.allegat̃: nã ſuꝑ gl.in verbo cõ
ceſſionib.dicit ibi nõ tenuiſſe ↄceſſionẽ ſm glo. qa facta ſine ↄ-
ſenſu capl̃i: ſine quo nõ p̃t de fructib.ſeu iurib.ep̃atus donare.c.
paſtoralis.de dona.& ſi volueris ĩtelligere d.Ant.fuiſſe loquutũ
2 in caſu nr̃o, nõ eſt verũ: qa †loquit̃ de ↄceſſione, q̃ fecerat ille
ep̃s de eccleſijs ſpectãtib.ad eius inſtõnẽ, vt illi monachi diſpo
nerẽt:& ille tex.ñ vult tales ↄceſſiones tenere: qa factę ſine ↄſen
ſu capl̃i: vt ſupplet ibi glo. q̃ ↄceſſiões erãt factę in totũ:& iõ re-
quirebat̃ ↄſenſus capl̃i:& ſic nõ loquit̃ de iſta ꝑmiſſiõe pñtatio
nis extra tp̃s: vt ibi patet ad ſenſũ: nec in c.cũ vos.aliqd ↄcludẽs
3 ad ꝓpoſitũ dicit.¶†Cõtra tñ dicta Gay.põt adduci: qa ſicut tẽ-
pus datũ ſine miniſterio iudicis nõ põt auferri. reg.indultũ.de
re.iur.li.vj.ita nec ꝓrogari ſicut dicim⁹ tp̃s datũ à iure ad appella
tionẽ finiẽdã, nõ poſſe ꝓrogari.c.cũ ſit.de app.& no.ĩ aut.offera
tur.C.de lit. ↄte.Sed hic hoc tp̃s eſt datũ à iure ſine hoĩs miniſte
rio, vt de ſe patet: ergo ſicut ñ p̃t auferri, ita nec ꝓrogari, & ſicut
currit ꝑ totũ vltimũ diẽ: vt dixim⁹.ſ.in xiij.præced.arti.dicto tꝑe
finito

finito nõ poſſe p̃ronos moram purgare:ergo multo magis nec
ſimpliciter admitti.¶Item qñ lapſus tpis abſorbet effectualiter
ius partis,& acquiritur epõ.c.ij.de ſupplẽ.negli.prę̃la.c.iij.c.ſi ve
ro.c.eam te.c.cum pp.hoc titu.ergo non poterit minui nec dila
4 tari. ¶†Tñ iſtis non obſtantib.tenerem in caſu nr̃o cum Gay.
vbi ſ̃.& rõnes prędictę non militant:quia pars,cui ius iſtud cõ-
ceditur,hoc patitur:& vult.ſ.ep̃s:non eſt ergo quod dãnificet̃:&
iõ rõnes iſtę nõ ꝓcedunt.vt p Card.in d.cle.vnica.in vij.colum.
in xxij.q.¶Et plus dico:licet allegata per Gay.nõ probent:tamẽ
pro cõcluſione ſua eſt tex.ſi bene ponderetur.in d.c.ij.de ſupplẽ.
negli.pręla.vbi eſt caſus,in quo p̃roni eccleſiaſtici fuerũt negli-
gentes in p̃ñtando,vel p̃ñtarunt,& non idoneum,& tp̃s fuit lap
ſum dicit ibi tex.liceat epõ in illis eccleſijs appellatione remo-
ta rectorẽ ordinare: & ex hoc nullũ p̃iudicium p̃ronis generet̃,
5 vt ibi:†& nos habemus verbum licere:ſeu licitum eſſe:ponere
cãm in volũtate illius,cui dr̃ eſſe licitũ:vt p Bar.& ibi oẽs in lege
ſtipulatio iſta.§.hi qui ſunt.ff.de verbor.obliga. maximè quãdo
refertur ad factum,vt ibi:ergo ep̃s poterit & conferre vel facere
gratiam p̃ronis:vt non obſtante lapſu tpis poſſit pręſentare, &
ipſe instituere, ſicut feciſſent infra tp̃s datum à iure ad p̃ñtandũ.
¶Et idem vult tex.in c.eam te.hoc ti.ibi,licitum tibi ſit.qui tex.
ſm cõmunem intellectum,loquit̃ qñ eſt lis de iure pa. inter pa
tronos eccleſiaſticos,quod debet finiri infra ſex mẽſes,al̃s ordi-
natio eccleſiæ deuoluitur ad ep̃m:& dicit ibi tex.licitũ tibi ſit lo
6 quẽdo instituere habẽti,vt ibi:†& ſic habes,ꝙ ſiue tp̃s datũ pa-
tronis ex negligẽtia labatur,& fiat deuolutio ad ſupiorem,ſiue
fiat deuolutio,qa non p̃ñtarũt idoneũ,& lapſum eſt tp̃s: ſiue qa
deuolutio eſt facta ad ſupiorem:qa lis ſup iure pa.non fuit infra
dictum tp̃s finita,ſtat in volũtate habẽtis instituere,vel ſolus cõ
ferre,vel p̃ronos ad p̃ñtandũ admittere:& p̃ñtatum instituere:
ſeu finem litis expectare, & eos admittere,p iura.ſ̃. allegata ab
alijs ita non põderata.¶Et ſi dic[illegible]s hoc ꝓcedere in eccleſiaſti-
cis p̃ronis:qa ita loquunt̃ ſupraſcripta iura: in laicis vero hoc
nõ ꝓcedere,ex quo ipſi intantũ ſunt capaces,inquantum ſonat
gr̃a à iure eis cõceſſa,& nõ vltra:vt dicunt doct.in ca.ij.de in in-
teg.reſti.cũ reddunt rõnem, quare eligentib.nõ detur tp̃s ad fi-
niendam litem ſuper iure eligendi:& p̃ronis ſic:de qua diximus
in xj.præceden.arti.& plenè iſtam rõnem ponderauimus. ſ̃.in
viij.præceden.artic.in mea noua cõſideratione,quã feci, quare
p̃rono impedito currit tp̃s:vñ nõ poteſt ep̃s illam gr̃am augere
ex quo ius nõ auget:ſed illam reſtringit ad quatuor mẽſes. ¶Et
licet hoc motiuum videatur nimium ſtringere: tñ adhuc dico
idem eſſe in p̃rono laico,quod in eccleſiaſtico: & hoc quia ius
ſimil̃r hoc pmittit.& adduco ꝓ hoc tex.in c.iij.hoc ti.ibi ordinet
antiſtes eccleſiam,ſicut melius ſm Deum viderit ordinandam:
& ſic remittit̃ arbitrio eius.ex quo fit, vt ipſe ep̃s poſſit eos ad-
mittere ſi ſibi videbit̃.c.de cauſis.de offi.deleg.¶Ad idem addu
co clariorẽ tex.de laicis ẽt loquentem.in c.ſi vero.hoc titu.nam
loquitur de patronis laicis litigãtib.ſuper iure pa.vt ibi apparet,
dum dicit,pro cõtrouerſia laicorum:& in eo dr̃,loquendo epõ
inſtituere habenti fas tibi ſit,quod eſt idem cum verbo licet: &
ſic ille tex.inducitur,vt alij.Poterit ergo ep̃s illos patronos ne-
gligẽtes vel lite nõ finita admitttere,ẽt poſt lapſum tpis, ſi vo-
luerit.¶Non obſtat mõ obiectio.ſ̃.facta.ſ.ius pa.eſſe ex gr̃a &c.
ex quo iſta gr̃a ita eſt extenſa à iure:vt apparet in iurib. ſ̃.alleg.
& ius cõcedens hãc libertatem epõ,dicetur hoc facere,& nõ ip
ſe ep̃s.¶Sed adhuc ꝯ prædicta poteſt adduci tex.in c.cum pro-
pter.hoc ti.qui loquit̃ de patronis laicis: vt patet ibi diſcordias
laicorum:& ibi infra quatuor mẽſes &c.& tñ dicit,ꝙ lapſo qua
drimeſtre loquendo epõ,ex tunc eccleſiam de perſona idonea
non differas ordinare: ergo de neceſſitate ep̃s habet ordinare
eccleſiã:ſed rñdetur illum tex.velle ordinationẽ non retardari:
& ſic fieri ex tũc,& non differri, fiet tñ vt epõ placebit, cum per
7 alia iura loquẽtia p†verbum liceat:& p verbũ fas tibi ſit, ordi-
natio ſit impoſita in ſua volũtate:& ſic poterit eã facere ad p̃ñta
tionẽ patronorũ laicorũ illis gratiam faciendo,eos ad p̃ñtatio-
nem admittẽdo,dummõ ordinatio eccleſiæ fiat, quanto citius
lapſo quadrimeſtre,& nõ differat̃,p d.c.cum ꝓpter.& ſic ille tex.
nõ obſt.¶Et ſi diceres,illum tex.cũ pp,adhuc obſtare, cum ve-
lit iure deuoluto habentẽ inſtituere,ordinare eccleſiam:& mõ
ordinaret illam p̃ronus:& qd̃ peius eſt,ordinaret extra tp̃s ſibi à
iure permiſſum.¶Adhuc rñdetur:ꝙ vere non dicit̃ patronus or
dinare eccleſiã,ſed inſtituens:vt diximus.ſ̃.in j.par.huius.ij. libr.
in j.q.prin.in vj.artic.dum tractauimus,an patronus dicatur or-
dinare eccleſiam.Et pro hoc ẽt facit diuiſio huius.ij. lib. quam
in eius principio poſuimus:cum enim ipſum librum appellaue
rimus eccleſię patronatę ordinatio,ipſam ordinationem diuiſi
mus in tres partes:quarum primã appellauimus ordinationis p̃-
parationẽ:& ſic p̃ñtem ordinationis actualitatem: tertiã in qua
tractabimus materiã inſtõnis,appellauimus ordinationis perfe
ctionẽ:p̃ñtatio eñi dat ius ad rem,quod nihil eſt:vt no.in c.cum
Bertold.de re iud.inſtitutio vero dat omne ius.c.ex frequẽtib⁹.
de inſti.reg.j.de reg.iur.lib.vj.& ſic quãuis hoc fit iure pmitten
te,ẽt finito tpe dato ad p̃ñtandum,vt ex ſ̃.allegatis iurib. colligi
tur.tñ adhuc,ſi bene ius hoc non extẽderet,ordinatio fit per in-
ſtituentem ſolum admittẽdo p̃ñtatum p p̃ronos, prout admit-
teret quẽlibet,cui ꝯferret,nec obſtat igitur.d.c.cũ ꝓpter.¶Sed
bene ex ipſo tex.poterit colligi ep̃m iure deuoluto non habere
ſemeſtre ad p̃ñtandum,vt multi dicunt:ſed quãto citius poterit
debere conferre:vt in d. ca. cum pp.niſi intelligamus illud non
differas.ſ.vltra ſemeſtre,per c.ij.de cõceſ.pręben.de quo tamen
8 latius dicetur.j̃.ſuo loco.¶Dicerem ẽt †vnum nouum,ꝙ ſicut
ep̃s cum ius ꝓuidendi eccleſię ad eum eſt deuolutũ ex negligẽ
tia vel ex lite nõ finita,põt facere gratiam:vt adhuc p̃roni p̃ñtẽt
idẽ poſſe facere cap̃lm:& poſtea metropolitanũ ĩfra eorũ ſeme
ſtre, ſi ep̃s infra ſuum ſemeſtre fuit negligens in conferendo vl̃
iure directo, vel iure deuoluto ex negligẽtia p̃roni: qa eadẽ eſt
ratio,& nõ dant ius alterius,ſed eorũ,quod non eſt eccleſię prę-
iudiciale.¶Sed in hoc aduerterẽ,& dicerẽ hoc nõ procedere in
epõ negligente ꝯferre ex iure proprio:qa elapſo ſuo ſemeſtri i⁹
ꝯferendi deuoluitur ad ſuperiorẽ:adeoꝙ nullo modo conferre
poterit:ſed ſuperior.c.ij.de ꝯceſ. prębẽ. vnde ſi ſuperior permit
teret eum ꝯferre,oĩno eſſet nulla collatio: qa per eam haberet
dare oẽ ius, & non poſſet, cũ illud non habeat: nemo enim dat
qd̃ nõ hẽt c.daibertũ.vij.q.j.niſi hoc faceret ex ſpeciali cõmiſſio
ne ſuperioris:& tũc diceret̃ facere ille,cuius noĩe fit, & non ipſe
ep̃s.c.ſane.de of.deleg.cum ſimi.in p̃rono eſt ſecus. Nam ſi ipſe
fuit negligẽs & habens inſtituere,adhuc negligens,ſuperior ad
quẽ fit deuolutio, poſſet admittere p̃ronũ, ſicut poterat facere
habẽs inſtituere,vt proximè ꝯcluſimus:& ipſe ſuperior inſtituẽ
do oĩa faceret:cum inſtitutio,quę per ipſum fit,tribuat oẽ ius &
non p̃ñtatio, quæ tribuit ius ad rẽ:ſecus eſt in collatione,quę tri
buit oẽ ius:& præſertim prædicta ꝓcederent,cum habẽtes inſti
tuere, & ſuperiores ẽt elapſo tpe dato ad p̃ñtandũ admitterent
p̃ronos ad p̃ñtandum pp ſcandala euitanda: nam tanto magis
hoc facere poſſent.Nota prędicta,qa nouiter ꝯſiderata,& credo
9 ea procedere. ¶†Vnum tñ non obmittam: ꝙ ſi p̃ronus eſt pri
uatus illa vice iure p̃ñtandi,, ex quo p̃ñtauit indignum: vt in c.
cũ vos.de offi. ordi.non poterit ep̃s illum admittere ad euitan-
dum, cũ priuatio p̃ñtationis pro illa vice ſit pœna.& in d.c.cum
vos.& diximus latè.ſ̃.ĩj.par.huius ij.lib. in x. q.p̃rin.in iiij. artic.
& ſi illũ admitteret ad p̃ñtandũ, liberaret eũ à pœna: & tñ ſolũ
papa põt eum reſtituere.Ita ſentit glo.in verbo,occultũ.in fi.in
c.ſi electio.de elec.lib.vj. & faciũt quę diximus. in xix.p̃ced. art.
Nota iſta,qa quotidiana,& nõ tactra:reliqua vidẽ.j̃.in vj.q.prin.
huius partis in xxij. artic. in verſi. diximus p̃ñtationem factam.

¶Vigeſimus octauus articu.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Tempus datum ad præſentandũ,an habens inſtituere poſſit contrahere ſeu abbreuiare in appoſitione edicti.& nu.2.8.10.& 11.*
3 *Dilatiões legales datæ ſine iudicis miniſterio,an poſſint per iudicẽ abbreuiari.*
4 *Tacens conſentire videtur,ſi iuſſus eſt loqui.*
5 *Iudex non poteſt abbreuiare terminum legis,vbi eo elapſo incurritur aliqua pœna.*
6 *De eligente & præſentante an idem iudicandum.*
7 *Argumentum de electione ad præſentationem,procedere.& nu.9.*
11 *Ius patro.quando competit aliquib.iure collegij,tunc maior pars poterit abbreuiare tempus iuris,& vocata minori parte præſentare.*

1 Erit XXviij. articul. huius j. q. prin. †nam ꝓximè diximus
ep̃m poſſe facere gr̃am patronis neglĩgẽtibus, & illos
etiam poſt tp̃s datum ad p̃ñtandũ admittere. ¶Modo dubi-
tatur:an hoc tp̃s datum ad p̃ñtandum, habens inſtituere, poſſit
abbreuiare in appoſitiõe edicti:puta,vacat eccleſia:& vnus vel
plures patroni p̃ñtant clericum habẽti inſtituere,qui facit appo
ni edictum iuxta formam.c.fi.de elect.lib.vj.qui tex.licet loqua
tur in electione,habet etiam locum in pręſentatione,ſm glo.&
doc.ibi,alius ſeu alij p̃roni nõ cõparent infra tp̃s p̃ñxum in edi-
cto:an per hoc ſit eis præiudicatum in tpe quatuor vel ſex men
ſium dato à iure patronis ad p̃ñtandũ,an vero poterunt infra re
liquũ ipſius tẽporis p̃ñtare, q̃uis nõ cõparuerint,& p̃ñtauerint
infra terminũ edicti.¶Io.An.format hunc arti.in c.ij. ad finem.
de offi.vica.lib.vj.quem ibi refert & ſequit̃ Gemi.in ij.col.& de-
cidunt huic p̃rono nõ cõparẽti infra terminũ edicti eſſe præiu-
dicatum:& aſſignant rõnem:quia p̃ronus nõ comparẽdo vr̃ cõ
2 ſentire p̃ñtationi factæ p alios:& ſic iſti vñr † ꝯclu[illegible]ere hoc mõ
ep̃m poſſe abbreuiare tp̃s à iure datum p appoſitionẽ edicti,iu-
xta formam.d.ca.fi.¶Sed aduertè, ꝙ ad hoc,vt iſta abbreuiatio
tpis teneat,requirit̃ ſequutã eſſe inſtõnem:nam alias re adhuc
integra,id eſt,inſtõne non ſequuta,ad inſtantiam prius pręſen-
tantiũ nõ erit præcluſa via p̃ñtandi alijs comp̃ronis,ſi adhuc ſu
inus

mus infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre. Ita vult Io. An. ibi dum ſe
remittit ad dicta per eum. in c. ij ſup gl. de his, quę fiunt à præla.
vbi hoc requirit. ſ. ſequutam eſſe inſtitutionem. & idem vult Ge
mi. in d. c. ij. in ij. col. de offic. vica. Quod etiam ſequit̃ ibi Philip.
¶Do. Fely. aũt in ca. cum Bertoldus. in v. col. in verſi. quid autẽ
ſi ordinarius. de re iud. tractat hunc articu. Et dicit primo ſibi vi-
deri non excludi patronum, ſi comparet infra ſemeſtre vel qua
drimeſtre: qa cũ à iure ſit ei datum dictum tp̄s beneficium dicti
tp̄is, nõ debet ei auferri. reg. indultum. de re. iur. lib. vj. cum con-
3 cor. ſicut etiam † dr̃ dilationes legales datas ſine iudicis miniſte
rio, nõ poſſe per iudicem abbreuiari ſm glo. in d. reg. indultum.
¶Poſtea dicit in ɔ̃rium facere, ꝙ no. Io. An. in ca. ij. de his, quæ
fiunt à p̄la. & in c. ij. de off. vica. lib. vj. cum quo dicit tranſire Do
mi. ibi: ꝙ facta vna p̄ntatione ſi apponatur edictũ cũ tp̄e, & in-
fra illud tempus p̄ronus nõ opponat, vr̃ ɔſentire illi p̄ntationi.
¶Sed dicit ipſe Fely. poſſe cõſiderari caſum, qñ quæritur vtrum
4 p̄ronus † ꝑmittens ſcienter labi tp̄s edicti, videatur pro tunc aſ-
ſentire p̄ntationi ab alijs factæ: & dicẽdum ꝙ ſic ꝑ ꝓximè dicta.
& ꝙ iuſſus loqui, ſi tacet, vr̃ cõſentire: & non dr̃ tunc iudex ab-
breuiare tp̄s datũ à lege: ſed facere actum permiſſum ad elicien
dum à patrono tacitam renuntiationẽ ipſius tp̄is legalis, cui ſi-
cut expreſſè ita & tacitè renuntiare p̄t: & dicit ſic ꝓpriè loqui Io.
An. vbi ſ. ad prædicta ẽt adducit Abb. in diſputatione ſua incip.
Augerio. in xiij. column. in fi. vbi dicit p̄rono præiudicare ſi fuit
propoſitum edictum: & nõ cõparuit infra tp̄s ad ɔ̃dicendum al-
leg. Io. And. & Abb. & Hoſt. in d. c. ij. de his, quæ fiũt à p̄la. ¶Do.
Roch. etiã ſequit̃ p̄dicta in hoc tract. in verbo, honorificũ. in ij.
q. prin. qui ꝓ hoc adducit Imo. poſt Lap. loquẽtes in fortiorib⁹
terminis in cle. plures. in iij. col. hoc titul. ſ. contradictionẽ vnius
ex patronis vel minoris partis volentis expectare tempus qua-
tuor menſium, non attendi, quando maior pars præſentauit: &
mouetur, quia fruſtra expectaretur pręſentatio minoris partis,
cuius euentus nihil operaretur: per l. aliquando. ff. ad Velle. qđ
dicit notandum: alleg. etiam no. per doct. & maximè Abb. in pe.
col. de elect. vbi tractant, qñ poteſt maior pars collegij ſine mi-
nori & è cõtra: quia eſt tempus iuris in quo actum habẽt expe-
dire. ¶Adducit etiam Cald. conſi. x. ſi vniuerſitas eſt patronata,
ęquiorem eſſe opinionem maiorem partem non inſtante ter-
mino iuris aſſignare terminum pręſentationis faciendę. ¶Sed
ɔ̃ prædicta videntur facere alia dicta do. Fely. in d. c. cum Bertol
dus. in v. col. in verſi. aliquando vero. de re iud. vbi ponit aliũ ca-
ſum. ſ. quãdo quæritur, quid ſi patronus comparet infra termi-
num edicti: & opponit, ne præſentatus vlterius inſtituat̃, ex quo
prætendit ad ipſum ſpectare præſentationem, inſimul vel ſin-
gulariter, & tñ tunc non præſentat alterum: nec ẽt vult præſen-
tare infra tempus edicti: ſed vult vti beneficio tp̄is legalis vſque
ad finem quadrimeſtris vel ſemeſtris: & dicit hunc caſum non
declaratum ab aliquo quem viderit, in quo caſu credit patro-
num non teneri præſentare infra tempus edicti, per d. reg. indul
5 tum. ¶Et † etiam optima rõne: quia licet tempora præfixa à le-
ge quãuis ſine miniſterio hoĩs poſſint ex cã ꝑ iudicẽ abbreuia
ri. vt latè firmat Bar. in l. ij. ff. de re iud. cum ſuis concor. tamẽ vbi
incurritur aliqua pœna, termino legis lapſo non poteſt iudex
ipſum abbreuiare. alleg. gl. no. iuncto tex. in ca. j. in verbo, tertiã
vocationẽ. de mili. vaſ. qui ɔtu. eſt in vſi. feu. & dicit facere gl. in
cle. j. in verbo, tertio. de vi. & hon. cle. & dicit ſe ſatis dixiſſe. in c.
cum ſit romana. in iiij. col. in ver. limita quarto. de appel. ſed di-
cit ipſe, in ꝓpoſito lapſo ſemeſtre vel quadrimeſtre patronus
amittit ꝓ illa vice ius præſentãdi: ergo iſtud tp̄s inductum pœ-
næ nõ p̄õt ꝑ ordinariũ abbreuiari. ¶Et ſubdit nõ obſtare dictũ
Io. An. in d. c. ij. de his, quę fiunt à p̄la. quia nõ eſt pręfixum tẽpus
à lega ad agendum de contemptu, ſm Abb. in d. c. ij. vnde credit
ipſe canonicũ nõ comparẽtem infra tp̄s edicti, nõ poſſe dicere,
nolo agere de ĩiuria poſt edictũ: qa nõ habet tp̄s à lege indultũ
ad agẽdũ de ɔtemptu: & iſta dicit notãda, tanquam nouiſſima.
¶Certè hæc dicta Fely. ſunt ɔ̃ria dictis. ſ. per Imo. Abb. & Cald.
vt dicit Roch. vbi ꝓximè in quãtum p̄dicti doc. p̄ſupponunt, ma
iorem partem patronorum poſſe præiudicare minori: & pręſen
tare etiam nõ inſtante termino iuris: & do. Fel. pręſupponit ſim
pliciter & indiſtinctè vnum ex patronis cõparentem poſito edi
cto, & dicentem ſe velle axpectare tp̄s ſibi à iure ɔceſſum, debe
re audiri. ¶Do. Roc. vult ſaluare Fel. in caſu, qñ ille qui præſen-
taſſet ante tp̄s, nõ eſſet maior pars: ſed ſi eſſet maior pars, ꝓcede
ret dictũ Imo. ꝑ eius fundamẽtum, & ꝙ maior pars poſſit p̄iudi-
care minori ẽt nõ inſtãte tp̄e dato ad actũ explicãdum, dicit te-
nere Abb. & illum alios ſequi. in c. cum oẽs. in fi. col. de conſt. &
haberi ẽt per eum: & alios plenius. in c. cũ nobis. de elec. ¶Do.
6 Roch. vbi ſ. contra dicta per Fel. dicit, ꝙ licet illa videant̃ † ęqua
tamen fundamentum eius non videtur tutum: quia idem eſt in
habente ius eligendi, & in habente ius pręſentandi. ſ. ꝙ lapſo tẽ-
pore ſibi dato à lege ad eligẽdum, excluditur ab eligendo. ca. ij.
cum ibi nota. de conceſſ. pręb. melius allegaſſet. c. ne ꝓ defectu.
& c. fi. cum alijs de elect. & tñ per terminum aſſignatum in edi-
cto, poteſt ſibi præiudicari indiſtinctè. d. c. fin. de electio. libro vj.
¶Niſi dicas, dicit ipſe ſaluando d. conclu. illum tex. non loqui
in caſu qñ habens ius eligẽdi compareret: & diceret ſe velle vti
termino legis: ſed loquit̃, qñ tacet, & non comparet: quia vr̃ cõ
ſenſiſſe: vt ſ. eſt dictũ. ¶Soluit & alio modo illum tex. c. fi. loqui,
qñ edictũ ꝓponit̃ ꝓ cõfirmatione: & nõ pro electione faciẽda:
quia tũc nõ proponit̃ edictũ: ſed ſeruat̃ forma. c. qa pp. de elect.
vbi Abb. in pen. col. & tradit̃ ꝑ eũdem poſt alios. ĩ c. in cauſis. co.
ti. & in d. c. cum oẽs. de conſti. in fi. vbi ẽt Moder. quod dicit eſſe
notandum pro declaratione. d. cap. fi. & ita reſidet do. Roch. ibi.
¶Quid dicendũ in hac difficultate: tu aduerte: nam credo dicta
do. Roch. nõ ꝓcedere: & primum dictum cum vult ſaluare do.
Fely. à dictis Imo. & Cald. ſeu potius voluit concordare Fely. cũ
illis eius concordia nõ ꝓcedit: nam Fel. tenet ibi, ſiue maior pars
patronorum p̄ntet prius, ſiue minor, vnum poſſe cõparere, & di
cere ſe velle expectare tp̄s datum à iure: & debere admitti, vt
ibi Fel. quare mala ſaluatio & cõcordia, cum hoc nullo mõ ve-
lit Imo. nec Cal. Sed tu poſſes aliter ɔcordare iſtos doct. ſ. vt do.
Fely. loquatur in p̄ronis, qui ſunt p̄roni iure ſinguli, & non ha-
bent vna ſimul cõuenire, nec vnico actu p̄ntare: vt in c. iij. vbi ꝑ
doc. hoc ti. & ideo quilibet eorũ poteſt qñ vult infra terminum
præſentare. ¶Cald. vero loquit̃, qñ patroni habent p̄ntare ratio
ne collegij: puta qa vniuerſitas eſt p̄rona: vt eſt caſus ſui cõſilij.
nam in illis ſeruandum eſt, ꝙ ſeruat̃ in electionib. & ita loquit̃
Abb. in d. c. cum nobis. in c. in cauſis. de elect. & in c. cum oẽs. &
ibi Mod. de cõſti. ¶Cum dicto tñ Imo. durior eſt concordia: qa
Imo. loquit̃ in puris patronis iure ſingulari. & dicerem ꝙ ex quo
vnus patronus p̄õt habere maius ius quam alij: puta, quia ipſe
eſt qui ſolus fundauit: alij vero oẽs ſimul dotarũt: vel quia vnus
eſt hęres vnius fratris: alij vero alterius: & ſic vnus ſolus p̄t habe
re quantum oẽs: vt nota. in c. j. & in c. nobis. hoc ti. & in cle. plu-
res. eo. ti. quia ep̄s non p̄õt eſſe certus, quãtum ius habeat qui p̄-
ſentauit: & quantum qui nõ admittet oẽs: & in his terminis ꝓ-
cedat dictũ Fel. qñ ignorant̃ iura dicẽtiũ ſe p̄ronos. ¶Imo. vero
loquitur, qñ eſt certum de iurib. patronorum: puta quia funda-
tio eccleſię eſt recens: vel quia in curia alias fuit ſuper hoc iudi-
catũ: & ſic eſt certus habens inſtituere, pręſentantes habere ma-
ius ius: & nõ p̄ntantes hr̃e minus ius: quia tũc nõ eſt neceſſe illũ
expectare: ex quo fruſtra expectat̃ euentus &c. & ita ꝓcedat di-
ctum Imo. poſt Lap. qui verè loquuntur, qñ erat certũ de mi-
noritate iuris illi⁹ nõ p̄ntantis, & volentis expectari: vt ex eorũ
verbis. ſ. relatis patet: & puto hãc ɔcordiam eſſe meliorẽ cũ illa
Roc. clarè appareat nõ cõcludere. ¶Succeſſiuè dico fundamẽ-
tũ do. Roch. ɔ̃ Fely. in quo argumẽtat̃ de electione ad pręſenta
7 tionem ꝓcedere: nam † in electione fit deuolutio in pœnam, vt
in p̄ntatione: & tñ in electione in edicto abbreuiari tp̄s ſeu ter-
minus p̄t, per d. c. fi. de elec. lib. vj. Ita & in p̄ntatione cũ ille text.
ſm oẽs habeat ẽt locum in p̄ntatione. ¶Fortifico iſtud motiuũ
ɔ̃ do. Fely. & dico multo magis debere poſſe in edicto abbreuia
ri tp̄s datum ad p̄ntandum: quã tp̄s datũ ad eligẽdum: nam in-
fra illud tp̄s eligentes nõ habent niſi eligere: & ſi bene eſſet lis ſu
per iure eligendi, & non terminaretur infra dictum tp̄s, nõ de-
uoluitur ꝓuiſio ad ſuperiorem: vt per doc. oẽs. in c. ij. de in inte.
reſti. & diximus latè. ſ. in xj. præced. articu. & tñ in patronis præ-
ſentatio eſt facienda infra dictum tp̄s, imo & lis quæ emerſerit
ſuper iure pa. finienda infra dictum tp̄s, alias illo elapſo ad ſupe
riorem deuoluitur ꝓuiſio. c. iij. c. eam te. c. ſi vero. c. cum pp. hoc
ti. quõ igitur erit expectandus, q dicit ſe nolle nunc p̄ntare, ſed
velle expectari in fine tp̄is, tum poterũt oriri in p̄ntatione mul-
tæ lites ſuper ipſo iure pa. ſeu ſuper pręſentatione ex vi iuris pa.
vel ſuper nõ ɔcorodia: vt latè diximus. ſ. in ix. præced. artic. & ſic
intereſt patronorũ, vt cito fiant præſentationes: vt ſi lites oriant̃
poſſint infra illud tp̄s decidi, ne priuẽtur ꝓ illa vice iure p̄ntandi
iurib. p̄dictis: qui timor nõ eſt in electione: multo fortius, & in
p̄ntatione: & nota hoc motiuũ: qa eſt magnũ ɔ̃ do. Fely. ¶Con-
cordiæ vero ſeu ſolutiones datę ad d. c. fi. per do. Roch. nõ pro-
cedunt. Prima. n. ſolutio eſt tex. in d. c. fi. non loqui, qñ aliquis cõ
pareret, & diceret ſe velle vti tp̄e dato à lege: ſed loqui, qñ tace-
ret, & non ɔ̃diceret, quaſi dicat do. Fely. fuiſſe loquutũ, qñ aliqs
compareret & peteret ſe expectari: & hunc caſum non eſſe. in d.
c. fi. ¶Ego dico ſalua pace: nã ille tex. loquit̃ generaliter de om-
ni ɔ̃dictione, vt ibi patet: Verũ tamen eſt, cum ille tex. loquatur
in electione ꝙ nõ poteſt cadere in eo ɔ̃dictio vni⁹ dicẽtis ſe vel
le expectari: qa cũ electio cõpetat collegio, ſeruabitur, ꝙ dr̃ per
doc. in d. c. cum nobis. de elect. p̄ſertim ꝑ Abb. dic ſtatuto, ꝙ pro
electione facienda, & electorib. euocatis maiorẽ partem poſſe
eligere: quãuis minor nõ veniat. Verũ ſi aliud collegiũ vellet ſe
oppone

opponere,& diceret ad ſe ſpectare ius eligentis:& moueret alte
ri collegio litẽ ſuꝑ petitorio,vel poſ.lis eſſet ꝓſequẽda|: vt in d.
c.ij.de in integ.reſti.& in c.cum dilectus.de ɔſuet. & diximus.in
xj.pręced.articu.Igitur inquantum ille tex.loquit̃ de elect. non
8 poſſet verificari in vno † ex electorib.qui diceret ſe velle expe-
ctari ꝑ totum tp̃s datum à iure:imo dicerem ꝙ ſi daret̃ caſus, vt
hoc poſſet facere vnus ex electorib.potius ſibi quã vni ex p̃ro-
nis eſſet ꝑmittendum:quia ſi oriretur lis,non haberet de neceſ
ſitate finiri.j̃.illudmet tp̃s.d.c.ij.de in integ.reſti.& diximus pro-
ximè in ver.fortifico iſtud.& quia ille tex.c.fi.ſm communẽ opi.
oĩum doc.habet ẽt locum in p̃ronis:& in illo tex.gñaliter dr̃ ve
niãt ad opponẽdum inquãtum hẽt locum in p̃ronis:ꝓut cõiter
intelligit̃,vr̃ diſponere poſſe ꝓponi oẽs oppoſitiones:& ſic ẽt
iſtã volo expectari ꝑ totũ tp̃s,&c.& tñ ille tex.hanc oppoſitionẽ
vr̃ excludere,cum velit,ꝙ elapſo termino edicti ꝓcedatur ad in-
ſtitutionem ſpretis illis,qui nõ comparuerunt: & ſic ſaluatio d.
Roch.ad dicta do.Fely.ſeu ſaluatio.ad d.c.fi.non ꝓcedit,vt s̃.pa
tet. ¶Alia eſt ſolutio do.Roch.ad motiuum.s̃.formatum ɔ̃ do.
Fely.volendo ipſum ſaluare,vt ipſe loquat̃ quando poneretur
edictum ꝓ præſentatione facienda.Sed tex.in d. c.fi.loquit̃, qñ
in cã electionis fit edictum ꝓ danda ɔfirmatione: quia pro ele-
ctione facienda iam eſt data forma.in ca.quia pp.de elect.& ſic
vult Roch.in cã p̃ñtationis edictum apponi ante pręſentationẽ
ꝓ p̃ñtatione faciẽda:certè miror ſummopere de tanto p̃re:nam
edictum ſemꝑ ponit̃ aliquib. p̃ronis p̃ñtãtib. quia eſt quædam
citatio ad non p̃ñtantes ꝓpter pręſentationem præuiam: & iõ
9 ſicut † in electione fuit facta appoſitio edicti:Ita ẽt fieri debet fa
cta p̃ñtatione:& ita loquuntur doct.in dict.c.fi. volentes illum
tex.loquentem in electione,hr̃e locum ẽt in p̃ñtatione,& ea fa
cta:nam ſi ſecus diceretur,ad qd per edictum citarentur volen-
tes ɔ̃dicere:patet ergo ex omni capite falſa dicta ſolutio,quam
forſan non fecit do.Roc.Sed gallo p̃ſſus bidellus Azonis: & ſic
reſtat motiuum ɔ̃ ſm caſum do.Fely.de patrono expectãdo ad-
huc manere in ſuo robore. ¶Contra quem ſm caſum do. Fely.
adduco aliud motiuum, ꝙ ex practica ꝑcipitur: vacat eccleſia,
aliqui p̃roni comparent & p̃ñtant clericum,c.aſſerendo ius pa.
ad eos ſpectare:vel eos eſſe in quaſi poſ.præſentandi : & petunt
p̃ñtatum inſtitui:ep̃s nolens cito manum imponere,iuxta dictũ
Ap̃li,feciſſe citationem certam:ſed qa ignorat citãdos:& vt ſer
uet formã.d.c.fi.de elect.lib.vj.fecit apponi edictum cum termi
no,dicat mihi aliquis,qd dñt p̃ñtantes ius pat. vel quaſi poſſ.ad
eos ſpectare,& quid vltra dñt p̃ñtantes:& p̃ñtatus illum p̃ñtatũ
debere inſtitui,nõne in hoc iſti ſunt actores,qui ꝓpoſuerũt eo-
rum iura coram habẽte inſtituere:certè ſic.d c.fi.rõne edicti ve
niet ɔ̃dictor:& quid dicet,ſum ego p̃ronus,nõne ſi dicit ſe ſolũ
patronũ ɔ̃dicit & cõteſtat̃ litem cũ p̃ñtatoribus:& ſic illos non
eſſe patronos,nec in quaſi poſſ.p̃ñtandi,& illum non inſtituen-
dum:certè ſic.¶Si vero diceret habere ius pa.cum eis,aut dicet
ſe habere maiorem partẽ,& orietur lis,& ɔteſtatio eius fiet ſuꝑ
maioritate vel minoritate iuris patr. p̃ñtantium,ſeu eorũ quaſi
poſ.vel ſuper inidoneitate,ſeu idoneitate p̃ñtati:nõne iſta erunt
videnda:& ɔ̃dictor citatus per edictum qui à principio erat reꝰ
volũtarius,nũc efficit̃ neceſſarius:certè ſic:qũo ergo poterit di-
cere,nolo ſequi litem,quã agens ꝓſequit̃:certè neſcio qũo põt
hoc eſſe:præſertim, quia ſi lis nõ finiretur infra tp̃s datum ad p̃ñ
tandũ,fieret deuolutio ad ſuperiorẽ:& ſic iſto mõ quilibet poſ-
ſet ſupplãtare p̃ronum,dicẽdo ſe p̃ronũ:& velle expectari vſq;
ad totum tp̃s iuris:& tunc p̃ñtando oriet̃ lis,& non poſſet finiri,
quin tp̃s laberetur,& fieret deuolutio ad ſuꝑiorẽ:& ſuperior pp
hoc forſan ɔferret bñficium,cui vellet iſte ſupplãtator,qui nul-
lo modo eſt p̃ronus. Vel ſi eſt,parũ ius in ipſo iure pat. haberet,
vel ɔferret alteri:& hmõi ſupplãtationes reprobant̃ à iure: vt di
cunt doct.de ep̃o volente litigare cum p̃rono,vt illi non currat
tp̃s:qa iſto mõ poſſet ſupplantari per ep̃m:vt in cap.cum vos.de
off.ord.& in c.eam te.hoc tit.& diximus latè.s̃. in ix. pręceden.
articul.in iiij.caſu.Et ideo.in xij.arti.in verbo, & incidenter dedi
cautelam vero patrono,cui mota eſt lis per aliquem,vt ꝓteſtet̃:
quia per eũ nõ ſtat quin lis finiatur:& ꝓducat iura ſua, vt euitet
hanc ſupplantionem.¶Si vero iſte compareret,& diceret ſe cõ
patronum,& habere quid iuris,& ſic minimum qũo eſſet expe
ctandus ꝓpter illud minimũ ius:certè non:cum ipſe hoc fuerit
confeſſus:& nulla maior ꝓbatio &c.Et ideo ſuccederet opinio
Lap.& Imo.vt non expectaretur:quia fruſtra expectaretur eius
euentus,cum nihil operaretur : & ꝓpter iſta ego ſemper tenerẽ
contra do.Fely.in ſecundo ſuo caſu,parcat mihi ſua autoritas re
10 iectis ſaluationib.do.Roch.quæ non militant. ¶ † Et ex iſtis fa-
ciamus nos plures caſus. Et primus erit, qñ poſito edicto cum
minori termino tpis iuris ſi comparet aliquis, & dicat ſe velle
expectari,& præſentare in fine tpis ſibi dati à iure,nõ audiat̃:ſed
ꝓcedatur,ac ſi non comparuiſſet.Verum ſi voluerit producere
iura ſua,audietur in illis.alias nõ:& iſtam tene pro Firma. con-
clu.¶Scd̃s erit caſus,qñ patroni qui primo comparuerunt,p̃ñta
runt:& eſt oppoſitum edictum,& nullus cõparuit:& eſt certum
aliquẽ aliũ hr̃e iura minima in ipſo iure pat.de quo haberi põt
ſcĩa:qa creatio beneficij eſt recens:vel ex alia ſñĩa lata inter eaſ-
dem partes trãſacta in rem iudicatã:& tũc p̃t ꝓcedi ad inſtitutio
nem ẽt tpe iuris non elapſo,ſm Imo.de quo tñ dubito:quia po
tuiſſent aliqua de nouo eueniſſe:puta noua ſucceſſio vel dona-
tio:ſed dictũ Imo.poſſet ſaluari,qñ aliqui p̃ñtarunt vt collegiũ:
vt in ſequenti caſu:vnde in hoc caſu dicerem fore citandum il-
lum patronum certum,vel ipſum eſſe admittẽdum, fiat inſtitu-
tio:vt dicemꝰ.j̃.in ix.caſu.¶Tertius eſt caſus,qñ ius pat.cõpetit
11 aliquib. † iure collegij:& tũc maior pars poterit abbreuiare tp̃s
iuris,& vocata minori parte p̃ñtare,vt fit in electione,ſm dicta
per Abb.& doct.in c. cũ nobis.de ele. & ita intelligerẽ ꝓcedere
dictum Cal.in d.ɔſi.x.hoc tit.& Imo.in d.cle.plures.licet re vera
Imo.gñaliter loquatur.¶Quartus eſt caſus,qñ eſt facta præſen
tatio,& appoſitum edictum per ep̃m cum minori tempore iuris
& nullus cõparuit:& ſic p̃ñtantes ꝓduxerũt eorũ iura:& ſm Fe-
ly.& Roc.& inſtõne nõ ſequuta q̃uis cõparentes infra tp̃s non
audient̃:vt vult Fely.in primo caſu ſuo,ego hoc non tenerem:
qa cũ ſimus adhuc infra tp̃s iuris,& res eſt integra,cur nõ admit
tetur volens p̃ñtare:tum ẽt qa Io.an.Hoſt. Gemi. & oẽs. s̃. alle
gati pręſupponũt inſtitutionem ſequutam:& ideo Philip.fran.
pro hoc allegat in arg.c. ɔſultationib.hoc tit.quaſi velit ex quo
p̃ñtantes reperti ſunt in quaſi poſ.& ſequuta eſt inſtitutio,impu
tetur ei,qui in termino edicti non cõparuit:prout in d. c ɔſulta
tionibus.imputat̃ proprietario : qa aſs inſtitutio eſſet fruſtrato-
ria: & ſic iſte quartus caſus eſt , cũ facta fuerit p̃ñtatio & elapſus
terminus edicti,& ſequuta inſtitutio:nã q̃uis ſuperſit de tpe iu-
ris, non audiet̃ aliquis p̃ñtare volens : niſi vellet rep̃ñtare inſti-
tutum.Nã poſſet pro ɔſeruatione quaſi poſ.ſuę.d.c.ɔſultationi-
bus.arg.c.eam te.&.c.cum pp.cum ſimi.hoc tit. ¶ Quintus erit
caſus quãdo facta eſt pręſentatio & appoſitũ edictũ cũ minore
tpe termino iuris:& terminus edicti eſt elapſus : & inſtitutio nõ
ſequuta:& alter cõparet:& ſumꝰ adhuc infra tp̃s iuris:& tũc iſte
talis comparens admittet̃. ¶ Verum ſi appareret ex fraude in
fine tpis cõparuiſſe, & oppoſuiſſe litẽ ſuꝑ iure pa.vel quaſi poſ.
ipſius,ſeu in pręſentatione ex vi iuris pa.vt infra illud tp̃s lis nõ
finiretur, & ſupplantaret p̃ñtantes:& diceret tales nõ admitten
dos:maxime ſi ɔſtat de iuribus illorũ, qui p̃ñtarũt:arg. c. ſedes.
de reſcrip.& c.ſi electio.ĩ fi.de elec.lib.vj.&. s̃. diximꝰ. ¶Sextus
eſt caſus, qñ p̃ñtatio eſt facta,& poſitum edictũ cum minori ter
mino tpis iuris, & cõpatroni,vel prętẽdẽtes habere ius pa.ſciũt
terminũ edicti,& patiũtur illũ labi:& qa videntur tacitè appro-
bare p̃ñtationem factam,ſi veniant poſt terminũ edicti ẽt inſti-
tutione non ſequuta, non debent admitti.¶ Et aduerte ſcĩam
p̃ñtationis factę:& termini edicti debere ꝓbari:qa tũc videntur
ɔſentire tacitè:& approbare p̃ñtationẽ factam:nã alias crederẽ
non ꝓcedere:& in iſto caſu poſſet ſaluari Fel. in primo caſu ſuo
12 qui certè ita loquit̃.¶Licet adhuc † poſſem dicere, ꝙ ſi iſti pa-
troni nouiter cõparentes eſſent laici, & dicerẽt ſe tacitè appro
baſſe primam p̃ñtationem factam per comp̃ronos: nunc autẽ
p̃ñtant talẽ accumulatiuè, tenerẽ eos hoc facere poſſe , ex quo
p̃ñt variare.c.cum aũt.cum ſimi.hoc tit.dũmodo non ingerant
litẽ ſuper ipſo iur.pa.& nõ finiri poſſet infra tp̃s iuris:& ſic appa
rere de fraude, per dicta.s̃. in pręcedẽ. caſu. ¶ Ex quibus oĩbus
habes ɔcluſionem ad principalem intentũ huius artic.ſ.hñtem
inſtituere, poſſe alijs ſupraſcriptis cõcurrentibus in eius edicto
abbreuiare tp̃s datum p̃ronis à iure ad p̃ñtandum.& hoc per te.
in d.c.fi.de elec.lib.vj.loquentẽ in electione, & locum habentẽ
etiam in p̃ñtatione.qd̃ limita,vt dicemus.j̃. in vj. q. prin. huius
partis in xj.artic.verſus finem in verſi.& ex ſupraſcriptis.

¶Vigeſimusnonus articulus j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patroni ſi habeant quadrimeſtre vel ſemeſtre ad præſentandum , eccleſiæ vacantis cuſtodia ad quem ſpectabit intra dictum tempus.*
2 *Patroni eccleſiaſtici & laici, quid differant.*
3 *Eccleſiæ patronatæ clericorum vacantis cuſtodia pertinet ad patronos eccleſiaſticos.fallit in eccleſia collegiata,item, quando Papa dat viſitatorem.Item, in patrono negligenti.nu.6.8.9.*
4 *Facere per ſeipſum videtur, qui per alium facit.*
5 *Eccleſiæ cuſtodiam habet is, cui ius inſtituendi competit.& nu. 13.*
7 *Eccleſię vacantis cuſtodia debita patronis eccleſiaſticis, an poſſit per ipſos patronos archiepiſcopo committi.*
10 *Eccleſiæ patronatæ laicorum vacantis cuſtodia, ad epiſcopum pertinet, nõ ad ad patronos.limit.nu. 12.14.15.*
16 *Eccleſiarum nõ patronatarum cuſtodia, vel de iure pa.ſed tamen collegiatarũ ad quos ſpectet, Et quid in eccleſia epiſcopali, & regulari. remiſſ.*

Pro

Cæſar Lambertinus Epiſcop.

Pro complemento Huius materię temporis da
ti à iure ad præſentandum
eſt videndũ, quãr iſto medio tempore ecclesia gubernabiť: &
maximè cum durat vacatio ꝓpter cõtentiones p̃ronorũ. ¶Et
ideo dubitať.xxix.quia p̃roni habẽt ſemeſtre vel quadrimeſtre
1 †ad p̃ntandum, infra dictum tp̃s: eccleſiæ vacantis cuſtodia ad
quem ſpectabit. ¶Docto.tractant hũc arti.in c.bonæ.de app.&
in c.cum vos.de off.ord.& in effectu omnes ↄcludunt cuſtodiã
eccl̃iæ, ſeu bñficij de iure pa.eccleſiaſticorum ſpectare ad ipſos
p̃ronos.& de hoc dicũt eſſe tex.in d.c.bonæ.& in c.cum & plan
tare.in §.cum in eccleſijs.de priuil.& volũt doct.& p̃ſertim Ab.
ꝑ illum tex.& glo.in ij.colum.in ver.primo caſu.de p̃ben. ¶Sed
eccleſię patronatæ laicorum cuſtodiã dñt ſpectare ad ordinariũ
& de hoc eſſe tex.exp̃ſſum.in d.ca.cum vos.vbi ideo Papa vult
poni ibi œconomum: q̃a erat ius pa.laicorũ. Secus, ſi fuiſſet ec-
cleſiaſticorũ: vt ibi vult Io.An.Abb.& oẽs.& dicit Ab.in d.c.cũ
vos.in fi.glo.j.eſſe intelligẽdum p̃ronum eccleſiaſticũ cum cle-
rico competit ius pa.rõne eccleſię, & nõ p̃rimonij: q̃a tunc cẽſe
2 retur laicale: †& ſic eſt vna de differẽtijs inter p̃ronos eccleſia-
ſticos & laicales: vt p̃roni eccleſiaſtici habeãt cuſtodiam eccl̃iæ
vacãtis, laici p̃roni vero nõ: vt dicit Abb.in c.cum ꝑꝑ.in viij.dif
ferentia.hoc ti.& iſta eſt cõis opinio quã tenet Io.An.Car.But.
Abb.& omnes.in d.c.cum vos.& Propoſi.in d.c.bonę.& Gay.in
repe.c.fi.de elect.lib.vj.in xvij.col.& dicit Abb.in d.ca.cum vos.
ſuper glo.j hoc eſſe notandum.ſ.p̃ronos laicos non poſſe habe
re cuſtodiam eccleſiæ vacãtis: q̃a in multis eccleſijs de facto ſer
uatur ↄ̃rium: ſubdit etiam ibi Abb.ꝙ caſu, quo eſt p̃ronus eccle
ſiaſtic⁹, q̃a ipſe habet cuſtodiã eccleſię, nõ eſt ibi ponẽdus œco-
nomus ꝑ ep̃m: & ideo litera.in d.c.cum vos.voluit ꝓuidere, vt
in ea: & dicit fore mẽti tenẽdum illum tex.ſm̃ illum intellectũ.
3 ¶†Sit igiť vna ↄcluſio, ꝙ qñ eccleſiaſtici ſunt patroni cuſtodia
illius eccleſiæ ſpectat ad p̃ronos eccleſiaſticos: & ideo ep̃s non
hẽt ibi ponere œconomũ: ſed p̃ronus eccleſiaſticus recipiet fru
ctus & cõſeruabit ſucceſſori: vel illos in eccleſiæ vtilitatem cõ-
uertet: & ſi ſibi videbiť, poterit ipſe ibi ponere œconomũ, qui
4 p̃dicta faciet, ſi ipſe ad hęc vacare non poterit: †q̃a qui ꝑ alium
facit ꝑ ſeipſum facere vr̃.regu.qui ꝑ alium.de regu.iur.lib.vj.Ita
volunt omnes in locis.s̃.alleg.Inn.& oẽs.in c.vnico.vt eccleſia-
5 ſtica bñficia.& in c.j.ne ſede vacan. ¶†Et intantũ hoc ꝓcedit, ꝙ
licet ſit reg.de qua ꝓximè, illum habere cuſtodiam eccleſię, qui
habet ius inſtituendi: vt in glo.pen.in fi.in d.cum vos.nihilomi-
nus p̃ronus eccleſiaſticus nõ habet ius inſtituendi, ſed p̃ntandi,
& tñ habet cuſtodiam: & põt ponere œconomũ, ſicut põt is, q̃
habet ius inſtituendi: vt ꝓximè diximus per d.reg.qui ꝑ alium.
& expreſsè voluit Abb.in d.c.cum vos.in vlti.col.ſuper.d.gloſſ.
pen.in verſi.ſecũdo nota ex glo.& eſt rõ: q̃a cum p̃rono eccle-
ſiaſtice ſit de tp̃alib.rñdendum.c.ij.xvj.q.ij.de capel.mona.li.vj.
ideo ipſe & nõ ep̃s habebit cuſtodiam eccleſiæ vacãtis.d.c.bo-
nę.& Hoſt.allegat in arg.c.relatum.el ij.in §.nomine.de teſta.&
in d.c.cum & plãtare.§.in eccleſijs.de priuileg. Ita etiam voluit
Io.An.in d.c.cum vos.in vltim.colum.& Inn.in c.cũ dilectus.de
cõſue.& vult etiam iſtam rationem Abb.in d.c.bonæ.ſuper glo.
ij.poſt prin.iij.col.de app.& inducit dictam rõnem à maiori: nã
ſi eccleſia plena & non vacante patronus eccleſiaſticus poteſt
petere rationem adminiſtrationis.dicto cap.ij.xvj.queſt.ij.forti⁹
ergo cũ vacat ipſe habebit ipſius eccleſiæ cuſtodiam. & voluit
6 Abb.in d.c.de monachis. ¶†Aduertè tñ, quod ſi eccleſia colle-
giata erit patronata, ꝙ poteſt eſſe, non quo ad præſentationem,
ſed quo ad reliqua: vt diximus.s̃.in j.par.j.lib.in xj.q.prin.in iij.ar
ticu.& in j.par.ij.lib.in v.q.prin.in j.articu.cuſtodia non pertine
bit ad patronum etiam eccleſiaſticum, ſed ad collegium. Ita pul
chrè Inn.in c.vnico.in fi.ij.col.vt eccle.benefi.ſine dimi.confe.
alleg.in argu.ij.q.ij.non licet: voluit etiam hoc larè Abb.in d.c.
bonæ.in ſua diſtin.in qua voluit cuſtodiam eccleſiæ: tunc ad pa
tronum etiã eccleſiaſticũ ſpectare, qñ eſt eccleſia inferior, & nõ
collegiata: quẽ ibi ſequiť Prępo.in ſua reg.cum limi.vt ibi ꝑ eũ:
& ita loquunť omnes in locis.s̃.alleg. Et facit rõ: quia cum p̃ro-
ni in illa nõ p̃ntent, nec cuſtodiam habere debent: ſed illa ſpecta
re debet ad habentes eligere: & ſic ad collegium. ꝙ eſt eccleſia-
ſticũ, qui videnť p̃roni in actu electionis, ex quo ipſi & nõ p̃roni
eligũt: vt diximus.in d.j.art.vñ ipſi ſurrogant loco patronorũ ec
cleſiaſticorũ: & ſic ſicut patronis eccleſiaſticis debebať cuſtodia
ita debeať ipſis p̃ronis de collegio, qui eligunt.c.nobis.hoc tit.
7 ¶†An autem cuſtodia debita patronis eccleſiaſticis poſſit per
ipſos patronos committi archiep̃o.Inn.d.c.vnico.vt eccl.bene.
ſine dimi.confera.poſt prin.ij.colum.vr̃ velle, ꝙ ſic de voluntare
ipſorum patronorũ eccleſiaſticorum.alleg.c.cõqueſtus.ix.q.iij.
& idem dicerem in ep̃o: ſed bene dicerem eis inuitis ep̃m nec
archiep̃m poſſe cuſtodiam capere ꝑ tex.clarum.in d.c.cum vos
ponderatũ.vt per Abb.ibi poſt Inn.Hoſ.Io.An.& alios qui tex.
ex arte loquutus eſt de eccleſia patronata clericorum non poſ-
ſet de illa ep̃s ſe impedire: ergo nec archiepiſcopus, qui eſt ſupe
rior immediatus.c.ad reprimendam.de off.ord.ẽt hoc vult text.
in d.c.bonę.quem ibi omnes Doct.& præſertim Abb.& Propo.
ponderant.quod archiep̃s ibi prætendebat cuſtodiam in eccle-
ſia non ſuę prouinciæ, ſed ſuæ diœce.quia de illa prouincia ſe
impedire nõ poterat, ſtante ep̃o, niſi ex negligentia ep̃i: vt ibi ꝑ
8 Propo.in viij.fallen. ¶†Quid aũt, ſi papa daret viſitatorem: an
patronus eccleſiaſticus etiam habebit cuſtodiam eccleſię vacã-
tis.Inn.in d.c.vnico.vt eccleſiaſtica beneficia.dicit ꝙ ſi papa dat
viſitatorem, ipſe ex tunc ſolus viſitator eccleſiæ reș cuſtodiet.al
leg.c.oblitum.cum c.ſequen.xvj.diſt.& dicit nõ credere alios, q̃
papam ſine cauſæ cognitione, & non vocatis quorum intereſt
cuſtodiam, vel viſitatorem in pręiudicium alterius dare poſſe:
& ſic vult epiſcopum, archiepiſcopum, vel alium inferiorem à
Papa non poſſe cuſtodiam auferre, & illam ad ſe aſſumere, vel
viſitatorem dare, niſi ſolus papa. Et ſic hoc facit pro præced.di
cto, ep̃m vel archiepiſcopum non poſſe ſine volũtate patrono
rum eccleſiaſticorum de cuſtodia ſe impedire, vt ibi diximus.
¶Papa autem poteſt vt proximè diximus: quia cum poteſt præ
iudicare patronis laicis in præſentãdo: vt in c.cum dilectus.hoc
titu.multo fortius & patronis eccleſiaſticis, quibus derogat in
pręſentando, non ſolum ipſe papa, ſed etiam legatus: vt in d.ca.
cum dilectus.& in c.dilectus.de off.leg.ſi in præſentando multo
magis in cuſtodia, imo dicerem in cuſtodia etiam legatum poſ-
9 ſe præiudicare.vt in dicto cap.dilectus.à fortiori. ¶†Dico plus
ex dictis Inn.ibi cum cauſę cognitione poſſe etiam inferiorem
à papa & à legato præiudicare patronis eccleſiaſticis in cuſto-
dia: puta quia eſſent negligentes vel aliter: vt caſus accidere poſ
ſet forſan ꝓpter ſcandala: argu.c.primo & ſecundo.hoc titul.&
hoc modo non diceretur generari p̃iudicium, ſed ſuppleri, q̃d
fieri poteſt: vt de ſupplen.negli.pręla.per totum.& pręſertim.in
c.fi.lib.vj.& à ſimili.in c.cum ſimus.ix.q.iij.& nota iſta dicta Inn.
quia pulcha: & dicit Gay.in d.repe.c.fi.in xvij.col.de elect.lib.vj.
patronum etiam eccleſiaſticum non habere ꝓpriè poſſeſſionẽ
eccleſiæ vacantis.alleg.Card.& Imol.in c.ex parte.in pe.col.de
10 arbit. ¶†Secunda erit in iſto arti.cõcluſio, cuſtodiam eccleſię
patronatæ laicorum vacantis non ſpectare ad patronos, ſed ad
ep̃m: quia patronus laicus non habet ſe intromittere de rebus
eccleſię, niſi quo ad defenſionem.c.primo.cum quatuor ſequẽ.
x.q.j.c.decernimus.xvj.q.vij.Ita Inn.in dict.c.cum vos.quem ibi
ſequiť Hoſt.& Io.An.qui dicit additionem in gl.pen.dict.c.cum
vos.fuiſſe factam à temporibus Inn. & ita volunt omnes doct.
s̃.alleg.in dict.cap.cum vos.vbi Abb.Card.& do.meus Corſet.
Inn.Io.And.Card.Abb.Philip.Fran.Prępo.& do.meus.in dict.c.
bonę.& Gay.in d.repe.c.fi.de elect.lib.vj.in xvij.col.Inn.& om-
nes.in d.c.vnico.vt eccleſiaſtica beneficia.& ibi Cardi.in viij.&
x.colum.& Card.in c.cum veniſſent.in iij.col.de inſti.& in ca.vt
vt præteritis.de elect.& in c.ſicut.de ſimo. ¶Sed contra prædi-
cta videť facere vnum, quod ſentit tex.in c.monaſterium.xvj.q.
11 vij.vbi probatur † conſtruentem eccleſiam, acquirere domi-
nium eccleſię: ergo poteſt eccleſiam reuendicare, quod dictum
ſummopere commendatur à Barba.in c.quãto.in fi.ver.quęrit
ẽt hic Bal.q̃d remedium.in x.col.de iud.quod dictũ dicit pone-
re in ꝓfundum multa dicta doctorum tractando ibi Barb.de re
medio intentando pro iure pat.vnde cum patronus habet ius
vendicandi eccleſiam, quia eſt in eius dñio, q̃uo igitur ad alium,
quã ad eũ cuſtodia illius pertinere poterit. ¶Sed aduerte: nã ibi
re vera non poniť dñium ꝓ vero dñio, ſed pro diſpoſitione: vt
vult ibi gl.in verbo, dñio quę exponit, id eſt, diſpõne: vnde colli
git ibi ep̃m ſine p̃rono non poſſe de monaſterio facere aliã ec-
cleſiam, vel ècõtra: vt ibi hr̃: & ideo tene cum commu.opi.de
12 qua.s̃. ¶†Aduerte tñ, ꝙ iſta cõis conclu.quæ habet cuſtodiã ec
cleſiæ p̃ronatę laicorũ, ſpectare ad diœceſanũ, intelligitur.vt s̃.
eſt dictũ, ſi ad diœceſanũ ſpectat inſtitutio, ipſe habebit ipſam
cuſtodiã: ſed ſi inſtitutio ſpectaret ad inferiorem p̃latũ, ad illum
ẽt ſpectabit cuſtodia. Ita glo.ſingu.cõiter approbata pen.in fi.
in d.ca.cum vos.de off.ord.quam ibi ſequiť Inn.cuius tp̃e: vt ait
Io.An.additio prędicta ad illam gloſſ.facta fuit: vult ibi hoc etiã
Io.And.Card.& Abb.qui dicit in fi.col.ibi in ver.ſecundo nota
ex gl.formãdo reg.ad illũ ſpectare cuſtodiã eccleſiæ vacãtis, ad
quẽ ſpectat ius inſtituendi, ſeu cõferẽdi, q̃uis nõ ſit ep̃s: & dicit
neſcire alibi illã gl.& eam potius ꝓbari rõne, q̃ iure: nam ſi iſte
13 habet ius †ꝓuidẽdi eccleſiæ de rectore, vr̃ etiam habere curã re
rum ipſius eccl̃iæ, donec ꝓuideať de rectore, & ꝓ hac gl.allegat
bonũ tex.in c.fi.de offi.ord.libro vj.& dicit facere ꝙ no.gloſſ.in
cle.j.de ſupplen.negli.præla.& ſubdit habentẽ ius inſtituendi, &
ſic ad cuſtodiã eccl̃ię vacãtis poſſe ibi ponere œconomũ ꝑ reg.
qui ꝑ alium facit &c.qui cõſeruabit reditus pro futuro ſucceſſo
re, vel cõuertet in vtilitatem ipſius eccleſiæ, & licet antiqtus de
hoc

hoc fuiſſet dubiũ ꝑ c.ſi plebibus.lxxiij.diſ.ad quẽ tex.Inn.in d.c.
vnico.vt eccleſiaſtica bñficia. rñdebat illum loqui de iure ſpe-
ciali,tñ Ab. dicit melius fore dicẽdum hoc eſſe,qa is habet cu-
ſtodiam eccleſiæ,q habet ius inſtituendi.& ſic ita vult loq tex. ĩ
d.c.ſi in plebibus.& merito dicit hoc habere ibi iure ſpeciali:qa
ꝓuiſio eccleſiarũ ſpectat ad epm.c.oẽs Baſilicę.x.q.iij.& ibi iure
ſpeciali ad aliũ ſpectabat,& ideo habebat cuſtodiã.& dicit Ab.
ibi illã gl.cõiter ab oĩbus approbari,vult hoc ẽt ibi Phi. Fran. in
prin.& Præpo.in iij.col.in ix.fallen.& ita oẽs tenent in locis ſ̃.al
14 le.¶†Aduerte ad aliud,nam id quod dr̃ p̃ronum laicum nõ ha
bere cuſtodiam eccleſiæ vacantis,ꝓcedit,niſi aliud eſſet de pri-
uilegio ſpeciali vel conſuetudine per ſedẽ apoſtolicã approba-
ta,ſm Hoſ.in d.c.cum vos.quẽ ibi refert Io.An.in fi.col.ſuꝑ glo.
pen.of.ord.ſicut dicit patere in Regibus Franciæ, & Angliæ, &
in qbuſdã aliis principibus.Pro quib.dicit Io.An.facere qđ legi
tur & no.in c.nobis.hoc ti.ſubdens etiam poſt Hoſ.ibi ꝙ vbi nõ
ſunt expreſſi priuilegiati per papam ſola cõſuetudo non excu-
ſaret,ſi de rigore ageret̃,per.c.cum in terra.de elect.& in c.j. de
conſue.Sed multi,vt ipſi dicũt ꝑꝑ laicorum potentiam d gr̃a,&
ex permiſſiua diſpẽſatione,vt euitentur ſcandala,tolerant̃,& di
cũt ꝙ licet ĩ præteritis hoc tolerari põt.c.iij.hoc ti.& c.fi.de cõ-
ſecr.eccl.vel alta.in poſterum non eſſet tolerandum.alle.c. fi.de
reb.eccl.non alie.& ibi ẽt Card.ibi ſequitur prædicta. Abb. in d.
c.cum vos.ſuper gl.j.in ij.col.& Gay.in d.repeti.c.fin. in xvj.col.
de ele.li.vj.¶Tu conſidera, nam ſi eſt hmõi conſuetudo, per q̃
laicus habeat cuſtodiã eccleſiæ ſui iuris pa.vacantis eſt toleran-
da,quamuis papa illam ignoret:qa magis q̃ hoc toleratur.ſ. ec-
cleſiam decimas,& alia ſpũalia eſſe penes laicos.c.illud.c. quod
aũt.hoc ti.& c.ad apoſtolicã.de his,q̃ fiũt à præla.vbi eſt autori-
tas ſancti Hieronymi p̃roni mei.& xv.q.j.c.vlt.& diximus late ſ̃.
in j par.j.lib.in j.q.prin.in ix.& xj.artic.multo magis ergo debet
tolerari cuſtodia,quæ eſt pars eccleſiæ,per regu.& arg.de toto
ad partẽ vt ibi.c.prudentiam.§.item cum totum.de of.deleg.l.q̃
de toto.ad euitanda ſcãdala,& hoc in præteritis,non aũt in his,
quæ nũc fierent,vt dicit Hoſt.vbi ſ̃. ¶Si vero eſſet conſuetudo
præſcripta,maximè,quia poteſt habere titulũ priuilegij, vel re-
ſeruationis factę per fundatorẽ in limine fundatiõis, vt ꝓximè
dicetur,& tenerẽ cõſuetudinem præſcriptã ꝓcedere cũ aliquo
ex titulis habilibus p̃dictis,vt de pręſcr.per totum,& nõ requi-
ratur alia ſcientia papæ. ¶Si aũt eſſet cõſuetudo ſeu p̃ſcriptio
ſine titulo nõ ꝓcedat ſine ſciẽtia pãpæ,niſi ſit tãti tp̃is,cuius ini
tij &c.q̃ habet vim tituli,& priuilegij.vt in c.j.de p̃ſcr.li. vj. cũ ſi-
mi.& tũc qa ꝑ hmõi præſcriptionẽ præſupponunt̃ tituli p̃dicti,
15 non requiret̃ ſciẽtia papę,& ita tene qa credo ꝓcedere.¶†Ad
uerte ad aliud laicum poſſe habere cuſtodiam eccleſiæ vacãtis
vltra viã priuilegij & p̃ſcriptiõis ex alio capite , puta qa funda-
tor laicus in limine fundationis eccleſiæ de cõſenſu ordinarij re
ſeruauit ſibi & ſucceſſiuis p̃ronis laicis ius habẽdi cuſtodiã illi⁹
eccleſię, cum vacare contigerit, nam tunc quamuis tales ſint
laici habebunt tamen cuſtodiam eccleſię vacantis. text. ſingu.
iuncta gloſſ.in verbo,fundatione.in c.generali.de elect.libr. vj.
vbi Io.And.& domi.Phili.& omnes hoc tenent,& diximus latè
ſ̃.in j.par.j.lib.in ix.q.prin.in j.arti.in iij.conclu. in eius. ij. ampli.
pro qua præſenti limitatione faciunt omnia dicta per me. ſ̃. in
d.j.artic.de reſeruationibus,quæ apponuntur etiam contra ius
commune.¶Vidi poſtmodum do.Roch.in hoc tract. in xxxvj.
& vlt.q.verbi,honorificum.qui ſolum dicit cuſtodiam eccleſię
vacantis ſpectare ad patronos eccleſiaſticos. & videtur idem
eſſe in patronis laicis,ſed credo eius librum eſſe corruptum , &
deficiet ibi,non vt dicat non eſſe idem in patronis laicis quod
in eccleſiaſticis.Et iſta quo ad cuſtodiam eccleſiæ patronatę ſa
16 tis ſufficient.¶†Ad quos autem ſpectet cuſtodia eccleſiarum
non patronatarum,vel de iure pa.ſed tamen collegiatarum , &
qd in eccleſia epiſcopali,&regulari,non eſt materia noſtra.Sed
vide Inn.Io.An.& Ab.in d.c.cum vos.de of.ord. & plenius per
eundem Inn.Io.An.Card.But.Abb.Phili.Fran. Præpo. & domi.
me.Corſe.in d.c.bonæ.de appel.licet Phili.parum dicat de hoc,
ſed ſe remittit.Præpo.autem ponit regu.cum fallentiis.vide ibi
nolo tranſcribere.

¶Trigeſimus art.j.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Eccleſiæ patronatæ cuſtodia pendente & ſtante,an poſſit in ea ſic vacante oeconomus poni.Et quid in patronis laicis.& nu. 2.*

3 *Oeconomium in eccleſia patronata vacante ille poteſt ponere,qui habet illius cuſtodiam.*

4 *Oeconomus quando poſſit poni in eccleſia vacante.Et per quem.nu. 6.*

5 *Eccleſiæ cuſtodia in quo conſiſtat.*

7 *Lis ſi eſt inter patronos ſuper iure patro.vel quaſi poſ.ipſius,vnde colligatur quis eorum ſit patronatus,qui ipſius eccleſiæ cuſtodiam habere debeat.*

8 *Oeconomum poteſt ponere in beneficio libero, habẽs collationem,& differens illud conferre.*

1 Videndum Eſt.xxx.loco,an ſtante cuſtodia eccleſiæ
patronatæ † poſſit in ea ſic vacante poni
œconomus,& per quẽ? ¶Et ꝓcedẽdo circa hæc ꝯcluſiue , ꝙ ſi
cuſtodia eccleſiæ ſpectat ad p̃ronos,qa ſunt eccleſiaſtici,& ideo
habẽt cuſtodiam,habent ẽt autoritatem ibi ponẽdi œconomũ
donec vacet,qui fructus eccleſiæ percipiat,& illos pro ſucceſ-
ſore ꝯſeruet,vel ad vtilitatem eccleſiæ ꝯuertat,vt in c.cum vos.
à ꝯ̃trio ſenſu,de of.ord.ꝑ reg.q ꝑ aliũ facit.& diximus.ſ̃.in proxi-
mo præced.art.in ver.ſit igitur vna concluſio. ¶Et ſi eſt eccle-
ſia collegiata p̃roni quamuis eccleſiaſtici,non habent cuſtodiã
in ea,ſed collegiati,& ideo illi poterunt ponere œconomũ,ſi ꝓ
priũ nõ habẽt œconomũ.vt per Ab.& doc.in d.c. bonę.vbi Prę‑
poſi.& diximus.ſ̃.in præced.art.in verſ. aduerte tñ ꝙ ſi eccleſia
collegiata.¶Dic ẽt,ꝙ ſi patroni eccleſiaſtici habentes cuſtodiã
eccleſiæ vacãtis,nolunt illam cuſtodire,ſed faciũt eam cuſtodi
re ab ep̃o,vel archiep̃o illi poterunt ponere œconomũ,qa ſuc-
cedunt in locum p̃ronorum,& ſicut poterant p̃roni eccleſiaſti
ci:ita fortius & ipſi:maximè cũ ſint perſonę magis digne,& in
maioribus occupate,vt in ꝓx.pręced.art.in ver.an autem cuſto
dia.¶Et pro hoc dico ẽt viſitatorẽ datum per papã, vel legatũ,
vel ꝑ inferiorẽ papæ,cũ cauſę cognitione,videlicet ꝑꝑ negligẽ-
tiam patronorũ habentiũ cuſtodiã eccleſię,poſſe ponere œco-
nomũ in eccleſia ſic vacãte,ꝑ gl.& doc.in d.c.cum vos. qđ fieri
poſſe diximus.ſ̃.in præced.art.in ver.qd aũt ſi papa. & in ver.pa
pa autem.& in ver.dico plus.Si vero ſumus in caſu, quo cuſto-
dia eccleſiæ vacãtis ſpectaret ad p̃ronos laicos ex priuilegio, p̃-
ſcriptione,vel ex reſeruatione ſibi facta in limine fundationis,
vt in pręced.art.diximus,in verſi.aduerte ad aliud, ꝙ id qđ.& in
ver.tu conſidera.& in ver.aduerte ad aliud nam dicerem ipſos
laicos poſſe ponere œconomũ vnum ex eis, vel aliquẽ clericũ:
nã alium laicum dicerẽ eos ponere nõ poſſe,ex quo extẽdet ẽt
eorũ priuilegium,præſcriptionẽ,vel reſeruationẽ, quia melius
2 eccleſia gubernabit̃.c.prudẽtiã.de of.deleg. & hoc † à paritate
rõnis:qa ſicut pñt clerici ponere œconomum : vt ꝓximè dixi-
mus ꝑ reg.qui ꝑ aliũ.Ita & ipſi p̃roni laici , modo, p̃dicto,per d.
reg.¶Quando vero cuſtodia ſpectat ad ep̃m in eccleſia p̃rona-
ta laicorũ,qa laici illã nõ pñt habere ex priuilegio,p̃ſcriptiõe,vl̃
reſeruatione,eſt tex.apertus ipſum poſſe ponere œconomum,
qui recipiat & ꝯſeruet fructus pro ſucceſſore,vel ꝯuertat ad vti
litatẽ eccleſię,vt oẽs volunt.¶Et ex hoc ẽt dici põt,ex quo glo.
pen.in fi.ibi vult,ſi inſtitutio ſpectat ad inferiorẽ prælatum,cu-
ſtodiam eccleſię vacãtis ad eum ſpectare,illum ẽt poſſe ponere
œconomũ. vt expreſsè ſentit gl.relata ad tex.in d.c.cũ vos.& il
lum limitat,niſi ſpectet inſtitutio ad inferiorẽ pręlatum, qa tũc
prælatus inferior habet cuſtodiã,& ſic faciet ea,q̃ debebat face
re epiſcopus.vt in d.tex.& ita volunt ibi Io.An.& Ab.in vlt.col.
3 ¶†Dic ergo gñaliter,eccleſia p̃rona vacante illum poſſe pone
re in ea œconomũ,donec de rectore canonicè ꝓuideat̃. q ha-
bet illius cuſtodiam,ꝑ tex.in d.c.cũ vos.iũcta gl. & oẽs doc. ibi
hoc volũt vbi clariſſime Ab.in vlt.col.& idẽ Ab.in d.c.bonę.de
appe.¶Vbi ẽt ipſe Ab.ſ.in d.c.cũ vos.quærit an infra tp̃s præfi-
xum patrono ad pñtandũ,poſſit,epiſcopus ibi ponere œcono-
mus,qñ cuſtodia eccleſię ad eũ ſpectat,& dicit Hoſ.dicere ꝙ ſic
vnde putat ipſe cũ ſuperior prætendit eccleſiæ de ꝓximo nõ fo
re ꝓuidẽdum,ſemper eũ poſſe ibi ponere œconomũ,ne bona
4 eccleſiæ dilapidentur:† & dicit putare hunc œconomũ poſſe
inſtitui nõ ſolũ,qñ eſt cõtẽtio inter p̃ronũ & ep̃m,ſed ẽt nulla
qõne vrgente,vt puta,ſi p̃ronus dicat,nolo nũc pñtare,qa non
habeo ꝑſonã idoneã pręmanibus,volo differre ꝑ tp̃s mihi à iu-
re diffinitũ:nã tũc ſatis eſt ꝓuidere de œconomo,& dicit hoc ꝓ
bari ꝑ text.in d.c.cũ vos. ibi vel alia de cauſa,ſequitur prædicta
ſimpliciter Phili.de ſarra.in d.c.iij.hoc tit.vbi ſolũ refert p̃dicta.
¶Tu ꝯſidera:nam hoc dictum Abb.qđ Phili.de ſarra.retulit cũ
magno apparatu,non habebat dubiũ,vt enim vidimus in pręce-
5 ced.art.cuſtodia eccleſię in hoc conſiſtit,vt illa † vacante aliqs
eam gubernet,q̃ ſi gubernat,illius habẽs cuſtodiam,idem faciet
quod faceret œconomus,ſi vero impeditus non vult illam gu
bernare ponet œconomũ,q dicetur habere cuſtodiam noĩe e-
ius,qui eũ cõſtituit,& ideo allegatur reg.qui ꝑ aliũ. per doc. in
d.c.cum vos.& in d.c.bonæ.quare dico explorati iuris eſſe incõ
tinenti eccleſia,vacante ep̃m,ſeu ius inſtituẽdi habentem,& ſic
eũ ad quẽ ſpectat cuſtodia,debere gubernari facere eccleſiã,&
ſic poſſe ponere in ea œconomũ,& in hoc nõ eſt dubiũ.Sed bñ
vertit̃ dubiũ,ſi eſt qõ in ipſo iure pa.quaſi poſ.pñtãdi , vel in in-
ſtitutione eccleſiæ vacantis,an durante lite ponatur ibi œcono
mus,& qñ eſt quęſtio inter ep̃m & p̃ronos,nõ eſt dubium ep̃m
poſſe ibi ponere œconomũ,q miniſtrabit eccleſię,donec vaca-
uerit,& lis finita fuerit,vt de hoc eſt tex.ĩ d.c.cũ vos.& ĩ hoc nõ

6 eſt dubium.¶Aut † eſt alia lis inter pñonos,& ſimiliter eps poterit ponere œconomũ p d.tex.qñ illa eſt ſup iure patr.ſeu eius quaſi poſ.¶Sed ſi eſſet ſuper inſtitutione ſequẽda tunc idẽ dicerem:& in hoc põderarẽ tex.in d.c.cum vos.in eo qđ ibi illum tex.ponderat Abb.in illis verbis,vel alia de cã,vt quacunque cã litis exiſtẽte eps ponat œconomũ,qñ eccleſiæ ordinatio differtur.¶Et ſic dicerẽ idẽ ſeruandũ,qñ patroni nolunt ſe cõcordare:qa licet ab eccleſia auferantur reliquię,& in illa nõ celebrentur diuina:& ſic circa iſta nõ egeat œconomo,q ſacra miniſtret p c.j.& ij.hoc ti.tñ indiget œconomo pro fructibus exigẽdis.c. gñali.de ele.lib.vj.& pro illis ꝯſeruãdis pro futuro rectore, vel ꝯuertendis in fabricã,& vtilitatem eccleſiæ,per d.c.cum vos. in ſi.Et idẽ dicerem,qñ bene eſſet facta deuolutio ,puidẽdi eccłiæ ad ſuperiorẽ ex legitimis cauſis,puta negligẽtiæ,vt in j.art.pñtis q.vel ex lite nõ finita:vt in ix.præced.art.& ipſe ſuperior pp ſcãdala non poſſet inſtituere rectorem in ea,qa timeret patronos, quo caſu deſiſtere debet ab ordinando eccleſiam,vt per docto. in c.iij.& in c.eam te.cum ſimi.hoc tit.& in aliis locis allegatis ĩ d.ix.art.nam debet expectare tps ẽt lõgũ,donec poterit ſine ſcãdalo ,puidere eccleſiæ,vt vult Hoſ.Io.An.& omnes in d.c.j.ij.& iij.hoc ti.nõ eſt dicendum eccleſiam debere eſſe tanto tpe ſine œconomo.& hoc p text.in d.c.cũ vos.illa verba vel alia de cã.

7 ¶Notabiliter † tñ dubitarem,ſi lis eſt inter pñonos ſuper iure pat.vel quaſi poſ.ipſius,& nõ eſt dubium:ſi patroni ſunt clerici eſſe faciẽdã infra ſemeſtre.c.eam te.ſi ſunt laici,infra quadrimeſtre.c.cum pp.& c.ſi vero.& in d.c.iij.hoc ti.& ſi ſumus in eccleſiaſticis pñonis,vel in laicis ex priuilegio,præſcriptione, vel reſeruatione,habẽtibus cuſtodiam,ex quo quilibet dicit ſe patronum,quõ poterit haberi notitia qs eorũ ſit pñonus,q ipſius eccleſiæ cuſtodiã habere debeat.Certẽ dicerẽ data neceſſitate cuſtodie,habẽtẽ inſtituere debere ſupplere & ponere ibi œconomũ,& hoc pp gñalitatẽ ti.& præſertim.c.ſi.de ſupplen.negli.pl. & p tex.in arg.d.c.eam te.& in c.cum pp.hoc ti.d.c.cũ vos.q ita intelligit Hoſt.in ſumma huius titu.in §.quid iuris.vbi per illum tex.dicit quõcunque modo impediatur eccleſiæ ordinatio,ponatur œconomus,& hoc,ſi litigãt ſuper iure pa.eccleſiaſtici patroni & laici,tam ſuper eo,q̃ ſuper aliis,vt ſ.dixi.¶Sed ſi patroni eccleſiaſtici litigant ſuper pñtatione,& non ſuper iure pat.& ſunt diſcordes,tunc eps poteſt eos compellere,vt ſe cõcordẽt. vt per glo.Io.An.Abb.& omnes in d. c. cum vos. dicentes ideo ibi tex.non fuiſſe loquutũ, qñ eſt controuerſia inter pñonos eccleſiaſticos:qa põt eps eos cõpellere ad ꝯcordiam:& nõ requirẽt ꝯſtitutio œconomi,timore ne lis ſit lõga.Nota iſta,qa vera & non ꝯſiderata.

8 ¶† Demum Io. An. & Abb.in d.c.cum vos. in ſi. dicunt in beneficio libero, ſi habens collationẽ vult illam differre per ſex mẽſes ſibi commiſſos ad ꝯferendũ:iuxta.c.ij.de ꝯceſ.pben.ne eccleſia tanto tpe maneat ſine gubernatione, poterit ipſe collator ibi ponere œconomũ:& hoc dicit ,pbari,habito reſpectu ad mẽtẽ litere.d.c.cũ vos.non.n.ille magis intendit ,puidere eccłiæ pñonatę q̃ liberæ:ſed facit mẽtionẽ de pñonata qa illius ,pe differt ,puiſio pp diuerſas pñtationes, & ꝯtẽtiones pñonorũ:ſequit Phil.de ſarra in d.c.iij.dũ de œconomo loquit.

¶ Trigeſimusprimus & vlti.art.j.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 *Eccleſia ſi vacat per contentiones patronorum,quid fiet,Et qualiter ſit eccleſiæ prouidendum.& nu.2.7.& 11.*
3 *Remedia,de quibus in c.j.& ij.de iure pa.quo tempore adhibenda ſint.*
4 *Epiſcopus brachio ſeculari vtetur,vbi ſcandalum imminet ex contentione patronorum.*
5 *Eccleſiæ vel altaris conſecratio,non cõſiſtit in reliquiis,quæ ſunt extra altare.*
6 *Eccleſiæ prouiſione deuoluta ad habentem inſtituere, non poteſt illi prouideri de vno ex præſentatis,vbi dubitatur de ſcandalo,ſecus ſi nulla ſcandali ſuſpicio ſubeſt.*
8 *Lites inter patronos poſſunt eſſe diuerſimode,& de iure,& de facto.& nu.9.*
10 *Beneficia de iure non ſunt diuidenda.*
12 *Patroni in honoribus & vtilitatibus habendis,regulandi ſunt ad epiſcopi arbitrium & voluntatem.*
13 *Ius quæſitum quando perdatur ratione ſcandali,& prælatus amoueatur ,ſi ſine ſcandalo illi ſtare non poteſt,remiſſ.*
14 *Scandalum,quando eſt contentio inter patronos de facto,quale & quantum debeat eſſe,vt deueniatur ad c.j.& ij.extra de iure pa.*
15 *Epiſcopus quid agere debeat,vbi deuoluta ad ſe eccleſiæ prouiſione, non poteſt prouidere propter ſcandala imminentia.*
16 *Scandala faciunt,vt multa permittantur.*
17 *Scandalum,quid.remiſſ.*

Vt tota Materia ſit completa, qa. ſ. vidimus de cuſtodia eccleſiæ pñonatę vacã.is, & de œconomis ponẽdis infra tps datum ad pñtandum,donec illa vacet: Modo xxxj.

1 & vltimo loco dubitaſ,† ſi vacat eccleſia per ꝯtẽtiones patronorum,quid fiet,& qualiter ſit eccleſiæ ,puidẽdũ,maximẽ vt ad ꝯcordiam reducantur, & vlterius nõ vacet. ¶Et Goff.cõciuis meus in ſumma huius tit.in vlt.col. in verſ.ſi plures ſunt pñoni & diſcordẽt,dicit,ꝙ ſi plures ſunt pñoni & diſcordãt,puta qa quidam pñtant vnum,& quidã alium inſtituẽs ſtabit maiori parti: & ſi ſunt pares attẽdent merita pñtatorum.alle.c.qm.hoc tit.& c.ſi forte.lxij.diſt.Sed ſi eſſent pares in meritis,erit locus gratificationi.vel dicet inſtituẽs patronis, iterũ pñtate.arg.c.ſi duo. lxxix.diſtin.ſi vero pñoni nollent aliquẽ pñtare, tollat eps inde reliquias,ſi fieri põt ſine ſcandalo: & ſeruet vſq; ad diẽ ꝯcordię atq; eiuſdẽ eccleſiæ claudat oſtia:vt nullus in ea ſacrũ myſteriũ celebret anteq̃ vnũ eligant presbyterũ,qui ſacroſancta idoneus ſciat procurare. c. ij.hoc tit. ¶Poſtea ſubdit, ſi eſt contentio inter pñtantes,refert opinio.antiquorũ de quibus per gl.in c.eam te.hoc tit.infra qđ tẽpus eps debet eos expectare: & poſtea ordinare eccleſiã:ſed hodie dictę opinio.non ,pcedunt:ſed dicendum,vt diximus in ,pximo præceden.ix.artic.& ita reſidet Gof. vbi.ſ. ¶Hoſti.in ſumma huius titu.in §. quid iuris. dicit, quòd quocũq; modo impediat eccłiæ ordinatio,ponaſ œconomus, qui fructus ꝯſeruet &c.& alleg.c.cum vos.de offi.ordi.& ſic illũ tex.intelligit habere locũ in oĩbus litibus, vt diximus in præceden.artic.poſtea Hoſti. ,pſequiſ vt Goff. vt prius habeat locum numerus,ſucceſſiue merita, & demũ data æqualitate gratifica-

5 tio:poſtea ſubdit ꝙ ſi neuter pñtatorum põt poni ſine ſcãdalo, facere pt,ſm quod ſibi videbiſ,eccleſiã ordinabit.c. iij. in ij. par. Sed ſi nec eps eccleſiã ſine ſcãdalo ordinare poterit,tũc interdicere debet eccleſiam,& reliquias extrahere in patronorum verecundiam,& ruborem.c.j.& ij.hoc ti.ꝙ ſi pñoni,nec ſic poterũt cõpeſci,vel ad cõcordiam reuocari,in ſine credit recurrendum ad brachiũ ſeculare.c.j.de of.ordi.c.excõicamus. §. moueantur. de hære.dicit tñ nõ inepte dici poſſe.c.j.& ij. locum habere, qñ eps poſuit ſacerdotem,nec pñoni ipſum permittũt libere miniſtrare,& alios dicere illa iura corrigi,ſed ipſe nõ credit. ¶Et di-

2 cit ſcandalũ † vocari,qñ patroni minãtur,& quilibet eorũ aſſerat,ſi ponaſ alius,q̃ pñtatus p ſe,interficiet eũ:& tñ iudex ex perſonis per eum dicta penſet.l.vnica,C.ſiquis impera.maledi.& l. vlt.ff.de actio.& obli.& remittit ſe ad no.per eum in titu. de renun.in §.gratificandũ.¶Inn.vero in c.j.hoc titu.ſimiliter in hac materia diſcordie procedit circa numerum,merita,& gratificationem,& ſubdit,ꝙ ſi nec ſic pñoni cõcordantur,interdicentur diuina in illa eccleſia,& in d.c.& ſi nec ſic cõcordant, auferẽtur inde reliquię,quæ ſunt in capſis.c.ij.hoc ti.& ſi nec ſic cõcordãt tunc elapſo tpe dato ad pñtandũ,eps prouideat, licet loquatur aliter.ſ.ſm tempora,iuxta quæ adhuc nõ erat clarum de intellectu.c.eam te.hoc ti.poſtea ,pſequitur de aliis litibus ſuper iure pa.vt ibi,& in c.ij.dicit debere extrahi reliquias, quæ ſunt extra altare in capſis.alias enim non liceret.xvj.q.vij.ca.cõſiderandũ.

3 & c.ſi plures.¶† Subdit tñ ipſe Inn.in d.c.j.ante finem poſſe dici,& nõ male,ꝙ anteq̃ interdicanſ officia,vel reliquie extrahantur,debere trãſiuiſſe ſemeſtre datum ad pñtandũ,& ſic vult In. reliquias nõ eſſe extrahẽdas,nec officia diuina interdicẽda: niſi elapſo tpe dato ad pñtandum, quo elapſo epm debere vti iſtis remediis infra tps ſibi bene viſum:& illis nõ pficiẽtibus poſtea ,puidere eccleſiæ ſi ſine ſcãdalo hoc facere põt.¶Hoſ.vero vbi ſ.vult lapſo tpe prius ,puidendum eſſe de rectore,& ſi nõ acceptetur,poſtea recurrendum ad remedia.d.c.j.& ij.vt ſ. retulimꝰ & diximus in ix.præced.art.¶Et licet videantur illa remedia.ca. j.& ij.data eccleſiis vacãtibus,ſm Hoſt.Pet. & Ab.antiquum tñ Inn.vult ea habere locum etiam in eccleſiis non vacantibus,cũ ,ppter patronorũ diſcordias ſacerdos inſtitutus ibi manere nõ poſſit,vnde eps non valens aliter ,puidere, vtetur remediis dictorum iuriũ,ſequit Io.An.in d.c.j.qui Io.An.ibi dicit in hac materia quicquid aliud dixerint,fore tenẽdũ,ſi eccleſia ſine ſcandalo ordinari non põt,eſſe recurrendũ ad remedia dictorũ iuriũ c.j.& ij.huius tit.dicit nõ placuiſſe dictum Inn.debere tranſiuiſſe tps datum ad pñtandum,antequã interdicanſ officia,vł reliquię extrahantur,nam qđ,dr de ſex vel quatuor menſibus, ſm Hoſt.nõ vendicat ſibi locum qñ ſcandalũ immineret,imo ſemper ſi plures anni fluxerint,debet eps ſcandalum euitare.all.ca. nihil.de præſcri.& ideo vtetur eps dictorum iurium remediis,

4 verum ſi eps † habet brachium ſeculare,ad illud recurrat.ca.poſtulaſti.de homici.ſi vero non habet brachium ſeculare, nõ habet vltra qđ faciet,niſi cũ patiẽtia expectare,vel ad papã recurrere,q oĩbus expreſſis debet ex officio ſubuenire.ij. q.vj.ca.ad Romanã & ſi adhuc nihil ſit,nullũ reſtat ſibi remediũ citra deũ c.cũ nõ ab hoĩe.de iud.Dicit ẽt Io.An. Hoſ. dixiſſe ſe nõ videre quare Inn.vt ex verbis,& mente eius patet epm infra tempora conceſſa pñonis ad pñtandum non vti iſtis remediis,ſed poſtea nec terminat illud tps poſterius.¶Et ideo ego dixi.ſ. in ix. præced.art.vt putabam illud tps relinqui arbitrio iudicis,argu.c.de

cauſis.

cauſis.de of.deleg.¶Et ipſe Io.An.in d.c.ij.hoc tit.damnat opi.
dicentium per extractionem reliquiarum execrari eccleſiã, qa
5 hoc non eſt verum:†nam conſecratio eccleſiæ vel altaris non
conſiſtit in reliquiis,quę ſunt extra altare,& ideo amotio illarũ
nõ inducit execrationẽ,& remittit ſe ad c.j.& per totũ.de cõſe.
eccl.vel alta.¶Et ideo Io.An..in c.iij.circa medium.ij.col.in ver
bo,ſine ſcãdalo.hoc tit.dat exẽplũ,vt puta quia vtraq; pars eſt
potens,& dicit ſi alius inſtituatur,q̃ ſuus,gladius erit vltor, nec
põt refrenari.¶Et ꝙ in hoc caſu de alio non pñtato eccleſiam
ordinabit,ex quo partes nõ conueniunt, ſuperioris arbitrio ſit
relinquendum.facit.c.fi.lxiij.diſt.ff.qui ſatisdare cogan.l.de die.
6 quæ verba fuerunt etiã Hoſt.& ipſe Io.An.refert.¶†Ex quo di
cto nota vnũ ſingulariſſimum ad limitationem omnium doc.ſ.
in ix.præced.art.ꝙ licet ex non cõcordia pñonorum prouiſio ec
cleſiæ deuoluaẽ ad habentẽ inſtituere,tñ ſi dubitaretur de ſcan
dalo,nõ poſſet illam ꝓuidere de vno ex pñtatis,ſed de alio ter-
tio vt ſ.ꝓximè eſt dictũ.Et ex hoc colligo aliud, ꝙ ſi nõ dubita.
retur de ſcandalo,habens inſtituere,poſſet prouidere ẽt de vno
ex pñtatis,nota prædicta,& præſertim hoc vltimum:qa ita bis ĩ
perſona mea fuit geſtum iure deuoluto ad ſuperiorẽ ex lite nõ
finita ĩfra quadrimeſtre,& ĩter pñtatos ex vi tñ iuris pat.ex qb.
ego eram vnus,& fui inſtitutus.¶Do.Card.vero in d.c.j.hoc ti.
in j.oppo.tenet cum Hoſt.& Io.An.ꝙ etiam eccleſia nõ vacan
te patronis litigantibus recurri poſſit ad remedia dictorum iu-
rium,dum dicit illum intellectum non conuenire literę,ſed ĩ ſe
verum eſſe.¶Qui ẽt do.Card.in ij.oppo.recitat dicta Innoc. &
Hoſt.& poſtea ſubdit dicere Io.An.ſe nõ videre,cur Hoſt. ꝯdi-
cat Inn.nam Inn.videtur velle epm non poſſe vti iſtis remediis
infra tps conceſſum pñonis ad pñtandum,ſed poſtea ſic,& hoc
modo videtur concordare cum Hoſt.qui vult epm poſſe vti il-
lis remediis ſtante ſcandalo,& iam poſt illud tempus in infini.
tum.¶Tamen Card.dicit,ꝙ imo contradicit Hoſt.ex quo Hoſ.
vult habentem inſtituere etiam ante dictum tempus, poſſe vti
dictis remediis,& ideo ipſe concordat,dicens ꝙ niſi patroni fe-
cerint aliquid infra tẽpus pñtãdi, ꝓpter qđ presbyter nõ poſſet
ibi inſtitui,vtetur eps remediis dictorum iurium,ſi vero patro.
ni aliqd fecerint qđ impediret inſtitutionẽ,vt ſi diſtrahant pdi-
dia & fructus eccleſiæ, ꝓpter qđ non reperitur pſbyter, q velit
ibi inſtitui,tũc ad hoc tollẽdũ vtile eſt remediũ dictorũ iurium:
poſt tps aũt lapſum,ſi cã diſcordia patronorũ non fuerit finita,
dicit Inn.dicere epm aliũ inſtituere,qđ intelligit,ſi cõmode po
teſt,ſm Car.als ſi ꝓpter diſcordiã pñonorum hoc nõ poſſet,qa
nõ inueniẽt qui audeat ingredi eccleſiã eis inuitis,vtetur eps re
medio dictorum iurium.& in c.ij.do.Car.dicit de reliquiis aufe
rendis.idem qđ Io.An.¶Do.Ab.poſtmodum in fi.d.c.j. in effe-
7 ctu cõcludit,ꝙ ſi† eſt quæſtio inter patronos de iure pat .debet
epiſcopus expectare lapſum temporis præfixi ad pñtãdũ, poſt
qđ ſi non pñtabunt, eps inſtituet rectorem c.iij.hoc ti.& hoc ſi
põt ſine ſcandalo,alias ſeruabitur qđ dicitur in dictis iuribus.ca.
j.& ij.huius ti.& ita reſidet Ab.¶ Et quibus verbis eius ibi,poſt
qđ ſi non pñtabũt,eps inſtituit,poſſet colligi, ꝙ ela pſo tempo-
re dato ad pñtandum,etiam poſt illud poſſent pſentare, & for-
ſan purgando moram:argu.c.potuit.de locato.ſed hoc non eſt
verum,cum moram purgare non poſſit,vt diximus in xxvj. pc,
art.ex quo tempus eis conceſſum eſt continuum, & non vtile,
vt ſimiliter diximus in xv.præced.art.ideo dicerem verba Abb.
corrupte ſcripta,& fore corrigenda,vt dicãt,poſt qđ,ſi nõ pñta
8 uerit,eps inſtituet,id eſt ſi non pñtauerit ante.¶†Quid dicen-
dum in hac tanta ambiguitate.tu conſidera in hac materia poſ-
ſe eſſe diuerſimode lites & cõtrouerſias inter patronos. Vnã vi-
delicet,q̃ ſapit ius in iudicio introducta & nihil facti,puta qa pa
troni procedũt de iure & nõ de facto in litigando. & de iſta di-
ſtinguũt doctores plene in d.c.cũ vos.de of.ord.quãdo ꝓuiſio
eccleſiæ ex lite non finita infra tempus à iure datum patronis
ad pñtandum deuoluatur ad ſuperiorem,vt in c.eam te.& in c.
cũ ꝓpter.& in c.ſi vero.& in c.iij.hoc ti.& per Car.Pe.de ancha.
& Imol.in cle.plures.in fi.hoc ti.& per Gay.pleniſſime in repe.
c.fi.de ele.lib.vj.in ij.& iij.col. & de iſta ꝯtrouerſia latè diximus
ſupra in proximo præced.art.per tredecim caſus.& ſolum in v.
caſu in vno membro ipſius tetigimus aliquid de controuerſia
facti.de qua nunc tractamus.De lite igitur iuris remitto me ad
ibi dicta,quando & quomodo fit deuolutio ad ſuperiorem pro
uiſionis eccleſiæ,& ſic remedium in illo caſu eſt deuolutio ad
ſuperiorem,vt illam timentes cito ſe concordent, vel cito litẽ
finiri faciant,antequã tps à iure conceſſum ad pñtandum laba-
tur.¶Quid aũt,quando eſt facienda collatio numeri ad nume
rum,& meriti ad meritum,& de gratificatiõe,dicetur infra ſuo
loco.¶Alia eſt contentio & diſcordia inter patronos de iure,vt
ſupra,ſed in ea miſcetur factũ,puta quia licet litigent de iure,de
facto volunt procedi ad eorum libitum,& hic eſt caſus,quẽ ꝓ-
priè tetigi in d.præced.ix.art.in v.caſu.& dicendum vt ibi, & vt
9 infra,qñ de facto procedunt,quia habent vtrãque viã. ¶†Alia
eſt contentio,vt controuerſia inter patronos non (de iure , ſed
de facto mero,ſic volo,ſic iubeo,ſit pro ratione voluntas, & ſe
non cõcordant,imo ad arma veniunt, & de ſcandalis dubitaẽ,
& hæc eſt materia noſtra,& hic conſiſtit dubium quomodo ꝓ
uideaẽ, & in hoc vidiſtis doctores varie loquentes.quos Phi. de
ſarra.in c.j.& in c.iij.huius tit.ſolum refert.& demum ipſe ſequi
tur Car.& nil aliud dicit,& ſic ad duximus intricari.¶Tu conſi-
dera proprie de hac materia noſtra loqui iura præmiſſa.c.j. & ij.
& etiam.c.iij.in illa ſui parte,videlicet,ibi,ſi autem hoc ſine ſcã
dalo,vſque ibi,& idipſum etiã facit.quæ particula loquiẽ de illa
lite,de qua in d.ix.præced.art.diximus loquuntur etiã iura de-
cret.ſ.tex.in c.conſiderandũ.& in ca.ſi plures.xvj.q.vij.quæ iura
ſi ad ea bene aduertatur,ponunt controuerſias non iuridicas &
iudiciales,ſed de facto inter patronos exiſtentes cum ſcandalis,
nam volebant inſtitui in illo beneficio plures,& hoc non eſt iu
10 ris,ſed facti,cũ †non debeant bñficia diuidi de iure.d.c.ij.hoc ti.
& c.maioribus.de pręb.cum ſimi.& diximus late ſ.in prima par.
huius ſecundi libri.in vij.q.prin.in xvij.art.loquuntur etiam,qñ
eps vellet inſtituere eum,qui maioribus ſuffragiis,& meritis iu
uatur,& alij patroni nolunt,& dubitatur de ſcãdalo,& hoc etiã
eſt de facto.¶Litigatur etiam eccleſia plenè & nõ vacante, qa
volunt ſacerdotem inſtitutum ipſi patrono reiicere , vel aliter
de ipſo iure pa.controuerſiam habent , & vnus vult eccleſiam
tenere,vel fructus auferre,& alter vult hoc ipſum facere ſecun
dum vnũ intellectũ.d.c.j.q licet ad illum tex. nõ conueniat , tñ
omnes doctores dicunt eſſe in ſe verum,vt Io.An.Cardi. Butri.
Ab.Bene.capra & alij vt vult etiam ibi Phi.de ſarra. ¶Eſt etiam
quæſtio de facto,qa eps vellet ꝓuidere in eorũ defectu, & pño.
ni nolunt,vt in d.c.iij.hoc ti.& in d.c.conſiderandum.& c. ſi plu
res.xvj.q. vij.¶Et iſta quæſtio,& de facto controuerſia inter pa
tronos poteſt eſſe ante eccleſiæ vacationem,vt proximè dixi ſe
cũdum illum intellectum in ſe verum,& etiam eccleſia vacãte
ſm dicta iura,& ante ſex vel quatuor menſes,cum in dictis iuri-
bus dicaẽ,ꝙ tãdiu ita eccleſiæ maneanr,donec cõcordent,& p-
ſentent concorditer,& ſic infra tempus à iure eis conceſſum: &
etiam loquuntur poſt lapſum dicti temporis cum dicant dicta
iura ꝙ tãdiu maneant eccleſiæ interdictæ,donec ad ꝯcordiã de
ueniant,quæ poteſt eſſe etiam poſt dictum tempus, quia cum
ſit de facto, poterunt de facto illam ceſſare facere, & epm ꝓui.
11 dere,vt in iuribus prædictis patet.¶†Iſtis ſic ſtantibus conſide
ro primo,qñ eccleſia non vacat, & patroni inter ſe contendũt,
qa vnus vult ſupra alium honorari,vel de reditibus pro alimen
tis aſſumere,ex quo honor & vtilitas eis debetur.iuxta.c.nobis
hoc ti.& c.filiis.& c.vergẽtis.xvj.vij.& diximus latè ſ. in princi-
pio operis,dum declarauimus diffinitionem iuris patr.vel vnus
vult de facto vſurpare bona eccleſiæ,& alter nõ permittit & ſa
cerdos non poteſt viuere de reliquo , vt in exemplis poſitis ſu-
pra p doct.vel eccleſia adhuc plena volunt ſuper iure pa.cõten
dere,& tenere eccleſiam,occupare vnus in præiudicium alteri⁹,
vt ſemel vidi fieri Trani in eccleſia ſanctæ Mariæ nuntiatę cãpi
lõgobardorũ inter nobiles Filingerios, & Cunios ex vna,& no
biles caſtaldos ex altera,apponendo eorum inſignia ſuper por-
tis,& non eſt dubium epm videndo hmõi ſcandala proceden-
tia de facto non de iure poſſe procedere ad remedia.d. c.j. & ij.
huius tituli.& videtur caſus ſm vnum intellectum.in d.c.j. per
tex.certè videtur hoc probare.& licet doc. maximè Inn. dicant
hoc non probari, tñ Io.An.Car.Butri.Ab.Bene.capra.quem ſe
quitur Phi.de ſarra.& omnes dicunt illum intellectum in ſe ve
rum,& ſi epm poſſe facere oſtia eccleſiæ claudi , inde reliquias
extrahi,& diuina officia interdici,dare brachium ſeculare,ſi eps
habet,ſin autem,illud implorare,& his non ſufficientibus,recur
rere ad ſummum pontificem:& demum ad Deum,vt ſupra om
12 nes doc.dicunt in præallegatis iuribus.†& in hoc non puto ali
quid poſſe dici,nam debent patroni in habendis honoribus &
vtilitatibus inter ſe concordari,ſm voluntatẽ epi,per dicta iura.
& per.c.ſi plures.& per c.conſiderandum.ibi ſecundum proui-
dentiam & monitionem epiſcopi.xvj.q.vij.& ita in aliis diſcor-
diis ſupra formatis quæ iura proximè allegata loquuntur indi-
ſtinctè,& ſic etiã eccleſia non vacante,& de honoribus,& de vi
ctu ſacerdotis,& aliis vt in eis,& tñ iura volũt reliquias extrahi,
& oſtia claudi,vt ibi.¶Aliquando iſte ꝯtrouerſiæ de facto mo
uentur p pñonos,nã licet pñtauerit vt maior ſit numerus, vel
maiora ſint merita ex vna parte,quam ex alia,vel ſunt in æqua-
litate,& eſſet locus gratificatiõi habẽtis inſtituere,& pñoni nol
lẽt ſtare numero,meritis,nec gratificationi,ſed vellẽt plures in-
ſtitui,vel de facto,non habendo reſpectũ ad iuriſdictionẽ & de
ciſionem habẽtis inſtituere,& qlibet vellet ſuũ inſtitui,& q̃uis
ſimus ĩfra quadrimeſtre.vl ſemeſtrę & licet clare pateat de ha-

bẽte potiorã iura ſi timeat de ſcãdalo,ĩſtituto r neutrũ ĩſtituet:
& ſic nec illum,qui potioribus iuuatur ſuffragiis,& meritis,nec
poterit gratificari,cui voluerit, ſed recurret ad p̄dicta remedia.
c.j.& ij.huius tituli.ad brachium ſeculare,ad papam,&ad Deum
etiam infra ſemeſtre vel quadrimeſtre: Verũ dictis temporibus
elapſis poterit habens inſtituere,conferre ipſam eccleſiam ſeu
bñficium,ſi tamẽ hoc ſine ſcandalo facere poterit,alias non. &
hæc probantur in d.c.iij.hoc titulo. & hic eſt vnus caſus in quo
ep̄s propter ſolum ſcandalum non inſtituit habilem: & ſic præ-
ſentatum à maiori parte, vel maioribus meritis prę fulgentem
ſeu cui ipſe gratificari poterat,nec etiam elapſis tẽporibus ipſe
epiſcopus poterit iure deuoluto conferre propter ſcandalum.
quod eſt cauſa inducendi habilem ad inhabilitatem.Ita gloſ.in
verbo ſcandalo.cum iuribus allegatis in ea.in d. c. tertio. & ibi
13 doc.& in hoc non attenditur maior pars,vt ibi.¶†Et q̃ñ†ius q̃ſi
tum ratione ſcandali perdatur, & prælatus amoueatur ſi ſine
ſcandalo ibi ſtare non poſſit,vide Inn.& alios in c.niſi cum pri-
dem. de renun.& ſi pręſentati propter ſcandala inſtitui non poſ
ſunt,& epiſcopus poſſet ponere quem vellet ex eis præſentatis
ſi ſine ſcandalo hoc agere poſſit,faciet,alias,non: vt proximè di-
ximus poſt Io.An.& Car.vbi ſupra.quod nos ſummè notauim⁹
in ver.& in hoc caſu licet non allegauerimus Car.in d.c.iij.& ſic
eſſet caſus,in quo habẽs inſtituere ſine patronis poſſet inſtitue-
re vnum ex præſentatis,quem ſibi placuerit, vel alium omnino
non pręſentatum,contra.c.decernimus.xvj.q.vij.qui tex.in hoc
caſu non haberet locum,quia etiã ſine patrono inſtituere poſ-
ſet.vt hoc vltimum,vult do.Phil.de ſarra.in d.c. iij.in iij. & vlti.
nota.& ſic in auferendis reliquiis,& interdicendo eccleſiam q̃-
uis ſimus infra tempus datum ad pręſentandum,ſecũdum Hoſ.
non ſeruabitur opinio Inn.de qua ſupra.ſed re vera Hoſ.loq̃tur
contra Inn.ꝙ poſt tempus poſſit non autem ante tempus ep̄s
vti remediis dictorum iurium.c.j.& ij.huius tituli.de infra tem-
pus nihil conſiderauit Hoſ.ſed Car.expreſsè & Io.An.tacite vi-
dentur extendere dictum Hoſt.etiam infra tempus datum ad p̄
ſentandum.& pro hoc faciunt dicta iura c. j. ij. & iij. præſuppo-
nunt præſentationes non concorditer factas,ſed diuiſas,& vo-
lunt fore ad dicta remedia recurrendum , & illa obſeruanda
donec præſentent concorditer, & ſic præſupponunt adhuc ſu-
pereſſe de tempore dato ad præſentandum.& probant hoc etiã
illa iura.c.conſiderandum.& c.ſi plures.xvj.q.vij.in eorum gña
litate.Aliquando vero infra dictum tempus non præſentarũt,
nec præſentant ex eorum controuerſia de facto ꝓcedente:& ec
cleſiam vel reditus occuparunt,vel quid ſimile fecerunt. & idẽ
dicendum.ſ.fore recurrendum ad dicta remedia.Prius enim ex
trahẽtur reliquiæ,poſtea vero claudentur oſtia,& interdicẽtur
diuina eccleſię,iuxta ordinem dictorũ iurium ita procedẽtium,
& in hoc ẽt militabunt dicta Hoſt.intellecta,vt intelliguntur p
Io.& Car.vt ſupra etiam infra tempus datum ad præſentandũ,
& non habere locum dicta Inn.in d.c.j.ante fi.qui videtur velle
poſt dictum tempus fore recurrendum ad dicta remedia.¶Ali
quando autem ſumus adhuc infra tempus datum ad præſentã-
dum,& patroni præſentarunt vel non:ſed volunt expectare tẽ-
pus datum eis ad præſentandum vſque ad finem,quod poſſint
aliquando,vt vult gl.in c.eam te.hoc ti.& diximus in xxviij.pro
ximo præced.art.ne aliquo modo de facto procẽdunt, & tunc
eſt expectandum,an labatur tempus,& ſi non labitur,& præſen
tant,procedatur ad examen per epiſcopum,etiam termino ela-
pſo,vt diximus in xiij.& xxiij.proximè præced.art. & ſi quando
epiſcopus vult decidere,& aliquem inſtituere,& ipſi de facto ſe
opponunt:vel quando infra tempus nullum præſentant , & eſt
facta deuolutio ad ſuperiorem,& ipſi nolunt permittere per il-
lum eccleſiæ prouideri,& dicendum eſt,vt ſupra fore recurren-
dum ad dicta remedia,cum aliis ſupraſcriptis.ſ.ad brachium ſe-
culare ad papam,& ad Deum,& ſic in prima par.huius caſus,q̃ñ
nihil fecerunt infra tempus,poteſt verificari dictum Inn. vt in-
fra tempus non recurratur ad dicta remedia.& ita Car.in d. c.j.
in ij.opp.ſaluat Inn.¶Aliquando iure deuoluto factum eſt pro-
uiſionem ſpectare ad ſuperiorem,& ſuperior vellet prouidere,
ſed non poteſt ſine ſcandalo:& dicendum eſt eſſe recurrendum
ad dicta remedia.¶Ideo dic breuius,ꝙ ſi p̄roni incedunt per viã
iuris,& ſtant proceſſibus & ſententiis,& permittunt illas exe-
cutioni mandari:& ſi prouiſio eſt deuoluta ad ſuperiorem per-
mittunt illum prouidere.& non eſt dubium non eſſe recurren-
dum ad dicta remedia , ſed ſententiæ exequentur. l. à diuo Pio.
cum ſimi.de re iud.¶Si vero patroni nolunt iſta permittere,ſed
de facto procedunt,ſiue intra tempus datum ad præſentandũ,
ſiue poſt,& ex iſto facto poſſent oriri ſcandala,vel ſi eſt facta de
uolutio ad ſuperiorem,nolunt permittere eum ordinare eccle
ſiam,& ille vult,vt debet euitare ſcandala,& tunc ſemper eſt re
currendum ad remedia.d.c.j.& ij.& d.c.conſiderandum.& ca.ſi
plures.poſtea ad brachium ſeculare epiſcopi vel iudicis ſecula
ris,ad papam,& demum ad Deum.& ita dicta iura intelligunt,
cum re vera ſic loquantur,quicquid dixerint doc. antiqui, qui
confundebant tempora,quando iſtis remediis eſſent vſuri ſu-
14 periores.¶†Sed nota ſecundum Hoſ.Io.An.Car.& alios in lo
cis ſupra allegatis ſcandalum debere eſſe magnum,vbi dubitat
de morte,& de magna ſtrage non de ſimplicibus verbis, vt ſu-
pradicti doc.dicunt.& Lap.alle.xxviij.fol.xxix.& iſto caſu, quã-
do eſt magnum ſcandalum,non fiet prouiſio de dicta eccleſia:
ſed recurretur ad dicta remedia vt ſ. ¶Aduerte ad vnum iſtas
diſcordias & ſcandala poſſe habere locum in patronis laicis. &
ita videntur loqui dicta iura.ſ.c.j.ij. & iij.hoc ti. quia præſuppo-
nunt hæreditates,& alia,quæ non cadunt in patronis eccleſiaſti
cis,& ſic ratione eccleſiæ,vt ex ipſius iuribus quilibet poteſt cõ
prehendere.etiam ex tex.c.conſiderandum.& c.ſi plures.xvj.q.
vij.& ratio,quia poteſt eos epiſcopus per cenſuras compellere,
quæ magis timentur per ipſos,quam per laicos,vt dicunt doct.
poſt gl.in d.c.cum vos.& diximus ſupra in proximo præced.art.
vbi adduximus rationem,quare papa in d.c.cum vos.fuerit lo-
quutus de patronis laicis,& non de clericis.¶Verum,ſi ipſi pa-
troni eccleſiaſtici non timerent cenſuras & de facto procede-
rent,idem in eis dicerem , & procedendum fore ad capturam
de perſonam,& ad omnia alia quæ fieri poſſent vt magis indu-
15 cantur ad concordiam.¶†Eſt etiam aduertendum , nam caſu
quo prouiſio eccleſiæ ad habentem inſtituere deuoluitur,& il-
le propter ſcandala non poteſt procedere ad prouiſionem,iux-
ta tex.in c.iij.hoc ti.bonum erit conferre beneficium ſeu eccle-
ſiam alicui ſecretè, vt non fiat ad ſuum ſuperiorem deuolutio:
& ſi dicatur deuolutionem ad ſuperiorem non fieri,quia impe
ditus ad euitanda ſcandala,vt notatur in c.ij.& in c. propter di-
uerſitatem.de conceſ.præben.reſpondetur impedimentum cõ
cernere poſſeſſionem,quam propter ſcandala dare non pote-
rat,ſed quis prohibebat eum conferre: certè nemo. & pro hoc
adduco cautelam , quam poſuit Fed.de ſenis in conſilio cxxix.
caſus talis eſt,teſtator in ſua vltima.in ij. dubio. de qua diximus
ſupra in xvj.præced.art.ne diſputetur,an fuerit patronus impe-
ditus,vel ne,maximè hodie,cum quotidie ſuperiores ſint intẽ-
ti ad conferendum beneficia omiſſa per inferiores,&pręſertim
etiam Romæ,cum papa concurrat in collationibus, vt quoti-
die videmus:ꝙ quamuis ſcandala impediant poſſeſſionem ha-
bentis inſtituere,ad quem facta eſt deuolutio conferat, vt præ-
cludatur via vlterioris deuolutionis vel concurſus collationis.
16 ¶†Poſſem multa & quam plura adducere præmiſſa propter
ſcandala euitanda,quæ alias non permitterentur.vide de eis,do
ctores in d.c.cum pridem.de renun.& per do.Fely.in c.nihil.de
præſcri.col.j.& ſeq.vbi ponit.xxxiij. ſpecialia pro ſcandalis eui-
17 tandis.& quanta tolerat eccleſia pro illis euitandis, †& de diſ-
finitione ſcandali,& quando veritas omittitur propter ſcanda-
lum,nolo tranſcribere,Vide ibi,& alibi per repertoria in verbo
ſcandalum.& hic ſit finis huius vltimi articuli.& j.q.princi.præ-
ſentis.ij par.ij.lib.

Et vt materia Iſtius primæ.q.prin.habeatur per con
cluſiones ordinatas,facias primo con
cluſionem,patronos eccleſiaſticos habere ſemeſtre patronos
vero laicos quadrimeſtre ad præſentandum: infra quæ illis nõ
præſentantibus ad ſuperiorem deuolutionem prouiſionis il-
lius beneficij fieri,vt diximus.ſ.in j. art. vbi ponitur ratio diuer-
ſitatis inter eos,& etiam cur aliter in electione & collatione, &
de multiplici diuerſitate temporum.¶Amplia primo iſtam cõ-
clu.intantum procedere,quod licet omnes docto.dicant illam
eſſe de iure nouo. ſ.ſexti,per.c.vnicum.hoc ti.& hanc differen-
tiam inter ipſos patronos non fuiſſe deciſam de iure antiquo:
ego nouiſſimus audacter dico iſtud fuiſſe & eſſe deciſum de iu-
re antiquo,& non nouo,vt latè diximus in dicto primo artic.in
ver.ſed circa prædicta.¶Declara iſtam con.ſic ampliatam pro-
cedere circa ſemeſtre datum patronis clericis & eccleſiaſticis,
quando ſunt patroni ratione eccleſiæ,ſed ſi erunt patroni rõne
patrimonij,idem cenſendum eſt de eis,quod de patronis laicis.
ſ.vt habeant quadrimeſtre. & hoc procedere tam in præſenta-
tione quam lite facienda,per dicta ſupra in primo art.in ver. &
intelligunt doc.ibi.& in ix.arti.in fi.in ver.& in fi.adde.¶Exten-
de iſtam declara.procedere,etiam ſi eſt ius pa.commune inter
eccleſiaſticum & laicos patronos:quia tunc omnes habebunt
ſemeſtre,non quadrimeſtre ad præſentandum, & litem finien-
dam,vt diximus ſupra in ij.& x.art.¶Extende ſecundo dictam
declara.& quod ius pa.competat vni patrono eccleſiaſtico ex
vna de tribus cauſis,ex quibus ius pa.acquiritur,& pluribus lai
cis ex duabus,quia adhuc omnes habebunt ſemeſtre,vt dixim⁹
in iij.artic.¶Extende.iij.prædicta procedere,etiam ſi eccleſiaſti-
cus haberet ius patr.à laico aliquo titulo,puta donationis,quia
licet

licet laico ſuccedat,ipſe tamen cenſebitur eccleſiaſticus. & ſic
adhuc habebit ſemeſtre ad præſentandum,vt diximus. s̃. in iiij.
art.¶Extende.iiij.prædicta omnia procedere,etiam ſi ex pluri-
bus laicis patronis vnus donaret eccleſiæ ius pa.ſuum, quia li-
cet à laico procedat,& ſint alij laici cõpatroni,& in maiori nu-
mero,tamen omnes habebunt ſemeſtre ad præſentandum: per
dicta.s̃.in iij & v.art.¶Amplia principaliter & ſecũdo.d. concl.
cũ omnibus ſupraſcriptis. ſ.patronos habere ſemeſtre vel qua
drimeſtre ad præſentandum,intantum ꝓcedere, quod totũ di-
ctum tempus eſt ipſorum,adeo vt etiam in vltima die illius po-
terunt præſentare,& tenebit præſentatio,per dicta ſupra in xiij.
art.¶Extende primo iſtam ſecundam amplia.intantum proce-
dere,ꝙ ſi epiſcopus vltima die dicti temporis confert,& patro
nus vlterius nõ præſentet,obtinebit impetrator apoſtolicus il-
lius beneficij:quia nulla collatio epiſcopi, per dicta ſupra in d.
xiij.arti.¶Extende ſecundo iſtam ſecundã principalem ampli.
intantum procedere,ꝙ ſi vltima die temporis dati ad præſentã
dum patroni præſentent,examinatio præſentationis poterit fie
ri per habentem inſtituere, etiam poſt dictum tempus, vt in d.
xiij.art.¶Amplia.iij.d.conclu.& præcedentia intantum proce-
dere,ꝙ ſemeſtre vel quadrimeſtre non computabitur ſecundũ
numerum dierum anni,ſed ſecundum curſum menſium iuxta
calendarium,etiam ſuccedente biſexto in illo anno. vt latè di-
ximus & exemplificauimus in xiiij.art.¶Amplia quarto princi
paliter ſupraſcriptam cõclu.& omnia antedicta,& ſic præſenta-
tionem eſſe faciendam infra dicta tempora,intantum procede
re,ꝙ non ſufficit,ſi infra dicta tempora patroni inter ſe eligũt
præſentandum,ſed non actualiter præſentant,vt dictum eſt ſu-
pra in art.xxij.¶Extende primo iſtam quartam amplia. intantũ
requiri actualem præſentatienem,ꝙ licet patroni poſſint per li
teras præſentare ſi infra illud tempus literas fecerint,& eas præ
ſentando conſignauerint,& habenti inſtituere præſentarę fue-
rint,ſi præſentandus non interfuerit,& literas approbari fecerit
infra dictum tempus,non tenebit præſentatio,vt in d.xij. artic.
¶Extende ſecundo. d. quartam principalem amplia.intantum
procedere,ꝙ licet infra dictum tempus patroni conficiant in-
ſtrumentum præſentationis, & illud præſentando aſſignent, ſi
infra illud tempus præſentandus non comparet cum inſtrumẽ
to coram habente inſtituere,non admittetur poſt tempus,licet
inſtrumentum ſit confectum in tempore, vt diximus in d. xxij.
art.¶ Amplia.v.principaliter.d.conclu.& omnia ſupraſcripta.ſ.
præſentationem eſſe faciendam infra ſemeſtre vel quadrime-
ſtre,intantum procedere,ꝙ non ſufficit procuratorem patroni
pręſentaſſe infra dicta tempora,ſi infra eadem tempora non ſit
præſentandum ſufficere mandatum,vel facta ratificatio,vnde ſi
fieret poſt tempora,non tenet præſentatio facta per aſſertum
procuratorem infra illa,per ea,quæ diximus ſupra in xxj. artic.
¶Declara iſtam amplia.ꝙ licet in electione non cadat ratifica-
tio,aliud tamen eſt in præſentatione,vt diximus in d.xij.arti. in
verſic.tu aduerte licet non eligentes, vbi ponitr̃ rõ diuerſitatis.
¶Reſtringe modo iſtam quintam ampli.procedere in procura
tore præſentante ſine mandato,quia ratificatio vel mandatum
infra tempus datum ad præſentandum debet præſentari, ſed ſi
coniuncta perſona præſentat infra tempus,quamuis non præ-
ſentauerit infra illud ratificationem,dummodo patronus non
contradicat,non vitiatur præſentatio per rationem ibi allega-
tam.ſ.in d.xxj.art.in ver.vnum tamen non omitto.¶Amplia.vj.
d.conclu.& omnia ſupraſcripta intantum procedere,ꝙ dicta tẽ
pora currunt à die vacationis beneficij,& non à die ſcientiæ,vt
latè nouiſſime diximus §.in viij.art. per totum. & hoc in eccle-
ſia antiqua,& non in nouiter conſtructa, vt ĩ. ¶Amplia.vij.d.
conclu.& omnia ſupraſcripta intantum procedere,ꝙ in eccle-
ſia nouiter conſtructa,in qua non cadit vacatio,currit tamen tẽ
pus à die perfectę fabricę vacationis eccleſiæ,vt dictum eſt s̃.in
xvj.art.¶Extende primo hanc ſeptimam ampli.non ſolum pro
cedere à die perfectę fabricę,ſed etiam à die aſſignatę dotis die
primi lapidis,vel à die aſſignandę dotis ex inſtrumento facto in
die primi lapidis,vt in d.xvj.art.in ver.dic ergo latius.¶Reſtrin-
ge hanc extenſio.niſi aſſignatio dotis in die primi lapidis eſſet
omiſſa,& epiſcopus illam dotare teneretur,vel aliter, quia tũc
non expectabitur dos,ſed à die perfectę fabricę curret tempus,
vt in ipſa amplia.per dicta ſupra in dicto.xvj.art.in verſi.verum
ſi aſſignatio.¶Extende ſecundo ſupraſcriptam ſeptimam am-
pli.ꝓcedere,non ſolũ qñ fundator fundauit,& dotauit eccleſiã
vt ſupra,ſed etiam,ſi aliquis teſtator mandauit in teſtamẽto ec-
cleſiam capellam ſeu altare fundari:quia ſimiliter ſi dos aſſigne
tur,à die aſſignatę dotis currit tempus prædictum, vt in d. xvj.
art.in ver.ſi vero eccleſia.¶Reſtringe proximam extẽſi. proce-
dere,ſi teſtator hæredi vel habenti eſſe patronum ordinauit ec
cleſiam conſtrui facere,quia tunc curret tempus, vt currit pa-
trono ædificanti,vt ſupra.Sed ſi teſtator mandauit prædicta ędi
ficari per alium,quam per habentem eſſe patronum, tunc niſi
dote aſſignata vel eccleſia completa patrono non curret tem-
pus,per dicta in d.xvj.art.in ver.aut vero teſtator. ¶Reſtringe
iſtam reſtr.procedere,quando non eſt ſtatutum tempus ad ec-
cleſiam ædificandam à teſtatore vel ab epiſcopo,quia tunc nõ
imputabitur patrono,qui ædificare non habebat, ſed eſt ſtatu-
tum tempus per teſtatorem vel epiſcopum,& ipſe non inſtat &
proteſtatur,ꝙ eccleſia ædificetur,vel ſi tempus per epiſcopum
non eſt ſtatutum ꝙ ſtatuatur,ſibi imputabitur,& ab lapſu dicto
rum temporum ſibi tempus currat,per latè dicta in d.xvj. art. p̃-
ſertim in ver.ſi vero eccleſia.¶Eſt etiam cautela in caſu præce
denti,vt non ſolum patronus inſtet,ſed etiam præſentet,quam
uis adhuc eccleſia non ſit conſtructa,vt in d.xix.art.in ver.eſt be
ne verum.¶Amplia.viij.d.conclu.& omnia proximè dicta.ſ.tẽ-
pus ad præſentandum currere patronis à die vacationis, intan-
tũ procedere,vt hoc habeat locum non ſolum in patronis lai-
cis,ſed etiam in patronis eccleſiaſticis,per ea quæ diximus. s̃. in
viij.art.in ver.& ex iſta ratione.¶Amplia.ix.d.conclu.& omnia
proximè dicta intantum procedere,vt etiam impeditis currant
tempora prædicta,adeo ꝙ ſi eſſet quæſtio inter patronos ſuper
iure pa.debet finiri infra dicta tempora, alias fit deuolutio ad
ſuperiorem,qui eccleſiæ prouidebit, ſicut quando ex negligẽ-
tia,per latè dicta.s̃.in ix.art. ¶Extende primo iſtam.ix.ampli.in-
tantum procedere, ꝙ ſi bene lis non inchoaretr̃ inter patronos
poſt eccleſiæ vacationẽ,ſed ante,& eccleſia vacante adhuc du-
raret,& infra illa tempora non finiretur, fit deuolutio ad ſupe-
riorem,per dicta ſupra in d.ix.arti.in primo caſu. ¶Extende ſe-
cũdo.d.ix.ampli.vt non ſolum lite exiſtente inter patronos ea
non finita lapſo tempore epiſcopus ſolus poteſt eccleſiæ pro-
uidere,ſed etiam tempore dato ad præſentandum adhuc non
elapſo,ſi conſtat,& eſt clarum eccleſiam eſſe liberam,epiſcopus
non expectabit dicta tempora quamuis dicentes ſe patronos
litigent,ſed poterunt incontinenti eccleſiam conferre. per di-
cta ſupra in ix.art.in tertio caſu. ¶Declara iſtam ſecundã extẽ.
poſſe eſſe clarum ius pa.eccleſiæ non ſpectare ad litigantes,q̃a
fundator voluit ipſam eſſe liberam ſeu ſententia eſt de liberta-
te,vel epiſcopus eſt in quaſi poſ.conferendi. & hoc vnum vlti-
mum ſufficit,vt in d.ix.art.in iij.caſu.in ver. tu aduerte ad hunc
iij.¶Extende.iij.d.ix.ampli.vt etiam lite penden.currat dictum
tempus,quam maximè procedere,quando eſt quęſtio inter pa
tronos ſuper iure pa.vel quaſi poſ.ipſius,& non decidetur infra
dicta tempora,nam prouiſio deuoluitur ad epiſcopum,vt in d.
ix.art.in xj.caſu ¶Extende quarto.d.ix.ampli.quammaximè ꝓ
cedere,ſi nemo ex litigantibus eſt in quaſi poſ. præſentandi, &
dubitatur an ſint patroni litigan. tamen puta proprietate iuris
pa.nec epiſcopus eſt in quaſi poſ.conferendi. nam elapſo dicto
tempore epiſcopus prouidebit eccleſiæ,per conſiderata ſupra ĩ
in d.ix.art.in xij.caſu.¶Reſtringe has duas præced.exten. proce
dere in caſibus ſuis,quando nemo ex patronis litigantibus eſt ĩ
quaſi poſſeſ.ſed aliquis ex eis eſt in quaſi poſ.præſentandi. nam
præſentatus ab eo,debet inſtitui cum diſcurſu,de quo in remiſ-
ſione ibi facta etiam diximus. s̃.in ix.artic.in xiij. caſu. & ſic non
fiet deuolutio ad epiſcopum.¶Extende.v.d.ix.ampli. procede-
re,quando conſtat eccleſiam eſſe patronatam: & tales eſſe pa-
tronos litigatur tamen per eos,quia ſunt diſcordes,& diuiſerũt
vota eorum,plures præſentando,& tractatur quis pluribus iu-
uatur ſuffragiis ſeu meritis,& de gratificatione facienda,& nul
lo modo eſt quæſtio ſuper iure pa.vel quaſi poſ.præſentandi, &
epiſcopus vellet conferre numerum ad numerum, merita ad
merita,vel gratificari ſecundum accidentias facti:& patroni no
lunt ſtare deciſioni epiſcopi,& adhuc contradicunt, vel ſe op-
ponunt:& poſſint ſcandala oriri,& elapſo tempore dato ad prę
ſentandum,& adhibitis remediis,de qubus in c.j.& ij.hoc ti.ep̃s
prouidebit,quamuis non ſit quæſtio ſuper iure pa.per dicta s̃. ĩ
d.ix.art.in v.caſu.in ver.ad vnum tamen eſt aduertendum,& in
ver.ſed ſi eſſet caſus.& in xj.art.in ver.ſed tu aduerte.¶Reſtrin-
ge præced.exten.procedere in caſu ſuo,ſed quando eſſet quæ-
ſtio pręcedens,& patroni nollent ſtare deciſioni epiſcopi,& nõ
dubitaretur de ſcandalis,non fieret deuolutio prouiſionis ad ſu
periorem,etiam tempore dato ad præſentandum elapſo, per la
tè dicta in d.ix.art.in d.v.caſu.& maximè in ver.& ex hoc habe-
mus.& in d.xj.art.in ver.tu aduerte.¶Extende.vj.d.ix.ampli.in-
tantum procedere,ꝙ quando conſtat eccleſiam eſſe patronatã
& tales eſſe patronos,& inter ſe non conueniunt in præſentan-
do,& ideo ex eorum controuerſiis nullo modo præſentant, &
ſic labitur tempus datum ad pręſentandum,tanto magis proui
uiſio eccleſiæ deuoluitur ad ſuperiorem,per dicta.s̃.in ix.artic.
in vj.caſu ¶Extende.vij. d.ix. ampli.etiam procedere, quando
eſt quæſtio inter ipſos patronos,vel inter p̃ſentãtes & præſen-

tātos de ipſis præſentationibus factis, non ex vi formę præſen-
tationis, ſed ex vi iuris pa. ſeu quaſi poſ. ipſius, & etiam ex vi for
mę præſentationis, & ex aliis, & tunc fit deuolutio prouiſionis
ad ſuperiorem illa non finita infra dictum tempus, ac ſi eſſet lis
ſuper ipſo iure pa. per ea, quæ diximus in d. ix. articu. in viij. caſu.
¶Extende. viij. d. ix. ampli. etiam procedere, quando eſſet lis in-
ter eos, qui vere ſunt patroni, ſed litigant, quia pars ipſorum di-
cit ſe patronum & alij ſecus prætendentes eos amiſiſſe ius pa. vł
hæreditates maiorum repudiaſſe, vel dixerunt aduerſarios cri-
minoſos, & ideo ad eos ius pat. ſeu præſentandi in perpetuum,
vel pro illa vice non competere, ſi iſta lis durat vltra tēpus da-
tum ad præſentandum, fit deuolutio ad ſuperiorem, per dicta.
ſ̃. in ix. art. in ix. caſu. ¶Extende. ix. d. ix. ampli. etiam procedere,
quando ſimiliter eſt certum eccleſiam eſſe patronatam, & tales
eſſe patronos, ſed inter eos eccleſia vacante eſt lis, quia aliqui
dicunt ſe hæredes fundatorū vel in quaſi poſ. exiſtentium pro
tali quota, ex quo in iure patr. ſucceditur per ſtirpes & non per
capita, vel repudiaſſe hæreditatem vel iure pa. priuatum, & hoc
deducitur vel in præſentationis actu eccleſia vacante, & durat
vſque ad vacationem, & infra tempus datum ad p̄ſentandū nō
finitur lis, fiet etiam ad ſuperiorem deuolutio, vt in d. ix. arti. in
x. caſu. ¶Reſtringe modo ſupraſcriptam ix. ampli. cum ſuis ex-
ten. vt non expectato fine litis fiat deuolutio ad ſuperiorem ꝓ
uiſionis eccleſiæ, lapſo tempore dato ad præſentandum, ꝓcede
re, quando quæſtio eſt mota eccleſia vacante, vel quando ante
ſed illa vacante adhuc durat. ſed ſi eſt mota lis ante eccleſiæ va-
cationem, & non vacat eccleſia, non eſt in conſideratione finis
litis, nec deuolutionis ad ſuperiorem, per dicta ſ̃. in d. ix. artic. in
primo caſu. in ver. iſtis ſic conſideratis. ¶Reſtringe. ij. d. ix. am-
pli. procedere, quando eſt lis inter patronos. vt ſ̃. ſed quādo eſt
lis inter ep̄m & patronum, licet duret vltra tempus datum ad p̄
ſentandum, ꝓuiſio eccleſiæ nō deuoluitur ad epiſcopum, vt in
d. ix. art. in iiij. caſu. ¶Extende. j. iſtam ſecundam reſtric. ix. ampli.
ꝓcedere, etiam ſi ante vacationē eccleſię vel poſt oriatur lis in-
ter epiſcopum & patronos, nam duret quanto tempore poteſt,
nunquam ad ep̄m fiet deuolutio ꝓuiſionis eccleſiæ, vt in d. ix.
art. in d. iiij. caſu. ¶Extende. ij. præce. reſtri. procedere, etiam ſi lis
eſſet ſuper iure conferendi, quia ep̄s dicit ſpectare ad eius colla
tionem illam eccleſiam, patronus vero ad ius ſuū p̄ntandi, nam
ètiam lite non finita, & tempore lapſo, non fiet deuolutio ad ſu
periorem, vt in d. ix. art. in iiij. caſu. in ver. tu circa iſta quam ma-
ximè, quia per totum de hoc ibi tractatur. ¶Extende. iij. pręced.
ij. reſtr. ix. ampli. procedere, etiam ſi eſſet lis ſuper non idoneita-
te p̄ntati inter p̄ntatum, & ep̄m, vel inter epiſcopum & p̄ntan-
tes, q̄a lapſo etiam tp̄e prædicto non fiet deuolutio ad epiſco-
pum prouiſionis eccleſiæ, vt in d. ix. art. in iiij. caſu per totū. præ-
ſertim in ver. tertio poteſt eſſe. ¶Extende. iiij. præced. ij. reſtr. ix.
ampli. procedere, etiam ſi inter epiſcopum & patronos eſſet lis
non ſolum ſuper proprietate, ſed etiam quaſi poſſ. conferendi.
nam quamuis non finiretur infra dictum tempus, nihilominus
non fiet deuolutio prouiſionis ad ſuperiorem, vt in d. ix. arti. in
iiij. caſu. in verſ. tu circa iſta. ¶Extēde. v. præced. ſecundam reſtri.
ix. ampli. procedere, etiam ſi eſſet lis inter epiſcopum & patro-
num, quia ambo dicunt ſe patronos, nam quamuis lapſum ſit
dictum tempus, & lis non finita, non fiet deuolutio ad ſuperio-
rem prouiſionis eccleſię, per ea, quæ diximus in d. ix. artic. in iiij.
caſu. in ver. prædicta etiam clare, & pulchrè tenuit ſumma, & in
ver. quarta poteſt eſſe. & ibidem, etiā ſi eſſet lis ſuper quaſi poſſ.
iuris pa. inter eoſdem, vt habetur in d. ver. quarta poteſt. ¶Extē
de. vj. ſupraſcriptam ſecundam reſtr. ix. ampli. procedere etiam ſi
eſſet lis, quia ep̄s opponet ſe contra præſentantes tanquam ex-
cōicatos & criminoſos & alios repellendos, nam licet infra di
ctum tempus lis non finiať, non tñ per hoc deuoluetur proui-
ſio eccleſiæ ad ſuperiorem, vt in d. xix. art. in iiij. caſu. in ver. quin
tam litem. ¶Reſtringe hanc exten. niſi lis eſſet, quia opponereť
iſta non per ep̄m, ſed per patronos inter ſe, nam tunc lite nō fi-
nita dicto termino elapſo fiat deuolutio prouiſiōis eccleſiæ ad
ſuperiorem, per conſiderata in d. iiij. caſu. in verſi. dicerem bene
aliud. ¶Reſtringe. iij. d. ix. ampli. cum ſuis exten. fieri deuolutio
nem ad epiſcopum prouiſionis eccleſię in caſibus prædictis ad
ſuperiorem, procedere, & eſſe veram, vt ep̄s prouideat, & p̄ro-
ni nihil dicere poſſint, nō tñ p̄ronis pręcludiť via ad rep̄ntandū
prouiſum ꝑ ep̄m, ſiue deuolutio ſit facta ex lite nō finita diſcor
die ſcādalis patronorū, ſiue ex ipſorū negligētia, q̄a bñ potue-
runt facere dictā rep̄ntationem pro conſeruatione eorum, qua
ſi poſ. vt latè diximus in d. ix. art. in d. iiij. caſu. in verſic. ſed vnum
non omittā. ¶Reſtringe iiij. d. ix. ampli. procedere, quando eſt
lis ſuper iure pa. & aliis caſibus de quibus. ſ̃. inter patronos &
p̄ntatos, ſed quando eſt lis ſuper mera præſentatione, & nullo
modo ex vi iuris pa. & tunc etiam tempore prædicto elapſo an-
te deciſionem litis non fiet deuolutio ꝓuiſionis eccleſiæ ad ſu-
periorem, vt ſ̃. in d. ix. art. in vij. caſu, & faciunt quæ ibidem dicū
tur in v. caſu. ¶Reſtringe. v. d. ix. ampli. vt lite non finita iure de-
uoluto ep̄s cōferat eccleſiam, procedere, q̄n hoc agere poteſt
ſine ſcādalo, ſed quando non poteſt eccleſiæ prouidere ſine ſcā
dalo, tunc non conferet, vt diximus. ſ̃. in d. ix. arti. verſus finem,
in ver. vnum tñ non omittā, & ad longum. ad quem ibi fit remiſ
ſio, ne ſecretè fieret collatio, vt diximus in d. xxxj. art. verſus fi.
in ver. eſt etiam aduertendum. nam caſu quo. ¶Intellige præc.
reſtri. de ſcandalo valido, vt ſimiliter remiſſiue diximus in d. ix.
art. verſus finem. in ver. adde etiam aliud. & ꝙ ſit hoc ſcandalū
diximus in d. xxxj. & vlt. art. in ver. ſed nota ſm̄ Hoſ. ¶Reſtringe.
vj. ſupraſcriptam ix. amplia. de patronis inter quos eſt lis ſuꝑ iu-
re pa. vel quaſi poſ. præſentandi ſeu ſuper inſtitutione ex vi iu-
ris pa. currere tempus datum ad p̄ntandū, q̄n lis non poſſet fini
ri infra dictum tempus, ſed quando per vnam ex partibus ſtat,
quin finiretur, & altera demonſtraret iura ſua, dicerem p̄ntatū
per ea debere inſtitui, & non fieri deuolutionem, per ea quæ no
uiter conſiderauimus in xij. art. in ver. & madenter nō omitto.
¶Reſtringe. vij. ſupraſcriptam. ix. ampli. vt lite infra dictum tē-
pus non finita fiat deuolutio ꝓuiſionis eccleſiæ ad ſuperiorem
procedere, quando non eſſet conſuetudo in contrarium, ſed
ſi extaret conſuetudo in contrarium, vt etiam lite non finita in-
fra tempus fiat deuolutio ad ſuperiorem, illa obſeruabitur, per
ea, quæ diximus poſt Lap. in d. ix. art. circa fi. in ver. & adde aliud
ſingulariſſimum. ¶Reſtringe iſtam. vij. reſtr. veram eſſe, ſi con-
ſuetudo ſit præſcripta cum titulo tanti temporis, cuius initij me
moria non extat, alias ſecus, per ibidem dicta in verſi. cuius do-
ctrinam dicerem procedere. ¶Reſtringe. viij. d. ij. ampli. de lite
finienda infra tempus datum ad præſentandum alias deuolui
prouiſionem ad ſuperiorem procedere in lite, quæ eſt inter pa
tronos ſuper iure pat. non autem in lite, quæ eſſet inter haben-
tes eligere, ſuper iure eligandi, quia licet lis non finiatur infra
trimeſtre, non fiet deuolutio ad ſuperiorem, vt diximus in xj. ar-
ti. vbi ponitur ratio diuerſitatis. ¶Reſtringe. j. d. viij. reſtr. proce-
dere, quando litigantes elegerunt infra tempus, ſed ſi neuter li-
tigantium ſuper iure eligēdi elegit, fiet deuolutio ꝓuiſionis ec
cleſiæ ad ſuperiorem, ꝑ ea quæ diximus in d. xj. art. in ver. ſi vero
aliquod. ¶Reſtringe. ij. d. viij. reſtr. procedere, niſi eſſet certum
eccleſiam non eſſe electiuā, quia tunc ēt non expectato elapſo
trimeſtri, etiā litigātes litigantibus epiſcopus poterit prouide-
re eccleſiæ, vt in d. xj. art. in ver. ſed pro declaratione. ¶Reſtrin-
ge iij. iſtam. viij. reſtri. procedere, quādo litigatur ſuper proprie-
tate ſeu quaſi poſ. eligendi, & nemo eſſet in quaſi poſ. eligendi,
non expectabitur finis litis, etiam poſt trimeſtre, ſed ſi vna pars
eſſet in quaſi poſ. eligendi, electus per eum confirmabitur, vt di
ximus in d. xj. art. in verſ. aliquando vnum. ¶Intellige proximè
dicta procedere, quando electio eſſet facta per exiſtentē in qua
ſi poſ. eligendi, ante litem cōteſtatam. nam tunc confirmabitur
ſed ſi poſt litem conteſtatam expectabitur finis litis, vt in d. xj.
art. in ver. quandoque litigatur. ¶Declara primo iſtam. ix. am-
pli. principalem cum omnibus ſupraſcriptis, vt lis ſuper iure pa.
ſeu quaſi poſ. ipſius vel præſentatione ex vi iuris pa. debeat fini
ri infra tempus datum à iure ad præſentandum, intelligatur, vt
ſi ſit quæſtio inter patronos eccleſiaſticos, finiatur infra ſeme-
ſtre, ſi inter laicos infra quadrimeſtre, vt in d. ix. art. in verſ. adde
etiam expreſsè. & diximus ſupra in prima declara. & concluſi.
¶Declara. ij. iſtam. ix. ampli. & pręſertim pręcedentem declara.
vt ſi ſit quæſtio inter patronos eccleſiaſticos, & laicales, ſiue ec
cleſiaſtici ſint actores, ſiue rei, ex quo ſunt in eodē foro, debeat
finiri infra ſemeſtre, vt diximus in x. art. in j. declara. conclu. cū
ſuis exten. ¶Declara. iij. iſtam ix. ampli. de lite finienda infra tē-
pus datum ad præſentandum, vt alias deuolutio fiat ad ſuperio-
rem, habere locum, ſiue ſint plures patroni litigantes ex vtraq;
parte, ſiue vnus cum altero, vt in d. ix. art. circa finem. in verſ. ad-
de aliud. ¶Declara. iiij. iſtam. ix. ampli. vt hic ſuperior, ad quem
fiet deuolutio ꝓuiſia eccleſiæ, ꝓpter litem non finitā, intelliga
tur ille, qui habet inſtituere, ſiue ſit ordinarius, ſiue inferior, &
non aliter, vt diximus in d. ix. art. cum remiſſione, circa fi. in ver.
declara quod iſto. ¶Amplia. x. principaliter ſupraſcriptam con-
clu. cum ſua ampli. fore præſentandum infra ſemeſtre vel qua-
drimeſtre, alias fieri deuolutionem prouiſionis ad ſuperiorem,
& dictum tempus currere impeditis & ignorantibus procede-
re, etiam ſi per ſuperiorem eſſet ipſis patronis prohibitum, vt
non præſentarent ſine eius licentia. nam ſi potuerunt dicti ſu-
perioris habere licentiam, & non obtinuerunt, curret eis dictū
tempus, vt diximus in xij. art. per totum. ¶Declara iſtam. xj. am-
pli. vt intelligamus de illo ſuperiore, qui poteſt patronis prohi-
bere, puta de legato in patronis eccleſiaſticis, & de papa in pa-
tronis laicis, non autem de inferioribus, puta de epiſcopo, cum

ille non

ille non habeat ſe impedire de patronis, vt diximus in d.xij.art. in verſic.tu dic quòd iſta. ¶Extende prædictam.x. amplia. cum proxi.declaratione etiam procedere, vt currat tempus patronis quamuis prohibitio eſſet facta eccleſiaſticis à legato,& laicis à papa,& potuerunt ſe liberare,& obtinere licentiam,& non obtinuerunt, vt in d.xij.art.in ver.habent ergo locum cum ſequentibus.& præſertim in verſi.idem dicerem in patrono. ¶Reſtringe tamen iſtam.x.ampli.& ſupradicta procedere, niſi ſuperior abbreuiaret tempus datum à iure ad præſentandum, & vellet patronos præſentare cum conſenſu talis, quia ſi illius conſenſus haberi non poterit, non curret tempus, vt in d.xij.art. in verſic.ſi vero legatus. ¶Reſtringe iſtam reſtric.procedere, ſi ſuperior mandat patronos præſentare cum conſenſu talis, quia ex quo hberi non poteſt,& ſine illo fieri non poteſt præſentatio, non curret eis tempus, ſed ſi mandaſſet eos præſentare, cum cōſilio talis, ex quo ſine illo fieri poteſt præſentatio, licet haberi nō poterit, curret eis tempus, vt in d.xij.art.in verſ. bene verum eſt.& in verſicu.idem dicerem in patrono. ¶Declara prædicta, bonum eſſet vti cautela in caſibus prædictis, quando habens conſentire, vel dare conſilium ſe occultat, patronos ſe proteſtari, per eos non ſtare &c. vt diximus in d.xij.art.in ver.aduerte ad aliud. ¶Declara etiam prędicta procedere, dummodo papa vel legatus prædicta faciat derogando expreſsè iuri patronatus clericorum,& præſertim laicorum, vt in d.xij.art.in verſi. aduerte tamen ad duo. ¶Amplia.xj.d.conclu.ſemeſtre vel quadrimeſtre dari patronis ad præſentandum,& illis elapſis fieri deuolutionem ad ſuperiorem,& currere dicta tempora etiam ignorātibus,& impeditis, intantum procedere, vt illa dicantur continua,& non vtilia, vt diximus in xv.articul. ¶Reſtringe primo. d.xj.ampli.dictum tempus currere ignoranti,& dici cōtinuum, niſi beneficiatus eſſet abſens,& reliquiſſet vicarium eccleſię nomine abſentis deſeruientem: nam tunc non curret tempus niſi à die ſcientiæ mortis,& ideo dicetur vtile à principio in illo caſu,& ſucceſſiue continuum, vt in fi.d.xv.articul.in verſic.poſſet tamen attentari. ¶Reſtringe ſecundo. d.xj. ampli. vt procedat in eccleſiis iam conſtructis,& nouiter conſtructis,& dote dota, vt tempus currat,& dicatur continuum à die vacationis dotis datę, vel fabricæ completæ, vt diximus ſupra in x.articul. in vij. princip.ampli.ſed ſi teſtator mandauit alteri, quam patrono ędificare eccleſiam,& illam non ædificat, non currit tempus patrono, donec dos detur, vel eccleſia fabricetur,& ideo à principio non eſt ſibi cōtinuum dictum tempus, ſed vtile, vt diximus in d. xv.articul.in verſicul.aut vero reſtar. ¶Reſtringe.iij.d.xj ampli. de tempore continuo, niſi rector eccleſiæ eſſet priuatus illa,& ignoraretur priuatio à patronis,& ipſe adhuc eſſet in poſ.eccleſiæ, nam non curret ſibi tempus à die priuationis, ſed à die ſcientiæ vel mortis,& ideo à principio dicetur tempus vtile, & non continuum, vt diximus in ij.artic. ¶Amplia.xij.d.conclu.patronos habere ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum,& illud impeditis,& ignorantibus currere, & eſſe continuum, & non vtile, intantum procedere, vt eo elapſo & patronis non p̃ſentantibus non poterunt etiam ſtatim purgare moram, vt diximus.s̃.in xxvj.art. ¶Amplia.xiij.d.conclu.vt patroni habeant ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum, intantum procedere, quod infra dictum tempus habent præſentare coram habente inſtituere, adeo vt ſi infra illud tempus præſentauerit coram non habente ius inſtituendi, quamuis dicatur feciſſe ſuā diligentiam, non poterit poſt dictum tempus coram habente inſtituere præſentare, vt diximus ſupra in xxiiij arti. ¶Extende. d.ampli.quam maximè procedere, ſi præſentaſſet non coram ordinario, ſed coram inferiore prælato non habente ius inſtituendi: quia tanto magis elapſo tempore non admitteretur coram habente ius inſtituendi, vt diximus in d.xxiiij.art. in verſic. ſi vero ius inſtituendi. ¶Reſtringe modo primo.d.xiij.ampli.niſi per patronos fieret præſentatio coram ordinario, nam quamuis ad eum non ſpectaret ius inſtituendi: ſed ad alterum aliquo iure particulari, ex quo patroni præſentarunt coram eo, qui de iure debet habere ius inſtituendi, excuſabitur, & poterit etiam elapſo tempore coram altero habente hoc ius præſentare, vt ī d.xxiiij.articu. in verſi.vnde conclude. ¶Reſtringe.ij.d.xiij. ampli.procedere, niſi q̃uis ius inſtituendi ſpectaret ad ordinariū, patroni præſentaſſent infra tēpus coram inferiore prælato exiſtente in quaſi poſ.inſtituendi,& præſertim ſi ſequuta fuiſſet inſtitutio: quia teneret præſentatio,& inſtitutio,& facta declaratione ius inſtituendi ſpectare ad ordinarium, patroni non habebunt iterum præſentare, niſi pro conſeruatione iuris inſtituendi ordinarij, vt in d.xxiiij.art.in verſi.& ideo limitarem.cum ſequen. ¶Reſtringe.iij.d.xiij.ampli.procedere, niſi patroni præſentarent infra tempus coram inferiore prælato, qui communiter habebatur,& habens ius inſtituendi, nam cōſtito illud ius ad eum non ſpectare, excuſabitur,& poterit coram habente illud ius etiam elapſo tempore dato ad præſentandum præſentare, vt diximus in d.xxiiij.art.in ver. ſi vero prælatus. ¶Amplia. xiiij.d.conclu.ſ.patronos habere ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum, intantum procedere, quod ſi apparet præſentatio facta per patronos, præſumetur facta infra tempus datum ad præſentandum, nec tenebitur præſentatus aliter hoc probare, vt latè diximus in xxv.artic.in verſi.quid dicendum. ¶Extende hanc ampli.primo illam quam maximè procedere, ſi præſentatio fuit admiſſa per habentem inſtituere, quia tanto magis p̃ſumetur infra tempus facta, vt diximus in d.xxv.art.in ver. ſecūdo vero caſu. ¶Extende.ij. d. ampli. quammaximè procedere, ſi præſentatio non fuiſſet admiſſa,& in non admiſſione fuit expreſſa cauſa non admiſſionis alia, quam illa lapſus temporis, q̃a tunc etiā præſumetur facta infra tempus, vt diximus in d. xxv. art.in verſi.ſi vero per habentem. ¶Reſtringe primo.d.xiiij.ampli.procedere, niſi præſentatio non fuiſſet admiſſa,& cauſa nō admiſſionis eſſet: quia extra tempus extiterit facta pręſentatio. nam tunc præſumetur facta infra tempus, vt diximus in d. xxv. art.in ver.primo caſu quando. ¶Reſtringe.ij.d.xiiij.ampli. procedere, niſi pręſentatio non fuiſſet admiſſa, nulla cauſa non admiſſionis reddita, quia nec tunc pręſumetur facta infra tempus: vt diximus in d.xxv.art.in verſi.ſi vero indiſtinctè. ¶Expeditus de ampliationibus huius concluſionis, condeſcendo ad illarum limitationes. Limita igitur primo.d.conclu.& eius ampli.patronos habere ſemeſtre vel quadrimeſtre ad præſentandum, procedere, dummodo conſuetudo aliud non inducat in loco, puta patronos laicos habere ſemeſtrę, & eccleſiaſticos octimeſtre, quia valebit talis conſuetudo, per dicta.s̃.in vj.artic. ¶Extende iſtam primam limi.tanto magis procedere,& ipſam conſuetudinem valere, ſi ipſa abbreuiaret tempus datum ad præſentandum à iure patronis eccleſiaſticis, vt in d.vj.art.in verſ.tu conſidera. ¶Extende ſecundo hanc primam limi.procedere, etiam ſi conſuetudo induceret allongationem temporis in eccleſiaſticis patronis, vt in d.art.vj.in ver.aut loquimur in patronis. ¶Extende.iij.d.primā limi.ꝓcedere, etiam ſi ꝯſuetudo abbreuiaret tp̃s non ſolum in patronis eccleſiaſticis, ſed etiam in laicis vt in d.vj.art.in ver.ſi vero ſumus. ¶Extende.iiij.d.primam limi.procedere, etiam ſi conſuetudo elongaret tempus in patronis laicis. vt in d.vj.art.in ver.aut ſumus in ampliando. ¶Reſtringe primo ipſam primam limi.& prædicta omnia procedere, ſtante cōſuetudine præſcripta, quæ faciet præſumere titulum, per dicta. s̃.in vij.art.in ver.dicerem tamen propter hoc. ¶Reſtringe. ij.ſupraſcripta procedere, dummodo non eſſet magna dilatio quā daret conſuetudo, quia non teneret, vt in d.vij.art.in verſ.dicerem etiam. ¶Limita ſecundo principaliter. d. conclu.& ampli. de ſemeſtre & quadrimeſtre dato ad pręſentandum,& litem finiēdam, procedere, niſi à teſtatore vel fundatore in limine fundationis eccleſiæ ſeu beneficij cum conſenſu epiſcopi fuiſſet ſtatutum maius vel minus tempus prædictis patronis laicis, ſiue clericis ad præſentandum nam valebit & tenebit hoc eius ſtatum, cum dicto conſenſu, ſiue abbreuiet, ſiue proroget dictum tempus, vt diximus in d.vij.art. ¶Limita. iij.d. conclu. & ampli. de ſemeſtre & quadrimeſtre dato ad præſentandum,& litem finiendam, procedere in caſibus ſuis, niſi epiſcopus etiam poſt lapſum dictorum temporum vellet patronos adhuc admittere ad præſentandum nam poſſet & ſequuta inſtitutione tenerent geſta per eos, vt diximus in xxiiij.art. ¶Extende primo, d.limi. ꝓcedere non ſolum in patronis eccleſiaſticis, ſed etiam in laicis. Nam etiam poſt dictum tempus poterit eos admittere ad præſentandum, vt in d.xxiiij.art.in ver.ſi dicerem. ¶Extende.ij.d.limi.iij.procedere, etiam ſi eſſet facta deuolutio prouiſionis eccleſiæ patronatæ ſucceſſiue ad alios ſuperiores, puta archiep̃m & ſimiles. Nam ipſi poterunt admittere patronos in eorū p̃iudicium ad p̃ſentandum, quamuis tempus ad hoc datum ſit lapſum, vt in d.xxvij.art.in verſi.dicerē ēt vnū nouū. ¶Reſtringe tm̃ p̃dicta non ꝓcedere, q̃n eſſet facta deuolutio ꝓuiſionis eccleſiæ ad ſuperiorem ex eo, quia patroni p̃ſentauerint indignū, nam ꝑ illa vice nō poſſent ſuperiores eos admittere ad p̃ntandum in d.xxvj.art.in fi. ¶Limita.iiij p̃dictam cōclu.de ſemeſtre vel quadrimeſtre dato patronis ad p̃ſentādū, ꝓcedere, niſi hñs inſtituere in edicto abbreuiaret illud tp̃s, nam hoc facere poterit ꝑ dicta s̃.in xxviij.art. ¶Extēde primo iſtā.iiij.limit.intm̃ ꝓcedere, vt poſito edicto cū termino ēt minore illo dato à iure, nō poterit alter p̃ronus comparēs petere ſe expectari vſq; ad tp̃s iuris, ſed ſtare tpi edicti, vt in toto. xxviij.art. concluſiue in primo caſu. ¶Extēde.ij.d.iiij.limi q̃ maximè ꝓcedere, ſi poſito edicto cū minori termino, ſi eſt certum p̃ronum ꝯdicere ꝯdictorē parū ius habere: nā eo nō obſtāte termino edicti elapſo ꝓcedetur ad inſtitutionē, vt in diſcurſu.d.xxviij.artic.& concluſiue in

ſecundo caſu. ¶Extende.iij.d.iiij.limi.quam maximè procedere,quando patroni habent præſentare iure collegij , quia non ſolum habens inſtituere in ſuo edicto poterit tempus iuris abbreuiare,ſed etiam maior pars collegij vocando minorem,poterit dictum tempus abbreuiare,vt in toto.xxviij.art.& concluſiuè in tertio caſu. ¶Extende.iiij.d.iiij.limi.quam maximè procedere,quando infra illud tempus abbreuiatum in edicto nemo comparuerit,& ſequuta fuerit inſtitutio,quia ſi bene reſtaret de tempore iuris,non admitteretur comparens poſt inſtitutionem,vt in toto.xxviij.art.& concluſiuè in quarto caſu. ¶Extende.v.d.iiij.limi.etiam procedere abbreuiato tēpore iuris in edicto, & compatrono permittente præſentationem patroni prius comparentis,& termini edicti lapſum ſcienter nā poſtea non admittetur etiam inſtitutione non ſequuta , quia videtur tacitè primam præſentationem ratificare,quamuis adhuc ſupſit pars temporis iuris,vt per diſcurſum in d.xxviij.arti. & concluſiue in vj.caſu. ¶Reſtringe iſtam.v.exten.procedere,niſi iſte, qui videtur tacitè conſenſiſſe præſentationi, inſtitutione nō ſequuta vellet variare accumulādo,quia poſſet,dummodo nō faceret in fraudem,& vt ſupplantaret primā præſentationem, iuxta ea,quæ diximus ſupra in d.xxviij.arti.in vj.caſu. ¶Reſtringe modo.d.iiij limi.& ſuas exten.procedere, quando poſt præſentationem emanauit edictum cum breuiori termino , & illo elapſo patronus de eo notitiam non habens,comparuit,inſtitutione non ſequuta,& adhuc ſupererat de tempore iuris,nā poterit præſentare & debebit admitti re integra,vt per diſcurſum in d.xxviij.art.& ↄcluſiuè in quarto & quinto caſu. ¶Reſtringe iſtam exten.niſi patronus comparens hoc faceret in fine temporis iuris ex fraude,vt infra illud tempus , lis quæ oritur, non finiretur,& ſupplantaret primam præſentationem , quia tunc non erit admittendus etiam re integra in d.xxviij.artic.in v. caſu. ¶Limita.v. principaliter.d. conclu. de ſemeſtre vel quadrimeſtre dato ad præſentandum , & vt illo elapſo fiat deuolutio ad ſuperiorem,procedere,niſi in caſibus.c.ſi electio.de electio. libro.vj.nam in illis patroni habebunt aliud ſemeſtre vel quadrimeſtre,puta pone eſſe factam per patronos infra tempus iuris præſentationem,& præſentatum acceptaſſe,& cum poſt acceptationem renuntiaſſe,vel mortuum fuiſſe.nam patroni habebunt aliud integrum tempus ad præſentandum,vt diximus in xvij.art. ¶Extende primo.d.v.limi.& dic eam procedere , & ſic patronos habere aliud integrum tempus,ſi caſſatur præſentatio per occultum crimen præſentati,per dicta.ſ.in xviij.artic. ¶Quod indiſtinctè habet locum in patronis eccleſiaſticis , vt ibi. ¶In laicis vero non indiſtinctè,vt ibidem:quia fit diſtinctio ſi ignoranter vel ſcienter præſentauit indignum, & ſi adhuc ſupererat de tempore iuris,vel non,quæ recitare omitto,quia eſſet tranſplantare dicta latè.ſ.in j.par.huius ſecūdi li.in x.q.princ. in iij.arti. ¶Extende.ij.d.v.ampli.& dic idem eſſe, ſi præſentans indignum,caſu quo eſſet priuatus præſentare pro illa vice fuiſſet per papam reſtitutus ad præſentandum, quia iterum habebit ſemeſtre vel quadrimeſtre,per dicta ſupra in xix.artic. ¶Reſtringe modo.d.v.limi.procedere,quando aliquis fuit præſentatus,& acceptauit,& poſtea renuntiauit,& mortuus fuit,ſed ſi ſolum fuiſſet præſentatus , & ipſe ante acceptationem renuntiaſſet,vel mortuus fuiſſet , nam hoc caſu non habebit locum. c.ſi electio in patronis:& ſic ipſi patroni non habebunt de nouo intergrum tempus ad preſentandum,ſed ſolum quod ſupereſſet de tempore iuris , & ſi nihil ſupereſſet,ſibi imputaretur, p nouiter conſiderata per me in d.xvij.art.& in xxj.art. in ver. adde etiam quod voluit.& in verſi.adde etiam quod Firma. ¶Limita.vj.d.conclu.vt licet patroni infra ſemeſtre vel quadrime. habeant præſentare,ſufficiet eis præſentaſſe,& non ſit eis neceſſe inſtare,vt præſentatus inſtituatur. vt diximus ſupra in xxiij. art.& ideo ſi bene per eum non inſtetur,non per hoc fiet deuolutio prouiſionis ad ſuperiorem,vt ibi diximus. ¶Extende hāc limi.intantum procedere,quod nec præſentatus tenetur inſtare infra dictum tempus,vt inſtituatur,adeo quod ſi non inſtaret,fieret deuolutio ad ſuperiorem , quia etiam ſi non inſtaret, non fiet dicta deuolutio , vt diximus in d.xxiij.articu.in verſi.ſecundum caput. ¶Limita.vij.d.conclu.de ſemeſtre vel quadrimeſtre dato ad præſentandum,vt illo elapſo patroni non poſſint præſentari,ſed fiat deuolutio ad ſuperiorem procedat, quo ad principalem præſentationem,vt præſentatus per eos omnino inſtituatur,ſed poſtquam iure deuoluto habens inſtituere, ad beneficium aliquem inſtituit,vel illud alicui contulit pro cōſeruatione eorum iurium,ſiue ſit facta deuolutio propter litē non finitam ſuper iurepatro.vel quaſi poſſ.præſentandi,vel ſup inſtitutione habenda,ex vi tamen iuris pa.ſiue ex non concordia patronorum,ſiue ex negligentia , poterunt patroni etiam poſt lapſum tempus,& inſtitutione vel collatione iure deuoluto alicui factis illum inſtitutum vel cui facta eſt collatio repræſentare,per nouiter dicta & conſiderata per me ſupra in ix.arti. in v.caſu.in verſicu.ſed vnum non omittam. ¶Extende iſtam limi.vt patroni poſſint repreſentare poſt prædicta inſtitutū,procedere non ſolum in caſibus ſupraſcriptis & conſeruatione iurium ipſorum,patronorum,ſed etiam,ſi facta eſſet inſtitutio de præſentato per patronos per non habentem ius inſtituēdi , ſed exiſtentem in quaſi poſſ.inſtituendi :quo caſu & illius cōſeruatione per nouiter conſiderata per me.ſ.in xxiiij.art.in verſic. & ideo limitarem hoc dictum,cum ſequē.ibi,niſi dicamus. & per hæc ſit expedita hæc prima conclu.huius primæ.q.prin. ¶Secūda elicitur concluſio ex vltimis tribus arti.huius.j.q.prin. cuſtodiam eccleſiæ patronatæ vacantis ſpectare ad ordinarium, qui illi prouidere debet,& ſic ad habentem inſtituere durante tempore dato ad præſentandum,& donec habeat verum rectorem pro recipiendis,obuentionibus,& fructibus,& illis conſeruandis pro futuro rectore,ſeu conuertendis in ipſius eccleſiæ vtilitate,& pro ſeruitio illi eccleſiæ impendendo , & ſimilibus. Ita plenè.ſ.in xxix.art. ¶Declara iſtam conclu.vt ita demum cuſtodia eccleſiæ patronatæ vacantis ſpectet ad epiſcopum,ſi inſtitutio ad eum ſpectet,alias ſi inſtitutio ſpectaret ad inferiorem prelatum epiſcopo,ille etiā habebit eccleſiæ patronatæ cuſtodiā, vt in d. xxix.arti.in verſ.aduerte tn̄ quòd iſta. ¶Amplia primo iſtā conclu.procedere,etiam ſi ſumus in eccleſia patronata laicorum.Nam quauis ep̄s nec habens inſtituere infra tempus datum ad præſentandum de prouiſione illius non poſſit ſe impedire,tamē cuſtodiam illius bene habebit,vt in d.xxix.art.in ver. ſecunda erit in hoc caſu conclu. ¶Amplia.ij.iſtam conclu. intātum procedere,vt non ſolum epiſcopus vel inferior habens inſtituere,habeat cuſtodiam,ſed etiam poſſit ponere œconomū in eccleſia patronata vacante,qui illi deſeruiat,fructus colligat & conſeruet pro ſucceſſore,vel in eccleſiæ vtilitatem conuertat,vt in d.xxix.art. ¶Amplia.iij.iſtā ↄclu.intm̄ ꝓcedere , vt ep̄s vel inferior q habet īſtituere & habet cuſtodiam eccleſię vacātis,habet etiam ꝓuidere,quando patroni ſunt diſcordes,ꝓcedētes,de facto,& de ſcādalo dubitaṫ, vt reliquiæ quæ ſunt in capſis,extrahanṫ ab eccleſia,& poſtea oſtia claudanṫ,& diuina interdicanṫ,vt ad concordiam reducanṫ, vt diximus in vlt. arti. p totum. ¶Extēde primo iſtam tertiam ampli.vt dicti prælati poſſint ſupraſcripta facere, etiam ſi patroni de facto procederent eccleſia non vacante.per ſimiliter dicta,in vlti.art.in ver.iſtis ſic ſtantibus. ¶Extende.ij.d.iij.ampli.vt prelati poſſint prædictis remediis vti,ꝓcedere ēt ante lapſum temporis dati ad præſentandum eccleſia vacante,ſi patroni aliquo modo de facto ꝓcedūt vt in d.vlt.art.in verſic.aliquando hæc controuerſia. cum pluribus ſeq. ¶Extēde.iij.d.iij.ampli.procedere , etiam ſi aliquis eſſet præſentatus à maiori numero,vel eſſet maioris meriti:& ꝓpter ſcandalum non poſſet inſtitui,recurreṫ ad prædicta remedia,vt in d.ver.aliqn̄ hæc controuerſia. ¶Extēde.iiij.d.iij.ampli,ꝓcedere,ēt ſi eſſet locus gratificationi vel prouiſio deuoluta ad ipſos p̄latos,& ꝓpter ſcādala non poſſent gratificari , nec prouidere eccleſiæ,poterit recurri ad p̄dicta remedia,vt in d.vlt.arti. p diſcurſum. ¶Et intellige de ſcandalo magno,vbi timeṫ de periculo mortis,& non de paruo,vt in d.vlt.art.in verſi.ſed nota. ¶Limita modo primo iſtam conclu. ſ.epiſcopum ſeu habentem inſtituere,habere cuſtodiam eccleſiæ patronatæ,procedere cū ſumus in eccleſia patronata laicorum.ſecus,ſi eſſet de iure pat. eccleſiaſticorum patronorum : quia in ea patroni & non habētes inſtituere habent cuſtodiam,vt diximus in xxix.artic. ¶Reſtringe primo iſtam primā limi.vt patroni eccleſiaſtici habeant cuſtodiam eccleſiæ,procedere in eccleſia ſimplici , ſecus in eccleſia collegiata,nā licet in ea ſint patroni eccleſiaſtici,ſicut nō poſſunt in ea p̄ntare prælatum,ita nec cuſtodiam h̄re,ſed habētes eligere,habebunt cuſtodiam,vt in d.xxix.art.in ver. aduerte tn̄. ¶Reſtringe.ij.d.primam limi.procedere,niſi p patronos eccleſiaſticos cuſtodia committeretur ſuperiori,quod facere poterunt,& tūc illi,& non ipſi p̄roni cuſtodiam habebunt,vt in d. xxix.art.in ver.an autē. ¶Reſtringe iij.d.primam limi. ꝓcedere, niſi papa vel legatus daret viſitatorē:quia illi haberēt cuſtodiā eccleſiæ patronatæ clericorum , & non ipſi p̄roni eccleſiaſtici, vt diximus in d.xxix.art.in verſi.quid autem. ¶Limita.ij. d.conclu.ꝓcedere,niſi papa vel legatus daret viſitatorem , quia tunc nec ep̄s nec inferior habens ius inſtituendi,habebit cuſtodiam ſed ipſe viſitator,tam in eccleſia patronata clericorum,vt ſupra in proxi.reſtr.quam laicorum,vt in d.xxix.art.in ver. quid autē. ¶Limita.iij.d.conclu.procedere.niſi epiſcopus vel inferior habens ius inſtituendi, patronus clericus,vel laicus , caſu quo poteſt eſſet negligens in ipſa cuſtodia,quia tunc ſuperior cum cauſæ cognitione poterit aſſumere cuſtodiam,vt in d.j.articul.per totum,& præſertim in verſicul.dico plus. ¶Limita.iiij. d.cōclu.

cum ſua

cum ſua prima ampli.vt cuſtodia ſpectet ad habentem inſtitue-
re,procedere,niſi patronus laicus ex priuilegio vel conſuetudi-
ne præſcripta haberet ius cuſtodie:quia quamuis ſit laicus: ipſe
tamen habebit cuſtodiam, & non habens inſtituere: & idem
ex priuilegio per dicta in ipſo.xxix.art.in verſ.aduerte ad aliud.
¶Limita.v.d.conclu.cum ſua prima amplia.ſ.cuſtodiam eccle-
ſiæ patronatæ laicorum,ſpectare ad habentem inſtituere, pro-
cedere,niſi patronus laicus haberet ius cuſtodie eccleſiæ vacan
tis: quia illud ſibi reſeruaſſet in limine fundationis eccleſiæ de
conſenſu epi:quia tũc ipſe patronus laicus haberet cuſtodiam,
& non habens inſtituere:per ea quæ diximus in fi.d.xxix.articu.
¶Declara modo primo omnia prædicta, ꝙ habens cuſtodiam,
poteſt illam alteri committere & videtur, ac ſi ipſe cuſtodiam
teneret:vt per totũ.d.xxix.art.¶Declara.ij.habẽtem cuſtodiam
poſſe in eccleſia ponere œconomum, etiam ſi illa ſpectaret ad
epiſcopum,inferiorem prælatum,patronum, clericum, & lai-
cum,ex cauſa etiam infra tempus datum ad præſentandum,vbi
in iij.art.in ver.vbi etiam ipſe Abb. ¶Declara.iij.omnia prædi-
cta,& dic œconomum ponendum per habẽtem cuſtodiam ec-
cleſiæ debere eſſe clericum, & non laicum: & ſi cuſtodia ſpe-
ctaret ad patronos laicos caſu, quo poteſt vnus ex eis cõpatro-
nis eſſe œconomus,& non alius laicus,vel ponant clericum: vt
dixi in d.iij.art.in ver.ſi verò ſummo. ¶Declara.iiij.& dic œco-
nomum poſſe poni in eccleſia patronata per habentes illius cu
ſtodiam,etiam quando eſt lis inter patronos,vel præſentatos,&
durat per tempus datum ad præſentandum,vel poſt,& eccleſia
adhuc non eſt prouiſa:vt in d.iij.art.in ver.ſed bene vertitur du
bium.¶Declara.v.& dic idem eſſe,quando eſſet facta deuolu-
tio prouiſionis eccleſiæ ad ſuperiorem ex aliqua legitima cau-
ſa:& ipſe non poſſit illi prouidere propter ſcandala, quæ immi
nerent, habens illius cuſtodiam, poterit ponere in ea œcono-
mum:vt in d.iij.art.in ver.& idem dicerem. ¶Declara.vj.ꝙ ſi li-
tigant patroni eccleſiaſtici non cadit poſitio œconomi: ſed per
ſuperiorem compellentur ad concordiam:vt in d.iij. art.in ver.
notabiliter,& in vlti.art.in ver.aduerte ad vnum.¶Declara.vij.
œconomum poſſe poni in eccleſia vacante per habentes illius
cuſtodiam quamuis ſint tales controuerſiæ, ꝙ reliquiæ debeãt
extrahi ab eccleſia,& illius oſtia claudi:& diuina interdici: quia
adhuc œconomus ſeruiet eccleſiæ quo ad fructuum collatio-
nem,& illorum conſeruationem:vt in d.vlti.art.in ver. & ſic di-
cerem idem. ¶Declara.viij.& dic idem eſſe in habente confer-
re,vel aliter prouidere:nam donec labitur tempus datum ad p̄-
ſentandum à iure,ſi vult differre prouiſionem, poterit ponere
œconomum in ea:vt diximus in d.iij.art.in ver.demum.Io.An.
¶Et ex iſtis habes hanc materiam temporum datorum ad præ-
ſentandum cuſtodie, & expediendorum illis durantibus bene
diſcuſſam diſputatam,ordinatam, & concluſiuè reductam me-
lius quàm alibi.

¶Secunda.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio quo tempore ſtabilito fieri debeat per patronos.*
2 *Præſentatio an poſſit fieri nondum tradito corpore rectoris mortui ſepulturæ eccleſiaſticæ.& nu.3.5.*
4 *Tempus datum ad eligendum vel conferendum, impedito & ignoranti non currit.*

QVæro Secundo principaliter:quia ſupra viſum
eſt,infra quantum tempus debeat præ-
ſentatio fieri, & quomodo interim eccleſia guber-
netur:& ſic de cuſtodia,œconomo,& ſimilibus:me-
rito modo eſt videndum,quando vbi & qualiter iſta præſenta-
tio fiet?& in iſta quæſtione ſunt examinanda infraſcripti articu
1 li.¶†Et primus erit,quando,id eſt, quo ſtabilito tempore præ-
ſentatio fieri debeat per patronos?Et breuiter dicẽdum, ex quo
tempus datum à iure ad præſentandum,currit patronis à die va
cationis,& durat vſq; ad vltimum diem ſemeſtris,vel quadrime
ſtris:vt latè diximus.ſ.in j.proxi.q.prin.per totum, & præſertim
in viij.& xiij.art.dicendum eſt tempus ſtabilitum eſſe, poſtq̃ ec-
cleſia vacauit,donec idem tempus datum ad præſentandum fi-
niatur,ſemper illo durante patronos poſſe pręſentare:vt per to
tum hunc titulum:& vt diximus in præalleg.arti. & in hoc non
2 eſt dubium.¶†Poſſet bene dubitari,an ſit expectandum, ſi ec-
cleſia vacat per mortem,vt cadauer primi rectoris eccleſiaſticæ
tradatur ſepulturæ:& poſtea fiet præſentatio? & in electione an
tiquitus erat dubium.per c.bonæ.el.ij.de elec.de ſubſtantia ele-
ctionis requiri cadauer rectoris mortui,eſſe ſepultum, & ita te-
nebat Vinc.Hoſt.& aliqui alij.ſed Inn.Compo. Io.And.Bu.Car.
Abb.& communiter doc.in d.c.bonæ.tenent cum gl.ij.ibi in fi.
3 ſ.†electionem fieri poſſe,anteq̃ cadauer rectoris mortui tradat̃
ſepulturæ:dicunt tamen honeſtum eſſe expectari prius ſepul-
turam prælati.per c.obeuntibus.lxiij.diſt.& in ea. poſtq̃. 50.diſt.
vbi gl.dicit à die mortis,currere tempus eligendi, & dicit Ioan.
And.in d.c.bonæ.quem ibi refert Abb. ꝙ melius dixiſſet ab ho-
ra mortis:ex quo illa dies non excluditur: ſed debet computari
in tribus menſibus ad eligendum datis,& hæc opinio placet ibi
Abb.per quem adducit bonum tex.in c.j.viij.q.j.vbi habetur,ꝙ
poſt obitum clerici habent poteſtatem eligendi, & reſpõdetur
ad c.nullum.lxxix.di.illum tex.loqui de honeſtate, & eodẽ mo-
do poteſt reſponderi ad tex.d.c.bonæ.vt ibi omnes doc.volunt.
de hoc eſt etiam tex.in c.ſi electio.& ibi per Domi.in iij.not.de
elec.lib.vj.poſt Arch.& Io.And.ponderando illum text.qui cõ-
ſiderat mortem.vt ibi etiam facit Phili. Fran. & tenet hanc par-
tem Abb.in c.quia propter.in prin.in vlt.col.de elec.¶Vnde cũ
in electione non ſit de ſubſtantia ſepultura cadaueris prælati,q̃
electio fit per clericos, qui debent magis honeſtati adhærere:
vt de vi.& hone.cleri.per totum. multo magis ergo non debet
eſſe de ſubſtantia ſepultura rectoris in præſentatione. ¶Et tãto
4 magis in præſentatione:quia tempus datum†ad eligendũ, vel
conferendum, non currit impedito & ignoranti: nec eſt vtile,
ſed continuum.c.ne pro defectu.& c.ſi.de elec.c.ij. & c.quia di-
uerſitatem,& ibi gl.de conceſ.præben.& tamen tempus datum
ad præſentandum,currit ignoranti & impedito.c.cum propter.
c.eam te.c.ſi verò,& c.iij.hoc tit.& diximus latè.ſ.in j.proxi.qõ.
prin.huius partis:& tempus datum ad præſentandum,eſt conti-
nuum,& non vtile:vt diximus ibidem in xv.art.¶Et ſic conclu-
de de neceſſitate non eſſe expectandam traditionem cadaueris
defuncti rectoris ad ſepulturam: ſed præſentantes poſſe proce-
dere ad præſentationem,etiam illo adhuc ſepulturæ non tradi-
to,cum totum tempus datum à iure patronis ad præſentandũ,
ſit eorum,& eis currat à die: imo ab hora mortis: vt per doc.in
d.c.bonæ,& diximus in præceden.j.q.prin.in xiij.xiiij. & xv.arti.
5 ¶†De honeſtate tamen patroni poſſent expectare traditionẽ
cadaueris rectoris defuncti.voluit etiam loquendo de electio-
ne prædicta Firma.in trac.de epiſcopo.in j.lib.in j. par.in iij.q.vt
ibi per cum.

¶Secundus artic.ij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Miſſa de ſpiritu ſancto,non eſt de electionis ſubſtantia.*
2 *Præſentatio fieri poteſt quacunque diei hora: nec in ea requiritur celebratio miſſæ ſpiritus ſancti.& nu.3.4.*

ET CIRCA Illud qñ ſecundo dubitatur, an iſta præſentatio
debeat fieri de mane,an quacunq; hora:& dubi-
tatur,an faciẽda ſit de mane, vt dicatur miſſa de ſpiritu ſancto,
anteq̃ fiat,vt dirigat, & aperiat corda patronorum ad faciendã
optimam præſentationem?& dicendum,ꝙ ex quo patroni non
habent ſimul ꝯuenire ad p̄ntationis actum:vt per doc.licet Ab.
videat̃ dubitare in c.iij hoc tit.non habent ſimul ꝯuenire in di-
cto actu p̄ntationis:& totum tp̄s vacationis datum ad p̄ntandũ
eſt ipſorum habentium p̄ntare ab hora mortis rectoris:vt in p̄-
1 ximo præceden.art.diximus,& miſſa de ſpiritu ſancto non† de
ſubſtantia non ſolum electionis,in qua tractatur res merè ſpiri-
tualis.vt in c.meſſana,& in c.ſacroſancta.& hr̃ in c.cum terra.&
in c.cum inter vniuerſos.de elec.ſed nec etiam in conſecratio-
ne & collatione ordinum miſſa eſt de ſubſtantia: vt vult gl.cõi-
ter approbata in capi.qđ ſicut.in verbo, decidatur.de elec.ergo
multo minus in præſentatione, per quam nullum ius ſpirituale
traditur:vt no.in c.cum Bertoldus.de re iud. cum totum ius ſpi-
rituale detur per inſtitutionem.c.ex frequentibus.de inſti.& re-
gu.j.de reg.iur.lib.vj.ſi igitur nõ eſt celebranda miſſa de ſpiritu
ſancto,quæ debet dici hora ſua.ſ.de mane.ca.j.& c.poſtulaſti.&
2 quæ ibi notãtur,& per totum de celebra.miſſarum †Ergo nul-
li dubium eſt,præſentationem poſſe fieri qualibet hora diei: vt
vult Abb.in c.cum nobis.in fin.de elec.cum totum tp̄s datum à
iure patronis ad p̄ntandum, ſit eis continuum: vt diximus in p̄-
ceden.j.q.prin.in xv.art, & currit illis de momento ad momen-
tum:vt ibidem diximus in xiij.& xiiij.arti.nec data eſt forma pa-
tronis ad præſentãdum:vt.j̃.dicetur in præſenti part.Vnde cum
nõ ſit data forma,quæ requireret aliquam horam pręciſam,vel
aliquam partem diei: vt diximus de miſſa, quæ celebranda eſt
de mane,qualibet hora diei patroni poterunt præſentare. ¶Et
hoc procedit cum patroni haberent præſentare iure particula-
ri:ſecus de iure collegij: quia tunc deberent ſimul ꝯuenire: vt
no.per doc.in d.c.iij.hoc ti.& dicet̃ infra in præſenti qõne prin.
in v,art,& tunc nec de ſubſtantia erit: vt de mane exiſtentes de
collegio ꝯueniant,& p̄ñtent:quia nõ eſt actus,q de neceſſitate
de mane debeat expediri,ſed in illa hora diei,quã ipſi deputaue
rint:& hoc ẽ ex vi deputatiõis,nõ ex vi illiꝰ horę. ¶Et licet tex.
in d.ca.cũ terra.& in d.c.cũ inter vniuerſos.reqrãt inuocationẽ
3 ſp̄ũs ſancti†in electiõe,nõ ſequit̃:ergo reqrit̃ celebratio miſſę;
quia

quia ſine ipſa celebratione inuocari poteſt ſpiritus ſanctus:& vt
in dictis iuribus apparet,nõ requirunt celebrationem miſſę de
ſpiritu ſancto,ſed illius inuocationem. ¶An autem requiratur
de ſubſtantia inuocatio ſpiritus ſancti in præſentatione dicet̃.j.
4 in x.q.prin.in v.art.¶Conclude†ergo de neceſſitate in præſen-
tatione non requiri celebrationem miſſę de ſpiritu ſancto, &
ideo eam omni hora fieri poſſe.

¶Tertius artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio an poſſit die feriato fieri.& nu.11.*
2 *Præſentatio,eſt actus extraordinarius.& nu.4.*
3 *Litis conteſtatio non requiritur in citatione.*
5 *Matrimonium carnale poſſe contrahi diebus feriatis.*
6 *Argumentum à matrimonio ſpirituali,ad carnale valet.*
7 *Legitimatio fieri poteſt die feriato.*
8 *Electio fieri poteſt feriato die.*
9 *Fieri quæ poſſint die feriato,Et quæ non.*
10 *Dies feriati inducti ſunt partim ad Dei honorem,partim ad hominum ne-ceſſitatem.*

1 Et ex Hoc.iij.dubitatur, †an præſentatio, quæ fit per pa-
tronum fieri poſſit die feriato?Et dicẽdum eſt ꝙ ſic.
nam Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in vlti.col.in verſi.& hic ꝓ-
ceſſus dicit proceſſum præſentationis & inſtitutionis eſſe pro-
ceſſum extraordinarium.allegat Nic.id eſt Abb.in ca.dudum.in
vlti.col.de elec.vbi dicit magis eſſe extraordinarium,& non iu-
diciarium actum præſentationis q̃ electionis.alleg.etiam Fede.
ꝯſ.xcvij.caſus talis eſt,nobilis quidam.ſed re vera eſt nume.102
2 in j.dub.† vbi appellat actum præſentationis actum ſpũalẽ ex-
traordinarium.qđ dicit eſſe ſatis diuerſum ab actu iudiciali cãæ
ſpũalis: vt dicit patere in c.j.in j.rñ.de proc.& in c.ſi quis.§.quid
ergo.de elec.libr.vj. ¶Sed credo,ꝙ melius fuiſſet loquutus, ſi
dixiſſet eſſet actum annexum ſpũalitati extraordinarium.arg.c.
quanto.de iud.¶Alleg.etiam Do.in c.concertationi.in prin.de
ele.libr.vj.vbi dr̃,prouiſiões beneficiorũ eſſe actus extraiudicia-
les:& ideo eos poſſe fieri omni die feriato,vt ibi. ¶Tu allega ꝓ
hoc Phil.Fran.ibi in d.c.concertationi.in princ.& Lap.alle.xxij.
3 an ſufficiat.fol.6.†qui vult in præſentatione nõ requiri litis cõ-
teſtationem,ex quo nõ ſumus in actu iudiciali.allegat.c.ſi duo.
de procu.lib.vj.alleg.etiam Pau.de Ca.ꝯſ.lvij.venerabilis.in vlt.
dub.in j.par.in vlt.col.in antiquis.vbi dicit,ꝙ ex quo actus præ-
ſentationis eſt extraiudicialis concurrendo alia, de quibus ibi,
poterit procurator datus ad præſentandum reuocari, quamuis
ſit ignorãs, & nõ peruenerit ad eius notitiam. vbi magiſtraliter
loquitur.voluit etiam hanc opi.do.Phil.de Sarra.in rubri.huius
ti.in vj.char.in ver.& iſte proceſſus præſentationis & inſtitutio-
nis:hunc proceſſum præſentationis & inſtitutionis.eſſe extraiu
dicialem:& per conſequens poſſe fieri die feriato.alle.Gaye.&
4 quæ ibi dicit,vbi.ſ.vel aliud addendo. ¶Et†ꝙ ſit actus extraiu-
dicialis,præſentatio:tenet etiam do Roch.in hoc trac.in prin.j.
colũ.ſecundæ char.operis.¶Sed magis clare Pau.de cita.in hoc
trac.in vj.par.ante fi.xxiiij.q.tenet expreſſè negligentiam in pa-
trono ita imputari die feriato,ſicut die nõ feriato, & alle.rõnẽ,
quia præſentare eſt de actibus voluntarijs: qui etiam diebus fe-
riatis fieri poſſunt,quamuis paſchalibus.alle.Hoſt.in ti.de ferijs.
§.quid in eis agi.per l.actus.C.de ferijs.vbi tex.clarus & ſic Paul.
expreſſè vult pręſentationem fieri poſſe etiam die feriato.¶Ve
rum Roch.hoc ſimiliter expreſſè tenet in hoc trac.in verbo,ho
norificum.in xxxv.q.vbi dicit ſe arbitrari præſentationem poſ-
5 ſe fieri die feriato, & mouetur primo per ſimile:†nã matrimo-
nium carnale poteſt contrahi diebus feriatis.c.capellanus. cum
ſimi.ſupra de ferijs.ergo eodem modo fieri poterit pręſentatio
dicto die, quæ eſt præparatoria ad matrimonium ſpũale: vt di-
cunt Abb.& alij in c.quanto.de iud.per tex.notabilem in ca.qđ
6 autem.hoc ti.bonum eſt argumentum† à matrimonio carnali
ad ſpirituale,& econtra.c.inter corporalia.de tranſ.epiſco.& di
cit doctores ita argumentari in alijs locis. ¶Secundò mouet̃,
quia actus pij & qui tendunt ad honorem,Dei,poſſunt fieri die-
bus feriatis:vt no.in c.j.& fi.de ferijs.l.dies feſtos.C.eod.tit.ergo
eodem modo poterit fieri præſentatio per quam deuenitur ad
prouiſionem rectoris ſeu clerici in eccleſia: & ſic eſt actus qui
7 tendit ad honorem Dei †adducit etiam ſimile à fortiori legiti-
mationem poſſe fieri die feriato. vt dicit Bal.in ca.fi.de ferijs, &
do.Præpo.in repe.c.per venerabilem.col.lxv.qui fil.ſint leg. &
ita reſidet Roch.qui ſimiliter cum Paul.expreſſè tenet hãc par-
tem.licet nõ alleget ſupraſcripta,& præſertim Do.in d.c.cõcer-
tationi.loquente de omnibus prouiſionibus beneficiorum, in
quibus includitur præſentatio.¶Adduco etiam poſt hoc Firm.
8 in trac.de epõ.in j.par.j.lib.in xij.q. † dicẽtem electionem poſſe
fieri die feriato.alleg.Spe.in ti.de ferijs.§.ij.ver.quid de cauſis.ꝑ
no.in c.oblate.in fi.de appel.i.ꝓpter periculum morę: vt ibi, &
in c.ne pro defectu.de ele. quare cum electionis actus ſit magis
ordinarius q̃ præſentationis.vt per Abb.in d.c.dudum.in vlt.co.
de elec.ex quo electio fieri põt die feriato:vt.ſ.multo magis &
præſentatio per prædicta.¶Item electoribus impeditis & igno
rantibus nõ currit tp̃s.d.c.ne pro defectu.c.ij.c.quia diuerſitatẽ.
de ꝯceſ.præb.nec ſi lis inter habẽtes eligere infra tp̃s datum ad
eligendum nõ finiatur fit deuolutio ad ſuperiorem.cap.ij.de in
integ.reſti.c.cum dilectus.de ſimo.ſed p̃ronis ignorantib. & im
peditis bene currit tp̃s.c.cum ꝓpter.c.eam te.hoc tit.& diximus
in viij.art.p̃ced.primæ nonæ q.prin. & lite inter p̃ronos nõ fini-
ta infra tp̃s datum à iure ꝓuiſio eccleſiæ deuoluit̃ ad ſuperiorẽ:
vt in dictis iuribus,& diximus latè in ix.ar.d.præced.q.& ideo in
pręſentatione eſt tp̃s ꝯtinuum & nõ vtile:vt diximus ibidem in
xv.art.ergo magis periculum morę eſt in p̃ntatiõe q̃ in electio-
9 ne:igit̃ fortius die feriato poterit fieri p̃ntatio q̃ electio. ¶†Et
de multis q̃ die feriato fieri p̃nt & q̃ nõ.vide Firma.vbi.ſ.per di.
ctas col.nolo trãſcribere. ¶Bene verum eſt Firma. ibi dicere p̃-
dicta eſſe vera in cã electionis vt tractari poſſit die feriato ſi ex
officio ꝓcedat̃ nõ ſi in forma iudicij.alle.Spe.in d.§.ij.ver.qd de
cauſis.in ti.de ferijs.¶Et ex hoc dici vr̃ ꝙ qñ in cã præſentatio-
nis nõ procedit̃ ex officio.ſ.vt ſuperior velit illã ex officio exa-
minare:ſed proceditur in forma iudicij: puta quia litigatur ſup
præſentatione ex vi iuris pa.vel ſuper proprietate ſeu quaſi poſ.
illius:vt dicit̃ in d.c.iij.in c.ſi verò.in c.eam te.& in c.cum ꝓpter.
hoc ti.& diximus in d.ix.art.præced.q.prin.& tunc talis præſen-
tatio ſeu ꝓceſſus fieri nõ poſſet die feriato: & non dicerent̃ ex-
traiudiciarij:ſed iudiciarij,& ꝓ hoc adduco glo.in verbo benefi-
cijs.in cle.diſpendio.ſanè.de iud.vbi dicit ꝙ quãuis cauſæ bene
ficiales ſint ſummarię:vt dr̃ ibi.tñ ſi agitur de proprietate eccle-
ſiæ de permutatione vel quo ad tranſlationem ſeu ad remouẽ-
dum aliquem à beneficio nõ erunt iſtæ cauſæ ſummariæ & in
illis nõ habebit locum dicta ꝯſtitutio.idem dicit alia gl.in verbo
decimis.ante ſi.ver.nõ obſt.ergo idem dicendum in cauſis iuris
pa.tangentibus ꝓprietatem vel quaſi poſ.ipſius, & ſic iſto caſu
ſi in illis includeret̃ præſentatio nõ poſſet fieri die feriato: quia
eſſet de ordinarijs iudicijs.¶Sed ꝯ hoc vr̃ alia gl.in d.cle.diſpẽ-
dioſam.in verbo tangentibus.nam cum ille tex. velit cãs bene-
ficiales & ẽt al̃s cãs illas tangẽtes eſſe ſummarias, quærit ibi gl.
quæ ſunt iſtæ cauſæ tangentes beneficiales, & dicit illas eſſe cũ
quæreretur ad quem pertineat electio vel prouiſio:nam tũc tã-
git̃ cã electionis & ꝓuiſionis & ſic dr̃ ſummaria: ergo etiam cũ
in p̃ntatione includat̃ cã ꝓprietatis vel quaſi poſ.p̃ronorum vt
haberi poſſit notitia ad quem ſpectet p̃ntatio quæ eſt prouiſio
erit ſummaria.¶Tñ dic ꝙ quãuis eſſet ſummaria nõ tñ per hoc
fieri põt die feriato in honorem Dei:vt clarè vult cle.ſpe.& ibi
gl.in verbo neceſſitatem.de verb.ſig.qui text. cum gl.volunt ꝙ
quãuis in cauſis beneficialibus & illa tangẽtibus procedat̃ ſum
marie:& dicantur ſummarię.vt in d.cle.diſpendioſam,& in cau
10 ſis ſummarijs procedi poſſit diebus feriatis: † tñ intelligitur de
alijs ferijs inductis ob neceſſitatem hominum: & nõ de illis in-
ductis in honorem Dei:ſed bñ in ferijs ruſticis ſic cum in illis ꝓ-
cedat̃ ſimpl̃r & de plano &c.vt in cle.diſpẽdioſam.de iu. ¶Dic
ergo latius aliud eſt dicere cãm:& actus eẽ extraiudiciales aliud
iudiciales ſimpl̃r & indiſtinctè aliud verò iudiciales:ſed in iudi-
cio ſummarie & de plano &c. vt oĩa iſta ꝓbant̃.nam de primo
loquunt̃ autoritates in prin.p̃ntis art.deductæ.de ſcđo & tertio
11 hr̃ in d.cle.diſpẽdioſam.de iud.& in d.cle.ſæpe.de ver.ſig. ¶†Si
ergo ſit p̃ntatio eccleſia vacãte nõ eſt dubium actum p̃ntatio-
eſſe actum extraiudiciarium & voluntarium: & ideo poſſe fieri
ẽt die feriato ĩ honorẽ Dei electio:vt ĩ locis.ſ.alle. & ſic ꝓcedit̃
ĩ ipſa præſentatione ex officio iudicis pro illa examinãda de ido
neitate p̃ntati de numero de meritis & ſil̃ibus: & nõ eſt dubiũ
ꝓcedi poſſe ĩ illis die feriato ẽt ĩ honorem Dei,& ſic multo ma-
gis ĩ honorẽ homĩs,& ita procedant oẽs autoritates:& oĩa iura
ſupra ĩ prĩcipio allegata:& dicerẽ ſemper p̃ſentationẽ eẽ actum
extraiudicialẽ: vt ĩfra dicemus & ĩ iſto caſu totus proceſſus eſt
extraiudicialis:vt ſupra eſt dictum.¶Si verò ſumus ĩ cã præſen-
tationis eccleſia vacante:licet fiat ſimpl̃r præſentatio per patro
nos:& iſte actus ſit voluntarius & extraiudicialis: & poſſit fieri
die feriato:vt.ſ.eſt dictum.tamẽ poſito edicto comparẽt aliq &
ſe opponunt dicentes ius pa.vel quaſi poſ.p̃ntandi nõ ſpectare
ad illos q primo p̃ntauerunt:vel ſi ſpectaret ad eos maiora iura
ipſos ſe opponẽtes: & ſic p̃ntarẽt alium & dicerem præſentatũ
ab eis habere maiora ſuffragia,& eſſe idoneum: p̃ntatum verò
ab alijs crimino ſum:& ſic nõ procederetur ex offõ iudicis ĩ exa
minatione harum præſentationum: ſed fieret iudiciũ ĩter ptes
ex vi iuris pa.& criminũ oppoſitorum: vt ĩ caſibus quos poſui-
mus.ſ.ĩ ix.art.j.præced.q.prĩc. & cum iſtæ cauſæ tangãt cãm ꝓ-
uiſionis eccleſiæ vacãtis:vt vult gloſ.ĩ verbo, tangentibus.in d.
cle.

cle.diſpendioſam.de iud.vbi Cardi. Pet.de Anch. Inn.& omnes
iſtæ cauſæ erunt iudiciales:ſed tamẽ iudicij ſummarij:in quo ꝓ-
cedi debet ſimpliciter,ſummariè,& de plano,ſine ſtrepitu & fi-
gura iudicij:vt in d.cle.diſpendioſam,& in iſto iudicio diebus fe
riatis inductis ad hominum vtilitatem bene procedi põt:nõ au-
tem in illis inductis in honorem Dei:per d.cle.Spe.iuncta gl.ibi
in verbo ob neceſſitatem.¶Bene dicerem, vnum iſtos ſecũdos
p̄ñtantes poſſe ſimpliciter præſentare alterum etiam die feria-
to in honorem Dei, cum & iſte eorum actus ſit voluntarius ex-
traiudicialis, dummodo non deducant in actu præſentationis
aliquam litem ſuper ipſo iure pa.& ſimi.Sed illas poſtea in pro-
ceſſu deducat,quas deducendo, ꝓceſſus qui erat extraiudicia-
lis,efficiet̃ iudiciarius,iudicij tñ ſummarij:vt.ſ.eſt dictum.& hoc
dico:quia ita prima ſicut ſcd̃a p̄ñtatio ſunt actus extraiudiciales
& voluntarij:vt in ſ.allegatis iuribus: ſed ſi in ipſamet p̄ñtatiõe
deduxerint iſti ſcd̃o p̄ñtantes iudicium iuris pa.& ſimilium, de
quibus ꝓximè diximus, dicerem eos nõ poſſe illam facere die
feriato in honorem Dei: & ſm ꝓximè dicta ꝓcedat gl.in d.cle.
diſpendioſam.in verbo, tangentibus, & oppoſitio.ſ.per me de
ea facta.¶Si aũt adhuc eccleſia nõ vacante p̃roni volũt litigare
ſuper ipſo iure pa.ſeu quaſi poſ. ipſius ſuper honore & vtilitate
ex eccleſia & presbytero percipiendis:& tunc nulli dubium eſt,
cum agatur de ꝓprietate:vel quaſi poſ.iuris pa.honorum & fru
ctuum eius:& nõ tractetur de ꝓuidendo eccleſiæ, cum iam ſit
ꝓuiſa,& habeat rectorem, hoc iudicium dicerem nedum non
eſſe extraiudiciale,ſed etiam eſſe iudiciale,merũ,& nõ ſumma-
rium:& iõ ſeruandum fore in eo ad vnguem ordinẽ iuris: & ita
ꝓcedat gl.in verbo,bñficijs,& in verbo,decimis.in d.cle.diſpen
dioſam,& dicta per oẽs doc.ibi.¶Bene attentarem vnum: vt ſi
iſtud iudicium ſuper ꝓprietate vel quaſi poſ.iuris pat.fuiſſet in-
choatum anteq̃ eccleſia vacaſſet,& duraret ẽt eccleſia vacante,
& ex deciſione illius cãæ ꝓcederet ꝓuiſio facienda eccleſiæ va-
canti,tunc à tp̃e vacationis illud iudicium fieret ſummariũ: ar-
gu.d.cle.diſpendioſam.in fin.in qua ex noua ꝯſtitutione voluit
iuriſlator ip̃a iudicia cãrum bñficialium etiam tunc præſentia
fieri ſummaria:ita & per ſuperuenientiam vacationis eccleſiæ.
Cogita ſuper hoc vltimo:quia credo illud ꝓcedere.¶Et iſta no
ta,quia ſeruient ad multa.ĩ.dicenda in iſto iudicio p̄ñtationis,
& ẽt in iudicio inſtõnis. ¶Et de hmõi iudicijs ſummarijs vltra
doc.in d.cle.vide Bar.ĩ extraua.ad repri.ꝯ rebelles. vbi copioſè.

¶Quartus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio fieri poteſt etiam de nocte.*

1 Et ex Iſtis deciditur quartus art.ſ.† an per patronos poſſit
fieri præſentatio de nocte? Et dicendum, ꝙ cum tp̃s
datum patronis ad præſentandum ſit continuum: & currat de
hora in horam,etiam de momento in momentum, vt diximus
in j.proxima præced.q.prin.in xiij.xiiij.& xv.articu.& poſſit fieri
quacũq; hora diei: vt diximus in ij.præced.art.includitur etiam
nox,cum tp̃s datum ad p̄ñtandum, computetur per menſes, &
menſes computentur per dies vigintiquatuor horarum, & ſic
incluſa nocte in eis:vt oĩa iſta apparent in d.xiiij.arti.& hic act⁹
præſentationis ſit voluntarius & extraiudicialis: ergo propter
id de nocte expediri:per allegata in proximo præceden.artic.

¶Quintus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patroni quibus & quot caſibus præſentare poſſint extra tempus datum ad præſentandum.& nu.2.*

Quia Diximus p̃ſentationem faciẽdam infra tp̃s ſemeſtre
vel quadrimeſtre currens à die vacationis: & patro-
nos poſſe p̄ñtare infra illud,omni die,& hora,ẽt die feriato. Du
bitatur modo quinto loco: an extra dictum tp̃s patroni p̄ñtari
1 poſſint?¶†Et dic,ꝙ ſic in aliquibus caſibus: videlicet ſi p̄ñtatus
acceptauit p̃ſentationem,& poſtea renũtiauit,vel mortuus fuit
añ inſtitutionem: nam habebunt aliud ſemeſtre vel quadrime-
ſtre:& infra illud poterunt p̄ñtare,ſicut infra primum tp̃s: ꝑ ea,
q̃ diximus.in xiiij.art.j.præced.q.princi. ¶Et idem eſt,ſi p̄ñtatio
non teneret & reuocaretur ꝑꝑ aliquod vitium occultum p̄ñta-
ti:nam poterunt p̄ñtare infra aliud ſemeſtre vel quadrimeſtre.
vt diximus ibidem in xviij.arti.¶Et idem.ſ.ꝙ poterunt p̃ſentare
patroni infra aliud ſemeſtre vel quadrimeſtre, ſi p̃roni p̃ſenta-
runt indignũ,& fuerint reſtituti per papã ad iterũ p̃ſentandum:
vt diximus ibidẽ.in xix.art.¶Poterũt ſimilr̃ patroni p̃ſentare ẽt
extra tp̃s datum ad præſentandũ,quãdo habẽs inſtituere, quã-
uis dicto tp̃e lapſo vult ex gr̃a eos admittere ad p̃ſentandũ: vt
latè diximus ibidẽ in xxvij.art.¶Poterunt etiã patroni rep̃ſenta
re,quãuis ſit elapſum dictũ tp̃s ꝓ ꝯſeruatione iurium: & quaſi
poſ.eorum iã inſtitutũ:ſeu ꝓuiſum per ordinarium iure deuolu
to:vt diximus ibidẽ in ix.art.in v.caſu,in ver.ſed vnum non ob-
2 mittam.¶Et†eandem rep̄ñtationem poterunt facere patroni
poſt dictum tp̃s ꝓ ꝯſeruatione iuriũ habẽtis inſtituere,ſeu ade-
ptione quaſi poſ.inſtituẽdi ipſius:vt nouiter ꝯſiderauimus ibidẽ
in xxiiij.ar.in ver.& iõ limitarẽ hoc dictũ.cũ ſeq.ibi,niſi dicam⁹.
Et per iſta habemus,qñ p̃roni p̄ñt p̄ñtare.Sequit̃ mõ videre vbi.

¶Sextus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio an fieri poſſit extra territorium habentis inſtituere. & nu.7.*
2 *Epiſcopus an poſſit confirmare electionem, vel præſentatum inſtituere extra diœceſim.& nu.3.5.8.*
4 *Commiſſio facta à principe,nunquam poteſt exerceri extra territorium committentis.*
6 *Inſtitutio in cauſa beneficiali requirit ſaltem iudicij ordinem.*
9 *Actus voluntariæ iuriſdictionis poteſt in quocunque loco expediri.*

Quia Vidimus qñ p̃ſentatio fieri põt: & ſic an ſit ſtabilitũ
tp̃s ipſius,& vt poſuimus in ti.p̃ſentis princ.q.Sequit̃
mõ videre,vbi,& ſic in quo loco iſta p̃ſentatio fieri debeat?Et iõ
1 ſexto loco dubitat̃:†an præſentatio fieri poſſit ꝑ p̃ronos in ali-
quo loco extra territoriũ habẽtis inſtituere?& vt vidiſtis.ſ.in ꝓ-
ximo præced.art. Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.in vlti.col.tenet ꝙ
ſic:cũ ſit actus volũtarius & extraiudicialis. & idẽ vult Domi.&
Phil.Frã.in d.c.ꝯcertationi.in prin.de appel.¶Do.Phil.de Sarra.
verò in rub.huius tit.in vj.char.in ver.& iſte ꝓceſſus.dicit quoſ-
dã tenere hũc actũ extra diœceſim fieri nõ poſſe: ſed Do.vbi.ſ.
tenere ꝯriũ:& remittit ſe ad no.in ca.nouiter.de of.lega. ¶Do.
Roch.verò in hoc trac.poſt prin.v.col.op̃is.dicit credere ipſam
præſentationẽ poſſe fieri vbicũq; reperiat̃ ip̃e diœceſanus, ſeu
habẽs ptãtẽ admittẽdi preſentationẽ,& inſtituẽdi,ẽt ſi eẽt extra
diœceſim,vel terminũ ſuũ: q̃a ita decidere vr̃ Abb.in d.c.noui-
2 ter.de of.lega.vbi dicit extra diœceſim† nõ poſſe ep̃m ꝯfirmare
electionẽ,vel inſtituere p̃ſentatũ: q̃a hæc exigũt cãæ cognitio-
nẽ,vt in c.fi.iũcta gl.de ele.li.vj.Innuit ergo,dicit ip̃e, p̄ñtationẽ
poſſe fieri corã ep̃o:& admittit ꝑ eũ extra territoriũ,tanq̃ id nõ
exigat cãæ cognitionẽ:nã hoc eſt regulare: vt ea q̃ cãæ cogni-
tionẽ nõ req̃rãt,poſſint extra territoriũ expediri.ix.q.ij.quaſi ꝑ
totũ & l.ij.ff.de of.ꝓcõ.& lega.& l.j.ff.de of.præfe.vrbis, & dicit
velle Abb.in d.c.nouit.de of.leg.& ita reſidet ibi do.Roc.¶Sed
tu aduerte:nã hoc dictũ,qd̃ ponit Roch.fuiſſe do. Ab.fuit ante
do. Card.ſui præceptoris,q̃ dicit in facto ſe ita ꝯſuluiſſe.quẽ re-
fert Barb.in d.c.nouit.in prin.xij.col.dicẽs Abb.ſubtacuiſſe Car.
ſubdẽs poſtea notabiliſſimũ verbũ,ſe eſſe miratũ de iſtis patrib.
3 do.Card.& Abb.qũo nõ vidẽt Bal.in d.l.ij.ff.de of.ꝓcõ.† dicẽ-
tẽ ep̃m extra ſuã diœceſim poſſe ꝯfirmare præſentatũ à p̃rono,
ex quo eſt volũtariȩ iuriſdictionis. ¶Secus dicit in vicario ep̃i,
ẽt ſi habeat mãdatũ ſp̃ale ab ep̃o,qd̃ dicit eſſe bñ notandũ:quia
4 cõmiſſio facta à principe†nunq̃ põt exerceri extra territorium
cõmittentis,& alleg.Bar.in l.cũctos pp̃los.C.de ſum.trini. & fi-
de catho.qd̃ dicit eſſe mẽti tenendũ:q̃a iſtud dictũ deſtruit mul
ta dicta doc.& gl.ibi inquantũ voluit legatũ extra ꝓuinciã poſ-
ſe delegare cãm:& inquãtũ ibi dicũt eũ poſſe abſoluere: & poſ-
ſe in notorijs excõicare:& ſic dicit Barb. Bal.tenere ꝯ id qd̃ ꝯſu-
luit do.Cardi.& ſibi videri Bal.verũ dixiſſe: q̃a ſi põt ꝯferre,for-
tius poterit ꝯfirmare:& licet ꝯfirmatio req̃rat cãæ cognitionẽ:
vt voluit gl.in d.c.fi.de ele.li.vj.tñ venit acceſſorie,& nõ princi-
paliter.quo caſu ꝯceſſo vno,vr̃ ꝯceſſum eſſe ꝓhibitũ ad hoc,vt
deueniat̃ ad p̃miſſum.l.ſi victũ an teſtatũ.ff.de re iud.qd̃ dicit fo
re mẽti tenendũ.¶Et ex prædictis,& ex gl.ibi dicit poſſe inferri
ad illud,qd̃ dicit Bar.in repe.l.j.C.de digni.li.xj. Regẽ trãsferẽtẽ
ſe ꝑ ciuitatẽ ſibi nõ ſubiectã poſſe creare milites. Et dicit ſe au-
diuiſſe al̃s fuiſſe dubitatũ,cũ ep̃s Aſtẽſis trãſiuiſſet ꝑ Ciuitatem
Ferrarie:& ibi ordinaſſet aliquos ſeculares Aſtenſes in clericos,
an potuiſſet hoc facere:& fuit ꝯcluſum ꝙ ſic:q̃a ſi põt ꝯferre be
neficia:ergo & ordines,& ita ꝯcludit ibi Barb. & ſic ex iſtis appa
ret clarè nõ ſolũ p̄ñtationẽ: ſed ẽt ꝯfirmationẽ poſſe fieri extra
territoriũ.¶Et ꝑ rõnẽ adductã ꝑ Barb. poſſe fieri vetita, vt per-
ueniat̃ ad p̃miſſum,videret̃ dicendũ,totũ iſtũ ꝓceſſum,ex quo
orit̃ effectus p̄ñtationis,& ſic inſtitutio,poſſe fieri extra diœce-
ſim:& iõ nõ eẽ dubiũ in p̄ñtatiõe eã fieri poſſe extra diœceſim,
ſi extra illã fieri poſſit ꝯfirmatio,& inſtitutio, qd̃ ẽ pl⁹.¶Aduer-
te ẽt ad id,qd̃ d̃t Roc.vbi.ſ.p̃ſentationẽ & inſtõnẽ poſſe fieri ex-
5 tra diœceſim vel territoriũ:& ſic vbicũq; †repiat̃ nõ ſolũ diœ-
ceſanus,ſed ẽt q̃libet habẽs ptãtẽ admittẽdi p̃ſentationẽ & inſti
tuẽdi ꝑ eos: & licet hæc verba poſſint intelligi de inferiore p̃la-
to habẽte ius inſtituẽdi ex priuilegio vl̃ p̃ſcriptiõe,p̄ñt ẽt intelli
gi de vicario,diœceſani, vel alio habẽte mãdatũ ſp̃ale ab habẽ-
te inſtituere prædicta agẽdi, cũ illi ẽt habeãt ptãtem admittẽdi
præſentationẽ,& inſtituẽdi:& vt ꝓximè vidimus Bal.in d.l.ij.ff.
de of.procon.in ſecũdo ei⁹ dicto vult tales vicarios, & habẽtes

man datum

mandatum ſpãle nõ poſſe prædicta exercere extra territorium ſuorum prin. ergo malè loquutus fuit Roc. ita gñaliter. ¶Quid dicendum in hac difficultate? ego pro confirmatione not. dicti Bal. (nõ in l. ij. ff. de of. procon. & leg. vt allegauit Barbat.) Sed in l. iij. eiuſdem ti. quia ibi verè hoc dicit, adduco fortiorem rõnẽ q̃ illam Barba. quæ fuit poſſe incedi per vetitum, vt perueniat ad permiſſum, & eſt talis: nam nemo negabit non ſolum præſentationem, ſed totum proceſſum nõ dico præſentationis, ſed inſtitutionis eſſe extraiudicialem, & voluntariæ iuriſdictionis. Ita Gay. in d. repe. c. fi. de elec. lib. vj. in vlti. col. Abb. in ca. dudum. in vlti. col. de electione. Do. in d. c. concertationi. & ibi Phili. Fran. Fede. in d. ꝯſ. cij. nobilis quidam. in j. dubio. in ij. col. & per Lap. alleg. xxij. fol. 6. & Pau. de Ca. in ꝯſ. lvij. venerabilis. in j. par. in vlt. dubio. in vlti. col. & Roch. vbi. s. & Phili. de Satra. ſimiliter vbi. s. quorum maior pars loquitur nõ ſolum de proceſſu præſentationis, ſed etiam inſtitutionis, vt in eis apparet: & ſic volunt præſentationem, proceſſum, & inſtitutionem, eſſe actus extraiudiciales & voluntarios. Si extraiudiciales & voluntarij, ergo poterunt fieri & per patronos præſentantes, & per habẽtes inſtituere, etiam extra diœceſim. Nec obſtat, ſi dicatur prout dicit Cardi. & Abb. ꝙ ex quo requiritur cauſæ cognitio in inſtitutione & confirmatione, iuxta tex. cum gl. in c. fi. de elec. libr. vj. ergo non põt inſtitutio vel confirmatio concedi extra diœceſim: quia dico in inſtitutione audacter per prædicta omnem proceſſum huius cauſæ cognitionis eſſe extraiudicialem: & ideo fieri poſſe ꝑ habentem inſtituere etiam extra ſuam iuriſdictionem, cum poterit ſe extraiudicialiter informare de meritis & idoneitate p̄ſentati, & de iure præſentantium ex ſuo officio, & ſic inſtituere: & licet ſecus poſſet dici in electione, in qua requiritur maius iudicium: vt vult Abb. in d. c. dudum. de elec. in vlt. col. nihilominus nos loquimur nõ in electione, ſed in præſentatione quæ fit per patronum, & in inſtitutione, quæ fit per habentem inſtituere. Et ita loquitur Bal. in d. l. iij. ff. de of. procon. & lega. & loquit̃ de vera inſtitutione, dum dicit ibi Bal. eſſe ex illo text. notandũ argu. epm̃ extra prouinciam: licet melius dixiſſet extra diœceſim, quia ꝓuincias habent archiepĩ, poſſe inſtituere pñtatũ à patrono ad beneficium: quia eſt voluntariȩ iuriſdictionis: ſecus in vicario epĩ, vt ibi per eum. Fundat ergo ſe Bal. in voluntaria iuriſdictione: vt ego. s. dixi non in illa ratione: quia conceditur vetitum, vt ꝑueniatur ad permiſſum, ſm̃ Barbat. s. ¶Nota tñ ex rõ-
6 ne Barba. poſſe colligi, ꝙ quãuis †requiratur ordo ſaltem ſummarij iudicij in inſtitutione tanq̃ in cã beneficiali, per cle. diſpẽdioſam. de iud. & cle. ſæpe. de verb. ſigni. tñ licet prohibitum ſit cognoſcere de ꝓhibitis extra diœceſim erit permiſſum, vt deueniatur ad inſtitutionem, quæ eſt volũtariæ iuriſdictionis. qđ eſſet magnum dictum, ſi eſſet verum: & ꝯ illud adduco Bal. in l. vnica. in fi. ff. de of. conſu. vbi dicit verbum mirabile, videlicet vltimo nota hic mirabile, quod qñ in cã voluntariæ iuriſdictiõis emergit aliqua cauſæ cognitio, & ꝓbatio; talis cã excipit̃ quaſi cõtentioſȩ iuriſdictionis in ꝓbatione & ventilatione. ſed in decreti interpoſitione ſuam retinet naturam. qđ dicit mẽti tenẽdum: & ſic vult, ꝙ cum intermediæ ꝓbationes ſunt contentioſȩ iuriſdictionis, nõ fient volũtariæ, vt per ea ꝓhibita poſſit deueniri ad permiſſum, ſed vt contentioſȩ iudicabuntur, vt ibi Bald.
7 ¶†Vnde pro concordia omnium dic clarè, nam cõſiderata p̄ſentatione in quantum tangit perſonam præſentantis, non eſt dubium eam poſſe fieri extra diœceſim & territorium per literas, per inſtr̃m, per nuncium, & per procuratorem: vt in c. ea noſcitur. de his, quȩ fiunt à præla. ſine conſenſu capituli: vt dixim⁹. s. in xxj. ar. in j. præced. q. prin. & latiſſimè in j. par. huius. ij. lib. in iiij. q. quaſi per totum: & præſertim. in xv. & xvj. art. & ſic iſta patronus expedit vbicunq; reperiatur: nec eſt curandum de territorio. ¶Conſiderata tñ præſentatione, tanq̃ actus coram quo fiet, & ſic coram habente inſtituere: & tunc eſſet diſcutiendum de ſua iuriſdictione: & ideo dicendum ex quo pñtatio eſt actus extraiudicialis, & admiſſio voluntariæ iuriſdictionis: vt volunt Cardi. & Abb. in d. c. nouit. de of. lega. licet dicant inſtitutionem fieri nõ poſſe, nõ eſt tñ dubium pñtationem fieri poſſe: & idem dicerem in toto ꝓceſſu pro examinanda pñtatione, & perſona pñtati, ſi fiat per epm̃ vel habẽtem inſtituere ex officio, ex quo actus extraiudiciales dicuntur: vt per oẽs in locis. s. alle. eſt dictũ de toto proceſſu pñtationis, & nõ ſolum pñtationis, ſed etiã inſtitutionis. Et pro hoc faciunt, quæ diximus. s. in iij. art. & in iſto caſu dicerem ꝓcedere dictum Bal, quia in eo procedit eius rõ. ſ. inſtituere eſſe voluntariæ iuriſdictionis, ex quo in iſto caſu cum ex officio proceditur, voluntariæ iuriſdictionis eſt. ¶Et in alio membro dictum Bal. eſt mirabile. ſ. prædicta nõ militare in vicario epĩ. qđ ſummè eſt notandum: quia probatur in text. d. l. iij. licet hodie male obſeruetur: ſed certè in collatione, in qua nulla requiritur cauſæ cognitio, nõ tenerem dictum Bal. nec obſeruatur: nam tam epĩ q̃ vicarij in quocunq; loco reperiantur etiam extra diœceſim, cõferunt beneficia: & re vera Bal. nõ loquitur de collatione: & Barba. magis large eum refert, q̃ ipſe loquatur.
8 ¶Si †verò facta pñtatione per partes deueniretur ad contentionem ſuper iure pa. vel quaſi poſ. ipſius, vel qs eſſet inſtituendus ex vi iuris pa. & dicerem ex quo in iſtis ſaltem ſummariè eſt ꝓcedendum: vt in d. cle. diſpendioſam. de iudic. & diximus in iij. præced. art. de iſtis extra diœceſim nõ poſſe cognoſci: & ita ꝓcedant dicta Card. Abb. & Roch. vbi. s. ſed de eis debere cognoſci in diœceſi: vt per Bal. in d. l. vnica. in fi. ff. de of. conſu. ¶Bñ verum eſt facta cognitione in diœceſi de huiuſmodi controuerſijs epm̃ vel habentem inſtituere poſſe extra diœceſim vel ſuã iuriſdictionem facere inſtitutionem: quia cum iſte actus inſtitutionis ſit voluntariæ iuriſdictionis, quamuis intermedia fuerint contentioſȩ iuriſdictionis, inſtitutio retinet naturam ſuam, quȩ eſt voluntariæ iuriſdictionis, & ſic fieri poterit extra diœceſim & territorium, per auream d. doctrinam Bald. in d. l. vnica. ff. de of. conſu. Nam iſta inſtitutio ſeu collatio pronuntiata in ſñia fieri põt extra ſñiam: vt ponit Abb. in vltimis verbis. c. præſenti. de conceſ. præb. & tangemus. j. in vlti. q. prin. huius par. in vj. art. in verſi. ex quibus vltimis. ¶Tñ ſi eſſet proferenda ſñia ſuper ipſa inſtitutione inſimul cum cã proprietatis, vel quaſi poſ. iuris pa. illam nõ crederem poſſe proferri, niſi in ſua diœceſi per d. c. nouit. ſola tñ inſtitutio poſſet fieri extra diœceſim, tanq̃ actus voluntarius: vt ꝓximè diximus. ¶Si aũt vis tenere rõnem Barbat.
9 poſſes †dicere etiam de cauſæ cognitionis intermedijs poſſe cognoſci extra diœceſim, per reg. illam concedi ꝓhibitum, vt ꝑueniatur ad permiſſum: & certè eſſet magna ampliatio. ¶Sed ego nõ teneo cum Barba. quia re vera nõ fuit iſta rõ Bald. ſed alia. ſ. quia illi actus erant voluntariæ iuriſdictionis, quæ declaratur ꝑ aliud dictum Bal. in d. l. vnica. in fi. ff. de of. conſu. ſ. vt inter remedia cognoſcantur in loco iuriſdictionis: & cã cognita vbicunq; fiet inſtitutio, quia velut actus voluntariæ iuriſdictionis, põt in quocũq; loco expediri. ¶Vel intelligi de cognitiõe totius cãæ: quia procedebatur ad examen pñtationis ex officio, & ſic tot⁹ proceſſus eſt extraiudicialis: vt. s. proximè dixi. Nota iſta, qa nõ inuenies ea ab alijs ita bene digeſta: licet certè hic art. de inſtitutione, an poſſit fieri extra diœceſim, melius fuiſſet poſitus. j. in iij. par. huius. ij. lib. vbi forſan remiſſiuè tangetur.

¶Septimus artic. ij. q. princ. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞*Epiſcopi electio in eccleſia fieri debet.*
2 *Electio facta in loco non conſueto, an valeat.*
3 *Præſentantes iure ſingulari debent facere præſentationem in loco honeſto: iure verò collegij, in loco conſueto.*
4 *Electio actus eſt extraiudicialis & voluntarius.*

Dubitatur Succeſſiuè. vij. circa illud, vbi an p̃roni debeãt ꝯuenire in eccl̃ia ꝓ pñtatiõe faciẽda? & an in ea fieri poſſit? & an ſi fiat ex cã teneat? ¶Et breuiter dicẽdũ eſſe exp̃ſſum, electionẽ epĩ fore faciẽdã in eccl̃ia. c. cũ ter-
1 ra. & c. qđ ſicut. de ele. ¶†Sed Hoſt. dicebat ꝯſuetudinem poſſe inducere, vt electio fiat in certo loco: & vbi nõ eſt ꝯſuetudo nõ eſſe vim, in quo loco fiat, dũmõ ſit locus honeſtus. alle. in arg. l. pen. ff. de iuſti. & iure, & l. ſi cũ dies. §. ſi arbiter. ff. de arbit. ¶Abb. verò in d. c. ſi cũ terra. ſuꝑ glo. in verbo in quo dicit de iure ſibi videri debere fieri in eccl̃ia ſeu capl̃o illius loci cui debet p̄eſſe p̄latus: vt dicit gl. in c. cũ nobis. de ele. vbi electio fuit facta ĩ choro ſed in caſu. c. cũ inter canonicos. e. ti. fuit facta in capl̃o: & dicit fore videndũ bonũ tex. cũ gl. in d. c. qđ ſicut. vñ dr̃ electionẽ nẽ debere fieri in eccleſia: ſubdit tñ valere electionẽ, ſi fiat in lo-
2 co nõ ꝯſueto, dũmõ †aliud canonicũ nõ obſtat: arg. c. ꝯſiderauimus. de ele. licet malè faciãt electores ꝑuertẽdo ꝯſuetudinẽ. ¶Sed idem Abb. in c. quia ꝓpter. in ver. vel ſaltem. in ij. col. dicit opi. Hoſt. cõiter teneri per doc. ſ. locum nõ eſſe de ſubſtãtia electionis, & idem Abb. ꝯ. Hoſt. vr̃ ſentire in d. ca. qđ ſicut. in §. ſuꝑ eo. in ij. no. tñ re vera cõis opinio eſt per Hoſt. vt etiam vult Do. poſt alios in c. vbi periculum. in §. j. in ij. col. de elect. & Pau. Cardi. & omnes in cle. ne romani. de elec. qui dicunt hãc eſſe cõem opi. & Abb. in d. c. quia ꝓpter. in fi. col. j. reſpon. ¶Sed quicquid ſit prædicta loquuntur in electione; quia electio eſt facienda ꝑ plures: puta per collegium canonicorum. ca. j. de elec. qui iure collegij p̄ſentant: patroni verò nõ: ſed p̄ſentant iure ſingulari. c.
3 iij. & ibi oẽs. hoc ti. & ideo nõ habent ſimul ꝯuenire. ¶†Dic ergo patronos p̄ſentantes iure ſingulari poſſe p̄ſentare in oĩ loco honeſto, in quo repererint epm̃ vel inſtituere habẽtem: & cum ſit actus extraiudicialis, & voluntariæ iuriſdictionis, & poſſint fieri extra doceſim: multo magis extra eccleſiam. ¶Si verò habent p̄ſentare iure collegij, tunc obſeruabit̃, vt fiat in loco cõſueto, in quo ſolet de collegio congregari, & alia expedire collegialiter:

legialiter:arg.c.ɔgregato.de ele. & faciunt doc.in d.c.iij.hoc ti.
& ſic eſt ɔſuetudo illa eſt ſeruanda. Sinaũt nõ ꝓpter obmiſſio-
nem loci,p̄ſentatio habebit dici nulla,vel caſſari,cũ nõ ꝑ hoc
caſſetur electio:multo minus nec p̄ſentatio, q̃ nõ eſt ita ſtricta
nec transferẽs tm̃ ius,imo quaſi nullum ius.ca.cum Bertoldus.
de re iud.¶Et ꝙ electio fieri poſſit in alio loco q̃ eccleſiæ dum-
modo honeſto:vult ẽt Firma.in trac.de ep̃o.in ij.part.j.lib.in ij.
q. ¶Si verò dubitaret,an actus p̄ñtationis fieri poſſit in eccle-
ſia,& nõ eſt de hoc dubitãdum,cum in ea fieri deberet, ſed nõ
eſt de ſubſtantia:vt ꝓximè diximus.¶Et ꝙ poſſit fieri electio in
eccleſia:& nõ ſit actus prophanus, ſed ſp̃ualis tenet Firma.ibi-
dem in j.q.vbi ponit oĩa,quæ fieri p̄ñt in electione: idẽ ẽt in præ
4 ſentatiõe,cũ ſit † actus extraiudicialis & volũtarius: imo & ſpi-
ritualis,cũ inijciat m̄rimoniũ ſp̃uale:vt diximus referẽdo dicta
Roc.s̃.in ꝓximo p̄ced.art.dum tractauimus:an p̄ſentatio poſſit
fieri die feriato in honorem Dei. vide Firma. ibi quia multa di-
cit:& ꝑ iſta vidim⁹ vbi.i.in quo loco fieri debeat p̄ñtatio, mõ ꝓ
cõplemẽto.iij.par.p̄ñtis.q.prin. q̃rẽdũ eſt qualr ip̄a p̄ñtatio fiet.

¶Octauus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patroni an debeãt ſimul conueniri in actu præſentationis. Et an quilibet per ſe poſſit præſentare alijs non vocatis. Et an non vocati poſſint agere de contemptu.*
2 *Procurator abſentis an vocandus ſit in præſentatione. Et an poſſit preſentare.*
3 *Patronus irrequiſitus an poſſit de contemptu agere.*
4 *Par in parem imperium non habet.*
5 *Iure communi vt ſingulis, nihil valet, quod agitur, niſi omnes conſentiant.*
6 *In præſentatione eſſe denuo conſenſum preſentantium requirendum.*
7 *Electores Imperatoris, habent ius eligendi tanquam collegium, idque ex antiqua conſuetudine.*
8 *Patronus ſpretus in præſentatione, an poſſit illum contemptum proſequi: & petere caſſari factum ſe ipſo contempto.*
9 *Patronorum maior pars præſentare poteſt, minori non vocata.*
10 *Patroni poſſunt ſeparatim præſentare, ſi ad eos præſentatio non ſpectat tanquam ad collegium. & nu. 18. 22.*
11 *Vocem licet non habeat in electione is, qui eſt in anno probationis, nec etiam ſit vocandus, qui eligere non poteſt: præſentare nihilominus poterit.*
12 *Ius quod ſpectat ad aliquem iure ſingulari, certius eſt eo, quod ſpectat iure collegij.*
13 *Maior pars vbi minori præiudicat, ſemper conueniri debet.*
14 *Regula ad vnguem ſeruanda, niſi reperiatur fallentia.*
15 *Specialia duo circa idem concurrere non debent.*
16 *Præſentatio qualiter & quomodo dicatur ſperni. remiſſ.*
17 *Hæredes ſi ſint decem vnius patroni, an debeant ſimul conuenire ad præſentandum.*
19 *Conſenſus ſimul omniũ requiritur in his, quæ pertinẽt ad plures vt vniuerſos.*
20 *Ad maioris partis eſſe, quæ conſideranda. Et quomodo accipienda ſit maioritas, nu. 21.*
23 *Intellectus ad c. iij. extra de iure patronat.*
24 *Diſſentire, verb. quid ſignificet.*
25 *Patroni in dubio vt ſingulares præſentare videntur.*
26 *Canonici abſentes qualiter ſint vocandi, & citandi in electione. remiſſ.*
27 *Patroni & eorum etiam procuratores ſunt vocandi in caſu quo vocari debent, quorum eſt præſentare: vtpote quia præſentant ratione collegij. Et eo caſu quo non vocati poſſunt agere de contemptu.*
28 *Patroni cautius agunt, ſi vocant compatronos ad præſentandum. Et ſi præſentatio ad eos ſpectet iure ſingulari.*
29 *Collegij maior pars quod facit, an valeat.*
30 *Patronus præſentans ſingulariter an ſit priuandus illa vice, poteſtate dandi vocem.*

1 Et ideo Octauo loco dubitatur, † nunquid patroni de-
beant ſimul ɔuenire in p̄ñtationis actu?an quili-
bet de ꝑ ſe alijs nõ vocatis p̄ſentare poſſit?& an nõ vocati agere
poſſint de ɔtemptu?¶Iſtum art.de vocãdis: & an nõ vocati age
re poſſint de contemptu?formauit Io.And.in d.c.iij.hoc ti.& di
cit primo oẽs eſſe vocandos:& nõ vocatos poſſe agere de con-
temptu,cum hoc habeat locum in electionibus.ca. qđ ſicut. de
elec.& in collationib.c.cum in eccleſia.de præb.lib.vj.ergo & in
p̄ſentationibus maximè,cum patroni prius eligant p̄ſentandũ:
vt in d.c.iij.& in c.nobis.hoc tit.poſtea diſtinguit:an ius pa.ſpe-
ctet ad vniuerſitatem,collegium,vel aliud corpus fictum:& tũc
nõ vocati agere poterunt de ɔtemptu,cum nõ ſinguli,vt ſingu
li,ſed illi de corpore:vt corpus habẽt p̄ſentare: ergo eſt neceſſe
eos vocare:& dicit ſeruari ꝑ c.cum oẽs.de ɔſti.Si verò p̄ſentant
vt ſinguli,quamuis ſint alij,qui ſuam p̄ſentationem faciant alijs
nõ vocatis,tenebit p̄ſentatio:nec ꝑ hoc ꝓhibentur remanẽtes
nõ vocati,q̄n poſſint eundẽ vel alterum p̄ñtare:& poſtea in in-
ſtitutiõe ille p̄fereẞ q maioribus iuuaẞ ſuffragijs &c. Et in d.c.iij.
& ꝓ iſta ſua diſt.dicit facere literam.d.c.iij.& qđ no.in c.benefi-
cium.de reg.in fi.maximè gl.& qđ ip̄e ibi clarius dicit. ¶Subdit
nõ obſtare,qđ no.in c.j.in gloſſ.j.hoc ti.p̄ſentationem eſſe apud
oẽs,nõ apud ſingulos:quia vt ibi ipſe dixit, hoc nõ impedit q̄n
quilibet det votum ſuum. ¶Dicit etiam non obſtare cle.ij.in j.
reſpon.hoc ti.vbi hæredes vnius patroni habent vnicam vocẽ:
nam quilibet habet ſuam partem illius vocis,ſicut ſi vnicus fuiſ
ſet patronus:ergo ſuum votum diuiſim quilibet exprimere po
terit:licet honeſtius fieret ɔiunctim: & addit eãdem diſt.locum
habere in ꝓcuratore gn̄ali abſentis:cum & ille ſit vocandus,ex
quo ante vacationem eccleſiæ ɔſtitutus erat:& remittit ſe ad di
cta per eum in c.fi.de ɔceſ.p̄b.¶Do.Cardi.in d.c.iij.in iij.colũ.in
vij.q.recitat dicta Io.And.& dicit Io.And.nõ tractaſſe in d.c.fin.
2 de ɔceſ.p̄b.an † ꝓcurator abſentis ſit vocandus in p̄ſentatione:
ſed an poſſit p̄ñtare?vnde ipſe dicit fore ɔcludendum ꝓcurato
rem eſſe vocandum caſu, quo p̄õt p̄ſentari in p̄ñtatione, q̃ eſt
faciẽda ꝑ collegium:qa in illa vt ſinguli,nõ cadit vacatio.¶Di-
cit tñ Fede.ɔſ.xvij.& ɔſ.xciij. velle ẽt patronum ɔtemptũ poſſe
agere de ɔtemptu,licet male alleget numerũ:vt.j. Sed dicit ip̄e
primum verius:& ſic opi.Ioã.And.& ꝓ hoc adducit:nam debet
ſufficere hoc nõ eſſe iure expreſſum.¶Poſtea in duabus ſeq.op
po.opponit & ſoluit de c.j.hoc ti.& de cle.ij eo.ti.vt.s̃.fecit Ioã.
And.& idem tenet ip̄e do. Cardi.in cle.ij.in §.& vt facilius.hoc
ti.vbi adducit Lap.in quadã apoſtilla, de quo.j.ſed ipſe adhuc
tenet cum opi.Io.And.vt tenuit in d.c.iij.in vij.q. ¶Superuenit
do.Abb.in d.c.iij.in fi.& format hunc artic.in amplioribus ter-
minis vt.s̃.nos formauimus:& refert diſt.Io. And.de qua proxi-
mè:& pro ipſa alleg.Fede.ɔſ.xxv.al's.xvij.Sed melius dixiſſet ɔſi.
lxv.vt.j.allega.& pro hoc alleg.l.per fundum.ff.de ſer.ruſti.præ
di.dicit tamẽ ſe dubitare:an hoc dictum ſit verum,per no.theo.
Bar.in l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iur.dic in ij.q.prin.in vj.colũ.in
ver.tertio dixi oẽs vbi dicit ſiue à collegio ɔſenſus ſit explican-
dus,ſiue à pluribus, ſiue à ſingulis, dummodo in actu maior p̄s
præiudicet minori parti:ſed debere eos eſſe ſimul in illius expli
catione,per l.iuriſgentium.quam al's dicit incipere,ſuum hære-
dem.ff.de pactis,& ſubdit hoc ſibi magis placere: nam ex ɔ̃rio
dicto maior pars patronorũ poſſet negligere minorem partẽ:
quæ ſi fuiſſet p̄ñs, potuiſſet adducere minorẽ partem ad aliã p̄-
ſentationem. Allegat facere qđ legitur,& no.in c.ij.de arbi.libr.
vj.¶Pau.de Eleaza.in ſuis q̃onibus in q̃o.incip.à patronis laicis
3 format q̃onem,an † patronus irrequiſitus poſſit agere de con-
temptu: & format illam ſub his terminis. A patronis laicis daẞ
p̄tãs religioſo ad eligendum & p̄ñtandum,qui vno ex patronis
nõ requiſito,abſq; ſui prælati licentia eligit, & p̄ñtauit idoneũ,
patronus irrequiſitus ꝓſequitur cõtemptũ,an poſſit? & primo
tractat,an ille religioſus potuerit p̄dicta facere ſine licentia ſu-
perioris?de qua hic nõ ſum⁹ tractaturi: diximus eñ.s̃.in j.parte
huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in vij.arti. ¶Veniẽdo igiẞ ad neceſſaria,
dicit ibi Pau.talẽ p̄ñtationem eſſe nullam : nã cum iſti religioſo
compromiſſario data ſit p̄tãs vno patrono irrequiſito,nõ tenet
electio nec p̄ſentatio ipſius compromiſſarij:& qđ fit per eũ, eſt
nullum:c.qa ꝓpter.de elec.& c.cum in eccleſijs. de p̄b.libr.vj.&
plus eſt contemptus vnius,q̃ multorum ɔ̃dictio.c.in p̄ñti.eo.ti.
c.bonæ.el.ij.c.qđ ſicut.§.qđ aũt.de elec.& dicit hoc habere locũ
nõ ſolum cum ad aliquos ſpectat p̄ñtatio,vt collegium:ſed etiã
q̄n pertinet vt ad ſingulos:alleg.c.venerabilem.§.obiectum, &
in §.qđ aũt.ſuper verbo,voluerit.de elec.vbi not.nam ibi tanq̃
ad ſingulares ſpectat electio: & tñ in tex.dr̃ plus ɔtemptũ obeſ-
ſe,q̃ ɔ̃dictionem:& ſic ɔ̃dictionem vnius nõ nocere, ɔtemptũ
4 verò ſic,† nã licet nõ habeat par in parẽ imperium.ca.innotuit.
de elec.tñ renuntiationes,quales ſunt iſtę,ſunt neceſſariæ,ſicut
ille,quæ fiunt venditoribus.l.ſi rem.§.vlti. & l.ſi dictum.§.p̄ſen-
tæ.ff.de euic.& nota.in c.cum nobis olim.de elec. ¶Ad idẽ ad-
ducit.lxiij.diſt.c.plures.c.noſce.viij.q.j.c.licet enim.de maior.&
obedien.c.inter.de of.delega.c.cum cã.& c.vno delegatorũ, &
5 hoc ti.c.iij.¶† Adducit ẽt,qa in re cõi pluribus vt ſingulis,nihil
valet,qđ agiẞ,niſi oẽs ɔſentiant.d.l.per fundum.ff.de ſer.ruſtic.
prædio.& de ſer.vrba.prædio.l.parietem, & commu.diui.l.Sabi
nus.vbi plus operatur ɔtemptus,q̃ ſi eſſet p̄ñs, regu.in re cõi.de
reg.iur.libr.vj.& electio & p̄ñtatio eſt apud oẽs,ita ꝙ apud nul-
lum.c.j.hoc ti.vbi hoc no.& oẽs ſunt vocandi, quos negotium
tangit.de tꝑibus ordi.c.ſi archiep̃s,de officio Archi.c.ad hæc.de
maio.& obe.c.humilis.nã in ɔcedendo hauſtum aquæ oẽs ſunt
vocandi qui ius habent.ff.de aqua plu.arcẽ.l.in ɔcedendo.ergo
concludit p̄ñtationem nõ tenere.¶Poſtea allegat Pau.in ɔ̃riũ,
& valere,& non debere reprobari præſentationem ꝓpter con-
temptum patroni, adducendo primo, quia in electionibus vel
præſentationibus in quibus nõ requiriẞ certa forma, de qua in
c.qa ꝑꝑ.de elec.p̄õt dari ꝑ quẽcunq; p̄tãs eligẽdi, ſiue ſit maior,
ſiue ſit minor pars.alleg.ca.ɔſtitutus.de appell. & valet,qđ fit à
maiori parte,ẽt cum contemptu minoris.alleg.c.iij.hoc ti.& đt
eſſe

eſſe rõnem:qa patroni cõſentiunt vt ſinguli:Secus,ſi cõſentirēt
vt collegiũ: qa tunc requireretur oĩum conſenſus vel maioris
partis totius.c.cũ in cũctis.de his, quæ fiunt à maior.par.capi.&
ita dicit notari per Compo.in c.cũ eccleſia veſtra.el j.de elect.&
pp hoc poſſet dici ex habentibus conſentire vt ſinguli hodie
poſſe vnum conſentire,cras alterum,& ſic de ſingulis: & ex ac-
ceſſu vni⁹ ad alterũ fieri,validũ qđ à potiorib. fuerat inchoatũ:
& hoc dicit probari in d.cap.venerabilē.de elect.§.quod autem
verſi.nunquid ibi expectari,vel non potuerint,vel adducũt: &
idem eo.tit.c.licet.& in c.vbi periculũ.§.ſi vero.& c.indēnitatib.
§.ſi autem.& ſeq.de elec.lib.vj. & dicit poſſe eſſe rationem in il-
lis,vt ſingulis:quia eis variare licet.c.cum autem.& c.paſtoralis.
§.j.hoc tit.Item adducit aliam rõnem : quia vnus nõ habet plus
ptãtem,quã alter,per quod aliũ requirere nõ tenetur,nec ei ali
qđ denũtiare:Quod ſatis dicit ꝓbari in l.Sabinus.ff.cõi diui.ſec⁹
dicit eſſe in collegiis,vbi omnes ſunt requirēdi.c.j.de his,quę fi.
à maio.par.capi.cap.cum in eccleſijs. de præben.lib.vj.& colle-
gium poteſt iudex ſingulorum de collegio.c.irrefragabili.§.ex-
ceſſus.de offic.ordi.vbi hoc not. ¶Adducit ēt, ſe non reperire,
propter hoc factum debere caſſari præſentationem: immo po-
tius approbari ex quo in eadem voluntate perſiſtunt,quia eorũ
intereſt:nam hodie idem pñt dicere quod heri: & ſic iſtum non
vocatum non excludunt: ſed quilibet declarat voluntatē ſuam
abſq; aliqua ſolēnitate.c.iij.& c.tranſmiſſe.hoc titu.dummodo
fiat pñtatio electionis noĩe patronorum: & de hoc dicit notari
bonũ arg.in ca.perpetuo.de elec.lib.vj.¶Reſpõdet modo Pau.
ad adducta in ↄ̃rium,& primo ad illud plus obſtare contemptũ
vnius &c.quod licet obſit,non tñ intm̃,vt poſſit facere,quod a-
ctum eſt:quia nõ reperitur hoc iure ſcriptũ:licet ſit ſecus in col-
legijs,propter ſuperius allegata.¶Ad c.venerabilem.vero de e-
lec.reſpondet licet Hoſti.ibi notet ad illos pertinere electionē,
vt ad ſingulares:tñ hoc nõ vr̃ verum: imo cum ibi electores ius
populi ſeu exercitus habeãt,qui fecit , ſeu elegit ſibi imperato-
rē.xcix.diſtin.c.legimus.& electores imperatoris ſucceſſerint in
ius,& locũ exercitus eodē iure cenſeri debēt,videlicet iure vni-
uerſitatis.c.dilectus.de pręben.el iij.c.cum dilectus.hoc tit.reg.
is.de reg.iur.lib.vj.Sed in caſu noſtro cum ius præſentandi com
petat patronis vt ſingulis , poterit præſentatio ſeparatim fieri.
6 Nec†obſtat in præſentatione eſſe denuo præſentantium requi
rendũ aſſenſum.d.l.per fundum.ff.de ſeruit.ruſtic.prædi. & no.
lxiij.diſtin.c.quãto.quia ſoluit ex iuribus & rõnibus.s̃.adductis.
& dicit ſibi videri nõ obſtare : nã licet non ſit vocatus per com-
patronos,vel per compromiſſarium:tñ vocatur per epm̃: iuxta
formam.c.ſi.de elec.lib.vj.ex quo ab epo electio & præſentatio
eſt approbanda & admittēda,& ita tranſit Pau.in d.ix.ſua.queſt.
¶Lap.allega.viij.ſol.iij.in j.col. hoc tit.dicit patronos laicos nõ
arctari ad formam.c.quia propter.de elec.& ideo eligunt in pñ
tandum alternatiue,quãquã electoribus hoc non liceat,conſti-
tuunt procuratores ad præſentandũ,etiam ſi ſint præſentes , &
nõ impediti compromittũt alicui alijs ↄ̃dicentibus trãſmittũt,
& cõmittunt voces ſingulariũ,ſi ad eos tanquã ad collegiũ pti-
net facultas præſentãdi : itē vna pars põt per aliam,altera per ſe
præſentare:vt dicit no. Pau.in c.nobis.hoc tit. & ſic vr̃ velle pa-
tronos nõ debere ſimul cõuenire:nec de contēptu agere ꝓ poſſe,
cum nõ teneantur ad formam.d.cap.quia propter.& multa alia
ↄ̃ria electionib. faciãt. ¶Sed idē Lap.in quadã ſua apoſtilla : vt
eũ refert do.Card.in cle.ij.in §. & vt facilius tenet in pñtatione
pr̃onorũ fore vocãdos ↄpr̃onos quãuis ſingulares alias eos poſ
ſe agere de ↄtēptu alle.qđ no.Io.Cal.in c.venerabilē.de elec.di
cēs ibi videri caſum.Sed do.Car.dicit illud nõ facere:nã ibi hoc
7 ideo eſt:†qa electores impatoris videnť habere ius eligendi tã-
quã collegiũ ex antiqua ↄſuetudine,vt dicit ſe:& Io.Cal.dixiſſe.
¶Do.Fede.de Senis in cõſil.lxv.infraſcriptæ qõnes,in iiij.dubio.
dicit ex quo in caſu ↄſilij ſui ex forma cõpromiſſi,ad illos ſpectat
præſentatio tanquã ad corpus vniuerſitatis, & non vt ad ſingu-
los,debere eos coadunatos eligere,& coadunationem fieri per
illum,ad quē ſpectat cõgregare vniuerſitatē,& electorib.diſcor
dantib.valere,& tenere quod fieret à maiori parte capituli , ſeu
cõcilij,dummodo fuerint legitimè conuocati:nã pręſentes poſ
ſunt procedere ad pñtationem,& valebit quod fit à maiori par
te capituli,ſeu concilij,vt no.in c.cum nobis olim.de elec.& di-
cit eſſe ſpeciale in electione , cum in alijs negotijs vniuerſitatis
duæ partes debeant eſſe præſentes : vt ff.ꝙ cuiuſque vni.noĩe.l.
nulli.& l.ſequen.& dicit facere ad præmiſſa quæ notat gl.in ca.
dudum.de reb.eccle.non alie.& dato ꝙ Præpo. haberet ſibi ali-
quam partem vniuerſitatis,ſi non habeat maiorē partē,nil tele-
net eũ,nec eius voces augentur:& facere ēt , quod not.gl.in ca.
vnico.ne ſede vacan.libr.vj.& ſi pr̃oni erunt in tanta diſcordia,
vt nõ poſſit perueniri ad maiorē partem ipſorũ , imputabiť eis
nam niſi concordent infra tp̃s iuris,deuoluetur eorũ ius ad p̃po
ſitum,ad quē pertinebat admiſſio pñtationis.alleg.c.poſtulaſti.
de conceſ.pręben.¶In quinto vero dubio dicit,quãuis ſufficiat
pñtationem fieri à maiori parte venientiũ,ſi ſunt conuocati:tñ
ad tollendum oē dubium,bonũ eſt duas partes eſſe pñtes: & p̃-
ualebit id quod facit maior pars illarũ duarum partiũ vniuerſi-
tatis:vt ibi per eum.¶Idem Fede.in conſi.cij.nobilis quidam.in
j.dubio.dicit pñtantes iure collegij fore vocandos,iure ſingula
ri vero non,nec de contēptu agere:qa iſtis præſentãtibus:vt ſin-
guli nõ inueni in iure cautũ : ꝙ debeãt ſe requirere : ſed ſufficit
eſſe factam pñtationem à maiori parte:vel à pluribus eorũ , ad
quos pertinet.c.iij.hoc tit.licet ſit honeſtum & cautum eorum
vocem requiri:vt dicit ſeruare cõſuetudinē:& facere quod not.
in Spec.de inſtru. edit.§.nũc aliqua.in xij.col.in verbo,ſed quę-
ritur,an exequutores , & quod no.in reg.quod oēs.& in reg.in
re cõi.de regu.iur.lib.vj.poſtea vr̃ dicere hanc diſtin.nõ tenere,
& incontinenti ſe corrigit:& dicit,ſed imo bona eſt.not.per Io.
And.in c.iij.hoc titu. ¶Dicit etiam ibi Fede.& aliud pulchrũ:ꝙ
in caſu,quo ſunt vocandi compatroni,ſi ſunt vocati ad electio-
nem,licet ſit facienda pñtatio,non per hoc pñt dicere ſe nõ fuiſ
ſe vocatos:quia electio eſt pñtatio.alleg.c.ij.& c.ſi.& no.in cap.
nobis.hoc tit.& clare.in ij.eo.tit. ¶Sed idem Fede.in conſi.ciiij.
8 incip.primo quæritur.in j.dubio.dum quærit,an patronus†cõ-
temptus in pñtatione poſſit proſequi contemptum ? & dicit ꝙ
ſic,per regu.quod omnes tangit.& per c.ad hoc.in fin.de offic.
archi.Item contemptus poteſt petere, quod factum eſt eo con-
tempto,caſſari.c.quod ſicut.& c.bonę.el j.de elec.& de pręben.
c.cum in eccleſijs.libr.vj.ēt ſi contemptus fuerit laicus, det ele-
ctionem venerabilem:& dicit videri caſus in ca.ca noſcitur.de
his,quæ fiunt à præla.& multo fortius in patronis eccleſiaſticis,
in quibus eſt minus ius,quã in laicis,cum in laicis ſit fortius ius.
c.cum dilectus.hoc tit.Item cõtemptus conſilij habet retracta-
re,quod factum eſt.c.cum olim.de accuſa.ca.nouit.de his , quæ
fiunt à præla.Multo ergo fortius, vbi contemnitur cõſenſus ali-
cuius,quod eſt plus,dicit videri caſum in c.illud.& in ca.ex inſi-
nuatione.hoc titu.& xvj.q.vij.c.decernimus.ad idem alleg.lxvj.
diſtin.c.j.& viij.q.j.ca.licet.ibi,atteſtante populo, ne poſtmodũ
retractatio fiat.& lxiij.diſtin.ca.quanto plebs principalis.cũ tri-
bus ſequen.& ca.vlti.poſtea dicit ad quid valeat iſta caſſatio,cũ
ipſi eo pñte iterum cõſentiant in illũ, quē præſentauerãt.ſoluit,
ꝙ ſatisfit iuri & petitioni actoris:allegat ad idem quod no.de cã
poſ.& proprie.c.cum ſuper.in gl.ij.& de elec.ca.bonę.el.ij.Item
dat aliam cãm:qa fortè patroni alij ſunt dãnati ex aliquo crimi-
ne,propter quod amiſerunt ius pa.& ſic vellent conſentire, nõ
poſſent:& ideo caſſatio multum operaretur: quia contemptus
ſolus præſentaret,& ſic Fede.tenet cõtra ea,quæ concluſerat in
proximè allegatis duobus conſi. ¶Do.Abb.poſtea in conſ.lxvj,
plura ſunt examinanda,in ij.dubio.in ij.vol.tenet cum Io.And.
9 in d.c.iij.hoc ti.& contra dicta ibi per eũ in ſua lectura: †& dicit
maiorem partem patronorum poſſe præſentare , etiam minori
parte non vocata:& dicit hanc eſſe communem opinio. quam
dicit tenere Io.And.vbi.s̃.& illam communiter ſequi doct.ſcri-
bentes poſt eum. Et tenuiſſe ēt nouiſſime Fede.conſil.xvij.ſed
melius dixiſſet cõſi.lxv.& ↄſi.cij.vt ꝓximè allegauimus:& iterũ
10 dicit ita cõiter doc.cõcludere†pr̃onos poſſe ſeparatim pñtare,
Secus,ſi ſpectaret ad plures tanq̃ ad collegiũ:qa tunc procedunt
iura, quę dicũt plus obeſſe contēptum vnius,q̃ multorum ↄ̃di-
ctio,& ſic dic ĩ caſu ſuo eē certũ ad parrochianos ſpectare pñta
tionem, tanq̃ ad ſingulares,nõ aũt vt ad collegium,ex quo ipſi
parrochiani nõ facient collegiũ ,cum nõ reperiať tale collegiũ
à iure approbatũ: vt in l.j.cum ibi no.ff.de colle.illi. & dicit face
re,quod no.Bar.in l.ſi.ff.eod.tit.& Innoc.in c.dilecta.de exceſſi.
pręla.& in c.cum arbitrorũ.de offi.ordi.& ſubdit hãc opinionē,
tanq̃ cõem obſeruari in practica : licet iudicio ſuo poſſit aliq̃tu-
lum cauillari per theo.Bar. in l.oēs populi. ff. de iuſti.& iure.&
in l.ad ſuum heredem.ff.de pact.tñ dicit ipſe in caſu ſui conſilij,
ceſſat omnis hæſitatio,cum in facto præſupponatur cõſuetudi
nem eſſe in loco: vt maior pars pr̃onorum pñtet abſente mino
ri parte:& ſic in illo caſu fore cõcludendum illã pñtationē non
potuiſſe impugnari pp abſentiam minoris partis. ¶Gay.in d.
repe.c.ſi.in xlvij.col.de elect.lib.vj. tenet cum Ioan.And.& alle.
d.conſi.Fede.corruptè.& Domi.in capit.ſicut.de elect.libr.vj.&
Nico.i.Abb.in cap.cum omnes.in vj.col.de conſti.& dicit poſt
Fede.eſſe honeſtum patronos requiri:ſed eſt in pen.col.& Abb.
in c.cum omnes.circa medium. & non tenet cum Io.Andr.ſed
cum opin.ſua quam tenuit in d.cap.iij. ¶Do.Philip.de Sarra.in
d.capit.iij.in xij.char.in verſic.ex quibus infert Io.Andr.hoc tit.
tenet cum Ioan.And.vbi s̃.& illam dicit tenere ibi Calde.Butri.
& Cardin.& rationem dicit illius membri , quando vt ad colle-
gium ſpectet præſentatio eſſe:qa tũc nõ pñt illum actum expe-
dire ſigillatim : imo oportet, vt in forma.c. cõgregati,in vnum.

Alius eſt enim actus ſingulorum, alius vniuerſitatis: vnde ſicut
ptãs nõ eſt in ſingulis,ſed in vniuerſis & collegio:ita oportet vt
vniuerſi expediãt actum.c.cum oẽs.de ꝯſti.nam vbi ad aliquod
corpus ſpectat pñtatio,ſinguli vt ſinguli nihil pñt.alleg. Archi.
in c.ſi plures.xvj.q.vij.& in c.vni.hoc ti.in vj.& poſt But.ibi alle.
gl.magiſtram in c.beneficiũ.de reg.iu.li.vj.quæ dicit,ꝙ licet exi-
11 ſtens†in anno ꝓbationis non habeat vocem in electione,nec
ſit vocandus,qui eligere nõ põt,tñ poterit pſentare: quia hunc
actum expedire poterit ſigillatim, abſq; qđ exeat monaſteriũ.
per quam gl.dicit Bur.velle in d.c.iij.illum poſſe etiam declara-
re arbitrum,ſi eſſet ſolus:vel etiam poſſet eligere pauperes Chri
ſti,ſi eſſet executor: & dicit eſſe rõnem dñæ, ſm Io.And.in d.c.
beneficium.in fi.gl.magnæ,in nouella:qa fortius eſt ius,qđ ſpe-
12 ctat ad†aliquem iure ſingulari,q̃ qđ ſpectet iure collegij: & fa-
cilius euellitur ſm q̃ primum: vt dicit patere per no.in c.cũ oẽs.
in j.gl.ꝯſti.& dicit hoc approbare.Pau.de Elcaza.Ioã.de Ligna.
Lap.& Domi.ibi.poſtea refert Ab.in d.c.iij.tenere ↄ̃ prædictos:
& cum Abb.ibi pertranſiſſe Benedi. Capram.& hoc idẽ voluiſ-
ſe Abb.in c.in geneſi.in gl.in verbo zeli.de elec.& Lap.in cle.ij.
hoc ti.& tandem ꝯcludit opi.Ioã.And.cõiter approbatã.¶Do.
Roch.in hoc trac.in verbo ,honorificum.in lx.q.quærit princi-
paliter de hoc art.Et primo recitat opi.Io.Andr.de qua.ſ.quam
dicit ipſum etiam tenere in addi.ad Spe.hoc ti.in addi.incip. va
care.& alleg. But.& Feder.& Abb.in ſ.alleg.ꝯſ.pro iſta parte:&
Cald.in d.ꝯſ.ix.populus,& in ꝯſ.xv.duo bis pñtant.hoc ti.& Pet.
de Anch.in repe.c.canonum ſtatuta.in ix.char.in verſi.vlterius
quæro.de ꝯſti.vbi dicit vnum patronum poſſe pñtare hodie ,&
alium cras.adducit etiam Bertachi.in reper.ſuo ſequentem Io.
And.in verbo,patronus.in ver.patroni ſimul.¶Poſtea do Roc.
alle.doc.tenentes ꝯtrariam partem : & in primis alleg.Ab.in d.
c.iij.quem.ſ.retulimus,& in c.cum oẽs.de ꝯſti.in pe. col.& in c.
in geneſi.de elec.in pen.col.in ver.ad vnum tñ notabile,& in c.
venerabilem.in xiij.no.eo.tit. & ſic dicit Ab.eſſe ↄ̃rium ſibi:ad-
ducit etiam Fely.in d.c.cum oẽs.in xvj.colũ.in ver.& ex iſtis in-
fertur,dicentem ita al's ꝯſuluiſſe in facto , & obtinuiſſe.adducit
etiam Bartho.Bellenci.in apoſtillis ad Abb.in c.cura.hoc titul.
volentem ex tribus duobus pñtantibus,cõtempto tertio pñta-
tionem non valere:licet ſubijciat pñtationem ratificari poſſe ꝑ
tex.in d.c.cura.& interrogatus ſe ita reſpõdiſſe affirmat. ¶Sub-
ſequenter ipſe Roch.dicit ſe tenere opi.prædictam ↄ̃ Ioã. And.
13 †quia fundamentum illius ſm eum eſt ſolidiſſimum.ſ.vbi ma-
ior ꝑs præiudicat minori , debere ſemper ꝯuenire: & hanc dicit
eſſe reg.ſm Bar.in d.l.oẽs populi.in v.col.& illã approbaſſe doc.
14 ibi & Pet.de Anch.in loco.ſ.alle. † & à reg.nõ eſſe diſcedendũ,
niſi reperiatur fallentia:iuxta gl.in l.oĩs diffinitio.ff.de reg.iur.&
Bal.in l.j.§.iudices.in iiij.colũ.in ti.de pace iura.firman.in vſibus
feudo.dicentem moneo te:ꝙ in dubijs à textu & regu.nõ rece-
das:& plura alia circa hoc alle.videlicet Bal.ĩ l.j.ĩ ij.col.C.de ſac.
ſanc.eccleſ. & in l.ſi tutor.C.de ſeruo pignori dato manumiſ.&
Pau.de Ca.ꝯſ.cxxij.dubia,de quibus quæritur in ij.colũ.& opti-
mum tex.nõ ſolitum ſm eum allegari in c.ij.in fin.de ꝯiugio le-
proſorum,& in c.ſanè.verſus finem.xv.q.iij. & hinc dixiſſe Ab.
poſt Io.An.in c.ſalubriter.in v.q.de vſu. ꝙ vbi eſt reg.ꝓ aliquo
volẽs allegare ↄ̃rium,debere allegare caſum expreſſum: & hæc
opinio eſt honeſta ſm Fede.in d. ꝯſ.cij.ergo tanto magis ſequẽ-
15 da. ¶†Quam dicit Roch. comprobari tali rõne, duo ſpecialia
nõ debent ꝯcurrere circa idem.l.j.cum gl.& ibi ſummat Bar.C.
de dotis promiſ.Sed in caſu noſtro vnum ſpãle inducitur cõtra
reg.iuris:vt qñ.ius pa.competit pluribus, vt ſingulis,nõ requira
tur ad pñtandum oĩum ꝯſenſus;ſed ſufficiat maior pars:vt dicit
ſe declaraſſe ibi in q.lviij.Ergo nõ debet aliud ſpeciale cõcurre-
re ↄ̃ reg.præallegatam patronos ſimul nõ ꝯuenire in pñtatiõis
actu,ex quo ꝯuenire debẽt,cum ſimus in caſu , in quo maior ꝑs
præiudicat minori.Pro hac etiam ꝯcluſione alleg.deciſi.d. Ale.
in l.iuriſgentium.§.fi.per illum tex.ff.de pac. adducentem alias
autoritates.¶Et dicit ſe reperijſſe Reuereñ.patrem fratrem An
gel.de Calua.in ſumma ſua,in verbo,ius pa.in verſ.xxj.idem te-
nentem.¶Limitat tamẽ ipſe Roch.prædictam ꝯcluſ.vt nõ pro-
cedat,quãdo aliter ſe haberet ꝯſuetudo.alleg.Abb.in d.ꝯſ.lxx-
vj.Fede.in d.ꝯſ.cij.& no.in d.c.cum nobis, & ita reſidet ibi Roc.
¶Superuenit Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in xiij.q.in verſi.
non puto poſſe.qui dicit ſe putare poſſe ſperni pręſentationem
factam aliquo,vel aliquibus patronis nõ interuenientibus, nec
vocatis:& alleg. Lap.& Cardi. vbi proximè qui re vera hoc nõ
dicunt vt.ſ.retulimus.¶Sed idem Paul.ibidem in xiiij.q.quærit
16 qualiter,& quomodo†dicatur ſperni præſentatio? & alle.Arc.
in ca.decernimus.xvj.q.vij.dicentem tribus modis dici ſperni.
Primo,cum non vocantur patroni, quando commodè vocari
poſſunt & expectari:vel ſi vocatur & adeſt:& expellitur , ſiue ſi
adeſt,& nõ admittitur ad ꝯſilium. ¶In.xxix.verò.q.in d.vj.part.
Pau.principaliter de huiuſmodi arti.quærit, & recitata opinio.
Ioã.And.& impugnationem Abb.dicit ſe putare veriorem eſſe
opi.Io.And.& nõ obſtare.l.& ſuum.§.fi.ff.de pac.quia vt Abb.
fatetur pactum: aliud alteri poteſt præiudicare circa eundem
actum:& ideo ex ſpeciali cauſa debent ſimul ꝯuenire : quia qđ
omnes tangit &c.& ſi maior pars remittit debitum,infertur dã-
num alijs , ideo requiritur omnium conuentus : ſed in caſu no-
ſtro præſentatio vnius nõ nocet alteri quo ad actum præſentã-
di : quia quilibet poteſt præſentare quem voluerit & etiam va-
riare:vt in c.quod autem.hoc ti.cum igitur factum maioris par
tis nõ præiudicet minori,quo ad præſentandum:ergo iſte actus
præſentandi poterit fieri à laicis ſeparatim , quãuis nõ ſint con-
uocati vel collecti.¶Mouetur etiam, quia iſte actus præſentan
di pertinet ad omnes,vt ad ſingulos.ergo poterit fieri ſucceſſi-
uè per ipſos patronos ſeparatim.l.per fundum.ff.de ſer.ruſti ꝓ-
dio.l.fi.ff.communia prædio.¶Nec dicit obſtare doctri. Bart.in
d.l.omnes populi.quia loquitur in his quę ſunt cõia pluribus
vt vniuerſis:& tunc fatetur,dicit ipſe,omnes debere conuenire:
vt quando plures efficerentur patroni inſolidum ſuccedendo
vni patrono:& tamen omnes nõ poſſunt facere niſi vnam præ-
ſentationem:vt no.in c.j.hoc ti. & dicit tunc fortè poſſe proce-
dere opi.Abb.vt tales ſimul ꝯueniant , & faciant vnam præſen-
tationem:& pro prædicta opi. dicit videri facere doctri.Bart.in
d.l.omnes populi.per l.de quibus.ff.de legi.& per d.l.ſin autem.
ff.de aqua plu.arcen.¶Dicit etiam Bar.loqui in his,quæ ſpectãt
ad plures,vt vniuerſos:vt de ſtatuto faciendo : & tunc eſſe fatẽ
dum omnes debere ꝯuenire : ſecus , vbi aliquid ſpectat ad plu-
res,vt ad ſingulos.tunc enim poſſunt,& maximè,quando vnus
nõ præiudicat alteri:vt in iſto actu præſentandi. Ita dicit poſtea
incidenter reperiſſe tenere Cardi.in cle.ij.§.vt facilius.hoc titul.
ver.quæro,an in facienda ꝯuentione:de qua hic.¶Quæ tamen
dicit limitanda,niſi eſſet ꝯſuetudo ꝙ patroni ꝯueniant: quia ta
lis ꝯſuetudo eſſet attendenda.c.fi.de ꝯſue.& ita reſidet Paul.de
17 cita.vbi.ſ.¶Ex cuius dictis colligo vnum:†ꝙ ſi ſunt decem hæ-
redes vnius patroni debent ſimul ꝯuenire ad præſentandum ſe
cundum eum:quia debent omnes facere vnam præſentationẽ.
¶Hoc tamẽ dictum nõ credo procedere:nam licet omnes ſint
hæredes vnius:tamẽ nõ præſentant vt vniuerſi:ſed vt ſinguli,ex
quo quilibet poteſt dare votum ſuum,cui vult.vt dicunt Ioan.
And.& Cardi.in ſol.quam dant ad ↄ̃rium, qđ opponitur de.c.j.
hoc ti.& de cle.ij.eod.ti.vt.ſ.retulimus:ex quo quilibet votum
ſuũ poterit diuiſim exprimere: nec per hoc aliquis põt dici con-
temptus. ¶Et ita etiam vult do.Phili.de Sarra.vbi.ſ.referendo
Cardi.& But.ibi etiam ↄ̃ Pau.& pro prædictis eſt text.in d.ca.iij.
hoc ti.qui loquitur de pluribus hæredibus diſſentientibus:& ſic
18 ſimul nõ pñtantibus:vt ꝓximè illum tex.põderauimus.¶†Vi-
des quot & quanta in hac difficultate per doc.dicantur : ſed illa
reſtringẽdo tota difficultas ꝯſiſtit in ſoluẽdo ↄ̃rium formatum
per Abb.de doctrina Bar.in l.oẽs ppli.in ij.q.prin.in verſi.tertio
dixi,oẽs.in vi.col.quę vt melius ꝯſiderari poſſit,pono illam hic,
quaſi de verbo ad verbum:nã quærit ibi Bart.quid ſi oẽs de po-
pulo ꝯſentiant ſeparatim in eorum domibus , & ſic nõ ꝯuene-
rũt vocati,an teneat diſpoſitio , ſi patet per publicum inſtr̃m:
19 & arguit ꝓ & ↄ̃,& demum ponit duas regulas. ¶†Prima,quia
in his quæ pertinẽt ad plures vt vniuerſos,requiritur ſimul om-
nium ꝯſenſus.alleg.l.ij.de decur.& c.in geneſi.de elec.¶Secun-
da eſt regu.ꝙ in his,in quib.ꝯſenſus maioris partis p̃iudicat mi-
nori , etiam ſi pertineat ad plures vt ſingulos , requiritur ꝙ illa
fiant ſimul.alle.l.iuriſgentium.§.fi.ff.de pac.ſed melius dixiſſet.
l.& ſuum hæredem.§.hodie.ff.de pact.dicit demum non obſta-
re.l.fin.ff.commu.prædi.& l.ſi autem.ff.de aqua plu.arcen. quia
ibi loquitur in communi pluribus,vt ſingulis:nec conſenſus al-
teri præiudicat.Ita Bartolus.vbi ſupra. ¶Et ex his vltimis regul.
elicitur tertia regul.quòd cum aliquid eſt commune pluribus,
vt ſingulis , & conſenſus partis alteri non præiudicat , licet fiat
ſemotim,tenebit actus,per dicta iura,& per l.fundum.ff.de ſer-
tut.ruſtic.prædior.& has tres regul. ponit etiam Bartolus , ſol-
uendo contraria in dicto.§.hodie. Et ſic quòd in caſu, quo res
ſpectat ad aliquos,vt vniuerſos , & in caſu quo vt ſingulos , ſed
poſſunt præiudicare alijs,debent ſimul conuenire , quando ve-
rò non noceret alijs poterit actus fieri ſeparatim. Et idem vult
Baldus.in dicto.§.hodie.in prima columna.in verſiculo quin-
quageſimo nota. ¶Aduerte etiam ad aliud , quòd in caſu ſe-
cundæ regulæ , Bartolus , & ſic , dicti.§.hodie.vltra quod ſimul
conueniant,in quo æquiparatur diſpoſitioni collegiali , requi-
ritur vnum vltra collegialem diſpoſitionem , quia in illa ſuffi-
cit & tenet , quod fit à maiori parte duarum partium compa-
rentium,ſi omnes ſunt vocati.vt in d.ca.in geneſi. & capit.cum
nobis.in penulti.& fi.colum.de electio.in illo tamen caſu ſi om
nes ſunt vocati,& cõparẽt duæ partes creditorũ, quãuis maior
pars

pars ipſorum velit, nihil erit niſi ſit maior pars oĩum etiam ab-
ſentium. Ita Bal. ibi poſt prin. ij. col. Albe. de Roſa. Paul. de Caſtr.
Alexã. & oẽs. ¶ Aduerte etiam ad aliud: nam in caſu. d. §. hodie.
20 nõ ſtatur † ſolum maiori numero, ſed etiam ad eſſe maioris par
tis conſiderantur alia: videlicet, intereſſe ipſorum ſingulorum:
& ꝙ ſit maior pars reſpectu perſonarũ, reſpectu autoritatis ipſa
rum, & illarum bonitatis, & dignitatis: vt ibi Bal. & prædicti oẽs
doc. & ſic oĩa iſta attenduntur quãuis ſit maior pars omnium
illa ſola rõne ꝓpter damnũ ſingulorum, ꝓpter qđ ſi oĩa iſta nõ
concurrerent, nõ põt etiam maior pars in damnum minoris di-
ſponere. Vnde dicũt oẽs ibi prædicti doc. ꝙ ſi illi creditores vel
maior pars omnium remitteret hæredi debitoris totũ debitũ,
nõ teneret: quia ibi fauore libertatis hoc inducitur, vt non fiat
nocumentum omnino ſingulis: ſed præiudicetur in parte, vt re-
leuetur in reliquo: quia ſi nõ fieret remiſſio partis, ille nõ adiret
hæreditatem. Vnde ſi totum relaxant, non tenet actus: quia no-
cent in totum reliquis: & ſi ſibi nocere poterunt, nõ tñ reliquis:
vt oẽs doc. ibi cõſiderant poſt Gulielm. ¶ Vbi quærunt prædicti
doc. quare maior pars põt ibi illud facere? & dicunt quia alias
minor pars noceret maiori, ex quo ſi nõ fieret, nõ adiretur hæ-
reditas: & maior pars creditorum amitterent credita: vt pul-
chrè Paul. de Caſt. ibi. ¶ Iſtis ſic præmiſſis, eſt aduertendũ, quã-
tum ad primam reg. Bar. illam facere pro diſt. Io. And. cum loq-
tur de actu explicando per collegium: vt collegiati ſint vocan-
di: nam idem vult Io. And. difficultas ergo eſt in ſecunda regul.
Bar. quando actus ſpectat vt ad ſingulos: & licet Bar. faciat illam
reg. tñ in rei veritate illa nõ eſt regu. ſed fallentia reg. Eſt igitur
reg. illa, quam poſui ex dictis Bar. ꝓ tertia reg. nam reg. eſt ꝙ qñ
aliquid ſpectat ad aliquos vt ad ſingulos pñt ipſi etiam ſepara-
tim eorum vota dare quãuis inſimul nõ conueniant: vt in d. l. ꝑ
fundum. cum alijs. ŝ. allega. Sed hæc reg. fallit in caſu. d. §. hodie,
& quæ ſit ratio fallentiæ multa fuerũt. ŝ. adducta fauore libera-
tionis, vt hæreditas adeatur: vt creditoribus ſatisfiat: & ne mi-
nor pars præiudicet minori: & ideo permittitur etiam maiori
diſponere de minori in eius vtilitatem, non aũt in damnum: vt
etiam. ŝ. diximus, & tantum attenditur iſtud damnũ, vt debeant
eſſe maior pars omnium, & nõ comparentium, vt ibi: ſi igitur
hoc eſt ſpãle in illo caſu: & in ꝯrium eſt regu. cõis. Qũo ergo ſit
illatio ex illo caſu ad caſum noſtrum cõi regu. relicta, certè mi-
randum eſt. ¶ Fortifico prædicta. Qđ enim damnum patitur pa
tronus nõ vocatus, cum ſemper vſq; ad vltimum diem quadri-
meſtri p̄ſentare poſſit: vt dicit gl. in c. eam te. & ibi oẽs hoc tit. in
caſu verò. d. §. hodie. remiſſio quæ fit per maiorem partem cre-
ditorum conſummant actum in totum: adeo vt minor pars vel
nõ comparentes nõ pñt aliud facere, q̃ id qđ fecit maior ꝑs: ſed
in caſu nr̃o nõ vocati adhuc pñt p̄ſentare alium. ¶ Et ſi diceret,
vt dicit Abb. ꝙ ſi oẽs eſſent p̄ſentes, forſan oẽs cõcordarẽt, rñ-
detur tunc illud debuiſſe eſſe in conſideratione, ſi poſt actũ nõ
poſſet ſequi concordia. ſed quis ꝓhibet nõ vocatum compare-
re, & ſequi geſta per alios pñtantes? certè nullus: imo eum hoc
facere poſſe ꝓbatur in d. c. iij. hoc ti. ¶ Fortifico etiam prædicta:
nam vt dixi in caſu. d. §. hodie. fuit facta illa diſpoſitio ꝯ regu. d. l.
per fundum, & aliorum iurium ꝓpter multas ſpecialitates: ſed
qũo iſtę ſpecialitates concurrant in caſu noſtro, nõ apparet: ſed
bene apparet diuerſitas, vt. ŝ. ergo mala illatio & argumentatio
de vno caſu ad alium. ¶ Item in caſu. d. §. hodie. eramus in dam-
no quantitatis, de qua quilibet patiebatur damnum ſuum, puta
in credito ſuo diminuendo: ideo ex quo oẽs tãgebant, oẽs erãt
vocandi: ſed in caſu noſtro licet quilibet poſſit pñtare: nõ tamẽ
quilibet põt facere, vt pñtatus per eum inſtituatur: ſed vnus eſt
inſtituendus. d. ca. iij. ¶ Ideo ego facerem infraſcriptam diuiſio-
nem ꝓ clara doctrina pñtãtium: nã aliquis eſt caſus: vt in l. ꝑ fun
dum. cum concor. ff. de ſer. ruſti. prædio. & ex quo illa cã ſpectat
ad ſingulos, vt ſingulos, pñt ſimul & ſeparatim de ea diſpone-
re: & requiritur conſenſus oĩum: & nõ ſufficit maioris partis: qa
intereſſe omnium dñorum vertitur: & quilibet debet habere
gratum portionem ſuam eſſe liberam, & nõ ſeruam: & iſte ca-
ſus nõ põt adaptari in caſu noſtro, quia in eo non quilibet põt
inſtitutum ad ſui pñtationem: nec etiam iſto reſpectu parui p̄-
iudicij requiritur omnium conſenſus, adeo vt ſi vnius conſen-
ſus deſit nõ teneat: vt in d. l. per fundum: ſed tenent facta à ma-
iori parte, vt in d. c. iij. ergo caſus noſter nõ concordat cum caſu.
d. l. per fundum. ¶ Secundus eſt caſus. §. hodie & nec ille etiã ca-
ſus põt adaptari ad caſum noſtrum, nec noſter ad illum: quia ibi
ſunt ſpãlitates, quæ nõ ſunt in caſu noſtro, quas. ŝ. retulimus, eſt
damnum particulare cuiuſcunq;, & maioritas ibi nõ conſidera
21 tur ſolum in numero: ſed † quadrupliciter. ſ. in numero, in quã-
titate: in qualitate: & in benignitate perſonarum: & iſta nõ ſunt
in caſu noſtro: ſed in eo attenditur principaliter numerus in d.
c. iij. hoc ti. nec ſunt in eo illę ſpãlitates: nam nõ habet quilibet
damnum ſuum: quia nõ põt quilibet habere pñtatum per ſe in-
ſtitutũ. d. c. iij. ergo reg. Bar. formata in dicto loco nõ eſt talis, vt
per eam arguatur ad caſum noſtrum, cum nulla ex dictis regu-
lis, nec etiam illa collegij, quæ eſt prima in caſu noſtro, verifice-
22 tur. ¶ † Et ideo dicendum eſt caſum noſtrum eſſe tertium ca-
ſum, in quo actus eſt explicandus per ſingulos, vt ſingulos, qa
nõ per collegium: & ideo in hoc concurret cum regu. l. per fun-
dum. vt pñtatio ſeparatim fieri poſſit: ſed diſſentit in hoc: qa nõ
requiritur oĩum conſenſus, ſed ſufficit maioris partis: vt in d. ca.
iij. nec infert damnum cuilibet: vt quemlibet tangat: quia ſi cõ-
ſideremus actum pñtationis quilibet pñtare põt: & licet maior
pars pñtauerit, nõ ꝓhibetur minor quin pñtet: qđ tñ nõ ſerua-
tur in §. hodie. quia alij creditores ibi ꝓhibẽtur vltra petere: ſed
tenentur obſeruare pactum factum à maiori parte, & fruct⁹ pa-
tronorum eſt actus pñtationis. c. cõſultationibus, & c. ex literis.
hoc ti. qui debet eſſe in conſideratione, ne patroni illo priuent̃.
¶ Item nõ requiritur maior pars omnium, ſed ſufficit eſſe maio
rem partem reſpectu minorum partium: vt per doc. per illũ tex.
in d. c. iij. ¶ Si verò conſiderabimus inſtitutionem, nõ debet eſ-
ſe aliqđ damnum in conſideratione: quia non quilibet poterat
habere pñtatum per ſe inſtitutum, vt in d. c. iij. ſed debet inſtitui
vnus vt ibi: & ſic non eſt verè damnum particulare tangens ali-
quem ex eis in perſonam: vel ſaltem in bonis: vt in d. §. hodie.
¶ Ideo ergo facerem quartam reg. vltra Bar. ꝙ vbi actus ſpectat
ad plures vt ad ſingulos: & in eo nõ requiritur omnium conſen
ſus: ſed maioris partis, nec aliquis ipſorum patitur aliqđ damnũ
effectuale iſti tales nõ habent ſimul cõuenire, ſed pñt dare vo-
ta ſeparatim: & hic eſt caſus. d. ca. iij. diuerſus à caſu. d. §. hodie, &
à caſu. d. l. per fundum. licet cum. d. l. per fundum. concurrant cũ
vno. ſ. vt poſſit fieri ſeparatim actus, ſicut pñtatio. Et ideo do. Fe.
in c. cum oẽs. de ꝯſti. in viij. col. cum feciſſet reg. de qua. ŝ. per d. l.
per fundum illam limitauit nõ ꝓcedere in caſu. d. c. iij. hoc ti. &
rõnem dicit eſſe huius limitationis fauor eccleſiarum, propter
quem ſufficit maior pars, vt inſtitutio ſequatur & nõ omnium
iuxta omnium vota: & iſtam meam diſt. ſentit Bal. in l. vni. in ij.
col. in iij. q. vbi ponderat qñ ꝯſideratur numerus & nõ intereſſe:
vt ꝓprie eſt in caſu noſtro. ſ. pñtationis: vult etiam iſtam meam
opi. Albe. de Roſa. in l. ad ſuum hæredem. in §. hodie. in ij. col. in
ver. vel dic aũt ſpectat. ff. de pac. vbi diſtinguit aut ſpectat res vt
ad collegiatos: aut vt ad ſingulos ꝓ faciendo vſum deſtinatũ, &
nõ eſt neceſſe cõuenire: & iſte eſt caſus nr̃, aut vt ad ſingulos nõ
tanq̃ res cõis, quia cuiuſlibet damnum vertitur, & tunc ꝓcedat
23 caſus. d. §. hodie, & ſic tenet qđ ego dixi. ¶ † Et ꝙ text. in d. c. iij.
ꝓbet ſic poſſe fieri pñtationem ſeparatè per patronos habẽtes
pñtare, vt ſinguli, & eos nõ teneri ſimul conuenire demonſtro,
24 † nam verbum diſſentio, non ſolum operatur in diuerſo voto,
ſed etiam ꝙ nõ ſimul ꝯueniant. Ita ꝓbat tex. in d. §. hodie. in d. l.
& ſuum hæredem. ff. de pac. vbi verbum, diſſentiunt, ponitur, qa
nõ oẽs ꝯuenerunt nec in loco, nec in volũtate, & ꝙ ita velit ille
tex. ꝓbo nam vt. ŝ. dixi doc. ibi volũt in illo caſu nõ ſolum debe
re eſſe maiorem partem creditorum pñtium, ſed abſentium, vt
ŝ. retulimus, ergo nõ põt id inde percipi, niſi quia ille text. dicit,
ꝙ ante diſſenſerũt. ſ. quia nõ oẽs ꝯuenerũt, nec oẽs concordati
ſunt, ſtatur maiori parti omnium. ſ. tam illorum, qui comparue-
rũt, q̃ illorum, qui fuerũt vocati, & nõ venerũt, ſed in d. c. iij. pa-
pa vtitur illo verbo ꝓ ſua diſſenſione, & nihilominus vult illum
inſtitui, qui à maiori parte fuit pñtatus. Probat ergo nõ curan-
dũ, an ſimul ꝯuenerint vel ne, imo quãuis ſimul nõ ꝯuenerint,
attendatur pñtatio facta à maiori parte, & iſta ſit quarta reg. vt
ŝ. ¶ Et ſic ꝯclude, nec text. in d. §. hodie. nec doctrinã Bar. milita-
re ꝯ ſm membrum diſt. Ioã. And. cum loquantur in alijs termi-
nis. ſ. ſuper ea ſe ſummopere fundaſſet Abb. & poſtea do. Roch.
& ſic opi. Io. And. tenenda eſt per multa allegata per doc. ŝ. rela-
tos, & iſta opi. Io. And. eſt cõis & ſeruatur in practica, vt ſæpe di
xit idem Abb. in ŝ. allega. ſuo ꝯſ. lxxvj. in ij. dubio. in ij. vol. quem
ſequuntur oẽs doc. ŝ. allega. niſi Abb. Fede. & Lap. in locis prædi
ctis, & vt in illis patet, quilibet ipſorum fuit ſibi ipſi ꝯrius. Roch.
etiam tenuit cum eis fortiter ſe fundando ſuper reg. Barr. & ſuꝑ
eo, quia ꝯcurrerent duo ſpãlia, cuius dicta ſatis fuerunt reſolu-
ta, cum fuerũt declaratæ dictæ regulæ Bar. & quãuis ipſe Roch.
alleget fratrem Ang. pro ſe, tñ ſi bene inſpiciatur ipſe frater An
gel. in ſua ſumma, in verbo, ius pa. in ver. xxj. tenet cum Io. And.
cum quo etiam tenet do. me. Corſe. in repert. ſuo ad Abb. in ver
bo patronus, in iij. col. in ver. ſi ſunt pñtes patroni, & Cald. ꝯſ. ix.
x. & xv. fol. 61. & 62. hoc ti. & pulchrè do. Fely. in d. ca. cum oẽs.
in fi. xvj. col. & in prin. ſeq. in iiij. declaratione. de ꝯſti. vbi allegat
etiam doc. in c. ſicut. vbi Domi. in ij. col. de elec. lib. vj. & Paul. in
c. nobis. in iij. col. in ver. pone plures. hoc ti. & But. in d. c. cũ oẽs,
& dicit Fely. iſtam eſſe cõem opinio. contra Abb. quia doctrina
25 Bar. nõ eſt pro eo. ¶ † Et ſubdit Fely. nota, verbum in dubio nõ
videri

videri patronos pn̄tare,vt collegium,ſed vt ſingulares,per gloſ.
magiſtram in fi.de reg.libr.vj.& ideo pn̄t ſeparatim conſentire.
26 ¶Et de†canonicis vocãdis,& qñ ſunt abſentes, & qua citatio-
ne citari debeant:vide ſatis pulchrè per do.Fely.in d.c.cum oẽs.
in fi.xij.col.& ſeq.de conſti.& per Firma.in trac.de ep̄o.in iij.par.
j.lib.in vij.q.& in q.xxxij.refert dicta Barto.vbi.ſ.& dicit aliqua
pulchra:videlicet ꝙ compromiſſarij collegij non debent ſepa-
ratim dare vota,ſed in loco collegij.¶Et in j.par.iij.lib.in xxiiij.
q.dicit electionem nõ poſſe fieri,niſi ſimul & ſemel, & alle.Bal.
vt ibi per eum. ¶Et in xxvij.q.ponit oẽs canonicos debere eſſe
præſentes in ſcriptura:& non tenere ratificationem eorum, vt
ibi:& hæc omnia eſſe,qa virtute collegij eligunt, & non vt ſin-
guli:& ita tene & ita practicatur. ¶Bene verum eſt eos poſtea
per edictum vocari,& ſi venerint,poterunt pn̄tare:vt in c.fi.de
elec.lib.vj.¶Et cum Io.And.etiam concurrunt oẽs doc.allega-
ti.ſ.in xxviij.art.præceden.j.q.princi.qñ tractauimus,an per edi-
ctum poſſit abbreuiari tp̄s alijs patronis ad p̄ſentãdum datum:
& ſic comparens poſſit dicere,nolo præſentare nunc: ſed volo
expectare ad finem tp̄is mihi à iure conceſſi: nam ſi tenerentur
ſimul conuenire,nõ caderet illa q̃ō.doc. ¶Ex dictis tñ.ſ.relato-
rum doc.mota aliqua pulchra.Et primo ex dictis Io.And.in d.c.
iij.hoc ti.Sed melius Cardin.ibi in fi.vij.q.collige. ꝙ in caſu quo
27 patroni ſunt vocandi:†puta,quia rõne collegij habent præſen
tare non ſolum ſunt vocandi ipſi, ſed etiam procurator alicui*
dimiſſus,ſi illius notitia hr̃:vt.ſ.vidiſtis:& hoc, quia in locũ dñi
ponitur,& in iure præſentandi admittitur procurator.ca.fin.de
conceſ.præben.& diximus latè.ſ.in j.par.huius.ij.li.in iiij.q.prin
ci.per totum. ¶Collige ſcd̃o ex dictis doc.ſ.allegatorum, ꝙ in
caſu,quo patroni ſunt vocandi ad pn̄tandum,& non ſunt voca
ti,ipſi nec eorum procuratores poterunt agere de ↄtemptu, vt
in electione ſm̃ Io.And.& Card.vbi.ſ.¶Collige tertio ex dictis
Pau.de Eleaza.in d.ſua.ix.q.incip.à patronis non ſolum poſſe pa
tronos ſingulares ſingulariter p̄ſentare, & agi non poſſe de cõ-
temptu per non vocatum, vt.ſ.ſed etiam eos poſſe ſingulariter
compromittere p̄ſentationem in aliquos,vt ibi:de quo tñ.j.la-
tius dicet in xv.art.& vult ibi Pau.poſſe compromitti in religio
ſo.¶Collige quarto ex dictis Io.And.Cardi.Butri.Paul. Fede.&
28 omnium.ſ.allegatorum: † ꝙ ſi patroni vocant compatronos
ad p̄ſentandum,cautius agent,quãuis ad eos iure ſingulari ſpe-
ctet p̄ſentatio:vt ibi per eos. ¶Collige quinto ex dictis Fede.in
ↄſ.cij.nobilis quidam.in v.dubio.ꝙ in caſu in quo patroni ſunt
vocandi,etiam ſi vocentur ad electionem, & non dicat ad præ-
ſentationem,tenebit vocatio;& non dicentur non vocati:quia
p̄ſentatio adhuc dr̃ electio.Et ꝓ iſto dicto adduco omnia, quæ
adduximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in j.q.prin.in iiij.art.vide ibi de
hmõi impropriatiõe. ¶Collige ſexto ex dictis Abb.in d.ↄſ.lxx-
vj.plura ſunt examinanda.in ij.dubio.in ij.volu.ꝙ qñ,vt ſinguli
patroni habent p̄ſentare, licet poſſint p̄ſentare ſeparatim vt.ſ.
concluſimus;tamen ſi ↄſuetudo eſt in loco hoc diſponens,tãto
magis iſtud obſeruandum erit: vt voluit etiam Roch.in d.ver-
bo,honorificum,in lx.q̃ō.vt in fi.dictorum eius.ſ.retulimus,&
eↄ̄,ſi ſecus diſponeret ↄſuetudo.ſ.vt etiam vniuerſi ſingulariter
p̄ſentarent,illud eſſet obſeruandum:ꝓut ſimiliter ſenſit Lap.in
alleg.lxxviij.fol.29.in j.dubio.in iij.col.& ad hoc allegat qđ di-
cunt doc.in locis allegatis.ſ.in vij.ꝓximo art.dum dicunt con-
ſuetudinem fore attendendam circa locum, in quo electio ſit
facienda:& ſi ↄſuetudo eſſet,ꝙ cum ſpectat ius pat.vt ad ſingu-
los,debeant ↄuenire in p̄ſentationis actu,ſeruanda erit conſue-
tudo:& tenet Pau.de cita.ſ.relatus in vj.par.in xxix q.in fi. ¶Et
pro mea ↄſideratione ſupraſcripta adde:nam do. Fely.in d.c.cũ
oẽs.de ↄſti.in viij.col.facit reg.de.l.per fundum.ff.de ſer.ruſtic.
prædio.& in ij limita.ponit caſum.d.§.hodie.ſ.cum agit̃ de dila-
tione concedenda,qđ eſt idem cum meo, qñ agit̃ de remittẽda
quota:vt in d.§.hodie,& in v.limita.ponit caſum nr̃m;ergo reg.
eſt in l.per fundum,& limitationes ſunt ſupraſcriptæ; quæ limi-
tationes habent diuerſas cãs limitationum:vnde nõ põt de vna
ad aliam argui.l.Papinianus exuli.§.cum mino. de vulga. ¶Vi-
de tñ gl.j.magiſtram in d.c.cum oẽs, & ibi doc.oẽs,& latiſſimè
do.Fely.in viij.col.qui ponit.j.reg.ꝙ habentes rem cõem: vt ſin
guli non pn̄t ſuper illa diſponere ſingulariter, niſi oẽs conſen-
tiant,per d.l.per fundum.ff.de ſerui.ruſtico.prædio.& ponit.vij.
29 fallen.¶Et in xvj.colũ.in iiij.declara.pulchrè†ponit etiam aliã
reg.in rebus collegij valere, quicquid facit maior pars collegij,
per l.quod maior.& ibi gloſ.& Bar.ff.ad muni.& gl.in c.j.in ver-
bo,tractatus.de reb.eccle.nõ alienan.lib. vj.cum alijs ibi allega-
tis,vbi ponit.xiiij.fallen.& quinq; no.vide ibi, licet ſupraſcripta
conſiderata per me non tangat,vt.ſ.retuli. ¶Et ꝙ qñ ſpectet ad
collegium actus,quãuis alius,q̃ electiõis & ꝓprie p̄ſentationis,
debeant collegiati ſimul ↄuenire,& quare,plene ponit Fely.in
c.cum oẽs.in fi.xiiij.col.ſeq.de cõſti. ¶Adde ſimiliter ad prædi-
cta:nam Roch.in d.verbo,honorificum.in.lx.q.in fi.ij.col.dicit,
quis modus ſit ſeruandus in congregatione ipſorum patrono-
rum:& an maior pars poſſit citari facere minorem,& reſtringe-
re terminum p̄ſentandi à iure præfixum,remittit ſe ad plenè no
ta.per Abb.in ca.cum nobis.col.pen.de elec.& ad no.per eũ ibi.
ſ.in d.verbo,honorificum.in ij.q.de qua nos erimus dicturi.j.in
30 xvij.art.¶†Adde etiam:nam ipſe Roch.in fi.d.lx.q.in verſi.ſed
hic ſuboritur q̃ō.cum tenuerit opi.Abb.ↄ̄ Ioã.And.& voluerit
etiam patronos, ad quos ſpectat p̄ſentatio iure ſingulari debe-
re ſimul conuenire in p̄ſentationis actu,quærit,an ſi vnus ex pa
tronus p̄ſentat ſingulariter,& de per ſe,poſtea congregatis om
nibus ſimul & ſemel,ꝓut fieri debet,ille qui non p̄ſentauit ſin-
gulariter,ſit priuatus ꝓ illa vice ptãte dandi vocem? & cõcludit
ꝙ nõ:& de hoc dicit eſſe gl.magnam in fi. & no.in c.fi.hoc ti. &
illam aſſignare rõnem:quia talis pœna nõ debet imponi niſi re
periatur à iure expreſſum:& cum illa glo. cõiter tranſire doc.&
eam allegare Abb. & Mod.in ſimili in materia in c.quærelã.de
iureiur. & ibidem Fely.alia vulgata adducere idem dicit firma-
re gl.j.in fi.in c.bonæ.el.ij.de elec.& cõiter ibi doc.tenere ibi &
atteſtari Abb.in ij.col.allegantem.d.glo.c.fi. & alia ac rñdendo
ad obiecta,quæ fieri pñt in ↄ̄rium. ¶Tu aduerte ne hoc dictum
tranſeat indigeſtum Roch.hoc dixiſſe tenendo opi. Abb.ↄ̄ Ioã.
And.vt.ſ.quæ cum nõ ꝓcedat, eius dictum nobis nõ ſeruiet de
aliquo,niſi diceremus caſum formatum per Roch.poſſe habe-
re locum, cum aliquis ex patronis habens p̄ſentare iure colle-
gii,hoc feciſſet,in quo tñ poſſet dici idem,per reg.poſitam in d.
gl.fi.volentem illum,qui præſentauit,nulliter poſſe iterum præ
ſentare,& nõ puniri: & loquit̃ de patrono eccleſiaſtico.ſ.de ca-
pitulo Eboraceñ.quanto minus & in patrono laico ꝙ non pu-
niatur illa vice iure p̄ſentandi rectè quia illa pœna nõ reperit̃ à
iure expreſſa:nec per nos imponenda.iuxta regul.poſitam in d.
gl.fi.in fi.d.c.fi.hoc ti.ꝓ cuius gl.ornatu vltra alleg.per do. Roc.
adde gl.idem volentem in ſumma.xv.q.viij.& gl.lxxj.diſt.ca.j.ꝓ
quibus gl.allegatur text.in l.at ſi quis.§.idem Labeo.lo.ij.ibi cũ
in eum pœna ſtatuta nõ ſit.ff.de relig.& ſump.fune. Facit text.
in aut.de nõ eligen.ſecundo nuben.in verbo nõ eſt tale qđ di-
cens.& tex.in c.j.ibi nuſq̃ cautum reperitur,ne ſede vacã. & ad-
de etiam gl.in verbo,priuatos.in c.cupientes.de elec.li.vj.& tex.
in c.is,qui.in j.reſpõ.de ſent.excom.lib.vj.& gl.in verbo,debitũ.
in fi.in c.ij.de cogna.ſpũali.& gl.magna in fina.verbis.in ca.fi.de
exceſ.præla.& Abb.in c.fi.de præſum.& in ca.ij.in fi.de poſtu.p̄-
lat.& Barba.in c.j.in xlix.col.de iud. & Domi.in ca.ſi fortè.in fi.
in pen.col.de elec.lib.vj.& do.me.Corſe.in cap.cum ſpeciali.de
accuſa.& de hoc,quando præſentatio non tenet, & eſt nulla,ꝙ
non priuetur præſentans iure præſentandi erimus forſan alias
dicturi Deo duce.

¶Nonus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Parrochiani an dicãtur præſentare vt ſinguli,vel vt collegium,adeo quòd ſi vt ſinguli, maior pars patronorum poſſit præſentare minori parte non vocata.& nu.3.*
2 *Præſentandi ius ſi parrochianis competat, & aliquis parrochianorum aliam parrochiam incolendam adeat,domumque ſuam alteri locet,conductori,an verò locatori præſentandi ius competat.*
4 *Suum nemo poteſt dicere id,quod ſibi commune eſt cum alio.*

1 Dubitatur Nono, † an dicantur parrochiani p̄ſentare
vt ſinguli,vel vt collegium,adeo ꝙ ſi vt ſin-
guli,maior pars patronorum poſſit pn̄tare,minori parte nõ vo-
cata?Hunc art.formauit Abb.in ꝓximo allega.ↄſ.lxxvj.inuoca-
to &c.plura ſunt examinanda.in ij.dubio.in ij.vol.vt in ꝓximo.
ij.art.retulimus:& cõcludit eos cenſeri vt ſingulos:& ideo illos
poſſe ſeparatim pn̄tare:& quia ad eos vt ad ſingulos, non vt ad
collegium ſpectat pn̄tatio:cum ipſi patroni nõ faciãt collegiũ,
ex quo nõ reperitur tale collegium in iure approbatum:vt in l.
j.cum ibi nota.ff.de colle.illici.& qđ no.Bar.in l.fi.ff.eo.tit.& In-
noc.in c.dilecta.de exceſ.prælat.& in c.cum arbitrorum.de off.
ord.& dicit hoc maximè ꝓcedere,ſi cõſuetudo loci habeat ma
iorem partem parrochianorum poſſe pn̄tare abſentem minori
parti.Et ita ↄſulendo ↄcluſit Abb.in d.ſuo ↄſil. ¶Et ꝓ iſta parte
facit qđ dixit Pau.de Monte pico in repe.§.Titia cum nuberet.l.
Titia cum teſtõ.ff.de leg.ij.in xxxj.q.in xxj.char.in ij.col.in verſi.
ſed dubitari poſſet.vbi vult,ꝙ ſi ius pn̄tãdi competit parrochia-
2 nis,ſi aliquis†parrochianorum accedat ad habitandũ ad aliam
parrochiam,& domum ſuam locat alteri,locatorem & nõ con-
ductorem debere pn̄tare,niſi aliud habeat ↄſuetudo.de quo di-
ximus latè.ſ.in hac par.huius.ij.lib.in iſta.q.prin.in ſeq.art.ergo
vt ſingulares habent ius pn̄tandi:& nõ vt collegium.Et idem vi
detur velle Io.Cal.in ↄſ.ix populus eccleſiæ.hoc titu.fol.61.vbi
vult expreſſè quẽlibet de populo ſingulariter habere ius præ-

ſentandi:vt multotiens ibi dixit.Tñ idem Io.Cal.in d.ɔſ.ix.x. &
xj.in eo.fol.61.& ſeq.hoc titu.vult parrochianos debere ſimul
cõuenire,& ad eos ſpectare,vt cõiter p̃ſentẽt:vt in ipſis ɔſ.appa
ret.Et licet dicat in d.ɔſ.ix.quemlibet de populo poſſe præſenta
re:quia quilibet dat vocem ſuam,nõ tñ, ꝙ illam det ſeparatim:
vt ex ipſo ɔſ.patet.qđ pulchrè declarauimus.ſ.in j.part.j.libr.in
vij.q.prin.in xv.art.in ver.eſt etiam circa iſtud,& in ver.nunc re
deundo.¶Nec obſtat autoritas Pau.de Monte pico:quia & ip̃e
vt in eo eſt videre:& dicemus in d. ꝓximo ſeq.arti.dicit eos de-
bere in vnũ ɔuenire, & quãuis illa nõ habitet in illa parrochia,
ſed in alia:tamen in actu p̃ſentationis põt cum alijs ɔuenire,vt
ibi habetur.Et ꝓ hoc faciunt oĩa, quæ diximus in j.par.j.libr.in
vij.q.prin.in d.xv.art.de vniuerſitate acquirente ius pa.& de par
rochianis & populis acqrẽtibus ius pa.diximus ibidẽ in d.j.par.
j.lib.in viij.q.prin.in vj.art.& ꝓ hoc facit. nam licet parrochiani
nõ faciant collegium:tamẽ oĩno, vt vniuerſi præſentant: & qñ
præſentant vt vniuerſi,debent ſimul ɔueniri,& vocari:vt ꝑ Ioã.
And.& ſequaces in c.iij.hoc ti.vt in ꝓximo præcedẽ.art.latè di-
3 ximus.¶†Vnde dicerem, ꝙ ſi parrochiani habẽt præſentare,vt
vniuerſi:quia hoc vt vniuerſi habẽt ex ɔſuetudine.de qua in d.
j.par.j.lib.in x.q.prin.in v.artĩ.vel quia de bonis cõibus ædifica-
runt,ɔſtruxerunt,vel dotarunt eccleſiam,& tunc habent ius p̃-
ſentãdi,vt vniuerſi.per ea,quæ diximus in d.j.par.j.lib. in vij.qõ.
prin.in xv.art.de vniuerſitate acquirente ius pa. & ideo debent,
vt vniuerſi,illud ius habentes vocari in vno loco,& conuenire:
iuxta diſpoſitionem Io.And.in d.c.iij.hoc tit. ¶Aut verò quili-
bet parrochianus de ſuo particulariter ɔtribuit ꝓ fundatione,
cõſtructione,ſeu dotatione eccleſiæ,& nõ eleemoſynaliter:ſed
vt eccleſiam ad eſſe deducerent cum ɔſenſu epĩ:& tunc nõ ha-
bebunt ius pa.vt vniuer.ſed vt particulares : & diximus.ſ.in d.j.
par.j.lib.in vij.q.prin.in xv.art.in ver.ſed eſt ad vnum aduerten-
dum,ꝙ ɔcluſio.& hoc vr̃ velle Lap.folio.29. allegat. lxxviij.in
dei nomine &c.vacante eccleſia.in princ.j.dubii per diſcurſum
illius : & iſto caſu vt particulares p̃ſentabunt:iuxta ɔſil. Abb.de
quo.ſ.¶Ex cuius Abb.dictis dicerem tam in primo caſu q̃ iſto
conſuetudinem fore obſeruandam,an parrochiani inſimul vel
ſeparatim habeant p̃ſentare:vt diximus in ꝓximo præceden.ar
tic.in ver collige ſexto.¶Et melius ɔſiderando ɔſ.ix.Io. Cal.di-
co illud velle ɔ̃rium eius,ad qđ allegatur : & ſic ius pat.ſpectare
ad parrochianos cõiter:& ſic eos debere inſimul ɔuenire põde-
4 rãdo verba eius ibi,videlicet eſt eis p̃ſentatio cõis & ibi q̃a† ne
mo põt dicere,ſuum eſſe,qđ eſt ſibi cõe cum alio collegialiter:
& ibi,ſicut nõ põt dicere ſuum ille qui eſt de collegio vel vni-
uerſitate: & ibi ita exiſtente aliqua vniuerſitate patrona: & ibi
eſt facienda per eos cõiter:& in multis alijs locis: ergo conclu-
dit & ɔſiderat ibi vniuerſitatem & ſingularitatem, vniuerſitatẽ
ad veram eſſentiam vniuerſitatis: ſingularitatem ad effectum
dandæ vocis in ipſa vniuerſitate , & collegio : quia quilibet dat
vocem ſuam:& ita intellige,d,conſil,Io.Cal,quia ita loquitur.

¶Decimus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Parrochianis ſi ius patronat.competat ex aliqua conſuetudine, locator do mus quæ erat in parrochia,an potius conductor ſit vocandus ad præſentandum & non vocatus poſſit agere de contemptu.& nu.6.7.*
2 *Ius patronat.acquiritur conſtructione,fundatione,& eccleſiæ dotatione.*
3 *Ius patronatus per ſe locari non poteſt.*
4 *Conſuetudo non protendenda vltra ſuos terminos.*
5 *Ius patronat.cum ſpectat ad vniuerſitatem,vocandi ſunt regentes vniuerſitatem:Si ad populum,vocandi ſunt illi de populo.*
8 *Parrochiani ſi ex conſuetudine habeant ius petendi rectorem , tum non ſunt de iure vocandi,nec inde eis competit ius agendi de contemptu.*

1 Et ex Proximè dictis dubitatur.x.†pone ius pa.compete-
re parrochianis ex aliqua ɔſuetudine,iuxta tex. in c.
quorũdam.de elec.& diximus.ſ.in j.par.j.lib.in x.q.prin.in v.ar.
prout hæc ɔſuetudo eſt Mediolani:& in multis ciuitatibus cir-
cũcirca , vbi mortuo presbytero parrochiani coadunati in vnũ
præſentant ab eo inſtituendum.In iſto caſu ſi aliquis parrochia
nus accedit ad habitandum ad aliam parrochiam, & domũ ſuã
locat alteri,ſi vacat eccleſia,quis præſentabit, parrochianus ali-
bi habitãs,vel ɔductor eius domus in parrochia exiſtentis?¶Et
quia iſte ɔductor habitat in domo parrochiani patroni vr̃ rep̃-
ſentare locum ipſius parrochiani abſentis:& ideo videretur di-
cendum ipſum haberi velut eius ꝓcuratorem: & ideo fore vo-
candũ,cum & ꝓcurator patroni abſentis , qñ ſunt p̃roni vt vni-
uerſi,ſit vocandus.vt diximus in præceden,viij.art. præſertim in
ver.ex dictis tñ,& in ſeq.ver.incip.collige ſc̃do.dixi procurato-
rem nõ vocatum in caſu præmiſſo poſſe agere de contemptu.
¶Reperi tñ Pau.de Monte pico in ſua ſolenni repet.§. Titia cũ
nuberet.l.Titia cum teſtõ.ff.de lega.ij.in xxxix.q.in xxj. char.in
ij.colũ.in verſ.ſed dubitari poſſet,dicentem hanc qõnem fuiſſe
Mediolani tp̃e ſuo,vbi viget hæc obſeruãtia,vt.ſ.diximus: quæ
tãdem deciſa fuit Papiæ , vbi ipſe fecit.d.repeti. & dicit aliquos
dixiſſe ɔductores debere præſentare, ex quo erant in vicinia cũ
vicini habuiſſent præſentare:quia tractabatur de præiudicio ani
marum ſuarum , ergo &c. ¶Subdit tñ ipſum ſaluo ſaniori iudi-
cio arbitrari ɔtrarium:quia iſtud eſt ius pa.qđ quidem eſt apud
locatorem:& nõ apud ɔductorem:opus eſt ergo ipſum p̃ñtare,
quãuis habitet in aliena parrochia:alſ enim ſequeretur Papien
ſem habentem ius pa. Mediolani nõ poſſe p̃ſentare qđ vanum
2 eſt dicere:†quia ius pat.nõ acquiritur per habitationẽ, ſed per
fundationem:ɔſtructionem, ſeu dotationem eccleſiæ.gl.in ca.
piæ mentis.xvj.q.vij.Abb.& doc.in hac rub.Sed iſtud ius pat.qđ
habent iſti vicini,habent ex præſumpta fundatione,ɔſtructiõe,
ſeu dotatione.cum præſumatur ipſos eam fundaſſe , ex quo ec-
cleſia nõ naſcitur:vt in d.c.quorũdam.de elec. & latiſſimè dixi-
mus.ſ.in j.par.j.lib.in x.q.prin.in v.art.Ideo verius eſt dicere ius
patro.ſpectare locatori:& fatuum eſſet dicere illud competere
cõductori,in quo ceſſat iſta præſumptio.¶Nec obſtat,ſi dicere
3 tur ius pa.tranſire ti.locationis:quia†iſtud eſt falſum, cum de ꝑ
ſe locari nõ poſſit:nec cũ vniuerſitate : niſi locatio ſit ad magnũ
tp̃s.vt latè diximus.ſ.in ij.par.j.lib.in viij.q.prin.in j. & ij.ar.quã-
to minus poterit tranſire cum ſimplici locatione rei particula-
ris,cui re vera ius pa.nõ eſt affixum,puta cum domo?certè mul-
to minus.ſubdit tñ vnum Pau.ibi ante fi.d.ij.co.in ver. tñ ſi eſſet
conſuetudo,ꝙ ſi ɔſuetudo eſſet in loco,ꝙ ɔductores præſenta-
rent,& eſſent in quaſi poſſ.præſentandi , aliud videretur dicendũ,
quaſi forſan velit Pau.tũc debere præſumi cũ iſta ɔditione fuiſ
ſe creatum ius pa.vt oẽs habitãtes in parrochia ſeu vicinia præ
ſentarẽt:quia tũc illa ſeruãda eſſet:arg.l.minimè.ff.de legi.& ꝓ
hoc facit.c.cum dilectus.de ɔſue.puta quia forſan ſic à patrono
in limine fundationis fuiſſet ſtatutum : iuxta ea , quæ latè dixi-
mus.ſ.in j.par.j.lib.in ix.q.prin.in j.art. ¶Reperi poſtmodum d.
Roc.in hoc trac.in verbo ipſe vel is à quo.in fi.xxvj.q.in ver.ſed
ſuboritur qõ.formãtem hũc articulum ſimiliter ꝓpter ɔſuetu-
dinem Mediolani,& dicentem in hoc pũcto ſe credere fore at-
4 tendendos terminos ɔſuetudinis:†quia ɔſuetudo nõ põt egre
di terminos ſuos,ſm Bar.in l.poſt dotem.in pe.col.ff.ſol.mat. &
in aut.qui rem.in fi.C.de ſac.ſanc.eccl.& Alex.in ɔ.ix.incip.viſo
themate.in prin.in iij.vol. ɔſiderabitur ergo dicit Roch.an dñi
domorum tãtum p̃ñtare ɔſueuerint,an etiam ɔductores , & ſic
habitantes in illa parrochia,& remittit ſe ad ea,quæ dicit ibidẽ
qõne.xxviij.vbi tractat,an cũ vniuerſitate in dotẽ data tranſeat
ius pa.adeo ꝙ vacãte eccleſia p̃ñtatio ſpectet ad maritũ, & non
ad vxorem?de qua nos etiam tractauimus ſupra in ij.part.primi
lib.in x.q.prin.in ij.art.volẽdo argumẽtari de marito ad ɔducto
rem.¶Tu tñ aduerte:nam nos in ſecũda par.primi lib.tractaui-
mus de modis trãsferẽdi ius pa.ex diuerſis titulis,in titulo loca-
tionis:& ſic ibi in viij.q.prin.in iij.artic.formauimus ad vnguem
hũc articulum,ad effectum trãſlationis iuris pa.in totum: vide-
licet ſi ius pa.competit parrochianis , & vnus ex eis trãsfert do-
micilium ad alium locum,& domum ſuam locaret alteri , an in
illum ɔductorem trãſeat ius pa.& trãſiui cum dictis Pau.de qui-
bus.ſ.addẽdo,ꝙ ſi parrochianis competeret ius petẽdi rectorẽ:
quia tũc nõ eſſent veri patroni nec præſumpti ex illis tribus cau
ſis:ſed tãtum habẽt ius petẽdi rectorem,cum eccleſia vacat : vt
cura animarum ſuarum melius exerceatur , tũc bene ius petẽdi
rectorẽ habebũt habitãtes domos: & ſic exiſtẽtes in parrochia,
& nõ dñi ipſarum domorum abſentes:quia in iſtis nõ militat rõ
Pau.de qua.ſ.vt ibi pulchrè ɔſiderauimus.¶Hic verò de hoc ar
ticulo iterum dubitauimus ad alium effectum.ſ.ex quo in pro-
ximo præcedẽ.ix.artic. ɔcluſimus.cum ius pa.ſpectet ad patro-
nos,illud ſpectare ad eos,vt ad vniuerſos, non vt ad ſingulos:&
ideo eos fore vocãdos,alſ poterũt de ɔtemptu agere. Videndũ
eſt modo in caſu præſentis articuli:cum vnus ex patronis ſe ab
ſentauit,& domum ſuam alteri locauit,quis erit vocãdus parro
chianus abſens,an ɔductor præſens ? & ex dictis ſupraſcriptorũ
docto.Pau.de Mõte pico,& Roch.põt colligi vera deciſio.¶Et
anteq̃ ad illa deueniamus , primo aduerte Paul.de Monte pico,
vbi ſupra nõ formare qõnem articuli noſtri , quãdo parrochia-
ni habebũt ius patr.ex præſcriptione propter præſumptionem,
ꝙ eorum antiquiores eccleſiam illã fundauerint , ɔſtruxerint,
vel dotauerint:& ita ius pat.acquiſiuerint.nam alias ex præſcri-
ptione ius patr. nõ acquiritur niſi ex tali præſumptione. vt latè
poſt multa diximus ɔcordãdo opiniones Arch.& Ioã. And.in j.
par.j.libri in x.q.prin.in v.art.verũtamẽ eſt ꝙ idem Paul.ibidem
in fi.ij.col.in verſ.tamẽ ſi eſſet ɔſuetudo loquitur Paul.qñ habi-
tãtes in loco,& ſic tam ɔductores , q̃ veri dñi domorum in par-
rochia habitãtes ex ɔſuetudine habẽt p̃ſentare : & ſunt in quaſi
poſ.præſentãdi,& de hm̃oi etiam cõſuetudine loquitur Roch.
vbi

vbi ſupra.ſi bene aduertatur,qui vult eſſe attendẽdos terminos
5 cõſuetudinis.Hoc ſic præmiſſo. ¶†Diſtingue modo hos caſus
primus erit,qñ parrochiani habẽt ius pa. quia vniuerſitas ipſo-
rum eccleſiam deduxit ad eſſe:& tunc in præſentatione, obſer-
uabitur qđ dicetur in proxi.ſeq.art. vt vocentur regẽtes vniuer
ſitatem,cum certum ſit ad vniuerſitatem ſpectare: & ſi prædi-
cto modo ſpectaret ius pa.ad populum, vocabũtur illi de po-
6 pulo:ut dicemus in xij.proxi.art.cum aliquibus ſeq.¶†Secun-
dus erit caſus,qñ parrochiani habẽt ius patr.in aliqua eccleſia:
quia illud præſcripſerũt ex præſumpta fundatione, cõſtructio-
ne,uel dotatione eccleſiæ:& tũc illi parrochiani qui reperiunť
in illa quaſi poſ.præſentãdi, tanq̃ deſcẽdentes ab eorum ante-
ceſſoribus,qui p̃ſumũtur eccleſiam fundaſſe,& nõ eſt dubium
eos eſſe patronos ex illa præſumpta fundatione, & ideo duret
in eis ius pa.quocũq; acceſſerint, nulla habita ꝯſideratione ad
domos exiſtẽtes in parrochia: & ſic illi erũt uocandi,& nõ cõ-
ductores domorum,& in iſtis terminis loquitur Paul.de Mon-
te pico cum reſpõdet ad quęſtionem per eum formatam:vt cla
rè ex eius dictis patet.¶Tertius eſt caſus,qñ parrochiani ex cõ-
ſuetudine præſcripta habẽt ius pat.quia præſumitur habitantes
in parrochia fundaſſe eccleſiam: & tũc aut p̃ſentatio fit per re-
gentes parrochiam:vt qñ ius pa.ſpectat ad vniuerſitatem,& p̃-
ſentatio fit per regentes illam:vt in ꝓxi.ſeq.art.dicetur.aut fit ꝑ
habitãtes in ea:& tũc illi erunt vocandi,& nõ abſentes,& ita in-
telligiť dictum Pau.vno modo in fi.ſecundæ col.in verſ.tñ ſi eſ-
ſet cõſuetudo,& ita etiam intelliguntur dicta do. Roch.dum di
7 cit fore attẽdendos terminos cõſuetudinis.¶†Quartus erit ca
ſus,qñ aliquis fundauit eccleſiam, & reſeruauit ius pa.habitan-
tibus in tali vicinia,vel parrochia,quod facere poterat cum cõ-
ſenſu ordinarij: vt pulchrè diximus ſupra in prima parte primi
lib.in iiij.q.prin.in art.x.& hoc eſt clarum vel forſan ex hoc ipſa
cõſuetudo originem habuit:& tunc erunt obſeruandi fines ip-
ſius diſpoſitionis,vel cõſuetudinis: & ideo erunt vocandi habi-
tantes in vicinia vel parrochia: & ideo nõ curandum de domi-
nis domorum,& in hoc etiam caſu poſſunt intelligi dicta Paul.
in ver.tamen ſi eſſet cõſuetudo,& etiam do. Roch.volentis fo-
re attendendos terminos ꝯſuetudinis.¶Quintus erit caſus, qñ
8 parrochiani†nõ haberent ex ꝯſuetudine ius pa. ſed ius peten-
di rectorem,qđ ex ꝯſuetudine acquiri poteſt: vt diximus.ſ.in j.
par.j.lib.in x.q.prin.in v.& viij.art.& tunc nõ cadit aliqua voca-
tio,nec contemptus,cum per illam petitionem nullum ius tra-
dať:vt diximus in d. 5.& viij.art.& in j.par.huius ſecundi lib.in j.
q.prin.in xj.art.& in hoc caſu nullo modo ſunt cõſiderandi dñi
domorum abſq; aliquo dubio:ſed habitantes in loco, cum tra-
ctetur de cura animarum ſuarũ:vt diximus in ij.par.j.lib.in viij.
q.princi.in iij.arti.licet vt proximè diximus vocatio non cadat.

¶Vndecimus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentandi ius competat ne regentibus vniuerſitatem, an vniuerſo po
pulo habenti ius patronatus.diſting.nu.2.3.*
4 *Vniuerſitatem regentes,exercent omnia competentia ciuitati.& populo.*
1 Dubitatur xj.ſi populus habet ius patr.†an tantum re-
gentes vniuerſitatem p̃ſentabunt, an verò
vniuerſi?Io.Cal.in ꝯſ.ix.fol.61.hoc tit.verſus fi.ad demonſtran-
dum omnes de populo:& ſic vniuerſos debere p̃ntare, dicit ſo-
nare in abſurdum, dicere ſolum regentes vniuerſitatem poſſe
facere facta vniuerſitatis,ſic indiſtinctè loquẽdo:vt dicit ꝓbare
multa iura:vt ff.qđ cuiuſq; vniuer.nomine,& per totum & ſimi
lia iura,vbi de re vniuerſitatis tractať, & ideo ꝯcludit ipſe Ioan.
Cal.omnes de populo debere p̃ſentare verum tanq̃ vniuerſi:&
in re communi: vt ibi patet, & ideo vult inhabiles ad regimen
vniuerſitatis,habiles tñ ad p̃ſentãdum,admittẽdos ad p̃ſentan-
dum:vt de hoc.j̃.diceť.¶Gaye.verò in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in
xlvij.col.dicit vnum verbum per vniuerſitatem vel collegium
poſſe committi poteſtatem p̃ſentandi.¶Do.Roch.verò in hoc
trac.in verbo,competẽs alicui.in j.q.in ver.quinimo dicit Inno.
in c.cum ex iniuncto.de no.oper.nun.dixiſſe ſi ius pa.competat
vniuerſitati,fœminas virgines & viduas debere admitti in præ-
ſentatione:& licet in ſpecie nõ loquatur in iure pa.tamẽ hũc ca
ſum includit,dum dicit tales perſonas fore vocandas in geren-
dis per vniuerſitatem.addit etiam Inn. ſubdiſſe cõſuetudinẽ ta-
les nõ admittere.& ideo attendẽdum eſſe ꝯſuetudinem:vt ſen-
2 tit Inn.& hoc eſſe diligẽter notãdum. ¶Tu aduerte aut†enim
populus regitur per cõgregationem omnium & in eorum acti
bus explicãdis omnes de populo vocãtur:& tũc omnes de po-
pulo vel duæ partes eius debẽt cõuenire: & eorum maior pars
præſentare,ſeu p̃ſentandum eligere: & illum p̃ſentari facere ꝑ
deputãdos ab eis:& omnes habent in hoc vocem, & ita proce-
dat cõſilium Ioã.Cal.qđ re vera ita loquitur.Et ꝓpter hoc dice-
rem in hoc caſu,ꝙ ſi conuenirent duæ partes populi, ꝙ ſuffice-
ret:vt ꝓximè diximus,nullus de reliquis faciẽtibus tertiam par-
tem poterit agere de cõtemptu,cum de iure per duas partes re-
præſenteť populus:vt proximè eſt dictum. ¶Aut populus facit
3 adunantiam†generalem,& eligunt decuriones, vel al's regen-
tes vniuerſitatem,qui dicuntur anciani,vel de concilio, quibus
datur omnis poteſtas populi: & repræſentat populum, vel ha-
bent priuilegium eligendi tot, qui rep̃ñtant vniuerſitatẽ: vt eſt
in ciuitate Trani,vbi ex priuilegio regum eliguntť annuatim tri
gintaduo,qui faciũt vniuerſitatem:& vnum ex eis ſyndicum:&
iſti expediunt omnia vniuerſitati ſeu populo incumbentia: &
tales non eſt dubium poſſe p̃ñtare nomine totius vniuerſitatis
ſeu populi:per ea,quæ dicit Bar.& ibi oẽs in l.item eorum.quę
legitur ſub.l.illud.in §.ſi decuriones,& in l.nulli, & l.fi.ff.qđ cu-
iuſq; vniuer.nomi.& ita vult Hoſt.& Io. And.in c.ij.de no.ope.
4 nun.hodie hoc ꝯſuetudinem velle.ſ.†vt regentes vniuerſitatẽ,
oĩa ciuitati ſeu populo competẽtia exerceãt, & idem vult Fed.
ꝯſ.lxv.infraſcriptæ in v.dubio,& ꝓ iſta mea diſtin.facit,qđ dicit
idem Fede.ꝯſ.cxj.qõ talis eſt.in vj.col.in verſic.pręterea ſi filius.
vbi loquitur in caſu primi membri huius diſt.ſ.qñ oẽs habent
p̃ſentare,& nõ extãt electi vniuerſitatis:& in ſecundo membro
repræſentãtes vniuerſitatem præſentabunt: & ita hodie in pra-
ctica ſeruať:quia nõ totus populus p̃ſentat:ſed regentes vniuer
ſitatem,vt euitetur infinitas: & clarè cognoſci poſſint duæ par-
tes,maior vel minor pars:& iſti regentes vniuerſitatem vocan-
tur:vt per Barto.in d.l.fi.ff.quod cuiuſq; vniuer.nomine,& in l.
non poteſt.ff.de regu.iuris.

¶Duodecimus artic.ij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentato populo,vbi ei competit ius patronat.an fœminæ virgines, vi-
duæ,& filij famil.computentur in eis.& nu.2.*
1 Et ex Primo membro præcedẽ.art.dubitať.xij.† ſi ius pat.
ſpectat ad populum,& nõ habẽt regẽtes vniuerſita
tem:ſed ipſe populus p̃ſentat: & ſic ibi dictũ eſt, ꝯuenire debet
totus populus,vel duæ partes ipſius,an inter eos computabunť
fœminæ,virgines,& viduæ,& filijfamilias? & de hoc.ſ.de filijsfa
milias tractauimus.ſ.in j.par.ij.lib.huius in ij.q.prin.in vj.arti. &
de fœminis tractauimus ibidem in viij.art. & tandem concluſi-
mus ibi eos,& eas admittẽdos & admittendas:ſi filijfamilias fa-
ciunt domicilium extra patrem: & ſi viduæ faciãt domicilium
de per ſe,cum virum nõ habeãt:& in hoc adderem,niſi filij ma-
ſculi repræſentarẽt domicilium:quia illi erũt vocandi: vt diceť
in ſeq.art.& idem dicerem in fœmina virgine,ex quo nõ habet
virum, dummodo nõ habeat patrem fratrem vel matrẽ viduã
2 domicilium repræſentãtes:nam ſi ipſa ſola patri†ſucceſſerit, re
præſentabit domicilium patris.& ſic ꝯcludo in omnibus prædi
ctis caſibus,in quibus filijfamilias,fœminæ, virgines & viduæ,
quia maritatę repræſentanť per viros domicilium faciẽtes,ſem-
per cum domicilium repræſentant, eſſe admittẽdos ad præſen-
tationem iuris patronatus populo ſpectantis: vt colligiť ex di-
ctis duobus art.vj.& viij.& hoc attẽta generali cõſuetudine: qa
al's de iure ſibi paterfamilias,ſiue filiusfamilias,ſiue fœmina, ſi-
ue maſculus deberent interuenire, & eſſent vocandi in gerẽdis
per populum,licet conſuetudo aliud ſeruet: iuxta aliam doctri
nam Inn.in c.ij.de no.ope.nun.& illam retulimus in d.vj.& viij.
art.& etiam in proxi.præceden.art.poſt Roch.

¶Decimustertius artic.ij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Tutores vel curatores an ſint infantes vel maiores ſeptennio eos in pote-
ſtate habentes ſint vocandi in actu præſentationis iuris patrona. quod popu
lo competebat:vbi ſi populus regitur per ſeipſum, tunc pupilli maiores ſe
ptennio, Et ſimiliter ſui tutores ſunt vocandi. Si verò populus regitur per
regentes,illi erunt vocandi.& nu.7.& 8.*
2 *Syndicos maiores eſſe debere quatuordecim annis.*
3 *Maior ſeptennio habet vocem in præſentatione rectoris, & præfertur tu-
tori ſuo.*
4 *Patroni vnius eccleſiæ quando plures ſunt ſingulariter, nullus ipſorum dici
poteſt proprie patronus ipſius eccleſiæ.*
5 *Suum nemo poteſt dicere id,quod ſibi commune eſt cum alio collegialiter.*
6 *Parrochiani alicuius eccleſiæ quando ſunt patroni,pater & filius eligunt.*
9 *Præſentare non poteſt pubes ſine curatore.Et quid in minore ſeptennio.*
1 Dubitatur xiij.†quid ſi populus habet ius par.& p̃ſen-
tãdi in aliqua eccleſia,in quo ſunt infantes:
& maiores ſeptennio habentes tutores vel curatores ad actum
p̃ſentationis,qui erunt vocandi tales infantes, & minores, vel
eorum tutores ſeu curatores.¶Et hic eſt vnus de articulis,q ca-
dit circa pupillos & minores habentes ius præſentandi, vt præ-
miſimus in d.j.par.huius ſecundi lib.in ij.q.prin.in ix.art.in prin.

¶Hunc articulum formauit Ioã.Cal.in ſæpe alleg.ꝯſ.ix.inci.po-
pulus eccleſiæ.hoc ti.fol.61.& primo argumentat̃ tales non eſ-
ſe vocandos:per no.in cle.ex eo.de elec.lib.vj.in c.indemnitati
bus.in prin. eo.ti.libroq;,& in Spe.de ſyndico.in j.co.in verſ.ſed
2 cuius ætatis.vbi dicit de conſtitutione†cõſtituendos ſyndicos
debere eſſe maiores quatuordecim annis, & in d.ca.ex eo.dicit
eligentes debere eſſe in ſacris conſtitutos, & ſic in xviij. anno.
cle.generalem.de ætat.& quali.ergo idem pari modo vr̃ dicen
dum in præſentatione. ¶Tñ ipſe Io. Cal.tenet contrariam par-
3 tem,& mouetur iſtis fundamentis:†certum eſt maiorẽ ſepten-
nio habere vocẽ in p̃ſentatione rectoris intantum vt ſua p̃ſen-
tatio p̃ferat̃ illi factæ à tutore ſuo.notat Arch. in c.decernimus.
xvj.q.vij.& Io.And.in ca.ex eo.de elec.lib.vj.& diximus latè ſu-
pra in j.par.huius ſecundi lib.in ij.q.prin.in ix. & x.arti. ſed clarũ
4 eſt,qñ ſunt†plures patroni vnius eccleſiæ ſingulariter,nullum
ipſorum poſſe dici ꝓpriè patronum ipſius eccleſiæ: ſed potius
compatronum,ſicut pater carnalis & ſpũalis ſunt compatroni
infanti leuato.c.ſuper eo.de cogn.ſpi.& licet ſint patroni ſingu
lares,& vt ſinguli,nõ vt vniuerſi,p̃ntatio tñ rectoris eſt eis cõis:
vt no.hoc ti.ca.j.vnde neuter ipſorum patronorum poterit di-
5 cere p̃ſentationem rectoris eſſe ſuam:& quia nemo†ꝓpriè po-
teſt dicere eſſe ſuum,qđ eſt ſibi cõe cum alio collegialiter.vt hr̃
xij.q.j.§.fi.no.in c.p̃ſenti.in gl.de p̃ben. ſicut non põt dicere ſuũ
ille,qui eſt de collegio vel vniuerſitate illud, qđ eſt collegij.xij.
q.ij.qui manumittunt̃,eſt tñ vtroq; caſu vox p̃ſentationis iuris
ſingularis cuiuſlibet illorum de collegio vel vniuerſitate patro-
norum: nam ſicut vniuerſitate interdicta ſunt ſingulares illius
interdicti,cum vniuerſitas non ſit capax ipſius. de ſent.excom.
ſi ſnĩa.§.cum vero.lib.vj.ita exiſtẽte vniuerſitate aliqua patrona
eccleſiæ, & p̃ſentationem rectoris habẽte p̃ſentatio ipſius ſpe-
ctat ad ſingulares illius:& eſt faciẽda per eos cõiter, eſtque quo
ad illos iuris ſingularis ipſorum:ſm no. per Io. And.de ꝯſue.ca.
cum dilectus,& per eundem.de p̃ben.ca.cum in eccleſijs.lib.vj.
Cum igit̃ pupilli ſunt de vniuerſitate,& ſentiant onera ipſius,ꝑ
ꝯñs debent ſentire commoda:ꝑ reg.qui ſentit commodum. de
reg.iur.lib.vj.cum concor.& vocem debẽt habere ſaltem maio
res ſeptennio, in p̃ſentatione rectoris,maximè cum autoritate
tutoris,& dicit facere,de æta.& quali.ca.ij.& de iud.ſi annum.li.
vj.& qđ ibi notat̃. ¶Præterea p̃ntatio eſt actus, qui cadit in pu-
pillum maiorem ſeptennio: quia p̃ntatio rectoris põt dici ſpõ-
ſalia de futuro:vt latè diximus in d.ij.par.prin.j.lib.in ij.q.in ix.ar
ticu.¶Adducit etiam eum poſſe variare alium p̃ſentando poſt,
vel ſimul.c.qđ autem.hoc ti.& in cle.ij.e.ti. Secus eſt in electio-
ne,per quam cõtrahitur matrimonium ſpirituale: qđ per pupil
lum,ſicut carnale,ꝯhi non poteſt: vt in d.ix.arti.diximus.ſic rñ-
det ad tex.ca.ex eo.de elec.lib.vj.loquentes in electione,in qua
matrimonium ꝯhitur:vt etiam ibi diximus. ¶Dicit igit̃,ꝙ cum
pupilli ſint de vniuerſitate habebunt vocem:ex quo ſunt maio
res ſeptennio, & quia ſunt de vniuerſitate vocari debent.iuxta
no ꝑ Inn.& Hoſt.in c.cum ex iniuncto.de no.ope.nun. & ꝑ Ar-
chid.in ca.ſi plures.xvj.q.vij.& ꝙ hoc ius p̃ntandi dicat̃ quaſi ius
patrimoniale cuiuſlibet de vniuerſitate, licet exercitium com-
petat ipſi de vniuerſitate,ſatis bene ꝓbant nota.ꝑ Io. And.ad ſi.
qõnis quam ponit ſuꝑ reg.qđ alicui.de regu.iur.lib.vj.vnde ad-
mittẽdo ſaltem tutores ad vocem pupillorum hoc non eſt ad-
mittere eos ad regimẽ vniuerſitatis, ſed ad quandam ꝯſeruatio
nem iuris pupillorum. Nec obſt. ſi dicat̃ per alios maiores regẽ-
tes vniuerſitatem tale ius minoribus cõſeruari:quia hæc rõ ha-
beret locum etiam in maioribus: ex quo ſequeret̃, ꝙ nunq̃ fie-
ret vocatio omnium hominum vniuerſitatis: ſed ſolum regen-
tes vniuerſitatem poſſent facere facta vniuerſitatis. qđ ſic indi-
ſtinctè loquẽdo,ſonat abſurdum eſſe,vt ꝓbant dicit ipſe multa
iura.ff.qđ cuiuſq; vni.no.& ſimilia, vbi de vniuerſitate tractat̃,
& ita reſidet Io.Cal.in d.ꝯſ.ix. ¶Et hanc partem vr̃ tenere Fed.
ꝯſ.cxj.qõ talis eſt.in vj.col.in verſic.præterea ſi filius.vbi dicit,ꝙ
6 †qñ parrochiani alicuius eccleſiæ ſunt patroni:tunc pr̃ & filius
eligunt,ſicut qñ vniuerſitas eſt patrona:& alle.no.Inn.& Hoſti.
in c.ij.de no.ope.nũ.& Spe.in ti.de ſyndico.& ſic quilibet p̃ntat,
cum ſit de populo: & ſic non attendit̃ aliud, niſi ꝙ ſit de popu-
lo,vt poſſit p̃ſentari,ꝓut p̃nt populi maiores ſeptennio, & tu-
tores ipſorum & etiam infantium minorum ſeptennio. ¶Ta-
men idem Fede.in ꝯſ.lxv.infraſcriptæ in v.dub.tenet ad præſen-
tationem non eſſe vocandas mulieres nec impuberes, ſed illos
ſolum,per quos ſolet regi & gubernari vniuerſitas.alleg.Hoſti.
7 in c.ij.de no.ope.nun.¶Tu ꝓ veritate dic†ꝙ ſi populus regit̃ ꝑ
ſeipſum,& oẽs de populo in actu agendo conueniunt,tunc pu-
pilli maiores ſeptennio in p̃ſentatione admittunt̃, & ſimilr̃ ſui
tutores:& ſi ſunt minores ſeptennio ſui tutores tantum: vt di-
ximus latè ſupra in j.par.huius ſecundi libri in ij.q.princ.in ix.&
x.art.vbi in ix.arti.concluditur pupillum fore admittendum in
præſentando in hoc:quia tunc non videntur regere vniuerſit
tem:ſed ex quo omnes tangit,debent omnes interuenire, cum
omnes dicantur de populo. & dicerem hoc caſu etiam debere
interuenire mulieres:vt à contrario ſenſu probat, qđ dixit Fed.
in d.ꝯſ.lxv.infraſcriptæ.in quinto dubio. & quæ dicit Inn.& Ho
ſtien.Ioã. And. & omnes de no.oper.nun.quod intelligerem ſi
facerent domicilium, vt diximus in proximo præcedẽ.arti. & in
locis,vbi nos ibi remiſimus: & tales omnes ſunt vocandi, & ita
8 procedat.d.ꝯſ.ix.Io.Cal.proximè recitatum. ¶†Si verò popu-
lus vel ciuitas habet eos gubernantes,& per ſuos gubernatores
electos ab adunantia,gerunt omnia expedienda per vniuerſita
tem:& in hmõi regimine non p̃nt interuenire,niſi ſint maiores
quatuordecim annis:vt no.in c.ex eo.de elec.lib.vj.& in d.ca.ij.
de no.ope.nun.ꝑ Inn.& Hoſti.nam niſi quis ſit maior quatuor-
decim annis,nõ poteſt eſſe de regẽtibꝰ:vt no.in prædictis iurib.
ſi nõ poteſt eſſe de regẽtibus:ergo nõ admittet̃ in regimine vni
uerſitatis:ſed p̃ntatio fit per regentes vniuerſitatem:vt ꝑ prædi-
ctos in d.c.ij.de no.oper.nun.& nos diximus in xj.ꝓxi. præced.
arti.Ergo in hoc caſu nõ admittent̃ nec impuberes nec mulie-
res: ſed tãtum qui ꝓ tempore vniuerſitatem regent per prædi-
cta.minor tñ infante: & ſic ſeptennis nullo modo eſt admittẽ-
dus nec vocãdus:ſed eius tutor,qñ p̃ntatio nõ fit ꝑ regẽtes vni-
uerſitatem:vt in primo membro:& in caſu quo põt pupillus p̃-
ſentare, poterit vocari ipſe vel tutor: quia ambo p̃nt p̃ſentare:
vt diximus latè.s̃.in j.par.huius libr.in ij.q.prin.in x.arti.quia tu-
9 tor & pupillus cõcurrunt in p̃ſentando,vt ibi.¶In pubere†aũt
nõ eſt dubium ipſum poſſe p̃ntare etiam ſine curatore: vt dixi-
mus in d.ij.q.prin.in vij.art.& cum ſit maior quatuordecim an-
nis,debet etiam admitti in vniuerſitate:vt ꝓximè diximus,licet
dicerem eum in p̃ntatione tantum,quia ſpũalis fore admittren-
10 dum nõ in alijs actibus vniuerſitatis:per proximè dicta. ¶†In
minori verò ſeptennio vocabit̃ tutor: vt ꝓximè dictum eſt,&
vult Ioã.Cal.in d.ꝯſ.ix. ¶Quod ego limitarem,niſi malitia ſup-
pleret ætatem: quia tunc etiam pupillus minor ſeptennio vo-
cari poſſet:quia hoc caſu poſſet p̃ntare:vt conſiderauimus in d.
ij.q.prin.j.par.huius.ij.lib.in ix.ar.& ita intellige prædicta.¶Do.
Roch.in verbo,competens.in v.qõ.de iſta art.tranſit ad ea quæ
diximus in xv.ſeq.artic.

¶Decimusquartus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Ius patronatus ſit ſpectet ad populum,parrochiam,viciniam, vniuerſita-
tem,& ſimiles,pupillus habet ius præſentandi:Et pro eo tutor præſentabit.
Quod ſi non habeat, vox eius non erit in conſideratione antequam ætatem
idoneam fuerit adeptus.*
2 *Pupillus ſi habet ius patronatus vt ſingularis,eius tutor, eius præſentabit.
Si tutorem non habet,eius vox cæteris accreſcet.& nu.4.*
3 *Tempus currit etiam impeditis ad præſentandum.*
5 *Ius patronatus competens iure ſingulari, maiorem conſeruationem requirit,
quàm competens iure collegij.*

Et ex Iſtis oritur deciſio.xiiij.art.an vox infantis accreſcat
compatronis,vel cuius erit.Gaſp.Calde.format hũc
art.in ꝯſ.viij.an vox infantis.fol.61.hoc ti.& dicit ius pa.compe
tere infanti:& ipſum in illo ſuccedere,vel alias ſibi acquiri,ſicut
maioribus:& ꝑ ꝯñs non eſſe locum iuri accreſcendi: ſed ꝑ tuto-
rem poſſe fieri nomine ſuo p̃ſentationem.xx.q.ij.puella. & qđ
no.de regula.c.ij.& ſi id nõ fiat,nihilominus remanet ſibi in alijs
vacationibus ius,qđ ei primo competebat:arg.notatorum in c.
iij.hoc ti.& per Inn.de elec.quærelam,& de reſti. ſpol.in literis,
& ita reſidet Gaſp.Cald.in d.ſuo ꝯſ.poſito inter cõſilia Ioã. Cal.
1 numero p̃dicto.¶Tu aduerte:†nam aut ius pat. ſpectat ad po-
pulum,plebem,parrochiam, viciniam, vniuerſitatẽ, & ſimiles:
quo caſu pupillus infans velut vnꝰ de populo, plebe &c.habet
ius p̃ſentandi,quãuis ſit minor ſeptennio, ſi habet tutorẽ, ipſe
tutor pro eo p̃ſentabit:vt diximus in proximo p̃ced.art.in j.par.
huius ſecundi lib.in ij.q.prin.in ix.ar. ¶Si verò nullum habet tu
torem,& tunc eius vox nõ erit in conſideratione: & ꝓ illa vice
p̃ſentabunt alij,& cum erit ætatis ipſe,p̃ſentabit ipſe, & ita loq-
tur Io.Cal.in d.ꝯſ.ix.& vult Gaſp.Cal.in fi.d.ꝯſ.viij.licet loquat̃,
qñ ius pa.ſpectat ad infantem iure particulari, & non vniuerſa-
li:vt diximus in d.ix.art.ij.q.prin.j.par.huius ſecundi lib.¶Si ve-
rò ipſi de populo vel vniuerſitate habent certum numerum re-
gentium vniuerſitatem,per quos omnia gerunt̃, & tũc ex quo
p̃dicti debẽt eſſe maiores quatuordecim annis,ut diximus in p̃
cedẽ.xj.art.& in ꝓximo p̃ced.arti.& ſic pupilli ſeptennes & de-
cẽnes,nec maiores,ſi nõ regunt ciuitatem, nõ ſunt in cõſidera-
tione:ut in dictis art.diximus.multo minus nõ debet eſſe in cõ-
2 ſideratione uox infantis.¶†Sed ſi loquamur de infante habẽ
te ius pa.ut particularis: puta quia illud habet ex patrimonio,
uel ut unus parrochianꝰ: nõ tñ iure collegij, ſeu ut uniuerſi,ſed
ut ſin

vt ſingularis, cum hoc aliq̄ñ eſſe poſſit, vt diximus.ſ. in ix. & x.
præced.art.& in hoc caſu vr̃ loqui p̃allegatum ꝯſ. Cal.& dicen-
dum, ſi infans habet tutorem, tutor p̃ſentabit: vt.ſ. Sed ſi eſt in-
fans, & nõ haberet tutorem, nõ erit in ꝯſideratione, ſed accre-
ſcet: imo ꝯfundet̃ inter alios compatronos & parrochianos, vt
3 ſi erant octo† patroni, ſint in p̃ſentatiõe ſeptem: & ſi oẽs eſſent
infantes ſine tutore: quia etiam impeditis currit tp̃s ad p̃ſentan-
dum: vt diximus in p̃ced.q.prin.in viij.artic. tũc pro illa vice ep̃s
prouidebit eccleſiæ iure deuoluto, tanq̃ ſi nõ haberet patronũ:
& ſic ꝓcedat finis d.ꝯſilij Cal.& voluit Fede.ꝯſ.cij.nobilis quidã
in j.dubio.& dixi.ſ.in d.j.par.huius ſcd̃i lib.in ij.q.prin. in ix. art.
4 cum retuli dicta Federi.¶†Ego tñ dicerẽ vnum, vt iſto caſu qñ
infans nullum habet tutorem, ſi aliq̄s ꝯſanguineus ꝓ eo p̃ſenta
ret: ex quo ratificatio nõ eſſet neceſſaria, vt diximus in j.par. hu-
ius.ij.li.in iiij.q.prin.in xvij.artic.pro ꝯſeruatione iurium pupilli
qñ ius patr.ſpectat ad eum iure particulari, ꝯſanguineum poſſe
p̃ſentare: arg.c.ꝯſultationibus.hoc ti.vt ibi latè dictũ fuit. ¶Qñ
aũt iure vniuerſo competit infanti ius pa.hoc q̄dem ꝓximè di-
xi de ꝯſanguineo, nõ dicerem in hoc caſu ꝓcedere, cum alij de
collegio ꝯſeruẽt ius ipſius, & in c.j.de elec.& melius in c. quæ-
relam.eo.ti.vt diximus latè.ſ.in j.par.huius.ij.li.in iij.q.princi.in
xvj.art.vbi tractauimus, an aliquibus patronis in quaſi poſ. præ
ſentãdi exiſtẽtibus, præſentãtibus, & aliquibus nõ, amittãt qua-
ſi poſ.nõ p̃ſentãtes? vt latè maximè in iij.& vj.ꝯclu. & ibi verifi-
cantur hæc vltima mea dicta.ſ.maiorem ꝯſeruationem iuris pa
5 tro.req̄ri, qñ illud competit iure ſingulari, q̄ qñ illud competit
iure collegij: quia ſi iure ſingulari ꝓ cõſeruatione quaſi poſ.ipſe
vel alter ꝓ eo debet p̃ſentare, qñ vno iure collegij ſufficit alios
de collegio p̃ſentare, vt ibi. Cum igit̃ in caſu nr̃o, vt ꝓximè dixi
mus ꝓ cõſeruatione iuris p̃ſentandi cõſanguineus admittit̃, &
ſufficit, ſi nõ ꝯ̃dicat patronus, ꝓ quo ꝯſanguineus præſentauit:
& nõ requiritur ratificatio: quia vtiliter egit, quãto magis hoc
debet eſſe in infante q̄ maiori indiget adiumẽto, p̃ſertim cũ tu-
torẽ nõ habet, vt res ſuæ vtiliter fiãt, & ꝯſeruet̃ in quaſi poſ.ſua.

¶Decimusquintus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

2 ☞*Præſentatio ſi facienda eſt per illos de vniuerſitate, & in ea admittantur pupilli ad præſentandum, an eorum voces computentur in numero.*
2 *Vniuerſitatis rectores non admittuntur, niſi attigerint decimumquartum annum, & ſupra. & nu. 3.*

1 Dubitatur xv.†ſi p̃ſentatio eſt facienda p̄ illos de vni-
uerſitate, & in ea admittant̃ pupilli ad præ
ſentandum, an voces eorum computent̃ in numero? hunc arti.
formauit Lap.Abb.in c.ex eo.in prin.de ele.lib.vj. & dicit ꝙ ſic.
alleg.nota.p̄ Arch.in c.decernimus, & in ca.ſi plures.xvj.q.vij.&
no.p̄ Inn.in c.ij.de no.ope.nun.& no.p̄ Io.And.poſt Inn. & Cõ-
po.in c.ꝯſtitutus.de elec.nam qua rõne pupillus ſuo iure parti-
culari p̃ſentat, & valet præſentatio: vt ibi doc.dicũt: pari ratiõe
valebit vox pupilli qñ ad p̃ñtandum rectorem gratioſe, vt præ-
fert̃, admittit̃, & hoc verum, vt vult ibi Domi.cum tota vniuer-
ſitate pupillum admittit: ſecus, ſi vna tãtum partium vniuerſita-
tis admitteret eum: quia tũc nõ procederet vox pupilli in præ-
iudicium alterius partis pupillum nõ admittẽtis. allega.ad hoc.
de excep.cum eccleſiaſticæ.de diuor.ſignificaſti, & de adul.cap.
pe.& c.fi.ſeq̄tur ẽt p̃dicta Phi.Fran.in d.c.ex eo.de elec.libr.vj.&
idem vult Paui.in trac.de ſed.vac.in ij.par.in v.q.in ij.colũ.¶Tu
cõſidera has doctrinas hic intellectas, ꝯ̃dicere dictis.ſ.in proxi.
p̃cedẽ.xij.art.poſt Io.Cal.in ꝯſ.ix.vbi fuit ꝯcluſum, ſi ad populũ
ſpectet ius pa.etiam pupillos maiores ſeptennio, vel eorũ tuto-
res fore vocãdos ad p̃ſentãdum infantes, pupillos vero nõ, ſed
eorum tutores ſi habent: q̃uo ergo hic format̃ q̃õ, ſi gratioſè in
vniuerſitate pupilli admittunt̃, cum poſſint intereſſe de iure: vt
ibi ꝯcluſimus. ¶Quare vr̃ dicẽdum ꝓ cõcordia ꝙ qñ ipſe popu
lus p̃ſentat cum admittant̃ etiam pupilli, maiores tñ ſeptẽnio,
ꝓcedat ꝯſilium.ix.Cal.& ea q̄ nos diximus in d.xij.art.ſed qñ p̃-
ſentatio eſt faciẽda p̄ regẽtes vniuerſitatem: vt dicũt doc.in ca.
2 ij.de no.oper.nũ.& nos diximus.ſ.in xj.p̃ced.arti.†tũc quia de-
bẽt eſſe maiores xiiij.annis: vt no.in ca.ex eo.de elec.lib.vj.& in
cle.vt hi qui.de æta.& quali.& diximus.ſ.in d.xj.& xiij.arti. nul-
3 lomodo admitti debet pupillus†tutor nec maior, niſi ſit regẽs
vniuerſitatem, vt in ꝓxi.p̃cedẽ.artic.diximus, & idem qñ eſt ali-
qua vniuerſitas vel collegium p̄ſonarũ ætatis perfectę: vt in ca.
eccleſiarum, & ſimilia, vt in d.cle.vt hi qui.& in c.cum ex eo. de
elec.& in hoc caſu ꝓcedet dubium articuli nr̃i, ex quo non poſ
ſunt pupilli in hm̃oi interuenire: & ideo dicent̃ per vniuerſita-
tem vel collegium gratioſe admiſſi: & ꝯcludendum eſt, vt.ſ.ꝙ
oĩbus de vniuerſitate volẽtibus poterit pupillus admitti: & ei⁹
vox computabit̃, licet vno ꝯ̃dicẽte admitti nõ poſſit: ex quo nõ
eſt de numero: vt in ꝓxi.ſeq.arti.dicet̃. ¶Vel ſi eſſemus in p̃ñta-
tione, q̄ fit per oẽs de populo, licet de iure admittant̃ pupilli, fi-
lijfamilias, & mulieres, tñ de ꝯſuetudine nõ admittunt̃. vt dicit
Inn.in c.ij.de no.ope.nun.& ponit Roch. in verbo competens.
in j.q.in verſi.quinimo. vt reſpectu huius ꝯſuetudinis hoc ꝓhi-
bẽtis dicat̃ pupillus vel mulier etiam p̄ p̃ſentationem, q̄ fieret p̄
populum, & nõ p̄ regẽtes vniuerſitatẽ gratioſè admiſſi, & eo-
rum vox habebit locum. vt.ſ.eſt dictum. vt ſemel gratioſe no-
bilis Ioannes Iacobus Filingerius conſanguineus, meus, adhuc
impubes, fuit admiſſus in conſiliarium ciuitatis Trani.

¶Decimusſextus artic.ij.q.princip.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Patroni an poſſint admittere inter eos non patronum in præſentatione, minori parte eorum, vel vno ex eis contradicente.*
2 *Electores an & quando poſſint admittere extraneum in iure eligendi.*
3 *Compromiſſum fieri non poſſe, niſi omnibus electoribus conſentientibus.*
4 *Patronorum maior pars an poſſit admittere extraneum, vel pro ea vice priuatum, minore parte contradicente.*
5 *Ex canonicis vnus ſi vellet admittere non canonicum, vel compromittere, & omnes tacerent, an taciturnitas iſto caſu diſpoſitionem inducat.*
6 *Facta à maiori parte vniuerſitatis tenent. Limit.*
7 *Filius admittetur ad nobile illud ſedile, quod tenebat pater, etiamſi fuerit exhæredatus, vel hæreditatem repudiauerit.*
8 *Facto maioris partis ſtandum.*
9 *Pars maior non poteſt ſtatuere contra ius per eam ſtatutum, niſi interuenerit omnium conſenſus.*
10 *Celeſtini Papæ inconſtantia & leuitas.*
11 *Pars maior non poteſt variare, & etiam accumulatiuè præſentare alium, niſi omnibus de vniuerſitate volentibus. Limit.*
12 *Ius patronatus ſi ſpectet ad aliquos, vel iure ſingulari, vel iure collegij, ipſi extraneum admittere non poſſunt, vno ipſorum refragante. Et idem iudicandum de electione. Item de ſedilibus nobilium.*
13 *Extraneus admiſſus per patronos ad præſentandum, acquiret quaſi poſſeſſionem præſentandi in futurum: niſi fuerit admiſſus pro illa vice tantum, & appareat ex aliquo eorum actu.*
14 *Eligendi vel præſentandi iure priuati, an admitti poſſint nullo diſcrepante per electores vel habentes præſentare. & nu. 15.*
16 *Compatronum excommunicatum vel ſuſpenſum ad præſentandum an patroni poſſint admittere.*

1 Et ex Iſtis ſequitur deciſio.xvj.art.†an patroni poſſint ad-
mittere inter eos nõ patronum in electione præſen
tandi: vel in ipſa præſentatione minore parte patronorum: vel
2 ex eis vno ꝯtradicente? ¶†Doctores notant in ca.ſcriptum.de
elec.ꝙ ſi partes ꝯſenſerũt cõi ꝯſenſu, poſſunt cõicare extraneis
ius eligẽdi in electione, quę imminet faciẽda: nã quemadmodũ
poſſunt totam poteſtatem in compromiſſarios transferre: vt in
capi.cauſam, & in c.in cauſis, cum ſimi. Ita & fortius debẽt poſſe
cõicare poteſtatem aliquibus, vt vna cum eis coeligant. ¶Cõ-
po.tamẽ ibi dicit notabile verbum, ad hoc, vt extraneis cõice-
tur iſtud ius eligendi, oportere oẽs electores ꝯſentire: vnde vno
diſcrepante, non poteſt aliquis admitti, vt habeat vocem in ca-
pitulo: quia cuiuſlibet intereſt, ne forinſeci admittant̃: cum ex
hoc diminuat̃ cuiuſq; poteſtas, & pro hoc dicit facere tex. d.ca.
ſcriptum.in verbo, mutuo ꝯſenſu, & ad idem dicit facere.ca.q̄a
3 ꝓpter, & c.in cauſis.de elec.vbi legit̃†& notat̃ nec compromiſ
ſum fieri poſſe, niſi oĩbus electoribus ꝯſentientibus: vnde vno
cõtradicẽte impedit̃ compromiſſum: quia fit præiudicium ſin-
gulariter ex trãſlatiõe poteſtatis in compromiſſarios: & ex hoc
colligit̃ maiorem partem vniuerſitatis nõ poſſe aliquid ſtatue-
re in p̃iudicium iuris ſingulorum. ¶Sed idem Cõpoſt.dicit ma-
iorem partem poſſe inuita minori parte aliquos admittere ad
conſulendum, nõ ad eligẽdum: arg.c.obeuntibus.lxiij.diſt.nam
p̄ hoc nõ fit p̃iudicium alicui, imo iura ꝯſulunt. vt adhibeantur
cõſiliarij.d.c.obeuntibus. & hoc etiam voluit Abb.in d.ca.ſcri-
ptum.in ij.col.in v.nota.q̄d dicit fore bene notandum: nam nõ
ſolum hoc ꝓcedit in actu electionis, ſed etiam in alijs explican-
dis p̄ quãlibet vniuerſitatem eccleſiaſticam, vel ſecularem.nam
ſm̃ eum eum ſemper militat rõ præallegata, & ex hoc infert in
cõſilio generali poſſe prælatos de iure habentes vocem deciſi-
uam admittere ſimplices clericos al̃s nõ habẽtes vocem: ſed ali
quibus diſcrepãtibus, eos nõ poſſe illos admittere ad eligendũ,
vt ſupra, ſed bene ad ꝯſulendum, & ideo dicit ibi Abb.ſe putare
quamlibet nationem per ſe poſſe aliquos admittere ad conſu-
lẽdum, vel decidẽdum, ſm̃ diſt.prædictam: & qui ſint de iure ha
bẽtes vocem deciſiuam vel conſultiuam in concilio generali,
dixit Abb.ſe dixiſſe in c.grauẽ.de præbẽd.in lectura.& vbi ſupra
Abb.in alio notabili, colligit de gr̃a in electione vltra canoni-
cos p̄ eos poſſe admitti alios in dignitate conſtitutos, & intelli-
gẽdum eſt: vt ſupra, nemine ꝯ̃dicente, & doc.in ca.cum Vinto-
nienſis, in j.col.vbi Abb.in ij.nota.colligit eos, penes quos reſi-

det poteſtas capitularis,priuatis à iure per eorum delictum poſ
ſe cõicare poteſtatem eligendi. Nõ ergo inhabilitantur illi ꝓſ-
ſus,ſed ſolum priuãtur:quę quidem priuatio cum cedat in fauo
rem nõ delinquentium,penes quos reſidet poteſtas,põt ab eis
remitti.& dicit ad hoc quotidie illum tex.allegari. Secus tamẽ
dicit ipſe,ſi iſti eſſent inhabilitati ſeu ab officio ſuſpẽſi:quia túc
nõ poſſent ꝑ alios habilitari:vt in c.cum dilectus.de cõſue.& in
c.illa.& quod ibi no.de elec.& dicit facere cle.vt hi, qui.de æta.
& quali.Sicut enim poſſunt illi de capitulo extraneos admitte-
re ad eligendum vna cum eis:vt in cap.cum eccleſia Sutrina.de
cauſa poſ.& proprie. ita poſſunt admittere iſtos de collegio li-
cet ea vice ſint priuati iure eligẽdi propter ipſorum indignita-
4 tem : †ſed an maior pars poſſit admittere extraneum vel ꝓ ea
vice priuatum,minori parte cõtradicente,remittit ſe ad dicta ꝑ
Io.And.poſt Compo.in d.c.ſcriptum.vbi cõcludunt,ꝙ nõ : ſed
vnius cõtradictionẽ obuiare diſpoſitioni omnium:argu. reg.in
re communi.de reg.iur.lib.vj. & l.Sabinus.ff.communi diuidũ.
¶Et ibi colligit caſum in quo diſpoſitio maioris partis vniuerſi
tatis nõ præualet contradictioni minoris partis.Qđ dicit videri
cõtra.ca.j.de his,quæ fiunt à maiori parte capi. & l.qđ maior.ff.
ad municipa. ſed ipſa cõtraria dicit ꝓcedere in negotijs ſpectã-
tibus ad vniuerſitatem,& vbi cauſa ſubeſt diſponendi,ita ꝙ ne-
ceſſitas vel vtilitas ſubiecit diſpoſitioni maioris partis : ſed vbi
iſta ceſſant,oportet omnes eſſe in concordia,vt notabiliter vo-
luit gl.& Inn.in c.cum oẽs.de cõſti. ¶Et idem dicit fore dicen-
dum,vbi id,de quo agitur,ſpectaret ad ſingulos.ius enim & po
teſtas eligendi ſpectat ad quemlibet de vniuerſitate pro parte.
vnde cuiuſlibet intereſt , ne forinſeci admittanť ad eligendum,
cum pluribus admiſſis minus valeat cuiuſlibet ipſorum vox: ar
gumẽ.c.cum M.Ferrarienſis. de cõſti. & dicit etiam hinc dicere
doctores in d.c.ſcriptum,& in c.quia propter.de elec.omnes de
collegio vno ɔtradicẽte nõ poſſe compromittere : vt ſupra ꝓ-
ximè diximus : quia ei[illegible] ſingulorum & nõ põt eis inuitis de-
teriorari.Facit qđ in ſimili not.in l.j.C.quæ ſit longa conſue.ſed
pro conſilio habendo,põt maior pars alienum introducere: vt
dixit Compo.in d.c.ſcriptum,& nõ obſt.arg.d.c.obeuntibus.lx-
iij.diſt.quia hoc caſu nõ deterioratur ius ſingulorum,ſed ꝓmo-
uetur vtilitas collegij,& iure conſilio obtemperatur: vt in d.ca.
obeuntibus,& ita volunt omnes in locis ſupra allega. & præſer
tim Abb.¶Hoc idem vult ipſe Abb.in c.in cauſis.in iiij.nota.de
5 elec.poſt Compo.ꝙ ſi vnus ex† canonicis vellet admittere nõ
canonicum,vel compromittere,& omnes tacerent,taciturnita
tem iſto caſu nõ inducere diſpoſitionẽ,ex quo eſt caſus arduus,
electionem meam alteri dari:vt ibi latè dicit bis hoc communi
ter per doctores teneri,& idem dicit ipſe Abb.in c.quia ꝓpter.
in §.ſaltem,in ij.nota.& ſuper gl.in verbo , vice omnium plene,
& idem vult Abb.in c. conſtitutus.el.ij.in vlti.notab.de accuſa.
volẽdo hoc habere locum nõ ſolum in compromiſſo electio-
nis,& in ipſa electione,ſed in omnibus actibus præiudicialibus
contradictionem vnius,cum tollitur vel minuitur eius vox im
pedire actum.quem ibi ſequuntur Phil.Franc.Præpo.& do.me.
Corſe.vt ibi per eos:ex quorum dictis habes intelligentiam p̃-
dicta ꝓcedere, qñ illi de collegio vel alij volunt extraneum ha-
bere vocem inter eos,ſed qñ extraneus veniret,vt ꝓcurator im
pediti:tunc etiam in electione ſufficit maiorem partem cõſen-
tire illum extraneum admitti loco impediti , & hoc, quia hoc
caſu ſolum tractatur de præiudicio vniuerſitatis, cum interſit
vniuerſitatis,ne facta illorum intelliganť per extraneos:arg.l.ij.
C.qñ & ꝗbus quarta ꝑs debe.lib.x.& hoc,quia nõ tractať de di-
minutione vocis,ſed ſolum de admiſſione extranei loco habẽ-
tis vocem.quæ declaratio eſt pulchra, vt ex eorum dictis ibi ꝑ-
cipiť.de quibus per do.Fely.in d.ca.cum oẽs,in xvij.col.in v.de-
clara.de ɔſti.adde etiam ad prædicta , Butrium in c.poſt tranſla-
tionem,in prin.ij.col.de renun.tenentem, qđ ſupra de cõtradi-
ctione vnius præualente.¶Et Domi.in c.cum expediat.in iij.co
lum.de elec.libr.vj.ponẽtem aliam intelligentiam ad prædicta,
ꝙ ſi non diminuereť vox cuiuſliber de collegio per admiſſionẽ
forinſeci:ſed ille admittereť ad aliquid aliud agẽdum , ſufficere
cõſenſum maioris partis.qđ ſequiť ibi Phil.Fran.¶Adde etiam
ad prædicta Roma.ſing.xlviij.inci.quia hæri feciſtis cõſiliarios.
dicẽtem non ſufficere maiorem partem vniuerſitatis ſcholariũ
volẽtium admittere nõ exiſtẽtem de vniuerſitate,ſed vnius cõ-
tradictionem præualere,& alleg.Compo.& Io. And.in d.c.ſcri-
ptum.de elec.licet aliud ſenſerit idem Roma.in l.de pupillo,in
prin.ff.de noui.oper.nun. ¶Et ad ſupraſcriptorum cõfirmatio-
6 nem,adduco : nam licet † teneant ea , quæ fiunt à maiori parte
vniuerſitatis;vt in l.qđ maior ad municipales , & in ca.j.de his ꝗ
fiunt à maio.par.cap.& ꝓximè diximus. tñ hoc nõ habet locũ,
qñ agiť in vniuerſitate ſeu cõcilio,ꝗ per alium annum,vel ſeme
ſtre cõfirmari ꝑtãte vel alios officiales: quia non põt hoc fieri ꝑ
maiorem partem cõcilij,ſed debet fieri ꝑ totum concilium ſeu
vniuerſitatem,imo per totam ciuitatem ſeu locum reluctante:
vt eſt tex.in aut.de defen.ciui.§.fi.ver.cũcta. quẽ Rom. appellat
vnicum in ſing.ſuo.xcviij.inci.hæri fuit interrogatus.in iij.char.
in vlt.colũ.¶Quæ dicta faciũt ꝓ duobus,quæ mihi aľs occurre-
runt de facto:& primum fuit. nam ſunt aliqui anni elapſi in ci-
ui.Trani,cum voluiſſent nobiles ſedilis nr̃i archiepatus admit-
tere in nobilem nr̃i ſedilis quẽdam Io.Paulum ſtrabonem nobi
lem Neapolitanum ſedilis portus : & vnus nobilis dicti ſedilis
nr̃i.ſ.dñs Franciſcus de bonis miro conſobrinus matris meæ re-
luctaſſet,& cõtradixiſſet,nõ potuit admitti,nec fuit admiſſus:&
idem poſtea accidit cuidam alteri in ſedili campi Longobardo-
rum dictæ ciuitatis admiſſo à nobilibus dicti ſedilis: & admiſſio
nõ habuit effectum,aliquibus alijs nobilibus reclamantibus,li-
cet in minori numero.¶Scđs caſus fuit ꝓximis diebus nam cũ
ageref de ɔfirmando in capitaneum ciuitatis Trani dñm Iaco-
bum Cuualier Catelanum pro ſequẽti anno dixi hoc fieri non
poſſe,niſi tota vniuerſitate cõcordi imo dicere debui , niſi tota
ciuitate ɔcordi,& vno diſcrepãte fieri nõ potuiſſe , licet fuerint
plures diſcrepãtes:& tñ ille nõ erat ɔfirmandus per vniuerſita-
tem:quia illum nõ poterat vniuerſitas ɔfirmare , niſi generalis
proles,ſed ſolum de ſupplicãdo pro eius cõfirmatione agebať:
& dixi per iura p̃dicta vno ɔ̃dicente ſupplicari nõ poſſe:cum ne
gari nõ poſſit,eandem rõnem militare in vtroq; caſu:quia om-
nino cuiliber intereſt nouum officialem habere , & ideo multo
fortius dicerem,ꝙ ſi tractareť de confirmando in aliquo officio
aliquem de vniuerſitate,ꝓpter qđ magis retrahereť in longum
electio reliquorum de vniuerſitate,& vniuſcuiuſq; ipſorũ non
poſſe fieri,ꝑ prędicta. & hoc etiã allegaui in cã aggregãdi in ſe-
dili campi Longobardorum pro parte nobilium ɔ̃dicentium.
nam cum ipſi nobiles cuiuſlibet ſedilis habent diſtribuere inter
ſe nõnulla officia ciuitatis,quãto plures admitterẽtur, tãto ma-
gis ꝓtrahereť in longum aſſecutio ipſorum officiorum:& ideo
tanto magis tenet eorum ɔ̃dictio:& ita tene & nota in practica:
quia quotidie accidunt : & maximè in hac infœlici patria mea
Trañ. in qua ſunt multa odia à quibuſdã familijs nobiliũ ema-
nantia:qui cum ſint æquè nobiles cum alijs nobilibus , volunt
ſe illis præferri:quos Deus emẽdari faciat vel cõfundat.¶Vnde
cum in caſu noſtro tractetur de minoranda voce patronorum
ſingularium,vel ratione collegij exiſtẽtium, ex quo ſi admitte-
rent forinſecum,& non patronum , cuiuſlibet ipſorum vox,eſt
debilior,nõ poterit fieri hmõi admiſſio forinſeci,etiam vno ſo
lo ipſorum cõtradicente : maximè cum ex ſola admiſſione vni-
vicis acquirat admiſſus quaſi poſ.p̃ſentandi:vt in c.conſultatio-
nibus.hoc ti.& diximus.ſ.in j.par.huius ſecundi lib.in iij.q.prin.
in xvij.art.vbi tractauimus an extraneus admiſſus ad præſentã-
dum,acquirat quaſi poſ.pñtandi?Et pro hoc facit , quia cum in
hoc tractetur præiudicium ſingulorum : & vertať cuiuſlibet ip-
ſorum damnum,ex quo minorať vox:& ſic quaſi datio ſeruitu
tis vno nõ ɔ̃dicedẽte,& nõ volẽte,actus nõ teneat:vt in l.ꝑ fun-
dum.ff.de ſer.ruſti.prædi.& gl.in c.cum oẽs.de cõſti.vbi Abb.&
doc.oẽs.præſertim do.Fely.in viij.co.vbi ornat.d.l.per fundum,
d.gl.c.cum oẽs,& allegat multa alia iura gl. & dat limitationes.
vide ibi:& hoc,qñ actus eſt applicãdus iure ſingulari,vt ibi , qđ
7 tanto magis notãdum eſt pro ſedilibus nobilium, †vbi aliquæ
familiæ nobilium habẽt voces , nulla ɔſideratione facta de hæ-
reditate paterna , vt in iure patronatu:nam ſi pater fuit nobilis,
illius ſedilis erit filius:licet fuerit exhæredatus,vel hæreditatem
repudiauerit:& ſic nõ erit hæres, imo quaſi poſſeſſio patris trã-
ſit in filium:vt latè diximus in d.iij.q.prin.j. par.huius ſecundi li-
bri.in xxij.art.¶Et ſi diceres,cur aliter dictum fuit. ſ.in viij.præ-
cedẽ.art.ſ.maiorem partem ſufficere in pñtatione?dico illũ non
eſſe tanti præiudicij : vt ibi dixi:ex quo quilibet põt pñtare.ſed
hic minuereť vox patroni : & ꝑ extraneũ acquirereť quaſi poſſ.
p̃ſentãdi,quæ ſunt magni p̃iudicij,vt in locis ꝓximè alle:& hæc
8 dicta ſint,qñ pertinet ius pñtandi,vt ad particulares.¶†Quan-
do verò pertinet ad aliquos tanꝗ ad exiſtẽtes de collegio , licet
reg.deberet eſſe in ɔ̃rium.ſ.fore ſtandum facto maioris partis:
per d.l.qđ maior ad municipales,& per tex.in c.j.de his , quæ fi.
à maio.par.capi.& per gl.in d.c.cum oẽs.de cõſti.tñ iſta conclu
ſio limitatur quatuordecim modis : & ex quatuor notabilibus
declarať per do.Fel.pulchrè in d.c.cum oẽs.ſuper illa gl.in ix.co
lum.cum ſeq.& inter reliquas limitationes ſeu fallentias eſt cũ
maxima rõne illa,de qua.ſ.qñ tollereť vel minuereť vox habẽ-
tis diſponere vel eligere,vt ſufficiat tunc vnius ɔ̃dictio.ita Fely.
ibi in iij.fallẽ.allegãdo Rom. licet corrupti in locis ſupradictis,
cum alijs,de quibus per eum.¶Et ibidem in iiij.fallen.ponit qđ
ſ.dixi,qñ tractatur de cõfirmatione alicuius officialis. allegãdo
tex.& Roma.vbi.ſ.& Bal.in d.l.qđ maior,& in l.oẽs populi in ij.
q.prin.ff.de iuſti.& iure,& eundem Ludo.Roma.in rub.de arbi.

in xvij.

in xvij.col. & Bal.in l.quotiens.de pac.& Ang.in l.iurigentium.
ſed melius dixiſſet in l. & ſuum hæredem.§.hodie.ff.de pactis.
¶Ad idem etiam adducitur,qđ ponit do.Felyn.ibidem in x.fal-
len.vbi collegium vel vniuerſitas vult facere ſtatutum non ge-
nerale,ſed derogans iuri ſingularium perſonarum, nõ ſufficere
conſenſum maioris partis,ſed requiri omnium concordiam: vt
ibi per eum pulchrè.¶Et vnum nõ omittam poſitum per eun-
dem Fely.in d.c.cum oẽs.in ij.fallẽ. qñ capitulum vellet aliquid
agere ↄ̃ priuilegia ipſius,vel cõſtitutiones in eo factas, non ſuf-
ficere maiorem partem ipſorum de capitulo , ſed debere oẽs
cõuenire & cõcordari,nemine diſcrepante, & ex cõtradictione
vnius actũ corrui.alleg.Inn.in ca.accedentib. quaſi in medio, in
ver.imo plus dicimus.de priuil.& Abb.in c.veniẽs.in ix.colũ.de
præſcrip.& facere qđ no.Inn.in c.humilis.de maio. & obedien.
9 ¶†Ex cuius verbis dicit inferre Roma.in d.rub.de arbi.xvij. co
lum.ꝙ vbi maior ꝑs vellet ſtatuere ↄ̃ ius per eos ſtatutum , non
poſſet,ſed requiret cõſenſus omnium, & licet per quoddam di
ctum Bal.in l.fi.C.de auto.p̄ſtan.videret alr̃ dicendum. tñ ibi Fe
lyn.ↄcordat dictum Bald.ꝓcedere, qñ reuocatio primæ ↄſtitu-
tionis fieret ex neceſſitate:ſed qñ nõ vrgeret neceſſitas, neceſ-
ſario debẽt oẽs ↄcordare,adeo ꝙ vnius ↄ̃dictio,ſufficiet , vt cõ-
ſtitutio nõ reuocet̃: vt ibi Felyn.qđ mihi multum placet.¶Pro
quo ↄſidero:nam cum iſtę ↄſtitutiones debeant fieri cum rõne.
c.erit aũt lex.iiij.diſt.cum ſimi. per illam acquiritur ius omnibꝰ.
ergo nõ põt ad voluntatem maioris partis in præiudicium illiꝰ,
qui eam ſequit̃,illam reuocare:& ideo nudiuſtertius dixi con-
ſiliarijs ciuitatis Trani,eos nõ poſſe eorum ↄcluſiones vel con-
ſtitutiones,quas partes appellant,reuocare vno ↄ̃dicẽte : quod
10 male inter eos ſeruatur.ſed faciũt ꝓut faciebat† Celeſtinus pa
pa,qui qđ de mane cõceſſerat,reuocabat de ſero : & econtra,&
hoc noſtrates faciunt,etiam q̃ pluribus ↄ̃dicentibus., qđ facere
11 nõ poſſunt:vt ꝓximè diximus.¶Et iſta ſcđa fallẽtia do. Fely.fa
cit in caſu noſtro,vt nouiter ↄſidero, ꝙ qñ vniuerſitas ſecularis
habet ius pa.& p̄ñtauit vnum,maior pars illius nõ poterit varia
re:& etiam accumulatiuè p̄ñtare alium , niſi oĩbus de vniuerſi-
tate volentibus,adeo ꝙ vno ↄ̃dicente,nõ teneret variatio:& li-
cet hoc ex me cõſideraſſem , iſtud vr̃ ſentire Lap.alle.lxxvij.in-
cip.in Dei nomine,vacante eccleſia.in iij.col.in j.dub.in verſ.itẽ
ſi vt præfertur.fol.29.licet reuera loquat̃, qñ illi de collegio vt
ſingulares vellent variare : tñ hæc mea ↄſideratio oĩno probat̃
per ſupraſcripta. ¶Quam tñ intelligerem ꝓcedere,niſi maior
pars vniuerſitatis ex neceſſitate vellet variare, & alterum p̄ñta-
re,non tñ accumulatiuè:quia ſi accumulatiuè, nõ eſſet neceſſi-
tas:ſed recedendo à prima p̄ñtatione:puta, quia nouiter ad eo-
rum notitiam deuenerit p̄ñtatum per eos eſſe indignum : nam
ſi poſt ſcientiam indignitatis nõ recederent à prima p̄ñtatione,
priuarentur illa vice iure p̄ñtandi:iuxta no. in c.cum vos. de of.
ordi.& diximus latè.§.in j.par.huius ſecundi lib.in x.q. princi.in
iiij.art.Tunc enim de neceſſitate fieret præſentatio,& nõ accu-
mulatiuè:ſed nõ totaliter à prima recedendo : & ex quo de ne-
ceſſitate fit maior pars , poterit reuocari prima cõcluſio per ip-
ſam vniuerſitatem facta non ſolum vno , ſed etiam minori par-
te ipſius ↄ̃dicente,iuxta vnum membrum ↄcordiæ factæ per d.
Fely.quam ꝓximè retulimus:& dicere ſcđam p̄ñtationem fieri
de neceſſitate,etiã ſi primus p̄ñtatus nõ eſſet idoneus, licet non
indignus,quãuis nõ idoneitas p̄ñtati nõ priuet patronos illa vi
ce iure p̄ñtandi:vt diximus in d.iiij.arti. Quia ſi nõ eſt neceſſitas
patronorum,eſt tñ neceſſitas ex parte eccleſiæ, cui debent præ-
fici idonei.c.cum in cunctis.de elec.cum ſimi.nota prædicta, ga
noua,& per alios nõ conſiderata. ¶Et ad id qđ ſupra fuit dictũ
maiorem partem poſſe conuocare forinſecum, & ſic nõ patro-
num pro habendo ↄſilio,ex quo voces ipſorum non minuun-
tur,nec tenentur conſilium illius ſequi,adde in argumentũ no-
tata per do.Fely.in d.c.cum oẽs.in xj.& in prin.xij. col,de cõſtit.
12 ¶†Dic ergo concluſiuè,ſiue ius pa.ſpectet ad aliquos iure ſin-
gulorum,ſiue iure collegij, eos nõ poſſe ad p̄ñtandum non pa-
tronum admittere vno ipſorum ↄ̃dicente , niſi pro conſilio ha-
bendo,vel pro eis ↄcordandis:nõ tñ pro danda voce:& ſic in pa
tronis ſeruari,qđ in electione dr̃: & p̄dicta ꝓcedere multo ma-
gis in p̄ronis ſingularibus & in nobilibus ſedilium,& in eorum
13 honorantijs:per d.l.fundum.ff.de ſer.ruſti.prædi.¶†Sed aduer
te,nam ſi patroni ipſum extraneum admitt̃ẽt, ille acquiret qua-
ſi poſ.p̄ñtandi,qua vti poterit in futurum : vt.§.diximus , & ple-
nius in j.par.huius ſecundi lib.in iij.q.prin.in xvij.arti.¶Niſi per
ipſos patronos fiat actus,per quem declarent illum admiſiſſe ꝓ
illa vice,& nõ in futurum:arg.text.& eorum , quæ ibi dicunt̃ in
c.pontifices.ibi,cum cautele ſtudio.vij.q.j.vbi vult tex.ep̄o loci
mortuo pro ſacramentis ibi præſtandis fore vocandos ep̄os vi-
cinos.cum cautela tñ,per quam declaret̃ conuicinum ep̄m eos
admiſiſſe ex illa cã:& non acquiret quaſi poſ.miniſtrandi ſacra-
menta in illa diœce.& gl.ibi pro hoc alleg.c.presbyteri.xxiiij.di
ſtinct.& c.conſultationibus.hoc ti.& not.hanc cautelam.nã alr̃s
hic extraneus acquireret quaſi poſ.iuris patro.ſeu præſentandi.
¶Ad vnum tñ eſt aduertendum.nã doc.in d.c.cum Vintonien
ſis.volunt electores poſſe admittere, nullo tñ ↄ̃dicẽte impube-
rem,vel alr̃s priuatum ex p̄ñtatione indigni:vt.§.retulimus. ¶Et
de impubere teneo non eſſe dubium : quia non eſt inhabilis ad
præſentandum,ſed ad habendum vocem inter eos, ratione æta
tis:vt diximus in ꝓxi.præce.art.& nulli præiudicat, niſi electori
bus:ergo eis imputandum:licet per c.ex eo.de elec.lib.vj.poſſet
dici in electiõe impuberem nullo modo poſſe admitti , ex quo
non poteſt dare ↄſenſum in matrimonio:vt diximus in præced.
xiij.art.& latè in prima par.huius ſecundi lib.in ij.q.prin.in ix.ar.
ſed in p̄ñtatione,cum per eam non fiat matrimonium,ſed ſpon
ſalia bene admitti poterit ſine dubio:vt diximus in prædictis ar
tic.& ideo in ꝓximo præce.arti.concluſimus etiam in vniuerſi-
14 tate poſſe impuberem. ¶†Sed dubium facio magnum in pri-
uatis iure eligendi,vel præſentandi,an per electores vel haben-
tes p̄ñtare,poſſint admitti nullo diſcrepante : & vt ꝓximè dixi-
mus doctores per d.c.cum Vintonienſis.volunt,ꝙ ſic.& hoc ibi
ꝓbari, & adducũt rõnem:quia priuatio cadit in fauorẽ non de-
linquentium,penes quos reſidet p̄tãs eligendi , vel p̄ñtandi po-
terunt ergo ipſi hmõi fauori renuntiare , & priuatum admitte-
re.¶Sed certè hoc eſt ↄ̃ id,qđ diximus.§.in ꝓxi.præce.q.prin.in
xix.art.in hoc caſu requiri reſtitutionem papæ,vt ibi. ¶Contra
hoc etiam facit id,qđ diximus in d.præced.q.prin.in xxvij.ar.dũ
15 ibi diximus ordinarium,ad†quem facta eſſet deuolutio ex ne
gligentia patronorum non præſentantium,vel litem non finiẽ-
tium infra t̄ps datum ad p̄ſentandum , poſſe eos etiam citra tẽ-
pora admittere ad p̄ñtandum, nõ tamẽ, qñ facta eſt deuolutio:
quia p̄ſentarunt indignum : quia tũc etiam infra t̄ps nõ poterit
eos admittere,ex quo in pœnam hoc induxit canon,vt ibi in fi.
d.art.Sic ergo & in caſu noſtro. ¶Vnde dicerem patronos vel
eligere habentes non poſſe priuatum admittere , & ita præſup-
ponit gl.in c.ſi electio.in verbo,occultum.in fi.de elec.lib.vj.ſed
per papam reſtitui.& non obſt.rõ adducta in ↄ̃rium. Nam non
ſolum ille priuatur in fauorem compatronorum nõ delinquẽ-
tium,ſed imo priuatur principaliter in ſui pœnam : & in conſe-
quentiam in fauorem non delinquentium:vt not.per doc.in d.
c.cum vos.de of.ordi.ergo nullo modo patroni poterunt priua
tum admittere , & delictum impunitum facere. ¶Et non obſt.
tex.in d.c.cum Vintonienſis. quia ille text.probat contrarium.
nam papa non ſe fundat ibi ſuper eo,ꝙ electores illum admiſe-
rint:ſed ſuper eo,quia ille fuerat priuatus, vt non poſſet eligere
in prima electione futura:& tamen ibi erant in iij.electione , &
ideo dixit illum admittendum : ſecunda verò electio approbat
nõ tenere,& ſic non erat in cõſideratione. quare ego hoc dictũ
doc.nõ habeo pro firmo,niſi eſſet talis priuatio, quæ magis vi
deretur inducta in compatronorum vel coelectorum fauorẽ,q̃
in veram pœnam : puta quia patroni vel electores tenentur ex
aliqua conſtitutione tale quid facere,& non fecerunt : adeo vt
non videatur vera culpa punibilis,ſed negligentia,quæ præiudi
cabat compatronis:quia poſſent illam remittere,iuxta ea, quæ
diximus in d.xxvij.art.j.præce.q.principa.¶Inquantum verò di-
16 citur patronos poſſe admittere compatronum† excõicatũ vel
ſuſpenſum ad præſentandum,minimè hoc ↄcederem: nam præ
ſentare non poſſunt tales de per ſe , vbi fit minor conuerſatio,
quanto magis hoc facere non poterunt cum compatronis , vel
cum collegio:vt latè cenſuratos non præſentare diximus ſupra
in j.par.huius ſecundi lib.in ij.q.prin.in ij.& iij.art.¶Et ꝙ nõ poſ
ſit admitti extraneus cum habentibus eligere vno contradicẽ-
te,ponit etiam Firma.in trac.de ep̄o.in iij.par.j.libri in iij.q. ¶Et
etiam , quando extraneus admiſſus à patronis ad præſentandũ
cum eis acquirat quaſi poſ.iuris præſentandi , diximus ſupra in
d.xvij.art.iij.q.prin.j.partis huius ſecundi Libri.

¶Decimusſeptimus artic.ij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio an compromitti poſſit per maiorem partem patronorum, minori parte, vel eorum vno contradicente. & nu. 10.*
2 *Electio compromitti non poteſt per maiorem partem capituli , vno contradicente.*
3 *Compromiſſum factum ab vno nomine omnium, non valet, alijs præſentibus & contradicentibus. & nu. 6.*
4 *Conſenſus requiritur in arduis explicandis in vniuerſitate.*
5 *Capitulum ſi quid tractet damnoſum, & illicitum , illi de vniuerſitate contradicere tenentur.*
7 *In Collegio ſi tres ſint, & duo velint compromittere, tertio contradicente, duorum iudicio ſtandum erit. & nu. 11.*
8 *Procurator extraneus an poſſit per maiorem partem collegij admitti.*

9 *Patronis omnibus præſentantibus, an omnes poſſint vno excepto, committe-*
re vices ſuas, quamuis non abſentes nec impediti.

1 Et ex iſtis orit̃.xvij.dubitatio,†an maior ꝑs ꝑronorũ poſ-
ſit ꝑſentationẽ compromittere minori parte inuita,
ſeu vno tm̃ ↄdicẽte? ¶Et Lap.de caſtel.alle.viij.fol.3.vr̃ tenere
maiorẽ partẽ hoc facere poſſe.Sed idẽ Lap.fol.29.alleg.lxxviij.
in iij.col.in j.dub.in ver.itẽ licet compromiſſum. tenet ↄrium.ſ.
cõpromiſſum fieri nõ poſſe vno de collegio inuito,ſed ex poſt-
facto dicit nõ poſſe à ſingularibus reuocari. alle.no.in c.in cau-
ſis.de elec.& in ca.bonæ.el.ij.de poſtu.prælat. & qđ dicit do.ſu.
Io.Cal.in c.cum oẽs.de ↄſti.¶Iſte articulus iam eſt deciſus ex re
latis.ſ.in ꝓxi.præce.art.vbi retulimus dicta Cõpoſt.in c.ſcriptũ.
2 quẽ ibi ſequit̃ Ioã.And.& Abb.de elec.†nõ poſſe maiorẽ partẽ
capituli cõpromittere electionẽ in aliquos,vno ↄdicente,& rõ
eſt:qa illi tollit̃ vox ſua,& ꝑiudicat̃ cuilibet ſingulariter ex trãſ-
latione ptãtis in cõpromiſſarios, ex quo colligit maiorẽ partẽ
vniuerſitatis nõ poſſe aliqđ ſtatuere. Voluit ẽt ꝑdicta Abb.poſt
ꝑfatos in c.cũ Vintonieñſis.in j.col.de elec.& in c.in cauſis.in ver
ſic.nota ibi à ſingulis.eo.ti.referentẽ Cõpo.vbi ſupra.dicentem
3 †nõ valere cõpromiſſum factũ ab vno noĩe oĩm,alijs ꝑſentib⁹,
& nõ ↄdicentibus:qa cũ iſta res nõ ſit leuis,imo magnæ impor
tãtiæ,debent ſigillatim oẽs inq̃ri,& expſſè ↄſentire. qđ dictũ di-
cit fore notandũ,& non tradẽdũ obliuioni: & ex eo poſſe ſumi
4 hæc reg.in arduis explicãdis in vniuerſitate† debere oẽs expſſè
cõſentire,nec ſufficere actũ explicari ꝑ alios noĩe aliorũ ẽt illis
tacẽtibus,& nõ ↄdicentibus: qa in re oncroſa & graui debet in-
teruenire ↄſenſus expſſus:nec taciturnitas hr̃ ꝓ ↄſenſu, & dicit
ad hoc facere qđ notat Inn.in c.in geneſi.de elec. & gl.in reg.is,
q̃ tacet.de reg.iur.lib.vj.Secus põt dici in re leui,& maximè cõ-
cupiſcibili:qa tũc taciturnitas hr̃ ꝓ ↄſenſu:vt not.in locis ꝑalle.
¶Et ex iſtis dr̃ Abb.poſſe ſumi maximã limitationẽ ad no.ꝑ In-
noc.in c.j.de his,q̃ fiũt à maio.parte capit.vbi notabilr̃ dicit,ꝙ ſi
5 in capitulo tractat̃†aliqđ illicitũ & dãnabile, tenent̃ illi de vni-
uerſitate ↄdicere:al's ſi nõ ↄtradicũt, habebunt̃ ꝓ ↄſentiẽtibus,
& inuoluent̃ peccato,& in pœnã peccati cum alijs expſſè ↄſen-
tiẽtibus:vt illud dictũ ꝓcedat,quo ad æuitãdum peccatum, ne
ſub velamine taciturnitatis peccatũ nutriãt:ſed quo ad validita
tẽ actus tenendũ eſt:vt ſupra.Prædicta ẽt voluit idem Abb.poſt
alios in c.qa ꝓpter.in §.vel ſaltem.in ſcđo notabi.vbi dicit hanc
eſſe cõem opinionẽ,& ibidẽ ſuꝑ glo.in verbo vice oĩum.voluit
hæc ẽt Abb.in c.ↄſtitutus.el.ij.de appel.& But.in c.qđ ad trãſla-
tionẽ.de renũtia.in prin.ſecũdæ col.& Do.& ibi oẽs in c.cũ ex-
pediat.in iij.col.vbi ẽt Phil.Frã.de elec.lib.vj.& idẽ Phil.in ꝓpo.
6 in d.ca.ↄſtitutus. ¶†Sed aduerte nã hoc dictũ ampliat̃ vt ſupra
vt ꝓcedat ẽt,qñ vnus cõpromittit noĩe omniũ,oĩbus ꝑſentib⁹,
& nõ ↄtradicẽtibus,qa nõ valebit cõpromiſſum: vt ꝑ doct.poſt
Cõpo.in d.c.in cauſis.qđ mõ põt primo limitari, vt ꝓcedat an-
te factũ.ſ. ꝙ ſi cõpromiſſum eſt factũ, non poſſit ex poſt facto à
particularibus reuocari: vt voluit Lap.in dicta allega.lxxviij.in
primo dubio.¶Nã ſi iſta limitatio ita ruditer intelligeret̃, nõ ꝓ-
cederet, ex quo tolleret̃ actio canonico ↄtẽpto.& iõ Abb.poſt
alios in d.c.qa ꝓpter.§.vel ſaltem.ſuꝑ gl.in verbo,vice omnium
hoc intelligit ſufficere ↄtradictionẽ vnius,qñ aliq̃s de collegio
ↄtradicit à principio.ſi aũt facto cõpromiſſo ꝑ collegiũ ſuꝑue-
niret,q̃ nõ erat vocãdus, nõ debet ad petitionẽ illius retractari
cõpromiſſum:vt in reg.factũ legitimè. de reg.iur. lib.vj.& ita di
cit ibi.& in c.eccleſia.de elec.velle cõiter doc.& ſic intelligit de
cõtradictione ex poſt facto illius,q̃ nõ erat vocãdus. Ergo ſi ex
cõtradictione illius,q̃ erat vocãdus,poſſet retractari,ẽt ex poſt,
& ita debet intelligi Lap.vbi.ſ. ¶Et per hoc patet male dixiſſe
Pau.de Eleza.in ſua.q.incip.à patronis.ix.in numero,de qua fe-
cimus mẽtionẽ.ſ.in viij.ꝑced.art.vno ꝑrono ↄtempto:& com-
promiſſo facto,tenere ꝑntationẽ cõpromiſſariorũ.nã nõ tenet
vno ↄtempto,niſi ſaluet̃:vt infra dicet̃. ¶Hoſtiẽ.verò in d.§.vel
ſaltem in c.quia ꝓpter.quẽ ibi Abb.in pen.col.refert ponit aliã
7 limitationẽ ad ꝑdicta,vt ꝓcedãt,niſi tres ſint in collegio,& duo
velint cõpromittere,tertio ↄtradicẽte,ſtãdum erit iudicio duo
rũ:tũ qa duo faciũt duas partes collegij.d.c.ſcriptũ,& c.licet.de
elec.tũ qa neceſſitas nõ ſubiacet legi.c.quãto. de ↄſue. cum nõ
poſſet ſeruari ſcrutiniũ.de quo dicto latè ibi ꝑ Abb. cuius dicta
nõ refero:qa oĩa tẽdũt ad electionẽ,cũ ↄſiderat̃ forma.c. qa ꝓ-
pter.q̃ in ꝑntationibus nõ habet locũ,vt dicet̃.j.in ꝓxi.ſeq.arti.
ex cuius Hoſt.& ſequa.dictis patet id,qđ dr̃ vno ↄtradicẽte non
poſſe compromitti electionẽ eſſe ꝓpter ſcrutiniũ.qđ nõ credo.
ſed dico eſſe rõnẽ,de qua ſupra,ne q̃s priuet̃ voce ſua in præſen
tãdo vel eligẽdo,qđ q̃dẽ fieret in caſu nr̃o. Ita ſi eſſent tres ha-
bẽtes eligere,ſicut ſi plures.quare hoc dictũ Hoſt. intelligerem
ꝓcedere in ꝑntatione:vt infra dicet̃.¶Et idẽ qđ Hoſtiẽ.vr̃ velle
in d.ca.ↄſtitutus.de appel.quem ibi refert Præpo.in ij. colũ.hoc
dictum nõ habere locum,vbi nõ ſeruatur ſcrutinium:ſed poſſe
maiorem partem compromittere electionem alicuius prælat
inferioris,in qua nõ ſeruatur forma.d.ca.quia ꝓpter.etiam mi-
nori parte inuita:& ſic nunq̃ haberet locum hoc in ꝑſentatiõe:
& ideo Lap.in ſupra no.allegatione.viij.hoc tenuit. ſed omnes
doc.ibi tenẽt in omnibus actibus tam ſpiritualibus, q̃ ſecularib.
explicãdis ab aliqua vniuerſitate nõ poſſe fieri compromiſſum
à maiori parte,nõ ſolum minori,ſed etiam vno ↄtradicente: &
iſtam oẽs appellãt cõem opinionem:& tamẽ eſt clarũ in actib.
ſecularibus nõ tractari de electiõe prælati. Vnde tene cum cõi.
8 ¶†Bene verum eſt loquẽdo de collegio, maiorem partem ip-
ſius poſſe in illo ꝓcuratorem extraneum admittere: vt dixi in
ꝓximo ꝑcedẽ.art.& volunt Abb.& oẽs in d.ca. ↄſtitutus.de ap-
pel.¶Diſtinguẽdo tamẽ,ꝙ ſi loquimus reſpectu compromiſſi,
debẽt ſemper oẽs ↄſentire:& hoc tã in actu electiõis, q̃ in actu
vniuerſitatis etiam ſecularis.¶Aut loquimur de ↄſtituendo ꝓ-
curatorem:& credit ſpeciale eſſe in qualibet electiõe, vt nõ im-
peditus nequeat committere alteri vices ſuas,maximè ↄtradi-
cẽtibus:per d.c.quia ꝓpter.§.illud.de elec.& facit ratio. c. is cui.
de of.deleg.lib.vj.& in c.cum in eccleſijs.de præbẽ.eo.lib. ſed in
alijs actibus putat nõ impeditum poſſe committere alteri vices
ſuas:quia hoc nõ reperitur ꝓhibitum. Verum committi nõ po-
teſt extraneo à collegio illo ↄtradicẽte, qualiſcũq; ſit actus ge-
rẽdus:quia intereſt collegij ſeu vniuerſitatis, ne eius ſecreta pa-
teant forinſecis.qđ dicit ſentire Io. And.in reg. qđ alicui.de reg.
iur.lib.vj.in mercuria.& ſic fore intelligẽdum tex.ca.penulti.de
elec.lib.vj.Requiritur igitur ad admittendum ꝓcuratorem ex-
traneum maioris partis collegij ↄſenſus, qui hoc facere poteſt.
arg.l.ij.C.quãdo & quibus quarta pars deb.libr.xij. & ideo Do-
mi.in d.c.cum expediat.de elec.lib.vj.vult maiorem partem col
legij poſſe admittere extraneum ad aliquid aliud agẽdum,dum
modo nõ det ꝓprio nomine vocem.Sequũtur ibi Phil. Frãc.&
alij.¶Et ideo Fede.de Senis ↄſ.ciiij.primo quæritur.in ij.dubio,
9 nunquid†omnibus patronis ꝑntibus poſſint oẽs excepto vno
committere vices ſuas,quamuis nõ abſentes nec impediti? & di
cit primo ꝙ nõ. per communiter notata ꝑ doc.in c.quia ꝓpter.
de elec.Tñ dicit ↄtrarium eſſe verius ꝑ reg.q̃ habet,quẽ poſſe ꝑ
aliũ,qđ põt per ſe.c.pen.de regu.iur.cũ ↄcor.& dicit eſſe caſum
in d.c.ↄſtitutus.de app.& nõ obſtare gl.ibi poſitam ꝑ Inn.qa eſt
ſibi ↄtrarius,& hoc etiam placere Io.And.in d.c.ↄſtitutus, & ad-
idem adducit qđ no. ipſe Inn.in gl.ij.in c. ſicut.de elect.adducit
10 etiam patronum poſſe variare &c. ¶†Tu aduerte.nam ſi loq̃-
mur in patronis habẽtibus ius pa.iure collegij vel vniuerſitatis,
ꝓcedãt oĩa ſupraſcripta,vt nõ poſſit cõpromittere ꝑntationem
vno tm̃ ↄtradicẽte,per rõnes.ſ.allega. & in eis fiat diſtinctio,an
ſint abſentes ſeu impediti,vel ne:& an poſſint ↄſtituere ꝓcura-
torem de collegio,vel extraneum, de quibus ꝓximè dictũ eſt.
Sed ſi ſumus in patronis habẽtibus ius pa.iure ſingulari, qui ſe-
paratim,& qñ eis placet,ꝑñt ꝑntare,dummodo infra tp̃s datum
ad ꝑntãdum, ſi maior pars illorum vult cõpromittere ꝑntatio-
nem eorum, ſeu dare ptãtem ꝑntandi aliquibus compatronis,
vel nõ,q̃ tñ noĩe patronorum & nõ ꝓprio ꝑñtent:ex quo actus
non nocet alijs cõpatronis minoris numeri,q̃n poſſint ꝑntare:
in quibus nõ agit̃ de ↄtemptu:vt latè diximus in viij.ꝑcedẽ.arti.
& primi cõpromittẽtes videntur ꝑntare, qñ ꝑſentãt illi,quib.de-
derũt ptãtem ꝑſentãdi,nec eis,quaſi poſſeſſio acquirit̃,quæ poſ
ſit ꝑiudicare alijs cõpatronis:nec etiã ꝓ hoc fit diminutio cuiuſ
libet vocis neſcio videre, quare in hoc ↄſiderari habeat ↄtradi-
ctio minoris partis,nec vnius ex eis, cum nullum præiudicium
ipſis generet:& ſic dicerẽ valere cõpromiſſum. ¶Et in hoc.ſ.in
patronis ſingularibus cõpromittẽtibus præſentationem in reli
gioſum,fuiſſe loquutũ Paul.de Eleaza.in d.ix.q.de qua.ſ.ẽt vno
patrono vocato,qui agere nõ poteſt de ↄtemptu: & ideo tene-
re ꝑſentatiõem factam ꝑ cõpromiſſarium. ¶Et iſto modo etiã
intelligerẽ dictũ Hoſt.& Inn.de quo ſupra,qñ ſunt tres, & duo
11 cõpromittunt,tertio†nolente.ſ.quãdo ſunt patroni particula-
res,& tũc valeat actus duorum,& ita intelligatur ↄſilium Fede.
ciiij.de quo ꝓximè.nam iſti ꝑroni impediti, poſſunt ↄſtituere
ꝓcuratorem ad ꝑſentãdum,ſiue compatronum,ſiue extraneũ,
vt ibi Federi.& diximus de patrono ↄſtituẽte ꝓcuratorem ad ꝑ-
ſentãdum,ſupra in prima par.huius ſecũdi lib.in quarta. q.ꝑ to
tum,& ꝓ ꝑdictis adde Fely.in d.c.cum oẽs.in x.col.in tertia.fal-
lẽ.& in xij.colum.in xiiij.fallẽ. & ita etiam poteſt loqui Lap.in
alleg.lxxviij.in j.dub.& Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in xlvij.
col.& ſic tenerem,& ita ſemper practicari vidi.Et ſi dicis, cur ſe
cus in caſu ꝓximi præcedẽ.arti.vbi etiam in patronis ſecularib⁹
vno inuito nõ admittitur extraneus ad præſentãdum, vt ibi:di-
co ibi hoc eſſe: quia per admiſſionem extranei minoratur vox
contradicentis in illa vice,& in futurum:ex quo ille extraneus
acquirit quaſi poſ.præſentandi:per.capit.conſultationibus.hoc
titul.quod non eſt in caſu noſtro:& hæc ſufficiant.

¶Decimus

¶ Decimusoctauus art.ij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ Capit.quia propter.extra de ele.forma an ſit ſeruanda in præſentatione.
2 Conſentire in ſeipſum,an à iure permiſſum ſit.
3 Capit.quia propter extra de elect.forma,locum habet in electionibus epiſco porum,abbatum,& aliorum prælatorum eccleſiarum collegiatarum.

1 Dubitatur xviij.†an in præſentatione patronorum ſit ſeruanda forma.c.quia propter.de electio.
& vt vidiſtis Hoſtien.Innocent.& alij in d.cap.quia proper.in §.
vel ſaltem ſuper gloſſ.in verbo,vice omnium videretur velle il-
lam formam habere locum in electionibus,illius prælati, per
cuius vacationem eccleſia viduatur,vel ſaltem in mera electio
ne,& ſic non in præſentatione, & ex hoc fiunt quotidie argu-
menta,aliquid geri,& non fieri in præſentatione, quod fit vel
non fit in electione,ex quo in præſentatione non ſeruatur for-
ma. dicti capit.quia propter.& ita vult expreſſè Lap. in allega.
viij.fol.iij.hoc titul.& videtur etiam velle in allega. lxxviij. fol.
xxix.hoc titul.in primo dub.in iij.colum.& Paul.de eleaza.in d.
ix.quæſtion.incip.à patronis.in iij.colum.in verſicul.item non
obſt.Et hoc vult expreſſè Car.poſt Matthæum in cle. ij.§. fina.
in ij.nota.quem ibi omnes ſequuntur.hoc titul.vbi colligit pa-
tronos non teneri ad formam. dicti capituli. quia propter.
& dicit hoc probari ex illo.§.& præceden.nam in electione, in
qua ſeruatur forma illius.capitul.nulla pactio permittitur. Pro
hoc,quia dicit Lauren.ibi allegatus præſentationem eſſe quan
dam nominationem,de qua loquuntur iura.cap.quod ſicut.de
election. in princip. & voluit idem Car.in capitu. publicato. in
pen.colum.eo.titul.ſequitur Gayc.in repeti.capit.fina.in fi.xlvj.
colum.de electio.libro.vj.& apertius in lvj.colum.vbi dicit pa-
tronos non habere ſeruare formam. dicti capit, quia propter.
& ideo eos poſſe procedere,nominando, & præſentando pu-
blicè,quem vellent,quaſi per modum ſcrutinij, & in electione
habemus,quod ſi ſumus in caſu,vbi non ſit ſeruanda forma di-
cti capitu.quia propter. & vnus ex eligẽtibus per formam ſcru
tinij eligatur ab aliquibus,& conſentiat, auget numerum vo-
cum,& vox ſua computabitur in numero eligentium, vt per
Car.& Abbat.in capitu.cum in iure.de electio. & per eundem
Abb.in capitu.licet.pe.colum.& Car.in c.cumana.pe.colum.&
in capitul.cum in veteri. pe. colum.eodem titul.ergo dicit ipſe,
ſimiliter vox iſtius compatroni neminem præſentantis,& poſt
publicatam pręſentationem aliquorum ex compatronis con-
ſentiente illo computabitur in numero vocum,cum à ſe origi-
nem vere non habeant,per prædicta, maximè quia Cardin. in
dicto capitu.cum in iure. in pe. colum. dicat ſic, dico quòd illa
decretalis procedat,ſiue procedatur per viam compromiſſi, ſi-
ue per viam ſcrutinij,dumtamen hoc ſecundo caſu ſimus in ca
ſu,in quo non ſit ſeruanda forma. dicti capitu.quia propter. &
2 in dicto capitul.cum in veteri.dicit quòd †cum de iure non re
probetur quem conſentire in ſeipſum,dummodo conſenſus à
ſe non incipiat,etiam ſi in tractatu requiratur,poterit conſenti-
re,de quo nos latè diximus ſupra in ij.par.huius ſecundi libri.in
viij.articul.& ſic patet, euidenter dictam formam non ſeruari
in præſentatione.& voluit Pau.de cita.in hoc tracta.in vj.par.in
xxix.quæſtion.& docto.in ca.iij.hoc titu.¶Et de dicta forma.ca
pitu.quia propter.& de collationibus numeri ad numerum, &
zeli ad zelum, latè loquitur Firma. in tracta. de epiſcopo in j.
par.ij.libr.in ij.quæſtio.¶Tu conſidera doctores omnes,& præ
ſertim Abbat.in dicto capit.quia propter.in ij.colum.velle for
3 mam illius.cap.†habere locum in electionibus ipſorum,abba-
tum,& aliorum prælatorum eccleſiarum collegiatarum, vt ibi
latè ſed ius patron.non cadit quo ad actum præſentationis in
eccleſiis collegiatis.capitul. nobis. hoc titul. & diximus plenè.
ſupra.in j.par.huius.ij.libr.in v.quæſtio. princip. in vj. articul. &
ideo non poteſt de hoc quæri,cum non poſſit caſus cadere:ſed
ſeruabitur, quando bene in eccleſia inferiori ſpectat præſen-
tatio ad plures,nam ſi ad plures, vt ad collegium ſpectet præ-
ſentatio,conuenient ſimul,ſi vt ſingulares ſingulariter præſen-
tabunt,& ſufficiet præſentatio, conſenſus illorum de collegio
datus in communi vel particularium particulariter, nec eſt de
neceſſitate ſeruanda aliqua illarum formarum, ſed procedet
quod ſupra diximus,& ſeruatur in electione inferiorum recto-
rum ſecundum Abbat.in dicto capitul. cum propter. in finali-
bus verbis ſecunde colum.& in princip.iij.& allegat.gloſſ.in ca.
ſicut.& in capitul. ſi cui. de electio. libro ſexto. & ibidem ipſe
Abbas in d.iij.colum.in verſicul.iij.quæritur. hoc tenuit loquẽ
do de pluribus collatoribus qui aſſimilantur patronis iure ſin-
gulari ius patron.habentibus,in quibus dicit illam formam nõ
eſſe ſeruandam,& ſic eſt clarum in præſentatione patronorum
dictam formam.d.c.quia propter.non requiri,cum in ea requi
ri non poſſit,per ſupradicta.

¶Decimusnonus art.ij q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ Pars maior ſufficit in expediendis per collegium de neceſſitate.
2 Partes duæ debent eſſe præſentes in actibus collegij ſiue vniuerſitatis.
3 Poteſtatem habens conuocandi concilium vel vniuerſitatem, priuilegio vel cõſuetudine,põt illud facere,nõ tamẽ iuris terminum abbreuiare.Et nu.4.
5 Pars maior poteſt conuocare minorem ad præſentandum, & iuris terminum abbreuiare,iure patronatus ſpectante ad collegium.
6 Ad vocationem ius habentis ſi non venerit minor pars, tota poteſtas capituli reſidebit penes iſtam minorem partem.
7 Capituli congregatio quando ſpectat ad aliquem vel ad aliquos, licet poſſint conuocare non tamen minuere iuris terminum.
8 Capituli congregatio ſpectat ad antiquiorem nullum habentem officium congregandi.Et an ille poſſit punire contumaces.Et quando duæ partes eo caſu poſſint concilium cogere.& nu. 10.12.14.16.18.& 19.
9 In collegiis eccleſiaſticis,capite deficiente,antiquior congregat.
11 Collegium quando eſt in congregando,potentiæ capitulares conſiſtunt in duabus partibus.
13 Collegij iura in vno conſeruantur.
15 Paria ſunt,venire,& venire,ſed expectare vſque ad ſententiam.
17 Dies interpellat pro homine.
20 Solemnitatis non ſubſtantialis omiſſio,non vitiat.
21 Partes duę an poſſint citare vel monere minorem partem.Et quando monitus vel citatus debeat venire.

Oritur Modo.xix.loco difficultas,ſi ius patron. ſpectat ad vniuerſitatem,an maior parss ipſius,quę non aſcẽ
dit ad duas partes poſſint non inſtante termino iuris, aſſignare
terminum præſentationi faciende, & determinare vt congre-
gentur vocati,ſeu ad certum ſonum campanæ in tali loco pro
tali die & hora.¶Hunc articulum formauit Io. cal. conſ. x. fol.
lxj.hoc titul.& dicit gloſſ.in c. cum nobis olim. de elect.tenere
electionẽ factã à maiori parte pñtium habẽtiũ eligere, tenere,
dummodo vocauerint alios præſentes vel abſentes, & hoc, vt
euitetur periculum morę vacationis.& ipſam gloſſ.allegare iu
ra ſua,vnde dicit ipſe,ſi hoc procedit in actu electionis, fortius
habebit locum in præambulis,& per quæ deuenitur ad electio
1 nem.c.præterea.de offic.delega.cum ſimi.†& pro hoc dicto di
cit facere opinionem illam in expediendis per collegium de
neceſſitate,ſufficere maiorem partem.de qua per gloſſ. in capi.
cum omnes.de conſti.& ibi per Innocent.& in capitul.j. de his,
quæ fi.à maio.par.capit.& dicit etiam facere,quod nota.in capi
2 tul.bonæ.in gloſſ.iiij.de elect.¶†Et quòd lex videtur dicere in
actibus collegij ſiue vniuerſitatis, duas partes debere eſſe præ-
ſentes.l.nulli.cum l.ſeq.ff.quod cuiuſque vim.nomi.& tunc va
let,quod fit à maiori parte interuenientibus ſaltem duobus. &
ſic intelligit Hoſt.prædictam gloſſ.capit.cum nobis olim.vnde
dicit tenere Inno.quòd nullo exiſtente, ad quem pertineat ex
officio alios vocare,ad hoc,vt teneat quod fit ab eis,oportet ad
minus conuenire duas partes illorum,ad quos ſpectat facere il
lum contractum,& illi debẽt vocare alios,quibus non veniẽti
bus procedent ad faciendum actum ſeu electionẽ, vt ipſe In.
notat in d.c.cum nobis olim.in gl.ſed nũquid in fi.& in c.dudũ.
in j.gl.licet de numero.verſi.ſed quæ res.& in ca.eccleſia.el ij.in
ij.gl.imo plus in fi.de ele.& quod no.gl.in c.j.de his,quæ fiunt à
maiori parte ca.& ideo dicit hanc opinionem ſecundam crede
re veram de rigore,ſed rationem æquitatis.ſ.ne nimiũ impediã
tur neceſſaria,& vtilia,oſtendere primam opinionem eſſe verã,
quã,ẽt ſimpliciter dicit tenere Compo.in d.c.cum nobis olim.
vnde Inn.tenet in hoc pręualere conſtitutionem,quãtũ ad cita
tionem,vt per eum,in c.j.de maio.& obedien.& in c. ij. de noui
oper.nuntia.& ſubdit ad id,quod dixit de ratione æquitatis fa-
cere.C.de iudiciis.l.placuit.ff.de reg.iur.in omnibus. de tranſa-
ctio.c.fina.de confirma.vtil.vel inutil.cum dilecta.& ita reſidet
3 ibi Ioan.cal.¶†Tu aduerte ex dictis Ioan. cal. poſſe ſumi duas
principales concluſiones.Prima eſt,iure patro.ſpectante ad col
legium,maiorem partem poſſe conuocare minorem,& termi
num iuris abbreuiare.de qua diximus ſupra in prima præcedẽ.
q.princi.in xxviij.art.vbi fuit materia abbreuiandi tempus da-
tum à iure,& ibi diximus de hoc dicto Ioan. cal.latè.¶Alia eſt
4 concluſio,capitulũ†debere congregari per habentem hãc po-
teſtatem de ꝯſuetudine,& nullo exiſtẽte, ad quem ſpectet hęc
cõuocatio,debere ſaltem duas partes conuenire,& eas ꝯuoca-
re tertiam,& abbreuiare terminum iuris, eſſe tñ ſpeciale in caſu
ꝓuiſionis eccleſiæ,vt maior pars ꝯuocet,& abbreuiet tp̃s,& ibi
per eum.¶Vnde pro habẽda clara hac materia eſt recurrendũ
ad dicta doctorum.& pręſertim Abb.in d.c.cum nobis olim.&
in c.cum in cauſis.de elect.& in c.j.de maio.& obedien.vbi etiã
per do.Fely.& ad eundem Fely.in c.cum omnes.in penu.& vlti
ma colũ.de conſti.poſt Abb.ibi:& procedẽdo concluſiue circa
ſupraſcriptas duas concluſiones, facies infraſcriptas facientes
illas cla

5 illas claras.¶† Prima ſit concluſio,quòd ſi eſt aliquis,qui ex pri
uilegio,ſtatuto, vel conſuetudine habet , poteſtatem conuo-
candi concilium,vel vniuerſitatem,poteſt illud ſeu eam conuo
care,ſiquis ſit vnus,vel ſint pauci:ſed ſi vult reſtringere terminũ
iuris datum vniuerſitati ad explicandum actum,puta ad præſen
tandum.licet Inno.in d.c.cum nobis. tenuerit eum ſeu eos hoc
poſſe.tamen idem Inno.& melius in c.eccleſia.el ij.de ele.tenet
illum ſeu illos non poſſe illum terminum abbreuiare.quem ſe
quitur Butri.in d.c.cum nobis.& etiam Abbas ibi ſuper gloſſ.in
verbo,reuocare. in iiij. column. nam licet ad eum ſeu eos ſpe-
ctet conuocatio capituli,non tamen habent poteſtatẽ reſtrin-
gendi terminum iuris,cum ille terminus eſt præfixus in fauorẽ
collegij,ergo non poteſt per alium abbreuiari.c. ſi diligenti. de
foro compe.& in capitul.ad apoſtolicam. de regula. indultum.
de regul. iur. libro. vj.nec conſuetudo dans poteſtatem cõgre-
gandi collegium,debet extendi ad caſum diuerſum. ſ. ad pote-
ſtatem reſtringendi terminum iuris,iuxta no.per Inno. in capi.
fina.de officio Archidiacon.facit.c.cum contingat.de decimis.
ſed vbi non tractatur de reſtringendo terminum iuris,poterũt
habentes officium monere omnes de collegio, vt certo termi-
no veniant ad collegium.Et ſi non venerint,faciant eos ꝯtuma
ces,non vt poſſint puniri per iſtos vocantes,ſed ad hoc , vt po-
teſtas capituli reſideat apud venientes.ita Innocen.in c.j.de ma
iori.& obedien.& in c.ij.de no.oper.nuntia.& Ioan.And.in c.in
cauſis.de electio.& ibi ſimiliter do. Abb. ¶Vbi etiam dicit in fi.
6 iij.& in iiij.col.†quòd ſi ad vocationem huius habentis hoc of
ficium,non veniret,niſi minor pars,tota poteſtas capituli reſi-
debit penes iſtam minorem partem & damnat legiſtas contra-
rium tenentes.ſ.Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſtitia & iure.dicẽ
tem quantumcunque vniuerſitas vocetur per magiſtratum,o-
portere tamen ad hoc,vt valeat,in vniuerſitate conuenire ſal-
tem duas partes.allegat.l.nominationem.C.de decurioni.libro
x.& l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuer.nomi.& ſpecialiter pro de-
ciſione allegat.l.fina.C.de prædiis curia.libro.xj.tamen Abbas
ibi tenet contrarium , per plura iura & rationes. ¶ Et pro opi-
nio.Abbat.adducitur,quod voluit Bald.in tracta. de ſyndico.q.
xxxv.vbi dicit,ſi ſententia à iudicantibus eſt facienda in præſen-
tia ancianorum,& anciani nollunt intereſſe,ſufficit eos legiti-
mè requirere,& eorum contumacia habebitur pro præſentia.
¶Et dicit Iaco.de are.in l.ſi à legatario.§.ſi à duobus. & in l. nõ
tãtum.ff.de fideicommi.liber.per illa iura ab electiõe ſe facere
alienos,qui per contumaciam abſunt,& electioni intereſſe no
lunt,& ius eligendi ad ſuos transferri coelectores.& allegat. d.
capit.cum nobis olim.¶Et iſti videntur velle opinionem Ab-
ba.ſcilicet non requiri duas partes,ſecundum Fely.in dicto ca-
pitulo.primo de maiori.& obedien.in j.conclu.& voluit idem
Fely.pulchrè in dicto capitu.cum omnes.in antepenultim.co-
lum.in prima conclu. & etiam ſtatim poſt ſecundam conclu.
quas ibi ponit illas ex dictis Abba.colligendo. & iſtam opinio.
contra legiſtas tenet Fede.conſilio.lxv.infraſcriptę queſtiones.
in iiij.& in v.dubio,vide ibi.¶Tu circa prædicta conſidera,nam
7 Abbas in dicto capit.cum nobis olim.quem ſupra†retulimus,
vult,quando ſpectat ad aliquem vel ad aliquos congregatio ca
pituli,licet poſſint conuocare,non tamen minuere terminum
iuris.Nam ſi congregat,& capitulum non venit totum,ſed duę
partes,imo ſi minor pars,poterit expediri actus, nonne in con-
ſequentiam huiuſmodi vocatio & congregatio operabitur ab-
breuiationem termini iuris.certè ſic,niſi diceres hoc non face-
re conuocantes concilium,ſed ipſos comparentes,penes quos
reſidet concilium,qui terminum abbreuient,& ſecundum hũc
modum poteſt intelligi procedere conſilium Calde.de quo ſu-
pra.¶Sed aduerte propter dicenda infra in iij.concluſio. quòd
ad abbreuiandum terminum iuris omnino requiratur duę par-
tes,vt ibi,vnde dicerem iſtam minorem partem comparentem
poſſe expedire actum in contumaciam non comparentium.ſci
licet vt inter eos,licet non facientes duas partes concludatur
de vocandis aliis ad electionem cum abbreuiatione termini:
quia quamuis non faciant duas partes , poterunt tamen hoc
expedire,ex quo ad id vocati ſunt, non autem vt eligant , ad qđ
non fuerunt vocati,nota,quia vera,noua,& pulchra conſidera
tio.¶Dic & aliud circa huiuſmodi concluſionem à contrario
ſenſu illius,quòd ſi habentes officium congregandi capitulum
ex priuilegio,ſtatuto , vel conſuetudine, & ex prædictis etiam
habent poteſtatem abbreuiandi terminum non eſſe dubium
eos poſſe conuocare capitulum etiam terminum abbreuian-
do,argumen.capitu.porro.de priuileg. capitul. cum omnes. de
conſtit.& c.cum dilectus.de conſuetud. & faciunt quæ dicit Fe-
ly.in dicto capitul.j.de maio.obe.in fina. j. colum.in verſicul.ſi
actus congregationis. nam cum iſti habeãt hanc poteſtatem,
videtur hoc fieri ab omnibus,qui illam eis dederunt , & ita te-
nerem,licet Trani congregatio concilij ſpectet ad ſyndicum,
& octo ordinatos,ſed non poterit fieri concilium, niſi conue-
nient duæ partes ad minus, non obſtante vocatione,& ſic ſer
uatur opinio Legiſtarum in cap.vero.archiepiſcopali conuoca
tio ſpectat ad capita,ſcilicet ad archidiaconum, archipresbyte-
rum,& primicerios,ſeu maiorem partem ipſorum,ex quorum
iuſſu campana pulſatur,& comparentes licet faciant minorem
partem,expediunt omnia,& ſic ſeruatur opinio Abba. & Ca-
noniſtarum,Canonici vero maiores,qui vocantur de fraterni-
tate, omni die dominico poſt veſperas expediunt eorum nego
tia nulla vocatione facta cum illa dies, & hora interpellet om-
nes,& ſic comparentes quamuis in minori numero,congrega
tionem faciunt,& hoc ex eorum conſtitutione per ſedem apo
8 ſtolicam confirmata. ¶† Secunda erit concluſio,nam nullo
ſtante,qui hoc congregandi officium habeat,eſt magna alter-
catio inter doctor.an congregatio ſpectet ad antiquiorem de
collegio.Et Abbas poſt Innocen.in dicto capi.j.de maio.& obe
dien.vult congregationem ſpectare ad antiquiorem non vt pu
niat contumaces,ſed vt penes comparentes reſideat omnis po
teſtas,& poſſint actum facere , & ſic videtur idem velle in iſto
antiquiore,quod in habente officium conuocandi:ſed ipſemet
Abbas in dicto capit.cum omnes. tenet oppoſitum: vult enim
congregationem ſpectare ad duas partes de capitulo, vt latè
ibi per Fely.in penul.colum.in verſicul.ſed dubium eſt,quando
in collegio. qui in vltim. colum. concordat opinio. per dicta
Pet.de anch.in repe.capitul.j.in xv. char. in verſicul. xv. quæro.
9 de conſti.primam opinio.de antiquiore procedere in † colle-
giis eccleſiaſticis,in quibus deficiente capite,antiquior congre
gat.Et ſic intelligit Innocent.in dicto capitu.j.dum loquitur de
capitulo,& ſimiliter Abbas ibi quaſi dicat collegia eccleſiaſtica
vocari capitula.¶Secundam vero opinio. quæ eſt duas partes
vniuerſitatis debere congregare tertiam,procedere in vniuer-
ſitate ſingulari. de quo in l.ij.C. de colla. fun.patrim. lib. xij. &
iſtę duæ partes,quæ conuenerint,poterunt alios vocare , & nõ
venientes conſtituere in mora , & expedire actum , & ex his
patet optimam eſſe obſeruantiam patriæ meæ, de qua. ſupra
10 quia in ea ſemper fuerunt viri docti iura ſcientes.¶†Et ex iſtis
oritur tertia conclu.duas partes vniuerſitatis ſeu capituli poſſe
congregare concilium,non exiſtente, qui congreget illud ex
officio,licet quo ad abbreuiationem termini iuris fuerint opi-
nio.¶Vna gloſſ.in d.capit.cũ nobis. volentis non requiri duas
partes etiam quo ad abbreuiationem termini,ſed ſufficere ma-
iorem & ſaniorem partem. ¶ Alia Hoſtien. volentis oportere
duas partes collegij conuenire,& ex cauſa arctari terminum iu-
ris,quibus duabus partibus non conuenientibus , nec cauſa re-
ſtringendi terminum iuris ſubſiſten. huiuſmodi reſtrictionem
fieri non poſſe,& dicit facere.l. nulli. & l. plane. ff. quod cuiuſ-
que vniuerſit.nomine. ¶Tertia fuit opinio. Innocen. dicentis
præſentes poſſe monere abſentes,etiam ſi vnus ſolus eſſet præ-
ſens,ſed vt dicit Abb.in d.c.cum nobis.in v.colum.allegat iura,
quæ non probant opinio.ſuam, ¶Et ideo ipſe Abbas ponit ne
11 ceſſario requiri duas partes ad monendum alios,quia† poten-
tiæ capitulares conſiſtunt in duabus partibus , cum collegium
eſt in congregando.vt in d.l.nulli.& in l.nominationum. C. de
decurio.libro.x.& tenet.Innocent.in d.c.ij. de no.ope.nun. vbi
etiam dicit non eſſe vim , qualiter congregentur iſtę duæ par-
tes,& per quem,dummodo conueniant ſimul in vocando mi-
norem partem,& valere iſtam vocationem per duas partes fa-
ctam ad conſtituendum minorem partem in contumacia, ita
vt non poſſint allegare ſe contemptos , maiorem autem partẽ
non ſufficere:quia iura dictantia ſtandum eſſe maiori parti col
legij,procedunt,quando collegium eſt congregatum , in quo
ſaltem ſunt duæ partes vocandorum,& vocatorum,vt dixit Ab
bas in d.c.cũ inter vniuerſos.de ele. Si autem iſtæ duę partes vo-
lunt reſtringere terminum iuris,placet Abb.opinio.Hoſ.ex cau
ſa id agere poſſe ſine cauſa minime,ſed dicit cauſam ſubeſſe eo
ipſo,cum volunt ꝓuidere eccleſiæ vacanti, nam terminus fuit
præfixus à iure,fauore collegij,Ergo poteſt collegiũ qđ repñta
tur à duabus partibus,huic fauori renunciare in fauorẽ eccleſię,
& dicit ſimile notari in c.cum inter.de ele. Ita Abba.in d.c.cum
nobis.in v.colũ.¶Et ad prædicta adde do.Fely. in d.c.omnes.in
ver.extra gl.ponit,vbi plene de duabus partibus diſponentibus
competentia capitulo,& ita in hoc cõiter oẽs cõcludunt,& eſt
planum in locis.ſ.allega.¶Et per iſta dicerem non ꝓcedere di-
cta in prima cõcluſione facta vocatione per habẽtes hoc offi-
cium poſſe obſeruari per minorẽ partẽ ꝯparentẽ terminũ iuris
qa oĩno ad hoc agẽdum requirunt̃ duæ partes,ex quo habẽtes
officiũ vocandi,non habent ptãtem abbreuiandi niſi dicamus,
vt in fi.d.j.cõclu.diximus minorem partẽ comparentẽ non ha-
bere ptãtem eligendi,ſed alios vocãdi cũ abbreuiatiõe termini
iuris.

12 iuris. ¶† Quarta erit concluſio reſtrictiua pręcedentium,quòd
ſtante fine termini iuris eligendum , vel præſentandum , pars
præſens habentium eligere vel præſentare, etiam ſi ſit minor,
imo etiam ſi ſit vnus,poterit couocare maiorem partem,ſi cō-
mode id facere poteſt,ſin autem non valendo alios conuocare
exiſtente fine termini,ipſe ſolus poterit electionis, præſentatio
nis,vel quemcunque actum expedire, ſecundum Innocent. in
dicto capit.cum nobis olim.allega.in argument.cap.fin.lxv. di-
ſtinctio.quæ opinio ibi in iij.col.placet Abba.quia non tenetur
etiam vnus dimittere ius ſuum propter abſentiam aliorum:
nam ex quo terminus eſt præfixus à iure,omnes videntur mo-
niti ſaltem in fine termini,vt in capitu.potuit.de loca.& hoc, ſi
ſciant abſentes vacationem eccleſiæ,alias autem debuiſſet pars
præſens hoc notificare abſentibus, vt in capit. quia propter de
electio.& licet Petrus tenuerit contrarium,tamen do.Ant.Ab-
bas,& communiter alij,vt ipſe refert, tenent vt s̃. & quòd præ-
ſens debet ſi commode poteſt,conuocare aliam partem , qua-
ſi velit,ſi non poteſt,ipſe expediat.¶Et licet ſupra ſit dictum re-
quirē ēt abſentes habere notitiam vacationis , illud procedit
in electione,in qua non currit tempus , niſi à die notitię. capit.
ne pro defectu.& c.ſi.de electio.capit.j.& c. quia diuerſitatem.
& ibi gloſſ. de concel.præben.ſed quia in præſentatione currit
tempus etiam ignoranti,& impedito , vt nota. in capitul.cum
propter.hoc titul.& diximus latè.ſupra in proxima. j. quæſtio.
princip.huius partis in viij.articul.eſt dicendum,ſi vnus de col-
legio in fine termini commode poteſt vocare abſentes, vocet.
ſin autem,ſolus ipſi præſentet,nec ſit in conſideratione notitia
vacationis,cum ſit in fine termini,& iſtam conclu.Abba. tenet
do.Fely.in d.capit.cum omnes. in j.columu. in ij. conclu. & in
vltim. colum.in verſicul. & iſtis adde. ¶Et pro iſta concluſio-
13 ne facit,†nam iura collegij vno cōſeruantur , etiam aliis mor-
tuis,vt no.in capitulo primo de electio.præſentando ergo , iſte
conſeruat iura collegij , ſicut diximus præſentare conſangui-
neum pro præſentatione iurium conſanguinei abſentis, etiam
habentis ętatem præſentandi.ſupra in prima part. huius. ij.libr.
in iiij.quæſtion.princip.in xvij.articul.& multo magis patrono
exiſtente non ætatis aptę ad præſentandum , conſanguineus
eius hoc facere poteſt,quamuis non ſit illius tutor,pro conſer
uatione ſuorum iurium,vt diximus in xij.præceden.artic. quan
to magis hoc facere poterit, canonicus pro conſeruatione iu-
rium collegij,ne fiat deuolutio ad ſuperiorem , nota quia pul-
14 chra conſideratio. ¶† Quinta erit concluſio , quod ſi canoni.
omnes de collegio ſunt vocati pro expeditione electionis, vel
alterius negotij,ſi duæ partes remanſerunt,ſiue inſtet finis ter-
mini iuris , ſiue non , poterunt expedire: quia perinde eſt ac ſi
15 tertia pars vocata noluiſſet venire,†nam paria ſunt,non veni-
re,& venire ſed expectare vſque ad finem.vt in capitul. primo
de iudic.& in capitul.certum.xj.quæſtion. iij. nec eſt neceſſe vt
minor pars reuocetur per duas partes præſentes,ex quo à prin-
cipio omnes fuerunt vocati ad illum actum,ſunt enim contu-
maces, quamuis venerint,ex quo non ſteterint. Ita Abbas in di
cto capit.cum nobis.in pe. colum. ſequitur Fely.in capitul.j.in
j.colum.de maio.& obedi.& Domi.in cap.vbi periculum. §. ſa-
ne.in prin.de electio.libro ſexto.Et ſic iſtę duæ partes poterunt
præſentare minore recedente.hæc concluſio multum inſeruit
in opi.Legiſtarum:quia eſt ſecundum eam.In opinio.vero Ab
bat.& Canoniſtarum nihil ſeruit,quia ſecundum illā etiam mi
nor pars comparens poſſet expedire,niſi dicamus hunc caſum
omnino diuerſum ab illo,quia ibi duæ partes non comparen-
do,dicendum eſt eas noluiſſe comparere:& ſic permiſiſſe mino
rem partem omnia expedire,in caſu vero concluſionis noſtre,
ex quo comparuerunt omnes,ſi receſſiſſent duæ partes, indicaſ
16 ſent eas nolle fieri actum,vt dicetur in ſequen.conclu. ¶†Sex-
ta eſt concluſio,quòd ſi in caſu pręmiſſo receſſerint duæ partes
vel vltra, tunc tertia pars nihil agere poterit , quia capitulum
non repræſentatur in minori parte , vt in capitul.eccleſia. el ij.
de electio.& illę duæ partes recedendo,videntur reuocare va-
cationem factam , & ſic nolle terminum iuris abbreuiare , ſed
ſi termini iuris finis inſtaret,tunc minor pars poterit procedere
17 ad electionem vel præſentationem,†quia ius & dies per illum
ſtatutum interpellat pro homine,vt in c.potuit.de loca.Ita Ab.
in d.c.cum nobis olim.in pe.colum.Et pro iſto vlt.membro fa-
ciunt dicta proximè in iiij.conclu. ¶Et ſi diceretur , vt proximè
tetigimus cur vocati,& non venientes tanquam contumaces,
faciunt remanere ius eligendi,ſeu præſentandi etiam penes mi
norem partem comparentem.vt diximus in j.cōclu. & non eſt
ſic modo duabus partibus recedentibus,facilis eſt reſpōſio , qa
non veniendo,ſunt contumaces, & non videntur aliquid diſ-
ponere,ſed comparendo duæ partes recedentes,in quibus con
ſiſtit ius capitulare,videntur reſpondere , vt recedatur à prima
vocatione,& nolle eos facere actum,cū adhuc ſuperſit de ter-
mino iuris,& ideo ſi de illo non ſupereſſet,quia eſſemus in fi-
18 ne,ſecus eſt dicendum, vt proximè diximus. ¶† Septima erit
concluſio,quod ſi in caſu præcedentis.v.conclu.remanſit ma-
ior pars,& minor receſſit,ex quo omnes conuenerant in colle-
gio,ſtandum erit iudicio maioris partis , quatenus non inten-
dunt terminum,reuocant:ſed ad vlteriora procedere, quia ex
quo collegium fuit congregatum, debet ſtari iudicio maioris
partis:vt in c.j.de his quæ ſi.à maio.par.capi. ¶Pro qua ego ad-
duco,nam ſicut in proxima præceden.concl.caſu,quo duæ par-
tes recedentes videntur reuocare vocationē,qa hoc agere poſ-
ſunt , ita minor pars recedendo videtur diſſentire à maiori : &
ideo ſtandum maiori parti,d.c.j. & nota. gloſſ.in d. c. cum om-
nes.& hoc caſu poteſt procedere gloſſ.in d.c.cum nobis olim.
in pe.col.& faciunt dicta Fely.in d.c.j.in fi.j.& in prin. ij.col. de
19 maio.& obedi. ¶†Octaua erit concluſio, quod licet duæ par-
tes debeant conuocare minorem,& ſic tertiam partem, vt tem
pus iuris abbreuient,vt per doc.in d.c.cum nobis olim. & dixi-
mus.s̃.in iij.proxi.conclu.tamen ſi maior pars congregauit cō-
cilium,omnes de capitulo vocando ad præſentationem recto-
ris eccleſiæ vacantis faciendam,& comparuerunt duæ partes,
valebit præſentatio,quæ fiet per maiorem partem illarum dua
rum partium,& tenebit.Ita Io.cal.conſ.xj.incip.an ſi maior.hoc
ti.fol.lxj.vbi dicit,quòd licet maior pars vniuerſitatis non poſ-
ſit vocare minorem , tamen ex quo duæ partes conuenerunt,
valebit præſentatio facta per maiorem partem omnium præ-
20 ſentantium.Et adducit rationem,†quia ſicut omiſſio ſolemni-
tatis non ſubſtantialis non vitiat,quod agitur,ſic nec illius ine-
ptitudo.c.eccleſia.el ij.de elect.& dicit facere quod no. Hoſ. de
ſacra vnctione.c.j.poſt princ.Sed ſi duę partes vocandorum ſi-
mul elegiſſent alia non vocata,valet electio facta per maiorem
partem ipſorum,ergo eodem modo in dicto caſu , ad quod di-
cit bene facere no.per Inno.in d.c.cum nobis.in gloſſ.ſed nun-
quid.in fi.allegat etiam no.in d.c. eccleſia.el ij.in gl.Innocen.in
prin.& de tempo.ord.c.nec ipſi. in ſua gloſſ. ij. Fatetur tamen
contemptos,ſi qui erunt,poſſe proſequi contemptum , & illis
proſequentibus caſſari præſentationem,& ſic non poſſe eos tē
21 pus datū à iure reſtringere:†quia non fuerunt duæ partes,quæ
concilium conuocarunt,vt vere requirit. & diximus.s̃.in iij.cō
clu. ¶An autem duæ partes poſſint citare vel monere minorē
partem.ponit Abb.poſt Inno.in d.c.cum nobis olim.in fin. pe.
col. ¶Et ibidē in vlti.col.ponit an monitus ſeu citatus debeat
venire in mane,vel in ſero,vbi non dicenda miſſa ſpiritus ſan-
cti. ¶Et quando debeant venire ad ſonum campanę,ponit Ab.
in c.in cauſis.in iij.col.Et vide ſemper Fely.de prædictis in d.ca.
cum omnes.de conſtitu.vbi hæc & ſimilia tractat. Et hæc ſuffi-
ciant pro iſto artic.

¶Vigeſimus art.ij q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patronus quo caſu præſentare poſſit iure ſingulari, & iure collegij.*
2 *Officio duplici quemlibet poſſe fungi.*
3 *Perſona eadem præſentanda eſt ab eo,qui præſentare poteſt iure collegij , & iure ſingulari.*
4 *In præſentatione etiam collegiali non ſeruari formā c.quia ꝓpter de electio.*

1 Poſset Modo.xx.loco dubitari†pone ius pa. ſpectare ad
aliquem particularem ex vna cauſa,& ex alia ad
aliquod collegium,& particularem etiam eſſe de collegio , an
ipſe particularis poſſit præſentare iure collegij cum collegio,&
etiam iure particulari de per ſe. ¶Hic artic.non eſt dubitabilis,
2 †cum quilibet poſſit fungi duplici officio , licet ſit vna & eadē
perſona,vt eſt tex.in c.à collatione.de appel.libro.vj.qui tex. ad
hoc ſolet ſemper allegari , quòd epiſcopus & canonicus , ſi vt
canonicus interfuit in prolatione vnius ſententiæ,cum capitu
lo,& a ſententia capituli appellatur ad epiſcopum,poterit epi-
ſcopus de illa cognoſcere.vt ibi habetur.& hoc etiam vult Ab.
de habente duas qualitates,vel duo officia,in c.cum olim.de re
iud.& Bald.in l.ſi ſcribatur.C.de appel.vbi loquitur de doctore
vtriuſque iuris,& vtriuſque collegij. & in c.j. de feu. guard. vbi
de habente duo officia in curia principis. & plura accumulat
do.Fely.in d.c.cum olim.in j.ij.& iij. col. nolo illa tranſcribere,
& ſic iſte talis patronus poterit præſentare,& iure collegij & iu-
3 re ſingulari. ¶†Sed eſt aduertendum,nam illum,quē iure col-
legij præſentauit,debet etiam iure ſingulari præſentare,ſeu ecō
tra , & non diuerſos , quia qua conſcientia ducitur ad pręſen-
tandum vnum iure collegij,eadem conſcientia debet duci ad
pñtandum eūdem iure ſingulari,ſeu econtra,per c.pen.de elec.
lib.vj.per quē tex.dicit Lap.alleg.xxij.an ſufficiat.fol.vj.quòd ſi
parrochiani pñtarunt vnum iure ſingulari, nō poterūt pñtare
alterū iure collegij:qa hic ꝯſciētia repugnat.Et idē dicit de habē

te man

re mandatum à diuerſis ad pręſentandum.de quo diximus in j.
par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in xj.art,& de hoc dictoLap.de pro
curarore conſtituto à diuerſis,facit mentionem do.Fely. in d.
c.cum olim.in iij.col.in ver.dum dicit Ab.qui habet duas voces
de re iud.vbi plura ſimilia videbis accumulata, ad quæ me re-
mitto.Verum propter hoc ſi patronus eſt ſecularis,non prohi-
betur accumulatiuè variare, vel vt ſingularis, vel vt de colle-
4 gio:& hoc faciliter ſaluari poteſt,quia cum †in præſentatione
etiam collegiali non ſeruetur forma. c. quia propter. de elect.
quilibet poterit præſentare vel in collegio eligere præſentan-
dum: vt diximus de illa forma reſeruanda in xviij.proximo prę-
ceden.articulo.

¶Vigeſimusprimus art.ij.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 *Appellaris extraiudicialiter à minori parte contra maiorem,an & quã-
do poſſit.*
2 *Electio quibus modis impugnetur.*
3 *Appellari poteſt à minori parte creditorum contra maiorem,ſi factum mi-
noris partis contineret euidentem iniquitatem.*
4 *Partis minoris contradictio,ſufficit ad impediendum actum vniuerſitatis.*
5 *Appellatio,verb.quot,& quibus modis ſumatur.*
6 *Appellare extraiudicialiter quibus ſit integrum & liberum.*

1 Succeſsiue Vigeſimoprimo dubitatur, †an à minori
parte poſſit appellari extraiudicialiter con-
tra maiorem,ne fiat pñtatio.Et in electione videtur dicendum,
quòd non,per ca.cum inter vniuerſos.& c.quia propter. & ibi
gl.de elect.& in Spe.de appel.§.ij.Sed ſi non fiet electio canoni
cè,poterit appellari.c.cum nobis olim.de ele.& gl.in d.ca.quia
propter.¶Poteſt etiam appellari,ne electio fiat,niſi à toto capi
tulo,vel à maiori parte,ſecundum gl.in d.c.quia propter.per. c.
bonæ.& ibi doc.de ele. ſi ergo ſic eſt in electione, idem debet
eſſe in præſentatione.arg.c.ij.hoc tit.& c.fi.de elec.lib.vj. ¶Dic
2 igitur ſi ius pa.ſpectat aliquibus,vt collegio ſeu,† vniuerſitati,
& tunc maiori parte canonicè non procedente,vt in iuribus. ſ.
allegatis,vel non vocatis aliis ad locum tutum. c. accedẽtibus.
de lit.conteſt.& no.in c.cum terra.& per Ab.in c.cum nobis. in
pen.col.vt ſ.diximus in præced.vij.art.quia non poterit voca-
tus ſecure venire,vel ſi ſeruatur ſcrutinium, & aliquis ex ſcruta
toribus eſt nimis potẽs,& terribilis ſingulis ſcrutandis,poterũt
aliqui ſe opponere,ne electio fiat:quia nõ canonicè fit,ex quo
in loco nõ tuto,vel ꝙ talis ſcrutator nõ aſſumatᷣ,& erit iuſta cã
appellãdi,nã alias non poſſet quilibet votum ſuũ exprimere. vt
de hoc vltimo per doc.in d.c.quia propter.vbi Ab.poſt mediũ.
v.col.hoc vult q̃uis ſit minor pars.Et pro hoc adduco ẽt Pau.de
3 C.in l.& ſuũ hæredẽ.§.hodie.ante fi.ff. de pac. †vbi dicit mino
rem partem creditorũ poſſe appellare, ſi factum maioris partis
ꝯtineret euidentem iniquitatem.alle.Bar.in l.fi.ff.de appel.re-
ci.licet ſit iſte actus extraiudicialis,à quo de iure ciuili parum re
peritur appellari poſſe,licet ſic de iure canonico.& all. Bar. vbi
ſ. & dicit facere.c.j.de his quæ fi.à maio. parte ca. & licet caſus
d. §.hodie ſit, qñ res ſpectat ad plures iure particulari,qa tamẽ in
illo caſu debẽt vocari & ſimul cõuenire omnes,vt in collegio,
vt diximus latè.ſ.in viij.præced.art.ideo idem dicendum. ¶Vñ
ſi ius pñtandi ſpectaret ad particulares iure proprio,& nõ colle
gij& quilibet de per ſe poſſet pñtare,nec inſimul cõuenire, vt ĩ
c.iij.hoc ti.& diximus in d.viij.art.neſcio quomodo poſſit cade
re hmõi appellatio minoris partis,ne maior pñtet,niſi admitte-
rẽt nõ pronum ad pñtãdum cum eis,qa tunc bene poſſent ap-
lare,cũ cuiuſlibet ipſorũ vertatᷣ præiudicium:per ea,quæ latè di
4 ximus.ſ.in xvj.præced.art. ¶†Et ideo dicunt doc.ꝙ ad impediẽ
dum actum vniuerſitatis,ne fiat per ipſam vniuerſitatem, ſuffi-
cit contradictio minoris partis,per d.c.j.de his q̃ fi. à maio. par.
c.vbi omnes doc.imo ſufficit ꝯdictio vnius.c.Nicena.& ibi Ar-
chid.& Domi.xxj.diſt. dummodo allegetur rationabilis cauſa
quare non debeat fieri,vt in dictis iuribus,vnde dicitur in c.fin.
de præſump.in vlt.col.vnum ſolum cum iuſtitia poſſe impedi-
re vniuerſos,ſm Archi.in c.oportet.lxj.diſt.ſequitur Fely.in d.c.
cum omnes.in xj.col.in ix.fallen. de cõſti.& iſta ꝯdictio eſt ap-
5 pellatio extraiudicialis.vt in d.l.fi.†nam appellatio,dr̃ & ſumitᷣ
pro quacũq; inuitatione,vt in l.itẽ apud Labeonẽ.§.appellare.
ff.de iniu.& ſumitur pro ꝓbatione ad iudicium, vt in c. cum ſit
Romana.in §.bonæ. de appel.& plene de iſtis appellationibus
extraiudicialibus,& etiam iudicialibus,per do.Præpo.in rub.de
appel.in iij.col.& adde q̃ maximè poſſe appellare minorẽ par-
tẽ in pñtatione,ſi in ea admitteretur non pronus ꝑꝑ magnum
præiudiciũ,ꝙ immineret ſingulis ipſorũ,vt diximus in ꝓximis
præced.xvj.& xvij.art.præſentis.q.prin.& ſic tene minorem par
6 tẽ poſſe appellare modo,quo. ſ. ¶†Et à quibus extraiudiciali-
ter appellari poſſit, & à quibus non, multa accumulat Firma.
in tract.de epiſcopo.in j.par.iij.li.in xxxviij.q.vibe ibi.

¶Vigeſimusſecundus arti.ij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Actio quæ competat patronis contra impedientes præſentare,directa,an
vtilis.& nu.2.*
3 *Actio negatoria & confeſſoria,quæ ſit.*

1 Et ex His ſequitᷣ.xxij.& vltima dubitatio,†quæ actio cõpe
tit pronis ꝯ impedientes eos pñtare.Hunc artic.for-
mat Roc.in hoc trac.in verbo,ius.in j.q.prin.in iiij.col.in verſ.q̃
autem actio.& dicit fore vidẽdum Bal.in rub.C.de vſu. & gl. iij.
in fi.in c.examinata.de iud.& ibidem do.Ant.de bu.Ab. & cõi-
ter cæteros,dicẽtes competere ꝯfeſſoriam,vel negatoriam : an
autem directa vel vtilis,remittit ſe ad eos.& ſubdit fore vidẽdã
gl.in l.in rẽ.§.loca ſacra.ff.de rei vendi.dicentem ius pa.peti.ꝯdi
ctione ex iure canonum,& dicit fore vidẽdos doc.ibi maximè
Bar.& Ant.& etiam Bal.do.Car.& Barb.in c. quanto. de iud.&
tex.& doc.in d.c.examinata.& fore concludendum, pro, per p̃.
dictos doc.in locis præalle.¶Tu aduerte gl.ij.in d.c.examinata.
2 velle ꝯ†impedientem exercitium iuris pa. vel totum ius pa.&
ꝯdicentem habere ius pa.ſeu pñtandi,competere actiones cõ-
feſſoriam,& negatoriam.& ibi doc.præſertim Ab.& Barba. de-
3 clarant†quæ ſit actio ꝯfeſſoria,& q̃ negatoria.de quo ẽt latiſ-
ſimè per ſcrib.in ti.de actio.inſtitor.poſt princi.vt latiſſimè per
do.me.Iaſ.& re vera vt doc.dicunt præſertim Ab.in d.c. exami-
nata.ſuper ipſa gl.fi.in vj.col.in ver.vltimo dicit gl.Gof.& Hoſ.
quos vr̃ ſequi But.volebant ipſis competere dictas actiones v-
tiles,non autem directas,ex quo re vera non ſunt vere dñi ec-
cleſiæ.Tñ do.Car.& Ab.tenent illis competere dictas actiones
etiam directas,quia non dantur pro ipſa eccleſia, ſed pro ipſo
iure pa.ſeu præſentandi,quod ius eſt in dominio patronorum,
& hoc etiam vult ibi ſequendo do.Card.do.Fely.in v.colum.in
ver.dominus Car.& Barb.ibidem in xx.col.in ver. vltimo gloſ.
iſta dicit,licet non ita clarè,dicit tamen vnum verbum ipſe Bar
ba.quòd ex quo laici habent ius pa.ex gratia.c.iij.hoc titu. quæ
gratia eſt eis conceſſa à iure,deberent agere ex canone potius,
quàm ex illis actionibus.¶Et ita certè ego tenerem ex iſta ra-
tione,quæ magis militat in hoc caſu,quam in caſu gl. l. in rem.
§.loca ſacra.ff.de rei vẽd.quæ non habuit reſpectum ad gratiã,
ſed ad rem ſacram,vnde tanto magis illa gl.procedit ex iſta ra-
tione.An autem ille ſit verus intellectus.d.c.examinata.qui pò
nuntur ibi in d.gl.ij.non eſt materia noſtra, ſed ſcribentium in
illo tex.nec hodie eſt inſiſtendum circa ſubtilitatem harum ra-
tionum,vt vult tex.in c.dilecti.de iud.& ibi doct.& ponit Barb.
proprie in caſu noſtro in d.c.examinata.in xxj.col.in verſic.op.
quòd de iure canonico ſufficit concludere,quod petitur,vt per
doc.in locis præal.¶Ponit etiam ibi do.Roc.remiſſiue, de quã.
pluribus actionibus competentibus patronis ex cauſa iuris pa.
de quibus nos dicemus in ſuis locis,Deo duce.Et per iſta ſit ex-
peditus hic.xxij.art.vlt. & hæc.ij.prin.q.

Ex quibus Omnibus pro clariori intelligentia ipſorũ,
elice infraſcriptas conclu. ¶Erit igitur pri-
ma concluſio concernens primam partem huius.ij.q.prin.quæ
eſt,quando præſentatio fit,præſentationem patronorum eccle
ſiaſticorum debere fieri infra ſemeſtre, laicorum vero infra
quadrimeſtre,& ſic ipſorum temporum ſpatio à principio vſq;
ad finem,vt diximus in j.art.j.præced.q.prin, & in j. art. præſen-
tis.ij.q.prin. ¶Amplia primo iſtam primam conclu. intantum
procedere,quòd etiam ſi cadauer primi rectoris eſſet ſuper ter-
ram,& non traditum eccleſiaſticę ſepulturæ, poterunt patroni
præſentare,vt dictum eſt in j.præced.articu. ¶Amplia ſecundo
iſtam primam conclu.vt infra dicta tempora in omni tempo-
re præſentatio fieri poſſit per patronos,intantum procedere, ꝙ
poterit fieri de mane & omni hora,vt eſt dictum in ij.art. ¶Am
plia tertio prædictam primam concluſionem, & præceden. ſe-
cũdã ampli.intm̃ pñtationem fieri poſſe omni die& hora infra
tp̃s iuris,ꝙ ẽt ſine miſſa de ſpiritu ſancto fieri poterit,vt ĩ d.ij. ar
ti. ¶Amplia quarto ipſam primam cõclu. & ſcdãm amplia. in-
tãtum pñtationẽ fieri poſſe omni die infra tp̃s datũ à iure, ꝙ po-
terit fieri etiã die feriato,nõ ſolum inducto ad cõmoditatẽ ho
minum,ſed ẽt ad honorẽ dei, vt in iij.artic. ¶Amplia quinto di-
ctam primam conclu.& præced.ampli.intantum procedere, vt
nõ ſolum pñtatio fieri poſſit die feriato,ſed ẽt ꝓceſſus informa
tiuus,& inſtitutio,quæ extraiudicialiter fuerit,vt in d.iij.articu.
¶Reſtringe iſtas duas ampli.procedere in caſibus ſuis, ſed ſi p̃-
ſentatio ſaperet libellũ in ꝓprietate,ſeu quaſi poſ.iuris patr. &
idẽ ſaperet ꝓceſſus,& ſnĩa ſuper his ꝓcederet, inſtitutiones hæ
fieri non poterũt die feriato,maximè in honorẽ Dei, per ea q̃
nouiter ꝯſiderauimus in d.iij.art. ¶Amplia ſexto dictã primam
conclu.& ſuam ſecũdam ampli.ſ. pñtationem poſſe fieri omni
hora in

hora intantum, ꝓcedere, ꝙ poterit fieri etiam de nocte infra tē
pus datum à iure. vt in iiij. art. ¶ Limita iſtam primā conclu. vt
pr̄oni poſſint pn̄tare infra tp̄s datum à iure, & non vltra ꝓcede
re, niſi pn̄tatus qui acceptauit pn̄tationem ante inſtitutionem
moreretur vel renūciaret, qa pr̄oni habebunt iterum aliud inte
grum tp̄s, vt s̄. in v. art. ¶ Limita ij. d. primam cōclu. procedere:
niſi pn̄tatio ob crimē occultū reuocaretur, vel pn̄tans indignū,
reſtitueretur per papam, qa tūc ēt extra tēpus datū à iure pn̄ta
bunt patroni, & habebunt aliud integrum tp̄s, vt in d. v. articul.
¶ Limita tertio. d. concl. primam procedere, vt patroni debeāt
præſentare infra tempus datum à iure, & non poſt, niſi habens
inſtituere, vellet adhuc patronum ad præſentandum admitte
re: quia poterunt præſentare extra tempus, vt in d. v. articul.
¶ Secūda ſit cōcluſio, quæ concernet ſcd̄am par. huius. ij. q. pri.
ſ. vbi ſit faciēda hæc pn̄tatio, videlicet pn̄tationē poſſe fieri vbi-
que, dūmodo locus ſit honeſtus, vt dictū eſt. s̄. in vj. & vij. artic.
Amplia primo iſtā ſecūdā conclu, intm̄ pn̄tationem poſſe fieri
vbiq; locorū, ꝙ poterit fieri ēt extra diœceſim ſeu territorium
habentis inſtituere, vt in d. vj. art. ¶ Amplia ſcd̄o iſtam tertiam
cōclu. & præcedentē, amplia. intantum procedere, vt non ſolū
pn̄tatio poſſit fieri extra diœceſim, ſed ēt ꝓceſſus informatiuus
& inſtitutio, vt in d. vj. art. ¶ Reſtringe iſtam amplia. procedere,
niſi fieret proceſſus & inſtitutio iudicialis: quia tunc non pote-
runt fieri extra diœceſim, ſeu territorium, puta qn̄ cum præſen
tatione litigaretur de iure pa. vel eius quaſi poſ. per ea quæ dixi
mus in d. vj. art. ¶ Amplia tertio iſtam ſecundam conclu. intan
tum præſentationem poſſe fieri vbique locorum, vt etiam fieri
poſſit in eccleſia, & in omni loco honeſto, & tuto, per ea, quæ
diximus in vij. art. ¶ Limita modo iſtam ſecundam conclu. pro
cedere, vt in omni loco honeſto præſentatio fieri poſſit, ſi locus
eſt tutus omnibus, alias ſi non eſt tutus omnibus, etiam minor
pars poterit appellare, ne ibi præſentatio fiat, per ea, quæ dixi-
mus in xxj. art. ¶ Tertia erit concluſio concernens tertiam par
tem huius. ij. q. prin. quæ eſt, qualiter ſit facienda præſentatio, vi
delicet quando ius pa. ſpectat ad collegium vel vniuerſitatem
aliquam eccleſiaſticam, vel ſecularem, omnes de collegio vel
vniuerſitate debent vocari pro tali die, hora, & loco, & in eo-
dem loco cōuenire pro præſentatione, ſeu pro electione faciē-
da de præſentando, per latè dicta. s̄. in viij. artic. ¶ Amplia primo
iſtā tertiam conclu. ꝙ ēt ſi ſpectat ius pa. ad parrochianos, vt ad
vniuerſos, non vt ad ſingulos, debent ſimiliter vocari, & ſimul
conuenire, per ea, quæ conſiderauimus. s̄. in ix. art. ¶ Declara pri
mo iſtam primam ampli. vt ſi parrochiani habent ius pa. ex fun
datione, vel aliis cauſis, illi vocabuntur, licet abſentes & nō cō-
ductores eorum domorū, licet præſentes. vt in x. art. in ver. hoc
ſic præmiſſo. ¶ Declara hanc primam ampli. ꝙ ſi aliqui parro-
chiani habent ius pa. ex præſentatione propter præſumptā fun
dationem, & ſunt in quaſi poſ. præſentandi, illi erunt vocandi, li
cet abſentes & non conductores earum domorum, quamuis
præſentes, vt in d. x. art. in ver. ſecundus erit caſus. ¶ Declara ter
tio hanc primam ampli. quòd ſi ad parrochianos ſpectat ius p̄-
ſentandi ex conſuetudine, & tunc regentes eccleſiam erunt vo
candi, & præſentabunt, ſi vero præſentatio fit ex conſuetudine
per habitantes in parrochia, ipſi erunt vocādi, & non abſentes.
vt in d. x. art. in ver. tertius eſt caſus. ¶ Declara quarto. d. primā
ampli. ꝙ ſi parrochiani habent ius præſentandi ex diſpoſitione
fundatoris, vel conſuetudine tanquam exiſtentes in parrochia,
vel vicinia, habitantes in illis vocabuntur, & nō domini domo
rum abſentes, vt in d. x. art. in ver. quartus erit caſus. ¶ Declara
quinto. d. primam amplia. ꝙ ſi parrochiani habent ius petendi
rectorem, & non præſentandi, non erunt vocandi, ſed poterunt
exiſtentes ibi petere rectorem, vt in d. x. art. in ver. quintus erit
caſus. ¶ Amplia ij. d. tertiam conclu. intantum procedere, ꝙ ſi
ſpectet ius pa. ad populum, debet omnis populus ſimul conue-
nire, vt diximus s̄. in xj. art. ¶ Extende primo iſtam ſecundā am-
pli. omnes de populo debere conuenire, intantum procedere,
quòd cum ius pa. ſpectat ad populum, erunt etiam vocandi pu
pilli maiores ſeptennio, per ipſorum tutores, vt diximus in xij.
art. ¶ Extende ſecundo hanc ſecundam ampli. intantum proce
dere, ꝙ quando ius pa. ſpectat ad populum, etiam tutores infan
tium erunt vocandi ad præſentationem, & ſi non habent tuto-
res, eorum voces aliis de populo accreſcent, etiam ꝙ eorum cō
ſanguinei pro eis compareant, qui admittendi ſunt, vt diximus
in xiij. art. ¶ Reſtringe modo iſtam ſecundam ampli. & ſuas ex-
tenſio. procedere, qn̄ ad populum ſpectat ius pa. & populus prę
ſentat, ſed quando habent regentes vniuerſitatem, qui conue-
niunt, & expediunt omnia ad illa ſpectantia, ipſi regentes erūt
vocandi, & non totus populus, vt diximus. s̄. in xj. art. ¶ Reſtrin
ge ſecundo. d. ſecundam ampli. & ſuas extenſi. procedere, vt pu-
pilli & eorum tutores vocentur, qn̄, vt diximus pn̄tat totus po
pulus, plebs, vel parrochia, ſeu qn̄ pn̄tant regentes populū: illi
tantum ſunt vocandi, & non pupilli, nec eorum tutores, vt dixi
mus. s̄. in xiij. articul. ¶ Reſtringe iſtam ſecundam reſtric. vt pu-
pillus non admittatur, nec habeat vocem, quando vniuerſitas
regitur per certos deputatos, procedere, niſi regentes illam de
gratia ipſum, vel etiā filium familiaſ, ſeu mulierem admitterēt
inter ſe: quia tunc omnes iſti vocem habebunt, cum aliis, vt dixi
mus. s̄. in xv. arti. ¶ Declara hanc ſecundā ampli. vt cum ius pa.
ſpectat ad populum, qui non regitur per aliquos, ſed per ſe de
iure eſſent vocandi, & ſic admittendi filiæfamilias & fœminę,
tamen de conſuetudine non admittuntur, niſi faciant de per ſe
domicilium: quia tunc filiusfamilias habebit vocem ſeparatam
à patre, & ſimiliter fœminæ non habētes, ſiue viduæ, ſiue virgi-
nes de per ſe domicilium facientes, vt diximus in xij. art. ¶ Am-
plia tertio hanc tertiam conclu. intantum procedere, vt non ſo
lum exiſtentes de vniuerſitate, vel collegio, erunt vocandi: ſed
etiam eorum procuratores in ipſorum abſentia, illis noti, & in
loco exiſtentes: per dicta s̄. in viij. art. præſertim in ver. ex dictis
tamen. ¶ Amplia quarto hanc tertiam concl. intantum proce-
dere, vt non ſolum in actu eligendi, præſentandi, ſeu præſenta-
tionis ſunt vocandi in dicto collegio, ſed etiam ſi volunt com-
promittere præſentationem, alias compromiſſum non tenet.
vt diximus. s̄. in xvij. art. ¶ Amplia quinto ipſam tertiam cōclu.
intantum procedere, ꝙ ſi exiſtentes de collegio, vniuerſitate,
populo, & ſimilibus, ad quos ſpectat ius præſentandi, non vocē
tur, quilibet eorum non vocatus poterit agere de contemptu:
per ea, quæ latè diximus in d. viij. art. per diſcurſum. ¶ Reſtrin-
ge modo iſtam ampli. vt quamuis ſint vocandi ad præſentatio-
nem, vt s̄. tamen ſi ſit aliquis vocatus, & vocans non dixerit ad
præſentationem, ſeu ad electionem, valebit vocatio, & non po
terit agere de contemptu, vt in d. viij. artic. in ver. item collige.
¶ Amplia ſexto. d. tertiam conclu. patronos collegiales debere
ſimul ꝯuenire, intm̄ procedere, ꝙ ſi vnus ipſorū extra collegiū
ſolus pn̄tauerit pn̄tatio erit nulla, ac ſi facta non fuiſſet, & ideo
poterit iterum cum collegiatis præſentare, & non erit priuatus
hac vice iure præſentandi, quamuis ſolus præſentauerit, qa hęc
pœna non reperitur à iure expreſſa, vt in fi. d. viij. art. in ver. ad-
de etiam, nam ipſe Roc. in fi. ¶ Amplia ſeptimo. d. tertiam ꝯclu.
debere ꝯuenire illos de collegio pn̄tare habentes, intantum ꝓ
cedere, vt ipſi ſoli ꝯueniant, & non poterūt alium non de colle
admittere ad pn̄tandum, cum eis ēt vno tm̄ ipſorum ꝯ̄dicente,
vt diximus. s̄. in xvj. & xvij. art. ¶ Reſtringe iſtam ſeptimam am-
pli. ꝓcedere, vt non admittatur extraneus in collegio etiā vno
ꝯ̄dicente ad dandum vocē pro ſe, ſed ad dandum vocē pro alio
collegiato, vel ad dandum cōſilium, ſeu ad alium actū nō dāde
vocis, bene poterit admitti extraneus maiori parte collegij vo
lente, non obſtante ꝯ̄dictione minoris partis, vt diximus in di-
ctis. xvij. art. per diſcurſum. ¶ Amplia octauo. d. tertiam conclu.
collegiatos in pn̄tationis actu debere ſimul ꝯuenire, & omnes
illum expedire intm̄ procedere, vt non poſſit actus præſentatio
nis in aliquos ꝯpromitti, vno ex collegiatis ꝯ̄dicente, vt dictum
eſt. s̄. in xvij. art. ¶ Reſtringe iſtā octauam ampli. procedere, an-
tequā cōpromittatur, ſed cōpromiſſo iam facto, vno, qui de cō
temptu agere non pōt, ſuperueniente, & ꝯ̄dicente, vel ēt ſi pōt
agere nō tn̄ ꝓ illa vice, qa vocatꝰ erat, & nō venit, & qn̄ poſtea
venit, reperit cōpromiſſum factum ex ſua ꝯ̄dictione, non caſſa-
bitur cōpromiſſum, per ea, quæ diximus in d. xvij. art. in ver. qđ
nō poteſt primo, quæ dicta ibi ſic ſunt intelligēda. ¶ Reſtringe
ſcd̄o. d. octauam ampli. procedere, qn̄ vellet compromitti pn̄ta
tio, nam tunc vnius ꝯ̄dictio præualebit oībus, ſed qn̄ eſt facta
electio de pn̄tando inter eos, & vellent ꝯſtituere ꝓcuratorē ad
faciendum actum pn̄tationis, ſtabitur maiori parti collegij. vt ī
d. xvij. in ver. bene verum eſt. ¶ Declara modo hanc tertiam cō
clu. ſic ampliatam pluribus modis. Et primo, nam licet debeant
ſimul ꝯuenire habētes pn̄tare, vt collegium, tn̄ non tenetur ob
ſeruare formam. c. qa ꝓpp. de ele. vt s̄. in xviij. art. ¶ Declara ſecū-
do ipſam tertiam cōclu. ꝙ ſi eſt aliquis qui habet ex priuilegio,
ꝯſtitutiōe, vel ꝯſuetudine, ꝯuocare capl'm, ſeu vniuerſitatē, ipſe
cōuocabit, ꝑ ea, q̄ diximus in xix. art. in j. cōclu. ¶ Reſtringe iſtā
ſecūdā decla. ꝙ licet poſſit iſte habens hoc officiū ꝯuocare capi
tulum ſeu vniuerſitatē, non tn̄ poterit abbreuiare tp̄s datū à iu
re ad pn̄tandū, vt ante illud expediatur pn̄tatio, vt diximus in d.
xix. art. in j. cōclu. ¶ Reſtringe modo hanc reſtr. nam licet hic q
habet conuocare capl'm, ex officio, nō poſſit abbreuiare tp̄s iu
ris, tn̄ pōt non cōparentes facere contumaces, adeo vt cōparē-
tes q̄uis non ſint duæ partes, poſſint cōcludere, vt iterū vocent
cum abbreuiatione termini: per pulchrè ꝯſiderata. in xix. art. in
j. conclu. ¶ Declara tertio hāc tertiam cōclu. ꝙ ſicut pōt prædi
cta facere habens officium ꝯuocationis, vt s̄. Ita ēt ſi ceſſat hoc
officiū, antiquior de collegio ꝓdicta facere poterit, vt diximus
in d. xix.

in d.xix.art.in ij.cõclu.¶Reſtringe hanc declara.locũ habere in
capitulo ſeu collegio eccleſiaſtico, in quo antiquior de colle-
gio ꝯuocabit collegium:vt ſ̃.Sed in vniuerſitate ſeculari nõ:qa
duæ partes ipſorum hæc facere debẽt,vt in d.xix.art.in ij. cõclu.
¶Declara quarto hãc.iij.ꝯclu.ꝙ qñ non eſt q̃ habeat officium
ꝯuocationis,maximè in vniuerſitate ſeculari,duæ partes ipſius
poterũt illam ꝯuocare,& tp̃s datum à iure ad pñtandum,abbre
uiare.per dicta.ſ̃.in d.xix.art.in iij.cõclu.¶Reſtringe hãc decla.
ra.vt requirantur duæ partes ad prędicta agendum,niſi eſſemus
in fine termini dati à iure:qa tunc minor pars,imo vnus ſolus
præſens poterit conuocare capitulũ ſeu vniuerſitatẽ,ſi põt cõ-
mode,ſi nõ põt ꝯmode,ſolus pñtabit,ne terminus labatur pro
conſeruatione iurium collegij,vt in d.xix.art.in iiij.concl. ¶De
clara quinto.d.tertiam conclu.ꝙ ſi vniuerſitas eſt canonicè vo
cata,venerũt,& receſſerunt,ſed duæ partes remanſerunt, pote-
runt illę,ſiue inſtet finis termini,ſiue non,pñtare,& ſic terminũ
iuris abbreuiare,vt in d.xix.art.in v.conclu. ¶Declara ſexto.d.
tertiam cõclu.ꝙ ſi canonice fuerunt oẽs de collegio vocati, &
duæ partes receſſerũt,tertia remanens,nihil agere poſſit, maxi-
mè non poterit tp̃s iuris abbreuiare.vt in d. xix.art.in vj.cõclu.
q̃ ſic intellige.¶Declara,ſeptimo.d.tertiam concl.ꝙ ſi collegia-
ti fuerunt oẽs canonicè vocati & cõparuerũt,& minor pars re
ceſſit non põt maior pars remanẽs expedire actum,vt in d.xix.
art.in vij.cõclu.per rõnem ibi aſſignatam.¶Declara octauo. d.
tertiam cõclu.ꝙ ſi maior pars,& non duæ partes ꝯuocarunt ꝯ
cilium,& duę partes cõparuerunt,poterũt actum expedire:vt ĩ
d.xix.art.in viij.conclu.¶Declara nono iſtam tertiam cõclu. ꝙ
ſi aliquis habet vocem iure collegij,& iure ſingulari præſenta-
bit,cum collegio,& vt ſingularis,dummodo ſemper præſentet
vnum,& non diuerſos,niſi eſſet ſecularis patronus,& vellet va
riando accumulare,vt diximus.in xx.arti.¶Declara decimo &
vltimo hanc tertiam conclu.quod maior pars vel duæ partes
collegij vellent prædicta alterare,& contra canones venire,vel
tempus datum ad præſentandũ,quando non debet reſtringere
poterit etiam minor pars, imo vnus ipſorum extraiudicialiter
prouocare,& appellare,vt dictum eſt.ſ̃.in xxj.artic.¶Erit igitur
quarta conclusio ſimiliter reſpiciens tertiam partem huius. ij.
q.prin.ſed qualiter præſentatio fiat,videlicet patronos ius;pat.
habentes non iure collegij,nec vniuerſali,ſed iure ſingulari,nõ
eſſe vocãdos,nec in vnũ locũ congregari,nec agere poſſe de ꝯ
temptu non vocati, ſed quemlibet pro ſuo arbitrij voluntate
poterit præſentare,prout ſibi videbitur, etiam aliis compatro-
nis non requiſitis,ita communiter concluditur,vt dictum eſt.ſ̃.
in viij.art.per diſcurſum.¶Amplia primo.d.quartam conclu.in
tantum procedere,quòd licet parrochiani videantur,vt patro
ni vniuerſi,tamen ſi præſentant ex conſuetudine vt particula-
res,poterunt præſentare,vt in concluſione per ea,quæ dixim⁹.
ſ̃.in ix.& x.art.¶Declara hanc primam ampli.vt ſ̃. declarauim⁹
primam ampli.iij.conclu.per ea,quæ diximus in d.x.art.¶Am-
plia ſecundo.d.quartam conclu.intantum procedere, quòd ſi
non poteſt euidenter cognoſci,an aliqui præſentant iure vni-
uerſali,vel particulari,in dubio præſumendum eſt iure particu-
lari eos pręſentare,per ea quę diximus in d.viij.art.in ver.& ſub
dit notabile verbum.¶Amplia tertio.d.quartam conclu.intan
tum procedere,quod licet habẽtes præſentare iure collegij,nõ
poſſint compromittere præſentationem vno contradicente,ta
men quãdo ius pa.ſpectat ad aliquos vt ad particulares maior
poterit compromittere præſentationem etiam contradicente
minori parte.per ea quę diximus in viij.art.in ver.collige etiam
ex dictis Pau.& in xvij.art.¶Amplia quarto. d. quartam concl.
intantum procedere,quòd ſtante patrono infantilis ætatis tu-
tore tacente,admittitur eius conſanguineus, licet in præſenta-
tione vniuerſali non admittatur,per nouiter me conſiderata in
xiiij.art.verſus finem.¶Limita modo primo.d.quartam cõclu.
patronos iure ſingulari poſſe ſeparatim præſentare,vt non vo-
cati,procedere de iure,& ideo non vocati non poterunt de cõ-
temptu agere,ſed cautius eſſet etiam,patronos particulares vo
cari in actu præſentationis,vt ſimul comparerent & præſenta-
rent,vt dictum eſt in d.viij.art.¶Limita ſecundo.d.quartam cõ
clu.quemlibet patronum iure ſingulari poſſe pręſentare, etiã
non vocatis compatronis,& in eorum abſentia procedere,quã
do ipſi ſoli præſentarent,ſed ſi vellent non patronum admitte-
re ad præſentandum cum eis hoc facere non poterunt,niſi om
nibus compatronis,quamuis ſingularibus vocatis & volentib⁹
vnde vno contradicente non admittitur extraneus,per dicta.ſ̃.
in xvj.arti.¶Extende hanc limi. intantum procedere, ꝙ ſi aliq̃
compatroni vellent admittere non patronum ad præſentan-
dum,cum eis alij compatroni nolentes poſſent appellare extra
iudicialiter,& ſic ſuſpenderent actum,& conſeruabunt eorum
ius per dicta.ſ̃.in xxj.art.¶Declara modo hanc cõclu. quartam
& omnes præcedentes conclu. quod ſi patroni habentes præ-
ſentare per aliquem impedirentur,vel non patroni vellent, vt
patroni præſentare ipſi veri patroni habebunt actionem con-
feſſoriam,ſeu negatoriam,imo potius condictionem ex cano-
ne contra impedientes, vel ius præſentandi non habentes,vt
diximus.ſ̃.in xxij.& vlt.art. ¶Et per iſta omnia ſunt clara circa
has tres partes huius.ij.q.prin.quando,vbi, & qualiter præſen-
tatio per patronos ſit facienda.Sequitur modo videre,quomo
do iſta actualis præſentatio facienda ſit.

¶Tertia q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentare,quid.*
2 *Ius præſentationis,dici etiam repræſentationis. Et quo id modo accipiẽdũ.*
3 *Patrono competere ordinationem eccleſiæ.*
4 *Conferre,large ſumi pro pręſentare.*
5 *Patroni dicantur offerre.*
6 *Commendare,pro laudare,poni.*
7 *Non ſufficit dicere,Eligo præſentandum,niſi actualiter eum præſentet.*
8 *Præſentatio qualiter & quibus verbis fiat.*

QVæro Tertio principaliter,quia ſ̃. in præced. q.
viſum eſt,quando,vbi,& qualiter p̃ſenta-
tio vel electio p̃ſentãdi fiet per p̃ronos, ſequit̃ modo
videre,q̃uo iſta p̃ſentatio fiat,& ſic poſtq̃ p̃roni inter
ſe eregerunt p̃ſentãdũ,q̃d habebũt facere,eligere,noĩare,poſtu
lare,inſtituere,conferre,vel p̃ſentare,& quibus verbis fieri ha-
beat p̃ſentatio.Et ex iſta q̃one oriũtur q̃ plures artic.Et primus
1 erit,an p̃roni dicant̃ p̃ſentare, vel alterũ de prędictis agere.†Et
reperi p̃ronos ꝓpriè p̃ſentare,vt ſunt tex.videlicet in c.q̃d aũt.
ibi,p̃ſentatus,& ibi,idoneus pñtatus,& ibi pñtatio.& in c.q̃a cle
rici.ibi p̃ſentent̃,& ibi,p̃ſentatũ,& ibi ad p̃ſentationem. & in c.
illud.ibi ad p̃ſentationem,& ibi,ſine p̃ſentatione. & in ca. cum
laici.ibi,ad eorũ pñtationẽ.& in c.ſignificaſti.ibi,pñtationes,&
ibi pñtauerit.⁊ in c.ꝯſultationibus.ibi,ad pñtationẽ, & ibi tp̃e
pñtationis,& ibi pñtauit.& in c.cum aũt.ibi idoneum pñtauit,
& ibi cõpetit pñtandi,& ibi pñtationẽ habuerit.& in ca.nobis.
ibi loci ep̃o pñtatur.& in c.per nr̃as.ibi valeat pñtare,& ibi p̃ſen
tante.& in c.cum dilectus.ibi,pñtauit,& ibi ad p̃ſentationẽ: &
iterum ibi,ad p̃ſentationẽ,& ibi,præſentaſſet,& ibi p̃ſentat⁹, &
ibi p̃ſentauit,& ibi,p̃ſentare præſentatũ.& in c.paſtoralis.ibi,p̃-
ſentatus;& ibi,ex hm̃õi p̃ſentatiõe,& ibi curauerit p̃ſentare, &
ibi,p̃ſentatũ,& ibi,ĩter p̃ſentatos à clerico,& ibi,ĩter p̃ſentatos
à laico,& ibi,ĩſtitutio p̃ſentati,& ibi,pñtatũ idoneũ.& in.c. po-
ſtulaſti,ibi,vacauerint p̃ſentare.& ĩ c.fi.ibi,ꝑſentarũt, ibi pñta-
tio,& ibi,p̃ſentatũ.hoc ti.& ĩ c.ij.de ſupplen.negli.p̃la. ibi ad p̃-
ſentationẽ.& ibi p̃ſentauerint.& in c.cũ vos.de of.ord.ibi,min⁹
idoneo pñtat̃.& ibi,pñtatores, & ibi,pñtationẽ,& ibi,p̃ſentat̃,
& ĩ c.vnico.hoc ti.ibi,ad p̃ſentãdũ,& ibi,ad p̃ſentationẽ.& ĩ cle.
j.& ij.hoc ti.vbi illa iura pluries iſto verbo vtunt̃.& eſt tex.in c.j.
de p̃b.li.vj.& ibi Dom.ĩ ij.col.Et ideo doc.& maximè Ab. colli-
gũt ex tex.c.p̃terea.el j.hoc ti.laicũ ex iure pa.nõ ꝯſeq̃ ius inſti
tuẽdi,vl' deſtituẽdi,vel bona eccleſiaſtica adminiſtrãdi:ſed ſolũ
ius p̃ſentãdi,ẽt ſi p̃ronus ſit clericus. xvj.v.q.c.j.Sed eſt aduertẽ
dũ,ꝙ tex.ĩ c.iij.ibi repñtare.& ĩ c.cũ laici,& ſil'r tex. in c.ſi vero
hoc ti.vtunt̃ verbo,rep̃ſentare.Et ideo Gay.ĩ repe.c.fi. de ele. li.
vj.dixit ĩ xvj.col.ius pa.eſſe ius rep̃ſentatiõis.all.doc.ꝑ totũ hũc
ti.& idẽ voluit Pau.de cita.ĩ hoc trac.ĩ fi.col.j.quos ẽt retulim⁹.
ſ̃.ĩ j.par.huius.ij.li.ĩ j.q.prin.ĩ iiij.art.& Gay.debebat allegare il-
la tria iura ꝓximè allegata.ſ.c.iij.& c.cũ laici.& c.ſi vero.potius
2 q̃ totũ hũc ti.& in d.iiij.art.dixi ius pa.aliquãdo†appellari ius re
p̃ſentationis,habito reſpectu ad frequẽtes p̃ſentationes, q̃ fiũt
ꝑ p̃ronos cũ eccleſia vacat,qa quotiẽs eccleſia vacat,totiẽs p̃ro
ni p̃ſentãt:& ſic dicunt̃ rep̃ſentare reſpectu aliarũ p̃ſentationũ
diuerſarũ:& nõ ꝙ dicant̃ in eadẽ rep̃ſentatione rep̃ſentare, ſed
dicat̃ mera pręſentatio.Nõ obſtãt modo illa iura.ſ.d.c.iij.hoc ti.
qa loquunt̃,quãdo vere plures repręſentabant,vt ibi.Et ſi bene
aduertat̃ ad tex.in d.c.cum laici.illi laici p̃roni ꝯceſſerant eccle
ſiã clerico de facto,& ideo habito reſpectu ad illã ꝯceſſionem
nullã,qa neceſſe habuerant illos clericos epiſcopo præſentare:
dicit tex.ibi,epiſcopis repręſentãt,hoc eſt vltra primã præſenta
tionẽ,& ita ibi clarè colligit̃.& ſil'r tex.in d.c.ſi vero.vtit̃ illo ver
bo,repræſentare:qa cũ ꝑ lapſum tp̃is dati ad præſentãdũ lis ſuꝑ
iure pa.inter laicos nõ erat finita,& epiſcopis ꝓuiderit eccleſię
iure deuoluto p̃roni volẽtes ꝯſeruare corũ quaſi poſ. ꝓuiſum
ꝑ epiſcopũ repræſentãt,& ſic habito reſpectu ad primã ꝓuiſio
nẽ factã ꝑ epiſcopũ,dicunt̃ p̃roni repræſentare, & iſta eſt veri
tas q̃uis impropria loquutio. Et ꝙ p̃roni dicantur præſentare
vltra iura prædicta tenent oẽs doc.xvj.q.vij.per totum. & ĩ hoc
ti.in antiq̃s in vj.& in clem.& oĩbus locis, lecturis,repetitioni-
bus,co

bus,ꝯſiliis,& tractatibus,in quibus loquuntur de actu patrono-
rum,cum aliquem ad eccleſiam patronatam ordinario præſen
tant,niſi aliquando improprient loquutionem,& ponãt elige-
re,ꝓ p̃ſentare,quod maximè ſolent facere legiſtæ ignorantes
hos terminos.& in ſpecie hoc tenuerunt gl.j.& ij.in c.fi.hoc tit.
& Ab.in c.ij.hoc ti.vbi dicit præſentationem & non electionẽ
ſpectare ad patronum.& in c.nobis.& in c.fi.hoc tit.& in c.que
relam.in ij.no.de ele.& Archi.in c.decernimus.xvj.q.vij.in j.co-
lum.& Gay.in d.repe.c.fi.in xix.col.de ele.lib.vj.¶Sed prædictis
ob.tex.in c.ij.ibi,antequam vnum eligant.& in c.iij.ibi.plurimo
rum eligatur & approbetur aſſenſu.& in c.nobis.ibi,vnus preſ-
byter à patronis eligatur,ergo patroni dicuntur eligere, & nõ
pręſentare.Sed hanc difficultatem remouet tex.in d.c.nobis.nã
dum dicit,vnus presbyter à patronis eligatur, poſtea dicit illũ
electum præſentandum.loquitur ergo de ele.quæ fit per patro
nos inter ſe de præſentando,antequam præſentent,vt latè dixi-
mus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in j.q.prin.in iiij.art.vide omnino ibi.
& quæ ſunt dicta in illo loco intelligantur hic repetita.¶Videť
etiam obſtare ſupradictæ concluſioni tex.in c.ex inſinuatione.
3 hoc tit.vbi apparet patrono competere †ordinationem eccle-
ſiæ,& ſic maius ius,quã p̃ntare,cum per p̃ntationem tradatur
totum ius,vt in c.ij.de ſupplen.negli.præla.qđ quidem ẽt non
ob.vt latè diximus.ſ.in d.j.q.prin.in vj.art.nolo hic illa dicta trã
ſcribere.¶Videť ẽt obſtare prædictis,ꝙ nõ p̃ntatio,ſeu eccleſię
collatio ſpectet ẽt ad p̃ronũ,vt vř tex.in c.illud.& in c.null9.hoc
ti.vbi habeť p̃ronũ nõ poſſe cõferre eccleſiam monaſterio vel
canonicis ſine cõſenſu,ergo cũ ꝯſenſu ſic.tñ hoc ꝯ̃rium nõ mi
litat,qa tex.in c.fi.hoc ti.decidit ꝯ̃rium.vt latè diximus in d.j.q.
4 prin.præced.j.par.in vij.art.¶†Et ibi dictis adde,ꝙ licet largo
modo conferre,poſſit poni,id eſt præſentare,vt voluit Roc.in
hoc trac.in præludiis,ante fi.pe.col.iij.char.operis,per dicta Ab
in d.c.iij.hoc tit.tñ ego intelligerem hoc dictũ,vt dixi in d.vij.ar
ti.ſ.qñ hoc diceret coram habente inſtituere,vel ad ipſum acce
deret,quia non videretur pure cõferre.& moueť ẽt Roch.per
dictũ Ab.in c.poſt ele.in gl.in verbo,inſtitutiõe.de cõceſ.pręb.
& ego pro hoc allego Domi.poſt alios in c.iij.in j.col.circa me
dium.ij.q.vbi vult verbum,cõferre,large,ſumi,& includere ele
ctionem & p̃ſentationẽ.reliqua dic,vt latè diximus in d.vij.art.
¶Contra etiam principale intentum huius artic.opponitur de
his,quæ no.per Arch.& doc.in c.hortamur.lxxiij.diſt.dicentes
p̃ronum petere rectorem:ergo non p̃ſentare.Sed hoc non ob.
qa veri p̃roni dicuntur petere,p̃ſentatione tamẽ præuia, per ſe
p̃ſentatos inſtitui:vt latè diximus in d.j.q.prin.in xj.art.& ad ibi
dicta eſt recurrendum vbi declaratur hoc ius petendi,qñ exer
cetur per p̃ronos,& quãdo ꝑ non p̃ronos,dic vt ibi.¶Adduciť
5 ẽt contra †ꝯcluſionem noſtram,qa p̃roni dicuntur offerre,vt ĩ
c.decernimus.xvj.q.vij.ergo nõ p̃ſentare.Sed hoc non ob.qa
cũ p̃ſentat,offert clericum,cũ p̃ſens debeat eſſe,vt eſt gl.in cle.
dudũ.de ſepul.& clarè diximus.ſ.in d.j.q.prin.in ix.art.¶Oppo
nitur etiam,nam dř p̃ronum commendare,vt in c.monaſteriũ.
6 xvj.q.vij.ergo non dicetur p̃ſentare,†ſed ibi ponitur cõmẽda-
re,pro laudare,& nõ pro dare ad cõmendam,vt diximus in d.j.
q.prin.in x.art.¶Videtur ẽt facere contra cõclu.tex.in c.fi.hoc
ti.qui innuit p̃ronum donare,ergo non p̃ſentare,ad eũ ſpectat
tamen.nec hoc locũ habet,cũ ibi donatio pro p̃ſentatione ca-
piať:vt pulchrè Ab.ibi,& diximus latè.ſ.in d.j.q.prin.in iij.artic.
¶Nec etiam poſſumus dicere patronum concedere eccleſiã:
nam eſſet idem,quod conferre,ergo prohibitum,ſicut cõferre
7 vt diximus.ſ.in d.j.q.prin.in viij.art.¶†Et ex his colligitur non
ſufficere patronum dicere,eligo præſentãdum,niſi illum actua
liter præſentauerit,quia non dicetur per hoc facta vera præſen
tatio,ſecundum Io.An.Car.Ab.& alios in c.fi.hoc ti.quia tem-
pus eſt præfixum ad præſentandum, non autem ad eligendum
præſentandum,vt in c.vnico.hoc ti.li.vj.hoc idem tenet Io.An.
in addi.Spe.incip.teneat.hoc tit.ſequitur prædicta Roc.in hoc
tra.in verbo,honorificum.in xlj.q.qui dicit hanc ſibi videri ve-
ritatem,licet contrarium tenuerit Lap.in all.lxxviij.inci.in Dei
nomine.in v.col.quem dicit nullo iure nec ratione eſſe motũ.
¶Tu aduerte,nam vera eſt concluſio doc.non ſufficere patro-
nis infra tempus datum ad præſentandum eligere præſentan-
dum,niſi illũ infra dictũ tempus actualiter præſentẽt,vt dixim9
ſ.in j.præced.q.prin.huius partis,in xxij.arti.& latè etiam.ſ.in j.
par.huius.ij.li.in j.q.prin.in iiij.art.dum tractauimus,an patroni
dicantur eligere,ſi ergo hoc eſt neceſſe,vt actualis fiat præſen-
tatio infra tempus,& non ſufficiat infra illud eligere præſentã-
dũ,vana eſt dubitatio huius artic.¶Et ideo do.Roch.in d.xlj.q.
non quærit,an ſufficiat patronis infra tempus eligere præſentã
dum,ſed quærit,an ſi patronus dicat,eligo talem præſentandũ,
dicatur per hoc facta præſentatio,& licet hoc ſit eius quæſitũ,
tamen doct.quos allegat,loquuntur in alio art.ſ.an ſufficiat pa-
tronis infra tempus eligere præſentandum.& illi bene conclu-
dunt,quòd non.¶Sed attẽto themate.q.ſuæ dicerem, quòd ſi
patronus dicat iſta verba eligo præſentandum habenti inſtitue
re,quia per hoc non vere præſentauit nihil fecit, ſed ſi actuali-
ter coram habente inſtituere præſentandum præſentem exiſtẽ
tem ſub dictis verbis p̃ſentauit q̃uis dixerit eligo præſentandũ:
& ſic in futurum intelligetur de præſenti p̃ſentare:& tenebit p̃-
ſentatio, quia re vera apparet ipſum voluiſſe præſentare, licet
impropria protulerit verba.ſicut diximus.ſ.proximè de vtente
verbo conferre coram habente inſtituere.de quo latius dixim9
ſ.in j.par.huius.ij.li.in j.q.prin.in vij.art.¶Cõclude igitur oĩbus
prædictis diſcuſſis patronum debere præſentare, quæ quidem
præſentatio eſt quædam exhibitio facta per patronum de cleri
co præſente ſenſibus corporis illius,cui fit præſentatio,per pul
chram gloſſ.in verbo, præſentari in cle.dumdum.de ſepul.ſe-
cundum Abbat.in capit.ea noſcitur.in ij.not.de his,quæ fiunt
à præla.& diximus.ſ.in diffinitione præſentationis in j.par.hu-
ius.ij.lib.in j.q.prin.in j.art.Spectat igitur ad patronum verè p̃-
ſentare clericum præſentem,& non abſentem, per.d.gl.in ver-
bo,præſentari.& ẽm Ab.& doc.in d.c.ea noſcitur.& diximus.ſ.
in j.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in xv.& xvj.art.Sed latiſſime ibi
dem in xj.& vlt.q.prin.in omnibus art.& præſertim in j.& aliqđ
tetigimus.ſ.in j.pręced.q.prin.huius partis in xxij.art.¶Verum
tamen eſt,quod ſi coram habente inſtituere, & præſentante p̃-
ſentando patronus dixerit,dono,eligo,ordino,confero,conce-
do,offero,cõmendo,peto,ſeu eligo,p̃ſentandũ impropriabunť
eius verba,& idem erit ac ſi diceret,ſeu dixiſſet,præſento talem
ad talem eccleſiam,ſeu tale beneficium,per ea,quę proximè in
præſenti art.diximus & latius in j.par.huius.ij.lib.per totam.j.q.
prin.q̃ integra in hoc.j.art.inſeri deberet.& in vlt.art.illius.j.q.ĩ
genere tractauimus de omnibus ſimilibus terminis præſenta-
tioni,& quomodo differant ab ipſa,& cum ea concordent, vi-
8 de ibi,quia hic hæc dicta ſufficiunt.¶† Dicat igitur patronus,
præſento talem clericum præſentem ad tale beneficium vacãs
quem inſtitui peto.licet Ab.in c.fi.huius tit.in vltimis notabili.
dicat in practica eſſe ſeruandum,vt patronus in præſentationis
actu dicat,hũc clericum elegi vobis domino epiſcopo pręſen
tandum:& ſic eum præſento,& peto ipſum per vos inſtitui,ſed
cautum eſt addere, quem coram vobis exiſtentem præſento.
Sequitur hanc practicam Ab.do.Roch.in d.verbo.honorificũ.
in xliij.q.ita dicit & ita tene.

¶Secundus art.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio facta per verba,volo præſentare,an valeat.Et nu.6.& 8.*
2 *Electio facta per verba,volo eligere,an valeat.*
3 *Eligere,verb.non diſponit.*
4 *Hæreditas an dicatur adita per verba,volo adire.Et an dicatur factum lega-*
tum per verba,volo relinquere.& nu.5.
7 *Præſentatio facto fit,ſicut facto appellatur.*

1 Dubitatur Secundo loco,†an valeat pręſentatio ſi pa
tronus dicat habenti inſtituere, volo præ-
ſentare.Hunc art.non inueni in ſpecie tactum,reperi tamẽ Fir-
3 ma.in trac.de epiſcopo.in j.par.iij.li.in xxj.q.quęrentem,†vtrũ
electio fieri poſſit per verba,volo eligere.& dicit ſecũdũ Bar.in
l.apud Aufidiũ.ff.de optio.lega.& in l.ſerui ele.in prin.ff.de leg.
j.tenere,quod non,& hoc limitat verum eſſe, niſi ſit datus ter-
minus ad delibendũ quid velit eligere,quia reſpondens, volo
eligere,videtur tunc eligere,ſecundum Bar.in d.l.ſerui.electio-
ne.limitat hoc verum eſſe, niſi quis ad alterius reſponſionem
diceret,volo eligere.vt ibi per Bar.ſed per ſolum verbum, vo-
lo,nihil faceret,niſi aliud adiungatur,puta,volo talem, ſecũdũ
Bar.in d.l.apud Aufidiũ.& in d.l.ſerui.de quo ẽt per Bal.in c.j.in
ij.col.de mili.vaſſal.qui contu.eſt,in vſi.feu.ſubdit ergo in ele-
ctione prælati per verbũ:volo eligere:cum talis electio debeat
3 ſtatim perfici,tale verbũ nõ diſponere,alias †ſecus eſſe, puta in
vltimis volũtatibus,& in aliis actibus,qui ex futuro depẽdent:
l.Pamphilo.§.ꝓpoſitum ff.de leg.iij.& ibi hoc tenet.& in repe.
l.j.C.de ſumma trini.& fide catho.& in l.j.ff.manda.& in d.l.ſer-
ui.in prin.& per Bal.in l.verbũ volo.C.de fideicõ.& in c.meri-
4 tis.in v.q.C.de ꝯ̃hen.empti.poſtea ibi quærit,†an verbũ, volo
relin q̃re,importet relictũ,& an ꝑ verbũ volo adire,ſit hęreditas
adita.¶Qui Firma.quo ad primũ dicit per verba, volo relinq̃-
re,eſſe factum legatum.all.l.Pamphilo.§.propoſitum.de leg.
iij.& Bar.in d.l.ſerui electione.in vlt.col.dicit tñ,ꝙ licet Bar.ibi
ſic ſimpliciter teneat,nihilominus nos debemus intelligere ve-
rũ eſſe,ſi teſtator ꝓferat dicta verba,vt qa amicos vocauerat.&
ita ꝓcedat caſus in d.§.ꝓpoſitũ.alias ſecus eſt,& dicit ita ipſum
met Bar.intellexiſſe.no.in l.gerit.in iiij.col.ff.de acq.hære.& di-
xiſſe ſe non bene intellexiſſe.d.§.propoſitum.in d.l.ſerui ele-
ctione.

ctione.& hoc ēt ſequi Ang.in d.l.gerit.& Io.de porto.& Mod. in d.l.ſerui.& Pau.de ca.in ꝯſi.clxxviij. & ſic ſe ēt alias ꝯſuluiſſe.

5 ¶Quo † vero ad fin dicit eſſe diuerſas opini. Prima aditionem hęreditatis importari per verba,volo adire,ſi ſunt prolata,conuocatis amicis.per d.§.ꝓpoſitum.ſm Ang.& doc.poſt Bar.in d.l.gerit. Alia fuit opi.quos ſi literas actualiter adeat, ꝑ dicta verba importeť aditio,aliàs nō,ſm Bar.in l.facta.§. ſi ſub ꝯditione. ff.ad treb. & Pau.de Caſt.in l.potuit.C.de iure delibe.& in l.ſi.§. j.eo.ti.& ſubdit Firma.ſe concordaſſe has opiniones,cum erat ſcholaris,& fuiſſe laudatum à domino ſuo Io.de prato viua voce in ſcholis de tali concordia à nemine cogitata,vt prima opi. Ang. ꝓcedat ante lapſum anni,nā ſi poſt prolata dicta verba labať annus,iducit̃ repudiatio,ſm Pau.de Caſt.in l.fi.C.de repudi. hær.pro.l.filij ad titulum.& hoc caſu verificari opi.contrariā,& ita reſidet ibi Firma.¶Tu aduerte hāc non eſſe noſtram materiam.& ideo de prædictis remitto me ad doct.in locis præallegatis.¶†Sed reducendo hæc dicta ad caſum noſtrū,dicerem,ꝙ

6 aut patronus dicit hæc verba,volo eligere in abſentia habētis inſtituere.& nulli dubium eſt hæc verba nihil operari,cū maioris importātiæ ſint illa verba,eligo pñtādum,& nihilominus ſi fuerūt dicta in abſentia habētis iſtituere,nihil operarent̃,vt latè diximus in ꝓximo pręced.art.in ver.& ex his colligit̃.ergo multo fortius nō inducet pñtatio per illa ſola verba , volo pñtare, ꝗuis ēt diceret,volo pñtare talē,cum hoc nō ſit in pñtia habentis inſtituere,ſicut diximus ibi de dicēte,eligo talē pñtandum, cum oīno requiratur pñtia habentis inſtituere,vt proximè diximus.¶Et idem dicerē,ſi hęc verba proferret pronus,ab aliquo interrogatus,ēt ſi eſſet habēs inſtituere,ſi nō eſt pſens pñtādus, nec alia requiſita,vt in ſeq.mēbro dicemus,ſm doctrinā Bar. in d.l.ſerui.vt ṡ.retulimus.¶Et idem eſſet ſi diceret hæc verba, volo eligere talē corā habente inſtituere,& ille talis eſſet abſ̄s, & adhuc ſupereſſet de tp̄e dato à iure ad pñtandum,nam tūc videretur dixiſſe illa verba,non vt actualiter pñtaret,ſed vt declararet mentem ſuā eſſe infra dictum tp̄s pñtare,& hoc ꝗ maximè, ex quo deficit pñtia pñtandi,quæ oīno requiritur,vt in fine ꝓximi præced.art.diximus.& pro hoc facit vnum membrū concordię Firma.ꝗ.ṡ.retulimus.¶Aut pronus acceſſit ad habentē inſtituere,eū pñtando coram habēte inſtituere,& cū aliis amicis,& ſignis,ex qbus poſſet deſignari ipſum ſe cōtuliſſe ad pñtiā ordinarij pro pñtatione facienda,& ꝗuis fuerit vſus ipſe patronus illis verbis,volo pñtare talem ibi pñtem,debent intelligi.ſ.

7 nūc illum pręſentē offerēdo,†ꝗa ēt facto fit pñtatio,ſicut facto appellatur,vt per Præpo.& Mod.in rub.de appel. & diximus ṡ. in j.par.huius.ij.lib.in j.q.prin.in ix.art.pñtationē fieri ēt ꝑ oblationem alicuius facto,ſine verbis,ſicut dici pōt in caſu noſtro, vt illa verba,volo pñtare,intelligantur dē futuro.ſ.ſucceſſiue illum offerendo facto.¶Vel dicemus hic fieri impropriationem ipſorum verborum vel ſubauditionem,vt in multis caſibus diximus per totam.j.q.prin.d j.par.huius.ij.lib.& in præced.proximo.j.art.ſicut ſubauditur,cum patronus dicit coram habēte inſtituere eligo pñtandum hunc,quaſi velit dicere,& ſic pñto,vt diximus in d.pręced j.art.in ver.& ex his colligitur.¶Quam maximè cum in hoc caſu cōcurrant oīa,quæ requiruntur in pñtationis actu.ſ.perſona pñtātis præſentia pñtati,& habēs inſtituere,quæ neceſſario requiruntur,ſm Lap.all. lxxv. caſus talis eſt, Titius.fol.xxvij.¶Bene dicerem vnum,qđ credo,ꝓcedere,nam ex quo quando pñtandus eſt notus haberi inſtituere,quāuis nō pn̄s,ſed abſens poteſt pñtari,ſi eſt notus habenti inſtituere , vt vult Abb.in c.ea noſcitur.de his,quæ fiunt à præla.& nos diximus plene.ṡ.in j.par.huius.ij.lib.in xj.& vlt.q.prin.in iij.arti.ꝙ ſi

8 patronus compareat † coram habente inſtituere cum aliquibus, pro teſtibus,& diceret,volo pñtare talē,adeo ꝙ appareat ipſum velle pñtare,debet intelligi pñtare illū abſentē notum habēti inſtituere,eo modo,quo diximus in ꝓximo præced.mēbro, & præſertim,ſi eſt in fi.termini iuris dati ad pñtandū,quaſi voluiſſet dicere,ego volo pñtare talē abſentē,ſ.vobis notum,& ſic,ac ſi dixiſſet,pſento. ¶Et ꝗ maximè hæc, ꝗ dicimus in his duobus caſibus vltimis,ſi pronus vltra ꝗ dixerit,volo pñtare talem præſentem,vel abſentē,ſubiunxerit quē peto inſtitui, nam tūc clariſſimum,eſt ipſum ꝓſuppqnere pñtationem facere. Nota iſta, ꝗa non reperies alibi ita plene diſcuſſa.Nō obmitto vnū,ꝙ ſi ſolum pronus dixiſſet,volo,ſine adiunctione alterius verbi, nihil eſſet,ſecundum Bar.in d.l.apud aufidium,quam.ṡ.retulimus.

¶Tertius art. iij. q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Præſentatio facta per verba,præſento vobis,ſine adiectione præſentati, vel dicat,præſento talem.Et non dicat,cui,an valeat,nu.7.*

2 *Præſentatio tres perſonas requirit.*

3 *Electio facta per verb.eligo,valet licet non dicatur in epiſcopum.*

4 *Stipulatio facta per virginem,intelligitur facta cauſa dotis.*

5 *Legatum factum virgini,accipiendum eſt pro dote.*

6 *Patronus ſi dicat,præſento Titium,nec dicat cui,intelligitur præſentare illū ad beneficium iuris pa ſui vacans,& illi,cuius eſt inſtituere.*

1 Dubitatur Tertio, † quid ſi patronus dicat, præſento vobis ad talem eccleſiam,& nō dicat quē: vel dicat pñto Titium,& nō dicat cui, an per hæc verba ſit facta præſentatio,Hæc incidenter tangit Lap.all.lxxv. caſus talis eſt,Titius.in ij.col.in fol.xxvij.qui dicit,ꝙ ſi patronus dicat, præſento Titium,& non dixerit cui,certè non poteſt videre, quomodo ſit facta præſentatio, & eodem modo,ſi dicat, domine epiſcope ego pſento vobis ad talē eccleſiam,& non dicat quē, non eſt facta præſentatio ſecundum eum, & dicit hoc tenere Guliel.de monte laudenſi in cle.de iure pa.& ſubdit hoc proba

2 ri tali ratione;quia † in præſentatione requiruntur tres perſonæ.ſ.præſentans,præſentatus,& is,cui fit præſentatio. Quicūq; igitur deficiat non dicitur præſentare,& hoc dicit patere ad oculum,nam præſentare intelligitur cum effectu,verba.n.intelligenda ſunt cum effectu vulgatis iuribus,adducit etiam ſimile, quod dicitur de poſtulatione,in qua debet eſſe poſtulās, & is à quo poſtulatur vt patet de poſtu,præla.per totum.¶Et licet ipſe Lap.in caſu illo ſuæ allegationis concludat pro alia parte , tñ hoc quod dixit pro prima par.non confutatur, ſed per eum tenetur,ſed dicit in illo caſu interueniſſe omnes perſonas,quia ꝑ præſentatione interuenit inſtrumentum , vt ibi latè per eum. ¶Prædictis obſtat,quod tenet Firma.in d.trac.de epiſcopo. in

3 j.par.iij.lib.in xxvj.q.†vbi dicit valere electionem per verbum eligo,licet non dicatur in epiſcopum, quia ſubauditur nomen dignitatis,ad quam fit electio,arg.glo.no.iuncto tex. in l. quod

4 autem.ff.de iure do. vbi ſtipulatione facta per virginem,ſubauditur cauſa dotis:quod etiam tenet Bald. in l. iiij. C. de iure do.

5 †& ſubdit idem eſſe in legato ſimpliciter facto alicui virgini: quia intelligendum eſt pro dote,ſecundum Bar.in d.l.quod autem. ¶Adducit etiam aliud ſimile, inſtitutionem Titij valere, quando teſtator dixit,inſtituo Titium,licet non dicat hæredē, non ſubintelligetur verbum,hæres.l.j.ante fi.ff.de hære,inſti. & tenet Bar.in l.filiū.§.ſed ſi portio.ff.de leg.præſtan.quod dicit fore notandum pro ſaluandis teſtamentis,ergo eodem modo in

6 caſu noſtro,licet patronus dicat,præſento Titium,& non † dicat cui,intelligitur, quòd præſentet illum ad beneficium iuris pa.ſui vacans,& illi,ꝗ inſtituere habet:& ſi dicat, præſento vobis ad talem eccleſiam,& non dicat, quem , debet ſubintelligi

7 clericum præſentem † tñ pro veritate dic, ꝙ aut iſta fiunt corā habente inſtituere,aut extra illius pñtiam,ſi extra illius pñtiam nulli dubium,eſt nō eſſe pñtationem,cum fiat extra pñtiam illius,qui inſtituere habet,vt dictum eſt ꝓximè in duobus ꝑced. art.& dicet latè in ꝓxima ſeq.q.prin.¶Aut iſte pronus dicat coram habēte inſtituere,ex quo coram eo ſe cōtulit cum clerico pñtando,& cū aliis adminiculis,ex qbus percipiebať ipſum cōparuiſſe coram illo ordinario pro facienda pñtatiōe,iuxta.§.ꝑpoſitum.l.Pāphilo.ff.de leg.ij.& doctri.Bar.in l.gerit. in iiij. col. ff.de acq.hæredi.& tunc ſiue pronus dixerit,pñto Titiū,& non dicat cui pñte Titio exiſtente , debet ſubintelligi illum pñtare habenti inſtituere ibidem pñti, & coram quem pro hac cā acceſſit,ſiue dixerit,dñe ep̄e præſento vobis ad talē eccleſiam, & non dicat quē:ſed offerat illum Titium pñtem facto, dr̄ eum pñtare,vt diximus in proximo præced.art.maximè cōcurrente aliquo ſigno,puta qa Titius erat capite diſcooperto,vel acceptauit pñtationem,vel aliter percipi pōt pronum de eo fuiſſe loquutum,ſiue patronus dicat,dñe epiſcope pñto vobis Titiū ibi pñtem,& non dicat,ad quā eccleſiam ſeu beneficiū,& ſubtelligitur illum pñtaſſe ad beneficium vacans de iure pa. ipſius pñtantis,iuxta ea,quæ dixit Firma.vbi.ṡ.nā ex prædictis factum, quod videbatur incertum efficitur certum, ſi vero non poſſit effici certū,quia non eſſet pſens pñtandus,clarum eſt non tenere præſentationem,& idem eſſe,quod ṡ.diximus in j.membro,qn pronus diceret prædicta verba in abſentia habentis inſtituere.

¶Quartus arti.iij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio facta de aliquo,cognomine tacito,an valeat.*

2 *Electio facta de aliquo cognomine expreſſo,nulla eſt.Limit.*

3 *Filius etiam quandoque per nomen matris demonſtratur.*

4 *Filius cognitionem a matre poteſt aſſumere,quando mater nobilior eſt patre.*

1 Et ex Prædictis ſequitur deciſio quarti art.† quid ſi patronus dicat præſento Titium,& non addat eius cognomen,quis pñtan.vel nullus.Hunc art.non inueni ab aliquo tactum,bene verum eſt,ꝙ Firma.in d.trac.de epo.in ij.li. in j.par.

2 †quærit,ſi Titius eligitur alio cognomine non expreſſo,an valeat electio.& reſpōdet ꝙ nō,niſi ꝑpateat de quo ſenſerint eligētes

tes:quorum declarationi ſtādum eſt,p c.cum dilectus. de elect.
ſm Bar.in l.quidam.in fin. prin.ff.de reb. dub.& facit.l.duo ſunt
Titij.ff.teſta.tute.Item,niſi ſit vnus tñ vocatus dicto noīe:nam
tunc valebit electio tanquam certa:vt de illo intelligat̃,qui ſol⁹
tali nomine nuncupatur:iuxta no.per Bartol.in l.ſi in rem.ff.de
rei vendi.quod maximè verum eſſe dicit,ſi ſit nomen ſingulare
vt dixit gloſſ.in l.hac cōſultiſſima.& ibi doct.C.qui teſtam.face.
poſ.loquens de gallopreſſo bidello Azo.& dicunt Moder.præ-
ſertim do.me.Corſe.in ca.quintauallis.de iureiur. de illo nomi-
ne ſingulari quintauallis.adducit Bar.in l. demonſtratio. in prī.
de cōdi.& demon.& ibi pulchrè domi.me.in ll.do. Chriſtopho
rus Albericus:& idem Barto.in l.prima.ff.de liber.& poſthu.&
Bald.in addi.Specu.in titu.de libel.cōcep. verſi. accuſo Titium.
poſt Specu.ibi.Item,niſi ſint plures eiuſdē nominis, vnus tamē
ſolus ſit capax illius electionis,quia de eo intelligetur facta ele-
ctio:ſicut & in caſu noſtro pñtatio:ſicut in ſimili dicitur ſenten-
tiam latam ꝯ Titiũ,intelligi de Titio capace delicti,p qd̃ ſentē-
tia lata eſt,qñ de duobus Titijs alter eſt capax delicti: alter vero
non:& ideo valere ſm Bald.in d.l.hic conſultiſſima. ¶Et ſubdit
3 †ibi Firma.debere ſpecificari nomē electi per demōſtrationes
& qualitates:puta eligo Hieronymum Lambertinum clericũ
Traneñ.per dict.c.hac conſultiſſima. & d.l.demonſtratio. ſub-
dit tamen etiam filiũ poſſe demonſtrari per nomen matris qñ-
que:vt Franciſcus de cara.allegat.l.iij.in prin.& ibi Bart.& doct.
ff.de lib.& poſthu.& nota.per Bar.in l.ſi in rem.ff.de rei vēd.po
tuit allegare tex.clarum:& ibi omnes.in c.Raynutius de clara.
4 de teſta.ex quo tex.docto.colligunt ibi † filium poſſe aſſume-
re cognomen matris:quando mater eſt nobilior patre. ¶Quid
dicendum circa prędicta:certè in electione cadebant iſtę dubita
tiones,ex quo electio non fit de neceſſitate pręſente eligendo:
nec coram inſtituere habente,vt fit pręſentatio, per illam nota.
gloſſ.in clementina dudum.de ſepul.& per doctor.in capitul.ca
noſcitur.de his,quæ fiunt à præla. & in præceden. articul. dixi-
mus. Sed cum pręſentandus debeat eſſe pręſens: vt in iuribus
prædictis rara erit hæc dubitatio:niſi in illo actu eſſent præſen-
tes duo eiuſdem nominis : iuxta dicta legis,duo ſunt Titij.ff. de
teſta.tut.Et tunc bñ procedent,quæ.ſ.diximus:& cum illis tene.

¶Quintus artic.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio an valeat,ſi dicatur per patronum, præſento quem talis præſentabit.& nu. 5.*
2 *Electio incerta iure prohibetur.*
3 *Electio fieri poteſt cum conſilio certę perſonæ.*
4 *Præſentatio clerici ratione eccleſiæ habet vim electionis.*
6 *Patronus ſi cui conceſſit ptātem pręſentādi,poterit & ipſe infra tempus præſentare,priuatiuè vel accumulatiuè.*
7 *Pręſentatio conditionalis valet,dummodo illa conditio poſſit impleri intra tēpus datum ad præſentandum.*
8 *Patroni licet ratione vniuerſi puta collegij non poſſint compromittere vno repugnante:tamen patroni ſingulares bene poterunt compromittere aliquib. compromittere nolentibus.*

1 Et ideo Quintus articu.erit,†an valeat præſentatio,ſi pa
tronus dicat pñto,quem talis pręſentabit.Et vi-
deretur dicendum,ꝙ nō:p tex.in c.in electionib. & ibi gloſſ.in
verbo,incerta.de elect.lib.vj.quæ expreſſè dicit non valere ele-
ctionem,ſi dicat,eligo quem voluerit: Archidiaconus.& ibi oēs
2 doct.hoc volũt:†quia hæc electio eſt incerta,quę ꝓhibet̃ in il-
lo tex.& hoc etiam vult Firma.in d.tract.de epo.in iij.par.j.lib.in
xxxvij.q.dicit tñ poſſe fieri electionem,ſi talis nō obtinebit: &
ſic ſub cōditione.ij.glo.in c.cum terra.& ibi docto.de elect.dicit
3 etiam poſſe fieri † electionem,cum conſilio certæ perſonæ,p c.
cum inter.eo.titu. ¶Tamen Io.And.& poſt eum Do.in d.ca.in
j.col.tenet ꝯrium.& ita oēs ſequētes per tex.in cle.ij.hoc titu.in
fi.volentes d.c.in electionib.habere locum in electione, non in
præſentatione patronorum:verum glo.antepe.d.cle.dicit iſtud
verum in laicis,vel clericis pręſentantib.rōne iuris pa.ꝓuenien
tis ex patrimonio.Secus,ſi fieret pręſentatio ratione iuris pa.ꝓ-
uenientis ab eccleſia:& dicit ibi Domi.poſſe eſſe rōnem huius
4 vltimi dicti:quia†pręſentatio clerici rōne eccleſiæ habet vim
electionis.vt no.Inno.in c.cum autem.hoc ti.& glo.ij.in c. dile-
cti.de off.leg.ſequitur prędicta ibi Phi.Fran. & omnes ; & ꝙ ille
tex.in c.in electionib.non habeat locum in patronis:voluit etiā
Lap.alleg.viij.fol.iij.vbi expreſſe dicit illum tex. non habere lo-
cum in pręſentatione quod idem voluit ipſe Lap.in alleg. xxx-
5 viij.¶Tu aduerte,quia dicta cle.ij.hoc titu.in verſi.quibus vult
ad hoc,vt facilius eccleſiæ prouideatur omnes patronos poſſe
ordinario plures præſentare,& inſtitui,quē ipſe voluerit. Certè
hic eſt alter caſus,quam noſter:quia in hoc caſu omnino ipſi pa
troni præſentant:& quis inſtituatur,remittitur volũtati ordina-
rij.In caſu vero arti.noſtri eſt aliud: quia patronus nullo modo
pñtat aliquem certum:ſed ſolum dicit,præſento quem talis p̃-
ſentabit,quo caſu nulla eſt pręſentatio ſua:niſi ſequuta pñtatio
ne illius talis,vnde bene cōſideranti per hæc verba,non inducit̃
vera præſentatio:ſed potius inſtitutio ꝓcuratoris ad pñtandum
quę conſtitutio quam maximè fieri pōt, cum fiet iam eccleſia
vacante,iuxta ea,quæ dicunt docto.in c.ſi.de cōceſ.præb.& nos
diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in j.articu. Igitur ille
talis erit,vt procurator patroni qui pñtare debet infra tempus
datum ad pręſentandum:& ex hoc duo colliguntur.¶Vnum,ꝙ
6 †ſi pr̃onus alicui conceſſit ptātem pñtandi,poterit & ipſe infra
tempus pñtare priuatiuè vel accumulatiuè:vt diximus.in d.iiij.
q.prin.in ij.articu.eodem modo iſte talis,qui dixit ſe pręſentare
quem talis præſentabit ſtāte adhuc tpe dato ad pñtandum pote
rit ipſe pñtare priuatiue,ſi præſentat antequā ille talis accumu-
latiuè,ēt poſtquā ille talis pñtauit.¶Aliud,ꝙ colligit̃, eſt:nā ex
quo pñtatio ſua nō tenet, ſi ille talis infra tp̄s datum ad pręſen-
tandum non pñtauerit:vt ꝓximè dictum eſt,ſi nec ille talis in-
fra dictũ tp̄s præſentaret,dicetur neminem iſtorum præſentaſ-
ſe:& ſic ius ꝓuidendi eſſet deuolutum ad habentem inſtituere:
iuxta no,per docto.in c.cum vos.de off.ordi.& in c.ij.de ſupplē.
negli.præla.¶Et ꝓ hoc facit:nā ſicut ſi aliquis ꝓcurator nō ha-
bens mandatum ſufficiens: vel coniunctus ꝓ coniuncto ꝓmit-
tens de rato pñtarunt,nō tenet pñtatio, niſi infra tp̄s datum ad
pñtandum fuerit præſentatũ mādatum ſufficiens:ſeu facta rati
habitio alias pñtatio erit nulla,& ac ſi facta non fuiſſet: vt dixi-
mus.in d.iiij.q.prin.in xij.& xvij.articu.eodem modo,ſi infra di-
ctum tp̄s datum ad pñtandum,ad quē remiſſa eſt pñtatio,p pa-
tronum non pręſentauerit lapſo tempore fiet deuolutio ad ſu
7 periorem,per d.c.ij.de ſupplen.negli.præla.¶†Et pro hoc etiā
facit:nam quamuis teneat præſentatio conditionalis:vt volunt
docto.in d.c.in electionibus.de elect.lib.vj.& j̃.dicemus: tñ de-
bet eſſe talis cōditio, quæ habeat purificari infra tp̄s datum à iu
re ad pñtandum:nam alias non teneret pñtatio:puta pñto talē,
ſi talis voluerit,ſi ipſe acceptauerit:nam hmōi ꝯditiones & de-
clarationes volũtatis debent purificari,& declarari infra tēpus
datum ad pręſentandum,ad hoc vt valeat pñtatio:nam alias nō
teneret:vt latè diximus.in j.parte huius.ij.lib.in xj.& vltim.quę-
ſtio.princip.in vltimo articu. dum tractauimus, ſi abſens caſu,
quo poteſt præſentatur,an debeat infra tempus datum ad prę-
ſentandum:& concluſimus ꝙ ſic:quia alias non diceretur perfe-
cta pręſentatio.Si igitur hoc concluditur ibi,vbi fuit pura præ-
ſentatio,quanto magis in caſu noſtro,vbi fuit facta cum ꝯditio
ne ſeu modo:& ita tene:& nota iſta quia non ꝯſiderata ab alijs.
¶Et pro deciſione huius articul. etiam facit:nam licet patroni
8 †ratione vniueſi,puta collegij,non poterũt cōpromittere vno
ꝯdicente:tamen patroni ſingulares bene poterunt compromit
tere aliquib.nolentib.compromittere:quia illis non cōpromit
tentib.non eſt pręcluſa via ad compromittendum : vt latè dixi-
mus.ſ.in proxima.ij.q.prin.in xvij.art.& certe compromittere
non eſt aliud,niſi dicere pr̃onum ſe præſentare,quē talis pręſen
tabit:vt dicetur.j̃.in præſenti.qō.in vij.articu.reliqua vide. j̃. in
viij.articulo.

¶Sextus articulus iij.q.prin.ij partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentari poſſunt plures ad eccleſiam vacantem per patronos,vt inſtituatur,quem epiſcopus vel habens inſtituere,elegerit.& nu.4.*
2 *Inſtitui non poſſunt plures in vno beneficio.*
3 *Patronis quoties variare liceat accumulando.*

Et ideo Cōtingit ſexto loco dubitari,an patroni poſſint
pluresad vacantem eccleſiam pręſentare eo mo
do,ꝙ vna ex eis perſonis pñtatis inſtituatur,quæ per epm elige
retur.In hoc non eſt inſtendum:quia deciditur per tex. apertũ.
1 in cle.plures.in verſi.quibus etiam.hoc titu.†que ſpecialiter ſta
tuit in patronis,ad hoc,vt facilius ꝓuideatur eccleſijs,eos poſſe
pñtare plures perſonas ad eccleſiam vacantem,vt illa inſtituat̃,
quę per epm eligeretur:& ſic ex illo tex. colligitur clare patro-
nos poſſe pñtare plures:ſed ꝙ inſtituatur vnus ex eis.ſ.eligēdus
ab epo:& glo.ibi in verbo,per epm,quæ eſt fina.dicit idem eſſe
ſi patronus illum inſtitui voluiſſet,ex pluribus p̃ſentatis,qui eli
geretur à quocũque alio inſtituere habēte, quamuis non eſſet
eps.ſed inferior p̃latus qui haberet ius inſtituendi ex aliquo pri
uilegio vel p̃ſcriptione,cum militat eadem ratio, vt ibi per glo.
quam ibi omnes docto.ſequuntur. ¶Aduertendum eſt etiam,
ꝙ ſi patroni pręſentarunt plures,& cōuenirent concorditer, vt
omnes inſtituerentur non procederet eorum concordia : quia
2 hic modus eſt reprobatus à iure,ſ.† vt plures inſtituant̃ in vno
beneficio:quia non debet fieri ſectio in beneficijs.ca. maiorib.
de præbend.& nos plenè diximus.ſ.in prima parte.huius.ij. lib.

in vij.q.prin.in xvij.articu.hoc voluit Lap.in d.clem.ij.in §.quibus.vbi etiam Card.in ij.q.in ij.col.hoc titul. quem ſequunt̃ ibi alij doct. ¶Eſt etiã aduertendum.d.§.quibus etiam habere locũ qñ ius pa.ſpectat ad vniuerſitatẽ, ſecũdum Lap.in quadam additione.verũ dicit,ꝙ ſi ad plures vniuerſitates ſpectet ius pa. poterunt conuenire,vt ibi:quia vna vniuerſitas habetur loco vniꝰ ſingularis perſonæ:de his,quæ fi.à præſa.c.ea noſcitur.Secus, ſi vna vniuerſitas tñ ſit patrona:quia tunc non habet locum ille. §.nec pręcedens.ex quo cenſetur loco vnius:ſequitur hæc Car. ibi.in iij.q. ¶Qui ſubdit, imo hoc etiam poſſe habere locum in vna vniuerſitate laicorum:quia vnꝰ pſonus laicus ſimul poteſt pręſentare plures:& hoc dicit velle gl.ibi olim.in fi. ¶Tu conſidera circa hoc:nam illa glo.re vera hoc clarè dicit. & iſti plures præſentati poſſunt eſſe quotcunque:vt ibi vult gl.ſuper verbo, plures.& ſic eſt vltra duos,quod quidem vr̃ contra id, quod dicemus ĩ.in hac par.in vij.q.princi. in v.articu.cum tractabimus quotiens patronus poterit variare accumulando:& concludemus bis & non vltra : vt euitetur infinitas hic autem innuitur contrarium. ¶Ideo dicerẽ illud ꝓcedere in variatione vniuſ.
3 cuiuſcunque:vt non poſſit † vltra bis variare accumulando:ſed omnes ſimul ſi bene eſſent centum patroni,quilibet poſſet pñtare ſuum:& ſic poſſent eſſe centum pñtati : & illorum inſtitui quem ep̃s elegerit,iuxta.d.§.quibus.qui ita intelligitur:& ita vere loquit̃:& quilibet eſt in ſua prima præſentatione. ¶Aliud autem eſt,qñ vnus variaret duos accumulando:quia tunc epiſcopus haberet optionem ex diſpoſitione iuris:iuxta no.in c.quod autem.& in c.cum autem.hoc titu.non autem ex voluntate patronorum:vt eſt.in d.§. quibus. ¶Et ex hoc colligo ſalua pace melius fuiſſe loquutũ Lap.quam Car.Lap.n.voluit.d.§.quibus. poſſe habere locum in duabus vniuerſitatib. patronis:quia repræſentant pſonas duorum:& ſic quęlibet ipſarum poſſet pñtare vnum,& electionem remittere ep̃o:& epiſcopus eliget virtute dictę remiſſionis:vt in d.§.quibus.qñ vero eſt vna vniuerſitas quamuis ſecularis patrona,quæ tenet locum vnius:vel quando eſſet vnus patronus laicus,qui licet poſſint duos præſentare eodem tp̃e vel ſeparatim variando accumulatiuè , ordinarius qui habet actionem,non habet illam ex iure ei dato per ipſum p̃ronum:vt in d.§.quibus.ſed ex iure communi iuxta.ca.paſtoralis. & d.c.ꝙ aũt.& c.cũ aũt.hoc titul. & ita debet intelligi.d.gl. ¶Et in hoc caſu dicerem etiam patronos clericos hñtes pñtare iure ſingulari & nõ vniuerſali:puta quilibet rõne ſuæ eccleſiæ poſſe quẽlibet ipſorũ pñtare ſuũ:& remittere electionẽ habẽti īſtituere:qa in hoc nõ dicit̃ variatio, ſed ſimplex pñtatio cuiuſcũq;.& hoc vr̃ velle tenere glo.ſup verbo pmittimꝰ.quę incipit,olim q̃ tñ facit dñã in hoc,ꝙ de iure antiquo potior erat conditio inſtituti ab ep̃o:ſi fuiſſet facta variatio vnico ɔtextu,ſiue ſucceſſiuè:hodie vero põt fieri vnico cõtextu per oẽs & per eos ep̃o re-
4 miſſi:& ep̃s nõ habebit ſeruare formã d.c. paſtoralis.qa † nõ habemus cõſiderare malitiã eius, an omiſerit inſtituere primum malitioſè vt compellat̃ illi prouidere.vt in d.c.paſtoralis.ſed ex quo patroni pñtantes plures remiſerunt electionẽ in poſſe ep̃i ſiue fiat vnico cõtextu:ſiue ſeparatim:eliget quẽ voluerit ex virtute dictæ remiſſionis abſq; metu alicuius pœnæ, per diſpoſitionẽ.d.§.quibus.|& ita intelligerẽ hanc difficultatem. ¶Eſt etiam conſiderandũ circa ea,quę dicit gloſ.verbo, præſentet.ibi, quæ incipit, ſimul,illũ text.habere locũ in patronis laicis:& clericis ratione tamẽ patrimonij,qui laici iudicantur.nam in hoc gl.illa cõſiderauit variationẽ,quæ nõ põt fieri per patronos eccleſiaſticos:ſed qñ ſimul oẽs eccleſiaſtici patroni p̃ſentarent , non tñ vt vniuerſi : ſed vt ſinguli bene poterũt ſimul eodẽ ɔtextu plures p̃ſentare:puta quẽlibet ſuũ,& remittere electionẽ habẽti inſtituere & ſic obſeruari diſpoſitio.d.§.quibus.vt ꝓximè diximꝰ: qa militat in eis eadẽ rõ:vt vult ibidem Car.in ſua.j.op.nam rõ illius tex.eſt, vt ſubueniat̃ diuerſis votibus diſcordantiũ.quæ diſcordia põt eſſe ita inter laicos pſonos, ſicut inter patronos clericos iure ſingulari:& ille tex.nõ diſtinguit:ergo nec nos diſtinguere debemus. & hoc Car. dicit ibi eſſe verius. ¶Bene verũ eſt illũ tex.non hr̃e locũ,quãdo p̃ſentatio ſpectaret ad patronos clericos ſeu laicos iure vniuerſali : puta alicuius collegij vel vniuerſitatis:nam ex quo omnes cẽſentur vnus,vt ꝓximè diximus habebit locũ,quod fiet à maiori parte.c.j. cum ſimi.de his,quæ fiunt à maiori par. capituli:ſed ſolum poterit hr̃e locũ,cum ius pñtandi ſpectaret ad duo collegia, vel ad duas vniuerſitates : vt ꝓxime diximus poſt Lap.reliqua circa intellectum.d.§.quibus. vide.ĩ.in ſeq.viij.arti.vbi de præſentatione alternatiua.

¶Septimus arti.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patroni an poſſint compromittere præſentationem faciendam in poſſe alicuius.& nu.2.*

3 *Præſentandi poteſtas an poſſit compromitti in laicum.*

4 *Prælati electio compromitti poteſt,non tamen in laicum.*

5 *Iuris patro.cauſa annexa eſt ſpiritualitati,nec cognoſci poteſt in foro ſeculari.& nu.6.*

7 *Procurator vbi conſtituitur ad præſentandum & eligendum , tota poteſtas radicatur in perſonam eius,licet fiat nomine ſui principalis.*

8 *Compromiſſarij pręſentantes indignum,& compromittentes ſcienter, ratum habentes,erunt priuati illa vice iure præſentandi.*

9 *Compromiſſario eligente indignum ſcienter vel ignoranter compromittentibus ratum non habentibus,electio reuertitur ad ipſos.Et quæ ratio ſit differentiæ inter compromiſſarios.*

10 *Paria ſunt,nullo modo præſentaſſe,vel nulliter præſentaſſe.*

11 *Compromittentes poſſunt iterum compromittere præſentato à fideicommiſſario renuntiante.*

12 *Patroni poſſunt eligere,qui eligat compromiſſarios, qui poſtmodum habeãt præſentare.*

Et ex Dicto.§.quibus.cle.plures.huius tit.apparet deciſio.
1 vij.articu.† An patroni poſſint compromittere pñtationem faciendam in poſſe alicuius.& ille tex.§.quibus.ꝓbat ꝙ ſic:nam ibi patroni diſcordantes,pñt ſe remittere, vt ille inſtituatur quẽ ipſe ep̃s elegerit,vt ibi patet. ¶Tu aduerte,qa re vera tex.vr̃ facere pro hoc,ſed non ꝓbat illud. nam in d.§.quibus. patroni diſcordantes non conpromiſerunt pñtationem faciendam,ſed omnes pñtarunt,quos voluerunt , & ſolum dederunt facultatem ep̃o eligendi,quem illorum voluiſſet,& illum inſtitueret, vt ibi patet. ¶Niſi dicamus inſpecto effectu poſſe dici
2 ibi pñtationem compromiſſam:nam † pñtatio ipſorum patronorum erat de vento,ille eñ ſolus dicetur effectualiter pñtatus qui eligetur ab ep̃o,non eſt ergo prima pñtatio,ſed ipſa electio quæ facit pñtationem habere effectũ.vnde dici põt illum text. ꝓbare hanc cõcluſionem,quæ tñ eſt clara:vt voluit Lap. alleg. viij.incip.pñtatus per patronos.fol.iij.& alle.lxxviij.vacante eccleſia.fol.xxix.& latè diximus.s̃.in pręce.ij.q.prin.huius partis. articul. xvij. vbi tractabimus,an maior pars patronorum poſſit præſentationem compromittere minori parte inuita , ſeu vno
3 tantum ɔ̃dicente.de quo tamen , vt ibi latè eſt dictum. ¶† Sed dubium eſt,an p̃ras̃ pñtandi poſſit compromitti in laicum : & primo videretur dicendum ꝙ ſic:quia compromiſſarius cẽſetur ꝓcurator compromittẽtium , p̃ſentat enim ipſorum nomine. ca.in cauſis.& quæ ibi leguntur & notant̃ de elect.& in c.ſi compromiſſarius.eo.titu.lib.vj.ſed laicus poteſt eſſe ꝓcurator, etiã in merè ſp̃ualib.cum exerceat nudum miniſterium:vt eſt text. no.in c.j.de ꝓcura.lib.vj.ergo &c. ¶Facit etiam reg.d.tex.c.j. de proncu.lib.vj.quemlibet poſſe admitti,qui nõ reperitur ꝓhibitus:ſed non reperitur ꝓhibitum laicum poſſe eſſe compromiſſarium:ergo dicemus ſibi eſſe permiſſum:per reg.d.tex. ¶Tamen ɔ̃rium videtur ꝓbare tex.in d.cle.plures.§.quibus.qui vult p̃ronos poſſe compromittere ſeu remittere electionem pñtatorũ ep̃o.& gloſſ.fin.Vult id etiam poſſe fieri cuicunque alteri inſtitutionem habenti,ergo perſonis eccleſiaſticis,& non laicalibꝰ.
4 ¶† Pro hoc etiam facit,quia licet electio p̃lati poſſit compromitti:vt in in c.cauſam.& in c.in cauſis.de elec.& in c.ſi compromiſſarius.eo.titu.lib.vj.tñ nõ poterit compromitti in laicum:vt vult pulchrè Abb.in d.c.cauſam.in j. colũ. in ver.an autem hæc p̃tãs. ¶Reſpondet ad ɔ̃rium ſupra formatũ de ꝓcuratore , ꝙ in elect.pñtati non verſatur nudum miniſterium,imo habet arbitrari:an quis ſit idoneus ad officium prælaturę.Nec eſt omnino ſimpliciter procurator : imo officium radicatur in perſona ſua: adeo ꝙ non poteſt reuocari re nõ integra,in d.c.in cauſis.adducit etiam tex. in capit. contingit. de arbi.vbi patet non poſſe aſſumi arbitrum laicum ſuper ſp̃ũa.& ſubijcitur in tex. ratio quia non daret laicum in talibus arbitrari,quæ quidem ratio militat in caſu noſtro,& dicit facere pro hoc in argu.c.meſſana. & c.ſacroſancta.de elect.Si ergo hoc eſt in electione,idem debet eſſe in præſentatione:argu.c.ſi.de elect.lib.vj.iuncta glo. ¶Non ob. illa reg.non ꝓhibetur,ergo permittitur:quia ſatis apparet prohibitum laicum non poſſe ſe impedire circa ſp̃ũalia : vt in ca.ij.de
5 iud. ¶Facit etiam pro hoc † nam cauſa iuris pat.quę eſt annexa ſp̃ũalitati,non poteſt cognoſci in foro ſeculari,ſed ſolum in foro eccleſiaſtico:vt in c.quanto.de iudi.& ibi doct.quod nec arbitrari poteſt p laicos:vt alias ſuo loco dicemus.& in ca p̃terea. de trãſlatio.quanto magis nec hæc pñtatio,quæ eſt de ſp̃ũalibꝰ, vt s̃.diximus.in j.par.huius ſecundi libri.in j.q.prin.in ij.articul. dum tractauimus,an præſentatio ſit ius. ¶Facit etiam,nam omnis difficultas,quam facit Arch.in c.hortamur.lxxj.di.in illo.art. an ius pa.poſſit per laicum præſcribi contra eccleſiam liberam, conſiſtit in hoc:quia cum laici ſint capaces huius iuris,& ſolum hanc gratiam habent, qui fundarunt, conſtruxerunt, vel dotarunt eccleſiam,per c.ij.hoc titu.non poteſt extendi ad eos,qui nihil horũ fecerũt,ſic & in caſu noſtro,quomodo poterũt præ-

ſentare

ſentare laici compromiſſarij,cum ſint incapaces: & licet hanc
ptātem habeant à veris patronis omnino radicatur prę́ſentatio
in perſonis ipſorum. ¶Et pro hoc facit:nam licet patroni laici
ex priuilegio ſummi pontificis vel reſeruatione facta in limine
fundationis,cū conſenſu ordinarij haberēt cuſtodiam eccleſiæ
vacantis:tamen nō poſſent in ea ponere œconomum laicū ſed
clericum:vt pulchrè diximus.ſ.in j.præced.q.prin.in xxx.articu.
ne adminiſtratio fiat per illum laicum qui nō eſt patronus.¶Et
ſi diceretur,licet hæc ratio non ꝯdicat,cum conſtituitur ꝓcura
tor ad pn̄tandum aliquem ſpālīter,tamen cum datur ſibi pote-
ſtas præſentandi,quem velit,idem eſt quod in compromiſſario
6 quia†ptās eligendi,pn̄tandi,& ipſa prę́ſentatio,radicatur in pſo
nam eius:licet fiat nomine ſui principalis:& hoc fieri ꝑmittitur.
vt volunt omnes doct.in c.ſi.de conceſſ.pręben.ſic & in cōpro-
miſſario,qui iam nomine cōpromittentium elegit pn̄ſentandū
& prę́ſentat licet in eum prædicta radicent.¶Certè hoc durum
vr̄ ꝯrium:ſed ſubtiliter intuenti non eſt ſimilis radicatio eligen
di pn̄tandum,& præſentandi in procuratore gn̄ali,quæ eſt in ip
ſis compromiſſarijs,ſiue ſint plures cōpromiſſarij ſiue vnus:qa
idem eſt iudicium:vt vult glo.ij in d.c.ſi compromiſſarius.eligū
tur à patronis:quia vel quilibet pr̄onus credit eos velle elige-
re,& prę́ſentare quem ipſe deſiderat,vel quia quilibet diffidens
de concordia ipſorum vult,vt ſi non poſſit prę́ſentari quē ipſe
deſiderat,nec præſentetur quem compatronus deſiderat:& iō
reponunt prę́ſentationem in poſſe aliorm:ergo quilibet putat
præſentationem faciendam ſecundum ſe:& poteſt fraudari ſua
opinione,vel quilibet putat non eſſe prę́ſentandum quem de-
ſiderat compatronus.& ſimiliter poterit fraudari opinione ſua
quia compromiſſarij forſan non ſolum non prę́ſentabunt ſibi
gratum:ſed etiam forſan prę́ſentabunt deſideratum à compa-
trono:& ſic omnino contra eius voluntatem:ergo omnis actio
hic radicatur in perſonas compromiſſariorum : non autem ſic
in procuratore generali:quia in illo non cadunt huiuſmodi cō
ſiderationes:ſed ſolum ex quo principalis patronus eſt de eo ꝯ-
fiſus,eſt certus ſibi non poſſe diſplicere prę́ſentationem facien-
dam per ſuum procuratorem.nota hanc ſubtilem ſolutionem,
per quam ſaluatur ſol.Abb.in d.c.cauſam. dum dixit electionē
radicari in perſonas cōpromiſſariorū:nō autem ſic in perſonas
ꝓcuratorū:vt ibi per eum.¶Datur & alia diuerſitas. Nam nos
loquimur in caſu nō concordiæ patronorum:tunc enim fit cō-
ꝓmiſſum:vt in d.c.cauſam.& in d.ca.in cauſis.& in d.cle.plures.
§.quibus.tunc ſic,ſi quilibet conſtituit ſuum ꝓcuratorem ad pn̄
tandum,vel aliq ſic:& aliqui nō:tā principales,quā ꝓcuratores
erunt in diſcordia:& eorum diſcordia terminabitur per iudicē
vel elapſo termino fiet deuolutio ad ſuperiorem.c.iij.c.eam te.
c.ſi vero.& c.cum propter.hoc titu.& latè.ſ.diximus.in j.pręce.
q.prin.huius partis.in ix.articu.Fungentur ergo ipſi procurato-
res in hoc caſu locis,pertiñ.compromiſſarij vero reprę́ſentabūt
perſonam iudicis , nō eſt dubium laicos poſſe eſſe ꝓcuratores
in ſpūalib.d.c.j.de procu.lib.vj.quia totalis diſpō non radicatur
in perſonā cuiuſlibet ipſorum:& ſic nō poſſunt deducere totam
cauſam ad effectum,vt poſſent oēs ſimul eſſe cōcordes:cōpro-
miſſarij vero ſic:vel tanquam iudices,vel tanq̄ repn̄tantes pſo-
nas omnium paronorū cōcordes : & ideo in puncto iuris ego
7 ſemper tenerem hanc opinio.¶†Niſi pro concordia horum di
ſtingueremus hoc mō.Aut compromiſſum fieret in laicos cō-
patronos,& ꝓcederet:quia ſemel effecti ſunt capaces huius iu-
ris:& hoc idem eſſet , ac ſi ius pa. transferrent in compatronos
quod facere poſſunt in totum ſine conſenſu epi : vt diximus. in
ij.par.j.lib.in j.q.prin.in xij.art.quanto magis pro illa vice.& tūc
non eſt dubium hoc compromiſſum poſſe fieri in ipſos, quam-
uis laicos.& pro hoc etiam facit.Nam pr̄oni poſſunt inter ſe cō
uenire,vt alternis vicibus pn̄tent:vt diximus.ſ.in j.par. huius.ij.
lib.in vltim.art.¶Aut volunt compromittere in laicos penitus
non patronos,& tunc non tenebit cōpromiſſum:ſed debent cō
promittere in clericos.& pro iſta mea cōcordia faciunt ea , quæ
diximus.ſ.in j.præce.q.princ.huius partis.in xxx.articu. ꝙ qñ pa
troni laici ex priuilegio vel reſeruatione habēt cuſtodiam eccle
ſię,non poſſunt ponere œconomum laicum,ſed clericum, niſi
cōſtituant œconomum vnum ex eis , vt ibi pulchrè. ¶Et circa
hanc materiam compromiſſi aduerte ad plura : & primum erit
differre caſum huius articuli à caſu.v.præced.art.cum patronus
dicit,pn̄to quem talis pn̄tabit:nam in illo caſu poterit patron⁹
ante ipſum prę́ſentare priuatiuè : & poſt ipſum accumulatiuè:
quia idem eſt,ac ſi illum eius ꝓcuratorem cōſtituiſſet,vt ibi dixi
mus.In caſu autem compromiſſi patronus poſſet hęc facere re
integra:ſed re non integra non,per ea,quæ notant doct. per illū
tex.in c. in cauſis.hoc titu.& in hoc etiam apparet,quantū diffe
rant cōpromiſſarij à generali ꝓcuratore,vt de reuocatione ꝓcu
ratoris etiam diximus.in j.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in vj.arti.
8 & etiam in xiij.arti.¶†Secundo eſt aduertendum, ꝙ ſi pn̄tatio
eſt cōpromiſſa in aliquos:& compromiſſarij non elegerunt pn̄-
tandum,vel ſi elegerūt,nō pn̄tarunt infra tp̄s datum ad pn̄tan-
dum , adeo ꝙ tp̄s datum à iure,labitur , non poterunt nec ipſi
pn̄tare,ſed facta erit deuolutio ad ſuperiorem ꝓuidendi eccle-
ſiæ,iuxta.c.ij.de ſupplen.negli.pręla.& hoc dictum ꝓbatur.in d.
c.ſi compromiſſarius.nam ſi hoc eſt in electione compromiſſa,
multo magis debet eſſe in pn̄tatione cōpromiſſa,per rationem
quā in ꝓxi.verſi.dicemus.¶Tertio eſt aduertēdum : nam ſicut
ſi cōpromiſſarij eligunt indignum ſiue ſcienter ſiue ignoranter
cum ſcientia tñ patronorū cōpromittentiū priuati ſunt illa vi-
ce iure eligendi:vt hr̄.in d.c.ſi compromiſſarius.in §.ſi vero eli-
9 gat.ibi,niſi & ipſi ſcienter electionem talē ratā habuerint† eo-
dem modo ſi cōpromiſſarij ad pn̄tandum pn̄tauerint infra tem
pus indignū,& cōpromittentes ſcienter ratū habuerūt, erūt pri
uati illa vice iure pn̄tandi:ꝑ d.c.ſi cōpromiſſarius.in d. §.ſi vero.
nam ſi hoc habet locum,vt in illo tex.dr̄ in cōpromiſſo electio-
nis in qua non currit tp̄s impeditis.vt in c.quia diuerſitatem.de
conceſſ.pręben.multo magis hoc dictū etiam ꝓximè p̄cedens
debet habere locum in p̄ſentatione, in qua impeditis & ignorā
tibus currit tp̄s,vt latè diximus.ſ.in j.pręce.q.prin.huius partis.
10 in viij.art. ¶†Quarto eſt aduertendum,ꝙ in hoc differet ele-
ctio à præſentatione,nā licet in electione ſi cōpromiſſarius eli-
gat ſcienter vel ignorāter indignū cōpromittentib. non ratum
habētib.reuertit electio ad ipſos : ſiue ſit infra trimeſtre datum
ad eligendum,ſiue nihil ſuperſit de eo:quia non debet quid im-
putari,illis qui non ſunt in culpa:vt in d.c. ſi comprmiſſarius. §.
ſi vero eligat,tñ in prę́ſentatione nō erit ſic:ſed fiet diſtinctio an
compromiſſarius pn̄tauerit indignum:& ſuperat de tēpore da-
to ad pn̄tandum,& tūc bene reuertitur p̄ſentatio ad cōpromit-
tētes pr̄onos:& poterunt iterum p̄ſentare:tum quia nō fuerūt
in culpa p̄ſentationis indigni:tum etiam quia nec fuerūt in cul
pa negligentię ; ex quo ſuperat adhuc de tpe. Sed ſi compro-
miſſarij in fine temporis dati ad præſentandum p̄ſentarunt in-
dignum,quamuis non ratum habuerint cōpromittentes , quia
nō ſupereſt de tpe.& quamuis non ſit ꝙ eis imputet̄ ex mala p̄-
ſentatione facta ꝑ cōpromiſſarium,quia illam nō habuerūt ra-
tam,eſt tñ qđ eis imputet̄:quia cōpromiſerunt in talem,qui fe-
11 cit p̄ſentationem nullā.Idem†enim eſt nullo modo p̄ſentaſſe,
vel nulliter p̄ſentaſſe,vulgatis iurib.ſed ſi nullum p̄ſentaſſet,ela
pſo tempore iuris fieret deuolutio ꝓuidendi eccleſię ad ſuperio
rem:vt vult tex.in d.c.ſi compromiſſarius.in prin.eodē modo ſi
nulliter p̄ſentauit.¶Et ſi dicis,cur ſecus in electione:rn̄detur , ꝑ
rōnem ꝓximè adductam:in electione ſuperat de tempore:quia
electorib.non currit tp̄s durante cōpromiſſo.putabāt enim cō
promiſſarios facturos bonam electionem:& ideo iuſte impedi
ti,& ipſis impeditis tp̄s nō currit,vt ſ.diximus. In patronis autē
hoc nō militat:quia cum ēt eis impeditis currat tp̄s,eis imputat̄
qui talem compromiſſariū elegerunt:ex cuius nulla pn̄tatione
lapſum eſt tp̄s.¶Et ſi diceres,dato,ꝙ hoc ꝓcedat, ſi cōpromiſſa
rius elegit indignū,ſed ſi elegit non idoneum , cur nō poterūt
cōpromittentes pn̄tare ſaltim accumulādo:iuxta.c. qđ autem.
& c.cum autem.hoc tit.breuis eſt ſolutio:quia pn̄tatio accumu
latiua pōt fieri durante tp̄e dato ad p̄ſentandū,& non poſt.vt in
dictis iurib.& diximus late in prima par.huius ſecūdi lib.in x. q.
prin.in iiij.artic.dum concluſimus patronū pn̄tantem indignū
non admitti ad cumulationē,quāuis ſupſit de tpe:pn̄tantem ve
ro non idoneum admitti ſi ſupereſt de tempore alias nō,vt ibi.
12 ¶†Quinto eſt aduertēdum,ꝙ ſicut electo à cōpromiſſario re-
nūtiante eligūt compromittentes:vt in d.c.ſi compromiſſarius.
§.ſi vero.eodē mō ita p̄ſentato à cōpromiſſario renūtiante po-
terunt iterum p̄ſentare compromittētes:vt in d. c.ſi cōpromiſ-
ſarius.imo habebunt aliud integrum tempus ad p̄ſentandū : vt
diximus.in d.j.præce.q.prin.huius partis, in xvij.arti. ¶Et licet
idem ſit in electo à compromiſſario nō cōſentiente:vt in fi.d.§.
ſi vero.ibi:ſed electus renuit cōſentire:tñ non eſt idem in pn̄ta-
to à cōpromiſſario nolente cōſentire:quia ita demum patroni
poterunt prę́ſentare,ſi ſupereſt de tpe:alias non : qa nō dicetur
facta perfecta p̄ſentatio ꝑ compromiſſarium nō conſentiente
præſentato,vt diximus etiam in proprio patrono.in dict.§.xvij.
13 ¶†Sexto eſt aduertēdū,nō ſolum patronos poſſe compromit
tere certis perſonis ptātem prę́ſentādi:ſed etiam poſſe aliquos
eligere , per quos eligantur compromiſſarij qui habeant poſt-
modum prę́ſentare:& ſic à principio poſſe eſſe cōpromiſſarios
incertos,certificandos tñ per eos,quibus eſt data ptās eos eligē
di.Hic eſt tex.aureus,ex quo hoc colligit Abb.in j.no.& ibi oēs.
in d.c.in cauſis.nam cum hoc habeat locum in electione,vt ibi:
multo fortius in prę́ſentatione:nam inter electum & eccleſiam
ꝯhitur matrimonium ſpūale de prę́ſenti:inter præſentatum ve
ro & eccleſiam de futuro.de electione,cum inter.vt lite nō cō

teſta.quoniam.& ideo ſeptennis,qui ſponſalia contrahit,poteſt præſentare,ſed non eligere,ſecundum nota.in c.ex eo quod.de electio.lib.vj.& voluit hec Lap.pulchrè allegatione.lxxv.caſus talis eſt,Titius.in iij. colum.fol. xxvij. Si igitur matrimonium de præſenti poteſt per circuitum contrahi multo magis & ſpōſalia de futuro.

¶Octauus arti.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentatio alternatiua an à patrono laico & clerico fieri poſſit.*
2 *Præſentatio & electio in quibus conueniant.*
3 *Electio alternatiua non procedit.*
4 *Præſentatio patroni eccleſiaſtici electionis vim habet.*
5 *Patroni an poſſint inter ſe conuenire,vt alternis vicibus præſentent.*
6 *Nominatio ius in re tribuit.*
7 *Præſentatio alternatiua per patronos laicos fieri poteſt. Et quid in patronis clericis.*
8 *Patronis clericis variare non permittitur.*
9 *Intellectus ad clem.plures.§.quibus.de iure patro.*
10 *Iura vt loquuntur,accipienda ſunt.*
11 *Patronus ,ſiue ius patronatus ſpectet ad eum ſolum,ſiue ad plures pro toto iure patro.ſiue pro portione ſua,poteſt alternatiue prȩſentare.*
12 *Præſentari alternatiue an poſſit à patronis eccleſiaſticis.& nu.15.17.*
13 *Præſentatio fieri poteſt à patrono tam laico,quam eccleſiaſtico,hoc modo,præſento quem talis præſentabit.*
14 *Patroni eccleſiaſtici poſſunt præſentationem compromittere.*
16 *Ius patronatus ſi ad duo collegia ſpectet,poteſt quodlibet collegium ſuū præſentare.*
18 *Præſentationem patroni eccleſiaſtici habere vim electionis,quomodo ſit accipiendum.*
19 *Variatio accumulatiua,quot modis poſſit fieri.*

Succedit Quintus articulus, an præſentatio alternatiua
1 † à pr̄no laico,& à clerico fieri poſſit.Gaye.in
repe.c.fi.poſt prin.xxiiij.col.dicit patronum poſſe ſimul plures
præſentare, hoc modo,vt epiſcopus alterum admittat. allegat.
Franci.id eſt Card.in cap.cum autem.in princip. hoc titul. & in
clemen.ij.in fi.eodem titu.poſt glo.& dicit idem eſſe dicendum
de patrono clerico poſt Steph.¶Glo.in verbo plures.in d.§.fin.
d.clemen.ij.dicit patronum poſſe hoc modo alternatiuo pñtare
quotcunque voluerit vt inſtituatur ille,quem epiſcopus elegerit:vt in ipſo tex.dicitur. & ita firmant ibi Zenze. Matth. Lap.
quos ſuper.d.gloſſ.refert & ſequitur Io.de Imo.idem do.Cardi.
in prin.d.§.fi.ſecus tamen eſſet in electione.c.ij.de elect.lib.vj.&
ratio eſt,qa per electionē ꝯhitur matrimonium ſpūale de pñti:
& debet eſſe pfectus cōſenſus in vno,& non in duobus:qa vxor
non poteſt hr̄e duos viros:vt pulchrè ibi Card.in fi.ſuæ opp. &
ita voluit Io.An.Gemy.in prima colum.& Phili.Fran.in d.ca.ij.
de elect.& Lap.alleg.ſua.viij.poſt princ.inci.præſentatus.fol.iij.
& in alleg.lxxviij.incip.in dei nomine.in v.col.fol.xxvij. & in d.
2 alleg.viij.plura † accumulat,in quib. parificantur & conueniāt
pñtatio & electio.de quibus nos latè diximus.s̄.in j. par. huius.
ij.lib.in j.q.prin.in v.articu. ¶Do.Fely.in c.inter cætera. in vlti.
3 col.† dicit electionem alternatiuam nō ꝓcedere.p d.c.ij.de ele.
lib.vj.ſecus tñ eſſe dicit in pñtatione.p d.glo.§.fi.cle.plures.hoc
titu.alleg.ēt Gemy.in d.c.ij.in ij.oppo.& Lapum.d.alleg.lxxviij.
& Fede.conſi.cxcix.ſubdit tñ hoc non habere locū in pñtatione
clerici iure eccleſiȩ,qa habet vim electionis.allega.Inn.in c. cū
autem.hoc titu.& ſic in hoc vltimo Fel.tenet ꝯ Stepha. & Gay.
quos.s̄.retulimus.& ibi do.Fely.plura accumulat de actib.alternatiuis.¶Do.Roch.vero in hoc tract.in verbo,honorificum.in
vij.q.concludit,qđ ſupra diximus.in laicos.ſ.eos poſſe plures alternatiuè præſentare;licet ſecus ſit in electione.Quid aūt de clerico,remittit ſe ad ea,quæ ipſe dicit ibidem.in ſeq.ix.q.ante fi.in
verſi.iiij.ſuboritur qō.qui quȩrit in ſpecie,an patronus eccleſiaſticus poſſit pñtare plures ſimul,iuxta.d.cle.plures§.fi.hoc titul.
& rñdet gloſſ.ibi dicere ꝙ non.& illam ſequi Zenze.& pro ea fa
4 cere,† quia præſentatio pr̄oni habet vim electionis.alle.Inn.&
& Abb.in c.cum aūt.hoc titu.ſed plures eligi non poſſunt:p d.c.
ij.iuncta gl.in verbo,alternatiua.de elect.lib.vj.& dicit hoc etiā
tenere Gemy.ibi poſt Io.An.ſubdit ꝯrium tamen tenere Steph.
in d.cle.plures.§.fi.quem ibi refert & ſequiť do.Card.in j.oppo.
motus inter cȩtera,ꝑpter idētitatem rōnis illius tex. & idem in
effectu dicit ſequi ibi Ioannes de Imol.in penultim. colum. &
hanc opinio.ȩtiam ſibi placere.& hanc tenēdo dicit nō obſtare
pñtationem pr̄onorum eccleſiaſticorum hr̄e vim electionis:qa
illud eſt verum,quantū ad hoc.ſ.vt non poſſit à tali pñtatione
variari,quēadmodum nec appoſitione.& ita intelligere Inn.&
Abb.in d.c.cum autem.& ſubdit,dato,quòd patronus eccleſiaſticus præſentet plures ſimul,per hoc non dicitur variare, prout
etiam ait dicere.do.Card.in d.clem.plures.§.fin.in princ.& ita reſidet ibi do.Roch.¶Firma.in ſuo repertorio,in verbo,præſentatio clericorum.in in vlti.ver.tenet etiam opi.ſ. patronum clericum poſſe prȩſentare alternatiuè plures.¶Reperiri poſtmodū
Pau.de cit.in vj.par.in iij.art.in xlvj.q.in hoc tract.quȩrētem,an
quis poſſit pñtare alternatiuè A.vel.P.& rñdet,ex quo hodie de
hoc eſt tex.expreſſus.in d.cle.plures.§.fi.hoc titul.& ibi gl.nota.
5 dicendum,eſt patronos poſſe inter ſe cōuenire,vt alternis vicibus pñtent,vt ibi.in §.vt facilius.& ſic plures pñtari:& vna ex ipſis pſonis pñtatis eligi per epm̄.& recitat gloſſ.ibi quæ vult pr̄onum clericum nō poſſe alternatiue pñtare:per c.ij.de ele.lib. vj.
vbi tex.vult in electionib.poſtulationib.& ſcrutinijs, ex quibus
ius oritur electo,vota cōditionalia alternatiua & incerta penitus reprobari,& pro non adiectis hr̄i,cum ex puris votib.electio
celebretur voce illorū,qui non pure cōſenſerunt in alijs reſidēte.¶Et dicit Pau.pro prima opi.facere.c.ſtudij.lxj.diſt. vbi diciť
plures poſſe eligi.vt ſi vnus nō placeat,ſit alius,in quo poſſit declinari.& ibi gl.ſed tñ talis electio hodie reprobatur, cum p electionem acquirať ius electo, & videať quodāmodo deſponſari
eccleſiæ,quȩ duos ſponſos habere non pōt.ſecus in pñtatione.
6 ¶Adducit etiam pro hac parte rōnem:nam † ſicut poteſt fieri
nominatio de plurib.ad aliquam dignitatē:quia talis nominatio tribuit ius in re.c.quod ſicut.de electio.ita deberet poſſe fieri prȩſentatio de plurib.alternatiuè:cū p p̄ſentationem nō cōferatur,vel acquiratur ius in re,ſed ad rē:vt no. in ca. paſtoralis.
hoc titu.& in c.cum Bertoldus.de re iud.dicit etiam pau.ſe non
videre rōnem diuerſitatis, cum patronus poſſit accumulando
plures prȩſentare:vt in d.c.paſtoralis.quare etiā non debeat poſſe ſimul plures aut alternatiuè p̄ſentare,vt relinquat hoc diœceſani arbitrio,quem magis inſtituat , cū hic nulla fraus poſſit intercedere,ex quo cōſcientia diœceſani onerať in tali inſtitutione facienda.d.c.paſtoralis.& c.decernimus.xvj.q.vij. ideo dicit
ipſe Pau.dico cum gloſſ.d.clem.plures.§.fi.poſſe alternatiuè fieri præſentationem.vt s̄.& quod plures poſſint prȩſentari , dicit
ꝓbari in tex.c.ſi quis ep̄orum.in glo.clericos.xvj.qō.ij.& in d.c.
decernimus.& ita reſidet ibi Pau. ¶Tu aduerte ad eius dicta.
nam ſunt valde intricata,& pace ſua dixerim,neſciuit quid vellet:nam intricauit dubiū huius articuli in patronis clericis & in
7 laicis.† de laicis enim clarum eſt.& gl.in d.§.fi.& omnes cōcludunt eos alternatiuè poſſe præſentare plures:ſed oīs difficultas
eſt in pr̄onis clericis,ꝯ quos opponiť illud de.c.ij de elec.lib.vj.
cū pñtatio pr̄onorū eccl̄iaſticorū dicať electio & licet duo prīa
motiua eius.ſ.de c.ſtudij.& de noīatione videanť facere ēt ꝓ patronis clericis:tñ vltimum motiuū de variatione nullo mō facit
8 pro patronis clericis † qa illi variare nō pñt.c.cū aūt.hoc tit.nec
c.ſtudij.ꝓbat pro eccleſiaſticis:quia ibi nō erat verū ius pa.¶Tu
ꝯſidera.c.ſtudij.non loqui in vera electione,ſed in quadā monitiōe,quæ fiebat p populū Neapolitanū vt in ſupraſcriptione apparet & nō dici pñtatiōe:qa in eccleſia collegiata nō cadit p̄ſentatio.vt in c.nobis.hoc ti.& dicimus latè ſupra in j.par hui⁹ ſcđi
libri.in v.q.prin.in j.art.& ſi bñ eſſet pñtatio, pr̄oni erāt laici : vt
ꝓximè diximus.Si vero volumus intelligere illū tex.de vera electiōe,ille tex.ꝯrieť c.ij.de ele.li.vj.licet gloſſa.ibi diuerſimodè intelligat illū tex.¶Et ꝙ non ꝓcedat electio alternatiua ponit ēt
Firma in trac.de ep̄o. in iij.parte princ.in xxxvij.q. ¶Vnde pro
9 vera † intelligētia huius materiȩ,& eorū,q̄ diximus in tribus ꝓx.
p̄ce.arti. eſt diſcernēdus verus intellectus d.cle.plures. §.qbus
& vt nos latè diximus.s̄.in ij.par.j. lib. j. q. prin . in xxv. articul.
cū ibi tractauimus,an in iure pa.ſuccedať ꝓ ſtirpes vel per capita,circa hoc de iure antiquo erant diuerſæ opiniones.nam alia
Hug.Lau. Io. Tan. Vin. Ber. & Goff. tenebāt ſuccedi per capita:& inducebant plures intricationes q̄ potuiſſent ſuccedere in
pñtationib⁹, ſi ſecus diceret̄ Inno.vero & Hoſt.dicebāt ſuccedi
p ſtirpes,& ſoluebāt intricationes,vt dicit ibi gl.j.& nos diximus
latè in d.xxv.art.ſupuenit Clemens qntus & declarauit hāc difficultatē, approbādo partē Inno.& Hoſti.& ſic cōdidit.d.cle.plures.quȩ vult hr̄des debere ſuccedere p ſtirpes,nō p capita.& voluit ēt iuriſlator intricationibus prouidere ad incidendas diſcordias pr̄onorū: & iō ſubiūxit hæc verba formalia, ꝯtinuādo ſermonē de plurib.pr̄onis:& vt facili⁹ ꝓuideať eccleſijs,nō incōuenīēs,repñtamus pr̄onos ipſos,inter ſe poſſe libere conuenire de
rectore ab eis alternis vicib⁹ pñtādo qbus ēt ex eadē cā pmittimus,vt plures ad vacantē eccleſiā poſſint eo mō pñtare pſonas
ꝙ vna ex eis eligi p ipſū valeat,& admitti.¶Primū ergo quod ī
ducit iuriſlator,vt facli⁹ eccleſijs ꝓuideať,fuit ꝙ pr̄oni poſſint
inter ſe ꝯuenire:vt alternis vicib⁹ pñtarēt.& de hoc latè dixim⁹
s̄.in j.par.hui⁹ ij.li.in iiij.q a.prin.in vltim.art.¶Alter modus pro
ꝯcordi.& veloci ꝓuiſione eccl̄ię induct⁹ à iuriſlatore fuit,vt pr̄oni poſſint plures ad vacātē eccleſiā pñtare pſonas,vt vna ex eis
eligi valeat p ep̄m;& admitti,vt habeť ibi in §.quibus.¶Certè
q libet rectè ītuēs ꝯſiderata antiquorū doctor.diſcordia.& intri-

catio

cationibus allegatis,ꝓpter quas venit declaratio Clemẽtis, ip-
ſam declarationem eſſe,factam ꝓ ſedandis litib.& ſic eius duos
modos præſtitos, vt facilius eccleſiæ prouideatur. quæ ratio
reperitur.in dict.§.quibus.in illis verbis ex eadem cauſa.& glo.
declarat.ſ. facilioris ꝓuiſionis eccleſiarum. ¶Colligo ergo ex
illo tex.iuncto prin.continuato medio cum fine illum tex.habe
re locum,cum pręſentatio ſpectat ad plures patronos,& loq de
laicis patronis,cum ibi loquatur de hæredibus,in quibus ius pa.
tranſit.c.iij.hoc ti.non in iure patr.p̃roni eccleſiaſtici.quod non
tranſit ad hæredes,ſed ad ſucceſſorem in eccleſia:& ex hoc pon
dero duo ꝯ dicta per domi.Card.in dict.§.quibus.in i.opp.dicẽ-
do illum tex.hr̃e locum tam in patronis laicis,quam in clericis,
10 duplici rõne.Primo,ꝙ cum dicta litera illius tex.nõ†diſtinguat
nec nos diſtinguere debemus inter patronum laicum & eccle-
ſiaſticum.nam ſalua pace tanti reuerendiſſimi patris ille tex.lo-
quitur clare in patronis laicis,ad quos iure hęreditario deuenit
ius pa.per ſtirpes,& non per capita.& licet glo.in verbo patro-
nos.in §.& vt facilius, ſubiungat omnes, non tamen ſubiunxit
omnes,vt comprehendat patronos laicos & eccleſiaſticos: ſed
ſubiunxit omnes,intelligendo de omnibus patronis illius eccle
ſiæ,per iura,quæ allegat:quia in re communi &c. ergo omnes
debent conuenire ad illam concordiam:& cum poſtea ſubiun-
xit.in fi.§.quibus.debet intelligi.ſ.de quib. ſupra loquutus erat:
& ſic de laicis.ergo patet expreſſè iuriſlatorem diſtinxiſſe, cum
prætermiſerit patronos eccleſiaſticos,& ſolum fuerit loquutus
de patronis laicis. ¶Minime etiam militat alia ratio ibi poſita
per domi.Card.volentem illum tex.§.fi.ita ꝓcedere in patronis
eccleſiaſticis,ſicut in laicis ex identitate rationis, ſubuenire di-
uerſis votib.diſcordantium:& ideo tenet cum Stepha. contra
gloſſ.& Zenze.nam maxima diſcordia intricata,quæ allegaba-
tur per doct.oritur ex eo:quia ſuccedunt in iure patron.per ſtir-
pes,& nõ per capita:ſi enim ſuccederetur per capita, nulla eſſet
diſcordia:quia quilibet haberet vocem ſuam integram: & ſtare
tur vocibus maioris partis.Volunt enim omnes docto.antiqui
& moder.ibi,ꝙ ſi ſuccederetur per capita,nulla eſſet intricatio:
tunc ſic videamus,ſi ius pa.ſpectat ad perſonas eccleſiaſticas, an
habeant illud per capita,vel per ſtirpes:& dicendum eſt, ꝙ per
capita:nam aut illud ſpectabit particulari rectori eccleſiæ, aut
alicui collegio eccleſiaſtico.Si particulari rectori,clarum eſt ad
eum ſpectare per caput:ſi collegio,quilibet habet vocem ſuam
per capita in collegio.Et quod fiet per maiorem partẽ, habebit
locum.c.pe. de his,quę fi.à maior.par.cap. ¶Niſi diceremus ius
pa.fuiſſe alicuius laici,& pro parte deueniſſe ad aliquã eccleſiã
ex ſucceſſione vel aliquo alio titulo habili: & aliam partem re-
manſiſſe penes alios hæredes fundatoris.Quod euenire poteſt:
vt in c.vni.lib.vj & nos diximus. ſ.in j.par.j.lib.in j.q.prin. in vij.
& ix.articu.& in j.q.prin.huius partis.in iij.& v.arti.& tunc quã-
uis magis dignum trahat ad minus dignum:adeo ꝙ omnes cen
ſebuntur eccleſiaſtici,illud procedet in fauorabilib. Vnde ſi fa-
uorabilius eſt eos cenſeri laicos,etiam eccleſiaſtici cenſebuntur
laici ratione miſturę:& ideo de eo non poterit ſe impedire lega
tus à latere.quamuis ſi eſſem eccleſiaſtici ſolius,poſſet.c.dilect⁹.
de offi.lega.vt latè diximus.in d.j.q.princ.j.lib.in vj. artic.vbi po
ſuimus materiam miſture:& illa conſiderari iuxta fauorabilio-
rem caſum:ergo hoc caſu p̃roni eccleſiaſtici ſuccedentes cum
laicis in iure pa.non cenſebũtur eccleſiaſtici,ſed ſeculares, cum
rõ illius tex.ꝓcedat etiam.In reliquis aũt nulla eſt idẽtitas rõnis
vt Car.volebat.¶Hoc ſic p̃ſuppoſito & ſic tex. d.§.fi. loqui ſolũ
in laicis patronis non eſt dubium, ſi ſunt vnus vel omnes poſſe
remittere ſeu p̃ſentare ſub hac forma,præſento quem talis prę
ſentabit:ex quo hoc in illo tex.tractatur,& ex alijs ꝑ nos dedu-
ctis.ſ.in v.præce.articu.& hic ſit caſus illius articuli. ¶Non eſt
etiam dubium,vnum patronum ſiue ius pa.ſpectat ad eum ſo-
11 lum,ſiue ad plures,pro toto†iure pa. ſeu ꝓ portione ſua poſſe
p̃ſentare alternatiuè,non ꝙ hoc ꝓbetur in illo tex.§.fi.quia ille
tex.nõ loquitur in vno ſibi patrono,ſed in plurib.vt ſ.p̃miſim⁹.
ſed hoc ꝓbatur illa ratione.nam cum p̃ronus laicus poſſit varia
re,duos ſucceſſiuè p̃ſentando,accumulatiuè tamen.c. quod au
tem.& c.autem.& c.paſtoralis.hoc titu.& ep̃s habet inſtituere,
certo modo ſeruato,alias de ſuo ꝓuidebit primo:vt in d.c.paſto
ralis.quanto.magis poterit ſimul p̃ſentare alternatiuè iſtum vel
iſtum:& remittetur electio ep̃o: certè multo magis. Nec obſt.
c.ij.de elect.lib.vj.vbi ꝓhibetur alternatiua electio:quia ibi agit̃
de matrimonio ſp̃uali ꝯhendo de pręſenti. vbi requirit̃ purus
cõſenſus:in p̃ntatione autem de futuro, vbi poteſt cõſenſus al-
ternatiuus remiſſus in perſonam alterius interuenire,ibi vbi di-
xit Lap.in allega.lxxv.caſus talis eſt.poſt princ.iij.colum.fol.xx.
vij.¶Clarum eſt etiam plures patronos laicos poſſe pręſentare
quemlibet ſuum, & quemlibet ipſorum duos:quia videntur ac
cumulatiuè p̃ntare,& remittere electionem ep̃o.& hoc ꝓbatur
ex d.§.fi.& hic erit caſus.vj.articu.præceden. ¶Inſuper poterunt
laici compromittere p̃ſentationem:& hoc etiam poteſt ꝓbari
ex illo tex.§.fi.& hic erit caſus ꝓximi ſeptimi pręced.articu licet
hoc melius ꝓbetur,per c.caſum.& per ca.in cauſis.de elect.& ꝑ
c.ſi compromiſſarius.eodem titu.lib.vj.vt diximus ibidem in fi.
in verſi.vj.eſt aduertẽdum.per arg.à maiori.Nam ſi electio,mul
to magis & pręſentatio cõpromitti poteſt,vt ibi.¶Item, ſi plu-
res ſunt laici,& præſentant duos ſimul alternatiuè, vel plures,
ꝓcedet eorum p̃ſentatio.& hoc ꝓbatur in tex.d.§.fi.vbi reuera
plures erant patroni:& vt ſ.vidiſtis,in prin.pręſentis arti.omnes
docto.concludunt,ſiue patroni ſint plures,ſiue vnus laici, tamẽ
eos poſſe p̃ſentare alternatiuæ plures.& ita illum tex. intelligit
glo.ibi in verbo,pręſentare illum tex.habere locum in plurib.
patronis laicis vel clericis rõne p̃rimonij, non aũt in p̃ronis ec-
12 cleſiaſticis rõne eccleſiæ. ¶†Omne dubium ergo eſt,quid in
patronis eccleſiaſticis rõne eccleſiæ,an poſſint altero de p̃dictis
modis p̃ſentare,& p̃ſertim alternatiuè:& vt vidiſtis glo.Zenze.
& Matth.ibi volũt,ꝙ nõ:& hoc etiam tenet Phil.in d.c.inter cę-
tera.in vltim.col.ꝑ dictum Inn.& Abb.in c.cum autem. hoc tit.
volẽtium p̃ſentationem patronorum eccleſiaſticorum eſſe idẽ
cum electione:ſed in electione nõ ꝓcedit.c.ij.de ele.lib.vj.Ergo
nec in p̃ſentatione patronorũ eccleſiaſticorũ.¶Stepha.vero &
Card.quos ſequit̃ Roch.& vr̃ ſequi Pau.de cita.licet non firmat
pedes in locis.ſ.alleg.tenent ꝯrium.ſ.d.§.fi.habere locum ẽt in
patronis eccleſiaſticis.& dicit Roc.hoc in effectu ibi ſequi Ioã.
de Imo.& ipſe Roch.rñdet ad rõnem p̃dictam pręſentationem
eccleſiaſtici habere vim electionis,quo ad hoc,vt nõ poſſit à p̃-
ſentatione ſua variare,quemadmodum nec ab electione: quo
ad reliqua vero non:vt omnia.ſ.retulimus.¶Quid dicẽdum in
hac difficultate:diſtinguã caſus,vt clara habeatur intelligentia.
13 ¶†Et ſic dico primo etiam p̃ronum eccleſiaſticum poſſe p̃nta-
re hoc modo:Præſento quem talis p̃ntabit.& ſic dicta ſ.in v.ar-
ticu.ꝓcedere tam in p̃rono laico,quam in eccleſiaſtico, non ꝙ
de p̃rono laico ꝓbetur.in d.§.fi.ſed quia hæc eſt quædam dele-
gatio vel mãdatum de p̃ntando. quod fit per aliquem patro-
num alicui,velut ꝓcuratori,& fieri poteſt;vt in c.fi.de cõceſ. p̃-
ben.& diximus latè.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin. ꝑ totũ.&
ideo.in d.v.art.diximus in eo caſu habere locũ oĩa,quæ habent
locũ in ꝓcuratore,maximè quo ad reuocationem. Vel illud fit
ad inſtar cõpromiſſi,ꝙ fieri poteſt:vt diximus in ꝓxi.præce.arti.
¶Secũdo dico p̃ronos eccleſiaſticos poſſe præſentare quẽlibet
ſuum coram ep̃o ſeu inſtituere habẽte,vt ex illis eligi valeat vn⁹
ꝑ ep̃m & admitti:aduerte quia dixi quemlibet ſuum, & etiam
quemlibet plures:& dixi.ſ.in laico:quia in eo potui hoc dicere,
cum poſſit variare accumulatiuè tamen.d.c. quod autem. cum
autem.& paſtoralis.hoc tit.eccleſiaſticus vero non p̃ot: vt not.
in d.c.cum aũt.item laicum hoc agere poſſe, ꝓbatur.in d.§.fi.cle
ricum vero nõ,cum de eo non loquat̃ ille tex.vt ſ.diximus.Sed
ꝙ ſinguli patroni eccleſiaſtici p̃ntent ſingulum,poſſum⁹ dicere
hoc ꝓbari ex idẽtitate rõnis,non ex illa cã intricationis,quę ve
nit ex ſucceſſione ꝑ ſtirpes,cum illi habeant ius pa.ꝑ capita.vt ſ.
diximus.& ſic nõ illa rõne,vt vota cõcordent̃:vt dixit d.Car.ſed
ea rõne,vt citius non dico facili⁹ eccl̃iæ ꝓuideat̃.nã rõ vt facili⁹
eſt ſeparata à rõne,vt citius includit tñ in ſe rationẽ,vt citius in
laico:ergo eſt rõ,vt facilius & citius in clerico vero:in hoc tñ ca
ſu erit ſola rõ:vt citius quæ ex illo tex.comprehenſiue colligit̃,
vt mõ demõſtrauimus:& tunc ſuccedit reg.§.affinitatis.inſti.de
nup.& verbum,plures ꝑſonas.in d.§.fin. appoſitum in hoc caſu,
non verificat̃,vt quilibet poſſit p̃ntare plures , vt verificatur in
laico:ſed vt poſſint p̃ntari plures à plurib.patronis quẽlibet prę
ſentando ſuum:quia hoc modo non dicentur ipſi patroni eccle
ſiaſtici variare.& in hoc caſu poſſet ſaluari Car. licet vera nõ ita
loquatur,vt ex eius verbis patet: & ita eum intellexi & tenui in
14 hoc caſu.ſ.in vj.præce.artic. ¶†Tertio poſſumus conſiderare
caſum:puta quia patroni eccleſiaſtici compromitterẽt p̃ntatio-
nem:& in hoc non eſt dubium iſtud ꝑ eos fieri poſſe,cum & ele
ctores compromittere poſſint electionem.c.cauſam.& c.in cau
ſis.de elect.& c.ſi compromiſſarius.eo.titul.libr.vj.& an ꝓbetur
ex d.§.fi.dic vt diximus ꝓximè in laicis,& etiam in pręced.artic.
illum tex.aliqualiter hoc ꝓbare,pręſertim iuncta glo. in verbo
patronos.in §.& vt facilius.quæ vult omnes debere conuenire:
quia in re communi &c.nam vnius ꝯdictio annullaret compro
miſſum:vt diximus in proxi.pręced.quæſt.princ.in xvij. articul.
13 ¶†Quarto poſſumus conſiderare caſum,ſi patroni eccleſiaſti-
ci vellent p̃ntare plures alternatiuè:& hic eſt terminus articuli
noſtri.& hoc poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo,ſi ius
pa.ſpectaret ad vnum patronum eccleſiaſticum,& non eſt du-
bium,hunc caſum non comprehendi.in d.§.fi.quia ille tex.non
loquitur in vno patrono habente ius pat.& pręſentante: ſed in
plurib.inſimul ius pa.habentib.& p̃ſentãtib.& ſupra demonſtra

uimus clare.Sed an vnus patronus eccleſiaſticus poſſit alterna-
tiuè prçſentare,ſtatim ꝓximè dicemus: ſufficit nunc dicere de
illo caſu illum tex.non loqui. ¶Si vero fuerint plures patroni
eccleſiaſtici:puta,quia plures eccleſię,quælibet ex cā ſua hēt ius
pa.in alia eccleſia,& rectores illarū poterūt,quilibet ſuū pñtare
vt ꝓxime diximus in ſcđo caſu.ſed ſi eſſent plures,non vt ſingu
li,ſed vt vniuerſi:quia ius pa.ſpectaret ad collegiū : qđ collegiū
eſſet diuiſum in duas partes:qa vna pars,puta medietas , vellet
pñtare vnū:& altera medietas alterū:& tūc cēſerenť duo colle-
gia,& iō poſſent duos pñtare,vel pure quilibet ſuū,& eſſent at-
tēdenda maiora merita pñtatorū,vel in elect,dr̃.Aut cōuenirēt,
vt alternatiuè fieret pñtatio:qa dicerēt,nos pñtamꝰ hūc,& alij
dicerēt:& nos iſtū,īſtituas quē velis:& iſta nō eſſet vera alterna
tiua,& eſſet quaſi idem caſus cū ſcđo s̃.poſito:& ꝓcederet hæc
pñtatio,vt ibi cōcluſimus.& ꝓbareť hoc ex.d.§.fi.ex illa rōne,vt
citius ꝓuideať eccleſiæ.¶Si vero ambe partes dicerēt,tanq̃ oēs,
& nō ſeparatim,qa ſumus in diſcordia in iſtis duob.pñtandis,p̃-
ſentamus iſtū vel iſtū,inſtituas quē velis ex quo oēs hñtur pro
vna pſona:nā collegiū vnā repñtat pſonā fictā.c. ea noſcit.de
his quę fi.à prę.la.& dixit Car.poſt Lap.in d.§.fi.in iij.q.videretur
dubitandū:qa hæc fit à pſona,dicereť variare hoc caſu:& tñ in-
ſpecta origine cēſebiť idē,ac ſi fuiſſent duo collegia:& ideo dicē
dum,vt in p̃ced.mēbro & in ſeq.caſu.¶Si vero ius pa.ſpectaret
16 ad duo collegia:qa †cēſerenť duæ pſonæ fictæ:& habebit locū,
ꝙ ꝓximè diximus,vt poſſit quodlibet collegiū ſuum præſenta-
re.& licet do.Car.poſt Lap.in d.§.fi.in iii.q.ſimpľr ita concludat
Tñ ergo diſtinguerē in duabus perſonis eccleſiaſticis illum tex.
habere locū,nō ſolū,vt quælibet ipſarū poſſit pñtare ſuum:ſed
ēt vt quęlibet poſſit pñtare duos,vt diximus.s̃.in laicis. ¶In col
legijs vero eccleſiaſticis,dico illum tex.hr̃e locum,non ſolū, vt
quælibet ipſarū poſſit pñtare duos:vt diximus.s̃.in laicis. ¶In
collegijs vero eccleſiaſticis dico illū tex.hr̃e locū ex rōne ipſius.
ſ.vt citius ꝓuideať eccl̃iæ:vt qđlibet collegiū poſſit pñtare ſuū:
nō aūt,vt qđlibet collegiū poſſit pñtare duos:quia induceretur
variatio.quæ eſt ꝓhibita cuilibet p̃rono eccleſiaſtico.c.cū aūt.
hoc ti.& ſic cuilibet collegio cū repñtet vnā pſonā.d.c.ea noſci
17 tur.de his,q̃ fi.à p̃la.¶†Reſtat igiť difficultas oīs in hoc,an p̃ro-
nus eccleſiaſticus ſiue habēs pſonā verā,puta Petrus , ſiue fictā,
puta collegiū,poſſit pñtare alternatiuè,hoc mō , videlicet quia
Petrus ſeu maior pars collegij eccleſiaſtici diceret hñti inſtitue
re,pñto talem vel talē:inſtituas quē velis:& tūc eſt aduertēdum
nam aut ſubiūgit illa verba,& debent ſubintelligi:qa alias eſſet
incerta pñtatio:& nō ſubſiſteret:& iō dicemus omnino illā cer
tā,ſed alternatiuam:quia vere voluit alterū de duob. eſſe pñta-
tum:& ideo illum,quē inſtitutor inſtituet. ¶Hac declaratione
facta r̃ndeo difficultati & dico opiniones eſſe ꝯrias:vt s̃.vidiſtis.
& opi.glo.& Zenzelini fulciri optima rōne:quia negari nō pōt
patronum eccleſiaſticum pñtando duos,licet alternatiuè varia
18 re tñ.¶Et ex hoc infero ſolutionem.do.Roc.datā ad illud†mo
tiuum,pñtationē eccleſiaſtici patroni habere vim electionis,ꝙ
illud ꝓcedit,quo ad hoc,vt nō poſſit variare. nā quo ad reliqua
eſſe malā,quia in hoc eſt pñtatus & difficultas : ex quo nil aliud
eſt duos alternatiuè præſentare,niſi variando accumulare.¶Et
iō dato,ꝙ pñtatio eccleſiaſtici p̃roni nō eſſet vera electio,cum
non ſit,qa ꝑ electionē ꝯhitur mr̃imoniū ſpūale,per verba de p̃-
ſenti,ꝑ pñtionem vero ꝑ verba de futuro:vt ſæpe. s̃.diximus.tñ
ſufficit nobis illa fundamētalis rō,pñtationē de duob. ſimul fa-
ctam,licet alternatiuā,eſſe variationem accumulatiuā:qa varia
19 tio accumulatiua†pt̃ fieri,& ſimul vnico cōtextu,& ſeparatim
ſucceſſiuè:vt clarè dixit gl.in verbo pñtare.in d. §.fi.ꝑ quā rōnē
moueť ad tenendā hanc opinionē.Idē eñ eſt duos inſimul pñ-
tare accumulatiuè,& duos ſimul pñtare altenatiuè:qa oīno in
vtroq; caſu ep̃s inſtituet quē ſibi videbiť.¶Et ſi diceret in alter
natiua, habet liberā electionē ep̃s in variatione accumulatiua,
nō;quia ſi ſine cā nō inſtituit primū, tenebiť de ſuo ꝓuidere , vt
in c.paſtoralis.hoc titu.r̃ndetur illud habere locū in variatione
accumulatiuè facta ſucceſſiuè:qa in ea eſt dare primū & fm:ſed
in illa facta vnico cōtextu,nō eſt dare primū,& ſcđm:ſicut non
eſt dare in alternatiua.Ergo idem eſt variatio accumulatiua vni
co cōtextu facta:& pñtatio alternatiua,cū fiat vnico contextu,
& ècōtra:ſed variatio ꝓhibita eſt p̃ronis eccleſiaſticis. Ergo &
alternatiua pñtatio:cum igiť hæc rō ſit viua,& rōnes Card.ſint
mortuæ:vt s̃.diximus.ꝯcludēdum eſt cū Zenze.Matth.gloſ.Io.
An.iuris canonici luminis,& do.Fely.eiuſdem iuris illuſtratoris
ꝯ do.Car.Imo.& Roch. & ſic patronos eccleſiaſticos nō poſſe
duos alternatiuè pñtare.¶Dicerē bñ vnū,qđ puto veriſſimum
& in hoc poſſet ſaluari ꝯria opinio:nā nos.s̃.in j.part.huius ſcđi
lib.in x.q.prin.in iiij.art.concluſimus,ꝙ quamuis p̃roni pñtent
indignū ignorāter vel non idoneum quo q̄uo poſſint iterū pñ-
tare hoc ꝓcedit:vt etiam in ꝓxi.præced.arti.diximus, ſi ſupereſt
de tempore dato à iure ad pñtandum, ſed ſi non ſupereſt : qa ſe
arctarūt ad fi.illius temporis,quamuis ex pñtatione ꝑ eos facta
de non idoneo,vel de indigno ignoranter, ex quo nō eſt culpa,
non priuentur iterum pñtare:tñ illud debet intelligi, ſi ſupereſt
de tpe:ſed ſi non ſupeſt,licet nō priuentur ex illa culpa : priuanť
tñ ex culpa negligentiæ.Et iō cōſiderarē,ꝙ ſi eſſet caſus,qa p̃ro
ni eccleſiaſtici vellent pñtare aliquē,& dubitarent de indignita
te vel nō idoneitate illius,& ne illa manifeſtaretur.in fi. termini
ad pñtandum,adeo,vt ea poſtmodum declarata nō ſupeſſet de
tpe,eos poſſe pñtare:hoc modo nos pñtamus Titium:& ſi for-
tè reperiretur indignus,vel nō idoneus,pñtamus Ioannem : nā
hoc modo ꝓcederet pñtatio:licet re vera hęc pñtatio nō eſſet
alternatiua ꝓpriè,ſed conditionalis & ſucceſſiua:cōditionalis,
quia dubitabant de meritis primi pñtati.Succeſſiua,quia qđ po
terāt facere ſi ſupfuiſſet tp̃s,facit ex nunc ſucceſſiuè , ſi tp̃s non
ſupereſſet.¶Poſſet & alio mō alternatiua ꝓcedere:puta ſi p̃ro-
nus eccleſiaſticus nō pñtaret:ſed limitatam daret ptātem alicui
vt pñtet talē vel talem:quia non poſſet p̃ſentare alios, niſi vnū
ex eis eligere,& illum pñtare:per ea quæ dicunt doct.in c. fi.de
conceſ.pręb.nota iſta:quia vera & intacta.& per ſcribentes ſuꝑ
d.§.fi.cle.plure:.hoc ti.nunquam conſiderata,& faceret magnū
honorem alicui publicè legenti.d.§.reliqua circa illum tex. vi-
de in ſeq. arti.

¶Nonus articulus iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Conditio nihil ponit in eſſe.*
2 *Electio conditionalis,cui que ineſt conditio,an valeat.*
3 *Præſentatio incerta & obſcura an valeat.*
4 *Præſentatio conditionalis,incerta,dubia,& obſcura valet, dummodo condi-
tio purificetur,& dubietas verificetur,& obſcuritas clarificetur intra tem
pus datum ad præſentandum.Quod locum habet tam in patrono laici, quā
eccleſiaſtico.& nu.6 & 7.*
5 *In præſentatione contrahitur matrimonium ſpirituale de futuro.*

Et ex Prædictis oriť. ix. arti.an p̃ronus poſſit pñtare ſub
cōditione.& Lap. in d. alle. viij. fol. iij. vr̃ ſentire , ꝙ
ſic,dum dicit.c.ij.de elec.lib.vj.nō hr̃e locum in pñtatione.hoc
idē vr̃ ſentire Gemy. in d. c. ij. in prin. in verſi. oppone ſecūdo.
¶Roch. in hoc tract. in verbo , honorificū. in viij. q. quęrit de
hoc & dicit ſe credere ꝯriū:qa p̃ronus debeat realr̃ p̃ſentare in-
fra tp̃s à iure ſtatutū. ita decidūt Io. an. & Abb. in c. fi. hoc tit.
inde dicūt nō ſufficere p̃ronū dicere infra dictū tp̃s , eligo talē
in pñtan.qa tp̃s eſt datū ad p̃ſentādū, non aūt ad eligendū p̃ſen
tan.c.ij.hoc tit. lib. vj. de quo nos diximus. s̃. in fi.j. p̃ced. arti.
1 ¶†Adducit ēt pro hoc facere,qa cōditio nihil ponit in eſſe.l.j.
ff.de cōdi.& demō.& declarat gl.in rub.illius tit. ¶ Adducit ēt,
qa ꝓcedit eadē rō in p̃ſentatione,q̃ in electione,igiť &c.¶Non
obſtāt mō,dicit ipſe,autoritates p̃allegate. ſ.Lap. & Gemy. qa
ſe fundāt ſuꝑ cle.fi.in fi.qa non loquiť,qñ ꝯditionalr̃ fit pñtatio
ſed qñ alternatiuè:ſed diuerſa rō.Igiť &c.& ita reſidet ibi Roch.
¶ Tu aduerte Domi. in d. lib. ij. in ij.op. de elec. lib. vj. oppo-
nere cōtra illū tex.volētē electionē ꝯditionalē alternatiuā ſeu
incertā nō tenere d. text.cle.plures.§.fi. & ſic eū intellexiſſe illū
tex.loquentē de p̃ſentatione,nō ſolū,qñ ſit alternatiua,ſed etiā
qñ ſit ꝯditionalis & incerta.Roch. vero vt s̃. retulimus illū tex.
ſolū loqui in alternatiua,nō aūt cōditionali incerta ſeu obſcura
2 vt p̃ſupponit Domi. in d. oppo.¶†Quid dicendū in hoc dico
attētis his, q̃ doc.volūt in d.c.ij.de elec.lib. vj. ſi cōditio eſt,quæ
inſit ī electiōe,tenet electio cū dicta ꝯditiōe:ergo multo magis
& pñtatio:& in hoc nō eſt dubiū.¶Si vero non ineſt, ſed eſt ab
extra:puta pñto talē,ſi talis voluerit, vel quē talis pñtabit:& te
nebit hmōi prçſentatio:ſi ille talis infra tp̃s datū ad prçſentādū,
declarauerit volūtatē ſuā,vel præſentauerit,al̃s non:vt diximus
ſupra in v.arti.& idem in cōpromiſſarijs,ſi facta fuerit p̃ſentatio
de tali,quē cōpromiſſarius p̃ſentauerit:qa cōpromiſſarius infra
tēpus datū ad p̃ſentandū præſentare dēt:al̃s deuolutio fit ad or-
dinariū:vt diximus.s̃.in vij.præced. arti. in verſi. ſcđo eſt aduer
tendum. ¶ Verū ſi cōditio eſſet purificāda ꝑ hñtē inſtituere &
nō extraneū puta qa p̃ronus p̃ſentauerit plures& voluerit illū
inſtitui,quē elegerit hñs inſtituere : & cū hæc ꝯditio ſit purificā
da ꝑ habentē inſtituere,nihil eſt,qđ īputeť p̃rono,ꝓut eſt ī caſu
3 d.§.fi.d.cle. plures. ¶De†incerta & obſcura p̃ſentatione idem
dicēdū.ſ.illā ꝓcedere , dūmodo infra tēpus datū à iure ad p̃ſen-
tandū certificeť,vel fiet clara,per clara verba vel per aliā extrin-
ſecam certificationē:vt in caſib.poſitis ſupra,videlicet.in fi. pri-
mi arti.de p̃rono,qui dixit,volo pñtare & in iij.arti.de p̃rono,q
dixit,p̃ſento Titium:& non dixerit,cui:vel,præſento tibi ep̃e,&
nō dixerit quē:vel,prçſento Titium tibi ep̃e,& non dixit in qua
eccleſia,de quib.ibi latè diximus.& in iiij.art.de p̃rono,qui dixit
præſento Titium,ſine cognomine,cum plures eſſent Titij:oēs
enim

enim iſte ſunt p̄ntationes incerte:& tamen ſi certificētur & de-
clarentur infra tempus datum à iure ad pręſentandum,ꝓcedēt
4 iſte p̄ntationes,vt ibi diximus.¶†Cōclude ergo præſentationē
condōnalē,incertā,dubiam,& obſcurā ꝓcedere, dummō infra
tp̄s datum ad p̄ntandum,cōditio purificetur incertitudo,& du-
bietas certificet̃:& obſcuritas clarificet̃.¶Et rō eſt,quia in p̄nta-
5 tione†ꝯhitur matrimonium ſp̄ūale de futuro:vt ſepius dixim⁹.
& vult Lap.in ſæpe allegata alle.lxxv.caſus talis eſt,poſt prin.iij.
col.fo.xxvij.Sufficit ergo eſſe puram & certam in fi.tp̄is dati ad
p̄ntandū:cum ipſa ſponſalia habeant tranſire in matrimonium
ſp̄ūale de p̄nti.ſ.per inſtōnem,quæ ſequi habet.in electione ve-
ro eſt ſecus:quia in ea ꝯhitur matrimonium de p̄ſenti: vt ibidē
Lap.de elect.cū inter.& c.qm̄.vt lit.non cōteſt. & ideo à princi-
pio electio debet eſſe pura & certa.¶Dicerem tm̄ vnū,qđ colli
gitur ex.d.cle.plures.§.fi.vt ſi cōditio vel incertitudo veniet pu
rificanda vel certificanda ꝑ habentē inſtituere: vt in caſu illius
tex.in quo patroni plures p̄ntabant,& erat inſtituendus quē ele
gerat ep̄s,q̃uis habēs inſtituere,purificet cōditionem:vel certifi
cet certitudinē p̄ntationis extra tp̄s, ſatis eſt p̄ronos p̄ntaſſe in-
fra tp̄s:& remiſiſſe purificationem & certitudinē in poſſe habē-
tis inſtituere:vt patet ex illo tex.in verbo,ep̄m.iuncta glo.fin.&
ratio eſt,quia incontinenti facta tali remiſſione in poſſę haben-
tis inſtituere, ſtatim dicetur purificata,& certa p̄ſentatio,& ſic
facta infra tempus datum à iure.¶Remanet tm̄ difficultas,a prę
dicta procedant tam in p̄rono laico', quā in eccleſiaſtico: & de
laico clarum eſt,p̄dicta omnia in eo ꝓcedere,cum tex.d.cle.plu
res.de eo loquatur:vt diximus in proxim.præceden.articu.latè.
6 ¶†Dubium igit̃ remaneret in p̄rono eccleſiaſtico,|& ꝑ autori-
tatem Inn.& Abb.in c.cū autem.hoc titu.volentium p̄ntationē
p̄roni eccleſiaſtici habere vim electionis, eſſet dicendū p̄dicta
in eo non ꝓcedere,cum non ꝓcedant in elect.vt in c.ij.de elect.
lib.vj.¶Tm̄ ego tenerem oppoſitum, dummō p̄ronus eccleſia-
ſticus non præſentet plures,niſi vnum:quia licet eius pręſenta-
tio cōditionalis vel incerta,vt in exēplis.s̃.poſitis,ſi conditio pu
rificat̃,& incertitudo certificet̃,& obſcuritas clarificet̃. j̃. temp⁹
datum à iure,vel eſt remiſſa in poſſe habētis inſtituere, ꝓcedet
p̄ntatio:qa vt s̃.diximus,ꝑ ea nō ꝯhitur m̄rimonium ſp̄ūale de
p̄nti,vt in electione,ſed de futuro:& iō ſec⁹ in electione, quam
pręſentatione ēt eccleſiaſtici patroni:& hoc non colligitur ex
verbis.d.§.fi.Nec ex exp̄ſſa rōne in eo,vt facilius eccleſię ꝓui-
deat̃.ſed ex rōne cōprehēſa in ipſa rōne exp̄ſſa.ſ.vt citius eccle-
ſiæ ꝓuideat̃,vt p̄dictas rōnes declarauimus in proxi.p̄ced.art.in
ver.dico p̄ronos.¶Nō ob.mō ꝯrium ꝓximè formatū,p̄ntatio-
nem eccleſiaſtici p̄roni hr̄e vim electionis:quia vt dixit Roc.in
in d.verbo,honorificum.ix.q.in ver.quarta ſuboritur qō, illud
ꝓcedit,quo ad hoc,ne poſſit patronus eccleſiaſticus variare,ſi-
cut nec electores variant:nō aūt quo ad reliqua:& ſic vt per il-
lam ꝯhatur m̄rimonium ſp̄ūale de p̄nti. & in hoc hæc ſolutio
Roch.quadrat,nō aūt in caſu,quo ipſe illā dedit:quia ibi ſumus
ēt in variatione,ex quo p̄ntare duos quāuis alternatiuè variatio
dr̃:vt probauimus in proxi.p̄ced.articu.in ver.& ex hoc infero.
7 ¶†Dic tm̄ p̄ronū ēt eccleſiaſticū poſſe p̄ſentare duos,hoc mō.
ſ.condōnaliter & ſucceſſiuè,pro ei⁹ ſecuritate,vt euitet lapſum
tp̄is dati ad p̄ntandum:puta,p̄ſento Titium,& ſi fuerit indignus
vel nō idoneus,p̄ſento Ioannē:nā primæ cōditiones inſunt: &
ſucceſſiuè fit p̄ntatio de Ioāne,caſu quo dictæ cōditiones appa
rerēt:vt diximus in proxi.p̄ced.arti.verſus fi.in ver. dicerē bene
vnū,quāuis ibi dicta melius hic caderent.& ideo ſint pro repeti
tis:& hæc ſufficiant pro intelligentia.d.§.fina.d. clement. plures
hoc titulo.

¶Decimus arti.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentans an & quando debeat vti verbo numeri ſingularis. Et quid in eligentibus. Quid in compromiſſarijs tam compromittentium, quam patronorum præſentantium.*
2 *Formula prouidendi de epiſcopo vel paſtore.*
3 *Literæ apoſtolicæ falſæ habentur,ſi papa vtatur in perſona ſua ſingulari numero,& in perſona aliorum,plurali.*

Succeſsiuè Circa modum faciendæ p̄ſentationis dubi-
1 tat̃.x.†an patronus p̄ſentans debeat vti ver-
bo ſingul̃is numeri:videlicet p̄nto,vel pluralis numeri:videlicet
p̄ntamus. hūc articulū in ſpecie,nō inueni tactū.dicit tm̄ tex. in
c.in geneſi.ꝙ electione cōpromiſſa & facta cōcluſione de p̄ſo-
na habili inter cōpromiſſarios,debēt ipſi redire ad cap̄lm:& vn⁹
eorum electionē ꝓnuntiare ꝑ verba ſingularis numeri:puta,eli-
go.non per verbū pluralis numeri:puta, eligimus: alias electio
eſſet nulla.ſm̄ Spe.in ti.de elect.§.ij.ſc̄da col.& no.in ca.ſicut.eo.
ti.lib.vj.& in c.cū ab vno.de re iud.eo.lib.ſequit̃ p̄dicta Firma.in
tract.de ep̄o.in j.par.iij.lib.in xlix.q.& ibidē.in 50.q.dicit formā
2 verborum†arbitri eſſe,ꝓuideo de Titio in ep̄m & paſtorem ec
cleſiæ:per c.quia pp.ibi prouideāt ibi de elect.vel debet dicere,
eligo ſm̄ Spe.vbi ꝓximè.& ſic in plurali numero. & ibidē. in lij.
q.dicit in electiōe ꝑ inſpirationem quēlibet canonicū poſſe di-
cere,eligo vel eligimus,& ſic nō referre,an in ſingulari vel plu
rali numero loquat̃:vt ꝑ Spe.in d.titu.de elect.§.fi.in fi.ſecus qm̄
fit electio ꝑ cōpromiſſum vel per ſcrutinium.c. cū ab vno. cum
glo.de re iudi.in vj.& in c.ſicut.de elect.eod.lib.& hoc idem de
ſcrutinio dixit ipſe Firma.in d.j.par.in iij.q.in ver.poſtea vero.&
apertius ibidem.in x.q.dicit ſcrutatorem publicantē electionē,
debere vti verbo ſingularis numeri,per iura prædicta.¶Ex qui-
bus poſſumus concludere,ꝙ cum in p̄ntatione nō ſeruetur for
ma ſcrutinij,nec c.quia pp.de elect.vt diximus in proxi. p̄ced.q.
prin.in xviij.art. non eſſe curandum de illa forma,dicerē bn̄, ꝙ
ſi de facto obſeruarēt ſcrutinium patroni , vel cōpromitterent
præſentationē,quod facere poſſunt:vt diximus in proxi.p̄cedē.
vij.art.vn⁹ ipſorū deberet publicare ſcrutiniū,vel cōpromiſſum
& vti verbo ſingularis numeri:qa ex quo elegerūt tales vias,qđ
eīm potuerūt,noluerūt ergo adimpleant,qđ ceperūt:iuxta not.
in c.qm̄ Abb.de off.deleg.ſi vero nullā illarū viarū elegerunt, ſ.
nec ſcrutinij nec cōpromiſſi dicerē nō eſſe vim in hoc an loquā
tur ꝑ verba ſingularis numeri,vel pluralis,prout hoc nō cōſide
rat̃,cum electio fit per inſpirationem,vt proximè diximus,dico
bene vnū,ꝙ ſi plures ſunt patroni p̄ſentantes vnico cōtextu, vt
appareat oēs eos p̄ſentaſſe,debere loqui ſub plurali numero, ni
ſi oēs dediſſent vocem vni:quia tunc ille poſſet dicere, nomine
meo,& alius p̄ſento talem. ¶Si vero eſt vnus patronus p̄ntan-
dus,pōt dicere in ſingul̃i,vel plurali numero,p̄nto vel p̄ntamus
& iſtis verbis vti pōt vnus canonicus in electione ꝑ inſpiratio-
nem:iuxta doct.Spe.in ti.de elect. §.fi.in prin. quā ſequit̃ Firma.
in d.lij.q.nam ex humilitate vnus poſſet loqui in plurali nume-
ro:vt faciebat ſanctus Gregorius papa,vt dicit gl.in verbo, plu-
rali.in c.quā graui.de crimi.falſi.vbi eſt tex.diſponens l̃ras apo-
3 ſtolicas†eſſe falſas,ſi papa vtatur in ꝑſona ſua ſingul̃i numero,
& in ꝑſona aliorū plurali.vide ibi doct.de hoc,quia nō eſt vis in
caſu noſtro:vt s̃.diximus.Sufficit eīm ex verbis pręſentātis elici
mentem præſentātis eſſe,ſe velle p̄ſentare:vt diximus in primo
cum trib.ſeq.art.proximè pręcedentibus.

¶Vndecimus artic.iij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio quibus verbis fieri debeat.*
2 *Præſentationis formula.*
3 *Præſentationis formula, & verborum eius declaratio. & numero. 4 & 6.*
5 *Ius patro. vere non poſſidetur.*
7 *Ius patro. difficilis eſt probationis.*
8 *Ius patro. locum habet in capella,altari,& huiuſmodi. Et in quibus præterea,nu.9.*

Ex omnibus Pręceden.ſequit̃ ſp̄ālis deciſio.xj.artic.
1 †qui,eſt quibus verbis præſentatio fie
ri debeat per patronū.Et Gaye.in d.repe.c.fi.de electio.lib.vj.in
xlvj.col.quęrit de forma,& mō p̄ntandi:& dicit patronū debere
accedere,cum præſentando,ad ep̄m,& illum p̄ntare:vt no. xvj.
q.vij pię mētis.& ꝓſequit̃ modum p̄ntationis actualis,quę fit ꝑ
p̄ronum,vel ꝑ inſtr̄m,ſeu ꝑ l̃ras.de quib.dicemus.in iiij.ꝓxi.ſeq.
q.prin.¶Pau.de cit.vero in hoc tract.in vj.par.in xxxv.q.quęrit,
qūo p̄ntans formet p̄ntationem ſuā coram ep̄o vel alio ordina
rio ꝓ p̄ntato admittēdo:vel ſi plures ſunt p̄roni,qūo formabūt
p̄ntationem ſuā ordinario petēte ꝑ eos p̄ntatū admitti:vt inſti.
& r̄ndet licet ex.c.p̄terea.& ex c.fi.poſſit colligi forma.Tm̄ dicit
ipſe,vt ibi,collecta habeat̃ materia de oībus ad ius pa.ſpectātib.
dat hāc formā ſm̄ Spe.in hoc ti.in verbo,ſuperiori aūt. Nos Pe-
trus Lābertinus & Ioānes de bonis miro nobiles Trañ.p̄roni ta
lis eccleſiæ,capellæ,vel altaris mō vacātis cōcorditer,& cōiter
rep̄ntamus vobis Frāciſco ep̄o dominū Cęſarē Lābertinū cleri
cum ad curam,vel rectoriam eccleſiæ p̄libatæ,vel ad capellaniā
talis altaris,virū vtique honeſtū,l̃ratū,& de legitimo matrimo-
nio natū,iura eccleſiæ,capellaniæ, vel altaris,defendere ſcientē
& valentem:petentes ipſum in eccleſia vel capellania ſeu bn̄fi-
cio inſtitui:& ſibi per vos curam eiuſdē eccleſię ꝯcedi.¶Et ſub
dit Pau.eandem formā ſenſiſſe Abb.in c.fi. hoc tit. ¶Certè hęc
forma eſt bona:q̃ re vera fuit Spe.vt s̃.diximus. ſed in vno mihi
nō placet:ex quo in illa dr̃,rep̄ſentamus:qa debuiſſet dicere,p̄n
tamus:vt ſatis diximus.s̃.in j.præced.arti.patronos verè præſen
tare & nō repræſentare,niſi in certis caſib.vt ibi,alieni à mera p̄-
ſentatione.¶Do.Roch.vero in hoc tract.in verbo,honorificū.
in xliij.q.ponit formā p̄ſentationis in practica,ſm̄ doct. & p̄ſer-
tim Abb.in c.fi.hoc titu. vt p̄ronus in pręſentationis actu dicat,
hunc clericum elegi vobis, domino ep̄o præſentandum. & ſic

pñto eum:& peto illũ ꝑ vos inſtitui,vt ſimilr nos eorũ dicta re-
tulimus.ſ.in j.prçce.arti.¶Tu vero vt habeas hãc materiã clare
dicas in electione eſſe formã,de qua ꝑ tex.& doct.& præſertim
Abb.in c.qa pp.in vlti.& pe.col.ſui principij.de ele. q̃ quidẽ for
ma in pñtatione nõ ſeruat̃:vt dixim⁹.in ij.præce.q.prin. in xviij.
arti.¶In pñtatione vero nulla eſt data forma, vt pulchrè dicit
Lap.in fol.xxvij.allega.lxxv.caſus talis eſt.ante fi.ij.col.& idem
Lap.fo.3.alle.viij.& dicit ẽt Card in cle.fi.§.fin.hoc ti.in prin. &
nos diximus.in d.xviij.art.ſed quadã pulchra cõpoſitione. quæ
2 habet†cõprehẽdere oĩa ſubſtãtialia in pñtatione reqſita,& nõ
ſubſtãtialia:ſed facentia ꝓ cautela pñtantium,& p̃ſentati,ſic fir-
marem libellũ ſeu actũ pñtationis in plurib.p̃ronis,q tñ reduci
3 p̃t ad vnicum p̃ronũ.¶†Nos Petrus Lãbertinus.I.V.D.& Fran.
de bonis miro laici,nobiles Trañ.p̃roni ſeu in quaſi poſ.iuris pa.
ſeu pñtandi exiſtẽtes eccleſiæ ſcẽ.M.de cara de bonis miro,ſitis
intus trañ in tali loco,nõ collegiatæ mõ vacãtis ꝑ mortẽ quõ-
dã do.Iacobi de ſifola vltimi & immediati rectoris illius, extra
Romanã curiã defuncti,cõcorditer & cõiter elegim⁹ pñtan. &
pñtamus hodie,qui eſt dies talis pñtis mẽſis p̃ſentis anni : & ſic
infra quadrimeſtre à iure p̃ronis laicis ad p̃ſentãdũ,ꝯceſſum vo
bis dño Nicolao de niconitijs gñali vica.reuerẽ.d.Io.caſtelle ar
chiep̃i trañ.&c.reuerẽdũ.I.V.D.d.Cęſa.Lãberti.clericũ ciuitatis
Trani:& de linea fundatorũ ad rectoriã curã,regimẽ, & admini
ſtrationẽ eccleſię prælibate,virũ vtiq; honeſtũ,literatũ,& de le-
gitimo mr̃imonio natũ,iura eccl̃ię defendere ſciẽtẽ, & valẽtẽ,
idoneũ ad dictũ beneficiũ,& maiora,p̃ſentẽ,corã vobis exiſten
tẽ.Vel ſi eſt abſens,dominatiõi veſtre bene notũ:petẽtes ipſum
in dicta eccl̃ia inſtitui:& ſibi ꝑ vos curam & regimẽ illi⁹ in ſpũa-
lib.& tp̃alib.ſalubriter in domino gubernãdã cõmitti:ne animę
fundatorũ & eccl̃ia debitis ſuffragijs ex diuturna vacationẽ, q̃
vt plurimũ ſolet eẽ eccleſijs dãnoſa,defraudẽtur.Et poterit ad-
di,requirẽtes actuariũ de p̃miſſis fieri actũ publicũ ꝓ ꝯſeruatio-
ne iuriũ p̃ſentantiũ,& cautela p̃ſentati.¶†Et vt hæc mea formu
la ex oĩb⁹ ꝯſter ꝓcedere,declaro eã ꝑ ſingula verba.¶Dixi,nos
Petrus Lãbertinus & Frãciſcus de bonis miro:& ſic poſui noĩa
& cognomina p̃ronorũ:vt fiat certitudo p̃ſentãtiũ:arg.eorũ, q̃
diximus.ſ.in iiij.p̃ced.art.¶Dixi laici,vt oſtẽdat̃ eos hr̃e quadri
meſtre.c.vnico.hoc ti.lib.vj.& dixim⁹ latè.ſ. in j.p̃ce.q.prin.in j.
arti.& alia facere,q̃ laici facere poſſunt,& nõ eccl̃iaſtici:vt in di
ſcurſu.¶Dixi p̃roni,vt oſtẽdat̃ eos,vel ipſi.à quib. cãm habent,
deduxiſſe eccleſiã illã de nõ eſſe ad eſſe:& ex hoc appellari p̃ro-
nos,vt diximus.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in ij.ar.& in ij. q. prin.in j.
art.& ſic eos vel eorũ anteceſſores acquiſiuiſſe ius pa.in dicta ec
cleſia verè ex illis trib.cauſis.ſ.fundatione,ꝯſtructione, & dota-
tione:cũ ꝯſenſu ep̃i:vt in d.ij.q.prin.in ij.& iij.art.vel ſaltẽ p̃ſum
ptiuè:qa nõ ꝯſtat de p̃dictis:ſed mediãte longa p̃ſcriptione p̃ſu-
mit̃ eorũ anteceſſores p̃dicta feciſſe,vel alterũ p̃dictorũ:vt dixi-
mus.ſ.in d.j.par.j.lib.in x.q.prin.in v. arti.& q̃ q̃libet ipſarũ cãrũ
ſufficiat,diximus.in j.art.d.j.q.prin.in diffinitione iuris pa.& ibi-
5 dem.in iij.q.prin.in j.art.& plurib.ſeq.¶Dixi,ſeu† in quaſi poſſ.
iuris pa.ſ.exiſtẽtes,vt poſtea ſubijcit̃:qa ius pa.vere nõ poſſidet̃,
cũ ſit ius incorporale,ſed quaſi poſſidet̃:vt dixim⁹.in j.par.huius
ſecũdi lib.in iij.q.prin.in xxiiij.& vlt.art.& addidimus ipſos p̃ſen
tãtes eſſe in quaſi poſ.iuris pa.qa nõ ſolũ veri p̃roni,ſed ẽt exiſtẽ
tes in quaſi poſ.iuris pa.poſſunt p̃ſentare,& debẽt admitti.c.cõ
ſultationib.hoc ti.& dixim⁹ latè.in d.j.par.huius.ij.li.in iij. q.prĩ.
quaſi ꝑ totũ & cõtinuat̃ hęc quaſi poſſeſſio iuris pa.de anteceſ-
ſorib.ad ſucceſſores,licet nunq̃ ſucceſſores p̃ſentauerit:vt dixi-
6 mus.in d.iij.q.prin.in xxij.art.& eſt vtilitas in hoc :† qa cũ verũ
ius pa.ſit difficilis ꝓbationis pp factũ antiquũ quaſi poſſeſſio ve
ro ipſius faciliter ꝓbat̃:vt diximus.in d.iij.q.prin.ꝑ totũ, & p̃ſer-
tim.in j.art.& in x.art.& in xj.& ꝑ totũ.& ẽt.in xxj.art. ¶Dixi ad
dẽdo ad illa verba in quaſi poſſ.iuris pa.hæc verba.ſ.ſeu p̃ſentã-
di exiſtẽtes:qa cũ ius pa.hẽat tres fructus honoris,oneris, & vti
litatis:iuxta no.ꝑ gl.in c.pię mẽtis.xvj.q.vij.& ꝑ doct.in hac rub.
vera quaſi poſ.iuris pa.deberet intelligi,ſi qs eſſet in quaſi poſ.ꝑ-
cipiẽdi oẽs fruct⁹ iuris pa.& hoc ẽt eſſet difficilis ꝓbatiõis,& du
rę:cũ nũc nõ tractem⁹ in actu p̃ſentationis de oĩbus fructib.iuris
pa.& iõ vtile eſt ipſis p̃ſentãtib.& cautela,ſe reſtringere ad quaſi
poſ.p̃ſentãdi omiſſa quaſi poſ.aliorũ fructuũ:qa ꝑ exercitiũ vni⁹
ex fructib.imo partis illi⁹,vt eſt p̃ſentatio acqrit̃ quaſi poſ.p̃ſen-
tandi iuris licet nõ aliorũ fructuũ:vt dixim⁹.ĩ d.j.par.huius.ij. li.
in d.iij.q.prĩ.in xx.art.& p̃t p̃ſcribi vn⁹ fruct⁹ iuris pa.licet nõ ſint
p̃ſcripti alij:vt dixim⁹.in ij.par.j.li.in xj.& vlt.q.prin. in iiij. art. &
magna eſt vtilitas ſic libellantis & p̃ſentãtis:qa cũ dicat alterna
tiuè ſe p̃ronũ vl̃ exiſtẽtẽ in quaſi poſ.iuris pa.vel ſaltem ſe exiſtẽ
tẽ in quaſi poſ.pñtãdi,q̃uis nõ ꝓbet ſe eſſe p̃ronũ,nec ſe exiſtẽ-
tẽ in quaſi poſ.toti⁹ iuris pa.& ſic oĩm fructuũ eius,ſufficiet ſibi
ꝓbare ſe exiſtere in quaſi poſ.pñtãdi:puta qa pñtauit in ĩmedia
tẽ pñti vacatiõe:vt dixim⁹.ĩ d.iij.q.prĩ.ĩ xj.art.iũctis his q̃ dixim⁹

7 ibidẽ in xx.art.¶Dixi,eccl̃iæ† ſanctæ Marię:& idẽ eſt,ſi dixiſſem
in capella,altari,& hmõi:qa in iſtis ius pa.cadit.vt dixim⁹.ſ.in j.
par.j.li.in xj.& vlt.q.prĩ.ꝑ totũ.nã in quib.cadit i⁹ pa.cadit & pñ-
tatio,ſiue ſit eccleſia,ſiue capella,ſiue altare ſiue bñficiũ ĩ abſtra
ctu ſiue hoſpitale eccl̃iaſticũ,& hmõi:vt latè dixim⁹.ſ.in j.part.
huius.ij.li.in v.q.prin.ꝑ totũ.¶Dixi,de cara ſita in tali loco,vt eſ
ſet certa eccl̃ia nõ incerta:ꝑ ea,q̃ dixim⁹.ſ.in iij.p̃ce.art.arg.eorũ
q̃ dixim⁹.in iiij.prçce.art.¶Dixi non collegiate vt certũ eſſet in
8 ea ius p̃ſentandi cadere:qa quamuis ius patr. cadat† in eccleſijs
collegiatis,imo ẽt in cathedralib.& monaſterijs vt diximus.in j.
par.j.lib.in xj.& vlt.q.prin.in ij.& duob.ſeq.art.tñ illud habet lo-
cum quo ad alios fructus,quam pñtationis:quia in illis præſen-
tatio nõ cadit:ſed electio.vt diximus.ſ.in j.par.huius. ij. lib.in v.
q.princ.in j.articu.¶Dixi vacantis:quia in eccleſia plena non fit
præſentatio,ſed in vacante.vt diximus.ſupra,in dict.j.part.ij.lib.
in vj.q.prin. in j. & pluribus ſeq. art. ¶ Dixi ꝑ mortẽ, & idẽ poſ
ſet,dicit de alijs modis vacationũ:vt diximus in d.ij. q. prin. per
totum.¶ Dixi,Iacobi de ſifola ĩmediatè rectoris, vt certificata
ꝑſona ĩmediatè p̃cedẽtis rectoris appeat eccleſiã vacare de iu-
re & de facto:iuxta ea,q̃ diximus in d.vj q.prin.in ix.art.& aliqui
bus ſeq.¶ Dixi, extra romanã curiã defuncti, vt euitet̃ illa di-
ſputatio an bñficiũ iuris pa.p̃ſertĩ laicorũ vacet in curia.de qua
latè deo duce.ĩ.dicemus, in iij.par. huius ij. libr. in ix. q. prin. in
xiij.arti.¶ Dixi,ꝯcorditer & cõiter, vt appareat facili⁹ poſſe ec-
cleſię ꝓuideri:arg.§.& vt facili⁹.cle.plures.hoc ti.& eorũ q̃ notã
tur in c.iij.hoc ti. & ſic vt demõſtret̃ ceſſare diſcordias, de qbus
in ſeq.qõnib⁹ prin.dicet̃.¶ Dixi, elegimus pñtandũ:qa re vera
p̃roni inter ſe dicũt quẽ hr̃e pñtare,anteq̃ illũ actualr̃ pñtent:&
hoc mõ p̃roni dicentur eligere:vt latè diximus. ſ.ĩ j. par.hui⁹ ij.
lib. in j.q. prin. in iiij.art. dũ tractauimus, an p̃roni dicant̃ elige
re.& diximus ẽt plene.ſ.in j.p̃ce. arti.¶ Dixi, & pñtamus : quia
9 verè p̃roni† pñtãt,& nõ dicunt̃ donare,nõ eligere,ñ ꝯferre, nõ
ꝯcedere,nõ offerre,nõ cõmẽdare,nõ ſolũ petere,nõ eccleſiã or
dinare, ſed verè pñtare: vt dixim⁹ in d.j.p̃ce.art.ſed ſigillatim &
latius in j.par. hui⁹ ij. lib. in j.q. princi. ꝑ totũ. ¶ Dixi pñtamus,
& ſic in plurali numero:quia duo ſũt pñtãtes:& ſi bñ eſſet vnus
poſſet ẽt in plurali numero loq: ꝑ ea q̃ diximus in ꝓxi.p̃ce.arti.
¶ Dixi hodie, & ſic infra q̃drimeſtre, ꝑ ea, q̃ diximus. ſ. in j.q.
prin.huius par. in j.& ſeq.art.¶Dixi, vobis, & ſic ordinario : qa
corã ordinario ſeu ĩferiore p̃lato ius ĩſtituẽdi hñte pñtatio eſt
faciẽda: vt dicet̃ in ꝓxi.ſeq.q.princ.& ſępe diximus. ſ.in j. & iij.
quę.art.& p̃ſertim in iij. ¶ Dixi, archiep̃i ciuitatis Trani : & ſic
ordinarij loci,in quo ẽ ſita eccl̃ia:qa ille eſt attẽdendus,& nõ lo
ci habitationis p̃ronorũ:vt dixim⁹.ſ.in j.par.j.lib. in ij.q. prin. in
viij.art.¶ Dixi. dñm Cęſarẽ lãbertinũ, & ſic poſui ꝓpriũ nomẽ
& cognomẽ: vt euitet̃ ĩcertitudo pñtati, vt diximus.ſ.ĩ iij. & ix.
p̃ce.art.¶Dixi,clericũ Tran.vt demõſtrarẽ eẽ clericũ, & nõ lai-
cum: ꝑ ea q̃ diximus in j.par. huius ij.lib. in vij. q. princ. in j.&
vij.art.& ẽt clericũ illius loci,& nõ peregrinũ:ꝑ ea q̃ latè dixim⁹
ſ. in j. par. huius ij. li. in vij. q. prin. ĩ xxiiij. arti. ¶ Dixi, de linea
fundator. vt facilius ordinari⁹ illũ inſtituat illa rõne.§.& vt faci
lius.cle.plures.hoc ti.p̃ſertim cũ ſi pñtatus nõ eẽt ordinis reqſi-
ti ad bñficiũ,poſſet cũ eo ep̃s diſpẽſare ex illa cã:qa de genere fũ
datorũ:vt latè diximus.ſ.in d.j. par. huius j. li. in d. vij. q.prin.in
xxx.& vlt.ꝓdeſt,ẽt qa ſi locus erit gratificationi potius illi, q̃ ex
traneo ordinari⁹ gratificabit̃:ꝑ ea,q̃ dicem⁹. ĩ.ĩ v.q. prĩ.iij. partis
hui⁹.ij.li.in iiij.art.¶Dixi,ad curã, regimẽ,adminiſtrationẽ, &c.
qa rector eccl̃ię ĩ ſpũalib.& tempo.illã gubernat, vt deo duce.ĩ.
in iij.li.in his em̃ duob.eccleſię deſeruiẽdum eſt.& ideo illa vacã
te,habẽs illius cuſtodiã,ponit œconomũ ꝓ his faciẽdis:vt dixi-
mus.in j.præce.q.prĩ.in pe.art.¶Dixi, virũ vtiq; honeſtũ, lr̃atũ,
& de legitimo mr̃imonio natũ,ad oſtẽdendũ ipſum nõ eſſe ĩdi
gnũ aliqua ĩdignitate.de quib.latè diximus.ſ.in j.par huius ij.li.
in vij.& ix.q.prin.ꝑ eorũ articulos.¶Dixi, iura eccleſię defende
re ſciẽtẽ,& volentẽ,& ſic idoneũ:qa p̃ſentandus nõ ſolũ nõ de-
bet eſſe indignus,ſed dignus,& idoneus:vt latè dixim⁹.ſ.in j.par.
hui⁹.ij.li.in x.q.ꝑ totũ.¶Dixi,idoneũ ad dictũ beneficiũ,& maio
ra,vt euitet̃ illa diſputatio,q̃ fit an p̃ron⁹ q potuit pñtare idoneio
rẽ,ſaluauerit ſuã ꝯſciam p̃ſentãdo idoneũ: de quo.in d.x.q.prin.
in iij.art.& iõ dixi ad maiora,oſtẽdẽdo ipſum eſſe idoneiorẽ ido
nietate requiſita ꝑ illud beneficiũ.¶Dixi,p̃ſentẽ corã vobis exi
ſtẽtẽ:qa abſens p̃ſentari nõ p̃t:ſed debet eſſe p̃ſens p̃ſentãd⁹ ſen-
ſib⁹ corporeis habẽtis ĩſtituere:iuxta gl.ĩ cle. dudũ.de ſepul.& ꝑ
doct.ĩ c.ea noſcit̃.de his q̃ fiunt à p̃la.& diximus latè.ſ.in d.j.pte
hui⁹ ij.li.in xj.& vlt.q.prĩ.in j.art.ꝑ totũ.¶Dixi, pñationi veſtre
bene notũ:qa ẽt abſens not⁹ habẽti ĩſtituere p̃ſentari p̃t: vt dixi
m⁹.in d.ij.q.prĩ.ĩ iij.art.¶Dixi,petẽtes ip̃m dictæ eccleſiæ ĩſtitui,
vt euitet̃ illa difficultas,q̃ fit ꝑ doct.an p̃ſentãs vltra p̃ſentationẽ
dẽat infra tp̃s datũ ad p̃ſentãdũ ẽt inſtare,vt p̃ſentatus inſtituat̃.
de qua dixim⁹.ſ.ĩ j.præce.q.prin.in iij.art. & ẽt qa in iſta petitio-
ne,ſi

ne,ſi bene actus p̄ſentationis nõ eſt integer,ꝓficit̃ qñ p̃ron⁹ ex-
primit,quẽ vult inſtitui.vt diximus in ꝓximo p̄ce.iij.arti.& ſeq.
& iſto reſpectu ẽt põt dici p̃ronũ habere ius petitionis : vt dixi-
mus in j.par.huius ij.lib.in j.q.prin.in xj.art.¶Dixi,inſtitui,qa cũ
p̄ſentatio nõ tribuat ius in re,ſed ad rem.c.cum Bertoldus.de re
iudic.per inſtitutionẽ traditur plenum ius ſpirituale aliàs enim
nulla fuiſſet præſentatio:regu.prima.de regu.iur.lib.vj.c.ex fre-
quentibus.de inſtitu.electio vero tribuit ius in re.& ideo confir
matur.c.ex tranſmiſſa.de elec.& per Abb.in c.autoritate de in-
ſtit.& de hmõi terminis diximus latè.s̃.in d.j.par.huius ſecundi
lib.in j.q.prin.in vlti.articu.& dicemus latè.j̃.deo duce.in iij.par.
princ.huius ſecundi lib.& hoc modo ẽt ↄſeruat̃ quaſi poſſeſſio
iuris pa.& p̃ntandi.ſ.per p̃ntationẽ patroni, inſtitutione ordina
rij ſequuta : vt latè diximus.s̃.in j.par.huius ſecundi libr.in iij.q.
princ.per totũ.& p̄ſertim in x.& xj.artic. ¶Non tñ omitto vnũ,
ꝙ ſi p̄ſentatio fieret per collegiũ,ſeruabunt̃, quæ diximus in ꝓ-
xi.prçce.q.prin.nam oẽs cõuocabunt̃,& quod faciet maior pars
tenebit:vt ibi diximus in pluribus articu.iuxta.c.j.de his,q̃ fiunt
à maiori parte capi.& vt volũt oẽs doc.p̄ſertim do.Fely.& mo-
der.in c.cum omnes.de conſti.vbi tractant qualiter negotia col
legij vel vniuerſitatis explicentur. ¶Poterit hæc forma mutari
ſecundum ſubiectã materiã,ſi vnus eſt patronus: ſi p̄ſentatio ſit
per procuratorẽ,& quã plurima alia:vt ex omnibus,quæ à prin-
cipio ſcriptis & inferius ſcribendis colligi poterint.

¶Duodecimus artic.iij.q.princ.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Scriptura an ſit de ſubſtantia in electione.Et quid in præſentatione.nu.2.*
3 *Electionis tertia formula.*
4 *Scriptura in quibus caſibus requiratur pro ſubſtantia vel pro cautela.remiſſ. & nu.6.*
5 *Patroni curare debent, vt actus præſentationis redigatur in ſcriptis pro probanda quaſi poſſeſſione.*
7 *Proteſtatio an debeat fieri in ſcriptis remiſſ.*
8 *Scriptura an requiratur in exceptione pro ſubſtantia eius.*

Et vt Materia huius tertiæ q̃õnis princip.ſit perfecta,xij.&
vltimus artic.erit,an in præſentatione de ſui ſubſtan
tia,requiratur ſcriptura vel nõ:adeo vt ſi ſine ſcriptura ſit nulla?
1 ¶†Et primo videret̃ dicendũ,ꝙ ſic:qa in electione pro ſubſtan
tia reqritur ſcriptura.c.cum ꝓpter.& ibi Abb.in v.nota.& oẽs di
cũt ſcripturã eſſe de ſubſtãtia actus. & ideo ipſe Abb.ibidem in
pe.col.in viij.ſubſtantiali requiſito ponit iſtum,vt vota exquiſi-
ta redigãtur in ſcriptis publicis, aut priuatis,ſi hoc eſt in electio-
ne idẽ debemus dicere in p̃ntatione.arg.c.ſi.iũcta gl.de electio.
2 lib.vj.¶Tamẽ ↄ̃riam partem puto verã.ſ.in præſentatione non
requiri ſcripturã:& antequã vltra ꝓcedam, rñdeo ad motiuum
ſupra formatũ de.d.c.cũ ꝓpter.in eius prin.& dico illum nõ ob-
ſtare,cum ſolũ ꝓcedat cum electio ſit per ſcrutiniũ:non autẽ in
alijs electionibus : vt ꝓximè dicet̃. & ideo Abb.in d.iiij.not.ibi
ſubdit ſcripturã in illo caſu requiri per locum à ſpeciali, cum re
gulariter in alijs quæ fiunt per vniuerſitatẽ,nõ ſit opus vota ſin
gulorũ redigi in ſcriptis:vt ibi notat̃ per eũ.& ideo ipſemet vult
ibi in vlt.col.in xvij.ſubſtãtiali electionẽ debere eſſe verbalẽ.cõ
3 probatur hoc,nã †tertia forma electionis eſt illa inſpirationis,
de qua in d.ca.qa ꝓpter.& ſm oẽs doc.ibi & præſertim Abb.in
electiõe facta per inſpirationẽ, duo reqrunt̃ de ſubſtãtia. Primũ
vt ſit facta ab oĩbus,nemine ↄ̃dicẽte. Secundũ,vt ſit facta abſq;
vitio.ſ.ſimoniæ vel alteri⁹ tractatus,ecce qualr̃ requiri ſcripturã
in electiõe,eſt ſpeciale in electione, quæ ſit per ſcrutiniũ in qua
multa reqrunt̃ pro ſubſtãtia,nõ autẽ in alijs electionibus:ſed in
p̃ntatione nõ obſeruat̃ forma.d.c.qa pp.vt diximus in ꝓxi.ij.p̄-
ce.q.prin.in xviij.arti.ergo illud fundamentũ nõ ꝓcedit. ¶Imo
facit pro iſta cõcluſione:nam ſi ſpeciale eſt vt reqratur ſcriptura
de ſubſtãtia in elec.quæ ſit per ſcrutiniũ,ergo ↄ̃rium in reliquis
electionibus : & ꝙ ↄ̃rium ſit in alijs electionibus.s̃.ꝓximè ꝓba-
uimus.& hoc cõprobat̃ ꝑ ea q̃ diximus in x.p̄ced.artic.ꝙ quãuis
in ſcrutinio publicans illud debeat loqui in ſingulari numero
& nõ refert,vt ibi diximus,tũc ſic,ſi in electione,quæ habet ſuas
formas ſubſtãtiales,ſcriptura nõ reqrit̃ ꝓ ſubſtãtia:quãto magis
nec in p̃ntatione,q̃ nullã habet formã:vt diximus in ꝓxi.p̄ce.ar.
4 certè multo magis.¶†Pro hoc ẽt facit:nã gl.in c.j.de cenſi.lib.
vj.in verbo,in ſcriptis.enumerat caſus , in quibus de ſubſtãtia vl̃
ꝓ cautela reqrat̃ ſcriptura:& nõ enumerat iſtũ,nec habemus a-
liquod ius hoc diſponẽs:nec nos dicere debemus, p̄ſertim quia
ſi diceremus in hoc de ſubſtantia requiri ſcripturam,induceret̃
annullatio actus, quæ poenã poſſet inducere : qa ſi lapſum eſſet
tp̃s datũ ad p̄ſentandũ:& p̃ntatio eſſet nulla pp defectũ ſcriptu-
ræ,priuaret̃ patronus illa vice iure p̃ntandi, nõ eſt dicendũ hãc
poenam debere induci,cũ aliquo iure ſint inducta:vt voluit no.
gl.ſi.in ſi.c.ſi.hoc tit.quã ornauimus.s̃.in ij.p̄ce.q.prin.in ſi.xviij.
5 art.vide ibi.¶†Bene dicerẽ vnũ,ꝙ ſi p̃roni vel p̃ntati ꝓ eorum
cautela maximè ꝓ ꝓbanda quaſi poſſ. vellẽt p̃ntationẽ redigi
in ſcriptis,vt poſtea poſſit ꝓbari tanquã factũ antiquũ , cautum
eſſet eis illã redigi facere in ſcriptis,ꝑ ea quæ cõſiderant̃.& dixi-
mus.s̃.in j.par.huius ſecũdi lib.in iij.q.prin.ꝑ totũ. qa poſtea fa-
ctũ antiquũ ꝑ teſtes ꝓbari non poſſet.c.cũ cãm.de proba.ca.ad
audientiã.de p̄ſcr.& l.cẽſus.ff.de ꝓba.& ideo nos ſupra in ſi.no-
tulæ factæ ꝓ p̄ſentatione faciẽda diximus,& poterit addi,requi
rẽtes actuariũ de præmiſſis fieri actũ publicũ ꝓ cõſeruatione iu
riũ p̄ſentantiũ,& cautela p̄ſentati,non aũt ꝙ hoc eſſet de ſubſtã
6 tia & neceſſitate:& hãc puto eſſe veritatẽ,quã tene.¶†Et vt ha
beas fertilẽ apoſtillam remiſſionũ,in quibus actibus de ſubſtan
tia reqratur ſcriptura, vide gl.ordinariam & pinguẽ in d.ca.j.in
verbo,in ſcriptis.de cẽſi.lib.vj.q̃ ponit vigintiocto caſus. ¶Ad-
de etiam notata ꝑ Bellenci in trac.de charita.ſubſi.in xxj.q.alias
7 in q.cxj.¶†Et an ꝓteſtatio debeat fieri in ſcriptis, vide Fely.in
c.cũ.M.Ferrariẽſis.in xix.col.de cõſti.& vtrũ ſcriptura ſit de ſub-
ſtantia legis,vel gratiæ: vide Fely.in rub.de conſti.in ij.& iij.col.
8 Et an in†exceptione reqratur ꝓ ſubſtantia ſcriptura.vide Abb.
in c.prudẽtiam.in §.ſexta.in prin.iij.col. de offi.dele.& vide do.
me.Iaſo.ponentẽ alios duos caſus in l.pactũ,quam legit.cum l.
cũ proponas.C.de pact.& eundẽ Iaſonẽ ponentẽ alium caſum.
ſ.in ꝓbatione iuriſdictionis.in l.more.in princi.xj.col.ff.de iuriſ.
omn.iudi.allegantẽ Bal.in l.ꝓhibitũ.in iiij.col.C.de iure fiſci.li.
vj.& xxv.caſu poſito in illa gl.c.j.de cenſi.libr.vj.pro probanda
delegatione facta per papam.vide do.me.Corſe.in c.cum in iu-
re peritus.in ij.char.de offic.delega.ponentẽ regulam cũ fallen.
& Alex.in l.j in j.reſpon.poſt prin.pe.colũ.ff.de verbo.obliga.&
pro octauo caſu poſito in d.glo.ſ.de emphy.vide do.me.Iaſo.in
l.j.in xiiij.col.in verſic.gloſſ.in verbo,ſcriptura. cum pluribus ſe-
quen.& iſta pro nunc ſufficiant.
¶Conclu.ampli.limi.exten.reſtri.& declara. ex præſenti.iij.q̃õ.
prin.non iterum colligo : quia patent ex ipſiſmet articu.& eſſet
illudmet repetere:ideo omiſi:vide in eis.

¶Quarta quæſtio princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio an de neceſſitate debeat fieri coram habente inſtituere.*
2 *Inſtituendus debet eſſe præſens.*
3 *Præſentatio tres perſonas requirit.& nu.4.*
5 *Epiſcopi vicarius poteſt ex generali mandato inſtituere,non autem conferre.*
6 *Epiſcopi vicarius quid differat ab inferiore prælato.*
7 *Præſentia habentis inſtituere de maiori neceſſitate requiritur , quam præſentantis & præſentati.Et quid ita.nu.8.*

VIdimus Supra in ꝓxi.p̄ce.q.iij.prin.quãdo , vbi,
& qualiter p̃ntatio fiat:& in iij.ꝓxi.p̄ce.
q.princ.vidimus qũo præſentatio fiat : meritò ſequit̃
modo coram quo ſeu q̃bus iſta præſentatio fieri de-
1 beat:& ex iſta q̃õne oriunt̃ infraſcripti art.¶†Primus.n.erit,an
de neceſſitate p̃ntatio fieri debeat corã hñte iſtituere?& in hoc
nõ eſt inſiſtendũ,cũ ſit gl.aperta,in verbo,p̃ntari.in cle.dudũ.de
ſepul.quã magnĩ faciũt Abb.& doc.in c.ea noſcit̃.de his quæ ſi.
à præla.q̃ vult verã p̃ntationẽ eſſe,cũ ꝑſona p̃ntati exhibet̃ ſen-
ſibus corporeis illius,cui facienda eſt p̃ntatio,& ſic hñti inſtitue
re.& ideo.s̃.in j.par.huius ij.li.in vl.q.prin.in j.art.ↄcluſimus ab
ſentẽ nõ poſſe p̃ntari,cũ nõ poſſit ſe exhibere ſenſib. corporeis
illius.qui habet inſtituere:vt ibi latè diximus:Si igit̃ de neceſſita
2 te in actu p̃ntationis p̃ntandus † debet eſſe p̃ns coram illo , qui
iſtituere hẽt,ergo hñs inſtituere debet eſſe p̃ns:& ſic corã eo fa-
ciẽda eſt p̄ſentatio.& hoc ꝓbat tex.in d.c.ea noſcit̃.ibi,ipſis dioe
ceſanis p̄ſentauit:& ꝓbat̃.& in c.cũ laicis.in c.cũ aũt.& in c.pa-
ſtoralis.& in alijs iurib.huius tit.in antiquis, ſexto.& cle.& ẽt in
decre.quæ iura induximus.s̃.in prin.j.art.iij.ꝓxi.p̄ce.q.prin.hoc
ẽt colligit̃ ex oĩbus,quç diximus in tota ipſa iij.q.prin.ꝑ oẽs eius
arti.dũ ſemꝑ ↄcluſimus tunc demũ p̄ſentationẽ ꝓcedere, cũ ſit
coram illo q inſtituere habet , cũ hoc ſit de ſubſtãtia p̄ſentatio-
nis.& p̄ſertim in iij.arti.dũ retulimus dicta Lap.alleg.lxxv.caſus
3 talis eſt.in ij.col.fol.xxvij.†in p̄ſentatione requiri de neceſſitate
tres ꝑſonas.ſ.p̃ntantis , præſentati , & eius cui ſit præſentatio:&
vna iſtarũ deficiẽte nõ dr̃ præſentatio: vt ibi ꝑ eũ.& voluit Car.
in cle.j.in iiij.col.in ſui.prin.in ix.q.hoc ti.& ẽt ꝑ ea,quæ ibidem
diximus in xj.arti.dũ poſuimus formã libelli præſentationis.&
hoc ẽt tenet Gaye.in repe.c.ſi.de elec.li.vj.in xlvj.col.dum ponit
ad formã præſentationis, de neceſſitate requiri præſentiam ha-
bẽtis inſtituere.& voluit Spec.in hoc ti.in verſ.ſuperiori autem.
quẽ ſequitur Pau.de cita.in vj.par.xxxv.q.vt in d.xj.artic.eorum
dicta retulimus, voluit etiam hoc Abb. & omnes in c.fin.huius
tit.& in conſi.cvj.caſus,ſuper quo.in pe.col.verſic.nec obſtat.in
ij.volum.& Gaye.in d.repet.capit.final.de elect.libr.vj. in xiij.&
ſeq.

ſeq.col.& Roc.in hoc trac.in eius princip.in ſuis preludijs.in iij.
d.fini,cum diffinit quid ſit præſentatio,in prin. ij. col. ¶ Et hęc
ꝯcluſio etiam ꝓbatur ex infra dicendis , in ꝓximis articu. pñtis
q. prin. nam q̄uis perſona pñtantis poſſit eſſe pñs fictè per pu-
blicum inſtr̃m , vel per literas , vt in ipſis artic. dicemus : Tamẽ
inſtr̃m & literę debent pñtari vna cum pñtando coram habẽte
inſtituere : vt ibi dicemus : & diximus ẽt.s̃. in j.par. huius ij.lib.
in iiij.q.prin.in xvj.artic.& licet etiam perſona pñtantis poſſit p̄
ſentari per ꝓcurarorem,ſeu nũcium. vt in d.iiij.q.prin. diximus
in xj.& vlt.q.prin.in j.& ſequen.artic.tñ procuratores vel nun-
cij debent facere pñtationem præſentandi corã habẽte inſtitue
re : vt ibi dictũ eſt. ¶ Et ſi ius pa. ſpectaret ad collegiũ vel vni-
uerſitatem: vt in pluribus articul.ij. ꝓximè pręceden.q.prin.di-
ximus: vel inter ſe eligent pñtandũ: & aliqui ipſorũ,quibus data
eſſet poteſtas per oẽs, vel per maiorẽ partem , pñtabunt electũ
per eos,vel ipſi ẽt omnes pñtabunt corã habente inſtituere : vt
ex dictis in prædictis articu.percipitur : & in hoc nõ eſt inſiſten-
dum : ſufficit enim cõcludere præſentationẽ eſſe faciendã corã
4 habẽte inſtituere. ¶ Et aduerte ad vnũ notatu dignum : †nam
licet hę tres perſonę de neceſſitate requirãtur pro validitate prę
ſentationis.ſ.pñtantis, præſentati, & habẽtis inſtituere: vt s̃.dixi
mus:& q̄uis perſona pñtantis poſſit repñtari per ꝓcuratores &
ſimiles:& perſona pñtati in vno caſu poſſit eſſe abſens.ſ.cum eſt
nota habẽti inſtituere. vt diximus. s̃. in d. j. par. huius ij. libr. in
xj.& vlti.q.prin. in iij. artic. tñ perſona habentis inſtituere ſem-
per dẽt eſſe præſens: vt ex ſupraſcriptis patet. ¶ Et ſi diceres,nõ-
ne idẽ eſt in perſona habẽtis inſtituere, cũ inſtitutio fieri poſſit
per vicariũ etiam epi.vt not.in cle.fi.de offi. vica. lib. vj. ad hoc
reſpondeo, pñtationẽ nõ poſſe fieri per ꝓcuratorẽ ſine ſpeciali
mandato.vt latè diximus.s̃.in j.par.huius ij. lib.in j.articul. cum
tribus ſequent.iiij.q. princi. ergo hoc facit radicitus ex perſona
ꝯſtituentis: & etiam hoc ꝓbauimus.s̃.ad alium effectũ ſed pro
ſoluendo ꝯ̃rium in materia cõpromiſſi in iij.præcedẽ.q. prin. in
vij. artic. in vicario aũt poteſtas inſtituẽdi non venit ex ſpeciali
5 cõmiſſione ſuperioris, ſed ex officio vicariatus in genere : † nã
vicarius epi ex generali mãdato inſtituere pōt:licet nõ cõferre
c.ex frequẽtibus.de inſti.& no.in c.fi.de offi.vica.lib.vj.vt etiam
voluit Gay.in d.repe.c.fi.de elec.lib. vj. in xiij. col. in verſi. item
vicarius epi. vnde vicarius epi cõputatur inter alias perſonas
habẽtes ius inſtituendi : nam hoc ius ẽt inferiori prelato cõpe-
tere pōt:vt ſuo loco.ĩ.dicetur.&; voluit gl.ĩ fi.in cle. plures.hoc
6 tit.in vno tantũ eſt differentia:qa †vicarius epi habet hoc ius ad
tp̄s.ſ.durãte vicariatu:ĩferior p̄lat⁹ vero hẽt durãte p̄latura,& ſic
perpetuo : & capl̃m etiam ſed.va.hẽt ius inſtituendi ad tp̄s.ſ.du-
rante vacatione:& ẽt vicarij ipſius capituli: vt vult Gay.ibidem
in prin.xiiij.col.ꝯclude ergo ꝯ̃rium non obſtare:&ſic ex neceſſi
tate irreparabili pñtiam habentis inſtituere requiri plusq̃ præ-
ſentiã non ſolum pñtantis , ſed pñtati. ¶ Qui autẽ ſint iſti , qui
habẽt ius inſtituendi , licet ex locis. s̃. allegatis colligi poſſit : tñ
in ſpecie deo duce dicemus.ĩ.in iij. par. huius ij. lib. in j.q. prin.
7 in ſuis articu. ¶ † Quę aũt ſit ratio proximi præcedẽtis dicti de
maiori neceſſitate,requiri vera pñtia habentis inſtituere, q̃ præ
ſentantis & pñtati, cũ illa fictè aliqñ interuenire pōt, dico eſſe,
qa per pñtationem ſolũ ius ad rẽ tribuitur pñtato : & nullũ ius
in re: vt no.in c.cum Bertoldus.de re iudi. omne igitur plenum
ius datur per inſtituentem.ca.ij.de inſti.reg.j.de regul. iur.lib.vj.
qa ad eũ ſpectat inſtitutio tribuẽs omne ius,inſtituens deſtituit
8 ſolus.c.cũ ex iniuncto,de hære. ¶ † Item cũ ius pa. ſit ex gratia,
nulla perfectio dari pōt p p̄ronos,& ſignãter laicos:& ideo tam
in fundatione, ꝯſtitutione , ſeu dotatiõe ecclesię,& ſic acq̃ſitio
ne iuris pa.de ꝯſenſu aũt qui requiritur in tranſlatione iuris pa.
diximus in ij. par.d.j. lib. in iij. &. v. artic. vbi de fundatione ec-
cleſię,& acquiſitione iur.pa.de conſenſu autẽ, qui requiritur in
tranſlatione iuris pa. diximus in ij. par.d. j.lib. in j. q. princi. in
iiij.artic.ſicut igitur ibi eſt cauſa efficiens,ita & in pręſentatione
requiritur præſentia habẽtis inſtituere, tanq̃ cã efficiẽs:vt habi-
litetur præſentatio p̄roni:& illi detur vera notitia præſentati:vt
illum inſtituere poſſit:& ſic inſtitutio canonoicè ſequatur.

¶ Secundus articu.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio fieri poteſt per literas, vel epiſtolam. Et quomodo ea ſit fa-
cienda.*
2 *Præſentandus poteſt deferre literas patroni,& ipſas inſtituere habenti præ-
ſentare cum ſeipſo.*

Et ex Prædictis deciditur ſcd̃s articul. nam nos diximus
1 s̃.in j.par.huius ij.lib.in iiij.q.prin.in xvj.artic.† p̄ro-
nos poſſe præſentare per literas vel epiſtolam in eccleſia vacan
te:an teneat hmõi p̄ſentatio,niſi ſint actualiter habẽti inſtituere
pñtatę: & dicendum eſt ꝙ nõ:nam licet literę repñtent per ſon-
pñtantis illas ꝯficiẽtis, nihilominus nulla eſt pñtatio , niſi infra
tp̄s datum patronis ad pñtandum à iure , ſint habẽti inſtituere,
actualiter pñtatę,cum ipſo clerico pñtando:nam tũc erit perfe-
cta pñtatio:nam ꝯſtabat ex oĩbus tribus perſonis:pñtantis,quæ
fingitur per literas:& pñtati, p̄ſentis vel noti:& ipſius inſtituere
habẽtis:als enim ſi dictę literę infra dictum tp̄s non pñtarentur,
fieret deuolutio ad ſuperiorẽ : ecce oĩno requiritur pñtationẽ
eſſe faciendã habenti inſtituere : quid aũt ſi de literis non ꝯſtat?
& oĩa reliqua faciẽtia ad hunc aricu.vide:qa de eis latè diximus
in d.iiij.qõ.princip.j.par.huius ij.libr.in d.xvj.articu. nolo ea hic
2 iterũ trãſcribere : ſed pro repetitis habeantur. ¶ †Ibi tñ dictis
adde vnũ,ipſummet clericum pñtandum poſſe deferre literas
p̄roni:& ipſas habẽti inſtituere pñtare cũ ſeipſo:& non per hoc
dicetur ambitioſus; qa re vera nõ ipſe ſeipſum pñtat,ſed p̄ronus
per lr̃as. Ita pulchrè Lap. allega. lxxv. caſus talis eſt , Titius pa-
tronus. in iij. col. fol. lxxv. vt etiam in ſequent. articul. dicetur.
Et iſta ſufficiant pro præſenti ij. articul.quia eius dos eſt poſita,
vbi.s̃.

¶ Tertius articu.iiij.q.prin.ij.partis.ij Libri.

1 ☞ *Præſentatio facta per inſtrumentum in abſentia ſuperioris , ſi præſenta-
tus intra quatuor menſes defert illud inſtrumentum ad ſuperiorem,& illud
& ſeipſum coram eo præſentat, valet.*
2 *Probatio inſtrumentalis fortior eſt, quam literarum.*
3 *Pręſentatio nulla eſt, vbi deficit eius principale ſubſtantiale, hoc eſt, præſentia
habentis inſtituere.*
4 *Inſtrumentorum repræſentatio quando,& per quos facienda ſit.*

Infertur Ex deciſione præceden. articul. deciſio huius
iij. articu. quã ponit Lap. in contingentia facti
1 † valere pñtationem factam per inſtr̃m in abſentia ſuperioris,ſi
pñtatus infra quatuor mẽſes deferret illud inſtr̃m ad ſuperiorẽ:
& illud ac ſeipſum coram eo pñtat. Ita Lap. in alleg. lxxv. caſus
talis eſt, Titius p̄ronus.fol.xxvij. per multa quę ibi dicit : præſer
tim per arg. inconuincibile , qd̃ ipſe facit , ſi per literas hoc fieri
2 pōt, multo magis & per inſtr̃m: †cũ fortior ſit ꝓbatio inſtr̃alis,
q̃ literarum.c.qm̃ contra falſam. & ibi oẽs de proba. c. inter di-
lectos.de fide inſtr.& per totũ tit.quam ẽt fortificat ibi Lap. nã
ſi electio præſentata habenti ꝯfirmare p inſtr̃m ꝓcedit, multo
fortius & pñtatio:& ſubdit ante fi.iij.col.Lap.nõ habere locum
in hoc ambitionẽ : nam ſi is qui pñtatur per literas euitat vitiũ
ambitionis, vt s̃. ipſe dixerat.Ita ẽt hoc vitium euitat , qui pñta-
tur per iſtr̃m, quod habetur loco literarum: vt ibi latè per eum.
¶ Et vult ibi Lap.hæc procedere,dũmodo pñtandus & inſtr̃m
vnico contextu pñtentur coram habẽte inſtituere : qa tũc dicit̃
perfecta pñtatio vt ibi per eũ:& in ꝓximo p̄cedẽ.artic.diximus
¶ Et plus vult ibi Lap.qd̃ ſi bene in inſtr̃o non diceret patronus,
pñto:ſed dicat, eligo talem pñtandum: & trãſmittat inſtr̃m ep̄o
cum pñtando,adhuc erit perfecta pñtatio : qa refert ſe ad tp̄s.ſ.
cum inſtr̃m pręſentabitur ep̄o cum pñtãdo : & placet mihi eius
deciſio:licet Roch.in hoc trac.in verb.honorificũ.in xlj.q.dãnet
Lap.& malè,motus pp illam ꝯcluſionem quam.s̃.fecimus in fi.
j.arti.proximè.iij.q.prin.nõ ſufficere p̄ronum dicere,eligo præ-
ſentan.talem,ſi illũ infra tp̄s datum à iure actualiter non pñtat:
nam illud eſt verum in caſu ſuo:ſed ſi hęc verba dixerit in inſtr̃o
publico,& illud miſerit ad habentẽ inſtituere cũ pñtando,bene
dicetur non permanſiſſe in finibus verborum inſtr̃i,in quo caſu
loquitur ſupradicta ꝯcluſio:ſed vltra ꝓceſſiſſe.ſ.per pñtationem
inſtr̃i cum pñtando actualiter illum pñtare:ſicut cõcluſimus in
fi.j.articu.iij.præcedẽ.q.prin.ſi p̄ronus dixerit, eligo pñtandum
Titium ipſo pñte coram habẽte inſtituere,vt pateat de eius aĩo
ſe velle pñtare eſſe pñtationem,eodẽ modo in iſto caſu,dicẽdo
hæc verba per publicum inſtr̃m vlterius procedẽdo illud cum
clerico pñtando p̄ſentari faciẽdo,& habẽti inſtituere,dico eſſe
3 veram pñtationem. ¶ Verum vt ibi Lap.dicit,hæc actualis præ-
ſentatio inſtr̃i & clerici nõ ſolum ſi in inſtr̃o dicatur,eligo Titiũ
pñtandum: ſed ſi ẽt diceret,pñto Titium,dẽt fieri infra tp̄s datũ
ad pñtandũ à iure ,alias nulla erit pñtatio, q̃uis inſtr̃m ſit roga-
tum & ꝯfectum infra dictũ tp̄s:quia cũ defuerit principale ſub-
ſtantiale pñtationis.ſ. pñtia habentis inſtituere nulla eſt pñta-
tio:& ac ſi facta nõ fuiſſet infra tp̄s , deuoluit̃ prouiſio eccleſiæ
ad ſuperiorem:vt diximus etiam in d.j.parte. huius ij.libr. in iiij.
quæſtio.princip.in xvj.articul.de præſentatione quæ ſit per lite-
ras:& omnia ibi dicta circa literas habebũt locum etiam in iſta
præſentatione, quæ fit per inſtrumentum : & ſicut ibi diximus
valere præſentationem quamuis de literis dubitetur. Ita dice-
mus in hoc caſu valere præſentationem , ſi dubitaretur de in-
ſtrumẽto ad effectum:vt non fiat deuolutio ad ſuperiorem per
lapſum temporis vt ibi latè. ¶ Et dicit ibi Lap. olim ſuper hoc
cum

cum orta eſſe ſimilis qō Florentię, do. ſuum Lap. Abb. ꝯſuluiſ
4 ſe Io.an.& illi † reſpondiſſe ſufficere repñtationẽ talium inſtrō
rum factā per ipſum pñtatum ſuo ſuperiori, ibi ſi fiat infra qua-
tuor mẽſes:& hęc ſcribere do.ſu.pręſtan.cle.j.de exceſ.p̄la.ſuper
gl.ibi,quæ dicit pñtationem poſſe fieri per literas: ſequitur etiā
prædicta do.Cardi.in c.ſanè.hoc tit.& Abb.in conſi.lxxvj.inuo-
cato &c.plura ſunt examinād a.in iij.dubio.in ij.vol.& voluit ẽt
Gay.in d.repe.c.fin.de elec.lib.vj.in xlvj.col. vbi ẽt loquitur de
inſtrō,in verſ.quæro de forma.& alleg.Card.in d.cle.j.de exceſ.
præla.in j.q.& Io.And.in c.fin.hoc tit.& ibi Card.in fi.& Arch.
in c.j.de præben.lib.vj.in verbo, pñtatos.in fi.& eundem Cardi.
in cle.dudū.in §.ac deinde.in 50.no.de ſepul.¶Do.Roch.etiam
ſequitur Lap.in d.ſuo tract.in verbo,honorificum.in 50.q.prin.
ante fi.ij.col.in verſic.hinc decidit ibi Lap.qui pro hoc etiā alle.
do.Propo.in c.ſi qui in aliquo.j.diſtin.vt dicta domi.Roch.retu
limus in d.iiij.q.prin.j.par.huius ij.lib.in xvj.artic.dum tractaui-
mus de præſentatione per literas:vnde ibi dicta hic adde.

¶Quartus artic.iiij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio facienda eſt ſoli epiſcopo.& nu.3.*
2 *Præſentatio ſede vacante facienda eſt coram Capitulo.*

Dubitatur Quarto cum inſtitutio ſpectat ad ep̄m , an
debeat fieri coram ipſo ſolo,an vero etiam
coram capitulo?Hunc artic.format Roch.in hoc trac.in verbo,
1 honorificū.in xlviij.q.& dicit eſſe cōcludendū † pñtationẽ ſoli
ep̄o eſſe faciendā.alleg.tex.in c.nobis.& in c.ex literis.hoc tit.&
dicit etiā hoc probari in pluribus iuribus huius titul.in quibus
pñtatio fit ſoli ep̄o: & decidi per Abb.in ca.cū eccleſia vultera-
2 na.in ij.& iiij.col.de elec.†Subdit tñ ſede vacante coram capl̄o.
fieri pñtationem,ſm Io.And.in c.nobis.hoc titu.per tex.in ca.j.
de inſti.lib.vj.& ipſum capl̄m confirmare & inſtituere,ſm Cald.
in c.iij.ſub hoc tit.& ita cōcludit Abb.in d.c.cum eccleſia Vulte
rana.in iij.col.ſuper gloſſ.magiſtra ibi.per c.cum ex iniuncto.de
hęr.& plura alia iura,dum latè ibi tractat, q̄bus beneficiis poſſit
ep̄s ſolus prouidere: & quibus cum capitulo longa eſſet hiſto-
3 ria.nō eſt materia noſtra:ſufficit ibi†concludi præſentationem
debere fieri ep̄o ſolo,& non capitulo,quā maximè,cū præſenta
tio fiat in beneficijs non collegiatis.in c.nobis.hoc tit.in quibus
epiſcopus ſolus maiorem habet poteſtatẽ vt ibi p̄ Abb.& alios.

¶Quintus artic.iiij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patronus an poſsit habere ius conferendi abſolutè, & non præſentare cō
ram epiſcopo.*
2 *Patronus eccleſiaſticus poteſt habere ius conferendi ex præſcriptione, ſeu cō
ſuetudine, vel ex reſeruatione facta in limine fundationis. Secus in laico pa
trono: niſi hoc habeat ex priuilegio ſummi Pontificis.*
3 *Priuilegio quæſibilia quo caſu non ſunt quęſibilia præſcriptione.*

Dubitatur Quinto,an poterit patronus ſaltem ex con
ſuetudine cōcedere eccleſiam patronatam
1 abſq; ep̄o:& ſic†an ex cōſuetudine poſſit p̄ron⁹ habere ius ꝯfe
rendi abſolutè,& non pñtare coram ep̄o.Hanc difficultatẽ mo-
uit Roch.in vlt.col.verbi,honorificū.in lxij.q.& cōcludit ꝙ nō,
ſm Ioan.And.in c.j.de præbend.lib.vj.quẽ refert & ſequit̃ Abb.
in c.quod autẽ.in fi.j.col.hoc tit.& dicit facere.c.ſacroſancta.&
c.Meſſana.de elec.vbi dicitur laicū nō poſſe eligere: & ꝓ p̄dicta
cōcluſione dicit eſſe tex.meliorẽ de iure in c.cauſam.de p̄ſcrip.
2 & in c.quanto.de iudi.& vtrobique notari.¶†Tu aduerte: nā
aut loquimur de p̄rono eccleſiaſtico : & nō eſt dubiū poſſe hoc
ius acquirere ex p̄ſcriptione,ſeu ꝯſuetudine:vel ex reſeruatiōe
quā ſibi facit in limine fundationis:vt p̄ ſolā eius pñtationẽ prę
ſentatus acquirat omne ius:& nulla requiratur ſuperioris inſti-
tutio : & ſic hoc caſu eius pñtatio habet vim pñtationis,& inſti
tutionis,ſeu mere collationis:& ꝓcedit cū quilibet cleric⁹ ſit ca
pax huius iuris.c.cum ꝯtingat.& ibi no.de foro comp.in p̄rono
laico vero ſecus,cum ſit incapax huius iuris:ſed pōt hoc habere
ex priuilegio ſummi Pontificis : vt habẽt q̄ plures Reges chri-
3 ſtiani:†& hic eſt caſus,in quo q̄ſibilia priuilegio,nō ſunt quęſi-
bilia pręſcriptione: cū ſumus in capace rei pręſcribendę: vt oīa
iſta latè poſuimus.ſ.in j.par.j.lib .in ix.q.prin.in.iij.artic. dum
ibi tractauimus de beneficijs procedentibus de ſacerdote in ſa-
cerdotem,quæ ſunt in ciuitate Trani,nolo ibi dicta hic tranſcri
bere:nā latè & ad ſaturitatẽ de hac materia ibi eſt dictum,pręſer
tem cū hmōi pręſentatio eccleſiaſtici cenſeatur quędā electio,
in qua conſuetudo poteſt inducere , vt nulla requiratur confir-
matio ſuperioris: vt ibi latè eſt dictum.

¶Sextus art.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio coram quo epiſcopo eſt facienda, cum eccleſia patronata ſit
ſita in confinibus duarum diœceſum.& nu.7.9.& 12.*
2 *Eccleſia ſita in confinibus duarum diœceſum , cui epiſcopo teneatur ſoluere
charitatiuum ſubſidium. Et num epiſcopi debeant inter ſe conuenire , vt al-
ternis vicibus præſentent.nu.4.*
3 *Eccleſia non debet habere duo capita.*
5 *Epiſcopus ſi eodem tempore petit charitatiuum ſubſidium à ſubditis , & col-
lector papæ ab eiſdem , & vterque petat ex cauſa legitima , an vtrique ſit
præſtandum.*
6 *Eccleſiam non valens præſtare niſi vnam procurationem,epiſcopo & archie-
piſcopo eam viſitantibus,archiepiſcopo eam debet præſtare. Et quid,viſitan
tibus epiſcopo & archidiacono.*
8 *Argumentum à præſentatione ad inſtitutionem, valet,à maioritate rationis.*
10 *Res eccleſiæ diſcordes,per ſortes dirimendæ ſunt.*
11 *Diſcordantes an & quando poſſint ad concordiam compelli.*
13 *Patronus non dicitur negligens, vt elapſo tempore prouiſio deuoluatur ad ſu
periorem,ſtante differentia,eius diœceſis ſit eccleſia patronata,ſi accedat ad
vnum illorum epiſcoporum,& coram eo præſentet.*

1 Dubitatur Sexto,†ſi eccleſia patronata eſt ſita in con
finibus duarum diœc.coram quo ep̄o fie-
pñtatio.Et licet hunc art.nō inuenerim adhuc tactum: tñ repet
ri ſua tempeſtate clariſſimum doct.do. Barth.Bellenzi.ſimilem
qōnẽ formaſſe in ſolẽni ſuo tract.de charitatiuo ſubſidio.p̄ do.
1 Aure.eius fratrẽ in lucẽ deducto.q.lij.quæſiuiſſe,†ſi eccleſia eſt
ſita in ꝯfinibus duarū diœc.cui ep̄o illa ſoluet charitatiuū ſubſi
dium.& refert ibi diuerſas opinio.¶Nam quidā tenent vtrūq;
ep̄m habere ibi iura ep̄alia pro dimidio,per l.adeo.§.inſula.&
§.fi.ff.de rerum diui.& per l.arbor.ff.cōi diui.& in c.cum quis.
§.j.de ſepul.libri.vj.& per c.relatum.el ij.in fi.de teſta.& in §.in-
ſula.inſti.de rerum diui.& iſtā opi.ſequi Abb.in.c.de parrochijs
¶Alij vero tenent quemlibet ep̄m inſolidum habere in ea iura
epiſcopalia:& hoc in terminis tenet gl.in c.licet in reg. ĩ verbo,
conuenit.xvj.q.iij. Sed hæc opinio ſibi nō placet: q̄a ex duplici
onere faciliter poſſit ꝯtingere eccleſiam grauari, contra.c.cum
3 apl̄s.§.ꝓhibemus.de cenſi.& q̄a†queādmodum mōſtrum vide
retur,eccleſiam habere duo capita,ꝯ.ca.qm̄ in pleriſq;.de offic.
ordi.& c.in apib⁹.vij.q.j.Ita & hoc caſu.¶Et ideo alij tenẽt illius
ep̄i cenſeri debere eccleſiā in cuius diœc.eſt ſitū eius caput:arg.
l.cum in diuerſis.ff.de relig.& ſumpti.fune.& in hoc vr̄ reſidere
Inn.in d.c.ſuper ea.de.patro.poſt relationem variarum opinio.
¶Aliquibus vero vr̄ illius ep̄i debere cenſeri eccleſia , in cuius
diœc.eſt porta ipſius,per l.pręd ijs.§.qui domum.& quod ibi no.
Bar.ff.de legat.iij.& Bart.in l.ꝙ conclaue.ff.de damno infect.&
Bald.in addi.in l.ſi tertius.de aqua pluuia arcen. ¶Sed nec hæc
opinio ſibi placet : q̄a vbi eſt paries,porta ibi exiſtens nō habet
alterare diſpoſitionẽ iuris:vt eſt tex.in c.vnico.in fi.& ibi Domi.
de cōſe.eccle.vel alta.lib.vj. ¶Nec etiā ſibi placet præcedẽs opi
nio : q̄a tota eccl̄ia vna eſt & indiuiſibilis.c.nouitianus.vij.q.j.&
cle.frequens.§.penult.de exceſ.præla.¶Vnde ipſe concludit ra-
4 tiōe dubij poſſe ambos ep̄os†adinuicẽ ꝯcordari,ꝙ alternis vi-
cibus iura ep̄alia recipiant : argu.cle.plures.§.& vt facilius,hoc
tit.& l.quotiẽs.in princi.ff.de vſufruc.& l.via. ff. de ſeruitu. titu.
gene.& l.cōi diuidundo.§.cum de vſufruc. ff. cōi diuidun.¶Et
ſubdit in hac ꝯcordia non eſſe neceſſariū conſenſum rectoris il
lius eccleſiæ,per tex.in cle.ſi vna.de reb.eccle.non alie. ¶Quā-
uis in ꝯ̄rium faciat tex.in c.dudum.de reb. eccle. nō alie.lib .vj.
licet re vera ille tex. loquat̃,qm̄ agit̃ de totali alienatione parti-
cularis rei immobilis eccleſię rectore carentis,qđ nō eſt in caſu
noſtro,cū ſemel ipſa eccleſia inferior vni ep̄o p̄ſoluere habeat
iura ep̄alia : vt de cenſi. per totū. ¶ Proſequitur ibi Bellen. ſi
vero nollent ep̄i ſe ꝯcordare ſuper alterna perceptione iurium
ep̄alium, quibuſdam vr̄ per ꝯcurſum ſe impedire : & ſic vtrūq;
excludi per text.in l.ij.ff.quib.mod.vſufruc.amit. & in d.l. quo-
tiens. in prin. ff. de vſufruc. ¶ Sed hoc nō credit ipſe eſſe verū
iſto caſu:q̄a delictū & culpa prę lati non dẽt nocere eccleſię.xvj.
q.vij.c.ſi ep̄m.& reg.delictū.de regu.iur.lib.vj. ¶ Sed credit hoc
caſu archiep̄m metropolitanum ipſorū eos cogere poſſe,vt cō
cordent circa perceptionem iurium epiſcopaliū , ex quo diſcor
dia ipſorū vertitur in pręiudiciū eccleſiæ in ꝯfinibus cōſtitute:
per tex.in l.hmōi.§.fi.& quod ibi no.Bar.ff.de leg.j.& in l.fin.in
princ.vbi ẽt Bal.C.cōi de leg.præcipuè ſi diuturna fuerit diſcor-
dia illa inter ipſos, per tex.no.in c.placuit.xc.diſtin. ¶Dicit ẽt
poſſe metropolitanū ordinare eos alternis vicibus , iura ep̄alia
ab ea percipere , & ſic alternis vicibus ipſam eccleſiam vacantẽ
ꝯferre: ſic & in caſu noſtro pñtationẽ recipere,per gloſ.no.in c.
licet reg.xvij.q.iij.& dicit idẽ recitare Inn.ĩ d.c. ſuper ea. de par-
rochijs.& finaliter ipſum in hac opinione non reſidere:ſed eam
amplecti vr̄ ibi Anto. de Butri. & eam tenere ẽt Abb. in c. vlti-
mo.de re iudi. ¶Et hanc opinio. dicit ſibi placere , præſertim ſi
metropolitanus videret imminere periculū,ne ep̄i propter cō-
tentionem huius eccleſiæ in cōfinibus poſitæ venirent ad rixas
&ar

& arma,per l.æquiſſimum.ff.de vſufruc.& per ea, quæ no.Spec.
in tit.de peti.& poſ §.j.verſ.ſed nunquid vbi agitur.& Io.And.in
reg.locupletari.in mercu.lib.vj.& Ange.in aut.vt litig.iurent.§.
j.¶Et ego plus dico,ꝙ in hoc caſu rãtæ rixæ,poſſent procedi ad
remedia.c.j.ij.& iij.huius tit.ſicut qñ eſt diſcordia patronorum
ex rõnis idẽtitate. ¶ Et in fin.ſubdit Bellen.ꝙ ſi ageretur de
oneribus mere perſonalibus, tũc poſſent ꝓcedere dicta Io.an.
Domi.& aliorũ in d.cum quis.de ſepul.libr.vj. Sed vt vterq;
ep̃s exigat ipſa onera: & remittit ſe ad ea,quę dicit ipſe ibidẽ in
xxxvj.q.dum ibi tractat,ſi eodem tp̃e ep̃s petit charitatiuũ ſub-
5 ſidiũ à ſubditis,& †collector papæ ab eiſdẽ, & vterq; petit ex le-
gitima cã:an vtriq; ſit præſtandũ.vbi ↄcludit vtriq; eſſe præſtan
dum,ſi præſtari poterit,per ea, quæ dicit Butri.in c.cum nuper.
de cenſi.ꝙ ſi eodem tp̃e cõcurrant duo viſitantes eccleſiam,ha
bebunt duas ꝓcurationes:& idem erit,ſi vnus tantũ viſitat vice
duorum,quibus competit viſitatio. Si vero ſubditi nõ poſſent
vtriq; ſatiſfacere,ſatiſfaciãt maiori: & ceſſabit exactio minoris:
arg.c.qui reſiſtit.xj.c.iij.& c.ſi à ſede.de præbẽ.lib.vj.& pro hoc
alleg.qđ no.Archi.Io.an.& Domi.in c.Romana.de cenſi.lib.
6 vj.†archiep̃o & ep̃o viſitãtibus eccceleſiam non valentẽ p̃ſtare,
niſi vnicam ꝓcurationem,illam archiep̃o debere præſtari tanq̃
maiori,nõ autem ep̃o:& idem,ſi concurreret ep̃s cum archidia
cono ius viſitandi ex ↄſuetudine habente: nã data tali impoten
tia,ep̃s ꝓcurabitur, & nõ archidiaconus. Adducit qđ no.Inno.
in c.in lateranẽ.vltra medium de p̃ben.& in c.cũ ex officij.in
gl.ſua penul.de præſcrip.quẽ ſequitur Archi.ix.q.iij.§.fi.& pro
hoc ẽt facere.l.ↄtra pupillum.§.is, qui ad maius.ff.de re iudi.&
qđ no.Hoſti.in ſumma de maio.& obedi.§.& ad quid.verſ.quid
ſi duo ſunt.& gloſſ.in c.cũ parati.vbi Philip.fran.Præpo.& do.
me.Corſe.de appel.¶ Verum dicit ipſe ſi exigẽtes dicta onera
eſſent paris ↄditionis, tunc recurrendũ eſſet ad gl.magrãm in
l.ciues.C.de incolis.lib.x.& ad ea, quæ plenè ſcripſit Spec.in ti.
de feudo.§.qm̃.verſ.& ſequen.& Ludo.Ro.ↄſi.xlvij.in chriſti
noĩe amen. viſis neceſſarijs.vbi plurima adducit: hoc tñ dicit
ipſe,difficile eſſe reperire per c.qm̃ in pleriſq;.de offic.ordina.&
ſicut in vna quaq;.xxj.q.ij.niſi fortè ex diſpẽſatione papæ,prout
fuit in Auguſtino: vt in c.nõ aũt.vij.q.j.& ita reſidet ibi Bellẽ.
7 ¶†Tu dic articu.noſtrũ eſſe deciſum per ſ̃.allegatã gloſ.in ca.
licet.xvj.q.iij.quę eſt vltima in fi.& ꝓpriè loquit̃ de eccleſia ſita
in limite vtriuſq; diœc.& dicit illã debere eſſe cõẽ,quo ad parro
chialia,ſicut & arbor in ↄfinio poſita:inſti.de rerũ diui.§.inſula.
& ideo inſolidũ habebunt ep̃alia: & ſubdit ibi gloſſ.ſi diſcordãt
eccleſiæ diſpoſitione ſuperioris,erit officium in hac parte,vt al
ternis annis: & pro hoc vr̃ caſus expreſſus in d.§.& vt facilius.
cle.plures.hoc tit.nã ſi vt facilius eccleſiæ ꝓuideatur iuriſlator
voluit p̃ronos poſſe ↄuenire,ꝙ alternis vicibus p̃ñtent, multo
magis ex maioritate rationis,dẽt hoc fieri in habẽtibus ꝓuideri
& ſic in habẽribus inſtituere diſcordantibus ꝙ ſit maior ratio,
probo:nã ſi patroni diſcordãt,& non ſe ↄcordant infra quatuor
mẽſes,fit deuolutio ad ſuperiorẽ,qui prouidebit.c.ij.de ſupplẽ.
negli.pręla.ep̃is vero diſcordãtib⁹,licet fiat deuolutio ad metro
politanum:iuxta Lateranen.conci.c.ij.de ↄceſ.præben.tñ impe
ditur hic etiam p̃ñtatio:q̃a p̃roni neſcient coram quo p̃ñtare:&
hoc caſu non dicerẽ eis currere tp̃s,ſicut dicimus,qñ eſt quęſtio
ſuper iure patr.inter ep̃m & p̃ronos:q̃a non currit tp̃s patronis:
iuxta no.c.eam te.in c.iij.c.ſi vęro.& in c.cum propter.hoc.tit.&
nos diximus latè.ſ̃.in j.q.princ.huius partis in ix.articul.ergo
maior ratio eſt in habẽtibus inſtituere, diſcordantibus, q̃ in ha
8 bentibus p̃ñtare:& ideo †valet multũ arg.à maioritate rationis,
à p̃ręſentatione ad inſtitutionẽ per d.§.& vt facilius.¶ Et ſi vi-
ceres hoc arg.ꝓcedere:vt ep̃i diſcordes poſſint conuenire,vt al
ternis vicibus p̃ñtationes recipiant: & ↄſequenter inſtituere, ñ
aũt vt compellantur p ſuperiorẽ: vt vult gl.in d.c.licet quę dicit
eſſe officiũ ſuperioris eos cõpellere:ergo dẽt eos compellere:vt
ẽt dixit Bellen.quẽ.ſ̃.retulimus.& longa eſt dr̃ia inter poſſe cõ-
uenire, vt alternis vicibus actũ exerceant: vt diſponit.d §.& vt
facilius.& poſſe cõpelli: imo debere cõpelli per ſuperiorem ad
ſic ↄueniendum.ſ.vt alternis vicibus inſtituãt: vt vult glo.in d.
ca.licet.ad hoc reſpondet̃ hoc eſſe in caſu iſto ex maioritate rõ-
nis.ſ̃.allegata,q̃ eſt,inſtitutione,ideſt,vt habẽres inſtituere,ſe cõ
cordent,quę nõ eſt in habẽtibus p̃ñtare diſcordantibus,de qua
ꝓximè diximus:& ideo nullũ aliud remediũ eſt, niſi ꝙ ſuperior
eos compellat ad dictam ↄcordiam. ¶Et pro hac mea pulchra
ↄſideratione facit: nam vt viuis rõnibus oſtendimus.ſ̃.in viij.
artic.iij.præceden.q.prin.d.cle.plures.cũ ſuis remedijs, loquit̃
ſolũ in diſcordijs patronorũ laicorũ, quibus ẽt eſt ꝓuiſum, qñ
nollent vti remedijs.d.cle.plures.vt recurratur ad remedia iu-
riũ.c.j.ij.& iij.huius tit.& demũ,vt fiat deuolutio ad ſuperiorẽ,
ac ſi non p̃ñtaſſet:vt in c.ij.de ſupplen.negli.præla.& no.doc.in
cle.plures.ſ̃.§.fi.& in c.cum vos.de offi.ordi.& nos diximus latè
in j.q.prin.huius par.in vlti.artic.dum tractauimus, qñ prout
debitur eccleſię ſtãtibus ↄuentionibus patronorũ:& ibi ante fi.
in verſi.aduerte ad vnum,iſtas diſcordas: nam ibi ↄcluſimus illa
remedia eſſe neceſſaria in diſcordijs patronorũ laicorũ: nõ aũt
in diſcordijs patronorũ eccleſiaſticorũ:q̃a illi cõpellentur p ſu-
periorẽ.ſic & in caſu noſtro:ideo in.§.& vt facilius.remittĩr hęc
ↄcordia in poſſe patronorũ laicorũ quia illi directè cõpelli non
p̃ñt,prout p̃ñt compelli eccceleſiaſtici.& ſic gl.in c.licet.facit ꝓ
9 ibi dictis:& ibi dicta faciũt ꝓ illa gl.Nota iſta, q̃a intacta.¶†Vi-
de ẽt,ſi poteris attentare vnũ,qđ puto ꝓcedere: vt ſi eccleſia eſ-
ſet fundata in limitibus diœc.ep̃i: & diœc.archiep̃i,cũ vna ſit fa
cienda p̃ñtatio:nam data ↄcordia inter eos dicerẽ potius eſſe fa
ciendam p̃ñtationem coram archiep̃o:tanq̃ coram ſuperiore,q̃
coram ep̃o tanq̃ inferiore: per ea,quæ.ſ̃.diximus poſt Bellẽ.qñ
ſuperior & inferior ↄcurrunt in charitatiuo ſubſidio: vel in pro
10 curatione habeñ.à ſubditis, qui nõ p̃ñt niſi vnã dare.¶†Dico
& aliud, qđ etiã credo ꝓcedere, ꝙ ſi ep̃i non ſe ↄcordarent mõ
ſupraſcripto,nec p ſuperiorẽ cõpellerent̃, poſſent ſortibus hãc
dr̃iam terminare,ſi iura hui⁹ eccleſiæ nõ eſſent magna,& ſic ni-
miũ dãnoſa alicui ipſorũ ep̃orum: vel ſaltem poterũt ſortè ter-
minare,quis ipſorũ poterit p̃ñtationẽ patronorũ recipere: & p̃
ſentatum inſtituere qualibet vice,qua eccl̃ia vacauerit: cũ hoc
ſit parui præiudicij:nã tranſit in capl̃um ſede vacan.c.j.de inſti,
lib.vj.tranſit in vicariũ ſine ſpeciali mãdato: vt not.in c.ex fre-
quentibus.de inſti.& ĩ.c.fi.de offi.vica.lib.vj.vt diximus de his
10 duobus vltimo loco dictis.ſ̃.in j.præceden.artic.† Cum etiam
res eccleſiæ diſcordes poſſint terminari per ſortes, dummodo
nõ ſint magni pręiudicij: vt no.ĩ c.fi.de ſortile.vbi latiſſimè per
Io.de ana.in iij.col.in verſi.in eadẽ glo.in fi.de treuga & pace.
vbi latiſſimè per eũ de ſimilibus diſcordijs per ſortes terminan
11 dis:†& an & qñ diſcordantes p̃ñt compelli ad ↄcordiã, vide la
tiſſimè per Fely.in rub.de treug.& pace.in prin.cũ pluribus ſe-
quen.col.vbi in vj.fallẽtia ornat.d.glo.c.licet.quam ẽt exornat
poſt Abb.in c.fi.in j.col.do.Fely.ibi in j.ij.col.in verſ.inquã-
tum dicit Ab.de re iudi.vbi pulchrè accumulat aliqua de re-
12 gimine ſuperiorũ diſcordia cõcordan.vide.ibi. ¶†Dicerem &
aliud,ꝙ ſtante diſcordia ep̃orũ,de qua.ſ̃.ſi nolunt cõcordare,ne
eccleſia diutius vacet,poterunt p̃roni accedere ad ſuperiorẽ, vt
vel cõpellat eos ad ↄcordiam, ſeu ad recipiendum, inſtituen-
dum,vel ipſe recipiat p̃ñtationem,& inſtituat: arg.c.nullus.quẽ
ſatis ornauimus.ſ̃.in ij.par.j.lib.in xx.artic.dum tractauimus
ibi de ep̃o nolente ↄſentire tranſlationi iuris patr.vide ibi latè.
13 ¶ †Non omitto vnum: ꝙ ſtante hm̃oi differentia inter ep̃os
cuius diœc.ipſa eccleſia ſit:ꝙ nulla certa diffinitione facta:licet
ep̃i concordent inter ſe, ꝙ alienis vicib.p̃ñtent,ex quo patro-
nus putat ambas eſſe ordinarias,ſi ad vnum ipſorũ accedat: &
p̃ñtet maximè coram illo,qui in alia vice cũ vacauit, inſtituit,ſi
bene ad eũ non ſpectet modo inſtitutio,nõ dicetur negligẽs pa
tron⁹: vt lapſo tp̃e deuoluatur prouiſio ad ſuperiorẽ:ſed decla-
rata ſibi ↄcordia etiam extra tp̃s, poterit iterum p̃ñtare coram
illo cui competit pro illa vice inſtitutio:per ea,quæ pulchrè cõ
ſiderauimus.ſ̃.in j.præceden.q.princi.in xxiiij.articu.dum ibi
tractauimus de patrono pręſentante coram non habente ius in
ſtituendi:& lapſo tempore ſuperueniente ſibi ſcientia, ad quẽ
ius inſtituendi ſpectabat: & vide in ſequente.artic.

¶Septimus articu.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Præſentationum altera facta coram plebano habente poteſtatem inſtituen-
di,altera coram epiſcopo,vtra valeat.Et nu.3.*

2 *Cauſa vna & eadem non eſt coram diuerſis Iudicibus agitanda,nec cauſæ cõ
tinentia diuidenda, nec electus ſeu præſentatus per diuerſa iudicia diſtra-
hendus.*

3 *Prælatus inferior & ordinarius an poſſint conuenire, quòd alternis vicibus
præſentent.*

Succedit Septimus articu.†ſi patroni pręſentant vnum
1 clericum ad beneficium vacans corã plebano
habente p̃tãtem inſtituendi, alterũ poſtea corã ep̃o, quę iſtarũ
p̃ñtationum teneat.Lap.allega.lxxviij.in dei noĩe amen.vacan-
te eccleſia ſancti Laurentij.fol.xxix.format longũ thema: & eli
cit ex eo plura dubia:& ſcđm dubiũ ponit ibi in iiij.col.in verſi.
ad ſcđam q̃onem.in qua præſupponit plebanũ pręſcripſiſſe ius
inſtituẽdi:& eſſe in quaſi poſ.illius iuris:& eius ſolã inſtitutionẽ
2 ſufficere:& facit hoc arg.nã †ſicut ſufficit electo tp̃e electionis
eligentes eſſe in poſſeſſione eligẽdi:& ſicut ſufficit p̃ñtato p̃ſen
tantes tp̃e præſentationis eſſe in quaſi poſ.p̃ñtandi: & ſicut ſuffi
cit collato conferẽtem tp̃e collationis eſſe in quaſi poſſeſ.iuris
ↄferendi.& dicit iſta ꝓbari in c.querelam.de elec.in c.ex literis.
hoc tit.& in c.cum olim.de cã poſ.igitur idẽ pari rõne ſufficere
debere plebanũ eſſe in quaſi poſ.ĩſtituẽdi: vt teneat prima p̃ñta
tio

tio coram eo facta. ¶Subdit tñ, ꝙ ſi plebanus præſcripſiſſet, vt ſe
accumularet epiſcopo in poteſtate inſtituendi: & ſic eſſent duo
habentes dictam poteſtatem, erit locus præuentioni: quia vna
& eadem cauſa coram diuerſis iudicibus agi non debet, nec cõ-
tinentia cauſæ diuidi, nec electus ſeu præſentatus per diuerſa iu
dicia diſtrahi de ſequeſtr. c. j. de iudi. c. fin. & no. in c. ſuper his. de
accuſa. vnde concludit ibi ex quo in caſu thematis factat erat p̃.
uentio coram plebano: quia coram eo facta fuit prima præſen-
tatio: & coram eo cœptum iudicium, ibidem finem habere de-
bet: & ſufficit per appellationẽ ad epiſcopum poſſe deuolui: &
3 ita reſidet ibi Lap. ¶†Tu aduerte: nã de iure inſtitutio ſpectat
ad ep̃m: vt s̃. in j. arti. præſentis. q. tetigimus per plura iura ibi al-
legata: & ſignãter per c. cum ex iniuncto. de hæreti. Si ergo hoc
ius habet plebanus, & ſic aliquis inferior p̃latus, illud iure parti
culari habebit, puta priuilegij, vel præſcriptionis, vt ſuo loco di-
cetur: ſi iure priuilegij, tñ ius habebit inferior prælatus, quantũ
priuilegium cantabat. c. porro. de priuile. Si ex præſcriptione, &
tunc tantũ habebit, quantum præſcripſerit: & ideo dicendũ eſt:
ꝙ ſi prælatus inferior acquiſiuit titul. habili integrum ius inſti-
tuendi in aliqua diœc. vel loco, & tunc omne ius erit ſuum cir-
ca inſtitutiones, intantum ꝙ in eccleſia fundanda: & in acquiſi-
tione iuris patr. & non in tranſlatione ipſius in aliam perſonam
titul. habili ipſius conſenſus requiretur, & non ep̃i. vt de primo
diximus. s̃. in j. parte. j. lib. in ij. q. princ. in xiiij. articul. de. ij. articu.
diximus. s̃. in ij. par. j. lib. in j. q. princ. in v. artic. & ſic iſto caſu co-
ram eo ſolo facienda eſt præſentatio: & illa, quæ fieret corã ep̃o
non teneret. ¶Aut iſte inferior prælatus ſeu plebanus tit. habili
àcquiſiuit ius inſtituendi accumulatiuè cum epiſcopo & inſoli
dum, & tunc tenerẽ, eſſe locum præuentioni: vt coram quo pri-
ma præſentatio fieret, ſi eſſent p̃roni laici: & variarent corã eo-
dem, ſecundo loco debent p̃ñtare: quia alias non poſſet optio
fieri iuxta. c. cum autem. & c. paſtoralis. hoc tit. ſi præſentationes
fierent coram diuerſis. ¶Aut iſte plebanus acquiſiuit titu. habi-
li, ius inſtituẽdi, vt epiſcopus, cum eo inſtituat, & tunc tenerem
præſentationem factam tam primam quã ſecundam, ſi cadit va
riatio, ꝓcedere: tam ſi fieret coram plebano, quã ſi fieret coram
epiſcopo, ſiue vna corã vno, & altera coram altero, dũmodo in-
ſtitutio ſemper fiat p̃ epiſcopũ cum plebano: quia quilibet ipſo
rum recipere põt p̃ñtationem, ne patroni habeant difficultatẽ
eos ſimul reperiendi: pręſertim cum ipſis coniunctis poſtea etiã
variatione facta accumulatiuè poſſit habere locũ diſpoſitio. d.
c. paſtoralis. hoc tit. & ita tenerẽ in hoc pũcto. ¶Poſſet etiam in
4 hoc caſu dici: & ẽt in præcedenti, ipſos, ordinarium & †inferio-
rem prælatũ poſſe conuenire, ꝙ alternis vicibus inſtituant: arg.
§. & vt facilius. cle. plures. hoc tit. Imo ipſis diſcordantibus in ali
quo prædictorũ caſuum, eos poſſe p̃ eorũ ſuperiorem cõpelli.
vt in ꝓximo p̃ceden. arti. diximus. ¶Et aduerte ad dicta Lap. in
præallegata ſua allega. per quæ argumentatur de quaſi poſ. eli-
gentium, pręſentantium, & conferentium ad quaſi poſ. inſtituẽ
tiũ, quia facit pro argumentatione, quam nos fecimus. s̃. de diſ.
cordia præſentantium ad diſcordiam inſtituere habẽtium: nam
procedit talis argumentatio, pro qua eſt autoritas Lap. hic.

¶Octauus artic. iiij. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 *Præſentationum altera facta coram vicario epiſcopi, non habente inſti-
tuendi poteſtatem, quia epiſcopus eam ſibi reſeruauit, altera facta coram
epiſcopo, vtra teneat, vbique coram epiſcopo facta.*
2 *Præſentare, verb. intelligendum eſt cum effectu.*
3 *In iudicio tres perſonæ requiruntur.*
4 *Inſtituendi poteſtas tranſit in generali commiſſione vicariatus.*
5 *Intellectus ad c. quod in dubijs. de renunt.*

1 Dubitatur Modo octauo, †ſi patronus cleric⁹ præſen-
tat vnum vicario epiſcopi non habenti po-
teſtatem inſtituẽdi, q̃a illam ep̃s ſibi reſeruauit: nam alias in ge-
nerali vicariatu tranſit poteſtas inſtituendi: vt no. in c. ex frequẽ.
de inſti. Et tetigimus in j. præceden. artic. deinde p̃ñtat alterum
coram ep̃o: vtra iſtarum p̃ñtationum teneat. Lau. vt refert eum
Card. in cle. j. in prin. in iiij. col. in ix. q. argumentatur primã p̃ñta
tionem tenere: ex quo p̃ñtans eſt patronus eccleſiaſticus, qui
poſtquã p̃ñtauit, funct⁹ eſt officio ſuo: licet is corã quo p̃ñtauit
non haberet p̃tãtem admittendi: adducit in argu. c. quod in du-
2 bijs. de renun. In ↄ̃rium facit: nam †p̃ñtare debet intelligi cum
effectu: & ĩ ipſo actu requirunt̃ tres p̃ſonæ, p̃ñtãs, p̃ñtatus, & is,
cui fit præſentatio: quarum vna deficiente actus non eſt cõple-
3 tus†ſicut in iudicio requiruntur tres perſonæ, actor, reus, & iu-
dex. c. forus. de verb. ſigni. & hæc eſt opinio Zenzel. inducit ẽt:
nam quando optio nõ bene fit, habet̃ pro nõ facta. ff. de optio.
lega. l. ij. & l. optimè. ſicut etiam facta non coram cõpetente iu-
dice, habẽtur pro non factis. C. ne de ſta. defun. l. ſi pater. de iudi.
at ſi clerici quod Cardi. dicit eſſe verius. & adducit pro hoc c. ſi.
& quod ipſe. & c. cum autẽ. hoc tit. vbi ꝓhibetur patrono eccle
ſiaſtico variare ex quo præſentauit ep̃o, ergo à ↄ̃rio potuit va-
riare antequam ep̃o pręſentaret. ¶Do. Phil. de Sarra. in hac rub.
in ſi. viij. char. in verſi. ſed pone patronus clericus. recitatis pręc̃di
ctis, dicit illa intelligere, quando vicarius nõ habebat poteſtatẽ
inſtituendi per ep̃m: ſi vero in cõmiſſione vel alio modo non
fuerit aliquid dictum de iſta poteſtate, & tũc tenẽda eſt opinio
4 Lau.† quia cũ in generali commiſſione vicariatus tranſeat iſta
poteſtas inſtituẽdi de iure. vt dicit ſe. s̃. dixiſſe in d. rub. per no. in
d. ca. ex frequentibus. de inſti. p̃ñtando coram vicario perinde
eſt: ac ſi p̃ñtaſſet corã ep̃o: & tunc non ꝓcederet art. noſter. quę
dicit fore notãda: quia Cardi. ibidem ita ſe non declarat qui ſic
intelligẽdus eſt: & aduertit nos ne decipiamur. & ita reſidet ibi
do. Philip. prædictus. ¶Tu aduerte: nã ſi bene inſpiciatur titulus
q̃õnis Cardi. quæ dixit Philip. ipſe præſupponit, vt etiã nos dixi-
mus in formatione huius artic. ¶Et pro cõcluſione do. Cardin.
quæ eſt veriſſima, nos habemus gl. no. in c. ſi. verſus ſi. ipſius glo.
ſi. hoc tit. quæ iuncto tex. loquitur in p̃ñtatione facta per patro-
nos eccleſiaſticos: imo in cõceſſione, quę tanto magis eſt vitio-
ſa: quæ cũ ſit nulla, vult ibi gl. eos eſſe admittẽdos ad veram præ
ſentationẽ: & ideo ex inde colligit ibi gl. ꝙ ſtante præſentatio-
ne prima nulla ſeu inualida põt per patronum ẽt eccleſiaſticũ
fieri ſecũda p̃ñtatio legitima: & mouetur, quia hanc pœnã non
reperit à iure ſtatutam: vt nulliter p̃ñtans, nõ poſſit iterũ p̃ñta-
re. & ideo diximus. s̃. poſt Roch. in ij. præced. q. prin. verſus ſi. viij.
artic. Adde ẽt nã ipſe Roch. ex quo cũ ad collegiũ ſpectat p̃ñta-
tio debent oẽs vocari: & ſimul cõuenire p̃ñtare & non ſingula-
riter, vt ibi cõcluſimus, ſi aliquis ex eis præſentaret ſingulariter,
nõ teneret, imo eſſet nulla eius p̃ñtatio: & nihilominus poterit
iterũ p̃ñtare cum collegio, per gl. prædictam, quam ibi ornaui-
mus: & nihilomin⁹ iſte p̃ñtauerat corã habẽte inſtituere, quod
5 eſt plus. ¶Non ob. ca. quod in dubijs. de renun. quia † ibi punit̃
renuntians, ex quo in manu laici renũtiauit, vt ibi patet: & tñ re
tinet beneficiũ. vnde ille tex. & c. admonet. eod. ti. p̃ñt induci ꝓ
concluſione d̃ñicarum: nã quãuis iſti renuntiet non in manib⁹
ordinarij, vt debẽt, ſed in manu laicorũ. vt in d. c. quod in dubijs.
vel illã, in qua inſtituti erãt ꝓpria autoritate, dimittunt. vt in d.
c. admonet. nihilominus ex huiuſmodi delictis nõ puniunt̃: vt
priuentur beneficio: quia iam remanẽt beneficiati: ſed aliter pu
niunt̃, vt ibi. Item nec hic debẽt puniri: vt priuent̃ iure p̃ñtandi
iſta vice: & ibi puniunt̃, quia reperitur expreſſum in iure: hic ve-
ro nõ: quia nõ reperit̃ hæc pœna in iure expreſſa: iuxta gl. d. c. ſi.
huius titu. Et ideo mala fuit argumẽtatio Lau. & tãto magis, q̃a
iſte præſentando coram generali vicario, qui de iure habet po-
teſtatem inſtituendi ex generali mandato. vt s̃. diximus: & limi-
tatio poteſtatis erat facti, iuxta errorem ductus coram illo præ-
ſentauit: & ideo excuſandus: vt latè diximus. s̃. in j. præceden. q.
prin. in xxiiij. artic. de præſentãte coram ordinario, & ignorante
inſtitutionem ſpectare iure particulari ad inferiorem prælatũ:
vt remiſſiuè etiam dicemus in ſeq. artic.

¶Nonus artic. iiij. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 *Præſentatione facta coram non habente ius inſtituendi, an lapſo tempore
dato ad pręſentandum, patronus iterum poſſit præſentare, habita notitia ad
alium ſpectare ius inſtituendi.*
2 *Præſentatio facta coram exiſtẽte in quaſi poſſeſſione inſtituendi, tenet, quam-
uis non habeat verum ius inſtituendi.*

1 Eſſet Videndum nunc nono loco, †ſi patronus p̃ñtauit co-
ram non habente ius inſtituendi, Labatur tp̃s datum
ad præſentandum: an poterit iterum præſentare cum habue-
rit notitiam ad alterum ius inſtituendi ſpectare coram illo? Hic
articul. fuit formatus per Lap. allega. xcv. fol. ſ 1. q. quæ incipit,
quædam eccleſia. & de ea latè diximus. s̃. in j. pręceden. quæſtio.
princ. in xxiiij. articu. vbi diximus: an præſentauerit coram ordi-
nario, adeo, vt iuncta excuſatione excuſaretur: quia ordinarius,
aut coram inferiore prælato: vide ibi, nolo hic repetere: & dixi-
mus etiam in præſenti articul. ex quibus ibi dictis: & in præced.
articul. colligitur vnum, ꝙ ſi inferior prælatus eſt in quaſi poſſ.
inſtituendi, poterit coram eo fieri præſentatio: & ſequuta inſti-
tutione erit tutus inſtitutus, ſicut electus, præſentatus, vel col-
latus ab exiſtentibus in quaſi poſſeſ. eligendi, præſentandi, & cõ
2 ferendi: vide in dictis locis: & hic ſit fructus huius articul. †præ-
ſentationem factam coram exiſtente in quaſi poſſeſ. inſtituen-
di tenere, quanuis non habeat verum ius inſtituendi: & ideo ſe
quuta inſtitutione, tenebit præſentatio & inſtitutio, nõ ſequu-
ta vero etiam tempore dato ad præſentandum lapſo habita no
titia ad quem ſpectet inſtitutio, patronos poſſe coram illo præ-

ſentare: vt in præceden.articu.eſt dictum:& ſic concluſio.ſ.for-
mata in j.præceden.articu.præſentationem debere fieri coram
habente ius inſtituendi, procedere etiam, vt præſentatio fieri
poſſit coram exiſtente in quaſi poſſ.inſtituendi.

¶Decimus artic.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentatio in eccleſiis pertinentibus ad religioſos pleno iure corã epiſco-
po:an coram ipſis religioſis ſit facienda,vel coram quo.& nu.3.*
2 *Eccleſiæ quando dicuntur religioſis ſubiectæ.*

Oritur Decimus artic. † in eccleſijs pertinẽtibus ad re-
1 ligioſos pleno iure,coram qbus fient pñtationẽ
coram epõ, vel coram ipſis religioſis.Doc. in c. vnico. de capel.
mona.libr.vj.dicũt, ꝙ cum inſtitutio ſpectat ad ipſos religioſos,
corã ipſis eſt facienda pñtatio. quod intelligunt,qñ populus eſt
exẽptus.als ratione curę, dẽt recurri ad epm: vt in d.ca.vnico.&
2 dicunt eccleſię † ſubiectę religioſis pleno iure,quando eps nul-
lum ius epale exercet:ſed tota iuriſdictio pertinet ad abbatẽ ſeu
prælatũ eorũ.c.qm.de priuile.& no.Abb.in c.in lateranen.de p̄.
ben. ¶ Sequitur p̄dicta do. Phili. de Sarra. ante fi. huius rub.
alleg.xvj.q.ij.c.viſis.& §.fi.& Hoſti.in ſumma de offi.ordi.§.facit
autem.& aliqua per Cardi.ca.querela.de elec.ſed ſi haberẽt ipſi
religioſi ex donatione à laicis aliquã ptãtem in eccleſia,tũc nõ
haberẽt, niſi ſolam præſentationem.de quo per gloſ.& doct.in
ca.de monachis.de pręb.nec in aliquo ius epi diminueret: vt p
Abb.in c.cũ ſeculũ.in vlti.not.hoc titu.ita Philip.vbi ſ.¶ Circa
prima dicta illa ſequit do.me. Corſe. in ſuo repertorio ad Abb.
in verbo p̄onus.in penul. verſ. ¶ Circa alia dicta dom .Phili.
qñ religioſi à manu laici, puta ex donatione habent eccleſiam,
quid ad eos ſit tranſlatum, ipſa eccleſia,ius pa. vel quid iuris,di-
ximus latè. ſ. in ij. par. j. lib. in ij. q. prin in ix. articu. vbi plenè
tractauimus,laicus donando, legando, vel ꝯcedendo eccleſiã
3 pio loco,quid faciat; & quid videat donare: vide ibi plene.† ſuf-
ficit hic concludere pręſentationẽ rectoris in eccleſia ſpectantẽ
ad religioſos pleno iure, populo exiſtente exempto,debere fie-
ri coram abbate:ſeu alias eorum prælato.

¶Vndecimus articu.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentia habentis conſentire,vel conſilium dare, an requiratur in præ-
ſentatione facienda ex forma mandati cum conſilio vel conſenſu alicuius.
& nu.4.6.*
2 *Conſenſus de neceſſitate requiritur, conſilium autem peti & expectari poteſt
in præſentatione facienda de conſilio vel conſenſu alicuius.*
3 *Conſenſus an poſſit poſt actum interuenire,ſi in eo requiratur.& nu.5.*
7 *Procurator ſi potuit habere conſilium,hoc caſu,& tenuit,an pręſentatio va-
leat.*
8 *Conſilium cum pro ſubſtantia requiritur,non poteſt quæri poſt tempus.*
9 *Conſilium requiſitum in contractu ex forma ſtatuti, interuenire debet in ipſo
actu.*

1 Contingit Vndecimo dubitari † ſi aliquis ex forma
mandati hẽt pñtare cum ꝯſilio ſeu conſen-
ſu talis ,an actus pñtationis debeat expediri in pñtia habentis
ꝯſentire, vel ꝯſilium dare . ¶ Aduerte, quia.ſ. in j.par. huius ij.
2 lib.in iiij. q. prin. in viij.artic. tractauimus,† ſi alicui mandatur,
vt præſentet cum conſilio ſeu conſenſu talis , ſi præſentet ſine
illo,an teneat præſentatio: & concluſimus conſenſũ de neceſſi-
tate requiri : conſilium autem peti, & expectari: & demum illo
non veniente poſſe fieri præſentationem ſine eo:vt no.omnes
in capit.cum in veteri.de elect.& in cap.cum olim.de arbi.& in
cap.ex parte. de conſtitu. vbi dom.Fely.& Mod.niſi immineret
neceſſitas: puta qa tempus præſentationis laberetur ; nã tunc
etiã illo non requiſito,nec expectato fieri poterit pñtatio:vt ibi
3 latè diximus.¶† Aduerte ẽt, nam. ſ. in ij. par. ij. lib. in j. q. prin.
in xvj.artic.abundantiſſimè tractauimus , ſi in actu dẽt interue-
nire cõſenſus, an poſſit interuenire poſt actũ factum,& validet
4 illum:de quo ibi plene.¶† Redeũdo modo ad caſum noſtrum
dico de ꝯſenſu:qa habens ꝯſentire,vr̃ pars pñtantis : qa eius cõ-
ſenſus perficit perſonam pñtantis , quæ repñtatur per ꝓcurato-
rem : & ipſum ꝯſentientem:& ideo ipſe ꝯſentiens: & iſta pſona
pñtantis requiruntur pro ſubſtãtia in pñtatione : iuxta doctri-
nam Lap.in ſæpe alleg.deciſione.lxxv.fol. xxvij. & Cardi.in cle.
j.hoc tit.in iiij. col. in ix. q. Vnde cum iſte ꝯſenſus ſit de ſubſtan
tia,dẽt in actu interuenire:& ſic corã epõ & corã ꝓcuratore: &
in hoc caſu ꝓcedunt dicta,quæ poſuimus in d.xvj.artic. cum di
ximus ꝯſenſum de ſubſtãtia actus requiſitum,nõ poſſe interue
nire poſt actũ. de quo ẽt per Firma. in trac. de epõ. in j. par. iij.
lib. in xlvij.q. ¶ Et ſic hoc ſtante,ſuccederet ex alia ꝯcluſio hũc
ꝯſenſum non poſſe interuenire nec ante nec poſt:ſed in hoc cõ
ſidera bene:nã ſicut patronus poteſt præ ſentare per procurato
rem.c.fi. de conceſ. præben.per literas ſeu nuntium doc. in ca.
ea noſcitur.de his quæ fi.à præla.& ſæpe.ſ.diximus: eodem mo-
do dicerem hunc conſenſum poſſe procedere.ſ. ipſum procu-
ratorem ſecum deferendo per literas habentis conſentire : vel
per publicum inſtrumentum de fide ſui conſenſus : qa iſtis mo-
dis vera pręſentatio fieri poteſt : vt in præceden, ꝓximè.ij.& iij.
articu.diximus. quanto magis & in iſta præſentatione cõſenſus
pro liquidando mandato procuratoris conſtituti per patronũ
ad præſentandum cum ꝯſenſu talis:nam conſtito de cõſenſu, &
ſic voluntate habẽtis conſentire, ꝓcedet mandatũ : & hoc mõ
ꝯſenſus præſtatur ante , & nõ in actu. ¶ Poſt actum vero , dico
5 ꝯſenſum nõ poſſe † interuenire, niſi reiterato actu: nam ex quo
perſona pñtantis requiritur ſubſtantia & eſſentia verè vel re-
præſentata vt ſ.diximus.& verè nõ interuenit:qa miſit ꝓcurato
rem:nec ẽt repræſentata: qa ſolus ꝓcurator illam repñtare non
poterat ſine interuẽtu illius ꝯſenſus,qui nõ interuenit:ergo nul
lus fuit actus, ſi nullus,eſt reiterãdus : iuxta ea , quæ dixim⁹.ſ. in
ꝓximo pręceden. viij. artic. ¶ Et ſi diceres ſi ſuperueniat con-
ſenſus nõne validabitur actus?dico, ꝙ nõ,quãdo requiritur pro
ſubſtãtia:iuxta no.per doct.ĩ d. c. cura. & nos diximus. in d. xvj.
artic.& ꝓbo ad oculũ:nam ſtante nullitate primi actus ſi ſuper-
ueniret ꝯſenſus habentis ꝯſentire, aut interueniat abſente pro-
curatore:& nõ erit verè repñtata perſona pñtantis:qa non inter
uenit ꝓcurator qui eã repræſentare hẽt cũ ꝯſenſu illius:& ideo
q̃uis iſte ꝯſenſus interueniret pręſente pñtando: & habẽte inſti-
tuere nihilominus,qa defecit vnũ ſubſtãtiale.ſ.integra perſona
pñtantis,actus non ꝓcedet, & erit nullus, ſicut prius. ¶ Si aũt
iſte ꝯſenſus ſuperueniret in pñtia procuratoris pñtandi,& habẽ
tis inſtituere, eſſet vera reiteratio actus. & ſic non dicet interue
niſſe ex poſt. ¶ Si aũt deficeret præſentia pñtandi vel habentis
inſtituere, tãto magis vtriuſq; ſuperuenientia ꝯſenſus etiam in
pñtia procuratoris nihil operaretur: qa deficerent vnũ aut duo
6 ex ſubſtãtialibus : & ſic nec actus intelligeret reiteratus. ¶ † Si
autẽ ex forma mandati ꝓcurator datus ad pñtandum haberet
pñtare cũ ꝯſilio alicuius: qa ſufficit requirere cõſilium , & illud
tpe congruo expectare:als p ꝓcuratorem procedi põt ad actũ:
per no.in c.cum in veteri.de elec.& in d.ca.cũ olim. de arbi. &
in ca.ex parte.de ꝯſti. apparet de neceſſitate nõ requiri pñtiam
habẽtis ꝯſulere. Sed pro legitimatione perſonę ꝓcuratoris ſuf-
ficit ꝯſtare illud habuiſſe vel habentẽ conſulere requiſiuiſſe: &
congruo tpe expectaſſe vel neceſſitatẽ imminere ꝓpter lapſum
tpis dati ad pñtandum: & ideo ꝓcuratorem nõ poſſe expectare
habẽtem ꝯſulere : vel forſan nec ipſum requirere: & ſic tenebit
ſua pñtatio.Vnde non requiritur pro ſubſtantia,pñtia habentis
cõſulere:cum non faciat integram perſonam cum procuratore
repręſentantem perſonam patroni', vt facit habens cõſulere.d.
7 c.cum in veteri. ¶ † Sed dubiũ reſtaret in hoc vltimo, quid ſi
ꝓcurator potuit habere ꝯſilium requiſitũ,& noluit habere , nõ
requirere,nec expectare illud:ſed pñtauit illo non habito?certũ
eſt pñtationem non tenere.vt no.in ſ.allegatis iuribus ſi ſuper
ueniat ꝯſilium: an validabitur actus vel requiret reiteratio eius
& dicendũ. ex quo per defectũ ꝯſilij non inducit nullitas actus
ipſo iure: vt no. iuribus præallegatis.& in c. cura. & tres perſo-
nę ſubſtãtiales interfuerunt: nã perſona pñtantis repræſentatur
per ꝓcuratorem.non enim habẽs dare ꝯſilium,eſt perſonæ pars
repñtantis,ſicut habens dare ꝯſenſum: vt no. in d.c . cum in ve-
teri.& in d.c.cum olim.interueniẽtibus perſonis pñtandi: & ha
bentis inſtituere nulla ſubſtãtialis perſona defecit,vt actus eſſet
nullus,ſed ſolum eſt inualidus: qa nõ fuit ſeruatum, qđ in man-
dato requirebatur.Illo igitur ſuperueniẽte ceſſabit inualiditas.
8 ¶† Et ſi diceretur ꝯſilium non põt requiri poſt tp̃s, d. c. cum
in veteri.& ibi glo.& doc. nã dico hoc verũ , cũ illud requireret
pro ſubſtãtia in actu:vt in illo tex.ſed in caſu noſtro nõ requiri-
tur pro ſubſtãtia:iuxta ea, quæ ponit Bal. in rub.C. de exercito.
9 iiij.col.de ꝯſilio requiſito in ꝯ̃ctu ex forma ſtatuti,† vt tunc de-
beat interuenire in ipſo actu:& idẽ Bald. in l.j. in antepe. col.C.
qui admit.vbi ẽt tenet ante actũ poſſe præſtari. ¶ Non negarẽ
eſſe cautius,ſi fiat totalis reiteratio actus cũ ꝯſilio , nihilominus
pñtia habentis ꝯſulere,non requiritur, dũmodo ꝯſiliũ dederit.
¶ Non per hoc nego , quin pſona habẽtis ꝯſulere nõ poſſit in-
teruenire:qa poterit ĩteruenire ẽt ĩ actu collegiali maiori parte
collegij volẽte, dũmõ vocẽ nõ det :quanto magis in pñtatione
particulari vt latè diximus.ſ.in ij. ꝓxi. q.prin.in xvj.& xvij. arti.

¶ Duodecimus articu.iiij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Præſentationis actus requirit de neceſſitate præſentiam trium perſonarũ,
præſentantis,præſentati,& inſtituere habentis:& non aliorum,niſi ad pro-
bationem eius actus.*
2 *Extranei poſſunt intereſſe in actu præſentationis,niſi præſentatio ſpectaret ad
aliquod collegium,quo caſu intereſſe non poſſunt.nu.4.*

3 *In præſentatione non obſeruatur forma capitul. quia propter, de electio-nis.*

1 Et ex Præcedẽtibus vltimo loco dictis naſcitur.xij. articu. an vltra†perſonas pñtantis,præſentati,& habẽtis inſtituere de neceſſitate requiratur aliẽ pſonẽ, & ſi nõ de neceſſitate poſſint aliẽ perſonẽ extraneẽ īteruenire in actu pñtationis. ¶Et circa primã partẽ huius artic. vt ex oĩbus dictis in tota iſta iiij.q.prin.& in multis locis.iij.q.prin.preceden. de ſubſtantia & eſſentia pñtationis: vt ſi ſecus fiat, ſit nulla, non requiruntur alie perſone,niſi tres ſupraſcripte habentis inſtituere vere: pñtandi verè:& aliqñ fictè cũ eſt notus habẽti inſtituere:pñtantis verè: & multotiens fictè.vt pulchrè diximus.ſ.in j.proxi.pceden.arti. verſus finẽ:& ex interuentu iſtarum triũ perſonarum erit perfectus actus præſentationis:& ex vi ipſius præſentationis aliud nõ requiritur:ſed ex vi, vt actus pbari poſſit, dicerem oĩno requiri teſtes,ne deficiant pbationes: prout ẽt diximus.ſ.in iij.præced. q.prin.in vlti.artic.dum tractauimus,an ſcriptura ſit de ſubſtantia præſentationis:& cõcluſimus ꝙ nõ:niſi pro cautela præſentantium & præſentati pro probanda quaſi poſ. acquiſita, p ea, quæ latè diximus ſ.in j.par.huius ij.lib.in xliij.q.prin.per totum. vbi poſuimus materiã quaſi poſ.iuris pa.& præſentãdi:& ex iſta cauſa diximus.ſ.in d.iij.proximè præce.q.prin.in xj.art.poſtquã poſuimus formam ſeu libellum pñtationis, præſentantes poſſe requirere actuarium,& teſtes,quatenus pro intereſſe pręſentantium & præſentati de pręſentatione cõficerent actum publicũ, &c.vel pœnes acta annotarent,vt ibi: & ſic hoc caſu præſentia aliorum erit pro nõ ſubſtantia actus præſentationis: ſed ex cauſa probationis.

2 ¶†Quo vero ad ſecundum mẽbrum huius art. quod eſt,an poſſint extranei intereſſe in actu præſentationis?& dicendum eſt,ꝙ ſic publicè, vt notarij, & teſtes pro cauſa pbationis:vt pximè dictũ eſt: & quæcũque aliæ perſonæ pro eorũ aſſociatione,vt cõſideraũimus.ſ.in iij.q.prin.in ij.art.& in ij.dũ tractauimus de patrono dicente,volo præſentare,vel præſento: & dicat,quem & ſimilia: nã attenditur ibi,an acceſſerint pñoni cum amicis pro faciendo præſentationis actu: & hoc eſt clarũ:

3 nam†cũ in pſentatione nõ obſeruetur forma.ca.quia propter. de elec.vt diximus.ſ.in præceden.ij.q.prin.in xviij.art.& ſic ſcrutinium ſecretum, quilibet poterit intereſſe.

4 ¶†Niſi pſentatio ſpectaret ad aliquod collegium: & tunc eſt aduertendũ: nam ſi collegialiter præſentãt,nõ poterũt intereſſe præter illos de collegio,& ſic præſentantes,præſentandus, & habẽs inſtituere: & ſi illi de collegio voluerunt de pręſentatione conficiactum pro eorum cautela:vt proximè dictum eſt, poterunt intereſſe perſonæ neceſſariæ. ¶Si vero collegium congregaretur pro eligẽdo præſentandum,non poterunt intereſſe extranei, niſi maiori parte volente,ne eorum ſecreta forinſeci intelligant: & hæc ẽt eſt ratio præcedentis caſus:& ſimiliter in illo requireretur conſenſus maioris partis,pro hoc ſolum vt interſint,non autem vt vocem dent:vt diximus in ij.proxi.præceden.q.prin.in xvj.arti. & hic non eſt caſus noſter:quia nõ eſt actualis pręſentatio: ſed electio præſentandi. ¶Vnde cum accedent ad præſentandum per eos electum coram ordinario per omnes vel per eos deputatos,poterũt intereſſe forinſeci:& hoc modo erit caſus noſter. ¶In quacunque igitur alia præſentatione,quæ fieret per particulares,iſta ceſſabunt:& ideo poterunt intereſſe, qui voluerint: vt proximè dictum eſt:& ſic ex omnibus dictis in iſta iiij.q.prin. habetis coram quibus fieri debeat:& fieri poſſit pręſentatio.

Collige Ex ſupraſcripta.iiij.q.princ.& eius articu.conclu. præſentationem eſſe faciendam de clerico pñte coram habente inſtituere: vt dictum eſt per totam ipſam quæſtionem:& ſignanter in j.articu. ¶Amplia primo hanc concluſionem procedere intantum,ꝙ ſiue ſit præſentatio particulariũ patronorum,ſiue collegij,facienda eſt coram habente inſtituere:ſiue per collegium:ſiue per repręſentantes illud: vt in d.j.arti. in verſi.& ſi ius pa.ſpectaret. ¶Amplia ſecundo.d.conclu.intantum procedere, ꝙ quãuis in pręſentatione requirantur de ſubſtantia tres perſonæ,pręſentantis,pſentati,& inſtituentis,magis neceſſaria eſt perſona inſtituentis.vt in d.j.artic.in verſic.& aduerte ad vnum. ¶Amplia tertio.d.conclu.intantum procedere, ꝙ licet præſentatio fieri poſſit per literas,non dicetur perfecta, niſi literę præſentẽtur actualiter habenti inſtituere: vt diximus. in ij.articu. ¶Amplia quarto.d.conclu. intantum procedere, ꝙ licet patronus poſſit præſentare per inſtrumentum publicum, non tenebit tamen præſentatio, niſi inſtrumentum fuerit præſentatum habenti inſtituere:vt diximus in iij.articul. ¶Extende hanc ampli.procedere,etiam ſi in inſtrumẽto diceret patronus, eligo præſentãdum,tenebit præſentatio, ſi inſtrumentũ actualiter præſentetur habenti inſtituere.vt in d.iij.artic.in verſ.& plus vult ibi Lap. ¶Reſtringe modo hanc ampli.& præcedentem tenere,præſentationem factam per literas patroni vel per inſtrumentum,ſi fuerint literæ præſentantę,vel inſtrumentum pſentatum infra tempus datum à iure præſentandi: ſecus, ſi poſt.vt diximus in d.ij.articu.& in iij.articul.in verſic.verum vt ibi Lap. dicit. ¶Amplia quinto d.conclu.intantũ procedere, vt ſufficiat præſentationem fieri coram habente inſtituere: ꝙ ſi fieret corã epiſcopo,non erit neceſſaria præſentia capituli:vt diximus.ſ.in iiij.articu. ¶Reſtringe hanc ampli.niſi præſentatio haberet fieri ſede vacante:quia tunc fiet coram capitulo:vel eius vicariis: vt in d.iiij.articu.in verſic.ſubdit tamen. ¶Amplia ſexto.d.conclu. intantum procedere, ꝙ non poterit aliquid operari conſuetudo:vt præſentatio fieri poſſit ſine epiſcopo & eius inſtitutione: vt diximus.ſ.in v.articu. ¶Reſtringe hanc amplia.habere locũ, quo ad patronos laicos:quo ad clericos vero poterit conſuetudo hoc operari:vt in d.v.articu.in verſicu.tu aduerte. ¶Reſtringe hanc amplia.cum ſua reſtric.procedere ex conſuetudine ex priuilegio autem poterit hoc habere etiam laicus: vt diximus in d.v.articu. ¶Amplia ſeptimo.d.conclu.intantum procedere, ꝙ ſi eccleſia eſſet ſita in finibus duarum dioec.poterunt cõpelli per metropolitanum, vt ſe concordent ꝙ alternis vicibus recipiant præſentationes & inſtituant.vt diximus in vj.articu. ¶Reſtringe.d.ampli.procedere: niſi eccleſia eſſet fundata in finibus diœceſis archiepiſcopi:quia tunc coram archiepiſcopo: & non coram epiſcopo fiet præſentatio:vt in d.vj.artic.in verſicu.vide etiã ſi poteris. ¶Declara etiam hãc ampli. ꝙ ſi epĩ nõ ſe concordarent,nec archiepiſcopus,poſſet eos cõpellere,poſſent ſortib. hoc dubiũ diffinire:vt diximus in d.vj.arti.in verſi.dico & aliud. ¶Declara ſecũdo:ꝙ ſtante tali diſcordia epiſcoporũ poſſet adiri ſuperior, vt vel eos compellat vel ipſe præſentationem recipiat & inſtituat:vt in d.vj.artic.in verſic.dicerem & aliud. ¶Declara tertio.d.ampli.ꝙ ſtante huiuſmodi diſcordia patronorum, poterit fieri præſentatio coram quocunque ipſorũ, quãuis ſint cõcordati:vt alternis vicibus inſtituãt ad effectũ euitandi deuolutionẽ ad ſuperiorem ex lapſu tẽporis: vt in d.vj.artic.in fin.in verſic.nõ omitto. ¶Amplia octauo.d.conclu.intantum procedere, ꝙ ſi inſtitutio ſpectat etiã ad inferiorem prælatum ex priuilegio,vel pręſcriptione,priuatiuè,ſine epiſcopo coram eo ſolo faciẽda eſt pñtatio,& non coram epiſcopo: vt in viij.artic.in verſic.tu aduerte. ¶Reſtringe hanc ampli.niſi hoc ius inſtituendi inferior pręlatus haberet cumulatiuè & inſolidum cum epõ: quia tũc eſſet locus præuentioni:vt in d.vij.articu.in verſic. aut iſte inferior. ¶Reſtringe ſecũdo.d.amplia.pcedere,niſi inferior prælatus acquiſiuiſſet hoc ius inſtituendi ꝯiunctim cum ordinario:qa tunc penes quẽlibet ipſorum poſſet fieri pñtatio, dũmõ inſtitutio fiat ꝯiunctim:& poſſunt ẽt conuenire, vt alternis vicibus inſtituant: vt in d. vij. artic. in verſi.aut iſte plebanus. cum ſequenti. ¶ Amplia nono. d. cõclu. intantũ procedere, ꝙ ſ̃quis pñonus clericus non poſſit duos pñtare: tamen ſi pñtat vnum coram non habẽte ius inſtituendi: vt diximus. ſ. in viij. articu. ¶Amplia decimo.d.conclu.intantũ procedere, ꝙ poterit fieri pñtatio etiam corã exiſtẽte in quaſi poſ.inſtituendi,licet nõ hẽt illius pprietatem. vt diximus. ſ.in ix articu. ¶ Limita primo d.conclu.vt pñtatio debeat fieri de ſubſtantia corã habente ius inſtituẽdi,pcedere,niſi eſſemus in eccleſia,quæ pleno iure ſpectaret ad religioſos,& plebs eſſet exẽpta:qa corã ipſis religioſis erit facienda pñtatio: & non corã habente ius inſtituendi:vt diximus in x.articu. ¶ Declara primo dictam conclu.nam licet de ſubſtantia requirant in pñtatione dictę tres perſonę, pñtantis, pñtati,& inſtituẽtis:tñ pſona præſentãtis põt interuenire fictè per pcuratorem,per nuntiũ,per literas, & per inſtrũ: & perſonã pręſentati,qñ eſt nota habẽti inſtituere:licet abſens pręſumatur pñs.vt diximus in tota iſta qõne: pręſertim in j.ij.iij.xj.& xij. artic. ¶Declara ſcdo dictam cõclu. perſonam fictam pñtantis poſſe repñtari per procuratorẽ: & illũ qui pcuratori conſentire habet ex forma mãdati,intantũ ꝙ requiritur pſonę habẽtis cõſentire verè ſeu fictè:vt dixmus in pñono:ſed habẽtis dare conſilium nõ, vt pulchrè diximus.ſ.i xj. articu. ¶ Declara tertio.d. conclu.pñtiam dictarum trium perſonarum, pñtantis, præſentati, & inſtituentis requiri pro ſubſtantia actus pñtationis: ſed ad effectum,vt pñtatio probari poſſit pro cautela pñtantis: & pñtati poterũt requiri pſonę publicę ſeu teſtes: vt diximus in prin. xij.& vlti. artic. ¶Declara quarto. d. ꝯclu. vt licet de ſubſtantia nõ requiratur pñtia aliorũ, q̃ pñtantis,pręſentati,& inſtituẽtis p pñtatione: & pro probatione pñtia perſonarum publicarũ ſeu teſtium:tñ nõ negatur, quin alię perſonę poſſint interuenire p videndo actum pñtationis. vt diximus in ſcdo membro dicti vltimi artic. ¶Hæc vero declaratio reſtringitur, niſi intus collegium p collegiatos corã habẽte inſtituere fieret pñtatio: qa ẽt pro cauſa videndi, conſulendi, vel alia cauſa nõ poſſent admitti quæcunq; pſonæ forinſeca, niſi maiori parte collegij volẽte: ſed pro danda voce, ſed omnibus volentibus & nullo contradicẽte

vt diximus in d. vlti. artic. Et hec ſufficiant pro iſta. iiij. q. prin.

¶ Quinta quæſtio prin. ij. par. ij. Lib. Quid faciet pñtatus.

1 ☞ *Præſentato quid agendum, & an preſentationi conſentire debeat. & numer. 3. 4. 5.*
2 *Præſentari qui patitur, conſentire cenſetur.*
6 *Fictio quid operetur.*

PRæſentatione facta, quæritur quinto loco, quid habebit face-
1 re præſentatus: †an debeat illam acceptare: vel repu-
diare: vel q̄d aliud facere habebit & poterit. Et ex
iſta q̄ōne oriuntur infraſcripti articu. ¶ Primus erit, an pñta-
tus ad beneficiũ debeat acceptare pñtationem. Et vr̃ dicendum
ꝙ ſic: nam pñtatus ita demum hẽt ius ad rem, ſi acceptauit pñta
tionem: prius aũt non dr̃ propriè habere ẽt ius ad rem: vt ꝯclu-
dit Calde. in ꝯſi. xvij. incip. pñtato. hoc tit. quẽ ſequitur Roch.
in hoc trac. in verbo, ius. ante fi. iiij. q. in verſi. limita tñ. & idem
voluit Lap. alleg. ſua. viij. incip. pñtatus. circa medium dum di
cit, tp̄s præfixũ electo ad acceptandam electionẽ, per c. q̄ ſit de
elec. lib. vj. habere locũ ẽt in pñtato: & allegat ita tenere doc. in
d. ca. quam ſit. ¶ Cardi. vero in c. fi. in vlti. hoc tit. dicit eo ipſo
2 ꝙ quis patitur, †pñtari, intelligitur eũ ꝯſentire: vnde ſubijcit nõ
expedire pñtatum conſentire: q̄a perſonaliter exhibetur inſtitu
enti q̄ñ præſentatur: iuxta glo. in verbo, pñtari. in cle. dudum. in
3 verſi. ac deinde. de ſepul. ¶ †Roc. vero in hoc trac. in verbo,
honorificum. in xxxvj. q. dicit has opiniones eſſe ꝯ̄rias & ipſum
eas ꝯcordare: vt deciſio Lap. & Calde. ꝓcedat in illis caſibus, in
q̄bus nõ eſt neceſſe pñtandum ſe exhibere inſtituẽti: vt puta q̄ñ
eſt cognitus illi: vt dicit ſe dixiſſe in vj. q. d. verbi, honorificũ. &
nos diximus. ſ̃. in j. par. huius ij. lib. in xj. & vlti. q. princ. in iij.
artic. opinio aũt Cardi. procedat, vbi pñtatus eſt incognitus: &
ſic in caſu in quo pñtatus exhibetur perſonaliter: q̄a tũc ex quo
patitur ſe præſentari, vr̃ ꝯſentire: vt ꝓximè dictũ eſt poſt Cardi.
¶ Iſtam ꝯcordiam dom. Roc. vr̃ ante eum ſenſiſſe Abb. in ꝯſi.
lxxvj. inuocato &c. plura ſunt examinãda. in iiij. dubio. ĩ ij. vol.
4 vbi dicit pñtatũ in illo †caſu nõ debere expectare ſeu ratificare,
cum ſatis ratificauerit infra tp̄s per legitimũ ꝓcuratorẽ ſpecia-
liter conſtitutum, qui optime in hoc actu interuenire potuit, ex
quo pñtandus erat notus: & ſic voluit conſenſum pñtati abſen-
tis requiri, & non p̄ſentis. ¶ Tu adde opi. do. Cardi. ẽt tenere
Benedi. capram in c. vnico in prin. in verſi. verũ. hoc tit. lib. vj.
¶ Et ꝯcordiam do. Roch. ſentire ẽt Calde. in. d. ꝯſi. xvij. cum
loquitur de pñtatione facta de abſente, & eã tene: q̄a re vera ꝓ-
cedit: & ꝯclude hanc eſſe veritatẽ: nã ſicut facto præſentari põt
vt diximus. ſ̃. in j. artic. iij. q. princ. cum p̄ronus offert præſentan-
dum, facto præſentare dr̃. Et diximus ẽt in j. par. huius ij. libr̃. in
j. q. prin. in ix. artic. dum tractauimus, an p̄ronus dicatur offerre
clericũ. de iſta pñtatione, quæ fit facto, diximus ẽt. ſ̃. in d. iij. præ-
ceden. q. prin. in ij. iij. & iiij. artic. ſicut ẽt diximus facto appellari
poſſe iter arripiendo: vt dicunt docto. præſertim Phili. fran. &
Præpo. in rub. de appel. tunc ſic ꝯcluſum eſt. ſ̃. in p̄ceden. pro-
xima. q. prin. & præſertim in j. art. & ſi. in actu pñtationis requiri
de ſubſtãtia tres perſonas, pñtãtis, præſentati, & inſtituẽtis: ſicut
ergo præſentans põt facto præſentare, eodẽ modo & pñtatus, q
cõparuit vna cum pñtante coram habẽte inſtituere, & paſſus eſt
ſe præſentari. Vnde hoc mẽbrum q̄d eſt ſm opi. Cardi. de qua. ſ̃.
bene ꝓbatur. ¶ Scd̄m mẽbrum, q̄ñ præſentatus eſt abſens caſu
quo põt præſentari, puta q̄a notus eſt habẽti inſtituere, ꝙ req̄ra
tur præſentati conſenſus, ſimiliter ꝓbatur illa ratione: q̄a cũ de
ſubſtantia pñtationis iſtæ tres p̄ſonæ requirantur, licet interfue-
rit pñtans, & habẽs inſtituere, & pñtatus notus, dicatur fictè præ
ſens: tñ non põt dici conſentiẽs expreſſè nõ, q̄a eſt abſens, tacitè
minimè, q̄a non fuit præſens: vnde non dicetur perfecta perſona
pñtati: q̄a licet ſit nota nõ tñ per hoc dr̃ acceptaſſe. & ideo. ſ̃. in j.
par. huius ij. lib. in xj. & vlti. q. prin. ꝯcluſimus præſentationem
factã de noto habẽti inſtituere, abſente, nõ eſſe perfectã, donec
eius interuenerit ꝯſenſus per literas vel ꝓcuratorem, vt ibi latè
diximus: & hic eſt caſus apertus ſupraſcripti ꝯſi. dom. Abb. lxxvj.
inuocato &c. plura ſunt examinanda. in iiij. dubio in ij. volu. &
hoc modo ẽt loquitur ꝯſi. xvij. Calde. hoc titu. & ideo. ſ̃. in j.
præceden. q. prin. xvij. articu. dum tractauimus, an diſpoſitio
c. ſi electio. de elec. lib. vj. habeat locum in pñtatione. ꝯcluſimus
habere locum ſecũdis caſibus. ſ. q̄ñ præſentatus acceptauit præ-
ſentationem, & illã renuntiauit ſeu mortuus fuit ante inſtitutio
nem, p̄ronum habere aliud integrum tp̄s ad præſentandum: q̄a
iam erat integra pñtatio: ſed ſi præſentatus nõ cõſenſit, p̄ronus
non habebit aliud integrũ tp̄s: q̄a nõ dicetur. vt in d. xvij. articu.
5 clarè diximus. ¶ Pro hoc ẽt facit: nam ſi pñtans †qui põt per
ꝓcuratorem præſentare, ꝯſtituit procuratorẽ ad p̄ſentandum
cum ꝯſenſu ta is, donec habeatur ille ꝯſenſus, non dicet̃ perfe-
cta pñtatio, q̄uis ꝓcurator præſentaret. multo magis dicetur nõ
valere, ſi nõ adſit cõſenſus p̄ſentati. de quo caſu latè diximus. ſ̃.
in ꝓxima præceden. q. prin. in xj. artic. ¶ Sed hic caderet pul-
chra dubitatio: nã nos ꝯcluſimus in d. xj. artic. ꝓcuratore præ-
ſentante ſine cõſenſu illius, cum cuius ꝯſenſu ſm formam man-
dati pñtare debebat, nullam eſſe pñtationem: & nõ ratificari ſu
perueniẽte conſenſu, niſi reiteretur actus pñtationis in totum:
cur nõ eſt ſic in caſu noſtro, cũ ſine tali ꝯſenſu præſentati, nõ ſit
perfecta pñtatio per illius ſuperueniẽtiã nõ ſatisfiat: & ſit neceſ
ſaria reiteratio actus. certè deberet eſſe neceſſario ſicut ĩ iſto ca-
ſu & q̄uis hoc motiuũ videat̃ fortiſſimum: tñ ſubtiliter intuenti
nõ militat: nã ſi bene aduertimus, & vt in d. xj. artic. ꝓbauimus
in caſu illo, non dr̃ perfecta repñtata perſona p̄ſentantis, niſi ſit
præſens ꝓcurator cum ꝯſenſu habẽtis ꝯſentire ex forma ſui mã
dati: & iõ nullus erat actus, q̄a deficiebat vnũ ex ſubſtãtialibꝰ. ſ.
integra perſona pñtantis: in caſu vero nr̃o ex quo ius permittit
notũ habenti inſtituere poſſe p̄ſentari, iſta notitia repñtat inte-
gram perſonã ipſius p̄ſentãdi: & ſic non deficit ſubſtãtiale, ſed
deficit qualitas: q̄a ſi fuiſſet præſens, ſaltẽ ꝯſentiret tacitè præſen
tationi de factæ nunc ex quo eſt abſens: q̄a fictè dr̃ præſens eius
6 perſona: ita fictio †operatur eius p̄ſentiam: & validitatẽ præſen
tationis. vt diximus in j. mẽbro vltimi artic. dictæ ꝓxi. præcedẽ.
q. prin. nõ poterit talis fictio operari aliud. ſ. acceptationẽ p̄ſen-
tationis, cũ non poſſit talis fictio p̄ſumi, ſaltem tacitè: q̄a nõ eſt
p̄ſens, ſed abſens: & ſic ꝯclude oĩno in hoc caſu requiri accepta
tionẽ abſentis p̄ſentati: & nõ req̄ri reiterationẽ actus pñtatio-
nis. Nota hoc vltimum, quia ſubtile: & nunquã conſideratum.

¶ Secundus articu. v. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Præſentati acceptatio caſu quo requiritur, in præſentatione, intra quantũ tempus debeat interuenire.*
2 *Electio latè ſumpto vocabulo, præſentationem comprehendit.*
3 *Expreſſio vnius modi prouidendi eccleſiis, facta à iure, includit alios modos prouiſionis, quando eadem eſt ratio vtrobique.*
4 *Conſenſus præſentati ſiue tacitus, ſiue expreſſus, vt preſentatio ſit perfectu, requiritur interuenire intra tempus datum ad præſentandum, ſiue patronus ſit laicus, ſiue clericus. & nu. 7.*
5 *Iura loquentia in electione, quando locum habeant in præſentatione.*
6 *Parificantur iſti tres caſus, electum non acceptare, & renuntiare, ſeu mortuũ fuiſſe ante inſtitutionem.*
8 *Inſtitutio tribuit omne ius.*
9 *Ratio vbi non eadem, ibi diuerſum ius.*
10 *Patronus eccleſiaſticus non poteſt plures præſentare etiam alternatiuè ſeu conditionaliter.*
11 *Præſentatus à patrono eccleſiaſtico, quo caſu habeat menſem ad acceptandũ preſentationem. & nu. 13. 14. & 15.*
12 *Patroni præſentare poſſunt vltima die quadrimeſtris, idque tam laici, quam eccleſiaſtici.*

1 Sequitur Modo † ſcd̄o loco dubitari ex p̄cedentibus,
caſu quo in p̄ſentatione requiritur accepta-
tio p̄ſentati, infra quãtum tp̄s interuenire debeat: & ſic an infra
menſem iuxta diſpoſitionẽ. c. q̄ ſit. in prin. de elec. lib. vj. & vr̃ ꝙ
non. arg. c. cum in illis. §. illis vero. & §. cum aũt. de præben. lib.
vj. Lap. aũt diſtinguit: aut præſentatio ſpectat ad collegium: aut
perſonã eccleſiaſticã: & tunc q̄d diſpoſitum eſt in electione, ha-
bebit locũ in p̄ſentatione. ſ. vt p̄ſentatus habeat menſẽ ad acce
ptandum: q̄a talis p̄ſentatio hẽt vim electionis: vt not. Inn. in c.
cum aũt. in fi. hoc tit. & q̄d no. Io. an. in c. fi. & in cle. j. eo. tit. ſed
in collatione nõ hẽt locum: vt dicit patere de p̄bendis, ſi tibi ab-
ſenti. lib. vj. ꝓut ẽt no. Io. An. in d. c. q̄ ſit ſuper gloſ. fi. ſm Lap.
Abb. quẽ refert Domi. in d. c. q̄ ſit. in prin. in vlti. col. vbi dicit
iſtud ẽt tenere Lap. de caſtel. in alleg. viij. fol. iij. & ſubdit ex iſto
dicto Lap. ſentire illũ tex. nõ habere locum in pñtatiõe, quæ fie
ret per laicum. ¶ Sed dicit Domin. poſſe dici ẽt in illa habere
locũ illum tex. tenẽdo opi. Io. an. ſ̃. poſitam illũ tex. habere locũ
in beneficijs inferioribus: q̄a ratio periculi aĩarũ occurrentis ex
vacatione, ꝯcludit ẽt in præſentationibus eccleſiarũ parrochia-
lium: & ad tex. ibi. ſ. in d. c. q̄ ſit loquentẽ de elec. reſpõdet, vt no.
2 Pau. in cle. j. de elec. †q̄a electio, lato ſumpto vocabulo cõpre-
hendit ẽt præſentationẽ. c. quærelam. de elec. Itẽ electio & pñta
tio non differunt, q̄ñ tendunt ad eundem finẽ, & ille tex. c. q̄ ſit.
voluit ꝓuidere in effectu vacatiõi: & ideo poſuit exp̄ſè de ele.
quia cõmodius prouidetur eccleſijs p viã electionis, q̄ pñtatio-
nis: nec ob. c. cum in illis. de præben. lib. vj. q̄a illud loquitur in
literis beneficialibus, quæ tanq̄ ambitioſæ, ſunt reſtringendæ. c.
q̄uis. de præben. libr. vj. & ꝙ expreſſio vnius modi ꝓuidendi ec-
3 cleſijs facta à iure, includit †alios modos ꝓuiſionis, q̄ñ eadẽ eſt
ratio

ratio vtrobique.vt tenet gl.ſuper verbo,conferantur.in cle.j.de
rerum permu.quæ reſpondet.d.c.cum in illis. prout ipſe Domi.
proximè dixerat,& ad idem all.gl.in c.ſcient cuncti.de ele.libr.
vj.& ita reſidet ibi Domi.Phili.Fran.in d.c.quam ſit.in princ.ni-
hil addendo.¶Do.Car.vero in c.fi.in vlt.col.in ver.quæro quia
dixi.ſ̃.hoc ti.tenet contrariam opi.ſ.c.quam ſit. non habere lo-
4 cum in præſentatione,†quia conſenſus præſentati tacitus vel
expreſſus,vt præſentatio ſit perfecta,requiritur interuenire in-
fra tempus datum ad præſentandum,ſiue patronus ſit laicus,ſi-
ue clericus,& ita tenet ibidem Bene.capra.¶Fortifico hoc per
ea quæ volunt doc.in c.ea noſcitur.de his q̃ fiunt à præla. quos
ſ̃.nos retulimus in j.par.huius.ij.lib.in xj.& vlt.q.prin.in vlt. art.
dum concludunt caſu,quo notus habenti inſtituere præſenta-
retur,ſuam acceptationem poſſe præſtare vel per literas, vel p̄
procuratorem infra tempus datum ad præſentandum, quod ſi
non fecerit,nulla erit præſentatio,vt volunt doc.ibi allegati, &
ex hoc non ſufficeret in illo caſu conſanguineos præſentati ꝓ
eo acceptare,quamuis de rato promiſerint,quia omnino rati-
habitio ipſius prȩſentati deberet venire infra tempus datum ad
præſentandum,vt ibi latè diximus. ¶Et ex hac ratione ſimili-
ter concluſimus.ſ̃.in j.præced.q.princ.in xvij.art.dum diximus,
patronos non habere iterum tempus ad præſentandum ſi præ
ſentarunt , & præſentatus non acceptauit , quia non eſt per-
fecta pñtatio,ſicut habent iterum tempus ad præſentãdum, qñ
pñtatus acceptauit,& poſtea renuntiauit,vł mortuus fuit ante
inſtitutionem:nam tunc perfecta fuit præſentatio , & ideo ha-
bent integrum tempus,iuxta tex.in c.ſi electi.de ele. li.vj. & ibi
poſuimus rationem quare in electione ẽt in primo caſu non fa
cta per electum acceptatione electionis , ſi ipſe renuntiat, vel
moritur ante acceptationem , eligentes iterum habent trime-
ſtre,& ſecus ſit in pñtatione,& diximus q̄a per ſolã electionem
acquirit̃ electo ius in re ẽt ante eius acceptationem,pñtato ve-
nõ acquiritur ius ad rem ſine eius acceptatione.vt ẽt voluit Cal
de.in ſ̃.all.conſ.xvij.¶Et tanto magis hoc ꝓcedit, nam ibi Cal.
voluit ad p̃ronos ſpectare,petere à pñtato acceptationẽ, & nõ
ab habẽte inſtituere,ex quo dicto clarè patet p̃ronos non pfe-
ciſſe actum pñtationis,niſi ſequuta acceptatione pñtati tacita
per eius præſentiam,ſm do.Car.in d.c.fi.huius ti.in vlt.colũ. vel
expreſſa in eius abſentia.¶Et ex hoc ſequitur:nã cũ p̃ronus ha-
beat actum pñtationis pficere infra ſemeſtre vel quadrimeſtre:
vt ſatis diximus.ſ̃.in prox.præc.iiij.q.prin.per totum, & præſer-
tim.ſ̃.in j.q.prin.per totum,& præſertim.ſ̃.in j.q.prin.in xxij.art.
dum tractauimus,an ſufficiat patronis infra tempus datum à iu
re elegiſſe præſentandum,ſi illum perfectè nõ præſentauerint:
& perfectè præſentaſſe dicuntur,ſi actualiter præſentarunt,& p̄
ſentatus tacitè per præſentiam vel expræſſè,ſi erat abſens,præ-
ſentationem acceptauerit,& ideo expedienda ſunt infra tem-
pus datum à iure ad præſentandum,alias dicentur non præſen
taſſe,vt ibi latè diximus,vbi pulchrè diſcuſſimus dicta do. Car.
in d.c.fi.hoc ti.vide ibi omnino.¶Et hanc partem tenuit Ab.in
d.ꝯſi.lxxv.inuocato &c.& Roc.in hoc tra.in verbo,honorificũ.
in xxx vj.q.licet expreſſè nihil firmet circa hoc dubium : an c. q̃
ſit habeat locum in pñtatione.¶Non obſtant modo in contra
rium adducta per Domi.Et primo iura loquentia in electione,
5 habent†etiam locum in præſentatione,cum militat in vtraq;
eadem ratio,nam ego hoc affirmo.vt videmus etiam in c.fi.iũ-
cta gl.de ele.li.vj.nego tñ in hoc caſu.ſ.pñtationis militare ean-
dem rõnem militantẽ in ele.nam in ele.ex quo per eam tribuit̃
electo ius in re,ẽt abſq; eius acceptatione,erat ꝓuidendum de
tempore acceptationis,ne eccleſiæ vacarent in infinitum,in p̄-
ſentatione aũt non eſt hæc ratio,cũ aliter ſit ꝓuiſum,nam non
dr̃ perfecta pñtatio tribuens ius ad rem,vt pñtatio tribuit.ca.cũ
Bertoldus.de re iud.niſi ſequuta acceptatione pñtati,& ideo de
bet interuenire infra tp̃s datum ad pñtandum ipſa acceptatio,
nam alias ex quo imperfecta pñtatio diceretur,nam facta infra
tempus:& ſic deuolueret̃ ꝓuiſio ad ſuperiorem.c.ij.de ſupplen.
negli.præla.c.vnico.hoc ti.li.vj. ſi ergo omnia ſunt expedienda
infra tempus datum à iure ad pñtandum.ſ.actualis pñtatio , &
acceptatio tacita vel expreſſa præſentati , alias fit deuolutio ad
ſuperiorem,ad quid dabitur aliud tempus.ſ.vnius menſis ad ac-
ceptandum,certè ſuperfluum eſſet , & in hoc totaliter ceſſaret
ratio.d.c.quam ſit.quȩ eſt vt citius prouideatur eccleſiis,ne diu
tius vacẽt,nam tãto magis vacarẽt,tum ex præfixione iſtius al-
terius mẽſis,tum etiã q̄a ſi hoc eſſet verum.ſ. pñtatum habere
menſem ad acceptandum,iuxta diſpoſitionẽ. d.c. quam ſit. ne-
ceſſario ſequerentur duæ cõcluſiones.Prima,q̄a durãte illo mẽ
ſe ẽt patronus laicus non poſſet accumulatiue pñtare. contra.
c.cũ aũt.quod aũt.& paſtoralis.hoc ti.Secũda,q̄a oĩno eſſet d-
cẽdum diſpoſitionẽ.d.c.ſi ele.de ele.lib.vj.etiam in primo caſu.
ſ.qñ quis fuit pñtatus,& non acceptauit,debere habere iterum
patronos integrum tp̃s,& ſic tanto magis retardetur ꝓuiſio ec
cleſiæ,& ꝙ hoc ſequeretur,neceſſario patet:pone enim patro-
nos præſentaſſe aliquem,& illum debere expectari per mẽſem
pro ipſius acceptatione eo nolẽte acceptare,quæ eſt eorũ cul-
pa,quin poſſint etiam ſi tempus eſt elapſum ad præſentandum
6 habere aliud tempus ad prȩſentandum,†vt ſicut ſi renuntiaſſet
cum in electione pariſicãtur hi tres caſus,electum nõ acceptaſ-
ſe,acceptaſſe,& renũtiaſſe,ſeu mortuũ fuiſſe ante inſtitutionẽ,
q̄a ſemper vident̃ impediti electores.vt in d.c.ſi elec. Ita in caſu
noſtro ſemper in his tribus caſibus,ſicut in duobus ſequẽtibus.
Ita & in primo patroni viderentur impediti,& debebunt habe
re iterum integrum tempus,& ſic tanto magis retardabitur ꝓ-
uiſio eccleſiæ,ergo nullo modo dicendum militare eandem ra
tionem in vtroque caſu,ſed penitus diuerſam , ſi diuerſa , ergo
de vno caſu ad alium non inferendum , & ſic ceſſat omnis vis
7 motiui Domi.& ſequacium.¶†Reſtat modo videre , an dictũ
Car.in d.c.fi.hoc ti.in vlt.col.volentis non ſolum patronũ lai-
cum,ſed nec etiam eccleſiaſticum includi ſub diſpoſitione. d. c.
quam ſit.& ſic etiam præſentatum à patrono eccleſiaſtico de-
bere acceptare præſentationem infra ſemeſtre datum ad præ-
ſentandum,alias non teneret præſentatio,vt ibi expreſsè Car.
dicit,& per conſequens etiam in eo non habere locum diſpoſi
tionem.d.c.quam ſit.de habendo menſem ad acceptandum ꝯ̃
opinionem vtriuſque Lap.præſertim per illam auctoritatẽ In.
in c.cum autem.hoc tit. volentis præſentationem eccleſiaſtici
patroni habere vim electionis,ergo tex.d. c. quam ſit. loquens
in electione,debet habere locum in præſentatione eccleſiaſti-
8 ci patroni.¶Tu tamen tene cum†do.Car.quia quamuis patro
ni ſint eccleſiaſtici nihilominus patroni ſunt , & ſequitur eorũ
præſentationem inſtitutio quæ tribuit omne ius.c.ij.de inſtitu.
reg.j.de reg.iur.lib.vj.not.in c.fi.hoc ti.c.cum ex iniuncto.de hȩ
re.ſi inſtitutio dat plenum ius,ergo pñtatio non dedit ius in re,
q̄a ſi dediſſet ius in re,vt dat electio,deberet ſequi confirmatio.
ſ.iuris collati per eligentes.c. tranſmiſſa. & per totum de electi.
¶Hoc ſtante,prout verum eſt,illȩ rationes quȩ militant in præ
ſentatione patroni laici diuerſȩ ab electiõe quas proximè oſtẽ-
dimus,eodem modo militãt in pñtatione patroni laici : ſi ergo
9 non eſt†eadem ratio in vera electione & in pñtatione eccleſia
ſtici,ergo non debet eſſe idem ius,præſertim cum etiam in hoc
caſu fundamẽtalis ratio. d. c. q̃ ſit.vt ſit ius eccleſiæ prouideret̃,
ceſſaret,q̄a tãto magis ꝓtraheret̃ in lõgum,vt proximè oſtẽdi-
mus.¶Nõ obſtat modo autoritas In.volẽtis pñtationem eccle
ſiaſtici habere vim electionis,q̄a ꝓcedit quo ad hoc,vt nõ poſ-
ſit variare,nõ quo ad reliqua,vt pulchrè diximus poſt Roc.ſ̃.in
iij.præced.q.prin.in ix.art.in ver.nõ obſtat modo cõtrarium. nã
ſi illa autoritas intelligeretur,quo ad oĩa,in pñtatione eccleſia-
ſtici nọ haberet ſequi inſtitutio,ſed cõfirmatio , & tñ cõtrariũ
eſt vt proximè diximus.¶Sed tu poſſes cõtra prædicta fortiter
opponere per dicta mea.ſ̃.in j.prȩc.q.prin.in xvij.art.& dices ſic
nõne tu Cæſar cõcluſiſti.ſ̃.in d.xvij.art.primum caſum.c. ſi ele.
nõ habere locum in pñtatione laici,vt ſi bñ pñtatus à laico nõ
acceptaret,laicus nõ habeat iterum quadrimeſtre,ſecus in pñta
tione patroni eccleſiaſtici,quia patrono non acceptante habe-
bit iterum ſemeſtre,vt ibi dixiſti.¶Et licet hoc cõtrarium videa
tur ſatis fortè,nihilominus in rei veritate non militat,cum in il
lo caſu & pñti ſint diuerſe rõnes:nam rõnes quas ibi adduxi-
mus,fuerãt:q̄a p̃ronus laicus ẽt in fine termini tẽporis quadri-
meſtris poſſet ſibi ꝓuidere,plures ſimul,alternatiue, vł alio mo
do accumulatiue pñtãdo.c.quod autẽ.cum autẽ.& c.paſtoralis
& cle.plures.§.fi.& diximus plene.ſ̃.in iij.q.prin. ꝓximè præce.
in v.art.cũ quatuor ſeq.& ideo vno pñtato nõ acceptãte,erit ꝓ
uiſum ſibi per acceptationẽ alterius,vt in dictis iuribus, p̃rono
10 eccl̃iaſtico†vero nõ eſt ſic ꝓuiſum,cũ nõ poſſit plures pñtare
ẽt alternatiuè ſeu cõditionaliter,cũ in eis nõ habeat locũ diſpõ.
d.cle.plures.vt ſatis ꝓbauimus.ſ̃.in d.iij q prin.p̄ced.in viij.& ix.
art.Bene igitur in illo caſu cũ tractemus de modo ꝓuidẽdi pa
trono per viã variationis,& ſic pñtationis pluriũ,quæ via ceſſat
in p̃rono eccleſiaſtico,dicemus ſuã pñtationẽ habere vim ele-
ctionis,vt ſibi ꝓuideat̃:vt ꝓuidet̃ electoribus. ſ. vt habeãt iterũ
tp̃s ad pñtãdũ,vt habẽt electores ẽt in primo caſu. d.c.ſi ele. de
ele.li.vj.& ideo ibi ita cõcluſimus.hic aũt ſecus,q̄a eadẽ rõ mili
tat in p̃rono eccleſiaſtico,q̃ in laico,vt ſ̃.oſtẽdimus.ergo idẽ di
cẽdũ in vtroque caſu:& præſentatio eccleſiaſtici non habebit
vim electionis:quia in hoc caſu nõ conſideratur aliquo modo
variatio.Nota veram & ingenioſam ſolutionem,per quam ap-
11 paret me non fuiſſe mihi ipſi contrarium.¶†Aduerte modo,ſi
poterit dari caſus , in quo ſaltẽ in patrono eccleſiaſtico:quia in
laico nullo modo dari poſſet in quo diſpoſitio.d.c.quam ſit. ha
bere poſſet locum,vt in illo procederent dicta Lap. & ſequa-
cium,& cõſidero rationes.ſ̃.formatas quã maximè militare in

præſentatione laicorum,quia præſentatus ab eis habebit acce-
ptare omnino infra tempus ad p̄ntādum,& ſi p̄ntato dareť mē-
ſis ad acceptādū,trāſcēdereť dictū tp̄s,vt ſ.eſt dictū & ſi dicere-
mus mēſem debere cōputari infra tp̄s datū ad p̄ſentādū, p̄ron⁹
laicus priuareť aūt ſua,nō haberet iterū quadrimeſtre , deberet
enim p̄ntare infra trimeſtre,& hoc eſſet cōtra oīa iura mūdi , &
contra omnia,quæ diximus.ſ.in j.q.prin.huius partis. & præſer
tim in xiij.art.in quo cōcluſimus etiā vltima die quadrimeſtris
poſſe patronos p̄ſentare.eſſet etiam ꝯ,qa remanente illo mēſe
de quadrimeſtre infra quē mēſem eſſet expectādus p̄ntatus, vt
acceptaret,p̄ronus laicus poteſt variare,& ſic eſſemus in caſu in
quo licet primus p̄ntatus nō acceptaret , eſſet expectādus ſcd̄s,
ꝑ aliū mēſem,& oīa iſta eſſent abſurda. Videamus modo an ſint
ita abſurda in p̄ntatiōe p̄roni eccleſiaſtici,& nulli dubium eſt,
ſi diceremus mēſem acceptādi, cōputandū eſſe poſt ſemeſtre,
eſſet abſurdū,qa tāto magis retardareť ꝓuiſio eccleſiæ, vt ſatis.
ſ.dictū eſt,ſi vero diceremus mēſem eſſe cōputandū infra ſeme-
ſtre,apparet euidēs abſurditas.nā abbreuiareť tp̄s iuris,qa p̄ro-
nus eccleſiaſticus tenereť p̄ntare infra qnq; mēſes,& hoc ēt eſt ꝯ
oīa dicta.ſ.in j.q.prin.huius partis & ſignāter in xiij.arti. nam ꝙ
12 †p̄roni poſſint p̄ntare etiā vltima die quadrimeſtris ꝓcedit tā
in patronis laicis,q̄ eccleſiaſticis.vt in d.†iij.art.diximus. ¶Vnū
ſolum reſtat in quo eſt abſurditas in patrono laico,& non in ec
cleſiaſtico,nam ſi præſentatus ꝑ laicū haberet menſem ad acce
ptādū infra quadrimeſtre vel priuareť laicus iure variandi accu
mulatiuè infra illum mēſem,vel ſi variare poſſet vſque ad finē
quadrimeſtris, accumulat⁹ haberet mēſem poſt quadrimeſtre
& oīa iſta ſunt abſurda.¶In patrono vero eccleſiaſtico præſen
tante iſta vltima abſurda ceſſant : quia poſtquam præſentauit,
non poteſt variare,vt no.in c.cum autem.hoc ti.& ideo non ti
mebimus menſem ex vltima præſentatione poſſe tranſcendere
ſemeſtre,& ſic prorogari prouiſionem eccleſiæ, contra princi-
palem rationem.d. c. quam ſit.nec etiam habebit locum aliud
inconueniens,quòd ſi bene patronus præſentaret ante finē ſe-
meſtris,& menſis qui daretur ad acceptandum , priuaretur pa-
tronus variare accumulatiuè,quia in patrono eccleſiaſtico ceſ-
13 ſat variatio etiam accumulatiuè.d.c.cum autē.hoc tit. ¶†Po-
terimus ergo dicere,quòd ſi patronus eccleſiaſticus præſentat
tali tempore infra ſemeſtre,vt non ſuperſit menſis ſemeſtre, &
tunc illud tempus quod ſupererit de ſemeſtre,tantum habebit
præſentatus à patrono eccleſiaſtico ad acceptandum præſenta-
tionem de ſe factam,& non vltra,adeo ꝙ ſemeſtre elapſo & p̄-
ſentato non acceptante , quia non erit perfecta præſentatio,
fiet deuolutio ad ſuperiorem, vt ſ.diximus, & ita procedat di-
ctum Car.in c.ſi.hoc ti.in vlt.col.dicentis præſentatum etiam ꝑ
patronū eccleſiaſticum debere acceptare præſentationem in-
fra ſemeſtre:& ſic nō habere locū diſpoſitionē.d.ca. q̄ ſit.vt ha-
beat menſem ad acceptandum etiā poſt ſemeſtre,vt habet ele-
14 ctus.¶†Si vero p̄ronus eccleſiaſticus p̄ntauerit ita infra ſeme
ſtre,ꝙ ſi ſupſit de eo nō minus menſe,ſed menſis & multo plus
puta duo vel tres mēſes,& tunc debemus dicere p̄ntatū habe-
re menſem ad acceptandū,quāuis ſupſit de ſemeſtre,nō expe-
ctabiť vſq; ad finē illius,ſed obſeruabiť diſpoſitio.d.c.q̄ ſit.& ſic
eo acceptāte ſequeť inſtitutio , & nulliū præiudiciū fiet p̄rono
eccleſiaſtico,ꝙ anticipetur finis ſemeſtris,qa ipſe in reliquo tp̄e
nō p̄ot variare ſicut laicus,vt ſupra dictū eſt.ſed erit ſibi vtile,vt
ꝓximè dicetur.& in hoc caſu militat ratio.d.c.q̄ ſit. quia citius
ꝓuidebitur eccleſiæ,non expectato fine ſemeſtris , vt de ſe pa-
tet.& ſic procedit motiuū Dominici de eadē ratione militante
in electione præſentatiō.& ideo ius loquens in electione,habe
15 re locū in hac p̄ntatione. ¶Si vero p̄ſentatus ꝑ p̄ronum eccle-
ſiaſticū expectatus per menſem,infra ſemeſtre non acceptaue-
rit p̄ntationē,ſed illam refutauerit, habebit p̄ronus iterū ſeme-
ſtre,iuxta diſpoſitionē.d.c.ſi ele.de ele.lib.vj.& ea quæ nos dixi-
mus ſ.in j.q.prin.huius partis in xvij.art.ex illa ratione , qa hoc
euenit ex impotētia variationis, quo caſu præſentatio patroni
eccleſiaſtici habet vim electionis:iuxta dictū In. in c. cum autē.
hoc tit.quod ſic intelligi debet: vt proximè diximus. & ex hoc
eſt vtilitas patroni eccleſiaſtici,nam cum non poſſit variare,ni-
hil ſibi prodeſſet manere vſque ad finem ſemeſtris,& modo ex
pectato menſe,& p̄ntato non acceptante,habet iterum ſeme-
ſtre,quod aliter non eſſet iterū habiturus.¶Reſultat & vtilitas
eccleſiæ,quia non expectabitur lapſus reſidui ſemeſtris exiſten
tis,multo magis temporis quam menſis,ſed ſolum expectabiť
menſis,& prouidebitur eccleſiæ vt modo diximus. ¶Et ſi dice-
res in hoc caſu,quando præſentatus acceptaret infra menſem,
verum eſt,verti vtilitatem eccleſiæ,quia citius illi prouidebitur
vt nunc dictum eſt,ſed ſi ille infra menſem repudiaret præſenta
tionem,nonne magis vtile eſſet eccleſiæ expectari finis ſeme-
ſtris,quam habere aliud integrum ſemeſtre, quod modo con-
ceſſimus.certè ſic.ergo non procedet,quod proximè diximus.
reſpondeo hoc omnino procedere debere , quia omnino nos
concluſimus in d.j.q.prin.huius partis.in xvij.art.patronum ec-
cleſiaſticum præſentato per eum non acceptante habere iterū
ſemeſtre:ex quo vere per eum non ſtetit,& variare non pote-
rat,ergo vtilius eſt eccleſiæ hoc nouum ſemeſtre incipere cur-
rere infra primum ſemeſtre.ſ.reputationem præſentationis per
præſentatum factam infra menſem exiſtentem infrà primum
ſemeſtre,quam expectare lapſum primi ſemeſtris , & poſtmo-
dum currere incipere, & in hoc ſolo caſu poſſet reſeruari opi-
nio Lap.Domi.& Phi.fran.modo prædicto , quia omnibus in-
cognita,& nunquam conſiderata.

¶Tertius art.v.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Præſentatus bis,an habeat eligere vnam ex præſentationibus.*
2 *Matrimonium pluries contractum ab eiſdem per verba de præſenti, vnicum nihilominus eſt.*
3 *Matrimonium contrahitur inter eligentes & electum,per electionem.*
4 *Pupillus licet non eligere,præſentare tamen poteſt.*
5 *Vota alternatiua admittuntur in præſentationibus.*
6 *Præſentare poteſt vna pars per alium.*
7 *Præſentatio,dicitur electio.*
8 *Diſpoſitio c.vt quis duas.de ele.lib.vj.habet locum in preſentatione facta per patronos præſentātes iure vniuerſali.ſecus iure particulari. & nu.9.& 10.*

SEQUITUR Modo tertius articulus,quem diſputat Lap.al-
leg.viij.fol.iij.hoc ti.præſentatus per patronos,
& confirmatus iterum,& ſecundo preſentatus per dicentem ſe
1 habere ius,† vel poteſtatem præſentandi,ad patronos petit ſe
confirmari,proteſtans quòd non intendebat recedere à prima
præſentatione,ſed petebat ſe confirmari ex ſecunda ,ad cautelā
tertio præſentatus,petit vt eligat alteram ex præſentationibus,
& ſic hic articulus conſiſtit in hoc an diſpoſitio.c.vt quis duas.
de ele.li.vj.loquens in electione,habeat locum in præſentatio-
ne : & aduerte tamen do.Lap.confundere terminos iuris no-
ſtri.Ter enim vſus eſt verbo confirmare in preſentatione patro
norum,cum debuiſſet vti verbo,inſtituere,vt in prox.præce.ar-
ti.diximus.& alias deo duce,dicemus ad iſtos terminos intereſ
ſe,poſuimus.ſ.in j.par.huius.ij.li.in j.q.princ.in vlti.art.diximus.
¶Redeundo ad noſtrum Lap.dicit primo videri dicēdum iſtū
talem non eſſe cogendum eligere vnam ex ipſis preſentationi
bus,quia vnica eſt præſentatio de eodem,& ab eiſdem facta,ſi-
2 cut †vnicum eſt matrimonium,licet pluries contrahatur ab eiſ
dem per verba de p̄ſenti , ſicut & vnica appellatio ab eodē ad
eūdē,& ab eodē grauamine pluries interponať. de appel.c. bo-
næ.& c.dilecto.ſic & in petitione apoſtolorū,vnica eſt licet plu
ries itereť.¶Moueť ēt qa.c.vt quis duas,loquiť in electione , q̄
diuerſa eſt à p̄ſentatione.c.cū in illis.de præb.li.vj.ergo non in-
cludet p̄ſentationē,& ꝓ iſta diuerſitate plura adducit.¶Per ele
3 ctionē †ꝯhitur m̄rimonium inter eligentes & electū, vt lit. nō
cōteſt.qm̄.§.porro.de ele.cū inter.in p̄ntatione vero non. ¶Itē
accumulādo admittiť in p̄ſentatione.cle.ij.hoc tit.Secus in ele-
4 ctione.c.publicato.de ele.†& ideo licet pupillus nō eligat:pōt
tamē p̄ſentare:& ſic ꝯhere ſponſalia.c.lr̄as.de deſpon.impu.ſed
5 nō m̄rimoniū.eo.ti.c.vnico.li.vj.¶Item vota alternatiua in †p̄
ſentationibus admittuntť.cle.ij.hoc ti.non aūt in electione. c.ij.
de ele.& nos diximus.ſ.in ij.præce.q.prin.in viij.artic. per cōſe-
quēs videť,ꝙ licet electus teneatur ſuum purum præbere cō-
ſenſum,ſicut & electores,vt in d.c.ij.& qđ ibi notať non ita præ
ſentatus.¶Itē videť p̄ſentatū incertū præbere cōſenſum , ſicut
& p̄ntantes,ꝑ ꝓximè dicta.¶Adducit ēt p̄ronos laicos nō arcta
ri ad formā.c.qa ꝓpter.all. Arch.in c.j.de poſtu.præla.lib.vj. Itē
conſtituit procuratores ad p̄ſentandū,etiam ſi ſint p̄ſentes, aut
non impediti,ſm Fed.in conſ.xcix.& nos diximus.ſ. in j.par.hu-
ius ſecundi li.in iiij.q.prin.per totum.¶Compromittunt, tranſ-
mittunt,& committunt voces ſingularium,etiam ſi ad eos tan
quā ad collegiū ꝑtinet facultas p̄ſentandi.¶Item vna pars pōt
6 per †aliū p̄ſentare,altera per ſe,vt no.Pau.in c.nobis.hoc tit. de
quibus factis nos diximus.ſ.in ij.q.prin.in viij.xvij.& xviij. arti.
& ſic cōcludit in tāta diuerſitate,abſurdum eſſe trahere diſpoſi-
tionē electionis ad p̄ntationē.¶Poſtea in ꝯrium ipſe Lap.addu
cit,& ſic ipſum p̄ſentatū debere cōpelli ad eligendum alteram
ex præſentationibus:nam quot ſunt actus præſentationis , tot
ſunt p̄ſentationes,ſicut quot res,tot ſtipulationes. ff. de verbo.
obli.l.ſcire debemus& tot legata.ff.de leg.ij.& tot obligatiōes,
& tot crimina.ff.ad Turpillia.l.ij.§.ſi plures.ij.q.iij.§.vlt.vno actu
plures baptizantur,& ex vno actu plures excommunicationes
inſurgunt.de cōſecra.diſt.iiij.propriè.Io.An.de baptiſ.c.j.de ſen
ten.excom.mulieres.de immuni.eccl.quoniam.de ele.ſciāt. de
pœnis.fœlicis.de ſen.excō.quicūq;.ex vna iniuria plures oriū-
tur actio

tur actiones.ff.de iniur.l.j.& l.cum quis.§.j.de cri.fal.c.j.& de in-
iur.l.item apud.§.fi.¶Mouetur etiam,quia quo ad intereſſe ad-
uerſarij duæ ſunt p̄ſentationes,ex quo pro proſecutione duarū
augetur ipſius intereſſe,nam plus fatigatur in duabus, quam in
vna,nam vtranque comedit.impugnare enim poſſet vnā eſſe va
lidam,alterā inualidā,q̄a p̄ſentantes vel p̄ſentatus poterant eſſe
excōicati,vel alter ipſorū tp̄e primæ,& non tp̄e ſecūdę:& ſic de
fenſio vnius non ſufficeret ad defenſionē alterius.& hoc eſt,qd̄
ponderat tex.in d.c.vt q̄s duas.& ſic cōcludit dictā decre. vēdi-
7 care ſibi locū in præſentationibus.¶Quia p̄ſentat i†dicunt ele.
c.q̄relā.de ele.c.ij.iij.c.nobis.& c.pen.hoc ti. & adducit qd̄ not.
gl.ij.in c.fi.& ibi Io.An.in nouel.de ele.li.vj.vbi concludit ꝙ tra-
hitur ad præſentationē ille tex.loquens de electione,& ita ſer-
uatur.& dicit facere qd̄ notatur in c.ſciant.de ele.li.vj.in gl.ante
pe.Adducit etiā decretalē auaritiæ pœnā imponentē loquētē
de eligētibus de quo.ĩ.in xj.art.præſentis.q.dicemus. Mouet ēt
Lap.q̄a dec.vt quis duas ponit duas rōnes de intereſſe aduerſa-
rij:& hoc ꝓportionatur præſentationi:altera eſt,cum nō niſi ex
vna illarū valeat ius habere,& hæc etiā habet locū in præſenta-
tione,q̄a ex præſentatione ius acquirit,præſentato,intm̄ ꝙ caſ-
ſatur inſtitutio p ep̄m de altero facta. xvj.q. vij. decernimus. de
re iud.cum Bertoldus.no.Io.An.de poſtu.præla.c.fi.Ex ſecunda
ergo nō poterit ius cōpetere,ſi cōpetit ex prima: q̄a qd̄ meum
eſt ex vna cā &c.de fide inſtr.inter dilectos.¶Adducit ēt ad ele-
ctionē debere ſequi confirmationē ſiue decretū,& ſic vult dice
re ad præſentationē debere ſequi inſtitutionē,& ſicut decretū
ſuper electione in numero incerto interponi non pōt: q̄a eſſet
incertū,quæ electio cōfirmaret,cum ambe eo caſu non poſſint
valere,eodē modo dicendū eſt in decreto inſtitutionis ſup præ-
ſentatione.Ad ꝯ̄ria reſponde, & primo ad id,qd̄ dr̄ de ſacramē
to mr̄imonij,qd̄ aūt plenū eſt,aut nullū,q̄a res indiuidua eſt, vt
dicit gl.in c.fi.de trāſla.præla.vnde Io.An.in addi.Spe.in ti.de re-
ſcri.§.rōne aut cauſę.ver.item obtentum eſt,dicit contractū ma
trimonij ſp̄ualis vel carnalis cōſtare non poſſe ex conſenſibus
iteratis:quia ſecundum eum,aut ex primo cōſenſu tenuit, & ni
hil addit ſcd̄o,aut nō tenuit,& pōt cōſentire ex ſcd̄o,ergo ĩ ſpi
rituali ſimiliter ex vno ſolo petēda eſt cōfirmatio,vel inſtitutio:
& ſic iuxta.d.c.vt quis duas.¶Adducit ēt,licet dec.vt quis duas
ſit ius nouū:eius tamē rō eſt antiqua,& ſic extēdet ad præſen-
tationē.ad hoc qd̄ no.in c.cū tu.de vſur. nā & per ius antiquū
non licebat in incerto vagari.c.fi.de reſcri.& c. cū in multis. eo.
ti.li.vj.¶Ad hoc etiam adducitur qd̄ no.in c.ij.de li.obla.incer-
titudinem non eſſe admittendam,niſi actore exiſtente incerto,
& ideo non poſſe ſibi imputari,ſed reo,qui non vult certificari
ſed in caſu noſtro præſentatus debuit eſſe cautus, & inueſtiga-
re an ſibi expediat,q̄ illorū intentare, anteq̄ intentauerit, & in
hoc eſt ſibi ſtatutus terminus.de ele.c.q̄ ſit.li.vj.& ideo electum
debere eſſe cautum infra terminū iuri.d.c.q̄ ſit.deliberare plene
anteq̄ purè cōſentiat.¶Et ex prædictis proximè Lap. reſponde
tur ad ꝯ̄ria.ſ.hanc deciſionē non haberi ex d.c.vt quis duas. lo-
quente.de ele.ſed ex antiqua ratione generali,& ideo diuerſita
tes adductę inter electionē & pręſentationē,non obſtare,cū in
multis concordēt,ſm̄ diuerſas generales rōnes,de quibus ꝯcor
diis & differētiis diximus nos ſ̃.in j.par.huius li.in j.q.princ.in v.
arti.¶Colligitur etiam ex vltimis verbis Lap. capi. quam ſit.de
ele.li.vj.habere locū etiā in præſentatione.nos aūt ſupra in pręce-
d.art.fecimus de eo mentionē,& tenuimus ꝯtra ipſum.& ſic
reſidet Lap.in d.ſua all.viij.¶Do.Roc.in hoc tra.in verbo,hono
rificum.in xl.q.quærit de iſto art.& refert dicta Lap.in d.all.viij.
ſuccinctè.& cum eo cōcludit.¶Et dicit eandem conclu.tenere
Bal.in conſ.ſuo.xvij.ſecundum nouam impreſſio.incip. factum
ſic ꝓponitur.in iiij. dub.in v.volu.quod nō reperi in meis conſi
liis.¶Limitat tamen prædictam conclu.ipſe Roc.vt procedat,
quando q̄s vellet ꝓſequi duas præſentationes agendo,ſecus ſi
excipiendo.arg.tex.quē dicit Ab.dixiſſe ibi ſe neſcire alibi in c.
poſt electionem.in iij.no.de cōceſ.præb.reddēdo per hoc cau-
tum eum,qui dubitat de collatione ſibi facta,vt aliam & ſic ſe-
cūdā impetret:q̄a per hoc non cēſetur renuntiare primę,& po-
terit vti vtraq; ad ſui defenſionē.& idem dicit do.Car.tenere ibi
hoc etiā tenet Ab.& cæteri poſt gl.in verbo,qd̄ meum.in fi.in
c.inter dilectos.de fide inſtru.& ibidē do.Fely.col.xj.alias auto-
ritates allegans,& ſic reſidet ibi do.Roch.¶Tu circa hanc limi.
nil aliud dicas,cum re vera ſit, & procedat etiam in electione
& collatione:vt per doc.in locis præal.& maximè per do. Fely.
8 ergo multo magis in præſentatione,per infra dicenda. ¶†Sed
dubium eſt de veritate ipſius ꝯclu.ſed an diſp.d.c. vt quis duas.
de ele.li.vj.habeat locum in præſentatione patronorum,& cer
tè nimium miror de domino Lap.& do.Roc.in caſu huius arti-
culi ita ſimpliciter,& indiſtinctè loquentibus.Et ideo ego con
ſidero.Nam aut ius pa.ſpectat ad aliquod collegium ſeu vniuer
ſitatem,& ſic ad aliquos,vt ad vniuerſos,& in hoc caſu poſſunt
habere locum,& militare dicta Lap.& ſic diſpoſitio.d.c.vt quis
duas.quia poterint in hoc caſu ſuccedere iſtę duæ præſentatio-
nes:vt in d.c.vt quis duas.dicitur iuxta gl.ij.ibi,cum iſti præſen-
tantes debeant ſimul conuenire & eligere præſentandum,& p̄-
ſentare:vt diximus.ſ̃.in ij.q.prin.huius par.in viij.art.& poterūt
diſcordare inter ſe,duos eligendo,& præſentando,vel duas prę
ſentationes faciendo ſucceſſiuè, & ſic in puris electionibus, q̄
erunt adinuicem contrarię,& ideo neceſſe erit pręſentatū, vnā
illarum acceptare:iuxta diſpoſitionem.d.c.vt quis duas.cum ra
tiōes exiſtentes in illo tex.ſiue de illo iure nouo,ſiue de iure an-
tiquo:vt vult ibi Lap.ſicut militant in ele.eodem modo militāt
in præſentatione,quæ fit per patronos,iure vniuerſali,quia illa
omnino eſt ad inſtar electionis,quæ fit ſimiliter per collegium,
vt in d.viij.art.diximus.¶Et multo magis hæc difficultas pote-
rit cadere,ſi pręſentatio ſpectaret ad vniuerſitatem ſecularem,
quæ poſſet ſine dubio ſaltem bis fieri accumulatiuę.c.quod au
tem.& c.cum autem.hoc ti.& ſic facilius poſſunt reiterari præ-
ſentationes,quam electiones,cum reiteratio electionū ſit ma-
gis difficilis.vt probatur in d.gl.ij. d.c. vt quis duas. quæ figurat
9 caſus,cum difficultate,pro verificatione caſus illius tex.¶†Aut
loquimur in patronis habentibus pręſentare iure particulari:&
quia ipſi non habent ſimul conuenire,vt latè diximus in d.p. q.
prin.huius par.in viij.art.& ideo quilibet de per ſe,ſiue ſit eccle
ſiaſticus patronus,non iure collegij,ſiue ſecularis,& ſic poſſunt
eſſe tot pręſentationes,quot erunt patroni:& ex ipſis patronis
laicis poterunt aliqui variare & accedere ad præſentatum per
compatronos.Neſcio videre in hoc caſu,cur præſentatus non
poſſit vti omnibus prædictis præſentationibus, cum verè
non ſint contrarię,ſed omnes eo tendant,vt ipſe inſtituatur,nā
ſi aliter diceret, eſſet de directo cōtra diſpoſitionem cle.plures.
§.& vt facilius.cum ſeq.hoc ti.& illius fundamentalem rationē
ſi enim ibi admittuntur diuerſæ pręſentationes ab vno ad diuer
ſos,vt facilius & citius prouideatur eccleſiæ,cur vnus non po-
terit vti pluribus præſentationibus de ſeipſo factis concludenti
bus,vt ipſe inſtituatur.& ita econuerſo eius tertius aduerſarius.
nam in hoc caſu,ſi bene aduertatur,ceſſant rationes.d.c.vt quis
duas.quia omnes iſte præſentationes cenſentur vna, & ſic vnū
erit intereſſe aduerſarij,ſuper illis vnum emanabat decretū in-
ſtitutionis,& ideo non erit neceſſe deliberare,quam ex præſen
tationibus velit acceptare,cum omnes acceptare poſſit,& ſic tā
to magis non erit neceſſaria diſpoſitio.d.c.quam ſit.de ele.li.vj.
10 cū ceſſat ꝯſideratio Lap. ¶†Vn̄ ꝯclude diſpoſitionē.d.c. vt q̄s
duas habere locum in præſentato per patronos habentes ius
præſentandi iure vniuerſali,& ſic præſentatum,vt actorem eſſe
compellendum inſtante aduerſario ad declarandum,quam ex
duabus præſentationibus acceptauerit,vt reum vero poſſe vti
vtraque,iuxta limitationem datam per Roc.¶In præſentationi
bus vero quæ fiunt iure particulari, non habere locum diſpo-
nem.d.c.vt quis duas.ſed præſentatum poſſe pręſentationibus
de ſe factis vti,& non vnam eligere,niſi de directo ſint contra-
rię,quia extraneus diceret omnes patronos pręſentes nullum
ius habere,quia tunc eſſet idem cum diuerſis præſentationibus
quæ fierent iure vniuerſali.

¶Quartus art.v. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatus an cogatur præſentationem acceptare.*
2 *Eccleſia,ſponſa Chriſti.*
3 *Matrimonio nemo conſentire cogitur.*

1 Et ex Præcedentibus.iiij.loco dubitatur,†an præſentatus
à patrono cogatur acceptare præſentationē, & ſuc-
ceſſiue acquieſcere inuitus inſtitutioni de eo faciende per epi
ſcopum,hunc art.formauit Pau.de cit. in hoc tract. in vj.par.in
xvj.q.qui dicit non reperiſſe in ſpecie reſponſum,tamen credit
poſſe dici nullo modo fore cogendum præſentationem acce-
ptare.& mouetur illa ratione,quam dicit ſe adduxiſſe. ſ̃. in eo-
dem tra.in iij.par.in ij.cauſa acquirendi ius pa.vbi in j.q.ad aliud
2 ꝓpoſitum,dicit ſe†dixiſſe eccleſiam dici Chriſti ſponſam,q̄ ſa-
cerdoti Chriſtum repręſentanti deſponſatur:ideo dicitur eccle
ſia dotata vt ſponſa,quam ſacerdos honeſte & caſte tractare de
bet.c.ſicut.xxj.q.ij.c.ꝓpoſuit. de filiis presby. cuius etiam dicta
2 nos retulimus.ſ̃.in j.par.j.li.in v.q.prin.in j.art.& per totū. † ſed
ſic eſt,nullum cogi conſentire matrimonio,quia debet ꝓcede-
re ex libero cōſenſu.l.nuptias.ff.de reg.iur.l.cui fuerit.ff.de con
di.& demō.c.fi.de ſpon.duo.c.ſufficit.xxvij.q.ij.ergo nec pręſen
tatus cogetur conſentire tali præſentationi ſeu inſtitutioni, &
ſic p̄ntationē acceptare:q̄a ipſi ĩuito nō debet deſpōſari eccl̄ię.
¶Scd̄o adducit,& videri dicit factū eſſe tex.pro iſta cōcluſiōe,
in c.cū inter canonicos.de ele.in ver.ſi idem præpoſitus eidem

electioni ꝯſenſerit,vt ꝑ talẽ nuntiũ eligentiũ conſenſum,& ele
cti quaſi cõiugale ſic vinculũ ſpũaliter ꝯctũ,& in fi.eo tñ ꝯſenti
re volẽte &c.& ibi expreſſè Panor.in ver.no.ꝙ ꝑ cõſenſum col-
ligit ex ſolo cõſenſu eligentiũ,& electi quaſi ꝯhi cõiugiũ ẽt an-
te cõſecrationẽ,&'dr̃ hr̃e ius talis electus,ſed ſicut ꝑ copulã cõ-
ſummaꝰ verũ mr̃imoniũ,ita ꝑ cõſecrationẽ dicit̃ ꝯfirmari ele-
ctio,adeo ꝙ amplius nõ poſſet electũ ſine cõſenſu papæ pœni
tere,& ſic ex electione,& electi cõſenſu acqrit̃ ius,ex ꝯfirmatio
ne exercitiũ.all.Panor.id eſt Ab.in gl.vbi quaſi ꝑ cõiugale.& ita
reſidet ibi Pau.¶Tu aduerte,qa vt diximus.ſ.in j.prox. præce. j.
art.poſt Car.in c.fi.in vlt.col.hoc ti.eo ipſo quo clericus patitur
ſe præſentari,dicit̃ cõſentire præſentationi ſaltem tacitè , & ſo-
lũ requirit̃ acceptatio expreſſa,caſu quo de iure poterit, præſen
taretur abſens,vt ibi diximus.& præſentatio debet fieri regula-
riter præſentato præſente.per gl. in verbo,præſentari.in clem.
dudum.de ſepul.& nos millies diximus in iiij.q.princ.huius par-
tis per totum.hic articulus,an quis inuitus præſentari poſſit,qa
hæc compulſio facienda eſſet ante actum præſentationis,vt co
geretur pati ſe præſentari.ideo hunc articulum latè examinaui
ſ.in j.par.huius ij.lib.in xvij.q.prin.in xviij.artic.vbi non adduxi
Pau.de cita.quia adhuc ipſum non videram, conclude ergo in
hoc art.vt ibi diximus,vbi declarauimus regu. beneficium non
confertur in inuitum,& etiam , quod ſit matrimoniũ ſpiritua-
le vere,vt ad illud quis inuitus contrahendum cogi,non poſſit
vide ibi,nolo hic repetere.

¶Quintus art. v. q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Præſentatus an poſſit vel debeat poſt præſentationem de ſe factam,gra-*
tias agere præſentanti,abſque ſimoniæ labe.& nu.9.
2 *Clericus compatronis poteſt præces porrigere habenti inſtituere.*
3 *Præſentare ſeipſum quis non poteſt.*
4 *Spiritualia adinuicem permutantur,nec committitur ſimonia.*
5 *Ingratitudo ex ſuperbia maximè prouenit. Et immemorem beneficij omnes*
oderunt.
6 *Ingratitudo,quid.*
7 *Donatio reuocatur ob ingratitudinem.*
8 *Beneficij collator poteſt reuocare collationem alicui factam,ob ingratitudinẽ*
per illum in eius perſonam commiſſam.

Quia Proximè diximus,præſentatione facta præſentatum
debere expreſſè vel ſaltem tacitè illam acceptare,
1 dubitatur modo v.an†pñtatus poſt pñtationẽ de eo factã de-
beat vl̃ poſſit agere gr̃as pñtanti,abſq; ſimoniæ labe.Hũc articu
lũ nõ reperi ab aliquo tactũ: ſed ſine dubio dico pñtatũ poſſe,
imo debere pñtãti agere gr̃as.Et ꝙ poſſit probo,nã maior dubi
tatio eſt an qs poſſit porrigere p̃ces ꝓ bñficio obtinẽdo,q̃ age-
re gr̃as dãti bñficiũ,poſtq̃ dederit.vñ gl.in c.tuã.de æta.& quali.
& oẽs doc.ſup eã.& preſertim Butri.latè tractãt,an &'qñ preces
inducũt ſimoniã:& non ita tractãt an redditio gr̃arũ inducat ſi-
moniã.de qb.præcibus ẽt ꝑ Ab.in c.ꝑ inquiſitionẽ.in ij.colũ.de
ele.& tñ in clerico ꝯpatrono in certis caſibus ꝑmiſimus ipſum
2 poſſe†porrigere præces hñti inſtituere,vt illud bñficiũ in quo
eſt p̃ronus,& ſeipſum pñtare nõ põt ꝑꝑ vitiũ ambitiõis,ſibi cõ
ferat.vt diximus.ſ.in j par.huius.ij.li.in viij.q.prin.in iij.art.ergo
multo fortius poterit reddere gratias præſentanti cum ſit mul-
3 to minus.¶†Ad idem adduco,nam licet clericus non poſſit p̃-
ſentare ſeipſum.c.per noſtras.hoc ti.& proximè diximus. tamẽ
poterit à compatronis præſentari,& præſentationem acceptа-
re,& eius conſenſum in certis caſibus numerum augere , vt de
prædictis omnibus diximus.ſ.in d.viij.q.prin.in vj.vij.& viij.art.
Ergo multo fortius præſentatus à pœnitus extraneo patrono
poterit illi gratias agere abſq; vitio ſimoniæ ambitiõis.¶Et pro
4 hoc etiam facit.Nã nõ†eſt ſimonia,dare ſpirituale pro ſpũali:
reddere eñ gr̃as qd ſpũale eſt,& dat̃ poſt acceptã præſentatio-
nẽ:quo caſu nõ ꝯſideraꝰ ambitio nec pactio,qa'iſtę vt ſint ꝓhi-
bitę,debẽt p̃cedere: ergo dicendũ eſt præſentatũ poſſe reddere
gr̃as præſentanti.¶Imo dico ipſum teneri, ad hoc, ne incurrat
5 vitiũ ſuperbię:†qa ingratitudo vt plurimũ ex ſupbia ꝓuenit,
præſentãdo oĩa ſibi debita:iuxta illud Senece, Ingratus , q non
reddit.ingratus,q diſſimulat,ingratiſſimus oĩum , q obliuiſcit̃.
6 Et Cicero:immemorẽ bñficij oẽs oderũt†ingratitudo eñ eſt
ventus vrens , ſiccans fontes pietatis,& fluẽta gratię,ſm Bern.ĩ
ſermo.ij.de cõtẽptu mũdi:& hoc peccato laborãt recipiẽtes li
bẽter dona,& beneficia,& illa grata non habentes, & donato-
res quib.tenent̃ ad antidora peſſimè remunerãtes,vt optimè ad
hoc facit tex.in c.& ſi Iudæos.de Iudæis.ergo præſentati ne ſint
7 ĩgrati,ſed grati debẽt gr̃as agere,†nã ĩgratitudo adeo maximũ
eſt vitiũ,vt donatio ſemel perfecta,ꝓpter illud reuocetur. Ab.
poſt Hoſ.Io.An.& alios in c.fi.de don.in prin.& ibidẽ Imo. vbi
8 etiam doc.tractant,†an collator bñficij poſſit reuocare colla-
tionem alicui factam ob ingratitudinem per illum in eius per-
ſonam commiſſam.Vide ibi.Ne igitur hoc vitium & peccatum
9 incurratur†concludamus præſentatum debere & teneri præ-
ſentanti reddere gratias,& non ſolum non incurret vitium am
bitionis,vel ſimoniæ,ſed etiam merebitur,per ſupradicta.

¶Sextus art.v.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Præſentatus an poſt præſentationem factam poſſit aliquid temporale da-*
re præſentanti,abſque ſimoniæ labe.
2 *Præſentatus imponens cenſum eccleſiæ ſoluendum præſentanti,an & quando*
ſit puniendus pœna arbitraria,vel eccleſia priuandus.
3 *Simonia committeretur,ſi cenſus per clericum imponeretur,vt filij vel nepo*
tes præſentarentur ad eccleſiam poſtmodum.

1 Et ex Prædictis cõtingit dubitari.vj.loco,†an præſentatus
poſt præſentationẽ factam,'poſſit aliquid tꝑale præ-
ſentanti dari abſque ſimonia,& ſi propter hoc impoſuit cẽſum
ſoluendum p̃rono præſentãti ꝑ eccleſiã,an puniat̃.¶Et dic bre
uiter nos ſ.in j.par.huius ſecũdi lib.in ix.q.prin.in x.art.ſatis ple
nè dixiſſe,an præſentandus & præſentatus faciẽtes pacta & cõ-
uentiones,præſertim iuratas,committant ſimoniam,& ille prę
ſentari poſſit,& concluſimus eos committere ſimoniam,ſi pa-
cta præceſſerunt,& in hoc non eſt dubium:ſi vero pacta non p̃-
ceſſerunt,& daretur aliquid temporale,non eccleſiæ,ſed ipſius
præſentati ipſi patrono,dummodo non habuerint mẽtem cor-
ruptam,non dicerem eos committere ſimoniam,attenta tamẽ
qualitate donitar.eorum,quæ notantur per Abb.& doct. in c.ſi
quæſtiones.de ſimo.& in ipſis muneribus arbitrandis debent ꝯ
ſiderari perſonæ dantis,& recipientis qualitas,& quantitas mu
neris,& donationis,ſecundum Abb. ibi per illum text. Vnde ſi
eſſet res conueniens,conſideratis omnibus qualitatibus prædi
ctis,conſiderari poſſet potius illum actum eſſe pro oſtendenda
gratitudine,quam pro ſimonia committenda:alias ſecus , quã-
2 uis daretur poſt præſentationem factam.¶†Quo vero ad ſecũ
dum membrum huius ſecundi articuli, dico præſentatum im-
ponentem cenſum eccleſiæ ſoluendum patrono præſentanti,
eſſe puniendum pœna arbitraria,vt per doc.in c.grauis.de cen-
ſi.vbi Io. An.ſed ibi dicit etiam in caſu illius text. pactum poſſe
eſſe ſimoniacum.vult enim dicere ſecundum Abb. ibi in fi. ꝙ ſi
ille clericus promiſiſſet conſenſum patrono vt præſentaret ad
beneficium:commiſiſſet ſimoniam,& ſic priuaretur eccleſia:ſe
cus dicit,vbi poſt inſtitutionem ex ſua ſimplicitate promiſiſſet
ſoluiſſe cenſum,quia tunc eſſet pœna arbitraria:vt proximè di-
ximus.¶Subdit tamen ibi Abb.credere,ſi hoc feciſſet ſcienter,
debere priuari eccleſia:quia hæc eſt pœna alienantis indebitè
bona eccleſiæ,vel illa obligantis pro alienis debitis. De quo in
3 c.quod ſicut.in fi.de ele.& in c.ij.de ſolutio.¶†Imo plus,ꝙ ſi im
poneretur cenſus per clericum,& filij vel nepotes præſentaren
tur poſtmodum ad illam eccleſiam , adhuc ſimoniacum eſſet:
vt in c.quia clerici.& ibi per doc.& præſertim Abb.de cenſi. de
quib.omnibus dic,vt latè diximus in d.ix.q.prin.j.par. huius ſe-
cundi li.in x.artic.& pro hoc etiam faciunt,quæ diximus in d.j.
par.in viij.q.prin.de procuratore conſtituto à patrono ad præ-
ſentandum de ſubſtituto & donatario , an poſſint præſentare
ipſum patronum.in ix.art.cum ſeq.vſque ad fi quæſtionis.

¶Septimus art.v.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatiõis fructus & effectus.latè ꝑ diſcurſum nu.2.3.4.5.6.& 7.*

Facta Præſentatione,illius acceptatione,& reddita gratia-
1 rum actione per præſentatum præſentanti, dubitat̃.
vij.cuius efficacia vel effectus erit iſta ſic facta pręſentatio,& qd
propter illam poterit facere præſentatus , & ſic qui erunt eius
fructus.Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in xxxj.q.quęrit de hoc
& ponit aliquos fructus præſentationis.¶Et primum dicit eſſe
magnę efficaciæ,quia ſine præſentatione non poſſet aliquis or-
dinarius inſtituere aliquem ad eccleſiam ſic vacãtem:& ſi inſti-
tueret ĩ vituperiũ ſuũ,cogeret̃ talẽ inſtitutionẽ reuocare.ca.de-
cernimꝰ.xvj.q.vij.ergo ꝑ pñtationẽ p̃roni p̃t ſeq canonica ĩſtit.
de quo latè dicemꝰ.ĩ.Et ꝓſequit̃ ibi Paul.caſus,ĩ qb. ordinarius
põt ĩſtituere ſine p̃rono. qđ qdẽ nõ facit ad ꝓpoſitũ & nos dę
eo dicemꝰ ſuo loco.ĩ.Dicit,tñ & hoc ſit ſm,pñtationẽ dare ali-
qd iuris pñtato idoneo,vt poſſit agere ꝯ epm, vt dicit ſe dixiſſe
ibidẽ ĩ d.vj.par.in vij.q.cũ dua.ſeq.& hoc ius ẽt ꝑ pñtationẽ acq
2 ri pñtãti.¶Tertio,pñtatio†acqrit pñtãti ius pñtãdi,ſi bonafide
pñtauit.c.ꝯſultationibus.hoc ti.& hoc ſequuta inſtitutiõe epi,
edicto ꝓpoſito.c.fi.de ele.li.vj.Io.An.in c.ij.de his q̃ fiũt à p̃la.&
nos diximꝰ latè.ſ.in j.par.huius.ij.li.in iij.q.prin.in x.& xj.art. dũ
tractauimus qualiter quaſi poſſ.iuris præſentandi acquiratur.
3 ¶Quarto,pñtatio†reuocat ordinationẽ factam ꝑ ordinarium
ſine

ſine pñtatiõe,q̃ aſs ſtaret firma,ſi pr̃onus nõ pñtaret.ĩ.tp̃s datũ
à iure,vt voluit Ab.ĩ c.cũ Bertoldus.ver.q d aũt ſi ep̃s. de re iud.
allegando Rotã.ccclij.de quo nos erimus dicturi.ĩ.in iij.par.hu
4 ius.ij.li.in xv.q.prin.in ix.art.¶Quinto,facit pr̃onũ ↄſeruari†in
quaſi poſ.pñtãdi dato ꝙ ordinarius nõ inſtituat quãdo præſen-
tatus fuit idoneus.vt dicit voluiſſe Rotã.ccxij.in nouis. inci. itẽ
eſt iuris patr.fructus præſentatio,vt dicit ſe dixiſſe.ſ.in ipſa. vj.
par.in iiij.q.& ſubdit ſe non negare præſentationem habere a-
lios fructus qui colligi poſſunt ex diſcurſu ipſius trac.quia illos
accumulare,eſſet magis laborioſum , quam ſubtile, & ꝙ quaſi
poſſ.iuris pa.ↄſeruet̃ per præſentationem,ſequuta tamen inſti-
tutione,vel etiam non ſequuta,ex alio tamẽ defectu, quam nõ
quaſi poſſ.diximus in d.j.par.huius.ij.li.ꝑ diſcurſum totius. iij. q.
5 prin.ibi.¶Adde & ſexto effectũ pñtationis,qa data†accumula
tiõe & facta pñtatiõe ſecũdi per laicũ , primus poterit agere cõ
tra epiſcopum,ſi eſt idoneus epiſcopo inſtituente ſecundum.c.
6 paſtoralis.& ibi per doc.hoc ti. ¶Septimo, erit † effectus præ-
ſentationis: quia præſentatus habebit ius petẽdi inſtitutionem
ab ordinario,poſtquam fuerit præſentatus,quod ius petẽdi in-
ſtitutionem ſine præſentatione non habuiſſet,vt dicemus.ĩ. in
ix.q.prin.huius partis per totum.& ſignanter in v.arti. reliquos
effectus perq̃re per te,quia hoc non eſt ſubtile,vt Pau.dixit.Du
7 bitatur tñ an †præſentatio pro ducat aliquos alios effectus, de
quibus.ĩ. ¶Et ſic vt iſte articulus corrñdeat quæſtioni ſupradi-
ctis,in eo poteris percipere præſentatum poſſe facere omnia, q̃
ex ſupraſcriptis effectibus conceduntur.

¶Octauus art.v.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Præſentatus præſentatione patroni,an acquirat ius in re vel ad rem. & numero. 5.*
2 *Eccleſia pro vacãte habetur,quãdo inſtitutus in ea,nõ eſt canonicè inſtitutus.*
3 *Electus habet ius in re.& nu.7.*
4 *Patrono variare licet cumulando,non autem ex toto recedendo.*
6 *Ius in re,quid.Quid item ius ad rem.*
8 *Patronus eccleſiaſticus eſt capax huius iuris ſpiritualis,& non poteſt variare ergo ſua præſentatio tribuit ius præſentato in re.*
9 *Confirmatio & inſtitutio differunt.*
10 *Patroni eccleſiaſtici præſentatio,electionis vim habet , & quomodo id accipiendum.nu. 11.*
12 *Ius ad rem,duplici modo accipiendum.*
13 *Præſentatio non tribuit ius in beneficio,ſed ſolum viam aperit.nihilque ſubſtantiale tribuit quantum ad titulum.*
14 *Præſentatus nullum ius habet in beneficio,ſed ius habet ad petendum illud, vel ad implorandum officium ſuperioris,patrono perſeuerante in eadem voluntate.*
15 *Præſentatus ius ad rem habet,poſtquam præſentationem acceptauit.*

1 Et ideo Ex proximè dictis reſultat.viij.art.†dubitatur em̃
an ꝑ pñtationẽ pr̃oni pñtatus acq̃rat ius in re vl'
ad rẽ.Do.Gof.de Trano ↄciuis meus in ſua ſumma huius tit.ĩ ij.
col.in ver.alia rõne.dicit pñtato ex præſentatiõe nõ acquiri ius
in re:vnde alio præſentato & inſtituto potior eſt ↄditio poſſeſ-
ſoris,quia anteq̃ pñtatio approbet̃ ꝑ ordinariũ,ratũ nõ eſt, ꝙ à
pr̃ono fuerit inchoatũ.c.q̃d aũt.hoc ti.& ꝓpterea admittit̃ pr̃o
nus laicus varians ,& ſubdit variationẽ nõ admitti in perſonam
eccleſiaſticã.c.cũ aũt.hoc ti.in fi.poſtmodũ in ver.& q̃d dixit.di
cit illud quod dixerat,præſentatum à laico nõ habere ius in re,
eo ꝙ ratum nõ eſt à pr̃ono,quod fuerat inchoatũ,priuſquam à
prelato fuerit approbatũ recipi,ↄ.de re iud.cum Bertoldus.vbi
primũ præſentatus & nõ admiſſus agit ↄ ſm pñtatũ, & inſtitu-
tũ,vt amoueat̃:in quo dicit ſic fore dicẽdũ,ſi q̃s pñtaret̃ ab eo q
ius habet p̃ſentandi,& cum ſit idoneus, nõ admittit̃ à p̃lato, &
pr̃onus nõ variauit,ius habet in re,& agere põt ↄ inſtitutũ à ne
mine,vel à falſo pr̃ono præſentatũ.& ſic loq̃tur.c.cũ Bertoldus
& c.decernimus,xvj.q.vij.Vbi aũt verus patronus aliquem præ
ſentat,& variat aliũ repræſentãdo,locũ habet.c. cũ aũt. & c. q̃d
autẽ.vt primo præſentatus ius nõ habeat in eccleſia ad q̃ pri-
mo fuerat p̃ſentatus,ꝙ poſſit agere aduerſus ſecũdo pñtatũ, &
inſtitutũ,ſed poterit agere ↄ prælatũ,qui eũ præſentatũ & ido-
neũ non admiſit malitioſè, forte differẽdo inſtituere,& difficul
tates aliquas ingerẽdo,vt interim variet patronus,& alterũ præ
ſentet,& tunc agere ↄ prælatũ,vt prouideat ei de bñficio com-
petẽti.c.paſtoralis.hoc ti.& ſic ex p̃dictis omnibus Gof.videtur
cõcludere,& cõcludit pñtatum habere ius in re p̃ſentatũ vero
à laico,ita demũ habere ius in re,ſi pr̃onus non variauerit ,ſed
ſi variauerit,non.¶Hoſti.vero in ſumma huius ti.in §. quib. in
ver.alia,q̃a præſentato.& in ver. illud autem dubium.tenet idẽ
q̃d Gof.licet nõ ita latè loquat̃.¶Idem tamen Hoſt.in lectura ĩ
d.c.cũ Bertoldus.in ij.col.de re iud.videt̃ tenere indiſtinctè ſiue
variat pr̃onus,ſiue nõ,habere præſentatũ ius ſaltẽ implorandi
officiũ iudicis ad habẽdum eccleſiam canonicè ſibi præſenta-
2 tam,cum vacat,vel pro †vacante habet̃, quãdo. ſ. inſtitutus in
ea nõ eſt canonicè inſtitutus,vt ibi,ſecus tñ eſt , vbi eſſet alius
inſtitutus ad ſcd̃am p̃ſentationẽ pr̃oni etiã cũ iniuria primi præ
ſentati,obſeruabit̃ diſpoſitio.d.cap.paſtoralis.hoc ti.tunc enim
cũ nõ vacet eccleſia implorationi officij iudicis nõ eſt locus, &
ſic pulchrè videt̃ velle ibi Hoſ.p̃ſentatũ nõ habere ius in re, q̃a
3 ſi haberet ius in re,directè ageret ad inſtitutionẽ:†ſicut directè
agit electus ad confirmationẽ,q̃a habet ius in re:vt de ele.ꝑ to
tũ.ſed hic habet implorationẽ officij iudicis,ſemper eccleſia va
cante non conſiderata variatione:ſed ſolũ cõſiderata inſtitutio
ne,non ſequuta vel nulliter ſequuta:& ſic demõſtrat̃ ipſum ha-
bere ius ad rem.ſequuta vero canonica inſtitutione, puta q̃a va
riauit pr̃onus,& ep̃s inſtituit ſm,q̃a tenet inſtitutio, & eccleſia
non vacat,nõ habet aliquod ius ad eccleſiam,etiam ad rem , &
ſic nullum ius habet ex præſentatione:ſed habet ius contra epi-
ſcopum,qui eũ malitioſe nõ inſtituit,ex cõdictione.d.c.paſtora
lis.hoc ti.nota hæc dicta:quia dant mirabilẽ intelligentiã ad ma
teriã articuli noſtri:vt non conſideret̃ variatio circa habendo
ius in re:ſed cõſideret̃ eccleſiæ vacatio ſaltem de iure,& ex hoc
ſequit̃ nõ eſſe differentiã inter pñtationẽ eccleſiaſtici & laici pa
troni:ſed pñtatũ,à quocũq; pñtet̃, habere ius ad rẽ: & nõ in re.
¶Et hoc idẽ tenet in effectu & vult In.ĩ d.c.cũ Bertoldus.in fi.j.
col.& licet videat̃ põderare variationẽ, nihilominꝰ illã põderat
cum effectu.ſ.qñ eſt facta variatio:& ep̃s inſtituit ſcd̃o præſen-
tatũ per variationẽ,iuxta caſum.d. c. paſtoralis. q̃a alias ſibiipſi
ↄdiceret.& ita eius dicta intellexit ibi Hoſt.cũ allegat ipſum do
dñm nr̃m:q̃a de In.intellexit.¶Et hãc eſſe In.intentionẽ, clarè
demõſtrat Io.An.in d.c.cũ Bertoldus.in v.col.in ver.in gl.iij. dũ
dicit hæc verba.ſed In.dicebat hic pr̃onum poſt pñtationẽ ꝑ ſe
factam ſuperiori nõ poſſe variare cũ effectu,ſicut nec poſtulãs.
c.bonæ.el ij.de poſtu.præla.& ſic In.erat opi. variationem pr̃o-
ni etiam laici nõ habere locum,niſi ordinario volente.& ita ibi
Io.An.ſequit̃ opi.In.& Hoſ.¶Et hoc idem magis clarè & exp̃ſ-
ſè tenuit Car.ibidem in d.c.cum Bertoldus.in ver.prædictus ve
ro.in ij.iij.& iiij.op.& in ij.op.clarè dicit primũ præſentatũ ido-
neũ non admiſſum per ep̃m habere ↄ eum actionẽ,ex d.c.paſto
ralis.hoc ti.¶Et hanc ẽt partẽ vr̃ tenere idẽ Car.in cle.j.in j. col.
in v.no.hoc ti.vbi colligit ſecundum Lau.& Zẽze.pñtatũ ꝑ ec-
cleſiaſticũ pr̃onũ,ius acq̃rere,& hoc ius declarat.ſ.petere ſe ad-
mitti.& all.d.c.cũ Bertoldus.& ſic cõcurrit cũ p̃dictis,vt habeat
ius ad rẽ,& nõ in re,& loquit̃ in pr̃ono eccleſiaſtico,q̃d eſt ſum
me notãdum.Sequit̃ ibi Pe.de anc.ſimiliter in d. notabili , q tñ
addit vnũ,pñtato ꝑ pr̃onũ eccleſiaſticũ quæri ius, ẽt antequam
pñtatio fuerit admiſſa,nec negligẽtia pñtantiũ ſup eo,ꝙ poſt p̃
ſentationẽ facere tenet̃,ſibi nocet.ſimiliter nec factũ ep̃i ſine cã
recuſantis eũ admittere.& c.cum Bertoldus.de re iud.quaſi di-
cat,cũ in eo nõ ſit periculũ variationis. ¶Do.Ab.vero ĩ d.c.cũ
Bertoldus.in ij.col.in ij.op.tractat hanc materiam. & refert In.
ſibi ↄrium in diuerſis locis tamen ipſe concludit,hoc modo di-
ſtinguẽdo.¶Aut pr̃onus pñtauit duo ſimul vel ſucceſſiuè ante
quã ep̃s ſpreuerit primũ:& tunc neutri acq̃ſitũ eſt ius petẽdi inſti
tutionẽ,ſed eſt in optione ep̃i ſeu debẽtis inſtituere eligere,quẽ
velit ex illis,vt in c.cũ aũt.& ibi plene ipſe Ab.hoc ti.nec habet
primo pñtatus hoc caſu aliq̃ actionẽ ↄ epiſcopum etiã ad aliud
4 beneficiũ:†q̃a pr̃ono licuit variare,aliũ accumulãdo , non aũt
ex toto recedẽdo.all.no.per Io.An.in reg.in re cõi.de reg.iur.li.
vj.in merc.& ep̃o licuit vti auc͛te ſibi à iure ↄceſſa ſine alterius
iniuria &c.¶Aut pr̃onus pñtauit vnũ, quẽ ep̃s ſine cã legitima
ſpreuit inſtituere,& pr̃onus poſtmodũ accumulauit alterũ,quẽ
ep̃s inſtituit:& tũc pñtatus habet ius ↄ ep̃m actione p̃ſonali,iux
ta diſpoſitionem.d.c.paſtoralis.hoc ti.¶Aut patronus nullum
alium præſentauit,ſed perſeuerat in prima preſentatione, vt in
terminis.d.c.cum Bertoldus. & dicendum præſentatum poſſe
agere,vt ep̃s cõpellat̃ eum inſtituere:q̃a ius eſt ſibi acq̃ſitũ ex p̃-
ſentatione,vt dicit ꝓbari ibi.& in c.dilectus.de offi. deleg. dicit
etiam illũ poſſe agere ↄ intruſum,&c.& ſubdit.c.q̃d aũt.hoc ti.
nõ obſtare.nã fatet̃ factũ patroni nõ eſſe ratũ anteq̃ ſequat̃ in-
ſtitutio ꝑ ep̃m,q̃a põt variare alium accumulãdo:ſed dũ perma
net in prima voluntate,ius eſt acq̃ſitũ pñtato,ex quo põt age-
re,vt ↄſequat̃ inſtitutionẽ,vt in d.c.cum Bertoldus. ſaltem im-
plorando officiũ ſuperioris & dicit q̃d in ſimili no.in c.veniens
de renun.& ꝙ acq̃rat̃ ius præſentato , patet : quia patronus ha-
bet ius in pñtando,vt in c.dilectus.de of.lega.ergo non pñtatũ
trãſferre ius,non tamen ius in re,vt dixit ſe dixiſſe, ſed ius ad il-
lud petẽdũ.Nec obſt.dicit ipſe,ſi dicat̃,ſi haberet ius ex pñtatio
ne,nõ teneret inſtitutio facta de alio ad ſecundam pñtationem
pr̃oni,nec pr̃onus poſſet alterũ præſentare.nam ad hoc reſpon
detur patronum poſſe alterũ pñtare accumulãdo , non tamen
in totũ à primo recedẽdo,vt in d.c.cũ autem.& ex variatiõe cu-

mulatiua patrono à iure permiſſa acqrat̃ aliquale ius ēt ſecūdo
præſentato:ideo pōt ep̄s eligere quē velit.¶Tu conſidera Ab.
velle in his vltimis dictis vtrique p̄ntato cōpetere ius ad rem,
ex quo nulla erat ſequuta inſtitutio.& hoc eſt ꝯriū eius, qđ di-
xerat primo,ſi p̄ronus p̄ntauit,duos ſimul vel ſucceſſiuè anteq̃
ep̄s ſpreuerit primū,& tunc neutri eſt acqſitū ius petēdi inſtitu-
tionē,qđ q̄dē eſt ꝯ id,qđ dixerant In.Hoſt.& Car.in d.c. cū Ber-
toldus.quos.ſ.retulimus p̄ſentatos hr̄e ius petēdi inſtitutionē,
& ſic ius ad rem,ſemp eccleſia vacāte de iure,& de facto:vel de
facto tm̄:quia ſequuta fuit nulliter inſtitutio tene ergo quod vl
5 timo loco Ab.dixit q̄a verius.¶†Et ſic ex prædictis patet præ-
ſentatos ſiue à patronis eccleſiaſticis,ſiue laicis,hr̄e ius ad rem,
& non in re.& ita pulchrè & latè do.Fely.in d.c.cū Bertoldus. ī
6 j.& ij.col.†& ꝙ ſit ius in re,& ius ad rem,clarè ponit Fely.ibidē
in ij.col.in ver.quale aūt ius. dicit enim per electionem electo
acquiri ius prælaturæ,& ius adminiſtrandi: ſed non exercitium
prælaturæ vel adminiſtrationis.all. gl. ordinariam in c. quanto.
lxiij.diſt.ſed p̄ confirmationē, dicit nil aliud iuris acquiri electo
niſi tantum exercitium.& adducit Butri.& Imol. in c. ſuper his.
7 de accu.dicentes per illum tex.†per ſolam electionem acquiri
electo ius in re,non ad rem,& debere intelligi ius in re in habi-
tu ante confirmationem:ſed poſt cōfirmationem,etiam quan
tum ad exercitium adminiſtrandi in ſpiritualibus & t̄palibus,&
ſic in actu,quia illud exercitium quæritur per confirmationē:
vnde ex ibi abundanter dictis per eum,cōcluditur ius in re rea-
liter acquiri per electionē electo, ſed nemo negabit maius ius
tribuere electionem,quam præſentationem : vt omnes doc.in
c.cum Bertoldus notant.ergo dicendum nullo modo pręſenta
tum à patrono poſſe acquirere ius in re,ſed ad rem,& ſic ꝯ cōci
uē meum do.Gof.¶Et ſi diceres,procedat hoc in præſentato p
p̄ronū laicum:quia non poteſt plus iuris transferre, quam ipſe
Ab.& vt dixit Ab.in d.c.cum Bertoldus. quem proximè retuli-
mus,ſed ipſe patronus non poteſt dare aliquod ius in re: quia
daret ius ſpirituale, quod in ſe nō eſt,nec illius eſt capax.vt in c.
meſſana & ī c.ſacroſancta.de ele.& ideo dr̄ laicos ex gr̄a ſuſtine
ri in iure pa.c.iij.hoc ti.tamen hæc non militant in patrono ec-
cleſiaſtico,quia eſt capax iuris ſpiritualis.c.cum cōtingat.de fo-
ro compe.ergo præſentatio patroni eccleſiaſtici , præſertim cū
variare non poſſit,vt no.in c.cum autem.hoc ti quę habet vim
electionis,vt dixit ibi In.& Ab.tribuet non ſolum ius ad rē , ſed
8 in re.¶Ad hoc reſpondeo & dico,hoc non ſequi,Patronus†ec
cleſiaſticus eſt capax huius iuris ſp̄ualis,& non p̄t variare: ergo
ſua p̄ntatio tribuit p̄ntato ius in re:nā licet ſit capax huius iuris,
cum ſemel ſit p̄ronus,hoc ius p̄ntandi adhuc ex gr̄a habet,nam
ante p̄miſſionē huius iuris q̄uis q̄s fuiſſet eccleſiaſticus, & fun-
daſſet,& dotaſſet eccleſiā,nō acqſiuiſſet ius pa.in illa,ſed poſtq̄
ſupuenit hoc ius,ex quo iure nō habuit merā electionē ſp̄ualē
ſed præſentationē,vt laici habebāt,vt latè diximus.ſ. in j. par.ſ.
li.in j.q.prin.in iiij art.vbi diximus ius pa.eſſe ex gr̄a , ēt in p̄ro-
no eccleſiaſtico.¶Et hoc demōſtrat̃,nā ſi p̄ronus eccleſiaſticus
hr̄et ius ex debito,ſicut electores,eius p̄ntationē ſeqret̃ confir-
matio,vt ſequat̃ electionē,p̄ſupponēdo p ſolā p̄ntationem eſſe
trāſlatū omne ius ī p̄ſentatū: ſicut p ſolā electionē trāſfert̃ om-
ne ius in electū,& ꝯfirmationē ſolū p̄ſtare exercitiū adminiſtra
tionis,vt ꝓximè diximus in electo confirmato,ſed q̄a tā in præ-
ſentatione p̄roni laici,q̄ p̄roni eccleſiaſtici,ſequit̃ inſtitutio ca-
9 nonica.c.ex frequētibus.de inſti.c.cū ex iniūcto.de hær. † & in
hoc differunt ꝯfirmatio & inſtitutio:q̄a ꝯfirmatio ſolū ꝯfirmat
electionē,quæ tribuerat omne ius:inſtitutio vero dat plenū ius
præſentato q̄a ex præſentatione nullū ius habebat pręſentatus,
niſi ad rem,& ſic petēdi inſtitutionē,quæ omne ius tribuit, vt ī
c.autoritate.per Ab.de inſti.& diximus latè ſupra in j.par.huius
ſecundi li.in j.q.prin,in vlt.art.ſi ergo præſentato per patronū
eccleſiaſticū cōpetit inſtitutio,& nō confirmatio ſicut laico, er
go per præſentationem non acquiritur ſibi ius in re , ſed ad rē,
vt laico.¶Et non obſt.autoritas In.in d.c.cum autem.hoc titu.
10 volentis præſentationem eccleſiaſtici patroni habere vim ele-
ctionis,quia non intelligitur circa omnia,ſed ſolum circa illud
vt non poſſit variare præſentans,ſicut nec poſſunt electores. vt
diximus in proxi,pręc.ij.art.huius.q.¶Et ideo do.Fely.in d.c.cū
Bertoldus.in prin,vbi æquiparat pręſentationem patroni eccle
ſiaſtici & laici:quo ad hoc,vt præſentati dicantur habere ius ad
rē,& nō in re dū dicit poſt Egidiū belleme. ꝯclu.Rote clxvij.dū
dicit illa verba,ſi nō eſt alteri ius quæſitū,non eſſe intelligendā
de iure ad rem,quæſito ex acceptatione:ſecus de iure ad rē alio
modo quæſito,videlicet electione, aut præſentatione patroni
clerici,vel laici,quaſi dicat ſiue vocetur electio ſiue pręſentatio
patroni clerici,eſt modus acquirendi ius ad rem ergo non in re
nota prædicta:quia ſæpe de hac concluſione mihi deſeruio, cū
11 obiicitur de dicta autoritate In.in d.c.cum autē.† volentis præ
ſentationem patroni eccleſiaſtici habere vim electionis: vt in-
telligatur ſolum quo ad illud: quia nō poteſt variare:non autē
quo ad reliqua.& præſertim,quo ad hoc, vt tribuit præſentato
ius in re, ſed ſolum vt tribuit ius ad rem , vt proximè diximus.
¶Poſſet tamen ſaluari opinio Gof.hoc modo ius in re poſſe cō
ſiderari dupliciter,verè, & veriſimilitudinarie. & verè duplici-
ter etiam in habitu,& in actu,vt ſupra diximus poſt do.Fely. &
hoc competere ſolum electis in habitu antequam confirment̃,
& in actu poſt confirmationem. ¶Similitudinarie vero poſſu-
mus dicere ius in re,eſſe membrum iuris ad rem,vt quamuis cō
petat præſentatis ſolum ius ad rem,vt ſupra eſt concluſum : ta-
men reſpectu præſentati præſentatione non mutabili , puta q̄a
eſt facta per patronum eccleſiaſticum , qui non poteſt variare,
vel per laicum qui licet poſſit non variarit: quia firmius ius ha-
bet hic præſentatus,poſſet dici eum habere ius in re certum ad
inſtar iuris in re,quod habet electus.¶Et ſic dicemus , ius ad rē
12 †dupliciter poſſe conſiderari,vno modo,quando ſumus in p̄-
ſentato certo,nulla variatione ſequuta,p̄rono non valēte,vt ec
cleſiaſticus,vel nolēte,vt laicus,q nō variauit.& iſto caſu dicet̃
talē p̄ntatū hr̄e ius in re nō vere,ſed ad inſtar iuris in re veri. &
ita ꝓcedat dictū do.Gof.¶Aut ſumus in p̄ntato,cuius præſen-
tatio accumulatiue poterit ſociā hr̄e. & iſto caſu dicemus hos
taliter p̄ntatos hr̄e merū ius ad rē , & ſic petēdi inſtitutionē , li-
cet re vera oēs p̄ntati dicant̃ hr̄e ius ad rē,vt proximè diximus.
¶Et ꝓ prędicta mea cōclu.dicit Gay.in repe.c.fi.in xxiiij.col.de
13 ele.li.vj.in ver.itē nō habebat,p̄ntationē†p̄roni non tribuere
ius in bn̄ficio,ſed ſolū aperire viā,& nihil ſubſtantiale tribuere
quantū ad titulum.all.Car.in cle.j.de ſupplen.negli.præla.in xv.
col.& c.paſtoralis.poſt prin.hoc ti.& Imo.ſuper gl.de renun.ſed
idē Gay.ibidem in xlv.col.quærit,quid iuris competat præſen-
tato,& dicit ſibi competere non ius in re,ſed ad rem.& all. Arc.
in c.j.de inſti.li.vj.Io.An.& doc.in c.dilectus.de of. leg.Ab. in c.
pen.circa med.de poſtu.præla.& in c.cum vos. in vlt.col. de of.
ord.& Car.in c.q̄m.in fi.& in c.paſtoralis.& in cle.j.in viij.q.,hoc
ti.vnde ibidem ſubdit patronum etiam eccleſiaſticum non poſ
ſe deſtituere,ſed ſolum inſtituentem.alle.Card.in c.fi.de renun.
¶Hoc etiam ponit Pau.de cita.in hoc tra.in vj.par. in v.q. licet
ſit ſignata.vj.dicit præſentato per præſentationem acquiri ius
ad rem,non in re,& ideo patronum etiam laicum non poſſe eū
reuocare,licet poſſit accumulare alterum.¶Reperi poſtmodū
do.Roc.in hoc tra.in verbo,ius.in iiij.q quęrentem in ſpecie,an
per præſentationem transferatur aliquod ius circa beneficium
in præſentatum,& dicit doc.eſſe ſolitos dicere ꝙ non:quia præ-
ſentatio eſt quoddam inchoamentum ſeu præambulum ad ob
tinendum inſtitutionem epiſcopi,& ſic ipſum ius.c.quod autē.
ibi inchoatū &c.hoc ti.& ita no.etiā Abb.& doc.ibi. & firmare
idē Abb.in c.ij.& in c.nobis.hoc ti.& in c.quanto.in ij. col. & in
rubr.de iud.poſt In.& in c.qđ ſicut.de ele.& in c.ij.in fi. de con-
ceſ.præb.¶Dicit tn̄ aliter fuiſſe loquutum ipſum Abb.in d.c.cū
Bertoldus.in ij.col.in ver.oppone ſecundo.dum concludit præ
14 ſentatū nullū ius hr̄e in beneficio:†ſed bene hr̄e ius ad peten-
dū illud beneficiū,vel ſaltem implorare officiū ſuperioris,perſe
uerante patrono in eadē voluntate:p tex.ibi iuncta glo.iij.p̄ro-
no vero variāte ēt p̄ntatū ſcđo loco hr̄e aliquale ius,q̄a ep̄s poſ
ſet illum ſm̄ admittere ſpreto primo. & dicit Fely. fuiſſe ibi ſe-
quutum Ab.ſimpliciter.& idem dicit cōcludere in effectu Lap.
all.ſua.viij.pręſentatus.in vlt.col.fol.iij.& d.Card. clarius quem
ſ.retulimus in cle.vnica.in prin.in ij.opp.de ſup.negl.præla. vbi
dicit hoc procedere,etiam in præſentatione,quę habet vim ele
ctionis.ſ.quæ fit per patronum clericum. adducit etiam eundē
Car.in c.paſtoralis.in j.col.dū dicit præſentato non tribui ius,re
ſpectu tituli.& in c.quoniam.in x.q.& in c.quod autem.in j.no.
hoc ti.dicit etiam hanc conclu.In.& Ab.eius verba commenda
dare in c.dilectus.de of.leg.dum dicit per præſentationem acq-
ri ius præſentato ad beneficium,per electionem vero ius in be-
neficio.& idem velle Ab.in c.quod autem.in ver.oppono con-
15 tra tex.hoc ti.& Moder.in rub.de iud.¶†Limitat tamen, vt p̄-
ſentatus habeat ius ad beneficium,& ſic ad rem, poſtquam ac-
ceptauit præſentationem,prius autem non dicitur ꝓprie habe
re ius etiam ad rem ſm̄ Cal.cōſ.xvij.præſentato.hoc tit. de quo
nos diximus latè.ſ.in j.& ij.præce.art.ſubdit etiam ibi Roc. fore
notandum tale ius ad rem habere præſentatum,quamuis p̄ſen
tatio non fuerit admiſſa ab eo cui facta eſt ſm̄ Bal.in reptorio
ſuo iuris ciuilis & canonici,in verbo,p̄ronatus.ver.ij.ꝙ nos dice
mus eius ſingularia p tex.in d.c.cum Bertoldus.& ita reſidet ibi
Roc.Tu adde ꝓ ꝯcluſione noſtra p̄ntis articuli illam ēt tenere
Car.ī d.cle.j.ī prin.in viij.q.in iij.col.hoc ti.& Bal.in d.c.cū Ber-
toldus.& Ab.in diſpu.inci.Augerio.in xj.col.in verſ.ij.adduco,
& etiam in c.q̄relā.in ij.col.in fi.pen.no.de ele. & in rub. de iud.
in pe.col.& ſummā directorij iuris.hoc ti.§.xxiij.Rota.clxj.p̄ro
nus ex

nus excommunicatus.& cccxxviij.vbi eſt quis pręſentatus.hoc
ti.in antiquis.& Lap.all.xcviij.fol.lj.vbi omnes prædicti conclu
dunt præſentatum ex præſentatione patroni ſiue eccleſiaſtici, ſi
ue laici acquirere ius ad rem,& non in re,& ita tene.

¶Nonus art.v.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 *Matrimonium de præſenti contrahitur per electionem,non ſequuta etiam confirmatione,ſecus de præſentatione.*
2 *Sponſalia contrahere poteſt ſeptennis.*
3 *Matrimonium carnale ſolo conſenſu contrahitur.*
4 *Inſtitutus renuntiare non poteſt ſine inſtituente.*

1 Et ex Prædictis † apparet deciſio.ix.arti. an p̄ pñſentationē
contrahať mr̃imoniũ de pñti inter eccleſiã & præſen
tatũ ēt ipſo acceptãte,an ſolũ de futuro,& breuiter dic per ele-
ctionē ēt ꝯfirmatione nõ ſequuta,† qa tribuiť ius in re, ſaltē in
habitu ꝯhi mr̃imoniũ de pñti:& p̄ ꝯfirmationē ĩ epõ p̄ ꝯſecra-
tionē ꝯſummať:vt no ĩ c.qm̃.§.porro.vt lit. nõ ꝯtc. de ele. c. cũ
inter.p̄ pñtationē vero nõ:qa cũ nõ tribuať p̄ eã ius in re,ſed ad
rem,vt in ꝓx.præc.art.diximus nõ diceť ꝯhi mr̃imoniũ de pñti
ſed de futuro.vt Lap.voluit all.viij.incip.pñtatus.in j.col.fol.iij.
& hoc idē voluit ipſe Lap.alle.lxxv.caſus talis eſt. in iij.col.fol.
xxvij.vbi dicit ideo ſeptēnē poſſe pñtare,ſed nõ eligere,qa nõ ꝯ
hit ſpũale de pñti,ſed de futuro.& all.c.eo ꝙ.de ele.li. vj. ꝙ ē de
pupillo valēte pñtare,ex quo ꝯhit ſpũalia,& non mr̃imonium
ſpũale de pñti diximus ēt.s̃.in j.par.huius.ij.li.in ij.q.princ. in ix.
art.& in ij.q.prin.huius par.in xiij.xiiij.xv.arti. & hoc ēt pulchrè
2 tenuit Cal.in ꝯſ.ix.populus.hoc ti.fol.lxj.qa † ſeptēnis põt ſpõ-
ſalia ꝯhere.c.lr̃as.c.acceſſit.de deſpõſa.impu.c.j.eo.ti.li.vj.ita &
ſponſalia in mr̃imonio ſpũali,& nõ de pñti:& ibi latè per eũ.
Si eñ vt Ab.dicit in d.c.cum inter canonicos.in vj.no.p̄ electio
nē ꝯhi coniugium ſpũale inter eccleſiã & electũ , & neceſſario
ad perfectionē illius vinculi nõ requiri ꝯfirmationē vel ꝯſecra-
tionē:ſed ꝯhi dictũ mr̃imoniũ ex ſolo cõſenſu eligētiũ , & ele-
cti,& p̄ ꝯfirmationē ſubſequētē ſolũ illud vinculũ effici ratũ:qa
nõ poterit amplius electus renũtiare ſine ſup̄ioris ꝯſenſu:vt in
c.ij.de tranſ.præla.& p̄ cõſecrationē dictũ cõiugiũ cõſummari:
3 vt in ca.fi.de tranſ.præla.† & quemadmodũ inter virũ & vxorē
ex ſolo cõſenſu cõtrahiť mr̃imoniũ carnale,vt ĩ c. ſufficit. xxvij.
q.ij.& in c.fi.de ſponſa.duorũ ita dicēdũ in cõiugio ſpũali,nã ca
nonici eligēdo tenēt locũ eccleſiæ,vt in c.requiſiſti. & in c. rela
tũ.de teſta.ſi ergo in pñtatione iſta nõ cõcurrunt, ſed eſt actus
nimiũ leuis , & verus cõſenſus non p̄betur,niſi in inſtitutione,
& ſolũ eſt via ad mr̃imoniũ ſpũale,vt in præce. art. diximus. er-
go neceſſe eſt cõcludere p̄ pñtationē p̃ronorũ , ſiue eccleſiaſti-
corũ,ꝯhi ſolũ ſpõſalia de futuro,qa p̄ eã nõ dať ius in re.vt ꝓxi-
mè diximus.ſed totũ ius dať p̄ inſtitutionē p̄ illã.ergo ſponſalia
de futuro,trãſibũt ad mr̃imoniũ de pñti,& ſic inſtitutio duo o-
perabiť mr̃imoniũ de pñti p̄ ꝯſenſum ſuũ,& pñtati,& ſic faciat
4 cõiugium ratũ † qa nõ poterit inſtitutus renuntiare ſine inſti-
tuēte.c.admonet.& c.qđ in dubiis.de renun.& facit.c.cũ ex iniũ
cto.de hær.& ſic nõ ſufficeret renuntiare inſtitutũ beneficio in
manibus p̃ronorũ:vt in dictis iurib⁹ ꝓbať.& dicemus deo duce
in iij.li.in v.q.prin.in ix.art.cõſummatio vero mr̃imonij huius
ſpũalis fiet in hoc caſu,cũ adipiſceť actualē poſſeſſionē bñficij:
& ipſius adminiſtrationē:ex quo in iſtis non cadit conſecratio.

¶ Decimus art.v.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 *Præſentatus & inſtitutus à quo conſequatur maius ius,à patrono præſentante,vel inſtituente.& nu.2.4.*
3 *Patronus non poteſt totaliter præſentationem reuocare,ſed variare cumulatiue præſentando.*
5 *Præſentationis cauſa potior eſt,quam inſtitutionis.*
6 *Patronus dicitur quaſi pater.*

1 Apparet Etiam ex ſupraſcriptis deciſio decimi articuli,
† qs fungať maiori prærogatiua pñtãs vel in-
ſtituēs,& ſic pñtatus,& inſtitutus,à quo cõſequatur maius,à pa
trono pñtãte,vel inſtituēte.& Ab.in c.in c.in lateraneñ.de p̃b.
dicit pinguius ius habere ep̃m ĩ bñficio,q̃ p̃ronũ,& idem tenet
Pau.in trac.de ſed.vacan.in v.q.ij.par.vbi vult plus iuris habere
inſtituentē q̃ pñtãtē.& præſertim p̃rono variãte,duos accumu-
latiue pñtãdo:qa ipſe habet optare quē inſtituat.& idē vult Ro
ta.clxxxix.ſufficit pñtato.hoc ti.in nouis.vbi vult ſufficere pñta
to agēti poſſeſſorio ad petitoriũ colorãdũ docere de inſtitutio
ne:licet nõ doceat de pñtatione,q̃ modicũ iuris cõfert.all.c. di-
lectus.de of.leg.& idē vult Rota.cccccxxviij.infra tp̃s.hoc ti. in
j.col.in antiqs.Do Fely.vero pulchrè.ĩ c.cũ venerabilis.ĩ fi. xij.
col.in ver.cõſidera ēt.de exce.fateť maius ius tribuere inſtitu-
2 tionē,q̃ † pñtationē:ſufficit tñ quēlibet, cui dareť optio,magis
eligere facultatē pñtãdi,q̃ inſtituendi.nã ad volũtatē pñtãtis ꝓ-
uideť eccleſiæ:& ipſe eſt q̄ põt dicere,pñtato opus manuũ tua-
rũ tu es,poterat.n.pñtare quē volebat:ſed ep̃s non poterat quē
forte voluiſſet inſtituere ita Fely.vbi.s̃.quē ſimpliciter ſequitur
Roc.in hoc trac.in verbo,honorificũ.in xlv.q.¶Pau.de cita.ve
ro in hoc tra.in vj.par.in xxxiiij.q.dum alle. tex.in c. dilectus. de
of.leg.volentem plus iuris habere in conceſſione q̃ in pñtatio
p̃ronũ:ꝓpter qđ dicit ibi Ab.plus iuris acq̃ri ex inſtitutione, q̃
ex pñtatione.Pau.dicit,qa multi caſus dati in contrariũ, ideo ſi-
bi vr̃ iſta eſſe,ſicut excedentia & exceſſa nã in c.j.de inſti.lib. vj.
plus eſt pñtare,q̃ inſtituere:& ideo.c.ſed.vacã.nõ põt pñtare:tñ
3 põt cõfirmare rõne,de qua ibi videmus,† ēt pñtationē nõ poſ-
ſe p̄ p̃ronũ reuocari totaliter:ſed ſolũ variare accumulatiue p̄-
ſentando.c.qđ aũt.c.cũ aũt.& c.paſtoralis.hoc ti.& tñ inſtitutio
facta p̄ ep̃m ſine pñtatione,totaliter reuocať ad petitionē p̃ro-
ni.c.decernimus.xvj.q.vij.& ſic inſtitutio ꝯfert ius in bñficio re
uocabile,præſentatio ius ad bñficiũ irreuocabile p̄ p̃ronum,vñ
iſta excedentia cõtingũt adinuicē ex variis rõnibus, ꝓut appa-
ret ex caſibus præmiſſis,& aliis,q̄ dari poſſent ſed re vera hæc vl
tima inſtãtia nõ bene ꝓcedit,qa nõ fuit vera inſtitutio ſine pręſentatione,ſed poſſet induci iſta inſtãtia hoc modo cõtemptũ
præſentationis eſſe tanti effectus,vt annullet inſtitutionem , p̄.
d.c.decernimus.¶Tu ex omnibus ſupraſcriptis conclude in rei
4 † veritate,plus iuris,imo totũ ius præſentato cõferre p̄ inſtitu-
tionē,& quaſi nullum ius niſi ad rem,& ſic ad petendam inſtitu
tionem per præſentationē præſtari præſentato,vt latè diximus.
s̃.in viij.art.vnde quærendo quod ius magis tribuatur præſenta
to ex præſentatione vel inſtitutione,ſine dubio dicendum eſt
ex inſtitutione, & etiam honorabilius ius præſtari, & maior
pręrogatiua,quicquid dixerit Roc.vbi.s̃.fundans ſe ſuper dictis
Fely.ſi vero quærimus,quæ ſit cauſa potior perueniendi ad be-
5 neficium,præſentatio vel inſtitutio:† & non eſt dubium potio
rem cauſam eſſe pręſentationem:quia ab ea dependet inſtitu-
tio ſine illa enim inſtitutio procedere non poſſet:per.d. c.decer
nimus.ideo ſicut patronus eſt fundamentum iuris pa.& dicitur
6 † patronus quaſi pater,qa deducit eccleſiã de non eſſe ad eſſe,
vt diximus.s̃.in j.par.j.li.in ij.q.prin.in j.art.ſed tamen conſecra-
tio dat ſibi totalem ſpiritualitatem,vt de conſe.eccl.vel alt. per
totum.ita & præſentatio eſt fundamentum inſtitutionis,quia p̄
eam peruenitur ad inſtitutionem,quæ tribuit præſentato om-
ne ius.vt ſupra diximus.in aliquibus autem ſunt tanquam exce
dentia & exceſſa:vt dixit Pau.de cita.vbi ſupra.quæ poteris per
te conſiderare,quia paruę ſunt vtilitatis.& pro iſto articulo fa-
ciunt quæ diximus s̃.in j.par.huius ſecundi li.in j.q.prin.in iij.ar-
ti.dum tractauimus,an præſentatio ſit donatio.

¶Vndecimus art. v. q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 *Præſentatus ante inſtitutionem an lucretur fructus,& poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ.*
2 *Præſentatus ante inſtitutionem non debet adminiſtrare.*
3 *Electus non poteſt adminiſtrare ſine confirmatione.& nu.7.*
4 *Præſentatus,nõ inſtitutus,an fructus beneficij petere poſſit ante inſtitutionē.*
5 *Extenſio non fit in pœnalibus.*
6 *Diſpoſitio c.auaritiæ.de ele.li.vj.locum habet in præſentationibus clericorũ, ſeu laicorum,ex priuilegio,ad dignitates,ſecus in beneficiorum præſentationibus non ad dignitatem.*
8 *Præſentatus adminiſtrans ante inſtitutionem etiam in beneficiis ſimplicibus ipſo iure debet eſſe priuatus iure quod habet ad rem.*
9 *Cõſuetudo an poſſit induci, vt electus in minoribus beneficiis,adminiſtret.*
10 *Conſuetudine induci poſſet,vt præſentatus à patrono eccleſiaſtico, non ſolum poſſit adminiſtrare ante inſtitutionem,ſed etiam vt nulla requiratur ſuperioris inſtitutio.*
11 *Electus nondũ confirmatus an & quando poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ.*

1 Sequitur Etiam ex ſupraſcriptis deciſio.xj.art. † an præ-
ſentatus non inſtitutus lucretur fructus,& poſ
ſit adminiſtrare bona eccleſiæ , & ſi hoc facit, an perdat omne
ius quod habet:puta ad rem,& ſit intruſus. & ſic an.ca.auaritię.
de ele.li.vj.habeat locum in præſentatis ſicut in electis. Lap. in
all.ſua.viij.dicit Io.Cal.conſuluiſſe,quòd ſic.& ita fuiſſe pronũ-
tiatum:& tamen nihil allegat.¶Domi.vero in d. c. auaritiæ. in
vlt.col.dicit pro Lap.facere notata in c.fi.tam per gl. quam per
doc.ſuper illa.de ele.lib.vj.vbi concluditur iura loquentia , de
ele.includere etiam pręſentationem,quãdo materia ſuper qua
diſponitur,congruit etiam præſentationi,ſed præſentatus non
2 debet adminiſtrare antę inſtitutionem,arg.c.paſtoralis.& c. qđ
autem.cum ſi.hoc ti.ergo &c.Mouetur etiam,nam ratio.c. qua
liter à de ele.quę eſt,quem non debere à ſeipſo aſſumere hono
rem,fortius concludit in præſentato, quam in electo:quia plus
iuris conſequitur quis per electionem,q̃ per præſentationem:

3 arg.c.dilectus.de of.leg. †& tñ electus nõ põt adminiſtrare ſi-
ne ꝯfirmatione,ne dicaẽ ſumere honorẽ:fortius ergo includeẽ
pñtatus.& ad idẽ põderat tex.in d.c.auaritiæ.in ver.nõnulli.qui
vr̃ includere aſſumptos ad regimẽ eccleſiarũ.¶Tñ dicit ꝯ̃rium
facere idẽ tex.qa ĩ parte diſpoſitiua loqtur tm̃modo de electis
ad dignitatẽ:ſed in dignitatibus p̃roni laici nõ pñtãt.c.ſacroſan.
& c.meſſana.de ele.ſed melius allegaſſet.c.nobis.hoc tit.& nos
diximus latè.s̃.in j.par.huius.ij.li.ĩ v.q.prin.ĩ j.art.ergo vr̃ illum
tex.ĩ pñtatis nõ hr̃e locũ:vñ licet rõ iuris antiq habeat locũ ẽt ĩ
pñtatis, cũ tñ illud ius nouũ.d.c.auaritiæ. diſpoſitiue exprimat
tm̃ de electis ad dignitatẽ,& pœnã nouã ĩponat,nõ vr̃ hr̃e locũ
ĩ pñtato ad ĩferiora bñficia.arg.c.ſtatutũ.de ele.li.vj.& reg.ĩ pœ
nis.de reg.iu.eo.lib.Poſtea Dñicus dicit ſe credere poſſe ꝯcludi
diſpoſitionẽ.d.c.auaritiæ.hr̃e locũ ẽt ĩ pñtato, qñ eſſet pñtatus
ad dignitatẽ & ꝑ p̃ronos clericos,ſi aũt fieret ꝑ laicos hñtes ius
pñtãdi ĩ dignitatib⁹ ex priuilegio,dicit adhuc idẽ eſſe,ꝑ no. per
Io.An.ĩ c.fi.de ele.li.vj & ꝑ gl.ĩ c.ſciẽt cũcti.eo.ti.& li.& ꝑ Pau.ĩ
cle.j.de ele.ſi vero pñtatio fieret ĩ bñficio nõ ſonãte ĩ dignitatẽ
ſiue ꝑ clericos,ſiue ꝑ laicos,nõ putat hr̃e locũ pœnã illi⁹.c.aua-
ritiæ.cũ ĩ parte,ĩ qua pœnã imponit, de dignitatib⁹ tm̃ loquaẽ,
ſed hr̃e locũ pœnã.c.qualiter.de ele.& ita reſidet ibi Dom.Gay.
4 aũt ĩ repe.c.fi.ĩ xlv.col.in ti.& ĩ ſeq.de ele.li. vj.dicit †pñtatũ, nõ
ĩſtitutũ,ante inſtitutionẽ nõ poſſe petere fruct⁹ bñficij.all. Ioã.
an.ĩ c.cũ dilect⁹.in pe.col.de iure pa.qa nõ habet ius in bñficio.
all.Imo.ĩ cle.vnica.de renũ.ſup verbo,diſpoſitionẽ.ne ius admi
niſtrãdi.all.d.An.ĩ c.cũ Bertoldus.ĩ pe.col.de re iud.& Car.& Be
r.e.caprã.in c.qd̃ aũt.hoc ti.imo ſi ingerat ſe adminiſtrationi,ꝑ-
dit omne ius qd̃ habet ex pñtatiõe,ſm̃ Car.ĩ c.cũ iã dudũ.in ij.
col.de p̃b.& in c.noſti.& in c.quaſr.de ele.& doc.ĩ d. c.auaritiæ.
& Hoſ.in ſumma huius ti.§.fi.ver.pœna q̃.& ideo ꝯ̃ pñtatũ poſ
ſe hoc opponi.Sed idẽ Gaye.ibidẽ in xlviij.col.ĩ ver. itẽ pñtãdo
videri ꝯcedere curã epaliũ.all.Pe.de anc.in c.vno.circa fi.de ca.
mona.li.vj.& ſic in hoc vr̃ velle ex ſola pñtatiõe poſſe admini-
ſtrare pñtatũ,& ſic ꝯ̃ id qd̃ ꝓximè dixerat.¶Supuenit.d.Roc.in
hoc tra.in verbo,honorificũ.in xxxix.q.& q̃rit de hoc & refert
Lap.in d.all.viij.ꝯcludentẽ.d.c.auaritiæ.hr̃e locum in pñtato ex
idẽtitate rõnis ſubiiciẽtẽ ita ſe hr̃e cõem obſeruãtiã.& ita ꝯſul-
uiſſe Cal.& d.Cãtinum de Bononia: & ita fuiſſe ꝓnunciatum.
5 ¶†Tñ cõtrariũ dicit vrgere regulã vulgatã in pœnalibus non
fieri extẽſionẽ.Sed tenẽdo opi.Lap.dicit ſe rñdere,ꝓut reſpon-
det gl.in ſi̇̃i in c.ſciãt.de ele. libr. vj.q̃ dicit, ꝓuiſionẽ illius ca.li-
cet pœnalẽ,qa tamen eſt fauorabilis eccl̃iæ extẽdi de electione
ad pñtationẽ.& ita ẽt dicit facere gl.in c.fi.de ele.li.vj.ex quo di
ſpoſitio illi⁹.c.eſt fauorabilis eccleſiæ,adducit ẽt gl multũ nota
tã.à doc.in aut.ſacra.C.ſi aduer. vẽd. diſpoſitionẽ illius loquẽtẽ
de cõtractibus q̃uis pœnalẽ extendi etiã ad quaſi cõtractus, &
ad iud.& rõ eſt,qa fauet animæ,& ita etiã ipſe Roc.cõcludit ibi.
6 ¶†Certè cõcluſio facta ꝑ Dom.mihi placet. vt diſpoſitio.c. a-
uaritiæ.habeat locũ ẽt in p̃ſentationibus clericorũ ſeu laicorũ
ex priuilegio ad dignitates:qa ita re vera loqtur ille tex.in p̃ſen
tationibus vero beneficiorũ nõ ſonãtiũ in dignitatẽ,nõ hr̃e lo
cũ diſpoſitionẽ.d.c.auaritiæ:ſed pœnã.c.qualiter.de elect.qa in
hoc caſu idem cẽſebiẽ in p̃ſentato qd̃ in electo:ex quo in vtro-
que caſu militat eadẽ rõ,imo maior,qa vt apparet ex his,q̃ dixi
mus in viij.p̃ce.art.elect⁹ habet ius in re,p̃ſentatus ad rẽ,& vt ap
paret in ix.p̃ce.art.electus ꝯtraxit mr̃imoniũ de p̃ſenti cũ eccle-
7 ſia,p̃ſentatus tm̃ ſpõſalia de futuro:†& qa elect⁹ nõdũ ꝯfirma-
tus adminiſtrare nõ põt bona eccl̃iæ.d.c qualiter.& ibi gloſ.&
doc.c.cũ in cũctis.cũ gl.c.noſti.c.nihil.& vbiq; ꝑ doc.de ele.ca.
cũ iã dudũ.& ibi gl.de p̃b.ergo nec p̃ſentatus adminiſtrare p̃t an
te inſtitutionẽ,qn incidat,ſi eſt dignitas ĩ pœnã. d.c.auaritiæ. ſi-
ue adminiſtrauerit ꝑ ſe,ſiue ꝑ aliũ,ſiue in totũ:vt ibi.q̃ pœna eſt
priuatio oĩs iuris acqſiti ipſo facto incurſa, & ſi nõ ſonat in di-
gnitatẽ adminiſtrãdo,ſit priuãdus iure acqſito: & ſic ſi admini-
ſtrauit p̃ſentatus ante inſtitutionẽ,ſiue in tp̃alibus,ſiue in ſp̃ulĩ-
bus,q̃cũque ſint beneficia,ꝑ ſñiam veniat priuãdus illo iure ad
8 rẽ,qd̃ ex p̃ſentatiõe acqſiuerat.¶† Imo plus dicerẽ ipſum p̃ſen
tatũ adminiſtrãtem ante inſtitutionẽ etiã in beneficiis ſimplici
bus debere eſſe priuatũ ipſo iure dicto iure,qd̃ habebat ad rẽ,vt
maiorẽ pœnã ĩcurrat q̃ electus ĩ hoc caſu:qa ſi electus admini-
ſtrauit,habebat ius ĩ re.vt dixim⁹ in d.viij.art.imo habet admini
ſtrationem in habitu,licet nõ in actu,vt ibi diximus. & etiã do.
in d.c.auaritiæ.in iiij.col.in ver.nota ex iſta gl. ꝙ electus.& ideo
in pluribus caſib⁹ etiã ante ꝯfirmationem adminiſtrare poteſt:
vt diximus ĩ electo ꝯcorditer remoto à curia Romana:vt ĩ c.ni-
hil.& ibi gl.& doc.& hoc ẽt p̃t ĩducere ꝯſuetudo:vt ibi.& plures
alios caſus accumulat Firma.ĩ loco ꝓx.all.& hæc adminiſtratio
permittitur electo & non confirmato, quia ſemel habet ius in
re:præſentatus autẽ ex quo nullo modo habet ius in re: arctius
ſi adminiſtraret in ſpiritualibus,vel in temporalibus per ſe, vel
per medias perſonas,in totum vel partem, ſiue ſit præſentatus
ad dignitatẽ ſiue ad bñficiũ, inferius ſemꝑ admittet i⁹ petẽdi ſe
ĩſtitui ipſo iure,& ſic ius ad rẽ,qd̃ ex pñtatiõe acqſiuerat:& licet
hoc ſit nouũ,& nunq̃ dictũ,nec ſit ius talẽ pœnã ĩponẽs, nec ꝑ
nos ĩponi deberet,iuxta no.gl.fi.ĩ fi.ĩ c.fi.hoc ti.cũ dico hoc eſſe
exp̃ſſum in iure,ſaltẽ in ꝯſequẽtiã.ſæpe eñ diximus. s̃. in j.par.
huius ſcd̃i li.in ix.q.prin.dũ ibi tractauimus de multis crimino-
ſis,an pñtari poſſent,& q̃uis aliq eſſent irretiti aliquo crimine,ꝑ
qd̃ nõ eſſent priuati ipſo iure bñficio:ſed venirẽt priuãdi : nihi-
lominus fecimus reg.ibi nõ debere admitti in pñtatiõe : & hr̃i
ꝓ inhabili ipſo iure,vt euitemus illud,turpius eiiciẽ &c. c. que-
madmodũ.de iureiu.vt hãc reg.poſuimus in d.ix.q.prin.in plu-
ribus art.ſic & in caſu nr̃o,tñ rõne,qa magis delinqt pñtatus q̃
electus adminiſtrãdo:tñ ẽt qa ſi bñ venit priuãdus.iuxta.c.qua-
liter.debet reputari ꝓ priuato ipſo iure vt nõ inſtituaẽ:cogita tñ
qa nouũ.Et ꝙ ipſo iure ſit priuatus ẽt pñtatiõe, ꝓbaẽ:nã negari
nõ p̃t illũ nõ hr̃e titulũ,cũ nõ ſit inſtitutus.c.ij.de inſti. nec etiã
ius in re.vt diximus.s̃.in p̃c.viij.art.vñ adminiſtrãdo efficiẽ intru
ſus,iuxta latè dicta ꝑ Dom.in c.pp.in vlt.col.xix.diſ.& latiſſime
ꝑ Fely.in c.in nr̃a.in viij.col.de reſcri.ſi intruſus,ergo priuat⁹ eſt
in iure pa.ipſo iure.vt eſt tex.& ibi oẽs doc.in c.cũ iam dudũ. de
p̃b.& ĩ ſpecie In.loquẽs de pñtato in c.quaſr & qñ.el ij.de accu.
imo ſi cũ inſtitutiõe ſine edicto incurrit ipſas pœnas.c. auaritiæ.
& c.quaſr.& vr̃ hr̃e titulũ,& nõ eſt abſolute pñtatus,vt vult gl.
in verbo,inanes,in c.fi.de ele.li.vj.quãto magis debet incurre-
re ipſas pœnas ſemꝑ ipſo iure,qñ ſolũ pñtatus adminiſtrauit ẽt
apparentẽ inſtitutionẽ nõ hñtẽ.& dixit Ab.in ꝯſ.cvj.in ij.vol.ta-
lẽ intruſum dici furẽ & latronẽ:& illã eccl̃iã vacare:& ideo ꝯ̃ eã
9 nõ p̃ſcribi.¶Sed bñ dicerẽ audacter†id,qd̃ ꝯcludũt doc.in d.c.
nihil.ex cõſuetudine poſſe induci in beneficiis minoribus ele-
ctũ poſſe adminiſtrare:imo plus tenere bñficiũ abſq; ꝯfirmatio
ne, nullo modo poſſe habere locũ in pñtato ꝑ p̃rono, intelli-
ge laicos,qa viderenẽ ab illis hr̃e eccleſias qd̃ ẽt ꝑ ꝯſuetudinẽ
induci nõ p̃t:vt no.in c.p̃terea.& c.cõſuluit.hoc ti.& diximus.s̃.
in iiij.q.prin.huius partis.in v.art.& no.in c.fi.hoc ti.& ſuo loco
diceẽ,qa videreẽ cõferre eccleſiã laicus,qd̃ facere nõ põt:vt teti
gimus.s̃.in iij.q.prin.huius partis in j.art.& latius in j. par. huius.
ij.li.in j.q.prin.huius partis in j. art.& latius in j.par.huius.ij. li. in
iij.q.prin.huius partis in j.art.& latius in j.par.huius.ij.lib. in j. q.
10 prin.in vij.& viij.art. ¶†Si vero loqueremur de præſentato à
patronis eccleſiaſticis,tunc dico poſſe conſuetudinem induce-
re,non ſolum,vt adminiſtrare poſſit præſentatus ante inſtitutio
nem,ſed etiam vt nulla requiratur ſuperioris inſtitutio : vt latè
diximus.s̃.in j.par.j.li.in ix.q.prin.in iij.art.dum loquuti fuimus
de beneficiis procedentibus de ſacerdote in ſacerdotem ciuita
tis Trani in vltimo fundamento partis affirmatiuæ; ex quo præ
ſentatus haberet hoc ius à capace.ſ.à patrono clerico vt ibi. &
hæc etiam tetigimus.s̃.in d.iiij.q.princ.huius partis in v. articul.
11 ¶†Et an & quando electus nondum confirmatus,poſſit admi
niſtrare bona eccleſiæ,vide in locis.s̃.all.& pulchrè per Firma.
in tra.de epiſcopo.in iiij.par.ij.q.prin.iij.li.in iij.q.vbi etiã ponit,
quid in papa,quid in imperatore,& quid in rege.& in iiij.q.ibi-
dem ponit,an electus poſſit adminiſtrare præce.lite contra ele
ctionem.& ibidem in v.quæſ.ponit,an metropolitanus confir
matus poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ ante receptum pal-
lium, vide ibi.

¶Duodecimus art.v.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Præſentatus an poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ pendente lite ſibi mota contra præſentationem.*
2 *Electus ad officium,põt illud proſequi,ſi incepit,alias non pendẽte lite ſibi nõ mota contra ipſum de officio,*
3 *Præſentatus poſt inſtitutionem,poteſt bona eccleſiæ adminiſtrare,Et quid, ſi ab inſtituente fuerit appellatum.& nu.4.& 5.*

Et ex Cõcluſione facta in p̃c.art.decidiẽ,xij.& vlt.art. hui⁹.
v.q.prin.an pñtatus ante inſtitutionẽ vl̃ poſt penden
te lite mota,ꝯ̃ pñtationẽ vl̃ inſtitutionẽ maximè ꝑ appellatio-
nẽ poſſit adminiſtrare bona.& tex.eſt ĩ c.ĩſtitut⁹.el ij.de appe. ꝙ
ſic,ſi pacificã eccleſiæ poſſeſſionẽ acqſiuit,vt no.in d.c.nihil.de
1 ele.¶†Tu aduerte ad titulũ huius art.qa habet duo mẽbra:Pri
mũ an,pñtatus poſſit adminiſtrare bona eccleſiæ pẽdẽ. lite ſibi
mota ꝯ̃ pñtationẽ:& huic q̃ſito nõ quadrat rñſio,ꝙ ſic,ſi pacifi-
cã eccleſiæ poſſeſſionẽ acqſiuit,qa cũ ante inſtitutionẽ nõ poſ-
ſit bona eccleſiæ pñtatus adminiſtrare:vt in præce. art.diximus.
multo magis nec poſſeſſionem eccleſiæ habere: quia cum p̃ro
nus non poſſit clerico eccleſiam cõferre,nec bona ipſius eccle-
ſiæ adminiſtrare,vt in c.p̃terea.el j.hoc ti.ita nõ poterit nec per
aliũ hoc fieri facere,nec ꝑ pñtatum ꝑ eũ,ergo inanis eſt hic art.
quo ad primũ eius mẽbrũ:niſi reſtringerẽ illud quãdo eſſet q̃
præſen

præſentatus à patronis clericis,qui haberent ex ɔſuetudinē ex ſola eorum p̄ſentatiōne transferri in p̄ſentatū omne ius,vt ſine inſtōne poſſit adminiſtrare:& poſſeſſionem eccleſiæ adipiſci:vt diximus ante fi. ꝓxi.p̄ce.arti. & ita iſto membro intellecto ꝓcederet rn̄ſio:licet in electo poſſet multipl'r ꝓcedere, & de electo loqtur Firma.in d.trac.de ep̄o.in iij.lib.in iiij.parte.ij.prin.partis.
2 in iiij.q.†qd̄ dicit facere ꝓ ꝑtāte ciuitatis:qa ad officium elect⁹, pōt ꝓſequi officium ſi incepit,al's non pēdente lite ɔ̄ ip̄m mota de officio:vt in Spe.de cēſi.§.pe.ver.pone.vij.imo nō debet mitti in poſſeſſionem pēdēte lite mota ɔ̄ electionem.alle.Io. Andr.
3 in addi.ibi qd̄ dicit fore notandum:¶†Scd̄m membrum huius articuli eſt,ſi lis pendet poſt inſtitutionem,& ad hoc quæſitum quadrat rn̄ſio qa inſtōne ſequuta pōt inſtitutus habere poſſeſſionem:& ideo poterit adminiſtrare,ſi pacificam poſſeſſionem
4 acqſiuerat.¶Sed dubium eſt qd†ſi ab inſtōne fuerit appellatū? & nō eſt dubium nō poſſe adipiſci poſſeſſionem ꝑ inſtitutū, qn ꝑ appellationem nō ſuſpendat̄,& ideo gl.in verbo,ɔfirmet.in d. c.auaritiæ.de elec.libr.vj.quærit,qd ſi electus ɔfirmatus,à cuius cōfirmatiōe eſt appellatum, adminiſtrauerit bona eccleſiæ appellatione pēdente,an incurrat pœnam.d.cap.auaritiæ, & dicit fuiſſe diſputatum & terminatum Bononiæ talem adminiſtratorem incurrere dictam pœnam ꝑ l.reus.§.ɔ̄ quem.ff.de mune. & hono.& hoc dicit ꝓcedere, niſi talis eſſet appellatio quæ nō teneret.& ita dicit fore intelligēdum.d.c.ɔſtitutus.el.ij.de app.ſuper qua gl.doc.& p̄ſertim Domi.in iiij.col.dicit eſſe veram,cum cōfirmatio ſit in iudicio,quo caſu habet vim diffinitiuę. Secus, ſi extra iudicium,& ſic ſoluit ɔ̄riū c.ɔſtitutus , & ſubdit ibi Domi.poſt Lap.quantum ad appellantem ip̄m nō poſſe dicere cōfirmationem fore iudicialem:& habere vim diffinitiuæ, cū ipſe appellans nō fuerit in iudicio,nec fecerit vocare partem in iudicio, & ſic quo ad ſe cenſebit̄ extraiudicialis:ſed quo ad ɔfirmationem,& ɔfirmatum,pōt dici iudicialis:& ideo nō poſſe appellantem ꝑ ſuam appellationem impedire ɔfirmationis effectū.ſ.
5 poſſeſſionem,vt in d.ca.ɔſtitutus.vt ibi latè ꝑ eos. ¶†Tu verò cōclude ex quo in p̄cedē.arr. ɔcluſimus.d.c.auaritiæ. habere locum etiam in p̄ſentatione,ergo etiam ſequuta inſtōne, ſi talis fuerit appellatio ab inſtōne,quæ impediret poſſeſſionem: quia ita eſſet,ac ſi nō eſſet inſtitutus,incideret in pœnam.d.c.ſi verò, nō eſt talis appellatio,quæ impediat poſſeſſionem , ſi inſtitutus remanet in poſſeſſione , poterit adminiſtrare abſq; metu illius pœnę.vide tn̄ circa hęc vltīa latè doc.in d.c.auaritiæ.ſuꝑ d.gl.ad quorū dicta me ī hoc remitto:nolo illā materiā trāſplātare licet mēbrū meli⁹ fuiſſet ſituatū in iij.par.hui⁹.ij.li.ī materia inſtōnis. ſed volui illud hic apponere,ne diuideret̄ diſpoſitio.d.c.auaritię

EX omnibus Dictis in ſupraſcripta.v.q.prin.& ei⁹ xij. arti.collige ɔclu.poſt factam , p̄ntationem ꝑ p̄ronum p̄ntatum habere illi ɔſentire , ad hoc vt ꝑfecta ſit p̄ntatio:& ita ɔſequi ipſius fructus:ꝑ ea,q̄ diximus.ſ̄.in j.arti. ¶Declara hāc ɔcluſ.ɔſenſum ſeu acceptationē p̄ntati ſufficere ēt tacitū ſeu tacitā,qn̄ eſt p̄ns p̄ſentatus,& permittit ſe p̄ntari:ſi verò eſt abſens reqrit̄ acceptatio exp̄ſſa vt diximus in d.j.artic. ¶Declara.ij.d.ɔclu.intātum reqri acceptationē p̄ntati, ꝙ p̄ntatus nō habebit ius ad rē niſi acceptauerit p̄ntationē:vt diximus in d.j.art.in prin. ¶Declara iij.d. ɔcl.hm̄ōi acceptationē faciēdā ꝑ p̄ſentatū poſſe interuenire ēt poſt p̄ſentationē abſq; reiteratiōe actus p̄ſentatiōis:ꝑ ea q̄ diximus in d.j.ar.verſus fi.in verſic. ſed hic caderet.¶Declara.iiij.d.ɔcl.hm̄ōi acceptationē p̄ntationis debere fieri ꝑ p̄ſentatū tacitè vel exp̄ſſè infra tp̄s datū à iure p̄ronis ad p̄ſentandū : & poſt dictū tp̄s nō valere:& ſic tp̄s vnius mēſis datū:ꝑ c.q̄ ſit.de elec.lib.vj.electo ad acceptādum electionē nō habebit locū , nec an̄ lapſum tp̄is dati ad p̄ſentā.nec poſt: & ideo oīno acceptationē eſſe faciendam infra dictū tp̄s datū ad p̄ſentan.vt latè diximus.ſ̄.in ij.ar. ¶Reſtringe mō hāc decla. ꝓcedere tā in p̄rono laico,q̄ eccl'iaſtico p̄ſentāte: niſi p̄ſentatio facta fuiſſet ꝑ p̄ronū eccl'iaſticū multū ante tp̄s ſemeſtre : quia p̄ſentatus ꝑ eum non expectabit̄ acceptationē facere vſq; ad finē ſemeſtris,ſed ꝑ mēſem tātum:ex quo variare nō pōt : & hoc eſt vtile eccl'iæ,vt nouiter ɔſiderauimus in d.ij.art.in ver. aduerte mō ſi poterit.cū pluribus ſeq.¶Declara.v.d.ɔcl.ꝙ ſi p̄ſentat⁹ haberet plures p̄ſentationes,nō poterit oēs ꝓſequi:ſed tenebit̄ aduerſario inſtāte vnam ipſarū eligere, iuxta diſpoſitionē.d.ca. vt qs duas.de elec.libr.vj.& ſic vnā ipſarū acceptare: vt diximus in iij.art.¶Reſtringe hāc decla. ꝓcedere in p̄ſentatiōibus factis ꝑ p̄ronos laicos vel eccl'iaſticos p̄ſentātibus iure collegij, & ſic vl'i : ſed in p̄ſentationibus iure particulari non habebit locū diſpoſitio.d.ca.vt qs duas.niſi eſſet facta ꝑ penitus ɔ̄dicentem patronis:vt diximus in d.iij.art.verſus fi.ver.aut loqmur. ¶Declara.vj.d.ɔcl.p̄ſentatum nō ſolum debere , ſed aliqn̄ poſſe cōpelli acceptare p̄ſentationem fauore eccleſiæ vel publico:iuxta ea,q̄ diximus in xiiij.art.& in loco ibi remiſſo. ¶Amplia mō primo. d.ɔclu.p̄ſentatum,nō ſolum debere acceptare p̄ſentationē:ſed etiam poſſe abſq; labe ſimoniæ:& vitio ambitionis pręſentanti gr̄as reddere:imo vt euitet vitium ingratitudinis , ad hoc tenet̄: vt diximus.ſ̄.in v.art.¶Reſtringe hāc ampli.ꝙ quāuis p̄ſentatus poſſit agere gr̄as,& eſſe gratus p̄ſentati,nō tamē pōt imponere cenſum eccleſiæ illi ſoluendum:& ſi hoc fecerit,poterit puniri, vt ſimoniacus,& alienans res eccleſiæ:vt diximus.ſ̄.in vj.articu. ¶Reſtringe hanc reſtric.ꝙ quāuis p̄ſentatus nō poſſit dare aliquid tꝑale p̄ſentati,nihilominus ſi erit modicum, attenta qualitate vtriuſq;,dicetur potius gratitudo,q̄ ſimonia: vt diximus in prin.d.vj.art.¶Amplia ſcd̄o.d.ɔcl.intantum acceptatione p̄ntati perficere p̄ntationem,ꝙ tunc ex illa oriunt̄ fructus & effect⁹ p̄ntationis,de quibus diximus.ſ̄.in vij.arti. ¶Limita modo primo.d.ɔclu.ſic declaratam & ampliatam ꝓcedere quo ad perfectionem p̄ntationis,vt in ea nō tantum per illam tribuat̄ p̄ſentato ius in re:ſed etiam ad rem:ſiue patronus p̄ſentans ſit laicus: ſiue eccleſiaſticus.per ea quæ diximus in viij.art.latè. ¶Reſtringe hanc limi.p̄ſentatum nō habere ius in re ſed ad rem, ſtrictè, ſed large pōt dici p̄ſentatum à p̄rono eccleſiaſtico: & etiam laico nō variante habere ius in re:vt diximus in d.viij.arti.in verſi. poſſet tn̄ ſaluari. ¶Reſtringe ſcd̄o.d.limit. p̄ntatum habere ius ad rem poſtq̄ acceptauit p̄ſentationem : quia ſi illā nō acceptauit,etiam ius ad rem nō habebit,donec acceptet. vt diximus in d.viij.art.verſus fi.in ver.limitat tn̄. ¶Declara modo iſtam limi. p̄ſentatum habere ius ad rem etiam p̄ſentatione adhuc non admiſſa ꝑ ſuperiorem:vt diximus in d.viij.ar. verſus fi.in verſ.ſubdit etiam.¶Limita ſcd̄o d.ɔcluſ.ꝙ quāuis p̄ntatio ſit ꝑfecta per acceptationem p̄ntati,nō tn̄ ꝑ hoc ɔtrahit̄ matrimonium ſpirituale de p̄nti inter ep̄m & eccleſiā:ſed ſolum ſponſalia de futuro:vt diximus in ix.art.¶Limita tertio.d.ɔclu.ꝙ licet ꝑ acceptationem p̄ntati ſit ꝑfecta p̄ntatio : tamē plus iuris tribuit̄ beneficiato ꝑ inſtitutionem,q̄ ꝑ p̄ntationem.vt diximus in x.art.¶Reſtringe hanc limi.nam licet maius ius tribuat inſtituens q̄ præſentans:tamen potius dr̄ donator beneficij p̄ntans , q̄ inſtituēs. vt in d.x.art.diximus.¶Limita quarto.d.ɔclu.nam quamuis de cōſenſu p̄ntati ſit perfecta p̄ntatio:nō tn̄ præſentatus pōt adminiſtrare bona eccleſiæ ꝑ ſe: vel ꝑ alium directè : vel indirectè in partem vel in totum , qui amittet ius quæſitum. vt diximus in xj.art.¶Declara hanc limi.vt ſi p̄ntatus ad dignitatem caſu quo pōt,adminiſtret,modo ſupraſcripto ante inſtitutionem ipſo iure erit priuatus omni iure acquiſito:iuxta.c.auaritiæ. de ele.lib. vj.ſed ſi eſt præſentatus ad beneficia non ſonantia ad dignitatē, & adminiſtrat,erit priuandus:iuxta.c.qualiter.de elec.libr. vj. & ſic nō priuatus ipſo iure:& prædicta ꝓcedant:ſiue p̄roni ſint laici,ſiue eccleſiaſtici,vt diximus in d.xj.ar.¶Extende hanc limi.p̄ſentatum ante inſtitutionem nō poſſe adminiſtrare, intantū ꝓcedere,vt etiam ſi hoc ꝑmitteret conſuetudo , non haberet locum,ſed militaret pœna , vt ꝓximè dictum eſt , vt diximus in d. xj.ar.verſus fin.¶Reſtringe hanc extenſio. ꝓcedere in p̄ntato à patrono laico,ſed in præſentato à p̄rono eccleſiaſtico,bene habebit locum ɔſuetudo,vt poſſit adminiſtrare an̄ inſtitutionem, imo poſſet inducere,vt nulla requirat̄ inſtitutio , vt diximus in d.xj.ar.verſus fin. ¶Limita quinto,ꝙ quāuis ꝑ conſenſum præſentati p̄ntatio ſit ꝑfecta,tn̄ lite mota ſuꝑ præſentatione, nō poterit p̄ntatus adminiſtrare,niſi in caſu,quo potuiſſet habere poſſeſſionem an̄ inſtitutionem,vt in caſu ꝓximè præceden.reſtric. vt diximus in xij.ar. ¶Extende hanc limi.vt ꝓcedat etiam ſi lis penderet,quia fuiſſet appellatum ab inſtitutione,nam ſi inſtitutus non eſſet in tali poſſeſſione , quæ non veniret reuocanda ꝑ appellationem,non poterit adminiſtrare,quāuis inſtitutus etiā adminiſtrando incurreret pœnam.d.ca.auaritiæ.vel.d.ca.qualiter.vt diximus in d.xij.ar. verſus fin. Et per iſta ſit expedita hæc quinta princip.quæſtio.cum ſuis articul.

¶Sexta quæſtio princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtituere habenti quid agendum & obſeruandum.*
2 *Inſtituere habens debet admittere præſentationem factam per patronos , & per præſentatum acceptatam qualificatiuè , cum adiectione , ſi & inquantum de iure &c.Et quid hæc ipſa verba operentur.*
3 *Admittere,idem,quod recipere.*

EX quo Vidimus.ſ̄.facta p̄ntatiōe,qd habeat facere p̄ntatus.Mō merito vidēdū eſt qd
1 habebit facere tertia pſona,q̄ interuenit†in p̄ntationis actu,& ſic hn̄s inſtituere , an debeat ſtatim inſtituere vel obſeruare modū datū ꝑ c.ſi.de ele.li.vj.in cle.Et ex iſta qōne orient̄ plures ar.¶Et prim⁹ erit ꝓ practica, an ſicut p̄ntat⁹ habet acceptare p̄ntationē,vt in ꝓxi.p̄ced.q.diximus, ſic & hn̄s inſtituere debeat illā acceptare.Et dic breuiter nō debere illam abſolutè acceptare pp̄ illud dictū Ap̄li alle.in d.c.ſi.de elec.libr.

vj.nemini cito manum imponas: nam ſi ſimplr illam acceptaret, illa admiſſio haberetur pro inſtitutione: vt colligitur ex vltimis verbis cle.plures.hoc tit. & ſic cito imponeret man⁹: & hoc
2 eſſet cõtra præallegatum dictum Apli.†Ideo dicendum eſt habentem inſtituere debere admittere p̄ſentationem factam per patronos: & p p̄ſentatum acceptatam qualificatiue cum adiectione, ſi & inquantum de iure: puta admittimus ipſam p̄ſentationem, ſi & inquantum de iure admitti debet: & ſic nõ ſimplr: ſed eatenus, quatenus de iure ꝓcedit: & p̄ſentantibus ius competit: & p̄ſentato nihil obijciatur: & ideo ſequetur citatio particularis vel generalis: & diſcutiẽtur iura p̄ſentantium, & idoneitas p̄ſentati: ſiue p̄ſentatio fiat in diſcordia, ſiue in ꝯcordia: iuxta tex.in d.c.fi.vbi omnes doc.& præſertim Steph.Gaye. corregnicola meus ibi in prin.ſuæ ſolẽ.repe.c.quãuis.ſi bene habẽs inſtituere, diceret ſolum, admittimus, nõ per hoc eſſet facta inſtitutio: vt dicit Gemi.in c.j.de inſti.in no.lib.ſuo vj.per illum text.&
3 ideo dicit Io.And.admittere †idẽ eſſe, qđ recipere: & ſm Archi. ibidẽ: & hoc verbo vſum fuiſſe tex.in c.paſtoralis.hoc ti.q Arc. ibi dicit, admittere p̄ntatũ, importat recipere eũ & examinare.

¶Sextus artic.vj.q.princip.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Edictum, de quo in c.fi.de elec.lib. vj.an habens inſtituere debeat apponere ſiue ordinario, ſiue inferiori prælato.*
2 *Pertinere, verb.latiſsimè accipiendum.*
3 *Conſenſus, qui requiritur in appoſitione conditionis contra ius commune, per patronum in limine fundationis, debet eſſe illius, cuius eſt ius inſtituendi, ſiue ſit ordinarius. ſiue inferior. & nu.4.6.8.*
5 *Inſtituendi ius quamuis poſsit ad inferiorem ſpectare, non tamen per hoc habebit ius inſtituendi.*
7 *Patronus ſi indignum præſentat, poteſtas deuoluitur ad habentem inſtituere, etiam inferiorem.*

1 Sed Dubium eſt ſecundo loco, †an diſpoſitio.d.c.fi.de elec. lib.vj.loquens in electione, habeat locum in præſentatione? & gl.ij.ibi in fi.dicit: & idem puto in præſentatione: vt ẽt ille, cui fit p̄ſentatio, teneatur ſeruare hanc decretalem: & ſic dicit ſeruari & doc.ſuper ea: & præſertim Gemi.in iiij.col.in verſi. in eadem gl.ibi, præſentatione, dicunt nõ obſtare, ſi dicatur illã conſtitutionem eſſe pœnalem, & ſic nõ extendendã: quia cõſtitutio etiam pœnalis extenditur ad comprehenſa, & ſub mente condentis, quando omnino eſt eadem ratio.c.ſi poſtq̃.de elect. ſed hic eſt eadem ratio in præſentatione ergo &c. ¶Adducunt etiam poſſe negari illam conſtitutionem eſſe pœnalem: qa nõ priuet iure quæſito per electionem: ſed caſſat confirmationem electionis: & ſic non poteſt dici pœnalis alr̃, ſi diceretur ꝯ̃rium, ſequeretur iura caſſantia teſtamenta vel codicillos, vel dictãtia ſniãs nõ valere, deficientibus cæteris ſolennitatibus, eſſe pœnalia, qđ nõ vr̃ verum, cum nõ diminuant patrimonium vel ius p̄ſtitum. Si ergo nõ eſt pœnalis, põt extendi.vt.c.cupiẽtes.quod bene eſt pœnale, ex quo priuat iam iure quæſito per electionẽ: & ſimiliter.c.auaritiæ.eo.ti.& libr.& tñ adhuc extẽditur. ¶Nec ob.dicunt ipſi, ſi dicatur tex.nõ expreſſiſſe de p̄ſentatione: ſed ſolum de electione: quia reſpondeo (dicit Domin.) hoc feciſſe, vt congrueret ti.in quo ſitus eſt ille tex. ¶Et ſubdit Domi.& ſi adhuc vis iudaizare: & ſtare ſolum verbis, nõ põt negari illũ text. nõ habere locum in p̄ſentatione: licet loquatur de electiõe: qa p̄ſentatio eſt electio: vt patet hoc ti.c.ij.c.iij.& c.nobis, & c.querelam.de elec.& facere qđ no.in gl.antepe.in c.ſciant cuncti.de elec.lib.vj.vnde cum iura ita expreſſẽ faueant huic latę ſignifi-
2 cationi: vt †verbum electio, includat ſignificationem, nõ debemus hic reſtringere: maximè cum agatur de mera cã fauorabili. Item, vt plurimum patroni p̄ſentant ad eccleſiam curatam: vnde dicetur abſurdum illum text. debere ſeruari in electione canonici: & non in præſentatione rectoris. Ita Domi.vbi.s̃.poſt Io.And.cuius verba ipſe retulit: & dicit Lap.hanc partem dixiſſe debere ſeruari in practica: & ſic ſeruari etiam in p̄ſentatione
3 in allegat.ſua.viij. ¶†Dicit etiam Domi.fore notandum iſtud dictum, conſtitutionem annullantem ſñiam, proceſſum, vel inſtrumentum: ex defectu ſolẽnitatis non dici pœnalem: ex quo nõ diminuit patrimonium: ſed dicere do. Pet. de Anch.iſtud eſſe verum ꝓprie & improprie: tamẽ poſſe dici pœnalem.alleg.c. ſi religioſus.§.j.de ele.ſed ibi priuatur iure quæſito per electionem, ſecundum Io.And. & ideo illa cõſtitutio nõ eſt pœnalis: quia nõ priuat iure quæſito: ſed fortius dicit facere tex. & gl.in ca.diſpendia.de reſcrip.lib.vj.& ſic dicit ex illo text.haberi opti-
4 mam declarationem quãdo dicatur pœna: † nam ꝓprie pœna, dicitur læſio, quæ ponit, & vendicat, qđ quis commiſit tex.in c. pœnitẽtia.eſt quædam læſio.de pœni.diſt.iij.& ſic patet: ꝙ ſi lex lædit perſonam pro vindicta commiſſi, illa dicitur ꝓprie pœnalis: & ideo tex.& gl.d.ca.diſpẽdia.dicunt pœnam eſſe irritare ꝓceſſum, & reſcriptum: vt ibi per ipſum Gem. ¶Do. Gay.in d.ſua repe.d.c.fi.in vj.col.mouet etiam hanc difficultatem: & refert dicta Io.And.quæ etiam proximè retulimus: & ꝓ concluſione.s̃. poſita alleg.Abb.in c.poſtq̃.de elec.& Imo.in c.ij.hoc tit. ſup gl. in verbo, præſentare, & Cardi.in c.quærelam, & in nota.de elec. ¶Do.Roch.vero in hoc trac.in verbo honorificum. in xxxviij.
5 q.quærit in ſpecie, † an quemadmodum facta electione ꝓponitur edictum: iuxta.d.c.fi.de ele.li.vj.Ita etiam proponi debeat facta p̄ſentatione? & breuiter ꝯcludit ꝙ ſic: per gl.prædictã, quã doc.ibi ſequuntur.alleg.etiam Abb.in d.ca.poſtq̃, & Lap.vbi.s̃. & poſtea tranſit ad dicta, de quibus.ĩ.in hac q̃ne dicemus: & hoc idem vult Firma.de electione, loquens in trac.de ep̃o.in iij. par.princip.iij.lib.in v.q.ſed melius in vj.vbi proprie loquitur ẽt de præſentatione, & idem vult Gay.in repe.d.c.fi.in fi.xlvj.colũ. ¶Et vltra prædictos, adde Io.Cal.ꝯſ.j.fol.21.in ti.vt lit.penden. circa medium, & Abb.in c.cum vos.in vlti.col.ſuper gl.penul.in fi.de of.ordi.& idem Abb.in c.conſtitutus.el.ij.in iij.colũ.de appel.& ibidem Præpo.& Barba.ꝯſ.xxxiij.ſcripſit pſalmiſta.ante fi. vij.col.in ij.volu. & hæc eſt cõis opinio: vt ſępiſſime à principio operis hucuſq; diximus: & dicemus vſq; in finem: & præſertim in præſenti.vj.q.prin. ¶Et vana eſt diſcuſſio.s̃.facta: nam ſi bene eſſet conſtitutio.d.ca.fi.pœnalis ex idemtitate rationis, licet loquatur in electione, extendetur ad præſentationem: per glo.auream in c.ſciant cuncti.de elec.lib.vj.per quam reſpondetur ad c.cum in illis.de præben.eo.lib.& ideo diximus.s̃.in ꝓxima.v.q. præceden.prin.diſpoſitionem.c.q̃ ſit.licet ſit pœnalis.de ele.lib. vj.habere locum in p̄ſentatione. Ita ibi in ij.art. & in iij.arti.diximus diſpoſitionem.c.vt quis duas.de elec.lib.vj.habere locum in p̄ſentatione: & ibidem in xj.art.diximus diſpoſitionem. c.auaritiæ.de elec.lib.vj.ſimiliter pœnalis.habere locum in p̄ſentatione: imo quãuis eſſet pœnalis extenditur: & comprehenſa & incluſa in mẽte ipſius inſtitutionis.vt no.in ca. poſtq̃.de elec.& p̄ſertim quãdo eſt eadem ratio, vt.ĩ.dicetur.vt eſt text. melior de corpore iuris ſecundum Bald.ibi in §.porro.quæ fuit prima cã beneſi.amitten.& ſecũdum do.me.in c.qua fronte.de appell.in prin.& in c.nonnulli.in §.ſunt, & alij.in ij.char.de reſcri.& ꝓ his multum facit qđ dicit Io.Cal.in d.ꝯſ.xxj.& in c.vt lit.penden. & quaſi in terminis loquitur plenè Barb. in d.ꝯſ.xxxiij.ſcripſit pſalmiſta. ¶Et ad id qđ.s̃.dictum eſt p̄ſentationem etiam dici electionem, dicũt etiam prædicti in p̄dictis ꝯſilijs, ꝓ quibus facit re
6 gul.† ꝙ licet ꝯſtitutio pœnalis & exorbitãs nõ ſit extendenda: tamẽ hoc nõ ꝓcedit, quando caſus comprehẽditur ſub expreſſo, etiam ex lata ſignificatione vocabuli. text.in l. filium habeo. ff.ad Macedo.& text.in l.ſenatus.ff.de ritu nup.& tradidit hanc doctrinam Alex.in l.ſi quis id qđ. ff.de iuris omn.iudi.& domi. me.Corſe.in d.c.nõnulli.in §.ſunt & alij.in ij.chart.& de hoc eſt gl.ſing.in cle.j.in verbo, eligatur. de elec. quæ vult conſtitutionem pœnalem iuris veteris correctiuam ex idẽtitate rationis, etiam extendi de electione ad aliam prouiſionem, quam gl. exclamat & ornat domi.me.Iaſon in §.omni.in viij.col.inſtitut.de actio.& ſimilem gloſ. habemus in l.quãuis.C.de fideicommiſſ. & ibi Bald.& gloſſ.quarta.in clemẽti prima, & ibi Cardi.in iiij. quæſtione de reſcript. & ideo dixit Lap.in ſupra allegat.quinta quæſtione. folio. 3.ius nouum diſponẽs de electione, trahi ad
7 †præſentationem, quando eius ratio eſt antiqua: ſed hæc ratio eſt antiqua: vt in cap.primo.de poſtu.& in cap.ſtatuimus.de ſentẽt.excommu.in incertis fore apponendum edictum: ergo hoc obſeruãdum etiam in præſentatione. ¶Imo dico maiorem rationem militare in præſentatione ſpectante ad particulares, q̃ in electione. In electiõe enim vera, & in præſentatiõe ſpectãte ad aliquod collegium, vel vniuerſitatem, iure vniuerſali, debẽt electores & præſentatores ſimul conuenire in præſentationis actu, & debẽt vocari: alias poſſunt agere de contemptu: vt diximus.s̃.in ij.q.princ.huius partis in viij.artic. & nihilominus electiõe, ſeu præſentatiõe facta, quæ omnino eſt ad inſtar electionis, apponitur edictum: & ſeruatur forma.d.ca.fi.& circa hæc diſponit illa ratiõe, quæ in tex. vt poſſit haberi notitia iurium eligentium & meritorum electi, citatis nominatim certis coelectis & oppoſitoribus & incertis per edictum: & de iuribus eligẽtium facilius poteſt haberi notitia, cum ſpectat ad collegiũ, q̃ cum ſpectat ad particulares, vt de ſe patet: & ſimiliter de meritis præſentati, & oppoſitoribus, cum ſit certum hoc, q̃ maximè pertinere ad eos de collegio, iura vero ſpectantia ad patronos particulares, nõ ſunt ita cognita, cum ius pa.trãsfertur ad plures diuerſis titulis, & etiam ad extraneos, vt latè diximus in ij.par.j. libr.per totum, & nõ poteſt haberi clara notitia ſucceſſionum, nõ poſſunt eſſe filij patronorum, & nõ eſſe patronos, vt in d.ij. par.in ij.q.prin.nõ habẽt ſimul conuenire, nec vocãtur, vt diximus in d.v.art.ij.q.princip.huius partis, ergo tanto magis debet ſeruari forma.d.c.fi.nam poſſet dici facta in cõcordia, & eſſe facta in

ćta in diſcordia:licet diſpoſitio illius tex. ꝓcedat in vtroq; caſu:
ergo tãto magis debet fieri iſta vocatio particularis vel gñalis:
iuxta formam.d.c.fi. & ſic eſt concludendum diſpoſitionem.d.
c.fi.loquentem in electione habere etiã locum in p̃ſentatiõe.

¶Tertius artic.vj.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Diſpoſitio c.fi.de elec.lib.vj.an requiratur vel habeat locum in poſtulatio-*
ne,ordinatione,collatione,vel alijs prouiſionibus, ac etiam in cõſecratione.
2 *Poſtulatio,quotuplex ſit.*
3 *Citatio ſpecialis vel edictum de neceſſitate non requiritur in collatione:tutum*
tamen foret,ſi fieret.& nu.4.9.
5 *Conſtitutio c.final.de elec.lib.vj.non obſeruatur in prouiſionibus,quæ ſiunt in*
curia Romana.
6 *Prouiſio,proprie quid dicatur.*
7 *Citationes non requiruntur in ordinatione eccleſiæ,vel prelati conſecratione.*
8 *Appellatio interpoſita poſt confirmationem electionis, non habet impedire,*
ne electus confirmatus poſſeſſionem habeat.

1 Dubitatur Tertio,†an diſpoſitio.c.fi.de elec.lib.vj.ha-
beat etiam locum in poſtulatione, ordina-
tione,collatione,& alijs prouiſionibus,ac etiam in cõſecratiõe?
¶Et quo ad poſtulationem,primo gl.ij.in d.c.fi.quærit de hoc,
2 †& diſtinguit,duplicem eſſe poſtulationem.Vnam,quę fit à ſu
periore,qui habet confirmare:& in iſta,quia militat eadem rõ,
cum electione ſeruanda eſt forma.d.c.fi.alia eſt poſtulatio quæ
fit à prelato poſtulanti:& in iſta nõ requiritur forma.d.c.fi.¶Et
Pau.ſuper prædicta gl.dicit opi.glo.eſſe veram ꝓpter obiecta,q̃
poſſent fieri contra poſtulatum,quæ nõ eſſet expreſſè in poſtu
latione:vt patet in c.j.de poſtu.præla.vnde concludit quandam
eſſe poſtulationem generalem,quæ fit à ſuperiore : & in illa nõ
requiritur citatio. Quædam eſt ſpecialis, quæ fit de certa & no-
minata perſona:& tunc fit ab inferiore à papa : & in illa proce
dit opi.gl.ij.d.c.fi.Aut fit à papa ſm formam.c.cupientes.de ele.
libr.vj.& tunc in ea non ꝓcederet gl.quia nulla ſit citatio iuris,
vt ibi:ergo nõ eſt neceſſaria citatio hominis, ſm Paul.quem ibi
ſequitur Gemi.Phil.Fran.ſuper.d.gl.& Gay.in repe.d.c.fi.in iiij.
3 col.¶†In collatione autem gl.fi.d.c.fi.tenet , ꝙ nõ requirat̃ de
neceſſitate obſeruantia.d.ca.fi.& ſic citatio ſpecialis vel per edi-
ctum:dicit tñ tutum eſſe hanc citationem fieri:non tñ ex verbis
vel mente.d.c.fi.vel loquitur tam de collatione,q̃ de alijs conſti
tutionibus.Idem tenet Arch.in d.c.fi.& Io.And. ibidem,qui di-
cit pro gl.facere,quod no.Inn.Hoſti.& Cõpo.in c.fi.de tranſac.
& põt eſſe ratio ſm eum:quia in collatione & alijs ꝓuiſionib⁹,
quæ vnico actu expediuntur,nõ eſt dare medium inter electio-
nem,quæ fit de prouidendo : & ipſam prouiſionẽ ſeu collatio-
nem.Item,quia ibi nõ fit cõfirmatio actus à ſuperiore geſti per
4 inferiorem.¶Pau.vero†dicit citationem nõ poſſe iſto caſu ca-
dere in practica:nam aut fit ante collationem : & tunc fieret an-
te omne ius:aut fit poſt:& tunc fit poſt omne ius:quia per colla
tionem confertur ius in re,& in rem,vna ſimul, & dicerem ego
in habitu,& in actu : quia collatio obtinet vim electionis & cõ-
firmationis:vt no.Inn.in ca.cõſtitutus.de appel. ſequitur prædi-
cta Gemi.ſuper prædicta gl.in pe.col.& etiam Phil.Frã.ibi. ¶Et
Gay.ibidem in ſua repe.ſuper d.gl.fi.in prin.xj.col.& ſeq.allegat
etiam pro hoc Card.& c.cum ſm in nota.de præben. & in ca.ꝓ-
poſuit.in viij.col.de ↄceſ.præben.& in c.ij.de his,quæ fiunt à p̃-
5 lat.ad fi.¶†Et ibidem Gay.in prin.xij.col.in ver.in gloſ.eadem,
ibi,à prouiſionibus.dicit in prouiſionibus,quæ fiunt à curia Ro
mana,nõ eſſe ſeruandam ipſam cõſtitutionem.ca.fi.quia nõ ꝓ-
ceditur per viam cõfirmationis,ſed rõne reſeruationis. allegat.
Abb.poſt doc.in c.nihil.de ele. & ꝙ fit prouiſio,no.in c.j.de ele.
lib.vj.& in cle.fi.de ele.in gl.iij.& proprie prouiſio dicitur, quæ
6 vnico actu habet validam electionem & ↄfirmationem.vt not.
7 in c.vt circa.in gl.ij.de elec.lib.vj.vbi per doc. ¶†Quid autẽ in
ordinatione eccleſiæ vel cõſecratione prælati,an requirant̃ hu
iuſmodi citationes:iuxta formam.d.c.fi. Gay.ibidem poſt prin.
iij.col.dicit ꝙ nõ.alleg.no.in c.j.de elec.lib.vj.& ibi Ioan.And.&
doc.hoc idem voluit ibi Phil.Fran.poſt prin.iij.col.in quibus nõ
8 inſiſto:quia re vera non eſt materia noſtra. ¶†Tamen aduerte
ad vnum pulchrum:nam licet appellatio interpoſita poſt cõfir-
mationem electionis,nõ habeat impedire, ne electus cõfirma-
tus poſſeſſionem habeat,nec etiam exemptio criminis eum im-
pediat:& hoc illa rõne , quia poſſeſſio eſt quid facti, & effectus
cõſequutiuus iuris præcedẽtis: ideo non mirandum,ſi de facili
non differtur ꝓpter exceptionem vel appellationem oppoſitã:
vt vult tex.in c.ↄſtitutis.de appel.& ibi oẽs:tamen ille text. non
procedit in collatione vel prouiſione : quia exceptio oppoſita,
vel appellatio bene impediet , ne prouiſus habeat poſſeſſionẽ.
Ita do.Ant.poſt Inn.& ibi doc.in c.penul.de cauſa poſ.& ꝓprie,
& habetur in c.accedens.de accuſ. licet Abb.teneat hoc proce-
dere etiam in exceptione criminis:tñ do. Ant.& Imol.ibi tenẽt
cõtrarium.de quo in d.c.accedens,& eſt ratio differentiæ : quia
in confirmatione citatur pars vel ſaltem per edictum fit citatio
gñalis.c.fi.de elec.lib.vj.vnde veriſimile eſt,ꝙ ſi quid erat diſcu
tiendum,iam fuiſſet diſcuſſum in ↄfirmatione:& ideo exceptio
poſtea oppoſita,vr̃ calumnioſè opponi,ad impediendũ, ne iſte
habeat poſſeſſionem.ſed in collatione,licet illa habeat vim ele-
ctionis & ↄfirmationis ſimul,vt voluit gl.in c.j.de elec.lib.vj. &
tamen nõ requiritur illa citatio,nec propoſitio edicti, quæ req-
ritur in ↄfirmatiõe,gl.cõiter approbata in.d.c. fi. & ideo magis
de facili volens opponere admittitur anteq̃ tradatur poſſeſſio:
quia nõ potuit ↄ̃dicere in collatione.Ita pulchrè Præpo.in d.ca.
cõſtitutis.in iij.col.in ver.nota ex text.ibidem effectum cum ſe-
quẽ.ver.limitabitis tamẽ,& ideo illa gl.fi.d.c.fi.Ioã.Andr.magi-
9 ſtri omnium bene dixit, †tutum eſſe etiam in collatione edi-
ctum apponi. Niſi diceres hoc nõ ſufficere niſi in collatione ſit
adhibita vera cauſæ cognitio:nam voluit Abb.in d.ca. ↄſtitutis.
ſuper gl.pen.in fi.iij.& in prin.iiij.col.pro habẽdo iſtum effectũ:
vt nec exceptio:nec appellatio impediat poſſeſſionem ↄfirma-
ti poſt ↄfirmationem,nõ ſolum requiri fuiſſe ſeruatam formã
d.ca.fi.ſed etiam fuiſſe habitam verè cauſæ cognitionem, vt ibi
per eum.¶Vnde intelligerem dicta But. & Præpo.cum verè eſt
habita cauſæ cognitio : & iſto caſu etiam eſſe tutum apponere
edictum in collatione.ſ.vt ſit appoſitum edictum:& habita cau
ſæ cognitio.¶De quo tamẽ dicto Abb.an ſufficiat ad effectum
ſupraſcriptũ ſola citatio,iuxta.d.c.fi.vel requiratur ẽt cãæ cogni
tio,dicet̃.j.ſuo loco,& an per ſpontaneã cõparitionẽ partis cõ-
ualidet̃ citatio nulla , vide Fely.in c.illud.in col.iiij.de præſcript.

¶Quartus artic.vj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Edictum,de quo in c.fi.de elec.lib.vj.an requiratur in dignitatibus ſolum,*
vel in beneficijs ſimplicibus.& nu.3.4.
2 *In,dictionis vis.*

1 Succeſsiue Dubitatur quarto loco , †an diſpoſitio d.c.
fi.de elec.lib.vj.de citatione certa & edicto
generali opponẽdo habebit locum ſolum in dignitatibus: vt.c.
auaritiæ.co.ti.& lib.an vero in omnibus beneficijs: puta ſimpli
cibus,curatis,hoſpitalibus,& alijs omnibus , in quibus cadit ius
pa.iuxta ea,quæ diximus.s̃.in j.par.j.lib.in vlti.q.per totum. ¶Et
dic Lap.in trac.de xenodochijs.in xxj.q.dicit diſpoſitionem.d.c.
fi.videri loqui in beneficijs,in quibus cõmittit̃ cura anime : ſed
cõſuetudinem tranſiſſe ↄſtitutionem obſeruari etiam in bene-
ficijs ſimplicibus,ſm eum.¶Domi.vero in d.c.fi.in fi.pen.colũ.
dicit ſe credere illum tex.etiam quo ad ſui diſpoſitionem habe-
re locum in beneficijs ſimplicibus:quia nõ exprimunt̃ verba in
illo text.per quæ appareat ↄſtitutionem loqui de beneficio ha-
bẽte curam animarum:ſed tñ vbi requiritur ↄfirmatio. ¶Mo-
2 uet̃ etiam arguendo à vi†dictionis:in:vt includat beneficia par
ticularia poſita in eccleſia:iuxta no.p gl.in cle.vt hi qui. de æta.
& quali.nam patet illum tex.c.fi. loqui etiam de particularibus
beneficijs eccleſiæ,ibi in vlti.part.dum dicit edictum fieri in ec-
cleſia,in qua fit electio:& dicit facere,qđ no.Io.And.in ca.q̃ ſit.
in j.q.de elec.lib.vj.¶Mouet̃ etiam,quia rõ tex.d.c.fi.ita ↄcludit
in ſimplicibus beneficijs ſicut in curatis.ſ. ne ſupplantet̃ volens
opponere:& ne cito ↄfirmet̃ ↄtra doctrinam Apſi: requirit̃ eñ
etiam in iſtis beneficijs ſimplicibus confirmatio & examinatio
electi:vt no.Io.And.poſt Hoſt.in ca.ꝓpoſuit.de ↄceſ.præben.in
prin.ergo in illis etiam de iure eſt ſeruãda ↄſtitutio.d.ca.fi.& di-
cit iſtam partem ſentire Io.And.in d.ca.fi.ſuper gl.in fi.vbi dicit
in electione canonici illam decretalem eſſe obſeruãdam. Hoc
idem voluit ibi Phil.Frã.in prin.iij.col.Et Gay.ibidem ĩ ſua repe
ti.in xij.col. ¶Quo ad hoſpitale vero Lap.de caſtel.in d.trac.de
xenodochijs.in xxj.q.quem ſequitur Domi.in d.cap.fi.in vlt.co
lum.in verſicu.quæro an habeat locum in hoſpitali.refert & ſe-
quitur , diſtinguit,aut hoſpitale nõ datur in beneficium,& non
eſſe obſeruandam conſtitutionem d.cap.fi.quia in illis ſit com-
miſſio,non autem electio , ſiue collatio aut præſentatio : iuxta
not.in cle.quia contingit.de relig.domi. Aut hoſpitale datur in
beneficium:& prouidetur illi per viam electionis:vel præſenta-
tionis:& tunc in hoſpitali etiam habebit locum diſpoſitio. d.ca.
fi.ſequitur hanc diſpoſitionem ibidem Phil.Franc.poſt princip.
iij.colum.& etiam ibidem in ſua repet.circa medium.xij. col.do
mi.Gay.qui dicit,cum in hoſpitali fit electio vel præſentatio, il-
lud debere cenſeri beneficium,ſecundum Cardi. in cle.diſpen-
dioſam.de iud.¶Tu aduerte ad tex.d.ca.fi.qui nullo modo no-
minat aliquod beneficium, nec dignitatem , nec curatum , nec
ſimplex,ad quæ eius locutio reſtringi poſſet : ſed ſolum loq̃tur
vtendo verbis electionis,& ↄfirmationis : ergo clarè dicẽdũ eſt
diſpoſitionẽ illius text.ꝓcedere & habere locũ in oĩ electiõe &
confirma

confirmatione,& ſic in omni præſentatione & inſtitutione : cũ
dictum in electione,in hoc caſu, cẽſeat̃ dictum in p̄ſentatione:
vt diximus in ꝓxi.præcedẽ.ij.arti.ſufficit ergo cadere electionẽ:
ſeu p̄ſentationem,cõfirmationem,ſeu inſtitutionem, & habe-
bit locum diſpoſitio d.c.fi.quia fiet citatio particularis vel gene
ralis ꝑ edictum & diſcuſſio:& ſic tam in curato,ꝗ̃ in ſimplici:cũ
multa ↄ̃ electum & p̄ſentatum poſſint opponi, vt non ↄfirmet̃
vel inſtituat̃ ↄtra iura & perſonas electi,& pręſentati,& ↄ̃ ipſam
electionẽ,& p̄ſentationem,de quibus diffuſè diximus in j.part.
huius.ij.lib.per totum & ſignanter in ij.& iij.q.prin. ↄ̃ perſonam
p̄ſentantis,& in vij.viij.& ix.ↄtra perſonam p̄ſentati: & remiſſi-
uè in x.q.prin.in j.art.& ↄtra p̄ñtationem poſſunt colligi oppo-
ſitiones,ex oĩbus quæ diximus in ꝓximè p̄ceden. q̃onibus hui⁹
partis,quæ omnia expediri nõ poſſunt : niſi ſeruet̃ forma.d.c.fi.
3 & ideo concluderem in omnibus beneficijs,in quibus†cadit p̄-
ſentatio & inſtitutio,eſſe ſeruandam formam.d.ca.fi. & ſic fore
apponendum edictum:& tam in hoſpitali:ꝗ̃ in alijs dummodo
ſint eccleſiaſtica:& cadat in eis p̄ſentatio.de quibus diximus in
d.j.par.j.lib.in vlti.q.prin.& in j.parte huius.ij.lib.in v.q.princip.
4 ¶†Sed ex vltimo loco per me dictis dicerem vnum,qđ ſine du
bio colligitur ex tex.d.c.fi.illum põderando: vt ꝓximè põdera-
uimus loqui de elec.& ↄfirma. & ſic de p̄ſentatione, & inſtitu-
tione: ꝙ ſi daret̃ caſus,vt per ſolam electionem, vel per ſolam
p̄ſentationem electus vel p̄ſentatus acquireret omne ius, & nõ
indigeret alia ↄfirmatione vel inſtitutione,non eſſet neceſſaria
forma.d.c.fina.& ſic nec appoſitio edicti:quia hmõi electio vel
præſentatio dicetur ad inſtar collationis, in qua quidem colla-
tione nõ procedit.d.c.fi.vt diximus in iij.præceden.art.nam ille
tex.duo requirit,electionem:& ↄfirmationem,& ſic p̄ſentatio-
nem,& inſtitutionem : nõ habebit ergo locum in caſu in quo ꝑ
ſolam electionem vel præſentationem,electus vel præſentatus
acquirit plenum ius:puta ſi eſſet ↄſuetudo, ꝙ non requireretur
confirmatio electionis, ſed per electionem electus conſeque-
retur plenum ius: vt vult Abb.in c.nihil.de elec.ſic & p̄ſentatus
per eccleſiaſticum patronum ex conſuetudine, vel reſeruatio-
ne facta per fundatorem in limine fundationis præſentatus ac-
quireret plenum ius ex ipſa p̄ſentatione abſq; inſtitutione:vt in
beneficijs procedentibus de ſacerdote in ſacerdotem ciuitatis
Trani.vt diximus.s̃.in v.q.prin.huius partis in xj. art.& latius in
j.par.j.lib.in ix.q.prin.in iij.arti.nam in hoc caſu ille patronus ec
cleſiaſticus præſentatus fungitur vice potius collatoris, ꝗ̃ p̄ſen-
tantis.Nota hãc meam conſideratiõẽ: quia pulchra & ꝓcedit.

¶Quintus artic.vj.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Edictum,de quo in ca.fin.de elec.lib.vj.an apponendum ſit ab eo,cui competit*
præſentatio & inſtitutio,reſpectu diuerſæ qualitatis.& nu.2.3.

1 Et ex Proximè dictis orit̃ quintus arti.† quid ſi vni perſo-
næ cõpetit præſentatio & inſtitutio reſpectu diuer-
ſimode qualitatis,an obſeruabit formam.d.c.fi.& apponi faciet
edictum?Hunc art.ponit Gay.in d.repe.c.fi.poſt prin.in xiij.col.
& dicit iſtas duas p̄tãtes nõ poſſe expediri vnico ↄtextu,ſed de-
bere diuerſo tp̄e fieri:& ſic cũ oporteat primo eligere,& poſtea
cõfirmare, habebit neceſſe ponere edictum inter electionem
& cõfirmationem:& ſic inter p̄ſentationem,& inſtitutionẽ, ſm
practicam d.c.fi.alleg.Domi.poſt Pau.in c.vt circa.poſt princ.de
elec.lib.vj.vbi pulchrè Domi.hoc dicit: quia ille habet has po-
teſtates ex diuerſis qualitatibus, & ex hoc infert ad aliam vtili-
tatem de expectante ap̄lico,vt ibi.¶Sed ſi habẽti inſtituere do-
naret̃ ius pat.tunc ambæ poteſtates reſpectu eccleſiæ,ſeu vnire
qualitates ſibi competũt: & ideo ipſemet p̄ſentabit & inſtituet:
vt per doc.in c.ſignificaſti.hoc tit.& præſertim Cardi.& faciunt
no.per Cardi.in ſimi.in c.cum eccleſia.in fi.de elec. & pro iſta di
ſtinctione faciunt,quæ dicunt doc.in c.nihil.de elec. & hoc idẽ
tenet Phil.Fran.in d.c.fi.poſt prin.iij.col.in ver.nõ tñ haberet,&
alleg.gl.fi.ibi:& Inn.& Io.And.in c.qđ ſicut.de elec. ¶Et ſubdit
ibi Gay.d.ca.fi.debere obſeruare ſuperiorem admittentem, vel
repudiantem poſtulationem.alleg.Cardi.c.fi.de poſtu.præla.in
antepe.col.de quo nos diximus.s̃.in iij.præcedẽ.arti. ¶Tu circa
hunc art.plura poſſes deducere de vno repræſentante perſonas
duorum,quæ ponit Fely.in c.cum olim.de re iud. & etiam poſ-
ſemus tractare hic illam materiam: an & quando habens p̄ſen-
tare & inſtituere,poſſit vnico actu vtrunq; expedire? & quid,ſi
hoc habet iure deuoluto:& de iſtis dicemus.j̃.in iij.par.in ij. q̃õ.
princi.in xix.art.in hoc.ij.lib.ad ibi dicenda me remitto: ſufficit
2 hic concludere †talem debere præſentare & inſtituere ex di-
uerſis qualitatibus debere apponere edictũ:ſi verò ex vna qua-
litate non:quia tunc cẽſeretur,vt collator: & de collatore dixi-
mus.s̃.in præceden.iij.art.& faciunt etiam, quæ diximus in fi.p̄-
ceden.arti. ¶Et facit ratio:quia licet ipſe putet & dicat præſen-
tationem ad ſe ſpectare poterit eſſe alios prætendere ius pat.&
præſentandi circa illud beneficium:vel poterunt eſſe aliqui vo
lentes ſe opponere præſentatum,quæ omnia fieri poſſent, ſi il-
3 le qualitates ſpectarent ad diuerſas perſonas: † prout diuerſæ
ſunt,ſi modo concurrant in eadem perſona, debent vt diuerſæ
cenſeri:vt latè per do.Fely.in c.cum olim.de re iudi. & ideo ob-
ſeruabitur appoſitio edicti.

¶Sextus artic.vj.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Edictum,de quo in c.fi.de elec.lib.vj.an habens inſtituere debeat appone-*
re ſiue ordinario,ſiue inferiori prælato.

2 *Pertinere,verb.latiſſimè accipiendum.*

3 *Conſenſus,qui requiritur in appoſitione conditionis contra ius commune, per*
patronum in limine fundationis,debet eſſe illius,cuius eſt ius inſtituendi,ſi-
ue ſit ordinarius,ſiue inferior.& nu.4.6.8.

5 *Inſtituendi ius quamuis poſſit ad inferiorem ſpectare, non tamen per hoc ha*
bebit ius inſtituendi.

7 *Patronus ſi indignum præſentat,poteſtas deuoluitur ad habentem inſtituere,*
etiam inferiorem.

Videndum Eſt ſexto loco : quia vidimus diſpoſitio-
nem.c.fin.lib.vj.habere locum,ad quem-
cunq; ſpectat electio ſeu præſentatio,& in quibuſcunq; benefi-
1 cijs:vt patet in præcedẽ.art.& præſertim in iiij. † Merito viden-
dũ eſt modo:an ſimiliter habebit locũ dicta diſpoſitio ad quẽ-
cunq; pertinebit inſtitutio,ſiue ordinarius, ſiue inferior, vt an-
teꝗ̃ inſtituat,teneatur facere citationes particulares vel per edi
ctum?¶Et gl.iij.in verbo,pertinet.in d.c.fi.de elec. lib.vj.reſpon-
2 det dictum verbum†pertinere, debere latè intelligi.ff.de verb.
ſig.verbum,pertinere.vnde gl.intelligit, ſiue pertinet ius cõfir-
mandi: & ſic inſtituendi de iure cõmuni: puta ad ep̄m.xvj.q.vij.
nullus omnino,& c.oẽs baſilicæ,& c.cum ex iniuncto.de hære.
ſiue iure ſpeciali: puta ex priuilegio vel conſuetudine p̄ſcripta:
ſiue iure delegato:nam oẽs habebunt hãc formam ſeruare. Ita
pulchrè.d.gl.quam oẽs ibi approbant,& ſignanter Gaye.in ſua
repe.ibi.in vij.col.in ver.in gloſ.in verbo,pertinet.qui dicit hoc
idem tenere Cardi.poſt Gaſpa.in c.cum inhibitio.in fi princ. de
clande.deſpon.¶Et pro hoc facit id,qđ diximus.s̃.in iiij. q.prin.
huius par.dum ibi tractauimus præſentationem eſſe faciendam
coram habente inſtituere, ſiue ſit ordinarius, ſiue inferior iure
ſpeciali,habens hoc ius inſtituendi : remittendo me ad tertiam
partem huius.ij.lib.in j.q.prin.vbi tractauimus,qui poſſunt inſti
tuere.¶Et vt facit hic gl.eo.modo facit in cle.plures. in vlti.gl.
quæ extendit illum tex.loquentem in ep̄o,ad quemcũq; ius in-
ſtituendi habentem.quam gl.nos ↄſiderauimus circa hunc effe
ctum.s̃.in iij.q.prin.huius par.in vj.arti. ¶Facit etiam ꝓ hoc,qđ
diximus.s̃.poſt Lap. alleg.xxviij. ꝙ ſi ex lite nõ finita infra tem-
pus datum ad præſentandum fiat deuolutio ad ſuperiorem, in-
telligetur habens ius inſtituendi, ſiue ſit ordinarius, ſiue infe-
rior pręlatus hoc ius de iure ſpeciali habens.Ita diximus.s̃.in pri
ma.q.princ.huius partis.in ix.arti.in verſic.tertio declara, quod
illo caſu. ¶Facit etiam pro hoc : nam conſenſus qui requiritur
in fundatione eccleſiæ & acquiſitione iuris patron.debebit in-
terponi per habentem ius inſtituendi:ſiue ſit ordinarius,ſiue in-
ferior:vt latè diximus.s̃.in prima part.j.libr.in ſecunda quæſtio-
3 ne.princip.in xiiij.artic.¶Facit†etiam : nam conſenſus qui req-
ritur in appoſitione conditionis cõtra ius commune per patro-
num in limine fundationis,debet eſſe illius, qui habet ius inſti-
tuẽdi,ſiue ſit ordinarius,ſiue inferior:vt diximus in d.j.par.j. lib.
in ix.q.princ.in iij.concluſ.in iij.limi.¶Facit etiam,nam ↄſenſus
qui requiritur in tranſlatione iuris pa.debet eſſe habentis inſti-
tuere,ſiue ſit ordinarius,ſiue inferior:vt diximus.s̃.in ij.par.j.lib.
in v.artic.in prima quæſtione princip.¶Facit etiam,nam diſcuſ-
4 ſio iurium præſentantium, & præſentati,ac formæ † præſenta-
tionis, quæ fieri debent ante inſtitutionem, facienda eſt ꝑ ep̄m
vel inferiorem p̄ñtatum habentem ius inſtituendi:vt dicemus.
j̃.in viij.q.princi.huius par.in ij.art.in verbo,iudex huius.¶Facit
etiam,qđ dicemus.j̃.in iij.par.huius.ij.lib.in j.q. prin.in x.arti.ius
inſtituendi poſſe ſpectare ad inferiorem, non ſolum prælatum,
ſed etiam clericum. ¶Verum in vno reſtringimus prædicta, vt
5 ibi diximus,in verbo,nota & aliud,ꝙ †quãuis ad inferiorẽ poſ-
ſit ſpectare ius inſtituendi:non tamen per hoc habebit ius inſti-
tuendi.¶Facit etiam pro ſupraſcripta concluſ.qđ dicemus in d.
j.q.prin.in xvj.ar.ꝙ ſicut ſi ius pa. venit ad religioſos exemptos,
non lædentur iura epiſcopi:& ipſe poterit inſtituere: ita etiam
ſi ius inſtituendi ſpectabit ad inferiorem,non lædetur ius ſuum,
& ipſe poterit inſtituere. ¶Facit etiam, ꝙ ſicut inſtitutio facta
6 †ſpreto patrono eſt ipſo iure nulla, & ↄualidatur ſuperueniẽte
p̄roni conſenſu,negligẽtia,vel delicto, in inſtitutione facta per
ep̄m:Ita hoc idem eſt in inſtitutione facta per inferiorem p̄latũ
ius inſti

ius inſtituendi habentem:vt dicemus pulchrè.ĩ.in iij.par. huius
ij.lib.in ij.q.prin.in ij.art.in vij.ꝯclu.per gl.in verbo,diſpoſitionẽ.
in cle.vnica.de ſupplen.negli.præla.quia data negligentia p̃ro.
ni deuoluitur ꝓuiſio ad habentem inſtituere,& non ad ep̃m:vt
ſingulariter vult dicta gl.¶Facit etiam, ꝙ ſi patronus præſentat
7 †indignum,deuoluitur ptãs ad habentem inſtituere etiam in-
feriorem,vt diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in x.q.prin.in iiij.arti.
in verbo aduerte etiam ad id qđ.¶Facit etiam qđ dicemus. ĩ.in
iij.par.huius.ij.lib.in final.verbis concluſionum. v.q.prin.etiam
inferiorem habentem inſtituere, habere arbitrari qualitates p̃-
8 ſentatorũ.¶Et an † hæc dicta ꝓcedãt abſq; dubio plenè tracta
bimus.ĩ.in iij.par.huius.ij.li.in vij.q.prin.in xj.art.vbi ſemp vide.

¶Septimus artic.vj.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Edicti appoſitio,de quo in ca.fi.de elec.lib.vj.an poſſit fieri per exiſtentem extra territorium.& nu.9.*
2 *Edictum,citatio eſt:cuius commiſſio, actus eſt iuriſdictionis, & habet vim interlocutoriȩ.*
3 *Iuriſdictiones contentioſæ quæ dicantur.*
4 *Sententia interloquutoria non eſt iuriſdictionis contentioſæ.*
5 *Citationes quȩ fiunt in principio iudicij,cauſæ cognitionem non requirunt. Et poſſunt fieri ab eo,qui iam iuriſdictionem haberet.*
6 *Extra iudicium fieri & tractari poteſt id,quod nõ eſt iuriſdictionis cõtentioſe.*
7 *Edicti miſſio,vel citationis commiſſio non poteſt extra territorium fieri.*
8 *Curia Romana & Neapolitana obſeruant commiſſionem citationis fieri die iuridica.*
10 *Citationes quȩnam fieri poſſint in ſuo,& alieno territorio.*

1 Et ideo Dubitatur ſeptimo,†ex quo quilibet habens in-
ſtituere,debet ponere edictum,an iſta impoſitio
iſtius edicti poſſit fieri per exiſtentem extra territorium ſuum?
¶Hunc art.poſuit Gaſp.de Cal.in ꝯſ.xxij.in ti.de elec.& ibi po-
nunt allegat.ꝓ & ꝯtra:nõ tamẽ decidit. ¶Et ꝙ nõ poſſit ſine li-
cȩntia iudicis territorij,allega.viij.q.iij.nullum.ibi,vacua quidẽ
& inania erunt,quæ geſſerit,& facit qđ not.gl.in c.vt litigantes.
de of.ordin.& clemen.quãuis.§.volumus, & qđ ibi no.de foro
compe.vbi dr̃ nõ valere ꝓceſſum licentia nõ petita : ergo cum
actus edicti,& inſtitutionis ſit actus iudicialis & ꝯtentioſȩ iuriſ-
dictionis,quãdo fit inter partes ꝯ̃dicentes, nõ valet:imo poſito
ꝙ nullus ꝯ̃dicat,actus commiſſionis edicti & iudicialis etiam ſi
2 nullus comparuerit:nam edictũ† eſt citatio, cuius commiſſio
eſt actus iuriſdictionis,& habet vim interloquutorie.vt no.Ioã.
And.c.Romana.in verbo citari.de foro comp.in nouella: & in-
terloquutoria eſt de ꝓceſſu iudiciali.ca.quoniam ꝯ̃.de ꝓba.er-
3 go fieri non poterit extra territoriũ.¶†In ꝯ̃rium facit:qa iſtud
eſt voluntariæ iuriſdictionis. qđ patet:nam illa dicunt̃ ꝯtentio-
ſȩ iuriſdictionis,quæ reddunt̃ in inuitum.vt not.in l.ij.de of. ꝓ-
con.ea vero quæ ſunt voluntariȩ iuriſdictionis,poſſunt fieri ex-
tra ſuum territorium,etiam nõ petita licentia alicuius: vt in l.ij.
de of.ꝓcon.& in l.emãcipata.de adoptio.& no.in l.fi. de iuriſdi.
omnium iud.& de of.leg.nouit.¶Nec ob.edictum eſſe citatio-
nem & habere vim interloquutoriæ:& ſic eſſe de ꝓceſſu: qa ri-
diculum eſt dicere omnem interloquutoriam eſſe de ꝯtentioſa
4 †iuriſdictione:nam quis dubitet in voluntaria iuriſdictione fer
re interloquutorias diffinitiuas:vt in l.j.de of.ꝯſu. & in ſuperio-
ribus iuribus ꝓbat̃:nõ tamen ꝑ hoc ſequit̃,eos eſſe de ꝯtentio-
ſa,al's eſſet ꝯtradictoria implicare: ꝙ eſſet volũtariȩ iuriſdictio-
nis & ꝯtentioſȩ.Ita Calde.vbi.ſ.aliter non dicendo.¶Cuius di-
ctis recitatis per Domi.in d.c.fi.in vlti.col.dicit ꝓ vlti. opi.face-
re:quia iſta emiſſio edicti non vr̃ actus iudicialis:ex quo prima
citatio quæ fit in principio iudicij, dr̃ anteiudicialis, & nõ iudi-
cialis:vt no.gl.in cle.j.de iud.& ſic ex quo nõ eſt iudicialis videt̃
5 poſſe fieri extra territorium. ¶†Adducit etiam,nam citatiões
quæ fiunt in principio iudicij, nõ requirunt cauſæ cognitionẽ,
& poſſunt fieri etiam ab eo, qui non haberet iuriſdictionem.vt
no.Inn.in c.cum ꝯtingat.de reſcr. & in c.prudentiam.de of.de-
leg.& in c.licet.de accuſ.ſi ergo nõ requirit̃ cauſæ cognitio, nec
ꝙ iudex ſedeat:vt dicit Inn.poterit ergo fieri extra territorium:
arg.eorum,quæ no.in c.nouit.de of.lega.¶Nec ob.dicit ipſe, ſi
dicat̃,etiam primam citationem inducere perpetuationem iu-
riſdictionis.c.gratum.de of.dele.& ſic vr̃ iuriſdictionem exerce
re.nam reſpondeo per hoc neceſſario nõ ꝯcludi eam nõ poſſe
fieri extra territorium: nam ſubdelegans dr̃ vti iuriſdictione. vt
no.gl.magna.in c.ſi à ſubdelegato.eo.tit.& tamen põt fieri ſub-
delegatio vel delegatio per exiſtẽtem extra territorium: vt no.
6 gl.in d.c.nouit.de of.lega.nã nõ †ſequitur, iſtud eſt iuriſdictio-
nis:ergo nõ põt fieri extra territorium: quia ſi non eſt ꝯtentioſȩ
iuriſdictionis,bene poterit fieri. ¶Et iſta pars dicit Domin.ſatis
põt ſuſtineri, dumtamen effectus citationis trahatur ad locum
intra ſuum territorium:& ita reſidet ibi Domi.quem ſequit̃ ibi
Phil.Fran.¶Et etiam Gay.in d.ſua repe.d.c.fi.in xij.colũ.quærit
de iſto arti.& præſuppoſitis Cald.ponit concluſionem Do.quã
7 proximè retulimus. ¶Et addit ipſe Gaye.dubium verſari: †an
miſſio edicti ſeu commiſſio de citando,fieri poſſit extra territo
rium?& dicit videri ꝙ nõ:iuxta not.per Cy.in l.cum clericis.C.
de ep̃is & cleri.& in l.fi.C.de exhiben.reis.per Bal.in l.iij.C.in q-
bus cau.in inte.reſt.neceſ.¶Sed certè dicit ip̃e de iure canonico
fieri põt die feriato:vt per do.Ant.in c.fi. pe.col. de foro cõpet.
& in Rota.cclxvj.incipi.item ſi committatur cauſa &c.ex quo
ipſe diceret valere talem conditionem, ſicut & in die feriato:
8 †verum curia Romana & Neapolitana ſeruat commiſſionem
citatiõis fieri die iuridica ſi ergo archiep̃s Neapoli exiſtẽs, Auer
ſæ,ſigillaret edictum ſeu citationem,nõ valeret,tanq̃ emiſſa ex-
tra territorium.allega.qđ no.per Cardi.in cle.j.de re iud.§.vt il-
lud.q.iij.& ſeq.vbi etiam an exiſtens extra territorium, citetur:
& dicit facere qđ ipſe eſt dicturus in fi.d.repe. per Mar.de cuius
dictis nos ſatis diximus.ſ.in ij.q.princ.huius partis in iij.articul.
9 ¶Tu circa hunc artic.conſidera Domi.in ea conclu.feciſſe edi-
ctum poſſe fieri per exiſtentem extra territorium,dumtamẽ ef-
fectus citationis eius trahatur ad locum intra ſuum territorium
quæ quidèm concluſio militat in veris citationibus neceſſarijs,
& habentibus neceſſario cauſæ cognitionem: de quibus pul-
chrè loca & tp̃a conſiderando,poſuit Oldra.in ſuo ꝯſil.lxxxviij.
incip.tertio quæritur de tali q̃õne. Adquod in materia eſt recur
rendum: quia magiſtraliter ibi loquitur: ſed nos loquimur de
citationibus voluntarijs ſi ſua intereſſe putauerint:& prima an-
te litem inchoatam pro facienda inſtitutione, vel cõfirmatiõe,
quæ ex quo per eas deuenit̃ ad actualem inſtitutionem ſeu cõ-
firmationem, quæ quidem confirmatio vel inſtitutio ſunt act9
extraiudiciales,poſſunt fieri in quocunq; territorio,& quocun-
que die,donec poſtmodum cauſa efficiat̃ ꝯtentioſa. vt latè dixi
mus.ſ.in ij.q.prin.huius par.in ij.& vj.artic.in quibus ꝯcluſimus
oẽs actus ſucceſſiuos ad p̃ntationem: cum ipſa p̃ſentatione poſ
ſe fieri die feriato & extra territorium habentis inſtituere, do-
nec cauſa efficiat̃ ꝯtentioſa per comparitionem alicuius aduer-
ſarij ſeu opponentis: vnde cum iſta citatio fiat ſtatim in limine
p̃ſentationis,nõ põt dici actus ꝯtentioſus,& ideo Abb. in c.cõ-
ſtitutis.ſuper gl.pen.poſt prin.iiij. col. de appel.damnat quandã
ſol.ibi datam,per quam dicebat̃,omnino hmõi citationem,iux-
ta formam.d.c.fi.de elec.libr.vj.præſupponere cauſæ cognitio-
nem, cum poſſit emanari,& fieri hmõi citatio, & ſequi inſtitu-
tio ſine cauſæ cognitione,cum non comparuerit ꝯ̃dictor: & ſic
nõ dicet̃ ꝯtentioſus actus, vt ibi. ¶Concludendum eſt ergo in
10 p̃ſenti art.hmõi†citationes poſſe emanari & fieri in ipſius ter-
ritorio vel alieno. In alieno tamen, obtenta licentia ſuperioris
loci in ipſius exquiſitione:vt voluit Oldr.in d.ſuo ꝯſi.lxxxviij.in
ver.nõ tamen ego, & ita poſſe ſequi ꝓceſſum etiam vſq; ad in-
ſtitutionem incluſiuè,etiã in territorio alieno, dũmodo nõ effi
ciat̃ ꝓceſſus ꝯtentioſus per ſe opponẽtes: vt ꝯcluſimus in d.iij.
& vj.art.d.ij.q.princi.huius partis,cum omnes cenſeantur actus
extraiudiciales,donec ſuccedet vera contentio:vt.ſ.diximus.

¶Octauus artic.vj.q.princip.ij.par.ij.Libri.

1 *Edicti emiſſio,de quo in c.fi.de elec.lib.vj.fieri debet in electione vel præſentatione etiam concorditer celebrata.*
2 *Electio quando concors dicatur.*
3 *Præſentatio quando concors dicatur.& nu.4.*

Quamuis Diſpoſitio.d.c.fi.videatur legitimè procede-
re in ele.vel p̃ſentatiõe,quæ fieret in diſcor-
1 dia.vt in princ.illius tex.apparet, ibi,†quoniam electione non
in cõcordia celebrata, in electione vero vel præſentatione cõ-
corditer celebrata.Octauo loco dubitatur: an in illa neceſſario
ſit ſeruanda dicta conſtitutio?& tex.eſt apertus ibi in fin.ꝙ ſic,q
dicit, quæ etiam ſi electio in concordia celebrata fuerit, volu-
mus obſeruari & penu.in verbo, quæ exponit, ſcilicet dicta de
vocationibus faciendis: & quòd non valeat confirmatio aliter
facta: & ſic apertè demonſtratur illum text.in fi.velle omnem
diſpoſitionem.d.c.fi.habere locum etiam in concordia præſen-
tatione ſeu electione.Io. Andr.quærit circa hunc arti.quare de-
beat fieri vocatio,quando electio fit in concordia?& reſpondet
ꝙ licet ſit concors,nihilominus poteſt habere oppoſitorem: &
ille tunc eſſet vocandus.ſ.citatione ſpeciali alleg.l.idemnitati.
bus.§.cæterum.de elec.libr.vj.alias ſi non appareret, fieret edi-
ctum generale:& dicit ita voluiſſe Ioan. Mo.ſequitur hæc dicta
Io.And.Domi.in d.c.fi.in princ.iiij.col.in verſic.quæro quare,&
2 etiam Philip.Franc.ibi.¶†Gaye.vero ibidem in ſua repet.in vj.
col.in vlti.no.dicit electionem eſſe concordem, quando nullus
ꝯ̃dicit,vel ꝯ̃dictores nolunt intereſſe.alleg.Arch.lxx.diſt.c.fi. &
in c.cupientes.§.ad hæc,& in c.quorũdam.de elec.eo.libr.& cur
fiet

fiet vocatio:adducit rõnem Io.And.quam ꝓximè retulimus:&
ſic dicit,in practica, ſi pẽdente termino edicti compareret ↄdi.
ctor vel oppoſitor,citandus eſſet poſtea in ꝓceſſu faciẽdo. ¶Et
ſic vult ipſe Gay. edictum generale etiam præcedens poſſe ſeq
particularem citationem, cum notitia ↄdictoris habebitur: &
hoc vltimum etiam vult Phili.de Sarra. in hac rub.in vj.char.in
3 verſ.ſi verò interim aliquis. ¶†Sed aduerte electionẽ poſſe ap-
parere ↄcordem,cum haberi poſſit notitia eligentium, ex quo
oẽs ſunt vocandi.vt latè diximus.ſ.in ij.q. princi.huius partis in
viij.art.ſed de patronis nõ põt haberi vera notitia,cum iure par
ticulari habent p̃ſentare: quia ſucceſſiones particularium pñt
ignorari.ff.de iur.& fac.igno. per totum: & ideo nunq̃ põt dici
concordis pñtatio:& ſic ex neceſſitate apponendum eſt edictũ:
& ex hoc diximus.ſ.in ij.præced.art.rõnem.d.c.fi.de elec.lib.vj.
magis eſſe neceſſariam in p̃ſentatione q̃ in electione. ¶Niſi di-
ceremus apparere p̃ſentationem concordem, cum oẽs illi qui
4 p̃ſentarunt in proxi.præceden.præſentatione,ad quorum†præ
ſentationem fuiſſet ſequuta inſtitutio,nunc p̃ſentarent,quia illi
eſſent in quaſi poſ.præſentandi ex quo vltima pñtatio ſequuta
inſtitutione attenditur:vt no.in c.conſultationibus.hoc titu.&
diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.per totum:& præſertim in xj.arti.
& certè hoc caſu poſſet dici ↄcordis pñtatio: ſed non totaliter,
ex quo pñt eſſe aliqui patroni,qui nõ interfuerunt in illa: & ta-
men nõ admiſerunt quaſi poſ.vt diximus in d.iij.q.prin. & præ-
ſertim in xxj.& xxij.& xxiij.artic.põt etiam comparere verus pa-
tronus,qui nõ erat in quaſi poſ.vt illam recuperet,põt etiam eſ
ſe aliquis illorum, qui interfuerunt in vltima præſentatione in
quaſi poſ.mala fide,& ideo reijci:vt omnia iſta no.in d.c.conſul-
tationibus,& nos diximus latè in d.iij.q.prin. & ideo concludo
nunq̃ verè poſſe dici ↄcordem præſentationem patronorũ par-
ticularium. ¶Niſi eſſemus in caſu p̃ſentis creationis beneficij:
puta quia viueret fundator, vel illi, quos fundator voluit eſſe,
primos patronos, & fieret præſentatio de eo quẽ patronus vo-
luit eſſe primum beneficiandũ,vel de alio notoriè bono & ido-
neo: & iſto caſu dicerem etiã appoſitionem edicti poſſe obmit-
ti,cum ceſſent omnes rationes illius text.nam in ↄcordia appa-
ret facta præſentatio,& ↄtra præſentatum quid opponi nõ põt,
cum illius omnimodã habet notitiã: & hic põt eſſe alter caſus,
in quo diſpoſitio.d.c.fi.nõ ſit neceſſaria.Cogita, tñ,ex quo vt.j.
dicemus in xij.art.pñtis.q.dicta ↄſtitutio.ca. fin.nõ ſeruata illius
forma annullat actum ipſo iure:reliqua vide.j.in xiij.articulo.

¶Nonus artic.vj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Diſpoſitio capit.fin.de elect.libr.vj.an habeat locum, quando plures ſunt compreſentati.*
2 *Edictum de tutore,an habeat locum in pluribus tutoribus.*
3 *Edicta an tot apponenda,quot erunt præſentati.*
4 *Edicti generalis & particularis,de quo in c.fi.de elec.libr.vj. effectus plures.*
5 *Citatio generalis & particularis,de qua in capi.fi.de elec.lib.vj.debet fieri in qualibet præſentatione.*

Succeſſiue Nono loco dubitatur: quid ſi ſunt plures
1 †compræſentati, an habeat locum diſpoſi-
tio.d.c.fi.de elec.lib.vj.Io.And.ibi quem refert & ſequitur ibidẽ
Domi.in fi.ij.col.in ver.vocationem.format hunc ar.& ſoluit ꝙ
ſic:quia qd dicitur hic de vno coelecto: idem eſt dicendum de
pluribus,cum eadem ſit rõ in pluribus vocationibus,quæ eſt in
vna. Nec ob.dicit ipſe,ſi dicatur iſtud eſſe ↄ verba illius tex.quia
imo eſt ſcdm verba,quia quilibet ipſorum eſt compræſentatus
2 per ſe: & oppoſitor per ſe, ſicut†in ſimili dr̃ edictum de tutore
in pluribus tutoribus locum habere.ff.qd cum falſo tuto.l.j.§.
3 ij.¶Quid dicendum in hoc caſu:an†quot erunt præſentati,tot
edicta apponi debeant?certè magna eſſet expenſa, & faceret ꝓ
notarijs curiarum:ſed mihi vr̃ hæc verba Io. And.ita ruditer nõ
eſſe intelligenda:nam nos habemus in illo tex. ca.fi.duas voca-
tiones ſeu citationes,quarũ eſt vna particularis, quæ fit coele-
ctis ſeu comp̃ſentatis,& illis,qui ſe oppoſuerunt,quorum noti-
tia hr̃, Alia generalis per edictum, per quam vocabũtur oẽs ius
prætendentes,& opponere ſe volentes.Si ergo primo p̃ſentato
comparente & ad eius inſtantiã edictum apponitur,ſcdo com-
parente citabitur primus citatione particulari: nam ex quo cõ-
paruit,habetur ipſius notitia:& ſic de alijs comparentibus:quia
illis comparentibus ſemper citatione particulari citabuntur pri
mi comparentes:ſufficiat ergo vnum edictum generale: & ita
ego dicebam anteq̃ vidiſſem Io. And.& melius hanc materiam
4 cõſideraſſem:& actuarij ex hoc odio me habebãt. ¶†Sed poſt.
ea bene ↄſiderato tex.d.c.fi.collegi ex eo,hmõi citationes, par-
ticularem & generalem fieri pro pluribus effectibus. ¶Primò,
vt citent̃ oẽs qui prætendunt habere ius pñtandi: & ideo diſcu-
tiendum eſt ſcdm illum tex.de iuribus pñtantium & p̃ſentato-
rum.¶Scdò,vt citent̃ alij compreſentati: & hic effectus põt eſ-
ſe magnus,quando eſſent plures,qui poſſent p̃ſentationes reci-
pere & inſtituere.qd quidem eſſe põt:vt diximus.ſ.in iiij.q.prin
cip.huius partis in vj.& vij.art. nam vnus põt ignorare pñtatio-
nem receptam per alterum: & ideo citandi ſunt etiam generali
citatione iſti ſic incogniti.¶Tertiò hmõi citationes fiũt, vt cõ-
tradictores compareant:vt oĩa iſta ex illo text.colligunt̃. Dato
ergo,ꝙ per primum edictum ſit ꝓuiſum oĩbus incertis p̃ronis,
vel ius p̃ſentandi habentibus,ex quo per edictum habent noti-
tiam vacationis eccleſiæ, & vnius p̃ſentationis factæ, imputet̃
eis,ſi non comparent,nec deducunt eorum iura. ¶Niſi diceres
adhuc ipſis patronis nõ eſſe ſatisfactum: quia videntes per pri-
mum edictum p̃ſentantes eſſe eorum veros compatronos,non
curant comparere:quia nullum eſt eis præiudicium,in ꝓprieta
te non:nec in quaſi poſ.quia ↄſeruantur eorum iura per p̃ſenta
tiones verorum compatronorum: vt diximus in j.part.huius.ij.
lib.in iij.q.prin.in xvj.& xxij.arti. & nõ comparendo tacitè per-
mittunt ꝓcedere p̃ſentationem factam per compatronos:vt di
ximus.ſ.in j.q.prin.huius partis in xxviij.art.& tñ alia p̃ſentatio
fieret ꝑ illos, quos ipſi patroni non credunt eſſe compatronos,
nõ prætermitterent comparere:ſed comparerent & ſe oppone
rent,ne generetur eis præiudicium:quia ille non patronus acq-
reret quaſi poſ.& p̃iudicaret̃ eis.vt diximus.ſ.in j.par. huius.ij li.
in iij.q.prin.in xvij.arti. & latius.ſ.in ij.q.prin.huius partis in xvj.
art.¶Item, ſi bene per primum edictum eſſet ꝓuiſum patronis
& comp̃ſentatis incertis,qd eſſe põt,modo quo ꝓximè dixim⁹,
& compreſentatis certis ꝓuideret̃ per citationes particulares.
¶Cõtradicere volẽtibus verò incertis,qũo eſſet ꝓuiſum ꝑ pri-
mum edictum:nam aliqui eſſent qui nõ haberent cãm ↄdicen-
di illi p̃ſentato ad cuius inſtantiam eſt appoſitum edictum, vel
rectius loquendo,cuius cã eſt appoſitum edictum:ſed habebũt
cãs opponendi ↄ alios p̃ſentatos,& eorum pñtationes.Vt ergo
5 oĩbus nota†ſit quælibet pñtatio in qualibet p̃ſentatione,erunt
faciendæ citationes particulares & gñales: ex quo ſemꝑ mili-
tat rõ ignorantiæ,ſeu opponere volentium: & ſufficit vnam ex
tribus rõnibus illius tex.militare,arg.§.affinitatis.inſti.de nup.&
ſic volui mantellum,& fui ꝓpitius actuarijs, & ceſſauit odium.
¶Et ex iſta mea ↄſideratione,per quam ↄcludo ꝓ qualibet p̃-
ſentatione fore apponendum edictum gñale,ſuccedit alia pul-
chra determinatio, nunq̃ poſſe ſufficere particularem citatio-
nem, quin ſit neceſſaria generalis ꝓpter incertitudinem illorũ
qui prætendunt ſe eſſe patronos: licet hæc certitudo non ſit in
collegijs eligere vel præſentare habentibus: vt diximus in ꝓxi-
mo præceden.artic.vel illorum,qui contradicere forſan volue-
rint:quia etiam ſemper ſunt incerti,tam in electionibus,q̃ in p̃-
ſentationibus ẽt collegiorũ.de quo vlti.dicemus.j.in ſeq. artic.

¶Decimus artic.vj.q.princip.ij.partis.j.Libri.

1 *☞Vocatio ſit ne facienda per edictum, quando coelectus vel compreſentatus eſt certus.*
2 *Legis concluſio,per procemium declaratur.*
3 *Vocatio particularis fieri debet, quando certus eſt aduerſarius: generalis, quando incertus.*
4 *Sententia lata contra præſentatum patrono ignoranti non nocet.*
5 *Citatio generalis debet fieri omni caſu:ſpecialis,vbi aduerſarius certus eſt.*
6 *Oppoſitor dici poteſt,qui prætẽdit poſſe præſentare,& qui præſentatũ ſe dicit.*
7 *Patronos ſe prætendentes,& præſentati volentes ſe opponere, quid differant. & nu.8.*

Et ideo Decimo dubitat̃, an qñ eſt coelectus vel cõpræ-
1 ſentatus†certus,debet fieri vocatio ꝑ edictũ?Io.
And.in d.c.fi.dicit ꝙ nõ,ꝓ verbũ al̃s,in illo tex. appoſitũ,tñ di-
cit ꝙ loco illius verbi al̃s,voluiſſet poni in tex. & nihilominus,
vt ſemꝑ fieret vocatio.cãm aũt quare voluiſſet,nõ vult exprime
re,ne doceat fraudẽ.alle.qd no.in ſimili in c.ſi ↄfirmationẽ in fi.
magnæ gl.de elec.lib.vj.¶Et Do.refert ibidẽ Io.And.ſ.in d.c.fi.
in prin.iij.col.in ver.quæro an qñ,& ſequit̃ ↄclu.Io.And.& ſub
dit:nec ego iſtud exprimã,eadẽ rõne.¶Gaye.vero in d.ca.fin.in
ſua repe.añ fi.iij.col.recitatis verbis Do.q̃ ꝓximè poſuimus, di-
cit fore aduertendũ Io.And.ſuꝑ verbo,al̃s,in nota dicere,dic ſic
placeret,ꝙ ꝓ iſto verbo al̃s:& nihilominus,aliqd mouet, qd ar-
bitror ſalubrius ſubiacere.ſimile ſcripſi.ſ.eodẽ ſi ↄfirmationem
in fi.magnæ gl.Ita dicit Io.And.ad hoc qd refert Io. Mo.in ver-
bo,ↄcordie,& ſcdm hoc dicit Gaye.ſalua pace do.Domi.Ioan.
And.nõ clarè dixit:ꝙ tali caſu nõ fieret edictũ gñale, quo ad a-
lios,q ignorant̃:imo fortè dubitãs, & ad remouẽdũ fortè moti-
uũ Io.Mo.dixit talia verba,hñs ſaltẽ ꝓ oppoſito dictũ verbũ, ni
hilomin⁹ qd patet,qa ſubdit verbũ ſalubrius,nã attẽto ꝓœmio
huius.c.ẽt qñ apparet coelectus vel ↄdictor,debẽt alij,qui igno
rãtur per edictũ vocari,ꝓut ẽt ſenſit Io.Andr.in verbo,ↄcordia.

pro

2 pro hoc: quia ꝯcluſio † legis per proemium declaratur: vt dicit ſe. ſ. dixiſſe: ſed intẽtio proemij illius. ca. eſt ꝙ oẽs vocentur: ſed ſecundum intellectum Dom. non omnes vocarentur ergo &c. ¶Præterea ꝙ d. c. fi. diſponat in ꝯfirmatione debere citari ſingulariter coelecti, & opponentes, de quibus ꝯſtat: alios autem debere citari per edictum, tenet expreſſe do. Card. in c. ex te. ad fi. de cleri. non reſiden. & in c. nihil. in j. q. de ele. & idem dicit ſentire Abb. in c. nihil. in v. colũ. & ſic requiri vtranq; citationem: vt
3 in ſimili no. Inn. in c. dilecti poſt prin. de exce. ¶† Et ſubdit ideo dicere ibi Archid. vocationem eſſe faciendam nominatim, vbi eſt certus aduerſarius, & generaliter, vbi eſt vel eſſe poteſt incertus. Cum ergo tali caſu vltra illum coelectum vel oppoſito-
4 rem poſſint eſſe alij coelecti vel oppoſitores: † ergo requiritur etiam edictum, cum ſimiliter ſententia lata contra præſentatũ non nocet patrono ignorãti: vt not. iiij. q. vj. hoc quippè. & hoc dicit ipſe Gaye. ſeruari: & ſic verbum, alias, poſitum in illo text. fore intelligendum hoc modo, alias. ſ. vbi non eſt certus aduer-
5 ſarius, omittatur citatio ſpecialis: † ſed edictum generale omni caſu fiat. Pro qua expoſitione adducit qđ no. Arch. in c. diſpẽdia. in verbo, alias, & hoc eſt ſalubrius: prout de mente Io. And. imo eſt de mente illius ꝯſtitutionis, quę etiam in legibus & cõſtitutionibus attendenda eſt: vt in c. ſi poſtꝙ. ſ. j. de elec. libr. vj. & dicit. ff. de peti. hære. l. ſed & ſi. §. de eo. & hoc etiam dicit voluiſſe ſentire gl. pen. in verbo, quæ. in d. c. fi. cum loquitur in plurali de vacationibus: vnde dicit ipſe Gaye. hanc partem ſalubrem, & practicam ſequamur. ¶Et ita ego tenerem, per ea, quæ cõſideraui in fi. proximi præceden. art. tria genera perſonarum fore vocandos: iuxta diſpoſitionem. d. c. fi. præſentantium, pñtatorũ, & opponentium: & hoc genus opponentium includit oĩa iſta
6 genera: nam † oppoſitor dici põt, qui ꝑtendit poſſe pñtare, & qui ꝑtendit ſe pñtatum quãuis ille tex. ca. fi. videaꝛ ſolum loqui de coelectis & oppoſitoribus: nam etiam & patroni comprehenduntꝛ: vt expreſſè tenuit Gaye. in ſuis verbis per nos ꝓximè recitatis: imo ipſorum magis intereſt, quãuis aliorũ: vt demonſtrauimus in ꝓximo ꝑceden. artic. & tam pñtans ꝙ pñtatus põt inſtare ꝓ inſtitutione: vt diximus. ſ. in j. q. princip. huius partis in xxiij. arti. & præſentans põt petere pñtatum per ſe inſtitui: vt diximus in iij. q. prin. huius partis. in xj. art. & tam pſentans, ꝙ præſentatus põt ꝓſequi cãm pñtationis & inſtitutionis: vt dicem⁹. ĩ. in hac par. in viij. q. prin. in iij. artic. ¶Imo magis intereſt ipſorum prætendentium ſe patronos: & ſic habere ius præſentandi, quàm pſentatorum: & volentium ſe opponere: nam differunt
7 † ad inuicem tanꝙ perpetuum à temporaneo: nam præſentato præiudicatur, modo, patrono autem pͥudicareꝛ ſibi & ſucceſſoribus ſuis, ſi admittereꝛ non patronus: per ea quæ diximus. ſ. in j. par. huius ij. lib. in iij. q. prin. in xvij. arti. & in j. q. prin. huius partis in xvj. art. præiudicaretur etiam ſibi, ſi non haberet clericum gratum: & maximè ipſe debet eſſe verus oppoſitor, cum teneaꝛ eccleſiam defendere: & videre ne bona eccleſiæ dilapidenꝛ: & ꝙ maximè ſua intereſt, veniendo ad inopiam, inde habere alimẽta: vt omnia iſta no. per gl. in c. piæ mentis. xvj. q. vij. & per doct. in hac rub. & nos tetigimus. ſ. in diffinitione iuris pa. cum in fin. illius verba declarauimus: & ꝙ maximè hoc ꝓcedit in pꝛonis, ꝗ ſingulariter habent pñtare: ex quo non vocantur: nec habẽt ſimul ꝯuenire: vt diximus in ij. q. prin. huius partis in viij. art. & tetigimus in præceden. art. vnde cum ipſa ꝯſtitutione. c. fin. includanꝛ habentes pñtare, præſentari: & volentes opponere: de qb⁹ vera certitudo nunꝙ haberi põt: & ſi ſolum ꝓuidiſſet de citatione particulari: vt illa facta generalis fieri non deberet, male eſſe ꝓuiſum illi morbo, cui iuriſlator intẽdebat medicinam dare ad inſtar morbi corporalis: vt dicit ibi gl. in verbo, morbo. non eſt dicẽdum iuriſlatorem fuiſſe malum medicum: nam ſi aliter exponereꝛ ille tex. & intelligereꝛ aꝛ, ꝙ. ſ. diximus, ſequeretur hoc inconueniens: quia ſi aliquis pſentaret, & haberet ꝯdictorem, & ille nominatim citeꝛ, ſequereꝛ inſtitutio, & infra quadrimeſtre vel ſemeſtre compareret verus pꝛonus: & allegaret inſtitutionem factam eo ſpreto: & inſtitutio eſſet irrita ipſo iure, per c. decernimus. xvj. q. vij. ¶Si verò diceremus verum pꝛonum nõ audiendum hoc dicere non poſſumus: quia priuaremus eum tempore dato ſibi à iure ad præſentandum: quia tamen vltimo die, dicti temporis præſentare poteſt. vt diximus. ſ. in j. q. princi. huius partis in xiij. ar. & ſic hoc tempus abbreuiaꝛ per edictum. vt concluſimus in d. j. q. prin. huius partis in xxviij. art. & dictum eſt cauſa abbreuiationis: quia per illud omnes ſciuerunt vel ſcire potuerunt tempus abbreuiatum & non comparendo: vel tacitè voluerunt pſentationem factam, ꝓcedere, vel nõ curarũt: & ſic contumaces fuerunt & eis imputetur. vt diximus in d. xxviij. art. ergo ſine edicto non poſſet abbreuiari tempus datum à iure. ¶Sed dato, quòd per inſtitutionem abbreuiareꝛ, poſſet ſe-
8 qui fraus † euidens nam præſentatus à quocunq; etiam pꝛono faceret inſurgere aliquem contradictorem colluſione mediãte, qui nominatim citaretur, & ſuccumberet, & ſequeretur inſtitutio ante lapſum temporis dati à iure ad præſentandum: & verus patronus comparens, qui prædictorum omnium nullam notitiam habuit, nec præſupponi poteſt eum habuiſſe infra tẽpus datum à iure, vellet præſentare, non admitteretur, nonne morbus. d. c. fi. adhuc vigeret, & nonne fraudes locum haberẽt? certè ſic, contra mentem & verba illius: & contra. c. ſedes. de reſcrip. & in c. auaritiæ. de elec. lib. vj. & ſimilia iura dictantia fraudibus eſſe obuiandum. ¶Et ſic tene cum Gaye. conregnicola meo, quicquid dixerit Domi. vbi. ſ. & intellige verba Ioã. And. vt Gay. declarauit ne dicamus magiſtrum omnium erraſſe.

¶Vndecimus artic. vj. q. princip. ij. partis. ij. Libri.

1 *Edictum generale ſi appoſitum ſit, ſed non ſit citatus compreſentatus, vel oppoſitor certus ſpecialiter, vt requirit ca. fi. de elec. libr. vj. an nihilominus confirmatio tenebit.*
2 *Citatio generalis non ſufficit coelectore vel oppoſitore certo.*
3 *Citatione facta generali vel nulla compatrono, vel oppoſitore ſe offerente ſponte, & præſente, an valeat inſtitutio facta. & nu. 13.*
4 *Canonicus præſens, ad electionem non eſt vocandus.*
5 *Appellatio intimanda eſt appellato, ſi non fuit præſens.*
6 *Actus valet, ſi citandus venit in iudicium, in quo requirebatur citatio, & ſine citatione ille reſpondit.*
7 *Agit de contemptu non vocatus, ſciens eccleſiam vacare, & electionem eſſe faciendam tali die, & etiam preſens.*
8 *Intimatio omnis, quæ obligat ad aliquid præiudiciale, debet fieri in ſua forma.*
9 *Legis forma, quid. Et quid forma.*
10 *In, electione & præſentatione ſpectante ad collegium, maior pars ipſius, vel ſaltem duæ partes non inſtante iuris termino, non poſſint aſſignare terminũ præſentationi faciendæ, & iuris terminum abbreuiare. & nu. 14.*
11 *Appellatio non eſt intimanda appellato preſenti.*
12 *Citatus citatione neceſſaria, tenetur comparere tunc, velit, nolit.*
15 *Oppoſitores certi eſſe debent.*
16 *Ordinario quomodo conſtare dicatur, præſentantes vel preſentantes habere notitiam.*
17 *Citatio generalis vel particularis vt habeat locum, certi qui dicantur. Qui item incerti.*

1 Econuerſo Modo † dubitaꝛ vndecimo, qđ ſi poſitum fuit edictũ gñale, ſed nõ fuit citatus cõpræſentatus vel oppoſitor certus ſpãliter, vt in d. ca. fin. requiriꝛ: an nihilominus tenebit ꝯfirmatio? & certè dicendũ eſt ꝙ nõ: quia
2 nõ eſt obſeruata forma. d. c. fi. quæ vult † coelectum certum, vel oppoſitorẽ certũ oĩno eſſe citandũ citatione ſpãli: ergo nõ ſufficit gñalis, ſcđm Inn. in c. humilis, & in c. inter quatuor. de maio. & obe. & ita colligũt oẽs in d. c. fi. & pſertim Do. in vij. no. & ibidem Gay. in ſua repe. in iij. colũ. in ver. itẽ nota. & iſtud nota, ꝗa nunꝙ nr̃is tꝑibus obſeruatũ hr̃. n. notitia veri pꝛoni: & ſic principalis oppoſitoris: ꝑ ea ꝙ diximus in ꝓximo ꝑcedẽ. art. & nihilominus nõ citanꝛ citatione ſpãli: & iõ irrita erit inſtitutio ſequuta: vt in d. tex. hr̃. & ĩ. dicemus, dũ tractabimus, an inſtitutio vo-
3 catione obmiſſa ſit ipſo iure nulla. ¶† Sed maior difficultas cõſiſtit in hoc, qđ ſi fuit facta vocatio ꝑ edictũ: vel nulla fuit facta vocatio, & nihilominus venit, & ſe obtulit ſpõte cõpræſentat⁹, vel oppoſitor, ꝗ debebaꝛ ſpãliter vocari, an valeat poſtea inſtitutio facta? & Io. And. in d. c. fi. dicit, vr̃ ꝙ nõ: ꝗa apparet in j. par. illius tex. irritari inſtitutionẽ ſine vocatione: & ſcđa ps determinat modũ eos vocãdi. Non ſeruata igiꝛ forma, illa inſtitutio erit nulla: nec eſt neceſſe arg. iuuare iſtã partẽ, ex quo ibi eſt text. fa-
4 cit reg. ꝙ ꝯ ius. de reg. iur. libr. vj. ¶† In ꝯtriũ verò dicit facere: ꝗa licet canonicus ſit vocãdus ad electionẽ, ſatis eſt eũ eſſe pñtem ſine vocatione, ad hoc, vt nõ poſſit agere de ꝯtẽptu. c. ꝗa pp. in
5 prin. ibi pñtibus de elec. ¶† Adducit ẽt applõne in cã electionis: tũc demũ eſſe intimandam appellato, qñ nõ fuit pñs in eius interpoſitiõe: vt in cle. cãm. de elec. & c. cupiẽtes. poſt prin. ver. vel poſt obtentã. de elec. lib. vj. ¶Itẽ in ꝓceſſu & in ſñia ſatis eſt partẽ eſſe pñtem. Pꝛ primũ, de accuſ. quaꝛ. ſ. debet. Scđm patet in l. de vnoquoq;. ff. de re iud. in qbus nil dꝛ de citatione: ſed ſolũ de pñtia: & bñ facit. C. quõ & qñ iudex in rubro, & in l. ſi vt ꝓponis. la. ij. vbi à ꝯrio colligiꝛ: ꝙ ſi citata fuit ps ad certũ locũ, ſi iudex in alio loco ꝓcedat pte pñte, tenet ꝓceſſus. ¶Adducit ẽt, nam cũ effectus vocationis ſit, vt veniat citatus, ex quo pñs eſt, ceſſat citãdi neceſſitas. vt. ff. de libe. agno. l. j. §. fi. vbi ſi pariat mulier infra tres dies, infra quos à tꝑe diuortij nuntiare debeat ſe prægnantẽ, ceſſant ſenatuſcõſulta, quaſi de illo partu ſenat⁹ nõ videaꝛ ſenſiſſe, ꝗ infra illos dies noſcereꝛ, & hãc partẽ dicit Ioã. And. verã. ¶Dicẽs ẽt iſtud ꝓcedere, ſi eſſet aliꝗs coelectus, & ſic compñtatus vel ꝯdictor, qui nõ apparebat à principio, & facta fuit

fuit vocatio per edictum: quia licet fuiſſet certus & apparuiſſet
cõtradictor nõ fuiſſet ſufficiẽs vocatio p edictum: ſed require-
batꝰ ſpālis: vt in illo tex. tamẽ poſito edicto fortè apparuerũt il-
li, q primo erãt occulti, & cõparẽdo virtute illius gñalis citatio-
6 nis, valebit iudiciũ, ſm Ioã. And. ¶†Qđ dictũ eſt notãdum, ſm
doc. ibi: vt ibi ſit actus in quo requiritꝰ citatio, ſi citãdus venit ad
iudiciũ abſq; citatione: & reſpondet actui, valebit actus, & hoc
idẽ tenet Guliel. de Cu. & Bar. in l. ij. ff. de ius vocã. & in l. ꝓlatã.
C. de ſentẽ. & eſt ſingulare dictum ſm do. Petr. ¶Lap. Abb. verò
dicit pro dicto Io. And. facere, qđ no. Guiliel. in ſumma de libel.
concep. §. ſequitur. ver. item quidam dicunt ibi dicit Guil. ¶Do
mi. aũt in d. c. fi. in iij. col. in ver. quæro quid ſi fuit facta. refert ſu-
praſcripta dicta: & tñ dicit ꝙ licet reus caſu venerit coram iudi-
ce nulla citatione præmiſſa, põt tamẽ offerri libellus, ſm eum:
& de hoc dicit eſſe caſum. v. qõ. ij. vocatio. vbi dꝛ, ꝙ in caſu quo
requiritur citatio, ſi nõ fiat, & ille vult actui reſpõdere, valebit.
¶Do. Phil. Fran. verò in d. c. fi. in pen. col. refert ſupraſcripta, & ꝓ
illis addit Bald. in aut. offeratur. C. de lit. conte. ¶Dicit tamẽ ca-
ſualiter in iudicio inuentũ nõ cogi reſpõdere, niſi ad hoc fuerit
citatus, ſm gl. & Arch. in d. c. vocatio. v. q. ij. Et ideo dicunt doc.
in c j. de iud. fore dandas inducias dilatorias ſi petantur: & ita in
effectu vꝛ velle Bal. in l. ij. circa prin. C. qũo & quãdo iud. & in l.
cum fratrem. in fin. C. de his quib. vt indi. & ita nota. per eum, &
ita Phil. dicit ſe intelligere ſupraſcripta. ¶Poſtea ſubdit eſſe ad-
uertendum ad aliqua, ad quæ dicta Io. And. allegantꝰ, de quibus
ibi per eum. ¶Gaye. vero in d. repe. c. fi. in iiij. col. & in prin. ſeq.
ſuccincte ſupraſcripta narrat. d. Io. And. & Domi. quos dicit nõ
reſpondere ad argumẽ. talem præſentiam operari formam ſer-
uatam eſſe ſaltem præter formam factum fuiſſe: & ideo non te-
net, ſecundum Cardi. in ca. ij. de ſupplen. negli. præla. xij. colum.
¶Nihilominus dicit dictum Io. And. ſequi poſſe, licet etiam re-
quiratur citatio ſpecialis ad actus in iudicio faciendos: tamẽ cũ
per iudicem fiunt illo præſente, videtur moneri. l. citari. C. qũo
& quando iudex, & idem in ſimili not. in c. cauſam. de electio. in
verbo, interpoſita. & in c. j. de appel. ¶Præterea (dicit ipſe) quã-
tum in d. c. fi. dicitur de citatione ſpeciali, nõ videtur forma ſub-
ſtantifica: ſed ad huiuſmodi ſcitorum fauorẽ appoſita: ideo po-
tuerunt renuntiare. alleg. Cardi. in ca. prudentiam. in v. & vj. col.
de of. deleg. & in c. cum dilecta. in iij. opp. de reſcript. ¶Demon-
ſtrat etiam edictum nõ ſemper dici de ſubſtantia, ex quo requi-
ritꝰ ꝓpter illos qui ignorantꝰ. vt etiã dicit ſentire Ioã. And. in hac
q. & Fede. ꝯſ. xcviij. incip. parrochianus &c. faciunt no. p Bald. in
l. aut ſi oẽs. ff. vt ſe ab hære. extin. & per totum. ¶Tu aduerte, nã
cõtra ſupraſcriptam conclu. facit, qđ dicit Abb. in ca. cum inter
7 vniuerſas. in iij. col. ſuper gl. in verbo, cognouerũt. de elec. †vbi
concludit nõ vocatum, licet ſcientem eccleſiam vacare, & ele-
ctionem eſſe faciendam tali die, & p̃ſentem ſaltem poſſe agere
de ꝯtemptu, ex quo vocatio eſt de forma & ſubſtantia: & idem
vꝛ velle in c. eccleſia. el. ij. in iij. col. in ver. ſecundo caſu. eo. ti. Cũ
igitur iſta vocatio ſit etiam in caſu nr̃o de forma & ſubſtãtia in-
ſtitutionis, quia aꝉs eſt ipſo iure nulla: vt in ꝓximè ſeq. art. dice-
tur: ergo quãuis coelectus vel compræſentatus ſeu oppoſitor
certus habeat ſciẽtiam rei, & ſit pñs, nõ p hoc p̃cludetꝰ eis via p̃-
ſentãdi patrono infra tp̃s datum ad p̃ſentãdum, p̃ſentato petẽ-
di inſtitutionem, & ꝯ̃dictori ꝯ̃dicendi, ex quo inſtitutio eſt ip̃o
iure nulla. ¶Pro hoc etiã adduco, qđ pulchrè & latè poſuit Fel.
in c. cum. M. Ferrariẽſis. in xx. col. in ver. quarta ꝯcluſio. de cõſti.
cõcludẽtem ad hoc vt ꝓteſtatio ſeu denũtiatio, quam emptor,
cui eſt mota lis, facit vẽditori, oportere ſibi oſtẽdere & dimitte
re copiam citationis, & libelli emptori dati ſm Bar. & in l. nõ ſo-
lum. §. morte. pe. col. ver. examinemus. de no. ope. nun. & cũ alijs
ibi allegatis p Fely. ex quibus oſtenditꝰ nõ debere ſufficere tales
citandos ſpeciali citatiõe, ſcire cauſam, & eſſe p̃ſentes, niſi actua
liter ſint citati, & ideo do. Cardi. in cle. cãm. in fi. de ele. infert ge
8 neraliter ex illo tex. omnem intimationem †quæ obligat ad ali
quid p̃iudiciale, debere fieri in ſua forma, qđ perpetuo dicit eſſe
notãdum, ex quo cõiter ignoratꝰ. ſm eum quem etiam refert &
ſequitꝰ Fely. vbi ꝓximè. ¶Ad hoc etiam adduco qđ pulchrè di-
xit idem Fely. in c. cum contingat. in iiij. col. in verſ. quarta con-
cluſ. de reſcript. ꝙ vbi requiritur notitia alicuius non ſolum, vt
ſciat, ſed vt aliquid faciat vel nõ faciat, debet fieri talis intima-
tio, quamuis aliunde hoc ſciuerit. allega. Bar. ſolenniter hoc di-
centem in l. denuntiaſſe. in prin. ff. de adul. quam legit ſub. l. qui
vxori. §. quid ergo. vt ibi per eum. Cum igitur in caſu noſtro vo-
catio non fiat ſolum, vt comp̃ſentatus vel oppoſitor ſciat cãm:
ſed vt aliquid faciat vel nõ faciat: puta ſe defendat vel non ꝯ̃di-
cat: ergo non ſufficit tales ſcire cauſam, & eſſe præſentes, ſi non
fuerunt vocati: iuxta formam. d. c. fi. ¶Adduco etiam ad hoc qđ
dicit do. me. Corſe. in c. prudentiam. in princ. in vj. char. ſuper gl.
in verbo, nõ oſtenderit per illam gl. ſe alias in facto conſuluiſ-
ſe: & obtinuiſſe in ciuitate Vincentiæ cum excellẽñ. do. Io. Ma-
ria Riminaldo Ferrarienſe: quem etiam legentem aliquas le-
ctiones audiui in ciuitate Ferrarie, vbi legebat iura ciuilia in pri
mo loco in ſtatuto dictante, quem non poſſe vendere aliquam
rem ſuam, niſi denuntiaret conſanguineo vel vicino: ꝙ nõ ſuf-
ficeret illos aliter ſcire, niſi eis fieret denuntiatio. & remittit ſe
ad Fely. in d. c. cum. M. Ferra. & in d. c. cum cõtingat, & ad doct.
in d. cle. cãm. de elec. qđ etiam pulchrè tenet: & tractant quidã
Moder. doc. in q̃onibus ſuis, quas facit ſuper dicto ſtatuto, in q.
xix. & expreſſè hoc tenuit Bal. in quodam ſuo ꝯſ. incip. iure mu-
nicipali cauetur. poſito ſub tit. de iure cõgrui. quem pulchrè ſe-
quitur do. Matthe. de Affli. de Neapoli in ſuo commento. l. ſan-
cimus. de iure protomiſeos Imperatoris Federici. in §. & infra
triginta dies. in j. no. & mouetur Bal. quia cum requiſitio requi-
ratur de forma ſeu ſubſtãtia, per illam. l. nõ ſufficit ſcientia: & ſic
ipſa denuntiatio requiſita à. d. l. eſt de forma ſiue ſubſtantia: qa
forma legis eſt de ſubſtãtia: ſicut forma rei eſt de ſubſtãtia rei: &
forma in actibus huiuſmodi eſt de ſubſtantia, ſicut forma actus
9 ipſius. eſt autem forma †legis ſm eum ordinata diſpoſitio cer-
tos habens fines: vt in l. certa forma. ff. de iure fiſci, & de cenſi. l.
forma, & ad muni. l. ꝯſtituta. forma rei autem, eſt quidam gra
dus ſeu perfectio eius à natura vel arte data: & anteq̃ forma iſta
inducatur, dicimus eam eſſe quaſi rudẽ materiam. vt. ff. de leg.
iij. l. quæſitum. §. fortaſſe. forma in actibus hmõi eſt debita par-
tium ordinatio ſm prius & poſterius, vt. ff. de p̃ſcript. verbis. l. eũ
qui. & l. naturalis. ſicut in caſu noſtro de ſubſtãtia & forma hæc
vocatio dicitꝰ, cum hãbeat oĩa ſupraſcripta requiſita: ergo ſer-
uanda eſt ad vnguem. ¶Nõ obſtãt modo adducta in ꝯtrarium
per Ioã. And. & primo de canonico p̃ſente & nõ vocato ad ele-
ctionem: quia vt ꝓximè diximus poſt Abb. in ca. cum inter vni-
uerſas, & in iij. col. & in ca. eccleſia. el. ij. ſimpliciter ib iij. colũ. de
ele. quãuis canonicus ſit p̃ſens nõ vocatus poterit agere de cõ-
temptu, vel ſaltem inſtare, ꝙ iterum vocẽtur. ¶Sed dato dicto
cõtrario ꝓ vero, dico ab eo non poſſe argui ad caſum noſtrum,
cum ſint diuerſi termini. l. Papinianus exuli. ff. de mino. & ꝙ ſint
diuerſi termini, demonſtro ad oculum: nam nos habemus ꝙ in
10 electiõe, & ſic †in p̃ſentatione ſpectãte ad collegium, maior ps
ipſius, vel ſaltem duæ partes nõ inſtãte termino iuris, poterunt
aſſignare terminum p̃ſentatiõi faciendæ: & ſic terminum iuris
abbreuiare: vt diximus in ij. q. prin. huius par. in xix. art. qđ tamẽ
nõ põt fieri in p̃ſonis particularibus, cum nõ debeãt ſimul cõ-
uenire: vt diximus in d. ij. q. princ. in viij. art. ergo aſſignata die &
hora ꝓ electiõe faciẽda: licet canonicus nõ ſit vocatus, ſi erit p̃-
ſens, habebitur effectus vocatiõis: & tũc ꝯſummabitꝰ actus: & ſi
bene diceret ſe ꝯtemptum ſtante eius præſentia, nõ erit ꝯtem-
ptus: quia potuit vocẽ ſuam dare, quæ tũc erat dãda: & nõ po-
terat vlterius dari: quia tũc ꝯſummabatꝰ actus ipſorum: nec erat
expectãdum reliquum tpis dati ad eligẽdum: ſeu ad p̃ſentãdum
p collegium. Ideo ille p̃ſens debebat ꝯſummare actum ſuum:
quia nõ habebat ſpem vlterius illum ꝯſummandi. In caſu vero
nr̃o ſecus, nam cum tp̃s datum à iure ad p̃ſentãdum non poſſit
abbreuiari niſi per edictum generale & vocationem particula-
rem, ſecũdum formam. d. c. fi. ex tacito ꝯſenſu p̃ſumpto omniũ
patronorum citatorum, & non comparentium: vt diximus in j.
q. prin. huius par. in xxviij. arti. nõ ſeruata igitꝰ dicta forma data
ſciẽtia per edictum generale, vel aliũde, ex quo illis nõ erat an-
guſtatum eis tp̃s: & poterãt expectari vſq; ad vltimum diem tẽ-
poris: vt diximus in d. j. q. prin. in xiij. arti. quãuis igitꝰ habuerint
ſciẽtiam, imo fuerint p̃ſentes, ꝯſiderantes rem inter alios actam
ipſis nõ vocatis eis non nocere: & ſic habere adhuc tp̃s compa-
rẽdi: merito eorum ſciẽtia & p̃ſentia nõ potuit eos arctare, vt in
electiõe: & ſic male ſimile, quia in electiõe ille canonicus p̃ſens
arctabatꝰ: vt. ſ. ¶Et ſi diceres, thema huiꝰ difficultatis habet duo
capita. ſ. qñ nõ eſt facta citatio particularis nec generalis: & iſto
caſu militaret ſupraſcripta reſpõſio: quia nõ eſſet abbreuiatum
tp̃s iuris: ſed qñ eſſet appoſitum edictum gñale, iuxta ſm mem-
brum dicti thematis, quãuis nõ eſſent citati citatione ſpãli com
præſentati, & ꝯ̃dictores certi, nonne p edictũ gñale eſſet abbre-
uiatũ dictũ tp̃s datũ ad p̃ñtãdum? certè ſic: iuxta ea quæ diximꝰ
in d. j. q. prin. huius partis in xxviij. arti. ad hoc reſpondetꝰ ꝙ quã-
uis p edictum gñale poſſit abbreuiari tẽpus à iure datum ad p̃-
ſentandum: & hoc ſit p̃ſumptiuè: quia vocati non comparendo
tacitè videntꝰ ꝯtentari de dicta abbreuiatione. vt etiam vult Ab.
in d. c. eccleſia. el. ij. in iij. col. ante fi. vér. ſcđo caſu de elec. nihilo-
minus hoc ꝓcedit circa ignotos & incertos, qui p edictũ citan-
tur: & de eis eſt ſic præſumendum, nõ aũt circa certos, qui cum
ſciatꝰ p diſpoſitionẽ. d. c. fi. ſe nõ comp̃hẽdi in dicta citatione ge-
nerali, ſed fore citãdos citatione ſpãli, non curant de generali, q̃
eis non præiudicat, ſed expectant ſpãlem: iuxta formã. d. c. fi. vel
expectabunt finem termini dati à iure ad p̃ñtãdum, & ſic de eis
non

nõ erit pręſumẽdum,vt de incertis:quia in iſtis non põt cadere
illa pręſumptio,ex quo nõ fuerũt legitimè vocati,q̃ oĩa ceſſant
in electione: & ẽt in pñtatione vniuerſali,q̃ ſpectat ad collegiũ
quo ad pñtantes,qui idẽ ſunt cum canonico habẽte eligere:ſed
quo ad alios ꝯdictores non:quia idẽ erit ꝙ diximus ĩ pñtatione
particulari:& idem quo ad pñtatos.¶ Ad aliud ꝯ̃rium de appel
11 latione,q̃ nõ intimabit̃† appellato pñti iuxta cle.cãm.de elect.
duplex datur reſpõſio.Prima,quia ibi hmõi intimatio nõ requi
rebatur pro forma: ſed ſufficiebat ſciẽtia appellationis interpo-
ſitę.Scđa, qa illa appellatio interponebat̃ in ꝯſummatiõe actus
electionis:& ideo ſtatim debebat ſibi intimari:vt ĩ d.cle.cãm.&
ſic ẽt ad hoc ꝯ̃rium cadit reſpõſio.s̃.formata ad primum. ¶ Ad
tertium ꝯ̃rium formatũ per Io.An.ꝙ ꝓceſſus & ſnĩa tenet par-
te pñte: & ideo vno citato ad vnũ locum,eo exiſtente pñte in
alio tenebit proceſſus & ſnĩa:reſpondeo illud eſſe in citatione
12 neceſſaria:nã† qscitatus citatione neceſſaria,tenetur cõparere
velit nolit tũc,cle.paſtoralis.de re iudica.cum ſimi.licet ergo ſit
obmiſſa citatio & ille ſit pñs, idem eſſet, ac ſi tũc eſſet citatus:&
ideo vt diximus.s̃.de Phil.fran.aut reſpõdebit: aut petet ĩducias
ad reſpondẽdum: ſed in caſu noſtro nõ eſt ſic cũ citationes.c.fi.
de elec.lib .vj.nõ ſunt neceſſarię,ſed volũtarię,& ſi nõ eſt facta
citatio ſpecialis circa certos,ẽt generalis circa incertos,nõ tene
bunt̃ tũc cõparere,& reſpõdere:ſed habebũt integrũ tp̃s ad pręſentandum datum à iure:vnde q̃uis ſint pñtes incerti non citati
per edictũ, & certi nõ citati citatione ſpeciali,cum nõ dicent̃ ar
ctari ad comparẽdum,eorũ pñtia non habebitur pro cõparutio
ne: qa erit in eorũ arbitrio,qñ voluerint cõparere infra tñ totũ
tp̃s datum à iure.¶ Ad vltimũ ꝯ̃rium Iones An.dum dicit effe
ctus citationis eſt, vt veniat,ſi eſt pñs,non requirit̃ citatio,cadit
eadẽ reſponſio,quã dedimus ad ꝓximum præcedẽs ꝯ̃rium,hoc
eſſe verũ,ſi poſſet cogi tũc reſpõdere:ſed cum ille habeat tẽpus
iuris,ex quo canonicè nõ fuit abbreuiatum, ſua pñtia nõ p̃iudi
cabit,ſibi,vt tp̃s ſibi conceſſum à iure amittat:& per cõſequens
ceſſant omnia motiua Io.An. ¶Et reſtat pars, quam ego teneo
& illã fortifico: nã illę citationes generales vel ſpeciales in d.c.
fin.requiruntur,vt canonicè ſequatur inſtitutio,quę diuerſimo
dè habet vim ſnĩæ interloquutorię vel diffinitiuę, vt ibi tractat̃
per doc.quæ ſine vera citatione de iure naturali inducta: iuxta.
13 d.cle.paſtoralis.de re iudic.eſſent nullæ. ¶† Tamen pro concor
dia harum opi.debemus ſic concludere, certis compræſentatis
& oppoſitoribus non citatis citatione ſpeciali non præiudicare
citationem generalem,nec ſcientiam:& in hoc parcat mihi Io.
And. eius concluſio non poteſt procedere, per ſuperius addu-
cta.¶Si vero certi non citati comparuerunt: & tunc diſtingue,
aut tantum fuerunt præſentes,& nihil dixerunt:& tunc eis non
præiudicat,ſi ſupeſit de tp̃e dato ad præſentandum:& ita proce
dat pars quam ego teneo.¶Si vero iſti præſentes vltra proceſſe
rint reſpondẽdo,opponẽdo,vel quid ſimile faciendo, & tũc qa
clarè apparet eos noluiſſe gaudere reſiduo temporis dato ad p̃-
ſentandum,ſed proſequi illam cauſam & iudicium,valebit pro-
ceſſus & ſententia etiam abſque actuali citatione: quia ipſi ſic
voluerunt & arctarunt ſe ad id,ad quod non erant arctati.& ita
ꝓcedat opinio Io.And.qui ita loquitur,vt colligit Domi.nota-
bile ex eius dictis quod s̃.retulimus.¶Et ex ſupraſcriptis pręſer-
tim ex reſponſione per me data ad in contrarium adductum de
canonico non vocato præſente, collige pulchrum dictum pro
limitatione conclu.quam.s̃.poſuimus in j.q.princi.huius partis
14 in xxviij.artic.vt id quod ibi diximus per edictum† poſſe abbre
uiari tempus iuris datum ad præſentandum, procedat quando
omnes eſſent incerti: ſed quando aliqui eſſent certi,illis nullo
modo p̃iudicaret abbreuiatio facta in edicto,niſi fuerit ſpeciali-
ter eis intimata,cum per ſpecialem vocationẽ ipſis patronis cer
tis p̃iudicetur,& nõ per generalem:ſed ſicut iſtę duæ citationes
ſunt diuerſæ,& circa diuerſa à iure diſpoſitæ, eodẽ modo diuer-
ſos ſuos ꝓducent effectus, ꝓut habẽt diuerſas formas:vt ex di-
15 cto tex.colligitur.¶† Sed pulchrũ eſt ſcire,quibus debent eſſe
certi iſti vel compræſentati vel oppoſitores ordinario præſen-
tantibus præſentato: pro cuius præſentatione citationes expe-
diuntur,vel cui alteri.& vt colligo ex illo tex.dũ dicit, vel appa-
ret oppoſitum dicerẽ ſufficere apparere cuicunq;:& ſic eos eſſe
16 notos ordinario in præſentantibus vel præſentato.¶† Sed pul-
chrius eſſet ſcire,qũo poterit ꝯſtare ordinariũ præſentantes vel
p̃ſentatũ habere notitiã taliũ:& in pñtato dicerẽ eſſe difficile,in
p̃ſentantib.vero facile quo ad p̃ronos,ſeu rectius loquendo,cõ
patronos ſeu coexiſtẽtes in quaſi poſ.pñtandi; dico hoc eſſe fa-
cile,vt illi dicantur eis certi,quos habet in compatronos vel in
coexiſtentes in quaſi poſſeſſi.præſentandi: & idem dicerem in
ordinario,qui alias inſtituit ad pręſentationem talium,quia illi
ſibi certificentur:ſed quo ad alios oppoſitores dicerem nõ poſ-
ſe dari veram regulam,niſi vt dicit Ioan.Andr.in d.capitu.fin.in
fin.præſentis artic.quem ibi refert Domi.poſito edicto fortè ap
parerent illi,qui primo erant occulti: & cõparẽdo virtute illius
generalis edicti,valebit iudiciũ ſecundũ ipſum: ſed ſm opi.meã
dico iudiciũ nõ valere,niſi cõparẽs illud aſſumpſerit: vt ꝓximè
diximus:ſed ſi aſſumpſerit iudiciũ erunt effecti certi: & tanquã
certi erũt citandi.¶Sed re vera in hoc caſu,nõ erãt certi ante ap
poſitionẽ edicti, citatio generalis afficiet eos tanquã incertos:
& ideo cõparẽdo ſiue aſſumpſerint iudiciũ, ſiue nõ,ſiue ẽt non
17 cõparuerint,eis p̃iudicabit̃.¶† Et ex iſtis vltimis verbis collige
pulchram declarationẽ ad hanc certitudinẽ vt illi dicant̃ certi,
& erunt citãdi citatione ſpãli, qui erũt certi ante appoſitionem
edicti:ſed qui erant incerti ante appoſitionẽ edicti: licet virtute
edicti appareãt certi,nõ erũt iterum citandi, citatione ſpãli.de
qua in d.c.fi.ſed ſufficiet illa p edictum,quãuis poterunt citari in
incumbentibus actibus, vt in alijs iudicijs. ¶Dicit̃ etiam certus
detentor vel poſſeſſor rei, qui veriſimiliter potuit ſciri: vt dicit
Domi.in d.ca.fi.in fina.verbis remittendo ſe ad Inno.in c.humi-
lis.de maio.& obe.vbi ẽt dicit nõ eſſe citandos illos, quos inci-
denter poteſt negotium tangere: ſed ſufficere principalem, cu-
ius intereſt fore citandum.& dicit Phi.Franc.in d.ca.fi.in j.col.il-
los dici incertos,qui non apparerent:vel quia ignorantur:& ve-
riſimiliter non pñt ſciri.nota ſupraſcripta, quia nunquam repe-
ries alibi ita plenè,clarè,& ſubtiliter tractata.

¶Duodecimus artic.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Capit.fin.de elect.lib.forma non obſeruata,an inſtitutio ſit ipſo iure nulla, vel annullanda.& nu.2.& 12.*
3 *Omnino,verb.quid importet.Et quod ſit verb.præciſum nu.7.*
4 *Carere,verb.quid importet.*
5 *Clauſula illa,Irritas & inanes,quid importet.*
6 *Edicti affixio ſemper facienda eſt in electione ſeu præſentatione.*
8 *Plura quando ſunt de eſſentia ſeu ſubſtantia alicuius actus,vno deficiẽte,corruit ille actus.*
9 *Vocationes ſunt de ſubſtantia & forma inſtitutionis.& nu.10.*
11 *Inſtitutus ſeu confirmatus ſciens vocationes,de quibus in c.fi.de elect.li.vj. non eſſe factas,ſi adminiſtrat,incurrit pœnam.c.auaritiæ.eod.tit.& libr.*

1 Et ideo xij.loco eſt† videndum,an non obſeruata forma
d.c.fi.& ſic non præuijs citationib.per edictũ nec
ẽt particulari exiſtẽtibus certis citandis,& inſtitutione ſequuta,
inſtitutio ſit ipſo iure nulla,vel annullãda?& gl.in d.ca.fi.in ver-
bo,inanes.ſolũ dicit ꝙ olim nõ fiebãt iſtę vocationes,& tenebãt
cõfirmationes:vt dicebat Inn.in c.cõſtitutis.de app.& Io.An.ſu
per ea,dicit ꝙ ſolũ hmõi vacationes obſeruabant̃,vbi erãt ꝯſti-
tutiones de hoc:vt Bononiæ.& ſic gl.cõcludit hodie hmõi con
firmationes & inſtitutiones nõ pręuijs dictis vocationibus,non
valere,& nõ dicit,an ſint ipſo iure nullæ.quam gl.ſic ſimpliciter
loquẽtem ibi ſequit̃ Io.And.& Domi.dicẽtes opi.antiquam ẽt
tenuiſſe in c.cũ dilecti.ad fi.& in c.nihil.de elect.ipſe Inno.Hoſt.
Cõpoſt.& Io.An.qui ſuo tẽpore verũ dicebant,Phil.Franc.etiã
p̃dicta refert in d.c.fi.ſup.d.gl.& ẽt Gaye.in ſua repe.in fi.vij.col.
qui etiã dicit,opinionẽ antiquam tenuiſſe,ſm ius antiquũ.Car.
in d.c.cõſtitutis.in ij.col.& in d.c.cum olim. ſuper gl.& in clem.
diſpendioſam.in ij.opp.de iudi.& in c.cum dilecta.& ibi ẽt Ioã.
And.poſt medium.de reſcr.& Imol.in c.j.hoc tit.in iij.& iiij.col.
oẽs dicẽtes hoc fuiſſe de iure antiquo: hodie ſecꝰ.& dicit Gaye.
ideo ſe dixiſſe in prin.illam cõſtitutionẽ corrigere nõ improba
re:& ideo extendẽdã ad cõfirmationes tũc faciendas: maximè,
quia non irritat electiones canonicas præcedentes:ſed dat for-
mam confirmationi:& ideo iterum de electione & ad quæren
2 dum.c.ſi confirmatione.eod.tit.& lib.¶ Tu aduertè,† ꝙ omnes
p̃dicti doct.imo nec nullus illorũ exprimit clarè difficultatẽ hu
ius art.an ipſo iure ſit nulla inſtitutio dicta forma nõ ſeruata:&
puta eos ſic tranſiuiſſe tanquã de re nõ dubia:ſed deciſæ per illũ
tex.ipſam ꝯfirmationẽ ſeu inſtitutionẽ nõ ſeruata dicta forma,
eſſe ipſo iure nullã.¶Et primo hoc ꝓbat̃ in illo tex.in verbo,vi-
3 ribus omnino carere,põderando verbũ, omnia de cuius natu-
rã eſt demõſtrare actum in ꝯ̃rium factũ eſſe ipſo iure nullũ.vt
per Domi.in c.ex eo.in j.col.de elect.lib.vj.& glo.ſing.in l.j.§.pe
cuniam.ff.de poſ.quam allegat Roma.ſingula.j.& vult Barb.in
c.ex parte.el primo.in gl.j.de offic.deleg.& in c.propoſuit.de ap
pel.cum ergo in tex.d.c.fi.ſint illa verba,cõfirmationes tales, &
ſic inſtitutiones viribus omnino carere,ſtante illo verbo, omni
no,ſequitur inſtitutionẽ ſequutam nõ præuijs dictis citationi-
bus eſſe ipſo iure nullam, & remanere validam præſentationẽ.
4 ¶† Adduco ſecũdo põderãdo illũ tex.in verbo,carere, de cuiꝰ
natura eſt importare ipſo iure.vt eſt gl.& ibi doct.in c.nouit.in
verbo,carere.de his quæ fi.à pla.& Abb.in c.ad hoc.in iij.no.de
reſcr.& ibi do.me.& Gemy.in c.diſpendia.in notabilibus.& ibi
ẽt do.me.de reſcrip.& plenè p do.Fely.in c.ex tenore.in ix.col.

de reſcrip.ergo ↄfirmatio ſeu inſtitutio nō præuijs citationibus
de quibus in d.capi.fi.eſt ipſo iure nulla, & annullanda. ¶ Pon-
dero.iij.eūdē tex. c. fi. pro hac parte ibi ipſaſq;,loquēdo de ↄfir-
5 mationib⁹:& ſic inſtitutionibus decernimus irritas & inanes: q̃
verba ponūt clām decreti, de cuius nā eſt, vt quicqd in ↄ̃riū eſt
actū ſit ipſo iure nullū. vt eſt glo.& doc. in c. dilecto. de p̄bē.&
doct.ꝑ illū tex.& p̄ſerti Bal.& Imol.in l.j.ff.de lib.& poſth.& do
cto.in c.ſtatutū.in fi.de reſcri.in vj. & ꝑ Fely. ī c. cū acceſſiſſent.
in iiij.col.in verſi.v.declaratio.de ↄſti.& in c.iij. in xij. col. de re-
ſcri.cū igit̄ ſit appoſita dicta clā decreti, annullās actū ipſo iure,
ergo nulla eſt īſtitutio.& ita debēt intelligi illa verba gl.Io.An.
Archi.& Domi.& aliorū,dū dicūt p̄ſ̄tationes nō valere pp illa
verba,irritas & inanes, ītellexerīt ipſo iure.& ita vr̄ tenere Lap.
6 in ſua alleg.viij. ¶ Moueor † & quarto. nā in electione ſeu p̄ſ̄ta
tione affixio edicti ſemp eſt faciēda, vt dixim⁹.s̄. in viij. art. cita-
tio vero ſpālis,cū hr̄ notitia de certis citandis: vt in illo text. &
ſic iſte vocatōes ſūt de ſubſtātia ipſi⁹ ↄfirmatiōis ſeu inſtōnis.vt
7 dicit exp̄ſſe Domi.ibi in pe.col.ī ver.in fi.gl.Arch.tenet † & ꝙ ſit
de ſubſtantia,ēt probat̄ ꝑ illud verbū , oīno,appoſitū in tex. qđ
eſt verbū p̄cíſū ſm Imol.in c.cām.de re iudi.ꝗ allegat tex.in c.&
ſi Chriſtus.de iureiur. & Bal. in l. p̄cib⁹. C. de īpu. & alijs ſubſti.
& do.me.in c.ex parte.el j. de offi. deleg. ſi igit̄ eſt de ſubſtantia
ipſius inſtōnis ſeu cōfirmationis tūc habemus regulā planā , ꝙ
qñ ſunt plura de eſſentia ſeu ſubſtātia alicui⁹ vno deficiēte cor
ruit ille actus ī l. ſi vn⁹.C.de teſta. & Bar.ↄſi.cxiij. ꝓceſſus eſt.&
colligit do.me.ex.ij.no.Abb.ī c. aduerſario. de excep. & hoc ēt
vult do.Abb.in c.cū nūcius.& ibi do.Fely.in verſi.nota p̄rīo. de
teſti.& do.me.Iaſ.in l.cū hi.§. ſi prętor. ff. de trāſac. in ij. col. in
verſi. illud ēt nota. ¶ Imo tales vocationes ſunt de forma con-
firmatiōis ſeu inſtōnis, iuxta ea,q̃ dixim⁹ poſt Bal.in quodā ſuo
ↄſi.inci.iure municipali cauet̄.s̄.in ꝓxi.p̄ce.arti. in verſi.adduco
ēt ad hoc.Nā iſtę vocatiōes ſūt ordinatę hn̄tes certos fines,ꝓut
dēt eē forma legis:vt in l.certa forma.ff.de iure fiſci,cū alijs,quę
ibi diximus.cū ergo hmōi vocationes ſint de ſubſtātia & forma
inſtitutionis:vt ꝓximè ꝓbauimus, ſi deficiāt licet reliqua in in-
ſtitutionibus requiſita adſint, inſtitutio ipſa erit ipſo iure nulla,
cum non poſſit ſubſiſtere ſine eſſentia ſubſtantiali & formali.
9 ¶ Confirmo.v.hanc partē, adeo iſtas vocationes eſſe de ſubſtā
tia & forma inſtitutionis,ꝙ etiā ſi fiat electio vel p̄ſentatio ↄcor
diter, dēt apponi edictū generale:vt eſt tex. aureus in d.c. fin. in
vltimis verbis.& ibi Ioā.And.& Domi.in princip.iiij.colū.& alij
omnes & hoc ꝑ maximè ꝓcedit in præſentatione,in qua nō po
teſt diſcerni,quādo eſt cōcorditer facta : vt diximus.s̄. in viij.ar-
ticu.& tamē tex.ille.c.fi.vult ↄfirmationē ſine vocationib.& di-
ſcuſſione negotij eſſe nullā,ſicut qñ facta fuiſſet in diſcordia:vt
vult ille tex.in fi.Et ita cū glo.penul.declarat ibi. nā ſi nō eſſent
de ſubſtantia & forma,nō requirerent̄ poſt cōcordē vocationē
igitur præciſè ſubſtantia,& formanda eſt. ¶ Confirmo.vj.nam
10 adeo iſtę † vocatiōes & appoſitio edicti reqrunt̄ à iure pro ſub-
ſtantia & forma,ꝙ non ſufficit illas fieri in locis occultis & inter
amicos : ſed requirit̄ illud apponi in eccleſia publicè: & in locis
vbi turbę ↄueniūt:alr̄ habet̄ ac ſi nō fuiſſet appoſitū:& cōfirma
tio ſeu inſtitutio ſequuta erit nulla: ſm glo. not.in d. c. fi. in ver
bo,generalr̄:& ibi oēs: & dicemus.j̄.in xxiij.ar.quanto ergo ma
gis erit nulla inſtō,vbi nullo pacto eſſent hmōi vocatiōes factę
¶ Confirmo.vij.& vltīo pro nunc hāc partē,ꝑ theoricā auream
glo.magiſtralē in d.c.fi.in verbo,inanes. in fi. ꝙ ſi non ſunt factę
11 hmōi vocationes: † & qs eſt ↄfirmatus ſeu inſtitutus ſciens voca
tiones,nō eſſe factas, iuxta formā.d.c.fi.nō obſtāte inſtitutione
ſupioris q̃ eſt nulla ꝑ ꝓximè adducta,ſi adminiſtrat incurrit pe-
nam.c.auaritię.de elec.lib. vj. & ſic eſt priuatus ipſo iure oī iure
quęſito,adeo ꝙ nec electio ſeu p̄ſ̄tatio de ſe fcā tenebit.iſta pul
chrè vult illa gl.quā omnes & pręſertim Domi.in pe.col.ſequū
tur.& idem Domi.in c.auaritiæ.in fi. col. & Lap.in d.alleg. viij.
& hoc,ſi electio vel p̄ſentatio eſt facta de dignitate:ſi vero de in
ferioribus bñficijs,ſaltem erit priuatus omni iure quæſito:iuxta
c.qualiter.de elec.& diximus.s̄.in v.pręce. q. prin. in xj. arti. vbi
hunc paſſum diſcuſſimus:ſi enim non fuiſſet nulla ipſo iure in-
ſtitutio donec annullaret̄,potuiſſet adminiſtrare:nullitas ergo,
inſtitutionis facit illos incurrere per adminiſtrationē ad dictam
12 penam. ¶ Et † ſic cōclude cōfirmationē ſeu inſtitutionē factā
non ſeruata forma,d.c.fi.de elec. lib. vj. & ſic non appoſito edi-
cto generali,nec citatis certis citandis citatiōe ſpeciali, eſſe ipſo
iure nullam,qđ etiā voluit Gaye.in d.repeti.c.fi. in ij.col.in ver
ſicu.itē nota ꝙ tales.& in v.col.in verſi.præterea.dicit citationē
ſpecialem poſſe omitti per eū,in cuius fauorē fit : & ideo nō eſt
ita ſubſtātialis. alleg. Card. in c. prudētiam. in v.&. vj. colū. de
offi.delega. & in c.cum dilecta. in oppo. de reſcrip. edictū vero
dixit ſemper de ſubſtantia requiri ꝓpter illos,qui ignorātur.ſm
Io.an.& Fede.cōſi.xcviij. parrochianos &c. & facere not.ꝑ Bal.
in l. aūt ſi oēs.ſe vt ab hereditate abſtineant.& in xj. col. dicit
multo magis non valere inſtitutionē,ſi cōparuit cōtradictor:&
non fuit admiſſus.alleg.Car. in c.iam dudū. in j. col. de p̄ben. &
ex hoc alr̄s cōſului in ciuitate Bitecti, non obſtāte tali citatione
poſſe alios ↄp̄ronos p̄ſ̄tare: ex quo adhuc durabat tp̄s: imo præ
ſentatū ſic nulliter inſtitutū ex quo adminiſtrauit,eē priuatū iu
re acq̄ſito,& intruſū de quo vltīo diximus.s̄.in v.q.prin.in xj.ar.

¶ Decimus tertius arti.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitutio ſeu confirmatio facta non vocatis coelectoribus,ſeu compræſen-tato & oppoſitore,cum conſtaret eos ius habere,an valeat.*
2 *Citatio an requiratur in notorio.*
3 *Facere qui poteſt per alium,alijs inuitis,multo magis poteſt eis ignorantibus. Quæ fuſiſſimè tractantur per nu.6.*
4 *Princeps quo caſu poſſit ex plenitudine poteſtatis reddere confirmationem electione validam,non obſeruata etiam forma c.fi.de elect.lib.vj.*
5 *Prouiſum quem eſſe de aliquo beneficio,non ſufficit conſtare, niſi etiam plenè conſtet de ſuo intereſſe.*
7 *Edictum,de quo in c.fin.de elect.lib.vj.quando non ſit neceſſe apponi.*
8 *Iuris diſpoſitio ceſſat,vbi ratio ceſſat.*
9 *De coelecti,compræſentati,& oppoſitoris iurib.quo caſu apparere nō poſſit.*
10 *Pro papæ facto regulariter ſemper præſumitur,niſi vbi ſtatuit contra diſpoſitionem reſpicientem generale ſtatutum eccleſiæ.*
11 *Cap.final.de elect.lib.vj.limitatur.Et nu. 12. 13. 14. & 15.*
16 *Citatus ſpecialiter,an dicatur legitimus contradictor.*
17 *Abſens cui certum eſt defenſionem competere,an ſit citandus.*

Et ex Dictis in ꝓximo præcedē. arti. reſultat. xiij. dubita
1 tio, † qd ſi cōſtaret coelectū ſeu cōp̄ſ̄tatū & oppoſi
torē ius nō hr̄e, an valebit ↄfirmatio facta illis nō vocatis.Lap.
Abb.tenet ꝙ ſic.adducit.c.qm̄.de filijs preſby.& de offi.ord.c.or
dinari⁹.§.j.& ſequen. ¶ Domi. vero. in d. c. fi. in v. col. in verſi.
qd ſi ↄſtaret.dicit iſtud nō videri verū, ſm cōem opi.quæ habet
2 ꝙ ēt † in notorio requirat̄ citatio.vt not.glo.de iureiur.ad nr̄am.
de appel.cum ſit Romana.& Io.an.de cohabi.cle.& mulie.c.ve
ſtra.& ſubdit Dom.opi.Lap.poſſe ſaluari, ſi conſtaret de nō iuri
bus,ipſorū ex cōfeſſione eorū facta corā ſuperiore.& ita reſidet
ibi Domi. ¶ Gaye. vero ibi in ſua repe. in viij. col. dilatat ter-
minos thematis huius articuli. & format eum.pone ꝙ de proxi
mo eadē eccleſia vacauit,& ſeruata fuerunt ſolēnia, ita ꝙ ↄſtet
p̄ſentātes fuiſſe p̄ronos, & in quaſi poſ.p̄ſ̄tādi,& p̄ſentatos ido
neos:& nullū eē oppoſitorē ſeu coelectū ſeu cōpræſentatū: an
nihilominus reqrat̄ appoſitio edicti:& dicit ſe credere ꝙ ſic,ſal-
tem vt non peccemus faciēdo ↄtra iura. ¶ Præterea , nōne poſ
ſet eſſe ꝙ interim reperijſſet aliquis aliqua iura, vt ↄ̃dicere poſ-
ſet & ſi citaret̄, ꝓduceret : alr̄s non. ¶ Adducit ēt ſatis eſſe ita eē
ſcriptū.l.proſpexit. ff. qui & à quibus. vj. q. iij. ſcriptū. ¶ Addu
cit ēt id,qđ ꝓximè diximus ↄcludere Dñicū ↄ̃ Lap. ſi conſtaret
coelectū vel oppoſitorē ius nō habere, nō valere ↄfirmationē,
illis nō vocatis:qa etiam in notorio requiritur citatio,ſm eum.
¶ Et ꝓ hac parte adducit ꝑ illos,ꝗ ignorāt eſſe neceſſe poni edi-
ctum generale:vt s̄.dicit ſe dixiſſe:alias nō valere cōfirmationē.
& ita reſidet ibi Gaye. ¶ Tu aduerte opi.Lap.tenere Rom.cōſi.
ccclxxxiij.ſaluatoris ſuffragio &c.& dubitat̄ primo,vtrum in pe.
col.in verſ.tertio quærit̄. vſq; ad fi.vbi in terminis noſtris tenet
opi.Lap.in d.c.fi.Pro quo adducit primo,qa cū poſſit ordinari⁹
ſeu delegatus pp clarū nō ius oppoſitoris, eo inuito cōfirmare
electionē electi,multo magis pōt hoc facere eodē ignorantę:&
3 ſic nō vocato ex regula.l.ꝗ pōt inuitis.ff.de reg.iur. † vbi dr̄, qui
pōt inuitis alijs qd agere,multo magis ipſis ignorātib.& pp hoc
ipſe ↄcludit cōfirmationē factam de aliquo,quæ vicē ꝓuiſionis
habet,eſſe cēſendā validā quāuis poſſeſſor non coloratus, quia
miſſus in poſſeſſionē p̄textu poſſeſſionis nullæ, citat⁹ nō fuerit.
¶ Et ꝓ hoc primo adducit autoritatē Io.And.poſt Inn.in c.lite-
ras,& in c.cū noſtris.de ↄceſ.p̄ben.& Io.Cal.in c.noſtris.& Cō-
po.in c.capitulū.de reſcr.& aliorū doc.in c.ꝓpoſuit.de ↄceſ.p̄b.
& Lap.in alleg.ciij.quorū oīum ſnīa eſt,delegatum principis ex
eius mādato cōferre poſſe,aut ꝓuidere alteri de bñficio,& non
vocato poſſeſſore, cū ſua poſſeſſio nō habet titulū coloratū ad
inſtar ordinarij,qui beneficiū,in cuius poſſeſſione nō colorata
alius eſt,eo nō vocato cōferre pōt:vt in c.licet ep̄s.de pręben.li.
vj. ¶ Adducit ēt demonſtrationē,quam facit ex potentiorib.ter
minis.l.ex dicto ſingulari Inn.& Hoſt. in c.accepta.de reſti.ſpol.
Archi.in c.ordinarij.de offic.ordi.lib.vj.qui omnes cōcludūt, ꝙ
quotiēs beneficiatus ipſo iure vel ꝑ ſnīam hoīs quæ tranſiuit in
rē iudicatā,ꝑdit ius,quod habet in beneficio, pōt & debet ordi
narius bñficiū alteri conferre,nullo vocato. Quinimo licitū eſt
ordinario auferre ei,qui perdit bñficiū , ſi eius poſſeſſionē incū-
bebat de facto,eo nō vocato,& ſine alia cauſæ cognitione. ¶ Et
in fi.dat aliā maximā limitationē ad d.c.fi.ꝙ cū cōfirmatio fit in
curia

euria magni principis.ſ.vniuerſalis ſynodus, quo caſu princeps
4 vult,ex†plenitudine poteſtatis facere pōt ꝯfirmationē electio-
nis validā,ēt nō obſeruata forma.d.c.fi.de elec.lib.vj.vt dicit cō
cludere Io.An.in c.nihil.de elect.¶Quod tñ eſt intelligendum,
vt per Abb.in d.ca.nihil.in iij.col.in verſ.quarto quæritur.¶Et
idem Roma.in cōſi.ccccxcix.oīpotentis Dei &c. in p̄miſſa ꝯſul
tatione loquēs in eodē facto,de quo loquutus fuerat in d.conſ.
ccccclxxxiij.quod ſic ſe habet: nā quidam Gilbertus p̄textu ꝓui-
ſionis papalis nullę,eo ꝙ facta fuerat infra trimeſtrè electionis,
infra quod ꝑ papā ꝓuiſionē fieri ꝓhibet decretū.Baſilieñ.ſyno-
di,& in ambobus cōſilijs cōcludit ipſe Roma.ꝯfirmationē factā
de alio electo tenere, etiā ipſo ſic ꝓuiſo poſſidēte nō citato: &
5 in illo caſu ponit duas cōcluſiones.Prima eſt,nō † ſufficere cō-
ſtare quem eſſe prouiſum niſi conſtet plenè de ſuo intereſſe. &
ſic vult ibi Roma.non eſſe vocandum aliquem, ſi de eius inter-
eſſe nō conſtet,per plura quæ ibi allegat. Secunda eſt cōcluſio,
quod ponit non ſufficere, quo ad hoc, vt quis vocetur etiam in
cōfirmatione,quē eſſe in poſſeſſione,ſi poſſeſſio eſt diſcolorata
& vitioſa:quæ quidem duo requiſita ſi vera eſſent, rari forēt iſti
certi citādi:qa ad certitudinē coelectorū & ſe opponētiū reqre
ret̄ ēt ꝯſtare de eorū ītereſſe:& ſic allegaret̄ poſſeſſio de colore
ipſius poſſeſſiōis,quæ quidē ꝓbationes eſſent nimiū dure,& de
hmōi colorata poſſeſſione,latè tractat Fely. in c.in nr̄a.xxij.col.
in xxxvj.corrolario.& præſertim in v.& x.notando. ¶Quid di-
cendū?certè hęc cōſilia Roma.ꝓbant opi. Lapi & nimiū reſtrin
gunt materiā.d.c.fi.adeo,ꝙ nunq̄ erit caſus certę vocationis: qa
in cōpræſentato nō pōt ꝓbari intereſſe anteq̄ vocetur:ex quo
nullū pōt habere intereſſe: qa non hēt ius in re,ſed ad rem:vt di
ximus.ſ̄. in v.q. prin. huius partis in viij. art. ¶Et ſi diceretur,
ſatis erit eius intereſſe ꝑꝑ ius ad rem,qd̄ hēt,rñdet̄ plura debere
concurrere anteq̄ præſentatus habeat ius ad rem:qa præſentan
tes debēt eſſe ſaltem in quaſi poſ. præſentādi:vt in c.cōſultatio-
nibus.hoc tit.& debēt acceptari per p̄ſentatum.vt diximus poſt
Io.an.&Cal.ſupra in d.v.q. princi.in j. & viij. articu. & hic eſſet
nouus proceſſus. ¶Si etiā cōpræſentatus poſſidens non eſſet
citandus, niſi ꝓbata ſaltem colorata poſſeſſione, ſimilr̄ hoc vi-
det̄ abſurdū, nam ſi citādus eſt citatione ſpeciali quilibet extra-
neus,quē certè ſcimus ſe velle opponere,quāto magis poſſidēs
ēt de facto, vñ ſi ſic ītelligere nt̄ dicta ꝯſilia Ro. deſtruerēt totā
machinā illius tex.c.fi.& eorū,quę ibi ꝑ doc.dicunt̄.¶Vnde pro
vera deciſione huius mãę,cōſidera, vt al̄s diximus ſupra in x. p̄.
cedē. art. in hmōi vocationibus plures p̄ſonas per eas appræhē
dēdas ꝯſiderare poſſumus.ſ.illorū,qui pñt p̄ſentare,p̄ſentatorū
& eorū qui volūt ſe opponere,vt ibi clarè exēplificauimus:& q̄
maximè hmōi vocationē īportare hñtibus pñtare:vt ibi dixim⁹
6 & in xj.arti.Vñ cōcluſimus in ipſo.xj.arti.oīno†edictū generale
eē opponēdū q̄uis ſint aliqui certi ꝯ̄dictores vel cōpñtati, non
obñte,ꝙ ille tex.c.fi.ꝑ verbū al̄s,in eo appoſitū,videat̄ alr̄ diſpo
nere:vñ ſi loqmur de hmōi vocatione per edictū,nullo mō poſ
ſumus dare caſum in quo appareat hñtes pñtare cōpñtatos,&
hñtes ſe opponere,ius nō hr̄e:qa ſi bñ eſſet clarū de nō iuribus
pñtare volētiū,& de nō iuribus pñtati,nō poterit eſſe clarū nul-
lū eſſe oppoſitorē cōtra electū,vl̄ formā pñtationis:qa iſti oīno
pñt eſſe incerti,qa opponere ſe vellēt.& iō bene diximus ſemꝑ
7 edictū requiri.ſ̄.in d.xj.arti.¶Niſi†in vno tm̄ caſu, qñ eſſemus
in pr̄ia pñtatione,q̄ fieret per primos p̄ronos,q in fundatiōe vo
luerūt talē eſſe pñtandū:tunc enim ꝯſtat de iuribus pñtantiū &
de meritis pñtati:qa ep̄s ꝑmittēdo fundatorē apponere illū mo
dum,ꝙ primus pñtandus ſit talis in p̄ſtatione ſui ꝯſenſus, iuxta
c.nobis.hoc ti.& iuxta no.in c.cū dilectus.ꝑ glo.de ꝯſue.& dixi-
mus latè.ſ̄.in j.par.j. lib. in ix.q. prin. in j. artic. vbi latè tracta-
uimus de modis & cōditionibus,qui apponuntur ꝑ fundatores
cū conſenſu epī:& in hoc caſu dicerē oīno nō eſſe neceſſariam
appoſitionem edicti:vt ēt diximus.ſ̄.in viij.ar.dum diſcuſſimus,
qñ poſſit dici verè ꝯcordis pñtatio.¶Et ſi diceres,nonne tex.d.
c.fi in fi.dicit etiam in cōcordi p̄ſentatione eſſe ſeruandam for-
mam.d.c.fi.quāuis ergo hic ſit concordis, obſeruanda eſt dicta
diſpoſitio:& p̄ſertim qa nos ꝓbauimus.ſ̄.in ꝓxi.p̄ceden.articu.
hmōi vocationes eſſe de ſubſtantia & forma inſtitutionis,aliàs
8 eſt ipſo iure nulla.¶Rñdet̄†p̄dicta nō obſtare: qa in caſu.ſ̄.for-
mato ceſſat omnis rō impulſiua & finalis.d.c.fi.quæ ita nō ceſ-
ſat in ꝯcordi pñtatione,vt ex eo caſu apparet. & diximus.ſ̄.in d.
viij.art.ceſſantib.igit̄ ipſis rōnib.ceſſat iuris diſpō:& ſic nō erunt
iſte vocationes in illo caſu de ſubſtātia & de forma.c.cū ceſſan-
te.de app.cū ſimi.¶Si vero nos loquimur de alia vocatione ſpe
ciali, quæ iuxta formam.d.c.fi.eſt faciēda cōpræſentatis & op-
poſitoribus certis, & neſcio videre, quomodo in themate hu-
ius arti.formati per lap.& Dom.poſſit conſtare de omnibus nō
iuribus ipſorum:nam ſi loquimur de compatronis, qui habent
præſentare,neceſſe eſſet apparere de omnibus iuribus ipſorum
præſentantium per quod negetur alicui alteri ſpectare ius præ-
9 ſentandi:†& hoc eſt difficile, niſi appareret per ſententiam latā
inter eaſdem perſonas tranſactam in rem iudicatam, per quam
volens nunc præſentare,eſſet excluſus.& ita thema huius artic.
firmat Gaye. quem ſupra retulimus. ¶In compræſentato non
poſſet apparere,niſi fuiſſet pręſentatus ab illo,qui erat excluſus
per ſententiam tranſactam in rem iudicatā: nam tunc ſicut de
non iure præſentantis apparet, ita dicetur apparere de non iure
per eū præſentati. ¶Poſſet etiā de nō iure præſentati apparere
per notoriam eius indignitatem:iuxta no.in c.veſtra.de cohab.
cle.& mulie. & de alijs criminibus notorijs ſententiam non re-
quirentibus:de quibus latè fuimus loquuti.ſ̄.in j.par.huius ij.li.
in ix.quęſt.princ.per totū.¶In alio tertio loco vero oppoſitore
neſcio videre quomodo poſſet conſtare de eius non iure, niſi
opponeret præſentato delictum, ſuper quo præſentatus habe-
ret ſententiam liberatoriam? Conclude ergo de non iure præ-
ſentantium compręſentati:& ſe opponentium certorum poſſe
conſtare per eorum confeſſiones:vt dixit Domi.vbi.ſ̄.vel ꝑ acta
notorium facientia,ſeu ſententias tranſactas in rē iudicatam:vt
ꝓximè diximus:de ſequē.& re iud.ꝑ totū.¶Et reuera Roma.in
d.conſi.ccccclxxxiij.in pe.col.in iij.q.cū illā format,p̄ſupponit de
nō iure ꝓuiſi conſtare per acta: imo ꝑ decretū latum à concilio
generali reſtringens prouiſionem papæ faciēs ius vniuerſale:&
licet in alio conſi.ccccxcix.in fi.j.col.format obiectionē, quæ ꝯ̄
hoc formari poſſet:illā ſoluit.dicit enim, & ſi diceret̄ eum doce
re plenè de ſuo intereſſe,poſito ꝙ malè doceat de ſua poſſeſſio
ne:dico hoc non forè verū: conſidero enim ipſam poſſeſſionē
forè notoriè vitioſam,& diſcoloratā, eo quia adeptam p̄textu
prouiſionis papalis nullæ: ex quo facta fuit infra tempus ad eli-
gendū indultum, infra ꝙ per papam ꝓuiſionem fieri prohibet
decretū Baſilieñ.& ideo ſuccedit tex. valde ad propoſitū ſingu
laris,in c.videte.xxv.q.vj.dum dicit:nam quod cōtra interdictū
& ordinē eccleſiæ factū eſt,ratū non haberi,tam diuinæ, quam
humanæ legis ꝓclamat autoritas. & ꝓſequitur Rom.ſi dicatur
poſſibile eſt papam ex iuſta cauſa derogaſſe decreto concilij &
ſic tenere ꝓuiſionē factā infra tp̄s electionis cum ex iuſta cauſa
10 hoc facere potuerit,†rñdet ꝙ quāuis regulariter præſumendū
ſit pro facto papæ,& ipſum ſemꝑ moueri ex iuſta cauſa: tñ hoc
verū eſt,niſi vbi ipſe aliquid faceret ꝯ̄ conſtitutionē reſpicientē
generalē ſtatum eccleſiæ:vt eſt imitari electionē:tunc enim nō
eſt ſuſtinēdus,niſi illud faceret ex magna cauſa:& ſic neceſſe eſt
illā exprimi & ꝓbari:qa alias nō p̄ſumit̄.iſtud eſt ſingulare dictū
Inn.in c.p̄terea.de dilatio.dū dicit,ꝙ vbi alicui ex aliqua iuſta cā
licitum eſt à regulari iure recedere,nō ſufficit cām ſubeſſe,niſi il
lam ꝑ eum,cui hoc de iure cōpetit,exprimat̄. quod quidē dictū
ad concludendū idē forę in papa,qñ reſcribit aliquid contra ius
concernēs vniuerſalē ſtatum eccleſiæ.alle. Oldra.ꝯſ.cclxxxviij.
ſtante igit̄ hac ꝓuiſione in illo caſu, ex qua ſe in poſſeſſione di-
cit fore nulla:ſequitur eius poſſeſſionē diſcoloratā & vitioſam
eſſe ꝑꝑ decretū.de electio.Baſilieñ.cōſilij in ſe cōtinens clauſu-
11 lam irritantē:†& ſic cōſtat de nō iurib.ꝓuiſi ꝑ decretū.d.conſi
lij,merito ille ꝓuiſus nō fuit vocatus,& tenuit cōfirmatio illius
electi.¶Ex q̱bus dictis Roma.collige vnā limi.ad d.ca.fi.vt non
reqratur vacatio certi opponentis ſpālis, qñ conſtat de nō iure
ſuo,ꝑ alicuius.l.diſpōnem,ꝯ̄ quā aliquod, factū quod potuiſſet
12 ſuccedere nō habemus p̄ſumere ſucceſſiſſe,†niſi ꝑ ipſum fuerit
illud factū exp̄ſſum & ꝓbatū. ¶Secūda eſt limitatio quā ponit
Roma.in fi.ſ̄.allega.ꝯſilij ccccclxxxiij.vt nō habeat locū diſpō.d.
c.fi.qñ confirmatio eſſet facienda ꝑ principē hñtē plenitudinē
poteſtatis. nam licet hæc limitatio quāmaximè hodie ꝓcedat,
& locū habeat in electionib.dignitatum,q̄ cōprehendunt̄ in ca
ſu.c.cupientes.de elec.libr.vj.& nō eſt neceſſaria alia citatio, vt
ibi habet̄.Et idē,ſi ſumus in caſu.c.j.de elect.lib.vj.& nō eſt neceſ
ſaria alia citatio:vt ibi habet̄.& idē, ſi ſumus in caſu.c.j.de elect.
lib.vj.alias autem ſalua plenitudine poteſtatis ſedis apoſtolicę
debet ſeruari ēt in curia diſpoſitio illius.c.fi. quod eſt intelligen
dum propriè ſ.qñ papa procedit ꝑ viam cōfirmationis p̄dictæ:
hodie vero ꝓcedit ꝑ viam reſeruationis,& ꝑ viā prouiſionis: &
ideo nō ſeruat̄ diſpō illius c.fi.ſm̄ Abb.in d.c.nihil.poſt Io.And.
in iij.col.in verſi.quarto q̄rit̄.In pñtatione aūt hæc limitatio lo-
cū habere nō poteſt niſi aliquo iure inſtitutio alicuius eccleſiæ
ſpectaret ad ſummū pontificē ex aliquo priuilegio, vel reſerua
tiōe ꝑ fundatorē facta:iuxta latè dicta.ſ̄.in j.par.j.li.in ix.q prin.
15 in j.art.in iij.cōclu.¶Reſtat†modo videre,an reliqua dicta Ro.
in præalleg.conſil.ccccxcix. procedant & limitent.d.capit.fina.
vt non dicatur certus contradictor ad effectū,vt citetur citatio-
ne ſpāli, niſi conſtare faciat de eius intereſſe: & ſi eſſet ꝯ̄dictor
tanquam poſſidēs,niſi ꝯſtaret de ſua ſaltē colorata poſſeſſione:
ſecus ſi ſolū ꝯſtaret de diſcolorata & vitioſa poſſeſſione:qa túc
quāuis appareret certus,nō eſſet vocādus:vt ibi per eū.& verè,

ſi hęc eius dicta ita ruditer intelligerent̃,ſũmopere reſtringerẽt
d.c.fi.& deſtruerẽt totã machinã hui⁹ materiæ,vt ꝓximè demõ
ſtrauimus: vnde dupl̃r ipſa dicta intelligi poterunt. ¶ Primo
mõ tanq̃ depẽdentia ex caſu ibi formato:q̃a intereſſe illius ꝓui-
ſio apparebat nullũ:& poſſeſſio vitioſa tãq̃ depẽdẽtia ex illo nõ
iure ipſius ex prouiſione facta ꝑ papã irrita per decretũ concilij
Baſilieñ. vñ q̃a conſtabat de eius nõ iure ſil̃r de eius nõ inter-
eſſe & poſſeſſione vitioſa.¶Sed hæc rñſio non quadrat,q̃a Ro-
manus nõ ſe reſtringit ad caſum ſuũ : ſed generaliter loq̃tur ad
hoc vt vocatio ſit neceſſaria,eẽ ꝓbañ.ĩtereſſe vocañ.& ſi ꝑtẽde
rit ſe vocari tanq̃ poſſidẽs,eſſe neceſſe ꝯſtituere ſaltem de colo
rata poſſeſſiõe:ergo hęc dicta ꝓcedũt in omni caſu:& nõ in illo
caſu ſolũ. ¶ Melior igit̃ erit iſta ſolutio. Vñ nã vt ex ipſis conſi
lijs Romani colligit̃.ibi erat obtẽta ꝓuiſio nulla à ſummo põti-
ficè ꝯ decretũ.Baſilieñ.cõcilij à quodã Giſberto: & erat fcã ele-
ctio ꝑ capl̃m de quodã dño Iacobo & ſequuta ꝯfirmatio verũ
nõ vocato dicto Giſberto q̃ poſtea ĩſtabat reuocari ſñĩam latã
ĩ fauorẽ dicti Iacobi electi:ex eo q̃a ipſe nõ fuerat vocat⁹,cũ ipſe
eſſet ꝓuiſus ꝑ papã:& poſſeſſor bñficij: & vt puto bis ĩſtetit ipſe
giſbert⁹ vt duo fuerũt fcã ꝯſilia:& ĩ prĩo ꝯſil.ꝯcludit̃ ipſemet nõ
debuiſſe vocari:q̃a ꝯſtabat de nõ iure ei⁹:& hęc hęſitatio debuit
eẽ in principio:& ꝯcluſum fuit ꝙ nõ : q̃a ꝯſtitit ꝑ decretũ ꝯcilij.
poſtea inſtetit ipſe Giſbertus,vt reuocaret̃ hæc ſñĩa lata in fauo
rẽ ipſius dñi Iacobi electi: & cum agebat̃ de hmõi reuocatione,
Romanus in ſcđa ꝯſultatione,& ſic in cõſilio.ccccxcix.ſ̃.alleg.fe
cit.ſ̃.ſcriptas duas ꝯcluſiones ꝯcludendo ꝑ eas, ꝙ cũ ipſe velut
agẽs obtinere voluiſſet declarationẽ nullitatis dictæ ſñiæ eo ſo-
lo reſpectu,q̃a dicit ſua ĩtereſſe rõne poſſeſſiõis neceſſe erat illa
probare.& ideo Roman.fecit prædictas ſuas concluſio.ad quas
in fi.addidit eſſe conſequens,vt ex quo deſijt poſſidere:& ſic ſua
deſijt intereſſe cõſequenter deſinat ſibi facultas petendi decla-
rationem nullitatis, vt ibi in fi.dicit.loquit̃ igit̃ ibi Roma. poſtq̃
facta eſt cõfirmatio:& ageretur per aliquem dicentem ſe coele
ctum,vel ius habere:nam admitti non debet niſi appareat,& ꝯ
ſtet de eius intereſſe,& iure : & ſicut vt hi duo caſus differant in
hoc antè cõfirmationẽ ſeu inſtõnẽ ad effectum,vt quis ſit vocã
dus citatiõe ſpãli,ſufficere quẽ eſſe certũ coelectũ, cõpſentatũ,
ſeu ꝯdictorẽ,q̃uis de eius ĩtereſſe nõ cõſtet,& q̃liſcũq; ſit poſſeſ-
ſio:ſed ſufficiet eſſe certũ, cõpñtatũ, vel oppoſitorẽ. & ita ꝓce
dãt oĩa dicta ꝑ doc.ĩ d. c.fi.& ꝑſertim in oppoſitore extraneo in
quo nõ militãt nec intereſſe:nec poſſeſſio intereſſe: nõ q̃a non
ꝑtẽdit ius in bñficio, poſſeſſio minimè:q̃a nõ cadit ĩ eo: & ideo
omiſſio vocationis ipſorũ eſt nulla : ꝑ d.c.fi. ex quo ſemel ſunt
certi,niſi ꝯſtaret de eorũ nõ iure,vt ꝓximè dixim⁹. ¶Si vero ſu
mus,q̃a tales cõpñtati,vel oppoſitores certi fuerũt ꝑtermiſſi,&
nõ vocati:tñ ſequuta fuit inſtitutio,& q̃ maximè eſt ſñĩa ſuꝑ eũ:
& aliq̃s ageret & inſtaret ꝓ reuocatiõe illius, ex tũc ſi eſſet omiſ
ſa vocatio alicui⁹ cõpr̃oni certi,& eſſemus infra quadrimeſtre
ſeu ſemeſtre:& ille ageret pro dicta reuocatiõe: vel ſolũ ageret
vt admitteret̃ ad pñtãdũ:& tũc ſine dubio deberet admitti cum
ex prætermiſſione vocationis ipſius nulla fuerit ipſo iure inſtõ,
& ſñĩa:vt in ꝓxĩo ꝑce.arti.diximus.¶ Si vero vellet agere coele
ctus vel cõpñtatus pro reuocatione dictę citationis:& ſñĩa non
14 ſufficeret,dicerẽ ego,ago tanq̃ coelect⁹ vel ꝓuiſ⁹:vt ĩ caſu dicti
ꝯſilij:ſed erit ẽt neceſſe dicere,& ꝯſtari facere ſua intereſſe,hoc
eſt, ꝙ reuocata ipſa ꝯfirmatiõe & ſñĩa ipſe elect⁹ ꝯfirmabit̃ ſeu
ꝓuiſus admittet̃, & nõ alius: & ſi dixerit ſe poſſidere:q̃a tuẽdus
eſt q̃libet ẽt in poſſeſſiõe colorata.c. cũ nr̃is.de ꝯceſ.ꝑbẽ.neceſ-
ſe erit ꝯſtari facere ſaltẽ de colorata poſſeſſiõ. & in hoc caſu ve
15 rè loq̃tur Roma.in d.ſuo cõſi.ccccxcix. ¶†Ex cuius dictis colli
ge aliã limitationẽ ad d.c.fi. ꝙ poſtq̃ ſequuta eſt ꝯfirmatio, pro
illa reuocãda ñ ſufficit ſolũ allegare ſe fuiſſe certũ,coelectũ,ſeu
ꝯdictorẽ,vel certũ poſſeſſorẽ:ſed req̃rit̃ ẽt ad hoc , vt admittat̃,
& reuocet̃ ꝯfirmatio,& ſñĩa,ꝙ ꝯſtare faciat de eius intereſſe:&
ſi dixerit ſe poſſeſſorẽ , ſaltẽ de ſua q̃ſi poſ.colorat̃: al̃s nõ dẽ ad-
mitti,cũ ad inſtãtiã nõ hñtis intereẽ nec iuris,nec poſſeſſiõis nõ
erit alterãda ꝯfirmatio. ¶ Et ſi diceres,ſi iſti coelect⁹ ſeu oppoſi
tor erãt certi,& nõ fuerũt citati ſpãli citatiõe,ꝯfirmatio erat nul
la ipſo iure: vt in ꝓxi.ꝑce.artic. cõcluſimus. ſi nulla ipſo iure,ad
q̃d pro ipſius reuocatione ſeu potius declaratiõe nullitatis erit
neceſſaria ꝓbatio intereſſe ſeu coloratę poſſeſſionis. ¶ Rñdet̃
& hæc eſt pulchra intelligẽtia in mã:& maximè ꝑ declaratione
ꝯcluſionis ꝓxi.pręce.artic.vt dicat̃ ꝯfirmatio ſeu inſtitutio non
ꝑcedẽte citatione ſpãli.ꝯ coelectũ, vel ſe opponẽtes ꝓcedat in-
diſtinctè ante factũ:& poſt factũ ẽt ꝓcedat, quo ad eos,q̃ poſſũt
ꝑtẽdere intereſſe,vt ſunt cõpatroni certi citari omiſſi, cũ adhuc
ſuꝑſit de tꝑe dato à iure ad pñtandũ,quorũ intereſt:q̃a poterũt
pñtare nõ obſtante inſtitutiõe ſequuta , cum ſit ipſo iure nulla.
ſimil̃r in compñtato verè hñte ius ad rẽ omiſſo citari pñtato à
vero infra tꝑs debitũ:& qui pñtationẽ acceptauit:nam cũ patet
de eius ĩtereſſe,admittere ẽt poſt factũ & reſpectu taliũ dicet̃ in
ſtitutio ipſo iure nulla. ¶Sed ſi poſt factũ,ideſt, inſtõne ſequu-
ta cõpareret pr̃onus poſt tꝑs datũ ad pñtãdñ , q̃ nullo mõ præ-
ſentare poſſet,ſeu coelect⁹,vl̃ cõpñtatus,ſeu ꝯdictor,anteq̃ ad-
mittãtur,vidẽdũ eſſet , an eorũ interſit:& ſi coelectus allegaret
poſſeſſionẽ, vidẽdũ eſſet,an ſaltẽ erat colorata,& nõ apparente
de eorũ intereſſe,nec de colore poſſeſſiõis allegatę,nõ erũt au-
diẽdi: ex quo q̃d ad eos de his q̃ foris ſunt.c.gaudem⁹.de diuor.
tũc eis ꝓdeſſe nõ poſſit:ergo ius agẽdi non hr̃e: vt cõcludit Ro
ma.in fi.d.cõſil.ccccxcix. Vñ reſpectu ipſorũ nõ dicet̃ poſt factũ
ꝯfirmatio ſeu ĩſtitutio ipſo iure nulla:ſed cẽſebit̃,ac ſi facta eſſet
pura collatio. & ĩ hoc caſu eſſet ꝓbandũ intereẽ nõ vocationis
quo nõ ꝓbato,nõ audiet̃ inſtãs.nota ſupraſcripta oĩa,q̃a vera &
à principio ſeculi nõ declarata:& adde ad limitationẽ ꝑcedẽ.ar-
ti.ſeu cõcluſionis.¶ Et pro iſta diſtinctione mea ante factũ : &
poſt factũ facit, q̃d dicit Io. de imol. vtẽdo hac diſtinctione ĩ d.
c.fi.quẽ ibi refert Domi.in fi.v.col.in verbo,& iſtã ꝑtẽ dicit,cum
ꝯcordat quãda opi. Lap. cũ opinione Io. an. & diximus latè de
16 d.diſtin. ſ̃. in j. par. j. lib. in viij. q. prin. in x. arti. † & an ſi aliq̃s
ſpecial̃r citet̃ dicat̃ legitimus ꝯdictor , & audiat̃ nõ docto in pri
mis ẽt ſũmariè de ſuo intereſſe, ponit Fely.in c. cũ inter. in vij.
col.de excep.& q̃d ſi in facto notorio, certũ eſt abſenti nõ cõpe
tere actionẽ,an ſit citãdus pro oruatu.c.ſi eps.de ꝑbẽ.lib.vj.vide
eũdẽ Fely.in c.cum olim. in viij. col.de re iudi. vbi ẽt an teneat
ꝓceſſus papę cõtra non citatũ de plenitudine ꝑſentantis, & de
17 materia†an abſens ſit citandus,cui eſt certũ defenſionẽ compe
tere:ponit latè do.Fely. in c.cum olium. poſt prin. iij. col. cũ tri
bus ſequen.in verſi.non eſt citandus neceſſario.

¶Decimus quartus arti.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Conſuetudine ſtante, ꝙ poſt præſentationes ſeu electiones edictum non ap-
ponatur, an inſtitutio ſeu confirmatio teneat.*
2 *Conſuetudinis vis & autoritas fecit primogenitum ſolum ſuccedere in hære-
ditate iuris patronat.*

1 Succeſſiue xiij. loco dubitatur , †ſi conſuetudo eſt in
loco poſt pñtationes ſeu electiones non
eſſe ponẽdũ edictũ,an ĩſtitutio ſeu ꝯfirmatio ſine illo teneat vel
ſit ipſo iure nulla.Prępo.in c. ꝯſtitutis.in vlt. verbis.iij.col.tenet
valere hmõi ꝯſuetudinẽ,alleg.no.ꝑ doc.in d.ca.fi. nã cũ ꝓuiſio
illius c.fi. ſit de iure poſitiuo nõ eſt dubiũ circa illud poſſe opa-
ri ꝯſuetudinẽ.ita dicit in ſil̃i determinaſſe Egidũ de bellamera
in deciſi.620.in c.c.fi. de elec.& ideo dicit ibi Prępo. hoc caſu,
q̃a opponẽs nõ potuit venire ad ꝯdicẽdũ in ꝯfirmatiõe,ex quo
nõ fuit vocatus:iuxta formã.d.c. fi. audiet̃ ad ĩpediendũ, ne ha-
beat poſſeſſionẽ.alle.Abb.in c. pe. de cã poſ. & ꝓprie.& ita reſi
det ibi do. Prępo. ¶ Et hoc eſt tenẽdũ verũ , ꝙ illo caſu reuer
teremur ad id , q̃d erat dę iure antiquo. de quo in d. c. inſtitut⁹
ꝑ Inn.& Hoſt.& in c.cũ olim.de dolo & ꝯtu.quo caſu inſtitutio
ſine dubio eẽt ĩterlocutoria & nõ diffinitiua ſñĩa:q̃a ſine citatio
ne nõ poſſet dici cãę cognitionẽ interueniſſe:vt ꝑ doc.in d.c.cõ
2 ſtitutis.& in d.c.fi.de elec.li.vj.¶ Et† ꝙ hoc poſſit facere cõſue-
tudo ẽt demõſtrat̃,ꝑ id , q̃d diximus in ij. par. j. lib. in ij. q. prin.
in xix.& xx.artic. dũ tractauimus de validitate cõſuetudinis in-
ducentis primogenitũ ſolũ ſuccedere in hęreditate iuris pa.

¶ Decimus quintus arti.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Electus vocandus eſt, etiamſi electioni non conſenſerit, præſentatus vero,
non: niſi poſt acceptationem præſentationis. & nu. 2.*
3 *Abſens notus habenti inſtituere, ſi pręſentetur, an ſit vocãdus citatione ſpãli.*
4 *Citationes generales & ſpeciales fiunt ex mero Iudicis officio, non ad partis
inſtantiam.*
5 *Citationes ad hoc vt per habentem inſtituere fiant, quid requiratur.*

Videndum Eſt ẽt.xv.loco, quid ſi coelectus , vl̃ com
pñtatus nõdum electioni ſeu pñtationi
1 † ꝯſenſit,an ſit vocãdus.& Lap.Abb.dicit ꝙ ſic.& hoc ꝓbari ibi
ꝑ tex.coelectus in d.c.fi.& facere,q̃d no.Hoſt.in d.c. dudum. el
ij.de elec.ſuꝑ verbo, ꝓcuratore.& ſuꝑ verbo,ꝯſtituã.ꝑ.Inn.Cõ-
poſt.& Ioã.ſeq̃tur hæc dicta Lap. Domi. ibi.ſ. in d. c. fi. ante fi.
pe.col.in verſi. q̃d ſi coelectus. & hoc ẽt ſeq̃t ibi Phi. fran. in iij.
col.in verſi.in eadẽ gl.ibi, ſed hodie. ¶ Tu aduerte in electione
2 hoc dcm̃ bñ ꝓcedere:q̃a ꝑ eã ſtatim †trãſfert̃ in electũ ius in re,
q̃uis ipſe adhuc nõ ſenſerit : vt diximus.ſ̃. in v.q. princ. huius
ꝑtis ĩ viij.ar.& iõ dat̃ mẽſis ad acceptãdũ, ne eccl̃ia hẽat ipſamet
expectare lõgo tꝑe.c.q̃ ſit.de elec.lib.vj. & diximus. ſ̃. in d. v. q.
prin.in ij.art. & iõ cũ ſua verè interſit,& verè ſit coelectus,eſt ci
tãdus.& ita loq̃tur text.in d.c.fi. ¶ In pñtato vero nõ dicerẽ ſic
cũ nõ dicat̃ verè pñtatus,nec ius ad rem hr̃e,niſi pñtationẽ acce
ptauerit:vt vult Cald. in ꝯſi. xvij. inci. pñtatus. hoc ti. đ quo di
cto

ćto fecimus ēt mētionē.ſ.in d.v.q.prin. in j.&. viij. arti. vñ dixi-
mus.ſ. ēt in j. q. prin. hui⁹ ptis in xvij. arti. ꝙ ſi pñtatus antè ac-
ceptationē pñtationis mortuus fuerit, vel renūciauerit pñonis,
nō hr̄e iterū tp̄s ad pñtandū, ſicut ſi acceptaſſet pñtatus: qa non
dr̄ pfecta pñtatio. de quo ēt multa diximus in d. v. q. prin. in ij.
art. cū demōſtrauimus diſpōnē.d.c.q̄ ſit. p quā electus hēt men
ſem ad acceptādū, nō hr̄e locū in pñtationibus: qa cū non dicat̃
pfecta pñtatio ſine acceptatione, elapſo tp̄e dato ad pñtādū, fit
deuolutio ad ſupiorē: acſi nullo mō pñtaſſet, nō dicet̃ ergo pñ-
tatus, niſi pñtationē acceptauerit, ſi nō dicet̃ pñtatus, ergo nō
erit citādus. ¶ Et ex hoc infero, ꝙ ſi abſens caſu quo pōt, puta qñ
3 eſt † notus hñti inſtituere, pñtaret̃: qa hēt expreſſè acceptare, nō
erit vocādus citatione ſpeciali, donec acceptauerit p̄ſentationē
qa tunc dicet̃ verè pñtatus: ſi vero fuerit pñs, & paſſus eſt ſe prę-
ſentari, tacitè acceptauit, & ſic erit pfecta pñtatio: & iō veniet ci
tādus citatione ſpāli: iuxta ea quæ diximus in d.v.q.prin.in j.ar.
dū cōcluſimus in abſente pñtato reqri acceptationē expreſſam
4 in p̄ſente vero ſufficere tacitā pmittēdo ſe p̄ſentari. ¶ † Infero
ex p̄dictis & aliud, ꝙ ex quo hmōi citationes ſpeciales & genera
les eſſe faciendas, nō ad inſtātiā partis, ſed ex mero officio iudi
cis: vt in d.c.fi.& ibi gl.in verbo, inanes.in fi.& illas facere debet
iudex poſt electionē factā: licet in electione ſufficit electionē fa
ctam: adeo ꝙ nō expectabit̃ cōſenſus electi: in pñtatione aūt nō
poterūt hmōi citationes emanare, niſi ſaltem ſit facta vna pñta-
tio pfecta: puta qa pñtat⁹ fuit pñs, & paſſus ē ſe pñtari, tacitè illā
acceptādo, vel ſi pñtatus fuerit abñs, illā acceptauerit exp̄ſſè: qa
al's nō dicet̃ pfecta pñtatio: vt ꝓxi. dixim⁹: iō expectabit̃ ꝯſenſ⁹
alias non poterūt emanare citationes: qa ille emanāt electione
facta, & ſic pñtatione facta. ſ. pfecta: vt ꝓbat̃ in illo tex. c.fi.ī prin.
ibi electione celebrata. & ibi glo.ij. dicit in fi.& idē in pñtatione
ſ. celebrata. & in verſi. vocationē. tex. dicit electio facta eſt. & in
fi. ēt ſi electio in cōcordia celebrata fuerit. qbus verbis apparet
5 reqri ad hoc † vt citatiōes p hñtē inſtituere fiāt, fuiſſe factū antè
actū pfectū electionis ſeu pñtationis, nō ſufficiet ergo pñtatio-
nē ſolū factā nō acceptatā. Nota iſta duo dicta: qa vera, & nunq̄
cogitata: & faciunt quę dicemus. j. in xvij. ſequen. articu.

¶ Decimus ſextus art.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Superior ſi informat ſe de his, quæ etiam nemine opponente debet in-
quirere, iuxta formam c.cum dilecti.de elect.libr.vj.an teneat inſtitutio fa-
cta, vel an adhuc requirantur vocationes. Et nu. 2.*

1 Vlterius xvj. dubitatur †: pone ꝙ ſupior informat ſe de
his, q̄ ēt nemine opponēte dēt inqrere, vt in
c.cū dilecti. de elec. an teneat inſtō facta vel adhuc reqrātur vo
cationes. & licet Io.an. al'r formet hūc arti. tñ ex eius dictis appa
ret deciſio pñtis arti. nā q̄rit ſi ſupior informat ſe de his quę ēt
nemine opponente dēt inqrere. an teneat ille ꝓceſſus, ſi poſtea
ꝯfirmat ſine vocatiōe. & reſpōdet, dic, ꝙ ſic: qa ille tex. annullat.
tm̄ cōfirmationē: al's ꝓceſſus remanebit validus &c. p̄ſupponit
2 em̄ Io.An. in caſu articuli nr̄i † ꝯfirmationē ſeu inſtōnē eē nullā
nō præuijs vocationib⁹, q̄uis ex officio ſe informauerit de his, q̄
opponi poſſent. & hoc eſt clarū: qa nō ſufficit īformatio ſine vo
catione, cū ꝓ forma & ſubſtātia cōfirmationis ſeu inſtōnis ſint
datę ipſæ citationes: vt dixim⁹. ſ. in xij. p̄ce. arti. & hoc ēt colligit̃
ex verbis Domi. ibi in ij. col. in verſi. ſed pone. & Phi. frā. in fi.

¶ Decimusſeptimus arti.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Proceſſus factus per ſuperiorem de his, quæ nemine opponente debet inqui-
rere, an teneat, ſi poſtea confirmat ſiue inſtituat ſine vocatione.*
2 *Inſtituere habens ſeu confirmare, non poteſt procedere ad citationes, niſi ele-
ctione, vel præſentatione perfecta. & nu. 3.*

Et ideo Cōdeſcēdo. xvij. ad dubium formatum p Io.an.
1 † an ſi ſupior informat ſe de his, q̄ etiā nemine
opponēte dēt inqrere, iuxta. d.c.cū dilecti. de elec. an teneat ille
ꝓceſſus, ſi poſtea cōfirmat ſiue inſtituat ſine vocatiōe. & Io.an.
in d.c. fi. dicit ꝙ ſic. quē ibi refert & ſeqtur Domi. in ij. colū. in
ver. ſed pone. qa ille tex. annullat tm̄ ꝯfirmationē, & ſic inſtōnē
ergo al's ꝓceſſus remanebit validus: imo dicit ipſe, ꝯfirmatores
diſcreti nō ponūt edicta anteq̄ ſaltē examinēt formā electiōis,
& ſic pñtatiōis. ¶ Ex qb⁹ vltimis verbis Io.an. patet id, qd̄ ꝓxiè
2 diximus in fi. ꝓxi. p̄ced. xv. arti. † pñtē inſtituere nō poſſe ꝓcede
re ad citationes, niſi pfecta electiōe vel pñtatiōe, cū Io.an. dicat
ꝯfirmatores & diſcretos nō ponere edicta anteq̄ ſaltem exami-
nēt formā electionis & ſic pñtationis. p̄ſupponit igit̃ formā p̄ceſ
ſiſſe, q̄ forma p̄ſupponit pfectionē electionis, vel pñtationis: &
hoc ēt format̃ ex ſequē. verbis. ¶ Subdit em̄ ibidē Io.an. & p p̄-
dicta īfert̃, ꝙ † licet ꝯfirmatio fcā, & ſic inſtō ſine vocatione irri-
tet̃ p illū tex. nō tñ electio: vñ iterū quęrendū erit de viribus ele-
ctionis: & ſic pñtationis. alleg. text. in c. ſi cōfirmationē. de elec.
lib. vj. q text. clarè hoc dicit & oēs ibi: & ideo nō inſiſtendū. ſeqt̃
ēt iſta Phi. fran. in d.c. fi. añ fi. in verſi. & aduerte. qui dicit totū ꝓ-
ceſſū factū antè cōfirmationē non caſſari. ¶ Quod intelligerē
verū, non tñ pręiudicari parti non vocate. ¶ Et p̄dicta ēt tenet
Gaye. in d.c. fi. in ſua repe. in fi. ij. col. & in prin. iij.

¶ Decimus octauus arti.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Electio ſeu pręſentatio, de qua in ca. final. de elect. libr. vj. an caſſari poſſit
ſine citatione, ſeu vocatore. Et nu. 2. & 3.*

1 Et ex Prædictis orit̃. xviij. arti. † quid ſi ſupior non confir
mat ſeu inſtituit, ſed caſſat electionē ſeu pñtationē
ſine citatione, an valeat. Et Io.an. in d.c. fi. quē ibi ſeqtur Domi.
in ij. colū. in verſi. quid ſi ſupior. dicit, ꝙ ſic: qa ex quo videt ele
ctionē ſeu pñtationē nō canonicā, bene facit ipſe illas caſſando
nā tex. d. c. fi. nō annullat niſi ꝯfirmationē ſeu inſtitutionē: ergo
in informatione nō hēt locū iſte tex. & ſicut olim poterat caſſa
re ſine vocatione. c. nihil. de elect. ſic poterit hodie, ex quo in d.
c. fi. non mutatur. allegat ad hoc. c. inſtitutio. in fi. eo tit. ¶ Nec
obſtāt, dicūt ipſi, coelectū vel oppoſitorē hr̄e legitimā cām que
relādi: & ſic cōpñtatū ex quo vocati nō fuerūt, qa tūc nō eſt ve
rū cū iſta ꝓnūciatio faciat in eorū fauorē: & ſi dicant ex illa ꝓnū
ciatione forè grauatos, hñt remediū appellandi. c. ſi poſtq̄. de e-
lec. c. ij. de reſt. in integ. c. ſignificauerūt. de excep. ſeqtur prędic.
do. Phi. fran. in d.c. fi. in fi. ¶ Gaye. vero in d. ſua repe. c. fi. præ
dicti in fi. ij. col. & in princ. iij. relata. d. opi. Io. an. & Domi. di-
cit illā ēt ſequi ibi Petrum de Anch. ip̄m vero Gaye. dubitare de
hoc, cū ille ſuperior nō videat̃ ſeruaſſe formā. d.c. fi. in duobus.
qa nō p̄miſit citationē ſm ordinē lr̄e, & non diſcuſſerit negotiū
cū aduerſario fortè cōparente, qd̄ ſalubrius eſt: & ideo quantū
ad effectū ꝓceſſus ſeu ꝓbationū non videt̃ bene factū: quantū
ad ſimplicē informationē, fatet̃ ea potuiſſe facere, ſicut ſibi pla-
cuerit, & teneret proceſſus. vt ēt nos diximus in duobus ꝓximis
p̄cedē. arti. ¶ Et iō ſubdit ipſe Gaye. practicā eē, vt ipſe etiā di-
xerat in ij. p̄ce. ſua col. ꝙ poſt citationes ſaltem p edictū daretur
terminus pñtato ad pñtandū, & tūc diſcutiet̃ negotiū cū oppo
nētibus, al's cū ꝓcuratore, fiſcali ſi ſibi videbit̃: & ſubdit ēt requi
ri cōſenſum capituli de iure cōi, ſm doc. ibi. de quo vltimo dice
mus. j. deo duce in iij. par. huius ſcd̄i lib. in j. q. in iiij. artic. vbi
melius cadet: qa ibi tractabimus de actuali inſtitutione. ¶ Tu
2 † cōſidera ambas opiniones poſſe ꝓcedere. ſ. & Ioā. an. & ſequa
ciū cōcludētiū caſſationē tenere, nō obſtāte diſpōne. d. tex. c. fi.
quāuis fieret ſine citatione. Verū non habebit vim diffinitiuę:
vt oēs doc. ibi ꝯcludunt in pura cōtumacia, nō tñ p hoc eſt falſa
opinio ipſi⁹ Io. an. Verūtamē eſt cautius ſequi ordinem Gaye.
vt ſaltem facta citatione gñrali p edictū, dum erit faciēda diſcuſ
ſio negotij: vt in illo tex. mādat̃, poterit caſſari electio ſeu pñta-
tio auditis oppoſitorib⁹, ſi ꝯparuerint, vel ꝓcuratore fiſcali: & ſic
dicet̃ facta caſſatio cū cāæ cognitione, & hēbit vim diffinitiuę:
vñ quāuis hoc ſit cautius, nō p hoc reprobat̃ opinio Io.an. cū re
vera tex. in d.c. fin. nil iuris antiqui mutet in caſſatione electio-
3 nis ſeu p̄ſentationis. Vnde † ſicut antiqtus poterat fieri confirma
tio: & ſic inſtō ſine citatione anteq̄ emanaret dicta cōſtō. d.c. fi.
vt dicit gl. ibi in verbo, inanes. p ea q̄ volebāt doc. in ca. cōſtitu-
tis. de appell. & nos diximus. ſ. in prin. xij. pręce. artic. ita nūc po-
teſt fieri etiā caſſatio ſine citatione, ſicut fieri poterat ante. d. cō
ſtitutionem. d.c. fi. cum per eam nihil in caſſatione immutet̃: &
pro prædictis, quod dicit Roma. in conſilio cccclxxxiij. omnipo
tenti &c. in propoſito caſu.

¶ Decimus nonus arti.vj.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Coelectores compreſentati ſeu oppoſitores certi, citandi ſunt certa citatio
ne: incerti, incerta: alioqui inſtitutio ſeu confirmatio nulla eſt.*
2 *Citatio actualis requiritur: non tamen ſufficit mandatum de citando.*
3 *Differentia an ſit inter mandatum de citando illos, qui volunt ſe opponere, &
mandatum de citando illos, qui ſe opponunt.*
4 *Inueſtire, aliud eſt, aliud mandatum de inueſtiendo.*

Succeſſiue Dubitatur. xix. ex quo tex. d. c. fi. de electio.
1 libr. vj. vult vt ſ. † vidimus forè citandos
coelectos, compreſentatos, ſeu oppoſitores certos citatione
ſpeciali, incertos autē generali per edictū, al's cōfirmatio ſeu in-
ſtitutio eſt nulla: & hoc debere fieri ex officio habētis inſtituere
& non ad inſtātiā partis: vt dicit glo. in verbo, inanes. in fi. quæ-
ritur modo, an ſufficiat habēti inſtituere facere mandatū de citā
2 do illosq, ſe opponūt: † & clarū eſt debere fieri citationē actua
lem, vt ſatisfiat illi tex. vt oēs notitiā habēt, certi citatione cer
ta, incerti p edictū: & nō ſufficere mandatū de faciendo, niſi fiat
quia cum iſtę citationes requirant̃ de ſubſtantia & forma, ex-

pediri debent in forma ſpecifica:vt diximus ſupra in xiij.p̃c.arti.
¶Et Io.And.in d.c.fi.quærit,an ſit differentia inter mandatũ de
3 citando†illos, qui volũt ſe opponere:& mandatũ de citãdo il-
los qui ſe opponunt?& remittit ſe ad nota.per eum in c.dilecti.
in gl.ij.de excep.& in c.ij.ſuper.v.gl.de rapto.libr.vj.& Domi.in
d.c.fi.in iij.col.in verſic.quæro an ſit differentia ſimiliter.quærit
de hoc.& breuiter concludit aliud eſſe mandatũ de faciendo:&
aliud eſſe mandatum ꝙ faciat.& pro hoc adducit gl.inanẽ,in c.
4 pe.de electio.li.vj.†quæ pulchrè dicit,aliud eſſe inueſtire: aliud
mandare de inueſtiendo. Vnde ego concludo non ſufficere mã
dare expediri citationes,niſi actualiter expediantur,ſpecialis ci-
tatio expeditur contra certos nominatim citando eos, vt com
pareant oppoſituri &c.incerti vero per edictum,vt ſi qui ſint, q
ſe velint opponere,cõpareant: vt clarè prædicta colliguntur ex
verbis expreſſis,d.c.fi.in verſic.vocationem.& voluit Gaye.ibi-
dem.in xj.col.ſtatim ante verſic.in gl.fin.allegando à ſimili in c.
cum accepimus.de purga.canonica.

¶Vigeſimus artic.vj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitutio an vitietur in totum, an ſolum quoad vocatos, caſu, quo requiri tur ſpecialis citatio de pluribus: & aliqui fuerunt citati, & aliqui non, & numer. 3.*
2 *Actus confectionis inuentarij, poteſt afficere vnum creditorem, puta vocatũ, non vocatum vel non.*
4 ☞ *Collatio facta per epiſcopum ſpreto patrono, eſt ipſo iure nulla, ſi patronus non perſeuerauerit intra tempus, alias ſecus.*

1 Et ideo adhuc dubitat̃.xx.loco,†eo caſu,quo requireret̃
ſpãlis citatio de pluribus,ſi fuerunt aliqui citati,
& aliqui nõ:an vitietur inſtitutio in totũ,vel ſolũ,quo ad nõ vo
catos?Io.And.in d.c.fi.tenet in totum vitiari iudiciũ, cum defi-
ciat ſolẽnitas:ſed melius dixiſſet,forma ſeu ſubſtantia requiſita
in d.c.fi.quia omnes debẽt nominatim citari,ſi ſunt certi. ¶Do.
Phi.Franc.tñ in d.c.fi.in pe.col.in verſi.quarto quęrit̃,relata opi.
Io.And.dicit Bal.poſt Cy.& Iac.Butri.in aut.ſi oẽs.C.ſi vt ſe ab
hære.abſti.tenere cõtrariũ,vt ſic tunc valeat cõfirmatio, inſtitu
tio,vel ſnĩa reſpectu citatorum reſpectu vero aliorum dicit eſſe
nullã & facere tex.in l.etiam.§.fi.ff.de mino.& ideo Bal.ibi con-
cludere valere inuẽtariũ factũ per hæredẽ reſpectu creditorum
citatorum reſpectu vero aliorũ non vocatorum,non valere: q̃a
quo ad citatos vr̃ fuiſſe ſeruata forma & remittit ſe Phi.ad dicta
ꝑ Bal.d.aut.ſi oẽs.& in l.ſi eo tp̃e.C.de remiſſ.pigno.& in l.ſi cu-
ratoris.C.de iure deliber.& ita reſidet ibi Phi.Franc. ¶Tu aduer
tè Io.An.rectius eſſe loquutũ cũ clauſula decreti, irritans actũ
ꝯfirmationis,ſeu inſtitutiõis ipſo iure appoſita in illo tex.inficit
oẽm confirmationẽ ſeu inſtitutionem factam nõ vocatis no-
minatim oĩbus certis. Si ergo ꝯfirmatio ſequuta aliquo omiſſo
de certis, ſeu inſtitutio nulla ipſo facto, q̃uo poſſumus dicere,
quo ad vocatos,valere:quo ad nõ vocatos nõ valere: q̃a hmõi
actus dr̃ indiuiſibilis:& ſic nõ põt pro parte valere, & pro parte
2 non. ¶Non†obſtãt modo autoritates Bald.quia loquuntur in
facto ſeu in actu diuiſibili.ſ.cõfectionis inuẽtarij,qui põt affice-
3 re vnũ creditorẽ: puta vocatũ,nõ vocatũ vero non. ¶†Vnde
tenerẽ opi.Io.an.moderatã tñ,iuxta ea, quæ diximus. s̃. in p̃ce.
xiij.articul.dum declarauimus qualiter intelligi debet conſiliũ
Roma.cccclxix.vt ita demum ſit nulla cõfirmatio ſeu inſtitutio
ꝑꝑ omiſſionẽ alicuius coelecti,compreſentati,vel ſe opponere
volẽtis nõ vocati:ſi illi non vocati hñt ius aliquod, & intereſſe
patiant̃:tũc enim admittetur:ac ſi nulla eſſet facta cõfirmatio vl̃
inſtitutio:ſed ſi nõ conſtaret de aliquo eorũ intereſſe, vel iure,
remanebit firma confirmatio vel inſtitutio:per d.aureum conſi
4 lium Romani:vt in d.xiij.artic.diximus poſt eum. ¶†Sicut etiã
dicimus collationẽ factam per epiſcopum ſpreto patrono eſſe
ipſo iure nullã:tñ ſi infra tp̃s non præſentauerit patronus, tene-
bit iure deuoluto collatio iam facta: vt no.in c.decernimus.xvj.
q.vij.& dicemus.ĩ.in iij.par.in ij.q.princ.in ij.artic.

¶Vigeſimusprimus artic.vj.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Peremptorij appoſitio, an & quando debeat apponi in citatione, de qua in c.fi.de elect.lib.vj.*

1 Dubitatur Etiam.xxj.†an ſit neceſſarium,vt in citatio-
ne fiat appoſitio peremptorij.Io.And.in d.
c.fi.de elec.lib.vj.diſtinguit,aut fit trina citatio,& non eſt neceſ-
ſe apponi peremptorium: aut fit vnica, & tunc ſis cautus (dicit
ipſe)aut apponas peremptoriũ: iuxta formã.d.c.fi.alias nõ vale
ret citatio.& remittit ſe ad notata in c.ij.de dilatio. ¶Domi.ve-
ro in d.c.fin.in fi.iij.col.in verſ.q̃ro,an ſit neceſſariũ refert hęc d.
Io.And.& ſubdit Io.de Imol.ibi dicere p̃dicta vera, niſi fiet præ-
ceptum:& monitio ꝑ iudicem ipſi coelecto: quia talis monitio
habebit vim peremptorię:vt dicit eſſe glo.ſing.in c.cõſuluit.de
offic.deleg.& caſum ſing.& ibi gl.in l.ij.C.quomodo & quãdo
iud. ¶Phil.Franc.in d.c.fi.in fi.j.col.in vlt.not.refert dicta Io.An.
& pro dicto ipſius volentis,quando fieret trina citatio,nõ requi
ri peremptorium.alleg.tex.in l.tres denuntiationes.C.quomo-
do & quando iud.refert etiam dicta Imol.illo tacito:& de mate
ria remittit ſe ad plenè dicta per In.in c.ad petitionem.de accu.
¶Gaye.ſequitur breuiter ſupraſcripta in d.c.fi.in ſua repeti.poſt
princ.vj.col.in verſi.item nota, ꝙ in iſto. ¶Et de iſto perempto-
rio,quod apponitur iuxta.d.c.fi.pulchrè loquitur Oldra.conſil.
ſuo.iij.vt ĩ.in ſeq.xxj.artic.dicemus.

¶Vigeſimusſecundus artic.vj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *Probatio fieri debet ordine iudiciario.*
2 *Edicti formula.*
3 *Edictum debet eſſe generale.*
4 *Inſtituere habens poteſt admittere patronos ad præſentandum, ex vrbanitate, tempore elapſo.*
5 *Ordinario elapſo ſemeſtre non prouidente deuolutio fit ad ſuum ſuperiorem.*
6 *Citatio generalis vel ſpecialis non eſt neceſſaria, cum habens inſtituere admittit ex vrbanitate patronos ad præſentandum poſt tempus datum à iure. & nume.7.*
8 *Inſtitutio quo caſu teneat ſine edicto & inſtitutione particulari.*

Videamus Modo.xxij.de forma ipſius edicti apponẽ-
di,& Gaye.in d.repe.c.fi.de elec.lib.vj.in v.
col.in verſ.itẽ nota, ꝙ forma.colligit ipſam formam edicti ex il-
lo met text.& dicit formam edicti eſſe, vt ſi qui ſint, qui ſe volũt
opponere,nõ autem de citando illos,qui ſe opponũt: vt dixim⁹
s̃.in xix.p̃ce.art. ¶Subdit poſtea poſſe tñ ep̃m pro intereſſe eccle
ſię aliquem compellere, vt interſit per no.in ſimili per Abb.poſt
doct.in c.quia ꝓpter.in ij.col.de elect. & etiam in iij.quia ſi edi-
ctum vellet aſtringere præſentandum.ĩ. terminum edicti,tranſ
grederetur formam illius c.fi.Et pro hoc dicit facere,quod not.
in c.cupientes.in princ.in verſi.cupientibus.de elect.lib.vj.& in
1 cle.ſæpe.in verſ.poſt dationẽ articulorum. de verb.ſig.† & quia
ꝓbatio dẽt fieri ordine iudiciario:vt ĩ c.dilect⁹.el ij.de ſimo.& ſic
fũdato iudicio inter partes: vt no.Bal.ĩ l.vna.C.de alie.iud.mu-
tan.cã fac.in iij.col.quod dicit eẽ notãdũ in facto. ¶Do.Philip.
de Sarra.vero in hac rub.in fi.vj.char.in verſ.ſed vt tradendo.po
nit quandam formam edicti ſimpliciter, illam aliter non decla-
2 rãdo:quam ego ẽt hic ponam,aliquibus† additis & diminutis:
videlicet: Edicti formula. Cæſar Lambertin⁹ I.V.D.Dei & Apo
ſtolicę ſedis gratia epiſcopus inſulen̄.vniuerſis etiã ſingulis hoc
pñs edictũ inſpecturis,viſuris,& audituris, pariter & lecturis ſa-
lutẽ in domino. Vacante nouiter quadam capella ſub vocabu-
lo ſancti Hieronymi intus ep̃alem eccleſiam Inſulen̄.per mortẽ
quondam preſbyteri B.clerici ep̃atus prædicti vltimi, & imme-
diati beneficiati ſeu capellaniæ poſſeſſoris decẽ capellæ ſancti
Hiero.cõparuerũt coram nobis C.D.de ſp̃enato laici de dicta ci
uitate Inſulæ,aſſerẽtes ſe patronos,& habere ius pat. ſeu eſſe in
quaſi poſſ.ipſius,& præſentandi capellanũ in dicta capella, cũ il
lam vacare contigerit: & ſic præſentarũt nobis venerabilẽ virũ
p̃ſbyterum.F.clericũ dictæ eccleſiæ ep̃alis p̃ſentẽ, in capellanũ
dictæ capellæ,petentes illũ à nobis inſtitui:nos vero attendẽtes
dictũ ap̃li dicentis,non eſſe cito manũ imponendam electo,di-
ctam præſentationẽ ſic vt p̃mittit̃ corã nobis factam de dcõ.F.
infra tp̃s à iure patronis laicis datũ ad pñtandum de p̃dictis ve-
rã notitiam non hñtes,admiſimus, ſi & inquantũ, & ne aliquis
poſſit allegare ſe ſupplantatum:tenore pręſentis noſtri edicti re
quirimus & monemus omnes & ſingulos aliquod ius vt pñtan
tes vel vt præſentati prætendentes in prædictis vel dictæ p̃ſenta
tiõi & ꝯ perſonam præſentati opponere volẽtes, & quomodo-
libet ſua intereſſe putantes, quatenus.ĩ.terminũ dierũ nouem,
quorũ tres dies ꝓ primo:tres ꝓ ſecũdo:& reliquos tres dies pro
tertio, & vltimo peremptorio termino eis:& cuilibet ipſorum
aſſignamus,comparere debeat coram nobis ad dicendũ,oppo-
nendũ,& allegandũ quicquid dicere,opponere,vel allegare vo
luerint, quare ꝓcedi nõ debeat ad ĩſtitutionẽ petitã vigore pñ-
tationis aſſatæ factæ coram nobis, ꝑ s̃.ſcriptum.C.D. de s̃.ſcri-
pto.F. alioquin dicto termino elapſo, & aliquo nõ cõparente,
& legitimè ſe opponente ꝓcedet̃ per nos iuribus pñtantiũ, &
præſentati valentibus: & ipſius p̃ſentati meritis requirentib.ad
eius inſtitutionem, ꝓut iuris fuerit,non obſtãte,ꝙ de tp̃e dato à
iure ad præſentandũ ſuperſit, vt de p̃miſſis nullus ignorantiam
allegare poſſit, hoc pñs publicũ & gñrale edictũ ꝑ infraſcriptũ
nr̃m actuariũ deſcribi fecimus:& in vna ex colũnis intus ipſam
epiſcopalem eccleſiam exñtibus per talem nuntium noſtræ cu-
riæ affigi iuſſimus: noſtri quo vtimur ſigilli impreſſione robo-
ratum, à nemine auferendum, ſub excommunicationis poena,
niſi

niſi per eundem noſtrum nuntium. Dat. in ep̃ali noſtro palatio
Inſuleñ. tali die, mẽſę, anno, indi. põtificatus, & pręſulat⁹. nr̃i &c.
¶ Quæ quidem forma ſic declaratur. diximus enim nos Cęſar
ep̃s Inſuleñ. &c. quia cum p̃ntatio debeat fieri coram h̃ñte inſti
tuere. vt dixim⁹. s̃. in iiij. q. prin. hui⁹. p̃tis in j. art. & p̃ totũ. & p ip-
ſũ ſiue ſit ordinari⁹ ſiue ĩferior p̃lato ſint faciẽdæ citationes. de
qb⁹ in d. c. fi. vt dixim⁹. s̃. in vj. p̃ce. arti. & nõ fit ad inſtãtiã p̃tis:
ſed ex offõ h̃ñtis inſtituere, vt vult gl. in d. c. fi. ĩ verbo, inanes. in
fi. iõ appoſuim⁹ nomẽ & dignitatem ĩſtituere h̃ñtis. ¶ Poſuim⁹
3 ẽt illa verba vniuerſis & ſingulis &c. † qa dẽt eſſe edictũ genera
le ↄprehẽdẽs oẽs p̃ſonas: & ideo eſt neceſſariũ, ſiue ſint certi ci-
tãdi ſiue nõ: vt diximus in x. & xj. p̃ce. art. ¶ Diximus, vacãte qua
dã capella, apponẽdo nomen eius, locũ ſituationis, modũ vaca-
tionis, & p̃ mortẽ cuius nomina p̃ſentantiũ, & præſentati, petẽ
do pręſentatũ inſtitui: & ſic quaſi formã p̃ſentationis: p̃ eã quæ
diximus ſupra in iij. q. prin. huius partis in xj. arti. vbi oĩa verba li
belli p̃ſentationis declarauim⁹, ad quẽ effectũ appoſita fuerũt:
vide ibi. & bene dicerẽ, melius & cautius eſſe, ſi habens inſtitue-
re in ei⁹ edicto includeret totũ libellũ, ſeu notulã ipſius p̃ntatio
nis de verbo ad verbũ, vt melius vocati certificarent̃. ¶ Dixim⁹.
p̃ntẽ, loquendo de p̃ntato, vltra expoſitionẽ, quã dedimus in d.
xj. arti. ẽt vt videat̃ p̃fecta p̃ſentatio: qa ea nõ exiſtẽte perfecta. ſ.
acceptata p̃ p̃ntatũ ſaltem tacitè, cum eſt p̃ſens vel expreſſè, cũ
fuit abſens: p̃ ea, quę diximus. s̃. in xv. præce. arti. ¶ Diximus,
nos vero attẽdẽtes, dictũ ap̃li dicẽtis non eſſe cito ĩponẽdã ma-
nũ electo, ad demõſtrandũ diſpõnẽ. d. c. fi. de elec. lib. vj. loquẽ-
tem in electione pariformiter h̃re locũ in p̃ntatione: p̃ ea, quę
diximus. s̃. in ij. præce. arti. ¶ Diximus p̃ntationẽ factã infra tp̃s
à iure p̃ronis datũ ad p̃ntandũ, qa poſt illud tp̃s non eſt admit-
tẽda p̃ntatio p̃ habẽtẽ inſtituere: ſed ꝓuiſio eccleſię ad eũ deuo
4 luitur. c. ij. de ſup. neg. p̃la. c. vnico. hoc ti. li. vj. cum ſimi. ¶ † Quã-
uis ẽt elapſo dicto tp̃e h̃ñs ĩſtituere, poſſet p̃ronos admittere ad
p̃ntãdũ de eius vrbanitate: vt diximus latè. s̃. in j. q. princ. huius
p̃tis, in xxvij. artic. & ad ibi dicta adde, ꝙ ſi h̃ñs inſtituere, expe-
ctat p̃ronos vltra tp̃s eis cõceſſum à iure illud pluris cõputabit̃
h̃ñti inſtituere ĩ ſuo ſemeſtri, qd̃ h̃et ad ꝓuidẽdũ iure deuoluto
5 iuxta. c. ij. & ibi p̃ doc. de ↄceſ. p̃bẽ. † adeo, ꝙ elapſo ſemeſtri, &
eo nõ ꝓuidẽte, fit deuolutio ad ſuũ ſuperiorẽ: iuxta. d. c. ij. de cõ-
ceſ. prębẽ. & nõ poterit allegare ſe expectaſſe patronos vltra tẽ-
pus datũ à iure. iſta eſt aurea doctrina. Bal. in c. quãto. in fi. de iu-
6 di. alleg. c. bene. lxj. diſt. & ibi Archi. ¶ † Et dicit tunc ep̃m de
ſuo p̃rono donare, vt nos ẽt diximus. s̃. in d. xxvij. art. j. q. prin. hu
ius p̃tis. & ex hoc infero, ꝙ ſi poſt tp̃s datũ à iure, vellet habẽs
inſtituere, adhuc admittere p̃ronos ad p̃ntãdũ, qa nõ eſſet vera
præſentatio: ſed quædã noĩatio, quã habẽs inſtituere permitte-
ret, & nemini iniuriã faceret, dando ius ſuũ, non eſſe neceſſariã
appoſitionẽ edicti pro incertis: nec ẽt citationẽ ſpecialẽ pro cer
tis: qd̃ certè eſt nouũ & mirabile. cogita tñ, qa poſſet dici adhuc
ſaltẽ neceſſariã, non dico citationẽ ſpecialẽ: qa nemini iniuriã
faceret &c. ſed citationẽ generalem p̃ edictũ, nõ ꝓ cõpręſenta-
to & appoſitorib. ſed pro aliq̃bus cõpatronis, vel in quaſi. poſ.
p̃ſentãdi exſtẽtibus h̃ñti inſtituere incognitis, quorũ intereſſe q̃
maxĩè vertit̃ ne aliq̃s extraneus acq̃ret q̃ſi poſ. p̃ talẽ p̃ntationẽ
& inſtitutionẽ ſequutã: & iõ edictũ principal̃r pro ipſis p̃ronis
apponit̃: vt diximus. s̃. in ix. & x p̃cedẽ. artic. ¶ Niſi diceres p̃ talẽ
p̃ſentationẽ factã extra tp̃s, ẽt inſtitutione ſequuta, non acquiri
quaſi poſ. ¶ Et ſi diceret̃ ↄ̃, qa poſtq̃ quis euicerit ius pa. repræ-
ſentat vel ↄſeruet ſibi quaſi poſ. vt no. in c. eã te. in c. iij. in ca. ſi
vero. & in c. ſuggeſtũ. hoc ti. & nos dixim⁹ latè in j. q. princ. hu-
ius partis in ix. art. Et certũ eſt iſtã repręſentationẽ fieri poſt tẽ
7 pus datũ † ad p̃ſentandũ: qa repręſentio fit de iam ꝓuiſo p̃ habẽ
tem inſtituere iure deuoluto, ex quo infra tp̃s datũ ad p̃ntandũ
lis nõ fuit finita. ¶ Ad qd̃ tñ facilis eſt reſpõſio. nam ibi illa re-
pręſentatio & reinſtitutio h̃et vigorẽ cõſeruationis ſeu acq̃ſi-
tiõis quaſi poſ. qa fit ad executionẽ ſñię quã obtinuit euincẽs:
vt dicũt doc. in dictis locis. & eſt p̃ſupponẽdũ p̃ceſſiſſe citatiões
generales, & forſan p̃ticulares. Sed in caſu nr̃o ſi edictũ non ap-
poneret̃, ne noceret cõp̃ronis, talis p̃ntatio, & inſtitutio nõ vo-
catis, licet teneret inſtitutio, quę ſolũ ↄcernit p̃iudiciũ h̃ñtis in
ſtituere: vñ ↄcludo edictũ nõ req̃ri in hoc caſu. Verũ p̃ talẽ p̃n-
tationẽ & inſtitutionẽ extra tp̃s factã ſine edicto nõ acquiri p̃n-
tãtib⁹ quaſi poſ. nec p̃ eã ↄſeruari, ĩ p̃iudiciũ aliorũ p̃ronorũ ſeu
in quaſi poſſ. p̃ntãdi exiſtẽtiũ: verũ ſi apponeret̃ edictũ p̃ntãtes
h̃rent ſupra ſcriptos effect⁹. ¶ Ex qb⁹ tñ collige vnũ caſũ in quo
8 tenebit inſtõ ſine † edicto & inſtõne particulari. ſ. qñ h̃ñs ĩſtitue
re ex vrbanitate extra tp̃s datũ ad p̃ntãdũ, admitteret p̃ntantes.
nota prędicta, qa noua, & vt puto vera: ſed nunq̃ ↄſiderata. ¶ Di-
xim⁹, de p̃dictis verã notitiã nõ h̃ñtes: qa quãuis h̃ñs inſtituere
ſe ĩformet, nõ p̃ informationẽ dicet̃ h̃re verã notitiã, & iõ oĩno
h̃et facere vocationes: vt diximus. s̃. in xvj. & xvij. præcedẽ. artic.

& in xviij. in verſic. & iõ ſubdit ipſe. Gaye. ¶ Diximus admiſim⁹, ſi & inquantum, qa non ſimpl̃r, ſed ſic admittẽ la eſt p̃ntatio: vt diximus. s̃. in j. præcedẽ. arti. ¶ Diximus, ne poſſit allegare ſe ſup-plãtatũ: qa hęc fuit cã. d. c. fi. de elec. li. vj. vt in eo apparet, quæ multo magis in p̃ronis, q̃ in electoribus: vt diximus. s̃. in ij. præcedẽ. arti. ¶ Diximus, tenore edicti req̃rimus & monemus &c. qa ita p̃cipit tex. d. c. fi. vt moneant̃, q̃ velĩt cõparere: & ſic nõ eſt citatio neceſſaria, ſed volũtaria: vt p̃ doc. ibi. & nos tetigim⁹. s̃. in xiij. artic. ¶ Diximus, oẽs, & ſingulos, aliqd̃ ius, vt p̃ntantes p̃ntati & oppoſitores, &c. qa pro hoc triplici genere p̃ſonarũ fit appoſitio edicti: vt diximus. s̃. in ix. x. & xj. p̃ce. artic. ¶ Diximus ↄ̃ p̃ſentationẽ, & p̃ſonã p̃ntãtis: qa forma p̃ntatiõis eſt diſcutiẽ-da, & de idoneitate p̃ntati: vt dicemus. ĩ. in vlt. ſeq. art. ¶ Diximus, vel ſua putauerit intereſſe, p̃p aliquẽ forſan b̃ñficiũ colorate poſſidẽtẽ, p̃ ea, q̃ diximus. s̃. in xiij. p̃ce. arti. ¶ Diximus, quaten⁹ infra terminũ dierũ nouẽ &c. vt apponat̃ vera forma p̃em ptorij req̃ſiti p̃. d. c. fi. & diximus. s̃. in xxj. p̃ce. art. ¶ Diximus, ad dicẽdũ opponẽdũ &c. qa ↄpatroni poterũt cõparere, & dicere ius p̃ntãdi ad eos ſpectare, & p̃ntare illũ, vel alterũ, comp̃ntatus vero dicere ſe fore inſtituẽdũ, oppoſitores dicere formã in p̃ntatione nõ ſeruatã, p̃ntatũ nõ idoneũ vel indignũ: vt volunt doct. in d. c. fi. & nos diximus. s̃. in j. par. huius ij. li. in x. q. prin. in j. arti. ¶ Diximus alioq̃n dicto termino elapſo &c. qa poſt terminũ edicti, tenet inſtõ nemine cõparẽte: vt ĩ d. c. fi. ¶ Diximus, & legitĩè ſe opponẽt: qa cõparẽs: nõ qa dicit, vel ius non habẽs expellit̃: & facto eius nõ retardat̃ inſtõ. & diximus. s̃. in xiij. p̃ce. arti. ¶ Diximus, iuribus p̃ntantiũ, & p̃ntati valentibus, & ipſius p̃ntati meritis requirentibus: quia etiã in cõcordi p̃ntatione, & nemine opponente debet poni edictũ: vt diximus. s̃. in p̃ce. viij. artic. & deſtituti iura p̃ntantiũ: & p̃ntati ſaltem cum procuratore fiſcali: vt diximus in xviij. p̃ce. artic. & dicemus. ĩ. in vlt. ſeq. art. ¶ Diximus ad eius inſtitutionem, quia ſine edicto nulla fuiſſet inſtitutio ipſo iure: per ea quæ diximus. s̃. in xij. præced. articul. ¶ Diximus, nõ obſtãte, ꝙ de tẽpore dato à iure ad præſentandũ ſuperſit: quia dictũ tp̃s põt per edictum abbreuiari: vt diximus. s̃. in j. q. princ. huius partis. in xxviij. art. & dicemus. ĩ. in xxvj. ſeq. articu. ¶ Et diximus, vt de præmiſſis nullam ignorantiam &c. & ibi & in vna ex columnis intus ipſam epiſcopalem eccleſiam, vt poſſit deuenire ad notitiam omnium: & apponitur in loco eccleſię publico, & intus eccleſiam, vt ab oĩbus videri poſſit, & ab aqua non mandari & deperdi: & dicemus. ĩ. in xxiij. arti. ¶ Diximus, hoc pręſens publicũ, & generale edictum, ad differentiam citationis ſpecialis, quæ ſolũ fit, cum ſint p̃ſonæ certæ, generalis vero per edictum ſemper fit: vt diximus s̃. in ix. x. xj. artic. ¶ Diximus, p̃ talẽ nuntiũ noſtræ curiæ affigi, & à nemine auferendum, niſi per eundem noſtrum nuntium, vt fiat fides de appoſitione & remotione: vt dicemus. ĩ. in xxiiij. articu. & iſta ſufficiunt pro declaratione edicti. ¶ Citatio vero ſpecialis poterit à prædicta aſſumi, cum etiam in illa requiratur peremptorium: & quia certi citandi ſunt, eos etiam certificarem: & ideo in illa includerem etiam tenorem libelli præſentationis: & iſta quo ad has formas, pro nunc ſufficiant.

¶ Vigeſimustertius artic. vj. q. princ. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Edictum in qua eccleſia ſit apponendum. Et nu. 2.*
3 *Electio in eccleſia, denotat electionem eccleſiæ paſſiuam.*
4 *Edictum in qua eccleſia apponatur, non eſt de ſubſtantia, dummodo ſit locus publicus.*
5 *Edictum vbi ſit apponendum, non eſt requirendum, dummodo apponatur in loco publico in pręſentatione facienda per patronos vt ſingulos.*
6 *Edictum affigendum eſt in valuis eccleſiæ.*

Modo Edicto iam fabricato & compoſito videndũ eſt
1 xxiij. † in qua eccleſia debeat fieri iſta vacatio per
edictum & Ioan. And. in d. ca. fin. dicit poſt Arch. in illa eccleſia
edictum eſſe apponẽdũ, de cuius p̃latura ſeu b̃ñficio fit electio,
& ſic fit p̃ſentatio. Nec obſt. ſi diceret̃ illum text. ꝓbare ↄ̃riũ, dũ
dicit, in qua electio facta eſt: & ſic innuit põderãdũ eſſe locũ, in
quo fit electio: & ñ locũ ad quẽ eligit̃: qa exponi debet ille text.
in qua, id eſt, ad quã. ſm Arch. ibi. ¶ Et ex hoc infert Pau. ꝙ ſi vna
2 eccleſia habet ius eligẽdi in alia † eccleſia, & elegit, vt ſua eccl̃ia
p̃latum ad aliam eccleſiam cridã, ſeu edictũ eſſe faciendum ſeu
apponendũ in eccleſia, ad quã fit electio: & nõ in qua fuit facta,
ſm Paul. ¶ Quam etiam partem tenet Io. de Imol. qui ſubdit nõ
obſtare, ſi dicatur iſtam expõnem deſtruere illum text. nã r̃ñdet
illũ tex. ideo ſic dixiſſe: quia communiter fit electio in eccleſia,
de cuius electione agitur: & ideo dixiſſe in eccleſia, ad denotan
dum, ꝙ ſi alibi fit electio quã in eccleſia vacante, citationem de-
bere fieri in loco, in quo fieret electio: & ſic dicit ipſe ſuſtineri
opinionem iſtorum, non tamen ſine ſcrupulo, ſecũdum eum.

¶Superuenit Domi.in d.c.fi.in viij.col.in verſ.quæro,in qua ec-
cleſia & recitatis.ſ.dictis opinionibus ſubdit,tu dic,imo eſſe ve-
ram dictam opinionem:quia ille tex.intendit prouidere,ne ſup
plantentur illi qui volunt ſe opponere:& propter hoc petijt fie-
ri edictum in eccleſia,in qua fit electio,intellige paſſiuè, & non
actiuè:quia illi de eccleſia,in qua fit electio paſſiua,ſunt illi, qui
poſſunt ſe opponere contra coelectum:iuxta not.in cap. vt cir-
ca.de electio.libr.vj.debet enim fieri citatio ad eccleſiam illorũ,
quorum fit citatio.de dolo & contuma.in cap.fina.& ꝙ electio
3 †in eccleſia,denotet electionẽ eccleſiæ paſſiuam,dicit eſſe tex.
in cap.quã ſit.in prin**c**.eo.tit.& lib.ibi vt ſi quando fieret electio
in aliqua eccleſia.& ita reſidet Domi.ibi.¶Do.Phi.Franc.in d.c.
fi.in j.colum.ſuccinctè prædicta refert,& nil aliud dicit.¶Gaye.
vero in d.repe.cap.fi.in v.col.in verſicu.item nota, ꝙ iſta citatio
tenet eandem opin.Io.And.vt crida fiat in eccleſia vacante, ſeu
ibidem edictum apponatur, ad quã facta eſt electio ẽt ſi in alia
de conſuetudine fiat electio. ſi ergo fiat electio in loco ſolito,
iuxta ea quæ dicit Abb.in cap.cum in terra.in pe.col.& in ca.cũ
inter.in j.col.& in ca.ꝙ ſicut.in ij.col.& in ca.in cauſis.in iij.col.
& in c.quia propter.x.col.de elec.oportebit tamen ponere edi-
ctum in ipſa eccleſia,ad quam fit electio:vt ſ.eſt dictũ. ¶Et de-
mum Gay.ſubdit notabile verbum, quod iam ego cogitauerã:
ſed in preſentationibus nõ video locum neceſſariũ,niſi fortè in
præſentationibus collegiorũ. & ꝓ hoc dicit facere not.ꝑ Imol.
in c.ij.in v.col.de elec.& Car.ibidẽ in §.ſanè.& ꝑ Archi.in ca.vbi
periculũ in verſi.interdicta.de elec.libr.vj.& Abb.in c.j.x.col.de
poſtu.præla.¶Tu aduerte.Nam nos tractauimus.ſ.in ij.q.prin.
huius partis,in viij.artic.an patronĩ debeant ſimul conuenire in
præſentationis actu:& ↄcluſimus ſi ſunt patroni,vt vniuerſi, de-
bent cõuenire,ſi vt ſinguli,nõ.& ibidem in vij.art.etiã diximus,
an preſentatio ſit facienda vel fieri poſſit in eccleſia? & tandem
cõcluſimus p̄ſtationẽ particulariũ poſſe fieri vbiq; : p̄ſtationẽ
vero vl̄ium.puta collegij,debere fieri in loco ſolito,& cõſueto,
diximus etiã in d.viij.ar.cũ præſentatio eſt faciẽda per collegiũ:
& ſic ꝑ vniuerſos,eſſe vocandos oẽs de collegio, alias poterunt
agere de cõtemptu.¶Iſtis ſic ſtantibus,nulli dubiũ eſt caſus hu-
ius ↄuentionis ſimul & vocationis eſſe, vt non poſſint agere de
cõtemptu,neſcientes locũ coadunationis,t̄p̄s,nec eos eſſe voca
tos:& ideo quã maximè p̄dicta in dictis collegijs requirunt̄, cũ
poterũt iſti abbreuiare terminũ datũ à iure ad p̄ſtandum:vt di-
ximus in d.ij.q.princ.in xix.artic. ergo maior eſt ratio de certitu
dine loci habẽda pro celebrando actu electionis vel præſenta-
tionis faciendæ per collegiũ, quam appoſitionis edicti, cum in
primo caſu pro ſubſtantia requiratur ſcientia loci:in appoſitio-
ne vero edicti conſiderat̄ ſolũ, vnde veniat ad notitiam vocato-
rum.Si ergo nõ eſt de ſubſtantia,electionẽ fieri in eccleſia acti-
uè vel paſſiuè,in actu verè electionis vel electionis collegij pa-
troni,cũ illi de collegio eligunt præſentandum:vt diximus in d.
4 vij.artic.†multo minus debet eſſe de ſubſtantia, nec in conſide
ratione,in qua eccleſia edictum apponatur, vel crida fiet,dũmo
do ſit locus publicus, vt veriſimiliter poſſit deuenire ad notitiã
vocatorũ:vt vult expreſsè gl.in d.c.fi.in verbo generaliter. ¶Et
ex hoc ſequit̄ tanto magis de neceſſitate non req̄ri an appoſitio
edicti fiat in eccleſia ad quam præſentandus eſt:cum patroni vt
ſingulares non habeãt eccleſiam nec locũ certũ:ſed p̄nt p̄ſtare
vbicũq;.vt diximus in d.ij.q.prin.huius partis.in vij.ar.dũmodo
p̄ſtent corã h̄nte inſtituere.vt diximus.ſ.in iiij.q.prin.huius par
tis in j.art.poſſet enim eſſe eccleſiam vacantẽ eſſe ſitã in tali lo-
5 co occulto vt edictũ non poſſet deuenire ad notitiã oĩum:†vñ
dicerẽ ꝓut Gaye.ſ.relatus retulit in præſentatione, quæ fit per
patronos,vt ſingulos nõ requiri ſpecificè locũ, in quo apponẽ-
dum ſit edictum,vel faciendã cridã,dũmodo ſit locus publicus,
in quo multitudo populi ſoleat conuenire: vt pulchrè dicit gl.
in d.c.fi.in verbo,generaliter,cũ addit & publicè,& reddit rõnẽ:
quia talia edicta in publico proponi debent,alleg.c.i.de poſtul.
& ad hoc dicit eſſe ↄ illos,qui adhuc fraudem faciunt conſtitu-
tioni.d.ca.fi.faciẽdo fieri ipſam vocationẽ coram certis amicis,
adeo ꝙ nõ poſſet deuenire ad notitiam omnium Io.And.ſuper
d.gl.ſequitur illã.& ſic Domi,& oẽs allegantes pro ea quod no.
in cle.cãm.in gl.ſuper verbo publico.de elect.in §.verum idem
ſequit̄ ibi Phil.Franc.& Gaye.ſuper ea,in x. col.dum dicit, nota,
6 ꝙ illa vocatio debet fieri publicè,†& ideo edictum publicè affi
gitur in valuis eccleſiæ, ne madefiat,alleg.d.cle.cauſam.& Spe.
vt ibi per eum.& ita ſeruatur in practica,nam in talibus cauſis e-
dictum apponitur in epiſcopali vel matrici eccleſia loci,vbi ma
ior pars populi conuenit,vt afficiat prætendentes habere ius p̄-
ſentandi forſan compreſentatos, & appoſitores; puta in vna ex
columnis eccleſiæ,vt non madefiat,vel à vento laceretur:vt di-
ximus ſupra in præceden.artic.& in terminis ponit Propo.in ca.
conſtitutis.in fi.iij.col.de appella.

¶Vigeſimusquartus art.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Nuntius debet apponere & tollere edictum, & referre Iudici, ſe appo-*
ſuiſſe tali die.
2 *Citatio per edictum,eſt ad inſtar citationis particularis,& in illius ſubſidiũ.*
3 *Nuntio an credatur ſine literis.*
4 *Edictum debet remanere affixum per totum terminum in eo contentum.*
5 *Edictum quot modis intelligatur.remiſſ.*

Proſequamur Modo.xxiiij.per quem tale edictũ af-
figi debeat,per quem tolli:& quæ re-
latio fieri debeat.Et dic breuiter ſecundum Gaye.in d.repe.c.fi.
1 de elec.lib.vj.in finalib.quaſi verbis,vbi formaliter dicit,†& iu-
dex cõmittat nũtio,ꝙ ponat edictũ in valuis eccleſiæ cũ termi-
no dierũ ſex vel pluriũ ad opponendũ: quibus tranſactis nũtius
leuet edictum.& refert.ſ.iudici ſe poſuiſſe edictum tali die,& ta
li ſuſtuliſſe.& ſcribitur.ſ.hæc relatio per actuariũ.& proſequitur
Gaye.& ſi interim aliquis ſe oppoſuit,oportet ꝙ poſtea citetur:
cum ꝓceditur in cauſa,& ꝓcedit̄ ſummariè:iuxta cle.diſpendio
ſam.de iud.& cauſa hmõi eſt fori eccleſiaſtiſti.Io.And.in c.ſemi
nata.de cõfir.vti.vel inuti.domi.in c.vno.de eo qui mit.in poſſ.
ſuper q̃one an confiſcatione &c.¶Et hoc idem , ꝙ requirat̄ ci-
tatio ſpecialis in comparentes in toto iudicio,dixit idem Gaye.
in d.repe.in v.col.dum ponit formam edicti,cuius verba nos re
tulimus.ſ.in princ.xxij.arti.¶Sequit̄ hanc conclu. Gaye.in oĩb.
eo tacito do.Phi.de Sarra.in hac rubr.in vj.char.in verſi.vnde iu
dex committet,vt ꝓ vltimo dicto, ꝙ ſit cauſa ſummaria.allega.
cle.ſæpe.de verb.ſig.¶Et prædicta ꝓcedunt, quia cum iſta cita-
2 tio†per edictum ſit ad inſtar citatiõis particularis ,& in illiꝰ ſub
ſidiũ,vt latè ꝑ Bart.in extrauag.ad repri.ↄ rebelles.debent oĩa in
actis redigi.iuxta no.in c.quoniã ↄ falſam.de probatio.vbi Abb.
3 in vij.col . † an aũt credatur nuntio ſine literis ponit Abb.in ca.
ſciſcitatus.de reſcr.in vj.col.& ibi Fely.& idem Abb.in cap.cum
parati.& ibi præpo.de app.nuntiorum.n.citantium relationi ſtã
dum eſt: vt in d.c.quoniam contra.an autem ſufficiat nuntium
retuliſſe citationem factam notario, & an commiſſionem de ci
tando , vel relationes nuntiorum neceſſe fieri iudice ſedente ꝓ
tribunali,ponit Abb.in d.c.quoniam contra.in viij.& ix.colum.
¶Collige tamen vnum ex dictis Gaye.in d.vlt.col.ſuæ repet.in
4 fin.† edictum debere manere affixum per totum terminum in
eo contentum. Facit text.vnde gl.in cle.j.de iudi.in verbo,albo.
quæ loquitur de albo prætoris, in quo ſcribebantur edicta præ-
toria.de quo albo prætorio per Abb.in ca.cũ cauſam.de proba.
5 †& quot modis intelligatur edictum , ponit Abb.in capit.cum
Meſſana.de elect. non enim edictum debet eſſe fraudulentum,
puta nimis acceleratum:& tunc termino breuiſſimo, ne perue-
niat ad notitiam partis.Abb.in capi.cum olim.de cauſa poſſeſſ.
& proprieta.

¶Vigeſimusquintus artic.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Edictum ſi eſt appoſitum,ante tamen lapſum termini in eo contenti,facta*
fuit inſtitutio,an teneat.
2 *Inſtitutio ſeu confirmatio facta ante lapſum termini appoſiti in edicto,non va*
let,nemine tamen comparente,validatur,prout ex nunc, non prout extunc.

Et ex Proximè dictis colligit̄ deciſio.xxv.arti.quid ſi eſt ap-
1 poſitũ†edictũ,tñ ante lapſum termini ĩ eo ↄtẽti fuit
fcã inſtõ,an teneat.hũc arti. tãgit Io.cal.in ↄſil.j.circa mediũ in
verſ.nõ obſtat,ſi dicat̄.de elec.fol.viij.vbi ad ꝓpoſitũ illiꝰ caſus,
dicit nõ obſtare,ꝙ termino edicti ñ expectato,iudex ↄfirmauit.
nã tñdet ꝑ hoc cõfirmationẽ nõ reddi nullã licet malè fecerit
iudex,q ex hoc puniẽdus eſſet.alle.c.cũ inter vniuerſos.¶ Mo-
uet̄ etiã , qa poſt terminũ edicti nullus cõparuit.ergo ↄfirmatio
fcã nõ inualidat̄.& dicit ita voluiſſe Gaſpar.de calde. ¶ Tu ad-
uertè.nã ſm tex.c.fi.durãte termino ĩ edicto appoſito,nullo mõ
faciẽda eſt ĩſtõ:& ſi fiat,ẽ ac ſi fcã fuiſſet ſine edicto quo caſu eſt
ipſo iure nulla:vt diximus.ſ.in ꝓxi.p̃ce.arti. ¶Et iõ bñ conclu-
ſimus poſt Gaye.in ꝓxĩo p̃ce.arti.durãte termino in edicto ap
poſito,edictũ debere manere affixũ: ex quo patet dilationẽ ad-
huc pẽdere:& iõ nõ poſſe ꝓcedi ad inſtõnẽ:iuxta.d.c.fi.¶Et ad
hoc nõ aduertit Io.cal. nã in prĩo eius dicto fundauit ſe:qa per
hoc inſtõ nõ reddit̄ nulla:qđ falſum eſt.nã bñ reddit̄ nulla: vt ꝓ
ximè diximus.¶ Poſſet tñ eius deciſio ſaluari, ꝑ ſm dictũ ſuũ
in illo caſu in quo p̄ſupponit nullũ ↄdictorẽ infra terminũ com
paruiſſe.Validatur ergo ipſa inſtõ,ex eo, qa nullus ↄdictor cõpa
ruit:& iõ tenuit inſtõ: ꝓut ex nũc,nõ ꝓut ex tũc: iuxta ea,q̃ dixi
mus.ſ.in xx.p̃ce.art.vbi erat fortior caſus.nã aliqui ibi erant vo-
cati,& aliqui nõ:& ex quo illi q nõ fuerũt vocati nõ habebãt iꝰ
validabat̄ inſtitutio.ſicut etiã diximus.in xiij.præce.artic.multo
magis in caſu noſtro,vbi nullus cõparuit:& hoc ad inſtar colla-
tionis factæ ꝑ ordinariũ de beneficio p̄ronatu,ſpreto p̄rono:nã
elapſo

elapſo tpe dato ad pñtandũ:& p̃rono nõ cõparẽte tenebit pr̃ia
collatio nõ obſtãte.c.decernimus.xvj.q.vij.vt ibi diximus & ſuo
2 loco.ĩ.dicetur. ¶†Vnde cõclude ɔfirmationem ſeu inſtitutio-
nem factam ante lapſum termini appoſiti in edicto,non valere
tñ nemine comparẽte,validari,ꝓut ex nunc, non ꝓut ex tunc.
¶Et non obſtat,ſi dicatur,inſtitutionem nullam ipſo iure,ergo
non validari:quia dico eſſe nullam ante factum:poſt factũ vero
nõ,nemine cõparente:ſicut aliquo comparente ius nõ habẽte,
per notabile conſil.Oldr.ccccxcix.quod ita declarauimus.ſ. in
d.xiij.articul.

¶Vigeſimusſextus art. vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Poſt edicti terminum comparens,an audiatur.& nu.2. 8.9.*
3 *Edicti terminus,abbreuiat iuris terminum.*
4 *Intellectus ad c.cum in tua,qui matrimo.accuſa.poſſ.*
5 *Peremptorium,vnde & cur ſic dictum.*
6 *Peremptorium in ſe duo capita habet.*
7 *Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati,vbi non eſt eadem ratio.*
8 *Ignorantiam & impedimentum probare incumbit alleganti.*
10 *Contempti niſi agunt de contemptu intra tempus edicti c.fi.de elect.lib.vj.nõ poſſunt amplius contradicere.*
11 *Conſentire videtur,qui tacet loqui iuſſus,etiam in ſui præiudicium.*
12 *Canonicus contemptus in actu electionis, vel patronus collegiatus in actu præſentationis,quæ fit per collegium,debet agere de cõtemptu,ante lapſum termini appoſiti in edicto.*

1 Videamus Modo.xxvj.†nunquid poſt terminum edi-
cti comparens audiat̃.Et gl.in d.c.fi.in ver-
bo,peremptorio.quęrit de hoc.& remittit ſe ad.c.cum in tua.q
matrimo.accuſa.poſ.& ſubdit,officium tamen iudicis in his nõ
quieſcit.alleg.c.cũ nobis olim.de elect.lib.vj.& Domi.poſt Ioã.
An.ſuper ea ad dicta per ipſum Ioã.And.ſuper reg.mera.de reg.
iur.lib.vj.& addi.ad Spe.in ti.de cita.§.viſo.in prin.& ita etiam fa
cit Phi.Fran.in d.c.fi.in vlt.colum.ſuper.d.glo.in verbo,perem-
ptorio.¶Super qua etiam Gay.in x.colum. relatis remiſſionib.
proximè adductis:ꝙ non audiatur iſte talis. adducit etiam Ioã.
An.in c.ij.ad fi.de his,quæ fi.à prȩla.& ibi Abb.in pen.col. clarè
2 hoc dicit,cõparentem poſt† lapſum termini in edicto appoſiti,
non poſſe agere de ɔtemptu,nec debere audiri;per d.c.fi. vbi ẽt
hoc tenet Car.in fi.adducit ẽt Io.An.in c.cũ dilectus.in gl.nota.
quod & in c.nihil.in glo.dicebat. & in c.cum olim.in gl. magna
in fi.de cã poſ.& ꝓprie.& Card.in c.quod ſicut.§.quod autẽ. eo.
titu.& in c.ex inſinuatione.in ij.col.de procu.¶Et an ſaltem ad-
mittatur per viam denũtiationis,vel accuſationis,dicit eſſe vidẽ
dum Abb.in d.c.cum dilectus.in iiij.col.¶Et an poſt confirma-
tionem ſeu inſtitutionem factam,poſito edicto quis vellet op-
ponere aliquid : remittit ſe ad d.Ant.in c.cum olim. de dolo &
contu.in ij.iij.iiij.& v.vol.& in d.c.cũ olim.de cã poſſ.& ꝓpri.in
in iiij.& vlt.& in c.ad diſoluendũ.de deſpon.impube.¶Et ponit
pulchrũ dictũ Gay.vbi ſ.allegantẽ,ignorãtiã debere dilucide ꝓ
bari:alleg.Car.in c.ij.de cõſti.¶Poſtea Gay.ibi.in xj.co.opponit
ɔ glo.in d.verbo,peremptorio.& tex.d.cap.fi.nam per iſtam aſſi
gnationem termini factam habentib.eligere ſeu pñtare indire-
ctè prȩiudicatur patrono,& tempora eis aſſignata,minuunt̃.po
ne in facto,hodie vacat beneficium,vnus ex patronis pñtat : &
iſte pñtatus cras faciet poni edictũ cũ aſſignatione termini die-
rum ſex:certè vr̃ minui tp̃s p̃roni à iure datum ad pñtandum,cũ
tñ expectari debeat:vt no.in c.eam te.hoc ti.& qđ not.Hoſti.in
ſumma huius titu.in §.quid iuris.ante fi.& quod no.Abb.in c.cũ
vos.in pe.col.de offi.ord.¶Ad hoc motiuum rñdet Gay.ꝙ hoc
edictum intendit arctare ad opponendum,nõ autem ad pñtan-
dum:vñ poſſunt comparere,& opponere,& pñtationem differ
re:alias ſibi p̃iudicarent,& nõ poſſent poſtea pñtare.alle.ad hoc
Gof.cõciuem meum in tract.de iure pa.§.fi.pe.col.ver. ſed circa
vtrumq; libellum.Sed nota in hoc do.Gof.cõciuem meũ com-
pilaſſe tract.de iure pat.quẽ nunq̃ vidi:ſed gaudeo ambos eũdẽ
aĩum habuiſſe.Adducit Fed.cõſi.xxiij.Titius electus. ¶Limitat
tñ prædicta ipſe Gaye.ꝓcedere niſi ex iuſta cã fuiſſent impediti:
per d.c.cũ in tua.qui matrimo.accu.poſſ.& ſubdit ipſe Gaye. vñ
patronus patiens alium pñtare excludet̃:vt ꝑ Card.poſt doct. in
c.ij.de in inte.reſti.pe.& vlt.col.debet ergo ɔ̃dicere, qua primũ
ſcit:vt ibi per doctor.& ita in hoc articu.reſidet Gaye. ¶Tu ad-
uerte ad aliqua eius dicta:nam cum dicit in ɔ̃rio per ipſum for-
mato terminũ appoſitum in edicto ſolum operari circa cõpari-
tionem & ɔ̃dictionem,non aũt quo ad præſentationem,ſed du
3 rabit tp̃s iuris:nam ſalua pace ſua,† quia terminus edicti abbre-
uiat ẽt tp̃s iuris:qa ɔ̃dictor debet oĩno cõparere in termino edi
cti,& pñtare,anteq̃ ſequat̃ inſtõ primi pñtati:quia nõ expectabi
tur in reliquo tpis:vt latè de hoc diximus.ſ.in j.qõ. princ.huius
partis.in xxviij.art.vbi omnino vide,& apparebit hoc ɔ̃rium nõ
militare,quãuis ẽt nõ ſit vera rñſio ipſius Gay.¶Aduerte ad a-
liud quod ſenſerit Gay. nam cum cõcluſerit nõ comparentem
infra terminũ edicti,nõ audiri,vlterius limitat eius cõcluſionẽ
niſi nõ comparẽs eſſet impeditus, quaſi velit ſicut impedito pa
trono nõ currit tp̃s ad pñtandum:ita nec tempus edicti ɔ̃ eum
currit.Et ſic Gay.tenet opi.quã multi tenuerũt impedito patro-
no & ignoranti non currere tẽpus:& nos tenuimus oppoſitũ.ſ.
in d.j.q.prin.huius par.in viij.art.& ex hoc poſſem dicere etiam
modo impedito currere tp̃s edicti,qđ ſubrogatur tempori iuris
de quo tñ proximè diximus.¶Aliud dictum Gaye. eſt patronũ
patientem alium pñtare excludi,ſi quam citius ſcit,non ɔ̃dicit:
& ita ruditer hoc intelligi nõ debet.Sed de hoc dicendum:vt di
ximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in iij.q.prin.in xvj.& xvij. art. ¶Iſtis
ſic declaratis,redeo ad art.noſtrum & reperi illum ẽt formaſſe
do.Phi.de ſarra.in hac rub.in vij.char.ver.ſed pone aliquis. & di
cit Io.An.in d.addi.ad Spec.in ti.de citatione.§.viſo.in prin.poſt
longam diſputationẽ,concluſiſſe illum talẽ comparentem poſt
terminum edicti,nõ audiendum,ſaluo iudicis officio,inquantũ
vellet ꝓſequi ius ſuum priuatũ, à quo ꝑ lapſum peremptorij vr̃
excluſus.audiretur aũt agens de nullitate:& dicit hoc ẽt firma-
re Io.An.in d.reg.mora.in mercu.in fi.ij.q. ¶Quod dictum Ioã.
An.dicit fore intelligendum ſanè,niſi ille probaret ignorãtiam
4 altero de† modis poſitis.in d.c.cum in tua.qui matri.accuſ.poſ.
primo , ꝓbando abſentiam præſertim à diœ.ſe paſſum tpe edi-
cti infirmitatem,ꝑ quam patiebat̃ mentis exiliũ:tertio ꝓbãdo
ſe tunc fuiſſe in ętate tam tenera,quam ad comprȩhenſionẽ edi
cti etas nõ ſufficiebat:vel niſi alia cã iuſta fuerit impeditus:& di
cit ꝓbari ignorãtiæ,cãm iur̃o ꝓprio:& vltra hoc dictum poterit
iur̃m apprehẽdere, quod ad hoc,opponẽdum nõ ꝓcedit ex ma
litia.¶Gl.tñ fi.in d.c.cum in tua.quã ſequunt̃ doct.ſm But. con
cludit comparentem poſt terminum,fore audiendum,ſi res eſt
ĩtegra puta in caſu nr̃o ſi nõ eſt ꝓceſſum ad inſtõnẽ.ſecus re nõ
exiſtente integra:qa tũc reputatur ſuſpectus,ſi infra tempus po
tuit comparere & iure ſuo vti:vnde But.ſimiliter cõcludit.¶Et
ex prȩdictis dicit Phi.de ſarra.fore eliciendas tres concluſiones.
¶Prima erit ɔcluſio,qñ edictũ ſeu conſtõ termini emanauit ſi-
ne cauſȩ cognitione:& terminus nõ eſt ꝑemptorius:& tũc poſt
terminum indifferẽter audit̃.¶Secunda cocluſio, qñ emanauit
cũ cãæ cognitione & cũ ſnĩa:vt quia iudex interloquẽdo deter-
minat elapſo termino nullũ audiendũ:& tũc indiſtinctè nõ au-
ditur re integra,ſiue non integra.¶Tertia cõcluſio,qñ emanat
cũ cãȩ cognitione,& ſine ſnĩa, dato ꝙ cõminatio ſit facta in edi
cto:qa poſtea nõ audietur,& tũc dicit congruũ eſſe:vt dſtingua
tur:an res ſit integra,vel non,dicit.gloſſa in d. c.cum in tua.quȩ
ꝓcedunt ſm Butri. ibi tã in termino hoĩs,quia in termino iuris
quȩ dicit forè notãda:& ita reſidet do.Phil.de ſarra.conregni-
cola meus. ¶Tu adde ad prædicta oĩa pulchrũ conſi.Oldra.iij.
in ordine incip.cum cã electionis, qui melius, q̃ alius quẽ vide
rim, diſputat hũc. artic.vtrum lapſus,illius edicti perẽptorij.de
quo in d.c.fi.de.elec.lib.vj.ſic non comparentẽ infra terminum
illius excludat,vt nullo modo admitti debeat :& diſputat pro &
ɔtra, pulchris motiuis.& fundamẽtis & dicit eſſe dicẽdum oĩno
debere excludi,per quinq; pulchra motiua,de qbus ibi per eũ &
vltimũ motiuum eſt: qa.d.c.fi.dicit aſſignare debere perẽptoriũ
cõpetentẽ ex cuius vocabuli ꝓprietate apparet,poſt illũ termi-
num aliquẽ audiri non debere:ſcribitur.n.in tex.legis perẽpto
5 riũ inde† hoc nomẽ ſumpſiſſe:qa perimit diſceptatiões,hoc eſt
vltra nõ patitur aduerſariũ tergiuerſari.vt ff.de iud.l.ad tertium
vbi hęc verba ponũtur in tex.& niſi opponẽdi viam perimeret
fruſtra peremptoriũ,diceretur cum nihil perimeret & ɔtra legẽ
C.de veter.l.j.lib.xij.& ff.de ver.ſigni.l.tugurij .& ibi no.& mul
ta alia circa hoc perẽptorium dicit ibi Oldr.¶Qui ẽt ad omnia
adducta in ɔtrarium reſpondet:& ſignanter ad no.c.cum in tua.
qui matri.accuſa.poſ. dicit enim illa nõ tangere ꝓpoſitum no-
ſtrum,qa locũ habent in mr̃imonio carnali;in quo ẽt diffinitiua
ſnĩa nunq̃ tranſit in rem iudicatam.de re iudi.in c.lator.& in c.
ɔſanguinei.qđ eſt ſecus in matrimonio ſpũali:vt no.Inn.in.ca.
cum olim de dolo & ɔtu. & dat alias ſol.de quibus ibi. ¶Reſpõ
det ẽt ad id qđ,dici poſſet in ipſo edicto,eſſe cõminationẽ,& nõ
ſnĩam,edictum noſtrũ duo habere.ſ.perẽptorij prȩfixionẽ,& fu
tura in ꝓceſſus & inſtitutionis cõminationẽ ſicut eſt de natura
cuiuſlibet peremptorij : vt ff. de iudicijs, lege in peremptorio.
licet ergo cõminatio illa nõ habeat vim ſnĩæ:vt C.cõmina. vel
epiſt.in rub.& nigro.cũ ipſum perẽporiũ manet,virtus eius nul
latenus euacuatur:vt expreſſè ꝓbatur in c.cum dilecti.de dolo
& ɔtu.vbi citatus perẽptoriè ab dñicam,qua cantatur ego ſum
paſtor bonus,cum cõminatione ꝙ abinde ꝓcederetur in nego-
tio, quãtũ de iure poſſet poſt terminũ diutius expectatũ,tãdem
ex vi perẽptorij ꝓnunciatus fuit contumax: & ita ɔcludit in illo
caſu ꝙ expulſo obiectore prȩdicto debet per officiũ ſuperior ad

dictam

dictam electionis examinationem,& cõfirmationem procede-
re:& ſic fuiſſe ꝓnuntiatum & declaratum per do. G. de manda-
gero cardinalem p̃neſti.& confirmatum per do.L.frodoli cardi
nalem tuſculanum:& vltimo loco per totum collegium Cardi
nalium tempore Ioannis Papę.xxij.anno eius primo vide omni
6 no.d.conſ.quia pulchra ibi reperies:ponit†enim in fi. edictum
peremptorium duo hr̃e in ſe.Vnum reſpectu inferiorum , vt p̃-
cludat,ne ꝑ latitudinem temporis euagetur:vt ſ.poſt eum dixi-
mus.Aliud reſpectu ſuperioris:vt ad deliberationem & negotij
expeditionem per propoſita vel non propoſita iura tempus viã
aperiat.¶Et ex prædictis de potẽtia peremptorij quo ad caſum
noſtrum euacuantur cõcluſiones do.Phi.requirentis aliq̃n cãæ
cognitionem & ſñiam:quia iſta non ſunt in cõſideratione,cum
extat ꝑemptorium:vt ibi pulchrè Old. ¶Vnde conclude cum
glo.& cum ipſo Oldr.ex quo in edicto.d.c.fi.de neceſſitate de-
bet interuenire peremptorium:vt vult ibi tex.& nos diximus.ſ.
in ꝓximè præced.xxj.art.non comparentes infra terminum edi
cti,non fore audiendos poſt lapſum termini edicti. ¶Quod ta-
men in patrono declara:vt diximus.ſ.in d.j.q.prin.huius partis.
in xxviij.articu.in pluribus diuerſis caſibus ibi poſitis. ¶Verum
iudex poterit ex officio de omnibus cognoſcere etiam poſt lap
ſum termini edicti:vt vult glo.in d.verbo,ꝑemptorio.& hoc ẽt
tenet Old.in concluſione ſui conſilij,quod officium poſſet im-
plorare,etiam non comparens:vt ſentiunt Gay.& Phi. de ſatra.
vbi ſ.quod ego cõcordem abſolutè, non tñ ꝙ per talem implo
rationem teneretur ſuperior procedere,niſi voluerit:nec debet
permitti ipſum aſſiſtere:quia alias ꝯueniretur naturę ꝑemptorij
& daretur locus fraudib.arg.c.auaritiæ.de elect.lib.vj.quia indi
rectè idem eſſet,aç ſi admitteretur ad ꝯdicendum.¶Difficultas
reſtat mõ,quid ſi comparens poſt terminum edicti fuiſſet verè
ignorans vel impeditus infra dictum tempus,& ideo non com
pareret,ſed compareret poſtmodum adueniente ſciẽtia,vel im-
pedimento ceſſante,an eſſet audiendus: & hoc tangit Gaye. &
Phil.non autem Oldra. & ambo videntur velle,ꝙ ſic,dummõ
fuerit vera ignorantia & impedimentum: & de eis cõſtet illis
modis,per ipſum Phi.poſitis,& res ſit integra,hoc eſt, ꝙ adhuc
nõ fuerit ſequuta inſtõ:& ſic vult Phil.quòd ſi eſſet ſequuta in-
ſtitutio nõ retardaret̃ per talem nouiter comparentem impedi
tum,vel ignorantem. ¶Et vt ſ.dixi ad dicta Gaye.nos concluſi
mus.ſ.in j.qõ.princ.huius partis.in viij.articu.impedito & igno-
ranti patrono currere ſemeſtre vel quadrimeſtre tempora cõ-
ceſſa patronis ad præſentandum, rõnibus de quibus ibi. Cum
igitur tempus edicti abbreuiauit illa tẽpora , vt etiã cõcluſimus
ibi. in xxviij.articu.quia ille terminus dicitur ſubrogatus tpi iu-
ris,ſimiliter debebit currere ignoranti & impedito , tñ mihi vi-
detur ꝯrium fore concludendum:quia rõnes ibi adductę de di-
cto tempore à iure cõceſſo & nõ vltra,quę militant in illo caſu
nõ militant in iſto:quia hoc tempus in edicto appoſitum, poni
7 tur ad arbitriũ iudicis, & nõ eſt reſtrictum à canone,vt ibi:†Vñ
cum non ſit eadem ratio,ſubrogatum nõ ſapiet naturã ſubro-
gari. Facit quod no.in cap.eccleſia.el ij.vt lit.pendẽ.& ibi Abb.
& in cap.dilecto.de reſtitu.& in lege,ſi eum.§.qui iniuriarũ.ff.de
iniu.à cõtrario.licet poſſet dici nõ eſſe veram ſubrogationem:
8 †vnde cõcludo talem ignorantem vel impeditum cõſtito de
vera ignorãtia,vel impedimento,re tamẽ integra,hoc eſt inſtõ-
ne nõ ſequuta , fore admittẽdum etiam termino edicti elapſo
re vero,nõ integra,nõ , quia cũ canonicè ſit ſequuta inſtitutio
nõ venit reuocãda:nec etiam iſti ſunt reſtituendi in integrum:
quia eſt cõſultum iuri ipſorum , ſi ſunt patroni quòd repñtent:
iuxta no.in cap.eam te.& ſimi.hoc tit.ſi ſunt extranei,qui voluiſ
ſent ꝓducere demerita,inſtituti agant,ſi velint per viam accuſa
tionis,& ꝓ iſta particula,ꝙ re non integra nõ audiantur: vident̃
tex.expreſſ.in c.conſultationibus.hoc titu.cum ibi no. & faciũt
omnia,quę diximus.ſ.in j.par.huius.ij.libr. in iij.quęſt.princip.ꝑ
plures.articu.dum tractauimus de ꝓprietario & alijs ſuperueniẽ
tibus poſt canonicam inſtõnem:& ſic edicto præcedente nõ au
diendum ad effectum remouẽdi inſtitutum:ſed bene ad effectũ
repñtationis faciẽdę ꝓ cõſeruatione iuris ſui.¶†Et aduertè cir
ca hmõi impeditos,nõ ſufficere allegare & ꝓbare impedimen-
tum ſeu ignorãtiam , niſi etiam ꝓbent illas fuiſſe cauſas imme-
diatas nõ cõparitionis:nam potuiſſet eſſe etiam ſi impedimen-
tum nõ fuiſſet,ipſe nõ cõparuiſſet,ſicut dicimus nõ ſufficere ꝓ-
bare vim fluminis ꝓ impedimento nõ cõparendi,niſi etiam ꝓ-
betur acceſſus ad flumẽ:& ſic vim fluminis fuiſſe cauſam imme
diatam non comparitionis,ſm Inn.in cap.ex tranſmiſſa.de præ-
ſcrip.gloſſ.in verbo,prępoſita:& ibi omnes. in cap.cupientes. §.
quòd ſi per viginti.de elect.libr.vj.& Bart.pulchrè.in l.ij.§.& qđ
diximus.ff.de prędcrip.quod dictũ latè examinat,quaſi per qua-
tuor col.do.Fely.in dict.cap.ex tranſmiſſa.in princ.& vltra addu
cta per eum eſt recurrendum ad Alexan.in l. ꝓperandum. §.ſin
autem in vtroque.in ij.colũ.& ibi do.meus.Iaſon.in fi.primæ &
in ſecunda colum.C.de iud.& ad Alexã.in l.ij. in d. §. quod dixi-
mus,in ſecũda colum.& ibi Iaſon.in l.ij.& iij.ff.ſi quis cau.& ad
Alexand.in lege,de pupillo.in §.ſi quis prætori.in viij.colum.in
verſi. ſed circa hoc adde.ff.de no.oper.nun.& in cõſi.ſuo.clxiiij.
redemptoris &c.viſo ꝓceſſu cauſarum verſarum.in ij.colum.in
verſi.eſt etiam deſerta. in ij. volum. ¶Hinc dicit Roch. in hoc
10 tracta.in verbo,competens†alicui.in xxij.qõ.in verſi.ſed hic ca
dit quæſtio.ꝙ ſi contempti nõ ꝯdicunt infra tempus edicti,iux-
ta.cap.fi.de elect.libr.vj.non poterunt amplius cõtradicere.alle
ga.Ioan.And.& Abb.in d.cap.ij.de his quæ fi.à præla. & iſtud ẽt
cõcludere Car.in effectu.in d.cap.cõſultationib.in iiij.q.in fi. &
in ſeq.& in c.ex literis.in iij.ꝯrio hoc titu.& Fely.in cap.cum Ber
toldus.in iiij.colum.in verſi.quid aũt ſi ordinarius.de re iudic.&
11 mouetur inter cætera:†quia quando eſt iuſſus loqui,ſi tacet,vr̃
conſentire,etiam in ſui præiudicium.l.de etate.§.qui tacuit.ff.de
interrog.actio.cap.ij.de confeſ.lib.vj.no.Inn.in ca. j. de his quę
fi.à maior.par.cap.Si ergo ꝓpoſito edicto verus patronus non
comparuit,ſibi imputetur:de quibus dictis Roch.ſatis loquuti
12 fuimus.ſ.in dict.j.qõ.prin.huius partis.in xxviij.art.¶†Ex quib.
no.ꝙ licet canonicus fuerit contẽptus in actu electionis,vel pa-
tronus collegiatus in actu pñtationis,quæ fit per collegiũ,opus
eſt agere de cõtemptu ante lapſum termini appoſiti in edicto:
quia poſt dictum tempus non audiẽtur:& ſic hęc eſt etiam alia
potentia edicti:vt ſic tollat cõtemptum,qđ eſt notãdum.¶Ad-
de etiam ad prædicta Firma.in tract.de epõ.in iij.par.ij.princ. iij.
lib.in xxj.qõ.quærentem de iſto articu.& poſtea addit ſm Legi
ſtas poſſe terminum præfigi per iudicem ad aliquid agẽdum: vt
illo elapſo non audiatur is,cui datus fuit terminus.alleg.l. diffa-
mari.C.de inge.& manumiſ.l.titia de accuſa.l.ſi ea.& ibi.Cy.Sa
ly.& docto.C.qui accuſa.non poſ.cum alijs per eum alle. ¶Qđ
dictum duobus modis modificat.Primo ꝓcedere,ſi poſt termi-
ni aſſignationem iudex bis monuit partẽ ad agendum vel exci-
piendum in termino:ſola enim termini aſſignatio ius partis nõ
perimit,cum bina iudicis monitio requiratur,ſecundum Ang.
ſingulr̃ in aut.de hære.& falci.§.ſi quis autem.colla.j. ¶Secũdo
modo,vt procedat,ſi pronuntiat iudex poſt terminum lapſum
ꝙ decætero nõ audiat̃,ſm Inno.in dict.cap.cum tua. qui matri.
accuſa.poſſ.& Ang.in l.quamdiu. ff.de acquiren.hæred.Bald. in
c.j.de mili.vaſ.qui contu. eſt.& Angel. Aret.inſtitu.de excep.in
rubric.verſicul.deueniendum eſt ad tertium. & in §. idem iuris.
¶Ponit etiam ibi Firma remiſſiuè,an poſt terminum probato-
rium poſſint inſtrumenta produci , vt ibi per eum. Et hęc ſuf-
ficiant.

¶Vigeſimusſeptimus art.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Patronus verus,vel bonæ fidei poſſeſſor,an debeat audiri poſt terminum appoſitum in edicto ad inſtantiam malæ fidei poſſeſſoris appoſiti,& inſtitutione ſequuta.& nu. 2.*

1 Sequitur Ex prædictis. xxvij. loco videre , † ſi malę fidei
poſſeſſor nullum habens aduerſariũ,ſolus prę-
ſentat,& ad eius inſtantiam ꝓponitur edictum publicum, iuxta
d.c.fi.de ele.lib.vj.& nemo cõpareat,& ſequat̃ inſtõ , an ſi poſt-
ea veniat patronus vel poſſeſſor bone fidei,& petat reuocari di
ctam inſtõnem,offerens ſe ꝓbaturum malam fidem pñtantis,
an erit audiendus.¶Do.Roc.in hoc tract.in d.verbo , cõpetens
alicui.in xxij.q.in j.col.in ver. ſed hic cadit qõ.format hunc arti.
& dicit breuiter forè concludẽdum,ꝙ non:iuxta deciſionẽ Ge-
mi.in c.ij.de off.vica.lib.vj.in ij.col. dicẽtis ꝙ ſi eṗs inſtituiſſet ali
quem ad petitionem eius,qui aſſerit ſe pr̃onum , emiſſo edicto
publico,tunc patrono vero eſſet præiudicatum pro illa vice.al-
leg.no.in c.ij.de his,quæ fi.à præla.per Io.An.& Abb.de cõtem-
2 ptu†nõ audiendo:& poſt lapſum termini edicti:vt verſus fi. ꝓ-
ximi pręceden.art.diximus in verſ.hinc dicit Roch.de quo tñ ar
tic.ibi per Roch.diſcuſſo nos latè tractauimus.ſ.in j. par. huius.
ij.lib.in iijq.princ.in ij.art.vbi concluſimus appoſitionem edicti
habere etiam hunc effectum:vt propter illum teneat inſtitutio
ſequuta præſentatione male fidei poſſeſſoris: & excludere con
tradictores,vide ibi,nolo iterum hic diſcutere.

¶Vigeſimusoctauus art.vj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutio ſeu confirmatio an valeat, non facta diſcuſſione negotij electionis ſeu præſentationis.*
2 *Duo vbi tacitè vel expreſſè coniunguntur,alterum adimplere non ſufficit.*
3 *Lectiones fiunt per ſaltus in carniſpriuio.*
4 *Electionis diſcuſſio ſeu præſentationis,fieri poteſt ſine cauſæ cogniti one.*
5 *Electionis ſeu pręſentationis diſcuſſio,eſt de ſubſtantia,ſaltem ex iudicis officio.*

6 *Edicti termino elapſo, vbi nemo comparet, præfigitur terminus præſentantibus ad oſtendendum eorum iura. Et quid tum ſit agendum ſuperiori.*

Pro complemento Materiæ.c.fi.de electio. libr.
vj. quia vidimus citationes
ſpeciales & generales eſſe neceſſarias:& annullare confirmatio
nem ſeu inſtitutionem, earum defectus: Dubitatur modo, an
vltra illas requiratur aliud ſubſtantiale, per dict.c.fin.& ſic quid
1 ſi fiat citatio ſecundum practicam illius tex.† ſed non fit diſcuſ-
ſio negotij electionis vel præſentationis, an valeat confirmatio
ſeu inſtitutio ſequuta. ¶Ioan.And.in dict.ca. fi.dicit ꝙ non, per
illum tex.qui copulatiuè requirit iſta duo, citationes diſcuſſio-
nem negotij,& poſtea ponit decretum, qui tex.non erat primo
per gloſſ.ſic ponderatus: vnde ſi alterum iſtorum deficit, non
2 †valebit confirmatio ſeu inſtitutio:nam vbi duo tacitè vel ex-
preſſè coniunguntur, non ſufficit alterum adimpleri:ſecundum
dicit proba.in c.cum in illis.de præben.lib.vj. §.fi. primum vero
probari de reſcrip.olim.de reſti.ſpoli.cap.fi.ff.de condi. inſtitu.l.
ſi plures hæredes.de verbo.oblig.l.ſi quis ita.inſtitu.de hære.in-
ſtitu.§.pe.& has duas leges dicit eſſe videndas in glo.j.cap.ij. de
reſcrip. ¶Et ſubdit non obſtare, ſi dicatur Papam non expreſ-
ſiſſe ibi de forma diſcuſſionis, ſed de forma citationis: & ſic vi-
deatur tantum tex.de illa intellexiſſe:arg.ca.nonne.de præſum.
nam reſpondet illud non expreſſiſſe, non ex eo, ꝙ de illa nō cu-
ret:ſed ex eo, quia per iura antiqua illa erat diſpoſita:vt patet in
c.nihil.in cap.ſi poſtquam & in c.cum nobis.de elect. ¶Domi.
in dict.c.fi.in fi.prima colum.in prima quæſtio.refert & ſequitur
ſupraſcripta dicta Ioā.And.& pro eius vltimo dicto dicit facere
tex.ibi in d.c.fin.in appoſitione decreti, dum dicit confirmatio-
nes tales:& ſic demonſtrat loqui: & refert ſe ad illas, in quibus
concurrerunt illi defectus, qui præceſſerant:& ita reſidet Domi.
3 ¶Philip.Fran.in d.c.fi.non tangit hunc articu. † quia forſan le-
git in carnis priuio, quo tempore lectiones fiunt per ſaltū. ¶Do.
Gaye.vero in d.c.fi.in fi.j.colum.colligit hoc ex illo tex.dicit eū
fore notandum illum tex.ita copulatiuè requirere vocationem
& diſcuſſionem negotij:vt non ſufficiat alterum adimplere, cū
ſubdat clauſulas irritantes &c.licet ergo fieret vocatio, ſi non di
ſcutitur negotium, non valet vocatio ſeu inſtitutio, ſecundū
Ioan.And.& Domi.ibi. ¶Subdit tamen Lap.in dict.cap.fin.di-
cere, citatione ritè facta vt ibi traditur, abſque aliqua cauſæ co-
gnitione, tenere confirmationem, non contentioſam:& addu-
cere quod no.Io.And.in cap.quod ſicut.in v.colum.in verſicul.
ſed quæritur.de electio.& de clerico excommunicato miniſtrā.
ſi celebret, ſuper, verbo, recitanda.circa fi.verſicu.ſi tamen ſupe-
rior. Quod dictum Lap.dicit ibi ſequi Petr.de Anch. ¶Gaye.
vero ibi dicit fore aduertendum Ioan.Andr.ibi referre Inno.&
Compo. dicentes cōfirmationem ſine cauſæ cognitione fieri
poſſe, vbi nullus eſt contradictor vel poſſeſſor alias confirmat⁹
&c.Et ſubdit dicere, vt de electi.c.vltimo.libro vj.& ſic demon-
ſtrat illud procedere, ſecundum tempora antiqua: hodie vero
ſeruatam eſſe.d.conſtitutionem.c.fi.& ſic ſuperiorem ex officio
teneri examinare perſonam electi vel præſentati, etiam nemi-
ne opponēte:vt in c.cum nobis olim.de ele. Et idē ibidē dicere
Card.de forma electionis per illum tex.quaſi velit illud. capitu.
requirere etiam cauſæ cognitionem: vt dicit Ioannes Andrea.
pro hoc quia ſi requiritur diſcuſſio, vt ſupra, ergo examinatio,
& cauſæ cognitio:vt in capitulo ſi fortè.& quod ibi no.per Ar-
chid.de elect.libro vj. ¶Et dato quod Io.And.in dictis locis aſ-
ſenſerit illi dicto:tamen dictum ſuum hic fuit vltimum:quia in
prin.dict.cap.fi.dicit ſic ex quo decretalis illa multum practica-
tur. ¶Vnde Gaye.conſiderat contrarietatem:& ideo dicendū
quòd Ioā.And.in locis alleg.per Lap. non bene dixerit:vt dicit
ſe dicturum ibi ſuper gloſſ.in verbo inanes.Seruatur ergo in pra
ctica, ꝙ etiam ſi nullus cōtradictor ad edictum compareat, accu
ſatur contumacia omnium non comparentium, nec ſe opponē
tium:& nihilominus datur electo ſeu pſentato terminus ad ꝓ-
bandum incumbentia:& ipſe probare habet ad fi.obtinēdi cō-
firmationem ſeu inſtōnem:& dicit hoc probari.in d.c. cum no-
bis olim.& velle Fede.conſi.lvj.incip.in Chriſti nomine &c. va-
cante.& Card.in c.j.de poſtu.prela.in j.opp.ad quem eſt recurrē
dum de forma huius inquiſitionis:& ita reſidet ibi Gaye. ¶Tu
aduerte ex his dictis, duas eſſe cōcluſiones. Vnam, diſcuſſionem
negotij eſſe de ſubſtantia confirmationis ſeu inſtitutionis, quē-
admodum appoſitio edicti, ſecundū Io.And.& Domi.in d. c. fi.
inſtōnis.quēadmodū appoſitio edicti, ſm Io.An.& Do. ī d. c. fi.
¶Alia eſt concluſio Lap.ibidem huiuſmodi diſcuſſionem non
eſſe de ſubſtantia,& tenere confirmationem, ſeu inſtōnem, ab-
ſque cauſæ cognitione.pro qua alleg.Io.And.in pluribus locis.
¶Vnde pro concordia harum opinionum, ego dico ipſas opin.
4 non eſſe contrarias, ſed diuerſas.Lap.enim præſupponit † diſcuſ
ſionem negotij electionis, ſeu præſentationis fieri non poſſe ſi-
ne cauſæ cognitione:& hoc eſt falſum, cum etiam ſine cauſæ co
gnitione fieri poſſit:vt pulchrè vult Abb.in cap.conſtitutis. de
appella.in fin.iij.& in princ.quarta colum.nam cum ibi tractet
cur in collatione admittatur poſt collationem factam contra-
dictor,& non in confirmatione:& dicatur hoc eſſe:quia in col-
latione non apponitur edictum, in confirmatione vero ſic: per
dictū c.fi.& ſic præſupponitur cōfirmatio facta cum cauſæ co-
gnitione:hæc ſolutio non placet ibi Abb.quia pōt fieri etiam ſi-
ne cauſæ cognitione:puta nemine cōparente,& ſic abſque ꝯdi-
ctore, non dr̄ veræ cauſæ cognitio: & Lap. intellexit de veræ
cauſæ cognitione.Ioannes Andr.vero, intellexit de diſcuſſione
quæ fit ſine aliquo comparēte oppoſitore:& cum vere cāæ co-
gnitione, ſiue nemine ꝯdicente, cum diſcuſſione, quæ fit per iu-
dicem ex officio:& hoc mō intelliguntur dict. Io.And.in d.c.fi.
dicta vero Io.An.in alijs locis allegatis per Lap. procedunt in
veræ cauſæ cognitione, quæ vero nō requiritur de neceſſitate,
5 præſertim ꝯdictore non apparēte. ¶† Vnde cōclude diſcuſſio-
nem negotij pñtationis ſeu electionis eſſe de ſubſtātia, ſaltem
ex officio iudicis, vt ſibi cōſtet de iuribus pñtātium & meritis
præſentati:& ita loquitur tex.c.fi.& doctri.Io.An. ibi & Domi.
¶Dicerem bene, ſuperiore inſtituente forè præſumendum de
ipſa diſcuſſione:quia alias in ſui præiudicium nō inſtituiſſet, ver
teretur enim graue ipſius inſtituentis præiudicium, permitten-
do præſentare nō patronū:imo ſolet eſſe qō inter epm & patro
num:an eccleſia ſit libera:& ſic ſpectet ad collationem epi: vel
ad pñtationem patroni:vt no.in c.eam te.& in pluribus iuribus
hoc tit. & poſſunt etiam multæ aliæ lites inter eos occurrere, de
quibus latè diximus.ſ.in j.qō.princ.huius part.in ix.art.in quar.
caſu.¶Dicerem & aliud cautius eſſe habentem īſtituere, in hu-
iuſmodi diſcuſſione ꝓcedere, cum cauſæ cognitione, inſtāte op
poſitore, ſi cōparet. ſin aūt inſtante coadiutore curiæ:vt Gaye.
dixit quē.ſ.retulimus:& etiam vt diximus poſt eū.ſ.in ix.præce.
articu.& ita hodie obſeruatur.nam elapſo termino edicti etiam
6 nemine † comparente præfigitur terminus præſentātib.ad oſtē
dendum eorum iura: & de meritis præſentati ſe informat ſupe-
riorem, & compertis aliquibus demeritis illius de illis oppoſi-
tiones fieri facit per coadiutorem curiæ, non ad effectum pu-
niendi, ſed ad effectum repellendi ipſum ab inſtitutione, & caſ-
ſandi præſentationem: vt diximus in dict.xvij. præcedent.ar-
ticul.

Ex omnibus Dictis in præſenti.vj.q.prin.huius ij.par. *Not. hic regul. et. 16. amplia. et. 12. limita. et. 2. declara. ad c. fin. de electio. in 6.*
ij.lib.& in eius.xxviij.art.collige vnam
cōcluſionem, pſentationem factam per patronos de clerico ad
beneficiū vacans, ſuperiorē habentem inſtituere nō debere ſtā-
tim ad inſtitutionē procedere:iuxta dictū Apl̄i:Nemini cito ma
nū imponas, nec ēt illam ſimpliciter admittere:ſed tm̄ illam ad-
mittere,& recipere, ſi & inquātū de iure,& ex officio citari face
ret certos compñtatos & oppoſitores citatiōe ſpāli, īcertos aūt
citatiōe generali per edictū cum præfixione termini ad cōparē
dum: & appoſitione pemptorij, & nihilominus negotiū pñta-
tionis diſcutere debet. Ita colligitur ex.c.fi.de elect.libr.vj.& di-
ximus in j.ij.& vlt.artic.& per totā hanc q. ¶Amplia primo hāc
cōclu.ꝓcedere quāuis de ea non ſit tex.ſpālis in pſentatione lo
quens, ſed ſolū.d.c.fi.de elec.loquēs, nihilominus ēt in pñtatio-
ne habet locū, ſiue non ſit pœnale, ſiue ſit pœnale ex maioritate
rōnis:vt diximus in ij.art. ¶Extēde hanc ampli.vt non ſolū.d.c.
fi.habeat locū in electione & præſentatione, ſed ēt in poſtula-
tionibus: vt diximus.ſ.in iij.arti.diſtinguendo de poſtulationib.
vt ibi.¶Reſtringe hāc ampli. nō ꝓcedere ī alijs prouiſionib.pu
ta collationibus,& ſimilibus, q̄ vnico actu expediuntur:vt dixi-
mus in d.iij.art.quia nō erit ſeruāda forma.d.c.fi.¶Amplia.ſecū
do.d.cōclu.intantum procedere, ꝙ non ſolum habebit locū in
beneficijs prælaturæ:ſed etiam in quibuſcūq; beneficijs curatis
ſimplicibus, hoſpitalibus,& alijs, in quibus cadit præſentatio &
inſtitutio:vt diximus ſ.in iiij.art.¶Reſtringe hanc ampli.ꝓcede
re, niſi eſſemus in beneficijs ſimplicibus, in quibus ex conſuetu
dine vel reſeruatione in limine fundationis facta per ſolam præ
ſentationem factam p patronū eccleſiaſticū, non requireretur
inſtitutio, ſed ex ſola præſentatione acquiritur omne ius:vt dixi
mus in d.iiij.art.circa finē:& etiam aliquid in xiiij.art.¶Amplia
tertio.d.cōclu.intantum procedere, ꝙ ſi vni perſonæ competit
præſentatio & inſtitutio reſpectu diuerſarum qualitatū, quāuis
ſit vnus, nihilominus ſeruare.d.conclu.vt diximus ſ.in v.articul.
¶Reſtringe hanc ampli.niſi vnus haberet vtrūque expedire ex
vna,& eadem qualitate: quia tunc non erit ſeruanda forma cō-
cluſionis: vt diximus in d.v.articu.& diximus in reſtric.præced.
amplia.¶Amplia quarto.d.conclu.procedere ad quemcunque
ptineat inſtitutio, ſiue ſit ordinarius:& quāuis ſit inferior prælat⁹
ius inſtituendi ex cōſuetudine vel priuilegio habens, qa tenebit
obſeruare.d.formam. vt diximus.in vj.articu.¶Amplia quinto

d.con

d.cōclu.intantum ꝓcedere,ꝙ iſte citationes poterūt expediri ēt extra territorium habentis inſtituere,& etiam diſcuſſio, & tot⁹ ꝓceſſus,cum ſint actus extraiudiciales,donec efficiant̄ iudiciales ꝑ cōparitionem alicuius aduerſarij: vt latè diximus.ſ̄. in vij. articu. ¶Amplia ſexto.d.cōclu.non ſolum ꝓcedere in pn̄tatione diſcordi,ſed etiam in pręſentatione cōcordi,ꝑ tex.in dict.ca. fi.& cur hoc ſit diximus.ſ̄.in viij.articu. vbi etiam quando eſſe poteſt concors ipſa præſentatio.¶Amplia ſeptimo.d.concluſi. intantum ꝓcedere,ꝙ ſi ſunt plures compræſentati, quot erunt ipſi,tot edicta debent emanere,& ſimiliter citationes particulares,ergo certos,vt diximus.ſ̄.in ix.articu. ¶Amplia octauo ipſam conclu.quo ad citationem faciendam ꝑ edictum, intantū ꝓcedere,ꝙ quāuis cōpræſentat⁹ vel oppoſitor ſit certus nihilominus debet fieri vocatio per edictum:& ſic ſemꝑ vocatio per edictum,eſt neceſſaria ſpālis,citatio vero nō,niſi ſint certi: vt diximus.ſ̄.in x.art.vbi poſuimus edictū eſſe magis neceſſarium ꝓ patronis quam ꝓ compn̄tatis vel alijs oppoſitorib. ¶Amplia nono.d.ꝯclu.quātum ad citationes particulares:ꝙ ſi apparēt certi citandi,& nō fuerunt citati,licet ſit oppoſitum edictum, inſtitutio erit nulla:vt diximus.ſ̄.in xj.art.¶Extende.d.ampli.ꝓcedere,quamuis certi citandi haberent notitiam negotij caſualiter comparuerint,nō ꝑ hoc tenebit inſtō citatione ſpeciali omiſſa: vt diximus.in d.xj.articu.& pręſertim in verſicu.tn̄ pro ꝯcordia. ¶Reſtringe hanc exten.ꝓcedere,niſi iſti certi qui erant citandi, non citati vltra comparitionem aſſumpſiſſent iudiciū: quia tūc quāuis nō fuerint citati, tenebit iudicium,& inſtitutio.vt diximus.in d.xj.articu.pręſertim in verſi.tamen ꝓ cōcordia. ¶Declara modo primo iſtam ampli.ꝙ quamuis ꝑ edictum poſſit abbreuiari terminus iuris datus ad pn̄tandum:nō tamen hoc fieri poſſet,ſi adeſſent certi citandi,illis non citatis:vt diximus. in d. xj.articu.in verſi.& ex ſupraſcriptis. ¶Declara ſecūdo ſufficere iſtos eſſe certos ordinario pn̄tantib.vel præſentato: & qūo dicantur certi:& quomodo poterit ꝯſtare ordinarium pn̄tantes ſeu pn̄tatum habere talium notitiam:vt diximus.in d.xj.artic.in verſicu.ſed pulchrum eſt ſcire,vſque ad finem. ¶†Amplia decimo.d.conclu.in tantum ꝓcedere,ꝙ non obſeruata forma in ea contenta,inſtō ſequuta,erit ipſo iure nulla: vt diximus.ſ̄.in xij. articu.¶Extēde primo.d.ampli.in tantum procedere, ꝙ edictū ſemper dr̄ de ſubſtantia & forma inſtitutionis,adeo ꝙ per partes remitti non poteſt:vt diximus.in d. xj.articu.præſertim verſus fi.¶Reſtringe hanc exten.iſtam formam remitti non poſſe, ꝓcedere in edicto,non aūt in citatione ſpeciali:& qa illa pōt remitti per partem:vt diximus.in d.xij.articu.in fi.¶Reſtringe modo primo iſtam ampli.inſtitutionem eſſe nullam,non pręuijs citationibus:vt in concluſione ipſo iure ante factum.poſt factum vero nō erit ipſo iure nulla, niſi appareat de intereſſe nō citati, & ſic obmiſſi,vt diximus.ſ̄.in xiij.articu.in ver.melior igitur erit iſta ſolutio.quod etiam diximus.ſ̄.in xxv.artic.¶Amplia vndecimo d.conclu.in tantum ꝓcedere,ꝙ licet habens inſtituere de neceſſarijs ſe informauerit: nihilominus adhuc inſtō erit nulla non præuijs vocationibus,vt diximus.ſ̄.in xvjarticu. ¶Amplia duodecimo.d.conclu.intantum ꝓcedere,ꝙ non ſufficiat habēti inſtituere facere mandatum de citationibus, generali & ſpāli faciendis,niſi ipſe citationes expediantur verè & actualiter: vt diximus.ſ̄.in xix.articu.¶Amplia decimotertio.d.conclu. intātum ꝓcedere,ꝙ non ſufficiat citationes eſſe commiſſas & exequutas,niſi labatur totus terminus in ipſis appoſitus,adeo ꝙ inſtitutio facta infra illum terminum,erit nulla,ac ſi citationes factæ non eſſent:vt diximus.ſ̄.in xxv.arti.¶Amplia decimoquarto.d.conclu.intantum ꝓcedere,ꝙ in ipſis citationibus de neceſſitate apponendum eſt peremptorium:vt ſi ſecus fiat, perimat̄ negotium:vt diximus.ſ̄.in xxj.articul. ¶Extende primo.d.ampli.intantum ꝓcedere,ꝙ comparens poſt terminum edicti:nullo modo erit audiendus:vt diximus.ſ̄.in xxvj.articu. ¶Reſtringe modo hanc extē.ꝓcedere,niſi legitimè iſte comparens ꝓbauerit ſe non habuiſſe notitiam edicti,vel fuiſſe impeditum,& diligentiam ſuam feciſſe:& res eſſet integra: quia non fuiſſet ſequuta inſtō:nam quamuis eſſet elapſus terminus edicti,deberet audiri:ſecus,ſi res non eſſet integra:quia fuiſſet ſequuta inſtitutio,quia tunc non audiretur:vt diximus.ſ̄.in xxvj. atticu. in verſicu.difficultas reſtat modo.vſque ad fi. ¶Extende ſecundo.d. ampli.ꝙ poſt terminum edicti comparens,non audiatur,intantum procedere,quod ſi bene præſentatio eſſet facta per male. fi.poſſeſ.& inſtitutio eſſet ſequuta etiam verus patronus ſeu bonefi.poſſ.non audiretur:vt diximus.ſ̄.in xxvij.arti.¶Amplia decimoquinto.d.conclu.in illa parte de citationibus faciendis,intantum procedere,ꝙ ſi eſſent plures certi qui venirent citādi citione ſpeciali,& non citarentur omnes,ſed aliqui ex eis, inſtitutio adhuc eſſet nulla:vt diximus.ſ̄.in xx. artic. ¶Reſtringe hanc ampli.niſi illi obmiſſi citari,re vera nullum ius haberent: quia quamuis fuiſſent certi, & debuiſſent citari,illis ius aliquod non habentibus poſt factū tenebit inſtitutio:vt diximus.in d.xx.arti. in ver.vnde tenerem.¶Amplia decimoſexto.d.conclu. intantū ꝓcedere,ꝙ iuxta eam poſuimus formam edicti declarando illius verba compræhēdendo totam iſtam cōcluſionem,& quaſi oīa ſupra ſcripta.quam vide.ſ̄.in xxij.articu. ¶Limita modo primo.d.conclu.vt non factis vacationibus non teneat inſtitutio, ꝓcedere, niſi appareat & conſtet de non iuribus citandorum: quia tunc ſi eorum vocatio fuit obmiſſa,tenebit inſtitutio:vt diximus.in xiij.articu.¶Reſtringe hanc primam limi. ꝓcedere,ſi loquamur de citatione ſpāli obmiſſa, ergo ius non habentem: ſed ſi loquimur de citatione generali nunquam hoc locum habere poterit,cum ſint incerti habentes comparere,& eorum iura,vt diximus.in d.xiij.articu.in verſi.vnde pro vera.¶Reſtringe ſecundo, ſi loquimur de citatione ſpeciali, procedere d.limi.ſi de non iure ſe opponere volentium appareret per eorum confeſſiones ſn̄ia ſeu acta,quia aliter apparere non poſſet: & ſic ꝓcederet limitatio:vt diximus.in d.xiij.articu.in verſi.ſi vero nos loquimur.cum aliquibus ſequen.¶Limita ſecundo. d. conclu. procedere,qn̄ contra vocandos nō obſtaret diſpoſitio alicuius legis vniuerſalis,per quam conſtaret de non iurę ſuo: quia donec allegetur & ꝓbetur per papam, illi legi derogatum pręſumetur,pro illius diſpoſitione:& ideo tales nō erunt vocandi,licet certi:vt diximus in d.xiij.articu.in verſi.& re vera. & in verſ. & ex quibus dictis Roma.¶Limita tertio.d.conclu.quo ad vocationes ꝓcedere,niſi confirmatio eſſet facienda:ſeu inſtitutio per principem habentem plenitudinem ptātis:quia illam facere poterit etiam obmiſſis citationibus:vt diximus.in d.xiij. arti. in verſi.ſecunda eſt limitatio.¶Limita quarto.d.conclu.nō habere locum in caſibus.c.j.& c.cupientes.de elect.lib.vj.quia in illis non eſt ſeruanda forma.d.cap.fin.vt diximus in d.xiij.art.poſt Abb.in verſi.ſecunda eſt limitatio. ¶Limita quinto. d. conclu. ꝓcedere,niſi eſſemus in prima pn̄tatione,& inſtitutione bn̄ficij: quia tunc non requirerentur hmōi vocationes: vt diximus in d.xiij.articu.in verſi.niſi in vno tantum caſu.& etiam in fi.viij.articu.¶Limita ſexto.d.conclu.procedere,niſi cōſuetudo loci haberet inſtitutiones fieri ſine hmōi citationib.quia tūc ſine illis fierent & tenerēt,ſeruato tn̄ iure antiquo.¶Limita ſeptimo. d. ꝯclu.procedere,vt ipſis citationib.non factis,inſtitutio ſit nulla & quilibet comparens admittatur,dummodo comparens poſt factum,id eſt,poſt executionem ſequutam oſtendat de ſuo intereſſe:puta, quia oſtendit ſe patronum,vel canonicè compn̄tatum,vel ſaltem colorate poſſidere:nam iſti admittentur,& reſpectu iſtorum dicetur cōſtito de eis inſtō nulla ipſo iure:ſed de prædictis non conſtito:nec reſpectu alterius ſe opponentis:nec ſua intereſſe oſtendeñ.non dicetur nulla inſtō:& ſic poſt factū: nec illi admittentur,donec de prædictis cōſtare fecerint:vt diximus.in d.xiij.art.in verſi.reſtat modo videre.vſque ad fi. ¶Limita modo octauo.d.conclu.ꝓcedere:vt vocationes iſte fiāt,poſtquam pręſentatus præſentationi conſenſit tacitè vel expreſſè, alias non eſſet citandus,vt compręſentatus:licet coelectus, qui nondum conſenſit,ſit citandus:vt diximus.ſ̄..xv.articu. vbi poſuimus rōnem diuerſitatis.¶Limita nono.d.conclu.procedere vt per non obſeruantiam illius forme irrita erit inſtō ipſo iure, non autem proceſſus informatiuus,quem feciſſet ordinarius ex ſe,quamuis inſtituerit ſine vocationib.vt diximus.in d.xvij. art. ¶Limita decimo.d.conclu.procedere,vt ſit nulla inſtō facta ſine ipſius vocationibus,non autem ipſa electio,præſentatio,vel proceſſus intermedius:quia remanent in eorum vigore:vt diximus.in d.xvij.articu. ¶Limita vndecimo.d.conclu. procedere vt citationes prędictę ſint neceſſarię in confirmatione ſeu inſtōne faciendis,non autem in caſſatione electionis, ſeu pręſentationis faciendæ:vt diximus.ſ̄.in xvij.articu. ¶Limita duodecimo & vltim. d. conclu. vt non ſolum pro perfectione inſtōnis ſufficiant prædictę vocationes: ſed requiritur etiam diſcuſſio pręſentationis per ordinarium,ſiue inſtante oppoſitore, ſeu coadiutore curiæ,& ſic cum vera cauſæ cognitione, ſiue ex mero ſuo officio ſine vera cauſę cognitione:vt diximus.ſ̄.in xxviij. & vltim.articu.¶Declara hanc limi.vt ſequuta inſtōne præſumatur per habentem inſtituere factam diſcuſſionem:vt diximus.ī d.vltim.art.¶Declara modo primo iſtam conclu. ꝙ iſta citatio generalis per edictum ſeu cridam eſt facienda in eccleſia,ad quā facta eſt pręſentatio,& non in eccleſia in qua fit electio pn̄tandi ſi ius pa.ſpectat ad vniuerſitatem Si vero ſpectat ad ſingulos debet fieri in loco magis publico,in quo ſolent conuenire frequenter homines:& magis audiri,& videri poteſt: & edictū bn̄ ꝯſeruari,& nō madefieri ab aqua:nec à vēto lacerari:& hoc idē dicerē ſi ſpectaret pn̄tatio ad collegiū:vt attēdatur locus magis publicus,& nō fiat in ſecreto:vt diximus.ſ̄.in xxiij.art.¶Declara ſecundo. d. conclu.& omnia ſupraſcipta, & hæc crida ſeu edictum

ctum fiat,& apponatᷣ ac tollatᷣ ꝑ nuntium deputatum ab inſti-
tuere habente:& manere in loco ꝑ totum terminū in edicto ap
poſitū:& inſtituēti fidē facere ipſum nuntiū de affixione,& ſub
tractione:& ꝑ ꝯñs de tpe quo ibi mãſit, & relationē debere per
actuarium deſcribi in actis,vt dixim⁹.s̃.in xxiiij.articu.Et ex iſtis
ſunt oĩa clare reducta:& habes totã materiam.c.fi.de elect.li.vj.
Reſtat ſolum videre,an & qñ inſtō ſit ſimplex interloquutoria,
ſeu hñs vim diffinitiuę,vel diffinitiua ſñia,& an debeat fieri in-
ſtitio inſimul per epm & capl̃m:de quibus dicemus.j̃.ſuo loco
in hac parte,in ſuis q̃onib.& art.videlicet in vlt.q.in iiij.art.Et in
iij.par.in j.q.in iiij.arti.

¶Septima.q.prin.ij.par.ij.Lib. De variatione præſentantium.

1 *☞Patronus laicus variare pōt plures præſentando patronus vero clericus ratione eccleſię.Et quid ita.nu.3.4.9.*
2 *Patroni ſiue eccleſiaſtici ſiue laici,poſtquam vnum clericum præſentauerunt inſtituere habenti,an variare poſſunt, & ſic alium præſentare remiſſ.*
5 *In clericis quædam prohibentur,quæ in laicis permittuntur.*
6 *Sponſalia contrahens per carnalem copulam,facit illa tranſire in matrimoniū de præſenti.*
7 *Electio variationem non admittit Et quid ita.nu.10.*
8 *Patronus laicus poteſt variare.*
11 *Variare,ſonat in vitium.*
12 *Inſtitutione omne ius tribui in præſentato per clericum,atque in præſentato per laicum.*
13 *Patroni eccleſiaſtici præſentando indignum,puniuntur.Et quid de laicis.*
14 *Clericis patronis variare prohibitum eſt.& nu.47.*
15 *Emptorem ſecundum præferri primo,ſi poſſeſſionem eſt adeptus.Quod nō habet locum in perſonis eccleſiaſticis.*
16 *Celeſtini papę inconſtantia,& leuitas.*
17 *Clericus præſentans ratione patrimonij,attenta eius origine,cenſetur laicus: & præſentatio patroni laici,dicitur totaliter ſpiritualis.*

EX quo Iam viſum eſt de prima pñtatione quę
fit per pr̃onos,ſeu in quaſi poſ.pñtandi
exiſtēres de acceptatione pñtati,& de admiſſiōe ha
bentis inſtituere,quę tria faciunt pfectam pñtatio-
nem,vt eſt pulcher tex.in capit.ꝗ autem.in fi.j.reſpon. hoc titu.
ibi,qm̃ antequam pñtatio ꝑ diœceſanum epm approbetur,ratū
non eſt,quod à patrono fuerit inchoatum,in quib.verbis p̃ſup-
ponitur acceptatio pñtati:vt diximus.s̃.in v.q.prin.huius partis
in j.art.& viſum eſt ēt de appoſitione edicti generalis,& de cita-
tionib.particularib.faciendis per habentem inſtituere ex mero
ſuo officio,in quib.certis & incertis pręfigitur comperēs termi-
nus ad cōparendum,opponendum, & allegandum, quicquid
dicere,opponere,vel allegare voluerint, ꝯ pñtantes formã ſeu
actum p̃ſentationis,& ipſum p̃ſentatum,ꝑꝑ quam pręſentatio-
nem emanarunt vocationes:vt in præce.q̃onib.princ. latè dixi-
mus,conſiderantes vocatos infra terminum edicti poſſe cōpa-
rere,& p̃dicta facere:& in interim ꝑ habētem inſtituere nō poſ-
ſe ꝓcedi ad inſtōnem. ¶Merito quęrendum eſt ſeptimo loco
principalr̃,an poſtquam pr̃oni primo pñtantes,pñtarunt vnum
durante dicto termino edicti,poſſint pñtare alterum clericum,
& qũo,& ſic an liceat pr̃onis variare infra terminū edicti,& poſt
añ tñ inſtōnem.Et ex iſta q̃one oriunt̃ plures infraſcripti arti. ꝓ
habēda perfecta materia.¶Et ſic primus erit,an patroni ſiue ec
1 cleſiaſtici, ſiue† laici,poſtquam vnum clericū pñtarunt habēti
inſtituere,poterunt variare,& ſic alterū pñtare.Et circa hūc art.
ſunt duo iura principaliora.d.c.ꝗ aũt.hoc tit. in j.reſpon.volens
patronum poſſe duos ſucceſſiuè pñtare quod idem vult text.in
c.paſtoralis.hoc incidenter diſponens:& ſic declarans. ca.quod
aũt.verum gl.j.in d.ca. qđ aũt.intelligit illum tex.loqui in laico
pñtante.Secus,ſi pñtaret eccleſiaſtica perſona,cui taliter varia-
re nō licet.alle.c.aũt.eo.ti.& ille tex.eſt ſimilr̃ principalis in hac
materia.Imo poteſt dici principalior,cū in eo reperiant̃ duæ cō
cluſiones.Vna eſt laicū pr̃onum poſſe variare:Altera eſt,pr̃onū
eccleſiaſticum nō poſſe variare:quia ſi bene duos pñtaret,prior
in tpe,erit potior in iure:& ſic ex iſto tex.habemus patronū lai
cum poſſe variare,pr̃onum vero eccleſiaſticū nō. ¶Et intellige
de eccleſiaſtico,vt ſępe ſumus ſoliti dicere:& clare ponit gloſ.in
cle.plures.in §.fi.hoc ti.qñ eſt pr̃onus rōne eccleſiæ.Secus,ſi rō-
ne p̃rimonij,qa tūc cēſeretur vt laicus:& ita vult gl.& oēs.in ca.
2 vnico.hoc ti.lib.vj.¶†Et ſic ex s̃.ſcriptis colligit̃ cōcluſio bimē
bris,pr̃onū laicū poſſe variare,plures pñtãdo,pr̃onū eccleſiaſti-
cū,rōne ecclię vero nō:q̃ cōcluſio ꝓbat̃ ꝑ s̃.ſcripta iura.c.ꝗ aũt.
in j.reſpō.c.cū aũt.& c.paſtoralis.hoc ti.& facit tex.in cle.plures
in §.fi.eo.ti.& hoc exp̃ſſe tenēt gl.j.in d.c.ꝗ aũt.gl.pe.in d.ca.cū
aũt gl.in verbo robur.in d.c.paſtoralis.q̃ dicit hãc eſſe dr̃iam in-
3 ter pr̃onū†eccleſiaſticū & ſecularem, vt eccleſiaſticus variare
non poſſit,laicus vero ſic.Voluerit etiam glo.in c.vnico.in ver-
bo eccl̃iaſticus.hoc ti.lib.vj.Iſtã cōcl̃onem tenent ſummiſte, &
p̃ſertim Goff.ꝯciuis meus in ſumma huius ti.in ij.col.in ver.ſed
ſi laicus repñtet.& ibidē Hoſt.in ſua ſumma.in §.in quib.& ſum-
ma directorij iuris.§.xxiij.& §.xxxj.Inn.Ioan.And.Car.& But.in
d.iuribus.c.quod autem.& c.paſtoralis.Abb.in d. c. quod autē.
in ij.no.& in j.opp.& in d.c.quod aũt. & in d.c.paſtoralis.& in c.
cum ꝑꝑ.in ij.dr̃ia.& in c.cum dilectus.in ij. no.in ij.dr̃ia. hoc tit.
& in c.cum Bertoldus.in ij.op.in ij. col.cum ſeq.de re iudi.& in
rub.de iud.in pe.col.& in c.quãto.in fi.ij.col.eo.ti.Arch.in c. vni
co.in ij.col.in verſi.verum.hoc titu.lib.vj.& ibi Io.And. Petr.de
Anch.Io.de Imol.do.Phili.Fran.& omnes.Card.in d.cle.plures.
in §.fi.poſt antiquos:& ibi Io.de Imo.Pet.de Anc.& omnes.Ioã.
Cal.cōſi.ix.hoc titu.poſt medium.fo.lxj.ſumma angelica.in ver
bo ius pa.§.xvij.Gaye. in repe.c.fi.de elect.lib.vj.in fi.xlvij.col.&
in fi.liiij.col.& in prin.lv.col.& etiam in prin.xlv.col.Inn.in c.cū
dilectus.in fi.hoc ti.& Phi.de ſarra.in c.cum autem.in ij.no.Pau.
de cita.in hoc trac.in vj.par.in v.q.licet ſit ſignata.vj.& in vj. vij.
viij.xj.& 50.q.do.Roch.ſimiliter in hoc tracta.in verbo,honori-
ficum.in ix.& x.q.& faciunt quæ dicit Firma.in tracta.de epō.in
j.lib in iij.par.in xxv.q.& Philip.de ſarra.in rub.& in c.quod aũt.
in j.reſpon.& in c.cum aũt.hoc tit.& in plurib.locis:& iſta con-
cluſio cōiter tenet̃ per ſupraſcriptos:& oēs doc.quos in oĩbus.
4 artic.huius vij.q.prin.deducã. ¶† Sola difficultas igitur con-
ſiſtit in hoc quæ ſit rō ꝗ pr̃oni laici poſſint variare, eccleſiaſtici
vero non.& glo.in d.c.cum autē.in verbo,perſona. ponit duas
rōnes. Prima eſt: qa eccleſiaſtici pr̃oni pingui⁹ ius habent, q̃
laici.alleg.in arg. c. ſiquis epōrum. xvj. q. vij. Scd̃a ratio eſt , vt
hoc ꝗ eccleſiaſtici pr̃oni variare non:poſſint, ſit ſtatutū in eorū
pœnam.¶Goff.vero de trano ponit iſtas rōnes: dicit enim ad-
mitti variationem in pr̃ono laico:duplici rōne. Vna,qa in caſu
iſto locus eſt penitētię ſicut & al̃s.ſ.ij.q. iij. c.ſi qs iratus. & in c.
ſi quē pœnituerit.& q.vj.§.ſi vero.& c.ſi qs libello.quæ eſt lex.
Alia rōne, qa pñtato ex pñtatione nō acquiritur i⁹ in re:vnde
alio p̃ſentato & ĩſtituto potior eſt ꝯditio poſſeſſoris,qm̃ anteq̃
pñtatio per diœceſanū approbetur, ratum nō eſt qđ à patrono
fuit inchoatū. d.c. quod aũt.& ꝑꝑ ea ſuperior variantē admittit
qa pręter variationē admittere dēt:& ꝯſiliū mutantis non eſt
aſpernere. vt. ff. de colla. l. nonnunq̃.q̃uis aliter in ꝯſtantia ar-
guatur:vt ff.de procu.l. in cãę.In eccleſiaſtico vero pr̃ono dicit
variationē non admitti:& eſſe rōnem: qa quædam res,ꝓhibent̃
5 in†clericis,quę in laicis tollerant̃: & in eodē genere delicti pl⁹
dr̃ peccare clericum,q̃ laicum: vt xv.diſtin.nulli fas. j.q. iij. ſal-
uator.xj.q.iij. præcipuè. xxxij. q. v. qui viderit. xxix. diſtin. nulli
de hęre.excōmu.§.præterea.ff.de re milli.l.oē delictū.§.delictū.
¶Hoſti. vero in ſumma huius titul. in §. in qbus. in ij. col. in
verſic. eccleſiaſticus aũt.refert rōnes. s̃. adductas per Goff. Sed
dicit rōnem eſſe,quicquid al̃s notatū inuenerimus:quã no.ipſe
Hoſti.in ipſa ſumma in tit.de ſpōſa.duorū. §. quot modis.verſi.
aut vtraq; de pñti.& ſequē.& ſic vult, vt colligi pōt ex eius dic-
tis in d.§.quot modis.quã ex illis ver.qui ſunt in ſequē.§.ex quo
per pñtationem non ꝯhitur mr̃imonium de pñti,ſed ſponſalia
de futuro:vt dixit Lap.in alleg.lxxv.fol.xxvij.& ideo pōt pñtare
pupillus, qui pōt ſpōſalia ꝯhere de futuro:vt ibi Ab. refert:&
nos diximus. s̃. in v. q. prin. huius par. in viij. artic. ſicut ꝯhens
ſponſalia pōt tranſire ad aliud mr̃imoniū:vt ibi dr̃:ita & pñtans
6 vnū,poterit alium pñtare:†& ſicut ꝯhens ſponſalia per carnalē
copulã,facit illa tranſire in mr̃imonium de pñti.c.xv.qui fidem
de ſponſa.& vult ipſe Hoſti.in dictis verſi.Ita per inſtitutionem
pręſtitam ſcd̃o pñtato,dicitur mr̃imonium perfectū:& q̃uis pri
mus pr̃onus fuerit idoneus, non tñ per hoc caſſatur inſtitutio
ſcd̃i:iuxta diſpoſitionē.d.c. paſtoralis. hoc tit quaſi velit Hoſti.
ꝗ ex quo pñtatio eccleſiaſtici pr̃oni hēt vim electionis,per quã
ꝯhitur mr̃imonium de pñti.c.ex eo.de elec. lib. vj. & vult Lap.
vbi s̃.merito laicus pōt variare : eccleſiaſticus vero pr̃onus nō.
Et hanc etiam rationem ponit iſte Hoſt.in c.quod autem.in j.re
ſpon.hoc ti.pro qua dicit eſſe videndū,quę dicit ipſe.in ca.fi.de
ſpō.duo.vbi certè eſt tex.de iſta rōne in mr̃imonio carnali,quæ
7 militat in†mr̃imonio ſpũali.¶Inn.vero.in c.cū autem.dat aliã
rōnem:& dicit ideo in pñtatione eccleſiaſtici pr̃oni nō habere
locum variationem:qa in electione nō hēt locū variatio.c. cōſi
derauimus.de elect.c.ij.eo.ti.lib.vj.& pñtatio clericorū hēt vim
electionis:vt ibi ꝑ eum.Ideo in ea nō hēbit locū variatio : ſicut
nec in electione:quã rōnem Inn.multi ſequuntur, & quaſi oēs
in d.c.cum autem.vbi Hoſt.in §.verum.¶Io.And.vero in d.c.ꝗ
autem.ſuper glo.j.allegando glo.fi.in c.fi.de ſpō.duo.tenet etiã
rationem Hoſt.de qua.s̃.& in c.cum autem.ſuper glo.pe.recitat
rōnem Goff.de qua.s̃.quam fortificauit Ho.ibidem.in c.cū aũt.
hoc eſſe,qa multa permittuntur laicis,quę nō clericis:& magis
peccare clericos,q̃ laicos.Ho.dicit hoc eſſe in fauorē clericorū:
qa ꝑ hoc declarat̃ fortiorē & digniorē eſſe cœtū clericorū,tãq̃

ſpũalis,quam laicorũ tanq̃ tpalis vel corporalis.c.inter corpora lia.de tráſla.prę la.& ſic firmiorẽ eſſe limitationem eccleſiaſticã c.ſuper eo.de parro.c.querimoniã.hoc ti.ſicut & pactio,ſiue locutio,vel dictũ etiam cuiuſcũque,ſi agat̃ in foro eccleſię:vt no. in c.j.& ij.de pact.nã quę ꝓcedent de labijs Pſalmiſte, non fient irrita.xxiij.diſt.Pſalmiſta:& ſm beatum Bernar.verbum ſacerdo tis,aut ſacrum aut ſacrilegium.Sequit̃ p̃dicta Io. And.in d.c. cũ autem.vbi etiam in fi.refert & ſequit̃ rõnem Inno.p̃ntationem clericorum habere vim electionis.¶Do.Card.autem.in d. c.q̃d autem.in j.reſpond.tenet rõnem Hoſt.p c.fi.de ſpon. duo.in ca. cum autem vero.in vlt.colum.in ſpecie quærit de rõne diuerſitatis inter patronum laicum & clericum:& impugnat primam rõnem glo.ibi hoc eſſe quia patronus clericus pinguius ius hẽt quã laicus:cum hęc rõ videatur implicare oppoſitum in ſubiecto:& ideo declarat eam:vt velit dicere,ꝙ per præſentationem clerici tribuitur plus iuris p̃ntato quam ſi facta eſſet à patrono laico,per rõnem Inn.quam ibidem refert:vbi etiam refert dicta Hoſt.& Io.An.de quib.s̃.& ideo cũ geſta per clericum debeant eſſe magis firma,inductum eſt in pœnam,vt variare non poſſit: & ita reſidet ibi Car.¶Abb.vero in d.c.cum autem.in nota. refert rõnem Inn.ſuper glo.pe.vero rõnem,quam ipſe appellat eſſe Hoſtieſ.quæ re vera originem habuit à Goff.vt s̃.diximus. ¶Do.Phi.de ſarra.in d.c.cum autem,ſuper glo.pen.refert prædictas rõnes Inn.& illam Hoſt.q̃ fuit Goff.& nil aliud dicit. ¶Do. Roch.autem in hoc tract.in verbo,honorificum.in ix.q.dicit ſe putare meliorem eſſe rõnem,quam aſſignat glo.ij.in ſimili.in c. cum vos.de offi.ord.de qua nos.j̃.dicemus. ¶Et illam rõnem glo.d.c.cum vos.etiam ſequitur Pau.de cita.in hoc tracta. in vj. par.in xj.q.

8 ¶†Iſtis rõnibus ſic relatis,videamus quę earum procedat,& magis cõcludat:& certè hic eſſet videndum de duab⁹ rationib.Prima cur patronus laicus poſſet variare:& re vera do. Goff.vbi s̃.cõgruas reddidit rões,quæ fortificantur per aliam rõnem,quam ponit gl.ij.ad alium effectum.in d. c. cum vos. de offi.ord.laicos non habere veram notitiam idoneitatis,quæ requiritur in clericis:& dubitando,ne indignum præſentarẽt præſentato vno p̃ntant alterum:vt in caſu.c.quod autem.& cum autem.ſucceſſiuè vel eodem tempore:vt in cle.plures.in fi.hoc ti. & latè diximus.de hoc.s̃.in j.par.huius.ij.lib.in x.q.prin.in iiij.articu.& hoc eſt clarum.

9 ¶†Secũda eſt rõ,de qua dubitamus.ſ. de ratione diuerſitatis cur variatio ſit permiſſa patronis laicis, & non eccleſiaſticis:& Hoſt.in d.ſumma huius ti.in §.in quibus. in verbo,eccleſiaſticus.vt s̃.retulimus ponit eſſe rõnem.ca.fi.de ſponſa.duo.ſ.tenere matrimonium,in quo interuenit conſenſus vel interuenit copula pro conſenſu,& nõ ſponſalia,quę pręceſſerunt de futuro:certè hæc rõ ꝓcederet,ſi ſolum p̃ntatio patroni laici diceretur ſponſalia de futuro,quæ daret ius ad rẽ, & pręſentatio patroni eccleſiaſtici diceretur matrimonium de p̃nti tribuens ius in re:vt ideo in ſponſalib.caderet variatio:in mrĩmonio vero non,ſed hoc eſt falſum:quia per p̃ſentationes tam laicorum patronorum,quam eccleſiaſticorum ꝯhuntur ſponſalia,& tribuitur ſolũ ius ad rem præſentato: & non matrimonium de pręſenti:nec tribuitur p̃ſentato ius in re:vt latè dixim⁹. s̃.& iſta eſt communis opinio.in v.q.prin.huius partis.in viij.articu.Quomodo ergo militabit ratio Hoſ.ſi per p̃ntationem ſecundam nõ eſt ꝯtum matrimoniũ ſpũale.¶Bene militabit hęc rõ pro deciſione.d.c.ꝙ autem.in j.reſpon.nam ideo ibi tenuit ſecunda p̃ntatio,& non prima:quia in ſecũda fuit ſequuta inſtitutio:& ideo erat matrimonium ꝯtum per verba de pręſenti,& excludebat primũ.in quo ſolum erant ſpõſalia:& re vera ad hũc effectum iſtam rõnem dicemus eſſe datam per Hoſt.poſtmodũ in lectu.in dict.cap.ꝙ autem.quem ibi ſequuntur oẽs Ioã. And. Card.Abb.& alij allegando.d.c.fi.de ſpon.¶Vnde licet hæc rõ nõ ſit bona diuerſitatis inter patronum laicum,& eccleſiaſticũ cur vnus variare poſſit:alter non,tamen eſt bene cõcludens rõ primi membri noſtre concl'onis:cur patroni laici poſſint variare:quia p eorum p̃ntationem nunquam ꝯhit̃ matrimonium de pręſenti:& ideo de vno p̃nt ad alium tranſire,ſicut & tranſeunt ſponſalia.¶Et ſi dixeris,cur non ſic in p̃ntationib.eccleſiaſticorum patronorum,quæ etiam ſunt ſponſalia,vt ꝓximè,reſpondetur hoc non ꝓcedere in illis: non ꝙ pręſentatio ipſorum ſit matrimonium,ſed ex eo,quia in eis eſt certa qualitas,quæ facit eos nõ poſſe recedere ab ipſis ſponſalib.de qua.j̃. quæ non eſt in laicis patronis.¶Et ex hoc apparet etiam non eſſe bonam rõnem Inn.diuerſitatis.in d.c.cum autem.ſ.pręſentationem clericorum habere vim electionis, in qua electione nõ cadit variatio.c.publicato.c.cum inter.de ele.cum ſim.pręſentatio vero laicorum nõ habet huiuſmodi vim,quaſi velit In. vt cum intelligunt ibi Hoſt.Io.And.Card.Abb.& alij.per p̃ntationem clericorum ꝓhiberi variationem,ea rõne qua prohibetur in electione ſ.matrimonij cõtracti: quia re vera nõ cõtrahitur matrimoniũ per ipſam pręſentationem:vt ꝓximè diximus.Vnde dico In. ibi non fuiſſe loquutum illa verba:vt diceret ita p̃fici matrimoniũ ſpũale per pręſentationem eccleſiaſticorum, vt tribui ius in re p̃ſentato,ſicut per electionem:& iſtam eſſe rõnem cur patron⁹ clericus nõ poſſit variare:& laicus ſic:quia vt ex eius verbis patet nõ reddũt rõnem huius diuerſitatis ſua verba vera:ſed poti⁹ fuerũt appoſita ibi inferendo ex dicto tex.ca.cum autem, ꝙ ex quo ibi deciditur p̃ronum eccleſiaſticum variare non poſſe, infert Inn.inde ſequi p̃ntationem eccleſiaſticorũ habere vim electionis.ſ.illo reſpectu,ꝙ non poteſt variare hic p̃ntans,ſicut nec eligens:nõ ꝙ per hoc faceret illam præſentationem p̃ficere matrimonium ſpũale de p̃nti,& tribuere ius in re: quia hoc eſſet ꝯ eius dicta.in c.cum Bertoldus.de re iud.vt illa ponderauimus.s̃. in d.v.q.princ.huius partis.in viij.articu.quare parcant mihi iſti patres antiqui nõ bene dicũt Inn.dixiſſe illa verba, pro rõne diuerſitatis:ſed ſolum,vt oſtenderet ſimilitudinẽ in hoc inter electionem,& p̃ntionem eccleſiaſticorum:& ideo malè dicunt docto.allegantes illud dictum In.vt quo ad oĩa à pari ꝓcedant electio & præſentatio clericorũ:qa ſolum ꝓcedũt à pari circa hoc vt nõ poſſint variare,nõ vt circa reliqua,vt diximus.in d.viij.articu.& etiam.s̃.in iij.quæſt.princ.huius partis in vj.vij.& viij. articu.

10 ¶†Dic ergo in eligentib.eſſe duas rões, cur variare non poſſint.Prima,quia ſtatim acquiritur ius electo facta publicatione ipſius:vt in d.c.publicato.& ibi glo.& in ca.quod ſicut & ibi etiam p gl.eo.ti.pp ꝯtum mrĩmonium de p̃nti ſaltem perfectũ p conſenſum ex parte eligentiũ.¶Alia eſt rõ,quia cum electio ſpectet ad perſonas merè ſpũales, & ſic actus merè ſpũalis,non

11 põt in eo variatio cadere,†cũ variare ſonet in vitiũ: vt preſupponit Goff.vbi s̃.& ꝓximè dicemus:licet ergo in patronis eccleſiaſticis ceſſet ratio ꝯtus matrimonij de præſenti,& traditionis iuris in re p̃ntato:quia iſta eodem mõ militant in patrono eccleſiaſtico,quæ in laico:quia ex eorũ p̃ntationib.ſic vnius,vt alterius ſolum ꝯhuntur ſponſalia de futuro: & tribuitur p̃ntato ius ad rem:vt ꝓximè diximus:non tñ ceſſat alia rõ in ipſis p̃ronis eccleſiaſticis,quę militat in eligentib.ſ.quia cũ ſint perſonæ ſpũales,à quibus ſpũalis egredit̃ actus:arg.c.meſſana. & c. ſacroſancta.de elect.non poſſit variare,cum actus variationis tanquam vitioſus ſit eis ꝓhibitus:& ex hac rõne variare non poterint:qa licet vna ratio ceſſet,ſufficit militare alteram.§.affinitatis. inſti. de nup.¶Et hoc modo ẽt intelligenda ſunt verba plurimorum doct.& p̃ſertim Car.in d.c.cum aũt.in vlt.ſua.q.cum reprehẽdit gl.ibi,vt dicamus rationem eſſe,non ꝙ patroni clerici habeant plus iuris,quã laici:quia tãto magis poſſent variare:ſed quia tribuunt plus iuris:& ſic doc.dicentium p̃ntationem clericorũ tribuere plus iuris p̃ntato,quã p̃ntationes laicorum:cũ re vera nil plus iuris tribuãt,ſed ſolum hoc dictũ habebit locũ:qa p̃ntato p clericos exiſtẽte idoneo oĩno erit inſtituẽdus,cum nõ cadat variatio:nõ autem ſic in p̃ntato per laicum,in quo cadit variatio:

12 nam omne†ius p inſtõnem tribuit ita p̃ntato p clericum,ſicut in p̃ntato per laicum:vt latè diximus.s̃.in d.viij.art.v.q.prin.huius par.¶Reſtat modo videre,an ſit verum,quod dicit Roch.& Pau.de cita.in locis.s̃.alleg.meliorem rõnem eſſe illam, quam ponit glo.ij.in d.c.cum vos.de off.ord.& dic,ꝙ ſi loquimur de illa rõne,quam ponit ibi glo. eſſe præſumendũ clericos facilius poſſe reperire,& noſcere p̃ſonas clericales idoneas p̃ntandas, q̃ laicos cõcederem certè hãc eſſe bonam rõnem:vt laici,qui p̃nt titubare poſſint variare: clerici vero qui non poſſint variare. ¶Sed hæc rõ videretur omnino concludens, ſi tantum tp̃s haberent clerici,quantũ laici ad p̃ntandum:ſed clerici habent plus tp̃is.ſ.ſemeſtre,& laici minus.ſ.quadrimeſtre.c.vnico.hoc ti. ergo hæc rõ inequalis:quia ſi ſunt docti & boni exquiſitores clerici,deberent eorum opus perficere ſimĩr infra tp̃s quadrimeſtre ſicut & laici:vt ſolũ eorum ſcientia ſit in p̃ponderatiõe variationis laici:ſed eccleſiaſtici habent duos menſes vltra:& ſic potius eſt tp̃s,ꝙ facit eos facere bonã p̃ntationem,quã ſit ſcĩa:ergo iſta rõ nõ ꝯcludit.¶Si vero diceremus Roch.& Pau.intellexiſſe de alia rõne appoſita per illam gl. quia eccleſiaſtici p̃ntando indi-

13 gnum†puniunt̃,laici vero non:licet hæc rõ non ſit vera:qa etiã laici p̃ntãdo indignũ ſciẽter,piuant̃ illa vice iure p̃ntandi,vt volunt doct.in d.c.cũ vos.& nos diximus.s̃.in j.par.huius.ij. libr.in x.q.princ.in iiij.art.tñ hęc rõ ſi bene eſſet vera,deberet ꝓducere ꝯrium effectum.ſ.vt tanto magis poſſit variare eccleſiaſticus,ex quo magis punitur p̃ntando indignũ.¶Videamus igitur ſi forte erit illa rõ appoſita per illam gl.ij.d.ca. cum vos.quę eſt,vt iõ laici poſſint variare:quia habent minus tp̃s ad præſentandum: eccleſiaſtici vero non:qa habẽt maius tp̃s:& dico nec iſtam eſſe rõnem.nã vt late diximus.s̃.in j.q.huius par.in j.art.in verſ. & ex iſtis ſequit̃,hęc nõ eſt ratio:ſed dictũ,videlicet p̃ronos laicos hr̃e quadrimeſtre ad p̃ntandũ,eccleſiaſticos vero ſemeſtre: & quæ eſt rõ huius dicti:qa laici p̃nt variare,datur eis minus tẽpus

clerici

clerici vero non poſſunt variare,datur eis maius tempus:& hęc
eſt rō ſupraſcripti dicti:& nō dictū eſt,nō huius rōnis, quæren-
dum eſt ergo de rōne rōnis.¶Et ex hucuſque dictis nō apparet
melior rō q̃ illa Goff. cōciuis mei, variationem eccleſiaſticis eſ
ſe ꝓhibitam,cum id,ꝙ ſemel fecerint,non poſſint retractare tā-
quam imprudentes:& in quib.variatio ꝓhibeaẗ. vide Firma.in
tract.de epō.in iij.par.j.li.in xxvj.q.vbi ponit de elect.de pñtatio
ne p̄roni clerici : & quāplurib.alijs actib.in quibus ꝓhibetur va
14 riatio:†& ꝙ variatio ſit quam maximè ꝓhibita clericis abhomi
nabilis & improbata,voluit pulchrè text.in cle. cū illuſio.de re-
nun.nam eccleſia debet eſſe cultrix & amatrix iuſtitiæ:& ſic re-
ctitudinis:vt in c.j.verſ.ſed diuerſum.de aliena.fundi. nec debet
fraudem adhibere in ꝯctib.d.cle.cum illuſio.in c.per tuas.de do
na.nec debet laqueos tēdere,vel adijcere.xxvii.q.j.c.de viduis.
el j.¶Per quæ dicta Io.An.in c.cōtinebatur.de his quę fi. à præ-
15 la.in nouella dicebat tex.l.quotiens.C.de rei vend.†diſponens
ſm emptorem pręferri primo,ſi prius poſſeſſionem eſt adeptus,
non habere locum in perſonis eccleſiaſticis volentib. quia tūc
ſemper erit potior primus emptor,& nō ſecundus:quamuis ſe-
cūdo fuerit prius tradita res:& hoc etiam voluit ibi Hoſt. per il
lum tex.& per tex.cum inter canonicos Senen.de elect. & ꝑ rō-
nes ꝓximè adductas:quia eccleſia non debet aliquem fraudare
tamen ſecus eſt in laicis,vt ibi:& licet illud dictū Hoſt.& Io.An.
in d.c.continebatur.reprobeẗ ibi per But.Car.Pet.de Anc.Imo.
& Abb.ſaluant tñ præallegati doct.opi Hoſt.& Io.And. in hoc
caſu.ſ.in conceſſione iurium ſpūalium,puta beneficiorū: vt oīa
iſta latiſſimè ponit do.me.Iaſ.in d.l.quotiens.in vj.colū.in vij.li-
mi.& de illo caſu,in quo ſaluatur Hoſt.& Ioā.And. pulchrè tra-
ctat ipſe ibidem.in iiij.colum.in iiij.limi.Pro cuius dictis ibi. ſ.in
ij.iiij.& vij.limi.vide pulchrè do.Fely.in c.cum olim.in iij.col.&
ſeq.in verſi.ad illud de circunuentione,vbi plura adducit de va-
riatione ꝓhibita in papa,clericis,& principibus,& ſic poſt prin.
iiij.col.ibi loquitur de illo dicto Ioan.And.& de illo caſu ſupra-
ſcripto,in quo ſaluatur eius opinio:remittendo ſe ad dicta.in c.
eccleſia ſanctę Mariæ.ad fi.q.de conſti.nimium deteſtando va-
riationem in clericis adducens illud Bal.in c.j.numi.feudi de pa
16 pa †Celeſtino,qui de mane faciebat gratiam,& in ſero reuoca
bat.& illud aliud dictum Bal.in l.j.in iiij.col.C.de lati.liber.tollē.
vituperantis eluſionem Cardinalium dicentium ſe elegiſſe ſimu
latè Vrbanum papam ſextum:& remittit ſe etiam ad plura quę
dixit de hmōi eluſione.in c.ex parte decani.in verſic.& abluſio.
nem.de reſcrip.poſt Card.in dict.clem.vnica.de renun.in j. col.
17 ¶† Cum igitur variatio ſit prohibita clericis , etiam in ꝯctibus
circa beneficia,& ſic in ſpūalib. circa quę nos ſumus : ergo iſta
eſt vera ratio,cur variare nō poſſint patroni eccleſiaſtici,laici ve
ro ſic.¶Sed difficultas remanet:nam vt diximus.ſ. in hoc artic.
iſtud,quod dicitur,patronum clericum non poſſe variare,eſt in
telligēdum de patrono eccleſiaſtico,cui competit p̄ſentatio iu-
re eccleſiæ.Secus,ſi iure patrimonij:quia tunc idem per omnia
in eo ꝙ in laico:vt ēt voluit pulchrè Abb.in d.c.cum autē.in iij.
no.alle.in arg.c.cum dilectus hoc titu.& bonam gl.ſemper mē-
ti tenendam in cle.ij.hoc tit.in verbo,pñtare,& hoc etiā voluit
Abb.in d.c.cum dilectus.& Roch.in hoc tract.in verbo, hono-
rificum.in ix.q.& Phi.de ſarra.in c.cum autem.in ij.no.& Pau.de
cita.ſimiliter in tract.in vj.part.in xj.qō.¶Si ergo rō diuerſitatis
eſt:quia clerici variare non poſſunt,iſta ratio ita deberet milita-
re in patronis clericis rōne eccleſię,ſicut rōne patrimonij:quia
inconueniens & deteſtabile eſt clericis variare:& tñ prædicti do
cto.concludunt oppoſitum.Ergo malè cōcludunt ipſi docto.&
tanto magis,cum ſimus in beneficialibus,& ſic in ſpūalib.in qui
bus ſaluatur dictum Io.And. in d.cap.continebatur.de his quæ
fi.à pręla.¶Et ſi diceres,hoc quod dicūt docto.eſt,quia vt pluri-
mum cum ius pa.ſpectat ad clericos,ratione patrimonij habent
ipſi clerici compatronos laicos,quorū ratione,& ſic mixture &
communionis,ꝙ conceſſum eſt laicis, conceditur etiam & p̄ro-
nis eccleſiaſticis rōne eccleſiæ:vt vult gl.vlt.per illum tex.in ca.
vnico.hoc ti.lib.vj.licet ꝯ̄rium,& nos.j. dicemus.in xiij.ſeq.art.
huius.q.¶Sed dato,& non conceſſo,ꝙ hoc ꝓcedat, compatro-
nus clericus rōne patrimonij habet compatronos laicos , per
ꝓximè dicta:nihilominus Abb.& doct.ꝓximè allegati indiſtin
ctè loquuntur:& ſic cōprehendunt caſum,qñ patronus cleric⁹
ratione patrimonij eſſet ſolus : vt etiam tunc variare poſſet : &
hoc eſt ꝯ̄ rationem.ſ.poſitam de variatione prohibita clericis.
¶Ideo pro ſolutione dicerem primo hoc eſſe : quia clericus
18 †pñtans ratione patrimonij,attenta eius origine,cenſetur laic⁹
& pñtatio patroni laici non dicitur totaliter ſpūalis.ca.quanto.
de iud.præſentatio vero quæ fundatur ſuper eccleſia,qñ patro-
nus eccleſiaſticus ratione eccleſiæ , pręſentat, dicitur totaliter
ſpiritualis,vt ſ.diximus:& ideo nō erimus in caſu, in quo ſaluaẗ
Io.An.ſed in caſu,in quo reprobatur eius opinio:& hoc dicetur
eum poſſe variare.¶Certè hæc reſponſio nō ſatisfacit : tum qa
licet ius pa.ſit annexum ſpūalitati.d.c.quanto.tum pñtatio poſt
quam facta eſt,dr̃ actus ſpūalis,vt ſępius diximus:& p̄ſertim. in
j.par.huius ij.lib.in j.& ij.art.j.q.prin.¶Et dato ꝙ nō eſſet ſpūalis
præſentatio,ſed ſolū annexa nōne annexorū,idē eſt iudiciū.ca.
ꝓterea.el j.de trāſactio.& ideo cadit ſimonia in iure pat. vēdito.
c.de iure.hoc titu.vt late diximus.ſ.in ij.par.j.li.in v.q.prin.in i.&
plurib.ſeq.art.¶Ideo tranſeo ad aliam ſolōnem:& dico varia-
tionem ꝑmitti clerico p̄rono rōne p̄rimonii:quia nō habet ſex
mēſes ad pñtādum,ſicut p̄ronus clericus rōne eccl̃ię:vt dñt om
nes.in d.c.vnico.hoc ti.li.vi.& nos diximus.ſ.in i.qō. prin.huius
par.in i.art.Sicut igitur iudicaẗ clericus patron⁹ ex p̄rimonio,vt
p̄ronus laicus in oībus:& p̄ſertim in tp̄e dato ad pñtādū:ita & ī
variatione,qa ꝑꝑ nō variationē daẗ maius tp̄s:vt voluiẗ pulchrè
gl.ii.in c.cū vos.de off.ord.de qua.ſ.ſatis fuimus loquuti.

¶Secundus artic.vij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Variare in poſtulatione licet.Et quid ita.*
2 *Variare poteſt nominans.*
3 *Variatio non procedit à principe.*
4 *Variare an poſſint patroni procedentes per viam ſcrutinij in preſentatione.*
5 *Variare licet,cum ius alteri non eſt quæſitum. Secus,ſi ius eſt quæſitum.*
6 *Ad eccleſiæ prouiſionem peruenitur per actus indiuiduos.*

Et ex Prædictis deciditur ſcd̃s artic. †an poſſint à poſtu-
1 latione variari.Et dicēdū eſt ꝙ ſic,tex.eſt, & ibi col
ligit Abb.in xij.no.ī c.bonæ.el ij.de poſtu.præla. & faciūt nota.
ibi in præcedēti.c.& dicit ibi Abb.eſſe rōnem:qa per poſtulatio
nem nō eſt acquiſitū ius poſtulato: voluit ēt Inn.in c.noſtri.de
elec.& qd in dignitatib⁹ & officijs ponit Abb.in c.pen. extra gl.
de poſtu.præla.dicit enim Io.an.in reg.mutare, de regul.iur.lib.
vj. quē ſæpe variare poſſe anteq̃ i⁹ alteri ſit q̃ſitū : & iō nō poſſe
variare in electione: qa eſſet ius quæſitum electo : vt ibi per eū.
¶Et ideo dicit Rota prima de prębē.in antiquis.& xxj.al's.xxvij.
2 de ꝯceſ.præben.in antiquis.† noīantem poſſe variare. ¶Quod
tñ intelligendum eſt in noīatione non tribuēte ius vt ibi quę di
cit : ꝙ ſi epſ intuitu grę conceſſę ſibi à papa noīauerit vnum in
beneficio,nō pōt ēt re integra variare. Sequitur Fely. in d. c. cū
olim.in iij.col. in verſi. facit ēt ꝯcluſio. in fi. pro quo dicto dicit
3 facere.c.cū aūt.hoc tit.& hoc eſt duplici ex cā: †tum qa ꝓcedit
à principe,vbi nō cadit variatio:vt ibi latè per Fely. tū ēt qa tri-
buit ius noīato,vt ibi.vide oīno dictas deciſiones: qa nō eſt mā
4 noſtra.¶† Et an ſi p̄roni procedunt per viā ſcrutinij in pñta-
tione,poſſint variare publicato ſcrutinio:& Io.an. & Abb.in d.
c.publicato.dicūt,ꝙ ſic,de cuius dicti rōne dicemus.j. in ſequē.
iiij. artic. ¶ Et ex eo qđ proximè diximus de poſtulatione do.
Roch.in hoc tracta.in verbo ,honorificum.in ix.q.in verſi.ſcd̃a
ſuboritur qō.dicit dari limitationē ad.d.c.cum aūt.inquantum
prohibet p̄ronum clericū variare à pñtatione : vt nō procedat
à poſtulatione:& ita dicit ēt ſentire glo.fi. in c.in cauſis.de elec.
5 & Abb.ibi,atteſtari hanc eſſe cōem opi. ¶†Tu ꝯſidera.nam ſi
eſſet vera illa regula,quā ꝓximè poſuim⁹, ſemper poſſe variare
cū non eſt alteri ius quæſitū:& cū eſt quæſitū,variari non poſſe,
deſtruerentur oīa, quę diximus in ꝓximo pręcedē.artic.duplici
modo. Primo modo,qa p̄ronus clericus poſſet variare, ex quo
per eius pñtationem non acquiritur ius in re,pñtato : vt ibi latè
diximus:& hoc eſt expreſſe ꝯtra tex.d.c.qđ aūt. hoc tit. ¶Scd̃o
modo:qa ſi attēdereẗ circa variationē,vt fieri poſſit,vel nō, an
ſit acquiſitū ius vel nō , ſequeretur nō eſſe bonam rōnē,quā in
præceden.artic.dedimus, p̄ronum clericū nō poſſe variare : qa
clericis eſt ꝓhibita variatio:nam dūmodo ius non acquireretur
illi,in quē actus eſt geſtus,ſemꝑ clerici poſſent variare : ergo va
riatio non eſſet ꝓhibita clericis.Et ſi dixeris, cur ergo permittiẗ
variatio ēt clericis in caſibus ꝓximè dictis in pñti artic.reſpon-
deo primo dando vnā intelligentiam dictę regulę:vt intelligaẗ
de omni iure acquiſito,ēt ad rē,vt illo acquiſito variatio fieri nō
poſſit:& ſic ꝓcedat ꝯcluſio proximi præceden.artic.quę quidē
ſolutio nō vr̃ concludens:quia etiam poſtulatus dr̃ habere ius
ad rem,nec hmōi reſponſio euacuat omnem obiectionem,quā
nunc formauimus:vnde tranſeo ad aliam,quā puto veriſſimā.
Dico enim non eſſe attendendum,ꝙ ius ſit tributum illi,in quē
eſt geſtus actus:vt reſpectu illius permittatur, vel ꝓhibeatur va
riatio,an ſit in re, an in rē, ſed ſolum conſiderari habeat perfe-
ctio actus,quæ fit & fieri debet per facientem actum,cum volue
rimus iudicare:an ille faciens actū poſſit variare:nam ſi non ꝑ-
ficit actū,nō dr̃ variare:quia ſi nō perfecit primum actum nō p̄t
dici actus.ſi nō p̄t dici actus,qūo ab eo variaẗ:dico ergo poſtula
tionem & ſimplicem noīationem nō eſſe actū perfectū:qa iſta
ſunt præambula ad ꝓuiſionē,& nō ꝓuiſio,vt eſt electio:& iō eū
actus

actus ſit in ſuſpenſo,poterit quis verti ad inchoandum alium a-
ctum,& non erit verè variare,ſed dimittere perficere primum,
& tranſit ad ſm:ſed vbi perficitur actus , vt eſt in præſentatione:
quia fit ꝑ patronos de præſentando præſentem coram habẽte
inſtituere,quo caſu eſt ꝑfecta preſentatio.c.quod in fi.j.reſpon.
hoc titu.& diximus.in princ.præſentis qõ.princ.& millies dixi-
mus.ſ̃.in tertia quarta.& v.qõ.princ.huius partis. Stante igitur
actu perfectæ præſentationis,ſi modo voluerint alteram pn̄ta-
tionem facere ipſi patro.eccleſiaſtici,ſine dubio dicent̃ variare:
quia ꝑ eos aliud agendum non erat:vnde perfecto vno actu va
riant,faciẽdo ſimilem ſm actum:& talis variatio eſt ꝓhibita cle-
ricis:nõ ꝙ dicatur variatio ſi quis incepit actum,& non perfecit
& trãſiuit ad alium actũ , quem ſi non perfeciſſet , poſſet etiam
ad alium tranſire.Et ꝓ hoc faciunt quæ dicemus in proxi.ſeq.ar
ticu.¶Et ſi diceres,nonne tex.in dicto ca.ꝙ autem.in fi.j.reſpõ.
dicit actum non eſſe ꝑfectum:niſi ſequuta inſtõne ordinarij:er-
go ſi dicta tua eſſent vera , patronus eccleſiaſticus ſemꝑ poſſet
pn̄tare alterum,donec ſequatur inſtõ,& nõ dicet̃ variare.¶Ad-
6 uerte ne cõfundaris:quia † illa finalia.d.j.reſpon.dicto ca.quod
autem.loquuntur de ꝑfectione actus habito reſpectu ad totalẽ
prouiſionem eccleſiæ:nos vero nõ habemus hunc reſpectum:
ſed conſideramus indiuiduos actus,per quos deuenit̃ ad totalẽ
ꝓuiſionem eccleſiæ:& quemlibet eorum de ꝑ ſe:puta pn̄tatio-
nem de ꝑ ſe:& inſtitutionem de ꝑ ſe:qui duo actus ſi competãt
vni perſonę ex diuerſis qualitatib.ſeparatim ſunt faciẽdi:vt dixi-
mus.ſ̃.in vj.q.prin.in v.articu. Ergo quilibet actus habet perfe-
ctionem ſuam : & licet habens inſtituere de neceſſitate habeat
interuenire in actu præſentationis:nõ tamẽ tunc inſtituit. nam
habet ponere edictum:& multa plura facere , antequam ad in-
ſtõnem deueniat:iuxta.cap.fi.de elect.libr. vj. & nos diximus.in
vj.præced.quæſt.princ.per totum.Sed ſua præſentia requirit̃ ad
perfectionem actus p̃ſentationis:vt præſentãdus pn̄tetur ſenſi-
bus corporeis illius,cui fit præſentatio:iuxta glo.in verbo pn̄ta
re.in clem.dudum.de ſepul.& nos diximus.ſ̃.in iiij. qõ.princ.hu
ius par.in j.& plurib.ſeq.articu.¶Et ſi adhuc dixeris, nonne eo-
dem modo poſtulatio ſeu nominatio quo ad eorum effectus,di
cuntur actus ꝑfecti, ſicut & præſentatio in genere ſuo, dico ꝙ
nõ:nam cum canonici cõgregantur poſt vacationem eccleſiæ
vocantur ad electionem,& illa eſt via ordinaria ꝓuidendi eccle
ſiæ:vt de elect.per totum nõ eligũt:ſed concludunt aliquẽ po-
ſtulare:& ſic accedunt ad remedium extraordinarium:vt de po
ſtulan.per totum:& poſtulato cõceſſo per illum,à quo poſtula
tur:tũc vr̃ perfecta electio:& ſic erit perfectus actus,ꝓquo faciẽ
do fuerunt cõgregati. Antequam igitur perficiatur,nõ dr̃ varia
re.cõcluſimus poſtulare iſtum : vt illo poſtulato & conceſſo ꝑ-
ficiatur nobis actus electionis,adhuc non eſt perfectus volum⁹
tranſire ad alium non dicemus variare:& multo magis hoc ca-
dit in nominatione,pro quorum terminorum declaratione vi-
de quæ diximus.ſ̃.in prima parte:huius.ij.lib.in j.qõ.princ.in vl-
timo arcul. Et per iſta habemus , quæ ſit vera variatio : & ſunt
ſaluata omnia,quæ diximus in pręceden.articu. & faciunt quæ
dicemus.j̃.

¶Tertius artic.vij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio facta per patronos clericos ſi non eſt perfectè facta , puta,*
abſente præſentato,quæ non tenet,an poſſit patronus clericus alterum præ-
ſentare.
2 *Patronus eccleſiaſticus ſi procuratorem conſtituit ad præſentandum,non dici*
tur præſentaſſe,antequam actualiter præſentauerit.
3 *Patronus eccleſiaſticus poteſt iterum præſentare,vbi primus actus præſenta*
tionis non fuit perfectus.

Et ex Nouiter per nos dictis elicitur deciſio tertij artic.vi-
1 delicet quid † ſi pręſentatio per pr̃onos clericos non
eſt perfectè facta,puta,abſente pn̄tato,quæ nõ tenet, & dixim⁹.
ſ̃.in ij.par.huius.ij.lib.in xj.& vltim.qõ.prin.in j.articu. nondum
tamen conſenſit,vt cõſentire debebat,vel ſi fuit præſens,noluit
cõſentire:vel fuit facta abſente illo,cui facienda erat:& ſic inſti-
tuere habẽte:vel per inſtr̃m ſeu literas,ꝙ & quę nõdum fuerũt
pręſentatę habenti inſtituere vna cum pn̄tando, vt fieri debet,
an his non obſtantibus patronus clericus poſſit alterum pręſen
tare.¶Et certè dicendum eſt,ꝙ ſic : cum in illo ex prædictis caſi
bus poſſit dici,ipſum patronum perfeciſſe actum ſuum pręſen-
tationis:adeo vt dicatur variare celebrando alium actum per-
fectũ:ꝓut diximus in præced.articu.requiri:nam capiendo pri-
mum caſum,qñ fuit facta præſentatio de abſente,non eſt dubiũ
illam eſſe nullam:& diximus.in d.xj.q.princ.j.par.huius.ij.lib.in
j.articu.ſi nulla ergo nõ variatio. ¶In ſecundo caſu qñ fuit ab-
ſens præſentatus,quia notus,non dicetur perfecta præſentatio,
donec conſenſerit:vt diximus.in d.xj.q.prin.in v. & vlt.art. & ſ̃.
in v.q.prin.huius par.in j.& ij.articu.& in vj pręce.q.prin. in xv.
& xvij.articu.dum concluſimus in illis cõpręſentatum, qui nõ-
dum acceptauit,nõ eſſe citandum citatione ſpeciali , velut cer-
tus aduerſarius:iuxta formam.c.ſi.de elect.lib.vj.¶Et idem dicẽ
dum in tertio caſu,qñ præſentatus fuit præſens, & noluit acce-
ptare:nam non dicetur perfecta præſentatio:& ideo pręſentan
tes non habebũt iterũ tempus ad pręſentandum , ſicut ſi habe-
rent,ſi præſentatus acceptaſſet,& poſtea renũtiaſſet , vel mor-
tuus fuiſſet:iuxta ſecundũ & tertiũ caſum.cap.ſi electio.de ele.
lib.vj.nam diximus.ſ̃.in prima qõ.princ.huius par.in xviij. artic.
diſpoſitionem.d.cap.ſi electio.ꝓcedẽtem in electione,quę vult
electo nõ conſentiẽte iterum dari trimeſtre electoribus,non ha
bere locum in præſentatione:qa ſi præſentatus non cõſenſerit,
præſentãtes non habebũt iterum ſemeſtre vel quadrimeſtre:qa
non fuiſſet perfecta pręſentatio,vt ibi latè diximus:& rõnem di
uerſitatis poſuimus,& etiam diximus.ſ̃.in v.q.prin.huius par. in
j.articu.& in vj.qõ.princ.huius par.in xv.articu. Igitur ſi iterum
præſentabit hic patronus eccleſiaſticus nõ dicetur variare:quia
non fuit ꝑfectus primus actus,per ea,quæ diximus in p̃dictis lo
cis.¶Et idem dicẽdum eſt in quarto caſu ſi pn̄tatio fuiſſet facta
nõ coram habente inſtituere,nam nõ diceretur facta:vt dixim⁹
ſ̃.in iiij.qõ.prin.huius par.in j.articu.& ideo iterum præſentãdo
nõ dicetur variare.¶Et ſimiliter eſt cõcludendum quinto caſu
qñ patronus eccleſiaſticus præſentaſſet per publicum inſtr̃m,
vel literas:nam donec inſtr̃m vel literæ præſentent̃ habenti in-
ſtituere vna cum p̃ſentando,nõ dicetur pręſentatio perfecta:qa
nõ facta coram habẽte inſtituere:vt diximus.in d.iiij.q.prin.,hu-
ius.par.in ij.& iij.art.& ideo iſto medio tempore poſſet præſen-
tare patronus eccleſiaſticus:& nõ dicetur variare. ¶Et eodem
2 modo † dicẽdum eſt,ſi pr̃onus eccleſiaſticus cõſtituiſſet ꝓcura-
torem ad præſentandum:nam donec actualiter pręſentauerit,
nõ dicetur pręſentaſſe:& ideo ſicut poſſet illũ reuocare:ita poſ-
ſet ipſe pręſentare:vt diximus.ſ̃.in j.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.
in vj.& xiij.art.niſi iuraſſet illum nõ reuocare:vt in d. xiij. art.&
ideo non dicetur variare:& de hoc vltimo qñ iurauit, dicem⁹.
3 j̃.in xvj.ſequen.articu. ¶†Conclude ergo,ꝙ ſi actus præſenta-
tionis non fuit perfectus,puta,quia deficeret aliqua ex perſonis
quæ de neceſſitate requirũtur ad perfectionem præſentationis
& ſic pręſentans,pręſentatus,& habẽs inſtituere:vt dixit Lap.in
lxxv.allega.fol.xxvij.ſemper patronus eccleſiaſticus poterit pręſ
ſentare iterum canonicè : & non dicetur variare , per ſupradi-
cta.Et pro iſtis eſt text.ad literam in cap.ſi.hoc tit. qui loquitur
de patrono eccleſiaſtico.ſ.de c.eboraceñ.nulliter primo præſen
tante ꝙ poterit iterum canonicè pręſentare. de quo dicem⁹.j̃.
in xiiij.ſeq.artic.

¶Quartus articu.vij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Variare an poſſint patroni procedentes per viam ſcrutinij in præſentatio-*
ne publicato ſcrutinio.
2 *Patronorum propriè eſt eligere.*

Oritur Etiam ex nouiter dictis.ſ̃.in ij.arti.deciſio.iiij.artic.
1 † qui eſt,quid ſi patroni ꝓceſſerunt per viam ſcru-
tinij,quod facere poſſunt,ſi voluerint,vt diximus.ſ̃.in ij. q.prin.
huius par.in xviij.art.nũquid poterunt variare publicato ſcruti-
nio.& Io.an.quẽ ibi ſequũtur Car.But.& Abb.in c.publicato.de
ele.vbi Ab.in iij.col.in ver.ſed dubitat̃ de pr̃onis , dicit, ꝙ ſic qa
2 patronorum nõ eſt † ꝓpriè eligere,ſed pn̄tare : ergo ante pn̄ta-
tionem pñt variare tam pr̃oni laici ꝙ clerici.& dicit ibi Abb.fo
re hoc dictũ ſemper mẽti tenẽdũ:ſed poſt pn̄tationem laici pñt
variare:clerici nõ.alle.d.c.cũ aũt.hoc ti.& dicit Abb.ibi ſibi pla
cere hanc ꝯcluſionem:qa nõ poſſunt dici functi officio eorum
ante pn̄tationem,cũ eorũ officiũ ꝯſiſtat in pn̄tando:vt in c. fin.
hoc ti.ſequit̃ p̃dicta Phi.de ſarra.in c.cum aũt.in cccxlv. char.in
ver.an aũt publicato ſcrutinio.& Roch.in hoc trac.in verbo,ho
norificũ.in fi.ix.q.cum ſe remittit de hoc ad Io.An.& Ab. in d.c.
fi.¶In electione autẽ eſt ꝯ̃,ꝑ illũ tex.quia functi ſunt officio eo
rum,electores ſcrutinio publicato:vt ibi ꝑ doct.¶Ecce qualiter
hæc autoritas Io.An.cum rõne Abb.eſt in indiuiduo,ꝓ his,quę
diximus.ſ̃.in ij.præced.art.eſſe conſiderandam ꝑfectionẽ actus,
& ſic gerentem actum,eſſe functum officio ſuo,ad hoc, vt dicat̃
quis variare.Cum ergo non eſt perfectus actus,non dicet̃ agen
tem fuiſſe functum officio ſuo: & ideo nõ dicemus eum variare
quamuis impropriè dixerint Io.An.& Abb.vbi ſ̃.iſtos poſſe va
riare:quia non eſt vera variatio.

¶Quintus arti.vij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Patronus eccleſiaſticus ſi præſentauit quendam nõ habenti ius inſtituẽdi,*
poteſt iterum alterum præſentare habenti ius inſtituendi.

1 Suboritur Ex prædictis deciſio.v.art.† quid ſi patronus
eccleſiaſticus præſentauit vnum ei, qui non
habet ius inſtituendi,an poterit præſentare alterum habenti in-
ſtituendi ius?& concludendum eſt, ꝙ ſic: quia nulla fuit prima
præſentatio. Ita decidit Card.poſt Zenze. reprobata opinione
Lau.in cle.j.in ix.q.hoc ti.vbi idem tenet Ioã.de Imo.in vlti.col.
in ver.ſed quid ſi clericus,& bene ꝓbať ſecundum.do.Card.vbi
ſ.in c.fi.hoc ti.Primus ergo præſentatus habebiť ꝓ non præſen
tato:vt concludunt præfati doc.quos ſequiť Roch. in hoc trac.
in verbo,honorificum.in ix.q.in ver.iij.ſuboritur q.de quo dixi-
mus latè.ſ.in iiij.q.prin.huius partis in viij.ar.vide ibi.

¶Sextus artic.vij.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus iure vniuerſali præſentando vnum ſingulariter, an poſſit poſtea variare & præſentare alterum vniuerſaliter.& nu. 2.*

1 Sit Igiť.vj.arti.†quid ſi p̄ronus iure vľi,puta rõne collegij ec-
cleſiaſtici præſentauit vnum ſingulariter,an poſſit poſtea
variare,& præſentare alterum collegialiter?videreť dicendũ, ꝙ
nõ,quia perfecit actum ſuum præſentando: & ideo dicereť va-
riare.tamẽ ꝯrium ꝯcludit Roch.in hoc trac.in verbo, honorifi-
cum.in fi.lx.q.in ver.ſed hic ſuboriť qõ.format hunc articulum
in alijs terminis. Tenet enim ibi etiã p̄ronos iure ſingulari de
bere ſimul ꝯuenire in præſentationis actu,nos autem tenuimus
oppoſitũ.ſ.in ij.q.prin.huius partis in viij.art.& ideo ip̄e format
articulum ſuum in his, ad quos iure ſingulari ſpectat præſenta-
tio,ſi præſentauit ſolus,ex quo male fecit,an poſſit poſtea præ-
ſentare cum alijs?& tenet ꝙ ſic.quia prima præſentatio non te-
nuit:ꝑ gl.fi.in c.fi.hoc ti.nos vero formamus hunc articulum in
eo, ad quem ſpectabat ius præſentandi iure vľi, ſi collegij ec-
cleſiaſtici,ſi ſolus ſine collegio præſentauit,an poſſit iterum cũ
collegio præſentare?& rõ dubitandi põt eſſe: quia cum prius p̄-
ſentauerit,vľ præſentans ꝑfeciſſe actum: & præſentando iterũ,
vľ variare.quod eſt ꝓhibitũ eccleſiaſticis.¶Tamẽ ex quo actus
2 primus factus fuit nullus:quia †cum ad eum ſpectaſſet ius præ-
ſentandi iure vľi, non poterat illo iure ſingulariter illo vti, pri-
ma præſentatio eſt nulla,& ac ſi facta nõ eſſet: ꝑ ea,quæ diximꝰ.
ſ.in ij.q.prin.huius partis in viij.& xix.ar.Cum igiť ſit nulla, non
eſt ꝑfectus actus, ideo poterit iterum collegialiter præſentare:
& nõ diceť variatio, ſed vnica & canonica præſentatio. Facit in
argu.c.à collatione.de appel.libr.vj.& ita etiam concluſimus.ſ.
in d.viij.ar.verſus fi.in ver.adde etiam nam ipſe Roch. ibi diximꝰ
talem nullam pœnam mereri, & ornauimus gl.fi.in fi.in ca.fin.
hoc ti.vide ibi.

¶Septimus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus eccleſiaſticus dicens,Volo præſentare, vel dicens:Ego præſento vobis ad talem eccleſiam,& non dixit,quem,vel dixit,quem,Et non ad quã eccleſiam,vel non dixit,cui,vel dixit,præſento, Titium ſine cognomine, an poſſit iterum præſentare.& nu. 2.*

3 *Interpretatio mitior eſt aſſumenda in dubijs & incertis.*

1 Quid Autem,& hic ſit.vij.ar. † ſi p̄ronus eccleſiaſticus di-
xerit,volo præſentare,an poterit poſtea p̄ſentare,di
cendo,præſento talem?& in hoc aduerte.nam.ſ.in iij.q.prin.hu
ius partis in ij.ar.formauimus articulum,an valeat præſentatio,
ſi p̄ronus dicat habenti inſtituere,volo præſentare? & concluſi-
mus ꝙ ſic ſtantibus alijs adminiculis,& hoc ꝗ maximè, propter
ignorantiam p̄ronorum:& præſertim,ſi vlterius nõ comparue-
rit,nec præſentauerit,vt potius dicamus ipſum præſentaſſe,ꝗ ius
ꝓuidendi eccleſiæ fuiſſe deuolutum ad ſupiorem:& licet ibi di-
ſtinxerimus qd in clerico p̄rono & qd in laico:tamen oĩa ibi di-
cta magis ſonant in laicum,ꝗ in clericum: qa laicus neſcit bene
formare verba præſentationis,in clerico vero p̄rono,hoc nõ eſt
præſumendum,cum in eo præſumať ſcientia:& ſaltem ſcire for
mare verba,præſento talem:vt vult pulchrè gl.ij.in c.cum vos.
de of.ord.licet loquať ad alium effectum. vnde tam in caſu.d.ij.
ar.d.iij.q.prin.huius partis,ꝗ in caſu.iij.ar.ibidem ſi p̄ronus dicat
ep̄o præſento vobis ad talem eccleſiam:& non dicat quem:vel
dicat quem:ſed nõ ad quam eccleſiam:vel dicat, præſento Ti-
tium:& nõ dicat,cui,ꝗ etiam in caſu.iiij.ar.ibi,ſi p̄ronus dicat,p̄-
ſento Titium,& nõ dicat eius cognomen, iſto p̄rono exiſtente
eccleſiaſtico,nõ eſſe incedẽdum ꝑ adminicula:vt in illis art. cõ-
cluſimus:ſed ibi dicta habere locum in p̄ronis laicis, & etiam in
p̄ronis clericis rõne eccleſiæ,ſi vlterius non præſentarent:& la-
pſum eſſet ſemeſtre datum eis à iure ad præſentãdum.Potius.n.
debemus dicere ꝑ ipſa adminicula ipſos p̄ronos clericos præſen
taſſe,ꝗ ius præſentandi pro illa vicè amiſiſſe,ꝗ ius ꝓuidendi eſſe
deuolutum ad ſupiorem, vt actus magis valeat ꝗ peat. ¶Sed ſi
2 vlteriꝰ præſentauerint p̄roni eccleſiaſtici infra eorum ſemeſtre
canonicè & formiter,vt decet,dicẽdo,nos præſentamus talem,
iuxta veram formam iuris,quam poſuimus.ſ.in d.iij.q.prin. hu-
ius partis in xj.art.erit dicẽdum potius primam nõ fuiſſe ꝑfectã
præſentationem in quolibet prædictorum caſuum, vt ex eorũ
facie apparebat:& ſic modo eos poſſe canonicè præſentare tã-
quàm nõ variantes:quia prima nõ fuit ꝑfecta præſentatio,ꝗ di-
cere primam ꝑfectam:& modo variare. Excluderemus.n.iſtam
expreſſè, & canonicè factam:& admitteremus primam incertã,
3 qd faciendum nõ eſt:ar.c.ij.de elec.lib.vj.imo in incertis† debe
mus facere mitiorem interpretationem, vt pulchrè diximus:
alias.ſ.in j.par.j.lib.in vj.q.prin.in iiij.art.& ideo dicerem hoc ca-
ſu ipſos patronos eccleſiaſticos poſſe canonicè præſentare &
non dicentur variare.

¶Octauus artic.vij.q.princip.ij partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus eccleſiaſticus an poſſit plures præſentare,vt inſtituatur is,quem elegerit habens inſtituere.& nu. 2.*

1 Subſequenter dubitať.viij. † an p̄ronus eccleſiaſticꝰ
poſſit præſentare, hoc modo, plures
ad vacãtem eccleſiam ſubiungẽdo,vt inſtituať vnus ex eis: quẽ
habẽs inſtituere elegerit?iuxta cle.plures.§.qbus.hoc ti.iſtam.q.
format Roch.in hoc trac.in verbo,honorificum.in ix.q.in verſ.
quarta ſuboriť qõ.cuius dicta retulimus.ſ.in alle.iij.q.prin.hu-
ius partis in viij.ar.cum loquuti fuimus de præſentatione alter-
natiua.in ver.do.Roch.vero q ꝯcludit,ꝙ ſic.& idem Phil.de Sar.
2 in c.cum aũt.in ij.no.¶†Tu aũt aduerte.Nam aut nos loqmur,
quãdo iſti plures p̄roni eccleſiaſtici vellent qlibet ſuum præſen
tare,& poſtmodum remittere electionem habẽti inſtituere, &
hoc ſine dubio facere poterũt,tam eccleſiaſtici p̄roni, ꝗ laici vt
diximus in d.iij.q.prin.huius par.in vj.ar.& etiam in viij.¶Si ve
rò loqueremur, ꝙ qlibet eccleſiaſticus p̄ronus poſſit præſenta-
re plures ſimul,& vnico ꝯtextu,in d.viij.ar.ꝯcluſimus nullo mo
do hoc fieri poſſe:quia oĩno diceť variatio & ſic tenuimus con-
tra Roch.vbi bene huncarti.diſcuſſimus. videatis igiť ibi ꝓ ve-
ra intelligentia cle.plures.§.quibus.hoc ti. poſt Car.ibi.in j.opp.
& Imol.in xj.col.in ver.in iij.par.& in ver.ſeq.& in xij.col.in ver
ſicul.deinde quærit.& ibi Abb.in gl.

¶Nonus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus clericus an puniatur, vt fiat deuolutio ad ſuperiorem, ſi primo præſentauit,& poſtea variando iterum præſentauit.*

2 *Patronus eccleſiaſticus ſi primo nulliter præſentauit, poteſt canonicè poſtea præſentare.*

1 Condeſcendo Ad.ix.ar.†ſi p̄ronus eccleſiaſticus va
rier, quia pendente prima præſenta-
tione aliam facit,an puniať in hoc, vt ad ſupiorem deuoluať ꝓ-
uiſio,quaſi p̄ronus ſic variando reddiderit ſe indignum? Roch.
format hunc art.in d.verbo,honorificum.in ix.q.in verſ.ſed hic
ſuboriť qõ.& dicit ꝯcludendum eſſe,ꝙ nõ:dumtamẽ nõ præſen
tauerit indignum.Ita dicit decidere Rotam verſus fi.hoc titu.in
antiqs.ad qd dicit bene facere no.in c.bonæ.el.ij.de elec.¶Hũc
art.tractat ipſa Rota,quę incipit, p̄ronus clericus.in vlti.colũ in
ver.iiij.dato.& adducit ꝓ hoc in arg.not.in ſimili ꝑ Inno.de ele.
cõſiderantes.in ij.gl.in princ.& ſic dicit ſcdam præſentationem
dici reſumere vires,quãdo prima nõ teneret,vel ꝑ præſentatum
renuntiareť,ſeu alias forſan non poſſet ſcda præſentatio ſortiri
effectum ꝓpter impedimentum primæ præſentationis: & ideo
nõ fit deuolutio ad ſupiorem,vt ibi ꝑ eum.¶Tu ꝓ hoc adducas
2 id,quod ꝓximè diximus.ſ.in vj.præced.arti.ꝙ †ſi p̄ronus eccle-
ſiaſticus primo nulliter præſentauit, põt poſtea canonice præ-
ſentare:& ꝓpter primam præſentationem nullam nõ puniť, vt
fiet deuolutio ad habentem inſtituere eodem modo ꝯrio, quã-
uis tenet prima præſentatio,& ſecunda ſit nulla qa facta per pa-
tronum clericum,qa nõ põt variare,nõ puniť præſentãs, vt fiat
deuolutio ad ſuperiorem,per rõnem gl.aureæ finalis in fi.ca.fin
hoc ti.quę eſt,hanc pœnam nõ eſſe imponendam, cũ à iure nõ
ſit expreſſa.quam gloſſ.ornauimus ſatis.ſ.in ij.qõ.princip.huius
partis in fi.viij.artic.& ideo dico tenendum eſſe cum Rota.

¶Decimus artic.vij.q.princip.ij.part.ij.Libri.

1 ☞*Conſentire videtur is,qui patitur id,quod impedire poteſt.*

2 *Præſentatio ſecundi præſentati à patrono clerico, tenet, primo præſentato ab eodem legitimè renuntiante.*

3 *Præſentatio ſecunda facta à patrono clerico,exiſtens inualida,& conualeſcẽs per extinctionem primæ,an & quando teneat patrono inuito.*

Quæ Etiã Rota prima,p̄ronus clericus hoc ti. in antiqori-
bus.diſcutit aliũ pulchrũ arti.& hic ſit.x.& ibi eſt ten-

tius,qd ſi patronus clericus præſentauit aliquem, & præſentat⁹
renũtiaſſet in manibus patroni, vel alias renuntiatio facta non
fuiſſet de iure,ſi pẽdente ꝓſequutione primæ præſentatiõis,pa-
tronus vel alius ꝓ eo alterũ præſentauerit,ſi poſtea primo præ
ſentato iuri ſuo debitè in manibus epi renũtiante, an ſecũda p̃-
ſentatio ſit admittẽda per epm̃? ¶Et primo dicit Rota, videt̃ di-
cẽdum,ꝙ nõ qa facta fuit pẽdẽte prima præſentatione ipſi⁹ pa-
troni,& ſic fuit nulla ipſo iure:qa nõ licuit tali patrono clerico,
nec alteri eius noĩe variare:per d.c.cũ aũt.hoc ti.& ſic licet deue
niat ad caſum, quo fieri potuit.ſ.qa primo p̃ſentatus renũtiauit
legitimè iuri ſuo,nõ ꝓpter hoc validat̃:argu.reg. nõ firmat̃ tra-
ctu tpis &c. ¶Dicit poſtea ſe credere Rotã eã eſſe admittẽdã, ſi
patronus petat illã admitti,vel alius eius noĩe: qa petẽdo illam
admitti,ſatis videt̃ eã de nouo facere, ex quo ſuã ꝯtinuat volũ-
tatem:vt ita quaſi ex nũc ſumat vires,nõ vt ex retro:arg.ff.de of
fic.ꝓcon.& lega.l.obſeruare.§.fi.cum iuribus ibi alle.& ca.licet.
de ꝓcu.lib.vj. ¶Et idem credit ẽt eſſe,ſi ipſe nõ petit eã admitti,
dumtamẽ nõ reuocet aliã p̃ſentatiõem faciẽdo: ſed in eadẽ vo-
luntate pſiſtat:& ipſemet ſecũdus p̃ſentatus petat eam admitti:
qa ſatis patronus videt̃ eã nouiter facere:ex quo in eadẽ volun-
tate pſiſtit,& permittit eũ ꝓſequi ſuã præſentationẽ: arg.d.c.fi.
l.obſeruare.cũ iuribus ibi alleg.& arg.de ſup.neg.præla.ca.lr̃as.
cum ibi nota. ¶Et ſubdit Rota multo fortius hoc credere in ca
ſu ſuo,vbi poſtq̃ primus renũtiauit eps illum ſm̃ inſtituit: & pa-
tronus nõ ꝯdixit,vt tãto magis inſtitutio valet. ¶Et idem, dicit
Rota,ſi tunc patronus neſciuit,ſed poſtea ratum habuit,qa ſuf-
ficit ratihabitio patroni:arg.c.cura.& c.ſuggeſtum.hoc ti.& no.
expreſſè per Hoſt.in ſumma huius ti.§.in qbus differant.ver.qd
1 ſi eccleſia vacãte.hoc ti.etiam,quia †quãdo qs patit̃,qđ põt im
pedire,conſentire videt̃.l.ſæpe.§.q aũt.de re iudic.iuxta no.ff.de
pig.fideiuſ.§.pater, & per Dy.in reg.q tacet,& in reg.is,q tacet.
de reg.iu.lib.vj. ¶Poſtea Rota dicit aliud pulchrum, forſan poſ-
ſe dici,etiam abſq; nouo conſenſu patroni, illam ſecundam p̃-
ſentationem ſumpſiſſe vires,nec patronum poſſe ꝯuenire:quia
ab initio in ſui præiudicium tenuerit.ff.de ſer.ruſti.prædi.ꝑ fun-
dum,& commu.prædi.l.ij.& l.fi.nec eſſe permittendum ſibi ve-
nire ꝯ factum ſuum:arg.l.poſt mortem.ff.de adop. Non eñ ab
initio ſimplr̃ erat nulla,niſi in fauorem primi,q p̃iudicari per ſe
cundam p̃ſentationem nõ debuit,nec potuit: ergo ceſſante fa-
uore primi,ceſſabit validitas ſecundæ præſentationis, & ſumat
vires efficaces:arg.dictorum iurium.l.per fundũ,& l.fin. ¶Non
enim intereſt alicuius eã eſſe nullã,non epi:qa etiã licet eẽt nul
la,nõ ꝓpter hoc ad eum pertineret diſpoſitio beneficij: qa præ-
ſentaſſet iterũ patronus,vt in fi.dicit ibi Rota,nec primi præſen
tati,q iã renuntiauit,nec patroni,q hoc nõ poſſet allegare,cum
turpitudinẽ ſuã allegaret, & veniret ꝯ factũ ſuum, & vt ꝓximè
dictum eſt,ſaltem in eius præiudicium tenuit. ¶Et ſic concludit
Rota, igit̃ ex quo nullus põt prætẽdere intereſſe huius nullita-
tis ſeu inualitudinis,videt̃ ꝙ nullus ſit audiendus volens eã im-
pedire:qa nõ ſolent audiri,quorũ nõ intereſt.c.cũ inter.de elec.
¶Nota iſta aurea verba Rotæ,quæ ideo retuli:qa ex eis poſſunt
colligi multa notanda in materia, q̃ poterunt millies ſeruire ad
diuerſos caſus. ¶Tamẽ aduerte ad duo principaliora: primũ eſt
2 †ꝙ ſi patronus eccleſiaſticus præſentet vnum, & quãuis varia-
re non poſſit: poſtmodum præſentat alterũ, primo præſentato
legitimè renuntiante tenebit p̃ſentatio ſecũdi: nõ ꝓut extunc,
ſed ꝓut exnunc. ¶Et ꝓ hoc faciunt,quę diximus.s̃.in ꝓxi.p̃ced.
q.prin.in xiij.ar.ꝙ licet inſtitutio nõ appoſito edicto ſit nulla:&
idem non facta citatione ſpãli in certos,tamẽ ſi poſtea compa-
rentes nullum ius habent,tenebit inſtitutio,nõ ꝓut ex tunc,ſed
ꝓut ex nũc. ¶Et idem diximus in eadem.q.prin.in ij.ar.ꝙ ſi plu-
res erant certi:quia oẽs citari debebant citatione ſpãli: per c.fi.
de elec.lib.vj.ſi tamẽ aliq fuerunt, & aliq non inſtitutio ſequu-
ta,ſi non citati ius non habent tenebit ꝓut exnũc, non ꝓut ex-
tunc:facit etiam & magis ad ꝓpoſitum id qđ diximus in d.præ-
ced.q.princi.in xxv.ar. ꝙ licet præcedente termino edicti ſi fiet
inſtitutio,ſit nulla ipſo iure,tamẽ nemine cõparente, nec ſe op
ponente,tenebit inſtitutio,ꝓut exnunc,nõ ꝓut extunc. ¶Sicut
etiam dicimus collationem factam per ordinarium ſpreto pa-
trono,eſſe nullam: tamen patronus infra tp̃s iuris nõ præſentã-
do,ꝯualidat̃ collatio,nõ ꝓut extunc, ſed ꝓut exnunc,& multa
alia ſimilia adduci poſſent. ¶Et ſic ꝯclude poſt Rotam variatio-
nem patroni eccleſiaſtici eſſe quãdoq; vtilem, vt aliquo modo
prima præſentatione nõ valẽte teneat ſecũda, quãuis facta ad-
huc exiſtẽte in pedibus prima. ¶Secundũ notandũ, qđ colligit̃
3 ex dictis Rotæ & puto illud mirabile eſt,†ꝙ ſtãte dicta ſecunda
p̃ſentatione patroni eccleſiaſtici nulla:quia facta tpe, quo erat
in pedibus prima, ſi ꝯualeſcit per extinctionem primæ, teneat
inuito patrono:quia als̃ venirent ꝯ factum ꝓprium, & non ad-
mitteret̃, allegans eius turpitudinem. ¶Certè hoc dictum ego
nõ puto verũ indiſtinctè,licet ꝓcedat in caſu Rotę,in quo erat
ſequuta inſtitutio:ſed qñ nõ eſſet ſequuta inſtõ,cum primũ ap-
pareret de nõ viribus primæ p̃ſentationis,quãuis extaret ſecun-
da,quia nulliter facta, dicerem patronum eccleſiaſticum poſſe
de nouo,& canonice p̃ſentare:qa illa,quæ erat ſecunda, & nũc
dicit̃ prima,eſt nulla:& ideo nõ dicetur variare:vt diximus.s̃.in
iij.& tribus ſequ.arti.& hoc certè etiam ſenſit ibi Rota,cum ni-
mium ponderauit ꝯtinuatam,& pſeueratam volũtatem patro-
ni. ¶Et ideo cũ dixit ꝓcedere illã ſecũdam p̃ſentationẽ ẽt ꝯ vo-
luntatẽ patroni hoc dixit,ſup verbo,forſan: licet vt ꝓximè dixi,
in caſu ſuo,ex quo ſequuta erat inſtõ,& paſſus fuerat patronus,
ſibi p̃iudicauit:ſicut diximus.s̃.in vij art. compatronus eccleſia-
ſticus,ſi formiter primo nõ p̄ñtauit,ſuam p̃ſentationem dici p̃-
ſentationem,qn poſſit ſcđo p̄ñtare: ſed ſolum poſſe dici p̃ſenta
tionem in eius beneficium,ſi ipſe vlterius nõ p̃ſentaret, eodem
modo dicemus econtra in caſu noſtro facta per eum ſecunda p̃-
ſentatione:licet inualida eo vlterius non p̃ſentante ſequuta in-
ſtitutione dicemus eam factam validam, & per eum non poſſe
aliã fieri cum ꝓmiſit inſtõnem ſequi ꝓpter vires inſtõnis, ne p̃-
iudicet̃ epo,ſicut in ꝓximo allegato caſu dicit̃ valida p̃ſentatio
inualida,nec p̃iudicet̃ patrono,& fiat deuolutio ad epm̃: arg.ti-
tuli,qđ quiſq; iuris. ¶Et ſic ſequuta inſtõne tenerem cum Ro-
ta,non ſequuta vero inſtitutione,non:ſed poſſe patronum etiã
eccleſiaſticũ nouiter p̃ſentare,ſi adhuc ſupereſt de ſemeſtri, vel
ſi haberet ſemeſtre nouum à die præſentationis primi præſenta
ti,per ea,quæ diximus.s̃.in j.q.prin.huius partis.in xvij.articul.

¶Vndecimus artic.vij.q.princip.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Patronus eccleſiaſticus vltra ſecundam præſentationem ſecundo poteſt præſentare:quia illa confert,quando prima non tenet.*

Et vt Principalis articulus dictæ Rotæ hic etiam decidat̃
xj.arti.erit,an ſtante themate ſupraſcripto,qđ magis
clarè formo expectãs ap̃ſicus poſſit illud beneficium acceptare
vel eps̃ alteri ꝯferre. ¶Et iſtud erat thema.A.patron⁹ eccleſia-
ſticus p̄ñtauit.B.q in manibus patroni renũtiauit:& ſic.A.patro
nus p̄ñtauit. C.demum. B.primo p̄ñtatus in manibus epi, iterũ
dictum beneficium renũtiauit:& ſi eps̃ inſtituit.C.ſcđo p̄ñtatũ:
& iam erat lapſum ſemeſtre,q eps̃ ꝯſiderãs ſecũdã p̄ñtationẽ fa
ctam nõ tenere:qa facta durãte prima per patronum eccleſiaſti
cum,q variare nõ poterat,præſupponit etiã p̄ñtationem nullã,
& ſic ꝓuiſionem ad ſe eſſe deuolutã:& ſic ꝯtulit beneficium:D.
hoc audiẽs,expectãs ap̃ſicus acceptauit dictum beneficium,tã-
quàm ſpectãs ad collationem epi: & ſibi obtinuit ꝓuideri per
executorem ſuum:ꝑ cle.fi.de beneficio.de præb. quærit̃ modo,
qs ſit potior, & ꝯcludit Rota eſſe potiorem.C.ſcđo loco p̄ñta-
tum & inſtitutum licet gloſ.figuret caſum per alias literas: & in
primo dubio tenet renũtiationẽ factam per p̄ñtatum in mani-
bus patroni eccleſiaſtici,tenere:ꝑ no.per Io.And.in c.ſi electio.
de elec.lib.vj.cum remiſſionibus ibi factis,& per Archi.in c.de-
liberatio.§.fi.circa fi.de of.leg.lib.vj.de quo,deo duce, dicemus
j̃.in iij.lib.in iij.q.prin.in v.ar.& ſic videt̃ ſecundam p̄ñtationem
canonice factam prima annullata per renuntiationem quæ te-
nuit. ¶Sed dato ꝙ nõ tenuiſſet renuntiatio:& ſic eſſet nulla, ſe-
cunda præſentatio reaſſumit vires poſtq̃ præceſſit renuntiatio:
& ſic ꝯcludit inſtõnem tenere,præuia illa ſecunda p̄ñtatione,&
eſſe excludendum illum,cui eps̃ ꝯtulit, & expectantẽ ap̃ſicum.
1 ¶Ex †qua deciſione collige tanto magis ꝓcedere cautelam,de
qua diximus in ꝓxi.præceden.art.vt etiam patronus eccleſiaſti-
cus vltra primam præſentationem ſecundo præſentet:quia ſer-
uiet ſibi,vt ibi diximus,quando prima non teneret:& etiam ex-
cludat expectantem apoſtolicũ:& tanto magis,qa ex variatiõe
nõ punitur:vt dixit ibi Rota,& diximus. s̃.in ix.præceden.artic.

¶Duodecimus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus etiam eccleſiaſticus poteſt procuratorem laicum conſtituere ad præſentandum.*
2 *Procurator ſiue ceſſionarius patroni eccleſiaſtici,ſiue laicus,ſiue clericus,variare non poteſt.*
3 *Procurator quod facit,dominus facere dicitur.*

Ex ipſa Rota ſequit̃ deciſio,& apparet.xij.ar.an patronus
eccleſiaſticus,q per ſe variare nõ põt in p̄ñtando,
poſſit ſaltẽ variare per alterum:& ſic an ꝓcurator ꝯſtitutus à pa
trono eccleſiaſtico,vel ille,cui ꝓ illa vice patronus eccleſiaſtic⁹
ceſſit ius p̄ñtandi, poſſint variare & præſertim ſi ſunt laici. ¶Et
1 in hoc aduerte,†primo p̄ñtantem laicum poſſe ꝯſtitui etiam ꝑ
patronum eccleſiaſticum ad p̄ñtandum:per ea, quæ diximus.s̃.
in iij.q.prin.huius partis.in vij.ar.dum ibi plenè tractauimus,an
p̄ñtatio poſſit compromitti in laicos: & argumentauimus à ꝓ-
curatore

curatore ad compromiſſarium:ꝙ ſicut laicus pōt eſſe ꝓcurator
ad p̄ſentandum: ita & compromiſſarius. tñ dedimus inſtantias
diuerſificatum,& ſic ceſſauit argumentum: ꝯcluſimus tñ laicum
poſſe ꝯſtitui ꝓcuratorem ad pñtandum,nō tamē poſſe eſſe cō-
promiſſarium & loquuti fuimus etiam de pñtatione patrono-
rum laicorum.Dico ergo articulum nr̄m poſſe ꝓcedere, & for-
mari in ꝓcuratore laico:nō autem in ceſſionario laico,maximè
facta ceſſione per patronum eccleſiaſticum:qa ille ceſſionarius
videt̄ quaſi idem cum compromiſſario: & militare rōnes in eo,
quas ibi adduximus in compromiſſario, & iam in caſu Rotæ,
ceſſio ꝑ patronum eccleſiaſticum erat facta cuidam canonico:
& ſic non laico.¶Deueniendo igit̄ ad articulum Rotæ,ibi in ſe
cundo dubio,loquens de ceſſionario eccleſiaſtico,dicit potuiſ-
ſe ſibi fieri ceſſionem:& in tertio dubio,dicit, ꝙ ſicut nō licebat
patrono clerico variare,ita nec illi canonico. & ad hoc rñderi
poſſet,quia etiam ille canonicus erat clericus.¶†Tñ vera con-
cluſio eſt,ꝙ ſiue ſit ꝓcurator ſiue ceſſionarius patroni eccleſia-
ſtici,& iſti tales ſiue ſint clerici,ſiue ſint laici, ſicut ipſe principa-
lis variare nō pōt,ita nec ipſe ꝓcurator vel ceſſionarius:qa q ꝑ
alium facit,ꝑ ſeipſum facere videt̄ &c.& licet in caſu Rotæ ceſ
ſionarius fuiſſet clericus:tñ verba Rotæ in iij.dubio ſunt gn̄alia.
& ſimiliter eius rō ꝯcludit,ſiue tales ſint clerici,ſiue laici, dū di-
cit non licere ipſi patrono laico:nec alijs venientibus,eius noīe
variare.alleg.d.c.cum aūt.hoc tit.& ſic Rota vult exp̄ſſè nō poſ-
ſe variare depēdentes à patrono clerico,ſiue ſint clerici,ſiue lai-
3 ci,ſicut nec pōt variare ipſe principalis:nam† id qđ facit ꝓcura
tor,dicit̄ dñm feciſſe.c.mulieres.de ſen.excom.l.j.§. deieciſſe.cū
ſimi.ff.de vi & vi arma.& ꝓ hoc facit id qđ dicimus in ꝓxi. ſeq.
xvij.art.ꝓ extenſione.d.ca.cum aūt,procuratorem patroni laici
poſſe variare,ſicut eius principalem : eodem modo eſt extēdē-
dus tex.d.c.cū aūt.in ſcđo ei⁹ dicto:vt dixit Rota, ꝙ ſicut p̄ron⁹
eccl'iaſtic⁹ nō pōt variare:ita nec eius ꝓcurator,vel ceſſionari⁹.

¶Decimuſtertius artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Patroni duo ſi fuerint,vnus clericus,alter laicus,qui primo præſentarunt vnum,deinde laicus variando prǽſentauit alterum,quid agendum? Et num ſit locus diſpoſitioni c.cum autem vt epiſcopus poſſit inueſtire.*
2 *Ius idem,vbi eadem ratio.*
3 *Patroni clerici priuilegio gaudet patronus laicus,non ſecus,quàm priuilegio pupilli gaudet habens rem communem cum pupillo.& nu.4.*
5 *Præſentatus primo loco, inſtituendus eſt à duobus patronis præſentantibus, vno laico,& altero clerico,& laico poſtea alterum præſentante.*
6 *Denominatio facienda eſt à qualitate eccleſiaſtica,vbi tractatur de commodo clerici,vel eccleſię in iure patronatus communi.*
7 *Patronus clericus variare non poteſt,etiamſi habet ius patronatus commune cum laico.*
8 *Legatus licet poſſit diſponere de beneficio eccleſiaſticæ perſonæ, non tamen poteſt diſponere,ſi ius patronatus commune ei cum laico.*
9 *Patronus laicus communionem habens cum patrono clerico, an inde conſe quatur ſemeſtre ad præſentandum.*
10 *Patronus laicus habens ius patronatus commune cum clerico, adhuc varia re poteſt.*
11 *Variatio permiſſa laico compatrono, an poſſit eſſe damnoſa vel lucroſa com patrono eccleſiaſtico.*

Pone Duo erant patroni,vnus clericus,alter laicus,qui pri
mo†pñtarunt vnum: deinde laicus variādo pñtauit
alterum:qd erit agendum,nunqd habeat locum diſpoſitio.d.c.
cum aūt.vt ep̄s poſſit inueſtire ſm̄? Abb.quærit de hoc in d.c.cū
aūt.ſuper gl.ij.in j.q.& dicit ꝙ nō:qa primus eſt potior,cū fuerit
pñtatus ab vtroq;: ſcđs vero tm̄ à patrono laico. Item licet pa-
tronus poſſit pñtare in p̄iudicium pñtati:nō tñ poterint in præ-
iudicium compatroni: de quo dicit eſſe videndum latius Ioan.
And.in reg.in re cōi.de reg.iur.lib.vj.quem ſequit̄ Bellen.in d.c.
cum aūt.in ſuis apoſtil.ad Abb.& Phil.de Sarra.in d.c.cum autē.
ſuper.ij.gl.in cccxlvij.char.¶Roch.in hoc trac.in verbo, hono-
2 rificum.in xiiij.q.poſtq̄ retulit ſupraſcripta†verba Abb.ſubdit,
ꝙ quāuis Abb.loquat̄,qñ alter ex patronis, q primo pñtarunt,
eſt clericus:tñ putat idem eſſe,vbi ambo eſſent laici: quia vtro-
que caſu militat eadem rō, & fundamentum ſupra factū. ¶Et
eandem ꝯclu.tenuit Lap.alleg.lxxviij.inci. vacante eccleſia ſan
cti Laurentij.hoc ti.in iij.col.in ver.item nō valuit,& in verſ.itē
poſito.vbi fortius dicit.allegando Io.And.in d.reg.in re cōi.ꝙ ſi
oēs patroni vnum p̄ſentant,dato ꝙ maior pars poſtea variet,p̄-
ſentatus ab oībus,præfert̄.licet ꝯ̄rium in ſimili dixerit Bal.in l.j.
C.de aut.p̄ſtan.& ſupraſcriptam etiam ꝯclu.tenuit Ioā.Andr.in
addi.Spe.hoc tit.in additione mag.circa prin.¶Supuenit Paul.
de cita.in hoc trac.in vj.par.in xj.q.in verſi.ſi aūt vnus eſſet laic⁹.
vbi dicit,ꝙ ſi vnus patronus eſſet laicus,alter eccleſiaſticus, tūc
nō poſſet variare laicus. Vnde ſi ambo pñtauerunt vnum ido-
neum:laicus vellet poſtea alterum pñtare: tunc nō deberet eū
ep̄s inſtituere.alle. Io. And.in d.reg.in re cōi & Ab.in d.c.cū aūt.
3 ¶Et dicit fortè poſſe eſſe rōnem:quia ſicut patronus†laicus po
teſt gaudere priuilegio clerici, qñ eccleſiaſticus eſt ſibi compa-
tronus,vt habeat longius tp̄s ad pñtandum:vt not.in c.vnico.li.
vj.rōne cōionis,quā habet cum clerico.& nos diximus.s̄.in j q.
princ.huius part.in ij.art.eodem modo debet laicus participare
cum clerico,in hoc,vt nō poſſit variare.Ita vult dicere ibi Paul.
4 licet nō ita ꝯcludat.adducit ſimile,†qđ videmus,qñ quis habet
rōnem cōem cum pupillo,gaudet priuilegio ipſius pupilli, rō-
ne ꝯnexitatis,& indiuiduitatis iuris.l.ſi cōem fundum.ff.quē ad.
ſeruit.amit.Sicut ergo patronus laicus ſent t commodū in vno
rōne cōitatis clerici:nō etiam debet eſſe nimiū,ſi in aliquo ſen-
tiat incommodum.l.cum qui.ff. de iureiur l.ſm naturam. ff.de
reg.iur.& ſic ꝯcludit Pau.patronum laicū nō poſſe aliquo mo-
do variare,qñ habet alium compatronum eccleſiaſticum. ¶Et
ſic ex dictis Pau.duo ꝯcludunt̄. Primum variationem laici non
nocere pñtato ꝑ clericum & laicum.Scđm, patronum laicū nō
poſſe pñtare,ſi habet compatronum eccleſiaſticum. ¶Et ex his
aduerte:nam Paul.voluit vt ex eius verbis comp̄hendit̄, in qō-
ne formata per Abb. ideo ipſum Abb. ponderaſſe vnum ex pa-
tronis eſſe clericum:quia ideo compatronus laicus pñtare non
pōt:& ſic ideo nō tenuiſſe eius variationem. qđ quidem exp̄ſſè
eſt ꝯ̄ mentem Abb.quā exp̄ſſit in rōne ꝑ eum aſſignata,quę eſt,
ſm eum:quia primo pñtatus habet duas voces.ſ. patroni eccle-
ſiaſtici,& laici: p̄ſentatus vero ſcđo ſolum habet variationē lai-
ci,& ex iſta rōne Abb.p̄ſupponit laicum poſſe variare,quamuis
ſit compatronus clerici: imo dicerem plus, ex mente dictæ ſuæ
rōnis,colligi poſſe etiam patronum eccleſiaſticum, cum habet
ius pa.cōe cum laico,poſſe variare.cum alleg.Io.And.in d.regu.
ex quo rōnes ipſius Io.And.militant etiam in duobus laicis,qui
ambo variare poſſunt:quorum vnus variauit,alter nō, licet va-
riare potuerit:vt etiam ſenſit Roch.s̄.alleg.in q.igit̄ Abb. extat
factum,ꝙ ſolus laicus variauit,nō ſequitur,ergo clericus nō po
tuit variare:imo ſi bene variaſſet (ſi potuiſſet, quia ꝓ firmo ad-
huc nō patrono)ex quo non variauit,eſſet idem, qđ in duobus
5 laicis,qui ambo poſſent variare & vnus variauit. ¶†Conclude
ergo cum Abb.in duobus patronis pñtantibus primo, & vno
eorum poſtea variante,ſiue vnus ipſorum erat clericus, & alter
laicus,& laicus variaſſet:vt in themate.q. Abb.ſiue ambo eſſent
laici:& vnus tm̄ variaſſet,vt primo pñtatus ſit inſtituendus,non
ꝑ rōnem Paul.ſed ꝑ rōnem Abb. ¶Reſtat modo pulchrum du-
bium,an ſit verum ſm dictum Pau.cum p̄ronus eccleſiaſtic⁹ ha
bet ius pa.cōe cum laico,an ſit verū,ꝙ laicus etiam variare non
poſſit,ſicut nec clericus:vt voluit Paul.an vero ambo poterunt
variare, & hæc difficultas eſt bimembris. Primū an ex iſta cōio-
ne p̄ronus laicus priuet̄ variatione? & Abb.in d.c.cum aūt.in d.
j.q.vr̄ p̄ſupponere,ꝙ nō priuet̄:quia vr̄ tenere, variationem lai-
ci tenuiſſe: ſed primo p̄ſentatum fore inſtituēdum rōne pluriū
vocum.Præſupponit ergo pñtatum ex variatione adhuc habe-
re vocem.¶Scđm membrum eſt,an ex tali cōione eccleſiaſtic⁹
etiam cum laico variare poſſit,& vt vidiſtis Pau.in vtroq; mem
bro,tenet variationem ꝓhibitam ꝑ illam reg.q ſentit commo-
dum &c.vt ꝓximè retulimus.¶Quid dicendum in hac difficul-
tate?ego materiam huius miſturę ſatis tractaui.s̄.in j.par.j.lib.in
j.q.prin.in vj.art.& verſus fi.in ver.aduerte.nam nulli dubiū eſt,
cum ibi retuliſſem dicta do.Fely.in ſuo trac.qñ lit.apoſt. no.pa-
6 tro.in iiij.col.in vj.ampli.dicentis, ꝙ vbi tractat̄ de cōmodo cle-
rici vel eccleſiæ in iure pat.cōi,fiet denominatio à qualitate ec-
cleſiaſtica. Vbi verò vertit̄ incommodum, fiet denominatio à
qualitate laicali:& ſic vt vterq; poſſet variare.Et vt ſaluarem di-
cta Fely.ab hoc ꝯ̄rio,dedi ibi tres ſolutiones.Primo, variationē
nō poſſe ꝑmitti p̄rono eccleſiaſtico,quia licet ſit licita laico:nō
tñ clerico, cui eſt deteſtabilis,adducēdo rōnem Gof.in ſumma
huius ti.de qua latè diximus.s̄.in j.p̄ced.artic. Scđa fuit ſolutio.
Poſſet ſuſtineri ꝙ compatronus eccleſiaſticus etiā variare poſ-
ſit cum patrono laico.qđ tñ non credidi eſſe verum,quia ſemel
clericis vetita eſt variatio.Tertia fuit ſolutio:qa patronus eccle
ſiaſticus habens ſemeſtre ad p̄ſentandum,& in hoc vertit̄ ſuum
commodum, qđ cōicat cum laico: ergo potius laicus deberet
ſentire incommodum,habendo ſemeſtre, vt nō poſſit variare,
q̄ ꝙ ipſe eccleſiaſticus habet vtrūq;.ſ.ſemeſtre, & poſſit variare.
¶Certè ꝓ opi.Pau.volentis in iure patr.cōi, nec eccleſiaſticum
patronum nec laicum poſſe variare,vr̄ text.apertus in c.vnico.
in ver.verum licet patronus.in fi.hoc ti.libr.vj.qui loquendo de
iure pa.cōi perſonæ eccleſiaſticæ,& laicali,dicit & oīno, q̄tū ad
pñtationē ꝑtinet,nō vt laic⁹,ſed vt p̄ron⁹, debet eccl'iaſtic⁹ repu
tari.cū igit̄ iſta variatio ꝯcernat pñtationem, ergo nec patron⁹
eccleſiaſticus,nec laicus habentes ius pa.in cōi poterūt variare.
7 ¶†Ego tñ ſic tenerem in hoc caſu,†ꝙ quāuis ius pat.ſit cōe in-

ter eccleſiaſticum & laicū patronos, nullo modo patronus ec-
cleſiaſticus poſſit variare: q̄a licet videreť ſibi commodum poſ-
ſe variare: tamē attento, variationem eſſe deteſtabilem clericis:
vt diximus. ſ. in j. art. nō diceť commoda clericis, ſed incommo-
da: q̄a ↄ̄ honorem & aīam: ergo nō habebit ſeq̄ naturam laica-
lem: ſed debebit ꝑmanere in mera natura ſua. In hoc teneo &
cōcludo cum opi. Pau. ¶ Bene verum eſt, ꝙ ꝑ hm̄ōi cōionē non
dicetur p̄ronum laicum amiſiſſe priuilegium variandi, q̄a cōio
clerici nō pōt ſibi p̄iudicare: imo potius cōio clerici iuuat laicū:
8 † vt dicimus in legato, qui licet poſſit diſponere de beneficio
iuris pa. eccleſiaſticæ ꝑſonæ: nō tamē poterit diſponere de eo, ſi
eſt cōe ius pa. cum laico: vt dixit Abb. in c. cum dilectus, & in c.
fi. hoc ti. & Fely. latè in d. ij. amplia. Remanebit ergo in ſua natu
ra: & ſic poterit ip̄e variare, quāuis eccleſiaſticus comp̄ron⁹ nō.
Et ꝙ poſſit variare laicus, non obſtante tali cōione, clarè voluit
Abb. in d. c. cum aūt. in j. q. nā præſupponit variationem laici ibi
valere, quāuis habeat comp̄ronum clericum. ¶ Nō obſt. modo
d. c. vnicum. hoc ti. dum in illo dr̄ in iure pa. cōi p̄ronum laicum
debere reputari, vt clericum, quātum ad p̄ſentationem: q̄a intel
ligiť de tp̄e dato ad p̄ſentādum: vt clarè ibi voluit tex. non autē
9 circa variationem, & alii. ¶ Et ſi diceres, nōne laicus † ex iſta cō-
munione habet ſemeſtre ad p̄ſentādum? certè ſic. ꝑ d. c. vnicum.
ergo nō debet poſſe variare. cum ideo deť ſemeſtre eccleſiaſti-
co, q̄a variare non pōt, habendo igiť ſemeſtre laicus nec ip̄e va-
riare poterit: reſpondeo clericum non poſſe variare principalr̄,
non rōne ſemeſtris habiti: ſed q̄a variatio eſt eis ꝓhibita: ſed be
ne ſemeſtre eſt eis datum: ex hoc quia variare non poſſunt: vt
diximus pulchrè. ſ. in j p̄ced. ar. in ver. videamus, ſi fortè. vbi dixi
mus clericum habere ſemeſtre, eſſe dictum, & rōnem huius di-
cti eſſe: q̄a variare non p̄n̄t, & rōnem huius rōnis eſſe: quia va-
riatio eſt ꝓhibita clericis. ſi quæris modo, quæ ſit rō dr̄iæ, ꝙ cle-
rico dať ſemeſtre ad p̄ſentādum: laico vero quadrimeſtre, non
fuit ſola illa rō, ꝙ non variāti ſufficiat ſemeſtre, variāti vero ſuf-
ficiat quadrimeſtre. nam licet variāti ſufficiat quadrimeſtre, ex
quo pōt variare, non valenti vero variare dať tantum ſemeſtre:
non ꝙ ſemeſtre ſufficiat ex ſui natura, ſed attenta qualitate ec-
cleſiaſticarum ꝑſonarum, quæ p̄ſumunť melius ſcire eligere p̄-
ſentādum, cum ſint clerici, q̄ laici: vt pulchrè dicit gl. ij. in c. cum
vos. de of. ord. ideo dať ſibi ſemeſtre ad inſtar tp̄is collatori dati:
iuxta c. ij. de ↄceſ. p̄ben. vt de p̄dictis rōnibus latè diximus. ſ. in j.
q. prin. huius ꝑtis. in j. ar. vbi oīno eſt videndum, quare licet iſte
comp̄ronus laicus ex cōione, quā habet cum p̄rono eccleſiaſti
co, acq̄rat ſemeſtre: nō tn̄ acq̄rit illā intelligentiā, & illud ſcire,
quā & qđ habet collator, & in eccleſiaſtico p̄rono p̄ſumiť: ꝑ d.
gloſ. ij. cum vos. ideo cum ceſſat illud ſcire, adhuc militabit ptās
10 variādi: ar. §. affinitatis. inſti. de nupt. † & ſic ↄcludo p̄ronum lai-
cum habentem ius par. cum eccleſiaſtico, licet habeat ſemeſtre
ex cōione ad p̄ſentādum: remanebit tn̄ adhuc ſibi ptās variādi,
11 ↄ̄ Pau. ¶ † Videamus modo, an hæc variatio poſſit eſſe dānoſa
ipſi comp̄rono eccl'iaſtico? & certè ſi ſunt in æquali iure p̄ron⁹
eccleſiaſticus & laicus, & inſimul primo p̄n̄tarunt vnum, varia-
tio laici non nocebit ſibi, quia inſtitueť primo p̄n̄tatus: vt dixi-
mus. ſ. in prin. huius ar. poſt Abb. in d. c. cum aūt. imo variatio eſ
ſet fructuoſa p̄rono eccleſiaſtico. i. p̄ſentato ab eo: nā ſi diuiſiſ-
ſent eorum vota, & eccleſiaſticus p̄ſentaſſet vnum, laicus alte-
rum: & poſtea laicus variaret, & accederet ad p̄ſentādum per ec
cleſiaſticum, ſine dubio ille obtineret ſi accederet ad alterum,
vel eſſet in primis terminis, vel diminuta eſſet vis p̄ſentationis
laici, ex quo variauit in duos. ¶ Si verò eſſet vnus p̄ronus cleri-
cus, & plures laici, & ſi laici ſunt vniti oīno ſuperāt clericum, ſi-
ue varient, ſiue nō: ſi non ſunt vniti, ſed diuiſi aliqui ↄcurrentes
cum clerico: & aliqui ↄ̄. ¶ Et ſi ↄſiderabimus variationem illo-
rum ↄcurrētium cum clerico, nulla erit ſicut in primo caſu. ¶ Si
verò ↄſiderabimus variationem aliorum exiſtentium ↄ̄ cleri-
cū, tanto magis debilitātur eorum iura. ¶ Si aūt oēs ↄcurrerent
cum clerico & variatio omnium ipſorum laicorum non noce-
bit primo p̄ſentato ꝑ oēs: quia requireret variatio omnium, &
non ſufficeret maioris partis: vt pulchrè dicit Lap. in d. alle. lxx-
viij. in iij. colū. fol. 29. & clericus variare non poteſt ſemꝑ erunt
maiora ſuffragia in prima præſentatione, q̄ in p̄n̄tatione varia-
ta. qđ dictum Lap. magnifacit & merito Roch. quem. ſ. retuli-
mus in d. verbo, honorificum. in xiiij. q. poteſt ergo ſtare p̄ronū
eccleſiaſticum non variare: & compatronū laicū ſic: & ita tene.

¶ Decimusquartus artic. vij. q. princip. ij. part. ij. Libri.

1 *Patronus eccleſiaſticus concedendo vel conferendo eccleſiam vacantem alicui, poteſt alterum poſtea præſentare ad illam.*

2 *Conceſſio ſeu collatio etiam facta per patronum clericum, vim præſentationis non habet.*

3 *Patronus eccleſiaſticus comparens coram habente inſtituere, cum præſentando, & dicat, Eligo iſtum, an valebit illa præſentatio; nec poſtmodum poſſit alium præſentare.*

4 *Epiſcopus dicitur inſtituere & non confirmare, in electione ſeu præſentatione patroni eccleſiaſtici.*

5 *Patronus eccleſiaſticus ſi non præſentet, ſed ſolum eligat præſentandum, num alium poſſit poſtea actualiter præſentare.*

Et vt Nihil omittamus in non variatione p̄roni eccleſiaſti
1 ci. xiiij. ſit articulus, † ſi p̄ronus eccleſiaſticus eccleſiā
vacātem alicui ↄtulit, vel ↄceſſit: an nihilominus poſſit ad illā
alterum præſentare? & breuiter dic ꝙ ſic. nā de hoc eſt text. clar⁹
in c. fi. hoc ti. vbi hr̄, ꝙ p̄ronus etiā clericus eccleſiā vacātem cō-
ferre non pōt, nec etiā ↄcedere, cum in illa ſolum habeat ius pa.
& ſi ↄtulit vel ↄceſſit, poterit nihilominus ad illā alterum p̄n̄ta-
2 re. ex quo text. † colligiť ↄceſſionem ſeu collationem factā etiā
per p̄ronum eccleſiaſticum, non habere vim p̄ſentationis: nā ſi
haberet effectum p̄ſentationis, non potuiſſet illud. c. eboraceñ.
& ſic ille patronus eccleſiaſticus alium poſtea p̄ſentare: quia pa-
tronus eccleſiaſticus variare non pōt: vt in d. c. cum autem. hoc
ti. & rō eſt, quia cum illa collatio ſeu ↄceſſio fuit nulla, non ha-
buit ſuum effectum, non dr̄ variatio. vt diximus. ſ. in præſenti. q.
in ij. & iiij. ar. ſeq. & ideo ipſe p̄ronus eccleſiaſticus pōt venire ↄ̄
factum ꝓprium, ex quo iuribus non ſubſiſtit, qđ etiā ex illo tex.
c. fi. colligit Abb. ex d. c. fi. in ij. not. & de hoc vltimo ſe remittit
ad dicta per eum in c. cum ſuper. de ↄceſ. præben. & ad Calde. in
c. ſi quis presbyterorum. de rebus eccle. non alien. & plus dicit
ibi gl. quā oēs ſequunť hunc patronum eccleſiaſticum non de-
bere puniri, vt per hoc ad ſuperiorem deuoluať ꝓuiſio pro illa
vice, cum iſta pœna non reperiať à iure expreſſa. de quo vltimo
diximus. ſ. in ij. q. prin. huius partis verſus fi. viij. ar. ¶ Et quia Ab.
ex dicto tex. c. fi. colligit p̄ronum ex vi iuris pa. nō ↄſequi ptātē
eccleſiā ↄcedendi, neq; ꝓprium rectorem eligendi, ſed p̄n̄tādi
inſtituendum ep̄o loci: & hæc eſſe ꝓpria vocabula, quibus de-
bemus vti in hac materia. p̄ronum nō eligere, ſed p̄ſentare ep̄m
ꝓprie, non ↄfirmare, ſed inſtituere: tamē q̄a p̄ſentatio p̄roni ec-
cleſiaſtici habet vim electionis. & electio in laico impropriatur
ꝓ præſentatione, & in p̄ronum laicum cadere electionē, vt om-
nia iſta diximus. ſ. in j. par. huius. ij. lib. in j. q. prin. in iiij. ar. & ꝙ ha
beat vim electionis. dixit Inn. in d. c. cum aūt quē oēs ibi ſequū-
tur. hoc ti. & de iſta impropriatione in laico diximus etiā ſupra
in iij. q. prin. hui⁹ partis. in j. ar. dico, ꝙ ſi bene p̄ronus eccleſiaſti-
3 cus † comparens corā habente inſtituere cum præſentādo, & di
cat, eligo iſtum, erit vera præſentatio, & non poterit poſtmodū
4 alium præſentare. ꝑ ea quæ diximus in prædictis locis. ¶ † Verū
tamē eſt, ꝙ etiā in electione ſeu præſentatione p̄roni eccleſiaſti
ci ep̄s diceť inſtituere, & non ↄfirmare: quia ↄfirmare præſup-
ponit electionem tribuentem ius in re: inſtitutio vero eſt neceſ
ſaria etiā in electione ſeu præſentatione p̄roni eccleſiaſtici: q̄a
ꝑ eā non tradiť ius in re præſentato, ſed ad rem: vt latè diximus.
5 ſ. in v. q. prin. huius partis in viij. ar. ¶ Dicerem † tamē, ꝙ ſi patro
nus eccleſiaſticus non præſentaret, ſed ſolum eligeret præſen-
tādum, poſſet poſtea alterum actualiter præſentare, & non dice
tur variare: quia prima non fuit ꝑfecta præſentatio, ſed electio
de præſentādo, ſm̄ Io. And. in d. c. fi. quem ibi ſequiť Ab. & quā-
uis ſupra verſus fi. primi arti. d. iij. q. prin. huius partis diximus, ꝙ
ſi patronus dixit, eligo præſentādum corā habente inſtituere,
cum alijs adminiculis, teneret præſentatio, illud dico verum, ſi
aliter non præſentaret patronus, & laberet tp̄s ſibi datum ad p̄-
ſentādum, ne igiť fiet deuolutio ad ſuperiorem habebiť pro ve-
ra præſentatione: ſed non habebiť pro vera præſentatione ad ef
fectum quin poſſit iterū præſentare, & dicatur variare: quia iſta
actualis & canonica præſentatio, quæ fit infra tp̄s datū ad p̄n̄tā-
dū, purgat illa adminicula primæ aſſertæ p̄n̄tationis, & ſic rema
nebit nulla: & iō iſta nō diceť ſcd̄a & variata p̄ſentatio ſed vera
& canonica præſentatio vt etiam diximus ſupra in vij. p̄ced. art.

¶ Decimuſquintus artic. vij. q. princip. ij. partis. ij. Libri.

1 *Patronus ſi promiſit vnum præſentare, an poſſit variare poſtea, & alterum præſentare.*

2 *Promiſſio de præſentando, obligat.*

3 *Promiſſio facta de præſentando antequàm beneficium vacet, irrita eſt ipſo iure.*

4 *Spiritualia æſtimationem non recipiunt.*

5 *Patroni variare non poſſunt, ſi facta præſentatione promittunt illam habere ratam, & ab illa non diſcedere.*

6 *Patroni ſi compromittunt præſentationem in aliquos, & compromiſſarij præſentant, non poterunt patroni, licet laici, vlterius variare.*

7 *Variatio quomodo impediatur, adeo vt patronus inducatur ad donandum exercitium, iuris patronat. pro illa vice.*

Dubitatur

1 Dubitatur xv. † ſi patronus promiſit præſentare vnũ,
an poſſit poſtea variare, & alterum præſen
tare. Io. And. quem ibi refert & ſequit̃ Io. de Imo. in c. fi. in prin.
de ↄceſ. præben. tenet ꝙ ſic: nam ſm̃ eos hoc ꝓbat̃ ab arg. à for-
tiori: ſi eñ vno præſentato licitum eſt variare, & alterum p̃ſen-
tare, quãto magis licitum erit variare, ſi ſola ꝓmiſſio de præſen
tãdo præceſſit? ¶ Do. Roch. vero in hoc trac. in verbo, honorifi-
cum. in xj. qõ. dicit ſe credere patronum teneri illum p̃ñtare, cui
2 ꝓmiſit. licet doc. ibi nõ dicãt. & dicit eſſe rõnem, † qa talis pro-
miſſio de præſentãdo, obligat: vt ibi dicunt doc. maximè Imol.
in prin. ponderando ibi tex. à ↄ̃rio ſenſu. ¶ Ad argu. à fortiori de
variatione, rñdet variãtem non in totum recedere à primo: qa
debet fieri accumulatiuè: vt no. in d. c. cum aũt. vnde dato ꝙ va-
riatio fieri poſſet in caſu nr̃o, accumulatiuè deberet fieri. ſ. præ
ſentare illum cui ꝓmiſit: & poſtea alterum accumulatiuè: & ſic
nõ in totum prætermittere illum, cui ꝓmiſit. ¶ Et ſubdit Roch.
an aũt poſſit hoc caſu patronus cogi præciſè: an vero ſoluendo
intereſſe liberet̃, dependet à notatis in l. ſtipulationes non diui-
dunt̃. ver. Celſus. ff. de verb. obli. & poſtea in fi. xij. ſuæ. q. pro hac
ſua opi. adducit Lap. in ſua alle. lxxviij. fol. 29. ante fi. iij. colũ. ꝙ ſi
patroni ꝓmiſerunt ſibi adinuicem de habendo & reputando p̃-
ſentatum in rectorem, non alium, ↄ̃ talem ꝓmiſſionem venire
non poſſe: argu. cle. plures. hoc ti. §. fi. ¶ Tu circa huncarticulum
aduerte: nam aut nos quærimus de ꝓmiſſione facta per patro-
num alicui de præſentando quem velit in beneficio iuris patr.
3 ſui, de qua verè loquit̃ tex. d. c. fi. & tunc eſt diſtinguendum, † an
hæc ꝓmiſſio facta fuerit anteq̃ dictum beneficium vacaſſet, vel
poſt: quia ſi anteq̃ beneficium vacaſſet, nulli dubium eſt tales
promiſſiones eſſe irritas ipſo iure: & ideo principalem patro-
num poſſe præſentare, ꝓmiſſione prædicta non obſtante: vt de
hoc eſt tex. apertus & clarus in d. c. fi. de ↄceſ. præben. & nos dixi
mus. s̃. in j. par. huius ſecundi lib. in iiij. q. prin. in ij. arti. & hoc eſt
clarum: ſi verò fecit talem ꝓmiſſionem eccleſia vacante, & de il
la loquit̃ etiam ille tex. à ↄ̃rio ſenſu: & tunc nulli dubium eſt pa
tronum poſſe præſentare, non obſtante tali ꝓmiſsione, re inte-
gra, vel re non integra, ſaltem variare, ſi eſt laicus: vt diximus in
d. iiij. q. prin. in vj. & xiij. arti. & in illo. xiij. art. quid ſi iurauerit nõ
reuocare. & ea, quæ ꝓ ſe allegat Roc. excepta allegatione Lap.
ad hæc tendunt: & in hoc membro poſſet haberi dubitatio, de
qua ipſe ſe remittit ad. d. l. ſtipulationes nõ diuidunt̃. §. Celſus. ff.
de verb. obli. an ꝓmiſſor poſsit præciſè compelli ad factum, vel
liberetur dando intereſſe. ¶ Et ego dicerem in hoc caſu præci-
ſè non poſſe compelli, iuramento non interueniente: quia tũc
non compelleretur præciſè, ſed indirectè: quia non teneret præ
ſentatio patroni ↄ̃ iuramentum: ſed illius ꝓmiſſarij, vt apparet
4 ex dictis in d. xiij. ar. ad intereſſe autem nunq̃ teneri põt: qa † iſta
ſpũalia non recipiunt æſtimationem: vt diximus in ij. part. j. libr.
in v. q. prin. in vij. art. cum tribus ſeq. ¶ Aut loquimur de ꝓmiſ-
ſione quæ fieret alicui per patronum de eo præſentando: & iſta
ꝓmiſsio eſt nulla, cum ſapiat ſimoniacam prauitatem: quia vi-
deret̃ pactuata ꝓmiſsio, & eſt prohibita tanq̃ ſimoniaca: vt dixi-
mus. s̃. in j. par. huius ſecundi lib. in ix. q. princ. in xj. art. & iſte, cui
fieret hæc ꝓmiſsio per patronum de eo præſentando, videretur
acceptaſſe præſentationem anteq̃ fuiſſet præſentatus: & hoc ẽt
eſt ꝓhibitum: vt in d. xj. q. prin. diximus in xiij. arti. quare de tali
ꝓmiſsione nõ eſt diſceptandum, & miror de dño Roch. qui re
vera in iſtis terminis ſuam qõnem formauit. ſ. quãdo patronus
ꝓmiſit vni eum præſentare. qđ non eſt permittendum, & ideo
tene talem ꝓmiſsionem nõ eſſe obſeruandam. ¶ Non obſt. di-
ctum Lap. quia debet intelligi, ſm̃. l. quam allegat, vulgatis iuri-
bus. allegauit enim cle. plures. hoc ti. qui tex. loquit̃, qñ patroni
p̃ñtarunt plures, & voluerunt illum inſtitui quem elegerit ha-
bens inſtituere: certè ſtare tenent̃ huic ꝓmiſsioni: quia iuſta &
ſancta abſq; alia pactione ꝓhibita nec acceptat̃ per p̃ñtatũ præ
ſentatio anteq̃ præſentaret: vt in caſu noſtro, & re vera ita loq̃-
tur Lap. de præſentatione iam facta, quia ꝓmiſerant illi ſtare di
ctæ præſentationi: maximè qa erat facta ꝑ quoſdam compro-
miſſarios, vt in longo caſu illius allegationis apparet: & p̃ſenta-
tioni, quæ fit per compromiſſarios ſtandum eſt: vt diximus ſu-
5 pra in iij. q. prin. huius partis in vij. art. ¶ † Ex cuius dicto Lap. be-
ne colligo duo. Primum, ꝙ facta per patronos p̃ſentatiõe ſi ꝓ-
mittunt illam habere ratam, & ab illa nõ diſcedere, quia nõ po-
6 terunt variare, quãuis ſint laici. † Secundum, ꝙ ſi patroni com-
promittunt p̃ſentationem in aliquos & compromiſſarij preſen
tãt, non poterunt patroni, licet laici, vlterius variare. ¶ Et ſi dice
res, cur ꝓcuratore p̃ſentante non ꝓhibet̃ patronus variare ac-
cumulatiuè: vt diximus in d. j. par. huius ſecũdi lib. in iiij. q. prin.
in vj. & xiij. art. & hic ꝓhibent̃ patroni, ſi compromiſerunt. Rñ.
deo in compromiſſarios trãſtuliſſe omne eorum ius irreuoca-
biliter ꝓ illa vice, poſtq̃ res deſijt eſſe integra; iuxta no. in cap. in
cauſis. de elec. cum ſi. & ſic non p̃ñt ſe vlterius impedire patro-
ni: & maius ius habẽt compromiſſarij, q̃ ꝓcuratores: vt dixim⁹
s̃. in d. iij. q. prin. huius partis in vij. arti. ¶ Sed pulchrum eſſet vi-
dere, an compromiſſarij poſſent variare? de quo dicemus. j̃. cũ
ꝓcuratore in xvij. ſeq. arti. ¶ Et hæc duo notãda colligunt̃ aꝑte
ex dictis Lap. ſed inquantum alle. d. cle. plures. in §. fi. colligo. iij.
notabile, ꝙ ſi patroni p̃ſentãt plures, vt inſtituat̃ eligẽdus ab ha
bente inſtituere, tenebunt̃ ſtare huic ꝓmiſsioni: & ſi qlibet ex
patronis p̃ſentauit plures, non cadit variatio: ſed ſi qlibet p̃ſen-
tauit ſuum, ſm̃ vnum intellectum, q dari põt ad illũ tex. vt dixi-
mus in d. iij. q. prin. in vj. art. poſſet variare: tñ virtute dictæ ꝓmiſ
ſionis, vt inſtituat̃ eligendus ab habente inſtituere, nõ poterũt
variare. ¶ Roch. in hoc trac. in verbo, honorificum. in ix. qõ. in
7 verſ. nota tamẽ † ponit aliã cautelã, ad impediendã variationẽ,
vt inducat̃ patronus ad donãdum exercitiũ iuris pa. ſ. ipſam præ
ſentationem ꝓ illa vice, qđ põt fieri. Ita dicit tenere do. An. in c.
illud. hoc tit. & in c. ↄſtitutus. de ↄceſ. p̃ben. ſed an requirat̃ con-
ſenſus ep̃i in tali donatione, ſe remittit ad nota. in c. ex inſinua-
tione. hoc ti. ¶ Tu quo ad hãc cautelã aduerte, vt talis donatio
exercitij ꝓ vna vice, ad hoc, vt teneat, poſtq̃ eccleſia vacauit, qa
al̃s non teneret, iuxta. d. c. fi. de ↄceſ. p̃ben. ſi verò fieret in totũ,
ſine dubio requireret̃ ↄſenſus ep̃i, vt in omni trãſlatione parti-
culari requiritur: vt diximus in ij. par. j. libri in j. q. prin. in ij. arti. &
in ſpecie, quando transfertur ſolus fructus præſentationis, dixi-
mus in d. ij. par. in vj. q. prin. in iiij. art. ¶ Aliam cautelam, vt varia
ri non poſsit, vide. j̃. in proxi. art.

¶ Decimusſextus artic. vij. q. princip. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Patronus an variare poſſit, ſi præſentauit vnum, & iurauit non variare.*
2 *Procuratorem reuocare mihi integrum eſt, & licet, etiamſi iurarem non reuo
care, & ſim periurus.*
3 *Iuramento contrauenire an & quando liceat.*
4 *Patroni ſi adinuicem compromiſerunt de habendo & reputando præſentatũ
in rectorem, & non alium, an contra talem promiſſionem venire poſſint.*
5 *Patronus vt non poſſit variare patronus, cautela.*
6 *Patroni etiam non impediti, poſſunt conſtituere procuratorem ad præſentan-
dum ſuo nomine eccleſiam vacantem.*
7 *Iuramentis duobus concurrentibus, primum tenere, & non ſecundum, quo-
modo ſit accipiendum.*
8 *Variatio fieri non poteſt, nec abſoluta, nec diſiunctiua, ſed accumulatiua.*
9 *Iura vigilantibus, & non dormientibus ſubueniunt.*

1 Et ideo Dubitat̃. xvj. † qđ ſi patron⁹ p̃ñtauerit vnũ, & iu-
rauerit de non variãdo, an poſsit variare? & videt̃
dicendum ꝙ ſic: ꝑ illud qđ decidit gl. in c. fi. de ꝓcu. lib. vj. in ver-
bo, reuocatis. quã dicit ſingularẽ do. Fely. in c. cum acceſsiſſent.
2 in v. co. de ↄſti. dicit enim illa gl. † ꝙ ſi ↄſtituo ꝓcuratorẽ, & iuro
ipſi de eo nõ reuocãdo, ſi poſtea reuoco: valet reuocatio, licet
ſim ꝑiurus, & dicit Inn. in c. dilecto. de p̃bẽ. ꝙ ſi iuraui nõ vẽdere
librum, & poſtea vẽdo, valet vẽditio, licet ſim ꝑiurus. Hinc ẽt di
cit do. Ant. de But. in c. pen. de of. vica. ꝙ ſi ↄſtituatur vicarius ad
tp̃s, & iuretur de nõ reuocãdo ante tp̃s, ſi poſtea reuocetur, va-
let reuocatio indiſtinctè: licet qñ ſine cã reuocatur, iurãs ſit per-
iurus, & facit tex. in c. ſicut. de ſp̃õſa. & no. ꝑ Abb. & doc. in c. di-
lecto. de iureiur. & pulchrè ꝑ Pau. de Ca. iſtã regulã declarãtem,
& alia multa ſimilia adducentem in ↄſ. ſuo. lvj. incipi. dico non
obſtãte, & iſtã opi. dicit ſe reꝑijſſe in terminis vt tenet do. Alex.
in ↄſ. ſuo, xvj. inc. põderatis. in iij. uol. ¶ Cõtrariã tñ ſñiam tenuit
in terminis Pau. de Ca. in ↄſ. ſuo. xvij. incipi. uenerabilis uir. in ij.
col. ubi dicit, ꝙ ſi qs iurauerit nullũ p̃ñtare durãte arrẽdamẽto,
ſi poſtea uellet p̃ñtare, nõ deberet audiri, & mouetur: qa in his,
in qbus debet adiri ſuꝑior, ip̃e, q ſuꝑior eſt, nõ debet audire ue-
nientẽ ↄ̃ ꝓpriũ iuramentũ, ne ſit autor ꝑiurij. alle. nota. ꝑ Io. An.
in c. qđ ſemel placuit. de reg. iur. in mercuria. lib. vj. & dicit ꝓba-
3 ri in c. mulieri. de iureiur. ¶ † Ex quo infert. ſol. ad ↄ̃ria ſupra ad-
ducta. dicit enim ipſe, illa loq̃ in his caſibus, in qbus nõ eſt neceſ
ſe ſuꝑiorem adiri: tunc enim bene qs põt uenire ↄ̃ iuramentũ, li
cet ſit ꝑiurus. quã declara. poſuit ẽt ipſe Pau. de Ca. in p̃ce. ↄſ. lvj.
ſupra alle. ꝓ ꝑte ↄ̃ria. ¶ Do. Roch. in hoc trac. in uerbo, honori-
ficum. in xij. q. ponit ſupraſcripta, & dicit eandẽ ↄclu. uidetur te-
nuiſſe Lap. in fortioribus terminis in alle. lxxviij. in Dei nomine
&c. uacãte eccleſia. fol. 29. hoc ti. in iij. colũ. in fi. ſed melius poſt
4 prin. iiij. col. ubi dicit, ꝙ ſi patroni † ꝓmiſerũt ſibi adinuicem de
habẽdo & reputãdo p̃ſentatũ in rectorẽ, & nõ aliũ, ↄ̃ talẽ pro-
miſsionẽ ueniri nõ poſſe: arg. cle. plures. in fi. hoc ti. qđ dictũ re-
tuli etiã in proxi. p̃ced. art. & ſic loq̃tur in promiſsione facta ſine
iuramento qđ eſt fortius, & in fi. ſubdit Roch. iſta eſſe menti te-
nenda in practica: nec alibi ea reꝑijſſe. ¶ Tu aduerte, ꝙ de hoc ar
ticulo tractauimus. s̃. in j. par. huius. ij. lib. in iiij. q. prin. in xiij. art.
ubi ↄcluſimus patronum ↄſtituentem procuratorem, & iuran-

tē non reuocare, poſſe reuocare, quāuis ſit piurus. Sed ſi iurauit
nō pn̄tare alterū, q̄ pn̄tatū p procuratorē, vel iurauit non varia-
re, ex quo noua pn̄tatio ſeu variatio eſſet faciēda coram ſupio-
re p periurium, ſuperior nō debet admittere: & ſic vt ibi ꝯcluſi-
mus, ꝯcludimus & hic. Et licet fuerimus ibi polliciti aliq̄d hic
ponere de effectib⁹ iuri: tamē viſum eſt nobis reuocare ſn̄iam:
q̄a ſunt infiniti, lōga eſſet hiſtoria, & multū deuians à nr̄o ꝓpo-
ſito. al's dabit̄ materia p̄dictos effectus vltra ſcribētes accumula
tos magno labore in lucē deducere. Tene igit̄ vt ſupra ꝯcluſi-
5 mus: † & iſta eſt melior cautela, quæ dari poſſit in hac materia,
qua ego ſemp vſus fui hoc honeſto mō: nam cū dubitanda de
aliquo patrono, ne variaret, erubeſcens ſibi dicere, iuras nō va-
riare, faciebam vt ipſe non compareret in p̄ſentationis actu: ſed
6 cōſtitueret procuratorē ad pn̄tandū eius noīe, † cum ēt patro-
ni nō impediti pn̄t procuratorem ꝯſtituere, eccleſia tamē vacā-
te. vt diximus in d. iiij. q. prin. j. part. huius ſecūdi lib. quaſi p totū:
& in mandato faciebam ꝓmittere habere ratam, & gr̄am, & fir-
mam pn̄tationem faciēdam p eum: & illā nō reuocare, nec va-
riare &c. q̄ maximè in partibus nr̄is, vbi mandata ſemp iurātur.
¶Eſt addendū ad ſupraſcripta, ꝙ ꝯſiliū, xvj. dn̄i Alex. ſ. alleg. nō
ob. in caſu nr̄o: q̄a ad eius tria motiua, q̄ facit pro limitatione &
intellectu gl. c. licet mulieres. de iur. iu. lib. vj. nō militant. ¶Pri-
7 mū eſt, ꝙ illa gl. q̄ vult de duobus † iuramētis primum tenere, &
nō ſm̄, habeat locū quādo primū iuramentū interpoſitū fuit ſu
per cā ꝯformi iuri cōi, puta nō alienare bona dotalia: & ſecus eſ
ſe, quādo nō eſſet ꝯformis illa cā iuri cōi: iuxta doctr. Io. de Imo
la. in c. dilecto. de p̄b. nam rn̄det̄ variare, nō eſſe ſine ius: nā quā-
uis laicus patronus poſſit variare, & ius hoc pmittat, negari nō
pōt q̄n ſit abſurdum: & iō ꝓhibet̄ patrono eccleſiaſtico. Vnde ſi
cū iuramēto aſtringit ſe nō variare, reducit ſe ad rē laudabilem:
q̄a voluit haberi vt eccleſiaſtic⁹. ergo tenebit primū iuramētū.
¶Scd̄m motiuū eius eſt, vt. d. gl. habeat locū, q̄n iur̄m primum
fuit p̄ſtitū alicui: puta ei cui reddebant̄ iura in caſu, quo mulier
alienare tētaret: & tūc p̄fert̄ primū iuramētū: q̄a iuri alterius per
ſm̄ actū nō pōt p̄iudicari, & ita dicit rn̄dere Bal. illi gl. in l. duob.
§. fi. ff. de iur. iu. ſed in ꝓpoſito ſuo dicit fuiſſe præſtitū primo p̄-
ſentato abſenti, nec ipſi pn̄tato fuiſſe acq̄ſitū ius. alle. c. ꝙ aūt. &
c. paſtoralis. hoc ti. Ergo ſequēs actus debet attēdi. ad hoc moti-
uum rn̄det̄ ſalua pace tanti dn̄i. nam nos habemus, ꝙ de ſui ſub-
ſtantia in actu p̄ſentatiōis, debet eſſe pn̄s p̄ſentandus, al's nō te-
net præſentatio: vt eſt gl. clara. in ver. p̄ſentare. in cle. dudum. de
ſepul. & nos diximus latè. ſ. in iſta. j. par. huius. ij. li. in xj. & vlti. q.
prin. in j. arti. & p totū. Ergo nō dicit̄ facta p̄ſentatio abſenti niſi
diceres, ꝙ pn̄tatus erat notus ordinario: p ea q̄ dicit Abb. in c. ea
noſcit̄. de his, q̄ fiūt à p̄lato. limitando dictam glo. in ver. pn̄tare.
de qua limitatione diximus in d. j. art. & hoc eſſet diuinare. Nec
ob. id, q̄d dicit nō eſſe acq̄ſitū ius primo pn̄tato, p iura p eū al-
leg. ſ. c. q̄d aūt, & ca. paſtoralis. nam rn̄det̄ verū eſſe pn̄tato acq̄ri
jus ad rē, & nō in re: vt p doc. & maximè moder. in c. cū Bertol-
dus. de re iud. & nos diximus. ſ. in v. q. prin. huius partis in viij. ar.
nam hoc intelligit̄ q̄ủo ad beneficiū vacās. ſ. inter pn̄tatū & be-
neficium: ſed inter p̄ſentantē & p̄ſentatū interpoſito iur̄o de nō
variando p pn̄tantē, bene eſt acq̄ſitū ius p̄ſentato: q̄a cū nō po-
terit p̄ſentare, oīno ipſe venerit inſtituēdus: & ſi nō teneret pri-
mum iuramentū, eſſet ſibi dānoſum, & pderet q̄d acq̄ſiuerat: er-
go motiuū ſuū in caſu noſtro nō ꝓcedit. ¶Tertiū motiuū eſt,
vt gl. in d. c. licet mulieres. ꝓcedat, q̄n ille, cū quo celebrat̄. xxvj.
actus, ſciebat illū actū fieri ꝯ iuramētū prius p̄ſtitū: q̄a nō poteſt
cōqueri poſtq̄ ſciuit: ſed ſi ignorauit dictū iur̄m, valebit ſequēs
actus. alle. Io. de Imo. in l. cū vir. ff. de vſuca. in pe. char. in verſ. itē
iuxta p̄dicta eſt ſciēdū, q̄d dare ꝯſiliū. quē dicit plus dicere præ-
ſumi ignorātiā, cū præſumat̄ ignorare factū alienū. l. fi. ff. ꝓ ſuo.
& ex hoc infert Alex. ſm̄ præſentatū ignoraſſe preſentationem
primam de altero factam, ſatis in hoc miror. nā vt oīs ſchola ca
8 noniſtarum vult, variatio † nō pōt fieri abſoluta nec diſiūctiua,
ſed accumulatiua: vt in dictis iuribus. c. q̄d aūt, & paſtoralis. hoc
ti. vt dicem⁹. j. in hac. q. prin. in xxj. & xxij. art. ſi accumulatiuè cū
primo, ergo nō pōt eſſe, q̄n ſecūdus habeat notitiā primæ præ-
ſentatiōis. Et ſi diceret̄, dato, ꝙ habuerit notitiam primæ præſen
tationis, nō habuit notitiam iuramēti, & putabat ip̄m p̄ronum
accumulaſſe iure pmittēte: tamē ſtarē cū iſta rn̄ſione: q̄a iuratū
erat in curia, & acta faciūt notoriū. Quare ꝯſiliū Alexā. nō obſt.
nec eius rōnes militant, & miror ꝙ tantus pater ita conſuluerit.
¶Sed poſſet dici ſuū ꝯſiliū poſſe ſaluari in ſuo caſu: q̄a facta erat
p̄ſentatio prima & iurata de nō reuocādo illā in pſonā Gabrie-
lis, vt ibi: & ſcd̄a in pſonā Matthæi, in quo vltimo ſequuta erat
inſtō legati, & licet ꝯditionalis patroni accedēti ꝯſenſu, q̄a om-
nino ꝯſenſus aderat, & primus pn̄tatus nullā habuit inſtōnē: nō
erit reſcindēda inſtō, maximè legati: ar. c. ꝯſultationib. hoc ti. ex
quo ꝯſilio. Alex. poſſet capi iſta pulchra limitatio ad ꝯcluſionē

pn̄tis art. ſ. factā poſt Pau. de Ca. vt illa habeat locū, q̄n p primū
pn̄tatū opponat̄ ꝯ ſcd̄am pn̄tationē, vel p ordinariū piurus re-
ijciat̄, & nō admittatur an̄ inſtōnem: ſed ſi fuiſſet ſequuta inſtō,
nō admitteretur vlterius ipſa oppoſitio de primo iuramēto: q̄a
9 † vigilantibus & nō dormiētib. &c. & ꝓ hoc faciūt dicta à ſimi-
li in j. par. huius. ij. li. in iij. q. prin. in j. & xviij. arti. & p totū, ꝙ ſi fa-
cta inſtōne pn̄tato à quaſi poſſeſſorib. ſi bene poſtea ꝯſtet de ꝓ-
prietate iuris pa. veri patroni, nō amouebitur inſtitutus: ſed rep̄-
ſentabitur p euincētē ꝓ acq̄rēda quaſi poſ. iuxta doc. in ca. ſi ve-
rò. hoc ti. de qua diximus in d. iij. q. prin. in p̄dictis arr. ¶Et ꝓ cō-
cluſione. ſ. firmata adduco, nā nulli dubiū eſt fructū iuris pat. &
ſic pn̄tationē eſſe q̄d ſp̄uale: & iō multo fortius cōmittitur ſimo
nia, ſi ille fructus vēderetur, q̄ ſi vēderetur ius pat. vt diximus. ſ.
in j. par. pn̄tis. ij. lib. in v. q. prin. in j. & x. ar. & p totū, & tāto magis
ſapit ſp̄ualitatē illa pn̄tatio facta cū iuramēto: q̄a videtur velle
eſſe, vt patronus eccleſiaſticus: vt. ſ. ꝓximè diximus ad rn̄ſionē
primi motiui Alex. tūc ſi nos habemus. l. quotiēs. C. de rei vēdi.
diſponētē, ꝙ ſi res vēdatur duobus, p̄fertur ſcd̄s emptor, ſi pri⁹
poſſeſſionē acq̄ſiuit. nihilominus illa lex nō habet locū in ſp̄ali
bus: vt p do. meū Iaſ. ibi in iij. col. in ver. ex hoc infero ad iiij. prin
ci. lim. & in iiij. co. in vij. limi. dicit dictā. l. nō habere locū, q̄n vē-
ditio fieret p perſonas eccleſiaſticas, de quo p eū, ibi latè: ex q̄b.
pōt inferri ad caſum noſtrum, ꝙ cum per iuramētum primū de
non variādo interpoſitū in ſp̄uali vel ſp̄ualitati ſaltem annexo,
& per patronum licet laicū, volentē tamē haberi vt eccl'iaſticū:
merito nō poterit habere locū ſecūdus actus, ſed primus, & cū
Pau. de Caſt. ſemper cōſului & iudicaui: & iſta ſint bene addita.

¶Decimuſſeptimus artic. vij. q. princip. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Procurator patroni laici an poſſit variare. & nu. 3. & 4.*
2 *Procuratoris factum, domini factum habetur.*
5 *Compromiſſarij an poſſint variare.*

1 Sit Igit̄. xvij. ar. † ex quo patronus variare pōt in p̄ſentādo, an
ꝓcurator patroni laici, ſi p̄ſentauit vnū, poſſit alterū pn̄ta
re: & ſic variare, vt principalis. Roch. de hoc q̄rit in d. verbo, ho-
norificū. in xx. q. & dicit dicēdū eſſe, ꝙ ſic. & ita in terminis ꝯclu
ſiſſe Do. in c. lex. eſt. ij. di. dicētē ſe ita in facto ꝯſuluiſſe, & eū re-
ferr & ſequit̄. d. Fel. in c. cū venerabilis. in princ. de exce. & ſubdit
Roc. hāc ꝯcl. cōprobare, q̄a ſi licitū eſt mihi variare, cū p̄ſenta-
ui, eadē rōne videt̄ me poſſe variare, q̄n ꝓcurator meus p̄ſenta-
2 uit: q̄a † id q̄d fecit ꝓcurator, ego dicor feciſſe. c. mulieres. de ſē.
excō. l. j. §. deiec iſſe. ff. de vi & vi arma. & dicit facere hāc deciſio.
ad ampli. d. c. cū aūt. in j. dicto. & ēt. c. q̄d aūt. in j. reſpō. ¶Et hæc
3 eſt veritas: q̄ cōprobat̄ per ea q̄ diximus. ſ. in xij. præce. art. † vbi
cōcluſim⁹ procuratorē patroni eccleſiaſtici nō poſſe variare, ſi-
cut nec principalis. ita & hic ꝯcludere debem⁹ procuratorē pa-
troni laici poſſe variare, ſicut potuiſſet ſuus principalis, & p iſta
ampliat̄ deciſio. d. c. cū aūt. in vtroq; ſuo dicto. & vide q̄ dixim⁹.
ſ. in iiij. q. prin. j. par. huius. ij. lib. in j. ar. ver. aduertēdū eſt ēt. verū
4 hæc ꝯcluſio erit † intelligēda procedere, niſi ſit limitata ptās ꝓ-
curatoris, ꝙ poſſit ſemel pn̄tare &c. vt dixim⁹ in d. verſ. aduertē-
dū eſt ēt, & ī p̄dicta. iiij. q. prin. in vj. ar. dū ibi tractauim⁹, ſi patro-
nus ꝯceſſit alicui ptātē pn̄tādi, vel ad pn̄tādū procuratorē, ꝯſti-
tuit, an ipſe ēt poterit præſentare & p̄ſentatio teneat? vide q̄ ibi
cōſiderauim⁹, nolo hic trāſcribere. Quid aūt ſi patroni laici cō-
promiſiſſēt p̄ſentationē, clarū eſt re integra eos poſſe p̄ſentare,
vt diximus. ſ. in iij. q. prin. huius partis in vij. arti. verſus fi. re verò
nō ītegra & præſentatiōe per cōpromiſſarios facta patroni nō
5 poterūt præſentare, vt dixim⁹. ſ. verſus fi. xv. præced. arti. ¶† Sed
dubiū reſtat, an ipſi cōpromiſſarij variare poterūt, quēadmodū
cōpromittētes? & videret̄ dicēdum ꝙ multo magis ipſi variare
poſſint, cū plus iuris habeāt cōpromiſſarij, q̄ procuratores: vt di
ximus. ſ. in d. iij. q. prin. huius ptis in d. vij. ar. ſi igit̄ variare pōt ꝓ-
curator, vt ꝓximè diximus, multo magis & cōpromiſſarius, pl⁹
iuris habēs. ¶Tn̄ dicerē attēdendā eſſe formā cōpromiſſi: q̄a ſi
ſolū eſt cōpromiſſa p̄ſentatio ſicut facto hoc cōpromiſſio, & re
nō integra, nō poſſunt variare ipſi p̄roni cōpromittētes, ita nec
ipſi cōpromiſſarij: q̄a apparet de volūtate cōpromittētiū ipſam
fuiſſe, vt p determinationē cōpromiſſariū terminet̄ cōpromiſ-
ſario, & facit ꝓ hoc tex. in d. cle. plures. in fi. ¶Si verò cōpromit
tētes cōpromittēdo nō ſolū cōpromitterēt p̄ſentationē facien-
dā, ſed gn̄aliter ꝯcederēt eis oēm facultatē, quā ipſi hn̄t, dicerē
eos poſſe pn̄tare, & variare, ꝓut potuiſſēt ipſi p̄roni: & ī hoc cō-
ꝓmiſſarij poti⁹ dicerent̄ ꝓcuratores, q̄ cōpromiſſarij: & hic eēt
caſus, in quo poſſet pl⁹ ꝓcurator q̄ ꝯpromiſſari⁹, vt oīa iſta appa
rēt ex ſupraſcriptis, & ex dictis ī d. vij. ar. in d. iij. q. prin. huius par.

¶Decimuſoctauus artic. vij. q. princip. ij. par. ij. Libri.

1 ☞ *Patronus laicus an poſsit variare ex præſcriptiōe vel priuilegio. & n. 2. 3.*

1 Tranſeo ad.xviij.ar.†ſi laicus eſt p̄ronus ex præſcriptio-
ne vel priuilegio, an poſſit variare? Bal.in c.q̃re
lam.de ele.poſt prin.iiij.col.loquēs de p̄rono laico ex p̄ſcriptio-
ne:qa nõ ɔſtat eum eſſe p̄ronum ex p̄ſcriptione,ſed ex ſola poſ
ſeſſione q̃rit de hoc,& r̄ndet aliquos dixiſſe,ꝙ non: qa iſta poſ-
ſeſſio eſt fragilis & nuda:& remittit ſe ad Arch.lxj.di.c.ſtudij.vbi
Arch.expreſſè tenet p̄ronum ex ɔſuetudine variare non poſſe:
ſed ſolum p̄ronum ex veris tribus cauſis. ¶Quid dicēdũ in hoc
caſu?certè hic art.quo ad p̄ronum ex p̄ſcriptione eſt nullius mo
mēti : qa ſemp in eo præſumit̃ adeſſe aliquã cãm ꝓcedētem ex
fundatione,ɔſtructione,ſeu dotatione eccleſiæ, vel ſaltē ex pri-
uilegio:vt latè diximus.s̃.in j.par.j.lib.in x.q.princi.in v.arti.ſi er-
go præſumit̃ p̄ronus ex vna ex illis tribus cauſis.ſ.fundationis,
cõſtructionis,ſeu dotationis,ille cãæ ɔſiderabunt̃, & nõ præſcri
ptio:& ſic non eſt dubium eum poſſe p̄ſentare.Si verò in p̄ſcri-
ptione præſumit̃ cã priuilegij,dicemus vt ꝓximè,qñ qs eſt p̄ro-
nus ex cã priuilegij. ¶Et quãuis re vera ſi dari poſſet caſus, ꝙ qs
laicus eſſet p̄ronus ex p̄ſcriptione,cēſeret̃ potius eccleſiaſticus,
q̃ ſecularis in eo dãnoſis:inutilibus vero ſecus : vt diximus in d.
x.q.prin.in ix.& vlti.arti.tamē ego dicerē hoc caſu attēdendum
eſſe modum p̄ſcriptionis,vt ſi p̄ſcripſit,poſſe p̄ſentare , & varia-
re,variat.ſi verò nõ p̄ſcripſit niſi ſolã p̄ſentationē,ſolum p̄ſenta-
bit,& nõ variabit̃,cũ p̄ſcriptio ſit ſtrictiſſimi iuris:vt in d.v.art.x.
q.prin.diximus maximè in hac materia , vt ibi. ¶Si verò eſſem⁹
in dubio,& tunc dicerē variare nõ poſſe:qa nõ apparet p̄ſcripſiſ
2 ſe ius variãdi,& ita ꝓcedãt dicta Arch.in d.c.ſtudij. ¶†De p̄ro-
no vero quo ad priuilegium,an poſſit variare,tetigimus.s̃. in d.
x.q.prin.j.par.j.lib.in iij.ar.dum tractauimus,an p̄ronus ex priui-
legio cenſeat̃ eccleſiaſticus,vel laicus?& ɔcluſimus quo ad actũ
variationis cēſeri laicum,cũ in eo militēt rõnes , quas poſuim⁹.
s̃.in j.ar.p̄ſentis.q.& ibi p̄dictis adde,ēt in p̄rono laico ex priuile
gio militare rõnē ignorãtiæ,ꝓpter quã dat̃ variatio:de qua etiã
3 diximus.s̃.in xiij.p̄ced.art. ¶Et ſi diceres,ſi tã p̄ronus † ex priui-
legio q̃ p̄ronus ex p̄ſcriptione cēſent̃ eccleſiaſtici in eorũ dam-
num:vt diximus.s̃.in d.x.q.prin.j.par.j.lib.in iij.& ix.ar.cur vis pa
tronum laicum ex priuilegio indiſtinctè poſſe p̄ſentare , p̄ronũ
vero laicum ex p̄ſcriptione nõ,niſi cum diſtinctiõe,de qua.s̃.fa-
cilis eſt reſpõſio:qa p̄ſcribēs habet quãtum p̄ſcripſit priuilegiũ,
aut latè interp̄tatur.c.cũ dilecti, & qđ ibi notat̃ de donationib.

¶Decimusnonus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Collegium vel vniuerſitas laicorum,an poſſit variare.*
2 *Variatio in iure patro.facit,vt omnino recedatur à prima inſtitutione.*
3 *Intellectus ad c.cum autem in fi.de iure patron.*
4 *Inuenitur facilius,quod à pluribus ſapientibus quæritur.*
5 *Iudicium plurimorum ſententijs confirmatum,integrum eſt.*
6 *Vel,dictio,ampliat.*
7 *Collegiũ,verb.cur potius vſurpetur pro collegio eccleſiaſtico , quàm ſeculari.*

1 Sed Dubitat̃.xix.†an ſi ius pa.ſpectat ad collegium,vel vni-
uerſitatē,ēt laicorũ,poſſit ip̄m collegiũ variare ? & vno
p̄ſentato aliũ p̄ntare?& vr̃ dicēdũ ꝙ nõ;p tex.in d.c.cũ aũt. in fi.
q vr̃ æqparare collegiũ p̄rono eccl̃iaſtico.Si em̃ ille tex.reſtrin-
geret̃ ad collegiũ clericorum,ſupflué dixiſſet de collegio, cum
etiã de eccleſiaſtica pſona dixerit:ita voluit Io. de millijs in ſuo
rep.§.p̄ronus.ver.p̄ronus laicum præſentatũ &c. ¶Do. Phil.de
Sarra.in d.c.cum olim.in ij.no.refert prædicta,& dimittit nos co
gitãtes:qa nõ vr̃ rõ ſufficiēs huius dicti , & reſpõdet ad põdera-
tionē factã p Io.milli.illũ tex.c.cũ aũt.expreſſiſſe vtrũq;, ad ma-
iorē cautelã,& declarationē,cũ dicit , nõ poſſit ſupfluum in iu-
re,qđ clarius fit,ſm̃ gl.& doc.in c.licet canon.in gl.ij.de ele.lib.
vj.& ita reſidet ibi Phili.me.ɔregni. ¶Tu ɔſidera ꝙ prima opi-
nione ſupraposita,ꝙ ſi ius pa.ſpectat ad collegiũ etiam ſeculare,
poſtq̃ vnũ p̄ſentarunt,nõ poſſit variare.Facit qđ dicit do. Fel.in
ca.cũ oēs.in ij.fallē.de ɔſti.ꝙ quãdo capl̃m vellet aliqd agere ɔ̃
cõſtitutiones in eo factas, non ſufficiet maiorē p̄tem ipſorũ de
capitulo illud feciſſe,ſed debēt oēs ɔuenire , & ɔcordari nemi-
ne diſcrepãte,adeo ꝙ ex ɔ̃dictione vnius actus ruit : vnde cum
prima præſentatio videat̃.& ſit ɔſtitutio facta p eos nõ poterũt
alterũ p̄ſentare:qa venirēt ɔ̃ primã:& ideo bona eſt prima opi-
2 nio. ¶Tamē ad hoc dupl̃r r̄nderi: põt:primo qa p † variationē
non recedit̃ total̃r à prima inſtõne,vt in caſu Fely.ſed accumu-
lat̃ alia ɔſtitutio:qa accumulatiuè fit variatio , & nõ primatiuè:
vt volũt oēs doc.in d.ca.cũ aũt.Scđo,nã dato ꝙ recederet̃ à pri-
ma ɔſtõne,ſm̃ dictum Fely. recedi põt nemine diſcrepãte: & ſic
nemine diſcrepãte collegiũ poſſet variare , & ille tex.vult nullo
mõ poſſe variare , cũ æqual̃r ꝓhibeat variationē collegio p̄ro-
no,& eccleſiaſticæ pſonæ,& ſic dictũ Fely.non facit ꝓ illa opin.
3 ¶†Ego tamē teneo cum opi.ɔregnicolæ mei do. Phi.de Sarra.
vt ille text.loquat̃ de collegio eccleſiaſtico , & non ſeculari, in
hoc tamen ab eo diſſentio.Ipſe enim vult verbũ,collegium,ap-
poſitum in d.c.cum aũt.venire declaratiuè ad eccleſiaſticã pſo-
nam,qđ ego non teneo:ſed oppoſitum , ſcilicet collegiũ appo-
ſitũ principal̃r:& verba,eccleſiaſtica pſona : eſſe appoſita decla-
rãdo vnũ dubiũ,qđ oriri potuiſſet:ſi enim tex.dixiſſet , collegiũ
eccleſiaſticum,nõ potuiſſet variare:vt verè ille tex. de collegio
loq incipit,non fuiſſet comp̄henſus caſus,quãdo ius pa.nõ ſpe-
ctaret ad collegium eccleſiaſticũ,ſed ad pſonã eccleſiaſticã : qa
rõ q̃ militaſſet in collegio,vt nõ variaret,nõ militaſſet in ſingu-
4 lari pſona,licet eccleſiaſtica:†nam in collegio militaſſet illa rõ:
qa qđ à pluribus quærit̃ ſapientibus , facilius inuenit̃.xx.diſt.de
qbus & p ampliores hoĩes pfectiſſima veritas reuelat̃.C.de fi-
deicom.l.vlti.ad fi.& lxxiiij.diſt.c.extra ɔſcientiã. Integrum em̃
5 eſt iudicium qđ†plurimorum ſentẽtijs ɔfirmat̃.c.prudentiã.§.
illa qppè.de of.dele.ideo ille text.cum dixiſſet,verum,collegiũ
non comp̄hendiſſet,ſingularē pſonam,niſi addidiſſet illa,verba
vel eccleſiaſtica pſona:qa rõ q̃ fuiſſet ꝓhibitiua in collegio, nõ
militaſſet in ſingulari,& ideo reſpõdit tex.alteri caſui.ſ.qd ſi nõ
eſſet collegium,ſed particularis pſona? & text.voluit idē eſſe:&
ſic illa verba,vel eccleſiaſtica pſona,veniunt ampliatiue,& non
verbum,collegiũ,qđ p̄cedit , venit declaratiuè ad illa verba ec-
cleſiaſtica pſona q̃ ſubſequunt̃ : verba enim declaratiua ſequũ-
6 tur,& nõ p̄cedũt:& hic meus intellectus maximè ꝓcedit† p di-
ctionem vel in tex.appoſitã.dum dicit text.verũ, ſi collegiũ vel
eccleſiaſtica pſona,qa ampliat tanq̃ alternatiua, vt in vtroq; ca
ſu ſit idē.C.de manumiſ.teſta.l.ſi ita. & de manumiſ.l.is,qui ſuis
nummis.§.nihil,& no.p Dy.in reg.locupletari.de reg.iur.lib.vj.
nam vel inter diuerſa vt ibi.& in reg.in alternatiuis.p eũdē Dy-
num.eo.ti.& lib.& facit tex.in rub.& nigro.in vſi.feu.in ti.apud
quē vel quos ɔtrouerſia feudi diffiniri debet.c.vnico. ¶Et ſi di-
7 ceres,cur aſſumis illud verbũ †collegiũ , potius ꝓ collegio ec-
cleſiaſtico,q̃ ꝓ ſeculari?reſpondet̃ ꝙ cũ in primo r̄nſo illius tex.
fuiſſet loquutus de p̄rono ſeculari,oĩs loquutio ſecũdi r̄nſi de-
bebat eſſe de p̄rono eccleſiaſtico.qđ demõſtrat ille tex:dum di-
cit,verũ,ſi collegiũ vel eccleſiaſtica pſona,vt exponat̃,verum, ſi
collegiũ vel ſi pſona eccleſiaſtica,id eſt,ambo eccleſiaſtici,& ita
cõiter tenet̃. ¶Verũ dicerē vnũ p ſupra allegatã doctrinã Fely.
ꝙ etiã collegiũ ſeu vniuerſitas eccleſiaſtica,poſtq̃ p̄ntauit , vnũ,
nõ poſſit variare & alterũ p̄ntare:ēt maiori p̄te volēte, vno ɔ̃di-
cēte,niſi variarēt ex cã:qa deuenerit ad eorũ notitiã aliqs defe-
ctus primi p̄ſentati : vt latè diximus ſupra in ij.q.prin:huius p̄tis
in xvj.art.in ver.ex iſta ſecunda fallen.do.Fel.vbi omnino vide.

¶Vigeſimus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 *Appellari an poſſit à primo præſentato,contra patronum,vt alterum non præſentet.*
2 *Appellatio,facta contra ius,non valet.*
3 *Appellari non poteſt,vt non fiat,quod de iure fieri poteſt.*

1 Poterit Dubitari.xx.†an primus p̄ſentatus legitimè poſ-
ſit appellare ɔ̃ ipſum p̄ronum, vt nõ p̄ſentet alte
rum? Abb.in c.paſtoralis.tenet ꝙ nõ. qa ius canonicum p̄mittit
ipſum p̄ronum variare poſt p̄ſentationem accumulãdo.d.c.qđ
aũt , & c.cũ aũt. ergo nõ debet poſſe primo p̄ſentatus ɔ̃ p̄ronũ
appellare.& ideo dicit ibi Abb.fore notãdum ꝓ reg.vt id qđ at
tētari põt ante appl̃onē,poſſit attētari ēt appl̃one interpoſita,ſi
alia iuris regl̃a nõ obſt.nã vt apparet ex illo text.c.paſtoralis va-
riatio p̄roni laici admittit̃ poſt appl̃onē interpoſitã p primũ p̄-
ſentatũ,quēadmodũ admitteret̃ ante oēm appl̃onē, & dicit bñ
facere ꝓ hoc,qđ in ſimili hr̃ ĩ l.poſtq̃.ff.vt legatorũ noĩe cauea.
¶Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in viij.q.q̃rit de hoc ; & ſimil̃r
2 tenet cũ Abb.& dicit rõnē eſſe,†qa iſte p̄ronus p̄ſentat⁹ appel-
laret ɔ̃ ius,q̃ appellatio nõ valet.alle,Spe.in ti.de app.§.xxij.ver.
xxiij.& uer.xxxvij.in l.ij.ff de appel.reſum.uel nõ.l.fi.eo.tit.quia
3 nõ põt†appellari,ut nõ fiat qđ de iure fieri põt.l.ex ɔſenſu.§.fi.
de app.c.cũ nobis olim.de elec.c.j.& c.ex ore.in fin.de his q̃ fiũt
à maio.par.capi.Arch.c.decernimus.in uer.offerãt.xvj.q.vij.ad-
ducit ēt illud Chriſti,qđ dixit Saulo actuũ.c.ix.durũ eſt ɔ̃ ſtimu-
lũ calcitrare.& hoc ēt tenet ipſe Paul.in ꝓximis duabus ibi ſitis
qõnibus. ¶Hãc ēt.q.tenuit p illũ tex.ibi Inn.ubi dicit,ꝙ licet ap
pellatiõi eius deferēdũ eſſet,nõ tamē caſſat̃ qđ fit poſt appella
tionē.Ex quo aũt iuris fit.d.c.cũ aũt,& multa impedire faciend.
& nõ caſſare iã factũ. ¶Et hoc ēt ſequit̃ ibi Hoſti.in prin,ubi di-
cit,qđ dicit Inn.& ſubdit hũc eſſe ſpãliſſimũ caſum , ĩ quo tenet
nõ ſolũ id,qđ fit p appellationē,ſed ēt ɔ̃ appellationē,quãuis le
gitimã,ɔ̃ id,qđ legit̃,& no.in c.cũ nobis olim.§.j.de elec.& dicit
poſſe colligi rõnē huius ſpãlitatis ab eo. qđ legit̃ & no.in ca.qđ
aũt.§.ſi hoc ti.& in d.c.paſtoralis.in §.nos igit̃.in verũ.dicemus.
cũ opponit appellationē debere teneri,qa ius ei acquirit̃:vt no.
in prin.ipſius tex.ſup verbo , aliqd aſſequat̃.ergo rõne intereſſe

tenet appellatio.xx.q.vj.non ſolent: & ſic nulla eſt ſcd̄a p̄ſentatio:arg.expreſſum in c.ſup eo.de of. deleg.ſolet.Hoſti.poſſe dici appellationem ab initio tenere:ſed poſtea p ſecundā p̄ſentationem ab eodē p̄rono factā,& ep̄i inſtōnem,vires amittere: iuxta no.p Bern.in c.plerunq;.de reſcr.¶Scd̄a ſol.Hoſt.appellationem non tenere,quātum ad p̄ronum laicum:tamē qa nō oīno ſubiacet laicus in hoc iuriſdictio.eccleſiaſticæ.ca.cum dilectus.hoc ti.tum ēt qa à iure ei permittit̄ variare.d.c.cū aūt. iō appellatio p̄ronum impedire non pōt:arg.d.l.non recipi.& l.fin.ff.de appel.& c.ex ore.§.fi.de his,q̄ fi.à maio.par.capi.verſ.nos attendentes,ꝙ quātum ad hoc non eſt ratum factū p̄roni,quouſq; p diœceſanum fuerit approbatū.d.c.qđ aūt.hoc tit.ꝓſequit̄ tamē ibi Hoſt.d.appellationem tenere ꝯ diœceſanum malitioſè non inſtituentē: vt.j̄.ſuo loco dicemus de hoc. ¶Sed tu dic illud dictū Hoſ.p̄ronū laicū,quo ad p̄ntationē,nō ſubiacere iuriſdictioni eccleſiaſticæ,nō ꝓcedere,p c.quāto.de iudi.vt ibi oēs. ¶Et p̄dicta etiā ſeqtur narrādo dicta Hoſt.& Inn.Io.And.in d.c.paſtoralis.ſup gl.pe.& ēt do.Car.ibi in iij.col.in verſ.oppono ad hoc: & in hoc non eſt difficultas.nā ſi appellatio teneret, deſtrueret̄ tota materia variationis, & quāuis doc.ponderent hic hoc eſſe ꝓpter inſtōnē ſequutā,ego dico ēt inſtōne nō ſequuta, nō obſtāte appellatiōe interpoſita p primū p̄ntatū poſſe p̄ronū variare,cū hoc faciat iure ꝑmittēte.ī d.c.qđ aūt,& c.cū aūt,& d.c.paſtoralis.hoc ti.in quo tex.hoc bene ꝓbatur ſi bene ponderetur.

¶Vigeſimusprimus artic.vij.q.princip.ij.part.ij.Libri.

1 ☞*Patronus laicus poteſt eodem tempore plures præſentare, vt inſtituatur, quem epiſcopus elegerit.*
2 *Patronum poſſe præſentare plures vnico contextu,quomodo ſit accipiendum.*
3 *Præſentari poſſunt plures à patrono laico ſucceſſiuè,& ſic diuerſis tēporibus.*
4 *Præſentatio ſecundi an faciat vt recedatur à primo.& nu. 5.*
6 *Præſentatus ſecundus inſtitui debet,quando prima præſentatio non tenuit.*
7 *Præſentare pōt poſtea valide clericus patronus,ſi primo inualide præſentauit.*
8 *Patronus laicus poteſt tertio variare.*

Dubitatur xxj.p̄ronus laicus quando variare poſſit,& plures p̄ſentare vnico ꝯtextu, plures p̄ſentando,vel ſucceſſiuis t̄pibus.Et dic breuiter vtroq; mō hoc fieri poſſe De primo eſt tex.clarus & nouus hodie in cle.plures.§.fi.
1 hoc ti.†vbi permittit̄ patrono laico plures eodē t̄pe p̄ſentare:vt is inſtituat̄,quē ep̄s elegerit:vt vult ibi gl.& oēs Car.Pe.de Anc.& Imo.poſt antiquos,& vult ēt Io.Andr.in c.cum aūt.in prin.q tamen vr̄ loq tm̄ de laico patrono: licet ſe remittat ad gl.ſuā in d.§.fi.Car.verò in d.c.cū aūt.in prin. ſequit̄ opi.quā tenui in d.§.fi.vt ille tex.de plurib.vnico ꝯtextu p̄ſentādis, habeat locū tā in patronis laicis, q̄ eccleſiaſticis. Nos vero hunc paſſum latè tractauimus.s̄.in iij.q.prin.huius partis in vj.& latius in viij. art.vbi
2 tenuimus.d.§.fin.diſponens patronum poſſe plures præſentare vnico ꝯtextu habere locum ſolum in p̄rono laico,nō aūt in patrono eccleſiaſtico:qa licet vnico ꝯtextu plures p̄ntet, variare dr̄,qđ clericis eſt ꝓhibitū:& ibi diximus:& ad ibi dicta me remitto,& vide q̄ dicemus.j̄.in ſeq.xxiij.ar.poſt Io. Cal.in ver.ex vlti-
3 mis dictis Cal.qūo ītelligat̄ iſtud,plures ſimul p̄ntare. ¶†Quo verò ad ſcm mēbrū articuli nr̄i, dico patronos laicos poſſe plures etiā ſucceſſiuè præſentare,& ſic diuerſis t̄pibus:vt eſt text.in dictis iurib.c.qđ aūt.in j.reſpon.c.cum aūt,& c.paſtoralis.hoc ti
4 tu.¶†Sed dubium vertit̄,an per p̄ſentationē ſcd̄i recedat à primo?& gl.j.in d.c.cū aūt.dicit ꝙ ſic.ſicut ille, q plures ꝯſtituit ꝓcuratores diuerſis t̄pibus.ff.de ꝓcu.ſi qs cum ꝓcuratorio.§.vlti.& de ꝓcu.non iniuſtè,& hāc opi.etiā ſequit̄ Gof.in ſumma huius ti.in ij.col.in ver.ſed ſi laicus.licet ſubdat: & tunc vr̄ arbitrio ep̄i relinquendum,qs corū alteri præferat̄.alle.d.c.cū aūt. & ſic vr̄ recedere à primo dicto.nā ſi relinquit̄ arbitrio ep̄i,qs ex duobus p̄ntatis inſtituat̄,vr̄ facere vtrāq; præſentationē tenere: qa ſi prima eſſet reuocata,nō poſſet ep̄s primū eligere, & illū inſtituere:qa inſtitueret illum,quem p̄ronus nō p̄ntauit, ex quo reuocauit,& ſic ſpreto p̄rono inſtitueret,& inſtō eſſet nulla:iuxta c.decernimus.xvj.q.vij.& ibi notata,& ſic licet Goff.videat̄ ſeq gl.tamē ꝯ illā tenere videt̄,licet non reſpondeat ad ꝯriū gl. ¶Et idē qđ dicit Gof.in ſua ſumma huius ti.in §.in qbus.q tn̄ aptius loquit̄.Dicit enim clarè,ꝙ per p̄ſentationem ſcd̄i non oīno reuocat̄ prima præſentatio:ſed locus erit gratificationi. alle. in ſimili.ff.de relig.& ſump.fune.l.ſi.ff.de noua.l.Stichum.§.ſi decē.ff.de peculio.l.ſumma.ff.depoſi.in l.ei,apud quem.ff.loca.l.ſi nauc.in fi.& ſic intellexit Hoſti.ſcd̄am præſentationem fieri accumulatiuè ad primā,& non priuatiue:vt ibi per eum.¶Ioā.And.in d.c.cum aūt.ſuper gl.j.dicit patronum p̄ntantem ſcm nō recedere à primo:ſed accumulare.qđ patet:qa prim⁹ ēt inſtitui pōt.& remittit ſe ad ea, q̄ dixit in reg.in re cōi.de reg.iur.lib.vj.in fi.q.¶Et idem ſequit̄ ibi Car.in fi.j.& in prin.ij.col.& Abb.ibidem in j.no.vbi colligit ex illo text.ꝙ licet patronus laicus poſſit variare,cū p̄ſentat ſcm,accumulatiuè tn̄ pōt hoc facere.nō enim
5 pōt ex toto recedere à primo,& reddit rōnē:de qua.s̄.†qa ſi ſecus eſſet,& poſſet p̄ronus in toto recedere à priori,nō daret̄ facultas ep̄o inſtituendi,quē veller,& iſta eſt cōis oīum doctorū,ſnīa p̄ronū laicū poſſe p̄ntare plures:& ſic variare ēt ſucceſſiuis t̄pibus,accumulatiuè tamē,nō aūt in totū à primo recedere: vt volūt ſupraſcripti doc.& præſertim Io.And.in re cōi.de reg.iur.li.vj.& ſumma directorij iuris.§.xxiij.& §.xxxj.hoc ti. & Io. Cal.in ꝯſ.ix.hoc ti.poſt medium.fol.61.& Arch.in c.vnico. in ij.col.in ver.verum.hoc ti.lib.vj.& Abb.in d.c.qđ aūt.in ij.notab. in j.opp.& in c.cum ꝓpter.in ij.dr̄ia. & in c.cum dilectus.in ij.nota.& in c.paſtoralis.hoc ti.& in c.cum Bertoldus.in ij. opp.in ij.co.cum ſeq.de re iud.& in rub.de iud.in pen. col.& in c. quanto.in fi.ij.col.co.ti.ſumma angelica,in verbo,ius pa.in §.xvij. Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in fi.xlvij.& in fi.xliiij.& in prin.lv.col. Firma.in trac.de ep̄o.in j.li.in iij.par.in xxvj.q.& ita voluit Phili.de Sarra.in d.c.cum autem.in j.no.& in cccxlvj.char.ſuper gl.j.Pau.in hoc trac.in vj.part.in v.q.licet ſit ſignata.vj.& in vij.viij.& in xj.q.licet in 50.videt̄ tenere valere ſecundam præſentationem,& non primā:licet re vera loquat̄, qn̄ prima præſentatio nullo mō tenuit:voluit etiā ſupraſcriptā ꝯcl.Roch.in hoc trac.in verbo,honorificū.in prin.ix.q. & per diſcurſum per plures qōnes,& idem tenet oīs ſchola Canoniſtarum & legiſtarū in hac ma-
6 teria loquentium.¶†Redeo ad id,qđ ꝓximè dixi,ſcm præſentatum debere inſtitui,quādo prima præſentatio non tenuit, & ad hoc eſt tex.c.cum laici.hoc ti.vbi tenet ſcd̄o loco p̄ntatio facta:qa laici patroni non poſſunt ꝯcedere alicui eccleſias: nec illas ordinare ſine ep̄o.ita Paul.in d.q. 50.& ad idē dicit facere id qđ
7 dicit̄†ſi clericus patronus præſentat inualidè, poterit poſtmodum p̄ntare valide,cum inualida præſentatio nō præſtet impedimentum:ex quo non ſortit̄ effectum.c.qđ autē.hoc ti.ca.bonæ.el.ij.& c.ꝯgregato.de elec.ita Paul.vbi.s̄. ¶Hoc idem vult d.Roch.in d.verbo,honorificum.in ix.q.in ver.tertia ſuborit̄ quæſtio.vbi cum ꝯcluſiſſet patronum laicum præſentātem coram non habente ius inſtituendi,poſſe iterum præſentare coram habente ius inſtituēdi:qa præſentatio prima fuit nulla: & ideo nō dicit̄ variare.ſubdit Roch.idem dicas in patrono laico, q nulliter primo p̄ntauit:qa poterit eum pœnitere, & facere aliā p̄ntationē legitimā:& ſic in totum poterit recedere à primo: & hoc dicit ꝓbari arg.d.c.cum laici.per quem tex.ita dicit Abb.in ca.j.ſuper gl.in verbo placere.in prin.de iudi. & hāc dicit eſſe vnā limitationē ad.d.c.cum aūt.vbi dr̄ patronū nō poſſe in totū recedere à prima p̄ntatione.hoc ēt qđ dixit Abb.in c.j.de iud.ſup gl.in verbo placere.dicunt ſimilr̄ ibi Barb.& oēs Mod. & hoc etiā nos diximus.s̄.in p̄rono eccleſiaſtico nulliter primo p̄ſentante eū poſſe ſcd̄o p̄ſentare:& nō dicet̄ variare in iij.art. cū trib.ſeq.præſentis.q.prin.¶Ex quib.dicerē vnū nouum,qđ puto veriſſi-
8 mū:nā ſicut præſentatio † nulla nō cōputat̄ patrono eccl̄iaſtico,adeo ꝙ poterit ſecūdo loco p̄ſentare,& nō dicet̄ variare, vt ibi diximus:Ita nec cōputet̄ p̄ſentatio nulla p̄rono laico,qn nō ſolū poſſit ab illa recedere,& p̄ntare ſcm: ſed ēt data ꝓ vera illa opiniōe,q̄ eſt,qđ p̄ronus laicus,licet poſſit vltra duos p̄ñare:de qua dicemus.j̄.in xxiij.ſe.ar.qa prima p̄ntatio eſt nulla,ſcd̄a p̄ntatio erit prima,& ſic poterit poſtea variare, & tertio loco p̄ntare:& iſta tertia p̄ntatio dicet̄ ſcd̄a, q̄ accumulatiuè fieri debet:& hæc erit limitatio ad illā ꝯclu.data illa ꝓ vera: licet re vera dicat̄ ſcd̄a ipſa tertia p̄ntatio:adeo ꝙ adhuc eſſemus cū ꝯcluſiōe illa.

¶Vigeſimusſecundus artic.vij.q.princip.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio ſecunda an valeat,ſi patronus,ſecundo loco præſentando non dixit cumulatiuè.& nu.6.*
2 *Præſumitur quiſque velle quod iuris eſt.*
3 *Interpretatio in dubio facienda eſt,vt actus valeat potius,quàm pereat.*
4 *Variare,verb.quomodo accipiendum.*
5 *Vacatio verè & proprie quæ dicatur.*

1 Et pro Declaratione præcedentis art.xxij.erit art.† quid ſi patronus laicus præſentat ſecundū,nec dicat accumulādo,an iſta ſcd̄a p̄ntatio valebit? Lap.in alle.lxxviij.fol.29.in iiij.col.ſentit ꝙ nō:dicit enim ꝙ qdā patroni q primò præſentauerāt quendā dn̄m Matthæum,& poſtea præſentauerūt vnū alterū,nō accumulādo,ſed variādo,nihil fecerūt: & ꝓpterea p̄ſentatio nō tenuit. ¶Do.Roch.in d.verbo,honorificū.in xiij.q.q̄rit de iſto art.& adducta dicta alle. Lap.dicit ſe credere ꝯrium
2 eſſe verius:†quia patronus vel alius præſumit̄ velle id, qđ iuris eſt,alio nō apparēte.l.ſi duo.ff.de acqui.hære. quare ꝓ iſta regu.alle.Bal.in l.præcibus.circa.xv.col.C.de impube.facit tex.& qđ ibi no.in l.ex facto.in prin.ff.de vulg.& pupil.& aliquid habet̄ p do.Alex.in l.hæredes mei.§.cum ita.in vj.col.ff.ad trebel.& in l.Gallus.§.j.in j.ſol.ff.de liber.& poſthu.ergo patronus qn̄ ſimpl̄r p̄ntat ſcd̄m vr̄ velle cumulare nō aūt in totū à primo recedere.

cum

cū non poſſit de iure, per tex. & ibi no. in c. cum aūt. hoc ti. facit
3 reg. † qͣ in dubio eſt faciēda īterpretatio, vt potius valeat, q̄ pe
reat. c. Abbate. de verbo. ſigni. l. quotiēs. de reb. dub. ¶ Et ſubdit
Roc. poſſe dici Lap. non fuiſſe loquutum, quādo patronus ſim-
pliciter præſentat, ſed qñ pñtat ſm, & dicit ſe velle variare prę-
ſentando quod etiam videtur bene notandum, ſecundum eum
ad infrigendas præſentationes, & ad intellectum. d. c. cum autē.
quia patronus præſentando ſecūdum, debet exprimere ſe illud
facere accumulando, ſecundum Lap. vbi ſ. vel ſaltem ſimplici-
ter præſentare, non dicendo, ꝙ id facit variādo: qͣ tūc in dubio
præſumeretur voluiſſe, qđ iuris eſt, vt ſ. ipſe Roc. dixit qui ī hoc
4 ita reſidet. ¶ † Sed tu aduerte Nam Roc. in eius verbis intelligit
variare patronum, cum in totum à primo recedit: & licet re ve-
5 ra variatio † illa dicitur, quando in totum quis recedit ab vno,
& tranſit ad aliud. vt colligit̄ ex dictis Dy. in reg. mutare. de reg.
iur. li. vj. tñ vt vidiſtis in prox. proce. arti. qñ variatio in materia
nr̄a capitur, quamuis patronus in totum non recedat à primo,
ſed accumulatiue præſentat ſecundum: & ſic non bene ꝓcedit
dictum Roc. ꝙ ſi patronus dicat, volo variare, intelligitur rece-
6 dere à primo. ¶ † Vnde ego dico in hoc pūcto, ꝙ aut patronus
ſecundo præſentans expreſſit ſe velle recedere à primo: vel per
alia ſigna demonſtrauit ſe velle à prima recedere, & tūc aut fa-
cit ex cauſa: quia peruenit ad eius notitiam primo præſentatū
non idoneum vel indignum, & tunc tenebit ſecunda præſenta-
tio, etiam non cumulatiua, & per quam expreſſè à prima ſit re-
ceſſum, quia ex cauſa hoc facit, imo hoc facere tenetur: iuxta
no. in c. cum vos. de of. ord. alias. n. poſſet puniri, vt ibi, ſi præſen-
tauit indignum ſcienter, ſi non idoneum, tenetur variare infra
tempus datum ad præſentandum, alias deuoluitur prouiſio ad
habentem inſtituere, vt latè diximus ſ. in j. par. huius ij. li. in x. q.
prin. in xiiij. art. ¶ Si vero patronus ſecundo præſentans expreſ-
ſit, vel aliter demonſtrauit ſe velle recedere à primo, & non cu-
mulatiue præſentare: & tunc iſta ſua præſentatio nihil nocebit
primo: ſed illa non admittetur, tanquam non facta cumulatiue
& formiter: vt debet quia ita demum variatio permiſſa eſt pr̄o-
no laico, ſi accumulatiue præſentat, non autem ſi velit recede-
re à prima: vt in præce. art. concluſimus, & in caſu præiudicat ſe
cundo præſentato, & ita vere fuit in caſu all. Lap. ſi eius thema
bene conſideretur. ¶ Aut vero patronus laicus ſolum præſen-
tauit, & non dixit priuatiue, nec accumulatiue, ſed ſimpliciter p̄
ſentauit, nec alias apparet ſe voluiſſe à prima præſentatione re
cedere, & præſumendum eſt ac tenendum illū præſentaſſe, nō
priuatiue, ſed cumulatiuè ꝓut ius ſibi ꝑmittit, ꝑ rōnē do. Roch.
7 qͣ quilibet præſumit̄ velle id quod iuris, eſt quam reg, pulchrè
firmauimus ſ. in j. par. j. li. in ix. q. princ. in iiij. motiuo partis affir-
matiuę: in prima materia beneficiorum de ſacerdote in ſacer-
dotem: & per illam aliam regu. vt actus magis valeat quam pe-
reat. Et pro hoc faciunt ea, quæ diximus in d. j. par. j. li. in ij. q. prī.
in iiij. art. de fundante eccleſiam, & nihil dicente: & ſic ius pa. ſi-
bi non reſeruato, & quod nihilominus dicetur ius pa. acquiſiſſe
qͣ ſic diſponit ius, vt ædificans eccleſiam: acquirat ius pa. c. no-
bis. hoc ti. & ita eſt tenēdū. Si vero præſentauit pr̄onꝰ verba īpli
catiua: puta, pñto talē, ēt, dicet̄ expſſè cumulatiue pñtaſſe & bñ.

¶ Vigeſimustertius art. vij. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 *Variare an patronus poſſit totiens, quotiens voluerit.*
2 *Locutio pluralis duorum numero contenta eſt.*
3 *Odioſa, reſtringenda.*
4 *Alter, & aliud, dictiones quomodo ſint accipiendæ. & nu. 11.*
5 *Patronus laicus an plures præſentare poſſit vna vice, & ſecunda vice.*
6 *Variandi poteſtas, habet anſam machinandi dolum & fraudem.*
7 *Compromiſſarius non poteſt prorogare, niſi ſemel data ſibi poteſtate ꝓrogādi.*
8 *Variatio & accumulatio, damnoſa.*
9 *Opinio communis non eſt attendenda, quando iure non nititur.*
10 *Variare eſt, cum quis ſe non firmat in vno.*
12 *Præſentare promittens totiens quotiens, quomodo id ſit accipiendum.*
13 *Epiſcopus an poſſit exigere charitatiuum ſubſidium ſupra bis vel ter.*
14 *Quotiens, verb. quot vices importet.*
15 *Doctori qui conſuluit pro vna parte, licet variare, & mutare conſilium, ſi vi det veritatem in oppoſitum.*

1 Merito Modo videamus, † an pr̄onus laicꝰ poſſit varia-
re totiēs, quotiēs voluerit, an vero non poſſit vl
tra duos pñtare. Io. cal. ī ꝯſ. xvj. an laicus. fol. lxij. hoc ti. q̄rit, an lai
cus poſſit ſucceſſiue vltra duos accumulare. & dicit ꝙ nō: qͣ li-
cet iura dicāt laicū pr̄onū poſſe plures accumulare, debet ītelli-
2 gi de duobus, † qͣ pluralis locutio, duorū numero eſt ꝯtēta. de
3 reg. iur. pluralis cū cōcor. Mouetur † ſcđo, qͣ talis variatio eſt
odioſa, ideo reſtringēda. de reg. iur. odia. li. vj. ad hoc optimo de
præbēdis is cui. eo. li. ¶ Tertio, infinitas eſt vitāda c. cū ī multis.

de, reſcr. li. vj. Sed ſic poſſet variare totiēs quotiēs induceret̄ infi
nitas, quod nō eſt dicēdū. ¶ Quartò dicit, ſi videant̄ iura de hoc
loquētia, clare iſtud innuūt, nā c. qđ aūt. dicit poſtmodum aliū-
4 de, ſed melius ꝓbat ille tex. ſcđæ me. † quia ſecundum Grāma-
ticos alter de duobus, alius de pluribus. Ideo pondera illū text.
ibi: an primo clerico eccleſiam petente debeat poſtea remoue-
ri, vel poſterior priori pręferri, & ſic clare loquitur de duobus.
cū dilectus. hoc ti. hoc ꝓbat ibi nō primꝰ, ſed ſcđs, ius eſt aſſecu-
tus. c. paſtoralis. ꝓbat ibi, ac ſm īſtituit. c. cū aūt. hoc ꝓbat ibi: a-
liū æque idoneū, iunctis verbis, ibi, qs eorū alteri præferatur. ex
qb. oībus apparet apertè hmōi variationē fieri poſſe ſucceſſiue
de duobus, & nō de pluribus. ¶ Et per hoc dicit reſponderi ad
id, qđ no. in cle. plures. §. fi. ſuper verbo, plures. hoc tit. intendit
enim qñ ſimul plures q̄ duo pñtant, vt vnus ex eis per epiſcopū
eligat̄, vt ibi, in tex. & idem ēt qñ duæ pñtationes ſucceſſiue fa-
ctæ fuerūt, & ſic intelligere gl. ibi ſequēs ſuꝑ verbo, pñtare. & ſi
bñ inſpiciat̄, idē eſt, dicit ipſe, in effectu illo caſu, ſicut dictū eſt ſ.
qͣ fit pñtatio, vt vnus eligatur: ſed vltra duas nō poſſet fieri ter
tia, per dicta. ſ. ¶ Et demū dicit nō obſtare iſtud reputari nouū,
cū alius doctor hoc nō dixerit, qͣ nec ēt reperit aliquē ꝯriū di-
xiſſe: & ideo hoc putat de iure veriſſimum. ¶ Ex vltimis dictis
Cal. nota puchrū intellectū ad d. cle. plures. §. fi. vt pr̄onus laicus
5 † poſſit pñtare plures vna vice, & ſcđa vice ſed nō tertia vice. &
hæc certè videt̄ ſentire ibi gloſſ. ī verbo, pñtare. relata ad verbū,
plures. in illo tex. §. fi. appoſitū, nā cum gl. ſuper illo verbo. plu-
res expoſuerit illud verbum, plures quotcunque voluerit, gl. ſe
quēs ī verbo pñtare. dicat, ſimul vel ſucceſſiue, erit ſenſꝰ tex. &
ipſarū duarū gl. vt quotcūq; plures voluerit poſſit pr̄onus pñta
re ſimul: & quotcūq; ſucceſſiue, hoc eſt ſcđo loco, & ſic vt poſ-
ſit bis pñtare plures, dūmodo vnus eligat̄ inſtituēdus q qdē in-
tellectus, licet ex ipſis gl. colligat̄, nunq̄ tñ fuit coelectus, niſi qͣ
ſic ꝑcipit̄ ex verbis Cald. q̄ mihi mētē aperuerūt, & hoc ex illis
gl. ꝑcepi. ¶ Et ſic duo ſpecialia induxit ille tex. §. fi. nō ſolum, vt
plures poſſint pñtare vnico actu. & hoc eſt primū ſpeciale, ſed
ēt poſtq̄ fuerūt pñtati plures primo actu, poſſint pñtari plures
ſecundo actu cum hoc: tñ vnus eligatur ab inſtituēte: & ſic ille
tex. iūcta gl. in verbo, pñtare ꝓbat bis poſſe variari, & nō tertio
loco, iuxta declarationē Cal. licet in vtroque pñtatione plures
pñtet, & certè hoc eſt nouū. Roc. in hoc tra. in d. verbo, honori-
ficum. in x. q. fortificat dicta Cal. & pro illa reg. pluralis loquu-
tio. all. ēt. l. vbi numerus. ff. de teſti. ¶ Et ꝙ variatio ſit odioſa, de-
6 mōſtrat: qͣ † vbi datur ptās variādi, datur occaſio machinandi
dolum & fraudē, ſm Gem. in d. c. cū in multis. de reſcr. lib. vj. per
illum tex. quib. addere poteris id, qđ dr̄, variationē eſſe iniquita
tem. C. de reb. cred. l. ſiquis iuſiurā. & ideo tanquam odioſa re-
ſtringēda. Poſtea ipſe Roch. adducit reg. quæ habet ꝙ vbi licita
eſt variatio, nō permittit̄, niſi ſemel. Ita decidit Bald. in aut. in vj.
col. C. ne fil. ꝓ pr̄e. all. d. l. ſiquis iuſiuran. C. de reb. cred. & iſtam
reg. etiam commemorat Alex. in l. ſi ex toto. §. fin. ff. de leg. j. vbi
al̄s autoritates allegat, ergo vr̄ bñ ꝓbare: ꝙ vbi qs pñtauit vnū:
alterū poſſit, & ſic ſm pñtare, & ꝑ cōſequēs nō, niſi ſemel varia-
re. ¶ Scđo adducit reg. l. boues. §. ſermone. ff. de verb. ſig. vbi ſim
plex ſermo verificat̄ in prima vice, hinc dicimus ꝙ ſecuritas vē
dendi data bānito, intelligit̄ pro prima vice. Ita decidit Bar. in l. j.
ff. ad leg. Iul. maie. quē referunt & ſequuntur Ab. & do. Fely. al̄s
autoritates allegātes in c. ij. de treu. & pace. Facit etiam bene in
7 propoſito noſtro: † quia ſi eſt data poteſtas arbitro in compro-
miſſo de ꝓrogando terminū cōpromiſſi, & nō eſt dictū ſemel,
vel pluries, intelligit̄ de prima & vnica ꝓrogatione. Ita decidit
Spe. in ti. de arb. §. excipit̄. ver. ſed qđ ſi fuerit actū. all. d. l. boues.
§. hoc ſermone. & ita ēt dicit Bal. in c. fi. in x. col. ibi dubitatur ſu
per de cōſuetudine. & in c. olim. de reſc. in l. ſi vt ꝓponis. l. j. qūo
& quādo iudex. all. In. in c. veniens. de iureiur. quam deciſionē
& plurimas alias ad propoſitum dictę reg. accumulat do. Fely.
in d. c. ij. de treu. & pace. vbi oīno eſt videndum. ¶ Et ſic videtur
dicit Roc. prædictā cōclu. Cal. eſſe corroboratā bonis fundamē
tis: & ſe reperiiſſe eā tenere do. Fely. in c. oēs. col. iij. circa mediū.
j. diſt. & cōſummatiſſimū doc. do. And. baſig. ſibi patrem obſer-
uandum auditorem Rote apoſtolicę digniſſimū, in c. quāto. de
iud. Dicit poſtea Roc. ꝯriā opi. videri ꝓbare tex. in d. cle. plures.
cōiungendo gl. in verbo, plures. & gl. in verbo, pñtare. dicit cū
gl. in verbo, plures. in d. §. fi. licitū eſſe pr̄ono pñtare quotcunq;
voluerit: & gl. ſequēs dicit, ſimul, vel ſucceſſiuè, ergo iſta deciſio
videtur clara ad ꝓbandū pr̄onum poſſe ſucceſſiuè p̄ſentare tot
quot voluerit & cū illis gl. tranſeunt do. Card. & alij. ¶ Tamen
Cald. in d. cōſ. reſpōdet ad illā gl. vt intelligat̄, dum dicit, quotcū
que, quādo pr̄onus ſimul p̄ſentat, nō aūt referat̄ ad aliū caſum
qñ ſucceſſiue pñtat, tñ iſta tñ. dicit Roc. deſtruit & violat ipſas
gl. ¶ Eādem etiā opi. ꝙ liceat ſæpe variare accumulatiue, vr̄ te-
nere Abb. prout dicit Roc. ſe pōderaſſe diſcutiendo verba ſua
in d. c.

in d.c.qn̄to.in ij.col.de iud.dū dicit,hinc eſt, ꝙ p̄ronus laicus
pōt variare alium pn̄tando:& ex pluribus pn̄tatis,pōt ep̄s inſti.
tuere ſm̄ vel tertiū,ergo ſenſit Ab pn̄tari poſſe nedū ſecundū,
ſed ēt tertiū.¶Eãdem ēt opi.dicit Roch.vr̄ expreſſè tenere do.
Car.in c.paſtoralis.in fi.hoc ti.vbi dicit:ꝙ ſi p̄ronus pręſentauit
duos,qn̄ nullus eorū eſſet inſtitutus, poterit præſentare tertiū,
per illū tex.qui tamen nihil ꝓbat.Et idē ēt præſupponit ibi do.
Anto.de bu.in fi.qui dicit eadem verba.¶Pro eadem opi. facit
ſm̄ Roc.qa vtile erit eccleſiæ,quãto plures p̄ſentabunt̄,ex quo
facilius erit ep̄o ex pluribus eligere vnū idoneū,q̄ ſi eſſent pau
ci præſentati.vt de ſe patet.¶Vlterius Roc.reſpōdet ad motiua
ꝯria,dicit.n.ꝙ tenēdo iſtã opi.poſſet reſpōderi ad arg.dum dr̄,
varietatē eſſe reſtringēdã,nec ꝑmittēdã pluſquã ſemel:qa in ter
minis noſtris non poteſt dici propriè varietas,ſed potius accu-
8 mulatio per no.in c.cū autem.hoc ti.¶Demum †Roch.voluit
mantellum & dicit ſe credere opi.Cald.primo loco relatã eſſe ĩ
puncto iuris veriorem,per fundamenta.s̄.adducta,& etiam qa
ſapit magnã æquitatē,nã vt dictū eſt ſi liceret ſæpe accumulare
vel variare,poſſet procedi in infinitū,vt induceretur magna cō
fuſio:& ſi reſpondeatur ad vnum fundamentum, quod vrget
in contrarium,cætera facilem recipiunt ſolutionem. ¶Funda-
mentum ergo vrgens eſt illud de d.cle.plures.cum gl.ad quod
poteſt reſponderi diuerſam rationem, reformare pactum.l.in-
terpoſitas.C.de tranſa.dicemus ergo.d.tex.debere intelligi, vt
dicit Cal.in d.conſ.in caſu,quando fieret præſentatio de pluri-
bus,& ratio ſit diuerſitatis:quia quando plures ſimul præſentã
tur, non arguitur varietas in patrono pręſentante.¶Præterea
vnus præſentatus non poteſt conqueri præſentationem alte-
rius ſibi præiudicare,cum oēs ſimul fuerint præſentati,cum er-
go militet diuerſa rō in dictis caſibus non eſt aliquo modo di-
cēdum iuriſlatorem voluiſſe eſſe eandem iuris diſpoſitionem:
ar.l.illud.cū vulg.ff.ad leg.aquil.vn̄ firma vr̄ cōcluſio Cal.¶Ad
aliud fundamētū,qd̄ vtile eſſet eccleſiæ &c.rn̄det̄ ſatis eſſe vnū
ex pn̄tatis fore idoneū,nec ꝯſideratur,idoneiorem reperiri: vt
dicit gl.cōiter approbata in c.iij.hoc ti.& in c.ij.de of.custo. &
latè diximꝰ s̄. in j.par.huiꝰ ij.li.in x.q.prin.in iij.art.¶Præterea at
tēto iſto fundamēto,ſequeret̄ ēt p̄ronū eccl̄iaſticū poſſe varia-
re.qd̄ tn̄ eſt falſum.d.c aū aūt.¶ Ad autoritates s̄.allegatas rn̄-
det̄ illis nō eſſe credēdū ex quo nō ſunt roborate aliquo iure,
vl̄ rōne, vt dicit Bal.ĩ l.reſpublica.C.ex qb.cau.maio.& ēt gl.ni
9 hil allegãti nō eſt credēdū,†nec cōis opinio eſſet attēdēda,qn̄
iure nō ꝓbaret̄:ꝓut decidit do.Ant.cuius dictū ibi extollit Ab.
alia allegando in c.tua nos.de vſur.& idem dicit Io.an.& ibi alij
referunt,& ſequuntur in c.j.de conſti.¶Sed tu reſpōde melius
dictas autoritates doc.illa verba non dixiſſe dicendo hunc art.
ſed aliud propoſitum tranſcurrendo:& ideo magis credendum
eſt doctori,hoc decidendo:ſed Card.ibi loquitur de tertio non
ab vno pręſentato,ſed reſpectu duorum litigantiū,vt ibi patet,
¶Videamus primo,an alia dicta do.Roc.ꝓcedant,& præſertim
reſponſiones date ad motiua Cal.& præſertim ad aliud motiuū
variationē eſſe reſtringendã: reſpondit.n.hanc noſtrã nō poſſe
dici verã varietatē.ſed eſſe potius accumulationē:& ideo nō re
ſtringendã:dico.n.hãc reſponſionem nō ꝓcedere:nã oēs doc.
de hac materia loquentes,quos allegauimus s̄. in j. & xxj. p̄ce.
art.loquunt̄ de iſta variatione accumulatiua,qa alias iſta varia-
tio nō admittit̄:vt in ꝓximis duobus p̄ced.art.dr̄:& tn̄ dicūt eã
improbatã,quãuis accumulatiue fiat,& certè odioſa; qa ex ea
oriūtur lites,vt videmus in c.paſtoralis.hoc ti. ¶Ad illud etiã,
qd̄ dicit dum vult aſſignare rōnem diuerſitatis inter caſum tex.
cle.plures.§.fi.& caſum cōſilij Cal.dicit rationē diuerſitatis eſſe
qa qn̄ plures ſimul pn̄tant̄,vt in caſu.d.§.fi.nō arguit̄ varietas in
10 †p̄rono pn̄tante,ſicut qn̄ ſucceſſiue plures præſentant̄:nã ſal-
ua pace,qa in vtroq; caſu dr̄ varietas iſta,de qua nos tractamus:
qa variare eſt,cū qs ſe nō firmat in vno,vt latè diximus s̄. in iij.
q.prin.huius par.in vij.art.vbi ex hoc cōcluſimus.d.§.fi.non ha
bere locū in p̄rono eccleſiaſtico, niſi obſeruaret illã formã ad
cautelam in certo caſu,vt ibi diximus. ¶Alia ratio diuerſitatis
per Roc.cōſiderata,ꝙ in caſu.d.cle.vnus pn̄tatus nō pōt cōque
ri pn̄tationem alterius ſibi p̄iudicare,cū oēs ſimul fuerint pn̄ta
ti qd̄ nō eſt,ſi ſucceſſiue pn̄tarent̄:certè hæc eſt bona rō.Cui ad
di pōt alia diuerſitatis ratio:nã in caſu cle.plures.ex quo remitti
tur electio hn̄ti inſtituere,vt ille inſtituat̄,quē ipſe elegerit,non
habebit conſiderari:an patronus malitioſè variauerit,& an in-
ſtituens,malitioſè vnum inſtituit,& alium dimiſit:quia hoc ꝯ-
ſideratur,quando ſucceſſiue fierent præſentationes, & iudiciū
optionis eſſe debet ſecundum Deum,& rationem quę omnia
ceſſant in caſu.d.cle.quia electionem, quam ibi facit hn̄s inſti-
tuere illam,facit ex voluntate præſentatium,non ex ſui officij
autoritate:& ideo eliget quem voluerit ex ipſis idoneū:& non
conſideratur aliqua eius malitia,quia ęque principaliter fuerūt
iſti plures pn̄tati, & iſtã diuerſitatem in prædictis caſibus ſentit
gl.in d.verbo pręſentare in d.§.fi.Et ideo ſi verus eſt intellectus,
quē.s̄.dedimus poſt Cald.ad dictas gl.d.§.fi.in verbo,plures, &
in verb.pn̄tare.vt patronus poſſet bis præſentare,& qualibet vi
ce plures,& inſtituatur eligendus ab habente inſtituere,dicerē
in illo caſu militare rationem,vt ſi nullus ex primis pluribus p̄.
ſentatis per epiſcopum eligeretur,& malitioſè inſtitueretur a-
liquis ex pluribus ſecundo loco præſentatis,poſſent agere con
tra epiſcopum primi ſpreti ex malitia:iuxta no.in d.c.paſtoralis.
Et ideo voluit Cal.in d.ſuo conſ.non poſſe fieri tertiam præſen
tationem de pluribus,qui idem eſſet ac ſi ſucceſſiue fieret de v-
no pro qualibet vice.¶Retenta igitur opi.Cal.dico eam etiam
tenuiſſe Ab.in c.cum vos.ſuper gl.ij.& in c.j.in vj.colū.de iud.&
ibi Barb.in xxxviij.col.licet prædicti loquantur,præſupponēdo.
d.conclu.Sed do.me.Corſec.ibi in fi.iiij.char.dicit expreſſè p̄ro-
num laicum non poſſe variare,& cumulare vltra duos per d.cō
ſi.Cal.& dicit hanc conclu.tenuiſſe in lectu.Bellenze.tunc Ro-
11 te ſummum auditorem in c.nobis.hoc ti.in lectu. †& pōderet
dictionem alter in iuribus pręallegatis appoſitam,quæ intelligi
tur de duabus ſecundum Bal.in l.ancille. de fur. & hanc etiam
opi.tenet ipſe do.me.Corſe.in d.c.quanto.in fi.ij.char.de iud. di
cendo Ab.ibi fuiſſe loquutum de tertio inaduertenter: & ideo
tenendum eſſe conſ.Cald.cuius opi.confirmat:quia promittēs
præſentare aliquem totiens,quotiens,intelligitur de duabus vi
cibus.vt per Alex.& doc.in l.fi.in prin.ff.de damno infec.& Bal.
in c.ſua.de appel.& Car.in c.ſuo.de conſtitu.& ibi per do.ſuum
Barb.& do.Fely.& idem do.me.Corſe.hunc art.tractat in ſuo re
perto.ad Abb.in verbo,variatio.in verſi.variare licet poſſit.vbi
adducit fundamenta Cald.¶Et reſpondet ad id,quod dicit Ab.
in c.bonæ.de poſtu.præla.vt loquatur in caſu poſtulationis, &
non præſentationis,& loquitur,quando nullum ius eſt acquiſi
tum præſentato,ſaltem ad rem.c.cum Bertoldus.de re iud.& di
cit iuxta conſ.Cal. ſe conſuluiſſe in facto Ferrarie & obtinuiſſe.
¶Et hanc opi.etiam videtur ſentire Aurel.bellē.in trac.de chari
13 tatiuo ſubſidio.in q.xxiij.dum quærit,†an epiſcopus à ſubditis
ſuis poſſit ſemel,vel pluries exigere charitatiuum ſubſidium,
& dicit,quòd ſic,ſed an poſſit exigere vltra bis, vel ter, remittit
ſe ad no.per Bald.in l.ſi duo.per illum text.ff.de arbi.& l.j. C. de
his,quę pœnæ nomi.& per Ang.in l.orationes.ff.de feriis.& in
l.ſi finita.in prin.ff.de damno infec.& per Arch.in c.nunc vero.
14 ix.q.iij.ponens†quot vices importat verbum,quotiens: vnde
cum ſe remittat ad prædicta iura tenet bis poſſe peti, & nō vl-
tra,& ſic cum opi.Cal.¶Et ita alias in facto ego cōſului in qua-
dam cauſa vigilien.deuoluta per remediū appellationis ad Ar-
chiepiſcopalem curiam Tranen. vbi vnus. patronus præſenta-
uit:ſecundo alterum:tertio alium:& ego dixi tertiam præſenta
tionem non eſſe in conſideratione,alter vero patronus præſen
tauerat vnum:ſecundo alterum:tertio rediit ad primum pręſen
tatum,& iterum illum præſentauit,& ego dixi iſtam tertiã prę-
ſentationem non eſſe in conſideratione:quia per duas præſen-
tationes functus erat officio ſuo,quia bis poterat præſentari,&
non vltra,per.d.conſ.Cal.& functo officio, loqui non poterat,
per ea,quæ no.per doc.in c.publicato.de ele. licet aliqui aduo-
cati dixiſſent primo præſentatum eſſe inſtituendum, ex quo p̄-
ſentando illum denuo patronus videbatur receſſiſſe à ſcd̄o: &
ego dicebã duo:primum quod proximè dixi,hanc tertiam præ
ſentationem vltra ſecundam non eſſe in conſideratione,ſm̄, ꝙ
ſi bene eſſet in conſideratione,ſicut per ſecundam præſentatio
nem non recedit̄ à prima,ſed accumulatiue fit ad illam, vt dixi
mus in pręce.xxj.art.Ita per tertiam pręſentationem nō recedit̄
ad ſcd̄a,& ſic in infinitū,ſi permitteret̄ in infinitū pn̄tare,& no.
hūc caſum:qa nō tactū p ſuperiores ſcribētes,& iuxta cōſ.meū
fuit iudicatū ĩ dicta curia,& ipſa ſn̄ĩa Romę ꝯfirmata.¶Propter
q̄ ēt al̄s eidē curię ĩ facto ꝯſului,ĩ quadã cã Andri.p remediū ap
pellatiōis ſiſr̄ deuoluta ad dictã archiep̄alē ſedē,nã qdã p̄roni re
ſeruauerãt ſibi ĩ limine fundatiōis capellæ de ꝯſenſu ordinarij,
& capl̄i,poſſe mutare capellanos:dixi hic fieri nō poſſe: niſi ſe-
mel poſt primã pn̄tationē,vt euitet̄ ĩfinitas,ꝙ ꝯſ.poſui.s̄ ĩ j. par.
j.li.ĩ ix.q.prĩ.ĩ iij.ar.vbi tractaui:an prima ꝯditio teneret:& argu-
mētatꝰ ſum ad partes,& ꝯcluſi,ꝙ ſic:vt ĩ rn̄ſiōe ad primum mo
tiuū partis ꝯrię ꝯſtrĩxi illã ꝯcluſionē:vt ĩtelligatur p̄ronos poſſe
mutare capellanos ſemel poſt primã pn̄tationē,q̄ fieret bn̄ficio
vacãte,adducēdo aliqua dicta facietia ꝓ hoc:& p̄tertĩ dictū Cal.
ĩd.ꝯſ.xvj.Adde ēt p̄dictis de iſta variatiōe,ꝙ nō admittat̄, niſi ſe
mel,ea q̄ dicit do.me.Iaſon ĩ l. edita.ĩ fi.iij.col.& ĩ prĩ.iiij.ĩ v.no.
C.de edēdo.vbi hoc colligit ex illo tex.& dicit pulchrū dictum
15 †licitum eſſe doctori,q ꝯſuluit ꝓ vna parte,variare & mutare
conſiliū,ſi videat veritatē in oppoſitū,ſm̄ Bald.in l.fi.§.ſed cum
ad fin.

ad fi.C.de fur.& in c.in cæteris.in vlt.col.de cõſti.vbi do.Fely.&
Ange.in l.Labeo.ad fi.ff.de ſerui.ruſti.prædi. vbi tñ monet nos
ab hoc eſſe cauendũ,tanq̃ ab igne,ꝑpter malignitatẽ linguarũ,
nõ in bonã partẽ,ſed potius in falſitatẽ trahentiũ.q̃ variationẽ
limitat ipſe do.meus nõ eſſe admittẽdã:niſi ſemel,vt ibi ꝑ eum.
¶Reperi tñ do.Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.in prin.xlviij.col.ex-
preſſè dicentẽ p̃ronum poſſe p̃ntare primũ,ſm,& tertium, per
no.in cle.ij.in gl.ij.circa fi.hoc ti.& per doc.in c.paſtoralis ſimili-
ter hoc ti.¶Sed certè miror de Gay.quõ pro dicto ſuo allega-
uerit no.in cle.plures.per gl.ij.qa licet illa gl.ſit ſituata ſuꝑ ver-
bo,plures &c.& exponat illud verbum,quocũq;,nõ loquit̃ de
pluribus p̃ntatis,ſed de pluribus hæredibus relictis ab vno p̃ro-
no:nam illa gl.ij.declarat verbũ,plures,poſitũ in prin.illius cle.
ſi vero dixiſſet de gl.in verbo,plures.quæ eſt ſita ſuꝑ verbo,plu-
res exiſtẽte in §.fi.ibi aliquid dixiſſet:licet s̃.ad ipſas gl.ſatis ſit re
ſponſum:tñ ipſe all.no in glo.ij.& ſic in verbo, plures, principij
tex.imo ipſemet Gay.ibidem in xxiiij.colũ.poſt princ.intellexit
no.in d.cle.plures.ĩ §.fi.& illius gl.de præſentatione, quæ fieret
de pluribus ſimul,vt ep̃s alterum illorũ admittat:& ſic tenet cũ
ſolutione.s̃.ꝑ Cal.& ſequaces data ad d.cle.§.fi.vt verè ille tex.
loquit̃.¶Nec ẽt ob.in c.paſtoralis.per doc. allegata per ipſum
Gay.ꝓbant,cũ nec tex.ibi vt s̃.diximus, nec doc. ibi loquantur
de pluribus præſentatis vltra duos,& ſic dictum Gay. cum non
probetur per iura,quæ allegat,nõ procedit. ¶Reperi ẽt poſtea
Pau.de cita.in hoc tra.in vj.par.in fi.xj. q. loquente de patrono
p̃ntante tertium,& ſic vr̃ voluiſſe p̃ronos poſſe variare,& p̃nta
re vltra duos,ſed re vera ita non loquit̃ Pau.ſed ille tertius, erit
ſcd̃s p̃ntatus,loquit̃.n.qñ p̃roni diuiſerunt vota ſua:& quęlibet
pars ipſorũ p̃ntauit ſuũ,& litigãtibꝰ illis vna pars ipſorũ p̃ntauit
tertiũ:ille.n.tertiꝰ erit ſcd̃s illi parti,q̃ eũ p̃ntauit,licet dicat̃ tertiꝰ
reſpectu duorũ p̃ntatorũ à duabꝰ partibꝰ,de quo dicet̃ ĩ ſeq.ar.
remiſſiue tñ:& ſic dictũ Pau.nõ obſtat. ¶Et ſi reperies aliquos
doc.præſupponẽtes tertiũ p̃ntatũ,inaduertenter fuerũt loquu-
ti,non conſiderantes importantiam huius artic.pro quo habe-
mus tot doc.principaliter de eo loquentes,& illũ decidẽtes vl-
tra Cal.q eſt magne autoritatis Ab.& Barb.forſan incidẽter lo-
quẽtes,habemus Bellen.And.Baſ.relatum à Roch. do. Fely. &
do.Corſet.oẽs quatuor Rote auditores digniſſimos, & modo
do. Roc.ita pulchrè hunc art.diſcutiẽtem,& cum Cald.conclu
dentem,certè à tantorum patrum autoritatibus non diſcede-
rem in conſulendo & iudicando:ideo,& tu ita conclude.

¶ Vigeſimusquartus art.vij.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Variare an liceat lite pendente inter præſentatos.*

Et ideo Vigeſimoquarto loco quæritur de quotidiano
art.pone,patroni præſentant duos,vnus Petrum:
alter Ioannem inter ipſos p̃ntantes orit̃ lis: qa vnuſquiſque prę
tendit ſe potius eſſe inſtituẽdũ & alteri præferendũ:dubitat̃ an
1 hoc caſu licita ſit variatio:iuxta.d.c.cũ aũt.Et ſic art.eſt †an lite
pendente inter p̃ſentatos ſit locus variationi. Iſtũ arti.ponit &
latè examinat do.Roc.in d.trac.in verbo,honorificũ. in xxiij.q.
ex quo illum habui in facto.Sed nos de eo ſatis diximus s̃. in j.
par.huius ij.li.in vj.q.prin.in xij.art.vbi ti.arti.eſt,an c.j.vt lit.pen
den.li.vj.habeat locum etiam in præſentationibus.vbi ille artic.
melius cecidit,ad ibi dicta me remitto: qa ibi ſatis abundanter
fuimus,omnia dicta Roc.diſcutiendo.

¶Vigeſimusquintus art.vij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtituere habens,an & quando habeat electionem inſtituendi, quem vo-
luerit.& nu. 5.*
2 *Si quis prǫſentatur ab habente ius præſentandi,& eſt idoneus,& non admitti
tur à prælato,& ideo patronus variat,tenebit inſtitutio ordinarij,& aget
contra eum.*
3 *Epiſcopus gratificari poteſt alteri ex prǫſentatis.*
5 *Patronus quomodo puniri debeat ſi variando præſentauit alterum, vel æque
idoneum,vel minus idoneum,& an teneatur primo præſentato.*

Et ſic Condeſcendo ad xxv.art.in variatione laici accumu
1 latiue facta,vt s̃.†an habẽs inſtituere,habebit optio
nẽ inſtituẽdi eũ,q ſibi videbit̃.Et text.vr̃ apertus ꝙ ſic, in d.c.cũ
aũt.dũ dicit,qs eorũ alteri ĩ præferat̃,iudicio ep̃i credimus relin
quẽdũ.Et ideo gl.in verbo,iudicio.colligit ex illo tex.eſſe locũ
gratificationi all.ſimile.l.in naui.in fi.ff.loca.& c.de cauſis.de of.
deleg.cũ aliis vt ibi per cã:poſtea in ꝯrium all.eundem tex.in fi.
qui vult potiorem in tpe,eſſe potiorem in iure:& ideo ſoluit,vt
potior in tpe,prius admittat̃:ſed cũ dubitat̃ qs ſit prior,ſit locus
gratificationi,maximè cũ vtrique ſubueniri nõ põt.¶Inn.vero
in d.c. cum aũt.diſtinguit,ꝙ aut ep̃s nõ fuit vſus aliqua malitia,
nec refutauit primum præſentatum:& ſic variatio ꝓceſſit ex ve
ra mẽte p̃roni,& habebit optionẽ,& poterit eligere vtrũ eorũ
velit:aut primũ refutauit malitioſè ep̃s,& ideo p̃ronus variauit
& tũc ſi ep̃s inſtituit ſm data idoneitate ẽt primi,peccat:& puni
tur:qa debet ꝓuidere primo:iuxta no.in c.paſtoralis.& ſic iudi-
cium ep̃i dat ius,licet ipſe peccet & puniat̃:ita ibi In. ¶Hoſ. ve-
ro exponit verbũ,iudicio,ſubaudiẽdo rõnis, nõ affectu volũta
tis,ar.c.graue.j.reſpõ.de p̃b.qđ dicit eſſe verũ, ſi pœnã voluerit
euitaret,ſed ſi ipſam incurrere velit,aĩa ſua in manica ſua: exce-
pta tñ pœna canonica,q̃ incurreret,iuxta.d.c.paſtoralis.ĩ fi.Sub
dit tñ,ꝙ ſi diœceſanus repulit primũ,male meritũ iure. & meri-
to hoc facit,ex quo publica egeſtate laborare debet. ff. de po.
bonafides,& ſic ſm inſtituet, & nõ puniet̃, quinimo & p̃rono
intelligit̃ grãm facere:nã ex quo minus idoneũ p̃ntauit ep̃s, iu-
re ſuo poſſe eccleſiã ordinare.¶Quod tñ re vera in laico p̃ntan
te nõ idoneum nõ ꝓcedit:qa poterit p̃ntare alterũ: imo poſſet
p̃ntare alterũ:ẽt ſi primus p̃ntatus eſſet indignus,& ignoranter
illum præſentauerit.Nõ ergo priuat̃ illa vice iure p̃ntandi p̃ro-
nus laicus,niſi ſciẽter p̃ntauerit indignum,vt per doc.ĩ c.cũ vos.
de of.ord.& latè diximus s̃.in j.par.ij.li.huius in x.q.princ.in iiij.
art.¶Et ſubdit Hoſ.ꝙ ſi primus eſt idoneꝰ, nec p̃ronus p̃t ab eo
recedere,& pœnitere,ſed ſolũ accumulare,nec ep̃s p̃t primum
refutare ſine pœna,demũ Hoſ.recitat dicta glo.& cũ ea tranſit.
Io.An.aũt ſuper gl.j.d.c.cum autẽ.refert dicta Hoſ.circa pœnitẽ
tiã patroni:& ita ſimpliciter trãſit.Goſ.tñ in ſua ſumma huius ti.
2 in ij.col.cõcludit in materia,ꝙ ſi qs †p̃ntatur ab hñte ius p̃ntan
di,& eſt idoneus,& non admittit̃ à prælato,& ideo p̃ronus va-
riat,tenebit inſtitutio ordinarij,& aget ꝯ eũ ſi vero nõ vſus eſt
malitia,pure habebit ius gratificãdi:quẽ ſequit̃ Hoſ. ibidẽ in §.
in quib.in ij.& iij.col.Do.Car.ſuperueniẽs in d.c.cũ aũt.in ij.op
3 po.refert dicta In.& Hoſ.& ex eis colligit eſſe notãdum, †ꝙ ex
duobus p̃ntatis p̃t ep̃s alteri gratificare,& ideo in iiij. op. refert
gl.ij.ibi:& dicit minus ſufficiẽter ſoluiſſe ꝯria:& remittit ,ſed ad
no.in c.cõſuluit.de of.deleg.& trãſit ad qõnẽ de frumẽto one-
rato in naui,de qua ego nõ ĩpedio.¶Do.Ab.quẽ ibi ſequit̃ Phi
li.de ſarra.igit̃ ſuꝑ.d.gl.ij.tenet locũ eſſe gratificationi:& ſolum
trãſit ad ſequentẽ art.Sed vltra gl.quærit de art.nr̃o,formãdo il
lũ,qñ p̃roni variãt in pari numero:vt puta qa vnus p̃ntat vnũ,
& alter aliũ,nũquid ep̃s habeat optionẽ inſtituẽdi,quẽ velit: de
quo erimus tractaturi.ĩ.in iij. par.in v.q.prin.in j.art. & per to-
4 tũ vbi tractabat̃ tota materia gratificatiõis.¶†Cõclude igitur,
quo ad art.noſtrum hos caſus:ꝙ ſi p̃ronus p̃ntauit vnũ,& ꝑ or-
dinarium nõ fuit admiſſus,ſed alter per eũ inſtitutus, ꝙ inſtitu-
tio erit nulla,per c.decernimus xvj.q.vij.& per Goſ.ĩ d.ſua ſum
ma huius ti.in ij.col.¶Scd̃s erit caſus,qñ p̃ronus p̃ntauit vnũ,
& ep̃s illũ refutauit tanq̃ nõ idoneũ,vel ĩdignũ,& nõ punietur,
ſed b̃nficiũ faciet p̃rono:& ideo p̃ronus p̃ntabit alterũ,ſi ſcien-
ter nõ p̃ntauit indignũ:vt ꝓximè diximus,& iſto caſu ep̃s non
habebit optionem aliquã:qa oĩno tenebitur inſtituere ſm ido-
neũ.Et ita loquitur Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.poſt prin.lv.col.
ĩ ver.ſed ſi p̃ronus:& vide.ĩ.in xxvij.ſeq.art.in ver.ſm caput. &
in hoc caſu dicerẽ p̃ronũ nõ admitti ad vlteriorẽ variationem:
qa bis p̃ntauit,vt diximus ĩ xxiij.præce.art.nec iuuabitur ex eo:
qa diceret primam nõ tenuiſſe,per ea,q̃ diximus s̃.in fi.xxj.p̃ce.
art.qa ibi dicta intelliguntur,qñ prima p̃ntatio fuiſſet nulla: qa
nõ ꝑfectè facta ĩ exẽplis ibi poſitis:& nõ qñ fuit primo ꝑfectè
facta:ſed nõ tenet ex aliqua cã,vt in caſu nr̃o.¶Tertiꝰ ſit caſus,
qñ p̃ronus p̃ntauit vnũ,& ep̃s illũ malitioſè nõ admiſit:cũ ido
neus eſſet,illũ refutãdo,vl̃ admiſſionẽ,& inſtitutionẽ ꝓcraſtinã
do,quę ꝓcraſtinatio fuit cã variationis,& ſic p̃ntatiõis alterius,
& epiſcopus habebit optionem,ſed inſtituendo ſecundum, pu
nietur in vtroque foro.ſ.conſcientiæ & canonico,conſcientiæ,
quæ offendet animam ſuam:& Deum habebit vltorem: cano-
nico,quia tenebitur primo prouidere:iuxta.c.paſtoralis.hoc ti
tu.& ita vult Inno.& Hoſti.in d.c.cum autem.quem omnes ibi
ſequuntur hoc tit.& hoc caſu non peccabit patronus, ſed in-
ſtituens.¶Quartus erit caſus quando cauſa variationis nõ fuit
epiſcopus,ſed mera voluntas patroni volentis vti iure ſuo ſci-
licet variare:& tunc ſine dubio epiſcopus habebit optionem,
& eligat alterum ipſum,non punietur in foro canonico. Et ita
procedat text.in dicto capit.cum autem.an vero punitur in fo-
ro conſcientiæ,ſi non elegerit idoneiorem,ſed ſolum idoneũ,
5 dicetur in proxi.ſeq.arti.†Sed dicerem eſſe puniendum in fo-
ro conſcientiæ patronum,qui idoneum præſentauit, variando
præſentando alterum æque idoneum,vel minus idoneũ: quia
omnino præiudicat iuribus primi p̃ſentati,vt diximus s̃.in xxiij.
præc.art.referendo dicta Roc. cum ponit rationes diuerſitatis
inter caſum cle.plures,& caſum conſ.Cal.dum dicit in caſu illiꝰ
cle.cum plures.ſimul præſentantur,vnum ipſorũ non poſſe cõ-
queri p̃ſentationem alterius ſibi præiudicare,ex quo oẽs ſimul
fuerũt p̃ntati:ergo ſi diuerſis temporibus fuerũt p̃ntati poterit
primo

primo p̄ñtat⁹ idoneus de p̄rono ſcd̄o loco p̄ñtāte ꝯſqueri, non
in foro canonico,q̄a hoc nō reperit̄ expreſſum,ꝓ hoc gl.fi.ī fi.
in c.fi.hoc ti.Imo reperit̄ expreſſum ꝯrium multotiēs idonei-
tas primi:& tñ variatio ꝑmittit̄ p̄rono:ſed in foro poli,& ſic cō-
ſciētiæ,dicerē p̄ronū variantē ſine cā teneri primo p̄ñtato ido-
neo:q̄a ſibi p̄iudicat in honore,& in vtilitate,niſi ſcd̄o loco prę
ſentatus eſſet idoneior:q̄a tūc nō ꝯ̄diceret:ſed ſatiſfaceret ſuæ
ꝯſciētiæ,& iſtud licet expreſſè nō dicat,tñ ſentire vr̄ Phi.de ſar-
ra.in d.c.cū aūt.ſuꝑ gl.j.dū pōderat peccatū variātis.Et pro hoc
ēt facit,qd̄ diximus ſ̄.in j.par.huius ij.li.in iiij.q.prin.in xj.art. de
p̄rono procuratore alterius p̄roni nō valēte p̄ñtare diuerſos,
ſed debere vna & eadem cōſciētia duci ad p̄ñtandum noīe alte
rius,quē ꝓprio noīe præſentauit,niſi aliud à mandante habuiſ-
ſet in mandatis,quanto magis hoc debet eſſe in ſeipſo,qui pōt
ex diſpoſitione iuris duos præſentare,non debere tranſire ad
alium idoneum:ſed non ita vt primus:nec etiam & æque ido-
neum,licet poſſet ad idoneiorem.Nota hæc vltima,quia noua,
pulchra,& vera.

¶Vigeſimusſextus art.vij.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Inſtituere habenti an cōpetat optio inſtituendi idoneum,quando compræ-ſentatus eſt idoneior.& nu.7.*
2 *Iudicium,verb.ſapit diſcretionem & arbitrium boni viri.& nu.3.*
4 *In beneficiis conferendis ſenior eſt præferendus.*
5 *Præſentari vel eligi an debeat idoneus ab eligētibus vel patronis,ſi idoneior reperiatur.*
6 *Inſtitui debet idoneior de duobus præſentatis, altero exiſtente idoneo, altero idoneiore.*
8 *Appellare poteſt idoneior.ſi non inſtituatur.*
9 *Aeque,dictio,quid importet.*

Videndum Eſt igit̄.xxvj.loco, ex quo. ſ̄. tractauimus
in proximè præce.art.an in variatione pa
troni laici hn̄s īſtituere,habeat optionē?& ꝯclusimus quòd ſic.
1 q̄d ſi ſcd̄o p̄ñtat⁹ eſt idoneior primo,vr̄ ecōtra,†nūquid ep̄s vel
alter hn̄s inſtituere habeat optionē inſtituēdi idoneū, licet cō-
præſentatus ſit idoneior. Ab.in d.c.cū aūt.mouet hāc q̄ōnē : &
dicit Io.An.ſentire ꝙ ſic,ex quo in tex.c.cū aūt.nō pōderat̄ ex-
ceſſus idoneitatis,ſed ſatis eſt vtrūque eſſe idoneū: ipſe tñ Ab.
putat oppoſitum eſſe verū,per.c.ſi qui maioribus iuuat̄ meritis
& vr̄ tex.in c.iij.hoc ti.& ſ̄m Abb.ſatis facit tex.ꝓ hac opi. in d.
c.cum aūt.cū pōderat ſ̄m p̄ñtatum eſſe æque idoneū cū primo
ſecus ergo,ſi fuiſſet maius idone⁹,& per hoc putat Ab.ꝙ ſi ma-
gis idoneus poſt erogaret̄,poſſet appellare:q̄a ibi hoc cōmittit̄
2 iudicio ep̄i:& ſic ſibi tanq̄ bono viro:nā verbū†iudiciū,ſapit di
ſcretionem & arbitriū boni viri,per ea quæ leg.& no.in c. ij. de
corpo.vitia.& in l.fideicōmiſſa.§.quāquā.ff.de leg.iij.¶Roc. in
hoc trac.in verbo,honorificū.in xv.q.quęrit de hoc art.& dicit
ipſum eſſe valde dubitabilē,& Hoſ.Io.An.do.Ant.& Car.in d.c.
cū aūt.tenēt ep̄m poſſe optare idoneū:q̄a nō ęſt ꝯſiderādus ex-
ceſſus idoneitatis,ſed ſatis eſt,vtrūq; eſſe idoneū,& allegat alia
iura,q̄ loquunt̄ in illa difficultate,an p̄ronus ſaluet eius ꝯſcien-
tiam,ſi potuerit p̄ñtare idoneiorē:adducit ēt id,qd̄ dicit gl.in c.
ſi plures.xvj.q.vij.q̄ dicit,p̄ronis diſcordātibus,& meritis æqua-
libus,ep̄m facere gr̄am,cui voluerit.¶Et certè hoc motiuū eſt
ꝯ̄ eos,nā præſupponit̄ in eo merita eſſe æqualia. ¶Poſtea alle-
gat pro ꝯ̄ria parte,& inter reliqua,ꝓ tex.mouetur in d.c.cū aūt.
dum ibi dr̄,p̄ronum p̄ñtaſſe ſcd̄a vice ęque idoneū:ergo vr̄ in-
nuere al̄r fore dicēdū,ſi eſſet magis idoneus.¶Præterea ille tex.
3 dicit ꝙ vbi duo ſucceſſiue†ſunt p̄ñtati, eſt in iudicio ep̄i inſti-
tuere quem velit,ſed verbū,iudiciū,ſapit diſcretionē & arbitriū
boni viri.l.fideic.§.q̄quā. ff.de leg.iij.cū ſimi. ſed bonus vir ad-
mitteret idoneiorem igit̄ &c.¶Adducit ēt do. Car. referentem
Pau.de eleaza.in cle.plures.§.fi.in j.q.hoc tit.dicentem iſta ver-
ba,vota vbi ſunt paria,diſtinguēda erūt merita. aliàs locus erit
gratificationi quaſi dicat in alternatiua, vel vbi merita diſtin-
gui nō p̄ñt:q̄a etiā eſſent paria,tūc locus eſſet gratificationi, a-
lias expreſſè ſentit attēdenda fore merita: & ſic exceſſum ido-
neitatis. Et ꝙ iſta ſit eius intentio, patet ex iure ꝑ eū all.ſ.c.pen.
de reſcri.li.vj.¶Et hoc idē clarius tenuit do.Car.in d.cle.plures.
in prin.in iiij.col.vbi dicit,ꝙ ſi duo p̄roni p̄ñtant duos, admittit̄
idoneior ſi autem ſunt æqualiter idonei,locus erit gratificatio
ni.all.no.in c.j.hoc ti.quā opi.ēt tenet ibi clarè Io. de imo. ¶Et
4 dicit Roc.ibi hāc opi.oīb⁹ †ꝯſideratis,ēt ſibi placere:q̄a funda-
mēta ꝓ ea adducta,fortiſſime ſtringūt,maximè tex.in c.iij.hoc
ti. qui tex.re vera nō loquit̄ in optionib⁹ hn̄tis inſtituere,ſed in
electione p̄ñtātiū.Facit ēt Roc.ꝓ hac parte fundamētū.Nā ſ̄m
Ab.& alios in d.c.cū aūt.vbi iura nō ſunt paria,non eſt loc⁹ gra
tificationi.& ꝓbatur in illo tex.in fi.ſed q̄ñ q̄s eſt idoneior alte-
ro,clarè apparet inter eos nō eſſe paritatē:ergo nō erit hoc ca-
ſu locus gratificationi.¶Cōprobat etiā cōcluſionem [illegible] ca,q
4 dicit do.And.Barb.in cōſ.ſuo.xxiij.in vlt.col.in i.v[illegible] in bn̄-
ficiis cōferendis eſt præferēdus ſenior.adducit ēt Bald. in conſ.
clxv.ordinatio teſtamenti.in fi.in iiij.vol.¶Et dicit Roch.iſtam
opi.ſapere maximā æquitatē,& præſertim ꝓcedere in foro cō-
ſcientiæ,quia ille vulnerat conſcientiam ſuam,qui poteſt elige
re idoneiorem.& elegit idoneū.all.Fed.in cōſ.xcv.ſuper dubita
tionum art.in prin.& Ant.de burr.& Ab.in d.c.cōſtitutis.de ap-
pel.& Ab.in d.c.iij.hoc ti.q̄cq̄d dixerit Phil.fran.in d.c.conſtitu-
tis.& ſubdit Roc.hæc mihi videtur veritas.¶Poſtea limitat ſuā
concluſionem,niſi idoneus eſſet præſentandus à pluribus voci
bus,quæ limitatio non tangit art.noſtrum. ¶ Secundo limitat,
niſi idoneus eſſet pauper,vel egenus,quia eſſet p̄ferendus ido-
neiori,nō pauperi,in ſimplici beneficio.alleg.Hoſ.in c.tuam.de
æta.& quali.quem ibi refert & ſequitur Ant.de Bu.in ij.colum.
¶Poſtea Roch.reſpondet ad tex. qui allegantur in contrario,
& præſertim ad c.monaſterium.xvj.q.vij.vbi habetur ſufficere
præſentatum non eſſe malum:nam reſpondet Roch.illum tex.
debere intelligi,quando alias melior nō eſt oblatus,& hanc ſo-
lutionem dicit reperiiſſe traditam per quoſdam relatos,ſper gl.
in d.c.licet.viij.q.j.quamuis ipſe teneat contrarium. ¶Reſpon-
det & aliter,ꝙ quando aliquis habet facere præſentationē ſuffi
cit pręſentare idoneum,quia abſurdum eſſet dicere perquirere
totum mundum,vt inueniret meliorem,& ita procedat.d. cap.
monaſterium.ſed quando epiſcopo ſunt præſentati duo, quo-
rum alter eſt idoneior,ceſſat dictum abſurdum, & inſtituendo
idoneo repulſo idoneiore,facit iniuriam ipſi idoneiori,qui etiā
habebat ex præſentatione ius petendi inſtitutionem,quæ ratio
ceſſat,vbi quis nondum eſt præſentatus,& hāc ſolutionē dicit
eſſe rationabilem,& ſolitam, vt de ſe patet. ¶Et comprobari,
q̄a hoc vltimo caſu epiſcopus eſt iudex inter ipſos duos ſuper
hoc contendentes,ſed quis eorum potius admitti & inſtitui de
beat:ergo iuſtitiam miniſtrare debet,alter non diceretur iudex
c.forus.de verbo.ſign.ſed profecto iuſtitiam non miniſtraret:ſi
repelleret idoneiorem admiſſo idoneo,data paritate in cęteris
& ita reſidet ibi do.Roch.¶Et hunc art.tractat Phil.de ſarra. in
in d.c.cum autem.ſuper gl.ij.char.cccxlvij.qui dicit Butr.in d. c.
cum autem.tenere opinionem non habere optionē, apparen-
te de idoneiore,niſi ſtante æqualitate,vel idoneitate:& tenuiſ-
ſe Io.An.in ſol.quæſtionis in reg.in re cōi.de reg.iur.li.vj.& Be
ned.caprā poſt Ab.in d.c.cum aūt.ideo dicit Phili. idoneiorem
poſſe appellare,prout etiā vult ibi Ab.& ſic concludit ibi Phil.
idoneiorem eſſe inſtituendum,& non habere locū optionem.
¶Tu aduerte hanc materiam nos ampliſſimè tractaſſe. ſ̄. in j.
par.huius ij.li.in xj.q.prin.quærendo ibi ſi patroni poterunt præ
ſentare digniorem vel idoneiorem:an ſalua cōſcientia pręſen-
tabunt dignum,& idoneum:& an teneat eorum electio vel prę
ſentatio:& ibi quaſi adduximus omnia hic dicta:ſed hic pro cla
5 ra intelligentia diuerſifica caſus. †nā ſi nos loquimur de eligē
tibus vel præſentantibus,ſi reperiant idoneiorem,an poſſint eli
gere vel præſentare idoneum,& quid in foro poli:& quid in fo
ro canonico,& hic ſit primus caſus,& de eo dic,vt ad ſaturitatē
diximus in d.j.par.huius ij.li.in x.q.prin.in iij.art. ¶Secūdus erit
caſus,q̄ñ duo ſunt præſentati à duobus patronis , vel à duabus
partibus patronorum,quia vna pars præſentabit vnum : altera
alterum:& lis eſt inter inſtituēdos,quia vnus dicit ſe iuuari plu
ribus meritis,& maiori idoneitate:alter cōtra:& ſic de aliis qua
litatibus:q̄a ſuffragia ſunt æqualia:& tūc nunq̄ eſt locus gratifi
cationi,quando vnus excedit aliquē in aliquo,niſi in omnibus,
6 & per omnia eſſent æquales,& ſic tenebitur†habens inſtitue-
re,idoneiorem inſtituere,quia alias iniqua eſſet eius ſententia,
& ab ea poſſet appellari,& de hoc caſu loquitur Ab.in d.c.cum
aūt.vltra gl.de qua nos erimus dicturi ī pluribus art.ĩ.in iij. par.
in v.q.prin.in illis art.& ſic in hoc caſu in vtroq; foro hn̄s inſti-
tuere,tenebit̄ optare idoneiorē:& nec iſte eſt caſus noſter. Ter
tius eſt caſus,q̄ñ p̄ron⁹ variaret,& duos cumulatiue p̄ñtaret: &
vt diximus in ꝓx.p̄ce.art.habens inſtituere,habet optionem, &
hic eſt caſus noſter,& q̄rit̄,an debeat optare idoneiorē, vr̄ ſuffi
ciat optare idoneū.¶Et hic caſus eſt diuers⁹ à primo:q̄a electo
res ſeu p̄ñtātes nō hn̄t ſtrictā optionē,quē ex talib⁹ optēt,ſed ſo
lū tenent̄ eligere vr̄ p̄ñtare idoneū,& ideo alia fit ibi diſtinctio,
hic aūt optio habet fieri ꝑ iudicē,ex duob⁹ p̄ñtatis,q̄ eſt magis
ſtricta ipſi⁹ iudicis regulari iudicio relicta:vt ī ꝓximo p̄c.ar. dixi
mus.Differt ēt hic tertius caſus à ſcd̄o:q̄a in ſcd̄o caſu p̄ñtati ab
hn̄tibus æqualia iura ſolū litigāt ſuꝑ ipſorū meritis, & alterius
ipſorū p̄latiōe,vn̄ iudex ſ̄m merita cāę iudicare debet, & nō re-
linquit̄ ei⁹ iudicio,ī caſu vero noſtro relinquit̄ iudicio ep̄i,& ſic
7 iſte ē diuerſus caſus.¶†Et ī iſto caſu eſt aduertēdū,nā aut facta
variatione per p̄ronū ex ſua mera voluntate ſine aliqua culpa
ep̄i:& ep̄s ſtatī optauit,& inſtituit idoneū p̄termiſſo idoneiore,
& licet

& licet poſſet teneri,imo teneat̃ ĩ foro ꝯſciẽtiæ,ſi ſciebat alterũ
idoniorem,tamẽ in foro canonico nõ tenebit̃:& eius inſtitutio
oĩno ꝓcedet. Aut facta p̄dicta variatiõe idonior dicit ſe idonio
rẽ,& hoc ꝓbare voluit,ſeu ꝓbauit,& nihilominus ep̄s optauit
alterũ idoneũ,& illũ ĩſtituit:& ſine dubio tenebit̃ ĩ foro cõſciẽ
tiæ,ſed inſtitutio ꝓcedet,& imputet̃ idoniori, ꝗ nõ appellauit,
iuxta no. ĩ c. paſtoralis. hoc ti. ¶ Aut vero facta variatiõe p̄dicta
idonior ante ĩſtituonẽ allegauiſſe idoniorẽ,& obtulit ſe ꝓbatu
rũ,ſeu ꝓbauit:& ne ad ĩſtitutionẽ ꝓcedat̃,appellauit,& tũc ñ te
nebit ĩſtitutio:tenebit̃ ordinariꝰ idoniorẽ ĩſtituere,ſm Ab. ĩ d.c.
cũ autem. ꝑ no. ĩ d.c. paſtoralis. hoc ti. & ita ꝓcedat ꝯcluſio do.
Roc. q̃ licet ſit amplior,ꝗa cõcludit ep̄m debere optare idonio
rẽ,& nihil dicit de appellatiõe,& ſic videret̃ ĩſtitutionẽ nõ ꝓce
dere,tñ ĩſtitutio reuocat̃ ꝑ viã attẽtati:licet Roſ. ĩ libellis ſuis re
latus à do. ĩ d.c. paſtoralis dicit ĩſtitutionẽ ꝓcedere , ſed ep̄m te
neri ꝓuidere idoniori:arg. d.c. paſtoralis. Sed ꝯ hoc facit c. ꝯſti
tutis. de app. al's. n. ꝗd ꝓdeſſet ꝯcluſio. s̃. facta ep̄m teneri optare
idoniorẽ,ſi nõ teneret̃ inſtituere ẽt idoniorẽ,ꝗd ẽt ꝓdeſſet ap-
pellatio ĩterpoſita,q̃ licet nõ operet̃ ꝯ p̄ronũ volẽtẽ variare, vt
diximus s̃. in ij. p̄c. art. operat̃ tñ ꝯ ĩſtituẽtẽ:vt ĩ d.c. paſtoralis. no.
vt dicemus ĩ. ĩ ꝓx. ſeq. q. prin. ĩ xvj. art. & in ver. fi. huic. Et ſi dice-
ret̃,operabit̃ ne ĩ foro ꝯſciẽtię,quo ad expẽſas,hoc nõ eſt dubiũ
cũ in laxioribus terminis. ſ. ĩ duobus p̄cedentibus mẽbris iã ep̄s
tenet̃ ĩ foro ꝯſciẽtiæ,optãdo idoneũ,& p̄termittẽdo idoniorẽ.
Tanto magis cũ tex. d.c. cũ aũt. hãc optionẽ reliquat iudicio ip-
ſius ep̄i,q̃d debet eſſe regulatũ iuxta arbitriũ boni viri:vt ibi di
cit Ab. & ꝗlibet bonꝰ vir idoniorẽ eligeret,maximè ꝗa ſaluaret
eius ꝯſciẽtiã,q̃ ſi nõ ſaluaſſet,nõ diceret̃ bonus vir:& p̄dicta oĩa
bñ ꝓbant̃ ex his,q̃ diximꝰ ĩ d. j. par. huius ij. li. in x. q. prin. ĩ iij. arti.
Et adde,q̃d dicit Gay. ĩ rep. c. fi. de ele. li. vj. poſt prin. lv. col. q̃d cę
teris paribus ep̄s debet potiꝰ primũ q̃ ſm ĩſtituere. all. c. cũ aũt.
& c. paſtoralis. hoc ti. poſſet tamẽ ep̄s abſq; malitia,ſm eũ,omit
tere primũ,& ſm inſtituere. all. Io. An. in d.c. paſtoralis. in ij. col.
& Ab. & Car. in d.c. cũ aũt. & in d.c. paſtoralis. ¶ Adde ẽt q̃d di-
xit Firma. ĩ tra. de ep̄o. ĩ ij. par. iiij. li. ĩ xlix. q. in ix. col. ĩ ver. cxxxiij.
recipiẽdo ep̄m recipiẽdo ſm p̄ñtatũ à p̄rono ecclię vł altaris pri
mo omiſſo hoc facere diſpẽſatiue. all. c. cũ aũt. & cap. paſtoralis.
hoc ti. & Spe. in ti. de diſpẽſationibꝰ. §. nũc de ep̄orũ. ver. cxxxvj.
& diſpẽſatio cũ cã debet eſſe:alias. n. diſſipatio dr̃ ſm Bern. quẽ
8 refert Ab. in c. ꝗa intm̃. de præb. ¶ † Et ꝙ idonior poſſit appella
re,ponit Ab. in c. cũ aũt. in ver. itẽ dubitat̃. hoc tit. quẽ ſequitur
Pau. de cita. in hoc tra. in vj. par. in vj. q. quidẽ Paul. in xij. q. poſt
prin. vij. col. ꝙ iura dãtia optionẽ ep̄o. ſ. c. q̃d aũt. cũ aũt. & paſto
ralis. ſi bene illa cõſiderent̃,& eorũ gl. dãt ep̄o optionẽ,qñ præ
ſentati oẽs ſunt idonei:& ideo ſubdit nõ debere nec poſſe inſti-
tuere indignũ:imo ſi primus eſſet dignus,& ſcd̃s dignior, tene-
ret̃ digniorẽ inſtituere:& ſic nõ habebit eligere,quẽ velit. alle.
Ab. ꝑ illũ tex. in c. paſtoralis. hoc ti. vbi dat̃ electio , ſi ſcd̃o loco
præſentatus eſt æque idoneus,ſicut primus:ergo ſi nõ eſt æque
idoneus,nõ deberet habere electionẽ. adducit & multa alia ꝓ
hac ꝯcluſio,quæ. s̃. retulimus. & dicit nõ obſtare expoſitionem
Io. An. in c. q̃d aũt. poſt gl. ibi,q̃ vult eſſe locũ gratificationi. quã
do oĩa ſunt paria:ſed vbi vnus eſt idonior altero,tũc debet ip-
ſum inſtituere:& expoſitio Io. An. ibi vult,ꝙ ibi verbũ nõ intel
ligit̃ in quãtitate bonitatis,ſed in eadem qualitate,& ſic ſuffice-
9 re nõ eſſe malũ,per ca. iij. hoc ti. nã dicit ipſe Imo. † illud verbũ
æque ſignificat paritatẽ & æqualitatẽ bonitatis in omnibꝰ, ꝗa
de natura verbi,æque,eſt partibus ęqualitatẽ diſtribuere,vt ſi di
cam primus,& filij fratris mei æque hæredes,nã tm̃ habebit pri
mus ſolũ,quãtũ oẽs filij fratris. l. interdũ. ff. de hære. inſti. §. ſed ſi
vſque. inſtitut. quib. modis. in fi. & aliqua alia ibi dicit,quæ iam
dicta fuerunt. s̃. in d. j. par. huius ij. li. in x. q. prin. iij. art. ideo circa
reliqua ad ibi dicta eſt recurrendum,licet re vera Paul. in xij. q.
multa dicat ad aliud propoſitum:quia principalis eius quæſtio
eſt,de qua in ſeq. artic. ¶ Prædictis adde Phili. decium in conſil.
cxxix. diuino &c. & pro tenui. in princ. ij. col. volentem , quod
quamuis idoneior ſit inſtituendus hoc procedit ante factum:
ſed poſt factum. i. inſtitutione ſequuta,tenebit de idoneo, non
obſtante quod alter fuerit idonior.

¶ Vigeſimusſeptimus art. vij. q. prin. ij. part. ij. Libri.

1 ☞ *Patronus ſi præſentauit vnum idoneum,& poſtea variauit , nec præſen-*
tauit idoneum,quid iuris.
2 *Patronus licet poſſit variare accumulando,non tamen poteſt primo præſenta*
to ius quæſitum ex tali præſentatione auferre.
3 *Patronus non punitur præſentando cumulatiue indignum.*
4 *Inſtitui debet primus idoneus præſentatus ex duobus,altero idoneo, altero ve*
rò non cumulatiue præſentatis.
5 *Epiſcopus non habet optionem inſtituendi indignum ex duobus accumulatiue*
præſentatis,altero indigno.

Et ſic Ex præmiſſis ſequitur. xxvij. art. quid ſi p̄ronus pręſen
1 tauit vnum idoneum,poſtea † variat̃,& non præſen-
tat idoneum,an puniatur,ita ꝙ poſſit ipſe epiſcopꝰ ꝓuidere ec-
cleſiæ de altero poſtpoſitis ambobus præſentatis , an vero de-
beat primũ idoneũ inſtituere,vel poterit quẽ velit de duobus p̄
ſentatis inſtituere:iuxta. c. q̃d aũt. & c. cũ aũt. hoc tit. Pau. de cita.
q̃rit de hoc in hoc trac. in vj. par. in xij. q. & dicit p̄ronũ nõ pri-
uari iure præſentãdi,ꝑ talẽ ſecũdã præſentationẽ factã de indi-
gno,eo ꝗa iã fecerat debitũ ſuũ,præſentãdo dignũ quẽ, ep̄s te-
net̃,ĩſtituere,ſi nõ habet ꝗd ſibi opponi poſſit. c. paſtoralis. hoc
ti. alias põt præſentatus ep̄m moleſtare:iuxta. d.c. paſtoralis. & c.
decernimus xvj. q. vj. & gl. in c. monaſterium. xvj. q. vij. & ſic non
poterit ep̄s eccleſiã de alio ꝓuidere,q̃ de præſentato. d.c. decer-
2 nimus. Itẽ licet † p̄ronus poſſit variare accumulãdo:nõ p̄t tamẽ
primo præſentato ius q̃ſitũ ex tali præſentatione auferre. c. cũ
Bertoldus. de re iud. Et ſubdit ſe credere hoc caſu ep̄m nõ hr̃e
optionẽ,vt poſſit inſtituere quæ velit de iſtis præſentatis à p̄ro-
no,qñ p̄ñtatus alter eſt oĩno indignus. Itẽ ad ep̄m ſpectat ꝓui-
dere,vt eccł'ia dignis cõmittat̃:vt dixit imperator in §. fin. aut. vt
cle. ꝗ recedũt. colla. vj. Ideo videmꝰ indignos ep̄m reiicere poſ
ſet,vt tota die obſeruat̃,vt eſt gl. in d.c. monaſteriũ. xvj. q. vij. er-
go nõ deberet ep̄s habere electionẽ:vt poſſit hũc indignũ ĩſti-
tuere:imo ſi primus eſſet dignus , & ſcd̃s digneior , teneret̃ di-
gniorẽ ĩſtituere,& nõ poſſet alterũ optare:& ſic trãſit ad dubiũ
ꝓximi præc. art. ¶ Tu aduerte circa prædicta: nã hic arti. habet
plura capita. Et primũ eſt,ſi p̄ronus præſentauit dignũ,& poſtea
indignũ,an puniat̃:& hoc caput eſt maioris importãtie: ꝗa cer-
tè videret̃ dicẽdũ ꝙ ſic,ꝗa iniuriat̃ eccł'ię,iuxta no. ĩ c. cũ vos. de
3 of. ord. ſi ſciẽter hoc fecit vt ibi:tamẽ ego ꝯcluderẽ cũ Pau. † ꝙ
nõ puniat̃,ex quo iã præſentauerat dignũ , & ſic ꝯſummauerat
actũ eius,& functꝰ erat ſuo officio:iuxta no. ꝑ doc. in c. publica-
to. de ele. & iam à primo nõ receſſit: ꝗa accumulatiue præſen-
tauit ſm:vt no. in d.c. cũ aũt. hoc ti. quãdo aũt à principio præ-
ſentauit ĩdignũ,ceſſant iſta:& ideo punit̃. nã primo præſentatꝰ,
præſentat̃ præciſe,donec alter accumulatiue p̄ñtetur , ſcd̃s ve-
ro nõ:ꝗa epiſcopꝰ haberet optare quẽ velit,& ſic relinꝗtur ſuo
iudicio. d.c. cum aũt. & vltra prędicta,ꝙ talis præſentãs indignũ
in variatione puniatur iſta pœna,vt ẽt idoneus primo præſenta
tus nõ admittatur,nõ reperitur ĩ iure expreſſum:& ideo nõ di-
cẽdũ ꝑ gl. fi. ĩ fi. c. fi. hoc ti. Imo hic puniret̃ pręſentatus idoneꝰ
4 ꝗ nõ peccauit:& ideo nõ dicẽdũ. ¶ † Secundum caput eſt : an
debeat ĩſtitui iſte primus præſentatus idoneus, vł alter tertius,
& ex ſupraſcriptis paret nõ eſſe ĩſtituẽdũ aliũ tertiũ. ſed ipſum
primũ idoneũ:ꝗa ſtãte p̄ſentatiõe p̄roni ep̄s nõ põt alterũ in-
ſtituere, ꝑ d.c. decernimus. & no. in d.c. monaſterium. xvj. q. vij.
5 ¶ † Tertiũ eſt caput huiꝰ ar. an hoc caſu epiſcopꝰ habeat optio
nẽ ĩſtituẽdi primũ idoneũ,vel ſm nõ idoneũ:& hoc q̃rere eſt ri
diculũ,cũ nunq̃ nõ idoneus vł indignus ĩſtitui poſſit: & ideo di
cẽdũ:vt diximus s̃. in xxv. præc. art. in ij. caſu hũc nõ idoneũ eſſe
repellendũ ab epiſcopo,& inſtituẽdũ alterũ idoneũ , ſicut ibi
diximus,ecõtra primũ nõ idoneũ eſſe repellendũ,& inſtituẽdũ
ſm idoneũ,cũ militet eadẽ rõ in vtroq; caſu. Pro cõplemẽto hu
ius materiæ,eſſet nũc videndũ,quõ puniatur epiſcopus malitio-
ſè nõ inſtituẽs præſentatũ , & an teneat eius inſtitutio, & ꝗd ſi
præſentatus appellauit?& plura alia,q̃ ꝑ doc. ponũtur ĩ d. c. pa-
ſtoralis. tamen hic non eſt locus ſuus,ſed ea ponemus ĩ. in hac
parte in ſeq. q. prin. in ſuis art. cum tractabimus de inſtitutione,
quæ fit per ordinarium ſpreto patrono,vel contra , ſeu præter
voluntatem patroni:& ſic ibi melius cadet vide ibi.

Collige Ex omnibꝰ dictis in iſta. vij. q. prin. & eius xxxvij.
art. duas concluſiones. Prima eſt, patronos cleri-
cos poſtquam vnũ præſentarũt nõ poſſe variare,& alterũ præ
ſentare,ꝗa eccleſiaſticis ꝓhibita eſt variatio,& ideo primæ præ
ſentationi ſtare debent,vt diximus latè s̃. in j. art. ¶ Declara iſtã
primã ꝯclu. vt intelligatur de patrono eccleſiaſtico,ꝗ eſt p̄ronꝰ
rõne eccleſiæ,vt variare nõ poſſit,ſicut ſi eſſet p̄ronus rõne p̄ri
monij,ꝗa bene variare poſſet,vt laicus,vt diximus poſt prin. j. ar
ti. in ver. & intellige de eccleſiaſtico. & verſus fi. in ver. ſed diffi-
cultas remanet. ¶ Amplia primo conclu. primam , vt patronus
eccleſiaſticus non poſſit variare , intantum procedere : quòd
non ſolum non poterit præſentare plures ſucceſſiue variando:
nec etiam ſimul vnico cõtextu,vt inſtituatur eligendus ab epi-
ſcopo,iuxta tex. cle. plures. §. fi. hoc ti. nam etiam hoc modo pręſentare non poterunt,quia ille tex. non habebit locum in eis,vt
diximus s̃. in viij. arti. ¶ Amplia ſecundo. d. j. conclu. intantum
procedere,quod non ſolum patronus eccleſiaſticus non pote-
rit variare,ſed nec etiam eius procurator ſeu ceſſionarius, vt di
ximus. s̃. in xij. art. ¶ Amplia tertio. d. primam conclu. intantum
ꝓcedere,ꝙ ſi etiam patronus eccleſiaſticus habet ius pa. cõe cũ

laico,& laicus ex ſemeſtre acquirat ex miſtura ad p̃ntãdũ, eccle
ſiaſticus nõ acquiret ptãtẽ variãdi,vt diximus.ſ.in xiij.art. ¶Li-
mita primo.d.primã cõclu.vt p̃ronus eccleſiaſticus nõ poſſit va
riare ꝓcedere in p̃ntatione & electione:ſecus in poſtulatiõe &
nominatione.qa variare poterit,vt diximus.ſ.in ij.art.vbi poſui
mus pulchrã rõnem diuerſitatis.¶Limita.d.primã ꝯclu.p̃ronũ
laicũ nõ poſſe p̃ntare ꝓcedere facta prima p̃ntatione perfecta,
ſecus,ſi facta nõ perfecta:puta abſente p̃ntato, vel p̃nte, & ad
huc nõ cõſentiẽte vel facta abſente inſtituere hñte, vel facta ꝑ
inſtrumentum ſeu literas nõdũ inſtituere habẽti vna cũ p̃ſen-
tãdo oblatũ vel oblata:qa poterũt iterum p̃ntare:vt diximus
ſ.in iij.art.¶Limita tertio.d.primã cõclu.p̃ronum eccleſiaſticũ
nõ poſſe p̃ntare procedere,niſi ipſi p̃roni ꝓceſſiſſent per viam
ſcrutinij,qa adhuc ſcrutinio publicato poterũt alterũ p̃ntare,
vt diximus ſ.in iiij.art.¶Limita quarto.d.primã cõclu.ꝓcedere
ſi p̃ntatio eſſet facta corã habẽte inſtituere:qa nõpoſſent eccle
ſiaſtici alterũ p̃ntare,Sed ſi eſſet facta corã nõ habẽte inſtituere
poſſent iterũ corã hñte inſtituere,vt diximus ſ.in v.art. ¶Limi
ta quinto.d.primã cõclu.ꝓcedere,qñ prima p̃ntatio tenuit,ſed
ſi prima fuit nulla,puta qa vnus de collegio præſentauit ſingu-
lariter,poterit poſtea præſentare cũ collegio vniuerſaliter,&te
nebit p̃ſentatio,vt diximus ſ.in vj.arti.¶Limita ſexto. d. cõclu.
ꝓcedere,ſi prima præſentatio fuit ꝑfecta.vt ſ.ſed ſi p̃ronus ec-
cleſiaſticus dixerit,volo præſentare,vel dixit, ep̃o p̃ſento vobis
ad talẽ eccleſiã,& nõ dixit,quẽ,vel dixit,quẽ,& nõ ad q̃ eccle-
ſiã,vel nõ dixit,cui,vel dixit p̃ſento Titiũ ſine cognomiue:nam
poterit iterũ p̃ntare nõ obſtãte:ꝙ iſte viderent̃ factæ, qa nõ ꝓ-
cedãt,vt p̃cludãt viã p̃rono p̃ntãdi formiter:ſed ſolũ ꝓcederẽt,
ſi vlterius nõ p̃ſentaret,ne fieret deuolutio ad ep̃m, vt diximus
ſ.in vij.art.¶Limita ſeptimo.d.primã ꝯclu.ꝓcedere, vt p̃ronus
eccleſiaſticus nõ poſſit variare:tñ ſi variaret,nõ puniretur, vt ꝑ
hoc ad ſuperiorẽ deuoluat̃ ꝓuiſio ipſius eccleſiæ,vt diximus ſ.ĩ
ix.art.¶Limita octauo.d.cõclu.ꝓcedere,ꝙ q̃uis p̃ronus nõ poſ
ſit variare:tñ ſi tp̃e quo variare nõ poterat,variauit,& alterũ p̃-
ſentauit,& poſtea prima p̃ntatio ceſſat,per legitimã renũtiatio
nẽ p̃ntati recõualidat̃ variatio & ſic aliqñ variare patronũ ec-
cleſiaſticũ,eſt cautela:vt dixim⁹ ſ.ĩ x.art.¶Extẽde hãc limi. intã
tũ ꝓcedere,ꝙ in caſu limitatiõis p̃cedẽtis intm̃ recõualidat̃ p̃-
ſentatio p̃roni eccleſiaſtici variãtis, ꝙ ſequuta inſtitutione te-
net,& nõ poterit ꝯ eã ep̃s ipſe venire,nec expectãs apoſtolicus
vt diximus ſ.in xj.art.¶Limita nono.d.primã conclu. ꝓcedere
ſm̃ p̃ronũ eccleſiaſticũ p̃ntare nõ poſſe,niſi primo ꝯceſſiſſet ec
cleſiam,vel ſi elegiſſet p̃ntandũ,qa nõ obſtãtibus p̃dictis actib⁹
poterit poſtea ẽt p̃ronus eccleſiaſticus iterũ p̃ntare, vt diximus
ſ.in xiiij.art.¶Reſtringe hãc limi.ꝓcedere,niſi p̃ronus eccleſia
ſticus corã hñte inſtituere dixiſſet,eligo talẽ ad talẽ eccł'iam,ab
ſolute,ſine additiõe præſentan. qa tũc eſſet vera p̃ntatio & nõ
poterit iterũ p̃ntare & variare.vt diximus in d.xiiij. art. Declara
ſupraſcripta oĩa,ꝙ ſi eccleſiaſticus & laicus p̃roni hñt in cõi ius
pa.& primo p̃ſentarũt vnũ:& poſtea laicus variauit, & p̃ſenta-
uit alterũ,debet ĩſtitui primo pſentatus,qa habet voces vtriuſ-
que:p̃ſentatus per variationem aũt habet ſolũ vocẽ variãtis,&
ſic nõ habet oẽs voces.vt diximus in d.xiij.art.¶Scđa eſt cõclu
ſio,p̃ronũ laicũ ſiue clericũ rõne p̃rimonij,poſtq̃ p̃ſentauit vnũ
poterit variare,& p̃ſentare alterum,qa laicis permiſſa eſt varia-
tio,& nõ ꝓhibita,vt eccleſiaſticis,vt diximus ſ.ĩ.j.art.¶Amplia
primo.d.ſecũdã ꝯclu.ſ.p̃ronũ laicũ poſſe variare,ꝓcedere, ẽt ſi
ꝓmiſerit alicui aliquẽ p̃ntare,nõ obſtãte ꝓmiſſione,poterit nõ
illũ,ſed alterũ p̃ntare,& ẽt variare:& tãto magis, ſi hoc ꝓmiſit
p̃ntãdo.ſ.ipſum p̃ntare:qa hæc vltima eſt ſimoniaca ꝓmiſſio:vt
diximus ſ.in xv.art.¶Amplia ij.d.cõclu.intm̃ ꝓcedere: ꝙ ſicut
p̃t variare p̃ronus laicus principalis,ita poterit & variare eius ꝓ
curator:vt diximus ſ.in xvij.art.¶Extẽde hãc ampl. ꝓcedere ẽt
in cõpromiſſario,diſtinguẽdo tñ,vt ibi diximus in d.xvij.art.De
clara hãc ampli.ꝙ q̃uis poſſit p̃ntare ꝓcurator vel cõpromiſſa-
rius,tñ in ꝓcuratore poterit variare dñs,in cõpromiſſario vero
nõ, niſi re integra,vt diximus in d.xvij.art.¶Amplia tertio.d.ſe
cũdã cõclu.vt etiam patronus laicus ex priuilegio papæ varia-
re poſſit,q̃uis ĩ reliquis cenſeatur eccleſiaſticus,vt diximus ſ. in
xviij.art.¶Amplia quarto d.ſecundam cõclu.ꝓcedere,etiam ſi
ius pa.ſpectaret ad collegiũ ſeu vniuerſitatem laicorũ:nã pote-
rit etiam variare,ſicut particularis laicus,vt diximus ſ.in xix.ar.
¶Reſtringe hãc ampli.procedere,quando in ſecunda præſen-
tatione omnes de collegio cõcurrunt,(nemine diſcrepãte , qa
alias vno diſcrepãte, nõ poſſet fieri ſecũda p̃ntatio in p̃iudiciũ
primi p̃ntati,& actus facti per maiorẽ partẽ ipſorũ : vt diximus
in d.xix.art.& in loco ibi remiſſo.¶Reſtringe hãc reſtr. proce-
dere,niſi collegiũ vellet variare ex cauſa,qa primo præſentatus
erat non idoneus vel indignus,quia tunc poteſt variare maior
pars collegij,vt dixim⁹ in d.xix.art.& in loco ibi remiſſo. ¶Am
plia quinto d.ſecundam conclu.procedere,etiam ſi ius pa.eſſet
commune inter laicum & patronum eccleſiaſticum,quia licet
patronus eccleſiaſticus variare non poſſit,& ex tali miſtura lai-
cus habeat ſemeſtre ad præſentandum,tamen non obſtante mi
ſtura maioris digni poterit variare,vt diximus ſ.in xiij.ar. ¶Am
plia ſexto.d.conclu.intantum procedere, quòd ſi bene primo
loco præſentatus appellaret contra laicum patronum,ne ſecũ-
do loco præſentaret,& variaret, adhuc variare poterit: vt dixi-
mus ſ.in xx.art.¶Amplia ſeptimo.d.ij.conclu.intantum proce
dere,ꝙ patronus laicus poterit variare vnico contextu plures
ſimul præſentando,& etiam diuerſis & ſucceſſiuis temporibus
vt diximus ſ.in xxj.art.¶Amplia octauo.d.ſecundam cõclu.pa-
tronum laicum poſſe variare intantum procedere , ꝙ ſi primo
præſentauit idoneum poſtea præſentauit non idoneum,vel in-
dignum,non punietur illa vice iure præſentãdi:vt etiã idoneus
primo præſentatus non inſtituatur,nec aliqua pœna,ſed ille in
ſtituetur:vt diximus ſ.in xxvij.& vlt.art.¶Limita modo primo
d.ſecundam conclu.vt patronus laicus variare poſſit, & alterũ
pręſentare,niſi iurauerit non præſentare alterũ, q̃ præſentatũ,
vel præſentandũ,vel nõ variare,qa cũ habeat actũ facere corã
ſuperiore,non poterit venire contra iuramentũ:ne per ſuperio
rem admittetur,& ſic ceſſauit variatio: vt diximus ſ. in xvj. art.
¶Reſtringe hanc limi.procedere,quando iurauerit præſentatũ
non reuocare,vel variare,vt ſ.ſed ſi iurauit non reuocare pro-
curatorem conſtitutum ad præſentandum,bene illum reuoca
re poterit,& ipſe præſentare:quia reuocatio in qua committit̃
periurium,non fit coram ſuperiore:vt diximus ſ.in xvj.art.& in
loco ibi remiſſo.¶Limita ſecundo.d.ſecundam conclu. proce-
dere,niſi appareret quem eſſe patronum non ex conſtructione
fundatione:vel dotatione,ſed caſu quo poſſet : laicus eſſet pa-
tronus ex præſcriptione ſeu conſuetudine:quia licet quo ad re
liqua cenſeatur eccleſiaſticus,in hoc etiam cenſebitur:& ſic nõ
poterit variare:niſi poſſe variare præſcripſerit, vt diximus ſ. in
xviij.art.¶Limita tertio hanc ſecundam conclu.intantum pro
cedere,ꝙ licet qs poſſit variare:tamen non poteſt à prima præ-
ſentatione diſcedere:ſed variare accumulatiue pręſentando: vt
diximus ſ.in xxj.art.¶Extende hanc limi. intantum procedere:
ꝙ ſi patronus laicus præſentat ſecundum:& non dicit accumu
lando,in dubio,dicetur accumulatiue pręſentaſſe,& non priua
tiue:vt diximus ſ.in xxij.art.¶Reſtringe hanc limi.cum ſua ex-
ten.niſi prima præſentatio eſſet facta de non idoneo , vel indi-
gno:quia ſecunda pręſentatio dicetur accumulatiue facta,& to
taliter à prima receſſum:vt diximus in d.xxj.art.¶Limita quar-
to.d.ſecundam conclu.ſ.patronum laicum poſſe variare proce
dere:vt non variat totiens quotiens voluerit: ſed ſi ſucceſſiuis
temporibus præſentat,poterit tantum duos præſentare:& non
vltra:vt euitetur infinitas,vt diximus ſ. in xxiij. art. ¶ Reſtringe
hãc limi.procedere,quando laicus variaret præſentando ſucceſ
ſiuis temporibus:quia non poterit,niſi bis p̃ſentare,& ſic duos,
ſed quando vellet præſentare vnico contextu : iuxta formam
cle.plures.§.ſi.hoc ti.bene poterit vltra duos præſentare:vt dixi
mus ſ.in d.xxiij.art.¶Extende hanc reſtri.intantum procedere
ꝙ etiam duabus vicibus poterit patronus laicus plures ſimul ꝓ
qualibet vice præſentare,vt inſtituatur eligẽdus per epiſcopũ:
vt dixim⁹ ſ.in d.xxiij.art. poſt prin. ĩ ver.ex vltimis dictis Calde.
¶Limita quinto d.ſecundam conclu.patronum laicũ poſſe va
riare ꝓcedere,niſi patroni inter ſe eſſent diuiſi,& quęlibet pars
præſentaſſet ſuum,& inter pręſentatos oriretur lis,q̃ ꝓcederet:
nã nõ poterit vna partiũ variare,& alterũ p̃ntare in p̃iudiciũ liti
gantiũ:vt diximus remiſſiue ſ.tamẽ in xxiiij.art. ¶Declara mo-
do primo.d.ſecũdã cõclu.ꝙ ſi oẽs p̃roni p̃ſentarunt vnũ,nõ ſuf
ficit aliquos ipſorũ variare,ẽt ſi eſſet maior pars,ſed reqrit̃ om-
nium variatio,vt dicant̃ ęquales,alias ſemper præferet̃ primo p̃
ſentatus,qa ſemper dicet̃ habere plura ſuffragia.ſ.vocẽ illius, q
non variauit:diximus ſ.in xiij.& xix.arti¶Declara ſecũdo.d.ſe-
cũdam cõclu.ꝙ ſtante tali variatione p̃ron⁹ habẽs inſtituere ha
bebit optionẽ inſtituẽdi:quẽ velit:vt diximus ſ.in xxv.art.¶Re
ſtrĩge primo hãc declara.ſi ambo p̃ſentati per variationẽ eſſent
æque idonei:qa tũc habẽs inſtituere habebit optionẽ , & inſti-
tuet:quẽ voluerit:ſec⁹,ſi alter ipſorum eſt idoneior , & petit vt
idoneiorẽ ſe inſtitui:qa ipſe inſtituẽdus erit,intelligendo tamẽ
& diſtinguẽdo,vt diximus in xxvj.ar.¶Reſtringe ſcđo.d.ſcđam
declara.ſ.habẽtẽ inſtituere habere optionẽ in duobus variãdo
p̃ſentãs ꝓcedere:vt proximè diximus,quãdo ambo ſunt æque
idonei:ſed ſi primus eſt idoneus,ſcđs nõ,vel ſi ſcđs eſt idoneus,
& primus nõ,tenebit̃ inſtituere idoneũ:& nõ poterit ad extra
neũ trãſire,nec nõ idoneũ,ſeu indignũ inſtituere:per ea:q̃ dixi-
mus ſ.in xxj.& xxvij.art.¶Declara tertio.d.conclu.ꝙ q̃uis p̃ro-
nus laicus poſſit variare,& in æque idoneis epiſcopus poſſit o-
ptare quẽ velit:nihilominus ſi malitioſè omiſit inſtituere pri-
mum

mum tenebitur in foro conſcientiæ,& in foro canonico:qa te-
nebitur illi de alio bñficio ꝓuidere,vt diximus ṡ.in xxv.art.De-
clara iiij.d.ſcđam ꝯclu.ꝙ licet pr̄onus laicus poſſit variare,& nõ
puniať de iure canonico,imo hoc ſibi ꝑmittať:tñ ſi hoc fecerit
ſine cã, tenebiť ĩ foro poli,& ſic ꝯſciẽtiæ primo pñtato idoneo
niſi idoneiorẽ pñtauit ad iniuriã,& ĩtereſſe:vt diximus in d.xxv.
art.in ver.quartus erit caſus.¶Declara quinto.d.ſecundam cõ-
clu.quia poſſunt dari aliquæ cautelæ,ne patronus laicus variet
quas poſuimus ṡ.in xv.& xvj.artic.vide ibi.Et per iſta habemus
clarè totam materiam variationis modo præmiſſo reductam.

¶Octaua q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Epiſcopus reprobare videtur præſentatum,dicẽs,non recipio,vel non ad-*
mitto præſentatum.
2 *Iudex dicens,non admitto exceptionem,dicitur eam reiicere.*
3 *Inſtituere habens,quomodo præſentationem debeat admittere.*

PRoſequendo Hanc ſecundam partem hu
ius ij.li.præſentis operis , qa
viſum eſt.ṡ.in vj.præc.q.princ.qñ prima præſentatio
admittiť,& in vij.q.prin.qñ ſecũda præſentatio ꝑ va-
riationẽ facta admittiť:& ſi fuerint admiſſę,fiũt citationes ſpe-
ciales ad certos & gñales ꝑ edictũ ad incertos,vt ſimiliter dixi-
mus in præce.vj.q.prin.& quia aliqñ prima vel ſecũda pñtatio,
nõ admittiť per habẽtẽ inſtituere,ẽt ꝯdictore nõ ꝯparẽte,vt in
c.paſtoralis.hoc ti.& diximus in d.præce.vij.q.prin.in pluribus
art.¶Merito videdũ eſt modo,qd ſi per habẽtẽ inſtituere non
admittať pñtatio malitioſè ſed differať:vt per eũ refuteť,ꝗuid
agẽdũ,& qño habẽs inſtituere ſit puniẽdus,& ſi illã admiſerit,
ꝯdictore nõ cõparente vltra dictas citationes gñalẽ vel ſpãlẽ,
quomodo ad inſtitutionẽ ꝓcedat hñs inſtituere,ex qua qdẽ q̃-
1 ſtione infraſcripti oriunť art.¶†Quid ſi habẽs inſtituere,dicat,
nõ recipio vł admitto pñtatũ :an ꝑ hoc videať ipm reprobare,
& ꝯcludẽdum eſt ꝙ ſic.Ita decidit Dom.in c.per ſimoniẽ.ꝑ illũ
tex.xlj.diſ.quem refert & ſequiť do. Barth. bellẽzi. quos refert
& ſequiť Roc.in hoc trac.in verbo,honorificũ.in xlvj.q. & pro
hoc dicit facere,qđ decidit Bal.in l.j.in fi.C.de neg.geſt. poſt gl.
2 in verbo,non admittit.vbi diciť,†ꝙ ſi iudex dicat , nõ admitto,
exceptionem,dr̄ eã reiicere.¶Et ſubdit,q̃ ſi eṗs admitteret præ
ſentationẽ ꝑꝑ hoc nõ inſtituet,vt ipſe Roch.colligit ex verbis
Ab.in c.ex literis.hoc ti.in vlt.col.& clarè ꝓbari in c.paſtoralis.
eo.ti.¶Tu cõfirma hoc per ea quæ diximus ṡ.in vj.q.prin.huius
3 par.in j.art.habentem†inſtituere,debere admittere pñtationẽ
nõ ſimpłr,ſed ſi & inquantum:vt ſi erit admittenda admittať ,ſi
reiicienda reiiciatur:quia hoc dependere habet à futuro euen-
tu,& ideo nec ſimpliciter admitti debet,nec reiici,ſed expecta-
ri terminus edicti,& fieri diſcuſſio,vt eſt text.in d.c.fi.de ele.lib.
vj.& nos diximus ṡ.in d.vj.q.prin.per totum:& præſertim in ij.
& vlt.art.& de iſta diſcuſſione dicemus.ĩ.in præſenti.q.

¶ Secundus art.viij.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Patronus an alium de nouo præſentare tenetur.*
2 *Patrono ſufficit præſentare idoneum intra tempus à iure præfixum.*
3 *Præſentatus poteſt adire ſuperiorem,vt compellat ordinarium ad ipſum inſti*
tuendum.
1 Et ideo Secundus erit artic.† pone ꝙ patronus pñtet , &
eṗs nõ admittit pñtatũ,an pr̄onus teneať de no-
uo aliũ præſentare:& dicendũ eſt ꝙ nõ:qa ſi poſtea ꝯſtabit corã
iudice appellationis p̄ſentationẽ fuiſſe legitime factã,ille pñta-
tus inſtitui debebit.Ita cõcludit Rota.ccxij.inci.ſm omnes. hoc
ti.in nouis q̃ ſequiť Ab.in cõſ.xxviij.in cã cõis.ĩ ij.vol.& Roc.in
hoc trac.in verbo honorificũ.in xlvj.q.vbi dicit hoc ſatis ꝓbari
in c.paſtoralis.hoc ti.ſi tamen pr̄onus aliũ p̄ſentaret,nõ admiſſo
per habẽtẽ inſtituere,& ſcđo loco pñſentatus inſtituatur, valet
inſtitutio,tamẽ habẽs inſtituere puniet̃,iuxta not. diſpoſitionẽ.
d.c.paſtoralis.in fi.¶Et aduerte qa illa eſt pulchra deciſio , quæ
2 vult ſufficere pr̄ono†idoneũ & habilẽ pñtare infra tṗs datum
à iure,licet à denegatione inſtitutionis nõ appellet:vel alias di-
ligẽtiam nõ fecerit:qa nõ eſt in aliqua culpa vel negligẽtia.c. ij.
de cõſti.culpa eñ ſuperioris ſibi nocere nõ debet, de electione
c.ſi ele.de reg.iur.nõ debet aliquis li.vj.agat igiť pñtatus ꝯ ſupe
riorẽ q eũ admittere iniuſte denegauit.c.nullus & c.paſtoralis.
hoc ti.& ſubdit ibi pñtatum nõ admiſſum,poſſe adire papã pro
ꝓuiſione faciẽda ſibi,vel obtineat cãm cõmitti in palatio,& au
ditor datus ꝓnũtiato ſibi beneficio debite ꝓuidebit ei ſm for-
mã cle.auditos.de reſc.quæ habet locũ nõ ſolũ in ꝓuiſione,ſed
ẽt in inſtitutione & cõfirmatione,vt in ipſa Rota in fine habe-
tur.¶Et no.hoc caſu,ſi aliter ordinarius inſtitueret, ꝙ nõ tene-
ret inſtitutio:qa nõ eſt hic varietas, ſed vnus tantum pñtatus,
q nõ admiſſus,nulla eſt inſtitutio,quã fieret alteri, vt diximus
ṡ.in vij.præce.q.prin.in ver.cõclude igiť.& cũ ipſa Rota alle. c.
3 nullus.hoc ti.†vr̄ velle pñtatum poſſe adire ſuperiorem, vt or-
dinarium compellat ad ipſum inſtituendum : iuxta materiam.
d.c.nullus.de qua latè diximus.ṡ.in ij.par.j.lib.in xx.art.j.q. prin.
& vide quæ dicemus ĩ.in iij.par.ij.li.in vj.art.

¶Tertius art.viij.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Præſentans ſolus,ſeu præſentatus ſolus , vel vterque ſimul, an in iudicio*
eſſe poſſint pro petenda inſtitutione,& tuendis iuribus præſentationis.
2 *Præſentatus pro ſuo intereſſe poteſt proſequi,& venire ad cauſam, etiã mor-*
tuo præſentato per eum,& petere ius præſentandi ad eum pertinere,& præ
ſentatum per aduerſarium remouendum & nu. 5.
3 *Electores & præſentatores poſſunt vna cum electis & præſentatis, vel etiam*
ſine eis in iudicio ſtare pro eorum intereſſe & petere eorũ electiones ſeu prę-
ſentationes pronuntiari canonicas.
4 *Patronus laicus accumulatiue variare poteſt,non aliter.*
1 Videamus Tertio†loco,an pñtans ſolus, ſeu pñtatus
ſolus,vł vterq; ſimul in iudicio eſſe poſſint
ꝓ petẽda inſtitutione & tuẽdis iuribus pñtationis,& ſic pñtan-
tis,& pñtati.Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.in vlt.col.dicit fore no-
tãdũ in practica pñtatẽ & pñtatũ poſſe ſimul eſſe in iudicio vł
ſolũ pñtatũ & petere ſuã pñtationẽ declarari validã,& eam ad-
mitti,ꝯfirmari:& ſe inſtitui,implorãdo iudicis offiñ.all. Io. An.
& Car.in c.de cætero.de trãſac.& in cle.vnica.de ſupplẽ.negli.ꝑ
la.in xv.col.& in Spe.hoc ti.per totũ.& dicit facere.c.qđ autẽ.c.
cũ aũt.cũ dilectus.& paſtoralis.hoc ti.ita Gay. ibi. Roc. vero in
hoc tra.in verbo,ius in fi.j.q.quærit etiã de hoc,& addit ad the-
ma huius art.an ſi præſentatus ſit mortuus,poſſit pr̄onus iudi-
ciũ inchoatũ per prę̄ſentatũ ꝓſequi:& petere declarari ius p̄ſen
tãdi ad eũ ſpectare:& remittit ſe ad Rotã.ij.hoc ti.in nouis. Tu
aduerte,ꝙ nõ eſt Rota.ij.ſed Rota.clxxiiij.quæ incipit ſi à p̄ſen
2 tatus.q̃ vult†pr̄onũ poſſe ꝓſequi & venire ad cãm ꝓ ſuo inte-
reſſe mortuo p̄ſentato per eũ:& petere declarari ius p̄ſentandi
ad eũ ꝑtinere,& p̄ſentatũ ꝑ aduerſariũ remouẽdũ fore,& remo
3 ueri.all.qđ legiť & no.in c.ſi hi,ꝯ quos.vt lit.pend.li.vj.†electo-
res.n.& p̄ſentatores vna cũ electis & p̄ſentatis,vł ẽt ſine eis ĩ iu
dicio eſſe ꝓ eorũ intereſſe:& petere eorũ electiones, & p̄ſenta-
tiones per eos factas canonizari,ſeu canonicas pronuntiari. all.
quod legitur & no.in c.ſtatuimus.& in c.cupientes. & in c. quã
ſit.de ele li.vj.¶Et prædicta ſunt clara.nam vt latè diximus.ṡ. in
j.q.prin.huius par.in ix.art.multe poſſunt eſſe lites, quæ oriunť
in iſta præſentatione & inſtitutione, & poſuimus ibi diuerſos
caſus,in quibus aliquando interueniunt præſentantes & præ-
ſentati:& aliquando præſentati ſoli, ex quibus apparet ambos
eſſe admittẽdos in petitione inſtitutionis.In eadem.j. q.in xxiij.
art.tractauimus:an vltra præſentationem infra tempus datum
ad præſentandum factam,debeant etiam præſentans & pręſen
tatus inſtare,vt fiat inſtitutio,ex quibus ibi dictis patet vtrunq;
poſſe illam petere.¶Hoc etiam patet ex his quæ diximus in iij.
q.prin.huius pa.in xj.art.vbi poſuimus formam præſentationis,
& diximus præſentantem etiam poſſe petere præſentatum per
eum inſtitui.¶Et hoc etiam patet,quia vt dicunt Domi.& doc.
in c.fi.de ele.li.vj.per citationes ſpeciales & generales.de quib.
latè diximus in vj.præc.q.prin. citantur compatroni & cõpræ-
ſentati:qa vtriuſq; intereſt,& ambo poſſunt ꝓſequi iudiciũ in-
ſtitutionis.¶Et q̃uis Gay.vbi.ṡ.videať velle hoc.ſ. vtrũq; ſimul
poſſe ꝓſequi iudiciũ,tñ poſtea dicit pñtatũ ſolũ poſſe ꝓſequi:
& ſic vr̄ negare pñtantẽ de ꝑ ſe,poſſe ꝓſequi,niſi tñ ſimul cũ p̄
ſentato.Vñ dic de ambobus ſimul clarũ eſſe , ꝑ ꝓximè. ṡ. dicta.
4 De†p̄ſentato tñ ſimiliter eſt clarũ , qa habet ius ad rẽ:& ideo
põt petere inſtitutionẽ:& iudicis officium implorare.ꝑ ea q̃ di-
cũt latè doc.in c.cũ Bertoldus.de re iud. & nos diximus ṡ. in v.
q.prin.huius par.in viij.art.vbi tractauimus an præſentatus ha-
beat ius in re vel ad rẽ:& q̃ maximè hoc facere põt pręſentatus
ab eccleſiaſtico pr̄ono cũ nõ dubitet de variatione p̄ſentãtis,vt
ibi diximus cũ variare nõ poſſit.c.cũ aũt.hoc ti.Imo ſi bñ varia-
ret pr̄onus laicus,qa accumulatiue variare põt,& nõ aliter , vt
no.in d.c.cũ aũt.& nos.diximus in prox.præc.q.prin.in xxj. art.
nihilominus adhuc poterunt,ambo præſentati inſtitutionẽ pe-
tere:vt volunt omnes doc.in d. c. cum autem. quod autem.&
paſtoralis.& hoc etiam ſenſit Gaye.vbi ṡ.cum dicta iura allega-
5 uit.¶†Reſtaret ergo dubium,quid in præſentante ſolo, an poſ
ſit petere inſtitui præſentatum per eum,vt voluit Rota,de qua.
ṡ.& ſi diceretur illud ibi eſſe:quia mortuus erat præſentatus,di-
co rõnem per eã adductã in fi.eſſe gñalem:& in illa ꝯcludit prę
ſentantes & pñtatos cõiũctim & diuiſim poſſe tale iudiciũ ꝓſe
qui,vt ibi:& pro hoc facit cõcluſio libelli pñtatiõis,de qua.ṡ.in

d.iij.q.prin.huius par.in xj.art.vbi per ſolum præſentantes inſti-
tutio præſentati petitur.¶Dicerem bene eſſe neceſſe præſenta
tum acceptare præſentationem tacitè per eius præſentiam, vel
expreſsè in caſu abſentiæ,vt diximus.s̃.in v.q.prin.huius par. in
j.art.quia alias fruſtra peteret illum inſtitui præſentatione non
perfecta:quia ſine eius conſenſu non dicitur perfecta,vt ibi di-
ximus.& poſſet dici iſtam patientiam ſeu conſenſum præſenta-
ti ſicut operatur ad perfectionem præſentationis,vt ibi:ita etiã
operari à legitimatione huius iudicij,maximè quia intereſt pręſentatis per eum inſtitui pro conſeruatione ſuæ quaſi poſ.c.cõ-
ſultationibus.& c.ex literis.hoc ti.& ita tene.

¶Quartus arti.viij. q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Præſentans & præſentatus ſimul, vel ſeparatim an poſſint in iudicio per procuratores comparere.*
2 *Inſtitutionis cauſa poteſt perſequi per procuratorem, qui procurator põt eſſe etiam laicus.& nu.3.*
4 *Sententia quomodo concipiatur in cauſis ſpiritualibus.*
5 *Perſonæ quæ poſſunt eſſe in iudicio petendæ inſtitutionis pro alio.*

Dubitatur Modo quarto loco,an peti & obtineri poſ-
ſit inſtitutio per mediam perſonam procu-
ratoris, & ſic an præſentans & præſentatus ſimul, vel ſepara-
1 tim poſſint hoc iudicio per† procuratores comparere,& de p̃-
ſentante non eſt dubium quia poteſt præſentare per procura-
torem,vt diximus s̃.in j.par.huius ij.lib.in iiij.q.prin.per totum,
ſi inſtituitur ad præſentandum:ergo & ad petendum inſtitui p̃-
ſentatum vt ibi diximus:quia ſeruare habet formam,quam ſer-
uaturus fuiſſet prin.in qua petit præſentatum per eum inſtitui:
vt in ea apparet.s̃.in iij.q.prin.huius par.in xj.art. ¶Sed dubitaĩ
de præſentato,qui præſentari non poteſt per procuratorem, vt
volunt doct.in c.ea noſcitur.de his,quæ fiunt à præla.per gl.no.
in verbo,præſentare in cle.dudum.de ſepul.quæ vult præſentã-
dum debere ſe præbere ſenſibus corporis illius,cui fit præſenta
2 tio:†tamen ego tenerem idem in præſentato vt poſſit proſe-
qui ſuã inſtitutionem, vt electus ſuam confirmationem: iuxta
no.in c.quærelam.de ele.bene verum eſt, quem præſentari nõ
poſſe per procuratorem.ſ.vt procurator præſentetur pro eo, vt
latè diximus in d.j.par.huius ij.li.in xj. & vlt. q. prin. per totum,
quia examinari debet per habentem inſtituere : & ideo opus
eſt eſſe præſentem:vnde poſtquam fuerit præſentatus & exami
natus,poterit petere ſe inſtitui & cauſam inſtitutiõis proſequi,
imo ex quo notus habenti inſtituere,poteſt abſens præſentari:
vt diximus in d.xj.q.princ.in iij.art.& poteſt etiam conſenſum
ſuum per procuratorem præſtare,vt ibidem diximus.tanto ma
gis poterit petere per procuratorem inſtitutionem & cauſam
3 inſtitutionis proſequi.¶†Et plus dico procuratorem poſſe eſ-
ſe etiam laicum etiam in ſpiritualibus admittatur.c.j. de procu.
li.vj.& nos diximus.s̃.in iij.q.prin.huius par.in vij.art.vbi poſui-
mus rationes cur in cauſis ſpiritualibus admittatur procurator
laicus, & non compromiſſarius laicus. ¶Imo dico hoc caſu ſi
4 de inſtitutione feratur†ſententia in ſcriptis,debere concipi in
perſonam procuratoris,cum etiam in cauſis ſpiritualibus ita ↄ-
cipiatur:vt voluit gl.magiſtra in c.quærelam. de ele. & in quib.
aliis cauſis ſic concipiatur ſententia poſt d.gloſ.ponit Firma.in
5 tract.de epiſcopo.in iij.par.ij.prin.iij. libr. in xv.q.vide ibi.¶†Et
ex prædictis dico aliud eodem modo poſſe patrem pro filio,fra
trem pro fratre,conſanguineum pro conſanguineo, coniun-
ctum & aſtrictum maxima amicitia pro amico, patronos cum
cautione de rato petere præſentatum inſtitui,& ipſam cauſam
proſequi,vt etiam in præſentatione diximus s̃.in d. j.par. huius
ij.li.in iiij.q.prin.in xvij.art.& etiam prædicti poterunt inſtitu-
tionem petere,& cauſam inſtitutionis proſequi pro præſenta-
to.faciunt,quæ diximus.s̃.in xj.q.prin.d.par.in vlt.art.cum in ca
ſu noſtro non militat ratio,quæ ibi militabat,propter quam cõ
iunctus non poterat conſentire pro præſentato abſente.¶Ad-
de etiam ad prædicta de procuratore: nam procurator varians
admittitur in præſentatione,vt diximus in proxim. præceden.
q.prin.in xvij.art.quanto magis debebit admitti ad petendam
inſtitutionem,& ita tene.

¶Quintus art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitutio præſentati,iudicis officio petitur.*
2 *Electiõis cõfirmatio,petitur Iudicis officio.& quomodo hoc accipiẽdũ.n. 3.*
4 *Libelli forma ad petendam confirmationem ſiue electio facta fuerit in concordia,ſiue in diſcordia.remiſ.*
5 *Inſtitutio omne ius tribuit,præſentatio ſecus.*

Quo Ergo iure inſtitutio præſentati petatur,& hic ſit quin
tus art.& Gay.in d.repe.c.fi.de elect.libr.vj.in vlt.col.
1 dicit †fore implorandum officium iudicis.& all.Io.An.& Car.
in c.de cætero.de tranſa.& eundem Car.in cle.vnica. de ſupplẽ.
2 negli.præla.& hoc eſt verum:†nam & confirmatio electionis,
quia magis debetur quam inſtitutio per officium iudicis petiĩ,
ſecundum doc.& Io.An.in c.j.vt lit.penden.in nouella ad fin.&
per Io.An.in c.j.de ord.cogni.in gl.hanc exceptionem.verſ.hoc
etiam.& in c.cum eccleſia.in gl.ij.de cauſa poſ.& proprie.& per
Bal.in l.ſiquis ſepulchrum.de religio.& ſump.fune.quod intel
3 ligunt†ſupradicti doc.quando electio fuit concors,vt etiã vo-
luit Spe.de of.iud.§.ij.ver.item quando petitur.per. c. poſtquã.
de elect.xlvij.diſ.de petro.xxj.q.j.relatio.c.nihil.& c.cum nobis.
de elect.& per Spe.de ele.§.j.ver.celebrator.& ver.liquet igitur.
4 †vbi ponit formam libelli ad petendam confirmationem, ſiue
electio ſit facta in concordia,ſiue in diſcordia. ſequitur prædi-
cta Firma.in tra.de epiſcopo.in iij.ſecundæ princ.ſecundi li. in j.
q.ſi igitur electus habens ius in re, petit confirmationem offi-
cio iudicis,& non aliquo iure actionis,& cõfirmatio tribuit pa-
rum iuris,quia omne ius tribuit ele.c.nihil.c.tranſmiſſa.de elec.
cum ſimi.& diximus latè ſupra in v.q.prin.huius partis in viij.ar
5 ti.quanto†magis inſtitutio debet peti officio iudicis,& non iu
re actionis,cum per præſentationem non tribuatur præſenta-
to ius in re,ſed ad rem.c.cum Bertoldus.de re iud.& per inſtitu-
tionem tribuitur omne ius c.ij.de inſti.certè multomagis,Et ꝙ
iudicis officio petatur inſtitutio ſentiũt,& volũt Gof.& Hoſ.in
ſumma huius ti.dum tractant an præſentato acquiratur ius in
re vel ad rem,& ſic doc.in d.c.cum Bertoldus.& in d.c. cum au-
tem.& c. paſtoralis.hoc ti.& nos etiã diximus in d.viij.art. & ita
eſt tenendum.

¶ Sextus art.viij.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Libellus non requiritur in petendo iudicis officio pro inſtituendo præſentato,ſi nullus eſt contradictor, ſicut nec in petitione confirmationis electionis,nec in petitione inſtitutionis.*

1 Et ex Hoc ſequitur.vj.art.†an in petẽdo dictum officium
iudicis pro inſtituendo præſentato, requiraĩ libellus
& dicendum eſt quòd non,ſi nullus eſt contradictor,vt in peti-
tione confirmationis electionis dicitur : ſecundum Spec. de li-
bel.concep.§.x.ver.vj.& verſi.xxxij.alias vero ſic.ſecundum Io.
An.in d.c.j. vt lite pendente,in nouel.eodem modo in petitio-
ne inſtitutionis,per dicta in prox.præced.articu.facit cle.diſpen
dioſam.cum ibi nota. de iud. Et quòd hoc ſit in electione, po-
nit etiam Firma.in d.trac.de epiſcopo.in d.iij.par.ij.prin.tertij li-
bri.in ij.quæſtio.

¶Septimus art.viij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Petitio talis, qualis pro inſtitutione pura,ſi quis dicat, peto,me inſtitui, ad præſentationem de me factam per tales patronos,valet.*
2 *Petere videtur quis in dubio omne id ad quod petitio extendi poteſt.*
3 *Libellus quomodocunque interpretandus,vt procedat.*

1 Et ex His ſequitur deciſio.vij.art.†an procedat talis qualis
petitio pro inſtitutione:puta ſi dicat,peto me ad prę
ſentationem de me factam per tales patronos inſtitui, & videĩ
dicendum quòd ſic,vt in confirmatione dicitur:quia videtur il-
lud petere omni iure quo melius poteſt:ſecundum In.in c.cum
eccleſia.de cauſa poſ.& proprie,& Bal.in marga.in verbo, peti-
tio.ver.vij.ſequitur prædicta Firma.in d.trac.de epiſcopo.in iij.
2 par.ij.prin.iij.li.in iij.q.& pro hoc dicit facere,quia quis † videĩ
petere omne id,ad quod de iure petitio extendi poteſt.l.ſi quis
3 intentiõe.ff.de iudiciis.†libellus enim debet interpretari,quo-
modocunque poteſt,vt procedat ſecundum In.in c.examinata.
de iud.vt ibi per eum.cui adde Abb.in c.bonæ memorie. el ij.in
ij.col.de poſtu.præla.& in c.conſtitutus.de relig.dom.in vlt.col.
& in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpolia.& in c.cum eccleſia.de cau
ſa poſ.& proprie.cum ſimili.Hinc dicimus libellũ valere, cũ q̃s
dicit,rem petitam ad ſe pertinere.ſm Ab.in c.cum contingat.in
fi.de offi.deleg.& in c.cum contingat.de decimis.in fi.

¶ Octauus art.viij.q.prin.ij.part.ij.Libri.

1 ☞*Libelli forma pro inſtitutione petenda.*

1 Nunc Octauo loco eſſet videndum,†de forma libelli pro
petenda inſtitutione:ſed quia eſt idem cum libello,
quem.s̃.formauimus in præſentatione in iij.q.prin.huius partis
in xj.art.de quo narranda eſſet in illo præſentatio per patronos
facta in tali eccleſia vacante per mortem talis,& oĩa alia ibi po
ſita,ſuperfluum eſt hic illud idem repetere:& poteris etiam vi-
dere Spe.in hoc ti.& in ti.de ele.§.j.ver.celebrata.& verſ. liquet
igiĩ.In q̃b.locis ponit has formas,q̃n cõcorditer & q̃n diſcor-

diter

diter ſit facta electio, vel præſentatio. Vide igitur in dictis locis,
ne videar fomularium facere potius, quam tractatum.

¶Nonus articu.viij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentionis proceſſus eſt extraiudicialis: debet tamen in eo procedi, vt in*
cauſis beneficialibus.

1 Iſte Proceſſus† an erit iudicialis vel extraiudicialis: & hic ſit
nonus art. & Gaye. in d. repe. c. fi. de ele. lib. vj. in vlt. col.
dicit eſſe extraiudicialem & extraordinarium. alle. Abb. in c. du
dum. in vlt. col. de ele. & Fed. conſi. xciiij. caſus talis eſt, nobilis q-
dam. & Do. in c. cõcertationi. in prin. de app. libr. vj. & ita reſidet.
¶Tu adde eundem Do. in c. fi. in prin. pe. col. in ver. nota incidẽ
ter. de off. vic. & Cal. conſi. xx. an omiſſio. in tit. de ele. & hoc idẽ
voluit Phi. de ſarra. in hac rub. in vj. char. in ver. & iſte ꝓceſſus. de
quo tamen nos latius diximus. ſ. in ij. q. prin. huius part. in iij. art.
dum ibi tractauimus, an pñtatio fieri poſſit die feriato. & ibidẽ
in vj. art. dum ibi tractauimus, an extra territorium habẽtis inſti-
tuere pñtatio fieri poſſit. in vj. q. prin. huius par. in iiij. arti. dũ ibi
tractauimus, an immiſſio edicti fieri poſſit per exiſtentem ex-
tra territorium: & in omnibus iſtis locis concluſimus præſenta-
tionem: & totũ hunc ꝓceſſum eſſe extraiudicialem, donec ſit cũ
aduerſario: quia tunc incipit eſſe iudicialis: vt ibi latè diximus.
debet tñ in eo ꝓcedi, vt in cauſis beneficialib. iuxta clem. diſpen
dioſam. de iudi.

¶Decimus arti.viij.q.prin. ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitutiõ an peti poſſit antequam petatur alterius præſentationis caſſatio.*
& nu. 2.
3 *Patroni eccleſiaſtici & laici quid differant.*

1 Dubitatur Decimo, † an inſtõ peti poſſit, priuſquam
caſſatio alterius pñtationis petat. & Firma.
loquẽs. in elect. in d. tract. de epõ. in j. par. j. ij. prin. iij. lib. in vlt. q.
& rñdet ꝙ nõ. ſm Spe. in titu. de elect. §. j. & ibi Bal. in addi. verſi.
pe. & ꝙ no. in c. cõgregato. & ibi gl. & doct. ſimilr. de elect. & de
hoc eſt tex. in c. cõſiderauimus. & in c. auditis de elect. Ergo idẽ
dicendũ in pñtatione, ꝑ dicta in præcedentib. art. ¶Tñ eſt aduer
2 tendũ: † nam hoc ꝓcedit in pñtatione patroni eccleſiaſtici, vt
fieri non poſſit ſcda, niſi caſſata prima: ſicut & in electione: quia
talis pñtatio patroni eccleſiaſtici vim electionis habet: ſed in pñ
tatione patroni laici nõ eſt hoc: quia etiam ſtante prima pñta-
tione poteſt variare pronus, & facere ſm. c. qd aũt. paſtoralis. &
cum dilectus. hoc ti. & ambo habebunt ius in re, & ambo pote-
runt petere inſtõnem: vt diximus. ſ. in iij. art. cum per pñtationẽ
ſecũdi non recedatur à prima: ſed cõputatiuè ſecũdus pñtatur:
vt diximus. in vij. q. prin. huius partis. in xxj. art. per dicta iura: &
3 hanc † drĩam eſſe inter pñtationem patronorum eccleſiaſtico-
rũ, & laicorũ. voluit Inn. in d. c. cum autem. quem ſequit Ho. ibi
in §. verũ. Io. An. ibidem ſup gl. pe. in fi. & ſimilr car. in fi. & ibidẽ
But. vbi ẽt Abb. in notabilib. & dõ. Phi. de ſarra. ſuper. d. gl. pe. &
hæc eſt veritas. & vide quę diximus. ſ. in j. par. huius ſecũdi lib. in
ij. q. prin. in vij. artic.

¶Vndecimus artic.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtituere habens negotium diſcutere debet, etiam nullo contradictore ap-*
parente.
2 *Inſtituere habens termino edicti elapſo, nullo comparente, debet præfigere ter*
minum competentem præſentantibus & præſentato ad producendum eo-
rum iura, & dare coadiutorem curiæ, qui habeat opponere contra prædi-
ctos.
3 *De electi perſona inquiſitio fieri debet, ex officio, antequam confirmetur.*
4 *De electionis validitate & inualiditate inquiſitio fieri debet.*
5 *Inſtituens de ignoto pręſentato inquirit, non de noto.*
6 *Præſentatus ab epiſcopo admittendus eſt ſine examine.*

Quia Viſum eſt de admiſſione pñtationis, & de petitione
inſtõnis, ex quo. ſ. in vj. q. prin. huius partis in vlt. art.
diximus vltra citationem ſpãlem & gñalem ꝑ edictum requiri,
etiam de ſubſtãtia inſtõnis diſcuſſio ipſius negotij: ꝑ tex. in ca. fi.
de elect. lib. vj. ¶Dubitat. xj. aliquo ꝯdictore non ſtãte, & termi-
no edicti elapſo, an petita inſtõ cõcedatur: an vero requirat diſ-
cuſſio & inquiſitio tam circa pñtantes, quam circa perſonã pñ-
tatam: & ipſam præſentationem & in d. q. vj. art. vlt. ſatis dixim⁹
1 omnino hmõi diſcuſſionem negotij ex officio eſſe faciendam,
etiam nullo ꝯdictore cõparente. & retulimus dicta doct. in d. c.
fi. de elect. lib. vj. & præſertim Gaye. ibidem in ſua repe. in fi. pri-
2 mę & in ij. colum. vbi diximus termino edicti elapſo † & nullo
comparente habentem inſtituere debere p̃figere terminum cõ
petentem præſentantibus, & pręſentato, ad producendum eo-
rum iura, & dare coadiutorem curiæ in loco ꝯdictoris, qui hẽat
opponere ꝯ prædictos, & ipſe inquirere ex officio: vt voluit
Gaye. ibidem in fi. ſecundæ & in prin. tertiæ col. cuius dicta etiã
retulimus. in d. vj. q. prin. in xviij. art. ergo hæc diſcuſſio fieri de-
bet ex officio: vt ibi diximus. & ad ibi dicta adde idem eſſe in ele.
3 † & ſic in habente confirmare: quia habens confirmare, habe-
bit inquirere de perſona electi, antequam illam confirmet etiã
ex officio: & nulla infamia, vel denuntiatione præcedẽte: vt no.
4 in c. poſtquam. de electio. debet † etiam fieri inquiſitio de validi
tate vel inualiditate electionis. c. cum nobis. & ibi gl. de ele. c. de
petro. cum gl. xlvij. diſtinct. c. catinenſis. lxj. diſt. Specu. in titu. de
alleg. & diſpu. §. fi. verſi. & breuiter. xxiiij. diſt. epi. xciij. diſt. Petr⁹.
lxj. diſt. miramur. c. venerabilem. c. ſcriptum. & c. nullus. de elect.
& per Specu. in tit. de inquiſi. §. iiij. ver. in ſumma. Cum ergo hoc
ſit in electione: & hodie circa hanc diſcuſſionem neceſſariam
ſunt æquiparatę electiones & pręſentationes. d. c. fi. de elect. lib.
vj. & diximus. ſ. in vj. q. prin. huius partis. in ij. & vlt. art. ergo hęc
diſcuſſio facienda eſt ex officio, & ideo Aug. in aut. vt cle. qui re
ce. colla. v. expreſſè dixit in confirmatione rectoris epõ pñtati ꝑ
patronos non debere ꝓcedi ad confirmationem, ſi eps primo
non inquirat, & reperiat ipſum eſſe idoneum. quod dictum re-
fert Firma. in tracta. de epõ. in iij. par. ij. prin. tertij lib. in iiij. q. vbi
dicit eandem diſcuſſionem eſſe faciẽdam in poſtulatione, & in
ordinatione clericorum. & doctoratione ſcholaris, vt ibi ꝑ eũ.
5 ¶Verum † ſi præſentatus eſſet notus habenti inſtituere, nõ eſſet
examinandus: & ideo etiam habẽs pñtari poſſet, contra gloſſ. in
verbo, pñtare. in cle. dudum. de ſepul. vt voluit Abb. & docto. in
c. ea noſcitur. de his, quæ fiunt à pręla. & nos diximus. ſ. in j. part.
huius. ij. lib. in xj. & vlt. q. prin. in iij. art. ¶Sicut etiam dicimus ele
ctum notum habenti cõfirmare, non inquiri, ſed incognitũ ſm.
d. c. de Petro. & glo. in c. nullus. xxiiij. diſt. & xciiij. diſt. in. valde. &
de pręſumptio. cap. mandata. vnde & notus ſine approbatione
recipitur in monaſterio. de regula. c. ad apoſtolicam. & gl. in d.
c. de petro. ¶Et ideo ꝯcluſimus ſupra, in d. prima par. huius ſecũ
di lib. in x. q. princip. in ij. art. quemlibet pręſentatum nõ debere
præſumi idoneum, quamuis aliud non appareat, ex quo eſt ꝯhẽ
dum matrimonium ſpũale de p̃ſenti inter inſtituendum & ec-
cleſiam: quo caſu quis nõ pręſumitur bonus, ſed malus: vt appa
reat bonus, vt fieri debet à patre, cum alicui nuptui tradere vult
filiam: ſm Io. And. & poſtea Domi. in c. ſi forte. de elect. lib. vj. vt
in d. ſecundo artic. latè diximus, dum ibi tractauimus, an quili-
6 bet pñtatus præſumatur bonus, niſi ꝯrium appareat. ¶† Dic ẽt
aliud præſentatum ab epõ exiſtente patrono alicuius eccleſię,
non eſſe examinandum per habentem inſtituere, ſed admitten
dum ſine examine, ſecundum Specu. in titu. de diſpenſationib⁹.
§. nunc de epiſcoporum. verſicu. lxxiij. vbi dicit pro eo præſu-
mitur. ſequitur Firma. in dict. tracta. de epiſcopo, in ij. parte. quar
ti libri. in quæſtio. xlix. in v. colum. verſicu. lxxv. vt pręſentatus.
de quo etiam credimus nos tetigiſſe. in dict. ij. art. & ſic conclu-
de huiuſmodi diſcuſſionem eſſe faciendàm per habentem in-
ſtituere.

¶Duodecimus art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libr.

1 ☞*Negotij diſcuſſio, in quo loco fieri debeat ab inſtituente.*
2 *Inſtituere habens debet eſſe iudex inquiſitionis de præſentato & inſtituendo.*
Et quo illa ipſa diſcuſſio fieri debeat. & nu. 3. & 4.

1 Sed Dubium eſt hic, & hic ſit. xij. art. † iſta diſcuſſio & inqui-
ſitio quę fieri habet ante inſtõnem ſuper ipſam pñtatio
nem de iuribus præſentantium, & meritis pręſentati, in quo lo-
co fieri debeat: à quibus perſonis: ꝑ quem iudicem, & qũo dẽat
fieri. ¶Et reſponde breuiter hunc ꝓceſſum ex quo non interue
nit ꝯdictor poſſe fieri ex parte habentis inſtituere ẽt extra terri-
torium ipſius: vt diximus. ſ. in ſecunda q. princ. huius part. in vj.
art. & in vj. qõ. prĩ. ſimiliter huius par. in vij. art. & diximus etiam
remiſſiuè in præce. ix. art. ¶Si vero quęrimus de loco ex parte
præſentati, hic huiuſmodi inquiſitionem eſſe faciendam in lo-
co, in quo pręſentatus inſtõnem petens fuerit conuerſatus. ca.
poſtquam. cum glo. & c. ſcriptum. de elect. 24. diſt. illud. cum gl.
xxiiij. queſt. j. prouidenda. & ſic ex quo pręſentandus debet eſſe
de eadem eccleſia, gremio, capitulo, ciuitate, vel diœceſi: vt di-
ximus. ſ. in j. par. huius ſecundi libr. in vij. q. princ. in 24. art. in ip-
ſis locis faciẽda eſt inquiſitio, vt ab illis poſſit reddi teſtimoniũ
veritatis. nam ab eis perquirenda eſt vita inſtituendi, q eius qua
litates notas habent. xxxvij. diſt. cap. vlt. de reg. iur. ca. pe. gloſ. in
c. ĩnotuit. & in cap. ſcriptum. de elect. & ibi per doct. & l. regula.
2 ff. de iuris & fac. ignoran. ¶† Iudex huius inquiſitionis erit ille
qui ĩſtituere habet, ſiue ſit ordinarius, ſiue inferios prælatus ius
inſtituendi ex præſcriptione vel priuilegio habens: vt vult pul-
chrè tex. iuncta gloſſ. i verbo, pertinet. ĩ d. c. fina. de elect. libr. vj.

3 & diximus.ſ.in vj.q.prin.huius par.in vj.art.¶†Quomodo aũt fieri debeat hæc diſcuſſio, ſi quærimus de iudicio, diximus eſſe faciendam extraiudicialiter,& ſine totali cauſæ cognitione. in d.vj.q.princ.in vij.& vlt.art.& ſi bene interueniret oppoſitor,eſſet adhuc faciẽda ſine ſtrepitu & figura iudicij:iuxta cle. diſpendioſam.de iud.& in ſeq.q.latius dicemus. ¶Si verò quærimus,
4 quomodo†ſit facienda reſpectu ſubtilitatis & profunde indagationis,vel ſuperficialis:& dic eſſe faciendam non rigide: ſed cum temperamento quodam.ſ.vt non requiratur nimia perfectio:ſed ſufficiat ętas legitima,literatura ſufficiẽs,& morum honeſtas.gl.notabi. loquens de examine ordinandorum.in c.quãdo.xxiij.diſt.per no.in c.cum in cunctis.de elect. Reliqua, quæ veniunt in examinatione,ponuntur per docto.in c.conſtitutus. de purga.cano.& latè per Fima.in j.q.ſecundi lib. & per totum nos vero in prima par.huius ſecũdi lib.in x.q. princ.in j.art.latè tractauimus,qui dicantur idonei, vt præſentari poſſint ad bñficium patronatum:& de qualitatib.in illis requiſitis,remittendo nos ad ea,quę diximus in diuerſis locis huius tract.¶De illis igitur erit indagandum per huiuſmodi diſcuſſionem,& inquiſitionem facientem.

¶Decimustertius art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *De præſentati idoneitate, & præſentantium iurium, eſt inquirendum.*
2 *Inquirens obijcere poteſt contra præſentatum & præſentantes.*
3 *Coadiutor ſiue oppoſitor comparentes quæ poſſint obijcere.*

Et ex Iſtis apparet deciſio.xiij.art.quid habebit indagare & diſcutere habens inſtituere,inquirens,& an ipſe poſſit obijcere vel obijci facere ↄ præſentantes præſentatum,& ipſam pręſentationem:& quæ obijci poterunt.†Et dic debere in-
1 dagare idoneitatem præſentati:vt in proxi.præced.art.diximus: recurrendo ad primum articulum.x.q.prin.j. par. huius ſecundi libri, vbi accumulauimus idoneitates prædictas:debet etiã indagare iura pñtantium,vt ſi dixerint ſe patronos,an fecerint ea ex quibus ius pa.acquiritur.de quis latè loquuti fuimus.ſ.ſ.de fundatione,conſtructione,& dotatione.in j.parte.j.lib.in j.iij.iiij.& v.quæſt.¶An vero ſint patroni ſaltim ex refundatione,& recõſtructione,& redotatione,de quib.diximus.in d. prima par. pri. lib.in vj.quæſt.princ. ¶Et demum ſi forſan fuerint patroni ex priuilegio, vel eo modo,quo fieri põt ex pręſcriptione, de quibus diximus.in d.j.par.j.lib.in x.qõ.princ.& prædicta procedant ex iure principaliter acquiſito. ¶Ex iure vero tranſlato,ſi habeant ius pa.ex ſucceſſiõe,donatiõe,& alijs titulis legitimis. de quibus latè diximus per totam ſecundam partem primi libr. ¶Si vero præſentantes allegauerint eorum quaſi poſſ. debebit indagare habens inſtituere,de eorum quaſi poſſ.canonicè acqſita,bona fide,vel mala fide,& quę ſit vltra quaſi poſſ.& de omnibus, de quibus diximus ſ.in j.par.huius ſecundi lib.in iij.q.pri. per totum,vbi tractauimus materiam quaſi poſſ.& predicta om-
2 nia ex officio habens inſtituere,indagare tenetur. ¶†Quo vero ad aliud membrum huius art.an ipſe inquirens poſſit obijcere aliqua ↄ præſentatum,& pręſentantes,vel obijcere facere:& dicendum eſt ꝙ ſic:per ea,quæ notantur.in c.ſi.de elect.lib.vj.& illa poterit obijci facere ꝑ coadiutorẽ curię ab eo datum, nemine comparente & opponente:vt diximus.ſ.in vj.q.princ. huius partis.in vlt.articu.& in proxi.præced.xj.artic.præſentis qõnis.
3 ¶†Quæ autem obijci poterunt,ſiue per coadiutorem,ſiue per oppoſitorem comparentem contra præſentatum. dic poſſe obijci omnia de inidonietate vel indignitate,ac defectu,vel de impedientibus inſtõnem ex aliquibus non ſonantib.in vitium.de quib.diximus ſ.in prima par.huius lib.in ſeptima, octa.& ix. q. prin.reductis aliqualiter.in x.qõ.prin.ibi.in j.art. ¶Contra vero perſonas præſentantium poterunt obijci ea,quæ colligi poterunt ex his,quæ latè diximus.in d.j.par.huius ſecũdi lib.in ij.qõ. prin.quę tangunt pſonas pſentantium.¶Et etiam ꝙ à ſe ius pa. abdicauerint in totum vel in partem,in partem,quia pro illa vice ſunt priuati iure præſentandi,ex quo præſentarunt indignũ ſcienter.de quo diximus ſ. in d.j.part.huius ſecundi libr.in x. qõ. prin.in iiij.art. ¶In totum,quia ius pa.in alios tranſtulerunt aliquo legitimo titulo,de quib.diximus,in ſecunda par.j.lib.¶Vel quia ius pa.amiſerunt & illo priuati fuerũt aliqua cauſa vel delicto:puta quia illud vendiderunt:vt diximus, ſ.in d.ij.par.j. libr. in v.qõ.prin.& de priuatione dicemus.ĩ.deo duce.in tertio libr. in ſuo loco.¶Vel obijcitur ↄ eos eccleſiam eſſe liberam: & ſic ſpectare ad collationem ordinarij:& in hoc poſſunt ſuccedere multę lites.de quibus latè tractauimus.ſ.in j.q.prin.huius par.in ix.art.in quarto caſu. vbi poſuimus omnes lites quæ oriri poſſunt inter ordinarium & dicentem ſe patronum. ¶Vel poterit obijci ꝯtra eos ipſos non eſſe in quaſi poſſe.præſentandi ſed ordinarium conferendi,vel eos eſſe malefidei poſſeſſores inuaſores:violentos poſſeſſores,ſiue intruſos.de quibus diximus.in d. j.par.huius.ij. lib.in iij.qõ.prin.per totum. ¶De forma autem præſentationis poterit indagare,an ſit facta per ꝓcuratorem inhabilem:de quibus diximus.ſ.in d.j.par.huius.ij.lib. in iiij. q.prĩ. per principalem vel ꝓcuratorem excõicatum,ſeu aĩs cenſuratum.de quibus diximus.ĩ d.j.par.huius.ij.lib.ĩ ij.q.prĩ. ¶Vel fuit facta de incognito abſente.vt diximus.ĩ d.j.par.in xj.q.prin. per totum.¶Vel fuit facta & non acceptata infra tempus datum ad pręſentandum: vt ibidẽ diximus ĩ vlt.art. ¶Vel fuit facta extra tempus datum ad præſentandum à iure,vel ab edicto. de quib' diximus.ĩ j.q.prin.huius par.per totum.¶Vel fuit facta nõ ſeruatis condõnibus appoſitis per fundatorem ĩ limine fundationis, vel illæ fuerunt obſeruatæ,ſed non tenebunt. de qbus diximus. ĩ j.par.j.lib.ĩ ix.q.prin.& in j.par.huius.ij.lib.in vij.q.prin.in xxvij. art.cum tribus ſeq.¶Vel fuit facta eccleſia adhuc non vacante. de quibus diximus ſupra.ĩ j.par.huius.ij.lib.ĩ vj.q.prin.¶Vel fuit facta ĩ beneficijs,in quibus non cadit præſentatio.de quibus diximus ibidem.ĩ v.q.prĩ.¶Vel fuit facta,non qñ,nõ vbi:nec qualiter fieri debebat.de qbus diximus.ſ.ĩ ij.q.prĩ.huius part. ¶Vel fuit facta non eo modo,quo fieri debebat:vt diximus ſ.ĩ iij. qõ. prĩ.huius par.¶Vel fuit facta non coram qbus fieri debebat. de qbus diximus.ſ.ĩ iiij.q.prin.huius par.¶Vel fuit facta,ſed per p̃ſentatum non exequuta,quæ exeq debebant:& maximè,ſi adminiſtrauerit vel ſe ĩtruſerit.de qbus diximus.ſ.in v.q.prĩ. huius part.¶Vel nõ fuit appoſitum edictum ꝓ incertis oppoſitorib' ſecum compræſentatis, nec citationes ſpãles ꝓ certis.de qbus diximus.ſ.ĩ vj.q.prin.huius par.¶Vel obiicĩ de variatione p̃roni nõ valẽtis variare:qa clericus vel ſi laicus nõ vltra duos pñtãdo:vel oppoſitionem ſpectare ad habentem inſtituere. de qbus diximus.ſ.in vii.q.prin.huius partis.

¶Decimusquartus art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Præſentans & præſentatus quæ debeant præſentare, vt teneat inſtitutio. & nu.3.4.*
2 *Quaſi poſſeſſio allegãda,eo ꝙ facilius probatur. Et multoties quaſi poſſidẽs præfertur proprietario.*

Ex quo Vidimus de quibus ſe habet informare inſtituens,& quę poſſunt obiici contra pñtantes p̃ſentatũ,& formã pręſentationis.xiiij.loco merito.eſt videndum,
1 †quid habebũt ꝓbare pręſentatus,& pſentans,ſi ambo petunt inſtitutionẽ,vel alter ipſorũ, ſi vnus illã petit in iſta diſcuſſione & inqſitione, & hoc vt obtinere poſſit inſtitutionẽ.& breuiter dic qđ aut fit ſimpliciter diſcuſſio, & non ſunt oppoſita aliqua eius demerita: & ſolum erit probãdũ pſentantẽ habere ius pat. ſi ſolũ proprietatẽ deduxit. Sed ſi ſolum deduxit quaſi poſſeſ.ſo-
2 lam quaſi poſſ.probare habebit:† & hoc eſt cautius, vt ſemper quaſi poſſ.allegeẽ:qa illa facilius probatur.& multotiens quaſi poſſidens proprietario præfertur:vt pulchrè hanc cautelam poſuimus ſupra in j.par.huius ſcdi libr.in iij. q.princ.in j.articul.in verſi.prædictã etiã conclu.& an & quãdo proprietario præferatur,& qđ in bonæ fidei:& quid in malę fidei poſſeſſore,latè diximus in tota illa.iij.q.princ.¶Et ſi aliqua qualitas in beneficiãdo requiritur,vix ex diſpoſitione iuris:vel ex diſpoſitione fundato-
3 ris etiã† inæqualitas eſt probãda.de quibus diximus ſupra in d. j.par.huius ſcdi libri.in vij.q.princ.per totũ & præſertim. in xxv. arti.cum quinque ſeq.& ſic clericatum talem ordinẽ &c.¶Habebit etiã probare ſe fuiſſe præſentatũ infra tẽpus datum à iure de quo tamen dic, vt diximus ſupra in j.q.princ.huius partis in. xxv.arti.¶ Debet etiam probare ſe fuiſſe pręſentẽ in præſentatione:& ſi abſens,caſu,quo poteſt infra tẽpus datum ad præſentandũ acceptaſſe: per ea, quæ diximus. ſ.in d.j.par.huius ſecundi libr.in xj.q.princi.in vlt.articu.& in v.q.princ.huius partis.in j.& ij.arti.¶Fuiſſeque factam pręſentationẽ corã habẽte ius inſtituẽdi:& ſi per inſtrumẽtũ, vt per literas fuerit facta infra tempus fuiſſe pręſentatũ:& præſentans vna cum præſentãdo habẽti inſtituere, vt diximus in iiii.q.prin. huius partis in j.artic.cum duobus ſequen.¶Et ſi facta fuit præſentatio per procuratorem cõſanguineũ vel ſimiles cũ ꝓmiſſione de rato ꝓbari dẽt fuiſſe ratificatã pſentationẽ infra tps datum ad præſentandum: vt diximus in d.j.par. huius ſecũdi lib.in xj.& vlti.q.princ.in j.articu.
4 ¶Debet etiã conſtare†de edicto generali circa incertos: & de citatione ſpãli circa certos.c.ſi.de elec.libr.vj.& in ipſis citationibus fuiſſe appoſitũ peremptoriũ,vt ibi, & de relatione nuntij affigentis & leuantis. de quibus omnibus latè diximus ſupra in vj.q.princ.huius partis. & ſic de ſimilibus,quæ neceſſario requirunt pro ꝯſequẽda inſtitutione. de quibus latè diximus in toto opere.¶Si vero habens inſtituere inquirit de aliqbus defectibus vel nõ idoneitate pſentati, ſeu de non iure, vel aliqua inhabilitate

bilitate pręſentantis:de quibus diximus ſ̃.in d.j.par.huius ij.lib.
in vij.viij.& ix.qōnib.principalib. ipſi pn̄tantes: & pręſentatus
debere exceptionare,& defendere ſe,iuxta naturã inhabilitatis
vel edicti appoſiti. ¶Qualiter aũt hę probationes fient, dicet.
j̃.in,x.q.huius partis.

¶Decimusquintus art. viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Epiſcopus ſeu inſtituere habens,an teneatur admittere præſentatum, & inſtituere,niſi aliud ipſe vel alter obijciat,& probet in perſonã eius vel præſentantis,ſeu contra formam præſentationis.*
2 *Variatione ſtante, nullum ex præſentatis poſſe petere inſtitutionem, falſum eſt.*
3 *Præſentatus debet ab habente inſtituere admitti & inſtitui,niſi aliud obijciatur,& probetur,contra præſentantem & præſentatum.*

1 Dubitatur Modo.xv.an†eps̄ ſeu alius inſtituere habẽs
teneatur admittere pn̄tatum, & inſtituere,
niſi aliud ipſe vel alter obijciat,& ꝓbet in|perſonam eius,vel pn̄
tantis ſeu ꝯ formam præſentationis:& breuiter dic teneri inſti-
tuere:vt eſt text.in cap.monaſterium.xvj. qō. vij. cum gloſſ.ibi.
fi.Et pro hoc facit,quia ſi beneficium conferret ſpreta pn̄tatio-
ne patroni,non teneret collatio:imo eſſet ipſo iure nulla. c. de-
cernimus.eadem cauſa & quęſtione.¶Pau.de cit.quęrit de hoc
in hoc tract.in vj.par.in vj.q.quæ tamen re vera eſt quinta.& al-
leg.dict.glo.fin.cap.monaſterium.quę vult ipſum inſtituentem
teneri:vt ſupra diximus niſi aliquid obijciatur in perſonam eius
c.de præſenti.lxv.diſt.quod loquitur in epiſcopo cõfirmando,
qui debet cum ſuperioris autoritate cõfirmari.c.poſtquam. 50.
diſt.¶Adducit etiam.cap.paſtoralis.hoc titu.vbi clarè dr̃ epiſco
pum debere admittere pręſentatum idoneum,quamuis patro-
nus vellet variare:& ſic dicit ꝙ licet patronus poſſit alium præ-
ſentare:tamen tale ius acquiritur pn̄tato,quod cogitur eps̄ eum
inſtituere,niſi habeat iuſtam contradicendi cauſam.alleg. Petr.
de Anch.in c.j.de inſtitu.lib.vj.¶Verum intelligit prędicta, qn̄
vnus tantum eſt pn̄tatus,quem epiſcopus ſine cauſa recuſat in-
ſtituere:& patronus perſeuerat in eadẽ volũtate. Si autem duo
ſimul vel ſucceſſiuè ſunt pręſentati, tunc neutro competit ius
præſentandi:ſed poteſt eps̄ eligere quem velit,niſi primum ma
litioſè recuſaret admittere:quia tunc tenebitur ſibi ꝓuidere de
alimentis,donec de beneficio ꝓuideatur.dict.cap. paſtoralis. &
ibi docto.Si autem vnus tantum eſt pręſentatus,quem eps̄ ſine
cauſa recuſat inſtituere:& patronus perſeuerat in eadem volun
tate,pręſentatus poterit agere contra ep̄m,vt eum inſtituat.per
d.c.paſtoralis.& c.cum dilectus.hoc titu.& c.dilectus.de offi.de-
lega.& ibi glo.ij.ita reſidet ibi Pau.diuertendo ad plura: & nihil
firmiter concludendo.¶Tu aduerte ad id,quod dicit, ꝙ ſtante
2 †variatione nullus ex præſentatis poteſt petere inſtõnem : qđ
eſt falſum.nam omnes petere poſſunt:vt diximus.ſ̃.in tertia pręceden.art.quamuis inſtituens habeat optionem: vt diximus. in
3 pręceden. ſeptima qō. prin.in xxj.art.¶† Et quo ad hunc arti-
culum conclude habentem inſtituere,teneri admittere:& inſti
tuere pręſentatum,niſi aliquid obijciatur,& ꝓbetur contra pn̄-
tatum ſeu inſtõnem:circa vero reliqua dicta ipſius Paul. dic,vt
dicetur in ſeq.art.& tenet Firma.in tract.de ep̄o.in ij.par. quarti
lib.in xxvij.q.

¶Decimusſextus art.viij.q.prin.ij.par.ij.Lib.

1 *Præſentatus malitioſè,non admiſſus nec inſtitutus ab habente inſtituere, an habeat aliquod ius contra eum.& quæ remedia poſſit intentare & numero 4.*
2 *Remedium quod datur præſentato contra inſtituere habentem,vt appel..& nume.3.5.7.8.9.& 10.*
6 *Pręſentati vbi duo ſunt ſucceſſiuè & accumulatiuè per patronum,epiſcopus optionem non habet,ſed tenetur inſtituere idoneiorem.*
11 *Pręſentati ſi plures ſint ſucceſſiuè,puta duo,& ambo,non admiſſi,ambo poſſunt etiam cum patrono inſtare pro annullatione inſtitutionis factę.*

1 Et ideo Dubitatur.xvj.an † præſentatus ſine cauſa, & ſic
malitioſè,non admiſſus nec inſtitutus ab haben-
te inſtituere,habeat aliquod ius contra ipſum, & que remedia
intentare poſſit.& gloſſ.j.in ca.paſtoralis.hoc titu. dicit præſen-
tatum poſſe appellare.Et cum nullus alius eſt pręſentatus, de-
beat ordinarius illi deferre, quis ex ſola præſentatione facta à
vero patrono acquiritur ius præſentato,ita ꝙ ſi alium non præ-
ſentauerit,obtinere debet aduerſus alterum inſtitutum.de re iu
dica.cum Bertoldus.xvj.q.vij.decernimus.Si vero alium patro
nus pn̄taret,appellatio tenuiſſet à principio:ſed ſi patronus alte
rum pn̄tauerit,& eps̄ inſtituerit ipſum,iam nõ obſtabit appella
tio,cũ ſit ei ꝑmiſſum à iure variare.c.ꝙ autem.hoc ti.eps̄ tñ,qui
illũ primũ pn̄tatum non admiſit,punitur,nõ ex vi appellationis:
ſed quia malitioſè ipſum repulit:vt in d.c.paſtoralis. ¶Goffr.in
hoc titu.idem dicit clarius,loquẽdo. in vj.cõl.dicit enim, ſi quis
pręſentatur ab eo,qui ius habet præſentandi:& cum ſit idoneus
non admittitur à prælato,& patronus nõ variat,ius habet in re:
& agere poteſt contra inſtitutum à nemine,vel à falſo patrono
præſentatũ.& ſic loquitur.c.cũ Bertoldus.& c.decernimus. vbi
autem verus patronus aliquem pręſentat,& variat alium pn̄tan
do,locum habet.c.cum autem.& c.quod autẽ.vt epiſcopus ha-
beat optionem:ſed primo præſentatus nõ poterit agere ꝯ inſti-
tutum:ſed ꝯ pręlatum,qui eum pn̄tatum,& idoneum malitioſè
nõ admiſit fortè differẽdo inſtituere:& difficultates aliquas in-
gerendo,vt variaret patronus,& alterum pn̄taret,& eget vt ꝓui
deat ei de beneficio competenti:per d.c.paſtoralis.¶Hoc idem
ſequitur Hoſ.in ſumma huius titu.in §.in quibus.in iij.col. ver.
2 illud autem.Hoc etiam voluit Inn.in c.cum autem.¶†Et in effe
ctu hoc idem voluerunt Hoſt.& Io.An.in d.c.paſtoralis.& Car.
ibidem.in j.& in v.oppo.& in j.q.& Ab.ibidem ſuper glo. j. qui
in effectu dicit hoc vnum eſſe remedium,vt pręſentatus qui nõ
admittitur,nec inſtituit malitioſè per ordinarium , appellet:qa
tenebit appellatio,& debebit illi deferri,ſi patronus nõ variat.
¶Dat & aliud remedium Ab.vt per viam querele iſte præſenta
tus adeat ſuperiorem debentis inſtituere,& petat,vt compellat
illum ad inſtituendum eum. allegat quod legitur & nota. in c.
ex parte Aſtenſis.de conceſ.præbẽ.& in c.cum Bertoldus. de re
iud.de quo remedio.j̃.erimus dicturi,loco ſuo.& ita reſidet ibi.
do.Abb.ſed plenius hanc materiam tractat ipſe Abb.in ca.cum
Bertoldus.in ij.oppo.in ij.colum.cum ſeq.de re iud.vbi quando
agere poſſit contra inſtitutum.hoc idem voluit ſumma dir. iur.
hoc titu.§.xxiij.¶Et Gaye.in repe.c.fi.de elect.lib.vj. dicit etiam
poſſe agere cõtra inſtitutum,& contra non admittentẽ.¶Paul.
de cita.in hoc tract.vero in vj.par.in vij.q.quærit,quot,vel quæ
3 remedia † dentur ꝯ ordinarium non admittentem præſentatũ
idoneum,nec inſtituentem ſibi pręſentatum:& refert glo.in d.
cap.paſtoralis.& dicit poſſe etiam agere aduerſus alium inſtitu
tum,ſine legitima pręſentatione:per c.cum Bertoldus. de re iu-
dic.vbi eſt tex.clarus,ꝙ licet pn̄tatus per hæredem illius,cui cu-
ria fuerat pignorata,fuerit inſtitutus:tamen præſentatus à vero
patrono,licet ꝯ eum fuerit lata ſententia,quia nõ comparuerat
tamen ꝓbata iuſta abſentia obtinuit à papa dictam ſuam pręſen
tationem ſortiri effectum.c.decernimus.xvj.quæſt.vij.vbi in cõ
temptum epiſcopi remouetur inſtitutus nõ legitimè pręſenta-
tus,& legitimè per patronum p̄ſentatus admittitur.& ibi gloſſ.
notat ep̄m cogi ſua retractare facta non legitimè. ¶Et ampliat
prędicta ipſe Pau. ꝓcedere,etiam ſi patronus alium accumulaſ-
ſet p̄ſentando:quia idonior poterit appellare.allegat Ab.in d.c.
cum autem.in verſi.item dubitatur. ¶Dat aliud remedium qđ
ſupra retulimus poſt Ab.qđ dicit ponere idem Ab.in d.c.ex par
te Aſtenſis.in pe.col. ver.ſed dubium eſt. de conceſſ. præbend.
4 ¶†Tu pro clara intelligentia huius articuli aduerte:nam aut pa
tronus nullum præſentauit,& adhuc durat de tempore dato ad
præſentandum,& à iure,& antequam ipſe præſentaret, eps̄ inſti
tueret alterum:& nõ eſt dubiũ p̄ronũ poſſe p̄ſentare:& ad ipſiꝰ
p̄ſentati inſtãtiam vel alterius ipſorum eſſe remouendum ꝓui-
ſum ab ep̄o,per remedium.c.decernimus.xvj.q.vij.& de hoc ca
ſu dicemus latè infra,in iij.par.in ij.q.prin.in ij.art. ¶Secundus
erit caſus,qn̄ patronus præſentauit vnum,& eps̄ recuſauit illum
admittere,& inſtituere ſine aliqua cã,& vt diximus.ſ̃.in ij.p̄ced.
art.ſi epiſcopus non admittit p̄ſentatum,non tenebitur patronꝰ
alium p̄ſentare:ſed omnino ipſe erit inſtituendus. Si ergo eps̄ il
lum refutaret,inſtitueret alterum nulliter p̄ſentatum,etiam per
ſententiam,à qua non fuit appellatum,ꝓpter abſentiam primi,
p̄ſentati,cum venerit primus audietur,& ad eius inſtantiam re-
mouebitur inſtitutus ſiue fuerit inſtitutus ea collatione ep̄i, ſi-
ue ad præſentationem alterius ius non habentis.& hic eſt caſus
aureus.in d.c.cum Bertoldus.& ita volunt Hoſt.& Goffr.in ſuis
ſummis.Hoſt.& Io.An.in d.c.paſtoralis.& Car.ibidem. in j.op-
po.& ſimiliter Ab.ibi & omnes.& hoc etiam voluit Gaye. in d.
repe.c.fi.in xlv.colum.& Pau.de cita.in hoc tract.in vij.par.in vj.
q.& aduerte,quia tex.in d.ca.cum Bertoldus.ponderauit abſen-
tiam ipſius primi p̄ſentati ꝓpter duo.Primo,quia non fuit cita-
tus citatione ſpeciali,iuxta diſpõnem.c.fi.de elect.lib.vj. de qua
diximus.ſ̃.in vij.q.prin.huius partis. Secundo,quia non obſtat
tranſitus in rem iudicatam: nam appellare non poterat ſtante
abſentia.& hũc caſum voluit etiam gl. j. in d.ca.paſtoralis. cum
allegauit.dict.c.cum Bertoldus.vt abſentia ibi operetur appel-
5 lationem.¶Tertius eſt†caſus,qn̄ patronus pn̄tauit vnum: &
eps̄ noluit illum admittere ſine cauſa:& pn̄tatus appellauit, &
tunc appellationi deferendum eſt: & ſi eps̄ inſtitueret aliquem
alium,eſſet reuocandum tanquam attentatum,quoć eſt intelli-
gẽdum patrono alterum non p̄ſentante:& ſic variante,de quo

in ſequen.v.caſu.& tunc ꝓſequuta appellatione,obtinebit præ
ſentatus,ſi aliquid ſibi non obſt.& hic eſt caſus.in d.c.paſtoralis,
iuncta gloſſ.prima.& hoc volunt omnes ſ.alleg. doct. ¶Habet
hic talis pręſentatus adeundi ſuperiorem habentis inſtituere ꝑ
remedium querel.de quo dicemus in ſequen.arti. ¶Et ſimilis
6 †huic eſt quartus caſus.ſ.quando bene eſſent duo ſucceſſiuè,&
accumulatiuè ꝑ p̃ronũ p̃ntati:quo caſu ep̃s nõ habet optionẽ,
ſed tenetur inſtituere idoniorem:vt concluſimus.ſ.in vij.pręce.
q̃o.princ.Ideo ſi epiſcopus voluerit vti optione, & optare ido-
neum p̃termiſſo idoniore,idonior poterit appellare : & iſti ap-
pellationi deferendum erit,ſicut & præcedenti : & attentatũ re
uocandum ſicut in pręcedenti:q̃a non ſumus in caſu optionis,
ſicut erimus ſequenti caſu.& licet Rofre.relatus hic à Io. And.
& etiam à Card.in v.oppo.in ſuis libellis voluerit ep̃m puniri.in
c.paſtoralis.quia non inſtituiſſet idoniorem , torquendo illum
tex.vt verbũ idoneum,ibi appoſitum intelligeretur de idonio.
re ſecundum quem intellectum eſſet dicendum inſt̃onem factã
de idoneo prætermiſſo idoniore tenere:& ſic epiſcopum puni
ri in prouidendo illum. Tamen eius intellectus communiter re
ꝓbatur.& ideo Io.And. & Card. ibi non ponderant maiorem
idoneitatem,ſed malitiam inſtituentis;: & ſic ſentiũt ſtante vn̄o
idoniore,nõ ꝓcedere diſp̃onem.d.c.paſtoralis.& ſic appellatio
nem nõ habere effectum,ſed debere habere effectum.& ita ex-
preſſe vult Abb.in ca.cum autem.hoc titu.ꝓpter quem hoc te-
net expreſſè ampliando caſum pręcedentem Pau. de cita. in d.
vj.par.in vij.q.quem.ſ.retulimus.& faciunt quæ dicemus.ĩ.in ſe
quen.xviij.art.in verſi.tu aduerte.cum ſequen.verſi.qui incipit,
& ex hoc ſequitur.& quæ dicemus.ĩ.in xix.articulo.in verſicu.
tu in hoc aduerte.& ita etiam tenuit Paul.de cita.in vj.par.in vl-
7 timis verbis.in lv.q.¶Quintus †erit caſus,quando patronus p̃-
ſentauit vnũ,& ep̃s illum admitteret & inſtitueret: tergiuerſan-
do & protelando,ita & taliter,ꝙ motus eſt patronus ad præſen-
tandum alium:& hoc fecit ep̃s ſine aliqua cauſa:& tũc licet fue
rit appellatum per primum pręſentatum,nihil operata fuit ap-
pellatio:nec quin patronus variaſſet:vt diximus.ſ.in vij.q.prin.
huius par.in ij.art.Nec etiam operabitur,quin epiſcopus poſſit
inſtituere,quomodo velit,ex quo optionem habet poſt varia-
tionem:vt diximus.in d.vij.quæſtio princip.in xxv.art. & ſic ap-
pellatio tenuit à principio,poſt variationem vero nõ : vt voluit
gloſſ.j.in dict.c.paſtoralis.per illum tex. & hoc caſu ep̃s tenebit
dare de ſuo ipſi primo pręſentato malitioſè non admiſſo:ex cu
ius malitia facta fuit variatio.& hic eſt verus intellectus.d. c.pa-
ſtoralis.ſecundum Io.And.& Card.in v.oppo.qui fuit Io.Andr.
& placuit Io.Cald.vt ibi refert Card.nam tunc ſine cauſa diſtu-
lit primum pręſentatum admittere,tanto tempore, ꝙ inductus
fuit patronus ad variandum , clarè apparet de malitia ſua, quę
non ſic apparet in ſequenti caſu.& hanc diſcuſſionem huius ca
ſus tenent ſummiſte ſupra allegati Inno.Ioã.And.Hoſt.Card.&
Abb.in d.c.paſtoralis.& Gaye.in d.repe.c.fina.in xlv.col.& Paul.
in d.vj.par.in vij.q.quem volunt etiam omnes doct.in d. c. cum
8 Bertoldus.¶Sextus †erit caſus, quãdo patronus p̃ſentauit vnũ
& p̃ſentatus appellauit,ne patronus alium p̃ſentaret,nec ep̃s in
ſtitueret,& nõ culpa ep̃i : ſed ex voluntate ſua patron⁹ variauit:
ſed malitioſè ep̃s non ex veritate inſtituit potius ſecundum quã
primum.& Io.And. in d.c.paſtoralis.dicit idem eſſe.& ſimiliter
Card.ibi.in v.oppo.& omnes.ſ.alleg.doct.hoc volunt. ſ. primo
p̃ſentatum,quamuis appellauerit, non poſſe remoueri facere
inſtitutum:ſed ſolum agere ꝯ epiſcopum malitioſè eum non in-
ſtituentem pro alimentis,donec ꝓuideatur ei de alio beneficio
ſed dicit Card.in d.v.oppo.hanc malitiam eſſe difficillimæ ꝓba-
tionis,& facilioris ꝓbationis eſſe malitiam præcedentis caſus.
Quod ego firmo : tamen poterit ꝓbari aliqua inimicitia inter
primum p̃ſentatum,& ep̃m,aliquæ minæ præcedentes , ꝙ cum
9 non inſtituet & ſimilia.¶Septimus †erit caſus, quando abſque
culpa ep̃i patronus variauit:& abſque aliqua malitia ep̃s habens
optionem,gratificauit potius vni illum inſtituendo,quam alte-
ri.& in hoc caſu nullum datur remedium:quia iurę permittẽte
ambo hoc fecerunt,quamuis millies non inſtitutus appellaue-
rit:& ſic tenebit inſt̃o:& epiſcopus non habebit alteri ꝓuidere
& hic eſt tex.in d.c.quod autem.& cum autem.& etiã ꝓbat tex.
c.paſtoralis.malitia ceſſante.& hoc volunt omnes doct.ſ.alleg.
tam in ſummis, quam in lecturis in dictis iuribus. & pręſertim
10 in d.c.cum autem.& c.paſtoralis.¶†Octauus eſt caſus,quando
ep̃s nullum admitteret ex pręſentatis per patronum. & tũc ſ̃m
Inno.in d.c.paſtoralis.caſſabitur inſtitutio.alle. c. cum dilectus.
c.conſultationib.& c.illud.hoc tit.hoc idem voluit ibi Io. And.
& Card.in iij.q.certè hic eſt idem caſus cum primo , qñ non ad-
miſit vnum p̃ſentatum:quia caſſabitur inſtitutio:per c.decerni-
mus.vel caſſa declarabitur,vt ibi.xvj.q.vj.¶Sed in hoc caſu pul-
11 chra reſultat dubitatio,ſi ſunt plures ſucceſſiuè †p̃ſentati : puta
duo,& ambo non admiſſi,non eſt dubium ambos poſſe, etiam
cum patrono inſtare pro annullatione inſt̃onis factę,per no. in
d.c.decernimus. & etiam in d.c.cum Bertoldus.ſed quis habebit
optionem,ipſemet ep̃s,qui eos refutauit,vel eius ſuperior:& di
cerem ꝙ ſicut notatur per gloſſ.in d. cap.decernimus. reuocata
inſtitutione facta,ſpreto patrono per ipſummet epiſcopum ip-
ſe inſtituit:vt aperte vult ibi gloſſ.ita & in hoc caſu ipſe optabit
vnum de ipſis duobus per patronum p̃ntatis, & optatum in-
ſtituet.ſi vero hoc agere noluerit,ñ eſt dubiũ optationẽ & inſti
tutionẽ deuolui ad ſuperiorẽ:iuxta nota.in c.ij. de conceſ.præ-
ben.vt nos etiam dicemus.ĩ.in iij.par. in ij.quæſt.prin.in vj.arti-
cu.cum duobus ſequẽ.elapſo tẽpore dato ad pręſentandũ p̃ſen
tatione facta vel nõ facta : & ep̃o nõ inſtituẽte infra ſex menſes
deuoli inſtitutionẽ ad ſuperiorẽ.& ſic.d.c.ſc̄d̃m de conceſ.præ-
bẽ.habere locum etiam in inſtituente:& per iſta omnia ſunt cla
ra,quæ re vera intricata videbantur.

¶Decimusſeptimus art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libr.

1 ☞*Præſentatus poteſt adire per viam querelæ , ſuperiorem habentẽ ius inſti tuendi,vt compellat ipſum ad inſtituendum.*
2 *Hominis terminus quando ſuccedat loco iuris.*
3 *Archiepiſcopus poteſt compellere habentem inſtituere ad inſtituendum , & præfigere ſibi terminum , infra quem ſi non inſtituerit , poterit ipſe inſti- tuere.*

Et ideo Videndum eſt.xvij.an ſit aliud remedium vt præ-
ſentatus non admiſſus poſſit conſequi inſtitutio
tionẽ contra habẽtem inſtituere?& vt vidiſtis in pręced.ar.abb.
1 in d.c.paſtoralis.ſuper glo.j.†ponit aliud remediũ vt præſenta-
tus ꝑ viam querelę adeat ſuperiorẽ habentis inſtituere,& petat
vt cõpellat illum ad inſtituendũ:per not.in c.ex parte Aſtenſis.
de ꝯceſ.prębẽ.& in c.cum Bertoldus.de re iudi. & idem Abb.in
c.ex parte Aſtenſis.in pe.colũ.in verſi.ſed dubium eſt,quęrit de
hoc & dicit ꝙ ſi tenem⁹ opinionẽ,ꝙ archiep̃s ſuppleat negligẽ-
tiam ep̃i.Iſte caſus eſt clarus.ſed tenendo ꝯtrariã opinio. quã di-
cit ſe examinaſſe in c.paſtoralis.de offic.ordi.& in repe.c.ſi quis
contra clericũ de foro cõpe.eſt magna dubitatio.ſed nihilomi-
nus dicit archiep̃m poſſe.ſ.non ſolũ cõpellere ep̃m,ſed etiã ipſe
inſtituere:q̃a terminus hominis ſuccedit loco termini iuris, vt
ibidẽ ipſe dixit:ſed ſi eſſet terminus iuris, & deuolutio fieret ad
ep̃m.c.ij.de ꝯceſ.p̃bẽ.ergo in caſu iſto,cum terminus fuit p̃fixus
ep̃o ab archiep̃o,poterit ſupplere archiep̃s:& ſic ex dictis Abb.
3 ibi põt colligi †archiep̃m poſſe cõpellere ep̃m ad inſtituẽdũ:&
pręfigere ſibi terminũ,infra quẽ ſi nõ inſtituerit,poterit ipſe in-
ſtituere.hoc idem ſeq̃tur Pau.de cita.in d.vj.par.in viij.q.in fin.
& hoc idẽ dixit Abb.in d.c.cum Bertoldus.de re iud. poſt princ.
iiij.col.& Pau.ibi & etiã Roc. in hoc trac.in præludijs.in fin.iij.
q.in v.colũ.operis.volũt archiepiſcopũ poſſe compellere epi-
ſcopũ ad inſtituẽdũ.per c.nullus.hoc tit.¶Tu ĩtellige de iſta cõ
pulſiõe,quę fit per ſuperiorẽ:& an ipſe ſuperior poſſit ſupplere
actũ:& quid de archiep̃o in ep̃m:diximus latè.ſ.in ij.par.j.libr.
in j.q.princip.in xx.articul. ad ibi dicta me remitto.ſed in hoc
caſu tenerem cum Abb.quia concludit eius ratio.An autẽ.c.ij.
de conceſ.præben.habeat locum in inſtituente,diximus.ſ.in iij.
par.in ij. q.princi.in vj.articulo.

¶Decimusoctauus articu.viij. q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtituere habens ſi nolit præſentatum admittere,quis teneatur eius mali tiam probare.*
2 *Bonus quilibet præſumitur,niſi probetur malus.*
3 *Actione iniuriarum tenetur,qui fideiuſſorem euidenter locupletem recuſauit.*
4 *In cauſa ſuccumbens,& non appellans,poterit poſtmodum habere regreſſum contra iudicem,qui malè iudicauit.*

Sed Pro clara intelligentia præcedentis articuli. xviij. loco
1 †dubitat̃,quis probabit,& quomodo ꝓbabitur:& an p̃-
ſumat̃ , ꝙ malitioſè habens inſtituere, non admiſerit p̃ntatum:
hunc articulum tractat glo.in d.c. paſtoralis.in verbo malitio-
ſè.quæ dicit primo præſumendum eſſe pro facto ipſius ep̃i. cap.
bonę.el j.de electio.c.poſt ceſſionem.de ꝓbat.ita nullo aliquid
obijcienti ipſe poteſt eum repellere.de elect.venerabilem. in c.
nam nobis olim.in xxviij.diſt.priuſquã.xxxix.di.petrus. ¶Poſt-
2 ea glo.dicit ꝯtrium eſſe verum,quia †qui malitiam obijcit, eam
ꝓbare debet.ff.de proba.l.quotiens.§.qui dolo.& vj.q.ij.ca.pla-
cuit.& c.ſi tantum.demum voluit mantellum,& dicit fore dicẽ
dum,ep̃m debere oſtendere illum non eſſe idoneum:quia quili
bet præſumitur bonus,niſi probetur malus.de ſcrutin.in or.fac.
c.vno.de p̃ſump.c.dudum.alias præſumitur malitia epiſcopi: ar-
gu.ff.de rei vẽd.l.is,q dolo. & ſubdit hoc fuiſſe nouũ & exq̃ſitũ
ius,vt ep̃s ꝓpter dolũ ſuũ teneat̃ illi ꝓuidere: arg.d.l.is q dolo.
Ad iu

Adducit etiam ſimile de eo, qui recuſat idoneum fideiuſ. nam tenebitur actione iniuriarum illi. ff. qui ſatiſ. cogā. l. ſi vero. in fi. & concludit, ꝙ eo ipſo ꝓbatur malitia, cum eum repellit in illa examinatione facta de ipſo. ¶Hoſt. ſuperuenit. in d. c. paſtoralis. in §. veruntamen. quærit de hoc, quis ꝓbabit malitiam: & primo dicit clericum debere illam ꝓbare, ꝑ motiua glo. poſtea dicit teneri epm̄ ꝓbare pn̄tatum criminoſum, propter quod illum non inſtituit, & ſic epm̄ teneri, niſi aliud probet. demum trāſit ad diſtinctionem: ſi enim quo ad exteriora p̄ſentatus euidenter apparet bonus, puta quia bonus clericus eſt, bene legit, bene cantat, bonæ & ſanctæ ac honeſtæ famę eſt, quo ad omnes, indiſtin
3 ctè cōuincitur epiſcopus, † & tenetur de malitia, ſicut tenetur actione iniuriarum, qui fideiuſſorem euidenter locupletem recuſauit. d. l. ſi vero. §. vnico. ff. qui ſatiſda. cog. ¶Si vero defectus clerici euidenter apparet, in nullo tenetur epiſcopus. c. euidentiam. de accu. & c. exceptionem. de exceptio. ¶In dubio autem ſi eps̄ nec alius pro ex examinauit clericum, adhuc præſumetur ↄ epm̄: argu. c. nihil. de elect. item ſi examinauit & interloquutoriam non dedit, ſed vbi per alium examinaſſet, excuſandus videretur. de quo dicēdum: vt no. in c. ad hoc. §. in quadam. de officio archi. ¶Si vero fuit examinatus ꝑ epiſcopum: & ipſe contra clericum interloquutus fuerit, & ſententia in rem iudicatā tranſiuerit, imputet ſibi, qui non appellauit. c. cum dilectus. in fi de electio. ¶Et ſic concludit in dubio, ſi clericus agat ↄ epiſcopū niſi aliud excipiat, aut ſi excipiat, & nō probet epiſcopus, ipſum dicemus condemnatum. ſi autem excipiat, & probet quicquam rōnabile, an abſoluetur: arg. in eo, quod legitur & nota. in c. accepim⁹. de etate & qua. & ita pulchrè reſidet ibi Hoſt. in ſua lectura. ¶Io. And. in d. c. paſtoralis. ſuper. d. glo. dicit hoc eſſe verū poſt Goff. quando epiſcopus repulit primum ante pn̄tationem ſecundi. Secus, ſi repulit poſt, idem ſi dicat, præſentetis alium. allega. no. in c. monaſterium. in vlt. glo. xvj. q. vij. Poſtea narrat diſtinctionem Hoſt. & ita reſidet etiam Io. And. ¶Do. Car. autem in d. c. paſtoralis. in iij. q. recitat etiam prædicta. ¶Sed ſuperuenit do. Abb. ibidem ſuper. d. glo. & dicit illud membrū Hoſt. qn̄ fuit interloquutus eps̄ clericum, nō eſſe idoneum, & ille non appellauit ſibi fore imputandum: quia videtur acquieuiſſe interloquutioriæ: & ſic tranſiuiſſe in rem iudicatam: arg. c. cum dilecti. de elect. ſibi non placere, ex quo omiſſio appellationis haberet ſolum impedire regreſſum ſuper principali cauſa. ſ. inſtitutionis non autem ↄ iudicem, qui malè iudicauit: quia ad illū agiť nunc & aliud: primo, nā agiť nūc nō vt inſtituať in primo bn̄ficio: ſed vt eps̄ puniať de malitia ſua: & ſic nō obſtat res prius iudicata. Pro hoc dicit eſſe videndū In. & Io. An. in c. ſacro. de ſent. excō. vbi aperte tenent ſuccumbētem in cauſa, non appellātem, poſſe poſtmodum habere regreſſum ↄ iudicem, qui malè iudicauit: & dicit facere quod no. inſtitu. de oblig. quæ ex quaſi delic. & per glo. & doct. in c. paſtoralis. §. quia vero. de offi. dele. & hęc eſſe bene notanda: & pro eis ſatisfacere in arg. tex. d. ca. fi. in verbo, veruntamen. ibi: generaliter conſtituitur epiſcopum malitioſè renuentem puniri. ¶Tu aduerte circa hoc dictum Abb. qa eſt ſatis bonum, ſi bene pondereť, tum quia eſt verum: tum etiā, quia compræhendit in ſe pulchram deciſionem: nam licet concluſerimus ſupra, in xvj. articu. præcedenti, vt volunt omnes docto. in d. c. paſtoralis. ꝙ cum patronus variat, appellatio non impedit eum, quin poſſit optare, quem velit: licet teneatur primo, ſi eum malitioſè repulit &c. vt illud ꝓcedat, qn̄ primo præſentatus appellauit, cum habens inſtituere, non fuit interloquutus de non admiſſione ipſius: quia de facto ꝓcedebat, vel protelabat inſtitutionem: ſed quando fuiſſet interloquutus, primum non eſſe admittendum, & ipſe appellauerit, non euaneſcit appellatio: ſed tenebit, & poterit operari etiam circa reuocationē inſtituti per viam attemtati. & hoc colligiť ex verbis Abb. dicētis ex quo iſte clericus contra quem eſt interloquutum non appellauit, imputabiť ſibi, quo ad negotiū principale, vt non amoueatur inſtitutus, ſed non operabitur, quin puniať malitia &c. & ſic expreſſè tenet Abb. ꝙ ſi iſte primus appellaſſet ab illa interloquutoria, teneret appellatio ↄ inſtituentem: licet non ↄ patronum, quin variare poſſet: vt per omnes. in dict. c. paſtoralis. & iō poſſet agere, vt reuocetur inſtō per viā attentati, quod eſt ſummæ notandum: & licet appareat nouum, eſt veriſſimum dictum nam nos diximus. ſ. in vij. quæſtio. princ. in vltim. art. & etiam in præſenti. quæſtio. princ. in xj. articu. etiam nullo ↄdictore comparente poſſe ordinarium ex officio diſcutere negotium. Si ergo in diſcuſſione fuit interloquutus contra clericum, cur non tenebit eius appellatio. ¶Et ex hoc ſequitur multo magis tenere appellationem idonioris, etiam ſine interloquutoria: quia de iure ille inſtituendus erat, & non cadit optio: vt diximus. ſ. in proxima. vij. qō. princ. in xxvj. art. & in xvj. huius quæſtionis. in verſi. & ſimilis huic eſt. ¶In reliquis conclude cū Hoſt. Io. And. & Ab. quia bene concludunt. in d. caſu in primo pręſentato nō admiſſo præſumi malitiam cōtra epiſcopum iuxta diſt. Ho. hoc addito ſm̄ Abb. quia quamuis ab interloquutoria non appellauit, adhuc punietur epiſcopus, ſi malitioſè illam detulit & non probat illam iuſtam.

¶Decimusnonus art. viij. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Materia non inſtituentis, & ſic an pœna, capituli, paſtoralis, hoc titulo. conſideretur & habeat locum propter ſecundū pręſentatum non admiſſum. & nu. 2. 3.*

2 Sed Dubium reſtat, & hic erit. xix. artic. † quamuis prædicta habeant locum in primo pręſentato, nō admiſſo, an ēt habeant locum, ſiue præſentetur ſecundus poſt primum accumulatiuè, poſtquam primum ſpreuit, ſiue ante: & vt ꝓximè vidiſtis in pręced. artic. Io. And. recitat Gof. & alios diſtinguere. in d. c. paſtoralis. ipſam pœnā habere locum, quādo epiſcopus ante pn̄tationē ſcd̄i: noluit admittere primū pn̄tatū. Secus, ſi fecerit hoc poſt pn̄tationē ſcd̄i: quia tūc vſus eſt iure ſuo: & in c. cū aūt. hoc titu. ¶Car. in d. c. paſtoralis. in v. op. recitat etiam hanc diſt. ſed ipſe dicit in vtroque caſu, ꝓcedere pœnam illius tex. licet caſus articuli noſtri, ſit difficilioris ꝓbationis, & remittit ſe ad dicēda per eum ibidem. in iij. q: vbi eſt corrupta eius lectura, quā ego habeo: licet omnino ſe remittat ad dicta per eum. in d. v. oppo. ¶Abb. autem. in d. c. paſtoralis. in vlt. colum. in verſi. ſed quæro nunc quidem. quærit in ſpecie de hoc, vt nos facimus: & recitata diſtinctione de qua. ſ. recitat alias opiniones, & ſic ſecundam opi. eſſe dicentium, ꝙ ſi primus eſt idoneior, habet locum pœna: ſecus, ſi ſecūd⁹ eſt idoneior, vel ſaltem equę idoneus: & hęc opinio fuit Roffre. vt ſ. retulimus. in xvj. articu. præce. in verſ. & & ſimilis huic eſt. ¶Tertia fuit opinio, quam videť approbare Io. And. dicentem illam pœnam locum habere, ſi eps̄ malitioſè primum non admiſit: quia ſic litera loquitur: vt diximus in proxi. præce. artic. ¶Poſtea recitat opi. do. Ant. qui videtur velle, ꝙ ſi primus erat idonior, vel ſaltem ęque idoneus, omittatur pœna: Secus, vbi ſecundus non fuiſſet idoneior. ¶Et dicit Abb. ſibi non placere ſecundum membrum. ſ. ꝙ ſi primus & ſecūdus ſint ęque idonei, omittiť pœna, ſi non inſtituitur primus: & moueť, quia c. cum autem. hoc titu. relinquit iſtud iudicio epi, vtrum inſtituet primum vel ſm̄. Si ergo epiſcopus vtitur facultate à iure ſibi conceſſa, pœnam non mereť. xxiij. q. iiij. pecca. l. gracchus. C. de adul. ¶Moueť etiam, quia indirectè priuareť patronus fa-
2 cultate pręſentandi ſecunda vice: quia ſi eps̄ eps̄ † incurret pœnam, niſi inſtitueret primo præſentatum ęque idoneum, nunq̄ inſtitueret ſm̄. Quinimo ſentit Ioan. And. in d. c. cum autem. ꝙ ex quo ſecūdus eſt idoneus, licet primus ſit idoneus, non committiť pœna, ſi nō inſtituiť. ij. qd̄ eſt intelligēdum ceſſante malitia. vt diximus. ſ. in xvj. præceden. articu. in verſicu. vij. erit caſus. ¶Concludit igitur Abb. ibi, ꝙ aut epiſcopus ſine cauſa rōnabili ante præſentationem ſecundi noluit admittere primum, & habebit locum pœna. dict. cap. paſtoralis. vt in ꝓxi. pręced. articu. diximus. Aut non dixit ante præſentationem ſecundi ſe nolle admittere primum: ſed fortè dixerat ſe velle eum examinare: & interim fuit pn̄tatus ſecundo, ſi ex coniecturis poteſt conſtare de malitia, vt patronus variaret, & pn̄taret. ij. & habebit locum pœna. d. c. paſtoralis. ¶Et ad hoc adde, quod in iſtis duobus caſibus ex ipſa ꝓtelatione pręſumeť eius malitia: vt diximus. in pręced. proxim. articu. vbi de his duobus caſibus fuimus loquuti. ¶Procedit Abb. in ſua diſtinctione, & dicit in dubio: aut ſecundus eſt idonior, & non præſumeť malitia: & hic caſus eſt ſanctus & iuſtus: quia imo hoc facere tenetur, nec in hoc caſu optionem habet: vt diximus. ſ. in præceden. vij. q. prin. in xxvj. articu. ¶Aut primus eſt idonior, & credit fore præſumendum malitiam: arg. c. ſi fortè. lxiij. diſt. ¶Tamen in hoc aduerte, nam in iſto mēbro videť Abb. tenere contra illud, quod dixerat. in c. cum autem. in verſi. item dubitať. & nos diximus. ſ. in dict. xxvj. articu. vij. præceden. quęſtio. princ. & in xvj. articu. præſentis quęſtionis in verſicu. & ſimilis huic eſt in quibus locis eſt concluſum epiſcopū non habere optionem vno ipſorum pn̄tatorum, ſiue primus, ſiue ſecundus fuerit, exiſtenti idoniore. & hoc Abb. videť præſuponere ſtante idoneitate primi, malitiam p̄ſumi & habere locū pœnam. d. c. paſtoralis. quæ non poteſt habere locum, niſi inſtitutio teneat: quia ſi non teneret, ꝓuidereť de illo beneficio, & non eſſet quærendum, ꝙ ꝓuideatur de alimentis, donec conferatur ſibi aliud beneficum. Vnde intelligerem hoc dictum Ab.
3 qn̄ ipſe primus præſentatus idonior non † appellauit ab inſtōne ſeu anteq̄ inſtitueret ſecundus: & ideo tenuit illa inſtō: quia vt nō teneat, requiriť appellatio: vt diximus. ſ. in d. xvj. p̄ce. arti. ſed punietur de malitia eps̄: vt voluit Abb. in d. c. paſtoralis. in fin. j. col. quem in ꝓximo pręce. art. retulimus. ¶Procedit Abb. in ſua

diſt.aut vterq; eſt ęque idoneus.& dicit placere dño Anto.vt ſ. retulimus committi pœnam:quia data paritate in meritis, primus videtur potior:argumen.cap.ſi à ſede.de præbendis. libro ſexto. ¶Sed Abb.plus placet contrarium:quia data pręſentatione ratione ſecundi,nullus eſt potior,cum patronus poſſit accumulare autoritate iuris.ſed in dicto capitu. ſi à ſede. primus erat potior in iure,vt ibi colligitur.& ita reſidet ibi Abb. ¶Quo ad hoc vltimum membrum ego etiam teneo cum Abba. quia non attenditur prioritas in hoc caſu ęqualitatis,ſed datur optio epiſcopo.dicto capitul. cum autem.impoſitio pœnæ vero procedit à malitia,& non ab alia cauſa:vt voluit Ioannes Andr. ſuper dict.gloſſ.penultim.& Cardinal.in v.oppoſi.& omnes. Verum eſt,quòd hæc malitia in hoc caſu,quando duo ſunt pręſentati accumulatiuè per patronum,non ex illa cauſa, quod ordinarius diſtulerit inſtituere primum: ſed ex mera voluntate patroni erit difficilis probationis,vt diximus.ſupra,in dict. xvj.articulo.in ſexto caſu:& ideo hoc caſu erit probanda per clericũ & iſto modo poſſet procedere dictum domi.Anto.quando malitia probaretur per primum præſentatum,non optatum,& malitia poſſet eſſe aliquod odium:vt ibi diximus.& in hoc non pręſumeretur malitia in epiſcopo:in proxi.præceden. articul. quia dicetur feciſſe,quod ſibi de iure competit.per dictũ capitu.cum autem.ſed hæc præſumptio poteſt tolli per contrariam probationem,quæ fieret per ipſum primum pręſentatum non inſtitutum.

¶Vigeſimus art.viij.q.prin.ij.par.ij.Lib.

1 *Epiſcopus quomodo ſit compellendus ad dandum alimenta, & ad prouidendum primo præſentato ſpreto.*

2 *Epiſcopus vbi iudicat inter ſuos clericos,ſine ſcriptura proceditur.*

Redeamus Modo ad dicta Hoſtienſ. in dicto capitul. paſtoralis.in §.verumtamen. in vltim. co-
1 lumna.& hic erit xx.articul. ¶†Quomodo epiſcopus compelletur ad dandum alimenta,& ad prouidendum, primo præſentato ſpreto,an requiratur libellus,& iudiciarius ordo:& Hoſtiẽ. ibi dicit eſſe conſiderandam impotentiam & paupertatem clerici,reſpectu epiſcopi:argumen.in authen.de manda.princip.§.
2 ſit tibi collatio.iij.& de quęſtore.colla.ſexta. ¶Tum †quia in tali cauſa ſine ſcriptura procedendum eſt, ſicut & quando epiſcopus inter clericos ſuos iudicat.vndecima quæſtione prima, ſi quis cum clericus. ¶Tum quia de alimentis clerici agitur:argumen.ff.de ferijs.lege,ſecunda.& xciij.diſtinct. ¶Tum, quia ſicut ipſe ex officio clericis ſuis prouidere tenetur.xij. quęſtio. j. præcipimus.& capitulo epiſcopus. decimaſexta quęſtione tertia,capitulo ſecundo, ſic & ad hoc eſt ſuperioris officio diſtinguendus.¶Tum,quia non apparente defectu pręſumitur contra ipſum.de electio.innotuit.§.parentes. & capitul.dudum.el j. §.finali. ¶Tum, quia ſicut ipſe ex officio procedit circa ſuum clericum:vt nota.de ſimonia.licet hęly. §. primo, verſiculo penultimo.ſic & æquum eſt,vt circa ipſum ex officio pro ipſo clerico procedatur.Adducit quod nota. in capitul. conquerente. de reſtitutio.ſpolia.ita reſidet ibi Hoſti.quem ibi ſequitur Ioan. Andr.in fin.ſeptima columna.& Cardinal.in tertia quæſti. ¶Et pro hoc facit ęquitas tituli,quod quiſque iuris in alium ſtatuit. ff.quę æquitas etiam in ſupremo principe locum habet, ſecundum Albericum in lege prima,illius tituli,in penultim.quæſtio. & in ſecunda oppoſi.tenendo contra Tancre.& Guliel. ibi, qui licet nihil alleget,eſt text.ſingularis.in lege ratas.C.de reſcin.vẽditi. vt pulchrè voluit dominus meus.domi.Chriſtopho.Albericus Papien.domi.meus.ſimiliter.in ll. dum illum titulum extraordinariè legit.in dicta lege prima.in fin.tertiæ concluſi.vbi reſpondet ad fundamenta Tancre.& ſic tene cum Hoſtienſ.vbi ſupra quem omnes ſequuntur ibi:& præſertim do. Benedictus capra.

¶Vigeſimusprimus art. viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatus litigans in curia cum alio præſentato,lata ſententia,nũquid, & quam habeat actionem contra patronum & tertium pręſentantem intra tempus, & contra diœceſanum ipſum ſcienter admittentem & inſtituentem.*

2 *Rem alienam vendens,ex edicto obligatur.*

3 *Intereſſe peti poteſt ab illo,cuius facto aliquis eſt lęſus, conſiderata æquitate canonica.*

4 *Variare non licet vbi duo litigantes in curia fuerunt pręſentati à diuerſis patronis.*

1 Sed Dubitatur.xxj.†quid ſi duobus litigantibus in curia ſuper eccleſia,patronus eccleſię hoc ſciens,pręſentat tertium,intellige infra tempus debitum ad ipſam eccleſiam diœceſano,qui ſcienter ipſum inſtituit in ea, nunquid alter litigantium pro quo lata eſt ſententia in curia contra patronum, & contra diœceſanum,habet actionem:videtur quòd ſic: argum. dicto capitulo paſtoralis.& per ea quę in præcedentibus articu. ſunt dicta.apparet enim in hoc malitioſè proceſſiſſe,& in eluſionem ſententiæ, & ſic ſunt puniendi. de poſtulatione prælator. capitu.bonæ.el ſecundo.verſiculo nec nocebat. ¶Apparet etiã ex hoc factam eſſe deteriorem & duriorem cauſam vincentis. ff.de alien.iudic. mutan.cauſa fact.lege prima in princip.& lege tertia.§.primo & ſecundo.ergo ad intereſſe tenentur:argumen. ff.de aliena.iudic.mutan.cauſa fact.Item,ſi res.alias incipit, non ſolum. §. hæc actio. videntur enim tales ex mente illius edicti
2 †obligari,ſicut & is,qui alienam rem vendit.ff.eodem titulo. l. ex hoc edicto.§.alienare.& lege,cum miles.& lege fina. ¶Vel tenentur tales actione de dolo,ſiue in factum ad intereſſe vincentis:argumen.optimum.ff.de dolo.lege rem quandam.& ma-
3 ximè conſiderata†æquitate canonica.ſecundum quam, quilibet poteſt intereſſe petere ab illo, cuius facto doloſe lęſus eſt, nulla actione expreſſa,vt patet in eo quod legi.& not.in capitu. finali.de reſcrip.& in cap.dilecti.de iudic.& de dolo & contu.capit.primo & ſecũdo.& quod,de electione.dudum. el ſecundo. §.nos igitur. ¶Videtur etiam prædictos tenere crimen ſtellionatus.argu.ff.de crimi.ſtelliona.lege penultima. ita Hoſtienſ.in d. c.paſtoralis.in §.verumtñ.in vlt.co. quem ibi ſequit Io.An.in fi.¶Et ẽt Car.ĩ iiij.& vlt.q.q relatis dictis Ho.dicit ſibi placere illos teneri actione de dolo,vel in factũ ad intereſſe vincẽtis:arg. d.c.paſtoralis.& iurium.ſ.alle.& quia illicitè fecerunt pñtando vel inſtituendo ad eccleſiã nõ vacãtẽ,ↄ.c.illud.& c.eam te. hoc ti.¶Subdit poſtea ſibi nõ videri,quantũ ad p̃ronũ eũ in aliquo teneri,ſi litigantes nõ erãt inſtituti.Potuit em̃ p̃ronus pñtare alterum.d.c.paſtoralis.& qđ ipſe dixit ibi.in v.no.¶Adducit etiã, nam in tex.d.c.paſtoralis.nõ punit̃ p̃ronus pñtans aliũ, ſed eps, qui malitioſè repulit primum, & iſti litigãtes potuerũt p̃uidere hũc caſum euenire poſſe,ꝙ alius pñtaret̃: & ſic videret̃ volũtariè feciſſe expẽſas:vñ nõ pñt de p̃rono laico ↄqueri,qui vſus eſt iure ſuo.¶Reperi poſtmodum Pau.de cit.in hoc trac.in vij.par. in lv.q.referẽtẽ dicta Io.An.& Ho.vbi.ſ.& dicit p̃dictos ſatis bñ determinaſſe:q̄a vt ſ.dixit,licet p̃ron⁹ poſſet variare accumulãdo:nõ tñ põtius pñtati auferre:nec ſifr eps hoc põt. ſ. non admittere primũ p̃ſentatũ idoneũ, & iõ punit̃. ¶Tu aduerte: nã
4 ſi in caſu huius † articuli nos p̃ſupponimus illos duos litigãtes in curia fuiſſe p̃ſentatos à diuerſis p̃ronis, nemo ipſorũ variare põt:vt diximus.ſ.remiſſiuè tñ in vij. p̃ce. q. prin. in xxiiij. artic. vñ dicerẽ hunc arti.eſſe intelligẽdũ, vel ꝙ de facto ſequuta fuit iſta ſcđa variatio, & inſtitutio,quæ fatigãt vincẽtẽ:vel q̄a vnus patron⁹ eccleſię p̃ñtauerit:& p̃ſentatus ab eo litigauerit cũ alio p̃tẽdẽti ius ex aliqua alia cã,vel ꝙ ambo nõ fuerãt p̃ſentati: ſed litigabãt ex alio iure: & interĩ p̃ronus p̃ſentauit. ¶Et teneo cũ dño Car.ꝙ ſi bene pñtatio noua fieret ꝑ variationẽ,nõ teneret̃ p̃ronus aliq̄d p̃rĩo pñtato,& vincẽti.qđ intelligerẽ in foro canonico,nõ aũt in foro ↄſcientię: q̄a in foro cõſciẽtię tenebit̃ p̃ronus varãs: vt diximus.ſ.in præcedẽ.vij.q.prin. in xxv.arti.

¶Vigeſimusſecundus arti.viij.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 *Ex præſentatis vnus vel quis alius ſi impetrarit literas à ſummo Pontifice,de aliquo beneficio patronato vacante,& ante ipſarum literarum impetrationem facta fuit variatio,vel de nouo præſentatio à patrono,& præſentatus admiſſus & inſtitutus, & in dictis literis nulla mentio facta eſt,illæ ipſæ non valent in præiudicium inſtituti.*

2 *Subreptio committitur etiam tacendo quod ignoratur,ſi veriſimiliter illud tacendo potuiſſet mouere papam ad aliud faciendum.*

Sed Hic cadit alius arti.& ſic.xxij. quem ponit Roch. in verbo honorificum. in xxij. q. pone ꝙ vnus ex duob. præſentatis vel alius pro impetratione illius bñficij vacantis accedit ad curiã romanã,interim aũt ꝙ accedit,p̃roni variant,vel de
1 nouo p̃ſentant:& eps facit inſtitutionẽ, accedẽs ad curiam,†impetrat literas à ſummo põtifice,nõ facta mẽtione de p̃ſentatione, vel variatione p̃dicta,cũ illã ignorauerit: an tales lr̃ę valeãt
2 in præiudiciũ inſtituti:& ↄcludit ꝙ nõ†q̄a ſubreptitia eſt & cõmittit̃ ſubreptio ẽt tacendo id,qđ ignorat̃, ſi veriſimiliter illud tacitũ potuiſſet mouere papã ad aliud faciendũ. alle. Abb. per illum tex.quẽ exclamat in c.cõſtitutus. in prin. de reſcri. & in c. ad audientiã. circa fin. eo. titu.In ꝓpoſito ergo noſtro ſi papa ſciuiſſet variationẽ vl̃ præſentationẽ eſſe factã, veriſimiliter nõ ↄceſſiſſet lr̃as:vel ſaltẽ nõ ſic de facili ipſi,à quo variatũ eſt: igitur ipſę lr̃ę nõ habẽt præiudicare inſtituto:& ita eſt tenendum.

¶Vigeſimustertius art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *Pœna qua punitur epiſcopus ſeu habens inſtituere,malitioſè non inſtituẽs præ*

præſentatum,quænam ſit.
2 *Obligatio quænam tranſeat ad ſucceſſorem epiſcopum.*

DIXIMUS Habentem inſtituere malitioſè nō inſtituētē
pn̄tatum,puniri.xxiij.loco,dubitat̄ qua pœna
puniat̄ ep̄s vel alius inſtituere habēs,ſine cā repellēs pn̄tatum,
& malitioſè illū nō inſtituēs:& hic articul⁹ eſt clarus:quia de eo
eſt tex.ī d.c.paſtoralis.hoc ti.in §.verūtn̄.vbi ſunt hæc verba for
1 malia,ꝯſtituimus vt†ep̄s qui pn̄tatum idoneum malitioſè recu
ſauerit admittere ad ꝓuidēdū eidē in cōpetēti bn̄ficio cōpellat̄
quatenus puniat̄ in eo,in quo ipſum nō eſt dubiū deliquiſſe. &
gl.ibi ī verbo,malitia dicit hoc eſſe nouū,& exquiſitū ius,vt ep̄s
pp dolū ſuū teneat̄ ei ꝓuidere:arg.l.quotiens.§.q dolo.ff.de ꝓ-
ba.& in hoc p̄iudicat ſucceſſori,ſicut ſi ordinaret illū ſine titulo.
de p̄ben.cum ſm aplm̄.qđ ēt voluit ibi Hoſti.in d.§.verūtn̄. poſt
prin.qui Ho.ēt poſt prin.vlt.col.ibi,tum quia de alimētis clerici
agit̄.& iſtis verbis tex.ꝓuidere volunt doct. in c.paſtoralis.ep̄m
teneri ꝓuidere illi de alimētis,donec ei ꝓuideat de bn̄ficio:vt ēt
expreſſè voluit Pau.de cita.in hoc tract.in vj.par. in v. q. quę tn̄
eſt ſignata.vj.poſt med.& iō Vincē.exponit verba illius text.in
bn̄ficio,id eſt,in mēſa ſua:vt eum refert Io.And.ibi poſt prin. ij.
col.& ideo glo.ibi,dicit hoc p̄iudicare ſucceſſori,ꝓuidebitur er-
go iſte pn̄tatus malitioſè non inſtitutus ꝑ ep̄m de alimentis mē
ſe ſuę,donec illum ꝓuideat de beneficio cōpetenti,vt erat illud
2 in quo eū inſtituere noluit:& hæc obligatio†trāſit ad ſucceſſo-
rē ep̄m.vt in caſu.d.c.cū ſm.cum ep̄s ordinauit aliquē ſine titu-
lo:qa tenebit̄ ipſe illū ꝓuidere de alimētis,donec eū ꝓuiderit de
bn̄ficio cōpetenti:vt eſt ēt tex.in c.ij.& in c.ep̄s.eo.ti.Similis eſt
caſus.in c.cū ſicut.iūcta gl.de ꝯſe.eccl.vel alta,q̄ vult tn̄ hoc de-
bere fieri ſine enormi lęſione eccleſiæ,ſi fieri poſſit:alias nō,niſi
haberet ꝓprium ep̄s.Tu vide de hoc,quæ latè dixim⁹.ſ̄.in j.pat.
j.lib.in vij.q.prin.in j.art.vbi tractauimus materiā.d.c.cū ſicut.&
poſuimus gradatim quomodo hmōi expēſę ſint faciēdę ꝑ ep̄m
& eius ſucceſſores de bonis eccl̄iæ,de bonis ꝓprijs,de fructibus
bonorum eccleſiæ,& ſimilib.vide ibi,qa pulchra dicta inueniēs
& in hoc nō eſt inſiſtendum cum tex.habeamus.d.c.paſtoralis.
& doct.omnes ita concludunt.vt ſ̄.diximus.

¶Vigeſimusquartus art.viij.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus poteſt agere contra epiſcopū, vt non legitimè præſentatum & inſtitutum remoueat in eius contemptum.*
2 *Conſequenti conceſſo,cenſetur & omne antecedens neceſſarium ad illud conceſſum.*
3 *Patronus an & quando poſſit agere contra epiſcopum non inſtituentem præſentatum per ſe.& nu.4.*
5 *Quaſi poſſeſſio conſeruatur præſentatione,& inſtitutione ſequuta.*

VIDEAMUS Modo.xxiiij.loco, an patronus poſſit age-
re ꝯ ep̄m nō inſtituentem pn̄tatum: Pau.
de cita.format hunc art.in d.vj.par.in ix.q.& dicit ad hoc rn̄ ſeri
1 poſſe,†ꝙ ſic arguendo à fortiori:nam ſi p̄ronus pōt agere ꝯ epi
ſcopum,vt iam factum retractet. i. vt non legitimè pn̄tatum &
inſtitutū remoueat in ei⁹ ep̄i cōtēptū.d.c.decernimus.xvj.q. vij.
c.illud.& c.ex inſinuatione.hoc ti.vt ꝑ eū alius inſtituat̄ pn̄tan-
dus:ergo multo fortius à principio poterit agere, vt cogat̄ ep̄s
iam pn̄tatum inſtituere:qa ſi hoc p̄t facere pn̄tatus,multo forti⁹
ipſe p̄ronus,à quo pn̄tatus habet i⁹.item,quia p̄roni intereſt, &
2 ad hoc tenet̄,vt eccl̄ię ꝓuideat̄.d.c.decernimus.ergo vr̄†ei ꝯceſ
ſum totū,ꝙ eſt neceſſariū antecedēs ad illud.l.illud.ff de acqui.
hære.in gl.acquiſiuiſſe.l.ad rē mobilem.& l.ad legatū.ff.de ꝓcu.
ita dicit in terminis tenuiſſe Arch.in d.c.decernimus.ſ.qn̄ ep̄s iā
inſtituiſſet alium non legitimè pn̄tatum:tunc enim præſentat⁹
& p̄ronus pn̄t ꝯ talem inſtitutū remouēdum agere,vt legitimè
pn̄tatus inſtituat̄,alias p̄t ipſe ep̄s puniri:vt in d.c.paſtoralis. hoc
titu.& dicit ſe ita tenere.ſ.patronū poſſe agere cum ſua interſit
vt eccleſiæ ꝓuideatur.c.nō ſolēt.& ibi gl.plures adducit concor
dias.ij.q.vj.¶Dicit tn̄ hanc cōclu.fallere qn̄ patroni adinuicem
diſcordes in præſentatione ſe impedirēt:quia poſt quatuor mē-
ſes ſi nō cōcordant,ep̄s ꝓuidebit eccleſię.¶Dicit ēt fallere in ca
ſibus,in quib.p̄t ſperni pn̄tatio patroni.de quib.per Hoſ.in §.qd
iur̄.in ſumma huius ti.& ꝑ ipſum Pau.in x.q.d.vj.par.de quo nos
3 dicem⁹.in iij.par.huius.ij.li.in vij.q.prin.in eius art.¶†Tu aduer
tè circa hunc art.nā ſi nos ſumus in caſu. ca. decernimus.qa ep̄s
abſq; p̄rono ꝯtulit bn̄ficium:& nō eſt dubiū p̄ronū ſolū, & ip̄m
vna cū pn̄tato per eum poſſe agere,vt ille,cui cōtulit ep̄s, amo
ueatur,& pn̄tatus ꝑ eū inſtituat̄:vt in d. c. paſtoralis.vbi Archi.
& circa loquunt̄ adducta ꝑ ipſum Pau.& in hoc caſu nō hēt lo-
4 cum pœna.d.c.paſtoralis.¶Aut p̄ronus†pn̄tauit vnū,& ep̄s nō
vult inſtituere illū:& nō eſt dubiū p̄ronū & pn̄tatum poſſe īſta-
re & petere inſtōnem:vt diximus.ſ̄.in iij.p̄ce.art. & ſi noluerit ī-
ſtituere,poterūt appellare,& ſuperiorē adire,& facere illū coge
re ad inſtituendū,& p̄figi facere ſibi terminū,infra quē ſi nō in-
ſtituerit,ſuperior inſtituat:vt dixim⁹.ſ̄. in xvj.& xvij.p̄ce.art.ne:
in hoc caſu cadit pœna.c.paſtoralis.qa nō fuerūt duo pn̄tati, &
vnus repulſus,ſed bn̄ in hoc caſu,quā maximè inſtare p̄t p̄ron⁹,
nō ſolū vt eccleſię ꝓuideat̄,vt dicit Pau.ſed ēt vt cōſeruet ſuam
quaſi poſ.q̄ eſt magni p̄iudicij. c. ꝯſultationib.hoc tit.& dixim⁹
latè.ſ̄.in j.par.huius ſcđi lib.in iij.q.princ. ꝑ totū.Qđ intereſſe ēt
verti in primo p̄ce.mēbro,& ī his caſib.dicerē p̄ronū poſſe age
re ꝯ ep̄m ad expēſas, & intereſſe factas, & paſſum ob ſui culpā:
iuxta ea,q̄ dixit Ho.& Io.An.ac Car.in d.c.paſtoralis.in fi de illo
qui litigabat in curia,& paſſus fuit dānū:& facta fuit durior eius
cā ex pn̄tatione p̄roni,& inſtōne ep̄i.de qua diximus. ſ̄.ꝓximè.
in xxj.art.¶Aut nos loquimur,qn̄ p̄ronus pn̄tauit primum, &
poſtea ſm variando,ſiue hoc fecerit voluntariè,ſiue ex cā ep̄i, ꝗ
diſtulit inſtōnē primi,& ep̄s inſtituit ſm non admiſſo primo,vel
eꝯ,qd intereſt ipſius p̄roni,cū ambæ cāæ eius intereſſe ceſſent.ſ.
vt ꝓuideat̄ eccleſiæ qa iam eccleſię ꝓuiſum eſt,vel vt ꝯſeruetur
in ſua quaſi poſſ.nā in eius quaſi poſ.ꝯſeruatur,cū pn̄tatus ꝑ eū
5 inſtituit̄.†nam ita acquirit̄,& ꝯſeruat̄ quaſi poſ.iuris pa.qn̄ p̄ro
nus pn̄tat & ad ſuā pn̄tationē fit inſtō,in d.c.cōſultationibus.&
nos diximus.ſ̄.in d.j.par.huius.ij.lib.in iij.q.prin.& in x.& xj.arti.
qūo ergo poterit agere ꝯ ep̄m ad pœnam.d c.paſtoralis. ſi inſti-
tutus fuit pn̄tat⁹ ꝑ eū:certè nō.& ideo in hoc caſu vana hæc eſt
quæſtio.¶Niſi diceremus p̄ronū poſſe agere ꝓ expēſis & inter-
eſſe,caſu quo ipſe variaſſet coactus.ſ.culpa ep̄i nolētis primū in-
ſtituere,pp ꝙ ſcđo loco pn̄tauit:& dicerē hoc nō eſſe in ꝯſidera
tione:qa nō debebat variare,ſed inſtare,vt pn̄tatus ꝑ eum inſti-
tueret:vt diximus in præce.ij.mēbro.nā ſi p̄ronus pn̄tauit vnū,
& epiſcopus noluit illum admittere ſine cā,nō tenet̄ pn̄tare al-
terū,ſi nō vult:quia oīno ille hēbit ſuū effectū:vt diximus. ſ̄. in
ij.præce.art.& ſic inſtare appellare, & ad ſuperiorem accedere,
vt diximus in præce.ij.mēbro.tūc poſſet agere ꝯ eū pro iſtis ex-
penſis,vt ibi diximus.¶Circa fallētias vero quas ponit Pau.non
ſunt ponēdæ in iſto art.ſed in illa qōne principali,an & qn̄ epiſ-
copus ſine pn̄tatione patroni poſſit prouidere eccleſiæ, tracta-
bimus.ĩ.in iij.par.huius ſecundi libri.

¶Vigeſimusquintus art.viij.q.prin.ij.par. ij.Lib.

1 ☞*Præſentatus quomodo dicatur ſperni ab ordinario.*
2 *Epiſcopus dicitur ſpernere primum præſentatum, quando illum non inſtituit.*

1 ET VT Hæc materia ꝑfectè habeat̄ xxv, ſit articulus, †qūo
ordinarius dicat̄ ſpernere pn̄tatū.Pau.de cita de hoc
quærit.in d.vj.par.in v.q.& dicit pn̄tatum ſperni ab ordinario ſi-
ue expreſſè,ſiue tacitè dicat,vel ꝑ verba ęquipolētia,vt puta nō
recipio te,vel te nō admitto,dr̄ eīm tūc pn̄tatus ſperni,& ſi duo-
bus pn̄tatis vnū inſtituit,alterū pn̄tatū nō inſtitutū ſpreuiſſe dr̄:
nā altero inſtituto effectualiter,dr̄ alterū ſpernere vel reproba-
re.c.cū dilectus.& c.paſtoralis.hoc ti.primū dictū ꝓbat̄.ꝑ c.ꝑ ſi-
moniam.ꝑ illum tex.xlj.diſt.facit tex.in c.cū aūt.hoc ti.vbi relin
quitur iudicio epiſcopi,qn̄ ſunt duo idonei pn̄tati,quē velit ad-
mittere.Qūocūq; ergo ſuū iudiciū ꝓpalauerit,dicet̄ vnū admit
tere,& alterum reprobare:ita Pau.vbi ſ̄.¶Tu aduerte, nā in ma
2 nr̄a dr̄ ēt epiſcopus†ſpernere primū pn̄tatū,qn̄ epiſcop⁹ illū nō
inſtituit:ſed ꝓcraſtinauit eius examē,& inſtōnē tāto t̄pe,ꝙ p̄ro-
nus motus fuit variare,& alterum pn̄tare: ex qua variatione epi
ſcopus acquiſiuit optionem:& iō tenuit inſtō ſecūdi:ſed qa fuit
cā variationis,quo ad puniendū ei⁹ malitiā,ille primus pn̄tatus
dicet̄ ſpretus ex ſua ꝓcraſtinatione:& iō puniet̄ epiſcopus pœ-
na.§.fi.d.c.paſtoralis.nam Io.An.Car.& alij.in d.c. paſtoralis vo-
lunt intellectū illius tex.eſſe,ꝙ primus pn̄tatus fuit repulſus ad-
huc ſecūdo nō pn̄tato expreſſè illum refutādo ſine cā,vel tacitè
ꝓcraſtinando illum inſtituere,adeo ꝙ patronus ꝓceſſit ad ſecū
dam pręſentationem:& in hoc caſu præſumitur malitia epiſco-
pi:vt diximus.ſ̄.in xviij. art.& in fi.xix.

¶Vigeſimusſextus art. viij.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Ad ordines & beneficia admiſſus tanquam idoneus per epiſcopum, an poſtea præſentatus in beneficio poſſit repelli tanquam non idoneus ex defectu ſcientiæ.*

PRO Cōplemento huius qōnis.xxvj.& vltimus erit articul⁹:
1 †ſi epiſcopus admiſit clericū ad ordines, & ēt ad benefi
cia tāq̄ idoneū, poſtea pn̄tat̄ ad bn̄ficiū iuris pa.an ipſe epiſcop⁹
poſſit illū repellere tāq̄ n̄ idoneū ex defectu ſcię:& hmōi.Roc.
format hūc art.in hoc tract.ī verbo,honorificū.in xlvj.q.in ver-
bo,ſed hic ſuborit̄.& dicit hāc qōnē plenè tetigiſſe Io.An.ī ad-
di.Spe.in additio.mag.& fore dicendū,vt ibi ꝑ eum:qa ſatis ple
nè loquit̄.¶Tu vero de iſto art.dic,vt plenè dixim⁹.ſ̄.ij.par.hu-

ius ſcđi lib.in ix.q.prin.in xxv.art.vbi tractauimus,an ordinatus
ad pſbyteratū,& bis admiſſus ad eccleſias parrochiales per eun
dem epm,præſentatus ad tertiam eccleſiam,poſſit repelli, ex ali
quo defectu,& ſignanter ſcientiæ? ad ibi dicta me remitto.

Ex dictis In ſ.ſcripta.viij.q.prin.& ei⁹.xxvj.art.collige ↄ-
cłonem facta pñtatione ĩ ↄcordia,& edicto po
ſito,& nemine cõparẽte,pñtans & pñtat⁹ qlibet de ꝑ ſe & vter-
que ſimul pñt inſtõnẽ petere ab habẽre ĩſtituere,& illã dẽt ipſe
ↄcedere,vt colligiť ꝑ totã ipſam qõnẽ:& pſertim.ĩ iij.art.¶Am
plia prĩo iſtã ↄclu.intãtũ ꝓcedere,vt non ſolũ pñtãs & pñtatus
poſſint inſtõnẽ petere,ſed ẽt eorũ legitimi ꝓcuratores,pr̃ ꝓfilio
cõiũctus ꝑ ↄiuncto,cũ cautiõe de rato pñt eſſe ĩ iſto iudicio in-
ſtõnis,ꝑ dicta.ſ.in iiij.art.¶Amplia.ij.d.ↄclu.intãtũ ꝓcedere, ꝙ
peti poterit inſtõ ꝑ pdictos,ẽt ſine libello:vt diximus.ſ.in vj.art.
¶Extẽde hãc ampl.intãtũ ꝓcedere,ꝙ in petẽda inſtõne ſufficiat
talis qualis petitio:puta,peto me ĩſtitui ad talẽ eccłiã ꝑ pñtatio-
nem factã ꝑ tales pr̃onos,vt dixim⁹.ſ.in vij.art.¶Extẽde.ij.d.am
pli.intãtũ ꝓcedere,ꝙ ꝓ petẽda inſtõne nõ dať vera & neceſſaria
forma libelli:vt dixim⁹.in viij.art.¶Amplia.iij.d.ↄclu.intãtũ ꝓ-
cedere,ꝙ ꝓceſſus & acta ꝓ obtinẽda inſtõne erũt extraiudicialis
& extraiudicialia,ſi nõ hẽt aduerſariũ:vt dixim⁹.ſ.ĩ ix.art.¶Am
plia.iiij.d.ↄclu.intãtũ ꝓcedere,ꝙ peti poterit inſtõ,priuſq̃ petať
caſſatio alteri⁹ pñtationis:vt dixim⁹.ſ.in x.art.¶Reſtringe hanc
ampli.ꝓcedere,qñ petiť inſtõ pñtationis factę ꝑ pr̃onũ laicũ,q
variare pt:ſed ſi petereť inſtõ pñtationis pr̃oni eccłiaſtici:ñ poſ
ſet peti,niſi petita pri⁹ caſſatiõe alteri⁹ pñtationis:vt dixim⁹. ĩ d.
x.art.¶Amplia.v.d.ↄclu.intãtũ ꝓcedere,ſufficere pr̃ono cũ pñ-
taſſe idoneũ,q̃uis eps illũ ñ admittat,nõ tñ tenebiť alterũ pñta-
re,ſed oĩno prim⁹ erit ĩſtituẽd⁹:vt dixim⁹.ſ.in ij.art.¶Ampli. vj.
d.ↄclu.intãtũ ꝓcedere,ꝙ hñs ĩſtituere,tenebiť admittere & ĩſti-
tuere pñtatũ,niſi aliud ipſe vel alter obijciat , & ꝓbet ↄ pñtãtis,
& pñtati ꝑſonas,& ipſam pñtationẽ:vt dixim⁹.ſ.in xv.art.¶Ex-
tẽde hãc ampli.intãtum ꝓcedere,ꝙ ſi hñs ĩſtituere malitioſe nõ
admiſit pñtatũ,pñtat⁹ pt appellare,& appellatio tenebit:& ſi ſe-
cus fieret,inſtõ reuocabiť ꝑ viã attentati:vt dixim⁹.ſ.in xvj. art.
¶Extẽde.ij.d.ampli.intãtũ ꝓcedere,ꝙ ſi hñs ĩſtituere,recuſauit
admittere pñtatũ,& aliũ inſtituit,& nõ fuit appellatũ ob abſen
tiã pñtati,admitteť abſens ẽt ↄ inſtõnẽ,& reuocabiť inſtõ:vt di
xim⁹.in d.xvj.art.¶Extẽde.iij.hãc ampli.intãtũ ꝓcedere, ꝙ pr̃o-
nus & pñtatus poterũt agere ↄ ordinariũ,q ſine eo alterũ inſti-
tuit,vt illa in totũ amoueať:& pſentat⁹ ꝑ eũ inſtituať,q̃uis nõ ap
pellauerit:vt dixim⁹.ĩ d.xvj.art.in ver.tu ꝓ clara,& ẽt.in xxiiij.ar.
in j.mẽbro diſtinctionis nr̃æ.¶Reſtrĩge prĩo.d.ampli.cũ primis
duab.extẽ.qñ pr̃on⁹ pñtauit vnũ,& nõ variauit:qa tũc appella-
tio tenet:ſed ſi nõ variauit,nõ tenet appellatio:& eps poterit in-
ſtituere:& inſtõ tenebit,appellatione nõ obſtãte,vt dixim⁹.in d.
xvj.art.in ver.v.erit caſus.¶Amplia.vij.d. ↄclu. intãtũ ꝓcedere,
ꝙ ſi habẽs inſtituere,noluerit inſtituere,poterit adiri ſuꝑior , vt
eũ cõpellat inſtituere,vel ipſe inſtituat,ſi pfixo ſibi termino hoc
nõ fecerit:vt dixim⁹ſ.in xvij.art.¶Limita mõ primo iſtã ↄclu.ꝙ
q̃uis aliquo ↄcorditer pñtato ↄdicẽte nõ exiſtẽte termino edi-
cti elapſo poſſit peti inſtõ,& debeat cõcedi: tñ anteq̃ concedať
habẽs inſtituere,debebit facere diſcuſſionẽ negotij: & inquire-
re ex officio de iurib.pſentãtiũ,& pſentati,& circa eorũ ꝑſonas:
& ipſam pſentationem inſtituat,vel nõ inſtituat iuxta merita ꝓ-
ceſſus vt diximus,ſ.in xj.art.¶Extẽdę hãc limit.& dic ipſam diſ-
cuſſionẽ poſſe fieri in loco,in quo placuerit habẽti inſtituere,&
recipi ab illis,cũ quib.inquiſitus cõuerſatus eſt,& ꝑ habentẽ in-
ſtituere licet non ſit ordinarius,& ſimpłr & de plano : vt dixim⁹.
ſupra.in xij.art.licet hęc ſit potius declaratio,quã extẽſio.¶De-
clara ſecundo dictam limita.vt habens inſtituere debeat inda-
gare & inquirere opponere,vel opponi facere ↄ pſentantes p-
ſentatum,& ipſam pñtationem,omnia quę remiſſiuè ſunt accu
mulata.ſ.in xiij.art.¶Declara tertio.d.limi.pñtantẽ & pñtatũ vł
alterũ ipſorũ inſtõnem petẽtes debere deducere & ꝓbare indi-
ſcuſſionẽ,oĩa q̃ remiſſiuè accumulauimus.ſ.in xiiij.art.¶Limita
ſecũdo.d.cõclu.vt habens inſtituere, teneať pñtatũ à pr̃ono in-
ſtituere in concordia,niſi pr̃onus variaret & pſentaret alterũ:qa
tũc eps hẽret optionem:& ſi inſtitueret fm ad inſtantiã primi p-
ſentati,nõ poſſet reuocari inſtõ,ſed teneret,vt diximus. ſ. in xv.
art.¶Extẽde primo iſtã limi.ꝓcedere,quãuis prim⁹ appellaſſet,
ne pr̃onus iterũ pñtaret,nec eps ĩſtitueret:qa adhuc tenebit in-
ſtõ:vt dixim⁹.ſ.ĩ d.xvj.art.in plurib.caſib.ibi poſitis,& pſertim. ĩ
vij.caſu.¶Reſtringe primo hãc limi.ꝓcedere,niſi vnus eſſet ido
neor altero:qa tũc tenereť inſtituere idoniorẽ,q ſi appellauit,te
nebit appellatio:& reuocabiť inſtitutus ꝑ viã attẽtati:vt dixim⁹
ſ.in d.xvj.art.in ver.& ſiłis huic.¶Reſtringe ſcđo.d.limi.vt q̃uis
in duob.æque idoneis pñtatis teneat inſtõ ſcđi:tñ ſi eps malitio
ſè refutauit primũ,tenebiť primo ꝓuidere de alimẽtis,donec eũ
de bñficio ſiłi ꝓuideat:vt dixim⁹ ꝑ diſcurſum,d.xvj.ar.& ĩ ſpẽ.in
xxiij.art.¶Extẽde primo hãc limi.ꝓcedere,ẽt ſi hæc malitia fuit
expſſa refutãdo primũ vel tacitè ꝓtelãdo inſtõnẽ, adeo ꝙ pr̃o-
nus variauit:qa adhuc,vt malitioſus punieť:vt dixim⁹.ſ.ĩ xvj.ar.
ꝑ diſcurſum.& in xviij.art.¶Extẽde ſcđo.d.lim.& extẽ.ꝓcedere
ĩtãtũ,ꝙ on⁹ ꝓbãdi malitiã nõ incũbet primo pñtato,ſed pſume
tur malitioſè feciſſe,niſi ꝓbet legitimã cãm nõ admiſſionis : vt
dixim⁹.in d.xviij.art.¶Extẽde.d.limi.tertio ꝓcedere,ẽt ſi eps cõ
miſiſſet malitiã ĩſtituẽdo primo,& repellẽdo fm idoneũ: nam
adhuc tenebiť ꝓuidere ſcđo,ſi ꝓbabiť malitia:qa in hoc caſu nõ
pſumeť malitia,niſi ꝓbeť:vt dixim⁹.ſ.ĩ xix.art. ¶Extẽde quarto.
d.lim.intãtũ ꝓcedere ꝙ ſtãte dicta malitia eps tenebiť ꝓuidere
ſpreto,& cõpelleť ꝑ ſuꝑiorẽ ſine libello,& iudiciali ordine:vt di
xim⁹.ſ.in ij.art.¶Extẽde v.d.lim.ꝙ teneť eps,ĩſtituẽs,nõ aũt pr̃o-
nus pñtans,qñ pr̃on⁹ pñtauit & eps inſtituit aliũ,q̃ litigãtes ĩ cu
ria:vt ĩ caſu formato.ſ.ĩ xxj.art.¶Extẽde hãc extẽ. intm̃ iſtã va-
riationẽ & inſtõnẽ nocere litigãtib.ꝙ reddit ĩpetrationẽ ſurrep
titiã,ſi de eis nõ fiat mẽtio:vt ĩ caſu.§ poſito.ĩ xxij. art. ¶Limita
tertio.d.ↄclu.ꝓcedere,q̃uis pdicti poſſint petere ĩſtõnẽ, nõ tñ il
lã poterũt petere iure actiõis,ſed ĩplorare auxiliũ iudicis:vt dixi
m⁹.ſ.ĩ v.ar.¶Declara mõ prĩo oĩa pdicta pñtatũ ſperni,ſeu pñ-
tationẽ ſperni expſſè,vel tacite,vt incurrať malitia:iuxta ea,q̃ di
xim⁹.ſ.ĩ j.& ĩ xxv.art.¶Declara ſcđo circa mãm diſcuſſionis,ꝙ ſi
eps admiſit clericũ ad ordines,& ad bñficia,velut idoneũ,ſi pñ-
tať ad bñficiũ iuris pa.ñ poterit ex defectu ſcĩæ illũ repellere,niſi
aliud obſtet:vt remiſſiuè dixim⁹. ſ.ĩ xxvj. & vlti.art. & ꝑ iſta oĩa
ſunt clara:ſed clari⁹ patere ĩ ipſis arti. qa oĩa ĩmutatim hic poni
nõ potuerũt:iõ meli⁹ videbis ea ĩ ipſis art.in fonte,in qbus caſus
meli⁹ diuerſificanť.¶Et pdicta oĩa ꝓcedãt in ↄcordi pñtatione
vni⁹ patroni pñtantis,vel pluriũ,in qua alius ↄdictor nõ compa
ruit,& in diſcuſſione,& inquiſitione,in quib. ꝓcediť ex officio
habentis inſtituere.Quid aũt,ſi comparuerit ↄdictor vel oppoſi
tor,diceť in tribus principalib.quæſtionib.ſequentib.

¶Nona queſtio prin.ij.partis.ij.Libr.

1 *Oppoſitor ſeu contradictor comparẽs intra terminũ,audiri dẽt & admitti.*
2 *Præſentatio oppoſitoris vel contradictoris comparentis intra terminũ admit
tenda eſt,ſi & inquantum.& nu.3.*

HVcuſque Vidim⁹ qualr ꝓcedať elapſo termino
gñalis citationis ꝑ edictũ ad inſtõnẽ
pñtationis faciẽdæ in pñtatione ↄcordi,ſiue vno pr̃o
no exiſtẽte , pręſentante, ſiue pluribus nihilominus
concorditer nullo contradictore apparente, nec ſe opponente
cõpr̃ono cõpñtato,nec ↄdictore niſi ſolũ de cõpñtato ꝑꝑ varia
tionem; & ſic accumulatiuè ex malitia non admiſſo. ¶Merito
modo videndũ eſt, qd ſi ꝑꝑ citationẽ generalẽ ꝑ edictũ ad incer-
1 tos,vł ſpãlẽ,†& ad certos, aliqs oppoſitor appareat ſeu ↄdictor
infra,terminũ dictarũ citationũ,an ſit audiẽdus & admitti debe
at:& nulli dubiũ eſt ꝙ ſic,qa alr fruſtra citarenť:& fruſtra fuiſſet
2 inducta diſpõ.c.fi. de elec.lib. vj.† Imo ſi tales comparẽtes præ
ſentarẽt aliquẽ alterũ,tãq̃ pr̃oni,vel in quaſi poſ.exiſtẽtes,eorũ
pręſentatio admitti deberet,ſi & ĩquãtũ vt prima pñtatio admiſ
ſa fuit:de qua diximus.ſ.in vj.q.prin.huius par.in j.artic.cum ibi
loquuti fuerimus generaliter de omni pñtatione admittẽda,ſi
& in quãtũ:imo illã nõ admittẽdo punireť:vt diximus.ſ.in viij.
proxi.præce.q.prin. in xv.artic.cũ pluribus ſequen.& ꝙ debeat
admitti pñtans,imo debeat pñtare,apparet : qa poſt terminum
edicti inſtõne ſequuta & re nõ integra nõ admitteretur vlteri⁹
ad pñtandum,ex quo terminus edicti piudicat termino iuris:vt
diximus.ſ.in j.q.princ.huius par.in xxviij.artic.& ſic admittendi
ſunt infra terminũ edicti oppoſitores compñtati compr̃oni,ſeu
in quaſi poſ.exiſtẽtes:& illi,quos ipſi mõ pñtarẽt,ſilr ſi & inquã
tum ex quo adhuc de iuribus nullius apparet. ¶ Et hoc erit
aliud iudiciũ ſeparatũ à pcedẽti in quo pcedẽti iudicio tractaui
mus de diſcuſſione negotij pñtationis & ĩquiſitionis,quæ ex of
ficio habẽtis ĩſtituere fieret,ẽt coadiutore dato circa iura pñtan
tiũ, & merita pñtati,& habilitates vel ĩhabilitates ipſorũ,& ipſã
pñtationẽ,ẽt dato per habẽtẽ inſtituere coadiutore curiæ:vt di-
ximus in viij.proxi.pce.q. prin. in viij. artic. ¶ In hoc pñti vero
3 iudicio erit tractãdũ,qñ habẽs† inſtituere ꝓcedit circa ꝓxĩè di
cta, nõ ex mero officio nec ex ſimplici diſcuſſiõe,ſed ad inſtãtiã
cõparentiũ,& ſe opponẽtiũ ſiue ſint aſſerẽtes ſe pr̃onos, ſeu in
quaſi poſ.pñtandi exiſtere ſiue ſint compñtati ſiue alr̃s qũocũq;
oppoſitores : & hoc iudiciũ diuidem⁹ in tres prin. qõnes. ¶Pri-
ma erit circa oppoſitiões, & iura,quę deducenť ꝑ cõparẽtes, &
ſe opponẽtes,& alia neceſſaria ĩ tali iudicio,vſq; ad ↄteſtationẽ
litis ĩcluſiue:& hæc erit.ix.q.prin. huius partis. ¶ Scđa erit qõ à
ↄteſtatiõe litis excluſiue vſq; ad publicationẽ in cã incluſiue: &
hęc erit.x.prin.q.huius partis.¶Tertia erit qõ à publicatione in
cã excluſiue,vſq; ad prolationẽ ſnĩæ incluſiue,cũ appellatiõe,ſi
opus fuerit:& hæc erit.xj.& vlti. q. prin. huius ij.par.iſtius.ij.lib.
¶ Nona igitur prin. qõ eſt de oppoſitionibns & iuribus ac ↄdi-
ctio

ctionibus, quæ deducunt̄ per cōparentes,& ſe opponētes circa
pñtationē factā admittēdis:& de ꝓceſſu,ꝗ fit in hac cā, vſq; ad
ɔteſtationē litis incluſiue:ſeu alterius actu ꝗ loco cōteſtationis
litis haberetur.Et ex iſta.ix.q.prin.infraſcripti oriuntur articuli.

¶Primus art.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Citari debent ſpeciali citatione tanquam certi primo preſentantes, & pri*
mo præſentatus:& alij incerti generali citatione, comparente contradicto
re alterius virtute edicti vel ſpecialis citationis.
2 *Citationes generales & ſpeciales tot fieri debent, quot ſunt præſentationes.*
3 *Si oppoſuit ſe quiſquam, citandus eſt præſentans & præſentator.*

1 Et primus Erit artic.†ſi cōparet ɔdictor vel pñtator al-
terius virtute edicti:vel ſpālis citationis,pars
quæ prima pñtauit, & pñtat⁹ ab ea,an ſint citādi ſpāli citatione
tanꝗ certi,& alij incerti gñali citatione ꝑ edictū, ſicut factū fuit
2 in prima pñtatiōe?& nō eſt dubiū ꝙ ſic: †qa quot ſunt pñtatio-
nes,tot debēt fieri citationes ſpāles & gñales: vt dicūt doct.oēs
in d.c.fi.& nos pulchrè diximus.ſ.in vij.q.prin. hui⁹ par.in ix.ar.
primi pñtantes & pñtatus:qa iam ſunt certi:edictū vero apponi
debet ꝑꝑ incertos ſeu opponere volētes,vt ibi latè diximus: &
ēt faciūt ꝗ diximus ibidē in x.art. Et faciūt,ēt, ꝗ dixim⁹ ibidē. in
xviij.art.cū loquuti fuimus de caſſatione electionis: & ēt ibidē
in xxviij.& vlt.art.dū tractauimus de diſcuſſione negotij prin.&
3 ꝙ †ſi aliqs ſe oppoſuit,ſit citādus p̄ſentans,& pñtator,exp̄ſsè te
nuit ꝙ Phil.de Sarra.in hac rub.ante fi.vj.char.in verſ.ſi vero in-
terim:nā cū loquutus fuiſſet de appoſitione edicti,ꝓſequit̄ hęc
verba.ſi vero interim aliquis ſe oppoſuit,oportet ꝙ poſtea cite
tur(loquēdo de primo p̄ſentāte:& p̄ſentato)cū ꝓceditur in cā:
& ꝓcedetur ſimpliciter &c.licet dictū ſuum fuerit Gaye.in ſua
repe.c.fi.de ele.lib.vj.quaſi in vltimis verbis operis: vbi dicit for
malia verba,ꝗ dicit Phi.licet Phil.eū non alleget:& idē dicendū
eſt de edicto reiterando.vt voluit Io.An. & omnes in d.c.fin.&
nos diximus in d.vj.q.prin.huius partis.in d.ix.arti.

¶Secundus artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Citari vbi debeat præſentatus accumulatus abſens, & exiſtens in curia*
Romana, vno primo præſentato.& nu.5.
2 *Citatio perſonalis ad domum debet fieri, quando proceditur contra citatum*
ad actum præiudicialem.
3 *Citatio, verb.quid determinet, quando determinat verb.in eccleſia.*
4 *Citatione ſpeciali non eſt citandus abſens, qui præſentationi non conſenſit.*

1 Erit Secundus art.†ſi p̄ſentato vno ſit præſentatio alterius
abſentis & exiſtentis in curia Romana:dubitat̄,vbi iſte
accumulatus debeat citari.Et hūc articu. hic poſui,qa loquitur
de citatione accumulati:nā aľs melius cadebat in vij.q.prin.hu-
ius partis. ¶ Dic ergo ſuper iſto artic. ɔſuluiſſe Io.cal. hoc tit.
ɔſi xvij.incip. pñtato vno. & dicit ſe putaſſe ſufficere citationē
in eccľia,de qua agitur,dūmodo fiet noīatī,&aſſignet̄ citatio in
eccľia,de qua agit̄,infra quā pñtātes ſibi poſſint intimare pñta-
tionem:& ſuū rñſum habere. ¶ Et dixit eſſe rōnem: qa hic nō
quęrit̄ de citatiōe quæ ꝓpriè habeat ɔſtituere quē ɔtumacē, vt
ɔ̄ ipſum ꝓcedat̄ ad actū p̄iudicialē, ꝑ quē ſibi auferat̄ vel aufer
1 ri poſſit id,quod habet.quo caſu†loquunt̄ iura de vocatione ꝑ
ſonaliter faciēda,qñ habet̄ ſcīa,vbi qs eſt,vľ ad domū,ſi ignorat̄
vbi eſt.de qua ꝑ Inn.de eo ꝗ mit.in poſ.cau.rei ſer.c.fi.ꝑ Io.And.
ſuꝑ reg.p̄ſumit̄ in q.de reg.iur.lib.vj.Sed ſi vult ſuā pñtationem
ꝓſequi ꝓſequat̄, ex quo nō hēt ius ī re de oſ.leg.c.dilectus. nec
ꝓpriè ius ad rē,cū nōdū cōſenſerit,nec potuit ɔſentire,ꝑꝑ igno
rantiā ex eius abſentia ꝓueniētē.¶Et ex hoc ſequit̄,dicit ipſe,ꝙ
cū pñtantes habuiſſent primo ipſius ɔſenſum,vel ſaltē habeant
illū reqrere,quā cito pñt,de elec.c.quā ſit li.vj.& ipſe habuit pri
mo ɔſentire, vel ſaltē poſt requiſitionē pñtatus hoc facere de-
beat,p̄ſonalis requiſitio hoc caſu ſpectat ad ipſos p̄ſentantes, &
nō ad ſuperiorē,à quo petit̄ ɔfirmatio.¶Ad qđ bñ facit.ca.fi.de
elec.lib.vj.maximè cū loquat̄ ꝑ verbū,vocationē:& nō dixit ci-
tationē,vel requiſitionē.quo ēt verbo vſus fuerat in principio,
cū dixerat nulla vocatiōe,quod verbū vocationis,ad vocē,ꝗ in
vocati notitiā veriſiľr ꝑuenire pōt,ɔformiter refert̄: vñ clamor
aëris,verberationē ꝓpriè ſignificare volūt deriuatores. ¶Pōde
rat ēt illū tex.c.fi.ibi dū dicit,noīatim.nō eñ dixit,p̄ſonaliter,vľ
3 ad domū.¶Et ēt pōderat illū tex.nā†cū verbū, vocationis,de-
terminat verbū in eccľia,determinat qđ ibi ſequit̄.ſ.poſſe reſpi-
cere vocationē electi,cū aliā determinationē nō habeat:& ſic il
lud verbū in eccľia,ꝗtū ad locū, pōt coactari duob.p̄ced.caſib.
ſ.de quo,electo,& oppoſitore.facit de reſcr.c.olim.de app.inq-
ſitioni,& ſic dicit eſſe ſeruandū in caſu iſto ꝑꝑ periculū, qđ eſt ī
magna dilatione,& poſſet imminere, de appellationib.oblatis,
& ita reſidet ibi Io.Cal.¶Tu aduerte circa caſum.d.ɔſ.nā ex de-
ductis in eo, ī facto apparet cōpñtatū copulatiuè pñtationi nō
ɔſenſiſſe:& hoc eſt clarū:& nos ɔcluſimus.ſ.in vij.q.prin.huius
4 par.in xv.art.†pñtatū,ꝗ pñtationi adhuc nō ɔſenſit: qa nō fuit
pñs,vt in caſu nřo,nō eſſe vocandū, tanꝗ aduerſariū certū ſpāli
citatiōe,ꝗ fit ex offō hñtis inſtituere: & ꝙ fiet ex offō, dicit gl.ꝑ
illū tex.in verbo,inanes.verſus fi.in d.c.fi.de elec.lib.vj.vñ voca
tio ſeu citatio,de qua in d.ɔſi.nullo mō eſt illa, de qua in d.ca.fi.
qa ſi illa eſſet,tūc militaret difficultas,de qua.j.ſed poti⁹ illa vo-
catio,de qua in d.ɔſi.eſt illa,ꝗ debet fieri ꝑ pñtantē, vt perficiat̄
pñtatio,ꝗ quidē eſt potius notificatio pñtationis: vt pñtat⁹ ab-
ſens velit acceptare,vľ repudiare pñtationē, ꝗ acceptatio ꝑficit
actū pñtationis:vt diximus.ſ.in v.q.prin.huius par.in j.art.& cū
nō ſit tp̄s ſtatutū pñtato ad acceptādū,ſed acceptare debeat añ
lapſum termini dati ad pñtandū,alias habet̄,ac ſi facta nō fuiſſet
pñtatio:vt diximus.ſ.in d.vij.q.prin.huius par.in vij.art.pñtātes
debere,quāto citius fieri pōt notificare p̄ſentationē illi abñti &
habere rñſum acceptationis:vt illo habito ſit ꝑfecta pñtatio:&
in ea ꝓcedi poſſit ꝑ alias citationes, ſpālē & gñalē: vt in ꝓximo
p̄ce.art.diximus:& ſic in caſu ſuo malè ɔcluſit Io.Cal.cū nō ſuffi
ciat vocatio in eccľia,ex quo ex ea nō poterit haberi vera acce
ptatio,vel repudiatio abſentis:& ſic nulla erit ꝑfectio pñtatiōis,
& ideo expectādus erit finis quadrimeſtri dati p̄rono ad pñtan-
dū,infra qđ ſi nō apparebit de actione pñtati elapſo dicto tp̄e,
pñtatio accumulatiua nō valebit: & ſic tenebit prima pñtatio.
¶Niſi dicam⁹ hāc vocationē ꝓdeſſe,quo ad hoc,vt nō expectet̄
vocatio illi⁹ vſq; ad finē:ſed illo vocato ad inſtantiā pñtantis in
eccľia cū termino,infra quod veriſimľr potuit venire ad notitiā
pñtati ipſa pñtatio:& ex quo illā ñ acceptauit:vt in reſiduo tp̄is
quadrimeſtris poſſit alterū pñtare:& nō dicet̄ variare tertia, ex
quo ſecūda pñtatio nō fuit ꝑfecta,ſicut nō dicet̄ variare prima
nō ꝑfecta:vt dixim⁹ in vij.q.prin.huius par.de laico.in xxj.ar.de
5 p̄rono clerico.in iij.art.cū quatuor ſeq.ar.¶†Reſtat igit̄ dubita
tio,qđ ſi ꝑfecta fuiſſet pñtatio accumulatiuè facta de abñte, &
alius cōpñtat⁹,vel certus oppoſitor eſſet abñs,an deberet citari
ſpāli citatione,nō ad inſtātiā partis, ſed ex offō hñtis inſtituere:
iuxta diſpōnē.d.c.fi.de elec,li.vj.Et dicerē,aut eſt prim⁹ p̄ſentat⁹
abſens,qui venit citandus ꝑꝑ nouā pñtationem, ſeu ɔ̄dictionē
iuxta terminos ꝓximi præcedētis artic. & dicerē ſufficere eū in
domo citare:& ſibi īputari qa diſceſſit: aut ſunt alij certi citādi,
qui tñ ſunt in lōgiorib.partib.& nō pñt citatione ſpāli citari ſine
magno labore,ſeu impēſa,vel lapſum magni tp̄is: & dicerē eos
nō eſſe citādos citatione ſpāli p̄ſonaľr, ſed bene citatione ſpāli
nō p̄ſonaľr,ſeu noīatim in eccľia:& ita ꝓcedant rōnes & iura ꝑ
Cald.alle.p̄ſertim,vt eccľiæ cito ꝓuideat̄:licet ipſe loquat̄ ī alijs
terminis vt ibi patet:& hoc,qa oēs doc.in d.c.fi.concludūt ipſas
citationes ſpāles de certis fore faciēdas,cū cōmodè fieri pñt, vt
ibi,ꝑ eos.vñ ſi cōmode fieri nō poſſent,puta,qa ſi fieret maxima
expectatio,& cōparēte vocato lis oriret̄,& nō poſſet finiri infra
tp̄s datū ad p̄ſentādū,deuolueret̄ ꝓuiſio ad ſuperiorē:iuxta no.
in c.cā te.cū ſi.hoc tit.& nos diximus.ſ.in j q.princ.huius par.in
ix.arti.eſſet facienda talis expectatio: & ideo vana eſſet citatio.

¶Tertius artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Simonia an cōmittatur ſi patronus receperit pecuniam pro preſentatiōe.*
2 *Simoniam etiam committi in annexis ſpiritualitati.*
3 *Baſilicam ſi quis ædificat eo nomine & cauſa, vt lucretur partem obuentio-*
num, nullatenus epiſcopus illam debet conſecrare.
4 *Pecunia non eſt danda, nec ꝓ beneficio conſequēdo, nec pro præambulo ad be-*
neficium conſequendum.
5 *Pecunia reſtituenda eſt eccleſiæ, cui iniuria ſimoniaca facta eſt.*
6 *Pœna qua puniendus ſit clericus dando pecuniam, vt ad beneficiū promouea-*
tur.Et.nu.7.10.
8 *Simonia ſi commiſſa ſit pro aliqua iuſtitia, vel gratia apud ſedem apoſtoli-*
cam obtinenda, etiam ſcientes & non reuelantes intra triduum, etiam ipſo
iure ſunt excommunicati, nec ab alio poſſunt abſolui quam à Papa, excepto
mortis articulo.
9 *Crimen læſæ maieſtatis ſciens cōmiſſū, illud reuelare debet, ſi illud ꝓbare pōt.*
11 *Simonia committitur recipiendo promiſſionem, vel pecuniæ oblationem.*
12 *Remittere, verb. pro dare, accipitur.*

1 Dubitatur Tertio,an opponi poſſit ɔ̄ pñtātes & pñta-
tū,ꝙ ꝑ ſimoniā facta fuerit pñtatio:†& ſic
an poſſit patron⁹ pecuniā recipere ꝓ p̄ſentatione: & an recipiē
do cōmittat ſimoniā.Roch.quærit de hoc,in iſto trac.in verbo,
2 vtile.in iij.q.& dicit,ꝙ ſic:quia ſimonia†cōmittitur ita in anne
xis ſpūalitati:ſicut & in ipſis ſpūalibus.tex.eſt in c.ex inſinuatio-
ne.& in c.de iure.& vtrobiq; per Abb.hoc tit.& clarè probatur
hæc ɔcluſio in c.quæſitū. de rerū permuta.& colligit̄ ex diffini-
tione ſimoniæ poſita ꝑ doc.in rub.de ſimo.facit tex.c.p̄terea. el
j.de trāſac. vbi nō valet trāſactio ſuper iure pñtandi: qa annexa
ſpūalitati,ſicut & ipſum ius pa.vt ibi intelligit Abb.in j.no.& fir
mat idē Abb.in c.quāto.in vij.col.de iudi.vbi dicit pñtationem
ideo

ideo dici annexā ſpiritualitati: qa eſt præparamentū ad inſtõnē:
& ſic ad iꝰ ſpūale obtinēdū, tex. in c. qđ aūt. in verbo, inchoatū.
hoc titu. ergo ſimoniaca eſt pñtatio. ꝓpter ſimoniā ¶ Scđo ad-
ducit tex. in ſiſi in c. ſi qs baſilicā. de ꝯſecra. diſtin. j. vbi. dr̃, ꝙ ſi qs
3 ędificat baſilicā ad ad hūc finē, vt lucreť partē obuētionū, nulla-
tenus debet ep̃s illā cõſecrare: & ideo colligit ibi gl. arg. p̃ronos
nõ debere exigere encenia vel hmõi ab eccleſia. ¶Tertio addu
cit tex. de hoc, de ſimonia. qui in fin. dicit, ꝙ quidā reges & prin
cipes qui acceperūt pecuniā, vt cõſentirent electioni cuiuſdam
epĩ, debēt illā pecuniā ſine diminutione reſtituere ipſi eccleſię:
& ſm vnum intellectū loquitur ille tex. à p̃ronis: & dicūt ibi Ab.
Io. de Ana. illū text. eſſe bene notandū in practica: & cõfeſſores,
principū ignorãtia ducti, vel applaudãt ipſis principibus negli-
gere eos ad pœnitētiā inducere de ſiſibus: & multos eſſe tales,
de quorū ſalute eſt diffidēdū, cū decedãt cū illo peccato. Quin-
imo fortius ꝓbat ille tex. ſecundū aliū intellectū, quē ibi refert
Io. de Ana. nedū accipiētes pecuniā, vt cõſentiant electioni te-
neri ad reſtitutionē, ſvt ibi: ſed ēt ꝓcurantes cum electoribus vt
eligãt: qa ex illa ꝓcuratione aliquid acceperint illud reſtituere
tenenť, cū tales ēt ſint ſimoniaci. c. de ſimoniacè. & ibi not. de ſi-
monia. c. cū ſuper. de cõfeſ. ¶Quarto dicit facere quod decidit
4 Io. de Ana. in c. ij. in pen. no. de ſimo. †ꝙ ſicut non licet dare pe-
cuniā pro beneficio conſequēdo immediate, ita non licet dare
pro præambulo ad beneficiū conſequendū. per l. oratio. cum ſi-
mi. ff. de ſponſa. ſed pñtatio eſt præambulū, ſeu præparamentū,
vt ſ. dictū eſt igitur &c. ¶Quinto pro dicta cõclu. dicit eſſe text.
in c. tua nos. el j. de iureiur. vbi fortius dr̃ nõ valere promiſſionē
factam per præſentatum pñtãti etiam cum iuro. ¶Sexto ꝓ ipſa
conclu. dicit eſſe tex. clarum: & ibi no. Abb. in ca. veniēs. el ij. de
5 teſtibus. ¶†Quod aūt pecunia ipſa debeat reſtitui eccleſiæ, cui
iniuria ſimoniaca eſt irrogata: tenet ēt glo. in c. quia clerici. hoc
tit. & clarè ꝓbať in c. de hoc. vbi not. Abb. & alij de ſimonia. hoc
tñ declarať & limitať: vt per gl. magnā & doct. ibi de quibus nos
diximus. ſ. in ij. par. j. lib. in v. q. prin. in j. iij iiij. v. & vj. arti. ¶†Quā
autē pœnā pati debeat clericus, qui pecuniam dedit vt ad bene
ficium promoueret: vide extrauag. vnicam incip. Pau. ſub titulo
de ſimonia, quę vult acquiſitionem beneficij per quãcunque di
ſpoſitionem ſimoniacā eſſe nullā ipſo iure: ita ꝙ taliter acquirēs
beneficiū, teneret ad oĩum fructuū, quos percepit reſtitutionē.
7 ¶Itē talis, & ēt †mediatores ſnĩam excõicatiõis incurrūt à qua
ſolus pontifex abſoluit, p̃terquā in articulo mortis. ¶Et illi qui
ſciūt aliquos eſſe ſimoniacos, vel mediatores ſimoniæ in ordi-
8 ne vel in bñficio tenenť reuelare quãto citiꝰ pñt. ¶†Et ſi ſimo
nia eſſet cõmiſſa pro aliqua iuſtitia, vel gratia apud ſedē apoſto
licam obtinēda, ēt ſcientes & nõ reuelantes infra triduum, ipſo
iure ſunt excõicati, & abſolui nõ pñt niſi à Papa præterquam in
mortis articulo. Ita diſponit extrauagãs Bonifacij ſub titulo de
ſent. excommu. eſt enim hic caſus de reſeruatis papæ: vt exponi
tur ēt in extrauag. Pau. incip. & ſi dñici gregis. ſub rub. de pœnit.
remiſſiuè. ¶Aduertendū tñ eſt. ſ. id, quod dictū eſt de ſciētibus,
vt reuelare teneanť: nã id intelligiť, ſi ſciētes id ꝓbare pñt. Ita cõ
cludit in ſimili Ang. Are. in lib. maleſi. in verbo, che hai tradito.
9 in v. col. verſi. quod crimē læſę maieſtatis. vbi dr̃, quãuis †ſciens
crimen læſæ maieſtatis ab alio cõmittendū, illud teneať reuela-
re, intelligitur ſi illud ꝓbare põt: & alleg. Bal. vt ibi p eū. & in ter
minis noſtris ita decidit do. Fely. in c. decætero. in fi. de re iudica.
ſubiiciens ita audiuiſſe cõcluſum fuiſſe à quodã pœnitētiario
papali: & vltra eū bene facit tex. in c. plerūque. ij. q. vij. vbi exp̃ſsè
glo. notat taciturnitatē non obeſſe ei, qui ꝓbare non põt: & eſt
vidēdus oĩno frater Ang. de caluaſio in ſumma ſua angelica, in
10 verbo denūtiatio. verſ. fin. ¶†An aūt aliā pœnam patianť ſimo
niaci? dicendū eſt vt per doc. in d. c. de hoc. & in d. c. cū ſuper. de
cõfeſ. & per gl. & j. q. vij. in ſumma, & pulchrè per Io. de Ana. in
rub. de ſimo. in princ. vlti. col. ¶Ex cuius verbis ēt intelliges, an
recipientes pecuniā, vt p̃ſentent punianť alia pœna, quā ad reſti
11 tutionē ipſius pecuniæ. ¶†Et eſt notandū, ſimoniā nedū com-
mitti in accipiendo actualiter pecuniā, vel qd tpale pro ſpūali,
ſed ēt recipiendo ꝓmiſſionē vel oblationē pecuniæ. text. & ibi
colligit Abb. in j. no. in d. c. cū ſuper. & idem voluit Abb. in d. c.
veniēs. el j. de teſti. ĩ vl. no. ¶Idē eſſet, ſi remitteret aliqđ debitū.
12 Tex. eſt ĩ d. c. veniēs. † qa remittere, eſt dare: vt ibi ĩ gl. allegat iu
ra ꝯcordãtia: q̃ regula declarať ibi pulchrè p Fel. ĩ iiij. no. ñ eſt mã
noſtra. ¶ Eſt ēt notandū pro prædictorū intelligētia: ꝙ dato ꝙ
plures ſint p̃roni: ita vt vox recipiētis pecuniā nõ eſſet ſufficiēs
ad effectualē pñtationē: tñ ex tali receptione cõmittiť ſimonia
perinde, ac ſi ipſe ſolus eſſet p̃ronus. Ita ꝓbatur in ſiſi in d. c. cum
ſuper. & ibi Abb. in ij. no. hoc colligit: & ita ꝯcludunt do. Anto.
Abb. & Io. de ana. per illū tex. in c. Matthęus. vbi dicūt receptio-
nem pecunię ꝓ dãda voce, ēt nõ neceſſario inducere ſimoniā.
Ita pulchrè loquutus fuit Roc. vbi. ſ. cuius dicta volui hic inſe-
rere: quia multū placuerūt mihi. ¶Quę ſunt addenda ad ea, quę
diximus. ſ. in j. par. huius ij. lib. in ix. q. prin. in x. artic. vbi in gene-
re tractauimus: an ſimoniacus præſentare poſſit: & ad dicta ibi-
dem in xj. artic. vbi tractauimus, an præſentandus & præſentan-
tes facientes pacta & conuentiones præſertim iuratas, commit
tant ſimoniam, & ille præſentari poſſit etiã adde dicta. ſ. in v. q.
prin. huius par. in vj. arti. vbi tractauimus, an præſentatus poſſit
aliquid temporale præſentanti dare: vel cenſum imponere præ
ſentanti ſoluendum: & qualiter puniatur: & dicta per nos in di-
ctis art. ſunt addenda ad dicta p Roch. in d. verbo, vtile. in iij. ſua.
q. Et de iſto art. vide pulchrū cõſi. Philip. Decij. cxviij. diuine &c.
viſo inſtrumento. vbi de ꝓmiſſione facta de reparanda eccleſia.

¶Quartus artic. ix. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Opponi quæ poſſint contra præſentantes, præſentatum & ipſam præſen-
tationem, oppoſitore comparente remiſſ.*

1 Eſſet Videndū quarto loco, †quę opponi poſſint ꝯ præſen
tantes, præſentatū, & ipſam p̃ſentationē: de qb. remiſ
ſiue fuimus loquuti. ſ. in proxi. pręce. viij. q. prin. huius partis, in
xiij. articu. dum tractauimus in diſcuſſione & inquiſitione, quæ
fit per hñtē inſtituere, qd erit indagandū, & inquirendū p eū: &
quæ opponi poterūt ꝯ pñtantes, pñtatum, & ipſam pñtationē:
& ibi dicta in iudicio ex officio ſeruiant etiam hic in iudicio ꝯ-
dictorio. Vide igitur ibi: & alia ex iſto opere colligere poteris.

¶Quintus artic. ix. q. prin. ij. partis. ij. Libri,

1 ☞ *Præſentatio metu facta non valet, item nec electio.*
2 *Ius in re, difficilioris eſt diſſolutionis, quam ius ad rem.*
3 *Proteſtatio clandeſtina facta à patrono de non præſentando alium, & ſi præ
ſentaret, faceret pro metu, non præiudicat poſtmodum præſentato.*
4 *Metus quænam vitiet.*

Sed Adhuc dubitatur qnto loco, an poſſit opponi, allegari,
ſeu deduci p aliquem patronū ſe pñtaſſe per metum, &
ideo illā pñtationē nõ tenere: & dicendū eſt hoc opponi poſſe:
1 †& pñtationē p metū factã nõ tenere, ſm Bald. in l. ij. §. ſed & ſi
quis. in vlti. col. C. cõmu. de leg. & in tracta. ſchiſmatis in ij. colū
¶Quod eſt verū qñ metus fuit cã fi. ideſt quia eligētes aliter nõ
elegiſſent: & ſic nec pñtantes aliter pñtaſſent, ſm Bal. in d. §. ſed
ſi quis. ¶Ampliať ēt illud dictū eſſe verū, quãuis addať verbū,
ſponte eligo, vel pñto, ſm Bal. in d. trac. ſchiſmatis. vbi ēt Bald. in
iiij. col. dicit talē metū facere cēſeri electum, & ſic pñtatum ty-
rannum, vt ibi per eū: ſi ergo metus nõ facit valere electionem
2 quæ tribuit ius electo, in re, quod eſt †difficilioris diſſolutionis:
multo magis debet facere nõ valere pñtationē, quæ tribuit pñ-
tato ius ad rē, quod ſic eſt facilioris diſſolutionis: vt not. in c. cū
Bertoldus. de re iud. & nos de iſto ius in re: & ius ad rem latè di-
ximus. ſ. in v. q. prin. huius par. in viij. ar. & ꝙ metus nõ faciat va-
lere pñtationē: voluit clarè Ale. de vera pñtatione p metū facta
loquēs in ꝯſi. xvj. in iij. vol. & ita tene quod ꝯſi. incipit põderatis
3 narratis, vbi ēt ꝯcludit †ꝙ ꝓteſtatio clãdeſtina facta à p̃rono de
nõ pñtãdo aliū, ꝙ ſi pñtaret, faceret p metū, nõ nocet neq; p̃iu
dicat illi qui poſtea pñtatus fuit, vt ibi per eum: ſequitur domi.
Phil. Decius in reg. in omnibus cauſis. ff. de reg. iur. in prin. fi. col.
4 in fi. xj. verſ. ¶†Et multa quæ vitiat metus, vide accumulata per
Firma. in trac. de epiſcopo. in j. par. iij. lib. in xxiij. q.

¶Sextus artic. ix. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Præſentatio vel electio facta iracundia vel impetu, non valet.*
2 *Iracundia facit reuocare contractum, & votum impedit.*
3 *Donatio facta ad pias cauſas per patrem iratum cum filijs, valet.*
4 *Actus facti per iracundiam qui ſint.*

Et eodem Modo deciditť ſextus arti. an poſſit opponi p
pñtantem cõtra præſentationem ipſam nõ
tenere, qa illā fecit calore iracundię, ſeu per impetū: ſilr rñdetur
1 hoc poſſe opponi †cū talis pñtatio per impetū vel iracundiam
facta, nõ valeat, ꝓut eſt tex. in c. auditis. ibi prorupit de elec. nec
2 mirum, †quia iracundia facit contractum nõ valere. l. ꝙ calore.
de re iud. impedit etiam votum gl. in c. dudū, de conuerſione cõ
iugatorum. reuocat cõfeſſionē, gl. in c. ex literis. de diuor. & Io.
3 de Imo. in ca. fi. de confeſ. ¶†Verum iracundia non impedit ad
cãm piam factam p patrem iratum cum filijs: caſus eſt ſingula-
ris in c. ſunt qui opes. xvij. q. iiij. licet hoc dictum non noceat ca
ſui noſtro, qa aliud eſt bona donare, quā clericum pręſentare. Si
igiť nõ valet electio facta p impetū vel iracundiā, multo minus
præſentatio, quæ facilius diſſoluiť: per arg. formatū in proxi. p̃-
4 ceden. artic. †& de iſta electione & alijs actib. factis per impetū
& iracundiam, ponit Firma. in d. tract. de epõ. in j. part. iij. libr. in
xxxv.

xxxv.q.& de actibus factis calore iracundiæ, & præſertim blaſ-
phemia: ponit pulchrè dom.me.Corſe.in ſuo reperto.ad Abb.
in verbo iracundia.vbi etiam æquiparat iracundiam ebrietati.

¶Septimus articu.ix.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Electio vel præſentatio clandeſtine facta,non valet.& nu.3.*
2 *Actus quomodo clandeſtine fieri dicatur.*
4 *Præſentatio poſt actum factum,clandeſtina dici non poteſt.*
5 *Edictum eſt in loco publico affigendum, & tollendum per nuntium deputatum.*
6 *Electio clandeſtina repetitur.*

Dubitatur Adhuc ſeptimo, an opponi poſſit contra
electionem ſeu præſentationem illam eſſe
factam clandeſtine, & ſic vtrum præſentatio clandeſtina facta
1 valeat?& reſpondetur†electionem clandeſtine factam, non va
lere ipſo iure.capitu.quia propter.§.final.& ibi gloſſ.& doct.de
elect.eodem modo nec præſentatio,cum facilius diſſoluatur:vt
1 in duobus præceden.artic.diximus.†& dicitur electio vel alius
actus clam fieri,quando fit non ſeruata conſuetudine, vel con-
ſueta ſolemnitate,licet fiat coram teſtibus, ſecundum Bart.in l.
ij.C.de his,qui ex pu.ratio.verſic.v.& in l.fi.ff.de ritu nupt.Item,
quando fit ſine eo,cuius præſentia requiritur in actu: puta ſine
iudice,ſecundum Bart.in d.l.ij.& in l.j.C.de prædi.cu.libr.xj. Itē,
quando non poteſt venire in notitiam aduerſarij,ſecundū Bart.
in l.ꝓhibere.ff.quod vi aut clam.& in l.clam poſſidere.ff.de ac-
quirend.poſſeſſ.& in l.non intelligitur.§.tacita. de iure fiſci. Itē
quando teſtibus à notario imponitur ſilentium,vt nihil dicant,
ſecundum Bart.in l.in fraudem.in princ.ff.de his quib. vt indig.
Item,quod fit parte non citata,ſecundum Innoc.in c.cum olim.
de re iudic.& Bald.in margarita in verbo litrea. verſic.viij.Item,
non citato eo qui poſſet contradicere, ſecundum Bart.in l.alio.
3 de lega.¶†Videamus modo,an actus præſentationis poſſit di-
ci fieri clandeſtine? & ſi cōſideremus ipſum actum præſentatio-
nis, non poſſum videre quomodo fieri poſſit clandeſtine: cum
de ſubſtantia fieri habeat coram habente inſtituere: quia alias
non eſt perfecta præſentatio: vt diximus.ſ.in iiij.q.princi.huius
par.in j.& duobus ſequen.articul.& quod fit coram iudice, cu-
ius præſentatio requiritur,ſecundum Bart.in d.l.ij.C. de his qui
ex pu.ratio.verſicu.v.& in l.j.C.de præd.curia.lib.xj.ſi vero con-
ſiderabimus ipſam præſentationem:an poſſit manere clandeſti
na? & minime hoc eſſe poteſt, cum illa facta habens inſtituere
fieri facit citationes ſpeciales & certas:& facit apponere edictū
pro incertis: vt eſt text.in capi.fina.iuncta gloſſ.de elect.libr.vj.
& iſtę citationes ex officio emanant.vt voluit ibi gloſ.in verbo,
inanes.in fin.& nos diximus.ſ.ꝙ cum citantur citandi non dici-
tur clandeſtinus actus: ergo præſentatio etiam poſt actum fa-
4 ctum†non poteſt dici clandeſtina,cum de neceſſitate dictæ ci-
tationes,ſint faciendæ: & requiruntur de ſubſtantia & forma:a-
deo quòd ſi ſecus fiat,inſtitutio ſequēs eſt ipſo iure nulla:vt di-
ximus.ſ.in vj.quæſt.princip.huius par.in xij.articu.& non debet
poni edictum in loco ſecreto,ſed in publico, vt ab omnibus vi-
deatur:vt vult ibi gloſſ.in d.ca.fi.in verbo,generaliter.& in frau
dem fieret,ſi grida fieret coram paucis amicis: vt dicit ibi gloſſ.
& nos diximus.ſ.in d.vj.quæſtio.princip.in iij.articu. Imo vt ibi
5 diximus in xxiiij.articul.edictum †debet affigi in loco publico:
& tolli per nuntium deputatum, per quem de prædictis debet
fieri relatio iudici: & per actuarium annotari: vnde non poteſt
cadere hic caſus clandeſtinę præſentationis,niſi ſi omitterentur
iſte citationes:& tunc non eſſet nulla pręſentatio,ſed inſtitutio
ſequens:pręſentatio enim remaneret in pedibus:vt dicunt doc.
in d.capit.fina.de elect.libr.vj.& nos diximus.ſ.in d.vj.quæſtio.
princ.huius par.in xvij.articul.Ergo cōcludamus veram & per-
fectam præſentationem non poſſe dici clandeſtinā:quia ſolum
diceretur clandeſtina,ſi non fieret coram habente inſtituere: &
6 tunc non dicitur perfecta præſentatio: vt ſ. diximus. ¶†Non
obſtat, quòd ſecus ſit in electione. ſcilicet quia reperitur clan-
deſtina electio:vt habetur in capi.quia propter.§.final. de elect.
quia illud poteſt ibi interuenire propter formam electionis ibi
datam,quæ non habet locum in præſentatione: vt diximus.ſ.in
vij.q.princip.huius part.in xviij.articul.& de iſta clandeſtinitate
diximus aliquid.ſ.in j.par.ij.libr.in iij.quæſtio.princip.in xxj.ar-
ticul. ¶Et de proteſtatione clandeſtine facta de pręſentando
talem per metum,tetigimus.ſ.in fi.v.proximi precedentis arti-
culi.

¶Octauus articu.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Patroni an poſſint opponere contra prę ſentatum & præſentationem, & intra quantum tempus.*
2 *Nullitas opponi poteſt ab eo,qui non appellauit: licet ſententiæ acquieuerit*
3 *Patronus legitimus eſt oppoſitor.*

Sed Dubitatur octauo, ſi aliquis patronus non præſentauit,
nec fuerit contemptus,an poſſit opponere contra præ-
1 ſentationem: & magis in genere ſit articul.†an patroni poſſint
opponere contra præſentatum & præſentationem:& infra quā
tum tempus.& Fede.de Senis in conſi.cij.nobilis quidam.in vij.
colum.in verſic.ad ſecundum, quo quæritur.& ſequen.& dicit
ꝙ quāuis patronus nō pſentauerit:nec fuit contemptus, ſi vult
aliquid dicere quod reddat præſentationem nullam: puta quia
vult opponere defectum vel vitium contra perſonam præſen-
tatam,vel aliud ſimile,hoç facere poteſt.capitu.nulli.& capitu.
2 ſequen.de elect.libr.vj. † nam & is qui non appellauit,licet ac-
quieuiſſe videatur ſententiæ ratione iuſtitiæ, nullitatem tamen
poteſt opponere.de primo.capitu.conſultationem. de re iudic.
de ſecundo.capitul.j.cum ſua materia.eod.titul. ¶Et hæc facul-
tas opponendi durat quouſque duret peremptorius terminus
datus ad opponendum, vel ſaltem, quouſque ſit facta inſtitu-
tio: vlterius enim non eſt locus exceptioni.ad hoc.de elect.cap.
vlti.lib.vj.& de appel.conſtitu.cum ſua.gloſ.¶Tu aduerte, nam
diximus.ſ.in vij.quæſtio.princip.huius par.in viij.cum tribus ſe
quen.articu.& etiam in alijs articul.magis rationabilem oppo-
ſitorem:& qui magis vocetur ex diſpoſitione.d.capitul.fina.de
elect. libr.vj.eſſe compatronum & in quaſi poſſeſ.præſentandi
exiſtentem,cum dupliciter ſua interſit. Primo, quia intereſt cu-
iuſcunque eccleſiam habere bonum rectorem:& hoc ex gene-
rali præiudicio.Secundo ex proprio præiudicio, cum ſit patro-
nus,& ſua interſit ex vi iuris patronat.eccleſiam defendere, cle-
ricum dilapidantem denuntiare,&c.quæ ponuntur per doct.in
hac rubr.& per gloſſ.in capit.piæ mentis.xvj.quæſtio.vij.& etiā
ratione ſui intereſſe,ne amittat ſuam quaſi poſſeſſ.de quo dixi-
mus latè in j.par.huius ij.lib.in iij.quæſtio.princip.per totū: vel
non patronus admittatur in ſui præiudicium: vt ibidem dixi-
mus.in xvij.articul.& in vij.quęſtio.princip. huius par.in xvj.&
xvij.articu. Ideo ſibi non eſt pręcluſa via opponendi & excipiē-
di contra præſentantes,forſan non ius habentes præſentatus,&
ipſam præſentationem,donec inſtitutio ſequatur. ¶Poſt inſti-
tutionem vero contra præſentatum poterit procedere per viā
accuſationis:vt dicetur.ĩ.Deo duce in iij.libr.in viij.quæſt.prin.
in iij.articu.& voluit etiam Fede.in d.conſil.ante fin.ij.col.con-
tra præſentantes vero ius non habentes per viam confeſſorię,
vel negatoriæ, vel alia actione poterit agere quandoçunque.
vt tetigimus.ſ.in vij.quæſtio.princip.huius par.in xxij.articul.&
3 etiam dicetur in d.iij.lib.Deo duce.¶Et quòd†patronus ſit ma-
gis legitimus oppoſitor,probatur à ſimili:quia aliquis ex cano-
nicis eſt magis legitimus oppoſitor pro caſſatione electi,& con
tra electionem: & pro intereſſe eccleſiæ ſuæ.capitul.cum in ec-
cleſijs.de præbend.libr.vj.& per Specu.in titul.de elect.§.j.verſi.
Innocen.& voluit Firma.in loco in proximè ſequen.articul. al-
legando.

¶Nonus artic.ix.q.princ.ij.partis.ij Libri.

1 *☞Extraneus quiſque admittitur ad opponendum contra præſentationē pro impedienda inſtitutione.*
2 *Laicum etiam admitti circa caſſationem electionis,& contra electionem.*

1 Sed Magis dubium eſt, & hic ſit. ix.articul. † an admittatur
qualiſcunque extraneus ad opponendum contra præ-
ſentationem pro impedienda inſtitutione? & nulli dubiū eſt ꝙ
ſic:quia edictum proponitur, vt ſi qui ſint, qui ſe opponere ve-
lint,compareant,nę electus confirmetur:vt eſt text.in d.capit.fi.
de elect.libr.vj.maximè iuncta gloſſ.in verbo,opponere.& hoc
etiam colligitur ex omnibus,quæ ibi doct.dicunt:& nos amplę
diximus.in d.vj.q.princ.huius par.in viij.& tribus ſeq.artic.& in
pluribus alijs ex eis,vbi diximus oppoſitores poſſe eſſe & com-
2 patronos & extraneos.Et pro hoc†facit,quod not.in d.ca.cum
in eccleſijs.de præben.lib.vj. non ſolum canonicos eſſe audien-
dos circa caſſationem electionis:& contra electionem, ſed etiā
laicum ſaltem denuntiādo ſuperiori propter periculum anima
rum,ſecundum Specu.in d.titu.de elect.§.j.verſic.Innoc.xxiij.q.
qui epiſcopus in fi.& ibi glo.& in c.illud.& ibi glo.vt etiam vo-
luit Firma.in iij.par.ij.princ.iij.lib.in xxiiij.q.& hoc etiam eſt cla
rum:de quo tamen vide.ĩ.in xj.articu.

¶Decimus artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 *☞Excipiens de notorio defectu, contra præſentatum vel præſentandum pro impedienda inſtitutione,an poſſit pænitere,& ab eo recedere. diſt.& nu.2.*

1 Sed Ex prædictis reſultat.x.dubitatio, † ſi contra pſ̄tatū vel
præſentādum opponitur exceptio notorij defectus ad

impe

impediendã inſtõnem,an opponentē poſſit pœnitere,& ab exceptione recedere? rñdet̃ ꝙ nõ:vt ĩ c.ab eo.& ibi doc.de elc.lib. vj.poſt gl.& ex hoc no. Firma. in d.iij.par.ij. prin.iij.lib.in vltim. q.†excipientē nõ poſſe pœnitere,& à iudicio recedere in p̃iudicium aliorũ.qđ dicit fore addendũ ad no.in l.deſtitiſſe.de iudi. & alias dicti excipiẽtem nõ debere recedere à iudicio,niſi iudex admittat,vel reſpuat exceptionē,ſm Bald.in margarita in verbo appellatio.verſ.xlviij.¶Tu aduerte:nã tex.in d.c.ab eo.& etiam in c.ſi fortè.de elec.lib.vj.qui loquunt̃ de electo ad dignitatē,& licet ibi ſuper glo.in verbo,dignitatē.velit idē eſſe,ſi electio ſit facta ad beneficia ſimplicia ex idẽtitate ratiõis q̃uis illę ↄſtõnes ſint penales: tũ q̃a cogũt opponẽtē nõ recedere ab oppoſitiõe, & iudicio: tũc ẽt q̃a puniũt eũ, ſi nõ ꝓbat exceptionē.tñ Io.An. & alij quos ibi refert Domi.in ij.col. volũt ſolũ habere locũ in electione ad dignitatē,dicũt tñ ipſe Io.an.& Zenze.bene facere indicē examinare,& tenere modũ: vt in d.ca.ſi fortè datũ.¶Et nihilominus nullus ex ipſis doc.in dictis iuribus tractat, an diſpoſitiones illorũ iuriũ habeãt locũ in opponẽte ↄ p̃ſentatũ: & in hac difficultate pñt ↄſiderari duo mẽbra,ſi haberẽt locum in pñtatione,an procedent in beneficijs non ſapientibus dignitatem: & ſecundum An. pœna illis iuribus appoſita habeat locũ etiam in opponente contra pręſentatum:& in iſtis dic in oĩbus, & per omnia, vt diximus.ſ.in v.q.princ.huius par.in xj.art.dum tractauimus,an diſpoſitio.c.auaritiæ.quæ eſt pœnalis, & loquitur in electo ad dignitatem adminiſtrante ante confirmationē, habeat locum in præſentato dic̃i vt ibi.

¶Vndecimus artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatus inuitis populis an ſit inſtituendus.& nu.4.*
2 *Electus duobus paribus,ſuperior gratificari debet illi,q populus gratus eſt.*
3 *A papę mandato recedere licet propter ſcandalum.*

Quid Autem, & iſte ſit.xj.arti.ſi populus ſe opponit cõtra pñtantē potius de facto,quã de iure:q̃a nolũt illum
1 In rectorē:†an talis præſentatus inuitjs populus ſit inſtituẽdus. Pau.de cita.format hãc qõnem in hoc trac.in vj.par.in xix.q.& dicit hanc quæſtionem adhuc pendere,& ſpecialiter tactam nõ reperijſſe:tamen credit poſſe dici, ordinarium non debere talē ordinare,quē populi in cõtemptum habituri eſſent,& odio, vt
2 in ſimili dr̃†de duob. electis cæteris paribus ſuperiorem debere & poſſe gratificari cui vult: dum tñ det vnum populis gratũ, alr̃s nõ.vt no.in c.fi.in xxxvj.diſt.p illũ tex.nã ſi aliter faceret ordinarius,poſſet dare materiã ſcãdalis,quã tñ debet vetare,q̃tum in ſua eſt ptãte:& potius rigori detrahit̃,vbi ſtrages timetur.c.vt ↄſtitueretur. 50.diſt.& ibi gl.declinat ad hãc qõnem:& vr̃ facere.cap.j.de parro.vbi etiã ſtatur electioni populi,& ſimilis gl.in c.obeũtibus.verbo, nũc ergo.lxiij.diſt.¶Facit etiam ꝓ hac qõne, quod dicit poſtea reperijſſe determinari per Inno.in ca.niſi cũ pridē.de renun.in j.& ſeq.col.vbi dicit, ꝙ qñ ep̃s conſecratus patit̃ perſecutionē extrinſecam: & tota ſalus ecc̃liæ eſt in eius abſentia,debet potius fugere quã ſtare,quãto ergo fortius non dẽt admitti pñtatus,vbi timendũ eſt futurũ ſcandalũ:q̃a popul' de eo nõ ↄtentatur.¶Facit.c.qm̃ hoc tit.vbi pp ſcãdalum alr̃s habilis efficit̃ inhabilis, & talē nõ dẽt ep̃s admittere,qñ diſcordia eſt ĩter p̃ronos:& licet pñtet̃ là maiori ꝑte p̃ronorũ:& ſic dignũ ſi timet̃ de futuro ſcãdalo.¶Nam†& licitũ eſt pp ſcandalum à
3 mãdato papæ ſuperecedere.cũ teneamur.de præben.¶Itẽ videmus à rigore iuris recedi,vbi ſcandalũ timetur.c. ad aures. & ibi glo.in verbo,ſcãdalo.cũ multis ↄcor.de tempo.ordi.c.cũ ex iniuncto.de no.ope. nun. l. de pupillo. §.ſi quis riuos. ff. eod.titu. ¶Quod dicit fallere, vbi ex tali futuro ſcãdalo veritas opprimeretur: q̃a vtilius naſci ſcãdalum permittit̃, q̃ vt veritas opprimatur. c. qui ſcãdalizauerit. de regu. iur.in antiquis. ¶Et ſic ſi nõ põt dari inuitis populis, multo magis nec ĩſtitui p̃ronis inuitis. c. decernimus. xvj. q. vij. ¶Nec reinueſtiri ſeu reinſtitui, qñ ſeipſum depoſuit. glo. penu.in c. q̃uis. de reſcrip. lib. vj. Io. an.in addi. ad Spec. in addi. incip. hãc mãm. hoc titu.& ita reſidet ibi Paul. ¶Tu aduerte ad ſupraſcripta: q̃a non debent ita ruditer intelligi: nã ſi ſunt in beneficio ſimplici, q̃d ad populum de inſtituẽdo: nã tũc ↄſiderarem ↄdictionē populi qñ eſſem in beneficio curato, pp aureã doctri.Inno. in c.ſup his. de accuſa. quē oẽs ibi referũt: & præſertĩ Ana.in pe.col.vbi dicit quẽlibet laicũ debere admitti ad ↄdicendũ, cum cuiuſlibet catholici interſit,vt in ecc̃lia ſit bonus prælatus,& ecc̃lia bene gubernet̃:fatetur tñ ↄtra formã electionis,& ſic pñtatiõis nõ eſſe admittẽdũ niſi ille cuius intereſt:vt no.in ſil̃i in. c. cũ in ecc̃lijs. de preben. lib.vj. circa qđ dicit Ana. eſſe videndã glo.in c. vt circa. de elec. lib.vj.Io.de ana.vero dicit generalitatem.c.j. de elec.lib. vj.probare illũ poſſe ↄtra formã, qui põt ↄtra perſonã. ¶Do. Anto. pulchrè ↄcludit ↄtra electũ in ep̃m quẽlibet ſubditũ debere admitti ↄtra electũ ĩ præſbyterũ curatũ quẽlibet de parrochia.ↄtra electũ in prælatũ ecc̃lie cathedralis quẽlibet de dioc. ↄtra elect. ad aliud beneficiũ, ſolũ illũ,cuius intereſt,puta patronũ.¶Do. Abb.vero dicit ibi laicum nullo modo poſſe excipere de crimine,niſi ſua interſit:per ea,quæ habentur in ca.illa.de accuſ.clericos vero indiſtinctè debere admitti,per ea,quæ habent̃ in c.cũ,
4 p.de accuſa.¶†Redeundo igit̃ ad caſum noſtrũ ego dicerē ↄdictionem populi nullo modo eſſe admittendam niſi eſſet in beneficio curato in quo põt cadere pñtatio.c.nobis.hoc ti.ſi rõnabilis exiſtit ſi nõ rõnabilis nõ erit in cõſideratione pp ſcandalũ, quod timeret̃:in alijs aũt beneficijs,ex quo ipſius populi nõ vertitur intereſſe,q̃d ad eos, nec poſſet eſſe cauſa ſcandali,niſi eſſet forinſecus tp̃e belli:& pp hoc priuaretur bñficio:q̃a poſſet eſſe abſens & tenere beneficium cũ nõ requiret reſidentiam.de clericis nõ reſiden.p totũ. ¶Quare ſi infeſtus populus fuiſſet præſentatus ad beneficiũ curatum, & poſſet imminere ſcandalum, tenerem cum Pau.pro quo faciunt oĩa quæ latè diximus.ſ. in j. q.prin.huius par.in vlti.artic.vbi plura.de ſcãdalo:& quod ſcandalum eſſe debet vt hoc operetur vide ibi.¶Proſequitur Inn.in d.c.ſuper his.de accuſa.& etiam in c.vt ſuper his.de voto. quem Abb.& oẽs ſequuntur in d.ca.ſuper his.de accuſa. & præſertim ibi Ana.in pe.col.an & quãdo ſuſpectus principi loci nõ debet admitti clericus ad beneficium, vel inde amoueri:de quo ẽt ibi per Fran.Are.& omnes Moder.ſcribentes:& nos aliquid tetigimus.ſ.in j.par.j.lib.in x.q.princ.in ij.artic.circa finem.

¶Duodecimus artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentationis & inſtitutionis proceſſus iudicialis efficitur,contradictore comparente.Et quomodo in eo ipſo procedatur.*
2 *Summariè,ſimpliciter,& de plano,verba,quando locum habeant.*

Videndum Eſt modo.xij. an in cauſa harum ↄdictio-
1 num†& pñtationũ ꝓcedatur ordinariè vel ſummariè ſimpl̃r, & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij: & vt concluſimus.ſ.in viij.proxi.præce.q.prin.in ix.arti.licet ꝓceſſus præſentationis, & inſtitutionis ſit extraiudicialis: tamen apparet aliquis contradictor vel compręſentatus efficitur iudicialis. ¶Sed quia in eo agitur de prouidendo eccleſiæ, non erit iudicium ordinarium:ſed in eo procedetur ſummariè,ſimpliciter,& de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij:ſecus,ſi ageretur ſolum inter patronos de ipſo iure patrona. non ad effectum prouidendi eccleſiæ:quia illa tunc non vacat, ſed quia de iure patr. litigant:quia tunc iudicium eſſet ordinarium,ex quo non agit̃: tunc de prouidendo eccleſiæ,hic eſt tex.aureus in cle.diſpendioſam.de iudi.cum ibi no.per gl.& doc. ¶Et ꝙ hic proceſſus præſentationis & inſtitutionis etiam ſtante contradictore ſit ſummarius, & in eo procedatur ſimpliciter & de plano &c.iuxta d. cle.diſpendioſam.voluit expreſsè Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib. vj.de iudic.& ſubdit cauſam huiuſmodi eſſe fori eccleſiaſtici.alleg.Ioan.Andr.in cap.examinata.de confirma. vtili vel inuti.& Domi.in cap.vno.de eo qui mit.in poſ.lib.vj.& prædicta ad literam ſequitur Philip.de Sarra.in hac rub.ante fi.lxv.char.in verſ. ſi vero interim.qui etiam alleg.cle.ſæpe.de verbor.ſignificatio. quæ hoc probat in fi.cum vult illum text. declarantem illa ver-
2 ba,ſummariè,†ſimpliciter,& de plano, habere locum, non ſolum cum cauſæ committuntur ſub illis clauſulis,ſed etiam in caſibus, in quibus per aliam eius conſtitutionem hoc modo procedi poteſt:& gloſſ.in verbo,noſtram.dicit eſſe aliam conſtitutionem.d.clemen.diſpendioſam.de quo iudicio ſummariè,etiã plenè per Bart.in extrauagan.ad repri.contra rebelles. & vide de prædictis, ea quæ diximus.ſ.in ij.quæſt.princip.huius partis. in iij.& vj.articu.

Decimuſtertius artic.ix.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *In præſentationis & inſtitutionis proceſſu libellus ſolemnis non requiritur,ſed talis qualis petitio.*
2 *Exceptiones dilatoriæ reijciuntur à proceſſu præſentationis & inſtitutionis.*
3 *Litis conteſtatio non eſt neceſſaria in proceſſu præſentationis & inſtitutionis.*
4 *Litis conteſtatio non requiritur in cauſa confirmationis.*
5 *Litis conteſtatio in ſummarijs non requiritur.*

Et ideo Dubitatur.xiij.& vltimo,an in huiuſmodi iudicio
1 requiratur†libellus poſſint apponi exceptiones dilatoriȩ, & req̃rat̃ litis ↄteſtatio: & breuiter dic libellũ ſolẽnẽ nõ req̃ri:ſed oĩno requiri talē qualē petitionē,cũ qua ↄcordari poſſit ſnĩa:vt dicit tex.in d.cle.ſępe.in viij. ver.q̃a iuxta petitionis formã ꝓnuntiatio ſequi dẽt pro parte agẽtis: & ẽt rei, ſi q̃d petere voluerit eſt in ip̃o litis exordio petitio faciẽda:ſiue ĩ ſcri-

ptis,

ptis,ſiue verbo actis, tñ continuo. ſ.inſerenda &c.vt in illo tex.
de quo ibi latè per Cardi.ſuper glo.in v.col.in xv.q.cum ſequẽ.
2 ¶ † Exceptiones ẽt dilatorię ſunt repellẽdę ab iſto iudicio : vt
vult tex.ibidẽ ſi ſunt fruſtratorię.ſi tñ ſunt neceſſarię pro legiti
matione perſonarũ,nõ vt vult ibi Cardi. in ij. col. in vij. & viij.
3 opp.& in ix. ¶ † Cõteſtatio aũt litis in hoc iudicio nõ eſt neceſ
ſaria.vt vult ibidẽ tex.in d.cle.diſpẽdioſam.ibi litis ↄteſtatio nõ
poſtulet.vt ẽt vult ibi glo.ſuper dictis verbis:& ſup ea ẽt Card.
in j.col.in iiij.oppo.& hoc ẽt voluerũt doc.ↄtra gl. in c.ad pro-
bandum.de re iudi.& ideo dicit Firma.in trac. de epõ.in iij.par.
4 ij.prin.in iiij.q.† litis ↄteſtationẽ nõ requiri in cã ↄfirmationis.
alleg.d.cle.ſępe.iunctã cum.d.cle.diſpendioſam.& vide quę di-
ximus.ſ.in ij.q.prin. huius partis in iij. artic. in verſi.tu allega ꝓ
5 hoc. & per totũ : & ẽt ibidem in vj. articu. † & ꝙ in ſummarijs
non requiratur litis cõteſtatio: tenuit Spec.in tit.de offi.deleg.
in §.poſtremo.verſic.vij. quem ſequitur Abb. in c. veniens. el
ij.in fi.iij.col.in verſi.ex prædictis nota.de teſtibus.
¶ Concluſiones vide in fine.xj.q.principa.

¶ Decima quæſtio prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Terminus in iudicio ſummario inſtitutionis, vtrique parti dandus eſt ad probandum incumbentia,iuxta naturam & qualitatem cauſarum deductarum.& nu. 2.*

PRoſequendo Hũc proceſſum contradicto-
rium diximus.ſ.in princ.ix.q.
præced. princi. ſecundam partem,huius iudicij eſſe à
ↄteſtatione litis excluſiuè, vſq; ad publicationem in
cã incluſiuè. ¶ Et iſta ſit.x.q.princi.facta ↄteſtatione litis in iſto
iudicio ſummarin inſtõnis,qũo in eo ſit ꝓcedendũ vſq; ad pu-
blicationẽ incluſiuè:& ex iſta x.q.prin. oriunt̃ infraſcripti artic.
& primus erit. ¶ An factis oppoſitionibus per ↄdictores vir-
tute edicti,ſiue ſpãlis citationis cõparentes: & facta reſponſiõe
1 aliqua,quæ loco † litis cõteſtationis habeatur,ſit dandus termi
nus vtriq; parti ad ponendũ incũbentia.iuxta nãm & qualitatẽ
ipſarũ cauſarũ deductarũ: q̃uis nõ requirat̃ ſolẽnis libellus,nec
ↄteſtatio litis:& dñm eſt ꝙ ſic: qa ſi iſte terminus dat̃ etiã nullo
ↄdictore cõparente pñtato ad ꝓbandũ incũbentia: cũ ipſe de-
ducere habeat iura ſua,& ꝓbare ad finẽ obtinẽdi inſtõnẽ:vt no.
in c.cũ nobis olim.de ele.& voluit Fede.ↄſi.lvj. incip. in chriſti
noĩe amen.& Cardi.in c.j.de poſtu. prælato.in j.oppo.& voluit
Gaye.in d.repe.c.fin.de elec.libr.vj.poſt mediũ.ij. col.& nos di-
ximus.ſ.in vj.q.prin.huius par.in vlti.artic.& in viij. q.prin. hu-
ius par.in xj.articu.multo fortius hic terminus dandus eſt, cum
ſimus in ↄdictorio iudicio,in quo vtraq; pars hẽt ꝓbare: vt etiã
hoc expreſſè voluit Gaye.ibidẽ poſt prin.iij.col.vbi vult hoc iu-
2 dicium fieri :vel ſi nullus ↄdictor appareat † cũ ꝓcuratore fiſcali
& terminũ dãdũ eẽ poſt terminũ edicti:vł ſpãlis citatiõis,vt ibi
& in vtroq; loco dixit ſic practicari: & q̃uis hoc iudiciũ ſit ſum-
marium, hic terminus dandus. eſt: vt vult tex. in d. cle. ſępe.ibi
terminũ dare poſſit:maximè cũ dandi ſint arti.& poſitiones: vt
ibi vult tex.præſertim iuncta gl.ibi,poſt dictionem: & dixit Bal.
in l.ij.xiiij.col.C.de ſerui.& aqua. in cã confirmationis dandum
eſſe terminum ad probandũ de iuribus ſuis: licet non detur li-
bellus:ſequitur in d.ſuo trac.in iij.par.ij.q.prin.iij.lib.

¶ Secundus articu.x.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Exceptiones & articuli præſentari poſſunt in iudicio inſtitutionis faciẽdæ.*

1 Et ideo Non eſt dubitandum de ſcđo artic.† an in iſta cã
ↄdictionum & inſtõnis faciendæ poſſint pñtari
articuli,exceptiões & iura? nã expſſe tex. ĩ d. cle.ſæpe vult oĩno
articulos eẽ pñtãdos : vt in §. & qa poſitiones, ibi & aticulos.ad
clariorẽ ꝓbationẽ vſus lõgeuus in cauſis admiſit:& ibi ad dãdũ
ſimul vtroſq;, iũcta gl.q̃ exponit.ſ. poſitiões & articulos: & ibi,
ad exhibẽdũ oĩa acta,& munimẽta,ĩ qb.ptes,vti volũt ĩ cã poſt
dationẽ articulorũ:& ibi pñt ẽt inſtr̃a ꝓduci:& ita voluit ibi gl.
ĩ verbo,poſt dationẽ.& oẽs doc.ibi ſcribẽtes:& alię q̃ plures gl.

¶ Tertius articu.x.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Iuramentum calumniæ ſeu de veritate dicenda,præſtandum eſt in iudicio inſtitutionis.*

1 An autem In iſto iudicio inſtõnis ſit p̃ſtandũ † iur̃m
de calũnia, ſeu de veritate dicẽda. Et hic
ſit tertius artic.& dñm eſt ꝙ ſic:clarè vult text.ĩ d. cle. ſæpe. in §.
citationẽ vero.vbi vult citationẽ & p̃ſtationẽ iur̃i de calũnia vł
malitia,ſiue de veritate dicẽda,ne veritas occultet̃,non vult ex-
cludi : vt ibi volũt ẽt gl.& oẽs: & hoc voluit Spec. in tit. de iur̃o
calũnnię.in §.ſequit̃ videre.in ij.col.in verſi.qd de cã iuris pa.&
in eo.tit.in §.j. col. ij. ꝓpe fi. verſi. tertiũ genus. & voluit Roch
in hoc trac.in verbo,competens alicui. in xiij. q. circa medium
ij. col.& facit. c. literas.de iuramẽto calum.& ita eſt tenendum.

¶ Quartus articu.x.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Ius patronatus antiquum quomodo & qualiter probari & articulari poſſit.& nu. 15.*
2 *Quaſi poſſeſſio licet non faciat quem patronum, prodeſt tamen quo ad actum præſentationis.*
3 *Veritas ex multitudine actuum præſumitur, cum longiſſimo temporis curſu.*
4 *Probatio præſumpta difficilis probationis ſufficit in factis antiquis. Et nu.6.*
5 *Probatio liquida vbi requiritur, ſufficit probare iuris præſumptionem.*
7 *Patronum aliquem eſſe,difficilis eſt probationis.*
8 *Ius patronatus eccleſiarum an probare poſſint laici per antiquã poſſeſſionem, licet non habeant titulum.*
9 *Præſentandi ius quomodo probari poſſit.*
10 *Inſtrumento facienti mentionem de alio,non creditur,niſi aliud originale mõſtretur.*
11 *Actus ſolenniter factus præſumitur,niſi contrarium probetur.*
12 *Epiſcopi literæ fidem faciunt in ſpectantibus ad eius officium,& non concernentibus propriam cauſam.Limit.nu. 14.*
13 *Præſentatio an probetur per ſolam narrationem epiſcopi factam in literis inſtitutionis.*
16 *Iuris patroni antiqui probatio difficilis eſt.*
17 *Inſtrumentum fundationis & aliæ ſcripturæ facientes pro iure patro.repertæ penes extraneum, faciunt præſumi ius patronat. fundatum per ipſum primum,eſſe deuentum ad modernum.*
18 *Inſtrumenta communia apud digniorem eſſe debent.*

1 Videamus Modo quarto, † qualr̃ ius patr. antiquum
ꝓbetur.& Archi.in c.vnico.hoc titu.lib.vj.
dicit difficilè eſſe illud probare: qa licet quis ꝓbet ↄtinuam poſ
ſeſſionẽ xl.annorũ:& vltra ſuorũ antiquorũ:& ſua tñ nõ ẽ ſuffi-
ciens ꝓbatio iuris pa.qui certis modis tm̃ acqrit̃ : vt dicũt doct.
in hac rub.iſta.n.ſunt diuerſa: qa eſſe p̃ronum,reſpicit petitoriũ:
eſſe vero in quaſi poſ.iuris pa.reſpicit poſſeſſorium.poſito ergo
vno,non per hoc ſequitur aliud: qa iſta nihil habẽt cõe.nec ſunt
ſimul cõmiſcenda.ff.de acq.poſ.l.nãliter.§.nihil cõe.& l.ꝑmiſce
2 ri.tñ licet † quaſi poſ.non faciat quẽ p̃ronũ. prodeſt tñ quo ad
actũ pñtationis de ele.c.querelã. vbi de hoc: ſed melius allegaſ
ſet.c.ↄſultationibꝰ.& c.ex lr̃is.hoc tit.hoc idẽ voluit Archi. ſup
glo.in c.ſi plures. xvj. q. vij. & hec eius dicta ſequit̃ Io. an. in d.
c.vnico.& ibidẽ Domi.in ij.col.in verſi. quæro qualiter probet̃.
¶ Do. Phili. fran. in d. c. vnico. in iij. col.in verſi. extra gloſſ.
ſimiliter quęrit de hoc,& refert ſupraſcripta, qbus addit ꝓdeſſe
3 ẽt poſſeſſionẽ ad p̃ſumendũ eũ eſſe p̃ronũ, † cũ ex multitudine
actuũ cũ lõgiſſimo tpis curſu præſumat̃ veritas:vt no.in l. ſi fili-
us.C.de peti. here. & in l.cũ de in rẽ verſo. ff. de vſur. vt dicit di-
cere Bal.ibi.ſ.in d. cap. vnico.qđ mihi vł nouũ Baldũ ſcripſiſſe
ſuper.vj. & de hoc dicit ẽt ſe dixiſſe in c. ij. eo. lib. ¶ Abb. vero
in ↄſi.cij.in ij.vol. ponit certũ modũ ꝓbandi ius pat.puta ipſum
vel anteceſſores fundaſſe,ↄſtruxiſſe, vł dotaſſe eccłiã cũ ↄſenſu
diœceſani:& alia,de qbus ibi per eũ:& in ↄſ.liiij. ante fi. in j.vol.
ponit ẽt ſucceſſionẽ iuris pa.eſſe ꝓbandã ꝓbata ſucceſſione hę
reditatis, & illius aditione. ¶ Do. Gaye. autem in repe.ca.fi. de
elec.lib.vj.ĩ iij.col.in verſi. vnde primo. refert dicta Archi.quæ
4 ſ.retulimus. poſtea dicit Bal. in aut. quas actiones. ad fi. † ſuffi
cere in factis antiquis p̃ſumptiuã ꝓbationẽ difficilis ꝓbationis.
qđ no.ff.de ſecun.fallen.l. qui ex liberis.in princi.& in ſiñ p Cv.
in l.vna.in fi.C.de ſenten.quæ pro eo ꝙ intereſt. ad idẽ per eum
in l.ↄuenticulã.vj.col.C.de epĩs & cleri.& in l.cũ ſuper. C.de rei
vendi.facit qđ dicit Spec.in tit.de reſti.ſpol.§.nũc dicamus.ante
5 fi. ¶ Pro hoc ẽt facit, qa vbi † requiritur probatio liquida, ſuffi-
cit probare iuris præſumptionem.Bal.& Ang. in l.j. ¶ Poteſt ẽt
ꝓbari per inſtr̃a ſucceſſiuè facta ſuper reditibus & ſilibus : & ſic
erit bona ꝓbatio ĩ petitorio, ſi epĩs in aliqua lr̃a inſtõnis aſſerat
ipſum forẽ p̃ronum:vt in deciſione Rota.xxij. ¶ Similiter & in
poſſeſſorio per inſtr̃a pñtationũ & inſtõnũ : vel per receptiones
candelarũ & ſiliium,tanq̃ p̃ronis factas, per no.in c. ſi vero. hoc
tit.& voluit Roffe.in materia iuris pat.§.adhuc. in v. col. ¶ Sed
per receptionẽ particularẽ non probaret̃ quaſi poſ. quo ad alia
do.Anto. in c. cum bertoldus. in iiij. col. de re iudi. niſi tanq̃ pa
6 tronus percepiſſet vt ſ. ¶ † Sic ergo rõne difficilis ꝓbationis,
ſufficeret ↄiecturalis ꝓbatio,& indicia, & p̃ſumptiones Spec.in
tit.de iniur.§.ſequit̃.verſi. ſed qũo.Bal. in l. ſi fundum. C. de rei
vendi.Io.And.in c.commiſſum .de decimis.Hoſti. in ſumma de
filijs preſby.§.j.& in tit.de proba.in prin.Io.And.in ſummula de
ↄſue. §.circa quintũ. ij. col. Cardi. in c. iij. in ij. col.qui filij ſint
legiti. cũ ſimi. ¶ Et ſubdit fore notandũ, ꝙ licet narrẽ ſuper pe-
titorio,& poſſeſſorio ſufficiat ꝓbari ĩ poſſeſſorio tm̃, vł ẽt quaſi
poſ.

do ſ.vt no.Cardi. in c. querelã. in nota. de elec. ¶ Niſi aduerſa
rius ꝓbaret melius in petitorio: vt in c.cum dilect⁹.de cã poſ.&
proprie. ¶ Videat ẽt,dicit ipſe, quis melius ꝓbet ſuper interdi-
cto vti poſſidetis. qđ intentat, qñ plures diuerſos pñtant: vt per
Inno.& doc.in c.ij. de in integ.reſti. ¶ Dicit ẽt iudicem debere
q̃ maximè aduertere,qñ plures pñtant à pluribus,& voces ſunt
pares:qa nõ ſemper cũ honeſtate poterit gratificari:vt in facto
dicit ſe habuiſſe:& ſic trãſit mãm gratificatiõis:& ſic reſidet ipẽ
Gaye. cuius dicta certè ſunt pulchra. ¶ Pau.de cita.in hoc
trac.in vj.par.in xvij.q. antè fi.j.col. in verſic.aduertẽdũ,tñ eſt:
qui dicit fore aduertendũ:ꝙ ſi bene præſcribat ius pa.& ſit aliqs
in quaſi poſ.pñtandi:nõ tñ ſequit, ergo eſt in quaſi poſ. pñtãdi,
vt verus dñs, & p̃ron⁹:nec ꝓpriè dici põt p̃ronus:qa eſſe p̃ronũ,
eſt petitoriũ eſſe:in q̃ſi poſ.pñtandi eſt poſſeſſoriũ,quæ cãę nihil
cõe hñt,d.l.nãlitet.& hoc dicit tenere Roffre.in hoc tit.ĩ §. nũc
7 de vltimo.†& ideo dicit eſſe difficilis ꝓbatiõis aliquẽ eẽ p̃ronũ.
alleg. Archi. in d. c. ſi plures. adducit ẽt no. in c. ɔſultationib⁹.
hoc tit.vbi ꝓbatur multũ ꝓdeſſe talẽ poſ.qa tũc ordinarius põt
pñtatum ꝑ eũ inſtituere : nec remouebitur ꝑ ſuperuenientiam
veri p̃roni,vt ibi dicit:tñ poſſe dici p̃ronum p̃ſumptiuè.all. Ab.
in c.querelã.in vj.no.de elec.& in c.cũ eccleſia.de cauſa poſ.&
ꝓpric. ¶Et demũ ſubdit tale ius p̃ſcriptũ debere ꝓbari per plu-
res pñtationes,ſm Abb.in d.c.q̃relam.¶Et pro ſupradictis face
re:quia ius par.põt abeſſe à iure pñtandi, & ɔ̃ Cardin.in cle.ij.in
iij.q.dè pręben.& de hoc vltimo nos diximus.s̃.in iij.par.huius
lib.in viij.q.prin.in iij.arti.& ita reſidet ibi Pau.¶Et do.me.Cor-
ſe.in ſingu.ſuis,in verbo,patronus.lo ij.dicit per antiquam poſ.
8 ſeſſionẽ†nobiles laicos ꝓbare ſe habere ius pa.eccleſiarũ,licet
nõ habeãt tit. Ita dicit dixiſſe ſingu.Bal.in l.cum ſuper.C.de rei
vẽdi.Et eũ referre & ſequi do.ſuum.ſ.Andre.Barba.in repe.rub.
de cauſa poſ.& propric.¶Firma.in trac.de ep̃o. in j.par.iij.lib.in
xvj.q.ante fi.iij.col.dicit ꝓbare pñtatione factã à patrono ꝑ lite
ras ep̃i cõtinentes inſtitutionẽ in bñficio alleg.Rotã.ccccxxvij.
ſed retẽto.in nouis:& hæc illa rota quẽ Gaye.s̃.allegauit.xxij.qa
corruptè allegauit.¶Poſtea reperi eundẽ Pau.in hac materia la
9 tius loquentẽ in d.vj.par.in xxxvij.q. †vbi quærit,qũo põt quis
ꝓbare ſe habere ius pñtandi,& eſſe in quaſi poſſ.ipſius ? & dicit
ex quo deciſiones Rotæ ſunt multũ in vſu,clarè,habemus hanc
qõnem deciſam:& ſic dicit ꝑ literas ordinarij,qui inſtituit poſſe
ꝓbari aliquẽ eſſe in quaſi poſ.iuris pñtandi:licet multa poſſent
in ɔ̃rium allegari quæ habent in aut.ſi qs in aliquo. C.de eden.
10 †vbi nõ credit inſtr̃o facienti de alio mentionẽ, niſi aliud mõ
ſtretur.Simile habet in c.poſt ceſſionẽ.de prob.& ibi gl.tñ dicit
in ɔ̃riũ fuiſſe de facto iudicatũ: allegat deciſio Rotæ.ccccxxvij.
in nouis char.lxij.quia ex quo ꝑ inſtõnem ep̃i cõſtat de vacatio
ne,& de tp̃e vacationis beneficij , & pñtantem eſſe verũ p̃ronũ:
& inſtõnem eſſe factã infra tp̃s:& de idoneitate ꝑſonæ p̃ſumen
dum eſt p̃ſentationẽ ad p̃ſentantẽ, inſtitutionẽ ad inſtituentem
ꝑueniſſe.melius dixiſſet,pñtationem à p̃ſentante: & inſtitutio-
11 nem ab inſtituẽte proueniſſe.¶†Mouetur ẽt,qa factũ pręſumi
tur ſolẽniter actum,niſi probetur ɔ̃rium.c.in pñtia.de p̃ſump. &
d.c.ceſſionẽ.facit ẽt.l.ſciendũ.cũ ibi nota.ff.de verb.obli.& hãc
opi.dicit tenere Abb.in d.c.poſt ceſſionem.col.vij.verſi.& licet
12 in hoc dubio.vbi plenè poſt gl.examinat, † qñ literæ epiſcopi
faciãt fidẽ : ponẽdo opi.Io.And.& ibi tenere, ꝙ totus mundus
ſequit.ſ. dictas literas ep̃i fidẽ facere in ſpectantibus ad eius offi
cium,& in nõ tangentibus ꝓpriam cãm.¶Nec ob.dicit ipſe,ali
quãdo inſtõnem ep̃i retractari: vt in d.ca.decernimus.xvj.q.vij.
q.vij.qa fateor literas ep̃i ꝓbare,quatenus nõ ꝓbat ɔ̃rium:vt in
d.c.poſt ceſſionẽ.Itẽ quia ſi p̃ronus nõ ɔ̃dicit:tũc vr̃ conſentire
& approbare reg.qui tacet.de reg.iur.lib.vj.¶Et demum ſubdit
qđ difficultatẽ ꝓbationis iuris pat.per tales literas fuiſſe iudica
tũ illud ſufficiẽter ꝓbatũ:& quod adhuc hodie ſatis probaretur
tale ius præſentãdi ꝑ tales literas.¶Superuenit do.Roch.in hoc
13 trac.in verbo,honorificũ.in v.q.quærentẽ,†an p̃ſentatio ꝓbet
per ſolã narrationem ep̃i factam in literis inſtitutionis ? & dicit
ſe reperiſſe Rotam pen.hoc tit.in nouis decidentẽ ꝙ ſic: & etiã
potiſſimè moueri:quia vbi ɔſtat de duobus extremis bonis, de-
bemus p̃ſumere ẽt de medio bono:arg.c.cũ dilectis.de dona.&
inquiſitionis.& c.ſecũdo requiris. de appella.vnde ſi conſtat de
vacatione beneficij,& de inſtitutione debemus ẽt p̃ſumere,dũ-
modo.ſ.de p̃ſentatione:quod refert & ſequit Felyn.in d.c.ɔſtõ-
nem.in iiij.col.de proba.¶Subdit etiam dicere Rotã ipſis literis
14 †ep̃orum credi in his, quæ ſpectãt ad eorum officium.d.c.poſt
ceſſionẽ.ac legit & no.per Inn.in c.ii.de fide inſtru.ꝓpe finẽ:quã
ẽt ɔcluſionẽ ſequit Fely.in c.ſicut.col.xij.verſi. extrinſeca ſolẽ-
nitas.de re iudic.& dicit eã obſeruare Rotã : niſi qñ agatur de p̃-
iudicio alterius,qcquid dixerit Ludo.Ro.in l.ſciendum.col.xx.
verſi.ix.qd ſi ɔſtat.ff.de verbo.obli.qui ſm eum ɔ̃rium tenuit:&
ita reſidet ibi Roch,¶Do.Abb.in c.ex literis.in iij.not.dicit vnã
practicã recognoſcẽdi verũ patronũ eſſe, ſi obtinet ɔ̃ poſſeſſo-
rem:qa inſtitutus ad pręſentationẽ poſſeſſoris,debet reſpõdere
p̃rono de tp̃alibus.¶Et idem Abb.in fi.c.ſi vero.dicit colligi ex
illo tex.vnus modus recognoſcẽdi p̃ronum.ſ.qñ duo litigãt: &
nõ finit lis infra tp̃s datũ ad pñtandum:& ſic deuolutio ad ſupe-
riorem,qui ſine p̃rono inſtituit:vt in illo tex.& poſtea finitur lis
inſtitutus per ep̃m repręſentatur per illum qui fuit ꝓnunciatus
p̃ronus ẽt prima inſtõne legitimè facta ꝑ ep̃m vt ibi.¶Quid di-
cendũ in hac materia:quærẽdo in genere, qũo ꝓbetur ius patr.
antiquũ,nõ antiquũ,& quaſi poſ. pñtandi , dico eſſe caſum di-
15 ueſiſicandũ.¶†Et primus erit,qũo probet ius pa.antiquum?&
certè non eſt dubiũ eſſe difficilis ꝓbationis,ex quo eſt antiquũ:
& ꝓbari nõ pñt ea,quæ de neceſſitate requirunt ad eſſentiã for
malẽ iuris pa.cũ in illa reqratur fundatio,ɔſtructio,vel dotatio,
& interuẽtus cõſenſus ordinarij:vt diximus.s̃.in j.par.j.libr.in ij.
q.prin.in ij.& iij.articu. ¶Et licet hæc poſſent probari per inſtr̃a
vel alias autenticas ſcripturas antiquas in forma ꝓbante:exiſtẽ
tes tñ ex illis nõ poterit appellare,nec poterit ꝓbari,niſi hoc:pu
ta do.Ioan.And.de Lambertinis de Trano:ſeu de Bononia:qui
Tranũ incoluit,fundaſſet,conſtruxiſſet, & dotaſſet talem eccle
ſiam de ɔſenſu ordinarij reſeruato,vel nõ reſeruato iure pa.non
curo:qa eo expreſsè non reſeruato ex p̃dictis acquirit.c.ſignifi-
cauit.de teſti.& latè diximus in d.ij.q.prin.in iiij.art.¶Quãuis ẽt
per ipſam ſcripturã ꝓbetur dictus cõſenſus,& illũ ɔſentientem
fuiſſe ep̃m:qa pro ipſa ſcriptura antiqua præſumitur. c.cũ Ioan.
Heremita.cũ ibi no.de fide inſtr.¶Tñ per p̃dicta nõ probabitur
illud ius pa.acquiſitũ per illũ fundatorem eſſe meũ:qa nõ appa
ret ꝑfecta deſcenſio per hr̃ditates aditas ad me deueniſſe,quan-
uis ego ſim de illa domo:nã ſi illa ſcriptura eſt antiqua ducẽto-
rum vel trecentorũ annorũ , qũo deſcenſiones probabuntur ꝑ
tot & tantas ætates, cũ illorũ noĩa ignorent ? & non cõcludant
ꝓbatiões,cũ poterit eſſe, aliquẽ ipſorũ repudiaſſe hæreditatem
p̃deceſſoris,fuiſſe exhæredatũ,vel alia interueniſſe ꝑꝑ quæ non
ɔcludet vera deſcenſio: & ꝑ ɔ̃ñs illa ſcriptura antiqua nihil ꝓba
bit:cũ nõ probat hæc eſſe &c.cũ pñtia.de proba.cũ ſimi.oĩa eñ
iſta ſunt ꝓbanda:vt probet ius pat.ab illo primo fundatore an-
tiquo ad me deueniſſe : de qbus diximus.s̃.in ij.par.j.libr.in ij.q.
prin.quaſi per totũ , vbi tractauimus de ſucceſſione iuris pat.cũ
hæreditate:vt ẽt.j̃.dicemus in probatione iuris pa.non antiqui.
¶Et tãto magis ex dicta ſcriptura antiqua nõ concluderetur ad
me nũc modernũ,ſi ego nõ eſſem de familia ipſius fundatoris,
qa ꝓbãdus eſſet modus, qũo ab illo fundatore ad anteceſſores
meos,& per ɔ̃ñs ad me dictũ ius pa.deuenit aliquo tit.habili,de
qbus diximus latè.s̃.in d.ij. par. j. lib.à. iij. q. prin. incluſiuè vſq;
ad fi. ¶ Et iſtis reſpectibus bene dixit Archi.Io.And.& alij eam
16 ſequẽtes†probationẽ iuris pa.antiqui eſſe difficilẽ,imo difficili
mã & quaſi impoſſibilẽ, cũ oĩs eius ſucceſſus nõ poſſit probari
per ſcripturas publicas cũ debeãt interuenire aliqua ɔſiſtentia
in facto , quæ per ſcripturas ꝓbari faciliter nõ pñt. ¶ Et tanto
difficilioris ꝓbationis eſſet ius pa.antiquum,qñ nullo modo de
fundatione appareret aliqua ſcriptura.¶Si vero apparet funda
tio,vt s̃.eſt maximi effectus:nam ſi ex ea apparet ius pat.eſſe fun
datum ꝑ aliquẽ nobilẽ Lambertinũ,& reperitur modo in poſſe
alicuius nobilis Lambertini,vrgentiſſima erit p̃ſumptio ꝑ legi-
timas ætates ad eũ perueniſſe:& ſic magis procedet dictũ Bald.
relatũ ꝑ Gaye.de quo.s̃.hoc factũ antiquũ requirere: & illi ſuf-
ficere p̃ſumptiuã ꝓbationem rõne antiquitatis,vt s̃.diximus:qa
concurret & antiquitas facti , & etiã cõtinuatio eiuſdẽ familiæ.
¶Altera erit vtilitas: qa cũ magis ſit priuilegiatus præſentãdus,
ſeu pñtatus veniẽs à linea fundatorũ,ex quo cũ eo facili⁹ diſpẽ-
ſatur per ep̃m cũ voluntate patroni:vt admittat ad beneficium
ſacerdotale,quãuis nõ ſit ſacerdos: vt voluit Abb.& ibi do.me.
Corſe.in apoſtillis ad Abb.in c.cũ acceſſiſſent.de ɔſti. & nos di-
ximus latè.s̃.in j.par.huius ij.lib.in vij.q.princ.in vlt.artic.nõ erit
dubitãdum de eo,quin ſit de linea fundatorum, ex quo de fun-
datore apparet, & præſentatus eſt de illius proſapia. ¶Si vero
appareret prima fundatio , & ille apud quem eſt hodie, non eſ-
17 ſet de illa familia , & proſapia , eſſet videndum,†an illa funda
tio ſeu inſtrumentum fundationis & aliæ ſcripturę faciens &
facientes pro illo iure patro.reperiantur penes iſtum extraneũ.
Nam iſtud , habere ſcripturas,videtur violenta præſumptio ius
patro.eccleſię fundatum per illum primum ex aliquo habili tit.
eſſe deuentum ad iſtum,modernum poſſeſſorem , penes quem
dicta fundatio & ſcripturæ reperiantur : & ſic pro eo præſumet
ex aliquo titul.habili:ſicut præſumitur tit. deſcentiones hæredi-
tatum in illum modernum patronum qui eſt eiuſdem proſapię:
vt proximè diximus:& ſic in iſto extraneo illa poſſeſſio ſcriptu-
ræ fundationis operabitur eoſdem effectus quos proximè dixi
mus in patrono eiuſdem proſapię: quia omnes titul.habiles ad
hoc ius patron.deuenerunt, & ſi non iſte pro hæreditate adhuc
dice

dicet̃ ſucceſſor habili titu.mediante:& ſic poterit adhuc dici ne
pos,vel filius extranei illius ſiñ modo priuilegiatus : qa hæc nõ
eſt lex appoſita per fundatorẽ:vt qs de linea ſua p̃ſtetur:qa non
dicerẽ illã habere locum in hoc caſu:ſed hæc ↄſideratio ꝓuenit
ex ſolo:qa cũ ſit cõiunctus p̃rono facilius cũ eo diſpenſet̃. ¶Et
pro eo,quod ꝓximè diximus,vrgẽtiſſimè eſſe p̃ſumendũ ꝓ illo,
in cuius poſſe reperit̃ fundatio , faciũt, quæ dicit Dyn.in regu.j.
poſt mediũ.iij.col.de reg.iur.lib.vj.ꝙ ſi traditur vel legat̃ inſtr̃m,
in quo cõtinetur emptio alicuius rei,ipſa res intelligitur tradita
vel legata:qa in re quæſita,vera probatio in inſtr̃o cõtinet̃.C.de
dona.l.j.ff.de leg.j.l.ſeruũ filij.§.eo.& de leg.iij.l.q chirographũ.
& faciũt quæ dicemus poſt Goff.in ſumma titu.de inſtit.& nos
ĩ.in iij.par.huius ij.lib.in xj.q.princ.j.artic.poſſeſſionem tradi ꝑ
18 dationem inſt̃rorum,& aliorũ ſignorũ.vide ibi:facit ẽt † quod
dr̃ inſtr̃a cõia debere eſſe apud digniorẽ:vt no.in l.ꝓcurator.C.
eo.& melius in l.fi.ff.de fide inſtr.& dicemus.ĩ.in iij.lib.in q.iiij.
in v.artic.ſicut ẽt dicimus ſcripturas cões eſſe conſeruandas per
maiorẽ de domo.¶Et idẽ dicendũ in oĩbus, qñ origo iuris pat.
appareret nõ ex fundatione cõſtructione,ſeu dotatione eccl'iæ
facta ꝑ aliquẽ,ſed ex priuilegio ſummi Pontificis:cũ ẽt hoc mo-
do poſſit ius pa.acquiri.vt diximus.ſ.in j.par.j.lib.in x.q.princ.in
iij.arti.à quo priuilegiato vrgẽtiſſima præſumptione præſumet̃
deſcẽdiſſe hic modernus quaſi poſſidẽs eiuſdẽ familię,vel quaſi
poſſidẽs extraneus,priuilegium prędictum tenens.¶Et idem di
cendũ,ſi appareret inſtr̃m redificationis,ſeu redotationis alicu-
ius eccleſiæ penitus dirutę cũ conſenſu ep̃i factæ per talem talis
familiæ:quia hic etiã eſt modus acquirendi ius pat.vt diximus.
ſ.in d.j.par.j.lib.in vj.q.princ.in j.& ſeq.art.nam in eo etiã conſi-
19 derabuntur prædicta.¶Et † ſic conclude ex probatione p̃dicto
rum iuncta probatione famę etiã per teſtes de auditu cũ prædi-
ctis præſumptionibus vrgentiſſimis probabitur ius pa.antiquũ.
¶Si vero nulla apparebit fundatio,præſumetur potius ex anti-
quitate tẽporis anteceſſores iſtius moderni quaſi poſſidẽtis ius
pa.acquiſiuiſſe aliquo habili tit.fundationis,cõſtructionis,dota
tionis,redificationis,redotationis,ſeu priuilegij Papæ: & hic tit.
debet allegari,& de eo articulari,licet non probetur:& ſufficiet
pro eo quaſi poſſ.tanti temporis, cuius initij &c.continuata ab
anteceſſoribus ſuis ad eum,quæ videtur præſcriptio:& hic ẽt eſt
modus acquirendi ius pat.nõ ꝙ verè pręſcribatur : ſed ſtante p̃-
ſumptione dictorũ titulorũ allegatorũ ex cõtinuata poſſeſſio-
ne tanti temporis aliquis illorum præſumetur interueniſſe: &
hic etiam erit habilis titulus : vt latè de prædictis oĩbus ẽt dixi-
mus.ſ.in d.j.par.j.lib.in x.q.prin.v.arti.dũ ↄcordauimus opi. Ar-
chi.cũ opi.Io.And.¶Et in hoc caſu nõ erit ita vrgẽtiſſima p̃ſum
ptio:qa erit vna præſumptio facti antiqui,ꝑꝑ quod admittit̃ ꝓ-
batio præſumptiua:vt ſ.diximus poſt Gaye.ſed caſſabit alia prę
ſumptio vrgentiſſima,fundationis factę per vnum de mea fami
milia:aut apud extraneum detentę,de qua proximè diximus:&
erit probanda iſta continuatio tanti temporis præſentationum
& inſtitutionum inde ſequutarum,cũ allegatione alicuius ex p̃-
dictis habilibus titulis:vt diximus in d.v.arti.& voluit Gaye.ibi
20 in liiij.col.in verſic.Bal.in aut.¶ † Et ꝙ factum antiquum ꝓbet̃
per famã antiquã,voluit Inno.in c.quid ꝑ nouale.& in c.perue-
niens.de verbo.ſigni.quẽ vtrobiq; Butri.ſequit̃ & Arch.in c.in-
ter memoratos.xvj.q.iij.& Spec.in titul.de proba.verſic.hoc ẽt
nota.& voluit Bal.in l.cum ſuper.C.de rei vendi. & in l.ꝓpriet.
C.de proba.in pen.col.C.de epis & cleric.& in l.exemplo.C.de
probat.& quam pulchrè in d.aut.quas actiones.ad fi.C.de ſacr.
ſanc.eccle.& Ange.in l.Titius.ff.quib.mod.pignus vel hypote.
ſolui.& in l.is qui natura.§.cũ te abſente.vbi bona gl.ff.de neg.
geſt.dicens ſe de facto ita Paduę obtinuiſſe:& voluit etiã Rom.
conſi.xxvj.in cauſa nobilis.in iij.col.& in conſil.cix.in conſulta-
tione.& Pet.de Anch.conſi.ccix.pro iſto patre.& in conſi.cccv.
tres domini magnifici & illuſtri.in iij.col.pro qua opi.faciũt tex.
ꝑ eos allegati, & præſertim tex.in l.ſi arbiter.ff.de prob.cũ alijs.
& voluit Butr.& Areti.in c.veniens.el j.de teſti.licet ibi Abb.&
Imo.teneant ↄ̃rium,per aliquas eorũ phantaſias,nõ ꝑ veras iu-
ris concluſiones & rationes. vnde cõis opinio eſt ↄ̃ Abb. vt ibi
omnes Moder.volũt:& præſertim do.Fely.in iiij.col.in verſicu.
21 quarta concluſio.in d.c.veniẽs. ¶ † Secũdum vero in facto an-
tiquo teſtis de auditu probare: probat̃ per tex.in c.licet ex qua-
dam.de teſti.& in c.tua nobis.de proba. per maximè concurrẽ-
tibus,ſupradicta fama,& alijs adminiculis : vt vult Inn.in c.p̃ter-
ea.in princ.in verſic.quæritur.de teſti.& Bal.in ſua margarita,in
verſic.teſtis.in xiiij.col.& Areti.in c.veniens.el j.de teſti.vbi etiã
Moder.& præſertim Fely.in artic.præcedenti.& voluit Io.And.
Butr.& Abb.in d.c.licet ex quadam. vbi plenè per Fely.in j.col.
& remiſſiuè per do.Alex.poſt Bar.in l.j.in verſic.quædam eſt au
toritas priuata.ff.ſi cert.petat.vbi plenè per do. meum in ll. ex-
cellentiſſi.V.I.Monarcham do.Chriſtophorum Albericum Pa-
pieñ.¶Vnde volens articulare & ꝓbare ius patr.antiquum hoc
modo illud probare,debet articulando de omnib.ſupraſcriptis.
¶Quo ad reliqua ſupraſcripta,ne intricemus materiã,de eis di-
cemus in ſequen.artic.¶Et ꝙ ius patro.antiquum probetur ex
infraſcriptis lõgiſſima poſſeſſione & per indicia, ponit pulchrè
Philip.Decius in cõſi.cxvij.diuino &c.& pro tenui.in fi.& in ↄſi.
cxxvj in vij.col.incipit in cauſa domini Franciſci.

¶Quintus artic.x.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Ius patronatus non antiquum,ſed modernum qualiter probari & articu-
lari debeat.& nu.2.4.5.*
3 *Iuris patronatus acquiſitio quomodo probetur.*
1 Et ideo Videamus modo quinto loco , † qualiter ius pat.
modernũ probetur?& iam ea quæ doc. dicunt in
hac materia retulimus in proximo præcedenti articu.Sed vt res
clara habeatur,cõcluſiuè dic probationẽ iuris pat.moderni eſſe
facilem ex quo probatio iur.pa.antiqui eſt difficilis: vt diximus
in proximo præceden. artic.cum ↄ̃riorum eadem ſit diſciplina,
vulgatis iuribus. ¶ Erunt igitur probanda infraſcripta , funda-
tio facta eccleſię ſeu capellę,de cuius iure patr. vt diximus.ſ.in
par.j.princ.j.lib.in ij.q.princ.in ij.& in.iij.articul. ¶ Nec erit ne-
ceſſe ſibi reſeruaſſe ius pat.qa ẽt ſine reſeruatiõe ſibi acquiritur:
vt diximus ibidem in iiij.artic. ¶ Et ſi non poſſet probari con-
ſenſus diœceſani expreſſus, ſufficeret ponere & ꝓbare de cõſen
ſu diœceſani tacito ſeu p̃ſumpto : vt diximus ibidẽ in vij.articu.
¶Et ſi conſenſus datus fuit per capitulum ſede vacante , de illo
ponetur,& probatur:qa ſufficit illum interueniſſe:vt ibidẽ dixi
mus in ix.arti.¶Et eſt aduertendum, ꝙ ſi ius inſtituendi ſpectat
ad inferiorem prælatum epiſcopo,debet poni & probari illũ in-
terueniſſe,& illum prælatum hoc ius habere:vt diximus ibidem
in xiiij.artic.vel in quaſi poſſ.illius iuris eſſe:& ita reputari: vt di
ximus.ſ.in iiij.q.princ.huius par.in vij.articul. & ſufficiet etiam
probare hunc conſenſum interueniſſe , licet non interuene-
rit in actu:vt diximus in d.j.par.j.lib.in ij.q.prin.in xij.arti.¶Nec
erit neceſſe ponere & probare de conſenſu capituli:quia hodie
nõ eſt neceſſarius:vt ibidem diximus.in xv.articu. ¶Et ſufficiet
ꝓbare alterũ p̃dictorũ feciſſe æqualiter vel inæqualiter,ſolum,
vel cũ alijs:vt diximus in d.j.par.j.lib.in ij.q.princ.in j.artic.cum.
vij.ſequen.¶Sed eſt aduertẽdum:ꝙ ſi vnus tantũ fecit vnum ex
prædictis,ſemper requiritur ſpecialis cõſenſus: vt diximus in d.
j.par.in d.iij.q.princip.in vij.articu.& in v.q.princip.in xj.articul.
2 ¶Aduertẽdum † eſt etiã,ſi vnus plura ex prædictis fecit, & alter
minus,puta qa vnus fundauit,& conſtruxit,& dotauit alter,tñ,
bonum eſt hoc ponere,& ꝓbare: qa pinguius ius habebit p̃ſta
tus ab eo:licet iſte ſit inſolidum patronus cũ alijs : vt diximus in
d.iij.q.prin.in viij.arti. ¶Eſt etiã aduertendũ,ꝙ ſi aliquis nihil il-
larum trium cauſarum fecit, ſed per illas faciẽtem fuit admiſſus
in iure pat.cum conſenſu ordinarij vna ſecũ,vel in totũ erit pa-
tronus:& ideo hoc habebit ponere & ꝓbare: vt diximus.in iiij.
q.prin.d.j.par.j.lib.in x.artic.¶Dic etiam eſſe ponendũ & probã
dum ꝑ dicentem ſe patronum ex dotatione , dediſſe dotem cõ-
petentem:vt diximus in d.j.par.in v.q.princ.in xix.& xx.artic.&
in xxj.poſuimus quæ ſit dos competens, vt de ea bene poſſit ar-
ticulari:& prædicta procedunt , cũ vult probari ius pa.fuiſſe ac-
quiſitum ex illis tribus cauſis.¶Et idem dicendum,ſi vellet ꝓba
ri ius pa.eſſe acquiſitum ex noua datione fundi,redificatione,vł
dotatione,per quam ẽt ius pa.acquiritur : vt latè diximus in d.j.
par.j.lib.in vj.q.prin.qa in illa habebunt locum oĩa ſupraſcripta
ex quo videt̃ noua fundatio,ↄſtructio,& dotatio eccleſiæ. ¶Si
vero eccleſia eſſet fundata & cõſtructa per quẽcunq; ſed quia
carebat dote,aliquis extraneus eam dotauit,ante vel poſt cõſe-
crationem,cum conſenſu ep̃i,erit ponendum & probandum il-
lam eccleſiam fuiſſe indotatam,nec potuiſſe haberi recurſus ad
fundantem, ſeu conſtruentem,aut conſecratorem , nec ad eius
ſucceſſorẽ,& de conſenſu diœceſani fuiſſe dotatã : & ſic intelli-
geretur acquiſitũ ius pat.in ea ex iſta dotatione,& ita illa res ſa-
cra potuit recipere ſeruitutem.per ea,quæ latè diximus in d.vj.
q.prin.in j.artic.& erunt probandæ aliæ circunſtantiæ ibi requi
ſitæ.¶Et non ſufficiet poni & probari quem legaſſe, vel ditaſſe
eccleſiam,ſi nõ fiat principaliter cauſa dotis,& in eccleſia indo-
tata,vel non habente dotem ſufficientem: vt diximus in d.vj.q.
prin.in j.& ij.art.¶Et ſi ius pat.prætenditur eſſe acquiſitum per
aliquã vniuerſitatem,nõ ſufficiet probare ex eleemoſynis par-
ticularium de vniuerſitate fuiſſe conſtructam ſeu dotatam, niſi
probetur ex bonis ipſius vniuerſitatis hoc factum eſſe principa
liter:& hoc de ſubſtãtia venit probandum : vt diximus. in vij.q.
princ.j.lib.j.par.in xv.articu. ¶Nec pro probanda acquiſitione
3 iuris pa.ſufficiet † ꝓbare eccleſiam eſſe fundatã in parrochia vel
diœceſi alicuius : nec inter limites iuriſdictionis legati , nec ſub

iuriſ

iuriſdictione Papę per totum mundũ: nec in plebe, vel patro-
chia: niſi prædicti fundauerint, ↄſtruxerint vel dotauerint illam
per ea quæ diximus in d. j. par. j. libr. in viij. q. princ. in v. primis
artic. ¶ Et ideo ſi ep̃s vult probare ſe habere ius patro. in aliqua
eccleſia, habebit ꝓbare illam eſſe fundatã in fundo eccleſię ſuę
intus vel extra eccleſiam. vt diximus in d. viij. q. prin. in vj. artic.
¶ Vel cõſtructam & dotatã per prædeceſſorẽ ſuum per ſe vel ꝑ
aliũ de bonis eccleſię ſuę. ¶ Circa quæ heres prædeceſſoris ſui
poterit ꝓbare id actũ fuiſſe nõ ex bonis eccleſię. vt de prędictis
oĩbus diximus in d. viij. q. prin. in vij. artic. ¶ Et hæc eadem
habebit probare do. feudi vel alter habens aliquẽ in poteſtate,
ſi voluerit probare ius pa. eccleſię fundatę per vaſallum vel exi-
ſtentẽ in ſua p̃tãte, ad ſe ſpectare: vt ibidẽ diximus. in viij. & ix.
articu. ¶ Et idẽ in quolibet p̃tẽdẽte eccleſiã fundatã per quęli-
bet extraneũ de bonis ſuis: vt ibidẽ diximus in reliquis articu-
lis in d. q. viij. habebit ẽt ꝓbare, ſi p̃tẽdat patronus aliquã qua-
litatẽ in ſuo iurę pa. ſi illa eſt ↄ̃ ius, eam fuiſſe appoſitã in limine
fundationis de ↄſenſu ordinarij: vt latè diximus in d. j. par. j.
lib. in ix. q. prin. in j. arti. in iij. ↄclu. & ꝑ totã ipſam. ix. q. princi.
4 ¶ Sed quis † vellet ꝓbare ſe, vel anteceſſores ſuos fuiſſe, & eẽ pa
tronos ex priuilegio ſummi pontificis, cum hic modus ẽt ſit ha
bilis pro acq̃ſitione iuris pa. vt diximus in d. j. par. j. lib. in x. q.
prin. in ij. artic. illud deducere habebit. per c. porro. de priuil. &
ẽt in d. ij. artic. diximus. ¶ Et non ſufficiet ꝓbare priuilegium
ep̃i cũ illud nõ poſſit facere cõpatronũ: vt ibidẽ diximus in iiij.
articu. ¶ Et iſtis modis erit probatũ in perſonas illud acq̃ſitũ.
¶ Si modo modernus p̃ronus velit ꝓbare illud ad eum deue-
niſſe iure h̃ditario ꝑ mediatas ꝑſonas, & h̃ditates, neceſſe erit
illas à primo p̃rono vſq; ad eum probare legitimè deueniſſe ꝑ
ſucceſſiuas h̃ditates, ſiuè ex teſtõ, ſiue ab inteſtato: vt latè dixi-
mus. s̃. in ij. par. j. lib. in ij. q. prin. per totum. ¶ Et ſic non erit
ſufficiẽs ꝓbare, ſe eſſe heredẽ ſanguinis, niſi ſit vniuerſalis hęres
bonorũ: & ideo neceſſe erit ꝓbare ſe eſſe h̃des vniuerſales: vt
diximus in d. ij. q. princ. in j. art. ¶ Niſi fundator diſpoſuiſſet
ius pat. debere trãſire ad h̃des ſanguinis, & nõ ad vniuerſales: &
tunc hoc ꝓbandũ eſſet, vt diximus ibidẽ in ij. arti. ¶ Et idem,
ſi voluerit ius pa. tranſire ſolũ ad illos de parentela: vt diximus
ibidẽ in vj. art. cum tribus ſeq. ¶ Et ſic aliæ qualitates, deſcen-
ſionũ ꝑ fundatorẽ appoſitę, ꝓbandę erũt: vt in d. ij. q. prin. dixi-
mus per diſcurſum. ¶ Nec ſufficiet eſſe hæredẽ particularem: &
idẽ neceſſe erit ꝓbare ſe eſſe vniuerſalẽ principaliter; vel q̃a nõ
eſt alius vniuerſalis hæres, niſi ipſe particularis; vt diximus in
d. ij. q. prin. in xvj. arti. ¶ Et ſi eſſet conſuetudo in loco, ꝙ pri-
mogenitus ſuccederet in hęreditate, vel in iure pa. illa prębenda
eſſet: vt diximus in d. vij. q. prin. in xix. & xx. arti. ¶ Et ſi quis
filius illegitimus prætendat ſe hęredẽ, tanq̃ legitimatus, hęc po-
nens, probare debet: vt diximus in d. ij. q. prin. in xxviij. cũ tri-
bus arti. ſequenti. & idem debẽt facere filij illegitimorũ, ſi ſunt
legitimi: vt ibidem diximus in. xxxij. arti. ¶ Sed eſt aduertẽdum
non ſufficere ꝓbare hęreditates delatas ex teſtamẽto, vel ab in-
teſtato, niſi ſui in illis ſe immiſcuerint: & extranei illas adiuerint
expreſſẽ vel tacitè faciẽdo ea, quæ citra ius & nomẽ hæredis fie
ri nõ poſſet, corpora h̃ditatis apprehẽdendo, cũ actio ſit ne-
ceſſaria. vt ibidẽ diximus in xxxiiij. art. & q̃uis h̃ditas reſtituat̃
per fideicõmiſſum, remanebit ius pa. apud hęredẽ; vt ibidę dixi-
mus. in xxxv. arti. ¶ Eſt etiã aduertendũ, ꝙ ſi hæredes nolunt
ſuccedere in h̃ditate: & ſic in iure pa. vel nõ eſt, qui ei ſuccedat,
erit hoc probandum, q̃a accreſcet alijs cõpatronis: vt in d. ij. qõ.
prin. diximus in xviij. & xl. arti. ¶ Sed ſi q̃s haberet ius pat. tit.
donationis, vel alterius trãſlationis ſingularis, habebit illũ oſtẽ
dere: & in ipſa tranſlatione cõſenſum diœceſani interueniſſe, &
ꝑ maximè in donatione; vt diximus in d. ij. par. j. lib. in j. q. prin.
in j. & ij. arti. & ſic prædicta probanda erunt. ¶ Et ſi ius inſtituẽdi
ſpectaret ad inferiorẽ, erit probandũ eius cõſenſum interueniſ-
ſe: vt ibidẽ diximus in v. art. ¶ Nec erit neceſſe probare inter-
ueniſſe ẽt cõſenſum capituli, cũ hodie ille de neceſſitate nõ re-
q̃ratur: vt diximus ibidẽ in vj. art. ¶ Et ſufficiet ꝓbare ſaltem cõ-
ſenſum tacitũ: vt ibidẽ diximus in vij. & viij. art. ¶ Sed ſi trãſla
tio eſſet fcã in piũ locũ, non req̃ret̃ ꝓbatio ↄſenſus ep̃i: vt ibidẽ
diximus in x. art. ¶ Si facta eſt trãſlatio iuris pa. in comp̃ronũ,
nõ req̃retur ꝓbatio cõſenſus ep̃i: licet tutius ſit probare illũ in-
terueniſſe: vt ibidẽ diximus in xij. arti. ¶ Et licet eccleſia donans
& donatari⁹ ſint diuerſarũ diœceſũ, erit tñ neceſſe ꝓbare iteruẽ
tũ ↄſenſũ ordinarij eccleſiæ, & nõ aliorũ: vt ibidẽ diximus. i. xiiij.
articu. ¶ Dẽt ẽt ꝓbari ↄſenſum interueniſſe ẽt poſt trãſlationẽ,
ſed añ mortẽ trãſferẽtis. vt ibidẽ diximus in xvj. & xvij. articu.
¶ Erit ẽt ꝓbãda ſucceſſio ꝑ ſtirpes, & nõ ꝑ capita: vt ibidẽ dixi-
mus in xxv. & xxvj. art. ¶ Et ſi ius pa. eſt donatũ plurib⁹, & aliqui
5 eorũ † repudiãt donationẽ, remanẽtes debẽt hoc ꝓbare: q̃a eo-
rũ portio eis accreſcit: vt diximus in iiij. q. prin. ij. par. ij. lib. in v.
articu. ¶ Eſt ẽt aduertẽdũ, ꝙ ſi quis habuit ius pa. aliquo titu.
ẽt oneroſo, tranſit cũ vniuerſitate: & non requiritur conſenſus
epiſcopi, ſed erit probandum illam eſſe vniuerſitatẽ: vt diximus
in d. ij. par. j. lib. in v. qõ. princi. in xj. & xiij. vſq; ad penultimum
articu. incluſiuè: & in vij. q. prin. in iiij. & v. artic. & in viij. q. prin.
in ij. artic. & in ix. q. princ. in ij. artic. & in x. q. prin. in ij. articu. &
in vlti. q. prin. in ij. artic. ¶ Et ſi prætenderet habere ius pat. ex
permutatione, quã facerent inter ſe p̃roni, adhuc in aliquo caſu
eſſet ꝓbandus conſenſus ep̃i: vt diximus in d. ij. par. j. lib. in ij.
artic. ¶ Et eſt aduertendũ, ꝙ ſi aliqua ex prædictis titu. habili-
bus eſt facta trãſlatio in aliquẽ anteceſſorẽ, moderni p̃roni erit
ꝓbanda poſtmodum ſucceſſio ab illo, in quẽ tranſlatũ eſt ius
pa. vſq; ad modernũ p̃ronũ, eo modo, quo proximè diximus cũ
probauimus ſucceſſionẽ. ¶ Conſidera ẽt eſſe ꝓbandum nõ ſo-
lum trãſlationẽ factam in illum, à quo modernus p̃ronus cãm
hẽt: ſed ẽt erit probandũ ius pa. vel quaſi poſ. illius tranſferentis
q̃a vanum eſſet incipere à titulo tranſlatiuo, ſi non ꝓbaretur de
iure trãſferentis. ¶ Reliqua, quæ veniẽt articulanda, & ꝓbanda
poteris ex te cõſiderare, ꝑ ea quæ diximus in prædictis locis, &
in toto operè: vt probẽtur oẽs circũſtantię requiſite, & ꝓbões
ↄcludant: iuxta no. in c. in p̃ñtia. de proba. cũ ↄcor. & iſto modo
ꝓbabitur ius pa. nõ antiquũ, ſed modernum: hoc eſt ad centum
annos infra, de cuius initio poſſit eſſe memoria. q̃a dicta in p̃ce-
denti arti. militãt, q̃ñ de ipſius iuris pa. initio nõ extat memoria.

¶ Sextus articu. x. q. prin. ij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Quaſi poſſeſſio iuris patronat. vel præſentandi, qualiter probari & articu lari debeat. & nu. 7. 8. 9.*
2 *In poſſeſſorio ſufficit probari, licet narrauerim ſuper petitorio & poſſeſſorio, niſi aduerſarius probaret melius in petitorio. & nu. 6.*
3 *Patronus, verb. proprietatem reſpicit.*
4 *Patronum eſſe in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, vel præſentandi, vt concludatur, cautela & conſilium.*
5 *Quaſi poſſeſſio facilioris eſt probationis, quam totum ius patronatus.*
10 *In iure patronat. articulandi modus.*
11 *Probatio leuior in cauſa ſummaria.*

1 Tranſeamus Modo ad ſextum articul. ſ. † qualiter
quaſi poſ. iuris pat. vel p̃ñtãdi ꝓbetur.
& s̃. in iiij. præcedent. artic. retulimus dicta doc. & re vera hic eſt
facilior modus probandi, & obtinendi in iſta cauſa iuris pa. &
p̃ñtandi. ¶ Et primo eſt notandum vnum, q̃d dicit Cardi. in c.
quærelã: in nota. de elec. quẽ refert Gaye. in d. repe. c. fi. de elec.
2 lib. vj. ante fi. lij. col. in verſi nota tñ. † ꝙ licet narrẽ ſuper petito-
rio & poſſeſſorio, ſufficiet ꝓbare ĩ poſſeſſorio tm̃: vł ẽt quaſi poſ.
vt voluit Card. ibi, niſi aduerſarius ꝓbaret melius in petitorio:
vt in c. cũ dilectus. de cã poſ. & proprie. ¶ Ac erit videndũ etiã
quis melius probet interdicto vti poſſidetis, quod intentatur
q̃ñ plures diuerſos p̃ñtant: vt per Inn. & doct. in c. ij de trãſla.
præla vt ẽt retulimus. s̃. poſt ipſum Gaye. in d. iiij. præce. artic.
¶ Circa quæ no. primo, q̃a hodie quotidie ſic practicat̃: ꝙ licet
3 p̃ñtãs † dicat ſe p̃ronum, q̃d verbum reſpicit ꝓprietatẽ, & ſubdat
exiſtentẽ in quaſi poſ. p̃ñtandi, ſi probauerit ſe eſſe in quaſi poſ.
p̃ñtandi ſufficiet, quo ad inſtõnẽ obtinẽdã: licet nõ ꝓbauerit
4 ſe patronum, & ſic in ꝓprietate. ¶ † Et ideo optima eſt cautela,
quam dedimus. s̃. in j. par. huius ij. lib. in iij. q. princ. in j. artic. in
verſi. prædictam ẽt concluſionẽ. cautius eſſe ↄcludere p̃ñtantẽ
eſſe in quaſi poſ. iuris pa. ſeu p̃ñtandi, q̃ ↄcludere eum eſſe p̃ronũ:
q̃a eſt facilioris ꝓbationis quaſi poſ. q̃ ꝓprietas, & ẽt proprietati
præfert̃. c. ↄſultationibus. hoc tit. & vt latè diximus in d. j. artic.
5 ¶ † Aduerte ẽt, facilioris ꝓbõnis eſſe, ꝓbare quem eſſe in quaſi
poſ. iuris p̃ñtãdi, q̃ totius iuris pa. nã ſi q̃s vellet ꝓbare in poſ. iur.
pa. deberet ꝓbare ſe eſſe in quaſi poſ. ꝑcipiẽdi oẽs fructus ipſius
iuris pa. qui ꝑonunt̃ per doct. in hac rub. & nos diximus. s̃. in fi.
diffinitionis iuris pa: quos ẽt ponit gl. in c. piæ mẽtis. xvj. q. vij.
ſed ſi q̃s vellet probare quaſi poſ. p̃ñtandi, nõ erit neceſſe ꝓbare
q̃ſi poſ. percipiẽdi oẽs fructus iuris pa. cũ ad ↄſequendã inſtõnẽ
ſufficiat ꝓbare quaſi poſ. fructus p̃ñtationis, abſq; quo ꝓbetur
quaſi poſ. fructuũ ſed nõ ↄuertitur, vt colligit̃ ex. d. c. ↄſultatio-
nibus. hoc tit. & nos diximus pulchrè in d. j. par. huius ij. lib. in iij.
q. prin. in xx. articu. quam ẽt vtilitatem retulim⁹. s̃. in iij. q. princ.
huius par. in xj. artic. dum ibi poſuimus formam p̃ñtationis, &
declarauimus illa verba: & in ipſius iuris patr. ſeu p̃ñtandi quaſi
poſ. exiſtẽs. nã operantur, ſi nõ ꝓbat proprietatẽ iuris pa. vt ſuffi
ciat ꝓbari quaſi poſ. ipſius iur. pa. & ſufficiat ꝓbari ſolũ q̃ſi poſ.
p̃ñtandi, cũ illa ſit facilioris ꝓbõnis, imo facilimę: & quaſi poſ.
iuris pa. facilis ꝓbationis: & ꝓbatio iuris patr. noui ſine antiqui
oĩno eſt difficilis: vt in duobus præcedẽ. artic. demõſtrauimus.
¶ Et ideo aduertendũ eſt ad alia dicta Gaye. in d. xxv. colum.
dum dicit in poſſeſſorio poſſe illud ꝓbari per inſtr̃a præſentatio
num,

num,& inſtitutionum,vel per reſponſiones cautelarum, & ſi-
milium,tanquam patronis factas:per no.in c.ſi vero.hoc titu.&
per Roſ.in materia iuris pa.in §.adhuc.ſed per receptionem par
ticularem non probaretur quaſi poſ.quo ad alia:vt ibi per eum
cuius dicta retulimus in d.præce.iiij.art.in quibus dictis Gaye.
non loquitur de probanda quaſi poſ.præſentandi tantum, ſed
de quaſi poſ.totius iuris pa.quæ probatur per perceptionẽ om
nium fructuum ipſius,& ideo ibi dixit, per receptionem parti-
cularem non probaretur quaſi poſ.quo ad alia,niſi tanquã pa-
tronus percepiſſet quaſi dicat,per perceptionem vnius fructus
6 non probari quaſi poſ.totius iuris pa.¶†Aduerte etiam ad id,
quod ibi dixit Gay.& nos proximè retulimus, quòd licet pro-
ponatur proprietas,& quaſi poſ.præſentãtis in præſentatione,
ſufficiat ꝓbare quaſi poſ.iuris pa.ſeu præſentandi,ſubdit Gaye.
niſi aduerſarius probaret melius in petitorio.nã hoc etiam de-
bet intelligi in caſu,in quo proprietarius præfertur poſſeſſorio.
de quo diximus in d.iij.q.prin.in iiij.vj.& viij.articu.¶Eſt etiam
aduertendum ad ea,quæ dixit Abba.in c.ex literis in iij. nota. &
in c.ſi vero.in fi.hoc tit.cuius dicta retulimus ſ.in præceden.iiij.
art.cognoſci verum patronum,ſi obtinuit cum aduerſario, cũ
quo litigabat ſuper iure patr.& lite non finita,infra quadrime-
ſtre inſtituit epiſcopus, & ille in cuius fauorem pronuntiatur
ad repręſentandum inſtitutum, per epiſcopum pro conſerua-
tione ſuæ quaſi poſ.vt ibi per eum.nam dico per hoc potius ꝓ-
bari quaſi poſ.quam proprietatem.non nego tamen per illam
ſententiam,ſi erit iudicatum ſuper petitorio, poſſe probari ius
pa.nouum, non autem antiquum niſi præcedentibus mediis
probationum,quos poſuimus in d.iiij.præce.art. ¶Aduertè ſi-
militer ad id quod dixit Gaye.& proximè retulimus ante fi. d.
liij.col.eſſe videndum etiam,quis melius probet ſuper interdi-
cto vti poſſidetis,quod intentatur,quando plures diuerſos præ
ſentant:vt per Innoc.& doc.in c.ij.de in integ.reſti.quia erit vi-
dendum quis in bona fide,& quis in mala.& multa alia quæ po
7 ſuimus in d.iij.q.prin.ꝑ diſcurſum.¶†Iſtis ſic aliqualiter diſcuſ-
ſis, videamus in ſpecie,qualiter iſta quaſi poſ.iuris præſentandi
probetur,& ſi volumus probare ipſius acquiſitionem, erit ne-
ceſſe probare ea,quæ poſuimus in d.iij.q.prin.in x.art.¶Sed pro
probanda quaſi poſ.in eſſe deducta,ſufficiet probari,per me eſ-
ſe talem præſentatum:& ad meam præſentationem per haben
tem inſtituere inſtitutum fuiſſe:vt eſt tex. in d.c. conſultationi-
bus.hoc titu.& diximus ſ.in d.iij.q.prin.per totum,& præſertim
in x.xj.& xvij.artic. ¶Probatur etiam quaſi poſ.ſi veri patroni
admiſerunt cum eis in præſentatione non patronum,& ſequu-
ta fuit inſtitutio,vt diximus in d.xvij.art.an autem ſit articulan-
dum de bona fide,& probandum,ꝑplene colligitur ex his,quæ
diximus in d.iij.q.prin.per x.primos art. ¶Aduertẽdum eſt etiã
ſi concludenter vis probare tuam quaſi poſ.pręſentandi,proba
vltimam & immediatam inſtitutionem eſſe factam ad tui præ-
ſentationem:quia per vnicam præſentationem inſtitutione ſe-
quuta quaſi poſ.acquiritur,vt diximus in d.iij.q.prin.in xj. artic.
¶Vbi etiam & in xv.& xxj.art.dicitur vltimam pręſentationem
eſſe attendendam,& ſic illam quammaximè probando. ¶Ad-
8 uerte†tamen,quòd quamuis aliqs in vltima pręſentatione nõ
pn̄tauerit, & compatroni præſentauerint,& ſequuta fuerit in-
ſtitutio per præſentantes,conſeruabitur quaſi poſ. compatroni
non præſentantis in vltima præſentatione, & ideo ſis cautus
ponere,& probare compatronos tuos,cum quibus antea præ-
ſentaueras in vltima præſentatione præſentaſſe, & ſequutam
fuiſſe inſtitutionem in vtroque caſu:& ſic probabis tuam quaſi
poſ.continuatam,etiam in vltima præſentatione:vt diximus in
d.iij.q.prin.in xvj.articul.¶Dic & aliud pulchrum,quòd ſi hæ-
res ſeu ſucceſſor,qui adhuc non præſentauit, probauerit quaſi
poſ.defuncti ſeu ꝑdeceſſoris ſui,dicetur probata etiam ſua qua
ſi poſ.vt diximus in d.iij.q.princ.in xxij.articul.¶Et in modo po
9 nendi & articulandi,ſi vis † recte loqui,non dicas talem poſſe
diſſe ſeu poſſidere ius patron.ſeu præſentandi:ſed dicas talem
quaſi poſſediſſe ſeu quaſi poſſidere ius pa.ſeu præſentandi:quia
hæc iura incorporalia non poſſidentur,ſed quaſi poſſidentur,li
cet ſi improprìaueris hanc locutionem, non vitiabitur poſitio
ſeu articulus,ſed ſubintelligitur quaſi, tu autem iudicaberis de
groſſioribus terræ.de quibus diximus in d.iij.q.princi,in vltim.
articul.¶Sed aduerte,quòd ſi bene volueris probare ius patro.
antiquum vel nouum illis mediis poſitis in duobus præcedenti
bus articul.neceſſarium erit, vt non dicaris proprietarius ſine
quaſi poſſ.quia tibi obeſſet,ex quo præfertur tibi quaſi poſſeſ-
ſor,vt per doct.in d.c. conſultationibus. & nos diximus ſ. in d.
iij.q.prin.in primis.x.arti.¶Seruiet etiam tibi,quia probatis plu
ribus præſentationibus inſtitutis factis per prædeceſſores tuos
ſucceſſiue,& demum per te erunt bene probata iura tua,clarè
apparebit de bona fide tua: & prædeceſſorum, & poterit eſſe
probata præſcriptio iuris pa.facta per te contra alium patronũ
quæ fieri poteſt,& requirit minus tempus tantij temporis, cu-
10 ius initij &c.vt diximus ſ.in ij.par.j.libri in v.& vj.art. ¶†Quare
mos meus articulandi in hac materia ſemper fuit:& ita tu etiã
facias,vt cum ſumus in iure pa.moderno, incipiebam à funda-
tione,ſi extabat,deſcendendo per ſucceſſiones, & in omni lo-
co,in quo vacauit eccleſia,ponebam tales anteceſſores præſen
taſſe,& ad eorum præſentationem inſtitutionem ſequutã fuiſ-
ſe per habentem ius inſtituendi,& ſic præſentatum & inſtitutũ
donec vixit,vel donec beneficium reſignauit,ſemper fuiſſe ten
tum,habitum,& reputatum in beneficiatum canonicè inſtitu-
tum dictæ eccleſiæ ad præſentationem illius talis.¶Solebã eñ
ponere & probare de inſtituente pręlato inferiore habente ius
inſtituendi aliquo iure particulari,vt in præcedentibus art.dixi
mus:vel talem tunc temporis fuiſſe vicarium ordinarij, & pro
tali communiter habebatur,vt omnino inſtitutio concludatur
canonica.¶Et poſtea faciebam deſcenſiones ab illo, qui præ-
ſentauerat ad alios,& cum iterum vacauit eccleſia, ponebam
de alia præſentatione,vt proximè diximus,donec venirem ad
nunc præſentantem. ¶Qui ſi alias præſentauerat. ponebã de
ſua præſentatione,& inſtitutione ſequuta.ſi autem tẽpore ſuo
non vacauerat eccleſia,dicebam illum eſſe in quaſi poſ.præſen
tandi ex perſona ſuorum defunctorum,quorum ipſe eſſet hæ-
res,donatarius,vel quid ſimile,cum ab illis ad eum continuetur
quaſi poſſeſ.vt diximus in d.iij.quæſt.princ.in xxij.articul.¶Sed
ſi non potuiſſem exordiri à prima poſſeſſione,quia erat factum
antiquum, ponebam tamen anteceſſores præſentantis fuiſſe
fundatores talis eccleſiæ reædificaſſe:vel ex priuilegio ius pa-
tronat.habuiſſe: & hoc pro titulo, quamuis non probaretur
poſtmodũ,ponebã de fama illius tituli, q̃uis neutrũ illorũ poſ-
ſem probare.Et demum veniebam ad primã vacationẽ illius ec
cleſię,de qua memoria haberetur,& inde oriebatur factũ pro-
babile:& ponebam tales anteceſſores huius pn̄tantis pn̄taſſe ta
lẽ,& ad dictã præſentationẽ canonicè illum inſtitutum fuiſſe,
& ab illo incipiebã deſcenſiones,interſerendo alias vacationes
& inſtitutiones ſequutas.deueniendo ad vltimum modo præ-
ſentantem,vt proximè diximus,& ſic ſemper aſſerendo ꝓprie-
tatem cum quaſi poſ.etiam ſi proprietas probabatur cũ quaſi
poſ.bene quidem,ſin autem.ſufficiebat mihi probatã eſſe quaſi
poſ.præſentandi pro obtinenda inſtitutione:vt in princi. huius
art.diximus.¶Qui quidem meus mos ſemper fuit laudatus &
vtilis.interſerebam etiam exceptiones, de quibus infra dice-
mus.¶Et pulchrè dicit Specul.in titul.de offic. delega. in §.po-
11 ſtremo.verſicul.ſeptimo. † in cauſa ſummaria leuiorem exigi
probationem,quem ſequitur Abbas in capit.veniens.el ſecun
do.in fin.tertiæ colum.in verſicul.ex prædictis nota,de teſtibus.
¶Et an ſi probetur quem conſenſiſſe, vt patronum commen-
dę factæ per papam de beneficio: ponit pulchrè Phili.deci.in
conſ.cxlix.in ij.dub.in ij.& iij.col.

¶Septimus art.x.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

2 ☞ *Probatio & inſtitutio ſequuta probari poteſt per inſtrumenta ſucceſſiue facta.*
2 *Præſentationis & inſtitutionis actus fieri poteſt vnico contextu.*
3 *Præſentatio & inſtitutio ſequens an probari poſſit per literas ordinarij, cum ſigillo de inſtitutionibus.& nu.6.8.9.*
4 *Epiſcopi literis an & quando fides adhibeatur.*
5 *Epiſcopi literis quare non credatur per impetrantem apoſtolum, de ſtylo palatij.*
7 *Proprietas probari non poteſt literis inſtitutionis epiſcopi aſſerentibus talem eſſe patronum.*
10 *Prouiſio multiplicata eſſe non poteſt.*
11 *Epiſcopi literæ cum ſigillo, ſine notario & teſtibus, electionem non probant, licet confirmationem probent.*
12 *Poſtulatio & nominatio probantur literis ſigillatis epiſcopi, illas admittentis & confirmantis.*
13 *Ordinarij literæ teſtimoniales atteſtantes factum extra iudicium, factum cõtra ſe circa pertinentia ad officium ſigillationis, faciunt fidem.*
14 *Conſuetudo diſponens credi literis ordinarij an valeat.*
15 *Stylus curiæ Romane habetur pro lege.*
16 *Patronus curare debet fieri inſtrumenta publica, notario & teſtibus rogatis tam de præſentatione, quam de inſtitutione.*

Sed Remanet difficultas,& hic ſit ſeptimus articulus,an hęc
præſentatio & inſtitutio poſſint probari per inſtrumẽta
præſentationũ præteritarũ & inſtitutionũ inde ſequutarũ, ſeu
per literas inſtitutionũ præteritarũ ordinariorum inſtituentiũ
cum eorũ ſigillis ſine notario & teſtibus,& vidiſtis quot & quã
ta diximus ſupra referendo dicta doc.in hac materia,q̃ erãt an-
nexa cũ aliis in iiij.præc.art.nolo hic iterum referre, videas ibi.

1 ¶†Sed concludendo hic,dic non eſſe dubium præſentationẽ
& inſtitutionẽ ſequutam poſſe probari per inſtrumenta ſuc-
ceſſiuè facta:vt dixit Gay.in d.repe.c.ſi.de ele.li.vj.in iiij colũ.&
2 dixi ſucceſſiue facta:quia †actus præſentationis & actus inſti-
tutionis pñt fieri vnico contextu propter intermedia,quę ſunt
faciẽda,appoſitio edicti,diſcuſſio,& alia,& vide in d.c.ſi. de ele.
li.vj.de quibus nos diximus ſupra in vj.viij. & ix. quæſtionibus
principalibus huius partis:& etiam in præſenti.q.princ.& ſic iſti
actus fiunt ſeparatim,etiam ſi ad vnam perſonam ſpectet illos
actus facere ex diuerſis qualitatibus,vt diximus ſ.in d.vj.q.prin.
huius partis in v.art.& ideo inſtrumẽtum præſentationis ſolius
non probaret quaſi poſ.quia per illud non probaretur inſtitu-
tio ſequuta : & ſic erit neceſſe producere aliud inſtrumentum
ad illam probandam.¶Et ideo ſit cautus patronus,vt non ſolũ
de actu præſentationis roget notarium,& teſtes pro inſtrumẽ-
to conficiendo:vt diximus ſupra in iij.q.princ.huius partis in xj.
art.in ſi.forme præſentationis,ſed etiam de inſtitutione notarij,
& teſtes roget,qualiter ad eius præſentationem epiſcopus inſti
tuit per eum præſentatum&, iſta erunt inſtrumenta probantia
vt de fide inſtrumentorum,per totum,& ita procedant not. in
c.ſi vero.hoc ti.& quod voluit Roſ.in materia iuris pat.in §.ad-
3 huc.quos ſequitur Gay.in d.liij.col.& hoc eſt clarum. ¶†Videa
mus modo quid de literis ordinarij cum ſigillo de inſtitutioni-
bus,an per eas quaſi poſ.probetur: & ſic præcedens præſenta-
tio,& inſtitutio ſequens,cum illę de inſtitutione fidem faciant.
& Gay.in d.conſ.liij.poſt Bal.dicit eſſe bonam probationem, ſi
in petitorio aſſerat ipſum fore patronũ, vt in deciſi. Rote. xxij.
tamen adde,quæ incipit,fuit dubitatum.de fide inſtr. in nouis,
quæ quidem Rota à Pau.& Roch.quos retulimus ſupra in iiij.
præce.art.fuit corrupte allegata diuerſis modis, ſed tamen ve-
4 ra eſt.xxij.in d.ti.de fide inſtru.†quæ ſi bene aduertatur, loqui-
tur de literis epiſcopi ſolo ſuo ſigillo ſignatis,ſine tabellione,&
teſtibus ſuper reſignatione beneficij ex cauſa præſentationis fa
ctæ in manibus ſuis,& per eum admiſſe,& collatione ſubſequu
ta,& dicit quòd,licet in hoc dubio poſſint fieri plura argumen-
ra,& allegare rationes doc.pro & contra recitate in c. poſt ceſ-
ſionem.de proba.& Io.& Arch.in c.cure.xj.q.iij.tamen attenta
generali conſuetudine totius orbis,qua reputatur ſigillum epi
ſcopi autenticum,quam etiam ſeruat palatium apoſtolicum in
his,quæ ſpectant ad ſuum officium, & quæ inter ſubditos ſuos
extra cauſam eius propriam fidem facit,dummodo non proce-
dat,vt iudex,quia tunc ſecus:vt in c.quoniam contra.de prob.
& c.cum à nobis.de teſtibus,fuiſſe per omnes dominos deter-
minatum & concluſum in caſu prædicto literas epiſcopi facere
plènam fidem dummodo prædicta omnia in ſuis literis conten
ta,coram eo,& per eum vno & eodem tempore facta & com-
pleta exiſtant,alias non facerent fidem,niſi de vltimo actu ſuo:
prout not.per In.in d.c.quoniam.¶Et dicit rationem prædictę
concluſionis patere per ſuperius dicta:quia omnia & ſingula p̃-
miſſa ſpectant ad officium ſuum,& inter ſubditos ſuos extra iu
dicium expediũtur per eum:de renuntia.c.admonet.& de rerũ
permuta.c.vnico.eo.ti.lib.vj.¶Pro qua concluſione dicit Rota
expreſsè facere not.per In.& Hoſt.in c.j.& ij.de fide inſtr.& no.
5 per Hoſt.in d.c.poſt ceſſionem.¶†Et poſtea Rota ponit .ratio-
nem,cur per ſtylum palatij non credatur literis epiſcopi con-
tra impetrantem apoſtolicum, in quibus epiſcopus diceret ſe
primo contuliſſe beneficium,quando papa ſeu eius executor,
non quia ſigillum eius non ſit autenticum eſt ,vt proximè eſt
dictum ſed propter fraudem,quę timetur,vt ibi per eam.vbi po
nit plures rationes diuerſitatis.¶Et inter reliquas ponit vnam,
quæ concludit in caſu Rote:quia in permutatione non poteſt
fieri collatio alteri,quam permutanti:per clem.vnicam. de re-
rum permu. & ſic illa collatio quodammodo eſt neceſſaria: qa
de neceſſitate iuris non poteſt fieri alteri,ſed in caſu mere col-
lationis poteſt conferre cui vult:vt legitur & nota. de præben.
relatum.& de reſcrip.tibi,qui.libro ſexto.¶Aduerte ad hęc di-
cta Rote,quia non ſunt ita ampla,vt per doctor. quos ſupra in
præceden.iiij.artic.retulimus referuntur,ſed ſunt reſtricta,vt ta
les literæ ordinarij probent permutationem,quæ fit vnico con
textu,vt latiſſime diximus ſupra in prima parte huius ſecundi li
bri,in ſexta quæſtio. principal.in vj.articul. etiam in permuta-
tione beneficiorum patronatorũ, vbi non fit præſentatio per
patronos, ſed vnico contextu patroni beneficiati permutant
patroni conſentiunt,& epiſcopus confert,ſeu inſtituit eiſdem
permutantibus,vt ibi latè diximus.& hic vnicus actus probari
poteſt per literas epiſcopi cum eius ſigillo,quod eſt autenticũ:
quia vnicus eſt actus,non autem eſt ſic in præſentatione mera,
6 quam habet ſequi inſtitutio,pluribus † intermediis neceſſariis
vt proximè in principio huius ariculi diximus. ¶Nec procedit
argument.domini Roch.cuius dicta poſuimus in dicto quar-
to articul.quod dicit feciſſe Rotam infraſcriptam,quòd proba
tis extremis probatur medium.nam primum extremum in ca-
ſu noſtro eſt præſentatio quæ tamen non probatur per literas
inſtitutionis,vt proximè diximus. ¶Et ſi tu diceres,licet caſus
Rote ſit reſtrictus ad collationem permutationis,tamen ratio-
nes ſuæ ſunt generales,& ſic poſſunt comprehendere quem-
cunque caſum,& præſertim conſuetudo. ¶Reſpondeo,ſalua
pace,cum quaſi omnes rationes ſint reſtricte ad illum caſum,
vt ex eius dictis ſupra relatis apparet, & ſi bñ eſſent generales
ad quoſcunque caſus,maximè conſuetudo generalis orbis fa-
teor ad illos caſus,qui vnico contextu expediuntur. ¶Et ita re
vera loquitur Rota,non autem ad illos,qui vnico contextu ex
pediuntur,ſed diuerſis temporibus fiunt, & ideo non opponit
de alio caſu,qui expletur diuerſis temporibus, ſed de illo, qui
vnico contextu expeditur,ſcilicet de mera collatione: & eius
ſolutio eſt, vt ſupra retulimus ita vnico contextu fieri meram
collationem,ſicut vnico cõtextu fit collatio ſeu inſtitutio per-
mutantium,ſed dat rationes diuerſitatis, cur ſtylus curiæ in v-
troque caſu ſit diuerſus.¶Non obſtant etiam autoritates alle-
gate per ſ. praſcriptos doctor.quos retulimus in ſupraſcripto
præceden.quarto articul.quia vt plurimum mouentur per ſu-
praſcriptam Rotam.Vnde aut dicemus eorum dicta fore intel-
ligenda; ſecundum ipſam Rotam allegatam : quia dicunt do-
ctor. &c. ¶Aut dicemus eos non aduertiſſe ad Rotam, & alia
per eos allegata non procedunt cum contra ſe habeant tex-
tus & nota.per omnes in dicto capitu.poſt ceſſionem.de pro-
ba. & ſi bene illa non procederent, quo ad literas epiſcopi ſuo
ſigillo ſignatas,cum ſigillum epiſcopi ſit autenticum, vt proxi-
mè diximus,illud intelligitur in vnico actu probando: vel in
pluribus vno contextu factis,non præcedentibus diuerſis tem-
poribus factis, vt eſt in caſu noſtro, & ita prædicti doctor. lo-
quuntur.¶Et vide ſimilem Rotam.ccclviij. voluerunt & ordi-
nauerunt in titul.de proba.& de fide inſtrument.in nouis. ¶Et
ex prædictis & ex verbis Rote ſequitur,non bene fuiſſe loquu-
7 tum Gaye.quem.ſupra retulimus † per literas inſtitutionis epi
ſcopi,aſſerentes talem eſſe patronum,probari proprietatem iu
ris patronat.in petitorio,per d.Rotam:quia Rota hoc non pro
bat,nec per inſtitutionem probatur proprietas iuris patronat.
capitul.conſultationibus. hoc titul. ¶Et ſi diceres epiſcopum
forſan feciſſe proceſſum ante inſtitutionem , & ſibi conſtitiſſe
illum,qui præſentauit,eſſe patronum,adhuc dico hoc eſſe non
poſſe:quia conſtare non poſſet,niſi iudicialiter, & de his, quæ
fiunt in iudicio,non fieri fidem per literas epiſcopi,& eius ſigil
li:vt dicit ibi Rota:& dicunt omnes doctor.in capitul. poſt ceſ-
8 ſionem. ¶†Quid dicendum in hoc caſu. Ego dicerem literas
inſtitutionis epiſcopi probare præſentationem,& non dici plu
res actus,ſed vnicum.& moueor per tex.in capitul.quod autẽ.
hoc titul. in fin. primi reſponſi. ibi, quoniam antequam præ-
ſentatio per diœceſanum epiſcopum approbetur, ratum non
eſt,quod à patrono fuerit inchoatum. ¶Ecce qualiter proba-
tur in illo text. nunquam præſentationem eſſe perfectam: &
ſemper in ſuſpenſo manere,cum poſſit multis modis reuocari
& per patronum, & per ordinarium,niſi & donec inſtitutio ſe-
quatur:& ideo ad effectum canonici tituli præſentati, præſenta
tio dat inchoamentum actus,& donec inſtituatur, actus non di
citur perfectus,cum non det aliquod ius in re,ſed ad rem, c. cũ
Bertoldus.de re iud.& nos diximus.ſ.in v.q.prin.huius partis in
viij.art.¶Hoc ſtante præmitto aliud plures eſſe modos prouidẽ
di eccleſiis,quos retulimus ſ.in j.par.huius ij.lib.in j.q.princi. in
vlt.art.& inſtitutionis actus eſt ille,qui dat ius præſentato à pa-
tronis,vt per doct.in c.autoritate.de inſti.& ibi diximus. ¶Ter-
tio præmitto,quòd ſi nos probaremus ſolam præſentationem,
inſtitutione non ſequuta, non eſſet probata acquiſitio quaſi
poſ.vt no.in c.conſultationibus.hoc titul.& nos diximus ſ. in j.
par.huius ij.lib.in iij.q.princ.quaſi per totum.& præſertim in x.
art.¶Quarto præmitto principale intentum art.noſtri nõ eſſe,
de probandis omnibus actis ſeparatim qui interueniunt à præ-
ſentatione vſque ad inſtitutionem, puta quemlibet de per ſe,
quia quot ſunt actus,tot requirerent probationes , vt vult ipſa
Rota:ſed nos tractamus de probanda quaſi poſ.iuris pñtandi a-
licuius,quę nõ acquiritur nec datur per quemlibet ex p̃dictis a-
ctibus,ſed p pñtationẽ,inſtitutione ſequuta.¶Cũ igitur tracte
mus de pbãda quaſi poſ.iuris pñtãdi alicuius,& pñtatio nunq̃
ſit pfecta,niſi actu inſtitutionis.d.c.qđ aũt.& actus quaſi poſ.nũ
quã dicitur pfectus,niſi cum coniungit pñtatio cum inſtitutio-
ne:& hæc quidem cõiunctio vnus eſt actus,& vnico contextu
fit,ergo dicetur vnicus actus,& probabitur per literas epiſcopi
cum ſuo ſigillo autentico: & non eſt curandum de probatio-
ne aliorum præcedentium actuum : quia illi non dant quaſi
poſſeſſion. ſed purgant præſentationem: vt effecta digna ipſa
præſen

præſentatione coniũgatur præſentatio prædicta cum inſtitu-
tione,& hic eſt vnicus actus huius coniunctionis, qui neceſſa-
rio venit probãdus,quia ille eſt qui facit quaſi poſ.& illam pro-
9 bat.¶Nam ſi ſecus diceremus,eſſent† probandi non ſolum p̄
ſentatio de per ſe,ſed etiam bona fides, & alia quæ diximus in
præc.art.pro probanda quaſi poſ.quod ridiculum eſt,quia ſuffi
cit quaſi poſ.probari ex inſtitutione facta de præſentato:nam p
eam etiam malefidei poſſeſſor admittitur,inuaſor,& ſimiles, vt
per doc.in d.c.conſultationibus.& nos diximus in d.j.par.huius
ij.lib.in iij.q.prin.in nouem primis art.non conſiderentur igit̃
iſta,ſed ille vnicus actus inſtitutionis pręſentati per talem.Sicut
dicunt ſacri theologi:& pręſertim diuus Auguſtinus,virginem
glorioſiſſimam eſſe matrem Dei,non reſpiciendo ęternitatem
verbi:ſed vnionis verbi factæ in eius vtero ſanctiſſimo cum ani
ma & corpore Chriſti,cuius actus vniti illa eſt. ¶Et quammaxi
mè illa procedunt,quia cum ille literæ faciant fidem epiſcopũ
prouidiſſe illi ecclesiæ,non per alios modos prouiſionis,de qui
bus per Ab.in d.c.autoritate.de inſti.& nos diximus s̃. in j. part.
huius ſecundi li.in j.q.prin.in vlt.art.puta non per confirmatio
nem,non per collationem meram,ſed per inſtitutionem, inſti-
tuendo illum,quem talis præſentauerat, & non præſentatum
ab altero,inſtitutio conſummata eſt in præſentato per illum,&
10 non per alterum:& prouiſio†non poteſt eſſe multiplicata, vt
not.in c.capitulum ſanctæ crucis.de reſcri.nec duo ad vnum be
neficium præſentari nec inſtitui poſſunt.c.maioribus. de præb.
&nos diximus in d.j.par.ſecundi li.in vij.q.prin. in xvij.art.ergo
omnino dicetur probata quaſi poſ.per dictas literas illius tex.
ex cuius præſentatione ſequuta eſt inſtitutio, & non alterius.
¶Et ex eo quod proximè dixi,ſequitur,quòd cum electio de p
ſe ſit perfecta,& tribuat ius in re,imo maius ius quam cõfirma-
tio:vt per doc.in c.cum Bertoldus.de re iud.& nos diximus s̃.in
v.q.prin.huius partis in viij.art.non poſſumus dicere ex coniũ
ctione iſtorum actuum fieri vnicum actum: ſed quemlibet de
11 per ſe debere probari,†& ſic literas epiſcopi cum ſigillo ſine
notario,& teſtibus non probare electionem,licet probent cõ-
firmationem: & tanto magis,cum electio poſſit fieri epiſcopo
abſente,vt de electio.per totum,præſentatio vero non, niſi co-
ram eo,vt latè diximus s̃.in iiij.q.prin.huius partis in duobus ſe
quen.art.& etiam in primo præced.Vnde tãto magis actus eſt
ſeparatus niſi diceres,quòd præſentatur inſtrumentum electio
nis epiſcopo,tamen non per hoc literæ probant,cum etiam in-
ſtrumentum relatum per aliud,non probet:vt per doct. in d. c.
12 poſſeſſionem.¶†Ex ſupraſcriptis etiam infero,quod cum po-
ſtulatio & nominatio ſint in ſuſpenſo, vt præſentatio, vt dixi-
mus ſupra in vij.q.prin.huius partis in ij.art.probabuntur per li-
teras epiſcopi ſigillatas admittentis illas, & confirmantis. nota
prædicta,quia nunquam conſiderata.Et pro eis faciunt ea,quæ
pulchrè conſiderauit Rot.cccc.xxiij.ſed retento themate hoc
ti.& de inſti.in nouis,quæ etiam voluit per literas ordinarij pro
bari conſenſum patroni in ſua mera collatione non obſtante.
c.decernimus.xvj.q.vij.vide illam omnino: quia nouiter illam
reperi.¶Et quòd dictæ literæ faciant fidem,voluerũt etiam in-
fraſcripti doct.non tamen prædicta conſiderantes,videlicet,ca-
noniſtę omnes in d.c.poſt ceſſionem.& Io.An.poſt alios in c.j.
de ſent.excom.lib.vj.& in c.ij.de fide inſtr.& ibi gl.& Bal.in l.eã
quam.C.fideicom.vbi dicit eſſe ſtandũ iudicio epiſcopi,& eius
bullis.& habetur plene in l.pacta.vbi glo.C.de pac.& Cy. in l.ſi
qua per calumniã.C.de epiſc.& cler.& Bart. in l. ſi publicanus.
C.de publica.& voluit etiam do.me.Iaſon in reperi.l.admonen
di.ff.de iureiur.in vltimis verbis.lix.col.& in prin.ſeq. in quibus
locis prædicti doc.concludunt credendum eſſe literis, & bullis
ſigillatis epiſcopi,licet non ſint in forma publica. ¶Et quãquã
tex.s̃.allegati videantur loqui in cauſis ſpiritualibus.ſ.in probã
da ſententia excommunicationis tamen confirmo ſupradicta
13 per reg.qua caueatur†literas teſtimoniales ordinarij atteſtan-
tes factum extra iudicium geſtum coram ſe, circa pertinentia
ad officium ſcribentis ſigillatas quidem facere fidem plenam.
ita Hoſt.in d.c.poſt ceſſionem.& In.in c.ij.de fide inſtru. per id,
quod ipſe etiam notat in c.j.eo.tit. & voluit Rota ſupraſcripta.
xxij.de fide inſtru.dum loquuntur prædicti de præſentatiõe co
ram ſe facta,ſecundum.Benedi.capram,in d.c.poſt ceſſionem.
facit tex.in c.inter dilectos.in verbo,ſed priuilegio. de fide, in-
ſtrumen.& in c.ſuper his.iuncto principio cum fine,eodem ti.
per quem tex.dicit notabiliter Aret.in d.c. poſt ceſſionem.ſuſti
neri poſſe in omnibus actibus voluntarię iuriſdictionis exiudi-
cialibus pertinentibus ad officium ſigillantis,creditur literis ſi-
gillatis.ſecus in iudicialibus per iura allegata in gl.d.c.poſt ceſ-
ſionem.& certè ſic loquitur Rota ſupra allegata.& ita ipſe Are
tinus intelligit opi.Io.An.in additione magna ad Spe. verſ.etiã
ſupplementum.in ti.de inſtrumen. editio. §. nunc dicendum.q

multum ampliauit ſimbrias poſt quendam doctorem antiquũ
vt etiam pleniſſime prædicta declarat ad omnia iura in contra-
rium facientia,reſpondendo immortalis docto.dom.Fely. ſan-
deus in dicto capitul.poſt ceſſionem.in iiij.colum.in vij. fallen.
ſecundę concluſionis.vnde cum actus præſentationis & inſti-
tutionis ſit extraiudicialis.vt dicit Lap.alleg.xxij. & Pau. de Ca
ſtro conſil.lvij.venerabilis.in vltim.dub.in j.par.in antiquis.&
nos latè diximus s̃.in ij.quæſtio.princ.huius partis in iij.articul.
dum tractauimus,an præſentatio fieri poſſit die feriato. & ibi-
dem in vj.articul.dum tractauimus,an iſta fieri poſſint extra ter
ritorium.¶Et ex prædictis dico,quòd cum in cauſa inſtitutio-
nis proceditur via iudiciaria,licet ſummaria,vt in iſtis tribus q̃-
ſtionibus principalibus vltimis huius partis tractamus, de iſtis
actibus non poterit fieri fides per literas ordinarij ſigillatas, ſed
de præſentatione & diſcuſſione negotij ex officio,de quo dixi-
mus s̃.in ix.quæſtio. principal.huius par.& in ix.articul.viij. quę
ſtion.præceden.principa.poterit de illis per literas epiſcopi ſi-
gillatas fieri fides.¶Et plus dico, quòd ſi iſta cauſa à principio,
& in medio efficiatur iudicialis, & proferatur ſententia ſuper
ea de inſtitutione facienda,tam de primis actis quam de ipſo a-
ctu inſtitutionis, qui fieret poſt ſententiam, poterit fieri fides
per dictas literas,ex quo omnes ſunt actus extraiudiciales,vt di
ximus in d.iij.articul.d.ij.quæſtio.principal.huius partis. & ex-
preſſè de inſtitutione in hoc caſu ibidem circa fin. vj.articul.
¶Et quammaximè hæc concluſio,quòd dictæ literæ inſtitutio
nis ordinarij probent quaſi poſſeſ.iuris præſentandi, procede-
ret ſi eſſet conſuetudo in loco,quòd per tales literas ipſa quaſi
poſſeſ. probetur. vt eſt in iſtis partibus noſtris Apulię, cum ſu
per ea millies ſit iudicatum:quia tanto magis dictis literis eſſet
14 ſtandum,& ille facerent plenam fidem,† & idem,ſi conſuetu-
do eſſet,vt literis ordinarij credatur in quem vt dicit Innocen.
in cap.j.de fide inſtrumen. & ſenſit Ioan. And. eum referendo
in d.c.poſt ceſſionem.per cap.cum dilectus.de fide inſtrumen.
& per l.j.C.de emanci.libr.& not.per Domi.in cap.quamuis. in
iiij.colum.de procura.lib.vj.dum dicit, quòd vbi alias non cre-
deretur pleno ſigillo,tamen plene creditur,ſi hoc habet conſue
tudo.& ita dicit pluries ſe reſpondiſſe Senis, & in terminis no-
ſtris not.etiam Bald.in rubr.C.de fide inſtrument.in pe. colum.
verſicul.vij.dicens talem conſuetudinem poſſe operari, vt cre-
datur talibus literis in quocunque facto.vnde cum dicit Rota.
xxij.fuit allegatum in nouis in titul.de fide inſtrumen. s̃.allega.
quòd quicquid recitent ſcribentes in d.cap.poſt ceſſionem, ge
neralem conſuetudinem totius orbis,& ſtylum curię apoſtoli-
15 cę tenere in ſpectantibus ad officium epiſcopi,† & inter ſubdi
tos ſuos,extra cauſam propriam,literas epiſcopi ſuo ſigillo ſi-
gnatas facere plenam fidem,qui quidem ſtylus curię Romanę
pro lege habetur:vt dicit do.me.Corſe.in capitul. quoniam. de
appellat.& no.plene per doctor. & maximè Fely. & alios mo-
dernos in ca.ex literis de conſti.¶Et tanto magis iſtę literæ pro
barent quaſi poſſeſ.quanto magis ſunt actus reiterati per ſuc-
ceſſiuas p̃ſtationes & inſtitutiones,ex quib.plures literæ ſigilla
tæ ordinariorum emanarũt:vt dicunt doc.in d.c.poſt ceſſionẽ.
p tex.in c.cũ olim.de dolo & contu.Arch.Io.An.& Dom. in ca.
vt circa.de ele.lib.vj.allegãtes.c.vt in eccleſiarũ.de maio.& obe
di.& c.pen.de purg.cano.¶Darem in hac materia pro euitãdo
hoc dubio,cautelam.Nam ex quo conſuetudo eſt facti de hac
cõſuetudine volẽte literas ordinariorum plene probare quaſi
poſ.ſolum ſigillatas abſq; teſtibus,& notario,q volẽs iuuari illa
cõſuetudine,de ea in articulis ponat,& probet, & præſertim ſic
fuiſſe bis iudicatũ:& ita ſolitus ſum facere ego ad abũdãtiorẽ
16 cautelã.¶†Sed melior eſt cautela,vt p̃ronus tã de p̃ſtatione,
q̃ de inſtitutione t̃pibus ſuis,& ſeparatim cogat notariũ, & te-
ſtes.& fieri faciat inſtrumenta publica;vt diximus in prin. huius
art.¶Non omittam vnũ,qđ pulchrè dicit gl.fi.in c.prima actio
ne xvj.q.iij.non obſtare patrono inſtitutionem factam tempo-
re hoſtilitatis.alleg.xxxiiij.q.j.cum per Bellican.& vij.q.j.pontifi
ces.Vnde ſi allegetur quaſi poſ.& probetur per aliquem patro-
nus,ad excludendũ eam ponat,& probet illam fuiſſe factam tẽ
pore hoſtilitatis.& iſta pro nunc ſufficiant.

¶Octauus art.x.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 *¶Iuris pa.fructu vno probato,an ſit probatum ius pat.& ius præſentandi.*

Adhuc Circa hanc quaſi poſſeſ. iuris patronat, proban-
1 dam dubitatur. viij. † an probato fructu iuris
patronat. puta, quia honoratur, vt patronus proceſſionaliter
recipitur,vel alimentatur,ſit probatum ius patrona.& ius præ-
ſentandi in aliqua eccleſia.& de hoc dic,vt diximus ſupra in ij.
part.j.libr.in xj.& vltim.quæſt.prin.in iiij.art.dum tractauimus,
an præſcripto vno fructu iuris patr.contra aliquem cenſeatur

præſcripti alij fructus ipſius iuris pa.& ſic ipſum ius pa.& circa
quaſi poſ.vide quæ diximus ſ.in i.par.huius ij.lib.in iij.q.prin.in
ij.art.& conclude in quaſi poſ.nunquam ſufficere alium fructū
niſi ſit probata præſentatio,& inſtitutio ſequuta,vt etiam dixi-
mus ſ in præceden.articul.in verſicul. aduerte etiam facilioris
probationis eſſe.

¶ Nonus art.x. q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Literæ factæ & inſculptæ lapidibus vel columnis,ius non tribuunt, magno tamen adminiculo ſunt ad probationem cauſæ.nu.2.*
3 *Fama probat in his quæ ſunt ſupra memoriam humanam.*
4 *Ius patronatus probatur per literas lapidibus inciſas.*
5 *Literæ inciſæ lapidibus an & quando probent.*

1 Sed Pulchrum eſt videre.ix.†an ius pa.probetur per literas
antiquas inciſas in marmoreis ſeu aliis lapidibus ſiue ī
campanili.ſuper hoc conſuluit Bal.in conſ.ſuo ccccxlv. inci. in
Chriſti nomine &c.an patronatus eccleſiæ.in iiij.volu.vbi pri-
mo dicit videri,quod non.vt C.de reli.l.munimentorum.vbi di
citur quòd tales inſcriptiones factæ in lapidibus vel columnis,
non tribuunt ius.¶In contrarium dicit eſſe plures glo. ordina-
rias,quòd huiuſmodi ſcripture cum temporis lōginquitate fa-
ciunt fidem.& dicit iſtam eſſe glo.ordinariam in c.cum cauſam
extra de proba.de præſcrip.ad audientiam. el ij. de cenſibus. cū
olim.xxiiij.q.ij.ſane.¶Iſti enim appellantur tituli,quibus eſt cre
dendum,niſi contrarium appareat:& quo longinquitate tem-
poris fulciuntur,ſecus ſi eſſent factæ ſcripturę de proximo q̄d
non conſtet eas publicas eſſe.vt C.nemo priuatus titulos,in ru
bro & nigro.& ita intelligitur dicta lex munimentorum facit
ad prædicta.ff.de proba.cenſus.ff. de albo ſcribendo. la prima.
¶Præterea,quod apparet in dictis literis ſcriptis in campanili,
confirmaſ per literas directas dictis nobilibus aſſertis patruis.
¶Nam licet propter aliud dictę literę ſint directę,& non indu-
cant veritatem,vbi eſſet veritas,vt ff.de pac.l.epiſtola.in princi.
& C.de proba.l.non nudis.& l.nō epiſtolis, tamē quia dicta ver
2 ba ſignificant cauſam finalem eius, ſuper † quo fundantur li-
terę,magnum adminiculum faciunt circa probationem cauſę.
arg.C.de contrahen.& commit.ſtip.l.optimam.præſertim con-
ſiderato,quis ſcribit,& cui ſcribitur:nam ſcriptura fuit illius ma
gni abbatis cum præſentia & conſilio,cuius abbatis & ſuorum,
non eſt veriſimile in literis ſuis mendacium immiſcuiſſe. xcvj.
diſt.nobiliſſimus.potius enim Abb.agnouit bonam fidem vt ff.
3 de admini.tuto.l.quotiens.§.ſicut. ¶† Item in huiuſcemodi q̄
excedunt metam memorie humane,fama ſatis probat, vt not.
C.de rei vendi.l.indicia.& ff.de neg.geſt.l.at qui natura §.cū me
abſente.facit quod not.Bar.in c. de appel. ex quibus omnibus
mutuo ſe iuuantibus in probatione patronatus videtur mihi ſa
tis patronatis eccleſiæ ſupradictę eſſe probatum,vel poſſe pro-
bari,ſi in iudicio vrget.Ad prædicta facit,quod no.in c.j.de con
ſe.eccl.vel alta.in nouel.vel.ff.de condi.& demon.l.in teſtamen
to quidam.vt ff.de origi.iur.§.præſcribere.¶Et ita reſidet Bald.
in dicto conſ.quod eſt repetitum in alio loco,in opere ſuorum
conſiliorum.¶Do.Roc.in verbo,honorificum.in fi.50.colum.
quęrit de hoc:& concludit ius pa.probari per literas antiquas
inciſas in lapidibus,ſeu campanili,& allegat. d. conſilium Bald.
4 ¶† Sed tu aduerte,q̄ quamuis ius pa.probetur per literas anti-
quas inciſas in lapidibus,non poterit probari ius pa.niſi quo ad
illum primum fundatorem nominatum in illis literis, & ſic de
antiquo patrono,non de moderno, & per conſequens hodie
non ſeruiret niſi eo modo , quo ſeruiret inſtrumentum anti-
quum fundationis,vt diximus ſ. in iiij.præc.art. & illos effectus
habere poſſet,de quibus ibi. ¶Niſi literę antiquę dicerent ius
pa.eſſe illorum,qui ſunt de tali familia,quia tunc faceret pro il-
lis de familia,ſi contra eos non eſſet præſcriptum : & ſic eſſent
in quaſi poſſ.vel à pauco tempore deiecti.quia probata proprie
tate recuperaret quaſi poſ.amiſſam:vt not. in c. conſultationi-
bus.hoc.ti.& diximus in iij.q.prin.primæ par.huius ij.lib.per plu
5 res primos art.¶†An autem & quando literæ antiquę inciſę
in lapidibus,probent,ponit do.Fely.poſt gl.in d.c.cum cauſam.
in iij.col.in ver.in eadem gl.ibi columna,vel lapide dicas &c. &
quod probent ius pa.& conſecrationem eccleſiæ, ponit Phili.
decius in conſ.cxxxv.in j.col.

¶Decimus artic. x.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Exceptiones qualiter faciendæ,cum ſumus in iure patr.antiquo,vel etiam moderno.*
2 *Exceptiones, quænam opponantur contra prætendentem ſe patronum ex præſcriptione,vel ex ſucceſſione,vel ex permutatione.& num.3.4.vel ex donatione.nu.5.vel ex venditione nu.6.*
7 *Exceptiones quomodo formandæ contra dicentes ſe eſſe in quaſi poſſeſſione.*

Vidimus In proximis art.quid ſit ponendum ,& articu-
landum ac probandum pro probatione iuris
pa.& quaſi poſ.ipſius ſeu præſentandi,videamus modo. x. loco
de exceptionibus,quæ fieri poſſunt ad excludendas & euacuā-
das ipſas poſitiones. & iſte exceptiones poſſunt fieri , & per ſe
opponentem contra patronum,ſeu contra pręſentatum ad eua
cuandum eius iura dependentia à iure præſentantis, & etiam
poſſunt fieri per ipſos prætendentes ſe patronos , vnus contra
alium vt oſtendant ius patron.eſſe vnius,& non alterius,ſeu v-
num ipſorum eſſe in quaſi poſ.& non alterum. & ideo ponens
de iuribus ſuis,poteſt excipere & formare exceptiones contra
1 alterum,vt illum excludat.¶†Si ergo ſumus in iure patro. anti
quo,& aliquis ponat ſe eſſe patronum , cum appareat eccleſiā
fuiſſe fundatam per quendam de tali familia,& ſe eſſe illius fa-
milie, excipiatur eum non eſſe de illa familia,ſed illud cogno-
men ſibi aſſumpſiſſe, vt multi faciunt.¶Excipiatur etiam nun-
quam anteceſſores ſuos fuiſſe in quaſi poſ.illius ſcripture,& ſic
contra priuilegium,ſi ex priuilegio pretendit ſe patronum.¶Si
vero ſumus in iure pa.moderno.excipiatur de conſenſu diœce
ſani,qui non interuenerit in fundatione,conſtructione,& dota
tione,ac reædificatione vt diximus in j.par.primi lib.in ſecunda
q.prin.in iij.ar.& in vj.q.prin.quaſi per totum.¶Et ſi interuenit
conſenſus aliquis,excipiatur,qui conſenſit,non habebat ius in-
ſtituendi:per ea quæ diximus in d.ij.q.prin.in xiiij.arti. ¶Poteſt
excipi etiam contra eum,quòd compulſus perfecit eccleſiam:
vt diximus in d.j.par.j.libri in iiij.q.prin.in vj.& vij. arti.¶Poteſt
excipi etiam illum non dediſſe dotem ſufficientem: & ideo nō
acquiſiuiſſe ius pa.vt diximus in d.j.par.primi libri.in v.q.princ.
in xij.& xiij.art.& ibi in xxj.art.poſuimus,quæ ſit dos ſufficiens.
¶Poteſt etiam excipi illum non eſſe patronum: quia compul-
ſus dotauit eccleſiam.de quo in d.v.q.prin.in xix.& xx.art. ¶Po
teſt excipi etiam dotem fuiſſe datam poſt conſecrationem , &
non nomine dotis,& de aliis,quę requiruntur in donatione do
tis poſt conſecrationem:de quibus diximus in d. j. part.in vj. q.
princ.in j.& ij.articul.¶Poteſt excipi etiam contra reædifican-
tem eccleſiam non fuiſſe totaliter dirutam , vel non totaliter
indotatam,vt diximus in dicto ſexta quæſtio.princip al.in iij. &
vj. articul. ¶Poteſt etiam excipi contra fundantem eccleſiam
illum non acquiſiuiſſe ius patro.quia hæreticus,credens,defen
ſor,fautor & receptator hæreticorum,Iudæus,ſchiſmaticus, &
de aliis,de quibus nos latè diximus in d.j. part. in vij. quæſtion.
principal.¶Et ſi aliqua vniuerſitas prætendat ſe eſſe patronam,
poterit excipi contra eam eleemoſynaliter fuiſſe omnia expedi
ta,& non per ipſam vniuerſitatem:& ſic illam non acquiſiuiſſe
ius pa.vt diximus in dicto vij. quæſtio.princip.in vltim. articul.
¶Poterit etiam excipi eccleſiam non fuiſſe fundatam,conſtru-
ctam,& dotatam de bonis prætendentis ſe eſſe patronum , ſed
de bonis eccleſiæ feudi illius ,in cuius poteſtate eſt de bonis a-
lienis,& male acquiſitis reſtitutioni ſubiacentibus , de quibus
latè diximus in d.j.par.in viij.quæſtio.princip.per totum. ¶Po-
terit etiam excipi conditiones appoſitas contra ius commune
non tenere:quia ſine conſenſu epiſcopi non in limine funda-
tionis contra ius diuinum & ſimilibus,de quibus latè diximus
in d.j.par.in ix.quæſtion.princip.in primo articul.& per totum.
¶Et ſic etiam poterit excipi ipſas conditiones non eſſe ſerua-
tas,vt ibi.¶Poterit etiam excipi ius patro. habitum ex priuile-
gio papæ,vel ex præſcriptione ſubiacere diſpoſitioni legati: &
in odioſis ipſo patronos cenſeri eccleſiaſticos,vt diximus in di-
2 cta prima part. in x.quæſtion.princip. in iij. & ix.art. ¶†Et con
tra prætendentem ſe patronum ex præſcriptione poterit exci-
pi contra titulum de mala fide,& aliis,de quibus in d. x. quæſti.
principal.in v.vj.& vij.articul.¶Si vero ſumus in iure patrona.
tranſlato ex ſucceſſione,donatione vel aliis titulis, poterit exci
pi de infraſcriptis,videlicet & primo in ſucceſſione prædeceſſo
res ſuos illi iuri patro.renuntiaſſe : vt diximus in ſecunda part.
j.libr.in ij.quæſtion.principal.in ſeptima articul.¶Necnon po-
terit eſſe patrem fuiſſe priuatum iure patron.& ideo non tran-
ſiuiſſe in filium,vt diximus in d.ij.quæſt.prin.in xiij. articul. ¶Et
contra filiam fœminam poterit opponi fuiſſe maritatam, & à
iure municipali excluſam ab hæreditate paterna, & ſic à iure
patrona.vt diximus ibidem in xv.articu. ¶Et contra filios etiā
poterit excipi eos fuiſſe inſtitutos in re certa,& non in vniuer-
ſo:& ſic non tranſiuiſſe ad eos ius patrona. vt ibidem diximus
in xvj.articul. ¶Et contra filios & extraneos hæredes poterit
excipi,eos renuntiaſſe hæreditati defuncti ; & ideo non ſucce-
dere in iure patronat. vt diximus ibidem in xvij. articul. ¶Et
contra ſecundogenitos poterit excipi de conſuetudine ,vt ſo-
lus primogenitus ſuccedat, vt diximus ibidem in xix. & xx.
articulo.¶ Et contra filios poterit excipi eos fuiſſe exhære-
datos

datos,& non ſuccedere in iure pa.vt ibidem diximus in xxj.art.
¶Et contra ipſos filios etiam poterit excipi eos eſſe illegitime
natos,vt ibidem diximus in xxvj.art.¶Et alia poterunt excipi, q̃
ex d.ij.q.prin.colliguntur.¶Quo vero ad alias tranſlationes cõ
tradicentes ſe patronos ex illis in tranſlatione particulari non
interueniſſe conſenſum epiſcopi,vel habentis inſtituere:vt dixi
3 mus in d.vij.par.j.lib.in j.q.prin.in ij.& v.art. ¶Poterit † etiam
excipi cõſenſum non interueniſſe in actu,ſed poſt actũ,& mor-
tem transferentis,vt diximus ibidem in xvj.& tribus ſequen.ar.
¶Poterit etiam excipi ius pa.non eſſe tranſlatum in eum, vt in
perſonam particularem,ſed in eccleſiam,vt diximus ibidem in
xiij. articul.¶ Poterit etiam excipi, quòd quamuis inæquali-
ter ſint inſtituti hæredes in iure pa.æqualiter ſuccedere,& ſic in
4 aliis titulis,vt diximus ibidem in xxiiij.art.¶†Deueniendo mo
do ad alios titulos particulares, & primo ad titulum ꝑmutatio
nis,illam non fuiſſe factam cum conſenſu epiſcopi: vt in iij.q.
prin.d.ſecunde par.& in ij.art.Vel cum re prophana: vt ibidem
5 in iij.art.¶In†titulo vero donationis poterit opponi, non eſſe
meram donationem: quia donatarius dedit aliquid donanti,
vel aliquam conditionem appoſuit:vt habetur in iiij.q. prin. d.
ſecundę par.in iij.& iiij.artic.¶Vel ipſum donatarium refutaſſe
donationem,& ſic condonatariis accreuiſſe , vt diximus ibidẽ
6 in v.art.¶† In titulo autem venditionis,poterit excipi ius par.
particulariter fuiſſe exemplum:& ſic eos fuiſſe priuatos pretio
& iure pa.¶Si vero cum vniuerſitate,illam non eſſe veram vni
uerſitatem.¶Vel ſi eſt vera,fuiſſe expreſſum ius pa.vt omnia p̃-
dicta habentur in d.ij.par.in v.q.prin.per totum.¶In aliis autẽ
titulis feudi,locati,pignoris,dotis,vſufructus,ſequeſtri,præſcri-
ptione & aliis poterunt excipi de his,quæ poſuimus in d.ij.par.
à vj.q.incluſiue vſque ad fi.¶Et ex iſtis poteris accipere modos
excipiendi contra volentes ſe probare patronos iure acquiſi-
7 to & tranſlato.¶Quomodo †autem ſit excipiendum contra di
centes ſe eſſe in quaſi poſ.bene colligetur ex his, quæ diximus
in j.par.ij.lib.in iij.q.princ.per totum. ¶Et ex prædictis poteris
formare exceptiones ſolito more ad tui libitum.

¶Vndecimus art.x.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Excipi quæ poſſint contra perſonas præſentantium,præſentati,& ipſam*
formam præſentationis. remiſ.

1 Eſſet Modo xj.loco videndum, † quæ poterunt opponi,
& de quibus excipi contra perſonas præſentantium,
præſentati & ipſam formam præſentationis?& dic de eis, vt re-
miſſiue diximus ſ.in viij.q.prin.huius.partis in xiij.& xiiij.artic.
dum tractauimus quæ debebit indagare ex officio habens inſti
tuere,& quæ habebunt probare pro inſtitutione ſequenda prę
ſentantes & præſentatus.¶Et in ix.præc.q. prin. huius partis ſi-
militer tractauim⁹,quæ poſſunt opponi contra præſentationẽ,
in iij.& iiij.ſeq.art. ¶Et qui vellet ſe defendere additis oppoſi-
tionibus,faciat defenſiones,iuxta qualitates oppoſitorũ:& hęc
dicta ſufficiant pro poſitionibus ſeu articulis,exceptionibus, &
defenſionibus.

¶Duodecimus art.x.q.prin.ij.part.ij.Libri.

1 *Teſtes an admittantur in probando iure pa.vel quaſi poſ.ipſius,patronus pro*
compatrono,conſanguinei & familiares pro præſentato , & præſentante.
& nu.7.
2 *Canonicus poteſt eſſe teſtis in cauſa canonici,& frater pro fratre , conſangui*
neus pro conſanguineo.
3 *Teſtes idonei ſunt in cauſa matrimoniali,conſanguinei vtriuſque ſexus.*
4 *Matrimonium ſpirituale,ſimile carnali.*
5 *Teſtis familiaris admittitur pro probatione in re familiari.*
6 *Teſtis habens ſimilem cauſam,repellitur à teſtificando.*
8 *Teſtis non poteſt eſſe patronus præſentans circa merita vel demerita præ-*
ſentati.

1 Sed Dubitatur modo.xij.†an patronus poſſit eſſe teſtis in
cauſa iuris pa.ſeu quaſi poſ.ipſius pro compatrono,vel
conſanguinei,& familiares præſentãtis vel præſentati pro pro-
bando dicto iure pa.vel qua.poſ.ipſius.hunc art.non reperi ta-
2 ctum,ſed ex infraſcriptis decido eũ: † nam habemus canonicũ
in cauſa canonici, & fratrem pro fratre poſſe eſſe teſtes: & ſic
conſanguinei pro conſanguineo,vt no.in c.literas. de prǽſum.
creditur tamen iſtis plus vel minus,ſecundum quantitatem af-
fectionis,vt no.gl.& In.in c.in literis.de teſtibus.& Ab.in c. cũ.
3 R.canonicus.de of.deleg.¶†Moueor etiam, nam conſangui-
nei vtriuſque ſexus teſtes idonei ſunt in cauſa matrimoniali,ſi-
ue agatur de eo coniugando,ſiue de illo ſeparando eo,quia p̃-
ſumuntur habere plenariam notitiam cõſanguinitatis eorum
vt in c.videtur.qui matri.accu.poſ.cum ergo ius pa.tranſeat ad
hæredes per ſucceſſiones,vt no.in c.iij.hoc tit.& in cle. plures.
eo.ti.& nos latè diximus ſupra,in ij.parte primi libri.in ij.q.prin.
per totum.ergo præſupponendum eſt ipſos compatronos con
ſanguineos,& familiares melius ſcire huiuſmodi deſcenſiones
quam extranei.imo teſtis conſanguineus de auditu debet de-
ponere ab aliis conſanguineis audiuiſſe,ſecundum Innocen.&
Hoſt.in c.licet ex quadam.de teſtib. ergo tanto magis. ipſi ad-
mittendi ſunt,ſicut diximus facta capituli per eos de capitulo
probari.c.veniens,de teſtibus.¶Item nos ſumus in contrahen-
4 do† matrimonium ſpirituale,quod eſt ſimile carnali. cap.inter
corporalia.de tranſla.pręla.cum ſimi.& in matrimonio carnali
mater teſtificatur pro filia,ſeu filio,cum agitur de matrimonio
contrahendo vel contracto:& ceſſat ſuſpicio ex qualitate con-
trahentium,ſecundum Abb.in c.ſuper eo.de teſtibus.& non ſo
lum admittitur,ſi agatur de conſanguinitate probanda vel im-
probanda:ſed etiam vbi reuocatur in dubium de contractu ma
trimonij,vt ibi per Abb.& multo magis , ſi agatur de proban-
dis ſponſalibus. Idem ergo dicendum & in hoc matrimonio
noſtro ſpirituali,cum à pari procedant. ¶Imo in defectu con-
ſanguineorum requiruntur teſtes ſeniores, quibus magis cre-
ditur,cæteris paribus,quam aliis,vt voluit Abbas in capit.quo-
tiens.de teſtib.quod quam maximè in caſu noſtro requiritur,
5 in quo de rebus antiquis deponendum eſt.¶†Et familiares ẽt
aliquando admittuntur pro probanda re familiari, puta furto
propter difficultatem probationis.Abbãs in cap.fi.quòd metus
cauſa.& in probandis huiuſmodi deſcenſionibus eſt difficultas,
niſi conſanguinei admittantur,& familiares,quibus huiuſmo-
di conſanguinitates & deſcenſiones ſunt notæ:eodem modo
in caſu noſtro,compatroni conſanguinei,& familiares admitti
debent,cum & alias iſti familiares admittantur , vt per Abbat.
poſt gloſſ.in c.in literis.de teſtib.& in c.cum dilectus.de clericis
non reſiden.& aliquando conſanguinei admittuntur in cauſa
6 criminali:vt per docto.in capitul.cum oporteat.de accu.¶†Et
licet poſſet dici in contrarium,quòd teſtis habens ſimilem cau
ſam,repellatur à teſtificando,vt vult Abb.in c.perſonas.de teſti
bus.& ſocius in re communi,vt vult Innocen.in ca.iij.de teſti-
bus.& do. Anto.& Abbas in c.inſuper.eodem titul. vbi Fely. in
7 fi.vj.colum.in verſicul. v.quæritur. ¶†Tamen ex omnibus di-
ctis per Fely.in d.c.perſonas.& in d.c.inſuper.dicerem concluſi
ue compatronum admitti pro teſte ad probandum ius patron.
compatroni: quia potius eſt ſibi damnoſum quam vtile,cũ ex
pluralitate patronorum minuatur eius vox: vt diximus ſ. in ij.
q.prin.huius partis in xvj.& xvij. articulis. ¶Si vero probando
ius pa.compatroni,probaret ſuum,puta quia venirent ex eodẽ
patre:& tunc dicerem eſſe cauſam propriam , & habere locum
8 dicta doctorum in c.perſonas.& in cap.inſuper.¶Quo vero ad
merita vel demerita præſentati,dicerem patronum præſentan-
tem non admitti:quia recipit commodum conſeruandi vel ac-
quirendi quaſi poſ.ex inſtitutione illius.capi.conſultationibus.
hoc titu.& cum quis percipit tale commodum, nõ eſt idoneus
teſtis,vt volunt omnes in d.c.inſuper in d.c.perſonas.de cõſan-
guineis autem dicerem per eos poſſe probari deſcendentias,q̃a
illas ſciunt melius,quam alij.circa reliqua,& circa familiares di
cerem eos admittendos,ſed adhibendam eſſe eis fidem , iuxta
perſonarum qualitates,ſicut non reperitur teſtis ob amicitiam
ordinatam generalem & charitatiuam:vt per docto. in c. quo-
tiens.de teſti.& nota.in l.latę.§.amicos.de verbo.ſign. & in c. ij.
iij.q.v.& per Cy.in l.eos.C.de teſti.& Io.An.in additio. Spec. in
titu.de teſt.in prin.& latè per Cano.& præſertim.d.Fely.in d. c.
inſuper.de teſt..

¶Decimustertius art.x.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Proceſſus publicatio,an requiratur in iudicio iuris pa.*
2 *Atteſtationum publicationem parti non petenti imputatur.*

1 Vltimo Videamus†an facto tali proceſſu requiratur pu
blicatio ipſius. ¶ Et vt colligitur ex textu. di-
ctę clemen.ſæpe.poterit fieri publicatio teſtium & inſtrumen-
torum productorum : vt vult ibi gloſſ. in verbo,non obſtante.
vt partes poſſint ſcire,an velint cedere , vel contendere. & ita
volunt ibi omnes ſcribentes tamen omiſſio eius non vitiat
hunc proceſſum:vt voluit Fran.in repeti.d.clemen.ſæpe.in ver
bo. libellus.in medio.iij.colum. & do. Matthæus de afflictis in
conſtitutione pacis cultum.in xv.colum.in verſi.ſexto.nota ex
textu & ſeq.& de hoc plene per Abb.in c.cum.I.& A. de re iud.
vbi dicit,ſi teſtibus non ſcriptis vel non publicatis feratur ſen-
tentia,eſt contra ius litigatoris,non autem contra ſubſtantialẽ
ordinem iudiciorum.ita ibi in ij.colũ.vnde ſm eũ hæc publica-
2 tio†atteſtationũ eſt de iuſtitia,non aũt de ſubſtãtia & parti nõ
petenti imputandũ eſt: debuit enim petere , & à denegatione

appellare,vt in illo tex.facit tex.in ca.fin.de hære.libr.vi.vbi pro
pter ſcandalum vitandum poſſunt ſubticeri nomina teſtium:vt
no.etiam in c.quoniam.vt lite non conteſta.& per Io. An. in c.
j.de homici.lib.vj.& per Abb.in d.c.cum I.& A.in ij.colũ. & de
hoc etiam per Abb.in c.cum dilectus.de fide inſtru.in j.col.Sed
pleniſſime per do.Fely.in d.c.cum.I.& A.in j.col. cum pluribus
ſequen.vbi poteris videre:& loquitur etiã in iudicio non ſum-
mario:& dicit publicationem non eſſe de ſubſtantia:ſed ſtilum
curiæ Romanæ aliter ſeruare in ordinariis tamen, vt ibi, & de
hoc per Bar.in extrauagan.ad reprimendam. in verbo, figura.
in ver.ſed an publicatio. Et de tali publicatione vide Rotam.
clxiij.non obſtante publicatione de teſtibus in nouis.
¶Concluſiones vide.j̃.in fi.xj.q.prin.

¶Vndecima q.j.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Teſtes an poſſint reprobari in iudicio iuris patronatus, cũ ſit cã ſũmaria.*
2 *Defenſiones non tolluntur in cauſa de ſui natura ſummaria.*
3 *Cauſa ſummaria dupliciter poteſt accipi.*
4 *Iudex præparatorij, iudex eſt etiam præparati, & econtra.*
5 *Teſtes quot requirantur ad reprobandum teſtes partis aduerſæ.*
6 *Teſtis an reprobari poſſit poſt publicationem.*
7 *Teſtium reprobationis materia.*

QVia ſupra In princ.ix.q.princ.præcedentis,
hoc iudicium harum contradi-
ctionum ſummarium diuiſimus in tres partes: &
de duabus partibus ſumus expediti, in hac.xj. & vl
tim.q.prin.ſumus tractaturi de tertia parte iudicij,
& ſic à publicatione in cauſa excluſiue vſque ad finem ipſius.
¶Et ſic quæritur, quæ ſint expedienda in hoc iudicio poſt pu-
blicationem factam in cauſa ſeu omiſſam, qui de neceſſitate re
quiritur:vt in proximo præceden.articu.diximus.& in iſta.xj.&
1 vlt.q.prin.erunt diſcutiendi infraſcripti articuli. ¶† Et primus
eſt, an in hoc iudicio teſtes poterunt reprobari, cum ſimus in
cauſa ſummaria.& ſic an fieri debeat proceſſus repulſę teſtium
reſpectu perſonæ, vel dictorum, per eos, & Pet.& Ab.antiquus
quos ſequitur Io.An.in c.veniens.el ij.de teſti.vbi eos refert, &
etiam ſequitur Abb.circa fi.iij.col.in iſtis ſummariis iudiciis re-
probationem teſtium, nec reſpectu perſonarum, nec reſpectu
dictorum eſſe admittendam, ad quod Ab.dicit facere. l.fi. C.de
edicto diui Adria.tollen.& de re iud. c. cum. Bertoldus. & ca.ex
literis.de in integ.reſti.ſequitur etiam prædicta do.Anto.de Bu
tri.ibi qui dicit videri caſum de hoc in d.c.veniens. ¶Sed dom.
Fely.ibi ante fi.iiij.colum.in verſicul.tertia ꝯcluſio.dicit hoc eſ-
ſe intelligendum ſane, ſecundum do. ſuum ibi, & ſic Bellenci.
vel Breti.vbi præiudicium eſt reparabile:ſed ſi non eſſet repara-
2 bile:non procederet illud dictum:† quia in cauſa de ſui natura
ſummaria non tolluntur defenſiones.cle.ſæpe.in verbo, defen
ſiones.de verbo.ſigni.& expreſſè dicit notare Bartol.in extraua
gan.ad reprimendam.in verbo, figura. verſicul. ſed an publica-
tio. & multa alia pulchra Fely. ibi dicit, de quibus per eum.
3 ¶†Sed tu aduerte cauſam eſſe ſummariam, dupliciter intelligi
poſſe. Primo modo, tanꝗ iudicium ꝑparatoriũ alterius iudicij.
Altero modo ex natura cauſæ. Ita voluit Bartol. in d. extraua-
gan.ad reprimendam pulchrè in verbo, ſummarie, text. igitur
& doc.in d.c. veniens. loquuntur in iudicio ſummario primi
modi.ſcilicet quãdo eſt præparatorium alterius iudicij, & ideo
ex prædictis inferendo dicit ibi Abbas in cauſa ſummaria non
eſſe neceſſariam litis conteſtationem, & exigi leuiores proba-
tiones, quam in cauſa principali, & ſic iudicij præparati.allegan-
do & remittendo ſe ad Spe.in ti.de of.deleg.in §.poſtremo. ver-
ſicul.vij.& hoc procedit in illo iudicio præparatorio, quia hoc
præiudicium repulſę, quod obmittitur in iudicio præparatorij,
eſt reparabile in iudicio præparati: ſecus igitur eſt in ſecundo
modo iudicij ſummarij, quia in illo finitur cauſa, & hoc præiudi
cium repulſe omiſſe non eſt reparabile in cauſa appellationis:
iuxta ea, quæ dicit Abb.in c.j.de excep.& in c. cum. I.& A. de re
iud.non attenditur iſta recuperabilitas ſecundi iudicij, ſed pri-
ma iudicij, nam quamuis iudicium præparatorium, & iudi-
cium præparati videantur duo iudicia:tamen vnum eſt iudiciũ
4 † & primum, quia iudex præparatorij, eſt iudex præparati, &
econtra.vt colligitur ex d.c.veniens.& ſecundum Bal.in l. ordi-
narij.C.de rei vendi.& Butri.in c.tuam.de ord.cogni.& in c. cũ
ſit generale.de foro competen.& in c.quintauallis. de iure iur.
& voluit do.me.Corſe.in rub.de iudic.in j.char.& quo tempore
hæc reprobatio fieri poſſit ponit Abbas in cap.de exemptioni
5 bus.in ij.no.vbi etiam do.Fely.& quot teſtes requirantur ad re
probandũ teſtes partis aduerſe. ponit Abbas in capitul. tua. &
6 in capitul. ſeries. de teſti. † & an poſſit teſtis poſt publicatio-
nem reprobari, ponit Abb.in capitul. præſentiam. de teſti. & de
dilationibus pro his reprobationibus dandis. ponit Abb.in cap.
7 vltra tertiam.de teſti. ¶†Et de materia reprobationis teſtium,
& an teſtes reprobatorij poſſint reprobari, & ſub qua forma fiet
reprobatio, & an dentur plures dilationes, ponit Abbas in cap.
licet dilectus.de teſti.& in prædictis locis ſemper vide do. Fely.
quia in illis ſcribit.

¶ Secundus art.xj.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Iuris pa.cauſa an neceſſario concluſionem requirat.& nu.2.*
3 *Concluſio in cauſa, non requiritur in cauſis beneficialibus.ſecus in cauſis prophanis.nu.4.*
5 *Iudex procedere poteſt ad ſententiam in cauſa ſummaria, concluſione non facta.*
6 *Probationes an & quando produci poſſint poſt concluſionem.& nu.9.*
7 *Concluſio cenſetur tacitè reuocata admiſſis articulis poſt concluſionem ad inſtantiam actoris factam.*
8 *Concluſionis reuocatio facile fit iudice ſciente, ſecus ignorante.*
10 *Iudex interrogare poteſt in cauſa ſummaria poſt concluſum in cauſa, etiam ad partis inſtantiam.*
11 *Concluſum quando dicatur in cauſa. Et quomodo illa concluſio fiat.*

1 An autem In huiuſmodi cauſa † requirat de neceſſita
te concluſio? & hic ſit ſecundus articu. & di
cendum eſt quod non, quia de hoc eſt tex. apertus in cle. ſæpe.
ibi, etiam ſi ei videbitur concluſione non facta, de verbo. ſigni.
vbi gloſſ. diſputat: an in iudiciis ordinariis hæc concluſio ſit de
neceſſitate, vide ibi docto. ſuper ea Lanfran.& omnes non eſt
2 meſſis noſtra ſufficit nobis eos concludere per illum tex. † hu-
iuſmodi concluſionem in hoc iudicio obmitti poſſe, & ſic de
ſubſtantia non eſſe, & ita apertè vult Rota.v.ſi poſt concluſio-
3 nem.in ti.de teſti.in nouis † quæ dicit in beneficialibus cauſis
non eſſe neceſſariam concluſionem.alleg.not.in d.cle.ſæpe. &
in additione prima, ibi dicit Rota: quod reiecta ſolemnitate iu-
ris ciuilis, ſtatim cum liquet iudici de cauſa ſiue concluſione
aliqua de iure naturali ſententiam ferre poteſt: vt patet per il-
lam ſententiam datam per Salomonem.iij.regum, & tenet Bar
tol.in extrauagan.ad reprimendam in verbo, & figura iudicij.
¶Et vltima additio ibi in Rota colligit ex Rota illam apertè
4 tenere † in cauſis prophanis concluſionem eſſe neceſſariam: &
de eſſentia iudicij: & adeo hoc eſſe: quòd eius obmiſſio reddat
iudicium nullum.alleg.ca.quoniam contra falſam.de proba.ca
pitu cum dilectus.de fide inſtrumen.& auth.iubemus.C. de iu-
di.quæ gloſſ.in verbo.concluſione, remittit ſe ad Specu. in titu.
de renun.& conclu.in princ.vbi ſentit concluſionem non eſſe
5 de ſubſtantia dicit tamen eſſe de iuſtitia: † quia ſpeciale eſt in
cauſis ſummariis, vt poſſit iudex ad ſententiam procedere con-
cluſione non facta: vt in d.cle.ſæpe.& de hoc per doct. etiam in
c.paſtoralis.de cauſa poſ.& propriè.& per Abb.in capitul. cum
dilectus.in j.colum.de fide inſtrum.& in c.cum I.& A.de re iud.
6 in iiij. colum. † & an & quando poſt concluſionem produci
poſſunt probationes, & inſtrumenta admitti, & produci poſ-
ſint, vide plene Innocen.& omnes in d.c. paſtoralis.& pleniſſi-
me dom.Fely.in d.c.cum dilectus. ¶Et quòd concluſio non ſit
de ſubſtãtia, ponit Matthæus de afflictis, in conſtitutione pacis
cultum.in xvj.colum. ¶Ad vnum tamen aduerte, quod nota.
7 voluit Rota.v.ſupra allega. † vt ſi poſt concluſionem ad inſtan
tiam actoris factam admittantur articuli, tacitè cenſetur con-
cluſio reuocata, ex quo dicto Rote poſſunt duo colligi. ¶Pri-
mum, quòd licet concluſio non ſit de ſubſtantia iudicij cauſæ
iudicialis, tamen ſi ſit tenet, licet faciliter reuocetur per actum
8 contrarium. ¶†Secundum, huiuſmodi reuocationem conclu-
ſionis fieri faciliter, ſciente tamen iudice non ignorante: vnde
intelligit ibi Rota primum dictum, ſi auditor ſciuit eſſe conclu
ſum in cauſa: & admiſit articulos, nam tunc tacitè videtur reuo
caſſe concluſionem.& hoc facere poteſt iudex, ſecus, ſi ignora
ret, inſtit.quibus tu.da.poſ.in princ.& cle.j.de procura. ¶Et ſub-
dit præſumi iudicem ſciuiſſe, ſi ipſemet admittens eſt, qui con-
cluſit.vt ff.pro ſocio.l.fin.de filiis presby.c.veniens.ſecus ſi alter
qui ſibi forte ſubrogatus eſt concluſionem per alium factam
non viſo regiſtro admiſiſſet articulos rei; nam qui in ius alte-
rius ſuccedit, iuſtam habet ignorantie cauſam, regula is qui in
ius. de regu. iur. libr. vj. ſed quia non eſſet veriſimile de aliquo
auditore, quòd procederet ad huiuſmodi admiſſionem non vi
ſo regiſtro: ideo talem præſumptionem ignorantie non credit
Rotam faciliter eſſe admittendam, argument. in ſimili de præ-
ſump.literis.& c.quia non eſt veriſimile.de reſtitu.ſpolia. ſolici-
te.de renun.ſuper hoc. cum ſimil. & de procu.audiſti. ¶Subdit
9 etiam Rota ibi in prima additione, † quòd quãdo de beneficiis
agitur, maximè curatis ſuperior & poſt cõcluſum in cauſa etiã
partibu

partibus inuitis ex officio ſuo nouas probationes recipit,& negotium ac ſententiam examinat propter animarum periculum & ne quis per ſurreptionem ad dignitatem, aſcendat facit de dolo & contuma.cum olim.& per Innocent.in ca.cum Bertoldus.de re iudic.& probatur ex deciſa decretalis, ad petitionem. de accuſa.ſecundum Pet.de peruſio. Ita Rota vbi ſ. ¶Et ſic ex ea colligitur,ſi ſit,concluſio tenebit,& ad inſtantiam partis reuocari non poterit,niſi iudice volente:nam quamuis non ſit de ſubſtantia,ſi ſit ſeruanda,erit per regulam,quod potuit, noluit &c.c.quoniam Abb.de offi.deleg.iudex tamen hoc facere poterit,vt vult text. in d.cle. ſæpe.ibi, etiam ſi ei videbitur concluſione non facta,ergo iudici remittitur: qui poteſt ab illo actu recedere: quia non neceſſarius,vt ſ.diximus.& ipſam Rotã pulchrè ſequitur do.Fely.in d.c.cum dilectus.in iij.col. in verſicul.modo iſtum textum.de fide inſtru. vbi plures doct. allegat pro ea,iudicem ſi viderit expedire,ex officio poſſe recipere ꝓbationes,præſertim,vbi vertitur periculum animæ, etiam poſt concluſionem.¶Quam etiam Rotam ponderat ibi Fely. velle hoc poſſe facere iudicem etiam inuita parte:pro qua alleg.do. Anto.in c.j.circa fi.vt lit.penden.¶Et plus dicit Fely.in d.c.cum
10 dilectus.in v.col.in verſi.vij.limitat†in cauſis ſummariis, iudicem poſſe interrogare,quamuis ſit concluſum in cauſa, etiam ad inſtantiam partis.alleg.Roma.in l.admonendi.ff. de iureiur. & in conſi.clxxv.& Rotam in antiquis, deciſione.x. incip. item poſtquam.& in aliis locis, vt ibi per eum.¶Et ibidem Fely. in fi.vij.col.in verſi.in gloſſ.in verbo,concluſum.& in ſequen.col.
11 †ponit latè,quando dicatur in cauſa concluſum: & quomodo hæc concluſio ſit facienda. ¶Et de concluſione in beneficialibus,vide vltra Rotam.v.ſi poſt concluſionem:& vj.per eadem motiua in tit. de teſtibus in nouis.& Rotam.ix.poſtquam eſt concluſum in ti.de probatio.in antiquis.

¶ Tertius art.xj.q.prin.ij.par.ij.Libri.

1 ☞*Sententia requiritur in iudicio & cauſa iuris patrona.Et quomodo illa ſit proferenda.*
2 *Expenſarum condemnatio fieri poteſt in ſententia iudicij iuris pa.*

1 Quid Modo de ſententia,& hic ſit tertius arti. †an in iſta cauſa requiratur ſententia,ſicut in aliis cauſis. & dic breuiter quòd ſic:vt vult tex.in d.cle.ſępe.de verbo.ſigni.ibi,ſententiam vero diffinitiuam citatis ad hoc, licet non peremptorie partibus,in ſcriptis,prout magis ſibi placuerit, ſtans vel ſedens proferat,prout ex petitione,& probatis,& aliis actitatis in cauſa fuerit faciendum:& ibi gl.ſuper verbo,in ſcriptis.no. ſententiam eſſe proferendam in ſcriptis:licet illam poſſit proferre, ſtãdo,vel ſedendo,verum debet præcedere citatio,licet ſine perẽptorio:vt in illo tex.habetur:& ita volunt ibi omnes doc.& etiã Bar.in d.extrauagan.ad reprimẽdum.in verbo,ſine figura.& voluit Matthęus de afflictis ſuper conſtitutione regni incip.pacis cultum.in xv.& xvj.col. & hoc etiam colligitur ex dictis dom. Roch.in hoc tract.in verbo,competens alicui.in xxij.& xxiij.q. dum ibi tractat de bonæ fidei,& malę fidei poſſeſſore præſentãtibus,& de præſentantibus mota lite, vbi præſupponit ſemper ſententiam latam.de quibus nos diximus ſ.in j.par.huius.ij. lib.
2 in iiij.& v.artic.& ita eſt tenendum.¶†Imo plus dicendum in hac ſententia poſſe fieri condemnationem expenſarum factarum per victorem contra victum, & illarum executionem: vt voluit Roch.in d.verbo competens.in xxiij.q.in iij.col.in verſi. item non eſt veriſimile,per.l.cum,quem temere. ff. de iud.& l. properandum.§.ſin autem alterutra.C. de iudic.& c. finem litibus.de dolo & contu.qui tex.loquitur propriè in cauſis beneficialibus:& nihilominus ſit condemnatio expenſarum.

¶Quartus arti.xj. q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Inſtitutio ſeu confirmatio quomodo habent naturam ſententię interlocutoriæ vel diffinitiuæ & nu.2.8.*
2 *Sententia habens vim diffinitiuæ, an & quando poſſit reuocari.*
4 *Inſtitutio cauſæ cognitionem requirit, alioqui nulla.*
5 *Inſtitutio ſeu confirmatio per iudicem reuocari non poteſt per iudicem.*
6 *Inſtitutio ſeu confirmatio dicitur habere vim diffinitiuæ, contradictore apparente,& interueniente cauſæ cognitione. Et quid,ſi eſt diſcuſſum negotium cum vera cauſæ cognitione.nu.7.*

1 Dubitatur Quarto,†an inſtitutio ſapiat naturam ſententiæ interlocutorię,vel diffinitiuę.& glo. in c.fi.in verbo,inanes.ponit,quod dicebant antiqui in c. conſtitutis.de appellat. & in capitul. cum olim. de dolo, & contu. quòd ſi fiebat vocatio,dicebatur diffinitiua,quando non fiebat dicebatur interloquutoria: hodie vero de neceſſitate ſemper fit vocatio,per illum tex.& ſic videtur voluiſſe habere vim diffinitiuę.¶Ioan.And.vero ibi dicit,quòd etiam hodie licet vocatio fiat ſecundum practicam.dict.capitul.fin.ſi nullus comparet,confirmatio ſeu inſtitutio dicitur habere vim interloquutorie,ex quo non interuenit cauſæ cognitio iudicio ordinato inter partes,& ſic hodie ẽt habere locũ diſtinctionẽ ſupradictorũ locorũ. ¶Dicit tamen,ꝙ ſi non appareret cõtradictor & confirmator,ſeu inſtituens ſolemniter, inquirit de forma electionis,ſeu præſentationis,& de ſcientia,moribus,& vita electi, ſeu præſentati:confirmatio,ſeu inſtitutio videtur diffinitiua:& remittit ad no.per ſe in capitul.cum olim.de dolo & contu. in gloſſ.magna prope fin.verſicul.& item videtur.& in d. capitul. conſtitutis.ſuper verbo,rationabilem.& ſuper verbo,effectum & quod ipſe Ioan.And.notat in capitul.auaritiæ.ſuper gloſſ. & tunc,de electio.eodem titul.& lib.¶Lap.Abba.dicit in capitul. quòd ſicut.eodem titul.quòd Io.An.quòd facta citatione.ſine qua non valet confirmatio ſeu inſtitutio non contentioſa: in contentioſa vero,ſuper qua vult pars iudicium ordinare neceſſario,tunc eſt cauſæ cognitio,ſine qua confirmatio ſeu inſtitutio non teneret,& ad idem facit,quod ipſe notat poſt Innocen. de clerico excommunicato adminiſtrante,ſi celebrat,ſuper verbo,irritanda.circa fi.verſicul.ſi tamen ſuperior.¶Sed dicit Lap. Abba.forte poſſe dici,quòd licet eo caſu quo Ioan. Andr. dicit confirmationem habere vim diffinitiuę, quando non ſit iudiciũ inter partes,illud ſit verũ,quantũ ad ꝯfirmantem, & confirmatũ:nõ aũt quo ad aliũ nec quo ad hoc,vt appellans à tali cõfirmatione,appellare poſſit ſine cauſæ expreſſione:quia forſitã poſſet,quando appellatur à confirmatione iudiciali, vbi interuenerit compreſentatus,vel oppoſitor & ordinare actum eſt inter eos:licet Ioan.And. videatur ſentire contrarium poſt Hoſtien.& Innocent in d.cap.conſtitutis.de appellat.ſuper verbo, rationabilem.in fin.nec etiam quo ad hoc vt ſuſpendatur effectus inſtitutionis,qui eſt poſſeſſio:quia non obſtante tali appellatione à tertio interpoſita dabitur poſſeſſio, & adminiſtrabit poſſeſſor.vt etiam nota.per prædictos in d.capitul.conſtitutis: & per Archidiacon.& Ioan.And. in d. capitul. auaritiæ. ¶Nec
2 ob.de re iudic.cum ſuper.vbi appellatio tertij† impedit effectũ ſententiæ,quia ibi fuit verum iudicium inter partes,& vera ſententia diffinitiua,ſed hic in tali confirmatione non:& ideo ſecus ita Lap.vbi ſupra.¶Domin.vero in d.capitul.fin.ante fin.iij.column.dicit ex prædictis poſſe concludi,quod aut cõfirmatio ſeu inſtitutio ſit ſine vocatione:& tunc non tenet,vt in d.cap.fin.de electio.libr.ſexto.& nos diximus ſupra in vj.quæſtion.principa. huius partis in xij.articul. ¶Aut inſtitutio ſit cum vocatione, & tunc ſi ſit in contradictorio iudicio,habet vim diffinitiuę: vt dicit gloſſ.in verbo inanes.in d.capitul.fi.¶Aut non ſit in contradictorio iudicio inter partes,& tunc ſi ſuperior non inquirit ſolemniter de ipſa præſentatione,& meritis præſentati,& tunc habet vim interloquutorię,& ſic etiam poſſet hodie gloſſ.in d. verbo,inanes.vt dixit ſ.Ioan.And.¶Aut ſuperior inquirit ſolẽniter de meritis & perſona electi,ſeu præſentati,& forma pſentationis,& tunc inſtitutio habet vim diffinitiuę, vt dixit ſupra Ioan.And.¶Quod limitat verum Lap.quo ad confirmantem, & confirmatum,ſed quo ad tertium appellantem, videtur habere vim interloquutorię,vel retractari debet, vt interloquutoria.¶Et ſubdit ibi Domi. dicere Io. de imol. ibi hanc partem eſſe tenendam ante factum,quia tutius eſt in appellatione ſeruare opi.Lap.poſt factum dicit opi.Io.And.fore veram vt talis inſtitutio tractetur tanquam diffinitiua:& ſic reputetur quo ad ſolẽnia requiſita in appellatione: & quo ad effectus dicentem iura allegata per Lap.non probare id,quod dicit.¶Et ex his &
3 ex gloſſ.in d.capitul.fi.in verbo inanes.no.ibidem Domi.†ſententiam habentem vim diffinitiuę,non poſſe retractari per iudicem,qui eam protulit,ſicut nec diffinitiua:& talem ſententiã quo ad appellationem debere regulari,vt diffinitiua.¶Sed contra primum tenere Ioan.And.in c.cum ceſſante.de appellat.vbi videtur velle,quòd etiam ſi ſententia ſit lata ſuper peremptorio,iudicem poſſe illam retractare,& tamen talis ſententia dicitur habere vim diffinitiuę:vt no.gloſſ.in cle. cum à repulſione. de appellat.¶Sed Domi.dicit ſententiam habentem vim diffinitiue,non poſſe reuocari,quando profertur principaliter ſuper deducto coram iudice,& ita loquitur gloſſ.in verbo,inanes in dicto capitul.fin.nam confirmatio electionis erat principale petitum,ideo talis ſententia reuocari non poteſt,quia per eam finitum eſt iudicium. argument. de offic. delegat. ſignificantibus.¶Aut ſententia habens vim diffinitiuę non profertur ſuper principali deducto,ſed ſuper incidenti,& tunc licet illa dicatur habere vim diffinitiuę,quo ad illum articulum, non habet vim diffinitiuę quo ad totam cauſam:& ideo iudex poterit illam reuocare,& ita procedat dictum Ioan. And. ¶Et ideo Bald.conſil.lviij.in ij. vol. dicit quòd iudex cui commiſſus eſt

articulis:an ſententia ſit exequenda, ſi pronuntiat ipſam exe-
quendam,non poterit cauſa reuocari,quia ſolus artic.eſt: & de
hac materia etiam loquitur Ang.conſi.cxiiij.cum ſequē.¶Do.
Phili.Fran.in d.c.fi.in iij.col.recitatis prædictis in verſic.aduerte
tamen.dicit in hoc caſu ſibi videri inſtitutionem ſeu confirma-
tionem eſſe diffinitiuam:nam ſi confirmatio non valet,non diſ
cuſſo negotio,vt in d.c. fi.in princ.ergo etiam non apparente
contradictore,non debet ceſſare inquiſitio,ex quo ſine ea con
firmatio non valeret,& ſuperior poteſt & debet ex officio inq-
rere,vt ſ.ipſe dixerat,& nos diximus ſ.in vj.q.prin. huius partis
in vlt.art.& in viij.q. princi.ſimiliter huius partis in xj. & tribus
ſeq.art.¶Et demum dicit eſſe videndum per Io. An. & alios in
d.ca.cum olim.de dolo & contu.an poſt confirmationem ſeu
inſtitutionem habentem vim diffinitiuæ poſſit opponi contra
electionem,& electum eſſe inhabilem, vel criminoſum, & an
poſſit accuſari,& quæ exceptiones admittantur, de quo etiam
in c.ſuper his.& in c.accedens.de accuſa.¶Gaye.vero in ſua re-
pe.d.cap.fi.ante fi.viij.col.recitat dicta Io.An.tamen ipſe dicit,
non eſſe veram illam diſtinctionem: vt nullo comparente ha-
beat vim interloquutorię contradictore vero comparente ha-
beat diffinitiuæ,quia etiam nullo comparente hodie tenetur
ſuperior diſcutere negotium,vt in d.c.fi.& ſic ſemper hodie cō
firmatio ſeu inſtitutio habet vim diffinitiuæ.all.Car.in d.c.con-
ſtitutis.in iij.& in c.cum ſuper.in ij.col.de cauſa poſ.& in c.ex li
teris.in iij.oppo.hoc ti.& ſic dicit hodie eſſe ſublatam præcedē-
4 tem diſtinctionem,per d.c.fi.cum ſit † neceſſaria cauſę cognitio
in confirmatione ſeu inſtitutione,alias eſt nulla:vt ibi dicit pro-
bari,& per Car.in c.quod ſicut.§.quod autem.in ij.col.& ante fi.
de ele.& in c.nouit.de of.deleg.& dicit facere gl.v.in c.j.de ele.
li.vj.& gl.magnam,poſt prin.in cle.j.hoc tit.¶Subdit etiam ho-
die fieri confirmationem in forma iudicij,vt in d.ca.ſecundum
Car.in c.cauſam.in prin.in vj.q.de ele.ſit ergo dicit ipſe ſublata
diſcuſſio præfata Io.An.ibi & dictorum ipſius in ca.quod ſicut
de ele.& in c.ſi celebrat.de clerico excom.celebran. & ideo ſu-
perior habebit omnino citare diſcutere & ſolemniter inquire-
re de meritis pręſentati & forma præſentationis, & ſic valebit,
& habebit vim diffinitiuę,& tractabitur vt diffinitiua, & ſic re-
putabitur quo ad ſolemnia requiſita in appellatione:& quo ad
5 effectum appellationis.¶† Et ex hoc dicit ipſe ſequitur confir-
mationem ſeu inſtitutionem non poſſe reuocari per iudicem,
ſicut nec diffinitiuam,vt per gl.in d.c.fi.in verbo,inanes.poſtea
recitat oppo.Io.An.de c.cum ceſſante:& diſtinctionem Dom.
ſ.relatam,& ex ipſis dicit eſſe notandum, à ſententia habente
vim diffinitiuæ,appellari poſſe,ſicut ab ipſa diffinitiua,& ſic ſine
expreſſione cauſæ:& alle.do. Ludo.multos doc.referentem ꝓ
& contra in l.j.§.ſi quis ſimpliciter.& in l.v.in prin.ff. de verbo.
oblig.¶Doct.in d.c.ſiquis.el ij.de appel.& præſertim Præpo in
pe.col.ſuper gl.in verbo,aliam.in ſecundo intellectu dat ad illū
tex.videtur adhuc tenere diſtinctionem.Aut cum cauſæ cogni.
tione eſt facta inſtitutio,& habebit vim diffinitiuæ,aut ſine cau
ſæ cognitione,& habebit vim interloquutoriæ: & ſic videtur
tenere contra Card.Phili.Fran.& Gaye.quos ſ.retulimus.Et ad
iſtorum motiua non datur reſponſum.ſ.hodie omnino eſſe fa-
ciēdam diſcuſſionem negotij,per d.c.fi.& ſic ſemper adeſſe cau
ſæ cognitionem,quod certè motiuum eſt forte.¶Vnde ego di
cerem pro ↄcordia,etiam hodie cum fiūt vocationes & diſcuſ-
ſiones negotij,iuxta diſpoſitionem.d.c.tamen non per hoc ſe-
quitur hanc diſcuſſionem ſemper fieri cum cauſæ cognitione,
quia nullo contradictore comparente ſuperior poterit confir-
mare,cum ſummaria cauſæ cognitione; & tunc illa confirma-
tio non habebit vim diffinitiuæ, quia eſt actus extraiudicialis.
Ita pulchrè Abb.in d.c.conſtitutis. in ver. ſed contra prædicta
oppono.in fi.iij.col.& in prin.ſequen.& iam nos diximus ſ. in
ij.q.princi.huius partis in iij.& vj.articul.& in viij.q.prin. huius
par.in ix.art.proceſſum huiuſmodi diſcuſſionis negotij nemi-
ne comparente eſſe extraiudicialem:& ſic non ob.contrarium
hodie omnino eſſe faciendam diſcuſſionem negotij,per diſpo
ſitionē.d.c.fi.nā hoc ↄcedēdo,nō poterit fieri extraiudicialiter;
& tñ nō erit cū cauſę cognitiōe:& nos ↄſideramus cauſę cogni
tionem,ad dicēdum inſtitutionem ſeu ↄfirmationem habere
6 vim diffinitiuæ.¶† Vnde dicerē ſic,ꝙ aut cōparet ↄdictor:& ſi
ne dubio interueniet cauſæ cognitio:& inſtitutio dicetur habe
re vim diffinitiuæ:imo vera ſententia diffinitiua,maximè ſi co-
gnoſceret de iuribus præſentantium:quia per illā cognoſceret
verus p̄ronus,qui pro ſe ſententiam habuit;iuxta ea, quæ dicit
Ab.in c.ex literis.in iij.no.& in c.ſi vero.in fi.hoc ti. & impone-
retur ſilentiū ↄdictoribus ſeu cōpræſentatis,vt colligit ex tex.
7 d.c.fi.¶† Aut nullus cōparuit ↄdictor:& tunc aut ſuperior di-
ſcuſſit negotium cum vera cauſæ cognitione:quia dedit coad-
iutorem curię in inquiſitione per eum facta de iuribus præſen-
tantium,meritis præſentati,de forma præſentationis,vt voluit
in practica fore obſeruandum cum datione termini do.Gay.in
d.c.fi.in ij.& iij.col.& nos eius dicta retulimus ſ.in d.vj.q.princ.
huius par.in vlt.art.& in viij.q.prin.huius par.in xj.art.& in hoc
caſu minime etiam eſt dubium huiuſmodi inſtitutionē eſſe dif
finitiuam:quia fuit facta cum vera cauſæ cognitione: & de iſta
8 intellexit Gay.in ſuis dictis,quę.ſ.retulimus in ix.colū. ¶† Aut
iſta diſcuſſio fuit facta iudicialiter ex ſola informatione facta ꝑ
ſuperiorem:& de iſta intellexit Ab.in c.conſtitutis.& certè hoc
caſu dicetur,obſeruatam eſſe formam.d.c. fi.quia erit facta diſ-
cuſſio negotij,non tamen cum vera cauſæ cognitione: & ideo
non habebit iſta inſtitutio vim diffinitiue,ſed interloquutoriæ:
& ita intelligantur doc.contrarij in d.c.conſtitutis.& in hoc ca
ſu appellans habebit exprimere cauſam, & alia facere, quæ in
appellatione ab interloquutoria requiruntur,quæ ſi habet vim
diffinitiue,non requirentur,imo talis appellatiò poſt inſtitutio
nem non impedit,quin præſentatus & inſtitutus poſſeſſionem
habeat,vt in ſeq.art.dicetur.

¶Quintus art.xj.q.prin.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Appellare licet ab inſtitutionis ſententia.*
2 *Appellatio ab inſtitutionis ſententia habente vim diffinitiuæ, non impedit poſſeſſionem.*

1 Et ex Proximè dictis ſequitur deciſio.v.art.† an à ſentētia
inſtitutionis appellari poſſit, & non eſt dubium, ꝙ
ſic:quia de hoc eſt tex.clarus in c.conſtitutis.el ij.de appella.eſt
etiam de hoc tex.iunctis glo.in c.paſtoralis. hoc ti.de quo dixi-
mus ſ.in vij.q.prin.huius par.in xxv.& xxvj.art.& in viij.q.prin.
huius par.in xv.art.cum quatuor ſeq.& hoc etiam tenent om-
nes in præce.art.allegari doc.in illis locis,& faciunt etiam, quæ
diximus ſ.in j.par.huius ij.li.in iij.q.prin.in xiij. arti.vbi tractaui-
mus de inſtitutione,quæ caſſatur in appellatiōe,an tribuit qua
ſi poſ.& hoc etiam in diſcurſu videtur tenuiſſe Roc.in verbo,cō
petens alicui.in xxij.q.in ver.hanc tamen concluſionem.vbi re
quirit eſſe appellatum ab inſtitutione,vt retractari poſſit inſti-
tutio:& dicit eſſe rationem ſecundū in d.c.cōſultationibus. qa
talis inſtitutio ſi non appelletur ab ea,tranſit in rem iudicatam,
ſicut & diffinitiua.all.d.c.fi.cum ibi no.de ele.li.vj.& ita dicit eſ-
ſe intelligendum.c.ex literis.§.contrario.hoc tit.quæ dicta etiā
retulimus.ſ.in d.j.par.huius ij.li.in iij.q.prin.in v.art.faciunt etiā
quæ dicit Roc.ibidem in xxiij.q.d.verbi,competens.dum loqui
2 tur de litigantibus ſuper iure pat. præſentantibus.¶† Bene ve-
rum eſt, quòd ſi inſtitutio habet vim diffinitiue, appellatio ab
ea interpoſita,non habet impedire,ne electus cōfirmatus poſ-
ſeſſionem habeat,nec etiam exceptio criminis,cum in hoc im-
pedire poteſt:& eſt ratio:quia illa poſſeſſio eſt quid facti:& ef-
fectus conſequutiuus iuris præcedentis,non mirum,ſi de facili
non differtur propter exceptionem ſeu appellationem oppoſi-
tam.Ita pulchrè Præpo.in d.c.conſtitutis.in iij.col.in ver. nota.
ex tex.ibidem vt ibi latè per eum poſtea ſuper vlt.gl.

¶Sextus artic. xj.q.prin.ij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitutionis ſeu confirmationis ſententia tranſit in rem iudicatam ſi non appelletur.*
2 *Sententia lata in beneficialibus licet tranſeat in rem iudicatam, an tamen poſſit agi contra partem vincentem iniuſte per viam denuntiationis euangelicæ. & nu. 5.*
3 *Sententia quæ peccatum irremiſſibile continet, in rem iudicatam nō tranſit.*
4 *Sententia in cauſa matrimoniali in rem iudicatam non tranſit.*
6 *Beneficium retinendum eſt ex inſtitutione canonica & quid in prophanis 7.*
8 *Sententia quando tranſeat in rem iudicatam, vbi ille tranſitus in rem iudicatam, peccatum inducit.*

1 Et ſupraſcriptis Etiā patet deciſio.vj.art.† ſñiam in
ſtitutiōis ſeu ↄfirmationis trāſire ī
rē iudicatā,ſi appellet̃,ſeu ſi nō fuerit ꝓſequuta,vt alias cauſas.
Ita voluit Car.in d.c.cōſultationibus.in v.col. quē ſequit̃ Roc.
in hoc tra.in verbo,ↄpetēs.in xxij.q.in j.col.in ver.hāc tñ cōclu
ſionē.vt in ꝓx.præc.art.eos retulimus,& ita videntur velle oēs
doc.ī c.fi.de ele.li.vj.& ēt vident̃ velle oēs in d. c. paſtoralis.dū
pōderāt fuiſſe appellatū,& appellationē ꝓſequi poſſe, vł non
2 poſſe,vt ibi ꝑ eos,& in ꝓx.p̄ce.art.retulimus.¶† Et licet in bñfi
cialib9 ſñia trāſeat in rē iudicatā ↄ partē:poterit tñ pars vel ali9
agere ↄ eū,q iniuſte obtinuit ꝑ viā denūtiationis euāgelicè: vt
pulchrè voluit Ab.in c.ad audiētiā.el ij.in prin.fi.col.in ver.not.
ſingulariter primū.de reſcri.vbi dicit fore diſtinguēdū pro veri
tate in ſñia beneficiali:vt reſpectu illius, ↄ quem fuerit lata,vt
ſingulariter melius,ꝙ alibi ꝓbat̃ in c.cum elect.in fi.de elect. vbi
Ab.pro eo,pro quo ſñia fuit lata,non tranſit in rem iudicatum

ex quo,

3 ex quo,quo ad eum† continet peccatum irremiſſibile per par-
tem:& ſic intelligit gl.in c.de conceſ.præben.vbi etiam hoc pul
chrè dicit Abb.licet Inno.fuerit ſibi contrarius: quia in ca.cum
4 olim.de dolo & cõtu.& in c.cum Bertoldus.de re iud.† voluit,
ꝙ ſicut nõ tranſit in rem iudicatam ſentẽtia in cauſa matrimo-
niali carnalis.c.cum dilecti.de elec.Ita nec in cauſa matrimonia
li ſpiritualis:tamẽ ipſe Inn.in c.ad aures. de reſcr.ſ.in hoc matri-
5 monia iſta differre:vnde ibi Abb.diſtinguit†in iſtis beneficiali-
bus,quãdoq; ſentẽtiam priuatiuam, qñq; declaratiuam.primo
caſu,ſi is,cui facta eſt inſtitutio,poſtea fuit cõſcius fraudis , non
poteſt ſaltem in foro animæ cum bona cõſcientia illud benefi-
cium retinere:arg.in c.fi.de iniur.¶Si autem nõ fuit cõſcius in-
iuſtitiæ,& fraudis,& ſentẽtia trãſit merè in rem iudicatam,& iu-
ſtè potuit iſte inſtitui in beneficio ſibi adiudicato per ſentẽtiã:
nam ſentẽtia lata in matrimonio ſpirituali tranſit in rem iudica
tam,quatenus tangit beneficium priuatum,ad hoc bonus text.
in c.cum dilecti.de elec.nam cum poſſet quis beneficio ſuo re-
nuntiare:vt de renũ.per totum.Ita acquieſcẽdo ſentẽtiæ priua-
tiuæ,potuit iuri ſuo præiudicare:& ita procedat gl. in c.j.de cõ-
ceſ.præbẽ.& nõ eſt opus præſumptiuæ:vt diſputabat ibi gl.quia
ſentẽtia priuatiua,à qua nõ fuit appellatum, fecit beneficiũ va-
care:& per cõſequẽs tanq̃ vacãs potuit alteri cõferri:ſed ſec⁹ eſt
in matrimonio carnali,ex quo illi nõ poteſt quis directè renun-
tiare cum ſit indiſſolubile etiam cõſenſu partium:& nõ depen-
deat à facultate eorum.c.ſuper eo,de eo, qui cogno.ↄſan.vxo.
ſuæ.& c.debitum.de biga. ¶Secũdò caſu, cum ſentẽtia fuit de-
claratoria exemplum in duobus litigãtibus ſuper beneficio, iu-
dex pronũtiauit beneficium pertinere ad alium iniuſtè. tamen
hoc caſu ſi is ꝓ quo lata eſt ſentẽtia,habet notitiam,iniuſtè nũ-
6 quàm põt ſalua cõſcientia illud beneficium retinere:†quia be-
neficium debet retineri ex inſtitutione canonica. reg.j.de regu.
iur.lib.vj.ſentẽtia vero nõ abſtulit ſibi ius,ſed tãtum declarauit
ius ad eum pertinere.l.ſicut hi.ff.ſi ſerui.vendi. & in ca.forus.de
verb.ſig.ſed reſpectu illius,cõtra quem fuit lata, bene tranſit in
rem iudicatam:vt amplius nõ audiatur ex quo non appellauit.
ad hoc.d.c.cum dilecti.de elec.¶Poteſt tamẽ agere cõtra obti-
nẽtem per viam denũtiationis euãgelicæ,dicẽdo eum peccare,
tenẽdo beneficium ſine ti.vt no.Inno.in c.ad aures.de reſcript.
¶Et ſi fortè retractata ſentẽtia , hac via , vel per iudicis officiũ,
qui poteſt inquirere de tit.vt in c.ordinarij.de of.ordi.lib.vj.po-
7 terit beneficium primo reſtitui.¶Et idem putat†ibi Abb.in re
bus prophanis in ſentẽtia declaratoria:vt ibi per eum : & in fin.
dicit differẽtiam eſſe inter ipſos duos caſus : quia in primo caſu
ius nõ cauſatur immediatè ex ſnĩa : ſed ex inſtitutiõe facta poſt
ſentẽtiam priuatiuam:in ſecundo vero caſu ſentẽtia fuit cã im-
mediata huius iuris:ſequitur etiam prædicta ibi latè Imol.& Be
nedi.capra.¶Ex q̇bus vltimis verbis Abb.collige id,q̇d dixi.ſ.in
ij.q.prin.hui⁹ par.in fi.vj.ar.in hmõi cauſis poſſe ferri ſnĩam iudi
cialiter:& poſtea ſequi inſtõnem extraiudicialiter , ſicut Ab.ibi
in collatione loquit̃,q̇d q̃ maximè cadere põt in inſtõne:& ſer-
8 uiet ad id,q̇d ibi dixi in d.vj.art.¶†An autem in quacunq; ma-
teria vbi tranſit in rem iudicatam , induceret peccatum ſenten-
tia,tranſeat in rem iudicatam.ponit pulchrè Fely.in ca.lator.in
vlti.colũ.in verſic.duodecima & vltima declaratio:& ibi quòd
ſententia lata virtute teſtamenti non tranſit in rem iudicatam.

¶Septimus artic.xj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Sententiæ verba in iure patron. concipienda ſunt in perſonam electi vel præſentati,etiam interueniente procuratore:de iure canonico tamen,in perſonam vtriuſque.& nu.2.*

Sed In cauſa inſtitutionis interuenit ꝓcurator, in cuius pſo-
nam ſentẽtiæ verba erũt cõcipiẽda.Et iſte ſit.vij.artic.&
Firma.in trac.de epo loquẽs in cõfirmatione electionis,in ter-
1 tia par.ij.prin.iij.lib.in xv.qõ.quærit de hoc, & dicit†verba eſſe
cõcipiẽda in pſonam domini. id eſt electi : & ſic in caſu noſtro
præſentati,ſecũdum gl.ordinariam in ca.quærelam. de elect. &
idem dicit ibi glo.in cauſa matrimonij agitata ꝑ ꝓcuratorem,ꝑ
2 c.tua.de ꝓcu.gl.& Bar.in l.nihil.C.de ꝓcu.¶Tu dic†verba ſen-
tẽtiæ poſſe concipi in pſonam vtriuſq; de iure canonico , ꝑ d.c.
quærelam.ſtrictius tñ in hoc ꝓcedit ius ciuile : vt eſt text. in l.j.
C.de ſent.& interlo.omni.iudic. ¶Hãc tamẽ materiam poteris
ꝓſequi latè:vt facit Abb.in d.c.quærelam.in iiij.col.ſuꝑ.d.glo.q̃
eſt in verbo,œconomi : vbi etiam ponit Abb. quid ſi cõparuit
cõiũctus ꝓ cõiũcto : de quibus etiam vide per Firma. in d.xv.q.
vbi ponit q̇d ſi interuenit defenſor:& allegat pulchrũ ↄſi. Paul.
de Ca.in hac materia cũ vide ibi : q̇a nõ eſt materia noſtra prin.

¶Octauus artic.xj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Snĩa lata cõtra vnũ ex patronis,alio cõpatrono obtinẽte,ius totũ accreſcit.*

1 Sit Octauus arti.† ſi cõtra vnum ex patronis lata eſt ſentẽtia
alius obtinuit,vtrum obtinẽti ius totum accreſcat. Bal.in
c.quãto.de hoc quærit:& dicit ꝙ ſic:nõ quia proprie aliquid ac
creſcat:ſed quia ꝑ lõgum curſum apparet nil diminui : q̇a iſtud
ius quaſi ſpirituale nõ põt diuidi:vnde nõ põt quis eſſe ſemipa-
tronus.l.quædam mulier.ff.fami.erciſ.l. Carmelia pia.ff.de iure
pa.nõ ob.l.ſi duo patroni.ff.de iure iur.quia loquit̃ reſpectu ſuc
ceſſionis,quæ diuiſibilis eſt:vt no.in l.cum ſecũdum. C.de fidei-
com.ſequit̃ prædicta Barba.in d.c.quãto.in pe.col.in verſi.quæ-
rit etiam hic Bald.contra vnum,qui demum remittit ſe in d.l.ſi
duo patroni.¶Tu cõfirma hoc,ꝑ ea,quæ diximus.ſ.in ij.par.j.li
bri in iiij.q.princ.in v.art.de pluribus donatarijs aliquibus repu-
diãtib⁹,ꝙ ius pa.accreſcit nõ repudiãtibus, ex quo nõ decreſcit.

¶Nonus artic.xj.q.princ.ij.partis.ij.Libri.

1 *Sententia lata contra præſentantes,an præſentato noceat,& econtra.*
2 *Sententia lata contra præſentantem & præſentatum,an noceat adinuicem.*
3 *Sententia lata contra pręſentantem,nocet præſentato ſcienti & patienti.*
4 *Sententia lata contra præſentatum,an & quando præſentanti noceat.*
5 *Res iudicata inter alios,an & quando alijs noceat.*
6 *Sententia lata contra ſubiectum,an & quando noceat domino,& econtra.*

1 Vltimus Sit art.†an ſentẽtia,lata cõtra præſentãtes,no
ceat præſentato,& ecõtra?& gl.ij.in c.hæc q̇p-
pè dicit ſentẽtiam latam cõtra electores, præiudicare electo,li-
cet abſenti:vt de elec.dudum.in fi.niſi appellet̃ ab altero illorũ.
2 de of.deleg.ſuper eo.& ſubdit gl.aliud eſſe inter†præſentãtem
& præſentatum:quia ſentẽtia lata cõtra vnum , nõ nocet alteri
abſenti.de elec.quærelam,& dicit hoc ideo eſſe quia illorũ cau
ſæ ita ſibi nõ cohęrẽt.¶Hãc materiam latè tractat Abb.in cap.
quãuis.de re iudi.in ix.colum.in verſi. ſed aduerte. vbi ponit lõ-
gam diſtinctionem , quam ibidem ponit Imo. Et dic breuiter
omiſſis alijs membris,ſolum referamus, quæ tãgunt materiam
noſtram:quòd aut agitur cõtra alterum ipſorum ſuper iure iam
3 trãſlato:vel ſuper inhabilitate præſentãdi:& tunc dic,†quòd ſi
ſentẽtia eſt lata cõtra præſentãtem,præiudicat præſentato ſciẽ-
ti & patiẽti.Ratio , quia fuit lata cõtra actorem ſuum in illo iu-
re,quod habet ab eo : & ideo propter cõnexitatem & commu-
nitatem iuris , & cauſæ videbitur ille egiſſe cum volũtate alte-
rius:vt ipſemet Abb.ſ.dixerat:& hoc videtur probari ſecũdum
4 eum in ſecũdo caſu excepto in illo text. ¶†Aut ſumus in caſu
ecõtra,& idem dicit,vt ſentẽtia lata cõtra præſentatum ſuꝑ illo
iure,q̇d habuit à præſentãte,ipſi præſentãti ſciẽti cauſam & pa-
tiẽti:vt dicit probari in ſimili in l.ſæꝑe.ff.de re iud.verſ.nam & ſi
libertus.vbi patet,ꝙ ſentẽtia lata cõtra libertum ſciẽte domino
& patiẽte,præiudicat ipſi domino in ſuo iure pat. q̇a manumit-
tẽdo illum,videt̃ dediſſe ſibi ptãtem litigãdi ſuꝑ illo iure : vt ibi
no.ꝑ Bar.& dicit ipſe Abb.ſe dixiſſe plenius in ca.cum ſuꝑ.de re
iud.Ita dicit in ꝓpoſito patronus præſentãdo aliquem, videt̃ il-
li dediſſe ptãtem experiẽdi ſuper illo iure : & dicit hoc fortè eſ-
ſe,q̇d voluit tex.in c.cum olim.de cã poſ.& proprie. vbi papa in
fi.reſeruauit dumtaxat ius litigãdi ſuper proprietate: vt dicit ibi
ſe dixiſſe in quadam additione parua,proſequutus ibi Ab. poſt-
ea de alijs cõnexitatibus,de quibus ibi per eum per Imol. Fely.
& alios ſcribẽtes:& hæc ẽt ꝓſequit̃ & tenet ipſe Fel.in d.c.quã-
uis.in vj.co.in ver.ſaluat̃ ẽt iſte caſus.q̇ etiã vltra gl.d.c.hoc q̇p-
pè alle.gl.in c.cupiẽtes.§.cæterum.in verbo, nullũ præiudiciũ.
de elec.lib.vj.& Inn.in d.c.dudum.el.ij.ſuper verbo,partibus.de
elec.Bal.& Saly.in l.ij.C.cui res iud.nõ nocet.¶Secus,ſi infirma
retur præſentatio propter defectum ipſius præſentati , puta ꝓ-
pter crimẽ:q̇a tũc p̄ſentato ſciẽti bene p̄iudicat,vt perdat ius ex
illa p̄ntatione:tñ ſibi nõ præiudicabit,quo ad hoc, vt efficiatur
impræſentabilis,quo ad alias p̄ntationes ꝓpter magnitudinem
præiudicij:iuxta.c.ſuper eo. de electi.ſm Inn.in d.ca.dudum , &
in c.ſtatuimus.vltra gl.de elec.lib.vj.¶Et refert Fely.etiã Ange.
in d.l.ſæpe dicẽtem ſnĩam latam cõtra p̄ntatum,eo quia p̄ntan-
tes nõ habuerunt ptãtem p̄ntandi , præiudicat p̄ntantibus ſciẽ-
tibus,ſicut dr̃ ibi in debitore,creditore,liberto , & p̄rono:& idẽ
voluit Bal.in l.ſi ſine.in fi.C.ad Velle.qui tñ dicit ſecus eſſe,ſi ꝓ-
nunciet̃ contra p̄ntatum ex eo,quia perſona p̄ntati nõ fuit ca-
pax:vel quia dicat̃ eum renuntiaſſe p̄ntationi , vel quid ſimile:
nam tũc nõ præiudicat p̄ntãtibus:q̇a nõ eſt tractatũ de iure eo-
rum.¶Et licet prædicti doc.loquant̃ in elec. tñ nos trãsforma-
uimus ea in p̄ntatione:q̇a Fely.ibi dixit idẽ ꝑ oĩa eſſe dicendum
in ſnĩa lata ↄ p̄ntantem,an noceat p̄ntato,ſm Imol.& Abb. ibi.
¶Sed tu aduerte ad vltimũ dictum Bald.ꝓximè relatum in l.ſi
ſine.C.ad velle.nã licet ꝓcedat ꝑ oĩa: tñ nõ ꝓcedit in eo, q̇d di-
xit ꝙ ſi ꝓnuntiat̃ ↄ p̄ntatum ex eo,q̇a perſona p̄ntati nõ fuit ca
pax,non præiudicat̃ p̄ntãti: quia non eſt tractatum de iure ſuo.
Nam ego dico hoc eſſe verum per ipſam ſnĩam nõ præiudicari
ſibi,quo

ſibi quoad ius pa.& præſentandi in futurum:ſed ſi illa incapaci-
tas eſſet,quæ faceret præſentatum indignum,eſſet priuatus pro
illa vice iure præſentandi ipſe patronus,ſi ſcienter illum præſen
tauit:licet non ſic ſi incapacitas conſiſteret, quia non eſſet ido-
neus:quia tunc non priuaretur illa vice iure præſentandi: iuxta
latè no.per doc.in ca.cum vos.de of. ordi.de quibus nos latiſſi-
mè diximus.ſ̃.in j.par.huius.ij.lib.in x.q.prin.in iiij.art.& in hoc
caſu ſolum conſiderarem ſcientiam patroni, in præſentando il
lum indignum,non autem conſiderabitur eius ſcientia,nec pa-
tientia circa iudicium:quia ſcit ipſe patronus preſentatum exa-
minandum,cũ hæc ſit diſcuſſio negotij præſentationis, de qua
per tex.in c.fi.de elec.libr.vj.& nos diximus.ſ̃.in vj.q.prin.huius
par.in vlt.art.& in viij.q.prin.huius par.in xj.arti. & tetigimus.ſ̃.
5 in præceden.iiij.art.Et de materia huius arti.† an & quando res
iudicata inter alios,noceat alijs, vel non , & præſertim inter ip-
ſas perſonas connexas,pleniſſimè per Abb.Imo.& Fely.in d.ca.
6 quãuis.de re iud.& per do.Alex.de Imo.in l.ſæpe.ff.co.ti. ¶†Et
an & quando ſententia lata contra ſubiectum,noceat domino,
& econtra,ſuper ſubiectione,ponit ibi Felyn. & in ca.auditis.in
xiiij.col.in ver.inquantum latè ponit, & in c.cum ſuper.col.iiij.
in ver.ſententia contra ſubiectum.de re iud.vbi etiam plenè:&
an & quando ſententia noceat tertio ſcienti? de quo vltimo
etiam per eundem Fely.in c.ſuborta.de re iudi.col. vlti. vbi po-
nit duas limitationes ad.l.ſæpe.de re iud.

Collige Ex dictis in oĩbus iſtis tribus quæſtionibus princi. & eorum art.iſtam concluſionem,ꝙ edicto poſito ad præſentationem alicuius aliquo contradictore comparẽte,vel non comparente,contradictore ſed ſuperiore procedente,cum coadiutore curiæ,iudicium ſummarium erit ſimplex,& de plano,&c.& non ordinarium:vt diximus.ſ̃.in ix.q.in xij.arti. ¶Declara hanc conclu.pluribus modis.Et primo,ꝙ alio patrono comparente,& denuo præſentante,primus præſentans & p̃ſentatus citabuntur citatione ſpeciali,tanq̃ certi,& pro incertis iterum apponetur edictum:vt diximus in d.ix.q.in j.art. ¶Intellige hanc declara.ꝙ ſi abſens certus erit in longinquis partibus, adhuc citabitur per proclama in eccleſia: ſed præſentato abſenti intimatio de preſentatione fiet per patronos:vt diximus in d. ix.q.in ij.art. ¶Declara ſecundo hanc conclu.iſtos contradictores poſſe eſſe etiam patronum,quamuis non præſentauerit,dũmodo contradicat ante inſtitutionem:vt diximus in d.ix.qõ.in viij.art. ¶Extende hanc declara. vt etiam extraneus admittatur ad opponendum contra præſentationem pro impedienda inſtitutione:vt diximus in d.ix.q.princi.in ix.art. ¶Extende ſecundo hanc extẽſio.vt ſi contra præſentatum opponitur exceptio notorij defectus ad impediendam inſtitutionem, non poterit opponentem pœnitere, & ab exceptione recedere: vt diximus in d.ix.q.in x.art. ¶Extende tertio ꝙ etiam populo ſe opponente quãuis de facto propter ſcandala euitanda reijcietur præſentatus:vt diximus in d.ix.q.in xj.art. ¶Reſtringe hanc extenſio. ꝓcedere, quando præſentatus eſſet ad beneficium curatum populi ſe opponentis,alias non:vt diximus in d.xj.art.in verſic.redeundo igitur. ¶Declara *tertio* hanc conclu. plura poſſe opponi contra præſentantes, præſentatum, & ipſam præſentationem:de quibus remiſſiuè diximus in d.ix.q.in iiij.art. ¶Extende primo.d.declara.vt etiam opponi poſſit contra præſentantem, & præſentatum,ꝙ per ſimoniam data pecunia,vel altera re,ſeu debito remiſſo facta ſit præſentatio:vt diximus in d.ix. qõ.in iij. art. ¶Extende ſecundo.d.declara.poſſe etiam opponi,præſentationem eſſe factam per metum:vt diximus in d.ix.q.in v.articu. ¶Extende tertio.d.declara.vt etiam opponi poſſit preſentationem fuiſſe factam impetuoſe,calore iracundiæ, ſeu ebrietatis: vt diximus in d.ix.q.in vj.art. ¶Extende quarto.d.declara.vt opponi poſſit contra præſentationem nullitas procedens ex præſentatione imperfecta,non ex vi clandeſtinitatis: vt diximus.ſ̃. in d.ix.q.in vij.art. ¶Declara quarto.d.concluſ. ꝙ in iſto iudicio ſummario contradictorio inſtitutionis,licet non requiratur ſolennis libellus:requiritur tamen talis qualis petitio; & admitti debent exceptiones dilatoriæ,& non fruſtratoriæ: licet litis cõteſtatio de neceſſitate non requiratur: vt diximus in d.ix.qõ.in xiij.art. ¶Declara quinto.d.concluſ. ꝙ in iſto iudicio inſtitutionis contradictorio, licet ſummario dandus erit terminus vtriq; parti ad ponendum,probandum, & defendendum: vt diximus in x.q.in j.arti. ¶Declara ſexto in hoc iudicio inſtitutionis contradictorio & ſummario per ipſas partes eſſe ponendum, articulandum,& excipiendum,ac probandum:vt diximus in d.x.q. in ij.arti. ¶Et qualiter probetur ius patr.antiquum,& circa illud ſit ponendum,& articulandum:diximus in d.xj.q.in iiij.art. ¶Et qualiter ponatur,articuletur,& probetur ius pa.modernũ,diximus in d.x.q.in v.art.Et qualiter ponatur,articuletur,& probetur quaſi poſ.iuris pa.ſeu præſentandi, diximus in d.x.q.in vj.ar. ¶Imo quaſi poſ.iuris patr.ſeu præſentandi probatur per literas ordinarij ſignatas eius ſigillo,abſq; notario & teſtibus: vt diximus in d.x.q.in vij.art. ¶Probatur etiam ius pat.per literas inciſas antiquas in marmoreijs,ſeu alijs lapidibus,ſiue in campanili: vt diximus in d.x.q.in ix.art. ¶Quæ poterunt opponi,& excipi, ꝙ debeant probari pro excluſione,dicens ſe patronum iuris pa. antiqui vel moderni:ſeu ſe eſſe in quaſi poſ.iuris pa. ſeu præſentandi:diximus in d.x.q.in x.arti. ¶Et quæ poterunt excipi,& ꝓbari debeant contra perſonas præſentantium,præſentati, & per ipſam præſentationem:diximus in d.x.qõ.in xj.art. ¶Reſtringe prædicta omnia: nam probato vno fructu iuris pat.puta honoris,vel vtilitatis,non erit probatum totum ius pa.nec quaſi poſ. ipſius:ſeu præſentandi,niſi ſit probata præſentatio, & inſtitutio ſequuta:vt diximus in d.x.q.in viij.artic. ¶Declara ſeptimo patronum,ꝙ compatrono conſanguineum vel familiarem poſſe admitti in teſtẽ pro probandis deſcẽſionibus patroni, ſeu quaſi poſſeſſoris in iſto iudicio, dummodo non tangat omnino eius commodum:vt diximus in d.x.q.in xij.art. ¶Declara octauo in iſto proceſſu inſtitutionis contradictorio & ſummario de neceſſitate requiri iuramentum de calumnia, ſeu de veritate dicẽda:vt diximus in x.q.in iij.art. ¶Declara nono.d.concluſ.in iſto proceſſu inſtitutionis contradictorio & ſummario non requiri ipſius publicationem de ſubſtãtia: vt diximus.ſ̃.in x.q.in xiij. art. ¶Declara decimo in iſto iudicio inſtitutionis contradictorio, & ſummario debere fieri, & admitti, ſi petatur proceſſum repulſæ,ſeu reprobationis teſtium, & reſpectu perſonarum, & dictorum per eos:vt diximus in xj.q.in j.arti. ¶Declara vndecimo in iſto proceſſu inſtitutionis contradictorio, & ſummario non requiri de neceſſitate concluſionem in cauſa. Sed ſi fieret cõcluſio,iudex poterit illã reuocare,admittere articulos, & al's probationes:quo ad partes vero teneret:vt diximus in d.xj.q.in ij.art. ¶Declara duodecimo.d.conclu.in iſto iudicio inſtitutionis contradictorio, & ſummario requiri ſententiam in ſcriptis: & in ea fieri debere condemnationem expenſarum:vt in d.xj.q. diximus in iij.art. ¶Intelige hanc declara.ꝙ in iſto iudicio inſtitutionis interueniat procurator,poterunt concipi verba ſentẽtiæ in perſonam domini,& procuratoris:vt diximus in d.xj.q.in vij.arti. & ibi quid ſi interuenit perſona coniuncta pro coniuncto. ¶Declara decimotertio hanc conclu.huiuſmodi ſententiã inſtitutionis habere vim diffinitiuæ, ſi cum cauſæ cognitiõe ad eam eſt proceſſum.Secus,ſi ſine cauſæ cognitione: quia tũc habebit vim interlocutoriæ:vt diximus in d.xj.q.in iiij.arti. ¶Declara decimoquarto.d.conclu.ab iſta ſententia inſtitutionis appellari poſſe:vt diximus in d.xj.q.in v.arti. ¶Reſtringe hanc declara.nam licet à ſententia inſtitutionis appellari poſſit: tamen ſi non appelletur,vel ſi appelletur, & appellatio proſequuta nõ fuerit,tranſit in rem iudicatam, ſicut & aliæ ſententiæ in cauſis beneficialibus:vt diximus in d.xj.q.in vj.artic. ¶Reſtringe hanc reſtric.ꝙ licet ſententia inſtitutionis trãſeat in rem iudicatam, hoc eſt verum,quo ad ſuccumbentem, non autem quo ad iudicem: nec per hoc præcluditur via denuntiationis euangelicæ: vt diximus in d.xj.q.in d.vj.artic. ¶Declara decimoquinto, ꝙ ſi contra vnum ex patronis lata eſt ſentẽtia,& vnus obtinuit, obtinenti totum ius accreſcit,non quia accreſcat: ſed quia nõ decreſcit,ex quo non habet ſocium:vt diximus in d.xj.q.in viij.ar. ¶Declara decimoſexto.d.concluſ.ꝙ ſententia lata contra præſentantes nocet præſentato,& econtra,eo modo, quo diximus in d.xj.q.in vlti.artic.

¶Et per iſta omnia ſunt clara, quæ melius videri poterũt in ipſo fonte:& ſic clauditur.ix.arti.xj.q.prin.& ſic ipſa.xj.q.nec non ij.pars huius.ij.Libri operis. Laus indiuiduæ Trinitati, Virgini glorioſiſſimę, patrono meo beato Hieronymo, cui opus dicatum eſt,inclytę virgini, & martyri Catharinæ, totique Curiæ Triumphanti. Amen. Trani in anno domini, 1 5 2 3. xj. Indi. die.x.menſis Martij, hora .v. noctis fœliciter. Amen.

¶Finis ſecundæ partis ſecundi Libri.

TERTIA PARS
SECVNDI LIBRI TRACTATVS
DE IVRE PATRONATVS,

AVCTORE REVERENDISS. VTRIVSQVE CENSVRAE Doctore Domi. Cæſare Lambertino Tranenſi, Epiſcopo Inſulano.

¶Libri Secundi, tertia pars eccleſiæ patronatæ ordinationis perfectio.

PROSEQVENDO diuiſionem ſecundi Libri huius operis, quam ſupra poſuimus in principio primæ partis ipſius, diuidendo ipſum in tres partes: nã hic liber vt in principio in diuiſiõe totius operis diximus, vocatur eccleſiæ patronatæ ordinatio. Poſtea in principio primæ par. huius ſecundi lib. illum ſubdiuiſimus in tres partes: & primam partem appellauimus, eccleſiæ patronatæ ordinationis præparatio: in qua tractauimus oĩa præparamenta legitimando ꝑſonas pñtantium, & pñtandorum, loca in quibus cadet pñtatio, & qñ pñtatio fiat, vt eccleſia vacare dicatur. ¶Secundam verò partem appellauimus eccleſiæ patronatæ ordinationis actualitas: de qua modo cum Dei adiutorio expediti ſumus, in qua tractauim⁹ de actualitate ipſius pñtationis: & ſic infra quantum tp̃s, qñ, vbi, & qualiter, qũo, & coram quibus præſentatio fiat, quid faciet præſentatus: & qđ ius ex p̃ſentatione acquirat, ꝗd habeat facere inſtituẽs, & de citatione ſpẽali ad certos, & gñali per edictum ad incertos, de variatione patronorũ in pñtando, de diſcuſſione negotij ex officio habentis inſtituere facienda: & de ꝯdictionibus, & oppoſitionibus, & litibus, quæ in ea ſuccedere poſſunt: & de toto iſto ꝓceſſu & ſententia vſq; ad actum inſtõnis excluſiuè, & ſic expediuimus totalem actualem ordinationem. ¶Merito modo aggredimur hãc tertiam partem huius. ij. lib. quæ vocat̃, eccleſiæ patronatæ ordinationis perfectio: & in iſta tractabimus materiam inſtõnis: & ſic quid ſit inſtitutio: qui pñt inſtituere: in quibus eccleſijs cadat inſtitutio: ꝗ poſſunt inſtitui: & inſtõ ꝯcedi poſſit ſine p̃ronis, & ex pluribus p̃ſentatis quem inſtituẽs habebit inſtituere, quãdo ad ep̃m fiet deuolutio ꝓuiſionis eccleſiæ, ex negligẽtia p̃ronorum: & quãdo ex negligentia ſua ad ſuꝑiores: & an legati, & papa poſſint p̃ronis p̃iudicare: & demũ qũo ordinet̃ eccleſia parrochialis, ſi aliqui ſunt religioſi, exempti ſunt dñi ipſius iuris pa. & bonorũ tꝑalium ipſius eccleſiæ. ¶Et quia hæc inſtitutio ſolet fieri poſt ſñĩam, vt voluit Abb. in c. j. de ꝯceſ. præbẽd. in vltimis verbis licet de collatione loquatur: & nos diximus. s̃. in ij. par. huius ſecundi lib. in ij. q. prin. ante fi. vj. art. & in vlt. q. princi. circa fi. vj. ar. ideo de ea in hac. iij. par. tractamus, quæ merito vocatur, ordinationis perfectio: quia p̃ſentatio ſine illa nihil eſt: vt dicit tex. in c. hoc aũt. in fi. j. reſpõ. hoc ti. vt diximus. s̃. in d. ij. par. huius. ij. lib. in x. q. prin. in vij. art. in ver. quid dicendum. vbi ꝓbauimus pñtationem & inſtitutionem eſſe vnicũ actum: & ideo ꝓbari poſſe ꝑ lr̃as ordinarij: quia præſentatio ſine inſtitutione nihil eſt: vt ibi diximus: & ipſa inſtitutio eſt, quæ totum ius tribuit: vt no. ꝑ doc. in c. cũ Bertoldus. de re iudica. & nos latè diximus. s̃. in ſecunda parte. huius ſecundi libr. in quinta quæſtione princip. in viij. articul. dum ibi diſcuſſimus, an præſentatio tribuat ius præſentato in re, vel ad rem, & ibidem in x. art. vbi tractauimus, quæ tribuat plus iuris, præſentatio vel inſtitutio, & non eſt dubium plus iuris tribuere inſtitutionem; vt ibi diximus. De ea igitur nunc diſcutiamus.

¶Prima. q. princip. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtitutio, quid.*
2 *Inſtitutio cur dicatur tranſlatio non libera. & nu. 3.*
3 *Inſtitutio multis modis accipitur.*
5 *Ordinatio pro inſtitutione aliquando ſumitur.*
6 *Inſtitutio, verb. quos, quæ, & quot comprehendat.*
7 *Inſtitutio alia generalis, alia ſpecialis.*
8 *Electus quare confirmari dicatur: præſentatus inſtitui.*
9 *Collatio liberalitatem ſonat magis, quàm inſtitutio.*
10 *Abbas Panor, lucerna eſt iuris Canonici.*

ET prima Quæſtio princi. in hac parte ſit illa, ꝗd ſit iſta inſtitutio, & ꝗs eã facere
põt: & in ꝗbus eccleſijs fiat: ex qua oriunt̃ infraſcri-
pti articuli. Et primus erit, de diffinitione ipſius inſti-
tutionis: ꝗa ab ea inchoãdũ eſt: vt latè diximus in principio hu
1 ius trac. †cum tractauimus de diffinitione ipſius iuris pat. & dic
inſtõnem eſſe, quæ fit ſuꝑ pñtatione, & dr̃ tranſlatio iuris nõ li-
bera à ſuꝑiore facta. transfert̃ enim plenũ ius ex tali inſtõne. ita
Abb. in c. autoritate. de inſtit. ꝗa ꝑ pñtationem nullũ ius ſpũale
eſt acꝗſitum pñtato: ſed eſt quoddã inchoamentum ad illud: vt
in c. qđ aũt. in fi. j. reſpon. hoc ti. & s̃. ꝓximè diximus. ¶Et ꝙ inſti
tutio ſit iuris trãſlatio, ẽt ꝓbat gl. j. in c. j. de reg. iur. lib. vj. ¶Dici-
2 tur aũt tranſlatio nõ libera: quia ſuꝑior † velit nolit tenet̃ illud
ius transferre in pñtatum, ſi ſit idoneus. c. decernimus. xvj. q. vij.
c. paſtoralis, & c. qđ aũt. hoc tit. & diximus. s̃. in ij. part. huius ſcđi
lib. in viij. q. prin. in ij. & xv. art. ¶Gaye. vero in repe. c. fi. de elec.
lib. vj. ante fi. xv. col. dicit, ꝙ proprie inſtõ dicit̃ collatio facta ad
p̃ſentationem, & ſic non libera: vt in c. cum in illis. §. cũ aũt. de p̃-
ben. lib. vj. & in c. j. & ibi notat̃ de inſtit. cod. lib. & per Io. And. in
c. dilectus. de of. lega. ¶Et Card. in c. autoritate. de inſtit. vbi di-
cit, ꝙ inſtitutio eſt iuris alicuius bñficij verbalis collatio. ¶Sub-
dit etiã ibi Gaye. in fi. eſſe notandũ, inſtõnem dici poſſe ꝯfirma
tionem; vt not. in c. fi. de of. vica. lib. vj. dum dicit, ꝙ c. ex frequẽ-
tibus. de inſti. loquit̃ in ꝯfirmatione: & tamẽ poſitum eſt in titu-
lo de inſtõnibus, vt patet in rubro. ¶Dicit etiã Gaye. ibi in prin.
xvj. col. ſimilr̃ verbum ordinatio poni pro inſtõne. alle. Cardi. in
c. ſuper eo. de of. dele. & ſentit Hoſt. in ſumma huius ti. iij. reſpõ.
& in §. qualiter. poſt prin. & in c. quid iuris. in prin. & Spe. hoc ti.
in forma. & doc. in c. quoniam. hoc ti. ¶Addit ẽt adiudicationẽ
eccleſiæ factã p̃ſentato importare inſtõnem. allegat not. ꝑ Car-
di. in c. cum Bertoldus. de re iudica. ¶Et demum dicit inſtõnem
autorizabilem ſpectare ad ep̃m vel vicarium: ſed illam ſpectan-
tem alicui iure ſpẽali, nõ dicit autorizabilem. allegat Card. in cle.
3 j. hoc ti. in vj. q. ¶Et ꝙ † inſtõ dicat̃ collatio nõ libera: voluit etiã
Pau. de cita. in hoc trac. in vj. par. in xj. xxxiij. & xxxiiij. q. & faciũt
ꝓ prædictis ea, quæ diximus ſupra in prima parte hius ſecundi
lib. in ij. q. princ. in xiiij. art. dum tractauimus, an capitulum ſede
vacante poſſit pñtare ad beneficium iuris pat. ſui ep̃i: & ibi dixi-
mus ꝙ nõ: ſed inſtituere bene põt: ꝗa eſt coacta collatio. ¶Do.
Roch. vero in hoc trac. in prin. in præludijs in vj. col. opis. in ver.
v. quærit de prædictis, & ſequit̃ diffinitionem Abb. in ca. autori-
tate. ¶Et ſubdit alijs modis ſumi inſtõnem: vt declarat Abb. in
d. c. autoritate. ſed ꝓprie loquendo ſumit̃: vt s̃. eſt dictum, qñ fit
de pñtato, ſm̃ eum ibi. & in c. poſt electionem. in gl. in verbo, in-
ſtitutione. de ꝯceſ. præben. ¶Licet aliter ſentiat Goff. & Hoſt. in
ſumma

ſumma de inſtit.vbi diffiniunt inſtõnem: & dicunt,inſtõ eſt ec-
cleſiæ vel eccleſiaſtici beneficij collatio.¶Aliud ẽt ſenſit glo.in
c.j.in verbo beneficium.de reg.iur.li.vj.quæ dicit, ꝙ inſtituere,
eſt ius canonicũ in eccleſia vel eccleſiaſtico beneficio tribue-
re.¶Io.de Imo.vero in rub.de inſti.tenet diffinitionem Abb.ꝑ
c.j.& ij.de inſti.lib.vj.dicit enim Imol.quãuis multis modis poſ-
4 ſit ſumi inſtitutio:†tñ magis ꝓprie inſtõ eſt, quæ fit de p̄ſenta-
to ꝑ p̄ronum,& idem dicit tenere Card.in d.c.autoritate.in fin.
¶Tamẽ dicit Roch.ſibi magis placere id,qđ volũt Goſ.& Hoſ.
& gl.præallegara in c.j.de reg.iur.lib. vj.& illud ẽt dicit velle gl.
& do.Ant.in d.c.autoritate,& do.Ant.poſt Hoſt.in d.rub.de in-
ſti.& ſatis ꝓbari dicta diffinitio ĩd.c.autoritate.in c.primo quaſi
ꝑ totum illum ti.de inſtit.vbi nõ fit mentio de præſentato ꝑ pa-
tronum:& tamẽ ibi appellaꝛ inſtõ:& dicit eſſe videndum dom.
Ant.in d.capit.autoritate,& eum ſequi ibi Imo.ſibi ꝯrium.¶Et
demum dicit inſtõnem poſſe appellari ordinationem. c.decer-
nimus.xvj.q.vij.c.nouerint.x.q.j.& poſſe ſumi ẽt ordinationem
ꝓ collatione vel beneficij aſſignatione:vt ꝓbaꝛ in c.iij.hoc ti.&
firmat do.Præpo.in c.ep̃s.xxiiij.diſt. & inſtõnem appellari aliqñ
liberalitatem:vt in c.cũ veniſſent,& ibi Inn.& Io. And.de inſtit.
5 & ita reſidet ibi do.Roch.¶†Tu aduerte ad id, qđ dicit Roch.
vltimo loco,ordinationem aliquãdo ſumi ꝓ inſtõne.c.decerni
mus.xvj.q.vij.illud verbum ibi poni ꝓ totali ordinatione eccle
ſiæ.ſ.p̄ſentatione p̄roni,inſtõne ſequuta,& nos ideo ſm librum
appellauimus,eccleſiæ p̄ronatæ ordinatio:quæ quidem ordina
tio,habet tres partes, vt in principio quarũlibet ipſarũ partium
diximus.¶Et inquantum ẽt do. Roch. ꝓximè dixit ordinatio-
nem poſſe ſumi ꝓ collatione mera,ꝑ c.iij.hoc tit.bene dixit: qa
cum nõ potuerit inſtitui ꝓpter ſcandala p̄ſentatus à p̄ronis, vel
qa inter eos infra quadrimeſtre lis ſuꝑ iure pat.nõ fuerit deciſa
ſine ipſorum p̄ſentatione, ordinat eccleſiã: & ſic illã mero iure
cõfert licet poſtea finita lite, q ius patr.obtinuerit, illud rep̄ſen-
tet:vt voluit ibi gl.in verbo,ordinet,& ẽt doc.in ca.eam te.& in
c.ſi vero.hoc ti.¶Aduerte tamẽ,ꝙ Dy.Io.And.& Pet.de Anch.
in reg.iur.libr.vj.latè tractant de diffinitione inſtõnis in genere,
quæ ꝯtinet ſub ſe inueſtiturã,& miſſionẽ in poſſeſſionẽ, vel ſic
inſtõnem autorizabilem,quæ daꝛ ꝑ archidiaconum.ca.ad hæc.
de of.arch.& hæc generalis inſtõ ꝯtinet in ſe collationẽ,& oẽm
modum ꝓuidendi:& oẽm canonicũ titulũ: & hæc p̃ot eſſe ver-
balis actualis,& miſſiua in poſſeſſionẽ: & de ea loquiꝛ illa regu
la prima,quæ vult beneficiũ ſine canonica inſtõne poſſideri nõ
poſſe.i.ſine canonico titulo: qui titulus canonicus ꝯſiſtit in be-
neficio electiuo,in electione & ꝯfirmatione ſequuta, in benefi
cio collatiuo ꝯſiſtit in mera collatione,& in beneficio iuris pat.
cõſiſtit in p̄ſentatione,& inſtõne ſequuta: vt de primo in tit.de
elec.de ſcđo in ti.de ꝯceſ.præbẽ.de tertio in ti.de iure pa. & oẽs
6 iſti ti.& alij canonice inſtõnis,q†interuenire poſſunt ex aliqua
gr̃a,comprehenduntꝛ ſub iſto verbo generali,inſtõ,de qua in d.
reg.j.& in ti.de inſti.& gl.in c.ex frequẽtibus.eo.ti.& oẽs doc.in
d.reg.j. & ꝙ hæc generalis inſtõ comprendat ꝯfirmationem p̄-
uia electione,& inſtõnem ſp̃alem,præuia p̄ſentatione, demon-
ſtrant oẽs doc.in d.reg.& p̄ſertim gl.in verbo,obtineri. quæ po
nit quatuor reqſita ꝓ inſtõne:ꝑſona inſtituẽs, inſtituẽdi habili-
tas,inſtituẽtis ꝑtãs,& ꝙ ſeruetꝛ forma.c.fi.de elec.lib.vj.q tex. ha
bet locũ in electione,& p̄ſentatione: & ſic in ꝯfirmatiõe & in-
ſtitutione ſequẽda:vt ibi volunt oẽs doc. & nos diximus.ſ.in ij.
par.huius.ij.lib.in vj.q.prin.in ij.art.& ꝑ totũ, & hoc ẽt ꝓbat gl.
j.ibidẽ,cum dicit capitulũ ſede vacãte poſſe inſtituere, & ꝙ cõ-
prehendat collationẽ purã,volũt ſimiľr ibi oẽs, & loquẽdo de
iſta generali inſtõne,poterunt habere locũ diffinitiones poſitæ
ꝑ doc.in dictis locis,de qbus nos tractaturi ſumus:qa lõga eſſet
7 hiſtoria,cũ nõ ſit materia nr̃a principalis. ¶†Vnde faciam⁹ aliã
diuiſionẽ inſtõnis. Vnã generalẽ,de qua ꝓximè: alterã ſp̃alem,
ꝑ quã p̄ſentatus à p̄rono inſtituiꝛ:vt dicũt legiſtæ de dupli. cert.
cõ.quamuis ſit eiuſdẽ nominis: vna generalis: & altera quo ad
mutuũ tantũ: & ſic ſp̃alis.vt in l.certi ꝯditio.vbi ꝑ doc.oẽs.ff.ſi
cer.peta.de iſta ſp̃ali inſtõne, quæ fit à p̄ſentatione p̄ronorum,
inſtituendo p̄ſentatũ,eſt materia nr̃a:& de ea loquunꝛ.c. qđ au
tẽ.c.ex lr̃is.c.cũ aũt.c.ꝯſultationibus,& multa alia iura tituli no
ſtri,& dico diffinitionẽ do.Abb.eſſe verã, & ꝯtinere in ſe oĩa ne
ceſſaria, vt ꝯueniat diffinito, nam eſt vera tranſlatio iuris nõ li-
bera,à ſuperiore,facta.ex tali enim inſtõne transferꝛ plenũ ius,
& nõ ex p̄ſentatiõe,quæ nullũ ius tribuit,niſi ad rẽ.c. cũ Bertol-
dus.de re iud.¶Et nõ ob.motiuũ Roch. dicẽtis ſibi placere diſ-
finitiõem Goſ.Hoſt.& gloſſarũ & nõ do.Abb.& hoc ſatis ꝓba-
ri in c.autoritate.in c.j.& quaſi ꝑ totũ.de inſti.vbi nõ fit mentio
de p̄ſentato ꝑ p̄ronum:& tamẽ ibi appellaꝛ inſtõ. nam do.Roc.
nõ aduertit illũ ti.de inſtõnibus,loqui de inſtõne canonica,ge-
nerali nõ aũt de iſta ſp̃ali:de qua ſp̃ali loquunꝛ expreſſẽ iura ti-
tuli nr̃i.¶Et bene dixit Abb.tranſlatio iuris nõ libera:qa ſi eſſet
libera,cenſereꝛ collatio:& hic nõ eſt libera: qa potius dr̃ libera-
litas:& libertas in p̄rono p̄ſentante,quæ præſentatio hoc reſpe-
ctu dr̃ donatio:vt diximus.ſ.in j.par.huius ij.lib.in j.q.prin.in iij.
art.quã inſtituẽs qa oĩno habet inſtituere.d. c.decernimus.xvj.
q.vij & diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in v.q.prin.in x.art. iſto re
8 ſpectu maiori ꝓrogatiua fungi p̄ronum,q̃ inſtituẽtem. ¶†Sed
pulchrũ eſt inueſtigare,cur potius hoc nomẽ inſtõnis ſp̃alis da-
tum fuit in p̄ſentato,q̃ in electo:cũ electus dicaꝛ ꝯfirmari: vt ꝓ-
ximè diximus.p̄ſentatus vero inſtitui,facile eſt aſſignare rõnẽ,q
colligiꝛ ex dictis doctorũ in d.c.cum Bertoldus.de re iudi. & ex
his quæ diximus.ſ.in ij.par.huius.ij.lib.in v.q.prin.in viij.art.vbi
poſuimus,qđ ius tribuat electio, & qđ p̄ſentatio. & ꝯcluſimus
omne principale ius tribui ꝑ electionẽ & ꝑ ꝯfirmationẽ ſolum
poſſeſſionẽ minabr. Et ideo vocaꝛ ꝯfirmatio,ſine qua ẽt aliqñ
actus ꝯfirmat:vt in c.nihil.de elec.hoc tit.p̄ſentatus aũt ſolũ ha-
bet ius ad rẽ:vt p̄dicta ẽt latè diximus in d.ij.part.in vij.q.prin.in
j.ar.dum poſuimus rõnem,cur p̄ronus laicus p̃ot variare, & nõ
eccleſiaſticus.Cũ igiꝛ ꝑ electionẽ ſit tranſlatũ oẽ ius,& ꝯfirma-
tio ſolũ augeat illud, inſtõ canonica in beneficio electiuo, po-
tius vr̃ dari ꝑ electionẽ,q̃ ꝑ ꝯfirmationẽ:in p̄ſentato aũt ex quo
ꝑ p̄ntationẽ ſibi nullũ ius tribuiꝛ, niſi ad petendũ inſtõnem ca-
nonicã:vt ẽt diximus in d.ij.par.in viij.q.prin.in iij.arti. & oẽ ius
tribuaꝛ ꝑ inſtõnem, merito iſta ꝓuiſio ad p̄ntationẽ tenuit ge-
nerale nomẽ inſtõnis dantis canonicũ titulũ:qa oẽ ius dat inſti
tuens,& ꝯſideraꝛ, ac ſi nulla præceſſiſſet p̄ntatio circa traditio-
nẽ pleni iuris:licet ꝯſidereꝛ p̄ſentatio:qa nõ p̃ot illud ius plenũ
alteri dare,niſi p̄ſentato:& ideo nomẽ inſtõnis gñalis canonice
potius remanſit in ꝓuiſione quæ fit de p̄ntato,q̃ in ipſa electio-
9 ne.¶Et ſi diceres,cur†ita nõ remanſit in collatione,quæ eſt ſo-
la,& tribuit oẽ ius liberaliter?rñderi p̃ot hoc actũ eſſe qa ex iſto
verbo collationis magis apparet liberalitas ꝯferentis, q̃ ex ge-
nerali verbo inſtõnis, qđ comp̄hendit oẽm ꝓuiſionẽ liberã &
coactã:vt ꝓximè diximus.ſ.ꝯfirmationis,electionis, & inſtõnis
p̄ſentati,quæ ſunt coactę.Vt ergo appareat hãc eſſe ꝓuiſionem
liberã,habuit nomẽ ſp̃ale hoc deſignãs.qđ deſignare nõ pote-
rat nomẽ generale inſtõnis.Nota p̄dicta,qa noua,& ab aliquo,
10 quẽ viderim,nõ ꝯſiderata.¶†Et ſic ꝓ diffinitione ſp̃alis inſtõ-
11 nis præſentati,tene illã†domi. Abb. lucerna iuris canonici: li-
cet ꝓcedere poſſet etiam illa,quam ſupra poſuimus, vt dicatur
collatio nõ libera,tamen videꝛ impropria: quia ꝓprie collatio
debet eſſe libera,vt proximè diximus:ſed procedere poteſt illo
reſpectu:quia ipſa inſtitutio omne ius confert: vt etiã ꝓximè di
ctum eſt. illa ſufficiant ꝓ diffinitione huius inſtitutionis ſp̃alis.

¶Secundus artic.j.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatus inſtituitur,non confirmatur ab epiſcopo.& nu.3.*
2 *Confirmatio fit de electo à collegio ſeu alijs.*
4 *Inſtitutio & confirmatio,quid differant.*
5 *Electio,Nominatio,Poſtulatio,Præſentatio,Confirmatio, Inſtitutio, Ordina tio,& Collatio,in quibus differant.*

1 Et ex His patet deciſio.ij.arti. † ſi p̄ronus p̄ntat,ep̃s qd de-
bet facere,vel ꝯfirmare, vel inſtituere? & dic ꝓprie
inſtituere,non aũt ꝯfirmare:nam ꝓprie loquẽdo, dr̃ia eſt inter
2 iſtam inſtõnem †ſp̃alem & ꝯfirmationẽ. Cõfirmatio eñ fit de
electo à collegio ſeu alijs,& dr̃ ſuꝑior ꝯfirmare,quaſi ſimul for-
mare:qa ꝑ electionẽ iã fuit tranſlatũ ius:ſed ꝑ inſtõnem trãsfer
tur plenũ ius.Ita Abb.in c.nobis.in v.nota.vnde dicit ipſe,inſti-
tuere,eſt ius in beneficio in alterũ transferre, & facere. qđ leg.
& no.in c.cum in illis.de præbẽ.lib.vj.& in c.j.& ij.de inſtit.eod.
lib.& remittit ſe ad notata in d.c.autoritate.de inſti. & ideo ipe-
met Abb.in c.fi.hoc tit.& in notabilibus colligit ex illo tex. ꝓ-
pria vocabula,qbus debemus vti in hac materia: nã ꝓprie p̄ro-
nus nõ eligit,ſed p̄ſentat: & ep̃s ꝓprie nõ ꝯfirmat, ſed inſtituit,
& hoc idẽ exp̄ſſè voluit Lap.alleg.xliiij.approbat opinionẽ In-
nocẽ.vbi vult nõ præſumi ꝓ ſñia ꝯfirmationis:licet in eo dicaꝛ
ſolẽnia eſſe ſeruata,qñ eſt lata abſente parte, & ſumus in p̄nta-
3 to:†qa p̄ntatus nõ ꝯfirmaꝛ,ſed inſtituiꝛ.alleg.c.quærelã.de ele.
c.illud,& c.paſtoral.hoc ti.& c.j.de præben.lib.vj.c.j. & ij.hoc ti.
& ideo ꝯcludit nõ debere præſentatũ ꝯfirmari, ſed oportere eũ
à prælato inſtitui.alleg.c.cum dilectus.de of.deleg. qđ ẽt voluit
Pau.de cita.in hoc trac.in xxxiij.& xxxiiij.q.Et ꝓ hoc faciũt ẽt,q̃
diximus in j.par.huius.ij.lib.in j. q.prin.in vlti arti.vbi declaraui-
mus oẽs iſtos terminos,& in ij.q.prin.in xiiij.arti.dum tractaui-
mus,an capľm ſede vacãte præſentet.¶Poſtea repi do. Roch.in
4 hoc trac.in fi.vj.colũ.opis.in præludijs† quærentẽ de dr̃ia inter
inſtõnem & ꝯfirmationẽ,& referentẽ Abb.in d.c.nobis,& in fi.
dicentẽ ſe credere largo mõ inſtõnem poſſe dici ꝯfirmationẽ,
eadẽ rõne,qua p̄ntatio largo mõ dici p̃ot electio: vt dicit ſe di-
xiſſe ſupra in iiij.q.de qua nos diximus in d.j part.huius. ij.lib.in
j.q.prin.

j.q.prin.in iiij.art.& ſubdit Roc.inſtõ enim vt patet ex ſe, pñta-
tionem ꝯfirmat.igit̃ &c.qđ vltimũ dictũ non ꝓcedit:nam licet
cõfirmatio aliquãdo capiat̃ ꝓ inſtõne largo modo,ipſe Roc.di-
cit,tamẽ præſentatio nõ ꝯfirmatur quia non ſimul firmatur, ex
quo præſentans nullum ius tribuit:& ſic nõ põt fieri ſimul con-
firmatio.c.cum Bertoldus.de re iudi. & ſæpius in ꝓximo pced.
5 art.diximus.¶†Et in quibus differãt electio,nominatio,poſtu-
latio,præſentatio,cõfirmatio,inſtitutio, ordinatio, & collatio,
habetur per Abb.in d.c.autoritate.de inſti.& per Pau. de cita.in
hoc trac.in vj.parte in xj.xxxiij.& xxxiiij.q.& magis latè in xlvij.
q.& colligit̃ ex his,quæ diximus in j.par.huius ſecundi lib.in ij.
q.prin.in xiiij.art.dum ibi poſuimus,an capitulum ſede vacante
pręſentet in iure patronatus epi,& latius in d.par.in j.q. prin.in
vlti.art.vbi poſuimus iſtos terminos. ¶Et qđ horum tribuat pl⁹
iuris, colligit̃ ex dictis per doctores in locis præallegatis, & ex
his etiam,quæ diximus.ſ.in ij.par.huius ſecũdi libri in v.q.prin.
in viij.art.dum tractauimus,an præſentatio tribuat ius in re, vel
ad rem,& ex plene dictis per Fely.in c.cum Bertoldus.de re iud.
& ſuccinctè ponit Roch.in principio operis,in præludis, in ſe-
ptima columna.in ſeptima quæſtio.

¶Tertius artic.j.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 *Epiſcopus an poſſit inſtituere pręſentatum per patronos.& nu.7.*
2 *Epiſcopi conſecratio nihil addit,quo ad iuriſdictionem.*
3 *Inſtitutio quid proprie.*
4 *Inſtitutio omnium eccleſiarum,ſpectat ad epiſcopum.*
5 *Patronus an poſſit de epiſcopi conſenſu conditionem adponere in limine fun dationis,quòd nulla requiratur inſtitutio.*
6 *Piorum locorum ordinatio,ad epiſcopum ſpectat de iure communi.*

Eſt modo Videndum tertio loco, quis poteſt inſtitue-
1 re pñtatum ꝑ pr̃onos? † & dicẽdum eſt hoc
epm̃ facere poſſe de iure cõi:vt in c.ex frequentibus.de inſti.&
eo.ti.c.j.lib.vj.& in c.cũ ſatis.de of.Archi.¶Et hoc ẽt facere põt
2 electus,quãuis nõ ſit ꝯſecratus: † quia quo ad iuriſdictionem,
cõſecratio epi nihil addit:vt no.in cle.ij.in verbo epi.de reſcr.&
ita voluit Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in xiij.chart. ¶Et hoc
etiam ſm inſtõnem competere epo, & nõ inferiori de iure cõi,
probat tex.in c.ex iniuncto.in fi.ibi, ad cuius officium tam inſti-
tutio,q̃ deſtitutio pertinet.c.de hæreticis, & in c.nullus.xvj.qõ.
vij.Et ꝓpterea dicit Abb.in d.c.cum ex iniũcto. epm̃ habere in-
tentionem ſuã fundatã de iure cõi ſuper inſtõne,& de inſtõne:
vnde prælatus inferior vendicãs ſibi hanc ptãtem, debet illã ꝓ-
bare.Iſtam eandẽ concluſionem firmat Abb. in c.cum eccleſia
Vulterana.in iij.col.& ſeq.de elec.¶Et do.Car.qui de hoc quæ-
rit principal̃r in cle.j.in viij.col.verſ.ſolutio ꝓ declaratione qõ-
nis.de ſup.negl.p̃la.vbi primo arguit poſſe ſpectare ad plebanũ
inſtõnem ẽt de iure cõi:ꝑ c.ad audientiã.de eccle.ædifi.ſm vnũ
intellectũ,q ibi ponit̃:videlicet: ꝙ pr̃onus præſentet inſtituẽdũ
in capella à plebano,& plebanus inſtituit inſtõne collatoria ti-
tuli:ſed poſtea p̃ſentat̃ inſtitutus diœceſano, q inſtituit inſtõne
autorizabili.de of.Arch.cum ſatis.de capel.mona.c.vnico.libr.
vj.tñ Car.dicit ꝯ̃rium eſſe verum.ſ.ad ſolum epm̃ pertinere in-
ſtitutionem ẽt collatoriã de iure cõi.x.q.j.c.j. & ij.xvj. q.v.null⁹
oĩno.vbi hoc tenet Arch.q ẽt notauit.xvj.q.j.regenda.xxv.diſt.
perlectis.de capel.mona.c.j.de relig.dom.de xenodochijs, & ꝓ-
bant iura ad epm̃ ſpectare inſtõnem liberam.i.collationẽ nul-
lo præſentante:& idem eſſe in inſtõne proprie ſumpta, quæ eſt
3 †collatio nõ libera ad præſentationem pr̃oni facta: vt probat
c.cum in illis.de præbẽ.lib.vj.& pro prædictis eſt ẽt qđ not.Arc.
lxxj.diſt.hortamur.vbi tenet idem qđ in c.nullus oĩno.¶Ad.ca.
ad audientiam.rñdit illã lecturam nõ eſſe veram, & extorque-
re tex.ſed veram lecturam eſſe, pr̃onum & plebanũ ſimul præ-
ſentare:quia vterq; erãt pr̃oni, & ſic ꝯcludit inſtõnem de iure
cõi ſpectare ad epm̃,& nõ ad inferiorem. ¶Hanc eandem ꝯcl.
tenuit do.Fely.in c.cum venerabilis.in x.col.de excep. ꝯcludẽs
hoc procedere,ẽt ſi prælatus inferior eſſet prælatus eccleſię:qa
ꝑ hoc nõ habet ius inſtituẽdi in beneficijs in ea,vel in eius fun-
do ſitis: ſed tantummodo habet ius præſentandi, quicqd dixe-
rint alij:vt ꝑ eũ ibi plene poſt Abb.in d.c.cũ eccleſia. & alios ꝑ
eũ allegatos. idem tenet do.Præpo.in c.j.xj.diſt. & in c.iiij.xxiiij.
diſt.prædictam ꝯcl.tenet gl.in c.referente.de præben.& ibidem
doc.dicentes de iure ſpãli non cõi inſtõnem poſſe inferioribus
prælatis competere,& hoc ẽt voluit Abb.in d.c.ex frequentib.
in j.no.& etiam probat̃ in c.oẽs baſilice.xvj.q.vij. ¶Quem text.
adornat Fely.in d.c.cũ venerabilis.in fi.x.col.in ver. eſt enim re
gulare.ponendo regulam pro illo tex.ſ.inſtõnem omnium ec-
4 cleſiarum,ſpectare ad epm̃,ampliando illam dupl̃r. ¶†Primo,
etiam ſi alienus epſ ꝯſtrueret eccleſiam de nouo in iſta diœce.
quia reſeruat̃ ſibi ſola pñtatio.Tex.eſt vnicus in ca.j.xvj.q.v.fa-
cit.c.ſignificaſti.cum materia.hoc ti.¶Scđò ampliat, ẽt ſi fundª
tor eccleſiæ ordinaret, ꝙ inſtitutio ipſius nõ ſpectaret ad epm̃,
ſm Inn.in c.in Lateraneñ.quaſi in fi.de præben.Abb.in c.requi-
ſiſti.in pe.col.ibi ex quo infero.de teſta.& in ca.nobis.in ij.colũ.
ibi ex hoc infero.hoc ti.vt ibi per eum.quam ampli.limitat,niſi
in iſta reſeruatione interueniſſet ꝯſenſus epi:per gl.in c.cum di
lectus.de ꝯſue.de qua ampliatione latè diximus in j.par.j. lib.in
ix.q.prin.in j.& ij.ꝯclu. & de ipſa limitatione de ꝯſenſu epi latè
5 diximus ibidem in iij.ꝯcl.in limitatiõe.¶Imo põt†opponi cõ-
ditio in limine fundationis per patronũ de ꝯſenſu epi, quando
pr̃onus eſt eccleſiaſticus, ꝙ nulla reqratur inſtõ: vt diximus in
d.ix.q.prin,in iij.art.vbi tractauimus de beneficijs ꝓcedentibus
de ſacerdote in ſacerdotẽ ſine inſtõne ordinarij. ¶Et ꝙ inſtõ p̃-
ſentati ſpectet ad epm̃ de iure cõi,voluit ẽt Abb.in ꝯſ.cvj.in pe.
col.in ver.nec ob.in ij.vo.& Gaye.in repe.d.c.fi.vltra id,qđ dixit
in xiij.& ſeq.col.in xlvj.colũ.dum tractauit de forma pñtatiõis.
hoc idem voluit Roch.in hoc trac.in p̃ludijs.in prin.v.col.opis.
ſed latius in verbo,competẽs alicui.in xxix.q.vbi allegat aliqua
ex p̃dictis.¶Et dicit fore notandũ epm̃ ẽt ſuper hoſpitalib⁹ ha-
6 bere intentionẽ fundatã de iure cõi:& hoc idẽ † dicit eſſe ſuper
7 oĩbus pijs locis:qa illorũ ordinatio de iure cõi ſpectat ad epm̃.c.
de xenodochijs.de relig.domi.& idem ꝓbari in c. cum ad ſedẽ.
vbi Abb.in ij.not.de reſti.ſpol.& facere tex.& qđ ibi dr̃ ꝑ Abb.
in iiij.nota.in c.cũ ſit generale.de foro compe.tex. & qđ ibi no.
in l.oĩa priuilegia.C.de epiſ.& cleri.Et ꝓ p̃dictis faciunt quæ po
nit Firma.in trac.de epo.in iij.li.in iij.par.ĩ ij.q.prin.vbi ponit ad
quem ſpectat ꝯfirmatio: & ſic ꝯcluſimus inſtõnem de iure cõi
ſpectare ad epm̃, vt apparet ẽt ex q̃ pluribus iuribus huius tituli
loquentibus de pñtatione facienda epo & inſtõne per eum, ſe-
quendo ꝓut eſt.c.qđ aũt.c.cũ aũt.c.paſtoralis.c.ex lr̃is.c.ꝯſulta-
tionibus, & in pluribus alijs iuribus quæ videre poteris per to-
tum hunc art.& eſt tex.in cle.plures.hoc ti.in c.ij.de ſup.neg. p̃-
lat.in c.cũ vos.de of.ordi. & de hoc eſt plenũ totũ corpus iuris
canonici,& voluit p̃dictã ꝯcluſionẽ Phil.Dec.in ꝯſ. cxxj.diuino
7 &c.in cã.venerabilis.in prin.¶†Limitatiões ad hãc. ꝯcl. ponit
Fel.in d.c.cũ venerabilis.in xi.& plurib.ſeq.col.de exce.vide ibi.
& tenet Phi.Dec.ĩ ꝯſ.cxvii.diuino &c.& ꝓ tenui facultate.ĩ prĩ.

¶Quartus artic.j.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutio non valet facta in capituli abſentia, vbi præſentia eius neceſſario requiritur.*
2 *Epiſcopus ſolus inſtituere poteſt,etiam non requiſito Capituli conſenſu.*
3 *Titul.de his,quę fiunt à prælat. ſine conſenſu Capitu.ab aula hodie receſſit.*
4 *Capituli conſenſus an requiratur in collationibus aliorum beneficiorum.*

Ideo Trãſeamus ad.iiij.art.videlicet, an inſtõ cõpetẽs epo,
competat ipſi ſoli, an aũt caplo ſimulq; cũ eo, vel ſaltẽ
ipſius reqrat̃ ꝯſenſus? Arch.in c.fi.de elec.lib.vj.tractat hũc arti.
& recitat opi.gl.Gof.& Hoſt.de qbus.in c.nouit.in fi.& in ca.ea
noſcit̃.de his q̃ fiũt à præla.& tenet, ꝙ cũ pñtia capli neceſſario
1 reqrat̃ nõ†valet inſtõ,ſi in eius abſentia fiat:arg.eorũ, q̃ not.in
ca.cãm mr̃imonij.de of.deleg.adducit ẽt.ff.de admi.tuto.l.j.§.ſi
plures.de inſti.l.j.§.ꝯditio.ff.de acq.hære.l.ſi qs.§.corã.cũ eñ ca
nonici participẽt officiũ cũ epo,locũ habet principium.d.l. Ti-
tiũ,& facit qđ no.in c.cũ ex eo.ſup gl.licet igit̃.de ele.lib.ſexto.
¶Io.And.vero ibi dicit hæc ꝓcedere de iure cõi: ſed ſi ꝯſuetu-
do eccleſiæ haberet ꝯ̃riũ,tũc valeret inſtõ.c.nõ eſt.de ꝯſue.libr.
ſexto,& Domi.ſeqtur ibi Io.And.in ſecunda col.in fi.ver.an va-
leat ꝯfirmatio.& hoc idẽ ſequit̃ ibi Phil.Frã.in fi.¶Et idẽ ſequit̃
ibi Gaye.in repe.c.fi.in tertia col.q ꝓ ipſa ꝯſuetudine alleg. etiã
Car.in d.c.ea noſcit̃.in fi.& Domi.in d.ca.nõ eſt.circa medium.
¶Roc. aũt in verbo,cõpetẽs alicui.in xxx.q.q̃rit de hoc,& dicit
ſe repijſſe Abb.in c.cũ eccleſia vulterana. in tertia col.de elect.
2 cõcludentẽ epm̃†nõ habere reqrere in inſtõne ꝯſenſum capi-
tuli,ſed potius ꝯſilium.alleg.tex.in arg.in c.nouit.& in c.quãto.
de his,quæ fiunt à prælat.vbi etiam ipſe Abb. idem tenuit: hoc
etiã voluit Car.in cle.prima.de ſup.neg.præla.in viij. col.in ver.
ſolutio ꝓ declaratione. vbi dicit ad ſolum epm̃ ſpectare inſtõ-
nem,& hoc ſatis probatur in c.nobis.hoc ti.vbi dicit pñtationẽ
eſſe faciẽdam epo,nec aliquid dicit de capitulo:& hæc dicit ob-
ſeruare conſuetudinem. ¶Tu fortifica hoc:nam vt diximus.ſ.
in ſecunda par.huius.ſecundi lib.in quarta.q.prin. in primo arti.
pñtatio eſt faciẽda corã habẽte inſtituere,& tñ ibidẽ in quarto
art.ꝯcluſimus pñtationẽ eſſe faciẽdã corã epo, & nõ corã capi-
tulo.ergo epſ ſolus inſtituet:& ſine dubio hæc ꝯſuetudo hodie
3 inoleuit ꝑ totũ orbẽ:&†poſſumus dicere titulũ de his, q̃ fiunt
à prælat.ſine ꝯſenſ.capitul.receſſiſſe ab aula:quia epĩ hodie oĩa
4 expediunt ſine capituli conſenſu. ¶†An autem in collationi-
bus aliorum beneficiorum requiratur conſenſus capituli:ponit
Abb.poſt alios in d.c.cũ eccleſia vulterana.in quarta col.de ele.

¶Quintus

¶Quintus artic.j.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 *Vicarius generalis epiſcopi, an poſſit inſtituere ſine ſpeciali mandato inſtituendi.*
2 *Vicarius generalis non poteſt beneficia conferre, niſi ſpecialiter ſit ſibi commiſſum. Et donatio non venit, in generali mandato.*
3 *Vicarius generalis quare poſſit inſtituere ex generali mandato, & non item conferre.*
4 *Præſentatio dicitur donatio, ad inſtar collationis.*
5 *Inſtituendi autoritas an poſſit cuius concedi ſeu committi.*

1 Sed An vicarius † generalis epĩ ſine ſpãli mandato inſtituē-
di, inſtituere poſſit? & hic ſit qntus art. & breuiter dicē-
dum, ꝙ ſic. nam ius inſtituēdi trãſit in vicarium ex generali mã-
dato. Ita colligit in c. ex frequētibus. de inſti. & no. in ca. fi. de of.
vic. lib. vj. in gl. nõ poſſunt. & ibi Arch. & Dom. & hoc idem vo
luit Gaye. in d. repe. c. fi. de elec. lib. ſexto, in xiij. col. vbi dicit hoc
idem voluiſſe Petr. de Peruſio in trac. quem fecit de vicario, &
Io. And. in reg. beneficium. in mercu. in ſecūda col. & ad fi. rece-
dēdo ab opinione Dyni, & in d. c. ex frequētibus. maximè in re-
collectis, & not. in ca. cum in illis. de præbē. libr. ſexto. in verbo,
noſcatis. in fi. ¶Et idem credit ipſe Gaye. vt ibidem dicit de vica
rio electi ꝯfirmati nõdum ꝯſecrati: qa quo ad ipſius iuriſdictio-
nem ꝯſecratio epĩ nihil addit: vt not. in cle. ij. in verbo, epĩ. de re-
ſcrip. ¶Do. Roch. vero in hoc trac. in verbo competēs. in xxxj.
q. quærit de hoc pro opinione negatiua ꝙ vicarius nõ poſſit ex
generali mãdato inſtituere. adducit tex. in d. c. fi. de of. vica. li. vj.
2 † vbi vicarius generalis epĩ nõ põt ꝯferre beneficia, niſi ſpãliter
ſibi commiſſum ſit, & allegat rõnem ille text. quia collatio eſt
donatio; quæ donatio nõ venit in generali mandato. per quem
tex. dicit Pau. de Caſt. in ꝯſ. lvij. venerabilis vir. circa fi. actum p̃-
ſentati nõ competere vicario ſine expreſſo mãdato dñi: ergo vi
detur etiam ſibi nõ competere actum inſtituēdi, & ita dicit re-
periſſe expreſſè tenere Car. nihil tñ allegãtem in cle. j. in ix. qõ.
hoc ti. & Io. de Imo. ibi in vlt. col. in ver. ſed qd ſi clericus. ¶Cõ-
trarium tamē dicit tenere gl. per illum tex. & ibi Io. And. & Ioã.
de Imol. in ſecūda not. & expreſſius Abb. in d. c. ex frequētibus,
& idem Abb. in c. cum olim. de maio. & obe. & Lud. Rom. in ſe-
cūda par. ſuorum ſingu. char. xvj. col. quarta. in ſing. incip. tu ſcis
ꝙ fundatores, & hoc etiam ſentit in ꝯſ. ſuo. cclxv. incip. in re p̃-
ſenti, & ſic iſta videt̃ cõior opinio, ſm eum: quæ plane ꝓcedit ſi
tollat̃ obiectum de. d. ca. fi. ¶Ad quem tex. rñdet ipſe, prout rñ-
3 dit Abb. in d. c. ex frequētibus, illum tex. † loq in collatione, nos
aũt in inſtõne: & eſſe rõnem diuerſitatis, quæ ex illo text. colli-
gunt̃: qa collatio eſt quædam donatio quæ, nõ venit in genera-
li mãdato: ſed inſtõ eſt neceſſitas, in qua nõ exercet̃ aliqua libe-
ralitas, ex quo præſentatus idoneus debet de neceſſitate inſti-
tui per ſuperiorem. ca. decernimus. xvj. q. ſeptima, & propterea
nihil repugnat, quo minus veniat in generali mãdato. ¶Ad au-
toritatem Pau. de Caſt. rñdet illam fundari ſuper. d. c. fi. q tex. nõ
loqtur in terminis nr̃is: vt. s̃. eſt dictum. ¶Tu dic melius, præſen
4 tationem † dici donationem & merito includi ſub. d. ca. fi. & de
ea fuiſſe loquutum Pau. de Ca. & ꝙ præſentatio dicat̃ donatio
ad inſtar collationis, diximus. s̃. in j. part. huius ſecūdi libr. in j. q.
prin. in tertio. art. & iſto reſpectu ꝯſiderat̃, præſentationem ma-
ioris autoritatis eſſe, q̃ inſtõnem: vt diximus. s̃. in ſecūda par. hu-
ius ſecūdi lib. in v. q. prin. in x. art. & ideo ex dicto Paul. de Ca. nõ
eſt arguēdum ad articulum noſtrum. de quo dicto ſatis dixim9.
s̃. in j. par. huius. ſecūdi li. in quarta. q. prin. in quarto art. vbi tra-
ctauimus, an data alicui ptãte ꝯferēdi beneficia, intelligat̃ data
ptãs pñtandi, in qbus ꝯſtituēs habet ius pa. & ecõtra. ¶Ad auto
ritatem vero Car. & Imol. rñdet Roch. illas nihil facere, ex quo
nihil allegãt: vnde eis nõ eſt credēdum. vt dicit Bald. in l. reſpu-
blica. C. ex qbus cauſis maio. & facit qd dicit gl. in l. prima. C. de
ll. Quinimo dicit Abb. notãter poſt Butr. in cap. tua nos. de vſur.
etiam cõi opinioni doctorum vel gloſarum non eſſe ſtãdum, q̃
iure vel rõne nõ fundãtur. ¶Tu dic illud dictũ do. Car. & Imol.
fore intelligēdum, ſecūdũ ea, quæ nos diximus. s̃. in ſecūda par.
ſecūdi lib. in quarta. q. prin. in octauo art. vbi tractauimus de. d.
ix. q. do. Card. & hoc idem voluit Roch. in princ. v. col. operis: &
nos tetigimus. s̃. in ſecūda par. huius ſecūdi lib. in quarta. q. prin.
in primo art. & gl. in verbo, delatum. in clem. auditis. de reſcr. &
de iſto vicario vide etiam quæ dicemus infra in ſecūda. q. princ.
huius partis in tertio art. & Phil. Dec. ꝯſil. cxxj. in cauſa venera-
bilis, in ſecūda col. & in ꝯſil. cxxix. diuino &c. & pro tenui. in pri-
ma colum. vbi etiam ꝙ poteſt inſtituere cõſanguineum, filium,
5 vel nepotem. ¶ † Quibus omnibus adde aliud, quod voluit
Gaye. in d. repet. cap. fi. in decimaquarta colum. hanc autorita-
tem inſtituendi poſſe concedi ſeu committi cuicunq;, in gene-
rali. tamen commiſſione. allegat. dictum capitulum ex fre-
quentibus.

¶Sextus art. primę. q. princip. iij. partis. ij. Libri.

1 *Collatio & Confirmatio ſeu inſtitutio quid differant.*
2 *Inſtitutio poteſt delegari ſpecialiter etiam ante vacationem. Et quid item.*

Sed Quid ſi ptãs ꝯfirmãdi ſeu inſtituēdi committatur alicui
ſpecialiter, an teneat? & Gaye. in d. repe. c. fi. poſt mediũ.
decimaquarta col. primo dicit hoc epm facere poſſe, vt qñcūq;
bñficium vacat, qs inſtituat, ſm opi. Io. monachi, cui Io. And. eſt
ꝯ̃rius, & dicit epm poſſe ſpãliter delegare ptãtem ꝯfirmãdi ſeu
inſtituēdi quo ad vnam vicem, poſtq̃ vacat ante factam electio
nem ſeu pñtationem: vt per eum in ca. ſi ꝯfirmatiõem. de elect.
lib. vj. & ibi per Dom. qd etiam ſeq vr̃ do. Car. in ca. cum dilect9.
ſecūda col. de ꝯſue. & in c. nihil. tertia colũ. de elec. & Rot. cccc-
lxij. incip. factum, circa qd. poſt prin. ¶Et dicit poſſe eſſe rõnem
1 drĩæ inter † collatiõem & ꝯfirmatiõem ſeu inſtõnem: qa in col
latiõe ſpãliter daretur via ad vacaturas. c. ꝯſtitutus. de ꝯceſ. præ-
bē. & poſſet ēt fraus committi: de qua no. in ca. fi. in gl. de inſti. q̃
ita nõ ꝯcurrũt in ꝯfirmatiõe ſeu inſtõne, in qbus procedit ele-
ctio, vel pñtatio: & hæc ꝯueniũt noſtræ materiæ. ¶Tu aduerte,
qa puto lecturam do. Gaye. corruptam. Nam vt. s̃. eam retulim9
ille dicit Io. Mo. tenuiſſe inſtõnem ſpãliter committi ēt circa fu
tura. & Io. And. tenuiſſe ꝯ̃rium: & tamē re vera eſt oppoſitum:
qa Io. Mo. tenuit inſtõnem nõ poſſe ſpãliter delegari ſeu cõfir-
mationem, niſi poſtq̃ eccleſia vacauerit ex pluribus rõnibus, &
iuribus, & Ioã. And. tenuit oppoſitum. ſ. inſtõnem ſeu cõfirma-
tiõem poſſe ſpãliter delegari, ex quo ſunt coactę, & ceſſat ratio
voti captãdæ mortis, & ita re vera tenēt Io. And. & Dom. & Phi
lip. Frãc. in d. c. cõfirmationem, & ita ēt tenet Gay. cum ponit ra
tionem diuerſitatis in collatione, licet corruptę loquat̃ ipſa le-
2 ctura in relatiõe dictorum Io. Mo. & Io. And. † & ita eſt tenēdũ.
ſ. inſtõnem poſſe delegari ſpãliter ēt añ vacationem ex illa rõ-
ne: qa ceſſat votum captãdæ mortis, propter qd nõ põt ſpãliter
cõcedi collatio, imo nec pñtatio: vt diximus. s̃. in j. par. huius ſe
cũdi libr. in quarta. q. prin. in ſecūdo art. poſt Abb. in c. fi. de cõ-
ceſ. præbēd. qa illa eſt, quæ dat bñficium: vt diximus. s̃. in ſecūda
par. huius ſecūdi lib. in v. q. prin. in x. art. inſtitutio eñi ſeu cõfir-
matio coactę trãsferũt ius, & nõ eſt libera trãſlatio: vt voluit ab
bas in c. autoritate. de inſti. & nos diximus. s̃. in j. præced. art. non
enim poteſt inſtitutor habere votum captandę mortis, quia ni-
hil faceret: ex quo præſentatio ad alium ſpectat, & præſentatũ
tenetur inſtituere. cap. decernimus. xvj. q. ſeptima.

¶Septimus artic. j. q. princip. iij. part. ij. Libri.

1 *Inſtituendi ius habet Capitulum ſede vacante, ſeu eius vicarius.*
2 *Capitulum poteſt præſentatum inſtituere.*
3 *Capitulum iuriſdictionem ordinariam habet.*
4 *Capituli vicarius ſede vacante dicitur officialis epiſcopalis iuriſdictionis.*
5 *Capitulum quæ poſſit facere ſede vacante.*

1 Dubitatur vj. modo, † an capl̃m ſede vacãte, ſeu eius
vicarij habeãt ius inſtituēdi? & breuiter di-
cēdum eſt ꝙ ſic: cum de hoc ſit caſus expreſſus ĩ c. j. de inſti. li. vj.
& ita firmat Cald. cõſil. ſuo tertio. an capl̃m. hoc tit. & ita ēt p il-
lum tex. cõcludit Abb. in c. cum olim. de maio. & obe. & quãuis
capl̃m ſede vacãte nõ poſſit cõferre: vt eſt tex. ĩ d. ca. j. & ĩ c. vni-
2 co. diſtinguēdo, vt ibi, ne ſe. vacã. lib. vj. tñ † bñ põt ĩſtituere præ-
ſentãdum & ſimilr̃ quãuis capl̃m ſede vacãte nõ poſſit pñtare
ad bñficium, qd eſt de iure pa. epĩ: vt latè diximus. s̃. in j. par. hui9.
ſecūdi lib. ĩ ſecūda. q. prin. ĩ decimaquarta art. tñ bñ poterit ĩſti-
tuere pñtatum, & rõnem diuerſitatis ponit Ab. ĩ d. c. cum olim.
de ma. & obe. qa per collationem ſeu pñtationem, quæ ſunt iu
ra libera, donaret qd ſpectabat ad epm, per inſtõnem vero non:
qa eſt ius coactum: vt ēt diximus ĩ j. par. præce. art. & faciũt ea, q̃
ibidem diximus ĩ j. par. præced. art. & faciũt ea, quæ ibidem dixi-
mus ĩ fi. quã rõnem ſeqtur do. Fely. ĩ d. c. cum olim. licet dicat ra
tionem diuerſitatis nõ bñ poſſe aſſignari, vt ibi plenè per eum.
¶Hoc idem tenuit Gaye. ĩ repe. c. fi. de elec. lib. vj. ĩ fi. decimater-
tia, & ĩ prin. decimaquarta col. q pro hoc alleg. d. ca. j. & Rotam.
cccij. item fuit dubitatum vtrum capl̃m. ĩ antiqs. ¶Et ſubdit pul
chrius dictum, ꝙ ſi capl̃m exerceret iuriſdictionē per ſe: qa non
vult vicariũ, capl̃m ipſum ĩſtituet, per not. per Abb. ĩ ca. irrefra-
3 gabili. de of. ord. als vicarius capl̃i ĩſtituet: † nam capl̃m habet
iuriſdictionem ordinariam ĩ iure cõi. c. ſi eps. de ſup. negl. præla.
lib. vj. ergo vicarium dare põt. de of. iud. ord. c. j. ff. de iuriſd. om.
iud. l. ſolet, & in Spe. de of. ord. cum ſimi. & clarius per Io. Andr.
& Dom. in d. c. ſi eps, & in c. fi. in fi. de ſupplen. neg. præla. lib. vj. &
4 ēt facit, † qa vicarius capituli ſede vacante dr̃ officialis epalis iu
riſdictionis: vt not. in cle. ſecūda. de reſcr. & ibi Imol. in v. colũ.
5 ¶ † Reliqua circa ea, quæ poterit capitulum ſede vacante, vide
ea, quæ diximus in d. j. par. ij. lib. in ij. q. princip. in xiiij. art. & an in
alijs

alijs ſpectantibus ad epm̄ ſuccedat capitulum ſede vacante, tradit plenè per do. Fely. poſt Abb. in c. cum olim. de maio. & obe. & in c. eam te. in xvj. col. in ver. in mãdato. de reſcri. Vbi pulchrè ponit capitulum non ſuccedere in mandatis ep̄o: & in c. irrefragabili. de of. ord. & qd ſit in c. regularium abbate remoto, ponit Abb. in c. fi. de ſtatu mona. in c. cum dilectus. de conſue. ¶Et ſuprascriptam conclu. etiam tenuit Paul. in trac. de ſed. vacã. in ij. par. in v. q. & do. Phil. de Sarra. in hac rub. in viij. char. in verſ. idẽ eſt etiam dicẽdum. vbi dicit capitulũ iure deuoluto ex negligẽtia epiſcopi poſſe conferre. alle. Io. Andr. in c. quanq̃. de elect. in vj. & rationem diuerſitatis ponit Abb. in c. illa. ne ſede vacant. & gl. in verbo, debitum. in c. auditis. de reſcript.

¶Octauus artic. j. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

E ☞*Inſtituendi epiſcopos ius quis habeat, ſi eccleſia eſt in confinibus duarum diœceſum.*

1 Si eccleſia Eſt in confinibus duarum diœceſum, †qs ex ipſis duobus ep̄is habebit ius inſtituẽdi præſentatum in ea? & hic ſit. viij. art. hic art. latè eſt examinatus. ſ. in ij. par, huius ſecundi lib. in iiij. q. prin. in vj. arti. dum tractauimus in præmiſſo caſu, coram quo ex prædictis dominis epiſcopis eſt facienda præſentatio. vide ibi: nam ille debet inſtituere, coram quo eſt facienda præſentatio. nolo hic iterum referre.

¶Nonus artic. j. q. princip. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞*Inſtituere an poſſit delegatus, cui facta fuit delegatio à Papa, vt ad præſentationem eius, quem nouerit patronum, ordinet eccleſiam. & nu. 5. 9.*
2 *Ordinare, verb. quid importet, & ſignificet.*
3 *Seruus ordinari poteſt domino ſciente, & non contradicente.*
4 *Intellectus ad c. ſuper eo. extra de offic. deleg.*
6 *Reſcriptum impetratum lite pendente, debet facere mẽtionem de ſtatu cauſæ.*
7 *Inſtitutio facta à Iudice delegato, valet, conſentiente habente inſtituendi ius. Et idem, ſi non contradicat. & nu. 9.*
9 *Verba, Ordines eccleſiam, quomodo accipiẽda & intelligenda ſint. & nu. 10.*
11 *Inſtituere an poſſit Iudex delegatus, propter negligentiã habentis inſtituere.*
12 *Fauori inducto in gratiam tertij nemo renuntiat.*
13 *Clauſula in reſcripto, Si non ſit alteri ius quæſitum, tollit omnem exceptionem, quæ poſſit allegari.*
14 *Excommunicationem tertius opponens non admittitur contra impetrantem reſcriptum.*
15 *Opponere poteſt tertius contra excommunicatum agentem, exceptionem excommunicationis.*
16 *Opponere poteſt tertius dilatoriam pro ſuo intereſſe.*
17 *Exceptio declinatoria licet ſit omiſſa à partibus litigantibus, tamen per tertium quandocunque in iudicio venientem opponi poterit.*
18 *Appellare poteſt tertius pro reo condemnato in criminalibus.*
19 *Appellare poteſt tertius à ſententia lata contra alium, quotienſcunque poteſt prætendere intereſſe.*
20 *Sententiarum trium executioni ſi ſe tertius opponit, dicens ſe poſſediſſe ante litem ceptam, onus probandi contrarium actori incumbit.*
21 *Appellationem an proſequi poſſit tertius, principali non proſequente.*
22 *Appellans tertius pro ſuo intereſſe à diffinitiua, cauſam exprimere debet.*
23 *Papa non intendit præiudicare iuri alteri quæſito.*
24 *Ius quæſitum tertio, ſuper reſtitutione dotis, occaſione diuortij facti, non tollitur per reintegrationem matrimonij.*
25 *Ad cauſam pro intereſſe ſuo audiri debet comparens, ſi velit impedire miſſionem in poſſeſſionem, ſeu executionem inſtrumenti, ſeu ſententiæ.*
26 *Iuramentum non firmat contractum in præiudicium tertij.*
27 *Iuramentum donatoris non impedit reuocationem donationis, ſuperuenientibus filijs ipſi donatori.*
28 *Iuramentum non validat alienationem aduentitiorum factam per filium in præiudicium vſus fructus patris.*
29 *Iuramentum non firmat ſtatutum factum à Canonicis ſede vacante in præiudicium prælati vel eccleſiæ.*
30 *Iuramentum Prælati non tollit reſtitutionem in integrum eccleſiæ ſuæ, aduerſus contractum ab eo initum in præiudicium ipſius eccleſiæ.*

Sed Dubitat Roch. in d. verbo, competens. in xxxiij. q. & hic
1 erit. ix. art. pone †ꝙ Papa deleget alicui vt ad p̄ñtationẽ
eius, quem nouerit p̄ronum, ordinet eccleſiam, an talis delegatus poterit inſtituere? & ꝯcludit ꝙ non, ſed tantũmodo habebit declarare; vt dicit eſſe caſum in c. ſup̱ eo. de of. deleg. & ad ibi dicta ſe remittit. Vbi certè eſt tex. clarus, & mirabilis, plus volens, ꝙ ſi cã fuiſſet commiſſa p̱ papam ipſi delegato, appellatione remota, hoc non obſtante poſſet ep̄s, Archidiaconus, vel archip̄ſbyter, ſi ad aliquem ipſorum ex iure cõi vel priuato inſtitutio competeret, appellare. vide ibi oẽs doc. nolo eorum dicta hic
2 tranſcribere. ¶Verum dicunt ibi doc. ꝙ illud †verbum, ordinare, operabit hunc effectum, vt poſſit delegatus ordinare eccleſiam, ſi nõ ꝯ̃dicat is, ad quem ſpectat inſt ō. Nec eſſe mirum, ſi taciturnitas noceat in præiudicialibus: q̱a iſtud toleraṫ rõne diui-
3 ni cultus: p̱ tex. in §. ſi ſeruus. liiij. diſt. vbi valet ordinatio †ſerui,
dñ̃o ſciente & nõ ꝯ̃dicente. ita & in caſu nr̃o: q̱a ordinare eccleſiam, eſt fauor diuini cultus. ergo &c. ita. d. Fely. ibi circa fi. ¶Vbi plus dicit in fi. ex quo cle. audita. de reſcri. habet locum in omni auditore dato ẽt extra curiam, quotiens beneficium eſt deuolutum à papa. d. tex. c. ſup̱ eo. poſſe ꝑcedere in omnibus alijs, & ita dicit tenere Card. in d. cle. & ſolutionẽ haberi in gl. pen. in d. cle.
4 ¶†Aduerte ẽt, nam doc. in d. c. ſuper eo. & præſertim ibi Barb.
in fi. v. col. vult ꝙ ſi papa ꝯceſſiſſet g̃ram de plenitudine p̄tãtis,
5 tunc illa verba, ordines †eccleſiam, præiudicarẽt, tertio: q̱a tũc
poterit commiſſarius ordinare eccleſiam, ꝓuidendo ſibi de rectore, ſm Inn. ibi ꝓ quo Barba. ibi allegat qđ ſingulariter retulit
6 do. Ant. †c. ij. de in integ. reſti. reſcriptum impetratum lite pen-
dente debere facere mentionem de ſtatu cauſæ. ca. inter monaſterium. de re iud. hoc verum, niſi ſup̱ior faceret g̃ram: q̱a tunc non eſſet opus facere mentionem de ſtatu cauſæ, alle. Inn. in c. dudũ. de elec. vide ibi p̱ Barb. ¶Aduerte ad aliud, qđ dicũt doc. ibidem, ꝙ ad hoc vt illa verba, ordines eccleſiam, aliq̇d operentur, & minus q̃ fieri põt præiudicent tertio, ꝙ vltra ꝓnuntiationem ſup̱ iure pa. debet inſtare, vt eccleſia ordineṫ citius quantũ põt ſine præiudicio alterius: & ideo poterit mandare habẽti inſtituere, vt ordinet eccleſiã ad p̄ñtationem illius: & ſi nollet ordinare, tunc p̄tãs ordinandi deuoluaṫ ad eum, ſm Hoſti. alleg. in arg. c. prudentiam. de of. deleg. Barba. refert prædicta ibidẽ in vj. col. & hanc dicit ſibi videri meliorem expoſitionem ad illũ tex. & alle. in ſimili tex. ĩ c. irrefragabili. de of. ord. vbi ſi capl̄m p̄ſcripſit ius corrigendi exceſſus ſubditorum ꝯ̃ ep̄m, & ſit negligens ad corrigendum, poterit ep̄s aſſignare certum terminum ei, infra quem corrigat: al̄s correctio deuoluiṫ ad ep̄m, & ſic poterit intelligi ille text. & verbũ, ordinare, ſtabit in ꝓprio ſignificato: de quo termino ſic præfigendo dicemus alias. ĩ. in hac p̄te in ſequen. q. prin. in xvj. art. vbi tractabimus qualiter ius inſtituendi deuoluaṫ ad ſuperiorem. ¶Aduerte etiam, nam ex fi. gl. in d. ca. ſup̱ eo. colligiṫ alter effectus illorũ verborũ, ordines eccleſiam,
7 videlicet, †ꝙ ſi habens ius inſtituendi ꝯſentiat, vt iudex delega
tus inſtituat, valebit inſtitutio: q̱a tunc ceſſat præiudicium tertij: põt enim q̱libet renuntiare fauori ſuo. ca. ad apoſtolicam. de regula. l. ſi quis in ꝯſcribendo. C. de paç. & ipſam gloſ. oẽs ibi ſequunṫ ex qua Barb. ibi in vij. col. infert iſtum delegatum habere in habitu ius inſtituendi eccleſiam ex tali delegatione, ſi impediṫ vti exercitio, ꝓpter factum huius tertij: ergo ceſſante impedimento huius tertij, habitus reduciṫ ad actum, & exercitiũ, & ideo dicit Barb. gl. illam malè expoſuiſſe illum tex. dũ dixit. i. ordinandam ꝓnuntiabit: ex quo iſte delegatus habet in habitũ ius ordinandi, & etiam exercitium, ſi non impediaṫ facto ter-
8 tij. ¶Aduerte etiam, quia daṫ tertius effectus †ad illa verba, or-
9 dines eccleſiam, ſm Inno. & alios doc. ibi. videlicet †vt ſi ille ad
quem ſpectat inſtõ, nõ ꝯ̃dicat, valebit inſtõ facta per talem delegatum, & ſic ſufficere tacitum ꝯſenſum ep̄i, & ideo Abb. ibi infert quoſdam modernos, quos nõ nominat, dicere, qđ nõ niſi expreſſè ille, ad quem ſpectat inſtõ, ꝯſentiat, nõ poterit delegatus inſtituere: & moueṫ, quia ſibi mãdatur cauſæ cognitio, & non inſtõ. ipſe vero dicit primum dictum magis ſibi placere: q̱a ibi nõ mandaṫ ſimpliciter cauſæ cognitio: ſed ꝙ ordinet eccleſiam de p̱ſona idonea. vnde ſi habens ius inſtituendi, nõ ꝯ̃dicat, vr̃ ꝯſentire, & renuntiare iuri ſuo in hoc, & alleg. illum text. inquantum vult illum tertium debere appellare, ſi iuri ſuo inferatur præiudicium, & hoc idem voluit ibi Butr. & ſequutus eſt Io. de Imol. in c. quãuis. de re iud. & l. ſæpe. ff. eo. tit. & hanc difficultatem latè ꝓſequiṫ ibi Barb. poſt Card. in fin. vij. col. cum tribus ſeq. qui tenet ꝯ̃ Abb. ſed ꝓ Abb. tenuit Fely. vt ſupra eum retulimus. vide eos ibi. ¶Aduertendum eſt etiam. Nam aliqui volunt
10 illa verba, ordines †eccleſiam, habere alium effectum, vt poſſit
delegatus declarare p̱ quem debeat fieri inſtõ: licet do. Ant. ibi teneat ꝯ̃rium quem ſequiṫ ibi Barb. in x. col. ¶Eſt etiam aduertendum ad alium effectum, q̱ ꝓcedere põt ex illis verbis, ꝙ ſi delegatus mandet iſtis, vt inſtituant, vt debent: & in caſu negligentiæ præfixo eis termino in ſubſidium hoc facere ipſe poterit: vt ſupra diximus, vt ſi ipſi habentes ordinare, prætendãt cauſam, quã delegatus nõ reputat rõnabilem, appellabiṫ: & delegatus exequeṫ, & terminum appellationis declarabit, q̱d ſequẽdũ ĩ c. vt debitus. de appel. ita vr̃ velle in d. ca. ſuper eo. de quo dicto per Barb. ibidem in fi. x. col. vbi ꝯcludit dictum Inno. nõ habere
11 locum in caſu illius. c. ſuper eo vt ibi per eum. ¶†Conſidera ẽt
ãn in caſu. d. ca. ſuper eo. poſſit delegatus ꝓpter negligentiã eorum, ad quos ſpectat inſt õ, inſtituere; & do. Ant. ibi tenet ꝙ ſic. de quo dicto miraṫ ibidẽ Barb. circa medium. xj. colũ. q̱a in ꝯ̃riũ facit. Nam ꝓpter negligentiam habentis inſtituere, & nõ inſtituentis,

tuentis,deuoluitur ptās ad ꝓximum ſuperiorem.c.ij.de conceſ.
præbend.& ſic vr̃,ꝙ in præiudicium illius non poſſit delegatus
inſtituere per ſupradicta:& ſic iſto caſu nō procedere dictũ do.
Ant.ſed poſſet ꝓcedere,ſi ptās eſſet deuoluta ad papam: qa tũc
iſte delegatus poterit inſtituere. ¶Conſidera etiam. Nam etiam
contra diſpoſitionem.d.c.ſuper eo.ſatis vr̃ obſtare noua diſpo-
ſitio clementi.auditor.de reſcript.vt cui committitur cognitio
cauſæ beneficialis,committatur & collatio:ſic & hic inſtitutio.
& ſic illam clemen. etiam habere locum etiam in auditore da-
to extra curiam:& ſic corrigere illum text.c.ſuper eo. Vt euite-
tur hæc correctio, doctores dant diuerſas ſolutiones : quas ibi
refert Barba.in xj.& ſequen.col.& in xiij.col.ipſe tenet.d.clemẽ.
corrigere.d.text.cap.ſuper eo.vt ibi per eum. Sed tu tene illam
cle.auditor.non corrigere diſpoſitionem.capit.ſuper eo.& latè
vult ibi Abb. & Card.in cle.auditor.in ij.oppo.in j. & ij.colum.
¶Conſidera vltimo rationem decidendi eſſe in text.d.ca.ſuper
eo.quia papa non intelligitur derogare iuri tertij : licet hoc ap-
pareat ex verbis:tamen non eſt ex mente,vt hoc latè proſequi-
tur domi.Barba.in princi.d.ca.ſuper eo.per plures col.vbi accu-
mulat multa,vt etiam facit domi. Fely.in capit.cauſam, quæ.in
xv.colum.in verſic.interpretatio priuilegiorum.de reſcri. ¶Tu
vltra ibi dicta , adde primo , quòd fauori inductò in fauorem
12 †tertij nullus renunciat.l.iubemus.§.ſanè.el.j.& ibi gl.in verbo
conſentiant.C.de ſacr.ſanct.eccleſ.& eſt caſus clarus in l.fi.ff.de
pac.& voluit Areti.in capit.ſignificauit.in princip.iij. colum.de
teſtibus.¶Adde etiam Compo.Io.And.Bald.Butri.Imo.& Do-
mi.in capit.cauſam,quæ.de reſcript.quòd iſta verba,non obſtã-
te collatione alteri facta , intelliguntur de collatione inualida,
non de valida,ne alteri præiudicetur : per textum.d.capit.ſuper
13 eo.¶†Notabis tamen,quòd ſi eſſet clauſula in reſcripto, ſi nõ
ſit alteri ius quæſitum,illa tollit omnem ſubreptionẽ, quæ poſ-
ſet allegari à tertio prætendente reſcriptum eſſe ſibi præiudicia
le : & non eſſe opus alia mentione ſuæ coloratæ poſſeſſionis.
Card.conſil.xciij.nobiles viri domini de vinciguerra. in iiij.col.
quia videtur reſcriptum concedi ſub conditione , vt procedat
tunc tantum, quando per hoc non præiudicatur iuri quæſito
14 alteri,iuxta capi.ſi poſtq̃.de præben.libro.vj.¶†Adde etiam,ꝙ
contra impetrantem reſcriptum non admittitur tertius oppo-
nẽs excommunicationem ad impediendum iuriſdictionem,ẽt
ſi pro ipſo eſt lata excommunicatio : ex quo contra eũ nõ agit,
ceſſat exceptio,quæ eſt actionis excluſio.l.j.ff.de excep. Comp.
& omnes in c.nonnulli.in fi.de reſcrip.Spec.in tit.de reſcri.præ-
ſen.§.ratione formæ.verſi. Sed pone,ꝙ tu es excommunicatus,
& Arch.in c.j.poſt medium,& ante fi.in ver.ſed pone ꝙ tu eras.
de reſcrip.lib.vj.licet Card.aliter ſentiat in c.exceptionem.in vj.
15 q.de excep.† ꝙ contra excommunicatum agentem in iudicio
tertius poteſt opponere exceptionem excommunicationis, &
repellere eum à iudicio : quia ex quo iudex poteſt hoc ex offi-
cio,ſequitur eſſe publicum intereſſe,vt repelleretur.Igitur qui-
libet admittendus eſt.licet poſſet dici concordando,aliud eſſe,
vt repellatur ab agendo,& aliud ab impetrando. ¶Et inquan-
16 tum do,Ant.dicit in c.ſuper eo. † tertium comparentem ꝓ ſuo
intereſſe poſſe dilatoriam opponere , non obſtante litis conte-
ſtatione:per tex.& ibi Ang.in l.ſi quis libertatem.in fi.prin.ff.de
peti.hæredi.adde Pet.de Anch.conſil.cccxxix.ad dubia.& Bald.
in l.fi.in fi.C.de excep.in aliquibus lecturis.allegando Inn.in c.
capitulum.de reſcri. ¶Adde etiam Ang.in l.quidam cõſulebãt.
17 in fi.ff.de re iudi.ꝙ licet exceptio†declinatoria ſit omiſſa à par
tibus litigantibus:tamen poterit opponi per tertium quando-
cunq; in iudicio venientem.alleg.Inn.in d.ca.capitulum.per qđ
dictum amplia gl.quam etiam hic do. Abb.volentem tertium
opponentem pro ſuo intereſſe poſſe iudicem recuſare , vt ha-
beat locum,etiam ſi competeret poſt litem conteſtatam.¶Ad-
de etiam tex.notabilem in l.bona fides.§.incurrit.ff. depoſ.vbi li
cet exceptio proprietatis non obſtet agenti poſſeſſorio recu-
perande,hoc procedit,niſi ius tertij comparentis , adeo ſit con-
nexum cum iure ſpoliationis , ꝙ non poſſit iudicari pro tertio
agente,quin poſſit ſpoliari: quia tunc ex eius exceptione retar-
dabitur reſtitutio.ita Butri.& Abb.in ca.veniens.el.ij.de ſponſa.
Roma.in l.naturaliter.§.nihil commune.ij.colum. verſic.viij.ff.
de acquir.poſſ.Butri.in d.capit.in literis.licet Abb.aliter ibi ſen-
tiat.& in capit.item cum quis.eod.titul.¶Inquantum Barba.al-
legat gloſſ.in l.creditur.in verſicul.poſſe.ff. mandati.quòd titu-
lus nil noui. appellat.penden.non habet locum reſpectu tertij.
quam extollit Angel.in l.per hanc.ſeptima colum.C.de temp.
appellat.Bald.& Imol.in l.ſi quis filio.§.hi autem omnes.ff.de
iniuſto,rupto & irrito teſtamen.dic pro ea videri text.non alle-
gatum in capit.Romana.§.in alium.de appellat.libr. ſexto. ¶Et
reſtringe, niſi ille tertius vellet innouare aliquid prætextu pro-
ceſſus facti in cauſa principali,quia tunc non poſſet.ita pulchrè
Imol.in l.qui à latronibus.§.primo.in antepe. colum.ff.de teſta-
ment.¶Item,inquantum Abb.dicit in d.capit.ſuper eo.quòd ſi
ſtatim remouet exceptionem reſpectu inſtrumenti confeſſio-
nati,non cenſetur appellatio remota reſpectu tertij comparen-
tis pro ſuo intereſſe.Adde Bald.pulchrè in l. ſecunda.in ij.colũ.
verſicul.ſed quid dices.C.de executione rei iudicar. vbi dicit,
quòd inſtrumentum guarentigie,id eſt, confeſſionatum, non
habet executionem paratam contra tertium comparentem ꝓ
ſuo intereſſe.¶Adde etiam ad prædicta Imol.poſt Paul. in cle-
menti.prima.in quarta colum.verſicul.nunquid autem tertius.
de re iudicat.volentem illam clementi. non habere locum in
tertio comparente de nullitate trium ſententiarum: de quo ibi
per Card.in tertia. ſeu quarta.q.& per Rotam de re iudica.ſepti
18 mam in antiquis & ſecundam in antiquioribus. ¶†Adde etiã
tertium poſſe appellare pro reo condemnato in criminalibus.
l.non tamen.ff.de appellat.& per Abb.in c.cum ſuper.de re iu-
dica.quod amplia & limita,vt ibi pulchrè per domi.Fely. ¶Ad-
de etiam motum proprium non operari contra tertium.ita Do
mi.in c.ſi poſtq̃.in fi.ij.col.& in princ.iij.de præbend.libro ſexto,
& ita etiam ſingulariter abb. & Moder.in c.ad aures.de reſcript.
19 ¶†Adde etiam quòd quotienſcunq; tertius prætendere po-
teſt intereſſe,appellare poteſt à ſententia lata contra alium.ab-
bas,& domi.Fely.in d.ca.cum ſuper.de re iudica. ¶Adde ſimili-
20 ter,quòd ſi executioni trium ſententiarum †opponit ſe terti⁹,
dicens ſe poſſediſſe ante litem ceptam , onus probandi contra-
rium incumbit actori.Rota.vij.de re iudica. & Ioan.in antiquis.
¶Adde etiam,ꝙ ſi tertius ignorauit cauſam agi in prima vel ſe
cunda inſtantia,poteſt tertio prouocare.Bar.Imol.& areti.in l.à
ſententia.ff.de appella.vbi angel.areti. docet cautelam,vt iuret
nuper:& maximè à decem diebus citra habuiſſe notitiam dictę
ſententię,à qua poſſet aliquo modo lędi,appellat:vnde titulus,
ne liceat tertio prouoca.& tex.in c.ſua.de appel. non habent lo
cum in tertio,ſecundum Card.in d.c.cum ſuper.in fi.& licet re-
21 ſpectu tertij ſit prima:tamen in ipſa cauſa eſt tertia. ¶ † Adde
etiam,quòd ſi principalis non appellat, vel appellationem non
proſequitur,poteſt tertius eam proſequi. Bar.in d.l.à ſententia.
& abb.in d.ca.cum ſuper,& Oldra.conſil.cclvj.contra prouiſio-
nem,vbi tertius poteſt venire ad cauſam appellationis : & pro-
ſequi eam in eo ſtatu,in quo eſt:quia appellatio ſuſpendit effe-
ctum ſententiæ : & perinde eſt, ac ſi veniret in cauſa principali.
Inducit.c.ij.vt lit.penden.in vj.quod ampliat Bald.in aut.hodie.
ante fi.C.de appella.etiam ſi principalis renuntiet appellationi:
quia non tollitur adheſio,niſi appellatio ſit nulla:per l.cũ vnus.
ff.de bonis auto.iudic.poſſi.quæ eſt ad hoc notanda,ſecundum
eum , dicentem adhærentem non eſſe perſonam de per ſe , ſed
adminiculum.allegat gl.in c.j.in verbo, opponitur. in fi.de elec.
libro ſexto. ¶Et hanc concluſionem reſtringe duobus modis,
de quibus per domi.Fely.in d.c.cum ſuper.in iij.colum.in verſi.
22 ita oportet.¶Adde etiam,quòd tertius † appellans pro ſuo in-
tereſſe à diffinitiua , debet exprimere cauſam , vbi regulariter
cauſa non eſſet exprimenda.glo.in l.ſecunda. in verbo iudicio.
cum gloſſ.ſequen. ff. de appellat. recipi. quam allegat Bald. &
Salyc.& auten.hodie.C.de appella.dicentes quòd non tantum
exprimere debet cauſam , ſed eam iuſtificare ſemiplene.vt vo-
luit Bart.in d.l.ſententia.& Abb.in d.c.cum ſuper. Angel.& Ra-
pha.in l.j.ff.de appella.reci.per illum tex.Inn.in ca.veniens.el.ij.
de teſtibus.vbi dicit hoc caſu ſufficere ſemiplenam probatio-
nem,cuius dictum ſecundum Cardi.ibi eſt ſignandum centum
manibus. ¶Adde etiam tertium impedire executionem ſen-
tentiæ,& an & quando , vide docto.in d.capit.cum ſuper.cum
alijs ibi allegatis.vbi habes multas concluſiones aureas per do-
23 mi.Fely.de iij.veniente ad cauſam pro ſuo intereſſe. ¶†Adde,
quòd iuri alteri quæſito papa præiudicare non intendit, Cardi.
conſil.xxxiij.redemptoris.in j.dubio in ſecunda colum.allegat
text.in d.c.ſuper eo.de offic.delega.& c.poſtquàm.de præbend.
24 lib.vj.¶Item ius quæſitum tertio ſuper reſtitutione †dotis oc-
caſione diuortij facti , non tollitur per reintegrationem matri-
monij.Cardi.conſil.cv.colũ.vj.¶Et per eundem de materia ter-
tij,conſil.liiij.conſil.cxlv.& conſil.ciij.col.v. ¶Adde etiam ad p̄-
dicta,Abb.conſil.iij.incip.nitar.in xj.q.& in conſil.lxx.in ij.volu.
¶Et adde eundem Abb.conſil.xciiij. Chriſti nomine inuocato.
in q.hæredum.in iiij.col.in verſic.quo ad tertium. in ſecũdo vo
lu.vbi omnis conceſſio facta per principem,non facta mentio-
ne de iure tertij,nõ valebit.alle.l.j.ff.de nata.reſti.& ca.noſtrum,
& c.cum noſtris.de conceſ.præben.¶Adde etiam Alex.conſil.j.
in x.col.in v.vol.vbi allegat.Bar.in l.ij.ff.de except.rei iudi.dum
quærit, an quis poſſit opponere de iure tertij.allegat nota.pe
gloſſ.in l.ſecunda.ff.ſi ager vectig.vel emphy.peta. & l.qui libe-
ris.§.teſtamentum.ff.de bono.poſ.ſecũdum tab. & l.ſi quis em-
ptionis.C.de præſcriptio.xxx.annorum.¶Adde etiam eundem
Alex.

Alexan.in conſil.xxiij.in iij.col.in princip.in v.vol.vbi princeps
non pręſumitur voluiſſe ius iam quęſitũ tertio ex alia præcedẽ
ti conceſſione tollere,de qua non eſſet facta mentio:per text.d.
c.ſuper eo.de offi.deleg.& c.veniens.de præſcri.& c.cũ ordinẽ.
de reſcript.& l.decurionibus.cum ibi not.C. de ſilentiarijs.libr.
xij.& glo.in d.l.decurionibus.ornant moderni præſertim Fely.
in c.cãm quę.in xv.col.de reſcrip.¶Adde etiam Alex.in conſil.
cj.in j.col.in v.vol.tertiũ comparentẽ ad cãm pro intereſſe ſuo
25 audiri† debere,ſi velit impedire miſſionẽ in poſſeſſionẽ ſeu exe
cutionẽ inſtrumẽti,vel ſentẽtiæ.per not.per Bar. in l.à diuo Pio.
ff.de re iud.§.ſi ſuper rebus.c.veniẽs.el ij.de teſti.& ibi Inn.nota
tur in c.cum ſuper.de re iudic.& per doc.in l.ob maritorũ.C.
ne vxor pro marito.¶ Et de materia tertij,habeas fertilem apo
ſtillam ad delen. Abb.ĩ c.prudentiã.§.ſi.ſuper gloſſ.in verbo,di-
ſtulerunt.in j.col. & ſuper glo.fi.de offi.delega.& in c.cũ ſuper.
in j.col.in verſic.ex hoc.eod.titu.& do.me.Iaſ.in l. beneficium.
in vj.colũ.in verſi.in vltima parte glo.vbi pulchra & multa ac-
cumulat.ff.de conſti.princi. & Abb.in c.conſuluit in.iij.col.in
verſi.in glo.in verbo,niſi gratiam.de offi.delega.& Abb.in c.ſi
quãdo.de offi.delega.& in ca.ex literis.in vlti.colũ.in verſic.in
glo.penul.& in verſi.extra glo.eod.titu.tex.& doct.in c.quãuis.
de reſcrip.libro vj. Abb.in ca.j.in ix.colum.& ibi Barba.in xlix.
colũ.de iudi.& domi.& in c.indẽnitatibus.§.ſanè.in j.colum.in
verſi.ſed quid ſi alius de electio.libro ſexto.& in c.dudum. poſt
26 prin.penul.colũ.de præben.libr.vj.¶ † Et vltra prædicta,adde
iuramentũ non firmare contractũ in præiudicium alicuius ter-
tij:& ſic in hoc caſu nihil operari,tex.in c.licet.de iureiur.in vj.
& melior tex.in c.quãuis.de pactis.in eodẽ lib.quod ĩtelligit ibi
glo.fina.in pręiudiciũ tertij principaliter,non autẽ ſecũdariè,vt
ibi per eam. ¶ Hinc dicit Bartol. in l.Titia.in §. imperator in fi.
27 ff. de legat. ij. † iuramentum donatoris non impedire reuoca-
tionẽ donationis ſuperuenientibus filijs ipſi donatori.quã do-
ctrinam plene ſeqtur do.Albericus de miraballis de Neapoli in
ſua ſolẽni.repet.l ſi vnq̃. C.de reuocandis donatio.in fi. char.in
pe.q.& Firma. in ſuo reperto.in verbo,donatio reuocatur.ver.
cu.j.& apoſtillantes Bartol.plene in d.§.imperator. ¶ Hinc di-
cit Bald.in l.fi.§.filijs.C.de bonis,quæ libe.& ibi omnes ſcriben-
28 tes † iuramentũ non validare alienationẽ bonorũ aduẽtitiorũ
factã per filium in præiudicium vſufructus patris.ſequit̃ Pau.de
caſt.in l.hæredi.§.filia.ff.de pactis.¶ Hinc dicit.d.Fely.in capit.
cum omnes.in v.col.in verſi.tertio eſt declarandũ iuramentum
29 non† firmare ſtatutum factum à canonicis ſede vacante in prę
iudicium prælati,vel eccleſiæ.& ad hoc adducit Lap.allega.xx.
loquentẽ de ſtatuto facto à capitulo ſuper diminutione chari-
tatiui ſubſidij:vt ibi per eum.¶ Hinc dicit glo.in c.j.in verbo,cõ
tractum.ante fi.de reſti.in integ.lib.vj.quã ibi omnes ſequũtur,
30 iuramẽtum † prælati non tollere reſtitutionẽ in integrũ eccle-
ſiæ ſuæ aduerſus cõtractum ab eo initum in pręiudicium ipſius
eccleſiæ.ſeqtur Firma.alia allegãdo in ſuo repertorio, in verbo
iuramẽti effectus.in verſi.ideo.& ſequẽ.vbi dicit ſecus eſſe in iu-
ramẽto vniuerſitatis:vt ibi per eũ:& de iuramẽto œconomi vel
rectoris hoſpitalis per eundem ibidem,verſic.ciij.¶Reliqua in
hac materia pręiudicij tertij,pſequere,vt per Alex.in l.ſæpe.ff.
de re iudica.in ſua repeti.& per Fely.in ca.quãuis.eo.titu. & in
tabulis cõſiliorũ & maximè in titulis de ſent.& re iud.& in ver-
bo,terti⁹.& parcat mihi lector, ꝙ iſta hic accumulauerim extra
materiam iuris pa.quia re vera non eſt ab re,pro ornatu.d.c.ſu-
per eo.& ipſius rationis decidendi,per quẽ tex.articulus noſter
decidit̃,volui hunc laborem meum charitatiuè alijs cõmunica-
re:& iſta ſufficiant pro iſto articulo.

¶Decimus art.j.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtituendi ius poteſt competere inferioribus prælatis,ac etiam clerico ex priuilegio,præſcriptione,conſuetudine & ſtatuto.& nu.2.4.*
3 *Inſtitutio,& omnis iuriſdictio epiſcopalis per epiſcopum preſcribi poteſt per clericum.*
5 *Inſtituendi ius poſſe ſpectare prælato inferiori ſeu clerico, non tamen ius deſtituendi.*
6 *Inſtitutio poteſt pertinere ad inferiorem epiſcopo, ex diſpoſitione fundatoris in limine fundationis,cum epiſcopali conſenſu.*
7 *Fundator conditionem apponere poteſt de conſenſu epiſcopi, ꝙ vnus ſacerdos eligat alterum ſucceſſorem in beneficio abſque alia inſtitutione ſuperioris alicuius.*

1 Videamus Modo.x.loco,† an ius inſtituendi poſſit cõ
petere in inferioribus prælatis ex cauſa ſpe
ciali,puta priuilegio,vel præſcriptione?& dicendum eſt ꝙ ſic:ſe
cundum Dom.in ſumma.xxj.diſt.ita intelligendo.c.primũ.in fi.
ne clerici vel mona.in vj.& ita conſuluit egregie Cardi.conſil.
lxvij.thema tale eſt,plebs ſanctæ Mariæ de cento.& c.cũ veniſ.
ſent.de inſti.& in c.ad hæc.de exceſ.præla. & hoc voluit Barba.
poſt alios in d.c.ſuper eo.ante fi.iiij.colũ.in verſic.nota ibi epõ.
vbi dicit,ꝙ licet inſtitutio de iure communi ſpectet ad epm̃.c.ij.
& iij.de inſti.tamen de conſuetudine præſcripta poteſt ſpectarę
ad inferiorem:vt ex illo tex.colligitur.ſed inſtitutio autorizabi-
lis,per quam tribuitur poteſtas exercendi curam, eſt dubiũ, an
poſſit ſpectare vel ad inferiorem epiſcopo de conſuetudine,ni
ſi interceſſerit conſenſus epiſcopi:vt no.in cap.cum ſatis.de of.
archi.& ibi per ſcribentes.& per Paul.in cle.frequens.de exceſ.
prælato.¶Gaye.vero in repe.capitu.fin.de electio.libr.vj.in fin.
2 xiiij.colum. dicit hoc ius poſſe haberi per quemlibet clericum
præſcriptione,conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio.allegat ſu-
praſcripta iura, & dicit ſimiliter collationem competere poſſe
ex conſuetudine.alleg.Cardi.in cap.cum ignores.de pręben.ad
fi.ſubdit tamen verum eſſe, quo ad prioratus conuentuales, &
eccleſias curam animarum habentes,requiri cõſenſum diœce-
ſani.d.ca.ex frequentibus.de renuntia.admonet.& per Hoſti.in
ſumma de inſtitu.quis poſſit. ¶Tu aduerte ad hoc eſſe duas gl.
inter alias peregrinas.vnam in capi.fina.de electio. libr.ſexto.in
verbo,pertinet.quæ intelligit inſtitutionem poſſe pertinere iu-
re communi ad epiſcopum,& iure ſpeciali, puta ex priuilegio
per conſuetudinẽ preſcriptam ſiue iure allegato.quam glo.om
nes doct.ibi ſequũtur.alia eſt glo.fina.in clemen.plures.hoc ti-
3 tu.quæ idem vult.¶ † Et ꝙ poſſit præſcribi inſtitutio,& omnis
iuriſdictio epiſcopalis etiam per ſimplicem clericum, & etiam
inſtitutio autorizabilis, per quam transfertur cura animarum,
diximus plenè ſupra in prima parte primi libr.in ix.q.princip.in
iij.articu.in iij.fundamento partis affirmatiuę per totum.& præ
ſertim de ſimplici clerico ibidem in verſicul.ampliando modo.
& de inſtitutione autorizabili ibidem in verſicu.nimirum etiã,
vbi tractauimus de beneficijs procedentibus de ſacerdote in ſa-
cerdotem, vbi plura allegauimus: & concluſimus etiam poſſe
præſcribi per inferiorem clericum ius, quod habet epiſcopus,
vt certis caſibus ad eum deuoluatur inſtitutio, vt ibi plenè dixi-
mus:& etiam ibi diximus poſſe acquiri priuilegio:quia clericus
eſt perſona habilis, cum etiam & inhabilis ex priuilegio hoc ha
bere poſſit:vt in proximis artic.dicetur.¶Et aduerte ad pulchrũ
4 dictum,iutantum† ius inſtituendi poſſe acquiri per inferiorem
prælatum,ſeu clericum,ꝙ non ſolum inſtituet: ſed etiã ipſe da-
bit conſenſum pro beneficijs ædificandis & iure patron.acqui-
rendo: & in tranſlationibus ipſius aliquo titulo particulari ha-
bili:& ad eum fit deuolutio prouiſiouis, cum patronus eſt ne-
gligens ad præſentandum,vel præſentauit indignum:vt omnia
iſta accumulauimus.ſ.in ij.par.huius ij.lib.in vj.q.princip.in vij.
5 articul.¶Nota & aliud, ꝙ licet de iure ſpeciali ius † inſtituendi
poſſit ſpectare inferiori prælato ſeu clerico,& ipſe poſſit præſta
re ſupraſcriptos conſenſus,vt proximè diximus:non tamen ſibi
competeret propter hoc ius deſtituendi:ita Abb.ſingulariter in
cap.fin.in ij.col.de ſtatu mona.remittens ſe ad plenius dicta per
eum in c.ſi quis contra clericum.de foro compet.item Io.And.
Io.Cald.Abb.& cæteri communiter in capi.cum ex iniuncto.de
hęreti.Idem Gemy.in cap.nemo deinceps.in fi.de electio.lib.vj.
Idem Abb.in cap.accepta.in fi.de reſtit.ſpoliat.& Card.in capit.
in Lateraneñ.& in v.notab.de præben.& Philip.Decius in cõſi.
cxxj.in cauſa venerabilis.poſt princi.ſecundæ col.vbi dicit infe-
riorem habentem ius inſtituendi, habere intentionem funda-
tam,vt epiſcopus.& voluit Roch.in hoc tracta.in verbo, com-
6 petens.in xxix.q.verſus fi.¶Aduerte etiam inſtitutionem† poſ
ſe ſpectare ad inferiorem epiſcopo ex diſpoſitione fundatoris
in limine fundationis cum epiſcopi conſenſu: vt pulchrè nota.
in cap.cum dilectus.de conſue.& voluit Abb.in cap.nobis hoc
titu.& in d.c.cum dilectus.& do.Fely.latè in c.cum acceſſiſſent.
de conſti.& Roch.in verbo, de diœceſani conſenſu.in xij.q.&
nos latiſſimè diximus in huiuſmodi conditionibus,quæ ponũ-
tur per fundatores in limine fundationis contra ius de diœce-
ſani conſenſu in j.par.j.lib.in ix.q.prin.in j.artic.in tertia conclu.
per totum & præſertim de inſtitutione,ꝙ ſpectet ad inferiorem
in vij.ampli.d.iij.conclu.¶Imo plus dicit in d.ix.q.princip.in iij.
7 articu.poſſe† per fundatorem apponi conditionem de conſen-
ſu epiſcopi, ꝙ vnus ſacerdos eligat alterum ſucceſſorem in be-
neficio abſq; alia inſtitutione ſuperioris alicuius,quod eſt plus:
& ita tene in prædictis.Adde etiam Philip. Dec.in conſi.cxvij.
diuino &c.& pro tenui.poſt princip.j.col: ꝙ ſicut epiſcopus ha-
bens intentionem fundatam de iure in canonica inſtitutione:
per cap.omnes baſilicæ.xvj.q.vij.ita & inferior prælatus habens
poteſtatem auferendi.alleg.glo.in cle.j.in verbo ordinariam.vt
lite penden.vt ibi per eum.

¶Vndecimus art.j.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Laicus poteſt ex Papæ priuilegio acquirere collationem,& inſtitutionem.*

Limit.nu.4.
2 *Regula, Quæſibilia priuilegio, ſunt præſcriptione quæſibilia, quomodo ſit ac-*
cipienda.
3 *Apuliæ Rex ex priuilegio habet beneficiorum collationem.*

Sed Magis dubium eſt, an ius inſtituendi poſſit competere
ex priuilegio Papæ etiam laico: & hic ſit.xj.articu.& do.
Car.in c.nobis.§. cæterum.in vj.q.tenet etiam meram collatio-
nem poſſe ſpectare laico: ſi hoc ſibi reſeruauit in fundatione,&
ſimiliter meram electionem cum alijs collegiatis. quod tamen
non procedit: vt diximus in j.par.j.lib.in ix.queſtio.princ.in j.ar-
ticul.dum ibi tractauimus, an patronus laicus ſaltem poſſit in-
teruenire in electione ex reſeruatione ſibi facta in fundatione
de conſenſu epiſcopi: & concluſimus ꝙ non, ſine conſenſu Pa-
pæ,ex quo patronus & epiſcopus non poſſunt facere laicū in-
capacem,capacem: Si vero hęc reſeruatio fieret,ꝙ inſtitutio ſpe
ctaret ad aliquem capacē; puta ſimplicē clericū & nō ad ordina
riū,poterit fieri de conſenſu epiſcopi: vt diximus in fi. proximi
præced. arti. & in locis ibi remiſſis. ¶ Car. vero in d. c. nobis. §.
1 cęterū.in vj.& vij.q.collationē,† & ſic ius merè ſpirituale,& ſimi
liter & inſtitutionē,& electionē,quę omnia ſunt iura merè ſpiri
tualia,poſſe acquiri priuilegio papę,ēt per laicū.& hoc ego con
firmo,per ea quę dixi.ſ.in j.par.j.lib.in ix.q.prin.in iij.artic.in iij.
motiuo partis affirmatiuę.dum declaraui illam regulam, quæ-
2 ſibilia priuilegio, ſunt:† quæſibilia p̄ſcriptione, vt intelligatur
in pręſcribente capaci iuris,qđ pręſcribit: licet & incapaci poſſit
ꝑ priuilegiū aliquod ius concedi: vt ibi late diximus,& in termi
nis noſtris in inſtitutione voluit apertè Gaye. in repe.c.fi.poſt
princi.xv.col. de elec.lib.vj.vbi apertè concludit laico ex priui-
legio papæ poſſe cōpetere ius inſtituendi. alleg. Cardi. vbi ꝓxi
mè.& pro hoc dicit facere notata in c. quiſquis.de electio. & ꝑ
Hoſti.in ſumma huius titu. §. quid cōpetat. & Io. an. in c. ij. de
præben.lib. vj.in notab.& in c. dilectus. de præben.& ibi docto.
& qđ not.Bal.in l.reſcripta.C.ſi contra ius vel vtili. publ. & Ar-
chi. in c. Adrianus. lxiij. diſtin. ¶ Tu magis in ſpecie pro hoc
3 alle.glo.ſummę in fi.xvj.qō.vij.† loquentē de rege nr̄o Apulię
ex priuilegio habēre beneficiorum collationem. Ad idem gloſ.
j.in fi.in ca.imperium.x.diſt.vt latè de hoc diximus.ſ. multa alia
allegando in j.par.j.lib.in x.q.princ.in ſecūdo artic.in eius prin.
dū tractauimus,an ius patr.poſſit acquiri ex priuilegio papę. &
vide etiā quæ diximus in ij. part. huius ſcđi lib. in iiij.q. prin. in
v.arti.dum tractauimus,an patronus poterit ſaltem ex conſue-
tudine habere ius abſolutę dandi eccleſiam ſine epo? ¶ Sed
aduerte ad pulchrum dictum,quod ponit dom.Card.in d.§.cæ-
terum.c.nobis.hoc tit.in vj.quæſtio.ꝙ licet laicus ex priuilegio
4 Papæ conferat,eligat,† vel inſtituat: tamen ſic prouiſus per eū,
non habet ab eo ius ſpeciale: ſed ipſe clericus prouiſus illud aſſu
mit,cum ingerit ſe circa ipſa ſpiritualia, ad quæ per laicum eſt
præpoſitus,ſeu per ipſum,vel alios clericos admiſſus: nam licet
laicus prouiderit,prouiſus tamen iura ſpiritualia per admiſſio-
nem acquiſiuit.ita Car.vbi ſupra poſt Innocen. per eum allega
tum,allegat in argu.lxiij.diſtin.in ſynodo.& dicit de hoc ſe dixiſ
ſe.in capitu.quod ſicut.in prin,in vj.contrario.de electio.quod
eſt ſummè notandum. & certè videtur rationabile, & vt ſupra
concluſum eſt,tenuit pulchrè Car.in capi.prętere a.el primo.in
ij.q.& ſequen.opin.hoc titu.& ꝙ inſtitutio poſſit ex priuilegio
Papę competere laico: ponit Abb.in conſi.xxviij.in cauſa com-
munis.in ij.volu.

¶Duodecimus arti.j.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Laicus poteſt acquirere ius inſtituendi, conſuetudine approbata per Pa-*
pam.& nu.4.
2 *Poſſeſſio tanti temporis, cuius initij memoria non extat, inducit titulum ſuffi-*
cientem ad præſcribendum etiam contra ius commune. Et quomodo id ac-
cipiendum.
3 *Sponſalia inter prohibitos contracta ſub conditione, ſi Papa diſpenſabit, non*
tenent.
5 *Conſuetudinem inueteratam non poteſt immutare ſuperior, ſi inde ſcandalum*
manaret.
6 *Laicus ius inſtituendi non acquirit, ex conſuetudine vel præſcriptiōe tanti tē*
poris, cuius initij memoria &c. niſi illa fuerit per Papam adprobata.

An autem Et hic ſit.xij.articul.inſtitutio ex antiquiſſi-
ma conſuetudine ſeu præſcriptione, cuius
initij memoria non extat poſſit cōpetere laico: tangit eū Gaye.
in d.repe.c.fi.in xv.colū. ſtatim ante verbum, item ad patronū
ſpectat.& dicit eſſe dicendū ſimiliter ꝙ dixerat in priuilegio: &
1 † ſic conſuetudine poſſe acquiri ius inſtituendi, hoc tamen,vt
conſuetudo ſit approbata per papam.allegat Car.& doc.& præ
ſertim Benedi.Capram in c.præterea.el j. hoc.titu,qui quidem
do.Car.in d.c.præterea.el primo.in ij.qō.quærit de hoc,& dicit
in facto ſe conſuluiſſe ius conferēdi ſeu inſtituendi beneficium
eccleſiaſticum non poſſe competere laico ex antiqua conſuetu
dine: qa laicus non eſt capax horū iurium.xvj.q.vij. ſi quis dein-
ceps. & ſi quis imperator. quatenus loquuntur de magnis be-
neficijs.ſ.epatibus, abbatijs, vel alijs dignitatibus eccleſiaſticis.
et ꝙ idem ſit de alijs quibuſlibet beneficijs, probatur in d. ca.
pręterea. quia punitur laicus conferens,& clericus recipiens,vt
ibi: vnde ſicut ius eligendi, ex quo ſpirituale.c.ſacroſancta. & c.
Meſſana.de elec.non cadit in laico,vt ibi.& in c.nobis.§.cęterū.
hoc titul. ita nec ius conferendi ſeu inſtituendi. ¶ Nec pręſcri-
ptio ꝓdeſt nec cōſuetudo etiā obtenta à tanto tēpore,ꝙ de cō-
trario non ſit memoria: per ea,quæ not. Io. mo. & Io.an.in c.ij.
2 de præben.lib.vj.¶† Nec obſt.ſi diceret̄, poſſeſſionē tanti tem
poris,de cuius initij memoria nō extat, inducere titulū ſufficiē
tem ad præſcribendū, etiā cōtra ius cōmune.c.j.de præſcrip.lib.
vj.& quia dicūt prędicti illud procedere,quo ad ea,quę quis po
teſt poſſidere ſine licentia principis,qđ eſt notatu dignum: per
ea quæ dicūtur per doc.maximè per ipſum Car.in c.cauſam. de
præſcri.vbi dicit,ꝙ licet tēpus,de cuius contrario nō eſt memo
ria,habeat vim tituli: non tn̄ facit capacē poſſeſſionis eū,qui nō
eſt capax. qđ ēt volunt Io. mo. & Io. an. vbi ſupra. ¶ Pro quo
etiā dicit Car.facere,qa qđ per ſolum principē fieri pōt,dicit̄ im
poſſibile.ff.de lega.j.apud Iulianum.§.fi. not.Dy.in regu.ſemel.
de reg.iur.lib.vj.& pro hoc facit qđ not. Inno. in c. ſuper eo.de
condi.appo.vbi dicit nō tenere ſponſalia inter prohibitos con-
3 tracta,† ſub cōditione,ſi papa diſpēſabit: & rō eſt,qa talis ꝯditio
videt̄ impoſſibilis: ſed ius cōferendi nō pōt per laicū poſſideri
ſine licētia expreſſa ſummi pōtificis.lxiij.diſt.Adrianus.& c.ſeq.
& qđ not.Hoſt.in c.quod ſicut. de electio. ¶ Et dicit ēt Car. in
hoc non ſufficere patientiā: argu. de præben. cum iam dudum.
¶ Et ſubdit do. Car.pulchrū dictum Io. mo. in d.ca. ij. de præ-
4 bē.li.vj.ꝙ ſicut certis † ex cauſis tale ius fuit aliqn̄ cōceſſum lai-
cis: vt in iuribus ꝓximè alleg.& in proxi.præce.arti.diximus: ſic
ſi ſcādalū eſt in auferendo poterit eis admitti. qđ dicit Io. An.
ſibi placere: & fortius ꝓcedere in eccleſijs,quas eorū progenito
res fundarūt, & dotarūt. ¶ Et ꝙ ex approbatione papę proce-
dat hæc p̄ſcriptio, adducit ibi Car. qa ēt excōicare poſſunt laici
ex cōmiſſione papæ.xxvij.diſt.§.verum.verſi. ſcribit. ſcđa.q. vj.
mēnam. no.de iudicijs.c.decernimus.in gl.ij. ¶ Dicit ēt ſe intel-
ligere iſtos laicos in hoc iure poſſe tolerari ꝑ papā, & nō ꝑ aliū
5 ꝑ iura ſupius alleg. ¶† Et ꝙ hoc caſu, qn̄ eſt ꝯſuetudo ita inue
terata,nō dēt inferior eā imutare,ſi ſurgit ſcandalū ex imutatio
ne: ſed cōſulat papā,qui fortaſſe eam approbabit.qđ poſſet,ꝑ ea
quę ſupra ꝓximè dicta ſunt interim aūt donec approbet vel re
probet,tolerabūtur laici: qa ad ea quæ tādiu obſeruata ſunt,pręs
ſumūtur fuiſſe conceſſa.xij.diſt. illa. & ita pulchrè reſidet ibi. d.
Card. ¶ Do.Gaye.vbi.ſ.addit vnum, ꝙ ſtante prædicta præſcri-
ptione approbata per papā, talis poteſtas non extenderet̄ ad ca
ſum non cōceſſum,vt per Franci.in cle.j. de ſupplen. negli. p̄la.
in xij.col. & facit de priuileg. porro. ¶ Tu confirma oīa prædi-
cta, per ea, quæ latè diximus ſupra in prima par. primi lib.in ix.
q.princi.in iij.arti. in iij. motiuo partis affirmatiuę. dū ibi decla-
rauimus prædictam regulā, qſibilia priuilegio, ſunt quæſibilia
pręſcriptione, habere locum in capace: vnde omnia ibi dicta ꝯ-
firmant cōclu. Car. ¶ Et ſi diceres, cur acquiſitio iuris pa. pōt
fieri per præſcriptionē ex quo in illa præſumitur titulus funda-
tionis,conſtructionis vel dotationis, ſi eſt tāti temporis, cuius
initij memoria non extat: quæ habet vim tituli.d.c.j. de præſcri.
lib.ſexto.cur hic non præſumitur titulus priuilegij: & ꝙ pręſcri-
ptio tanti tēporis habeat locum in iure pa. ꝓpter illum præſum
ptum titulū, diximus latè.ſ. in d. j. par. primi lib. in x. q. princi.
in v. articu.reſpōdetur illum titulum ibi præſumptum eſſe ta-
lem,qui poteſt habere locū ex facto laici,& ordinarij.ſ.laici cō
ſtruentis, & epiſcopi ꝯſentiētis: qui tamē non pōt habere locū
in caſu noſtro, in quo requirit̄ priuilegium papæ, qđ non præ-
ſumitur: vt proximè diximus poſt Car.& in iure patro.ſumus in
eo iure. de quo eſt capax laic⁹ ex gratia incluſa in iure cōmuni.
c.iij.hoc tit.in præſcriptione autē inſtōnis, de quo laicus nō eſt
capax,niſi ex priuilegio exp̄ſſo ſummi pontificis, & ſic nec iuris
cōmunis, nec epiſcopatum ex priuilegio epiſcopi nec ius patr.
quod eſt minus,acquiri pōt.& faciūt pro prædictis ea,quæ dixi
mus.ſ. in iiij.q.prin.ij.par.huius ij.libri.ī v.articuli.dum tracta-
uimus an p̄ronus poterit ſaltem ex ꝯſuetudine habere ius abſo
6 lutè dandi eccłiam ſine epo. ¶ † Et ſic ꝯclude laicum nō poſſe
habere ius inſtituendi ex conſuetudine,ſeu præſcriptione tanti
tp̄is cuius initij & c.niſi fuerit per papam approbata: & tunc tn̄
militabit quantum approbatio,inquantū approbatio,ſonabit
vt dixit Gaye.vbi proximè.

¶Decimustertius articu.j.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patronus clericus reſeruatis ſibi dominio & cuſtodia rerum donatarum*
eccleſiæ

eccleſiæ,de conſenſu epiſcopi, poteſt in ea temporaliter ponere & deponere
presbyteros.
2 *Ponere,verb.quid importet.*

1 Sequitur Xiij.dubitare,†an ad patronum ſpectare poſſit
quædam poſitio, & depoſitio presbyteri tem-
pora.ſi retinuit dñium & cuſtodiam rerum donatarum eccleſię
vel hoſpitali de conſenſu epi? & dicendũ eſt ꝙ ſic:iuxta nota.per
Io.An.in c.de monachis.de præben.ij.col. vbi etiã Cardi.in vj.
q.in v.col.& Abb.ibidẽ.& hoc intellige de pſonis eccleſiaſticis,
non autẽ de ſecularibus pſonis:iuxta text.d.c.de monachis.c.
auaritiæ.& c.in Lateraneñ.eo.tit.& iuxta ea,q̃ latè dixi iſte Car.
in d.c.de monachis.in iiij.& v.q. ¶ Hanc eandem ꝯcluſionem
voluit ipſe Cardi.in cle.j.in iij.not.de ſupplen.negli.præla.& in
cle.j.hoc tit.in ij.opp.poſt glo.nondũ.facit cle.qa cõtingit.in fi.
de relig.domi.& qđ ibi per Cardi.no.poſt Lap.hoc idẽ ſequitur
Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj. circa medium xv.col.& dicit ſe
2 fuiſſe vſũ hoc†verbo,ponere,ex quo iſtitutio nõ cõpeteret eis,
ideo dicuntur ponere.vt dicunt Io.An.& Io.de ligna. in d.c. de
monachis.ij.col.& Archi.in c. pñti.in princ.de offi.ordi.in vj.&
Io.An.in c.cum venerabilis.de excep.facit de ſtatu monacho.
c.monachi.& c.qđ dei timore.xvj.q.vj.ſi qs vult. & c.quicunq;.
& c.monaſterium.& c.inuentum. ¶ Tu conſidera hunc articu.
nõ poſſe habere locũ,niſi ĩ eccleſijs religioſorũ,penes quos põt
remanere dñium rerum,quæ illis dantur:& ponunt ibi capella
num tpalem:vt ꝓximè diximus:quo ad pſonos laicos vero hoc
non poterit eſſe:qa debẽt dare liberè fundum,& oĩa eccleſię:vt
diximus.ſ.in j.par.j.libr.in ij.q.princip.in ij.articul. dum tracta-
uimus,ex quibus cauſis prouenit ius pa. & plenius in ix.q.prin.
in j.artic.in vj.amplia.iij.conclu.vbi tractauimus, quam penſio
nẽ poſſit ſibi reſeruare pſonus ſuper bonis eccleſiæ de cõſenſu
ordinarii:& ſic non poterũt ſibi reſeruare dñium omnium rerũ,
hinc diximus in d.j.par.j.lib.in v.q.princip.in iiij.v. & vj.articul.
dotẽ eccleſię nõ poſſe ſemper inſtitui de bonis emphyteoticis
de vſufructu fundatoris:& de bonis feudalibus, ex quo transfer
ret in eccleſia dñium. vide ibi. ¶Et ſic conclude prædicta pro-
cedere:vt proximè dixi in eccleſijs religioſorum.de quibus latè
dicemus.ĩ.in penul.q.prin.huius partis per totum.

¶Decimusquartus artic.j.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Laico patrono an poſſit competere ius deſtituendi.*
2 *Inſtituendi ius quo caſu alicui competat, non tamen deſtituendi ius. & nu-*
mero 3.
4 *Ius deſtituendi poteſt laico patrono competere ex conditione appoſita in limi-*
ne fundationis,cum diœceſani conſenſu.

1 An autem Patroni†laici poſſint habere hoc ius deſti-
tuendi inſtitutum?Et hic ſit.xiiij.articul. &
dicendũ eſt ꝙ non. Primo, qa durior eſt deſtitutio, q̃ inſtitutio,
vt appertè probatur ex his quæ diximus.ſ.in x.præcedẽ.artic.in
verſ.nota & aliud.inſtõnem poſſe præſcribi per inferiorẽ præla
2 tum ſeu clericum: † & tñ illum præſcribentẽ, vel ex priuilegio
ius inſtituẽdi habentẽ,nõ poſſe deſtituere:quãtomagis nec lai-
cus hoc agere poterit,qui ius inſtituẽdi ex præſcriptiõe habere
nõ põt,ex quo illius iuris eſt incapax:vt ſ. diximus in proximo
præceden.xij.arti. ¶ Et tanto magis,qui ſi poſſet inſtitutũ deſti-
tuere,debemus preſupponere aliqua eius demerita: iuxta no.in
c.cum ex iniũcto.de hæreti,de quibus ẽt clericus volens laicus
cognoſcere non põt: vt in ca.cum ſit generale.cum ſua materia
de foro compe. ¶Cum igitur prælatus inferior habẽs ius inſti-
tuendi ex priuilegio,vel pſcriptione,ſeu alio iure particulari,nõ
poſſit deſtituere, q̃uis poſſit inſtituere: quãto magis nec laicus
poterit inſtituere, qui eſt incapax iuris inſtituẽdi. ¶ Ex quibus
notandũ eſt reg.c.cum ex iniuncto.de hære.volentẽ non poſſe
ſpectare deſtitutionẽ ad eum, qui nõ habet ius inſtituẽdi,bene
procedere:ſed non conuerti,vt aliqui dicũt ad eum ſpectare ius
deſtituendi,ad quem ſpectat ius inſtituendi:nam hęc regu.non
3 ꝓcedit:qa†inferiores prælati ſeu clerici pñt habere ius inſtituẽ
di ex aliquo titulo particulari:& tñ non habebũt ex illo ius de-
ſtituendi:vt ꝓximè dictum eſt. ¶Et ex hoc colligitur, laicos ha
bentes ex priuilegio ius inſtituendi:vt diximus.in xj.præceden.
articu.non per hoc habere ius deſtituendi, niſi & de illo forſan
fuerit priuilegiatus:arg.c.porro.de priuile.& hoc priuilegiũ dẽt
eſſe Papæ per ſupraſcripta,quãuis de hoc vltimo dubitẽ: qa de-
pẽdet eius deciſio ab illa difficultate:an cauſa clerici præſertim
criminalis poſſit cõmitti laico? de qua forſan alias in hoc tract.
4 erimus dicturi. ¶†Aduerte tñ ad vnum,ꝙ quãuis laicus patro-
nus non poſſit habere ius deſtituendi, quãuis haberet ius inſti-
tuendi:tamen poterit in limine fundationis de conſenſu diœce
ſani apponere modum.vt patronus poſſit iam inſtitutum amo-
uere,alterum præſentando:vt latè hunc articul.tractauimus.ſ.
ſ.in j.par.j.lib.in ix.q.princ.in ij.articu.Et hoc non mirum: quia
hoc caſu ipſe patronus non deſtituit, nec cognoſcit de perſona
inſtituti: ſed obſeruat modũ appoſitũ in fundatione per ipſum
patronum de conſenſu epiſcopi: vt ibi præſentatus & inſtitu-
tus non ſit perpetuus: & non amoueatur ſæpius,ſed ſemel, vt e-
uitetur infinitas.vt ibi latè diximus. ¶Et ſi diceres,quomodo pa
tronus erit capax huius iuris deſtituendi in hoc caſu ſine priui-
legio Papæ: ſed tantum ex modo appoſito de conſenſu ordina-
rij? Reſpondeo iſtam non eſſe veram deſtitutionem: cum fue-
rit facta inſtitutio cum iſta conditione:vt ibi plene eſt dictum.

¶Decimusquintus art.j.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Laicus an & quando inſtituere poſſit laicus in hoſpitali, & in collegio, &*
in alijs locis exiſtentibus in poſſe laicocum. & nu.2.
3 *Inſtituendi ius, ſtrictè & largè accipitur, non ſecus quam ius patronatus, &*
præſentandi.

1 Dubitatur Etiam & xv.†an laicus poſſit inſtituere ali-
quem gubernatorem hoſpitalis in eo ſcho
larem, vel priorem in aliquo collegio ſcholarium, & ſic in alijs
locis in laicorũ poſſe exiſtentibus. ¶ Et circa hoc eſt aduertẽ-
dum: nam nos diximus.ſ.in j.par.j.lib. in vlti. q.prin. in xj.xij. &
xiiij.articu.ius pa.poſſe ꝯſiſtere in hoſpitali in oratorio collegio
ſcholarium & alijs non conſecratis: & forſan non eccleſiaſticis
ſtricte,ſi hęc loca fuerũt fundata cum autoritate epi:qa tunc di
centur eccleſiaſtica.largè vero ſi fuerũt fundata ſine autoritate
epi & an & qñ collegiũ dicat̃ eccleſiaſticũ vel ſeculare: & ſimi-
liter fraternitas & hmõi,diximus in d.j.par.j. lib.in j. q. princ. in
x.artic.& eãdem diſtinctionem fecimus in j. par. huius ij. lib.in
v.q.prin.in viij. & x. artic. cum ibi tractauimus, an in hoſpitali
oratorio & collegio ſcholariũ cadat pñtatio coram epo, vt ꝯſi
deraretur:an autoritate epi eſſent fundata,ſi vel ne: vnde breui
ter concluderem in hoc caſu: ꝙ ſi iſtis locis eſt aliqua ſpũalitas,
nõ poſſit cadere inſtitutio illorũ in laicos: ſi vero eſſemus in lo
cis, qui omnino ꝯſiderantur laicales qa in illis laici pñtantur:
& laici ſunt inſtituẽdi, poſſet cadere inſtitutio in laicos, quę nõ
diceret̃ canonica, & ſpũalis, vt inſtitutio,de qua hucuſq; in ſpe
cie loquuti fuimus: & de illa generali,de qua loquitur tit.de in-
ſtitu.& regu.j.de regu.iur.libr. vj.& nos diximus.ſ.in j. articulo
pñtis.q.& hæc probantur ex his,quæ diximus in locis.ſ. allega-
tis. Et ita vidimus obſeruari Paduæ in collegio Spinellorum,
in quo patroni pñtant ſcholares & magnifici dñi Procurato-
ris ſancti Marci Venetiarum inſtituũt ſeu confirmant, qui ſunt
puri laici:qa ſic diſpoſuit ille Reuereñ.Epiſcopus Maxẽſis de fa-
milia Spinellorũ de Neapoli dicti collegij fundator: quã fünda-
tionem ꝓprijs oculis vidi & legi. de qua ẽt diximus. ſ. in j. par.
j. lib.in vlti.q.princ. in xiiij. articu. & idem dicerem de hoſpitali
nõ fundato cũ autoritate epi, qđ gubernatur per puros laicos,
vt in ſ.allegatis locis diximus,de oratorio priuato vero non eſt
diſceptandũ: qa cũ in eo non cadat pñtatio nec ius pa.ſimiliter
nec inſtitutio: qa illa ſequitur præſentationem:vt dicemus.ĩ.in
j. q. prin. huius partis in ij. articu. & diximus. ſ. in j. præceden.
articu.& ſi in dicto oratorio priuato poneretur capellanus,po-
neretur ad nutum patroni:vt in dictis locis diximus. ¶Et pro p-
dictis facit celebre conſilium Pau.de Caſtro.cxlv.incip.in quæ-
ſtione,quæ vertitur inter Reuereñ.in Chriſto patrem quod ſe-
quitur Firma,in trac.de epiſcopo.in iiij.lib.in iij.par,in x.qõ.vbi
2 cõcluditur†epiſcopum ſuccedere in gubernio ſcholarium col
legiatorum mortuo gubernatore collegij teſtamentario reli-
cto à fundatore & loquitur de collegio ſancti Antonij dictæ ci-
uitatis Paduæ ædificato à Reuereñ.domino Pileo Cardi. Reue
reñ.ex cuius Pau.dictis apparet illum fundatorẽ ordinaſſe cer-
tos laicos,qui haberent admittere collegiandos, & collegium
gubernare:& ideo nõ tranſiuiſſe ad alios laicos illis primis mor
tuis:quia diſpoſitio teſtatoris non extendebat ad alios: & ideo
concluſit ſpectare ad epiſcopum,tãquam rem piam:ergo ſi fun
dator diſpoſuiſſet tali modo,vt ſemper illud ius tranſiret ad lai-
cos,bene locum haberet. ¶Et ſic ex dicto conſilio duo ſunt col
ligenda. Primum,hoc ius poſſe conſiſtere in laicos, ſi hoc à fun
datore fuerit ſtatutum:alias non poſſem videre,quomodo hoc
aliter procedere poſſet. ¶Niſi dicerem laicum habere hoc ius
in iſtis locis ex præſcriptione tanti tẽporis & c.quæ haberet vim
titu.capit.j.de præſcript.libr.vj. & titulus poſſet eſſe iſte, quia à
fundatore ſic fuiſſet ſtatutũ,& ſufficeret talis titulꝰ allegari;licet
non probaretur ſtãte dicta pſcriptione antiquiſſima:per ea quę
latè diximus.ſ.in j.part.j.libr.in x.qõ.princi.in v.articul.dum ibi
tractauimus materiam præſcri. & ẽt diximus. ſ. in ij. par. huius
ij. lib. in x. q. prin. in iiij. artic. dum ibi tractauimus qualiter ar-
ticuletur & probetur ius pa.antiquum. Nec obſtant ea, quę dixi
mus.ſ.in xij. proximè præceden.artic.ius inſtituendi non poſſe

præſcribi per laicum ēt p̃ſcriptione tanti tp̃is, cuius initij &c. &
q̃a ibi loquuti fuimus de iure inſtituendi mere ſpũali faciendo
in locis eccleſiaſticis, cuius laici ſunt incapaces: hic vero loqui
mur de iure inſtituẽdi in locis ſecularibus: ꝙ potius dici poteſt
dimiſſio, cuius iuris laici, ſunt capaces: & ſic non ob. incapacitas
3 quæ ibi obſtabat. ¶† Et ex his poterit dici vnum pulchrum, ꝙ
ſicut habemus ius patro. ſtrictè & largè: & ſic ius p̃ntandi. vt di-
xit Abb. in ſua diſputa. Augerio. vt nos diximus & retulimus. ſ.
in d. j. par. j. lib. in vlti. q. prin. in xiiij. artic. loquendo de iure patr.
collegij ſcholarium, eodem modo poſſumus dicere habere du
plex ius inſtituendi ſtrictè, cum præſtatur in eccleſiaſticis. largè,
cum præſtatur in ſecularibus. ¶ Secundum, quod colligitur ex
dictis Pau. in ſ. allegato conſilio eſt, ꝙ ſi hoc ius ſpectaret ex di-
ſpoſitione fundatoris in huiuſmodi locis rectis per ſeculares lai
cos: & illi laici deficerent, puta quia ſpectaret ad tales talis fami
liæ: & illa familia deficeret: vel vnus eligeret alterum: & habens
hoc ius moreretur, non facta electione de ſucceſſore, epiſcopus
ſupplebit in hoc vltimo caſu pro illa vice: & poſtea electus per
eum eliger ſibi ſucceſſorem: vt ſit in beneficijs procedentibus
de ſacerdote in ſacerdotem. de quibus latè diximus. ſ. in j. par. j.
lib. in ix. q. princ. in iij. arti. & ceſſante familia prædicta totũ hoc
ius deuoluetur ad epiſcopum: quia negare non poteſt huiuſmo
di loca eſſe pia, in quibus epiſcopus habet aduertere, vt diximus
in locis. ſ. allegatis: cum loquuti fuimus de hoſpitali etiam non
fundato autoritate epiſcopi per iura allegata per Paul. in d. ſuo
conſilio.

¶ Decimusſextus artic. j. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtituendi ius an tranſeat ad religioſos, exemptos, tranſlato in eos iure patron. aliquo legitimo titulo.*
2 *Occupatio alicui, prohibita, vtroque iure.*

1 Dubitatur Decimoſexto † ſi ius pat. venit aliquo legi-
timo titulo ad religioſos exemptos: an in
eos tranſiuit etiam ius inſtituendi? & dicendum eſt ꝙ non: nã de
eo eſt tex. expreſſus in c. cum ſeculum. hoc tit. vbi expreſsè ha-
betur: ꝙ ſi ius patro. eccleſiæ deuenit ad religioſos exemptos, p̃
hoc in nullo debet lædi ius epiſcopale. Et ibi gloſſ. & docto. oẽs
declarant ſub iſto iure epiſcopali includi ius inſtituendi, vt nec
illud lædatur: ergo epiſcopus inſtituet, vt prius: & ita expreſsè te
nuit ibi Cardi. in iij. not. vbi dicit illum tex. emanaſſe, ſecundum
glo. quo ad hoc, vt epiſcopus habeat ius inſtituendi, vt prius: &
ſic poſſe inſtituere clericum ſibi præſentatum. xvj. q. vj. capi. j. &
cap. ſtatuendum. de priuileg. cum & plantare. §. in eccleſijs. ¶ Et
ibidem dicit Hoſti. propter exordium illius text. cum ſeculum
relinquentis: & ſic quilibet debeat cauere, ne alienum occupet,
2 vel iuri † præiudicet alieno: multo fortius religioſi, qui ꝓ Chri-
ſto ſeculum reliquerunt, ad quos pertinet, quæ not. in c. j. §. fi. de
ſepul. & c. plerique. de pact. & c. ij. §. j. de no. ope. nun. & ideo an-
te fi. ibidem dicit Hoſt. in verbo, minuere: quia nec plus iuris ha
bent in hoc caſu religioſi, quam haberent hi, à quibus cauſam
habent, quæ dicta Hoſti. ſequuntur ibi Card. Io. And. & omnes.
¶ Ex quibus ego infero, ꝙ ſi bene ius inſtitu. ſpectaret ad infe-
riorem prælatum ex aliquo iure priuato: vt diximus. ſ. in x. præ-
ceden. artic. nec illi præiudicabitur: quia ſi papa iuri tertij præiu-
dicare non intelligitur: licet verba illud ſonent, cum præſuma-
tur de contraria mente; vt in c. ſuper eo. de offic. delega. & dixi-
mus latè. ſ. in ix. proxi. præceden. artic. & eadem ratio militat in
vtroq;: ergo & idẽ ius vulgatis iuribus. & ẽt ꝓbat id quod dixit
do. Card. in c. de monachis. in vij. q. ꝙ ſi ius pa. deuenit ad ex-
emptos, nil plus iuris habebũt q̃ habebat principalis p̃ronus
donator, niſi tñ: q̃a habebũt ſex menſes ad p̃ntandũ, per c. vni-
cum. hoc tit. lib. vj. Et ideo, dicit ipſe, habebunt tñ p̃ntare, & nõ
aliud, ex quibus dictis Hoſti. Ioan. an. Abb. in ij. nota. Imol. &
aliorũ in d. c. de monachis. apparet nõ immutari ius inſtituẽtis.
qđ etiam expreſſius dixit Abb. ibidem in ij. col. in verſi. primo
caſu. vbi ponit aliud, ꝙ plus iuris habẽt iſti exẽpti, ad quos de-
uenit ius pa. q̃a habebunt cuſtodiã eccleſię vacãtis: vt in c. bonę
de appel. quã non habebat p̃ronus laicus donator. de quo vlti
mo diximus latè. ſ. in ij. par. huius ij. lib. in j. q. princ. in xxix. artic.
& hęc ẽt adde ad ea, quæ diximus. ſ. in d. ij. par. ij. lib. in vj. q. prin.
in v. articul. dum ibi poſuimus oĩa, quæ diſponuntur in ep̃o
habente inſtituere, habere ẽt locum in inferioribus p̃latis iſtud
ius inſtituendi ex aliquo iure ſpãli habentibus. & qđ. ſ. diximus
tenet Roch. in hoc tracta. in verbo competẽs alicui. in vlti. q. &
Fely. in c. cũ venerabilis. in xj. col. in iij. fallen. de excep.

¶ Decimusſeptimus articu. j. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitutio competit abbati in eccleſiis pleno iure ſibi ſubiectis.*
2 *Eccleſiæ quando dicantur ſubiecta alicui pleno iure.*
3 *Inſtituere qui poſſint.*

1 Quid Autem & hic ſit. xvij. articu. † ſi abbas hẽt aliquas
eccleſias ſibi ſubiectas pleno iure an ei cõpetat ius
inſtituendi in illis: & concludendum eſt ꝙ ſic: vt probatur in c.
in Lateranẽ. & ibi oẽs de prębẽ. vbi eſt caſus expreſſus ẽt de eo
qđ diximus. ſ. in proxi. præcedẽ. artic. ex quo à ꝯtrio ſenſu ſumit,
prout ibi colligunt oẽs: & ſignãter Abb. in iiij. no. ꝙ in eccleſijs
pertinẽtib⁹ ad religioſos pleno iure, nõ ſit p̃ntatio rectoris ep̃o
ſed ipſi inſtituũt, & deſtituunt. ¶ Quod intelligit ibi Abb. qñ
popul⁹ ẽt eſt exẽptus al's rõne curę, dẽt recurri ad ep̃m. de qua
2 in c. vnico. de capel. mona. lib. vj. † & qñ dicantur eccleſię ſubie
ctę alicui pleno iure, dicit eſſe recurrendum ad. c. qñ. de priuile.
nã pleno iure dicuntur, qñ ep̃s nullũ ius epiſcopale ibi exercet:
ſed tota iuriſdictio pertinet ad abbatẽ ſeu ad alium prælatũ. &
ꝓ hoc faciunt quæ dicit Fely. in d. cũ venerabilis. in xj. col. in iij.
fallen. & in xij. col. in verſi. ꝯſidera ſcđo. de excep. & p̃dictis adde
quæ diximus. ſ. in ij. par. huius ij. lib. in iiij. q. prin. in x. artic. vbi
tractauimus corã quo debeat fieri p̃ntatio in eccl'ia ſpectãte ad
religoſos pleno iure: reliqua ſupple. in d. c. in latera. & in iurib⁹
ibi allega. vbi tractãt doc. de examinatione facienda per ep̃m de
3 p̃ntato per dictos religioſos ad curã aĩarum. ¶ † Et per hæc ſu
mus expediti de illa parte huius q. quæ eſt, qui p̃nt inſtituere. de
q̃bus poteris ẽt videre Gof. & Hoſti. in ſumma in titu. de inſti.
in verſi. q̃s poſſit inſtituere. & in tit. de offi. ordi. § q̃d p̃tinet. ver-
ſi. ſunt aũt quędã. & plenè p̃ Dy. Io. an. ĩ merc. & Pet. de anch. in
reg. j. de reg. iur. lib. vj. loquẽtes de oĩ inſtit. & ſic de inſtit. g̃nali.

¶ Decimusoctauus articu. j. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitutio cadit in locis, in quibus præſentatio.*
2 *Epiſcopus habet fundatam intentionem de iure communi in hoſpitalibus & xenodochiis quo ad ius inſtituendi.*

Quia Vidimus quid ſit inſtitutio, & qui poſſint inſtituere
reſtat videre de tertia parte huius noſtrę. j. q. princ. ſ.
in quibus eccleſiis & beneficijs iſta inſtõ fiat: & hic ſit. xviij.
& vlti. articu. ¶ Et dic breuiter, ex quo nos loquimur de ſpãli
inſtitutione, quæ fit in p̃ntatis per patronos: vt diximus. ſ. in j.
1 artic. præceden. † hanc ĩſtitutionẽ cadere & fieri debere in om
ni eccleſia capella altari beneficio, ẽt in abſtractu, prębenda, ho
ſpitali, & alijs pijs locis, in quibus cadit præſentatio patroni, ſi-
ue laici, ſiue eccleſiaſtici. de quibus diximus. ſ. in j. par. j. lib. in xj.
& vlti. q. prin. vbi tractauimus in quibus locis cadit ius pat. ſtri-
ctè & largè, in collegijs ſecularibus, pijs tamẽ: vt ibidem. in xiiij.
artic. Sed magis in ſpecie de prædictis diximus. ſ. in j. par. huius
ij. libri. in v. q. princ. per totum: dum ibi tractauimus, in quibus
eccleſijs & beneficijs præſentatio patroni cadat. ¶ Imo in iſtis
2 etiam hoſpitalibus † & xenodochijs quo ad ius inſtituendi, epi-
ſcopus habet fundatam intentionem de iure communi: vt dixi-
mus poſt Roch. ſ. in iij. præceden. articu. in verſicul. & dicit fore
notandum.

Ex dictis Supra in præſenti. j. q. princ. & eius. xviij. art. col
lige concluſionem, inſtitutionem eſſe tranſla-
tionem iuris non liberam à ſuperiore factam: & de iure cõmu-
ni ipſam ſpectare epiſcopo: & debere fieri in omnibus eccleſijs
beneficijs, & locis, in quibus præſentatio patronorum cadit. Ita
concluſimus. ſ. in j. iij. & vlti. articul. ¶ Declara hanc concluſio.
vt illa ꝓcedat, & intelligatur loqui de inſtitutione ſpeciali, quæ
fit ad præſentationem patronorum, non autem de inſtitutione
canonica generali comprehendente omnem canonicum mo-
dum prouiſionis: vt diximus. ſ. in j. artic. ¶ Ampli primo. d. con-
clu. ſic declaratam, ꝙ propriè præſentatus à patrono, dicitur in-
ſtitui, non autem confirmari, non eligi, nec beneficium ſibi cõ-
ferri, cum iſta propriè differant: vt diximus. ſ. in ij. articul. ¶ Am-
plia ſecundo. d. concluſio. ſic declaratam, intantum eſſe veram,
ꝙ maius ius transfert inſtitutio, quam confirmatio, imo tranſ-
fert totum ius vt collatio, excepto eo, quia nõ eſt libera, vt col-
latio: vt diximus. ſ. in d. ij. artic. ¶ Amplia tertio. d. concluſio. ius
inſtituendi de iure communi intantum ſpectare epiſcopo, ꝙ de
generali conſuetudine hodie non requiritur conſenſus capitu-
li: vt diximus. ſ. in iiij. articul. ¶ Amplia quarto. d. concluſio. ius
inſtituendi intantum ſpectare ad epiſcopum, ꝙ etiam tranſit in
eius vicarium generalem ſine ſpeciali mandato: vt diximus. ſ.
in v. articu. ¶ Amplia quinto. d. concluſio. ius inſtituendi, intan-
tum ſpectare epiſcopo, ꝙ poterit illud demandare alicui ſpecia
liter etiam eccleſia non vacante: vt diximus. ſ. in vj. articu. ¶ De-
clara has duas ampliatio. eas ſpecialiter procedere in inſtitutio-
ne: quia in libera collatione ſecus, nam illa non tranſit ſine ſpe-
ciali mandato in vicarium generalem, nec poteſt alicui ſpecia-
liter committi, niſi ſit etiam vicarius generalis, eccleſia adhuc

non vacante:vt diximus in dictis.v.& vj.articu.vbi poſuimus rationes diuerſitatis. ¶Amplia ſexto.d.concluſio. inſtitutionem ſpectare ad epiſcopum,intantum procedere, ꝙ ſi eccleſia eſt ſita in confinibus duarum diœc.adhuc ad epiſcopos ſpectabit inſtitutio: vt diximus remiſſiuè.ſ.in viij.articulo. ¶Amplia ſeptimo.d.concluſio.ius inſtituendi ſpectare ad epiſcopum, intantũ procedere,ꝙ ſi papa committit alicui,vt ad inſtitutionem eius, quem nouerit eſſe patronum,ordinet eccleſiam,non tamẽ per hoc ille talis poterit inſtituere,ſed epiſcopus inſtituet,quia iuri tertij non præiudicat papa:vt diximus.ſ.in ix.articu.¶Reſtringe hanc ampliatio.procedere,niſi habens inſtituere,de iure cõſentiret expreſsè vel tacite: quia valeret inſtiurtio talis delegati : vt diximus in d.ix.articu.in verſi.verum dicunt ibi doc.& in verſi. aduertè etiam:nam ex fine.& in verſicu.aduerte etiam,q̃a datur tertius effectus. ¶Declara etiam quid operabuntur illa verba, ordines eccleſiam,pluribus modis:vt in d.ix.art.diximus.¶Amplia octauo.d.concluſio.intantum procedere, ꝙ quãuis ius pat. veniat ad religioſos exemptos aliquo legitimo tit.non per hoc tranſibit ad eos ius inſtituendi:ſed tantum ius præſentandi, cuſtodia eccleſiæ,& ſemeſtre tempus ad præſentandum:inſtitutio autem adhuc ſpectabit ad epiſcopum, vt diximus.ſ.in xvj artic. ¶Limita modo primo.d. concluſio.ius inſtituendi ſpectare ad epiſcopum,procedere ſede epiſcopali plena:ſed illa vacante ius inſtituendi tranſibit ad epiſcopum:licet non tranſeat ad illũ ius conferendi:nec ius præſentandi quod epiſcopus habebat:vt diximus.ſ.in vij.articu.vbi poſuimus rationes diuerſitatis.¶Limita ſecundo.d.concluſio.procedere, & ius inſtituendi ad epiſcopum ſpectare,de iure communi:nam de iure ſpeciali,puta priuilegio,præſcriptione,ſtatuto,vel conditione appoſita per fundatorem in limine fundationis, poterit inſtitutio ſpectare etiam inferiori prælato ſeu ſimplici clerico:vt diximus ſ.in x.art.¶Extende hanc limita.procedere,etiam ſi ſumus in inſtitutione autorizabili per quam transfertur cura animarum : quia etiam illa poteſt præſcribi per inferiorem prælatum ſeu clericum: vt diximus in d.x.articu.¶Extende ſecundo.d.limita,etiam ſi eſſemus in caſu in quo papa committeret alicui, vt ad præſentationem eius quem nouerit patronum,ordinet eccleſiam:quia ex tali delegatione non poterit illa inſtituere:ſed is qui haber ius inſtituẽdi,quãuis eſſet inferior epiſcopo :vt diximus.ſ.in ix.artic. ¶Extende tertio.d.limita.procedere, etiam ſi in eo caſu eſſemus, ꝙ ius pat.deueniret ad religioſos exemptos,qui ipſi non inſtituẽt, ſed ſolum præſentabunt,ſed inſtitutio erit epiſcopi,& etiam alterius inferioris hoc ius habentis:vt diximus.ſ.in xvj.arti. ¶Extende quarto.d.limita.intantum procedere, ꝙ nõ ſolum ius inſtituendi poterit competere prælato ſeu ſimplici clerico : ſed ẽt laico,ex priuilegio tamen Papæ:vt diximus.ſ.in xj.art.¶Reſtringe præceden.extenſio.vt laico poſſit competere ius inſtituendi ex priuilegio Papæ,vt dictum eſt : non autem poterit ſibi competere,etiam ex antiquiſſima conſuetudine, ſeu præſcriptione tanti temporis,cuius initij &c.niſi per papam fuerit approbata: vt diximus.ſ.in xxij.artic.¶Reſtringe modo iſtam ſecundam limi. ꝙ quãuis inferior prælatus ſeu clericus poſſit ex iure particulari habere ius inſtituendi : non tamen per hoc conſequetur ius deſtituendi:vt diximus.in d.x.articu.in verſicu.nota & aliud. ¶Reſtringe ſecundo.d.limita.cum ſua vltima extenſio. ꝙ quãuis laicus poſſit ex priuilegio habere ius inſtituendi : non tamẽ per hoc dicetur conſequi ius deſtituendi : vt diximus in xiiij.ar. ¶Reſtringe hanc reſtric. ꝙ quãuis laicus ex priuilegio papæ ius inſtituendi non conſequatur ius deſtituendi tamen poterit fundator in limine fundationis de conſenſu epiſcopi ſibi reſeruare,vt poſſit mutare capellanum inſtitutum: vt remiſſiuè dixim⁹ in d.xiij.artic.¶Limita tertio.d.concluſio.ad epiſcopum de iure communi ſpectare ius inſtituendi , niſi eſſemus in eccleſijs ſubiectis abbati pleno iure: quia in illis abbas inſtituet , & non epiſcopus:vt diximus.ſ.in xvij.articu.¶Reſtringe hanc limi. procedere,ſi etiam populus eſt exemptus:quia tunc inſtituet,alias ſaltem preſbyter erit præſentandus epiſcopo,vt eccleſiæ pleno iure ſpectantis ad religioſos exemptos pro inſtitutione autorizabili curæ animarum,qui ab epiſcopo examinabuntur:vt dixim⁹ in d.xvij.arti.¶Limita quarto.d.concluſio.ꝓcedere, niſi eſſem⁹ in hoſpitali,collegio ſcholarium,oratorio priuato , & ſimilibus locis non eccleſiaſticis : quia in illis poterit laicus ex diſpoſitione fundatoris,vel ex præſcriptione habere ius inſtituendi:& dicetur largo modo inſtitutio:vt diximus.ſ.in xv.artic. ¶Reſtringe hanc limi.vt laicus poſſit habere inſtitutionem,largè tamen in defectu habentis hoc ius laici ſuccedet epiſcopus,& nõ alius: vt diximus.in d.xv.articu.¶Limita quinto.d.concluſio.inſtitutionem ſpectare ad epiſcopum : niſi ſit patronus eccleſiaſticus, qui ſibi retinuit dominium,& cuſtodiam rerum donatarum eccleſiæ de conſenſu epiſcopi:quia tunc poterit in illa eccleſia ad tempus ponere & deponere preſbyterum abſque epiſcopo,& eius inſtitutione: vt diximus.ſ.in xiij.articu. ¶Reliquas limitationes ad illam concluſionem ius inſtituendi in genere cũ ſuis duabus ampliatio.quas.ſ.tetigimus.in iij.artic. cum ſuis notandis,& alijs pro ornatu.c.omnes baſilicę.xvj.q.vij.vide per Fely. in c.cum venerabilis.in fi.x.col.cum tribus ſeq.de excep.Et per iſta ſit expedita hæc.j.q.princ.huius iij.par.præſentis.ij.arti.cum ſuis oportunis articu.

¶Secunda quæſtio princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitutio an poſſit fieri ante præſentationem.*
2 *Inſtitutio ſine edicto,nulla eſt ipſo iure.*
3 *Actus nullus reconualidatur per ſuperuenientem validitatem.*

Expediti De diffinitione inſtitutionis, & de illis,qui eam tribuere debent, ac de eccleſijs & beneficijs,in quib. ipſa inſtitutio cadit.Merito modo principaliter quærendum eſt,quãdo, vbi, & qualiter hæc inſtitutio fiat.Et ex iſta.ij.q.princ.oriuntur infra
1 ſcripti artic.¶Et primus articu.ſe offert,†an inſtitutio fieri poſſit antequam pręſentatio fiat?& dicendum eſt fortè ſic,ſecundũ Bal.in l.ex placito.C.de rerum permu.& in l.ſiue in initio.C.de codicil.vbi dicit confirmationem poſſe præcedere confirmabile:ſed aptius ſequitur, quam præcedat ex quo Bal.infert ibi epiſcopum poſſe confirmare electionem ſeu præſentationem faciendam per patronos eccleſiæ:ſequitur Firma.prędicta in trac. de epiſcopo.in j.parte.j.partis.ij.princ.in v.q. ¶Et licet hoc Bal. dicit per illum tex.l.ſiue in initio.qui eſt magnus doctor : tamẽ neſcio videre quomodo poſſit procedere:nos.n.habemus inſti
2 tutionem ſine edicto eſſe † nullam ipſo iure. vt diximus.ſ.in ij. par.huius ij.lib.in vj.q.princ.in xij.arti.& etiam eſſe nullam ſine diſcuſſione negotij præſentationis,vt ibidem diximus & pręſentatio debet pręcedere iſta duo.ſ.appoſitionem edicti: & diſcuſſionem negotij præſentationis : vt habetur in ca.fin.de electio. libr.vj.Et iſta duo debent præcedere inſtitutionem : quomodo ergo inſtitutio poterit pręcedere pſentationem?niſi diceremus inſtõnem accipere vires,pſtatione poſtea ſequuta,illa diſcuſſa, & edicto appoſito: vt diximus in d.ij.par. huius ij.libr.in d.vj.q.
3 princ.in xij.artic.& ſeq.& in ij.artic.& in xxv. †vbi recõualidatᷣ actus nullus per ſuperuenientẽ validitatem.& facit pro hoc,qđ no.in c.cura. cũ ſua materia hoc tit.& nos diximus plene.ſ.in ij. par.j.lib.in j.q. prin. in xvj. artic. vbi tractauimus, an tranſlatio iuris pat.facta ſine ꝯſenſu ẽpi, cõualidetur per ſuperuenientem ꝯſenſum:& pro hoc ẽt facit,qđ no. in c.decernimus.xvj.q. vij.ꝙ licet nõ teneat inſtõ facta ſpreto patrono: tñ patrono ꝯſentiẽte vel infra tps datum ad pſtandum non pſtante, recõualidatᷣ inſtitutio prout ex nunc non prout ex tunc : vt in dictis articu. prædictę:vj.q.prin.diximus:& de hoc vltimo dicemus.ĩ. in ſeq. articu. præſentis. q. prin. Sed certè difficile eſt concludere cum Bal.magna tamen eſt eius autoritas.

¶Secundus articu.ij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitutio facta ſine præſentatione patroni,illo ſpreto,an teneat,vel ſit irritanda,vel ſit irrita ipſo iure.declaratur,nu.6.*
2 *Inſtitutus ab habente ius inſtituendi,ſpreto patrono eſt remouendus.*
3 *Inſtitutio facta ab ipſo epiſcopo,ſpreto patrono,an valeat.*
4 *Eccleſias habentes ſine inſtitutione,dicuntur occupatores.*
5 *Intellectus ad c.illud.extra de iure patro.& nu.8.*
7 *Inſtitutio non eſt ipſo iure nulla,inſtituto ab epiſcopo præſentato per aliquem non patronum.*
9 *Intellectus ad c.decernimus.xvi.q.vij.*
10 *Beneficij collatio facta ab epiſcopo ipſimet patrono poſtmodum conſentienti, valet.*
11 *Inſtitutio facta ab epiſcopo,alteri quam patrono,& præſente & non contradicente,an valeat.& nu.26.*
12 *Tacens in actu concupiſcibili,pro conſentiente habetur.& nu.16.*
13 *Tacens conſentire videtur, quando talis eſt actus, qui eo prohibente fieri non poteſt.*
14 *Tacens an videatur conſentire ratione reuerentiæ.*
15 *Conſenſus adhibitus per filium exiſtentem in patria poteſtate, in patris præſentia,non valet.*
17 *Tacens habetur pro conſentiente actui facto in ipſius præiudicium quem prohibere potuiſſet.*
18 *Collatio facta de meo beneficio,me præſente & tacente,an valeat.*
19 *Contractu celebrato inter aliquos me præſente ſciente ſuper re certa, ſuper qua intendo ius habere,& patior me pro teſte in inſtrumento inſcribi, non reclamando,videor iuri meo præiudicare.*

20 *Pignus conſtitui non poteſt in re aliena.*
21 *Ius ſi quis prætendat in vna re, & litigatur ſuper illa inter partes, & ipſe fauerit alteri partium, an ſibi præiudicet.*
22 *Serui ordinatio facta domino præſente, & tacente tenet.*
24 *Beneficij collatio facta à prælato, præſente & tacente capitulo, valet.*
25 *Taciturnitas habetur pro conſenſu fauore cultus diuini.*
27 *Epiſcopus ſi non vocauit ipſos patronos ad pręſentandum, tunc ſi præceſſit alterius patroni præſentatio, bene requireretur vocatio generalis vel ſpecialis.*
28 *Epiſcopus an teneatur vocare patronos ad præſentandum. Et vt collatio valeat, quid requiratur. nu. 29.*
30 *Proteſtatio, eſt mentis expreſſio.*
31 *Beneficij collatio facta ab ipſo epiſcopo iure deuoluto patrono abſente, non valet.*
32 *Collatio facta ab epiſcopo ſimpliciter, patrono abſente, non valet.*
33 *Beneficij collatio facta irrequiſito conſilio, non valebat ipſo iure, ſi debebat conſilium requiri.*
34 *Factum à non habente autoritatem, eſt ipſo iure nullum.*
35 *Beneficij collatio facta ab epiſcopo, patrono poſtmodum intra tempus indultum à iure, conſentiente, an valeat.*
36 *Conſenſus requiſitus, poteſt interuenire, & etiam poſt.*
37 *Beneficij collatio facta ab epiſcopo, patrono non conſentiente, nec contradicēte intra tempus datum ad præſentandum, valet. Et quid, quando per negligentiam patroni, ius ſuum tranſlatum eſt ad alium inferiorem epiſcopum. Et nu. 39.*
38 *Intellectus ad regulam, Non firmare. de regul. iur. lib. vi.*
40 *Beneficij iuris patronatus permutatio facta à beneficiatis epiſcopo eis autorizante, patrono non vocato, nec conſentiente, eſt ipſo iure nulla, ſed reconualeſcit ſuperueniente tacito vel expreſſo conſenſu patroni.*
41 *Inſtitutio facta per epiſcopum ſpreto patrono, tenet, quando patronus non poſſet præſentare quem vellet, etiam ſi vocaretur.*
42 *Collatio facta de beneficio patroni clerici, à legato de latere, patrono ſpreto, tenet: Et etiam facta à Papa etiam beneficij patroni laici.*
43 *Intellectus ad c. cum Bertoldus. extra de re iudic. & nu. 44.*
45 *Limitationes ad c. decernimus. xvi. q. vij. & nu. 46.*

Sequitur Scđs artic. qui eſt, ex quo inſtitutio debet fieri
1 † poſt pñtationem, vt proxime dictum eſt an
inſtitutio facta ſine pñtatione patroni, illo ſpreto, teneat vel
ſit irritanda: an vero ſit irrita ipſo iure. ¶ Et in hac materia habemus principalem text. qui eſt. c. decernimus xvj. q. vij. qui ad
literam dicit, decernimus, vt quamdiu fundatores eccleſiarum
in hac vita ſuperſtites fuerint, pro eiſdem locis curam habeant
ſolicitam: itaque rectores idoneos in eiſdem baſilicis: idem ipſi
epiſcopo offerant ordinādos: & ſi ſpretis eiſdem fundatoribus,
rectores ibidem præſumpſerit ordinare epiſcopus: & ordinationem ſuam irritam nouerit, & ad verecundiam ſui alios in eorū
loco, quos ipſi fundatores cōdignos elegerint ordinari. ¶ Do.
Goffre. vero in ſumma huius titu. in ij. col. in verſi. ſine præſentatione. dicit, ſine pręſentatione quis inſtitui non debet in eccleſia, quę patronum habet: & ſi ſpretis patronis hoc factū fuerit,
ſcđm rigorem iuris eſt inſtitutio irritanda. c. illud. in fi. hoc tit.
vel irrita nuntianda: & ad inſtituentis verecundiam inſtitutus
eſt amouendus: & alius quē patronus cōdignum elegerit ordinandus. vt. xj. q. vij. c. decernimus. & ita reſidet ibi Gof. ¶ Hoſtien. vero in ſumma huius titu. §. quid competat. verſi. item ad
eccleſiam dicit nullum inſtituendum eſſe, niſi pñtetur à patronis alſ remouendus eſt. alleg. c. illud. & c. ex inſinuatione. hoc
tit. & d. c. decernimus. ¶ Et mouentur iſti ſummiſtę per. d. c. illud. in fi. hoc tit. dum dicit, ſi vero ius pa. vacāte eccleſia religioſo loco contulerit: & aliquis ſine pñtatione fratrum eiuſdē loci
fuerit in ipſa eccleſia inſtitutus, eius ſm rigorem iuris eſt inſtitu
2 tio irritanda. ¶ † Et ex prædictis habemus inſtitutum per epm
vel habentē ius inſtituēdi ſpreto pñono & ſic ſine eius pñtatione eſſe amouendū: & ſic inſtōnem non tenere. & volunt hoc p
illa iura iſti ſummiſtę Arch. & alij in dicto. c. decernimus. Hoſti.
& alij: & præſertim Abb. in iij. no. in d. c. illud. Hoſti. & alij & pręſertim Abb. in c. ex inſinuatione. in ij. no. hoc tit. & omnes alij
3 doc. j. allegandi. ¶ † Sed difficultas remanet, an inſtitutio ſit
ipſo iure irrita vel irritāda: & pro opinione, ꝙ ſit irrita ipſo iure, tenentes illam opinionem adducūt tex. in. d. c. decernimus.
ibi, & ordinationē ſuam irritam nouerit: & ſic de pñti, quod importat ipſo iure. ¶ Alia eſt opinio, ꝙ ſit irritanda, & tenentes illam, mouentur per tex. in d. c. illud. ibi ſm rigorem iuris eſt inſtitutio irritanda. ¶ Et vt ſ. retulimus do. Goffr. de trano conciuis meus, videtur tenere primā opinionē: licet vtrāq; referat,
cum illam ponat in fi. & ad. c. illud. videtur reſpondere, vt exponatur irritanda ideſt, irrita declaranda: & ꝙ talis inſtitutio ſeu
collatio facta ſpreto pñono, ſit ipſo iure nulla, tenuit Rot. cccvij.
pmutatio facta. in verſ. reſpōdet ad oīa: in tit. de rerum permu.
in nouis per text. in d. c. decernimus. quem dicit eſſe clauem in
hac materia: & expreſſius & latiſſimè Rota. ccccxxviij. infra tē.
pꝰ. hoc tit. in antiquis, quæ pulchrè loquitur: hanc etiā partē tenuit Io. an. in c. ij. de offi. ordi. lib. vj. quem ſequitur Abb. in d.
ca. illud. in iij. not. & dicit iſtā inſtitutionē eſſe nullam ipſo iure;
ſiue pñoni ſint eccleſiaſtici ſiue pñoni laici: & eſſe hoc de rigore
iuris: qa de æquitate non eſſet retractanda cum ius pat. pendeat
ex grā. c. iij. hoc tit. Et hic rigor præfertur ęquitati pñono inſtāte
quæ grā eſt effecta ius ſm Cardi. ibi in viij. opp. per. d. c. decernimus. per quem tex. dr̄, irrita ipſo iure: & verbum, irritanda poſitum in fi. d. c. illud. dicit eſſe exponēdum: ideſt, irrita nūtianda,
vel eſt irritāda, quo ad factū, ſicut de facto proceſſit. & hoc etiā
ſenſit Abb. in rub. huius titu. cum allegauit, d. c. decernimus. &
etiam ſenſit Abb. in c. querimoniam. ſuper glo. j. & in c. ex inſi-
4 nuatione. in ij. not. vbi dicit tales habētes † eccleſias ab epiſcopo ſine inſtitutiōe, dici occupatores illius. & clarius hoc tenet
Abb. in c. cum bertoldus. per illum tex. in iij. col. in verſi. qñq;
pñtatio verſ. ſequenti. ex hoc notabiliter colligitur. allegat pro
iſta opinio. Fede. hoc tenētem in trac. permutationis. ¶ Hanc
eādem ſententiam tenuit Abb. in ſua diſputatione incip. Augerio. in xj. col. in ſcđo dubio. vbi diſputat hunc articu. ad partes
arguendo pro parte affirmatiua & negatiua: & demum dat concluſiones: & cōcludit inſtitutionē ſpreto patrono per epiſcopū
factā, eſſe nullam de cuius concluſione. j. dicemus: & hāc opi.
tenuit etiam Io. and. in c. licet. de offi. vica. lib. vj. & Fede. in d.
trac. de permuta. benefi. q. cxxx. & Egidius, de bella mera, deciſi.
Rotę. clxiij. collatio facta. & Imo. in d c. cū bertoldus. & Roma.
conſi. ccclxj. in caſu præpoſito. in j. col. & Cardi. in clement. j. in j.
reſpon. in medio. ix. col. de ſupplen. negli. præla. & idem Cardi.
in c. ex frequentibus. de inſtit. & in c. cum dilectus. de nota. de
conſue. idem voluit Bal. in conſi. ſuo. xvij. factum ſic proponit.
in ij. dubio, in v. vol. & ita ēt tenuit Roch. in hoc. trac. in verbo,
honorificum. in j. q. & alij q̄ plures opinionē tenent infra allegandi. ¶ Contrariam vero partem. ſ. inſtitutionem factam per
eūdem habentem ptātem inſtituendi, nō eſſe irritam: & ſic nullam ipſo iure, ſed irritandā, per text. in d. c. illud. in fi. & ita tenet
Hoſti. in ſumma huius tit. in §. quid competat. in verſi. ad eccleſias. & ſumma directorij iuris hoc tit. §. xxvij. & Card. in c. ex frequentibus. de inſti. & in c. illud. in prin. hoc titu. quem ſequitur
Gaye. in repe. c. fi. de elec. lib. vj. in xx. col. verſic. an pōt aliquis.
vbi dicit hanc inſtōnem eſſe irritandam per ſñiam inſtante ipſo
pñono, non aūt ipſo iure. alleg. Cardi. in d. c. illud. in prin. & Rotā
in nouis. cccxxxj. ſuppoſito in facto. & hoc idē voluit ipſe Gaye.
ibidē in lv. col, dum dicit, ꝙ ſi eps requirat oēs pñtatos à pñono
laico, & per ſe inſtituat, caſſatur inſtō. alleg. Imo. & doc. in c. paſtoralis. & ibi Cardi. in ij. q. hoc tit. ¶ Reperi poſtmodum do.
Philip. de ſarrace. in d. c. illud. in vltim. nota. tractantem hūc
articu. magis latè, q̄ alius quem viderim. Et primo videatur tenere opini. ſcđo loco. ſ. relatam. ſ. inſtōnem factā ſpreto pñono
non eſſe iure nullā ſed annullandam, per. d. c. illud in fi. poſtea
refert omnia dicta do. Abo. in d. diſpu. Augerio. in ij. dubio ad
literā: & ſucceſſiuè refert oīa dicta Rotæ. cccccxxviij. infra tps
hoc tit. in antiquis: & demum ꝓcedit per ꝯcluſiones pro dilucidanda materia: vt ego ꝓximè procedā: nā dicta Abb. & Rot. poteris videre penes eos. ¶ Sed anteq̄ ad ipſas ꝯcluſiones deueniam, videamus quæ dictarū duarū opinionū ſit verior: & vt vidiſtis duo principaliores tex. ſunt. d. c. decernimus. qđ vult inſtitutionem eſſe nullā ipſo iure: & d. c. illud. qđ vult inſtōnem eſſe
irritandā: & tenentes hanc ſcđam opi. non bene rñdent ad. d. c.
decernimus: & tenentes primā opinio. non bene rñdent ad. d. c.
illud. ſed impropriāt eius verba: vt fecit ibi Abb. & alij. quos. ſ.
5 retulimus. ¶ Ego vero teneo primā opi. † & formiter rñdeo ad
d. c. illud. nullo modo impropriādo eius verba: ſed dando ſibi
intellectū, qui quadrat eius verbis. ille enim text. hēt hunc caſū.
nam qdam laicus patronus epo inconſulto eccleſiam nō vacātē ꝯceſſit religioſę domui: & poſtea cū ea vacauit, non obſtante
prima ꝯceſſione pñtauit ad illā clericū, qui fuit per diœceſanū
inſtitutus illi religoſi virtute primę ꝯceſſionis querebāt annullare inſtōnem: & iuriſlator ibi decidit illos religioſos hoc agere
non poſſe, ex quo prædicta ꝯceſſio non tenuit ex defectu ꝯſenſꝰ
epi: qa laicꝰ intēdebat donare eccleſiā quę ēt loco religioſo donari nō poterat ſine cōſenſu epi: iuxta. c. quod aūt. §. de cætero
hoc tit. ius pa. remanſit penes laicum, qđ poterat loco religioſo
dari ſine ꝯſenſu epi: ſed nō fuit datū: & ideo tenuit pñtatio facta
per ipſum laicum: & hęc erat ꝯſultatio & deciſio illius text. caſꝰ
qđ acciderat in facto: tñ proſequitur iuriſlator aliud dubium: &
6 eſt tale, quid ſi ius pa. eccleſia † vacāte donatur loco religioſo p
laicū, quo caſu nō requiritur epi. ꝯſenſus vt proximè diximus,
ſi ipſe donans pñtauit, & inſtō fuit ſequuta ſine pñtatiōe fratrū
ipſius loci religioſi, an tenebit vt in pcedē. caſu: & ille tex. dicit
ꝙ nō. Et ratio diuerſitatis eſt: qa in primo caſu laicus donās reman

manſerat p̃ronus,ex quo donatio eccleſiæ facta per eũ incõſul
to epõ fuit nulla:ius pa.vero nõ donauerat:in ſcdo caſu aũt do.
natio iur. pa.tenuit:& ideo eius p̃ntatio nõ tenuit:qa deſiit eſſe
p̃ronus:ſed qa inſtitutio fuerat facta per epm̃ de p̃ntato per illũ
quem ſciebat p̃ronũ: nam de donatione facta iuris pa. loco reli
gioſo, eps poterat eſſe ignorans:qa eius ↄſenſus non fuerat ne-
ceſſarius: ergo inſtituẽs non dr̃ ſpreuiſſe p̃ronũ: & ſic nõ ſumus
in terminis c. decernimus. & ſic putabat ſe canonicè inſtituiſſe,
ad ,inſtantiã ergo fratrũ loci religoſi donatarij ſine quorũ p̃n-
tatione fuit facta inſtitutio , nõ dicet̃ illa nulla ipſo iure ſed irri-
tanda : qa hic nõ fuerat ſpretus contẽptus p̃ronus:& cognoſcẽ
dum eſt an prætẽſa donatio ſit vera: & illa reperta vera irritabit̃
inſtõ:& iſta irritatio fit de rigore iuris: quia de æquitate irritan.
da non eſſet,ex quo præſentatio erat facta per illum,qui erat in
quaſi poſ.ſ.primum patronum:& ideo merito ſucceſſerat inſti.
tutio:iuxta.c.conſultationibus.hoc tit.tamen conſtito poſtmo
dum de ipſius præſentantis malafide,ex quo donauerat ius pat.
reuocabitur inſtitutio facta ad ipſius inſtantiam:vt etiam no.in
d.capi.conſultationibus. ¶Et ſi diceres, quomodo probatur in
fi.illius tex.illam inſtitutionem factam ſine præſentatione fra-
trum loci donatarij , fuiſſe factam præſentante donatore , dico
apertè hoc apparere ex illo tex.quia ſecundus caſus venit aduer
ſatiuè ad primum,vt patet ibi ſi vero: & in primo caſu donator
eccleſiæ præſentauit & tenuit præſentatio & inſtitutio:quia do
natio eccleſię non tenuerat,& ius pat.non donauerat,venit ad-
uerſatiuè ſecundus caſus.ſi vero donaſſet ius patrona. eccleſia
vacante,& ipſe donator præſentaſſet, & ſequuta fuiſſet inſtitũ-
tio ſine præſentatione donatarij,eſſet irritanda &c.ſi enim alter
eſſet qui præſentaſſet, quam donatarius,ſecundus non veniſſet
aduerſatiuè ad primum , nec ibi ad propoſitum eſſet poſitus:&
nota hunc intellectũ ad fi.d.c. illud. qa eſt veriſſimus & ſingula
7 ris:& à nemine quẽ viderim ↄſideratꝰ.ex quo percipit̃, †ꝙ quo
tienſcunq; ordinarius inſtitueret p̃ntatum per aliquẽ non pa-
tronum, nõ dicetur inſtitutio ipſo iure nulla:qa nõ dicetur ſpre
uiſſe p̃ronum. ¶ Sed ↄtra hunc intellectũ fortiter opponitur
de tex.iuncta doctrina Abb.ibi in iij. col. in verſ.qñq; p̃ntatio.
in c.cum Bertoldus.de re iud. vbi habetur, ꝙ ſi p̃ntatio eſt facta
de vno per eum , qui non eſt p̃ronus, nec in poſſeſſione p̃rona
tus & p̃ntatus inſtituitur ab epõ putantę illum eſſe p̃ronum,po
terit alter p̃ntari per p̃ronum exiſtentẽ in quaſi poſ.p̃ntandi,va
lebit vltima p̃ntatio, ẽt prima facta nõ caſſata:nec al's irrita nũ-
tiata : & præſentato acquiritur ius , ac ſi nulla alia præſentatio
præceſſiſſet,& poſſet agere contra inſtitutum ſine præſentatio.
ne veri patroni,vt amoueatur,& vt ſua præſentatio admittatur,
vt inſtituatur:hic eſt tex.no.in d.c.cum Bertoldus. ¶Ex quo di.
cto notabiliter colligit ibi Abb.ante fi.iij.colum.ꝙ inſtitutio fa-
cta per epiſcopum ſine præſentatione veri patroni, eſt ipſo iure
nulla patrono ſaltem illam inſtitutionem impugnante:& dicit
hoc procedere , etiam ſi epiſcopus non agebat in inſtitutione
contemnere verum patronum, cum in d.capit.cum Bertoldus.
credebat alium eſſe patronum ſucceſſorem fortius ergo debet
eſſe nulla,cum ſine aliqua præſentatione aliquis inſtituitur , vt
in d.c.decernimus.& ideo vult ibi Abb. verbum irritanda poſi.
tum.in d.c.illud.ſtare propriè : ſed eſt corrupta eius lectura : qa
debet dicere non ſtare ꝓpriè:quia alias contradiceret ꝓximè,ꝑ
eum dictis. ¶Certè hoc eſt fortè ↄ̃rium ad ſolutionem per me
ꝓximè datam:& ad intellectum proximè per me datum ad fi.d.
c.illud.ſed re vera adhuc ſolutio & intellectus per me datus mi-
litant. ¶Et primo eſt aduertendum,id quod colligit Abb.ex illo
membro,quod probatur in d.c.cum Bertoldus.non poſſe colli-
gi primo:nam in caſu.c.cum Bertoldus.ſecundo loco præſenta
tus impugnat primam inſtitutionem , & non ipſe patronus : vt
Abb.colligit. ¶Secũdo Abb.p̃ſupponit epm̃ credidiſſe primum
præſentantem fuiſſe patronum:& in quaſi poſſ.præſentandi. &
in c.cũ Bertoldus.eps putabat ſolum illũ eſſe patronum,& non
quaſi poſſidere:& hæc ſunt diuerſa,per ea,quę proximè dicam.
¶Tertio Abb.colligit inſtitutionem primã eſſe nullam:& hoc
nõ præſupponitur in d.cũ Bertoldus. ſed tñ præſumitur valida
ſecunda præſentatio:& vt iſte ſecundo loco pręſentatus poſſit
agere cõtra inſtitutum ſine præſentatione veri patroni,vt amo
ueatur,& ſua p̃ntatio admittatur,vt inſtituatur. vnde non pote
rit eius p̃ntatio admitti,nec inſtitutio ſibi concedi, niſi remoto
prius inſtituto,cõtra quem ipſe agit: & ſic venit irritanda inſtõ:
& non eſt irrita ipſo iure, poſſet admitti præſentatio ; & cõcedi
inſtitutio:ẽt antequam primo inſtitutus amoueretur ; quia po-
ſtea nõ reperiretur niſi amotio facti . Cum ergo ſecundo p̃nta-
tus,agat cõtra inſtitutum,vt amoueatur, & ſua præſentatio ad.
mittat̃,vt inſtituat̃,ſequit̃ inſtõnem tenuiſſe: & non fuiſſe nullã
ipſo iure , ex quo impediebat admiſſionem ſecundi præſentati:
& eius inſtitutionem. ¶Nec conſiderabitur nulla inſtitutio, ex
quo non impeditur ſecunda præſentatio:quia ſatis illam impe.
dit:cum impedit eius admiſſionem & inſtitutionem:quia p̄ſen.
tatio nõ admiſſa non dicitur perfecta:vt latè diximus.s̃.in ij.par.
huius ij.lib.in vj.q.prin.in j.artic.& in vij.q.prin.in iij.v.vj.& vij.
artic. Et ſic certè theorica, quæ probatur ex.d.cap.cum Bertol-
dus.quam ponit Abb.ib iij.colum.in verſicul.quandoque præ-
ſentatio non probat,id quod ex ea colligit Abb.ſed potius pro-
bat intellectum per me datum ad.cap.illud in fi. ¶Et tanto ma-
gis quia in d.cap.illud.in fi.donator, qui præſentatur putabatur
ab epiſcopo patronus & poſſeſſor. Et ideo merito ſequuta fue.
rat inſtitutio, quæ tamen veniebat reuocanda , vt s̃.dictum eſt:
& iſta credulitas epiſcopi erat fundata maxima ratione:non au
tem ſic in illa theorica:quia ibi epiſcopus credebat aliquem pa
tronum qui nunquam fuerat patronus : nec erat in quaſi poſſ.
præſentandi,vt ex theorica apparet,vbi ſolum dicitur , putabat
illum patronum:licet Abb.in no.ꝙ ex inde colligit dicat epiſco
pum putaſſe illum patronum & poſſeſſorem vt proximè retuli
8 mus. ¶†Dic ergo intellectum datum ad.c.illud.eſſe iſtũ, quòd
quando aliquis qui fuerat patronus & exiſtebat in quaſi poſſ.
præſentandi quem ita adhuc eſſe epiſcopus putabat, præſenta.
uit aliquem:& ſequuta fuit inſtitutio,erit irritanda , & non irri-
ta ipſo iure ipſa inſtitutio,inſtante nouo patrono , qui non p̃n-
9 tauerat. ¶†C.vero decernimus.loquitur,quando epiſcopus in.
ſtituit aliquẽ in beneficio patronato ſpreto patrono : & ad nul.
lius alterius præſentationem quem putaſſet ex rationabili cau.
ſa, hoc credens eſſe patronum & in quaſi poſſ.præſentandi: nã
tunc ipſo iure erit nulla inſtitutio:& verus patronus poterit pręſentare,præſentatio debet admitti,& inſtitutio ſequi per ipſum
met epiſcopum in ſui verecundiam:& primo inſtitutus amoue
tur de facto tanquam occupator indebitus: vt in ca.ex inſinua.
tione.hoc tit.poſitus ab illo,qui non erat patronus,nec in quaſi
poſſ.præſentandi:vt ibi eſt tex.& iſto caſu procedat.d.c.decerni
mus.& concluſio.s̃.formata. ¶Theorica vero,quæ probatur in
d.cap.cum Bertoldus. poſita per Abb.ibi in iij.colum.in verſic.
quandoque præſentatio.cũ nota.quod ex illa colligit ibi Abb.
ſ.quando epiſcopus ibi inſtituit aliquem ad præſentationem il
lius,quem putabat patronum , conſideretur nulla inſtitutio ad
effectum : vt fieri poſſit per verum patronum noua præſenta.
tio,& agi poſſit per præſentatum,vt amoueatur:& ſua præſenta
tio admittatur,vt inſtituatur , non autem conſiderabitur nulla,
vt ipſo facto fieri poſſit ſecunda inſtitutio. ¶Et per hunc meũ
intellectum verbum,irritanda,appoſitum.in d.cap.illud. ſtat ꝓ-
priè & non impropriatur,nec contrariatur.d.ca.decernimus.&
ſic non procedit quod dixit domin.Felyn.in d.cap.cum Bertol-
dus.in ij.columna in verſiculo , & hanc regulam.nam cum di-
xiſſet inſtitutionem factam ſpreto patrono , eſſe ipſo iure nul.
lam,dicit ſe fateri,ꝙ qui pertinaciter inhæreret dictis verbis, eſt
inſtitutio irritanda,non cogeretur cedere autoritatibus docto-
rum,à quibus tamen non eſt in practica diſcedendum , vt ibi ꝑ
eum:nam dico talem pertinaciam eſſe vitioſam, cum ille tex.c.
illud.non loquatur in terminis ca.decernimus.& ſic non ob.vt
proximè diximus:& ſic modo habetis hanc contrarietatem ſo.
lutam:& prædicta ſufficiant pro diſputatione huius articu.bene
diſputati per Abb.& Rotam.vbi alij autem doct.dom.Philip.de
Sarra.prædictus in d.c.illud.& do.Felyn.in d.ca.cum Bertoldus.
in iij.col.in verſic.inſtitutio facta.& do.Roch.in d.verbo,hono
rificum,in j.q.procedunt per concluſiones , regulas , & fallen-
tias.Ego autem procedam per conclu. factas ſecũdum caſuum
10 diuerſitates. ¶†Prima igitur ſit concluſio ſeu caſus,quando e-
piſcopus contulit beneficium ipſimet patrono ex poſtfacto cõ
ſentienti,& tunc ſecundum Abb.in d.diſput.Augerio.in ij. du-
bio.dum concordat opinio.doct.cõmuniter tenentiũ in ca.per
veſtras.hoc titul.valere , quia non poteſt dici ſine conſenſu pa.
troni facta ex quo conſenſit , licet ex poſt facto alleger.capitul.
ſi vero.hoc titu.& no.Ioan.And.in d.capi.per veſtras.& Bart.in
l.ſi quis mihi bona.ff.de acquirend.hæred.Innocen.in capitu.j.
de reb.eccle.non alie.de quo caſu diximus latè.s̃.in j.par.huius
ij.libr.in viij.quæſtio.princip.in ij.& pluribus ſequen.articul. Et
hanc conclu.tenuit pulchrè in d.capit.cum Bertoldus.in iiij.co
11 lum.in ij.limitatione vbi plura alia allegat quæ ibi vide. ¶†Se.
cunda eſt concluſio ſeu caſus,quando inſtitutio fuit facta alteri
quam patrono,& patronus erat præſens,& tunc licet poſſit ꝓ-
babiliter dubitari:an taciturnitas in hoc caſu habeatur pro con
ſenſu,qui in actu præiudiciali habetur regulariter pro contradi
ctione.l.filiusfamilias.§.inuitus.ff. de procura. & per Innocen.
in capitu.in geneſi.de elect.& glo.in reg.qui tacet.de regu.iur.
in vj.& pro hoc etiam videtur facere text.in capitul.illud.in fi.
dum dicit , irritandam fore collationem factam ſine præſenta.
tione patronorum:tamen ipſe Abb.concludit hoc caſu in d.ſua
diſputa.pro conſentiente habere;quia nullum præiudicium fit

patrono,eum ſuum ius patronat.remaneat illęſum per inſtitu-
12 tionem factam de eccleſia vacante:†& ſic tractatur de actu cõ
cupiſcibili, in quo tacens habetur pro conſentiente.l.qui pati-
tur.ff.manda.& per Inn.in d.cap.in geneſi.& per glo.in d.reg.is,
qui tacet.nam ſi inſtitutio ſibi diſplicebat, non habebat niſi cõ-
13 tradicere: quia † quando eſt tale factum quod fieri non poteſt
me prohibente tacendo videor conſentire: vt dicit gl.in d.reg.
is,qui tacet.quod indubitanter eſſet verum,ſi ex facto partis pa-
troni tunc vel poſtea interueniſſet aliquis actus poſitiuus ap-
probationis inſtitutionis.argum.capi.ex ore. de his quæ fiunt à
maior.par.capitu.& ad hoc facit.d.capit.decernimus.vbi decer-
nitur collatio nulla ,quando contulit eccleſiam ſpreto patro-
no. Sed in caſu noſtro data patronorum præſentia, non poſſu-
mus dicere,illos fuiſſe ſpretos:quinimo propter vinculum cha-
ritatis & filiationis ſpiritualis quæ eſt inter epiſcopum & ſuos
diœceſanos,videntur patroni ex quo non contradixerunt, epi-
ſcopo, conſentire, per text.nota.in l.ſi ſeruus communis.ff.de
donat.inter virum & vxo.contra hoc vltimum videtur tenere
do. Alexand.de neuo de vincentia in capitu.ij.de beato in j.glo.
14 dicens †quòd ratione reuerentiæ quam habent inferiores ad
epiſcopum ratione ſuperioritatis:licet taceant,nõ videntur cõ-
ſentire,per l.j.§.quæ onerandæ. ff.quarum rerum actio.non de-
tur.& in l.penult.ff.de furtis.ſequitur Abb.domi.Philip. de Sar-
ra.in d.cap.illud.in cvj.char. operis qui dicit optimè tacere pro
prædictis notata per quendam eximium doct. Patauinum do-
min.Franciſcum de porcillinis in conſi.ſuo quod incipit, conſi-
15 liortantæ Adrenſi quæſtione &c.vbi notabiliter dicit † quòd ſi
conſenſus adhibitus in præſentia patris per filium exiſtentem
in patria poteſtate, non valet tanquam adhibitus ob reueren-
tiam paternam: argu.l.ſi quando.§.& generaliter.C. de inoffic.
teſtamen.facit quod not.in aut.vt cum de appella.cogno.§.cen
tum.per Bart.& alios in d.l.j.§.quæ onerandæ.vbi talis reueren
tia habet vim metus:& ſic facit reſcindi actum,ac ſi per metum
fuiſſet factum.alleg.not.in capitu.ſi vero.de iureiurand.& in ca
pitul.de pactis.libr.vj.facit quod not.in l.ſi ſeruius.ff.de condit.
ob turpem cauſam.l.ſi ob turpem.& d.§.qui onerandæ.faciunt
not.per gloſſ.in d.l.filiusfamilias.§.inuitus.ff.de procura. faciũt
etiam not.per Ioan.And.in capitul.ij.de locato.dicentem quòd
ſi epiſcopus facit ſtatutum & inferiores ſunt præſentes,licet nõ
contradicunt: tamen non habebuntur pro conſentientibus ſi
aliter non apparet de eorum conſenſu.alleg. not.per Innocen.
16 in d.capitul.in geneſi.qui ibi tradit regulam †vt totiens habea-
tur pro conſentiente, quando tractat̃ de actu appetibili, & ſibi
fauorabili:vt dict.l.qui patitur. ff. manda. ſecus ſi actus ſit præ-
iudicialis vel non appetibilis:quia tũc non habetur pro conſen
tiente. dict.§.inuitus.ad idem gloſſ.in dict.regul.is, qui tacet.&
tenet Butri.in dict.capitul.ij.de loca.niſi ſubeſſet iuſta cauſa ſta-
tuendi,& hanc opin.Ioann.Andr.dicit ibi Cardinal.communi-
ter teneri per doct.licet ipſe conetur ſaluare opin.Innocen.te-
nentis contrarium ibi, quam opinio.Ioann.Andr.ibi approbat
dom. Alex.de neuo de Vincentia, qui fuit doctor patris mei. fa-
ciunt etiam no.per Card.in ca.ij.de ꝯceſ.præb.in gl.in verbo,cõ
demnare.in ij.par.& per Io.And.in mercu.in d.reg.is,q tacet.&
in d.c.ex ore. vbi p Hoſt.Ioan.An.& Cardin.de his, quæ fiunt à
maior.par.ca.dicẽtes inquantũ archiep̃s poſt Tancre.in capit.ſi
ſeruus.liiij.diſt.ſi ordinarius ꝯfert beneficiũ,nec p̃ſentet, tacens
videor renũtiare iuri mihi cõpetẽti in illo bñficio, nõ bene dice
re:quia in abdicando ius alicuius non ſufficit eius taciturnitas
per not.in capitul.nonne.de præſumpt.ſecus quando expreſsè
conſentiret:quia tunc videtur tacitè renuntiaſſe,dummodo ſe-
cundum eos talis conſenſus præſtetur collatori in cuius mani-
bus poſſet fieri renuntiatio, alias non valeret tacitè quod non
valeret expreſsè.capitul.admonet.& capitul.quod in dubijs.de
renuntia.clementi.j. eodem titul. Ita dicunt intelligere.capitul.
beneficium.de regul.iur.libr.vj.ex quibus inferunt ſecus eſſe, ſi
conſentit,vt fiat electio vel præſentatio de beneficio ſuo: quia
cum talis expreſſa renuntiatio deberet fieri in manu ſuperio-
ris.dict.capitul.quod in dubijs. ergo & tanta: & ſic non videtur
renuntiaſſe in manibus eligentium vel præſentantium: vt ple-
nius per eos in dictis iuribus. ¶Subdit tamen domin. Philip.ſe
putare veriorem eſſe opinio. Abb.in dict. diſputatione Auge-
17 rio. †vt ex quo patronus eſt præſens inſtitutioni,epiſcopi, &
tacet,præiudicet ſibi per hanc taciturnitatem: nam vbicunque
actus fit in præiudicium alicuius, quem ipſe prohibere poſſet,
tunc tacens haberetur pro conſentiente.vt in l.rem alienam.ff.
de contrahend.emptio.ſed ſi poſſet prohibere ex quo non pro-
hibet,intelligitur conſentire: vt in l.fideiuſſor.§.j.ff.de pignor.
Ita diſtinguit gloſſ.in l.Gaius.ff.de pigno.actio.& in capitul.nõ-
ne.in verbo, tacendæ,de præſumpt.& gloſſ.in dict.regu.is qui
tacet,vnde in caſu noſtro ſi p̃ronus contradiceret,poſſet impedi
re actum & ſic collationem ep̃i.d.c.decernimus.xvj. q.vij.ergo
tacendo ſibi præiudicat.Ad hoc adducit dictum Inno.& Hoſti.
in c.ij. de loca. dicentium valere ſtatutum ep̃i factum in pręiu-
dicium inferiorum p̃ñtium,& non ꝯdicentium:q̃a videntur cõ
ſentire, licet vt ſ̃.dictum eſt Io.and.& alij teneant ꝯ̃rium in hoc
vltimo: tñ Io. de Imo. & alij poſt multa dicunt opi. Inno. poſſe
ſuſtentari: quem ẽt ibi nititur defendere do. Cardi. vt ibi ple-
nius per eos. ¶ Adducit ẽt no. per Io. de Imo. in d. c. ex ore.de
his quæ fi.à maio. par.cap. dicentẽ opi. Archi. de quo.ſ̃. inquã.
18 tũ vult†collationẽ factã de beneficio meo me p̃ñte & tacente
valere,eſſe verã:licet Io.an.& Card.teneant ꝯ̃rium,vt proximè
eſt dictũ:q̃a quotiẽs agitur de præiudicio tacẽtis, qui ꝯdicendo
põt actum impedire, ſi non ꝯdicit, habetur pro ꝯſentiente:alle.
d.gl.videlicet in l. gaiũ.& in d.c.nõne.de p̃ſum.& in d.reg.is qui
tacet.& per Bar.in l.quę dotis.ff. ſolu. matri. & per doc. in c. ex
lr̃is.de tranſac.Imo cũ non potuiſſet collatio fieri taliter:vt per
eam ius acquiratur, ſi prætẽdat,ius ꝯdixiſſet,ex quo non ꝯdixit
præiudicat̃ ſibi:rñdet ad.d.reg.is,qui tacet.alleg.per Io.an.illam
intelligi ſm eum qñ agitur de p̃iudicio delegationis perſonalis:
q̃a tũc tacens nõ habetur pro ꝯſentiẽte: alleg.d l.filiusfamilias.
§.inuitus.ff.de procur. Idem dicit, qñ agitur de pręiudicio iuris
realis,ex quo ꝯdicens non põt actum impedire ꝯdicendo: vt in
caſu.d.l.rem alienã.ff. de ꝯ̃hen. empt. q̃a tunc nõ pręiudicat ta
citurnitas. ¶ Adducit ẽt pro p̃dictis glo. no. in verbo, abñtiũ.
19 in c.quãto.de his,quæ fi.à præla.quæ ſolet allegari,†ꝙ ſiue p̃ñ-
te ſciente celebret̃ ꝯ̃ctus inter aliquos ſuper certa re, ſuper qua
intendo habere ius, & patior me pro teſte in inſtr̃o inſcribi, nõ
reclamãdo,videor p̃iudicare iuri meo, ad hoc tex.cũ gl.ĩ verbo
teſtis.in c.ex lr̃is.de tranſac.& licet in hoc vltimo ſint varie opi.
de q̃bus in d.c.ex literis. tñ dicit Phili.ſm do. ſuum Iaco.zochis
& Butri. in d. c.quãto.melior opinio eſt quæ ponit̃ per aliquos
in d.l.gaius. ff. de pign.actio. vt ſit dr̃ia, an ſim teſtis ꝯ̃ctui qui
me inuito,& ꝯdicẽte fieri põt:vt in caſu.d.l.rem alienam.& tũc
non nocet:ſed ſi ſum p̃ñs cõtractui qui me inuito fieri non põt
& tunc talis p̃ñria & patiẽtia mihi præiudicat.exẽplũ,ſi ſum p̃ñs
qñ rẽ meã alteri obligas pro pignore, & non ꝯdico,pręiudicat
20 mihi:†q̃a non põt conſtitui ius pignoris in re aliena,niſi conſẽ
tiente dño.vt eſt text.cum glo.in l.aliena res.& in l.quæ pręˀdo-
mini. & in l.ſi.C. ſi res alie. pig. da. ſit.de qua materia per ipſum.
& Bal.in l.ij.C.de reb.alie.non alie.per glo. & doc.in d. l. gaius.
per Barto.in l.quæ dotis.ff. ſolu. matrimo. per gloſſ. & Butri.
in c.nonne de præſumptio.& in d.c.ex literis.vbi etiam habetur
21 an ſi † aliquis prætendat habere ius in vna re , & litigatur
ſuper illa inter partes ;& ipſe fuit adiutatus alterius parti, pręiu
dicet ſibi per quẽ ibi.¶Ex quibus ipſe do.Phil.ꝯcludit p̃ronum
p̃ñtẽ collationi factę per ep̃m de beneficio p̃ronato,& non ꝯdi
centẽ haberi pro ꝯſentiente. ¶Tu pro iſta ꝯcluſione adde pul-
22 chrum tex. in §. ſi ſeruus.liiij. diſtin. † vbi valet ordinatio ſerui
dño præſente & non ꝯdicente.per quem tex.do.Fely.ante ſi.c.
ſuper eo.de offi.deleg. ponit pulchrũ dictum:ꝙ ſi papa delegat
alicui vt ad p̃ñtationem eius quem nouerit p̃ronum ordinet ec
cleſiam,talis delegatus nõ poterit inſtituere: tñ ſi inſtituit & ip-
ſe ad quẽ ſpectat ius inſtituẽdi ſciat,& nõ ꝯdicat,tenebit inſtitu
tio:vt oẽs doc.ibi volunt per rõnes alias, quæ ſunt relatę, ſ̃. do.
Fely. ibi vero dicit, ſi taciturnitas noceat in iſtis p̃iudicialibus
habenti inſtitutionem:q̃a iſtud toleratur rõne diuini cultus per
d.§.ſi ſeruus.quia prouidere eccleſiæ, eſt fauor diuini cultus:vt
ibi per eum: & nos retulimus. ſ̃. in j. q. prin. huius partis in ix.
artic.ſtatim poſt prin.in verſi. verum dicunt ibi doc.& poſtea in
alio verſi. aduerte ẽt q̃a datur tertius effectus. ¶ Adde ẽt præ-
dictis omnia quæ pulchrè dixit do. Fely.in d.c. cum Bertoldus.
in iiij.col.in iij.limi. vbi ponit, an ſi fiat collatio patrono pręſen
te & tacẽte per ep̃m, ſit irrita vel teneat,& ꝯcludit illã tenere vt
ibi per eum:vbi reſtringit iſtam conclu.quã ipſe ponit pro fallẽ
tia aliquibus modis;dicit enim Abb.ibi, dicta diſputatione Au-
gerio, non ꝯſideraſſe contemptum vel non contẽptũ ex p̃ñtia:
ſed ſimpliciter dicit cauſam non eſſe oneris ſed concupiſcibile.
Cardi. vero loqui in collatione facta p̃rono nõ vocato & poſt-
ea ſciente & tacente in cle.j.in prin.xv.col.verſi. ſed poſt longã
cogitationẽ.de ſupplen.negli.præla. & ſic conſiderat contẽptũ
p̃roni. Et ita dicit ibi Felyn. ſibi magis placere opi. do. Cardi.
ſcilicet cauſã eſſe oneris: & ſic ꝙ ſiue p̃ronus fuerit pręſens ſiue
23 abſens,eius† taciturnitatis nõ noceat ſibi,cum ſciat ſuũ ius cõ
tradicendum vſq; ad finẽ quatuor menſium eſſe ſaluum, nõ vr̃
iuri ſuo renuntiare.l.ſicut. §.non videtur. ff. quib.mod. pig. vel
hypothe.ſol.videtur ẽt patronum tacuiſſe ex quadam reueren-
tia erga ſuperiorem; vnde ſilentium nõ nocet.l. penul.ff.de fur.
cum concor. quas ipſe Fely. dedit in d.c.nõne. de præſump. ad
fi.iiij.regu.allegando ẽt Archi.& Domi. in c.de eo. 50. diſtin.&
de hoc verſi.dixit etiam Phili.vbi.ſ̃. & ea non obſtante conclu.

ſit

ſit taciturnitatem nocere:& do.Fely.tenet totum oppoſitũ ei⁹,
quod. ſ. concluſum eſt. ¶ Fatetur tñ ibi Fely. poſt prin. v.col.
in verſ.bene fateor.ꝙ ſi pr̃onus non eſſet caſualiter pręſens col
lationi, ſed imo vocatus principaliter vt aliquẽ pręſentaret : &
poſtea nullum p̃ſentando,taceret,dum ep̃s conferret videretur
ꝯſentire per dictum Inno. in c. veſtra. de loca . & ibi Abb. in fi.
cum concor.quas ipſe Felyn. dedit in c. cum oẽs in x. col. verſi.
iuxta hæc poſuit Inno. de conſti. Et ita dicit fore intelligenda
aurea verba Abb.in c.continebatur. ad fi. verſic. ego dicerẽ. de
24 his,quæ fiunt à præla.dum latè †firmat valere collationẽ bene
ficij factã à prælato,pręſente & tacẽte capitulo.nã præſupponit
capitulum teneri in illo actu loqui: & ad hunc effectũ fuiſſe cõ
gregatũ,verũ tacendo cõſentit:qa qui tenet̃ loqui,& tacet,ha-
betur pro ꝯſentiente,etiam ad ſui præiudicium.l.de ęta.§.qui ta
cuit.ff.de interroga.actio.c.ij.de confeſ.lib.vj.not. Inno.in c.j.de
his,quæ fiunt à maio. parte capi. patronus autem exiſtens corã
ep̃o tempore vacationis eccleſię,non eſt obligatus loqui,cum
adhuc non venerit coram eo:ideo non præſumitur conſentire.
¶ Tenet ẽt procedere. d. ꝯclu. ſi patronus permitteret labi tp̃s
& non opponeret:vt dicit ſe dixiſſe ibi in j. limi.& ita loqui Ro.
tã vltimam hoc tit.in fi.in nouis, dicentẽ ex quo patron⁹ ſe nõ
opponit collationi factę, eo non vocato, vr̃ cõſentire : de quo
erimus dicturi. ĩ. in vj. conclu. ¶ Poſtea ibi Felyn. tractat in d.
vj.col.in verſi. quid aũt. cum pluribus ſequent. ſi ordinarius fe-
ciſſet apponi edictũ,vocã illos, quorũ intereſt ne certa p̃ntatio
inſtituatur, vtrum ſi infra illud tempus p̃ronus non comparet
perdat ius cõtradicendi & videatur cõſentire. cũ quadrimeſtre
nondum ſit elapſum. de quo nos latè tractauimus. ſ. in ij. par.
huius.ij.lib. in j.q. princ. in xxviij. artic. ad ibi dicta me remitto.
¶ Quid dicemus circa has duas opiniones contrarias. Cardi.
in d.cle.j.in xv.col. de ſupplen. negli. præla. quã ſequitur Fely.
vbi proximè: & alteram Abb. in d. diſpu. Augerio. in ij.dubio.
quã ſequitur do. Phili. de Sarra.vbi. ſ. dico eſſe aduertendum:
nã Cardi. & Fely.nõ ſunt recordati de. d.§. ſi ſernus. liiij. diſtin.
& Fely.de eius dicto qđ poſuit ante fi.c.ſuper quo.de offi.dele.
25 †taciturnitatẽ haberi pro cõſenſu,fauore cultus diuini:& ordi
nare eccleſiam,eſſe cultum diuinum:&ibi taciturnitas nocebat
habenti ius inſtituendi qđ eſt pinguius, q̃ ius p̃ntandi : vt not.
in d.c.cum Bertoldus.de re iudi. & nos diximus. ſ. in ij. par. hu.
ius. ij. lib. in v. q. prin.in x. artic.igitur multo magis dẽt nocere
hæc taciturnitas fauore dicti cultus diuini patrono habẽti ius
p̃ntandi. ¶ Moueor, ẽt ſi terminus appoſitus in edicto abre.
uiat quadrimeſtre:vt ibi Felyn.vult:& nos diximus. ſuprà, in di.
cta ſecunda parte. huius ſecundi libri.in prima quæſtio.princip.
in xxviij.articulo.qui quidem actus eſt comminatorius, patro.
ni veniant ad pręſentandum:quia alias fiet inſtitutio , & ſi non
comparent fit inſtitutio & tenet,vt ibi cõcluſimus : & vult tex.
& doct.in cap.fin.de elect.libro vj.quanto magis debet nocere
actus collationis ſeu inſtitutionis ipſi patrono pręſenti vel ab.
ſenti certo actus collationis ſeu inſtititutionis, qui fieret per epi
ſcopum de eccleſia iuris patron. ipſius patroni,qui nõ eſt com.
minatorius & effectualis,& conſumatiuus,certè multo magis,
26 preſertim ſtante dicto fauore cultus diuini. ¶ †Et ideo dice.
rem,ſiue patronus fuerit pręſens caſualiter,vel cauſaliter voca-
tus,aut non vocatus in actu collationis ep̃i,qui fieret coram eo
& non contradixerat,ſibi præiudicari. ¶ Et ſi diceretur,cur do.
cto.concludunt.in dicto capitu.fina.de elect.libro vj.ꝙ ſi certus
citandus citatione certa fuerit pręſens , non poterit ad inſtitu-
tionem procedi,non pręuia citatione generali,vel ſpeciali:vt di
ximus latè. ſ.in dict. ſecunda parte. ſecundi libri huius. in ſexta
quæſtio.princip.in xj.articu. Imo plus ibi diximus.in xiij. artic.
quòd ſi conſtaret comparentem ſeu oppoſitorem ſe non habe
re,adhuc neceſſario eſſet citandus:ergo non ſufficiet præſentia,
nec ſcientia. ¶ Nam ad hoc reſpondetur,nã cũ ibi loquuti fueri.
mus de ipſis citationibus,que requiruntur pro forma ſubſtantia
li inſtitutionis,quę ſaluanda erat,alias actus erat nullus ipſo iu.
re,vt ibidem diximus.in duodecimo articul, hic autem ſufficit
primum non eſſe ſpretum,& ſic conſentire:quod illud eſſe ſpre
tum tollitur per conſenſum patroni:vt per docto.in dict.capit.
decernimus.& in dict.ca.illud.& non datur pro forma,quòd cõ
ſenſus ſit expreſſus:vt ibi dicitur,quòd citationes fiant.Sufficiat
ergo conſenſus tacitus:per ea,quæ diximus. ſ. in prima parte. j.
libri,in ſecunda quæſtio,princip.in ſexto articulo.& in ſecunda
parte,d.j.libr.in j.quæſtio.princ.in vij.articu.vbi loquuti fuimus
de conſenſu tacito,qui per præſentatum vel ſcientiam datur,ta.
citurnitate ſequuta.d.reg.is,qui tacet.de regu.iur. ¶ Nec obſt.
contemptus,qui ita ſummopere conſideratur,per domi. Card.
& do.Fel.vbi ſ.quia ſi loquimur de contemptu,qui poteſt cade
re in pręſentatione,quę fieret per patronos aliquo ipſorum nõ
vocato:& hic non eſt in conſideratione in patronis particulari
bus,ſed in generalibus ſeu vniuerſitatibus puta collegiatis.vt la
tè diximus. ſ. in ij.parte.huius.ſecundi libri. in ſecunda quæſtio.
princ.in quinto articulo. ¶ Aut volumus conſiderare contem
27 ptum:quia †epiſcopus non vocauit ipſos patronos ad pręſentã
dum:& tũc ſi pręceſſit alterius patroni præſentatio, bene requi
reretur vocatio generalis vel ſpecialis:iuxta diſpoſitionem.d.c.
fin.de elect.libro vj.& illa non facta inſtitutio eſſet nulla, nõ ex
contemptu compatroni habito per compatronos , vel epiſco.
pum:ſed per diſpoſitionem dicto cap.fin. quia non fuit ſeruata
eius forma,vt ibi habetur:& nos diximus.in d.ij,parte.ij.libri. in
vj.quæſt.princip.in xij.articu. Non ergo hoc erit ex aliquo alio
contemptu,nec quòd epiſcopus ad hoc teneretur:quia ante di
ſpoſitionem.d.cap.fina.epiſcopus confirmabat vel inſtituebat
nulla vocatione facta:vt volebant doctor. antiqui in cap.conſti
tuta.el ij.de appella.& in c.cum olim.de dolo & cõtuma. & pul
chrè poſuit gloſſ.in verbo,inanes.in dict.ca.fin.& nos diximus.
in dict. xij.articul. ¶ Et ex hoc ſequitur epiſcopum non teneri
28 †ad aliquam vocationem patronorum nullo pręſentante , ſed
diem interpellare eos:id eſt,tempus ſemeſtre vel quadrimeſtre,
à iure ad pręſentandum eis conceſſum:argu.ca.potuit. de loca.
¶ Si vero volumus conſiderate contemptum , hoc eſt,quia pa-
tronus dicatur ſpretus,ex quo ſine eo facta eſt inſtitutio : iuxta.
dict.cap.decernimus.& dico ꝙ ſtante præſentia patroni vel ab-
ſentia,& ſcientia cum taciturnitate abſque contradictione, vel
proteſtatione ſaltem:iuxta materiam,quę ponitur per do. Fely.
latè.in cap.ex tranſmiſſa.de præſcrip.in prima colum.& ſequen.
& per Barto.pulchrè.in lege ſecunda.§.& quod diximus.ff.ſi qs
cautionibus. eius taciturnitas habebitur pro conſenſu tacito,
qui tollit talem contemptum , ſeu patronum eſſe ſpretum , &
29 qui pro hoc ſufficit:vt ſupra diximus. ¶ Vnde † concluderem
pręſentiam patroni ſufficere ſine dubio:& ſufficere probare pa
tronum fuiſſe præſentem,& non contradicentem in actu colla
tionis.In abſente vero erit neceſſe probare ſcientiam eius, quæ
ſi probari non poſſet,non habebit locum niſi finito tempore da
to ad præſentandum,ſi infra illud non contradixit : quod tem.
pus ad pręſentandum,currit etiam ignoranti & impedito:vt la-
tè diximus.ſuprà,in ſecunda parte.huius ſecundi libri, in prima
quęſtio.principa.in quinto articulo. ¶ Et in primo caſu de pa-
trono præſentante non erit conſiderandum id,quod dixit Fely.
in patrono pręſente & tacente , an caſualiter vel cauſaliter: &
an vocatus vel non vocatus fuerit præſens:quia indiſtinctè ei⁹
præſentia & taciturnitas ſibi nocebit. ¶ Et ex proximè dictis
etiam colligo:quòd licet termino appoſito in edicto abreuian-
te tempore dato à iure communi ad præſentandum non au.
dianẽ comparens & dicens ac proteſtans ſe velle expectari vſ.
que ad finem temporis dati ad præſentandum : vt latè conclu.
ſimus.ſuprà,in dict. ſecunda parte.huius.ſecundi libri.in prima
quęſtione principa. in vigeſimooctauo articulo. tamen in ca-
ſu noſtro quando epiſcopus contulit ſpreto patrono ; ſi patro.
nus hoc ſciens proteſtetur de nullitate collationis, quia vult
expectari infra terminum datum ad præſentandum à iure ad
actualiter contradicendum vel præſentandum alijs patronis
non inſtantibus,procedet proteſtatio & expectabitur:quia ſuf.
ficit per proteſtationem declarare ſe nolle conſentire : vt nota.
in dicta regul.is, qui tacet. & in capitulo continebatur.de his,
30 quæ fiunt à præla. proteſtatio † enim eſt expreſſio mentis: vt
latè per dominum Fely. in dicto capitulo,ex tranſmiſſa.& alios
per eum ibi allegatos:& ratio differentię inter iſtos duos caſus
patet ex ſe:quia in caſu.dicti articul. vigeſimioctaui. inſtabant
patroni,& lis,& ad finiendum infra tempus iuris : in caſu vero
noſtro nullus inſtabat,niſi epiſcopus, qui tenebatur expectare
patronum vſque ad tempus iuris: imo vſque ad vltimum diem
quadrimeſtris incluſiuè: vt diximus. in dict. prima quęſtione
principa.in decimotertio articulo. Et ſi bene lis oriretur inter
patronum & epiſcopum,& epiſcopus non curatur , an finiatur
infra tempus datum ad præſentandum:vt nota.in capitul. cam
te.cum ſimilibus,hoc titulo.& nos diximus latè.in dict.j.quęſti.
principa.in ix.articulo.in quart.caſu.& ſic licet.ſuprà, in verſicu.
moueor etiam ſi terminus, dixerimus magis poſſe abbreuiare
tempus collationem epiſcopi, quam edictum vel ſaltem ęqua-
liter: tamen poſtea inter iſta duo erat hæc differẽtia:quia in edi
cto patronus non expectabitur vltra illud:nec proteſtatio eum
31 conſeruabit:hic vero ſic: nota iſta , quia vera & noua. ¶ † Ter.
ria concluſio ſeu caſus eſt, quando patronus eſt abſens,& epi.
ſcopus contulit iure deuoluto , & tunc non tenet collatio, ex
quo in veritate patronus nondum erat priuatus , per capitulũ,
ex parte,cum ibi nota. de conceſſione prębend.vbi patet colla
tionem factam eo iure,quo fieri non poterat,non tenere ; licet
alio iure fieri potuiſſet.Ita Abb.in dict.diſpu. Augerio. in ij.du-
bio.in iij.ſui parte:dum cõcordat opinio.alle.quod in ſimili no.
Bart.

Bar.in l.ſi is,ad quem.ff.de acquirend.hære.Et hoc expreſſè vo-
luit rota.cccccxxviij.hoc titu.in antiquis:& hoc etiam vult Fel.
in dicto cap.cum Bertoldus.in iiij.colum.in j.limi.in verſi.ſecun
do aduerte.& pro hoc dicit facere.c.cum ſuper.de offi. delega.
quod potuit noluit &c.nec ſequens patroni ratificatio vel con-
ſenſus tacitus,aut expreſſus poteſt validare:quia nõ fuit ex illo
iure,nec ex illa poteſtate epi̅,ad cuius vigorem requireretur cõ
ſenſus patroni:imo erat facta iure deuoluto,& quaſi in negligẽ
tiam patroni:vnde non cadit ratificatio in eo,qui non fuit in ali
qua conſideratione:nec eius nomine aliquid factum eſt:nõ ſic
in collatione facta ſimpliciter,in qua videtur in eſſe tacita con-
ditio ſi patrono placuerit,& talis præſumitur mens cõferentis
quaſi elegerit viam meliorem,non aũt impugnabilem:arg.l.iij.
ff.de mili.teſta.vt latè.per d.Rotam:quam ſequitur Abb.in d.di
ſpu.Augerio.in ij.dubio.in xiij.col.vbi illam refert quaſi de ver-
bo ad verbum:& in xiiij.col.in verſi.aut enim cõtulit.quam etiã
refert Phi.de ſarra.in dict.cap.illud.cum refert dicta docto.& ita
etiam concludit ibi.in iij.conclu.& do.Fely.in d.c.cum Bertold.
32 in iiij.col.in j.limi.in verſi.ſecundo aduerte.¶†Quarta eſt con-
cluſio ſeu caſus qñ epiſcopus ſimpliciter contulit abſente patro
no,qui poſtea veniens intra tẽpus ſibi à iure præfixum, & pñta-
uit alterum:& dicit Abb.in d.diſpu.Augerio.in xiiij.colũ.ipſam
collationem nullã ipſo iure.Mouetur principaliter per d.ca.de-
cernimus.vbi expreſſè per verba præſentis temporis dr̃ talem
collationem eſſe irritã:& alium ad verecundiam epi̅ ordinan-
dũ & inſtituendum,quem ipſe patronus condignum elegerit:
& reſpondet.ad d.c.illud.dum dicit irritandam,vt exponatur:id
eſt,irritam nũtiandam:vt ſi volumus dicere,ꝙ ſtet propriè refe-
ratur ad factum:vt reuocetur quatenus de facto ꝓceſſit:& hoc
glo.j.in c.primo.de cle.coniuga.& glo.in c.caſſauimus. in c.ac-
cedens.el j.vt lite non conteſt.nam lex poſterior refert̃ ad prio-
rem.l.ſi poſteriores.ff.de legi.& per eandem diſtingue limitari
cum ibi no.per Bar.plenius in extrauagan.ad reprimẽ.in verbo,
non obſtantibus.de re iud.& dicit etiam Abba. in d.diſputa.au-
33 gerio. vbi ſ̃. † ꝙ vbicunque collatio pertinet ad aliquem cum
conſilio alterius non valet collatio ipſo iure conſilio non req-
ſito:vt in c.nouit.iuncta glo.fi.de his quę fiunt à prelato. facit.c.
cum in cunctis.de elect.c.cum olim.de arbit. quę iura loquunt̃
in epõ,qui habet conferre cum conſilio capituli ſui : licet hoc
ſit generaliter præſcriptum contra capitulum,vt ſolus epiſcop⁹
conferat,per no.in c.iij.de conſue.lib.vj.quia ceſſant, non tenet
collatio:vt in d.c.nobis.ergo multo fortius dicẽdum in caſu no
ſtro:vt non valeat ipſo iure collatio attentata per epm̃:vel aliũ
prelatum patrono non vocato:& ꝯdicente,cum patroni nõ ſit
habendum cõſilium:ſed requiritur,vt ipſe tanquam cauſa mo-
uens & primaria cauſa præſentet inſtituendum per epm̃,vt hic:
& per totum iſtum titu.pro quo facit:quia iſta collatio reperit̃
attentata ab non habente ptãtem:cum hic ad epm̃ nõ ſpectat li
bera collatio:ſed inſtitutio,quæ fit ad patroni pręſentationem.
in d.c.decernimus.& c.nobis.hoc titu.& nos diximus.ſ̃. in j.art.
34 j.præce.q.princ.†& factum ab non habente poteſtatem, eſt ip-
ſo iure nullum:& pro non dato habetur,quod ab illo datur,qui
non habebat ptãtem dandi.c.quod autem.hoc ti.in fi. Pro quo
facit:quia ſi legatus de latere ſine ſpeciali mandato non poteſt
diſponere de patronali beneficio,irrequiſito patrono laico : iu-
xta no.per glo.& doct.in c.dilectus.de off.deleg.& in c. cum di-
lectus.hoc ti.& per gl.in verbo,apľicis.in c.per veſtras.de præb.
multo magis nec hoc facere poterit eps̃. Ita Abb.in d. diſputa.
Augerio.in ij.dubio.in xiij.& xiiij.colum.quem ſequitur Phi.de
ſarra.in d.c.illud.in v. concluſi.& hoc etiam voluit pulchrè do.
Fely.in d.c.cum Bertoldus.in iij.col.in verſic.inſtitutio facta. &
hanc partem tenent omnes doct.per me. ſ̃. allegati pro prima
opi.quæ eſt iſta , talem inſtitutionem ſpreto patrono eſſe ipſo
iure nullam,quam ego. ſ̃.tenui:& reſpõdi formiter ad ca. illud.
hoc titu.cuius vltima verba dicunt talem præſentationem eſſe
irritandam:& ſic non irritã ipſo iure:vt ille tex.loquatur in alio
caſu:de quo dicam.j̃.in ſua cõclu.¶†Quinta ſit cõcluſio ſeu ca
ſus quando epiſcopus contulit & patronus infra tempus indul-
tum à iure expreſſè conſenſit : & tunc valet collatio , prout ex
nunc,nõ autem,vt ex tunc.Ita Abb.in d.diſpu.Augerio. in xiiij.
col.in ij.dubio.Mouetur,quia ad transferendum plenum ius in
clericum,requiritur factum patroni & epiſcopi:vnde ambo ve-
niunt tanquam principales & habentes participium in illo iure
transferendi:licet eps̃ habeat pinguius ius:vt in c.dilectus.de of
ficio lega. per quem tex,probatur ſm̃ Abb.patronum etiam ha
bere aliquod ius in pręſentatione:ergo factum ab illo , valet ra
tione ſui iuris tantum:ſed quia non habet ius integrum per ſe,
conualidatur eo tempore,quo patronus aſſentit,& nõ prius.ad
ducit in ſimili.l.per fundum.ff.de ſerui.ruſti.prædio.vbi patet ꝙ
ſi vnus ex plurib.habentibus communem fundum inſtituit ſer
uitutem in fundo:licet valeat quo ad ſe,vt ipſe cõtrauenire nõ
poſſi‘,cum non ante acquiratur ſeruitus donatario , quam alij
cõſenſerint, & nouiſſima conceſſio cõceſſiones præcedentes
cõfirmat.Ita Abb.in d.diſpu.Augerio.in fi.xiiij.colum.quem ſe
quitur do.Philip.de ſarra.in d.c.illud.in vj.cõclu. hoc etiam vo-
luit do.Fely.in d.c.cum Bertoldus.in princ.iiij.col.in verſi. limi-
ta prædicta,qui pro hoc alleg.plures doc.& dicit hoc quam ma
36 ximè ꝓcedere:†quia iſtud quod exigitur ex parte patroni, po-
tius ſapit cõſenſum,quam autoritatẽ, qui poteſt interuenire in
actu,& poſt.c.conſuetudinis.& ibi Inn.de cõſue.ca. cum vos.&
ibi omnes de his quæ fiunt à pręla.cum ſimilib.¶Tu adde vltra
do.Fely.hoc idem voluiſſe Card.in princ.clemen.j.in medio.ix.
colum.& Rotã.cccvij.permutatio facta.in ver.reſpõdet ad om-
nia.de rerum permu.in nouis.& ſupra ſcripta Rota.cccccxxviij.
infra tempus.hoc ti.in antiquis.& hoc etiam videt̃ velle Roch.
in hoc tract in verbo honorificum.in j.q.¶Et do. Fely.in d. ſua
prima limitatione dicit circa hanc cõcluſionem, quæ eſt prima
limitatio,ponit primo eſſe aduertendum,ꝙ accedente dicto cõ
ſenſu patroni valet inſtõ,vt ex nunc,non autem,vt ex tunc.alle.
Abb.in d.diſpu.Augerio.in xiiij.col.& ꝓ hoc faciunt quæ dixi-
mus.ſ̃.in ij.par huius:ij.lib.in vj.q.prin.in xij.xiij.xx.xxv.articu.&
etiam ꝓxi.pręced.articu. ¶Secundo dicit domi.Felyn.eſſe ad-
uertendum hanc conclu.noſtram non procedere, ſi epiſcopus
contulit iure deuoluto putans patronum negligentem vel pri-
uatum:de quo diximus.ſ̃.in iij.conclu. ¶Tertio dicit Fely.eſſe
aduertendum circa hanc conclu.ꝙ non ſolum verbis,ſed etiam
factis diceretur patronus cõſentire,qñ eſſent actus tacitè appro
batiui inſtitutionis:alleg.Card.in cle.j.in prin.xv.colũ. verſi. ſed
poſt longam cogitationem.de ſupplen.negli.præla.facit.l.Pau-
lus reſpõdet.ff.rem ratam habe.& ponit alium modum ſi infra
tempus iuris patronus nõ præſentauit, cum ſublata ſit poteſtas
agendi de contemptu:vt in ſequenti ꝓxima cõcluſione dicem⁹:
& ibidem etiam tenet Fely.opinio.quã ſ̃.tenuit:vt eum retuli
mus ſ̃.ante fi.j.cõcluſionis taciturnitatem ante lapſum tp̃is nõ
37 ſufficere,ſm̃ opi.Car. tñ cõtra eos nos ibi ꝯcluſimus. ¶†Sexta
eſt cõcluſio ſeu caſus,quando eps̃ cõtulit,& patron⁹ nec ꝯſenſit
nec ꝯdixit infra tempus à iure datũ ad pręſentandum:& ſic per
negligentiam eſt priuatus iure ſuo.& tunc dicit Abb. collatio-
nem epi̅ prius factam immediate cõualidari abſque alia colla-
tione in futurum facienda:quia ipſe epiſcopus nõ poteſt ꝯueni-
re:argu.d.l.per fundum.ff.de ſerui.ruſti.predi.& c.veniens.de fi-
lijs preſby.& c.diuerſis fallacijs.de cleri.coniu.in c.ſi tibi abſen-
ti.de pręb.lib. vj.nec etiam patronus cõtrauenire poterit:quia
habebitur pro conſentiente,ex quo non contradixit,nec alium
præſentauit.d.l.ſi ſeruus communis.ff. de donat. inter virum &
vxo.ita Ab.vbi ſupra quem ſequitur Phi.de ſarra.in d.c.illud. in
vij.concluſione.hoc etiam voluit do.Fely.in d.c.cum Bertold⁹.
in iiij.col.in j.limi.in verſicu.tertio aduerte. ſed latius & clarius
ibidem in fi.v.col.in verſi.limita quarto.vbi vult ſimiliter dictã
collationem valere,prout ex nunc : & non prout ex tunc: nam
ex quo collatio ad ipſum deuoluta eſt, ex ſuperueniente negli-
gentia patroni irreuocabiliter conualidatur id,quod erat eo in-
ſtante irritabile,vel irritum : non autem eſt ſolum ipſum tem-
38 pus quod occuparetur. Et ſic† non obſt.regula, non firmatur.
de regu.iur.libro vj.quę procedit, quando ad firmitatem actus
nulli allegaretur ſolum tempus : ſecus, ſi allegaretur alius effe-
ctus etiam oneris ex tempore:vt in hoc caſu eſt negligentia : vt
ibi per eum.hoc etiam voluit Abb.in d.c.cum Bertoldus.iij.co-
lum.in fi.remittendo ſe ad cap. illud.vbi ſimiliter hoc dicit poſt
Hoſt.in fin.iij.colum.vbi etiam notabiliter dicit,data negligen-
tia patroni,poteſtatem deuolui ad eum, qui habebat inſtituere
etiam ſi epiſcopus non ſit,vt eſt gloſſ.multum nota. in clemen.
j.de ſupplen.neglig.præla.& voluit etiam Abb.in c.eam te. hoc
titu.in ij.nota. ¶Et hanc concluſi,ego intelligerem procedere
in omni caſu,in quo fieret deuolutio ad epiſcopum:puta,ſi pa-
tronus præſentauerit indignum:nam tunc fit deuolutio ad or
dinarium : vt nota.in capitulo,cum vos. de officio ordinar. &
nos diximus latè ſupra , in prima parte. huius ſecundi libri. in
decima quęſtione principa. in quarto articulo. vbi etiam hoc
caſu firmetur collatio facta per epiſcopum ſine patrono , cum
militet eadem ratio. Et pro hoc facit,quod dicit Abb. in capi
tulo,ſi vero,in penultim.nota.in capitulo , eam te. in ſecunda
nota.hoc titul.& Firma.in tracta.de epiſcopo.in iiij.libr.in ſecũ
39 da parte.in xxvij.quæſtio. ¶†Septima concluſio ſeu caſus eſt,
quando per negligentiam patroni ſuum ius eſt tranſlatum in
alium inferiorem epiſcopum.& dicit Phili.de ſarra.in d. c.illud.
in vlt.conclu.verba Abb.in d.diſpu.Augerio.poſt princ.xv.col.
in hoc paſſu eſſe defectiuè & corruptè ſcripta : tamen quan-
tum percipi poteſt ex eius mente ibi , & alibi poteſt concludi
collationem factam per epm̃ non tenere,quãdo ius inſtituẽdi
ſpectat

ſpectat ad inferiorem epiſcopum ex aliquo iure ſpeciali: nam
data negligentia patroni inſtitutio libera ſpectat ad illum habē
tem ius inſtituendi,& non ad epiſcopum,ſecūdum gloſ.in ver-
bo,diſpoſitionem.in clem.vnica.de ſup.neglig. præla.quam ibi
poſt multa approbat Car.in vij.q.Abb.& Io.de Imō.in c.ij.de cō
ceſſi.præben.& in c.illud.ipſe Abb.in fi.ij.colum.vt cum in præ-
cedenti concluſione retulimus:vnde ipſe ordinabit dictum be-
neficium patronale:cuius diſpoſitio libere ad eum eſt deuolu-
ta per negligentiam patroni,non obſtante collatione facta à nō
habente ptātem:& per conſequens ipſo iure nulla:quia pro nō
dato habetur &c.c.quod autem.in fi.hoc tit.& quia ipſe epiſco-
pus non poteſt ↄdicere,& obijcere:ſed tenetur illam collationē
ratam habere. ¶Prouidebit ergo illi,cui contulerat de alio be-
neficio:quia conferens beneficium,quod conferre non poteſt
tenetur aliud conferre illi:vt in c.inter cetera.iuncta glo.in ver-
bo,aſſignauit.de pręb.vbi de materia. ¶Pro quibus omnibus
maximè dictis in proxima pręced. cōclu. facit,quia in patrono
negligente ceſſat cauſa impediens, & ſuperuenit cauſa confir-
mans,merito debet nunc irreuocabiliter cōualidare.argum.no
tatorum.in verbo,non firmatur.de regu.iur.libro vj.Pro qua di
cit Abb.in d.diſpu.Augerio facere reſponſionem ad omnia iu-
ra ↄtria ſupra adducta pro parte affirmatiua, præterquam ad ſm
contrarium de gloſſ in clemē.j. hoc titul.Ad hoc dici poſſet re-
ſponderi,vt procedat,cum madatur ſimpliciter aliquid fieri ab-
ſenti,alias poten.ſed in caſu noſtro non ſolum mandatur epiſ-
copo, vt conferat ad pręſentationem patroni:ſed ipſa poteſtas
fuit autoritate iuris in patronum trāsfuſa:& per conſequens il-
lud ius patroni quod concludebatur in iure epiſcopi. ſ.in libera
collatione,fuit ab eo abdicatum,vt in toto hoc titul. merito fa-
ctum ſolius epiſcopi non debet tenere per ſe tantum:argumē.c.
ſi capitulo.& c.ſi ſoli.de conceſſio præben.in vj.& ita reſidet ibi
40 Phi. ¶†Octaua ſit concluſio ſeu caſus,quando beneficium iu-
ris pa.permutant eorum beneficia,ſi epiſcopus eis autorizat pa
trono non vocato,nec conſentiente,eſt ipſo iure nulla: & ſic ēt
in ea habet locum.d.cap. decernimus. ſed reconualeſcit per ſu-
peruenientem patroni conſenſum tacitum vel expreſſum: ſm
Card.in clem.j.de ſupplen.negli.præla.in xiiij.colū.& ſequen.&
in c.ij.in fi.de conceſ.præben.& Hoſt.in ſumma huius titu.ad fi.
& clare Gaye.in repe.c.fi.de elect.lib.vj.in fin.xxv. colū.de qua
concluſione latè dixi ſupra in prima parte huius ſecundi libr. in
vj.qō.princip.in vj.articu.vbi tractaui materiam permutationis
beneficiorum patronatorum,per xij.dubia.& in ij.poſuimus,an
patroni in beneficijs permutandis ſint vocandi. Et in tertio du
bio,an non vocati agere poſſint de contemptu.Et in quinto du
bio,an debeant ſaltem conſentire permutationem.Et in vj. du-
bio an talis conſenſus poſſit interuenire poſt permutationem:
& valider illam. Et in viij. dubio, an talis permutatio ſine con-
ſenſu patroni ſit ipſo iure nulla, vel annullanda. vbi poſuimus
pulchram diffinitionem:licet regulariter dicatur nulla. Et in ix.
dubio,an talis permutatio ſine conſenſu patroni poſſit validari
¶Et licet do. Fely. in tracta.quando literæ apo.noc.patro.in vj.
colum.in ix.amplia.dicit communem opi.eſſe in contrarium. ſ.
non eſſe ipſo iure nullam.& in d.c.cum Bertoldus.in vj. colum.
in v.limi.dicat collationem meram ſpreto patrono eſſe nullam
ipſo iure,ſed illam cauſam permutationis eſſe annullandam: vt
etiam videtur voluiſſe Abb.in d.diſpu.Augerio.in xiij.colum.in
verſicu.item apertius.vt eorum dicta.in d.vj.articul. retulimus.
in verſicu.do.Abb.poſtmodum.& in ver.do.Fely.vero cum re-
tulimus dicta docto.in illa materia:antequam deueniremus ad
formationem & diſcuſſionem dictorum dubiorum: tamen in
viij dub.cōcluſimus eſſe ipſo iure nullam regul'r: & in ix. dubio
illam reconualidari:prout exnunc,non prout extunc:vt dixim⁹
ſ.in v.præce.conclu.& ſic regulariter non eſſe differentiam in-
ter collationem meram,quæ fieret ſpreto patrono, & collatio-
nem cauſa permutationis.vide ibi, nolo hic repetere. ¶Nona
41 ſit concluſio† ſiue caſus,quando patronus etiam ſi vocaretur,
non poſſet pręſentare,quem vellet:quia tunc inſtō facta ꝑ epi-
ſcopum ſpreto patrono tenebit,ſm Egidium de bella mera de-
ciſi.lxxxvij.inferens hoc ſubtiliter ex præced. noſtra concluſio-
ne.& do.Fely.in d.c.cum Bertoldus.in vj.colum.in vj.limi.dicit
pro hoc facere Rotam.ij.de præbend. in nouis. concludentem
poſt multa,ꝙ licet beneficium pœnale laicorum per promotio
nem illius beneficiati ſtatim vacet,tamen diſpenſatio apoſtoli-
ca immediate conceſſa poſt promotionem de eo retinendo in
poſterum cum dignitate epiſcopali valet:licet de iure patrono
rum nihil dicat:quibus illa quaſi prorogatio non affert pręiudi-
cium conſiderabile,& ideo contradicere non potuiſſet. ¶Ta-
men in contrarium dicit do.Fely.eſſe longam deciſionem Egi-
dij prædicti.decclij.ſuppoſito facto,quæ mihi eſt. cccxxxj. in no-
uis.& pro hoc aliqualiter ſe inſtetiſſe in ſua quæſtio. de iure pa-
tro.id eſt,in tracta.quando literę apoſto.no.patro.in verſicu. li-
mitatur.v.& ad ibi dicta ſe remittit.de qua nos dicemus,deo du
ce.j.in hac par.in ix.q.prin.in xix.art.dum hāc materiam tracta
bimus. ¶Subdit tamen Fely.eſſe conſiderandum,ꝙ tenēdo opi
nionem,quam ipſe dicit cōem,patronum contemptum in per-
mutatione poſſe eam infringere iſtam noſtrā cōcluſionem,quā
ipſe ponit pro.vj.limitatione,nō poſſe exemplificari in collatio
ne facta per viam permutationis, cum ſaltem ſit irritabilis ope
exceptionis,ſed exemplificabitur generaliter in caſib.in quibus
patronus perdidiſſet illa vice poteſtatem qūocunque pñtandi
puta quia pręſentauit ſcienter indignum:iuxta no.in ca.cū vos.
de off.ord.vel ex alia cauſa nūc priuatus eſſet:& ſic vult id,quod
ſupra diximus nos.in vj.concluſi.in verſi. & hanc concluſionē
ego intelligerem. ¶Et ſic mō ſumus expediti de cōcluſionibus
do.Abb.in d.diſputa.Augerio.quas quaſi de verbo refert domi.
Philip.de ſarra.in d.c.illud.& de dictis do.Fely.in d.ca.cum Ber-
42 toldus. ¶†Decima ſit concluſio,ꝙ ſi legatus de laterę confert
beneficium patroni eccleſiaſtici ſpreto patrono , tenebit colla-
tio:& idem facere poterit papa de beneficio patroni laici , iuris
pa.expreſſè derogando:vt in c.cum dilectus.hoc titu.& in c.di-
lectus.de officio dele.vbi omnes doct.& latè do.Fely. in tracta.
quando literę apoſt.no.patro.& nos diximus. infra in hac part.
in viij.& ix.qōnibus.& in hoc caſu non habebit locum diſpoſi-
tio.d.c.decernimus.vt aperte voluit Abb.in dict.cap.illud. in fi.
vbi ſic. iij. modo limitat.dict.cap.decernimus. & dict. cap.illud.
& hoc idem voluit Roma.in conſi. ccclxj. in caſu propoſito. in
prima colum.& Roch.in dict.verbo,honorificum. in prima cō
clu.in tertia limi.& dicetur latè in ſupraſcriptis ar.non eſt nunc
43 hic inſiſtendum. ¶Xj.ſit concluſio,†quòd ſi patronus laicus do
nauit ius patro.alicui pio loco,in qua donatione nō requiritur
conſenſus epiſcopi,eccleſia vacauit:& ipſe donator , qui fuerat
patronus,& exiſtebat in quaſi poſſ.pręſentandi pręſentauit ali-
quem epiſcopo,& præſentatus fuit inſtitutus: & fratres loci pij
nō pñtarunt:inſtitutio nō erit ipſo iure nulla , quia iuſto errore
ductus fuit ep̄s inſtituendo pręſentatū ab illo,quem ipſe ſciebat
patronū,& quaſi poſſeſſorem:ſed erit irritanda ad inſtantiā do-
natarij.hic eſt caſus ad literam.in d.c.illud.in fi.in verſicu.ſi vero
qui tex.ita loquitur ſm nouā meam ſolutionē. quā ad illū text.
dedi. ſ. recitatis duabus opinionibus ↄtrijs. in verſic. ego vero.
teneo primā opinio.cū pluribus verſi. ſequē. ¶Xij. eſt conclu-
44 ſio ſeu caſus,qñ† ep̄s inſtituit aliquē ad pñtationē illius,quē nō
iuſto errore putabat p̄ronū,qa neſciebat illū patronū,nec quē
poſſeſſorē & hęc inſtō ↄſiderabitur nulla ad effectū,vt fieri poſ-
ſit ꝑ verū patronū noua pñtatio : & agi poſſit ꝑ pñtatū,vt amo
ueatur inſtitutus,& ſua pñtatio admittat̄,vt ipſe inſtituat̄:nō au
tē cōſiderabit̄ nulla, vt ipſo facto fieri poſſit ſcd̄a inſtō , vt eſt &
cōſiderat̄ in d.c.decernimus.hic eſt tex.ſm verū intellectū in d.
c.cū Bertoldus.de re iudi.& vult ibi Abb.in iij.col.in verſi.qñq;
pñtatio.licet ipſe colligat ampliorē illationē: vt latè diximus.ſ.
dū tractauimus de p̄cedē.cōcluſione.in verſi.ↄ hunc intellectū.
& in verſ.certe,hoc eſt fortè.cū pluribus verſi.ſequē.& p̄ſerti in
verſic.c.vero decernimus,& in verſi.theorica vero,quę ꝓbatur.
¶Xiij.ſit cōcluſio,nihil referre quo ad caſum nr̄m de inſtōne,q̄
ſit ſpreto p̄rono,vt ſit nulla:ꝑ d.c.decernimus. ex quo quęritur
de cōmodo ſeu de fructu iuris pa.ipſū ſpretū eſſe verū patronū
vel eſſe in quaſi poſ.iuris pa.ſeu pñtandi, cū hęc duo nihil diffe-
rant quo ad hoc,vt eis nō p̄iudicet̄.imo cum eis eſt pręiudican-
dū,magis ↄſiderant̄ quaſi poſſeſſores,q̄ patroni. ita magiſtral'r,
& ſingl'r voluit do.Car.in ↄſ.lxix. vacāte quadā.in ij. col.in ver-
ſic prio aūt caſu.cū duobus verſi.ſequē.vbi general'r loqt̄.ita ad
p̄iudicandū p̄ſentationē p̄ronorū laicorū eſſe attendendū ius
pa.ſicut quaſi poſſeſſionē:& de eis.in gn̄e eſſe faciēdā mētionē:
imo magis de quaſi poſſeſſore, q̄ de p̄rono : & hoc idē quo ad
terminos caſus nr̄i, voluit Roch.in hoc trac. in verbo,honorifi
cū in finalibus verbis.j.q.allegādo.d. cōſiliū Car.de quo ēt facit
mētionē in verbo,cōpetēs alicui.in xiij.q.& nos retulimus. ſ.in
j.par.huius ij.lib.in iij.q.prin. in ix. ar. ¶Et ꝑ iſta ſit expedit⁹ hic
copioſus & difficilis articul. per diuerſa iura & ↄrias opiniones
doc.ex q̄bus ↄcluſionibus patebūt ampliationes & limitatiōes
ad.d.c.d̄cernimus. quaſi in fi. pñtis. q.prin. ponem⁹. ¶Do.Roc.
45 vero ponit hic alias limitationes ſeu fallētias,† qñ ep̄s ſine p̄ro
no bn̄ficiū p̄ronatū ꝓuidere poterit,q̄ licet videāt̄ limitare reg.
c.decernim⁹.nolo tñ hic dictos caſus ponere:ſed illos ponere.j.
in hac p̄te in vij.q.prin.ꝑ totū.vbi quærā,an & qñ ordinarius in
ſtituat ſine pñtatione p̄roni:& oēs illi caſus,quos ibi ponā,erūt
limitationes ad hūc articulū,quē iō hic ſituaui: q̄a hic tractam⁹
qñ inſtō fiat:& diximus eſſe faciēdā p̄cedē.pñtatiōe:& ꝙ illa nō
præcedend.erit irrita.quare pro iſto artic.p̄dicta ſufficiāt. ¶Ad-
46 dendo. d. c. decernimus. adhuc limitari vt dicemus.j.in iij.lib.
in ij.q.prin.in fi.viij.art. & vide in mā Phi. I. deciū in cōſil. cxvij.
diuino

diuino &c.& pro tenui.in conſi.cxxvj.in cauſa domini franciſci
in vlt.col.& in conſ.cxxix.diuino &c.& pro tenui.in iij.col.pręſertim.in fi.& in prin.iiij.col.pulchrè ponit, qñ epiſcopus facit actum ex iure deuoluto: & illud nõ eſt verum actũ eſſe nullum etiam ſi eps̃ ex alio capite illum actum facere potuiſſet:vt ꝑ d.c.decernimus.vide Phi.Decium in c.cauſam matrimoni.ſuper gl.ij.de off.deleg.

¶Tertius art.ij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitutio facta per ep̃m ſpreto patrono, an poſſit reuocari per vicarium generalem, & præſentatus à patrono, ab eo inſtitui.*
2 *Vicarius cognoſcit de matrimonio carnali.*
3 *Inſtitutione facta per ep̃m, an non poſſit ſe de ea intromittere eius vicarius, ſine ſpeciali & expreſſa commiſſione epiſcopi.*
4 *Pœnitentiæ ſunt arbitrariæ.*
5 *Inſtitutio facta per epiſcopum, valida, non poteſt reuocari per eius vicarium generalem.*
6 *Collatio facta ab epiſcopo exiſtente extra diœceſim, præfertur collationi factæ eodem die vel ab eius vicario generali habenti ſpeciale mandatum conferendi.*
7 *Appellari non poteſt à ſententia vicarij ad epiſcopum.*

Et ſupraſcriptis Succedit tertius articu.ij. qõ.prin.
1 †eps̃ inſtituit rectorem in eccleſia
ſpreto patrono venit patronus,& petit à vicario ep̃i,vt ille talis remoueatur ab eccleſia,& inſtituatur,ille quem ipſe vult p̃ntare,an vicarius generalis hæc poſſet facere.Io.And.in c.ij.de off.vica.libro vj.refert hanc qõnem fuiſſe diſputatam Bononiæ & determinatum ꝙ ſic:per illum tex.d.c.ij.quia hic non agitur de crimine vel de punitione clerici ꝓpter crimẽ,ſed petitur declarari eum nõ habere ius,& ſic beneficium nõ eſſe ſuum:ſed ſolã detentionem habuiſſe.Faciunt no.per Io.An.poſt In.in c.querelam.de elect.in prin.vbi dr̃ hoc peti per modum actionis, eſt enim actio perſonalis,quæ competit etiam patrono.alle.no.in c.quia diuerſitatem.poſt prin.de conceſ.præb.& no.per eum in c.quoniam frequenter.§.porro.ſuper.j.glo.vt lit.non conteſta.
2 ¶†Pro prædictis facit,quia vicarius cognoſcit de matrimonio carnali:iuxta no.in c.j.de conſan.& affi.ergo & multo fortius de ſpũali,cum in iſto interueniant arbitri,& non in carnali.ca.pen.in fi.de reſti.in inte.facit.c.fi.¶Item p̃ntatus à patrono,de neceſſitate eſt inſtituendus.xvj.q.vij.decernimus:ergo neceſſario ↄ̃ inſtitutum etiam ab ep̃o eſt ꝓnuntiandum.c.ad petitionem.de accu.ff.de ꝓcu.l.pomponius.¶Quæ maximè ꝓcedunt ſecũdũ eundem diſputantem,quando eps̃ eſſet abſens.c.Romana.in fi.de offi.ord.lib.ſexto. ¶Dicit tñ Io.And.in c.ij.de offi.vica.in vj.eſſe aduertendum:quia in terminis huius qõnis non queritur,niſi quantum ad p̃tãtem vicarij:quia ſi epiſcopus inſtituiſſet ex negligentia patroni,tũc imputet ſibi patronus ſi negliget:ſed ſi eps̃ inſtituiſſet ad petitionẽ alterius dicentis ſe patronum,miſſo publico edicto,tunc videtur patrono præiudicatum quo ad illã vicem,ſecũdum Io.And.de quo ſe remittit ad not.in c.ij.de his quæ fiunt à pręla.ſuper glo.in verbo multa.cum ſuis remiſſionibus.de quo nos diximus.s̃.in ij.par.huius ij.lib.in j.q.prin.in 28.articu.& ibi dr̃ materia edicti in vj.qõ.princ.ex quibus videtur ſentire Io.And.ſecundum Lap.in d.c.ij.de offi.vic.collationem ſeu inſtõnem factam per ep̃m, non impedire præſentationem fieri per patronum:adducit.d.c.decernimus.licet dicat.ca.illud.hoc titu.facere in contrarium.de quo ſatis diximus in proxi.p̃ceden.art.Et pro iſto dicto Io.An.facit tex.apertus.in c.cum Bertoldus.hoc titu.inducendo illum:vt facit Ab.in iij.col.in verſic.qñque præſentatio.& nos latè diximus ſupra in proxi.pręce.articu.in verſi.ſed circa hunc intellectum.cum pluribus ſeq.¶Et inquantum eſt ſupra dictum,per illum diſputantem.& Io.And.vicarium poſſe diſtituere inſtitutum per ep̃m, dicit Lap.in ↄ̃riũ videri:quia licet tunc non agatur de crimine,agitur tñ de inſtõne facta per ep̃m,de qua nõ licet vicario cognoſcere, vel ſe intromittere.xxj.diſt.inferior.cle.ij.de elect.c.cum inferior.de maio.& obe.ad hoc.c.dudum.verſi.nos igitur.de præben.in vj.no.in c.ſuper eo.de off.deleg.per Io.An.& de re iudic.c.de cætero.ſuper glo.j.in ſuppletione.Vnde dicit concludendum, ꝙ inſtitu
3 tione†facta per ep̃m,non poteſt ſe de ea intromittere eius vicarius,ſine ſpeciali & expreſſa commiſſione ep̃i:nec dicit ſufficere,ſi exprimeretur aliquid de requirentibus ſpeciale mandatũ,ſequuta clauſula generali.alleg.no.in c.ij.de pręben.lib.vj.& in l.non poteſt.de procura.vnde poſſet procedere opinio diſputãtis,& Io.An.ſecundum eum,quando inſtõ nõ eſt facta per epiſcopum:ſed per alium inferiorem:puta plebanum habẽtem ius inſtituendi ex ſpeciali iure,priuilegio,vel conſuetudine.nõ obſtant nota.in capitu.tempora plenitudinis.iuncta glo.xvj.q.vij.
4 †vbi dicitur omnes pœnitentias eſſe arbitrarias:vnde epiſcop’ poteſt diminuere pœnitentiam impoſitam per papam:vt ibi dicit glo.quia ſm̃ Lap.loquuntur in foro pœnitentiali:nos aũt loquimur in foro iudiciali,vbi conquieſcit officium minoris, vel poteſt mutare de licentia ſuperioris, vel eius commiſſione:alias non.¶Refert & ſequitur omnia ſupraſcripta Domi.in d.c.ij.de off.vica.¶Sequitur prædicta do.Phi.de ſarra.in c.illud.hoc titu.in verſi.iuxta prędicta dubitatur.¶Tu circa principalem ti.art.conclude cum Io.And.nam ex quo prima inſtõ fuit nulla facta per epiſcopum,& vicarius generalis ep̃i poteſt admittere p̃ſentationem,& inſtituere ex ipſa generalitate ſine ſpeciali mandato:vt diximus.s̃.in j.q.prin.huius par.in v.artic.ſicut ipſemet eps̃ deberet admittere p̃ntatum per patronum ↄ̃ factum ꝓpriũ in ſui verecũdia:vt vult aureus tex.in d.c.decernimus.xvj.q.vij.erit ep̃o honor,vt ipſe epiſcopus admoneat inſtitutum per ſe:ſeu eius vicari.¶Item non obſtant in ↄ̃rium adducta, quia ſtãte nullitate primę inſtitutionis, eſt ac ſi facta non fuiſſet: & ſic patronus admittitur,& præſentatus per eum inſtituitur: & talem inſtitutionem dare poteſt vicarius,vt proximè diximus:ſic dare poterit & iſtam:& hęc dicetur prima:quia prima tanquam nulla non eſt in conſideratione:& ſic non erit vicarius,qui reuocat primam:ſed eſt iuris diſpoſitio,quę facit illam nullam.d.c.decernimus.¶Quo vero ad aliud dictum Lap.volentis ↄ̃ Io.And.in-
5 ſtõnem†factam per epiſcopum validam,non poſſe reuocari ꝑ eius vicarium generalem,nulli dubium eſt, ꝙ ſi eſt valida inſtõ facta per epiſcopum,nõ poſſit reuocari per vicariũ: quia ſi par.in parem non habet imperium.c.innotuit.de elect.quanto ma-
6 gis inferior in ſuperiorem.xxj.diſt.per totum.¶†Imo,ſi eodem die eſt facta collatio bñficij ab ep̃o exiſtente extra diœceſim,& ab eius generali vicario habente ſpeciale mandatum conferendi exiſtente in diœceſi.præfertur collatio facta per ep̃m,quia ſuperior:vt pulchrè conſuluit Cal.conſi.ſuo.ij.de off.vic.incip.an collatio epiſcopi. ¶Si vero cõſideramus collationem factam per epiſcopum eſſe iniuſtam ſeu iniquam,& tunc ſi ab ea appellatum:quia ab illa appellari poteſt:vt diximus.s̃.in ij.part.huius.ij.lib.in vlt.q.prin.in v.art.& de ea habebit cognoſcere iudex ap-
7 pellationis:& ſic ſupior ipſius ep̃i:†nam ſi à ſententia vicarij nõ poteſt appellari ad epiſcopum:quia faciũt vnum tribunal.ca.ij.de conſue.lib.vj.multo fortius à ſententia inſtitutionis lata per ep̃m, poterit cognoſcere eius vicarius, nec ad illum appellari.Aut ſententia inſtitutionis tranſiuit in rem iudicatam, quæ bñ tranſit in rem iudicatam:vt latè diximus.in d.vlt.q.prin.in vj.ar.& tunc non eſt dubium de ea etiam epiſcopum cognoſcere nõ poſſe ad partis inſtantiam:vt diximus.in d vj.art.quanto minus nec eius vicarius.Sed quia eps̃ poteſt ex officio videre de inualiditate tituli inſtituti,vel collati ex aliqua cã forſan à principio ſibi incognita,quia quo ad eum non dr̃ tranſire in rem iudicatã:vt pulchre voluit Ab.in c.j.de cõceſ.præbẽ.& nos diximus in d.vj.art.ſi cã eſt talis huius inualiditatis tituli,quę tranſit in generali mãdato,poſſet de ea vicarius cognoſcere,& propterea inſtitutionem reuocare:quia hoc etiam epiſcopus faceret:nam tũc non dicetur reuocare inſtitutionem epiſcopi,vt ſuperior,ſed vt faciens idem tribunal:& ſi à principio illa non fuiſſet mota ab epiſcopo,ipſe epiſcopus non inſtituiſſet.d.c.ij.& ibi no.de conſue.lib.vj.

¶Quartus art.ij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitutio an fieri poſſit per habentem inſtituere poſt mortem præſentantiũ vbi quòd ſic.*
2 *Intellectus.c.quærimoniam.extra de iure pa.*

Succeſſiuè Dubitať.iiij.†an inſtõ fieri poſſit ꝑ habentẽ
1 inſtituere poſt mortẽ p̃ntantium: & breuiter dicẽdũ eſt,ꝙ ſic:licet alij ſucceſſerint p̃roni, & adhuc ſequuta nõ ſit inſtõ:ꝑ ea,q̃ dicit Bar.in l.ſi ita.§.ſi domus.ff.de lega.j.& doct.& p̃ſertim Pe.de ſum.in l.ꝓponebať.ff.de iu.& ita ẽt voluit Firma.in trac.de ep̃o.in j.par.j.ſecũdæ prin.iij.lib.in iij.qõ.& in ij.par.ij.prin.d.iij.li.in xij.q.qui tñ loquiť de electionarijs mortuis poſtq̃ elegerũt,vt ibi ꝑ eum.¶Tñ ↄ̃ hoc ego dicerẽ eſſe tex.expreſſum in c.quærimoniã.hoc ti.vbi habẽt,ꝙ inſtituti in eccle-
2 ſijs p̃ronatis†ꝑ nouos p̃ronos, mutari non poſſunt: ſi ergo ibi ponderareť inſtõ illa nõ ſequuta,p̃ntati ꝑ primos patronos poterũt ꝑ nouos p̃ronos mutari.¶Ad idem põdera tex.in c.illud.hoc ti.in fi.in ver.ſi vero.vbi donata eccl̃ia ꝑ laicũ religioſæ domui,nõ teneat inſtõ facta de p̃ntato ꝑ donatariũ ſine p̃ntatione fratrũ illius domus religioſæ,vt illũ tex.bñ ponderauimus.s̃.in ij.præce.art.in verſi.ego vero teneo primã opi.¶Non ob.allegata per Firma.qa loquunť in elect.quæ tribuit ius in re:vt no.in c.cum Bertoldus.de re iud.& ſic quaſi plenum ius,ſicut inſtitutio vt diximus plenè.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in v.q.princip.in v.arti.¶Tñ ↄ̃rium ego puto de iure verius,& moueor,nam aut loqui

mur

mur de p̃ronis eccleſiaſticis p̃ntantibus,& tunc nõ eſt dubium,
ꝙ licet ex p̃ntatione tribuant p̃ntato ius ad rẽ:tñ variare nõ poſ
ſunt.& iſto reſpectu dicunť eligere & eorũ p̃ſentationẽ habere
vim electionis, ſm Inno. quẽ ibi ſequunť Abb. & oẽs in c. cum
aũt.hoc tit.& ſic variare nõ poſſunt:vt in d.c.cũ autẽ. & latè di-
ximus.ſ.in d.ij.par.ij.lib.in vij.q.prin.in j. art. vñ p̃ſentatus per
eos licet ipſi ſint mortui,oĩno veniet inſtituẽdus:& mors p̃ſen-
tãtiũ nõ tollit illud ius quæſitũ p̃ntato.Et ꝙ oĩno p̃ſentatus ve
niet inſtituendus:ꝓbat tex.d.c. decernimus. xvj. q. vij. & nos di
ximus ſupra in d.ij.par. huius ij.lib.in viij.q. prin.in ij. &. xv. arti.
& in iſto non eſt dubium. Aut ſumus in patrono laico præſen-
tãte & per eius præſentationẽ licet tribuať p̃ſentato ius ad rẽ,
& non in re, & variare poſſit.c.qđ autẽ.cũ autẽ. & paſtoralis. tñ
nõ per hoc põt tollere p̃ſentato illud ius ad rẽ per p̃ſentatio-
nẽ ſibi acquiſito, ſed variando, & alterũ p̃ſentando accumula-
tiuè,illũ p̃ſentare dẽt & non priuatiuè: vt in dictis iuribus p oẽs
doct. dicitur. & nos diximus. ſ. in d.ij. par. huius ſcđi libri. vij.
q.princ.in xxj.artic.& ideo acquiritur præſentato ius petendi ſe
inſtitui: vt diximus ibidem in viij. q. prin. in 3. art.& ſi epiſco-
pus nolit ipſum inſtituere ſine cauſa, põt adire eius ſuperiorẽ,
vt eum cõpellat vltra alia remedia, de qbus diximus ibidem in
xvj.& xvij.art.& ep̃s malitioſè non inſtituens,puniť:vt diximus
ibidẽ in xv.artic.& pluribus ſequen. ergo ſine dubio tenet eius
præſentatio,quãuis p̃ſentans moriatur.¶Nõ tñ nego,ſi ſunt
3 patroni laici,qn eorũ † ſucceſſores poſſint variare, ſi p̃ceſſores
non p̃ſentarunt niſi vnũ: qa dicunť vna & eadẽ perſona ſucceſ
ſores cum præceſſoribus: per illud aureũ dictum Abb.poſt Bal.
in c.cũ acceſſiſſent.de conſti. & hæredẽ fundatoris poſſe immu
tare qualitatẽ per fundatorẽ requiſitã in p̃ſentãdo, ſicut poſſet
ipſe fundator,cum cõſenſu tñ epi. de quo dicto latè diximus.ſ.
in j.par.huius ij. lib. in vij. q.prin. in vlti. arti. ſicut ergo poterat
variare p̃deceſſor, ita & ſucceſſor: ſicut dicimus de ꝓcuratore
dato ad p̃ntandũ à p̃rono laico p̃ntante: ꝙ nõ per hoc tolletur
qn patronus poſſit variare. de quo diximus. ſ. in d. j. par. in iiij.
q. princ. in vj. & xiij. arti. ¶Bene dicerẽ & aliud, ꝙ ſi p̃deceſ-
ſor exp̃ſſiſſet vel iuraſſet ſe nolle variare, qa tunc nõ teneret ei⁹
variatio:vt diximus in ij.par.huius ij.li.in vij.q.princ.in xvj.artic.
qa tunc eſſet quæſitũ ius p̃ntato, ſicut quęriť ius p̃ntato per
p̃ronũ eccleſiaſticũ:& hoc modo tranſibit ad ſucceſſores.¶Nõ
4 obſtãt mõ ſupra in ꝯrium adducta. † Et primo tex. in d.c.quę-
rimoniã.qui ad hoc, vt mutari nõ poſſit p̃ſentatus per aliquos
patronos à nouis patronis,põderat inſtõnẽ ſequutã:quia p hoc
non negať non poſſe eſſe idem p̃ſentatione facta per patronũ
decedentem: licet inſtitutione nõ ſequuta.tex.enim.in c.quę-
rimoniam.loquitur,quando mutationes volebant fieri per no
uos patronos,& eccleſia erat plena.& ideo ponderatur ibi ordi
natio facta,quæ mutari non poterat ad mutationes patronorũ
ſed in caſu noſtro euenit ſucceſſio eccleſia vacante:& iam præ-
ſentatione facta per primum patronum:& inſtitutio ſequenda
non erat certa,cùm prouiſſet ſucceſſor variare,vt proximè dixi-
mus:& ex hac cauſa ponderatur inſtitutio. d.cap.quęrimoniam
quia non poſſet ibi præſupponi variatio, maximè eccleſia ple-
na. ¶Et pro hoc etiam facit,quod dixit Rota clxxiiij.incip. ſi à
præſentatus,ꝙ mortuo p̃ſentato adhuc pendente cauſa inſti
tutionis poterit cauſam proſequi p̃ſentans pro ſuo intereſſe.
De quo diximus.ſ.in ſecunda parte.ij.lib.in viij. quæſti.princip.
in iij.articu.ſic & ècontra debet eſſe in caſu noſtro,quamuis in-
ſtitutio non fuerit ſequuta.¶Nec etiam obſt.tex.in dict.c. illud
verſi.ſi vero inductus.vt ſ.quia ſi bene aduertatur,ibi p̃ſenta-
tio erat facta per donatorem,poſtquam donauerat ius pa.reli-
gioſę domui:ideo inſtitutio facta ſine præſentatione donatarij,
non tenuit:vt diximus ſupra in ſecundo proximè p̃ced. artic.
in verſi.ego vero teneo primam.in caſu vero noſtro præſenta-
tio erat facta per primum patronum ante eius mortẽ: vel ante
quam alienaſſet ius pat.vnde in hæredem ſeu donatarium vel
in alium legitimum ſucceſſorem tranſibit ius pa.in terminis in
quibus reperitur.

¶Quintus art.ij.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Præſentatio fieri poteſt etiam poſt inſtitutionem.Et quibus id caſib.*
2 *Patroni recognoſcendi modus.*
3 *Patroni conſenſus tacitus vel expreſſus,qui loco præſentationis habetur,quo caſu validet inſtitutionem inualidam.& nu.4.*

1 Dubitatur v.† an præſentatio poſſit fieri per patronũ
poſt inſtitutionem:& tex.eſt in cap.ſi vero.
hoc titu.ꝙ ſic.vbi in vltim.not.colligit Abb.caſum,in quo fit p̃-
ſentatio poſt inſtitutionem: & qñ patroni eccleſiæ vacantis in-
fra tempus à iure conceſſum non præſentant epiſcopo,vel præ-
ſentantes litigant ſuper iure patro.& lis nõ finitur infra dictum
tempus:nam epiſcopus inſtituet quem velit id illam: & poſtea
euincens poterit repræſentare illum inſtitutum pro conſerua-
tione ſuorum iurium: & præſertim quaſi poſſeſſionis. dicit ta-
men Abb.non eſſe intelligendum huiuſmodi p̃ſentationem
ius de nouo transferre in inſtitutum:ſed hoc fieri, vt verus pa-
tronus adipiſcatur quaſi poſſeſſ. præſentandi poſt victoriam li-
tis,vel vt iſte preſbyter inſtitutus non vereatur de facto per ve-
rum patronum expelli.vnde dicit Abb. poſt docto. quòd ſi iſte,
qui obtinuit in lite nõ vult præſentare inſtitutum per epiſcopũ,
non nocebit inſtituto:quia iam habuit plenum ius ex inſtitutio
ne epiſcopi autoritate iuris:iſta enim præſentatio fit ad cautelã
2 vt proximè dictum eſt.¶Et ex quo not.ibi Abb. vnum † modũ
recognoſcendi verum patronum,vt ſit ille,qui pronuntiatur pa
tronus,poſt inſtitutionem factam per epiſcopum: & hoc idem
dicunt docto.in cap.eam te.hoc titu.& voluit etiam hoc Ab. in
cap.per veſtras.hoc titu. ¶Et not.ex verbis Abb.in dict. cap. ſi
vero.iunctis cum ſummario,etiam patronum negligentem, &
inſtitutione epiſcopi iure deuoluto ſequuta ex dicta negligen-
tia poſſe repræſentare inſtitutum pro tuitione ſuorum iurium,
& cauſis ſupraſcriptis. ¶Et de iſta rep̃ſentatione,diximus ẽt.
ſ.in ſecunda par.huius ij.lib.in prim.quęſt.princ.in ix.articul. in
verſicu.ſed vnum.in v.caſu.dum tractauimus de litib.quę oriũ-
tur inter patronos & præſentatos. ¶Et licet iſta præſentatio
poſt inſtitutionem non habeat reconualidare inſtitutionem:
quia illa ex ſe eſt valida:tamen poſſunt dari caſus, in quibus ſo-
3 lus conſenſus patroni,† qui loco præſentationis habeť tacitus
vel expreſſus validat inſtõnem inualidam: puta ſi ep̃s proprio
motu ꝯfert beneficiũ patrono.nã eius acceptatio ſeu cõſenſus
ſup̃ueniens validat inſtõnem,q̃ erat inualida:vt p Abb.in d.c. p
veſtras.hoc ti.& diximus.ſ.in j.par.huius ſecũdi li.in viij. q.prin.
in iiij.art.& hos duos caſus conſiderauit do. Roch. in hoc tract.
in verbo,pro eo ꝙ,in iiij.q.in j.col.in verſi.facit etiam ſimile.Po
4 teſt eſſe etiam hoc in alio † caſu,qñ ep̃s inſtituit ſpreto p̃rono:
qa ꝯſenſus p̃roni tacit⁹ vel exp̃ſſus habebiť loco p̃ntationis: &
ſic ſubſequeť inſtõnẽ,& illã validabit:vt diximus.ſ.in ij.p̃ce.ar
ti.de cõſenſu tacito.in ij.cõclu.& de cõſenſu exp̃ſſo.in v. cõclu.
¶Datur & alter caſus in inſtõne facta cã p̃mutationis, vbi con-
ſenſus p̃roni hř loco p̃ntationis:vt diximus.ſ.in j. part. huius ij.
lib.in vj.q.prin.in vj.art.in iiij.dub.& ſi non interuenerit talis cõ
ſenſus in actu inſtitutionis, eſt nulla: vt ibidem diximus in viij.
dub.tñ ſi ſup̃ueniat,validat illam:vt ibi diximus.in ix.dub. ¶Et
ſic in omnibus iſtis caſibus & alijs, quos de per te poteris con-
ſiderare,præſentatio vel conſenſus patroni,qui loco præſenta-
tionis habetur,poteſt ſubſequi inſtitutionem: & vt in primo ca
ſu nihil iuris addit:in alijs vero caſibus conualidat illam nullam
& ſic habemus præſentationem poſſe fieri etiam poſt inſtitu-
tionem.

¶Sextus art.ij.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞*Collator ſemeſtre tempus habet ad conferendum.*
2 *Executori nullum tempus præfixum eſt ad prouidendum.*
3 *Inſtitutionis tempus, cum limitatum non reperiatur, arbitrarium eſſe debet.*
4 *Tempus non eſt præfixũ à iure habẽti inſtituere,ad inſtituendũ. Et ideo ſuperior põt præfigere tempus,intra ꝙ,ſi non inſtituerit,ſine cã,prouiſio deuolui tur ad eum,vt actualiter compellat inſtituere,vel ipſe inſtituet.& num.18. & 19.*
5 *Superior quibus caſib.poſſit præfigere tẽpus,vbi tempus à iure nõ eſt præfixũ habenti actum facere.Et ſi intra illud tempus actus nõ fuerit factus,ipſe ſuperior ſupplebit latè per numer. 6.7. 8. 9. 10.11.12.13.14.15.16. 17.*
20 *Tempus datum ad conferendum,non habet locum ad inſtituendum.*
21 *Tempus datum à ſuperiore inferiori ad inſtituendum,non debet tranſcendere ſemeſtre.*
22 *Tempus præfigendum inſtituenti,non debet trãſcendere duos menſes,vel arbitrarium eſſe debet.*

1 Videamus Modo ſexto loco,† an hñti inſtituere ſit p̃-
fixũ tp̃s ad inſtituẽdũ,ſicut collatori ad ꝯfe
rẽdũ:& ſic an ſemeſtre datũ collatori,hẽat locũ ĩ iſtituen̄.Et Ro
ta.ccxij.ſm oẽs.hoc ti.in nouis dicit nullũ tp̃s ad inſtituẽdũ repi
ri in iure exp̃ſſum:ſed bñ ad p̃ntandũ,infra qđ tp̃s datũ ad p̃ntan
dũ ſi fiat p̃ntatio effectuaťr,ſatisfactũ eſt iuri qđ ad p̃ntantẽ: p̃fi-
giť igiť tp̃s certũ nolenti inſtituere p ſuperiorẽ,infra ꝙ ſi nõ in-
ſtituat,ſup̃ior illud faciat.alle.c.nullus.hoc ti.& dicit facere. ca.
ad reprimendã.de off.ord & ca. graue.de p̃bend.¶Dat ſimile
de acceptante infra menſem ſibi p̃fixum,cui licet non ꝓuidea
tur p executorẽ infra multa tp̃a:poſtea nõ ꝓpterea euaneſcit ac
2 ceptatio,ex quo ad prouidẽdũ † nullũ tẽpus eſt p̃fixum execu
tori:prout legi.& no.in cle.cum ei quę.de cõceſſ. p̃b.& meli⁹ in
cle.ſi

cle.ſi de beneficio.de præben.& ideo recurreret acceptãs ad pa
pam pro prouiſione facienda ſibi,vel obtineat cauſam commit
ti in palatio:& auditor datus pronuntiatio ſibi beneficio debi-
tè prouidebit ei ſecundum formam. cle. auditor. de reſcrip.&
idem fiet de præſentato infra tẽpus debitum, quem ordinarius
recuſat inſtituere,ſi cauſam in palatio obtineret committi:quia
d.cle.auditor.nedum habet locum in prouiſione, ſed etiam in
inſtitutione & confirmatione:vt ibi nota.& ita reſidet ibi Rot.
¶Do.Ab.aũt.in cap.ij.format hunc articulum: & dicit Rotam
tenere ſemeſtre,de quo in d.ca.ij.nõ habere locum in inſtituen
te: & ꝓ hoc facit ſm eum,ꝙ ille text.loquitur in eo,qui habet
conferre:& ideo non extenditur ad habentem inſtituere: nam
reſpectu ipſius inſtitutionis faciendæ non requiritur tempus à
iure limitatum:remedium eſt ergo, vt recurratur ad ſuperiorẽ
qui præfigat terminum debenti inſtituere:& ſi non inſtituat in-
fra terminum,ipſe ſupplebit.alleg.quod loquitur.in c.ex parte.
de conceſſ.prçben. ¶Et dicit eſſe rationem huius dicti.nam de-
bens inſtituere,non debet habere tempus ita prolixum,ſicut is
qui habet cõferre,cum inſtitutio fiat de ꝑſona præſentata: vñ
non habet ſuperior niſi illum examinare.alias ſequeret̃ benefi-
cium poſſe vacare longo tempore:nam patronus habet ſex vel
quatuor menſes ad prçſentandum.c.vnico.hoc titu.lib. vj.ſi ſu-
perior haberet alios ſex menſes ad inſtituendum,vacaret ſic be
neficium per annum, vel ſaltem decem menſes, antequam de-
uolueretur poteſtas ad ſuperiorem.& idem putat Ab.fore dicẽ
dum in eo,qui habet confirmare electionem, vt tempus ſibi p̃-
figatur per ſuperiorem,ſi habens confirmare differat infra tem
pus debitum confirmare,& hanc etiam partem tenuit ipſe Ab.
in conſi.xxviij.in cauſa communis.in ij.volu.in fi. & hoc voluit
idem Ab.in ca.paſtoralis.ſuper glo.j.hoc titu.vbi pro hoc alleg.
not.per eum in cap.ex parte Aſtenſis.in penul.col.in verſicul.in
eadem gloſſ.ibi,vbi vult,quòd non ſtatuto termino iuris alicui
ad inſtituendum ſuperior immediatus ſtatuet terminum ei, ad
quem ſpectat inſtitutio,vt infra illum ꝓuideat eccleſiæ, ſecun-
dum conſuetudinem,qui ſi non fecerit, ipſe ſuperior ex officio
ꝓuidebit.Pro hoc. c.ſi capitulo.in fi.de conceſſ.præbend.lib.vj.
facit irrefragabili. §.omnes.de offi.ord. & cap. cçterum.de iud.
¶Hunc etiam art.format Pau.de cita.in hoc tracta.in vj. par. in
liij.qõ.qui recitat dicta Ab.in dict.cap.paſtoralis.& in d.cap.ij.&
3 dicit,ꝙ cũ in †inſtitutione non reperiatur tempus limitatum,er
go debet eſſe arbitrarium.& ꝓ hoc potuiſſet allegare.l.j.§.ait p̃-
tor.ff.de iure delib.vbi tempus à lege datum ſine taxa ad aliqd
faciendum,eſt in poteſtate iudicis,& concurrit cum Ab.ſuperio
rem poſſe prçfigere terminum ad inſtituẽdum,& illo elapſo ip-
ſum ſupplere,& minus tempus debere habere inſtituẽtem, quã
conferentem.Et pro iſtis adducit Gemy.in c.j.de prçben.lib.vj.
dicentem per illum tex.nec etiam eſſe taxatum ordinario tem-
pus ad cõfirmandum collationem factam alicui de beneficio.
¶Do.Roch.autem in hoc tract.in verbo, honorificum. in xxv.
q.format ſimilem hunc artic.& recitat dicta Ab.in ca.ij.de con-
ceſſi.prçben.& dicit concluſionem Ab.etiam ſibi placere per vl
timum ſuum fundamẽtum:quia eccleſia multo tempore vaca-
ret.ſed alia parum valere:quia tex.in dict.cap.ſecundo. haberet
locum etiam in elect.vt ibi in gloſſ.& in c.noſtris.ſimiliter de ꝯ-
ceſſ.prçbẽ.item habẽs cõferre,nõ habet etiam aliud facere, niſi
examinare:vt in titu.de çta. & qua.per totum.igitur &c.¶Poſt-
ea videtur adhuc tenere conclu. Abb.quam dicit tenere ipſum
Abb.in repe.§.qui vero.in c.extirpandç.in viij. colũ.de prçbẽd.
allegat.etiam Ab.in dict.ca.paſtoralis.in s̃.allega.conſi.& ita re
ſidet Roch.vbi ſupra. ¶Tu aduerte.nam s̃.in ſecunda part.hu-
ius.ſecundi lib. in viij. quæſt.princ. in ſecundo articul. tractaui-
mus ſufficere patrono prçſentare infra tempus:& ſi ep̃s nõ vult
inſtituere,nõ tenebitur patronus prçſentare alterum:ſed inſta-
re,vt fiet inſtitutio.& hoc aperte concludit Rota.ccxij.s̃.alle.in
nouis.& Abb.in d.conſi.xxviij.in ſecund.volu.& ibidem. ſ.in d.
octa.quçſt.princ.hoc idem cõcluſimus.in xv.art.& in xvj.artic.
poſuimus vnum remedium.ſ.ꝙ patronus vel præſentatus appel
let.in xvij.art. poſuimus aliud remedium, vt adeat ſuperiorem
vt eum compellat inſtituere,vel ipſe inſtituat,ſi præfixo ſibi ter
4 mino hoc nõ fecerit:& remiſimus nos ad hic dicenda.¶†Qua
re & hic cõcludamus idem.ſ.nõ eſſe p̃fixum tempus à iure inſti
tuere,& ideo fore præfigendum à ſuperiore,infra quod ipſe ha
beat inſtituere:& ſi ipſe infra dictum tempus ſine cauſa nõ inſti
tuerit,deuoluetur prouiſio ad ſuperiorem. ſ. vt eum actualiter
compellat inſtituere,vel ipſe ſuperior inſtituat. Et ex hac cõclu
5 ſione tria colliguntur.¶Primum eſt,†ꝙ vbi à iure non eſt præ-
fixum tempus habenti illud facere, ad illud faciendum, poteſt
ſuperior prçfigere ſibi terminum, infra quem illud facere de-
beat:& ſi nõ fecerit, ipſe ſupplebit.& ꝓ ornatu huius dicti accu
mulatiui.j̃.ſcripta.¶Primum igitur dictum ſit iſtud,de quo hic.

¶Secundo adduco Abb.in c.poſtquam. in fi.de elect. vbi dicit
ꝙ cum non reperiatur tempus à iure limitatum,infra quod hñs
electionem cõfirmare,illam confirmet:remedium eſt, vt ſupe-
rior confirmatori præfigat certum terminum ad confirmandũ.
Qui ſi infra terminum non confirmauerit poteſtas deuoluetur
ad eum.voluit,hoc idem Ab.in cap.ij.de conceſ.prçbẽd.¶Ter-
tio adduco Ab.in cap.cum eccleſia Vulterana.in ij.colum.ſuper
gl.prima.de elect.quòd cum præbendæ nõ ſint diſtinctæ in ali-
qua eccleſia,non poteſt epiſcopus ſupplere negligentiam cano
nicorum nõ eligẽtium: nec ad eum illo caſu fit deuolutio ipſo
iure:remedium tamen eſt,vt ipſe ep̃s prçfigat terminum cano-
nicis, infra quẽ habeant eccleſiæ de miniſtris ꝓuidere.quod ſi
nõ fecerint,poterit ep̃s lapſo termino ꝓuidere.¶Quarto addu
co Ab.in c.ex parte Aſtẽſis.in pe.col.in verſi.eadem gl.ibi de cõ
ceſ.p̃bẽ.ꝙ ſi certus nũtius nõ eſt in eccleſia,& canonici ſunt ne-
gligentes in inſtituendo canonicos,ſm facultates & cõſuetudi
nes eccłiæ,ſuꝑior immediatus ſtatuet terminũ ei,ad quẽ ſpectat
inſtitutio,vt infra illũ ꝓuideat eccłię,ſm ꝯſuetudinẽ,q ſi nõ fe-
cerit,ipſe ſuperior ex officio ꝓuidebit.ita Ab.poſt oẽs doc.ibi.&
dicit per hunc modũ poſſe ep̃m ſupplere negligentiã Ab.ſi non
inſtituit monachos in monaſterio ſm facultates, & antiquam
ꝯſuetudinem:& hũc terminũ hominis ſuccedere loco termini
iuris:iuxta no.per Inn.in c.ex ratione.de app.quę dicit Abb. fo-
re ſemꝑ mẽti tenẽda.cuius doctrina ꝓ principaliori in mã quo-
tidie ſolet allegari.¶Quinto adduco do.Abb.in c. ab excõica-
to.in iiij.col.ſtatim añ ver.in gl.in verbo,de facto.de reſcri.ꝙ cũ
nõ reperiatur tp̃s à iure limitatum, infra quod excõmunicator
teneat̃ abſoluere excõicatum ad ſe remiſſum à ſuperiorę: tñ vt
ipſe cõſtituatur in negligẽtia,vt iuxta formã illius.ca.poſſit fieri
abſolutio ꝑ executores,erit remediũ, vt ipſi executores p̃figãt
ei terminum infra quem habeat abſoluere alias ipſi abſolue-
6 re poterũt. ¶Sexto adduco:†nam ex quo nõ repitur tp̃s à iure
limitatũ ordinario j̃.qđ exequat̃ ſnĩam: vt dñt doct. in l. à diuo
pio.§.ſi ſuꝑ rebus.ff.de re iud.tñ cautela eſt,vt adeat̃ ſuperior, q
præfigat terminũ,infra quẽ debeat ſnĩam executioni dẹmãda-
re:alias ipſe demãdabit.ita do.me.Corſe.in c.in lr̃is.in fin.tertiæ
char.de offi.deleg.adducit in arg.c.nullus.hoc ti.& faciunt, quæ
7 dicũt doct.in l.ij.ff.de re iud.¶Septimo†adduco tex.nota.in ca.
ſi capł̃o.in fi.de cõceſ.prçbẽ.lib.vj.& ibi Domi. & oẽs,ꝙ ſi man-
datur capł̃o,vt talẽ in canonicũ recipiat,& ei p̃bẽdã aſſignet,ad
hoc vt capłm in negligẽtia ꝯſtituat̃,executore ei terminum in-
fra quẽ illud agat,& eo j̃.dictũ terminũ negligẽte, executor ẽt
8 eo non vocato,id exequi poterit.¶Octauo†adduco.nã ad hoc
vt illi,ad quos ꝑtinet electio imperatoris, ꝯſtituant̃ in negligẽ-
tia,ex quo nõ eſt p̃fixũ tp̃s,infra qđ illã electionẽ facere debeãt
papa dẽt eos admonere,& ſtatuere eis terminũ,ĩfra quẽ eligãt,
alias ꝯſtituent̃ in negligẽtia,& ipſe eliget:hoc ẽt faciet,ſi diſcor
dant,ita notabilr̃ gl.pen.in fi.& glo.fina.in c.ad apoſtolicam. de
re iud.in vj.cum alijs alleg.per Firma.in ſuo reper.in verbo, im-
perator.in verſi.liiij.cum ſeq.¶Nono adduco tex in c.cũ irrefra
gabili.in §.exceſſus.de off.ord.ꝙ qñ capitulum ex conſuetudine
9 hẽt†correctionẽ exceſſuũ canonicorũ,ex quo nõ eſt tp̃s p̃fixũ,
infra qđ illos corrigere dẽat,practica cõuincẽdi ipſos de negli-
gẽtia eſt,vt ep̃s ei imponat terminũ,infra quẽ corrigat exceſſũ
delinquẽtis,alias termino elapſo ipſe corrigere poterit. & hãc
practicã ibi Ab.extẽdit ꝯ quẽlibet inferiorẽ:vt de eiꝰ negligen-
tia appareat,vt ibi ꝑ eũ:in ij.col.in vlt.no.hoc idẽ voluit Barba.
in c.ſuꝑ eo.de offi.deleg.in fi.xvj.col.& oẽs doct.in d.c.irrefraga
10 bili.¶Decimo†adduco id,qđ voluit Abb.in d.c.ſuper eo. de of
fi.deleg.ꝙ ad hoc vt illa verba,ordinet eccleſiã,poſita in delega-
tione põtificis,cũ dat delegatũ in cã vertẽte inter p̃ronos,vt or
dinet eccleſiam ad p̃ñtationẽ illius,q ius pa.obtinuerit,licet nõ
poſſit inſtituere ne p̃iudicet tertio hñti ius inſtituẽdi: poterit tñ
p̃figere terminũ illi,& mãdare,vt inſtituat ad p̃ñtationẽ illius,q
vicerit.quo termino elapſo,ſi non fecerit,ille delegatus poterit
inſtituere.Qđ dictũ fuit prius Hoſt.& illud ſequit̃ Barb. ibidem
ante fi.vj.col.vt nos retulimus.s̃.in j.qõ.princ.huius partis,in ix.
11 arti.in verſi.aduerte ad aliud,quod dicunt.¶Vndecimo†addu-
co tex.& ibi Ab.in ij.co.in verſi.ſi vero noluerint.in c.prudentiã
in §.ſexta.ꝙ ſi corã delegato excipit̃ contra actorem ipſum eſſe
excõicatũ,& probatur,ſi eſt excõicatus ꝓpter iuſtã cauſam, re-
mittet eũ ad excõicatorẽ ꝓ abſolutione:& quia tẽpus infra ꝙ
ipſe excõicator eum abſoluat,nõ eſt præfixum à iure,vt conſti-
tuatur excõicator in negligentia:prçfigat ipſe delegatus tempꝰ
excõicator,infra qđ illum abſoluat,q ſi nõ fecerit,delegatus ab
12 ſoluet.& ita volũt oẽs doct.ibi.¶Duodecimo†adduco gl.pen.
in c.fi.§.fi.de ꝯſue.li.vj.ꝙ ex quo qlibet canonicus antiqor non
hẽt terminũ ſtatutũ,infra quẽ habeat optare,quã p̃bendã velit
imo diſp̃õnem illius tex.licet oẽs in cõi habeãt.xx.dies,& nõ q-
libet de per ſe:vt tenet ibi gl.cautela eſt,vt p̃figat̃ terminꝰ cuili-
bet

bet canonico de per ſe,infra quē habeat optare ne vnus ĩpediat
alterũ:qbus non optãtibus infra eorũ terminos , ipſis ĩputabiť,
& executor apľicus exequeť ꝓuiſionē, nõ obſtãte,iuxta tenorē
13 illi⁹ tex.¶ Decimotertio †adduco: nã ex quo à iure ñ eſt reſtitu
tũ tp̃s infra,qđ ordinarij debēt magr̃os locis cõgruis inſtituere,
ad hoc vt ſint in neglıgētia:& ad ſupiorē ĩſtitutio deuoluať: dēt
à ſuperiore ſtatui terminus, infra quē ſi magr̃i non inſtituerint,
erunt negligētes,& deuolueť ad ſuperiorē inſtõ.ita ſentit Abb.
expſſe in c.prohibeas.in final. verbis. de magr̃is. ¶Decimoq̃rto
14 adduco †tex.notabilē in c.ſacro.in verſi.caueat.in fi.de ſen.exc.
ꝙ ſi excõicatus,q̃releť corã ſupiore de iniuſta excõicatione,ſu-
perior ſi abſq; periculo morę põt ad excõicatorē illum cũ ſuo
mãdato remittere dēt,vt illũ abſoluat:& qa terminus infra quē
debeat abſoluere,nõ rep̃itur expreſſus de iure,ipſe ſupior prę-
figet ei terminũ cõpetentē,infra quē eum abſoluere debeat, ꝙ
ſi nõ fecerit,ſupior abſoluet:vt ibi eſt tex.not.in iſtis doctrinis.
15 ¶Decimoq̃nto †adduco tex. notabilē in cle.j. hoc ti. vbi ſi pa-
troni eccleſiaſtici p̃ntarũt rectorē ordinario in eccleſijs,ın q̃bus
hñt ius pa.ex quo nõ eſt præfixũ certũ tēpus à iure, infra qđ ha
beant p̃ntato aſſignare cõgruentē partē ꝓuentuũ ipſius eccľię
ordinarius aſſignabit eis tp̃s , infra qđ p̃dictos ꝓuētus aſſignēt.
q ſi infra illud tp̃s non aſſignauerĩt, aſſignabit ordinarius, & ibi
amplius aſſignare nõ poterũt,tanq̃ cõſtituti in negligētia: vt ibi
eſt tex.& bona gl.quę ponit aliũ caſũ ſimilē:& quaſi idē niſi qa
diſcrepat in aliquo ibidē in verbo diœceſanus.in fi.& eſt gl.in c.
j. in verbo ſubſtētari. de præbē. lib. vj. quæ refert text.in d.cle.j.
16 ¶Decimoſexto †adduco Abb.in c.cæterũ. in iiij. no. in ij. col.
de iudi. ꝙ ex quo dño feudi nõ eſt ſtatutus terminus à lege,ĩfra
quē debeat cãs feudi finire:& p ꝯñs nõ apparet de eius negligē
tia, ad hoc,vt poſſit adiri ordinarius iuxta ꝯſtitutionē illius tex.
dēt ſtatuere ei terminũ,infra quē ſi cãm non expedierit,poterit
adiri ipſe.& alleg.d.c.irrefragabili.§. exceſſus. de offic. ordi. qđ
idem voluit do.Car.relatus à Barba. ibi in fi.x. colum. licet ipſe
Barba. teneat ibidē contrariũ in iij. & x. col. dicēdo illum ter-
minũ non poſſe præfigi,niſi prius ſit negligens, qui certè nõ bñ
intellexit , nec percepit mentē Abb. nam Abb.ideo dixit p̃figē
dum terminũ : qa ex quo à lege non eſt præfixus,nunq̃ videreť
negligēs. vt hoc dictum Abb.declara. ex pluribus. ſ. adductis.
Areti. tñ & do. Fely. ibi ſequũtur Abb. & ſimiľr do. me. Corſe.
in ij.char.ſeq̃tur & Abb.pulchrè & do.Fely. in d. c. irrefragabi-
17 li.in prin.¶Decimoſeptimo †adduco ea q̃ adducit do.Fely.pul
chrè in d. c. irrefragabili. in prin. vbi etiã plura ponit pro decla
ratione negligentię inferioris pręlati:& pro hoc etiam pulchrè
loquuta eſt Rota.ccxij.de qua.ſ.& Abb.in d.conſi.xxviij.in cau
ſa communis.in fi.& de hoc etiam nos diximus.ſ.in ij.par.j. lib.
in prima quæſt.princ.in xx.articu.in verſicu.& ideo declara.viij.
vbi me remitto ad hic dicenda.& prædicta etiã pulchrè poſuit
Phi.Decius in conſi.cxxix.diuino &c.& pro tenui.ın iiij. col.in
18 verſi.aut volumus.¶†Secundum,quod colligitur ex ſupra for
mata concluſione eſt,ꝙ in hoc caſu cum habens inſtituere non
vult inſtituere pręfixo ſibi termino à ſuperiore,poteſt ſuperior
illum compellere ad inſtituendum: & compulſio poteſt eſſe
actualis,ſi vult vel eo modo,quo diximus.in d.j.qõ.princ.in xxj.
articu.dum tractauimus,ſi epiſcopus nolit conſentire tranſla-
tioni iuris patro,vel eccleſiæ,quomodo cõpelletur,vbi præſup-
poſuimus archiepiſcopum loco ſui conſentire non poſſe : licet
in caſu noſtro poterũ ipſe inſtituere, vt in ſequenti art. dicetur.
19 ¶†Tertiumq uod colligitur ex ſupra formata cõcluſione eſt,
ꝙ elapſo dicto termino ipſe ſuperior poterit inſtituere. & hoc
probatur per omnia ſupra adducta & ita omnes concludunt de
epiſcopo ad inferiorem prælatum ius inſtituendi habentem:&
in omnes ſuperiores epiſcopi,& aliorum in ipſum epiſcopum,
& alios,dubitatur ſolum de archiepiſcopo in ep̃m.de quo diceť
20 in proxi.ſeq.articu.¶†Quartum,quod colligo nouiſſimè ex di
ctis Abb.in dict.c.ij.de conceſ.præbend.eſt ex quo ibi Abb.mo-
uetur ad tenendum ſemeſtre datum ad conferendum, non ha-
bere locum ad inſtituendum,eſt,quia nimium vacaret eccleſia:
colligo ex hoc iſtum terminum ſtatuendum à ſuperiore infe-
riori,ad inſtituendum,non poſſe, tranſcendere ſemeſtre : quia
multo maius tempus curreret in prouiſione eccleſiæ patronatę
quam in quauis alia diſpoſitione. ¶Imo dicerem, ꝙ ſicut pro-
uiſio beneficij electiui quantum ad eligentem & confirmantē
expeditur infra ſex menſes : quia infra tres menſes debet fieri
electio.cap.ne pro defectu.de electio.cum ſimi.& confirmatio
electionis infra alios tres menſes.c.quam ſit.de electio.libro vj.
adeo vt omnes ſex menſes ſint ad inſtar ſemeſtris dati collato-
ri.cap.ſecundo.de conceſſi.præbend. compræſentanti perſonã
eligentis & confirmantis:ex quo omnia iſta vnico actu perficit
vt diximus.ſupra.in ſecunda par.huius.ij.libr.in j. qõ princ.ver-
ſus ſi.primi articu.in verſic.& ex iſtis habes vſque ad verſi. con-
21 firmatio †autem.dicerem tempus præfigendum inſtituenti,nõ
debere tranſcendere duos menſes,poſt quatuor mēſes datos ad
præſentãdum,vt infra tempus datum ad præſentandum à iure,
& tempus datum ab homine ad inſtituendum,non debeat tran
ſire ſemeſtre,per proximè dicta:& hoc in præſentatione laici:in
prę ſentatione vero patroni eccleſiaſtici eſſent octo menſes : li-
cet omnia iſta arbitrabitur bonus ſuperior:iuxta no.in c. de cau
22 ſis.de off.deleg. ¶†Attentarem & aliud,quod poteſt colligi ex
prædictis dictis Abb.conſiderantis ſemeſtre eſſe magnum tem-
pus ad prę ſentandum:vt per iſta,quæ dicuntur per doct. & præ-
ſertim ipſum Ab.in d.c.ij.de conceſſ.præbend. poſſit dici temp⁹
non eſſe ſtatutum à iure ad inſtituendum , ſed minus ſemeſtre:
& ideo erit arbitrarium à ſemeſtri infra : ſed poſt ſemeſtre , ego
non dicerem eſſe arbitrarium:ſed illo elapſo:& inſtitutione nõ
facta ius inſtituendi eſſe deuolutum ad ſuperiorem:vt deuolui
tur.in d.c.ij.de conceſ.prę b.nota hoc vltimũ,& cogita ſupeo:qa
Ab.in d.c.paſtoralis.ſuper gl.j. hoc ti. videtur ſentire contrariũ.

¶Septimus art.ij.q.prin.iij.par.ij. Lib.

1 ☞*Archiepiſcopus an poſſit præfigere terminum epiſcopo habenti inſtituere & ſupplere eius negligentiam.*
2 *Archiepiſcopus regulariter non habet iuriſdictionem in diœceſi ſui ſuffraga-nei,niſi in caſib.à iure expreſſis.*
3 *Terminus hominis,quo caſu ſuccedat termino iuris.*

Veniamus Modo ad ſeptimum articulũ,qui eſt,nunq̃d
1 †ſi inſtitutio pertinet ad ep̃m,archiep̃s poſ
ſit eodem mõ,quo in ꝓxi.præcc.art,diximus,ſupplere negligē
tiam ep̃i.Abb.in d.c.ij.in pen.col.in verſi.ſed aduerte.dicit hunc
2 art.eſſe magis difficilem,quam prę cedentem:†ideo quia archi
ep̃s regulariter non habet iuriſdictionem in diœce.ſui ſuffraga-
nei,niſi in caſibus à iure expreſſis:vt in c.paſtoralis.de offic.ord.
ſed iſte caſus non eſt expreſſus in iure , fatendum igitur eſſet
in iure archiepiſcopum non poſſe compellere ep̃m negligen-
tem,vt inſtituat:ſed remanet dubium ſm̃ eum,nunquid epiſco
po nolente inſtituere.ipſe archiepiſcopus ſuccedet,& inſtituet:
& ſi tenemus opinionem ꝙ archiepicop⁹ ſuppleat negligentiã
epiſcopi:iſte caſus eſt clarus:ſed tenendo contrariam opinionē,
quam dicit plenè ſe examinaſſe.in dicto capitu. paſtoralis. & in
repe.c.ſi quis contra clericum.de foro competen.eſſe magnam
dubitationē:ſed nihilominus ipſum tenere archiepiſcopũ poſſe
inſtituere:qa terminus hominis ſuccedit loco termini iuris : vt
ibidē ipſe dixerat:ſed ſi eſſet terminus iuris,hæc deuolutio fieret
ad archiepiſcopum.c.ij.de cõceſ.præben.ergo in caſu iſto cum
terminus fuit præfixus epiſcopo ab archiepiſcopo, illo elapſo
poterit archiepiſcopus inſtituere:& hoc abbas dicit eſſe notan-
dum.¶Sed tu aduerte.nam ſupra,in ij.par.j.lib.in j.qõ. princ. in
xx.articu.pro ornatu.c.nullus.hoc titu.latè tractauimus , quan-
do aliquis habens conſentire,non vult conſentire , poſſit adiri
ſuperior,vt illum compellat ad cõſentiendum,vel ipſe conſen-
tiat:& poſuimus plures declarationes ad prædictam. & tandem
in ſecunda declaratione dubitauimus, an illa concluſio proce-
deret per rationes ſupraſcriptas.d.c.paſtoralis.de offi.ord.in epi
3 ſcopo,vt †compelli poſſit per archiepiſcopum : & ipſum archi-
epiſcopum ſupplere,& concluſimus ꝙ non:niſi in iſto caſu in-
ſtitutionis:quia hic terminus hominis ſuccedit termino iuris.&
ideo ſicut archiepiſcopus in termino iuris poteſt ſupplere ep̃o:
ita & in caſu noſtro,vt ibi latè diximus.in ij.declaratione ibi po-
ſita.¶De qua etiam difficultate poſuimus illam,declarando ali
qua ibidem.in iij.in viij.xj.& xiij.declaratione.& vide etiam quę
diximus.in j.par.j.lib.in ij.q.prin.in xvij.ar.& hæc eſt veritas,quę
communiter obſeruatur.

¶Octauus art.ij.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞*Ignorantia præſumitur,niſi probetur ſcientia.Et quomodo intelligitur iſta regula.*
2 *Archiep̃s tenetur ſingulis annis congregare concilium cum ſuis ſuffraganeis.*
3 *Ignorantia affectata,ſcientiæ equiparatur.*
4 *Semeſtre habet locum in habente inſtituere ſeu conferre iure deuoluto ex negligentia patroni,ſiue ex negligentia habentis inſtituere.*
5 *Superior , ad quem ex negligentia patroni,p̃tãs deuoluitur, an debeat prouidere diuerſis actib.an vnico.*
6 *Superior ad quem deuoluitur poteſtas,an habeat duo ſemeſtria.*
7 *Ordinarius habet ſemeſtre à tempore deuolutionis ad conferendum , ita iure deuoluto,ſicut quando habet conferre.& nu:8.*
9 *Prouiſionum beneficiorum deuolutio ad quem fiat.*
10 *Papa nullo tempore limitato adſtringitur ad conferendum.*

Et ex Prædictis ſequitur pulchra alia dubitatio: quę ſit a-
lius art.ſi per negligētiam patroni deuoluitur pote-
ſtas ad

ſtas ad epiſcopum,vel per negligentiam habentis inſtituere de-
uoluit̃ poteſtas ad ſuperiorem:an iſte ad quem fit deuolutio in-
ſtitutionis teneatur conferre beneficium infra tempus præfixũ
ad conferẽdum:& ſic infra ſemeſtre.hanc difficultatem mouet
Rota.cclxiij.ſi ꝑpter negligentiam patroni laici deuoluatur col
latio alicuius beneficij,ſtatim ſibi currit tempus ſemeſtre ad cõ
ferendum à tempore notitię:ſed ab vltimo die temporis qua-
drimeſtris dati laico ad præſentandum computandum. & hoc
verum,ſi prędictum beneficium vacauit, & vacat tempore de-
uolutionis de iure & de facto:& epiſcopus fuerit in ſua diœce.
vel adeo,propè ꝙ veriſimiliter potuit huiuſmodi vacationem,
& negligentiam ſcire alias non curret ſibi prædictum tempus
ſemeſtre,niſi à tempore notitiæ,ſm iura vulgaria.de conceſſ. p̄-
bend.ca.ij.& c.quia diuerſitatem.& c.ex parte.& de ſupplen.ne-
gligen.præla.in c.licet.vbi dicit Innocen.vnum notabile dictũ,
quod videtur fortiter obſtare prædictę concluſioni,ꝙ ei ad quẽ
primo,& ei,ad quem ſecundo pertinet collatio beneficij,currit
tempus duntaxat à notitia vera: & qui eam allegat ipſam pro-
1 bat:†quia pręſumitur ignorantia,niſi probetur ſcientia præſu-
mitur.lib.vj.quæ etiam videntur obſtare prædictę concluſioni
in caſu,quo negaret̃ epiſcopi notitia,vel allegaretur ipſius igno
rantia.Sed his non obſtantibus Rota concludit contrarium:q̃a
regula,præſumitur,loquitur in his,quę quis ſcire, vel indagare
non tenetur,per ſe vel alios:vt ibi no.ſed cum epiſcopus teneat̃
quolibet anno viſitare diœce. ergo &c.& tãto magis,cum va-
cauerit per quatuor menſes,infra quos patronus non pręſenta-
uit,fatet̃ tamẽ tantas & tales cauſas ignorantię veriſimiles poſ
ſe allegari,quod transferatur onus probandi in negantem: &
2 ſcientiam allegantem. ¶†Et plus dicit Rota idem fore dicen-
dum in archiepiſcopo,cum & ipſe ſingulis annis teneatur cele-
brare concilium prouinciale cum ſuis ſuffraganeis:& ideo eum
non poſſe allegare ignorantiam ꝓbabilem de vacatione bene-
ficij ad ſe deuolui,ſtaretur de hoc ipſius iuramento, ſecundum
Innocen.& Hoſt.qui hoc notant.in c. paſtoralis .de excep. in fi.
3 & ideo talis non eſſet audiẽdus:quia videretur affectata†igno
rantia,quę ęquiparatur ſcientiæ.c.vt animarum.de conſti.libr.
ſexto.cum ſim.& ſic cõcludit bonum iudicem hoc poſſe termi-
nare cõſiderata beneficij qualitate modo vacationis, locorum
diſtantia,remotione,& fama. ff. de vſuris.l.mora. cum alijs per
eum allegatis. ¶Et ſic ex ipſa Rota colligitur deciſi.vtriuſque
4 membri articuli noſtri†ſemeſtris habere locum in habente in-
ſtituere ſeu conferre iure deuoluto ſiue ex negligentia patroni
ſiue ex negligentia habentis inſtituere: & facta eſt deuolutio
ad ſuperiorem habẽtis inſtituere,vt de inferiore prælato ad epi
ſcopum:& de epiſcopo ad archiepiſcopum,vt in caſibus duorũ
proximè pręced.articu. ¶Quam Rotam ſequitur Abb.in cap.
cauſam,quæ.in penul.colum.de electio.ex qua colligit ordina-
rium habere ſemeſtre à tempore deuolutionis ad conferendũ
ita iure deuoluto,ſicut quando habet conferre iure proprio.p
c.ij.de conceſſ.præbend.& pro hoc dicit optimè facere.c. ſi ele-
ctio.de elect.libro vj.& in c.licet.de ſupplen.neglig.præla.ſequi
tur etiam Rotam ipſe Abb.in cap.fin.hoc titu.in verſicu.ſed hic
cadit notabilis quęſtio.vbi dicit poſt Inno.in c.quia diuerſitatẽ.
de conceſſio.præbend.in fin.ſemeſtre habere locum à die noti-
tiæ:tamen non ſolum mero collatori,ſed etiam cuicunque col
latori primo ſecundo,ſeu vlteriori iure deuoluto. ¶Et ſequitur
prædicta Gaye.in repe.c.fin.in lix.colum.in verſicu.ille vero, ad
quem.de elect.libro vj. ¶Et Pau.de cita.in hoc tract.in vj. part.
in fi.liij.quęſt.vbi dicit,ꝙ licet in habente inſtituere non ſit præ-
fixum tempus,ſi præfigatur à ſuperiore:vt diximus, in vj.pręce.
articu.tamen prędicta limitat ꝓcedere,niſi ius inſtituendi,& cõ
ferendi ſimul ex negligentia patroni non præſentantis delatũ
eſſet ep̃o:quia tunc habet tempus taxatum, intra quod confe-
rat.ſ.ſex menſium,alias ſuperiori defertur iſtud ius. ¶Sed tu ad-
uerte,quia hanc quęſtionem ſolenniter diſputauit do. Stepha,
prouincialis,prout eum referunt Ioan.And.& Domi.in ca. vni-
co.§.verum.hoc ti.libro ſexto.vbi Domi.in prima in verſicu.q̃d
ſi laicus.cum ſequen.colum. refert. motiua vtriuſque partis. &
dicit Stepha.tenuiſſe iſtum,ad quem fit deuolutio habere ſeme
ſtre:ipſe Domi.vero ibi ĩ ſecunda colum.in verſic.mihi videtur
dicit deciſionem huius dubij dependere à deciſione alterius,vi
5 delicet†an ſuperior ad quem ex negligentia p̃roni deuoluitur
poteſtas debeat prouidere per diuerſos actus: vdelicet primo p̄-
ſentare & poſtea inſtituere,an debeat prouidere vnico actu per
viam collationis.per Ioan.And.cap.ne pro defectu.de elect. vt
ſi teneamus ipſum debere prouidere per viam collationis, ha-
beat ſemeſtre tantum:per dictum c.ſecundũ. de conceſſi. præb.
ſi vero teneamus ipſum debere prouidere per diuerſos actus:&
tunc eſſet tenendum,ꝙ pro quolibet actu haberet ſemeſtre, &
ſic vacaret eccleſia per annum.& ideo concludit ipſe tutius eſſe
tenere vnico inſtructu fieri debere prouiſionem, vt vacatio
eccleſiarum non diu duret, quibus iura volunt quanto citius
prouideri.cap.quam ſit.de elect.libr.vj. & ita dicit ſonare tex.in
cap.ſecundo.de ſupplen.negligen.pręla.in fin.tenendo illud ver
bum ordinare,poni,pro totali prouiſione.ita ibi Domi. reſidet.
6 ¶†Et hanc etiam partem,ꝙ iſte ſuperior,ad quem deuoluitur
prouiſio,non habeat duo ſemeſtria:tenuit Rota.cccxiij.fuit du-
bitatum.in ti. de ſupplen.neg.pręla.in nouis loquendo de ſupe-
riore legato nato,vt ibi per eam. ſequitur etiam prædicta Paul.
de cita.in hoc tract.in vj.par.in xxv.quæſt.vbi dicit pulchrè alle-
gando dicta Dom.vbi ſupra, ꝙ ſi iure deuoluto ex negligentia
patroni laici epiſcopus habet prouidere eccleſiæ,non cenſebit̃
vt laicus: & ſic non habebit quadrimeſtre ad ꝓuidendum, ſed
cenſebitur eccleſiaſticus:& ſic habebit ſemeſtre ad ꝓuidendum
& ſic vnum tempus,& non duo tempora per motiua antiquo-
rum,quæ refert Dom.vbi ſupra. ¶Do.Roch.vero in hoc trac.
in verbo,honorificum.in xxxij.quæſt.concludit ſecũdum Rotã
s̃.alleg.cclxiij.ſi ꝓpter negligentiam.in nouis ep̃m hoc caſu ha-
7 bere ſemeſtre† à die deuolutionis & notitiæ,quemadmodum
habet in alijs beneficijs ſpectantib.ad ſuam collationem. quod
dicit etiam tenere Abb.in c.quia diuerſitatem.in fi. textualium
de conceſſ.præbend. ¶Tu adde etiam hoc tenuiſſe Rotã. 556.
vtrum vacante.hoc titu.in antiquis.& Fely.in ca.cum acceſſiſ-
ſent.ante fi.vij.colum.de conſtitu.vbi allegat Abb.in c.cauſam
de elect.quem ſupra retulimus. ¶Et ex iſtis omnibus conſidera
multa capita huius art.nam ex ſupraſcriptis omnibus habemus
ꝙ licet habenti inſtituere non ſit pręfixus terminus à iure:vt di-
ximus.s̃.in vj.proxi.præce.ar.& ſic in eo non habere locum.c.ij.
de conceſ.pręben.tamen data negligentia ipſius ex pręfixione
termini,vt ſupra diximus:vel data negligentia patroni:& ſic de-
uoluta poteſtate ad ſuperiorem à patronis ex quacunque cauſa
& ab inferiori ad ſuperiorem,quo ad hãc collationem ſeu inſtõ
nem bene intelligitur ſtatutus terminus à iure:quia in his caſib.
bene habet locum diſpoſitio dicti cap. ij. de conceſſ. prębend.
8 †ſ.vt habeant ſemeſtre ad conferendum: vt ibi: & currat à die
deuolutionis & notitiæ:vt ibi habet̃.& in ca.quia diuerſitatem.
eo.ti.& hæc deuolutio fiat ad ſuperiorem in ſuperiorẽ iuxta di-
ſpoſitionem.d.c.ij cum ibi notatis.ſ.vt de inferiore ad ep̃m: de
ep̃o ad capitulum:& ſi principaliter ad capitulum de eo ad ep̃m
& ab ipſis ad metropolitanum,vt ibi habet̃.& per Abb.in ca.cũ
9 in cunctis.§.clerici.verſicu.& generaliter. † vbi generaliter tra-
ctat ad quem fiat deuolutio ꝓuiſionum beneficiorum.& clare
melius quam omnes ponit Pau.de cita.in hoc tract.in vj.par. in
xxvj.q.vbi dicit hoc ſemeſtre eſſe ſeruandum gradatim vſq; ad
10 papam. ¶Adde tñ papam nullo tempore limitato aſtringi ad
conferendum etiam ſi ſciet deuolutio ad eum ꝓpter negligen-
tiam inferior.ſm Io.And.in c.iij.de præben.lib.vj.& pulchrè po
nit ibidem Phi.Fran.in iij.col.in ver.item.iij.intellige.licet Pau.
de cita.vbi proximè aliter dixerit.& hoc probatur.in d.Rot. cc-
lxiij.ſi propter negligentiam.in nouis.& per Abb.in d.c.fi.hoc ti
tu.dum dicunt prædicta fore obſeruanda, ſecundum Innoc. de
primo collatore ad ij.& ad vlteriores.& ſic iuxta diſpoſitionem
d.c.nulli Lateraneñ.concili.de conceſ.pręben. ¶Et prędicta de-
clarantur,ꝙ quamuis iſte ad quem deuoluitur ꝓuiſio patrono
negligente fungatur vice duorum: nihilominus non habebit
duo ſemeſtria:ſed vnum ſemeſtre:quia vnico actu debet proui
dere. ¶Sed hoc vltimum, an & quando præſentatio, & inſtitu-
tio ſpectat ad eundem,debent iſta expediri duobus actibus. vel
vnico actu,dicemus infrà,in hac parte in hac. quęſt. princip. in
xix.art.vbi vide pro ſupplemento pręſentis articu. & pro deci-
ſionibus.s̃.poſitis vide Phil.decium in conſi.cxxxv.ad iuſtifica-
tionem.circa fi.

¶Nonus art.ij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitutio fieri poteſt die feriato, dummodo fiat abſolute, extra ſenten-
tiam.*

Et vt Expedita ſit prima pars huius quæſtionis princ. quæ
1 eſt,qñ inſtitutio fiat.ix.dubitatur:†an hæc inſtitutio
fieri poſſit die feriato.Et dicendum eſt ꝙ ſic:cum ſit actus extra-
iudicialis,ſicut & pręſentatio,dummodo fiat abſolute extra ſen
tentiam: vt latè diximus ſupra in ſecunda parte. huius ſecundi
libr.in ſecunda quæſtio,princip.in tertio articulo.dum ibi tracta
uimus,an præſentatio fieri poſſit die feriato:& ibidem.in ſexto
articu.dum tractauimus,an remiſſio edicti fieri poſſit per exi-
ſtentem extra territorium.& ibidem.in viij.quæſt.prin.in ix.art.
dum ibi tractauimus,an proceſſus pro obtinenda inſtitutione
ſit iudicialis vel extraiudicialis.& etiam in xj.quæſtio, in v.arti.
dum ibi tractauimus,an ſententia inſtitutionis tranſeat in rem
iudicatam.

¶Deci

¶Decimus artic.ij.q.princip.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Inſtitutio an in quocunque loco poſſit fieri.*
2 *Electi confirmatio vbique fieri poteſt.*
3 *Actus iudicialis cauſæ ſpiritualis, an poſſit in eccleſia fieri.*

Tranſeamus Modo ad aliam partem huius prin.q.q̄
eſt, vbi inſtitutio fieri debeat: & ſic dubi
1 tat.x.†an inſtitutio in quocunq; loco eccleſiaſtico: puta in ec-
cleſia vel ſeculari fieri poſſit? & Bald.in l.ſi vt proponis.la.ij.C.
2 qũo & qñ iud.†loquendo de ↄfirmatione electi, dicit illam poſ
ſe fieri vbiq;:& ſic poſſe fieri in eccleſia:in palatio ad ſolitum tri
bunal in camera, ſi talis locus pro tribunali eligat̃, licet tutius ſit
eam fieri in loco ſolito tribunalis, ſm Io.de Imol.& Phil.in cap.
qua fronte.de appel.vbi etiam fieri poſſit in domo laicorũ. ſm.
Inn.Hoſt.Bal.& Phil.in d.c.qua fronte.non tñ dicunt factam in
domo laici tenere. Ita prædicta refert Firma.in ij.par.primæ ſe-
cundæ prin.iij.lib.¶Tu aduerte.nam omnes doc.etiam præſer-
tim Bal.Imo.Phil.Franc.& do.Præpo.in d.c.qua fronte.in nota-
3 bili.tractat, an†actus iudicialis cauſæ ſpiritualis puta confirma-
tionis, electionis, quæ fit cum cauſæ cognitione, poſſit fieri in
eccleſia?& concludunt ꝙ ſic:nõ autem cauſæ prophanæ, nec ẽt
contractus ſeu quaſi contractus, ponunt etiam eccleſiaſticũ iu-
dicem poſſe tenere tribunal ſuum non ſolum in palatio ſuo:ſed
etiam in palatio & camera ſua:nõ tamen in camera principis li-
cet ſibi confirmet, tenet confirmatio:vt per eos latè, & loquitur
in actis iudicialibus:& tamen fieri poſſunt in prædictis locis: &
licet non poſſint fieri in camera principis, etiam ſi fiant tenent,
vt ibi per eos, & nos proximè diximus: inſtitutio autem noſtra
poteſt fieri iudicialiter, & extraiudicialiter, vt, in locis allegat.in
proxi.præce.art.diximus, ſi fit iudicialiter: dic vt proximè dictũ
eſt, ſi extraiudicialiter poterit fieri in eccleſia:& in omni loco ſo
lito, & etiam non ſolito, dummodo honeſto:vt etiam ibi volũt
Præpo.allegando Hoſt.& alios, & de hoc nos latè diximus.ſ.in
ſecunda par.huius ſecundi libri.in ij.q.principa.in vij.artic. dum
loquuti fuimus de præſentatione ad ibi dicta me remitto.

¶Vndecimus artic.ij.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitutio an poſſit fieri extra territorium.& nu.8.*
2 *Electionis confirmatio, an fieri poſſit extra iudicium.& nu. 5.*
2 *Actus iudicialis expediri nequit extra territorium.*
4 *Sententia interlocutoria omnis eſt de iuriſdictione contentioſa. Et idem iudi-
cium de diffinitiua.*
6 *Collatio fieri poteſt extra territorium.*
7 *Iuriſdictionalia, quæ ſint, Et quæ non.*
9 *Epiſcopi vicarius an poſſit conferre, inſtituere, vel cõfirmare extra territoriũ.*

1 An autem Inſtitutio fieri poſſit extra territorium:†&
ſic extra diœc.epi, & hic ſit.xj.artic. ponunt
doc.in c.fi.de of.vic.lib.vj.vbi Io.And.incidenter vr̃ tenere con-
2 firmationem electionis†nõ poſſe fieri per ſuperiorẽ extra terri
torium ſuum exiſtentem. Archid.vero.lj.diſt.qui in aliquo dicit
Vincentium tenuiſſe in c.q̄d ſedem.de of.ordi.per l. emancipa-
ti.ff.de adop.ſed ipſe Arch.ibi tenet contra.q̄d dicit probari per
c.quorũdam.de elec.lib.vj.vbi patet ↄfirmationem debere fieri
cum cauſæ cognitione, q̄d regulariter quis nõ facit extra ſuum
territorium, ſm eum. ¶Io.Cal.vero in ↄſ.xx.in ti.de elec.inci.an
3 commiſſio.allegat pro & ↄ̃:& ꝓ parte negatiua fundat ſe: †qa
eſt actus iudicialis, qui extra territorium fieri non põt.xviij.diſt.
luminoſo, & ↄſti.c.ij.lib.vj.& in cle.quãuis.de foro competẽ. &
demonſtrat eſſe actum iudicialẽ:quia etiam fit partibus nõ cõ-
tradicentibus proceſſus, & habet vim interloquutoriæ. alle.gl.
in c.fi.de ele.lib.vj.& interloquutoria eſt de proceſſu iudicis.de
probatio. quoniam ↄ̃. In contrarium facit, quia iſti ſunt actus
voluntariæ iuriſdictionis, qñ non eſt ibi ↄ̃dictor:quia non fit in
inuitum.l.ij.ff.de of.proconſu.& iſta quæ ſunt voluntariæ iuriſ-
dictionis, poſſunt exerceri extra territorium, etiam aliter nõ pe
tita licentia alicuius. ¶Nec obſt.ſi dicat̃ eſſe interloquutoriam.
Et ideo de contentioſa iuriſdictione: quia iſtud eſt ridiculum,
4 dicere, cum†nõ omnis interloquutoria ſit de contentioſa iuriſ
dictiõe, imo nec diffinitiua, ſi materia de qua agit̃, nõ eſt de cõ-
tentioſa, quis enim dubitat inuoluntarie iudiciarie ferri inter-
loquutoriam, & diffinitiuam:vt.l.j.ff.de of.proconſu.& ideo nõ
ſequit̃ argu.& alia.alleg.pro & contra, & aliter nõ ſoluit vt ibi ꝑ
5 eum Domi.in d.c.fi.in penul.col.dicit † credere opiniones poſ-
ſe reduci ad concordiam:quia quædam eſt cõfirmatio, quæ fit
in contradictorio iudicio: vt quia iudicium eſt agitatum inter
partes ſuper eadem electione: & tunc quia confirmatio debet
fieri in forma diffinitiuæ ſententiæ:vt no. gl.in verbo inanes.in
c.fi.de elec.lib.vj.& ideo talis confirmatio non poterit fieri ex-
tra territorium.& ita procedat dictum Ioã.And.& Arch.vbi ſu-
pra. ¶Quod intelligit verum, niſi eſſet facta de conſenſu iudi-
cis territorij, & partium litigantium: vt patet ex no.in ca.nouit.
de of.deleg.& no.gl.in c.vt litigantes.de of.ordi.lib.vj.& glo.in
clemen.quãuis.de foro compet.in verbo, indulgemus. ¶Quæ-
dam eſt confirmatio, quæ non fit in contradictorio iudicio: vt
quia nullus comparuit ad cõtradicendum electioni: & tũc poſ
ſet procedere alia opinio: quia talis confirmatio ſeu inſtitutio:
vt no.Lap.poſt Io.And.in d.c.fi.de elec.lib. vj.& tenet Innoc.in
ſua additio.in c.ſi celebrat.ne cle.excommu.admi. ¶Nec obſt.
ſi dicat̃ in hoc requiri cauſæ cognitionem, ſaltem ſummariam,
ſuper forma electionis, & perſona electi:vt no.Inn.in c. cum di-
lecti.de elec.in gl.ij.quia licet illud habeat facere pro informa-
tione ſua facit abſq; aliquo ſtrepitu iudiciali; nam & collator
inquirere debet de perſona, cui vult conferre, c. graue. de præb.
6 †& tñ collatio põt fieri extra territorium: vt.ſ.dictũ eſt. ſic fiat
in confirmatione ſeu inſtitutione, quæ fit in non ↄ̃dictorio iudi
cio:vt informet ſe.arg.eorum, quæ notant̃ in c.cum contingat.
de reſcrip. ¶Vel põt dici, inquiſitiones debere fieri inter terri-
torium, ſed confirmationis ſeu inſtõnis actum poſſe fieri extra,
ex quo nõ eſt ibi cõtraditor, & ita reſidet ibi Domi. ¶Do.Roc.
in hoc trac.in verbo, competens alicui.in xxxiiij. quærit de hoc
art.& ſe remittit ad Abb.in c.nouit.de of.leg.vbi plenè per gl.
ordina.oẽs doc.& præſertim Abb.& Barba.& do.me. Corſe.la-
7 tè tractat̃†quæ iuriſdictionalia:& quæ nõ: & diuidunt iuriſdi-
ctionem in duabus partibus, vt quæ ſunt cõtentioſe iuriſdictio-
nis, non poſſint exerceri extra territorium: vt in.l.fi.de præfect.
vrbis, & ix.q.ij.quaſi per totum.ne de conſenſu iudicis illius ter-
ritorij, & partium:actus vero, qui ſunt voluntariæ iuriſdictiõis,
poterũt exerceri extra territorium.l.ij.ff.de offic.procõſ. ¶Poſt-
eà venit Abb.ad caſum articuli noſtri, & dicit de electione non
poſſe confirmari, nec pñtatum inſtitui extra territorium:qa iſta
exigunt cauſæ cognitionem:per c.fi.iuncta gl.de elec.libr.vj.&
dicit idem eſſe in legato, q̄d in ordinario: vt ibi per eum q̄d di-
ctum ante fuit do.Car.vt dicit ibi Barb.in xij.col.de quibus nos
latè diximus.ſ.in ſecũda par.huius.ſecund.libr.in ix.q.princi.in
vj.arti.dum tractauimus, an pñtatio poſſit fieri extra territoriũ?
& retulimus dicta Barbat.vide ibi.quia ad ea me remitto. ¶Tñ
nõ omittam vnũ; in inſtõne poſſe ꝓcedi etiam in cauſæ cogni-
tione, ſi habens inſtituere, inquireret de iuribus pñtantium, me
ritis pñtati, & forma pñtationis ex officio, & nullo ↄ̃dictore cõ-
parente, dato tñ coadiutore curiæ, q tenebit locum ↄ̃dictoris:
vt voluit Gaye.in repe.c.fi.de elec.lib.vj.in ij.& iij.col. & nos di-
ximus.ſ.in ij.par.huius.ij.lib.in vj.q.princi.in vlt.arti.& in viij.q.
8 prin.in xj.ar.& ſeq. ¶†Et ideo concluderem, ꝙ ſi ad inſtõnẽ ꝓ-
cedit̃ cum cauſæ cognitione, ſiue inſtante aliquo ↄ̃dictore, ſiue
inſtante coadiutore curiæ, ſi ex officio procedat̃, non poſſe fieri
extra territorium, niſi de conſenſu iudicis loci: & partibus non
contradicentibus: ſi vero diſcuſſio negotij erit extraiudicialis,
quia fieret ſine ↄ̃dictore, & coadiutore curiæ, & nõ eſt dubium
eſſe poſſe exerceri extra territorium, etiam ſine licentia iudicis
loci. ¶Verum ſi bñ in cã inſtõnis ꝓcederet̃ iudicialiter, & fieret
ſnĩa de vincente inſtituendo, quæ oĩa fieri debent in territorio:
tñ meus actus inſtõnis poterit fieri extra territorium, cum om-
nino dicat̃ extraiudicialis: vt diximus in d.vj.ar.ante fi.q̄d etiam
9 vr̃ ſentire Domin. vbi.ſ. ¶An aũt vicari⁹ epi extra territorium
poſſit conferre vel inſtituere ſeu confirmare, ponit Barba.in d.
c.nouit.in xij.col.& nos diximus in d.vj.arti.vide ibi.& de mate-
ria præſentis art.tetigimus aliqua ſupra in d.ij. par.huius ſecun-
di libri.in ſexta.q.in ſeptimo artic.& in viij.q.in xij.artic.

¶Duodecimus artic.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentationis ſola admiſſio, facta per ſuperiorem, vim inſtitutionis ha-
bet, ſine expreſſione verbi, inſtituo.*
2 *Admittere, verb. ſimpliciter capitur pro Inſtituere.*

Expediti De ſecunda parte huius ſecundæ.q prin.deue-
nio ad tertiam partem, quæ eſt qualiter hæc
1 inſtitutio fiat & xij.arti.erit, †an per ſolam admiſſionem pñta-
tionis factam per ſuperiorem habeat vim inſtõnis, abſq; eo, ꝙ
aliter exprimatur verbum, inſtituo, & dicẽdum eſt, ꝙ ſic: vt col-
ligit Domi.poſt alios in c.j.de præben.lib.vj.in quarta not.& li-
cet remittat ſe ad c.fi.de inſti.eod.lib.hoc etiam ĩ illo tex.proba-
tur, cum inſtõnem vocet amiſſionem, & ſic etiam probatur in
clemen.plures.ĩ vlti.verb.hoc ti.& ĩ multis iuribus, quæ collige
re poteſt curioſus lector. & ideo nos diximus.ſ. in ij.part.huius
ſecundi lib.ĩ vj.q.prin.ĩ j.art.habentem inſtituere, debere admit
tere præſentationem patroni, non ſimpliciter, ſed cum additio-
ne, ſi, & inquantum de iure, &c.vt non habeat vim inſtõnis. vi-
de quæ ibi diximus, & ibidem ĩ octaua.q.princ.in j.art.tractaui-
mus, quid ſi habẽs inſtituere, dicat, non recipio, vel nõ admitto

prȩſentationem,an per hoc videatur illam repudiare?dic vt ibi.
Licet tex.in c.j.de inſti.ponat admiſſionem & inſtitutionē tanquàm diuerſa,per copulam,& tamen ille text.loquitur cum vltro proceditur.
2 † Sed ſi ſimpliciter dicitur admittere, intelligitur inſtituere,vt in dictis iuribus & alibi,

¶Decimustertius artic.ij.q.princ.iij.part.ij.Libri.

1 *Inſtitutio & confirmatio factæ per errorem,non tenent: & inſtitutus & confirmatus ſunt remouendi.*
2 *Inſtitutio & confirmatio à pari procedunt.*
3 *Error,quid. Et quid differant Ignorantia & error.*
4 *Inſtitutio facta per errorem,quomodo accipienda.*
5 *Inſtitutio non tranſit in rem iudicatam,quo ad inſtituentem.*
6 *Inſtitutio & confirmatio facta per errorem ex perſonæ confirmantis,vel inſtituentis,vel non canonice,an teneat.*
7 *Error communis,ius facit.*
8 *Sententia errorem continens an valeat.*

1 Sed Dubitat̃.xiij.†an inſtō facta per errorem, vel nō canonice,teneat,vel inſtitutus debeat remoueri, etiā in cōfirmatione per errorem?Firma.in trac.de epō.in iij.par.ij.princ.
tertij lib.dicit confirmationem factam per errorem, non tenere:& confirmatum eſſe remouendum:arg.l.ſi per errorem.ff.de
2 iuriſdi.om.iud.cum ſimi.idem dicerem &†in inſtōne,cum à pari procedant:imo inſtō maius ius tribuit, & tanto magis debet
3 carere errore.¶†Et dic errorem eſſe,aliud pro alio putare.xxxviij diſt.quāuis.& Abb.in c.apoſtolice.de cler.excom.mini.vbi
ponit dr̃iam inter ignorantiam & errorem.Ideo ſi vnum ꝓ alio inſtitueret, clarum eſſet non tenere inſtōnem: quia fieret ſine
præſentatione,& eſſet ipſo iure nulla.c. decernimus.xvj.q.vij.&
4 diximus.s̃.in ij.præced.art. ¶†Et idem dicerem ſi error fuiſſet;
quia inſtituens putabat inſtitutum idoneum, & poſtea reperit eum non idoneum, vel putabat p̃ntantes eſſe patronos, ſeu in
quaſi poſ. p̃ntandi: & poſtmodum reperit eos non habere ius,
nec eſſe in quaſi poſ.p̃ſentandi:vt no.hoc vltimum in c.conſul-
5 tationibus.hoc ti.nam licet†inſtō dicat̃ ſnĩa,non tamen tranſit
in rem iudicatam quo ad inſtituentem:vt vult Ab.in c.j.de cōceſ.præben.& nos diximus.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in xj.& vlt.q.
prin.in vij.ar.nam error in confeſſione vel in alijs diſpoſitionibus quandoq;poteſt reuocari,per Abb.in c.ex parte.de confeſ.
in xij.col.vſq; ad fi.imo errore probabili executor gratiæ duct⁹,
malè prouidendo,ſiue in iure,ſiue in facto errauerit, poteſt iterum prouidere aliqñ.Abb.poſt alios in c.j.in penul.col.de re iu
dic.& hæc ꝓcedunt,quando error committit̃: quia aliter ſe habet
6 factū in pſonis p̃ſentantibus p̃ntati,& in ipſa p̃ntatiōe. ¶†Sed
ſi confirmatio ſeu inſtō eſſet facta ex errore, ex perſona confirmantis,vel inſtituentis,vel aliter non ſit facta canonice, eſt diſtinguendum.qđ aut eſt error cōis pro confirmatione ſeu inſtitutione,& valebit.aut nō eſt error cōis,& nō valebit.ita Firma.
in d.tertia par.ij.prin.in xviij.q.alleg.Inno.in ca.nihil.de elect.&
Bal.in margarita,in verbo,ep̃s.verſ.quarto.¶Tu de hoc vltimo
vide Abb.in d.c.nihil.in pen.col.& ſeq.vbi tractat duos art.Primus eſt,nunquid geſta ab eo,qui gerebat ſe ꝓ prælato,teneant,
vel ſint reuocanda ſi poſtmodum deijciatur à prima prælatura?
Secundus articulus eſt,nunquid contra eum,qui gerit ſe pro p̃lato alicuius eccleſiæ,agente pro iuribus ipſius eccleſiæ, poſſit
obijci defectus tituli,vel aliquod crimen ad effectum repellendi eum ab agendo?vide ibi Abb.ponentem plures caſus de errore in prælato gerente ſe pro prælato:& an & quando l.Barbari⁹
7 Phil.ff.de of.præto.& iij.q.vij.§.iij.ver.verum.quæ†iura volunt
cōem errorem facere ius:ponit ibi Abb.& do. Fely.in c.Rodulphus.in fi.de reſcrip.& do.me. Corſ.pulchrè in ſuo repertorio,
in Verbo,errore: & an cōis error proſit niſi ſcienti huiuſmodi
errorem:ponit do.Fely.in c.ad probandum. de re iudica.col.pe-
8 nul. † & ibi pulchrè quid dicendum in foro conſcientiæ,& de
ſententia continente errorem,an valeat:pulchrè & latè p eundem do.Fely.in ca.j.de ſent.& re iud. & an dicta l.Barbarius.habeat locum in delegato,ponit idem Fely.in c.ſi citatus. in quarta col.in ver.diſpoſitio.l.Barbarius.de reſcr.& in c. cum dilecta.
in ij.col.in ver.l.Barbarius.cod.titu.& de materia.d.l.Barbarius.
eſt recurrendum ad doc.legentes illam: & præſertim ad domi.
Alexand.de Imol.& do.me.Iaſon.

¶Decimusquartus artic.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutio per metum facta, non valet,non tamen vitiat ſpontaneam præſentationem.& nu.3.*
2 *Præſentatio facta per metum,an valeat remiſſ.*

1 Dubitatur xiiij.†an inſtō facta per metum,valeat, vel vitiet ſpontaneam electionem?& dic ꝙ nō
valet nec vitiat electionem,ſm̃ Bal.in l.cum te.C.de pigno. Pro
quo facit reg.vtile per inutile.de reg.iu.lib.vj.l.j.§.j.ff.de verbo.
obli.& ibi doc.& in l.certi.§.quoniam.ff.ſi cert.pet.& in l.ſi ſeruum filij.§.penul.ff.de lega.j.& in l.qui reus.ff.de legat.ij. & in l.
ij.§.generaliter,& ibi gl.ff.de don.inter virum & vxo.ita Firma.
in d.trac.de epō.in iij.par.ij.prin.iij.lib.in xix.q. ¶Tu aduerte, ꝙ
2 s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in ix.q.prin.in v.art.†tractauimus,an præſentatio facta per metum teneat?& concluſimus ꝙ non: eodē
modo eſt concludendum in inſtōne:& ideo ibi dicta,hic adde.
3 ¶Et ꝙ quāuis inſtō per metum facta non teneat,per†hoc non
vitietur p̃ntatio ſpontaneè facta:probatur etiam per ea quæ dicunt doc.in c.fi.de elec.lib.vj.ꝙ licet inſtō ſit ipſo iure nulla, nō
præcedente generali citatione per edictum, & citatione certa
erga certos:tamen non per hoc erit nulla electio ſeu præſentatio, & totus proceſſus inde ſequutus. de quo nos diximus.s̃.in
d.ij.par.huius.ij.lib.in vj.q.prin.in xvij.art.eodem modo,& in caſu noſtro,licet inſtitutio metu facta,non teneat,non per hoc vitiatur præſentatio ritè facta:& hæc eſt magis concludens autoritas pro ipſo Firma.& ita tene.

Decimusquintus artic.ij.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

E *Inſtitutio facta per ſimoniam,an teneat.*

1 Sed Modo videndum eſt etiam, † an inſtitutio facta impetuoſè & calore iracūdiæ,ſeu per ebrietatem,teneat? Et
hic ſit.xv.art.& dicendum eſt,ꝙ non:vt concluſimus.s̃.in ij.par.
huius.ij.lib.in ix.q.prin.in vj.art.dum ibi tractauimus,an prȩſentatio facta modis prædictis teneat.& concluſimus,ꝙ non.Ita &
in caſu noſtro eſt dicendum per ibi dicta.

¶Decimusſextus artic.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutio ſimoniacè facta,non tenet.& nu.2.*

1 Eſſet Similiter†videndum.xvj. an inſtō facta per ſimoniā,
teneat?& dicendum eſt ꝙ non:quia ſi ſimoniacus nō
poteſt præſentari:vt diximus.s̃.in j.par.huius.ij.lib.in ix.q. princ.
in x.art.Et præſentantes & præſentandus facientes pacta & cōuentiones etiam iuratas,committunt ſimoniam: & ille præſentari non poteſt:vt ibidem diximus in xj.art.& præſentatio facta
per ſimoniam,data pecunia vel altera re,ſeu debito remiſſo,nō
tenet.vt diximus.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in ix.q. princ.in iij.art. &
iſta ſunt annexa ſpiritualitati.c.præterea.de tranſac.quanto magis committetur ſimonia in inſtōne:& illa non valebit,quȩ eſt
merè ius ſpirituale:vt de inſtit.per totum, & diximus.s̃.in j.q̄ō.
prin.huius par.in j.art.& in xj.& xij.art.vnde dicta in præallega-
2 tis locis multo magis militant in inſtōne:vnde conclude†inſtitutionem factam per ſimoniam,non tenere:ſicut nec collatio,
& alia iura ſpiritualia:vt de ſimonia per totum.

¶Decimus ſeptimus art.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitui an & qualiter poſſit clericus forenſis.*
1 *Epiſcopus viſitans alium epiſcopum in eius diœceſi,debet à viſitato honorificè excipi.*
3 *Præſentatio inchoamentum eſt inſtitutionis.*

Si præſentatus Eſt forenſis, qualiter inſtitui poterit?
1 Et hic.xvij.arti.† & dic ep̃m nō debere clericum forenſem in eccleſia ſuæ diœce. inſtituere proprij
ep̄i literas dimiſſorias non habentem,in xxj.q.ij.c.j.lxxj. diſt.c.j.
ij.& iij.al's punitur ep̃s vel excōicatione vel depoſitione ad tp̃s,
ſm̃ glo.ibi,quæ etiam dicit requiri literas: nec ſufficere tacitum
conſȩnſum,qui non ſufficit, qñ clericus tranſit ad aliam eccleſiam eius diœc.iſta Firma.in d.trac.de epō.in ij.par.viij.par.prin.
quarto lib.in j.q.quarta col. in verſic.iuxta prȩdicta ſcire debes.
2 vbi etiam ponit hæc notanda verba:ep̃m †viſitantem aliū ep̃m
in eius diœc.debere à viſitato ſuſcipi honorificè, iuxta qualitatem ſui,& de ipſius viſitati licentia, ep̃m viſitantem poſſe miſſam celebrare:& verbū Dei prædicare in eccleſia viſitati.vij.q.j.
ep̄i.vbi idem dr̃ de presbyteris. ¶Tu circa hunc art.aduerte. Nā
s̃.in j.par.huius.ij.lib.in vij.q.prin.in xxiiij.art.tractauimus,an &
qñ forenſis,ſeu clericus peregrinus poſſit p̃ntari, & q̄uo, & qñ
admitti debet.Qñ ergo p̃ntari pōt,tūc pōt & inſtitui: & qñ p̃n-
3 tari nō†poterit,tūc nec inſtitui:cū p̃ntatio ſit inchoamētū inſtitutiōis.c.qđ aūt.in fi.prin.hoc ti. Et ſine p̃ntatiōe nō teneret inſtitutio.c.decernimus.xvj.q.vij.c.illud.in fi.hoc ti.& diximus latè.s̃.in p̄cedēt.art. Verum tñ eſt,ꝙ cum poterit præſentari,poterit inſtitui cum dictis literis ſui ordinarij:vt ꝓximè eſt dictum.

¶Decimusoctauus art.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitutus ſemel,poteſt iterum inſtitui. Et id quomodo.& nu.4.*

2 *Dominium*

2 *Dominium non acquiri ex diuerſis titulis.*
3 *Confirmatus poteſt iterum confirmari.*

1 An autem, Et hic ſit.xviij.art. † ſemel inſtitutus poſſit iterum inſtitui? & dicendum eſt ꝙ ſic. Ita in cõfirmatione electionis ꝯcludit gl.not.in c.fi.iij.q.quarta. q̄ alleg.c.qđ prædeceſſor.xj.q.tertia. Idem in excõicato, qui poteſt iterum excõicari, ſm prædictam, gl.d.c.fi. & ibi eſt text. & xj.q.iij.excellentiſſimus.c.j.& ibi gl.qđ metus cã, lib.vj.de poſtu.p̄la. ad hoc.xij.q.ij.de viro.& Bar.in l.aut damna.§.fi.ff.de pœnis. Ita Firma.in d.trac.de ep̄o.in tertia par.ij.prin.tertio lib.in tertia. q. vbi ponit multa, quæ ſunt reiterabilia.vide ibi. ¶Tu confirma prædicta.nam quis põt varios tit. conſequi ſuper eodem beneficio, & ratione illorum ſe defendere, nõ aũt agere: & ideo dubitans dè collatione, impetrat ſcđam: quia per hoc non inducit̃ renuntiatio primæ, imo poterit vti vtraq; ad defenſionẽ: hic eſt tex.pulcher in ca.poſt electionem.de conceſ.præben.& ibi Ab. & idem Abb.in c.cum olim.el.ij.in gl.ĩn verbo de gratia.de priuileg.vbi ſingulariter colligit ex gl.iuncta tex.qđ impetrans ſecundum priuilegium exemptionis, etiam ab alio ſuperiore, nõ vr̃ renuntiare priori priuilegio ſuper eodem obtento: imo põt ex vtroq; priuilegio ſe defendere. arg.regu.nullus pluribus.de reg.iur.lib.vj.ſimile no.in c.poſt electionem. ꝙ clericus dubitãs de validitate ſui ti.non vr̃ renuntiare impetrando alium tit.ab
2 alio ſuperiore, primo cautum eſt hoc facere, vbi dubitat̃ † de validitate primi ti.nõ tñ põt ex vtroq; agere: quia ex diuerſis titu. non põt acquiri dñium: vt in ca.inter dilectos. de fide inſtru.l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.ff.commo.& in c. vt quis duas.
3 de elec.lib.vj.tñ põt ſe defendere: † quia reus põt vti pluribus defenſionibus, etiam contrarijs, dummodo ſucceſſiuè: vt in d. reg.nullus, & no.in ca.cum venerabilis. de religio.domi.& per Abb.in c.nam ſine.de arbi.& facit, qđ no.Io.And.in c.cum perſona.de priuile.lib.vj.Et ita dicit conſuluiſſe Paul.de Eleaza.per d.tex.c.poſt electionem.de conceſ.præbend.vt dicit ibi Abb.in tertia.not.Et hoc idem voluit Abb.in ꝯſ.tertio.in ij.col.in ij.volu.& ponit Roma.in ꝯſ.cccl.in caſu propoſito ꝯſiderationis.in quarta col.in ver.quo præſuppoſito, & plenè per do.Fely.poſt Abb.in c.in noſtra.in ij.col.in ver.titulus multiplicat̃.de reſcrip.
4 ¶†Aduerte modo ad omnia ſupraſcripta, ex quibus cõclude, aut loquimur de multiplicatione ſeu iteratione inſtõnis ab eadem perſona: & nulli dubium eſt, inſtõnem eſſe reiterabilem, vt quia ſi dubitabat de prima: ex quo non erat appoſitũ edictũ, nõ erat diſcuſſum negotium pñtationis: iuxta formam.c.fin.de elec.lib.vj & ille habuerat inſtõnem quæ erat nulla, vt ibi not. Et ideo expediuntur prædicta, & reiteratur inſtitutio, quæ erat inualida ſeu nulla: & non eſt dubium tenere, & ſic põt intelligi gl.in d.ca.fi.tertia.q.quarta. Et etiam in ſimilibus caſibus. Pone enim quem eſſe pñtatum ab aliquibus, & inſtitutum, & infra tp̄s datum ad pñtandum iterum eſſe pñtatum ab alijs p̄ronis, & inſtitutum. ¶Vel pone eſſe deuolutum ius ad ſuperiorẽ ex negligentia p̄roni, vel pñtationem indigni exequutam fuiſſe inſtitutionem ordinarij: ꝙ idem poterit eſſe lite inter p̄ronos ſuper iure pa.non finita infra tp̄s datum ad pñtandũ: & ſi p̄ronus vellet repræſentare pro tuitione ſuæ quaſi poſ.iuxta ea, quæ vult Abb.in c.ſi vero.hoc ti.in fi.& nos diximus.ſ.in v.præcedẽ. arti. quo caſu dico eſſe reiterandam inſtõnem, non pro neceſſitate inſtituti, ſicut nec repræſentatio fit pro eius neceſſitate, cũ nullum ius ibi tribuat: vt dicit Abb.in d.c.ſi vero.ſed vt fiat vera cõſeruatio ſuæ quaſi poſ.quæ non conſeruatur ex ſola pñtatione, niſi ſequuta inſtõne: vt no.in c.conſultationibus.hoc ti.& diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in tertia.q.prin.in x.art.& ſequenti: & iſto modo dicetur inſtõ reiterata, & reiterabilis ab eadem perſona. ¶Aut loquimur à diuerſis perſonis: puta quia inſtitutus dubitabat illum, qui eum inſtituit, habere ius inſtituẽdi: & ideo obtinuit inſtõnem ab altero: & hoc etiam fieri poterit, per text. in d.capi.poſt electionem, & hæc multiplicatio tituli ſeruiet ad defendendum, & non ad agendum, vt.ſ.dictum eſt: & ita procedat in agendo.c.vt quis duas.de elec.li. vj.de quo tex.an habeat locum in præſentatione, diximus.ſ.in ij.part.huius.ij.lib.in v.q. princ.in tertio.art.

¶Decimusnonus artic.ij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Præſentatio vel inſtitutio an fiat vnico actu, per ipſum, qui habebat inſtituere, vel effectus eſt patronus, vel iure deuoluto habet prouidere eccleſiã.*
2 *Superior ad quem deuoluitur poteſtas prouidendi, an prouidere debeat diuerſo actu, an vnico.*
3 *Res tranſlata de vno in alium, aſſumit naturam eius, in quem transfertur, & perdit in totum primam.*
4 *Eligendi poteſtas ſi per negligentiam deuoluatur ad ſuperiorem, ſuperior poterit eligere iure deuoluto.*
5 *Eccleſiarum prouiſio de iure communi ſpectat ad epiſcopum.*
6 *Superior nõ poteſt expedire vnico actu præſentationem & inſtitutionem, etiã ſi ad eum ſpectent ex diuerſis qualitatibus: Vel ſi appoſita eis foret aliqua conditio.& nu. 11. 13. 14. Secus ſi ad eum ſpectarent iure deuoluto, nume. 15. 16. 17. Et idem in electione.nu. 7. 8. & 9.*
10 *Præſentandi & inſtituendi ius habens, duo tempora habere non debet. Limi.*
12 *Superior habens ius patronatus tranſlatum à laicis ratione ſuæ eccleſiæ, poteſt illi prouidere vel vnico actu, vel duobus actibus, vt ſibi placuerit.*
18 *Collatio vim habet electionis, præſentationis, confirmationis & inſtitutionis.*

1 Si ille, Qui habebat inſtituere, vel efficitur patronus, vel iure deuoluto habebit prouidere eccleſiam, an vnico actu fiat per ipſum pñtatio, & inſtitutio? Et hic ſit.xix.arti. Abb. in c.ſignificaſti.in ver.ſi autem inſtõ.hoc ti.refert opiniones: dicit enim, ꝙ ſi inſtõ pertinet ad ep̄m, & de nouo acquiſiuit ius pa.Gof.dicit eum debere, velut patronus, ſibiipſi præſentare: & tanq̃ ep̄s inſtituere.arg.l.ſi conſul.ff.de elec. ¶Hoſtiẽ. vero dicit præſentationem confundi cum inſtitutione: & ep̄m debere ꝓuidere per viam collationis, ſicut facit in alijs beneficijs non patronatis. ¶Et hæc opinio placet. Io. And.ſi ep̄s eſt ſolus patronus.ſed ſi habet compatronos, procedet opi. Gof.& Abb.dicit hoc poſſe ſatis ſuſtineri, & remittit ſe ad id, qđ in ſimili plenius no.in c.ne pro defectu, & in ca. cum inter canonicos.de elec.& in c.vt circa.eo.ti.lib.vj. ¶Domi.vero in c.vnico. in prin.in vlti. colũ.in ver.ſed pone, ꝙ ep̄o.refert prædicta: & dicit Lap.tenere cum Io.And.poſtmodum vero in §.verum.in ij.col.in ver mihi
2 videtur.tractat aliam partem arti.noſtri.ſ. † an ſuperior ad quẽ deuoluitur poteſtas prouidendi, debeat prouidere per diuerſos actus, videlicet primo præſentando & poſtea inſtituẽdo: an vero debeat prouidere vnico actu per viam collationis? & tãdem concludit debere prouidere vnico actu: vt eccleſiæ citius prouideatur: quia alias haberet duo tempora propter magnum tempus eccleſia vacaret: vt.ſ.diximus in viij.p̄ce.art. ¶Gl.vero.ij.in c.vt circa.de elec.lib.vj.vult, ꝙ ſi eodem iure ſpectat ad aliquẽ eligere & confirmare, eo ipſo ꝙ prouidet, confirmat: & ſic vnico actu expedit omnia.lxiij.diſt.in ſynodo. ff.de auto. tut.l.tertia.Secus, ſi diuerſo iure hoc facere haberet: quia requirerẽtur diuerſi actus: & ſic intelligitur.c. cum inter canonicos. de elect. & c.inter dilectos.§.cæterum.de fide inſtru.& iſtam etiam diſtinctionem facit Abb.in d.c.cum inter canonicos.in tertia colũ.in ver.in gl.in verbo, & etiam cõfirmauit, & in d.c.ne pro defectu. in ij.col.in ver.etiam hic reuocant in dubium.in vlt.not.& hoc idem.ſ.ꝙ iure deuoluto vnico actu ep̄s prouideat, voluit in ca. quamq̃.in tertia no.de elec.lib.tertio, & prædicta etiam voluit Pau.de Eleaza.in ſua diſpu.iij.incip.qñ diſputata &c. de benefi-
3 cio expectante.in vj.col.vbi vult, ꝙ quotienſcunq; † res de vno trãſit ad alium aſſumit naturam, eius in quem transfertur, & in totum perdit primam: vt ibi per eum: hoc idem voluit Paul.in trac.de ſede vacã.in ij.par.in v.q.poſt prin.tertia co.& ſentit Rota.ccccccxxviij.infra tempus.hoc ti.in antiquis, & voluit Fely.in c.cum venerabilis.in xij.col.in fi.verſi.limita, niſi eccleſia.de excep.& Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in xxiij.q. ¶Abb.vero in c.cauſam, quæ.in fi.j.col.cum ſeq.in ver.ſecundo quæritur.latiꝰ diſtinguit, q̃ alibi, dum quærit, ſi compromiſſum eligeñ.fuerit factum in ep̄m, qui habebat poteſtatem confirmandi electionem, nunquid poterit ipſe ep̄s, ex quo nunc habet poteſtatẽ eligendi, vt compromiſſarius, & confirmandi, vt ep̄s, vnico actu ſe expedire.ſ.per viam prouiſionis, dicendo, prouideo vobis de tali in abbatiſſam: an teneatur eligere prius tanq̃ compromiſſarius, & poſtea confirmare tanq̃ ep̄s? & refert Ioã.And.dicentem olim potuiſſe ſe expedire vnico actu: hodie vero ſecus, cũ poſt electionem debeat præponi edictum ante confirmationẽ: iuxta formam.c.fi.de elec.lib.vj. ¶Refert etiam do. Ant.dicentem, nec olim, nec hodie poſſe illa expediri vnico actu, cum diuerſo iure iſtę poteſtates concurrant in eadem perſona.alleg.qđ not. in d.c.cum inter canonicos. ¶Ipſe vero Abb. diſtinguit ibi latiꝰ, q̃ in alijs locis, ꝙ aut iſtę poteſtates concurrunt in eadem perſona diuerſo iure, aut eodem. ¶Primo caſu, aut propria autoritate habet iſte exercere vtrunq;: & tunc eſt in optione ſua, an velit prouidere vnico actu: an diuerſis vicibus: & hoc dicit finaliter fuiſſe de mente Io.And.in d.c.ne pro defectu.vbi dicit, quòd
4 † ſi poteſtas eligendi, per negligentiam deuoluitur ad ſuperiorem, poterit ſuperior eligere iure deuoluto: & poſtea confirmare iure proprio, vel poterit prouidere vnico actu, per viam.ſ.ꝓuiſionis, ſeu collationis: nam cum ipſe habeat vtranq; poteſtatem, ex officio proprio poteſt miſcere vtrunq; quod dicit ſibi placere, & alleg.pro hoc Rotam.lv.quæ re vera eſt.cclxiij.ſi ꝓpter negligentiam.in nouis.quæ vult, ꝙ ſi per negligentiam patroni deuoluitur poteſtas ad epiſcopum, tenebitur epiſcopus conferre beneficium infra tempus præfixum ad conferendum: & ſic non tenebitur prius eligere, & apud ſeipſum præſentare,

& poſtea inſtituere:ſed poterit vnico actu ſe expedire per viam
collationis:qđ dictum etiam retulimus.ſ.in viij. præceden.arti.
& hoc membrum tenuit etiam Domi.in c.fi. poſtq̄.§.fi.in j.not.
& in c.ſi compromiſſarius.in j.reſpon.in vlti.not.de elec.lib.vj.
& ſentit do.Card.in d.c.ſignificaſti.j.q. ¶Si verò eps habens po-
teſtatem eligendi,& cõfirmandi,iure diuerſo,& nõ proprio, qa
eſt compromiſſarius reſpectu electionis , & tunc non poteſt ſe
expedire vnico actu:quia nõ miſcere iſtas poteſtates:cũ vt alius
eligat,& vt alius habet cõfirmare.alleg.d.gl.ij.in ca. vt circa.de
elec.lib.vj.in no.& gl.in ca.cum inter canonicos.de elec. & qđ
no.in cle.ſi de beneficio.de præben.in gl. & in c. cum veniſſent.
de inſtit.& per Rotam.cclv.in nouis. ¶Si verò eodẽ iure habet
quis vtranq; poteſtatem,tunc poteſt vnico actu ſe expedire: nã
collatio habet vim electionis & cõfirmationis:vt no.in ca.cum
olim.de cã.poſ.& propric. & ita reſidet ibi Abb. quem omnes
ſequuntur. ¶Quid dicendum in hac materia reducendo illam
ad inſtõnem:& ſic ad art.noſtrum.ego præmittam duo,& poſt-
ea diuerſificabo caſus, & omnia erunt clara. ¶Præmitto igitur
primo.c.fi.de elec.lib.vj.loquens de electione,habere locum ẽt
in præſentatione:& ſic appoſitionem edicti, fore ſeruãdam an-
te inſtõnem : & ſimiliter diſcuſſionem negotij præſentationis:
alias inſtõ erit nulla:vt latè diximus.ſ.in ij.par.huius.ij.lib.in vj.
5 q.prin.in ij.xij.& vlt.art. ¶†Præmitto ſecundo prouiſionem ec-
cleſiarum de iure communi principaliter ſpectare ad epiſcopũ,
& mero iure, adeo ꝙ ſi non fuiſſet inducta electio in eccleſijs
collegiatis,& præſentatio in alijs eccleſijs, in quibus patroni ſu-
ſtinentur.c.iij.hoc ti.totalis prouiſio ſpectaret ad epm.c.omnes
baſilicæ.xvj.q.vij.& latè per do.Fely.in ca.cum venerabilis.in fi.
6 x.col.de quo nos diximus.ſ.in j.præced.q.prin.in iij.art. ¶†His
ſic præmiſſis,dic primum caſum eſſe poſſe,qñ in epo concurre-
rent duæ qualitates: puta, quia eſſet abbas alicuius eccleſiæ,
ratione cuius abbatiæ eſſet patronus alterius eccleſiæ, eſſet etiã
eps, & ratione epatus haberet ius inſtituendi aliquem : tenere
ambo præſupponamus ex diſpenſatione: & non eſt dubium in
hoc caſu præſentationem & inſtõnem nõ poſſe expediri vnico
actu:ſed illa debere expediri ſeparatim,vt cognoſci poſſit, quid
agat vt abbas,& quid vt epiſcopus:iuxta pulchrum tex.in c. ac-
mulatione.de appel.lib.vj.& in c.cum olim. cum ibi ampli. per
do.Fely.adductis de re iudic.& tanto magis pro conſeruatione
quaſi poſ.& iuris præſentandi abbatis,& iuris inſtituẽdi epiſco-
pi : conſeruabitur enim ius præſentandi per præſentationẽ Ab.
ſequuta inſtõne epi: & ſimiliter ius inſtituendi per inſtõnẽ epi
præuia præſentatione:iuxta no.in c.conſultationibus.hoc ti.Et
in hoc ſine dubio apponendum eſt edictum: & omnia erũt fa-
cienda,iuxta diſpoſitionem.d.ca.fi.de elec.lib.vj.& ſi appareret
contradictor contra ius abba. ne eps ſit iudex in cauſa propria,
7 delegabit cauſam,vulgatis iuribus. ¶†Secundus erit caſus, qñ
ius pa.ſpectaret ad habentem inſtituere ratione ſui patrimonij,
licet inſtõ ad eum ſpectet rõne ſuæ prælaturæ, & cum hoc ius
pa.habeat ratione patrimonij,cenſetur laicale,& omnino ſepa
ratum ab eccleſia , & ſic à ſua prælatura:vt ſæpe diximus, & in
omnibus dicendum eſt:vt in ꝓximo præcedenti caſu concluſi-
8 mus. ¶†Tertius ſit caſus, qñ habens ius inſtituendi per aliquẽ
laicum habentem integrum ius pat.ſeu per aliquos laicos non
habentes integrum ius pa.cum in eo ſint alij cõpatroni aliquo
habili ti.transfertur ius pa.in ipſum habentem inſtituere, rõne
ſuæ perſonæ:vel ratione ſuæ eccleſiæ:nam de hoc nõ eſt curan
dum:& cum ipſe habeat compatronos, qui in eum ius eorum
nõ tranſtulerunt,ſi tranſlatio eſt facta ratione ſuæ perſonæ, di-
cendum eſt ipſum oĩno habere præſentare cũ patronis:& poſt-
ea inſtituere præuia appoſitione edicti: & diſcuſſione negotij,
alia rõne.ſ.ꝓpter compatronos,ſecundum opi. Gof.ita intelle-
ctam à Io.And.Cardi.& Abb.in d.ca.ſignificaſti.& Domin.poſt
Lap.in prin.d c.vnici.in vlt.col.in verſ.ſed pone.ſuper gl.ij.hoc
ti.lib.vj.& aliorum hanc partem tenentium: & voluit expreſſè
Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in ij.q.circa medium.ij. col.per
l.ſi cõſul.ff.de adop. ¶Et in iſtis tribus caſibus dico ꝓcedere ea,
quæ diximus.ſ.in ij.par.huius.ij.lib.in vj.q.princ.in v.art.dũ tra-
ctauimus, an ſi p̄ſentatio & inſtõ ex diuerſis qualitatibus ſpe-
ctat ad eundẽ,ſit ſeruanda forma.d.ca.fi &.diximus ꝙ ſic:quę ẽt
9 habebunt locum in ꝓximo ſequenti caſu. ¶†Quartus eſt ca-
ſus,quando compromitteretur ius eligẽdi ſeu p̄ſentandi in ha-
bentem confirmare ſeu inſtituere: & ſimiliter in hoc caſu dicẽ-
dum eſt,vt in præcedentibus.ſ.ꝓuiſionem eſſe expediendam p
duos actus ſeparatos.ſ.electionis ſeu p̄ſentationis,& poſtea in-
ſtitutionis ſeu confirmationis,cum appoſitione edicti, & diſpo
ſitione negotij:& ita ꝓcedat opinio do.Ant.ſ.relata. & ita vo-
luit Abb.in d.c.cauſam,quæ in illo membro,qđ incipit , ſi vero
habet poteſtatem,& ipſe licet alleget plura iura: tamen ego al-
legò text.in indiuiduo loquentem in ꝓpria inſtõne, in cle.plu-
res.§.fi.hoc ti.ibi ꝙ vna ex eis eligi per epiſcopum valeat & ad-
mitti per dictionem ibi appoſitam inter diuerſa : nam ibi p̃roni
plures p̄ſentauerant remittentes electionem alterius eorũ ad
epm habentẽ inſtituere:& vult ibi tex. ꝙ ille eps eligat,& poſt-
ea electum admittat:admiſſio enim ibi ꝓ inſtõne ponit: vt vo-
lunt ibi omnes, & nos diximus.ſ.in xij.præcedẽ.art. ¶Et ex ſu-
praſcriptis infero vnum ad limitationem eorum,quæ diximus.
ſ.in viij.præcedẽ.art.verſus fi.poſt Domi.in d.c.vnico.in §.verũ.
10 in ij.col.in ver.mihi videtur.hoc tit.vbi concluſimus †epm ha-
bentem ius præſentandi, & inſtituendi, nõ debere habere duo
tempora,vt illud habeat locum,cum has duas poteſtates habet
iure deuoluto,de quo in ſeq.caſibus dicetur.Sed ſi haberet has
duas poteſtates eps nõ iure deuoluto in perſonam ꝓpriam ra-
dicato in eius perſonam, ſed ex diuerſis iuribus ꝓuenientibus
ex diuerſis cauſis diuerſarum qualitatum, nõ radicatarũ in eius
perſonam,vel vt in ordinatum: ſed in qualitatibus aliunde ꝓ-
uenientibus:cõcurrentibus tamẽ in eius perſonam ex alijs vijs,
vt in quatuor præcedentibus caſibus: nam tũc habebit duo tẽ-
pora:vnum datum p̃ronis ad p̄ſentandum: & aliud nõ tamen à
iure præfixum,ſed à ſuperiore præfigendum.de quo diximus.ſ.
11 in vj.præcedẽt.art. ¶†Quintus erit caſus,qñ aliquis laicus ſeu
aliqui laici habentes ius pa.integrum, illud donarent epo rõne
ſuæ perſonæ,vel aliter in eum ti.habili tranſtulerunt, & nõ rõ-
ne eccleſiæ:& tunc dicendum, vt in præcedentibus caſibus: &
vt etiam diximus in iij. præcedẽ. caſu: licet in illo militet maior
ratio ꝓpter comp̃ronos,qui nõ tranſtulerunt: quod nõ eſt hic.
12 ¶†Sextus erit caſus,qñ integrum ius pa.eſt tranſlatum à laicis
in epm rõne ſuæ eccleſiæ epalis,& tunc dicendum eſt eſſe in ei⁹
arbitrio,an velit ꝓuidere eccleſię vnico actu:an autẽ velit ꝓui
dere illi per p̄ſentationem,& poſtea inſtõnem, vt cõſeruet ſibi
ius pa.& præſentandi ꝓpter multa commoda: puta vt haberet
ſex menſes ad præſentandum,& aliud tempus à ſuperiore præ-
figendum ad inſtituendum: vt diximus.ſ.in d.vj.art. nec ob.au-
toritas Domi.in d.c.vnico.in §.verum.in ij.col.in ver.mihi vide
tur.vbi vult ipſum habere vnum tempus: quia illud habet locũ,
cum iure deuoluto habet ꝓuidere,nõ autem cum iure ordina-
rio.vt.ſ.in fi. quarti caſus diximus: & vtilitas eſt iſta. nam ſi be-
neficium ex iſta donatione iuris pat.in epm eſſet effectum col-
latiuum,elapſo ſemeſtri fierent deuolutiões ad ſuperiores:iux-
ta diſpoſitionem Lateraneñ.cõcilij,& ſic.c.ij.de cõceſ.præben.
Si verò remanet p̃ronatum,habebit ſemeſtre datum ad præſen
tandum:iuxta diſpoſitionem.d.ca.vnici. hoc ti.lib.vj. Et poſtea
habebit aliud tempus à ſuperiore pręfigendum:vt ꝓximè dictũ
eſt.Et ſi diceres,nõne de eo diſponet legatus de latere, iuxta.d.
c.dilectus.de of.leg.& ca.cũ dilectus.hoc ti. reſpõdetur hoc nõ
obſtare:quia maiorem poteſtatem haberet legatus,ſi eſſet be-
neficium collatiuum, q̃ ſi eſſet patronatum clericorum: vt per
doc.in dictis iuribus,erunt etiam vtilitates: quia habebit fruct⁹
iuris pa.& diœceſanos in dicto beneficio, de quibus per doc.in
rub.huius ti.& per gl.in c.piæ mentis.xvj.q.vij. ¶Et an & qñ cẽ-
ſeatur facta tranſlatio iuris pa.in perſonam clerici,vt in ipm,vel
13 vt in eccleſiam,diximus.ſ.in ij.par.j.li.in xiij.art.†Et ꝙ ſi volue-
rit poſſit eps vnico actu in hoc caſu præſentare & inſtituere,
imo per ſolum actum admiſſionis intelligantur expedita om-
nia,adduco tex.in indiuiduo in c.ſignificaſti.hoc ti.ſecũdum no
uum intellectum,quem ego dedi ad illum tex.ſ.ĩ j.par.huius.ij.
lib.ĩ vij.q.princ.ĩ xxiiij.art.quem intellectum ibi ſexto loco po-
14 ſui:& illum videas oĩno. ¶†Septimus erit caſus, quando fieret
tranſlatio iuris pa.in habentem inſtituere facta aliqua reſerua-
tione:puta vt præſentet cum cõſilio talis, vel vt præſentet in p̄-
ſentia ſuę familię,vel vt pręſentet ꝓximiorem de familia, quę
qdem veniunt diſcutienda ĩ ipſo actu præſentationis: & tũc iſti
actus ſeparatim ſunt faciendi oĩno,& ita vult Abb.ĩ d.c.ne pro
defectu.ĩ ij.col.ĩ fi.ſuæ diſtinctionis, per c.cum terra.de elec.qa
debet obſeruari id,ad quod ipſi primi patroni tenebantur: quia
non poteſt fieri deuolutio cum præiudicio tertij, vt ibi per eũ.
Pro quo dicto faciunt ea quæ latè accumulauimus.ſ. ĩ j.præce.
15 q.prin.ĩ ix.art. ¶†Octauus eſt caſus,quando ex negligentia pa-
troni infra tempus nõ præſentantis, vel præſentantis indignũ,
fit deuolutio ad ſuperiorem habentem inſtituere: & tunc dico
audacter debere vnico actu eccleſię prouidere, ne illa diutius
vacet, illo potiſſimo fundamento: quia res de facili reuertitur
ad naturam ſuam.ca.ab exordio.xxxvj.diſt. Cum ergo prouiſio
illius eccleſię mero iure ad ipſum ſpectabat, tanq̃ ordinarium,
ſublato impedimento electionis, ſeu præſentationis, de qbus
diximus ĩ ſecundo euidentiali.ſ. prouidebit per collationem:
iuxta diſpoſitionem.d.c. ſecundi. de conceſ.præben. vt habeat
vnum tempus,& non plura:vt diximus.ſ.ĩ octaua præcedẽ. art.
& licet Abb,ĩ dicta ſua diſt.c.cauſam.dicat, ꝙ ex quo iſta cõcur-
runt in eadem perſona diuerſo iure,& illa ꝓpria autoritate ha-
beat exer

beat exercere, vtrunq; erit in optione ſua: an velit ꝓuidere vni-
co actu: an diuerſis vicibus: tamen ego nõ tenerem indiſtinctè
ipſum debere vnico actu, quomodo iſta ſit effecta mera colla-
tio, & nõ ſpecialis inſtitutio. ¶Niſi diceremus eſſe in ei⁹ optio-
ne, dũmodo tamen omnia expediret infra ſemeſtre: & hoc mo-
16 do ſuſtentari poſſet dictum Abb. ¶†Nonus erit caſus, quando
adhuc eſſemus in iure deuoluto: ſed præſentatio erat facienda
ſub certa forma, & modis, quæ obſeruanda venirent per illũ, ad
quem iure deuoluto venit poteſtas, ne illis præiudicetur, qui in
præſentatione debebant interuenire: & tunc neceſſario fiet ꝓ-
uiſio duobus actibus, & ſic nõ erit in optione epiſcopi. Et ita ꝓ-
prie loquitur Abb. in d. c. ne pro defectu. in fi. ſuæ diſt. & pro hoc
faciunt ea, quæ dicemus. ĩ. in hac par. in vij. q. princ. in xij. art. ha-
bentem prouidere iure deuoluto debere, & teneri obſeruare
qualitates à fundatore appoſitas in ſua prouiſione. ¶Dico ta-
men etiam in hoc caſu omnia eſſe expedienda infra ſemeſtre:
quia iſti qui habent interuenire, non habent tempus ad delibe-
randum & eligendum præſentandum: ſed tãtum ad intereſſen-
dum, vel conſilium dandum: deliberatio ergo ipſius epi, qui tñ
nõ habet niſi ſemeſtre ad omnia expedienda, vt proximè dictũ
17 eſt. ¶†Decimus & vltimus caſus eſt, quãdo eodem iure qs ha-
beret duas poteſtates exercere: & tunc ſine dubio poterit vni-
18 co actu ſe expedire: †quia collatio habet vim electionis, præ-
ſentationis, ꝯfirmationis, & inſtõnis: vt not. in ca. cum olim. de
cauſa poſ. & proprie. & ita vult Ab. in c. cauſam quę. in fi. ſuę di.

¶Vigeſimus & vlti. artic. ij. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Ad inſtitutionem qualiter procedi debeat.*

Pro complemento Huius. iij. part. præſentis. ij. q. prin. qualiter inſtitutio fiat.
2 xx. & vltimo loco eſt videndum, † qualiter debeat ad iſtam in-
ſtitutionẽ procedi? & dic eſſe ad eam ꝓcedendum præuijs cita-
tionibus, ſpeciali ad certos: & generali per edictum ad incertos:
iuxta formam. c. ſi. de elec. lib. vj. & eſt negotium diſcutiendum:
vt in d. tex. habetur, & nos diximus latè. ſ. in ij. par. huius. ij. lib. in
vj. q. princ. per totum, & de iſta diſcuſſione nemine oppoſitore
comparente, diximus ibidem in viij. q. prin. per totum: & quali-
ter fiat iſta diſcuſſio cõtradictore comparente, diximus ibidem
in x. & xj. q. princip. vide ibi.

Collige Ex omnibus dictis in ſupraſcripta. ij. q. prin. & ei⁹. xx. art. infraſcriptas cõcluſiones. ¶Et prima erit
tãgens primum membrum ipſius quæſtionis, quãdo inſtitutio
fiat. Et dic inſtõnem poſſe fieri quandocunq; poſt præſentatio-
nem patroni: non autem anteq̃ patronus præſentet: per ea, quæ
diximus. ſ. in j. & ij. art. ¶Amplia primo. d. primam cõclu. proce-
dere, intantum, ꝙ ſi inſtõ fieret per habentem inſtituere ſine p̃-
ſentatione patroni, & ſic illo ſpreto, inſtõ eſſet ipſo iure nulla:
vt latè diximus & probauimus. ſ. in ij. art. ¶Extende primo iſtã
amplia. intm̃ ꝓcedere, inſtõnem ſp̃to p̃rono eſſe ipſo iure nul-
lam, ꝙ ſi facta fuiſſet, & patronus compareret infra tempus à iu-
re præfixum, & contradicens p̃ſentaret alterum immediatè de-
bet admitti ꝑ eundem epm̃: & inſtitui, ac ſi prima facta nõ fuiſ-
ſet: vt diximus in d. ij. art. in iiij. cõclu. ¶Extende ſecũdo hãc am-
pli. intantum procedere, ꝙ ſi per epm̃ ſpreto p̃rono eſt facta in-
ſtitutio, & ius inſtituendi ſpectaret ad inferiorem prælatum, li-
cet patronus eſſet negligens, nõ tenebit collatio facta per epm̃:
ſed prouidebit ille, qui habebat inſtituere: vt diximus. ſ. in ij. art.
in vij. cõcluſ. ¶Extende tertio. d. ampli. intantum procedere, ꝙ
etiam ſi inſtõ fieret ſpreto p̃rono ex cauſa permutationis, ad-
huc eſſet ipſo iure nulla: vt diximus. ſ. in d. ij. arti. in viij. cõcluſi.
¶Extende quarto. d. ampli. intantum procedere, ꝙ ſi eps̃ inſti-
tuit aliquem ad p̃ſentationem illius, quem nõ iuſto errore pu-
tabat, ſeu quaſi, quia hęc inſtõ cõſiderabatur etiam nulla, ad ef-
fectum, vt fieri poſſit per verum p̃ronum noua p̃ſentatio, & per
p̃ſentatum agi poſſit, vt amoueatur inſtitutus, & ſua p̃ſentatio
admittatur, vt ipſe inſtituatur: vt diximus in d. ij. art. in xij. cõclu.
¶Extende quinto. d. ampli. intantum procedere, vt ſit nulla in-
ſtitutio facta, ſiue ſit ſpretus verus p̃ronus, ſiue exiſtens in qua-
ſi. poſ. p̃ſentandi: quia ſimiliter erit nulla: vt diximus in d. ij. art. in
fi. in iij. cõclu. ¶Reſtringe modo primo. d. ampli. procedere, niſi
inſtõ fiat ipſemet p̃rono clerico ex poſtfacto cõſentiente: quia
tũc valebit inſtõ: vt diximus in d. ij. art. in j. cõclu. ¶Reſtringe ſe
cundo. d. ampli. ꝓcedere, niſi iſta inſtõ ſine p̃ſentatione patroni
fieret in p̃ſentia ipſius p̃roni tacẽtis: vel in abſentia facientis, &
nõ cõtradicẽtis, nec ſe ꝓteſtãtis: vt diximus. ſ. in d. ij. art. in ij. cõ-
cluſ. quicquid dixerint alij cõtra. ¶Reſtringe tertio. d. ampli. ꝓ-
cedere, niſi p̃ronus inſtõni factę ſpreto eo infra tẽpus ſibi à iu-
re cõceſſum ad p̃ſentãdum expreſſè cõſenſiſſet: quia tunc vale-
ret inſtõ facta ſpreto eo: vt diximus. ſ. in d. ij. artic. in v. concluſi.

¶Extẽde hãc tertiam reſtric. procedere, nõ ſolum cum expreſ-
ſo cõſenſu verbali, ſed etiam facti tacite approbatorij inſtõnis:
quia tũc validaret illam: vt diximus in d. v. cõclu. in ver. tertio di
cit Fely. ¶Reſtringe primo iſtam tertiam reſtric. vt iſte conſen-
ſus validet inſtõnem, nõ prout extũc, ſed ꝓut exnũc: vt dixim⁹
in d. v. cõclu. in prin. & in ver. & do. Fely. ¶Reſtringe ſecũdo. d.
tertiam reſtric. vt procedat, ſi eps̃ cõtulit ſpreto p̃rono, nõ iure
deuoluto, ſed mero iure: quia ſi cõtuliſſet iure deuoluto, & tem
pus datum ad p̃ſentãdum, nõ eſſet elapſum, ſuperueniẽs cõſen
ſus nõ validaret illam inſtõnem nullam: vt latè diximus in d. ij.
art. in iij. cõclu. in ver. ſecũdo dicit do. Fely. ¶Reſtringe quarto.
d. ampli. intãtum ꝓcedere, ꝙ quãuis inſtõ ſpreto p̃rono ſit nul-
la, niſi p̃ronus nõ cõſenſiſſet, nec cõtradixiſſet, & trãſiret temp⁹
datum ad præſentãdum, quia iure deuoluto cõualidabitur pri-
ma inſtitutio: vt diximus in d. ij. art. in vj. cõcl. ¶Reſtringe quin-
to. d. amplia. intãtum procedere, niſi fieret inſtitutio ſpreto pa-
trono: & patronus, ſi bene vocaretur, nõ poſſet præſentare pro
illa vicè: puta, quia p̃ſentauit indignum, vel quid ſimile fecit: nã
tenebit inſtitutio facta etiam eo non vocato: vt diximus in d. ij.
art. in ix. cõclu. & in fi. vj. cõclu. ¶Reſtringe ſexto. d. primam. am
pli. procedere, niſi legatus de latere cõferret beneficium p̃roni
eccleſiaſtici eo ſpreto, vel papa bñficium patroni laici cum de-
rogatione iuris pat. quia teneret̃ huiuſmodi collationes etiam
ſine præſentatione patronorum: vt diximus in d. ij. art. in x. cõcl.
¶Reſtringe ſeptimo. d. primam ampli. nõ ꝓcedere in cauſa. c. il-
lud. in fi. hoc ti. quãdo patronus laicus donauit ius pa. alicui pio
loco, in qua donatione nõ requiritur cõſenſus epiſcopi: & do-
nator eccleſia vacãte p̃ſentauit, & ſequuta fuit inſtitutio ſine
p̃ſentatiõe donatarij: nam talis inſtitutio non erit ipſo iure nul-
la, ſed irritãda: vt in d. art. ij. in xj. cõcluſ. ſecũdum nouum meum
intellectum. ¶Reſtringe vlterius. d. primã amplia. pluribus alijs
modis, qui eliciũtur ex pluribus art. ĩ. v. q. prin. huius par. vbi tra-
ctabimus in quibus caſibus epiſcopus inſtituit iure deuoluto
vel alio iure ſine p̃ñtatiõe patroni: qui quidem omnes caſus re-
ſtringẽt. d. ampli. ¶Declara iſtam primam ampli. inſtitutionem
factam per epiſcopum ſpreto patrono, vel aliter inualidam, poſ
ſe reuocari per eius generalem vicarium: & per illum poſſe præ
ſentatiõem patroni admitti, & inſtitutiõem ſequi: vt diximus.
ſ. in iij. art. ¶Amplia ſecũdo. d. cõcluſ. ſ. inſtitutiõem debere ſeq
præſentatiõem, intãtum procedere, ꝙ poterit ſequi, & fieri in-
ſtitutiõem etiam poſt mortem præſentãtium, niſi ſucceſſores ĩ
præſentatiõe variarẽt: vt diximus. ſ. in quarto art. ¶Amplia ter-
tio. d. cõclu. inſtitutiõem poſſe fieri quãdocunq; poſt præſenta-
tiõem, intãtum procedere, ꝙ nõ eſt à iure ſtatutum tempus ad
inſtituẽdum, ſicut collatori ad cõferẽdum: vt diximus. ſ. in vj. ar
tic. ¶Reſtringe. d. tertiam ampli. ꝙ licet inſtituere habẽti nõ ſit
tempus præfixum à iure ad inſtituẽdum: poteſt tamẽ à ſuperio-
re præfigi, infra quem ſi nõ inſtituerit, ſuperior eum compellet,
vel inſtituet: vt diximus. ſ. in d. vj. art. ¶Declara hanc ampli. vt ꝑ
iſtum ſuperiorem nõ poſſit præfigi terminus ad inſtituẽdum, q
trãſcẽderet ſemeſtre: vt diximus ĩ d. vj. art. ĩ ver. quartum quod
colligo. ¶Declara ſecũdo, vt nullo termino per ſuperiorem p̃-
fixo ad inſtituẽdum elapſo ſemeſtre, patronus dicat̃ negligẽs,
& fiat deuolutio ad ſuperiorem. quod tamẽ nõ firmo: vt dixi-
mus ĩ d. vj. art. ¶Intellige oĩa prædicta ĩ hac tertia amplia. vt ꝓ-
cedãt etiam in archiep̃o, negligẽte epiſcopo: vt diximus. ſ. in ſe-
ptimo art. ¶Declara oĩa prædicta, etiam vt quãuis nõ ſit ſtatu-
tum tempus ad inſtituẽdum: tamẽ bñ eſt ſtatutum tempus ad
prouidẽdum iure deuoluto. Et ideo prouiſiõe deuoluta ex ne-
gligẽtia patroni habentis inſtituere, & ex neglignetia habẽtis
inſtituere ad ſuperiorem, & de ſuperiore in ſuperiorem: iuxta
diſpoſitiõem. c. ij. de cõceſ. præbẽ. oẽs habebũt ſemeſtre ad pro-
uidẽdum: vt latè diximus. ſ. ĩ viij. art. ¶Extẽde hãc declara. vt ha
beãt ſemeſtre, cum habẽt prouidere iure deuoluto: ſed cum ha
beãt prouidere iure ordinario, ex duabus qualitatibus in habẽ-
te inſtituere cõcurrẽtibus, habebũt diuerſa tẽpora ſeparata ꝓ
præſentatiõe, & pro inſtitutiõe faciẽdis: vt pulchrè declaraui-
mus. ſ. in xix. ar. in fi. quarti caſus. ¶Amplia quarto. d. cõcluſio.
primam inſtitutiõem poſſe fieri quãdocunq; poſt præſentatio-
nem, intãtum procedere, ꝙ etiam die feriato fieri poterit: vt di-
ximus. ſ. in ix. art. ¶Limita iſtam primam cõcluſ. inſtõnem eſſe
faciẽdam per præſentationem, niſi præſentatio haberet fieri ꝓ
cõſeruatiõe quaſi poſſeſ. præſentãdi, vel validitatis actus null⁹:
quia tũc poterit fieri etiam poſt inſtitutionem: vt diximus. ſ. in
v. art. ¶Ex ſecũdo membro ſeu parte elicitur cõcluſio, quæ eſt
ſecũda: inſtitutionem poſſe fieri in quocũq; loco eccleſiaſtico,
vel ſeculari, honeſto tamẽ: vt diximus. ſ. in x. arti. ¶Amplia iſtã
ſecũdam cõclu. intantum procedere, ꝙ licet proceſſus ad eam
cum cõtradictorio iudicio non poſſit fieri extra territorium, ſi-
ue aliquo ſe opponẽte, ſiue ex officio iudicis coadiutore dato

curiæ:tamē proceſſus extraiudicialis, & inſtitutio, quæ fit poſt
ſentētiam, poterit fieri extra territorium ſeu diœc.vt diximus.ſ.
in xj.art.¶Ex tertio membro ſeu parte huius.ij.q.princ.ſ.quali-
ter inſtitutio fiat, elicit̄ ɔcluſio, quæ eſt tertia, inſtōnem debere
fieri poſt pñtationem ad ipſam pñtationem p̄roni de pñtato ꝑ
eum, poſito edicto & negotio pñtationis diſcuſſo aliquo ſe op
ponēte, vel ex officio canonico, & debito annuo.vt diximus.ſ.
in ij.& vlti.art.¶Amplia.d.tertiam ɔcluſ.intantum ꝓcedere, ꝙ
per ſolam admiſſionem pñtationis factam per ſuperiorem dici
tur facta inſtō, abſq; eo, ꝙ exprimat̄ verbum, inſtituo: vt dixi-
mus.ſ.in xij.art.¶Amplia ſecūdo.d.tertiam ɔclu.inſtitutionem
canonice eſſe faciēdam, ꝙ ſi per errorem vel nō canonice facta
fuerit, nō tenebit:& inſtitutus remouebit̄:vt diximus.ſ.in xiij.ar
tic.¶Amplia tertio.d.tertiam ɔclu.inſtitutionem eſſe faciendā
canonice:ꝙ facta per metum, nō valet, licet nō vitiet ſpōtaneā
pñtationem:vt diximus.ſ.in xiiij.arti. ¶Amplia quarto.d.tertiā
conclu.inſtitutionem eſſe canonice faciēdam, intātum ꝓcede-
re, ꝙ facta impetuoſe, calore iracūdiæ, ſeu per ebrietatem, non
tenet:vt diximus.ſ.in xv.art.¶Amplia quinto.d.tertiam concl.
inſtitutionem eſſe canonice faciēdam, intantum ꝓcedere, ꝙ fa-
cta ꝑ ſimoniam, nō tenet:vt diximus.ſ.in xvj.arti. ¶Amplia ſex-
to.d.tertiam ɔclu.inſtitutionem eſſe canonice faciēdam, ꝙ fo-
rēſis pñtatus non debet admitti, nec inſtitui, ſine literis dimiſſo-
rijs ſui prælati: quia alias non diceret̄ canonice facta: vt dixim⁹.
ſ.in xvij.art.¶Amplia ſeptimo, ꝙ ſi pñtatio & inſtitutio ſpectat
ad vnum ex diuerſis, & ſeparatis qualitatibus, ipſos actus debet
ſeparatim facere:& etiam diuerſis temporibus. Si autem ex plu
ribus iuribus iure deuoluto ad vnū de electis, fieri debebit vni-
co actu, & ad id agendum vnum tempus habebit: vt omnia iſta
patēt ex decem caſibus formatis.ſ.in xix.art. quos hic repetere
ſuperfluum eſſet.¶Amplia octauo.d.ɔclu.inſtitutionem debe-
re canonice fieri, ꝙ poterit reiterari, & plures ti.acquiri:& cano
nici dicentur, & deſeruient ad defendendum, & non ad agen-
dum:vt diximus.ſ.in xviij.articul. Et per iſta habes hanc mate-
riam huius.ij.q.princip.bene dilucidatam.

¶Tertia.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitui quis debeat ad beneficium patronatum.*

VIdimus Supra quid ſit inſtitutio: q poſſint in-
ſtituere:in quibus beneficijs cadat:qñ:
vbi:& qualiter fiat. Merito modo eſt videndum ter-
tio loco principaliter, q ſunt illi, qui inſtitui poſſint:
& qui non. Et in hoc eſt aduertendum. Nam diximus.ſ.in j.par.
huius.ij.lib.in vij.viij.& ix.q.prin.qui poſſint pñtari. Et in proxi.
præcedē.q.prin.inſtitutionem non poſſe fieri ſine pñtatione: er
go ex dictis tribus quæſtionibus principalibus clarè patet eum
poſſe, vel non poſſe inſtitui, qui poteſt vel non pñtari.tñ ad ma-
iorem declarationem in hac quæſtione tractabimus de aliqui-
bus:remittēdo tñ nos ad dicta in dictis tribus quæſtionibus. Et
1 ſic ex iſta.q.iij.oriunt̄ infraſcripti articuli.¶Et † prim⁹, quis præ-
ſentatus inſtitui debet ad beneficium p̄ronatū? Et breuiter dic
ꝙ is qui canonice beneficio vacante pñtatus extitit:de quo ple
nè diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in vj.q.prin. ¶Secundò dic, ꝙ
is, qui pñtatus extitit ad eccleſiam ſeu beneficium, in quibus ca
dit pñtatio, puta in non collegiatis:vt diximus.ſ.in d.j.par.hui⁹.
ij.lib.in v.q.princ.¶Itē is eſt inſtituēdus, qui fuit pñtatus ab his,
qui ſunt p̄roni, vel in quaſi poſ.pñtandi exiſtunt: vt de patronis
diximus in d.j.par.huius.ij.lib.in ij.q.princ. Et de exiſtentibus in
quaſi poſ.in iij.q.prin. Et de eorum ꝓcuratoribus in iiij.q.princ.
¶Item, eſt inſtituendus is, qui eſt idoneus.de quo diximus.ſ.in
d.j.par.huius.ij.lib.in x.q.prin.per totum, & præſertim in tribus
primis art.¶Item inſtituendus eſt is, in cuius pñtatione fuit ſer-
uata forma.c.fi.de elec.lib.vj.ſ.ꝙ ſint factæ citationes generales
per edictum:in incertos, ſpeciales in certos & negotium pñta-
tionis eſt diſcuſſum.vt diximus in ij.par.huius.ij.lib.in vj.q.prin
cip.& in viij.ix.x.xj.¶Item, eſt inſtituēdus is, qui eſt repertus nō
indignus ex aliqua inhabilitate, nō vitioſa ſeu vitioſa.de quib⁹
latè diximus.ſ.in j.parte huius.ij.lib.in vij.viij. & ix.quæſtionib.
prin.¶Item, eſt inſtituendus is, qui fuit pñtatus infra tēpus da-
tum ad pñtandum:vt diximus.ſ.in ij.par.huius.ij. lib.in j.q.prin.
¶Item eſt inſtituendus is, qui fuit pñtatus qñ:vbi:& qualiter p̄-
ſentari debebat:vt diximus.ſ.in d.ij. par. huius.ij.lib.in ij.q.prin.
¶Item eſt inſtituendus is, qui fuit pñtatus eo modo, quo pñta-
ri debebat.de quo diximus ibidem in iij.q.prin. ¶Item eſt inſti-
tuendus is, qui fuit pñtatus coram quo pñtari debebat. de quo
diximus ibidem in quarta.q.prin.¶Item eſt inſtituendus is, qui
facta pñtatione, illam acceptauit, & vlterius nō ꝓceſſit, admini
ſtrando ante inſtitutionem:vt diximus ibidem in v.q.principal.
¶Item neceſſario eſt inſtituēdus is, poſt cuius pñtationem pa-
tronus nō variauit:vt diximus ibidem in vij.q.princ. ¶Item eſt
inſtituendus is, qui à maiori parte p̄ronorum fuit pñtatus:q ma
ioribus iuuat̄ meritis:qui à dignioribus fuit pñtatus, vel omni-
bus æqualiter exiſtentibus, qui inſtituere gratificari voluerit:vt
in tribus proximè ſeq.qōnibus princ.latè videbimus. Et per iſta
ſit expeditus iſte primus art.generalis & generaliter admiſſus.

¶Secundus artic.iij.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtituendus ne ſit, qui præſumptiue fuit canonice inſtitutus. & nu.3.5.*
2 *Electio canonica præſumitur ex diuturna quaſi poſſeſ.prælaturæ.*
4 *Inſtitutio per quem fieri debeat.*
6 *In beneficio diu toleratus à prælato, cogi non poteſt oſtendere titulum:tamen
prælatus poteſt in ſe aſſumere onus probandi defectum tituli.*
7 *Titulus quomodo & ex quibus probari poſſit.*

1 Sed Vltra prædicta dubitatur ſecundo: † an ſit inſtituendus
is, qui præſumptiuè fuit canonicè inſtitutus? puta quia
diu pñtatus manſit, & fuit in quaſi poſſeſ.beneficij? Ang.in l.qui
in aliena.§.j.ff.de acqui.hære.dicit ꝙ ſic.¶Ex quo dico, quod ve
rè in electo loquitur Firma.in trac.de epiſcopo. in ij.par.ij.prin.
2 iij.lib.in ij.q.colligit † ex diuturna quaſi poſſeſ.prælaturæ præſu-
mi canonicam electionem.¶Tu aduerte, ꝙ ex dicto Ang. eſſet
colligendum, ex diuturna quaſi poſ.prælaturæ præſumi canoni
cam confirmationem ſeu inſtitutionem:.& ſi præſumeret̄, ergo
nō eſſet iterum inſtituendus, niſi diceremus ipſum iterum inſti
tui pro maiori cautela:vt diximus.ſ.in proximè præced.q.prin.
3 in xviij.art.¶ † Vnde dic clarius, ꝙ aut conſtat quem non fuiſſe
inſtitutum, licet diu poſſederit beneficium: & non eſt dubium
eum poſſe, & eſſe iterum inſtituendum: iuxta ea quæ diximus
in xviij.art.cum neceſſaria ſit inſtitutio, cum illa det titulum: vt
4 diximus.ſ.in j.q.prin.huius par.in j.art. Et tunc † per quem inſti-
tui debeat? dicerem, ꝙ ꝑ eum ad quē eſſet deuoluta inſtitutio:
quia tanto tempore potuiſſet eſſe ſine canonica inſtitutione,
quod potuiſſet eſſe facta deuolutio ad papam:iuxta no.in ca.ij.
de conceſ.præbend. & nos diximus latè.ſ.in proxi.præceden.q.
prin.in viij.art.¶Aut dubitatur de tit.& ſic de canonica inſtitu-
tione:& tūc dicerem ꝙ aut beneficiatus iuuat ſe ſola poſſeſſio-
ne, & illam allegat pro tit.puta cum præſcriptione, & nil ꝓdeſt:
quia nō præſcriptione, ſed canonica inſtitutione beneficia ob-
tinentur.reg.j.de regu.iur.lib. vj.nec conſuetudine, ſeu præſcri-
ptione iuuantur:vt eſt tex.pulcher in c.ex frequentibus.de inſti
tu.qui reprobat huiuſmodi præſcriptionem ſeu conſuetudinē:
vbi etiam dixit ſuperiorem poſſe per ſtatutum ſuum fulminare
excommunicationem ipſo facto incurrendam contra tenētes
beneficia ſine canonico ti.aut vero allegatur alius tit.canonic⁹,
qui præſumitur:& nemo compelletur oſtēdere titulum ſui be-
neficij, ſi factum eſt antiquū, & prælatus tacitè vel expreſſè cō-
ſenſiſſet, diu eum poſſidere, propter antiquitatem facti, admit-
teretur probatio per iuramentum poſſidentis: vt in l.ſi arbiter.
ff.de proba.& no.in c.j.de præſumpt.quæ tamen probatio iura-
mentalis nō ſufficeret, licet concurrat antiquitas facti, ſi ius cō-
mune eſſet contra poſſidentem:puta, quia poſſideret duo bene
ficia incompatibilia. Vel eſt minor, ſeu incapax, arg.c.ordinarij.
de of.ordi.lib.vj.¶Si verò factum eſt recens, & ſuperior nō cō-
5 ſentiat † tacitè vel expreſſè, poteſt compelli beneficiatus ad fa-
ciendum plenam fidem ti.d.c.ex frequentibus.de inſtit.facit.iij.
q.j.legi. Et quod no.Inn.in c.ſuper his.de accuſa.& Feder.de Se-
nis conſil.lxxviij.Abb.& doc.in ca.licet heli.de ſimo.¶Et licet
6 diu toleratus † à prælato ſuo in beneficio, non poſſit compelli
oſtendere ti.tamen poteſt ſuperior aſſumere in ſe onus probā-
di defectum ti.vt in c.dilecto.de præbend.nota. Inn.in ca.illud.
de præſump.& Hoſt.in c.licet heli.de ſimo. & Arch.in c.nemo.
de conſecra.diſt.j.Io.And.in reg.j.de reg.iur.libr.vj.doc.in c.or-
dinarij.de of.ordi.eo.lib.Cardi.in c.requiſiſti.de teſta.Abb.in d.
7 c.dilecto.de præbend.in ij.col.¶ † Ex quibus, & quomodo titu
lus probetur? ponit Abb.in conſil.lxxxiij.in quarta col. Et an lō-
ga poſſeſſio probet, cum fama ti.beneficij in poſſeſſorio vel pe
titorio:ponit pulchrè Philip.Decius in conſil.cxviij.diuino &c.
viſo inſtrumento, & idem Philip.in conſil. cxxj.in cauſa venera
bilis.in vlti.col.vbi etiam quis videtur intruſus.

¶Tertius artic.iij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtitui non poteſt indignus, vel nulliter præſentatus, eóſque inſtituens, pu
niendus eſt & nu.4.5.*
2 *Electum indignum ſcienter confirmans, puniendus eſt.*
3 *Pœnæ, quibus afficiuntur promouentes indignum.*
6 *Præſentans indignum, qua pœna plectatur.*

1 An nulliter † Præſentat⁹ vel indignus poſſit inſtitui:
& inſtituens illum, puniatur? & dicēdum
eſt ꝙ

eſt ꝙ non: ſed eſſe repellendum & inſtituendum puniẽdum.c.
nihil,& gl.in c.cum nobis,& vbiq;.de elec. & volunt doc.in ca.
cum vos.de of.ordi.& hoc eſt verum, etiam ſi poſtea fuit habi-
lis,ſecũdum Dy.in l.ij.§.j.in princ.ff.de excuſa.tuto.de quo.ĩ.di-
cemus.¶Et punit̃ inſtituens,ſi neglexerit inquirere: quia inſtõ
ſua eſt nulla,nõ facta diſcuſſione negotij, vt eſt tex.in cap.ſi.de
elec.lib.vj.& nos diximus.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in viij.q. princ.
in vlt.art.vbi concluſimus ita reddere inſtõnem nullam obmiſ-
ſionem diſcuſſionis negotij:ſicut & omiſſionem edicti: per ea,
quæ ibidem diximus in xij.art.Si verò ſcienter confirmauit indi
gnum,debet deponi,ſecũdum gl.in d.c.nihil.per c.tanti.lxxj. di.
voluit prædicta etiam Firma.in trac.de epõ.in ij.par.ij.prin.in v.
q.¶Sed hoc latius proſequit̃ idem Firma. ibidẽ in ij.par. v.prin.
2 lib.quarto.vbi dicit†per ſuperiorem debere deponi, qui cõfir-
mat electum nõ confirmandum:puta indignum,& nõ idoneũ:
vel cuius electio nõ ſubſiſteret, ſi ſcienter cõfirmauit.alleg.d.c.
3 tanti.lxxj.diſt.& gl.in d.ca.nihil.de elec.†quæ refert varias pœ-
nas promulgatas cõtra promouẽtem indignum quia quãdo-
que priuatur poteſtate iterum conferendi illum ordinem, quẽ
illicitè contulit.j.q.j.ſi qui epĩ.xxxvj.diſt.qui eccleſiaſticis. 50.di.
ex pœnitentibus quandoq; ſuſpendit̃ à celebratione miſſæ per
annum. 50.diſt.nullus,& conferens dignitatem indigno,vel in-
habili,ratione ætatis,priuatur poteſtate conferendi:& deuolui
tur ad capitulum,vel ad metropolitanum.ca.cum in cunctis,&
ibi gl. & doc.de ele.Ita Firma.vbi.s̃.in j.q.in iij.col. ¶Tu dic cla-
4 rius,ſecũdum Abb.in ver.nihil.in v.no.† ꝙ ſi quis confirmauit
vel inſtituit indignum, & hoc contingit per negligentiam ip-
ſius, perdit poteſtatem confirmandi ſeu inſtituendi primũ ſuc-
ceſſorem: & debet ſuſpendi perceptione fructuum proprij be-
neficij,donec fuerit viſum ſuperiori. Si verò hoc contingit per
ipſius malitiam,debet grauius puniri:vt in illo tex.habet̃: & di-
cit ibi Abb.hoc debere fieri ad arbitrium ſuperioris,ex quo, &
ex tex.ibi colligit, ꝙ cæteris paribus potius punitur dolus q̃ ne-
gligentia.& dicit facere.c.ſuper literis. de reſcr. & ſic non venit
deponendus:quia ibidem colligit Abb. non omne delictum in
prælato eſſe depoſitione dignum, nec omnem negligentiam:
& remittit ſe ad gl.in ca.eaq;.in verbo reatu.de of.Arch.quæ di-
cit negligentiam prælati eſſe mortale peccatum: & idem dicit
in diſſimulatione.¶Quærit etiam ibi Abb.in ij.col. in verſi.pri-
5 mo pro declaratione,quid†ſi ſuperior examinauit, & cõfirma-
uit indignum per alium: vt quia alteri committit examen con-
firmatiõis alicuius electi ſeu p̃ntati, & iſte commiſſarius ex ne-
gligentia,aut ex ignorantia,vel per malitiam, confirmauit indi
gnum,quis eorum erit puniendus?vide ibidem Abb.de iſtis pœ
nis ſuper gl.in verbo, ſuſpendatur.in iij. col.nolo hanc materiã
aggredi.vide ibi per omnes doc.& vide etiam eundem Abb. &
doc.in ca.cum in cunctis.in §.clerici ſanè.de elec.in quarta not.
vbi ſuper glo.ſi.latè tractat,ad quem fiat deuolutio collationis
6 beneficiorum. ¶†Et qua pœna puniat̃ p̃ntans indignum, latè
ponit Abb.& doc.in c.cũ vos.de of.ordi.ſuper gl.ij. & nos dixi-
mus latiſſimè.s̃.in j.par.huius.ij.lib.in x.q.prin.in quarta articul.

¶Quartus art.iij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentatio facta a patrono excommunicato,ſequuta inſtitutione, an va leat.& nu. 3.*
2 *Inſtitutio ſeu confirmatio,ad electionem ſeu præſentationem nullam,nulla eſt.*
4 *Inſtitutio facta ad præſentationem factam per patronum excommunicatum, ſiue laicum,ſiue clericum,nulla eſt.Limit.nu.6.*
5 *Beneficium ſi epiſcopus contulerit iure deuoluto,ante quadrimeſtre elapſum, an validabitur collatio,etiam per ſuperuenientem patroni conſenſum.*

1 An præſentatio Facta † à patrono excommunica-
to ſequuta inſtõne, teneat. Et hic
ſit quartus arti.Hũc art.ponit Rota.ccccccxxvij. patronus excõi-
catus. hoc ti.de inſti. in antiquis: & dicit quoſdam dños dixiſſe
p̃ntationem eſſe nullam ipſo iure,& per conſequens inſtõnem
epĩ.ſequutam:ex quo refert̃ ad originem vitioſam. ¶Alios ve-
ro diſtinxiſſe inter p̃ronum laicum & clericum: vt p̃ntatio p̃ro-
ni clerici ſit nulla ipſo iure, & per conſequens inſtitutio epĩ: &
hoc,quia talis præſentatio habet vim electionis:vt in c.cum au-
2 tem.hoc ti.†Et ideo confirmatio ſeu inſtitutio epiſcopi ad præ-
ſentationem nullam,erit nulla:quia tũc talis diſpoſitio non de-
pendet à poteſtate epĩ ſolum, ſed etiam à ptãte p̃roni, cuius p̃-
ſentatio non valebat.Et ideo actus nõ ſit factus partim à perſo-
na inhabili,ſed à patrono excõicato,nõ potuit pro illa parte va-
lere.c.cum ſuper.de of.deleg.¶Secus eſſet,ſi eſſet facta à p̃rono
laico:quia tũc ſecũdum aliquos valeret p̃ntatio, cum ſit de iu-
re ſui p̃roni:& eius rõne, ſibi quodãmodo competat, cuius ad-
miniſtratio in extraiudicialibus ſibi excommunicato nõ eſt in-
terdicta,ſicut cõtrahere,& alia quæ ſunt facti,exercere: arg.no.
per Inn.de dolo & cõtu.c.j.p Arch.in c.pia.de excep.libr.ſexto.
¶Vel melius,ex quo laicus p̃ronus parum, vel nihil iuris habet
circa diſpoſitionem beneficij,niſi de gratia.c.tertio. hoc ti.totã-
lis diſpoſitio potius cenſetur dependere à poteſtate epĩ:& ꝑ cõ-
ſequens inſtõ epĩ tanq̃ ſola plenum ius ĩ beneficio tribuens, po
tius erat attendenda.¶Alij autem dicebant idem ſimpl̃r ĩ vtro-
que.ſ.inſtõnem ipſam tenere, non ob. patronum eſſe excom-
municatum:ſiue clericum,ſiue laicum:q̃a ex quo p̃ronus ꝯceſ-
ſit epõ,nec ſe opponit eius inſtõni,totalis diſpoſitio per quam
ius ĩ beneficio quæritur,cenſetur pendere ab epõ, & ad eum ꝑ-
tinere,cum ẽt ſi ex poſt facto p̃ronus conſentiret,adhuc ſuffice-
ret:arg.c.cura.& c.ſuggeſtum.hoc ti.& no.Hoſt.ĩ ſumma huius
ti.§.ſi.circa ſi.& ideo cum p̃ronus abſolutus non contradixit, ſi-
cut ẽt nec contradicere potuit,ne variaret:q̃a ſaltem ĩ eius præ-
iudicium p̃ntatio tenuerat,ne ſit melior cõditio eius excõicati,
q̃ ſi nõ eſſet excõicatus,videt̃ inſtõnem epĩ tenere. ¶Item licet
ad p̃ronum & ad epm̃ ſimul quãuis iure diuerſo cenſeat̃ diſpo-
ſitio beneficij pertinere, videt̃ ꝙ p̃rono excõicato total̃r ptãs
ad epm̃ deuoluat̃,ne beneficia diu vacent: q̃ ipſe omnes defect⁹
ſubditorum ſupplere debet,Facit ĩ ſimili.c.j.ne ſede vacan.libr.
vj.& præſertim,cum ipſe ibi expreſſè conſenſit, nec cõtradixit,
licet fortè ſibi contradiceret:puta q̃a epſ vellet alium inſtitue-
re recuſando p̃ntatum ſuum, prætextu excõicationis ſuæ p̃nta-
tionis poſſet ſuſtineri p̃rono excommunicato non currere tẽ-
pus p̃ntandi.arg.c.q̃ diuerſitatem.de cõceſ.præben. ¶Et ſubdit
compilator deciſionum: ꝙ licet iſta opinio ſibi & q̃buſdã alijs
3 magis placeret:tamẽ†plures & maiores fuerunt ĩ cõtraria opi
nione.ſ.p̃ntationem à p̃rono clerico excommunicato factam,
& inſtõnem epĩ ſequutam,nõ valere. Ita reſidet Rota prædicta
quæ ẽt ponit̃ ſecunda ĩ hoc ti.ĩ antiquioribus de verbo ad ver-
bum.¶Videamus modo qual̃r ſua dicta ꝓcedant.Et primo mi-
hi non placet diſtinctio per aliquos ex ipſis dñis facta inter præ
ſentationem patroni clerici,& patroni laici,ſecundum quã ma
ior pars dñorum concluſerunt: & ĩ vltimis verbis ipſa gl.dixit:
nam tales voluerunt, ideo non valere p̃ntationem patroni cle-
rici, nec inſtõnem ſequutam: q̃a ipſi p̃roni clerici ex p̃ntatione
tribuunt ius ĩ re:& ſic ſunt ſimul prouiſores beneficij cum epõ:
& ideo cum ſit nulla p̃ntatio, quæ eſt pars prouiſionis, erit etiã
nulla inſtõ:certè hoc dictum non procedit: q̃a præſentatio pa-
troni clerici non tribuit ius ĩ re,ſed ad rem, ſicut & præſentatio
patroni laici:vt latè diximus.s̃.ĩ ſecunda part.huius.ſecũdi libr.
ĩ v.q.prin.ĩ octauo art.Et licet dicatur, talis p̃ntatio patroni cle-
rici habere vim electionis:vt voluit Inn.ĩ c.cum autem.hoc tit.
illud non eſt,quod tribuat ius ĩ re,ſicut electio:ſed eſt,q̃a ab illa
non poteſt variari ſicut nec ab electione. vt latè diximus ĩ d.ſe-
cũda parte huius ſecũdi libr.ĩ ſeptima.q.prin.verſus ſi.primi ar-
ticul.Cum ergo ita p̃ntatio p̃roni clerici, ſicut & p̃ntatio p̃roni
laici non tribuat ius in re, ſed ad rem, & plenum ius tradatur ꝑ
inſtõnem:vt not.ĩ c.quod autem.ĩ ſi.princ.hoc ti.ergo non bo-
na dicta diſtinctio:q̃a tam ĩ p̃ntatione p̃roni clerici,q̃ ĩ p̃ntatio-
ne patroni laici nõ confertur p̃ntato aliquod ius ĩ re,quod par-
tim tribuat perfectionem iuris inſtituẽdi: ſed tantum datur ius
ad rem:& ſic ad petendam inſtõnem. ¶Non procedit etiam il-
lud motiuum de adminiſtratione extraiudiciali permiſſa excõ-
municato:quia hoc non procedit ĩ præſentatione:nã concluſi-
mus.s̃.in j.par.huius.ſecũdi lib.in ſecunda.q.prin. in ſecũdo art.
nullo modo patronum ſiue clericum ſiue laicum excommuni-
catum,poſſe præſentare,donec abſoluatur.¶Minime etiam ꝓ-
cedit illud,quod ante ſi.dicit Rota,excommunicato non curre
re tempus ad præſentandum: quia ſi currit ignorantibus & im-
peditis:vt diximus.s̃.in ſecunda par.huius.ſecũdi libr.in j.q.prin
cip.in octauo art.multo magis debere currere excommunica-
4 to,cum ſonat in vitium.¶†Iſtis ſic diſcuſſis,pro illa parte ꝙ in-
ſtitutio non teneat, ſi præſentatio fuerit facta à patrono excõi-
cato eccleſiaſtico,ſiue à laico deducitur, nam principale funda
mentum, quod ſit pro illa parte, ꝙ teneat eſt:quia ſi inſtitutio
ſpreto patrono ab epõ facta patrono conſentiente validatur,
vt latè diximus.s̃.in proxima præceden.q.prin. in ſecũdo art.in
ſeũda,& v.conclu.eodem modo debet valere hic: vt præſenta-
tio facta ab excommunicato, non ſit p̃ntatio cum ſit nulla, ſed
ſit p̃ſtatio aſſenſus,vt teneat inſtõ facta ſine p̃ntatione p̃roni.
¶Certè hoc motiuum eſt pulchrum:ſed contra eum facit, q̃d
optimè dicit Rota.ccccccxxviij.infra tp̃s.in antiquis, quæ eſt ſe-
5 quens,ꝙ ſi epſ ante lapſum quadrimeſtre cõtulit † beneficium
iure deuoluto,non validabitur ſua collatio,etiam per ſuperue-
nientem conſenſum patroni:quia non contulerat ſperando ha
bere conſenſum patroni: ſed contulerat iure deuoluto: quod
tamen ius deuolutũ non erat.de quo diximus in d.ij.præceden.
q.prin.in ij.art.in iij.conclu. ſic & in caſu noſtro epiſcopus non
contulit expectãdo conſenſum patroni, vel vt illum ſperneret:

ſed illum inſtituit ad præſentationē patroni: maximè, quia de-
buit poſuiſſe edictum, & diſcuſſiſſe negotium p̄ſentationis: iux-
ta tex. & quæ ibi no. in c. fi. de elec. lib. vj. vnde clarè apparet illū
voluiſſe inſtituere ad p̄ſentationem ipſius patroni excōicati: &
ſic eius inſtō non tenebit, ſicut nec p̄ſentatio. ¶Et ſi tu diceres,
nōne tu dixiſti. s. in j. par. huius. ij. lib. in ſecūda. q. princ. verſus fi.
ſecūdo art. p̄ronum excōicatum eſſe expectandum vſq; ad finē
t̄pis dati ad p̄ſentādum: quia forſan faciet ſe abſoluere, & pote-
rit p̄ſentare: & nos habemus, ꝙ ſi ep̄s ſciat patronum non poſſe
p̄ſentare pro illa vicè, poterit cōferre etiā eo nō vocato: vt dixi-
mus in proxi. præced. ſecūda. q. prin. in ſecūdo art. in ix. cōcluſi.
Sic erit & in caſu noſtro, vt actus p̄ſentationis nil aliud operet̄,
niſi ꝙ declaret mentem p̄roni nolle expectari vſq; ad finē t̄pis
dati à iure, ſi nō vult expectari: & nūc p̄ſentare nō p̄ot, quia eſt
excōicat⁹, merito tenebit inſtō, velut libera collatio. ¶Ad hęc
etiam reſpondetur adhuc militare motiuum. s. formatum: nam
hoc procederet, ſi inſtō ſeu collatio eſſet facta libera, & non ad
p̄ſentationem patroni excōicati, vt proximè diximus: vnde ego
cōcluderem cum maiori parte dominorum Rotę: ꝙ ſi inſtō eſt
facta per ep̄m ad p̄ſentationem patroni clerici, ſiue laici, ſicut
non tenet p̄ſentatio, ita nec tenebit inſtō: quia omnino p̄ſenta-
tio eſt inchoamētum ad inſtōnem. d. c. q̄d autem. in fi. prin. hoc
ti. Et ſic iſto reſpectu inſtō diffinitur, trāſlatio iuris nō libera: q̄a
depēdet à p̄ſentatione, ſecūdum Abb. in c. autoritate. de inſti. &
6 nos diximus in j. q. prin. huius par. in j. art. ¶†Dicerem bene, ꝙ
ſi ep̄s vellet ſuam inſtōnem nō liberam nūc habere locum, tan-
quàm liberam, nō prout extūc, ſed prout exnūc, quod teneret,
ſicut diximus. s. in ij. proxi. præced. q. prin. in ij. art. in v. cōclu. ꝙ li
cet collatio facta per ep̄m ſpreto patrono, ſit nulla ipſo iure: ta-
mē per ſuperuenientem conſenſum patroni validatur, prout ex-
nūc, nō prout extūc: & tāto magis, cum hic ſolum præiudicium
ipſius ep̄i verrebatur: quia potuiſſet conferre, cui voluiſſet, po-
tuit ſibi præiudicare, & habere ratum, quod fecerat. ¶Aduerte
tamē: quia hoc nō procederet, nec facere poſſet ep̄s in præiudi-
ciū expectātis apoſtolici: & ita re vera loquit̄ dicta Rota ccccc-
xxvij. patronus excommunicatus in antiquis. ¶Roch. vero in
hoc tracta. in verbo, competens. in octaua. q. in verſic. ſuboritur
nunc quæſtio, refert Rota & ſupraſcriptas: & ita reſidet.

¶Quintus artic. i. j. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞*Præſentationis ſeu inſtitutionis tempus, conſiderandum eſt circa habilitatem vel inhabilitatem præſentandi & inſtituendi & nu. 5.*
2 *Excommunicatio non ſolum excludit a beneficijs eccleſiaſticis, ſed etiam ab omni officio publico.*
3 *Procurationis officium infamis etiam de iure exercere poteſt.*
4 *Tempus datæ, vel executionis literarum an attendendum in qualitatibus impetrantis, & in reſcripto expreſſis.*

Dubitatur Quinto, quid ſi p̄ſentatus tempore p̄ſenta-
tionis factæ per p̄ronum habebat aliquod
vitium, propter q̄d non potuiſſet inſtitui, puta erat excōicatus,
vel alias vitioſus, ſed t̄pe, quo venit ad ordinarium, vt exequere
5 tur p̄ſentationem, ceſſauit illud vitium, † an attendatur temp⁹
præſentationis vel tempus datæ inſtōnis? Hāc quæſtionem for-
mauit Paul de cita. in hoc tracta. in vj. parte in xxxvj. q̄o. & dicit
hanc quæſtionem poſſe reſolui: vt in ſimili dicit Spec. in titu. de
reſcrip. præſen. §. ratione autem impetrantis. verſi. quid ſi impe-
trans. vbi tenet impetrātem reſcriptum ad beneficium, ſi nō ex-
primit dignitatem, quam habebat, quę erat tēpore datæ, ſi poſt-
ea caſſauit, quādo p̄ſentauit literas, tenebit, ſed vitiat̄ reſcriptū:
& ſic attēditur tempus date. c. eam te. de reſcrip. c. poſt ceſſionē.
de proba. vbi ponitur exemplum de excommunicato tempore
impetrationis, vt nō admittat̄, ſi probet̄ eo tempore eum fuiſ-
ſe excommunicatum. Et dicit hoc idem tenuiſſe Specul. eod. §.
ver. item excipit̄, ꝙ impetrans fuit excommunicatus. vbi etiam
tenet excommunicatum tempore p̄ſentationis vel cōſtitutio-
nis, nō poſſe valide p̄ſentare: & idem dicit tenere Spec. eod. ti. §.
fi. ver. in ſumma. ¶Et ſubdit Paul. ſe putare hāc opi. Spec. de iure
2 procedere, vbi eſſet † tale vitium, q̄d redderet clericum inhabi-
lem ad talem collationem, vel p̄ſentationem: vt vitium excom-
municationis, quod inducit inhabilitationem etiam ex parte
cōferentis: & eius cui cōfertur: quia tale vitium non ſolum ex-
cludit à beneficijs eccleſiaſticis: vt habet̄ in c. poſtulaſti. de cleri-
co excommuni. mini. ſed etiam ab honorabili & publico offi-
cio. c. decernimus. de ſentē. excom. lib. vj. vbi ab agendo, teſtifi-
cando, & aduocādo repellit̄, imo etiam ab officio vili, & onero-
3 ſo: puta procurationis, ad quod etiam infamis † de iure ciuili p̄-
mouet̄. inſtitut. de except. in fi. Abb. in ca. imperatorum. de iura-
mē. calum. Secus, ſi eſſet aliud vitium, quod non redderet eū in-
capacem: & in illo caſu ſi non interueniat ſubreptio, attendetur
tempus exequutionis literarum, nō date. c. ei cui. vbi tex. no. ad
hoc de præbēd. lib. vj. habet̄ enim ibi, ꝙ ſi mandat̄ alicui proui-
deri de præbenda vacatura in vna eccleſia, & ille ſint curate &
nō curate: licet impetrans t̄pe date nō habeat ætatem ad habē-
dum præbēdam ſacerdotalem: ſi tamē eſt ætatis t̄pe, quādo va-
cat, & ſic quando ſit exequuta, ſatis erit. ¶Si verò interueniret
ſubreptio, vel dolus impetrātis, & tacētis ætatem, quam nō ha-
bet ad præbēdam, vel ad aliud beneficium, q̄d habet t̄pe impe-
trationis, tūc in ſui doli & ſubreptionis odium attēdetur tem-
pus date, & ita loquitur. d. c. eam te. de reſcrip. & ca. ſi eo tempo-
re. eo. ti. lib. vj. vbi occulta fuit ætas tempore impetratiōis: & ſic
attenditur tempus date: & ideo licet illo tempore non ſit habi-
lis, quāuis poſtea efficitur habilis tempore exequutionis: tamē
annihilatur reſcriptum. Ita Pau. vbi. s. ¶Tu aduerte, nā latè Ab.
4 & Imo. in c. dilectus. el. j. de præben. tractant, quod † tempus at-
tendatur in qualitatibus impetrātis, & in reſcripto expreſſis da-
te vel exequutionis literarum: & quid in reſcriptis gratioſis: &
quid in reſcriptis iuſtitiæ: & cum maiori fertilitate ponit domi.
Fely. in d. c. eam te. in antepe. col. in verſ. tēpus date. vide ibi no-
5 lo hic trāſcribere eorū dicta: quia nō eſt materia noſtra. ¶†Sed
tangēdo neceſſaria art. n̄ri, in quo nō cadit ſubreptio, nec obre-
ptio, nec cadit t̄ps date, nec t̄ps exequuutionis literarum, ſed be
ne cadūt tria tempora. ſ. p̄ſentatiōis, quæ fit per p̄ronum, diſcuſ-
ſionis negotij p̄ſentationis, & tempus inſtōnis, quæ duo fiunt p̄
ipſum habentem inſtituere. ¶Si ergo nos cōſideramus t̄ps præ
ſentationis, & ſi dicto tempore p̄ſentatus erat indignus, & ſciē-
ter per patronum fuit p̄ſentatus: & ſic in diſcuſſione negotij re-
pertus, quāuis poſtea efficeretur dignus: quia ceſſaret illa indi-
gnitas, releuabitur p̄ronus, qui ſit priuatus illa vice iure præſen
tandi: iuxta no. in ca. cum vos. de of. ordi. de quo latè diximus in
j. par. huius. ij. lib. in x. q. prin. in quarto art. q̄d eſt intelligendum
in vera indignitate: nō autem in nō idoneitate. diſtinguēdo ta-
men inter patronum & laicum, vt ibi diximus. ¶Nihilominus
nō negamus, ſi tempore inſtōnis ille eſſet effectus dignus, q̄a
iure deuoluto habēs inſtituere nō poſſet ſibi dictum beneficiū
conferre. à ſimili eorum, quæ diximus in fi. proximi præced. art.
¶Si verò conſideramus t̄ps diſcuſſionis negotij, & ſi tūc p̄ſenta
tus reperitur indignus, punitur p̄ſentans, vt proximè diximus:
quāuis eo effecto digno tempore inſtōnis, poſſit per habentē
inſtituere inſtitui. ¶Verum ꝙ ſi fuiſſet dignus tempore p̄ſenta-
tionis, vel indignus, & indignitas ignota p̄ſentanti: licet in diſ-
cuſſione negotij reperiretur indignus indignitate occulta, vel
ſuperueniente, nō puniretur p̄ſentans, cum non fuerit in culpa:
vt no. in d. c. cum vos, & colligitur ex his, quæ diximus in d. quar
to art. ¶Attamen ſi in iſta diſcuſſione negotij inſtituens fuiſſet
vſus negligentia, & non reperiret indignitatem, vel illa reperta
adhuc illum inſtitueret: adhuc puniretur mitius de negligētia,
& grauius de ſciētia: vt eſt tex. & ibi oēs in c. nihil. de elec. & dixi
mus in iij. præced. art. ¶Si aūt cōſideramus tempus inſtōnis, &
tunc ſi t̄pe p̄ntationis fuerat dignus, licet t̄pe inſtōis fuiſſet indi
gnus, nō puniret̄ p̄ntans. d. c. cū vos. ſed puniret̄ inſtituēs, ſi illū
inſtitueret. d. ca. nihil. ¶Si aūt reperiret̄ dignus t̄pe inſtōnis, qui
fuerat indignus tempore præſentationis, non puniretur inſti-
tuens, ſed præſentans: vt proximè in primo membro diximus.
¶Cōcluſiones & alia collige de p̄ te: q̄a eſſet repetere illud idē.

¶Quarta quæſtio princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞*Præſentati ſi plures fuerint à patronis, an inſtituendus ſit ille, qui a maiori parte ipſorum eſt præſentatus, vel requirantur duæ partes, vel omnes. & numero 2.*

EX quo Diximus. s. ī proxima præcedē. quæſtio.
princ. ī primo art. illum eſſe inſtituendū,
q̄ à maiore parte patronorū fuit præſentatus, remit-
tēdo me ad hāc quartā. q. prin. merito quarta. q. prin.
ſit iſta: Quid ſi præſentatio ſit ī diſcordia: quia patroni inæqua-
liter diuiſerūt vota ſua ī diuerſos: & ſic diuerſos præſentarunt,
quis eorum ſit inſtituendus? Et ex iſta quæſtione oriuntur in-
1 fraſcripti articuli. ¶Et primus † eſt, an ſi plures ſint præſentati à
patronis, ſit inſtituendus ille, qui à maiori parte ipſorum eſt p̄-
ſentatus: vel requirantur duæ partes vel omnes. Et breuiter re-
ſpondendum eſt illum eſſe inſtituendum, qui plurimorum eli-
gitur & approbatur aſſenſu. Ita vult tex. ī c. tertio. hoc ti. & licet
ille tex. culpatiue videatur duo requirere. ſ. cum vota patrono-
rum ſunt diuerſa, illum eſſe inſtituendum, qui maioribus iuuat̄
meritis, & plurimorum eligitur & approbatur aſſenſu: tamē gl.
ibi ī verbo, q̄ maioribus. dicit ſufficere aliquem eſſe idoneum,
dummodo à pluribus ſit p̄ntatus, quāuis aduerſarius à minori-
bus p̄ntatus, ſit idoneior: vt etiam hoc cōcluſimus latè. s. ī j. par.
huius. ſecūdi libr. in x. q. prin. in tertio arti. dum ibi tractauimus,
ſi patro

ſi patroni poterant præſentare idoneiorem, an ſalua conſcien-
tia præſentarunt idoneum, vbi latè diſcutitur hic punctus. Cō-
cludamus ergo requiri in inſtitutione obtinenda aliquem ex
pluribus præſentatis eſſe idoneum, & à maiori parte patrono-
2 rum præſentatum: & ideo colligit ibi Abb in ij.no. † in præſen-
tationis actu non requiri neceſſario conſenſum omnium pa-
tronorum, ſed valere pręſentationem factam per maiorem par
tem. Et idem voluit ibi domi. Cardi. in vj.no. & omnes: & præ-
ſertim Io. An. & hoc etiam volunt omnes doct. allegati in ſeq.
articul. & aliis ſequentibus. & voluit Pau. de cita. in hoc tract. in
vj.par. in xxvij.q. & voluit etiam Firma. in tra. de epiſcopo. in ij.
par. ij.q. prin. iij. li. in xxj.q. & hoc eſt clarum maiorem ſufficere,
& non requiri aſſenſum omnium, nec etiam duarum partium,
ſed maioris partis, & ſufficit eſſe idoneum, licet præſentatus ſit
idoneior: vt proximè diximus & concluſionem huius artic. vo
lunt omnes doct. in ij. & vj. proximis art. all.

¶ Secundus art. iiij. q. prin. iij. partis. Libri.

1 ☞ *Collegij pars maior requiritur in præſentatione facta à patronis, vt à col legio. Secus, ſi vt à ſingulis, quia tum requiritur maior pars reſpectu aliarū partium, & an ſit ratio differentiæ. & nu. 4. 10.*
2 *Actus vnus vbi eſt à pluribus explicandus, quid attendendum & animaduertendum.*
3 *Electio rectoris facta per ſcholares, non valet, niſi interueniat maior pars totius vniuerſitatis, Et idem iudicium, ſi aliqua electio facta eſt in aliqua vniuerſitate.*
5 *Eligere alium an vnus poſſit, quando ius eligendi eſt penes duos, & quid in præſentatione. nu. 6.*
7 *Rem communem habentes vt ſinguli, non poſſunt de illa diſponere, niſi interueniat omnium conſenſus. Limi. nu. 8.*
9 *Parti maiori non ſtatur in eo quod eſt communem pluribus vt ſingulis.*

Sed Difficultas eſt, & hic ſit ſecundus articu. an ad hoc vt va
leat præſentatio facta à pluribus patronis, requiratur,
quòd ſint plures reſpectu omnium, an vero reſpectu minorum
partium, puta ſunt decem patroni, quatuor pręſentarunt. A.
tres. B. & alij tres. C. an. A. præferatur in inſtitutione: nam iſte. A.
non habet maiorem partem omnium: ſed habet maiorem par
tem habito reſpectu ad alios duos præſentatos. Ioan. And. in d.
1 c. iij dicit, † aut præſentatio fit ab illis, vt à collegio: & tunc re
qrit̃ maior pars reſpectu totius collegij. ¶ Et pro hoc videtur
tex. in c. eccleſia. de ele. aut iſti præſentant tanquam ſingulares,
vt communiter faciunt laici, qui de patrimonio habent ius pa.
& tunc ſufficit maior pars reſpectu aliarum partium. ¶ Hoc idē
ſequitur do. Car. in d. c. iij. in vij q. & Abb. ibidem in vlti. col. qui
dicit dictum Ioan. And. eſſe ſingulariter notandum, quia facit
2 ad multa: vbi enim habent † plures explicare aliquem actum,
debent ſemper animaduertere vtrum habeant hanc poteſta-
tem, vt collegium, an vt ſinguli: & primo caſu requiratur ma-
ior pars totius collegij, ſecundo caſu, ſufficiat maior pars reſpe-
3 ctu aliarum partium, & propter hoc dicit Abb. ſe dixiſſe † ceſ-
ſante iure ſpeciali non valere electionem rectoris factam per
ſcholares, niſi interueniat maior pars totius vniuerſitatis: nec
ſufficere maiorem partem, comparatione minorum partium.
¶ Et ideo ſi in vniuerſitate ſunt centum, & quinquaginta eli-
gunt vnum, & triginta eligunt alterum, & alij alium, nulla ele-
ctio valet: quia non reperitur facta à maiori parte totius vniuer
ſitatis, ſcholares enim eligunt vt collegium, & non vt ſinguli,
arg. c. cum pro cauſa. de procura. ¶ Et per Inn. in c. cum ab eccle
ſiarum. de offic. ordina. & per Bartol. in l. fi. ff. de colle. illici. ¶ Et
ex hoc tranſeunt ibi Cardi. in vij. q. & Abb. in fi. in verſicul. & ex
hoc deciditur, nunquid patroni habeant ſimul conuenire, & va
care in præſentationis actu: vel quilibet poſſit per ſe præſenta-
re: de quo latè diximus ſupra in ij. parte huius ij. lib. in ij. q. princ.
in viij. artic. Et ſic eadem diſtinct. Io. And. quando iure collegij,
& quando iure ſingulari patroni præſentant, dic vt ibi. hoc idē
voluit Cardin. in prin. cle. plures. in fi. iij. colum. hoc tit. & ibi An
cha. & ibidem Imo. in fi. iiij. col. & hoc etiam ſenſit Fede. conſil.
lvx. infraſcriptę quæſtiones. in iiij. dubio. & in v. & facit quod di
cit Pau. de eleaza. in ſua. ix. qō. diſputata incip. à patronis. & hoc
etiam voluit Gay. in repe. c. fi. de elect. lib. vj. ante fi. 50. colum.
vbi pro hoc etiam alleg. Fede. conſil. xlvij. quidam de ciuitate.
& Pet. de anch. in c. j. in fi. de arbi. lib. vj. Domi. in c. quorundam.
§. circa. in iij. colum. de electio. lib. vj. & Abb. in cap. venerabili. v.
colum. & in c. in geneſi. v. colum. de electio. & hoc dicit habere
locum in patronis originalibus, ſiue ex eadem cauſa, ſiue ex di-
uerſis: ſed in hæredibus patronorum accipietur maior pars ſim
pliciter, non autem partium comparatione minorum, ſecundū
Card. in d. c. cle. ij. in v. & in vj. colum. hoc tit. de quo dicemus j̃.
4 in ſequen. artic. ¶ † Hoc idem voluit do. Anto. ibi qui ponit ra-
tionem diuerſitatis huius diſtinct. Ioan. And. vt in primo mem-
bro ſit ratio, quia poteſtas capitulans vel vniuerſitatis reſidet
in tota vniuerſitate, vel in maiori parte totius, ideo qui habet
maiorem reſpectu minorum, & non totius collegij, non habēt
maiorem partem pro ſe, quod eſt ſecus, quando poteſtas partiū
eſt ad plures, vt ſingulos. quia ſufficit habere maiorem partem:
& ex hoc decidit Ioan. And. Cardin. & Butri. in d. cap. iij. quòd ſi
ſunt duo patroni: tamen vnus habebit poteſtatem alterum prę
ſentandi, & valebit præſentatio, ex quo ille alter neminem præ-
ſentauit, & ſic tacitè remanſit ius præſentandi in præſentante
ſolum: & ex quo conſenſit præſentationi, cum ille non habeat
conſentire, vt collegium dicitur habere maiorem partem: ſe-
cus vbi de collegio. Hoc idem firmat Millius in repertorio ſuo,
in litera prima, in verbo, patronus. in verſicul. patroni ſi ſunt
duo. ¶ Sequitur prædicta Philip. de ſarra. in d. capitul. iij. ſuper
5 gloſſ. iij. qui addit. † an vnus poſſit eligere alium, quando ius eli
gendi eſt penes duos. remittit ſe ad Ioan. And in regul in toto.
de regul. iur. libro ſexto. in mercu. & ad doctor. in capitu. cum
in iure. & ad Cardin. in capitul. j. eodem titul. ¶ Et ex hoc dicit
6 poſſe etiam decidi: quòd ſi ſunt duo fratres habentes ius † præ-
ſentandi, poteſt vnus alterum præſentare: & valebit præſenta-
tio: quod approbat Specul. eodem titul. circa fin. verſicul. ſed
nunquid fratres patroni. allegans ſimilem de decurionibus, qui
dant vnum exequutorem ex ſe. ff. de tutoribus & curatoribus
datis ab his. l. magiſtratus. vnde quaſi decuriones dicuntur, non
quaſi fratres. allega. ff. quòd cuiuſque vniuerſi. nomine. & poſt-
ea ipſe Phili. recitat dicta Abbatis & ita reſidet. ¶ Hanc eandem
partem ſequitur Paul. de cita. in hoc tracta. in vj. par. in xxviij. q.
qui primo membro diſtinguit Ioan. And. Cardin. in cle. vnica.
in verſicul. quarto quæro. de rerum permuta. ¶ Reperi poſtmo
dum domi. Roch. de iſto articul. quęrentem in hoc tracta. in
verbo, honorificum. in lviij. q. qui vltra prædicta alleg. Lap. in
ſua alleg. lxxxviij. incip. in Dei nomine. in iiij. colum. & Paul. in
d. cle. ij. hoc titul. allegantem Vincent. & Compo. in d. capitul.
eccleſia veſtra. de electio. & Ioan. And. in capitul. ſi plures. xvj.
quæſtion. vij. & Archidiacon. xxxj. diſtinct. capitul. Nicena. ad-
ducit etiam fratrem Ange. de Calua. in ſua ſumma angelica, in
verbo, ius patronat. §. xx. ¶ Poſtea idem Roch. dicit contra di
7 ctam conclu. vrgere regulam, quæ habet † quòd habentes rem
communem: vt ſinguli, non poſſunt ſuper illa diſponere, niſi
omnes conſentiant. tex. eſt in l. per fundum. ff. de ſerui. ruſti. præ
dio. gloſſ. ad doctor. dicta magiſtra in capitul. cum omnes. de
conſti. cum concordantibus ibidem copioſè allega. per domi.
Felyn. in viij. colum. ſtante igitur iſta regul. videtur non ſuffice
re clericum eſſe præſentatum à maiori parte patronorum. ne
8 dum comparatione aliorum: ſed nec etiam habito reſpectu ad
omnes, quando patroni habent ius patronat. vt ſinguli. ¶ Pro
ſolutione reſpondet Roch. quòd dicta regul. fallit in caſu no-
ſtro, ratione fauoris eccleſiarum. Et ita dixiſſe dom. Cardina. &
Imo. in d. capitul. cum omnes. quod ibi refert, & ſequitur dom.
Fely. in ix. colum. quia alias ſex fallentias accumulat ad d. regu.
Tu vide circa ſolutionem huius contrarij, quæ latè diximus ſu-
pra in ij. par. huius ij. libr. in ij. quæſtion. principal. in viij. articul.
in verſicul. vides, quot & quanta. ¶ Adde & aliud, quia iſta do-
ctrina Ioan. And. videtur contra Bartol. in l. ij. in §. ex his. ante fi.
ij. colum. ff. de verbo. obliga. quare dicendum eſt hunc eſſe ca-
ſum ſpecialem: nam extra hunc caſum vera eſt ſententia Barto.
9 † quòd in eo, quod eſt commune pluribus, vt ſingulis, non ſta-
tur maiori parti. gloſſ. in capitul. cum omnes. de conſti. & ne di-
cat aliquis eſſe refugium miſerorum, dicere, quòd ſit ſpeciale
in iſto caſu, aſſigno promptam rationem ſpecialitatis, quæ eſt
ne propter patronorum diſtinctionem in varios vota deferen-
tiū, impediatur prouiſio eccleſię facienda. vt apertè eſt tex. in d.
capitul. iij. hoc titul. colligitur, & vide in materia Cardina. in ca-
pitul. ca noſcitur. de his quæ fiunt à præla. & in capitul. quære-
10 lam. in iij. colum. de electio. ¶ Subdit ibidem Roch. † quòd re-
tenta diſtinctione Ioan. And. intelligendum eſt ſanè, quod di-
ctum eſt in primo membro, quando ius patrona. competit col-
legio, requiri maiorem partem omnium, vt procedat loquen-
do de maiori parte omnium exiſtentium in collegio: quia ad
collegium vel vniuerſitatem conſtituendam ſufficit interueni-
re duas partes vniuerſitatis, vel collegij, l. nulli. ff. quòd cuiuſq;
vniuerſit. nomine. l. nominationum. C. de decurio. libr. x. & illę
duæ partes repræſentant, totam vniuerſitatem vel collegium:
vt probatur in dictis iuribus. Ergo ſufficiat maior pars iſtarum
duarum partium: quia dicitur maior pars totius. Ita declarat Ab
bas in d. capitul. eccleſia veſtra. circa fi. de electio. & in d. capitu.
cum omnes. in vlt. colum. de conſtitu. vbi dicit hanc eſſe com-
munem opinio. Canoniſtarum & Legiſtarum. & alleg. Bartol.
in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iure, vt ibi per eum. ¶ Et hoc
etiam

etiam vult Cald.conſil.x.ſi vniuerſitas.hoc titul.licet dicat eſſe æquiorem opini.ſufficere maiorem partem congregare. ¶Tu de hac materia vide,quæ latè diximus ſ. in ij.par.ij.libr. in ij.qõ. princip.in xix.articul.vbi per plures conclu.pulchrè hanc materiam declarauimus:quo ad princip.vero articul. tene diſt. Ioan. declaratam,vt ſ.quam etiam tenuit Phili.decius in cõſi.cxxvij. plura dubia.ante fi.

¶Tertius art.iiij. q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Collatio & comparatio numeri ad numerum,debet fieri in præſentatione,vt præſentatus poſſit inſtitui.non tamen facienda eſt comparatio meriti ad meritum,zeli ad zelum.*

1 Eſſet Nunc videndum tertio loco, † an in præſentationibus ſit facienda collatio,& comparatio vltra numerum ad numerum,etiam zeli ad zelum,& meriti ad meritum,ſicut in electione,& dicendum eſt quòd non,ſed comparationẽ numeri ad numerum, vt præſentatus à maiori parte patronorum etiam comparatione minorum partium , dummodo ſit idoneus,poſſit inſtitui:vt in proximis præcedenti. duobus articul.diximus,& ſufficere præſentatum eſſe idoneum:licet com‑præſentatus ſit idoneior,vt in proxim.præcedent.j.articul.diximus.& ideo non cadit comparatio meriti ad meritum,cum requiratur ſola idoneitas. Iſta conſideratio poſſet fieri , quando voces eſſent æquales,vt in ſequent.duabus quæſtionibus princip.dicetur:zeli ad zelum ceſſat comparatio , cum etiam pater poſſit pñtare filium,vt latè diximus ſupra in j.par.huius ij.lib.in viij.quæſtion.princip. in xij. articul. & faciunt quæ ibi diximus in ix. x. xj. & xiij.articul.¶Et quòd prædicta ſint vera , apparet clarè ex his,quæ latè diximus ſ.in ij.par.huius ij.lib.in ij.q.princ. in xviij.art.vbi concluſimus in pręſentatione patronorum non eſſe ſeruandam formam.c.quia propter.de elec.ſecundum quã fiunt iſtę comparationes,vbi omnes ibi allegati, probant concluſionem noſtram:& ideo vlterius non inſiſto.

¶Quartus art.iiij.q.prin.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Inſtituendus eſt bonus præſentatus a maiori parte,reiecto meliori præſentato à minori parte.*

1 Et ex Proximè dictis ſequitur deciſio.iiij.articul.† quis ſit præferendus in inſtitutione,quando bonus à maiore , & melior à minori parte patronorum præſentatur: & hoc non eſt dubium,quia vt diximus ſupra.in j. præcedent. articul. & in proxim.præceden. etiam ſufficere bonum eſſe præſentatum à maiori parte patronorum,quamuis melior ſit præſentatus à minori parte.Ita doctor. omnes volunt in dicto capitulo iij & in capitul.eccleſia.de elect.quia attenditur numerus & ſola idoneitas.& volunt etiam doctor.in capitul.fi.lxiij.diſtinct.& nos diximus latè ſupra in j.parte huius ij. libri.in x. quæſtion. principal.in iij.articul.vide ibi:licet Pau.in hoc tract.in vj.parte poſt medium.xij.quæſtion.dicat ſe credere in foro conſcientiæ dubitare debere inſtitui præſentatum à minori parte, vide ibi p eum,quod non placet.¶Et conclu. huius articul. tenet Roch. in verbo,honorificum.in xv.quæſtion. in ij.colum. in verſicul. crederem tamen.alleg.gloſſ.in verbo,maioribus.in c.iij.hoc ti. & in c.licet.viij.qõ.j.& dicit eſſe rationẽ:quia hoc caſu idoneus habet fortius ius.

¶Quintus art.iiij.q.prin.iij. part.ij. Libri.

1 ☞ *Electio facta à minori parte de digno,confirmanda eſt , reiecta electione de indigno ſcienter,à maiori parte facta & nu. 3.*

2 *Patroni laici eligentes indignum,non priuantur poteſtate eligendi.*

4 *Inſtitui an & quando poſſit inſtitutus a minori parte.*

1 Sed Dubium eſt,& hic † ſit quintus articul.quid ſi bonus & dignus à minori numero,non bonus ſeu indignus à maiori numero præſententur,quis inſtitui debeat.Feder. de ſenis in conſi.xlvij.quidam de ciuitate.ante fi.ij.colum.in verſi. item caſus talis eſt ſex ſunt,vbi format hunc articul. hoc modo ſex ſunt patroni in vna eccleſia illa vacante duo præſentant dignũ: quatuor præſentant indignum:an ſit inſtituendus præſentatus à duobus:& dicit videri quòd ſic:per id,quod legi.& not.de poſtu.præla.c. gratum.de electio.bonæ.¶In contrarium dicit. vi‑
2 deri nam patroni † laici eligentes indignum , non ſunt priuati poteſtate eligendi,vt not.de offi.ordin.cum vos.de pręben.cap. j.lib.vj.per Archid.ergo illi duo non faciunt maiorem partem. ¶Poſtea dicit eſſe dicendum præſentationem dictorum duorũ poſſe imo debere per epiſcopum admitti,quia in pręſentationibus patronorum laicorum non eſt neceſſe maiorem partem omnium concordari,ſed ſufficit aliquem habere maiorem partem comparatione aliarum partium.c.iij.hoc titul. per doctor. & per Compoſt.in c.eccleſia veſtra.de elect.& nos diximus in j.præceden.artic.vnde ſi duo elegerunt vnum:& quilibet de illis quatuor elegiſſet alium,certum eſt electionem duorum valere,multo fortius debet valere illorum præſentatio,ſi iſti quatuor nullam præſentationem fecerũt, vel fecerint de indigno. ¶Et ſubdit Fede.iſtam ſolutionem poſſe ſuſtineri in fi. temporis dati ad præſentandum,& maximè,ſi ignoranter præſentauerunt indignum:per no.per Compo.in capitu.cum nobis.de cauſa poſſeſ.& propric.& melius dicit facere quod not. Ioan. And. in nouel.de offic.ordin.cum vos.ſuper gloſſ.ij. quidam dicunt. ad fin.¶Gaye.in repe.capitul.fin.de electio.libr.vj. ante fin. iiij. colum.in verſicul. & adde quòd ſi hæc ſex.tenet cum Feder. & hoc tangit Paul.de cita.in hoc tracta. in ſexta par.in xij.quęſtio. licet nihil concludat.¶Hunc etiam articul.ponit Roch. in hoc tracta.in verbo,honorificum.in xvj.q.vbi dicit ſe experiiſſe tex. in capit.dudum.el j. de electio.decidentem ſimilem quæſtionẽ & ibi doctor.notare maximè dom.Abba.in vltim.nota. dicitur
3 enim ibi † quòd concurrentibus duabus electionibus ſuper eadem dignitate,quarum vna eſt facta à maiori parte de indigno ſcienter,alia à maiori parte de digno , venit confirmanda electio facta à minori parte de digno , & propterea idem credit in caſu propoſito ex identitate rationis,nec mirum, quia præſentatio facta de indigno,non tenet.alleg.doctor.in d.capitul.cum vos.de offi.ordina.¶Hoc idem voluit pulchrè Firma.in tracta. de epiſcopo.in iij.par.j.lib.in xxvij.q.in verſic.adde etiam, quòd ſit maior pars,vbi apertè dicit , quòd ſi maior pars capituli delinquit in eligendo,ius eligendi transfertur ad minorem partẽ, quæ non deliquit.c.bonæ.el j.vbi gloſſ.& c.cum Vintonieñ. de ele.¶Quod dicit eſſe verum,etiam ſi vnus tãtum fuerit,qui nõ deliquit.capi.bonæ.el.ij.eodem titul.ſecundum dictam gl.¶Et hoc,ſi ſcienter elegerunt indignum, non ſi ignoranter. gl.in ca. ſcriptum.de electio.& ibi nota.per.capitul.innotuit. de electio. ¶Et idem Firma.ibidem in iiij.q.dicit ab interdictis vel ſuſpenſis non poſſe fieri electionem, etiam ſi maior pars capituli ſit ſuſpenſa.& non excommunicata : quia minor pars non poteſt eligere:arg.c.quando diuerſis.de conceſ.præben.ſecundum gl. glo.ix.quæſt.j.c.fina.¶Quod tu intellige,quando habent eligere ſeu præſentare ratione collegij , quia tunc minor pars non poteſt repræſentare illud.vt diximus poſt Ioan.And. ſupra in ij. articul. ¶ Facit etiam pro hoc, quod voluit idem Firma. ibidẽ. ſ.in d.iij.par.j.libr.in xvj.q.vbi vult voces canonicorum abſentium accreſcere præſentibus , & idem in vocibus mortuorum ſuſpenſorum,& priuatorum,ſecundum Bal.in l.j.C.quando nõ pet.part.& dicit facere de conceſ.c.ex literis. & fideicommiſſariis libertatibus.l.ſi legauero.§.j.& vide de hoc etiam ibidem Firma.in xxxj.q.vbi tractat de canonico excommunicato eligente & faciunt etiam,quæ ipſe dicit in iij.lib.in j.par.in xix. q.vbi tractat,an valeat ſecunda electio,ſi prima fuit nulla , ea non caſſata.¶Adde prædictis Car.in cle.j.de ſup.neg.præla.in vj.qõ. in ij. eius col.in ver.tenet hæc ratio,ſicut ſi plures.vbi apertè vult patronum habilem ſolum poſſe præſentare,quando compatroni
4 ſunt inhabiles.¶† Vt hic articulus ſit clarus,breuiter conclude nos latè tractaſſe.ſ.in j.par.huius ij.lib.in x.q.prin.in iiij.arti. an præſentans non idoneum vel indignum,priuetur illa vice iure pſentandi , & vide q̃ ibi diximus per pulchram diſtinctionem noſtram.quam poſuimus ibi poſtquam retulimus dicta doctorum.Vnde quando patroni præſentarunt non idoneum vel indignum ignoranter:quia poterunt variare vſque finem quadrimeſtris,præſentatio facta per minores numero non poterit inſtitui,niſi elapſo quadrimeſtre,quia eſt,ac ſi non præſentaſſent: & ſic intuetur pſentatio facta per alios habiles,licet fuiſſet vnus pñtãs: & in hoc caſu pcedat conſilium Fed.volentis debere expectari finẽ tpis dati ad pñtandum. Aut patroni maiores numero pñtarunt indignum ſcienter,& quia ſunt priuati ipſo facto p illa vice iure pñtandi,vt no.in d.c.cũ vos.de of.ord. nõ poterũt aliũ pñtare:& ideo inſtituet pñtatus à paucioribus numero. Et idẽ dicẽdũ in omnibus patronis aliquo iure priuatis.q̃uis maioris numeri,q̃ inſtituat pñtatus à paucioribus habilibus: & hæc pcedãt in pñtationibus patronorũ laicorũ.In pñtationibus vero eccleſiaſticorũ pronorũ,eſt dicẽdũ,vt in electione,vt ſi pñtauerit nõ idoneũ vel indignum,ſit priuatus illa vice pñtandi , & tenebit pñtatio eligentium dignum.& ita loquunt.ſ.dicta omnia indiſtinctè:vt in dicta nr̃a diſtinctiõe diximus in primo mẽbro.Vide ergo ibi.& ſupraſcriptã ↄcluſionẽ tenuit Phili.de ſar. in c.cum autem.in ver.caſus talis eſt ſex ſunt patroni. hoc titul.

¶Sextus art.iiij.q.prin.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Præſentationem eſſe factam eo maiori & ſaniori parte patronorũ,an requiratur,vel ſufficiat ipſam fuiſſe factã à maiori numero,licet nõ ſit ſanior.*

Factum

2 *Factum à maiori parte,valet,& intelligitur à ſaniori.*
3 *Actus eccleſiaſtici ſanioritatem requirunt,ſecus in actibus pure prophanis. & nu.4.*
5 *Eccleſia ſi fuerit à duobus conſtructa & dotata,alter altero non dicetur.*
6 *Sanioritas non requiritur,ſed numerus tantummodo vocum in actu præſentationis pro inſtitutione habenda,niſi quando preſentatio vel alius actus ſit à collegio , vel vniuerſitate.*
7 *Sanioritas in quo conſiſtat.& nu.9.*
8 *Sanioritas præſumitur,vbi vocum pluralitas.*

1 Sed Dubitaꝛ.vj.an†reqꝛat,pñtationẽ fuiſſe factã à maiori & ſaniori parte p̃ronorũ , an vero ſufficiat ipſam fuiſſe factã à maiori parte numero,licet nõ ſi ſanior.hunc art.format Roc.in hoc trac.in verbo honorificũ.in lix.q.¶Qui dicit ꝓ parte,ẽt ꝙ reqꝛatur ſanioritas,facere multa iura in ſimili : maximè tex.in c.j.de his. fiunt à maio.par.c.ibi,ↄſequaꝛ effectũ, ꝙ à maiori & ſaniori parte capituli fuerit ↄſtitutũ.& in c.ea noſciꝛ.ibi, maioris & ſanioris partis.de his,ꝗ fiũt à pla.ſine ↄſenſu capituli & in c.qa ꝓpter.ibi maior & ſanior pars capituli ↄſentit.de ele. & alibi ſolicitus ꝑquiſitor ſæpius inueniet.& ita ꝑ dicta iura generaliter loquẽtia videtur cõcludere Abb.in c. prudentiã.in ij. col.de of.deleg.& do.Fely.multa alia accumulãdo in ca.cũ oẽs.
2 in xij.col.in ver.xiij.fallit.de cõſti.†dicẽs regulã hñtẽ,factum à maiori parte,valere,eſſe intelligẽdã à maiori,& ſaniori.¶Secũdo adducit pro eadẽ parte facere,qđ dicit Bal.ĩ l.j. ff. de ſenato. ꝙ p̃ronis maſculo & fœmina diſcordãtibus debet præferri vox maſculi tanꝗ dignior.de quo nos dicemus.ĩ. in proxi.ſeq.q.prĩ. in xix.art.¶Tertio dicit hãc partẽ videri tenere Hoſt.quẽ ibi refert & ſeqtur Io.An.paulo ante fi.in c.j.hoc titu.attẽdendã eſſe mẽte ꝑſonarũ pñtantiũ,ſicut in electionibus,ſm eos,ꝑ c.dudũ. el j.de ele.ſicut ẽt in teſtibus.c.in nrã.de teſti.vbi Abb. dicit per illum tex.c.dudũ.vocem nobilis ſeu literati,eſſe maioris autoritatis quã plebei ſeu illiterati.de quo etiã nos dicemus ĩ.in ſeq.
3 q.prin.in xviij.art.¶†Quartò pro hac parte dicit facere:nã cõmunis doctrina eſt in actibus eccleſiaſticis reqri ſanioritatem,licet ſecus ſit in actibus mere ꝓphanis.Ita doc.in c.eccleſia.el j.& vlt.de ele.d.Alex.in l.maiorẽ.ff.de pac.do.Fely.in c.cũ oẽs.in xij. col.de cõſti.vbi multa adducit:ſed pñtatio nõ eſt actus mere ꝓphanus.c.quanto.& ibi no.de iud.imo tractaꝛ,vt ſpũalis, vt ibi. & in c.ꝑterea.de tranſactio.ergo in eo etiã attendeꝛ ſanioritas ¶Pro alia parte vero,ꝙ ſufficiat maior pars nõ conſiderata ſanioritate,dicit facere tex.in c.iij.ibi. plurimorũ eligiꝛ & approbaꝛ aſſenſu.hoc ti.vbi nihil de ſanioritate dicitur,ſed ſolum de pluralitate vocũ,ergo de ſanioritate non eſt curãdũ.& iſto arg. in ſimili vſus eſt do.Fely.in d.c.cum oẽs.in xij.col.in verſ.modo
4 ad intellectũ p̃dictorũ,†cum dicit,in actibus mere ꝓphanis, & in electione papæ,nõ curari de ſanioritate, qa iura in his tantũmodo reqrunt maiorẽ partem.cum ergo tex.in d.c.iij. loquens de pñtatione,reqrat tantũmodo pluralitatem vocũ,igiꝛ nõ reqriꝛ ſanioritas.¶Et iſtã opi.arbitraꝛ ipſe Roc.eſſe veriorẽ, & eã ẽt ſentire Abb.in d.c.iij.in ver.quæro extra gl.vbi p̃ſupponit valere pñtationẽ factã à pluribus,nec aliqd dicit de ſanioritate.& idẽ ſentire do.Car.ibi in vj.not.& in vj.q.& clarius in c.j.in verſ. q̃ro de intellectu literæ.hoc ti.vbi formaliter dicit,ꝙ ſi p̃roni diſcordãt in pñtãdo,ſtaꝛ maiori numero,qb.verbis ẽt vtunꝛ cõiter alij doc.loquẽtes de hac materia:& p̃ſertim in d.c.iij.idẽ ſentit Fed.de ſenis in cõſ.ſuo.cij. nobilis quidã. vbi dicit præſentationẽ factã à maiori parte eorũ,ad quos ꝑtinet ſortiri effectũ:& nihil dicit de ſanioritate.Idẽ Bal.in cõſ.ccxcij.factũ ſic proponitur.in iiij.vol.alias eſt in cõſ.xvij.in v.volu.vbi dicit,in j. dub. p̃ſentationẽ factã à maiori parte parrochianorũ , præualere. per d.c.iij.& tamẽ experientia docet,parrochianorũ aliquos ſaniores,& aliquos minus ſanos.¶Adducit ẽt Roch.pro hoc qa ius pa.& ius pñtandi trãſit ad eos,ad quos trãſit hęreditas.In.in hac rubri.Abb.in c.j.in c.cũ ſeculũ.& in c.nobis.hoc ti. de quo nos latè ſ̃.diximus in ij.par.j.li.in ij.q.prin.per totum.ergo ſi plures ſunt hæredes,dato ꝙ vnus ſit ſanior,altero,abſurdũ eſſet dicere maius ius vnũ hr̃e altero in pñtando:cũ ita vnus ſit hr̃s ſicut alter.¶Quinimo ẽt ſi vnus ex hr̃dibus habet pinguiorem partẽ hr̃ditatis,non tñ habet pinguiorẽ vocẽ:qa ius pa.eſt indiuiſibile.& eſt apud quẽlibet hæredẽ inſolidũ:per gl.in c.j.hoc titu.& ibi Abb.& diximus ſ̃.in d.ij.par.j.li.in j.q.prin.in xxiiij.art. ¶Ad-
5 ducit ẽt,†qa abſurdũ eſſet dicere,ſi duo cõſtruxiſſent & dotaſſent vnã eccleſiã,quorũ alter eſſet ſanior,ꝙ ꝓpter hoc vox eius p̃ualeret,qa priuilegiũ iuris pa.eſt datũ qbuſcũq; ↄſtruentibus fundãtibus vel dotãtibus.d.c.iij.& ibi no.hoc ti. nec diciꝛ iſtud priuilegiũ magis dari ſanioribus ꝗ aliis.¶Poſtea do. Roc.reſpõdet ad ↄ̃ria:& dicit primo non obſtare iura ſupra allegata : quia illa non loquũtur in materia iuris pa.Quãuis ergo illam requirant ſanioritatẽ,nihil facit ad propoſitũ:& tanto minus,cum iura loquẽtia de pñtatione in indiuiduo, illa nõ requirãt, ſed tm̃ numerum:vt proximè dictum eſt.¶Reſpondet & alter ex mẽte Abb.per illum tex.in c.eccleſia veſtra.el ij.in vlt.nota.de ele. quòd prædicta iura loquuntur in actibus faciendis per capitulum vel collegium,quia ſecundum eum , & in electione , & in omnibus aliis diſpoſitionibus faciẽdis per.c.non ſufficit maior pars,niſi illa ſit ſanior.quod etiam concludit Abb. in c. cum in iure.de ele.in ij.col.ſed in actibus faciendis per ſingulares perſonas conſideratur ſolummodo numerus.all.l.ſi duo ex tribus. & l.inter pares.ff.de re iud.quod eſt notandum,quia ex hoc patet non debere conſiderari dignitatem,nobilitatem,nec aliam qualitatem in præſente,quando præſentatio ſpectat ſingularibus perſonis.¶Et dicit hoc ſuadere bonam rationem:quia nõ videtur referre qualis ſit præſentans , dummodo præſentatus ſit idoneus,nec in hoc conſiſtit aliquod præiudicium eccleſiæ, vt de per ſe,& in illis locis ponitur ratio diuerſitatis , cur aliter ſit in actu collegij,& aliter in actu ſingularium.¶Et ſubiicit Abbas in d.c.eccleſia.vnum,ad quod communiter non aduertitur ſecundum eum,quòd in diſponendis per vniuerſitatem ſeu capitulum non debent dari voces per lupinos,quia tunc non poteſt apparere,quæ pars ſit ſanior:ſed ſolum quæ pars ſit maior
6 reſpectu numeri.¶†Et ſic ipſe Roc. dicit concluſionem ſupra factam ſanioritatem non requiri, ſed tantummodo numerum vocum in præſentando,limitari per ſupra dicta. vt non procedat,quando præſentatio vel alius actus eſt faciendus à collegio vel vniuerſitate,quia tunc ſanioritas curatur,declarando,tamẽ & intelligendo,vt eleganter declarat Abb.poſt Io. An.in d. ca. eccleſia veſtra.ſuper glo.fi.vbi etiam declarat,in quo conſiſtat
7 iſta ſanioritas. ¶†Et per hoc etiam tolluntur ſeu reſpondetur ad vltimum & penul.motiuum ſ̃.in contrarium factum.d.c.dudum.& de dictis per Alex.& Fely. ¶Et addit vnum Roc. nota-
8 bile,quòd vbi eſt pluralitas † vocum , ibi etiam præſumitur ſanioritas tex.& ibi ponderat eum Abb.in iij.notabili in d.ca. eccleſia veſtra.& ita etiam concludit.d.Ant.de Bu.in d.c.ea noſcitur.quem refert & ſequitur do.Fely.in c.cum omnes,in xij.col. & eſt gl.iij.in d.c.j.de his quæ fi.à maio.par.cap.quam ibi ponderat Io.de imo.¶Reſpondet demum Roc.ad autoritatẽ Bald. in d.l.ij.ff.de ſenato.de voce maſculi,quæ præfertur voci fœminæ.primo quòd hoc nõ reperiatur iure cautum, maximè cum ius pa.ita detur fœminis,ſicut maſculis. ¶Secundo reſpondet adducendo abſurdum,ꝙ cum ſint æqualiter patroni,vnus præferatur alteri.¶Tertio reſpondet fœminas non eſſe deterioris conditionis,quam maſculos,vt ibi per eum , cuius dicta referã infra in prox.ſeq.q.prin.in xix.art.vbi tractabo hanc materiam. ¶Dic pro nunc,ſi bene dictum Bal.procedat,loquitur,quando patroni ſunt æqualiter diuiſi:quia tantum iuris habet maſculus quantum fœmina,quo caſu habet locum gratificatio,vt in ſeq. q.prin.dicetur,& gratificans habebit hoc conſiderare , vt in d. xix.art.dicemus.& non per hoc ſequitur ſanioritatem conſiderari,vt in electione conſideratur cum eligentes ſunt æquales. ¶Certè circa prædicta bene eſt loquutus do.Roch.& ideo eius
9 omnia iſta verba hic appoſui.¶Et ego †fortifico ſupraſcripta. Nam ſi in præſentatione non fit collatio meriti ad meritum p̃ſentati,in quo vertitur maius præiudicium eccleſiæ:nec zeli ad zelum,in quo ſimiliter vertitur aliquod præiudicium eccleſiæ: vt diximus proximè in iij.præce.art.quãto magis non debet haberi ratio ad ſanioritatem præſentantium.& ideo tãto fortius conclude cum domino Roc.& hoc expreſſè voluit Gay.in repe.c.ſi.ante medium liiij.col.de ele.lib.vj.vbi dicit dignitatem, autoritatem & meritum patronorum præſentantium in diſcordia,non prodeſſe præſentato:cum doc.iſtud non ponderent,vt patet in c.iij.hoc ti.& in aliis iuribus,licet aliud ſit in electione propriè ſumpta.c.eccleſia.el ij.& ibi gl. & Io.An.de ele. & ſufficere ita eſſe ſcriptum,& poteſt eſſe ratio:quia plus iuris habent patroni quam electores,qđ ego intelligo,non quod plus iuris cõferant,ſed ꝙ difficilius eis derogatur.c.cum dilectus. hoc ti.

¶Septimus art.iiij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patroni duo ſunt,ex vno naſcitur vnus,ex altero tres,ille vnus præſentat B.duo ex tribus præſentat.C.Tertius ex tribus præſentat D.vel nullum vel concurrit cum præſentante B.quis ex præſentatis præferendus.*
2 *Pars maior deſcendentium ab vno,habet integram vocem,& abſorbet minorem partem.*

Succedit Septima dubitatio ſeu articulus,duo ſunt p̃roni:ex vno naſcitur vnus, puta. A. & ille pñtat.
1 B.ex alio† naſcuntur tres.C.D.E.C.D.præſentant. F. E. vero p̃ſentat aliũ vel concurrit cũ pñtatione. A. ſeu nullũ præſentat, quis ex iſtis pñtatis inſtitui debet:& dic breuiter vt dicit Car. in cle.plures.in iiij.col.principij.in ver.ſi vero iſti decem.hoc tit.ꝙ ſi ex vno p̃rono ſucceſſit vnus vel duo,& ex alio decẽ:& iſti de-

cem di

cem diſcordent inter ſe, maior pars ipſorũ ẽt partiũ cõparatiõe minorũ, faciet vnã vocẽ: & ſi alij duo vel vnus hñs alterius p̃roni ꝯcordabũt, cũ eis, erũt duæ voces, ac ſi oẽs ſimul p̃ntaſſent. & in hoc põderat Lap. Itam in d. cle. plures. quæ dicit de hæredib⁹ vnus ex p̃ronis, & ſic loquit, qñ eccleſia habet plures p̃ronos, ſi enim tñ vnicũ habet, qui dimiſit plures hr̃des, dicit Lap. tũc eos hr̃e tot voces, quot ſunt hr̃des. & locũ habebit, qđ dicit in fi. d. cle. & hoc ti. c. ij. ¶Eo aũt caſu, de quo ꝓximè, qñ ex vno ex p̃ronis remanẽt decẽ, & ex alio duo, dicit Lap. ꝙ ſi vnus ex duobus, & decẽ vel maior pars ipſorũ p̃ntat vnum, & alius ex duobus, & minor pars ex decẽ p̃ntat alterũ, valet p̃ntatio decẽ vel maioris partis cum vno ex duobus, ſm ea quæ no. Vin. & Compo. de reſcri. paſtoralis. ¶Idẽ dicit Lap. ſi decẽ vel maior pars p̃ſentat vnum, vel quilibet illorũ duorũ p̃ntat vnus vnum, & alter alterũ, qa cũ iſti omnes habeãt tñ duas voces, videlicet decem, vel maior pars vnã, & dico alterã, potius eſt recipere maiorẽ partẽ ex parte præſentati per decẽ, vel maiorẽ partẽ, q̃ ex aliqua aliarũ p̃ntationum: cum in p̃ronis attendatur maior pars, cõparatione minorũ: nam p̃ntatus ab vno ex duobus, & à maiori parte decem, habet vnam vocẽ & dimidiã: & qñ eſt p̃ntatus tñ à maiori parte decem, habet ſaltem vnam vocẽ, p̃ſentatus autem ab vno ex duobus ex minori parte decẽ, nõ habet niſi dimidiã vocem. & idem & fortius qñ ſunt alij p̃ntati ab illis duobus, qa quilibet præſentatorũ non habet niſi dimidiã vocẽ. & reſumit Lap. id qđ proximè dictũ eſt. ſed clarius loquẽdo, dicit Car. dic, ꝙ quãdo eſt vnus patron⁹, tamẽ tũc hęredes ſuccedũt ſibi in capita, & non in ſtirpes. & ꝓſequitur materiam. d. cle. & dat exẽpla, quomodo intricationes ſoluũtur. ¶De quibus omnibus vide latè, quæ ponit etiam Roc. in hoc trac. in verbo, ipſe, vel is à quo. in ij. q. in iij. col. in ver. ſuboritur nũc alia q. ſed plenius tractauimus nos in ij. par. j. li. in j. q. pr. in xxvj. art. vbi poſuimus, an in iure pa. ſuccedetur per capita, vel per ſtirpes, Ad ibi dicta omnino recurre pro ſupplemento huius articuli, ſufficit

2 hic concludere maiorem partem † deſcendentium ab vno, habere integram vocem: & ab illa abſorbi minorem partem. & ideo in caſu thematis noſtri. B. præſentatum ab. A. habere vnã vocem: & nullo modo iuuari à p̃ſentatione. C. quia eius vox eſt abſorbita à. C. & D. & ideo. F. præſentatus. à C. & D. dicetur habere aliam integram vocem, quæ oritur ex ſecundo patrono: & ſic ipſos præſentatos. B. & F. habere æqualia ſuffragia: & eſſe locum gratificationi, prout quando ſunt ſuffragia æqualia, iuxta ea, quæ dicentur in ſeq. q. prin.

¶Octauus arti. iiij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

4 ☞ *Præſentatus etiam à maiori parte, non eſt admittendus, vbi ſcandalum immineret.*

2 *Scandali ratione, inhabilitatur quis ad beneficium obtinendum.*

3 *Inſtitutio fieri poteſt ab epiſcopo, ſine patroni præſentatione, propter ſcandalum vitandum.*

4 *Scandalum imminere, quomodo intelligatur.*

Et quia Supra concluſum eſt præſentatum à maiori parte, eſſe inſtituendum, dubitatur. viij. an præſentatus à maiori parte propter ſcandalũ euitandũ, nõ ſit admittendus,

1 † & dic eſſe tex. clarũ, ꝙ nõ eſt admittẽdus in d. c. iij. hoc tit. vbi cũ prius dixiſſet eſſe inſtituendum, qui plurimorũ eligit & approbat aſſenſu, ſubdit poſtea, ſi aũt hoc, ſine ſcandalo eſſe nequiuerit, ordinet antiſtes eccleſiã, & ibi oẽs colligũt hoc. & præ

2 ſertim Abb. in iij. no. colligit ex illo tex. quòd † ratione ſcandali inhabilitatur quis ad beneficium obtinẽdũ, ex quo in illo tex. præſentatus per maiorem partem non admittitur ratione ſcandali. a ll. quæ habentur in ſimili in c. cum teneamur. de preb. nunquid autem ius quæſitum in re amittatur ratione ſcandali, vt ſic prelatus remoueri poſſit, ſi ſine ſcandalo populi nõ põt prælatu rã tenere, remittit ſe ad Inn. in c. cum pridẽ. de renuntia. & hoc idem voluit Car. in cle. plures. ante fi. iij. col. hoc ti. voluit ẽt do. Roc. in hoc tra. in verbo, honorificũ. in j. q. in ver. limita igit

3 ſeptimo. † vbi dicit, ſic limitari regulã: quæ habet inſtitutionẽ eſſe nullã ipſo iure ſine præſentatione p̃roni, vt nõ ꝓcedat, quãdo p̃ſentatus per p̃ronũ ſine ſcandalo inſtitui non põt: qa tunc eps poterit inſtituere, quẽ velit ſine p̃ntatione. all. tex. & Ab. in d. c. iij. hoc ti. & adducit Fely. in c. nihil cum ſcandalo. in j. & in ij. col. de p̃ſcri. ponẽtẽ, quæ pmittũtur ꝓpter ſcandalũ, q̃ alś non p

4 mitterẽtur. ¶† Et quomodo intelligatur imminere ſcandalũ, remittit ſe ad Hoſ. in ſumma huius ti. in ver. qđ iuris. hoc ẽt voluit Pau. de cita. in hoc trac. in vj. par. in fi. xij. quæſtionis. & in xiij. q. in prin. ij. col. in ver. iij. põt ponere. vbi ẽt dicit, q đ ſi eps non põt ꝓuidere ſine ſcandalo. & in xix. q. vbi tractat, an p̃ntatus inuitis populis ſit inſtituendus, præſertim vbi ſcãdalũ poſſet imminere: de quo ẽt diximus ſ. in ij. par. huius ij. lib. in ix. q. prin. in xj. ar. hoc idem voluit Pau. in d. vj. par. in xxiij. q. & clarius in xxvij. qõ. in fi. ¶Sed tu aduerte, quia nos. ſ. in d. ij. par. ſecundi libri in j. qõ. prin. in vlt. art. vbi plura diximus de ſcãdalo, & etiam tetigimus in d. j. q. prin. in ix. art. in quibus locis etiam poſuimus, quòd erit ſcandalum ad hoc ſufficiens. Vide in prædictis locis.

¶Nonus art. iiij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Patroni diſcordes an poſſint compelli per epiſcopum ad concordiam, vt alternis vicibus præſentent.*

1 Poſſet Nono loco dubitari; † ſi patroni ſunt diſcordes, an poſſint compelli per epiſcopum ad concordiam ꝙ alternis vicibus præſentent, & de iſta concordia ſatis latè tractauimus ſ. in ſcđa par. primi libri in ſecunda. q. prin. in. xxxvj. artic. dum ibi tractauimus quomodo ius pa. poſſit diuidi inter hæredes. & in ver. capio ſecundum membrum, tractauimus de illa conuentione, vt alternis vicibus præſentent, vbi poſtea in verſ. quærit etiam ibi do. Roc. examinauimus hunc art. & concluſimus per tex. in cle. plures. hoc ti. patronos ad hanc concordiã, vt alternis vicibus præſentent, non poſſe compelli: ſed eam ex libera voluntate facere poſſe ad ibi dicta me remitto: nolo hic repetere.

¶Decimus art. iiij. q. prin. iij. part. ij. Libri.

1 ☞ *Patronus præſentatus cum alijs, an computabitur in numero præſentantium, & augeat illum.*

1 Poſſet Etiam dubitari. x. loco, † ſi perſona præſentata eſt patrona cum aliis, an eius perſona computabitur in numero præſentantium, & illum augeat, & breuiter conclude vſque ad æqualitatem non augere numerum: quia ſi non augeret numerum, poſſet argui de ambitione: ſed ſi fuerint in pari numero, eius conſenſus tranſcendet æqualitatem: & ipſe erit inſtituendus, & non erit locus gratificationi. ita latè de hoc diximus, & concluſimus in prima par. huius ſecundi libri in viij. q. prin. in viij. art. Ad ibi dicta me remitto, vbi etiam poſuimus, quid, ſi eius vox ſeu conſenſus ſit ita pinguis, quòd inducat æqualitatem, & tranſcendat eam, an poterit hoc operari: & cõcluſimus nouiter, quòd ſic. vide ibi.

¶Vndecimus art. iiij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Gratificationi locus eſt, duobus præſentatis accumulatiuè & ſucceſſiuè æque idoneis.*

2 *Epiſcopus tenetur inſtituere idoneiorem ex præſentatis.*

Sit xj. art. iiij. q. prin. p̃rono variãte & duos accumulatiuè præſentante ſucceſſiuè, an teneat primum inſtituere, vel habeat optionẽ. & de iſto art. quærit Roc. in hoc tra. in verbo, honorificum. in xvij. q. ꝓ ſupponẽdo ambos æque idoneos. & dicit Io. An. in reg. in re cõi. in fi. de reg. iur. lib. vj. in mercu. decidiſſe ꝙ ſic. ſed ſe credere eum inaduertẽter eſſe loquutũ, cum ſit caſus in ꝯrium in tex. c. cũ aũt. hoc ti. quẽ ita doc. ſummant. & ſic

1 † cõcludit duobus p̃ntatis æque idoneis, & ſucceſſiue locũ eſſe gratificationi. ¶Tu de hoc vide, quæ latè diximus ſ. in ij. par. huius ſcđi lib. in vij. q. princ. in xxv. arti. vbi de hoc plene tractauimus & cõcluſimus, vt proximè dictũ eſt. & ſic primum nõ eſſe inſtituẽdũ, ſed hñtem inſtituere, habere optionẽ ſeu gratificationẽ. ¶Verũ, ſi retardaſſet inſtitutionẽ primi malitioſè, ex cuius malitia eſſet facta variatio, teneret primo præſentato, & punire tur: vt latè diximus ibidẽ in viij. q. prin. in xv. art. cũ ſeq. ſequentibus vide ibi. ¶Et bene p̃ſuppoſuit Roc. in art. nr̃o ambos

2 eſſe æque idoneos, qa ſi vnus eſſet idoneior altero, eps teneret inſtituere idoneiorem: & non haberet optionẽ, nec gratificationem: vt latè diximus in d. vij. q. prin. in xxvj. art.

¶Duodecimus art. iiij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitui quis debeat, primo præſentatus coram vno, an ſecundo præſentatus coram alio epiſcopo, ambobus habentibus ius inſtituendi inſolidum remiſſ.*

1 Pro Cõplemento huius. iiij. qõnis prin. xij. & vlti. ſit arti. † ſi duo hñt ius inſtituendi inſolidũ, & vnus p̃ntatur corã, vno alter ſecundo loco coram alio, an primo p̃ntatus debeat obtinere, & remittit ſe Roc. q de hoc quærit in verbo, honorificũ. in lxj. q. ad Lap. in all. lxxviij. in Dei nomine, amẽ. vacãte eccleſia. in iiij. col. vbi in ver. & ſi ponamus. dicit, ꝙ ſi ſunt duo ha-

2 bẽtes p̃tãtẽ inſtituẽdi, erit inter eos loc⁹ ꝓuentioni: quia † vna & eadẽ cã corã diuerſis iudicibus agi nõ debet: nec cõtinẽtia cauſæ diuidi, nec p̃ntati p diuerſa iudicia diſtrahi. c. j. de ſequeſt. poſ. & fruct. c. ſi. de iud. & no. in c. ſup his. de accu. & cũ ibi ceptum ſit iu

ſit iudiciũ,ibi finiri debet, & ſic vult primum eſſe inſtituẽdum. ¶Tu circa hunc art.vide quæ latè diximus.s̃.in ij.part. huius ij. lib.in iiij.q.prin.in vij.art.vbi diſtinximus,an iſti duo habeãt ius inſtituendi inſolidum, an accumulatiuè, & ſi habent illud ius inſolidum,concluſimus eſſe locum præuentioni, imo plus ibi diximus,quòd ſi præſentans primum coram vno vellet variare,& præſentare alterum,non poſſet illum coram altero præſentare,ſed coram ipſo primo,quia alias non fieret variatio ac cumulatiua,nec poſſet epiſcopus optare,vt ibi diximus.quid autem quando habens ius accumulatiuè, vide ibi.

Ex dictis In præſenti.iiij.q.princ.huius.iij.par.ij.li.& eius xij.art.collige vnam concluſionem.Cum vota patronorum inæqualiter ſe diuidunt,diuerſos præſentando, is inſtituendus eſt,qui plurimorum approbatur aſſenſu: & ſic q̃a eſt præſentatus à maiori parte patronorũ:vt diximus s̃.in j. art. ¶Amplia iſtam conclu.primo intantum procedere,quòd non requiratur aſſenſus omnium patronorum,nec ſaltem duarum partium ipſarum,ſed ſufficit aſſenſus maioris partis,vt diximus in d.j.art. ¶Amplia.ij.d.conclu.intantum procedere:quòd ſufficiat aliquem eſſe præſentatum,non ſolum à maiori parte omnium,ſed etiam à maiori parte,reſpectu minorum partium: vt ibidem.s̃.in ij.art. ¶Reſtringe iſtam ampli.procedere.ſ. ſufficere maiorem partem reſpectu minorum partium , vt procedat in præſentationibus particularium. ſed in præſentatione, quæ fieret iure vniuerſali,puta collegij,requiretur maior pars reſpectu omnium,& non reſpectu minorum,vt diximus in d.ij.artic. ¶Intellige hanc reſtr.in præſentatione collegiali.requiri maiorem partem omnium.ſ.duarum partium ſeu omnium comparentium,& non omnium vbicunque exiſtentium , vt diximus in d.ij.art.verſus fi.in ver.ſubdit idem Roc. ¶Amplia.iij.conclu. vt in inſtituendo præſentato attendatur pluralitas numeri, intantum procedere,quòd non habet locum in ea collatio zeli ad zelum, & meriti ad meritum:vt diximus ſupra. in iij.articul. ¶Amplia.iiij.d.conclu.ſolum attendi pluralitatem numeri , ꝙ in inſtitutione concedenda ſolum conſideratur maior pars , & non ſanior,vt diximus s̃.in vj.art. ¶Reſtringe hanc iiij. amplia. ꝓcedere in p̃ntationibus particulariũ:ſed ſi fieret iure collegij, cõſideraret̃ numerus & ſanioritas,vt diximus in d.vj.art.R̃ndet & aliter in ver.& ſic ipſe Roc. ¶Amplia.v.d.cõclu.intm̃ ꝓcedere,ꝙ quãuis melior à minori parte p̃ronorũ p̃ntaret̃,nõ p̃ferret̃ in inſtitutione bono à maiori parte p̃ntato,vt diximus s̃.in iiij. art. ¶Limita primo.d.cõclu.p̃ntatũ à maiori parte,eſſe inſtituẽdum,ꝓcedere,niſi maior pars p̃ntaſſet nõ idoneũ, vel indignũ ignorãter,& ſe correxiſſet infra tp̃s datum ad p̃ntandũ,vel præſentaſſet indignum ſciẽter,vel ipſa maior pars eſſet p̃ronorum eccleſiaſticorũ,& p̃ntaſſent non idoneũ vel indignum:q̃a inſtituet̃ p̃ntatus à minori parte p̃ntãte dignũ,etiã ſi eſſet vnus præſentans,q̃a illi pro illa vice totũ ius accreſcit,vt diximus s̃.in v. art. ¶Limita ij.d.conclu. procedere,niſi præſentatus à maiori parte non poſſet admitti ꝓpter ſcandala,quia propter illa euitanda,ille non inſtituetur,& epiſcopus conferet cui voluerit:vt diximus ſupra in viij.art. ¶Limita iij.d.conclu.intantum procedere,niſi ipſa perſona p̃ntata eſſet p̃ronus,q̃a illa non computaretur:vt diximus ſupra in x.arti.licet hæc poſſet eſſe ampliatio: q̃a eius conſenſus,ſi ſunt in æquali numero, augebit numerũ: vt ibi diximus. ¶Declara modo primo.d.cõcluſio.in inſtitutione faciẽda,eſſet,attendẽdã pluralitatẽ vocũ , non ſolũ reſpectu omniũ,ſed ẽt reſpectu minorũ partium,vt hoc etiam habeat locum in pluribus heredibus vnius patroni:q̃a pro repræſentatione vocis defuncti maior pars oĩum ipſorũ hæredum ſeu reſpectu minorũ partiũ eorũ rep̃ntabit totã illã vocẽ:& minores partes erũt taliter abſorptę.ꝙ ſi vellent iuuare præſentationes aliorũ compatronorũ,non poſſent:vt pulchrè diximus ſupra in vij. art.& pulchrius in ij.char.j.li.in j.q.prin.in xxv.art. ¶Declara ij. d.cõclu.ꝓcedere in iſta diſcordia præſentantiũ h̃ntem inſtituere nõ poſſe cõpellere eos ad cõcordiã,vt alternis vicibus p̃ntẽt vt diximus.s̃.in ix.art. ¶Declara.iij.d.conclu.ꝙ ſucceſſiuè duobus præſentatis æque idoneis ad patronũ variantẽ,non erit neceſſitatus inſtituẽs primũ p̃ntatum inſtituere:ſed optare quem velit,niſi alter ipſorũ ſit idoneior,q̃a ille inſtituet̃,vt diximus s̃.ĩ xj.art. ¶Declara.iiij.d.cõclu.ꝙ ſi diſcordia eſſet inter duos habẽtes ius inſtituendi inſolidũ,q̃s eorũ inſtituat:erit locus ꝓuentioni corã quo prius facta fuit p̃ntatio , & p̃rono variante coram illo præſentabuntur,& ipſe inſtituet:vt diximus s̃.in xij. & vlti. art.& per iſta habes expeditam hanc quæſtionem de inſtituendo,cum plures fuerunt præſentati à patronis inæqualiter.

¶Quinta q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patroni ſi variant in pari numero,quia vnum præſentat. alter alterum: vter erit inſtituendus.& nu.2.*
3 *Præſentatis duobus æqualiter,merita attenduntur.*
4 *Gratificatio locum habet in duobus ab vno præſentatis , & in duobus à pluribus vnum ius patronatus repræſentantibus æqualiter repræſentatis.*
5 *Gratificatio locum habet in duobus pręſentatis,æqualis meriti. ſecus,ſi vnus idoneior eſt altero.*
6 *Inſtitui non poteſt extraneus duobus ab vno patrono præſentatis variando exiſtentibus æqualis meriti,Et idem duobus à pluribus patronis æqualiter præſentatis,æqualis meriti exiſtentibus.*
7 *Scandalum remoratur & impedit inſtitutionem præſentati à maiori parte patronorum.*
8 *Gratificari poteſt ab habente inſtituere,vni ex præſentatis à pluribus patronis æqualiter,& æqualis meriti exiſtentibus.*
9 *Defectuoſus,verb.in vitium ſonat.*

SEquitur Modo q̃nto loco principaliter quærere & videre,q̃d ſi patroni diuiſerũt vota ſua non inæqualiter,ſed æqualiter,& in pari numero,diuerſos p̃ntando:q̃a ex quatuor p̃ronis,duo p̃ntarũt vnũ,& duo alterũ:q̃s iſtorũ ſit inſtituẽdus & an ep̃s habebit optionẽ,ſeu poterit gratificari cui voluerit. Ex iſta q̃one
1 oriũtur plures articuli:& primus † erit,ſi p̃roni variãt in pari numero,puta,q̃a p̃ntat vnũ alter alterũ,quis erit inſtituendus. Et Io.An.in c.cũ aũt.dicit ꝙ arg.ꝙ colligit ex illo tex.eſſe inſtituẽdũ,quẽ ep̃s optabit ex ipſis duobus,& ſic eſſe locũ gratificationi, & hoc ſequitur Card.ibi in ij.colum.in ver.& no. ꝙ ex duobus p̃ntatis.in iiij.opp. ¶Do.Ab.vero in d.c.cum autem.in vlti. col.in ver.vlt.gl.quæro quærit de hoc.& refert opi.Io.An. fundatã ſup illo tex.& dicit,quoſdã tenuiſſe oppoſitum, ſed ipſum tenere dictũ primũ.ſ Io.An.pro quo all.gl.no.xvj.q.vij.ſi plures & In.in c.j.hoc ti.in fi.& facere.c.venerabilẽ.iuncta gl.in verbo fauere.de ele.& hanc opi.etiam tenuiſſe Gaſp.de Cal.& do.ſuũ do.Car.in d.c.cum autem. ¶Quinimo ſubdit Ab.de iuris rigore poſſe attentari ep̃m poſſe inſtituere etiam extraneum extra duos p̃ntatos:ex quo p̃roni nõ ſe concordant:arg. c.i.j.hoc tit. ſed primũ dictũ eſſe equius,maximè per d.c.venerabilẽ.de ele. q̃d bene facit.& ita reſidet Abb. ¶Do.Card. vero in cle.plures. poſt prin.iiij.col.hoc tit.dicit hoc idem eſſe in pluribus hæredi-
2 bus ab vno p̃rono † deſcendentibus,vel à duobus , qui diuiderent eorũ vota æqualiter,inſtituendus erit h̃ñs maiora merita, al̃s ep̃s gratificabit̃ cui voluerit ex eis.& hoc idẽ voluit ipſe Car. ibidẽ in §.fi.tñ dicit,ꝙ ſi eſt parilitas , diſtinguẽda erunt merita, vel locus erit gratificationi,& ſic videt̃ velle poſſe obſeruari alterũ de prædictis.ſ.ep̃m poſſe optare vnũ ex eis idoneum, quãuis alius ſit idoneior.& hoc idem vult ibi Pe.de anc.ante fin.pe. col.gl.vero in d.c.cum autem.in verbo,iudicio ep̃i.vult ꝙ cum dubitatur quis potior ſit in iure,locus erit gratificationi,vel cũ aliquis non poteſt ſubuenire vtrique.q̃d idem vult gl in d.c. venerabilem, in verbo,fauere.vt cũ merita ſunt ęqualia,& ſic cęteris paribus tunc ep̃s habeat optionẽ:vt diximus in duobus ab vno p̃rono variante p̃ntatis.s̃.in ij.par.ſc̃di lib.in iij.q.princi. in xxv.& xxvj.art. ¶Sed aduerte,ꝙ Car.in d.c.cum autem.in ij. op. latius loq̃tur,q̃ Abb.Gaſp.de Cal.voluiſſe.per.l.quotiens. ff. de vſufru.vt illud,q̃d obſeruat̃ in pluribus patronis diſcordãtibus epiſcopum poſſe de alio prouidere.c.iij.hoc ti.idem eſſe obſeruandum,cum duo ſunt ab habentibus equalia iura præſentati: q̃a ex quo neuter patronorum eſt præſentatus à pluribus,neutra p̃ntatio teneat.c.iij.à cõtrario.hoc ti.& ad l. quotiens. dicit illã facere in primo reſponſo,vbi ſi Titio,& Meuio alternis annis legatur vſufructus Titius primo anno,Meuius ſecundo, habebit vſumfructum, & ſic nõ eſt locus gratificationi,quia vſuſfructus poteſt deberi duobus,ſed beneficium ſoli vni.c.maioribus.de præb.& ſic ex illã rõne,quia nullus eſt præſentatus à maiori parte,poſſet dici epiſcopum poſſe ꝓuidere,de quo voluerit,etiã de extraneo extra illos duos p̃ntatos.all.c.cam te.& c. ſi vero.& c.iij.hoc ti.& hoc de rigore:ergo fortius poterit ꝓuidere alteri de p̃ſentatis.q̃d Car.dicit ſibi placere. ¶Do.Gaye.vero in d.repe.c.fi. in fi.liij.col.cum duabus ſeq.tractat hanc materiã. & in lv.col.dicit tenendo epiſcopum habere gratificationem, eum poſſe conferre tertio præſentato.all.Car.poſt Cal.& ibidẽ Abb.in d.c.cum autem.quod tamen ipſe credit procedere, quãdo illi præſentati eſſent indigni,taliter,ꝙ epiſcopus poſſet conferre,alias non videt,quomodo aliis conferre poſſit,per prædicta.& xvj.q.vij.monaſteriũ.& c.ſeq.& quod no.doc.in ca. cum acceſſiſſent.per iura illa de conſtitutionibus:quia inſtitueret ſine p̃ntatione patroni,ꝯ.c.decernimus.xvj.q.vij.maximè,q̃a videretur refutare oẽs p̃ntationes à patronis factas , & vellet p ſe inſtituere, q̃d improbat̃ in c.paſtoralis.hoc ti.vbi p doc.& Car.ĩ ij.q. ¶Subdit tñ ibi Gay.ꝙ ſi cã eſſet ita dubia, ꝙ aliter epiſcop⁹ exire

exire non poſſe,acquieſceret doc.Gaſpa.adducit Roſre. in ma-
teria iuris pa.in §.adhuc.in iiij.col.prout facit in aliis diſcordiis.
& pro Gaſp.etiam all.Car.in c.j.q.xiij.& in cle.ij.in iiij. colũ hoc
ti.¶Do.Phi.de ſarra.tractat hunc art.in d.c.cum autem.in verſ.
an autem epiſcopus habeat optionem:& refert aliqua ex dictis
Gay.¶Pau.de cit.in hoc tra.in vj.par.in xxvij.tangit hunc art.&
3 ſimiliter dicit,q̃†duobus ęqualiter præſentatis attendũtur me
rita,vt inſtituatur qui maioribus iuuatur meritis,quibus æquali
bus epiſcopus habebit optionẽ:& poterit gratificari cui ex ip-
ſis duobus voluerit,ſi hoc ſine ſcandalo facere poterit:alias nõ.
¶Do.Firma.ĩ tra.de epiſcopo.in ij.par.ij.prin.iij.li.in xxj.q. dicit
idem,ſed cæteris paribus.ſ.votis & meritis locus erit gratifica-
tioni.all.gl.in d.c.venerabilem.& de ele.& in ca. quia propter.
eo.ti.& per c.cum autem.hoc ti.& l.fi.ff.de relig.licet alias dicã
tur tunc ſuperiorem poſſe mãdare iterum eligere:per. c. ſi duo.
lxxj.diſt.vt in gl.d.c.quia propter.quod inducit ad quæſtionem
duorum equiorum ſimul tangentium pallum ſeu brauium, vt
ibi per eum:de quo vltimo latè per do.me.Corſe.in ſuo elegã-
ti tra.de brauio.¶Tu aduerte primo nos s̃.in ij.par.huius ij.libr.
in vij.q.prin.in xxv.art.tractauiſſe,ſi laicus variando accumula-
tiuè præſentauit duos,an habens inſtituere habeat optionem,
etiam poſſit gratificari quem velit ex illis:& concluſimus quòd
ſic,per tex.in d.c.cum autem.caſus autem articuli noſtri eſt,quã
do plures patroni:& non vnus diuidunt æqualiter eorum vota
duos præſentando.& ex deciſione illius tex.Ioã.And.& ſequa-
ces arguunt ad deciſionem caſus noſtri.¶Et ex hoc infero non
procedere dictum Cald.Car.nec Abb.volentium de rigore iu-
ris habentem inſtituere poſſe inſtituere extraneum poſtpoſitis
ambobus æqualiter præſentatis,qui mouentur illa ratione c.iij.
huius ti.quæ vult præſentatum à maiori parte debere inſtitui:
& illis ſe non concordantibus epiſcopum ordinare eccleſiam,
& ſic inſtituere etiam extraneum.Igitur cum in caſu noſtro il-
lorum duorum eſt præſentatus à maiori parte,ſed ab æquali,&
ſtante diuiſione votorum patronorum, dicuntur in diſcordia:
& per conſequens poſſit inſtitui extraneus.certè hæc ratio nõ
procedit in caſu noſtro:quia cum omnes patroni ſint patroni
inſolidum,vt no.in c.j.hoc ti.quilibet de per ſe eſt patronus: &
omnes ſimul etiam ſunt,vt vnus patronus. vt ibidem not. ſi er-
go eccleſia habet duos vel quatuor patronos omnes dicuntur
vnus patronus, diuidendo æqualiter illorum vota, duos præ
ſentando,non dicũtur eſſe in diſcordia:ſed eſt ac ſi vnus pręſen
taret duos ſucceſſiuè variãdo,vnus enim cum variat duos præ
ſentando,ius quod habet,tribuit ambobus: vt ſatis dicitur in d.
c.cum autem.quod autem.& paſtoralis.hoc ti.ita & iſti duo vel
quatuor patroni diuidendo eorum vota æqualiter in duos il-
4 lis duobus tribuunt omne ius.†ſicut ergo habet locum optio
& gratificatio in duobus ab vno præſentatis, ſic & in duobus
à pluribus vnum ius pa.repræſentantibus æqualiter pręſentãs:
& ideo eodem modo in iſto caſu habet locum optio & gratifi
catio habentis inſtituere,& ideo Io.An.magiſter canonum pro
caſu arti.noſtri allegauit in argu.ca.cum autem.licet ante eum
gl.in c.ſi plures.xvj.q.vij.& Innocen.in c.j.huius tit.ante fin.pe-
nul.colum.pro hac concluſione allegarunt not.in arg.ſed ſim.
pliciter dictum cap.cum autem.Et hoc etiam voluit Phi.dec.in
conſil.cxxvij.plura dubia.in prin.& in conſi.cxxix.diuino &c.ꝓ
tenui,in j.col.vbi voluit hanc gratificationem ſpectare etiam
5 vicario generali inſtituere habenti.¶†Infertur etiam ex prædi
ctis,quòd ſicut in caſu.d.c.cum autem.tunc habet locum optio
& gratificatio,quando illi duo præſentati ab vno qui variauit,
ſunt æqualis meriti, quia ſi vnus eſſet idoneior altero,ille eſſet
inſtituendus:& nõ haberet locum optio,nec gratificatio:vt vo
lunt doc.ibi.& nos diximus s̃.in d.ij.par.huius. ij. libr. in d.vij.q.
prin.in xxvj.art.eodem modo & in caſu noſtro,ſi vota plurium
patronorum ſunt æqualiter diuiſa in duos præſentatos, optio
habebit locum,ſi illi ſunt æqualis meriti,ſed ſi illi eſſent inęqua
lis meriti,quia vnus idoneus,alter idoneior, tũç habens ius in-
ſtituendi,non habebit optionem nec poterit gratificari,ſed ne-
ceſſitabitur inſtituere idoneiorem.& ita volunt omnes docto.
quos.s̃.allegauimus.& per rationem per me proximè formatã
faciunt omnia,quæ diximus in d.xxvj.art. ¶Infertur etiam.iij.
6 ex prædictis,& ex mea ratione,†quòd ſicut duobus ab vno pa-
trono præſentatis variando æqualis meriti exiſtentibus,licet
inſtituens habeat optionem,non poterit extraneum inſtituere
ſed neceſſitatur vnum ex illis inſtituere ſic, & in caſu noſtro
duobus à pluribus patronis æqualitet præſentatis,æqualis me-
riti exiſtentibus,cogitur habens inſtituere, vnum ex illis inſti-
tuere quem optauerit:& cui gratificari voluerit, & nullo mo-
do extraneum,cum iſta à pari procedant,vt proximè diximus,
quicquid dixerit Cal.& ſequaces.| etiã de rigore iuris aliter eſſe
non poterit per s̃.dicta. Verum propter ſcandalum impedirẽ
optio,vt dixit Gay.in d.lv.colum.c.fi.de ele.lib.vj.& Pau. de cit-
7 in d.vj.par.huius tract.in xxvij.q.nam videmus† etiam propter
ſcandalum impediri inſtitutionem pręſentati à maiori parte pa
tronorum.vt in d.c.iij.hoc ti.& nos diximus in prox. præced. q.
prin.in viij.art.& cum propter ſcãdalum impediretur optio, au
ferentur reliquię, ſicut alia,de quibus|in c.j.ij.& iij. hoc titu. de
quibus nos latè diximus s̃.in ij.par.huius ſecundi li.in j.q.princ.
8 in vlt.art.vbi plene de iſtis ſcandalis.¶† Conclude ergo quòd
diuiſis patronorum votis in duobus æqualiter,& ęqualibus exi
ſtentibus meritis pręſentatorum,habens inſtituere,poterit op-
tare vnum ex illis duobus, & illi gratificando eum inſtituere.
¶Ex qua concluſione fit illatio,ita demum habentem inſtitue-
re habere optionem,omnibus æqualiter exiſtentibus, ſed ali-
qua qualitate exiſtente maiori in vno,quam in alio,qualitas fa
ciet illum præferre:& ceſſabit optio. & hoc vltimum pulchrè
voluit Gay.in d.repe.c.fi.de ele.lib.vj.in fi.xliij.col.vbi dicit hæc
verba formalia,aduertat maximè iudex,quando plures præſen
tantur à pluribus, & voces ſunt pares, quia non ſemper cum
honeſtate poterit gratificari,vt in facto dicit ſe habuiſſe de duo
bus presbyteris præſentatis ab habentibus pares voces,quia in
inuicem multa conuitia probauerunt: & ipſe cum fuiſſet iu-
dex,elegit minus defectuoſum:& in alia ſimili cauſa dicit ſe ob
tinuiſſe pro nato legitimè contra alium legitimatum ad benefi
ficia:vt ibi per eum.¶Certè hæc eius dicta ſunt pulchra,ſed mi
9 ror de vno:quia dicit ſe elegiſſe minus†defectuoſum,cum de-
fectuoſus ſonet in vitium, & de eo non tenet præſentatio nec
minus inſtitutio.vt no.in c.cum vos.de of.ord. certè voluit di-
xiſſe ſe elegiſſe illum,contra quem non probabantur vitia.Col-
ligitur tamen ex dictis Gay.ibi,aliquas qualitates poſſe impedi
re optionem habentis inſtituere, vel cogere eum ad inſtituen-
dum illum,in quo aliqua qualitas magis vrgeat, Videamus igi-
tur de ipſis qualitatibus.¶Sed eſt aduertẽdum huiuſmodi qua-
litates poſſe eſſe ex perſonis præſentatorum,ex perſonis pręſen
tantium,& ex ipſa eccleſia ſeu beneficio. ¶ Videamus igitur
prius de qualitatibus,quæ poſſunt prouenire ex perſonis præ-
ſentatorum.

¶Secundus artic. v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtituendus erit idoneior duobus præſentatis,altero idoneiore exiſtente,*
quod procedit ante factum,ſecus poſt factum.nu. 2.

Et ſic Sc̃do loco eſſet vidẽdũ,ſi p̃roni in pari numero diui
dũt vota ſua duos p̃ñtãdo,quorũ vnus eſt idoneior
altero,qs inſtitui debet,& an erit optio ep̃i. Et licet deciſio hu-
ius art.clara eſt poſita in p̃c.art.vbi diximus ſtãte paritate vocũ,
& inæqualitate meritorũ: qa vnus eſſet idoneior, altero ido-
1 neior erit inſtituẽdus†& nõ habebit locũ optio ep̃i,tñ qa Car.
in cle.plures.in §.fi.in j.q.& ibidẽ Pe.de anc.in fi.pe.col.vt in p̃c.
art.retulimus voluerũt in caſu æqualitatis p̃ñtantiũ eſſe inſti-
tuendum q̃ maioribus iuuaẽ meritis,vel optabit ep̃s,videnẽ vo
luiſſe p̃dicti,qa ad veritatẽ alternatiuę ſufficit alterã partẽ eſſe
veram,poſſe obſeruari,vt idoneior inſtituaẽ,& poſſe obſeruari
optionem,quorum doct.verba ſi ſic intelligerenẽ, deſtruerent
verã concluſione huius art.q̃ ẽr poſuimus in ꝓx. præc.art. nam
nos cõcluſimus idoneiorẽ eſſe neceſſario inſtituẽdũ,& optio-
nẽ nõ habere locũ,& ſm Car. vnde ego intelligo eorũ verba:
alio modo pro hoc incõuenienti euitando:videlicet,vt |in caſu
æqualitatis votorũ attẽdanẽ merita,ſi merita ſunt inæqualia,vẽ
ep̃s optet,ſed ſi merita ſunt æqualia. & ita ẽr intelliganẽ verba
Gay.in repe.d.c.fi.in.fi. 50.col.dũ ponit diſ.Car.de qua.s̃.¶Et ꝓ
cõcluſione huius art.deducimus oĩa,quæ deduximus in p̃c.art.
2 & in ij.par.huius ij.li.in vij.q.prin.in xxvj.art.¶† Reperi tñ Phi.
dec.in cõſ.cxxix.diuino &c.& pro tenui.in prin.ij. col. voluiſſe.
s̃.ſcriptam opi.vt pręferatur idoneior habere locum ante factũ
id eſt,ante inſtitutionẽ expeditam:ſed ſi idoneus fuerit inſtitu-
tus,tenebit inſtitutio,non obſtante concurrente idoneiore.

Tertius art.v.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Pauper idoneus præferendus eſt idoneiori diuiti, in ſimplici bene-*
ficio.
2 *Epiſcopus quando teneatur prouidere conſanguineo egeno.*
3 *Pauper quando ſit præferendus diuiti in aliquo beneficio,& quando econtra.*
& nu. 5.6 7.*&* 10.
4 *Pauper an potius ſit præſentandus à patrono,quam diues.*
8 *Epiſcopus poteſt prouidere ſimplici,conſanguineo idoneo,quamuis illud ido-*
neiori potuiſſet conferre.
9 *Pauper diuiti præferendus eſt in præſentatione beneficij etiam curati,ęquali*
tate ſtante in numero vocum.
11 *Paupertatis fauores.remiſſ.*

Sed Dubitatur,iij.ſi duobus in pari numero p̃ntatis,vnus ip-
ſorum.ſ.idoneus eſt pauper,idoneior eſt diues, vel am-
bo ſunt æqualis idoneitatis, ſed vnus eſt pauper, alter diues, an
in iſtis caſibus ſit inſtituendus potius pauper,quam diues. ¶Et
in primo membro huius art.quando ſunt duo,vnus idoneus &
pauper,alter idoneior & diues.in terminis dicit Roc.in hoc tra.
in verbo,honorificum.in xv.q.verſus fi.ij.col.in ver.ij. crederẽ.
cum ibi concluſiſſet epiſcopum nõ habere optionẽ vno ex pre
ſentatis exiſtẽte idoneiore altero,ſcilicet idoneiorẽ eſſe iſtituẽ
1 dũ,†limitat hãc cõclu.niſi idoneus eſſet pauper,vel egenus,q̃a
eſſet p̃ferẽdus idoneiori nõ pauperi,in ſimplici tamen benefi-
cio.Ita dicit decidere Hoſt.in c.tuã.de æta.& quali.quem ibi re
fert But.in iij.col.in verſ.p p̃dicta.dicit Hoſt.vbi p̃dicti volũt, ꝙ
2 ſi apparẽte†digniori ep̃s ꝓmoueat conſanguineum non ita di
gnum,dummodo dignus exiſtat,non peccat, quando conſan-
guineus eſt egenus,& in ſimplici bñficio:q̃a in talibus ꝓuidere
tenetur illi.lxxxvj.diſt.nõ ſatis itẽ Roc.ibi.Qui tñ in d.verbo ho
3 norificũ.in xix.q.dum quætit†an clericus diues debeat præfer
ri pauperi,dicit cõem opi.eſſe,ꝙ ſi eccleſia eſſet onerata debi.
tis,p̃ferri debeat diues.ita Ab.& expreſſius do.Phil.frã.ibi in v.
col.in c.cõſtitutus.el iij.de app.& dicit hoc firmare do.Fely. in
c.cũ adeo.in vlt.col.de reſcr.& in c.poſtulaſti.in viij.col.eo.ti.a-
lias aũt cæteris paribus credit Roc.debere præferri pauperem.
ar.c.q̃a in tm̃.de præb.& c.nõ liceat.c.epiſcopus.c.cum ſm.eod.
4 ti.¶Et idem Roc.in verbo,honorificũ.in iij.q.quærit,†an pro
nus habeat onus p̃ntandi pauperẽ potius,q̃ diuitem, & dicit ꝙ
ſic.cũ ita decidat Hoſ.in ſumma huius ti. in §. q̃b.differant.ver.
ſed nunquid.in fi. vbi dicit potius teneri rep̃ntare illũ pauperẽ,
& idoneũ,q̃uis cõſanguineũ,q̃ alterũ.all.in ar.c.caſu de cohab.
cler.& mulie.& de cenſibus.cum apoſtolus.§.inhibemus. addu
cit Roc.ſimile in eleemoſyna facienda eſſe præferendũ magis
indigentẽ. gl.c.ſi qui filij.iij.diſt.facit tex.in c.paſce fame moriẽ
tem.lxxxvj.diſt.adducit & ſimile de c.ij.& c.epiſcopus.cum cõ-
cor.de præb.adducit etiam do.Hoſ.& But.de quo.s̃.¶Poſtea di-
cit eſſe præferendum diuitem,& potentẽ,ſi eccleſia indiget di-
uitiis & potentia.ita Roc.vbi s̃.¶Tu latius dic, ꝙ ex quo ſupra
concluſimus in prin.huius art.idoneum pauperem fore præfe-
rendum idoneiori diuiti in beneficio ſimplici,& ex hoc ſequit̃
deciſio ſecundi membri noſtri articuli à fortiori duobus in pari
numero p̃ntatis, & æqualiter idoneis, vno ipſorum exiſtente
5 paupere,fore p̃ferẽdũ alteri exiſtente diuite. ¶† Sed vt omnia
cõcludas,diſtingue breuiter:nam aut eccleſia eget,quia habet
debita perſoluere,& ſtante æquali idoneitate,diues eſt pręferẽ
dus,& multo fortius,ſi diues eſſet idoneior , quia vltra diuitias
concurreret maior idoneitas.& ita volunt omnes in d.c. conſti
tutus.el tertio.de app.vbi pulchrè etiam Præpo.in ij.col.in ver.
nota ex tex.ibi,impotentẽ.& voluit Fely.in præallegatis locis.
¶Aut vero eccleſia non indiget,& tunc ſi vnus ex pariter p̃nta
tis eſt idoneior altero,& diues,alter vero idone⁹ pauper. Et ſm
Hoſt.& But.in d.c.tuã.de æta.& quali.in bñficio ſimplici eſt p̃-
ponẽdus pauper,quaſi dicat,in curato ſeu dignitate eſſe præpo
nendũ diuitem.videamus quæ ſit ratio huius diuerſitatis,& plu
6 res p̃nt eſſe.¶†Prima,q̃a maior idoneitas requirit̃ in beneficiis
curatis,& dignitatibus,q̃ in ſimplicibus.c.cum in cũctis. de ele.
c.indecorum.& c.cum ſit ars artium.de ætat.& quali.& latè de
hoc s̃.diximus plura accumulando in j.pa.j.lib.in ix.q. princi. in
iij.art.in iiij.prin.motiuo partis affirmatiuę,cũ loquuti fuimus
de beneficiis ſimplicibus ꝓcedentibus de ſacerdote in ſacerdo-
tem,vt ideo in hoc caſu præferatur maior idoneitas paupertati.
& ideo ſecus dicitur in curato & dignitate , q̃ in ſimplici. ¶Sed
hæc rõ nõ cõcludit nec ꝓcedit:nã ſi eſſemus in bñficio curato,
vel dignitate, titulus articuli nr̃i, erit,p̃ſupponẽdo ambos eſſe
idoneos ad curatũ ſeu dignitatẽ,ſed vnũ idoneũ & pauperẽ,al
terũ idoneiorẽ & diuitẽ,ergo iſte pauper erit idoneus ad cura-
tũ ſeu dignitatẽ.& doc.oẽs cõcludũt indiſtinctè in oĩbus bñfi-
ciis ſufficere p̃ntatũ eſſe idoneũ, licet reperiat̃ idoneior.in c.iij.
hoc ti.& nos diximus.s̃.in j.q.huius ij.li.in x.q.prin.in iij.art. Se-
7 cũda põt eſſe rõ,q̃a diues†cũ maiori idoneitate & diuitiis pote
rit melius cõſeruare decorẽ bñficij curati , ſeu dignitatis , & il-
lud ſeu illã defendere q̃ pauper.quo caſu cõſeruatio decoris &
maior potẽtia præferet̃ paup̃tati,cũ iſta ẽt ſint ẽt cõſiderãda in
bñficiãdo,vt p gl.in verbo,impotentiam.in d.c. conſtitutus. &
ibi Abb.Phi.& Prępo.de app.& per Fely.in d.c.cum adeo.in vlt.
col.de reſcr.¶Et nec iſta ratio eſt bona , cum non faciat ad ca-
ſum noſtrum.nam beneficiatus in beneficio curato vel dignita
te inde percipit fructus,ex quib. viuere debet, & ſuum decorẽ
ſeruare,vt volunt doc.vbi Abb.in vlt.nota.in c.epiſcopus.de p̃
ben.& nos diximus s̃.in j.par.j.li.in viij.q.prin.in vij.art.dum tra
ctauimus de eccleſia fundata per rectorem , cui acquiratur ius
pa.ſucceſſori, vel hæredibus,& ibi diximus clericum viuere de-
bere de bonis eccleſię,prout hoc etiã poſuit do. Fely.in d.c.po-
ſtu.in fi.viij.col. conſequentis. de reſcri.& ideo dos debet eſſe
ſufficiens,quæ datur eccleſiæ,iuxta qualitatem beneficij,pro vi
ctu ſacerdotis,vt diximus in d.j.par.j.li.in v.q.prin.in xxj.articu.
imo dans dotem inſufficientem,non acquirit ius pa.vt ibi dixi-
mus in xij.art.non conſiderabuntur:ergo diuitię præſentati, vt
inde poſſit viuere iuxta dignitatem ſuam,quia hoc habebit ex
fructibus ipſius beneficij,cum præſupponamus etiam benefi-
cium non egere,quia alias eſſemus in caſu proximi præceden-
tis membri.¶Nec debemus dicere eſſe conſiderandam poten-
tiam diuitis,quia nec Hoſt.nec Butri.illam conſiderauit:ſed ſo-
lum diuitias & paupertatem nec nos non loquimur núc , cum
concurrit potentia:quia de ea nos dicemus.j̃.cum tractabimus
de nobilitate. ¶Tertia eſt ratio,quam puto veram, quòd Ho-
ſtien.& Butri.in d.cap.tuam.loquantur in prouiſione facienda
8 per epiſcopum in conſanguineum,prout vere loquuntur:† q̃a
tunc conſanguineo egeno idoneo poterit prouidere de bene-
ficio ſimplici,quod præſupponitur ſibi ſufficere pro eius victu
ne egeat,quamuis potuiſſet illud conferre idoneiori,in curato
vero non,quia tunc tranſcenderet metam in prouidendo con-
ſanguineo egeno:appareret etiam ambitio prouiden.illum de
dignitate,cum ad curatum & ad dignitatem potuiſſet prępo-
nere idoneiorẽ,nam ſufficit prouidere conſanguineo,ne egeat
vt latè per Fely.poſt alios in d.c.poſtulaſti.in fi.viij. & in princi.
ſequen.colum.& hæc fuit ratio concludens Hoſtien. & Butri.
9 ¶†Ex qua infero,quòd ſi eſſemus etiam in beneficio curato
vel dignitate,& præſentati eſſent æquales in numero vocum,
ſed vnus pauper,alter idoneior,& diues,alia qualitate cum iſto
vltimo non concurrente,debet etiam præferri pauper iſti ido-
neiori diuiti,etiam in curato & in dignitate, quod nota , quia
pulchrum & nouum.¶Et ex iſtis deciditur tertium membrum
quod ſi præſentati eſſent ęquales in numero vocum,& in ido-
neitate,ſed vnus pauper alter diues præferetur in inſtitutione
pauper diuiti,per rationes ſupra adductas,& à maiori,niſi cum
diuite concurrerent alię qualitates,puta,nobilitas,potentia, &
10 ſimiles.de quibus infra dicemus.¶†Non omittam vnum du-
bium factum dom.Roch.in verbo oneroſum.in iij. colum. an
patronus teneatur præſentare potius pauperem, quam diuitẽ,
non eſſe in conſideratione:quia reſtringeretur poteſtas patro-
ni laici.argu.c.iij.hoc titu.in duobus. Primo ne laici retrahan-
tur à fundatione eccleſiarum , quæ ratio permittit eos patro-
nos.Secundo,quia ius voluit conſiderare tantum numeri plu
ralitatem:& non merita præſentati,vt ibi habetur,ne laici pote
ſtas reſtringatur,vt volunt doct.in d.c.iij.& nos diximus ſupra
in j.præceden.articu.imo ſalua conſcientia ſufficit eis præſenta
re idoneum:licet potuiſſent pręſentare idoneiorem:multo ma
gis non reſtringentur ad conſiderandum paupertatẽ , & diui-
tias præſentati.¶Et ſi diceres,nonne conſideratur maior idoneitas in caſu proximi præceden.articul.& paupertas in præſen
ti articul.dico hoc procedere in habente inſtituere,qui tenetur
hæc indagare,ſtante pari numeto,& non in patrono. ¶De fa-
11 uoribus†autem paupertatis,à quibus me liberet me dominus
& de paupere,& de culpa ſua.vide dom. Fely. in capitul.ſi qui.
in iij.col.in verſicul.gloſſ.fi.de teſti.char.xliiij.& de pluribus pri
uilegiis pauperum.vide idem Fely.in cap. ij. colum.iij. cum ſe-
quen,& in fin.de præſcrip. & gloſſ. ij. in c. quæ in eccleſiarum.
de conſti.ponit eſſe ſubueniendum egeno. ¶Quod tamen in-
tellige,ſi ſine culpa ſua incidit in neceſſitatem,alias non habe-
bit priuilegia paupertis,vt vult ibi Ioan.And.& latè dom. Fely.
in xxiij.col.ſuper.d.gl.

¶Quartus arti.v. q.prin.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitui quis debeat ex duobus æqualiter à pluribus patronis pręſentatis. vnus de ſanguine fundatoris,ſeu ipſorum patronorum & alius extraneus. & nu.8.& 11.*
2 *Epiſcopus eligendus eſt de clero ciuitatis,& non de aliena ciuitate.*
3 *Sanctuarium non debet poſſideri iure hæreditario.*
4 *Deus non eſt perſonarum acceptor.& nu.7.*
5 *Clerici inſtituendi ſunt,de quorum bonis eccleſia eſt fundata.*
6 *Peregrinis ſunt præferendi,qui ſunt de propria eccleſia,in beneficio.*
9 *Teſtatoris diſpoſitio cum conſenſu epiſcopi,quod pręſentent de domo , vel de ſuo ſanguine,valet.& nu. 13.*
10 *Pręſentandus an debeat eſſe de gremio eius eccleſiæ,in qua eſt beneficium.*
12 *Præſentati duo ſi concurrerent pares numero & idoneitate,quorum tamen alter eſſet de genere fundatoris, an ep̃i ſit electio,vtrum eliget.& nu. 14.*
15 *Præſentandus quando debeat eſſe de genere, & de progenie,ſecundum diſpoſitionem teſtatoris.*

Dubitatur Quarto loco,ſi patroni in pari numero di-
uidunt vota ſua,& præſentant duos, vnum
de linea

de linea ſeu ſanguine fundatoris,ſeu ipſorum patronorum , &
1 alterum extraneum,vter inſtitui debet.† & an in hoc caſu ha-
bens inſtituere:habebit optionem.Hunc articulum poſuit ple
ne Roc.in hoc tra.in verbo honorificum.in xviij.q.qui dicit eſ-
ſe notabilem,& non reperiiſſe in ſpecie formatum,& poſſe cõ
tingere multotiens de facto & dicit illum de linea ſeu de ſan-
guine fundatoris eſſe præferendum alteri in inſtitutione:per id,
quod dicit tex.in ſimili in c.bonæ.el ij & ibi Ab.in xiij.no. de po
ſtu.præla.vbi dicitur,ꝙ ſi in loco reperiuntur idonei,non debet
præferri extraneus & ibi Ab.all.tex.pulcherrimum in c. nullus
2 inuitis.lxxj.diſ.vbi epiſcopus debet eligi de † clero ciuitatis , &
non de aliena ciuitate.hoc idem decidit Ab.in c.ad decorem.in
fi.de inſtit.vbi dicit,ꝙ geniti in ciuitate,ſi ſint idonei,non debẽt
poſtponi propter extraneos.& ſubdit,ꝙ ſi ſic fieret,ſatis hone-
ſtum eſſet & fructuoſum,faciunt etiam no.per tex.in l.j.§.ꝑmit-
titur.ff.de aqua quoti.& æſtiua.facit etiam quod dicit Ab. in ſi-
mili in c.conſtitutus.el ij.in ij.col.de appella.vbi dicit honeſtius
eſſe idoneum eligi de eodem collegio,quam idoneiorem de a-
lieno.bene etiam facit tex.in l.in eccleſijs.C.de epiſc.& clericis
vbi dicitur,& ita ſumitur,ad eccleſiam eſſe promouendos illos,
qui ſunt de illa ciuitate vel populo,facit etiam quia beneficiũ
debet conferre ei,qui bene,facit.c.cum in officiis.de teſta.l. ſed
& ſi lege.§.conſuluit.ff.de petitio,hære. ¶Poſtea dicit Roc. cõ-
trariam opinionem videri probare tex.in d.c.ad decorem.de in
ſtitu.vbi papa repræhendit patriarcham Conſtantinopolitanũ,
quia alios clericos ſpernens,Venetos tantum in eccleſiis Con-
ſtantinopolitanis collocabat,ſubiiciens in omni gente, qui fa-
3 cit iuſtitiam,eſſe Deo acceptum: †nec conuenit ſanctuarium
Dei iure hæreditario poſſideri,& propterea videtur ſecundum
eum,ꝙ ſi erit de ſanguine fundatoris,deberent ſemper inſtitui
denotaretur ſucceſſio in beneficiis,quæ eſt prohibita:vt ibi. &
in c.conſuluit.hoc tit.& in c.j.de præb. ¶Item dicit facere, quia
4 nec apud Deum†nec apud eccleſiam habetur acceptio perſo-
narum.c.nouit.cum concordan.de iudiciis.Ergo non debet fie
ri differentia inter extraneos,& eos,qui ſunt de ſanguine quan
tum ad propoſitum noſtrum. ¶Et iſtã opi. videtur tenere Abb.
in d.c.ad decorem.vbi dicit vnum beneficium non debere ſem
per conferri hominibus vnius cognationis,ne videatur tale be
neficium debitum illi cognationi:quod plenius explicat in c.ve
nerabilem.col.v.de ele.vbi appellat eos laico improbos,qui in-
ſtant,ne aliquod beneficium exeat familiam,per illum tex. Cõ-
probat iſtam opi.quia tex.de hac materia loquentes,ſolum põ-
derant,ꝙ præſentatus ſit idoneus,vt in c.cum autem.cum ſimi-
li.hoc ti.nec faciunt differentiam,an ſit de ſanguine fundatoris,
an non. ¶Similiter comprobat hanc opini.per illud quod dicit
Abb.in d.c.conſtitutus.de appella. dummodo quis ſit idone⁹,
non eſſe conſiderandum alias qualitates deeſſe : puta diuitias,
vel potentiam, ſi illis eccleſia non indigeat. & iſtud etiam fir-
mat ibi do.Phi.de peruſio qui dicit poſt Imo.ibi quod licet an-
te factum debeant conſiderari tales qualitates, tamen poſt fa-
ctum,& ſic poſt electionem vel præſentationem,non eſt curan
dum, quia dummodo præſentatio ſit facta de idoneo , valet.
¶Succeſſiuè do.Roc.dicit primam opi.eſſe veriorem.& pro ea
adducit gl.in terminis,in verbo,ſiue poſſeſſionis.in ca.neminẽ.
5 lxx.diſ.quæ dicit potius†eſſe illos clericos inſtituendos,de quo
rum bonis eſt fundata eccleſia.all.c.cum adeo.de reſcrip. cum
quo gl.tranſit ibi ſimpliciter Arch.& do.Præpo. ¶Et faciũt no.
per gl.& doc.in c.ſi proponente.de reſcri.vbi dicunt,ꝙ ſi foren-
ſis impetrat beneficium,& non facit mentionem de loco ſuæ
originis,gratia ſubreptitia,quia in dubio papa intendit proui-
dere cuicunque in patria ſua.& Abb.ibi allegat inter cætera,bo
num tex.in c.bonæ.el ij.circa finem ibi.nec vellemus ei præfige
re alienum.de poſtu.præla.& alius bonus tex.in d.c. nullus in-
uitis.lxj.diſt.& in c.hortamur.lxxj.diſt.quæ iura alle.glo.in d.c.ſi
proponente. ¶Et melius facit in propoſito noſtro.gl.noſtra ibi
quæ dicit laicum non debere præſentare extraneum , quando
reperitur idoneus in loco epiſcopatus.& fortius voluit Archi.
ibidem epiſcopum poſſe repellere talem pręſentatum extra-
neum,quando reperiuntur idonei in illo epiſcopatu. & ſequit̃
do.Prępo.ibidem & hoc eſt bene notandum,dicit Roc.quia vo
lunt hanc deciſionẽ procedere , etiam ſi ille extraneus habeat
literas dimiſſorias proprij epiſcopi. ¶Adducit etiã pro iſta opi.
Roc.facere,quod dicit gl.mag.verſus fi.in cle.plures.hoc ti.quę
velle videtur vocem illius ex patronis pręferri debere in pręſen
tando,qui plus cõtulit in ↄſtructione,vel dotatione eccleſiæ,&
de hoc ſe remittit ad dicta per eum ibidem,in verbo,dotauit.in
xij.q. ¶Præmiſſam etiam concluſionem dicit ſe reperiiſſe tene-
re do.Andr.Barb.in conſil.ſuo.xxiij.ſcripſit propheta. in j.volu.
6 †vbi per multa concludit eſſe regulam,illos de propria eccle-
ſia,vel ciues in beneficio eſſe præferẽdos peregrinis , ſi ſunt ido
nei,vt ibi per eum in vj.& vij.col.all.inter cætera no.per gl.in d.
c.ſi proponente.de reſcri. ¶Et ad deducta in contrarium reſpõ
det Roch.& primo dicit non obſtare tex.in d.c.ad decorem. cũ
ſimilibus.quia reſpondet gl.in d.c.bonæ.de poſtu. præla. quòd
ibi erant omnes exrranei,ideo qua ratione Veneti inſtituebãn-
tur,eadem ratione debere inſtitui alij. ¶Non obſt. etiam dice-
re,quòd denotaretur ſucceſſio in beneficiis. ¶Nam hoc nega-
tur,cum non præſupponatur in caſu noſtro prædeceſſores inſti
tutos in tali beneficio,fuiſſe parentes eius, qui nunc præſentat̃.
7 ¶†Non obſt.etiam id.quod opponitur non eſſe habendam ac
ceptionem perſonarum:quia illa reg.procedit.vbi militat eadẽ
ratio in perſonis,ſed ſi diuerſa ratio militat , diuerſum ſeruatur
ius.c.de multa.in fi.vbi Abb.& cæteri de præb. & etiam not.in
d.c.nouit.& alibi ſæpe:ſed in propoſito noſtro militat diuerſa ra
tio inter dictas perſonas p̃ſentatas,quia alter ex præſentatis eſt
8 de ſanguine fundatoris alter non,igitur &c. ¶† Ad autoritatẽ
Abb.in d.c.ad decorem.& in d.c.venerabilem.reſpondet poſſe
dici per deciſionem Abb.in dictis locis poſſe limitari concluſio
nem.ſ.factam,ſ.vt non procedat,quando prædeceſſores inſtitu
ti in illo beneficio etiam erant de familia fundatoris,quia ſi de
nouo præſentat vnus de familia , & etiam præſentetur alter
æque idoneus,præferendus erit ille alter,ne denotetur ſucceſ-
ſio in beneficiis,vt dicunt Abba.& alij in dictis locis , & alibi. &
iſtam limitationem dicit Roc.eſſe rationabilẽ. ¶Ad vltimum.
ſ.quòd iura non conſiderent iſtam qualitatem.ſ. præſentatum
eſſe de ſanguine,ſed tantummodo conſiderant præſentatũ eſſe
idoneum:reſpondet iſtud eſſe falſum:vt probatur per gl.in d.c.
neminem.& per alia de quibus.ſ. ¶Et demum ſubdit Roc. ꝙ ſi
9 quis vellet tenere aliam opi.ſ.non eſſe faciendam† prædictam
differentiam inter præſentatos , limitanda eſt, niſi teſtator vel
fundator diſpoſuiſſet cum conſenſu epiſcopi,quòd ſemper prę
ſentetur vnus de domo,vel de ſanguine ſuo,ſi aliqui ſint qui ve
lint presbyterari,quia valet talis diſpoſitio:& præfertur ille præ
ſentatus,qui eſt de domo.all.Gemy.ita decidentem in ca. cum
in eccleſia.in vlt.nota.de pręb.lib.vj.& do.Fely.hoc firmantem
in ſuo trac.quando lite.apo.no.patro.in ij.col. in ver. corrobo-
rari poteſt qui etiam alle.do.Car.in conſ.ſuo.xj.licet falſo alle-
get.& idem dicit tenere Bal.in cõſ.ſuo.xxxvj. voluntas teſtato-
ris.in iiij.vo. ¶Quid dicendum in hac pulchra difficultate:certè
vt vides,omnia motiua do.Roc.pro & contra verè non loquũ-
10 tur in terminis articuli noſtri,†ſed potius in terminis illius art.
an præſentandus debeat eſſe de gremio illius eccleſiæ , in qua
eſt beneficium de gremio capituli loci de ipſa ciuitate , vel de
ipſa diœc.& an peregrini poſſint præſentari,& inſtitui.de quib.
pleniſſimè diximus ſ.in j.parte huius ij.li.in vij.q.prin. in xxiiij.
art.ad ibi dicta recurre de eis,quia habebis plenam materiam.
¶Illud ergo quod concludit in caſu noſtro , & in puris noſtris
terminis,eſt illa gl.not.& ſing.in d.c.neminem. lxx. diſt. in ver-
bo,ſine poſſeſſionis,quæ non habet contradictorem. ergo te-
11 nenda maximè,cum ſit glo.Io.quæ eſt aurea. ¶†Et propterea
eam dicerem primam limitationem datam per Roch.non eſſe
veram.ſ.cum præceſſor inſtitutus eſt de vna familia,ſi præſente
tur poſtea alter de eadem familia , non ſit præferendus extra-
neo,ſed extraneus ſibi,propter autoritatem Abb.in d.c. ad de-
corem.de inſti.& in d.c.venerabilem.de ele. nam dico illas au-
toritates loqui in mera collatione,non autem in beneficio pa-
tronato:& præſertim in caſu articuli noſtri in quo nos non di-
cimus patronos teneri p̃ſentare aliquem de eorum familia: qꝛ
tunc haberet locum deciſio Abba. prędicta.ita in patronis ſicut
& in collatoribus:quia in vtroque militaret illa ratio, ne bene-
ficia videantur dari iure hæreditario:ſed nos dicimus patronos
poſſe præſentare,quos velint idoneos,ſed ſi concurrerent duo
12 præſentati æquales,& in numero,†idoneitate , quorum tamẽ
vnus eſſet de genere fundatoris an epiſcopus poſſit optare quẽ
velit:& dicendum eſt quòd non:quotcunque vicibus hic caſus
accideret, per dictam ſing.gl.c.neminem.lxx.diſt.quæ non loq
tur in præſentatione,ſed in inſtituente.quæ dicit potius eſſe in-
ſtituendos illos clericos,de quorum bonis eſt fundata eccleſia:
& in hoc caſu non cadit ſucceſſio,quia iam eſt præſentatus ex-
traneus,cum illo de genere,& tenet eius præſentatio:quia ſi nõ
teneret,non eſſet dubitandum de optione epiſcopi:ex quo ille
ſolus eſſet inſtituendus.ſed quia ambę præſentationes tenent,
dubitatur an epiſcopus habeat optionem:& eſſet dicendum ꝙ
ſic:niſi eſſet iſta æqualitas generis fundatoris,quæ aſtringit epi
ſcopum,vt eum inſtituat,vt ſit gratus fundatori:& hæc eſt vera
gratificatio. ¶Et pro iſta concluſione adduco,quod dixit dom.
me.Corſe.& alij Moderni in c.cum acceſſiſſent. de conſtitu. ꝑ
gratificatione dicti Abb.extendentis aureum dictum Cald. ibi
volentis,quòd licet fundator diſpoſuerit præſentandum debe-
re eſſe ſacerdotem , poterit fundator cum conſenſu epiſcopi,
ſeu epiſco

ſeu epiſcopus cum conſenſu fundatoris, facere ꝙ ibi pręſentet
non ſacerdos.& Abb. extendit illud dictum, vt hoc poſſit fieri
etiam per hæredes fundatoris:& moderni dicunt hoc verum eſ
ſe cum cauſa:& ſufficientem cauſam eſſe, pñtandum eſſe de ge-
nere fundatoris: vt omnia iſta latè retulimꝰ: ſuprà, in prima par.
huius ſecundi libri. in vij. qō. princ. in vltim. articu. ¶Facit etiam
pro hoc id quod diximus. s̃. in j. parte. primi libr. in ix. qō. prin. in
ij. articu. vbi tractauimus de conditione, ꝙ inſtitutus capellanꝰ
poſſet remoueri ad volũtatem patroni, vt diximus hoc fieri poſ
ſe ibi ex duplici cauſa: tum quia remouendus non deſeruiebat
capellę: tum quia volebant ibi patroni præſentare vnum cleri-
cum de eorum genere. vide ibi: ſed in d. ij. articu. in parte affirma
tiua. in verſicu. & vltra prædicta in caſu noſtro. ¶Circa vero vl-
13 timam limi. do. Roch. hic aduerte: † nam aliqui voluerunt poſſe
opponi hanc conditionem per fundatorem, vt inſtituatur ſeu
pñtetur, vnus de domo, de ſanguine, ſeu de familia ſua, qui velit
presbyterari, etiam ſine cõſenſu epiſcopi, quos nos retulimus.
s̃. in j. part. j. lib. in ix. qō. princ. in j. art. in eius principio, cum alle-
gauimus quemlibet poſſe apponere cõditionem in limine fun
dationis ad ſui libitum, in verſi. ibi poſito. Facit etiam ꝓ iſta par-
te id quod poſtmodum ibidem cum allegauimus pro ſecunda
parte, ꝙ conditiones nõ poſſunt apponi cõtra ius commune, in
verſic. xxij. adducitur patronum. adduximus do. Phi. de ſarra. vo
lentem poſt do. ſuum Iacob. de Zochis huiuſmodi conditionẽ
nõ poſſe apponi, tanquam exiſtentem cõtra ius commune, ſine
cõſenſu epiſcopi. demum ibidem in d. j. artic. in iij. cõcluſione. in
xviij. ampli. dixi, ꝙ ſi conditio eſt, ꝙ nõ poſſit pręſentari, niſi præ
ſentetur de ꝓgenię, & non aliter, vt formauit caſum Phi. & dixi
hoc non poſſe fieri ſine cõſenſu epi: vt per ipſum hæc conditio
reducatur ad honeſtum. Sed ſi cõditio eſſet, ꝙ exiſtente aliquo
de ſuæ progenię, debeat pręſentari & inſtitui: non eſſet cõtra ius
adeo ſtrictè, quod nõ teneret: quia non video in quo eſſet cõ-
tra ius. Nec obſt. id quod dicitur, quia videretur data ſucceſſio
in beneficijs, quia hoc nõ ſemper eſt: ſed cum reperitur idoneus
aliquis clericus de illa familia, qđ ſemper eſſe nõ poſſit: & iõ di-
ceretur ſm ius: argum. d. glo. in verbo, ſine poſſeſſionis. ca. nemi
nem. lxx. diſt. & ſic tenerem quicquid dixerint iſti patres in hoc
caſu, nõ requiri cõſenſum epiſcopi: iuxta alleg. pro prima parte.
¶Et ꝙ hæc conditio ſit obſeruanda, diximus etiam. s̃. & pro ea
allegaui in prima par. huius ſecundi libr. in vij. qō. prin. in xxiiij.
art. dum ibi tractaui, an pñtandus debeat eſſe de eadem eccleſia
ciuitate, vel diœce. & recitatis opi. poſui pulchram diſtinctionẽ
in vno membro in verſi. aut loquimur in eccleſia ſeculari. po-
ſui obſeruandam fore diſpõnem fundatoris circa præſentandũ
de tali genere, iuxta eius diſpoſitionem. ¶Sed aduerte, ꝙ ſi bñ
teneretur opinio ꝯria concluſioni ſupra factę. ſ. nõ eſſe præferẽ
dum illũ de familia extraneo adhuc hęc limitatio data ꝑ Roch.
nõ eſſet ad limitationem. d. cõcluſi. quia ſtante tali diſpõne fun-
datoris, nõ poſſet præſentari extraneus, exiſtẽte clerico idoneo
de illo genere, per proximè dicta: & ſi non poſſet præſentari, nõ
daretur concurſus extranei cum exiſtẽte de genere: & ſic hæc
non poſſet eſſe limitatio, etiam ad concluſionem ꝯriam. ¶Tu
tamen tene primam cõcluſionem iuxta glo. auream. d. c. nemi-
nem. & per alia ſupra per me adducta. & ita millies vidi obſerua
14 ri, & iudicari in facto: & ego obtinui aduocatus, & iudicaui † iu
dex: & cõſului vt cõſultor: cæteris paribus epm̃ teneri inſtituere
pñtatum exiſtẽtem de genere patronorum, & illum pręferre
extraneo: & dixi patronorum imo & exiſtẽtium in quaſi poſſeſ.
pręſentãdi: quia pręſumitur à fundatore deduxiſſe originem: vt
pulchrè cõſiderauimus. s̃. in ij. par. huius. ij. lib. in x. q. prin. in iiij.
15 & duobus ſeq. articu. ¶† Aduerte etiam, ꝙ ſi teſtator voluerit
eſſe pręſentãdum aliquem de familia, de illa familia debet eſſe
præſentandus: ſi autem diceret de ꝓgenie, de genere, vel de li-
nea ab eo deſcendẽte, ſufficiet præſentãdum ab eo deſcendiſſe,
quocũque modo deſcẽdat, ſiue agnationis, ſiue cognationis: &
ſi duo reperirentur eiuſdem generis, eſſe inſtituendum magis
propinquum fundatori, vel patrono. ¶Et hanc cõcluſionem
ſupra formatam tenuit etiam Philip. de ſarra. in capitu. cum au-
tem. in cccxlviij. char. operis. hoc titu. cuius dicta diſcutiemus.
in xvj. ſequẽ. artic. in verſi. & ſubdit ex hoc nõ immerito. cum ſe
quen. in fi.

¶Quintus art. v. q. prin. iij. par. ij. Lib.

1 ☞ *Inſtitui debet ex duobus præſentatis, altero idoneo de loco, & forenſi ido-
neiore, idoneus de loco.*

1 Dubitatur Quinto loco: † ſi præſentatur idoneus de
loco, & forẽ. Idoneior ab habẽtib. iura, quis
erit inſtituendus: & an cadat optio epi, & breuiter dicendum
ex dictis per Roch. in præced. articu. eſſe cõcludendum, nõ hr̃e
locum optionem: per id qđ voluit Abb. in cap. bonæ. el ij. de po-
ſtu. prę la. in xiij. nota. & in c. decorem. in fi. de inſti. & expreſſius
in cap. cõſtitutus. el ij. in iij. col. de appella. vbi etiam per Phili. &
Præpo. & hoc etiam voluit Phi. de ſarra. in c. iij. ſuper glo. in ver-
bo, maioribus. hoc titu. dum tractat illam quæſtionem, an ſuffi-
ciat quem pręſentare idoneum, ſi poteſt præſentare idoniorem
vbi dicit ſine dubio hoc poſſe fieri, ſi idoneior non eſt illius col
legij. & hoc idem dixit. in c. ſignificaſti. cum glo. hoc titu. & in c.
cum autem. in ver. item pone pñtatur idoneus, de qua etiã nos
diximus. & ita ibi ꝯcluſimus. s̃. in j.. par. huius ij. li. in x. q. prin. in
iij. artic. Imo cõcluſimus ſupra in eadem parte. in vij. q. princ. in
xxiiij. articu. quòd ſtante idoneo de collegio, vel loco nullo mo
do poſſit pręſentari forinſecus: ſeu alterius collegij, vel loci: vt
ibi latè.

¶Sextus art. v. q. prin. iij. par. ij. Lib.

1 ☞ *Patroni ſi in pari numero diuidunt vota ſua, & pręſentent duos, vnum de
genere fundatoris, alterum extraneum, ſed idoneiorem, vter præferendus in
inſtitutione.*
2 *Beneficium ſacerdotale, ex ſacerdotis diſpoſitione poteſt dari non ſacerdoti ab
epiſcopo vna cum patrono ſeu hærede patroni.*

Et ex Dictis in his duobus ꝓximè pręcedentib. art. oritur
decisio. vj. articu. ſi patroni in pari numero diuidunt
1 † vota ſua, & pñtant duos, vnum idoneum de genere fundato-
ris, alterum extraneum, ſeu idoniorem, quis inſtitui debeat, &
pręferatur. Et breuiter dicendum eſt fore pręferendum illũ de
genere fundatoris, ſicut ille de collegio idoneus præfertur ido
niori forinſeco: vt in ꝓxi. p̃ced. arti. diximus & etiam colligitur
ex dictis Roch. quę retulimus. s̃. in iiij. articu. & pro hoc faciunt
ea, quæ diximus. s̃. in iij. præce. art. poſt Hoſt. & But. in c. tuam. de
ęta. & quali. epiſcopum poſſe cõferre beneficium ſimplex ido-
neo cõſanguineo, quãuis potuiſſet illud cõferre idoneiori: & li-
cet illud ſit ibi ꝓpter paupertatem cõſanguinei: nos tñ reddidi-
mus rationem conſanguinitatis, quam ille habebat cum epõ,
ꝓpter quam tamẽ nõ poſſet cõferre curatum vel dignitatem.
Colligo tamẽ ex prædictis per pręfatos. in dict. ca. tuam. cõſan-
guinitatem operari, vt eps̃ illud facere poſſit, & eſt cõſanguini-
tas, quę habebatur cum epõ, quãto magis debet operari iſtud eſ
ſe de genere fundatoris. in idoneo vt faciat illum præferre ido-
niori. & ita ego tenerem, cum ſufficiat in caſu noſtro aliquem
eſſe idoneum: per c. iij. hoc ti. & per ea quæ diximus. in j. par. hu-
ius. ij. lib. in x. q. prin. in iij. art. ¶Et ſi diceres, nonne concluſimus.
s̃. in ij. præce. art. epm̃, cum vnus ex præſentatis eſt idoneior, nõ
habere optionem, ſed omnino debere inſtituere idoniorem.
Cur ergo hic ſecus reſpõdetur ꝙ ibi non eſt alia qualitas in cõ-
currẽte, quæ eſt hic. ſ. illum idoneum eſſe etiam de genere fun-
datoris, qui potius eſt inſtituẽdus: iuxta auream glo. d. c. neminẽ
lxx. diſtinct. & ita tenerem in hoc puncto. ¶Et ꝙ hęc qualitas ſit
2 tanti effectus, patet: nam videmus illam operari, † vt eps̃ cum pa
trono ſeu hærede patroni poſſit beneficium ſacerdotale ex di-
ſpoſitione fundatoris dare non ſacerdoti: iuxta auream doctri-
nam Abb. in ca. cum acceſſiſſent. vbi omnes. de conſtitu. & dixi-
mus. s̃. in j. par. huius ij. lib. in vij. q. prin. in vlt. art. ergo multo for
tius debet hoc operari, vt pręferat idoniori: nam & ibi poſtpo-
nitur ſacerdocium, & ꝓpter hoc, quæ qualitas ſacerdoti erat ne
ceſſario obſeruãda, ex quo erat appoſita per fundatorẽ: qa ma-
ior idoneitas nõ eſt ita obſeruãda, dummõ habeatur idoneus
de eodem loco: vt in ꝓxi. p̃ce. art. diximus. ¶Et ſic cõcludo ma-
ioris potẽtiæ eſſe, qualitatem generis fundatoris, quam maioris
idoneitatis. Nota iſta, quia noua, & ꝓcedunt. & hoc voluit etiã
Phi. de ſarra. in ca. cum autem. in prin. cccxlix. char. operis. hoc ti
tu. vt diximus. j̃. in ſequen. xvj. art. in verſi. imo plus attentarem.
& in fine.

¶Septimus art. v. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitui debet patronus præſentatus à medietate cœtus patronorũ, reiecto
extraneo præſentato ab alia medietate.*
2 *Gratificatio ceſſat, vbi patroni diuiſerunt eorum vota ęqualiter.*

1 Sed Pulchrum eſt dubium: † ſi vnus ex compatronis eſt cle
ricus, qui à medietate ipſorum patronorum præſentaẗ
& ab alia medietate pręſentatur extraneus: an ipſe compatronꝰ
pręſentatus præferatur extraneo compręſentato: & hic ſit. vij.
articulus. ¶Et nos diximus. s̃. in j. par. huius ſecundi lib. in viij. q.
prin. in v. art. cõpatronos poſſe pñtare compatronum, quamuis
patronus nõ poſſit pñtare ſeipſum. c. per veſtras. hoc tit. & nos
diximus ibidem. in j. art. & dixit Gaye. in repe. c. fi. de ele. li. vj. poſt
prin. v. col. dicit patronum pñtare filium, & compatronum. alle.
doct. in c. qm̃. in c. conſuluit. hoc tit. & Hoſt. eod. ti. §. fi. ante fi. &

cum ſit patronus tanto magis diuiſis votis patronorum æquali
ter,ceſſat optio epi,& ipſe eſt præferendus compręſentato:quia
non ſolum dicit de genere fundatorum,& patronorum:ſed ip-
ſemet eſt patronus.& ſic multo magis in eo habet locum. glo.
c.neminem.lxx.diſt.& omnia dicta ſupra,in iiij.pręcc.art.& etiā
2 in ꝓxi.præce.vj.art.¶ Aduerte†ad aliud,ꝙ ſi patroni diuiſiſſent
eorum vota ęqualiter, ceſſat gratificatio omnino : quia ceſſat
conſenſus patroni præſentati, facit tranſcendere ęqualitatem:
& ſic facit numerum,adeo quòd non dicuntur æquales voces:
& ſic vox huius compatroni,eſt talis,quòd inducat æqualitatē,
& tranſcendebat,idem erit:& ſic ceſſat gratificatio, cum ſit ma-
ior numerus ex parte ipſius:vt diximus.in d. prima parte huius
ſecundi lib.in viij.q.princ.in viij.articu.vbi omnino vide: & ibi
poſuimus dicta.do.Gaye.in repe.dict.c.fin.ante fi. lv. colum.&
ſequenti.

¶Octauus art.v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Intellectus & caſus.c.poſtulaſti.extra de iure patr.*
2 *Numeri pluralitas,an & quando minoritatem vincat.*
3 *Intitulatus præſentatus ab vno ex duob.patronis,& extraneus ab altero patrono compræſentato,electo eſt præferendus in inſtitutione.*

Dubitatur Ex prædictis.viij.duo ſunt patroni,vnus pñ
tat petrum,qui fuerat intitulatus, in eccle-
ſia,ideorum ordinatus ad titulum illius eccleſię:iuxta.c.poſtula
ſti.hoc titu.de quo nos dicemus latè.ỹ. Deo duce. in iij. lib.in v.
q.prin.in vj.art.alter præſentat alterum,an intitulatus data pari
tate in reliquis debeat præferri in inſtitutione : & dicendum eſt
ꝙ ſic:ſm Roch.in hoc tract.in verbo,competens alicui.in xxvij.
q.quod dicit eſſe,ex quo ipſe ſenuerat in illa eccleſia :& ibidem
fuerat intitulatus de conſenſu epiſcopi,vel etiam patronorum.
¶Poſtea dicit in contrarium eſſe veritatem:quam ꝓbat text. in
d.ca.poſtulaſti.in verbo,nō ſunt alij præferendi. quē ita intelli-
git ibi Hoſt.quē refert & ſequitur Card.in fi.in viij.qō.¶Tu ad-
uerte do.Card. in dict.octa.qō.fuiſſe malè loquutum.& Roch.
vbi ſupra peſſimè.Card.enim dicit vt Roch.eum refert.ſed Ho.
non dicit vt eum refert Card.& Roch.Hoſt.enim.in dict.ca.po-
1 ſtulaſti.in vltimis verbis principij ſtatim ante.§.ad quod† cum
vult exponere illud verbum,alij,in illo tex.appoſitis. dum dicit
tex intitulati huiuſmodi non ſunt alijs pręferendi Hoſt.exponit
verbum,alijs,ſcilicet,quos patroni repræſentare voluerint: &
hic eſt primus intellectus datus ad illum tex. ſecundum quem
intellectum eſt ſenſus:vt iſti intitulati ex ſola intitulatione,& ſic
abſque, quo à patronis præſententur,nō pręferantur alijs,quos
patroni repręſentare voluerint cum illa intitulatio eis non pręiudicet, ex quo eorum non interuenit aſſenſus:& ſic præſuppo-
nimus nullo modo intitulatum eccleſia vacante eſſe præſenta-
tum ab aliquo ex patronis : & certè hic eſt verus intellectus il-
lius text.nam in illo tex.capitulo,poſtulaſti.erant duo dubia.Pri
mum,an hæc intitulatio fieri poterat per rectorem. Secundum
an hęc intitulatio præiudicaret patronis. Et iuriſlator reſpon-
det ad vltimum dubium,& ſoluit vtrumque:vt dicunt ibi doct.
nam cum ſoluit ſecundum dubium , & dicit hanc intitulationē
nullum pręiudicium inferre patronis,quin poſſint alios præſen
tare, iam reſpondet ad primum dubium:& reſponſio eſt, intitu
lationem fieri poſſe,ſed non præiudicare patronis,quin poſſint
pręſentare, quos voluerint:quibus ipſi intitulati non præferen
tur:& ſic pręſupponit tex.intitulatos non eſſe pręſentatos à pa
tronis,ſed ſolum à rectore,cum fuit ordinatus.¶Ponit Hoſt.ēſ.
ſecundum intellectum ad illud verbum,alijs,ponendo hęc ver
ba formalia : vel poteſt intelligi. ſcilicet dictum verbum alijs,
quando tres ſunt patroni, duo repræſentant extraneum: vnus
iſtum intitulatum, qui per hoc non debet præferri pręſentato
à duobus,ſecundum Hoſtienſ.ibi dum allegat ad hoc:capitulo,
2 quoniam.reſponſo primo.in fine.hoc titu.vbi † habetur pluri-
tatem numeri vincere minoritatem:& ſic in iſto ſecundo intel-
lecto præſupponitur iſte intitulatus præſentatus à minori par-
te,& non ab æquali:prout dicit Cardina.quia ſi eſſet ab ęquali,
aliter eſſet dicendum: vt proximè diximus : imo re vera in illo
tex.capitulo,poſtulaſti.qui loquitur ſecundum primum intelle
ctum:præſupponitur nullo modo fuiſſe præſentatum illum in-
titulum. ¶Roch.errauit peſſime : tum quia errauit,vt Cardin.
tum etiam quia præſupponit intitulatum non eſſe inſtituendū
cum eccleſia vacauerit,etiam ſi patronus in intitulatione con-
ſenſerit.quod eſt falſum, vt clarè apparet in illo tex.de quo dice
mus.infra,in dict.iij.libr. Deo duce.in quinta quęſtione princ.
3 in vj.articulo.¶† Redeundo modo ad caſum noſtrum ſepara-
tum à capitul.poſtulaſti.qui eſt,cum iſte intitulatus fuit pręſen-
tatus ab vno ex duobus patronis,& extraneus ab altero,& ſunt
ęquales in omnibus,quis ſit præferendus in inſtitutione:& licet
Ho.in d.c.poſtulaſti.in j.reſpō.dicat per hmōi intitulationem il
lum nō effici de collegio,nec eſſe in eccleſia cōuentuali , quot-
cunq; ſint numero:ſed ſolum tanquā bñficiati,ſicut & aſſeſij: vt
no.ſ.de ele.non reſidē.c.cum ad hoc.tñ negari nō poteſt iſtum
intitulatum eſſe illius eccleſiæ:& ideo pferendum alijs:per ea,q̄
diximus.in præce.arti.& pręſertim.in iiij.& v.ex quo à patronis
fuit præſentatus.Et ſic non rōne intitulationis,ſed ratione præ-
ſentationis,pręfertur tamen,vt pręſentatus tanquam exiſtēs de
illa eccleſia:iuxta latè dicta.in j.par.huius.ij.lib.in vij.q.princi. in
xxiiij.articu.

¶Nonus art. v.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 *Inſtitui debet potius nobilis, quam plebeius cęteris parib.*
2 *Perſonarum acceptio,nulla eſt in eccleſia Dei.*
3 *Maiores natu dici,nobilitate,antiquitate,dignitate & ſcientia.*
4 *Nobilitas quotuplex ſit.Et quid,nu. 5.*

Sed Dubium eſt:& hic ſit.ix.art.quid ſi patroni diuidunt vo
ta ſua ęqualiter,& præſentāt duos,vnum nobilem, aliū
ignobilem,quis inſtitui debet,& an epſ habebit optionem. Et
Gay.in d.repe.c.fi.de ele.li.vj.in liiij. col. in verſi.item attendere
1 potes.vult epm nō habere optionem meram:†ſed debere inſti
tuere nobilē potius quā plebeium,cæteris parib.¶Phi.de ſarra
in c.cum autem.in clij.char.operis,dicit eſſe pręferendum nobi-
lem,& ſic nobiliorem:per glo.in verbo,potentia.in c.conſtitutꝰ
lo vltimo.de app.quia per talem melius conſulitur eccleſię: nō
enim datur ſibi pręlatura,ſeu beneficium,vt ſolū inde viuat, ſed
etiā,vt bene rogat,& bene diſponat:poſtea ipſe Philip.dixit ꝙ ſi
2 ſunt pſentati†nobilis & plebeius data paritate in cęteris,puta ī
ſcientia:morib.& ętate,quilibet pōt dicere non habere dubieta
tem,ſed locum eſſe gratificationi:cum in eccleſia Dei nō ſit ha-
benda acceptio perſonarum , nec nobilitas conſiderada : vt eſt
tex.no.in c.venerabilis.de præb. vbi etiam reprobat̃ cōſuetudo
in ꝯrium.Pro quo facit,quia nō eſt præſumendum ꝓ aliqua rō-
ne ſolius nobilitatis.xl.di.illud.& c.multi.& gl.in verbo,inuidia.
in c.quoniam vetus.xxiiij.diſtin. j. quæ dicit de Petro piſcatore
ſucceſſore Chriſti,& non Auguſto:de quo dicemus.ỹ.in alio ar-
ticu. vbi tractabimus de potentiori , vbi melius cadit. ¶Poſtea
ipſe Phili.dicit iſtis non obſtātibus nobilem in caſu noſtro eſſe
præferendū plebeio,ex quo datur paritas in cęteris,nobilitas ad
ducit gradū:& voluerunt Hoſti.& doc.in d.c. ꝯſtitutis. Nec ob.
d.c.venerabilis.&c.allegata,qa nō loquuntur in caſu noſtro:ſed
qñ vnus ſolus pñtatur, qui non eſt nobilis:nam ꝓpter hoc non
dēt repelli,per illa iura ſecus ergo,qñ cum illo cōcurrit nobilis,
æquè idoneꝰ in ceteris,quare ex quo in cæteris eſt æqualis & in
nobilitate præcedit,ꝑ præferendus eſt. ¶ Tu pro hoc allega.tex.
in ca. dudum. elꝫ. de elec. iuncta doctrina Abb. ibi in j. colū. in
verſi.item nota tria. vbi dicit nobiliorē genere eſſe præferendū
plebeio: inde colligit Abb. in clericis ſecularibus attendi nobi-
litatem.& pro hoc alleg.text.in c.de multa.de præben.in fi. vbi
in collatiōe beneficiorū habetur reſpectus ad nobilitatē, vt pin
guius ꝓuideatur nobili,q̄ ignobili.& dicit eſſe videndā glo.no-
3 tandam in c.lex.ij.diſtin.quę†vult maiores natu dici,nobilitate
antiquitate, dignitate & ſcientia.ij. q.j. quærendū.& c.crimina-
tiones.adducit ēt quod ipſe dixit in c.ꝯſtitutis.lo vlti. de appel.
¶ Et ſubdit in religioſis non attēdi nobilitatem: vt legi.& not.
in c. fi. de ſtatu reg. prædicta ēt voluerunt doc. moder. ſ. Phli.
fran.in iij.col.& Prępo.in ij.col.ī d.c.ꝯſtitutis. hoc ēt voluit latè
do.Fely.in c.cum adeo.in vlti.colum.in verſi. nobilitas. vbi ad-
ducit Inno.in cap. dudum. ad fi. ibi. Item ſi Papa ſentientem
nobilitatem abſq; literatura eſſe iuſtam cām diſpenſandi ſuper
pluralitate:qa.c.de multa.in fi.de præb. in verbo,ſublimes & li-
4 teratas.exponit Inno.& pro vel.¶†Et aſſumas hic nobilitatem
ſm cōem vſum loquendi,illam.ſ.ſanguinis & diuitiarū:aſs autē
largo mō ſola literatura facit quē nobilem.vt pulchrè p Cy.in
l.ꝓuidendum.per illū text.C.de poſtu.& Ludo. ro. in l. ſi vero.
§.de viro. liij. fallētia. & remittit ſe de iſtis do. Fely. ad magiſtrū
Robertū de licio,conregnicolā meum ordinis minorū : poſtea
effectum epm Aquineum,certe ſua tēpeſtate prædicantiū prin
cipem:quē ter eum ſermonizantē audiui in ſermone de virtuti
bus incip.audite diſciplinā.& dicit Fely. ſe dixiſſe de hac nobili
tate in ca.ſuper eo.lo j. de teſti. & remittit ſe ēt ad Pogium flo-
rentinum in tract.de nobilitate incip.non dubito pręſtātiſſime
pater. quem intitulauit dño Girardo Cardinali cumano : & ad
Bartholomęum cœpolā in trac.de Impatore militū deligendo.
& ad Leonardū Vrinen. elegantiū cæteris loquentē in ſuo feſti
uali in ſermone de ſancto Marco, dum tractauit de ſapiētiſſimo
regimine Dominorū Venetorū:vbi pręmittit quotuplex ſit no
bilitas:vbi dicit eſſe ſemper videndū.& dicit ipſe do. Fely. ſe di-
5 xiſſe aliquid in c. nouit. de iudi. ¶ † Et quid ſit nobilitas & an
qualitas,

qualitas,nobilitas attendatur in pugna:ponit latè 'do. Paris de puteo conregnicola meus in ſuo elegāti trac.de re militari. ſeu de pugnātib.in duello. in vij.li.licet ſit ſignatus.iij.in rub.ꝙqualitas attēdatur in pugna.& quid ſit nobilitas.Et ibidem de nobili ex quatuor gradib.proauorum in rubr. an nobilis ex quatuor gradib.proauorum,prouocet cauſa honoris ad duellum Comitem,vel Baronem:& plura ibi in ſeq.rub.de huiuſmodi nobilib. & etiam de baſtardis.

¶Decimus arti. v.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞*Inſtituendus ne ſit potentior alio præſentato, data paritate in cæteris. & nu.6.*
2 *In beneficijs quid inſpiciendum ſit circa perſonam confirmandam.*
3 *Beneficio ſufficiens quando ſit perſona.*
4 *Melior, verb. dupliciter accipiendum.*
5 *Sacerdotis crimino ſi prædicatio non eſt ſpernenda.*

1 Dubitatur Decimo,quid ſi patroni ęqualiter diuiſerūt vota ſua,duos pñtando,quorum vnus †eſt potentior altero,quæ potentia poteſt conſiſtere ex nobilitate, diuitijs,fauore dominorum,induſtria, & experiētia in agibilib. mundi,an epſ poſſit præferre quem voluerit in inſtōne:gloſ.in verbo potentia.in d.c.conſtitutis.lo vltimo.de app.diſputat hūc paſſum:& tandem concludit cæteris parib.& ſic data paritate in reliquis,eſſe præferendum dictum potētiorem:quia per talem melius conſeruatur eccleſia:non enim ſolum datur ſibi prælatura ſeu beneficium,vt viuat,ſed etiam vt bene agat,& bñ diſpenſet bona eccleſiæ:vñ ex illo tex.colligunt doctor. & præſertim
2 Ab.ibi imponentē,quod in beneficijs †inſpicitur circa perſonā confirmandam:an potens ſit ad prouinciam beneficij vel ne:qa non debent eſſe beneficiati reuolutores chartarum ſolum:ſed etiam factores operum.c.in canonib.xvj.quæſt.j.cap. de petro. xlvij.diſt.& etiam in c.fi.xxxvj.diſt. Et ideo inſpicitur nō ſolum literarum peritia in eis,ſed etiam rerum experiētia.cap.niſi cum pridem.de renun.c.licet.de regula.& vario modo, ſm qualitatē
3 beneficij metimur.†Et conſideramus an perſona ſit ſufficiēs ad beneficium,an vero non:puta ſi beneficium habet poſſeſſiones inter inimicos ad illud beneficium cōſequendum,potius inſtituetur homo,qui ſit primus in ciuitate,& dux factionū, vel homo potēs & robuſt⁹,ꝙ homo ſolū lr̃atus.c.officij.de ele. & innuit tex.in d.c.ꝯſtitutis.ibi in quib. ꝓpoſiturę poſſeſſiones.& ita voluit ēt ibi Ho.& faciūt no.in c.j.de ꝯſan.& affini.tñ gl.no.xxiij.q. j.in c.qm̄ vetus.dicit,ꝙ cū diſputaret̃ de ele.inter duos, qa vnus erat non potens,ſed doctus & coelectus eſſet nobilis,potēs, & diues,& ille allegaret potētiam,nobilitatem,& diuitias,fuit reſponſum:Non quærimus ſucceſſorem Auguſto Imperatori,ſed quærimus ſucceſſorē Petro piſcatori, & filio fabri:quæ quidem autoritas non ob.s.ſcriptis:quia tunc forſan eccleſia non habebat occupatores poſſeſſionum:nec erat onuſta debitis:& quāuis ille eſſet nobilis,indigebat forſan viro docto , & ille nobilis erat indoctus. ¶Concluſionem ſupraſcriptam tenuit etiā Phi. corne.in d.c.cōſtitutis.poſt alios.in v.col.& ibidem Præpo.in ij. col.do.Fely.in d.c.cum adeo.in vlti.col.in verſi.nobilitas.de reſcrip.vbi adducit beatum Thomam quolibeto.vj.art.ix.dicentē ꝙ licet epſ in cōferendo beneficium debet præferre idoniorem
4 bono.viij.q.j.†licet.tamen pōt aliquis dici melior dupliciter. Vno mō ſimpl̃r,qui eſt ſanctior, plus habens de charitate.Alio modo dicitur aliquis melior,quo ad aliquid: vnde aliqñ contingit aliquem eſſe meliorem ſimpl̃r:qui tamen nō eſt melior quātum ad hoc,ꝙ beneficium ꝑcipiat:quia alias forte poteſt eccleſiam magis iuuare,vel cōſilio doctrinæ,vel auxilio potentiori: vel quia diutius ſeruiuit in eccleſia. Non ergo epſ tenetur dare meliori ſimpl̃r,ſed meliori quo ad hoc. ¶Adducit etiam quod pulchrè dixit Archiepiſcopus florentinus.in ij.parte.iij.par. ſuę ſummæ.in rub.de ſtatu ſummi Pontificis.fol. iiij. ꝙ ſi contingat aliquos aſſumi ad pōtificatum,qui nō ſunt boni homines: ſunt tamen aliquando boni prelati ꝓpter prudentiam & ſcientiam, quę conferunt regimini aliorum:& hoc ſecundū eum apparet ſingularis prudentia Dei, qui regit eccleſiam ſuam, etiam mediantib.malis miniſtris:alleg.bonum tex.in §.fi.in fi.lxxxiij.diſti.
5 vbi dicitur,ꝙ prædicatio crimino ſi ſacerdotis non debet†contēni:quia teſte Hieronymo ſicut lixiuium per cinerem humidū fluens,lauat & non lauatur:ita bona doctrina animam credentium lauat à ſorde peccatorum.facit.c.ſi fuerit.j.q.j.ibi,per lapideos canales tranſit aqua ad ariola.¶Limitat tamen ipſam concluſionem,niſi ſuperior ſciat iſtum potentem, vtiliorem eccleſiæ eſſe malum:quia quamuis poſſet iuuare eccleſiam dictis modis:tamen in talib.requiritur permaximè bonitas vitæ:alias ſine peccato nō poteſt exercere curam : & iſtud non eſſet præferre minus bonum:ſed ſimpliciter malum.Ita limitat prædictus magiſter Robertus de licio in ſuo quadrageſimali.xxxiiij.ſermone incip.ſi quis voluerit maior fieri.alleg.Albertum magnum dicētem,ꝙ promouentes ad ordines,vel curam ſcienter indoneum abſque dubio peccant mortaliter:nec nobilitas vel potētia excuſare poteſt,ꝙ promoueatur malus:quia quanto nobilior,tanto notabilior. Et ſi dicatur alium non ita eſſe vtilem omnino, iſta ratio nihil valet:quia vtilitas ſpiritualis temporali eſt prępo nenda,nec excuſat paucitas miniſtrorum eccleſiæ,ſecundū Albertum. ¶Sed hæc limitatio redditur dubia ex dictis domini Archiepiſcopi florentini: & beati Hieronymi proximè relatis: & maximè, quando electus eſſet malus: & hoc eſſet occultum: quia licet prælatus ſciret : tamen non videtur imminere damnum ſpūale:quia talis malus poteſt etiam bono exemplo ędificare bonos mores. ¶Certe hæc dicta nō poſſunt habere locum in caſu noſtro: quia malus, & ſic indignus nullo modo præſentari poteſt,& præſentans ſcienter, priuatur illa vice iure præſentandi:vt no.in c.cum vos.de offi.ord.& nos diximus latè. s.in j.par.huius.ij.lib.in x.qō.prin.in iiij.arti. poterunt ergo pro.
6 cedere in conferente:caſus ergo noſter eſt†quādo duo ſunt pñtati à patronis:& ſunt ęquales in numero præſentantium, & in idonietate:ſed vnus potentior,& magis expertus altero.Et dicerem in hoc caſu ſi potentia eſt ex nobilitate,idem quod in arti. pręcedenti,vt præferatur nobilior:quia ille gradum habet pluris nobilitatis.Si potentia ex diuitijs & compræſentatus eſt pauper,dicendum vt diximus.s.in iij.art. ¶Si vero potentia eſt ex fauoribus principum hominū, ex experientia iubilium mundi. Et tunc dicendum eſt ipſum præferendum non ſolum cōpræſentato idoneo:ſed etiā magis idoneo,quādo eccleſia indiget eis: quia ſunt occupata eius bona &c.de quibus.ſupra,per proximè allegata,maximè per docto.in dict.cap.conſtitutus.de app. ¶Si vero eccleſia nō indiget talib.diſpēſationib.& tunc dicerem talem potentiā nō eſſe in conſideratione:& ideo eſſe inſtituendū idoneiorem,per dicta.s.in ij.præce.art.ſed ſi eſſent ęqualiter idonei,dicerem epm̄ debere optare:cum talis potētia nō ſit in cōſideratione:vt ꝓximè diximus:ſicut nec diuitiæ,cum eccleſia nō indiget:vt diximus.s.in iij.articul. Nota hanc diſtinctionem:qa noua & vera.

¶Vndecimus art.v.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞*Literatus præferēdus eſt illiterato in inſtitutione,data paritate in cæteris. & nu. 8.*
2 *Doctor plebeius præferendus eſt nobilitatis ſolo titulo nitenti.*
3 *Mundus ſine literis regi non poteſt.*
4 *Electio facta de idoneo a maiori parte,tenet:licet alter ſit alijs titulis illuſtratus.*
5 *Inſtituendus qualis ſit in ciuitate,neceſſitate eccleſiæ vrgente.*
6 *Literati ſunt ſtellæ & firmamentum ſplendidiſſimum in eccleſia Dei.*
7 *Statutum vel conſuetudo non valet, ꝙ ignobiles non admittantur literati ad canonicatus eccleſiarum cathedralium.*

Dubitatur Etiam.xj.ſi patroni diuiſerūt vota ſua ęqualiter,duos pñtando,quorum vnus licet ſit habilis ad illud beneficium:tamen non eſt doctus:alter vero eſt doctus,an in inſtitutione ſit præferendus doctus:& ſic cōſideretur literatura:an verò optio erit epiſcopi.Et Gaye.in repe.rubri.c.fi.de electio.libro vj.iiij.colum.in verſic.item attendere pt.
1 †dicit literatum eſſe præferendum indocto:& non eſt dubium literaturam eſſe in conſideratione:vt in c.de multa.de præbē.in fin. Imo voluit Phi.de larra.in c.cum autem.hoc titul.in cccliij.
2 char.operis,in verſi.ex quibus etiam infertur.†ꝙ ſi cōcurrat nobilis tantum,& plebeius doctor,præferri debet plebei⁹ doctor: quia ſcientia nobilitat hominem:& perſona literata æquiparat nobili:per tex.iuncta glo.in d.c.de multa. & ibi Abb. & omnes: ergo præferendus plebeius doctor,qui per ſcientiam eſt nobilitatus:& per ſuam ſcientiam non ſolum conſulitur ipſi illam habenti,ſed toti vniuerſali eccleſiæ:vt dicit tex. in c. cum ex eo.de
3 elect.lib.vj.†& orbis ſine literatis regi non poſſet.aut.habita.C. ne filius pro patre.¶Quod intelligit Philip.ſanè,qñ eccleſia nō indigeret aliquo fauore,de quo poſſet habilius ſibi ſubuenire ꝑ illum nobilem,attenta ſua domo,& familia:quia tūc nobilitas & potentia præferuntur ſcientiæ:vt in ꝓximo præce.art,dixi.ꝓpterea ex ibi dictis patet,ꝙ vbi eccleſia indiget viro potente,ſeu diuite,tunc pñtatio facta de nō potente,vel diuite,eſt retractanda,quod approbat Abb.in d.c.conſtitutis.de app.in iij. col. quia licet ille alter in ſe ſit idoneus:non tamen eſt vtilis eccleſiæ. vt ibi dicit tex.quæ opinio nō placet Io.de Imo.& do.Phi.cor.ibi in iiij.col.Et licet in electione ante factum ſit habenda cōſide.
4 ratio de prædictis qualitatibus: †tamen quando electio eſſet facta à maiori parte, valeret,dūmodo ſit facta de idoneo:per not. in c.quia ꝓpter,iuncto.c.cum in cunctis.de elect.& in cap.iij.in

verbo,maiorib.hoc ti.ſed tutius eſt,dicit Phi.de ſarra.tenere opi.
Ho.& Abb.ꝑ fauore eccleſiæ, vt ſibi ꝯſulatur in ſuis neceſſitati-
bus,quæ omnia dicit eſſe notanda pro practica. ¶Tu dic cum
Ab.etiam traſire do.Præpo.in d.c.conſtitutis.in ij.col. in verſic.
5 nota ex textu.ibi,impotentem†vbi dicit,ꝙ ſtante neceſſitate ec
cleſiæ,quia haberet poſſeſſiones inter inimicos,potius ſit inſti-
tuendus,qui ſit primus in ciuitate & dux factionum, vel homo
potens,& robuſtus,quã homo literatus.c.officij.de ele.& text.
in c.conſtitutis.Et ſi eſſet beneficium grauatum debitis , potius
eligetur homo diues & potens,quam pauper & literatus.alleg.
c.hoc ius porrectum.in arg.x. q.ij. & ècontra ceſſante dicta ne-
ceſſitate eccleſiæ literatus præfertur illis.vt ibi per Prępo.& hoc
idem voluit do.Fely.in d.c.cum adeo.in vlt.col.de reſcr.qui ad-
ducit Bald.in l.in dando.ff.de tut.& cura.datis ab his.dicentem
nobilitatem ſolam non ſupplere literaturam in clerico. & dicit
glo.in l.ſocietates.quę eſt lex.v.ff.pro ſocio.ꝙ in canonicum nõ
minus debent poni literati,quam nobiles:& ꝙ literatus præfe-
ratur non tantum literato vel illiterato. voluit glo. in c.lex. ij.
diſt.& tex.in c.dudum.iuncto.iiij.no.Ab.de elect.& Inno. in ca.
cum iamdudum.ante fin.de prębend. dixit viros literatos ob li-
teraturam eſſe vtiles eccleſiæ vniuerſali: & ideo extollendos ad
pluralitatem & canonicatum:his eñ literatis viris mirum in mo
dum indiget eccleſia vniuerſalis.& dicit tex.in ca. cum ex eo.de
elect.libro vj.vbi notanter & audacter ſubdit Io.Mo. eccleſiam
vniuerſalem indigere literatis:& non aſinis ferratis.Sequitur ibi
6 Domi.& alij:†nãque tales literati ſunt tanquam ſtellæ & firma
mentum relucentiſſimum in eccleſia Dei. vt dicit.in cap.ſuper
ſpecula.de magiſtris.& in dict.aut.habita. C. ne filius pro patre.
7 †imo non valet conſuetudo vel ſtatutum, ꝙ non admittantur
ignobiles ſi ſunt literati ad canonicatus eccleſiarum cathedra-
lium.tex. eſt aureus per quem ita dicunt ibi Ab.& alij.in cap.ve-
nerabilis.de præbend.de quo exclamat domi.Felyn.in ca.ſuper
eo.el ſecundo.colum.iij.de teſtit. & dixit mirabiliter alibi Rota:
dato quòd epiſcopus poſſet diſpenſare ſuper defectu literaturæ
in beneficio ſimplici,ſecundum nota.per Innocen.in dict.capi.
cum in cunctis.ad fin.de electio.& per Hoſtienſ.in capitu.ſecun
do.de inſtitu.tamen non poterit epiſcopus diſpenſare in cano-
nicatu & maioribus beneficijs : quia,ibi requiritur induſtria &
conſilium:quam deciſionem Rotæ refert & ſequitur do. Felyn.
in capitulo poſtulaſti.colum.vij.verſicu.circa gloſſ.ij.de reſcri.
¶Et adde prædictis ea,quę diximus de clericis illiteratis.ſuprà,
in prima parte,huius ſecundi libr.in ix.quæſtio.princ.in xxiiij.ar
8 ticulo. ¶†Conclude igitur ſcientem & ſic literatum eſſe præ-
ferendum non tam literato:& docto.eſſe præferendum etiã no
bili,& omnibus alijs,niſi aliter neceſſitas eccleſię ſuaderet:& ſtã
te maiori doctrina epiſcopum non habere optionem. Et dicit
Domi.in capitu.epiſcopus.prima columa.xvij.diſtinct.per gloſ.
in c.Iſidorus.xvj.q.ꝙ ſi vnus canonicus eſt maior altero nobili-
tate, vita,vel ſcientia,præcedit aliũ etiam prius receptum.ſequi
tur Felyn.in rubr.de maior.& obedien.in princ.ſecunda colum.
vbi etiam de doctore,& milite:& vide circa hoc vltimum.ſ. in
xiij.articu.

¶Duodecimus art. v.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 *Doctor canoniſta vel theologus præferendus eſt in inſtitutione,data paritate in reliquis.& nu.2.*

1 Dubitatur Adhuc,& ſic.xij.†ſunt duo pręſentati,vnus
doctor canoniſta,& alter theologus , data
paritate in reliquis,quis eorum ſit pręferendus.etiam Hoſtienſ.
quem ſequuntur alij docto,in cap.j.de conſangui.& affini. dicit
2 †ꝙ ſi ſumus in loco,vbi magna verſatur cauſarum ventilatio,
præferendus ſit canoniſta:Si autem ibi pululant hæreſes vel lo-
cus eſt vicinus hęreticis:& tunc pręferendus eſt theologus.arg.
cap.in cauſis.de elect.in fine.& cap. ſuper ſpecula. de magiſtris.
& iſtam diſtinctio.etiam ponit Philip.de ſarra. in dict. cap. cum
autem.in xxxv.char.operis qui dicit hanc diſtinctio, etiam ap-
probare do.ſuum do.Ale.de neuo de Vincentia in ꝓœmio cle.
verſicu,vniuerſitate.hoc idem voluit domi.Prępo.in dict. capit.
conſtitutus,in ſecunda col.poſt Phil.Fran.& in hoc non eſt inſi-
ſtendum.

¶Decimuſtertius art.v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *In inſtitutione,ſenior pręferendus eſt iuueni,data paritate in cæteris.*
2 *In inſtitutione cæteris præferendus eſt conſtitutus in dignitate.*
3 *In eccleſia magis honorandus eſt primo receptus , quam poſtea receptus.*
4 *Maior de certa domo,non intelligitur de maiore ſcietia,dignitate,aut diuitijs, ſed ætate.*
5 *Doctor canonicus ſeu nobilis vltimo loco receptus, alijs canonicis preferetur.*
6 *Epiſcopatum perdere,vel illum renuntiare quis poteſt.*
7 *In canonico epiſcopo ſunt duæ qualitates,quæ in aliquib.actib.non poſſunt ſimul ſtare.*

Quid autem Et hic.xiij.articu.ſi patroni diuiſerunt
ęqualiter vota ſua,duos pręſentando:
quorum vnus eſt ſenex , alter iuuenis, vnus in dignitate con-
ſtitutus,alter non,vel vnus maioris ordinis,quã alter,quis pferé
tur in inſtitutione:& an epiſcopus habebit optionem:& de ſene
& iuuene loquitur Bal.in conſi.ſuo.clxv.inci.ordinatio teſti. in
1 iiij.vol.vbi dicit notabiliter,†ꝙ vbi duo pñtarentur ad regimẽ
hoſpitalis,ſenior eſſet,in dubio pręfendus.Sequitur d.Roch. in
hoc tract.in verbo in eccleſia.in fin.iiij. q. hoc idem voluit ipſe
Roch.ibidẽ in verbo,honorificum.in xv.q.in ij. col. in verſicul.
comprobo etiam.& adducit pro hoc Barba.in conſil. ſuo. xxiij.
in vlt.col.in primo vol.ſcripſit propheta.dicentem in beneficijs
conferendis eſſe præferendum ſeniorem.addducit etiam Bald.
vbi proximè.¶De conſtituto in dignitate autem voluit expreſ-
ſè Abb.per illum text.in cap.dudum.el primo.in iiij.no.vbi dicit
2 †conſtitutum in dignitate eſſe pręferendum alijs. Colligit eñ
ex illo tex.tria eſſe,in quibus dicitur quis conſocium in ęccleſia
pręcedere, dignitas,ętas,& tempus receptionis.& ideo in v.no.
dicit antiquiores in eccleſia præcedere alios : ſiue ſit antiquitas
reſpectu ętatis ſiue reſpectu receptionis in eccleſia:nam præſu-
3 mitur pro ſenibus. ad hoc text.in l.ſuper. ff. de iure immu,† di-
cit etiam primum receptum in eccleſia debere magis honora-
ri,quam poſtea receptus:vt in capitulo ſtatuimus.de maiorita.
& obed. & ideo infert in agendis capitulariter vocem illorum
qui præcellunt dignitate,ętate,& tempore, eſſe maioris autori
tatis,& ponderoſitatis,quam aliorum vox. Comprobantur iſta
per d.gl.in c.lex.ij.diſtinct. quæ vult maiores natu dici nobilita-
te,antiquitate,digitate,& ſcientia.hoc idem volunt omnes. in
d.c.conſtitutis.& præſertim Præpo.in ij.colũ.de appel.& ſic per
ſingulas qualitates diſcurrendo.¶Adde etiam prędictis, ꝙ ſi te-
ſtator iuſſit poſt eius obitum quorundam hæredum, hæredita-
4 tem deuolui†ad maiorem de certa domo,non intelliget de ma
iore ſcientia dignitate pecunia aut diuitijs,ſed ętate: vt latè po-
ſuit do.Fely.in rub.de maio.& obedi.in pe.col. in verſi.de excel
leñ.obedientię.¶ Et qa modo loquuti ſumus de prius recepto
5 aduerte ad id,qđ diximus.ſ.in fi.xj. præce. artic. † ꝙ canonicus
doctor ſeu nobilis vltimo loco receptus,præfertur alijs canoni-
cis ante eum receptis : vt voluit Domi.,in c. eps. in j. col. xvij. di
ſtin.per glo.in c.Iſidorus.xvj.diſtin. alleg., ēt quod no. glo. in c.
vj.ſynodus.xvj.diſtin.& Arch.in ca.qm. eadem diſtin. ſequitur
do.Fely. in rub. de maio. & obedi. in prin. ij. col. ¶ Contra qđ
dictũ ego ſoleo fortiter opponēre de caplo à collatione cũ ibi
no.de appel.lib.vj. vbi colligitur ꝙ cum aliquis eſt eps & cano-
nicus in actis capitularib.cum manet,vt canonicus,nõ pręcedit
alios:ſed dēt manere in loco tpis ſuæ receptionis:& nulli dubiũ
eſt epatum præferri doctoratui,cũ maioribus dignitatibus prę-
feratur.c.ſolitę.de maio.& obedi.cum ſimi.epatus enim eſt cul-
men dignitatũ : cur ergo canonicus eps nõ pcedit cõcanonicos
ante eũ receptos: & doc.ſic cum deberet eſſet totum oppoſitũ.
6 ¶Soleo reſpondere,qa†quis põt perdere epatum.vel illum re-
nuntiare.c.niſi cum pridē.de renuntiatio. doctoratus vero nõ.
¶ Sed hoc eſt falſum , qa ēt doctor priuari põt ſua dignitate do
ctorali.¶ Et ſi diceres , quis priuetur , remanet ſibi ſciētia , quæ
eſt impreſſa in aĩo:reſponde idē eſſe in epo:qa remanet ſibi cha
racter ordinis ex quo eſt impreſſum in aĩa. ¶ Et ſi diceretur eps
põt degradari & character nihil operabitur: & ſciētia ſēper erit
in ſciente.¶ Dico hanc diuerſitatē eſſe bonam : ſed non ex toto
ſaluare dictũ, Domi. qui non ſolũ loquit in canonico doctore,
ſed ēt in canonico nobili,in quo pdicta ceſſant.¶Et ideo trãſeo
ad aliam ſolonem,quam puto veriſſimã:ꝙ ita ēt eſſet in epo ca-
nonico & multo magis ſicut ĩ canonico doctore ſeu nobili,niſi
7 militaret alia ratio,quæ eſt:qa in†canonico epo ſunt duę quali-
tates , quæ in aliquibus actibus non pñt ſimul ſtare:nã inter ca-
pitulũ non põt eſſe eps niſi autorizans : canonicus vero ſic, vt
vnus de caplo : vt probatur in illis duobus tit. de his quæ fiunt
à maio.par.capi.& de his quæ fi.à prela.ſine ꝯſenſu capli.& apte
ꝓbatur in d. ca.à collatione.& nos habemus ꝙ cum in vna per
ſona ꝯcurrant duæ qualitates diuerſæ ſeu dignitates habentes
ſeparata officia ſeu exercitia. vt cognoſci poſſit,qđ illorũ exer-
cet, dēt ſe oſtēdere iuxta qualitatē illius dignitatis,cuius officiũ
exercet.hic eſt tex.aureus : & ibi oēs.in c.cum olim. vbi latę do.
Fely.de re iud. Et ideo cum eps manet vt canonicus , vt cogno
ſcatur eum velle gerere perſonã canonici,debet manere,vt eps.
q quidē rõ nõ militat in doctore vel nobili canonico : qa ſemp
põt manere canonicus & doctor ſeu nobilis.Nota iſta hic inci-
denter

denter dicta:quia ſunt pulchra:vt cum tibi fiat hoc contrarium
ſcias reſpondere. Turpe enim eſt patritio viro ignorare ius in
quo verſatur.

¶Decimusquartus art.v.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞ *Inſtituendus ne ſit potius ſemper bonus, quam qui ſemel deflexit à bono, & poſtmodum ad bonam frugem rediјt.& nu.4.*
2 *Eligi potius debet,qui elegit,& peccauit quis qui nunquam peccauit.*
3 *Confirmari debet,qui ſemper fuit bonus.*
5 *Dignior eſt qui nunquam peccauit,quam qui aliquando deliquit.*
6 *Epiſcopus an habeat optionem in duob.præſentatis,altero ipſorum idoneiore extante.*
7 *Chriſtus cur potius petrum ſibi vicarium elegerit,quam Ioannem.*

1 Dubitatur Decimoquarto, † quid ſi duo præſentati à
pari numero,quorum vnus ſemper fuit bo
nus,alter autem fuit deuius,ſed poſtmodum eſt reductus,ad fru
gem melioris vitę,quis ipſorum ſit pręferendus in inſtitutione.
Et dicas eſſe præferendum illum,qui ſemper fuit bonus. Ita ꝓ-
batur.in c.nos conſuetudinem.xij.diſt.& ibi no.Archi.& firmat
do.Prępo.in c.fidelior. 50.diſt.ita declarans glo. ibi quæ nitebaẽ
ꝯrium dicere.¶Sed Roma.in ſing.ſuo incip.ſunt electi duo re-
ctores.char.xx.colum.iiij.ſequitur gloſ.in d.c.fidelior. quę vult
2 †potius eſſe eligendum,qui peccauit & pœnituit, quã qui ſem
per fuit bonus,quia magis ſcit compati:vt in eadem diſt.c.conſi
derandum.nam infirmus fortior reſurgit.de pœni.di.j.potes: &
poſtea arguit contra eius dictum de.d.c.nos cõſuetudinem. xij.
diſt.& xvj.q.j.legi.& ſic dicta gl.videẽ loqui ꝯ Archi.in d.c.illud.
quam glo.ſequitur etiam Abb.in c.at ſi clerici.in §. de adulterijs
in fi.de iud.& in c.dudum.el ij.ſuper glo.in verbo,electionis tẽ-
pore.in fi.de elect. ¶Roch.vero in hoc tract.in verbo, onero-
ſum.ante fi.iij.q.in verſ.quid autem,ſi ſunt duo.recitat pręd icta:
& dicit ſibi magis placere opi.præcedentem,per tex.in c.nos cõ
ſuetudinem.quam dicit eſſe magis ęquam.¶Vel poſſet dici,ve-
ritatem huius puncti dependere ab his,quę ipſe dixit in verbo,
honorificum.in xv.q.dum tractauit, an ſit locus gratificationi,
qñ ambo ſunt idonei,licet alter ſit magis idoneus, & remittit ſe
ad ibi dicta.vbi concluſit non eſſe locum optioni,ſtante vno ex
pñtatis magis idoneo:vt ibi diximus.in ij.præced.art.& ij.par.hu
ius.ij.lib.in vij.q.prin.in xxvj.art.¶Tu aduerte,ꝙ hunc ar.etiam
ponit Firma.in ij.par.ij.prin.iij.lib.in xxij.q.vbi recitat Archid.in
3 d.c.nos conſuetudinem.† dicentem eſſe confirmandum illum,
qui ſemper fuit bonus:per c.ſtatuimus.& c.ne ex meritis.lxj.di.
poſtea dicit glo.in d.c.fidelior.tenere contrarium:& nihil cõclu
dit.¶Præpo.vero in d.c.fidelior.diſtinguit,ꝙ aut ſimul concur
runt,licet ille,qui deliquit,non concurrat cum altero ,qui non
deliquit:& non eſt repellendus,ſi pœniteat , ex eo , ꝙ peccator
fuit,ſed potius debet ꝓmoueri:quia melius cognoſcit qualiter
debeat alijs miſereri.Et ita procedat gl.in d.c. fidelior. aut ſimul
concurrunt ille qui deliquit:& ille qui non deliquit.& ita proce
dat opi.Arch.& ꝯrium poſitum in gl.& ita dicit tranſiuiſſe Abb.
in c.dudum.el ij.de ele.& ita loqui illum tex.d.c.fidelior.& text.
c.præcedentis.ibi ſm Io.de ſanctucijs.¶Tu aduerte primo & di
cas glo.in d.c.fidelior.non tenere id,ꝙ dicit in prin.nam cum vl
tima ſua opinio ſit ꝯria primę,debemus dicere illã tenuiſſe,tan-
quam vltima opinio.& ſic ſtare ꝯrio per.l.qui filium.§. ſabinus.
ff.ad trebel. cum ſi.quæ ad hoc allegari ſolent. ¶Vel poſſumus
4 dicere,& hanc puto veritatem in ſe:†ꝙ aut ſumus in aliquo bñ
ficio ſeu dignitate habentib.iuriſdictionem & ſubditos:& tunc
magis vtile eſt populo habere prælatum:quia alias deliquit , vt
ſciat eis compati,& ipſorum miſereri.& tunc ille erit præferen-
dus:& non ille,qui nunquam deliquit,qui neſciret illis compa-
rati:nec eorum miſereri.& ita loquatur glo.in d.c.fidelior. Aut
vero ſumus in beneficijs non habentib.iuriſdictionem in quib.
non caderet beneficiatum compati, & miſereri. & tunc proce-
5 dat opi.Arch..†ex quo qui nũquam peccauit eſt dignior & ido-
neior illo qui alias deliquit.¶Et ſi diceres,quomodo reſpõdes
ad rationem Roch.deciſionem huius art. dependere à deciſio-
6 ne alterius qõnis,an eps habeat optionem † in duobus pñtatis
vno ipſorum exiſtente idoneiore: & cõcluſum eſt ꝙ nõ:ſed ido
neiorem eſſe inſtituendum:cur nõ ſic:& in caſu noſtro cum ne
gari non poſſit illum,qui nunquam deliquit eſſe idoneiorem il
lo,qui deliquit:reſpondeo hoc eſſe ob neceſſitatem ſeu vtilita-
tem eccleſiæ:& ſic eius populi , vt detur illis prælatus qui ſciat
compati & miſereri : & non pręficere populo illum qui neſcit
compati nec miſereri:nam ſi pro manutenſione & recuperatio
ne poſſeſſionum , & ſic bonorum temporaliũ eccleſiæ pręferẽ
potens:& in agibilib.mũdi exagitatus perſonę ſanctę vitę,vt di-
ximus plenè.ſ.in x.pręce.art.multo magis debet attendi neceſ-
ſitas & vtilitas ſpiritualius rerum eccleſię,& ſic animarum popu
li,ne per rigoroſum prælatum inducantur ad deſperationem:&
pro hoc facit quod dicunt aliqui doct.in prooemio clem.ſuper
7 verbo inanes†nam cum Chriſtus nimium dilexiſſet Ioannem,
debuiſſet illum ſuum vicarium relinquere : ſed non fecit : quia
cum fuiſſet virgo & nunquam peccaſſet,neſciuiſſet compati &
miſereri:ſed reliquit Petrum qui fuerat peccator in mundo : &
Chriſtum negauerat:vt ſicut placuit ſibi à Chriſto ſua peccata
remitti , & præſertim eius negationem , & ſic miſereri ſibi &
compati : ſic ipſe parcere pręd icta populo , ſciret compati , &
miſereri.Et ita ego tenerẽ cum iſtæ rationes bene concludunt.

¶Decimusquintus art.v.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞ *Præſentati ſi fuerint duo æque idonei à pari numero patronorum,quorum vnus patiebatur defectum in natalibus, tamen fuit legitimatus ad beneficium etiam curatũ,alter vero legitimus erat,vter præferendus in inſtõne.*

Et ex Prædictis oritur deciſi.xv.art.ſi à pari numero patro-
norum ſunt pręſentati duo ęque idonei:ſed vnus pa
1 tiebatur † defectum in natalib. quia erat illegitimus:tamen ex
diſpẽſatione eſt effectus habilis ad beneficium:puta etiam cura
tum,alter vero fuit ſemper legitimus:quis pręferatur in inſtõ-
ne. Et breuiter dic epm non habere optionem:ſed eſſe præfe-
rendum ſemper legitimũ.per.ꝯ.diſcutienda.Phil.enim de ſarra.
in ca.cum autem.in cccliij.char.operis.in verſi.quid ſi vacat ec
cleſia patronata.& dicit ex dictis do.Alex.de Neuo de Vincẽtia
ſui præceptoris,in ſalutatione clemẽtinarum.in vij.no.elici tres
concluſiones.¶Prima concluſio eſt,qñ competitio iſtius legiti
mi eſt ęque idonea,vel magis idonea,tunc pręferatur competi-
tor legitimus,nec ex hoc ille legitimus cenſetur inhabilis: ſicut
qñ duo legitimè nati ſunt pñtati:& vnus eſt magis idoneus.quã
alter:recipiẽdus eſt magis idoneus:vt ſ.eſt dictum : nec per hoc
is,qui excluditur,cenſetur non idoneus,vel inhabilis. Et ita in-
telligit Gaye. in d.ſua repe.c.fi.de electio. libro vj.in 50. colũ.in
verſi.quæ de iurib.& effectum.circa medium. dicentis ſe obti-
nuiſſe pro nato legitimo , contra alterum legitimatum : ita ibi
Gaye.poſt prin.liiij.colũ.¶Secunda eſt concluſio,qñ illegitim⁹
eſt magis honeſtus & idoneus,& tunc iſte legitimus eſt pręferẽ
dus,per tex.in l.honor.§.de honorib.ff.de munc.& hono. vbi dr
prius attendendam eſſe honeſtatem perſonę:quam origo natalium.Et ita dicit debere intelligi.l.generaliter.§.ſpurius.ff.de de-
curioni.nam morib.& vita nobilitatur homo.¶Tertio eſt con-
cluſio,qñ iſte illegitimus eſt ſolus pñtatus:& tunc ſi eſt alias ho
neſtæ vitę:& indiſtinctè admittitur ſm formam:tamen.c.j.de fi-
lijs preſby.libr.vj. & iſta dicit eſt notanda.¶Tu aduerte titulum
articu.noſtri eſſe,ſtante paritate, in omnib. inter duos pñtatos,
vnum.ſ.illegitimum,& alterum legitimatum:& tunc nõ eſt du-
bium eſſe præferendum legitimũ.& ita re vera loquiẽ Gay. vbi
ſ.& voluit plenè à ſimili do.Albe.de tractis ferrarienſis in tract.
de perfecto clerico.in ij.lib.in xviij.& xix.char.& ſeq.Et pro hoc
faciunt dicta in pręce.art.vbi cõcluſimus illum,qui ſemper fuit
bonus,eſſe pręferendum illi,qui fuit malus,& eſt effectus bon⁹,
niſi eſſemus in beneficio habente iuriſdictionem : quia vt ſciat
compati & miſereri,debet ꝓferri ille, qui alias peccauit, & emẽ
datus eſt.¶Quam limitationẽ dicerem nõ habere locum in ca-
ſu noſtro:quia iſte illegitimus nõ peccauit,ſed peccauit eius pa
ter:vñ ſua inhabilitas non erat ex peccato ſuo:& ſic neſciet ad-
huc ipſe cõpati peccatorib.cũ ipſe nõ peccauerit.¶Et ſi diceres
nõne ſuæ inhabilitati ſuccurſum eſt per diſpenſationẽ:certe ſic:
ſicut ergo ſibi eſt ſuccurſum:ſic & ipſe poterit didicere ſiue cõ-
pati peccatorib.& ſic limitatio ꝓcedentis articu.habebit locum
etiam in pñti art.¶Adhuc reſpondetur talem hoc caſu nõ didi-
cere ſcire ꝯpati & miſereri peccatoribus:ſed ſcire diſpẽſare cum
inhabili ex nõ peccato ſuo : & hoc parum operaretur: qa infe-
rior ẽt ꝑlatus nõ poſſet vti tali diſpẽſatione,ſed legati & ſimiles:
vnde nõ erit in cõſideratione hæc experientia diſpenſandi in ta
li caſu,ſibi non competenti.¶Ideo conclude indiſtinctè cæteris
omnib.paribus eſſe pręferendum illum, qui ſemper fuit legiti-
mus legitimato.

¶Decimusſextus art.v.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞ *Præſentatus ab eo,qui plus contulit,præferendus eſt in inſtõne,ſi imminet gratificatio alteri facienda.& nu.2.4. 5.*
3 *Præſentatus de progenie,præferendus eſt in inſtitutione extraneo præſentato data paritate in cæteris.*
6 *Vox habentis duas partes hæreditatis,eſt pinguior.*
7 *In inſtitutione præfertur idoneus de familia præſentãtis idoneiori,ceteris paribus.*

Sed Pone duos eſſe pñtatos ęque idoneios, & à pari nume-
ro patronorum,qui pñtati vocantur. A. & B. verum ꝙ

pñtantes.B.in fundatione, conſtructione,vel dotatione eccle-
ſiæ,plus ꝯtulerunt quam pñtantes.A.quis iſtorum ſit ꝑferend⁹
in inſtõne,& an eps habebit optionem.Et hic ſit.xvj.art. ¶Et
dubium facit:quia dans fundum,conſtruens, vel dotans eccle-
ſiam,omnes ſunt patroni inſolidum : & ſi plures dant fundum,
vnus dotat,alter conſtruit, faber ponit opera, alter ligna:& ſic
inęqualiter fundant, dotant, ſeu conſtruunt eccleſiam, tñ oẽs
ſunt patroni inſolidũ : & ſic ęqualiter cum ius pa.ſit indiuiduũ
vt diximus.s.in j.par.j.lib.in iij.q.prin.in vij. primis art. potuerũt
iſti diuidere eorum vota æqualiter:tamen præſentantes. B.plus
contulerunt in expeditione prędictorum,nihilominus non fa-
ciunt maiorem numerum. Ideo dubitatur modo,an ſaltem.B.
ab eis præſentatus,licet ſtet paritas vocum ſit præferẽdus. A.qa
pñtantes.A.non tantum contulerunt.¶Et aduerte,quia hucuſ-
que tractauimus de qualitatib.præſentatorum,nunc incipimus
tractare de qualitatibus pñtantium in pari numero.¶Eſt ſic iſte
art.in ſe habet,an diuiſis votis pñtãtium æqualiter duos pręſen-
tando iſta qualitas pñtantium:puta,quia plus contulerunt, fa-
ciat præferre in inſtõne pñtatum ab eis.¶Hunc art.poſuit Gay.
in repe.c.fi.de elect.lib.vi.poſt prin.liiij.colũ.vbi dicit hęc verba
1 formalia:† & nota,quòd ſi imminet gratificatio alteri facien-
da,multum prodeſt : vt præferatur prę ſentatus ab illo,qui plus
contulit:per nota.per Goffr.Ioan.And.& doct.in cap.j.hoc titu.
ad finẽ. & dicit ad hoc facere quę ipſe dixit.s.in qõne per cum
formata quæ incipit qũo ex qbus cauſis. quę eſt in v.col. & per
Hoſtienſ.in ſumma de maio.& obedien.§.& ad quod.verſi.ſed
quid ſi auctoritate.& ita reſidet ibi Gaye.quem ſequitur Philip.
de ſarra.in d.ca.cum autem.hoc titulo.in char.cccliiij.operis in
verſicu.item aduerte quia.ſed latius ibidem in char.cccxlviij.in
verſi.ſed pone ſunt plures.vbi refert etiam dicta Gay. vbi etiam
alleg.Butr.in cap.j hoc titu.& dicit ſe hoc idem dixiſſe ſuper gl.
j.dict.cap.j.& in rubr.& ſic dicit ipſe epiſcopum debere illi grati
2 ficari,qui fuit pñtatus ab illis qui plus contulerunt:† vnde dicit
eſſe bene notandum hoc dictum:vt ad præferendum aliquem
pñtatorum,attendatur dos dota eccleſię.¶Et ſubdit ex hoc nõ
immerito inferri:ꝙ ſi ſunt duo pñtati ęque idonei,quorũ vnus
ſit de linea vel de progenię fundatorum, ſeu dotantiũ eccleſiã,
3 nec ꝓ ſit locus gratificationi:† ſed præferri debeat ille de ꝓgenie
nat ꝓ anteceſſorum illorũ,qui fundarunt,ſeu dotarũt,ſiue ꝯſtru-
xerunt eccleſiam: & dicit nec mirũ ſi ille præferat̃:qa haberi dẽt
ratio ad anteceſſores iſtius,qui duxerũt eccleſiam de nõ eſſe ad
eſſe.¶ Imo plus attentarem, dicit ipſe, ꝙ licet iſte de progenie
non ſit tantę idonietatis,ſicut alter,ex quo tñ eſt idoneus,debet
præferri,per ſupraſcripta:& hoc caſu poſſet ꝓcedere opi.Hoſti.
Io.and.& Cardi.de qua ipſe dixerat in pñti ſua qõne ibi. & nos
diximus.s.latè in ij.par.huius.ij.lib.in vij. q. prin. in xxvj.arti. &
in pñti.iij.par.huius lib.in pñti.v.q.prin.in ij. artic. qui dixerunt
epm non habere optionem, dato ꝙ vnus ſit idoneior,dummo-
do alter ſit idoneus; vt hæc opinio verificetur, qñ ille idoneus
eſt de ꝓgenie fundatoris : & ꝓ hoc dicit etiam facere,ꝙ ſi iſti de
progenie & familia fundatorũ humaniter tractent̃ & fauorib⁹
proſequantur magis alij inuitant̃ ad fundandas ꝯſtruendas, &
dotandas eccleſias,adducit ad hoc gl. not. in verbo, pñtare. in
fi. in c. cum dilectus. hoc tit. & ita reſidet ibi Phili. ¶ Tu ad-
uerte hãc argumentationẽ articu. nam ſi in caſu ipſius vbi oẽs
pr̃oni contulerũt eccleſię ſtãte paritate vocũ ꝯſideratur vt qui
plus contulerunt vt pñtatus ab illis præferat̃, quãto magis hoc
eſt obſeruandũ cum pñtatur aliquis de progenie fundatorũ,ex
qua progenie proceſſit oĩs deductio eccleſię de nõ eſſe ad eſſe.
¶ Sed certè hec illatio nõ eſt bona, qa nos loquimur in artic.
noſtro de qualitate plus ꝯferentis exiſtente in pñtantibus,non
in pñtatis. Et ideo in caſu artic. noſtri de qualitate plus ꝯferen
tis præfertur pñtatus ab illis,qui plus ꝯtulerunt : qa cęteris pari
bus in illis eſt pluris iſta qualitas : qa plus ꝯtulerunt, quæ habe-
ret locũ ẽt ſi ambo pñtati eſſent de progenie fundatorũ: vnde
illatio venit à longe. ¶ Poſſemus tñ illam formare hoc modo.
nam ſicut in pñtantibus attenditur,qui plus ꝯtulit eccleſię, cũ
oẽs contuliſſent,multo magis in pñtatis debet ẽt conſiderari,vt
præferatur in inſtõne ille de progenie fundatorũ,à quibus totũ
collatũ eſt:& deducta eſt eccleſia de nõ eſſe ad eſſe:& hęc eſt ve
ritas in hoc incidẽti hic poſito. de quo latè diximus.s.ĩ iiij.& vj.
4 præce. artic. quibus ibi dictis adde iſta.¶ † Quo vero ad prin.
intentũ artic.noſtri dic ꝯcluſionem.s.formatã eſſe veriſſimã. ſ.
fore præferendum in inſtõne pñtatum ab illis qui plus contule
runt,cum ipſi habeãt pinguiores voces:& ideo pñtatum ab eis,
præferendũ. de quo latiſſimè diximus.s.in j. par. j. lib. in iij. q.
prin.in viij.articu. vbi tractauimu,s an fundans ꝯſtruens vel do
tans & plures vnũ ex prædictis faciẽtes,cum ſint pr̃oni inſolidũ
hoc ꝓcedat indiſtinctè quo ad oĩa : an vero qui plus fecit plus
habebit,vbi recitatis opinio, doc. poſuimus pulchrã diſtinctio
nem in ver.ego in iſto paſſu ꝓ concordia. & omnia ibi dicta fa-
ciunt pro art.noſtro:vnde ad illa eſt recurrẽdum : ſed magis in
ſpecie ibidem in ver.ſecũdo vero mẽbro huius ſubdiſtinctionis
vſque ad fi.d.art.vbi cõcluſum eſt in ęquali numero voces illo-
rum,qui plus cõtulerunt,eſſe pinguiores:& ideo in inſtõne non
habere locum gratificationem:ſed eſſe inſtituendũ præſentatũ
ab illis,qui plus contulerunt.¶Aduerte etiam ad aliud,vt id qđ
modo concluſimus in præſentato ab illis,qui plus contulerunt
habeat etiam locum in alio caſu:videlicet nam ſi patronus inſti
5 tuit duos hæredes inęqualiter:videlicet vnũ † in tertia parte hæ
reditatis,& alterum in duabus tertijs partib.illud ꝓcedit quo ad
omnia bona hæreditatis,pręterquã quo ad ius pa. quia non ob-
ſtante tali inſtõne inęqualiter facta,nihilominus quo ad ius pa.
æqualiter ſuccedunt:vt eſt glo.& ibi omnes.in c.j.hoc tit.& idẽ
in donatione & alijs titulis habilib.ad trasferendum ius pa.licet
inęqualiter ſit factus actus,quo ad ius pa.cenſebit̃ ęqualis:vt la-
6 tè diximus.in ij.par.j.lib.in j.q.princ. in xxiiij.art.† tñ ſi iſti hære-
des inæqualiter inſtituti,duos pñtant,licet eorũ vota ſint ęqua-
lia:tamẽ pinguior erit vox habẽtis duas partes hæreditatis,quã-
uis non habeat duas partes iuris pa. & ideo nõ erit locus gratifi
cationi:ſed inſtituetur pñtatus ab habente pinguiorem vocem
vt voluit Gaye. in d. repe.c.fi.in 51.colũ.verſi.poſſet tamẽ hoc.
& pulchrè diximus.in d.xxiiij.art.ita intelligendo dictum Inno.
in d.c.j.vt in ipſius ſolutione diximus ibi.ſ.in d.xxiiij.art.in verſi.
non ob.etiam dictum. & in ver. & pro his quę diximus ꝓximè:
& ita tene.¶Dicerem bene,ꝙ ſi eſſent pñtati duo ab habẽtibus
æqualia iura,puta.A.B.& A.eſſet de familia fundatorum. B.ve-
ro non:ſed pñtantes eum plus contuliſſent,cum.A. habeat illã
qualitatem:quia eſt de genere illorum,qui totaliter duxerũt ec
cleſiam de non eſſe ad eſſe,& habeat ꝓ ſe medietatem vocum,
maior conditio videtur facta eccleſiæ ex parte ſua:quia concur-
rit retributio primorum fundatorum reſpectu perſonæ ſuę:&
etiam reſpectu præſentantium,cum hæc qualitas præcellat qua
litatem pñtantium.B.qui plus cõtulerunt,cũ in.A.ſint duo vin-
cula:in.B.vero vnum.¶Et, pro hoc facit,quod proximè dixim⁹
7 poſt Phi. de ſarra.† illum de familia idoneũ præferri idoneiori
extraneo:vt ſimiliter diximus.s.in vj.proximo pręced.articu. ſic
& in hoc caſu debet præferri præſentato ab illis,qui plus contu
lerunt:cum hęc qualitas generis fundatoris ſit maioris efficacię
per ſupraſcripta.Nota hęc vltima,quia nunquam dicta nec for-
ſan cogitata.

¶Decimusſeptimus art.v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *In inſtitutione an præferri debeat præſentatus à parte,in qua eſt patronus clericus patrono à parte, in qua non eſt patronus clericus,ꝯ cęteris paribus.*
2 *Vox illorum,qui tempore & dignitate præcedunt eſt maioris ponderis, quam aliorum.*
3 *Præſentato non proſunt dignitas,autoritas,& merita præſentantium in diſcordia:licet aliud ſit in electione.& nu.4.*
5 *Clericus patronus pinguius ius habet in iure patronatus,quam laicus. Et qũo id accipiendum.*
6 *Collatio zeli ad zelum,numeri ad numerum,meriti ad meritum,ſit in electione,non autem in præſentatione.*
7 *Dignum maius,ad ſe rapit minus dignum.*
8 *Præſentatio magis rationabiliter facta,præferenda eſt in inſtitutione.*
9 *Gratificatio debet fieri cum iudicio rationis.*
10 *Gratificans in inſtitutione quid habet inquirere.*

Proſequendo Qualitates præſentantium, dubitatur
1 xvij.† ſi patroni diuidũt ęqualiter vo
ta ſua,quorum vnus eſt clericus,alter eſt laicus,vel in vna parte
prę ſentantium,vnus eſt clericus in alia nullus,quis ex iſtis duo-
bus erit inſtituendus prę ſentatus à parte,in qua eſt clericus,vel
epiſcopus habebit optionem. ¶Dubitationem facit qualitas
clericatus,quæ eſt ex parte vna maximè,cũ in hac materia ma-
gis dignum trahat ad ſe minus dignum.c.vnico.lib.vj. ¶Et vi-
detur dicendum eſſe præferendum in inſtitutione prę ſentatum
ab illa parte in qua eſt patron⁹ eccleſiaſticus,quod videtur ſen-
tire Gaye.in dict.repe.c.fi.de elect.libro vj.ante fi.xliiij.col.dum
dicit patronum eccleſiaſticum ſeu clericũ habere pinguius ius,
quam laicum.alleg.no.in c.cum autem.hoc titu.& Io.And.in c.
ij.de ſupplen.negligen.præla.& in c.grauis.de cenſi.cum in mul
tis differant,vt per Ho.in ſumma huius.§.final. & per Cardina.
& Abb.in c.cum ꝓpter.& etiam.in c.cũ dilectus.hoc tit.& nos
dicemus Deo duce.ĩ.in iij.lib.in x.quæſt.princ.in j.art. Cum er-
go concluſerimus in proximo præceden.art.ꝙ data paritate vo
cum debeat inſtitui præſentatus ab habentibus pinguiorem vo
cem,& patronus clericus dicatur habere pinguiorem vocem:
ergo inſtitui debet præſentatus ab illa parte, in qua eſt clericus,
qui

qui dicitur habere pinguiorem vocem.¶Tu aduerte pro hoc
facere quod voluit Ab.& doct.in c.dudũ.el j.in iiij.no. de ele.
2 †dum ibi volunt vocem illorum,qui pręcedunt dignitate:æta
te,& tempore:eſſe maioris autoritatis & ponderoſitatis,quam
aliorum vox:vt etiam diximus.ſ.in xiij.præcedẽ.arti. ¶Tamen
Gaye.in d.repe.c.fi.in liiij.col.de elect.lib.vj.in verſic.inſpicias.
cum ſequenti tangit hunc paſſum:dum dicit,inſpicias etiam di
cta do.Fran.i.Card.& aliorum doct.in c.j.hoc titu. quia per ali-
quod iuris remedium cauſam terminabis.vt ꝓderĩt merita prę
ſentantium,per no.in Spec. in titu.de diſpu.§. nunc de ep̃o.ver.
lxxxiij.ſed & per Franc.i.Card in c.cum in iure.de elect.in v.co.
& quod no.in c.eccleſia.el ij.in fi.de elect.& in ca. ſi capitulum
ſi qñ eo.titu.lib.vj.& in duab.electionibu.quæ alteri præfertur
per Fran.i.Card.in c.auditis.de elect.& ibi Ab.in fi.& per Card.
3 in d.c.eccleſia.in fi.¶†Et ſubdit ibi Gaye.ſe verius putare digni
tatem,auctoritatem, & merita patronorum pñtantium in di-
ſcordia non prodeſſe præſentato:cum docto.iſtud non ponde-
rent:vt dicit patere.in d.c.iij.hoc titu.& in alijs ſimi.iurib. ¶Li-
cet aliud ſit in electione ꝓpriè ſumpta:vt no.in d. c. eccleſia. el
ij.in vltim.gloſſ.de elect.& dicit facere ꝓ hæc nota. ibidem per
4 Io.And.& ſufficere ita eſſe ſcriptum.¶Et†poſſe eſſe rõnem,qa
plus iuris habent patroni,quam electores:poſſet tamen eſſe vti
le ſi ep̃s haberet gratificari:& ita reſidet ibi Gay.ex quibus ver-
bis colligitur non eſſe attendendas qualitates pñtantium: ſed
ſolum pñtatorum,quorũ meritis & qualitatib.in omnib.ęqua-
liter exiſtẽtib.ſuccedet gratificatio ep̃i:& ſic nõ attendent qua-
litates pñtantium:ſed ſufficiet eos eſſe patronos.¶Et non obſt.
quod.ſ.diximus dixiſſe Gaye.in eodem loco in fi.xliiij. colum.
5 †patronum eccleſiaſticum habere pinguius ius quam laicum:
quia hoc intelligitur reſpectu pñtati ab ipſo patrono eccleſia-
ſtico,ex quo ius ſuum eſt certius,cum pñtans eum, non poſſit
variare,ex quo p̃onus eccleſiaſticus.& hoc voluit dixiſſe Gay.
ex quo alle.no.in c.cum autem.hoc titu.vbi hoc ꝓbatur. Reſ-
pectu enim pñtantium pinguius ius dicetur hr̃e laicus re vera,
ex quo variare poteſt.d.ca.cum autem. & ca. quod autem.hoc
titu. ¶Non obſt.id,quod dicitur in c.dudum.de elec.& in alijs
iuribus allegatis.ſ.in xiij.præced.art.quia illa iura habent locũ
in electione.vbi obſeruatur forma capituli quia propter. de
6 ele.†& in qua fit collatio nõ ſolũ numeri:ad numerũ:ſed etiam
zeli ad zelum, & meriti ad meritum.quę non obſeruantur in
præſentatione:vt diximus d.ca.quia propter.ſ.in ij.par.huius.ij.
li.in ij.q.prin.in xviij.art.& ꝙ nõ habeat collatio zeli ad zelum
diximus.ſ.in iiij.proxima.q.prin.in iij.artic.nec requirĩ in pñta-
tione & ſanior pars:ſed ſufficit maior pars:vt diximus. in d. iiij.
q.prin. in vj.art.ergo in pñtatione patronorum ſufficit maiori-
tas numeri ex parte pñtantium:& non alia qualitas pñtantium
vt in dict.iiij.qõ.princ.diximus.in j.iij.& vj.arti. ergo quem eſſe
patronum eccleſiaſticum non eſt in cõſideratione,ſtante ęqua
litate iuris pa.cum compatrono laico.Nec etiam obſt.id quod
7 diximus.ſ.maius dignum trahere†ad ſe minus dignũ.quia pro-
pter hoc tolleretur ius laico.quod eſſe non dẽt.vt latè diximus
ſ.in ii.par.huius.ij.li.in vij.qõ.princ.in xiij.art.vbi poſuimus qd
ſi patroni clericus & laicus præſentant,& patronus laicus variat
añ erit locus gratificationi,& concluſimus ꝙ non:qa pñtatus à
clerico habet vocem integram clerici,& habent primam præ-
ſentationem laici:pręſentatus à laico vero habet ſolum pñta-
tionem factã per laicum accumulatiuè variãdo:vt ibi pulchrè
poſuimus poſt Ab.vnde ex dictis ibi colligitur ꝙ ſi quilibet p̃-
ſentaſſet ſuum,eſſent voces æquales,& eſſet locus gratificatio-
ni:vt ex inde clarè apparet.Vnde iſta qualitas,quę eſt in patro-
no eccleſiaſtico,puta quia eſt clericus nihil operabitur, nec p̃
hoc dicetur eius vox pinguior:quia pinguedo vocis ſolum cõ-
ſideratur in p̃rono,qñ plus contulit in dotatione,ſeu ɔſtructio
ne,& fundatione eccleſię, vel plus habet in hęreditate:vt dixi-
mus in ꝓximo pręce.art.non autem qñ pñtans hẽt maiorẽ di-
gnitatem:quia illa maior qualitas nõ impugnat vocem. ¶Et
pro hoc facit rõ:nam ſi ſecus diceretur,deſtruerẽt priuilegium
conceſſum à iure patronis ex fundatione,cõſtructione,& dota
tione.cap.iij.iuncto.cap.nobis.hoc titu.quia iſtę cãę alterarent
quo ad prelationem in inſtõne ex qualitatib. quę ſupuenirent
in ipſis p̃ronis:puta,qa quis efficeret doctor,miles,clericus ep̃s,
& ſimilia:q̃ qualitates nõ ſunt in ɔſideratione,cum actus fiunt
ſeparatim,nec habẽt ſimul cõcurrere,vt pulchrè cõſiderauim⁹.
ſ.in xiij.p̃ce.art.de ep̃o & canonico,& de doctore & canonico,
vide ibi.¶Et ꝓ iſta veritate eſt clarus tex.in c.vnico.hoc ti.li.vj.
vbi apparet iunctis dictis doctorũ ibi,ꝙ cũ ius pa.deuenit ꝓ par
te in eccleſiam,& pro parte remanet in laico,laicus ex comp̃ro-
no eccleſiaſtico priuilegiatur & non damnificatẽ:vñ in omnib⁹
remanet eadẽ qualitas.Bñ dicerẽ vnũ,ꝙ credo ꝓcedere,vt ſtãte
in oĩb⁹ & p̃ oĩa paritate ĩter pñtatos ab ipſis clericis,& à laicis:
8 †ex quo ep̃s habet gratificationẽ debet præferre præſentatio-
nem magis rõnabiliter factam:vt in c.cum olim.poſt princ. de.
dolo & contuma.& voluit Gaye.in d.repe.c.fi.de elect.lib.vj.in
9 lxiiij.col.in verſi.poteſt ergo pręferre.†quia gratificatio facien
da eſt cum iudicio rationis:vt no.in c.cum autem.& ibi omnes
hoc titu.informet ergo habens inſtituere,rõnem iudicij ſui, &
cogitet, videndo æqualitatem in pñtatos meliorem electionẽ
debuiſſe:& potuiſſe facere clericum quam laicum: cum laicus
neſciat ita eligere idoneum,ſicut clericus:& ideo clericus pñtãs
non idoneum punĩ:laicus vero non:vt volunt doct.in cap. cũ
vos.de offic.ord.& nos diximus latè.ſ.in j.par.huius.ij.li.in x. q.
princip.in quar.art. ¶Et ſufficit laico pñtare idoneum,licet re
periret idoniorem:ex quo in pñtatione ſua ſolus numerus attẽ
ditur:vt diximus.ſ.in iiij.qõ.princip. huius part. in j.& quinque
ſeq.art. Et in hoc caſu cum cõſideretur iudicium rationis pñ-
tantis nõ facere vim,an eſſet patronus clericus rõne eccleſię,
vel patrimonij,dummodo ſit clericus:& idem dicerem in laicis
pñtantib.vno exiſtente doctore:altero nobiliore, cum iudicio
tñ rõnis:altero in maſculo,& fœmina:& ſimilib.de quibus ꝓxi
10 mè in ſeq.art. † Et ſic concludo in hoc vltimo qualitates pñ-
tantium non arctare habentem inſtituere circa gratificationẽ
faciendam:ſed informare eius conſcientiam: vt potius gratifi-
cet illi,qui fuit pñtatus ab illis,qui habebant iudicium rõnis,vel
vt potius gratificet illis,quib.gratificando poterit vtilius eſſe ec
cleſię,quam illis,quibus ſi gratificeretur,non poſſet eſſe ita vti-
le eccleſię,& in hoc caſu conſiderarem nobilitatem,& potentiã
prętentantium ſtante omni æqualitate pręſentatorum: vnde ſi
hæc conſiderabit habens inſtituere,rectè procedet, ſecundum
verum iudicium rõnis:ſi ſecus fecerit, tenebit inſtitutio, cum
omnia merita pręſentantium ſint ęqualia:ſed omnia ſua erunt
in manica ſua,vt alias ſoliti ſunt dicere doct.in c.cum autem. &
in c.paſtora.hoc titu.Et hæc vltima dicta ſeruient pro infraſcri-
ptis articul.

¶Decimusoctauus art.v.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞*In inſtitutione an debeant præferri præſentati à nobili literato ſene,præ-ſentato ab ignobili illiterato, & iuuene, data paritate in cæteris.*
2 *Gratificationi locus eſt cæteris paribus meritis præſentatorũ:nec debet haberi ratio meritorum & qualitatum pręſentantium.*
3 *In patronis præſentantib.quæ ſanioritates & qualitates ſpectandæ.*

Et ex Concluſione præcedentis art.ſequitur deciſio.xviij.
1 art.†ſi vnus pñtatur à nobili,alter ab ignobili, vter
inſtitui debet:& an ſit locus gratificationi,& quid de præſenta
tis à literato & non literato. Et dicendum,eſſet eſſe præferen-
dum pñtatum à nobili vel literato:& non eſſe locum gratifica-
tioni:quia hoc vr̃ tenere Hoſt.in c.j.hoc titu.quem ibi refert &
ſequitur Io.And.paulo ante fin.dicunt enim præfati doct. attẽ
denda eſſe merita perſonarum pñtantium,ſicut in electionib⁹,
ſm eos,per d.c.dudum el j.de elect.ſicut etiam in teſti.per ca.in
noſtra.de teſti.vbi dicit Ab. per illum tex. vocem nobilis ſeu li-
terati eſſe maioris autoritatis verè plebei vel illiterati. quæ di-
cta etiam retulimus.ſ.in quarta quæſtio.princip.huius. part. in
vj.art.dum tractauimus:an in præſentationib.etiam requiratur
2 ſanior pars,poſt Roch.in verbo honorificum. in 59 q. ¶†Tñ
veritas eſt quam.ſ.concluſimus,cęteris parib.meritis pñtatorũ,
eſſe locum gratificationi:& non fore attendẽda merita,& qua-
litates pñtantium,dummodo poſſint pñtare:& ſic nõ ſint excõi
cati:vel aliter irretiti de quibus diximus.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in
ij.qõ per totum.¶Sed tantum attendentur hmõi qualitates re-
ſpectu informationis mentis habenti: inſtituere:vt in proximo
præced.art.diximus. ¶Attendentur etiam huiuſmodi qualita-
3 tes†& ſanioritates in patronis præſentantib.cum pręſentant ra
tione collegij.vt voluit Roch.in dict. 59.qõ.verbi honorificum
in vltim.col.& nos diximus.in dict.char.q.prin. huius par. in vj.
articu.in verſicu.& ſic ipſe Roch.¶Et pro concluſione præſen-
tis articu.vide quæ diximus.in fi.d.vj.artic.Et idem conclude ſi
in præſentantibus concurrant ſenex & iuuenis, pubes & impu
bes:nam æquales ſunt voces.facit conſil.Fede.cij.nobilis quib.
in primo dubio.

¶Decimusnonus art.v.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Præſentatus an debeat præferri à maſculo præſentato, à fœmina, cæteris paribus.*
2 *Fœmina,quid varium eſt & mutabile.*
2 *Mulierum fides leuis.*
5 *Coniecturis locus eſt in incertis,non in certis.*
6 *Maſculi vox præfertur voci fœminæ in facienda pace ab hæredibus occiſi.*
7 *Maſculus dignior eſt fœmina.*

8 *Fœmina regulariter eſt deterioris condititionis quam vir.*
9 *Intellectus ad dictum baldi in lege prima. ff. de ſenato. ſ. præferendum præſentatum à maſculo præſentato à fœmina in inſtitutione, cæteris paribus. & nume. 10.*

Succedit Etiam ex precedentibus deciſio. xix. articuli.
1 †quòd ſi ſunt duo patroni, puta frater & ſoror,
& maſculus pręſentat vnum, fœmina alterū, & pręſentati ſunt
in omnibus ęque idonei: an pręferatur in inſtitutione præſentatus à maſculo: vel erit locus optioni epiſcopi. Philip. de ſarra.
in capitulo, cum autem. in ccclxix. char. operis, in verſicul. ſunt
duo patroni. mouet hunc articul. Et dicit Bald. in lege prima.
ff. de ſenato. tenere per illum textum. non eſſe locum gratificationi. ſed præferendum eſſe præſentatum à maſculo, tanquam
2 à digniori. † Pro quo dicit facere illud: Varium & mutabile
ſemper fœmina, &c. adducit. capitul. forus. circa fin. de verborum ſignification. vbi Abba. dicit, quòd ſi ſunt duo viri ex vna
3 parte, & duæ † mulieres pro alia, præferendum eſt teſtimoniū
virorum: quia fœmina non eſt tantę fidei, ſicut maſculus: per il
4 lum textum. nam † dicitur mulier, non à ſexu, ſed à mollicia
mentis: & vir non à ſexu, ſed à conſtantia & virtute animi. Ita
text. in capitu, quod propoſuiſti. circa fin. xxxij. quęſtione. vij.
¶ Philip. tamen dicit Bald. fore intelligendum in dubio, & cęteris paribus: & hoc eſſe de mente ſua, ibi dicentis. ſi maſculus, &
mulier ſint relicti executores teſtamenti inſolidum, & diſcordant, præfertur in dubio maſculi conſilium. Ergo dicit Philip. ſi
præſentatus à fœmina reperitur dignior: nulli dubium eſt illum præferendum: per ea, quæ ipſe dixerit. in d. cap. cum autem.
cum gloſſa ſecunda. cum experientia, quæ eſt efficax rerum magiſtra: vt dicit tex. in cap. quam ſit. de electio. libro ſexto. opere
demonſtret hoc caſu conſilium mulieris eſſe dignum, & ſalu
5 bre: † quia in incertis, non autem in certis opus eſt coniecturis.
lege continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatio. capit. final.
xxx. quæſtio. vltim. capitu. ſi duobus. de appellatione. & ſatis eſt
fœminam eſſe capacem iuris pręſentandi. vt dicit ſe dicturum.
in capitu. nobis. hoc titulo. & ſe dixiſſe. in capitulo primo. hoc
titul. verſicul. aduerte, & ſexto. & in capitu. cum ſeculum. in glo.
primo verſicul. ex quibus etiam infertur & tertio. ſimiliter hoc
titul. ¶ Et ſic videtur Philip. velle idoneiorem præſentatum à
muliere pręferendum eſſe idoneo præſentato à maſculo: pondera hoc vltimum dictum pro infra dicendis. ¶ Domi. Roch.
vero. in dicto verbo, honorificum. in 59. quæſtio. in prima &
vltima colum. incidenter tractat hunc articu. nam cum ibi principaliter tractet, an requiratur præſentationem fieri à maiori
parte, & ſaniori patronorum, arguendo pro parte affirmatiua,
quòd requiratur ſanioritas. Secundo loco adducit Bald. in dicta l. prima. per illum tex. dicētem ſi maſculus & fœmina diſcor
dant, debere pręferri vocem maſculi, tanquam dignioris, quod
etiam dicit fuiſſe de mente præfati doctor. in conſilio ſuo. clxv.
incipien. ordinatio teſtamenti. in vltimis verbis. in quarto volu
mine. adducit etiam quod voluit etiam idem Bald. in capitulo
primo. §. hoc autem. el ſecūdo. quem legit cum. §. decedente. in
octaua columna, de his, qui feudum dare poſſunt. & dominus
6 Floria. in lege, per fundum. de ſerui. ruſti. prædio. † quòd ſi agatur de facienda pace ab hęredibus occiſi, vox maſculi pręfertur
voci fœminæ. quod conſil. adducit etiam ipſe Roch. in verbo,
in eccleſia. ante fin. quartæ colum. allegando etiam Bald. in dicta lege prim. ff. de ſenato. & remittit ſe Roch. ad dicta per eum
in dicto verbo, honorificum. in decimaquint. quæſtio. dum ibi
quęrit, an ſi patronus pręſentet ſucceſſiuè duos, quorū alter ſit
idoneior, epiſcopus poſſit inſtituere quem velit, & ſic in hoc ca
ſu ſit locus gratificationi; vbi in ſecunda column. allega. Bald. in
dicto conſilio clxv. ordinatio teſtamenti. in fine. quarto volum.
de quo articul. nos diximus. ſ. in ſecunda part. huius. ſecundi libri. in ſeptima quæſtione. princip. in xxvj. articul. & ibi dicta habent locum, cum vnus ex præſentatis eſt idoneior: & ſic iuxta
primum dictum domi. Philip. de ſarra. ¶ Poſtea Roch. in dicto
verbo, honorificum. in 59. quæſtio. in vltim. columna. tenet in
patronis ſolum eſſe conſiderandum numerum pręſentantium,
& merita præſentatorum, non autem pręſentantium: vt etiam
nos tenuimus. ſupra, in præced. quarta quæſtione princip. in pri
mo & quinque ſequen. artic. & præſertim. in ſexto. & proximè
tenuimus. in xvij. pręceden. articul. ¶ Et reſpondet ad dictum
Bald. in dicta lege prima. ff. de ſenato. primo deciſionem ſuam
7 non eſſe tutam, ex quo nullo iure probatur; † dato enim quòd
maſculus ſit dignior fœmina: vt probatur. in dicta lege prim. per
hoc non infertur, quòd ſi ambo ſimul habēt ius patr. & diſcordant in præſentantando, vox maſculi præferatur: quia non repe
ritur iure cautum priuilegium iuris patro. dari magis maſculis,
quam fœminis. vt dicit ſe dicturum ſuper verbo, competens ali
cui. ¶ Pręterea dicit ipſe illa deciſione Bal. attenta, ſequeretur:
quòd ſi duo maſculi habent ius patro. quorum alter ſit dignior
vox illius dignioris præferatur. quod abſurdum videtur, cum
æqualiter ſint patroni. ¶ Adducit etiam pro parte, quòd non
pręferatur, ſed locus ſit gratificationi: eundem Bald. in terminis
ſic decidentem in conſil. ſuo. cccxxiij. incipien. præmittendum
eſt. in vltim. colū. allegationum ibi inſertarum, poſt conſi. in iij.
volu. vbi dicit expreſſe, ꝙ propter diſcordiam patronorū, ſi ſint
pares voces, ille qui habet ius inſtituendi, poteſt adhærere,
cui vult: & ſic ſentit qualitatem dignioritatis in præſentante,
non arctare inſtituere habentem ad inſtituendum pręſentatum
8 per illum. ¶ Adducit etiam Roch. non eſſe regulariter fœminas deterioris conditionis maſculis. lege, in multis. & ibi not. ff.
de ſtatu. homi. à regula igitur non eſt recedendum in dubio: vt
dixit Bald. in capitulo primo. §. iudices. in titu. de pace iuramen.
firman. & alibi ſæpe. & eſt gloſſ. in lege omnis diffinitio. ff. de regulis iuris. & probatur. in capitulo ſecundo. de coniug. lepro. &
dicit eſſe bonum verbum ad hoc Ioannes Andreas. quod ibi
refert Abb. in capitulo ſalubriter. de vſur. ¶ Adducit etiam contra deciſionem Bald. quod dicit domi. Andre. Barba. in capitul.
quarto. in fine. de iudi. vbi dicit, quòd de iure patro. tantum habet paupercula quantum rex. ¶ Subdit tamen Roch. illam deciſionem Bald. in lege prima. ff. de ſena. notandam eſſe in practi
ca propter autoritatam eius: & illam frequenter contingere in
facto: & eam referre & ſequi domi. Bartho. Bellenci. in apoſtillis ad Abb. in capitulo tertio. in princip. hoc titu. & domi. Fely.
in c. qm̄. in fi. de teſti. ꝙ dictum dicit Fely. intelligere, dummodo
maſculus & fœmina habeāt ius ęquale in p̄ſītando: ſecus ſi inequale, prout habet maritus in patronatu ſibi iure fructus pertinente ob dotem vxoris: vt ibi p eum de quo dicemus. ī. in hac
parte, in vj. qō. prin. in iij. art. ¶ Tu adde circa p̄dicta deciſionem
Bal. tenere ēt do. Fran. areti. in d. c. qm̄. in fi. de teſti. & illum refer
re, & ſequi do. me. Corſe. in repert. ſuo ad Ab. in verbo, fœmina
& idem Corſe. in c. monachus. in verbo, quorū. lxxvij. diſt. in glo
ſis ſuis, quas ipſe do. me. fecit ſuper gloſ. decreti. ¶ Aduerte modo. nam nos latè. ſ. in j. par. j. lib. in vij. q. prin. in ij. art. tractauim⁹,
an mulier ſit capax iuris pa. ſicut & maſculus. & argumentati ſu
mus pro & contra, multa ponendo de imbecillitate mulierū: &
tandem cōcluſimus, ꝙ ſic: vñ cum de iure poſſit eſſe p̄ſona, ſicut
& vir quemadmodum concluſimus. ſ. in iiij. q. prin. huius par. in
fi. vj. artic. & in xvij. præced. artic. qualitates pręſentantium non
eſſe in conſideratione ad impediendam ratificationem habētis
inſtituere, ſicut non conſideratur in maſculis: ita nec in maſculis & fœminis, cum ſexus fœmineus nō impediat patronatum.
¶ Sed magna eſt autoritas Bald. & ſequacium, videlicet Floriani, Franc. Aret. do. Fely. & do. Bartho. Bellen. ac do. Corſe. ¶ Et p
parte contraria non habemus, niſi do. Philip. de Sarra. pedes nō
firmantem: & do. Roch. licet firmantem pedes: tamen dicit deci
ſionem Bald. eſſe notandam in practica, quod eſt magnum ver
9 bum. ¶ † Videamus modo ſi poteſt ſaluari dictum Bald. in aliquo caſu, & dic primam ſaluationem eſſe intelligendo idoneio
rem: vt in hoc caſu loquatur Bald. quem ita intellexit do. Phili.
de Sarra. & hic intellectus non quadrat, licet in ſe ſit verus primo: quia non poteſt adaptari ad dicta Bald. nec ad eius rationē,
quæ eſt, vocem maſculi eſſe præferendam tanquam digniorē,
quam dignioritatem conſiderat in præſentante; & non in pręſentato. Item hic intellectus non eſt bonus: quia etiam ſi eſſent
duo maſculi præſentantes, dignior præferretur digno. vt diximus. ſ. in ij. proximo præceden. articu. ergo hoc eſt ex maiori di
gnitate pręſentati. ¶ Imo ex hoc inferrem pulchram illationē
contra dictum Bald. nam ſi eius dictum eſſet verum præſentatū
à maſculo eſſe præferendum præſentato à fœmina, ſuccederet
in hoc caſu, ꝙ conquaſſarentur hæ duæ qualitates: nā idoneus
præſentatus à maſculo haberet qualitatem ex perſona præſentantis, dignior præſentatus à fœmina haberet qualitatem ex
perſona ſua, conquaſſatis his duabus qualitatibus, eſſent in parij: & deberet habere locum gratificatio. capit. cum autem. hoc
titu. Et tamen omnes indiſtinctè volunt idoneiorem eſſe præfe
rendum nulla facta differentia ex perſona præſentantium: vt
diximus in d. ij. præceden. articu. & latè dom. Roch. in d. verbo,
honorificum. in xv. quæſtio. & nos poſt eum. in ij. par. huius ſecundi libr. in viij. quæſtio. princ. in xxvj. articul. Ergo ita reputatur patrona fœmina, ſicut patronus maſculus, & pręſentatus à
patrona fœmina, ſicut pręſentatus à patrono maſculo. ¶ Secū
dus eſt intellectus ad dictum Bald. qui poteſt colligi ex vltimis
dictis Pilip. de Sarra. ſ. relatis: vt dictum Bald. loquatur, quando
non poteſt colligi quis ex duobus præſentatis ſit idoneior, vt
tunc præſumatur idoneior pręſentatus à maſculo: & licet hoc
dictum ſit pulchrum, & videatur facere pro his, quæ diximus in
fi. xvij. præce. art. vt iſta qualitas in pręſentāte informet ꝯſciam
habētis inſtituere, & ſic hoc non p̄cederet: vt oīno p̄ſtat⁹ à maſculo

ſculo inſtituatur,ſed ſi ſit ordinatio,videbitur. ¶Vel poſſumus
dicere,vt habeat locũ dictũ Bal.in hoc caſuiſto mõ:videlicet qa
ordinarius non poteſt habere veram notitiam de maiori ido-
neitate alterius ipſorum , diſceptetur inter eos de aliquali diffe-
rentia maioris idoneitatis: & ſtante magis idoneo, epiſcopus,
non habet optionem.vt per doct.in d.capitu.cum autem. & di-
ximus.ſ.in ij.præced.articul.præſumatur & iudicetur idoneior
præſentatus à maſculo,cum in eo ſit maius conſilium,& ceſſet
gratificatio:& hic intellectus certè procedere poteſt, & ſit ter-
tius intellectus.¶Quartus ſit intellectus,quem ego puto verio
rem inſpectis puris verbis ipſius Bald. ponit enim ipſe hæc ver-
ba formalia. Item facit, quod ſi patronus eccleſiæ deceſſit,ſu-
perſtite filio & filia & diſcordant in præſentando , ꝙ debet præ-
ferri vox maſculi tanquam dignior:loquitur ergo Bald.in duo-
bus hæredibus ab vno patrono deſcendentibus , maſculo,ſcili-
cet,& fœmina:& non in quibuſcunque patronis. Et ideo intel-
lectus meus erit,quando concurrunt maſculus & fœmina præ-
ſentantes deſcendentes ab vnomet patrono , vt tunc attendatꝰ
præſentatio dignioris:ſecus, quãdo maſculus & fœmina eſſent
patroni æque principaliter ex diuerſis vijs: quia tunc cæteris pa
ribus circa merita præſentatorum habebit locum gratificatio:
& ita procedat contraria opinio , quæ certè videtur veriſſima
propter dicta Gaye.relata.ſ.in xviij.præced.articu.& per ea,quę
diximus.in iiij.q.princ.huius par.in fi.vj.arti.¶Et ſi diceres,quæ
10 eſt ratio differentiæ inter hæredes vnius †patroni , maſculum
& fœminam:& patronos principales maſculum & fœminam?
dico eſſe maximam rationem diuerſitatis.nam nos videmus di
uerſos patronos ex diuerſis,vel vna cauſa eſſe omnes patronos
inſolidum,& vocem cuiuſlibet computari,& in eis non cadere
ius abſorptionis:quia vox vnius non abſorbetur ab alijs:& om-
nino eſt in conſideratione : ſed quia ius nouum.ſ.cle.declarauit
in iure patron.ſuccedi per capita,& non per ſtirpes:vt in cle.plu
res hoc titu.volunt Card.& omnes ibi ad euitandas intricatio-
nes,ſi ab vno patrono ſuccedunt decem hæredes:& ab alio vnꝰ,
ſi ſex ex decem præſentant vnum : & reliqui quatuor cum illo
vno hærede præſentant alterum,adhuc præſentati dicẽtur à pa
ri numero eſſe præſentatos : & illos quatuor non eſſe in conſi-
deratione:quia eorum ius eſt abſorptum ab illis ſex:vt latè dixi
mus.ſ.in iiij.præced.q.princ.in vij.articul.& latius.in ij.par.j.lib.
in j.q.prin.in xxv.artic.Si igitur perſonæ hæredum abſorbentur
in totum à maiori parte cohæredum:vt ius patro.patroni defun
cti citius concordetur,& non diuidatur in plures partes,quæ di-
uiſio eſt cauſa diſcordię, & maioris tarditatis prouiſionis eccle-
ſiæ:vt in d.cle.plures.eodem modo vt vox patris defuncti citius
concordetur inter fratrem,& ſororem præferatur præſentatus
à fratre , & ipſe cum alijs patronis repręſentando perſonam pa-
tris concurrat.¶Sed ſi mulier haberet ius patro.de per ſe: & vir
de per ſe:tunc non procederet dictum Bal.& re vera Bald.in hę-
redibus vnius patroni loquitur,vt ſ.demonſtrauimus:nota hũc
intellectum:quia mihi ſatis placet:& hoc non procedit ex qua-
litate præſentantium,ſed ex illa ratione euitandi diſcordias hę-
redum. ¶Et adde prędictis do.me.Corſe.adhuc Bald.ſequentẽ
in c.cum venerabilis.in vj.char.de excep. Et Pau.de monte pico
in repeti.§.Titia cum nuberet.l.Titia cum teſtamento.ff.de leg.
ij.in xxj.char.in ij.col.in verſicu.& quid ſi aliquis.¶Adde etiam
prędictis mulierem tutricem pręſentare poſſe,& voces compu
tari ex perſonis pupillorum,vt ſi tres ſint pupilli,tres voces dice
tur habere tutrix:vt pulchrè colligitur ex conſil.Fede.in conſil.
cij.nobilis quidam.in primo dubio:de quo dicemus.j.in vj.ſeq.
q.princip.in ij.artic.vbi omnino vide pro ſupplemento præſen
tis articuli.

¶Vigeſimus artic.v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Gratificationi an locus ſit,ſi ex decẽ patronis quatuor præſentant vnũ,tres
alterum,alij tres alium,caſſata præſentatione quatuor , quia de indigno in-
ter illos præſentatos.*

1 Pone (Et ſit hic.xx.articu.)†ꝙ ex decem patronis quatuor
pręſentant Titium,tres Seium, tres Sempronium,ſi
Titius præſentatur à quatuor , propter aliquod vitium non ad-
mittitur, an Seius & Sempronius dicantur præſentati à pari nu
mero,vt dicantur æquales , & optio ſit epiſcopi ? & breuiter di-
cendum ꝙ ſic.nam licet ſi non caſſaretur præſentatio Titij, illa
eſſet præferenda:quia erat præſentatus à maiori parte non om-
nium patronorum,ſed partium comparatione minorum , quæ
præualet in iure noſtro:vt per doct.in cap.iij.hoc tit.& nos dixi-
mus.ſ.in iiij.q.huius par.in ij.articul.tamen quia illa eſt caſſata
propter vitium præſentati,ſi ſcienter illi quatuor præſentarunt
indignum , vel non ſcienter,tamen non præſentarunt alterum
infra tempus datum ad præſentandum, non tenet eorum præ-
ſentatio: vt per doc.in ca.cum vos.de offic.ordi.& nos diximus
latè.ſ.in j.parte.huius ij.lib.in x.quæſt.princ.in iiij.articu.licet ſe-
cundum doct.in d.cap.cum vos.& dicta per nos.in d.iiij.articu.
deuolutio eſſet facienda ad ſuperiorem : tamen ſtante præſen-
tatione compatronorum de habili,licet minoris numeri , non
fit deuolutio ad ſuperiorẽ:ſed totum ius erit minoris partis pa-
tronorum præſentãtium habilem : vt pulchrè diximus.ſ.in iiij.
q.princ.huius par.in v.artic.multo magis in caſu noſtro totum
ius permanebit penes iſtos ſex præſentantes habiles , facientes
maiorem numerum:& quia ſicut erant decem patroni,nunc vi-
dentur eſſe ſex:& iſti ſex æqualiter diuiſerunt vota ſua,nulli du-
bium eſt ſtante æquali idoneitate , epiſcopum habere optio-
nem:per text.in capi.cum autem.hoc titu.& nos diximus.ſ.in j.
præced.articu.vnde illi quatuor non ſunt in conſideratione,ac
ſi nunquam fuiſſent patroni pro illa vice , niſi præſentaſſent
ignorãter indignum vel non idoneum. quibus caſibus poſſent
iterum præſentare:vt per doc.in d.c.cum vos.& nos diximus in
d.x.q.princ.in iiij.arti. Et iterum infra tempus datum à iure præ
ſentando idoneum eſſe inſtituendum ab eo præſentatum tan-
quam à maiori parte ratione minorum,partium,& non accreſ-
ceret ius minoribus partibus: vt etiam diximus.in d.v.artic.iiij.
præced.q.princ.& ita tene.

¶Vigeſimusprimus artic.v.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtitui plures non poſſunt ad vnum beneficium.*
2 *Eligi plures non poſſunt ad vnam prabendam.*
3 *Præſentari plures non debent ad vnum beneficium.*

Sequitur Vigeſimoprimo & vltimo loco videre, an pa-
troni diſcordes duos præſentantes poſſint con
uenire,vt ambo inſtituantur. Et Lap.in cle.plures,quem refert
& ſequitur Card.ibidem.in §.fi.in vlti.col.in ij.q.dicit ꝙ quãuis
ille text.det modos,ſecundum quos patroni poſſint conuenire
ſuper præſentatione: vt citius eccleſiæ prouideatur poterunt
conuenire etiam alijs modis , dummodo non reprobatis à iure.
Vnde ſi vellent conuenire quemlibet præſentatorum inſtitui.ꝑ
1 ſuperiorem:†quia talis modus,ꝙ plures inſtituantur,eſt repro-
batus à iure,ex quo non debet fieri ſectio beneficiorum de prę
bendis maioribus,non poterunt conuenire iſto modo:& ita ẽt
tenet ibi Card.Et pro hoc faciunt,quæ dicit Firma.in trac. de e-
piſcopo.in ij.lib.in j.par.in lxvj.quæſt. vbi dicit vnũ debere eſſe
epiſcopum in vno loco, & non plures.lxxx.diſtin.capi.in illis.in
fi.& cap.ſequen.xiij.quæſt.j.ca.j.q.ij.c.ſicut.vij.q.j.in apibus.Vbi
dicitur vnum eſſe principem inter apes : vna grux inter plures:
vnus rex vel imperator Romæ:vnus princeps altero interẽpto:
iuxta illud Lucani : Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.
in l.fi.ff.de rerum diui.hæc omnia probantur in d.c.in apibus.&
in d.cap.ſicut.ſic nec plures Metropolitani eſſe poſſunt in eadẽ
2 prouincia.cap.j. 100.diſtin. †nec duo ad vnam præbendam eli-
gi poſſunt:ſecundum Bald.in cap.præterea de prohi.feudi.alie.
per Federi.& per doct.in d.c.maioribus.& per Io.And.in c.duo
bus.de reſcrip.¶Et ibidem Firma.in lxvij.q.dicit econtra vnum
epiſcopum dare non poſſe duobus eccleſias,vt ibi per eũ.¶Sed
ipſemet Firma.loquitur de iſta diuiſione: & dicit eam diſpenſa-
tiuè fieri poſſe.in iiij.lib.in ij.par.in xlix.quæſt.in j.col.in verſic.
ſexto diſpenſat.& ſequent. & idem vult Firma.ibidem in vlti.d.
xlix.q in verſicu.item nec ꝙ duo æqualiter pręſint vni eccleſiæ,
epiſcopus ſi diſpenſat.iij.q.ij.cap.penul. ¶Tu aduerte:nam nos.
ſ.in j.par.huius ij.lib.in vij.q.prin.in xvij.articu.tractauimus la-
3 tè,†an duo ad vnum beneficiũ præſentari poſſint diuiſim , vel
inſolidum,ſeu ſaltem ſucceſſiuè?& concluſimus ꝙ non: ſi præ-
ſentari non poſſint;ergo nec inſtitui: cum nemo poſſit inſtitui,
niſi ſit præſentatus.vt diximus.ſ.in ij.q.princ.huius par.in j.& ij.
articu.tractauimus etiam in d.vij.q.princi.j.par.huius ij.libr.in
xv.& xvj.articu.an clericus habens vnum beneficium in eccle-
ſia patronata, poſſit ad aliud in illa , vel alia exiſtens præſentari,
& an epiſcopus vel habens maiorem qualitatem poſſit ad be-
neficium patronatum pręſentari,vide ibi:& ꝙ iſta concordia ſit
prohibita eſt text.clarus.in capitul.iij.hoc titul.ibi cum vna ec-
cleſia vnius eſſe debeat rectoris:& quòd vnus debeat eſſe prin
ceps ponit pulchrè Bart.in tract.de regimine ſanitatis.in ij.col.
in cap.incip.ſecundo de.& Barba.in capitu.nouit.in xviij.colũ.
de iudi.poſt Abb.in fi.iij.colum.& plene dom. Felyn.in capitul.
quæ in eccleſia.in xxxij.colum.in verſicu.vnde inquit philoſo-
phus.de conſti.

Collige Ex omnibus dictis in præſenti.v.q.princip.& eius.
xxj.arti.infraſcriptas magiſtrales conclu.ex quib.
poteris decidere ĩ materia nõ ſolũ ſupraſcriptos caſus,ſed quoſ
cunque alios caſus. ¶Et prima ſit cõcluſio,ꝙ ſtante æqualitate
vocum pſtantium,& ſtante idoneitate pſtatorũ, ſi vnus eſt vtl
lior

lior eccleſię altero, puta q̄a eccleſia paup, & hēt debita, & idiget
rectore diuite vel eccleſia hēt lites ſuper bonis ſuis, vel de facto
ſunt ſibi occupata, non ſunt attēdendę alię qualitates ɔcurren-
tes in vno ex pñtatis: puta maioris idoneitatis, ſanctitatis, plus
collatiōis, in eccleſia factę, ad deducendū eam ad eſſe per patro
nos maioris doctrinę paupertatis & hmōi: ſed is inſtituetur qui
eſt idoneus habili idoneitate: licet in eo nō cōcurrāt ſupradictę
qualitates, qui hēt illam qualitatē: q̄a indiget eccleſia. ¶ Et ideo
ſi eccleſia eſt pauper, & hēt debita, diues erit inſtituendus, q̄uis
compñtatus ſit pauper: vt diximus. ſ. in iij. artic. ¶ Et ſi eccle-
ſia hēt lites præferendus erit doctor. vt diximus. ſ. in xij. articu.
¶ Et ſi in loco ſunt hæretici, erit præferendus theologus: vt in
d. xij. artic. diximus. ¶ Et ſi bona eccleſiæ occupantur, vel indi-
gent perſona induſtrioſa, vel fauorabili, erit pręferēdus nobilis
& potēs, induſtrioſus, vel habēs fauorem dñorum temporaliū,
ēt cōpatrono exiſtēte idoniore, ſeu ſanctiore, vel aliā ex ſupra-
ſcriptis qualitatibus hñte: per ea, quæ diximus. ſ. in x. & xj. arti.
¶ Et ſi eccleſia hēt iuriſdictionem præferet̃ in ea ille, qui pecca
uit: & ad frugē melioris vitę eſt reductus compñtato, qui ſemp
fuit bonus: & hoc ꝓpter vtilitatem aĩarū, vt ſciat compati & mi
ſereri plebibus. vt diximus. ſ. in xiiij. articu. ¶ Et ſic conclude
ſemper eſſe præferendū habentem qualitatē cōcernentē vtili-
tatem ſeu neceſſitatē eccleſię, vel aĩarū: & pro hoc facit qđ di-
ximus. ſ. in j. par. huius ij. lib. in vj. q. prin. in vj. articu. in ma-
teria permutationis beneficiorū patronatorū, vbi in vij. dubio
ɔcluſimus permutationē poſſe fieri per epm ſolum, vrgente ne-
ceſſitate, vel vtilitate eccleſię, vide ibi. ¶ Scđa ſit concluſio, ꝙ
duobus ęqualiter pñtatis idoneis vno exiſtente idoneiore, non
erit locus gratificatiōi: ſed idoneior erit inſtituēdus: vt diximus
ſ. in ij. artic. & idē, ſi vnus variando, duos pñtauit accumulatiuè
quādo vnus ipſorū eſt idoneus: vt latè diximus, ſ. in ij. par. huius
ij. lib. in vij. q. princ. in xxvj. articu. ¶ Et hæc magis idoneitas
conſideratur etiā ſm qualitatē loci: vt theologus præferatur in
eccł'ijs, vbi ſunt hæretici, canoniſta vbi nō ſunt hr̃tici: vt dixim⁹
ſupra in xij. arti. ¶ Limitat̃ hęc cōcluſio multipliciter, & primo,
vt nō habeat locū in caſu ꝓximè p̄cedētis ɔcluſionis: quia licet
aliquis ſit idoneor: idoneus tñ magis vtilis & neceſſarius eccle-
ſię præfert̃ ſibi in inſtitutione: vt diximus in locis alleg. in pręce
den. conclu. ¶ Limitat̃ ſcđo hęc ſcđa cōcluſio, ꝙ quāuis vnus
ex pñtatis ſit idoneor: tñ idoneus ɔſanguineus epi̅ præfertur in
bñficio ſimplici, nō ɔſanguineus vero epi̅ p̄fert̃ ęt in beneficio
curato, vel dignitate idoneiori: vt diximus. ſ. in iij. art. ¶ Limi
ta. iij. d. ij. conclu. ꝙ quāuis vnus ex pñtatis ſit idoneor, ſi alter
eſt idoneus de linea ſeu de ɔſanguine patronorū, præferetur in
inſtitutione idoneiori: vt diximus. ſ. in vj. arti. & etiā in xvj. ar.
¶ Limitatur. iij. d. ij. conclu. ꝙ quāuis ex duobus præſentatis
vnus ſit idoneior & forēſis: alter vero idoneus & ciuis, pręferet̃
iſte ciuis idoneus forenſi idoneiori: vt diximus. ſ. in v. articu.
¶ Limita. iiij. d. ſcđam cōclu. ꝙ ſi ex duobus p̄ſentatis vnus eſt
idoneior alter cōpatron⁹, & idoneus, præferet̃ cōpatronus ido-
neus extraneo idoneiori: vt diximus. ſ. in vij. art. & faciunt dicta
in duabus præcedētibus limitationibus, à maioritate rationis.
¶ Limita. v. d. ij. cōclu. nam licet ex duob. pñtatis vnus fuit ſem-
per bonus & ſic idoneor altero, qui peccauit: & reductus eſt tñ,
in bñficijs habētibus iuriſdictionē p̄fertur in inſtōne q̄ non fuit
ſemp bonus: vt ſ. diximus. in xiiij. arti. ¶ Aduerte ēt, ꝙ ad hāc
ſecūdā ɔcluſionē idoneiorē p̄ferri idoneo, quāuis idoneus ſit
p̄ſentatus à maſculo, idoneior à fœmina: vt diximus. ſ. in xix. ar.
¶ Tertia ſit cōcluſio ꝙ p̄ronis æqualiter vota ſua diuidētibus
duos pñtando idoneos eps ſeu hñs inſtituere habebit optionē,
& gratificabit̃ cui voluerit ex eis, niſi merita pñtantiū aliud ſua-
deant: vt in infraſcriptis limitationibus dicet̃, per ea, q̄ diximus
ſ. in j. arti. & hęc eſt principalior ɔcluſio. ¶ Quā primo declara,
ꝙ quo ad hoc vt dicat̃ ęqualitas, attēdit̃ numerus in pñtationi-
bus: vt in d. ij. art. diximus. ¶ Adeo ꝙ ſi ex decē p̄ronis quatuor
pñtant vnū tres alterū & alij tres aliū apparēte pñtatione facta
à quatuor eſſe de indigno: illi duo alij pñtati à trib⁹ & tribus, di-
cent̃ eſſe ī ęquali numero: & ſic habebit locū optio & gratifica
tio: vt diximus. ſ. in xx. arti. ¶ Amplia mō primo. iij. cōclu. ſic
declaratā, intñ ꝓcedere, & locū hr̃e optionē in ęquali pñtatio-
ne, ꝙ non poterūt p̄roni inter ſe ɔcordare, vt ambo pñtati inſti-
tuātur: ſed habebit locum optio & gratificatio habētis inſtitue
re: vt diximus. ſ. in vlt. arti. ¶ Amplia. ij. d. iij. cōclu. in ęquali nu-
mero pñtantiū habentē inſtituere hr̃e optionē, intantū ꝓcede-
re, ꝙ nō reqrat̃ nec attēdat̃ qualitas pñtantiū: q̄a ſiue ſit vnus p̄
ſentās clericus & alter laicus, ſiue in alia dignitate ɔſtitutus vn⁹
& alter nō, illa qualitas in p̄ſentante nō p̄ponderabit, vt pñtat⁹
ab eo inſtituat̃ & nō ſit locus optioni & gratificationi hñtis in-
ſtituere: vt diximus. ſ. in xvij. arti. ¶ Extēde hāc ſcđam ampli. in
quacūq; qualitate exiſtēte in p̄ſentādo: puta, dignitatis, nobilita

tis, ordinis, ſenectutis, pubertatis, doctrinę, & ſimilibus: q̄a nō
tollēt optionē & gratificationē: vt dixim⁹. ſ. in d. xvij. & xviij. ar-
ti. ¶ Extēde ſcđo. d. ij. ampli. ꝓcedere, ēt ſit in vno ex p̄ſentanti-
bus eſſet qualitas: q̄a eſſet vir, alter vero mulier, nō per hoc pręfe-
feret̃ pñtatus à viro præſentato à muliere: vt diximus. ſ. in xix.
articu. ¶ Reſtringe hanc exten. procedere, niſi eſſemus in duo-
bus hæredibus vnius patroni: quorum vnus eſſet maſculus, al-
ter fœmina: puta frater & ſoror: quia ſi diſcordant præſentatus
à maſculo, dicetur præſentatus à voce defuncti, vt citius eccle-
ſiæ prouideatur, iuxta quartum intellectum per me datum ad
dictum Bald. in l. j. ff. de ſynodalibus. in d. xix. articu. ¶ Reſtringe
modo hanc ſecundam ampli. vt non conſideretur qualitas præ
ſentantium ad tollendam optionem habentis inſtituere, pro-
cedere, niſi præſentans haberet pinguiorem vocem: quia ipſe
vel is à quo cauſam habet, plus contulerit eccleſiæ in deducen-
do illam de non eſſe ad eſſe: vel quia eſt hæres patroni in pluri-
bus partibus, altero, quia iſta qualitas in præſentante tollet op-
tionem habentis inſtituere: & inſtituet̃ præſentatus ab haben-
te pinguiorem vocem: vt pulchrè diximus. ſ. in xvj. articu. ¶ Li-
mita modo primo. d. iij. conclu. vt in æquali numero habens in-
ſtituere, habeat optionem, procedere, niſi vnus ex duobus præ-
ſentatis ſit idoneor altero: quia tunc non erit locus gratificatio
ni, ſed idoneior inſtituetur: vt diximus. ſ. in ij. artic. & poſuimus
ſupra in ij. concluſione. ¶ Intellige & reſtringe hanc primam li-
mita. iuxta ea quæ diximus ꝓximè in ij. princi. conclu. ¶ Limi-
ta. ij d. iij. conclu. vt in æquali numero præſentantium habeat
locum gratificatio, procedere, niſi ex duobus præſentatis vnus
ſit magis vtilis & neceſſarius eccleſiæ: per ea, quæ diximus in ꝓ-
xi. j. conclu. ¶ Declara hanc ſecundam limi. eo modo, quo po-
ſuimus in d. j. conclu. ¶ Limita. iij. d. iij. conclu. vt in pari nume-
ro præſentantiū ſit locus gratificationi, procedere, niſi ex duo-
bus præſentatis vnus ſit pauperior altero: quia pauperior eſt in-
ſtituendus in ſimplici, ſi eſt conſanguineus epiſcopi: & etiam in
curato & dignitate, ſi non eſt conſanguineus epiſcopi: & ſic prę
fertur etiam idoneiori: vt diximus. ſ. in iij. articu. ¶ Limita iiij. d.
iij. conclu. vt præſentatione æquali facta ſit locus gratificatio-
ni, procedere, niſi vnus ex præſentatis ſit de linea ſeu de conſan
guine patronorum: quia præfertur extraneo etiam idoneiori:
vt diximus. ſ. in iiij. vj. & xvj. arti. ¶ Limita. v. d. iij. conclu. vt præ-
ſentatione æquali facta ſit locus gratificationi, procedere, niſi
vnus ex præſentatis ſit de gremio vel ciuitate, alter alienigena:
quia ille illius loci præfertur extraneo etiam idoneiori: vt dixi-
mus. ſ. in v. artic. ¶ Limita. vj. d. iij. conclu. vt in præſentatione ę-
quali facta ſit locus gratificationi, procedere, niſi vnus ex duo-
bus præſentatis ſit compatronus, alter non: quia compatronus
præfertur etiam idoneiori extraneo: & non habet locum grati-
ficatio: vt diximus. ſ. in vij. articu. ¶ Limita. vij. d. iij. conclu. vt in
præſentatione æquali facta ſit locus gratificationi, procedere,
niſi cæteris paribus vnus ex præſentatis ſic eſſet ordinatus ad ti-
tulum illius eccleſię, quia præferetur alteri non ordinato ad ti-
tulum illius eccleſiæ. vt diximus. ſ. in viij. artic. Limita. viij. d. iij.
conclu. vt in præſentatione ęquali facta ſit locus gratificationi,
procedere, niſi ex duobus præſentatis vnus ſit nobilis, alter ple-
beius: vel vnus nobilior altero, quia ille præferetur: & non erit
locus gratificationi: vt diximus. ſ. in ix. articul. ¶ Limita. ix. d. iij.
limi. vt in præſentatione æquali facta ſit locus gratificationi, ꝓ-
cedere, niſi vnus ex duobus præſentatis ſit potentior, induſtrio-
ſior, vel fauorabilior altero, quia ille præferetur, & non erit lo-
cus gratificationi: vt diximus. ſ. in x. articu. Limita. x. d. iij. cōclu.
vt in præſentatione æquali facta ſit locus gratificationi, proce-
dere, niſi vnus ex præſentatis ſit doctor, alter non: quia præfere
tur doctor: & non erit locus gratificationi: imo doctor plebeius
præfertur non doctori nobili: quia nobilitatur ex doctrina: &
ſic habet duas qualitates, nobilis autem vnam: vt diximus. ſ. in
xj. articu. ¶ Limita. xj. dict. iij. conclu. vt in præſentatione æqua-
li facta ſit locus gratificationi, procedere, niſi vnus ex præſenta-
tis fuerit ſemper bonus, alter fuerit peccator, & non bonus:
quia in beneficio non habente iuriſdictionem præferetur ille,
qui fuit ſemper bonus in beneficio vero habente iuriſdictionē,
præferetur ille qui fuit peccator & nunc bonus: & ſic non erit
locus gratificationi: vt diximus. ſ. in xiiij. articul. ¶ Limita. xij. d.
iij. conclu. vt in præſentatione æquali facta ſit locus gratificatio
ni, procedere, niſi vnus ex præſentatis fuerit ſemper legitimus,
alter legitimatus: quia præfertur legitimus, & non erit locus
gratificationi, & idem dic in quocunque diſpenſato: vt dixim⁹.
ſuprà. in xv. articul. ¶ Limita. xiij. & vltim. pro nunc. dict. iij. con-
clu. vt in præſentatione æquali facta ſit locus gratificationi,
procedere, niſi vnus ex præſentatis habeat aliquam qualita-
tem maiorem altero: quia vnus eſt ſenex, alter iuuenis: v-
nus in dignitate conſtitutus: alter non, vnus maioris ordinis:
alter

alter minoris: vnus prius receptus in canonicũ: alter poſterius,
vel nõ canonicus: vnus magis doctus muſicæ, in eccleſiaſticis,
& in ſimilibus: alter non ita doctus: & ſic de ſimilibus qualitati-
bus: quia præferet̃ hñs maiorẽ qualitatem, & nõ erit locus grati
ficationi: vt diximus ꝑ totum. in xiij. artic. ¶Declara oĩa ꝑdicta,
vt ſint inſpiciẽda ſtantibus vocibus æqualibus pñtãtium nõ ſo-
lum ſupraſcriptæ: ſed oẽs aliæ qualitates quæ occurrere pñt in
ꝑſonis præſentatorũ, & aliqua ex illis exiſtẽte ceſſet optio hñtis
inſtituere, & illius gratificatio: & ſic optionẽ & gratificationẽ
habere locũ numero patronorum ęqualiter diuiſo, pinguedine
vocũ ceſſante: & meritis pñtatorum in omnibus æqualibus: vñ
ſtante aliqua inæqualitate pinguedinis vocum vel meritorum
& qualitatũ præſentatorũ, illę attẽdent̃: & nõ erit locus gratifi-
cationi: ita colligit̃ ex oĩbus. ſ. ſcriptis arti. ꝑſentis. v. qõ princip.
¶Alia ſit declaratio, ꝙ in præſentatis cõcurrentibus dictis qua-
litatibus erit videndũ, qs habeat plures qualitates altero, vt ille
præferatur, in quo cõcurrunt plures qualitates, niſi vna qualitas
præcedat alias oẽs, prout eſt in qualitate concernente vtilitatẽ,
vel neceſſitatẽ eccleſiæ: vt diximus proximè in prima conclu.
vnde ſi erunt ſingulares in qualitatibus, erit videndũ, quæ quali
tas ſit fortior: nam videmus multas qualitates præcellere quali-
tatem idoneitatis maioris: vt proximè diximus in ſecunda con-
cluſione princ. Animaduertat igitur habens conferre non ſolũ
ad numerũ qualitatum, ſed ad eorum excellentiam, vt ex ſupra-
ſcriptis primis duabus concluſionibus patet: & ſtante paritate
qualitate in ambobus præſentatis: quia in omnibus erunt pares
conquaſſabuntur inter ſe: & ideo iterum ſuccedat locus gratifi-
cationi. Pone exemplũ, duo pñtati ſunt æqualis idoneitatis, ſed
vnus nobilis extraneus, alter plebeius, ſed in aliqua dignitate cõ
ſtitutus. iſte duæ æqualitates æquiparantur per doc. in ca. dudũ.
el ij. de elec. Erunt ergo oĩa paria, ſuccedet optio, & erit locus
gratificationi. ¶Quis autẽ has qualitates cõſiderabit? dico eſſe
relinquẽdas arbitrio habentis inſtituere, quãuis ſit inferior epo:
arg. cap. de cauſis. de offic. deleg. & dixi eſſe relinquẽdũ arbitrio
hñtis inſtituere, licet nõ ſit eps: ꝑ auream gl. iij. in verbo, ꝑtinet. in
c. ſi. de elec. lib. vj. quæ vult oĩa incidẽtia in iure ꝑſentandi, & in
inſtitutione facienda, fore expediẽda ꝑ habẽtem ius inſtituẽdi,
quãuis nõ ſit ordinarius: ꝑ ea, quæ latè diximus. ſ. in ij. par. huius
ij. lib. in vij. q. princ. in vj. artic. & ſic ipſe habens inſtituere, diſcer
net excellentiam qualitatum præſentatorum, iuxta tꝑis, loci, &
ꝑſonarum exigentiam. & hæc ſufficiant pro iſta: v. q. princ. alias
particularitates, quæ ſunt in ipſis. xxj. artic. diligenter perquiras
per te: quia noluimus conterere tempus adaptandi illas in præ
dictis concluſionibus, ne longior eſſet hiſtoria.

¶Sexta quæſtio princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitui quis debeat, præſentatus à pupillo maiore ſeptennio, an præſenta tus ab eius tutore. & nu. 4.*
2 *Pupillus ſi pręſentat idoneiorem, & tutor idonęum, quis præferatur. & numero 5.*
3 *Tutor ſpiritualia non adminiſtrat.*
6 *Patronus præſentans ſcienter indignum, punitur.*

Videamus Modo vj. loco principaliter quæren
do, an præſentatio fieri poſſit in diſ-
cordia ex alio capite, quã æqualitatis numeri: puta
quia duo æquę principaliter pręſentare pñt in vna
eccleſia patronata ex eodẽ iure pa. & dicendũ eſt ꝙ ſic, vt in in-
fraſcriptis art. videbimus. & qs tñ ſit inſtituẽdus ex iſtis duobus
præſentatis. Et ex hac qõne oriunt̃ infraſcripti arti. ¶Et primus
1 erit, ſi in iure pa. † pupilli tutor & pupillus caſu, quo põt, pñtant
diuerſos, puta tutor præſentat vnũ, pupillus ꝑſentat alterũ, quis
inſtitui debet? ¶Et in hoc caſu eſt aduertendũ. nam hic artic. ſic
format̃: qa patronus pupillus maior infante põt ꝑſentare: & ſilr
tutor pupilli põt præſentare in eccleſia patronata pupilli vacã-
te: vt diximus. ſ. in j. par. huius ij. libr. in ij. q. prin. in ix. & x. arti. &
in d. ix. art. poſuimus oĩa loca, in qbus loquuti erimus de pupil-
lo, & tutore in hac materia. ¶Et reſpondẽdo ſupraſcripto quę-
ſito, dic hunc articulũ formaſſe do. Abb. in c. fin. in fi. de conceſ.
2 ꝑben, in fortiorib. terminis. ſ. cũ † pupillus præſentat idoneiorẽ,
& tutor idoneum, quis ſit ꝑferendus in inſtitutione? & dicit eſſe
præferendũ præſentatum à pupillo, ſi eſt maior ſeptẽnio: qa pu
pillus eſt dominus huius iuris. alleg. Io. And. in c. ex eo. de elect.
lib. vj. vbi Io. And. quem ibi refert Dom. ſuper glo. in verbo, ſuf-
fragijs. in ij. col. prin. illius tex. in verſi. in fi. gl. iſta qõ. & dicit hãc
quęſtionẽ fuiſſe dominicalẽ. lxxvij. & formabat̃, ꝙ tutor primo
præſentauit dignũ, ſed pupillus poſtea ꝑſentauerat digniorẽ. &
pro præſentato à tutore allegant̃ aliqua cõcludẽtia pupillũ nõ
poſſe ꝑſentare, quæ nõ faciunt ad caſum noſtrũ: quia loquimur
in caſu, in quo pupillus põt præſentare. poſtea adducit in ꝯrium
facere ea, ex quibus cõcluditur pupillũ maiorẽ ſeptẽnio pręſen
tare poſſe. ergo melior à pupillo ꝑſentatus eſt inſtituendus. viij.
q. j. licet. lxiij. diſt. metropolitana. & qui meliori ratione vtitur,
præfertur. de his quæ fi. à maio. par. capi. c. j. propter quod filius
patri præponitur. ij. q. j. quæritur. ¶Item vbi diſcordia eſt inter
tutorem & pupillum, quo ad illam, is non reputatur tutor: quia
de re ſua agitur, ſed dabitur curator. inſti. de auto. tutor. circa fi.
¶Soluebat, ꝙ nedum dignior ſed æque dignus præſentatus à
pupillo, præferetur: dũtamen ſit maior ſeptennio, cum ipſe ſit
dominus. Et pro hoc facit. c. decernimus. xvj. q. vij. ibi idem ipſe
dicit etiam facere. c. ſi annum. de iudi. libr. vj. ibi aut tu ipſe. & ff.
de admini. tuto. l. j. §. j. licet videatur facere contra. ¶Sed Io. An.
dicit, ꝙ ſi eſſet epiſcopus, admittere digniorẽ, quaſi eſſent duo
præſentati ab vno: vt in cle. ij. hoc titu. & in c. paſtoralis. & in ca.
cum autẽ. hoc tit. vel quaſi eſſent duo ſimpliciter per duos præ-
ſentati: iuxta nota. in d. capi. cum autem. ſed honeſtus modus ꝑ-
ſentandi eſſet, ꝙ pupillus præſentaret autorizante tutore. c. fin.
de iudi. cum concord. ¶Recitat poſtea Domi. Pau. de Eleaza. di
centes ſe diſputaſſe hanc quæſtionem, & tenuiſſe, præualere ꝑ-
3 ſentationem factam à pupillo † quia nullo iure cauetur tutorẽ
adminiſtrare ſpiritualia: ergo nec hoc caſu, cum ſit ſpiritualitati
annexum. capit. quanto. de iudi. & iſtud etiam videtur tenuiſſe
Archi. xvj. q. vij. c. decernimus. in princ. & ita reſidet ibi Domi. &
prædicta etiam ibi ſequitur Fran. ſuper. d. glo. in verbo, ſuffragiũ.
¶Et ꝙ ſit inſtituendus præſentatus à pupillo, tenuit etiam Rot.
ccccxxij. fuit dubitatum. hoc titu. in nouis. in vltimis verbis. vo-
luit etiam hoc Rota expreſſius. cccxxj. nota glo. Io. And. hoc tit.
in antiquis. & ſenſit Io. Cal. in conſi. ix. hoc tit. fol. lxj. & hoc idẽ
voluit Abb. in c. j. in verſi. quid autem ſi cõpetit. hoc tit. remittẽ-
do ſe ad Io. And. & doct. in d. c. ex eo. ¶Do. Phili. de Sarra. in ca.
cum autem. hoc tit. in cccl. char. operis. in verſ. item pone pupil
lus. format hunc artic. & remittit ſe ad dicta ꝑ eum. in c. j. hoc ti.
in verſi. ſed pone hæredẽ inſtitutum. ſub verſi. aduertè & ſexto.
vbi refert verba Domi. poſt Io. And. in d. c. ex eo. & nil aliud po-
nit. ¶Do. Paul. de cita. in hoc tract. in vj. par. in xl. qõ. quærit de
hoc arti. & dicit præſentatum à pupillo, ſiue digniorẽ, ſiue ęque
dignum, præfert̃ præſentationi tutoris. & dicit hoc tenere Tan-
credum & Barth. brixi. in d. ſua. q. dominicali. lxxvij. incip. tutor
cuiuſdam. & hoc etiam referre, & tenere gl. in verbo, ſuffragiũ.
in c. ex eo. de elect. lib. vj. & poſtea refert fundamenta Io. An. ibi.
& ita reſidet. qui tamen Paul. ibidem in vij. par. in xiij. q. cum de
hoc iterum tractat, dicit eſſe præferendã ꝑſentationẽ pupilli, ſi
eſt idonea: Secus, ſi non eſſet ita bona, ſicut præſentatio tutoris:
qa illa tunc ꝑferetur: ſed cæteris paribus attenderet̃ pręſentatio
pupilli: nihil tamen pro prædictis allegat. & ita reſidet. ¶Supue
nit Roch. in hoc trac. in verbo, cõpetens. in iiij. q. qui primo pro
hac parte adducit gl. magiſtrã in d. c. ex eo. in verbo, ſuffragium
concludentẽ præferri præſentationẽ pupilli præſentationi tuto
ris, ſi pupillus eſt maior ſeptẽnio. & dicit hoc firmare Abb. in d.
c. ſi. de cõceſ. pręben. ſed bene hoc expreſsè concludere Archi.
alias autoritates allegans in d. c. decernimus. in prin. illa ratione
qa pupillus eſt dñs illius iuris pa. alle. ẽt quod dicemus. ĩ. in ſeq.
ij. art. allegat ẽt do. Car. & Rotã de quib. ſ. ¶Quid dicendũ? certè
ſatis mihi placet opi. Io. An. vt iſtę pñtationes videant̃ factæ ab
vno ꝑrono variãte, vel à duob. ęque æqualiter ꝑronis, cũ tutor
noĩe pupilli ẽt pñtat, vel eius ꝓcurator, & ſic ſua vr̃ pñtatio vtri
que. ꝑ ea q̃ diximus. ſ. in j. par. huius ij. li. in iiij. q. prin. in vj. & xiij.
4 art. ¶Vñ ſi diſtinguerẽ † ꝙ aut prius pñtauit pupillus: & qa ꝑoc
cupauit locũ, & demõſtrauit velle ſe pñtare, & nolle pñtare ſuũ
tutorem, & tenebit eius pñtatio de idoneo: licet poſtea pñtaret
tutor idoneiorẽ: & ita ꝓcedant oĩa dicta doctorũ. ¶Et hoc caſu
dicerẽ præſentationẽ tutoris ẽt nõ hr̃e locũ accumulatiuè: qa
nõ põt venire ꝯ factũ pupilli: ex quo pupillus idoneũ pñtauit,
nec deducere ꝑſentationẽ pupilli ad optionẽ epi: ſicut qñ vnus
pñtat duos accumulãdo, iuxta. d. c. cũ aũt. hoc tit. qa oĩno ꝑiudi
caret vero patrono: nã cũ pñtatus à pupillo eſſet oĩno inſtituen
dus ꝑꝑ accumulationẽ ſuã, haberet locũ optio: iuxta. d. c. cũ aũt.
quod eſſet dãnoſum pupillo. ¶Itẽ ꝑiudicaret pupillo: qa cũ nõ
poſſit variare vltra duos ꝑſentando: vt diximus ſupra in d. ij. par.
huius ij. lib. in vij. q. prin. in xxij. arti. nõ poſſet ipſe pupillus vlte-
5 rius variare. ¶Si vero pupillus prius pñtaret † nõ idoneũ vel in-
dignũ, & tũc dicerẽ tutorẽ poſſe ſupplere, & pñtare, ne laberet̃
tꝑs datũ ad ꝑſentandũ ſine pñtatione idonei, cũ tutor teneatur
ꝓuidere factis pupilli. Quid aũt, ſi pupillus vellet alterũ idoneũ
pñtare accumulatiuè, variãdo, dicerẽ eũ poſſe hoc facere: qa ſi
põt hoc facere ſol⁹ ꝑronus pubes, multo magis pupillus & tu-
tor: arg. c. quod aũt. & c. cũ aũt. hoc tit. qs tñ ex iſtis duob. ꝑferat̃,
& an cadat gratificatio: dic vt in ſequẽti mẽbro, cũ prius pñtat
tutor, qa idem videtur caſus. ¶Aut ergo prius præſentat tutor
pupillo non contradicente, & poſtea pupill⁹: & dicerem eſſe ꝑ-
ferẽda

ferendũ idoneiorẽ,ſivnus ipſorũ ſit idoneior:& nõ habere locũ
optionem: ſicut in duobus præſentatis ab eodẽ ſtante maiore
idoneitate vnius,vt latè diximus.ſ.in ſecunda par. huius ij. libr.
in vij.q prin.in xxvj.arti. Et idem,ſi diceremus pupillũ & tutorẽ
repręſentare pſonas duorũ patronorũ æqualium:qa ſtante vno
ex præſentatis idoneiore,non habet locũ gratificatio:vt dixim⁹
ſupra in v.præceden.q.prin.in ij.arti.¶Si vero ambo pñtati ſunt
æquè idonei,& ſic oĩbus meritis paribus, dicerẽ eſſe locũ grati
ficatiõi,ſicut eſt locus gratificationi,cũ duo ſunt pñtati ab vno
patrono accumulatiuè vel à duobus patronis æqualibus.¶Aut
tutor præſentauit ante pupillũ pupillo inſcio, & habita notitia
ɔ̃dicente,& poſtmodum ipſe pñtauit: & quia non põt dici hoc
factũ eſſe accumulatiuè,præfereť pñtatus à pupillo,dũmodo ſit
idoneus, licet pñtatus à tutore fuiſſet idoneior illa ratione do-
ctorũ:qa pupillus eſt dñs iuris patr.& hæc mea diſtinctio etiam
comprobatur ex his,quæ diximus.in d.j par.huius ij.lib.in iiij.q.
prin.in vj.& xiij.art.dum tractauimus de procuratoribus patro-
6 norũ pñtantibus.¶Et †dixi.ſ. patronum pupillũ pñtantem in-
dignum poſſe iterum pñtare:qa in eo non poteſt cadere ſciẽtia
criminis præſentati, & patronus ſcienter præſentans indignum
punitur:vt per doc.in c.cum vos.de offic.ordi.& nos diximus.ſ.
in j.par.huius ij.lib.in x.q.prin.in iiij.artic.¶Et ſecundum ſupra-
ſcriptam meam diſtinctionem pñt procedere dicta Pau.de cita.
in vij.par.in xiij.q.quæ.ſ.retulimus. ¶Et vide etiam de iſto arti.
Pauinum concludentẽ cũ alijs in tract.de ſede vacã.in ij.par.in
v.q.in ij.col.& vide quæ latè diximus.ſ.in j.par.huius ij.lib.in ij.
q.princ.in ix.articu.dum tractauimus, an pupillus patronus poſ
ſit præſentare.& in x.artic.dum tractauimus,an tutor pupilli pa
troni poſſit præſentare.& Præpo.in capi.per veſtras.in v.col.de
dona.inter virum & vxo.

¶Secundus artic.vj.q.prin.iij.partis.ij.Lib.

1 ☞ *Patronus pater ſi deceſſit relictis quatuor filijs, vno pubere, & tribus im puberibus, conſtituta matre tutrice, ſi mater præſentat vnum, filius pubes alterum, quis præferetur in inſtitutione.*
2 *Vox tutricis matris trium pupillorum, repræſentat tres voces ipſorum.*
3 *Inſtituendus eſt præſentatus à matre tutrice trium pupillorum, potius, quam præſentatus ab alio pubere.*

Et ex Præceden.articul.ſeqtur dubitare ſcd͠o loco,quid ſi
1 pr̃onus pr̃,deceſſit † relictis quatuor filijs vno pu-
bere,& tribus impuberibus,cõſtituta matre tutrice: ſi mater tu
trix præſentat vnũ, filius pubes alterũ, quis p̃feretur in inſtitu-
tione?& dubiũ facit:nã licet ſint tres illi pupilli, mater tñ tutrix
vna eſt:& filius pubes:alter ergo videnť æquales in numero:&
hic articulus potius debebat ſituari.in v.ꝓxima p̃ced.q.prin.qa
non eſt naturæ pñtis qõnis noſtræ.¶Et videreť primo dicendũ
ex quo & pñtatio facta p tutricẽ,eſt facta p vnã fœminã: & ſic
per fœminæ conſilium,& arbitrium,pñtatio vero facta p pube
rem,eſt facta p conſilium & arbitriũ viri, quod eſt ſanius & di-
gnius, iuxta doctrinã Bal.in l.j.ff.de ſenato.ergo illa præferẽda.
¶Nec obſt.illã pñtare noĩe trium pupillorũ: ergo ꝓ tribus vo-
cibus habebiť:qa hoc haberet locũ, ſi ipſi tres pupilli pñtaſſent,
quorum iudiciũ validaretur:tum qa multiplicatũ in triplum:tũ
ẽt qa appareret de trino iure ipſorũ. ¶Nec obſt.ſi diceret, vnũ
ꝓcuratorẽ poſſe repręſentare pſonas diuerſorum:& pro oĩbus
illis computari: vt diximus.ſ.in j.par.huius ſecundi libr.in iiij.q.
prin.in xj.art.quia reſpondetur illud eſſe,quando habet expreſ-
ſum in mandatis,quos habet p̃ſentare:vel melius ille eſt ſani cõ
ſilij,& dignitatis ſicut & alij patroni quod nõ eſt in muliere tu-
trice. ¶Tu iſtis non obſtantibus ɔ̃ria pars eſt vera, quã firmat
Fede.de Senis in conſi.ſuo.cij.nobilis quidam.in j.dubio. & per
totum de quo fecimus mentionem.ſ.in j.par.huius ſecũdi lib.
in ij.q.prin.in x.artic.dum tractauimus,an tutor poſſit præſenta
re nomine pupilli? ex cuius Fede.dictis in præalleg.conſil.clarè
2 colligitur †ipſam matrem tutricem trium pupillorũ repræſen-
tare tres voces ipſorũ: & puberem habere vnam vocem: & qa
in præſentatione attenditur numerus vocum principaliter: vt
clarè per doc.in c.iij.hoc titu.& nos diximus.ſ.in iiij.q.prin. hu-
3 ius partis.in j.artic.†ergo præferetur præſentatus ab ipſa tutri-
cę tanquam à tribus patronis qui proponuntur præſentationi
vnius maximè cohæredes:imo vox illius abſorbetur à tribus vo
cibus.vt diximus in d.iiij.q.prin.in vij.art.& hæc eſt veritas quæ
non habet angulũ. ¶Nõ obſtãt modo in ɔ̃rium adducta:& pri
mo autoritas Bald.in d.l.j.ff.de ſenato.tum quia illa communi-
ter non tenetur.& ſi procedit:procedit in fratre & ſorore: & ſic
in duobus æqualiter hæredibus vnius: vt latè illam doctrinam
diſcuſſimus.ſ.in v.proxima præced.q.prin.in xix.articu.hic au-
tem eſt ſecus, cum hæc tutrix repræſentat in caſu noſtro voces
trium pupillorũ:& ſic nõ põt dici eos eſſe in omnibus æquales
vt requirit doctrina Bal.& volunt doc.illam ſeq.¶Et nõ militat:
rñſio data ſupra ad id, qđ dr̃ de repræſentatione triũ pupillo-
rum,ꝙ oĩno pñtatio fit per mulierẽ: qa negari non põt: ſaltem
iſtam mulierẽ ex perſonis pupillorũ habere:multo magis & nõ
æquale ius cum pubere.& doctrina Bald.requirit æquale ius in
fratre & ſorore. ¶Et ex hoc infero vnũ pulchrũ,ꝙ ſi bene ꝓce-
deret, doctrina Bal.nõ habebit locum, qñ ſoror eſſet inſtituta à
pr̃e patrono in maiori quota hr̃ditatis,q̃ frater: nã licet quo ad
ius pa.æqualr̃ ſuccederẽt: vt no. in c.j. hoc tit.tñ inſtituta in ma
iori quota,pinguius ius hẽt:& iõ pñtatus ab eo,præfereť pñtato
à cohærede: vt pulchrè diximus.ſ.in y.præced.q.prin.in xvj.art.
& ſic non eſt æqualitas inter eos,ſi nõ ęqualitas,ceſſat doctrina
Bal.vt ex ea & ex p̃dictis patet: & hæc ſunt addenda ad ea,q̃ dixi
mus de maſculo & fœmina.ſ.in v.præcedẽ.q.prin. in xix.articu.
¶Et ex iſtis ẽt patet nõ eſſe bonã rñſionem datam ad illum de
ꝓcuratore pluriũ: tum qa fœmina repñtat pſonas pluriũ: & ſic
tollitur vltima rñſio:tum etiã qa etiam ſi non ſit expreſſũ, quos
velit præſentare, poterit ꝓcurator aduerſis conſtitui ad pręſen
tandũ, quos velit: & pro tot vocibus admitteť pro numero cõ-
ſtituentium: vt etiam colligitur ex dictis in præallega.x.artic. in
tota ipſa.iiij. q. primę par. huius ſcd͠i lib.& per hæc tollitur pri-
ma rñſio. ¶Et ſic tene in caſu huius articuli nõ eſſe locũ grati-
ficationi, cũ ipſa tutrix ſeu tutor repræſentent perſonas pluriũ
pupillorum,& ſic maioris numeri,quam ipſe pubes.

¶Tertius arti.vj.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Inſtitui quis debeat ab vxore, an præſentatus à viro in iure patronatus tranſeunte cum dote, vel quod vxor aliunde habet. & nu. 10.*
2 *Conſuetudo tanti temporis, cuius initij memoria &c. valet, qua cauetur vt maritus poſſit præſentare perſonam idoneam ad eccleſiam vacantem ratio ne villæ ſibi in dotẽ datæ, in qua ſit eccleſia, cuius ius patr. ſpectat ad vxorẽ.*
3 *Maritus eſt dominus rerum dotalium viuente vxore.*
4 *In præſentando duos epiſcopo ſi cõcurrant maritus & vxor, quis præferatur.*
5 *Vxor viro ſubiecta eſt.*
6 *Ius patro. ſeu præſentandi non tranſit cum vniuerſitatem in conditorem.*
7 *Conſuetudo valet, vt præſentet vel vxor, vel maritus.*
8 *Vxor eſt vera domina dotis: vir fictè.*
9 *Ius pa. tranſit in conductorem vniuerſitatis ad longum tempus.*

1 Dubitatur Tertio,† ſi cum dote trãſiuit ius pa.vel alr̃
illud hẽt vxor & vir pñtat vnũ illo, bene-
ficio vacãte,vxor alterũ, quis præferať in inſtitutione:& an erit
locus gratificationi.Dubiũ facit qa vir hẽt fruct⁹.& eſt legitim⁹
adminiſtrator bonorũ dotis. ¶Rota.ccccxxij. fuit dubitatum.
hoc titu.in nouis. format hunc arti.hoc mõ.dicit enim fuiſſe du
2 bitaũ,† vtrum valeret cõſuetudo tanti tẽporis, cuius ɔ̃rij &c.ꝙ
maritus rõne villę ſibi datę in dotẽ, in qua ɔſiſteret eccleſia par
rochialis,cuius ius pa. ſpectat ad vxorẽ, poſſet ad eccleſiã ipſam
vacantẽ perſonã idoneã præſentare. ¶Et dicit fuiſſe ɔcluſũ &
determinatum per oẽs dños,ꝙ ſic: imo ſm aliquos circũſcripta
3 quacũq; conſuetudine iure cõi,† hoc poſſet:cũ ipſe maritus ſit
dñs rerũ dotaliũ,viuẽte vxore: vt in l.doce ancillam. de rei ven.
vel ad minus hẽt vſumfructũ in bonis dotalib⁹, ex quibus tenę
tur onera matrimonij ſupportare.de dona.inter vir. & vxo. per
veſtras.de vſuris.c.ſalubriter.& ff. de iure dotium. l. ſi is qui.ſed
p̃ſentatio eſt fructus iuris pa.c.ex literis. &. c.conſultationibus.
hoc titu.ergo ſpectat ad virum. ¶Sd͠o moueť, eligere vel præ
ſentare, eſt fructus poſſeſſionis: ergo cum ipſe ſit in poſſeſſione
villę rõne,cuius competit hoc ius,merito eo vti poteſt.c.ɔſulta
tiõibus.hoc ti.& adducit ẽt no.per Inno.in cap.in lr̃is.poſt prin.
de reſti.ſpol.¶Tertio adducit,cũ ius pa.tranſeat cũ vniuerſita-
te:vt in c.ex lr̃is.hoc titu.merito maritus habẽs hanc villam, ex
donatione vxoris in dotẽ de iure põt p̃ſentare, maximè ſi hoc
hẽt cõſuetudo, q̃ eſt optima legũ interpres. de cõſuetudine cũ
conſuetudinis,quæ videť eſſe rationabilis valde in hoc caſu: qa
conſona iuri cõmuni.argumẽ.c.fina.de dona.inter vir.& vxorẽ
¶Subdit poſtea Rota,ſi vero ambo,videlicet marit⁹ & vxor ɔ-
4 currerent †in præſentando duos epõ,crederẽ (dicit ipſa) præfe-
randũ præſentatũ per vxorem.alleg.nota.per Io. an.in nouella,
in ſimili.q.de tutore & pupillo p̃ſentãtibus. in c. ex eo quod. de
electio.libro ſextọ.& ita reſidet ibi Rota, de quo vltimo nos di
ximus in primo præcedẽ.articu.¶Pe.de anch. in cle. plures. in
iij. col. dicit Pau. diſputaſſe quãdam qõnem de pupilla quæ nu
pſit:& cũ dote tranſiuit ius patro.& poſtea vacante eccleſia mu
lier p̃ſentauit vnum in rectorẽ epõ,vir præſentauit alterum: &
quærebat,an neuter vel alter ex pręſentatis eſſet inſtituend⁹: &
tãdẽ paulus primo tenet, ex quo fructus dotiũ ſunt viri nõ poſ
5 ſit mulier pręſentare,†ſed ſolus vir, cũ mulier ſit ſubiecta viro
velut capiti.xxxiij.q.v.cum caput.& c.qđ de eo.vnde non vide-
tur habere velle.c.nec nolle.c.nolle.xj.q.j.c.vlti. de teſta. libro
ſexto.

ſexto. Imo ſine viro corã epiſcopo loquẽdi poteſtatẽ non habet
iij.q.v.mulier.præſentatio autẽ ſit epiſcopo. de hære. cum ex in
iuncto. ergo concluditur ꝙ ſine viro coram epiſcopo p̄ntare nõ
potuit mulier: & ſic nihil ibi concluditur cum Pau. & Pet. ꝓſe-
quãtur eorũ principalẽ quæſtionẽ, quę eſt, an ius pa. tranſeat in
extraneũ. ¶ Vide Pau. in fonte in d.q.ſua, quæ incipit, patronus
eccleſiæ ſancti Iacobi. quæ eſt quarta in ordine impreſſarũ, vbi
licet ſit argumẽtatus prius ꝯ vxorẽ, ꝙ non poſſit p̄ntare, poſtea
eſt argumentatus, ꝙ vir non poſſit p̄ſentare, ſed vxor: & ita in ef
fectu concludit. ¶ Pau. vero in tracta. de ſede vacan. in ſeçũ-
da par. poſt m edium ſcđę colũ. tenet præſentatum ab vxore prę
ferri in inſtitutione p̄ſentato à viro. allegat Rotam vbi ſupra,
& Pet. de ancha. conſilio. xxxv. in fi. incip. viſis puncto. & Lap.
allegatione. viij. & aduerte, ꝙ idem conſilium Petri ponitur
inter conſilia Butri. in conſil. iij. viſis puncto. ¶ Abb. autem in
c. fi. in vlti. col. de conceſ. præb. diſputat hunc articulũ: & primo
dicit videri eſſe præferendũ præſentatũ ꝑ maritũ, allegando ra-
tiones Rotę licet illam non referat: poſteà dicit in ꝯriũ facere:
6 † qa vxor eſt dña vera huius iuris: & quẽadmodum ius patr. ſeu
præſentãdi non tranſit cum vniuerſitate in creditorẽ: vt eſt tex.
in c. cũ bertoldus. de re iudica. ita nec tranſire dẽt in maritum.
& dicit forte hanc opi. eſſe veriorẽ & ſubtiliorẽ: nam ſi diligen
ter volumus conſiderare fructus rei dotalis, cedit marito pro-
pter cõmoditatẽ, qui hẽt ſupportare onera matrimonij: ſed ex p̄
ſentatione nullum fructũ re ipſa ęſtimabilem cõſeqtur maritus
ſed eſt quidam honor: ęrgo debet remanere penes vxorẽ. & ſub
dit hãc opi. ſequutũ fuiſſe collectorem deciſionum Rotę. & do.
Anto. in d.c. fina. ſomniaſſe. & ipſi Abb. hanc opinionẽ videri
elegantiorem, & facere pro ea dictum Ioã. and. in d. ex eo. de
elect. libro vj. de quo nos diximus in primo præcedẽ. articulo.
¶ Do. Præpo. vero in c. per veſtras. poſt prin. v. col. in verſi. quę-
ro maritus, & vxor. quærit de hoc articu. & dicit eſſe præferẽdũ
præſentatũ ab vxore: argu. eorũ, quæ, dicit Io. an. in d.c. ex eo. &
Bartho. brixi. in q. ſua dñicali. & Rota vbi proxime & ſic eorũ,
que nos diximus in primo præce. arti. de tutore & pupillo preſẽ
tantibus diuerſos. ¶ Dicit tamen Prępo. illũ articulũ differre
ab iſto: nam pupillus eſt dñs, maximè in hoc iure ſpirituali dũ-
modo ſit maior ſeptẽnio. c. ſi annum. de iudi. libro vj. talis enim
contrãhit ſponſalia. c. literis. & c. acceſſit. de deſpon. impube. li
cet non eligat, vt ibi per eum. ſecus dicit videri in marito, qui eſt
dñs rerum dotalium & dominiũ ſpectat ad virum: nec dubium
eſt, talem vſum iuris pa. prodeſſe ad ſuſtentandum onera matri
monij: nam ſi aliunde non haberet vnde viueret, quia non poſ-
ſet percipere aliquid aliud ad ſuſtẽtationem ſuam & vxoris, ha
bebit ab eccleſia alimenta, ſm nota. per Ioã. an. in rubri. huius
titu. & ibidem per doc. & etiã in c. iij. in c. nobis. hoc titu. & ſub-
dit Præpo. vtatur ergo maritus fructibus, qui poſſunt confer-
ri ad onera matrimonij ſupportãda: & ita ibi reſidet. ¶ Sequi-
tur etiam opi. Rotę, vt pręſentatus ab vxore, præferatur. Gaye.
in repe. c. fina. de electio. libro vj. in xxxv. colũ in verſi. & ex hoc
infert. ¶ Et Phi. fran. in d.c. ex eo. in ij. col. ¶ Do. Phil. de ſarra.
in c. j. hoc titu. in verſic. aduerte. vj. quærit de articulo noſtro.
& dicit cum Rota tenere do. Nicolaum milleum in ſuo reper-
torio, in litera, ꝙ licet do. Anto. in c. fi. de conceſ. præben. nõ fir-
mat pedes, tamẽ Abb. firmat ibi, & refert dicta Abb. quę nos ſu
7 pra retulimus. ¶ † Et in fin. ſubdit hanc partẽ eſſe intelligendã
ſane, niſi ꝯſuetudo loci aliud obtineat, vt videlicet p̄ntet marit⁹
vel vxor, q̃ ĩ hoc eſt ſeruãda, vt cõſona iuri: vt dicit ſentire do.
de Rota vbi ſupra. ¶ Et dico ipſam conſuetudinem videri con
ſonam iuri, ſiue ſit pro vxore, ſiue pro viro: licet Rota loquat̃ in
8 cõſuetudine, quæ eſt pro viro: † quia de iure vterq; eſt dñs do-
tis vxor vere, vir ficte, quo ad fructus. Et licet dicat̃ hunc fructũ
non eſſe aptum ad ſuſtentationẽ onerum matrimonij dico ta-
men rõnabilitatẽ ꝯſuetudinis conſiſtere in hoc: qa vir poſſidet
& ita iuſtifica dictum do. Phil. conregnicolæ mei. ¶ Pau. de cit.
vero in hoc trac. in vj. par. in xxxix. qõ. dum tractat, an maritus
poſſit præſentare in iure patro. qđ tranſiuit in eum, cum caſtro
dato in dotem & cõcludit contrarium, maritũ & vxorẽ poſſe p̄
ſentare in fi. dicit illam concluſionẽ eſſe admittẽdam, niſi mari-
tus & vxor cõcurrerent p̄ſentando diuerſos: qa non habebit lo-
cum p̄ſentatio viri, ſed vxoris. alleg. Io. an. in d.c. ex eo. & Car.
in clemẽ. plures. in iiij. & v. colũ. Rotã de qua ſupra. & Abb. in
d. c. fina. de conceſ. præben. & hoc idem tenet Pau. in vij. par.
in xv. qõ. vbi dicit præſentatum ab vxore, eſſe præferendũ cęte-
ris paribus. vnde videt̃ concludere, vt concluſit ibidem in. xiij.
q. de tutore & pupillo: cuius dicta retulimus ſupra in primo prę
cedẽ. articu. ¶ Reperi demum do. Roch. in hoc tracta. in ver-
bo, competens. in iiij. qõ. circa medium. vbi principaliter de tu-
tore & pupillo concurrentibus pro parte pupilli, adducit in ſi-
mili deci. Rotæ, de quæ ſupra. ſed latius idẽ Roch. in verbo, ipſę
vel is à quo in xxviij. qõ. tractat, an cum vniuerſitate data in do
tem tranſeat ius patro. in maritum. & dicit, ꝙ cõcurrentibus vxo
re & viro, inſtituatur præſentatus per vxorẽ. tamẽ ipſe Roch. te-
net cõtra Rotã: & dicit ſibi non placere Rotã in duobus, in pũ
cto iuris primo, quia videt̃ verior opinio, in maritũ tranſire ius
præſentandi intantum ꝙ ad vxorẽ non ſpectat ſcđo ſibi non pla
cet in eo, ꝙ ſi maritus & vxor concurrant, præferatur pręſentat⁹
ab vxore. Id enim videtur falſum, ſm eum: & hoc totum dicit in
euitabiliter probari in d.c. ex literis. à fortiori, ibi enim tranſit
9 ius patro. † in conductorẽ vniuerſitatis ad longũ tẽpus: & tamẽ
minus ius habet talis in rebus conductis, q̃ maritus in dotem:
vt expreſſe dicit Bal. in l. doce ancillã. C. de rei vendi. vt ibi per
eum: cuius dicta nolo hic referre: qa illa retulimus ſupra in ij.
par. primi lib. in x. q. prin. in ij. arti. dum tractauimus, an ius pa-
tro. tranſeat in virum cum vniuerſitate data in dotẽ. ¶ Tu ad-
uerte hunc arti. depẽdere ab illo, quẽ latè tractauimus ſupra in
d. ij. pa. j. lib. in x. q. prin. in ij. arti. videlicet: an ius pat. tranſeat in
maritum cum dote: & præſertim cum vniuerſitate data in dotẽ:
vt ibi poteris videre: quia ibi concluſimus magis cõmunẽ opi.
eſſe, tranſire in virũ, non ratione fructuũ, ſed ratione illius vni
uerſitatis per virum poſſeſſę: & ſtante hac opinione, excluderet̃
vxor à p̄ſentatione durante matrimonio. ſed illud haberet ſolu
to matrimonio: & non trãſiret ad hęredes viri: vt colligi poteſt
ex omnibus ibi dictis, & maxime ex ſeptima mea ꝯſideratione
in reſpõſione ad tertiũ & vltimum motiuũ. & tenendo hãc opi
nio. articulus non eſſet de indubitabili: quia nũquam poſſet cõ
currere vxor cum viro in præſentando. ¶ Tamen quia omnes
doc. formant hunc articulum, videt̃ etiã poſſe vxorẽ pręſentare
cum habeat verã proprietatẽ dotiũ, & ſic vxorem aſſimilari pu
pillo, virum autẽ tutori: & omnes loquũtur in iure patr. vxoris
tranſeunte in hæreditate data in dote: articulus vero noſter eſt
10 latior: † qa extenditur etiã ad ius patro. qđ vxor habet aliunde,
q̃ ex dote. Vnde tenẽdo hanc opinio. ſic diſtinguerẽ: Aut ius pa
tr. cõpetit vxori aliunde, q̃ ex dote, vel ex cauſa particulari vt nõ
tranſiret cum dote: & tunc diſtinguerẽ in omnibus, & per om-
nia, vt diſtinxi ſupra in primo pręcedẽ. articu. de iure patro. con-
petenti pupillo ſua pręſentatione concurrente cũ pręſentatio-
ne tutoris, qui & vir reſtat adminiſtrator bonorum vxoris, ſicut
& tutor pupilli. ¶ Aut loquimur, quãdo iure patr. exiſtente in
vniuerſitate data in dotem & tunc breuiter dicerem eſſe locũ
præuentioni, vt qui primũ præſentauerit, illius p̄ſentatio admit
tatur ex quo vterq; habet ius pręſentandi: vt per doct. p̄ſup-
ponitur: & vno pręſentante, alius non poſſit ſe impedire, etiã in
variatione: ſicut dicimus in duobus habẽtibus ius inſtituendi,
vt ille proſequatur cauſam, & inſtituat, coram quo facta fuit p̄-
ſentatio: vt diximus. in ij. par. huius ij. lib. in iiij. q. princ. in vij.
articu. ¶ In dubio tamen tenerẽ p̄ualere p̄ntationem vxoris,
iuxta cõmunẽ opi. cum illa vxor ſit magis proprietaria.

¶ Quartus arti. vj. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Inſtitui quis debeat præſentatus à patrono, vel præſentatus ab eius pro curatore. remiſſ. Limit. nu. 2.*

3 *Epiſcopus ſi extra diœceſim conferat beneficium præſenti & acceptanti, & vicario habente ſpeciale mandatum ad conferendum ſimiliter præſenti & acceptanti, in diœceſi conferente eodem die, & ignoratur, quę præceſſerit, quis præferetur.*

Tranſeamus Modo ad. iiij. artic. pone procurator
p̄roni laici p̄ntat vnum: patronus ipſe
1 pręſentat alterum. † quis pręferri debeat data paritate pręſen-
tatorũ, vel erit locus gratificationi hunc art. format. d. Phi. de
ſarra. in c. cum aũt. hoc tit, in cccl. char. operis. in ver. eſt aliud
dubiũ. & dicit prima facie quẽlibet poſſe tenere, eſſe pręferẽdũ
p̄ſentatũ per ꝓcuratorẽ: qa illud, qđ fit per cõmiſſarium, fingit̃
eſſe factũ per ipſũ cõmittentẽ: vt eſt tex. notabi. in ca. in cauſis.
verſi. qa vero. de elec. per quẽ text. dicit ibi notabiliter Abb. in
iij. col. ꝙ ſi teſtator mandat certa bona diſtribui ad pias cauſas
vt videbit̃ ſuis exequutoribus & exequutores deliberarent illa
bona expẽdere in certum vſum priuilegiatũ puta in fabrica vt
quẽadmodũ non deberetur quarta ep̄o, ſi teſtator hoc mandaſ
ſet. c. fin. de teſt. ita nec hoc caſu debebitur, ex quo exequutores
hoc elegerũt: quia fingitur factum per ipſum teſtatorem, ita in
2 propoſito. ¶ In † contrarium videtur: quia vox ipſius patroni tã
quam principalioris & habentis hoc ius iure ꝓprio eſt dignior,
ergo præferenda. arg. no. per Bal. in l. j. ff. de ſenato. tandem dicit
Domi in cap. dudum. in notabi. de præbend. in vj. dixiſſe per il-
lum text. ꝙ licet procurator præſentauerit vnum, ex hoc non
excluditur patronus laicus, cum penes eum remanſerit eadem
poteſtas: vt in illo text. vbi probatur, ꝙ licet quis transferat po-
teſtatem aliquam, quam habebat iure ordinario faciendi actũ,
per

per hoc non eximitur ab eo poteſtas illa: ſed penes eum rema-
net illa, & maior. Vnde quemadmodũ poſſet iſte patronus lai-
cus alium accumulare præſentando, cum ipſemet primum præ
ſentaſſet: vt in cap. cum autem hoc titu. ita etiam ſi fuit præſen-
tatus per procuratorem: & ſic data paritate erit locus gratifica-
tioni: alias dignior præferetur: vt dicit ſe dixiſſe cum glo. ij. ¶Tu
aduerte Calde. formaſſe hanc q. in conſ. ſuo. vij. epiſcopus extra
3 ſuam. in titu. de præben. fol. 32. in epiſcopo † conferente bene-
ficium extra diœceſim præſenti & acceptanti, & vicario haben
te ſpeciale mandatum ad conferendum ſimiliter præſenti & ac
ceptanti in diœce. conferente eodem die: & ignoratur quæ præ
ceſſerit, quis præferatur? vbi ponderat poſſeſſionem adeptam.
vide ibi, quia non faciunt pro caſu noſtro, quia non cadit varia-
tio, vt cadit in patrono. ¶Sed de caſu articuli noſtri clarè loquu
ti fuimus. ſ. in j. par. huius ij. lib. in iiij. quæſt. princ. in vj. artic. ad.
de hic ibi dicta: & diſtingue vt ibi diſtinximus, cõcludendo hoc,
ꝙ vbi ambę præſentationes tenent cæteris paribus, in præſen-
tatis erit locus habentis inſtituere gratificationi: vt ibi diximus.
vbi etiam, quid de duobus procuratoribus cõcurrentibus cum
patrono.

¶Quintus artic. vj. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtitui quis debeat à præſentatis duobus procuratoribus ad præſentan-
dum conſtitutis.*

Format Etiam Phil. de Sarra. alium articulum in d. c. cum
autem. in cccl j. char. operis. in verſic. dubitatur ſi
1 ſunt: & hic ſit. v. artic. † quid ſi ſunt dati duo procuratores inſoli
dum ad præſentandum, & vnus ipſorum præſentat, & præſen-
tatus renuntiet præſentationẽ, an alter poſſit ſecundo præſen-
tare, & pręſentatio teneat? & alle. Lap. alleg. xxij. an ſufficiat hoc
tit. de quo arti. nos diximus ſatis. ſ. in d. j. par. huius ij. libr. in iiij. q.
princ. in v. artic. Ex quibus ibi dictis poteris decidere articulum,
qui hic cadit. ſ. concurrentibus in præſentatione duobus procu
ratoribus, patroni diuerſos præſentando, quis inſtitui debeat? &
erit conſiderandum, ſi eſt appoſita illa clauſula, ꝙ nõ ſit melior
conditio occupãtis, vt ſi illa clauſula ſit appoſita, ambo poſſunt
præſentare: & eorum præſentationes reputabuntur accumulati
uę: ſicut & vnꝰ procurator variare poſſet: vt diximus. ſ. in ij. par.
huius ij. lib. in vij. q. princ. in xvij. art. & tunc erit locus gratifica-
tioni cæteris paribus: ſicut ſi ipſe patronus vel eius procurator
variaſſet. d. ca. cum autem. hoc titu. Aut non eſt illa clauſula, &
tunc tenebit præſentatio procuratoris præoccupãtis. Dic ergo,
vt diximus in d. v. artic. & aliquid. in vj. articul. ibidem. & vide in
d. iiij. q. in x. artic. vbi poſuimus, an patronus poſſit plures procu
ratores conſtituere ad præſentandum? & quid ſi inter ſe diſcor-
dant. vbi clarius de præſenti arti, loquuti fuimus: vide ibi.

¶Sextus artic. vj. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtitui quis debeat ex duobus pręſentatis à bonæ fidei poſſeſſore, & alte-
ro malæ fidei. remiſſ.*

Quid Si concurrunt poſſeſſor bonæ fidei & poſſeſſor ma-
1 læfidei in præſentando, † &, quilibet ipſorum pſen-
tat ſuum, quis inſtitui debet, & an cadat gratificatio? & hic ſit. vj.
artic. Et dicendum eſt non cadere gratificationem: ſed vnum ex
eis eſſe inſtituendum: iuxta ea, quæ latè diximus ſupra in prima
par. huius ij. libri in iij. q. principa. in quinto articu. ad quæ ibi di-
cta me remitto: nolo hic replicare.

¶Septimus artic. vj. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtituendus vter ſit ex duobus præſentatis, altero à patrono, altero à bo-
næ fidei poſſeſſore.*

1 Succederet Et alius articulus, qui erit. vij. † ſi verus pa-
tronus pręſentat vnũ, poſſeſſor bonę fidei
alterum, quis illorum ſit inſtituendus: & an erit locus gratifica-
tioni? Et dicendum non eſſe locum gratificationi, ſed concludẽ
dum prout diximus ſupra in d. prima. par. huius ſecundi libr. in
iij. quęſt. princip. in vj. articu. ad ibi dicta me remitto. nolo hic ea
tranſplantare.

¶Octauus artic. vj. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtituendus quis debeat ex duobus præſentatis, altero à proprietario, qui
non eſt in poſſeſſione, alio à malæ fidei poſſeſſore.*

1 Succederet Et alter articulus, & hic ſit. viij. quis † præ-
feratur in inſtitutiõe, præſentatus à malæ
fidei poſſeſſore, vel præſentatus à proprietario, qui non eſt in
poſſeſſione, vel an erit locus gratificationi? & breuiter dic non
eſſe locum gratificationi: ſed concludendo, vt diximus ſupra in
d. prima parte huius ſecundi libri in iij. quæſtio. princ. in vij. ar-
ticu. ad ibi dicta me remitto: nolo ea hic tranſcribere. Et hæc ſuf
ficiant pro iſta breui. vj. quæſtio. principali.
¶Concluſiones, quæ eliciuntur ex pręſenti. vj. q. prin. & ex eius.
viij. art. hic repetere ſuperuacuum eſſet, & illud idem dicere, vi-
deas per te.

¶Septima quæſtio prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Ordinarius in quibus caſibus poſſit inſtituere rectorem in eccleſia patro-
nata. ſine patroni præſentatione.*
2 *Ordinarius an poſſit commendare eccleſiam patronatã, ſine patroni conſenſu.*
3 *Beneficium patronatum commendari non poteſt ſine conſenſu patroni.*

Vidimus In præcedentibus quæſtionibus princi
pa. de inſtitutione, quę ſit ad pſentatio
1 nẽ patronorũ, quęro modo. vij. principaliter, † an ſint
caſus in quibus ordinarius poſſit inſtituere rectorem
in eccleſia pronata ſine pſitatione patroni? & pro clara deciſio-
2 ne huius q. prin. ſunt diſcutiẽdi infraſcripti art. ¶Et primus † art.
erit, an eccleſia pronata cõmendari poſſit p ordinarium ſine pa
tronis? & de iſto arti. loquit̃ Lap. Ioã. And. & alij quos ibi refert
3 Domi. in iiij. col. in c. nemo. de elect. lib. vj. poſt gl. ibi † quę dicit,
bñficium iuris patronatus nõ poſſe dari in cõmenda ſine ꝯſen-
ſu patroni. alleg. Inn. Hoſt. & Gaye. idem tenẽtes quos ſequitur
ibi Gemy. declarãs, an hoc caſu patronus poſſit pſitare nõdum
reuocata cõmenda: vt ibi p eũ poſt Lap. Abb. Archi. & alios de
qua nos diximus. ſ. in j. par. huius ij. lib. in vj. q. prin. in xiiij. artic.
vbi poſuimus genera cõmendationũ. hanc ẽt concluſionẽ for-
mauit do. Roch. in hoc tract. in verbo, honorificum. in iij. q. in ij.
col. in verſicul. item ad prædictam concluſionem. quam intel-
lige in cõmendatione perpetua, non autem de illa ad tempus,
quæ eſt idem cum cuſtode. de qua diximus ſupra in ij. par. huius
ſecundi libri. in j. q prin. in xxix. & xxx. art. & ita tene.

¶Secundus artic. vij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Epiſcopus quem poteſt inſtituere ſine patroni præſentatione, propter ſcan
dalum vitandum.*

1 Dubitatur Secundo, † an pter ſcandalũ euitandũ poſ
ſit eps inſtituere aliquẽ non pſitatũ à patro
nis? & dicendũ eſt ꝙ ſic, quãuis aliquis ſit pſitatus à maiori par-
te patronorũ, ſi nõ poteſt admitti ſine ſcandalo inſtituet eps ſo-
lus, vt diximus. ſ. in iiij. q. prin. huius par. in viij. artic. & latius qñ
hoc ẽt diximus. ſ. in ij. par. huius ij. lib. in j. q. prin. in vlt. art. & po
nit Pau. de cita. in hoc trac. in vj. par. in xiij. q. in verſi. iij. poſtpo-
nere poteſt. & in xxiij. q. poſt Abb. in ſi. notabili. hoc titu.

¶Tertius artic. vij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtitui an poſſit per epiſcopum ſine patronis eis ſcienter indignum præſentan
tibus. remiſſ.*

1 Tertius Erit arti. † ſi patroni pſitant indignũ, & laici hoc
egerunt ſcienter, non tenet eorũ electio, an epi-
ſcopus inſtituat ſine patronis? & breuiter dic ꝙ ſic: diſtinguẽdo
tñ, vt latè diximus. ſ. in prima parte huius ij. lib. in x. q. prin. in iiij.
art. ad ibi dicta me remitto. & præſertim, ſi præſentatus eſt excõ
municatus: vt ponit Pau. de cita. in d. vj. par. in xiij. q. in j. verſicu.

¶Quartus arti. vij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Inſtitui per epiſcopum poteſt ſine præſentatione patronorum, eis negligẽ
tibus in præſentando, intra tempus eis datum ad præſentandum.*

Si patroni Nõ pſitant infra quadrimeſtre, vel ſemeſtre,
1 † an eps ſolus ordinabit eccleſiã? & hic ſit. iiij.
artic. & dicendũ eſt ꝙ ſic: nam ſi ſunt negligentes, & infra dictũ
tps non pſitent, ſolus hñs inſtituere, pvidebit eccleſiæ, & ſic in-
ſtituet: vt latè diximus ſupra in ſecunda part. huius ij. libr. in j. q.
prin. in j. ar. & per totum, & voluit Abb. in c. quoniam. in notab.
hoc tit. & Pau. de cita. in vj. par. in prin. xxiij. q.

¶Quintus arti. vij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Epiſcopus quando poſſit inſtituere aliquem, patronis litigantibus ſuper iu
re patro. vel quaſi poſſ. & litem non finientibus intra tempus eis datum.*

1 Quintus Sit articulus, † ſi patroni præſentantes litigant
ſuper iure patronatus, & quæſtio non decidi-
tur infra quadrimeſtre vel ſemeſtre, an expectabitur finis litis,
vel ſolus epiſcopus inſtituet? & dic, ſi lis eſt ſuper ipſo iure patro-
natus, vel quaſi poſſeſſio. eius, & non ſuper mera inſtitutione,
nec

nec inter epiſcopū,& patronum, illa non finita elapſo dicto tē-
pore deuoluitur poteſtas ad habentē inſtituere & ipſe ſolus in-
ſtituet: vt latè hunc caſum diſtinximus ſupra in ij. parte huius
ij.libri.in ij.q.princi.in ix.arti.& voluit Pau.de cita.in d.vj.par.in
xiij.q.in verſi.quarto ſpernere.

¶Sextus arti.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Collatio facta per epiſcopum intra tempūs, an valeat, quando patroni nō præſentant intra quadrimeſtre vel ſemeſtre.*

Sextus Sit arti. ſi patroni non præſentant infra quadri-
1 meſtre, vel ſemeſtre, † collatio facta infra tēpus
per epm̄.an valeat:& dic illam cōualidari ex lapſu tēporis vel ex
taciturnitate patronorum: vt latè diximus.ſ. in ij.q. prin. huius
partis in ij. artic. per plures cōcluſiones ibi bene dilucidatas.
Et an hoc caſu præferatur ille,q impetrauit à papa illud benefi-
cium cum clauſula, ſi non fuerit alteri ius quæſitum, ponit latè
Rota .ccccccxxviij. infra tēpus. hoc tit. in antiquis. & Pau. de ci
ta.in hoc trac.in vj. par. in xxxj. q. in duobus locis, quorum di-
cta iam retulimus in d.ij. art.vbi poteris videre: & concluditur
præferri impetrantem à papa: vide ibi.

¶Septimus art. vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri..

1 ☞*Ordinarius ſolus poteſt inſtituere cum conſenſu patronorum in permutatione beneficij patronati.*

Septimus Sit arti. ſi beneficiati volunt permutare bñ-
ficia patronata, quæ poſſidēt, an requiratur
præſentatio patroni, vel ſolus ordinarius autorizabit & inſti-
1 tuet, †& dicendum eſt ſolū ordinariū inſtituere,& conſenſum
patronorū eſſe loco præſentationis: vt latè diximus.ſ.in j. parte
ſcđi lib. huius in vj. q. prin. in vj. arti. in pluribus dubijs ibi for-
matis,& diſcuſſis ſed ſi pmutatio fieret vrgēte neceſſitate vł vti
litate eccleſię,eps̄ ſolus poſſet inſtituere, etiam ſine conſenſu pa
tronorum, vt ibidem concluſimus in vij.dubio.

¶Octauus arti.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Inſtituere an dicatur ſolus epiſcopus præſentatis duobus accumulatiuè à patrono,& in alijs caſibus, in quibus epiſcopus eligit.& nu.2.*

Octauus Eſt articu. qñ patronus variando accumulat
1 † duos præſentando, vel patroni diuidunt
equaliter eorū vota an dicat̄ epm̄ ſolū inſtituere.Et certè dicen
dū eſt ꝙ ſic. nā ſi ſolus pr̄onus variat duos pñtādo, ſtāte æquali
idoneitate pñtatorū, eps̄ optabit & inſtituet quē ipſe voluerit,
vt ſatis diximus.ſ.in ij.par.huius ij. lib. in vij. q. princi. in xxv. &
xxvj.arti. ¶Et qñ patroni diuidūt æqualr̄ eorū vota, duos præ-
ſentando, ſilr̄ hñs inſtituere, optabit quē ipſorū velit: vt latè dixi
mus.ſ.in iiij.q.prin.huius partis per totum. ¶Et ēt aliqñ opta-
bit in caſibus poſitis in vj. q. prin. huius partis, qñ duo æqualr̄
valētes pñtare in eodē iure patronatu diuerſos pñtant, vt in tu
2 tore & pupillo & ſimilibus. ¶Et ſi diceret̄, in † ipſis caſibus om
nino eſſe inſtituēdū vnum ex pñtatis ergo non dicet̄ ſolus inſti
tuere, vt de pñtatis à patrono variāte: vt dictum eſt in d. vij. q.
prin. ij. par.huius lib. in xxv. arti. & in pñtatis ab æqualiter diui
dētibus eorū vota, dictum eſt. ſ. in d.v. q. prin. huius partis in j.
artic.Et de pñtatis à tutore,& à pupillo,& ſimilibus, diximus in
d. vj. q. prin. huius partis. Rñdetur, ꝙ attēto ordinarium non
aſtringi de duobus vnum potius, q̄ aliū inſtitui, ſed hēr optionē
ſolus inſtituere videtur: quia omnino ſpernit vnā ex pſentatio-
nibus ipſorū. & hoc etiā videt̄ velle Pau. de cita. in hoc trac.in
vj.par.in xiij.q.in verſi.ſecundo poteſt ſpernere.

¶Nonus arti.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Epiſcopus an ſolus poſſit inſtituere motu proprio, ſine pręſentatione, patronum egenum.*

Nonus Erit articu. † an eps̄ motu ꝓprio ſine pſentatio-
1 ne, poſſit inſtituere ipſummet pr̄onum egenum
ſine eius pñtatione: vt voluit Abb. in c.p veſtras. hoc titul. vbi
oēs.& Pau.de cita.in hoc trac.in vj.par.in.xxiij.q. & nos dixim⁹
latè.ſ.in j.par.huius ij.lib.in viij.q.prin.in iiij.arti.

¶Decimus arti.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Patronus tenetur præſentare eundem inſtitutum ab epiſcopo, pro conſeruatione iuris patronatus, euicto iure patronat.*

Decimus Sit artic. ſi qō iuris pa. durat vltra tēpus da-
tum ad pñtandū, eps̄ eam ordinare habet:
vt proximè, diximus in v.præce.artic.& in locis ibi alleg. dr̄, poſt
diffinitionē qōnis, verus pr̄onus pſentare poteſt, pro conſerua-
tione ſuæ quaſi poſſ.quid modo, ſi non vult illum ab epiſcopo,
inſtitutum præſentare? Abb.in capit.ſi vero.dicit doctores vel-
le non nocere inſtituto: quia iam habuit plenum ius ex inſtitu-
tione epiſcopi autoritate iuris: nam iſta repræſentatio fit ad cau
telam: vt ibidem ipſe dixit.& idem vult ibi Card.in ij.quæſtio.&
hoc etiam ſentit Abb.in cap.cum vos.in vltim.col.in verſicu.in
glo.penult.de offic.ordi.& Pau.de cita.in hoc tract.in vj.part.in
xxiij.q. ¶Et hic eſt caſus, in quo præſentatio fit poſt inſtitutio-
nem: de quibus diximus.ſ.in ij.q.princ.huius partis.in v.articu.
& ex hoc collige, quantę virtutis ſit inſtitutio, quæ fit per epiſco
pum etiam ſine patrono lite non finita infra tempus datum ad
1 præſentandum: † quia licet poſſit patronus præſentare pro cō
ſeruatione iuris ſui iure pat.euicto, tenebitur tamen præſentare
eundem ab epiſcopo inſtitutum. Quod idem voluit Lap.alleg.
lxxviij.fol.29.

¶Vndecimus artic.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Inſtituendi poteſtatem habens, ſiue iure ſpeciali, prouidere debet eccleſiæ in caſibus, in quibus fit deuolutio ad habentem.& nu.2.& 3.*
4 *Poteſtas limitata competēs alicui, ſublata limitatione, facto remanet libera.*
5 *Inſtituendi ius habens, illud non debet amittere ſine culpa.*
6 *Ius ſpeciale non extenditur.*
7 *Inſtituendi ius competere poteſt etiam inferiori,& ſimplici laico.*

Dubitatur Modo.xj.in caſibus prædictis, quādo fit de-
1 uolutio † ad ſuperiorem ꝓuiſiōis eccleſiæ,
in quibus poteſt ſolus inſtituere; vt in præcedentibus art.dictū
eſt, an epiſcopus prouidebit, vel ille, ad quem ex aliquo iure ſpe
ciali habet inſtitutionem, inſtituet? & breuiter dic debere inſti-
tuere epiſcopum, ſi ipſe habet ius inſtituendi: ſecundum Arch.
in cap.j.de præbend.lib.vj.& Rota.ccxij.item non ſufficit.& Fe-
de.conſi.cxxxiij.in Chriſti nomine, amen: factum tale eſt. Abb.
in ca.venerabilis.de elect.in vj.col.quos ſequitur Gaye.in repe.
cap.ſi.de elect.lib.vj.in ſi.xlviij.col.& voluit Paul.de cita.in hoc
tract.in vj.par.in xxiij.quæſt.& in lj.quæſt.poſt medium.ij.col.&
hoc eſt: quia epiſcopus habet intētionem fundatam de iure cō-
muni, ad eum ſolum ſpectare prouiſiones eccleſiarum.capitul.
omnes baſilicę.xvj.quæſt.vij.& latè per dom.Fely.in capitu.ve-
nerabilis.in ſi.x.col.cum ſeq.de excep.& nos diximus ſupra in j.
quæſt.princ.huius partis.in iij.artic. ¶Si vero ius inſtituendi ex
2 aliquo ſpeciali iure † ſpectaret ad inferiorem prælatū, ad ipſum
fiet deuolutio: & ipſe ſolus inſtituet: & prouidebit eccleſiæ in
ipſis caſibus. Iſta eſt gloſſ.quæ appellatur ſingularis, & ſemper
menti tenenda per Abb.in cap.cum vos.poſt princ.vlti.colum.
de offic.ordina.in cle.vnica.de ſupplen.negli.prælat. vbi etiam
do.Cardin. eam exclamat in prima oppo.in vj.quæſt.& omnes
eam ibi ſequuntur.& hoc expreſsè tenuit Abb.in d.capitu.cum
vos.& in capitu.ij.in ſi.de conceſ.præbend.& in capit.j.ante fin.
penult.colum.in verſic.quæro, quid ſi omnes.de elec.& Lap.al-
lega.lxvij.fol.22.& Fede.de Senis in conſi.lxv.infraſcriptę quæ-
ſtiones.in ſi.quarti dubij.vbi loquitur de deuolutione, quæ ſit
ad præpoſitum iure ſpeciali habentem inſtituere ex non cōcor
dia patronorum: vt voluit expreſsè Gaye.in d.repet.cap.ſi.poſt
medium.xlix.colum.in verſicu.item propter negligentiam.qui
allegat etiam Bened.capram hoc tenentem in cap.illud.hoc tit.
& latè hoc idem voluit dom.Fely.in capitu.cum venerabilis.in
xiij.colum.in verſicul.demum nota tria. de exceptio. ¶Reperi
poſtmodum dom.Roch.in hoc tracta.in verbo, honorificum.
in xxxiij.quæſt.ſpecialiter de iſto articul. quærentem, & primo
adducentem gloſſ.quam vocat ſingularem in verbo, diſpoſitio
nem.in d.clemen.vnica.de ſupplen.negli.præla.& Cardin.ibi in
vj.q. vbi re vera attingit hunc articulum per quatuor column.
plura argumenta faciendo, pro & contra, ac dicentem fuiſſe di-
ſputatam hanc quæſtionem per quendam ſcholarem in Bono
nienſi ſtudio: & eſſe quæſtionem difficillimam. & tandē conclu
dere cū gl.ſubijciendo iſtā conclu. ꝓcedere, ſiue inferior habeat
ius inſtituendi ex præſcriptione, ſiue ex priuilegio, vel ex con-
ſuetudine, ex alio iure ſpeciali.& Imol.ſequi Card.in vltim.col.
in c.ij.de conceſſio.præben.vbi etiam Abb.dicentes hanc deci-
ſionem eſſe ſemper menti tenendam: & eſſe ſubtilem quæſtio-
nem,& poſſe de facto euenire.& idem vult Abb.in c.illud circa
ſi.hoc tit.& in c.cum in cunctis.§.ſi.circa finem.de electio. ¶Po
ſtea dicit Roch. ꝯtriam ſententiam tenere Bal.in repeti.l.j.C.de
emanci.lib.poſita poſt tit. C.de iure libe.pe.col. & eum decide-
re: tandem licet multum ſe inuoluat hoc caſu ad epiſcopū ſpe-
ctare collationem, mouetur inter cætera: quia ipſe fuit priuatus
iure inſtituēdi tantūmodo ex præſcriptione, vel priuilegio, vel
alio iure ſpeciali, non autem perdidit aliud ius, ſcilicet cōferēdi,
ſed remanſit in calamo, ſm̄ eum.& hanc opinio. poſt multa te-
nere

nec videtur Gemy.in cap.ſecundo.circa fin.de inſtitu.lib.ſexto.
¶Subiicit poſtea Roch.ſe reperijſſe aliã:& ſic iij.opinionem te
nere Lap.in allega.ſua. lxvij.quoddã monaſteriũ. in vj. col.ſub
titul.de parrochijs. allegãdo ita tenuiſſe do.Azonẽ de ranugijs,
de ꝯſilio dñi. Io. cal. nã dicit Lap. hoc caſu epm debere pñtare
inferiori, & ipſũ inferiorẽ inſtituere:& dicit eſſe rationẽ, ne ſine
culpa ius pſcriptũ per inferiorẽ auferatur ab eo. quã opi. ẽt re-
fert & ſeqtur Gemy.in d.c.ij.de inſti.& ſic tenẽtes iſtam.iij. opi.
concludũt ad ipſum inferiorẽ ſpectare inſtitutionẽ:& ſic cõcor
dãt cum prima opi.ſ.relata.ſed diſcordant, dum dicunt pręſen-
tationẽ ſpectare ad epm,quaſi ad eum ſit deuoluta pp negligen
tiam patroni. ¶Et ex iſta. iij. opi. infert ſm Roch.qñq; ius præ
ſentãdi ꝯpetere ei qui nõ eſt pronus:qđ an ſit verũ remittit ſe ad
3 dicta per eum ſuper verbo ꝯpetens alicui. ¶† Tandẽ dicit Roc.
in hoc puncto intrępide tenendã eſſe opinionẽ primo loco rela
tam.ſ.ad inferiorẽ deuolui ipſum ius libere cõferendi. ¶Et di
cit eſſe potiſſimũ fundamentũ:qa vbi alicui cõpetit poteſtas li-
4 mitata, † ſublata limitatione ſine facto eius ipſe vtitur eadẽ po-
teſtate libere.caſus eſt ſing ſm eũ in c.vnico.§.vbi vero.ne ſed.
vacã.lib.vj.vbi dicit,ꝙ ſi ex ſpeciali cõſuetudine vel ſtatuto cõ-
petat alicui collatio beneficij,de ꝯſilio epi, ſublato epo de me-
dio: ita vt eius cõſiliũ non poſſit haberi,talis põt libere confer-
re:ergo idem erit in caſu noſtro , vbi poteſtas inſtituẽdi cõpetit
inferiori ab epo ad pñtationẽ patroni , ſublato patrono puta p
negligentiã ipſe inferior libere inſtituet.¶ Quod etiam cõpro-
5 bat rõne ſupra allegata:qa habẽs ius † inſtituẽdi nõ dẽt ſine cul
pa ſua illud amittere: regula ſine culpa. de regul.iur.libr.vj.Ab-
ſurdum ergo videret ꝙ ppter negligentiã patroni cõmiſſam in
nõ pñtãdo,talis inferior ius ſuũ amitteret.Remittẽdo ſe de alijs
fundamẽtis ad Car. in d. cle. vnica. & dicit hãc opi.tenuiſſe do.
Fely.vbi ſupra. ¶Et ſubdit Roch. ꝙ iſtã opi. tenendo dignum
eſt rñdere ad alias duas opin. ſupra relatas. ¶Et primo dicit
opi.Bal.ſ.relatã , quæ etiã fuit aliorũ relatorũ per do. Car. in d.
cle.vnica.nõ eẽ bonã,qa fundatur in debilibus fundamẽtis.Fun
6 damẽtũ enim potiſſimũ huius opinionis eſt,† qa ſpeciale nõ ex
tẽdit.l.ius ſingulare.& l.qđ vero cõtra.ff. de. ll. cum ſimil. vnde
licet eps q hẽt de iure cõi collationẽ & inſtitutionẽ,fuerit priua
tus iure inſtituẽdi per pręſcriptionẽ,priuilegiũ, vel cõſuetudinẽ
non tñ fuit priuatus iure conferendi : vt dicit Bald. vbi.ſ. ¶ Ad
iſtud fundamentum rñdetur ſm do. Car.in d.cle. vnica. non eẽ
verũ iſto caſu fieri aliquã extenſionẽ:qa iſte inferior non conſe
quitur aliqđ ius de nouo: ſed ſolũmodo ius qđ habebat non li-
berũ,eſt effectũ liberum,vt ſi quis ſoluat ligatum : & ipſe ſolutꝰ
ambulet: certè nõ ambulat per poteſtatẽ nouã ſibi quæſitã: ſed
per eandẽ quã prius habebat. quã cõcluſionẽ etiam tradit in ef
fectu Abb. in d. c.ij. in fi. de cõceſ.præben. & de alijs ſolutioni-
bus quæ fiunt ad alia fundamẽta remittit ſe ad do. Car. vbi. ſ.
¶ Condeſcẽdit demum do. Roch. ad ſolutionem tertiæ opin.
& dicit illam non videri bonam : nam dicere ꝙ patrono negli-
gẽte præſentare ius pſentãdi deuoluatur ad epm , qui pñtabit
corã inferiore,& ipſe inferior inſtituet,eſt loqui ſine lege:quin-
imo iura contrariũ præſupponũt.ſ.ꝙ patrono excluſo amplius
non ꝓuideatur eccleſię per viam pſentationis : ſed per viam li-
berę collationis.Ita videnť ſonare tex. in c. iij. in c.ſi vero.in ca.
eam te.& in c.cũ ꝓpter.hoc tit.& ita dicit expreſſè decidere Ge
my.in c.vnico.§.verum.in ij.col. hoc titu.alle. tex. in c.ij. de ſup-
plen.neglig.præla. in fi. qui ꝓbat ſm eũ , ꝙ patrono negligente
pſentare, vno fructu ſeu actu fiat ꝓuiſio: & ſic fit,ꝙ amplius nõ
fiet pſentatio pro illa vice.¶ Et demum dicit Roch. poſſe vnã-
quãq; prædictarũ opinionũ diſputando ſuſtineri : ſed qa prima
videť cõmunior, ab ea in iudicando & cõſulẽdo nõ eſſe recedẽ
dum. & ita reſidet ibi Roch. ¶ Tu aduerte oĩa eius dicta capi
à principalioribus dictis Car. in d. cle. vnica. in vj. q. & Gemy.
in d.c.ij.de inſti.lib. vj.& in d. §. verũ. c. vnici. hoc tit. quæ dicta
referre,longa eſſet hiſtoria:dico tamẽ cõcluſionẽ cõmunẽ eſſe
vt deuoluať ad habẽtẽ inſtituere,ſm gl.pręditã,in verbo,diſpo
ſitionẽ.quæ licet ab oĩbus reputeť ſingularis:ego pro ea allego
duas alias gloſ.quæ licet nõ ita clarè loquãtur:idem tñ ſentiunt
prima eſt in c.fi.de elect.lib.vj.in verbo,pertinet. quę eſt tertia,
vbi eſt tex. oquẽs de habẽte cõfirmare.dicit glo.illũ eſſe intelli
gendũ, ſiue ius cõfirmãdi , ad aliquẽ pertineat iure cõmuni , vt
ad epm,allegando.c.cũ ex iniuncto. de hęre.& ſic intelligit etiã
de inſtitutione ſiue iure ſpeciali : puta ex priuilegio vel ꝯſuetu-
dine pręſcripta,vt ibi per eam.¶ Alia eſt glo. fi.in cle.fi.hoc tit.
vbi cum tex.loqueretur , quãdo patroni pñtãt plures perſonas,
vt vna ex eis eligať per epm.glo.addit, vel aliũ inſtituentem. de
quibus glo.& ꝙ oĩa quæ debebãt fieri per ordinariũ circa bene
ficia pronata,poſſint fieri ẽt per inferiorẽ pręlatũ hñtẽ ius inſti-
tuendi iure ſpeciali, poſuimus latè.ſ.in ij. part. huius ij. libri. in
vj.q.prin.in vj.arti.& oĩa ibi dicta corroborant hanc cõem ſen-
tentiam.¶Pro qua etiam facit,quod dicit Abb.in capit.j.in pe-
colum.in verſicu.quæro quid ſi omnes.de elect.vbi dicit,quòd
7 patrono mortuo ſine hærede † ius prouidendi deuoluitur ad
illum,ad quem pertinebat inſtitutio,quanuis eſſet inferior epi-
ſcopo.de quo diximus latè.ſ.in ij.par.j.lib.in ij.quæſtio.princip.
in vltim.articul. ¶Imo ius inſtituendi poteſt competere etiam
inferiori & ſimplici clerico:vt diximus.ſ.in j.quæſt.princ.huius
partis.in x.artic.ergo & ad ipſos fiet deuolutio per ſupraſcripta.

¶Duodecimus artic.vij.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Iure patronatus in totum extincto, totum ius conferendi pertinet ad ha-
bentem inſtituere, ſiue epiſcopum, ſiue inferiorem prælatum.*

Et ex Prædictis oritur.xij.articu.quis prouidebit eccleſiæ,
quando in totum extinguitur ius patr.puta quia nul
lus eſt hæres patroni:an epiſcopus ſolus conferet illam?& gloſ.
ij.in capit.vnico.hoc titu.dicit ꝙ ſic:quia res de facili reuertitur
ad naturam ſuam.capit.ab exordio.xxxvj.diſtinct.& illam gloſ.
omnes ibi ſequuntur.& pręſertim Domi.in vltim.col.principij.
Abb.vero in capitu.j.in penult.colum.in verſicul.quæro quid ſi
1 omnes.de elect. dicit hanc prouiſionem † & ſic inſtitutionem
ſeu collationem ſpectare ad eum,qui habet ius cõferendi , ſiue
ſit epiſcopus,ſiue inferior,ius inſtituendi iure ſpeciali habẽs. de
quo dicto latè diximus ſupra in ij.par.j.lib.in ij.q.princ.in vlt.art.
vbi tenuimus cum Abb.& ita hic tene.

¶Decimustertius artic.vij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentandi poteſtatem licet patronus amiſerit per negligentiam:tamen
ſuperior iure deuoluto non poterit aliter conferre,quam ſe habeat inſtitutio
& natura beneficij.*
2 *Eligi debet à ſuperiore cum eiſdem qualitatibus , quibus canonici eligi de-
bent.*
3 *Inſtitutio ſeu collatio debet fieri in caſu , quo illa poteſtas cum qualitatibus
requiſitis ad inſtitutionem & naturam beneficij.*

Vltimo Pro complemento huius quæſtionis.xiij.articu.
ſit in ſupraſcriptis caſibus,in quibus habẽs inſti-
tuere ex deuolutione ad eum facta,ex negligentia vel culpa pa
tronorum,an poteris inſtituere clericum in eccleſia ipſa patro-
nata aliter,quã ſe habeat inſtitutio,& natura beneficij ? & Imo.
in capitul.cum acceſſiſſent.ex quodam dicto Calde.poſt Hoſt.
1 ibi infert quòd licet patronus † propter negligentiam perdide-
rit poteſtatem præſentandi: tamen ſuperior conferens iure de-
uoluto non poterit aliter cõferre , quam ſe habeat inſtitutio &
natura beneficij:vnde ſi in illo erat præſentãdus preſbyter,non
poterit epiſcopus diſpenſare,vt conferatur non preſbytero. qđ
dictum dicit Fely.eſſe menti tenendum ibidem.in vij.colum.in
verſicu.& ex hoc dicto cadit.Pro quo adducit ibi multa ſimilia.
¶Refert etiam hoc & ſequitur do.Roch.in hoc tract.in verbo,
honorificum.in iij.q.in j.col.hoc idem voluit Barba.in conſilio
xxiij.ſcripſit propheta.ante fi.viij.colum.in j.vol.& faciunt,quę
2 dicit Firma.in tract.de epiſcopo.in j.li.in iij.par.in xxxiiij.q.† vbi
dicit ſuperiorem debere eligere cum eiſdem qualitatibus,cum
quibus canonici eligere debebant , ſecundum gloſſ.& doct. in
clement.j.de ſupplen.negli.præla.& Io.And.in reg.contra eum.
in vj.vt ibi per eum,quod etiam poſuit in j.par.ij.lib.in lij.quęſt.
Reliqua dic,vt in dicta accumulatione domini Felyn.vbi ſupra.
3 & ſic conclude collationem ſeu inſtitutionem eſſe faciendam
cum qualitatibus requiſitis,ſecundum inſtitutionem & naturã
beneficij : vt etiam pulchrè voluit Barba.in capitul.dilectus.de
offic.lega.poſt medium.vij.colum.vbi limitat hoc dictum , niſi
neceſſitas eccleſiæ aliud ſuaderet:vt ibi per eum: & loquitur in
legato quod eſt plus.

Concluſio Ex ſupraſcripta.vij.quæſt.princi.& eius.xiij.
articu.ſit,quia ex ea colliguntur caſus,in q-
bus epiſcopus ſeu habens ius inſtituendi poteſt conferre ſine
præſentatione patronorum, quos per te poteris colligere ex.ſ.
ſcriptis:quia eos repetere,idem eſſet. ¶Et ſi patroni pro conſer
uatione eorum quaſi poſſeſſionis vellent repręſentare,non po
terunt præſentare alium, quam illum, cui facta eſt collatio : vt
diximus.ſ.in x.articu.¶Et in iſtis caſibus non intelligitur ſupe-
rior ordinarius ſemper: ſed quando habet ius inſtituẽdi iure ſpe
ciali,poterit ſic conferre:vt diximus ſupra in xj.articu.¶Verum
cum iſti ſuperiores iure deuoluto conferunt,tenentur obſerua-
re inſtitutionem,& naturam beneficij , & ſecundum qualitates
requiſitas conferre:vt diximus ſupra in xiij.articulo.¶Quomo-
do autem fiet,vt appareat de negligentia horũ,qui habent pro-
uidere iure deuoluto : & quomodo ab eis fiet deuolutio ad a-
lios ſuperiores:& qui erunt ſuperiores : & infra quantum tem-
pus ex iure deuoluto iſti ſuperiores habebunt prouidere eccle-
ſiæ,

ſiæ ſatis dictum eſt ſ.in ij.q.princip.huius partis.in vj.vij.& viij.
art.Et iſta ſufficiant pro hac.vij.q.prin.

¶Octaua q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Legatus à latere an poſſit conferre beneficium patronatum.*
2 *Legatus à latere poteſt reſeruare beneficium primo vacaturum, non autem conſeruare ſeu permittere.*
3 *Conferre,& Reſeruare,quid differant.*
4 *Lagatus a latere,quibus modis reſeruationes faciat.*
5 *Epiſcopus non poteſt reſeruationem facere in beneficio iuris pa. eccleſiaſtici.*
6 *Legatus a latere & non alius, poteſt conferre ſeu diſponere de beneficio patronato clerici patronati.& nu.7.*
8 *Imperator & Papa an poſſint quemquem priuare ſuo patrimonio.*
9 *Legatus a latere non poteſt ſe impedire de iure patronatus clerici, ratione patrimonij.*
10 *Legatus a latere non poteſt ſe impedire de beneficio regulari & electiuo.*
11 *Prouinciæ rector poteſt omnia facere,quæ legatus a latere.*

QVia Dictum eſt ſ.in prox.pce.q.princ.per totum.
& in ij.q.prin.in vj.vij.& viij.art.quando infe
riores prælati habent ius inſtituendi iure ſpeciali, &
epiſcopi iure ordinario, & ſuperiores archiepiſcopi
metropolitani poſſunt prouidere de beneficiis patronatis, ſine
patronis, merito modo octauo principaliter quærendum eſt,
1 an legatus à latere poſſit conferre beneficium patronatum, &
de eo diſponere ſine p̄ronis,vt clara habeat decisio huius q̄ſtio
nis,diſcutiendi ſunt infraſcripti art. ¶Primus igitur erit art. an
legatus de latere poſſit conferre ius pa.quod ſpectat ad eccleſia
ſticam perſonam,ſine eius præſentatione, & de eo diſponere.
Et dic breuiter,legatum de latere,eccleſiam cuius altera eccle-
ſia eſt ſua patrona,poſſe ſuæ collationi reſeruare & conferre eā
cum vacat.hic eſt tex.aureus in c.cū dilectus.hoc ti.ex quo tex.
2 colligunt ibi doc.& præſertim Abb.in j.nota.†legatum de late
re poſſe reſeruare beneficium primo vacaturum collationi ſuæ
conferendum per ſe certę perſonæ,& ſic ibi eſſe bonum caſum
& licet legatus non poſſit conferre ius ad rem,nec promittere
beneficium vacaturum:poteſt tamen reſeruare beneficium p̄
certa perſona:non tamen ius aliquod acquiritur illi perſonæ,vt
ibidem dicunt doc.& de hac reſeruatione legati eſt dicendum:
vt in c.i.de deliberatione. & c.pñti.de of.leg.li.vj.¶Et ſubdit ibi
3 Abb.ſuper gl.penul.†eſſe differentiam inter conferre,& reſer-
uare,nam per collationem beneficij vacaturi acquiritur ius illi
prouiſo, & ſic de facili deſideraret mortem proximi,in cuius lo
cum ſe crederet ſucceſſurum:vt in c.ij.de conceſ.præb. Sed per
iſtam reſeruationem non acquiritur ius ei, pro quo reſeruauit,
quia nihil cum eo actum fuit:& ideo vt dicit Hoſt.& bene poſ-
ſet legatus mutare propoſitum,& alteri conferre,& ſic non da-
tur ita votum captandę mortis,hoc vltimo caſu.ſubdit tamen
honeſtius eſſe,& tutius reſeruationem fieri generaliter, nulla
perſona expreſſa.& demum in fi.Abb.ſuper gl. penul. commu-
niter teneri per doc.licet Spec.tenuerit oppoſitum in ti.ij.§.nūc
tractemus.ver.ſed nunquid.legatum non poſſe reſeruare bene
ficium patronatum laicorum.de quo dicemus in ſeq.art. Inno.
vero quem ſequitur in omnibus ibi Hoſt. in d. c.cum dilectus.
4 † ponit modos,quibus iſtę reſeruationes fiunt per legatum.vi-
deas per te,nolo ex eorum dictis paginas occupare:quia hodie
omnia illa ſunt deciſa in c. præſenti.& in c.deliberatione.de of.
leg.lib.vj.¶Dicit tamen in fi.In.legatum ibi potuiſſe reſeruare
& conferre beneficium, patronatum illius archidiaconi,quia il
lud habet ratione archidiaconatus,& non ratione patrimonij,
quia ſi habuiſſet ratione patrimonij,eſſet cenſendus laicus. q̄d
etiam tenet ibi Hoſt.in §.nos igitur.¶Vbi Hoſt.dicit etiā hanc
5 reſeruationem in beneficio iuris pa.†eccleſiaſtici,non poſſe fa
cere epiſcopum:quia non habet tantam poteſtatem, ſed lega-
tus,qui gerit vices papæ,& ſic maior eſt epiſcopo.de of.leg. c. j.
& de of.deleg.ſane quia.& in c.cum olim magiſter. circa prin.
& dicit illud quod ſupra retulimus,dixiſſe Abb.hanc reſeruatio
nem non eſſe promiſſionum,vt ibi latè per eum.¶Do.Car.om
nia dicta prædicto modo magis clarè ponit ibidem per oppoſi-
tiones,& quæſtiones.& in ij.not.& in prima opp.dicit legatum
poſſe apponere clauſulam decreti,& ſic irritari præſentationē,
quæ fieret per patronum,alias non, vide ibi. Et ſimiliter ponit
ibi omnia prædicta Io.An.¶Similis eſt tex. in c. dilectus. de of.
6 leg.†qui clarè vult,legatum de latere poſſe conferre beneficiū
vacans,licet illud competat ad præſentationem alicuius clerici
ex quo tex.Abb.colligit legatum papæ prædicta poſſe facere, ſi
eſt legatus à latere:alios autem legatos hoc facere non poſſe,
niſi ex ſpeciali conceſſione:vt in c.j.de of.lega.lib.vj.quod clarè
voluit gl.in verbo,conceſſione.circa fi.in d.c.dilectus.¶Imo ex
ſpeciali commiſſione etiam delegatus papæ hoc facere poteſt,
vt latè ponit Card.in d.c.cum dilectus.in j.q.hoc tit. ¶Et quòd
7 legatus à latere poſſit diſponere†de bñficio patronatus,eccle-
ſiaſtici,vult etiam do.Gof.in ſumma huius ti.poſt prin. vlt. col.
qui aſſignat rationem eſſe,quia cum legatus cōferat eccleſias
& alia beneficia,quæ inuenit vacantia,& quæ vacare incipiunt
poſt ſuum ingreſſum,non obſtante iure inſtitutionis,quod or-
dinario competit,multo minus obſtabit ius patr. quod clerico
competit beneficij ratione,quia plus iuris habet prælatus in cō
ferendo,quam patronus in præſentando,& nihilominus illud,
q̄d pluris eſt,abſorbet p̄rogatiua legati.vt de of.leg.cū dilectus
multo magis,& id,quod minus iuris eſt.ſequitur hanc rationē
Hoſt.in ſumma huius ti.in §.in quibus in ij. col.in verſ.ſubiecto.
¶Hanc conclu.ſ.legatum à latere poſſe conferre & diſponere
de beneficio patronato eccleſiaſtici,voluit etiam ipſe do. Abb.
in c.illud.in fi.& in c.cum propter.in iij.differentia.hoc ti.& Ar-
chi.in c.vnico.in fi.hoc ti.lib.vj.ſumma directorij iuris.hoc ti.§.
xxxij.ſumma angelica.in verbo,ius pa.in §.j.& Fede.de ſenis cō
ſi.lxv.infraſcriptæ quæſtiones.in primo dubio.& Roma.conſil.
cccl xj.in caſu propoſite.& Gemy.hanc cōclu.ſentit in c.ij. poſt
prin.iij.col.de præb.lib.vj.& voluit Gay.in repe.c.fi.in xxvj.col.
de ele.lib.vj.& Pau.de cita.in hoc trac.in iiij.par.¶Voluit etiam
Roch.ſimiliter in hoc tract.in verbo,honorificum.in j.q̄ō.in ij.
col.in ver.nono limita.& in iij.q.in iij.col.in ver.ſecundo limita
& hæc eſt communis omnium doc. ſententia. ¶Quam intelli-
ge,cum eſt ius pat.clerici ratione eccleſiæ,non autem ratione
patrimonij,quia ſi ratione patrimonij,clericus cenſetur patro-
nus laicus,& non eccleſiaſticus,vt volunt doc.in locis ſupra al-
leg.& p̄ſertim In.in fi.d.c.cum dilectus.hoc ti.per illum tex. vbi
etiam Hoſt.Io.An.& Car.& Abb.ibi dicit in ver.item nota. Ex
illo tex.collige arg.quòd in patrimonialibus clericus cenſetur
8 vt laicus,& ſic videtur†quòd ſi laicus non poteſt priuari patri-
monio ſuo,etiam per imperatorem,ſine cauſa:vt no.Inn. & do
cto.in c.quæ in eccleſiarum.de conſti.& legiſte in l.fi.C. ſi con-
tra ius vel vtilita.pub.ita nec clericus patrimonio ſuo per papā
priuari poteſt.all.quæ ipſe dixit in c.conſtitutus.de relig. domi.
9 ¶Et ſic dicit ibi Abb.legatum†de latere non poſſe ſe impedire
de iure pa.clerici,ratione patrimonij,vt etiam Gof.dicit.& Hoſ.
vbi ſupra.ſed ſi eſt ratione eccleſiæ ſic,cum patronus eccleſiaſti-
cus ſubſit iuriſdictioni legati,vnde poteſt legatus cōferre bene
ficium patronatum & reſeruare collationi ſuæ patrono eccle-
ſiaſtico inuito & irrequiſito:& vide quę dicit Pau.de cita.in hoc
trac.in vij.par.in ix.q.de cuius dictis tractauimus ſupra in j. par.
primi libri in viij.q.prin.in iij.art.ſ.an legato etiam à latere com
petat ius pa.in eccleſiis fundatis infra limites ſuę iuriſdictionis.
¶Intellige etiam hoc procedere,niſi beneficium eſſet regulare
10 & electiuum.†quia de illis non impedit ſe legatus de latere:
vt eſt tex.in c.de deliberatione.de of.leg.li.vj.& ibi Domi. poſt
Archi.& alios.& ita pulchrè declarat Philip. Decius in conſil.
cxlix.in cauſa iuris pa.in iij.dubio.in penul col.in verſi.ſecundo
11 efficacius.¶†Vbi plus dicit omnia prædicta, quæ poteſt lega-
tus à latere,poſſe gubernatorem prouinciæ ſuæ, conſtitutum
cum poteſtate legati à latere.Et idem eſt in nuntio apoſtolico
cum poteſtate legati à latere : vt ponit Philip. Decius in conſil.
cxxviij.licet in caſu.

¶Secundus artic. viij.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Legatus à latere an poſſit reſeruare ſeu conferre beneficium patronatū, inuito laico patrono.& nu.4.*
2 *Prælatus plus iuris habet in conceſſione,quam in præſentatione patronus.*
3 *Patronus vndecunque habeat patronatum,ſubeſt legato,quantum ad ius pa.*

1 Et ex Supraſcriptis deciditur à contrario ſecundus art. †q
eſt,nunquid legatus etiam à latere poſſit reſeruare
ſeu conferre eccleſiam patronatam inuito patrono laico gl.pe
nul.in d.c.cum dilectus.ante medium.hoc ti.format hunc arti.
2 diſputando ad partes.& dicit primo videri,quòd ſic:†quia plus
iuris habet in conceſſione prælatus,quam in præſentatione pa
3 tronus.c.dilectus.de of.leg.nam quilibet†patronus vndecun-
que habeat patronatum ſubeſt legato,quantum ad ius pa.id eſt
quantum ad cognitionem iuris pa.arg.c. quanto.de iudi. ſed in
d.c.cum dilectus.videtur ſpeciale in legato domini papæ, quia
epiſcopus inuito patrono non poſſet eccleſiam dare.xvj. q. vij.
decernimus.¶Poſtea dicit, ſed certè quamuis patronus ſubſit
legato quantum ad ius pa.id eſt quantum ad cognitionem iu-
ris pa.non tamen videtur quòd ei poſſit auferre præſentationē
prouenientem ratione patrimonij, ſicut poteſt prouenientem
ratione eccleſiæ & dicit hoc innui ex tex.d. ca. cum dilectus.&
ex hac diſtinctione, alias quare diſtingueretur inter præſenta-
tum à laico vel clerico, licet enim Papa concederet, quòd le-

gatus concederet inuitis patronis: non tamen ſequitur quòd
conceſſerit inuitis patronis habentibus ius pa.ratione patrimo
nij.arg.ff.ne quid in loco publ.fiat l.j.§.ſi quis à principe.¶De-
mum gl.dicit quoddam præferre primum dictum,ſed iſtud ſe-
cundum inuiti maiori æquitate:vt patronus ratione patrimo-
nij, qui dotauit eccleſiam non priuetur iure ſuo,nec fiat ei hæc
iniuria,ea ꝓpter ſubtraherentur & ipſe & alij à fundatione ec-
cleſiarum:& hoc dicit eſſe verum. ¶Hoc idem ſequitur gl. in
verbo in conceſſione,quæ ſimiliter ſic diſtinguit.hoc idem vo-
luit gl.in verbo,apoſtolicis.in cle.per literas.de præben. Voluit
etiam Inn.in d.c.cum dilectus.in fi.& ibi Hoſt.& Io.An.ſequen-
do gl,& dom.Car.ibidem in iiij.col.in iiij.n o.& in xxij. q. vbi ēt
Abb.in ij.no.& in fi.vbi dicit hoc ſatis probari per illum tex.Nā
ſi potuiſſet reſeruare beneficium patronatus laicorum, non o-
portebat diſtinguere inter laicum & clericum , prout ibi fecit
papa.& idem tenet Archi.in c.hortamur.lxj.diſt.& in c.ij.de pre
ben.lib.vj.licet Spec.§.nunc tractemus.ver.ſed nunquid tenue-
rit contrarium,qui reprobatur à Car.& Abb.vbi ſ. ¶Hanc ean
dem ſententiam tenuit do.Gof.conciuis meus in ſumma huius
tit.in prin.fi.col.& Hoſt.ibidem in §.in quibus.in ij.col.in c.ſub
iectio.& ſumma directorij iuris hoc titul.§.xxxij. & ſumma an-
gelica,in verbo,ius pa.§.j.Lap.alle.xcvj.fol.liij.Car.conſi.lxix.va
cante quadam.in ij.dubio.Abb.in c.illud.in fi.& in c. cum pro-
pter.in iij.differentia.hoc tit.Archi.in c.vnico.in fi.hoc ti.lib.vj.
Fede.conſi.lxv.infraſcriptæ quæſtiones.in j.dubio.Roma.conſ.
ccclxj.in caſu propoſito.& Dom.pulchrè in c.ij.in prin.iij. colū.
de præb.lib.vj.& Barba.in conſil.xxiij. ſcripſit propheta. in viij.
col.in j.vol.& Gay.in repe.c.fi.in xxvj.col.de ele.lib.vj.qui alle-
gat etiam pro hoc Car.in c.illud in viij.opp.& dicit hoc proce-
dere,etiam ſi eſſet beneficium patronatus clerici ex patrimo-
4 nio:vt in fi.præce.artic.diximus.¶†Dicit tamen legatum con-
ferre patrono conſentiente:licet prælato contradicente.ſecun
dum Domi.poſt Lap.in c.vnico.in fi.hoc ti.& voluit clarè. Bar-
ba.in d.c.dilectus.ante medium.vij.col.quod eſt ſumme notan
dum,quod dictum eſt rationabile:nam & epiſcopus poteſt con
ferre beneficium iuris patr.laici eo non vocato illo poſtea, ex-
preſſè vel tacitè conſentiente,vt latè diximus ſ.in ij.q.prin. hu-
ius par.in ij.artic.vbi de hoc tractauimus per plures concluſio-
nes:& de contradictione ordinarij non eſt curandum , quia ſi
legatus poteſt præiudicare collationi epiſcopi,quæ eſt magis li
bera,multo magis inſtitutioni quæ non eſt libera , vt dicit Ab.
cum inſtitutionem diffinit in c.autoritate.de inſtit. & nos dixi-
mus latè ſ.in j.q.prin.huius par.in j.art.& hoc latè tenuit Paul.
de cita.in hoc tract.in iiij.par.dum ponit cauſas,per quas iuriſla
tor inductus fuit ad permittendum ius pa.laicis.Et voluit idem
Pau.ibidem in vj.par.in xxxj.q.in ver.item in legato. & volue-
runt omnes doct.in d.c.dilectus.de offic.lega. ¶Et volunt om-
nes doct.in d.cle.per literas.& præſertim ibi do.Car.in iij.col.&
in iij.q.in ver.& nota illam gl.¶Voluit etiam hoc do. Roch. in
hoc tract.in verbo,honorificum.in j.q.in ix.limi.& in iij.q.in fi.
j.col. & in prin.ij.qui pro hoc all.Gemi.in c.q̄uis.circa fi.de reſc.
li.vj. & in iij.col.in ver.ſecundo limit.& hæc omniū doc.cōmu
nis ſententia,quam etiam pulchrè ponit Lap.all.xcvj.beneficia
vacātia.in j.col.fol. 51. Et ſupraſcriptam concluſionem tenuit
Phi.decius in conſi.cxlix.in cauſa iuris pa.in iij.dubio.in pe. col.

¶Tertius art.viij. q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *☞ Legatus à latere an poſſit diſponere de iure pa. acquiſito per laicum , ex
præſcriptione,conſuetudine,vel priuilegio.*
2 *Laicus quando habet ius præſentandi ratione præſentandi,tunc legatus à late
re poterit conferre tale beneficium.*
3 *Effectu prohibito,videtur prohibitus omnis modus perueniendi ad illum.*
4 *Patronus ratione priuilegij papæ,cenſetur eccleſiaſticus.*
5 *Præſentatio an poſſit laicis,& præſertim parrochianis,non ex vi vi iuris pa.
ſeu veræ præſentationis,ſed ex vi ſimplicis petitionis rectoris inſtituendi.*

1 Sed Dubitatur tertio,†quid ſi laicus habet ius patr.eccleſiæ
ex præſcriptione,conſuetudine,vel priuilegio,an poſſit
de illo legatus à latere diſponere,ſeu illud conferre.Et Fede. de
ſenis in d.conſil.lxv.infraſcriptæ quæſtiones.in j.dubio ,motus
illa ratione:nam ſecundum gl.penul.in d.ca.cum dilectus. hoc
tit.& omnes doct.allegatos in præce. art. Ideo legatus à latere
non confert beneficium iuris pa.laici:quia ipſi laici hoc viden-
tes retraherentur ab ædificationibus & dotationibus eccleſia-
rum:quæ quidem ratio ceſſat in caſu noſtro.¶Imo ego dicerē
non ſolum illam ceſſare,ſed maiorem rationem militare,ceſſan
te ſupraſcripta ratione in iure pa.laici,quam in iure pa.eccleſia
ſtici, nam vt ſ.diximus in j.art.poſt Gof.& alios , ideo legatus à
latere poteſt conferre beneficium patroni eccleſiaſtici , quia ſi
poteſt conferre beneficium ſpectans ad meram collationē epi
ſcopi,multo magis poteſt conferre beneficium ſpectans ad p̄-
ſentationem eccleſiaſtici,qui minus ius habeat,ſic & in caſu no
ſtro ſi poteſt conferre legatus à latere ſupraſcripta beneficia,
multo magis poterit conferre beneficium ſpectans ad præſen-
tationem laici,qui habet multo minus ius quam patronus ec-
cleſiaſticus:iuxta no.in c.cum Bertoldus.de re iudi. cum ceſſat
illa ratio,ne retrahantur laici à fundatione eccleſiarum , cū hic
ius pa.non acquiſiuerint laici ex ædificatione,vel dotatione ec
cleſiæ,ſed ex præſcriptione vel priuilegio,vt proximè eſt dictū:
& hoc voluerunt Car.Ab.Butri.& Maria.in d.ca.dilectus.de of.
leg.& idem Car.in cle.j.in vij.q.vt lite penden. & idem Card. in
cle.ij.quæ incipit,per literas.in iij.colum. in iij.q. de præben. &
voluit etiam Dom.in c.ij.in iij.col.de præb.li.vj.& voluit Alex.
in conſ.lxxiiij.& ſeq.in iiij.vol.& do.me.Corſe.in c.cum venera
bilis.in vj.char.de except.& in reperto.ſuo,in verbo, patronus.
circa prin.dicit hanc eſſe communem opi.& do. Car. in conſil.
lxix.vacante.in ij.dubio. ¶ Et hanc partem etiam ſequitur do.
2 Anto.in d.c.dilectus.in iiij.col.per d.conſi.Fede.quia † quando
laicus habet ius præſentandi ratione præſcriptionis,vt puta qa
eſſet populus qui præſcripſit ius præſentandi,ſecundum ea,quę
habentur in c.quærelam.de elect.tunc legatus de latere poterit
conferre tale beneficium,quia licet populus præſcripſerit con-
tra ordinarium collatorem, non tamen propter hoc cenſetur
præſcripſiſſe contra papam,uel eius legatum.Secus tamen eſ-
ſet , dicit ipſe,ſi ex priuilegio ſedis apoſtolicę haberet laicus ius
præſentandi:quia non intelligeretur verè præiudicare priuile-
gio papæ.c.ſuper eo.de offi. deleg.ſicut ſi ratione iuris pa.habe-
ret ius præſentandi.¶Et hæc dicta do.Ant.refert Barba.in d.ca.
dilectus.in viij.col.in ver.limitat tamen do.Anto.qui poſtea di
cit do.ſuum Io.de imo.ibi tenere contrarium , quia nunquam
videtur fuiſſe de intentione papæ,præiudicare iuri laici,niſi hoc
exprimat,per ea quæ habentur in c.cum dilectus.de iure patr.&
in c.ij.de præben.lib.vj.ergo tanto minus hoc agere poſſet le-
gatus.Et ſi diceremus oppoſitum,ſequeretur quòd ſic laici poſ
ſent retrahi à fundatione & dotatione eccleſiarum, ſi viderent
iuri ſuo derogari:& ſic eadem ratio videtur eſſe in caſu iſto : &
ideo dictum Fede.non videtur verum:quia non eſt in iure cau
tum:dicit tamen,quòd ſi illud dictum eſſet verum eſſet elegās
limitatio ad prædicta.¶Ipſe Barba.tamen dicit fore ponderan
dum:nam non ſequitur,quòd ſi dictum Fede.& do. Anto. laici
retrahent ſe à fundatione dotatione eccleſiarum propter hoc;
quia imo potius retraherent ſe à præſcriptione:& ideo dicit eſ-
ſe conſiderandum:quia contra dictum Fede.& do. Anton. vide
tur caſus in d.c.cum dilectus.vbi papa fundat ſe , ſi beneficium
ſpectat ad præſentationem laici vel ne:quia ſi ſpectat ad p̄ſenta
tionē laici,legatus de latere non poteſt illud cōferre.Quocun-
que ergo modo ſpectet,ſiue ex præſcriptione,ſeu priuilegio,ſi-
ue ex ædificatione,ſeu dotatione eccleſiæ , non poterit legatus
3 de latere ꝯferre illud:vnde† ꝓhibito effectu,vr̄ prohibitus om
nis modus,per quem deuenitur ad effectum.c.cum quid.de re-
gu.iur.lib.vj.l.oratio.ff.de ſponſa.¶Hæc ratio Barba. non mili-
tat per ea,quæ in prin.præſentis art. diximus , quòd ſi non eſſet
ratio,ne retrahentur laici à fundationibus eccleſiarum, potius
poſſet conferre legatus beneficia ſpectantia ad præſentationē
laicorum,quam ad præſentationem clericorum , ſeu collatio-
nem ordinariorum:ergo cum ceſſat ratio cur legatus nō ſe im-
pedit de patronatibus laicorum in caſu art.noſtri,in eo multo
magis militat illa ratio,vt ſe de illis impedire poſſit. ¶Do.Fely.
in ſuo tract.quando literæ apo.no.pa.in xj.& vlti.limita. tractat
hunc paſſum:dicit eſſe conſiderandum primo doctor.tenentes
opi.Fede.præſupponere vnum ius pa.poſſe acquiri præſcriptio
ne vel conſuetudine,quod eſt valde dubium:nam Archi.c.hor
tamur.lxxj.diſt.tenet non poſſe acquiri:Io.An.vero in regu. q̄d
alicui gratioſè in mercu.tenet cōtrarium:& dicit do.Fely. diſpu
tando poſſe teneri opi.Archi.in conſulendo vero & iudicando
opi.Io.An.¶Conſiderat.ij.quòd dum Fede.& prędicti loquun
tur de patronatu competente ex priuilegio,non ex dotatione,
ratio eorum videtur tuta:videlicet quòd ceſſat ille reſpectus,
ne laici retrahentur à fundatione &c.& de tali patronatu forte
non eſt neceſſaria mentio:vt dicit ſe dixiſſe in x. ampli. & ſic in
caſu noſtro legatum poſſe de eo diſponere.¶Conſiderat.iij. ꝙ
tenentes ius pa.poſſe acquiri per laicum præſcriptione,loquū-
tur de præſcrip.tanti temporis,cuius initij non extat memoria
vt dicit ſe dixiſſe in c.cauſam.de præſcrip.& qui fundat ſe in di-
cto tempore,non habet deducere tempus ſimpliciter,ſed tit.&
ad eum probandum inducitur præſumptiua & ſufficiens proba
tio per dictum tempus , iuxta. l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de
aqua quoti.& æſtiua.& cap.ſuper quibuſdam,de verb.ſigni. cū
concor.de quibus in c.peruenit.de cenſi.& tenendo hoc , eſſet
forte dubia hæc concluſio quam Fely. appellat limitationem,
quoniam,

quoniam dicit ipſe, ſi ex tanto tempore præſumitur fundatio, p
cederet adhuc iſto caſu illa ratio, ne retrahantur laici à funda-
tione, & ſubdit ſæpius re vera ſe fuiſſe loquutum cum homini-
bus prætendentibus ſe patronos, & propter eorum antiquitatẽ
neſcire quomodo ſint patroni, ſed allegant præſumptionẽ fun-
dationis, quam probant ex diuturnitate temporis: & forte hoc
caſu eſſet vera impugnatio Io. de Imol. & ꝑcederet opinio mo
dernorum doct. Romanæ curię dicentium fieri differentiam in
cancellaria inter patronos ex fundatione vel ex pręſentatione.
¶Si autem velletis tenere, quòd circumſcripta probatione p̄-
ſumptiua ti. tempus ſolum, cuius initij non eſt memoria, confe
rat acquiſitionem iuris patro. tunc concluſio noſtra eſſet vera.
de hoc autem tanquam longo & impertinenti dubio, ad mate-
riam, quam ipſe Fely. tractauit, dicit eſſe proſequendum: vt in
locis s̃. allegatis, in quibus forte inuenies oportere deducere ti-
tulum, & ſolum tempus non ſufficere. ¶Tu aduerte circa has
conſiderationes do. Fely. Et primo circa ij. per quam videtur cõ
cludere nullum dubium eſſe, papam & legatum diſponere poſ
ſe de beneficio patronatu, laici, ex priuilegio: & tamen do. Ant.
in d. c. dilectus relatus ibi à Barba. vt s̃. retulimus tenet expreſſè
beneficium patronatus laici ex priuilegio ſummi Pontificis, q̃a
alias haberi non poteſt: vt diximus s̃. in j. par. j. lib. in x. q. prin. in
ij. art. non comprehendi ſub mandato papæ de conferendo bñ-
ficium, ſi de ea nõ faceret mentionem, ſicut de vero iure pa. ex
fundatione: quia non intelligeretur velle præiudicare ſuo priui
legio, c. ſuper eo. de of. deleg. ſicut ſi ratione iuris pa. haberet ius
præſentandi, ſi ergo papa in generali mandato non intelligi-
tur derogare iuri patrona. laici, ex priuilegio. multo magis non
poterit de eo diſponere legatus, niſi in ſua commiſſione papa
hoc ſibi conceſſerit: tamen ego adhuc tenerem cum Felyn. in
hoc quod etiam ipſe tenet ibidem in x. ampli. illa ratione: quia
vt diximus s̃. in d. j. par. j. lib. in x. quæſtion. principa. in iij. articu.
4 †ſi aliquis laicus eſt patronus ratione priuilegij papæ, non cen-
ſebitur vt laicus, ſed vt eccleſiaſticus, cum ſimus in eius damnũ
vt ibi latè diximus, maximè cum omnes ſequantur Fed. in hoc.
¶Quo vero ad primam & tertiam conſiderationes Fely. in pa-
trono laico ratione præſcriptionis, loquitur do. Fely. nam nos
illum arti. an ius pa. acquiri poſſit per laicum præſcriptione, la-
tiſſime tractauimus s̃. in d. x. q. prin. j. par. j. lib. in v. artic. & tenui-
mus opi. Archid. & in fi. demonſtrauimus in effectu ipſas duas
opi. quæ videntur contrarię ſ. Archi. & Io. An. eſſe vnam, cum
Io. An. in effectu velit opi. ſuam procedere, quando præſcriptio
ſit tanti temporis, cuius initij &c. vt allegato titulo fundationis
& illo præſumptiue probato per tm̃ t p̃s laicus præſcribat, quo
caſu re vera non ex præſcriptione, ſed ex fundatione dicetur ac
quiſiuiſſe ius pa. & in hoc caſu nullo poteſt habere locum con
ſili. Fede. quia militaret ratio, ne laici retrahantur à fundatione
eccleſiarum, ex quo iſti præſupponunt ſe patronos ex fundatio
ne. ¶Sed poſſet habere locum dictum Fede. quando laici non
dicerent ſe patronos ex fundatione, ſed ex conſuetudine poſſe
præſentare, quia tunc legatus de tali beneficio diſponeret: vt ꝓ
priè loquitur Fed. quia non eſſent veri patroni, ſed ſolum habe-
rent illam præſentationem ex conſuetudine. Et ita intelligit Fe
de. do. Card. in d. cle. per literas. in iij. col. in iij. q. in ver. & not. il-
lã gl. dum ibi dicit, ſecus tñ dico, ſi ad laicum ſpectaret ius p̃ntã-
di ſine p̃ronatu q̃a tũc ceſſat rõ, quæ eſt ne retrahantur p̃roni à
fundatione eccleſiarum, & ſufficit ꝙ hoc caſu non reperiatᷣ in-
terdictum legato talia conferre, qđ tenet Fed. in cõſ. &c. Dico &
aliud ꝙ ſi non allegaretᷣ titulus fundationis eccleſiæ per p̃ronũ
laicũ, ſed titulus priuilegij, & præſumptiue ꝓbaretur per tantũ
tempus, q̃a & hic titulus allegari poſſet. ſ. priuilegij ſummi pon
tificis, vt s̃. diximus, erit etiam clarum tunc legatũ papę de eo di
ſponere, & præſcriptionẽ valere: non vi præſcriptionis, ſed vi
priuilegij, & ita tene cũ prædicta ꝓcedãt omni iure, etiã vide q̃
dixi in d. x. q. prin. j. par. j. lib. in ix. artic. vbi tractauimus an laicus
patronus ex præſcriptione cenſeatur eccleſiaſticus, vel ſecula-
ris. ¶Et ibidem in art. poſuimus, an præſentatio poſſit compete
5 re †laicis, & pręſertim parrochianis, non ex vi iuris pa. ſeu verę
p̃ntationis, ſed ex vi ſimplicis petitionis rectoris inſtituendi, in
quo caſu non eſt dubiũ legatũ poſſe de tali beneficio diſpone-
re & illud cõferre. Et adde cũ opi. do. Fede. concurrere Roch. in
hoc trac. in verbo, honorificũ. in iij. col. iij. q. in ver. tertio limita.
vbi poſt do. me. Corſe. dicit hãc opi. eſſe cõem. & do. Fely. in ca.
in noſtra. in xxvij. colum. in xxxviij. correllario. de reſcrip. Et Phi
li. decius in conſ. cxlix. in cauſa iuris pa. in pe. & fi. col.

¶Quartus art. viij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Ius pa. alicuius beneficij ſpectat communiter ad patronum clericum, & patronum laicum an legatus à latere poſſit tale beneficium conferre.*
2 *Inhabilis coniunctus cum habili, proſequitur quod per ſe conſequi non poſſit.*
3 *Denominatio quando fiat à qualitate clericali, & quando à laicali.*
4 *Legatus à latere non poteſt diſponere de iure pa. ſpectante ad laicum & clericum.*

1 Dubitatur Quarto, quid ſi ius patro. alicuius beneficij
ſpectat †communiter ad patronum cleri-
cum, & patronum laicum, an legatus à latere poſſit tale benefi
cium conferre. Abb. in d. c. dilectus. dicit Gaſp. de cal. referre aſs
fuiſſe conſultum, ꝙ ſic: vt potius attendatur cauſa permittens q̃
prohibens, & referre etiam alias fuiſſe obtentũ & deciſum cõ-
trarium, & dicit ibi Abb. hanc vltimam opi. eſſe veriorem, per
ea, quæ legũtur & no. in c. vnico. hoc ti. li. vj. & dicit facere opti-
mè. l. ſi communẽ. ff. quemad. ſerui. amit. vbi maior retinet ſer-
uitutem ex perſona minoris. ad idem. c. ſacris. de ſepul. cum ſi-
mi. ¶Hunc art. tractat etiam Abb. in c. fi. in fi. hoc ti. & dicit hũc
caſum eſſe dubitabilẽ: nam ſi habetᷣ reſpectus ad clericum, lega
tus poterit conferre. ſi ad laicum non: vt in c. cum dilectus. hoc
ti. vnde ſurgit dubietas ratione miſture, cum iſta componentia
ſint diuerſæ naturę, dubitatur de compoſito ſeu miſto: cuius na
turæ debeat cenſeri. Et dicit Fede. conſi. lxiij. & melius dixiſſet.
lxv. in vij. dubio. poſt multa concludere legatum non poſſe ta-
le beneficium conferre: quia non debet priuari patronus laicus
propter miſturam clerici. adducit ad hoc. d. c. ſacris. & d. l. ſi com
munem. fatetur tamen legatum poſſe vti iure clerici, & confer
re eccleſiam cum conſenſu ſolius laici. quod Abb. dicit eſſe no-
tãdum: & idem tenuit expreſſè Gemi. poſt Lap. in c. vnico. hoc
ti. in fi. vbi etiam Phil. Fran. poſt Pet. de anch. ibi & prædictos a-
lios doc. ¶Hoc etiam voluit do. Barb. in d. c. dilectus. de of. leg.
in prin. antepe. colũ. in ver. vltimo quærit hic do. Abb. qui pro
hac concluſi. dicit ſe allegare in ſimili tex. valde ſingularem in
2 l. ſi is, qui duos. ff. de libe. lega. † vbi inhabilis coniunctus cum
habili, conſequitur illud, quod per ſe ſolum conſequi non poſ-
ſet: ita dicamus hic vt clericus patronus conſequatur per miſtu
ram laici patroni illud, quod per ſe conſequi non poſſet: addu-
cit pro hoc plura alia ſimilia dicta in materia miſture. Et idem
voluit Pau. de cita. in hoc tract. in vj. par. poſt medium. xxxj. q.
¶Et hoc idem tenuit do. Fely. in ſuo tract. quando lit. apo. no.
patro. in vj. ampli. de cuius dictis dicemus j̃. in ſeq. q. princ. in ix.
art. de quo etiam nos diximus s̃. in j. par. j. lib. in j. q. prin. in vj. ar.
vbi poſuimus materiam miſture; & quando ius pat. commune
denominatur à clerico, & quando à laico. & diximus poſt Fe-
ly. vbi proximè, quia vbi reſultat commodum eccleſiæ, vel
3 †eccleſiaſticæ perſonæ, & tunc in caſu miſto fit denominatio à
qualitate clericali, & non à laicali, ſi autem reſultaret incommo
dum, vel deterioratio eccleſiæ, ſeu eccleſiaſticæ perſonæ, ex p̄-
dominatione qualitatis clericalis, tunc inſpicitur potius quali-
tas laicalis: & licet contra hoc fuerimus argumentati: tamen de
dimus concludentes ſolutiones, & ex ibi dictis apparet veritas
4 concluſionis, & eſt illa quam s̃. poſuimus †legatum non poſſe
ſe impedire, cum ius pa. ſpectat ad clericum & laicum. & prædi
cta etiam voluit do. Roch. in hoc trct. in verbo ius in vij. q. in ij.
col. in ver. prima eſt pone.

¶Quintus art. viij. q. prin. iij. part. ij. Libri.

1 ☞ *Legatus à latere quando poſſit conferre beneficium ſitum in ſua prouincia. ſi perſona eccleſiaſtica ad quam ſpectat præſentatio vel collatio, non eſt illius prouinciæ.*
2 *Legatus à latere poteſt pręiudicare iuri pa. eccleſiaſtici. etiam quando patronus non eſt de ſua prouincia, dummodo eccleſia patronata ſit de illius prouincia.*

1 Dubitatur Modo †octauo loco, an legatus de latere
poſſit, conferre beneficium ſitum in ſua
prouincia, ſi perſona eccleſiaſtica ad quam ſpectat præſenta-
tio, vel collatio, non eſt illius prouinciæ. Et Roma. conſil. ſuo.
2 ccclxj. incip. in caſu propoſitæ conſultationis. conſuluit †poſſe
iuri pa. eccleſiaſtici per legatum præiudicari, & quando ipſe pa
tronus non eſſet de ſua prouincia, dummodo ipſa eccleſia p̃ro-
nata ſit de illa prouincia. vt ibi latè per eum, quem ſequitur do.
Roc. in hoc tra. in verbo, honorificum. in iij. q. in iij. col. in ver. ſe
cundo limita. quia attenditur locus eccleſiæ, & non habentis p̄
ſentare. & pro hoc faciũt ea, quæ diximus s̃. in j. par. li. in ij. q. prĩ.
in viij. art. vbi concluſimus in ædificatione eccleſiæ, & acquiſi-
tione iuris pa. requiri conſenſum epiſcopi loci eccleſiæ: & non
loci fundantis nolo referre. d. conſi. Roma. videas illud.

¶Sextus arti. viij. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Legatus à latere, an poſſit beneficium patronatum clerici alteri concedere facta præſentatione a patrono in preiudicium preſentati. & nu. 2. 3.*

1 **Dubitatur** Sexto & vltimo, † ſi facta eſt præſetatio p̃ patronum eccleſiaſticum inſtitutione nõ ſequuta, an legatus poſſit illud beneficium alteri concedere in præiudicium præſentati. Hunc arti. non inueni in ſpecie tactũ. d.c. cum dilectus. & nos retulimus ſ̃. in j. art. nam ſi præceſſit; reſeruatio ſine clauſula decreti tenet præſentatio patroni eccleſiaſtici non obſtãte reſeruatione facta per legatum à latere, vt voluit gl. in verbo conceſſit. circa fi. de of. leg. & Card. in d. c. cũ dilectus, vt diximus in d. j. art. quanto magis, ſi nulla eſt facta re-
2 ſeruatio. ¶Et eo maximè hoc procedit, quia præſentatio † p̃ro ni eccleſiaſtici habet vim electionis, iuxta aureum dictum Inn. quem ibi ſequitur Abb. & omnes in c. cum autem. hoc tit. & licet non dicatur ſibi eſſe acquiſitum ius in re: tamen habet maius ius quam præſentatus à patrono laico: vt latè per doc. in c. cum Bertoldus. de re iud. & nos diſcuſſimus ſ̃. ij par. huis. ij. libr. in v. q. prin. in viij. art. & etiam in vij. q. prin. In j. arti. concluderẽ
3 diſtinguendo, † quòd aut legatus ſibi reſeruauit ius pa. patroni eccleſiaſtici, & nullo modo tenebit *præſentatio* facta per patronum: cum ſit irrita ipſo iure. vt ſ̃. eſt dictum. ¶Aut fuit facta reſeruatio per legatum ſine clauſula decreti: & tenebit præſentatio. ¶Et ſic multo magis tenebit, ſi nulla præceſſit reſeruatio, & patronus eccleſiaſticus præſentauit ſtatim poſt vacationem, & ſic antequam conferat legatus, qui cum ſit quæſitum ius præſentato, vt proximè dictum eſt, non poterit ſibi per legatum p̃. iudicari. Et pro hoc faciunt, quæ dicemus j̃. in ix. ſeq. q. princi. in xxxj. articul.

Ex dictis In ſupraſcripta. viij. q. prin. & eius. vj. art. collige concluſionem, legatum etiam à latere non poſſe diſponere de iure pa. laici patroni abſque eius præſentatione, ſed de beneficio iuris pa. patroni eccleſtaſtici ſic, etiã inuito, vel *ignorante patrono*, vt diximus ſ̃. in j. & ij. art. ¶Amplia primam partem concluſionis, vt legatus non poſſit diſponere de beneficio iuris pa. laici, etiam ſi illud habeat laicus commune cum eccleſiaſtico: vt diximus ſ̃. in iiij. art. ¶Amplia. d. primã partem conclu. vt legatus non poſſit diſponere de bñficio patronatus, laici, intantum procedere quòd etiam non poterit diſponere de beneficio patronato clerici ratione patrimonij, cũ cenſeatur laicus, vt diximus ſ̃. in j. & ij. art. ¶Limita primo primam partem conclu. vt legatus non poſſit diſponere de beneficio iuris patro. laici, ſiue ſimpliciter, ſiue in cõi procedere, niſi diſponat ſeu conferat de voluntate ipſius patroni: quia bene tenebit ipſius collatio; vt diximus ſ̃. in ij. & iiij. art. ¶Limita ſecundo. d. primam partem conclu. legatum non poſſe diſponere de beneficio iuris pa. laici, quando illud laicus habet ex fundatione, conſtructione: vel dotatione eccleſiæ. Sed ſi illud haberet ex priuilegio papæ, vel haberet ius p̃ñtandi ex aliqua ꝯſuetudine, legatus à latere poſſet illud reſeruare: & ꝯferre & ſic de illo diſponere ſicut de iure pa. patroni eccl'iaſtici, vt diximus ſ̃. in iij. art. ¶Amplia modo primo ſecundam partem conclu. vt legatus à latere poſſit reſeruare & conferre beneficium iuris pa. patroni eccleſiaſtici, etiam ſi patronus non ſit de prouincia ſibi decreta, dummodo beneficium *ſeu eccleſia* ſint in prouincia, vt diximus ſ̃. in v. artic. ¶Amplia ſecundo. d. ſecundam partem, vt non ſolum legatus à latere poſſit diſponere de beneficio patroni eccleſiaſtici ſine alia commiſſione, dũmodo ſit à *latere*, ſed etiam alius legatus non à latere, vel delegatus papæ, dummodo ſpecialiter habeat in mandatis. vt diximus ſupra in ij. articu. ¶Limita iſtam ſecundam partem. d. concluſi. vt legatus à latere poſſit diſponere de beneficio patroni eccleſiaſtici, dummodo illud reſeruauerit cum clauſula decreti vel illud contulerit antequam patronus eccleſiaſticus præſentauerit, ſed ſi reſeruatio, fuit ſine clauſula decreti, vel nulla præceſſit reſeruatio, & patronus eccleſiaſticus præſentauerit aliquem antequam conferret legatus, tenebit præſentatio, & non poterit legatus præſentato præiudicare; vt diximus ſ̃. in vlt. art. Et iſta ſufficiant pro hac. viij q. prin.

¶Nona q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Papa an poſſit diſponere de eccleſiis patronatis ſine præſentatione patronorum.*
2 *Felynus, lumen vtriuſque iuris.*

NVnc eſt Condeſcendendũ ad papã ¶Vidimus enim ſ̃. an & quando inferiores epiſcopis ius inſtituendi iure particulari habentes epiſcopi archiepiſcopi & legati poſſunt conferre ſine præſentatione patronorum. ¶† Merito
1 nunc quærendum eſt, an papa poſſit prouidere de eccleſiis patronatis ſine præſentatiõe ipſorum, & ſic illis præiudicare, & per conſequens, & quando literæ apo. nõ. patro. ¶Do. Roc. in hoc tra. in verbo honorificum. in iij. q. in iij. col. in verbo, quando autem literæ. dicit de hac quæſtione nolle aliquid attingere: quia do. Fely. Sandeus adeo plene loquitur in ſuo trac. intitulato qñ lit. apo. no. pat. eccleſiarum, quæ incipit, pro reg. tenendum eſt, quia exiſtimat parum in effectu addi poſſe: & etiã quia ipſe circa hanc quæſtionem aliquid tractat in c. eam te. col. xij. in verſ. quarta declaratio. de reſcri. ¶Ego certè decreueram idem facere. ſ. de hac. q. nihil loqui, ne viderer velle lucem per do. Fely. exhibitam facibus meis debilibus & obſcuris illuſtrare, ſed me ad eius dicta remittere: tamen quia hic meus tractatus videretur imperfectus, & nõ poſſet quis eo perfectè vti abſque dicto tractatu do Fely. & ego pro poſſe ſum conatus omnia huius materiæ in hoc tracta. includere, ne ſint perquirendi alij tractantes, mutaui ſententiam: & decreui dicta do. Fely. hic ponere per art.
2 & ſic mutato ordine: tamen † eius doctrinã ſequẽdo, pro meo cartorio, cum vere lumen iuris noſtri ſit ad inſtar ſolis in mundo: & ſic appellari poteſt lumen maius iuris vtriuſque: & præſertim canonici ¶Pro deciſione ergo huius q. eſt videndum de infraſcriptis art. ¶Et primus art. erit, an papa poſſit præiudicare iuri pa. patronorum eccleſiaſticorum, & beneficium illius reſeruare: & ſine eorum præſentatione conferre. ¶Et in hoc non eſt
3 dubium, † quia cum hoc facere poſſit legatus de latere: & etiã alij legati non de latere, & delegati ex ſpeciali commiſſione. tñ ipſius papæ. vt diximus ſ̃. in proxima præce. q. prin. in j. arti. per illa duo clara iura, & ibi notata. ſ. in c. cum dilectus. hoc tit. & in c. dilectus. de of. leg. multo fortius hoc facere poterit papa, cũ ſit maior, imo maxima eius potentia, vt diximus ſ̃. in j. par. j. libr. in x. q. prin. in ij. art. dum, tractauimus, an laicus poſſit effici patronus ex priuilegio papæ, & in hoc art. aliter non inſiſto: quia hæc concluſio comprobatur ex pluribus dicẽdis. j̃. in quamplurib us art. & ſic hoc eſt de indubitabili.

¶Secundus articul. xj q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Papa an poſſit diſponere de iure patronatus laicorum, ſine eorum præſentatione.*
2 *Priuilegiatus non poteſt vti priuilegio contra priuilegiatum.*
3 *Papa poteſt limitare & interpretari ius diuinum.*
4 *Ius pa. inuentum eſt à iure poſitiuo & ab illo conceſſum laicis de gratia. & num. 9.*
5 *Papa non ſubiacet iuri communi.*
6 *Papa poteſt expreſſè reuocare priuilegium ſuum.*
7 *Patronus non habet ius in eccleſia.*
8 *De papæ poteſtate diſputare, fatuum eſt.*

1 **Poſſet** Bene eſſe dubium: † an papa poſſit prouidere de eccleſia patronata laicorum ſine præſentatione ipſorum. Et dubium facit, quia in eo militat eadem ratio quæ militat in legato. ſ. ne laici retrahantur à fundatione & dotatione eccleſiarum, quæ ratio multo magis militat in papa, quã in legato duplici ratione. ¶Prima, quia ſi legatus præiudicaret patrono laico, retraheret laicos ſuæ prouinciæ à fundatione eccleſiarum: papa vero retraheret laicos totius orbis, & ſic iſta differunt tanquam ſpecies à genere, & maior eſſet damnum, q̃d fieret ab exemplo papæ, quam ab exemplo legati. ¶Secunda eſt ratio, quia cum papa fauore eccleſiarũ, & ſic vniuerſalis eccleſiæ, & in auth. ſacramenti, & fidei, conceſſerit hoc priuilegiũ laicis. c. iij. hoc ti. vt diximus latè ſ̃. in j par. j. lib. in j. q. princi. & in iiij. artic. & quòd ſit inductum fauore vniuerſalis eccleſiæ diximus ibidem in xij. & vlti. artic. non deberet papa venire contra ſuum priuilegium, maximè inductum in fauorem vniuerſalis eccleſiæ. c. ſuper eo. de of. deleg. cum ſimi. Tñ his nõ obſtãtibus
2 ꝯtria pars eſt verior, & ratio decidendi eſt, † quia priuilegiatus nõ p̃ot vti ſuo priuilegio ꝯ priuilegiantẽ: p̃ſertim cum priuilegiũ nõ eſt ꝯceſſum priuatiuè & diffinitiuè. vt eſt in caſu nr̃o: Nã iuriſlator mortuus & viuens ſuſtinet patronos in hoc iure. d. c. iij. hoc tit. ergo ex gratia ad eorum libitium: vt ex illo text. clarè
3 patet. ¶† Alia eſt ratio decidendi, quia papa poteſt interpretari & limitare ius diuinum: quanto magis aliquando tollere hoc priuilegium; vt de primo eſt tex. in cle. ne Romani. in princi. de ele. & latè proſequitur do. Fely. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. in vj. col. in ij. conclu. dum dictum priuilegium ſit de iure poſitiuo, vt in d. c. iij. hoc tit. præſertim cum papa habeat pleniſſimam poteſtatem in beneficiis, vt vult do. Ant. in c. conſtitutus. de relig. domi. & domi. & latè proſequitur do. Fely. in d. ca. quæ in eccleſiarum. in xiiij. col. in ver. pro iſta declaratione. & faciũt quæ diximus in d. x. q. prin. j. par. j. libr. in ij. art. & eſt tex. pulcher in c. ij. de præb. vj. & in cle. j. eo. ti. in fi. vbi dicitur papã in beneficialibus habere ampliſſimam poteſtatem. Et dicit gloſ. in c. per principalem. ix. qõ. iij. papam poſſe ſine cauſa deponere vnum

epiſcopum

epiſcopum quam exornat.do.Fely.in d.c.quæ in eccleſiarum.
in xiiij.col.in ver.per iſtam declarationem.ergo multo magis
4 poterit diſponere de iure pa.laicorum.¶Præterea†ius patr.eſt
inuentum à iure poſitiuo,& ab illo conceſſum laicis de gratia.
5 c.iij.hoc ti.†& iuri communi papa non ſubiacet.ca.propoſuit.
de conceſ.præb.& reliqua quæ adduxit do.Fely.in d.quæ in ec-
cleſiarum.per totum,pręſertim in d.xiiij.col.ergo poterit patro
nis etiam laicis in hoc præiudicare.¶Non obſtant modo.ſ.in
contrarium adducta,videlicet eãdem rationem militare in pa-
pa,quæ in legato.ſ.ne laici retrahantur à fundatione eccleſiarũ
&c.Imo maior ratio vt proximè diximus quia in papa illa ratio
non militat,quia iam ſciunt laici ſe ſuſtineri per papam in ipſo
iure pa.ex gratia.per d.c.iij.hoc ti.vnde ſi eis aliquando præiudi
cat,poterit præiudicare,tanto magis,quia in papa præſumitur
cauſa.vt per doc.& maximè do.Fely.in d.c.quæ in eccleſiarum.
ſufficit eis per papam illis non derogari niſi expreſſa fiet dero-
gatio.vt in ſeq.art.dicemus.¶Et illa prima ratio,quæ legatus in
duceret malum exemplum prouinciæ,papa vero vniuerſo or-
bi,dico nõ militare:quia imo ſi quilibet legatus hoc facere poſ
ſet in ſua prouincia,comprehenderet totum orbem:& ſi poſ-
ſent ipſi,poſſet & papa,& ſic tanto magis præiudicaretur p̃ro-
nis,quia cum modo ſolum papa poteſt eis præiudicare,ſi poſ-
ſent & legati,tanto magis retraherentur laici à fundationibus
eccleſiarum qui per prouinciales legatos facilius eis præiudi-
caretur,& ſic tanto magis retraherentur à fundationibus eccle
ſiarum,vnde hæc ratio magis militat in eis,quam in papa. Nec
ob.ſecunda ratio,quòd papa videretur reuocare priuilegium p
6 iuriſlatorem conceſſum laicis fauore vniuerſalis eccleſiæ,†qa
papa poteſt expreſſè reuocare priuilegium ſuum: vt no.in d.c.
ſuper eo.de of.deleg.maximè in caſu noſtro, cum non ſit verũ
priuilegium,qa laici ſuſtinentur in hoc iure.d.c.iij.quod ſuſtine
re,ſonat.ſ.inquãtum ſuſtinens vult maximè,cum pro reuocan
te præſumatur cauſa,vt proximè diximus.¶Et hanc opi. tenet
7 Arch.in c.ij.de præb.li.vj.& all.rationem,quia patronus†ſecun
dum veritatem non habet ius in eccleſia.x.q.j.nouerint.ſed gra
tiam.xvj.q.ij.ſi quis epiſcoporum.c.iij.hoc tit.¶Item patronus
etiam laicus quo ad illud ius,eſt de foro eccleſiaſtico,vt de iu-
diciis.c.quanto.papa,ergo qui dat gratiam,poteſt de illa diſpo-
nere cum ſit etiam ſupra ius d.c.propoſuit.de conceſ.præbẽ.&
facit.c.cum veniſſent.de inſti.& ita vult Io.An.& Domi. in d.c.
8 ij.qui dicunt de hoc eſſe tex.in d.c.cum dilectus.hoc ti.†quia fa
tuum eſt diſputare de poſſe papæ.Sed diſputandum eſt de vel-
le:de quo velle dicemus in ſeq.art.¶Et hanc partem expreſsè
tenuit gl.in verbo,apoſtolicis.in cle.ij.de præb. quia dicit lega-
tum non poſſe conferre eccleſiam ſpectantem ad præſentatio-
nem laici patroni,quam tamen papa confert.d.c.cum dilectus.
hoc ti.& c.dilectus.de of.leg.quod intelligit hoc expreſſę,vt ibi
per eam,quam omnes ibidem ſequuntur.¶Hoc etiam volue-
runt expreſsè In.Hoſ.Io.An.& Car.in xxij.q.in d.c.cum dilectus
hoc ti.& ibi Abb.in fin.vbi dicit papam poſſe conferre benefi-
cium patronatum laici,cum laicus habeat hoc à papa.all.in ar.
d.c.iij.hoc tit.¶Et ſimiliter hoc voluerunt prædicti doc.& etiã
Butri.in c.in c.nouit.quem refet & ſequitur ibi Barb.in viij.col.
in ver.limitat tamen.Hoc idem voluit Abb.in c.iij.in ij.no.hoc
9 ti.ius pa.eſſe ex gratia: & dicit ex hoc inferri papam poſſe pro-
uidere de eccleſia patronata laicorum, ſine ipſorum præſenta-
tione:licet ſit ſecus in aliis prælatis citra papã.all.no.d.c.cũ dile
ctus.& gl.in d.cle.ij.de p̃b.Et Arch.in c.filiis.xvj.q.vij.& in c.hor
tamur.lxxj.diſt.& voluit idem Ab.in c.illud.in fi.hoc ti.& in ſua
diſpu.incip.Augerio.circa medium.v.col.Et Alexand. in conſi.
lxxiiij.viſo pũcto.in vlt.col.in iiij.vol.Et ſumma angelica in ver
bo ius pa.in §.j.& Abb.in conſi.xxviij.in cauſa communis.in ij.
vol.& Barb.conſi.xxiij.ſcripſit propheta.in viij.col. in j. volu.&
Gay.in repe.c.fi.de ele.li.vj.in xxvj.col.& Pau.de cita.in hoc tra.
iiij.par.in ver.ex quo ergo.vbi dicit ſolum papam poſſe confer
re beneficium patronatum laici,quia ex quo dat priuilegium,
poteſt etiam tollere,reg.eius eſt.ff.de reg.iur.& hoc ſentit Roc.
in hoc trac.in verbo,honorificum.in iij.q.in iij.col.& voluit Fe
ly.in d.ſuo trac.quando lite.apoſt.no.pat.in prin.ij.col. in verſi.
opponitur.& in ver.ſolutio.dum diſtinguit de potentia & volũ
tate:& dicit papam poſſe de potentia,de voluntate vero non,ni
ſi exprimat & ꝙ poſſit,adducit Arch. in cap.piæ mentis.in fine.
xvj.q.vij.& in d.c.hortamur.dicentem ad ſolum papam pertine
re poteſtatem conferendi beneficia patronalia patronis laicis
inuitis.¶Et Pau.de cita.in hoc trac.in vij.par.in viij.q.quærit an
ius pa.competat papæ in omnibus eccleſijs orbis licet nihil de
requiſitis fecerit.de quo nos diximus ſ.in j.par.j.li.in viij.q.prin.
in iiij art.¶Et pręſentem art.vide pulchrè diſputatum per Lap.
all.xcvj.fol.51.beneficia vacantia.& concludentem vt ſ.de cu-
ius dictis ſparſim in ſeq.art.dicemus.Et Phili.Franc. hoc voluit
in c.ij.ſuper gl.in verbo collatio.de præb.lib.vj.

¶Tertius art.ix. q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Papa an præſumatur velle præiudicare patronis laicis.& nu.2.5.*
3 *Papa non includit beneficia patronalia in reſeruationibus beneficiorũ, quas facit.*
2 *Ius præſentandi ſi quis habeat ſine iure pa.quamuis ſit laicus,legatus,ſibi poteſt præiudicare.*

Et quia Proximè concluſum eſt papam poſſe derogare
patronis etiam laicis. Tertio loco videndum eſt,
1 an præſumatur papam velle præiudicare patronis laicis. Et vt
proximè diximus do.Fely.in d.ſuo trac.cum in prin.ij.col. oppo
ſuiſſet de iuribus volentibus papam poſſe præiudicare patronis
etiam laicis,poſtea ibidem in ver.ſolutio.diſtinxit.quòd aut lo-
quimur de potentia,aut de voluntate,& ſi de potentia,clarè eſt
ꝙ ſic:vt in proximo pręc.art.concluſimus.Si vero loquimur de
2 voluntate,& dicendum†eſt non præſumi papam velle præiu-
dicare patrono,& ſic non præſumi in dubio eum velle vti pote
ſtate,quam in hoc habet,& ſubdit,inualiditatem literarum pa-
pæ non facientium mentionem de iure pa.non eſſe iure ſcriptã
ſed eam ſumpſiſſe ſcribentes ex ratione.c.cum dilectus. hoc tit.
& c.decernimus.xvj.q.vij.ſecundũ Rotam.xx.alias cccxxxj. præ
ſuppoſito facto.ad fi.in nouis.quaſi velit,ſi dictæ literæ valerẽt,
& præſumeretur papam velle derogare patronis præſertim lai-
cis,expreſſione retraherẽtur à fundationibus eccleſiarũ:vt no.
in ꝓximis allegatis iuribus.¶Et ideo Fely.ponit pro reg.& cõ
clu.Firma.in prin.d.ſui trac.tenendum eſſe Romanum pontifi-
cem per literas à ſe conceſſas, nunquam præſumi iudicare iu-
ri patronorũ.¶Et hoc dicit latè firmare Lap.de caſtel.alleg.ſua
xcvj.fol.51.incip.beneficia vacantia in curia Romana.& cõclũ
3 dere†reſeruationes beneficiorum:quas facit papa , non inclu-
dere beneficia patronalia:& referre inter alia verba Hoſt.in ca.
dilectus.de of.leg.dicentem,vt eum refert Io.An.in fi.ſe vidiſſe
bullam papalem directam prælatis Anglię : continentem non
eſſe mentis papę,nec ſuæ intentionis,quãdo ſcribit pro aliquo
beneficiando,ſibi conferri beneficia,in quib. laicus obtinet ius
pa.¶Et adducere etiam Lap. rationẽ,quia ſi talia beneficia per
iſtum vel alium modum conferrẽtur per papam,vel per præla-
tos eccleſiaſticos,laici retraherentur à fundatione eccleſiarũ.
¶Ac ſcribere in fi.ſe vidiſſe ſeruari per Gregorium.xj.dum con
tuliſſet eccleſiam ſancti Romuli Florentiæ non facta mentiõe
de patronatu parrochianorum,illum,cui facta fuit collatio,nõ
potuiſſe obtinere. Hoc idem dicit voluiſſe Io.mona. Archi.&
Io.An.in c.ij.de præb.li.vj.quos latè refert & ſequitur ibi Dom.
in fi.ij.col.& in prin.iij.quicquid dixerit ibi gl.¶Et hanc reg.ſen
ſiſſe etiam Ang.in l.ſed ſi hac.§.patronum.in princi.ff.de in ius
vocan.dicentem impetrantem beneficium patronale laicorũ,
nihil agere non facta de eo mentione.¶Adducit etiam Abba.
poſt alios in d.c.cum dilectus.in fi.& Car.conſ.xcviij. papa vni-
uit.ad fi.¶Et Rotam in ti.de conceſ.pręb.xxxviij.in antiquis,di
centem clauſulas generales derogatorias poſitas in literis papa
libus non derogare ordinationi fundatoris beneficij,quia ſicut
papa non vult præiudicare patronis in præſentatione:ita nec in
tollendo ordinationem,vel vltimam voluntatem fundatorũ:
& dicit idem tenere plures deciſiones Rotæ ſucceſſiuè per eũ
allegandas,præſertim in viij.ſua amplia.¶Et ſubdit adeo proce
dere dictam ſuam reg.quod etiam ſi in ſupplicatione diceret.
qualiter nonnulli laici ſolebant nominare vnum epiſcopum ꝓ
rectore,quando eccleſia vacabat,per iſta verba non dici factam
ſufficientem mentionem iuris pa.Et ita fuiſſe iudicatum in Ro
ta tempore Pauli ſecundi per tres ſententias conformes,vt di-
cit retuliſſe illũ per quẽ fuerunt latę.¶Tu pro hoc dicto dic
facere,q̃d dixit Car.in cle.ij.in iij. col.in iij. q. ꝙ ſiquis habet ius
4 †præſentãdi ſine iure pa.quamuis ſit laicus legatus , ſibi poteſt
præiudicare,quia non videtur illud habere ex fundatione , ſed
ex quadam conſuetudine:ex fundatione.n.habetur ius pa.vt la
tè diximus.ſ.in prox.præc.q.prin.in iij.art.poſtquam ibi recita-
uimus nonnullas conſiderationes do. Fely. ſi ergo illud eſt in
habente ius pa.multo magis in habente nominationem , quæ
eſt minus,vt de huiuſmodi terminis latè diximus ſ.in j.par. hu-
ius ij.li.in j.q.prin.in vlt.artic.Vnde in caſu proximè dicto, licet
fuerit expreſſa nominatio laici,cui faciliter derogatur,vt proxi
mè dictum eſt,non intelligetur derogatum iuri patr. quod eſt
difficilioris derogationis,& ideo indiget expreſſa ſui derogatio
ne.¶Et proſequendo dicta do.Fely.in ij.col.in ver. corrobora-
ri,dicit dictam eius reg.ſeu concluſionem,poſſe corroborari ex
mente,doctorum, qui in pleriſque locis atteſtantur de multo
fauore conceſſo laicis volentibus fundare loca pia,quibus per-
mittitur, vt ad libitum diſponant in ea modum ſeruandum in

ipſis conferendis & regendis, & ipſa omnia non eſſe putanda
ad alium finem permiſſa, niſi vt laici videntes iura aſſiſtere beni
gnè & gratioſè deſideriis & voluntatibus eorum inducant fer-
uentius, & animoſius ad eccleſiarum ædificationes & dotatio-
nes, vnde ſi ad hunc finem talia eis conceduntur, multo ma-
gis conſeruanda eſt illis præſentandi facultas, qua ſublata tepe
ſcerent, & retraherentur eorum animi ab huiuſmodi fundatio
nibus. & ſic hic do. Fely. pro comprobatione prædictorum, ad-
ducit gl. in verbo, conſtitutum. in c. cum dilectus. & ibi doct. de
conſue. quæ vult fundatorem beneficij in limine fundationis
de conſenſu epiſcopi poſſe apponere conditiones, & modos,
non ſolum præter, ſed etiam contra ius commune, vt magis lai
ci inducantur ad eccleſias fundandas, & ſic adducit ibi Fely. ali-
qua dicta & declarationes circa has intelligentias, circa dictas
conditiones, quæ & quas obmitto: quia de eis ad ſaturitatem,
& pulcherrimo ſtylo diximus ſ. in j. lib. in ix. q. prin. in j. artic. ad
5 quem locum ſemper recurre pro prædictis. ¶ † Tu pro ſupra-
ſcripta concluſione & reg. do. Fely. & ſic præſentis art. adduc ēt
Phil. Fran. in d. c. ij. de præb. li. vj. concurrentem cum Io. An. Do-
mi. & aliis. Et Abb. in c. iij. in j. no. & in c. illud. in fi. hoc ti. & in di
ſputa. Augerio circa medium. v. colū. & in conſ. xxviij. in cauſa
communis. in ij. vol. & Barb. pulchrè loquentem, & adducentē
Lap. cum dicto Hoſt. de quo. ſ. & plura alia accumulantem pro
iſta concluſione in conſi. xxiij. in j. vol. ſcripſit propheta. in vij.
col. & ſeq. in verſi. circa tertiā dubitationem. & in conſil. xxxiij.
ſcripſit Pſalmiſta. in fi. col. in ij. vol. ponit non eſſe præſumendū
papam velle derogare conditionibus appoſitis per fundatorē,
vt ibi pulchrè: & hoc voluit Alex. in d. conſ. lxxiiij. viſo puncto.
in vlt. col. in iiij. vol. ſ. papam non præſumi præiudicare laico pa
trono. & Gay. in d. repe. c. fi. de elect. lib. vj. in xxvj. col. & Pau. de
cita. in hoc tract. in iiij. par. in verſic. ſed licet hoc poteſt papa. &
eſt pulchra regula In. viij. ſub rub. de iure pa. laicorum, quæ inci
pit, item voluit, quòd ſuper quo ius. & hoc idem voluit Fely. in
c. in noſtra in xxvij. col. in xxxviij. corrella. de reſcri. & in c. eccle
ſia ſanctæ Mariæ. in v. col. in ver. ſecundo nota caſum. de conſti.
& do. me. Corſe. poſt Abb. in c. ad aures. in ij. char. de reſcr. & iſta
eſt omnium doct. communis ſententia.

¶ Quartus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Papa mandat prouideri de beneficio ad cuiuſcunque diſpoſitionem perti*
nente, an comprehendat beneficium ſpectans ad præſentationem laicorum
& nu. 3. & an hæc verba includant præſentationes laicorum. nu. 4.
2 *Papa ſi concedat prælato, quod poſſit eccleſiam inuitis patronis concedere, ta*
men non inde ſequitur, quod conceſſerit: inuitis patronis laicis habentibus
ius preſentandi.

1 Sed quid Et hic ſit quartus art. † ſi papa mandat prouide
ri de beneficio ad cuiuſcunque diſpoſitionem
pertinen. an comprehendat beneficium ſpectans ad præſenta-
tionem laicorum. Et hæc eſt prima ampli. do. Fely. in d. ſuo trac.
qui dicit aliud eſſe inſtitutionem, aliud præſentationem: in qua
per hoc verbum non inducitur, niſi inſtitutio. all. c. cum in illis.
§. j. & ibi latè Domi. in j. col. de præb. li. vj. & no. per gl. & Abb. ſu
per ea, in verbo, diſpoſitionem. in cle. vnica. de ſupplen. negli. p̄
la, licet ſecus, vbi materia eſſet fauorabilis, vt ibi p Car. in ij. not.
& dicit facere gl. ij. in c. fi. de ele. & ſubdit, dato quod in iſtis lo-
cis clarè non dicatur de præſentatione: tamen dum concludi-
tur, quòd diſpoſitio ſonat in actum prouiſiuum, & comprehen
dit omnem modum reformandi, ſequitur quod non includat
præſentationem, quæ non habet in ſe vim prouiſionis, vel re-
formationis, ſed præambulum ex parte inferioris ad talia. & ita
dicit etiam firmare Lap. all. lxxxiiij. incip. do. papa. dicentem idē
ſi diceretur ad cuiuſcūque collationem: vel quamuis aliam ꝓ-
uiſionem, ſeu diſpoſitionē. ¶ Tu adde, qđ voluit do. Cardi. in c.
dilectus. de of. leg. allegantem dictum zenzel. in extrauag. exe-
crabilis Io. xxij. quam ipſe gloſauit, dicentis, quòd ſi papa in re-
ſeruatione adiiciat, quòd nulli liceat ſuper reſeruatis, hoc mo-
do ſeruamus nobis beneficia ad prouiſionem cuiuſcunque ſpe
ctantia, quia non impeditur præſentatio beneficij ſpectans ad
laicum patronum. & hanc doc. etiam referunt & ſequitur Lap.
in alleg. xcix. beneficia vacantia. 5 1. fol. vbi etiam dicit Lap. ꝙ
2 ſi papa † concedat prælato, quod poſſit eccleſiam inuitis patro
nis concedere, tamen non ſequitur, quod conceſſerit inuitis pa
tronis laicis habentibus ius præſentandi. Sequitur prædicta pul
chrè Barb. in conſ. xxiij. ſcripſit propheta. in vij. col. in j. vol. & ſic
3 ex prædictis habes † non derogari patronis laicis, etiam ſi pa-
pa mandaret prouideri de bñficio ad cuiuſcūque diſpoſitionē,
ſeu ad cuiuſcunque prouiſionem, ſeu ad cuiuſcunque ordina-
tionem, ſeu conceſſionem pertineat, ſeu collationem: vt de col
latione clarè loquuntur Io. An. Dom. & alij in d. c. ij. de præb. li.
vj. & Barb. in loco præallegato. & de prouiſione & diſpoſitione
loquitur etiam Phil. fran. in c. cum in illis. in fi. §. illis. & ibidem
in §. cum autem. ſuper gl. in verbo, noſcatur Io. An. & alij preſer
tim ipſe Phil. dicit etiam non includi præſentationem laici, vel
clerici, ex patrimonio, ſi papa mandat prouideri de beneficio
ſpectante ad inſtitutionē epiſcopi, & de ordinatione loquitur
ibidem. ſ. in d. §. cum autem in ij. col. in ver. quid ſi ſcribatur. Do
mi. & poſt eum Phil. fran. & omnes concludunt in dictis termi-
4 nis † non includi præſentationes laicorum, ſed eccleſiaſtico-
rum patronorum.

¶ Quintus art. ix. q. prin. iij. part. ij. Libri.

1 ☞ *Papa ſcribens motu proprio pro aliquo beneficiando non cenſetur com*
prehendere beneficium patronatum laicorum: Limit. nu. 4.
2 *Motus proprius gratiam non firmat contra voluntatem concedentis, nec in*
preiudicium tertij.
3 *Clauſula motus proprij, ſubreptionem tollit.*

Quid autem Si papa ſcribat motu proprio, pro ali-
quo beneficiando, an cenſeatur com-
prehendere beneficium patronatum laicorum. Et hæc eſt ſecū
da ampliatio dom. Fely. ad eius regulam in d. ſuo trac. qui dicit,
1 † non comprehendi beneficium patronatum laicorum: ſecun
dum do. Ab. in c. ad aures. in penul. col. de reſcri. quia motus ꝓ-
prius non operatur circa intrinſecas qualitates beneficij, non
de defectu ſubreptionis, ſed quia nō apparet de voluntate prin
2 cipis: arg. c. cum in illis. & c. is cui. de præb. li. vj. † & quia motus
proprius non firmat gratiam contra voluntatem concedentis,
nec in præiudicium tertij, vt ibi per eum. all. etiam Rotam. lxv.
nota licet proprius motus. de reſcr. in antiquis: alias. iij. de præb.
in nouis. & Rota ſequens incip. dicebant: domini. quæ idem di-
cit in terminis iſtis in iure pa. laicorum. & idem dicit notare do.
Card. conſi. lxxxviij. papa vniuit. ad fi. alias. xcvj. & pro plena di-
ſcuſſione huius art. remittit ſe do. Fely. ad ea, quę ipſe ſcripſit in
d. c. ad aures. in iiij. col. in ver. quinta concluſio. & ſequenti. & in
v. col. in ver. tertius eſt caſus. vbi tenet hanc concluſionem: qa
motus proprius non præiudicat iuri tertij: & all. ibi plures hanc
3 partem tenentes. ¶ Et licet aliqui † teneant contrarium: dicit
eorum opinionem poſſe procedere, vbi cum clauſula motus
proprius, eſſet clauſula generalis, non obſtantibus quibuſcun-
que, per quæ gratia noſtra poſſet quomodolibet impediri, vel
differri: quia tunc per talem clauſulam intendit impedire ius
tertij: & clauſula motus proprij tollit ſubreptionem. ar. c. ſi pro-
pter. & quod ibi Lap. de reſcr. col. xl. & de hoc vltimo remittit
3 ſe do. Fely. ad dicta per eum in c. nonnulli. de reſcr. colū. xl. & ſic
Fely. in d. c. ad aures. latè loquitur de hac clauſula motus proprij,
declarando illud commune dictum, motum proprium non o-
perari contra præſumptam intentionem concedentis, & ibi in-
ſeruit, quæ in hoc ſubtiliter ponit Franc. aretin. præceptor ſuus
optimus in c. cauſam. el ij. vbi etiam latè Fely. in ij. col. de teſti.
¶ Tu adde gl. in terminis in cle. ij. de præb. licet gl. in c. dilectus.
el iij. de præb, dixerit contrarium, quam ibi Abb. reprobat in j.
col. Sed pro prima gl. & noſtra concluſione vide Abb. in c. cum
dilectus. in iij. no. & in c. fi. in fi hoc tit. & in c. Ab. poſt medium.
de reſcrip. & Imo. in c. dilectus. in vlt. col. de of. leg. & voluit Bar
ba. in d. c. ad aures. & ibi do. me. Corſe. in ij. char. & ita conclude
4 & tenę. ¶ † Poteſt etiam limitari hæc concluſio, niſi eſſemus in
reſeruatione, quam motu proprio facit papa promouendo ad
ep̄atum beneficij quod tenebat iuris pat. laici, quia motus pro
prius præiudicat, quamuis de laico non faciat mentionem, qa
aliter tunc non erat vacaturum, & ideo ſibi non fit præiudiciū.
Ita latè Rota. xxxiij. ſuppoſito. de reſcrip. in nouis. de quo dice-
mus infra in xix. art.

¶ Sextus arti. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Papæ literis mandantis, vt alicui prouideatur de beneficio etiam ſpectāte*
ad præſentationem alicuius, an comprehendatur beneficium patronatum lai
corum.
2 *Præſentatio, verb. an includat præſentationem patroni laici.*
3 *Verba reſtringenda, vt minus lædant ius commune, quam fieri poteſt.*
4 *Verba quæ poſſunt derogare iuri communi, in dubio ita ſunt accipienda, vt*
non derogent.
5 *Principis diſpoſitio quæ poteſt accipi & intelligi pro derogando, & conſeruā-*
do iure communi, interpretatur pro conſeruando.
6 *Papa in dubio non præſumitur poteſtatis plenitudine vti.*

1 Quid modo Et hic ſit ſextus art. † ſi in literis papæ di
ceretur, quod prouideatur Titio de be
neficio, etiam ſi ad alicuius præſentationem ſpectaret, an intelli
gatur de præſentatione competente alicui patrono laico. ¶ Et
hæc

hæc eſt tertia ampliatio do.Fely.qui dicit hoc intelligi de præ-
ſentatione competente alicui patrono eccleſiaſtico, non autẽ
ſeculari.all.Lap.eleganter all.lxxxiiij.incip.do.papa gratioſè cõ
ceſſit.Et dicit Io.An.ita tenuiſſe & conſuluiſſe,per no. in c. dile-
ctus.de of.legati.& de iſto conſilio facere etiam mentionẽ Do
mi.poſt Lap.Abb.in c.cum in illis.in §.j.in vlt.col.de præb.li. vj.
qui pro hoc adducit Hoſt.in c.cum dilectus.hoc titu.dicentem
2 † verbum præſentationis,non includere præſentationem laici
ſed eccleſiaſtici patroni.¶Et pro hoc do.Fely.dicit deduci poſ-
ſe,nam ex quo in iſta materia poteſt conſiderari ius pa. duplici
modo,Vno modo videlicet patroni eccleſiaſtici, Alio modo
patroni laici,iſta ſimplex mentio pręſentationis,quæ poteſt cõ
uenire vtrique,cenſetur conuenire ad illum,& vni,qui minus
deroget iuri alterius,ſicut de probatione æquiuoca dicitur in
c.in præſentia.de proba.& ſicut etiam dicitur in c.cum dilect⁹.
3 de conſue.† verba reſtringi,vt minus lædant ius commune,&
ſufficit quod aliquid operentur, etiam modicum, & ita hic re-
ſtringuntur verba:& ſufficit,quod poſſint operari in præſenta-
tione patroni laici. ¶Præterea,etiam ſi verba nihil operarenť,
intelligendo de patrono eccleſiaſtico,forte propter ea quæ ip-
ſe Fely.dicit in tertia ſua limita.de qua dicemus ĩ.tamen hoc ꝙ
nihil operentur,toleratur potius, quam fiat interpretatio con-
tra mentem iuris communis,ad cuius derogationem non ten-
dit neceſſario dicta clauſula:per id quod no.Dom.in c.ſi Roma
norum.in iiij.col.in ver.fallis.iij.xix.diſt.& in c.ſi papa.ad fi. prĩ.
4 de priui.li.vj.†vbi dicit,quòd verba quæ poſſunt derogare iuri
communi,& non derogare,interpretrãtur in dubio,vt non de-
rogent,etiam ſi nihil ex hoc operarentur:per c.cauſam,quæ,de
reſcri.¶Præterea ex quo de ſtylo curiæ & mente doctorum de
hac materia loquentium eſt,quod fiat mentio ſpecialis de iure
pa.laicorum,iſta non videtur eſſe ſpecialis mentio,in qua de lai
cis non exprimitur.iuxta gl.in cle.ij.in verbo ſpecialis.de of. or
di.& Bar.in l.j.in fi.ff.ſiquis in ius voca.nõ erit.cum concor. qua
ſi dicit Fely.ſe dixiſſe in c.tranſla.de conſti.¶Et addit bene face
5 cere dictum In.in c.dudum.in fi.de deci.†quòd diſpoſitio prin-
cipis, quæ poteſt interpretari in derogatione iuris communis,
& etiam ad conſeruationem iuris communis, potius interpre-
tatur ſecundo modo:& exemplificat vt ibi per eum : cuius di-
ctum de facili non inuenitur alibi,ſecundum Butri.ibi : & de eo
meminit Bal.in l.bonorum.C.qui admit.& dicit ſe dixiſſe in ca.
cum inter,de exce.& bene facere dictum In.in c.innotuit.ad fi.
6 de ele.†ꝙ papa non præſumitur in dubio vti plenitudine po-
teſtatis,& ſequũtur multi.pro quib.bene facit cle. fi.in prin. de
ſent.excom.& dicit facere ad hoc ſuam quartam ampli.de qua
dicemus in ſeq.art.¶Tu adde,ꝙ de dicto conſi.Io.An.s̃.all. loq
tur ẽt pulchrè Barb.in conſ.xxiij.ſcripſit ꝓpheta. in fi.vij.col.&
in princ.viij.vbi ẽt ↄcludit ſub mãdato de ꝓuidendo bñficio, ẽt
ſi ad præſentationẽ alterius ſpectaret non includere præſenta-
tionem laicorum,ſed ſolum eccleſiaſticorum patronorum, &
pro hoc adducit etiam gl.in c.cum dilectus.hoc ti.volentem le
gatum de latere non conferre beneficia ſpectantia ad laicum
patronum.& prædicta voluit etiam pulchrè Lap.in ſæpe alleg.
all.xcvj.beneficia vacantia.fol. 51.& videtur etiam velle Flori.
in cle.j.in vj.q.de præbẽ.qui vult quod in generali reſeruatione
papæ,& in alia quacunque reſeruatione includantur beneficia
patronata laicorum,niſi fiat de eis ſpecialis & expreſſa mentio,
illos nominando.quem ſequitur Phi.fran.in c.ij.ſuper gl.in ver
bo collatio.de præb.lib.vj.& hanc conclu.etiam tenet expreſſè
Lap.in d.c.cum in illis.in verbo noſcatur.qui dicũt eſſe de hoc
tex.in d.c.cum dilectus.hoc tit.vbi licet papa ſcriberet de bene
ficio ſpectante ad præſentationem quoruncunque:tamen non
includeret patronos laicos.de quo vltimo in proxim. articul.la
tius dicetur.

¶Septimus articul. ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Papa mandãte alicui prouidere de beneficio ad præſentationem quorum cunque ſpectante,an includatur ius pa.laicorum.*
2 *Præſentatio,verb. appoſitum in literis apoſtolicis,patronos laicos includit.*
3 *Reſcriptorum verba,interpretationem ſumunt à iure communi.*
4 *Fideiuſſor ſi promiſit præſentare principalem quandocunque,intelligitur etiã poſt ſententiam.*
5 *Verba vniuerſalia,modificationes ſæpe admittunt.*
6 *Quorumcunque,verb.quid importet.*

1 Dubitatur Septimo,†quid ſi mandat papa alicui pro-
uideri de beneficio ad præſentationẽ quo-
rumcunque ſpectante,an includat ius pa.laicorum.Hic art.dif-
fert à pręcedẽti:qa ibi dicebať de bñficio ad alicuius pñtationẽ
ſpectãte,in pñti vero art.loquimur,cũ dr̃ de bñficio ſpectãte ad
pñtationem quorũcũq;,qđ eſt magis ſpeciale.Et hæc eſt quar-
ta ampliatio do.Fely.in ſuo tra.qui dicit ẽt hoc caſu non inclu
di pñtationẽ pr̃oni laici,all.doc.in d.c.cum in illis.in §. illis. vbi
Lap.& Io.An.quos refert Dom.ibidem in vlt.col.in ver.quid ſi
papa ſcribat.de præb.li.vj.vbi dicit poſt Lap.Io.An.ita conſuluiſ
ſe,& ꝙ pro eius deciſione facit,quod no.Hoſt.in c.cum dilect⁹.
2 hoc ti.†vbi verbum pñtationis,appoſitum in literis apoſtolicis
non includit laicos,ſm̃ Io.de fantu.& idẽ dicit ſentire expreſsè
do.Ant.in c.dilectus.in iiij.col.de of.leg.dicẽtem, ꝙ ſi in literis
papæ dicať de beneficio ſpectante ad præſentationem cuiuſcũ
que,non includitur beneficium patronatus laici,niſi aliud ex-
primatur.¶Sed profecto dicit Fely.difficilius eſt ſuſtentare hãc
ampli.q̃ præcedentem:qa verbum,quorũcunque,nihil opera-
3 retur,ſi intelligereť ſolum de pr̃onis eccleſiaſticis,†& verba re
ſcriptorum ſumũt interpretationẽ à iure cõi.c.cãm.de reſcri.&
in iure iſta verba prægnãtia ſemp augẽt vim verborũ,& operã
tur aliqd pluris:vt patet ex gl.in l.j.ĩ verbo,quacũq; cã.C.de ſer
uis fugiti.& in cle.j.in verbo,q̃uis.de re iud.& in cle.j.in eo.ver
bo de reb.eccl.non alie.vnde dixit Ang. in l. ꝙ ſi nolit. §. ſi quid
4 ita.ff.de edili.edic.ꝙ ſi fideiuſſor†promiſit pñtare principalem
qñcunque,intelligitur ẽt poſt ſnĩam,licet alias ſecus.l.grecè. §.
poſt litẽ.ff.de fideiuſſo.& dicit Domi.in c. decet.in princ. in iiij.
col.de immu.eccleſi.in vj.ꝙ qñ lex vel ſtatutum dat p̃tãtem co
gnoſcẽdi de qbuſcũq; cauſis,nulla cẽſeť excluſa.& dicit Saly.in
l.ſi ſerui.C.de noxa.ꝙ ſi ſtatutum punit occidentẽ aliquẽ quo-
uis modo,vel qualitercũq;,comprehendit ẽt homicidam, non
doloſum,ſed culpoſum,licet alias ſecus. vt per eum ibi. & per
Bal.in l.data opera.in v.col.C.de accuſ.& in l.quæcunque.in vj.
col.C.de ſeruis fugi.& Card.& Ana.in c.lator.de homici. & di-
ctum Saly.ſequitur Alex.in l.& ſi ſeuerior.in ij.colũ.C.ex quib.
cau.infa.irroge.& Baptiſta de ſancto Seuerino in aurea repeti.
l.omnes populi.ĩxxxiij.char.ff.de iuſti.& iur.vbi pulchrè ipſum
limitat & dicit Fely.facere multa ex his,quæ ipſe poſuit in c.ſe-
des.in iij.& vj.declaratione de reſcr.¶Et ſubdit Fely. & ſi dice-
res,verbum,quorumcunque,importat numerum eccleſiarũ,ſi
ue ſint prælaturę & prælati,ſiue conuentus eccleſiarum vtriuſ-
que ſexus,& ſic comprehendit omnes ſpecies patronorũ eccle
ſiaſticorum,adhuc diceretur ꝙ etiam abſque expreſſione illius
verbi quorũque ſufficiebat dicere ad præſentationem:quia cũ
non ſpecificaret de aliqua ſpecie pr̃onatus,non poterat intelli-
gi magis de vna,q̃ de alia:& intelligebať de qualibet:iuxta not.
de indefinita & vniuerſali per gl.in c.vt circa.de ele.lib.vj.& ibi
latè ſcribentes.& Barto.in l.ſi pluribus.ff.de leg.ij.cum concor.
5 ¶†Subdit etiam Fely.& ſi diceres,verba vniuerſalia recipiunt
plerunque modificationes.ne.ſ.repugnent iuri cõi:vt ꝑ Bart.
in l.ij.§.prætor.ff.qui ſatiſdare cogã.& doc.in l.j.C.de ſacroſan.
eccl.cum ſimili.rñdetur illud eſſe verum,qñ mens diſponentis
non eſt aperta:& verba habent aliquid operari. ſed hic ſi ver-
bum,quorumcunque,debet aliquid operari mens papæ reſcri-
bentis,eſt certa ſuper derogatione cuiuſcunque patronatus,er
go in certis non eſt opus coniecturis,ſi enim vult derogare põt
vt s̃.dictũ eſt in ij.art.& de volũtate patet ex vi dicti verbi quo-
rumcunque:ergo vult id quod poteſt.¶Tamen dicit Fely.pro
pter autoritatem Io.An.Lap.Io.de fantu.& Dom.quib.non ha
beo contradictores putarem eorum deciſionem eſſe difficilis
expugnationis in practica.¶Pro qua adduci poſſet hęc ratio,ſe
cundum eum,magis perſuaſionem, quam demonſtrationem ĩ
ſe habẽs,ſi enim tenemus pro firmo,ꝙ de patronatu laicorum
requiritur mentio expreſſa:tunc nunquam dicetur expreſſum,
niſi nominatim dicatur, & non ſufficiet aliqua prægnantium
verborum demonſtratio:vt dicit probari ex c. inquiſitores. in
verbo,expreſsè.de hære.li.vj.& in cle.ij.in verbo,ſpecialis.de of
fi.ord.cum concor.quos dicit ſe dixiſſe in c.tranſla.in iij.col.de
de conſti.& ita reſidet ibi Fely.¶Tu adde hanc conclu. etiã te-
nere Pet.de anch.in d.c.cum in illis.vt ibi refert Phi.Fan.in §.cũ
autem.in j.col.qui etiam hoc ibi tenet & in præcedenti. §. inci-
pit,illis.in ver.in eadem gl.in fi.hoc idem tenuit Lap.d.all.xcvj.
beneficia vacantia.fol. 51.all.Io.An.vbi s̃.& hoc etiam expreſ-
ſè voluit Barb.in ſæpe all.conſi.xxiij.ſcripſit propheta.in fin. vij.
col.& in prin.viij.& all.Io.An.vbi s̃.& de hoc dico eſſe tex. cla-
rum iunctis dictis doc.ſuper eo.§.illis vero.ibi præſentationem
& ibi quorumcunque in d.c.cum in illis.de præb.lib.vj. ¶Et nõ
obſtant rationes do.Felyn.quia illud verbum, quorumcunque
6 †operabitur etiam ſi ad collegium præſentatio ſpectaret, quia
alias non videretur venire,ſicut nec venit electio in illo tex. cũ
ſpectat ad vniuerſitatẽ collatio,præſentatio vero ad collegium
ſpectat,ſic vt colligitur ex verbis omnium doc.ſuper gloſ.ibi in
verbo,electionem.& præſertim Phil.fran.¶Et quamuis do. Fe-
ly.dicat rationem quam facit pro hac concluſione eſſe potius
perſuaſiuam,quam concludentem,dico ſalua pace:quia eſt ni-
mium concludens.ſ. ideo non comprehendi præſentationem

laicorum,quia requirit expreſſam derogationem.¶Et quod il lud verbum quorumcunque,operetur vt includat præſentatio nem collegij eccleſiaſtici,quæ alias non includeretur, apparet ex his,quæ dicemus ĩ.in xxxiiij.art.in fi.

¶Octauus arti.ix.q.prin.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Ius patro.clericorum non includitur in gratia papæ,ratione patrimo. & quid ita.& nu.5.*
2 *Clericus in patrimonialibus cenſetur laicus.*
3 *Papa non poteſt diſponere ad libitum de patrimonialibus clericorum.*
4 *Princeps non poteſt ſubdito bona conferre cauſa publicæ vtilitatis.*
6 *Legatus à latere non poteſt reſeruare nec beneficium conferre iuris pa.patro ni clerici,ratione patrimonij,tamen patroni eccleſiaſtici ſic.*

Et quia Proximè dictũ eſt ſub iſtis mandatis papæ inclu-
di beneficia ſpectantia ad pñtationẽ clericorum,
non autẽ laicorũ,dubitatur.viij.an ſub illis includat ius pa.ſpe-
ctans ad clericũ,non rõne eccleſiæ,ſed ratione pſimonij ſui. &
hæc eſt v.ampliatio do.Fely.q dicit ſub hmõi mãdatis papæ nõ
pſumi eũ velle derogare iuri pa.ẽt ſi ius pa.ſpectaret ad clericũ,
nõ rõne eccleſiæ,ſed rõne patrimonij ſui, qa q̃uis reg. p ipſum
formata nõ pcedat,vt ibi agit de patronatu eccleſiaſticę pſonę
vt dicit ſe eſſe dictur ũ in ſua.iij.limitatione.& nos dicemus.ĩ.i
1 xvij.art.†tñ ius pa.ratione pſimonij clerici nõ includet in ipſa
gratia,qa in hoc non ipſe cẽſetur eccleſiaſticus,ſed ſecularis.al.
leg.do.Abb.in c.cũ vos.in j.col.vbi dicit ita eſſe declarãda ea,q̃
habent in d.c.cũ dilectus.hoc ti.& idẽ tenere In.in c.dilectus.in
pe.col.de of.leg.& ſentire Ab.in c.eam te.in fi.hoc ti.& in c.Ab
batem.poſt modernos.de reſcri.& Domi.in d. c. cum in illis. in
§.cum autem.ante medium.ij.col.de præb.li. vj.& dicit eſſe ca-
ſum in d.c.cum dilectus.per quem dicit Abb.in iij.notab.cleri-
2 cum in pſimonialibus†cẽſeri laicũ:& quemadmodũ laicus nõ
poteſt priuari pſimonio ſuo ẽt p imperatorẽ, ſine cã: vt per In.
& alios in c.quæ in eccleſiarũ.de ꝯſti.ita nec clericus pſimonio
ſuo,p papã.& ideo dixit do.Ant.in c.cõſtitutus.de relig.dom.ꝙ
3 de pſimonialibus clericorũ†papa nõ põt diſponere ad libitũ,
ſicut nec princeps ſecularis de bonis ſibi ſubiectorũ & de hoc
facere feſtũ ibi Abb.in iij.col.dicentẽ eſſe ſingulare,& ſe nõ re-
cordari alibi legiſſe:qa In.in c.inquiſitioni.de ſent.excommu.di
cit papã nõ poſſe præiudicare laicis in bonis patrimonialibus,
vt illud dictum procedat etiam in patrimonialibus clerici, per
prædicta,ne qualitas clericatus faciat quem deterioris condi-
tionis,& cum iſta concordat Io.de ligna.in c.dilectus.el iij.&in
c.fi.de præb.per d.c.cum dilectus.hoc ti.iura enim temporalita
tis non mutantur,licet perueniant ad perſonam eccleſiaſticam
all.l.decurio.ff.de decurio.& pro hoc dicit eſſe videndum Pau.
de c.conſi.clvj.dicẽtem,quòd papa licet poſſit alicui clerico au
ferre ſuum beneficium:quia in illo clericus non habet aliquod
dominium directum,vel vtile nec dicitur dominus,ſed procu-
rator.c.ij.de don.tñ.dñiũ rei ſiue directũ ſiue vtile quæſitum ex
4 ꝯtu,non põt†papa alicui auferre,etiã clerico,ſicut nec impe-
rator laico,† niſi ex cauſa publicę vtilitatis. l. item ſi verba. §.
j.ff.de rei vẽd.cũ ſim.& ita dicit replicaſſe latius Pau.de caſt.cõſ.
cclxxj.pen.allegatione.& ſubdit bene qd no.Imol.poſt do.An.
in cle.paſtoralis.in v.col.ver.nota ſecundo.de re iud. non vale-
re proceſſum papæ contra clericum non citatũ,qñ agitur de pa
trimonialibus.& ex hoc inferre Bur.fuiſſe impugnatam decla-
rationẽ papæ,qui motu pprio declarauit domũ pizocarorum
de Florẽtia eſſe publicam,non aũt priuatã eis non vocatis:&de
hoc dicit fuiſſe magnã qõnẽ Florẽtię.& idem notaſſe Imo.poſt
But.in cle.j.in iiij.col.vt lite pẽdẽ.& in cle.j.in antep.col.de iure
iur.reputantẽ hoc valde notabile.& dicit Fely.hæc ſe tetigiſſe
in c.quæ in eccleſiarũ.de cõſti.in xj.col.in iij.declara.vbi plene.
& hoc idem voluit ipſe do.Felyn.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.in
v.col.in ver.nota caſum.de conſti.& Fran.aret.in conſi. ſuo vij.
procedendum eſt breuiter.in vlt.col.¶Tu aduerte,ꝙ ſi eſſet ve
ra hęc rõ dñi Fely.ideo papam non intelligi derogare iuri pat.
clerici ex patrimonio:qa in patrimonialibus clericus cenſetur
laicus,& ſicut laicus per imperatorẽ nõ pt priuari patrimonio
ſuo:ita nec clericus p papã:ex quo pſupponit ius pa.eſſe de pſi.
monio,ſequeret ex illa rõne,papam nullo modo poſſe diſpone
re de iure pa.nõ ſolũ clerici ex patrimonio,ſed nec ẽt laici.& tñ
hoc eſſet ꝯ ea,quæ dixit do.Fely.in ſua reg.poſt princ.ij.colũ.in
ver.ſolutio.& Barb.in ſępe all.conſi.xxiij.ſcripſit prophe.in viij.
col.nos nõ debere querere de poſſe papæ, ſed de velle: qa ſine
dubio papa põt derogare etiam patronatui laicorum : vt dixi-
mus.ſ.in iij.art.ſed quærimus,an præſumat velle.& diximus ꝙ
non,niſi exprimat,vnde ſi eſſet rõ,de qua.ſ.papa non poſſet, ẽt
ſi vellet.qd non eſt dicendũ.vnde dico rõnem eſſe illã,qa cleri
5 cus patronus,†ex patrimonio cẽſetur laicus, eſt pulchra gl. in
cle.plures.§.fi.in verbo,pſentare.vnde ſicut papa non preſumit
velle derogare iuri par.laici,ita nec clerici ratione patrimonij:
quia cenſetur laicus:& in hoc multa adduci poſſent,ex quibus
patet clericum patronum ex patrimonio cẽſeri laicum.¶Et pri
mo nam non habebit ſemeſtre ad præſentandum , vt patroni
eccleſiaſtici,ſed quaſtrimeſtre,vt latè diximus ſ.in ij.par. huius
ij.lib.in j.q.prin.in j.art.poſt doc.in c.vnico.hoc tit.lib.vj.¶Item
quamuis ſit clericus,poteſt variare accumulando,vt laicus , qd
eccleſiaſticis patronis vetitum eſt:vt diximus ſ.in d.ij.par.huius
ij.lib.in vij.q.prin.in j.art.¶Item patronus clericus ratione pa-
trimonij poteſt præſentare plures,vt inſtituatur,quem epiſco-
pus elegerit alternatiuè,& conditionaliter , quod prohibetur
eccleſiaſtico:vt diximus ſ.in d.ij.par.huius ij.lib.in iij.q.princ. in
6 vj.viij.& ix.art.¶Item dicimus†legatum etiam à latere nõ poſ
ſe reſeruare,nec conferre beneficium iuris pa.patroni clerici ra
tione patrimonij,tamen patroni eccleſiaſtici ſic. c. quam dile-
ctus.& ibi In.in fi.verbis & omnes hoc ti.& nos diximus latè in
proxima præced.viij.q.prin.in j.art.verſus finem.

¶Nonus arti.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Papa derogando,an teneatur derogare iuri pat.communi laico & clerico.& nu.6.*
2 *Denominatio vnde facienda.& nu.4.*
3 *Patronus laicus minus tempus habet ad præſentandum,quæ eccleſiaſticus.*
5 *Denominatio facienda eſt à qualitate eius,à quo ſi non fieret,illi præiudicaretur,ſi fieret,eſſet commodum.*

Sed Quid ſi præſentatio pertinet communiter ad clericum
1 ratione eccleſiæ,& ad laicum,†an per derogationem
papę intelligatur derogatũ vtrique,vel neutri.Et hic ſit.ix.ar.Et
eſt.vj.ampliatio do.Fely. qui dicit ſuam regulã pcedere, ẽt ſi
eſſet patronus ratione ſuæ eccleſiæ,& præſentatio ſpectaret ſi-
mul cum ipſo ad laicum,quia in tali miſtura præponderat qua
litas patronatus laicalis,& nõ dicitur ei derogatum, niſi expreſ
ſè in literis dicatur.Ita dicit decidiſſe Rotam.ccccl xvij.in ci. nũ-
quid ſi papa conferat,quam dicit non reperiſſe in libro deciſio
num compilato per rub.& illam etiam dicere,quòd ſi conferat
beneficium vacans in curia , vel reſeruatum pertinens ad prę-
ſentationem, vel patronatum clerici , & laici , non facta men-
tione de parte laici,quam habet in dicto patronatu impetratio,
eſt ſubreptitia,licet illa deciſio collectoris loquatur per verbũ
credo:& propter hoc forſan fuit omiſſa in noua compilatione.
& idem dicit firmare Fede.conſ.lxv.infraſcriptæ quęſtiones nõ
ſunt leues,quem ſequitur do.Abb.in c.fi.in fi.hoc tit.quia pro-
pter miſturam clerici non debet laicus priuari iure ſuo.arg.c.ſa
cris.de ſepul.& l.ſi communem. ff. quemadm.ſerui.amit.¶Fa-
tetur tamen papam poſſe vti iure clerici & conferre eccleſiam
non ſolius laici conſenſu,& idem legatus.vt latius per eum. &
hanc concluſionem tenuiſſe etiam Dom.in c.vnico.in fin. hoc
ti.lib.vj.& do.Ab.in c.dilectus.de of.leg.referentem Cald. dicẽ-
tem ita fuiſſe obtentum,licet aliqui conſuluiſſent contrarium.
& pro hoc adducit Abb.no.in d.c.vnico.hoc ti.li.vj.& tex.in d.
l.ſi communem.¶Subdit tamen do.Fely.eſſe verum contra di-
ctam concluſionem tenere Rotam.xxxiij.in antiquis.in titu.de
conceſ.præb.alias.cclxvj.papa conferendo.hoc tit.in antiquis:
quia ex quo pertinet pro parte ad clericum,& per conſequens
ad papam:maius dignum trahit ad ſe minus dignum.& inducit
etiam.c.per tuas.de arbi.vbi de cauſa ſpirituali poteſt compro-
mitti in clericum,& laicum ſimul cum ſimpliciter non poſſet
compromittit,& ſic propter perſonam clerici adiunctam,valet
compromiſſum,quod alias non valeret.c.contingit.eo.ti.ergo
idem in pposito.¶Tñ do.Fely.dicit his nõ obſtantibus amplia
tionẽ eſſe tenendã: & dignitatẽ ſeu qualitatẽ clericatus eſſe at-
tendendam:& debere prædominari , qñ ex hoc reſultat decus,
ſeu ꝯmodum eccleſiæ,aut eccleſiaſticæ pſonæ : & tũc fit in actu
miſto denominatio à qualitate clericali :nõ aũt à qualitate lai-
cali miſta.& ita procedat.c.p tuas.& bonus tex.in vnico.hoc ti.
lib.vj.vbi patronatus competens ſimul eccleſiæ,& laici, cenſen
tur eccleſiaſtici patroni , qui ſi cenſeretur laici , deterioraretur
conditio eccleſiæ habẽtis ſequi naturam patronatus laici, quo
ad quadrimeſtre datum laicis patronis,& non quo ad ſemeſtre
2 datum eccleſiaſticis,ſed quando ex prædenominatione †cleri-
calis qualitatis reſultat incommodum vel inferioritas eccleſiæ
tunc inſpicitur potius miſtura laicalis qualitatis,ſi ex illa melio
raretur conditio eccleſiæ,ſic ergo in propoſito,ſi attenderetur
qualitas clericatus,reſultaret incommodum clerico,qñ reſpe-
ctu derogationis,de qua agimus,pſoni eccleſiaſtici ſunt dete-
rioris ꝯditionis.c.cũ dilectus.hoc ti.¶Et demũ do.Fely.conclu
dit eſſe faciendam denominationẽ ab eo,qui eſt magis priuile
giatus,qñ agitur de habẽdo ex hoc maiori fauore: ne ſequatur
abſurdum

abſurdum: ꝙ propter dignius ſubiectum clericatus minoraref
ius eccleſiæ, contra. l. ꝙ fauore. C. de legi. cum ſimi. & ita reſidet
ibi do. Fely. & hoc etiam voluit Fely. in d. tracta. quando literæ
apoſtolicæ noce. patro. in fi. iij. limita. ¶Tu adde hanc eandem
partem tenuiſſe eundem Fely. in ca. in noſtra. in xxvj. col. in xxx-
viij. corollario. in ver. quarto quæro. de reſcript. & hoc etiã vo-
luit Philip. Fran. in d. c. vnico. in fi. hoc ti. & do. Barba. in d. c. dile-
ctus. de offic. legat. in princip. in antepe. colum. in verſic. vltimo
quærit hic domi. Abb. vbi accumulat multa de miſtura, & idẽ
voluit Paul. de citat. in hoc tracta. in vj. part, poſt medium. xxx-
iij. q. & voluit latè Roch. in hoc trac. in verbo, ius. in ſeptima. q.
in ſecunda colum. in verſicu. prima eſt, pone, & nos diximus. ſu-
pra in proxi. præceden. viij. q. princ. in quarto articul. ¶Aduerte
tamen, quia nos. s. in prima part. primi lib. in prima. q. princip. in
vj. articu. dum tractauimus ſi eccleſia & laicus ſimul habent ius
pat. an omnes cenſebuntur eccleſiaſtici vel omnes laici, latè po
ſuimus materiam miſturæ: & dum ibi oppoſuiſſemus de. d. capi.
per tuas. de arbit. pro concordia deduximus ſupraſcriptam di-
ſtinctionem domi. Felyn. & contra eam oppoſuimus de varia-
tione: quia in iure pat. communi eccleſiæ & laico, licet eccleſia-
ſticus patronus non variet: variat tamen laicus: vt voluit Abb.
in cap. cum autem. in j. q. hoc ti. & nos diximus. s. in ij. par. huius.
ij. lib. in vij. q. princ. in xiij. arti. & dedimus ibi plures ſolutiones.
vide ibi. ¶Vltra quæ dicta nunc conſidero domi. Fel. in hac ſua
diſtinct. minimum conſiderare fauorem eccleſiæ & clerici. Et
3 ideo vult, vt † ſi qualitas clericalis ſit magis honorabilis & com
moda eccleſiæ & clerico, illa attendatur: ſi verò laicalis, ſimili-
ter illa attendatur: certè hoc non placet: nam nulli dubium eſt
citius prouideri eccleſiæ, eſſe magis vtile illi, quam prouiſionẽ
prorogare: & laicus habet minus tempus ad præſentandum,
q̃ eccleſiaſticus: vnde ſtante conſideratione Felyn. in hoc caſu
deberet prædominare qualitas laicalis: & ſic ꝙ ambo haberent
quadrimeſtre, & tamen vterq; habent ſemeſtre. c. vnico. hoc ti.
lib. vj. ¶Et ſi diceres hoc eſſe propter commodum clerici, tunc
eſt aduertendum, ꝙ ſi loqueris de clerico beneficiando vtilius,
& illi citius prouideri, q̃ prouiſionem differre: ſi verò loqueris
de clerico habente præſentare, dico eſſe præponendam vtilita-
tem eccleſiæ, vtilitati patroni, maximè eccleſiaſtici: cui non tã-
tum attenditur nec defertur, quantum laico: vt in præſenti ma-
teria apparet: & etiam quia ipſe debet velle vtile eccleſiæ: & vl-
tra hoc, ſi daretur quadrimeſtre vtriq; poſſent ambo variare: &
ſic nullum eſſet clerici damnum: ergo remanet inconueniens:
quia nec eccleſia nec clericus præſentandus: nec clericus patro
nus patiuntur incommodum: ſed commodum, ſi haberẽt qua-
drimeſtre: & tamen non habent ſemeſtre: vt enim latè dixim⁹.
s. in ſecunda part. huius. ſecundi libr. in j. q. princ. in j. articul. duo
menſes dantur plus patrono eccleſiaſtico in compenſam: quia
non poteſt variare, vt laicus, ſi cõcederetur ſibi variatio: & qua-
drimeſtre nullum præiudiciũ ſibi fieret: ſed induceretur ex om-
ni parte æqualitas ſancta: vnde per iſtam inſtantiam, & alias in-
4 ſtantias quæ dari poſſent, corruit diſtinctio domi. Felyn. ¶ † Et
ideo ego dicerem denominationem eſſe faciẽdam ab illa qua-
litate, quæ non præiudicaret conſocio, & ſic tertio, quia tertio
præiudicandum non eſt: vt latè diximus. s. in hac par. huius. ij. li-
bro. in j. q. prin. in ix. articu. vbi latè poſuimus de præiudicijs ter-
tij: & hæc ratio ſeu diſtinctio melius concludit: nam poſſumus
dicere, ideo in iure pa. communi eccleſiaſtico & laico patronis
ambos habere ſemeſtre: quia eccleſiaſtico nihil detrahitur, lai-
co additur tempus, & ſic nulli præiudicium fit: & ideo in caſu
noſtro legatum non poſſe reſeruare, nec conferre beneficium
iuris pa. communis: nec illi papa intelligitur derogare: quia p̃-
iudicaretur laico, cui legatus non poteſt præiudicare: nec papa
præſumitur id velle facere, niſi exprimat. ¶Et ſi diceretur, cur
ad hoc vt poſſint ambo variare, non fit denominatio à laico? di
co quia in hoc caſu ambobus eſt prouiſum eccleſiaſtico, cum
maiori parte: clerico, cum minori & variatione: vt proximè di-
5 ctum eſt: & ſic hic non eſt attendenda aliqua qualitas. ¶ † Fiat
ergo prædenominatio à qualitate illius ex ipſis patronis eccle-
ſiaſtico, & laico, à quo ſi non fieret, illi præiudicaretur: & ſi fiat,
erit commodum vtriuſq;: & hæc eſt firmior regula, cui non po
teſt dari contraria inſtantia. Nota eam, quia nouiter eſt per me
cogitata: & poteris illam addere ad ea, quæ diximus. s. in j. part.
j. lib. in j. q. prin. in vj. arti. in ſecunda part. ſecundi lib. in ſeptima.
q. prin. in xiij. art. & in viij. proxi. præceden. q. prin. in iiij. arti. ¶Et
ex hac reg. mea colligitur aliud notabiliſſimum ad hoc propo-
ſitum: nam nos diximus. s. in d. j. par. j. lib. in j. q. prin. in vij. viij. &
xix. art. ꝙ ſiue in fundatione, conſtructione, & dotatione, fue-
runt plures laici, & vnus eccleſiaſticus, ſiue ex laico proueniat
ad eccleſiam, ſiue ex pluribus patronis laicis, vnus donet ius pa.
eccleſiæ, alij detineant, cẽſebuntur ipſi patroni eccleſiaſtici vel
laici ſecundum qualitatem prædominantem ibi diximus: & ẽt
diximus. s. in j. par. ij. lib. in j. q. prin. in ij. & tribus ſequen. articul.
6 dico in caſu noſtro eſſe attendendum præiudiciũ tertij, † vt à
qualitate ipſius capiatur denominatio, quãuis vnus eſſet, cui p̃-
iudicaretur, & plures non: quia ſecundum iura poſſet illis pluri
bus præiudicari. Do exemplum, plures ex fundatione, conſtru-
ctione, & dotatione, vel ex alijs habilibus titul. tranſlatiuis ſunt
patroni: quorum vnus tantum eſt laicus vel clericus ratione
patrimonij, quia idem eſt: alij verò omnes ſunt eccleſiaſtici, nõ
poterit eis legatus etiam à latere præiudicare: nec papam præ-
ſumetur velle derogare: niſi de laico fecerit expreſſam men-
tionem: & ſic omnes cenſebuntur patroni laici, ne præiudice-
tur illi laico inter eos exiſtenti, cum ex hoc omnes conſequan-
tur commodum: & ſicut in dictis locis diximus, ab vno clerico,
quo ad habendum ſemeſtre omnes cenſeri eccleſiaſticos: ita
ab vno laico quo ad euitandas prouiſiones legatorum, & pa-
pę, omnes cenſeri laicos, & non eſſe conſiderandam maiorita-
tem numeri & iurium ipſorum: & hæc eſt maxima extenſio ad
concluſionem noſtram.

¶Decimus artic. ix. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 *☞ Papæ literis ſi exprimatur, non obſtante iure pat. laicorum, & non obſtan-
tibus ſtatutis eccleſiæ, quibus continerentur nonnullæ qualitates concernen-
tes perſonam promouendam, an includatur ius patro. laicorum.*
2 *Clauſula, Non obſtante, poſita in Principis conſtitutione, quid operetur.*
3 *Clauſula generalis, Non obſtantibus ſtatutis, præiudicatur ſtatuto clerico-
rum. Fallit nu. 4.*

1 Dubitatur Et decimo, † quid ſi in literis papę dicatur,
non obſtante iure patro. laicorum: & non
obſtantibus ſtatutis eccleſię, ſi eſſent aliqua ſtatuta particularia
concernentia in indiuiduo beneficium, de quo ſcribitur, requi-
rentia certas qualitates in perſona promouenda, an noceat pa-
tronis? Et hæc eſt ſeptima ampliatio domi. Fely. qui dicit ſuam
regul. procedere, etiam ſi diceretur in literis papę, non obſtan-
te iure patro. laicorum: & non obſtantibus ſtatutis eccleſię: q̃a
ſi eſſent aliqua ſtatuta particularia concernentia in indiuiduo
beneficium, de quo ſcribitur, requirentia certas qualitates in p̃-
ſona promouenda, non valerent literę conceſſę motu proprio.
Iſtam dicit eſſe gloſſ. ſolennem Guliel. de Monte Lauduno in
extrauagan. Ioan. xxij. incipi. ſedes apoſtolica. in verbo, mutare
quę dicit per conſtitutionem principis quantũcunq; publica-
2 tam vel ſolemniter editam, † licet continentem omnes nõ ob-
ſtantias de mundo, non tolli ſpecialia priuilegia, ſtatuta, vel cõ-
ſuetudines: ſed illas non obſtantias tendere ſolum ad tollendã
ſubreptionem: non autem ad alia iura ſpecialiter perimenda,
niſi nominatim, ſpecialiter, & expreſſè talia per ipſum tollãtur:
& hoc dictum extolli per Rotam in ti. de præben. primam in no
uis alias. iij. incip. ſi ſtatutum. in titul. de reſcript. gratioſis: & ibi
dicit quendam auditorem ita obtinuiſſe, & ſententiaſſe poſt pu
blicatas relationes in quadam cauſa de Arragonia: & aliquos
auditores dixiſſe hoc eſſe verum in ſtatuto appoſito in prima
fundatione certi beneficij per fundatorem, ſiue laicum, ſiue cle-
ricum, vt in teſtamentis eorum, quibus papa non intendit præ-
iudicare, vel derogare per huiuſmodi clauſulas gñales, ne re-
trahantur à fundatione & ordinatione beneficiorum. ¶Et di-
cit Fely. poſtea in d. deciſione Rotę hoc eſſe verum indubitan-
ter in ſtatutis ſeu ordinationibus laici: ſecus vero in ſtatutis cle-
rici, quibus papa vult & poteſt facilius præiudicare: & ideo ip-
3 ſos dominos dixiſſe, † quòd ſi apponitur generalis cl'a non ob-
ſtantibus ſtatutis, præiudicatur ſtatuto clericorum, & ita fuiſſe
obtentum & ſententiatum pro quodam apoſtolico impetran-
te, qui acceptauerat præbendam requirentem actu ſacerdotiũ
ex ſtatuto ep̃i, & capituli illius eccleſię: quia valuit acceptatio li
cet ille non fuiſſet conſtitutus in ordine presbyteratus, ex quo
erat in ſuis l̃r̃is cl'a, non obſtantibus &c. & dicit hæc ſequi pul-
chrè do. Abb. in c. cum in cunctis. §. inferiora. ad fi. de ele. ¶Pro-
ſequit̃ Fely. & dicit ꝯ hoc vltimum videri eſſe conſilium Petri
de Anch. n. xvj. dñs nr̃ papa tranſumptũ etiã in numero 358. in-
cip. viſo puncto, qui talis eſt de iure, qđ proprie loquit̃ in funda
tore eccleſiaſtico: & vult generales non obſtantias non operari
contra tale ſtatutum: & de iſto conſilio meminiſſe Vitalem in
libro de clauſu. fol. 5. niſi intelligas ipſum ibi patronum cleri-
cum fundaſſe beneficium de bonis patrimonij ſui: & ſic regula
ret ius pa. tanq̃ p̃roni laici: ſed hoc eſt diuinare ſm̃ Fely. ¶Ideo
dicit ipſe dic, quòd loquatur vbi clerici non proceſſerunt ſta-
tuendo; ſed apponendo in fundatione modos & conditiones:
quia talibus modis non appoſitis per viam ſtatuti nõ derogat
clauſula generalis, non obſtantibus ſtatutis, & ꝙ iſta ſit intẽtio
Pet. de Anch. patet ex verbis ſuis in ver. opinio ergo. Ioã. Andr.
vbi in

vbi intelligit dicta Io. And. in c. ei, cui. de præben. in vj. in clauſula concernente conſuetudinem & ſtatuta eccleſiaſtica: ſed ipſe dicit ſe loqui in pacto & modo appoſitis in fundatione beneficij: iuxta gl. in c. cum dilectus. in verbo, conſtitutum. de conſuet. de quibus in caſu, ſuper quo conſuluit, non fuerat facta mẽtio: & ſic habes dicit ipſe ſingularem deciſionem ad Rotam. §. alle.

4 † ꝙ licet generalis non obſtantia tollat ſtatuta patronorum clericorum, propter eccleſias, non tollit particulares ordinationes in fundatione appoſitas, etiam ſi ſint appoſitæ per clericos dotantes de bonis eccleſię, & ſic etiam dicit ſe tranſiuiſſe in c. nonnulli. in prin. ver. viij. concluſio. de reſcrip. & ibi in ſeq. cõcluſione ſe feciſſe mentionem de dictis Io. And. in d. ca. cui, & ita reſidet ibi do. Felyn. ¶ Tu adde eundem Fely. hoc etiam tenentem in c. cauſam, quæ. el. ij. in fi. ij. & in prin. iij. col. de teſti. & in d. ca. nonnulli. in xxvj. col. in viij. & ix. conclu. de reſcr. & faciunt quæ dicit Barba. in conſil. xxiij. ſcripſit propheta. in x. col. in j. volu. & dicunt doc. in c. ſi pro clericis pauperibus. de præben. lib. vj.

¶ Vndecimus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Literæ apoſtolicę derogantes expreſſè iuri patronatus laicorum, an comprehendant ius patro. principum & regum.*

2 *Literæ apoſtolicæ ſuper quo beneficio expediantur.*

1 An autem (Et hic ſit. xj. arti.) † literæ apoſtolicæ derogantes expreſſè iuri pa. laicorum, comprehendant ius pat. principum, & regum? & hæc eſt. viij. ampliatio do. Fely. & dicit, ꝙ qñ tale ius pat. pertineret ad aliquem regem, ducem, marchionem, vel alium principem, per nullam clauſulã talibus quomodolibet derogatur, niſi de eis fiat expreſſa mentio. vnde reg. cancella. reg. xl. inci. item voluit, ꝙ ſuper quolibet beneficio. & ratio poteſt eſſe, ſm eum: quia licet difficile ſit derogare laicis: tñ multo difficilius eſt derogare talibus: quia derogatio facta eis, tanto periculoſior eſt eccleſię, quanto opulentiores ſunt dotationes, quæ cõiter fiunt à talibus: & ideo de talibus maior mentio requiritur, cum ſæpe excipiuntur à generalibus regulis: iuxta. c. de multa. in fi. ibi circa ſublimes. de præben. & extrauag. execrabilis. ver. nos itaq;. ibi, ac regere filijs, ꝙ propter ſublimitatem eorum &c. & pro hoc etiam dicit poſſe adduci not. in c. ſedes. de reſcr. vbi in materia reſtringibili nõ veniũt perſonæ maiores ſub clauſulis generalibus, & pulchrè hoc deducit Pet. de Ancha. ꝯſ. ccxcv. incip. pro clariori euidentia dicendorum, & facere no. in c. ꝙ ſuper his. de fide inſtru. examinãdo, an regula cancellarię comprehendat cardinales ſub verbis generalibus. ¶ Tu vt poſſis reperire dictam reg. cãcell. dic illam fuiſſe Inn. viij. ſub rubri. de beneficijs exiſtentibus de iure patr. laicorum, & incipit, itẽ voluit, ꝙ ſuper quouis eccleſiaſtico be-
2 neficio de iure pat. laicorum non expediantur lrę, niſi ponatur expreſſè, ꝙ tale beneficium tãto tpe vacauit, ꝙ eius collatio eſt ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta, vel ad id patronorũ accedat aſſenſus, & ſi per ipſas iuri pat. hmõi derogare contigerit, ſi ius hmõi ad aliquem regem, ducem, marchionem, vel aliũ principem pertineat: & de hoc in literis prouiſionis vel mandati de prouidendo de dicto beneficio mentio facta nõ fuerit, nõ cenſeatur iuri hmõi fore quomodolibet derogatum, & ꝓ iſta reg. adduco do. Barba. pulchrè loquentem in ꝯſ. xxiij. ſcripſit ꝓpheta. in verſ. ex iſtis apparet. in fi. viij. & ſeq. col. in j. vol. vbi dicit reſeruationem factam ex mente papæ, reſtringi, vt non officiat ordinationi vel donationi laici, & multo fortius, ſiue laic⁹ fuit ſanctus vir, & Imperator. & adducit ſingularem tex. in ca. fi. de of. deleg. excipientem propter culmen regum, reges, & reginas: ita debet excipi multo fortius Imperator, vt præcipua & ſpeciali gaudeat prærogatiua: vbi etiam multa adducit de cardinalibus: & de his, quæ ſpeciali nota digni ſunt, & tandem concludit, ſub generali reſeruatione papę, licet comprehenderetur ordinatio & donatio laici, nõ tamen comprehendetur donatio vel ordinatio Imperatoris viri profecto ſancti: præſertim cũ in illa concurrant duo ſpeciali prærogatiua digna: quia eſt ſanctus vir & Imperator: & adde quæ volunt doc. in c. nobis. §. fi. hoc tit. qualiter proceſſionaliter obuiandũ ſit iſtis magnatibus pronis.

¶ Duodecimus artic. ix. q. princip. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Beneficij patronati impetratio, tacita qualitate, quòd ſit patroni laici, dicitur ſubreptitia.*

2 *Permutatio facta de eccleſijs patronatis ſine conſenſu patroni, an ſit ipſo iure nulla.*

3 *Permutationes factæ in curia de eccleſijs patronatis ſine expreſſione iuris patronatus laicorum, in caſibus, in quibus huiuſmodi permutationes factæ ſenſibus patronorum, ſunt nullæ: & illæ erunt nullæ in caſibus, in quibus ſunt annullandę, & illæ erunt annullandæ.*

4 *Collatio facta per legatum à latere, tenet de conſenſu patroni, etiam Laici.*

5 *Papæ derogationes nunquam includunt ius patronatus laicorum, niſi de eo faciant mentionem expreſſam.*

Dubitatur xij. an permutationes beneficiorum patronatorum factæ in curia valeant, non facta mentione iuris pa. laicorum: & hæc eſt. ix. ampliatio. d. Fely. ꝙ dicit ſuam reg. procedere etiam in permutationibus, quæ fiunt in curia Romana, quoniam nõ valent nõ facta mentione de pro-
1 natu laicorum, & illas eſſe ſubreptitias, † ſicut eſſet impetratio talis beneficij tacita tali qualitate. Ita dixit Lap. in d. alleg. xcvj. beneficia vacantia. ad fi. fol. 51. quia per talem modum permutandi poſſet longo tpe, imo perpetuè etiam occurrere, ꝙ pñtatio de facto nõ rediret ad pronos, & poſſet contingere eos habere rectores ſibi nõ gratos, quæ ſunt magni præiudicij: & hac rõne dicimus hmõi permutationem nõ poſſe fieri ſine conſenſu eorum ad quos ſpectat collatio, electio, vel pñſentatio rectoris: vt no. gl. in c. vnico. de rerum permu. lib. vj. & dicit ſe ſic vidiſſe ſeruari per papam Gregorium vndecimum, vt ibi per eum. ¶ Qđ dictum dicit Fely. procedere indubitanter, tenendo generaliter, ꝙ permutatio facta non vocato prono laico ſit nulla: vt voluit Cal. in ti. de rerum permu. conſilio. ij. ad fin. & Egidius de bellamera concluſione Rotæ. clxxvij. in caſu cõcluſionis. ¶ Sed dicit Fely. cõiter teneri permutationem tenere: licet ad contradictionem proni allegantis iuſtam cãm debeat irritari, vt ꝑ Rotam. v. de rerum permu. in nouis, & Fede. in trac. permutationũ, & ibi Lap. in addi. & Car. in cle. j. in iiij. q. de rerum permu. & Domi. in c. vnico. ad fi. de rerum permut. & Abb. in c. cum dilectus. circa medium. hoc tit. & Egidium de bellamera, deciſione lxxxvij. renuntiatio & collatio. ideo ibi dicit eſſe reſtringendam ſeu intelligendam illam ſuam ampliationem: & ſic hanc nřam cõcluſionem, de qua dicit aliquid ſe dixiſſe in c. cum Bertoldus. in vj. col. in ver. limita. v. de re iudi. ¶ Tu aduerte nos tractaſſe materiam permutationis latè. §. in j. par. huius. ij. li. in vj. q. prin. in vj. art. in quo. vj. art. tractauimus duodecim pulchra dubia in ma-
2 teria, & in viij. dub. diſcuſſimus illam difficultatẽ, † an permutatio facta de eccleſijs pronatis ſine conſenſu proni, ſit ipſo iure nulla: & fecimus pulchram & nouam diſtinctionẽ, de qua ibi. in caſibus igitur in quibus eſt ipſo iure nulla, dicamus ſine dubio procedere concluſionem nřam: in caſibus vero, in quibus tenet, licet poſſet retractari poſſe eſſe dubium, vt illud facit Fel. qui vř velle tenere permutationem factam in curia, & nõ facta mentione de iure pa. in caſibus, in quibus permutatio ſine conſenſu proni nõ eſt nulla ipſo iure, & nõ poſſe retractari. hoc eñ ſentit do. Fely. in eius verbis in d. ſua. ix. amplia. tñ ego miror de ſua dominatione ipſe enim fatetur, ꝙ in caſibus in quibus pmutatio eſt nulla, licet facta in curia, ſine tñ expreſſione iuris patr. laici, adhuc eſſe ipſo iure nullam: & ſic ex eius verbis colligo, ꝙ ſi fuiſſet expreſſum de iure pa. laicorum teneret permutatio: & hoc quia illa expreſſio induceret derogationem: & derogatio fingeret ꝯſenſum pronorum, qui in permutationibus requirit, interueniſſe. ¶ Ex hoc ſequit ꝙ quãuis nos ſimus in caſibus in quibus permutatio nõ eſſet ipſo iure nulla ꝑpter defectum cõſenſus pronorum: ſed veniret irritãda, ſi nõ ſit expreſſio iuris pa. laicorum, nõ intelligeret facta de ꝯſenſu pronorum, ſi nõ intelligeret facta de ꝯſenſu pronorum: ergo poterit irritari, ſicut poſſunt irritari alię permutationes factę ſine ꝯſenſu pronorum, q̃
3 ſunt ipſo iure nullę. ¶ Conclude ergo in caſu pñtis art. † ꝙ quãuis permutatiões ſint factę in curia: tñ ſi ſunt factæ ſine expſſione iuris pa. laicorum ſi: ſumus in caſibus, in quibus hmõi pmutationes ſine ꝯſenſibus pronorum ſunt nullę, erunt & iſtæ nullæ: ſi verò ſumus in caſibus in quibus ſunt annullãdæ, erunt & iſtę annullãdæ. verum quia poterunt conualidari ex ſuperueniẽti cõſenſu tacito vel expreſſo, vt alię permutationes conualidantur: vt diximus ſupra in d. vj. q. prin. j. partis huius. ij. lib. in vj. arti.
4 in ix. dub. ipſius. nam & collatio † facta per legatum à latere, tenet de ꝯſenſu proni, etiam laici. vt diximus. §. in viij. præced. qõ. prin. in ij. art. poſt Lap. & Domi. in c. vnico. in fi. hoc tit. lib. vj. ſic etiam & illa papę tenet, licet nõ ſit derogatum iuri patr. laicorũ de eorum conſenſu: vt diximus ſupra in ij. & iij. præceden. artic. & ſufficiet conſenſus expreſſus vel tacitus per lapſum temporis dati ad præſentandum. vt in d. ix. dubio ſupraſcripti ſexti articu. concluſimus. ¶ Et pro iſta veritate etiam facit. nam ſi aliter diceremus, ſequeretur maioris potentię eſſe fieri actum in curia, q̃
5 derogationes papæ: nam derogationes † papæ nunq̃ includunt ius pa. laicorum, niſi de eo faciant expreſſam mentionem. vt in præceden. artic. latè diximus, & tamen actus permutationis q̃ fieret in curia, non expreſſo iure pat. laici, induceret derogationem, qđ non eſt dicendum, imo nec cogitãdum: quia quãuis in permutationibus non requiratur præſentatio: vt in d. vj. articu. vj. q. prin. j. partis hujus ſecundi lib. in iiij. dubio. tamen omnino requiritur

requiritur eorum conſenſus: vt ibidem dictum eſt in v. dubio. & faciunt quæ dicentur in proximo ſequen. artic.

¶Decimustertius art. ix. quæſtio. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 *Beneficij patronati impetratio, non facta mētione iuris patronatus laicorum an valeat.*
2 *Beneficia patronorum laicorum nullo modo dicuntur in Curia vacare.*

1 Et ex Prædictis ſequitur deciſio. xiij. art. † an beneficia patronata laicorum vacent in curia: & ſic impetratio illorum valeat non facta mentione iuris pa. laicorum: de qua ꝑ omnes doc. in c. ij. per illum tex. & de ꝑbē. lib. vj. vbi diſtinguit, an ſint beneficia de iure pa. laicorum, & vacant in curia. aut ſunt iuris pa. laicorum, & non vacant in curia: nos vero de præſenti art. latè tractauimus. s. in j. par. huius. ij. lib. in ij. q. prin. in vlti. arti. vbi abundè poſuimus, an patronus præſentet in beneficio patronatu, vacante in curia: & ſic an diſpoſitio. c. ij. de præben. lib. vj. regulæ cancel. & extrauag. de beneficijs affectis, cum eorum reſeruationibus, includant beneficia patronata: & concluſimus, vt proximè dictum eſt, diſtinguendo inter patronos laicos &
2 clericos: † & ſic beneficia patronorum laicorum nullo modo vacare in curia. ¶Ex qua concluſione tanto magis apparet veritas concluſionis factæ per me in proximo præcedē. art. nam maior fraus pōt committi in detrimentum p̄roni in vacationibus, quæ fiunt per renuntiationes cā permutationis, q̄ in vacationibus quæ fiunt per mortem. nam vt dicit Lap. in ſæpe allegata alleg. xcvj. beneficia vacantia. fol. 51. tot poterunt fieri permutationes in curia, ꝙ nunq̄ p̄roni præſentabūt: & ſemper habebūt rectores nō acceptos: vt. s. retulimus poſt prin. præcedē. arti. vacatio aūt per mortem nō fit ex voluntate hoīs ſed Dei: ergo in illa nō pōt committi tanta fraus, imo nulla fraus: & tñ in p̄ntis art. concluſione nos habemus beneficia patronata laicorū nō vacare in curia nulla vacatione: & ſic etiam vacatione ꝑ mortē: ergo multo magis non debet valere permutatio facta in curia: cuius validitas nō potuiſſet oriri, niſi vel ex præſumpta derogatione iuris pa. laicorum: vt in præcedē. art. diximus, quæ nō præſumit̄ niſi exprimat̄: vt ſatis diximus. s. in iij. præcedē. art. nec derogatio tenet, niſi fiat expreſſa nominatis patronis laicis: vt ſatis dictū eſt in proximis ꝑcedē. arti. ¶Aut ea rōne, qa in ꝑmutationibus permutantes renuntiant beneficijs, & illa dicuntur vacare: vt ſatis diximus ſupra in d. vj. q. prin. j. par. huius. ij. libr. in vj. arti. & præſertim in ſuis primis dubijs vident̄ ergo ipſa beneficia vacare in curia, & ex iſta ratiōe permutationē tenere etiam iure pa. laicorum non expreſſo tanq̄ reſeruata: quia vacarunt in curia: ſed ex quo nos cōcluſimus in p̄nti artic. & in loco hic remiſſo, vbi plenius, beneficia patronata laicorum non vacare in curia: ergo nec ex iſto capite pōt ꝓcedere permutationes factas in curia de beneficijs p̄ronatis laicorū non exp̄ſſo eorū iure pa. tenere. Et hæc ſint dicta ꝑ proxi. ꝑced. art. ꝯcluſione: qa de p̄ſenti art. ſatis eſt dictū vbi ſupra: vbi videre poteris ſi placebit.

¶Decimusquartus artic. ix. q. princ. iij. partis. ij. Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ an ſaltem includant beneficia iuris patronatus. remiſſ.*
2 *Legatus an poſſit præiudicare patronis laicis ex priuilegio, ſeu præſcriptione.*

1 Dubitatur Et xiiij. † an ipſe lr̄æ apoſtolicæ ſaltē includāt beneficia iuris pat. laicorum patronorū nō ex fundatione, ꝯſtructione, & dotatione eccleſiæ, ſed ex priuilegio papæ, poſuimus. s. in j. par. j. lib. in x. q. prin. in ij. art. ¶Dicit ergo do. Fely. in d. ſua. x. ampliatione Abb. in ꝯ. xxviij. in cauſa cōis caſtri in ij. volu. voluiſſe literas papæ nō nocere patrono laico, etiam ſi ſibi competeret ius pa. ex priuilegio papæ, & non ex fundatione: & allegare ſolum iura dicentia papam nō præſumi derogare patronis. ¶Sed dicit Fely. iſtam amplia. forte non procedere: quia tunc ceſſat ratio, ne retrahant̄ laici à fundationibus eccleſiarum, & ita dicit ſentire Fede. ꝯſil. lxv. infraſcriptæ quæſtiones. in j. dubio, & Car. conſilio. lxix. vacante. in ij. dubio, qui expreſſè parificauit patronum ex præſcriptione: & p̄ronum ex priuilegio: & de vtroq; affirmant papam in ſuis literis eis derogare: & ſic non habere locum ibi reg. Fely. vt dicit ſe dictūrū in xj. ſua limitatione. ¶Tu aduerte de iſto arti. ſatis eſſe dictum ſupra in viij. præcedē. q. prin. in iij. art. dum tractauimus an lega-
2 tus † poſſit præiudicare patronis laicis ex priuilegio ſeu p̄ſcriptione: & concluſimus ꝙ ſic. idem ergo & multo fortius dicendum eſt in papa. ad ibi dicta me remitto: & forſan aliquid tangemus infra in ſeq. articulo, dum videbimus de patronis laicis ex præſcriptione an illis noceāt literæ apoſtolicæ, & ſic ponemus. x. limitationem do. Fely.

¶Decimusquintus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Papa non præſumitur derogare iuri patronat. laicorum. fallit, vbi conſtat de certa ſcientia Papæ.*
2 *Papæ gratia per teſtes probari non poteſt: circunſtantiæ vero ſic.*
2 *Reſcribentis ſcientia certa quomodo probari poſſit.*

Deueniendo Modo ad limitationes do. Felyn. xv. ſit art. quid ſi apparet de certa ſcientia papæ de quo beneficio ſcribat: an intelligatur illi eſſe derogatū: licet nō exprimat illud eſſe de iure pa. laicorum: & hæc eſt prima
1 limitatio do. Fely. qui dicit ſuam reg. † quæ vult papam nō præſumi derogare iuri pa. non habere locum, quādo appareret de certa ſcientia papæ: puta quia ſciret beneficium, ſuper quo ſcribit, eſſe iuris pa. laici. nam tunc cenſetur velle ei derogare. alle. Rotam. xxvij. in ti. de reſcrip. incip. item ꝙ licet Romana curia. vbi latè dicit inſtare Rotam ad probandum, ꝙ etiam ſi non ſit facta aliqua mentio de huiuſmodi patronatu, probari poteſt ꝑ teſtes de ſcientia papæ, ea probata per teſtes, non eſt gratia inualida, nec ſubreptitia ex eo capite: & ita dicitur fuiſſe ſeruatū admiſſis duobus cardinalibus ſuper certa ſcientia de voluntate pa
2 pæ. ¶Propter qđ dicit inferri, † ꝙ licet gratia papæ non poſſit probari per teſtes, vt latè per doc. poſt Arch. in proœmio, vj. & dicit fely. ſe ſolitum ponere in argu. de conſtitutionibus. tamen circunſtantiæ gratiæ poſſunt probari per teſtes, & ad hoc corollarium dicit eſſe videnda, quæ ipſe dixit in c. cum inter. de exce.
3 dum tractauit, quomodo probetur certa ſcientia reſcribentis? & pro dicta Rota dicit eſſe videndam omnino latam deciſionē Egidij bellamere. ccccclxvj. alias. cccxxxij. incipi. licet obſeruet Ro. Cu. in nouis. vbi etiam acutè diſputatur & firmatur certam ſcientiā dicto caſu poſſe probari per teſtes. Et de ipſa certa ſciētia latè ponit fely. in d. c. cum inter. in prin. cum pluribus col. ſequen. de qua etiam ponit fely. in c. nonnulli. in xv. col. in ver. fallit quarto prædicta regu. & in §. ſunt & alij. in vij. fallen. & Abb. & doc. in c. ad hæc. de reſcrip. in fi. & in princ. c. ſtatutum, & in §. quid autem. de reſcript. libr. vj. & Rota. ccxxxj. inci. papa confirmando. in ti. de confir. vtili vel inuti. in nouis.

¶Decimusſextus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Extrauagant. execrabilis. reſeruatio, ac includat beneficia patronata laicorum. & nu. 2.*

1 Sed Dubitatur. xvj. quid in beneficijs reſeruatis per extrauagan. execrabilis † an includantur etiam beneficia patronata laicorum? & hæc eſt ſecunda limitatio do. fely. qui dicit ſuā regul. volentem literas apoſtolicas non nocere patronis laicis, non facta de eis ſpeciali mentione, non habere locum in beneficijs reſeruatis per extrauagant. d. quia illa extrauagans includit etiam patronata laicorum. allegat Zenze. hoc volentem in gloſſ. ſuis ad dictam extrauagan. in gloſſ. ſuper verbo, huiuſmodi diſponere. quem dicit ſequi Domi. in capitulo ſecundo. in tertia columna. de præbend. libro ſexto. ſed in hoc contrarium dicit ſentire Rotam quintam: alias. ccxxiij. quæ incipit, extrauagans execrabilis. hoc titul. in antiquis, & expreſſius alia deciſio Rotæ. ccccclxij. alias incipit, an ſub conſtitutione execrabilis. in antiqu. dicens maiorem partem dominorum de Rota tenuiſſe contra Zenzel. quo ad reſeruationem in d. extrauagan. & mouentur per not. in d. capitul. ſecundo. de præbend. in vj. Idem dicit tenere Car. in cle. ij. in vij. q. vt lite pendent. per gloſſ. in capit. per literas. in verbo, apoſtolicis. ibi hoc expreſſè, de præbend. & idem dicit tenere Rotā. nonā alias in hoc titul. in antiquis, in ſuo ſummario. licet deciſio ibi poſita non loquatur de hoc, ſed veriſimile eſt, ſecundum eum culpa impreſſorum fuiſſe omiſſam dictam deciſionem, quæ ibi erat, ex quo aderat ſummarium. Idem dicit tenuiſſe Lap. d. allegatio. xcvj. loquentem de generali ſeruatiōe, quæ ſecundum eum non præiudicat patronis laicis, ne retrahantur à fundatione eccleſiarum. quæ ratio videtur ſimiliter militare in reſeruatione facta per dictā extrauagant. execrabilis, & dicit hoc modo remanere ampliatam ſuam regul. etiam in beneficijs reſeruatis, & ita latè firmaſſe Domi. in dicto capitulo ſecundo. de præbend. libro ſexto, & Alex. de Imol. in conſilio lx. alias. lxxiiij. viſis & ponderatis. in quarta. volumi. quod dicit fely. eſſe ſibi in numero. cccccl vij. allegando etiam quæ tenet Inn. in c. dilectus. in vlt. colū. de of. lega. quāuis Andreas Siculus dixerit contrarium, & male in vno ſuo conſilio, qđ fuit impreſſum immediatè ante conſilium Alexā. motus propter gl. in d. c. ij. in verbo, ob ſedem apoſtolicam. de præben. lib. vj. quam conatur oſtendere eſſe maioris autoritatis, q̄ dicta conſilia doctorum ibi & alibi: ſed autoritas illius gl. vltra docto rum impugnationes eneruatur. ex contraria gl. Io. And. in d. cle. per literas. in verbo apoſtolicis ibi hoc expreſſo. de præbend.

¶Tu dic

¶Tu dic nos dixiſſe.ſ.in j.par.huius.ij.lib.in vj.q.prin.in vlti.art.
2 huiuſmodi † reſeruationes non afficere patronos laicos: ergo nec hæc reſeruatio.d.extrauagant.execrabilis, & hoc idem voluit Phil.Fran.in d.c.ij.ante fi.iij.col.de præben.lib.vj.

¶Decimusſeptimus art.ix.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 *Literæ apoſtolicæ an debeant facere expreſſam mentionem de iure patronatus clericorum, vt præiudicent illis.*

1 **Dubitatur** Et.xvij.†nunquid literæ apoſtolicæ ad hoc vt noceāt patronis eccleſiaſticis, debeāt de tali iure expreſſam mētionem facere, vt illis præiudicēt? & hæc eſt tertia limitatio do. Fely. qui dicit eſſe faciendam mentionē de iure pa. in literis apoſtolicis, niſi ſit ius pronatus pertinens ad clericos ratione eccleſiarum, quibus præſunt: nam de tali iure nō eſt neceſſaria mentio in literis papæ. alleg. Rotam.cccclxix. incip.nunquid ſi papa.in antiquis.quam dicit Fely.ſe non reperijſſe in rubricarijs: & in cauſa dici ſecundum ſtilum curię non eſſe neceſſe de tali facere mentionem: & iſtud eſſe de mēte omnium doc.ſcribentium in hac materia: & ſic etiam velle regulā cancellarie loquentem eſſe faciendam mentionem de iure pa. ſolum dicit de iure pa.laicorum. ſi autem ſpectaret ad clericum & laicum ſimul, &c.vt diximus.ſ.in fi.in c.cum dilectus.hoc tit. & ibi omnes doc.Rota.vij.hoc tit.in antiquis.alias eſt.cccxxxij. nota ꝙ clericus.hoc ti.in antiquis. ¶Tu dic hanc cōcluſionem tenere omnes doc.etiam in c.dilectus.de of.lega.& nos dixim⁹. ſ.in j.articul.& tenent etiam omnes doc. quos allegauimus.ſupra,in octaua quæſtione præcedent.princ.in primo articu. & in hoc non eſt dubium: & ideo non inſiſtendum.

¶Decimusoctauus art.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ in quibus non eſt facta expreſſa mentio de iure patronatus ſpectante ad laicos religioſè viuentes, & portantes habitū religioſum, & priuilegio fori eccleſiaſtici gaudentes, an includant eos.*

1 **Sed** Reſtat dubium: & hic ſit.xviij.art.†an dictæ literæ apoſtolicæ noceant licet expreſſam mentionem nō faciāt de iure pa.ſpectante ad laicos religioſe viuētes, & portātes habitum religioſum: & gaudētes priuilegio fori eccleſiaſtici, vt ſunt begninate, fraternitates diſciplinatorum, fratres & ſorores tertij ordinis, ieſuati: & vniuerſitas ſcholarium, in qua ſunt plures clerici q̄ laici: & hæc eſt quarta limitatio do.Fely. qui dicit prædictæ begninates & alios includi in dictis literis apoſtolicis per Rotam.cccxxxij.nota ꝙ clericus.hoc ti. in antiquis, & diſtinctè tractat de omnibus prædictis vt ibi per eum. ¶Tu autem aduerte, ꝙ nos generaliter loquuti fuimus de omnibus prædictis in j. par.j.lib.in j.q.prin.in x.art.& deduximus omnia dicta Felyn.in prædicta.iiij.limi.illis aliqua addendo, dum ibi tractauimus, an prædicta collegia dicantur eccleſiaſtica, vel ſecularia: & in fi.fecimus hanc conclu.pro reg.ꝙ ad iudicandum, an illi, qui ſunt patroni ratione vniuerſitatis eorum collegij cenſebuntur eccleſiaſtici, vel laici, eſt conſiderandum prius, ſi ipſa vniuerſitas ſeu collegium ipſorum ſit connexa ſeu connexum eccleſiæ, & tunc cenſebuntur eccleſiaſtica ſeu eccleſiaſticum, & cenſebunt᷑ patroni eccleſiaſtici: ſi verò vniuerſitas vel collegium non eſt annexa ſeu annexum eccleſiæ vel altari, cenſebitur ſecularis ſeu ſeculare, & ipſi patroni cēſendi ſunt laici: ex qua reg.habes modo, qui includantur ſub literis apoſtolicis: & qui non, vt eccleſiaſtici includantur, laici vero non.

¶Decimusnonus artic.ix.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ diſponentes de beneficio, non quidem vacante, ſed propedium vacaturo, in quo erat ſpes patronis præſentandi, an includant beneficium patronatum laici patroni.*
2 *Franciſcus Aretius, Iureconſultus clariſſimus, & immortalis.*
3 *Beneficij reſtitutio facta per Papam, clerico depoſito, non facta mentione de potronis laicis, non valet.*
4 *Beneficiorum vacatio vera an detur.*
5 *Papa poteſt dare alicui epiſcopatum ea lege, vt non vacet beneficium, quod habebat.*

1 **Dubitatur** xix.†quid ſi lr̄æ apoſtolicæ diſponerent de beneficio nō quidē vacante, ſed de ꝓximè vacaturo, & in quo imminebat pr̄onis ſpes ꝓxima pn̄tandi: puta in bn̄ficio vacaturo p̄ ꝓmotionem ad ep̄atum, an illud bn̄ficium ſi eſt de iure pa.laici, includat᷑ ſub dictis lr̄is ſeu reſeruatione? & hæc eſt q̄nta limitatio do.Fely.q̄ dicit ſuā reg.q̄ vult nō p̄ſumi papā derogare iuri pa.laicorū, ꝓcedere, niſi papa diſponeret de bn̄ficio, nō q̄dem vacāte: ſed de eo, qđ erat de ꝓximo vacaturum: & in quo imminebat pr̄ono ꝓxima ſpes pn̄tādi: vt latiſſimè ꝯcludit Rota.xx.itē ſuppoſito de præbē.in nouis. tu dic eſſe Rotā.cccxxxj.ſuppoſito.de reſcr.in nouis.volēs tandē, ꝙ licet bn̄ficium pr̄onatum p̄ ꝓmotionem faciendā ad ep̄atum de habēte cū vacet: tn̄ diſpoſitio ap̄lica de eo in poſterū cū dignitate retinēdo, valet: licet ꝯſenſus pr̄onorū nō interuenerit, q̄b⁹ illa quaſi ꝓrogatio nō affert p̄iudiciū ꝯſiderabile, & hoc deducit Rota p̄ decē plenas rōnes, quas dicit do. Fel. trāſcribere non expedit: ſed ad illā recurrēdū. ¶Poſtea dicit Fel. ꝯr̄iā opi. ꝓ qua ibi Rota adduxerat ſex rōnes magis placere p̄ceptori ſuo do.
2 Frā.Are.†iurecōſultori rariſſimo & immortali in ꝯſi.ſuo.vij.ꝓcedēdū eſt breuiter: q̄a nō pōt negari, ꝙ poſt collatū ep̄atū etiā añ acceptationē ipſius epi, & multo fortius poſt acceptationē illius, fuerit q̄ſitū ex cā de p̄terito pr̄ono ius pn̄tandi ſpe: q̄ q̄dē ſpes vbi habet originē à cā de p̄terito, vr̄ eſſe ꝯſiderabilis, ſicut ius q̄ſitū re.l.poſt emācipationē.§.j.ibi Bar.ff.de lib.lega. & hāc rōnē dicit multipl r̄ corroborare, vt latius p̄ eū. ¶Pro qua opi. ip̄e do.Fel.adducit ampliſſimā deciſio.Egidij bellamere ꝯcl. Rotæ.dcclij.ſuppoſito facto.al's vbi p̄.xij.col.diſputādo tenet hanc partē r̄ndendo particulariter oībus rōnibus ꝯr̄ijs. ¶Dicit ēt bn̄
3 facere, qđ no.Do.poſt Cal.in c.quāuis.ad fi.de reſcr.lib.vj. †ꝙ ſi papa reſtituit ad bn̄ficium clericum depoſitum nō facta mētione de pr̄onis laicis, non valet reſtō: q̄a ex quo eſt priuatus bn̄ficio, iā erat q̄ſitum ius pr̄ono: cui papa in dubio nō intēdit p̄iudicare. ¶De quo vltimo dicto nos aliq̄d tetigim⁹.ſ.ī j.par.hui⁹. ij.lib.in x.q.prin.in v.art.dū tractauimus, an poſſit diſpēſari cum indigno inſtituendo pr̄onis inuitis.vbi adduximus.d.gl. c.quāuis.de quo dicemus latius Deo duce. ī in iij.lib.in vj.q.princ.in viij.art. ¶Tādē dicit do. Fely.eſſe ꝯſiderādos duos caſus.nā ali-
4 quādo dicta†diſpēſatio ꝓmoti ſup̄ retētione bn̄ficiorū impetrat᷑ vel ꝯcedit᷑ nōdum vacātibus bn̄ficijs, puta añ ꝯſecrationem epi: vt in c.cū in cūctis.de elec.vel ante adeptā poſſeſſionē: vt p̄ Lud.Rom.ꝯſ.cccxlv.in pe.col.& ꝯſ.cccxxxv.licet curia hoc nō recipiet, ſm̄ eū ibi: & hoc caſu multū eſt ſuſtētabilis prima opinio: q̄a nō eſt dare vacationē bn̄ficiorū verā: ex quo virtute diſpēſationis impedit᷑ vacatio. ¶Aliq̄n bn̄ficiū vacat, ſtatim, ꝙ eſt ꝓmotus q̄s ad ep̄atū, ꝓut q̄dā aſſerūt eſſe de ſtylo curię: & tunc ſequuta acceptatione vr̄ ſc̄da opinio de rigore verior, q̄ etiā ſi fuerit vnius momēti, ſtatim induxit ius in re pr̄ono. Propter qđ idē videret᷑ in ꝓmoto in abbatē, cū eius bn̄ficia vacēt ſtatim, vt p̄ Old.ꝯſ.xiiij.cū q̄rit᷑. ¶Subdit tn̄ do.Fely.ex p̄alleg.deciſio.Rotæ patere latiſſimū cāpū ad diſputādū. ¶Tu aduerte p̄dictā Rotā formare caſum, ꝙ añ vacationē prioratus motu ꝓprio papa diſpēſauit, ꝙ ꝓmotione ad ep̄atū nō obſtāte, illū prioratū cū cathedrali eccleſia ille talis detinere poſſet, vſq; ad bn̄placitū ſedis ap̄licæ, decernendo ip̄m prioratū p̄ munus ꝯſecrationis, vel aſſecutionē poſſeſſiōis minimè vacare, tūc ſic nulli dubiū eſt patronos hr̄e ius pa.in habitu, & quo ad fructū pn̄tatiōis in actu, nō vacat bn̄ficiū, in quo faciēda eſt p̄ſentatio.c.fi.de ꝯceſ.p̄ben. & ibi Marti.p̄ceptor Io.Andr.ip̄e Io.And.Car.Abb.& oēs & diximus.ſ.in j.par.hui⁹.ij.lib.in vj.q.prin.in j art.& in ij.arti.poſuim⁹, q̄n dicat᷑ vacare, vt pr̄onus poſſit in illa p̄ſentare. Cū igit᷑ ſm̄ thema caſus dictæ Rotæ papa noluerit beneficiū vacare: q̄a ſi illud habebat in titulū, voluit ꝙ illud haberet in cōmēdā: & durante cōmēda adhuc nō vacat bn̄ficiū: vt latè diximus in d.vj.q.prin. in xiiij.art.neſcio videre ad q̄d fuiſſet faciēda mētio de iure pat. laici tāto magis: q̄a hic nō interuenit aliqua ambitio q̄ cēt ꝯr̄ia impetrāti: iuxta no.in c.p̄ vr̄as.hoc ti.ſed motu ꝓprio fuit ſic diſpoſitū tp̄e quo nullū p̄iudiciū tertij adhæret: nā ſi papa non ꝓmouiſſet illū ad ep̄atū, pr̄oni nō potuiſſent pn̄tare, donec ille talis moreret᷑, vel al's prioratū reſignaſſet: q̄a ergo papa voluit illū ꝓmouere ad ep̄atū, & noluit prioratū vacare, quā iniuriā facit pr̄ono, certè nullā: imo ſi ſec⁹ diceret᷑, cēt maior potētia pr̄oni q̄
5 papæ.qđ eſſet abſurdū: nā cēt dicēdū papā nō poſſe†dare alicui ep̄atū ea lege, vt nō vacet bn̄ficiū, qđ habebat qđ cēt reſtringere p̄tātē papæ: & iō ꝯcludere cū Rota, niſi reſeruatio fieret poſt vacationē, vt d.Fel.dixit vel cēt facta diſpēſatio nō motu ꝓprio vel alio mō, adeo ꝙ nō cēt, vt ille caſus Rotæ.ſ. ꝙ papa voluiſſet añ ꝓmotionē motu ꝓprio bn̄ficiū nō vacare. ¶De qua vacatiōe p̄ ꝓmotionē ad ep̄atū dixim⁹ ēt latè in d.vj.q.prin.j.par. huius.ij.lib.in xv.art.& de iſto art.ēt loquit᷑ Fel.in c.cū Bertold⁹. in vj.col.in vj.limi.& tāgit Roc.in hoc trac.ī verbo, honorificū. in iiij.q.prin.in fi.iij.col.in ver.ſed hic ſuborit᷑, & in iiij.col.in ver. ſuborit᷑ nūc.q vr̄ tenere cū Rota: licet numerū eius nō alleget. ſed ſemp remittit ſe ad Fel.in d.trac.q̄n lr̄æ apoſto. no. p̄ro.cui⁹ dicta retulimus.ſ.in d.vj.q.prin.j.partis ſecūdi libri in xvij.artic.

¶Vigeſimus art.ix.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 *Patroni eccleſiaſtici natura patronatus aſſumūt, etiā quo ad p̄ſentē effectū.*
2 *Patronus laicus ſi donat ius patronatus, qđ habeat in vna eccleſia, alteri eccleſiæ, nō reputabitur vt patronus laicus, vel vt patronus eccleſiaſticus, remiſ.*

Quid

Quid Autem,ſi beneficium olim fuiſſet de iure pat.p̄roni
laici,hodie vero patroni eccleſiaſtici, an cōprehen-
datur ſub literis apoſtolicis ſi non fiat expreſſa mentio de ipſo
iure pa.olim laici:& hic ſit.xx.art.& eſt.vj.limitatio do. Fely.qui
1 dicit in hoc caſu nō procedere ſuam regulam, †quia tunc aſſu-
mit naturam patronatus patroni eccleſiaſtici, etiam quo ad p̄-
ſentem effectum.allegat hoc voluiſſe do.Marianum Socinum,
quem appellat Iureconſultum perfectiſſimum in repe.c.de mo
nachis.in vlti.col.de præben.dicentem ſe ita reſpondiſſe pridie,
& alleg.Domi.in d.c.ij.de præben.lib.vj.per tex,optimum in ca.
vnico.hoc ti.lib.vj.qui verè hoc probat.¶Tu vide,quæ dixim⁹.
2 s̄.in j.par.j.lib.in j.q.prin.in viij.art.vbi tractauimus,ſi†patronus
laicus donat ius patr. q̄d habebat in vna eccleſia alteri eccleſię,
non reputabitur vt patronus laicus,vel vt patronus eccleſiaſti-
cus:& concluſimus reputari patronum eccleſiaſticum. ergo in-
cluditur ſub prouiſione apoſtolica per ibi dicta.

¶Vigeſimusprimus artic.ix.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ an includant non facta mentione patroni laici, beneficium,*
in quo patronus laicus habet omnes fructus iuris patronatus, excepto fru-
ctu præſentationum.& nu.6.
4 *Ius honorificū,quod patronis cōpetit,cōſiſtit in præſentatione & proceſſione.*
3 *In collatione permutantium ſolum requiritur conſenſus patronorum,& non*
eorum pręſentatio.
4 *Iuris patronatus laicorum mentio faciendáne ſit in permutationibus quæ*
fiunt in Curia.
5 *Patronorū cōſenſus in electione eccleſiæ cōuentualis requiritur de honeſtate.*

Sed Quid ſi ſit bn̄ficium, in quo p̄ronus laicus habet oēs fru
1 ctus iuris pa.†excepto fructu p̄ntationis,an includetur
ſub lr̄is apoſtolicis nō facta mentione de iure pa.laici? & hic ſit
xxj.art.& hæc eſt ſc̄da limitatio do.Fely.¶Et hic art.pōt habere
locum in eccleſia collegiata,in qua p̄ronus habet ius pa.ſed nō
p̄ntat rectorem vel abbatem: quia in ea ꝓcedit̄ per viā electio-
nis:vt latè diximus.s̄.in j.par.huius.ij. lib. in v.q.prin.in j.ar.licet
ibi poſſit p̄ntare canonicos,& īferiores bn̄ficiatos,vt ibidē dixi-
mus in iij.art.¶Et do.Fely.in d.vij.limita.dicit ſuam reg.ꝓcede-
re, niſi p̄ronus eccleſiaſticus haberet ſolum ius honorificū pu-
ta ꝓceſſionis vel alimētorum,vt in eccleſijs ꝯuētualibus: iuxta.
c.nobis.§.ij.hoc ti.quia licet ꝯferat̄ tale bn̄ficium à papa nō fa-
cta mētione de p̄rono,collatio tenebit: quia ſemper ſtat firmū
p̄dictum ius honorificum,nec dr̄ impediri ꝓut impediret̄, quā-
do qs haberet ius p̄ntandi.Ita dicit ſentire.d. Car.ꝯſil.xcix.inci.
papa vniuit quādam abbatiam.ad fin. al̄s. xcvj. ſubdit tn̄ dicere
Car.ꝙ ſi fieret vnio de dicta eccleſia ꝯuentuali p̄ronata ad aliā
eccleſiam,p quā vnionem dictum ius honorificū amitteret̄, nō
valerēt lr̄æ ſup vnione obtēte tacito de dicto iure pa.& ita reſi-
det,ibi Fely.¶Tu aduerte ad hæc dicta do.Fely.quia p̄ſupponit
2 †ius honorificū,q̄d cōpetit p̄ronis,nō ꝯſiſtere in p̄ntatione, &
hoc eſt falſum:qa ꝯſiſtit in p̄ntatione & in ꝓceſſione: & qa præ
alijs honorat̄:vt diximus.s̄.in prin.j.par.hui⁹.ij.libr.dum ꝯtinua-
uimus ſm̄ lib.cū primo:& ſic ante formā.q. princ.quare thema
huius art.p nos bene eſt formatū, dū diximus oēs fructus com-
petere p̄rono p̄ter p̄ntationē.¶Aduerte ēt,nā do.Fely.ſuā limi
tationē trahit ex dictis do. Car.vt hoc in eis colligat̄: qa vr̄ hoc
pmittere Car.nō ꝙ dicat exp̄ſſè. nā cū inter al̄s oppoſitiones in
vnione ibi facta p papā opponeret̄ illā nō tenere: qa monaſte-
rium vnitū erat de iure pa.laicorū, de quo nō erat facta mētio,
& ꝯcluſiſſet vnionē nō tenere, voluit rn̄dere tacitę obiectioni:
& poſuit hæc verba formalia. ¶Et ſi dicat̄, ꝙ hoc caſu ſublatū
erat ius pa.eo ipſo,ꝙ in monaſterio eſt ꝯuētus, cum ad ip̄m cō-
uentū ſpectat electio.xvj.q.vlt. ꝯgregatio.de elec.c.j. de iure pa.
nobis.rn̄deo ꝙ nō eſt ſublatū quo ad ius pa.alimentorū.& quo
ad honorē ꝓceſſiōis.d.c.nobis.in qbus iuribus p̄iudicaret̄ p̄ro-
no,ſi reditus alteri applicarent̄.¶Ex iſtis verbis colligit Fely.er-
go eſt ſublatū ius p̄ntandi:& licet papa in vnione ꝑpetua debe-
ret exprimere de iure pa.laicorū,nō tn̄ hoc deberet exprimere
in collatione bn̄ficij cū p illā tollat p̄ntationē,quā nō habet pa-
tronus:& ita p capillos trahit illā doctrinā Car. ad ꝓpoſitū ſuū.
¶Tu tn̄ aduerte.nā nos s̄.in xij.art.diximus pmutationes bn̄fi-
ciorum p̄ronatorū,ēt ſi fierēt in curia nō tenere, niſi exp̄ſſiſſent
illa eſſe de iure pa.laicorū: & tn̄ nos habemus in pmutationib⁹
bn̄ficiorū p̄ronatorū ēt laicorū nō reqri actualem p̄ntationem
quāuis pmutātes renūtiēt & bn̄ficia vacēt:ſed ſolū reqrit̄ illorū
cōſenſus:vt latè diximus.s̄.in j.par.huius.ij.lib.in vj.q.prin.in vj.
art.in j.iiij.& v.eius dubijs. ſed ſic eſt ꝙ quāuis in eccleſijs con-
uentualibus nō cadat p̄ntatio,quo ad caput illius ipſorū p̄rono
rum,reqrit̄ tn̄ eorū ꝯſenſus in electione,q̄ fit p ꝯuentū:vt clarè
voluit tex.in d.c.nobis.in §.cæterū.hoc ti.vn̄ ſicut in collatione
3 pmutantium ſolū requirit̄†ꝯſenſus p̄ronorū, & nō eorū p̄nta-
tio:& ex hoc ſolo ꝯſenſu p̄ronorū q reqrit̄ nō tenet collatio fa
cta in curia de p̄ronis laicis,mētione nō facta, idē debet eſſe in
caſu nr̄o,vt collatio facta p papā de capite alicuius monaſterij,
p quā p̄iudicat hn̄tibus eligere,nō teneat,nō facta exp̄ſſa men-
tione de iure pa.laicorū: ex quo ipſi habebāt ꝯſentire electiōi,
quāuis nō haberēt p̄ntare.¶Et ꝓ hoc facit rō, quā poſuit Lap.
4 in d.alleg.xcvj.bn̄ficia vacātia.fol. 51.in pmutationibus† q̄ fiūt
in curia eſſe faciēdā mentionē de iure pat.laicorū pp eorum in-
tereſſe:q̄d intereſſe inter alia vertit̄ in hoc, vt p̄roni habeāt re-
ctorē eis acceptū:& hæc eſt cā, quare in electionibus ꝯuentua-
lium eccleſiarū reqrat̄ ꝯſenſus p̄ronorum: vt ꝯ electionē oppo
nere poſſit:& p̄ſertim electū nō eſſe ſibi gratum ex aliqua cā.vt
diximus in d.ij.art.v.q.prin.j.par.huius ſecūdi lib. imo etiā & do
minus tpalis pōt hæc opponere:vt ibidē diximus in fi.in ver.vij.
dubitat̄.¶Et ſi diceret̄,in pmutationibus reqrit̄ ꝯſenſus p̄rono-
rum neceſſario,al̄s pmutatio eſt nulla,vel annullāda: vt dixim⁹
5 in xij.p̄cedē.arti.† in electione vero eccleſiæ ꝯuētualis ꝯſenſus
p̄ronorū reqrit̄ de honeſtate,& nō de neceſſitate: vt voluit do.
in d.cap.nobis.§.cæterum.ad hoc ego rn̄deo, verā ꝯcluſionem
eſſe,ꝯſenſum p̄ronorum reſpectu eligētium debere interueni-
re de honeſtate,reſpectu verò p̄ronorū de neceſſitate: vt ꝯclu-
ſimus in d.ij.art.in ver.ſc̄da dubitatio. & licet defectus dicti cō-
ſenſus nō faciat electionē nullā:vt in d.ij.art.diximus in ver.ter
tia eſt dubitatio.tn̄ ſi p̄roni nolūt ꝯſentire, & iuſtā cām allegāt,
& ꝓbāt,caſſat̄ electio p ſuperiorē:vt diximus in d.ij. art.in verſ.
iiij.dubitat̄.¶Et q̄ maximè iſta ꝓcedūt,qn̄ talis ꝯſenſus ex ſtatu
to in fundatione appoſito, vel ex priuilegio ordinarij oīno eēt
habēdus: quia tunc nō requireret̄ cā,ſed oīno habēdus eſſet vt
6 diximus in d.ij.art.in ver.vj.quærit̄.¶†Vnde ꝯcluderem in hoc
art.ꝙ in omnibus caſibus,in quibus neceſſario haberet interue
nire conſenſus patronorum in electione rectoris conuentualis
eccleſiæ, quāuis defectus ipſius cōſenſus nō annullaret actum
ipſo iure,ſed poſſet illum annullare ope exceptionis,neceſſario
ſit facienda mētio de iure pa.laici,per ea, quæ nouiter cōſidera
uimus in d.xij.præcedē.art.¶Et q̄ maximè,ſi iſte cōſenſus debe
bat interuenire ex priuilegio vel cōditione in fundatione appo
ſita,cum illi nō intelligatur derogatum, etiam ſi eſſet derogatū
iuri pa. & ſtatutis eccleſiæ:vt latè diximus ſupra in x.præcedent.
arti.¶Aut eſſemus in caſu, in quo nullo modo requireretur in
electione cōſenſus patronorum,quem neſcio mihi figurare: &
tunc poſſet procedere doctrina domi.Fely.¶Non obſtat auto-
ritas domi.Cardi.in dicto conſil.xcvj. quia re vera hoc ibi prin-
cipaliter non dixit:vt proximè diximus.

¶Vigeſimusſecundus art.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Patronis derogatum dicitur,vbi impetrans petit derogari patronis: licet*
de iure patronat.eorum clarè non conſtet: & poſtea patroni clarè non pro-
bant tempore impetrationis clarè conſtare de iure eorum.& nu. 2.
3 *Paria ſunt,Non eſſe,& non apparere.*
4 *Conſtare non dicitur,quod non eſt probatum.*
5 *Clarè,dictio,quid importet.*
6 *Clarè,& Conſtare,verba iſta duo manifeſtationem exigunt.*
7 *Conſtare dicitur,quod palam eſt.*

Succeſsiue xxij.dubitatur,quid ſi in ſupplicatione impe
1 trans†petat derogari patronis, licet de iure
pa.eorum clarè nō conſtat, & poſtea patroni nō probant tem-
pore impetrationis clarè cōſtare de eorum iure pat.an dicat̄ eis
derogatum, quantūcunq; hodie doceant ad eos verè ſpectare?
& hæc eſt.viij.limitatio do.Fely.quā ipſe dicit potius eſſe decla-
rationem ſuæ regulæ:& illam colligere ex pulchra deciſione.d.
Car.cōſil.lxxj.vacante quadam parrochiali eccleſia, q̄d re vera
2 eſt cōſil.lxix.vbi voluit ꝙ ſi in ſupplicatione dicitur, †ꝙ ſuppli-
cans petit derogari patronis:licet de iure patr.eorum non clarè
cōſtet,ſm̄ eum:& poſtea p̄roni nō ꝓbant tp̄e impetrationis cla
rè cōſtaſſe de iure eorum:dicet̄ eis derogatum quantūcunque
doceāt ad eos verè ſpectare ius pa.qa adhuc verū eſt: tūc clarè
nō ꝯſtaſſe,ſm̄ Car.latè vbi.s̄.q̄d dicit.do. Fely. eſſe bene notan-
dum:qa ſic habes caſum,in quo mētio imperfecta ſeu nō exp̄ſ-
ſa de iure pa.nocet,licet verè bn̄ficium ſit p̄ronatum laicorū,vt
qn̄ tunc nō ꝯſtabat,& impetrans dixit non ꝯſtare, vt facilius in-
duceret papam ad cōceſſionem beneficij: & ſubdit hoc etiā fa-
cere ad multa alia.Ita reſidet ibi Fely.¶Hoc idem voluit ipſe Fe
lyn.in c.in nr̄a.in xxvij.col.in xxxviij.corolla. deducendo dictū
cōſil.do.Car.de quo.s̄.¶Certè hæc deciſio do.Car. eſt pulchra:
ſed breuiter relata per do.Fely.ideo declara eam, vt ibi facit do.
Car.nam cum in vltimis verbis.j.col.dixiſſet,& aliud,q̄d obijci-
tur de mētione nō facta ſufficienter de patronatu, reſpōdeo in
ſequenti

ſequenti dubio:quia ſunt eiuſdem materiæ in ſeq.ver. qui inci-
pit,ad ſecundum dubium.quo quæritur, dicit multum referre,
an laici ſint patroni, an vero ius tantum præſentandi habeant
ex conſuetudine vel præſcriptione:quia ſecũdo caſu valet gra
tia apoſtolica,etiam non facta mentione de tali iure: & poſtea
ſubdit,& ſic ſi laici de quibus in themate,nihil aliud probãt,ni-
ſi ꝙ habent præſentare vel ex priuilegio, vel ex præſcriptione,
tenet gratia prædicta in eorum præiudicium. Vult ergo ex his
do.Car.ꝙ ſi impetrans petijt derogari patronis, licet de iure pa.
eorum clarè non conſtet, ſi bene conſtaret de iure præſentãdi
ipſorum proprie tempore impetrationis, ex priuilegio tamen
vel præſcriptione adhuc procederet impetratio,cum vera eſſet
expreſſio, ſed nõ conſtaret clare de eorum iure pa.ex fundatio-
ne,conſtructione,& dotatione,de quo facienda eſt mentio:ſed
de iure præſentãdi ex priuilegio vel præſcriptione,de quo nõ
eſt facienda mẽtio:vt diximus.ſ.in xiiij.art.& dicemus.j.in xxv.
art.Eſt igitur verificandum clarè conſtare ius patr.verum tẽpo-
re fundationis ad hoc, vt impetratio non procedat, vel ipſius
quaſi poſſeſſio:vt in ſeq.art. dicemus. non autem ius præſentã-
di ex præſcriptione vel priuilegio habitum: nota hanc declara-
tionem ad concluſionem noſtram: quia ſubtiliter ex dictis Car.
colligitur. ¶Secunda colligitur ex ipſis dictis declaratio in ij.co
lum:in ver.item quando conſtabit, vt quandocunq; conſtabit,
ꝙ nõ fuerit verum dicere tempore impetrationis de ipſorũ iu-
re clarè nõ conſtare:nam conſtabat ex quo conſtare poterat:ta
men hæc declaratio nõ procedit:ſed erit vera,ſi tunc conſtabit.
oportet ergo clauſulam prædictam,per quam fit mentio de iu-
re patr.taliter intelligi,ꝙ nõ ſit inutiliter poſita:ex quo neceſſa-
rio infertur,ꝙ ad excludendum ipſam nõ ſufficiat,ꝙ de iure pa.
poſtea doceatur:nam etiam ſi nõ eſſet appoſita talis clauſula,&
ipſi patroni nõ docerent in aliquo de iure ſuo gratiam tenere:
3 & quo ad patronos,qui nõ †docuiſſent de iure ſuo,paria forẽt,
nõ eſſe.& nõ apparere.ff.de contrah.emp.l.in lege.de conſecr.
diſt.j.ſolennitates.Neceſſe eſt igitur ad hoc vt clauſula prædicta
aliquid operetur,ꝙ etiam in caſu, quo ipſi patroni aliquid do-
cerent de iure ſuo:tamẽ adhuc ex vi clauſulæ dicatur facta mẽ-
tio de ipſo iure talis, quæ ſufficiat ad excludẽdum ipſorum ius:
ſaluis tamen verbis clauſulę: & ſic concludit debere tunc con-
ſtare tempore datę de iure patr.ipſorum,vt excludatur clauſula
& nõ ſufficiat probare poſtea,ꝙ tunc conſtabat:& tanto magis
nõ ſufficiat poſtea conſtare,ſi tempore datę etiam conſtare nõ
poterat. Vult dicere in effectu duo. Primum, ꝙ eſt in concluſio-
ne,ꝙ nõ ſufficit conſtare de iure pa.poſt impetrationem,ſi non
conſtare poterat tempore impetrationis:quia clauſula eſt veri-
ficata, ex quo tempore impetrationis verè nõ conſtabat de iu-
re pa.licet poſtea conſtaſſet.Secundum, qđ eſt plus,nõ ſuffice-
re ad excludendam clauſulam poſtea probare, ꝙ tempore im-
petrationis conſtabat:ſi tunc temporis impetratio nõ fuit pro-
4 bata,ſed multo poſt:†quia nõ poterit dici conſtare, quod non
eſt probatum conſtare:vnde cautelam do,vt incontinenti p̃ro-
ni qui volunt excludere dictam clauſulam, cum ad eorum noti
tiam deuenerit impetratio, ſtatim probent ꝙ tempore impe-
trationis conſtabat de iure pa.per dicenda in proxi.ſeq.declara-
tione. ¶Tertia ſit declaratio,quam aperte tenuit do. Card.in d.
ſuo conſilio, ꝙ quãuis poſſet dici impetranti incumbere onus
iuſtificãdi ſuam gratiam:quia ſubintelligitur clauſula, ſi præces
&c.c.ij.de reſcr.& ſic ipſum debere probare tunc non conſtare,
tamen dicit do. Car.ad patronos incumbere hoc onus probã-
di:tunc temporis conſtare de iure pa. quia gratia impetrãtis nõ
fundatur ſuper hoc: vt de per ſe patet.Secus ſi fundaretur ſup
hoc,ſicut quando tacuit illegitimum.de quo in reg.infamibus.
de reg.iur.libr.vj.quia etiam nullo opponente quo ad hæc quæ
nõ præſumuntur, debet ſe iuſtificare: alias ſuccumbit.de elect.
cum nobis ipſis.Ergo in caſu noſtro,qui dicunt ſe patronos, in-
cumbit onus,vt probent, ꝙ tempore impetrationis clarè con-
ſtabat de patronatu:quia ex quo ius impetrantis non fundatur
in hoc,qđ eſt,eccleſiam habere patronos vel non, imo hoc eſt,
quid extrinſecum,ſtat regula excipiẽtem probare debere. quæ
procedit etiam in excipiente contra gratium beneficialem: vt
no.Io.And.in c.j.de litis conteſta.libr.vj.& pro hoc etiam addu-
cit:quia in illis literis dicitur,ac de iure patr.laicorum exiſtat, de
quibus vt aſſeritur &c.& non dicit,aſſeris, licet ſi bene in literis
diceretur,aſſeris.do.Car.vult adhuc incumbere onus probandi
ipſis patronis:quia proponẽs negatiuam, eo ipſo probat illam,
ex quo non probatur contrarium: & hoc quia ſuper ea ſe non
fundat,nec præſumptio eſt contra negantem,nec aliquis caſus
ſubeſt,de quibus negans probare debet. de quibus per Io.And.
in reg.ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.vj. ¶Quarta ſit declaratio
6 vt ex quo patroni probare debent † probatio debet eſſe mani-
feſta,ponderando duo verba in illa gratia † appoſita.ſ.& cõſta-
re, quorum vtrunq; exigit manifeſtationem, vt dicit Cardi.ibi
in fi.de verbo Car.tunc dicitur clarè,quando conſtabat ſine hæ-
ſitatione cuiuſcunq;. Pro hoc in autent.de teſtibus imperfect.
7 §.nos igitur.ibi,clara & aperta.& xxi.diſt.inferior,†ibi, ſole cla-
rius.conſtare vero dicitur,quod palam eſt. ff. de tranſactio.l.cũ
hi.§.modus.vbi ad probandum quid eſt palam, ſubinfertur in
tex.conſtat enim &c.palam autem dicitur, quod fit coram om-
nibus vel pluribus,& ille eſt proprius modus accipiendi palam,
vt dicit ibi gloſſ.licet alio modo ſumatur.ff.de ritu nup.l.palam.
vbi ſubeſt alia ratio,vt ibi per eum.nota prædicta:quia pulchra,
& alibi non inuenta.

¶Vigeſimustertius art.ix.quæſtio princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *☞Literæ apoſtolicæ non præiudicant veris patronis alijs exiſtentibus in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

Sequitur Modo.xxiij.dubitare,quid ſi aliqui eſſent patro
ni, non tamen in quaſi poſſ.præſentandi, quia
eſſent alij,an de iſtis exiſtentibus in poſſeſſione ſit faciẽda mẽ-
tio, ſicut de veris patronis, vel ſit facienda mentio de veris pa-
tronis in literis apoſtolicis?& hæc eſt nona limitatio domi. Fel.
qui dicit ſuam regul. procedere, niſi aliqui eſſent ſolum patro-
ni,non autem eſſent in quaſi poſſeſſ.præſentandi, ſed alij: quia
de iſtis nõ expedit facere mentionem: ex quo per literas apo-
ſtolicas eis nõ præiudicatur,quo ad præſentationem, quã non
ipſi,ſed quaſi poſſeſſ.facere debent: vt per Innocent. in capitul.
cum in eccleſia.de cauſa poſſeſſ. & proprie. Ita formaliter dicit
decidere domi.Cardi.in dicto conſil.lxix. vacante quadam par-
rochiali eccleſia.in ſecunda colum.vbi expreſſè dicit in verſicu.
ſufficit enim ad præiudicandum præſentationem laicorum ita
debere in gratia fieri mentionem, ſi ſunt in quaſi poſſeſ. patro-
1 natus,ſicut ſi ſunt veri patroni,†addendo quòd ſi eſſent ſolum
patroni,& nõ in quaſi poſ.præſentandi: ſed alij de ipſis nõ expe
diret, fieri mentionem ex quo per literas apoſtolicas eis non
præiudicatur,quo ad præſentationem,quam non ipſi: ſed quaſi
poſſ.facere debent.allegat Innocent.vbi proximè in dict.capit.
cum eccleſia.de cauſa poſ.& proprieta. ¶Et prædictis adde, qđ
latè poſuimus ſupra in prima parte huius ſecundi libri. in tertia
quæſtione principal.in primo articul. dum tractauimus,vtrum
quaſi poſſidens ius patr.poſſit præſentare,ſicut verus patronus.
vbi in verſicul.ſentit etiam prædicta,poſuimus dictum Cardin.
de quo proximè:& faciunt quæ dicit Paul.de citat.in hoc tract.
in vj.par.in xvij.q.in fi. ¶Quod conſilium domi. Cardin.allegat
Philip.Decius in conſilio.cxvij.diuino &c.& pro tenui in ij.col.
in ver.& in tali præſentatione,& pulchrè ponit idem Philip.ſu-
praſcriptam concluſionem do.Card.in conſil.cxxiiij.placet mi-
hi.in ij.col.& in conſil.cxxvj.in cauſa do.Franc.ante fi.ij.colũ. &
in conſil.cxxix.diuino &c.& pro tenui.ante fi.iij.col.& in conſi.
cxxxiiij.viſo puncto.in ij.col.

¶Vigeſimusquartus artic.ix.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 *☞Beneficij patronati laicorum impetratio facta, nulla de eis facta mentione in literis apoſtolicis, an conualidetur patronis tacentibus per quatuor menſes.*
2 *Patroni conſenſus expreſſus, ſequens inſtitutionem,num eam validã reddat.*
3 *Agendi de contemptu poteſtas,quandiu duret.*
4 *Collatio facta per habentem inſtituere,ſpreto patrono etiam laico,conualidatur pluribus modis.*
5 *Patroni non præſentantis negligentia,facit,vt prouiſio deuoluatur ad habentem inſtituere.*

Subſequenter xxiiij.dubitaĩ,quid ſi p̃roni laici, de q-
bus impetrãs bñficium iuris pat. ipſo-
rum à papa nõ fecit mentionẽ,ſciẽtes impetrationẽ, tacuerũt p
1 quatuor menſes, †an validaĩ impetratio?& hæc eſt.x.limitatio
do.Fely.quã dicit eſſe importãtiſſimã,vt ſua reg. ꝓcedat,niſi pa
troni de qbus impetrãs nõ fecit mentionẽ ſciẽtes hoc, taceant
per quatuor menſes: qa collatio remanet valida: & nequeunt
amplius ſe opponere. Ita dicit putare indubitanter inferri poſ-
ſe ex aurea deciſione do.Car.in cle.j.circa.xv.col.in ver.ſed poſt
longam cogitationem,defendo partem plebani.de ſupplẽ. ne-
2 glig.prælat.vbi dicit,ꝙ ↄſenſus†expreſſus p̃roni ſequens inſtõ-
nem,facit eã validã:quia illud qđ exigiĩ ex parte p̃roni, ſapit po
tius aſſenſum,q̃ autoritatem.Sufficit aũt, ꝙ conſenſus interue-
niat in actu,& etiam poſt.c.cum cõſuetudinis.de cõſuetu.& ibi
Inn.& no.in c.j.de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.& in c.cum nos.p. &
tex.de his,quæ fiunt à præla.Sed ſi ſolum nõ contradixit,an p.
hoc videatur conſentire,pendet à qõne, qñ tacens dicitur con-
ſentire,de qua in c.in geneſi.de elect.& in c.nonne. de præſum-
ptio.& potius videretur non haberi pro conſentire niſi faceret
aliquem

aliquem actum poſitiuum, per quem approbet inſtitutum: ta-
men putat Car. ꝙ ſi non præſentat alium infra tempus iuris, in-
3 telligitur conſenſiſſe: cum ſublata ſit † poteſtas agendi de con-
temptu, quæ durat donec durat poteſtas præſentandi: nā lapſo
tempore non poteſt dici contemptus, ſed potius ipſum ius ſuū
contempſiſſe. ¶Et ſic dicit Card. expreſſim voluiſſe, ꝙ illud, q̄d
dicitur, nullam eſſe collationem factam ſine præſentatione. ca.
decernimus. xvj. q. vij. eſt verum, contradicente patrono. Secus,
ſi conſentit expreſſè vel tacitè: & probare etiam ſubtiliter præ-
ſentationem nō eſſe partem ſubſtantificam inſtitutionis, & idē
putat Fely. indubitanter eſſe dicendum in collatione facta per
papam. adducit ad idem Abb. in diſputatione ſua. Augerio. in
xxvij. col. in fi. ſecundi dubij. in ver. aut patronus non conſenſit.
vbi dicit, ꝙ ſi infra tempus præfixum à iure ad præſentandū pa-
tronus nō conſenſit, nec contradixit, & ſic per negligētiam eſt
priuatus iure ſuo, collatio prius facta cōualidatur ipſo iure abſ-
que collatione in futurum faciēda: quia ipſe eps nō poteſt cō-
trauenire collationi à ſe factæ. c. diuerſis fallacijs. de cleri. cōiug.
c. ſi tibi abſenti. de præben. lib. vj. & ſic dicit intelligere. d. c. decer
nimus, & has duas deciſiones breuiter cōmemoratas plurimū
ſeruire in facto, quoniam ſecundum eas dicit ſe ſæpius conſu-
luiſſe & obtinuiſſe: & ita reſidet ibi Felyn. ¶Tu aduerte nos ſu-
pra in ij. q. prin. huius partis in ij. arti. latè tractaſſe materiam. ca.
4 decernimus. xvj. q. vij. & diximus collationem † factam per ha-
bentem inſtituere, ſpreto patrono etiam laico conualidari plu-
ribus modis: & præſertim per conſenſum tacitum, puta qa fuit
præſens & nō contradixit: vt ibi latiſſimè diximus in ij. conclu-
ſione, & per conſenſum expreſſum: vt ibidem diximus in v. cō-
cluſione, & per lapſum temporis dati ad præſentadum: vt ibidē
diximus in vj. conclu. ſemper deducendo dicta Abb. in prælle-
gata diſputatione, Augerio. cum igitur hæc habeant locum in
collatione habentis inſtituere. multo fortius debent habere lo
cum in collatione facta per papam. ¶Nec obſt. ꝙ per negligē-
5 tiam patroni nō † præſentantis deuoluatur prouiſio ad haben-
tem inſtituere: vt in ca. ij. de ſupplen. negli. præla. & diximus ſu-
pra in d. ij. q. prin. huius partis in vj. art. & ſtante illius negligētia
gradatim ad alios ſuperiores: per c. ij. de conceſ. præben. & dixi-
mus ibidem in viij. art. & diximus etiam ſupra in vij. q. prin. hu-
ius partis, in iij. & iiij. art. tamen de præiudicio ipſorum nō eſt fa
cienda vis, cum illis papa præiudicat ſine derogatione: vt no. in
c. ij. de præbend. lib. vj. & in c. cum dilectus. hoc ti. & in c. dilect⁹.
de of. lega. & ſic in hoc non eſt inſiſtendum. Et pro prædictis fa-
ciunt, quæ dicit Domi. poſt alios in c. ſtatutum. in fi. j. colū. cum
ſeq. in ver. quid ſi ordinarius. dum loquitur, ſi ordinarius cōfert
infra menſem datum papæ, & papa poſtea non confert, an vali
detur collatio.

¶Vigeſimusquintus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ includunt beneficium patronatum laicorum, acquiſitum ex præſcriptione vel conſuetudine, etiam nulla mentione facta de patronis laicis.*

Dubitatur xxv. quid ſi ſit ius patr. quæſitum per laicum
ex præſcriptione, an literæ apoſtolicæ de-
beant de eo expreſſam mentionem facere? & hæc eſt xj. & vlti.
limitatio do. Fely. qui dicit ſuam regu. procedere, niſi agatur de
1 iure pat. † quæſito ex præſcriptione vel conſuetudine: quia va-
lent literæ apoſtolicæ nō facientes de eo mentionem. alleg. Fe-
de. in conſil. lxv. infraſcriptæ quæſtiones nō ſunt leues: quia tūc
videtur ceſſare ratio de retrahendo laicos à fundatione eccle-
ſiarum: ex quo præſupponitur patronos ex præſcriptione non
fundaſſe eccleſias, & pro hoc adducit etiam Car. in caſu articu-
li noſtri proprie loquentem in conſilio. lxj. Sed tu dic melius in
conſil. lxix. vacante quadam parrochiali eccleſia, in ij. dub. dicē-
tem valere gratiam apoſtolicam non facientem mentionem
de tali iure: quia ceſſat ratio retrahēdi laicos à fundatione, quæ
eſt potiſſima in hac materia: vt no. gl. penul. in fi. in d. ca. cum di-
lectus. hoc ti. & hanc opi. ſequitur domi. Anto. in capit. dilectus.
de offic. leg. in quarta colum. in verſic. quæro quid ſi non ratio-
ne, & ibidem domi. Abb. in fi. & hoc etiam tenuit domi. Cardi.
in clementi. per literas. in tertia colum. in tertia. q. de præbend.
& pulchrè in clementi. ſecunda. in ſeptima. q. vt lite pendent. di-
cens etiam ſe idem tenuiſſe in d. c. dilectus, & hoc idem tenuit
in conſilio. lxxj. ſed melius dixiſſet. xcvj. papa vniuit. in vlti. colū.
& dicit idem etiam conſuluiſſe And. ſicu. in conſil. alle. per eum
in ſecunda ſua limitatione, quæ eſt. xvj. arti. noſter, vbi allegauit
conſilium Andr. Sicu. quod eſt immediate ante conſilium Ale-
xand. de Imol. lxxiiij. in iiij. volumi. ¶Sed tu alleg. Barba. latè de
hoc loquentem in d. cap. dilectus. in viij. colum. in verſicu. limi-
tat tamen, & Phili. Decius in conſil. cxvij. diuino &c. & ꝑ tenui
in ſecunda colum. in verſic. tertio etiam reſpondetur, & in vlti.
colum. in verſic. ſecundo. reſpondetur. & in conſil. cxxvj. in cau-
ſa domi. Franc. in ij. colum. qui dicit in curia Romana non fieri
hanc differentiam, vt ibi per eum. ¶Poſtea domi. Felyn. circa
hanc ſuam limitationem facit tres conſiderationes, quas nos
ſupra retulimus in viij. præceden. q. princip. in tertio articul. ad
ibi dicta nos remittimus, vbi tractauimus an legatus poſſit de
talibus beneficijs diſponere? & faciunt etiam, quæ diximus in
xiiij. præceden. artic. ¶Et per iſta ſunt expedita omnia dicta im-
mortalis doctoris domi. Fely. in d. ſuo trac. qui in fi. ponit ferti-
lem apoſtillam in materia iuris patro. qui dicit de collationibus
inferiorum ſe alias dicturum: & aliquid poſuiſſe in ca. cum Ber-
toldus. de re iudic. datis ſex nouis limitationibus. ad. d. capit. de-
cernimus. volentem irritam eſſe collationem eſſe factam ſpre-
to patrono, & cætera in materia iuris patron. eſſe videnda per
ſcribentes in toto hoc titul. vbi dicit ſe alias plura recitaſſe vltra
apoſtillas doctoris ſui Batho. Bellenci. quondam auditoris cau-
ſarum palatij apoſtolici, & multa etiam poſuiſſe Pau. de Eleaza.
in repeti. capit. nobis. hoc titul. & multa etiam inueniri poſſe in
repertorijs maximè Brixienſis, & Firma. in verbo patronus, &
in tabulis conſiliorum Fede. Oldra. Ludouic. Card. Rotæ & alio
rum ex quibus facile fieret nedum ingens tractatus, ſed amplū
volumen. ¶Et ſubdit prædictam quæſtionem ſe non reperijſſe
in locis prædictis diſcuſſam, & illam omnino ſubijcere corre-
ctioni dominorum curialium.

¶Vigeſimusſextus art. ix. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 *Literæ apoſtolicæ, in quibus papa expreſſè derogat, ſi patroni inter ſe conuenerunt quòd alternis vicibus præſentent, an præiudicent illis, qui habebant illa vice præſentare, in omnibus.*
2 *Papa ſcribendo quòd aliquis recipiatur in proximè vacaturo, intelligitur grauare illum ad quem ſpectat collatio beneficij tempore vacaturæ illius, & non alium.*
3 *Contractus claudicare poteſt: non tamen diſtractus.*
4 *Iudicium non debet claudicare reſpectu partium, Secus reſpectu aliorum.*

Expediti De dictis do. Fely. in d. ſuo trac. tranſeo ad alia,
quæ mihi occurrerunt in hac materia, & ſic
patronatus, nona quæſtio. principal. & proſequendo ordinem.
xxvj. articulus ſit, ſi patroni inter ſe conueniunt, quòd alternis
vicibus præſentent, quod fieri poteſt, vt eſt text. in clemen. plu-
res. hoc titu. & diximus latè ſupra in ſecunda parte primi libri.
in ſecunda quæſtione principal. in xxxvj. articu. & papa derogat
1 patronis expreſſè pro primo beneficio vacaturo, † an erit in ꝑ-
iudicium illius, qui habebat præſentare in illa vice iuxta eorum
conuentionem, vel in præiudicium omnium, vt in ſecunda vi-
ce illi impediti præſentare poſſint. hunc articulum formauit
Ioan. de Ana. in conſilio. xliij. in Chriſti &c. ſtante viciſſitudine
in alijs terminis, ſcilicet quando ius conferendi ſpectabat epi-
ſcopo, & capitulo, inter quos erat conuentio viciſſitudinis, &
tunc temporis viciſſitudo erat epiſcopi. ¶Et Ioannes de Ana.
2 pro capitulo dicit facere: quia papa ſcribendo † quòd aliquis
recipiatur in proximo vacaturo, intelligit grauare illum, ad quē
ſpectat collatio beneficij tempore vacature illius, & non aliū.
Ita ſatis dicit probari ex his, quæ habentur in capitulo manda-
tum. in capitulo literas, & in capitulo abbatem. de reſcriptis, &
hæc videtur eſſe intentio papæ, quæ omnino ſeruanda eſt: vt in
dicto capit. mandatum. ſed in illo caſu tempore, quo illud bene
ficium vacauit, collatio ſpectabat ad inueſtientem ſtante viciſ-
ſitudine: ergo illum voluit grauare: & non capitulum, ad quod
non ſpectabat: & dicendum contrarium eſſe ſecus, & abſurdū
alium grauare: vt in ca. ſi. de præbend. in vj. & ſic cum ipſe inue-
ſtiens fuerit priuatus poteſtate conferendi illa vice per haben-
tem poteſtatem: vt in c. eam. de præbend. lib. vj. non debet præ-
iudicare ipſi capitulo. ¶Et ſubdit non obſtare, ſi diceretur ſecū-
dum hoc viciſſitudinem claudicare, quod eſſe nō debet: per id,
quod habetur in l. ſi id quod purè. §. ſi pupilli. ff. de reſcindē. vēd.
3 vbi probatur, ꝙ licet contractus poſſit claudicare: tamen non
debet claudicare diſtractus, tenendo collationem vigore viciſ-
ſitudinis eſſe potius diſſolutionem, quàm celebrationem con-
tractus: nam reſpondetur iſtud procedere, & eſſe verum, con-
tractum non debere claudicare, opera, & facto alterius partis:
ſed hic claudicat opera & facto papæ: cuius autoritas & pote-
ſtas intelligitur reſeruata in ipſa cōuentione viciſſitudinis: iux-
ta id, quod habetur in l. imperatores. ff. ad municip. & in capitu-
lo venientes, & in capit. quemadmodum, & in ca. petitio. de iu-
4 reiur. & in c. conſtitutus. de reſcri. ¶† Pro quo etiam dicit face-
re, q̄d no. in ſimili iudicium non debere claudicare reſpectu ip-
ſarum partium, ſed reſpectu aliorū, ſecus: vt ibi per eū. ¶Dicit
etiam nō obſtare reg. impedito iuſtè nō currere tēps. ca. quia di-
uerſitatem.

uerſitatem.de ɔceſ.præbend.quia capitulum nõ fundat ſe tan-
tum in negligẽtia innitiẽtis,quantum,in priuatiõe ſummi põ-
tificis, qui priuauit illum illa vice poteſtate conferendi, quod
potuit & voluit.¶Dicit etiã ꝙ nõ obſtare tex.in c.ſi electio. cũ
materia ſua de elec.lib.vj.quia illud procedit, niſi allegetur tale
quid, quo eligentes dicantur priuati poteſtate eligendi: vt ibi
no.per glo.& doc.ſed hic allegat̃ priuatio papæ,ergo &c.¶Vbi
do. Ludo. Bologni.in addi.quam facit ad d.conſil.qui adducit
caſum noſtrum in terminis deciſum per Io. And.in c.cum in il-
lis.§.fi.ſuper verbo,præſentationem. de præben.lib. vj.ꝙ ſi ſunt
plures patroni vnius eccleſię,qui ſimul conueniunt,vt alternis
vicibus præſentent:& ſtante hac conuentione papa mandat ꝓ-
uideri de beneficio ſpectante ad præſentationem alterius illo
rum patronorum, qui pro illa vice habebat præſentare illi ſoli
mandatum papæ præiudicat,& non alteri compatrono,cui alte
ra vice ſpectabit ratione viciſſitudinis.alleg.quod habetur in c.
dilectus.el.iij.de præben.& in c j.hoc ti.lib.vj.& bene facere,qđ
habetur in l.via.§.vſus.ff.de ſerui.& in l.communi diuidundo.§.
cum de vſufr.ff.communi diuidun.& dicit ab iſta autoritate Io.
And.nõ eſſe recedendum in iudicando & ɔſulendo: vt ibi pul-
chrè per eum qui dicit facere pro hoc bonam gl.in d.cle.ſi plu-
res.hoc ti.ſequitur Io.And.ibi Domi. poſt princ.d.§.fi.& voluit
ibidem hoc Philip.Fran.in vlt.col. & hoc dictum retulit cũ ma-
gno apparatu, dicens de eo nõ meminiſſe Fel.in ſuo trac.dom.
Roch.in hoc trac.in verbo,ius.in vj.q.in ij.col.& nos retulimus.
ſ.in d.xxxvj.articul.ij.q.princip.ij.parte.j.libr.in verſicul. reperi
poſtmodum.

¶Vigeſimusſeptimus:& xxviij.art.ix.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Literæ apoſtolicæ præiudicant, ſi in eis ſcribatur quòd prouideatur alicui de beneficio ſpectante ad præſentationem duorum, expreſſa mentione facta de eis, etiamſi præſentatio non pertineat ſimul, ſed ſucceſſiuè. Et quid in hoc caſu, ſi eſt facta mentio de vno tantum, nu. 2.*
3 ☞*Literæ monitoriæ ius non dant, quod afficiat.*

1 Sed pone Et hic ſit.xxvij.art.†ꝙ ſcribatur per papam,vt
prouideatur alicui de beneficio ſpectante ad
præſentationem duorum,ſed præſentatio nõ ſpectat ſimul, ſed
ſucceſſiuè:vt quia ſcribitur ad præſentationem plebani,& abba
tis:& plebanus præſentat abbati: & abbas epõ,per quem fit in-
ſtitutio ſecũdum practicam poſitam in c. ad audientiam.el.j.in
gl.iij.de eccleſia ædificãda,an poſſit prouideri de tali beneficio?
Et domi.poſt Io.And.in d.c.cum in illis.in §.fi.in j. colũ.in §.ſed
pone. tenet ꝙ ſic:quia ſufficit ꝙ ad eos ſpectet præſentatio ſi-
mul,ita ꝙ non ad alterum tantum.vt dicit ille tex.§.fi.& voluit
ibidem Pet.de Anch. & Philip. Franc.ibidem poſt prin.ij.col.in
ver.in gl.in verbo non obiecto.
2 Sed Fortius eſt †dubium:& hic ſit. xxviij.arti.in caſu præce-
dentis art.quãdo ambo non exprimuntur,ſed alter tan-
tum:an beneficium includatur?Hunc etiam arti.ponit Do.poſt
Io.And.in d.c.cum in illis.§.fi.in j.colũ.in ver. ſed fortius eſt du-
bium,& dicit,videtur,ꝙ ſic ſi exprimatur plebanus,qui dat prin
cipium huic præſentationi,& cuius factum eſt gratuitum, & vo
luntarium,& qui verè grauatur: & non abbas,cuius factum eſt
neceſſarium:& qui in veritate nõ grauatur, & dicit pro hoc bñ
facere.c.literis.de reſcrip. In talibus enim ponderamus initium
& cauſam.ff.manda.l.ſi procu.in fi.& ff.de origi.iur.l.j.& ab illo
recognoſcẽdum eſt beneficium:vt no.in c.dilectus.de of.legat.
¶Poſtea dicit in cõtrarium videri, & debere cõſiderari præſen-
tationem,quæ fit epiſcopo,ex qua ſequitur inſtitutio: & ſic lo-
qui iura de præſentatione tractantia: & licet tales neceſſario id
agant:tamẽ præſentatores ſunt ſicut & electores dicuntur, qui
neceſſario certum eligunt,vel ex mandato papæ, de his quæ fi.
à maio.par.capi.ca.ex ore,& no.in c.cum in veteri.in gl.antepe.
de elec. vel quia tenentur eligere de collegio, vbi non eſt niſi
vnus eligibilis:vt no.ſ.de elec.cum terra.vel quia procuratoriũ
habent de certa perſona eligenda.cap.penulti.§.porro, & ibi gl.
de elec.libro ſexto.allegat ſimile,de quo in ſequen.articu.Et ſic
cõcludit Ioan.And.Abb.fore exprimendum: & dicit iſtam par-
tem fortificari, ſi teneamus inſtitutionis expreſſum præiudica-
re præſentanti.De quo dicemus.j.in ſequen. artic.vnde fortius
plebano præiudicabitur in hoc caſu. ¶Et ad decre.literis.de re-
ſcrip.reſpondet vt dicitur in quæſtio. priorum ſuper regul.qui
prior.de regul.iur.ante fi.ſecũdum Ioan. And.vbi dicitur inſpi-
ciendum eſſe initium, quo ad id, quod ibi dicitur, vt attribua-
tur grauamen inchoamenti non perficienti ex debito honeſta-
tis. Sed non negatur ibi, quin dicatur receptus autoritate eius,
3 qui perficit actum,maximè cum †per monitoria non detur ius
quod afficiat.hæc idem voluit ibi Pet.de Anch.& Philip. Franc.
in ij.col.in ver.quid autem.¶Quis autem fungatur maiori præ
rogatiua præſentans vel inſtituens, & plus iuris tribuat: dixi-
mus.ſ.in j.par.ij.lib.in v.q.prin.in x.art.

¶Vigeſimusnonus artic.ix.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Literę apoſtolicæ includũt beneficium patronatum laicorum ſi in illis ſcribitur, quòd prouideatur alicui de beneficio pertinente ad præſentationem alicuius habentis præſentare de conſenſu aliquorum.*
2 *Conferre habens de conſenſu aliquorum, potentius ius habet, quam ille, qui communiter habet conferre.*

Ponit Etiam ibi Io.And.incidenter.ſ.in d.ca.cum in illis.§.
1 fi.Et hic ſit.xxix.art.†quid ſi ſcribatur per papam,ꝙ
alicui prouideatur de beneficio ſpectante ad præſentationem
alicuius,& ille habet præſentare de conſenſu aliquorum, an in-
cludatur in tali mandato?Et Domi.referendo Io.And.in d.ca.fi.
in j.col.in ver.pone enim quòd.dicit includi in tali mandato, &
hoc probari in cap.primo.§.primo.ne ſede vacan.libro ſexto.cũ
ille nec collator ſit,nec præſentator:ſequuntur ibi Pe. de Anch.
& Philip.Franc.in ſecũda col.& apoſtillantes Domi. addũt etiã
Rotam.x.de præbend.& facere quod dicit Feder.conſil.primo.
2 potentius †ius habere illum,qui habet cõferre de conſenſu ali-
quorum, q̃ illum qui habet communiter conferre. Et de habẽ-
te præſentare cum conſenſu ſeu conſilio alicuius, diximus.ſ.in
ij.par.huius.ij.lib.in iiij.q.prin.in ij.art.

¶Trigeſimus art.ix.q.princip.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Papa ſi mandat conferri beneficium ſpectans ad inſtitutionem epiſcopi, nunquid executor poſſit prouidere de beneficio, in quo epiſcopus inſtituit tantum ad præſentationem, & electionem alterius.*
2 *Reſcriptum non poteſt intelligi de inſtitutione, quę ſumitur pro collatione.*
3 *Conſequens vellens, videtur velle & omne antecedens, ſine quo illud ſtare non poteſt.*

1 Tranſeamus Modo ad.xxx.artic.†quid ſi papa man-
dat cõferri beneficium ſpectans ad in-
ſtitutionem epiſcopi, nunquid exequutor poſſit prouidere de
beneficio in quo epiſcopus inſtituit tantum ad præſentationẽ,
2 & electionem alterius?Et dubium facit, †quia reſcriptum non
poteſt intelligi de inſtitutione, quæ ſumitur pro collatione.cũ
tex.in d.cap.cum illis.§.cum autem.dicat iſta duo diuerſa.Hunc
art.tractat Io.And.& poſt eum Domi.in d.§.cum autem,& tan-
dem deductis iuribus & rationibus ad partes, tenent includi ꝑ-
ſentationem,& idem dicit Domi.tenere Io.de Ligna. & Ioã.de
Fantu.ibidem ac Io.de Imo.dicentem negari nõ poſſe,quin res
ſit dubia: & ideo in dubio debemus interpretari, vt res potius
valeat,q̃ pereat.de verbo.ſignifi.Abb.cum ſimi.& iſtam partem
3 etiam credit Domi.veram:quia vbi tangitur† pars alicuius rei,
tota res videtur tacta quæ in actu requiritur:de pœni.diſt.j.vul-
garis:ſed iſta pars inſtitutionis non poteſt eſſe per ſe,niſi præce-
dat electio: ergo totam videtur voluiſſe tangere. Pro hoc vlti-
mo ibi Philip.Franc.dicit facere.l.illud.ff.de acquirend.hæredi.
vt ſic volens conſequens,videatur velle & antecedẽs, ſine quo
ſtare non poteſt. ¶Dicerem tamen per hoc non præiudicari
præſentationibus patronorum laicorum: vt voluerunt prædi-
cti in c.cum in illis.§.cum autem.ſuper gl.in verbo, noſcatur.de
præbend.lib.vj.& nos diximus.ſ.in iiij.præcedẽ.articu.& Philip.
Franc.hoc clarè dixit poſt alios in d.§.cum autem. tantum inclu
dere præſentationem eccleſiaſtici, & non laici,ſeu clerici ratio-
ne patrimonij.

¶Trigeſimusprimus artic.ix.q.princip.iij.partis.ij. Libri.

1 ☞*Literę apoſtolicę mandantes prouideri alicui de beneficio ſpectante ad præſentationem alicuius, derogant habenti inſtituere.*
2 *Acceſſorium principalis naturam ſequitur.*

1 Quid Aũt eſt.Et hic ſit.xxxj.ar.†ſi papa mãdat ꝓuideri de
beneficio ſpectãte ad pñtationẽ alicuius,an poterit
ꝓuideri de bñficio ſpectãte ad ipſius pñtationẽ, ſed ad alterius
inſtõnem?Et Io.And.in d.§.cũ aũt.tenet ꝙ ſic:qa arctat̃ tunc ius
2 inſtituentis,†cũ inſtõ ſit acceſſoria ad pñtationem:vnde ſequit̃
naturã principalis.regula,acceſſoriũ.de regu.iur.lib.vj.& voluit
ibidẽ Philip.Fran.in fi.¶Nolo aũt proſequi ſimiles difficultates:
qa eſſet tranſcribere dicta doc.in d.c.cum in illis.videas ibi latè.

¶Trigeſimusſecundus art.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Electione facta per præſentantes de præſentando, non acquiritur ius electo, ſed per præſentationem.*
2 *Executor apoſtolicus excluditur per præſentationem, non per ſolam nominationem, vel electionem.*
3 *Patronus eccleſiaſticus imperfectè præſentans variare poteſt.*

Dubitatur

Dubitatur Trigeſimoſcđo,quid ſi cõuenerũt patroni
vel parrochiani,ad quos ſpectat pñtatio,&
conuenerunt in B. pñtandum , vt fieri ſolet, illum eligendo in
pñtandum: ſed anteq̃ pñtaſſent , exequutor papę datus ad pro-
uidendũ in illa dioec. confert illam eccleſiam:& poſtea patroni
pñtant,cui debetur beneficiũ prouiſio per exequutorẽ vel pñ-
tato.Hunc articul.formauit Io.And.poſt Compoſt.in c.capl̃m.
in pe.col. in verſi. quærit poſt. de reſcrip. Et dicit primo videri,
ꝙ pñtato debeatur,ſi ꝯſentire vult.de elec.cũ inter canonicos.
nam non pręſumit papam hoc mãdaſſe,ſi ſciuiſſet.& eadẽ eſt ra
1 tio &c.c.ſuper literis.de reſcript. ¶†Sed cõtra dicit facere , qa
per talẽ electionem nõ acquiritur ius electo,ſed ſolum per pñ-
tationem: vt ipſe Io.an.no.in c.fi.hoc tit.vnde cũ ante pñtatio-
nem poſſint variare ẽt patroni eccleſiaſtici:fortius & papa pote
rit ꝓuidere,ne per factũ illorum ſit papę lex talis inducta,quam
illi ſeruare non tenent:& demum dicere Compoſt. aliquos nõ
fateri permiſſam variationẽ patronis eccl̃iaſticis poſt talẽ noĩa-
tionẽ ſeu electionẽ : melius tñ eſſe dicere per talem noĩationẽ
ius nõ acquiri , ne detur p̃ronis occaſio vẽdicandi plus iuris in
eccleſijs,q̃ ipſi habebãt,maximè cũ ſępe abutant hoc iure.c.qm̃
hoc tit. ¶ Et ſubdit Compoſt. fateri , ꝙ ſi poſt pñtationem exe
quutor ꝯtuliſſet,collatio nõ valeret.c.cum inter canonicos. de
elec. & xvj.q.vij.decernimus. ¶Qui tñ Io. an. dicit qõnem iſtã
non ꝓcedere, ſi intelligat de laicis pñtantibus : per ea,quæ ipſe
ſcripſit poſt Hoſti. in c.dilectus. ſuper glo.iij. de offi.leg.ſed in
clericis bene procedere, itẽ & in laicis , vbi appareret voluntas
2 papę de talibus eccleſijs includẽdis in gratia. ¶†Ex prædictis
habes duo dicta.Primũ nõ ſufficere ſolam noĩationem, vel ele
ctionẽ de pñtãdo pro excludendo exequutore apl̃ico.& ꝓ hoc
faciũt, quę diximus.ſ̃.in ij.par.huius ij.lib. in j. q. princ. in xxij.
articu.vbi diximus non ſufficere p̃rono eligere pñtandum, niſi
actualiter pñtauerit : imo voluimus alium pñtatum debere ac-
ceptare : al̃s nõ eſt perfecta pñtatio : vt ibidem diximus in xvij.
artic.de iſta imperfecta pñtatione faciũt , quæ ibidẽ diximus in
3 iij.q.prin .in ij.artic.cum duobus ſequen. †& ꝙ ẽt eccleſiaſticus
p̃ronus imperfectè pñtans poſſit variare : diximus ibidẽ in vij.
q.prin.in iij.v.& vij.artic. & ꝙ à poſtulatione ſeu noĩatione va-
riari poſſit, diximus ibidem in ij. articu. ¶ Scđm eſt, qđ colligit
poſt pñtationem factam per p̃ronum eſſe acquiſitũ ius pñtato,
adeo ꝙ per exequutorẽ papæ illi p̃iudicari non põt.qđ eſt ſum-
mè notandũ pro his,quæ diximus.ſ̃.in viij.proxi.præce. q. prin.
in vj.& vlti.artic.vbi ꝯcluſimus legatum à latere ẽt pñtato præ-
iudicare nõ poſſe.& ibi dicta faciũt ẽt pro pñti artic. ¶ Et hoc
dictum eſt intelligendũ de perfectè pñtato: vt ꝓximè eſt dictũ.

¶Trigeſimusterius articu.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Literæ apoſtolicæ impetratæ per præſentatum , alio poſtea præſentato & inſtituto,non valent in præiudicium præſentati & inſtituti.*

Et ex Proximè dictis ſequitur deciſio. xxxiij. arti. pone ꝙ
vnus ex duobus pñtatis , vel alius pro impetratio-
ne illius beneficij vacãtis accedit ad curiam Romanã interim
aũt ꝙ accedit, p̃roni variãt vel de nouo pñtant:& eps̃ facit inſti
tutionem,iſte impetrãs literas à ſummo pontifice , nõ facit mẽ
1 tionẽ de pñtatione vel variatione prædicta,cũ illã ignoret,†an
tales literę valeant in præiudiciũ inſtituti. & ꝯcludẽdum eſt ꝙ
2 non:qa†ſubreptio ẽt cõmittitur tacendo id,qđ ignorat,ſi veriſi
militer illud tacitũ potuiſſet mouere papã ad aliud faciendum.
Ita Abb. per illũ tex. quem exclamat in c. ꝯſtitutus. in prin. de
reſcrip.& in c.ad audienriã.circa fi.eod. titu. In ꝓpoſito ergo,ſi
papa ſciuiſſet variationẽ vel pñtationẽ eſſe factã , veriſimiliter
nõ ꝯceſſiſſet literas ipſi,à quo variatũ eſt: vel ſaltem ſic de facili
non ꝯceſſiſſet.igitur ipſę literę non habẽt pręiudicare inſtituto:
ita formaliter Roch.in hoc trac.in verbo,honorificũ.in xxij. q.
¶Et pro hoc facit dictum Compoſt. & Io. an. in d. c. capl̃m. de
reſcrip.de quo diximus in proxi. præce. artic. Et ſic ex prædictis
nota ẽt de variatione eſſe faciendã mentionem in literis papę.

¶Trigeſimusquartus articu.ix.q.prin.iij.partis. ij. Libri.

1 ☞*Literæ apoſtolicæ diſponentes de iure patronat.ſpectante ad collegium ſeculare ad hoc vt pręiudicent , an debeant facere mentionem de perſonis ſingularibus,an vero per verbum collectiuum.Et quid in collegio eccleſiaſticorum,nu.2.*

1 Sit Trigeſimusquartus articu. † ſi ius pat. ſpectat ad colle-
gium ſeculare an ſufficiat facere mẽtionem de perſonis
ſingularibus illius, & non per verbum collectiuum.Ita pulchrè
do.Fely. colligit ex dictis per eũ ibi in x.col.aliud ſinguli , aliud
vniuerſi:& hanc ꝯcluſionem ẽt ipſe ꝯfirmat in c.in noſtra.xxvij.
col.in xxxv ij.correlario.& licet ipſe do.Fely.loquat de iure pa.
ſpectante ad collegium ſeculare.Ego idẽ dicerem in pñtatione
quę ſpectaret ad collegiũ eccleſiaſticum:qa in illis ẽt debet fieri
differẽtia inter ſingulos & vniuerſos de quibus,ibi per eũ: & ꝓ
hoc vltimo facit pro his,quæ diximus.ſ̃. in vij. præce. artic. vt ſi
bene literę apl̃icę diſponãt de beneficijs ſpectãtibus ad quorũ
2 cunq;†pñtationem illud quorũcunq;, non includat pñtationẽ
patroni laici : ſed vt aliquid operetur, includat pñtationẽ eccle
ſiaſtici p̃roni ſingularis,& eccleſiaſticorũ patronorũ iure colle-
gij, qui non includerẽtur,ſi diceretur ad cuiuſcunq; pñtationẽ.
¶ Et ex hoc nota ſub iſto verbo , ad quorũcunq; pñtationem,
includi pñtationem collegij eccleſiaſtici.

¶Trigeſimusquintus articu. ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri. .

1 ☞*Reſcriptum mandans prouideri alicui de beneficio ſpectante ad prouiſionẽ talis epiſcopi, an extendatur ad beneficium iuris patronatus tunc laico ſpectantis,an vero poſt datam donari ipſi epiſcopo.*

1 Dubitatur Trigeſimoquinto , † an reſcriptũ per qđ
mandatur prouideri alicui de beneficio
ſpectante ad ꝓuiſionem talis epi,extendat ad beneficium,cuius
ius pa:& pñtandi ſpectat ad aliquẽ:ſed poſt datam in ius pa.ſeu
pñtandi fuit donatum ipſi epo.Iſtum articu. latè poſequitur
Paul.de eleaza.in qõnibus ſuis.ĩ q. iij. quæſtio diſputata &c.de
beneficio ſpectãte &c.in ij.dubio , qđ ponit in vj.col. in verſ.cõ
tra eũdẽ.nolo eius dicta referre:qa eſſet longa hyſtoria. Videas,
per te.Concludit tñ ex quo tpe date illud beneficiũ erat de iure
patro. laici, & de eo facta non erat mẽtio,non poterat includi,
ex quo tp̃s date attendit.c.ſi eo tpe.cũ ſua materia.de reſcri:lib.
vj.& cle.literas.eo . tit. vbi latiſſimè per eũdem Pau. & do. Car.
nolo ingredi hoc mare magnũ. vide in prædictis locis. ¶ Et di
ctus Pau. in d. ſua diſpu. ſatis põderat : an eps̃ effectus patro-
nus, vnico actu pñtet & inſtituat , an diuerſis actibus:vt ſi diuer
ſis actibus, tanto magis non extendat. de quo vltimo ſatis dixi-
mus. ſ̃. in ij. præce. q. prin. in xix.artic.& ꝙ attendatur tp̃s date,
tetigimus.ſ̃. in iij. q. prin. pñtis partis in vlti. artic. Et ſic tene
cum Pau.quia pro eo eſt clarius tex.in d.cle. per literas .

¶Trigeſimusſextus artic.ix.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Beneficium vt cadat in gratia expectantis,an ſufficiat ꝙ ante gratiam fuerit fundatum,licet autoritas & conſenſus epiſcopi ſuperueniat poſt obtentam gratiam per iſtum expectantem.*

2 *Eccleſia ſi in mea fundo conſtruatur , eam non poſſum autoritate propria deſtruere.*

3 *Literæ apoſtolicæ includũt beneficium, ſi poſtea ſuperueniat conſenſus epiſcopi,qui poſtea efficit fundatorem patronum.*

Et ex Prædictis ſequitur.xxxvj. & vlti. artic.an ſufficiat ad
1 effectũ,ꝙ † bñficiũ cadat in gr̃a expectantis,ſi ante
gr̃am fuerit fundatũ,licet autoritas & cõſenſus epi ſuperueniat
poſt obrentã gratiam per ipſũ expectantẽ. Hunc articu.pulchrè
diſputat Rota cccccxlv. quidam p̃ronus fundauit.hoc tit.in an-
tiquis.quę primo argumentat, ꝙ cadat ſub gr̃a,ex quo fundatũ
fuit ante gratiam, licet ꝯſenſns epi interueniat poſt:poſtea argu
mentat, ꝙ nõ cadat ſub gr̃a: & ita remanet,nullã partẽ eligẽdo
vnde poſſet dici vltimã elegiſſe: ſed eius ſummariũ vr̃ oppoſitũ
demonſtrare, qđ eſt tale, ſufficit ad effectũ ꝙ beneficiũ cadat in
gr̃a expectãtis , qđ ante gr̃am fuerit fundatũ : licet autoritas &
ꝯſenſus epi ſuperueniat poſt obtẽtam gr̃am ipſius expectantis.
¶ Et hæc pars affirmatiua vr̃ probari per tex.in d.c. lr̃as. pon-
deratum bñficiũ eſſe creatum ante gr̃am ad effectũ gr̃ę: & non
habemus ꝯſenſum poſſe interuenire,ẽt poſt fundatã eccleſiam
vt diximus.ſ̃.in j.par.j.lib. in ij. q prin. in xij. artic. ¶ Et pro hoc
ẽt facit, qđ diximus ibidem in .ij. q. princ. in xiij. artic. ꝙ ſi ſuper
2 fundo meo me † inſcio ꝯſtruat eccl̃ia , nõ poſſum ꝓpria auto-
ritate deſtruere eccleſiam.& faciũt ẽt quæ diximus.ſ̃.ibidem in
iiij.q.prin. in ix.artic. dum tractauimus, qñ incipiet competere
p̃rono ius patr.cũ incepit ędificare,vel perfecto opere: vel poſt
ꝯſecrationem : ex quibus oĩbus cõcludo vnũ: nam nos diximꝰ
ſ̃. in d. j. par.j. lib. in ij. q. princ.in iij.artic. in fundatione eccl̃iæ
& acquiſitione iuris pa.duos requiri conſenſus epi : vnum,q eſt
licẽtia ędificãdi.iuxta.c.nemo.de ꝯſecra.diſtin.j.aliter pro acqui
rẽdo ius pa.de quo in c. nemo. hoc tit.fundata igitur eccleſia ſi
conſenſus epi non interuenit, non dicet.acquiſitum ius pat.per
p̃ronũ:ſed bene tenebit ædificatio baſilicę : vt diximus in d.xiij.
articu. iij. q. prin. j. par. j. lib. qa non põt reuerti ad vſus ꝓpha-
nos,vt ibi.defectus igit ꝯſenſus nocebit p̃rono : qa non erit pa-
tronus donec ille nõ ĩteruenIat:ſed nõ nocebit baſilicę:quin ſit
baſilica & futura eccleſia:ſi baſilica,ergo ſub diſpoſitiõe ordina
3 rij.c.nos baſilicæ, xvj. q. vij. ſi ſub diſpoſitione ordinarij. † ergo
includit in gratia apl̃ica , q̃uis poſtea ſuperueniat cõſenſus epi,

qui efficiat fundatorẽ patronum. ¶Et ex hoc colligo pulcherrimum.dictũ quod ẽt probatur ex dictis in ꝓximo prece.artic.ꝙ ſicut ibi beneficium, quo tpe datę grãe non includit in grã, q̃uis poſt grãm efficiatur epiſcopi, eodem modo à ↄrio, beneficium quod tempore datę gratiæ ſpectabat ad prouiſionem, epĩ, comprehendetur in gratia: licet poſt gratiam efficiatur iuris patro. laici. Quod eſt valde notandum, maximè in caſu præſentis arti. vide per doc.in d.clemen.literas.

Ex omnibus Dictis in hac præcedẽ.ix.q.princ.& eius. xxxvj.articu.collige duas concluſiones: vnam de poſſe papæ: aliam de eius velle præiudicare patronis ęccleſiarum: primam affirmatiuam: ſecundam ſubdiuiduam in duabus concluſionibus: quarum vna erit negatiua: & ſecunda affirmatiua. ¶Sit igitur prima ↄcluſio affirmatiua, papam poſſe præiudicare patronis non ſolũ eccleſiaſticis, ſed etiam laicis: & ſic beneficia de iure patro. ipſorum poſſe reſeruare, & conferre ſine patronorum præſentatione per ea, quæ diximus.s̃.in j.& ij. articu.& in hoc non eſt aliqua difficultas. ¶Secunda eſt concluſio negatiua, de velle papæ, quæ ſic ſe habet non præſumitur papam velle præiudicare patronis laicis in eius literis & gratiis beneficiorum, niſi expreſſè iuri patronat.ipſorum deroget: vt latè diximus.s̃.in iij.articu. ¶Amplia primo iſtam ſecundam conclu.etiam ſi papa mandat prouideri alicui de beneficio ſpectante ad cuiuſcunque diſpoſitionem, ſeu prouiſionem, ſiue conceſſionem: ſeu collationẽ, ſiue ordinationem, ſiue inſtitutionem: quia per hoc non includentur beneficia ſpectantia ad præſentationem patronorum laicorum: vt diximus.s̃.in iiij.arti. ¶Amplia ſecundo.d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi papa ſcribat motu proprio pro aliquo beneficiando, quia per hoc non comprehendentur beneficia iuris patronat.laicorum: vt diximus.s̃.in v.articu. ¶Reſtringe hanc ampli.procedere, niſi cum motu proprio eſſet clauſula generalis, non obſtantibus quibuſcunque, per quæ gratia noſtra poſſet quomodolibet impediri, vel differri: quia per talem clauſulam intendit impedire ius tertij: & motus proprius tollit ſubreptionem: vt in dict.v.articul.in verſicu.& licet aliqui. ¶Reſtringe ſecundo d.ampli.procedere, niſi papa motu proprio vellet primum beneficium non vacare per promotionem ad epiſcopatum: quia tunc licet non expreſſerit de iure patronat.laicorum dicti beneficij, tenebit reſeruatio: vt diximus in d.v.articu.in fi. & latius in xix.artic. ¶Amplia tertio.dict.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi in literis papæ mandetur prouideri alicui de beneficio, etiam ſi ad alicuius præſentationem ſpectaret: quia includet tantum præſentationem patronorum eccleſiaſticorum: non autem laicorum: vt diximus s̃.in vj.articu. ¶Amplia quarto.d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi papa mandaret alicui prouideri de beneficio, ad quorumcunque prępſentationem ſpectante: quia includet beneficia patronorum eccleſiaſticorum: & verbum quorumcũque. operabitur: ſiue ad eos ſpectet iure particulari, ſiue iure collegij, quę aliter non compręhenderentur, & non beneficia iuris patron. laicorum: vt diximus.in vij.articu. ¶Amplia quinto.d.ſecũdam conclu.procedere, etiam ſi eſſet beneficium iuris patro.clerici, non ratione eccleſiæ, ſed ratione ſui patrimonij: quia non præſumetur papam illi derogare, niſi illud exprimat, ex quo laicus cenſetur: vt diximus s̃.in viij.articul. ¶Amplia ſexto.d.ſecundã conclu.procedere, etiam ſi præſentatio pertineat communiter ad clericum ratione eccleſiæ, & ad laicum ſuo iure: nam per literas papæ neutri ipſorum præiudicabitur, ſi de iure patrona.non fieret expreſſa mentio: per dicta.s̃.in ix.articul. ¶Amplia ſeptimo.d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi in literis papæ dicatur non obſtante iure pat.laicorum: & non obſtantibus ſtatutis eccleſiæ: nam ſi eſſent aliqua ſtatuta particularia concernentia in indiuiduo beneficium, de quo ſcribitur, requirẽs certas qualitates in limine fundationis appoſitas in perſona prouidenda, non includetur ſub dictis literis, niſi dictis qualitatibus ſic appoſitis expreſſè derogetur: vt dixi.s̃.in x.articu. ¶Amplia octauo. d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi literæ apoſtolicę derogarunt expreſſè iuri patron.laicorum: quia non comprehenderent ius patron.imperatorum, regum, principum, ducum, marchionum, & ſimilium. vt diximus.s̃.in xj.artic. ¶Amplia nono, d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi in literis papæ fiat mentio de iure patro.ſingularium perſonarum collegij ſecularis, ad quas ius patronat.ſpectat: quia non ſufficiet niſi fiat mentio de ipſo collegio per verbum collectiuum; vt diximus.s̃.in xxxiiij. articu. ¶Amplia decimo.d.ſecundam conclu.procedere etiam in permutationibus beneficiorum, quæ fierent in curia Romana: nam non valerent, ſi de iure patr.laicorum mentio nõ fiat; vt diximus.s̃.in xij.artic. ¶Amplia vndecimo.d.ſecundam conclu.intantum procedere, ꝙ beneficia patronata laicorum non dicuntur vacare in curia, & ſic impetratio illorum non tenet nõ facta mentione de iure patronat.ipſorum: vt diximus.s̃.in xiij articu. ¶Amplia duodecimo.d.ſecundam conclu.intantum ꝓcedere, ꝙ ſi beneficiũ, in quo patronus laicus habet omnes fructus iuris patro.excepto fructu præſentationis, vt eſt in eccleſia collegiata, ex quo electioni illius habet conſentire, debet fieri mentio ipſius iur.patro.laici: vt diximus.s̃.in xxij.articul. ¶Amplia decimotertio.d.ſecundam conclu.intantum procedere, ꝙ beneficia patronata laicorum non includuntur in reſeruatione extrauagantis, execrabilis: vt diximus.s̃.in xvj.articul. ¶Amplia decimoquarto.d.ſecundam conclu. procedere, etiam ſi in ſupplicatione impetrans petat derogari patronis laicis: licet de iure patr.eorum clarè non conſtet: quia ſi patroni facerent conſtare ſtatim de eorum iure, non erit eis derogatum: vt diximus.s̃.in xxij.articu. ¶Declara primo.d.ampli.non ſufficere, probare ius patrona.ex priuilegio & præſcriptione: quia adhuc procederet gratia, ſed debebit probare de vero iure pat. & tunc non procedet gratia: vt diximus in d.xxij.artic.in verſic.certè hæc deciſio. ¶Declara ſecundo.d.ampli.debere cõſtare ſtatim tempore impetrationis; quia ſi conſtaret, poſtea nihil eſſet, quia adhuc militaret gratia: vt diximus ibidem in verſi.ſecundo colligitur. ¶Declara tertio.d.ampli.hoc onus probandi ius patr.clarè conſtare tempore impetrationis incumbere non impetranti, ſed ipſis patronis: vt diximus.s̃.in d.xxij.artic.in verſic.tertia ſit declaratio. ¶Declara quarto.d.ampli.ipſos patronos debere ꝓbare de eorum iure clarè conſtare manifeſta probatione, & ſine hæſitatione, & palam eſſe: vt in d.xxij.artic.in iiij.declaratione. ¶Amplia decimoquinto.d. ſecundam conclu. procedere, vt non ſolum debeat fieri expreſſa mentio de veris patronis: ſed etiam de exiſtentibus in quaſi poſſeſ.præſentandi: quia adhuc & ipſi patroni laici dicentur: vt diximus.s̃.in xxiij.arti. ¶Amplia decimoſexto. d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi papa mandaret conferri beneficium ſpectans ad inſtitutionem epiſcopi: quia licet cõpręhendat etiam præſentationem, non tamen compręhendit illam ſpectantem ad laicum, niſi de ea fiat expreſſa mentio: vt diximus.s̃.in xxx.articul. ¶Amplia decimoſeptimo.d. ſecundam conclu.procedere, etiam ſi expreſſè derogaretur laicis, & tamẽ per laicum facta eſſet præſentatio vera: licet non ſequuta inſtitutio, quia exequutor apoſtolicus non poterit ſe de illo impedire: vt diximus.s̃.in xxxij.articu. ¶Reſtringe hanc ampli.procedere, ſi eſſet facta vera præſentatio per patronum: ſed ſi eſt facta ſola electio de præſentando, & non actualis præſentatio, exequutor apoſtolicus poterit conferre illud beneficium: vt in d.xxxij. articu. ¶Amplia decimooctauo.d.ſecundam conclu.intantum procedere, ꝙ ſi vnus ex præſentatis per patronum veſalius acceſſerit ad curiam, & impetrauerit dictum beneficium, & interim patronus variauerit, & ſequuta fuerit inſtitutio, nõ tenebit impetratio de variatione mentione non facta, ſed obtinebit inſtitutus: vt diximus.s̃.in xxxiij.articu. ¶Amplia decimonono. d.ſecundam conclu.intantum procedere, ꝙ ſi mandaretur alicui prouideri de beneficio ſpectante ad prouiſionem talis epiſcopi, non extendetur ad beneficium iuris patrona.tempore impetrationis laico ſpectantis: licet poſtea ex donatione deuenerit ad epiſcopum: vt diximus.s̃.in xxxv.articu. ¶Amplia vigeſimo.d.ſecundam conclu.procedere, etiam ſi beneficium eſſet iuris patronat.aliquarum perſonarum religioſè viuentium, quę tamen non facerent collegium verè eccleſiaſticum, ſed potius ſeculare, quia cenſetur patroni laici, & illis expreſſè eſt derogatum: vt diximus.s̃.in xviij.articu. ¶Amplia vigeſimoprimo papam non præſumi derogare iuri patronat.laici, etiam inſtituendo beneficiatum depoſitum, niſi expreſſè derogaret: vt dicemus.ĩ.in iij.lib.in vj.quæſtio.princip in viij.articu. ¶Limita modo primo.d.ſecundam conclu.non procedere in iure patronat. acquiſito per laicum non ex fundatione, conſtructione, ſeu dotatione eccleſiæ, ſed ex priuilegio papę: quia iſti includuntur in prouiſionibus apoſtolicis, vt eccleſiaſtici patroni: vt diximus.s̃. in xiiij.articul. ¶Limita ſecundo.d.ſecundam conclu. non procedere in iure patronat.acquiſito per laicum ex præſcriptione, ſeu conſuetudine: & non ex illis proximè dictis tribus cauſis: qa iſti includuntur in prouiſionibus apoſtolicis, vt eccleſiaſtici patroni: vt diximus.s̃.in xxv.articul. ¶Limita tertio.d.ſecundam conclu.procedere, niſi patroni inter ſe conueniſſent, quòd alternis vicibus præſentarent: quia tunc ſufficiet per literas Papæ derogari illis, qui habent pręſentare pro prima vice: licet de alijs nulla fiat mentio, quanuis ſint patroni: vt diximus.s̃.in xxvj.articu. ¶Limita quarto.d.ſecundam conclu.procedere, niſi appareat de certa ſcientia Papæ, de quo beneficio ſcribat: quia intelligetur derogatum iuri patronat.laici: licet de eo non fecerit mentionem. vt diximus.s̃.in xv.articu. ¶Limita quinto.d.ſecũdam conclu.procedere, niſi literæ apoſtolicę diſponerent de beneficio non quidem vacante, ſed quod potuiſſet de proximo

vaca

vacare: & in quo imminebat p̃rono laico proxima ſpes p̃ntan-
di: puta in beneficio vacaturo per promotionem ad epiſcopa-
tum:quia tenebit reſeruatio facta per papam motu proprio, ne
beneficium vacet etiam non facta mentione de iure patr.laici:
vt diximus.ſ.in xix.articul. ¶Limita ſexto.d.ſecundam conclu.
procedere ,niſi beneficium fuiſſet olim de iure patronat.laici,
hodie vero patroni eccleſiaſtici:quia comprehendentur ſub li-
teris apoſtolicis: licet non fiat mentio in illis, ꝙ olim fuerat de
iure patronat.laici.vt diximus.ſ.in xx.articu. ¶Limita ſeptimo.
d.ſecundam conclu.procedere, niſi ſit beneficium in quo licet
patronus laicus habeat alios fructus iuris patronat.non tamen
habet fructum præſentandi:& in quo procederetur per electio
nem, patronus non haberet neceſſitiuè conſentire: quia tunc
procedent literæ apoſtolicę, licet non facta mentione de ipſo
iure patrona.laici:vt diximus.ſ.in xxj.articu. ¶Limita octauo.d.
ſecundam conclu.procedere, niſi in ſupplicatione fiat mentio
de iure patro.laicorum, cum additione, de quo clarè non con-
ſtat:nam licet non ſit totalis derogatio:tamen ſi patroni non fa
ciunt ſtatim clarè conſtare,ꝙ tempore impetrationis clarè con
ſtabat de eorum iure patronat.procedet gratia:vt diximus.ſ.in
xxij.articul. ¶Limita nono.d.ſecundam conclu.procedere,niſi
eſſent aliqui patroni laici,qui tamen non eſſent in quaſi poſſeſ.
præſentandi:ſed melius vel alij: quia licet de eis non fiat mẽtio,
dummodo fiet de quaſi poſſidente, ſi aliquis eſt in quaſi poſſ.
tenebit gratia:per dicta.ſ.in xxiij.articul. ¶Limita decimo, niſi
aliquis etiam laicus haberet præſentare cum conſenſu alterius:
quia ſufficiet in literis fieri mentionem de habente præſentare:
licet non fiat mentio de habente cõſentire:vt diximus.ſ.in xxix.
articu. ¶Limita vndecimo.d.ſecundam conclu.procedere, niſi
patroni laici, de quibus in impetratione apoſtolica, non eſt fa-
cta mentio,ſcientes impetrationem,tacuerunt per quatuor mẽ
ſes datos ad præſentandum:quia illis elapſis validatur præſenta
tio:vt diximus.ſ.in xxiiij.articu. ¶Limita duodecimo,niſi bene
ficium eſſet fundatum tempore impetrationis, & cõſenſus epi-
ſcopi non interueniſſet: quia ad effectum vt beneficium cadat
in gratia expectantis, ſufficiet ante gratiam fuiſſe fundatum: li-
cet conſenſus epiſcopi ſuperuenerit poſt datam gratiæ: vt dixi-
mus.ſ.in xxvj.& vlti.articu. ¶Limita decimotertio.d.conclu.vt
dicemus.j.in iij.lib.in ij.quæſt.princip.in fi.viij.articul. ¶Tertia
concluſio,quæ ex ipſa.ix.quæſtio.princip.& ex eius xxxvj.artic.
colligitur,quæ eſt affirmatiua,de velle papæ,ſit iſta. ¶Præſumi
Papam velle derogare iuri patr.patronorum eccleſiaſticorum.
ſ.ꝙ habent iura eccleſiæ,cui præſunt etiam de eorum iure patr.
expreſſa mentione non facta diſponendo de alijs beneficijs ſpe
ctantibus ad prouiſionem aliorum patronorum,puta eccleſia-
ſticorum:vt diximus.ſ.in xvij.artic. ¶Amplia hanc conclu.etiã
ſi per papam mandetur prouideri alicui de beneficio ſpectante
ad cuiuſcunque diſpoſitionem prouiſionem,ordinationem, &
ſimilium:quia licet non includant tales literæ beneficium iuris
patronat.laici, includunt tamen beneficium patroni eccleſia-
ſtici:vt diximus.ſ.in iiij.articu. ¶Amplia ſecundo.d.tertiam cõ-
clu.procedere, etiam ſi mandaret prouidere papa de beneficio
ſpectante ad inſtitutionem epiſcopi:quia includet præſentatio-
nem patroni eccleſiaſtici:vt diximus.ſ.in iij.artic. ¶Amplia ter-
tio. d. tertiam conclu.intantum procedere, ꝙ ſi mandatur per
papam prouideri de beneficio ſpectante ad præſentationem
alicuius, non ſolum derogatur habenti præſentare eccleſiaſti-
co,ſed etiã habenti inſtituere eccleſiaſtico:vt diximus.ſ.in xxxj.
articul. ¶Amplia quarto.d.tertiam conclu.tanto magis proce-
dere,ſi papa mandaret prouideri alicui de beneficio, etiam ſi ad
alicuius præſentationem ſpectaret: quia licet non comprehen-
dat præſentationem laici patroni: comprehendit tamen illam
eccleſiaſtici:vt diximus.ſ.in vj.articu. ¶Amplia quinto.d.tertiã
conclu.intantum procedere,ꝙ ſi mandaret papa alicui prouide
ri de beneficio ſpectante ad quorumcunque præſentationem,
quia licet non includat præſentationem patroni laici: includit
tamen præſentationem patroni eccleſiaſtici,etiam ſi eſſet colle
gium:vt diximus.ſ.in viij.& xxiiij.articu. ¶Amplia ſexto.d.ter-
conclu.intantum procedere, ꝙ in curia dicuntur beneficia va-
care patronorum eccleſiaſticorum, & de eorum beneficijs poſ-
ſunt permutationes in curia fieri,abſque ipſorum patronorum
conſenſu,& alia expreſſione:vt diximus.ſ.in xij. & xiij.articulis.
¶Amplia ſeptimo.d.tertiã cõclu.intantũ ꝑcedere,ꝙ ex quo pa
troni ex priuilegio papæ vel præſcriptione, licet laici cenſentur
eccleſiaſtici eis derogatur per literas papę,ſine alia expreſſione:
vt diximus.ſ.in xiiij.& xv.ar. ¶Amplia octauo.d.tertiam cõclu.
intantũ ꝑcedere, ꝙ beneficia patronorũ eccleſiaſticorũ iuclu-
dunt̃ ſub reſeruationib.extrauag.execrabilis.Io.xxij.licet nõ illa
laicorum:vt diximus.ſ. in xvj. artic. ¶ Amplia nono.d.tertiam
ↄclu.procedere, ẽt ſi ſcribatur per papã alicui ꝑuideri de benefi
cio ſpectante ad p̃ntationẽ alicuius:& ille habeat p̃ntare de cõ-
ſenſu alterius:qa ſi habẽs p̃ntare,eſt eccleſiaſticus, ille attendet̃,
& procedet gr̃a: vt diximus.ſ.in xxix.articu. ¶ Amplia decimo
d.tertiã conclu. procedere, ẽt in patronis laicis religioſè viuẽti-
bus, & portãtibus habitum religioſum ſeu gaudẽtibus priuile-
gio fori eccleſiaſtici:,vt ſunt begninate, fraternitates diſciplina-
torum fratres & ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci,operarij
fabricę eccl̃ię,hoſpitalarij,pœnitentes,Ieſuati,vniuerſitas ſcho-
larium,ꝑin qua ſunt plures clerici q̃ laici, dũmodo adhæreãt ali-
cui eccleſię & faciãt collegium eccl̃iaſticũ: qa ex illis derogat̃
tanq̃ p̃ronis eccleſiaſticis. vt diximus. ſ. in xviij. arti. ¶ Limita
modo primo.d.tertiam conclu. ꝑcedere niſi p̃ntatio ſpectaret
ad duos,nõ ſimul,ſed ſucceſſiuè: vt in caſu. c. iij. ſm gl. iij.ibi de
eccle.ædifi.& per papã ſcribat̃, vt ꝑuideatur alicui de beneficio
ſpectante ad p̃ntationem duorũ non includetur tale beneficiũ:
vt diximus. ſ. in xxvij. artic. ¶ Extende dictã limi. ꝑcedere, ẽt
ſi in caſu hui⁹ limitationis ambo nõ exprimerent̃, ſed alter tm̃.
nam tale beneficiũ non includeret̃: vt diximus.ſ. in xxviij. arti.
¶ Limita ſc̃do.d.tertiam ↄclu.niſi gr̃a papę eſſet facta, vel exe-
quutor vellet illã exequi poſt veram p̃ntationẽ factã per patro
nũ:qa non poterit p̃ntato præiudicari:licet ſecus eſſet, ſi p̃ron⁹
elegiſſet p̃ntandum,& non p̃ntaſſet:vt diximus.ſ.in xxxij.artic.
¶ Limita tertio & vltimo.d.tertiam ↄclu. ꝑcedere in beneficijs
de iure pa.clericorũ & eccleſiaſticarũ ꝑſonarũ,rõne eccleſiarũ,
quibus pręſunt,non aũt ratione ſuorum patrimoniorũ:qa in il-
lis cenſentur,vt laici:vt diximus.ſ.in viij.art. Et per iſta oĩa ſunt
expedita & clara in honorẽ ſũmi põtificis:& p̃ronorũ vtilitatẽ.

¶Decima quæſtio prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Religioſi patroni habentes dominium verum temporalium eccleſiæ parro chialis, debent ad illam præſentare ordinario clericum inſtituendum & illi aſſignare reditus competentes pro ipſius victu,& alijs iuribus ſoluendis ex vi iuris patronatus.& nu. 2.*
3 *Eccleſiæ ſingulares poſſunt quinque modis ſpectare ad religioſos.*
4 *Epiſcopus an & quatenus poſſit manum extendere ad temporalia eccleſia.*
5 *Eccleſia quibus dicitur modis pertinere ad menſam religioſorum.*
6 *Altari ſeruiens,de eo viuere debet.*
7 *Præſentato aſſignandam congruam portionem redituum,ad congruam ſuſten tationem vitæ,& iura epiſcopalia perſoluenda.& nu. 9.*
8 *Præſentationem concedi perſonis eccleſiaſticis ad eccleſiam eis ſubiectã,quo-modo ſit accipiendum.*

CONdeſcendo Nunc ad. x. qõ. princ. quæ
conſiſtit in expeditione p̃n-
tationis, quæ fit per religioſos, puta monachos &
ſimiles, qui ſunt p̃roni eccleſiaſtici, qui ſibi retinent
dñium & cuſtodiam rerũ donatarũ eccl̃ię de conſenſu ep̃i:& ſit
de aliquo ſacerdote ad ipſam eccl̃iam parrochialẽ pro ſacris mi
niſtrandis plebi, vel pro illi eccl̃ię deſeruiendo in diuinis:iuxta
diſpõnem.c. de monachis. de præben. & claram diſpõnem quã
hodie habemus in cle j.hoc titu. vt tales p̃ntati poſſint inſtitui,
cum teneant̃ tales clericos p̃ntare ipſi ordinario, ex quo ab illo
ſunt inſtituẽdi:vt diximus. ſ. in j. q. prin. huius par. in xvj.artic.
de quibus ẽt loquuti fuimus ibidem in xiij. & xvij.art. & dixim⁹
aliquid. ſ. in j. par. huius,ij. lib. in ij. q. prin. in xij. & xij. articu.
& ibidẽ in .vij.q.prin. in xxij. & xxiij. artic. de quibus ẽt loquuti
fuerũt latè doc.& pærſertim do.Card. in d.c. de monachis.in c.
auaritiæ. & in c. in lateraneñ. poſt Inno. de præben. & Paul. de
cita.in hoc trac. in vj. par. in xlv. q. & do. Roch. in hoc tract. in
verbo oneroſum. in ſvj. q. ¶ Et ex iſta qõne poſſent oriri q̃ plu
res artic.quos decreuerã omittere: & de illis remiſſiuè loqui:tñ
ne videamur de hmõi iure pa.trãſiuiſſe ſicco pede,inducti rõne
de qua diximus in prin.proximè præce.q.prin.viſum eſt mihi ſo
lum hic ponere articu. poſitos per do. Cardi. in d. cle. j. huius
tit. eius dicta ſolũmodo referendo. ¶ Et ſic primus erit artic.
1 †an tales religioſi penes quos eſt dñium rerum tp̃alium ipſius
eccleſię parrochialis, habeãt ad illam ordinario p̃ntare clericũ
inſtituendũ,& illi aſſignare cõpetẽtes reditus pro, ipſius victu,
& alijs iuribus perſoluẽdis ex vi iuris pa. vel ex cã.& clarũ eſt ꝙ
ſic: vt olim erat text.in dicto.c. de monachis. & text. in dicto. c.
auaritiæ. & in lateraneñ. de præben. nam tex. in d. c. de mona
chis.vult ad p̃ntationẽ religioſorũ in eorũ eccleſijs nullum de-
2 bere inſtitui†per ep̃m, niſi prius ei congrua portio redituũ aſſi
gnetur:& illa diſpoſitio extẽditur ẽt ad religioſos exemptos:vt
in c.j.de præben.lib.vj.¶.C.auaritię.vero vult religioſos reditus
eccleſiarum ſuarum diminuere non poſſe reſpectu portionis,
quæ debet̃ rectorib⁹ ſeu vicarijs, ¶ Tex. vero in c.in lateraneñ.
vult religioſos in eccleſijs quæ ad eos non pleno iure ꝑtinent,
non poſſe inſtituere,vel deſtituere:ſed debere ad eas viros ido-

neos pñtare.¶Hodie verò habemus clariorẽ text. in cle. j. hoc
tit. qui vult ipſos religioſos, ſi pñtati ad ecclias per eos, in qbus
ipſi non ꝯſueuerunt onera ſupportare, non aſſignauerint infra
terminũ competentem cõgruã portionem, diœceſanus eã aſſi
gnare debebit. de quibus ipſorũ regulariũ eccleſiis habemus ẽt
tex. in cle. qa regulares. de ſupplen negli. præla. ¶ Sed ne ince-
damus p tenebras, & vt euitemus ꝯrietates quę apparẽt ex texti
bus, videamus qbus modis eccleſiæ ſeculares religioſis ptinere
pñt: & gl. eſt ordinaria, quę iſtos ponit ad quã quotidie fit remiſ-
ſio, cũ quæritur de iure competẽti religioſis, quo ad ecclias eis
ſubiectas. in d. c. de monachis. in verbo, de ꝓuentibus ecclię &
conſimilẽ gl. habemus. xij. q. ij. in ſumma: ſed vt clarius habeatur
materia, ſequar magr̃alem doctrinã do. Abb. ſuper. d. glo. in ver
3 bo, de ꝓuentibus eccleſię. qui dicit eſſe aduertendum, † ꝙ qnq;
modis pñt eccleſiæ ſeculares ſpectare ad religioſos. ¶Et primũ
caſum ponit, qñ habent ius pat. dũtaxat: & tũc non pñt capere
aliquid de reditibus eccleſię: ſed tñ conſequuntur id, qđ conſe
quitur qlibet laicus rõne iuris pa. vt eſt tex. in c. cum ſeculũ. hoc
tit. ſicut nec eps habet ius pa. in diœc. alterius aliquid vltra non
ꝯſequatur: vt xvj. q. v. c. j. & per doc. in c. ſignificaſti. hoc tit. ha-
bẽt tñ religioſi vnã prærogatiuã præ laicis: qa pñt exigere rõnẽ
de tpalibus eccleſię: vt in c. cum & plãtare. §. in eccleſijs. de quo
dicemus. ĩ. deo duce in iij. lib. in ij. q. prin. in v. articu. habẽt ẽt
cuſtodiã eccleſię vacãtis. c. bonę. de appella. & nos diximus. ſ. in
ij. par. huius ij. libr. in j. q. prin. in xxix. artic. & iſto caſu non hñt
locũ ea, quę nos dicem⁹ in hac. q. ſed de eo latè diximus hucuſq;
dum loquuti fuimus de iure pa. ſpectãte ad eccleſiaſticos patro
nos: & hoc qa non pñt aliquid capere de reditibus ecleſiæ. cle.
regulares. de ſupplẽ. negli. præla. ſed habent dũtaxat pñtare re-
ctorẽ, vt & alij pꝛoni. ¶Scdm caſum ſeu modũ ponit qñ perti-
net ecclia ad eos, quo ad iuſtũ titu. collatoriũ & tunc non eſt ẽt
caſus noſter: tũ qa non fit pñtatio epo cũ ipſi inſtituant rectorẽ,
tum qa cum ſit ſubiecta ſolũ quo ad collationẽ, non pñt extẽde
re manus ad tpalia eccleſiæ: vt in d. cle. qa regulares. ¶ Tertium
4 ponit modũ ſeu caſum qñ eſt † ſubiecta ad inſtõnem tit. collato
riam & autorizabilem quo ad curã populi: nã eps hẽt eccleſias
ſubiectas quo ad vtrãq; inſtõnem. c. cũ ex iniũcto. in fi. de hære.
xvj. q. vij. oẽs baſilicæ. nec tunc põt extendere manus ad tpalia
eccleſiæ, niſi quo ad iura epalia: vt in c. pñti. de offi. ordi. libr. vj.
x. q. iij qa cognouimus. de offi. ord. c. conquęrente. multo forti⁹
hoc nõ poterit facere inferior habens hęc iura de iure ſpeciali.
¶ Quartum ponit modũ ſeu, caſum cum ecclia ſubeſt eis, quo
ad tpalia: & hic eſt caſus in d. c. de monachis. & in c. auaritiæ. de
præben. nam pp religoſorum inopiam qñq; papa vel eps conce
dit eis eccliam, quo ad tpalia. & talis ꝯceſſio intelligit̃, vt poſſint
percipere reditus, & ꝯuertere in vtilitatẽ propriam: intellige tñ
ꝯſeruata eccleſia in ſtatu ſuo priſtino & pro hoc eſt bonus tex.
in c. paſtoralis. & ibi per Inn. de priuile. habebũt enĩ pñtationẽ
rectoris ex tali ꝯceſſione: vt dr̃ in d. c. de monachis & hęc eſt mã
noſtra. & d. cle. j hoc tit. ¶ Quintum & vltimũ modũ ſeu caſum
ponit, qñ eccleſia eſt eis ſubiecta quo ad tpalia, & ſpũalia, & tũc
ꝯſidera, ꝙ ſi eſt ſubiecta pleno iure, nõ hẽt locum formalitas. d.
c. de monachis. qa in tali eccleſia hñt ipſi plenam inſtõnẽ: vnde
non eſt recurrere ad epm pro inſtõne: vt in c. vnico. de capellis
mona. lib. vj. facit. c. qm̃. de priuile. ipſi enim iſto caſu ponũt ibi
vicariũ & deponunt: de quo eſt bona gl. & nota. ſuper verbo ad
5 menſam. de exceſ. præla. † quę multũ notabiliter declarat, qñ &
quibus modis ecclia dicatur pertinere ad menſam religioſorũ
vel alterius. ¶ Aut eſt ſubiecta in ſpũalibus & tpalibus. ſ. ꝙ re-
ligioſi habeant ibi tpalia, & ẽt in inſtõnem collatoriam ti. nõ au
torizabilem quo ad populũ: & tunc habebit locum, ẽt quod dr̃
in d. c. de monachis. qa ꝓ cura populi debet recurri ad epm: ex
quo eis non eſt ſubiecta pleno iure: vt in d. c. vnico. de capel. mo
nacho. & hæc ẽt põt eſſe materia nr̃a. & ſic. d. cle. j. hoc tit. ponit
ẽt hos caſus, & modos in d. c. de monachis. in ij. col. in ij. q. ſed
nõ ita clarè. ¶ Et ibidẽ Abb. in iij. col. in verſic. ſed nũc reſtat.
examinat quatuor modos poſt gl. quibus pñt eccleſię ſeculares
ad eos ptinere: videlicet ex donatione laici, ex donatione epi, ex
propria fundatione, & ex tranſlatione iuris patr. duntaxat, qui
fortè acquiſiuerunt villam, vbi erat ius patr. vel quia patronus
laicus conceſſit eis ſolum ius patr. vide ibi latè, hos modos exa-
minat poſt Cardi. ¶Pau. de cita. in d. xlv. qõ. vj. partis concludit,
quo ad hunc artic. ꝙ ſi iſti religioſi præſentarunt aliquem de re
ligione, non requiritur ꝙ illis aliquid detur: quia à religione ha-
bent expenſas neceſſarias. c. ex parte. de accuſa. ſi vero præſenta
rent clericum ſecularem: quia nõ deberet talis clericus inſtitui
ſine certo reditu firmo, ex quo viuere poſſet. cap. accepimus. de
6 ætate & qualita. prouidendum eſt ſibi. vt in d. clem. j. † quia qui
altari ſeruit, de altari viuere debet. c. cum ſecundum. de præben.
& ſic nõ debet admitti præſentatio niſi ſibi prouideatur. ¶Do.
Roch. verò in d. vj. q. in verbo oneroſum. loquendo de hac ma-
teria clemẽ. j. concludit talem patronum eccleſiaſticum teneri
7 aſſignare congruam portionem redituum præſentato, ex qua
poſſit congruam ſuſtentationem habere, & iura epiſcopalia
perſoluere: per. d. capitu. de monachis. & ibi doc. & per d. clem. j.
hoc titu. & per tex. in cap. j. de præben. lib. vj. qui loquitur etiam
in patronis exemptis: & remittit ſe ad dicta per eum ibidem in
verbo, competens alicui. in xxv. q. vbi tractat an alio modo quã
ratione iuris patronat. quis poſſit præſentare? & diſcutit mate-
riam & intellectum. d. ca. de monachis. quæ ſatis clara eſt ex ſu-
praſcriptis. ¶Et ſic concludit ibi Roch. verum eſſe dicere, præ-
ſentationem rectoris ad eccleſiam quandoque competere non
patrono, & ita intelligi poſſe. d. c. de monachis, & quod dicit ibi
8 Abb. & ita etiam intelligi clem. j. hoc tit. & ſimilia iura, quę † in-
diſtinctè concedunt præſentationem perſonis eccleſiaſticis ad
eccleſiam eis ſubiectam: quia illud intelligitur ſiue ſit ſubiecta,
quia eam ędificauerint, & ſic quia ſint patroni: ſiue quia alia fue
rint eis conceſſa & ſubiecta: & pręmiſſam conclu. dicit ſentire
etiam Abb. in cap. cum eccleſia Vulterana. verſi. quo ad ſecun-
dum. de elec. vbi dicit in eccleſia collegiata, quando vacat præ-
benda, præſentationem ſpectare ad prælatum & capitulum: &
inſtitutionem ad epiſcopum: & tamen ibi non præſupponitur
ius patr. in ipſa eccleſia: & ad hoc Abb. allegat autoritates, repro
bata quadam alia opinione: & hoc etiam dicit tenere dom. Prę
po. poſt Archi. in c. quando. xxiij. diſtin. & in ca. j. xxj. diſtin. & idẽ
dicit tenere Fely. in capit. cum venerabilis. in iij. col. & etiam in
xij. col. in princ. dum dicit, ꝙ in eccleſijs ſubiectis regularibus ad
præſentationem monachorum epiſcopus inſtituit: nec tamẽ lo
quitur, quando regulares ſunt patroni. Præſupponit ergo, ꝙ in
quibuſcunque eccleſijs ſubiectis monaſterio, competit ius præ
ſentandi monachis, & multa allegat & maximè Maria. Soci. in
repe. d. cap. de monachis. ¶Dicamus ergo, dicit ipſe, ꝙ hoc caſu
præſentatio competat non ratione iuris patr. ſed ratione alteri⁹
iuris, quod habet monaſterium in eccleſia ſubiecta: & facit. cap.
extirpandæ. §. qui vero. de præben. & c. ad hæc. de offic. vica. vbi
rector præſentat vicarium perpetuum epiſcopo: prout præſup-
ponunt doc. ibi: & maximè Abb. in repe. d. §. qui vero. in verſic.
ſed contra. & in verſic. eſt etiam aduertendum. Et ibidem Petr.
de Ancha. in cle. vnica. in iiij. not. de offic. vica. & tamen non eſt
patronus ille rector & canonicus, de quo ibi. poteſt igitur præ-
ſentatio competere ſine patronatu, vt ex prædictis conſtat: &
ponit ibi Roch. alios modos, in quibus alicui poteſt competere
præſentatio ſine patronatu. ¶Et ſic habes concludere in hoc
9 j. articu. iſtos † religioſos præſentare debere ordinario clericum
ad eccleſias, etiam non ex vi iuris patro. & debere illi prouidere
pro victu & iuribus neceſſario perſoluendis, & alia incumben-
tia ſupportare, ſecundum Paul. & Cardinal. in dict. clement. j. in
j. nota.

¶Secundus artic. x. q. prin. iij. partis. ij. Libri.

1 ☞ *Epiſcopus an debet ſtatuere religioſis clericum præſentantibus terminũ*
competentem intra quem habeant præſentato congruam portionem aſſigna
re, vnde viuat, iuraque perſoluat epiſcopalia. Limit. num. 2. Et quomodo ſit
accipiendus hic terminus. nu. 3.

Sed Dubitatur ſecundo, pſentatione facta per iſtos religio-
1 ſos de clerico, † an epiſcopus debeat illis ſtatuere termi
num competentem, infra quem habeant præſentato congruã
portionẽ aſſignare, ex qua poſſit viuere & iura epiſcopalia ſol-
uere? Et dic eſſe tex. clarum in d. cle. j. vbi mandatur diœceſanis
ſub obteſtatione diuini iudicij, & diſtrictius inhibetur, ne præ-
ſentatum aliquem per quamcunque perſonam eccleſiaſticam
ius præſentandi ad eccleſiam aliquam habentem, admittãt, niſi
infra certum terminum competentem per diœceſanos ipſos,
præſentantibus præfigendum, ipſi præſentato fuerit coram eis
congrua de prouentibus eccleſiæ portio aſſignata, vt præſcribi
tur. ſ. vnde iura poſſit epiſcopalia ſoluere, & ſuſtentationem cõ
gruam habere: & hæc ſunt duo formalia verba illius text. ¶Et
2 dicit Lau. quem refert ibi Cardinal. in ij. not. quòd quanuis † ter
minus ſit competens, relinquitur arbitrio diœceſani. ff. de verb.
obligat. continuus. §. ij. de ſepul. clemen. j. quod procedit ſecun-
dum eum, quãdo exequutio relinquit̃ ordinario: ſed ſi alijs iudi
cibus, ꝯſueuit papa certũ terminũ aſſignare. de conſue. c. fi. & eſt
ratio diuerſitatis ſm Card. ibi, quia ordinarij præſumuntur ſcire
melius ſtatum ſue diœc. q̃ alij. de elec. licet canõ & qđ ibi no. in
fi. lib. vj. & de præben. niſi eſſent: & tñ dicit de hoc nõ poſſe tradi
3 certa doctrina: alicubi † enim terminus in iure præfigit̃: alicubi
relinquitur arbitrio iudicis præfigendus, ſm varietatem iurium
& caſuum. ¶Tu dic ꝙ hic terminus præfigit̃, vt clarè ꝯſtare poſ-
ſit de negligentia ipſorũ pñtantiũ portionem non aſſignantiũ,
ex quo

ex quo in iure terminus nõ eſt præfixus:vt latè diximus.ſ.in ij.
q.princip.huius partis in vj.art.& ideo ſuccedit arbitrium iudi-
cis.c.de cauſis.de offi.deleg.Imo.in d.cle.j.in ij.no.dicit etiam
per diœceſanum eſſe præfigendũ terminũ: & debere ceſſare o-
dium & amorem in illius præfixione.

¶Tertius articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Clement.j.hoc tit.diſpoſitio,in eo quod mandat diœceſano an procedat in inferioribus prælatis habentibus ius inſtituendi aliquo iure particulari.*
2 *Diœceſani appellatione, non comprehenditur ordinarius, niſi quo ad ea, quæ iure ordinario competunt.Limit.nu.5.*
3 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
4 *Inſtitutio licet aliquando ſpectet iure ſpeciali ad inferiorem,iure tituli: tamen autorizabilis inſtitutio ad epiſcopum ſpectat.*

1 Dubitatur Tertio, † an diſpoſitio.d.cle.j.hoc tit.in
eo, qđ mandat diœceſano, ꝓcedat in infe
rioribus, ad quos ſpectat inſtitutio aliquo iure particulari. Et
gl.ibi in verbo, diœceſanis.dicit ꝙ non,quatenus ponit ius no
uum:quã glo.do.Cardi.ibidem in v.q.dicit eſſe ſingulariter no
tãdam pro dñia inter diœceſanũ & ordinariũ.cum qua dicit cõ-
2 cordare Pau.dicentẽ† appellatione diœceſani non cõprehen
di ordinariũ,niſi quo ad ea, quæ competunt eis iure ordinario.
¶ Et dicit ibidẽ glo. ꝙ ſi inſtitutio ſpectat ad inferiorẽ, ipſe re-
curret ad diœceſanũ, vt terminum ſtatuat ad aſſignationẽ faciẽ
dam.Et pro hoc dicit facere principiũ.d.cle.quæ ſi nõ fiat per in
feriorẽ,ad quẽ ſpectat,admittet̃ ẽt inſtitutus,& per diœceſanos
fiet aſſignatio: & reliqua in illo text.expreſſa. & adducit ſimile,
qđ de literis cõmẽdatitijs ipſe ſcripſit in c.fi.de cleri.pereg.ſup
vlti.glo. ¶ Sed.do.Cardi.ibidem in iij.col.in oppo.vj.q.facit
oppoſitionẽ,quam dicit feciſſe ſibi quẽdam ſuum ſcholarẽ.Nã
in d.cle.& in c.j.de præben.lib.vj.ꝯceditur diœceſanis poteſtas
aſſignãdi terminum pro portione ſtatuẽda per pñtantes, vel ꝑ
ſe ĩ caſu negligẽtię:&in hoc ſolũ eo caſu,quo ad diœceſanũ ſpe
3 ctat inſtitutio:ergo qñ ad diœceſanum ſpectat inſtitutio,† caſ⁹
omiſſus remanet in diſpõne iuris cõis.c.ſuſceptum.de reſcrip.
libr.vj.& ſic nõ habebit diœceſanus ptãtem hoc caſu in exẽptis.
pro ſolone dicit Cardi.eſſe dñm.d.cle.j.& d.c.j.ſe retuliſſe ad
ius cõe,ſm quod inſtituto ſpectat ad diœceſanũ.Ideo ſic loquũ
4 tur.Itẽ licet inſtitutio†ſpectet aliqũ de iure ſpãli ad feriorẽ iure
tituli: tñ autorizabilis inſtitutio ſpectat ad epm.de offic.archi.
cũ ſatis.ptãs ergo data per.d.cle.cõpetit diœceſano indiſtinctè
q̃a ad eũ de iure cõi ſpectat ĩſtitutio,ẽt quo ad titulũ: licet de iu
re ſpãli poſſet ad aliũ ſpectare: ſed ĩſtitutio autorizabilis nõ põt
ad aliũ ſpectare,niſi tanq̃ ad vicariũ diœceſani: vt no.Inno.de
præben.in lateraneñ.& dicit ſe dixiſſe in d.c.cũ ſatis. ¶ Pet.de
anch.in d.cle.j.in ij.col.in ij.not.tenet cũ glo.& nil aliud dicit.
cum qua dicit ẽt Steph.tenere & Imo.ibidẽ ſuper.d.glo.in ij.
col.tenuit idẽ: & cum gl.dicit ꝯcordare Guili.Pau.& Steph.&
5 ex ea†colligit,ꝙ vbi in materia ſtricta fit mẽtio de diœceſano,ñ
cõprẽhenditur inferior ordinario: ſecus vbi ſimpl'r fit mẽtio de
ordinario: & de hoc per Abb.ſuper.d.glo. ¶ Contra tñ prædi
cta videntur facere oĩa ea,quæ poſuimus.ſ.in vj.q.princ.in vj.
artic.ij.par.huius ij.libr.& in vij.q.prin.huius par.in xj.artic.
vbi diximus oĩa ſpectãtia quo ad inſtõnem eſſe facienda per ha
bentẽ inſtituere licet ſit inferior: & ad eũ deuolui ius prouiden
di in defectũ pñtantium: tñ hoc eſt hic ſpeciale,vt.ſ.eſt dictum
¶ Et adde ſimilem caſum deciſionis noſtræ, quẽ ponit Domi.
poſt glo.ij.in c.ſi tibi abſenti.in v.col.de præben.lib.vj.

¶Quartus articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio admiſſa per diœceſanum contra diſpoſitionem clement.j.de iure patro.tenet.*
2 *Is,cui mandatur aliquid,ſi facit contra formam,valet eo caſu,quo forma traditur alias habenti poteſtatem.*
3 *Factum contra legem,an & quando ſit nullum.*

1 Dubitatur Quarto, †ex quo inhibetur diœceſano in
d.cle.j.hoc tit.ne pñtatum per tales religo-
ſos admittat, non aſſignata portione, quid ſi contra hãc inhi-
bitionẽ diœceſanus admittat pñtationem, an teneat. Et gl.ibi
in verbo,inhibẽtes.diſputat hũc artic.ad partes,& ꝯcludit vale-
re pñtationẽ,& inſtõnem ꝯtra hãc inhibitionẽ, cũ diœceſanus
non recipat ptãtem ab hac cle.quã Cardi.ibidem in iij.col.in
2 vij.q.dicit eſſe notãdã, ex quo ſingulariter†allegat̃, ꝙ is cui mã
datur aliquid,ſi facit ꝯtra formã,valet eo caſu,quo forma tradit̃
al's habenti ptãtem: ſecus, ſi traditur ptãs cum forma.de quo di
cit plene ſe dixiſſe in c.penul.de ꝯſti.& in c.cũ in veteri.de elec.
per qđ.c.dicit limitari præmiſſa doctrina. vt ibi per eũ & cũ illa
glo.dicit ꝯcordare Pau.& ſubdit hãc gl.eſſe notandã in fi.pro
rñſione ad.l.non dubiũ.& ad ſciendum qñ aliqua dicantur per-
3 petuam cãm prohibitionis habere†& generaliter de factis ꝯtra
legem,an & qñ ſint nulla: remittit ſe ad dicta per eũ in c.fi.de po
ſtulan.ſequitur ẽt ipſam gl.ibidẽ Petr.de Anch.in ij.col.in iij.
no.& ſuã diſputationẽ latè refert ibidẽ Imo.in fi.ij.col.in verſi.
glo inhibẽtes.cũ pluribus ſequen.col.& tñ tenet cum gloſſ.re-
ſtringendo illam ad terminos illius cle.quando non intereſt il-
lius, in cuius fauorem facta eſt prohibitio. ¶Tu adde conſimi-
lem gloſſ.fi.in cap.ex eo.de pœniten.& remiſ.& gloſſ.in verbo
prouiſionem.& ibi Domi.in capit.ſi eo tempore.de elect.lib.vj.
& tandem vide do.Fely.ornantem & limitantem.d.glo.in ver-
bo,inhibentes.in d.c.pen.in iij.col.in ij.limi.de conſti.

¶Quintus articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Clement.j.hoc titul.diſpoſitio, quare non loquatur in præſentatis per laicos.*

1 Dubitatur Quinto†ex quo.d.cle.loquitur tantum de
præſentatis per perſonam eccleſiaſticam,
quare non idem ſit ſi per laicum? Cardi.quærit ibi de hoc.in iiij.
col.in x.q.& dicit aliquos dixiſſe,ideo hoc eſſe,quia fructus be-
neficiorum poſſunt ſpectare ad vſum eccleſiaſticarum perſona
rum:arg.de deci.c.prohibemus.de his quæ fi.à præla.c.cum apo
ſtolicæ.xvj.q.j.ca.fin.non ſic ad vſum laicorum: ſed ſpectant ex
toto ad inſtitutionem.quo caſu non eſt locus.d.clement.quod
idem dicit ipſe Cardina.ibidem.in ij.oppo.poſt gloſſ.in verbo
ius præſentandi. quam etiam ſequitur ibi Pau.ſm eum.& Io.de
Imo.poſt prin.vij.col.in verſi.glo.ius pñtandi.& hoc etiam vo
lunt doc.in d.c.de monachis.& hanc rõnem etiam ego tenui.ſ.
in j.ſq.prin.huius partis in xiij.articu.remittendo me ad alia
loca,vbi latius iſta poſui.

¶Sextus articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Clement.j.hoc tit.diſpoſitio, an habeat locum in præſentatis per procuratores religioſorum,vt illis terminus aſſignetur.*

1 Sed Dubitatur ſexto,†quid ſi in caſu.d.cle.j.hoc titu.iſti reli-
gioſi præſentant per procuratorem,an illis terminus aſ
ſignabitur.Et Pau.quem ibi refert do.Card.in iiij.col.in xj.q.di-
cit terminum fori aſſignandum procurator, infra quem notifi-
cet domino: & nihilominus ipſi domino etiam terminus aſſi-
gnabitur, & hoc vltimum ſufficit.ſ.ſufficere aſſignare terminũ
domino: arg.vt lit.non conteſt.qm.§.quod ſi ſuper.in fi.niſi ꝓ-
curator habeat mandatum aſſignandi portionem:quia tũc ſuf-
ficit ei ſoli terminum aſſignare: & eius negligentia nocet do-
mino: vt lit.non conteſt.ca j.vbi de hoc.& idem voluit ibidem
Io.de Imol.in x.col.in verſic.ſecundo quærit Pau.

¶Septimus articu.x.q.princ.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Terminus, de quo in clemen.j.de iure patrona.non præfixus, an poſſit ſuppleri.*

1 Dubitatur Septimo,†quid ſi terminus,de quo in d.cle
men.j.hoc tit.nõ fuit prẹfixus,an poſſit ſup
pleri? Pau.ibi relatus à do.Cardi.in iiij.col.in xij.q.dicit non eſſe
locum ſuppletioni: & ſi fuit præfixus nimis breuis,poteſt appel-
lari,ne fiat ſuppletio:arg.c.j.de dila.dicit etiam ſufficere vnã mo
nitionem,cum loquatur tex.ibi in ſingulari numero.remitten-
do ſe ad no.de ſta.mona.accedentes vbi etiam do.Cardi.dicit ſe
dixiſſe ibi in ſ.fi.in ij.q.ſed melius dicit notari in cle.j.in princ.in
glo.requirit,de hære.

¶Octauus articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞*Clement.j.hoc titu.diſpoſitio an locum habeat impedimento obſtante in præſentato.*
2 *Patronus eccleſiaſticus ſcienter indignum præſentans, priuatur eo iure præſentandi.Declaratur.nu.3.4.*

1 Dubitatur Octauo, †quid ſi in pſentato aliquod impe
dimẽtum obſtet:quia dicit tex.in d.clemen.
j.ſi impedimentũ eccleſiaſticum non obſiſtit.& Pau.relatus ibi
à do.Car.in iiij.col.in xiij.q.dicit diœceſanũ debere ꝓuidere de
2 alio,†quia p̃ronus eccleſiaſticos talẽ ſcienter pñtando,priuatus
eſt ea vice.Sic dicit intelligi,qđ no.In.de filijs pſby.qm.& voluit
allegare.c.ꝓpoſuit.ad idẽ adducit;quod no.Hoſt.de ſuppl.negl.
3 præla.c.ij.de offi.ordi.cum vos. ¶ Dicit tñ Pau.laicum † patro
nũ niſi perſeueret vſq; ad quatuor mẽſes,cũ pñtauerit indignũ,
alium non pñtando,eſt priuatus,vt ſic ſit vera opinio gl.de qua
ibi.& hoc q̃a põt variare cũ pñtauit dignũ.c.cũ autẽ.hoc ti.for
tius qñ indignum pro opi.tñ Inno.inducit Pau.qđ not.gl.in

aut.de ſanctiſ.epi.§.quis oratoriũ.colla.ix. Ad qđ reſidet ibi non
dici,ꝙ eps ordinet eccleſiam, ſed ordinari ꝓcuret. ſ. ad pñtatio-
nem patroni laici: vel debẽt intelligi cum moderatione pręmiſ-
ſa,ſm Pau. & dicit Car. ſe dixiſſe in c. cũ vos. de offi. ordina. de
iure poſſe defendi, ẽt p̃onũ eccleſiaſticũ pñtando indignũ,nõ
eſſe priuatum: qa non eſt iure expreſſum. ſequitur p̃dicta In.
in d.cle.j.in fi.x. col. in verſ. tertio quærit. qui dicit cum diſtin-
ctione Paul. tranſiſſe etiã Guil.de monte. & Io. de Lig.& Mar-
the.zenzel. vero ibi tenere opi. Inno. in d.c. cum vos.& Hoſti.
in d.c. propoſuit. ſed malè, ſm Io.de lig. ¶ Tu aduerte, ꝙ opi.
4 Car.poſſet ſuſtentari † etiã eccleſiaſticũ patronũ p̃ſentando in-
dignũ,non eſſe priuatum,cum hæc pœna non ſit expreſſa: p gl.
notabilẽ & ſingularem finalem in fi.hoc titul.volentem in hac
materia pœnam non imponi,vbi à iure impoſita non eſt,quam
glo. ornauimus ſupra in ij. parte huius ſcđi libri in ij. q. princ.
in viij.articu.circa fi.in verſ.adde etiã. nam ipſe Roch. & de ea
etiã diximus in d.ij.par.in vij. q. princi. in v.& vj.artic. ¶ Sed de
hac q̃ne,an & quãdo p̃ſentans non idoneũ, vel indignum,ſit
priuatus illa vice iure p̃ſentãdi, tractauimus latè ſupra in j. par.
huius ſcđi lib. in x. q. princ.iiij. articu.vbi in laico tenuimus ẽt
ante lapſum quadrimeſtre, ſi præſentauit indignũ, eſſe priuatũ
illa vice:nec variare poſſe, ſi ſcienter indignũ pręſentauit,ſecus
ſi ignoranter vel non idoneũ, eccleſiaſticũ vero ſecus,quia etiã
ignoranter priuatur,vide ibi.

¶Nonus arti.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Religioſi nõ aſſignãt debitam portionem intra tempus præfixum per diœ-ceſanum, an præſentatus amoueatur, vel diœceſanus illam aſſignet.*
2 *In electionis forma vbi peccatur publicato ſcrutinio, licet electio non teneat: eligentes tamen tenentur eundem eligere.*
3 *Ius quæſitum mihi ex perſona tua, non poteſt mihi facto contrario auferri.*
4 *Præſentato an & quando ius acquiratur per præſentationem patroni eccle-ſiaſtici.*
5 *Laicus præſentatus an poſſit petere ſe admitti.*
6 *Pręſentationis forma eſt, vt fiat coram illo, qui ius inſtituendi habet.*

1 Dubitatur ix. quid ſi † infra illud tẽpus præfixum per
diœceſanum, ipſi religioſi nõ aſſignãt de-
bitã portionẽ,an pñtatus amoueaṫ: vel diœceſanus illã aſſigna-
bit.& tex.apertè vult in d.cle.j.diœceſanũ debere aſſignare, dũ
dicit loquẽdo de portione prædicta.quã ſi forſan idem pñtãtes
infra terminũ ipſum aſſignare neglexerĩt,ne factũ eorũ noceat
pñtato,ſtatuimus, vt ex tũc diœceſani debeant præſentatũ,niſi
aliud canonicũ obſiſtat,admittere,& ĩ pœnã p̃ſentãtiũ ad diœ-
ceſanos ipſos poteſtas aſſignationis huiuſmodi deuoluatur.vbi
glo.in verbo,deuoluatur, recitat opi. Tancre. Goffre.Innoc. &
Hoſti.in d.c. de monachis. de præben. qui volebat lapſis ſex mẽ
ſibus & portione non aſſignata, epm̃ debere ordinare eccleſiã,
per decretalẽ,ſicut,de ſupplen.negli.p̃la.& ſic ꝙ pręſentatus nõ
admitteretur.dicit tamẽ Archi. voluiſſe in c. j. de præben.libro
ſexto.decretalẽ,ſicut,loqui in defectu p̃ſentationis,non in defe
ctu dationis prouentũ: & ſic epiſcopũ non poſſe ordinare eccle
ſiam in hoc caſu: ſed cogere præſentates ad aſſignationẽ facien
dam.dicit tamẽ gloſ.hodie melius eſſe prouiſum per d.clemẽ.j.
vt p̃ſentans nõ amoueatur,ſed admittatur,& portio per diœce-
ſanũ aſſignetur. & Pau. ibi relatus à do. Car. in j.col. in iiij. no-
tab.dicit merito negligentiã patronorũ nõ nocere p̃ſentato:ex
2 quo defectus nõ fuit ĩ forma: † nã & aľs qñ publicato ſcrutinio
peccatur in forma electionis licet electio nõ teneat: teneñṫ tñ
eligẽtes eũdem eligere: vt dicit Compo.Inn.iiij.in publico cõ-
ſiſtorio ſuſtinuiſſe. & ita notari in c. publicato. de electio. ¶ Et
ex dicto text. Lauren.& Zenzel.quos ibi refert do. Car. in j.co-
lũ.in v.notabi.colligunt, ꝙ præſentato per perſonã eccleſiaſticã
ius acquiritur. qđ dicit Zenzel. euidenter probari ex illa litera
ibi,ne factum eorum noceat præſentato: nam ſi non haberet iꝰ
nõ poſſet ei p̃iudicare:arg.liiij.diſt.generalis. in fi.& ex hoc iure
dicit poſſe p̃ſentatũ petere ſe admitti.de re iudi.cum bertoldus.
¶ Pe. de anch. ibidem. in iij. col. colligit hoc idem. & dicit hoc
ius p̃ſentato acquiri, ẽt anteq̃ præſentatio fuerit admiſſa: nec
negligentia præſentantiũ ſuper eo, qđ poſt p̃ſentationẽ facere
tenẽtur,ſibi nocet. ¶ Similiter dicit nec, factũ epi ſine cã recu-
ſantis eum admittere ſibi nocet.d. c. cũ Bertoldus. ¶ Et ex hoc
infert potiꝰ lapſo termino aſſignatiõis nõ poſſe diœceſanũ aliũ
inſtituere, ex quo ille eſt idoneus. Adducunt ſimile qđ no. Vin-
cen.Compo. Pet. & Abb. in c. cum dicatur. de elec. dicẽtes, ꝙ
ſi illi de collegio noĩatim in ſcrutinio compulſi volunt eligere
ſuperior,ad quem deuoluiṫ,tenetur de illo ꝓuidere,cum per pu
blicationem in eũ tranſeat ptãs limitata:arg.ff. de iure fiſci.l.nõ
intelligiṫ.§.ſi poſteriori.& de ſupplen.negli.præla.cle.j.& qđ ibi
no.ex votis enim publicatis manet electo ius ſaluũ,ſicut hic re-
manet pñtato ex pñtatione: licet ad qđ fieri debet,poſtea omit
tatur.facit qđ no.in l.vniuerſa.C.de preci.impera.offeren.& qđ
2 no.Car.in l.cum lex. de fideicom. ius † enim quæſitum mihi ex
perſona tua,non põt mihi facto ꝯrio auferri.l. ſi inſulam.§.fi.ff.
ſolu.mat.& c.q̃uis.de reſcrip.lib. vj. ¶ Et hoc intelligit Pet.eſſe
verũ, quando pñtatio facta fuit illi, cui debuit: ſi autẽ coram
alio licet à vero p̃ono & de idoneo, tñ nullum ius ex ea q̃rit:vt
patet ex deciſione q̃nis, quam dicit ibi formare Lau.& Zẽzel.
de p̃ono clerico,qui variare nõ põt præſentãte idoneũ vicario
epi, qui ius admittendi pñtatum non habebat poſtea pñtante
alium epo. ¶ Quam ibi ponit do. Cardi. in iiij. col. in ix. q. re-
ferendo prædictos, quorum dicta ibidem Petr.rei: refert ẽt illa
dicta ibidẽ Imol.in pen. col. in verſ. ſed quid ſi clericus. de qua
nos diximus.ſ.in ij.par.huius. ij. lib. in vij. q. prin. in v.artic. ſed
latius in iiij.q. princ. in viij.articu. vide ibi. ¶ Tu aduerte quan-
tum ad intentum pñtis artic. idem tenere Imo. in d.cle. j. in ij.
no.& ibidẽ in vij.col.ſuper glo.in verbo, noceat. & in viij. col.
4 ſuper glo.in verbo deuoluitur. ¶ † Circa vero illud,an per præ-
ſentationem eccľiaſtici acquiratur ius pñtato:dic nos de hoc la
tè dixiſſe. ſ.in ij. par. huius. ij. lib. in v. q. prin. in viij. arti. dum
tractauimus, an per pñtationem patroni pñtatus acquirat ius
à p̃onis laicis.& latè etiam diximus ibidem in vij. q.in j.articu.
verſus finẽ in materia variationis. & ꝯcluſimus pinguius ius &
magis certum habere pñtatum ab eccleſiaſtico, q̃ à laico patro
nis, ſed ambos habere ius ad rem: ſed pñtatus ab eccleſiaſtico
hẽt firmius ius:qa eum pñtans non põt variare: & ideo eius prę
ſentatio hẽt vim electionis: vt voluit Inno. quẽ ibi ſequiṫ Abb.
& oẽs in c.cum autẽ.hoc titu.& nos latè diximus in d.c.ij.artic.
5 ¶ Et inquãtum † ſupradicti doc. dicunt pñtatum ab eccleſiaſti
co poſſe petere ſe admitti, dico idẽ eſſe in laico: vt latè diximus
ſ.in d.ij.par.huius ij.lib. in viij. q. princ. in ij. & duobus ſequen.
articul.vbi ẽt in xv.& duobus ſequen.arti.tractauimus de reme
dijs quibus vti poterunt pñtati,quãdo per hñtem inſtituere nõ
admitterenṫ: & ibidẽ in ſeq.artic.q̃uo puniaṫ malitia ſuperioris
nolentis eos admittere ſeu inſtituere. ¶ Et inquãtũ Pet. dixit
pñtato per eccleſiaſticum p̃onũ acquiri ius, ſi facta eſt pñtatio
corã illo,coram quo fieri debuit:aľs nõ acquirit ius.pro eius di-
cto facit,qđ dicit Pau.ĩ d.cle.j.quem.ſ. retulimus. poſt prin. hu-
6 ius arti.ꝙ ſi † fieret pñtatio corã non hñte ius inſtituendi,nõ da-
ret ius:qa eſſet defectus in forma:nã de forma pñtationis eſt,vt
fiat coram illo, qui hẽt ius inſtituendi: vt latè diximus.ſ. in d.ij.
par. huius. ij. lib. in iiij. q. prin. per totum: & pręſertim in j. arti.

¶Decimus articu.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Diœceſanus, ad quem deuoluitur aſſignatio, termino lapſo & aſſignatione non facta, quid prius exequetur, aſſignare portionem, & poſtmodum inſti-tuere, vel contra.*
2 *Scripturæ ordo non ſemper attenditur.*
3 *Diœceſanus debet aſſignare portionem præſentato per religioſos, & poſtmo-dum inſtituere.*

Dubitatur Decimo ſi lapſo termino & aſſignatiõe nõ
facta, diœceſanus ad quẽ deuoluitur aſſi-
1 gnatio, quid † habebit prius facere, aſſignare portionẽ, & poſt-
modum inſtituere, vel ecõtra.& iuxta ordinẽ literę tex.in d.cle.
j.prius deberet inſtituere:& poſtea aſſignare portionẽ:vel prius
aſſignare portionem & poſtmodum inſtituere. vt vult ibidem
2 Stepha.quos refert do.Cardi.in fi. iiij. col. in xiiij. q. † qa ordo
ſcripturę non ſemper attẽditur. ff. de ſolu.nec enim. ſed potius
ex iure ſumitur,qđ agi debeat de reſcrip.cum dilecta.vbi glo.&
ibi dicit Cardi.ſe dixiſſe.& ff.de vulg.& pupil.l. ij. §. prius. & ibi
Bart.hoc idem vult Pet.de anch.in d.cle.j.in iij.col. in vj no. qui
dicit hunc non eſſe ordinem neceſſarium: nam & antè inſtitu-
tionem poſſet aſſignare, & poſt.Et ꝙ ante inſtõnem aſſignatio
fieri poſſit,probat,qa & religioſi ante inſtõnẽ aſſignare teneñṫ:
vt in illo tex.patet:& vř velle gl.ibi in verbo,in pœnam.hoc idẽ
vult ſuper.d.glo.ibi Imol.in vij.col.qui dicit.dictionem, ex tũc,
quæ ibi ponitur,quæ vř notare ordinem,non ordinat:ſed deter
minat verbum debeat: & verbũ deuoluatur: & ſic deuoluitur
poteſtas quæ demũ ex ordine lapſo termino deuoluiṫ: non aũt
determinat,qđ hoc dř de admiſſione, & aſſignatione portionis
faciendæ per epm̃ poſt lapſũ terminũ. & idem vult ibi Guil.ſm
eum. ¶ Tu conſidera ꝙ hæc aſſignatio fit loco dotis in caſu no
ſtro: vt vult Pet. de Anch. in d.cle. j. in iiij. not. in finalibus ver-
bis.ij.col.& in prin.ſeq.vbi dicit, & fit aſſignatio iſtius portionis
ſicut qñ eccleſię ędificãtur.de cõſe.diſt.j.nemo.& de eccl.ædifi.
c.vlt. & voluit Car. ibidẽ in j.q. & nos diximus. ſ. in j.par.j. lib.
in iiij.q.prin.in ix.art.vbi tractauimus, qñ incipiat patrono com
petere ius pñtandi:& cõcluſimus ibi poſt dotẽ datã.& ideo tex.
in d.cle.j.voluit non debere admitti per diœceſanũ pñtationẽ
dote

dote ſeu portione non aſſignata, vt in illo tex.clarè patet.p̃dicti
doc.ponderant:& nos habemus cum deuolutio fit ad ſuperiorẽ
ex aliqua cauſa legitima debere cõferre : eo modo quo facere
debebat ille, à quo facta eſt deuolutio : vt pulchrè diximus. s̃.in
vij.q.prin.huius partis in vlti.art. cũ igitur diœceſanus ſuccedat
3 hic in locũ p̃ntantiũ neceſſario dicendũ eſt,† ꝙ ſicut p̃ntantes
debebant aſſignare portionẽ ante inſtitutionẽ, eodẽ modo id
facere debeat diœceſanus, & neceſſitas inducit, ne quis inſtitui
tur in eccleſia ſine dote, vt ꝓximè diximus: quæ ſummopere ne
ceſſaria eſt & tãtę neceſſitatis, ꝙ eccleſiã liberã dote carẽtẽ facit
poſſe fieri p̃ronaram : vt latè diximus. s̃.in j.par.j. li.in vj. q. prin.
in primo longo arti.nec obſt.litera.d.cle.j.q̃a verbũ, ex tunc nõ
determinat hunc ordinẽ: vt proximè diximus. & ponit ibi Car.
in vij.nota. nec ordo lr̃ę neceſſario eſt obſeruandus: vt in locis
p̃alleg. & late per do. Fely. in d. cũ dilecta. de reſcrip.in iij. col.
cum tribus ſequen.in verſi.ordo ſcripturę.

¶Vndecimus arti.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Præſentantes an compelli poſſint per diœceſanum in caſu clement.j.de iure patronat. ad aſſignationem portionis, vel diœceſanus debeat eam aſſignare.*

1 Dubitatur xj.† an diœceſanus poſſit hoc facere. ſ. ipſe
portionẽ aſſignare ſeu p̃ntantes ad talem
aſſignationem compellere.de hoc quærit do. Car. poſt Lau. in
iij.& vlti.q.§.fi.d.cle. j. & dicit ipſum Lau. dicere ꝙ ſic, ẽt ipſo vi
cario p̃ntato non petẽte: nã ẽt vacante eccleſia hoc põt facere,
nemine req̃rente: vt dicit probari in prin. d.cle.nam præſumit
tales vicarios p̃ntatos cum p̃ronis colluſiſſe: vnde lęderet pu-
blica vtilitas: & ſic publicè prouidẽdũ eſt.de colluſionibus. c.ij.
& per totũ: & iſta poſſunt cõfirmari per ea, quæ dicunt doct.in
c.nullus.de iure pa.eſſe in electione habẽtis cõpellere inferiorẽ
ipſum repellere, vel ipſi conſentire : vt latè diximus. s̃.in ij.par.
j.lib.in j.q.prin.in xx.arti.vbi ornauimus.d.c.nullus.

¶Duodecimus arti.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Prælati, de quibus in clement.j.hoc titul.an debeant ipſi eſſe religioſi, an vero vicarij.& nu.2.*

3 *Decimæ papales, & procurationes vbi nam ſint ſoluendæ.*

1 Dubitatur xij. † qui ſint iſti prælati eccleſiarũ, de qui-
bus loquitur.d. cle.j.qui hñt p̃ntare, & de-
bẽt portionẽ aſſignare, an ipſi religioſi hñtes p̃ntare, an vero vi
carij.& Lau.in d cle.j. quẽ ibi refert. d. Card. in vl. col. primi rñ.
in xv.q.dicit eẽ ipſos religioſos:& hoc p illã lr̃am: q̃a eis p̃figitur
terminus, infra quẽ debeãt aſſignare p̃ntatis portionẽ: ipſi ergo
religioſi hñt de bonis eccleſiarũ diſponere : nec hoc amittũt pp
negligẽtiã pro hoc, q̃a ad p̃ronos eccleſiaſticos ſpectat de tpali
bus eccleſiarũ diſponere.de exce.cũ venerabilis. in fi.de p̃bẽ.in
Lateranẽ.de priui.cũ & plãtare.itẽ iſti & nõ vicarij.fundãt de
iure cõi intẽtionẽ ſup decimis, primitijs, oblationib⁹, & ſilib⁹.
de reſcrip.ex trãſmiſſa.de ſepultu. in nr̃a. & iõ dr̃ in rubri.de ca-
pel.mona.nõ vicariorũ adducit ẽt de præben.c.j.lib.vj.& q̃d no.
in c. cũ nõ ignores. de præbẽ. & dicit hoc idẽ tenere Zenzel.&
remittit ſe Car.ad dicta per eum in c.expoſuiſti. de p̃bẽ. ¶Sub-
dit tñ ipſe Car. magis propriè in effectu ipſos inſtitutos eẽ præ-
latos, per cle.vnicã.de offi.vica.q̃d intelligit, quo ad exercitium
licet titulus ſeu ius prælaturę ſit apud religioſos, ſeu verius eſt
ſuppreſſum ſed eſt apud religioſos in effectu.Pręd icta etiam vo
luit Pe.de Anch.in d.clemen.j.in j.col.in j.notabi.qui dicit ipſos
2 religioſos fundare eam † intentionẽ de iure cõi :& nõ aũt vica-
rios, ſed curã animarũ cõſiſtere penes ipſos vicarios perpetuos,
quo ad exercitium : ſed quo ad titulum ſeu proprietatem con-
ſiſtere penes ipſos religioſos: pro hoc ẽt alle.extrau.execrabilis.
Io.xxij.in fi.¶Et p̃dicta inducit Petrus ad q̃ſtionẽ in qua dicit ſe
cõſuluiſſe, ſi maius monaſteriũ habet ſub ſe eccleſias ſubiectas
in diuerſis diœceſibus cum quo clero debeant conferre iſtę ec-
cleſiæ ſubiectæ : cum clero ſui monaſterij principalis, an cum
clero vbi conſiſtunt de qua ibi per eum, nõ eſt materia noſtra.
Prædicta etiã ſequitur Imol.in d.cle.j.in penult.col.in verſi.vlti-
3 mo quærit hic Zenzel.vbi querit poſt Pau.† vbi ſolui debeãt
ꝓcurationes & decimę papales, an in diœceſi, vbi eſt ſita eccle-
ſia: an vero in diœc. vbi ſunt ſitę poſſeſſiones : & dicit ꝙ in diœ-
ce.vbi eſt ſita eccleſia: & mouet, quia poſſeſſiones nõ ſunt obli
gatę ad talia, ſed eccleſię: nam talia onera imponũtur eccleſijs,
ſecundum facultates, & ſic nõ imponũtur niſi ſubditis.C.de in-
colis.l.verum.& l cum neq;.lib.x.& ff.de mune.& hono.l.reſcri
ptum.§.fi.& bona tanquam acceſſoria ſequuntur ſuum princi-
pale: vt in reg.acceſſoriũ de reg.iur.lib. vj. pro hac. q. adde ea q̃
voluit Bellen.in trac. de charitatiuo ſubſidio.in xxxv. & ſequẽ.
vbi pulchrè.Et de pet.loquitur Cardin.in d.clemen.j.in §.ſanè.
in iiij.q.Et de.q.Ioã.Imol.loquitur idem Cardi.in d.§.ſanè.in vj.
quæſtio.

¶Decimustertius artic.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Controuerſia orta, ſuper portione, de qua in clement.j.de iure patronat.vt quia dicitur exceſſum in pluri, vel in minori, quomodo ſit terminanda: Et an poſſit appellari, ex quo eſt conſcientia onerata epiſcopi.& nu.2.*

3 *Clauſulæ, Oneramus conſcientiam tuam, declaratio.*

1 Dubitatur xiij.† quid ſi oritur contentio ſuper iſta por
tione, vt quia patroni vel preſbyteri dicunt
exceſſum eſſe in pluri vel in minori:& ſi hæc contentio oriatur
inter ipſos ante lapſum termini: dicunt antiquam portionẽ, vel
auctam per ipſos ſufficere epiſcopo hoc denegante. & gloſſ.in
verbo, oneramus arguit non poſſe de hoc referri quæſtio. epi-
ſcopo, nec eſſe deferendum appellationi: mouetur per literam,
quæ onerat conſcientias diœceſanorum . quam gloſſ.dicit do.
Cardinal.in princip.d.clementi.j.in vltim.colum.in xvij.quæſti.
eſſe in hoc ſingulariter notandam ad ſimiles caſus. dicit tamen
gloſſ.ſecundum eum, quòd ſi appellabitur ſuperior, & manda-
bit quod malè factum fuerit: per capitu.paſtoralis.de appella.&
ex hoc vult gloſſ.comparare illum text.clement.illi.capitul.pa-
ſtoralis.vt ſic appellatio non teneat, quo ad impediendum pro-
ceſſum iudicis, à quo : tamen teneat quo ad deuoluẽdum ſi per
iudicem ad quem acceptabitur : & idem dicit voluiſſe Pau.Sed
2 Lau.arguere, quòd diœceſanus debeat deferre per literam.d.
clemen.ibi.niſi aliud canonicum obſiſtat.& ij.quęſtio.vj.omnis
oppreſſus, quia contra religioſos libenter fauent diœceſani vi-
carijs, cupientes habere ſubditos. ¶In contrarium arguit, quia
diœceſanus debet magis parere, quæ ſibi fit, per dict.clement.j.
quam religioſorum appellationi, cui cum ſit, contra hoc ius nõ
eſt deferendum :argu.de appella.cum ſpeciali.& de iureiurand.
venientes.¶Demum cõcludit, quòd ſi epiſcopo appareat eos
probabiliter contradicere, reuocabit grauamen : & appellatio-
ni deferet, de appell.cum ceſſante. ij.quæſtio.vj.ad Romanam.
alias friuolę appellationi non deferet : ſed properabit portionẽ
aſſignare, antequam ſibi fiat inhibitio per ſuperiorem: argum.
de appella.cum appellationibus.& capit.Romana. §. ſi vero.&
§.ſequen.lib.vj.¶Quod placet dom. Cardin.ibi tamen genera-
liter loquendo, dicit ipſe, ſtandum eſt gloſſ.quia ex quo com-
mittitur conſcientiæ ſuæ, & ipſe proceſſit, vt ſibi viſum eſt: non
tenetur differre propter appellationem.Pro hoc de iureiurand.
mulieri.de foro competen.clement.quanuis. ¶Quod vero ſu-
perior moderatur taxationem, dicit facere.ff.pro ſocio.ſi ſocie-
tatem.§.arbitrorum.& de oper.liber.l.ſi libertus. ¶Et demum
ibidem dom.Cardi.in finalibus verbis dicti principij prædictæ.
cle.in xvij.quęſtio.dicit quòd ſi ante lapſum termini eſt dicta cõ
tentio inter patronos dicentes antiquam portionem, vel auctã
per ipſos ſufficere : & epiſcopum hoc negantem gloſſ.prædictã
in verbo, oneramus.& ſuper eam Pau.velle idem eſſe, quod ꝓ-
ximè diximus. ¶Prædicta ſequitur Imol.in d.clem.j.in viij.col.
ſuper gloſſ.in verbo, oneramus.qui poſtea in verſic.nota bene.
dicit eſſe.d.gloſſ.notandam.quæ videtur velle de eo, quod com
mittitur conſcientiæ alicuius poſſe quæſtionem referri.& ſub-
dit Pet.dixiſſe eſſe contrariam gloſſ.in capitu.ſtatutum.§.aſſeſſo
rem.ſed illam in verbo, oneramus.eſſe veriorem.Imol.autem
dicit ibi ſecundum do.Anto.ipſas gloſſ.non eſſe contrarias, ſed
vna limitat ſeu declarat alteram: quia querela partis de iuris ri-
gore non debet admitti.& ita loquitur gloſſ.dict.§.aſſeſſorem.
tamen ſuperior ex ſuo officio poterit prouidere.& ita procedat
gloſſ.dict.clementin.j.allegat, quod notatur de appella.capitu.
vt debitus.& de accuſat.ſuper his per gloſſ. ¶Vel dic dicit ipſe,
quòd gloſſ.in dict.clement.j.loquatur, quando lex dicit, quòd
fieri debeat etiam aggrauat conſcientiam.gloſſ. vero in d.§.aſ-
ſeſſorẽ.quando relinquit cõſcientiæ. ¶Tu de iſta clauſula one-
3 ramus † conſcientiam tuam.vide Abb.& doc.in c.dilecti.de iu-
di.& pleniſſimè p do.Feli.de iſta.& ſimilibus clauſulis in ca.j.in
xvj. col.& ſeq.& de iſta in ſpecie in xvij.col.in verſi.& ſi dicatur
conſciẽtiæ tuę.de conſtitu.& per d.me.Iaſo.in.l.à iudice.in pen.
col.C.de iudi.& de clauſula, vt tibi viſum fuerit, per Abb.in ca.
ſignificauit.de pœni.& remiſ.& de clauſula, cõmitto eq̃tati tuę.
ponit Domi.in.c.ſi.in iij. nota.de elec.lib.vj.& vide Abb.ſup.d.
glo.in verbo, oneramus, in glo.ſuis ad cle.qui dicit neſcire alibi
d.gloſſ.

¶Decimusquartus art.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Portio, de qua in clement.j.de iure patr.in quibus rebus aſſignari debeat. Et quanto tempore facienda ſit dicta ſolutio.nu.4.*

2 *Eccleſia non eſt conſecranda, niſi ſit dotata,*
3 *Alimentis debitis an debeatur ſpecies, puta, vinum, frumentum, & ſimilia, vel eorum æſtimatio.*

1 Dubitatur Modo.xiiij. † in quibus rebus aſſignabitur
hęc portio, cum text.in d.clemen.j.dicat aſ-
ſignandos fore prouentus.Pau, quem refert do.Car.in d.cle.j.in
ij.col.in j.q.dicit eſſe aſſignandam portionē in his:vnde habent
prouenire prouentus, vel aſſignabitur certa pars prouentuum
ſingulis annis percipienda: qui in verbo aſſignata, dicit, dicens
hanc aſſignationē fieri in certa quota redituum, vel quantitate
poſſeſſionum. Ad hoc de donationibus, apoſtolicis: & ſic hæc
portio aſſignabitur ſicut aſſignatur dos eccleſiæ ædificatæ.de
conſe, diſt.j.nemo.de eccl.ędifi.c.fi.& melius facit ſecūdum eū.
de cōſe, eccle.vel alta.cum ſicut.¶ Et ſubdit do.Car.ex quo Pau.
nō determinat, an debeat portio pręſtari in parte prouentuum,
an in parte poſſeſſionū: dic quòd ſi eccleſia habet poſſeſſiones,
aliqua pars poſſeſſionum aſſignabitur: vt vult gloſ.in verbo, in
penam vt ipſemet Car.dixit idem in iij.op.vbi dicit pœnā con-
ſiſtere in hoc, qui forte epiſcopus aſſignabit prædium quod illi
patroni tenere voluiſſent procedit Cardin. ſed ſi eccleſia non
haberet poſſeſſiones: ſed tantum reditus, vt in emolumentis
prouenientibus ex iure parrochiali, tunc portio prouentuum
2 aſſignabitur in iij.vel in alia parte.¶ Dicit tñ nō poſſe bñ † ɔtin-
gere eccleſiam non habere poſſeſſiones cum non debeat con-
ſecrari, niſi ſit dotata. d. capitu. cum ſicut. niſi fortè contingat
poſt dotationem perdidiſſe dotem. ¶ Et pro prædicto modo
quod aſſignet̃ pars poſſeſſionū, dicit facere: quia ex quo iſti ſunt
vicarij ꝑpetui perinde eſt, ac ſi eſſent inſtituti. clemen. vnica. de
offic.vica.qđ dicit tenere etiā Pe.de Anch.ſed qđ potius debeat
fieri aſſignatio prouentuū, dicit facere. c. extirpandę. in prin.de
pręben.¶ Tandē concludit do.Car.non referre, in quo fiat, ſed
erit in arbitrio præſentantiū ab ipſo initio, vel ipſius diœceſani
ſupplentis eorum negligentiam: arg. de offi. delega.de cauſis.
¶ Prædicta etiā voluit Pe.de ancha.in d.cle.j. in fin.ij. col. in iiij.
3 nota.vbi dicit alibi quęrere legiſtas, † cum debentur alicui ali-
mēta, vtrum debeāt tradi ipſæ ſpecies, puta vinum, frumētum,
carnes, ligna, & ſimilia, an vero ipſarū æſtimatio.& dicit Bart.in
l.j.ff.de alimen.& ciba.lega.dixiſſe, ꝙ ſi iſta, quæ pro alimentis
ſoluuntur, breui tempore corrumpuntur, vt carnes, aquę, & ſi-
milia, & debet ſolui æſtimatio non ipſæ ſpecies: vt l.mella.in
prin.de alimen. & ciba.lega.quędam ſunt, quę non corrumpe-
rent̃ vt frumētum, vinum, & ſimilia: & tunc non ęſtimatio, ſed
ipſæ ſpecies debēt ſolui de menſe in menſem: vt in l.j. & in l.Iul.
4 C.de eroga.mili.an.¶ Et ſubdit pe.in caſu.d.cle.pro † quanto
tempore fiet iſta ſolutio huic rectori: & dicit eſſe faciendam
taxationem per modum quotę pro toto tempore vitę ſuę, ſi ſit
vicarius perpetuus: vt in ca.extirpandę.§. quia vero.de præben.
& fortè intētio illius iuriſlatoris fuit ꝙ aſſignetur ſibi certa por-
tio poſſeſſionum alij reditus, & ponderat glo. ibi. vt ſupra feci-
mus.Nam cum ſint perpetui & curati: vt in clemen.j.de officio
vica.in ipſis poſſeſſionibus beneficij cui deſeruiunt: & reſidere
tenentur, eſt portio aſſignanda: argu.c.quamuis.de pręben.lib.
vj.& xvj.q.j. poſſeſſiones. & d.§. quia vero. ¶ Circa dicta ꝑ do.
Pe.cum debētur alimenta vtrum debeātur in ſpecie, an in ęſti-
matione do.Car.etiam in d.clemen.j.in ij.col.in ij.q.refert ſimi-
liter dicta Bart.vt fecit Pet.de Ancha.clarius loquendo.¶ Sed
quo ad principale intentum articuli noſtri, conclude cum dño
Car.non referre qualiter hęc portio detur.

¶ Decimusquintus artic.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Portio aſſignari debet præſentato per religioſos, vel per epiſcopum in caſu deuolutionis. Et quæ, & qualis debeat eſſe.nu.2.*
2 *Patronus moderator, nec metu, nec procemio moueri debet.*

1 Dubitatur xv. † quæ & qualis portio ſit aſſignanda
pſbytero pñtato per ipſos religioſos, ſeu
per epm, in caſu deuolutionis.& dic ſm glo.in verbo, decenter.
debere aſſignari portionē ſm honeſtatē.de voto, magnę: & de-
bēt dari ſm moderatā taxationē, ſm gl.ibidem, in verbo, mode-
rationē.& ideo dicit do.Car.in d.clemē.j.§.ſanè.in iiij.not.ꝙ eo
caſu, quo reditus ſpectant ad religioſos preſbyteri ſeu vicarij,
ꝑdicti debēt per eos tractari decēter: & exponit decenter conſi-
derata cōditione pſonæ.C. de offi. diuer.iudi.ſciant.de iureiur.
cum quidā.de maio.& obe.ſtatuimus. vnde habet̃ ratio notabi
litatis.xlj.diſt. non cogant̃. c. de multa. in fi. de pręben. item di-
gnitatis.ff.de varijs & extraordi. cogni. l.j. §. in honora. de vſu-
fru.ſed & ſi quis.& dicit ſm Lau.ꝙ decēter tractabūtur, quia ho
neſtum erit ꝙ eis aſſignet̃ locus in menſa per religioſos, iuxta ſe
& in alijs locis ſedes cōpetens: & hoc ꝓpter diuinū officium, qđ
quotidie exercent.ſ.corpꝰ Chriſti, verū & miſticū, & regimē ani-
marum: & maximè debent honorari per religioſos, pro quibus
ſuſtinent pondus diei & æſtus: argu.xiij.q.j. §. j. & de præben.c.
extirpandæ.¶ Et idem Car.in v.notab.d. clemen. j. §. ſane. col-
ligit ex verbis illius tex.ibi ſufficientē & congruā portionē pro
ſola ſuſtētatione præſbyteri non ſufficere: nam poſſet eſſe talis,
qui nō periret fame: & tamē nō eſſet data ſibi cōgrua portio: ſi-
cut eſſe dēt in victu & veſtitu, & alijs ɔgruentibus: arg.xxxj.diſt.
omnino.& alijs iuribus proximè alleg.cōſiderabit̃ aūt honeſtas
in hoc, vt honoretur in eis officiū ſacerdotale: vt dicit gloſ.in d.
verbo, decēter.& ſic ſm Pau. tractabūtur decēter ſm ordinem
pręſbyteralē. Vnde non vtentur famulis vel ſcutiferis. ¶ Et cū
2 deuolutio fit ad epm ipſe habebit † moderare portionē, & ſm
gl.in verbo, moderationē, exponetur tex.i.moderatā taxationē
quāuis verbū moderationis diminutionē ſapiat. c.fi. de verbo.
ſigni.& eſt ſimile.de elec.cupientes.poſt prin.libro vj. ¶ Lau.&
Zenzel.exponūt moderationē.j.augmentationē.tamen Car.in
d.cle.j. in j.col. in vij. notabi. dicit veriorē eſſe expoſitionē gloſ.
nam debet diœceſanus moderari.i.modeſtè taxare portionē, vt
non excedat in pluri vel minori: vt in litera.d.cle.dicitur.ſubdit
ibidē Car.Lau.& Zenzel. habuiſſe bonā mentem, ſe referendo
ad patronos, qui diminutā portionē aſſignabāt. & vt dicit Car.
ibidē in ix.notabili ita exceſſum poſſe eſſe ī pluri, ſicut in mino-
ri, ſm gloſſ. vlt. & remittit ſe Paulus ad not. per eum in cle. vna.
de conceſ.præbē.vbi etiā Car. dicit ſe dixiſſe in princ. in qō. vij.
Et in viij. nota. in d. cle. j. in j. col. Car.colligit ex illo tex. diœ-
3 ceſanū † nō debere moueri ad hoc, odio vel fauore: & dicit fauo
re.ſ.pñtantiū, ſm gl.ibi in verbo, odio, vel pñtati.ſm Pau.etiam.
dēt epm eſſe iuſtus & medius, ſicut teſtis præſtat ſimile teſtimo-
niū.de teſti.fraternitatis.vbi de hoc in vlti. glo.nec ēt in iſta mo
deratiōe dēt moueri moderator pręmio vel timore: vt vult ibi
dē glo.in verbo, vel als allegat.xj.q.iij. iiij. de re iudi. cū etenim.
lib.vj.& de hæreticis.c.j. eodē lib. dicunt etiā prędicta alij doct.
ibi.& cū glo. in verbo, moderationē. concludit Imol. ſuper ea
ibidē in viij.col.& in d.viij.colū.ipſe Imol. ſuper gloſ. in verbo,
ſufficiens.dicit pro cōſideranda ſufficienti portione, eſſe haben
dum reſpectū ad qualitatē perſonæ, tam ipſius pręſbyteri inſti-
tuendi, q̃ ꝓcurādi per eum. ¶ Tu conclude in oībus ſupraſcri-
ptis eſſe attendēdā qualitatē & conditionē pñtati, vt ita honore
tur & ſibi portio aſſignetur habito etiā reſpectu ad ſolutionē iu
rium epaliū, & pro procurationibus ad qualitatē procurādi ne-
ceſſe cōſiderādas facultates eccleſiæ: qa iſti prius prouidendum
eſt, & poſtea monachis: vt no.in c.de monachis.& in c.auaritię.
de præben.& ita tene. ¶ Et do.Card. in §. ſanè. d.cle.j.in v. qō.
ponit quis debet procurare epiſcopū viſitantē locum, quē ha-
bet monaſteriū non exēptum ipſi de monaſterio vel vicarius il
lius loci vide per eum.¶ Et de iſta portione, qualis debet eſſe,
aliquid tetigimus ſupra in prima parte primi lib. in v. q. princi.
in xxj. arti. in v. caſu. dum in d. articu. tractauimus generaliter
quæ ſit dos ſufficiens cuiuſcūq; eccleſiæ, & capellæ.& in quto
caſu poſuimus hunc caſum vide ibi.

¶ Decimusſextus arti.x.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Onera epiſcopalia ad quæ tenetur præſentati per religioſos, quæ ſint.*
2 *Cathedraticum, quid.*
3 *Iurium epiſcopalium petitione venire id, quod debetur iure cōmuni, pacto, vel conſuetudine.*
5 *Cathedraticum, quid ſit. Et an præſcribatur. Et an veniat in petitione iuris epiſcopalis.*
5 *Quarta Canonica quomodo poſſit præſcribi contra epiſcopum.*

Et quia Proximè diximus portionem aſſignādam debe-
1 re eſſe talē, † quæ ſufficiat pro iuribus & oneribꝰ
epalibus ſoluēdis, quæ ſunt onera epalia, ad quæ tenētur iſti prę
ſentati, & hic ſit.xvj.articu.& dicit Pau.in d.cle. j. quē ibi refert
Car. in ſuij princ. in fi.ij. col. in iij. q. eſſe illa de quibus. de offic.
ordi.c.conqueren.& c.dilectus.vt eſt procuratio annexa viſita-
2 tioni.x.q.iij.cauēdum. Itē † cathedraticū, qđ nihil aliud eſt, niſi
pecunia quæ datur pro honore cathedrę eadem.q.c.j.¶ Et ſub-
dit in hoc cathedratico non currere præſcriptionem ſed in
quantitate ſolutione ſic. vt not. glo. xvj. q. vij. quicūq;. ¶ Sed
cōtrariū dicit notare Hugonē.vij.q. ij. in prin. & Hoſti. de cēſi.
cum venerabilis. & Archi. de præben. c.j. lib. vj. ¶ Pau. tñ non
determinat: nec Io.an. in c. cū venerabilis. eligit.tñ vr̃ inhærere
opi.Io.in d.c.quicūq;. & dicit Car. eam ipſum tenere in d. cum
venerabilis.qđ enim non poſſit cathedraticū ex toto tolli, facit
de dona.paſtoralis. vbi in generali donatione non venit cathe-
draticum. ¶ Subdit etiā hoc ius non poſſe cōpetere niſi epo
cui ſoluit̃ rōne honoris, quē ſubditi debēt cathedrę epali. Et de
his iurbus epalibus Pau.refert ea quæ notantur in c. cōſtitutꝰ.
3 de relig.domi.in vlti.glo.quæ dicit † in petitione iuriū epaliū ve
nire

nire,qđ debet iure cōi,pacto,vel cōſuetudine: & qa ɔ̃riū videt
notari.de offi.ordi.cōquærente.in fi.j. glo. Pau. cōcordat ponē
do verba Io. And.quæ dicit Car. ſe retuliſſe.in c.conſtitutus. in
xvij.cōtrario.de relig.domi. nam quādoq; id qđ debetur pacto
vel conſuetudine,ſuccedit loco alterius iuris epiſcopalis debi-
ti de iure communi,& remiſſi. & ſic procedit gloſſ.in dict.capi
tulo,conſtitutus. Quandoque non ſuccedit loco alterius iuris
remiſſi,ſed eſt additum.& procedit gloſſ. dict. capitul. conque-
rente.& ſic reſidet ibi Cardinal.Petr.de Ancha.in dicta clemen.
prima.in fine.penultima colum. & ſequen. in verſiculo quærit
Paulus.quærit,vtrum quod debetur ex pacto vel cōſuetudine,
veniat in petione iuris epiſcopalis:allega.Innocen.& Berna.vo
lentes quòd ſic:ſicut venit illud,quod debetur de iure commu-
ni:& ſic procedit in hac materia : vt proximè diximus,magis ta-
men latè prædicta etiam proſequitur Imol.in dicta clementin.
prima.in decima colum.in verſiculo. quid autem. cum duobus
4 ſequen.† vbi ponit quid ſit cathedraticum, an prȩſcribatur:&
an in petitione iuris epiſcoalis veniat, id quod debet nedum de
iure communi,ſed etiam pacto vel conſuetudine.¶Tu vide do
mi.Felyn.in capitulo de quarta.in princip. de prȩſcrip. tractan-
5 tem,†quādo quarta canonica prȩſcribi poſſit contra epm.Ad-
de eundem Felyn.in capitul.cum ex officij.eodem titulo.colū.
quarta.verſicu.cæterum. vt intelligas. vbi tractat præſcriptio in
materia procurationis,& viſitationis:& eundem Felyn.in capi-
tulo auditis.de prȩſcript.in princip.vbi tractat, an inferior præ-
latus poſſit præſcriptione acquirere competentia prȩlato ratio
ne epiſcopalis dignitatis: & ibidem colum.quinta.tractat,an in-
ſtitutio autorizabilis per quam fit traditio curȩ animarum,poſ-
ſit per inferiorem epiſcopo præſcribi:& ibidem.in ſexta colum-
na,an poſſit præſcribi contra epiſcopum priuatiuè, & non cu-
mulatiuè: ex cuius dictis multa reperies pro dictis hic per do-
ctores.

¶Decimusſeptimus art. xj.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 *Relegioſi ſi ſubeunt aliqua onera,& aliqua patroni, quænam portio dabi
tur prȩſentato.*

1 Dubitatur xvij.† ſi religioſi ſubeunt aliqua onera, &
aliqua patroni,quæ portio dabitur præſen-
tato.gloſſa,in verbo,obſeruentur. ſoluit & arguit, quòd tunc
debeat aſſignari ſufficiens portio pro his,quæ ſubdit. quod di-
cit Cardinal.in dicta clementina prima.in §.ſanè. in tertia quæ-
ſtio. tenere etiam Laudenſem dicentem pro rata contingente
eſſe faciendam præſentato aſſignationem:& pro parte tangen-
te regioſos ipſos liberos remanere:argument. de decimis. tua.
el ſecundo.& capitu.tua.eodem titulo.libro ſexto. gloſſ. vero
dicit Cardinalis ad dict. gloſſ. & hoc etiam dicit velle gloſſã.
ſecund.& dicit ſe dixiſſe. ſuprà, in prima quæſti. vt ibi per eum
& vide etiam,quæ dicit dominus Cardina.in §. ſanè. in quinta
quȩſtio.quando monaſterium procurat epiſcopum viſitantem
locum ſuum,quod non debebitur vicario illius loci portio pro
procuratione.

¶Decimusoctauus art.xj.q.prin.iij.par.ij. Lib.

1 *Cauſæ cognitio an requiratur in facienda compulſione,de qua in clem.j.de
iure pat.*
2 *Iudicis officio quæ expediuntur,nec libelli oblationem,nec aliam ſolēnitatem
requirunt.*

1 Dubitatur xviij. † an epiſcopus in facienda compul-
ſione, de qua,in dicta clementi.prima.pro-
cedat cauſa cognita:de hoc quærit Cardinal. in dicta clement.
prima. §. finali.in ſecund.quȩſtio.& dicit hunc articulum ha-
bere duplicem intellectū,& primum eſſe,quando agitur de cō
pulſione reſpectu portionis aſſignandæ:vt in princip.illius tex.
Secundum,quando agitur de compulſione patronorum ad ſol
uendum onera , & decenter tractandum vicarium. Quo ad
primum dicit Lau.debere adhiberi cāæ cognitionem, ſed ſum-
mariè, & de plano,non tamen ſine figura iudicij:ſi patronus ſe
opponit , aſſerens portionem eſſe congruam,cum vicarius ɔ̃-
dicat : nam per negationem res efficitur dubia : & ſic in cogno-
ſcendo neceſſariæ ſunt partes iudicis,cum de facto dubitetur.ij.
q.iij.§.notandū. Nec hic agitur de bñficio tanq̃ beneficio ſed po
tius ɔtendit inter patronū & vicariū ſuper ꝓprietate : & ſic nō
hēt locū cle.diſpēdioſam.de iudi.¶Dicit tñ dicere Zenzel.ꝙ cū
agitur de portione aſſignanda pro beneficio,videt agi de bene
ficio:& ſic ſit locus.d.cle.¶Car.dicit primum verius, per id, qđ
no.in d.cle.in gl.nunqd,niſi dicatur, ꝙ illa cle. facit in eo, quod
dicit de præbē.ſed illud intelligitur de prȩbēdis canonicalibus.
& cum de ipſis agitur iure tituli,hic autem nihil agitur de titul.

¶Quo ad ſcđm intellectum dicit do.Car. in. d. §. fi.in iij. qō. ꝙ
eo caſu,quo agitur de ɔpulſione patronorū ,ad ea , de quib.ibi
dem.in §.ſane.ſm Zenzel.non ſeruabitur ordo iuris, dicentē ꝙ
proceditur ſine figura iudicij,cū agitur de perſona decenter tra
ctāda,& ſic de vitȩ ſubſtētatione:argu.ff.de offic.præfect.vrbis.
lege prima. §. cum patronus.de officio procon.nec quicquam.
2 §.de plano.de liberis agno.ſi quis.de his, qui † ſunt ſui,vel alie-
ni iuris. lege prima. & lege ſi iudex. nam talia iudicis officio
expediuntur: ideo non requirunt libelli oblationem vel aliam
ſolennitatem. vt ff.de interrogat. action. in rubruca.idem vo-
luit ibi Petrus de Anchara.in quarta columna.in decima nota.
in verſiculo,ſed quȩrit Zenzell. & Ioannes de Imola. ibidem
in vltim.& fin.quæſtio. ¶Multa alia in hac materia poterunt
videri per ſcribentes.in dicta clementina prima. hoc titulo. &
in capitulo primo.de præbendis.libro ſexto.& in dicto capitul.
de monachis.& in capitulo auaritiȩ. & in capit. in Lateraneñ.
de præbendis. & copioſiſſimè per domin.Maria.ſocin.in repe-
titione quam facit ad. dictū capitul. de monachis. quam ego
non vidi.& per Fely.aliqua.in c.cum venerabilis.in xj. col.in iij.
fallen.de excep.¶Concluſiones hic non pono : quia eſſet illud
idem referre.Videas pe te:& per iſta ſit expedita hȩc.x.princip.
quȩſtio.

¶Vndecima quæſt.prin.iij.par.ij.Libri.

1 *Inſtitutio qualiter fiat.*
2 *Inſtitutio,& inueſtitura,an differant.Et vnde dicatur inſtitutio.*
3 *Inueſtiri quis dicatur.*
4 *Inueſtitura dicitur propriè poſſeſſio. Et multa de inueſtitura. nume-
ro 8.*
5 *Inſtitutionis ſpecies ſunt plures.*
6 *Inſtitutio quid.*
7 *Intellectus ad tit.de præben.*
9 *In beneficij poſſeſſionem inductio facta ab eo, qui habet poteſtatem,vim colla
tionis habet.*
10 *Inſtitutionem ſolo verbo fieri poſſe,ſed etiam actualitatem in inueſtitura con
ſiſtere.*

OMnibus Diſcuſſis circa materiā inſtitu-
tionis ſpecialis,quæ ſit de præ-
ſentato per patronos ſeu in quaſi poſſ.exiſtētes
& dixi ſpecialis ad differētiam generalis inſtitu
tionis,de qua in regu.prima.de regu.iuris.libro
vj.vt dictum eſt.ſ.in prima quȩſt.princip.huius
partis.in j.articu.& bene viſo,qui poſſunt inſtituere,qui poſſunt
inſtitui,quando inſtitutio fiat,in quibus beneficijs fiat, & quis
ſit præferendus vnus alteri ex præſentatis.Et quādo poſſint ha-
bentes inſtituere legati papæ ſine præſentatione patronorum
inſtituere : & qualiter fiet inſtitutio in eccleſijs parrochialibus
monachorum,quæ omnino ſatis trutinata ſunt in decem prin-
cipalibus quæſtionibus præcedentibus,& earum articul.¶Me-
rito. xj. & vltimo loco principaliter quærendum eſt de actuali
inſtitutione & eius fructibus : vt perfectè materia huius ſpe-
cialis inſtitutionis in hac tertia parte huius.ij.lib prȩſentis tract.
habeatur. Pro cuius xj.qō.clara deciſione diſcutiendi ſunt in-
1 fraſcripti articu. ¶Et circa iſtam actualem inſtitutionem , pri-
mus erit arti. † qualiter iſta inſtitutio fiat de actibus & verbis,
qui in ea interuenire debent:& an ſit eadem cum inueſtitura:&
domi.Goffr.in ſumma titu.de inſtitutionibus,videtur velle in-
ueſtituram eſſe actualitatem inſtitutionis: & ſic inſtitutionem
eſſe verbalē,inueſtituram actionalē:quia per eam fit traditio,vel
quaſi traditio beneficij:& ſubdit quaſi traditio : ideo dico , quia
plerunque fit per anulum,vel per librum.de ſenten.& re iudica.
cap.cum olim.de conceſſione præbend.propoſuit. de his , quæ
fiunt à maioritate part. capitu. ex ore. ſicut & clauium aſſigna-
tio eſt ſignum traditionis rei : vt ff.de contrahend.emptio.lege
clauibus.& datio parum terræ, quæ ſcotatio appellatur , eſt ſi-
gnum traditionis poſſeſſionis.de conſuetudi. ex literis. item &
inſtrumentorum datio : vt C.quæ res pignori obliga. poſſunt.
lege tertia.C.de donatio.l.ſi quis argentum.ſicut & deportatio
eſt intronizationis indicium:vt de elect.eccleſia veſtra. ¶Ho-
ſtien.autē in ſumma titu.de inſtitu.in §.quid ſit inueſtitura. re-
fert dicta Goffre.& poſtea ſubdit :ſed certe hoc nō patit ſigni-
2 ficatio verbi:† nam inſtitutio,dicitur,quaſi intus ſtatio:& aliud
eſt donare,aliud intus ſtare : donatio enim vel quod habet pro
donatione,ſicut repræſentatio inſtitutionem præcedere debet.
hoc tit.cap.coſultationibus.& c.nobis.§.j.& in gloſſ. de conceſ.
prȩbend.poſt electionem ſuper illo ordinationem:vnde inſtitu
tio potius debet deſcribi ſicut Goffred. poſt Dy. & Albe.deſcri-
pſit inueſtituram : & hoc dicit notare ordo rubricarum pri-
mo enim iuriſtator tractauit , de prȩbendis conferen. nunc de
clericis

ricis in eis inſtituendis: quia parum prodeſſet conferre, niſi
ntus poneretur, in ueſtitura vero idem ſonat: ſed hæc eſt diffe-
rentia: quia inſtitui dicitur, propriè præſentialiter inueſtiri in
abſentia: ſubdit tamen prędictos dixiſſe dictis verbis promiſcue
eſſe vtendum. quod Hoſt. dicit eſſe verum: ſed ꝓprietatem ver-
borum dicit ſe dixiſſe, vt proximè diximus. & pro maiori parte
inueniri in proxima dicta ſignificatione prædicta verba accipi:
vt in inſtitutione & deſtitutione poteſt videri per totum illum
titulum de inſtitutionibus. & in cap. ex parte. de conceſſ. præb.
& de inueſtitura patet. in cap. propoſuit eo. titu. vbi clericus fuit
inueſtitus in abſentia per anulum. & de his quæ fiunt à maio.
part. c. ex ore. & de ſenten. & re iud. c. cũ olim. ergo propriè dici
3 † ille inueſtiri, cui traditur baculus, vel feſtuca, vel anulus loco
inſtitutionis. i. poſitionis in poſſeſſione, ſicut fit in feudi aſſigna
tione: vt de donationibus, cap. per tuas. vbi dicitur fuiſſe inueſti
tum, vt moris eſt: quaſi dicat per baculum: & ideo incontinen-
ti ſequitur fuiſſe menſuratum feudum aſſignatum: quaſi dicat
ꝙ corporalis poſſeſſio non interuenerat, ſed inueſtitura tãtum.
4 ¶ Et ſubdit conſtitutionem feudorum † velle inueſtituram di-
ci propriè poſſeſſionem, ſed abuſiuè dicitur inueſtitura, ſecun-
dum quod propriè proximè dictum eſt, vt in cõſtitutione, quid
ſit inueſtitura. in princip. & ſic abuſionem in ꝓprietatem verti,
vt ex ſupraſcriptis patet. & hoc ſatis videri abſurdum: ſed nõ de-
bere quem eſſe ſapientem apud ſeipſum, de conſtitu. cap. ne in-
nitaris. loquantur ergo vt plures, ſentias vt pauci: nec facia-
mus vim in verbis, dummodo de mente conſtet. C. communia
de lega. lege ſecunda. in fin. & de procuratoribus petitio. & ad-
dit quod not. ipſe Hoſt. in ſumma de cauſa poſſeſſ. § j. verſi. quid
ergo. & in titu. de feud. circa princip. vbi etiam de prædictis ver-
bis loquitur. ¶ Tu aduerte nos ſupra, in j. qõ. princip. huius par
tis. in primo articu. dixiſſe poſt docto. maximè Ioan. An. in reg.
5 j. de regu. iur. libro ſexto. eſſe plures ſpecies inſtitutionis. † & prę
ſertim tres. Primam generalem, comprehendentem omnẽ mo
dum prouiſionis beneficiorum, & ſecundum illam loqui. d. re-
gu. primam, dum in ea dicitur beneficium ſine canonica inſti-
tutione poſſideri non poſſe. Nam ibi capitur pro mera collatio
ne, confirmatione ſpeciali, inſtitutione, & huiuſmodi: ex quib⁹
traditur canonicus titulus: & de iſta generali inſtitutione etiam
videtur loqui titulus de inſtitutionibus. ¶ Diximus ibidem, ſe-
cũdam ſpeciem inſtitutionis eſſe inſtitutionem ſpecialem: quæ
fit ad præſentationem patronorum: & differt à prima tanquam
ſpecies à genere: vt etiam dicimus de certi cõdictione ſpeciali
& generali: & hæc inſtitutio illa, de qua nos nunc loquit̃. ¶ Ter-
tia eſt ſpecies inſtitutionis, quę fit per archidiaconũ, cum tradit
poſſeſſionem beneficiato beneficij iam ſibi collati per ordina-
rium, quæ nullum dat titulum: ſed ſolam poſſeſſionem actualẽ
de qua. in c. cum ſatis. de offi. archid. Ex quibus omnibus ha-
bemus per duas primas inſtitutiones principaliter tradi canoni
cum titulum, per tertiam vero veram poſſeſſionem actualem.
6 ¶ † Aduerte ad aliud. Nam Hoſt. in ſumma. d. titu. de inſti. illam
diffinit hoc modo, *inſtitutio eſt eccleſię, vel eccleſiaſtici benefi
cij collatio*: & ſic videtur fuiſſe diffinitum, generalem inſtitutio
nem, capiendo verbum, collationem, pro omni canonica inſti-
tutione. ¶ His ſic ſtantibus conſidera, ꝙ ſi loquimur de primis
ſpeciebus inſtõnis per quas transfertur principaliter titulus, &
fit etiam abſenti, non poteſt dici inſtõ, quaſi intus ſtatio: quia p̃t
fieri abſentẽ c. inſtituendo. Si tibi abſenti. de præben. li. vj. & ab-
ſente beneficio: vt in iuribus per Ho. alle. vnde nullo mõ poteſt
dici intus ſtatio: ſed ſola inſtitutio, quę fit per archidiaconum,
poteſt dici intus ſtatio: quia per illam datur vera poſſeſſio: quia
intus ponitur beneficiatus: & ibi poſitus dicitur ſtare. vt in d. c.
cum ſatis. de offi. archi. Cum igitur de iſta iſtitutione nõ fuerint
loquuti Dy. Albe. nec Goffr. ſed de prima generali inſtitutione,
iuxta titu. de inſti. in quo loquuti ſunt, malè reprehenduntur ꝑ
Hoſt. argumentando ab etymologia verbi, inſtitutio: quia ſecũ-
dum illam etymologiam, conſiderando corporalem ſtationem
non poteſt verificari niſi in inſtitutione, q̃ fit per Arch. vt proxi
mè dictum eſt. ¶ Et ſi diceres, cur ergo in primis duabus ſpecie-
bus adhuc dicatur inſtitutio, cum non fiat intus ſtatio, niſi per
tertiam ſpeciem inſtitutionis. Primo poteſt reſpõderi non eſſe
curandum de huiuſmodi etymologia: vt videtur innuere ipſe-
met Hoſt. ſecundo poteſt reſponderi: & veri⁹, ꝙ cum loquamur
de inſtitutione tituli, & ſic iuris, in extractu inſtitutus, dicitur in-
tus ſtare, in titul. non corporaliter, ſed in abſtracto: & ideo be-
ne conſiderauit Goffr. cum ſenſit inſtitutionem eſſe verbalem
& ſic verificata eſt prima pars eius dicti. De ſcd̃a vero parte eius
dicti qualiter inueſtitura ſit actualis, dicetur infra. Ergo conſi-
derato titulo, dicitur in titulo intus ſtare inſtitutus: alias contra
ſeipſum loqueretur Hoſtienſ. cum diffiniuerit inſtitutionẽ ge-
neralem de omni collatione, & ſic tranſlatione tituli. ¶ Nec
procedit conſideratio Hoſtienſ. facta à ſituatione rubricarum,
dum voluit in titul. de præbend. tractari de mera collatione. &
in titul. de reſtitutio. de inſtitutione corporali: quia parum pro-
deſſet conferre, niſi intus poneretur, in quibus demonſtrauit
Hoſtiẽ. ſummum falſiſſimum inter alia: ſcilicet titulum de in-
ſtitutio. loqui de ſola inſtitutione corporali, de qua in dicto ca-
pitulo cum ſatis. de officio archidia. quia ille titulus loquitur
de omni inſtitutione in genere: vt ex eo patet, & proximè dixi-
mus: & hoc eſt contra illius diffinitionem, qui cum diffiniſſet
inſtitutionem illius titul. dixit illam eſſe eccleſiæ, vel eccleſiaſti-
ci beneficij collationem, & ſic tranſlationem tituli, & non tranſ
lationem verę poſſeſſionis. ¶ Dixit & aliud, quod credo non
procedere, ſcilicet de mera collatione tractari, in titul. de præ-
7 bend. quod ſi eſſet, ſuperuacua eſſet alia rubrica † de collatio-
ne præbendæ: vnde ille titulus de præbend. loquitur de eſſentia
præbendarum & beneficiorum: titulus vero de conceſſio. præ-
bend. loquitur de eorum mera collatione, infra quantum tem-
pus fiat: vt in capitul. ſecundo. eodem titulo. de verbali inſtitu-
tione: vt in dicto capitulo ſecund. & per totum. & de actuali, pu
de inueſtitura: vt in cap. propoſuit. eodem titu. ¶ Vnde dicit me
lius bonam inſtitutionem factam rubricarum per iuriſlatorem.
Poſito enim de pręben. & dignita. poſuit titulum de inſtitutio
ne in genere, prout genus præcedere debet. & poſtea titu. de cõ
ceſſione præbend. & ſic de inſtitutione in ſpecie: & ſic de mera
collatione: & cum tractauit de iure patro. poſuit de alia ſpecie
inſtitutionis generalis. ſcilicet, de ſpeciali inſtitutione, quæ fit
ad pręſentationem patronorum vt diximus. s̃. in d. j. quæſt. prin.
huius partis in primo articul. In ſpecie vero, de exercitatione
harum inſtitutionum, in quibus includitur collatio: & ſic de
inſtitutione, per quam datur collatio per archidiaconum, ne
parum fuiſſet conferre, niſi intus poneretur beneficiatus, iuriſ-
lator poſuerat ſupra, dum tractauerat de officio ipſius exequu-
toris. ſ. archidiaconi. ¶ Et ex prædictis etiam patet non proce-
dere, quod dicit Hoſti. ibidem. in d. §. quid ſit inueſtitura. in ver-
ſi. ſed certe hoc non patitur. ſ. aliud eſſe donare, aliud *intus ſtare*:
vt donare ſit præſentare in caſu noſtro: quæ præſentatio debet
præcedere inſtõnem, inſtituere vero ſit intus ſtare. nam eſt fal-
ſum: qa interp̃tationẽ, & inſtõnẽ Archi. quæ dr̃ intus ſtare, dẽt
eſſe inſtõ canonica: & ſic ordinarij. q̃ fit verbalis & actualis: vt
j̃. dicet̃. niſi ſaluemus Hoſti. vt loquat̃ de canonica inſtitutione
ordinarij: & intelligat intus ſtare in abſtractu: tñ hęc ſaluatio ad
eius dicta non procedit: qa oĩa alia eius verba hoc nõ ſentiũt,
ſed oppoſitum. ¶ Et ex his ſaluauimus dicta Goffr. conciuis
mei à morſibus Hoſti. qui ſemper conatus fuit mordere ipſum
8 Goffr. ¶ Quo vero † ad inueſtiturã aduerte: nã nos. s̃. in prima
par. huius ſcd̃i lib. in j. q. princ. in vlti. arti. declarauimus iſtos
terminos ſuccinc. ꝓuiſionẽ, electionẽ, collationẽ, inſtitutionẽ,
& inueſtiturã, & ſimilia, de qua inueſtitura ibidẽ in verſi. inueſti
tura aũr. & declarauimus eã, iuxta not. per Io. an. in c. ex trãſmiſ-
ſa. de elect. qui diſtinxit qñq; fieri inueſtiturã nulla præcedente
collatione: qa dicit ſuperior, fortè capiẽdo anulũ, vel biretũ, in-
ueſtio te de tali beneficio: & tũc talis inueſtitura idẽ eſt propriè,
ꝙ collatio: qñq; prius pręceſſit p̃ſentatio, vel electio: & tũc ĩue-
ſtitura cenſet̃ inſtitutio vel cõfirmatio: qñq; prius non ſolũ præ
ceſſit p̃ſentatio vel elect. ſed etiã p̃ceſſit inſtitutio, ſeu ꝯfirmatio
aut mera collatio, & ſeq̃tur ĩueſtitura: puta ꝑ anulũ, vel ꝑ biretũ,
vel q̃d ſimile: & tũc ſi fit talis inueſtitura in abſentia illius rei, q̃
inueſtit̃ & tũc eſt quaſi ꝯfirmatio iuris p̃cedẽtis. Et eſt relinque-
re quaſi bñficiũ in ſuis manibus: nam vr̃ ſuperior quãtũ in eo ẽ,
illud beneficiũ in inueſtitum trãſferre: vnde poterit appręhẽde-
re poſſeſſionẽ ꝓpria autoritate: ſed per illã inueſtiturã nõ trãſ-
fertur poſſeſſio corporalis: qa q̃ritur in apprehẽſione ip̃m cor-
pus niſi aliud habeat cõſuetudo: iuxta ea, quæ habent̃ in c. ij. de
cõſue. & per Inno. in c. cũ literis. de reſti. ſpo. ſed ſi fiet in p̃ſen-
tia bñficij & nullus alius eſt in poſſeſſione illius, tunc per inue-
ſtiturã trãſfertur poſſeſſio corporalis: arg. l. q̃d meo. ff. de acqui.
poſ. & not. in d. c. tranſmiſſa. de elec. & in d. c. ij. de cõſuetu. & ita
Abb. cõcordat gloſ. cõtrarias in c. autoritate. de inſti. ſequitur
etiã dicta Io. an. Rota pulchra. ccccxlj. fuit dubitatum. in titu.
de inſtitu. in nouis. quæ larè ponit dictã theoricã Io. an. q̃. vult
9 † inductionẽ in poſſeſſionẽ beneficij: puta inueſtiturã factã ab
eo, qui habuit poteſtatẽ cõferendi, vim collationis habere. quã
etiam demõſtrat omnis verbalis vel realis actus, per quẽ poſſit
cõſtare de mẽte conferẽtis: ex quo in collatione nõ exigit̃ certa
verborũ forma. Ita ſummauit illam deciſionẽ collector Rotæ, q̃
Rota mota fuit per diſtinctionẽ Io. An. de qua. s̃. quã dicit fuiſ
ſe prius Compoſt. in d. c. ex trãſmiſſa. de elec. ¶ Ex cuius Rotę
verbis, & Io. an. clarè patet, ꝙ ſi nulla præceſſit collatio vel inſti-
tutio, inueſtitura habebit vim verbalis & actualis collationis,
ſeu inſtitutionis: & traditionis iuris ſi vero præceſſit eam colla-
tio

tio ſeu inſtitutio,tunc eſt fact.& ſic actualitas illius iuris, quod
præceſſit,nullum ius tribuens,ſed primum ius exequens. ¶An
autem per inſtituram transferatur poſſeſſio,dicemus. infra, in
viij.ſequen.articu.¶Vnde ex prædictis omnib. confirmo & de-
monſtro veram & magiſtralem doctrinam. do. Goffr.conciuis
mei ſupra in prin.relatam:dic ergo inſtitutionem,de qua † nos
quærimus, poſſe fieri ſolo verbo:ſed eius actualitatem conſiſte
re in inueſtitura:vnde cum inſtuens dicit,inſtituto te ad præſen
tationem talis in tali beneficio, hęc eſt verbalis inſtitutio. Sed
proſequitur de dicto beneficio te inſtituēdo per noſtrum anul-
lum,vel per impoſitionem bireti, & traditionem libri &c. hęc
eſt actualitas inſtitutionis,quæ inueſtitura dicitur.de iure enim
in extracto tibi dato.ſ.tituli te actualiter inueſtitit:& ſic ſolet fie
ri inſtitutio:& inueſtitura ſimul,ſeu collatio,& īueſtitura ſimul
ſeu confirmatio:nam ex prędictis omnibus neceſſarijs circa prę
ſentationem & eius proceſſum,de quibus latè diximus. ſ. in ij.
parte huius ſecundi lib.per totum,& lata ſententia pro inſtituē
do,vt ibidem in vlti.quæſt.princ.dictum fuit,fit actualis inſtitu-
tio.nam inſtituendo,genuflexo manente coram habente inſti-
tuere,inſtituens dicet:quia præſentatus fuiſti per talem ad tale
beneficium,& cōſtitit nobis de iure ipſius,& de idoneitate tua:
inſtituimus te in illo,de quo per noſtrum annullum aureum te
inueſtimus,vt moris eſt,&c.& ſic in hoc habemus verbalem &
actualem inſtitutionem,quæ fit per inueſtituram:vt iam ſupra-
dictum eſt.¶Et nota perpetuo,quod dicit Rota prædicta. cccc.
xlj.fuit dubitatum.de inſtitut.in nouis. in huiuſmodi collatio-
ne, inſtitutione, & ſimilibus non exigi certam verborum for
mam.

¶Secundus art.xj.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞ *Scriptura non eſt de ſubſtantia inſtitutionis , ſed cautelam præſentati & præſentantium.Limita aliquot caſus nu.2.*

1 Et ex His deciditur.ij.art.†an in iſta inſtitutione requiran
tur perſonæ publicæ, vt de illa actum conficiant:&
ſic an requiratur ſcriptura de ſubſtantia inſtitutionis.deciſio hu
ius articuli colligitur ex proximè dictis in præcedenti articulo.
non requiritur.non requiritur forma:ergo nec ſcriptura de ſub
ſtantia, præſertim cum nec caſus ſit annotatus in glo.c.primo.
2 de cenſibus libr.vj.† quæ enumerat caſus,in quibus requiritur
ſcriptura de ſubſtantia , niſi ſcriptura requireret pro cautela in-
ſtituti, vt pro cautela præſentati,& præſentantium,bonum eſt de
præſentatione fieri ſcripturam:vt latè diximus ſupra,in ij.par.hu
ius ij.li.in iij.q.prin.in xij.& vltimo ar.vbi omnino vide:quia om
nia ibi dicta faciūt pro præſenti artic.

¶Tertius art.xj.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞ *Inſtitutio ſeu inueſtitura an probari poſſit per teſtes,abſque ſcriptura , & nu.7.Et quid de gratia apoſtolica.*
2 *Inſtitutio ſeu collatio epiſcopi probatur per literas ipſius,& etiam per teſtes. & nu.3.*
4 *Feudi inueſtitura facta per inferiores à rege,probatur per literas:facta autē per regem,probatur per ſcripturam,nu.5.*
6 *Promotiones factæ in curia, probari non poſſint ſine literis ſedis apoſtolicæ*

Et ex Proximè dictis deciditur.iij.articu.qui eſt, an iſta in-
1 ſtitutio ſeu† inueſtitura probari poſſit per teſtes ab-
ſque ſcriptura & per quas ſcripturas, & de gratia apoſtolica , quod
non probetur,niſi per literas,habetur per Arch.& Ioan.And.in
procemio.vj.libr.& tangitur in clem.dudum.de ſepul.& voluit
Rota.cccxxxij. licet Ro. cu. de proba.in nouis. quæ tamen vult
circunſtantias gratiæ , puta certā ſcientia papæ bene poſſe per
teſtes probari,de qua etiam fecimus mētionem.ſ.in ix. q. huius
2 partis.in xv.arti. ¶Quo vero ad caſum noſtrum,dic † inſtitu-
tionem ſeu collationem epiſcopi poſſe probari per ipſius inſti-
tuentis literas,vt diximus præſentationem etiam probari poſſe
vt voluit pulchrè Rota.ccccxxiij.ſed retento eodem thematæ
ſub titu.de inſtitu.& de iure pa.in nouis,in qua nulla eſt difficul
tas,an probetur inſtitutio per ipſas literas:ſed difficultas erat,an
probetur præſentatio,de qua latè diximus.in ij.par.huius ſecun
3 di lib.in x.quæſt.prin.in vij.articul.vbi latè de hoc. ¶†An vero
hæc inſtitutio ſeu collatio probari poſſit per teſtes:voluit Rot.
dcclxxx.collatio alicui.de proba.in antiquis.aperte quod ſic, quam
4 ſemper nota:quia non inueni ita expreſſè alibi:† Et quod inue
ſtitura feudi,quę fit per inferiores à rege, poſſit probari per te-
ſtes , voluit text.in conſtitutione regni probationum defectū.
ij.libri:conſtitutionum,in rubric.xxxv.vbi pulchrè domi.Ma.de
afflictis modernus neap. in tertia not. inueſtitura tamen feudi
5 † facta per regem,debet probari per ſcripturam : vt vult gloſſ.
in verbo, inſtrumenta. & ibi Afflictus in conſtitutio. ſi dubita-
tio,quæ eſt.in tertio libr. conſtitutionum,in rubric.octa. quod
6 videtur eſſe ad inſtar gratiæ papæ : vt ſuprà diximus. ¶†Et pro-
motiones quæ fiunt in curia , non poſſunt probari abſque ip-
ſius ſedis apoſtolicæ literis,nec debent acceptari ad adminiſtra-
tionem ,nec prouiſis abſque dictarum literarum oſtenſione
debet pareri:vt eſt pulchra extrauag.Bonifacij octaua,quę ema
nauit poſt ſextum.in titu.de electio.quæ incipit, iniunctæ no-
bis debitum ſeruitutis à deo,quod interim quod literæ oſtēdantur
quamuis eccleſijs ſit prouiſum per ſedem apoſtolicam , dicūtur
vacare:vt voluit pulchrè.do.Fely.in ca.j.in j.colum. de pręſcrip.
vbi exclamat de prædicta extraua.Bonifacij.Poterit etiam pro-
bari collatio ſeu inſtitutio per inſtrumentum : vt latè diximus.
in dicto ij.par.huius ſecundi lib.in x.qō.princ.in vij. articul. ſoli
tamen verbo epiſcopi non ſtaretur.vt in d.Rota.ccccxxiij. ſed
retento eodem themate ſub titulo de inſtitu. & de iure patro-
na.in nouis. ſi verteretur pręiudicium alterius , cum hoc caſu,
nec cardinali crederetur : vt vult Rota. dccxiiij. non creditur.
de probatio.in antiquis. & licet epiſcopo ſolo credatur in foro
ſeculari ex priuilegio imperatoris : non tamen ſibi creditur in
foro eccleſiaſtico:vt voluit Innocen.& poſt eum latè do. Fely.
7 in cap.nuper.de teſtibus. Et ex † prædictis habes collationem
Papę non poſſe probari niſi per ſcripturam : collationem vero
ſeu inſtitutionem epiſcopi,poſſe probari per inſtrumentum:&
alias probantes ſcripturas,& etiam per literas ipſius,& per teſtes,
per eius vero ſolum dictum non,in præiudicium alterius:ſed ſo
lum in ſui præiudicium.

¶Quartus art.xj.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞ *Inueſtiri an quis poſſit per alium.*
2 *Inſtituendi ſeu conferendi praxis.*
3 *Abſens non poteſt dicere beneficium eſſe ſuum,antequam acceptet.*
4 *Negotiorum geſtor dominium nō quærit abſenti,niſi à tempore quo dominus ratum habuit.*
5 *Sanguinis coniunctio non ſupplet ſpeciales defectus mandati.*

1 Dubitatur iiij.†an quis inueſtiri poſſit præſens vel ab-
ſens per alium,ſiue alius pro eo:& Gof. in
ſumma titu.de inſtitutionibus.dicit quod ſic:per c.accedens.de prę
ben.& ſic dicit,poteſt aliquis per alium inueſtiri,& conferre.de
præb.dilecto.& de conceſſ.præb.conſtitutus.& ſi is,qui interpo
nitur,mandatū habeat ab illo,qui inſtituitur,quęret proprietatē,
& poſſeſſionē abſenti.C.de acq.poſſ.l.j.ſi hoc gerat ille , qui in-
terponitur,& is,qui mandauit:vel ſaltem qui mandauit:vt ff.de
dona.l.qui mihi.alioquin tunc demum quæritur abſenti poſſeſ
ſio & proprietas,cum ei poſſeſſio fuerit tradita:vt ff.de acq. rer.
domi.l.res ex mandato.ſed ſi is qui recepit nomine abſentis,mā
datum habeat,tunc quæretur abſenti poſſeſſio & proprietas,cum
ratum habuiſſet.ff.de nego.geſt.l.ſi ego.& idem vult Hoſtieſ.in
ſumma.d.titu.de inſti.in fi.§. quod ius. vbi dicit inſtitutum pri-
tialiter acquirere titulum,& autoritatem nanciſcendi poſſeſſio
nem corporalem. Secus , ſi inſtituitur abſens , vt ibi per eum.
2 ¶Abb.vero.in d.c.accedens.de præben.colligi ex illo tex.†du-
plicem practicam conferendi ſeu inſtituendi.Prima eſt , vt di-
cat ſuperior conferimus ſeu inueſtimus talem abſentem de ta-
li beneficio per ſe.Secūda practica, vt inueſtiatur alius pro abſente,
hoc mō:Inueſtimus te de tali bñficio,nomīe talis abſentis:& di
cit hanc practicā magis placere Papæ:vt colligitur ex verbo , ma-
gis,ibi poſito.ſ.in d.c.accedens.Quem tex.dicit Ab.poſſe addu-
ci,cum quæritur practica,vt dñium alicuius rei acquiratur abſenti
ſine ceſſione faciēda per procuratorem. Nam poteſt dari abſenti per
procuratorem,vel procuratori,nomine abſentis.Et pro hoc addu-
cit bonū tex.in l qui mihi donatū.de don.vbi dicit Bar.allegare,
d.c.accedens.¶Poſtea Ab.ibidem explicat materiam tam.d.ca,
3 accedēs.quam.d.c.ſi tibi abſenti.de pben.li.vj.diſtinguendo, quod
aut beneficium cōfertur abſenti nulla perſona media,aut mediā-
te aliqua perſona.¶Primo caſu per illam inſtitutionē nihil acqui
ritur abſenti:vnde nō pōt dicere abſens bñficium eſſe ſuū:ante
quā illud acceptet:vt in d.c.ſi tibi abſenti.in l.abſenti.ff. de don.
& in l.qui abſenti.ff.de acq.poſ.tñ cōferens nō pt retrocedere,
à collatione illa,donec abſens declarauerit animū:vt eſt tex.ſin
gu.in d.c.ſi tibi abſenti.ratione cuius notāter potuit Bart. in d.l.
abſenti.non cūm eſt ſpeciale in beneficijs,ſed in quibuſcunq; iu-
ribus illud procedit,qñ iura deferuntur per eum,qui habet eligere,cō
ferre,ſeu inſtituere tanq̃ officialis:nam functus eſt officio ſuo,
4 eo ipſo,quod elegit ipſum abſentē.Secūdo†caſu principali,qñ colla-
tio fuit facta aliqua perſona mediāte,aut illa perſona media nō ha-
bebat mādatū:aut ſic.Primo caſu,nō acquiritur abſenti:quia requi-
ritur animus.Pro hoc.l.ſi ego.& quod ibi no.ff.de nego. geſt. nā ne-
gotiorum geſtor nō acquirit dominium abſenti,niſi à tpe quo
dominus

dominus habuit ratum:vt no.in d.l.ſi ego.& eſt bona glo.menti tenenda.in c.quam ſit.de elect.lib.vj.quę vult in iſtis ſpũalib. poſſe interuenire negotiorum geſtor:ſed debere dominum habere ratum infra illud tempus,infra quod tenebatur ipſe declarare animum ſuum.alleg.l.penult.ff.rem ratam haberi. & pone exemplum,vt in d.gloſſ. ¶Tertio caſu, quando perſona media habebat mandatum, aut habebat mandatum generale, & non ſufficit in iſtis beneficialibus,nec in alijs ſpiritualibus:quia in his requiritur ſpeciale mandatum, tum propter qualitatem rerum,tum propter præiudicium:vt dicunt ſenſiſſe ibi doct. & do.de Rota.deciſio.lxxxiiij.& dicit eſſe videnda,quæ ipſe dixit. in cap. cura.de offi.delega. ¶Et ex hoc infert ad vnum dictum notabile, coniunctam perſonam non poſſe acceptare benefi-
5 cium pro coniuncto, ad hoc, vt coniuncto ſtatim acquiratur: †quia coniunctio ſanguinis non ſupplet ſpeciales defectus mãdati:vt in l.pater.ff.de mino.& aperte voluit Inn.in d.c.accedẽs. & do.de Rota vbi.ſ.& Specu.in titu.de coniun.perſo. ¶Si vero habebat mandatum ſpeciale,tunc beneficium quęritur abſ̃ti, ſiue abſens inueſtiatur per procuratorem, ſiue procurator nomine abſentis:vt in dict.cap.accedens.& argu.in l.j. C. de acquiren.poſſ.& in lege prima.§.per procuratorem.ff.eo.titu.& procedat hoc ſiue ſit deputatus procurator ad acceptandum certũ beneficium,ſiue incertum:quia ſatis hoc apparet de intentione domini conſtituentis:quod dicit ſentire do.Ioã.And.ibi:& hoc eſſe quotidianum. ¶Et ibidem Abb. ſuper gloſſ.colligit ex ea iuncto tex.matrimonium ſpirituale,etiam largè ſumptum, poſſe per procuratorem fieri: & ibi quid de profeſſione, vt ibi per eum. ¶Tu vide de prædictis Domi.in dict.capitu.ſi tibi abſenti.in quinta colum.ſuper gloſſ.iij.vbi latè etiam de hac materia. Nolo iſtam ingredi. vide in prædictis iuribus: & iſtis adde quę diximus. ſuprà,in prima parte.huius.ij.libr.in xj.& vlti.q.prin.in vltim.articu.

¶Quintus art.xj.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Laicus an poſſit inueſtiri pro abſente.*
2 *Alius,dictio,poſitionem facit eiuſdem qualitatis regulariter.*

1 Contingit Ex prædictis dubitari quinto,†nunquid iſtę qui recepit inueſtituram pro abſente poſſit eſſe laicus. Abb.in d.cap.accedens.in vltim.colum.in verſic. ſed quæro nunquid,quęrit de hoc:& dicit quoſdam,vt Egidium te-
2 nuiſſe ꝙ non†& mouebatur per dictionem,alius, quæ facit poſitionem eiuſdem qualitatis ad verbum clericus,quod præmittit. ¶Sed in contrarium dicit facere no.in cap. ſedes.de reſcri. dictionem,alius,non ſemper facere poſitionem eiuſdem qualitatis,cum præcedentibus: iuxta illud Chriſtus crucifixus eſt, & alij duo latrones cum eo. ¶Dicit tamen Ioã.Andr.& communiter docto.ſequentes concludere,ꝙ licet tutius ſit conſtituere clericum:ſi tamen conſtituitur laicus,ſatisfactum eſt iuri:argu. ca.j.de procura.lib.vj.laico præſenti nihil acquiritur: ſed tranſit iſtud ius ſpũale in dominum:ſicut aqua per canale lapideum:& ita putat Ioã.And.quãdo quis habet gratiam cum beneficio acceptandi.nam tunc poteſt quis conſtituere laicum ad acceptandum beneficium certum:& dicit Abb.de hoc non eſſe dubium quia eſt idem cum caſu præcedenti. ¶Sed magis dubium dicit eſſe,quando conſtituitur in genere ad acceptandum beneficiũ vacaturum, quod ſibi videbitur. Sed idem putat in hoc caſu: quia non autorizat in eo caſu laicus,nec ſibi aliquid acquiritur & tenere contrarium, poſſet eſſe multum præiudiciale: fortè enim non habet hominem fidelem, de quo bene confidat niſi certum laicum:& ita concludit ibi Abb.poſt Io. And.quem ibi omnes ſequuntur. ¶Certè hæc eſt communis opinio. Sed de hoc vltimo caſu poſſet dubitari,per ea,quæ diximus latè. ſ. in ij.par.huius.ij.lib.in iij.q.prin.in vij.art.vbi concluſimus in laicũ non poſſe compromitti pręſentationem, ex quo diſponebat materiam ad inſtitutionem,quæ eſt merè ſpiritualis. Quod videtur eſſe etiam in caſu noſtro:cum acceptatio perficiat inſtitutionem:vt in d.c.ſi tibi abſenti.tamen poteris dicere inſtitutionem hic perfectam declarata acceptatione prin.in quo nõ eſt vis, ꝑ quem accepretur maximè,cum videatur canale lapideum ipſe procurator,vt proximè diximus.Cogita tamẽ, quia omnino acceptatio fit per laicum, quæ quidẽ eſt pars inſtitutionis:vt proximè dictum eſt.

¶Sextus art.xj. q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞*Beneficij poſſeſſio corporalis an transferatur in inſtitutum ſeu inueſtitũ per inſtitutionem ſeu inſtitutum.& nu.2.*
3 *Poſſeſſionis traditio ſeu apprehenſio requiritur in temporalib. ſecus in ſpiritualibus.*
4 *Poſſeſſio corporalis transfertur per inueſtituram,niſi conſuetudo aliud habeat.*
5 *Poſſeſſio corporalis transfertur per inueſtituram,ſi ipſa ſit in præſentia beneficiati,& nullus eſt in poſſeſſione illius.*

1 Dubitatur Sexto,an per inſtitutionẽ ſeu inueſtituram transferatur†corporalis poſſeſſio beneficij in inſtitutum ſeu inueſtitum. Et vt retulimus.ſ.in j.præcedenti art.Hoſt.in ſumma de inſtitu.in §. quid ſit inueſtitura. in verſic. ſupradicti vero.vult in effectu,ꝙ aut inueſtitura ſit per baculum vel per biretum præſenti,& transfertur poſſeſſio,aut abſenti,& non transfertur. ¶Abb.vero.in c.cum Bertoldus.in j.colum.in xx.no.de re iudi. colligit ex illo text.ꝙ etiam per inſtitutionem
2 de beneficio†factam non trãsfertur corporalis poſſeſſio beneficij:nam ibi Arch.inſtituit quendam, & in corporalem poſſeſſionem induxit:& ꝙ per inſtitutionem factam de beneficio vel alia re non trasferatur poſſeſſio,tenet gloſ.in c.per tuas.de dona.& in c.ex ore.de his quæ ſi.à maio.par.cap.& in c.autoritate de inſti.vbi eſt glo.de effectu inſtitutionis. ¶Sed ꝙ tranſeat poſſeſſio,tenet glo.in cap.ij.de conſuetu.& quid iuris ſit:remittit ſe Abb.ad Io.And.poſt Compo.in c.tranſmiſſam.de elect. & dicit ſe tetigiſſe.in d.c.ij.de conſuetudi. & in cap. autoritate. de inſtitutio.& concludit Abb.quòd ſi inſtitutio ſit ante collationem, non transfertur poſſeſſio:quia habet vim collationis. Si vero poſt:& ſic in preſ̃ntia rei ſeu beneficij, & nemo eſt in poſſeſſione beneficij:& tunc ſecus:vt in l.qui meo.de acqui.poſſeſ.& ſic dicit concordari glo.præallegatas. ¶Idem Abb.in capitu.quod autem.in verſicu.oppono contra tex.hoc titu.dicit ex ſola inſtitutione inſtitutum conſequi ius plenum in beneficio:vt probatur.in capitu.ſi tibi abſenti.de præben.lib.vj. Ita ꝙ poſt inſtitutionem non valet inſtitutio alteri facta, etiam cum traditione poſſeſſionis:vt in dicto capitu.ſi tibi abſenti.cum ibi notatis:licet aliud ſit in rebus prophanis:vt in l.quotiens. C.de rei vendica. ¶Roch.autem in hoc tracta.in verbo, ius.in quinta qõ. quærit,an per inſtitutionem transferatur plenum ius in beneficio iuris patrona.vel alio,abſque appræhenſione poſſeſſionis: & refert dictum Abb.in dict.cap.cum autem.concludens ꝙ ſic:
3 †quia licet in temporalibus requiratur traditio & appræhẽſio poſſeſſiõis, ad hoc,ꝙ quis dicatur habere plenum ius:l.traditionibus.C.de pactis.l.quotiens.C.de rei vend.ſecus eſt in ſpiritualibus: per tex.clarum.in dict.ca.ſi tibi abſenti.de pręben d. libro vj.vbi etiam Gemi.& docto.notant:& idem decidit Abb. in ca. ſuggeſtum.in primo not.hoc titul.& idem Innocẽ.Abb. & alij. in c.inter cætera.de præbend.dum dicunt,quòd facta permutatione beneficiorum cum autoritate ſuperioris acquiritur ius permutantibus, ſine alia traditione. ¶Poſtea dicit contra iſtam concluſionem argui ſic,ſi inductio in poſſeſſionem non eſt neceſſaria:quia per inſtitutionem acquiritur plenum ius:ergo malè fuit à iure adinuenta,in capitu.vt noſtrum.& in capitul. cum ſatis.de offic.archidia.& ſimilibus,in quibus dicitur,ius inducẽdi beneficiatum in poſſeſſionem beneficij ſpectare ad archidiaconum. Subdit etiam iſtam difficultatem mouiſſe Abb.in cap. tranſmiſſam.in tertia colum.& diſtinxiſſe pro concordia:quòd aut alius eſt in poſſeſſione beneficij: & tunc non eſt licitum inſtituto vel confirmato adminiſtrare, niſi prius inducatur legitimè in poſſeſſione illius beneficij; quia ſecus faciendo eſſet ſpoliare poſſeſſorem propria autoritate. quod non licet.capit. eum qui.de præbend. libro ſexto. & iſto caſu procedit contrarium. ¶ Aut nullus eſt in poſſeſſione beneficij, & tunc tenet communem eſſe opinionem,vt ſuprà,ſcilicet ꝑ appręhenſionẽ poſſeſſionis,habere clericum plenum ius in beneficio, & poſſe adminiſtrare in ipſo beneficio. ¶Limitat tamen hanc concluſio.domi.Roch.vt nõ procedat, quantum ad effectum: vt quis dicatur in quaſi poſſeſſio.iuris patrona.quia non eſt neceſſe pręſentatum per eum, & inſtitutum eſſe in poſſeſſione beneficij, & habitum pro rectore ſeu clerico illius beneficij. Ita dicit decidere Calder.in conſilio ſuo.xij.incipien.quæ requirantur hoc titul.allegat notata per Innoc.& Hoſtiẽ.in capitul. ſecundo.de in integ.reſtitu.quod etiam dicit Roch. ſe dicturum in verbo, competens alicui.in x.quæſtio.tu de hoc dic, vt latè diximus. ſ. in j.par.huius.ij.libr.in iij.quæſti.princip.in decimo articu.dum tractauimus,qualiter quaſi poſſeſſ.iuris patrona. acquiratur. & quæ requirantur in ipſius acquiſitione. ¶Limitat ſecundo Roch. dict. concluſi. vt non procedat, quantum ad alium effectũ. de quo per Abb.in capitulo cum ſuper.in quart.colum. de cauſa poſſeſſ.& proprie.quem dicit omnino videndum pro intelligentia prædictorum,vbi vult eſſe neceſſariam poſſeſſionem ad effectum,vt poſſit petere ſe reſtitui ad illam, quod non poſſet, niſi poſſeſſionem corporalem beneficij fuerit adeptus: vt ibi per eum. ¶Tu aduerte,quod dictum Io.An.& Compoſtella.in dict.cap.

4 d.c.tranſmiſſa.retulimus.ſ.in j.articu.qui voluerunt †per inue-
ſtituram, non transferri poſſeſſionem corporalem, niſi aliud ha
beat conſuetudo:iuxta ea,quæ habentur.in cap.ij.de conſuetu.
& per Innocen.in capitu.cum literis. de reſtitutione ſpoliator.
5 †ſed ſi ſit in præſentia beneficij,& nullus alius eſt in poſſeſſione
illius,tunc per inueſtituram transfertur poſſeſſio corporalis:ar
gu.l.qui meo.ff.de acquirend.poſſ.& no.in dict.ca.tranſmiſſam
de elect.& in dict.ca.ſecundo. de conſuetu.& ita Abb. concor-
dat gloſſ.contrarias de quibus.ſ.in d.cap.tranſmiſſa. & hæc eſt
vera & communis opinio.quam latè Innoc. & poſt eum Abb.
in dict.cap.cum ſuper.de cauſa poſſeſſ.& proprieta.vbi Abb.in
quart.colum,in verſicu.ad primam queſtionem.ſequitur etiam
ſupradictam diſtinctionem Ioan.And.Rota.ccccxlj.fuit dubita
tum.de inſtitu.in nouis.& voluit etiam prædicta Roc.in verbo,
honorificum.in fi.xxxix.q.& in verbo ipſe vel is à quo.in xj.qõ.
¶Et quo ad ſecundam limitationem. ſ. poſitam, aduerte illam
procedere,quãdo alius eſſet in poſſeſſione beneficij.Sed ſi nul-
lus eſt in poſſeſſione beneficij,ſi intentatum eſt poſſeſſorium p
præſentatum inſtitutum,ſufficiet pro eius colore deducere in-
ſtitutionem eius,quamuis præſentatio de ſe facta nõ probetur.
Ita voluit Rota.clxxxix.ſufficit præſentato.hoc titu.in nouis.&
ſenſit Gaye.in repe.c.fi.in l.j.colum.& ſeq. Et pro hoc faciunt,
ea,quę diximus.ſ.in ij.parte huius ij.lib.in x.quæſtio.prin.in vij.
articulo.dum ibi concluſimus literas inſtitutionis probare inſti
tutionem.

¶Septimus art. xj.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

*1 ☞Inſtitutus adminiſtrare poteſt, translata in eum poſſeſſione per inſtitutio-
nem vel per inueſtituram. Secus, non translata poſſeſſione. Et quid, ſi cõſue
tudo alter,ſe habet.nu. 2.*
3 Inſtallatio ad quid fiat.

Et ex Proximè dictis ſequitur deciſio.vij.articu.an inſtitu-
1 tus† poſſit adminiſtrare ante inſtallationem,ſeu in-
ductionem in corporalem poſſeſſionem: & ſic an inſtitutio,
ſeu inueſtitura dat fructum inſtituto,ſeu inueſtito,vt poſſit ad-
miniſtrare bona beneficij. Innocen.tangit hunc.articu.in dict.
ca.cum nuper.quem ibi refert Abb.in quarta colum.in verſicu.
ad primam queſtionem.vbi concludit,vt proximè diximus, ꝙ
aut per inſtitutionem ſeu inueſtituram in inſtitutum tranſlata
eſt corporalis beneficij poſſeſſio,& poterit adminiſtrare:aut nõ
eſt tranſlata poſſeſſio corporalis beneficij,& non poteſt admi-
niſtrare. ¶Et in hoc ſatis attenditur conſuetudo:ſicut enim per
cõſuetudinem fingitur aliquem poſſeſſionem nactum, qui nõ
eſt.cap.ſecundo.de conſuetu.ſic & vbi eſt conſuetudo: vt ante
inſtalletur,quam adminiſtret,fingetur poſt confirmationẽ, ſeu
inſtitutionem non habere ius confirmationis,ſeu inſtitutionis:
vt dicit ſe dixiſſe.in dict.cap.tranſmiſſa.de elec.& in d.c.ij. de cõ
ſuetu. ¶Et ſubdit fore intelligendum,quem poſſe adminiſtra-
re poſt inſtitutionem, ſi alius nõ eſt in poſſeſſione, vt proximè
dictum eſt:quia tunc agendum eſſet coram ſuperiore,vt ille re
moueatur à poſſeſſione:quia non licet propria autoritate aliũ
expellere à poſſeſſione,nec aliquid circa poſſeſſionem innoua-
re:vt in lege fina.C.ſi per vim vel alio modo.& faciunt quæ di-
ximus in præced.articu. ¶Item dicit eſſe intelligendum,quem
2 †ante inſtallationem non debere adminiſtrare, quãdo hoc ſpe
cifice habet conſuetudo,vt ante non adminiſtret,ſecus, ſi con-
ſuetudo ſolum habet,quòd fiat inſtallatio:tunc enim licet ſer-
uanda ſit conſuetudo.cap.vt noſtrum.de officio archid. nihilo-
minus ante inſtallationem adminiſtrare poterit,ſecundum In-
nocen.in d.cap.cum ſuper.prope finem.de cauſa poſ. & propri.
quod dictum do. Abb.ibi.in quarta colum.dicit in fi. primi ver.
ad primam quæſtionem eſſe ſingulariter notandum. ¶Et ſi di
3 ceret (dicit ipſe) †ad quid fiet inſtallatio, ex quo beneficiatus
ante illam adminiſtrare poterit:reſpondet Abb.vt acquiret poſ
ſeſſionem eccleſiæ,quam non acquirit ex eo,quia agit pro iuri-
bus eccleſiæ.Item propter quandam ſolennitatem,ne videatur
propria autoritate intrare poſſeſſionem. ¶Tu dic hoc poſſe eſ-
ſe,etiam quia adepta poſſeſſione corporali per inſtallationem
poſſet agere, & petere reſtitutionem,ſi ſibi poſſeſſio ſublata eſ-
ſet: quod aliter facere non potuiſſet, per dictũ capitu. cum ſu-
per.per gloſſ.Innocen.ibi quam refert ibidem. in quarta col. &
dictum eſt.ſ.in proximo præceden.articu.in ij.limitatione.Præ-
dicta etiam voluit Roch.in hoc tracta.in verbo, ius,in v. qõ. &
in verbo,honorificum.in fine.xxxix.quæſt.& in verbo ipſe vel
is à quo in xj.q.

¶Octauus art.xj.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞Beneficij poſſeſſio qualiter acquiratur per inueſtitum.
2 Beneficij poſſeſſio acquiritur inſtallatione beneficiati, in ſede rectoris.
*3 Canonicatus acquiritur per inſtallationem in choro, & loco ſibi per capitulũ
aſſignato.*
4 Canonicus condemnatus per ſententiam, canonicatus poſſeſſionem perdit.
5 Imperij poſſeſsio appræhenſione acquiritur.

1 Qualiter †Autem poſſeſſio beneficij per inſtitutum ac
quiratur. Et hic ſit viij.articul. patet ex dictis.
ſ.in vj.art.ſufficere poſſeſſionem transferri in beneficiatum per
inueſtituram factam de ea in conſpectu beneficij, ſine appræhẽ
ſione,ſecũdum Io.And.poſt Compo.in d.c.tranſmiſſa.de elect.
in c.ij.de conſue.vbi etiam Abb.& per eundem Abb.& doct.in
c.cum aliquibus.& c.cum Bertoldus.de re iud. & voluit Firma.
in tract.de epiſcopo.in j.par.iij.lib.in lv.q.vbi de hoc quærit,vbi
2 etiam dicit huiuſmodi† poſſeſſionem poſſe acquiri per inſtal-
lationem beneficiati in ſede rectoris,ſecundum In.in c.in literis
de reſti.ſpol.& Bal.in l.ij.in xv.col.C. de ſerui. vbi dicit hoc eſſe
verum niſi conſuetudo aliter ſe habet.& hoc idem voluit Inn.
& poſt eum Abb.in d.c.cum ſuper.de cauſa poſ.& proprie.vt in
3 proximo præce.art.diximus.¶†Idẽ dicit in canonico,cui quæ-
ritur canonicatus per inſtallationem in choro,& loco per capi
tulum ſibi aſſignato,ſecundum Bal.in d.l.ij.xvij.col.ver.ſuper ſe
cundo.C.de ſeruitu.& dicit eſſe tex.glo.& doc.in c.in geneſi.de
elect.& in c.relatum.de præb.& in c.cum.m.de conſti.¶Et ibi-
4 dem dicit canonicum condemnatum per†ſententiam perdere
poſſeſſionẽ canonicat⁹: quia debet de ſtallari de choro ſeu de-
ſcalari:& ſic per actum ↄrium ſtallationi,ſecũdum In.in d.c.lite
ris.Bal.vero.in d.l.ij.in j.col.dicit dixiſſe ſufficere eum non vti a-
ctibus canonicalib.quos exercere nõ poteſt,ſtatimꝙ eſt cõdem
natus:& hoc dicit eſſe notandum. ¶Et ibidem Firma. ponit
5 †qualiter acquiratur poſſeſſio imperij:& dicit acquiri appręhẽ
ſione.vide per eum.

¶Nonus art.xj.q.prin.iij.partis.ij.Libri.

1 ☞Poſſeſsionem ſeu proprietatem rerum eccleſiaſticarum quis habeat.
*2 Agens pro beneficio, debet ſuo nomine agere, pro rebus vero beneficij, debet
agere nomine eccleſiæ.*
*3 Poſſeſſio bonorum beneficij, an tranſeat in inſtitutum per ſolam inueſtituram,
vel acquiſitionem poſſeſſionis beneficij, ſine traditione & apprehenſione re-
rum.*
*4 Prælato mortuo, vacat poſſeſsio prælaturæ, non poſſeſsio bonorum eccleſiæ:
quia eccleſia poſsidet.*
5 Quaſi poſſeſſio iurium defuncti, an continuetur in hærede vel ſucceſſore.

Sed Dubitatur nono, an poſſeſſio bonorũ beneficij tran-
ſeat in inſtitutũ per ſolam inſtõnem vel adeptionem
poſſeſſionis beneficij ſine traditiõe & apprehẽſione rerum par-
ticularium ipſius.Et Abb.in d.c. cum ſuper.ĩ iiij. col. in verſi. ad
1 ſcd̃am qõnem.quærit†quis hẽt proprietatem & poſſionẽ rerũ
eccleſię. & refert opi. Prima Inno. ꝙ non prelatus, ſed Xp̃s no
ſcatur prædicta habere. Scd̃a eſt opinio,eccl̃iam habere poſſio-
nem & ꝓprietatẽ.i. ↄgregationẽ fidelium, cuius caput eſt Xp̃s.
Tertia eſt opinio, apud quãlibet eccl̃iam particularẽ eſſe dñiũ
& poſſionem rerũ eccl̃iæ,& clericũ poſſidere bona eccl̃iæ illius
noĩe: & tñ clericũ poſt collationẽ ſibi factã poſſe dicere benefi-
cium eſſe ſuũ: vt in c. ſi tibi abñti. de præben. lib. vj. ¶ Et ibidẽ
2 Abb.in verſi.ad.iij. q. dicit, † ꝙ ſi vult bñficiatus agere pro ipſo
beneficio,poterit ipſe agere ſi autẽ pro rebus beñficij,aget noĩe
eccl̃iæ,vt ibi per eum: ex qbus colligitur dñiũ rerum eccleſię,&
poſſeſſio ad quẽ ſpectant & tranſeãt. ¶ Tu aduerte nos. s.in j.
par.j.lib. in vj. q. prin. in viij. artic. dum ibi tractauimus, an dos
eccl̃iæ gaudeat illis priuilegijs,qbus & dos mulieris, in xxxv.pri
uilegio poſuim⁹ dñium rerũ eccl̃iæ,penes quem ſit nẽpe penes
3 Xp̃m,ipſã,eccl̃iam,vel rectorẽ illi⁹,videas ibi.¶†Sed difficultas
artic. noſtri ↄſiſtit in hoc an poſſio bonorũ beneficij trãſeat in
inſtitutũ per ſolam inſtõnem, vel adeptionẽ poſſionis benefi-
cij ſine traditione,& apprehẽſione rerũ.Et hunc artic.ponit for-
maliter Firma. in trac. de ep̃o. in iij. lib. in j.par. in lvj. q. vbi di-
cit beneficiatũ nõ debere corporal̃r apprehẽdere poſſionẽ bo
norum eccl̃iæ: qa in ipſum ipſo iure cenſẽt trãſlata poſſio rerũ
eccl̃iæ:qa eccl̃ia nõ deſijt poſſidere, ſm Inno. in c. in officijs. de
4 teſta.Mortuo.n.p̃lato†vacat poſſio.p̃laturę,nõ poſſio bonorũ
eccl̃ię:qa eccl̃ia poſſidet,ſm Inn.in c.ex parte.de arbi.& hoc idẽ
voluerũt Bar.& doc. ff. de acq. poſ. & in l. j. §. fi. vbi Pau.de ca.
eo.tit.Bal.in l.fi.ij.col. C. de edi. diui Adri. tol. & in Spec. de pe
tito.& poſſeſſo.§.j.qđ dicit eſſe verũ ẽt in p̃lato eccl̃ię collegia-
tę,ſm Inn.ibi.&Bal.ĩ margarita,ĩ verbo,mortuo.& nedũ poſſio
bonorũ eſt apud ipſã eccl̃iã, cuius ſunt bona,ſed ẽt apud eccl̃iã
vl̃em,ex qua Xp̃s dr̃ poſſidere: ſm Bar.in l.ſicut. §. fi. ff.ꝙ cuiuſ-
que vni. noĩe.Bal. in l.fi.in ij. col. C.de edic. diui adri. tollen. &
Inno. in c. cum ſuper. de reſtitu. ſpolia. Sed non eſt ibi, quia eſt
in titu.

in titu.de cauſa poſ.& propric.¶Et hinc ſumpta occaſione Fir-
ma.ibi proſequitur,in quibus aprpæhẽſio rerum requiratur de
neceſſitate,quid in hærede:quid in legatario:quid in fideicom-
miſſario:quid in filio:quid in monaſterio, quid in bonis dotali
bus:quid in tutore,quid in emptore,quid vigore ſtatuti:& in ſi-
5 milib.videas ibi plenè nolo hic referre.¶Quibus†tamen pote-
ris addere,quid in quaſi poſ.iurium defuncti,an continuetur in
hærede vel ſucceſſore:de quo vltimo pulchrè diximus.s̃.in pri-
ma par. huius ſecundi libr. in tertia quæſtio.princip.in xxij.art.
¶Conclude tamen ex dictis Innocen.& Abb.in ca.cum ſuper.
de cã poſſ.& ex allega.per Firma.in inſtitutum tranſire poſſeſ-
ſionem rerum particularium beneficij ſeu eccleſię,cum in eum
tranſiuit poſſeſſio beneficij,ſeu eccleſiæ abſque alia apprehen-
ſione particulari.

¶Decimus art. xj.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞*Beneficij poſſeſſio retinetur per inueſtitum, ſolo animo, etiam ſi ab eo ſit expulſus per tyrannum,excommunicando expulſorem, & inferendo alias cenſuras eccleſiaſticas.*

Quærit Poſtmodum Firma.in prçalleg.tract.de epiſcopo
in vltimis verbis.j.par.iij.lib.& ſic in lvij.qõ.& hic
1 ſit.x.noſter articul. †an poſſeſſionem beneficij adeptam per
inſtitutum, vt s̃.ipſe inſtitutus retineat, ſi fortè per tyrannum
ab ipſo beneficio expellatur:reſpondet ſolo animo,aç excom-
municando expulſorem,& alias cenſuras eccleſiaſticas inferen
do,poſſeſſionem illius retinere:ſecundum Bartol. notabiliter.
in lege ij.in xxij.colum.C.de ſerui.& aqua.quod Firma. dicit eſ-
ſe notandum.

¶Vndecimus art.xj.q.prin.iij.par.ij.Libri.

1 ☞*Præſentatio præſumitur præceſſiſſe, ſi de ea conſtat per literas epiſcopi ipſius narratiuas, conſtito tamen clericum fuiſſe inſtitutum per epiſcopum.*

1 Dubitatur Vndecimo,†ſi conſtat per epiſcopum inſti
tutum, ſed non conſtat præſentationem
prçceſſiſſe,niſi per literas epiſcopi illam narrantias,an prçſumat̃
præceſſiſſe,& valeat inſtitutio:& dicendum eſt ꝙ ſic:prout vo-
luit Rota.clxxxix.ſufficit prçſentato.hoc titu.in nouis,quę vult
ſi intentatum eſt poſſeſſorium per inſtitutum.ſufficere pro eius
colore ipſius iſtitutionem deducere, quamuis eius præſentatio
probetur:quia illa modicum iuris confert.capitu.dilectus.de of
ficio lega.& quia ſola inſtitutio ſuperioris:licet caſſetur electio
ſeu præſentatio,tuetur poſſeſſorem & omnia facta per eum:vt
legitur & nota.per Innocen. & Hoſti.de elect. nihil eſt:& de re-
ſtitu.ſpolia.in literis per eoſdem.& cap. quia cunctis. verſicul.ſi
vero.de conceſſ.præbend. Hoc idem voluit Felyn. in cap.ſicut.
in xij.col.in verſicu.extrinſeca.de re iud.facit quod dicit Paul.in
tract.de ſede vacan.in ij.par.in v.q.in vlt.col.in verſic.& patroni
p̃ſentatio.vbi dicit,& patroni prçſentatio,quando epiſcopus ad
capitulum ſede vacante aſſerit factam de illo,quem inſtituit,p̃.
ſumitur interueniſſe,ſi patroni non cõtradicant.& idem voluit
Roch.in hoc tract.in verbo,honorificum.in 50.q. ¶Tu de præ-
dictis dic,vt latè diximus.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in x.qõ. princ.in
princ. quarti articu. vbi retulimus dicta ſupradictorum doctor.
& tandem ibidem in ſeptimo articu.latiſſimè hunc articul. diſ-
cuſſimus.Ad ibi dicta me remitto, vbi concluſimus:vt proximè
dictum eſt.

¶Duodecimus art. xj. q. prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Inſtitutio an validet præſentationem inualidam,& num. 3. Et quid de confirmatione.*
2 *Electio à principio non canonica,confirmari non poteſt.*

1 Dubitatur Duodecimo, †an inſtitutio validet præſen
tationem inualidam,Firma.format hũc art.
in electione,& confirmatione.Et diſtinguit, ꝙ eſt valida reſpe-
ctu perſonæ electi,& confirmatio nõ validat illam. l. ſi conſtat.
de appella.¶Aut eſt inualida rõne eligentium: & licet dicat ſe-
cus eſſe:tamen dicit ſtatim idem eſſe,per.l.ex cõſenſu.§.j.eo. tit.
¶Si vero eſt nulla ratione formę,& confirmatio eſt talis, ꝙ poſ
ſet illud munus concedere,validatur ſi cõfirmatiõ fiat ex certa
ſcientia,alias non:ſed ſi non poſſet confirmans illud concedere
non validatur per confirmationem ab eo factam, ſecundum
Inn.in c.nihil.de ele.& Barto.in d.l.ſi conſtat.& Pet.de ſoci.poſt
Bal.in l.nominationũ.C.de appell. ¶Dicit tñ Bal.in l.quicunq;.
2 C.de bonis,quæ lib.dixiſſe†electionem non canonicam à prin
cipio nõ poſſe confirmari,etiam ſi eccleſiæ expediat,per c.audi-
tis.de ele.Idem tamen Bal.in addi.ad Spe.in ti.de appel.verſ.per
diffinitiuam.dicit electionem quacunque rõne nullam, valida-
ri per confirmationem factam in cõtradictorio iudicio:& hoc
eſt verum.Secus,ſi fiat de plano:quia tunc diſtinguitur ſecundũ
In.in d.c. nihil.& Io.An.in d.c.ſi.de elec.in vj.in nota.ſecundum
Bal.vbi.s̃.& eſt videndus etiam Bal.in addi.Spe.in ti.de ele. verſ.
3 cuius ętas.& ita.reſidet ibi Firma. ¶†Tu de iſto artic.vide, quę
diximus.s̃.in hac parte.in iij.q.princip.in iij. art. dum tractauim⁹
an nulliter præſentatus vel indignus poſſit inſtitui:& inſtituens
illum puniatur:& ibidem. in iiij. articul. dum tractauimus an
præſentatio facta à patrono excommunicato, ſequuta inſtitu-
tione,teneat:& faciunt etiam ea quæ diximus.in ij.par.huius. ij.
lib.in xj.& vlt.q.prin.in iiij.art.dum tractauimus, an inſtitutio ſa
piat naturam ſeu habeat vim ſentẽtię diffinitiuę vel interloqu
torię.ex quib. apparet inſtitutionem non validare prçſentatio-
nem nullam ipſo iure:annullandam vero ſic,ſi non appellet ab
ea. Videas ibi:& de materia etiam.d.c.nihil vide.in d.iij.q.princ.
huius.par.in v.& vlt.art.

¶Decimustertius art.xj.q.prin.iij.par.ij.Lib.

1 ☞*Inſtitutio clandeſtine facta an teneat.*

1 Dubitatur Decimotertio, †an inſtitutio facta clande-
ſtinè teneat.Et Arch. in d. ca.ſi tibi abſenti.
quem ibi refert Domi.in j.colum.in ver.quæro,an teneat.tenet
ꝙ ſic.Io.And.vero ſe remittit ad dicta per eum:& alios. in ca. vt
noſtrum.§.porro.vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione cõ
ferantur.vbi Io.An.in ſimplicib.tenuit.ꝙ ſic:in dignitatib. vero
ſecus,per c.quia propter.in fi.de elect.& hoc ibi tenet Inn. licet
Arch.dicat illum tenere oppoſitum.Pau.vero. in d. §. porro.di-
ſtinguit,ꝙ aut collatio fit ita clandeſtine,ꝙ de ea non poteſt fie-
ri fides:& tunc non valet:& ita poteſt ꝓcedere dictum In. Aut
licet fiat clandeſtinè,tamen poteſt probari, & tunc valebit inſti
tutio:& ita procedet alia opi.& ibi Pau.cõcordat Do.vbi.s̃.hoc
idem volunt omnes doct.in d.ca. vt noſtrum.§.porro.¶Et pro
his faciunt quæ diximus.ſuprà,in iij.præce. articu. vbi concluſi-
mus inſtitutionem eſſe probandam per ſcripturas vel teſtes: &
ſoli inſtituenti non eſt credendum:ergo ſufficit fieri vt probari
poſſit,& ita tene.

¶Decimusquartus art.xj.q.prin.iij.par.ij. Lib.

1 ☞*Præſentationis & totius proceſſus expenſæ per quem fieri debeant.& numero 3.*
2 *Electus contra quem opponitur,ne confirmationem obtineat an poſſit ſe defendere de ſumptibus prælaturæ.*
4 *In eccleſia vacante æconomus ponendus & conſtituendus eſt, qui omnes fructus ſucceſſori conſeruet.*

1 Dubitatur Decimoquarto,†cuius expẽſis p̃ntatio to-
tus ꝓceſſus eum inſtõne fiant p̃ntantium
p̃ntati vel eccleſię:& in electione clarũ eſt ꝙ electi:adeo ꝙ capi
tulum expẽdens repetit ab eo.c.vt præteritę.& ibi glo.& doc.de
ele.& tenet Bal.in l.j.C.de bonis maternis.ſequit̃ ẽt Firma.in tra
cta.de ep̃o.in j.par.iij.li.in xxxix.q.vbi remiſſiuè ponit de expẽſis
factis p quoſcunq;,à quib.repetant̃,vide ibi latè.¶Tu aduerte,
ꝙ tex.in d.c.vt p̃terite.& gl.& doct.ibi loquunt̃ in electionib.p̃-
latorum:& ſimiliter Firma.ibi:& idẽ Firma.in iij.par.ij.prin.iij.li.
2 in xxiij.q.vbi quærit,an electus,ↄ̃ †quem opponitur ne confir-
mationẽ obtineat,poſſit ſe defendere ſumptib.p̃laturæ: & dicit
ꝙ ſic.allegat In.& doc.in d.c.vt p̃terite.& Ang.& Pau.de caſt.in
l.fi.§.in cõputatione.C.de iure delibe.& Bal.in d.l.j. C. de bonis
maternis.¶Et in electione bñ dr̃,quia in illa labitur tex.d.c.vt p̃-
teritæ.nã ibi tam electio,quã ↄfirmatio fiũt ſolum principaliter
ad ꝓuidendum eccleſię,ſed in p̃ntatione eſt aduertendũ,qa in il
la p̃nt, quamplures lites occurrere: puta inter ipſos p̃ronos de
eſſentia iuris pa.ſeu illius quaſi poſ.Itẽ inter ipſos p̃ntatos,& pa
tronos:puta inter p̃ntantes vnũ,& ipſum p̃ntatũ:vt no.in c.eam
te.in c.iij.& in c.ſi vero.hoc ti.& nos de hmõi litib.diximus latiſ
ſimè.s̃.in ij.par.huius.ij.li.in j. q.prĩ.in ix.ar.nõ eſt æquũ, ſi p̃roni
litigãt de eorũ iure pa.ſeu de eorũ quaſi poſ.iuris pa.ſiue ep̃s de
ei⁹ mera collatiõe,ſeu p̃ntati đ eorũ meritis,& đmeritis ꝙ hmõi
lites fiãt ſumptib.ipſi⁹ eccl̃ię in aliorũ vtilitatẽ particularẽ. Sed
dicerẽ,cum p̃roni litigãt inter ſe de iure pat. vel eius quaſi poſ.
qs eorum ſit p̃ronus,vel quaſi poſſidẽs:licet in conſequẽtia ve-
niat victoria p̃ntati,expenſæ fiant p ipſos p̃ronos:habito tñ ali-
quali reſpectu ad expẽſas,quę fieri poſſent ꝓ p̃ntatione faciẽda
& inſtitutione ſequẽda,& intermedia diſcuſſione faciẽda:ſicut
qñ p̃ntatio fieret in cõcordia:vt diximus.s̃.in d.ij.par.huius.ij.li.
in viij.q.prĩ.vbi de iſta p̃ntatione in ↄcordia p totũ.¶Et ſi lis eſ
ſet inter p̃ronos & ep̃m,exp̃ſſę fiãt p p̃ronos & eccleſiã ep̃alẽ,q̃
lucraret̃ collationẽ merã.¶Et ſi lis eſſet demeritis vel demeritis

pñtatorum,lis fiat eorum ſumptibus:quia eorum erit commo
3 dum vel vtilitas.¶Dando aliam regulã,q̃ †ſemp in hmõi litib.
illę tantum expenſæ fiant per eccleſiam,de qua agit̃,& deberẽt
fieri,ſi pñtatio & inſtitutio fierent in concordia: vt proximè di-
ctum eſt:vt omnia iſta poſſunt colligi à ↄ̃rio ex his,quę dicunt̃
4 per doct.in d.c.vt præterea de elec.¶Et pro †hoc faciunt:Nam
ſi lis eſt inter patronos & non finitur infra quadrimeſtre,vel ſe-
meſtre,epiſcopus inſtituit quem vult in eccleſia,ſaluo iure vin-
centis:vt no.in dictis iurib.c.eam te.c.tertij.& c.ſi vero.& nos di
ximus latè.in d.ij.par.huius.ij.lib.in d.j.q.prin.in ix.art.& illi,qui
euicerint ius pat.debent eundem iam inſtitutum per epm̃ re-
præſentare:vt no.in d.c.ſi vero.& nos diximus.s̃.in vij.q.prin.hu
ius par.in x.art. & nihilominus,œconomus ponitur in eccleſia
ſic vacante,qui habet conſeruare omnes fructus ꝓ ſucceſſore:
vt latè diximus.s̃.in ij.par.huius.ij.lib.in j.q.prin.in xxx.art.& ſic
iſteœconomus non facit expenſas litis:vt in c.præterea.quas fa
cit œconomus datus per capitulum in bonis epatus:& idem qñ
durat lis inter epm̃ & patronos : vel interipſoſmet pręſentatos.
¶Et ꝓ iſtis ſit ratio,quia attẽta grauitate harum litium & facul
tatib.bonorum beneficiorum patronatorum,quæ non poſſunt
eſſe niſi pro victu vnius rectoris,& ſi fuerit parrochialis , etiam
clerici,qui eum adiuuet:vt latè diximus.s̃.in j.par.j.libr.in v.qõ.
prin.in xxj.art.de facili eſſet neceſſe vẽdere eſſentialia bona ip-
ſius eccleſiæ:quia fructus non ſufficerent quod nõ eſt in eccle-
ſijs,in quibus cadit electio:tũ quia in electione non cadunt tot
lites:tum etiam,quia ſi bene caderent electiones,habent locum
in eccleſijs cathedralib.collegiatis & dignitatibus in quibus ca-
dunt pinguiores dotes:vt diximus in d.xxj. art. ex quorum fru-
ctibus poſſunt melius ſuſtentari lites,nec in illis vertitur princi
paliter intereſſe eligentium, ſed ipſiuſmet eccleſiæ. In pręſen-
tatione vero poteſt verti principaliter etiam intereſſe aliorum,
vt proximè demonſtrauimus. Nota prædicta, quia credo ipſa
veriſſima.

¶Decimusquintus art.xj.q.prin.iij.par. ij. Lib.

1 ☞ *Scripturæ literarũ ordinarij forma de præſentatione & inſtitutione fidem facientium.& nu. 2.*
2 *Poſſeſſionis corporalis traditio & inductio pertinet ad officium Archidiaconi.*

1 Sit Decimusquintus & vltimus articul. † de forma ſcripturæ
literarum ordinarij de pręſentatione & inſtitutione fidẽ
facientium:& dic de iſtis poſſe recurri ad formularios , nihilo-
minus vt aliqua forma habeatur,decreui hic vnam tantum for-
mam ponere:ex qua poterunt aliæ formulæ fabricari.Dic ergo
hoc modo,videlicet.¶Ioannes Caſtella conſecratione diuina
Trañ Archiepiſcopus:dilecto nobis in Chriſto Cæſari de Lam-
bertinis presbytero noſtrę Archiepiſcopalis Trañ.eccleſię.I.V.
D. ſalutem in Domino ſempiternam. Noueris q̃ vacante ec-
cleſia ſanctę Mariæ de cara de boniſmiro ſita intus ciuitatem
Trani,per obitum quondam domini Iacobi de Siſola dictæ ec-
cleſię vltimi & immediatè rectoris,dum viueret,nuper vita fun
cti comparuerunt coram uobis magnificus. V. I. D. dominus
Petrutius de Lambertinis tuus genitor , ac nobilis Franciſcus
de Boniſmiro velut patroni , ſeu in quaſi poſſeſſio.iuris patron.
ſiue præſentandi dictæ eccleſiæ exiſtentes,& narrantes obitum
rectoris prædicti , & ſic vacationem dictę eccleſiæ infra tempo
ra à iure patronis laicis conceſſa , pręſentarunt nobis te prędi-
ctum Cæſarem coram nobis præſentem,velut idoneum ad be-
neficium prædictum, & ad maiora:ac de linea fundatorum,pe-
tentes te ad dictam eccleſiam inſtitui:& illius regimen in ſpiri-
tualibus , & temporalibus adminiſtrationem committi. Nos
vero conſiderantes dictum Apoſtoli dicentis,Nemini cito ma-
num imponas : decreuimus fore affigendum edictum in valuis
illius eccleſiæ cum peremptorio termino , iuxta iuris formam,
infra quem ex quo nullus contradictor ſeu oppoſitor compa-
ruit, diligenti inquiſitione per nos facta de iuribus præſentan-
tium & meritis præſentati, reperimus per legitimas probatio-
nes & inſtitutiones anteceſſorum & ipſorum præſentantium
eos fuiſſe & eſſe patronos,ſeu in quaſi poſſeſſ.iuris patronat. &
præſentandi exiſtere eccleſię affatæ. Reperimus etiam te præ-
fatum Cæſarem idoneum ad dictum beneficium & maiora:vn
de nullo canonico impedimento obſtante , duximus te inſti-
tuendum. ¶Si autem alius comparuerit contradictor,poſt ap
poſitionem edicti,poterit dici.¶Et quia infra terminum in edi-
cto appoſitum comparuerunt alij aſſerentes ſe patronos : puta.
A. & B. & præſentarunt nobis. C. ac inſtarunt,vt nullo modo
ad tui inſtitutionem procedere deberemus, niſi de iuribus vtri
uſque bene cognouerimus; & cum nos citari feciſſemus ſpe-
ciali citatione te & prędictos te præſentantes, & incertos per
aliud noſtrum edictum , & infra terminum in illo appoſitum
nullo alio comparente , niſi te & te pręſentantibus, quarum
ambabus partibus ad extra iura producẽdum, & illis productis
& ſeruatis his,quę de iure in hoc iudicio ſeruari debent:tamen
ad ſententiam diffinitiuam proceſſimus: per quam declaraui-
mus prædictum. A. & B. nullum ius in iure patronatus, ſeu
quaſi poſſeſſio.dictæ eccleſiæ competere,vel minus ius , quam
dicto domino Petrutio & domino Franciſco , vel æquale ius:
& ſic dictum. C.omnino eſſe repellendum , tanquam præſen-
tatum à non habentibus ius aliquod ; vel tanquam præſenta-
tum ab habentibus minora iura : vel licet præſentatum ab
habentibus æqualia iura : tamen tanquam non idoneum
vel indignum : vel non ita idoneum:nec de linea fundatorum:
vt te Cæſarem reperimus eſſe: vel, licet in omnibus reperiſſe-
mus vos æquales ; adeo quòd locus erat gratificationi , volui-
mus potius gratificari in te, quam in illo. ¶Et ſic ſiue pręſen-
tatio ſit facta ſine contradictione,ſiue cum contradictione,po-
terit ſubdi : ſupplicati igitur de inſtitutione actuali facienda,
huiuſmodi iuſtis ſupplicationibus inclinati , te prædictum Cæ-
ſarem coram nobis genuflexum manentem , in rectorem di-
ctę eccleſię ſanctę Mariæ,vt pręmittitur vacãtis,autoritate no-
ſtra ordinaria inſtituimus:& per noſtrum annulum aureum, ſi-
ue per impoſitionem bireti, ſiue per traditionem libri , vt mo-
ris eſt,pariter te inueſtimus, illamque vobis cũ omnib. iuribus
& pertinentijs ſuis tibi aſſignamus,ac prouidemus etiam de ea-
dem , teque coram nobis ſic cõſtitutum in corporalẽ poſſeſſio-
nem,ſeu quaſi eccleſiæ prædictæ iuriumque & pertinentiarum
prędictorum inducimus & inductum eſſe volumus , recepto
per nos à te , quòd nobis & ſucceſſoribus noſtris archiepiſco-
pis obediens eris,& fidelis : ac ſanctę matris eccleſię nobiſque
& ſucceſſorum noſtrorũ parebis mandatis, eidemque eccleſię
ſecundum ipſius ſtatuta conſuetudines ordinationes legitimas
deſeruies,|& deſeruiri facies in diuinis , iuraque & libertates
ipſius eccleſiæ manutenebis, & defendes pro poſſe : nihilque
quod ad dictam eccleſiam ſpectabit , & pertinebit , alienabis,
ſeu diſtrahes:alienataque & diſtracta ad ius & proprietatem ec
cleſiæ prædictæ reduces & reduci procurabis,pro poſſe ad ſan-
cta Dei euangelia corporali iuramẽto. ¶ Et nihilominus om-
nibus & ſingulis perſonis eccleſiaſticis archidiacono archipre-
ſbytero,ſeu decano,& capl̃o canonicis & perſonis dictę noſtræ
archiepalis eccleſiæ alijſq; notarijs , & tabellionib⁹ pubilicis ꝑ
ciuitatem & dioec.noſtram ↄſtitutis,ſubditis noſtris,tenore pręſentium
cõmittimus mandamus, quatenus ipſi vel alter eorũ
qui ſuper hoc fuerint requiſiti,ſeu fuerit requiſitus,ad prædictã
eccleſiam accedãt, teq; vel procuratorẽ tuo noĩe ad hoc ſpecia
liter ↄſtitutum autoritate,& vice noſtris in corporalẽ,realem:&
actualem poſſeſſionẽ eccleſię perdictæ iurium , & pertinẽtiarũ
prędictorũ inducant,& defendãt,ſeu inducat & defendat:indu-
ctum amoto exinde quolibet illicito detẽtore, quẽ nos inquã-
tum poſſumus,amouemus : teq; vel procuratorẽ tum tuo no-
mine ad eandem eccleſiam admitti faciant,cum plenitudine iu
ris canonici ; ac de ipſius eccleſiæ fructibus, reditibus prouen
tibus & iuribus & obuẽtionibus vniuerſis integrè reſpondeãt;
& reſponderi faciant ab alijs plenariè,quantũ in eis fuerit : con
tradictores quoſlibet & rebelles autoritate noſtra per cenſuras
eccleſiaſticas cõpeſcendo.In quorũ omnium & ſingulorũ fidẽ,
& teſtimonium pręmiſſorum,pñtes literas (& ſi placuerit) pñs
publicũ inſtr̃m,vt huiuſmodi pñtationem,& inde oĩa ſequuta:
ac pñtem noſtram inſtõnem in ſe continentes,ſiue cõtinens ex
inde fieri,& per publicũ notarium noſtrũ & noſtræ curiæ ſcribã
infraſcriptũ ſcribi,& publicari mãdauimus : Sigilliq; noſtri iuſ-
ſimus,& fecimus appẽſione cõmuniri.¦Et ſi placuerit,poterit di
ci,Noſtręq; proprię manus ſubſcriptione cõualidauimus. Data
ſeu datum in noſtro Archiepali Trañ. palatio in anno Dñi &c.
pontificatus &c.præſulatus vero noſtri &c.acta fuerũt hæc &c.
2 ¶ Reſtat †nũc comprobare aliqua verba huius formæ cur ap-
poſita ſint:& omiſſis aliquibus verbis in principio concernen-
tibus pręſentationem : quia illa comprobata fuerunt ſupra in
ſecunda parte huius ſecundi libri in tertia quæſtione principali
in xj. articu. vbi poſuimus quibus verbis pñtatio fieri debeat:
Et omniſſis etiam aliquibus verbis concernentibus edictum,
quę cõprobata fuerunt. s̃. in d. j. par. in vj. q. prin. in xxij. artic.
vbi tractauimus,quę ſit forma huius edicti, reſtat cõprobare ſe
quentia. ¶ Et primo dixi , infra quẽ , ex quo nullus ↄ̃dictor ſeu
oppoſitor comparuit, diligenti inquiſitione per nos facta de iu
ribus pñtantium & meritis : qã q̃uis pñtatio fiat in concordia
& nullus compareat habens inſtituere ex officio, dẽt inquirere
de prędictis.vt, diximus.s̃.in ij.par. huius.ij. lib. in viij.q. prin. in
xj.& tribus ſequen.arti. ¶ Dixi. reperimus per legitimas ꝓba-
tiones:& antiquas ac vltimas & immediatas pñtationes,& inſti

tutiones

tutiones anteceſſorum & ipſorum præſentantium eos fuiſſe &
eſſe &c. per ea quæ diximus. ſ. in d. ij. par. huius. ij. lib. in x. q. prin.
in iiij. & ſeq. art. vſque ad x. incluſiuè. ¶Dixi repetimus te præfa-
tum Cęſarem idoneum &c. per ea quæ diximus. in d. ij. par. hu-
ius. ij. lib. in viij. q. prin. in xj. & xij. art. ¶Dixi, & quia infra termi-
num in edicto appoſitum cum omnib. ſequentib. vſque ibi nul
lum in iure pa. ſeu quaſi poſ. dictæ eccleſiæ competere incluſi-
uè: quia ibi tractatur quando præſentatus habet compræſenta-
tum: & ſic cauſa videtur in contradictorio iudicio: ꝙ iudicium
poſuimus. ſ. in d. ij. par. huius. ij. li. in ix. x. & xj. quæſtionib. princi.
¶Dixi, vel minus ius, quam dicto domino Petrutio &c. quia is
eſt inſtituēdus, qui eſt pręſentatus à maiori parte patronorum,
etiam reſpectu minorum partium: vt latè diximus. in iiij. q. prin.
huius par. in j. & ij. art. & ſeq. ¶Dixi vel æquale ius: & dixi ab ha-
bentib. æqualia iura, tñ tanquam non idoneum, vel indignum,
vel nō ita idoneum, nec de linea fundatorum, ſicut te Cæſarem
per ea, quæ diximus quando ſumus in pari numero. ſ. in v. qō.
prin. huius par. vel in æquali iure: vt etiam diximus. in vj. q. prin.
huius partis: quia tunc idoneior eſt p̄ferendus, vel habēs vnam
qualitatem magis, quam alteram: nec requiritur ꝙ duæ qualita
tes in vnum concurrant: puta eſſe idoneiorem & de familia: vt
in forma poſuimus: quia illa poſuimus cauſa exempli: ſed quod-
libet illorum ſufficit. vt latè diximus. in d. v. q. prin. & præſertim
in eius concluſionibus vbi poſuimus magiſtrales regulas circa
hoc. ¶Dixi, vel licet in omnib. reperiſſemus vos æquales, adeo
ꝙ locus erat gratificationi &c. per ea quæ dixim⁹. in d. v. q. prin.
& eius concluſionib. ꝙ ſtante ęquali numero pręſentantium,
& omnib. æqualibus meritis pręſentatorum, habens inſtituere,
poterit gratificari, cui voluerit. ¶Dixi, ſupplicati igitur, vſq; ibi,
& inductum eſſe volumus incluſiuè. per ea quę diximus. ſ. in p̄-
ſenti vlti. q. prin. in j. vj. vij. viij. & ix. art. ¶Dixi, recepto per nos à
te &c. vſque ibi, corporali iuramento incluſiuè: per ea quæ dice
mus Deo duce, in iij. lib. rectorem debere præſtare debitum ho
norem & fidelitatem ordinario, & non debere alienare: nec ma
lè diſtrahere bona eccleſiæ, ſed illa augere, vt ibi dicemus. ¶Di-
xi, & nihilominus omnib. & ſingulis perſonis eccleſiaſticis ar-
chidiacono &c. quod certe videtur contra illa iura. ſ. ca. cum no
ſtrum. & c. cum ſatis. de offic. archi. cum hic traditio corporalis
poſſeſſionis, & illius inductio committatur quibuſcunque, quę
tamen de iure ſpectant ad officium archidiaconi. ¶Ad hoc poſ-
3 ſumus dicere ideo fieri: quia ad† archidiaconum ſpectat inſtō
corporalis in beneficijs magnis eccleſiarum collegiatarum cu-
ram animarum habentium, non autem in paruis: vt ſunt illa de
iure patronatus, quę non cadunt in collegiatis. c. nobis. hoc tit.
tamen hæc ſolutio non quadrat: quia licet p̄ñtatio patroni non
cadat in eccleſia collegiata: cadit tamē in parrochiali eccleſia cu
ram aīarum habēte: vt diximus. ſ. in j. par. j. li. in xj. q. prin. in v. art.
¶Ideo ſecundo loco poteſt dici hoc eſſe: quia quamis hoc offi-
cium ſpectat ad archidiaconum, non per hoc negatur, quin epi-
ſcopus poſſit illud committere alteri. Et nec hoc mihi placet:
quia vt voluit do. Ant. ante fi. c. j. de offi. archid. ꝙ licet tales ſint
vicarij epiſcopi: tamen cum certa dignitate ponuntur. Et ideo
nō poſſunt ad nutum epiſcopi reuocari, nec ipſorum officium
poteſt epiſcopus exercere: ergo tanto magis, nec alteri deman-
dare. quod etiam voluit Arch. in c. perlectis. in vlt. co. in xxv. diſ.
& Do. in c. licet. in ij. col. in ver. oppono, ꝙ ad epiſcopum. de prę
ben. li. vj. Ratio eſt, quia ipſe exercendo officium archidiaconi
ſeu archipreſbyteri, vel alteri demandando, videtur eos priuare
eorum officijs ſine proceſſu: & cauſa ꝙ nō poteſt, cum ſint per-
petui dati à iure, vt ibi per eos. de quo latè dicimus in noſtro tra
ctatulo de officio archipreſbyteri, quem compoſui: quia archi-
preſbyter fui, vbi de omnib. iſtis officijs tractaui. ¶Quare dica-
mus hoc hodie fieri ex ſtylo vniuerſali ratione facilioris execu
tionis. ¶Dixi, te vel procuratorem tuū tuo nomine ad hoc ſpe
cialiter conſtitutum. per ea quæ diximus. in præſenti. xj. q. prin.
in iiij. & v. art. ¶Dixi cum plenitudine iuris canonici: & de ipſius
eccleſiæ reditib. & fructib. &c. vt oſtēdatur ſibi data adminiſtra-
tio: per ea quæ diximus in præſenti. q. prin. in vij. & ix. art. ¶Dixi
in quorū omnium &c. præſentes literas. & ſi placuerit, pręſens
inſtrumentum, ad oſtendendū ꝙ per literas ordinarij, licet me-
lius per inſtrumentum publicum, quamuis etiam per teſtes ꝓ-
bari poſſit, præſentatio & inſtitutio: vt diximus. in iij. pręce. arti.
præſentis. q. inſtitutionem non debere fieri ita clandeſtinè, vt ꝓ-
bari non poſſit: vt diximus. ſ. in xiij. pręce. arti. ¶Dixi de huiuſ-
modi præſentatione: & inde omnia ſequuta: & præſentem no-
ſtram inſtitutionem: vt clarius de prædictis conſtet per inſtitu-
ſtionem: per ea, quæ diximus. in xj. præceden. articulo.

¶Concluſiones præſentis. xj. & vltimę. q. princ. collige ex te ex
ipſis. xv. articu. ne videamus illud idem repetere.

¶Et per iſta clauditur hæc. xj. q. prin. Necnon & ipſa. iij. pars hu-
ius. ij. lib. ac ipſe ſecundus liber operis. Laus indiuiduę Trinitati,
Virgini Dei matri glorioſiſſimæ, patrono meo diuo Hierony-
mo, cui opus dicatum eſt: inclyte virgini & martyri Catharinæ,
totique curię triumphanti Amen. Trani in meo ſtudiolo in an-
no Domini. 1523. xj. Indictione, die vero vltima mēſis Aprilis.
Hora. xxiij. Feliciter amen.

FINIS.